فهرست الجلد الاول من ترجمة المستطرف

بسم الله الرحمن الرحيم

هزار حمد وشكر و سپاس * وكافهٔ ناس اداوايفاسندن عاجز وقاصر اولان ذكر وثنای بی حد وقياس * اول ذات خالق العقول والحواس * ومدبر الانواع والاجناس * وباریٔ الجن والناس * ومتعالی ومتقدس اولان ذوالجلال ومفيض الخير والكماله لايق واحرادر كه كائناتی ابدع نظام وابرع انتظام اوزره ابداع وايجاد وافلاك سبع بی عمادی واراضیٔ بساط ومهادی وجبال شامخات واوتادی الی يوم التناد باقيه ايليوب نوع بنی آدمی خلق وايجاد وعطيهٔ بهيهٔ عقل وذكا ايله راه صواب وسديد وفوز عز مديد اولان دين واسلامی قبول ايچون احسان استعداد * ومعجزهٔ باهره * وانوار آيات ظاهره * اولان قرآن منزل ايله عبادنی ارشاد * واول كتاب كريمك درر نظم ومبانی وبحار بی قعر ومنتهاسنده مكنون جواهر ولآلیٔ معانيسنی تفهيم وتعليم مقابله سنده عبادنه احسان نقود اجر وفير ايله تكريم واعزاز وميدان بلاغتنده فرسان فصحا عاجز وكليل وفضای براعتنده لشكر بلغا جريح وعليل والسن خطبا ابكم ومليل اولان اول نظم جليلك آيات مكرماتندن كريمهٔ ﴿خلق الانسان علمه البيان﴾ دلالتيجه علم وعرفان زيب وزينتی ايله سرافراز وبو شرف وعزتله سائر مخلوقاتدن ممتاز ايلديكه نصكره ﴿انا جعلناك خليفة فی الارض﴾ مدلولنجه اول ممتاز مخلوقاتدن قرهٔ اعين انام اولان خليفه وامام نصبيله تأييد دين مبين وتأييد عساكر موحدين ايليوب طرف خلافت پناهيدن تعيين ولاة وتقليد قضاة عدل آيين ايله دخی اتمام كار مسلمين ايلدی وصلوات وتحيات بی انتها وتسليمات لاتعد ولاتحصی * ذريعهٔ خلقت اشيا ووسيلهٔ آفرينش دنيا ومافيها سيد نوع بنی آدم وخير برايا حبيب خدا شفيع روز حشر وجزا محمد المصطفی عليه ازكی الصلوات والتحايا حضرتلرينه واجب وسزادر كه دبستان حكمتده نور تعليم ﴿علمه شديد القوی﴾ بی بعد الاقتباس فروغدار وحی خدا اولوب انوار علوم وهدايتی تكميل وتوفير وازهار بستان آيات رسالتی تتميم وتكثير ايليوب خلعت بی بهای ﴿وما ارسلناك الا رحمة للعالمين﴾ اكتساسيله مشرف ورداء بی همتای ﴿وانك لعلی خلق عظيم﴾ ايله واصل اقصای شرف شرف

(اولمشدر)

اولمشدر (نظم) ماذا يقول المادحون وماعسی * ان يجمع الكتاب من معناكا * والله لو ان البحار مداد هم * والعشب اقلاما جعلن لذاكا * لم يقدر الثقلان يجمع نبذة * ابدا ولا استطاعوا له ادراكا * ای هادیٔ امم كه بفيض هدايتت * اوراق نامرتب اديان مدونست * هر آيتيكه آمده در شان كبريا * تفسير آن بصفحهٔ روی تو روشنست * ودخی آل باصفا * واصحاب فيوض انتما * مقرون رضوان خدا * اولسونلر كه فاتحهٔ كتاب نبوتله مصاحبت وخاتمهٔ مصحف رسالته مقارنتله مرشد سبل نجات وسلامت اولملريله ايشان حضراتنك كواكب كردار واحوالرندن اقتباس انوار اهتدا ايدنلر (اصحابی كالنجوم بايهم اقتديتم اهتديتم) مداول شريفنجه سمت سداده واصل وسعودارينه نائل اولديلر ﴿وبعد﴾ باعث نظم تأليف وبادیٔ ترجمهٔ لطيف وسيما بقدر الامكان تسويهٔ طبيعت پسند اخير اصلاح اليف بودر كه چون خليفهٔ اعظم * وجهاندار معظم * پادشاه زمين وزمان * وظل خدای مستعان * حامی حوزة الدين * ماحی البدع عن الارضين * باسط بساط الرأفة * ظل الله تعالی علی البرية * ملاذ اعاظم الملوك والاقيال * وملجأ اصحاب الملك والسلطنة والاقبال * صاحب السيف والامن والامان * المتوكل علی الله المنان * الممتثل بنص ﴿ان الله يأمر بالعدل والاحسان﴾ رافع لواء العدل والندی * قامع عروق البغی والردی * مركز دائرة المعالی * وملجأ السلاطين والاعالی * مالك رقاب الامم * سلطان اقليم العرب والعجم * مفتح ابواب البر علی الخلايق * مفيض امطار الجود فی المغارب والمشارق * سلطان البرين وخاقان البحرين مطهر الحرمين المحترمين * السلطان ابن السلطان ابن السلطان السلطان الغازی ﴿محمود خان﴾ ابن السلطان الغازی عبد الحميد خان ابن السلطان الغازی احمد خان ادام الله تعالی ملكه وسلطانه واعز انصاره واعوانه علی الدوام والتخليد * وابقی نسله النبيل بالتأبيد * الی ان يرث الارض ومن عليها انه حميد مجيد * حضرتلری تنظيم مهام سلطنت سنيه * وتقويم مصالح ممالك دولت عليه * اشغال شريفه سندن عند التحقيق اصل مدار تدبير اولان وقوف نيت خيريه سی الجاسنجه اكثر اوقات شريفه وساعات لطيفه لرين مطالعهٔ كتب انواع علومه همت وبو عادت سنيه وطريقت عليه بی همواره واجبهٔ ذمت * بيله رك ايفاسنه غيرت بيوردقلرندن (الناس علی سلوك ملوكهم) فحواسی اوزره زير حمايهٔ عنايت وظل وسايهٔ سلطنتلرنده مستظلين اولان علما وامراسی دخی بو منهج اشرفه ازجان ودل سالك اولهرق زمان سلطنتلرنده بازار جواهر علم ومعارف رايج وهر صاحب هنر ومعارف رتبهٔ عاليه يه صاعد وعارج اولديلر بناء برين اول سايهٔ خدا ومظهر لطف مولانك قلب انور وفكر صائب منورلرينه لايح اولمشكه شيخ شيوخ الاعلام واعلم علماء الفخام محمد بن احمد الخطيب الابشيهی المصری بنك عقائد واحكام ومعاملات انام ولطائف وحكايات ومحاضراتنده تصنيف وبيان بديع اوزره تأليف ايلديكی (المستطرف من كل فن مستظرف) نام كتاب مستطابی آيات قرآنيهٔ ربانيه واحاديث صحيحهٔ نبويه وضروب امثال عربيه والفاظ غريبهٔ لغويه وحكايات جديه وهزليه وسائر لطائف عديده ونفايس مفيده يی مشتمل برقاعده تدبير نفس ومنزل ودولت مسائلنی كافل صورتنده برأثر معتبر وبر مجموعهٔ عبر مخبر اولوب لكن عربی العباره اولمغله نفعی اربابنه خاص وفوائدی بعض انامه قرين اختصاص اولوب كافهٔ مسلمين ادراك وفهم واذعان وعامهٔ مؤمنين ايقان ايدهميوب استفاده سندن بی نصيب اوله جقلری غيرت ملكدارانه لرينه منافی اولديغی عقل وكياست وفهم وفراست ملوكانه لريله جزم بيورو ب تربية للخلق ورأفة علی العباد لسان تركی يه ترجمه اولنمسی بابنده ارادهٔ عليه لری ناطقه پيرای ظهور وبو ذره دن احقر عبد كمترلری حافظ احمد انكجی زاده بندهٔ كرمشرمندهلری

حقنده الطاف سنیه واعطاف بهیه‌لری ظاهره و بین الاقران باعث امتیاز ورجحانم وبادئ
رفاه‌بی پایانم اولان انعامات واحسانات جلیلة القدرك شکری اوله‌رق واجبهٔ ذمت عبودیت
ولازمهٔ عهدهٔ صداقتم اولان دعاء شوکتلریله اوقات گذار ایکن برفحوای ﴿ولئن شکرتم لازیدنکم﴾
وعد جلیلی نکته‌سی باهره یعنی خدمت ترجمه‌یه مأمور اولوب بخلق الاعانة من قبل الله تعالی
اولا وآخرا تکلفات منشیانه‌دن عاری وتلمیعات بلیغانه دن ساده وبری افادهٔ مرامده سهوات
وسمت صعوبتدن مجانبت التزام اولنه‌رق ترجمهٔ مرقومه‌یه شروع وبعد الاتمام اول شاه جلیل
القدرك نام نامی همایون واسم سامی میمنت مقرونلریله تفألا (محمود الاثر فی ترجمة المستطرف المستأثر)
اسمیله تسمیه قلندی لکن مطالعه ایدنلردن نیازورجا بودرکه وجود ناچیزمده ضعف وعلت
وبضاعه مده قلت وطبعمده اولان فتور وملالتدن قطع نظر کثرت اوزره اولان طلبه‌نك
تحصیل علوم وتکمیل فنون وفهوم داعیه‌سیله الحاح وهجوملرندن مراملرینه عدم مساعده‌ده دفع
وزجرایله معانده‌دن ﴿ولقد اخذ الله میثاق الذین اوتوا الکتاب لتبیننه للناس ولا تکتمونه﴾ وعیدی
تحتنه دخول وغضب جناب باری‌یه وصول خوفندن من غیر فاصله بهرکون فنون شتی تدریسیله
اشتغال وفکر عاجزانه‌مده فتور وملال اولنده ترجمهٔ مرقومه تحریر اولنمشدر اشبو بسط وتمهیددن
غرض (الانسان لا یخلو عن الخطاء والنسیان) مآلنجه واقع اولان خبط وخلل وقصور وزلله ظفریاب
اولدقلرنده توجیه راه صواب ایلیه‌لر مآلنده بسط سبب ترجمه‌یه بویندن اقدم مترجم مرحوم دیباجه
بندبیان وافهام * وهو حسبی وعلیه التکلان مناجاتیله التماس تصحیح انصافی برله تمهید ایلدیکی
معذرتی مسکی الختام اولمش (وقلت اشارتلرینی واضع اولان طابع فقیر دخی بنده بارادهٔ سنیه تغییر
عبارات واختصاراته ابتدار ایدوب (ع) فاستجاب دعائنا الرحمن * سری ظهور یله مظهر احتقـ
منان اولمشدر (ها اوان الشروع فی الترجمة) فهرس الکتاب مصنف رحمه الله تعالی کتاب مذکوری
سکسان درت باب اوزره ترتیب ایتمشدر (قلت) عدد مذکوره قصری حین تألیفده ملتزم اولان سننه
اشارت ایدیکی بعض ثقاتدن مسموع فقیر اولمشدر انتهی ﴿باب اول﴾ دین اسلامك
مبانیسی بیانده اولوب اوده بش فصلی مشتملدر ﴿ایکنجی باب﴾ عقل وذکانك ثنا
ومدح حمق وبلاهتك ذم وقدح بیانده‌در ﴿اوچنجی باب﴾ قرآن عظیمك فضل
وقرائت وتلاوت ایدنلره احسان واعطا اولنه جق اجر عظیم وثواب جزیلی بیانده‌در
﴿دردنجی باب﴾ علم وادبك فضیلتی وعالم ومتعلمك شرف ومزیتی بیانده‌در
﴿بشنجی باب﴾ آداب مستحسنه وحکم مزینهٔ حسنه بیانده‌در ﴿التنجی باب﴾
ضروب امثال بیانده اولوب اوده فصول عدیده‌یی مشتملدر ﴿یدنجی باب﴾
کلام فصیح وبلاغت وفصاحت ورجال ونسادن فصحا وادباسی ذکر بیانده اولوب اودخی فصول
متعدده‌یی مشتملدر ﴿سکزنجی باب﴾ مسکته اولان جوابلر ومستحسنه مکالمه‌لر
ورشاقت لسان واکا مماثل شیلر بیانده‌در ﴿طقوزنجی باب﴾ خطب خطبا
واشعار شعرایی ذکر وانلرك غیرك اشعارندن سرقتلری وشعرای اجوادك سقطاتی وبلغای
امجادك هفواتی بیانده‌در ﴿اونجی باب﴾ جناب واجب الوجود وفیاض مطلق
فائض الجود جل وعلایه توکل وتفویض امور وتوسل بیانده‌در ﴿اون برنجی باب﴾
امورده مشورت وغیره ارادهٔ خیر ونصیحت وهر بر فرد موالات ومواخاته بربرلرین امتحان
وتجربه وعواقب اموره نظر ونتایج خصوصده تأمل وفکر بیانده‌در ﴿اون ایکنجی باب﴾
وصایای حسنه ومواعظ مستحسنه بیانده‌در ﴿اون اوچنجی باب﴾ صمت وسکوتك
فضیلتی وحفظ مقال ولسانك مزیتی وبهتان وغیبتدن نهی وسعی نمیمه‌دن اجتناب ومدح

عزلت وجانب شهرتدن تجانب بیانده اولوب بودخی فصول عدیده‌یی مشتملدر
﴿اون دردنجی باب﴾ ملك وسلطان وولاة اسلام وقضاة وحکامك اطاعت وانقیادی
ورعایا وبرایانك اوزرینه سلطان وخاقانك واجب اولان حق وفقرا ورعایانك سلطان ظفر
اقترانده واجب حقی بیانده‌در ﴿اون بشنجی باب﴾ سلطانه مصاحبت وخاقانه مقارنت
ایدنلره لازم اولان شیلر وسلطان نصرت اقتران ایله کثرت صحبتدن وترك آداب منادمتدن تخویف
وتحذیر بیانده‌در ﴿اون التنجی باب﴾ وزرا ووکلا وصفات لازمهٔ وزارت بیانده‌در
﴿اون یدنجی باب﴾ ولاة وحجاب وولایت حکومتده مخادعه ومخاطره وضرر
بیانده‌در ﴿اون سکزنجی باب﴾ حکم وقضا وقضاته لازم اولان احکام شرعیه
وحکم وقضانك مقابله‌سنده اخذ رشوت وهدیه‌نك شرعا ممنوعیتی واهل قصص وحکایه
ومتصوفهٔ مرائیه‌نك مذموم ومقدوحیتی بیانده اولوب اوده فصول عدیده‌یی متضمندر
﴿اون طقوزنجی باب﴾ عدالت وانصاف وبر واحسان بیانده‌در ﴿یکرمنجی باب﴾
ظلم وتعدینك شأمتی وسوء عاقبتی وبعض ظلمهٔ متقدمه‌یی ذکر ده وبونلره مماثل شیلر بیانده‌در
﴿یکرمی برنجی باب﴾ عمال ومحصل اموال اولانلردن اخذ اولنان عهود وشروط
وسلطان وخاقانك اخذ وصرف اموال جزیه وخراج واحکام اهل ذمتده سیرت وحرکتی بیانده‌در
﴿یکرمی ایکنجی باب﴾ مستحقینه معروف واحسان وانفاق وحوایج مسلمینی قضا
ومظلومینه اعانه وامداد واحقاق حقوق بیانده‌در ﴿یکرمی اوچنجی باب﴾
اخلاق حمیدهٔ مستحسنه واخلاق وطبایع سیئهٔ مستقبحه بیانده‌در ﴿یکرمی دردنجی باب﴾
بین المسلمین معاشرت وموالفت وبر بری بیننده اخوت ومودت ومحبتك حسنی وبربرلرینی زیارتك
مدحی وبربرلری اراسنده معادات ومخاصمات وشقاق ونفاقك قبحی بیانده‌در
﴿یکرمی بشنجی باب﴾ مخلوق خدایه رحم وشفقت وفضیلت شفاعت واصلاح
ذات البین بیانده اولوب اوده ایکی فصلی مشتملدر ﴿یکرمی التنجی باب﴾ اهل ادب
وحیایی وهر کس ایله حسن معاشرت وموالات ولین الجانب ومتواضع اولمه‌نك شرعا وعقلا
ممدوحیتی بیانده اولوب اوده ایکی فصلی مشتملدر ﴿یکرمی یدنجی باب﴾ کبر
وعجبی ذم وقدح بیانده‌در ﴿یکرمی سکزنجی باب﴾ نسب وحسب ایله مفاخره
وتفاضلك ذم وعیبی وبربرلریله ادعاء تفاوتك قبحی بیانده‌در ﴿یکرمی طقوزنجی باب﴾
شرف وسیادت وعلو همت وبونلره مماثل شیلر بیانده‌در ﴿اوتوزنجی باب﴾
خیر وصلاح وتقوانك فضیلتی وصحابهٔ کرامك رضوان الله تعالی علیهم اجمعین حضراتنك آخر
اوزرینه فضل ومزیتلری واولیا وصلحا رحمهم الله تعالی نك ذکری بیانده‌در
﴿اوتوز برنجی باب﴾ اولیاء عظام قدس الله تعالی اسرارهم حضراتندن ظهور ایدن
خوارق عادات وکرامات وصلحانك مناقب وحکایاتی بیانده‌در ﴿اوتوز ایکنجی باب﴾
سلفده اولان بعض ظلمه واشرار وارتکاب ایلدکلری فواحش واضرار عبادی ذکر بیانده‌در
﴿اوتوز اوچنجی باب﴾ جود وسخا وکرم وعطا ومکارم اخلاق ومحاسن اعمال وافعالك
ممدوحیتی وبعض کرمانك جیادت وسخاوتلرینك خبری بیانده‌در ﴿اوتوز دردنجی باب﴾
بخل وامساکی ذم وقدح وسلفده کچن بخلا اخبارلری بیانده‌در ﴿اوتوز بشنجی باب﴾
اطعام طعام ومزید انعام ومسافر ومجاوره اکرام ومعامله‌نك کیفیتی ومسافر وضیفك مجامله
وآدابی وسلفده بعض اکول اولان کیمسه‌لرك قصه وحکایاتی واکا مماثل شیلر بیانده‌در
﴿اوتوز التنجی باب﴾ هر کسه عفو وصفح ایله معامله وکظم غضب وحلم ایله مجامله

وعفو ومغفرت وقبول معذرت ایله مساهله بیانندەدر ﴿ اوتوزبدنجی باب ﴾
وعده وفا وعهده قضا وذمتلره رعایت وعهدلری حسن حمایت بیانندەدر
﴿ اوتوزسکزنجی باب ﴾ سر واسراری کتم واخفاء وحفظ ووقایه وافشای سری
ذم وقدح وغایت صون ایله حمایته تنبیه بیانندەدر ﴿ اوتوزطقوزنجی باب ﴾ غدروخیانت
واموال ناسی نهب وغارات وبغض وعداوتك ذم وقدحی بیانندە اولوب اودە فصول عدیدەبی
حاویدر ﴿ قرقنجی باب ﴾ شجاعت وفائدەسنی مدح وحروب وقتال وجدالدە حسن
تدبیر واعدای دین مبین اولنلر ایله مقاتله وجهاد وقتاله حث وترغیب واعداد وآمادۀ جیوش ایدن
خلیفه وسلطانك فضل وشرفی بیانندەدر ﴿ قرق برنجی باب ﴾ عربدن اولان شجعانك
اسملری وابطال وطبقەلرینك وصف ورسملری وجبانت وخوفی ذم وبعض جبانك محاربه
ومعرکەلردە وقوعیافته اولان اخبارلری وغرائب حالات وآثارلری واکا مشابه شیلر بیانندەدر
﴿ قرق ایکنجی باب ﴾ مدح وثنا ونعمته شکر ومقابله سندە مکافات جزا بیانندە اولوب اودە
فصول عدیدەبی مشتملدر ﴿ قرق اوچنجی باب ﴾ هجو ومقدمات هجو ومماثلی بیانندەدر
﴿ قرق دردنجی باب ﴾ صدق وصداقتك فضل ومزیتی وکذب وخیانتك قبح ورداثتی
بیانندە اولوب اودخی فصللی متضمندر ﴿ قرق بشنجی باب ﴾ والدینه بر واحسانی
مدح وعقوق وعصیانی قدح واولاده میل ومحبت وحسن اخلاق وآداب ایله تربیت
وذوی القربایه صلۀ رحم وغیریلر بیانندەدر ﴿ قرق التنجی باب ﴾ مخلوقات وصفاتی
وحسن وقبحی وطول وقصری والوان والبسەسنه متعلق وبونلره مماثل ومشابه اولنلر بیانندەدر
﴿ قرق یدنجی باب ﴾ حلی ومصبوغ وطیب وتطیب وبوکا مشابه شیلر بیانندەدر
﴿ قرق سکزنجی باب ﴾ شبابت وشیخوخت وصحت وعافیت وعمر طویل ایله بعض معمرینك
اخباری ومماثلری بیانندەدر ﴿ قرق طقوزنجی باب ﴾ اسماء وکنای حسنه وصفات
والقاب مستحسنه بیانندەدر ﴿ اللنجی باب ﴾ سفر وغربتلردە اولان منافع واحبا واصدقادن
فرقت ووداع وذلت وحقارتی مستوجب اولان محللردە اقامتی ترك ووطن اصلی یه میل ورغبت
وبونلره متعلق آثار وحکایات بیانندەدر ﴿ اللی برنجی باب ﴾ غنایی ذکر وجمع امواله میل
ومحبت وانکله مفخرت بیانندەدر ﴿ اللی ایکنجی باب ﴾ فقری مدح وثنا بیانندەدر
﴿ اللی اوچنجی باب ﴾ احسان وعطا سؤال وطلب اولندقدە جود وسخا ایدنلری ذکر
وحکایه وقصۀ عجیبه لری بیانندەدر ﴿ اللی دردنجی باب ﴾ تحف وهدایا
وانعامات وعطایایه متعلق آثار وحکایات بیانندەدر ﴿ اللی بشنجی باب ﴾ کسب وتجارت
وعمل وصناعت ومشابهلری بیانندەدر ﴿ اللی التنجی باب ﴾ زمان وانقلاب وتغیرندن بث
وشکوی ونوائب وصوائب وبلوی اوزرینه صبر وتسلی بیانندە در بودخی اوچ فصللی مشتملدر
﴿ اللی یدنجی باب ﴾ شدتدن صکره فرج وآلام ومشقت عقبنده فرح ودفع حرج بیانندەدر
﴿ اللی سکزنجی باب ﴾ عبید وخدم وجواری وحشم بیانندە اولوب اودە ایکی فصللی
مشتملدر ﴿ اللی طقوزنجی باب ﴾ عرب جاهلیەنك اخبار قریحه واکاذیب واراجیف عجیبه
وبعض اوابد وعوائدیعنی قواعداری وغرائب حالاتلرینك بیانندەدر ﴿ التمشنجی باب ﴾
کهانت وقیافت ورجز وعرافت وتطیر وفراست وتفأل ونوم ورؤیا وتخیل وبونك امثالی شیلر
بیانندەدر ﴿ التمش برنجی باب ﴾ حیله وخدعه ره توسل وانلر ایله مطالب ومآربه توصل
بیانندەدر ﴿ التمش ایکنجی باب ﴾ حروف هجا ترتیبی اوزره دواب ووحوش وحیوانات
وطیور وهوام وحشرات ومماثلری بیانندەدر ﴿ التمش اوچنجی باب ﴾ عجائب مخلوقاتدن

برنبذۀ قلیله یی ذکر بیانندە در ﴿ التمش دردنجی باب ﴾ آدم علیه السلامدن مقدم
مخلوق اولان جان خلق وصفتلری بیانندە در ﴿ التمش بشنجی باب ﴾ میاه وبحار
وانهار وآبار وبونلردە اولان عجائب واسرار بیانندە اولوب اودە فصول عدیدەبی مشتملدر
﴿ التمش التنجی باب ﴾ ارض وجبال وطل ورمال وعجائب بلدان وغرائب بنیان بیانندە
اولوب اودە فصول وفیرەیی متضمندر ﴿ التمش یدنجی باب ﴾ معادن واحجار وانلره ایداع
اولنان اسرار وخواص ومنفعتلری بیانندە در ﴿ التمش سکزنجی باب ﴾ اصوات
حسنه والحان مستحسنه وسماع وغنایی ذکر وطبایع ناسك استماع واستلذاذندە اختلافی وبعض
ناسك استکراهی وسبب استکراهی وبعضنك استحسانی بیانندەدر ﴿ التمش طقوزنجی باب ﴾
ملوك وخلفای ماضیه مجالسندە مصاحبین وجلسانك کلمات عجیبۀ مضحکۀ نادره وخوانندگان
ومغنیلرك اخبار وحکایاتی بیانندە در ﴿ یتمشنجی باب ﴾ جواری مغنیات وترنم واصوات
وقبائل وشعب متفرقات بیانندە در ﴿ یتمش برنجی باب ﴾ عشق ومحبت وعشقه مبتلا
اولنلرك کیفیتی وعفت وترك فحشیات ایله مفتخرلری وحب عشق ایله وفات ورحلت ایدنلرك مناقب
ومأثرلری بیانندە در ﴿ یتمش ایکنجی باب ﴾ دقایق انواع شعر وغزل ومقطع وقطعه
وموال ومفرد وارجوزه والغاز وهر برشیئی لایق ومناسب وجه اوزره مدح وثنا بیانندەدر
﴿ یتمش اوچنجی باب ﴾ نسوان وصفاتلری ونکاح وطلاق ومعاشرتلرینه دائر کلام وانلره
مقارنت ومصاحبتلرندن ناشی ممدوح ومذموم اولان شیلره میل ورغبت وامثاللری بیانندە اولوب اودە
فصول عدیدەبی حاویدر ﴿ یتمش دردنجی باب ﴾ خمر وباده وشربندن زجر ونهی
وحرمتی بیانندە در ﴿ یتمش بشنجی باب ﴾ مزاح ولطیفه دە جائز اولان مرتبەدە
رخصت شرعیەیی بیان وبسط وتنعم بیانندە در ﴿ یتمش التنجی باب ﴾ کلمات واشعار نادره
بیانندە اولوب بودە فصول عدیدەیی مشتملدر ﴿ یتمش یدنجی باب ﴾ دعا وقبول واجابتنده
اداب وشروطی بیانندە در ﴿ یتمش سکزنجی باب ﴾ قضا وقدر واحواللری وبونلره
متعلق اولان مسائل بیانندەدر ﴿ یتمش طقوزنجی باب ﴾ توبه وندامت واستغفار بیانندەدر
﴿ سکساننجی باب ﴾ مرض وعلتلر وطب وعلاج ودوا وعیادۀ مریض واکا مماثل حکایەلر
بیانندە اولوب اودە فصول متعددەیی متضمندر ﴿ سکسان برنجی باب ﴾ موت وسکراتی
وشدت وعقب موتدە قبر وسؤال وعذابی وبوکا مناسب ومتناسق اولان فوائد بیانندەدر
﴿ سکسان ایکنجی باب ﴾ صبر وتأسی وتحمل وتعازی ومرثیەلر بیانندە اولوب بودە فصول
عدیدەیی مشتملدر ﴿ سکسان اوچنجی باب ﴾ دنیا واحوالی واهلنك تقلب وتغیری
ودنیادن زهد واعراض وتزین ونمایشنه فریفته اولمامق بیانندەدر ﴿ سکسان دردنجی باب ﴾
که آخر ابوابدر فخر کائنات علیه ازکی التحیات صلی الله تعالی علیه وسلمه صلاة وسلامك فضیلتی
بیانندە در صاحب کتابك سید عباد اولان افندیمزه صلاة وسلام ایله کتابی اختتامی یوم میعاددە
شفاعت عظمالرین رجا وذات علیه لرندن توسل ایله نائل عطا اولملرینی تفألا ایچوندر

﴿ الباب الاول فی ذکر مبانی الاسلام ﴾

وفیه خمس فصول الفصل الاول فی الاخلاص لله تعالی والثناء علیه یعنی باب اول
اسلامك بنا واساسی بیانندە اولوب اودخی بش فصللی مشتملدر

﴿ فصل اول ﴾

واجب الوجود وفیاض باهر الجود جل وعلایی مدح وثنا واخلاص بیانندە در عبده
بیلوب اعتقاد ایلمك فرض عیندر که الله تعالی واحد وشریك ونظیردن منزه فرد وصمددر ومثل
وضددن مقدسدر ازلی ودائم وابدیدر وجود وارلغینك اولی یوقدر وابدیتنك آخری یوقدر

دائماعبادك ايجادوتخليق وحفظ وترزيقى ايله قائمدر ابد وامد يعنى دهر وزمان ذات مقدسه سنى
ووجود حقيقيه سنى افنا وتغيير ايلمز اول وآخر باطن وظاهر اولدر جسم وجسمانيدن منزه واشيادن
برشى ذات شريفنه مماثل اولماز جواهر واعراضدن مقدس وكائناتدن برشى كندويه مشابه اولماز
هر برشيئك عظمت شانجه فوق وعلونده ايكن ينه عبادنه هر برشيدن بلكه عبادك بو يننده كى
عرق كه حبل وريددر اندن دخى قرب معنوى ايله اقربدر وهر برشى موجود اوزرنده حاضر وعبادى
نه محل ونه مكانده اولور ايسه معيت معنويه ايله انلره ناظردر ذات عليه سى اجسامك ذواتنه
مشابه اولماديغى كبى دنو وقربيتى دخى اجسامك بعضيسنك بعضيسنه اولان قربيتنه مماثل ومشابه
اولماز زمان كندو بى تحديد وتعيين ايلمز مكان احاطه ايلمز آيات واخبارك دلالت واقتضاسى اوزره
مؤمنين ابرار دار قرار وجنتده كوز ايله كوررلر هر برشيئه جبار وقاهر وهر برموجود ممكنه غالب
وقادردر قهر وقدرتنه عجز وقصور عارض اولماز ذات عليه سنه سنه. يعنى نعاس ونوم طارى اولماز
عزت وغلبه وجبروت ذاتنه مخصوص ملك وملكوت حقيقتنه مقصوردر جميع مخلوقاتى وافعال
واعماللرينى خالق واقوات وارزاقلرينى رازق واجل وعمرلرينى تقدير وتعيين ايدن اولدر مقدوراتى
عد واحصا اولنمز معلوماتى نفاد وانتها بولمز جميع معلوماته عالمدر سر وخفى ذات مقدسنه ظاهر
وجليدر هر كسك قلبنده مستتر هواجس وضمائره ودرونده مضمر خفيات سرائره عالمدر وعلمندن
ارض وسمواتده • ذره مقدارى شى خارج اولماز جميع كائناتى مريد وحوادثاتى مدبر ملكنده
قليل وكثير جليل وحقير خير وشر نفع وضر واقع اولماز انجق اراده وقضا وقدرت وحكم ومشيئتيله
واقع اولور والحاصل نه شيئه ارادۀ عليه سى تعلق ايدر ايسه البته اولور وتعلق ايتمز ايسه اولماز
موجد ومبدئ ومرجع ومعيد وفعال لما يريد اولدر حكم وقضاسنى كيمسه رد ودفع ايده مز عباد
وبندكانى معاصى ومناهيدن اجتناب واحتراز ايده مز انجق كنديسنك توفيق ورحمتيله ايدر اول
معبود ذوالجلاله عبادات وطاعاته مكنت حاصل وقدرت ميسر اولماز انجق حقك اراده وتيسيرى
ايله حاصل اولور انس ايله جن وملائكه وشياطين اجتماع واتفاق ايلسه لر كنديسنك اراده سى
اولمادقجه عالمده ذره يى تحريك وتسكيندن عاجزلردر سميع و بصيردر هر برشيئى كوروب اشديجيدر
متكلمدر بر كلام ايله كه كلام مخلوقه مشابه اولماز ذات عليه سندن ماعدا هر برشى حادث اولوب
جمله سنى قدرت واراده سيله خلق وايجاد ايلمشدر وهر برحركت وسكونده يعنى كافۀ اشياده
وحدانيتنه دلالت ايدر البته بر حكمت واردر كه ﴿ان فى خلق السموات والارض واختلاف الليل
والنهار لآيات لاولى الالباب﴾ آيتى بو مدعايه دليلدر ومفادشريفى سموات وارضك خلق وايجادنده
وليل ونهارك ظلمت ونور وضيا ايله اختلافنده شوائب حس ووهمدن خالصه وكدوراتدن صافيه
اولان ذوى العقوله صانع وخالقك وجود ووحدتى وكمال علم وقدرتنه دلائل واضحه و براهين
ساطعه واردر ديمكدر (قلت) صانع عالمك وجودينه ووحدتنه وكمال علم وقدرتنه سورۀ بقره ده اولان
﴿ان فى خلق السموات والارض﴾ آيتى منطوقنجه فلك ومطر وتصريف رياح وسحاب دخى
دلائل ايكن اشبو نظم جليلده اوچه قصره سبب ندر دبو وارد اولان سؤال مقدره جوابده قاضى
بيضاوى الله تعالى اعلم ذكر اولنان اوچه قصرده حكمت چونكه مناط ومدار استدلال تغيير
اشيا اولوب اشبو آيت جليله دخى ذات شى وجزء شى وخارج شيده اولان انواع تغييره متدائره
ومبينه اولمغله اوچه قصر اولنمشدر وذاتده اولان تغييرى تغيير ليل ونهار وجزئنده اولان
تغييرى عناصرده صورتنك تبدليله اولان تغييرى وخارجنده اولان تغييرى افلاكك اوضاعى
تبدلنده اولان تغييرى كيدرديمشدر لكن مولانا ابو السعود تفسيرنده بو آيتده ملك وقدرتده استبداد
حق مقصود اولمغه دال اولان معظم شواهد ايله اكتفا واما سورۀ بقره ده بونلر ايله بيله حقك رحمت

واسعه ايله اتصافى بيانى قصد اولمغله اوراده دلائل توحيد ضمننده فضل ورحمت دلائلى
دخى ذكر اولنمشدر ديو تعليل نكته ايتمشدر فتدبر (انتهى) شعراء متقدميندن اسمعيل ابو العتاهيه
آيت كريمه نك مضمونى اولان معناى لطيفى ومفهوم منيفى اداده شو ابياتى سويلدى * فيا عجبا كيف
يعصى الاله * ام كيف يجحده الجاحد * وفى كل شئ له آية * تدل على انه واحد * ولله فى كل
تحريكة * وتسكينة فى الورى شاهد * معناى بيت استعجاب واستغراب اولنور كه نه كونه الله
ذوالجلالك وجود ووارلغى انكار ونه كيفيتده طاعتندن خروج وعصيان اولنور حال بو كه اشيا
وكائناتدن هر برشيده وحدانيت وفردانيتنه دليل ومخلوقاتنك حركه وسكونده وهر بر تحريك
وتسكينده شاهد موجود وثابتدر ديمكدر (وشاعر ديكر دخى اشبو قولى نظم ايتمشدر * كما يرتقى
اليه بوهم * من جلال وقدرة وسناء * فالذى ابدع البرية اعلى * منه سبحان مبدع الاشياء
معناى نظم حق جل وعلانك كمال علو وعظمت وكبريا وجلالنى عقل ووهم تصور وتأمل ايله
نه مرتبه يه ايصال ايليوب ونه درجۀ عاليه يه ارتقا وانتها ايتسه ومبدئ الاشياء والكائنات
ومبدع الآثار والموجودات اولان حق جل وعلانك عظمت وكبريا وجلالى تصور وتأملدن ايلرودر
والحاصل عظمت وعلو وكبرياسنك كنه وحقيقتنى عقول بشر فهم وادراكدن قاصر وتأمل
وتصوردن عاجزدر ديمكدر (داماد نبى اكرم حضرت على مكرم رضى الله تعالى عنه ولد مشفقنه
وصاياسنك بعضيسنده بيورمشلردر كه اى فرزند عزيزم رب متعال واحددر وقديم لايزالك شريكى
يوقدر اكر شريكى اولايدى اول شريك طرفندن دخى رسل وانبيا كلور ايدى انك دخى آثار ملك
وسلطنتى وغلبه سنى وافعال وصفاتى كوروب بيلور ايدك لكن ذات مقدس بارى واحد
وشريكى يوقدر وملكنده بر احد كندويه ضد اولماز (وينه امير المؤمنين على رضى الله تعالى عنه
(كل ما يتصور فى الاذهان فالله بخلافه) بيورمشدر يعنى الله تعالى الى الابد انسانك اذهاننده
كنه ذات وصفات وافعالنه دائر تصور اولنان هر بر وصف ومعنانك خلافنه در الحاصل كنه
ذاتى بلنمز وادراك اولنمز ديمكدر (اشبو شعر حكمت شعار لبيد بن ربيعه نكدر رضى الله تعالى عنه
* الا كل شئ ما خلا الله باطل * وكل نعيم لا محالة زائل * وكل ابن انثى لو تطاول عمره *
الى الغاية القصوى فللقبر آئل * وكل اناس سوف تدخل بينهم * دويهية تصفر منها الانامل *
وكل امرئ يوما سيعرف سعيه * اذا حصلت عند الاله الحصائل * مآل ابيات بو عالم كون
وفساد ده حق جل وعلايى توحيد وذكر وعبادات وطاعاتدن ماعدا هر شى باطل وهر برنعيم
ولذت فانى وزائلدر هر كشى كه عمرى ازدياد بولوب غايت قصوايه واصل اولسه حلول اجل ايله
ميت وقبره راجع وآئلدر هر بر انسانه عاقبة الامر داهيۀ موت عارض اولوب تن نازنينى ابلاء
وبارمقلرينى اصفرار ايله افنا ايدر هر بر فرد خير وشردن نه عمل ونه فعل اشلديسه يوم جزاده
مكافاتى كورر ديمكدر (روايت اولنمشكه اول خطيب منبر اولاك ومخاطب خطاب تشريف نصاب
وما ارسلناك عليه ازكى التحيات واتم التسليمات افنديمز بيت اول مذكورك مصراع اولنى منبرده
ايكن مدح وتحسين مقامنده (ان اشعر كلمة قالتها العرب الا كل شئ ما خلا الله باطل) بيورمشلردر
(فصلك اولندن بو محله كلنجيه قدر مبين اولان اعتقادى بياندنصكره اول رحمت عالمين
محمد المصطفى عليه الصلاة والسلام افنديمز حق تعالانك كافۀ خلائقه مبعوث رسولى
وخاتم الانبيا اولديغنى وشريعت مطهره سى سائر شرايعى نسخ ايلديكنى والله تعالى اول
فخر الرسل ومبين اوضح السبل عليه الصلاة والسلامى سيد بشر وشفيع محشر قلديغنى وامور
دنيا وآخرتدن هر نه كه خبر ويرديسه صحيح وحق اولديغنى و بعد الموت خبر ويردكلرينى اعتقاد
يعنى منكر ونكيرك هر بر قوله واجب الوجود دن وتوحيد دن ودين واسلامدن ورسواندن

سؤال ايده جكلرينى وعذاب قبر وميزان وصراط وجنت وجهنمك حقيتنى وعصاة مؤمنينى
احراق وانتقامدنصكره نار جحيمدن اخراج ودار النعيمه ادخال ايله اكرام ايده جكنى اعتقاد
وقلبنده ذره قدرتصديق وايمان واذعان وقبول وايقانى اولنلرجهنمده قالميه جغنى ومقربيندن
ديلديكنى بلاحساب دارالسلامه ادخال ايده جكنى ويوم جزاده مرتبه لرى حسبيله انبيا وعلما
وشهدانك شفاعتلرينه ايمان وآثارده وارده واخبارده واقعه اولديغى وجه اوزره صحابه
رضوان الله تعالى عليهم اجمعين حضراتلرينك فضل وربحانى اقرار وجميعسنه حسن ظن
ومناقب جليله لرين قنغى كيمسه كه تصديق ايده يعنى بركيمسه ابتداء فصلدن بومحله كلنجه
قدرذكراولنان مسائل اعتقاديه يى ايمان وقبول واذعان ايلسه اول كيمسه اهل حق واهل سنت
جماعتنه لاحق وارباب ضلالت وبدعتدن مفارقدر الله تعالى بزلرى بواعتقادده ثبات اوزره
تزريق وحلول موته قدر اهل سنت مسلكنه دوامه توفيق ايدوب حبل متين اولان شرع
مبينه تمسك واعتصام ايله مكاره داريندن وارسته وسالم ايليه آمين ديوصاحب مستطرف
عقائد اهل سنتى كوزل بيان ودعا ايلمشدر روح الله روحه ذكر اولنان اعتقاد الهيات ونبوات
(بنى الاسلام على خمس شهادة ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله واقام الصلوة وايتاء الزكوة
وصوم رمضان والحج) حديث شريفنده مذكوره اولان اركان خمسه نك برنجيسيدر يعنى
حق تعالانك وحدانيته واستحقاق الوهيته اقرار وايمان واول سيد بشر وشفيع محشر
عليه السلامك رسالت ونبوتى اعتراف وايقاندر وخمسهٔ مذكوره نك (ايكنجيسى عباده وظيفهٔ
فريضه اولان صلوات خمسى اداواقامه در (اوچنجيسى تحقق حول حولان ايله حد نصابه بالغ
مال اوزرينه برسنه دوراينذكده حسابيله اداء زكاندر بوراده قلم ناسخ مترجمدن چيقان تحقق حول
حولان ومالك نصاب اولدقده عباره سى صورت مذكوره يه كيردى فتأمل (ودردنجيسى حج بيت
محترمدر (وبشنجيسى صوم رمضان مكرمدر

﴿ الفصل الثانى فى الصلاة وفضائلها ﴾

قال الله تعالى ﴿ حافظوا على الصلوات والصلوة الوسطى وقوموا لله قانتين ﴾ وقال الله تعالى
﴿ ان الصلوة كانت على المؤمنين كتابا موقوتا ﴾ وقال الله تعالى ﴿ واقيموا الصلوة
وآتوا الزكوة ﴾ يعنى بش فصلدن ايكنجى فصل نمازك فرضيتى وفضيلتى بيانندهدر نمازه مداومتك
وجوبنى ومحافظه سنك فرضيتنى حق جل وعلا اشبو اوچ آيت كريمه ده بيان بيورر (اولكى
آيت كريمه نك معناى شريفى قوللرم سزه وظيفهٔ فريضه قلد يغم صلاتى خصوصا صلاة
وسطايى وقتنده ادا وخشوع وخضوعه مقارنت ومداومت ايله محافظه ايديكز وصلاتده
ذاكرين وخاشعين اوله رق قائمين اولكز ديمكدر (وصلات وسطادن مراد اكثر مفسرينك قوللرى
اوزره صلاة عصردر وسط ايكى معنايه اطلاق اولنور (برى وسط بين الشيئين يعنى ايكى شيئك
اورته سى (ايكنجى فضل معناسنه در صلات عصر مراد اولديغى تقديرجه فضل معناسنه در
زيرا بروقتده ادا اولنور كه اجتماع ملائكهٔ كرام ايله فضيلت وشرف بولور واشتغال ناس
وانام وقتنه مقارنتله فوت وتلف اولمسى احتماليله حق جل وعلا حضرتلرندن تخصيص بالذكر
ايله شانته اهتمام اولنمشدر (وبعض مفسرين صلات ظهردر زيرا وسط نهارده واقع اولمغله
صيفده شدت حرارت وشتاده شدت برودته مقارنتله اشق صلوات واحمز عبادات اولديغندن
افضل واشرف اولوب اول سببدن وسطى ايله موصوفه اولمشدر ديديلر وسائر صلوات اولمسنه
دخى ذاهب اولديلر هر برى تفصيل اولنسه مستقل بركتاب اولور تطويل واطنابدن احتراز
ايچون اجمال اولندى (ايكنجى آيت كريمه نك معناى شريفى تحقيق صلوات خمس مؤمنينك
اوزرينه اوقات معينه وساعات مبينه ده فرض عين اولدى تعيين اولنان اوقاتدن اخراج ايله

تفويت وتقصير جائز اولمازه الندهدر (اوچنجى آيت كريمه نك معناى منيفى قوللرم سز واجبات
وسننه رعايت ايله خشوع وتعديل اركاننه اهتمام ايله خضوعه مقارن اوله رق اداء صلوات
مكتوبه ومفروضه وتعيين شرع ايله معينه اولان زكاتى اداء واعطا ايلك مآلنده در
(صلاة لفظنك اشتقاقنده ومعناسنده اختلاف اولندى بعضيلر دعا معناسندن مأخوذ ديديلر
ودعايه صلاة تسميه اولنمسى كلام عربده معروف ومشهوردر بو تقديرجه صلاته صلات
اسميله تسميه دعايى متضمن ومشتمل اولديغى ايچوندر (وبعضيلر ديديلركه رحمت معناسندن
مأخوذدر حتى ﴿ ان الله وملائكته يصلون على النبى ﴾ آيت كريمه سنده يصلون نك ضمننده
اولان صلات حق جل وعلايه اضافت ونسبت ايله رحمت وملائكه يه اضافت ونسبتله
استغفار وناسه اضافتله دعادر وعليه الصلوة والسلامك (اللهم صلى على آل ابى اوفى)
قول شريفنده اولان صلاة رحمت معناسنه در آل ابى اوفايه رحمت ايله ديمكدر (بعضيلر
ديديلركه استقامت وطوغريلق معناسندن مأخوذدر عرب عربانك * صليت العود على النار *
كلامى تقويم معناسنه در ونمازه صلات تسميه اولنمسى عبادى طاعت رب خالقده اقامه
وخدمت فالق الحب والنواده ادامه وخلاف رضاسندن نهى ايلديكى ايچوندر قال الله تعالى
﴿ ان الصلوة تنهى عن الفحشاء والمنكر ﴾ اشبو آيت كريمه نك مآلى تحقيق صلات مفروضه
بالخاصه فحشاء ومنكر ومناهى ومعاصيدن نهى ومنع ايدر بركيمسه صلاتى لايق اوزره ادا
واكمال ايلسه اول كيمسه دن مناهى وفحشيات صادر اولماز واولسه دخى توبه يه موفق اولور
(قاضى بيضاوى عليه رحمة البارى بو آيت كريمه نك تفسيرنده نقل وحكايه ايلركه عهد
سعادتنده اهل مدينه دن بر كنج ذات نبى عليه الصلاة والسلامه اقتدا ومعيت واقتفا ايله اداء
صلات ايدر ايدى لكن برمقتضاى بشريت اول ذات جميع فواحش ومنهياتى مرتكب ايدى
ومعاصى ومنكراتدن اصلا مجتنب دكل ايدى اول شاب مجرمك سوء حالى رؤف بالمؤمنين اولان
رسول هادى يه وصف وتعريف اولندقده انك ادا ايلديكى صلاتى قريب عهدده كندوينى
معاصيدن مانع وناهى اولور بيورديلر اشبو كلمات درربار صدورندن چند روز مرورنده توفيق
توبه ايله اهل تقوادن اولدى (وبعضيلر نمازه سبب تسميهٔ صلات رسول عليه الصلاة والسلام
افنديمز (علم الايمان الصلاة فمن فرغ لها قلبه وجاد عليها بحدودها فهو مؤمن) بيورمشدر
مآلى نماز كشينك رب ايله عبدى بيننده صله يعنى وصلت وقربت اولديغيچوندر ديديلر قلبنده
ايمان بولنديغنه واذعان وايقانى اولديغنه علامت اولوب قنغى كيمسه كه قلبنى صلاته سوادن
فارغ قيلوب وشروط وواجبات وسنن وآداب ومستحباتنه رعايتى التزام وحدودينه اهتمام ايله
كوزل ادا واقامه ايلسه تحقيق اول كيمسه مؤمن كامل ومخلص عاملدر ديمكدر (روايت
اولنديكه حضرت عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه نمازك خضوع وخشوعى لازم اولديغى
بيان مقامنده منبرده ايكن قنغى كيمسه دركه مسن واختيار اولوب واسلامده لحيه سى اغاروبده
قيلديغى نمازين اكمال ايليه بيوردقلرنده جماعت حاضريندن بعضيسى يا امير المؤمنين نمازى
قيلوبده نمازى ناقص اولمق نه كيفيتله اولور ديو سؤال ايدنجه جوابنده بركيمسه نمازى
قيلوب لكن خشوع وخضوعنى وسجود وركوعنى اتمام واهتمام ايله اكمال ايلمسه ونمازده
اقبال وتوجهى حق تعالى حضرتلرينه اولماسه او كيمسه نك نمازى ناقص وناتمامدر بيورديلر (قلت)
ركوع وسجودده طمانينت وتعديل اركان برتسبيحه مقدارى جوارحى تسكين ايله قرار عند الامام
الاعظم واجب وابو يوسف وشافعى عندلرنده فرض وقومه وجلسه ده طمانينت بالاجماع
سنت اولديغى فقه كيدانى شرحى قهستانى وسائر كتب فقهيه ده مصرحدر انتهى (ام المؤمنين

عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن منقوله ومرویه اولان روایت اوزره بز یعنی ازواج مطهرات
رسول ذیشان علیه الصلاة و السلام حضرتلری ایله محادثه ومکالمه ایدرکن نمازك وقتی کلدکده
واجب الوجود ومعبود بالحقه کمال استغراق وغایت توجه واقبالدن ماسوا قلبمزدن کلیاً منسی
ومضمحل اولوب صلاتدن فراغه قدر نه علیه الصلاة والسلام بزلری ونه بزلر رسول علیه الصلاة
والسلامی بیلورز ونه خبیر اولورز یوردیلر (امام حسن بصری رحمة الله تعالادن مجتهدین
یعنی متقین حضرتلرینك حال وشانلری ندر ونه عمله اشتغال ایدرلرکه یوزلرنده لمعان نور ایله
صباحت ومحاسنلرنده لطافت وارد بو سؤال واستفسار اولندقده جوابنده انلر قلبلرینی ماسوادن
خالی قیلوب عبادات وطاعات وکثرت مجاهدات ایله حق تعالی حضرتلرینه سیر ایتدکلرندن اول
ذوات کرامه حق جل وعلا نور فیضندن اکسا والباس ایلشدر جباه ووجوهلرنده لمعان ایدن اثر نور
الهیدر یوردیلر (بعض علما یوردیلرکه برشخص بروقت نماز فوت ایلسه اول شخص فائته جمیع
ملائکه صیحه وفریاد ایدرلر (رابعهٔ عدویه رحمها الله تعالی شب وروزده بیك رکعت
نماز قیلار ایدی ودیرایدیکه شو کثرت عبادت ووفرت طاعتمله اول معبود کریمدن اجر وثواب
طلب ایتمم انجق مراد ومقصودم رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بین الانبیاء بنم ایله
فخر بیوروب امتمدن بر مرأهٔ ناقصة العقل کیجه وکوندزده شو مقدار عمل ایلر دیو انبیایه خطاب
ایله قلب شریفنه سرور وحبور وحظ موفور حاصل اوله (و بعض آکاهدن حکایت اولنمشکه
ذوالنون المصری قدس سره العزیزه اقتدا ایله اداء صلاة مراد ایلدم افتتاح تکبیری ایچون
رفع ید ایدوب الله دینجه متحیر ومبهوت وفانی ومستغرق اولدیلر روحی یوق جسد کبی مدت
وافره قیاما طوردیلر بعد زوال الاستغراق مقام فرقه کلوب تکرار الله اکبر بیورنجه مهابت
تکبیری ایله قلبم پاره لندی ظن ایلدم (حق سبحانه وتعالی حضرتلری داود علیه السلامه شویله وحی
ایلدیکه یا داود برکیمسه که ذات اجل واعلامه محبت دعواسن ایدوب کیجه لرده ذکر وفکر
وصلاة وطاعات ایله اشتغال ایتیوب نائم وغافل اولسه اول کیمسه ادعاء محبتده کاذب وعاطلدر
زیرا هر محب حبیبیله دائما خلوته طالب وراغبدر رب ذوالجلال ایله خلوت ذکر وفکر وعبادات
وطاعاتدر نوم ایسه فرقت ومحبوبندن عزلتدر (عبد الله بن مبارك کیجه لرده ترك نوم ایدن
اهل طاعت ومحبتی مدح وثناده شو قطعه یی نظم ایلدی * اذا ما اللیل اظلم کابدوه * فیسفر
عنهم وهم رکوع * اطار النوم خوفهم فقاموا * واهل الامن فی الدنیا هجوع * معنای
قطعه کیجه لر مظلم اولوب نوم وتعطیل حواس وامور معاشدن فراغت ایله سائر ناس استراحت
طلب ایلدکلری وقتده مردان الهی اولان اهل محبت کثرت مجاهده ایله کیجه مکابده ایدرلر
والی الصباح ساجدین وراکعین اوله رق طاعات ایدرلر انلرك خوف وخشیتلری نوم وغفلتلرینی ازاله
وافنا ایلکله عبادت واقامهٔ صلاته مشغول اولورلر وعقاب وعذاب حقدن خوف ایتمیلر تا بصباح
اویورلر دیمکدر (صاحب مستطرف رحمه الله دیرکه سیدم شیخ شمس الدین ابن امیر الحکم النحریری
اشبو ابیاتله اکثریا تمثل ایدر ایدی * یا ایها الراقد کم ترقد * قم یا حبیبی قد دنی الموعد * وخذ من اللیل
وساعاته * حظا اذا ما هجع الراقد * من نام حتی ینقضی لیله * لم یبلغ المنزل او یجهد * قل لذوی
الالباب اهل التقی * قنطرة الحشر لکم موعد * مآل ابیات ای نائم غافل نه مقدار ده دك اویورسین
ای بنم دوست وصدیقم قائم ومتیقظ اولکه موعد جزا ومکافات اعمال قریب اولدی سائر اهل نوم
وغفلت اویودقلری وقتده سن کیجه لر وقتنده حقه عبادت وقوللغله حظ ونصیب اخذ ایله زیرا
برکیمسه کیجه لر منقضیه اولنجیه دك نائم اولسه منزل ومرتبه یه نائل اولماز نفسیله مجاهده ایلدکجه
سائر اوقاتده عبادته سعی ایلسه دخی سن اصحاب عقل اولان اهل تقوایه حشر جسری سزلره

آماده در دیو سویله دیمکدر (قلت) او یجهدده اولان او حتی و یا خود الامعناسنه در انتهی (سیدنا
اویس القرنی رحمه الله تعالی کیجه لرده اصلا نائم اولمیوب دیرلر ایمشکه ملائکهٔ کرامك حاللری
ندرکه دائما حقه تسبیح وتقدیس وعبادتده کندولرینه فتور عارض اولماز و بزلره عارض اولور
لایق عبودیت ایسه بلا فتور شب وروز عبادتدر (حذیفه رضی الله تعالی عنه بیورمشدرکه علیه
الصلوة والسلامه امر صعب وشیء شاق ظهور ایلدیکی وقتده اومفخر کائنات صلاته شغل
وفراغ ایله حقه مناجات ایدرلر ایدی (هشام بن عروه دیمشکه پدر امجدم صلات مکتوبه
ومفروضه یی ادا ایلدکلرنده تطویل قیام ایله اتمام ایدوب دیرلر ایدیکه صلاتی بو صفت ایله
ادا بنم رأس مال وسرمایهٔ رفاه حالمدر (ابو الطفیلدن مروی اولمشکه اول غارده رفیق وشیخ عتیق
وامام علی التحقیق حضرت ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه شویله بیوررلر ایمشکه ای عباد الله
سیئات اعمال ایله اکتساب ایلدیککز نار جحیمی اطفا وشدت حرارتنی افنا ایچون عبادته قالقك
بن اول خاتم رسل الله علیه صلوات الالهدن استماع ایتدمکه (الصلاة الی الصلاة کفارة لما بینهما
ما اجتنبت الکبائر) بیوررلر ایدی دیمشدر (مترجم مرحوم بو روایتی ترجمهده صلاة فریضه صلاة
اخرایه قدر کبائردن ماعدا بر مقتضای بشریت اجتناب اولنه میوب ارتکاب اولنان معاصی ومنهیاته
کفارتدر استثنا بیوریلان کبائردن مراد حقوق عباد ضمننده اولان کبیره در مثلا آخرك جانه وعرضنه
ومالنه تعرض کبی بو مقوله اولان کبیره (التائب من الذنب کمن لا ذنب له) ودخی (لا صغیرة مع الاصرار
ولا کبیرة مع الاستغفار) مدلوللرنجه مشیئت واراده اللهیه دردیلرسه عذاب ایدر ودیلرسه عفو ایدر
دیمشدر فلیتأمل (قلت) شارح جامع صغیر مولانا مناوی متننده اولان (الصلوات الخمس والجمعة
الی الجمعة ورمضان الی رمضان مکفرات لما بینهن اذا اجتنب الکبائر) حدیث شریفی شرحده اشبو
حدیث شریف ماقبلی دلالت ایتدیکی اوزره شرط وجزا اولوب معناسی دخی بش وقت نماز
وصلاة جمعه منتهی اولدیغی دیگر جمعه یه و بر صوم رمضان منتهی اولدیغی دیگر صوم رمضانه دك
بینلرنده اولان صغائر ذنوبك کاسینی مکفردر اما کبائری دکل یعنی کبائر مغفرت اولنماز دیمکدر
یوخسه معناسی ذنوب کبیره اولمایجه مغفرت اولنور وکبیره اولور ایسه صغائر مذنب مغفرت
اولنماز دیمك دکلدر دیمشدر فقد بر (محمد بن منکدر رحمه الله تعالی کندوسی ووالده سی وهمشیره سی
اوزرینه کیجه یی اثلاثا تجزیه وتقسیم ایدوب یعنی هر برلری کیجه نك برثلثنی عبادت ایله احیا وثلثانده
نومی اعتیاد ایدرلر ایمش پس همشیره سی وفات ایتدکده انك ثلث حصه سنی کندو حصه سنه
ضمله ثلثان لیلی و بعدها والده سی دخی فوت اولدقده انك ثلثنی دخی الوب تمام لیلی ترك نوم ایله
الی ارتحاله احیاده اولمشلر (مسلم بن یسار رحمه الله تعالی اهل بیت وعیالنه بینکرده اوله جق
صحبت وملاطفه وضحك وخنده کزی حقه عبادت وصلاته شروعم وقتنه توقیف ایدك زیرا
صلاته شروع ایلدیکمده کمال استغراق ونهایت توجه واقبالمده سزلرك کلمات وضحککزی
استماع ایدمم دیو تنبیه ایلدیکندنصکره خانه لرینه داخل اولدقجه اهل بیتلری ترك کلمات ایله
ساکت وصامت وصلاته شروع بیوردقلرنده فرصت مکالمه ومحادثه یه مالك وملاطفه
ومضحکاتله ضاحك اولورلر ایدی (مترجم دیمشدرکه بو حکایه دن مستفاد اولان حصه
مصلی بر مرتبه و بر درجه یه رسیده اولملودرکه صلاته شروعنده ماسوایه عالم وخبیر و بر شیئی
رائی و بصیر اولمیوب فنا فی الله وبقا بالله درجه ورتبه لرینی احراز ایلملودر اللهم یسرانا
هذه المرتبة بفضلك وکرمك وبحرمة حبیبك ورسولك انتهی آمین (سالف الذکر مسلم بن
یسارك جار ملاصقی بیتنده حریق وقوع بولوب اطفاسنه جم غفیر اجتماع ایتدکده صلاتده
بولنمغله خبیر اولمیوب حریق منطفی اولنجیه قدر اصوات وصیحه لرینی استماع ایتمامشلر

(ابن زبیر رضی الله تعالی عنه اقامهٔ صلات ایتدکلرنده برمرتبه تطویل قیام وخشوع
وطمأنینتی اتمام ایدرلر ایدیکه طیور وکوکرجنلر دیکلی اغاج ظنیله رأس شریفی اوزرینه
قونارلر ایدی (ابراهیم بن شریك ساجد ایکن سرچه لر جدار وحائطه واقع وساقط اولدیغی
کبی مبارك ظهرلرینه قونارلر ایدی (رکعت واحده ده قرأن جلیل الشانی ختم ایلیان بو امت
مرحومه ده درت ذوات کرامدر عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه وتمیم الداری رضی الله تعالی
عنه وسعید بن جبیر وابو حنیفه رضی الله تعالی عنهم (امام اوزاعی رحمه الله تعالی برشاب صالحی
کورمشلرکه قبر رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم ایله منبر بیننده البسهٔ طاهره واثواب فاخره ایله
صلاة تهجدی ادا ایدوب حقه تذلل ونیاز ایدر فجر صادق طلوع ایدوب صباح اولدقده اول شاب
صالح * عند الصباح یحمد القوم السری * مثلنی یاد ایلدیکه راحته نیل ایچون مشقتی متحمل
اولان مرد حقنده ایراد و بو مقامده معناسی کیجه اویقوسنی ترك ایله اولان عبادات آخرنده
درجهٔ رفیعه یه نیلی مستلزم اولور دیمکدر (امام اوزاعی کلام شابی اشیدنجه ای برادر زادهم
کیجه لرده ذکر وفکر وعبادات وطاعاته محبت ومیل امثالك یعنی کیجه نی عبادته حصر ایله
درجات سن وسنك امثالك اولان عابد دوستلرك ایچوندر یوخسه کار وانجیلر ایچون دکلدر
یعنی املی تمتعات دنیویه یه حصر ایله تجارت ایچون کیدن و بو وجهله اویقویی ترك ایدنلر
درجهٔ رفیعه نعیمدن دور اولورلر دیمکدر (خلف بن ایوب صلاته شروع ایلدکلرنده سنکلر
هجوم ایلمکله اذا وغایت جفا ایدرلر ایدی رخصت شرعیه وجهی اوزره دفعی ایله تقید بیورسکز
دینلدکده جوابده بن اشتدمکه بعض اهل فسق وجنایت بر موجب جرم وجنایت ضرب
وتعزیر اولندقده غیرت جاهلیه سبیله کسب اشتهار ایچون اصلا جزع وفزع ایتیوب صبر
وتحمل ایدرلر ایمش بنکه حضور رب العالمینده طورم ضعیف البنیه اولان ذباب وسنکلرك
اذاسنه صبر وتحمل ایتمامك غایت کتاخلق ونهایت کسلانلقدر دیدی (ابو صفوان ابن عوان
دیمشکه منظره ووجه وسیماسی احسن شول کیمسه دن غیری بوقدرکه شب مهتابده ثیاب بیضا
ایچنده قیاما اداء صلات ولازمهٔ عبودیت اولان طاعاتی ایفا ایده واشتغال ایلدیکی طاعات
وعبادتك نورانیتی ﴿سيماهم في وجوههم من اثر السجود﴾ مصداقنجه ظاهر بدن ووجودنه لایح
وصفت ملکیه غلبه سی سبیله ملکه شبیه ومماثل اوله (حسن بصری رحمه الله تعالی دیمشکه
بو امت مرحومه ده فاطمة الزهراء رضی الله تعالی عنهادن اعبد وطاعاتی ازید برذات اولمادی
اول عابدهٔ زاهده مبارك قدملری بره لنجیه دکین کیجه لر تا بصباح صلاتده قائمه وطاعتده
دائمه اولور ایدی (وینه حسن بصری رحمه الله تعالی روایت ایلمشکه علیه الصلوة والسلام
افندیمزدن ماتقدم وما تأخر صدوری فرض اولنان ذنب وترك اولی مغفور ومعفو ایکن
صلاتده مبارك قدم شریفلرینه شیش والم عارض اولنجیه قدر دیدهٔ حق دیده لرندن اشك
ودموع جریان ایلدیکی حالده طول مدت قائم اولورلر ایدی (ابراهیم خلیل الله علیه السلام
خشیة اللهك کائنه بناء قلب انورلرینك غلیانی وصدر منورلرینك خفقانی مسموع ومحسوس
اولور ایدی (صاحب مستطرف ایدرکه حضرت محمد المصطفی وخلیل خدانك خلت وقربتلری
بی اشتباه وشرف مقاملری بی ارتیاب ایکن خوف وخشیتلری آناً فآناً مزداد وحقه نیاز
وتضرع وخشیتی ذاتلرینه اعتیاد ایتمشلردر شول کیمسه لره استعجاب واستغراب اولنورکه آثام
کندولری ازعاج ایدوب ارتکاب معاصی واشتغال مناهی ایله هوی وهوسلرینه رواج ویره رك
نه حالده غضب اللهدن مطمئن ونه کیفیتده مکر اللهدن امین اولورلر (روایت اولنمشدرکه بر رجل
علیه الصلوة والسلامدن استدعا واسترحام ایدوب ای مشفق الامة ومبعوث بالرحمة مجیب الدعا

اولان ذات اجل اعلایه حقمده دعا بیورك که جنتده ذات شریفکزه بنی رفیق ایلیه دیدکده تقرب
حقه کسب اولدیغنه اشارت اول کافهٔ انس وجنه مرسل رسول اکمل کثرت صلاة ایله مطلبك
حصولنده با کا یعنی دعامه اعانه ایله دیو تکثیر صلات تقرب حقه سبب اولدیغنه اشارت بیوردیلر
(حاتم اصم رحمه الله دیمشکه بردفعه صلاتی جماعتله ادا ایلمك بنی فوت ایلدی ترك جماعت مصیبتدر
دیه رك ابو اسحق البخاری تعزیه مه کلدی کاشکه اولاد کثیره ووفیرم وفات ایده ایدی تعزیه
ایدیدی ترك جماعت مصیبتله تعزیه ایلمیدی بیوردیلر زیرا اسلاف کرام وعلماء عظام عندلرنده
مصائب دنیا هر نقدر کثیر وعظیم اولورسه ده مصائب دیندن اهون واسهلدر (سلف
صالحین تکبیر اولده جماعت کندولرین ترك ایلدکده یعنی رکعت اولایی جماعته یتشوب امام ایله
معاً نمازه شروع ایده مدکلری زمان اوچ کون نفسلرینی تعزیه ایدرلر ایدی جماعت کندولرینی
فوت ایلدکده یعنی جماعتله اداء صلاة ایده مدکلرنده یدی کون تعزیه ایدرلر ایدی (ابن عباس
رضی الله تعالی عنهما بیورمشدرکه قلب معبوده ناظر وسره اکا متوجه وحاضر اولدیغی حالده
ایکی رکعت نماز قلمق قلب غافل وماسوا ایله شاغل اوله رق کیجه نك مجموعنی قیامدن خیرلیدر
(بعض علما تارك صلاة و بی نمازك دارینده عقاب ومجازاتی بیانده شو شعری نظم ایلدی
* خسر الذی ترك الصلاة وخابا * وابی معادا صالحا ومأبا * ان کان یجحد ها فحسبك انه *
اضحی بربك کافرا مرتابا * اوکان یترکها لنوع تکاسل * غطا علی وجه الصواب حجابا *
فالشافعی ومالك رأیا له * ان لم یتب حد الحسام عقابا * والرأی عندی للامام عذابه * بجمیع
تأدیب یراه صوابا * معنای شعر تارك صلات عیاذا بالله تعالی خائب وخاسر اوله رق معاد اخرت
ومأب نعیم ولذتدن ابا وامتناع ایلمشدر اکر ترك فرضیت ووجوبن جحد وانکار ینه مقارن ایسه
العیاذ بالله تعالی کافر ومرتابدر واکر ترکی انکاره مقارن اولمیوب تکاسل وتهاوندن ناشی اولور ایسه
اهل سنت عندنده کافر دکلدر لکن مرتکب کبیره در تارك صلاتك سلطان دوران وامام زمان
طرفندن تعزیرنده مجتهدین حضراتی اختلاف ایلدیلر امام شافعی ومالك رحمهما الله تعالانك
رأی واجتهادلرنده توبه ایدوب صلاته شروع ایدرسه نه کوزل واکر عناد واصرار ایدرسه
قتل ایله تعزیر وعقاب اولنور وسائر مجتهدین عندنده امام زمان وسلطان دورانك رأی وارادهسنه
مفوضدرنه وجهله تأدیب وتعزیری مصلحت رأی ایدرسه اول وجهله تأدیب ایدر اللهم اعنا
علی الصلوات وتقبلها منا بکرمك ولاتجعلنا من الغافلین برحمتك یا ارحم الراحمین (صاحب
مستطرف رحمه الله تعالی سواك ایله اذانك فضائلنه دائر آثار واخبارك بعضیسنی ذکر وبیانی
فصل صلاته ضم والحاق اولنمسنی استحسان ایدوب دیرکه (علیه الصلوة والسلام افندیمز
فضائل سواکده هر وضوء حیننده وصلاته شروعده استعمال مسواك ایله امر ایدر ایدم
کثرت امر واهتمام وجهی اوزره امته زحمت ومشقتلو اولور خوفی اولنمسیدی بیورمشدر
حدیث آخرده علیه الصلوة والسلام بیورمشلرکه مسواك استعمالی عقبنده اولان بر صلات
مسواکسز اولان یتمش بش صلاتدن افضلدر (حذیفه رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشکه
علیه الصلاة والسلام صلاة تهجده قائم اولدقلرنده مبارك فم شریفلرینی مسواك ایله تطهیر
بیورورلر ایدی (روایت دیکرده علیه الصلاة والسلام بیورمشلرکه اکر ناس مسواکده اولان
منافعی وفضائلی بیلسه لر ایدی مسواك انلر ایله لحافنده برابر یتوتت ایدر ایدی یعنی انلر
مسواکدن مفارق اولمازلر ایدی (روایت اخراده علیه الصلاة والسلام بیورمشلرکه سزلرك
افواه ودهانلریکز ربکزه طریق در انی تنظیف ایدك یعنی جناب حق تسبیح وتقدیس وذکر
محلیدر مسواك ایله تطهیر ایدك دیو امر بیورمشلر (اتخاذ مسواکده مختار واولی اولان شجره

اراك ايله اولمقدر شجرهٔ مذكوره مرارتلی اغاجدر مرارتی حسبيله تطهير وتنقيحده ابلغ
اولديغندن اختيار اولندی آكثر عربستاندن كلان واستعمال اولنان اودر اشجار سائره وصلابتلی بز
و جوغان وطو بلاق ديدكلری كوك وسائر تطهير شانندن اولنلر ايله مسواكلنسه دخی جائزدر
استياكده سنت اولان فم ودهانك صاغ جانبندن ابتدا اولنه رق اسنانك ارضنه امرار ايدوب
انكله سنت سنيه يی اتيانه نيت ايتمكدن عبارتدر واولنده شو دعايی قرائت ايليه (اللهم بارك لی
فيه ياارحم الراحين) معناسی ای ارحم الراحين اولان باری ذوالجلال استعمال سواكده بكا
خيركثير ونفع وفيراحسان ايله ديمكدر ديشلرك ظاهر و باطنی مسواكلنور ومسواكی ديشلرك
جبهسنه و دهانك سقف و اوستنه امرار لطيف ايله ايتديريلور مسواك يبوست ايله رطوبت
بيننده اولمقدر زياده قوری و زياده ياش اولميه اكر حرارت هوا ايله قورر ايسه صو ايله
انی ترطيب ايليه بعض علما فضائل مسواكده ديمشلر كه مسواك استعمالنی اعتياد ايدنلره
حال نزع وحال احتضارده كلمتين شهادتينی تذكير ايدر (بو محله قدر فضائل مسواك بيان اولنوب
بعد ازين فضائل اذان ومؤذن بيان اولنور (عليه الصلوة و السلام افنديمزدن شو حديث
شريف روايت اولنمشكه يورمشلر (يدالرحمن علی رأس المؤذن حتی يفرغ من اذانه) معنای
حديث شريف رحمن ذوالجلالك يدی مؤذنك باشی اوزرنده در اذانی اتمام ايدنجيه دك مترجم
مرحوم ديركه اشبو حديث شريف متشابهاتندندر ﴿يدالله فوق ايديهم﴾ كبی عندالمتقدمين
تأويل اولنماز وعند المتأخرين مأولدر تأويلی الله ورسوله اعلم رحمن ذوالجلال بروجه سنت اذان
ويروب وتغنيدن احتراز ايدنلره لطف ورحمت ايدر وحفظ و حمايه سنده محفوظ ايلر انتهی
(قلت) متشابهات عندالمتقدمين تأويل اولنماز ديمك ظاهری اوزره معنی ويريوب تأويل
ومعناسنی حق جل وعلا ورسولی بيلور ديمكدر فتأمل بعض مفسرين ﴿ومن احسن قولا ممن دعا
الی الله وعمل صالحا﴾ آيت كريمه سی مؤذنين حقنده نزول ايتمشدر ديدی (وآيت كريمه شول
كيمسه كه ناسی حقه عبادته وقوللغه دعوت ايليوب وعمل صالحی اشليه وافتخار ملت ومذهبی
بيان واسلاميتنی اعتراف واقرار ايدوب بن مسلميندنم ديه انك قول وكلامندن احسن قول وكلام
يوقدر مألنده در اشبو صفات ايسه مؤذنينه صادقدر زيرا مؤذنين ناسی عبادت حقه
دعوت ايدرلر لكن جمهور مفسرين بو آيت كريمه صفات مذكوره ده بولنان ذواتك جمله سنه
شاملدر ديديلر (و بعض مفسرين دخی عليه الصلوة والسلام حقنده نزول ايتمسنه ذاهب اولديلر
(ابو سعيد الخدری رضی الله تعالی عنه دن مروی اولمشكه اول فخر موجودات عليه اكمل التحيات
شو حديث شريفی يورمشلر (يغفر الله المؤذن مدی صوته و يشهد له ماسمعه من رطب و يابس)
مترجم مرحوم معنای شريف شخص مؤذن تأذين ودعوتده مصوت اولدقجه عنايت ومغفرته نائل
وهر بر استماع صوت ايدنلر كندويه شهادت ايلمكله درجهٔ عاليه يه واصل اولوردی و ترجمه ايتمشدر
(امام مسلم رحمه الله تعالی معاويه رضی الله تعالی عنهدن تخريج وروايتنده اول اكمل انام عليه
الصلوة والسلام افنديمز شو حديث شريفی يورمشلر (المؤذنون اطول الناس اعناقا يوم القيمة)
بونده دخی مترجم معنای منيف شخص مؤذن سائر ناسدن طول قامة واعدل استقامه ايله يوم
جزاده تشريف واكرام و بو شرف ايله بين الانام اعزاز اولنورديمش لكن مناوی فاضل شرحنده
مؤذنك رحمت حقه تشوف يعنی كوزينی دكوب انتظار ايلمسی سائر ناسدن اكثر اولور ديمكدر
زيرا بو وجهله انتظارده بيونك اوزامسی حاصل اولور ياخود معناسی ثواب مؤذن اكثر اولور
ديمكدر يورمشدر فتأمل (امام بخاری رحمه الله تعالی ابو سعيد الخدری رضی الله تعالی عنهدن
روايت ايدر كه اول فاتحهٔ كتاب هدايت وخاتمهٔ مصحف نبوت عليه اكمل التحيه شو حديث شريفی

يورمشلر (لايسمع مدی صوت المؤذن جن ولاانس ولاشیء الا شهد له يوم القيمة)
مترجم معنای حديث شريف شخص مؤذنك صوت ونداسنی جن وانس وسائر مخلوق وموجود
استماع ايدوب استشفاعنی نياز وعباد اللهی عبادت وطاعته دعوتيله شهادت ايدرلر ديمشدر
لكن بونده دخی معنای مدی ايله استماع ايدنلر قيدی مطالعه اولنوب كوزدلمك واجب اولديغی
بی شكدر مؤذنك فضيلتی حقنده احاديث نبويه كثيره در بو محلده برنبذه ايله اكتفا اولندی
﴿الفصل الثالث فی الزكاة وفضائلها﴾ سالف الذكر فصول خمسه دن اوچنجی فصل
زكاتك فضيلتی بياننده در زكاتك معنای لغوی ومعنای شرعيسنه وسبب وجوبنه هرنقدر
صاحب مستطرف مرحوم تعرض ايتديسه دخی برنبذه ذكر وبيان ايلمك مقتضيات مقامدن
اولمغله فی الجمله اطناب اولندی زكاة لفظی لغتده عربك زرع نما بولوب كماله رسيده اولديغی
وقتده ديدكلری زكا الزرع قوللرندن مأخوذدر ياخود طهارت معناسنه اولان زكادن
مأخوذدر بناء عليه زكاة مالدن افراز اولنوب فقرايه اعطا اولندقده ماله استجلاب نما وبركت
ونفسنه ثمرهٔ فضيلت ايراث ايلديكندن ياخود مالی خباثندن ونفسی دخی شح وبخلدن تطهير
و پاك ايلديكندن اول اعطايه زكاة تسميه قلندی زكاة شرعده هاشمی وهاشميلرك آزادلوزی
اولميان فقير مسلمه رضاء الله تعالی مالدن شارعك تعيين بيورديغی مقداری تمليك واعطادن عبارتدر
اول مقدار معطادن مالكك منفعتی منقطعه اولديغی حالده (ووجوب زكاتك شرطی عقل
وبلوغ واسلام وحريتدر بو تقديرجه مجنون وصبی وكافره ورقيقه واجب اولماز ووجوب زكاتك
سببی ديون وحوائج اصليه دن فارغ نصاب نامی يه ملك تام ايله مالك اولمقدر ولونوی تقديری
اولسون اداء زكاتك سبب وجوبی ﴿وآتوا الزكوة﴾ امر شريفيله توجه خطابدر ووجوب
ادانك شرطی ثمنية مال ياخود سوم ياخود نيت تجارت ايله حولان حولدر بودخی حول حولاندر
عباره سنده واقع اولمشيدی يعنی اوزرينه سنهٔ كامله نك مرور يدر وادا اولنمش اولمسنك
شرطی حين اداده ياخود زكاة مفروضه ومعينه يی مالندن عزل واخراجده نيته مقارنتدر
تحقق وجود نصاب دراهم وفضه ده ايكيوز درهمدر ودنانير وذهبده يكرمی مثقالدر شارع
طرفندن معين زكاة ربع عشردر يعنی قرقده بر ديمك اولور مثلا ايكيوز درهمه مالك اولان
بش درهم اعطا ايدر يكرمی مثقال ذهبه مالك اولان يارم مثقال ذهب اعطا ايدر قرق مثقاله
مالك اولسه تمام مثقال اعطا ايدر مال تكثر وتوفر ايتدكجه حساب مذكور اوزره محسوب اولور
مترجم مرحوم بو محلده فی الجمله بيان اولنان حيوانات سائمه واعشاردن ماعدا اموال باطنه در
حيوانات سائمه واعشارده تفاصيل كثيره كتب فقهيه ده مبين ومفصلدر مصنف مرحوم
تعرض ايلميوب وظيفه مزدن اولمامغله ترك تعرض اولنوب اصل وظيفه يه شروع اولندی ديمشدر
فتأمل (زكاتك فضيلت ومزيتندندر كه حق جل وعلا آيات قرآنيهٔ عديده ده زكاتی صلاته
مقارن ذكر وامر بيورر (قلت) اول مقارنت سكسان ايكی موضعده اولديغی در مختارده محرردر
قوله تعالی ﴿اقيموا الصلوة وآتوا الزكوة﴾ يعنی ای عبوديت وطاعتده مستديم اولنلر صلاتی اقامته
واداء زكاة شرعيه كزی فقرايه ايتا واعطايه مثابرتده مواظب اولك بيورلمشدر اشرف عبادات
وافضل طاعات صلاتدر وصلاته مقارنت وذكرده معيت زكاتك فضل ومزيتنه دلالت ايدر
وقوله تعالی ﴿رجال لاتلهيهم تجارة ولابيع عن ذكر الله واقام الصلوة وايتاء الزكوة يخافون يوما
تتقلب فيه القلوب والابصار﴾ يعنی صباحلرده واخشاملرده بيوت ومساجده حق سبحانه
وتعالايی تنزيه وتقديس وعبادات وصلاة ايدر شول رجال خلص كه انلری معاملهٔ رابحه
وتجارت نافعه ومبايعهٔ ناميه ذات اجل واعلايی ذكر وفكردن واقامهٔ صلاة ومالدن افراز

واخراجی واجب اولان اداء زكاتدن اغفال واشغال ایلر بوذوات ممدوحه ذكر وطاعات وفكر
وعبادات ایله اوقات كذار ایكن بنه هول وشدائدندن ابصار وقلوبك متغیر اولدیغی یوم جزادن
خوف وخشیت ایدرلر آیت اخراده جناب مولی استعیذ بالله ﴿ ویقیموا الصلوة ویؤتوا الزكوة
وذلك دین القیمة ﴾ بیورمشدر یعنی آدم علیه السلامدن بوآنه قدر ناس كندولره انزال اولنان
كتابلرده انجق دینده مخلص اوله رق وعقاید زایغهٔ باطلهدن میل واعراض ایدیجی اولدیغی
حالده الله ذوالجلاله عبادات واقامهٔ صلاة واداء زكاة ایله مأمور اولدیلر مقتضای مأمور بتدن
سرمو انحراف ایلامك دین قیمه وملت مستقیمهدر (لكن ناس هر برعصرده منشئت اولوب بعضیلری
شرك و بعضیلری حقدن اعراض ایتدیلر (بریده رضی الله تعالی عنه روایتی اوزره علیه الصلوة
والسلام افندیمز (ماحبس قوم الزكوة الاحبس الله عنهم القطر) بیوردیلر معناسی برقوم
زكاة مفروضهیی منع وفقرایه اعطا ودفعدن بخل وامتناع ایلسه البته اول قومدن رب ذوالجلال
رخا ووسعته سبب اولان باران و یغموری حبس وانلردن منع ایدر دیمكدر (ودخی عایشهٔ صدیقه
رضی الله تعالی عنها روایتی اوزره علیه الصلوة والسلام افندیمز (ماخالطت الزكوة مالاقط
الااهلكته) بیورمشدر معنای حدیث زكاة واجبه ماله مخالطه اولنوب فقیره دفع واعطا اولنمسه
البته مال موجودی اهلاك وافنا ایلر (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما روایتنده كلمكه علیه
الصلوة والسلام افندیمز (من كان عنده مایزكی فلم یزك ومن كان عنده مایحج فلم یحج سأل الرجعة
یعنی قوله رب ارجعون معنای حدیث شریف بركیمسهده اوزرینه زكاتی واجب مال موجود
اولوب مستحقه اداواعطا ایلمسه و بركیمسه دخی حجه كافی وزیارت بیت حرامه وافی ماله مالك
اولوب طریق حجه سالك اولماسه بوایكی فرقه عندالموت ندامت وحسرت ایله رجعت طلب ایدر
یعنی (رب ارجعون) كلامیله دنیایه رجعت وعودت طلب ایلر كفار ومشركینك وقت احتضارلرنده
اولوب اشبوحدیث شریفده اشارت بیوریلان كلام ندامت انجامی مربی حكایهٔ علیه الصلوة
والسلامه حق جل وعلا حضرتلری تسلیه بیورر استعیذ بالله ﴿ حتی اذاجاء احدهم الموت قال
رب ارجعون لعلی اعمل صالحا فیما تركت ﴾ یعنی حبیبم حالك وعلوشانك ومآلك خلاف ونقیضی اوزره
وصف وقدح ایدن كفار لعین وفجار اهل سجینك عمرلری آخر واجللری حاضر اولوب ملائكهٔ
عذابی كوردكلرنده فوت ایلدكلری ایمان وطاعتك تداركی زعمیله كمال حسرت وندامتلرندن
اجابتدن مأیوس اولدقلری دنیایه عودت ودار تكلیفه رجعت ایله دعا ورجا ایدرلر (مفسرین
بوآیت كریمهنك تفسیرنده نقل وحكایه ایلدیلركه حال موتده مؤمنین ملائكهیی رؤیت ونعم
ولذائذ آخرتی بیلدكلرنده ملائكه دنیایه عودت ایدرمیسكز كلامنی تفوه ایدنجه دار هموم واحزانه
میل ورغبت ایتمیز ودار سروردن آیرلمایز دیرلر واماعیاذا بالله تعالی كفار وفجار كمال دهشت
وخشیتلرندن یارب بزی دنیایه رجعت ایتدر تاكه ایمان وطاعتله عودت ایدهلم امثند عاسن
تكرار ایدرلر (صاحب مستطرف رحمه الله تعالی صدقهٔ نافله وعطیهٔ زائدهنك فضیلتی ومزیتی
حقنده وارده اولان آیات قرآنیه واحادیث نبویه یی والله ذوالجلالك متصدقینه اعداد واحضار
بیوردیغی اجر وثواب بی حسابی ودفع بلا واضراری فصل زكاته الحاق وتذییلی مناسب كوروب
دیمشدر حق جل وعلا حضرتلری متصدقین ومحسنینی ثنا ومدحت واعطا اولنه جق انعام
بی غایتی بیانده بیورر كه استعیذ بالله ﴿ ان الله یجزی المتصدقین ﴾ معنای شریفی مكافی ومجازی
اولان الله تعالی تصدق ایدنلری انواع مجازات واصناف مكافات بی غایاتله جزا لندیرر دیمكدر
قال الله تعالی ﴿ ان المسلمین والمسلمات والمؤمنین والمؤمنات والقانتین والقانتات والصادقین
والصادقات والصابرین والصابرات والخاشعین والخاشعات والمتصدقین والمتصدقات والصائمین

والصائمات والحافظین فروجهم والحافظات والذاكرین الله كثیرا والذاكرات اعدالله لهم
مغفرة واجرا عظیما ﴾ مآل نظم جلیل كرك ذكور وكرك نسا اولسون تصدیق وایمانی واجب
اولانی مصدقانی مصدقلر وذات كبریایه عبادات وطاعاتده اقوال وكلماتده صادقلر وطاعاته
دوامده ومعاصیدن اجتنابده صابرلر وجوارح وقلوبله متذلل ومتواضعلر واموالرنده وجوبا
ونفلا متصدق ومنعملر وفرضا ونفلا صائملر وفروجلرین وطیء حرام وزنادن حفظ ایدیجیلر
واول ذات اجل اعلایی قلوب والسانلریله كثرت ووفرت اوزره ذكر ایدیجیلر یعنی صفات
مذكوره ایله موصوفینه الله ذوالجلال مغفرت واجر عظیمی اعداد واحضار وثواب جسیم
بی احصایی اعطا وانعام ایدر دیمكدر (اعطا وتصدقك فضل وشرفی حقنده آیات كریمه وفیره
واحادیث صحیحه شهیره در بومحلده بعضیسنك ذكریله اكتفا اولندی (امام ترمذی رحمه الله
تعالی عبد الله بن عمرو بن العاص رضی الله تعالی عنهما یه متصل سند ایله تخریج وروایت
ایدرلركه اول خیر بنی آدم ومبعوث كافهٔ امم علیه الصلاة والسلام افندیمز (خیر الاصحاب عندالله
تعالی خیرهم لصاحبه وخیر الجیران عندالله تعالی خیرهم لجاره) بیورمشدر مآل حدیث شریف
اصحاب یعنی الفت اولنان كیمسهلرك حق جل وعلا عندنده خیرلی اولانی دوستان ومحبانی داریننده
خیر اولان عمله تشویق وكار سلامت انجامه تشویق ایدنلردر وجیران وقومشولرك الله ذوالجلال
عندنده خیرلی ونافع اولنلری شول جیراندركه جوار واطراف واكنافنه مكنت وقدرتی ووسع
وطاقتی قدر اعانه واكرام ایدنلردر دیمكدر (امام مسلم صحیحنده وامام مالك موطأنده وامام ترمذی
جامعنده ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن روایت ایدرلركه اول افضل الانبیا علیه اكمل التحایا
حضرتلری سعادتله (مانقص مال من صدقة اوقال مانقصت صدقة من مال ومازاد الله عبدا
بعفو الاعزا وماتواضع عبد الارفعه الله تعالی) بیورمشدركه مآل حدیث منیف صدقه مالی
نقصان وافنا ایلمز بلكه ماله بركت وكثرت ونما ایراث ایدر یاخود شك راوی اوزره صدقه
مالدن نقصان اولماز هر نقدر تقلیل ایسهده دارینده نفعی جلیل وثوابی جزیلدر برعبد
كندویه اولنان تقصیرات وجنایاتی عفو وصفح له معامله ایدر ایسه الله ذوالجلال اول عبد
مخلصك عز ورفعتنی ازدیاد ایله ممتاز ایدر برقولكه تواضع ایده حق جل وعلا حضرتلری
اول قولی رفعت منزلت وعلو مرتبه ایله ترفیع ایدر دیمكدر الله تعالی ورسوله اعلم (روایت
اولنمشدركه بركون عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها یه اللری چولاق برخاتون كلوب دیدیكه
یاصدیقه بنم بابام زیاده جود ایله متصف اولدیغندن دائما فقرایه تصدق ایتمكی سور ایدی
وانام بخل ایله مألوفه اولدیغندن اصلا صدقه ویرمكی سومز ایدی فقط عمری ایچنده فقرایه
ویردیكی برمقدار ایچ یاغیله بركهنه ثوبدر بركیجه عالم معناده كوردمكه قیامت قوپمش اهل
محشر عرصهٔ عرصاتده عریان وحرارت شمسله عطشان اولدقلری حالده مضطربلردر اول
انده والدهمی كوردمكه تصدق ایلدیكی ثوبله عورت یرینی ستر وایچ یاغنی یلامغله حرارتنی
دفعه چالشور وبابام جومردی كوردمكه بربیوك حوضك كنارنده ناسی اسقا وارواایدر انامك
حال پرملالنه زیاده سیله شفقتمدن ناشی بابامدن بركاسه صو الوب والدهمی ارواء مراد ایلدیكمده
جانب علودن تحقیق انی كیمكه سقی ایدر ایسه الله تعالی انك ایكی النی چولاق ایلسون دیو برندا
كلدكده كمال دهشتدن درحال اویاندم كوردمكه بوچولاقلق بكا عارض اولمش دیدی
(حكایت) برمرأه اخشام طعامنی اكل وتناول ایدر ایكن قپوسنه برسائل كلوب قائم اولور
اول مرأهٔ رحیمه اول سائل محتاجه برلقمه طعام ویردی واول دردمنددن علت جوعی فی الجمله
ازاله ورفع ایلدی اول خاتون زوجیله معیتده علی الصباح تارلاسنه واروب و فرزندینی برمحله

براغوب زراعت مصلحتلرنده مشغول ایکن براج قورد کلوب ولدینی اخذ ایدوب کندی
بودردمند واقف اولدقده جناب حقدن غیری مدد رس اولمادیغنی تیقن ایله فریاد وفغان ایدرك
یارب ولدم وفرزندم دیو استغاثه ایلدی ناکاه برذات مجهول ظهور ایدوب ذئبی بوغازندن اخذ
و ولدی اغزندن اذا و ضرر اولمقسزین اخراج و خاتونك یدینه تسلیم ایلدکده اخشام
سائلك اغزینه و یردیکك لقمه نك مقابلی بو لقمه یی ال دیو خطاب ایلدی (حکایت) برقری قوشی
بررجلك شجرهٔ دارنده یووه یاپوب یاورولر ایدی یاورو اوچاغه قریب اولدقده رجلك حلیله سی
کندو یه امر والحاح ایله یاورو یی طلب ایدر ایدی رجل دخی برمقتضای مجبوریت یووه یه صعود
و یاورو یی اخذ ایدوب زوجه سنه تسلیم ایدر ایدی بالدفعات اول قمری تولید ایلدکجه مرأه نك
امر یله اخذ ایدوب زوجه سنه تسلیم ایدر ایدی ناچار اول قمری طیور و وحوش وجن وانس
و شیاطین کندو یه مسخر اولان حضرت سلیمان علیه السلامه بث شکوی ایدوب ای
نبی الله هزار تعب ومشقت ایله تولید ایدرمکه بنم ارتحالمدنصکره اولاد وانسابم مخلد اولوب
خیر ایله تذکیر وتکریر ایده لر وواجب تعالایی ذاکر اوله لر بر رجل خاتوننه کمال مطاوعتدن
اولادلر یمی اضاعه وافنا وانسابمك عدم بقاسنه سعی ایدر دیه رك اشتکا ایلینجه اول نبی
ذیشان فی الحال ایکی جنه امر یوردیکه اول رجل لانه یه صعود ایلدیکنده ایکی شق ایلیکه
تمزیق و روحنی تزهیق ایده لر اول رجل وقتا که عادت مألوفه سی اوزره صعود ایلمك مراد
ایلدیکی اثناده برفقیر ظهور ایدر رجل مذکور فقیر مزبوره فی الحال میانده اولان اربه اتمکندن
برقطعه اعطا ایله مسرور ایدوب کما فی السابق لانه یه صعود و یاورولری اخذ و زوجه سنه
تسلیم ایدر قمری یه بوحالدن حیرت کلوب تکرار سلیمان علیه السلامه عودت و قضیه یی نقل
وحکایت ایتدی پس سلیمان علیه السلامه غیرت کلوب مأمور بیوردقلری جنلری حضور سعادتنه
احضار وامر یمی نیچون یرینه کتورمدیکز دیو توبیخ وعتاب ایدر انلر دخی امر دولتکزی اجرا
واول رجلی افنا قصد ایدر ایکن ایکی ملك پیدا اولوب بزلری مغرب ومشرق طرفلرینه طرح
واجلا ایلدیلر دیدیلر بوقصه دن حصه اول رجلك سائل فقیره اعطا واحسانی تخلیص کریبانه
بادی اولمسیدر (امام نخعی رحمه الله تعالادن حکایت اولنمشکه بر رجل ظالم تصدق ایلدیکنده
برمقتضای ظلم وتعدی ازال اولنه جق بلایی حق جل وعلا دفع ورفع ایلر برکیسه صدقه و یردکده
سائل و فقیرك حضورنده متواضعانه قائم و صورت سائلده اوله رق قبول صدقه یی سائلدن
رجا ونیازده دائم اولمقدر زیرا سائلك صدقه یی قبولنده فوائد وفیره ومنافع کثیره واردر
علیه الصلاة والسلام بیورمشلردرکه (ردوامذمة السائل ولو بمثل رأس الطائر من الطعام)
مألی سائله برنسنه و یرمدیککزده یعنی حق سائلی ایفا ایلدیککزده ایده جکی ذمی ولو طعامدن
قوش باشی مثللو شی اعطاسیله رد ایدیکز دیمکدر (قلت) جامع صغیرده (ردوامذمة السائل
ولو بمثل رأس الذباب) عبارهٔ شریفه سنده واقع اولوب من الطعام قیدی دخی یوقدر ومولانا
مناوی رأس الذباب کلامنی طعام وغیر یسندن شیٔ قلیل ایله شرح ایتمشدر انتهی و بوراده سائله
احترام ووسع وطاقتکز برقوش رأسی مقداری اولور ایسه ده اطعام ایله رد واکرام ایلیه سز
ترجمه سی کورلدی فتأمل (وینه علیه الصلاة والسلام امتم سزلر فقیره وسائله خرما پارچه سی قدر
اولور ایسه ده اعطا ایلمکله نار جهیمدن حذر واتقا ایلیك بیورمشدر (قلت) یعنی اول اعطاسیله
نار جهنمدن خلاص اولك مألنده در (ضمیمه للمترجم المرحوم) احادیث نبویه ده وحکایات
عجیبه ده ذکر اولنان فقیر وسائلدن مراد فقیر شرعی دیمکدر فقیر شرعی شول کیمسه درکه روزمره
قوت یومیه یه مالك اولمیه اکر مالك اولوب سؤال ایدرسه حرام واهل کبائردندر بو بلدهٔ طیبه

ودار الخلافة السنیه صانها الله تعالی عن الافات والبلیه بلدهٔ عظیمه واهالی وسکنه سی وفیره
اولدیغندن محتاج وغیر محتاج نامعلوم بلکه سؤال ودور ابواب ایدنلرك اکثری اغنیا وفقرا
وضعفا کمال حجاب وحیالرندن تعفف و ضیق معاشده صبر وتحمل ایله تکفف ایدرلر وهر بر
اجناسده بو عبد فقیر نیجه محتاجینه واقف اولدیغمده کمال رحم وشفقت عارض اولوب قوت
یومیهم ایچون جمع واحضار ایلدیکمی اعطا ایله نفسمه ترجیح ایلدیکم مرارا وکرارا واقع
اولمشدر حاشا ثم حاشا بوندن مقصودم نفسمی مدح و تزکیه دکلدر بلکه مرادم سائل و فقیر
حقیقی مهما امکن تفتیش وتفحص اولنوب اعطا واحسان اولنه که منافع صدقه وفوائد اعطا
واحساندن حاصل اولانه داریده نائل اوله زیرا صدقه صله وهبه اکر محلنه تصادف ایدر ایسه
نافع اولوب نامحل اولور ایسه مفید دکلدر انتهی (قلت) فقیر غنینك ضدی اولوب قدری
دخی انجق عیالنی انفاقه کافی ماله مالك اولنه وعلی لغة قوت یومیه سی بولنه دینور اما قوت
یومیه سنی بولمیانه و برنسنه سی اولمیانه مسکین دینور فقدبر (حکایت) حضرت عیسی علیه السلام
بیورمشلرکه برخانه یه سائل کلوب صاحب خانه اول سائل عائلی خائب وخاسر رد ودفع ایلسه
اول خانه یی یدی کون ملائکه طواف ایلمز (علیه الصلوة والسلام افندیمز یدسعادتلریله
مسکین وفقیره اطعام طعام ایله اکرام بیورر لر ایمش (وینه علیه الصلوة والسلامدن روایت
اولنمشکه برمسلم برمسلم فقیره اکسای ثوب والباس لباس ایلسه اکسا ایدن مسلم اول لابس
فقیرك وجودنه ثوب مذکوردن برقطعه تماس ایدرك باقیه اولدقجه الله ذوالجلالك حفظ
ووقایه سنده اولور (عبد العزیز بن عمیره دیر ایمشکه صلاة عبدی مالك الملك اولان الله ذوالجلاله
موصل طریقك نصفنه ایصال وصوم باب الالهه ابلاغ وارسال وصدقه حضور معنوی حقه
ادخال ایدر (ربیع ابن خیثمه دن حکایه اولنمشکه مومی الیه بر یغمورلی صغوق کیجه ده باشنده
کرباسدن باشلق ایله خانه سندن چیقوب اثنای راهده برسائله مصادفه ایلدکده اول باشلغی
سائل عائله اعطا ایله اکرام و ﴿ لن تنال البر حتی تنفقوا مما تحبون ﴾ آیت کریمه سنی قرائتله
اغتنام ایلدیلر وآیت کریمه نك معنای اطیفی قوللرم سزلر کمال خیره یاخود رحمت ورضاء الالهیه
البته نائل اولمازسکز عندکزده محبوب وسوکلی اولانی فی سبیل الله انفاق وفدا ایلدکجه دیمکدر
مفسرین بو آیت کریمه نك تفسیرنده بیان ایلدیلرکه عبدك محبت ایلدیکی وسوکلیسی اوچ نوعدر
برنوعی اعلا وایکنجی نوعی اوسط واوچنجی نوعی ادنادر (اعلا اولانی بدن ووجودیدر فی سبیل الله
غزا وجهادده انی فدا و بذل ایتمکدر (اوسط اولانی تحصیل ایلدیکی جاه ومرتبه ومنصبدر انی
طاعت حق ومعاونت خلقده بذل ایتمکدر (ادنی اولانی اموال واشیا وعقاردن زیاده رابطه
وعلاقه سی اولدیغی شیلردر انلری دخی رضاء باری ایچون بذل واعطادر (قاضی بیضاوی
علیه رحمة الباری انوار تنزیلنده بو آیت کریمه نك تفسیرنده نقل وحکایه ایدرکه بو آیت کریمه
نازله اولدقده صحابیدن ابو طلحه رضی الله تعالی عنه حضور سعادته کلوب یارسول الله زیاده
محبتلو اولان مالم ناقه ودوه لرمدر دیدکده علیه الصلاة والسلام ابو طلحه یی مدح وتحسین
ورضاسنی تبیین بیوردقدنصکره اقربا واقربین محتاجینه بذل واعطا ایلمسنی رأی وامر
بیوردیلر (زید بن حارثه رضی الله تعالی عنه دخی حضور سعادته برفرس کتوروب یارسول الله
زیاده محبتلو اولان مالم بودر محتاجینه بذل واعطا بیورك دیدکده فرزندی اسامه یه اعطا
بیورنجه زید کلامه اغاز ایدوب یا رسول الله بنم مرادم تصدق بیورمکز ایدی جناب رسالتپناهیکز
ایسه فرزندیمه بخش واعطا بیوردیکز دینجه اول مشکل کشای عالم صلی الله تعالی علیه وسلم
فرزندك فرسی صدقه اوله رق قبول ایلمشدر مراد ومرامك حاصلدر بیوردیلر (بو روایت دلالت

ایلدیکه احب اموالی اقربا ومتعلقاتك محتاجلرینه انفاق واعطا ایلمك افضل واولی ایمش
(یحیی بن معاذ رحمه الله تعالی بیورمشلرکه صدقه نك برحبه سنه موازن دنیا طاغلرندن غیری
برنسنه بیلمم برکیمسه خلوص فؤاد ایله اقل قلیل اولورسه‌ده تصدق ایلسه مقابله سنده اولان
ثواب وجزانك ثقلی جبال دنیایه معادل اولور (حضرت عمر رضی الله تعالی عنه بیورمشلرکه
اعمال وطاعات مفاخرت ومباهات ایلدکلرنده صدقه جمله دن افضل واشرفکزم دیوسائرینه
تغلب ایلر (عبید بن عمیردن نقل وحکایه اولنمشکه یوم قیامتده ناس مرتبهٔ نهایتده اولان آجلق
وصوسزلق حالیله حشر اولنورلر هرکیم دنیاده رضاء لله اطعام طعام ایلدی ایسه الله ذوالجلال
اول کیمسه‌یی اوراده اشباع ایله اکرام ایلرو هرکیم فی سبیل الله دنیاده سقی واروا وثوب وکسوه ایله
البـاس واکسا ایلدی ایسه الله تعالی انی انواع شراب واصناف اثواب اعطاسیله اکرام واعزاز
ایدر (امام شعبی رحمه الله تعالی هرکیم و یردیکی صدقه نك ثوابنه احتیاجنی صدقه ویردیکی فقیرك
صدقه یه احتیاجندن زیاده بیلمز ایسه ویردیکی صدقه سنی ابطـال ایتمشدر صدقه سی اول
کیمسه نك یوزینه ضرب اولنور دیمشدر (قلت) مرادی صدقه‌یه برغرض قارشمیوب لله اولملی
دیمکدر (سلف صالحیندن حسن بن صالح رحمه الله تعالادن سائل نسنه طلب ایلدکده
دراهم ودنانیردن برشئ بولنور ایسه احسـان واکرام ایدرلر ایدی اکر بولنماز ایسه تناول واکل
اولنه جق لحوم وطعوم ایله اطعام ایدرلر ایدی اول دخی بولنماز ایسه برنبذه کحل وسرمه
اعطاسیله تطییب یاخود اکنه وایاك چیقاروب اول کیمسه نك کهنه ثوبنی خیاطت ایله تطییب
ایدر ایدی (برکیمسه فرزندینی ربح وتجارت ایچون دیار آخره کوندروب مدت مدیده حیات
ومماتندن خبردار اوله مدی پدری برفقیره فرزندینك سلامت وصحتی ایچون ایکی چورك اعطـا
وفرزندی حقنده استجلاب دعا ایلدی واول کونی تاریخیله ضبط ایلدی برسنهٔ کامله مرورنده
واندی اضعاف مضاعف ربح وفائده ایله ظهور ایلدی پدری بربلایه دوچار اولدکی دیو حالندن
استفسـار وفرزند دخی کذشتهٔ کیفیتدن اخباره باشلیوب ای پدرشفیقم سفینه یه رکوب وربح
وتجـارت ایله مطلوب ایلدیکم محله وصولدن مقدم بقضاء الله تعـالی سفینه بالجمله سکنه سی
ایله غرق اولمغله قعردریایه دخول ایلدیکم اثناده ایکی شاب پیدا اولوب بنی اخذ ودریاکنارینه القا
ایلیوب ودیدیلرکه پدر بکه سویله اشته سبب نجاتك پدر بکك اعطا ایلدیکی ایکی عدد چورکاردر
اکر زیاده اولیدی نوجهله مجازات ونه کیفیتله مکافات اولنوردی دیدیلر دیو احسان حق خبر
ویردی (ختن نبی حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه بیورمشلرکه برکیمسه مؤنت بیت
وزاد وذخیره سنی اسواقدن اخذ واهل فقر وفاقه‌یه بالتخصیص اجرتیله تحمیل ایلسه
اول کیمسه بونکله اغتنام ایلسون (قلت) یعنی هرنقدر اجرتیله اولوب محتاج قوت اولمیانلردن
یری کتورملك ممکن وکندی‌یه اعطای اجرتده برفضیلت فاضله یوق ایسه ده حاجتنی فقیر
اجرتله بتوردیکیچون ثوابه نائل اولور دیمکدر وشاعرك * یبکی علی الذاهب من ماله * وانما یبقی
الذی یذهب * بیتی لله درالقائل دیو ثنا اولنمشدرکه مآلی انسان مالندن کیدنه اغلر یعنی آجر
والحال که انسان ومال دنیا فانی اولوب حق یولنه خرج اولنان باقیدر یعنی اجرینه نائل اولنور
دیمکدر (حکایه اولنمشکه بررجل عابد برمغاره ده یتمش سنه معبود ذوالجلاله عبادت وطاعات
ایله مشغول اولوب سرموکندیدن منهیات ومخالفات صادر اولمامش ایکن برلیلهٔ بارده‌ده برحسنا
خاتون مغاره‌یه کلوب ایچرویه المسنی عابددن رجا ایدرلکن عابد التفـات ایتمیوب ینه عبادتیله اشتغال
ایدروقتاکه مرأهٔ مزبوره دونوب کیدر ایکن اول زاهد بیچاره زنك وراسندن نظر ایتدکده درحال
عابدك عشقله قلبی منجذب وعقل وشعوری منسلب اولوب ترك عبادتله اردینه دوشوب نه محله

کیدرسن دیدکده مرأه دخی صورت استغناده دیلدیکم یره دیدکده زاهد دخی هیهات مرادمرید
واحرار عبید اولدی دیه رك اول زن فتنه فکنی هزار ابرام ایله جذب وتحصیل مراد قصدیله
محل ومأواسنه ادخال ویدی کون مقداری خلوت واقامتله شهوتن اکمال ایدرپس توفیق خدا
یاور و یتمش سنه عباداتی یدی کونلك معصیته تبدیل وفدا ایلسنه فکرونظر وکمال حزن وندامت
وکدرایله تواب اولان حق تعالایه توبه وانابه وغشی کلنجه چشمندن سیل و باران کبی سرشك
ودموع افاضه ایدوب برمدتدنصکره کندویه افاقت کلدکده مرأه عابده قسم ایدرك خطاب
برله سنك غیرکله بوفحش ومعصیتی ارتکاب ایدوبده لایق عقاب اولمامش ایدم سن دخی بوفحش
وزنایی بنم غیرمله ارتکاب ایتمه یکك وجهکده اولان اثر صلاحدن ظاهر ومولای متعاله توبه
وکافی السابق اعمالکی اصلاح ایدرایسك بنی تذکیر واستغفار ایله دعامی تکریر ایله دیو وداع ایلدی
اول بیچاره عاصی دخی طاغلره دوشوب کریان ونالان یوله روان اولدقده جایع وعطشان اوله رق
عجبانه محلده یتونت ایلسم دیو واله وحیران ایکن فقیر وعائل وکسب معیشتدن عاطل اون
نفر اعمانك جایی اولان برخرابه زاری کوروب وکیجه ایچره داخل اولور اول اعمـالرك سدرمق
وتعیشلرینه مدار اوله جق شیلری موجود اولمادیغندن جوارلرینه قریب برراهب کیجه ده
بونلره اون عدد چورك کوندرر ایمش عادت مألوفه اوزره راهبك خادمی اون عدد چورك ایله قادم
اولدقده اول عاصی بیچاره زیاده سیله جایع اولدیغندن همان چورکك برینی الور اعمانك بری
چورکسز قالوب خادمدن سورر خادم دخی بنده قالمدی اون عدد براقدم دیدکده اول اعمی
ارتق بوکیجه اج یتاجغم دیدیکن عاصی ایشتدکده بکا ایدوب چورکی صاحبنه اعطا ایلراول کیجه
آج یاتور وآجلغندن مشرف هلاك اولدقده حق سبحانه وتعالی ملك الموته امر واراده ایدرمأمور
دخی انك روحنی قبض ایله امانه ایلسی وقتده ملائکهٔ رحمت ایله ملائکهٔ عذاب بربرلریله منازعه
ومخاصمه ایدوب ملائکهٔ رحمت بو بررجلدرکه ذنبندن فرار وجنـاب حقه توبه واستغفار ایله
راجعدر دیو دعوی وملائکهٔ عذاب دخی بو بررجل عاصی ویتمش ییلاق عبادتی یدی کونلك
معصیته تبدیل ایدن طاغیدر دیو ادعا ایدنجه حق سبحانه وتعـالی ایکی طرفك ملکلرینه وحی
بیوردیکه یتمش ییلاق عبادتی یدی کیجه لك معصیت ایله وزن وعیار ایده‌لر انلردخی امرباری‌یه
مسارعت وعبادتی معصیت ایله موازنه ایلدکلرنده معصیت جانبی ثقیل اولدی اولیاری غفار
تکرار معصیتی کندی هلاکنی اختیار ایله اعمایه ویردیکی چورکك ثوابیله وزن وعیـار ایلیك
دیو امر بیوردقده برموجب امر الهی وزن وقیـاس ایلدکلرنده چورکك ثوابی آغر کلدکده
باری تعـالی توبه سنی قبول بیورمغله ملائکهٔ رحمت اطرافنی احاطه وهزار تکریم وتنعیم ایله تائب
ومنیب اوله رق امانه ایلدیلر (حکایه اولنمشکه کونلرده برکون بررجل زوجهٔ منکوحه سیله
اوطوروب طاوق کبابی اکل وتناول ایدرایکن برسائل فقیر دق باب وطلب کباب ایلدکده رجل مذکور
غضب ایله سائلی زجر وعنفله نهی ایلمش مدت قلیله دنصکره اورجلك یدنده اولان نعمتی زائله
اولمغله فقیر وعائل اولوب زوجه سنك نفقه سندن عجزایله زوجه سنی اطلاق ایدوب دورابواب ایله
نفسنی انفـاق ایدرایمش زوجهٔ مخلوله نفسنی رجل آخره تزویج وتنکیح ایلیوب اتفـاقا ایکنجی
زوجیله ینه طاوق کبابی اکل وبلع ایدرکن طلب انفـاق ایچون برسائل دق باب ایدر اول رجل
درعقب زوجه سنه طاوق کبابنی فقیره اعطا ایله دیو امر ایدر خاتون سائلی رؤیت ایلدکده زوج
اولی ایدوکن تیقن ایدوب حزن وبکا ایله عودت وزوجی سبب حزن وبکاسندن استفسار ایتدکده
اوفقیرسائل مقدما زوجی اولدیغنی اخبـار وسائل وفقیری عنفله زجر ونهی ایلدیکنی حکایه
ایلنجه ایکنجی زوجی دخی مقدما دق باب وطلب کباب ایدن کندو اولدیغنی اخبـار ایدر

(صاحب مستطرف رحمه الله تعالى صدقه‌نك فوائد ومنافعى چوقدر وعبرت الانه ذكر اولنان
حكايات قلبله‌دن حصهٔ وفيره حاصله‌در همان هر بر انسان واصحاب اذهان ﴿وان ليس للانسان
الا ماسعى﴾ ايتى مقتضاسنجه سعى وعملنك جزاسنى كوره جكنى ايقان ايلمك لازمدر ديمشدر

﴿الفصل الرابع فى الصوم وفضله وما اعدالله للصائم من الاجر والثواب﴾

يعنى بش فصلدن دردنجى فصل صوم وفضيلتنى والله تعالانك صائمنه اعداد واحضار ايلديكى اجر
وثوابى حسابك بياننده‌در حق جل وعلا ﴿يا ايها الذين آمنوا كتب عليكم الصيام كما كتب على
الذين من قبلكم لعلكم تتقون﴾ بيورمشدر مآل شريفى اى ايمان ايله متصف اولان قوللر صيام سزلره
فرض قلندى آدم عليه السلامدنبرو انبياء سابقه وامم سالفه‌يه فرض قلنديغى كبى فرضيتنده
حكمت معاصى ومناهيدن اتقا ايده سز ديمكدر زيرا صوم معاصينك منشائى اولان شهوتى
كسر ايلر (بعض عارفين الصوم عموم وخصوص وخصوص الخصوص وصوم العموم وهو
كف البطن والفرج عند قصد الشهوة وصوم الخصوص هو كف السمع والبصر واللسان واليد
والرجل وسائر الجوارح عن الآثام وصوم خصوص الخصوص صوم القلب عن الهمم الدنية
وكفه عما سوى الله تعالى بالكلية) ديمشدر كه مفادى صوم عموم اجراى شهوت عندنده بطن
وعضو مستورك كفيدر يعنى كف مشتهياتدر وصوم خصوص آنامدن قولاق وكوز ودل وال
واياق وسائر جوارح واعضايى دخى كفدر وصوم خصوص الخصوص قلبى مقاصد دنيه
وتمتعات دنيويه‌دن وبالكليه ماسوى اللهدن دخى كف ومنعدر اللهم يسرلنا آمين (عليه الصلاة
والسلام افنديمزدن (زكوة الجسد الصيام) حديث شريفى روايت اولنمشدر كه معناى شريفى
جسد ووجود انسانك زكاتى صومدر ديمكدر مالك زكاتى ماله كثرت بركت ويرديكى كبى
صوم دخى وجود انسانه قوت وصحت وعمره بركت ايراث ايدر وروايت اخراده اولان (تصوموا
تصحوا) بومعنايى تأييد ايدر يعنى سزلر صائم اولكز وجود وابدانكزه صحت وعافيت كله (ينه
عليه السلاة والسلام افنديمزدن (للصائم فرحتان فرحة عند الافطار وفرحة عند لقاء ربه)
حديث شريفى روايت اولنمشدر كه معناسى صائم ايچون ايكى فرح وسرور حاصلدر برى افطار
وقتنده اكل وشرب وتوفيق اتمام صوم سببيله وبرى دخى جناب رب الاربابه ملاقات وقتنده
ديمكدر وكيع حضرتلرى ﴿كلوا واشربوا هنيئا بما اسلفتم فى الايام الخالية﴾ نص جليلنده اولان
ايامى دنياده كندوزنده اكل وشرب ترك اولنان ايام صومله تفسير ايتمشدر كه مفاد شريفى يوم جزاده
حق تعالى قبل معنو يسندن اصحاب يمين يعنى مسلمينه دنياده كچن ايامده اجرا ايلديككز اعمال
صالحه كز مقابلى شمدى جنت مأكولات ومشروباتيله تمتع ايديكز ديو خطاب وبو وجهله
مجازات اولنور ديمكدر * وسمع بعضهم رجلا يقول ماذا خبأنا للصائم فانتبه لنفسه ولزم الصوم *
يعنى برمرد متبصر موفق برذات آكاهدن صائم ايچون اجر عظيم صاقلدق كلام ارشاد
افهامنى استماع ايتدكده متنبه وآكاه اولوب مع الدوام صومى عزيمت ايدوب فيضياب اولمشدر
(ابو هريره رضى الله تعالى عنه عليه الصلاة والسلام افنديمزدن روايت ايلمشلر كه بركيمسه رمضان
شريفده رخصت شرعيه اولمقسزين يعنى مريض ومسافر دكل ايكن بركون نقض صوم ايله
افطار ايلسه اول افطار ايلديكى كونك مقابلنده سنده عمرى اولدقجه صائم اولسه الله سبحانه
وتعالى اوكونه قضا اوله‌رق قبول ايلمز (قلت) صاحب مستطرفك ابو هريره‌دن مروى بابو مقامده
يازديغى (من افطر يوما من رمضان فى غير رخصة رخصها الله له لم يقض عنه صيام الدهر
كله وان صام) حديث شريفى جامع صغيرده دخى مضبوطدر كه شراحك بيانى اوزره
شو وجهله مأولدر يعنى قضا ادا مقامنه قائم اولماز هرنقدر بركونك عوضنده طول دهر صائم اولسه‌ده

زيرا كاه قضا ايله ساقط اولماز مادامكه عفو بارى‌يه موفق اولميه ديمكدر فتدبر انتهى صحيح نسائى
روايتى اوزره عليه الصلاة والسلام بيورمشلر كه رمضان شريف كلديكى زمان ابواب جنت
مفتوحه وابواب نار مغلقه ومجموع شياطين سلاسل وزنجيرلر ايله مضبوطه اولور (امام زهرى روايت
ايلمشلر كه رمضان مباركده جناب حقى بركره تسبيح ايام سائره‌ده بيك عدد تسبيحدن افضلدر
(وامام قتاده‌دن روايت اولنمش انلر دخى اسلاف كرامدن روايت ايلمشلر كه شهر رمضانده مغفور
اولميان شهور سائره‌ده نيجه مغفور اولور (عليه الصلاة والسلام افنديمز بيورمشلر كه رمضان شريفده
حق سبحانه وتعالينك رحمت ومغفرت وعنايت وكرمنى انسان بلسيدى امتم سنهٔ كامله‌نك رمضان
اولمسنى تمنى ايدرلر ايدى حق سبحانه وتعالى اكر سموات وارضينك تكلمنه اذن ويريدى رمضان
شريفده صائمين اولنلره جنت ايله شهادت ايدرلر ايدى (روايت اخراده وارد اولمشكه عليه الصلوة
والسلام بيورمشلر كه رمضان شريفك بركيجه‌سنده اقامهٔ صلاة ايده‌نك نمازى مقابله‌سنده
الله ذو الجلال بيك بشيوز حسنه احسان ايدر واول كيمسه‌يه يتمش بيك بابى مشتمل وهر بر بابك ايكى
قنادلرى التون اولمق اوزره قيرمزى ياقوتدن بر قصر عالى بنا وفضل وكرمندن اول ذات مصلى‌يه اعطا
ايلر وهر بر سجده مقابله‌سنده آنلو كيمسه ظل وسايه‌سنده يوزسنه سيروسير ورايدر بر شجر احسان ايله
اول قولى ممتاز وسرافراز ايلر (عليه الصلاة والسلام هر بر صائم ايچون بر دعا وار در حين قبولده
اولمق مراد ايدر ايسه وقت افطارده (ولكى لقمه‌ده (يا واسع المغفرة اغفرلى) ديسون بيورمشلر
(عبد الله بن مسعود رضى الله تعالى عنه روايتنده وارد اولمشكه بركيمسه شهر رمضانده خالصا
ومخلصا بركون صائم اولسه رحم مادردن دنيايه كلديكى كون كبى ذنوبدن عارى وسالم اولور واو كيمسه
حياتنده ايكن رمضان شريف مرور ومضى ايلسه سنهٔ آتيه‌يه قدر خطيئاتى امضا اوكتب اولنماز
بركيمسه شديد الحر اولان ايام صيفده صيام ايله نفسنى جايع وعطشان ايلسه الله تعالايه اول كيمسه‌يى
يوم جزاده ارواء ايله انعام ايلمك حق وواجب مثابه‌سنده اولور (بعض علما بيان ايلمشلر كه صيام
وجود انسانك زكاتى منزله‌سنده‌در بركيمسه رضاء لله سنه‌يى صائم اولسه نفسنى عالم السر والخفيات
اولان الله تعالايه هبه ايتمش مرتبه‌سنده اولور يعنى لايق مغفرت اولور (امام مسلم صحيحنده
ابو هريره رضى الله تعالى عنهدن روايت ايلمشلر كه اول اكمل الرسل ومبين اوضح السبل عليه
صلوات الكل بيورمشلر هر بر صلاة مفروضه وصلاة جمعه كلمه‌جك جمعه‌يه قدر ورمضان كله‌جك
رمضانه قدر كبائردن اجتناب اولندقجه ما بينلرنده ارتكاب اولنان كناهلره كفارت ايديجيلردر
(قلت) بو حديث شريفك مفهومنه دائر اولان افاده بش اون صحيفه‌دن اول مرور ايلدى
مراجعت اولنه (ينه عليه الصلاة والسلام افنديمزدن روايت اولنمشكه هر بر شهرده اوچكونك
صومى تمام دهرك صياميدر يعنى ثوابده اكا معادلدر واول ايام بيضدر كه هر شهرك اون
اوچنجى واون دردنجى واون بشنجى كونلريدر كه اشبو اوچكونلرده صيام افضلدر (امام بخارى
ابو سلمه‌دن انلر دخى ابو هريره رضى الله تعالى عنهدن انلر دخى عليه الصلاة والسلام افنديمزدن
روايت ايلديلر كه اول فخر كائنات عليه اكمل التحيات بركيمسه مؤمن ومخلص واجر وثوابنى بارى
ومنعم اولان الله تعالادن طالب ومؤقن اوله‌رق رمضان شريفى صائم اولسه ماتقدم ذنوبندن
مغفور بنيله تبشير ومسرور اولور بيورمشلردر (قلت) اول حديث شريف بودر (من صام
رمضان ايمانا واحتسابا غفرله ماتقدم من ذنبه) وايمان دخى فرضيتنه ايماندر وذنب اسم جنسدر
وضميره مضاف اولمغله هر ذنبه شامل اولور لكن جمهور بو مقامده حق اللهه متعلق صغايره
تخصيص ايلدكلرينى شراح بيان ايلديلر فتدبر انتهى (صومك فضيلتى عزيزه وشرفى مزيده‌در
زيرا صومى حق جل وعلا حضرتلرى ذات عليه‌سنه اضافه وسائر عباداتى عبادينه اضافه ايلدى

حدیث قدسیده (کل عمل ابن آدم له الا الصوم فانه لی وانا اجزی به) وارد اولمشدر
یعنی هر بر عبادت بلکه کافهٔ عالم حق تعالی ایچون اولوب ذات باری عز شانه یه مضاف
ایکن اوروج حدیث شریف مذکورده جناب واجب الوجوده مختص قلندی زیرا صوم ایله
حقدن غیری یه عبادت اولنمامشدر و هر عمله مکافات حق تعالی یه مخصوص ایکن
اشبو حدیثده جزای صومی ذات مقدسه قصر وتخصیص قلندیغی صومك جزاسی عظیم
وثوابی کثرت اوزره اولدیغنه اشارتدر صومك فضل وشرفی حقنده اشبو
حدیث شریف کافی ووافیدر ﴿الفصل الخامس فی الحج﴾ قال الله تعالی
﴿ولله علی الناس حج البیت من استطاع الیه سبیلا﴾ اشبو آیت کریمه بیت حرامی
وجه مخصوص اوزره زیارت کتب شرعیه ده بیان اولنان استطاعت وقدرتی اولنه فرض
اولدیغنه دلیلدر استطاعتی علیه الصلاة والسلام افندیمز زاد وراحله ایله تفسیر بیورمشلر
یعنی بر کیمسه محلندن چیقوب بیت حرامی زیارت وینه محلنه عودت اید نجیه قدر مؤنت
زاد وراحله یه قدرتدر (بو تفسیر قول شافعی یی تأیید ایدر زیرا بر کیمسه زمن یعنی کتورم
اولوب قوت مالیه سبیله استنابه یه قادر اولور ایسه نائب یعنی بدل کوندرمك واجب اولور
(امام مالك مذهبنده استطاعت قوت بدنیه دن عبارتدر یعنی بر کیمسه نك راه حجده کسب
ومشیه قدرتی اولور ایسه حجه عزیمت فرض اولور (امام اعظم رحمه الله تعالی مذهبنده
استطاعت قوت بدنیه ایله قوت مالیه مجموعندن عبارتدر (علیه الصلاة والسلام افندیمزدن
(من خرج من بیته حاجا او معتمرا) الی آخره حدیث شریفی وارد اولمشدر یعنی بر کیمسه
خانه سندن حجی یاخود عمره یی قصد ایلدیکی حالده خروج ایلسه وزیارت ایتمزدن اول وفات
ایلسه الله تعالی او کیمسه یه الی قیام الساعه عمره وحج اجر وثوابیله مکافات واکرام ایدر (روایت
اخراده علیه الصلاة والسلام افندیمز بیورمشلر که بر کیمسه استطاعت وقدرتی اولوب
بیت اللهی حج وزیارت ایتماسه دیلرسه یهودی ودیلرسه نصرانی اوله رق وفات ورحلت
ایلسون (فقیر دیرم که بو حدیث شریف ظاهرینه محمول دکلدر وتأویلی اکر تارك حج
عیاذا بالله تعالی فرضیت حجی انکار ایدرسه کافر اولور دیمکدر یوق اکر وجوب وفرضیتنی اقرار ایله
امر الهی یی انکار ایلیوب مجرد تکاسل واهمال وترك اوطان ایله تحمل شدائد وانفصالدن ناشی
ترك ونفسنه امهال ایدر ایسه اهل السنة والجماعة عندنده مرتکب کبیره ومستحق غضب
رب متعال اولوب بلا توبه وفات ایدرسه مشیة اللهده در دیلرسه عفو ومغفرت ایدر ودیلرسه
عقوبت ایدر انتهی الکلام المصحح حسب الرخصة الوقتیة بالامکان رحمه الله تعالی علی قائله
فتأمل (اثرده وارد اولمشکه عبدك مرتکب اولدیغی بعض ذنوب واردرکه اول ذنوبی انجق
عرفه ده وقوف مکفر اولور (ینه اثرده وارد اولمشکه بر کیمسه وقفهٔ عرفه یی اتمام ایدوب ذنوبنك
عفو ومغفرتیله اکرام اولنمدم ظن ایلسه اول کیمسه اعظم ذنب ارتکابیله محل غضب وانتقام
اولور زیرا عرفه ایام دنیانك افضلیدر (خبرده وارد اولمشکه حجر اسود یواقیت جنتدن بر یاقوت
مرغوبدرکه الله ذوالجلال یوم قیامتده انی ایکی کوزی ونطق ایدر لسانی اولدیغی حالده
بعث ایدوب حق وصدقله تقبیل واستلام ایدنلره شهادت ایلر (وینه حدیث شریفده وارد
اولمشکه آدم علیه السلام مناسك حجی قضا ایلدکده ملائکهٔ کرام ندا ایدوب ای آدم سندن
ایکی بیك سنه مقدم بو بیت حرامك زیارتنی اتمام ایلدك دیدیلر (امام مجاهد رحمه الله تعالی
بیورمشلرکه حجاج اداء حج قصدیله مکه یه قدوم ایلدکلرنده ملائکه کندولرینه ملاقات ایدوب
دوه لره راکب اولنلره یالکز سلام ایله تکریم وحمارلره راکب اولنلره مصافحه ایله تعظیم

ومشی ایله سیر ایدنلره معانقه ایله قدرلرینی تفخیم واحترام ایدرلر (وسلف صالحین رحمهم الله
تعالانك عادت حسنه لرندن ایدیکه غزاة موحدینی تشییع ایله اکرام وحجاج ذوی الابتهاجی
استقبال وچشملرینی تقبیل ایله احترام ودنس ومعاصی وآثام ایله تدنس وتلوث ایتمزدن مقدم
استسأل دعالرینه مبادرت ایله اغتنام ایدرلر ایدی (علیه الصلاة والسلامدن روایت اولنمشکه
بهر سال بیت حرامی التی یوز بیك حجاج زیارت ایلمك جانب حقدن موعود در اکر عدد
معهوددن نقصان اولور ایسه ملائکهٔ کرام ازدیاد ایله معدود قلنور (کعبهٔ معظمه یوم قیامتده
عروس مزفوفه کبی حشر اولنور هر بر حج ایدن استاری دامنه یاپشوب اطرافنده سعی ایدرك
جنته برابر داخل اولورلر (حکایت اولنمشکه ملوك دولت حمدانیه دن ناصر الدوله نك کریمه سی
جمیلهٔ موصلیه اوچیوز سکسان التی تاریخنده حج بیت حرام ایدوب حجاج ذوی الابتهاج وفقراء
ومجاورینه ایلدیکی اکرام وانعام مشهور وآفاق کیر اولمش از جمله اهل موسمی سکر ایله ممزوج
وثلج ایله تبرید اولنمش سویق ایله سقی وارووا واراضی رطبه ده تکون ایدن سبزه وبقولی دوه لر
اوزرلرنده لنکرلرده محفوظ اوله رق استصحاب ایله اطراف واکنافه بذل واعطا وکسبدن منقطع
وعدیم الاقتدار لر ایچون بشیوز راحله اعداد واحضار وکعبهٔ معظمه یی رؤیت ایلدکده اون بیك
التون صاچوب وکعبه اطرافنده شموع عنبر ایله قنادیل اتقار فتیل یاقوب وایکیوز جاریه
واوچیوز عبیدی اعتاق وفقراء ومجاورینه عطا واحسان ایله اغنا ایلدیکی بین الانام بر خبر
مضبوط اولمشدر (ضمیمه مترجم فقیر اشبو حکایه نك شهرتکیر اولمسی دولتلرینك حاللرینه بناء
امر عظیمدر آباء واجدادیمز زمانندن بو آنه قدر منعم ومنفخر اولدیغمز دولت علیه وسلطنت سنیه
صانها الله تعالی عن الافات والعاهات والبلیه بهر سنه تأیید اوله رق جده کرکی وحوالیٔ
شامدن اهالیٔ مجاورینه واهل حرمینه انعام ومصر قاهره جانبندن تعیین قلنان غلال وصرهٔ
همایون میمنت مقرونلرندن بشقه شام والبسی اولان بر بندلری بنه خزائن دولت علیه
واموال سلطنت سنیه دن اوله رق عساکر کثیره ونقل ذخائر وفیره ایله نیجه یوز بیك
عربان واهل بادیه واعرابه بخش عطایا وخلع اکسا وبقول ونباتات وماکولات ومشروبات دن
خالید اولان مسافهٔ بعیده یی قطع واطراف واکنافه بخش واعطا ایدرك محل مأمورینه
وصلت وبیت الله حجاجه زیارت ایتدیروب ینه بر منوال سابق عودت ایتمسنده صرف اولنان
دراهم ودنانیر قابل قیاس وممکن حساب اولمادیغی بی شك ولا ارتیابدر بو کلام هر نقدر صدددن
خارج ایسه ده صاحب مستطرفك نوادر ظنیله سرد ایلدیکی اشبو حکایت ولی نعمتمز اولان
دولت علیه نك غیرتی بالایجاب باعث تذکیر اولمشدر انتهی بالاصلاح (حضرت آدم صلوات الله
علی نبینا وعلیه بیت حرامی رفع وبنا وحق سبحانه وتعالایه نیاز ودعا ایدوب یارب هر بر عامل
ایچون اجرت واردر بنم اشبو عملمك اجرتی ندر دیو استفهام ایلدکده الله ذوالجلال سن طواف
ایلدکده مغفور اولمغله اکرام اولنورسن دیو خطاب کلدکده تکرار آدم علیه السلام دعایه آغاز
ایله یارب فضل وکرمك چوقدر دیو زیاده یی نیاز ایدنجه باریٔ متعال اولان ذات اجل واعلادن
سکا واولادکه قبله قبلدم دیو ینه خطاب عزت کلدی تکرار آدم علیه السلام طلب زیاده ده
مبالغه وعنایت مزداده یی مطالبه ایدنجه باریٔ غفار اولادکك اهل توحید اولانلرندن انی طواف
ایدوب بندن مغفرت طلب ایدرلر ایسه هر برلرینی عفو ومغفرت ایلرم دیو تبشیر بیورنجه آدم
علیه السلام یارب حسبی دیوب مطلوبنك حصولی بولدیغنه جناب حقه شکر وثنا ایلدی
(امام حسن بصری رحمه الله تعالادن سؤال اولندیکه حج مبرور ندر جوابده دیدیلرکه مناسك
حجی ادادنصکره دنیای دنیه یه میل ایتمیوب بلکه اندن زهد واعراض ودار عقبایه اعتبار

ورغبت ايله رجوع ايتمكدر (كعبهٔ مكرمه بى ابتدا ديبا ايله اكسا ايدن عبدالله بن زبير رضى الله
تعالى عنهدر بيت مكرمك كسوه سى بوندن اقدم مسوح وانطاع يعنى دريلردن وسختياندن
ايدى عبد الله بن الزبير حضرتلرى عهد امارتنده انواع عطريات ايله شولقدر تطييب وتعطير
ايدرديكه رائحهٔ طيبه داخل حرمدن استشمام اولنور ايدى (حكيم بن خرام رضى الله تعالى
عنه يوم عرفهنك اخشامنده خيار اموالندن يوزعدد دوه ايله يوز رقبه يعنى قول امياز واحضار
ايدوب عرفه اخشامنده رقبهلرى اعتاق و يوم نحرده دوهلرى نحر وذبح ايدوب فقرايه انفاق
ايدوب بيتى طواف وزيارتده ٭لااله الاالله وحده لاشريك له نعم الرب ونعم الاله واحبه واخشاه٭
دعاسنى قرائت وتلاوت ايدرلر ايمش (امام حسين بن على رضى الله تعالى عنه وعن ابيه حضرتلرينى
اداء حج شريف ايدر ايكن كورديلر ابتدا بيت حرامى طواف ودعا دنصكره مقام ابراهيمه كلوب
صلاة طوافى بعد الادا مبارك وجهنى مقام اوزرينه وضع ايدوب حزن و بكا ايدهرك٭يارب عبيدك
ببابك خويدمك ببابك سائلك ببابك مسكينك ببابك٭نياز ايله كرارا ومرارا تضرع ايدردى معناسى
يارب قولجغازك بابكده وخادمجكك بابكده وسائل مسكينك قپوكه كلدى ديمكدر بعده عودت
بيوردقلرنده اثناى راهده قطعهٔ نان اكل وتناول ايدر فرقهٔ فقراء وزمرهٔ مساكينه مصادفت
وانلره سلام وتحيت وملاقات ايدرلر ومساكين دخى اول ذات عاليقدرى تناول نانه دعوت ايدنجه
تواضعا مجلس فقرايه داخل وطعامكز صدقه اولمسيدى اكل ايدر ايدم ديهرك اعتذار ايله
هر برزينى دعوت ايدوب خانهٔ سعادتلرنده اطعام واكسا ودرهم اعطا ومأوارينه اسرا بيورديلر
(عبدالله بن جعفر رحمه الله تعالى اوتوزقدر راحله و بندى وار ايكن ماشيا وراجلا حج ايدوب
وقفهٔ عرفه سنده اوتوزقدر مملوكنى اعتاق واوتوز بيك دراهمى مجموعنه اعطا وانفاق ايلدكده
بونلرى بارى ايچون آزاد ايلدم رجا ايدرمكه اوذات اجل واعلا يوم تناددده بوفقيرى ناردن آزاد
ايليه دير ايدى (امام حسن بن على رضوان الله تعالى عليه وعلى ابيه حضرتلرى بيورمشلركه
ربمدن ادب وحيا ايدهرمكه يوم جزاده ربمه ملاقات ايدهيم حالبوكه بيت شريفنه مشى ايدوب
نياز ودعا ايلميم ديوب مدينهٔ منورهدن مكهٔ مكرمهيه يكرمى سنه ماشيا عزيمت واداء حج بيورمشلردر
(صاحب كتاب آيات قرآنيه واحاديث نبويه وحكاياتى بعد البيان لاجل التضريب بعض اطائف
ذكرنى مناسب كوروب تحرير ايدر (ازجمله عمرو بن حسان الضرير حجاج بيت اللهى زيارتدن
عودتلرنده بروجه اعتياد احبا واصدقايه اقلى مسواك وتسبيح اولسون اهدا ايلمك طريقت
قديمه وعادت مستديمه ايكن بونلر زمانه حاجيلرى كبى بعض حجاج كندى يه ارمغان ويرمدكده
اشبو قطعهيى انشا ايتمشدر ٭كان الحجيج لم يقربوا منى ٭ ولم يحملوا منها سواكا ولانعلا٭
اتونا فاجاؤا بعود اراكة ٭ ولا وضعوا فى كف اطفا لنا نقلا ٭ وآخر دخى (حج فى الدهر
حجة ٭ حج فيها واحرما٭ وانانا من الحجا ٭ زكا راح محرما ٭ فهو ذو الحجة الذى ماتوقى محرما٭
ترجمهٔ قطعهٔ اولى حاجيلر مكهيه ومنايه وارمامشلر ظن اولنور اكر وارسهلر ايدى بزه بر مسواك
ياخود عرب پاشمقى اولسون كتورورلر ايدى حال بوكه بزه كلديلر برمسواك كتورمديلر مسواكدن
نجك صبيانلريمزك اللرينه تهنيه لرنده حاجى لقومى دخى قويمديلر ديمكدر (مأل قطعهٔ ثانيه
حاجيمز عمرنده برحج ايدوب احرام باغلندى لكن حجازدن بزه محرم يعنى چپلاق كنديكى كبى بنه
عريان كلدى حاجيمز برجهه صاحبيدر كه محرمى وقايه ايتدى يعنى مكشوف العوره كلدى
ديمكدركه هديه ويرمديكندن كنايهدر (قلت) بونده شهوردن ذى الحجه ايله محرم جمعى حسنى
دخى واردر (اهل باديهدن برعرب ناس حجدن عودتلرنده برحاجى ايله مخاصمه و منازعه ايدر
ايكن بعض كيمسهلر اول عربه توبيخ وعتاب ايله حاجه توقير واحترام واستجلاب دعالر ايله

اغتنام اولنمق لايق ايكن سن ايسه مخاصمه ايدرسن ديدكلرنده (قلت) جوابه آغاز ايله خطاب
ايدوب و برشاعرك (حج شريفه حق سبحانه وتعالى ذنوبى مغفرت ايلسون ديو كيد بلور ايكن
بوشخص ايسه كنديكى كبى مذنبا كلدى شعرى مضمونى سويلدى (وشعر دخى بودر) يحج لكيلا
يغفر الله ذنبه ٭ ويرجع قد حطت عليه ذنوب ٭ فتدبر (ابو الشمقمق معرضنده شو قطعه يى
انشاد ايلدى ٭ اذا حججت بمال اصله دنس ٭ فما حججت ولكن حجت العير ٭ مايقبل الله الا كل
طيبة ٭ ماكل من حج بيت الله مبرور ٭ مألى اكرسن اصلى دنس وحرام اولان دراهم ودنانير
ايله حج ايلدك ايسه حجى سن ايلمادك دوهلر ايلدى حق جل وعلا عبادات بدنيه وماليهدن انجق
طيب اولانى قبول ايدر وهر بركيمسه كه بيت اللهى زيارت ايليه حجى مبرور ومقبول اولور دكلدر

﴿ الباب الثانى فى العقل والذكاء والحمق ﴾

ايكنجى باب عقل وذكاء وحمق بياننده در حق سبحانه وتعالى كتاب محكم وخطاب منزلنده
عقلى مدح وثنا بيوردى استعيذ بالله تعالى ﴿ وسخر لكم الليل و النهار والشمس والقمر
والنجوم مسخرات بامره ان فى ذلك لايات لقوم يعقلون ﴾ مأل شريفى اوذات اجل واعلا
سزلره ليل ونهارى و شمس و قمر ونجومى تسخير ايدوب و سزلرك فوائد و منافعكز ايچون
تهيئه وخلق وايجاد ايلدى و بونلر اوذات متعالك امرينه مسخردر بونلرك خلقنده وتسخيرنده
وكيف مايشاء تدبيرنده دلالات واضحه واردر شول قوم ايچونكه كافهٔ امدن ذهن انسانيت
وعقل سليم ايله ممتازلردر ديمكدر اشبو آيت كريمهده حق سبحانه وتعالى حضرتلرى امارات
وعلاماتى اصحاب عقوله تخصيص بيورمشدر (فخر كائنات عليه اكمل التحيات افنديمزدن
شو حديث شريف روايت اولنمشكه (اول ما خلق الله العقل فقال له اقبل فاقبل ثم قال له
ادبر فادبر فقال) عز من قائل (وعزتى وجلالى ماخلقت خلقا اعز على منك بك اعطى وبك
احاسب وبك اعاقب وبك اعز وبك اذل) يعنى ابتدا خلق وايجاد ايلديكى عقلدر عقلى
خلق ايدوب توجه واقبال ايله امر بيوردى اودخى سريعا امره امتثال وتوجه واقبال ايدنجه ادبار
وذهاب ايله امر بيوردى امره مسارعت ومبادرت ايدنجه حق سبحانه و تعالى بيوردى عزت
وجلال وعظمتمه قسم ويمين ايدرمكه سندن اعز ومقبول برمخلوق خلق ايلمدم هرنه كه اعطا
واحسان ايدر ايسم انجق سنك سببكله اعطا ايدرم وسنكله محاسبه ايدرم واعطا ايلديكم كرك
اموال وكرك نعم سائره اكر موقع لايقنه مصروف اولماز ايسه ينه سنك سببكله عذاب وعقاب
ايدرم وسنك سببكله دارينده عزيز وذليل وحقير ايدرم انتهى (معلوم اوله كه عقل
ايكى قسم اوزرينه در (اولكى قسمى زياده ونقصانى قبول ايتمز بو قسمه عقل طبيعى وغريزى
ديرلر و بو قسم جميع اصحاب عقول بيننده مشتركدر (ايكنجى قسمه عقل تجربى ديرلر بو قسم زياده
ونقصانى قابلدر وزياده لكى كسب ايله دركه وقايع وحوادثى كرارا تجربه ايتمكله عقلنه كثرت
وفهمنه وفرت حاصل اولور بو سببدن (قلت) مسن وياشلو اولان عقل طبيعى صاحبنك عقلى
جهتيله اكمل ودرايتى اتمدر ديديلر وفى الحقيقه فهم وعرفان بونلردن اكثردر كه ٭من بيضت
الحوادث سواد لمته واختلفت التجارب لباس جدته واراه الله تعالى لكثرة ممارسته تصاريف
اقداره واقضيته كان جديرا برزانة العقل ورجاحة الدراية والفضل٭ ديمشدر كه مألى وقوعات
دهر صاچنى اغردوب وتجربهلر ثوب جديدينى چوريدوب جناب حق كندوسنه كثرت ممارسه ايله
قضا وقدرينى كوسترن كيمسه وفرت عقل ورجحان درايت وفضل ايله اتصاف وصفنه لايقدر
ديمكدر لكن حق سبحانه وتعالى بعض قوللرينى الطاف خفيه وعنايات بهيه سنه تخصيص ايدوب
خزائن مواهبندن عقل ودرايت وذكا وفطانت و برمرتبه اذعان وادراك وتدبر امور واملاكه

موفق ایدر که نیجه ارباب تجارب وکار آزموده انك رأی وتدبیرینی بوله مزلر وخاطرلرینه کلمه دن
غافللردر بوحالت انجق وهبی الهی وعطیهٔ باریدر کسب وتحصیل ایله دکل زیرا بوحالت حدیث
السن وقلیل التجربه اولان بعض ذوات کرامده مشاهده اولنور وذکر اولنان دعوایه یحیی بن زکریا
علیهما السلامك حالی دلیلدر که حق جل وعلا کتاب محکم عزیزده ﴿ وآتیناه الحکم صبیا ﴾
بیورمشدر که یحیی علیه السلام حین صباوتنده حکمت وتوراتی فهم ومعرفت اعطا واحسان
ویاخود حال صباوتنده عقلنی زیاده ایله احکام واحسان نبوت برله اکرام ایله مفسردر برذات
مکرم که سهم سرمدیٔ سبحانی وکرم ازلیٔ ربانی اکا واصل اولمش اوله درونی اوزرینه انوار
ملکوتیه وهدایت ربانیه اشراق ایتمکله قلبی ذکا وفطنت ایله متصف اولور وروی رأیندن
پردهٔ وهم قالقار ظاهراهرنقدرسنی وتجربه سی آز اولور ایسه ده (تحکیم حضرت سلیمان علیه السلام
پدرلری داود علیه السلامك غنم ایله حرثده حکم وقضاسنی حال صباوتلرنده اخطار ایلیوبده
پدرلری احسن قبول ایله قبول بیوردقلری بین المفسرین مشهور ومتعارفدر (حرث وغنم
قصه سنك مألی بودرکه برکون ایکی کیمسه داود علیه السلامه کلوب یانبی الله بو آدمك قیونلری
تارلامه وباغمه کیروب حرث وزرعمی افساد ومحصول ومعمولمی اکل وبلع ایله قرین نفاد ایلمشلر
شرع انور ایله ترافع وحکم وقضای منور ایله دفع تنازع بیورك دیدکلرنده اول نبی صاحب
احکام علی نبینا وعلیه الصلاة والسلام قیونلری افساد زرع بدلی صاحب تارلا ایچون حکم واکا
تسلیم ایله امر بیوردی حضور سعادتلرندن چیقوب کیدرلر ایکن یولده فرزند نجیبلری سلیمان
علیه السلامه مصادفه وصورت حکم وقضایی نقل وحکایه ایلدکلرنده سلیمان علیه السلام
طرفینه بوندن اوفق واحکم برحکمه ملهم اولدم دیدکده رجلان متخاصمان کیرویه عودت
وسلیمان علیه السلامك کلامنی پدرلرینه حکایت ایلنجه اواوقتده سلیمان علیه السلامك سن
شریفلری اون بره بالغ اولدیغندن پدرلرینه استغراب کلوب وسلیمان علیه السلامی حضور
سعادتلرینه احضار ایدوب بونلره ارفق واوفق حکم ندر دیو سؤال بیوردقلرنده انلر دخی اخبار
بیوردیلر که قیونلر حرث وباغ صاحبنه تسلیم وتارلا وآصمالر هیئت اصلیه سنی بولنجه قدر
صاحب تارلا قیونلری البان ونتاجیله تعیش وتنعم وتارلا وآصمه لر کما فی السابق هیئت اصلیه یی
بولدقده ینه صاحب اولنه تسلیم ایله تحکیم اولنمقدر بیورنجه پدرلری حضرت داود علیه السلام
فرزندلرینك حکمنی تحسین واوحکم ایله قضایی تبیین بیوردیلرحتی مفسرین ﴿ وداود وسلیمان
اذ یحکمان فی الحرث اذ نفشت فیه غنم القوم وکنا لحکمهم شاهدین ففهمناها سلیمان وکلا
آتینا حکما وعلما ﴾ آیت کریمه نك تفسیرینی مترجم مرحوم هرنقدر تفسیره باشلمش ایسه ده مجملی
محل اولدیغندن طی اولنوب تفاسیره مراجعته احاله قلندی کاشکی جمله تراجم آیات تفسیر تیاندن
باقیله دیمش اولیدی فتأمل انتهی (والحاصل سلیمان علیه السلامك اشبو عرفانی کثرت تجارب
وطول مدت ایله حاصل اولمادی بلکه عنایت ربانیه والطاف الهیه ایله حاصل اولمشدر
الله سبحانه وتعالی بعض عبادنك قلوبنی انوار مواهب ایله املا ومنور ایدرده اولدخی مواقع
صوابه اهتدا برله رأیی اسباب کثیره ده تجارب کثیره اصحابنه ترجیح اولنور (عقل امر معنوی
اولوب امر حسی اولمادیغندن مشاهده عدیم الامکاندر لکن برکیمسه ده عقل کامل صادر اولان
آثار وافعال ایله استدلال اولنور مثلا اول کیمسه اخلاق حسنه وحمیده یه میل ورغبت واعمال
رذیله واخلاق سیئه دن نفرت وشرعا وعقلا وعرفا ممدوح اولان صنایعی عمل ومقدوح ومذموم
اولوب سوء عاقبت وعار ایراث ایدن فعللردن تجنب واحتراز ایتمکدر (بعض حکمایه برجلك
عقل وشعورینی نوجهله استدلال ایدرسن دیو سؤال اولندقده مکالمه ومجادله ایدرم کلامنده

صواب واصابتنده کثرت ووفرت وخطا وسقطاتنده قلت وندرت واقع اولور ایسه اندن استدلال
ایدرم دیو جواب ویرمکله اول شخصه مصادفه ومکالمه ممکن اولماز ایسه غیابنده نوجهله
استدلال ایدرسن دینلدکده اوچ شیئك بریله استدلال ایدرم طرفندن کلان آدم ایله یاخود
مکتوب ومراسله سیله ویاخود ارسال ایلدیکی هدیه سیله زیرا رسول یعنی ایلچی مرسل یعنی
کوندورن مقامنه قائمدر انك عقل ودرایتی وحسن مکالمه سی وذکا وفطانتی مرسلنك عقل وکیاستنه
دلالت ایدر اما کتابی یعنی مکتوبیله استدلال * فان کتابه یصف نطق لسانه * یعنی زیرا مکتوب
کاتبنك لساننده اولان نطقنی وصف وبیان ایدر (قلت) بعض مترجم بومقامی ترجمه ده کلام
وهدیه یی هرنه ایسه بعد الافاده (اما مکاتبه سیله استدلال کتاب کاتبك نصف نطق لسانی اولدیغی
ایچوندر دیمشدر فتدبر (غریبه) بعض اذهانده اخوان کرام بونادانك اخذی مترجم مومی
الیهدن اولدیغنی زعم ایدر والحال که هنکام شبابده برقاچ درسی ارقه سندن دکلش ایدم وفقیرك
اکلر اکلز اخذم فاضل مشهور عثمان افندی زاده السید محمد امین مرحوم درباقك استادینك سوزینی
اصلاحه قالقشمش دیو سوء ظنده فقیری حق معلمه رعایت ایتمیور ظننده بولنمامق ایچون اخوان کرام
بووجهله اخطار اولنور تجاوز الله تعالی عن سیئاتنا (واما هدیه مبین شان مهدیدر یعنی هدیه
طرفینك مناسبتی کمال عقل ودرایتنه وعدم مناسبتی غباوتنه دلالت ایدر (بعضیلر دیمشلر که
برشخصك کمال عقلنه دلیل جمیع ناس ایله مدارات وحسن معاشرتیدر الله تعالانك توفیقنه مظهر
اولنه حسن مداراتی شهادت ایدر علیه الصلاة والسلامدن روایت اولمشکه (من حرم مداراة
الناس فقد حرم التوفیق) یعنی برکیمسه ناس ایله مداراتدن محروم اولسه الله ذوالجلالك
توفیقندن محروم اولور (علما عاقل شول کیمسه درکه اهل وقت وزمانیله حسن مدارات ایدر
دیدیلر * ضمیمهٔ فقیر * بومقامده تنبیه لازمدر که مدارات ومداهنات فرق وتمییز اولنه زیرا
مدارات شرعا وعقلا ممدوح وحسن (ومداهنه عقلا وشرعا مذموم وقبیحدر (مدارات شول
شیدن عبارتدر که اصلا کذب وخلاف شرع اولمیه رق وقلبی لسانه موافق اوله رق ناس ایله
حسن موانست ودائما ناسی خیر اولان شیئه دلالتدر الیله ولسانیله وقلبیله وسائر اعضاسیله
بغیر حق برکیمسه یی اضرار ایتمامکدر (اما مداهنه شول شیدر که هرکیمسه یه متصف اولمادیغی
صفات حسنه ایله مواجهه سنده مدح وثنا وغیابنده اول کیمسه یی قبایح ایله تقبیح ایتمکدن
عبارتدر بونك حقیقتی ومألی مواجهه سنده ملایمت ومصلحت ختام بولدقده مغالطتدر بوصورت
معاذ الله تعالی صفت منافقیندر وصاحبنی ضلالته الغا ایلر انتهی الکلام (کذلك علیه الصلاة
والسلام افندیمزدن شو حدیث شریف روایت اولنمشدر (الجنة مائة درجة تسع وتسعون
منها لاهل العقل وواحدة لسائر الناس) یعنی جنت یوز درجه در طقسان طقوز درجه سی اهل
توحیدك عقلا سیچون وبر درجه سی سائری ایچوندر (علی بن عبیده دیمشلر که عقل بدن انسانده
ملك وسلطان مثابه سنده وخصال رعیه وخادمان مثابه سنده در اکرچه عقلده خلل وضعف
اولورسه خصالده دخی اختلال پیدا اولور بو کلامی علی بن عبیده دن براعرابی استماع ایلدکده
* هذا کلام تقطر عسله * یعنی بو برسوزدر که بالی طاملر دیو تحسین ایلدیکه طاتلو سوز وشیرین
سخن مألنده در (بعض حکما دیمشلردر که عقولك اللری نفسلرك دیزکنی طوتر یعنی کنو یوللره
صالدیرمز هر برشی چوغالدقده اوجوز یعنی قدری دون اولور انجق عقل که چوغالدقده بهالی
یعنی قدری اعلی اولور وهر برشیئك حد وغایتی واردر اما عقلك حد ونهایتی یوقدر انجق * کتفاوت
الازهار فی الابراج * یعنی چیچکلرك قوقولرده تفاوتلری کبی عقول ناس دخی متفاوتدر (قلت) عبارهٔ
نقل صاحب المستطرف * ولکن الناس یتفاوتون فی العقل کتفاوت الازهار فی الابراج * ایکن مومی

كواكبك بروجده تفاوتى كبى عقول واذهان دخى متفاوتدر ديمشدر فتدبر انتهى (ماهيت عقلده
اختلاف واردر بعضيلر بر نورالهيدر نور چشم كبى حق تعالى قلب انسانه غريزه اوله رق وضع
ايتمشدر نقصان وزيادهبى وذهابى و بنه عودتى قبول ايدر چشم ايله امور محسوسات حس اولنديغى
كبى عقل ايله دخى عواقب اموردن محجوب ومستورلر ادراك اولنور (سخافت عقل عماى قلب
وعماى بصر كبيدر زيرا حق جل وعلا ادلهٔ ظاهره و براهين قاطعهبى كوروب ايمان كتورميان كفار
اهل عناد و بد نهاد حقنده ﴿ فانها لاتعمى الابصار ولكن تعمى القلوب التى فى الصدور ﴾
يوورديكه چشم و بصرلرى يرنده اولوب صدرلرنده اولان قلوبلرى اعمى اولديغى ناطقدر يعنى
عمى قلبه دخى وصف اولنمشدر (بعض علما ديديلركه عقلك محلى قلب دكل بلكه دماغدر امام
اعظم رحمه الله تعالى بو قوله ذاهبدر (و بعض جماعت محلى قلب اولمسنه ذاهبدر واشبو
﴿ فتكون لهم قلوب يعقلون بها ﴾ آيت كريمه سيله استدلال ايدرلر كه اشبو آيتده قلب تعقل ايله
توصيف اولنمشدر كه محل عقل قلب اولديغنه دلالت ايدر وقال الله تعالى ﴿ ان فى ذلك لذكرى
لمن كان له قلب اوالقى السمع وهو شهيد ﴾ اشبو آيت مكرمه ده دخى جاى ادراك قلب اولديغنه
دلالت واردر كه قلب دخى تذكر ايدر ديمك اولوب تذكر ايسه عقل ايله اولور (حكما ديديلر كه
تجربه عقل وفهمك مرآتيدر وقت كورمش كاركزيدهلك رأى و تدبيرى اكثريا محمود وسهم
فكرلرى ممدوددر (ينه حكما ديمشلر كه مسن و سالخورده لر اشجار وقار در فكرلرى هدف
اصابتدن تمايل ورياح وهم رأيلرينه تقابل ايتمز طبيعتلرنده هر نقدر ذكا معدوم ايسه ده وقت
وايام كندولره حيله وتجربه افاده ايلمكله جوق خصوص معلوملريدر كه شاعرك بو بيتى
معناى مذكورى بيان ايدر * الم تر ان العقل زين لاهله * ولكن تمام العقل طول التجارب
(وكذلك شاعر آخرك * اذا طال عمر المرء فى غير آفة * افادت له الايام من كرها عقلا * قولى
دخى مبيندر (معناى بيت اول سن بيلورسنكه عقل وفراست اهلنه شرف وزينتدر لكن
عقلك كمال وتمامى طول مدت وتجربهدر ومعناى بيت ثانى كشينك عمرى عقلى آفتسز طول زمان
امتداد بواسطه تكرر حوادث ايام عقل آخر افاده سيله عقله رجحان ايراث ايدر ديمكدر (عامر بن
قيس * اذا عقلك عقلك عما لايعنيك فانت عاقل * يعنى عقلك سنى مالايعنيدن قيد ايده يعنى مانع اوله
اشته اوزمان سن عاقلسن ديمشدر (و بعض علمادن نقل اولنمشكه عقلدن اشرف بو عالمده برشى
يوق وغناء نفسدن اغنى برغنا يوقدر (و بعض حكما ديمشلر كه عاقل كيمسه نه مكانده بولنسه
عقل و فطانتى ايله تعيش ايدر ارسلان قوت وشجاعتى ايله نه محلده اولسه تعيش ايلديكى كبى
(عقلى مدح وثناده شاعر بو قطعه يى نظم ايتمشدر * اذا لم يكن المرأ عقل فانه * وان كان
ذا بيت على الناس هين * ومن كان ذا عقل اجل لعقله * وافضل عقل عقل من يتدين * ترجمهٔ
قطعه بر كيمسهنك عقلى يوق ايسه ناس ايچنده قدر و منزلت و وقار وعزت بولمز هر نقدر
او كيمسه مال وعقار ورتبه واعتبار اصحابندن ايسه ده و بر كيمسه عاقل اولسه عقل سببيله
اجلال واعظام اولنور هر نقدر اموال صاحبى دكل ايسه ده لكن عقلك افضل واشرفى متدين
اولان ذاتك عقليدر * حكما العقل لاتبطره المنزلة السنية كالجبل لايتزعزع وان اشتد الريح والجاهل
تبطره ادنى منزلة كالحشيش تحركه ادنى ريح * ديمشلردر كه مألى عاقلى مناصب رفيعه منافى عقل
اولان كبر ايله متصف ايتمز جبلى هر نقدر روزكار شديد اولسه ده تحريك ايده مديكى كبى اما جاهلى
يعنى عقلسز ادنى مرتبه جاه ايله متكبر اولور اوتلرى ادنى واز روزكار تحريك ايتديكى كبى ديمكدر كه
مفادى علامت عقل تواضع صميمى و نشان حمق كبر ونخوتدر ديمكدر فافهم (حضرت على
رضى الله تعالى عنهدن عاقل كيمدر وصف وتعيين بيورك ديو استفسار اولندقده هر شيئى مواقع

لايقنه وضع وتعيين ايلين كيمسهدر ديو جواب صواب بيورديلر (منصور خليفه فرزندينه وصيتنده
* خذ عنى ثنتين لاتقل من غير تفكر ولا تعمل بغير تدبير * ديمشدر كه مألى بندن ايكى فائده ال واوكر نكه
مطلوبدر برى هر نه كه تكلم وتفوه ايدر ايسك رويت وفكرسز تكلم ايلمه وايكنجى نه اشلر ايسك
رأى وتدبيرسز اشلمه ديمكدر (اردشير ديمشدر كه درت شى واردر كه بنه درت شيئه محتاجدر
بريسى حسب ادبه محتاجدر حسب اصحابنده ادب اولمازايسه بوق مثابه سنده در ايكنجيسى فرح
وسروردر كه وقت امنيته و زمان استراحته محتاجدر مادامكه زمانده ووقتده امنيت اولمازايسه
فرح وسرور اولماز (اوچنجيسى قرابتدر كه مودت ومحبته محتاجدر مادامكه حب وودادا اولميه اقربا
ايله اجانبك فرقى يوقدر بلكه اجنبى محب اقربادن اولى واحبدر (مصراع) محب صادقى يكدر
كشينك اقرباسندن (دردنجى عقلدر كه تجربه يه محتاجدر (قاسم بن محمد * من لم يكن عقله اغلب
الخصال عليه كان حتفه فى اغلب الخصال عليه * ديمشدر كه معناسى برشخصك عقلى سائر خصال
واخلاقنه غالب اولمازايسه اوشخصك حتف و هلاكى اخلاقندن غالبى ايله در ديمكدر اشبو
كلام جوامع الكلمدن قليل المبنى وكثير المعنى بر كلامدر تفصيل اولنسه بر كتاب مستقل اولور
مثلا بر كيمسهنك شجاعتى عقلنه غالب وعقل شجاعتى مدبر اولماسه البته اوشجاعت اوشخصى
قهر وتدمير ايلر ابو الدرداء رضى الله تعالى عنه بيورمشلر كه فخر كائنات ومفخر موجودات عليه
افضل التحيات و التسليمات رحم و شفقتى موجب صيغهٔ تصغير ايله يا عويمر تعبيريله بكاندا
بيوروب بندخى هزار تعظيم ايله كوشمى الفا ايدنجه عقلكى زياده ايله كه الله تعالايه قربيتك زياده
اوله بيوردقلرنده تكرار بن يا رسول الله پدر ومادرم سكا فدا اولسون زياده عقل نيجه مستدعى
ومتمنى اولنورديديكمده محارم اللهدن اجتناب وفرائضى ادا ايلر ايسك اصل عقل ورأى صوابى
استحصال ايتمش اولورسن بعد ازين اعمال صالحه وافعال حسنه ومرضيه ايله مترقى ومصاعد
اولور ايسك ازدياد عقل وجناب بارى متباعد عن النقايصه زياده قرب ايله مستسعد اولورسن
بيورديلر (حضرت على ابن ابى طالب كرم الله وجهه ورضى الله تعالى عنه اشبو * ان المكارم
اخلاق مطهرة * فالعقل اولها والدين ثانيها * والعلم ثالثها والحلم رابعها * والجود خامسها *
والعرف سادسها * والبر سابعها والصبر ثامنها * والشكر تاسعها واللين عاشرها * والعين
تعلم من عينى محدثها * ان كان من حزبها او من اعاديها * والنفس تعلم انى لا اصدقها * ولست
ارشد الاحين احصيها * كلمات عليه سنى نظم بيورمشلر كه معناسى مكارم اشبو اخلاق عشرهٔ
مطهره در اولكيسى عقل ايكنجيسى دين اوچنجيسى علم دردنجيسى حلم بشنجيسى جود
التنجيسى افعال معروف مستحسنه يدنجيسى بر واحسان سكزنجيسى صبر طقوزنجيسى شكر اونجيسى
لين يعنى غليظ اولمامقدر وهر برشخص محادثه ومكالمه ايلديكى كيمسه احباب واحزابيمى يوخسه
اعداسيمى چشم فراستله مواجهه ومناظره سندن فهم وادراك ايلر ونفس بيلور كه هر نه كه امر
ومراد ايدر ايسه بن انى تصديق واطاعت ايتم او زمان عقل وسداد وفهم و رشاد ايله موصوف
اولورمكه نفس اماره يه عصيان وامر واراده سندن طغيان ايدرم ديمكدر (بعض حكما عاقلك
وصف وعلامتى وتعريف وامارهسنده ديمشلردر كه عاقل عقلندن ناشى ناسى ارشادده و رأيندن
ناشى ناسه امدادده اوله رق قولى سديد وفعلى حميد اولاندر اما جاهل احمق جهلندن ناشى عذابده
وقواندن ناشى تبابده واقع اوله رق قولى سقيم وفعلى ذميم اولاندر (ينه حكيم سابقدن نقل اولنمشكه
ثوب ولباسنك جيادتى وطور وهيأتنك حسن وملاحتى وصقالنك وفرقى و صورتنك نظامى
ودعواى عرفان وظرافتده كثرتى شخصك عقل وكياست وفهم وفراستنه دلالتده كفايت ايتمز زيرا
نيجه خلا واردر كه نقشله تزيين اولنمشدر (ظرفاء عربدن اصمعى ديمشكه بصرهده مسن واوزرنده

ثیاب فاخره واطراف واکنافنده خدام ومغنیه ومترنمه لر وکثرت خرج وصرفی اولان بر کیسه
وارایدی عقلنی تجربه مراد ایدوب ماسم سیدنا یعنی کنیه واسم شریفکز ندر دیدیکمده بی پروا
ابو عبد الرحمن الرحیم مالك یوم الدین دیه رك جواب ناصوابه اجتسار ایلدی بن دخی
ضروری ضحك وخنده ایله احمق وجاهل نادان اولدیغن فهم ایلدم (قلت) مترجم سیدنا
لفظنی برغریب ترجمه ایتمشدرکه ذکری ناسزا ومطالعه سی حیرت فزادر انتهی (منقولدرکه قاضی
ایاس اکابر عقلای عالمدن اولوب عقل سلیمی حقیقت حالی کشف ایدوب وکندینك طرق صوابه
سلوکنه هادی اولوردیکه اول عقل سلیمه موفق اولمیانلرك کاری دکل ایدی وقاضی مشارالیهدن
صدور ایدوب عقل راجحنه شهادت ایدن وقایعدندرکه صلاح حال وامانت کار ایله شهرتشعار بر رجل
وارایدی اتفاقا قصد حج ایتمش بر کیسه عودتنه دکین بر کیسه التونی اول امانتله مشتهر اولان
رجله ایداع ایدوب کعبهٔ مقصدینه عزیمت ونسك حجی ادا ادنصکره رجعت ورجل مذکوردن
ودیعه وامانتنی طلب ایلدکده اورجل باطل تجاهل ایدوب انکار وغضبله رده اجتسار ایدنجه
اثبات مدعایه شهادت ایدر کیمسه لر اولمادیغندن بیچاره یه حیرت کلوب قاضی ایاس بن معاویه نك
حضورینه واروب قضیه یی نقل وحکایت ایدر قاضی ایاس او بیچاره یه بوحادثه یی بندن غیری
کیمسه یه اخبار ایلدکمی دیو استفسار ایلدکده جنابکزدن غیری یه افاده ایلمادم دیدکده قاضی
عرفان استیناس اوکون کیدوب فرداسی کلسنه وقضیه یی برفرده نقل وحکایه ایلما مسنه تنبیه
ایدر رجل مظلوم محکمه دن مفارقت ایتدکده قاضی ایاس رجل مرائی یی حضورینه احضار
وهزار تلطیف واکرام ایله اعزاز وکویا محرم اسرار ایده رك لطائف حیل طریقنه سلوك ایله * قد
حصل عندی اموال کثیرة ورأیت ان اودعها عندك فاذهب وهیئ موضعا حصینا * یعنی
عندمده اموال کثیره برکدی ساکه ایداع ایتمکی رأی ایلدم بر محل محرز حصین وموضع رصین
استحضار ایدوب اخبار ایده سز دیه رك کلامه ختام ویردکده اول رجل طالح محکمه دن
حرکت ومصلحتنی رؤیت ایده طورسون قاضی مومی الیه رجل بیچارهٔ مرقومه آدم کوندروب
تکرار اوشخص منکردن امانتنی طلب وویرمه ده تعلل ایدرسه قاضی ایاسك حضورنده ترافع
ایچون محکمه یه دعوت ایله دیو امر وتنبیه قیلدقده فی الحال مرائی باطلك خانه سنه مسارعت
و قاضی مشار الیهك تعلیمی وجه اوزره اقچه سنی طلب ایدر مرائی مرقوم طمع خامندن
ناشی قاضی مومی الیهك ایداعیله وعدایلدیکی اقچه یی قپامق سوداسیله قضیه یه خبردار
اولماسون دیو کمال حذرندن رجل بیچاره نك اقچه سنی اقرار ویدینه تسلیم ومقدما انکار
وغضب ایله معامله سی بر وجه ملاطفه اولدیغنی اخبار و بوماده یی کیمسه یه دیمه دیو رجا
وحاجی مأیوس اولدیغی اقچه سنی الوب سرور ایله قاضی دانایه عودت وهزار دعا وثنا ایدر اول باطل
مرائینك حیل و خدعه سی آشکار اولمغله بو مقوله کار باطلی ایچون قاضیٔ عادل حضورینه
احضار وتعزیر وتوبیخ ایله تکدیر وحق تعالی سنك کبی شریرك عالمدن وجودنی قالدیره دیو
بدعا ایدر (قلت) هذا وقع فی عصر الایاس نادرا واما فی زماننا هذا فلا یعد ولا یحصی اللهم احفظنا
واحفظ الهیئة الحسنة من شرورهم آمین انتهی (خلفادن بعضینك وفاتی سیبله مسلمین
بیننده فتنه واختلال ظهور ایدوب بواثناده بدخواهلرینك ملکلری عقد مجلس شوری ایدوب اهل
اسلام بر بریله مقاتله وعداوت ایله مشتغل ایکن فرصت فوت اولنماز همان اوزرلرینه مهاجمه
ایله غلبه واستیلا ونیجه ممالکی ضبط ایده لم دیه رك قرار ویردکارندنصکره بینلرنده عقل وشعوری
مسلم اولان بر رجل مجلس شوراده حاضر اولمغله اکا دخی برکره احتیاطا عرض مرامی رأی
ایله دیو مشورتلرینی نقل وحکایت ایلدکلرنده اعضای مجلسدن اولان اول رجل رأی وتدبیر بکز

ناصوابدر دیو ردایله جواب ویرر علتدن سؤال واستفسار ایتدکلرنده اول رجل دخی
ایرته سی کونی اخبار ایله وعدایلیوب وقتا که روز موعود کلدکده جمهور کلامه آغاز ووعدیکزی
انجاز ایدك دیدکلرنده اول رجل عاقل ایکی ارسلان ایله بر ذئب احضار ایلملرینه تنبیه اکیدو بونلر
دخی امرینه امتثال شدید ایلیوب ارسلانلر ایله ذئبی اعداد ایدرلر رجل عاقل ذئبی بر محلده حبس ومکث
وارسلانلری بر برلرینه صالدیرر ارسلانلر دخی بر درجه ده بوغوشورلر که قانلری سیلان ایدر
نهایت مخاصمه لری غایته بالغ اولدقده یعنی بیتاب دوشدکلرنده ذئبی محبسندن چیقاروب
ارسلانلره اراثت وانلر ذئبی کوردیکی کبی ترك مخاصمت ودرحال بر برلریله انسیت واتفاق ایله ذئبه
هجوم ایله پاره پاره ایدرلر رجل ذی تدبیر بونلره خطاب ایدوب اشته قورد ایله ارسلانلرك مثالی
مسلمین ایله سزلرك مثالی کبیدر کرچه بر بر یله قتال وشقاق ایتدیلر اما مخالفلرندن بر عدو ظهور ایلرسه
درعقب اتفاق ایدوب حال وفاقلرندن زیاده هجوم وقتال وملکلریکزی تخریب وضبط ایدرلر
دیدیکنده هزار تحسین وتصویب ایله ترك عزیمت ایدرلر (بومقامده صفت عقلا تمام اولوب
حمقالك بیاننه اغاز اولنور احمق واهل حماقتی تعریفده ابن اعرابیٔ دانا (حماقت عربك بازارده کساد
اولدیغی وقتده دیدکلری حمقت السوق قوللرندن مأخوذدر کانه احمق کاسد عقل ورأی اولوب
اموروه صالحدن برشیده کندو سیله مشاوره وکندویه التفات اولنمدیغندن احمق دینمشدر دیمشدر
(حمق برغریزه وطبیعتدرکه انی تغییر وتبدیلده برحیله وتدبیر تأثیر ایتمز و برداءدر که دواسی انجق موتدر
وشاعرك * لکل داء دواء یستطب به * الا الحماقة اعیت من یداویها * قولی ذکر اولنانی تأیید ایدر
مآلی اولدرکه علت حمقدن ماعداهر در او دردو علت ایچون مداوات اولنه جق معالجات وارد رانجق
حماقت وجهالته مداوات ایلینه فتور وملالت عارض اولوب مداوات ممکن اولماز (حماقت شرعا
وعقلا مذموم ایدوکی بیانده فخر کائنات علیه اکمل التحیاتدن مروی اولمشکه الله تعالی عندنده احمق
خلقك زیاده مبغوضیدر زیرا اعز اشیادن محرومدر واول اعز دخی عقلدر (عقلا وحکما صفت
احمقه صورت وافعال حیثیتدن ایکی وجه اوزره استدلال ایلمشلر اولکی صقالك طوایله در
و بومدعایی اثباتده * لان مخرجها من الدماغ فمن افرط طول لحیته قل دماغه ومن قل دماغه قل
عقله ومن قل عقله فهو احمق * دیدیلر که مفادی صقالك منبتی دماغ اولمغله لحیه سی اطول
اولان ذاتك دماغی قلیل یعنی ضعیف ودماغی قلیل اولانك عقلی ضعیف اولوب وضعیف العقل
دخی احمقدر دیمکدرکه زیادهٔ رطوبت دماغی کثرت اشعار اشعار ایدر انتهی (افعال حیثیتدن
علامت عقلنه خطور ایده نی ایشلر عواقب اموره تأمل ونظر ایلمز تجربه ومعارفه سی اولمیان
شخصك کلامنه اعتماد ایدر نفسنی بکنوب عجب و کلامده کثرت ایدر و کندویه برشی سؤال
اولنسه تأنی ایتمیوب جوابده سرعت ایدر هرشیده عجله ایلر معارف وهنردن خالی خفت وسفه
وظلم وسهو وغفلت ایله مالی یمین و یسارینه نظر والتفاتی چوق اولوب وقار وتأنیسی آزاولور
اکرچه احتیاجی اولمیوب خلقدن مستغنی اولور ایسه کبر وغروری زیاده اولور احتیاج وقتنده
مأیوس اولور نه سویلرسه فحش ایدر نه طلب اولنسه بخل ایدر کندو طلب ایلسه الحاح وابرام
ایدر نه سویلسه لطیف وکوزل سویلمز کندویه نه سویلنسه فهم ایلمز کولرسه قهقهه ایدر
اغلرسه صیحه ایدر (صاحب مستطرف رحمه الله تعالی اشبو صفات وعلامتلر ناسده تفتیش
وتفحص اولندقده اکثر بو احوالده بولنمشدر که ارتق عاقل واحمق کیم اولدیغنی بیلمامك درجه سنه
واردق دیو معاصر لرندن شکایت ایتمشدر (حضرت عیسی صلوات الله علی نبینا وعلیه حضرتلری
بیورمشلرکه معالجه ومداوات قبول ایلمز علت برصه ومادرزاد اولان اکمه واعمایه معالجه ایلدم
شفایاب اولوب باذن الله برء حاصل اولدی واحمقه علاج ومداوات اصلا کار ایتمدی وعلت حمق زائل

اولمادی (مضحکه) حکایت اولنمشکه ایکی احمق یولده رفیق وسفرده همراه طریق اولمشلر
احمقک بری آخره ندا ایدوب ای رفیق شفیقم بر برمز ایله مصاحبت ومکالمه ایده لمکه قطع
مسافه محادثه ایله آسان اولوب فتور وکسلان طریان ایتمز دینجه رفیقی دخی بو کلامی استحسان
ایلیوب مصاحبته باشلادقلرنده بریسی بنم املم بودرکه برسوری قیون وطوارم اولیدی ولحم ولبنی
وصوف وسمنی ایله مغتنم اولیدم خلیاسنی اظهار ایدنجه احمق دیکر دخی خلیاسنی آشکار و بنم مرادم
برسوری ذئب یعنی قوردم اولیدی اغناملر یکه صالو یروب انلر دخی اکل وتناول ایله اهلاک واتمام
ایده لر ایدی دیدکده احمق آخر زیاده غیظ وغضب کلوب حق مصاحبت بومیدر ورفاقت ومودت
بویله میدر قیونلریمی اتلاف واهلاک ایلمك روامیدر دیه رك مشاتمه و بر برلریله زیاده سیله
مخاصمه ایلدیلر نهایت بر برلرینك بوغازندن طوتوب مجارحه ایدرلر بو خلالده برمسن کیمسه
اوزرلرنده طولم ایله عسل یوکلی ایکی حمار ایله کچرایکن بونلره مصادفه برله اصلاح بینلرینه
توسط ایدوب وخصومت ومجارحه نك سببندن استفسار ایلدکده انلر بر منوال سابق ماجرایی
اخبار ایدرلرمسن کویا مجرب روزکار اولدیغندن حماردن طوملری انزال ایله اغزلرینی آچوب
یره اساله ووافر عسلی اضاعه ایلدکدنصکره بونلره خطاب ایدوب اکرچه سزلر احمق دکل ایسه کز
شو عسل کبی الله تعالی دمکی برده وکسون دیه رك کویا نصیحت صواب وکندونك اشبو فعل قهقهه
افزاسیله انلردن زیاده حمق اولدیغنی آشکار ایدر (جابر بن عبد الله دن مرفوعا روایت اولنمشکه
بنی اسرائیلدن بر رجل معبد وصومعه سنده طاعات ایله کذارنده ازمان ایکن رحمت و باران نزول
ایدوب نباتات فراوان نابت و بهار اولدقده راکب اولدیغی مرکبی اوتلر ایکن اول ساده دل ای
معبودم سنك مرکبك اولایدیه بن قولکك مرکبیله برابر اوتلایدی دیو نیاز ایدر جناب واجب
الوجودك شان الوهیتنه لایق اولمیان اشبو تضرعی اوعصرده قبل باریدن مبعوث بعض نبی
ذیشانه بالغ اولوب بوتمنی غیر لایقدن اول رجلی زجر مراد ایلدکلرنده قبل جناب ستاردن
نبی عالیمقداره وحی وتنبیه اولنوب اول قولم مدت مدیده بکا متضرع وصومعه سنده عقلنك درکی
مقداری متعبدر وقوللریمی علی قدر عقولهم مجازات وهر کسك اخلاصی موجبنجه مکافات
ایده رم بیوردیلر (سهیل هند بنت عتبه یی تزوجه طالب اولدقده هند سهیلی صفت حق ایله
تعییب ایتدیکندن سهیل دخی هنده اشبو قطعه آیه یی نصیحت طریقیله انشاد ایتمشدر * وماهو جی
یا هند الاسجیة * اجرلها ذیلی بحسن الخلائق * ولوشبثت خادعت الفتی عن قلوصه * ولاطمت فی
البطحاء فی کل شارق * مفاد قطعه ای هند بنم طول قدمدن وهم ایتدیکك جفم بنم سجیه ذاتمکه کافه
حسن خلقدرا کامانع دکلدر وشجاعت ورأیم شو بله در دلیران وشجعانی اکرمراد ایتسم دوه لرندن
واپوب اسیر وهر بار بادیه وسیعه یاخود ارض بطحاده سلهٔ زورمله تدمیر ایدرم دیمکدرکه نتیجه سی
قیافت اخلاقه برهان اولمیوب اماره درکاه نیجه تخلف ایدر دیمکدر انتهی (قلب سلیم صاحبی اولوب
مودی اولمیان ایله واجفه عرب العربا بو بنوزلمز وطعن ایتمز جنت اوکوزی دیرلر شول احمقکه
ناسه اذیت وهر شخصه زحمت ویره اول کیمسه یه بقر سقر یعنی جهنم اوکوزی دیرلر

﴿ الباب الثالث فی القرأن وفضله وحرمته وما اعد الله
تعالی لقارئه من الثواب العظیم والاجر الجسیم ﴾

اوچنجی باب قرأن عظیم الشانك فضیلت وحرمتی وتلاوت ایدنلر ایچون جناب واجب الوجودك
اعداد ایلدیکی ثواب عظیم واجر جسیم بیاننده در * حق تعالی قران عظیم الشانی مدح وفضیلتی
بیاننده استعیذ بالله ﴿ ولقد یسرنا القرأن للذکر ﴾ بیورمشدر یعنی قرأن عظیم الشان انواع موعظه
واصناف عبرتلری ذکر وبیان ایتمکله تذکر واتعاظ ایچون تسهیل وتهیئه اولنمشدر مفادینی یاخود

لفظنده عذوبت ونظمنده اختصار سببیله حفظنه تسهیل اولندیغی ناطقدر آیت اخراده قرأن
عظیم الشانی کریم ایله توصیف بیورمغله شاننه تفخیم ایله استعیذ بالله ﴿ انه لقرأن کریم ﴾ ودخی
حکیم ایله تسمیه ایله استعیذ بالله ﴿ یس والقرأن الحکیم ﴾ ودخی علو وعظمتنی بیاننده مجید ایله
تسمیه ایله استعیذ بالله ﴿ ق والقرأن المجید ﴾ بیورمشدر قرأن جلیل الشانی سید الانبیاء وسند
الاصفیا علیه اکمل التحایایه جبریل امین وساطتیله انزال بیوروب کلام منزل باری اولدیغنی
انکار ایدن فصحای عرب العربایی معارضه سندن عاجز و بلغایی برسورهٔ قصیره سنك مثلنی اتیاندن
بری ایدر وجهله اعظم معجزاتدن قلمغله شاننی اجلال ایلیوب الحاما للمنکرین الفصحاء ﴿ فأتوا
بسورة من مثله ﴾ بیورمشدرکه (وآیت کریمهٔ اخراده استعیذ بالله ﴿ قل لئن اجتمعت الانس
والجن علی ان یأتوا بمثل هذا القرأن لا یأتون بمثله ولو کان بعضهم لبعض ظهیرا ﴾ بیورمشدرکه
طائفهٔ انس وجن باسرهم قرأن عظیم الشانك بلاغتنده وحسن نظمنده وکمال معناده مثلنی اتیانه
اجتماع واتفاق ایلسه لر اتیان ایده مزلر هر نقدر بعضیسی بعضیسنه ظهیر ومعین اولوب اتیانده
تظاهر وتعاون ایتسه لرده کنوه مزلرمألی ناطقدر بنابرین * فهو النور المبین والحق الیقین
لاشیء اسطع من اعلامه ولا اصدع من احکامه ولا ارجح من فصاحته ولا اوضح من بلاغته
ولا اکثر من افادته ولا الذ من تلاوته * یعنی قرأن عظیم الشان برضیاء باهر وحق بدیهی اولوب
اعلامندن روشن وآشکار براعلام واحکامندن اظهر برحکم وفصاحتندن ارجح وافاده سندن
افید مطلقا برکلام وتلاوتندن الذبر تلاوت یوقدر (قلت) جامع صغیرده (القرأن هو النور المبین
والذکر الحکیم والصراط المستقیم * خبری منسوبطدرکه شارحی مناوی راه هدایه سلوك ایدنده کندوسی
ایله استضائه اولنور ضیاء دروذکر ومذکور بیان یاخود کندوسیله اتعاظ اولنان شیدر وحکیم محکم
یاخود ذوالحکمه دیمکدر دیو شرح ایتمشدر انتهی (علیه الصلاة والسلام القرأن فیه خبر من قبلکم
ونبأ من بعدکم وحکم ما بینکم) بیورمشدرکه مألی قرأن عظیم الشان نیجه فوائد ونیجه فرائدی
مشتملدرکه ازجمله قرأن سزلردن مقدم انبیاء سابقه وامم سالفه نك اخبار وحکایاتنی متضمندر
وسزلردنصکره اخبار (و بعض مغیباتی متبین در وسزك بینکزده اولان مخاصمه ومصادحه یه
وسائر معامله یه دائر احکامی مشتملدر دیمکدر (وخبر آخرده قرأنك مدح وثناسنده (ان اصفر البیوت
من الخیر البیت الصفر من کتاب الله تعالی) بیورلمشدر مفادی بیت وخانه نك خیرو برکتدن خالی
اولانی شول خانه درکه کتاب اللهدن خالی وعاری اوله یعنی انده مصحف شریف بولنمیه دیمکدر
(امام شعبی رحمه الله قرأن عظیم الشانی قرائت ایدن کیمسه انجق ربیسیله تحدیث ایدر یعنی جناب
حقله معناده مکالمه ایتمش اولور دیمشدر (غالب بن صعصعه علی بن ابی طالب کرم الله وجهه
ورضی الله تعالی عنهنك خلافتلرنده سفارتله فرزندی فرزدق ایله کلدکده اول خلیفهٔ کرامت آثار
رضی الله تعالی عنه سن کیمسین دیو استفسار ایدنجه غالب بن صعصعه یم دیو اخبار ایلدکده بنه اول
کرامت شعار ابل کثیر واموال وفیره مالك غالب بن صعصعه سن میسین بیوردقلرنده یا امیر المؤمنین
بنم دیدکده حیوانات ودوه لرك نه اولدی بیورنجه مصائب ومهلکات ونوائب وبلیات ایله هلاك
اولدیلر دیدکده اول ذات معالی صفات بویله تلف اولق خیردر بیوردقدنصکره کنیه سیله ندا
بیوروب ای ابا الاخطل معیتکده اولان شاب امرد کیمدر دیدی یا امیر المؤمنین فرزندم فرزدق
وهم شاعر بلیغدر دیدکده اول مرحمت شعار کرامت نثار * علمه القرأن فهو خیر له من الشعر * یعنی
سن اکا قرأنی اوکرتکه اکا شعردن خیرلودر بیوردقده بو کلام نصیحت انجام فرزدقه کمالیله
تأثیر ایتدیکندن کندی ایاغنه بوقاغو اوروب قرأن جلیل القدری حفظ ایلمینجه بو قاغوبی
ایاغمدن چیقارمم دیو یمین ایلدی سنهٔ کامله تمامنده نظم قرأنی حفظ ایلدی و بوقاغی ایله قیدده

ایكن بو بیتی انشاد ایلشلر * وماصب رجلی فی حدید مجاشع * مع القدالاحاجة لی ار یدها *
مفادیت اختیارمله تضییق ایدیجی وشق ایدن بوقاغو یه ایاقلریمی وضعمك سببی قصد ایلدیكم
حاجت ایچوندر كه حاجت مذكوره حفظ قرأندر دیمكدر (انس رضی الله تعالی عنه روایت ایتمشدر كه
بر كون باكه علیه الصلاة والسلام بیوردیلر یاانس صباحده واخشامده قرأندن غافل اولمه زیرا
قرأن عظیم الشان میت اولان قلبی احیا وفحشا ومنكردن نفسی منع ونهی ایلر (زمخشری ربیع
الابرارده حكایت ایلشلر كه ابراهیم الخواص بر رجل مصروعه مصادفه وقولاغنه اذان اوقویوب
ندا ایلدكده مسلط اولان شیطان بورجل كلام الله اولان قرأنك مخلوقیتیله قائل اولدیغندن قتل
ایله روحنی زائل ایده جكم بنی حالمه ترك ایله دیو جوفندن فریاد وفغان ایلدی (سفیان ثوری رحمه الله
تعالی شهر رمضان شریف داخل اولدقده تحدیث حدیث شریفی واهل علم ایله مصاحبت
ومجالسنی تأخیر ایدوب مصحف شریفدن قرائت وتلاوته مواظبت ایدرایدی (امام اعظم وهمام
افخم وامام شعبی رحمهم الله تعالی رمضان شریفده قرأن عظیمی التمش كره ختم بیوررلرایمش
(حضرت علی رضی الله تعالی عنهدن نقل اولنمشكه بر كیمسه قرأن تلاوت ایلسه ده عقیبنده
وفات ایتسه صكره ناره داخل اولسه او كیمسه جناب حقك آیات بیناتنی استهزا ایدنلردندر یوقسه
عقیب تلاوتده رحلت ایدن جنته داخل اولور (امام شعبی رحمه الله تعالی بیورمشلر كه لسان
قولاغه قلبه شاهد عادلدر سزلر بو وجهله قرائت ایدككه قولاغكز اشیدوب وقلبكز فهم
وادراك ایلسون (علیه الصلوة والسلام افندیمزدن (من قرأ القرأن ثم رأى ان احدا اوتی افضل
مما اوتی من القرأن فقد استصغر ما اعظم الله) حدیث شریفی روایت اولنمشدر كه مفادی
بر كیمسه قرأن كریم قرائتنه مرزوق اولوب بعدازین آخر كیمسه یه قرأندن افضل واشرف نعمت
اعطا اولندی ظن ایلسه تحقیق او كیمسه واجب الوجودك تعظیم ایلدیكی قرأنی تصغیر
وتخفیف ایلمش اولوردیمكدر دینمشدر (وینه علیه الصلوة و السلامدن (ان القلوب تصدی
كما یصدی الحدید قیل یارسول الله وما جلاؤها قال قرائة القرأن وذكر الموت) حدیثی مرویدر كه
حدیث حكمت تحدیثك مآلی تحقیق قلوب ناس پاسلنور تیمور پاسلاندیغی كبی بیورلدقده
یارسول الله پاسلاندیغی وقتده نه شیله جلا ایده لم دیو استفسار اولنمغله قرأت قرأن وموتی ذكردر
بیوردیلر (عمرو بن میمون روایت ایتمشدر كه بر كیمسه صلاة صبحی ادا دنصكره مصحفی آچوب
یوز آیت قرائت ایلسه الله تعالی او كیمسه یه جمیع اهل دنیا عملنك مثلی درجه سنده اجر احسان
ایدر دیمكدر دینمشدر (حضرت علی كرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشكه
بر كیمسه صلاتده قائم ایكن قرأت قرأن ایلسه الله ذوالجلال او كیمسه یه هر بر حرف مقابله سنده
یوز اجر وحسنه احسان ایدر صلاة نافله یی قاعدا ادا ایدر ایكن قراءت ایلسه هر بر حرف مقابله سنده
اللی اجر احسان ایدر صلاتك خارجنده آبدست ایله قرائت ایلسه یكرمی بش اجر وحسنه احسان
ایدر آبدستسز قراءت ایلسه اون حسنه احسان ایدر بیورمشلردر كه مفادی قراءت قرأن هر حالده
مستدعی اجردر دیمكدر (ضمیمه) مصحفه آبدست اولمقسزین مس ایتمك جائز دكلدر بلا وضوء
ازبردن قراءت جائزدر انتهی (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما بیورمشلر كه سورۀ بقره ایله آل عمرانی
ترتیل ومعانیسنی تدبر وتفكر ایده رك تلاوتم سرعتله وتفكرسز ختم قرأن ایلمكدن بلكه احب واشرفدر
(علیه الصلوة والسلام بیورمشلر كه سزلر قراءت قرأن ایلیوب بكا ایدیكزا كرچه بالاختیار بكا اولماز
ایسه تباكی ایدیكز (صالح مزیدن نقل اولنمشكه رؤیاده رسول الله صلی الله علیه وسلم حضورنده
قرأن قرائت ایلدیكمده یاصالح تلاوت ایلدیكك قرائت بودر حزن و بكا نرده در یعنی بكا ایتمكلكمی
مطلوب بیوردیلر (حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه جمعه كیجه سی سورۀ بقره دن سورۀ مائده نك

آخرینه قدر وجمعه ایرتسی كیجه سی سورۀ انعامدن سورۀ هودك آخرینه قدر و بازار كیجه سی
سورۀ یوسفدن سورۀ مریمه قدر و بازار ایرتسی كیجه سی سورۀ مریمدن اوچنجی طسم یعنی سورۀ
قصصه قدر وصالی كیجه سی سورۀ عنكبوتدن سورۀ صاده قدر وچهارشنبه كیجه سی تنزیل الكتابدن
سورۀ رحمانه قدر قرائت ایدوب پنجشنبه كیجه سی ختم شریف ایله هفته ده بر ختم شریف
ایدرلرایمش (حضرت علی كرم الله وجههدن روایت اولنمشكه شول عبادتده خیر وثواب یوقدر كه
عابد اول عبادتك صحت وفسادنه متعلق علمی بلمیه وشول تلاوت وقرائتده خیر یوقدر كه قرائتنده تدبر
ومهما امكن معانیسنده تفكر اولمیه (عكرمه رضی الله عنه كه (قلت) ابوجهلك یخرج الحی من المیت
سرندن ظهور ایدن ولدا مجیدیدر عادتلری مصحف شریفی آچدقده كندو یه حزن وغشی عارض
اولوب بو ربمك كلامیدر دیو صداسنی بلند ایدرایمش (ازواج مطهره دن عائشۀ صدیقه رضی الله
تعالی عنهابر كیجه حضور رسول اللهه كچ تشریف بیوردقلرنده رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم سبب بطائتلرندن استفسار بیورنجه بر رجلك قرائت قرأنی استماعله تأخر ایلدم واو رجلك
صداسندن احسن صدا بوآنه قدر استماع ایلدم بیوردقلرنده فخر كائنات علیه اكمل التحیات
مقاملرندن حركت بیوروب اورجلك قرأتنی وافر مدت استماع بیوردقده بورجل سالم ابن حذیفه در
(الحمد لله الذی جعل فی امتی مثله) تحمیدیله واجب الوجود جل وعلایه شكر وثنا بیوردیلر (ابن
عیینه دیمشلر كه عالم منامده رسول اكرم صلی الله علیه وسلمی كوردیكمده یارسول الله قرائت
بكا مختلفه اولدی باكه كیمك قرائتیله امر بیوررسكز دیدیكمده قرائت سبعه دن ابو عمرو قرائتیله قرائت
ایله بیوردیلر (قراء سبعه دن ابو عمرو دیمشكه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمه نه وجهله
قرائت قرأن ایتدی ایسه او وجهله قرائت ایلمكی مدت مدیده طلب ایلدم وقتا كه مكۀ مكرمه یه
رومال اولوب صحابه دن قرائت ایدن چوق تابعینه ملاقات ایدوب انلردن تعلم قرآت ایلدم
* فاشدد بهایدیك * یعنی اللریكی بو قرائته باغله یعنی بونی اختیار ایله دیو ناسه تنبیه ایدرلرایمش
(صاحب مستطرف دیر كه انسانه لایق واحرادر كه سفر وحضر وشب وروز قرائته مداومت
ومحافظه ایده (شیخ محی الدین النووی الشافعی علیه الرحمه كتاب اذكارده ذكر ایلمشلر كه سلف
صالحین رحمهم الله تعالانك ختم شریفك وقت ومدتنده عادات مختلفه لری واردر (برجماعت
برماهده برختم شریف ایدرلر وجماعت اخری هر براون كیجه ده برختم شریف ایدرلر (و برجماعت
دخی هر اوچ كیجه ده برختم شریف ایدرلرایمش واكثر سلف یكرمی درت ساعتده برختم شریف
ایدرلرایمش (و برجماعت اخری دخی كیجه ده وكوندزده ایكی ختم شریف ایدرلرایمش (و بعض
ذوات كرام شب وروزده سكز ختم شریف ایدرلر ایمش دردی كوندز ودردی كیجه ده انتهی
(روایت اولنمشكه امام مجاهد ركعت واحده ده برختم ایدرایدی ركعت واحده ده برختم شریف
ایدنلرك عددی اكثرمن ان یحصادر ازجمله اصحابدن عثمان بن عفان وتمیم الداری وسعید بن جبیر
رضوان الله تعالی علیهم اجمعین (حفظ وجلالت واتقان و براعتی اجماع واتفاق اولنان
ابو محمد الدارمی رحمه الله تعالی مسندنده سعد ابن ابی وقاص رضی الله تعالی عنهدن روایت
ایدر كه اهل حدیث اشبو حدیث حسندر دیو روایت ایدوب سعد دیمشدر كه ختم قرأن كریم
كیجه نك اولنه تصادف ایدرایسه ملائكۀ كرام تا بصباح اول كیمسه یه صلاة واستغفار ایدرلر
واكر اول روزه موافقت ایدرایسه اخشامه قدر صلاة واستغفار ایدرلر قرائت قرأنك افضلی وثوابی
جهتیله اكثری صلاتده تلاوت اولناندر وقت صلاتك غیریده قرائت اولنور ایسه كیجه قرائتی
كوندز قرائتندن افضلدر كیجه قرائتندن افضل اولان صلات صبحدنصكره قوائتدر قرائت
قرأنده وقت كراهت یوقدر صلاتده وقت كراهت اولدیغی كبی (ضمیمۀ مترجم اوچ وقتده مطلق

صلاة كرك فرض وكرك نفل مكروهدر طلوع شمس وزوال ووقت غروب اوكونك عصرندن
ماعدايه ايكى وقت دخى نافله يه وقت كراهتدر برى فجر صادقك طلوعندن طلوع شمسه قدر
صلاة صبحك ايكى ركعت سنتندن ماعدا نافله مكروهدر وبرى بعد العصر اول وقتده دخى نافله
مكروهدر انتهى (ختم قرأن وقتده جمعيت ناس مستحبدر ختم شريفده خير كثير وبركت وفير حاصل
اولديغيچون (وختم قرأن عندنده دعا مستجاب ورحمت الهيه نازل اوله جغى منقولدر (وعقب ختمده
على الاطلاق دعا استحباب مؤكد شديد ايله مستحب اولديغنى صاحب مستطرف شافعى يازمشدر
(قلت) لكن كتب حنفيه دن واقعات حساميتك باب الصلاتنده عقب ختمده جماعتله دعانك حقنده
مسئله واردر باقيله انتهى (ودخى قرائت قرأنده اخلاص وانكله انجق وجه الله ورضاى حق اراده
وتأدب وذهنده مناجات خداى استحضار ايتمك وحال احسانده اولمقكه حق تعالايى كورر كبى عبادتدر
قارى اوزرينه واجبدر (قلت) اخلاص بالمقال ايله اكلشلميوب اكثره سلوكله اوله جغى ملافنارينك
مفتاح الغيب شرحنده وسيما مكتوبات فاروقيه ومعصوميه ده كوزل يازلمشدر باقيله انتهى (قارئ
قرأنه فمنى مسواك ايله تطهير وخشوع وخضوع وتدبر لايقدر واشبو خلوص وآدابك اداسى حصر
اولنمه دن اكثر وذكر اولنمه دن اشهردر (سلف صالحيندن برجماعت برآيت كريمه نك تلاوت وقرائتيله
معانيسنده تدبر ودقائقنده تفكر ايله تا ايصباح تكرار ايدوب آيت اخرايه مرور ايدمزلر ايدى (وقرائت
قرأن ايدنلره بكا مستحبدر اكر حقيقى اغليه مزسه تباكى يعنى تكلف وكوجله اغليه زيرا ﴿ ويخرون
للاذقان يبكون ويزيدهم خشوعا ﴾ مكرمه سنجه عند القرائه بكا عارفان بالله وعباد صلاح پناهك
شعاريدر (قلت) تباكى صورتى (من تشبه الحديث نكته سنه ناظردر انتهى (صاحب الكرامات
والمعارف وذو المواهب واللطائف السيد الجليل ابراهيم الخواص رضى الله عنه بيورمشلركه قلبك
دواسى بش شيدر (اولكى معانيسنده تفكر ايله قرائت قرأن (ايكنجى بطننك خالى اولسى (اوچنجى
قيام ليل (دردنجى وقت سحرده الله تعالايه تضرع (بشنجى علما وصلحا ايله مجالسه ومكالمه در (قلت)
خلو بطنى اطلاق اوزره ديمشلركه طعام حرام وكثرت اكل معنالرينه شمولى محتملدر وكينونت
مع الصلحاده اولان تفصيل صوفيه واخلاق كاملرندن تتبع اولنه (وقرأنى جهرا وسرا قرائتك
فضيلتلرنده آثار وارد اولمشدر علماء عظام ريادن خوف ايدنه سرا ووارسته ريا اوله بيلورسه
ونائم ومصلى وسائره اذا اولمزسه جهرا قرائت افضلدر ديو توفيق آثار ايلديلر (قلت) قرائت
وذكرك اسرار واخفاسنده تفصيلات وارد راستحسان كتب حنفيه دن كوريله وفضيلت قرأن
وحمله سنده احاديث كثيره وغير محصوره در مشاهده سنى مراد ايدنلر امام نوويتك كتاب التبيان
فى حملة القرأن نام اثرينه مراجعت ايده لر (ازجمله ابو هريره دن بركون وكيجه سنده اوجه الله يس وبر
كيجه ده سوره دخان سبب غفران اولديغى (وابن مسعوددن هركيجه سوره واقعه قرائتى
اصابت فاقه يى دافعه اولديغى (وجابردن عليه الصلاة والسلام سوره الم تنزيل الكتاب وسوره
ملكى قرائت بيورمينجه نائم اولمادقلرى (وينه ابو هريره دن بركيجه ده اذا زلزلت قرائتى اجر
وثوابده نصف قرأن قرائتنه و(قل يا ايها الكافرون قرائتى ربع قرأن قرائتنه و(قل
هو الله احد قرائتى ثلث قرأن تلاوتنه معادل اولور اولديغى مألنده احاديث شريفه مرويدر

﴿ الباب الرابع فى العلم والادب وفضل العلم والمتعلم ﴾

اشبو دردنجى باب علم وادب وعالم ومتعلمك فضلى بيانندهدر (حق سبحانه وتعالى ﴿ انما يخشى الله من
عباده العلماء ﴾ بيورمشدر كه عرفان حقك اثرى اولان خشية الله ايله اتصاف انجق علما اولديغنى بيان
برله عباد علمايى ثنا در الله سبحانه وتعالادن خوف عظيم وخشيت ايدن علما اولان عباديدر زيرا خوف
وخشيت خشيت اولان ذات مقدسك صفات وافعالنه معرفت علمك ثمره سيدر (معاذ بن جبل رضى الله

عنهمدن الله تعالى علم خشية الله وتدريسى تسبيح وعلمده مباحثه جهاد وطلبى عبادت وتعليمى صدقه
واهلنه بذل واعطاسى قربتدر زيرا علم حلال وحرامى بيلديريجى وطريق جنتى مبين ووحشتده مونس
وخلوتده محدث ومكالم ووحدتده جليس وغربتده مصاحب ومسرته دليل ودفع ضرايه معين
واخلاقنده زينت وشرف واعدايه سلاح اولوب علم سيله بنده خدا درجات علاده منازل
اخياره نائل وصاعد ودنياده دخى ملوك عظام مجالسه سنه واصل اولور وآخرتده ابرار
مرافقه سنى موجب ومجالسنه داخل اولمغله مشرف ومسعد وعلمده فكر ونظر صيامه عديل
ومذاكره سى قيام ليله معادلدر علم ايله ارحامه واصل واحكام وقضايا فصل اولنور وعلم ايله
حلال وحرام وتوحيد بارى وعرفان حاصل اولور انجق علم سيله حق جل وعلايه عبادت
وطاعت اولنور شرفنى بعد البيان امت مرحومه نك تعليمه امر نبوى اولديغى مألنده حديث
شريف مرويدر (عليه الصلوة والسلام افنديمزدن علماء عاملينك مركبى قيامتده شهدانك
قانيله يكسان وطلب علمده برصباح نزدحقده يوزغزادن احب وطلب علمده وطنندن خروج ايدنه
جنتله تبشير ايدر ملك موكل اولديغى ووفات ايدوبده دوات وقلملرينى ميراث ترك ايدن داخل
جنت اوله جغى مألنده اولان اشبو (يوزن مداد العلماء ودماء الشهداء يوم القيمة فلا يفضل
احدهما على الاخر والغدوة فى طلب العلم احب الى الله تعالى من مأته غزوة ولا يخرج احد
فى طلب العلم الا وملك موكل به يبشره بالجنة ومن مات وميرائه المحابر والاقلام دخل الجنة) حديث
شريفى مرويدر بركيمسه وطنندن خروج ايلسه قبل باريدن اكابر ملك موكل اولوب جنت ايله كندويى
تبشير ايلر طلب علم ايچون امام على رضى الله تعالى عنه بيورمشدركه ناسك نزد باريده قيمتى اقل اولانى
على اقل اولاندر (حضرت موسى صلوات الله على نبينا وعليه حق سبحانه وتعالايه مناجاتنده
الهى انساندن زياده سوكولك كيمدر ديديكنده برعالم كه دائما طلب علم ايلر بيوردديلر (بعض سلف
ديمشلركه علوم درتدر (برى علم فقهدر كه اديان انسانه متعلقه مسائل بيان ايدر (ايكنجى علم طبدر
امراض ابدان انسانه متعلقه مسائل بيان ايدر (اوچنجى علم نجومدر تحويلات وتغييرات ازمانه متعلقه
اشيا وحوادث بيان ايدر (دردنجى علم نحودر كه حين تكلمده من جهة المعنى لسانى خطادن حفظ
ايدر (بعض علما بو امت مرحومه نك طبيبى علمادر درد وعلتلرى دنيا ودنيايه ميل ورغبتدر اكر طبيب
اولان عالم درد وعلت اولان دنيايه مائل ومحب وزياده حريص اولور ايسه آخرى مداوات
وتدبير ايله تخليص ايده بيلورمى ديمشدر (امام شعبى رحمه الله تعالادن برمسئله سؤال اولندقده
مطالعه لرى سبق ايتمامش اولمغله معلوم دكلدر ديو جواب بيوردقلرنده كندويه تقريع ايده رك
بيلمامكه استحيا ايلمزميسك ديدكده ملائكه كرامك ﴿ لا علم لنا ﴾ ديدكلرنده استحيا ايلمدكلرى
شيدن يعنى بيلمديكم شيئى بيلمسم ديمكدن اوتانمم ديديكه حق تعالى ملائكه يه آدمه تعليم الهى
اولان اسمايى خبر ويرك ديو خطاب بيوردقده تعليم الهى ايله بيلديكمزدن غيرى يه علممز
يوقدر ديو اعتذار ايلمديلركه تفصيلى تفاسيرده مندرجدر (فضل العالم على العابد كفضل
القمر ليلة البدر على سائر الكواكب) احاديث مرويه دندر كه مفادى الله تعالى اعلم عالم عاملك
عابد غير عالم اوزرينه فضل ورجحانى قمرك ليلة بدرده سائر يلدزلر اوزرينه فضلى كبيدر يعنى
سائر كواكبدن ضيادار دركدر (حضرت على كرم الله وجهه بركيمسه ناسه امام ومقتدى اولسه
ابتدا نفسنى وسيرتنى تربيه ايليوب بعده غيرى يى تربيه ايليه زيرا نفسنى تربيه وتهذيب اخلاق ايتمك
ناسى تعليم وتربيه وتأديبدن احق واولىدر بيورمشدر معناى مذكورى اداده شاعر بليغ
اشبو اشعار حكمت شعارى نظم ايتمشدر كه عالم غير عامل ومرشد بى نسبتى تزييفدن عبارتدر
* يا ايها الرجل المعلم غيره * هلا لنفسك كان ذا التعليم * تصف الدواء لذى السقام وذى الضنى

كيما نصح به وانت سقيم * وتراك تصلح بالرشاد قلوبنا * ابدا وانت بالرشاد عديم * ابدأ بنفسك
فانهها عن غيها * فاذا انتهيت عنه فانت حكيم * فهناك تقبل ما تقول و تقتدى * بالقول منك
وينفع التعليم * لاتنه عن خلق وتأتى مثله * عار عليك اذا فعلت عظيم * مأل نظم مرقوم اى غيرلرى
تعليم ايدن كمسه سنك نفسكه اشبو تعليم آخردن زياده لازم دكليدر كه مقتضاى علمله متصف
دكلسن مرضلوره علاج صاغلق ويررسن نيچون سن كندوكه خسته ايكن معالجه ايتمزسن بزمى
قلبلرى ارشاده صالح كوريرز يعنى عرفانك واردر سن ايسه بويله ابدى عديم الرشاد سن
نفسكك تربيه سيله بدأ ايدوب ضلالتدن منع و نهى ايله اكر نفسك اولديغى غى و ضلالتدن
واز كچرسه اول زمان حكيم وعالم اولديغك بيلنوب سوزيكى طوتار وسكا اويارز و بزه تعليمك تأثير
ايدر خلق نهى ايتديكك كنوخويى كندك ايشلمه اكر بويله ايدر ايسك سكا عار عظيمدر (قلت) لكن
منكر ايله اتصاف جائز اولمديغى كبى منكرى نهى ايتامك دخى جائز دكلدر بو صورتده برواجبى ترك
واجب آخرك تركنى مستلزم دكلدر فتدبر (بعض شعرا عصرى دانالربنى قدحده بوقطعه يى نظم
ايلمش * انى رأيت الناس فى عصرنا * لايطلبون العلم للعلم * الامباهاة لاصحابه * وعدة للغشم والظلم
مألى زمانمزده ناسى كوريمكه تحصيل علمى ازالهٔ جهل نيت خالصه سيله طلب ايتميوب بلكه
اصحاب علمه مباهات ومفاخرت وناسه مكابره وظلم وتعدى يى وسيله ايتمك نيت فاسده سيله تحصيل
ايدرلر ديمكدر (مريد نام ذات زوجه سنى بركون نردبانه چيقركن كوروب امتحانا اكر چيقار ايسك
بندن بوش اول ونزول ايدر ايسكده ينه بوش اول ديجه زوجه
دخى همان اولديغى بصامقدن كند ويى زمينه آتدقده مريد هزار تحسين ايله پدر ومادرم
سكا فدا اولسون امام مالك وفات ايدرسه اهل مدينه احكام ومسائل مشكله ده سكا محتاج
اولورلر ديمشدر (عليه الصلاة والسلام افنديمزدن (هلاك امتى فى شيئين ترك العلم وجمع المال)
حديثى مرويدر كه امتك هلاك و پريشان اولمسنه ترك علم و جمع مال سبب اولديغنى ناطقدر
وينه (وسأل رجل رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم عن افضل الاعمال فقال العلم
بالله والفقه فى دينه وكررهما عليه فقال يارسول الله اسئلك عن العمل فتخبرنى عن العلم فقال ان العلم
ينفعك معه قليل من العمل وان الجهل لاينفعك معه كثير من العمل) حديثى مرويدر كه افضل
اعمالدن سؤال اولندقده مكررا ومؤكدا حق تعالايه علم وعرفان ودخى دينده فقه يعنى علم وايقان در
ديو بيان وسائل عملدن سؤال ايلدر ديو جوابده حكمت نيديكن صوردقده تحقيق علم سكا قلت
عمل ايله بيله نفع ويرر جهل سكا كثرت عمل ايله بيله نفع ويرمز ديو علم عملك اصلى اولديغنى
بيان بيوردقلرينى ناطقدر (حضرت عيسى عليه السلامدن نقل اولنمشكه بر كمسه بيلوب
و عليله عمل وتعليم ايلسه ملكوت اعظمده عظيم القدر عد اولنور يعنى درجات عاليانه واصل
اولور (امام خليل رحمه الله تعالى * زلة العالم مضروب بها الطبل و زلة الجاهل يخفيها الجهل *
ديمشلر مفادى عالمك زله سيله طبل چالنور يعنى عالم طوير وجاهلك زله سنى جهلى اورتر ديمكدر كه
بو صورتده عالمايه اتقا لازم اولور وينه امام خليل * العلوم اقفال والسؤالات مفاتيحها * ديمشدر كه
مألى علوم قپالو كليدلر كيدر كه سؤالات يعنى اسئله ومباحثه انلرك انختارلرى كيدر ديمكدر (يزيد بن
ميسره دن منقول اولمشكه بر كمسنه تحصيل علم ايله ذات بارى ورضاء رب متعالى قصد ايلسه او كمسه يه
الله سبحانه و تعالى رضا ومحبتله توجه واقبال ايدوب وعبادينى دخى توجه واقبال ايتدير و ب
بين الناس مقبول ومحبوب اولور يوخسه تحصيل ايله رضاى باريى قصد ايتميوب آخر اغراض مراد
ايدرسه الله تعالى رضا ومحبتنى وعبادنك ميل ورغبتنى اندن صرف ايدوب بين الناس منفور اولور
(حسن بصرى حضرتلرى ديمشدركه اصحاب رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمدن براز اقوام

كرامه ملاقى اولدم يورلر ديكه بر كمسه علمسز عمل ايشلرسه اول كشينك عملده افساد ايلديكى
اصلاح ايلديكندن چوقدر وعلمسز عمل ايدن طريق مستقيمه كتميوب نهج معوجه كيدن كيدر
بر علم طلب ايديكز كه عبادته مضر اولميه و بر عبادت طلب ايديكز كه علمه مضر اولميه (فقير ديرمكه) يعنى
سعى وتحصيل اولنان علم علوم احكام شرعيه ونافعه اولورسه عباداته معاون وطاعاته مقارندر
وعبادته مضر اولان علوم مشروعه ونافعه نك غيرى اولان علومدر ومضر اولان عبادات
جهل ايله اولان عبادتدر هرنه عبادت اولور ايسه اوعبادتك علمى لازمدر مثلا صلاة ايله عبادت
صلاته متعلقه مسائل فقهيه يى بلمك فرضدر بلديكى تقديرجه صلاح وفسادنى امتياز ايده مزوسائر
عبادات ومعاملات دخى بويله در وتفصيلى مراد ايدن طاشكپرى زاده نك موضوعاتنده اشبو مطلبه
مراجعت ايليه انتهى (أنس رضى الله تعالى عنهدن روايت اولنديغى اوزره عليه الصلاة والسلام
افنديمز (الا اخبركم باجود الاجواد قالوا بلى يارسول الله قال الله اجود الاجواد وانا اجود وادآدم
واجود من بعدى رجل علم علما فنشره يبعث يوم القيمة امة واحدة ورجل جاد بنفسه فى سبيل الله
حتى قتل) بيورمشلردر معناى حديث شريف ذات حق بى اشباه اجود اجواد و بنى آدمك اجودى
ذات پيغمبرى عليه الصلاة والسلام بعده نشر علم ايدن عالم اجوددر كه اومقوله لر روز قيامتده شان
وسرور ايله بعث اولنورلر وفى سبيل الله جانى بذل ايدنجيه دك اعداء دين ايله جهاد ايدن دخى
اجوددر معناسنى ناطقدر (امام ثورى رحمه الله بيورمشلر كه عالم فاسق وفاجر هر مفتونه فتنه در يعنى
ناس كندويه فسق وفجور وفساد اموردە اقتدا ايتمكله ضلالتده واقع اولورلر (امام فضيل
رحمه اللهدن حكايه اولنمشكه اكر اهل علم ذاتلرينه اكرام وعلم شريفى اعزاز وحق سبحانه
وتعالينك وضع ايلديكى منزله يه يعنى رضاء حق موجب موضعه انزال ايده ر ايدى جبابره
كندولره خضوع ايدر وناس مطيع ومنقاد وتبع وخدام اولورلر ايدى لكن دنيايه ميل ورغبت
ايله نفسلرينى تذليل ايدوب علملرينى دنيا اهلنه بذل ايله تذليل ايلدكلرندن مهان و ذليل
اولديلر بو صفت علمايه اعظم مصيبتدر انا لله وانا اليه راجعون (قاضى علامه ابى الحسن
على بن عبد العزيز الجرجانى معناى سابقى افاده ده ابيات آتيه يى نظم ايلدى * ولم اقض
حق العلم ان كنت كلما * بدا طمع صيرته لى سلما * ولم ابتذل فى خدمة العلم مهجتى * لاخدم
من لاقيت لكن لاخدما * اغرسه عزا واجنيته ذلة * اذا فاتباع الجهل قد كان سلما *
فان قلت جد العلم كاب فانما * كبا حين لم نحرس حماه واسلما * ولو ان اهل العلم صانوه صانهم *
ولو عظموه فى النفوس لعظما * ولكن اهانوه فهونوا ودنسوا * محياه بالاطماع حتى تجهما *
معناسى علمه رعايت ايله حقى علمى قضا ايلمدم نه زمانكه طمع دنيا ظاهر اولسه نفسمله مجاهده
ايدرك مدافعه ايتميوب علمى دنيايه وصوله نردبان اتخاذ ايتدم و علمه خدمت و تحصيلده
جانمى مقتضاسيله عمل ايدوب ناسك مخدومى اولمق ايچون بذل ايتميوب بلكه امر دنيا ايچون ملاقات
ايلديكم صغاره و كباره خدمت ايچون مبذول ايتدم عجب علمله غرس ايتديكم اشجاردن
ذلت ميوه سنى ديو شردم چونكه بو وجهله حركت ايده جك ايدم بكا جهل ايله اتصاف
اسلم واولى ايدى اكر قدر علم ساقط يعنى علمله متصف اولنلر اكثريا منكوب كوريلور ديو اعتراض ايدر
ايسك جوابده شانه حمايت وحراست وحقنه رعايت اولنمديغى زمان ساقط اولور ديرم اكر اهل
علم علمى محافظه وصيانت ونفوسده تعظيم ورعايت ايده لر ايدى علم دخى انلرى حمايت وصيانت
وتعظيم ورعايت ايدر ايدى لكن انلرك اكثرى دنياى دنيه و لذائذ طمعى ايله علم شريفه اهانت
وقدرينى شكست وتدنيس وتذليل ايلدكلرندن علم شريف دخى انلردن اعراض ايتمكله موعود
اولان سعادته نيل و وصولندن محروم اولديلر انتهى * من لم يتعلم فى صغره لم يتقدم فى كبره *

دیمشدرکه حار قوجه مغله طویله باشی اوله مز مثلنی اشراب ایدر (امام فضیل رحمه الله تعالی دیمشلرکه علمانك شرا اولنلری وزرا وامرا ابوابنده دور وانلر ایله مجالسه ایدنلردر ووزرا وامرانك خیرلی اولانی علما ایله مجالسه ومصاحبت ایدنلردر (حکیم لقمان فرزندینه وصیتده دیمشلرکه علما ایله مجالسه ودیزدیزه مصاحبت ایله زیرا حق سبحانه وتعالی باران ایله ارضی انبات واحیا ایلدیکی کبی قلوبلری دخی علمانك نور علمیله تنویر واحیا ایدر (و بعضیلر دیمشلرکه برذاتکه علم وحکمت ایله معروف ومشهور اوله عیون ناسده عزت ووقار ایله منظور اولور (ابن مسعود رضی الله تعالی عنه طلبهٔ علومی رؤیت بیوردقلرنده ترحیب وتلطیف ایله ای علم وحکمتك ینابیعی وای ظلمتك قنادیل پرانواری البسه وثیابلری کهنه وقلوبلری خزائن وهرقصبه وشهر وقبیله نك ازهاری دیه رك تلطیف بیوررلر ایمش (حضرت علی کرم الله تعالی وجهه دن منقول اولمشکه علمك شرافتنه کفایت ایدرکه علمی اولمیان دعوای علم ایدر کندویه عالم دینلسه محظوظ ومنبسط اولور وجهالك مذلتنه شوکفایت ایدرکه جمیع ناس اندن تبری وهرکیمه جهل عزو ونسبت اولنسه متألم ومتأذی اولور (علیه الصلاة والسلام افندیمزدن روایت اولنمشدرکه حق سبحانه وتعالی علم احسان ایلدیکی کیمسه لردن علم شریفی کتم ایتملرینه یعنی تعلیم ونشره عالم ارواحده عهد ومیثاق اخذ بیورمشلردر اهل عرفاندن برعالم طالب علمه حق جل وعلاسنی علم شریفه رعایت ومقتضاسیله عمل ایچون طلب علم ایدنلردن وحقیقت علمی عملیله اظهار قیلنلردن ایدوب علمی مجرد نقل وروایت ایله مفخرت ایدنلردن قیلسون دیو دعا ایتمشدر (وینه حضرت علی رضی الله تعالی عنه علیه السلاة والسلامدن روایت بیورمشلرکه جنتك باینده برشجرهٔ عظیمه واردرکه میوه سی نسوان ممه لری کبیدر تحتنده صاغلمش لبن کبی مالذیذ جریان ایلر یوم جزانك شدت وحرارتندن ناس عطشان ایکن اول صودن علما وطلبهٔ علوم ایچوب متنعم اولورلر (ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن منقول اولمشکه برکیمسه رضاء للحق ناسه تعلیم ایچون برنوع علم تعلیم ایلسه الله ذوالجلال اوکیمسه یه یتمش نبی مبعوث اجری احسان ایدر (انس رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنور علیه الصلوة والسلام افندیمزدن (ویل لامتی من علماء السوء یتخذون العلم تجارة یبیعونها الاربح الله تجارتهم) حدیث شریفی روایت اولنمشکه معنای حدیث شریف تحسر وهلاك علم شریفی حطام دنیایه بیع ایله تجارت ایدن علماسوء امت اولدیغی وبو مقوله حقلرنده حق سبحانه وتعالی اشبو تجارتلرینه ربح وفائده اعطا ایلمسون دیو بد دعا بیورلدیغی ناطقدر (علم شریفی مدح وثناده بوقطعه یی بعضیسی نظم ایلدی * العلم انفس ذخرانت ذاخره * من یدرس العلم لم تدرس مفاخره * اقبل علی العلم واستقبل مقاصده * فاول العلم اقبال وآخره * مآلی علم شریف زاد وذخیره نك زیاده مقبول ونفیسی اولوب سن دخی انی حاملسن برکیمسه انجق علم شریفی طلب ودرس ایتسون ثمرهٔ علم اولان مفاخر ومقاصدینی درس وطلب ایتمسون یعنی خلوصا تدریس ایدوب مقاصد دنیویه یی نیت ایتمیه سین علم شریفه توجه واقبال ایله ثمرهٔ علم اولان مقاصدی استقبال ایله اوسکا طبیعتیله کلور علم شریفك اولی وآخری اقبال وشرفدر (امام شعبی رحمه الله تعالی دیمشدرکه حجاج عراقه کلدکده مجلسنه داخل اولدم اسممدن سؤال ایلدکده شعبیدر دیو جواب ویردم بعدازین کتاب فرقان وتفسیر قرآنه علمك وارمیدر دیه رك استفسار ایلدکده الان طلبه بندن اخذ وتعلیم ایدرلر دیه رك اخبار ایلینجه تکرار علم فرائض بیلورمیسك دیه رك سؤال ایلدکده بندخی فرائضك کمال وغایتی بنده دیو افاده ایلینجه ینه انساب ناسه علمك نوجهله دردیدکده نسبده اختلاف ناس اولدیغی زمان حاکم وفاصل بنم دیدیکمده اشعاره علمك نوجهله دردیدکده بندخی کانه دیوان شعرایم دیو انبا ایلینجه حق تعالانك

(خبر)

خبر کثیری سکا اولسون معنا سنه لله درك دیوب دعا واموال کثیره انعام واعطا دنصکره بنی قوم وقبیله م اوزرینه سید نصبیله علمه رعایت ایتدی حاصلی مجلسنه دخولمده احاد ناس وفقراء اهل همداندن ایکن انلرك سیدی اولدیغم حالده خروج ایلدم (اخلاق حسنه وعدالت مستحسنه ایله متصف اولمیان عالمك ذم وقدحنده بوقطعه یی بستی رحمه الله تعالی نظم ایتمشدر * اذا لم یزد علم الفتی قلبه هدی * وسیرته عدلا واخلاقه حسنا * فبشره ان الله اولاه فتنة * تغشاه حرمانا وتوسعه حزنا * معناسی برعالمك علمی قلبنه هدایت وسیرتنه عدالت واخلاقنه حسن تربیت زیاده ایلمیه اول عالمه خبر ویرکه حق سبحانه وتعالی انی فتنه ایله مبتلا ایدوب کندینی حرمان وحزن احاطه ایده رك مأیوس امن وامان اوله جقدر (هشیم بن جمیل رحمه الله تعالی دیمشدرکه مالك ابن انس رحمه الله تعالانك مجلسنده حاضر ایدم کندیسندن قرق سکز مسئله سؤال ایلدیلر اوتوز ایکیسنك جوابنده اعتراف عجز ایله لاادری بیوردیلر (امام اوزاعی رحمه الله تعالی دیمشدرکه اسرار وحیه مطلع ملائکهٔ مقربین حق جل وعلا حضرتلرینه کفارك متعفن ریح کریهندن کوردکلری اذادن شکوی ایلدکلرنده حق سبحانه وتعالی حضرتلری اخلاق ذمیمه ایله متصف اولان علمانك بطوننك رایحهٔ کریهه سی بونلردن اشدوازید اولدیغنی وحی بیوردیلر (حضرت علی کرم الله تعالی وجهه دن منقول اولمشکه برکیمسه علمی اولمقسزین ناسه فتوی ویرسه سما واض اوکیمسه یه لعنت ایدر (صالح بن جناح العجمی علم شریفی مدح وثنا وقدرنی اعلاده بوقطعه یی نظم ایلدیلر * تعلم اذا ماکنت لست بعالم * فما العلم الا عند اهل التعلم * تعلم فان العلم ازین للفتی * من الحلة الحسناء عند التکلم * معناسی اکرسن اهل علم اولمادك ایسه طلب وتعلم ایله انجق علم اهل تعلم عندنده حاصل اولور وتعلم ایله نائل اولنور تعلم ایله که علم شریف تکلم وتلفظ وقتنده اصحابنه حلهٔ حسنا وقبای کرانبهادن زیاده زین وزینتدر (اهل علم واصحاب هنر ومعارفدن عبدالله بن مسلم الهذلی خلفاء عباسیه دن مهدی خلیفه اهل علم واصحاب معارفه عطیه واحسان مراد ایلدکلرنده مزبور عبدالله بن مسلم علم قرائتده مهارتلری حسبیله جماعت قراء ایله حضور خلیفه یه داخل اولدقلرنده اون بیك درهم عطیه یه نائل اولدیلر بعدازین علماء وفقهاء کروهی اخذ احسان ایچون داخل اولدقلرنده ینه مزبور عبدالله زمرهٔ علمادن اولدیغندن حضور خلیفه یه داخل واون بیك درهم عطیه دخی اخذ ایلدیلر فرقهٔ شعرا داخل اولدقلرنده شاعر بلیغ اولدیغندن ینه مزبور اون بیك درهم ایله ممتاز اولدیلر ورماة یعنی کمانکش کروهیله داخل اولوب اون بیك درهم عطیه یه مالك بعدازین ینه اهل قصص ایله داخل واون بیك درهمه نائل اولوب بعده خوانندلر ایله ینه داخل اولوب اون بیك درهم اخذ ایدنجه مهدی خلیفه هزار مدح وثنا ایدوب حق جل وعلاسنده جمع ایلدیکی معارف وهنری امثالکدن برفرده جمع ایلدیکنی بوکونه کلنجیه قدر کورمدم بیوردیلر (وکیع ابن جراحدن بررجل تعلم ایلدیکی علمك نسیانندن شکایت ایلدیکنده ترك مناهی ومعاصی ایله حفظه استعانت ایت دیو پند ونصیحت ایلدیلر اول رجل نصیحتنی قبول دنصکره اشبو قطعه یی انشا ایلدی * شکوت الی وکیع سوء حفظی * فارشدنی الی ترك المعاصی * وحفظ العلم فضل من اله * وفضل الله لا یهدی لعاصی * معناسی بن وکیع ابن جراحه سوء حفظ ونسیاندن شکایت ایلدیکمده ترك معاصی یه بنی ارشاد وانکله پند ونصیحت ایلدیلر وعلت وسببنی بیانده دیدیلرکه علم شریف الله سبحانه وتعالانك فضل وعنایتیدر وفضل وعنایتی عاصی وطاغی یه احسان اولنماز (بعض آثارده بعض علمادن منقول اولمشکه برکیمسه قوهٔ حافظه سنی زیاده اولمق استرسه تدریس ومطالعه ختامنده رفع کتاب ایلدکده شو مأثوری قرائت ایلیه (بسم الله وسبحان الله ولا اله الا الله والله اکبر ولا حول ولا قوة الا بالله العلی العظیم

عددكل حرف كتب ويكتب ابدالابدين ودهرالداهرين وصلى الله تعالى على سيدنا محمد وآله
وصحبه وسلم * وينه روايت اولنمشكه تعلم ايلديكى مسائلدن برحرف منسى اولماسنى مراد ايدن
كيمسه قرائت ودرسدن مقدم شودعايى اوقيه * اللهم افتح علينا حكمتك وانشر علينا رحمتك
ياذا الجلال والاكرام * قوۀ حافظه كندويه مرزوق اولمغى مراد ايدن كيمسه صلوات
مفروضه عقبنده شودعايه مداومت ايليه * آمنت بالله الواحد الاحد الحق لاشريك له وكفرت
بماسواه * (صاحب مستطرف رحمه الله تعالى ديركه سيد واستاد وشيخم شهاب الدين احمد بن
موسى بجيل رحمه الله تعالى قوۀ حافظه ايچون بهر كون اون كره * ففهمناها سليمان وكلا
آتينا حكما وعلما وسخرنا مع داود الجبال يسبحن والطير وكنا فاعلين ياحى ياقيوم يارب موسى
وهرون ويارب ابراهيم ويارب محمد عليهم الصلوة والسلام الزمنى الفهم وارزقنى العلم والحكمة
والعقل برحمتك ياارحم الراحمين * دعاسنى قرائت ايدرلر ايدى اشبودعاده اولان آيت كريمه نك
معناى شريفى بزعظيم الشان سليمانه نبوت وحكومتى ياخود فتوايى تفهيم وتعليم ايلدك داود ايله
سليمان هر برلرينه نبوت وعلم اعطا ايلديكم حالده ودخى بن عظيم الشان جبالى داوده تسخير
ايلدم كندى ايله برابر لسان حال ياخود لسان مقال ايله حق جل وعلايى تقديس وتسبيح ايدر
اولدقلرى حالده ياخود جبالى تسخير ايلدم كندى نه جانبه متوجه اولور ايسه برابر سير وسياحت
ايدرلر اولديغى حالده جبالى تسخير ايلديكم كبى طيورى دخى تسخير ايلدم و بويله خوارق عادات
داودك امثالنه عظمت وقدرتمله ايشلرم هرنقدر سزلره امر غريب وشئ عجيب ايسه ده قدرت
باهره مه نظرله امر بديع دكلدر بالخصوص حضرت سليمانه تفهيم بارى اولان حكومت وفتوى
حرث وغنم دعواسنده دركه قصه سى عقل وذكا بابنك اوائلنده سبقت ايتمشدر (تنبيه)
دعواى مذكوره ده حضرت داود وسليمان عليهما السلامك حكومتلرى وحى ايله اولوب لكن
حضرت سليمانك حكمى حكم داودى نسخ ايتمك ياخود حكومتلرى عن اجتهاد اولهرق اجتهاد
حضرت سليمان صوابه اشبه اولمق شقلرى جائز اولمسى تفسير شريف خطيب شربينيده مصرحدر
بوصورتده حكم حضرت داود خطايه محمولدر وهمى مندفع اوله جغى معلوم اهل عرفاندر (امام
ابى يوسف رحمه الله تعالى بيورمشلركه بر ولدم وفات ايتدى تجهيز وتكفين وتدفين خصوصنى
بركيمسه يه احاله ايلدم يعنى بن استاد وشيخم امام اعظم ابوحنيفه رحمه الله تعالى نك مجلس
شريفلرندن مفارقت ايلمامك ايچون بركون درسم فوت اولور خوفيله (محمد بن اسحق ابن حزيمه
صاحب الكتاب الصحيح امام محمد بن اسمعيل البخارى رحمه الله تعالى يى وصف وثناده ديمشلركه قبۀ
آسمانك آلتنده حديث شريفى اعلم واحفظ محمد بن اسمعيل البخاريدن غيرى برذاتى كورمدم
علم حديثده مهارتلرى اول رتبه ده ايديكه برحديث كه امام بخارى اكا عالم اولميه حديث صحيح
دكلدر ديو انكار ايدرلر ايدى وكندولردن منقولدركه يوز بيك حديث صحيح حفظ ايلدم وايكى
يوز بيك دخى حديث موضوع وغير صحيح ضبط ايلدم كه صحيح غير صحيحدن ممتاز اوله (وينه
بيورمشلردركه كتاب صحيحمه برحديث وضع وتحريرينى مراد ايلديكمده اولا غسل ايدوب وايكى
ركعت نافله نماز قيلوب صكره حديث شريفى وضع ايدر ايدم (وينه بيورمشلركه كتاب صحيحمده
مكتوب اولان احاديث شريفه التى يوز بيك احاديثدن انتخاب وكتاب مذكورى اون التى سنه ده جمع
وترتيب ايلدم اول كتابى يوم قيام وجزاده بعونه الله ذوالجلال بينده حجت قيلدم (امام مجاهد
رحمه الله تعالى خلفاء بنى اميه نك اعدلى عمر بن عبدالعزيزك علم وفضيلتنى بيانده ديمشلركه عمر بن
عبدالعزيز بندن اعلم اولدقلرندن تعلم ايچون دائما حضورلرينه مداومت ايدر ايدم (ليث بن سعد
رحمه الله تعالى برعالم اصلا هالك اولمازهرنقدر هلاك نه ناس حريص دخى اولنور ايسه ده مكر كه

علمك ثلثانك ذهابيله هلاك اولور ديمشدر (وينه ديمشدركه قچان برعالم برمسئله دن سؤال
اولنديغى وقتده سن هرنقدر اومسئله يه عالم دخى اولور ايسك عالم حضورنده جوابه تصدى ايله
زيرا جوابه تعرض عالم ايله سائلى استخفافدر (تحصيل علم شريفه حث وترغيبده * من خدم
المحابر خدمته المنابر * ضرب مثل اولمشدر يعنى علومى كتب وتحرير ايچون دواته بركيمسه خدمت
ايلسه اوكيمسه يه مقامات ومراتب رفيعه خدمت ايلر ديمكدر يعنى شانى عالى اولور (علم شريفى
ثناده بعض علما بوشعرى نظم ايلمش * لاتدخر غير العلوم * فانها نعم الذخائر * فالمرء لو ربح
البقاء * مع الجهالة كان خاسر * يعنى سن علوم ومعارفك غيريسنى زاد وذخيره اتخاذ ايله
زيرا علوم ومعارف سكا كافى ووافى وكوزل ذخيره در زيرا بركيمسه جهالت و بى هنرلك ايله
بقا قزانور ايسه ده ينه ضرر وخسرانده در (امام شافعى رحمه الله تعالى تحصيل علم شريفك
طريقنى بيانده بوابياتى نظم ايلمشلردر * نعم لن تنال العلم الابستة * سأنبئك عن اسمائها
ببيان * زكاء وحرص واجتهاد وبلغة * وهمة استاد وطول زمان * معناسى علم شريفه
سن نائل اوله مزسن انجق التى شيئك حصوليله اولورسين اول التى شيئى اسملرى ايله سكا اى متعلم بيان
ايدهيم اولا ذكا يعنى فطانت زيرا غباوت وحماقت ايله كمال تحصيل اولنماز ايكنجى علمه حرص
ومحبت اوچنجى سعى وغيرت دردنجى حوائج اصليه وكتب علميه يه كفايت ايده جك مال بشنجى همت
استاد التنجى طول مدت وزماندر (امام زهرى رحمه الله بيورمشلركه عصرمزده علما درت كيمسه در
مدينۀ منوره ده سعيد بن مسيب كوفه ده شعبى بصره ده حسن بصرى شامده مكحول رحمه الله
تعالى عليهم اجمعين (بعض علما ديمشلركه هر برعالم عصرلرينك مصابيح پرانواريدر اهل عصر
انلرك خورشيد علملرندن اقتباس واستفاضه ايدرلر ابراهيم بن عيينه يه ندامت و پشيمانلغى زياده اولان
قنغى ناسدر دينلدكده دنياده شكر ودعا ايتميان كيمسه لره انعام واحسان ايدن كيمسه در واما آخرتده
علمى بغير عمل ضايع ايدن عالم مفرطدر ديو جواب ويردى (علمه ترغيبده اشبو قطعه نظم اولنمشدر
* كن عالما وارض صف النعال * ولاتكن صدرا بغير الكمال * فان تصدرت بلا آلة * صيرت
ذاك الصدر صف النعال * مآلى همان عالم اول مجلسك اشاغيسى اولان صف نعالده اوتورر ايسكده
مقامك ينه عاليدر لكن كامل اولمزسن صدر مجلس اولمه زيرا جاهلك برى صدر اولسه دخى ينه معناده صف
نعالده در مترجم ديركه بومعنايى * شرف المكان بالمكين * قول مشهورى دخى بيان ايدركه مكانك
شرفى وقدرى اومكانده متمكن اولانك قدرى وعزتيله در ديمكدر انتهى (مرويدركه موسى وخضر
صلوات الله على نبينا وعليهما مجمع البحرينده جمع اولدقلرنده برسرچه قوشى آغزى ايله بحردن
برقطره صويى اخذ ايدوب خضر عليه السلامك قوجاغنه القا ايدوب اوچار خضر عليه السلام
موسى عليه السلامه يانبى الله بوسرچه ديركه اى موسى بحر بى نهايه اولان علمندن بارى ذوالجلال
سكا برعلم احسان ايلمشكه اوعلمى خضر بيلمز وخضر عليه السلامه دخى برعلم انعام ايلمشكه
سن بيلمزسين وبكا دخى برعلم اعطا ايلمشكه نه سن بيلورسين ونه خضر بيلور لكن كرك سنك
علمك وكرك خضرك علمى وبنم علمم الله ذوالجلالك علم قديمنه قياس ايله بو بحر بى نهايه دن
الوب آغوشكه القا ايلديكم مقداردر (امام قتاده ديديلركه اكر علمده كفايت وقناعت اوله ايدى
حضرت موسى عليه السلام حضرت خضره رفاقت واتباع علرنده خضردن تعلم علمى شرط
بيورمزلر ديكه مكرمۀ ﴿هل اتبعك على ان تعلمن مما علمت رشدا﴾ بومعناى ناطقدر حق سبحانه
وتعالى وسعت علمى وعلم ازليسى محيط اولوب محاط اولماديغى بيانده بيورر استعيذ بالله ﴿ولايحيطون
بشئ من علمه الا بماشاء﴾ آيت كريمه نك اجمالا معناسى الله سبحانه وتعالينك علمى خلق احاطه
ايده مزلر انجق احاطه لرى علمندن ديلديكى مقداره در (عبدالله ابن عباس رضى الله عنهما ديمشلردركه

حق سبحانه وتعالى قرق بيك عالم خلق ايلدى ايچلرندن برى معلومڭز اولان ايكى عالمدر برى انس و برى
جن باقيسنى كندودن غيرى كيمسه بيلمز (روايت اولنمشكه حضرت موسى صلوات الله على نبينا وعليه
حق سبحانه وتعالايه مناجاتلرنده يورمشلركه يارب سموات وارض سكا اطاعت وانقياد ايليديكنه ايله
مجازاة ايدردك ديدكلرنده خطاب غيبى ايله ياموسى دوابمدن برداويه امر ايدردم لقمهٔ واحده ده انى
اكل و بلع ايدر ايدى يورنجه موسى عليه السلام يارب اودابهٔ عظيمه نه محلده در مراعى وصحرالرمدن
برمرعى وصحراده در يورنجه موسى عليه السلام يارب او صحرا نه مكانده در ديديجه بنم علوم بى نهايمدن
بر علمده دركه ذات كبريامدن غيرى انى برفرد بيلمز يورديلر (عبدالله بن عمر رضى الله تعالى عنهمادن
روايت اولنمشكه بزلر برفكرده ايكن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم بدر اولمش قرركى مجلسمزه
تشريف يوروب نه شيده تفكر ايدرسكز الله سبحانه وتعالينك مخلوقاتنده تفكر ايدك ذاتنده
تفكر ايلمك سزلر حق سبحانه وتعالينك قدرتنى بيلمكدن عاجز سكز فكيف كه علم جزئيكز
ذات وكنه وحقيقتنى نه وجهله احاطه ايليه زيرا از جمله حق سبحانه وتعالى غرب جانبنده
بر ارض خلق ايلشدركه اكا ارض بيضا ديرلر وسعت وعظمتى بر مرتبه ده دركه معلومكز
اولان اراضى دنيانى بكرمى درت ساعتده سير وقطع ايليان شمس اول ارضى قرق كونده
قطع ايدر واوارضده بر مخلوق وار دركه بر آن حق سبحانه وتعالايه عاصى اولمامشلردر
يورنجه عمر فاروق يارسول الله ابليس انلرك ايچنده يوقمى ديدى حالا ابليس مخلوقى دكلمى معلوملرى
دكلدر يورديلر او مخلوق بنى آدم ميدر ديدكده آدم مخلوق اولوب اولماديغندن خبردار
دكللردر يورردى ديمشدر انتهى (صاحب الاصل ديركه اشبو مقوله مكان ومخلوقات حق سبحانه
وتعالى حضرتلرينك علم غيبنده اولان معلومات لاتحصاسندن بعضدر زيرا ﴿انما امره اذا
اراد شيأ ان يقول له كن فيكون فسبحان الذى بيده ملكوت كل شئ واليه ترجعون﴾ نص شريفى
دلالتنجه حق سبحانه وتعالينك بر شيئك وجودينه ارادهٔ ازليه سى تعلق ايلدكده كن ايله خطاب
عقبنده اول شى البته موجود اولور بو صورتده او مخلوقاتك وجودينه استغراب اولنماز
قوله لايق اولان ذات اجل واعلاسى شان واعتلاسنه لايق اولميان نقايصدن تنزيه وتقديس ايتمك
فرضدركه هر بر شيئك ملك وملكوتى يد قدرتنده در آخر هر بر مخلوق ينه كندويه رجوع ايدر
(مبحث للمترجم) اهل حق اتفاق ايلديلركه معرفة اللهده نظر هر برانسانه شرعا واجبدر ومعرفة الله
ايله مراد حق سبحانه وتعالينك وجود ووجوب وصفات كماليه وثبوتيه ايله متصف وصفات نقايص
سلبيه دن مقدس ومبرا اولديغنى بقدر الطاقة البشريه تصديقدن عبارت اولديغى اسلام بيان
اولنان بابده على التفصيل ذكر اولندى لكن واجب الوجود جل وعلانك كنه وحقيقتنى معرفت
عند المحققين بر شخصه واقع دكلدر عدم وقوعنه ادلهٔ كثيره واردر برى آنفا سبق ايدن حديث
شريفدر و برى دخى عليه الصلاة والسلام اعتراف عجزينى بيانده يوردقلرى (سبحانك ماعرفناك
حق معرفتك) حديث شريفيدركه معناسى يارب علو وعظمتكه لايق اولميان نقايصدن سنى
تقديس ايدرمكه ذات عليه كى حق معرفت ايله معرفت حاصل ايده مدم ديمكدروحق معرفت ايسه
علم بالكنهدر اشبو معرفت بالكنه اكمل انبياء عليه اكمل التحايايه حاصل اولماينجه غيريلره عدم
حصولى بالطريق الاولى در (غارده رفيق وشيخ عتيق ابى بكر الصديق رضى الله تعالى عنه
﴿العجز عن درك الادراك ادراك﴾ يورمشلر و بو كلامه حضرت على كرم الله تعالى وجهه دخى
﴿والبحث عن سر الذات اشراك﴾ كلامنى ضم ايلشلردركه ما لى جناب حقك كنهنى ادراكدن
عجز ادراكدر يعنى قوله كافى علمدر وذات بارينك سرندن يعنى كنهندن بحث ايتمك شركدر ديمكدر

واجب الوجود جل شانه نك كنه وحقيقتيله علم ومعرفتنك عند المحققين عدم وقوعى
ثابت اولدى لكن امكان ذاتى حاصلمى دكلمى بين العلماء اختلاف اولندى حجة الاسلام امام غزالى
وامام الحرمين وصوفيه و فلاسفه امتناع ذاتى ايله ممتنع اولمسنه ذاهب اولديلر و بعض علما
دخى امكان ذاتى ايله ممكن اولمسنه قائل اولديلر ايمدى معرفت نظرو واجب اولديغى كبى اهل حق
عندنده معرفة الله دخى هر برفرده واجبدر طريق معرفة اللهده اختلاف ايلديلر صوفيه
قدس الله اسرارهم معرفة اللهده طريق نفس اماره يى كدورات بشريه دن مجاهدات شديده
ورياضات ايله تربيه واو اوجهله تصفيهٔ باطن برله حضرت حقه توجه وطاعاته مواظبت ايله
اولمسنه ذاهب اولديلر حكماء هند طريق معرفت بلكه جميع اشياء الهام ايله اولمسنه ذاهب
اولديلر اشاعره و فرقهٔ معتزله طريق معرفت انجق نظر صحيح ايله اولمسنه ذاهب اولديلر
صحيح اولان قول بودر بو بحث عقائده متعلق اولديغندن اجمالا بيان اولندى انتهى (حماد بن
سلمه ديمشلركه علم نحوه عدم وقوف ايله حديث طلب ايدنك مثلى بعسز طوربه سنى ارقه سنده
كزدرن حمار كبيدر علم نحوى مدح وثناده ابراهيم بن خلف الهمدانى بوقطعه يى ديمشدر
﴿النحو يبسط من لسان الالكن * والمرء تعظمه اذا لم يلحن * واذا طلبت من العلوم اجلها * فاجلها
منها مقيم الالسن﴾ مآلى علم نحو تكلمه قدرتى اولميان لسانه وسعت وفصاحت ويرر زيرا اعرابده
خطاسى اولميان كشيلره سن تعظيم ورعايت ايلرسين اكرسن علومك الطف واعلاسنى طلب
ايدرايسك علوم ايچنده احسن اولان السنده وقوع بولان خطانى طوغرلديجى علمدر اول ايسه
انجق علم نحودر (على بن يسار لسانده فصاحت والفاظنده غلطاتدن سلامت اولميان شخصى
بلاهت وحماقت ايله وصفده شو ابياتى نظم ايلمشلر ﴿رأيت لسان المرء وافد عقله * وعنوانه
فانظر بماذا يعنون * ولاتعد اصلاح اللسان فانه * يخبر عما عنده ويبين * و يعجبنى زى
الفتى وجماله * فيسقط من عينى ساعة يلحن﴾ مآل ابيات بر شخصك لسان وتكلمى عقل ورشدينك
ايلچيسى وعنوانى بيلورم ارتق نه ايله عنوان كوسترسه يعنى سويلرسه كلامنه باق حالنى اكلرسين
قطعا اصلاح لسانى تجاوز ايتمه يعنى نحو وعلوم عربيه يى تحصيل ايله زيرا لسان ترجمان
جاندر وكمال انسانه نشانه در قيافت وجامه سى نفيس وجمالى خوب اولان رجل وفتانك
حسن وزينتى بنى اعجاب ايدر اما فجئ كلامنده لحن ايدرسه كوزمدن ساقط اولور ديمكدر
(بر اعرابىٔ فصيح سوقه داخل واهل سوقك قاعدهٔ عربيه يه مخالف اوله رق مكالمه لرينى
استماع ايلدكده سبحان الله ديه رك استعجاب وغلط وشطط اوله رق تكلم ايله ربح
وفائده ايتمه لرينه استغراب ايلدى (وابوموسى نام حكمدار بنام برمعتبر خدمتكاريله تكلم ايدوب
اول كيمسه لحن وغلط ايديجك نيچون عربيه تعلم ايتمزسين ديو توبيخ ايلدكده عربيدبى
بلنلرك كلامى قليل اولور انكيچون ايتمدم ديو اعتذار قلدقده صواب ايله كلام قليل خطا ايله اولان
كلام كثيردن خيرلودر ديورد ايلدى (ضرب مثل اوله رق وارد اولمشكه جاهل ايله مجالسه عقله
ضرر ومرضدر (ابو الاسود الدؤلى عالمى تعذيب مراد ايلديككده جاهلى اكا مقارن قيل ديمشدر
وجهل مركب ذمنده بو بيت يازلمشدر ﴿جهلت ولم تدر بانك جاهل * ومن لى بان تدرى بانك لاتدرى﴾
مآلى جهل ايله متصفك حال بوكه جهل ونقصانكى بيلمزسن كيمى بوله يمكه سكا بيلديككى بيلدبره
(قلت) سكا تعليم محالدر ديمكدر (بر رجل حسن بصرى رحمه الله تعالى حضرتلرينه افصح ناس
بنم ديو عجب ايلدكده بالغضب نهينده اول رجل اى امام حسن بكا غلبه و بعده الحن ناس تسميه
ايله ديديجه حسن بصرى قريش ابو جهله ابا الحكم تسميه ايلشلر ايكن كبر وعنادى سببله مسلمين
اباجهل تكنيه ايلديلر ديو اول رجلى الزام (قلت) يعنى عجب افصحيتى محو ايده جكنى افهام وحسانك

دخی بو معناده * الناس كنوه اباحكم * والله كناه اباجهل * بيتنی نظم ايتمشدر كه * مألی ناس
وملعونه اباحكم تسميه ايلديلر الله تعالی اباجهل تكنيه ايلدی ديمكدر (قلت) كنيهٔ مؤخره
لسان وحی بيان نبويدن صادردر (بو محله كلنجه فضائل علم وكمال بيان اولنوب بعدازين اداب
حسنه بيان اولنور يعنی عبارت آتيه آداب بيانده در (بعض حكما ديمشلر كه ابدان انسان
قوت وقوامده اكل طعامه محتاج اولديغی كبی عقل دخی مادهٔ ادبه محتاجدر عاقل بی ادب نيك نام
تحصيلندن بين الناس محرومدر (حضرت علی كرم الله وجهه بيورمشلر كه ادب وقت حاجتده
مال كثير ومروتده معين ظهير ونديم مجلس وحال وحدتده انيسدر ادب ايله قلوب واهيه وضعيفه
معمور وعقول ميته حيات جاودان ايله مسرور وطالبلر مطالب ومقاصدلرينه نيل و وصول
ايله مبتهج و مجبور اولورلر (بعضلر ديمشلر كه بی ادب عاقل بی سلاح شجاع كبيدر (حكايه
اولنمشكه بر رجل خلفاء عباسيه دن مأمون خليفه نك حضورنده مجلس خليفه يه رعايت وادب
اوزره تكلم ايلدكده خليفه حسن ادبندن بی نهايه محظوظ اولمغله كيمك فرزنديسن ديو
استفسار ايلدكلرنده ياامير المؤمنين فرزند ادبم ديدكده نه كوزل ابه منتسب سين ديو تلطيف
ايلديلر (ادبی مدح وثناده بو قطعه يی برشاعر نظم ايلمشدر * كن ابن من شئت واتخذادبا
يغنيك مضمونه عن النسب * ان الفتی من يقول هاانا ذا * ليس الفتی من يقول كان ابی * مألی
هر كيمك فرزندی اولور ايسك اول همان ادب تحصيل ايله زيرا ادبك ضمننده اولان فوائدسی
نسب شرفنه استناددن مستغنی قيلر يكيت اولدر كه باباسنك شرفنه احتياجی اولميوب كندی
ادب وكمالیله بنم ديه بو قسه يكيت اول شخص دكلدر كه بابام شويله ايدی ديه ديمكدر (ضميمهٔ
اسعد فقير) اشبو قطعه حاجكدر وحكايه سی فائده او اولوب وشفيق نامه شرحنده كوزلجه
بسط اولنديغندن بو محله عينيله نقل اولندی (حجاج ايام امارتنده صاحب شرطه سنه بعد العشا
خانه سندن طشره هر كيمه راست كلورايسك بكا استيذان ايتيوب بلاامان قتل ايت ديو امر
وتنبيه ايتمشيدی بركيجه صاحب شرطه شهری دورايدرايكن بش نفر سكران جوان بكتلره راست
كلوب اخذ وبر بر ضرب رقابلری ايچون ايچلرندن بريسنی تقديم ايدوب سن كيمسن ديو سؤال ايديجك
جوان ارتجالا بو شعر ايله جواب ويرر * انا ابن من دانت الرقاب له * مابين مخذومها و هاشمها
* تأتيه بالرغم وهی صاغرة * فيأخذ من مالها ومن دمها * صاحب شرطه كندو كندويه
الله اعلم بو جوان امير المؤمنينك يقين اقرباسنك اوغلی اولملق كرك زيرا بو قوت واقتدار انلره
مخصوصدر ديو قتلندن كف يد ايدوب ايكنجيسنه سن كيمك اوغلیسن ديو سؤال ايدر كذلك
اودخی بو شعر ايله جواب ويرر * انا ابن الذی لا ينزل الدهر قدره * وان نزلت يوما فسوف
تعود * تری الناس افواجا الی ضوء ناره * فمنهم قياما حولها وقعود * صاحب شرطه كندو
كندويه غالبا بو جوانك دخی باباسی عمال امير المؤمنيندن بر كريم الشان عظيم القدر كيمسه اولملق
كرك زيرا بو مرتبه كرمه غيريلر قادر دكللردر ديوب انك دخی قتلندن الچكر اوچنجيسنه
خطاب ايدوب سن كيمك اوغلیسن ديو سؤال او دخی بو شعر ايله جواب ويرر * انا ابن الذی
تأتی السحاب لارضه * موسوقة بحمولها لم تأرس * تهدی اليه من نفايس حملها * وانا الذی
يبدی حياة الانفس * صاحب شرطه غالبا بو جوان دخی امير المؤمنينك مقبول شربتدارينك
اوغليدر ديو انك دخی قتلندن فراغت ايدوب دردنجيسنه سن كيمك اوغليسن دير او دخی
بو شعر ايله جواب ويرر * انا ابن الذی تأتی الوفود ابابه * واحشاؤهم من جوعهم توجع * يمضوا
شباعا ليس فيهم جايع * والجوع ان عاد اليهم يرجع * صاحب شرطه غالبا بو اوغلان دخی ابناء
ملوكدن بر بدن بر جوادك اوغليدر ديو انك دخی قتلندن توقف ايدوب بشنجيسنه سن كيمك اوغليسن دير

اودخی بو شعر ايله جواب ويرر * انا ابن الذی للهام يقطع عامدا * لايختشی فی فعله ان يسئل *
و سلاحه فی يده مشهورة * ودماء قتلا ها عليهـا ينزل * صاحب شرطه بو جوان غالبا
امير المؤمنين صاحب سيفنك اوغلی اولملق كرك ديو انك دخی قتلندن ال چكوب صباحه
تأخير وعلی الصباح واقعهٔ شبانه يی عرض بر له محبوسلری حضور حجاجه احضار ايدوب زعمنجه
كيملرك اوغللری اولدقلرينی تقرير ايتدی حجاج ذكر اولنان اياتی جوانلره اعاده ايتديروب
حقيقت حاله واقف اولدقده جلساسنه متوجه اولوب بونلرك باباری كيملر اولديغی فهم وادراك
ايده بيلديكزمی ديو خطاب ايتدی بالجمله حضار مجلس بالذات باباری كيملر اولديغی بيلمدك لكن
كلاملرينك مقتضاسی علو منزلت ورفعت مكانلرينه دلالت ايدر ديو صاحب شرطه يی
تصديق ايتديلر حجاج خيرسززك دخی فهم وادراك ايتديكی كبی دكلدر قضيه بونك خلافيدر
اولنكبسی حجام اوغليدر ثانی فوال يعنی بقله بشروب صتاراشجی اوغليدر ثالث سقا اوغليدر
رابع فران يعنی اتمكجی اوغليدر خامس جزار يعنی قصاب اوغليدرديوب جوانلری استنطاق
ايلدكده حجاجك ديديكی اوزره هر بری بابالرينك صنعتنه مقر ومعترف اولملريله بالجمله حضار
مجلس بو جوانلرك عند تحقق الموت سيف مسلال جلاددن تخليص رقاب ايچون حسن
استحضارلريله بلاغتلرينه و حجاجك دخی كمال فهم و زكا و تنه انكشت بردهان تعجب اولديلر
پس حجاج جمله حضاره خطاب ايدوب * علموا اولادكم الادب فوالله لولا ذلك لضربت اعناقهم *
يعنی اولادلريكزه علم وادب تعليم ايديكز الله حقيچون بونلر بو يله اديب اولمسه ايدی بونلرينی
اوررايدم ديوب جوانلری اطلاق وبو شعری انشاد ايتمك اوزره مرويدر * كن ابن من شئت واكتسب
ادبا * يغنيك مضمونه عن النسب * ان الفتی من يقول ها انا ذا * ليس الفتی من يقول كان ابی *
(بعض حكما ديمشلر كه بر كيمسه نك ادبی كثير اولدقده هر نقدر نسبده بی قدر ووضيع وشهرتدن عاری
وفقير ايسه ده ناس حواييجنده كندويه التجا ايله صيت وشهرتی آفاقكير وعز وشرفی وفير اولور (بعض
شعرا بو معنايی اداده بو قطعه يی نظم ايلمشدر * لكل شئ زينة فی الوری * وزينة المرء تمام الادب
قد يشرف المرء باداب * وان يكن فينا وضيع النسب * مألی هر بر شيئك خلق وانام بيننده زينت
وشرفی واردر كشينك زينت وعزتی دخی ادبنك كمال وتماميدر وبعض اولنده كشی ادبی سببيله
هر نقدر وضيع النسب ايسه ده مراتب عليايه متشرف ومرتفع اولور ديمكدر (بعض فصحای
اعجام دخی بو قطعه يی نظم ايلمشدر * مالی عقلی وهمتی حسبی * ما انا مولی ولا عربی * اذا ما انتميتموا
الی احد * فانتی منتم الی ادبی * مألی بنم مالم عقلم وحسبم همتمدر بن نه سيد القوم ونه نسبی مضبوط
اولان عربی يم سزلر نسبه منتمی ايسه كز بن انجق ادبمه منتسبم ديمكدر (بعض حكما ديمشلر كه
فضل و كمال عقل وادب ايله در يوقسه اصل و نسب ايله دكلدر اديب ايله غير اديب
اولانی فرقده سقراط حكيمه سؤال اولندقده اديب ناطق اولان انسان كيدر غير اديب حيوان
بی ادراك كيدر ديو جواب ويرديلر (ادباء وفضلادن ابو العاليه ابن عباس رضی الله تعالی عنهمانك
مجلس شريفلرينه داخل اولدقده هزار اكرام والتفات ايدرك كندو ايله برابر سريرينه
اقعاد ايله احترام وطائفهٔ قريشدن مجلسده بولنان اكابری ابو العاليه نك تحتنه اقعاد ايله او مرتبه
اعتبار ايلديكندن اولا اكابره كمال تهور واغبرار كلوب لسان حال ايله بی نسب اولانی كمال شرف
ونسب ايله اشتهاری اولنلره ترجيح ايلدك اعتراضنی جين جبين ايله اظهار ايلدكلرنده ابن عباس
رضی الله تعالی عنهما انلرك تضجر وانفعاللرينی فهم وانلره توبيخ ولوم ايدرك مفلس مديونه
داينك نظری كبی غضوبانه بكا نظر يكزه سبب ندر ابو العاليه يی اوزريكزه تقديم
ايلديكمدنمی مفهوم اولورسه كز فضل وادب وعقل صغيری كبير وعبد مملوكی سيد ومولی اوزرينه

تقديم ايله قدرنی ترفيع وتفخيم ايدريوردیلر (جالینوس حکیم دیمشکه وضیع وبی ادب اولان شخصك فرزندی ادیب وفاضل اولور ایسه پدرینك نقصانی زائل وستر عیوبیله قدری متزاید اولور وشریف ذی ادبك فرزندی جاهل وغیرادیب اولور ایسه پدرینك شرف وفضلنه نقصان عارض اولور (بعض علما دیمشلرکه احسن ادب اولدرکه ادیب اولان علم وادیله مباهات وفضل وکمالاتیله مفاخرت ایلیه (معاویه رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه بر رجل بن غریبم دیوندا واستغاثه ایلدکده غریب ادب وعرفانی اولمیان کیمسه دردیه رك اغاثه سنه استجابه یوردیلر (بعضیلر دیمشلرکه کشیده ادب اولمادیغی تقدیرجه صمت وسکوت ایدوب ادیب اولمادیغی وسوء حالنی اشاعت ایلامکدر (عبد الملك بن صالح بو قطعه یی نظم ایتمشدر * فی الناس قوم اضاعوا مجد اولهم * مافی المکارم والتقوی لهم ادب * سوء التأدب ارداهم واردلهم * وقد یزین صحیح المنصب الادب * مألی ناسده برطائفه واردرکه کندولری مکارم اخلاق طالب ومتصف اولمادقلرندن هرنقدر نسب اصحابندن ایسه لرده سوء تأدبلری مجد ورفعتلرینی اضاعه وکندولرینی ارذال وارداایله شرف وعزتلرینی ازاله ایلدی وبرطائفه اخری مکارم اخلاق وتقوی وآداب مستحسنه لری سببیله ذات ومنصب ومرتبه لرینه شرف وزینت ویرورلر دیمکدر

﴿ الباب الخامس فی الاداب والحکم ﴾

بشنجی باب اداب حسنه وحکم مستحسنه بیانندهدر (حکمای اسلامك اشبو فقرات استحسان آیات موافق شرع وعقل اولدیغی حالده کشیده سلك آثار قلدقلری کلمات حکمت سماتلریدرکه ذکر اولنور * اذا اراد الله بعبده خیرا الهمه الطاعة والزمه القناعة وفقهه فی الدین وعضده بالیقین فاکتفی بالکفاف واکتسی بالعفاف واذا اراد به شرا حبب الیه المال وبسط منه الامال وشغله بدنیاه ووکله الی هواه فرکب الفساد وظلم العباد * یعنی حق سبحانه وتعالی برقولنه خیرمراد ایدرسه عبادات وطاعاتی قلبنه الهام وتعبده کفاف وقناعتی اکه قرین ودینده فقه وعلم اعتقادده یقین احسانیله اکرام ایدوب اوقول رزقده کفاف ایله اکتفا وعفاف ایله اکتسا ایلر واکر برقولنه شر مراد ایدرسه مال کندویه تحبیب ومطالب وآمالی تبسیط وتسبیب اولنوب دنیا ایله مشغول وهوای نفسنه موکول قیلوب فساده ساعی وظلم عباد وتخریب بلاده متجاسر اولور * الثقة بالله ازکی امل * التوکل علی الله اوفی عمل * یعنی مطلب واملك احسن وازکاسی الله ذوالجلاله اعتماد وعملك اکمل واوفاسی واجب الوجوده توکل واستناددر * من لم یکن له واعظ من دینه * لم تنفعه المواعظ من سره * یعنی برکشییه دینندن وعظ اولمازایسه سرندن واعظ نفع وفائده ویرمز دیمکدرکه اعمالنده امور شرعیه رعایتی اولمیانك تصفیه باطنه اعتبار یوقدر دیمکدر * الفساد ساهی المعاد * یعنی دنیاده فساد آخرت ومعاد اموری اونتدیریجیدر * کل من یحصد مایزرع * ویجزی بما یصنع * یعنی هرکشی زراعت ایلدیکنی حصاد ایدر وفعل ومصنوعیله مجازات اولنور * لایغرنك صحة نفسك وسلامة امسك فمدة العمر قلیله وصحة النفس مستحیلة * یعنی نفسك صحتنه ودونکی کونك سلامتنه مغرور اولمه زیرا عمرك مدتی قلیله ودائما صحتی مستحیله در * من اطاع هواه باع دینه بدنیاه * یعنی برکیمسه هوی ونفسنه اطاعت ایتسه دینی دنیای دنیه یه بیع ایله ضلالتده اولور * ثمرة العلوم العمل بالمعلوم * یعنی علومك ثمره وفائده سی بیلدکیله عملدر * من رضی بقضاء الله لم یسخط احدا ومن قنع بعطائه لم یدخل حسدا * یعنی برکیمسه قضا وقدر اللهه راضی اولسه براحده غضب ایتمز خالقنك اعطا ایلدیکی عطایه راضی اولسه حسد دردندن قورتیلور * افضل الناس من لم تفسد الشهوة دینه * یعنی انسانك افضل واشرفی شهوات نفسی

دین وآخرتنی افساد ایلمیندر * خیر الناس من اخرج الحرص عن قلبه وعصی هواه فی طاعة ربه * یعنی انسانك خیرلوسی حرص دنیایی قلبندن اخراج ایله فرحان وخالقنه طاعتده هوای نفسنه عصیان ایدندر * نصرة الحق شرف ونصرة الباطل سرف * یعنی حقه اولنه نصرت واعانه عز وشرف باطله اعانه تلف وسرفدر * البخیل حارس نعمته وخازن لورثته * یعنی بخیل ودنی مالنك حافظی وورثه سنك خزینه داریدر * من لزم الطمع حرم الورع * یعنی حرص وطمعه ملازمت ایدن ورع وتقوادن محروم اولور * اذا ذهب الحیاء حل البلاء * یعنی ادب وحیا زائل اولورسه آفت وبلا نازل اولور * علم لاینفع کدواء لاینجع * یعنی فائده ونفعی اولمیان علم تأثیری اولمیان دوا کبیدر * من جهل المرء ان یعصی ربه فی طاعة هواه ویهین نفسه فی اکرام دنیاه * یعنی کشینك جهل وعدم عرفانندندر نفس وهواسنه طاعتده خالقنه عصیان ودنیاسنه اکرام ایله نفسنی اهانتله رهین خذلان ایلمك * من کثر ابتهاجه بالمواهب اشتد نزاعه للمصائب * یعنی برکیمسه نك مواهب وعطایایه حرص کثیری اولسه مصائب وبلایا ایله مضطرب اولور * لاتبت علی غیر وصیة وان کنت من جسمك فی صحة ومن عمرك فی فسحة * یعنی هرنقدر جسمکده صحت وذاتکده کنجلك وشبابت اولورسه ده وصیتسز یتوتت ایله * عظ المسیء بحسن افعالك ودل علی الجمیل بجمیل خلالك * یعنی اخلاق سیئه صاحبنه افعال حسنه کی اراءت ایتمکله وعظ ونصیحت وافعال جمیله یه محبت وخلتکله دلالت ایله * ایاك وفضول الکلام فانه یظهر من عیوبك مابطن ویحرك من عدوك ماسکن * یعنی فضول وکثرت کلامدن احتراز ایله زیرا چوق سوز عیوبکدن کیزلو وباطن اولانی اظهار وعدوده مضمر اولان عداوتی تحریك وآشکار ایدر * کلام المرء بیان فضله وترجمان عقله فاقصره علی الجمیل واقتصر منه علی القلیل * یعنی کشینك کلامی عقلنك ترجمان وعلم وفضلنك بیانیدر لایق اولان کلامده اختصار وحسننه انحصاردر * کل امریء یعرف بقوله ویوصف بفعله فقل سدیدا وافعل حمیدا * یعنی هرکشینك قدر وعرفانی کلامیله وافعالیله تعریف وتوصیف اولنور بوصورتده ایوسویله وایو ایشله * من عرف شانه وحفظ لسانه واعرض عما لایعنیه وکف عن عرض اخیه دامت سلامته وقلت ندامته * یعنی برکیمسه قدر وشاننی بیلسه ولساننی حفظ ومالایعنیدن اعراض ومؤمن قرنداشنك عرض ومالندن نفسنی منع وکف ایلسه سلامتی دائم وپشیمانی وندامتی ازلك وقلیل اولور * کن صموتا او صدوقا فالصمت حرز والصدق عز * یعنی صمت وسکوت امان وحرزدر صدق وصداقت شرف وعزدر همان بونلرایله متصف اول * من کثر مقاله سئم ومن کثر سؤاله حرم * یعنی برکیمسه نك مقال وکلامی چوق اولسه مدخول ومسؤم وجروسؤالی کثیر اولسه محروم اولور * من استخف باخوانه خذل ومن اجترأ علی سلطانه قتل * یعنی برکیمسه مؤمن قرنداشنی تحقیر واستخفاف ایلسه مخذول وملك وسلطان زمانه بغی وطغیانه جرأت ایلسه عاقبت الامر مقتول اولور * ماعز من اذل جیرانه ولاسعة من حرم اخوانه * یعنی جیران وقومشولرینی ذلیل قلان عزیز اولماز واخواتی محروم ایدن کشایش مال بولماز * اجل النوال ماوصل قبل السؤال اولی الناس بالنوال ازهدهم فی السؤال * یعنی عطا واحسانك اجل واعظمی طلب وسؤالسز ویریلندر وناسك نیل نوال یوننده اولاسی جر وسؤال ایتمیندر * من حسن صفاؤه وجب اصطفاؤه * یعنی برکشینك صفای بالی وحسن افعالی اوله اول کیمسه یی اختیار ورعایت ایتمك واجبدر * من عارضك بقبیح الشتم منه فعظه بحسن الحلم عنه * یعنی برشخص سوء خلق ایله سنی اغضاب ایدرسه سن حسن حلمکله اکا وعظ ایله * من بخل بماله علی نفسه جاد به علی زوج عرسه * یعنی یوب ایچوب کیمیوب وخیرات مالیدن ذخر آخرت قزانمیوب همان مالنی صاقلیان مرد لئیم وبخیل محفوظی اولان مال ایله کلنك یعنی قاریسنك قوجه سنه یعنی محروما اولدکدنصکره

قاريسنك واره جغى بكنجكه جومردلك ايدرمأ لنده در * اذا اصطنعت المعروف فاستره واذا اصطنع
اليك فانشره * يعنى بر كيمسه يه ايلك ايدرايسك ستر واخفا و بر كيمسه دن ايلك كورر ايسك هركسه
اعلان وافشا ايله * من جاور الكرام امن من الاعدام * يعنى كرماء واسخيايه مجاور ومقارن اولان
يوقلقدن امين اولور * من طاب اصله زكى فرعه * يعنى اصلى طيب وطاهر اولانك فرعى وذرياتى
طاهر اولور * من انكر حسن الصنيعة استوجب سوء القطيعة * يعنى احسان وحسن صنيعه بى انكار
ايدن خسران وسوء قطيعه يى مستوجب اولور * من من بمعروفه اسقط شكره ومن اعجب بعمله
احبط اجره * يعنى بر كيمسه انعام واحسانى امتنان ايلسه ثواب وشكرانى اسقاط ايدر وعمل
وطاعاتيله عجب وريا ايلسه اجر وثوابنى اضاعت ايدر * من رضى من نفسه بالاساءة شهد على اصله
بالرداءة * يعنى نفسك مضرت واساءتندن راضى اولان اصلنك خباثت ورداءتنه شهادت ايتمش اولور
* من رجع من هبته بالغ فى خسته * يعنى هبه سندن رجوع ايدن خسته ده واخاقلغنده مبالغه ايتمش
اولور * من رقى فى درجات الهمم عظم فى عيون الامم * يعنى درجات همده ترقى ايدنك نظر امده
قدرى عظيم اولور * من كبرت همته عظمت قيمته * يعنى همتى عالى اولانك قدر وقيمتنده جلالت
وعظمت اولور * من ساء خلقه ضاق رزقه * يعنى خلقى سيئ اولانك رزق ومعاشى ضيق اولور
* من صدق فى مقاله زاد فى جماله * يعنى كلامنده صدق اولانك حسن وجمالى وقدرى زياده اولور
* من هان عليه المال توجهت اليه الامال * يعنى بر كيمسه بذل مال ايده نائل آمال اولور * من جاد
بماله جل ومن جاد بعرضه ذل * يعنى ماليله سخا وجيادت ايدن عزيز و جليل وعرضنده جودت
ايدن ذليل اولور * خير الاموال ما اخذ من الحلال وصرف فى النوال وشر الاموال ما اخذ من الحرام
وصرف فى الآثام * يعنى اموالك خيرلوسى حلالدن مأخوذ وعطايا ونواله مصروف اولاندر واموالك
شر اولانى حرامدن مأخوذ وفسق وآثامه مصروف اولاندر * افضل المعروف اغاثة الملهوف *
يعنى ايلك واحسانك افضلى مظلوم وملهوفه اعانه واغاثه در * من تمام المروءة ان تنسى الحق لك وتذكر
الحق عليك وتستكثر الاساءة منك وتستصغر الاساءة اليك * يعنى مروت وكمال انسانيتك
تمامندندر كه هر وجهله آخره اولان حقوقكى اونيدوب غيرك سنده اولان حقوقنى ذكر
وفكر ايلك ومقتضاى بشريت ايله ايلديكك اسائت و بدلكى هر نقدر قليل ايله اولسه استكثار
ايدوب سكا اولان جور واسائتى هر نقدر كبير اولسه بيله استصغار ايده رك عفو ايلمكدر * من احسن
المكارم عفو المقتدر * يعنى مجازاته مقتدر ايكن عفو ايله معامله احسن مكارمدر * جود الرجل
يحببه الى اصدقائه وبخله يبغضه الى اولاده * يعنى جود وسخا اصدقا و احبابنه كشى يى محبوب
قيلر شح وبخل اولاد واقربا به بيله مبغوض قيلر * لاتسئ الى من احسن اليك ولاتهن على
من انعم عليك * يعنى احسان وايلك ايدنه اسائت ايله وانعام واكرام ايدنه اهانت ايله * من كثر
ظلمه واعتداؤه قرب هلاكه وفناؤه * يعنى ظلم وتجاوزى كثير اولانك هلاك وزوالى قريب اولور
* من طال تعديه كثر اعاديه * يعنى تعدى وتجاوزى طويل اولانك اعداسى كثير اولور * شر الناس
من ينصر الظالم ويخذل المظلوم * يعنى ناسك شر اولانى ظالمه اعانه ومظلومى خذلان ايله اهانت
ايدندر * من حفر حفيرا لاخيه كان حتفه فيه * يعنى مؤمن قرنداشنى اهلاك ايچون قيو حفر
ايدن كشينك هلاكى اوقيوده اولور ديمكدر كه آخره قنى فعل ايله تعدى ايتديسه الجزاء من جنس
العمل وفق شر يغنجه اول فعل ايله مجازاة اولنور معناسنى بياندن عبارتدر * من سل سيف العدوان
اغمد فى رأسه * يعنى بغير حق عداوت سيفنى كيم چكرسه عاقبت اول قليجك قنى اول كشينك باشى
اولور * من لم يرحم العبرة سلب الرحمة ومن لم يقل العثرة سلب القدرة * يعنى بكا ايدنه رحمى
اولميان رحمت باريدن محروم اولور وخطاسى معذور طوتميان كشيدن قدرت سلب اولنور * لاتحاج

من يذهلك خوفه ويعلبك سيفه * خوفى ومهابتى سنى قهر وعقلكى اذهال و سيفى سنى
مملوك ايدن ايله محاجه ومخاصمه ايلمه * من تسلم به خير من نطق تندم عليه * كلامده شول سكوت
وعجز كه انكله سلامتده اولورسن عاقبتنده ندامت ويريجى اولان نطق و كلامدن خير اولور
* من قال مالا ينبغى سمع مالا يشتهى * لايق اولميان سوزى سويلين سومديكى كلامى استماع
ايدر * جرح الكلام اصعب من جرح الحسام * يعنى لساندن ظهور ايدن كلمات قبيحه ومكدره نك
تأثيرى كسكين قليجك تأثيرندن اشددر ديمكدر كه حضرت على رضى الله تعالى عنهه منسوب
اولان * جراحات السنان لها التيام * ولايلتام ما جرح اللسان * يتى بو معنايى افاده ايدر
* اذا سكتت عن جاهل فقد اوسعته جوابا واوجعته عتابا * يعنى جاهل وبى ادرا كه سكوت
ايلديكك وقتده جواب وسيع وعتاب وجيع ايله معامله ايتمش اولورسين * من امات شهوته
احيا مروته * يعنى عدم اتباع ايله شهوتنى اماته و اهلاك ايدن مروت وكمال انسانيتنى احيا ايدر
* من كثرت عوارفه كثرت معارفه * يعنى احسان وانعامنده كثرت اولانك معارفنده وفرت اولور
* من لم يقبل التوبة عظمت خطيئته * يعنى مذنب اولوبده توبه جانبنه اقبال وسرعت ايتيان
كشينك خطيئه سى صغيره اولسه بيله ياخود اعتذارى قبول ايتميان كيمسه نك عدم قبول
ايله ايلديكى ذنب معتذر اولان كيمسه نك ذنبندن بيوك اولور * اياك والبغى فانه يصرع الرجال
ويقطع الاجال * يعنى بغى وظلم وتعديدن احتراز ايله زيرا ظلم و تعدى باغيلرى مغلوب و آجالى
استعجال ايدر * الناس فى الخير اربعة منهم من يفعله ابتداء ومنهم من يفعله اقتداء ومنهم من
تركه استحسانا ومنهم من تركه حرمانا فمن فعله ابتداء فهو كريم و من فعله اقتداء فهو حليم ومن
تركه استحسانا فهو دنى ومن تركه حرمانا فهو شقى * يعنى انسان فعل خيرده درت صنفدر بر صنفى
ابتدا خيرى اشليانكه اول رجل كريم ايكنجى صنفى آخره اقتدا ايله خير اشليانكه اول رجل
حليمدر اوچنجى صنفى خيرى استحسانا ترك ايدنكه اول رجل دنيدر دردنجى صنفى حرمانا خيرى
ترك ايدنكه اول رجل شقيدر * من سالم سلم ومن قدم الخير غنم * يعنى مسالمه ومصالحه ايدن كيمسه
هر بر مخوفدن سالم وهر شيده خيرى تقديم ايليان مغتنم اولور * من لزم الرقاد عدم المراد * يعنى
دائما اويقو يى معتاد ايدن مراد ومقصوددن محروم اولور * من دام كسله خاب امله * يعنى فتور
وكسلانى دائم اولان امل ومطلوبندن خائب اولور * العجول مخطئ وان ملك والمتثبت مصيب
وان هلك * عجول اولان مرامنه واصل اولسه ده مخطيدر متأنى وثابت محروم اولورسه ده مصيبدر
* من امارات الخذلان معاداة الاخوان * دوستان ومحبان ايله عداوت خذلان و خسران
علامتلرندندر * استفساد الصديق من عدم التوفيق * دوست وصديقك فاسد اولمسنى طلب
يعنى فاسد اوله جغى نسنه لره القاعدم توفيقدر * الرفق مفتاح الرزق * حسن اخلاق ورفقله
معامله رزقه مفتاح ووسعته مدخلدر * من نظر فى العواقب سلم من النوائب * يعنى عواقب اموره
فكر وتأمل ونظر وتعقل ايدن مصائب وبلايادن امين وسالم اولور * من اسرع فى الجواب
ابطأ فى الصواب * يعنى جوابده عجله وسرعت ايدن صواب و سدادده خطا و بطائت ايدر
* من ضعفت آراؤه قويت اعداؤه * يعنى رأى وتدبيرلرى ضعيف اولانك اعداسى قوى اولور
* من قلت فضائله ضعفت وسائله * كمالات وفضائلى قليل اولان كيمسه نك مقصود ومرادينه
واصله اوله جق وسائلى ضعيف اولور * من فعل ماشاء لقى ماشاء * قلت مراجعت اولنان نسخه نك
اكثريسنده جزا طرفنده واقع شاء لفظى شين معجمه ايله واقع اولوب بوكا نظرا معنى ديلديكنى
اشليان ديلديكنه ملاقى اولور ديمكدركه جزالى يوقدر مكر مجازا ياخود كنايه منفورى اولان

شبثه بهرحال ملاقات ايده جك اولديغندن مطلوبى حكمنه قونمشدر لكن اولى اولان ايكنجى شاء
لفظى سين مهمله ايله كريه معناسنه اولمقدر كه كوتى شيلره ملاقى اولورديمك معناسنى افاده ايدر ياخود
بعض معاصرين مطالعه سنجه ماالفاظ عمومدن اولمغله ايوايدن ايوبى كوتى ايدن كوتى بى بولور
معناسنى قاورايه جغندن جزالك شبثلى اولمسنى تجويز ايدرفتدبر * من كثراعتباره قلت عثاره *
نظروتأمل واعتبارى چوق اولانك ذلات وسقطاتى قليل اولور * القليل مع التدبير ابقى من الكثير
مع التبذير * يعنى تدبيرايله شئ قليل اسراف وتبذيرايله اولان كثيردن ابقى ودردست اولور *
ظن العاقل اصح من يقين الجاهل * يعنى عاقلك ظنى جاهلك جزم ويقيننددن زياده صحيح واولى در
القليل محمد مغبته خير من كثير تذم عاقبته * غب وعاقبتى حمداولنه جق شئ قليل عاقبتنده ذمى
مستوجب اولان شئ كثيردن خيرلودر * من خاف سوطك تمنى موتك * يعنى سنك قامچكدن قورقان
اولومكى استر * اذا استشرت الجاهل اختارلك الباطل * يعنى جاهل ونادان ايله استشاره ايلديككده
سكا مضر وباطل اولانى اختيار ورأى ايدر * من انجبته اراؤه غلبته اعداؤه * يعنى تدبيراموردده
عقل ورأيته عجب ايده نه اعداسى غلبه ايلر * من قصرعن السياسة حقرفى الرياسة * يعنى
سياستده قصور ايدن رياستده عيون ناسده حقير اولور * لاتشكون ضعفك الى عدوك فانك
تشمته به وتطمعه فيك * يعنى سن ضعفكى وعدم قدرتكى دشمنكه هركز شكايت ايدوب بيلدرمه
زيرا دشمنى كنديكه كولدورورسين وسكا غلبه سنى طمع ايتديررسين * من لم يعمل لنفسه عمل للناس
ومن لم يصبرعلى كره صبرعلى الافلاس * يعنى نفسى ايچون خيرعمل ايليان ناسه سعى ايدر ومشقته
تحمل ايليان افلاسه تحمل ايدر * من افشا سرك افسد امرك * يعنى سنك سركى افشا ايليان
كيمسه امور ومصلحتكى دخى افساد ايدر * الحازم من حفظ مافى يده ولم يؤخرشغل يومه لغده * يعنى
عاقل اولدر كه الندهكى فرصتى فوت ايتميوب ياخود موجودنى اسراف ايتميوب ايشنى ايرته يه تأخير
ايتميه * من طلب مالايكون طال تعبه * يعنى وجوده كلمسنده صعوبت اولانى طلب ايدن كيمسه نك
زحمتى ومشقتى اوزار * لاتفتح بابا يعييك سده ولاترم سهما يعجزك رده * يعنى قپامسنده يورلاجغك
قاپويى فتح ايلمه وكيرو كتورمه سندن عاجز اوله جغك اوق آتمه يعنى عهده سندن كليه جكك
امورى درعهده ايتمه * سوء التدبير سبب التدمير * يعنى اموردده سوء تدبير قهر وهلاك وتدميره
سبب اولور * اغمد سيفك ماناب عنه لسانك * يعنى مادامكه لسان وكلامله برايش كوريله اول
خصوصده حسامى نيامندن چقارمه * ليس العجب من جاهل يعجب جاهلا لكن العجب من
عاقل يعجب جاهلا لان كل شئ يفرمن ضده ويميل الى جنسه * يعنى تعجب شول نادانه دكلدر كه نادانى
استحباب ايدر لكن تعجب شول عاقل ودانايه دركه جاهل ونادانى استصواب ايله استحساب
ايدر زيرا * كبوتربا كبوتر باز با باز * وفقنجه هرشى جنسنه ميل ورغبت وضدندن فرار ونفرت ايدر
بناء عليه معامله مزبوره جاى تعجبدر * اذا نزل القدر بطل الحذر * يعنى قضاء وقدر نازل اولنجه
حذر عبث وباطل اولور * رب عطب تحت طلب ومنية تحت امنية * يعنى چوق هلاك مقاصد
ومطالب تحتنده در وچوق موت آمال ومأرب تحتنده در * لايخلو المرأ من ودود يمدح وحسود
يقدح * يعنى كشى كندوبى مدح ايدر دوست وذم وقدح ايدر حسوددن خالى اولماز
* الجوع خير من الخضوع * يعنى آچلق خلقه خضوع وتذللدن خيرلودر * الكذوب متهم
وان صدقت لهجته ووضحت حجته * يعنى كذب ايله شهرتكيراولان كشى هرنه قدركلامى صادق
وحجتى واضح وصوابه موافق ايسه ده متهمدركه يلانجينك خانه سى يانمشده كيمسه اينانمامش
مثلى بونى تأييد ايدر * من لم يسرحياته لم تغم مماته * يعنى حياتى سوليان كيمسه نك وفاتنه
دخى تأسف اولنماز * من اعظم الذنوب تحسين العيوب * يعنى عيوبى تحسين آثام وذنوبك اعظميدر

* الشرف بالهمم العالية لابالرمم البالية * يعنى عز وشرف همم عاليه ايله در عظام باليه ايله
دكلدر همم عليه ومكارم سنيه دن عارى اولوبده علو نسبى ايله مفاخر ومباهى اولنلر حقنده ضرب
مثل اولمشدر * اذا ملك الاراذل هلك الافاضل * يعنى مناصب افاضله اراذل نائل ومالك اولورسه
افاضل هالك اولور زيرا ادبار در * من ساءت اخلاقه طاب فراقه * يعنى بداخلاق اولاندن فراق
ومجانبت طيب واليقدر * من حسنت خصاله طاب وصاله * يعنى خصال واخلاقى كوزل اولانه
قرب ومواصلت احسندر * بعد يورث الصفاء خير من قرب يورث الجفاء * يعنى راحت وصفايى
موجب اولان اوزاقلق ملال وجفايى مستوجب اولان قربيتدن خيرلودر * اللسان سيف
قاطع لايؤمن حده والكلام سهم نافذ لايؤمن رده * يعنى لسان انسان بر كسكين قلجدر كه كندودن
امين اولنمز وكلام انسان بر سهم نافذدر كه ردينه اعتماد اولنمز * من اطلع على جاره انهتك حجب استاره
يعنى جارملا صقنك احوال داخليه سنه تجسس واطلاع مراد ايدن كيمسه پرده ناموسنك يرتلمسنه
سبب اولور * اجهل الناس من قل صوابه وكثر اعجابه * يعنى ناسك زياده جاهلى صوابى قليل ايكن
عجبى كثير اولاندر * اظهر الناس نفاقا من امر بالطاعة ولم يعمل بها ونهى عن المعصية ولم ينته عنها *
يعنى ناسك زياده منافق ايشلمديكى فعل خيرى غيره امر وايشلديكى فعل شردن آخرى نهى ايدندر
* الفضيلة بكثرة الاداب لابفراهة الدواب * يعنى فضيلت وشرف كثرت كمالات واداب ايله در يوخسه
تناسل وتناجى اولان حيوانك كثرتيله دكلدر * من سلا عن المسلوب كمن لم يسلب ومن صبر عن النكبة
كمن لم ينكب * يعنى صيولمقدن تسليت بولان كشى صويغونلق ويرميان كبيدر ونكبت ومصائبه
صبر ايدن كشى منكوب ومصاب اولميان كبيدر * من زادت شهوته نقصت مروته * شهوتى زياده
اولانك مروتى نقصان اولور * من عرف بشئ نسب اليه ومن اعتاد شيئا حرص عليه * كشى
هرنه ايله مشهور اولور ايسه اول شيئه منسوب وهرنه شيئى اعتياد ايدرسه اول شيئه حريص اولور
* عند الجدال يظهر فضل الرجال * فضل رجال مباحثه وجدال قتنده ظاهر اولور * من اخر الاكل
لذ طعامه ومن اخر النوم لذ منامه * يعنى طعام ونوم تأخير اولندقجه لذيذ اولور كه قلت طعام
وقلت منامدن كنايه در * موت فى دولة وعز خير من حياة فى ذل وعجز * يعنى دولت وعزت
ايچنده فوت اولمق ذل وفقر اضطرارى ايچنده حياتدن خيرلودر * مقاساة الفقر هى الموت الاحمر
ومسئلة الناس هى العذاب الاكبر * يعنى فقر وفاقه يه ابتلا خون ايله آلوده اوله رق اولمك كبيدر
وبيوك عذاب انجق ناسدن ديلنوب نسنه استمكدر * حق يضر خير من باطل يسر * يعنى بر كيمسه يى
اضرار ايدن حق مسرور ايدن باطلدن خيرلودر * كم من مرغوب فيه يسوء ولايسر ومرهوب
منه ينفع ولايضر * يعنى چوق شى واردر كه ناس ميل ورغبت ايدر ذاتنده مضرتدر وچوق شى
واردر كه ناس تنفر وتجنب ايدر ناسه منفعتدر * عثرة الرجل تزل القدم وعثرة اللسان تزيل النعم *
يعنى اياغك خطاسى قدمى قايديرر اما لسانك خطاسى نعمتى ازاله ايدر * من حلم ساد ومن تفهم
ازداد * يعنى حليم اولان قومنك سيدى اولور وتفهم ايدنك علمى زياده اولور * معاشرة ذوى
الالباب عمارة القلوب * يعنى اصحاب عقول ايله معاشرت وصحبت قلوبك عماريدر * شر ما
صحب المرء الحسد * يعنى كشى يه مقارن اولان صفات ذميمه نك اشد شرى حسددر
* ربما اصاب الاعمى رشده واخطأ البصير قصده * چوق كره اعمى طريق صوابى بولورده
بصير اولان قصد ومأربنده خطا ايدر * اليأس خير من التضرع الى الناس * يعنى
مطلبندن يأس ناسه نكابو وتضرعدن خيرلودر * لاتكن ضاحكا من غير عجب ولاماشيا
من غير ادب * يعنى ضحكى موجب بوغيكن كولجى اولمه وبلا ادب يوريجى اولوبده يورلمه
* من سعى بالنميمة حذره القريب ومقته الغريب * يعنى غمازلغه سعى ايدندن اقرباسى نفار وحذر ايدر

واجانبی دخی راه بغضنه کیدر * الاستشارة عين الهداية وقد خاطر من استبد برأيه * یعنی اموردە استشاره مطلوبه واصل اولمقدر وخودبخودرأینه مغرورا ایش کورن هلاك بولور * اشرف الغنى ترك المنى * یعنی غنانك اشرف ومقبولی مطالبی ترکدر * من ضاق خلقه مله اهله * یعنی تیزمشرب وتنك خوی اولاندن اقرباسی اوصانور (قلت ع) اجنبی نرده قالورفکرایله * الحسد للصديق من سقم المودة * یعنی دوستك نعمتنه حسد مودت ومحبتك مرض وسقامتندن نشأت ایدر یعنی حسد دوستلغه منافیدر دیمکدر * دنیاك وقتك الذى انت فيه * یعنی سنك دنیاك بولندیغك وقت وحالدرکه ماضی ومستقبل هیچ حکمنده در دیمه دن عبارتدر * استرسوأة اخيك لما تعلم فيك * یعنی مؤمن قرنداشکده بولنان عیبی مهماامکن ستره چالش خصوصا که اول عیب سنده بولنه * خمول الذكر اسنى من الذكر الذميم * یعنی شهرتسز قالمق ذکر ذمیم ومستهجندن اعلادر * العجلة اخت الندامة عجله ندامتك قرنداشیدر یعنی عجله یه ندامت لازم کلور * من كرم اصله لان قلبه * یعنی اصلی ونسبی پاك اولانك قلبی لین اولور یعنی مرحمته نورناك اولور * من قل لبه زاد عجبه * یعنی عقلی آز اولانك عجب وغروری چوق اولور * ربما ادرك الظن الصواب * یعنی بعضا و یاچوق کره ظن صوابی بولور یعنی نفس الامره مطابق اولور لکن تحری شرطدر فتأمل * ليس لمعجب رأى ولا لمتكبر صديق * یعنی نفسنی پسندایده نك رأیی ومتکبرك دوستی اولماز * سل عن الرفيق قبل الطريق * یوله چقمزدن اول رفیقی صور و یول دیمکدرکه بلارفیق یوله کتمه دیمکدر * خذ الجار قبل الدار * قومشو اشترا ایله داردن اول دیمکدرکه حسن معاشرت اربابی بولنان محلده تدارك خانه وسکنا ده ضرب مثلدر * لا تعادين احدا فانك لا تخلو من عداوة عاقل اوجاهل فاحذر حيلة العاقل وجهل الجاهل * یعنی اصلا کیمسه یه اظهار معادات ایتمه زیرا سنك عداوتك یا عاقله اولور یاخود جاهله عاقل ایسه حیله سندن جاهل ایسه جهلندن حذر ایله * من قل سروره كان الموت راحته * یعنی سروری قلیل اولانك راحتی موتدر * لا تردن على ذى خطأ خطاه فيستفيد منك علما و يتخذك عدوا * (قلت) یعنی خو یسز اولان اصحاب خطانك خطاسنی بیان ایله رد ایتمه که سندن صوابی تعلم ایدر ودونرسکا عداوت ایدر * استحى من ذم من لو كان حاضرا لبالغت فى مدحه ومدح من لو كان غائبا لسارعت الى ذمه * یعنی شول کیمسه یی ذم وقدحدن حیا ایله که حاضر اولسه مدح وثناسنده مبالغه ایدرسن وشول شخصك مدحندن حیا ایله که غائب اولسه ذم وقدحنده مسارعت ایدرسن (وقیل یعنی ذکری آتی کلام پنه حکم آمیز سوزلردندرکه دینلور * المنفعة توجب المحبة والمضرة توجب البغضة * یعنی طبیعت منفعت محبتی ومضرت بغضی موجبدر * والمخالفة توجب العداوة والمتابعة توجب الالفة * یعنی نفس مخالفت عداوتی متابعت وموافقت دخی الفتی موجبلردر فتأمل * والعدل يوجب اجتماع القلوب والجور يوجب الفرقة * یعنی مطلقا عدالت اجتماع قلوب تبعه یی وجور وظلم ایسه افتراق و پریشانی رعیت وتبعه یی موجبلردرکه شق اول شوکت وقوت وشق ثانی ایسه خدانکرده ضعف وقلت دیمکدر * وحسن الخلق يوجب المودة وسوء الخلق يوجب المباعدة * یعنی اخلاق حمیده مودتی موجب واخلاق ذمیمه که مطلقا کوتی خویلردن عبارتدر مباعدت ونفرتی مستوجبدر * والانبساط يوجب المؤانسة والانقباض الوحشة * یعنی بشاشت وجه مؤانستی وانقباض وتعبس وحشتی موجبلردر * والكبر يوجب المقت والتواضع يوجب الرفعة * یعنی کبر وتیه موجب بغض وتواضع ایسه مستدعیٔ رفعتدرکه * من تكبر وضعه الله ومن تواضع رفعه الله * اثرینك مآلی بودر * والجود يوجب الحمد والبخل يوجب الذم * یعنی جود وسخا ثنا ومدحی وبخل وامساك ذم وقدحی موجبلردر * والتوانى يوجب التضييع * تحصیل مطلبده قصور یعنی تنبللك تضییع املی موجبدر

* والحزم يوجب السرور * یعنی اموردە حزم واحتیاط ایله عمل موجب سروردر * والحذر يوجب السلامة * یعنی مطلقا صاقنمق واحتراز منتج سلامتدر * واصابة التدبير يوجب بقاء النعمة * جلب وصرفده حسن تدبیر یعنی معاشی نصاب شرع وعقله تطبیق ایله اجرا دوام نعمتی بلکه تزایدنی موجبدر * وبالتأنى تسهل المطالب * یعنی عدم عجله ایله مطلوبلر سهولتله کسب اولنور * وبحسن المعاشرة تدوم المودة * یعنی مودتك دوامی انجق خلق ایله کوزل کچنمك ایله اولور * وبخفض الجانب تأنس النفوس * یعنی انسان لین الجانب اولان کیمسه ایله انسیت ایدر غلظت طبیعت اصحابی احبابی پیدا ایده مزمألنده در * والاستهانة توجب التباعد * یعنی خلقی تحقیر تباعد ونفرتلرینی موجبدر * وبكثرة الصمت تكون الهيبة * یعنی هیبت ووقار کثرت سکوتله حصول بولور * وبعدل المنطق تجب الجلالة * صدق کلام یاخود سکوت ایله اکثار بیننده تکلم ویاخود کلمات طیبهٔ غیر فاحشه ایله جلالت وشان جلب اولنور * وبالنصفة تكثر المواصلة * یعنی مواصلت ومحبت انصافانه معامله دن کثرت بولور * وبالافضال يعظم القدر * یعنی قدر وشان خلقه احسان ایله عظیم اولور * وباصلاح الاخلاق تزكى الاعمال * یعنی اخلاقی اصلاح وکوزل قیلمغله اعمال تزکیه اولنور یعنی عمل خیر باطنك صلاحیله حاصل اولور واحتمال المؤن يوجب السودد * یعنی خلقك حوایجنی تسویه و یوکنی یوکلنمك اولولغی وریاستی موجبدر * وبالحلم عن السفيه تكثر انصارك عليه * یعنی سفیهك معامله سوئنه زجر ایله مقابله ایتیوب حلم وصبر ایتمك سنك او سفیهه غلبه کده یاردمجیلریکك تکثرینه سبب اولور * وبالرفق والتودد تستحق اسم الكريم * یعنی خلقه رفق ومحبتله کریم اسمنه مستحق اولورسن یعنی کریملك انلرله معلوم اولور * وبترك ما لا يعنيك يتم لك الفضل (قلت) یعنی مصحح فقیر اسعد بنه دیرکه اشبو کلام مدار اسلام اولان احادیث شریفه دن مصابیح شریفده محرر ابو هریره رضی الله تعالی عنهك روایت ایلدیکی (من حسن اسلام المرء تركه ما لا يعنيه) حدیث شریفندن مأخوذدر (ابو السعود علیه رحمة الرب الودود ﴿لكل امرئ منهم يومئذ شأن يغنيه﴾ مکرمه سی تفسیرنده بالمناسبه یعنیه بفتح الياء والعين المهملة اى يهمه من عناه اذا اهمه فى الهم لا من عناه اذا قصده دیو ایلدیکی تحقیق اوزره مآل حدیث شریف مذکور رجلك اسلامنك حسن وکمالی اقوال وافعالدن کندولرنده فعل وقوله ضرورتی اولمیان شیلری ترك ایله حصول بولور دیمکدر یوقسه مآلی قصد ایتدیکی قولی وفعلی ترك ایتمك دیمك دکلدر وذکر اولنان هم لفظی اراده معناسنه دریوقسه غم معناسنه دکلدر کندوسنده ضرورت اولمیان قول مثلا برسیاح کیمسه اسفارنده مشاهده ایلدیکی احوال وامکنه یی سؤال ایدن واصلا حکایه یه برسبب یوغیکن هرنقدر زیاده ونقصان وکذب وغیبت وتزکیهٔ نفس وتفاخر اولمادیغی حالده حکایه ونقل ایلمك کبی که اشبو حکایه دن افضل ذکر وتسبیح ومراقبه وسائر فضائل ایله اشتغال ممکن ایکن اول فضائل ایله شغله مانع اولدیغندن تضییع اوقات ایتمك دیمك اولمغله کمال اسلامه منافی دوشرفتدبر * واعلم ان السياسة نكت واهلها المحبة * ومن صغر الهمة الحسد للصديق على النعمة * والنظر فى العواقب نجاة * یعنی معلوم اوله که سیاست خصلتی که سرکارده آراء شرعیه وعقلیه ایله تدبیر اموردن عبارتدر اربابنه کسوهٔ محبت اکسا ایدر یعنی اهل سیاست عادله یه ناس محبت ایدرلر (ودوستنك نعمتنه حسد دنائت همتندر (عواقب اموردە فکر ونظر وسیلهٔ نجاتدر * من لم يحلم ندم * ومن صبر غنم * ومن سكت سلم * ومن اعتبر ابصر * ومن ابصر فهم * ومن فهم علم * ومن اطاع هواه ضل * ومع العجلة الندامة * ومع التأنى السلامة * یعنی حلیم اولمیان نادم وصبر ایدن مغتنم وسکوت ایدن سالم اولور وواقعاتدن اعتبار انلر زیاده بصیرو بصیرا اولان فهم ایدر وفهم ایدن عالم اولور وهواسنه مطاوعت ایدن طریق مستقیمدن

عدول ایدر وامورنده عجله ایدن ندامتده ومتفکرومتأنی سلامتده در * وزارع البر یحصد السرور * اشبوقولك معناسی حقیقة بالك ضمیله بریعنی بغدای یاخود مجازاباك کسر یله بریعنی احسان اکن سرور بچر دیمکدر * وصاحب العقل مغبوط * وصداقة الجاهل تعب اذاجهلت فاسئل واذازللت فارجع واذا اسأت فاندم * یعنی عقل وفطانت صاحبی غبطه اولنور دوستلق بلمیان نادانه صداقت یاخود صداقت فاعله مضاف اولەرق جاهلك سکا صداقتی تعب ومشقتدر فتأمل بیلمز ایسەك صور واوکرن شروع ایتدیکك امورده سورچدیکك یعنی خطاکی آکلدیغك وقتده اول ایشدن اوتانمه دون واساءت ایتدیککده نادم اول (کتب اربعهٔ منزلهٔ الهیه دن اشبودرت کلمات لآلی سماتی انتخاب ایلدیلر (تورات شریفدن * من قنع شبع * کلمهٔ جامعه سنی که مألی بر کیمسه اکرظهورات الهیه یه قناعت ایدوب وتعیشی کیفماظهراویدروب تمتعات زائده کسبیچون مشقتلری ترك ایلسه طویاریعنی ضرورتدن قورتیلوب راحتده اولوردیمکدر (اماانجیل منیفدن انتخاب اولنان * من اعتزل نجا * کلام مستطابیدرکه مألی برکیمسه معاشرت غیرمصلحهٔ ناسدن عزلت وامور اخرویه وقدرحاجتنده خصوص دنیویه سنه اشتغال ایله ترك مخالطت ایلسه نشأتینده نجات وسلامتده اولور دیمکدرلکن عزلتك کتب اخلاقده یازیلان شرائطی دخی مطلوبدر (امازبور شریفدن امتیاز اولنان * من سکت سلم * کلام موجزیدرکه مألی صمت وسکوته ملازمت ومالایعنی وسیما مضرته مؤدی کلمات تفوهندن مجانبت ایلیان کیمسه دارینده سلامته رسیده اولوردیمکدر (اما قرآن عظیم الشانده اولان استعیذ بالله ﴿ ومن یعتصم بالله فقد هدی الی صراط مستقیم ﴾ آیتیدرکه تفسیر بیضاویده یازلدیغی اوزره مأل شریفی اول کیمسه که دین اللهی تمسك ایده ویاخود مجموع امور لازمه سنده الله تعالی یه التجاایده وبلواره البته اوکیمسه اهتدا اولنور یعنی اول انی جنته ایرکوررر دیمکدر (معنای اول مضافك حذفی وایکنجی معنی باالی معناسنه اولمق اعتبارلر ایلەدر فتأمل (واعتصام ایکی اولوب بری اعتصام بالله در اول هرموهومدن ترقی وهرترقیدن تخاص وناسدن انقطاع ورفض علایقدر (وبری دخی اعتصام بحبل اللهدرکه اول طاعاتی محافظه واوامره مبادرتدر دیوتبیان صاحبی اکلیل نام کتابدن نقل ایتمشدر (حکمای عرب وعجمك مفادی نفس الامره مطابق اولدیغی کرات ایله مجربلری اولان اشبوکلمات اربعه که اولکیسی * لاتحمل نفسك مالاتطیق * در یعنی نفسکك مقدوری اولمیان شیئی تحمیل ایله نفسکی اتعاب وتذلیل ایلمه (ایکنجیسی * لاتعمل عملا لاینفعك * در یعنی دنیاده وآخرتده فائده ومنفعتی اولمیان عملی ایشلکله عمرکی اضاعت ایلمه (اوچنجیسی * لاتغتر بامرأة ولو بذلت لك ودها * یعنی زمرهٔ نسوانه مغرور ومفتون اولمه هرنقدر سکا حب ووداد بذل واظهار ایدرلرسه ده بی وفالقلری درکاردر (دردنجیسی * ولاتثق بمال وان کثر * در یعنی هرنقدر کثرت ووفرتی اولورسه ده ماله اعتماد ایلمه دیمکدرکه وثوق واعتماد انجق باری تعالی وتقدس حضرتلرینه اولورمعناسنی مستلزمدر

﴿ الباب السادس فی الامثال وفیه فصول ﴾

اشبوالتنجی باب فصول عدیده ضمنده ضروب امثال بیانده در ﴿ الفصل الاول فیماجاء من ذلك فی القرآن العظیم واحادیث النبی الکریم ﴾ اول فصللردن فصل اول قرآن عظیم واحادیث نبی کریمده امثال مجراسنده جاری اولان آیات واحادیث بیانده در (معلوم اوله که ضروب امثال نزد اهل افضالده شول اشیاء عزیزه درکه عاقل ولبیب ودانای ادیب کلام وخطابنی انکله تمهید برله قلوبکبیر صغیروکبیر وتعبیر دلپذیرینی قرین تأثیر ایدوب جواهر یله کابنی تزیین

وفوائدیله خطابنی تبیین ایدرحتی اشرف کتب منزلهٔ الهیه اولان قرآن کریمده ذکری کثیر وافصح عالم سید کائنات ومفخر موجودات علیه ازکی الصلوات والتحیات حضرتلرینك دررنظامنده ایرادی وفیردر اماقرآن کریمده اولان امثالك بعضیلریدرکه ذکراولنور قوله تعالی ﴿ لیس لها من دون الله کاشفة ﴾ مأل شریفی اولنده اولان ازفة الازفة مفهومی ضمیله اقتربت الساعة نصنده قرب ایله موصوف اولان قیامت قریب اولدی چونکه اول واقع اوله الله تعالادن غیری انك کشفنه قادر براحد یوقدرلکن کشف ایتمز یاخود ﴿ لایجلیها لوقتها الاهو ﴾ نصنده بیان بیورلدیغی اوزره انك وقتنی الله تعالادن غیری کشف ایدر یوقدر زیرا انی کیمسه بیلدرمامشدر دیمکدر اشبونظم جلیل حل امور پیوستهٔ قدرت رب غفوردر یرنده تلاوت اولنور وقوله تعالی ﴿ لن تنالوا البر حتی تنفقوا مماتحبون ﴾ مأل شریفی ای عباد ومخلوقم سزکامل خیره ورحمت ورضاء باری وجنته البته نائل اولمازسکز اول سودیککز اموالکزدن زکاتی ویرمنجه که انکله نفسکزی بخلدن ومحبت مالدن پاك ایده سز دیمکدر واصح اولدیغی اوزره بعدالزکاة صدقهٔ تطوع حقنده بوآیتك حکمی دخی ثابت اوله بوآیت کریمه ناسی وبالخصوص لئیمی بذل ماله ترغیبده تلاوت اولنور وقوله تعالی ﴿ الان حصحص الحق ﴾ یعنی بوآنده حق ظاهر اولدی مألنده در بوآیت کریمه معذوراولان کیمسه نك حق احقاق اولندقده قرائت اولنور وقوله تعالی ﴿ قضی الامر الذی فیه تستفتیان ﴾ اشبو نظم جلیلك معنای شریفی قصه سنی بیانه موقوف اولمغله اجمالا شووجهله درکه حضرت یوسف صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیه بحکمته تعالی سجنده ایکن حضرت یوسف علیه السلام تعبیر رؤیا بیوردقلرینی اشراب بیورملریله بنه زندانده برابر محبوس ملك مصرك اول عصرده شرابداری وخبازی علی قول تجربه ایچون مصنوعا وعلی قول صحیحا رؤیا کوررلر اماشرابدار بن رؤیامده ملکك کاسه سنه اوزم صقاروب ایچررکوردم وخباز دخی بن باشم اوسنده اوچ اتمك والوان اطعمه کتوررمشم قوشلر اوشوب اندن یرز کوردم دیوب حضرت یوسف علیه السلامدن التماس تعبیر ایلدکلرنده اول نبی جلیل مرقومانی دینه دعوت وایثار نقدینهٔ نصیحتدنصکره شرابداره سن کاکان ملکه شرابدار وخبازه سن مصلوب وبردار اولوب قوشلر باشکدن اکل ایدرلر دیو تعبیر بیوردقلرنده مرقومان بز حقیقة رؤیا کورمیوب پرداخته ایتمشیدك دیدکلرنده یوسف علیه السلام ﴿ قضی الامر الذی فیه تستفتیان ﴾ بیوردیلرکه مفهومی ایکیکزك سؤال ایتدیکی امردن فراغ اولنوب سزه خبرویردیکم شیئله حکم الله واجب اولدی دیمکدر بوآیت کریمه برحکم برینه بولوب دونمك ممکن اولمیه جق یرده قرأت اولنور (قال الفقیر اسعد) مظهر وحی الهی اولان پیغمبران علیهم السلامك تعبیرلری عین ماسبقعی بیاندر لکن جامع صغیرده اولان (الرؤیا علی رجل طائر مالم یعبر فاذا عبرت وقعت ولایقصها الاعلی وادا وذی رأی) حدیث شریفی حکمنجه که مألی رؤیا براوچان قوشك آیاغنه ایلشمش شی کیبدر یعنی استقراری یوقدر مادامکه تعبیر اولنمیه وقتاکه تعبیر اولنه کورنه ویاکوریلان کیمسه یه حکم رؤیا لاحق اولور ورؤیا دخی یازیاده محب اولانه ویاخود علم تعبیری بیلن ذاته عرض وحکایه اولنملیدر زیرا رؤیا تعبیره دخی تابعدر محب کریه شیئله تعبیر ایتمز وعالم بالتعبیر حقیقت حال رؤیایی خبر ویرر دیمکدر اشته سنن ابی داود وترمذی وابن ماجه ده اولان اشبوحدیث هرکسه نقل واعلان اولنماز وقوله تعالی ﴿ الیس الصبح بقریب ﴾ لوط علیه السلام قبل باریدن قومنه وقوع بوله جق عذاب وهلاکی استعجال ایله همان وقوعنی طلب ایلدکلرنده من طرف الله جواب واقع اولمشدر صباح قریب ویقین دکلمی عذاب موعودم علی الصباح انلری اهلاك ایده جکدر دیمکدر بوآیت کریمه دخی امر الهی البته ظهور ایدر یرنده اوقنور وقوله تعالی ﴿ الیس الله باعلم بالشاکرین ﴾

يعنى الله ذوالجلال نعم لاتحصاسى مقابله سنده شكر وحمد ايدنلره عالم دكلى ايمان ايله وانواع شكر ايله
شاكرين اولانلره البتّه عالمدر وانلرى توفيق ايدر وشاكرين اوليانلرى خذلان وضلالته رفيق ايدر
ديمكدر بو آيت كريمه شاكر نعم واصل لطف وكرم رب اكرم اولور برنده ذكر اولنور وقوله تعالى
﴿ ثم بدلنا مكان السيئة الحسنة ﴾ يعنى اشبو آيت كريمه نك سباقنده واقع آيت كريمه مقتضاسنجه
الله عظيم الشان برقريه و اولكا اهلنه كه انبيادن بر نبى ارسال ايلمك بيوردى انلر انى تكذيب
ايتدكلرنده شدت احتياج وضيق تعيش وسوء حال ايله اول قريه اهلنى مؤاخذه بيورر تا كه حق تعالايه
تضرع وتذلل ونيازايده لر اكر تضرع ايدرلر ايسه بعده جناب حق عزوجل صددنده اولدقلرى
بلاوشدتلرى يرينه سلامت وسعه احسان بيورر مألنده در بودخى شدته صبر ايله حقه التجا ايدن
سلامته نائل اولور برنده ذكر اولنور وقوله تعالى ﴿ وحيل بينهم و بين مايشتهون ﴾ يعنى
سباق آيت مقتضاسنجه كفره ومشركين عليه الصلاة والسلام افنديمزى ياخود كفره يه وعيد
اولان عذابى اوان تكليفده انكار ايلديلر ورجا بالغيب كان ووهم بره عليه الصلاة والسلامده
ظهورى ممتنع اولان ياخود عذابه ظاهر اولميان حاشا موجب طعن اوله جق شى ايله مكان
بعيددن يعنى اسنادى بعيد ايكن انجق باطل شبهه لر ينه بناء وامور آخرتى امور دنيايه قياسا بر طاقم
اقوال باطله ايله تقول وتفوه ايلديلر وانلرك يوم قيامتده اشتها ايلدكلرى توبه وايمان ودنيايه رجوع
بينى ايله كندى بينلرينه كفر وانكارلرى حيلوله ايلدى مألنده در كه يأس حالده قرائت
اولنور وقوله تعالى ﴿ لكل نبإ مستقر ﴾ مأل شريفى سياقى اولان ﴿ فسوف يعلمون ﴾
نصى ايله عذاب ووعيد ايله هر برخبر قرآن ونبى ايچون زمان ووقت وقوع واردر وعيد اولانك
كفار وفجار دنياده وآخرتده ياخود يالكز آخرتده وقوعنى يقينا بيلورلر ديمكدر كه متيقن الوقوع
اولان خبرده وشيده اوقنور وقوله تعالى ﴿ قل كل يعمل على شاكلته ﴾ قلت مفسرلر اشبو آيتك
تفسيرنده اى بنى ديكه هركس هدى وضلالتده حالنه ياخود جوهر روحنه ومزاج بدننه تابع
احوالنه مشاكل اولان طريقت وراه اوزره عمل ايدر ديو يازمشلردر كه (كل ميسر لما خلق له)
حديثى دخى بو معنى اوزره در بودخى ميل جبلى بى ياننده اوقنور وقوله تعالى ﴿ فعسى ان
تكرهوا شيئا و يجعل الله فيه خيرا كثيرا ﴾ اشبو نظم جليل ﴿ يا ايها الذين آمنوا لايحل لكم
ان ترثوا النساء كرها ولا تعضلوهن لتذهبوا ببعض ما آتيتموهن الا ان يأتين بفاحشة مبينة وعاشروهن
بالمعروف فان كرهتموهن فعسى ان تكرهوا شيئا و يجعل الله فيه خيرا كثيرا ﴾ آيت كريمه سنده
واقعدر ومأل شريفى اى مؤمن قوللرم سزه حلال اولمز كه مورثكزك نساسنى ارث طريقى اوزره
اخذ ايدوب اكراه ايله وياخود كارهات ايكن انلرى كنديكزه تزوج ايدرسز ودخى اول نسايى تزويجدن
منع ايتمكز تا كه انلره ويرديككز مهرك بعضنى انلردن الهسز وياهمهرلرى اوزره انلره خلع ايتديرهسز
مكر كه اول نسا نشوز وسوء معاشرت وعدم تعفف كبى افعال فاحشهٔ مبينه ايشليه لر ونساكز ايله
فعلده انصاف وقولده مجامله ايله معاشرت ايدك اكر نساكز صحبتندن والفتندن نفسكز كراهت
ونفرت ايدرسه مجرد كراهت نفسله انلردن مفارقت ايتمك كاهى برشيدن كراهت ايدرسز حال بو كه
الله تعالى سزك ايچون ولد صالح والفت ومحبت وصلاح دين كبى خير كثير قيلور ديمكدر اشبو
آيتده هواى نفسنه مخالف ايسه ده رجل زوجه سنى معروفله امساكك استحبابنه ارشاد وطلاقك
كراهتنه دلالت واردر (مرويدر كه زمان جاهليتده حكمة تدريجله اوامر الهيه نزولنه مبدأ
اولان اوائل اسلامده وقتا كه بر كيمسه اولوب زوجه سنى ترك ايتسه او كيمسه نك عصبه سى كلوروثوبنى
اومرأه نك اوزرينه براغوب وشمدنكرو بن بو مرأه يه احقم ديوب من بعد ديلرايسه مهر اولمايه
ياكندى تزوج ايدرو ياغيرى يه تزويج ايدوب مهرين الور و يازوجندن آكا انتقال ايدن ميرانى الندن

النجيه قدر انى تزويجدن منع ايدردى اشته حق جل وعلا حضرتلرى مسلمينى افعال مذكوره دن نهى
ايچون آيت كريمهٔ مسطوره يى انزال بيوردى بودخى مصيبته كرفتار اولان كيمسه يه تسليه وتفيه
كوچ كلان شيده اقدام محلنده ايراد اولنور وقوله تعالى ﴿ ان تمسسكم حسنة تسؤهم وان تصبكم سيئة
يفرحوا بها ﴾ بو آيت كريمه كفار ومشركينك اهل ايمانه كمال عداوت ونهايت حسدلرينى بياندر
مفهومى اى مؤمنين سزه يا اعدا كز اوزرينه غلبه ويا انلردن اخذ غنيمه ويا ناسك اسلامه دخولده تتابعى
ويا مسلمينك تعيشده وسعتى جهتلريله برحسنه ايرشسه انلر يعنى كفار اول منفعته حسد ايدرلر
واكر سزلره برسيئه ايرشسه اول سيئه هزيمت ويا ضرر ويا شدت كبى اكا شماتت ايدرلر يعنى سوينورلر
ديمكدر بو آيت كريمه دخى اعدا وحسده محسودك كدر يله ممنون وسرور يله محزون اولور برنده اوقنور
وقوله تعالى ﴿ كل نفس بما كسبت رهينة ﴾ مألى ﴿ الا اصحاب اليمين ﴾ نصيله هر نفس كافره عمل
سيئهٔ سببيله نارده محبوسه در الا اصحاب يمين نارده ذنوبلريله محبوسه دكللردر بلكه حق تعالى انلرى
مغفرت ايدر اصحاب يمين يا اطفال مسلمين ويا ملائكه ويا يوم ميثاقده آدم عليه السلامك صاغنده
اولان اهل جنت وياكتابلرى صاغلرينه ويريلانلر ويا نفسلرينه يمين اولودر ويا مسلمون مخلصون در
ديو اهل تفسير بينده اختلاف اولنمشدر وعلى قول معناى آيت هر نفس كسب ايتديكى خير وشر
ايله مأخوذه در الا اعتمادى فضل بارى تعالايه اولانلر مأخوذه دكلدر اما اول كه اعتمادى كسبنه
اوله مأخوذه در ديمكدر بودخى هركس جزاى عملنى بولور برنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ ماعلى
الرسول الا البلاغ ﴾ مفادى رسول ونبى اوزرينه واجب اولان امر الهى يى تبليغدر ديمكدر بودخى
ايلچيلك وسائر امور تسويه سيله مأموره عهده سنده اولان اقواليله صداقتله اداده لازمدر وايلچى يه
زوال يوقدر يرلرنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ كم من فئة قليلة غلبت فئة كثيرة ﴾ يعنى عسكر قليله
الله تعالينك ارادهٔ حكمى ايله جند كثيره يه غلبه ايلرديمكدر بودخى مكنلو اولان اعدايه غلبه اولنمق
نيازيله اوقنور وقوله تعالى ﴿ ماعلى المحسنين من سبيل ﴾ يعنى سباقنده اولان نصلر ايله مفهومى
جهاددن ضعف بدن ومرض وفقر جهتلريله تأخر ايدوب ينه فعلا وقولا اسلام ومسلمينه عائد
صلاحله ناصح اولان مؤمنين سالك محسنينه متخر طلردر انلر ايچون معاتبه يه طريق يوقدر ديمكدر
بودخى احسانه ترغيبده اوقنور وقوله تعالى ﴿ تحسبهم جميعا وقلوبهم شتى ﴾ سياقى اولان ﴿ ذلك
بانهم قوم لايعقلون ﴾ نصيله مفهومى حبيبم يهود ومنافقينى متفقين ومجتمعين ظن ايدرسن حال بو كه
عقائدلرى متفرقه ومقاصدلرى مختلفه اولديغندن قلوبلرى متفرقه در يعنى بينلرنده تواد يوقدر
زيرا قلبلرينك تشتتى قوالرينى ضعيف ايتمكله صلاحلرى اولان شيئى بيلمزلر ديمكدر بودخى
يوزه كوليجى منافق صفتلولر حقنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ هل جزاء الاحسان الا الاحسان ﴾
عملده احسانك جزاسى مقابله سنده انجق جنت وثواب ايله احساندر ديمكدر بودخى افعالى
تحسين اولنوب مقابله سنده احسانه مستحق كيمسه حقنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ ولا ينبئك مثل خبير ﴾
مألى سباقنده بولنان نصوص مقتضاسنجه رسول اكرم وفخر عالمه خطابا سكا بتلرك وعبدهٔ
اصنامك حالنى ودخى دنيا وآخرت احوالنى اواحوالره خبيراوله رق خبر ويرن الله سبحانه وتعالى كبى
برمخبر يوقدر زيرا امر احواله حقيقتى اوزره خبير انجق حق تعالادر ديمكدر كه قول وقائل اراسنده
تأكيدا اوقنور وقوله تعالى ﴿ ولو علم الله فيهم خيرا لاسمعهم ﴾ يعنى حقدن صم بكم اولان
كفار ومشركينك سعادتلرينى ياخود آيات قرآنيه ايله انتفاعلرينى ازلده الله تعالى بيلدى يعنى انلره
سعادت تقدير ايلسه انلره هدايتى مفهم وموجب سماع تفهيم ايله اسماع ايدردى مألنده در بودخى
اهل عناد حقلرنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ كل حزب بما لديهم فرحون ﴾ مألى قرينهٔ
سباق وسياق ايله اديان مختلفه بره متحزب بيندن هر برحزب وطائفه صددنده اولديغى دين باطلى

استحسان ايله مسرور اولورلر واني حق اعتقاد ايدرلر ديمكدر وقوله تعالى ﴿ لا يكلف الله نفسا
الا وسعها ﴾ الله تعالى هيچ بر كيمسه يه طاقتى اولميان شيئ تكليف ايتمز ديمكدر بو دخى مشقتلو
اموردن استعفا مقامنده اوقنور وقوله تعالى ﴿ قل لا يستوي الخبيث والطيب ﴾ مألى خبيث ايله طيب
مساوى دكل ايدوكنى سويله ديو جناب پيغمبره خطاب حقدر يعنى عند الله اشخاص واعمال واموالدن
جيديله رديسى برابر اولماديغنى بيان وصالح عمل ايله حلال ماله ترغيبدر وقوله تعالى ﴿ يا ايها الذين
آمنوا لم تقولون ما لا تفعلون ﴾ مفهومى اى مؤمنلر سز ايشلديككز شيئى نيچون سويلرسز ديمكدر كه
مسلمون مقدما بز اعمالك احبنى بيلدك بزانده اموال وانفسمزى بذل ايدر ايدك ديدكلرنده احد غزاسيله
مأمور اولديلر لكن غزاى مرقومده تولى واقع اولمغله اشبو آيت مقام عتابده نزول ايلدى وابن زيد
رضى الله عنه قولنجه مؤمنينه بردم ايله وعد ايتديكن وفا ايتميان منافقين حقنده نازل اولمشدر وقوله
تعالى ﴿ الم تر الى الذين يزكون انفسهم بل الله يزكى من يشاء ﴾ مفهومى كورمزميسن يعنى كوردك
و بلدك شونلرى كه كندولرين تزكيه ايدرلر انلرك كندو تزكيه لرى ايسه معتدبه دكلدر بلكه حق تعالى
ديلديكى كيمسه يى تزكيه يعنى ذنوبدن تطهير و تبرئه ايله اصلاح ايدر ديمكدر بيضاوى بيانىنجه
اهل كتاب بز الله تعالانك حاشا ابنا واحباسيوز ديديلر وعلى قول يهوددن برطاقمى چوجوقلريله
رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينه كلوب شو صبيانده كناه وارميدر ديديلر بو قدر
يوردقلرنده يهود يمين ايدەرك اشته بزده بونلر كبيز كوندز ايشلديكمز كناهلر كيجه و كيجه ده كى
كوندزده يارلغانور ديو تزكيه ايتدكلرنده آيت مسطوره حبيب اكرمه خطابا انلرى رددە نازل اولمشدر
وهر كيمسه كه مادامكه دينده برغرض صحيح ايچون اوليەرق نفسنى تزكيه وثنا ايده اومذكوره
داخل اولور بو آيت كريمه خود فروش رياكارانه تعريض مقامنده قرائت اولنور و قوله تعالى
﴿ يا ايها الذين آمنوا لا تسئلوا عن اشياء ان تبد لكم تسؤكم ﴾ مفهومى اى ايمانله متصف اولنلر
رسول اللهه بعض اشيادن سؤال ايلمك كه اول سزه اظهار اولنسه سزه غم و يرر و عاقل كندويه
غم و يرر شيئى ايشلمز ديمكدر ﴿ ولله على الناس حج البيت ﴾ آيتى نازل اولدقده سراقة بن مالك
رضى الله عنه هر سنده حج فرضميدر ديو اوچ دفعه صوردقده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم
آخر عمرده بركره فرضدر اكر بن سكا سؤالك عقبنده نعم ديسه م ايدى او يله اولوردى واكا ايسه
استطاعتكز اولمازدى امدى بو يله شيلردن صورميوب همان امرى اخذ ونهيدن اجتناب ايدك زيرا
امم سابقه نك هلاكلرى انبيالرينه كثرت سؤال واختلافلرندن اولدى مألنده خطاب بيوردىلر اشته بونك
اوزرينه نازل اولمشدر وقوله تعالى ﴿ وما تأتيهم من آية من آيات ربهم الا كانوا عنها معرضين ﴾ يعنى
هر نه وقت كه آيات الهيه دن انلره يعنى كفاره قنغى آيتى ومعجزه ودليلى كتورر ايسك يعنى ظاهر اولسه
انلر انجق اعراض ايدر اولديلر زيرا انلر اعراضه اعتياد واتك اوزرينه تمرن ايتمشلردر مألنده در
حق قبول ايتميان مكابرلر حقنده اقتباس اولنور وقوله تعالى ﴿ ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم
لكاذبون ﴾ كفار اكر نار اوزره وقوفلرندن وعذابلرينك مقدارى ظهورندن صكره تمنيلرى اوزره
دنيايه رد اولنسه لر نهى اولندقلرى كفر ومعاصى يه عودت ايدرلر ايدى زيرا انلر وعدلرنده كاذبلردر
مألنده در كه عنادلرى تجربه اولنان اشخاصك ندامتلرى حيز قبولده اولمازينده اقتباس اولنور وقوله
تعالى ﴿ اعلموا ان الله شديد العقاب وان الله غفور رحيم ﴾ بيلك كه حق سبحانه وتعالى تحقيقا
محارمنى هتك واتك اوزرينه اصرار ايدنلره عقابى شديددر واوامرينى محافظه واتك اوزرينه صبر
ايدنلره زياده مغفرت ورحمت ايديجيدر مألنده در بين الخوف والرجا بولنمغه تنبيه موقعنده اقتباس
اولنور ﴿ ولو رحمناهم وكشفنا ما بهم من ضر للجوا فى طغيانهم يعمهون ﴾ اذا ده اصرار ايدن

كفار قريش اوزره قحط ارسنى پيغمبر عليه الصلاة والسلام حق جل وعلا حضرتلرندن ديلميوب
قحط ايردكده ابو سفيان قبل اهتدائه كلوب *انشدك الله والرحم* سن عالمينه رحمت اولەرق بعث
اولندم ديورمن ديدكده رسول عليه الصلاة والسلام بلى او يله بعث اولندم بيوردىلر تكرار
بانيچون ابامزى سيف وابنامزى قحط ايله قتل وهلاك ايده يورسن دعا قيل كه حق جل وعلا بو قحطى
دفع ايده ديدى بعده دعاء نبى عليه الصلاة والسلام ايله اول قحط دفع اولوب وآيت مسطوره نزول
ايلديكه مفهومى اكر بز انلرى اسر كيوب اوغرادقلرى ضررى كيدرسك ينه انلر حقدن استكبار
ورسول الله و مؤمنينه عداوتده لج وتمادى ايدرلر ديمكدر بو آيت كريمه دخى كذلك اهل
عناد حقنده اقتباس اولنور وقوله تعالى ﴿ فذكر انما انت مذكر لست عليهم بمصيطر ﴾
حق جل وعلا اشبو آيتده پيغمبريمز عليه الصلاة والسلامه خطابا سن انلره تذكير ايله يعنى
آخرت عذابيله تخويف قيل اكر نظر وتذكر ايتمزلر ايسه مهموم اولمه سكا انجق واجب اولان
تبليغدر يوقسه انلرى جبرايله ايمانه كتورمك ايچون اوزرلرينه هنوز مأمور وغالب قلنمدك
مألنده اشبو آيت كريمه قتال امرى نازل اولمزدن مقدم نازله اولمشدر بو دخى ﴿ ما على الرسول
الا البلاغ ﴾ آيتى مقامنده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ انا وجدنا على امة وانا على آثارهم
مقتدون ﴾ مفهوم شريفى اشبو نص جليلك اولى اولان ﴿ وكذلك ما ارسلنا فى قرية من نذير
الا قال مترفوها ﴾ نظم جليلى اقتضا سنجه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمى تسليه
قوميدن اولان كفاردن صدور قول باطل كبى سندن اول هر اهل قريه و بلده كه بز انلره انذار
ايچون رسول كوندردك انلرك جبابره سى رسوللرينه بز آبامزى بر دين وطريقت اوزره بولدق
بز دخى انلرك اثرينه اتباع ايتمشزدر ديديلر سياق آيت موجبنجه دخى دعواى باطله لرينه دليل
عقلى ونقلى اولميوب جاهل ونادان اولان آبالرينه تقليد ايله احتجاج بالباطلدن عبارتدر بو دخى
باطل اولان اسكى توره دن دونميان نادان حقنده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ يا ليت بينى وبينك
بعد المشرقين فبئس القرين ﴾ بو نظم جليلك ما قبلنده اولان آيت كريمه ايله خلاصه مفهومى
بر كيمسه كه رحمن اولان حقك ذكرندن غافل اولوب اعراض ايله محسوساته فرط اشتغال وشهواته
انهماكدن رحمانى يعنى الله تعالانك ذكرندن تعامى و يا اعراض ايده وعقابندن خوف وثوابن
رجا ايتميه بز اكا بر شيطان ضم وتسليط ايدرز دنياده اول شيطان اكا قريندر آيرلماز وضلالتى
ترغيب ايدر يا خود نارده ايكيسندە بر زنجير اوريلور وشياطين عاشى ومعرض جنسنى هدايت يولندن
منع ايدر مع ذلك معرضلر كندولرين طريق مستقيم اوزره كمان ايدرلر وقتا كه اول معرض شيطان ايله
يوم قيامتده درگاه عظمتمزه كلە شيطانه نوليدى بينمز مشرق ايله مغرب اراسنجه بعيد اوليدى
سن بكا نه بد قرين اولورسين ديروندامت ايدر ديمكدر آيت كريمه ده مشرق مغربه قاعده عربيه
اوزره تغليب ايله تثنيه و بعد مشرقينه اضافت قلنمشدر بو آيت جليله منافق قريندن تبعدده
اقتباس اولنور وقوله تعالى ﴿ فلا تزكوا انفسكم هو اعلم بمن اتقى ﴾ نفسلريكزى عمل كزيده
وزيادهٔ خير ومعاصيدن طهارت ورذائلدن نقاوت ايله مدح وثنا ايلمك خالقكز اولان
حق جل وعلا سزلردن تقى ونقى اولانى واولميانى سزى صلب آدم عليه السلامدن اخراجدن
اول زياده سيله بيلور ديمكدر بو صورتده بلا غرض صحيح تزكيهٔ نفس حرمانى طالب
وكسر نفسله دامن تواضعه ياپشلمق حق تعالادن اجرى جالب اولور ديمكدر بو دخى
خودبين وريافروش اولان آدمى يه تعريض مقامنده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ كل يوم هو
فى شأن ﴾ حق تعالى قضا وقدرى اقتضا سنجه هر وقتده انواع اشخاص احداث
واحوال ناديده ابداع ايدر جمله تصرف بقدرتنده در ديمكدر (بيضاوى بيضت غرته تفسيرنده

(من شانه ان يغفرذنبا و يفرج كربا ويرفع قوما و يضع آخرين) حديث شريفنى ذكر ايتمشدركه
معنادى بارى تعالانك جلهٔ شئوننددر كه كاهى مغفرت وكرب وغمى تفريج و برقومى ترفيع
وقوم آخرى تذليل ايدر ديمكدر سبب نزولنى بيانده دخى طائفهٔ يهودك جمعه ايرته سى كوننى الله تعالى
برايش يشلمز زعملرينى ردا نازل اولمشدر ديمشدر انتهى بو آيت كريمه امور غريبه حدوثنده
تعجب يرنده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ فبأى حديث بعده يؤمنون ﴾ يعنى كفار ومشركين
معجز اولديغى ظاهر وصحيح واضحه ومعانى شريفه يى مشتمل اولان قرآن عظيم الشانه ايمان كتورميجه
قنغى كلامه ايمان ايدرلر ديمكدر بو آيت كريمه اتيان برهانده نصكره ملزم اوليان معاندينه تنبيه
يرنده قرائت اولنور وقال تعالى ﴿ وماربك بغافل عما يعملون ﴾ يعنى يامحمد سنك ربك هركسك
خير وشر عملندن ياخود ثواب وياعقابدن مستحق اولدقلرى مقداردن غافل دكلدر سن همان
مطمئن القلب اول مآلنده در بو دخى بر ظالم وعاصينك قهر وجزاسى امهال اولندقده تعجب ايله
دينله جك محلده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ واهجرهم هجرا جميلا ﴾ اشبو نظم جليلك معطوف
عليهى اولان ﴿ واصبر على مايقولون ﴾ نظميله مفهومى حبيبم كفارك سكا حرافات وكلمات
باطله دن سويلدكلرينه تفوه وتقول ايلدكلرى كلمات باطله ومخالفت وجفازينه صبر ايله وانلرى
مجانبت ومدارات ايله هجر جميل ايله هجر وترك ايله ومكافات ومجازات قيدنده اولميوب انلرى جناب
حقه حواله ايله مكافات ومجازات قيدنده اولمه سنك مرادك اوزره جناب حق انلرك حقندن كلور
ديمكدر بو دخى سفهانك استهزا ومعاندينك اذالرينه عدم تحمل ايله جزع ايدن كسانه نصيحت
يرنده قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعليها ﴾ مآلى بركيمسه
صالح عمل ايدر ايسه نفع وفائده سى نفسنه وكنديه در واكر عمل سيئ وقبيح ايده و بالى كنديه در
ديمكدر بو نظم جليل صداقته ترغيب وخيانتى ترهيده قرائت اولنور قوله تعالى ﴿ فاعتبروا يااولى
الابصار ﴾ اشبو آيت يهوددن نقض عهد ايله خائنه بردوش اولان بنو النضير احوالى بيانى
عقبنده در كه مآلى ايدى الله تعالانك امرينه بصيرتله نظر ايدنلر بنى النضيرك حاللريله متعظ اولوب
حقدن غيرى برشيئه اعتماد ايلسونلر ديمكدر كه نصحا قرائت اولنور وقوله تعالى ﴿ لمثل هذا فليعمل
العاملون ﴾ سياق نظم جليل اقتضاسنجه معناسى اهل سعادت جنته دخولنده تشكروثنا
معرضنده اشبو بزه ويريلان خلود نعمتى وامن ونجات وافره در اشبو فوزك مثلنه نيل ايچون عاملونك
عمل خير ايتملرى واجب اولور يوقسه حظوظ دنيويه ايچون عمل واجب دكلدر كه اول حظوظ
الام ايله آلوده وسريعة الانصرامدر ديهلر ديمكدر اشبو نظم كريملر اهل جنتك كلامى اولوب
حكايه حق قول اولمق وياخود بلا حكايه قول حق اولمق محتملدر بو دخى عمل خيرى ترغيبده اوقنور
بزم نائل اولديغمز بو نعمت بر فوز عظيمدر عمل خير ايله نائل اولنور بو فوز عظيمه نيل استيانلر
بونك كبى عمل ايله عمل ايتك واجب اولور يوقسه آلام سريعة الانصرام ايله آلودهٔ حظوظ
دنيويه ايله نائل اولنماز مآلنده در بو آيت كريمه دخى عمل خير اشليانلرى ذاتى مدح واخرينى ترغيب
يرنده ايراد اولنور وقوله تعالى ﴿ كل من عليها فان ﴾ وقوله تعالى ﴿ كل نفس ذائقة الموت ﴾
مفهوم نظم اول يريوزنده اولان كافهٔ ذى روح ومركبات فناپذير اولوب انجق بقا ﴿ ويبقى وجه
ربك ﴾ دلالتنجه ذات الله عزشانه يه مخصوصدر ديمك اولوب ومفهوم نص ثانى هرنفس موتى
طاديجيدر يعنى فوت اولور واولمدن خلاص يوقدر ديمكدر اشبو آيتلر تعزيه مقامنده قرائت
اولنور وقوله تعالى ﴿ افسحر هذا ام انتم لا تبصرون ﴾ سياق دلالتنجه مفهومى يعنى روز قيامتده
كفار بدكار قيد وبند ايله عنفا وقهرا جهنمه ادخال اولندقلرنده انلره تهكما واستهزاء ﴿ افسحر
هذا ام انتم لا تبصرون ﴾ دينلور يعنى دنياده قرآن عظيم الشانه اعجازى وحقيقتى كونش كبى

ظاهر ايكن سحردر و كوزيمز سحر ايله باغلندى ديو زعم ايدر ايديكز ايا بو محسوس ومشاهد بكز اولان
جهنمده باغمكز دخى سحرميدر يوقسه حسكز غلط ايدوب كورميورميسكز ديمكدر بو دخى برشيئك
حقيقتى ظاهر ايكن انكار ايدن معاندينه اوقنور ﴿ ومن الامثال من الحديث ﴾ بو ايراده
ايات قرآنيه دن لغرض صحيح امثالا اقتباس اولنان غايت بولوب اشارت اولنان احاديث نبويه به
سر آغاز وابتدار ومفاهيم شريفه سى شروحه باقيله رق قلم اسعد فقير ايله اشعار اولنمشدر
(انما الاعمال بالنيات ولكل امرئ مانوى) هر برطاعت ياخود هر برفعل مشروع اختيارى
كرك مباح و مندوب وكركسه سنت وواجب وفرض بولنماز يعنى صحيح اولماز ياخود
اعمالك كمالى بولنمز انجق نيت ايله يعنى جلب نفع ياخود دفع ضرر غرضنده موافق رأى اولنسان
شيئه قلبك انبعاث وميلى معناسنه اولان نيته حقيقة ياخود حكما مقارنتله مقبول اولور
وهر بركشى ايچون نيتنك ثمره سى حاصلدر ديمكدر (مناوى حنفى مرحوم نيت صحت عملك شرطى
اولمسنه حمل اولادر زيرا اصل بو اولمغله عمل انجق نيت ايله صحيح اولور وازالهٔ خبثده شرط
قلمديغى شروط قبيلندن اولديغيچوندر ديمشدر فليحفظ (بو حديث شريف ظاهرا عملى ريا
صورتنده اولان كيمسه يه حالنه وقوف بولنمدن طعن مناسب دكلدر برنده ذكر اولنور (نية
المؤمن خير من عمله) يقول الضايع الفقير اسعد خير لفظى اسم تفضيل اولديغى اوزره ظاهرا
مفهوم شريفى چونكه نيت عبوديت قلب وعمل عبوديت جوارح اولوب عمل قلب ابلغ وانفع اولمغله
بو معناجه مؤمنك نيتى عملندن خير اولور ديمك وتشديد ايله خيردن مخفف ومن محذوفه متعلق
اوله رق تبعيضيه اولديغى اوزره مؤمنك نيتى اعمالدن خيرلو برعملدر ديمكدر (حجة الاسلام غزالى
قدس سره نك جواهر القرآن نام كتابنده تحقيقى اوزره نيتك حقيقتى معرفت وعلمدن ناشى حاصل
اولان قدرتى باعث اراده دن عبارتدر و بو معنانك ايضاحى بويله دركه جميع اعمال وافعال انجق
قدرت واراده وعلم يعنى بلمك ووقوف شئلريله حاصله اولور يعنى اولا بلمك اراده يى تهييج ايدر
واراده دخى قدرتى باعث در وقدرت تحويل اعضاده اراده نك خادمى اولور و بونك مثالى
دخى بودركه مثلا حق تعالى وتقدس سنده اكرچه شهوت طعام خلق ايلمشدر لكن اشبو
شهوت كامنه اويوركبى راكد اولوب وقتا كه بصرك طعامى كوردكده سنده طعامه معرفت
حاصله اولور فى الحال شهوت طعام جانبنه حركت وميل ايتكله يد طعامه ممتد اولور ويدك اشبو
امتدادى يعنى طعام جانبنه اوزانمسى كنديسنده اولوب اشارت شهوته مطيعه اولان قدرت
سببيله در وشهوتك حركتى دخى طليعهٔ حواسدن مستفاد معرفتك حصوليله اولور و جناب حق
عز شانه سنده اشياء حاضرهٔ محسوسه يه راجعه شهوت خلق ايلديكى كبى لذات آجله يه راجع
سنده ميل دخى خلق ايلمشدر واول ميل دخى عقلدن حاصل معرفتك اشارت واراءه سيله حركت
ايدر واشبو ميله دخى تحريك اعضاده قدرت خدمت ايدر اشته نيت قدرتى باعث اولان ميل
جازمدن عبارتدر ايمدى وقتا كه عمل نيت باعثه ايله حاصل اولنجه عبادتك تمامى نيت وعملدن
عبارت ايكى جزدن حصول بولور ديمكدر لكن جزئينك خيرلوسى نيتدر زيرا جوارحله اولان
اعمال معتبر اولماز انجق اعتبارى قلبه تأثيرى ايچوندر تاكه قلب خيره ميل وشردن نفرت ايده
وكنديني آخرتنده سبب سعادتى اوله جق انس وعرفانه ايصال ايديجى ذكر وفكره مستعد
قيله وفى الحقيقه زمينه نهادهٔ جبين كه سجده در اندن مقصود مجرد وضع مذكور اولميوب
بلكه مراد قلبك خضوعيدر لكن قلب دخى اعمال جوارحله متأثر اولور و كذلك زكاتدن
غرض ازالهٔ مال اولميوب بلكه مقصود ازالهٔ بخلدر كه قلبك مالدن علاقه و محبتنى قطعدر
وكذلك اضحيه دن غرض لحم ودم اولميوب بلكه مراد شعائر الهيه يه تعظيم ايله قلبك تقواى

استشعار يدر و الحاصل نيت قلبك خيره ميلندن عبارتدر واو دخی محل مقصود اولان قلبده متمكندر و بو صورتده سبب كنديسندن اثری محل مقصود اولان قلبه سرايتی اراد ه اولنان عمل جوارحدن خيرلواولور ولهذا اعمال قلبك جمله سی عمل جوارحك دوننده اثرما ايله تأثير ايدر وعمل جوارح قلبك دوننده يعنی عمل قلب ايله بولنمديغی وقتده هبا اولور وكندی ايچون اثر يعنی فائدهٔ معنويهٔ مقصوده بولنماز ونه زمانكه معده يه شرب ايله واصل اوله جق دوا ايله معالجه اولنه ظاهر صدره معده يه سرايت ايتسون ديو طلا اولنان شيدن لامحاله انفعدر واو خارج بدنه معده يه سرايت غرضيله سوريلان نسنه نك تأثيری سرايت ايتديكی وقتده باطل اولور پس اشبو تحقيق ايله شفاء القلوب والابدان اولان پيغمبريمز عليه الصلاة والسلامك (نية المؤمن خير من عمله) حديث شريفنك سری بيلنور انتهی (من حسن اسلام المرء تركه مالايعنيه) اشبو حديث شريف فيوضات اليفك مأل اطيفی بشنجی بابك اواخرنده قلم اشكسته رقم اسعد فقير ايله محرردر امور ضرر و ريه سندن اولميان كردار وگفتار ايله تضييع اوقات فضائل اعمال ايدن كسانه تعريض ونصح مقامنده ذكر اولنور (اذا اتاكم كريم قوم فاكرموه) سزه بر قومك اوقومك بيننده اكثار اعظام و اكبار احترام ايتلريله معتاد اولمش رئيس مطاوعلری وفد اولهرق ياخود مطلقا كلور ايسه مجلسنی ترفيع واجزال عطيه سيله اكرام ايدك زيرا اكرامك غيريله معامله ايدن احتقار وافساد ايتمش اولور مألنده در تفصيلی شراح حديث بيان ايتشلردر بوا كرامه طعن ايدن متعصبلری تشنيع برنده ذكر اولنور (انزل الناس منازلهم) يعنی هر كسه حال وشانته كوره معامله وا كرام سيما اهل دانش وشرفا واهل تقوی وفهمی عوام كبی عد ايتيوب مالا و بدنا ولسانا زياده تعظيم ايدك ديمكدر بو حديث شريف داناو كامل وارشد وافضل سعيد وامجدك قدرينی بيلميوب تحقير وجاهل وسفيهی انلرك اوزرينه تقديم وتبشير ايدنلره تنبيها ذكر اولنور (اليد العليا خير من اليد السفلی) يعنی تصدق ايله عليا اولان دست يد سفلی يعنی سؤاله اشد احتياجله محتاج اولمدن سؤال واخذ ايدن سائلك الندن خيرلودر ديمكدر كه مألی امكانده ا و لان احسانه سعيه وضرورتسز سؤالدن احترازه تنبيهدر و بو مقامده ذكر اولنور (من مات غريبا مات شهيدا) بر غريب الديار اولهرق وفات ايدن شهيد اولديغی حالده وفات ايدر يعنی اجر شهيد ه مظهر اولور مألنده ه در كتب احاديثه مراجعت اولنه غربايه حيات ومماتلرنده اقتضا ايدن رعايته تحريضا ذكر اولنور (مطل الغنی ظلم) مألی دين حانی ادايه قدرتی اولانك تسويف و تأخيری حرام و بلكه كبيره دردیمكدر (يدالله علی الجماعة) يعنی حق تعالانك حفظی جماعت اوزرينه در يعنی سواد اعظم اهل اسلام حفظ باريد ه مقيلردر انلردن مفارقت اولنماز ديمكدر بو دخی مستبد بالرأی اولوب تفرد داعيه سنده اولنلره نصحا ذكر اولنور (الجار قبل الدار والرفيق قبل الطريق والزاد قبل الرحيل جامع صغيرده بو عبارده اوچ جملهٔ شريفه در لكن مستطرفده جملهٔ ثالثه محرر اولميوب وقبل يرنده ثم در يعنی جارسودن اجتناب ايدك وقطع سفر اوزره رفيق خصوصيچون سلوكدن اول رفيق ارايك و يول ايچون يوله زاد اماده ايدك ديمكدر واعداد زاد توكله مانع دكلدر فتدبر (الحياء شعبة من الايمان) جامع صغيرده شعبه لفظی مذكور دكلدر وحديث مذكوری مناوی حيا اصل ايمانك اسبابندن و اهل ايمانك اخلاقندندر زيرا حيا مسلمی فواحشدن منع ويروخيره حمل ايدر ديو شرح وتعليل ايلمشدر شعبه اولديغنه كوره بنه مناويدن منفهم اولديغی اوزره ايمانك اثريدر ديمكدر (المجالس بالامانات) جامع مذكورده (المجالس بالامانة الاثلاثة مجالس سفك دم حرام اوفرج اواقتطاع مال بغير حق) عبارهٔ شريفه سيدر و مألی دخی مجالس انجق حاضر بولنانلرك قولا وفعلا واقع اولان احوالی عدم افشا ايله كوزل اولور الاوچ

مجلس دكلدر كه انلرده بغير حق اراقهٔ دم وعلی وجه الزنا وطئ اوله و بغير حق مسلم وياخود ذمينك مالی اقتطاع اولنه بونلرده مستمعك كتمی جائز اولميوب بلكه مفسدتی دفعا اوزرينه كشفی واجبدر ديمكدر (كل ميسر لما خلق له) هر بر مخلوق نه ايچون مخلوق اولديسه ما خلق له كندويه مهيا وآماده در يعنی ما خلق له سنی كرك خير وكرك شر بطبعه قابلدر و هر بر انسانه كندی حرفت وصنعتی ديكرينك صنعتدن كوزل كلور مألنده در اشته اشبو معنايه بنا بحكمته تعالی صناعات تكثر ايتمشدر اكر ناس صنعت واحده يی اختيار ايتسه لر امور معطله قالورايدی وهر بری اشرف صنايعی اختيار ايتسه لر نزاعه واخلال انتظام عالمه مؤدی اولورايدی و حديث شريف مذكور ﴿ كل حزب بما لديهم فرحون ﴾ ايله ﴿ نحن قسمنا بينهم معيشتهم فی الحيوة الدنيا ورفعنا بعضهم فوق بعض درجات ﴾ نصلرينی فی الحقيقه مفسردر بو حديث شريف دخی بر امره قابليتی اولميان شخصه اول امری تكليف بی فائده اولديغی بيان موقعنده ذكر اولنور (اطلبوا الخير عند حسان الوجوه) خيری كوزل يوزلی كيمسه لردن طلب ايدك يعنی خيری وجوه طلاقهٔ مستبشره اصحابندن امل ايدك ديمكدر زيرا حسن صورت حسن سيرته دال و خلق ايله خلق افضلری يدلرنده اولان تناسب شاهد مقالدر (بعض محققين طلب حاجت عندنده كلوح وتعبس ايله وجهنی قبيح ايدنلردن خير مأمول اولمماز ايله شرح ايتمشدر فتدبر و بر روايتده الخير دنصكره والمعروف دخی واردر فلله در قائله * له حاجب من كل امر يشينه * وليس له عن طالب العرف حاجب * (اياك و ما يعتذر منه) يعنی مأل ونتيجه سنده كنديدن اعتذار اولنور افعال واخباردن مجانبت وحذر ايله ديمكدر بو دخی عاقبت انديشلكی ثنا مقامنده ايراد اولنور (الوحدة خير من الجليس السوء) جامع صغيرده حديث شريف مذكوره (والجليس الصالح خير من الوحدة و املاء الخير خير من السكوت و السكوت خير من املاء الشر) جمله لری معطوفه اولهرق مسطوردر (استعينوا علی الحوائج بالكتمان) جامع صغيرده (استعينوا علی انجاح حوائجكم بالكتمان فان كل ذی نعمة محسود) عبارهٔ سنده مسطوردر ومألی دخی سز جلب نفع ودفع ضرر ضمنلرنده اولان حاجتلريكزك بتمسی اوزره اعانهٔ حق تعالايه اكتفاء و قلبی ماسواسنه ميلدن صيانت و تمام حاجتدن اول طويبده تعطيلنه جالبشه جق حاسددن تحذرا كتمان ايله اولك يعنی افشا ايتميك زيرا هر متنعم محسوددر نعمتی كسند بكزه وحاسده اشغا قاكتم ايدك ديمكدر و اشبو حديث تحدث نعمتله امره منافی دكلدر زيرا تحدث نعمت حصولندنصكره اولور اولوقتده ايسه حسد ايچون تأثير يوقدر (الندم توبة) يعنی كناهدن ندامت و پشيمانلق توبه يعنی رجوعدر زيرا ندامت جوارحك متبوعی اولان قلبه متعلق اولمغله اركان توبه نك معظمی اولور وهر باركه قلب نادم اولدقده معاصيدن رجوع ايدر وانك رجوعيله دخی جوارح رجوع ايدر (دع ما يريبك الی ما لا يريبك) جامع صغيرده (دع ما يريبك الی ما لا يريبك فان الصدق منجی) ودخی (دع ما يريبك الی ما لا يريبك فان الصدق طمانينة وان الكذب ريبة) روايتلری اوزره مسطوردر وما يريبك يانك ضمی ايله واكثر اولهرق فتحی ايله روايتلر واردر اربعين شرحنده مولی علی القاری فتح افصح واشهردر ديمشدر ومفهوملری كندوسنده حسن ياخود قبيح و يا حلال و يا حرام ميدر ديو شك اولنه جق نسنه يی ترك ايدوب اول وجهله شك اولنميه جق شيئه عدول ايله ومنقلب اول زيرا طوغرولق هرنقدر كندوسنده هلاك كان اولنور ايسه ده منجيدر وروايت ثانيه جه زيرا قلب صدقه اطمينان ايدر وساكن اولورو كذب ايله مضطرب اولور ديمكدر (انصر اخاك ظالما اومظلوما) (قلت جامع صغيرده (انصر اخاك ظالما اومظلوما قيل كيف انصره ظالما قال تحجزه عن الظلم فان ذلك

نصره) حدیثی ایله معناسی مذکورده دیکر حدیث شریف دخی مسطوردر انصر برنده
(اعن) روایتی دخی واردر مآل شریفی مسلم قرنداشکه ظلمدن منع ایله ومظلومه ظالمدن
تخلیص ایله اعانه و یاردم ایله‌ك دیمکدر (انتظار الفرج بالصبر عبادة) مکاره واکدارده حق جل
وعلادن فرج وکشایش ظهورینه صبر ومخلوقه شکایتی ترك عبادتدر مآلنده‌در (انما الاعمال
بخواتیمها) یعنی عمل سابق غیرمعتبردر ومعتبر اولان انجق حال خاتمه‌ده اولان عمللردر اشبو حدیث
شریف جامع صغیرده حرف عاطفه یعنی (وانما الخ) عباره سنده (ان الرجل الخ) حدیثی
اوزرینه ضم اولنمشدر تفصیلنه اطلاع اراده اولنورایسه جامع صغیر شرحلرینه مراجعت اولنه
بوحدیث شریف دخی نعوذ بالله تعالی مصیبت ومضرته کرفتار اولنلره تسلیه اوله‌رق ذکر
اولنور (انما الاعمال بالخواتیم) یعنی اعمالك عامل وفاعلنك امری نه ایله ختم ونهایت بولور ایسه
اعتبار اکادر زیرا بعض کافر متعنت واردر که آخر عمرنده مسلم اولوب سعادتله مختوم اولور و بعض
متعبد واردر که نعوذ بالله تعالی آخر وقتده ایمان سلب اولنوب شقاوتله سلامتدن محروم اولور
بوحدیث صحیح دخی طالح وفاسقك ظاهر حالنه باقیلوب علی الاطلاق ذم وقدحی التزام اولنمامق
محلنده ذکر اولنور (کاد الفقر ان یکون کفرا) یعنی مصارف ضروریه‌دن تهی دستلك وتدارك قوت
اضطراریدن عجز نعوذ بالله تعالی کفره ایقاعه مقارب اولور دیمکدر زیرا عدم وجدان اقوات
نعوذ بالله تعالی بعضا حسب البشریه حقه اعتراضه مؤدی وحسناتی محو ایدن حسد اغنیایی
موجب اولور لکن فقر واضطرار حال جانب حقه توجهی وتذللی مستوجب اولمغله انبیا علیه
السلام واولیا وصلحانك مطلوبی وانلرك دونده بولنسان اهل غفلتك منفوریدر زیرا شدید
التحمل مولم برحالدر واشبو حدیثده اکرچه مالی ثنایه اشارت واردر لکن مال اهل وعیاله
اسراف وتقتیر بولنمامق اوزره صرف وهرذی حقك حقنی اعطا کبی وجوه لایقه سنه اعطا
اولنمق شرطیله ثنادر ﴿ الفصل الثانی فی امثال العرب ﴾ *ان من البیان لسحرا*
فصیح و بلیغ سنابشده زبانزد بلغا صحاح بخاریدن مشارقده شعشعه پیرا برحدیث صحت
تحدیثدر صاحب مستطرف سزاوار اولندیغی اوزره عنوان امثال حکم اشتمال عرب عربا
و بووضعله نطق وحی آرای قائل (انا افصح من نطق بالضاد) صلوات الله وسلامه علیه
ماقرئت النعوت والبردة و بانت سعاد *اقوال بلغانك غایت قصواسنده ایدوکنی ایما قلمشدر لله دره
ومفهوم حکم مآلی ابن ملك بیانجه بیانك بعضیسی قلوبك میلنده ومثلی اثباندن تجرده
سحر مثابه سنده دراشته بیانك بوکونه سی طرف حقه صرف اولنور ایسه ممدوح وسوی باطله
سوق بلور ایسه مذموم ومقدوحدر وعلی قول مثابهٔ مذکوره ده بیاندن مراد ﴿ وآتیناه الحکم
صبیا ﴾ نصیله ﴿ فوهب لی ربی حکما ﴾ آیتنده اولوب ایکی حکمك دخی تفسیری اولان
حکمتدر اشبو حکمتك اصلی منع معناسنه‌در و بعضیلراندن مقصود جهل وسفهی منع ایدن کلام
نافعدر دیدیلر که شعرانك ناس انتفاع ایده‌جکاری ثناء حق عزوجل وثناء رسول مبجل یعنی مناجات
ونعوت ونصایحدن و بونلك کبی تزکیه وتربیهٔ نفس واخلاقی مستوجبه نظم ایلدکاری اشعاردر که
بونلرك جمله سی حسن وکندوسنده کلام قبیح اولان مذموم ومستهجندر (قلت) طوغروسی
حکما قدیما وحدیثا حکمانك قضیهٔ شعریه نفسه خطابیاتدن زیاده مأثره درکه انکله تهذیب
اخلاق وتدبیر امور اولنور دیدکلری دهان توفیق ودرایتدن صدور ایتمش برقول اولدیغی اشبو
حدیث ایله تبین ایتمشدر خذ الحکمة فتبصر (وشارح مشارق مشار الیه ابن ملك قدس الله سره
مادار الفلك عهد سعادتده سفارتله جانب قحطاندن خاکپای رسالتپناهه ایکی رجل

کلوب محسنات الفاظ ایله بلیغانه متکلم وثناخوان اولدقلرنده استماع ایدنلر بیان بلیغلرندن تعجب
وتحسین ایلدکلرنده علیه الصلاة والسلام افندیمز حدیث شریف مذکوری بیورمشلردر دیو
سبب ورودینی ذکر ایدر وجامع صغیرده سنن ابی داود ایله مسند امام احمد ابن حنبلدن ناقلا
برروایتده (ان من البیان سحرا وان من الشعر حکما) دخی وارد اولمشدر مناوی محقق شرح
صغیرنده دیرکه حکم لفظی حانك کسری وکافك فتحیله حکمتك جمعیدر وحکمت دخی بومقامده
واقعه مطابق وحقه موافق اولان قول صادق دیمکدر بوصورتده غرور دنیادن تحذیری وذم
میل دنیایی مشتمل مواعظ ونصایحی حاوی اولان شعرك حسن وممدوح اولمسی لازم کلور حتی ان
مشدده ایله اتیان مطلقا شعری کریه کورنلری رد ایچوندر که علیه الصلوة والسلام افندیمز شعره
وبیانه داخل اولان من حرفیله حسنی حسن وقبیحی قبیح اولدیغنه اشارت بیورمشلردر فلتحفظ
وکن من المنصفین انتهی *ان الجواد قد یعثر* و بعض نسخه ده قد یکبو * وقع اولمشدر
معنالری بوکرك آت بعض کره سورچر دیمکدر بومثل ارباب کمالك خطاسی ظهورنده سوق اولنور (ع)
*ان البلاء موکل بالمنطق * امثال میدانیده بیان اولندیغی اوزره بونی ابتدا تکلم ایدن ابو بکر
الصدیق رضی الله تعالی عنهمدر یعنی آفت و بلا نطق وکلامه مفوض وموکلدر یعنی کوتی سوز
صاحبنی بلایه اوغرادر دیمکدر فی الحقیقه لسانك جرمی صغیر ایسه ده جرمی کبیردر بعض
سوزی سببیله قضایه اوغرایانلر حقلرنده ضرب اولنور * انف فی السماء واست فی الماء * بورون
هواده ومقعد صوده دیمکدر که اسباب کبردن برنسنه‌یه مالك دکل ایکن تکبر ایدن اشخاص
حقلرنده استعمال اولنور *ان الذلیل الذی لیس له عضد* ذلیل وعاجز بازوسی یعنی معین وظهیری
اولمیان کیمسه‌در دیمکدر که معینی اولمیان کیمسه‌لره تأسف مقامنده ذکر اولنور *ای الرجل المهذب*
قصورسز کیمسه وارمیدر دیمکدر که احباب و یارانندن شکایت ایدنلره تسلیه مقامنده ذکر اولنور
ان اخا الهیجاء من یسعی معك ومن یضر نفسه لینفعك * منظومدر یعنی که تحقیق سنك
جنکده وشدت کوننده ارقه داشك سنکله سعی ایدوب سکا خذلان ویرمیان ودوست حقیقی سنك
نفعك ایچون نفسنی مضرته القا ایدندر دیمکدر که ایودوست کوتو کونده بلا اولور معنالرنده استعمال
اولنور *ایاك اعنی واسمعی یا جارة * مصراعدر یعنی خطابم سکادر قومشوم سن ایشت دیمکدر که
بومعنی لسانمزده قزم سکا سویلرم کلینم سن ایشت دیمکله تعبیر اولنور سو یلدیکی کلامله
مخاطبنك غیری به تعریض مراد ایدن کیمسه حقنده ایراد اولنور * ان لم یکن وفاق ففراق *
خلاف مشرب حرکت ایدن کیمسه‌دن افتراق لازمدر مآلنده‌در که حقوقه خلل تطرق ایله
وفاق شقاقه مبدل اولدقده ضرب اولنور * انك لا تجنی من الشوك العنب * یعنی سن دیکندن
اوزم دوشیره مزسن دیمکدر بخیل ودنی کیمسه‌دن خیرامید ایدنه یأس حاصلدر مقامنده قوللنیلور
*اذا جاء القضاء ضاق الفضاء * قضا و بلا یاقلشنجه یعنی کلنجه صحرا طار اولور یعنی
قاچلمازدیمکدر که تسلیة ذکر اولنور (ع)ان المناکح خیرها الابکار* مصراع آزاده‌در یعنی نکاح
وازدواجده خیراولان ابکار ایله ازدواجدر دیمکدر که اولنمك مراد ایدن کیمسه‌یه توصیهٔ ایراد
اولنور *اذا کنت ناطحا فناطح بذات القرون* نطح بوینوزلی حیوان بوینوز ایله اورمق معناسنه
درکه طوقشمق ایله تعبیر اولنور معناسی مثل طوقوشیجی اولدیغك وقتده بوینوزلی ایله طوقش دیمکدر
یعنی مرد ایسك اقرانکله مقابله ایله یوقسه عجزه‌یه طوقنمه اول مردلك دکلدر دیمکدر * ایاك
ان تضرب لسانك علی عنقك * طویل اللسان اولوب بلا تفکر هر یرده ملایم ناملایم کلامدن
لسانکی حفظ ایله دیمك مآلنده‌در یاخود هلاکی مستتبع اولان کلامی سو یلمه دیمکدر مکثر کیمسه‌یه
طعنا ضرب اولنور *آفة المروءة خلف الموعد * یعنی مروت وانسانیتك آفتی وعدینه خلف ایلمکدر

دیمکدر * اذا اتاك احد الخصمين وقد فقئت عينه فلا تقض له حتى يأتيك خصمه فلعله قد فقئت
عيناه * يعنى خصميندن برى كوزيمى چيقاردى دعواسيله سكا كلور ايسه انك خصمى
كلدكجه حكم ايتمه جائزكه بركوزى چيقان خصمنك ايكى كوزينى چيقارمش اوله ديمكدر
حقيقت حالى تفتيشده ضرب مثلدر * الناس اخوان وشتى فى الشيم * بو دخى مصراع آزاده در
يعنى بنى آدم خلقتده مساويلردر لكن طبايع جهتيله انواع اولوب متفاوت اولورلر بو مثلدن
تركيده انسانك صويى بر و خويى باشقه دار ايله تعبير اولنور * بلغ السيل الزبى * زبى
يوكسك يرده اولان چقور معناسنه اولان زبيه نك جمعيدر يعنى سل صويى تپه ده اولان چقوره
اولاشدى ديمكدركه برشر نهايتنه بالغ اولدقده ضرب اولنور * ترك الذنب ايسر من طلب التوبة *
يعنى ذنب وكناهى ترك توبه وندامتدن سهولتليدر ديمكدركه اعتذارى قبول اولنميه جق شيدن ترهيده
قوللنيلور * اشتدى ازمة تنفرجى * منفرجه قصيده سنك بيت اولينك مصراع اوليدر يعنى اى
شدت شدتده كال ايركه فرج بوله سن ديمكدر زيرا الكمال دايل الزوال اقتضاسنجه عقب شدتده
ظهور فرج مقرردر بو دخى شدتك عاقبتى فرجدر يرنده تسلية ذكر اولنور ولسانمزده بو معنادن
برطارلغك بر بوللغى اولور ايله تعبير اولنور * اتبع السيئة الحسنة تمحها * برمقتضاى بشريت برسيئه
ارتكاب اولنور ايسه اكا حسنه يى تابع قيل يعنى ارقه سى صره ثوابى يتشدرتا كه سيئه يى محوايده سن
مألنده در اشبو كلام منيف جامع صغيرده مضبوط (اتق الله حيث ما كنت واتبع السيئة الحسنة تمحها
وخالق الناس بخلق حسن) حديثنده بروجه محرر داخلدر ومألى دخى مناوى بيانجه حق جل
وعلادن امر ينه امتثال ونهيندن اجتناب ايله قنغى زمانده وقنغى مكانده بولنور ايسك خوف ايله
خالى دخى اولور ايسك زيرا حق عزشانه ﴿ واتقوا الله ان الله كان عليكم رقيبا ﴾ بيورمشدركه
سنك حالكه لامحاله مطلعدر وسندن جمهور علماء اعلامك تخصيصى كرك صغيره وكرك عموم خبرك
شهادتى وبعض اعلامك قولى اوزره كبيره اولسون صادر اولان سيئه يه صلاة نوافل وصدقه
واستغفار وقربا تدن سائر اعمالى تابع وتعقيب قيل كه صحيفه ٔ كاتبينده مثبته اولان سيئه يى
محوايده سن زيرا مرض ضديله معالجه اولوب وسيئات دخى حسنات ايله اذهاب اولنور
وناس ايله طلاقت وجه وخفض جانب وتلطف وايناس كبى مجاملات ايله معامله ايله زيرا اشبو
مذكوراتى اجرا ايدنلر حقلرنده دنياده فلاح وآخرتده نجاته فوز ونجاح مرجو ومأمولدر ديمكدر
بو كلامك حديث شريف اولمسيله بعض علماء قائل اولديلر * اتق شر من احسنت اليه
* اكرام واحسان ايلديكك كيمسه نك شر وضررندن حذر واتقا ايله ديمكدر اكرام
وانعام اولنان كيمسه دن ضرر كورلدكده سويلنور بعض اهل عرفان بو كلامى احسان اولنان
شخص غيرموفق شريرايسه قيديله تأويل ايتمشدر وبعض دخى ديديكه بو مثل كلام كبارندندر
ومعناسى ﴿ هل جزاء الاحسان الا الاحسان ﴾ ايله ﴿ ان احسنتم احسنتم لانفسكم ﴾
نصى منطوقنجه ذات احساندن شركلمز يعنى عندالله ضايع اولماز احسان مقابلنده شرندن خوف
وخشيت اولنان انسانك زياده محبوبى اولوب دائما استديكى مستلذاتى ويرديكى كندو نفسيدركه
اذا خلى وطبعه انسانى دارينده بلايه اوغرادن اودر بو صورتده مثل مزبورده واقع اولان
من دن مراد نفسدركه نفسك شر وضررندن حذر واتقايه تنبيهدر اشته محسنك تزكيه اولنميان
كندو نفسى اولسون وكركسه كرم ايلديكى كيمسه نك كذلك دست مرشد ايله سياستٔ تربيه بيان
نفسى اولسون چونكه جبلتى اوزره متكبر اولديغندن دائما حاكم بولنوب براحدك زير حكومتده
قالمامغى استر لكن احسان سببيله محسنك محكوم ومحجوبى بولنه جغندن حسب الكبر اكا غالب
كلمكه چاليلوب اظهار شر ايدر ولهذا انك شرندن احتراز لازم كلور واحترازه باب دخى سلوك

(وعبادت)

وعبادات ربالاربابدر حتى بعض حكما بو معناده حرام على النفس الخبيثة ان تخرج من الدنيا حتى تسى
الى من احسن اليها * ديمشدر نعوذ بالله تعالى من شرور انفسنا ومن سيئات اعمالنا * اجع كلبك يتبعك *
يعنى كلبكى آج قويكه سكا تابع اوله ديمكدركه ناشايانه حوصله سندن زياده يوز ويرلمامكه تنبيه
يرنده ذكر اولنور * حافظ على الصديق ولو فى الحريق * يعنى صديق ومحبكى محافظه ايله
كوزت سن وياخود اول يانغنده اولسه ده يعنى كوجك تمز ايسه ده كه مقصود محافظه سنى تأكيددر
عهده وفايى ترغيبده قوللنيلور * الخيل اعرف بفرسانها * يعنى آت بينجيسنى طانور راكب اولان
اهل ايسه اتنده مخالفت ايتميوب ديزكينه تابع اولور ديمكدركه ايشى اربابنه اصمارلمقده ضرب اولنور
رمتنى بدائها وانسلت * يعنى كنديده اولان عيبى بكا اتدى وكندى راحت ايتدى ديمك مألنده دركه
متصف اولديغى عيبى آخره اسناد ايدن حقنده ايراد اولنور * رب اكلة تمنع اكلات * يعنى نيجه
كره برلقمه لقمات كثيره يه مانعدر يعنى ازطمع چوق شيئك فوتنه باعث اولور ديمكدر ولسانمزده
بو معنى ازطمع چوق زيان كتورر ايله تعبير اولنور * استراح من لا عقل له * عقلى اولميان راحت
ايدر ديمكدر مقصود مدار تكليف اولان عقل صاحبى البته معاش ومعاد امورلرى ضمننده قلبا وقالبا
ايشده در ايش ايسه زحمتدر وبو زحمت كار عقلدر فتدبر * رب رمية من غير رام * چوق رمى
وآتمق واركه اتى رامى يوقدر ديمكدركه مأمول اولميان كيمسه دن قصدا برأى صواب وياخود
يرندن كيفما اتفق برفعل مستطاب بروزنده ضرب مثلدر * الرباح مع السماح * يعنى ربح مسامحت
ايله در يعنى جومردلك بركت ايراث ايدر ياخود غلبه يه باديدر ديمكدر (رب اخ لم تلده امك * يعنى
بعض قرداش واردركه انى اناك طغورمامشدر يعنى محبت ومودت سببيله احباب قرنداشدن ايلرودر
ديمكدركه لسانمزده * محب صادق يكدر كشينك اقرباسندن * مصرعيله تعبير اولنور * رب طمع
ادنى الى عطب * چوق كره حرص وطمع انسانى هلاكه القا ايدر ديمكدر زيرا احتمال فائده برله
نفسى مضرتندن اغماض ايله تهلكه يه القايه سبب فى الحقيقه طمعدر فلا تغفل وبعض نسخه ده
ادنى الى عطب دوشمشدركه ادنى قريب معناسنه در * ربما كان السكوت جوابا * يعنى بعض
كره سكوت جواب اولور ديمكدر بو مثل شول ذات حقنده دينوركه عظم شانى اولديغندن
سؤالنه ويريله جك جوابده خشم ايده جكى ملحوظ اوله ياخود مثل مذكور بر نامناسب كلام
سويلنلدكده سكوت اولنمق سؤالى غير مناسب اولديغنه تنبيها ايراد اولنور فتدبر * رب ملوم
لا ذنب له * چوق ملوم ومذموم واردركه نفس الامرده بى كناهدر وبى جرمدر ديمكدر بو كلام
بى جرم وكناه اولان كيمسه يه افترا وافك سببيله لوم وتوبيخ وتكدير اولندقده ايراد اولنور
امثال ميدانيده مذكوردركه بررجل كبار عربدن احنف بن قيس مجلسنده قيماق وخرمايى ذم
ايتدكده احنف مثل مذكورى ذكر ايتمشدر * رب عين انم من لسان * چوق چشم وعين واردركه
ضميرنده اولان معنايى ادا وافاده ده لساندن انم وافصحدر ديمكدر يعنى عربك * البغض يبديه لك
العينان * قوللرى معناسنجه قول هرنقدر فؤادده اولان مقصودى افاده يه واسطه ايسه ده
حال عين وافادهٔ چشم كبى دكلدر زيرا خلافنى جزمله بر كلام منافقانه سويلنور لكن چشم حب
وبغضنى بهرحال اظهار ايدر * زوج من عود خير من قعود * يعنى خانه ده يالكزوك اوطورمقدن
آغاجدن اولسه دخى جفت ايله اوتورمق خير اولور ديمكدر * سبق السيف العذل * يعنى سيف لومى
سبق ايتدى ديمكدركه انتقام واخذ ثارده ملامته باقلمز ديمكدر بونك مضرب وحكايه سنى الحديث
ذو شجون مثلنده ميدانى ذكر ايتمشدر * سبك من بلغك * يعنى سكا تبليغ ايدن سب ايلدى يعنى
غيابكده برشخصك سكا شتمنى خبر ويرن شاتمك حكمنده در ديمكدر بو كلام منافق قدحده ضرب
مثلدر * الشباب سحابة صيف عن قليل تقشع * كنجلك يازموسمنك بلودى كبيدر فى الحال طاغيلور
ديمكدر * شر ايام الديك يوم تغسل رجلاه * خروسك شرلى كونى اياقلرينك يقانديغى كوندر ديمكدر

زيرا اياقلرينك بيقا نمسى ذبح اولنوب طبخه آماده قلنمسندن كنايه‌در * طاعة النساء ندامة * عورته اطاعتك غايتى ندامتدر ديمكدر رأى نسا ايله عمل مناسب اولماديغنه تنبيها ذكر اولنور * اطلب تظفر * مرامكى طلب ايله كه ظفر ياب اوله سن ديمكدر بو كلام طلب مرامه حث واغراده قوللانيلور * ظاهر العتاب خير من باطن الحقد * جنايت ايدنلره ظاهرده عتاب ودرونده قلان حقد وغضبدن خيرلودر ديمكدر زيرا عتابك تأثيرى اونوديلور اما حقد درونده قالور حتى بومعنايى عربك (ع) ويبقى الود ما بقى العتاب * قوللرى تأييد ايدر * الظلم مرتعه وخيم * ظلم وتعدينك عاقبتى وخيم وكوتيدر ديمكدر * عند النطاح يغلب الكبش الاجم * طقوشمق عندنده بويوزسز قوچ مغلوب اولور ديمكدر بو كلام ذى رتبه و ثروت ايله عجزه نك منافسه ومخاصمه سنده ضرب مثلدر * العبد يضرب بالعصا والحر تكفيه الملامة * عبد حين جنايتنده تزييد ايچون عصا ايله ضرب اولنور حر واصيل اولان پاك نژاد اشارتله متأدب اولور ديمكدر بو كلام تعزير وتكديرده هركس قدر ودرجه سنه كوره اولنمق ده ضرب مثلدر * اعقلها وتوكل * ناقه‌یى وقاطرى بغله وحقنده توكل ايله بو كلام مهما امكن تشبث اسباب ظاهره مانع توكل اولماديغنه ضرب مثلدر * العتاب قبل العقاب * يعنى توبيخ وعتاب تعزير وعقابدن مقدمدر يعنى اول اولمق كركدر يعنى خادم برنسنه يى تلف ايتدكده عقاب اولنسه تلف پذير اولان نسنه عقابدن ناشى اعاده اولنمز بلكه اول امرده تنبيه اولنمق اولادر ديمكدر * عند الامتحان يكرم المرء او يهان * تجربه وامتحان عندنده كشى يا اكرام ويا اهانت اولنور بو دخى برمدعى دعواى معرفت ايتدكده ايراد اولنور * عند النازلة تعرف اخاك * بلا ومصائب وقتنده اخ صديق ومحب شفيق معلوم اولور بو دخى رفاه حال واعتبار واقبال وقتنده اظهار صداقت ايدوب حال ابتلا وادبارده مفارق احباب ويار اولانلر ذمنده ضرب مثلدر * فى القمر ضياء والشمس اضوء منه * قمرده نور وضيا وار ايسه‌ده شمسك نور وضياسى اندن اكثردر ديمكدر بو دخى برنسنه‌یى مثلنه وجنسنه تفضيل وترجيحده ايراد اولنور * القول ما قالت حذام * بو كلام بر بيتك مصرع ثانيسندن جزءدر بيتك تمامى * اذا قالت حذام فصدقوها * فان القول ما قالت حذام * بيتك معناسى حذام ايله مسماة اولان خاتون برسوز سويلديكى وقت انى تصديق ايدك زيرا اعتماده شايان سوز حذامك ديديكيدر ديمكدر مثل مذكور صدق ودرايتله متصف ذاتك خبرو رأيى انكار اولنماز يرنده ايراد اولنور (ع) * لقد اسمعت لو ناديت حيا * اكرچه حى اولوب سوزه اكلامق شانندن اولان كيمسه‌يه ندا ايتسك ايدى دكله‌در ايدك ديمكدر بومثل نصيحت اولنوب قبول وتفهم ايتميان كيمسه حقنده ضرب اولنور ومثل مذكور بربيتك مصرع اولى اولوب * ولكن لا حياة لمن تنادى * مصرع ثانيسيدر كه معناسى لكن ندا ايتديكك شخص حيات معنويه ايله متصف دكلدر يعنى احمقدر ديمكدر * كل فتاة بابيها معجبة * مصراع آزاده در هر فتيه يعنى هركس باباسيله معجبه ومفتخره‌در ديمكدر كه ابا واجداد وقبيله‌سيله تفاخر ايدن كيمسه حقنده ضرب اولنور * كاد العروس ان يكون اميرا * عروس كلين وكوكى‌يه اطلاق اولنور بو مقامده مراد ايكنجى معنادر يعنى زفاف اولان كيمسه امير وكبير اولمغه يقين اولور ديمكدر كه وقت سروردر لكن * فرح شهر ترح دهر * قضيه سى اونوديلمه * كل كلب ببابه نباح * مصراع آزاده در هر كوپك كندى قپوسنده اورر ديمكدر كه قوللنيله جق برازيرلرى وار در مستغنى بياندر * كثرة العتاب توجب البغضاء * عتاب وتكديرده كثرت ووفرت بغض وعداوتى ايجاب ايدر ديمكدر ناسى تكدير وتوبيخ وعتابى اعتياد ايدنلر حقنده تنبيها ضرب مثلدر * اكثر مصارع العقول تحت بروق المطامع * يعنى اكثر عقلاك دوشه‌جك يرى طمع شمشكلرينك آلتنده در ديمكدر * الكلام ذكر والجواب

انثى * يعنى كلام اركك وجواب ديشى منزله سنده در ديمكدر كه فحواسى سؤاله موافق جواب اولمليدر كه مقصود نتيجه پذير اولوب * ولابد من النتاج عند الازدواج * فائده سى حاصل اوله ياخود جوابى طاتليجه وتعظيمليجه افاده ايده كه سائل عناد ايتميه مآلنده در ولكل وجهه * كل اناء بترشح بما فيه * يعنى هر برظرف درونده اولان شيئى طشره‌یه ويرر ديمكدر ايولردن ايلك وكوتولردن كتلك صادر اولور دينه‌جك يرده ايراد اولنور * كل اناء ينضح بما * فيه دخى روايت اولنمشدر * كما تزرع تحصد * اكديكك نه ايسه آنى بيچرسن ديمكدر ايتديكك بولكه كاوردينه‌جك يرده ايراد اولنور وفارسيده هرچه كارى بدروى ايله تعبير ايدرلر * كل امرئ فى بيته صبى * هركس خانه سنده چوجقدر يعنى طشره‌ده اولان حشمت ووقارى تركله خانه سنده معاشرت وملاطفه ايدر ديمكدر كه هركس بيتنده بى پروادر دينه‌جك يرده ايراد اولنور * كلب جوال خير من اسد رابط * كزن كلب باغلو ارسلاندن يكدر ديمكدر كه لسانمزده كزن دلكو يتان ارسلاندن يكدر ايله تعبير ايدرلر بو مثل تنبل اولان كيمسه‌يه تعريضا ايراد اولنور (ع) لقد ذل من بالت عليه الثعالب * يعنى ديلكولر اوزرينه بول ايدن تحقيق ذليل اولدى ديمكدر روايت اولنديكه بو مثلك اصلى هنكام جاهلانده عربدن بررجل بربوته طپار ايدى بركون بر ديلكو كلوب معبود باطلى اولان بوته بول ايتدكده همان * ارب يبول الثعلبان برأسه * لقد ذل من بالت عليه الثعالب * بيتنى نظم ايدوب بوندن نفرت ومتوجه رب عزت اولمشدر * ليس الخبر كالمعاينة * آخردن اشيديلان كوريلان كبى دكلدر زيرا خبرك طوغرى ويلان اولمغه احتمالى واردر ديمكدر قول مجرد ايله عمل ايتميوب تفتيش اولنمغه تنبيه يرنده ايراد اولنور ومثل شريفى ابتدا تكلم بيورن عليه الصلاة والسلام افنديمز اولديغى مرويدر وفارسيده بوندن * شنيدن كى بود مانند ديدن * ايله تعبير ايدرلر * لكل صارم نبوة ولكل فرس كبوة * هر برسيف قاطع ايچون بعض كره تخلف ايدوب كسمه‌مك وهر بريوركك آت ايچون بعض وقتده سورچه واردر ديمكدر فقره ثانيه كلام حكما مطلبنده دخى سبقت ايتمشدر * لكل قادم دهشة * وفى نسخة * لكل داخل دهشة * دريعنى برمجلسه وبلده‌يه ابتدا قدوم ايدوب داخل اولان كيمسه‌ده حيرت واردر ديمكدر (ع) لعل له عذر وانت تلوم * سن لوم وقدح ايدرسن مأمولكه برعذرى اوله ديمكدر مصرع اولى * تأن ولا تعجل بلومك صاحبا * در بو كلام حقيقت حالى فهم وادراكدن غافل اولوبده يعنى تحقيقدن اول خلقى ذم وقدح ايدنلره جوابده ضرب مثلدر كوريلان نسخده تلوم در لكن وزنا ضميرايله تلومه اولمليدر * لكل ساقطة لاقطة * هر دوشن شى ايچون برقالدريجى واردر * لكل مقام مقال * هر مجلس ومقام ايچون مقال وكلام مناسب واردر ديمكدر بو كلام كرك فعلى وكرك قولى محل وموضعنك غيريده اجرا ايدنلره تنبيها ايراد اولنور مثل مذكورى درجله ابن اعرابى نام شاعر مشهور * نحن على هداك المليك * فان لكل مقام مقال * بيتنى نظم ايتمشدر كه معناسى سن بكا احسان ايله همان رب مليكك هدايتنده اوله سن تاكه بن دخى حسن فعلك ايله هر برمحلده سنى ذكر ايده‌يم ديمك كبيدر لكن بو معناده جزالت وارميدر ياخود معناسى باشقه كونه ميدر محول طبع سليمدر * لسان من رطب ويد من خشب * تازه خرمادن برلسان يعنى طاتلى ويومشاق واغاجدن برال يعنى قاتيكه قولى كوزل وفعلى چركين خلاصه قولى فعلنه اويماز ديمكدر اومقوله‌لرده قوللنيلور * ملاذ ومطرمذ * طرمذه دحرجه وزننده سوزى سويلوب ايشلامكه ديرلركه مطرمذ بروزن مدحرج (ع) لاف اوروب اشلمين شخصه دينور * ومآل مثل فلان بومقوله مرجعدر ديمكدر * لكل غد طعام * هر صباحك برطعامى واردر ديمكدر حق تعالانك فضلنه توكلده ضرب اولنور * لكل دهر رجال * هر زمانك رجالى واردر ديمكدر كه زمان زمانه قياس اولنماز

* لاعطر بعد عروس * مثل مزبور * لامخبأ لعطر بعد عروس * عباره سنده دخی روایت اولنمشدر مفاد اول عروسدنصکره عطر یعنی طیب الرایحه برنسنه یوقدر دیمکدر وفحوای ثانی عروسدنصکره عطری صاقلمق اولماز دیمکدر اولکینک مضربی عروس نامنده برعربك فوتندنصکره اسما آدنده اولان زوجه سی بدخوی واغزی بدبوی برکیمسه یی تزوج ایدر زوج ثانی اوبه وخیمه سنه نقل خلالنده اسما عروس حقنده بالاستیذان مرثیه خوان اولوب وزوج ثانیسنه تعریض ایدر وسوار اولدقلری اثناده اسما عطر قطوسنی یرنده براقغله زوجی عطر یکی یانکه الدیدکده مثل مزبوری ابراد ایلدی وایکنجی نك مضربی برکیمسه بر بدبوی خاتون الوب زناف کیجه سی خاتونك رایحهٔ کریهه سنی استشمام ایله تعریضا قنی عطرك دیدکده اودخی صاقلدم دیدکده زوجی مثل مزبوری سویلدی اشبو مثل شئ نفیس حقنده ایراد اولنور (لایلدغ المؤمن من جحر مرتین) اشبو کلام شریفك حدیث نبوی اولدیغی جامع صغیرده مصرحدر لدغ ییلان وعقربك صوقمه سیدر جحر جیمك ضمی وحانك سکونیله حشرات وسباع مقوله لرینك یاتمق ایچون یاپدقلری یردر (لایلدغ نفی استقبال مجهول اولدیغی روایتـه کوره معناسی مؤمن متیقظ حازم غلفت جانبندن کوریلوب مرة بعد اخری الدادلمز دیمك (وکلمهٔ مزبوره نهی غائب مجهول اولمق روایتی اوزره معناسی مؤمن عاقل وفطین اولسونکه مخاطره یه ایکی دفعه دوشمیه دیمکدر که دروغ بی فروغله خلق الداتمق عادتی اولان کیمسه یه تعریضا ایراد اولنور (اشبو حدیث بلاغت تحدیثك سبب ورودنده شویله منقولدرکه سردفتر شعرای کفار قریش ابوعزه که هجرتك ایکنجی سالنده وقوع بولان غزوهٔ بدر کبراده اسیر اولمش ومن بعد جمعیت کفاره داخل اولمامغه یمین ایله ازاد کردهٔ حضرت رسول اکرم اولمش ایدی وقتاکه سنهٔ ثالثهٔ هجریه ده حدوث ایدن احد غزاسنده عهدینه طورمیوب کفار ایله ینه کلوب یمن جاه دینله مجاهدین الینه کیرمکله دست وکردن بسته حضور شریف رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه کتورلدکده هر نقدر خلاصی بابنده تضرع ایتدی ایسه ده بودفعه دخی ینه مکه یه واروب همدملر یکه خدعه ایله قورتولدم دیه رك مفاخرتمی ایدر ایدك (لایلدغ المؤمن من جحر مرتین) کلام درربارینی ایثار ونقض عهد ووقعهٔ احدده جمعیت کفاره بذل جهد ایتدیکی جهتدن قتلی فرمان بیور یلوب مباشرت عاصم ابن ثابت رضی الله عنهله طعمهٔ شمشیر اولمشدر * لایضر السحاب نباح الکلاب * یعنی کلبك اورمه سی سحابه ضرر ویرمز دیمکدر که برای تسلیت شماتت اعدا وحساده مبتلا اولان بیچاره کیمسه حقنده ضرب اولنور * لاتقتن من کلب سوء جروا * یعنی کوتو کوپکدن ایشیکه یارر یاوری اکتساب قیدنده اولمه شیطاندن ایمان امید ایتمه یرنده ایراد اولنور * مقتل الرجل بین فکیه * یعنی کشینك قتل وهلاکی کندینك ایکی دوداغی اراسیدر دیمکدرکه طعان اولان کیمسه یه تنبیها ایراد اولنور * ماحك جلدك مثل ظفرك * یعنی برکیمسه سنك جلدیکی یعنی دریکی سنـك طرناغك کبی قاشیمدی دیمکدرکه کیمسه یه بل باغلمز یرنده ایراد اولنور * من عتب علی الدهر طال معتبته * دهره ملامت ایده نك کندی ملامتی آرتر دیمکدر زیرا دهر خلقه اذادن خالی دکلدر * معاتبة الاخوان خیر من فقدهم * اخوان واحبابك جور وعتابی احبابك یوقلغندن خیرلودر دیمکدرکه * بومثل عربك (ع) وفی العتاب حیاة بین اقوام * قوللری کبیدر وبومعنادن * یارسز قالور جهانده عیبسز یاراستین * تعبیر ایدرز * النفس مولعة بحب العاجل * یعنی نفس حریصه درمصلحتنك همان عجله بتمسنی استردیمك مألنده در (قلت) بومثل جریر بن خطفانك * انی لارجومنك شیئا عاجلا * نظمنك مصراع ثانیسیدر * یاحبذا الامارة ولوعلی الحجارة * امیرلك یعنی بکلك وضابطلق کوزل شیدر ولو برحجار

اوزرینه اولسون دیمکدرکه برکونك بکلکی بکلکدر قوللندیغی یرده ایراد اولنور * یکسوا الناس واسته عاریة * خلقه لباس کیدیرر حال بوکه کندی طونسزدر یعنی احتیاجی درکار ایکن خلقه بخش ایدر دیمکدرکه مصرفنی ایراد ینه تطبیق ایتمیان سفیه حقنده ایراد اولنور * یدك منك وان کانت شلاء * الك سندندر چولاق ایسه دخی دیمکدرکه متعلقاتدن خلاف رضا حرکت وقوعنده غضب ایدن کیمسه یه شفاعت مقامنده ذکر اولنور ترکیده ات طرناقدن آیرلماز مثلی دخی بویرده قوللنیلور

الفصل الثالث

اشبو اوچنجی فصل موافق شرع وعقل اولان امثال مولدین وسائر ناسك امثالی بیاننده در ومولدین مراد قواعد عربیه ده اقوالیله استشهاد اولنان شعرادنصکره حدوث وظهور ایدن اهل طبیعتدن عبارتدر * التسلط علی الممالیك دنائة * کوله وخدمه مقوله سنه تسلط یعنی دائما جبر وقهر ایله معامله ایتمك آچقلقدر دیمکدر زیرا بونلر تابع مقوله سندن اولملریله عاجزلردر تجزه یه جور ایسه مروتدکلدر * اجلس حیث یؤخذ بیدك وتبر ولاتجلس حیث یؤخذ من رجلك وتجر * شول یرده اوتورکه الکدن طوتوب اکرامله اوراده چکهلر و بر یرده اوتورمه که ایاغکدن حقارتله اورادن کیرو چکهلر دیمکدرکه حدکی تجاوز ایتمه دیو توصیه محلنده ذکر اولنور * اجرأ الناس علی الاسد اکثرهم له رؤیة * ناسك ارسلانه هجومه زیاده جرئت ایده نی ارسلانی چوق کوروب الفت ایدندر دیمکدر * الحاجة تفتق الحیلة * احتیاج حیله یرده سنی یرتار یعنی تدبیر ضمننده قزانجه صبر ایده میوب قیارجالار مألنده در امر ضروریده قوللنیلور * الحیة تدور والی الرحا ترجع * دانه لر دونه دونه دکرمنه رجوع ایدر ودونر دیمکدرکه داکونك عاقبت کله جکی کورکجی دکانیدر قوللنلدیغی یرده ایراد اولنور * الموذی ردی کما جلوته تصدی * مألی بالطبع بدخوی اولان شخص موذیٔ مارطینت اصلا تربیه واصلاحی قبول ایتمامه ده جلایی قبول ایتمیان ردی وکتو معدن کبیدر هر بار جلاسنه چالشوب مجلی قیلسك ینه پاسلنور دیمکدر اومقوله لری راتبه ومرتبه وسائر کونا تدبیر ایله اصلاح قیدینه دوشمك عبث اولدیغی بیانده ایراد اولنور * الاسواق موائد الله تعالی فی ارضه * سوقلر روی ارضده حق سبحانه وتعالانك مائده لریدر یعنی مقسم رزقدر دیمکدرکه تجارت شرعیه یه ترغیب مقامنده ایراد اولنور * السلامة احدی الغنیمتین * سلامت ایکی غنیمتك بریسیدر دیمکدرکه کار امیدیله دور ودراز سفر وحرکت اولنه رق مشقت چکلمشیکن تجارتله وغنیمتله معاودت اولنورسه نه کوزل یوق بلا تجارت سلامتله دونیلور ایسه فی الحقیقه ینه غنیمت اولمغله شکر سلامته دیملیدر اشته اومقامده فی الحقیقه مثلا کفار لعین وعدو دین مبین ایله محاربه ومقاتله اولندقده بعض وقت غلبه ایله اموال کفاردن غنیمت اخذ اولنور وبعض کره غزاة ومجاهدین محاربه ایدرلرده سالم وسلامتده اوله رق عودت ایدرلر بودخی غنیمتك بریدر اشبو کلام بومقوله یرلرده استعمال اولنور مثلدر * الشاة المذبوحة لایولمها السلخ * ذبح ایله رشتهٔ حیاتی منقطع اولان غنمه جلدنی صویمق اذیت ویرمز دیمکدرکه اصلا تمشك یغموردن باکی یوقدر یرنده قوللنیلور * الطیر بالطیر یصاد * قوش ینه جنسی اولان قوش ایله صید اولنور ترکیده دخی مثلدر اسباب عادیهٔ مناسبه یه تشبثده استعمال اولنور * العادة طبیعة خامسة * هرکسك مشرب واعتیادی بشنجی طبیعتدر دیمکدر یعنی طبایع انسان درت نوعه منحصره درکه حرارت ویبوست وبرودت ورطوبتدر بونلردن منفك اولمادیغی کبی عادتدن دخی منفك اولنماز دیمکدرکه مراد ترك عادت اولنمامه ده تأکیددر * الغائب حجته معه * غائبك حجتی کندو ایله در دیمکدر یعنی غائب حقنده سویلنیلان مدح یاخود ذم یقین افاده ایتمز تاکه بالذات کوریلوب بلنمدکجه مألنده در وغائبه حکم اولنماز کلامی بومألده در * الخضوع عند الحاجة رجولیة * لدی الاقتضاء تواضع وخضوع انسانیتدر دیمکدر بوکلام

وقت حاجتده تواضع وحوشنوازلغی تحسبنده ضرب مثلدر * الناس اتباع لمن غلب * ناس
کندوزه غالب اولانه تابعلردر دیمکدر غالبك بالضروره امرینه امتثالده معذور اولنلر حقلرنده
ایراد اولنور * النکاح یفسد الحب * مجامعت محبتی افساد ایدر دیمکدر که نکاح لغتده جماع ووطئ
معاسنه‌در و بومقامده مراد بودر اشبو جماع دخی زوجهٔ منکوحه ایله اولان جماعك غیریدر
فتدبر * النصح بین الملاء تقریع * جمعیت ناس ایچنده محب وصدیقه نصح و پند اول دوستی
تکدیردر دیمکدر زیرا جوابنه سبب اولور نصیحت تنهاده اولمق کرکدر * الحر حر وان مسه
الضر والعبد عبد وان ملك الدر * حر واصل زاده اولان شخص هرنقدر مضرت فقر
کندویی مس ایلمش ایسه‌ده ینه علو قدری وکریملکی ظاهردر وعبد یعنی اصل زاده اولمیاندر
وجوهر واموال مالکده اولسه دنائتی باهردر دیمکدر * العمل للزرنیخ والاسم للنورة * شعری
بدندن اخراجده عمل وفعل زرنیخکدر بو فعلده یالکز آد نوره یعنی اونکدر دیمکدر که برمصلحتی
برشخص رؤیت ایدرده او مصلحت اوذاتدن بیلنمیوب قطعا مدخلی اولمیان شخص آخره عزو
اولندقده ایراد اولنور * البغل الهرم لایفزعه صوت الجلجل * یاشلی قاطره بوغازنده اولان چاك
سسی فزع ویرمز دیمکدر فزع یاردمه دخی دیرز * بدن وافر وقلب کافر * باطنی ظاهرینه موافق
اولمیانلری ذمده ذکر اولنور * تزاوروا ولا تجاوروا * بربریکزی زیارت ایدك ومجاورت ایتمیك
یعنی زیارتی صیقلشدرمیك دیمکدر * تعاشروا کالاخوان وتعاملوا کالاجانب * اخوان کبی
انس ومؤالفه واجانب کبی معامله ایلیك یعنی آلش وویرشده خاطر ایچون الدانمیوب
مقتضای شرعیه‌سنی اجرا ایدك دیمکدر حسن معاشرت واخذ واعطایه وصلابتنه
ترغیبا ایراد اولنور دوستلق قنطار ایله الش ویرش مثقال ایله درمثلمز دخی بو قبیلدندر * ثمرة
العجلة الندامة * امور ومصلحتده عجله‌نك ثمره‌سی عاقبتنده ندامتدر دیمکدر بو کلام مصالحده
تعجیلدن منعده ایراد اولنور * جواهر الاخلاق تفضحها المعاشرة * درونده مکنون اولان
جواهر اخلاقی الفت ومعاشرت آشکار ایدر یعنی اخلاق ناس الفت ایله معلوم اولور
دیمکدر * حیث ماسقط لقط * کشی دوشدیکی یردن قالقار مأنده‌در یعنی زخم خورده اولان
محلدن ینه شفاسازلق ظهور ایدر * خذ اللص قبل ان یأخذك * سارق وخرسزی طوت سنی اخذ
ایتمزدن مقدم سن انی اخذ ایده کور دیمکدر * ریق العذول سم قاتل * فنه ییجی ولوم ایدیجینك
توکرکی زهر قاتلدر دیمکدر * رب ساع لقاعد * اکثرینك سعی وحرکتی اوطورانلر ایچوندر
دیمکدر که (ع) کیم یاور کیم قزانه کیم یه * مثلز برنده قوللنیلور * زکاة البدن العلل * بدن انسانك
زکاتی اسقام وعللدر دیمکدر که مبتلای علل وامراض اولانلره تسلیة ایراد اولنور * زلق الحمار کان
من شهوة المکاری * کراجار وبارکیرینك ایاغی سورچه‌سی کراجیلرك طمعندندر که کفایت مقداری
یم ویرمیوب طاقتندن زیاده قوللنور تکیم کرا بارکیرلرنده مشاهددر * زلة الرجل عظم یجبر
وزلة اللسان لاتبقی ولاتذر * ایاغك سورچه‌سی جبر والتیام اولنور واسانك سورچه‌سی ایسه باعث
هلاکدر مأنده‌در که لسانی حفظه تنبیها ذکر اولنورکیکی ایچیدر رسده * سواء قوله وبوله * قولی بولنه
مساویدر دیمکدر صاچه‌سو یلیلر حقنده استعمال اولنور * سفیر السوء یفسد ذات البین * احمق
وسیئ خلق ونادان وجاهل اولان سفیر وایلچی طرفینی افساد ایدر بو کلام ایکی طرف بینده مصلحته
مأمور اولان ارباب درایت واصحاب ملایمت اوتق امر مهمدر دیمك برنده قوللنیلور * شهر لیس لك
فیه رزق لاتعد ایامه * برشهر وماهکه سنك ایچون انده رزق یعنی شهریه اولمیه اول آیك کونلرینی
ای باشنه نه قالدی دیو صایمه ومنتظر اولمه مأنده‌در کدرله کیچن کونلر عمردن صایلمز مثلی دخی
بو قبیلدندر * صدیق والدعم الولد * بابادوستی اوغلك عمیدر دیمکدر احبای پدری ترك ایتمامکه

تنبیها ذکر اولنور * ضرب الطبل تحت الکساء * کسا یعنی اتکی وکلیمی التنده طاول چالدی دیمکدر
که نهانی فساد اندیش اولان مرائیلر حقلرنده ذکر اولنور * بطاعة الولاة بقاء العز *
اولی الامر وولاة وحکامه اطاعت وانقیاد عز وشرفنك بقاسنه سببدر * دلت علی اهلها
براقبش * یعنی براقبش آدنده برکلب اولوب صاحبنك اوزرینه سوء قصدله دوشمنی کلش ایدی
لکن ظلمت شبدن منزلنی بوله میوب عودت اوزره ایکن اول کلب آت ایقلرینك چاقردیسنه
اورمکله دوشمنلر دونوب آواز کلب ایله صاحبنی شبخون ایتمکله کلام مزبور مثل اولمشدر که ضرری
کندویه عائد عمل ایدنلر حقنده ایراد اولنور * غش القلوب یظهر من فلتات الالسن وصفحات
الوجوه * قلبلرك غل وغشی لسانده کی کلامدن ویوزك صفحه‌لرندن ظاهر اولور دیمکدر * غنی المرأ
فی الغربة وطن * کشینك غربتده غنی اولمسی غربتی کندویه وطن قیلار یعنی غنا سببیله غربتده
وطنده اولدیغی کبی راحت ایدر ومعنی چوق اولورنته کیم وطنده فقیرلك غربت حکمنده اولدیغی کبی
* فر من الموت وفی الموت وقع * یعنی اولومدن فرار ایتدی واولومده واقع اولدی دیمکدر * فم یسبح
وقلب یذبح * اغز تسبیح ایدر قلب ذبح ایدر دیمکدر که صورتی صلاحده اولوب قلبی فاسد اولان
کیمسه‌یه تعریضا ایراد اولنور * قیل للزامر تهیأ للزمر فقال الزمر فی کمی والریح فی فمی * دودك
چالان کیمسه‌یه دودکی حاضر ایله دینلدکده دودك یکمك ایچنده واوفوره‌جك نفسده اغزمده‌در دیمش
دیمکدر که نرزی‌یه کوج دیمشلر اکنم باشمده‌در دیمش مثلی کبیدر * کل قلیلا تعش کثیرا * از اکل ایله
چوق یشا دیمکدر که چوق ییلره تنبیها ایراد اولنور زیرا حاجتدن زیاده اکل مهلکدر * کلامه ریح
فی قفص * یعنی انك کلامی قفصده روزکار کبیدر دیمکدر که کلامنده دوام وثباتی اولمیان کیمسه حقنده
ایراد اولنور * کالابرة تکسو الناس وهی عاریة * اکنه کبی ناسی اکسا ایدر یعنی لباس دیکر کندی
چبلاق اولدیغی حالده دیمکدر که متصف اولمادیغی عمل ایله ریاکارانه خلقه نصیحت ایدنلر حقنده
ایراد اولنور * کلمة حکمة من جوف خرب * برکلمهٔ حکمت امیزدر که جوف خرابدن ظهور ایتمشدر
دیمکدر که بی شعور ونادان اولان کیمسه‌دن لطیف ومعنیدار برکلام ظهورنده ایراد اولنور *
کل ماطار قص جناحه * یعنی هر اوچانك قنادی قرقیلور دیمکدر که حدی تجاوزده ایراد اولنور * لسان
الجاهل مفتاح حتفه * جاهلك لسانی هلاکنه مفتاحدر * لکل جدید لذة * یعنی تجددده لذت واردر
دیمکدر مألی برنوع شی اولسه دخی افرادینك تجددی جهتیله اول جدیده لذت دیکر بدیدر دیمك
اولور * لوضاعت صفقة ماوجدت الا فی قفاه * یعنی اکسه‌دن ال ایله اورمق ضایع اولسه انجق انك
قفاسنده بولنور دیمکدر که مستحق ضرب وتحقیر اولان اشخاص مذمومه حقنده ایراد اولنور * لوکان فی
البومة خیر اما فاتها الصیاد * اکر بایقوشده خیر اولیدی صیاد انی فوت ایتمزایدی لایق ترك اولان خیرسز
شی حقنده ایراد اولنور * من اعتمد علی شرف ابائه فقد عقهم * قنغی کیمسه که آبا واجدادینك شرفنه
اعتماد ایلسه تحقیقا باسنه عاق وعاصی اولور یعنی یالکز نسبنك شرافتنه اعتماد ایدوب کندیسی اوصاف
حمیده‌دن آزاده اولسه سلسلهٔ نسبنه شین کتورور دیمکدر که یالکز نسبله افتخار ایدن حقنده ذکر اولنور
* من سعادة المرء ان یکون خصمه عاقلا * خصمی عاقل اولمق کشینك سعادتندندر دیمکدر که لسانمزده
بو معنادن عقللی دشمن عقلسز دوستدن خیرلودر تعبیریله ادا اولنور

﴿ الفصل الرابع ﴾

اشبو دردنجی فصل امثال منظومه بیاننده‌در * الا کل شیء ماخلا الله باطل * وکل نعیم لامحالة زائل
اشبو مثل منظوم باب اولك فصل اولنده ذکر اولندیغی اوزره قو لیله لغتده اسنشهاد
اولنان وعهد اسلامه یتشوب مسلم اولدیغی حالده * الحمد لله اذ لم یأتی اجلی * حتی کسانی من
الاسلام سربالا * بیتنی نظم ایدن شعرای عربدن لبید بن ربیعه نکدر معناسی اکاه اولکه
حق تعالانك غیری اولان هر برشیء موجود باطلدر یعنی فانیدر ونعم دنیویه‌نك کلیسی البته زائلدر
دیمکدرکه حقه کلیتله توجه واقبالده ودنیادن اعراضده ایراد اولنور * اذا جاء موسی والقی العصا *

* فقد بطل السحر والساحر * حضرت موسى عليه السلام كاوب عصاسنى ارضه القا ايندكده
سحر ايله ساحر تحقيق باطل اولور ديمكدر كه محقك ظهور يله مدعيلرك ادعاسى باطل اولدقده تمثيل
اولنور * الم تر ان المرء تدوى يمينه * فيقطعها عمدا ليسلم سائره * سن بيلزميسنكه كشى عليل
اولان صاغ النه شووجهله دوا ايدر يعنى سائر اعضاسى سالم اوله ديو بالقصد والاختيار اول مجروح
اولان النى كسر ديمكدر كه ضرر عامدن وقايه ضرر خاص برنهج شرعى اختيار اولندقده ايراد
اولنور * اذا انت لم تعلم طبيبك كلما * يسوءك افضيت الدواء الى سقم * سكا كنولك ايدن
درديكى حكيمه بيلدرمديكك وقتده خود بخود بايديغك علاج سنى علته ايصال ايتمش يعنى علتكى
ارترمش اولور مألنده در كه مشورتسز ايش كورنلر حقلرنده ذكر اولنور * اذا انت حملت
الخؤن امانة * فانك قد اسندتها شر مسند * خائن اولان كيمسه لره اماتى تحميل ايتديكك وقتده
تحقيق سن اول اماتى شر مسنده اسناد ايتمش اولورسين ديمكدر اهل خيانته تفويض اموردن
منع وزجرده ذكر اولنور * اكل خليل هكذا غير منصف * وكل زمان بالكرام بخيل * هر خليل
ودوست بويله بى انصافميدر وهر بر عصر وزمان بويله كريملره بخيلميدر يعنى كرامدن خاليميدر ديمكدر كه
خلقدن وعصر وزماندن اشتكاده ايراد اولنور * اذا انت عيبت المرء ثم اتيته * فانت ومن تذرى عليه
سواء * بر كيمسه بر كوتى فعل ايلدكده سن انى تعييب ايدوب بعده اول فعلى ايشلر ايسك سنكله تعييب
ايتديكك برابردر ديمكدر * اسأت اذا احسنت ظنى بكم * والحزم سوء الظن بالناس * اول امرده سزلره
حسن ظن ايتديكمدن اسائت وحماقت ايتدم زيرا بوزمانده حزم واحتياط يعنى اصابت رأى
وهلهٔ اولاده ناسه سوء ظن ايتمكدر مألنده در كه قبل التجربه بر كيمسه يه امور احاله اولنمامغه تنبيهده ذكر
اولنور * الحادثات اذا المخطوبها * وانها مساوٍ مرة ومحاسن * حوادث دهرك شدتلرى نزول
ايلدكده انلرك بر دفعه ده مساويسى وشرى اولورسه ده مرهٔ اخراده خير ومحاسنى اولور مألنده دركه
مصائب وبلايا نزولنده معرض تسليه ده ضرب اولنور * الخير لا يأتيك متصلا * والشر يسبق
سيله مطره * خير ومنفعت متصله ومتعاقبه اوله رق كلمز لكن شر ومضرتك سيلى مطرو باراتى سبقت
ايدر يعنى بى انقطاع وارد اولور ديمكدر كه بو بيت مضار ومصائبك كثرتندن اشتكاده ضرب
اولنور * العلم ينهض بالخسيس الى العلى * والجهل يقعد بالفتى المنسوب * علم شريف خسيس
ودنى الاصلى مراتب عاليه يه رفع ايلر وجهل ايسه ذى نسب شريف واصل زاده يى اقعاد ايدر يعنى
مراتبدن محروم ايلر ديمكدر علم شريفى مدح وثنا وجهلى ذم وقدحده ضرب اولنور * الكفر
بالنعمة يدعو الى زوالها والشكر ابقى لها * كفر يعنى انكار نعمت زوالنه داعى وطالب وشكر نعمت
ايسه نعمتك بقاسنى مستوجبدر كه شكر نعمته ترغيب وكفران نعمتدن تنفيرده ذكر اولنور
* الناس فى طلب المعاش وانما * بالجد يرزق منهم من يرزق * ناسك كليسى رزق ومعيشت طلبنده در
مرزوق اولنلر يعنى اصحاب يسار سعى وجدلرى سببيله مرزوق اولمشلردر ديمكدر كه بحكمته
تعالى اسباب عاديه يه تشبث لازم اولور يرنده قوللنيلور * انما انفسنا عارية * والعوارى حكمها ان
تسترد * نفوس وابدانمز عاريتدر وعاريتلرك حكمى صاحبنه رد وتسليمدر دنياده بقاى ابدى يوقدر
ديمكده قوللنيلور * ان العدو اذا ابدا مسالمة * اذا رأى منك يوما غفلة وثبا * بعض نسخه ده عفلة يرنده
غرة وبعض نسخه ده عثرة واقع اولمشدر غره غينك كسريله باطل وبيهوده نسنه اطماعيله الدانمق
معناسنه اولديغى كبى غفلت معناسنه دخى اسمدر وعثرة اياق قايمق معناسنه در وجمله سنه كوره بيتك
معناسى دشمن اظهار مسالمه وابراز مصالحه ايدرسه ده اعتماد اولنميه زيرا سندن نه زمانكه
غفلت وسورچك كورسه صيچرار يعنى حمله ايدوب هلاككه وغلبه يه قصد ايدر ديمكدر كه اعدانك
روى دل كوسترديكنه ومصالحه سنه اعتماد اولنميوب متيقظانه حركته تنبيهده ذكر اولنور

* اتمنى على الزمان محالا ان ترى مقلتاى طلعة حر * يعنى كوزلريمك حر وكريم الاصلك وجهنى
كورمسى ايله بن زماندن محال تمنى وطلب ايدرم بوايسه محالدر (قلت) فانظر الى الاصل ترى
عجبا * ابا دارهم ما انت حقا بدارهم * ولا انا مذ سار الركائب نائم * بعض نسخه ده حقا يرينه
انت وركائب ايله نائم يرلرنده الركاب ايله انا واقع اولمشدر ناظم بيت احبابنك خالى قلان يرلرينه
مقام تحسرده ديركه اى يارانمك خانه سى سن انلرك خانه سى دكلسن يعنى انلركيدەلى سنده
اولكى روحانيت قالمامشدر وبندخى بن دكلم يا خود بندخى خواب وراحتى ترك ايتمشمدر يعنى
كندمدن كچمشم ديو خانه لره خطاب ايدركه تحسر يارانده ايراد اولنور * ندمت ندامة
الكسعى لما * رأت عيناه ما صنعت يداه * كافك ضمى وسينك فتحيله وعينك كسرى
ومدى وياء نسبيه ايله كسعى يمنده بر كوچك قبيله يا خود بنو ثعلبة بن سعد بن قيس غيلاندن
برجماعته منسوب اولان عامد بن الحارثدر كه تكلفله يابديغى ياى وبش عدد اوقلرى الوب
كيجه ايچره صيده كيدوب كيكاهدن اوقك بربنى كچن سوريك برينه اتار اوق ايسه برقيايه
اصابت ايتمكله شراره ظاهر اولوب بووجهله صباحه قدر درت دفعه ده صالبو بر ديكى اوقلر
طاشه طوقنوب آتشدن غيرى برشى كوسترمكله انفعالنده يابنى شكست ايتدكدنصكره وقتا كه
كون طوغوب آتديغى اوقلر سمتنه طوغرى كيدر وهر برى بر يبان اشكنه اصابتدنصكره
چيقوب طاشلره طوقنديغنى وبش عدد صيدى ياتور مشاهده ايتدكده كمال ندامتدن باش بارمغنى
ايصيروب وقطع واشبو * ندمت ندامة لوان نفسى * تطاوعنى اذا لقطعت خمسى * تبين لى
شفاه الرأى منى * لعمر ابيك حين كسرت قوسى * قطعه سنى نظم ايدراشته انك بو ندامتى ضرب
مثل اولمشدر * اذا كنت لا ترضى بما قدترى * فدونك الحبل به فاختنق * اكرسن كورديكك يعنى
نائل اولديكك نسنه لره راضى اولمازايسك ايب حاضر كده در همان آنكله اختناق ايت يعنى بوغلمغى
قبول ايله ديمكدر كه ظهوراته تابع اولميوب موجوده شكر ايتميان كيمسه لر حقنده ايراد اولنور
* ان الامور اذا ابدت لزوالها * فعلامة الادبار فيها تظهر * امور تحقيق زوالنى كوسترمكه باشلدقده
علامت ادبار ابتداى زوالده كندوينى كوسترر يعنى سوء تدبيره باشلنيلور ديمكدر كه بعض
سوء تدبير كورندكده ايراد اولنور * اذا ما اراد الله اهلاك نملة * سمت بجنا حيها الى الجو تصعد *
حق سبحانه وتعالى حضرتلرى قرنجه يى اهلاك مراد ايلدكده ظهور ايدن قناديله هوايه طوغرى
صعود ايدوب ارتفاع بولور ديمكدر كه مركز حد طبيعى وجاهنى تجاوز ايدن كسان مغروران
حقلرنده ايراد اولنور كا قيل بالتركى * قنادى بتسه برمورك صانور خيره بشارتدر * انى فهم ايلز
امار زواليدر اشارتدر * اذا كان رب البيت بالطبل ضاربا * فلا تلم الصبيان فيه على الرقص * صاحب
خانه ضرب طبل ايلدكده صبيانك رقص ايلمه سنه لوم وتوبيخ اولنمازديمكدر كه سركاران امور
قبيحه يى ارتكاب ايلدكلرنده سائر ناس انلردن زياده ارتكاب ايدر ديجك يرده قوللنيلور * اذا ضاع
شئ بين ام وبنتها * فاحديهما لا شك ذلك آخذه * انا ايله قزى بيننده برشى ضايع اولسه شك
يوقدر اول شئ ايكيسنك برى آلمشدر ديمكدر كه مظنهٔ سوء اولان اشخاص حقلرنده قوللنيلور
احفض الجاش واصبر رويدا * فالرزايا اذا توالت تولت * قلبكده اولان اكداردن ناشى خوف
واضطرابى چيقر ومتأنى اولديغك حالده زياده صبر ايله زيرا بلايا توالى وتعاقب ايتديكى وقتده
تولى ايدر يعنى دونركيدر وانجام بولور ديمكدر كه مبتلاره تسلية ايراد اولنور * ولرب نازلة يضيق بها
الفتى * ذرعا وعند الله منها المخرج * كشى يه مضايقه واضطراب ويرنجى چوق نازله ومصيبت
واردر كه حق تعالى حضرتلرى عندنده انلردن خروج ونجاته اسباب آماده دركه بودخى كدرزدكانه
معرض تسليه ده ذكر اولنور * ولم ار كالمعروف اما مذاقه * فحلو واما وجهه فجميل *

مذاق طاتلو و رویی کوزل معروف واحسانه بکزر بر نسنه کورمدم مأ لنده در که احسانی ثنا موقعنده
ایراد اولنور * واذا افتقرت الی الذخائر لم تجد * ذخرا یکون کصالح الاعمال * ذخائره یعنی ایلروده
تمتع ایده جك نسنه یه محتاج اولدیغکده اعمال صالحه کبی ذخیره بوله مزسن دیمکدر که صلاحه ترغیبده
ذکر اولنور * واذا خشیت من الامور مقدرا * وهربت منه فنحوه تتوجه * بعض مترجم اشبو
بیته مقدرا ولان امردن خوف وخشیت ایدوب فرار ایدر ایسك حال بو که اوامر مقدور جانبنه البته
متوجه اولورسن بو بیت امر مقدر محکم وقضای مبرمدن فرار عبث وبی فائده در دیمکده ضرب مثلدر
دیو معنی ویرمش هر نقدر ضرب مذکور دیدیکی کبی ایسه ده معنای مذکور امر مقضی یه یقین حاصل
اولدیغی وقتده محقق ایدر اما قبل الیقین عارف بالله ملا جامی قدس سره السامینك * بیچارهٔ بحکم
قضاء از بلا گریخت * زد طعنه جاهلی که فلان از قضا گریخت * گر نیست انجا بقضا از قضا رواست
شاه رسل زمکه بیثرب چرا گریخت * قطعهٔ دقت ملتمعه سی موقظه سنجه بیت مذکورك معنای
دقیق بالتقدیر الالهی روغما اولان بلایادن قورقوب ده قاچوق فعلی دخی جملهٔ مقدرات الهیه دندر دیمك
اولدیغی لایح خاطر اسعد صحایف شعار اولمشدر * وللناس فیما یعشقون مذاهب * الرزق یخطی
باب عاقل قومه * ویبیت بوابا لباب الاحمق * رزق و مال بر قومك عقلاسنك دروبابندن
خطا ایدوب حمقاسنك قپولرنده بواب وحاجب اوله رق بیتوتت ایلر یعنی آیرلمز دیمکدر بو مثل
حکمت ربانیه یی تفکر مقامنده ایراد اولنور * لا تنظرن الی الجهالة والحجا * وانظر الی
الاقبال والادبار * جهالت و حماقت وعقل ورشد وکیاسته نظر ایلمه بلکه مبدأ فیاضدن
ظهور ایدن اقبال و ادباره باق دیمکدر که بو دخی حکمت بالغهٔ صمدانیه یی تفکرله ایراد اولنور
* یفعل ما یشاء ویحکم ما یرید ولا یجب علیه شیٔ * مسئله سنه ناظردر * اذا لم تستطع امرا فدعه *
وجاوزه الی ما تستطیع * کوجك یتدیکی شیئی ترك ایله ووسعکده اولان یعنی مناسب نه ایسه اکا
مباشرت ایله دیمکدر که حقندن کلدیکی ایشه مباشرت ایدنلره ایراد اولنور * فیوم علینا ویوم لنا
ویوما نساء ویوما نسر * برکون علیهمزه اولور یعنی شر ایسه برکون له مزه اولوب خیرلو اولور
برکونده محزون اولور ایسك و برکونده مسرور قیلنورز دیمکدر که دنیانك عالم کون وفساد
اولدیغی بیانده ذکر اولنور کما قیل (ع) بو یله در احوال عالم گاه شادی گاه غم * ولا یغررك
طول الحلم منی * فما بد انصادفنی حلیما * بنم حلمك طولی یعنی کثرتی سنی مغرور ایتمسون زیرا حذر ایت
دائما بکا حلیم اولدیغم حالده مصادفه ایده مزسن غضبم دخی اولور دیمکدر که حلیم اولان آدمه
همیشه دردیه اوینونسز ایش ایدن کیمسه یه نصیحتده ذکر اولنور * وکان رجائی ان اعود ممتعا * فصار
رجائی ان اعود مسلما * رجا ومأمولم نفع ونائده ایله فلانك قپوسندن رجعت وعودت ایلمك ایدی لکن
کلوب او بابده آثار اخلاق بد کورمله ارتق تمتع نره ده حق تعالادن سلامتله شوره دن دونه ایدم نیازم
اولدی مأ لنده در که نفع وفائده کوریلور ملاحظه سیله بر شیئه شروع اولنوب عکسی ظهورنده ایراد
اولنور * فلا تسئل المرء عن خلقه * ففی وجهه شاهد مخبر * برکشی یه اخلاق وطبایعندن سؤال ایلمه
انك رویی ووجهنده خلق وطبیعتنی خبر و یرر شاهد واردر دیمکدر که (اطلبوا الخیر عند حسان الوجوه
حدیث شریفنه تلمیح واشارتدر * ما کان فی الخدع من امرکم * فانه فی المسجد الجامع * امر یکز
محل مستورده دکلدر بلکه مسجد جامعده یعنی آشکار میدانده در دیمکدر که امری شیوع بولدقدن
صکره کزلمك سوداسنده اولان اشخاص حقلرنده ایراد اولنور * وتجلدی للشامتین اریهم انی لریب
الدهر لا اتضعضع * مصیبت وابتلام ایله محظوظ اولان وشماتت ایدن اعدامه تبصبص ایتمم اول
مصیبته تجلد وصبر ایدرم دیمکدر که لسانمزده بو معنادن بالدیر یمك آتی یرمده قصابه منت ایتمم ایله
تعبیر اولنور * ولا خیر فیمن لا یوطن نفسه * علی نائبات الدهر حین تنوب * شول کیمسه ده خیر یوقدر

یعنی عاقل ودانا دکلدر که مصائب وشدائد دهره مبتلا اولدقده نفسنی بلایا اوزره توطین وصبر
ایلمیه دیمکدر که صبری ثنا ده ذکر اولنور کما قیل بالفارسی * مرغ زیرك چون بدام افتد بباید سوخت *
اذا صوت العصفور طار فؤاده * ولیث زئیر عند اخذ الزوائد * عصفور یعنی سرچه صوتندن
قورقوب قلبی اوچار یعنی نه کندی مشقتله کسبه قادردر ونه ایشه یرار لکن زحمتسز قپاروزه کلدکده
بر ارسلان زئیردر یعنی شجاعتله قپاروصدرندن صوت چیقر دیمکدر که ایشه یرامیان کیمسه وسیماسر
کردهٔ نادان حقلرنده قوللنیلور * کالکلب ان جاع لم یمنعك بصبصة * وان نیل شبعا ینبح من الاشر
فلان کلب کبیدر اکرچه آج ومحتاج اولورسه دائما قویروغن صلارق تذلل ایدروا کر طویارسه
کبر وتفاخرندن اوررو بوبله تملق ایدوب یالوارمسی سکا فائده و یرمز دیمکدر که مروتسز اشخاص
هرجایی حقلرنده ایراد اولنور * تفرقت الظباء عن خراش * فما یدری خراش ما یصید * کیکلر
وآهولر صید کلبنی کوردکلرنده طاغلدیلر آرتق کلبلر طوته جقلری شیئده نه یا بسونلر دیمکدر رعایایه
تعدی ایدن ظلمه حقنده ایراد اولنسه برنده در * یحمحم للشعیر اذا رآه * ویعبس ان رأی وجه
اللجام * اربه وشعیری کورد کده کشنر لجام وکمی کورد کده تعبس وسرکشلك ایلر دیمکدر که
جلب منفعت محسوسی اولدقده محظوظ وکندی یه خدمت تکلیف اولنـدقده استنکاف ایدن
حقنده ضرب اولنور * یواسی الغراب الذئب فی اکل صیده * وما صادت الغربان فی سعف النخل *
قرغه دائمـا قورده شکاری اکلنده مواسات ومعیت ایدر لکن قرغه لرك صیـد ایتدکلری خرما
داللرنده دیمکدر که غیریدن دائما تعیش وکندی غیره اطعـام ایتمیان دنیلر حقلرنده سو یلنور
* واذا اتتك مذمتی من ناقص * فهی الشهادة لی بانی کامل * بنم مذمتم دائر بر سوز بر ناقص
ونادانـدن سکا کلورسه یعنی نقل ایدر ایسه اول مذمت تحقیق بنم کامل اولدیغمه شهادتدر زیرا
ناقص کاملك نقصانی بیلیوب کندی حالنی نقل ایتمش اولور مأ لنده در که مقام تبرئهٔ ذمتده ایراد
اولنور (قلت) بیت مذکور ابو الطیب المتنبینك اشعار حکمت شعارندندر * عتبت علی سلم فلما ترکته *
وجربت اقواما بکیت علی سلم * بن سلم ایله بنم اولان کیمسه یه انفعال ایله عتاب ایتمش ایدم
وآندن خوشنود اولمیوب ترك و برطاقم کیمسه لر دخی اندن ایولردر دیو الفت ایله تجربه ایلدیکمده
سلمدن کوتی چیقملری ایله سلمك عتابنه وفرقتنه بکا ایلدم مأ لنده در که رحم الله النباش الاول
ولسانمزده کوتی کیدرده یرینه ایو کلز مثللری یرنده ذکر اولنور * اذا محاسنی اللاتی ادل بها * غدت
ذنوبا فقل لی کیف اعتذر * بنم کوزل ایشلرمکه انلری سکا بذل ایتمش ایدم سنك عندکده مقبول
اولمیوب کناه وقبـاحت عد اولنورسه بکا سو یله که سکا نه کیفیتله اعتذار ایده لم مأ لنده در که
خدمت جمیله مشکوره اولمادیغی زمانده استعمال اولنور * من لم یعدنا اذا مرضنا * ان مات لم
نشهد الجنازة * مریض وخسته اولدیغمزده بزی استغسار وعیاده ایتمیه نی بز دخی فوت اولدقده
جنازه سنده حاضر اولمایز دیمکدر که بزم خاطریمزه رعایت ایتمیه نك بز دخی خاطرینه حرمت ایتمیز
دینیجك یرده سو یلنیلور * ومن بك مثلی ذا عیال یفتقر * الی الزاد یطرح نفسه ای مطرح *
برکیمسـه که ذی عیال وزاد وذخیره یه محتاج اولسه نفسنی هر محله طرح والقـا ایدر دیمکدر که
بالاحتیاج دور ابواب ایده نه طعن اولندقده اعتذارا ایراد ایدر * ولم یمنع الکریم وما به * بخل ولکن
سوء حظ الطالب * بعض کره سخی وکریم اولان ذات احسان واعطایی منع ایلر لکن منع
ایلسی بخل ایچون اولمیوب بلکه طالب وسائلك حصه ونصیبی سوء یعنی آز وبختی سیاه اولمسندندر
دیمکدر که کرمانك منعی تأویلده ایراد اولنور * اقلب طرفی لا اری غیر صاحب * یمیل مع النعماء
حیث تمیـل * چشملریمی اطرافه تقلیب ایدوب نور بصر و بصیرتم ایله احبابی تجربه ایدرم
عالمده بر دوستدن غیریسنی بوله مدم اول دخی نعمتلرنه جانبه میل ایدرسه اول جانبه میل ایدر یعنی
ایو کون دوستی ایمش دیمکدر که ندرت دوست حقیقیده ذکر اولنور * یریك البشاشة عند اللقاء *

ويبريك فى الغيب برى القلم * ملاقات ايلدكده سكا بشاشت كوسترر عيكده قلبى نه كونا كسر
ويونر ايسه سنى دخى اويله جه ايدر يعنى ذم ايدر ديمكدركه ايكى يوزلى اولوب كاغدكبى
تسويد قلمه سزا اولان منافقلر حقلرنده ايراد اولنور * اذا ماقضيت الدين بالدين لم يكن * قضاء
ولكن ذاك غرم على الغرم * ديني بنه دين ايله قضا ايليان دينى قضا ايلمش اولماز لكن دين اوزرينه
دين ايتمش اولور كه بلا بر بلادر * كنت من كربتى افر اليهم * فهم فى كربتى فاين المفر * كربه
ومصيبتم وقتنده انلره يعنى مأمول اعانه اولنلره تسليه ايچون فرار ايدەرم پس انلردخى بنم كبى
كرفتار محن اولمشلر بو تقديرجه عجبا جاى خلاص نره ده در ديمكدركه خيرامید اولنان
ياراندن مأمولك خلافى كورلدكده ذكر اولنور * قد يدرك الشرف الفتى ورداؤه * خلق وجيب
قميصه مرقوع * مرتبه يه بعض كره كشى واصل اولور ثوبى اسكى وكوملكنك ياقه سى يمالو
اولديغى حالده ديمكدركه پس پايه ذات كسب هنر ومعرفتله رتبهٔ رفيعه يه ارتقاده ياخود كال ايله اولان
شرف ذاتيده فقر حالك مانع شرف اولمامسنده ايراد اولنور * اذا اعتاد الفتى خوض المنايا *
* فايسر ما تمر به الوحول * يكت اواوملر حوضنه طالمغى عادت ايتسه يعنى فلاكت زده اولسه
بطاقلغه مرورى اكاپك قولايدر ديمكدركه لسانمزده بو معنايى افاده ايدن اصلا تمشك يغموردن
قورقيسى اولماز وعربيده * انا الغريق فما خوفى من البلل * مثللرى قوللنلديغى يرده ذكر اولنور
* سبكناه ونحسبه لجينا * فابدا الكير عن خبث الحديد * بز فضه وكش ظنيله سبيكه
ايلدك پس آتشه اوروب اوزرنده اولان پاسى زائل اولدقده حديد وتيمور ظاهر اولدى
ديمكدركه بعض كسانه حسن ظن اولنوبده تجربه دنصكره مساويسنه اطلاع اولندقده
ذكر اولنور * وما للمرء خير فى حياة * اذا ما عد من سقط المتاع * كشينك اعمالى آخرتده
نعوذ بالله تعالى عز وجل باجاوره مقوله سندن عد اولنه جق مقوله دن اولورسه انك حياتنده
خير يوقدر ديمكدركه رياسز عبادات وطاعاته ترغيبده ذكر اولنور

﴿ الباب السابع فى البيان والفصاحة وذكر
الفصحاء من الرجال والنساء وفيه فصول ﴾

كتابك اشبو يدنجى بابى بيان و بلاغت ورجال ونسادن اولان فصحايى ذكر وبيانده اولوب
اودخى فصول عديده يى مشتملدر ﴿ الفصل الاول فى البيان والبلاغة ﴾ فصول
مذكوره دن فصل اول بيان و بلاغت بياننده در (قلت) معلوم اوله كه بيانى علوم
عربيه امامرندن عمرو بن بحر الجاحظ قلبده اولان معنايى سكا كشف وافاده ايدن
شيئك اسميدر ديمكله تعريف ايدر (وقاضى بيضاوى عليه رحمة الله البارى متكلمك ضميرنده
معلوم ومدركى اولان معنايى تعبيرى وغيره افهام وافاده سيدر ديو تعريف ايدر
و بلغاى عباسيه دن ابن المعتز * اللسان ترجمان القلب وصيقل العقول * ايله بيان معناى بيان
ايتمشدركه مآلى لسان قلوبده مركوز اولان معنانك ترجمانى وعقولك صيقلى يعنى مجلى
ايديجيسيدر ديمكدر قال الله تعالى ﴿ الرحمن علم القرآن خلق الانسان علمه البيان ﴾ اشبو آيت
كريمه سورهٔ شريفهٔ رحمانك اولى اولوب و اول سورهٔ جليله دخى نعم دنيويه واخرويه يى
تعداده محصوره اولديغندن الرحمن ايله تصدير ونعم دنيويه نك اصلى واجلى اولان تعليم
قرآن ايله امتنان بيورلمشدر زيرا قرآن اساس دين ومنشأ شرع مبين واعظم وحى واجل كتب
منزله ومعجز اولوب خلاصهٔ كتب منزلهٔ سائره وكندى نفسنى مصدق وغيريه مطابقدر (بعده
علمه البيان ايله ارداف بيورديكه انسانك سائر حيواندن امتيازى اشبو بيانله اولديغنه اشارتدر

(وبو)

وبو دخى اجل نعمدركه انكله حق بيلنور ووحى وشرع انكله تلقى وفهم اولنور وبو وجهله
بيان دخى جاى امتناندر وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (ان من البيان لسحرا)
اشبو حديث بلاغت تحديث دخى ثناى بيانده وارددركه معناى شريفى امثال بحثنده مرور ايتمشدر
(واما بلاغت لغت حيثيتندن بلغت المكاندن مأخوذدركه بر مكانه ايرشدم ديمكدر دخى اشراف
يعنى قريب اولمق معناسنه ده كلوركه بالفعل اول مكانه داخل اولماسه ده ينه بو معناجه بالغ اولدى
دينلور وجوهرى صحاحنده آيت كريمهٔ ﴿ فاذا بلغن اجلهن فامسكوهن بمعروف ﴾ ده اولان
بلغن لفظى قاربنه ديو تفسير ايتمشدر (وصاحب المستطرف مكرمهٔ ﴿ ام لكم ايمان علينا بالغة ﴾ ده
اولان بالغه لفظ شريفنى بعض مفسرين وثيقة كانها بلغت النهاية ديو تفسير ايتمشدر ديمشدر
(وبلوغ اوغلان كالنى بولمغه دخى ديرلر يقال بلغ الغلام اذا ادرك كذا فى وانقولى (وبلاغتك
معناى عرفى واصطلاحيسنده بعض بلغا (بلاغت اقسام كلامدن صحيحنى اختيار ايتمكدر (وهندى
نام بليغ (بلاغت دلالتك وضوحى وانتهاز فرصت يعنى مقتضاى مقامى كوزتمك وحسن اشارت
ديمك ايله تعريف (وكندى نام ذات (بليغه واجبدركه كلامى قليل ويسير ومعنا سى كثير
اوله ديو توصيف ايتمش (وبعضيلرى دخى (بليغ شول كيمسه دركه كلامى مطالب ومعانى حسبنجه
تحويل واداره والفاظى معانى مقدارنجه احاطه ايده وكلام بليغ شول كلامدركه لفظى مخل واركك
ومعناسى بكر اوله يعنى لفظى قوتلى ومعناسنه بر فرد سبق ايتمامش اوله ديو بيان ايلمش (فصحاى اعرابدن
برينه ناسك ابلغى كيمدر ديو صورلدقده * اقلهم لفظا واحسنهم بديهة * ديمشدر يعنى انلر بوننددن
ازو بديهه يعنى بلا تأمل اكسزين سويلمك بونلردن احسن سويليندردیمکدر كاتبه نديم * سوزى
ازسو يله اغرسو يله نديما كه سخن * زركبى صايلى جوهركبى سنجيده كرك (تشطير فقير) (سوزى
ازسو يله الى آخره * اولمبه بادئ تصديع وسبك وزن مأل * زركبى صايلى الى آخره * اسعدا
ناطقه دن بارز اولان نقد مقال * واحسنهم بديهة * معنى بوننددن احسن سويلين ديمك دخى
محتملدر (امام فخر رازى تعريف بلاغتده متكلمك قلبنده اولان معنانك كنهنى ايجاز مخل
وتطويل مملدن احتراز شرطيله افاده دن عبارتدر ديمشدر (اصول علم بلاغتك شعب كثيره
وفصول وفيره سى واردر لكن بو فصل كشفنى متحمل اولمامغله اشبو مقدار ايله غرض حاصل
اولديغندن اكتفا اولنمشدر ومنه التوفيق ﴿ الفصل الثانى فى الفصاحة ﴾
اشبو ايكنجى فصل فصاحت بياننده در (امام فخر رازى رحمة الله عليه البارى فصاحتك
تعريفنده معلوم اوله كه فصاحت كلامك تعقيددن خالص وسالم اولمسيدر ديمشدر وفصاحتك
اصلى فصيحدندركه فصيح اوزرندن كوپوكى آلنان سوده ديرلر (واكثر بلغا بلاغت ايله فصاحتك
بينلرينى فرق ايتميوب لفظين مرادفين درديدبلر (بعضيلرى بلاغت معانيده وفصاحت الفاظده
اولور ديو زعم ايدوب ناسك هذا معنى بليغ ولفظ فصيح قوللريله استدلال ايتدبلر لكن تحقيق
ايكنيسيده معناى مراده دلالتى اعتباريله لفظه راجعه اولان صفتدر ديمشدر انتهى (يحيى بن
خالد برمكى رجل فصيحى تناموقعنده بن هر رجلى كورديكمده قبل التكلم كوزيمه مهابتلى كورينور
برده بمله تكلم ايلديكنده فصيح ايسه صدرمده قدرى عظيم اولور اكر فصاحتدن قاصر ايسه
كوزمدن دوشر ديمشدركه انسانك غير فصيحى حيوان غير ناطقدر ديمكى اسر (وصاحب مستطرف
فصاحتده ناس اختلاف ايلديلر (بعضيلر فصاحت الفاظه راجعه در معانى يه مخصصه دكلدر
(وبعضيلر بالكز الفاظه راجعه دكلدر ديديلر (فصاحتى الفاظه تخصيص ايدنلر شويله استدلال ايدوب
بز ناسى كوريرزكه هذا لفظ فصيح وهذه الفاظ فصيحة ديوب هذا المعنى فصيح ومعان فصيحة
ديمزلر بو صورتده فصاحت الفاظك صفاتندن اولوب معانينك صفاتندن اولمامق اقتضا ايدر ديديلر

(واشبو قولینی جمعا فصاحت لفظه ده ومعنایه ده شاملدر دیرایسک هذا المعنی فصیح دیمك اقتضا ایدر بو ایسه کلام ناسده مألوف دکلدر لکن بونده رأی صواب فصیح لفظده اولان معنی ومفهوم صحیح وحسن اولمق شرطیله لفظك استعمالده مألوف اوله رق حسن اولمسی دیمکدر دیمشدر (وبو بحثك تحقیقی احد مولوی فاضلك رساله معربهٔ استعاره سندن ناقلا اسعد فقیرك شاهد المورخین نام تألیفنده محرردر (والفاظ حروفنك مواضعنده متمکنه اولمسنه باعث اولان بعد مخارجی وتنافر الفاظ وغرابت وتکراردن خالی اولمسی محسنات الفاظدندر شاعرك * لوکنت کنت کتمت الحب کنت کما * کنا وکنت ولکن ذاك لم یکن * ایله و * ولا الضعف حتی یبلغ الضعف ضعفه * ولاضعف ضعف الضعف بل مثله الف * بیتلری تکرار الفاظی مشتمل اولمغله معیب عدا ولنمشدر اشبو بیتلردن مقصود الفاظ اولمغله معنالری متتبعك اذهاننه حواله اولنمشدر وعلی روایة هاتف اسمیله مسمی برجنی نك * وقبر حرب بمکان قفر * ولیس قرب قبر حرب قبر * قولی دخی الفاظ جهتیله معقددر که علی التوالی اون دفعه انشاد وقرائت اولنمز وقرائت ایده نك البته دلی دونمز وغلط ایدر وبو مقوله کلماته ترکیده یکلماج دیرلر شو کوشه قش کوشه سی شو کوشه یاز کوشه سی وقرق کوب قرقیده قولپو قیرق کوب کبی که اون کره دکل دخی اقلده علی التکرار سویلندکده لسان غلط ایدر (عجائب مخلوقاته ذکر اولندیغی اوزره حرب بن امیه وقت جهالتده برجنیله الفت ایدرایمش برکون اول جنی انی جمعیتکاهلرین سیر ایتدرمك ایچون برخالی یره کتوردر ناکاه اول پرده بر دیکرجنی حربك قولاغنه صیحه ایتدکده تسلیم جان ایدر واول محله دفن ایدرلر وصیحه زن اولان جنی نادم اولوب بیت مذکور ایله مرثیه خوان اولمشدر که معناسی حربك قبری برمکان بیاباندهدر وحربك قبری قربنده قبر یوقدر حاصلی قرب مخرج تلفظده موجب ثقلتدر (بعض حکما دیدیلر که فصاحت لسان ایله معروف ومشهور اولان کیمسه یه ناس عین وقار وچشم اعتبار ایله نظر ایدرلر وحضرت یوسف الصدیق علی نبینا وعلیه الصلاة والسلام مصره وزمام امورینه مالك ولواب واعتلا وخفایای امور ملکه اطلاع ایلدیکی انجق فصاحت وبیانی سببیله در (بعض شاعر مدح فصاحتده بو بیتی نظم ایلمشدر * لسان الفتی نصف ونصف فؤاده * ولم یبق الاصورة اللحم والدم * یعنی انسانك لسانی نصفی حکمنده در ونصف اخری دخی قلبیدر یعنی انسانیت لسان وقلبله دربونلردن ماعدا لحم ودمی صورتی قالدی بونلر ایسه انسانه مخصوص اولمیوب سائر حیوانده دخی بولنور دیمکدر (منبع الفصاحه علیه اکمل الصلوة والتحیه افندیمز عم امجدلری عباس رضی الله تعالی عنهمی کلام فصیح تکلم ایلدیکنی استماع بیوردقلرندن کمال استحسانلرندن (بارك الله یاعم فی جمالك) بیوردیلر یعنی الله تعالی سنك فصاحتکه برکت ویرسون یاخود فصاحتکی سکا مبارك ایلسون دیمکدر (منقولدر که خلفاء عباسیه دن متوکل علی الله خلیفه یه شرا ایچون برجاریهٔ شاعره عرض اولندی مصاحب خلیفه ابو العینا نام اعمی حاضر بولنوب اشارت خلیفه ایله جاریه نك فصاحتنی استخبار قصدیله * الحمد لله کثیرا * دیدی جاریه بدیهة جوابده * حیث انشأك ضریرا * دیدیکه اشبو عباره لرك معناسی سنی اعمی خلق ایتدیکیچون الله تعالایه حمد کثیر اولسون دیمکدر یعنی بنی کورهمدك دیمك مستفاد اولور که ابو العینایه تعریضدر ابو العینا بو جاریه بکا تعریضنده اسائت ایتمش ایسه ده اظهار فصاحتله کوزل تعبیر ایلدی همان اشترا ایله دیو ترغیب ایلمشدر (بعض حکیم فیلسوف طبق وبرداق مقوله سی صاغیدر وقریقیدر ضرب دست ایله سسندن بیلندیکی کبی انسانك حالی دخی نطق وتکلمی ایله تجربه وامتحان اولنور دیمشدر (امویه دن عبد الملك بر رجله تحدث وتکلم ایله امر ایلدکده اول کیمسه ای امیر المؤمنین سزلر بدأ کلام بیورك که سوزسوزی اچار دیمشدر فتأمل (مبرد نحوی بر مجنوندن * اری الیوم یوما

قد تکاثف غیمه * وابراقه فالیوم لاشك ماطر * بیتنه بیت ثانی ضمنی طلب ایلدیکمده بالبداهه * وقد حجبت فیه السحاب شمسه * کما حجبت ورد الخدود المعاجر * بیتیله تنظیر ایتدی دیمشدر مآل بیت اول بو کونی بن غیمی وسحابی وبرق تکاثر ایتمش اولدیغی حالده کوریرم بو صورتده اول یوم ماطر یعنی بارانلی اوله جغنده شك یوقدر دیمك ومآل بیت ثانی اول کونده سحاب شمسی کلعذار محبوبه نی معاجر یعنی یاشمقلر اورتدیکی کبی اورتمشدر دیمکدر که فی الحقیقه عقلاء شعرانك اعتنا ایده جکی تشبیه در (فصحادن هیثم بن صالح فرزندینه معرض نصحده * یابنی اذا اقللت من الکلام اکثرت من الصواب * دیدکده اولدخی * یا ابت فان انا اکثرت واکثرت * دیجك تکرار هیثم یابنی * ما رأیت موعظا احق بان یکون منك * دیمشدر مآل مخاطبهٔ مذکوره ای اوغلم کلامی ازالتدیغك وقتده صوابی چوغالدرسن دیدکده فرزندی ایکنجی اکثرته دن مرادی صوابی اکثار اوله رق هم صوابی وهم کلامی اکثار ایلسم نه ضرر اولور دیجك بنم اوغلجغم محل وعظده سندن احق بر واعظ کورمدم دیوب ثنا ایتمشدر (امام شعبی رحمه الله تعالی نقل وحکایه ایلمشلر که امویه دن عبد الملك بن مروان ایله تناول اطعمه ایدرکن کند ویه صحبت سویلردم بن سویلرکن لقمه یی اغزنده طوتر دکلر یعنی بلع ایتمزدی ای امیر المؤمنین بارك الله تعالی بلع بیورك بعد ذا صحبت باقی دید یکمده ای شعبی یمین ایدرمکه کلام فصاحت ارتسامك بکا لقمه دن احب والذدر دیمشدر (ابن عیینه صمت وسکوت علم ومعرفتك نومی وعلم ایله تحدث وتکلم یقظه سیدر نومسز یقظه ویقظه سز نوم اولماز دیمشدر (ابن مبارك فصاحت لسانی مدح وثناده * وهذا اللسان برید الفؤاد * یدل الرجال علی عقله * بیتنی نظم ایتمشدر مآلی اشبو لسان فؤاد وعقلك سفیریدر عقل رجاله دلالت ایدر دیمکدر (برشخص برثوب ایله شیخ عتیق ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك محل ومأوالری پیشکاهندن مرور ایدرکن اشترا قصدیله ثوبی بیع ایدرمیسن دیو استفسار بیوردقلرنده لا رحمك الله کلام قبیح ایهامیله جواب ویردکده حضرت خلیفهٔ بالحق توبیخا وتأدیبا اکرچه سزلر صدق واستقامت اوزره اولسه کز ایدی لسانکزی دوزلدوب لا ورحمك الله دیر ایدیکز دیمکله حسن بلاغته رعایت ایلمکه تنبیه بیوردیلر کلام شخص مرقومده اولان ایهام قبیح کلمهٔ لانافیه در منفیسی محذوف ومقدردر حاصل کلام لا ابیع رحمك الله یعنی ثوبی بیع ایلم حق سبحانه وتعالی سکا رحمت ایلسون دیمکدر لکن کلمهٔ لا ایله رحمك الله کلمه سنك ارا سنده واو متوسطه اولمادیغی تقدیرجه کلمهٔ لا رحمك الله کلمه سنه دخول ایدوب نفی احتمالیله دعاء علیه متوهم اولور که حاشا عدم رحمت ایله دعایی ایهام ایدر بو صورتده رفع ایهام ایدن حرف واو کلمسی حسن اولدی قصهٔ سابقه یه مثیل ونظیر درشو حکایه که مأمون خلیفه وزیری یحیی بن اکثمدن برشیئك وقوعندن استفسار ایلدکده عدم وقوعندن سوء دعایی ایهام ایتمامك اوزره کلمهٔ واوی اتیان ایله * لا وایدك الله * ای امیر المؤمنین ایله جواب ویردکده خلیفه بو حرف واو نه عجیب ظریفدر که موقع لایقنده واقع اولمشدر دیو تحسین ایلدی اکرچه ترك حرف واو ایله لا ایدك الله دیسیدی عدم تأیید ایله سوء دعایی ایهام ایدردی حتی بلغا ووزرادن صاحب بن عباد رفع ایهام قبیح ایلیان حرف واوی بر نهج تشبیه مدح وثناده روی حسن اوزرینه صارمش زلف مسنثنی کیدر دیمشدر (محکیدر که ابن المکندر نام بلیغ ایله ظرفای عصرندن براز شاب کیمسه لر حج شریفه عازم اولدقلرنده خلال راهده کوزل یوزلو خاتونلره تصادف ایدرایسك بر بریمزه قدابرقنا یعنی ضیادار اولدق لفظیله اشارت ایده لم دیو نهانی مشورت ایدرلر وقوندقلری بلاده روی حسنا منظره آرا اولدیغی بیوتی کوردکجه بارقه دیوب چشم چرنلکله کیدرلر وبو اشارتی ابن المکندر تفطن ایتمززعم ایدرلر ایدی وقتا که

حسناء ظنیله بنه بر پنجره دن کوردکری زشت جهره قاری یه بارقه دیدکلرنده همان ابن المکندر
یلدرم معناسنه بل صاعقه دیوب رفیقلرینی محجوب ایتمشدر (لسان جرمی صغیر و جرمی کبیر
بر برنجی حیواندر کلامی زبا تزد جهاندر یعنی کلامك هر جهتله تأثیری واردر دیمکدر
بعض بلغانك مدحنده * سحبان یقصر عن بحور بیانه * عجزا و یغرق منه تحت عباب * وکذاك
قس ناطق بفصاحة * یعیی لدیه بحجة وجواب * قطعه سی نظم اولنمشدر مآلی اول بلیغك
بیان و بلاغتی بحرنده فصاحت و بلاغتله مشهور اولان سحبان عاجز اولدیغی حالده قاصر
اولوب عجزندن ناشی سیل حباب تحتنده غرق اولور وکذلك فصاحتله مشهور و ناطق قس
ابن ساعدة الایادی اول بلیغك قتنده حجت وجوابده یوریلوب ساکت وغیر ناطق اولور دیمکدر
(فصحادن ابراهیم مهدی بعض اصحابنه فصحانك قوللنمدیغی معناسی غیر ظاهر واستعمالی
غریب اولان کلمات وحشیه یی تتبع ایدوب بلاغته نائل اوله لم زعمیله تکلم ایتمك زیرا بو بر
نهجدرکه مشقت وزحمتی اکثر وعسر وصعوبتی اکبردر (ودخی الفاظ ردیه وکلمات سفلا
و عوامدن احتراز ایدوب سهل المعنی اولان الفاظ ایله تکلم و تفوهه ملازمت ایلیك دیمشدر
(بعض فصحا قول قائلك همتی حسبجه واقع و سیف دخی ضاربك عضد وساعدی قدرنجه
قاطعدر دیدیلر (حضرت منلای روم قدس سره القیومه نسبت اولنان اشبو * کلامیله اولور
ظاهر کشینك کندی مقداری * مصراع ترکیبی دخی معنای مذکوری افاده ایدر (بلغادن
احنف رحمه الله تعالی دیمشلرکه دار بقایه ارتحاللرینه قدر خلفاء اربعه ایله که ابی بکر الصدیق
وعمر الفاروق وعثمان ذی النورین و علی المرتضی رضی الله تعالی عنهم حضراتنك کلاملرینی
استماع ایلدم حقه قسم ایدرمکه ایشانده امهات المؤمنیندن عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی
عنهادن ابلغ و افصح مشاهده ایلدم (و معاویه بلاغتده عایشهٔ صدیقه دن رضی الله تعالی
عنهما ابلغ ذاتی رؤیت ایلدم ابواب بلاغتده بر باب مغلق یوقدرکه انك فتحنی مراد ایلیده
فتح اولمیه و بر باب مفتوح یوقدر که انك اغلاقنی مراد ایلیه ده منسد اولمیه دیمشدر یعنی
حضرت عایشه نك ابلغ اصحاب اولدیغنی بیان قلمشدر (رمز و اشارت طریقیله وارده اولان
کنایات فصاحت سمات غریبه دندرکه ذکر اولنور (حکایه اولنمشکه بکر بن وائل قبیله سنك
ایچنده اعور نام بر رجل رشید وعاقل و بلیغ اسیر اولوب قبیلهٔ مذکوره نك اسیر مر قومك
قومنه عدواتلری اولدیغندن مقاتله یه عزیمتلرینه اسیر مرقوم خبیر اولدقده قبیله سنی
اخطاره بر وجهله طریق بولمادیغندن راه حیله یه سلوك ایله حرکتلرندن تجاهلا حیاتده
اولدیغمی اخبار ایچون قومنه کوندرمك اوزره بکا بر آدم ویرك دیو رجا ایلدکده مساعده
کوستروب شاید که بزه مضر کلام تعلیم ایده سن انی حضور بزه کوندر تکرار انلری تحذیر
ایده دیو بر عبد اسود نادان کتوردیلر اسیر مرقوم عبد مزبورك حالنی استکناه ایچون سکا
سویلیه جکم کلماتی تعقل ایدرمیسن دیدکده های های بن عاقلم دیمجك مرادی معنای آخر
اولدیغی حالده ماهذا دیو الیله و اوجنه قوم طولدیروب بوقاجدر دیو یدینه اشارت وتجومی
چوقدر یاخود آتشلرمی دیو سؤال ایلدکده صره سیله کیجه در وعددینی بلمم وهر بری
چوقدر دیه رك جواب ویردکده فی الحقیقه عاقل ایمشسن دیوب ای عاقل بندن قومه بعد
تبلیغ التحیه * قل لهم یکرموا فلانا یعنی اسیرا کان فی ایدیهم من بکر بن وائل فان قومه لی
مکرمون * یعنی سویله انلره که یدلرنده بنم اسیرلری اولدیغم بکر بن وائل قبیله سندن بر اسیر
واردر اکرام ایلسونلر زیرا بکا قوم بنی بکر اکرام ایدیجیلردر ودخی * قل لهم ان العرفج
قد ادمی وشکت النساء و أمرهم ان یعروا ناقتی الحمراء فقد اطالوا رکوبها و ان یرکبوا جملی

الاصهب بامارة ما اکلت معکم حیسا واسئلوا عن خبری اخی الحارث * دیدی یعنی قومه
بو کلامی دخی سویله دیو سپارش ایلدی عرفج دوز یرلرده بتر سود لکن اقسامندن بش بارمق
دیدکلری نباتدر وعلی قول کورکن اغاجیدر اتشنك علوی زیاده سیله قرمزی اولور بعض نسخه ده
وشکت النساء واقع اولمشدر حیس بین العرب جکردکی چیقارلمش خرمانی یاغ وکش تعبیر
اولنور یوغورت قورتیله وسویق ایله طبخ اولنمش بر طعامك آدیدر عبارهٔ مذکوره نك حسب
الظاهر معناسی سن قومه سویله که سهل یرده نباتات بتمکه قریب اولدی وناس و نسا یعنی
متعلقاتم حاللرندن عاجزلر در انلره باقسونلر وامر ایله که بنم قرمزی دوه می یوکدن وسمردن
عاری قلسونلر که اکا رکوبی اوزاتدیلر و علامتله الاجه لنمش جملمه بنسونلر بن سزکله
حیس یمدم خبرمدن قرنداشم حارثدن صورك دیمکدر وقتا که عبد اسود مرقوم تبلیغ
کلام و پیام ایتدکده قوم اسیر اعور محقق مجنون اولمش زیرا بز والله انك حمرا واسود دوه سی
اولدیغنی بیلمز دیو قرنداشی حارثی جاغروب قضیه یی حکایت ایلدکلرنده قرنداشم اعور
سزی انذار واخطار ایلمش زیرا عرفجله وشکت الناس ایله بکر بن وائل قبیله سنك شجعانی
بلکه نسوانی سلاحلرینی طاقندیلر یعنی جنکه وهجومه آماده اولدیلر دیمکه اشارت ایدر که
عرفج ایله رجل دخی تسمیه اولنور وشکایت سلاح طاقمنه دخی دیرلر وما اکلت معکم حیسا قولیله
ناس مخلوطا سزك اوزریکزه هجومه اتفاق ایتدیلر دیمکی مراد ایدر که حیس بر وجه محرر
طعام مختلطدر همان دیدیکیله عمل ایدك وتدارکده اولك دیدکده حسن کلامنی درك ایدوب
امر اعوره امتثال برله نجات بولدیلر (و بو دخی حکایت اولنور که طی قبیله سی قبیلهٔ اخرای
عربدن بر صبی یی سبی واسیر ایدرلر پدری فرزندینی تخلیص ایچون واروب بر مقدار مال
عرض ایلیوب اهل قبیله زیاده مال مطالبه سنده اولدقلرنده فرقدان نام کوکبانی جبل طی
اوزرنده مسا وصباحه داخل ایدن باری تعالی یه قسم ایدرمکه بذل وعرض ایتدیکم مالدن
زیاده یه قدرتم یوقدر دیوب مأیوسا عودت واوغلیه اکر انده خبر وارایسه طریق نجاته دائر
کلام اعطا ایتدم فهم ایدر دیو قلبنه تسلیت ایدرك کانه اوغلنه کلام مذکور ایله فرار و هر بنده
جبل طی طرفنده اولان فرقدینه دقت واول سمته شبهنکام فرار ایله دیمکه اشارت ایتمشدر
فرزند رشید دخی تفهم واول وجهله حرکت برله نجات بولمشدر (منقولدرکه خلفاء عباسیه دن
هارون الرشیدك همشیره سی علیه بنت المهدی نام شاعره طل اسمیله مسمی بر غلامه عاشقه
ودلداره اولدیغنه رشید مطلع اولدقده انی طل ایله مکالمه دن واسمنه شعر نظمندن تحلیف ایله
منع ایتمشیدی بو اثناده علیه نك دائره سنه واررکه مشار الیها آخر سورهٔ بقره ده اولان ﴿فان لم یصبها
وابل فطل﴾ کریمه سنی تلاوت ایدر رشیدی کوردکده * فالذی نهی عنه امیر المؤمنین * دیو
اعتذار ایدر فی الحقیقه تحلیف طل ایله مکالمه و نام مذکور ایله نظم شعردر بو ایسه آیت
کریمه در (و بونه کنایات غریبهٔ وارده دندرکه بلغا * ترکت فلانا یأمر وینهی * دیرلر یعنی
فلان کیمسه یی کوردم امر ونهی ایلدیکی حالده ترك ایتدم دیمکدر بوندن مرادلری محتضردر
دیمکدر امری وصیته ونهیی فوتندنصکره بکا ونوحه یه متعلقدر * ما رأیت فلانا * دیرلر که
مرادلری ماضربته فی ریته دیمکدر ریه جوف انسانده بر عضودرکه اق جکردر یعنی بو کرندن
اورمدم دیمکدر * ما کلمته فلانا * دیرلر مرادلری تلفظ اولمیوب بلکه جرحدر کلم جرح
معناسنه در * ما رأیت ربیعا * دیرلر مرادلری ربیعدن وقت بهار اولمیوب نهر دیمکدر
ربیع نهره دخی دینور * ما رأیت کافرا ولا فاسقا * دیرلر مرادلری بولوت وعریان کیمسه در
کافر بلوده وفاسق عریانه دخی دینور * ما رأیت فلانا راکعا ولا ساجدا و لا مصلیا * دیرلر

مرادلری بن راکع وساجد ومصلی کورمدم دیمکدر لکن توریه‌لری یوزی اوزرینه دوشنی دخی نظرنده مدیم اولانی وقوشود هرکسی سبقت ایدندنصکره کلانی کورمدم دیمکدر * مااخذت لفلان دجاجة ولا فروخة * دیرلر فلانك طاوغنی وپیلیجنی اخذ ایلمدم دیمکدر توریه‌لری فلانك بر طوب ایلکنی وپاقه سمزنو بنی اخذ ایلمدم دیمکدر * مااخذت لفلان بقرة ولاثورا * دیرلر یعنی فلانك اوکوز وصغرینی اخذ ایلمدم دیمکدر وتوریه سی فلانك عبالنی وکش قطعه سنی اخذ ایلمدم دیمکدر * وفلان یسوق بقرة * دیرلر یعنی فلان کیمسه اوکوز سورر دیمکدر ایهامی عبالنی سوق ایدر دیمکدر (وینه تعریض وایهام وجهی اوزره وارداولاندندر شو حکایه که هارون رشیدك حضورنده وجوه رجال وندمادن برجماعت حاضر ایکن برزن ظرافت قرین داخله اولوب * یا امیر المؤمنین اقر الله عینك وزادك رفعة وفرحك بما اعطاك لقد حكمت فقسطت * دعاسیله کلامه آغاز ایدر رشید دخی ای مرأه سن قنغی قبیله‌دن اولورسن خطابیله ناطقه پرداز اولدقده رشیده تعریضا یا امیر المؤمنین بن رجالی مقتوله واموالی مأخوذه اولان آل برمکدنم دیو جواب ویردکده هارون تعریض زنی بالادراك ای مرأه اما رجالکرك قتلی مقتضای قضاوقدر باریدر امامال ینه سکا رداولنوردیوب بعده حضاره توجه ایله اشبوزن بلیغه‌نك دعاسندن مرادی نه اولدیغنی درایت وتفهیم ایتدیکزمی دیدکده حق خلیفه‌ده خیراودعادر بیلرز دیدیلرکه حسب الظاهر معناسی حق تعالی کوزیکی نورلندرسون وقدریکی عالی ایلسون وسکاویردیکی دولتله سنی مسرور قلسون تحقیق حکم ایلدك وحکمکده عدل ایلدك دیمکدر حضار مراد زنی اکلامدقلرینی هرون بیلدکده اما اقر الله عینك قولی اسکنها عن الحرکة دیمکدر عین حرکتدن ساکن اولدقده عمی عارض اولمق لازم کلور واما فرحك الله قولی ﴿حتی اذا فرحوا بما اوتوا اخذناهم بغتة﴾ واما حکمت فقسطت قولی ﴿واما القاسطون فکانوا لجهنم حطبا﴾ مکرمه‌لرندن اخذ ایتمشدر مرادی دعاء علیه دردیو بیان ایلمشدر (قسط کلمه‌سی ثلاثیدن اولورایسه جور وظلم معناسنه‌در کقوله تعالی ﴿اما القاسطون﴾ امامزیداتدن اولورایسه عدالت معناسنه‌در کقوله تعالی ﴿ان الله یحب المقسطین﴾ واقرارمعناسنه کلدیکی کبی اسکن معناسنه ده کلور عبارۀ مذکوره دعا له دیمك اولدیغی کبی مقام قرینه‌سیله دعاء علیه یعنی بد دعا وانکسار دیمك دخی اولور زن مزبوره قبیله‌سنك برکشته اولدقلریچون عقدۀ عداوت وبغض خلیفه جایکیر ضمیری اولمغله خوفندن ظاهرا انکسار ایدمیوب رموز وظرافتله مغدوریتنی افاده ایلمشدر (حکایت منقولدرکه بعض ظرفاء برمتمول نصرانی‌یه واروب * اطال الله تعالی بقاك واقر عینك وجعل یومی قبل یومك والله انه لیسرنی ما یسرك * دعاسیله مدارا ونصرانی دخی ممنون اولوب مومی الیهه احسان ومصلحتنی اتمامه سعی فراوان ایدرهرنقدر ظاهرا معناسی حق تعالی بقا وعمریکی طویل وچشمکی مسرتله تنویر ایدوب ایامی سنك ایامکدن اول ایلسون یعنی بندن زیاده یاشه واللهه قسم ایدرمکه سنك مسرور اولدیغك شی ایله بندخی مسرور اولورم دیمك ایسه ده معنای دیکری تقویت مسلمین ایچون یشادیغه جزیه ویره سن ودار نعیمه دخولم سنك جهنمه دخولکدن اول اولسون وسنی مسرور ایدن شیکه بقا وحیاتدر بندخی انکله مسرور اولورم دیمك اولورکه بو سرورده طرفین مشترکدر ظریف مذکور معنای دیکر مذکوری مراد ایتمشدرکه عبارۀ مذکوره‌ده اولان الفاظ وکلامك بروجه محرر ایکی معنالری اولمغله توسل ومراد ایلدیکی معنایه توصل ایلمشدر بوکه توریه وایهام دیرلر اکرچه لفظك متعدد معناسی اولماز ایسه معنای مراد تحصیل اولنماز (حکایت آل عباسدن مأمون خلیفه زیرجایه وحوزۀ نصرفنده اولان بلداندن بربلده‌یه خواص اتباعندن

یرینی والی وحاکم نصب ایلیوب ارسال ایدر سمع خلیفه‌یه مرقومك جور وظلمی ایصال ایلدکلرنده لاجل التجسس رجال دولتدن برظریف ونکته دانی تبدیلا کوندروب اولدخی واروب والیٔ مذکورك مجلسنه برتقریب وضع قدم دخول وبوجانبلره دارالخلافه‌دن تجارت نیتیله کلدم دیوب رنك ویرمیه‌رك تجسس احواله مشغول اولور والی بونك اهل عرفان وفائق الاقران اولدیغنی تفهم ایله دائره سنده مسافرایدوب ولایتده ابقا اولنمق غرضیله جانب خلیفه‌یه حسن حالنی مشعر برعریضه تحریرینی رجا ایلدکده متجسس منکر مرقوم دخی توریه وایهام اوزره یعنی برمعنی اعتباریله حسن حالنی حاوی ومعنای دیکرایله سوء حالنی محتوی قاعده اوزره تقدیم حمد وثنا وتعظیم خلیفه‌یی عنوان لایقه ایله ادادنصکره * اما بعد فقد قدمنا علی فلان فوجدناه اخذا بالعزم عاملا بالجزم قد عدل بین رعیته وساوی فی اقضیته اغنی القاصد وارضی الوارد وانزلهم منه منازل الاولاد واذهب ما بینهم من الضغائن والاحقاد وعمر منهم المساجد الداثرة وافرغهم عن عمل الدنیا واشغلهم بعمل الاخرة وهم مع ذلك داعین لامیر المؤمنین یریدون النظر الی وجهه * قوالبله اتمام برله برعریضه تحریر ایلمشدرکه حسب الظاهر معناسی والی فلانه وصولمده مشار الیهی عزم ایله اخذ وحزم ایله عامل بولدم رعایاسی بیننده عدل ایله احکام وقضاده غنی وفقیری تسویه اوزره اولوب یعنی غنی‌یی فقیره ترجیح ایتمز وکندویی طالب وقاصد اولانلری اغنا وآمد شد ایدنلری ارضا ومحکومی اولان رعایایی اولاد منزلنه تنزیل وبینلرنده بغض وحسدی ازاله وانلر ایچون جوامع ومساجدی تعمیر ایدوب هرکسی عمل دنیادن فارغ قیلوب عمل آخرتله اشغال ایلش ورعایاسی برابر دخی بوحال ایله موصوف اولدقلری حالده امیر المؤمنینه دعا برله رؤیت دولتلریله تشرفی مراد ایدرز دیمکدر (وقتا که عریضه واصل اولدقده خلیفه حضرتلری بعد القرأة والیٔ مومی الیهی عزل وتنکیل ویرینه آخری نصب ایله تعجیل ایدر فی الحقیقه معنای اول ثنا ایسه‌ده معنای دیکری مذمت اولدیغنی بعض قرائن واقعه‌سندن خلیفه حضرتلری تفهیم ایدوب موجبنی اجرا بیورمشدر زیرا مأمور ظریف مومی الیهك وجدناه اخذا بالعزم کلامندن قصدی ظلم وجور اوزره حزم ایدر یعنی مضر مصردر دیمکدر (قد عدل بین رعیته وساوی فی اقضیته قولندن مرادی عدل ثلاثیدن اولوب تعیلدن اوله‌رق رعایانك جورا مالرینی آلمغله جمله‌سی برینه مساوی اولدیلر دیمکدر (اغنی القاصد وارضی الوارد ذکرندن مرادی والیٔ مرقومی ظاهرا اغرا اولوب لکن کوریش ایچون قاصدلره یعنی الجیلره وخارجدن کلوب کیدنلره وهاب نهاب وصفحه‌یی ثنا ایتسونلر دیو بذل مال ایلدیکنی بیاندر (وانزلهم الخ فقره‌سی تحت یدآباده اولادك مجبور اولدقلری کبی رعایا دخی مقهور دست استیلاسیدر (واذهب الخ فقره سندن مقصودی سبب حقد اولان مالی اللرندن الدی دیمکدر (وافرغهم الخ فقره‌لری مجموع اهالی مبتلای فقر وفاقه اولدقلریچون سرمایه‌لری قالمیوب مساجده طولدیلر وبالضروره امور دنیادن وارسته اولدیلر دیمکدر (ویریدون النظر الی وجهه تعبیرندن مرادی رعایانك ظلمندن طاقتلری قالمیوب حاللرینی عرض ایچون رکاب کامیابه شکایت ایده جکلر دیمکدر زیرا اقطار ممالکده رعایانك خلیفه‌یی قاصد اولملری شکایتی مستوجبدر باری تعالی وتقدس کارکاه دولت علیه‌ده بومقوله کارشناس ومعارف استیناس ذوات صادق الاقوال وخالص البالی تکثیر ایلیه آمین (حکایت ملوك ماضیه‌دن بری تفرج وتنزه ایچون قصر عالیسنه صعود برله اطراف وجوانبنه نظر والتفات ایدرایکن قصرنك جوارنده برخانه‌نك تحت السماسنده حسنا وغایت ممتاز ومستثنا برخاتونه نظری تعلق وزیاده شغف ومحبت ایدر خدمتنده اولان جواری‌یه اول خاتونی استفسارنده جناب سلطنت مآبکرك فیروز اسمیله مسمی

عبد كتربكزك زوجه سيدر ديواخبار ايدرلر درعقب فيروزى احضار وزير سلطننده
اولان بلادندن بر بلده يه منشور وفرمان ايله امرار وفيروز دخى امتثال امرملكه مسارعتله مؤنت
سفريه يى آنيده تنظيم ورؤيت وخانه سنه رجعت وفرمان ملكى باشنك النه وضع واو كيجه
يتونت وفرداسى على الصباح اهلنه وداع ومحل مأموريتنه توجه وعزيمت ايدر اما ملك ايسه
فيروزك كنديكى روز تبديل جامه ايله تك وتنها فيروزك خانه سنه واروب آهسته آهسته
دق باب ايدروزن معشوقهٔ مرقومه وراى بابدن سن كيمسك ديو بعد السؤال ملك زوجكك سيدى
وملكم ديو جواب ويردكده مرئهٔ جميله عجالة باب دارى سينهٔ عاشق كبى كشاد وملكى ايچرو آلمغله
اكرچه دلشاد ايدوب سبب قدوم ملكدن لدى الاستفسار ملك مقصودم زيارتكدر ديدكده اول
پاكدامن يوز يارتدن حق سبحانه وتعالى حضرتلرينه استعاذه ايده رم زيرا بوندن خير ظن ايدهمم
ديو مرامنه عدم مساعده يى اشراب ايدر ملك دخى غالبا سن بنم فيروزك سيدى اولان ملك اولديغمى
بيلمك ديمجك بيلدم ملكسك لكن زمان اوله چكن بلغاسنى بو شعرده سبقت يعنى منع ايتمشلردر
ديو حركات نابجاسنه تعريض ايدوب و* سأترك ماء كم من غير ورد * وذاك لكثرة الوراد فيه *
اذا سقط الذباب على طعام * رفعت يدى ونفسى تشتهيه * وتجتنب الاسود ورود ماء * اذا كان
الكلاب يلغن فيه * ويرتجع الكريم خميص بطن * ولا يرضى منا همة السفيه * نظم مذكورينى
انشاد ايدر اشبو اشعارك مألى سزك آب وصو بكزه طالبنده كثرت وواردنده وفرت اولديغيچون نفس
آييه م نفرت ايتمكله بهر حال ترك ايدرم وذباب يعنى سككلر بر طعامه سقوط ايلدكلرنده هر نقدر اشتهام
يرنده ايسه ده المى چكرم كلابك ولوغ ايلديكى صويه ورودندن ارسلانلر اجتناب وكريم اولنلر خميص
بطن يعنى آچلغه باقيوب سفهانك حصه سنه دوشن طعام سفره سندن رجوعده شتاب ايدر ديمكدر
بعد ذا مرأهٔ مذكوره اى ملك عظيم الشان دار اقبالكده اولان كلبك يلاغندن كلوب شرب
ايدرميسك ديمجك ملك اشبو كلمات نصحن سماندن استحيا وفى الحال على العجله ترك ايله در فيروزدن
خروج وسرايته ولوج ايدوب حتى كال تلاشندن مستعجك چيقوب پاپوشلرينى خانهٔ مرقومده براقدى
اول خلالده فيروز فرمانى خانه ده اونوتديغنى درخاطر وآلمق ايچون عودت وخانه سنده ملكك
پاپوشنى كورنجه كندو يه حيرت كلوب ملكك كندو يى مأمور ايتديكنده حكمت ومصلحتى فهم ايدوب
سررشته ويرمبه رك ينه جاى مأمورينه عزيمت ومسارعت ومصلحتى رؤيت وملكه عودت
ايلدكده ملك فيروزه يوز دينار احسان ايدر وفى الحال فيروز چارسويه واروب نسايه مناسب هدايا
اشترا وكلوب زوجه سنه ترحيب ايله اعطا برله ملك حضرتلرينك انعامنى اظهار ايچون بدر يكك
خانه سنه كيده لم ديوب برابر خانهٔ پدره اظهار بشاشتله كيدرلر لكن فيروز برماه قدر زوجه سنى
ارايوب صورميوب ترك ايتديكندن برادر زوجه فيروزه كلوب اشبو تركك سببى وباعث
غضبك ندر بايزه بيلدر ياخود حضور ملكده مرافعه اوله لم ديدكده فيروز ترافعه راضى وبالمعيه
قاضى نزد ملكده بولنديغى حالده واروب برادر مرأه ايدالله الملك بن بوغلامه ديوارى استوار
وبئرى عامره واشجارى مثمره بر بستان ايجار ايتمش ايدم ثمره سنى اكل وجداريني هدم وبئرينى
خراب ايتدى ديو دعوى ايتدكده قاضى نه ديرسن ايها الغلام ديو فيروزدن بعد السؤال اول
دخى استيجار ايتديكم بستانى هيئت اولاسنده صاغ وسالم تسليم ايتدم ديدكده قاضى مدعى مرقومه
نه ديرسن ديدكده فى الحقيقه بستانى ديديكى وجهله تسليم ايتدى لكن سبب ردى نه ايسه سويلسون
ديمجك فيروز اسئنطاق قاضى يه جوابده يا مولانا والله بن اول بستانى استكراهدن اوتورى رد ايتدم
انجق يوما من الايام درونده اثر اسد ونشانهٔ ارسلان مشاهده ايتديكمدن خوفا من الاسد
وتعظيماله درونه دخولى كندمه حرام ايتدم ديدكده همان ملك ايكى ديزى اوزرينه كلوب

اى فيروز آمنا ومطمئنا بستانكه رجوع ايله حضرت خدايه قسم ايدرمكه بستانكه از قضا
اسد كيرمش ايسه ده اندن بر ورق التماس وبر ثمر اكل ايتمدن بر لحظه اوطوروب چيقمش ايدى سنك
بستانك كبى بر پاك بستان كورمدم وشجرينى وقايه ده اويله بر جدارى استوار ايتمدم بيوردقده
قاضى وسائر حضورنده بولنانلر رمز اولنان معنادن آگاه اولمادقلرى حالده فيروز ملك مكرمدن
جواب صوابنى آلوب فى الحال عودت وزوجه سيله تجديد حسن معاشرت ايتمشدر والسلام
(معلوم اوله كه اشبو حكايات مقوله سى رمزاوزره انسانك اتيان ايتديكى كنايات غريبه ده خصمنك
موافق طبعى اولان شى ايله ارضاسنى ايجاب والتزام صدق وكتمان حال ايله كنديه جاى راحت
وفعلنه محل مستتر بولنديغندن بر اسلوب لطيف مرغوبدر زيرا معاريض كلامده كه بومقوله
رموز وتوريه دن عبارتدر حرام اولان كذبدن محل اتساع يعنى نجات بولنديغى وارستهٔ
اشعار وسير نبويه دن اولديغى معلوم اولى الابصاردر نتكيم رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
اصحاب كزين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين ايله غزوهٔ بدره عازم اولورلر ايدى اثناء راهده
بر رجله ملاقى اولورلر اول رجل ممن القوم ديو موكب سعادتى صوردقده حضرت رسالتپناه
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز توجه بيوردقلرى غزوه يى وحال وشانلرينى كتم واخفا قصديله
تفصيل بيورميوب فقط من ماء قول شريفى ايله جواب بيورديلر كه حسب الظاهر مفهوم اولان
سؤال قرينه سيله اول قوم صودندر يعنى صويه منسوبدر ديمك اولور عرب ماء قبائل عربدن
قنغى قبيله يه منسوبدر ديو تفكر وتأمل ايله اشتغال ايكن عليه الصلاة والسلام افنديمز جهت
مطلوبه لرينه عازم اولديلر والحال كه عليه الصلاة والسلام افنديمز كلاملرنده صادقدر زيرا
حق سبحانه وتعالى حضرتلرى بيورر استعيذ بالله ﴿ فلينظر الانسان مم خلق خلق من ماء
دافق ﴾ مأل آيت كريمه انسانك ماء دافق يعنى منى دن خلق اولنديغى بياندر كه عليه الصلاة
والسلام افنديمز بونى مراد ايتمشلردر (وينه توريه قبيلندندر كه حين هجرت نبويه ده رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرى ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه ايله برابر غاره تشريف
ايدر ايكن بر كافره مصادفه اولنوب كافر مسفور حضرت رسالتپناه افنديمزى صديق اكبر
حضرتلرينه سؤال ايتدكده قولنده صادق اولديغى حالده هو رجل يهدينى السبيل ديو جواب
ويرمشدر كه اول هادئ السبل كافهٔ انامى اوضح اقوم سبيل اولان اسلامه هدايت ايتمشدر
(وهرون الرشيد حضورنده خلق قرآنى زعم ايدن بعض معتزله امام شافعى حضرتلرندن ماتقول
فى القرآن ديو سؤال ايتدكده اول امام همام بنى مخاطبى قصد ايدرسن معنا سنى مراد ايده رك
اياى تعنى ديدكده معتزلى نعم ديمجك امام دخى مخلوق ديوب بو سوز ايله خصمنى ارضا ايدر
والحال كه امامك مخلوقدن مرادى نفسيدر (وينه بو قبيلدندر كه امام جوزى بر كون خليفه نك
سنى وشيعيدن مركب رجال دولتى حاضر ايكن منبرده وعظ ونصيحت اثناسنده كندويه رسول
الله صلى الله تعالى عليه وسلمدنصكره افضل مخلوقات كيمدر يعنى ابو بكرميدر عليميدر رضى الله
عنهما ديو سؤال اولندقده اول امام صورتده جانبينه رعايه بطريق الايهام * من كانت ابنته
تحته * يعنى كريمه سى تحت نكاحنده اولاندر ديو جواب ويروب منبردن نزول ايلدى يعنى مسؤل
عنهك كريمه سى رسول الله عليه الصلوة والسلامك تحت نكاحنده اولمغه مصروف اولورسه
ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه افضلدر ديمك ثابت اولور كه حضرت صديقك كريمه سى
عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنها ازواج مطهراتندندر امام جوزينك دخى قصد ونيتى بودر
بو صورتده ابنته ضميرى ابو بكره راجعدر واكر رسول عليه الصلاة والسلامك كريمه سى مسؤل
عنهك تحت نكاحنده ديمكه مصروف اولورسه على رضى الله تعالى عنهدر ديمك منفهم اولور كه

رسول عليه الصلوة والسلامك كريمهٔ محترمه‌لری فاطمة الزهرا رضی الله تعالی عنها حضرت
علينك زوجه‌لريدر بو تقديرجه ضمير ابنته عليه الصلاة والسلامدن عبارت اولان من اسمنه راجع
اولور خلاصه امام جوزی بو توريه ايله طرفينی ارضا ايتمشدر اشبو حكايه ديكرلره دخی عزو
اولنمشدر ﴿ الفصل الثالث فی ذكر الفصحاء من الرجال ﴾ يدنجی بابدن اشبو اوچنجی
فصل رجالدن فصحانك ذكری بيانندەدر (مرويدر كه فصحادن حسن بن فضل حال صباوتنده
بعض خلفا اهل علم ايله مكالمه ومحاضره ايدر ايكن مجلس خليفه يه دخول ومكالمه مراد
ايلديكنده خليفه مومی اليهی زجر ومنع وصبی بو مجلسده تكلم ايده مز ديو دفع ايدر ابن فضل
دخی ای امير المؤمنين حديث السن اولدم ايسه سليمان عليه السلامك هدهدندن اصغر اولمادم
هدهد ايسه اول نبی ذيشانه ﴿ احطت بما لم تحط به ﴾ ديدی يعنی بن سنك بيلوب واحاطه
ايلديكك شيئی احاطه ايلدم ديمكدر وسندخی امر وحكمده سليمان عليه السلامدن زياده بيوك
دكلسن ديدكده بو كلامدن خليفه يه خجالت عارض اولدی (مرويدر كه امويه‌دن نوبت خلافت
عمر بن عبد العزيز حضرتلرينه كلدكده اطراف وجوانبدن تبريك خلافت ايچون ورود ايدن
سفيرلرك ايچنده وفد حجازده برصبی رشيد وارايدی مجلس خليفه‌ده تكلمه تصدی ايدنجه خليفه
بر نيج عتاب سندن مسن ا ولان تكلم ايلسون كلام وخطابه مسن واختيار هر حالده اليق واحرادر
دينجه صبی مرقوم ای امير المؤمنين بيورديغكز كبی سنده كثرت قدر وشرافته دلالت ايديدی
بو مجلسده خلافته سندن احق كيمسه‌لر وارايدی دينجه خليفه واقعا قدر وشرافت اختيارلق ايله
دكل ديو ب تكلمه رخصت ويردی تكرار صبی ای امير المؤمنين بز م بلده مزدن قدوممز جناب
خلافتمآب وعدالت نصابكزی حق سبحانه وتعالی حضرتلری سزی بزلره عنايت وكرم ايلديكينك حمد
وشكر وثناسنی ادا ايچوندر بزلر محل ومأوامزدن اميد عنايت ياخود خوف وخشيت ايچون
كلمدك عدالتك حسبيله جور وظلمدن امين اولنجق بروجه محرر شكرا كلدك بزلر سفيرشكرز دينجه
عمر بن عبد العزيز اى صبی بكا وعظ ونصيحت ايله ديدی اول صبی دخی ای امير المؤمنين ناسدن
برفرقه الله تعالانك حلمنه وناسك مدح وثنا سنه مغرور اولديلر الله تعالانك حلمی وناسك ثناسی
كندوبی مغرور قيلانلردن اولور ايسك اياغك سورچر واول فرقه‌دن اولورسنكه حق تعالی
انلرك حقلرنده ﴿ ولا تكونوا كالذين قالوا سمعنا وهم لا يسمعون ﴾ بيورمشدر كه معنای آيت
كريمه ای مؤمنين سزلر كفار ومنافقين كبی اولمايك كه قرأن ومواعظی استماع ايلدك ديرلر حال بو كه
انلرجان قولاغيله استماع ايلمديلر انلرك جميعی استماع ايتدكلری وكندولره نفع ويرمديكندن عدم
سماع قبيلندن اولور ديمكدر بعده عمر بن عبد العزيز صبينك سننی صوردقده اون ايكی ياشنده
اولديغنی بيلدكده اشبو قطعه‌يی انشاد ايلدی * تعلم فليس المرء يولد عالما * وليس اخو علم كمن هو
جاهل * فان كبير القوم لا علم عنده * صغير اذا التفت عليه المحافل * مآل قطعه بسن همان تعلم ايله
زيرا كشی عالم اوله رق طوغماز علمه مصاحب ومقارن اولان كشی جاهل كبی دكلدر علمی اولميان
كبير القوم اولور ايسه دخی مجالس علما وظرفاده صغير وحقيردر ديمكدر (حكايت اولنمشكه هشام
ابن عبد الملك عهد امارتنده بريل باديه‌يه قحط عارض اولمغله اهل باديه طلب احسانله باب هشامه
كلوب لكن مهابتندن تكلمه قدرتياب اولميوب طورورلر ايدی ايچلرنده اولان فصحادن درواس بن حبيب
كه اون التی ياشنده وذؤابه يعنی برعادت عرب نوجوانانك جبيندن صالبوبردكلری صاچ وشمله
ديدكلری كسوهٔ رأس باشنده ايدی جوانپاره‌يه ديدهٔ هشام تعلق ايتدكده ميل وقپوجيلر
كتخداسی مقامنده اولان حاجبنه خطاب ايدوب حاجبی اولنلردن هر احد حتی صبيان دخی
حضوريمه كيرسون ديو امر ايتدكده فی الحال اول جوان صحرا ايوب پيشگاه ملكده نظر برقدم قيام

ويا امير المؤمنين كلام وسخن ايچون دورب بوكك وآجق اولوب لكن بو كلشی آچلمدقجه سوز
اكلاشلماز اكر امير المؤمنين اذن ويررلر ايسه نشر كلام ايدەيم ديو استرخاص ايتدكده هشامه
تعيير جوان تعجب ويروب نشر ايله لله درك ديو رخصت ويردكده * يا امير المؤمنين انه اصابتنا
قحط سنون سنة اذابت الشحم وسنة اكلت اللحم وسنة ادقت العظم وفی ايديكم فضول اموال
فان كان لله تعالی ففرقوها علی عباد الله تعالی وان كانت لهم فلم تحبسونها عنهم وان كانت لكم
فتصدقوا بها عليهم ان الله يجزی المتصدقين * كلام بلاغت ارتساميله عرض حال
وانهای نشئت بال ايتمشكه معناسی ای امير المؤمنين اوج سنه در بزلره قحط وبلا اصابت ايلدی
ابتداكی سنه ياغمزی اريتدی ايكنجی سنه وجوديمزك اتلرينی يدی اوچنجی سنه كمكلريمزی
اينجلتدی واو فاقلتدی خزينهٔ دولتكز زياده اموال ايله مالا مالدر اكر او اموال الله تعالانك
ايسه عباد اللهه اعطا بيورك واكر عباد اللهك ايسه نيچون انلردن منع ايدرسكز
واكر خاصة مالك ايسه عباد مسلمينه صدقه بيورك زيرا حق تعالی متصدقينه اضعاف اولەرق
جزا ومكافات ايلر ديمكدر (وقتا كه هشام اول بليغ نوسالك اشبو كلام فصاحت انسجامنی
كوش ايتدكده * ما ترك لنا الغلام فی واحدة من الثلاثة عذرا * ديوب يعنی اشبو غلام ترديد
ايتديكی اوج صورتده بزه جای عذر قوميوب حقا كه الزام ايلدی ديوب محظوظ اولەرق
اهل باديه‌يه ذخيره بها اولەرق يوز بيك درهم كش فرمان ايتدكدنصكره ای غلام سنك
خاصة براملك وارميدر اجرا ايدەلم ديدكده عامهٔ مسلمينك دونده تقسيم ايچون حاجت
مخصوصه يوقدر ديدكده بو سماحتدن دخی محظوظ اولوب غلامه التفات واكرام ايتمكله
حضور هشامدن قومنك سيدی اولديغی حالده خروج ايتمشدر (حكايت اولنديكه ملك
روم هرقل معاويه بن ابی سفيان حضرتلرينه نامه يازوب لاجل الامتحان شيدن ولا شيدن واندن
غيريسنی الله تعالی قبول ايلميه جكی ديندن وصلاتك مفتاحندن وجنتك غرسندن
وهر شيئك صلاتندن ودرت شيدنكه انلرده روح اولوب لكن اصلاب رجال وارحام نساده
واقع اولمامش اوله‌ر وبر رجلدنكه پدری يوق وقومی ونسبی اولمادی وبر قبردنكه صاحبيله
برابر سير ايلدی وقوس قزحدنكه باراندنصكره شمس رونما اولدقده اكثريا ظاهر اولور انك
عربيسی قوس قزحدر بين الناس اكا علائم السماء ديرلر وبربقعه دنكه انجق بردفعه اوزرينه
شمس طلوع ايلمش اولوب من بعد طلوع ايلميه وبرسائر كه انجق ظعنهٔ واحده ايله بردفعه
ظاعن اولوب يعنی سير ايلبوب بعده سير ايلميه وبر شجرهٔ دنكه صوسز نابت اولدی وروحی
اولميه‌رق متنفس اولان شيدن ويوم وغد وبعد غد وبرق ورعد وصوت رعد وماهك زياده
ونقصانندن يعنی بونلردن واسبابندن سؤال ايدر (وقتا كه نامهٔ هرقل واصل اولدی بعض
خيرخواهانی بو سؤاللرك جوابلرنده ولو برماده‌ده اولسون خطا وقوع بولورسه مهابتك
عين هرقلدن ساقط اولور همان سلطان المفسرين ابن عباس رضی الله تعالی عنهما دن
استفسار بيورك ديو اخطار ايلدكلرنده اسولهٔ مذكوره حضرت ابن عباس رضی الله عنهما تحرير
وافاده اولندقده هر برلرينه بروجه آتی جواب باصواب تحرير واعاده بيورديلر (اولا شی ايله مراد
صودر زيرا الله تعالی حضرتلری استعيذ بالله ﴿ وجعلنا من الماء كل شیء حی ﴾ بيورمشدر ودخی
لا شيدن مراد دنيادر زيرا دنيا سريع الزوال اولمغله برشیء دكل كبی ايديكی ظاهردر (دين كه
انك غيريسنی حق تعالی قبول ايلمز لا اله الا الله كلمه سيدر (ومفتاح صلاة الله اكبر كلاميدر كه
صلواته آنكله ابتدا اولنور (وغرس جنتدن مراد * لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظيم *
ورديدر بركيمسه بونی بركره قرائت ايلسه جنتده برشجره غرس ايتمش اولور زياده قرائت ايدرسه

غرس دخی زیاده اولور وهر شبنك صلاتی وتسبیحی * سبحان الله وبحمده سبحان الله العظیم *
وردمودو دیدر واخر بخاری شریفده اشبو ایکی کلمه لسانده خفیف ومیزانده ثقیل ورحمن
ذوالجلاله سوکلیدر دیو لسان نبوی ایله ثنا بیورلمشدر (واول درت شیکه انلرك روحی وار لکن
بلاب وام ظهوره کلمشلردر آدم علیه السلام وحوی وموسی علیه السلامك عصاسی واسمعیل
یاخود اسحق علیهما السلامه نازل اولان قوچدر (امابلا پدر حصوله کلان عیسی علیه السلامدر
(ورجل بی قومدن مراد آدم علیه السلامدر (شول قبر که صاحبیله برابر یورر یونس علیه السلامی
بلع ایدن بالقدر حضرت یونس علیه السلامك قصه سی تفاسیرده مفصل اولدیغی اوزره حوت
یعنی بالق یوددوب بطننده بولنمغله انك قبری مشابه سنده اولدی وقعر دریاده کزردی
(وقوس قزح حق تعالی حضرتلری طرفندن قوللرینه اماندر یعنی غرقدن امین قلمسنه اشارتدر
نکتنه سنی بیان ایلدی (واول یرکه شمس برکره اوزرینه طلوع ایلمش اولوب بردخی اصلا کون
کورمه یه موسی علیه السلامك عصاسیله منفلق اولان بحردر که بنی اسرائیل ایله مرور ایدنجیه
قدر آچیلوب قعرینه کونش طوقندی اندن اول کورمش ایدی سایهٔ نبیده کون کوردی
ودخی فرعون تعقیب ایلدکده فرعونی عسکری ایله غرق ایدوب قپاندی (وشول شیکه بردفعه
سیرایتمش ایدی جبل طورسینادر که ارض مقدسه ایله جبل مذکورك ماینی درت مرحله ایدی
وقتا که بنی اسرائیل عصیان ایلدیلر حق سبحانه وتعالی اول جبلی طارکبی سیرایتدیروب سحاب وش
طائفهٔ عاصیه نك اوزرنده یوروتدی وکناهلرینه توبه وتوراتی قبول ایدرز ایسه اول داهیه نك
مرتفع اولمسیله هاتفدن برندا کلدکده انلر دخی اول جبل اوزرلرینه دوشمك خوفندن استغفار
ودعالری سیبله ینه محلنه کتدی حق جل وعلا ﴿ واذ نتقنا الجبل فوقهم کانه ظلة وظنوا انه واقع بهم
خذوا ما آتیناکم بقوة واذکروا ما فیه لعلکم تتقون ﴾ آیت کریمه سنده بونی حکایه بیورمشدر که
مفادی بنی اسرائیل اوزرینه سقیفه کبی جبل طورسینایی قلع ورفع ایلدیکم وقتی ذکر وفکر
ایلیك جبل مزبور جو سماده ثابت اولمادیغندن اوزرلرینه واقع اولمسنی تیقن ایلدکلرنده
بن عظیم الشان طرفندن ندا اولندیکه توراتدن سزلره اعطا ایلدیکمی جد ومشاقه تحمل
ایدیجی وعزیمته مقرون اولیجی اولدیغکز حالده اخذ ایدوب کتابده اولانی ذکر وعمل ایدوب
منسی وش ترك ایلیك که ذمایم اخلاق وقبایح اعمالدن اتقا ایلیه سز مأنده در (اماشول شجره که
صوسز نابت اولدی یونس علیه السلام بطن حوتدن عریان اوله رق ساحله خروجلرنده حق
جل وعلا تستریچون انبات بیوردقلری یقطین یعنی قباق اغاجیدر (ودخی شول شیکه بی روح
اوله رق متنفس اولور صبحدر (اما یومدن مراد عملدر (وامسدن مراد مثلدر (وغددن مراد
اجلدر (وبعد غددن مراد املدر (اما برقدن مراد ملائکهٔ کرام مطر ایچون سحابی یدلرنده
اولان مخاریق یعنی طره لر ایله ضرب ایلدکلرنده حاصل اولان آتشین حالت قدرتیدر (ورعددن مراد
شول ملك اسمیدر که سحابی سوق ایدر وسوقندن ناشی ظهور ایدن صوت وزجره ده اطلاق اولنور
(امامحوده اولان محودن مقصود استعیذ بالله ﴿ وجعلنا اللیل والنهار آیتین فمحونا آیة اللیل وجعلنا
آیة النهار مبصرة لتبتغوا فضلا من ربکم ولتعلموا عدد السنین والحساب ﴾ آیت کریمه سنك
مشتمل اولدیغی محو قدرتیدر دیو حضرت عبدالله بن عباس هرقلك سؤالنه جواب یازمشدر مفاد
آیت کریمه بن عظیم الشان لیل ونهاری قادر وحکیم اولان ذاتِ علیه مه دلالت ایدر علامتلر
قیلدم آیت لیلی محو ایلادم وآیت نهاری مضیئه قیلدم بو تفسیره کوره آیتین ایله مراد لیل ونهاردر
وآیتك لیله اضافتی بیانیه در (تفسیر آخره کوره معنی لیل ونهاری آیتین صاحبی قیلدم آیتلر ایله
مراد شمس ایله قمردر بو تقدیرجه اضافت بمعنی اللامدر آیت لیل اولان قمری محو ایله مراد

نفسنده مظلمه ومطموسة النور اولوب ده اوائل شهرده تدریج ایله ازدیاد وبدر اولدقدنصکره
ینه کما فی السابق محاقه عود ایلمکله اولور وشمس اولان آیت نهارك مبصره قلنمسی نور وضیاسیله
اشیایی منکشفه ایلمك برله ذات اشعه اولمسیدر حکمت علیه م ضیاء نهارده اسباب معاشکزی طلب
واعمال معادکزی کسبه توصل واختلاف وحرکاتلریله عدد سنین وحسابی معرفته توسل
ایتمکزی اقتضا ایلدی دیمکدر (حکایت حجاج برکون فصحادن غضبان بن القبعثرایی تجربه
وامتحان قصدیله ناسك اکرمی کیمدر دیو سؤال ایلدکده دینده افقه یعنی اعلم ویمیننده اصدق
اولان یعنی حانث اولمیان ومالی محللرینه بذل وانفاق وفقیری ومساکینی اکرام واطعام ایدندر
دیدی (ودخی ناسك زیاده لئیم ودنی اولانی کیمدر دیدکده انعام واعطاسی ذل وحقارت واحبابنه
تقتیر وقلت اوزره اولوب کثیر الالوان یعنی متلون المزاج اولاندر دیدی (ودخی ناسك زیاده
شریر اولانی کیمدر دیدکده اذا وجفاسی ازید وجهل وهوایه رغبتی ادوم واشد وسخریه سی
اکثر وقسوت قلبی شدتله اوفر اولاندر دیدی (ناسك زیاده شجعانی یعنی شجاعتلیسی کیمدر
دیدکده سیفله زیاده ضارب وکیفی تارك یعنی خصمی طوراغدن اوزرینه هجوم وصوله ایدن
وایشنده مقیم اولاندر دیدی (ودخی ناسك زیاده جبان اولانی کیمدر دیدکده صفوف قتال
ومحاربه ده متأخر وجمعیت لشکردن منقبض ومتنافر ووقت وقوف مقاتله ده لرزان وطنین
سیوفی استکراهله هوانك وسایهٔ سقوف ومأمنده استراحت مطلوب ایدندر دیدی (ودخی
اثقل ناس کیمدر دیدکده نطق وکلامده دوداغن بوکوب بوغازدن سویلیجی وناسه سلامده
بخل ایدیجی وخلق وانام ایچنده چوق هذیان ایلیوب طعامده دخی صحبتی اکثار ایدیجیدر دیدی
(وخیر ناس کیمدر دیدکده انعام واحسانی اکثر واتم ومیزان وترازوسی سدید واقوم عفو
وستری اثبت وادوم ومیدان عنایتی اوسع واعم اولان کیمسه در دیدی (پس حجاج معرض
تحسینده لله ابوك یعنی بابا که رحمت دیدی (وغریب الدیار اولان رجل عاقلك حسب اولوب
اولمادیغی نوجهله بیلنور دیدکده اصلح الله الامیر دعاسنی بعد الاداء رجل حسبك ادب وعقلی
واخلاق حمیده وشمائل محموده سی وعزت نفسی وعلو جنابی وکثرت صبر وتحملی ووفرت
بشاشتی وناسه حسن مداراتی اصلنه وعرفاننه دلالت ایدرکه عاقل متبصر حسن شمائلندن
وجاهل غافل سوء افعالندن بیلنور ودخی حسب ونسبك مثالی اینجو کیدرکه جوهر شناس
اولمیان یعنی نادان اولان قدرینی بیلمز اما اصحاب درایت وارباب فطانت نظر واعتبار
ایلدکده قدر وشانی معرفتله اکرام وعندلرنده نفیسه وحسنه اوله رق احترام اولنور دیدی
(وینه حجاج لله ابوك ایله استحساندنصکره عاقل وجاهل کیملردر دیدکده عاقل شول کیمسه درکه
دین ودنیاسنه نفعی اولمیان سوزی سویلمز یعنی * اول اندیش وانکهی کفتار شود * تنبیهنجه
اولدوشنوب صکره سویلر وبر احده غضب نظریله باقمز الطف وتبسمله وشفقتله بقار
وغدری اضمار ایتمز وخلقدن عذر استمز یعنی هرکس بندن استعفا ایتسون دییوب همان
خلقك قبل اعتذارهم تعدیلرین عفو ایدر لکن جاهل شول شخصدرکه کلامنده چوق هذیان
وطعامنده من وامتنان وسلامنده بخل وامام وقته یعنی اولوالامره اطاعتده تکاسل ایله طغیان
وعبدینه فاحش اولوب ظلم وتعدی وفحشیاتله خطاب ایدندر دیدی (وینه حجاج پسند ایدوب
ذکی حازم کیمدر دیدکده حال وشانی اوزرینه مقیم ومداوم ومالا یعنی یی ترکه ملازم اولاندر
دیدی (وینه حجاج عاجز غیر عاقل کیمدر دیدکده رأی وتدبیرینی کندیسی بکنوب وراسنه التفات
ایدندر دیدی (قلت) وراسنه التفات ونظر ایکی وجهله دربری ظاهرا کبدرکن اراقلق اراق
دونوب آردینه باقمقدرکه فی الحقیقه علامت حمقدر ودیکری کندی عیبندن بیخبر اولوب خلقك

عیوبنه باخقدر که غایت حقدر والله اعلم بالصواب (وینه حجاج مزاج نسادن خبر مبسن دیدکده
اصلح الله الامیر انلرك حال وشانلرینه ان شاء الله خبیرم یعنی احواللرینی بیانه قادرم دیدکده حجاج
امهات اولاد یعنی مطلقا زوجات وجواریلك مزاجلرندن بکا خبرویر دیدکده طبایع نساء اکری
ایکوککلری کبیدر تعدیل وتسویه ایلمك مراد اولنورسه منکسر اولور همان اعوجاجی اوزره
قوللنمالیدر انلرك مایه و جوهرلری انجق مدارات ایله اصلاح پذیر اولور انجودلمك مراد ایدن
بصیرت اوزره اولوب اول خصوصده آلات موافقه تدارك ورفقله تحصیل مرامده سعی
ایتملیدر و انلرله مصالح خارجیه سنده مشورت ایده نك حالی و حیاتی متکدر اولور انلرك اکرم
واعز اولانی زیاده عفیفه اولاتیدر اکر عفتدن تنزل ایدرسه یعنی عاریه اولورسه رایحهٔ جیفه‌دن
اکرهدر دیدی (ایمدی حجاج اشبو اجوبه‌دن عقلنی وکالنی بکمکله ای غضبان طاعتمه دعوت
ایچون ملك کرمان ابن اشعثه سنی سفارتله بعث ایده جکم وارد قده نه سویلرسن دیدکده
اصلح الله الامیرانك هلاکنه و اذا و جفاسنه دائر و سزك رفعت و غالبیتکزه متدائر کلمات هائله
ولفظات خائفه ایله تخویف ایده رم دینجه حجاج ظن ایدرمکه بنم یانمده ایتدیکك لاف وکزاف کبی
انك یانده یا طمع یاخود خوف ایدوب دیمزسن دیدکده کلا نیچون سویلیم اصلح الله الامیر بلکه
بوندن زیاده لسانمده حدتی و میدان سخنده وسعتی اجرا ایده رم دینجه حجاج جانب کرمانه
سیر وسفر ایله امر ایدوب اولدخی روانه اولدیکه اول هنکامده ابن اشعث کرمان اوزرنده
ایدی وحجاج دخی سفراسنك احوالنی تجسس ایچون وراسندن جاسوس کوندرمك عادتی اولمغله
غضبانك دخی اردندن خفیهٔ جاسوس ارسال ایلدی وقتا که غضبان ابن اشعثه وصول وجبلتنده
مرکوز اولان خیانت و خیانت مقتضاسنجه وعدنه خلف ایله جانب حجاجدن سفیر ورسول
اولدیغنی افاده وحجاج کندوبی خلع وعزل ایده جکنی * تغدی به قبل ان یتعشی بك * کلامیله
اندن اول تدارکله مقابله و مقاتله ایلمسنی ترغیب و نیت حجاجی خبر ویردی ابن اشعث دخی
تدارکانه قیام و اسباب مقابله یه اهتمام ایدوب غضبانه عطیهٔ سنیه و خلع بهیه ایله اکرام
ایلدی و غضبان دخی عودت و شدیدة الحراره اولان رملهٔ کرمانده کونك زیاده حدتی وقتنده
ضرب خیمه ایله اقامت اثناسنده بکر بن وائل قبیله سندن وقت ظهر وشمسك حرارتی وقتنده
زیاده سیله عطشان وصوسزدوه سنه راکب بر اعرابی بونك جانبنی قاصد وطالب اوله رق کلوب
السلام علیك ورحمة الله وبرکاته دیو تحیه برله خیمه سی پیشکاهنده طوردی غضبان سلامن
الوب سلام ویرمك سنت وردی فرضدر سلامی الان فوز ایله هدایتده در وتارك اولان خسران
وضلالتده در تمهیدیله ای اعرابی مصلحتك ندر دیو استفسار ایلدی اعرابی ایسه زمینك
حرارتندن قدمنك برینی رفع وبرینی وضع ایلر اولدیغی حالده مرامم شدت حرارتدن سایه کزده
اکرامکزی وخیمه کزك برکاتنی استرم ورجام جایتکزدر دینجه غضبان بنم خیمه وسایه مدن
اکبر واعظم برظل وسایه واردر انی نیچون قصد ایتمدك دینجه اعرابی اول سایه وقبه نه شکل
سایه و جسایه درو نه ده در دیدکده غضبان امیر ابن اشعثك قبه وسایه سیدر دیدی اعرابی
شمدی او سایه یه وصول متعسر بلکه ممتنع الحصوادر لکن بو خیمه یه دخول اسهل و بواندن
اوسع وانفعدر دیدی غضبان بو خیمه‌اندن امنع ودخولی کوچدر دیو صورت استثقال کوستروب
اوسایه بوندن متین واحکمدر دینجه اعرابی غضبانه اسمك ندر ای اللهك قولی دینجه اسمم آخذ در
دیدی آلیجی معناسنه ومانعطی یعنی نه ویررسن دیدکده غضبان ایکی اسمم اولماغی کریه کورورم
دیدی اعرابی الله ایچون سویله نه محلدن اولورسن دینجه روی ارضدن اولورم دیدی اعرابی قنغی
مکانه کیدرسن دیدکده غضبان ارضك ناحیه‌لرنده کزرم دیدی اعرابی شدت حرارتدن برقدمنی
قالدیروب وبرینی وضع ایده رك قرض شعر ایدرمیسن یعنی شاعرمیسن دیدکده غضبان قرض شعری

فارەلر ایدر دیدیکه لغتده قرض شعر بالاضافه شعر سویلمکه و قرض برشیئ قطعه دخی دیرلر
وعینك کسریله شعر کلام موزونه وشینك فتحیله شعیراربه دیرلر غضبان ایکنجی معنالری مرادیله
اسلوب حکیم قاعده سنه رعایت ایلدی اما اعرابینك مرادی معنای اولالرایدی ینه اعرابی مسجع کلام
سویلرمیسن دیدکده غضبان سجعی کوکرجنلر ایلر دیدیکه سجع الحمام کوکرجنك اوتمه سیدر
اعرابی حرارت آفتابدن بالاضطرار ای آدم اوغلو اذن ویر خیمه‌دن ایچرو کیره یم دیدی غضبان
اردك یعنی میدان سایه بانمدن سکا اوسعدر دیدی اعرابی کونش اکا تأثیر ایلدی دیدکده غضبان
کونشه غالب اولمادم سوزم یچمز که حتی دفع ایده یم دیدی اعرابی سنك طعام وشرابکی استه‌مم
فقط سایه کده اوطوره یم دیدی غضبان جانکی فدا ایلسه‌کده واصل اولمیه جغك شیئه تعرض
ایله دیدی اعرابی تعجب ایده رك سبحان الله دیدکده حق سبحانه وتعالی سن دنیایه ظهور
ایلمزدن اولده تسبیح وتقدیس اولنور دیدی اعرابی به فتور وغضب کلوب بو کلاملردن غیری سنده
برشی یوقمی دیدکده غضبان بربیوك عصام واردر که شمدی باشکه ضرب ایده رم دیدی اعرابی
کال اضطرابندن ای جاربنی کعب دیو قبیله خلقندن استغاثه وامداد طلبیله فریاده باشلدقده
غضبان بهی اختیارنه الجق کیمسه ایمش سنکه سکا قسم ایده رمکه براحد سکا ظلم وتعدی
ایلمدیکه طلب امداد واستغاثه ایدرسن دیدی اعرابی سندن زیاده قسوت قلب صاحبی بی مرحمت
کیمسه کورمدمکه امداد طلب ایده رك کلش ایکن بنی منع وطرد ایلدك سایه وخیمه کده ادخال
ایلمادك وبنی طرح ایلدك سایه که آلسك و بلیغانه صحبت ایتسك نه اولور دیدکده غضبان سنکله
مصاحبت ومکالمه یه برمصلحت وحاجتم یوقدر وار یقل کت دیدکده اعرابی اللهی سورایسك
سن کیمسن واسمك ندر حقیقتی اوزره بیان ایله دیو آند ایچدکده غضبان بنم اسمم غضبان بن
قبعثری در دیدکده اعرابی نه الچق اسملردر که سنك غضبدن مخلوق اولدیغکی اشراب ایدر بو
اسمك صاحبنده خیر یوقدر دیدکده غضبان شوطوپال اباغکی قومه طیایوب اویله سویله دیدکده
اعرابی یا بمی الله ذوالجلال قطع ایلسون اکرسنك رجلکدن خیرلو دکل ایسه دیدی غضبان
اکر حاکم اولسیدك حکم وقضاکده جور وظلم ایدر ایدك زیرا بنم پای وقدمم ظل وسایه‌ده
قاعد وسنك قدمك ایسه شدت حرارتده قائمدر هر حالده خیر ومنفعت بنم پای وقدمم جانبنده در
دیدکده اعرابی غضب ایله ظن ایدرمکه سن حروریسن یعنی خارجی طائفه سندنسین دیدکده
غضبان ینه تعریض ایله کندویه دعا ایده رك حق سبحانه وتعالی حضرتلری بنی خیری اراده واختیار
ایدنلردن قیلسون دیدکده اعرابی ظن ایدرمکه عنصرك فاسددر دیدکده غضبان بن انك اصلاحنه
قادر دکلم دیو جواب ویردکدنصکره اعرابی یأسله حق سبحانه و تعالی سندن راضی اولماسون
دیو بد دعاسیله عودت وبو قطعهٔ هجوآلودی نظم ایدوب کتدی * لابارك الله فی قوم
تسودهم * انی اظنك والرحمن شیطانا * اتیت قبته ارجو ضیا فته * فاظهر العبد ذوالقرنین
حرمانا * مآلی اول اعرابی غضبانه خطاب ایله سنك سید ووالی اولدیغك قومی حق سبحانه وتعالی
خیر وبرکت ایله معمور ایلمز رحمن ذوالجلاله قسم ویمین ایدرمکه سنی شیطان ظن ایده رم
ضیافت واکرامنی رجا ایده رك قبه وسایه سنه کلدم بنی محروم ایلدی دیمکدر قوله * فاظهر العبد
ذوالقرنین حرمانا * بعض نسخه‌ده (العبد) یرنده (الشیخ) واقع اولمشدر نسخهٔ عبده کوره
مع مسامحة معناسی ذوالقرنین عبدینه حرمانی ظاهر قلدی وشیخه کوره معناسی ذوالقرنین اولان
قوجه وانیر اظهار حرمان یعنی بنی صودن وظلدن محروم ایتدی دیمك اولدیغی ملاحظه اولنور
وذوالقرنین ایله وصفه نظرا اعرابی غضبانی قدرت وثروتده ذوالقرنینه یعنی اسکندره وکندینی
اضطراب واحتیاج مذکورده سیدینك انفاق واکسا منه محتاج عبده بکزدوب اسکندر جهانکیر

عالمه خصوصا بنده لرینه کامل احسانده شهیر ایکن محتاج اولان عاجزی خلافیله معامله سی
توجهله بعید ایسه غضبانک دخی دخیل عطشانه قدرتی وار ایکن بر ایچم صو ویرمیوب وکیسه سنه
طوقنمیه جق ظلادن تبعیدی عجیبه درخلاصه برلئیم و بخیل شیطان صفت نا کسدر دیمکی
استرمأل لایح خاطر اسعد عاجزاولمشدر بوندن باشقه محصولی وارمیدر وعبد حر مقابلنده یعنی
رق معناسنده اولدیغی کبی بداصل دیمکده وحر دخی کذلک اصلزاده دیمکده وشیخ دخی بعض برلرده
مستعمل اولمغله بونلره دائر وفرنک مفرد وبا تثنیه اوله رق قرنانک مشترک معنالری اولوب شجرهٔ هجوه
ایلشدیره جک برطوته مغی واره یدر کتب لغات ومحاضراته مراجعتله اکر شعر مذکور متحمل
معنالر ویرمک یوق برشی دیمک دکل زحمت چکمامک طبایع سلیمه یه سپارش اولنمشدر (وقتا که غضبان
مأموریت سفارتی اتمام ایله اکرچه عودت لکن مقدمجه جاسوس مرقوم غضبانک امیر ابن اشعث
واعرابی ایله بینلرنده بکن مکالمه وماجرایی حجاجه بیان وافاده ایلمش ایدی غضبان ایسه بوندن
غافل اوله رق حضور حجاجه داخل اولور حجاج غضبانه خطاب وارض کرمانده اقامهٔ لشکر
مقتضی اولدیغی تقدیرجه توجهله اولور دیو استجواب ایلدکده غضبان حجاجی نیتندن صرف
واخافه وملک اشعثه اعانه زعمیله اخبار وکویا اغفال قصدیله ای امیر ارض کرمان ماء وآبدن خالی
وکلاء ونباتاتدن عاری جوراقلی واصوص واشقیاسی شجیع و بطل بر یردر اکر سوق ونسیار
یوره جک کر عسکرده کثرت اولور ایسه مأکولات ومشروباتی وافی اولماز واکر قلت اولور ایسه ضایعه
اولوب انلرک لشکرینه مقاومتده کافی اولماز دیدکده حجاج واقعا زعمکجه صادقسن ابن اشعثه
حجاجی خلع وعزل ایده جک اول باول محاربه یه اقدام وتدارکات قویه ایله مقابله یه قیام ایله دیمکی
دیمجه غضبانن حجاجک ماجرادن خبیر اولدیغی فهم ودامن نیازه تشبث ایله الامان ای امیر
حسب الطبع تکلم ایلدیکم جناب دولتکزه مضر دکل وانلره تفوه ایلدیکم هفوات اصلا نافع
دکلدر بنی ازاد ایله وعفو بیوردیدکده حجاج قسم ویمین ایده رک سنی ذل وساده سنه اجلاس
ومراکب رذائله ارکاب ایله بلادده تشهیر ایده رم دیوب سجنه ادخال ایله امر وقید و بند ایله حبس
ومنع ایلدی بعد زمان حجاج واسط تسمیه اولنان محلده بنا ایتدیکی خضرا نام سرایی تماشایه
واروب خدمه ومصاحبلرندن استفسار ایلدکده انلر دخی ای امیر احداثنه موفق اولدیغکز قبهٔ خضرا
متینه وحصینه ومبارکه ومنیعه در نظر ایدنه سرور و بهجت ومتمکننه فرح ونضرت ویرر دیو ثنایه
باشلدقلرنده حجاج سز صوابی سو یلمدیکز تیز غضبانی کتورسونلر اندن صوره لم دیدکده مرقوم
سجندن احضار اولنوب اندن سؤال ایلدکده * اصلح الله الامیر بنیتها فی غیر بلدک لغیر ولدک
لاتدوم لک ولا یسکنها وارثک ولا تبقی لک ولا انت لها باق * کلامیله جواب ویرمشدر که مفهومی
اول قبه وسرایی سن بلده کک غیریده وولدیکک غیری ایچون بنا ایدک سکا دائم اولماز ووارثک دخی ساکن
اولماز نه سکا باقی اولور ونه سن دخی انکله باقیسن دیمکدر پس حجاج انصاف ایدوب
غضبانک کلامی حقدر دیوب ینه زندانه اعاده سنه امر ایلدی غضبان کیدر ایکن ﴿ سبحان
الذی سخر لنا هذا وما کنا له مقرنین ﴾ آیتنی اوقودیغه مأل شریفی شول ذات اجل واعلایی
تقدیس وتنزیه ایدرمکه بونلری بزه تسخیر ایلدی اکر تسخیر ایلمسه بز مقتدر دکل ایدک دیمکدر حجاج
ایندیرک زندانه دیوب ایندردکلرنده ﴿ رب انزلنی منزلا مبارکا وانت خیر المنزلین ﴾ آیتنی اوقودیغه
مأل آیت یارب بنی برمنزل مبارکه انزال ایله سن انزال ایدیجیلرک خیرلوسی سن دیمکدر حجاجه
غضب غلبه ایدوب زمینه اورک دیو امر ایلدکده ﴿ منها خلقناکم وفیها نعیدکم ومنها
نخرجکم تارة اخری ﴾ نظم جلیلنی اوقودی مأل لطیفی بن عظیم الشان سزلری ارض وترابدن
خلق ایلدم ینه حلول موت ایله ترابه اعاده ایلرم بردفعه دخی ترابه مختلطه اولان اجزاکزی جمع

وردار واحیا ایله ینه سزلری اخراج ایده رم دیمکدر (حجاجک غیظ وغضبی مشتد اولوب اباغندن سوروک
دیو امر ایلدکده مأمورلر سوردکن غضبان ﴿ بسم الله مجریها ومرسیها ان ربی لغفور رحیم ﴾
آیتنی تلاوت ایلدی اشبو قول کریم حضرت نوح علیه السلامدن حکایه طریقیله در
یعنی حضرت نوح علیه السلام آماده ایتدیکی سفینه یه ارکاب ایده جکی خلقه سزلر سفینه نک
اجرا وسیر وارساسی وقتنده الله سبحانه وتعالایی تسمیه ایدیجی اولدیغکز حالده راکب اولک تحقیق
رب ذوالجلال غفور رحیمدر سزلره طوفاندن نجات وخلاص احسان ایلر سزلردن صادره
اولان فرطات وسقطاتی مغفرت ورحمت ایلماسه سزلره نجات ویرمزایدی دیمکدر (بعده
شو حرینی ترک ایدلیزه هر وجهله غلبه ایلدی دیو فصاحتنه بناء جرائمی عفو وسجندن
اطلاق وعطایای بهیه احسانیله سزاوار اشفاق ایلدی (حکایت) زبیرنام ثقه دن
مرویدر که مأمون عباسی اقرباسندن ضیاع وعقاری یدندن برشیئه مبنی اخذ وحفظ
ایله مصادره اولنمش محمد ابن عبد الملک بن صالح لاجل الاسترحام حضور خلیفه یه داخل
اولوب قاعده لری اوزره السلام علیک یا امیر المؤمنین دیو تحیه دنصکره حضور دولتکزه
مثول ایدن اشبو محمد بن عبد الملک سنک تربیتکردهٔ نعمتک ودرجهٔ دولتک اشجارندن برشاخکدر
اذنکز اولور سه احوال پریشان اشتمالی بیان ایده جکم دیدکده مأمون خلیفه دخی رخصت
ویرمکله خلاصهٔ معنالری قلم اسعد فقیرایله فقره بفقره تحریر اولنسان بلاغت وفصاحتی مشتمله
اشبو کلامه اغاز ایلدی * الحمد لله رب العالمین ولا اله الا الله رب العرش العظیم وصلی الله وملائکته
علی محمد خاتم النبیین * جناب رب العالمینه حمد وثنا وخاتم النبیین اولان محمد مصطفایه صلاة
وسلام اداسندنصکره * ونستمتع الله لحیاطة دیننا ودنیانا ورعایة ادنانا واقصانا ببقائک یا امیر المؤمنین *
بز خدادن رجا ایدرز که ای امیر المؤمنین سنک طول بقاک سببیله دین ودنیامز آباد وادنی واعلامز
دلشاد اوله * ونسأل الله ان یمد فی عمرک من اعمارنا وان یقیک عن الاذی من اسماعنا وابصارنا
فان الحق لا تعفو آثاره ولا ینهدم مناره ولا ینبث حبله ولا یزول مادمت بین الله وبین عباده
والامین علی بلاده یا امیر المؤمنین * ودخی الله تعالادن سؤال ایدرز که عمریمزدن عمر وبقای
عزیزکزه ضم وعلاوه ایله حیات جاودانکزی مزداد وجناب خلافت نصابکزی چشم
وکوشمزدن اصابت ایده جک سهام اذادن سزی وقایه وآزاد ایده زیرا ای امیر المؤمنین
سن بین الله وبین عباده قائم و بلادی اوزره امین وخلیفه اولدقجه حقانیتک آثاری مندرس
ومناری یعنی علامتی منهدم وحبلی منصرم ومنقطع اولماز * هذا مقام العائذ بفضلک الهارب
الی کنفک الفقیر الی رحمتک وعدلک من تعاود النوائب وسهام المصائب وکلب الدهر وذهاب
النعمة وفی نظر امیر المؤمنین ما یفرج کربة المکروب ویبرد غلیل القلوب * ای امیر المؤمنین
اشبو مقام یعنی درگاه خلافتکز روزکار زورکارک سهام مصائبندن وغدرندن فرار ایدنلرک ونعمتی
زائل وعدل ومرحمتکه محتاج اولنلرک وظل ظلیلکده صغنانلرک وکنف یعنی حمایتکه قچانلرک
ملجائیدر زیرا امیر المؤمنینک نظرکاهنده اکدار وکروبدن فرج وبرجک ودلشکان غمومی ریان
ایده جک احسان واردر * وقد نفذ امر امیر المؤمنین فی الضیاع التی افادناها نعم ابائه الطیبین ونوافل
اسلافه الراشدین * اجداد عظام طیبین واسلاف کرام راشدینکزک عوارف وانعامی اولان
چفتلک واراضیلریمزی دست تصرفمزه رد ایله اتمام نعمت بیورمکزه امر وحکمکز جاری و بو بابده
سهم فرمانکز نافذ وساریدر * وقد قمت فی مقامی هذا متوسلا الیک باباءک الطیبین بالرشید
خیر الهداة الراشدین والمهدی ناصر المسلمین والمنصور من کل الظالمین ومحمد خیر المهدیین
بعد محمد خاتم النبیین * اشبو مقام استرحامده اباء طیبکزه یعنی راشدین اولان هادیلرک خیرلوسی

هرون رشیده ومسلمینك ناصری اولان مهدی یه وظالمینی قهر وتنکیل ایدن منصور وخاتم
النبیین اولان علیه اکمل صلاة المصلین حضرتلرندنصکره خیر المهدیین اولان محمد
خلیفه‌لره متوسلا * مزدلفا الیك بالطاعة التی افرغ علیها عصبی واحنكت بهـا سنی وریش بها
جناحی * طاعت وانقیاده قوتمی افراغ ودیشمی احناك یعنی صقه‌رق وقناتلریمی یایه‌رق مزدلفا
یعنی متقربا * متعوذا من شماتة الاعداء وحلول البلاء ومفارقة الشدة بعد الرخاء * اعدانك شماتتی
و بلانك و بعد الرخا شدتك حلولندن تعوذا یعنی دولت دوشکونی اوله‌رق حضور خلافتمآبکزده
طوردم * یاامیر المؤمنین قدمضی جدك المنصور وعمك صالح بن علی جدی و بینهما من الرضاع
والنسب ماعلمه امیر المؤمنین وعرفه * ای امیر المؤمنین جدیکز منصور خلیفه وعمك صالح بن
علی که جدمدر دار بقایه رحلت ایتمشلردر بونلرك بینلرنده رضاعا ونسبا قرابت اولدیغی معلوم
دولتکزدر * وقد اثبت الله الحق فی نصابه واقر فی داره واربابه * حق سبحانه وتعـالی
حقی اصل ونصابنده اثبات ومحل واربابنده اقرار وپایدار ایلمشدر یعنی حق ضایع اولماز
* یاامیر المؤمنین ان الدهر ذو اغتیال وقدیتقلب حالا بعد حال * ای امیر المؤمنین بودهر داهر
اغتیال واحتیال صاحبیدر یعنی (ع) آدمی الدمقده ماهردر * وحالا بعدحال تقلب ایدوب
دونمکده در * نارحم یاامیر المؤمنین الصبیان الصغار والعجایز الکبار الذین سقاهم الدهر کدرا
بعد صفو ومرا بعد حلو وهنئنا نعم ابائك التی غدتنا صغارا وکبارا وشبانا واشباخا وامشاجا
فی الاصلاب ونطفا فی الارحام وقدمنا فی القرابة بحیث قد منا الله منك فی الرحم فان رقابنا قدذلت
لسخطك ووجوهنا قدعنت فاقل عثراتنا * ای امیر المؤمنین صبیان صغار وعجایز کباره یعنی
دائرهٔ فقیرانه مده چولوق چوجوق ومسنه نسوانه مرحمت ایله که حالا انلره ساقی دهر ماء صفا
ایله سیراب وطعام شیرین ایله دلسیر ایکن کدرله صواردی وشونم ایله اکرام قبل که اول نعم
اباء کرامکز سفرهٔ احسانندن بزم خاندانمزك یوکنی وکوجکنی وشباب و پیرینی تغـدی واحیا
ایتمش وبزه اصلاب وارحامده ایکن بطنابعدبطن ایرشمش ایدی و بزی قرابتده تقدیم ایله یعنی
سائره ترجیح ایله حق سبحانه رحمده تقدیم ایتدیکی کبی بزم کردن عبودیتمز سنك سخط وخوفکدن
ذلیلدر یعنی اطاعتکده‌یز ووجوه وذواتمز سنك امرینکه رامدر بزم عثراتمزی اقاله ایله یعنی کناهمی
باغشله * یاامیر المؤمنین ان الله قدسهل بك الوعد وجلا بك الدیجور وملاء من خوفك القلوب
والصدور بك یردع الفاسق وبك یقمع المنافق نارتبط نعم الله علیك بالعفو والاحسان فان کل
راع مسؤل عن رعیته وان النعم لاینقطع المزید فیها حتی ینقطع الشکر علیها * ای امیر المؤمنین
جناب حق سکا نیجه کرم ویردی ظلمت سنك نورکله جلا بولور صدور وقلوب سنك خوفکدن
طولمشدر فاسق ومنافق سنکله قورقار ومرتدع ومنقمع اولور سندخی اشبو رتبهٔ علیه ونعم جلیله یه
تشکرا صوجلری عفو وبذل واحسان ایله زیرا هر راعی تحت رعیتنده اولاندن روز جزاده
مسؤلدر نعم الهیه تزایدی منقطع اولمازانك اوزرینه شکر منقطع اولمادقجه یعنی شکر دوام نعمتی
مستلزمدر دیمکدر فان کل راع الخ کلامیله (کلکم راع وکلکم مسؤل عن رعیته) حدیث شریفنه
اقتباس ایتمشدر * یا امیر المؤمنین انه لاعفو اعظم من عفو امام قادر عن مذنب عاثر وقدقال
جل ثناؤه ﴿ولیعفوا ولیصفحوا الاتحبون ان یغفر الله لکم﴾ احاط الله امیر المؤمنین بستره الصاق
وصنعه الکافی * ای امیر المؤمنین تهدیدین ایقاعه قادر اولان امام المسلمین وخلیفهٔ روی
زمینك کناهکاردن عفو ایتمسی قدر اعظم عفو اولماز (ثم انشد یقول * امیر المؤمنین اتاك رکب *
* لهم قربی ولیس لهم بلاد * هم الصدر المقدم من قریش * وانت الرأس تتبعك العباد *
لقدطابت بك الدنیا ولذت * وارجوان یطیب بك المعاد * حق جل وعلا ﴿ولیعفوا﴾ الایة

پیورمشدر دیوب جناب باری ستر صافی و وضع کافیسی ایله امیر المؤمنینی احاطه ایلدی کلام
بلیغیله دعاوابیات مذکوره‌یی انشا ایلدی * قال المأمور مفیدا نظم جلیل مذکورك اولی بودر
استعیذ بالله ﴿ولایأتل اولوا الفضل منکم والسعة ان یؤتوا اولی القربی والمساکین والمهاجرین
فی سبیل الله ولیعفوا ولیصفحوا الاتحبون ان یغفر الله لکم والله غفور رحیم﴾ قاضی بیضاوی
یرض الله تعـالی غرته اشبو آیت کریمه‌نك سبب نزولنده شویله بیان ایدر که حضرت ابو بکر
الصدیق رضی الله تعـالی عنه خالته‌سی فرزندی مسطحه بعض خصوصده مغبر اولمغله بعد
الیوم انفاق ایلم دیو یمین ایتمشلر ایدی لکن فقراء مهاجریندن اولمغله حق سبحانه وتعـالی
حضرت صدیق بویمینـدن صرف ایچون آیت منیفهٔ مذکوره‌یی انزال بیوردی مآل شریفی
سزدن دینده فضل ومالده وسعت صاحبلری ویرمامکه یمین ایتمسون شول ناسه که انلر اکا
قرابت ومسکنت وفی سبیل الله مهاجرت ایله متصفلردر بلکه انلردن صدور فرطاتی عفو وصفح
ایلسونلر سومزمیسکز که اول عفو وصفحکز وسزه اساءت ایدنلره احسانکز اوزره حق تعالی
سزی مغفرت ایده حق تعالی کال قدرتیله غفور رحیمدر ایمدی انك اخلاقیله تخلق ایدك دیمکدر
(مرویدر که علیه الصلاة والسلام افندیمز بوآیت کریمه‌یی ابو بکر الصدیق رضی الله عنهه قرائت
بیوردقلرنده یا رسول الله حق سبحانه وتعالانك عفو ومغفرتنه بلی محبت ایده‌رم دیوب قصد
وینتلرندن رجوع ومسطحه انفاق واکرام ایله یمینلرینه کفارت ایدوب والله من بعد آنی اندن انزاع
ایتم دیدی (مفسرین رحمهم الله تعـالی بیان ایلدیلرکه بو آیت کریمه‌نك ابی بکر الصدیقه
اختصاصی اولیوب بو صفـات واعتقاد اوزرینه اولانلره عام وشاملدر بواجلدن آیت
منیفه‌ده اولو وان یؤتوا کلمه‌لری صیغهٔ جمع ایله ایراد اولندی حتی اهل علم اصول سبب نزول حکم
نصی تخصیص ایلمز دیدیلر انتهی (مآل ابیـات مرقومه ای امیر المؤمنین حضوردولتکزه برجماعت
کلدی یعنی بز کلدك انلرك ایسه سکا قرابتله انتسابی وارایکن * الفقیر غریب فی الوطن * وفقیجه
غریب الدیاردرلر وانلر جمیع قبائلك اشرفی اولان قریشك صدرمقدمیدرلر وسن ایسه جمله‌مزك
رأسی اولوب عباد الله سکا تابعلردر سکا دنیا طیب اولوب یعنی مرادك اوزره دوندیکی کبی آخرتك
دخی معمور اولمسنی درکاه حقدن رجا ایده‌رم دیمکدر (وقتا که محمد بن عبد الملك کلام دری النظامنه
اختتام ویردکده مأمون خلیفه استحسان وخلعت فاخره وجوائز وافره احسان ومیریدن قبض
اولنان عقار وایرادینك ردیله فرمان ایتدیکندن ما عدا کندینی قرناء خلافتدن قیلوب اموال
اعطاسیله اغنا ایلدی رحمهم الله تعالی (حکایت اولنمشکه امویه ملوکندن عبد الملك بن مروان
خواص تبعه‌سی وندماسیله برکون اوطوررکن اهل مجلسه خطاب ایدوب حروف تهجی ترتیبی اوزره
وجود انسانده اولان اعضا وجوارحه لغت عربیده موضوع اولان اسملر اولورنده اولان حروفله
هجایی هرکیم تعداد وبیان ایدرسه متمنا ومطلوبیله اکا احسان ایده‌رم دیدکده فصحادن سوید بن
عقله همان قیام ایدوب ای امیر المؤمنین بن قولك عهده‌سندن کلورم دیوب رخصتیاب اولمغله بووجهله
بیان ایلدی (انف) برون (بطن) قارن (ترقوة) اموز ایله بیون ماببننده اولان کمك (ثغر) دیش
(جمجمه) باش (حلق) بوغاز (خد) یکاق (دماغ) ککز وبینی (ذکر) آلت تناسل (رقبه) بیون
(زند) بلك مفصلی (سره) کوبك (شفه) دوداق (صدر) کوکس (ضلع) ایکوکی (طحال) طلاق
(ظهر) ارقه (عین) کوز (غبب) انسانده الت چکه‌نك التنده اولان صارقق اندر غبغب دخی
بومعنایه در (فم) آغز (قفا) آکسه (کف) ال ایه‌سی یعنی آوج ایچی (لسان) دل (منخر) برون
ایچنده اولان کمك (نغنوغ) ذکر طویل (وجه) یوز (هامه) باش (ید) دست معنالرینه‌در
سوید اشبو وجهله بداههٔ تعداد وبیان وسلامت دارین امیر المؤمنین اوزرینه اولسون

دعاسنی زیور زبان ایلدکدنصکره مجلسده بولنان ندمادن بری دخی قالقوب یا امیر المؤمنین بن
بنده کزبو الغاظلری ایکیشر ایکیشر دیمکه قادرم دینجه عبد الملك ضحك ایدوب ای سوید
نه دیدوکنی اشتدکمی دیو سویده توجه وخطاب ایتدکده اصلح الله تعالی عزوجل الامیر بنده‌ٔ نعم
یوربکز اوچر اوچر اوله رق اتیان ایده‌رم دیو جواب ویرر عبدالملك اکر دعاکی فعله کتوروب
اتیان ایدر ایسك تکرار مقصودیکی احسان ایده‌رم دینجه همان سوید بو صورتده تعداد ایدر (انف
اذن اسنان) بورون وقولاق ودیشلر معنالرینه (بطن بنصر بزباز) شکم وسرچه بارمق وفرج معنالرینه
(ترقوة تمرة تين) بوغاز مقدمی وذکر واموزایله بیون مابیننده اولان کمك ونفس طیبه وعقل وفطنت
معنالرینه (ثغر ثنايا ثدی) دیش واوك دیشلر وممه معنالرینه (جمجمه جنب جبهه) باش ویان
وآلن (حلق حنك حاجب) بوغاز چکه قاش (خد خنصر خاصره) یکاق وسرچه بارمق
و بوش بوکر معنالرینه (دبر دماغ درادر) ذکری مستکره محلك اسمی دماغ معلوم درادر دیشلر
بتان محلك اسمی (ذكر ذقن ذراع) عضو معهود وچکه وقول (رقبه رأس ركبه) بیون وباش
ودیز (زند زر زب) بیلك وروشن کوز وذکر معنالرینه (سوید زب ذکرنده ندمادن برینه باقوب
خطابا ندا ایدنجه ملك شویله کولدیکه ارقه‌سی اوزرینه دوشدی (ساق سره سبابه) فوق قدم که
انجك وکوبك وشهادت بارمغی معنالرینه (شفه شعر شارب) دوداق وصاچ وبیق معنالرینه
(صدر صدغ صلع) کوکس وکوزایله قولاغك اراسی و باشك تپه‌سنده قیللر بتمیان محللر (ضلع ضفیره
ضرس) ایکوکی واورلمش صاچ وآزو دیش (طحال طر بز طر ير) طلاق وهیئات ووجیه الوجوه
معنالرینه (ظهر ظفر ظلح) ارقه وطرناق وممه معنالرینه (عين عنق عاتق) کوز وبیون واموزده
ردا محلی معنالرینه (غبیه غلصمه غنه) انانده باغ ورأس وحلقوم وخیشومده صوت معنالرینه
(فم فك فؤاد) آغز ودوداق وقلب معنالرینه (قلب قفا قدم) یورك واکسه وایاق معنالرینه
(كف كتف كعب) آوج واموزباشی وایاقلرده اولان سوری کمکلرکه طوپوق معناسنه (لسان
لحیه لوح) دل وصقال وکوکس کمکی معنالرینه (مرفق منخر منكب) درسك وبورون ایچنده اولان
کمك واموزه معنالرینه (نغنو غ ناب نی) ذکری مستهجن الت اسمی ودیش وایچ یاغی معنالرینه
(هامه هيف هنف) باشك تپه سی وقارنی بوکری اولاق وصوت معنالرینه (وجنه وجه ورك)
یکاق ویوز واویلق معنالرینه (يمين يسار يافوخ) صاغ وصول ودماغ معنالرینه (وقتا که
سوید بو وجهه محرر اوچر اوچر تعداد ایتدکدنصکره سرعتله حرکت وپیشکاه ملکده زمین
بوس اولدقده عبدالملك حظندن ناشی ضحك ایدوب والله بونك اوزرینه دخی زیاده بولنماز
دیوب مطلوب سویدك اعطاسنه فرمان واحسان فراوان ایتمشدر (حکایت) درسماحت وشجاعت
وفصاحت وندامت حجاج) حجاج بن یوسف ثقفی فصحادن اولوب بوقدر عتوی واسرافی یعنی
ظلمی ایله بیله سخی وجوانمرد ایدی برشیئه استغرا باکولسه فی الحال کرات ایله استغفار ایدرایدی
بهر کون قوریلان بیك عدد سفره ده اوز اوز آدمیله اطعام وسفره لری بالذات طولاشوب
ای اهل شام اتمککزی طوغرایوب اکل ایدك ینه سبزه تازه سی کلسون دیو اکرام ایدر ایدی
طعامه دن بعض ناس نیچون تخلف ایدوب کلیورلر دیو سؤال ایتدکده بلا دعوت کلیکه جرئت
ایتمزلر دینلدکده بن خلقه شمسی دعوتمی ایتدم طوغدیغی وقتده همان کلسونلر دیو سفره سنی
عام ایتدی (عبد الملك بن عمیر نام راوی حکایت ایتمشدرکه امویه دن مارالبیان عبد الملك بن
مروان اهل عراقك اضطراب احوالنی ایشتدکده تدبیرایچون رجال دولت ورؤسای عسکرینی
حضورینه جمع ایدوب * ايها الناس ان العراق كدر ماؤها وكثر غوغاؤها واملح عذبها وعظم
خطبها وظهر ضرامها وعسر اخماد نيرانها فهل من مهدلهم بسيف قاطع وذهن جامع وقلب ذكى

وانف حمى فيخمد نيرانها ويردع غيلانها وينصف مظلومها ويداوى الجرح حتى يندمل
فتصفوا البلاد وتأمن العباد * کلامیله استجواب یعنی ای رجال دولت وابطال سلطنتم عراق عرب
اقلیمنك آب اسایشی بولاندی وغوغاسی چوغالدی وآتش فتنه ظهور ایدوب سوندرمسی
کوجلدی ایچکرده بر مجهد وارمیدرکه سیف صارم وعقل حازم ودل صاف وانف حمی یعنی
حمیت وعار ایله کیدوب آتشکده‌ٔ فتنه‌یی اطفا ومنع موذیاتی اجرا ومظلوملره انصاف وجرح
سینه‌یه مداواة ولطفیله اوکالده وبو وجهله بلاد کسب صفا ایده وعباد امین اوله دیدکده هرکس
ساکت اولوب انجق ایچلرنده بولنان حجاج که اول وقته قدر مجرب عبدالملك دکل ایدی ایلرو
کلوب ای امیر المؤمنین عراق خدمتنه یارار بنم دیو استدعاء امارت ایدر عبد الملك دخی لله ابوك
یعنی باباکه رحمت سن کیمسن وقنغی قبیله دنسن دیدکده * بنم لیث صارم وهزبر هشام
بنم حجاج بن یوسف وقبیله‌م کهوف حتوف ومستعمل السیوف اولان ثقیفدر دیدی لیث ارسلان
وصمصام یوزی دونمز یعنی کسیجی قلیجدر یورا ده صالدیریجی ارسلان دیمك اولور هزبر دخی
ارسلاندر هشام قتی نسنه‌یی قریجی دیمکدر مبالغه صیغه سیله کهوف مغاره معناسنه اولان کهفك
وحتوف موت معناسنه اولان حتفك جمعلریدرکه قبیله‌ٔ مذکوره‌یی شجاعتله وصفدر بعده
عبدالملك حجاجه سن یرکده اوطور دیوب ینه حضاره خطابا * مالى ارى الليوث مطرقة والالسن
متعقلة * یعنی بو نه حالدرکه بن ارسلانلری باشلری اشاغی یه صارقش ودللری طوتلمش کوریرم
دیدکده کذلك بر یسندن جواب صادر اولمینجه ینه حجاج قالقوب * انا مجندل الفساق ومطفى
نار النفاق * یعنی بنم فاسقلری قریجی ونار نفاقی سوندریجی دیدکده عبدالملك تجاهل طریقیله
سن کیمسن دیو رد صورتنی کوستردکده * انا قاصم الظلمة ومعدن الحكمة الحجاج بن يوسف
معدن العفو والعقوبة وآفة النكر والريبة * ایله جواب یعنی بنم ظالملری کسر ایدیجی وحکمت
معدنی حجاج بن یوسف که اقتضا حسبیله عفو وعقوبته معدن ومنکر وقبیح وشك واکداردهره
آفتم کلامنه شتاب ایتدکده کذلك ملك اوزاق کیت سن اول امره اولمازسن دیوب ینه حضاردن
استجواب ایدر کذلك ساکت اولدقلرینی حجاج کوریجك عراقه ارساله اهل بنم دیدکده بوکره
ملك * اذا اظنك صاحبها والطائر تصيح بغنائها * یعنی بندخی همان حکومت عراقك اهلی سنی
ظن ایده‌رم زیرا هرقوش یرنده آواز ایدر سنك برك اوراسیدر لکن یا ابن یوسف هر برمصلحتك
اهلیننه بر علامت واردر سنك حکومت وامارته علامتك ندردیدکده حجاج امارت امارتم مخلنده
عقوبت وعفو وامساك وبسط وتبعید وتقریب وجفا واحسان وتأهب یعنی آماده‌ٔ امور وحزم
ودریای حروب وقتاله قورقمز قلبله طالمقدرکه بمثله مجادله ایده‌نی قطع ومخالفت ایده نی نزع
وقریب اولنه اکرام واستیمان ایدنلره اعطای امان واطاعته سرعت ایدنلره فعل جمیل ایدرمکه
اشته بنم علامتم بودر ای امیر المؤمنین برکره بنده کزی تجربه بیورا کرمبالغه وجهیله بلاموجب
اعناقی قاطع واموالی جامع وارواحی نازع اولدیغم مسموع ملوکانه‌ك اولور ایسه ملك ایچون اشیا
واموری رؤینده نفع وفائده ویریجی بنده‌لر واردرینی تبدیل واکه امارت عراقی تحمیل بیورلکن
هرچند جندوناس کثیر ایسه ده بو امر خطیری اقامه ایدرمردقلیلدر دیدکده ملك سن اکا اهل سن
محتاج اولدیغك لوازمی آل همان کیت دیدکده حجاج کفایت مقداری جندومال دیینجك صاحب
جند یعنی سر عسکرینه وخازنه یعنی خزینه یه مأمور اولنه حجاجك استدیکی اشیا واجنادی
ویرك واطاعت ایدك دیو فرمان ایدر واول دخی تدارك لوازم ایدوب عراقه عازم اولدی (راوی
حکایه دیرکه اقامهٔ صلات ایچون جامع کبیر کوفه‌ده بولندیغمز خلالده ناکاه جامعه سرعتله بری
کلوب اشته حجاج ملکت عراقه امیر اولدیغی حالده کلیور دیو خبر ویردکده ناس استقبالنه شتاب

وحجاج دخی باشنه صاردیغی قرمزی عمامه نك اوجونی یوزینه نقاب و بوحالله مسجده دخول
ویان خلقده آچیلان یولدن منبره صعود ایدوب جامع طولنجیه قدر حرف واحد تکلم ایلمدی
اهل کوفه اول ایامده ثروت و یسار اربابی اولملریله یکرمیشر اوتوزر قدر عبید واتباع وتلبس
اثواب جمیلهٔ باهر الالتماعله کلدیلر وایچلرندن عمیر بن صابی التمیمی حجاجی سکبارانه منبر اوزره
کوردکده یاننده بولنان کیمسه یه استرمیسکز شو شخصه سزك ایچون سب ودشنام ایدهیم دیدکده
هرنقدر منع ایتمش ایسه زده دکلیوب باری تعالی بنی امیه نك ظالملرینه لعنت ایتسونکه بومقوله
شخصی عراقه والی ومسلط اهالی ایتدیلر بوامیراولمغله عراق ضایع اولدی دیوب آخر دشنامنده
* فوالله لوکان هذا کلاما کاهوماکان بشیٔ * یعنی حجاج شوحالیله قتی طاش کبی قوتلی اولسه
یا خود مبالغه ایله سویلیجی یعنی بلیغ اولسه ینه بزم یانمزده برشیٔ دکلدر دیو حجاجی استحقار ایتدی
ینه حجاج یمین ویسارینه نکاه ایدهرك برنسنه تفوه ایتمدی وقتاکه جامع طولدیغنی کوردکده جیتکز
تمام اولدیمی دیو استنطاق ایتدی جواب ویرمدکلرنی کوردکده تکرار بن سزك مقدار اجتماعکزی
بیلم بتدیمی دیو خطاب تأکید نصاب ایدوب ایچلرندن بری اصلح الله الامیر دعاسیله تماما
جمع اولدق دیدکده همان حجاج نقابنی قالدیروب قائما حرکت واول کلامی اولهرق * والله
انی لاری رؤسا اینعت وقدحان قطافها وانی لصاحبها * یعنی خدایه قسم ایدرمکه بن براز باش
کوررمکه اولمش میوه کبی دوشرمسی قریب اولمش واول باشلرك صاحبی یعنی دوشر یجیسی
بنم * وانی لاری الدماء ترقرق بین العمایم واللحا * یعنی بن عمامه لرله صقاللر اراسنده قانی بارلار
و یلدرر کورورم * والله یااهل العراق ان امیرالمؤمنین نثر کنانته بین یدیه فجمع عیدانها فوجدنی
امرعود واصلبها مکسرا فرماکم بی لانکم طالما اکرتم الفتنة واصطجعتم فی مواقد الضلال
والله لانکلن بکم فی البلاد ولاجعلنکم مثلا فی کل واد ولاضربنکم ضرب غرائب الابل وانی یااهل
العراق لااعد الاوفیت ولا اعزم الاامضیت فایای وهذه الذرافات والجماعات وقیل وقال وکان
ویکون یااهل العراق انما انتم اهل قریة کانت آمنة مطمئنة یأتیها رزقها رغدا من کل مکان
فکفرت بانعم الله فاتاها وعید القرآن من ربها فاستوثقوا واستقیموا واعملوا ولاتمیلوا وبایعوا
وتبایعوا واجتمعوا واستمعوا فلیس منی الاهدار والاکسار انما هوهذا السیف ثم لاینسلخ الشتاء
من الصیف حتی یذل الله لامیرالمؤمنین صعبکم و یقیم له اودکم ثم انی وجدت الصدق مع البر ووجدت
البر فی الجنة ووجدت الکذب مع الفجور ووجدت الفجور فی النار وقد وجهنی امیرالمؤمنین الیکم
وامرنی ان انفق فیکم ووجهکم لمحاربة عدوکم مع المهلب ابن ابی صفرة وانی اقسم بالله لااجد رجلا
یتخلف بعد اخذ عطائه بثلاثة ایام الاضربت عنقه * یعنی خدایه سوکند ای اهل عراق که
امیرالمؤمنین عبد الملك اوق قندیلنی یعنی اوق قبورینی پیشکاهنه قویوب اوقلرینك هموار
واوزونلرینی جمع ایله ایچلرندن بنی سیرده اسرع وقیروب اصابت ایتمده اصلب بولوب اوزریکزه
آتدی زیرا سز فتنه وفسادی آرزوب ضلال یرلرنده یاتن کلدیکز والله سزه برکونه عذاب ایدرمکه
بلاده بادیٔ عبرت وهر وادیده ضرب مثل اولهرق مدار صحبت اولورسکز اورکك دوه لر کبی سزی
ضرب ایدهرم وتربیه کز بولنه کیدهرم ای اهل عراق بن وعدیمی ایفا وعزمیمی امضایه منحصرم
اشبو زور بابانه جمعیتدن وکفت کو واولدی واوله جق وشویله و بویله دیو اراجیف تکوندن
صاقنك دیوب آیت کریمه دن بالاقتباس ای اهل عراق سز آمنه ومطمئنه اولان شول قریه اهلی
سزکه رزقی هر یردن اوسع اولهرق کلکده ایکن جناب حقك نعمتی کفران ایله باری تعالی وتقدس
قبلندن وعید قرآن یعنی عذاب طغیان انلره کلشدر آرتق اعتماد واستقامت وعمل خیر اوزره
اولوب راه نجاتدن میل ایتمیك امیرالمؤمنینه مبایعه و بکا اطاعت ایدوب اواء امارتم تحتنده اجتماع

وامرءیمی استماع ایدك بندن بغیر حق قان دوکمك وهدر دم ایتمك منصور دکلدر اشبو سیفله ضیف
چیقماقسزین جناب حق سزك صعبکزی ذلیل ومعوجکزی مستقیم ایدر تحقیق بن طوغریلغی
برایله برابر و بری دخی جنتده وکذبی فجور ایله یکسان وفجوری دخی نارده بولدم یعنی سوزمده
واوزمده صادقم تحقیق امیرالمؤمنین بنی سزه کوندردی وسزه انفاق ایله امر ایتدی وسزی امر اسندن
مهلب بن ابی صفره معیتنده عدوکز محاربه سنه مأمور قلدی وخدایه آند ایچرمکه اعطادن اوچ
کوندنصکره تخلف ایدر کیمسه بولورسم بوینونی اوررم دیو بلیغانه خطابندنصکره
غلامنه امیرالمؤمنینك فرماننی اوقو دیو خطاب ایدوب واول دخی آچوب قرائته باشلیوب
* بسم الله الرحمن الرحیم من عبد الملك ابن مروان الی من بالکوفة من المسلمین یسلم علیکم *
عبارهسنه کلدکده مستمعینك ردسلامی لازم ایکن برکیمسه رد ایتمدیکنی حجاج کوردکده غلامنه
صوص دیوب و یوزینی خلقه دونوب امیرالمؤمنین سزه سلام ایله تلطیف ایتمش ایکن سز سکوت
ایتدیکز اشته ادبکز معلوم اولدی اما بن سزه والله اشبو ادبدن باشقه ادب تعلیم ایدهرم تعریضیله
ینه غلامه اوقو دیوب قرائتی مادهٔ سلامه کلدکده جمله سی وعلی امیرالمؤمنین السلام دیو
اجابت ایتدیلر بعده حجاج منبردن اینوب فی الحال عطایا لرینی توزیعه قیام وهرکس اخذه اقدام
اوزره ایکن بر پیر رعشه دار کلدیکه ذکر اولنان عمیر ابن صابیدر ای امیر بنم ضعف حالمی
کوردککه سفره قدرتم یوقدر بندن اقوی اولان اوغلمی بندن بدل ایت دیو رجا ایتدکده حجاج
حبل قبوله ربط ایلدیکی خلالده میان خلقدن بری ای امیر بو کیمدر بیلورمیسن دیدکده حجاج
بیلم دیجك اشته بوشخص حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه شهید اولدقده بطن مبارکی
اوزرینه پای مردار یله باصمغه جسارت وایکو ککلرندن ایکیسنی کسریله * هممت
ولم افعل وکدت ولیتنی * ترکت علی عثمان تبکی حلائله * یعنی قاتل اولهرق اهانت ایدن
عمیر ابن الصابیدر دیو خبر ویردکده حجاج حدت امتزاج چویردوب حضرت امیرالمؤمنین
عثمان رضی الله عنهه یوم شهادتلرنده ایتدیکك اهانتك فاعلی سمیسن سنك قتلکده تحقیق
مسلمینه صلاح وخیر واردر دیوب جلادینه امر ایتمکله فی الحال بوینی اورلدی و بوقضیه سندنصکره
آوازهٔ نفوذ حجاج عراقده نتیجه پذیر قرار اولدی (وینه) حکایات حجاجدندرکه مأمور استیلاسی
اولدیغی دیر جماجم نام موضعك اسراسی قتلنده واعطای اموالده افراط واسرافی عبدالملك
ابن مروانك مسموعی اولدقده کوچنوب حجاجه تهدید آمیز * امابعد فقد بلغنی عنك اسراف
فی الدماء وتبذیر فی العطاء وقد حکمت علیك فی الدماء فی الخطاء الدیة وفی العمد القود
وفی الاموال ان تردها الی مواضعها ثم تعمل برأیی فانما هومال الله تعالی ونحن امناؤه فان کنت
اردت الناس لی فما اغنانی عنهم وان کنت اردتهم لنفسك فما اغناك عنهم وسیأتیك منی امران
لین وشدة فلا یؤمننك الا الطاعة ولا یوحشنك الا المعصیة فاذا اعطاك الله عزوجل الظفر
فلا تقتلن جانحا ولا اسیرا * دیو یازدیغی فرمانکه مآلی مأمور اولدیغك یرده قتل واعطاده اسراف
وتبذیرك مسموعم اولدی قتل خطا ایسه دیت وقصدا ایسه قصاص امرم اولمشدر تبذیر
ایتدیکك اموالی یرینه رد و بوندنصکره توجهله رأیم اولور ایسه مضمونیله عمل ایده سن مال
مذکور امانة الله و بز امناسی یز اکر اموال مذکورهیی بذل وتبذیر ایله قصدك ناسی طرفمه جلب ایسه
بونکله انلری بندن مستغنی ایده مزسن یعنی بلاموجب اعطای مال ایله جلبك بکا فائدهسی
یوقدر یوق اکر نفسك ایچون ایسه بو دخی مغنی دکلدر قریبا بکا ایکی امرم وارملودر
بری رفق وبری شدتدر شدتدن سنی امین ایده جك انجق امریمه اطاعت و وحشت ویره جك
مجرد معصیتدر جناب حق فضلیله بکا ظفر احسان ایلدکده رومال ایدن اهل نیاز واسرایی

البته قتل ایتمه دیمکدن عبارتدر عبد الملك فرمان مذكورك ذیلنه دخی اشبو ابیات تنبیه سمانی نظم ایدوب یازدردی * اذا انت لم تترك امورا كرهتها * وتطلب رضای بالذی انت طالبه * فان ترمنی غفلة قرشیة * فیارب ما قد غص بالماء شاربه * وان ترمنی وثبة امویة * فهذا وهذا كل ذا انا صاحبه * فلا تأمننی والحوادث جمة * فانك مجزی بالذی انت كاسبه * ولا تعد ما یأتیك منی وان تعد * یقمن به یوما علیك نوادبه * فلا تمنعن الناس حقا علمته * ولا تعطین الناس ما ابس واجبه * فانك ان تعطی الحقوق فانما النوافل شیء لا یثیبك واهبه * مآل ابیات مذكوره اكر بنم كریه كوردیكم اموری ترك ایتمیوب وطلب وعمل ایلدیكك شیده بنم رضامی طلب ایتمزایسك واكر بندن ترك مؤاخذه یی كوررایسك متنبه اول ای حجاجكه سرمجازاتی كوررسن زیرا بعض كره صویی اختیار یله اروا ایچون ایچن كیمسه نك بوغازنده طوروب مایهٔ هلاكی اولورودخی بندن مؤاخذه ده صیچرامق یعنی فی الحال اجرا ایتمك كوررسنكه اول ترك ایله صیچرامغك صاحبی بنم یعنی مسامحه و معاقبه یه مقتدرم حال بو یله ایكن دهرك متعاقب اولان حادثه لرندن امین اولمه كه كسب ایتدیكك شیده خیرا وشرا جزا كوررسن و بنم امریمه تعدی ایتمه اكر ایدرایسك كونلرده بركون اول تعدی سبیله هلاكك تحقق ایدوب نادبه لر یعنی سكا بكا ایدیجیلر اقامه اولنور ناسك حقنی بیلدیكك وقتده منع ایتمه یعنی ویر وواجب اولمیان نسنه یی ویرمه واكر حقوق اعطا ایدرایسك مثاب اولورسن وواجب اولمیان نسنه یی اعطاده واهب العطایا اولان واجب تعالی سكا ثواب ویرمز دیمكدر (وقتا كه فرمان مذكور حجاجه وارد ومفهومی معلومی اولدقده اشبو عرضحالی یازدی * اما بعد فقد ورد كتاب امیر المؤمنین یذكر اسرافی فی الدماء وتبذیری الاموال ولعمری ما بالغت فی عقوبة اهل المعصیة ولا قضیت حقوق اهل الطاعة فان كان قتلی العصاة اسرافا واعطای المطیعین تبذیرا فلیمض امیر المؤمنین ما سلف و والله ما اصبت القوم خطأ فادیهم ولا ظلمتهم فاقادیهم ولا قتلت الا لك ولا اعطیت الا فیك والسلام علیك ورحمة الله وبركاته * یعنی امیر المؤمنینك بو عبده كثرتنه نسبت اولنان اسراف وتبذیر وامر همایونه مخالفتدن ناشی تخویف وتحذیری ناطق فرمان عالیشانلری هامه زیب ورود اولدی قسم ایدرمكه عفو بت اهل معصبت واعطاء حقوق اهل طاعتده مبالغه ایتمیوب بلكه قصور ایتدم اكر عصاتی قتلم اسراف ومطعلره اعطام تبذیر ایسه اشبو كاهمی امیر المؤمنین عفو یبورسونلر والله خطاء قتل ایتدمكه دیت ویره یم وظلم ایتدمكه قصاص اولنه یم قتلم انجق سنك نفعك ایچون واعطام انجق سنك نفعكده در دیمكدر حجاج دخی عرضحال مذكورینك آخرینه بو ابیاتی یازدی * اذا انا لم ابغ رضاك واتقی * اذاك فیومی لا تواری كواكبه * و ما لامرئ بعد الخلیفة جنة * تقیه من الامر الذی هو راكبه * اذا قارف الحجاج فیك خطیئة * فقامت علیه بالصباح نوادبه * اذا انا لم ادن الشفیق لنصحه * واقصی الذی تسری الی عقاربه * واعطی المواشی فی البلاد عطیة * لیوم الذی ضاقت علی مذاهبه * فمن یتقی یومی ویرجو مودتی * ویخشی غدا والدهر جم نوائبه * وامری الیك الیوم ما قلت قلته * وما لم تقله ما اقل ما یقاربه * ومهما اردت الیوم منی اردته * وما لم ترده الیوم منی مجانبه * تعف بی علی حد الرضا لا اجوزه * مدی الدهر حتی یرجع الدر حالبه * والا فدعنی والامور فاننی * شفیق رفیق احكمته تجاربه * اشبو ابیاتك مآلی دخی ای امیر المؤمنین بن سنك رضاكی طلب واذا وعقوبتكدن اتقا ایتدیكم وقتده یوم تعیشمك كوكبلری مستوره اولمز یعنی یوم مظلم اولور كه مراد هلاكدر واوزرینه حمل ثقیل اولان امر ثقیلدن توقی ایده جك كسنه یه ذات خلافتمآبدن باشقه سپروصغنه جق یر یوقدر اكر بیچاره حجاج سنك امركده خطا آلود اولورسه انك اوزرینه

صیحه لر ایله اغلیجیلر قالقشرلر یعنی هلاك اولور اكر بن ناصح شفیقی تقریب ومضرتی بكا ساری اعدایی ابعاد ایتمدیكم وقتده واكر بن راه بلادده بكا مضایقه كونلرنده یعنی دار غربتده رفیقم اوله حقلره اعطای عطیه ایتمدیكم هنكامده بو كون بندن كیم قورقار ومودتمی كیم رجا ایدر یعنی دهرك نوائب ومصائبی چوقدر حال فرصتده احسان ایتمدیكجه شدتده قفادار ویار بولنمز ای امیر المؤمنین امرم سكا پیوسته در دیدیككی دیرم ودیمدیككه قریب اولانی یله دیرم یعنی امرك مطاعدر وبو كون چاكركدن ارادهك نه ایسه بكا دخی مرادم اودر واراده ایتمدیككدن مجانبم حد رضاكی بیلدركه مدی الدهر اندن تجاوز ایتمیم والا بنی امورمله ترك ایت یعنی استقلال ویر خلقك سوزینی اصغا یورمه رفق وشفقتم واردر هرشیده تجربه لرم سبقت ایتمش امور دیده یم دیمكدر چون عرضحال حجاج حضور عبد الملكه واصل اولدقده * خاف ابو محمد صولتی ولم یعاود لامر كرهته ان شاء الله تعالى فمن یلنی علی محبته اكتب الیه یا غلام الشاهد یری ما لا یری الغائب وانت اعلی عینا بما هنالك * دیو اعتذارینی قبول ایلدی (مآل كلام عبد الملك ابو محمد له مكنی اولان حجاج صولتمدن قورقدی ان شاء الله تعالى كریه كوردیكم امره من بعد معاودت ایتمز وكر بوه خلافه كتمز اكا محبتم برقرار در اشبو محبتمه كیم لوم ایدر ای غلام كاتب حجاجه یازكه حقنده بزه خبر ویردكلری شیلری كندی كورر وبزه غائبدر * لیس الخبر كالعیان * وفی الحقیقة مصلحتی بیلوردیمك عراقده * اعلی عین * دیمكدر بوراده عین جاسوس معناسنه مستعملدر (منقولدر كه حجاج سفك دمایه وآخرك مقتدر اولمادیغی اموركر یهه یه اقدامه مائل اولوب دنیاده بكا سفك دمادن احب والذ برشی یوقدر دیدیكی كندوسندن استماع اولنمشدر (حجاجك مادری فارعه بنت همام پدری یوسفدن اول حارث بن كلده نام حكیمك زوجه سی ایدی حارث وقت سحرده مزبوره یی دیشلرینی خلالر كوردكده تطلیق ایلدی سببنی صوردقده اكر علی السحر طعام ایتدكسه غایت حریصه سن اكر اخشامكی طعامك بقایاسی ایسه مردار مزاجسن دیدیكده ام حجاج بونلرك بریسی دكلدر انجق اسنانمك اراسنده مسواك قیمقلری قالمغله تخلیل ایدرم دیدكده حارث ارتق قدر بویله ایمش دیو اظهار ندامت ایتدی بعده ابو الحجاج یوسف بن عقیل ثقفی یه واردی (روایت اولنمشكه حجاج عراقده امیر اولدیغنده سنی یكرمی یه بالغ ایمش وفات ورحلت ایلدكده سنی اللی اوجه واصل اولمش عنف سیاست وظلم رعیت وقتل نفوسده برشدتده ایمشكه وصف وتعریفی قابل دكل حتی حروب وقتالنده مقتول اولنلردن ماعدا جبرا امریله بو ینو اورولنلرك عددی یوز یكرمی درت بیكه بالغ اولمش وقت وفاتنده اوزرینه قتل وقطع لازم كلیان نفوسدن سجن ومحبسنده اللی بیك ارككل واوتوز بیك قاری موجود بولنمش رجال ونسایی محل واحده حبس ایلیوب ومحبسنك سقفی اولمادیغندن بی جرم وكناه وضعفای مسلمین حرو برددن تحصن ایده میوب سجنده متأذی اولورلر ایمش (شعبی رحمه الله تعالى یه حجاج مؤمن میدر دیو سؤال اولندقده بلی طاغوته مؤمندر شیطانه ایمان ایدنلردن ایدی دیو جواب ویردكدنصكره دیدیكه هر برامت خبیث وفاسقلریله كلسه لر بزلر دخی یالكز حجاجله كلوردك وجمله نك خبیثلرینه غالب اولوردی دیدی حجاجك ولادتی حیننده مروج الذهب مسعودیدن براز احوالی یازلمش ایسه ده خلاف معقول بلكه مخالف اصول اولدیغندن ترجه سنه قلم تحریر اصحیح وضع اولنمامشدر

﴿ ذكر فصحاء النساء ﴾

صاحب مستطرف رجالدن فصحاء وحكایاتلرینی ومنصف اولدقلری فصاحت ومآثری بیان ایلدكدنصكره نسادن استحضار ایلدیكی فصحا واخبارلرینی بو وجهله بیان ایدر (عبد الله بن النمیر یدن نقل وحكایت ایدركه مأمون خلیفه كوفه ده ایكن زماننده لشكرندن برسریه یعنی برطائفه ایله باقصد صید وشكار

برکون راکب اولور و بندخی بله ایدم کذاراید رایکن برشکاره ملاقی اولور وراکب اولدیغی خیل
جابکنالک عنانتی صیده طوغری اطلاق ایدر وقووه رق یکانه نهرفراتک کناریته چیقر
و معتدل القامه بدرسیماکبی برتازه بنت عربیه یه مصادف اولور دخترمذکوره نهردن
قربه جغن طولدیروب و اوموزینه قویوب جبله صاعده اولور کن قربه نك اغزی چوز یلور
اعلای صوت ایله شوکلام فصیحه آغازایدر * یاابت ادرك فاهاقدغلبنی فوها لاطاقة لی بفیها *
یعنی ای بنم باباجغم قربه نك اغزینه یتش یعنی کل باغله زیرا اغزی بکاغلبه ایلدی اغزینی
ضبط ور بطه طاقت و قدرتم یوقدر دیمکدر مأمون فصاحتندن تعجب ایدوب ای دختر
قبائل عربدن قنغی قبیله دنسن دیجه دختر بنی کلاب قبیله سندنم دیو جواب ویرر مأمون
برنهج ایهام وتعریض سنك کلابدن اولمکه نه شی سبب اولدی دیدکده ادختر مأمونك تعریض
وایهامنی تفرس ویمین ایله کلابدن دکلم انجق مسافرینه اطعام واکرام واعدالرینی
سیف ایله قتل واعدام ایدن قوم کرام غیرلشامدنم دیوب بعده مأمونه سندخی ای
شاب ناسك قنغی قبیله سندن اولورسن دیو صوردقده مأمون خلیفه دختره انساب عربه علم
ووقوفك وارمیدر دیجك دختر بلی دیدی مأمون بن مضرحمراء قبیله سندنم دیدکده دختر
مضرك قنغی شعبه سندن اولدیغنی سؤالده مأمون خلیفه * من اکرمها نسبا واعظمها حسبا
وخیرها اما وابا ممن تهابه مضرکلها * کلامیله جواب ویردی یعنی قبیلهٔ مضر ایجنده
نسبده اکرم وحسبده اعظم و پدر ومادر یوندن خیرلوقبیله اهلنك مهابتلوسی اولان شعبه دنم
دیدی دختر مأمونی تصد یقله ظن ایدرمکه کنانه دنسن لکن قنغی شعبه سندنسن دیدکده
مأمون * من اکرمها مولدا واشرفها محتدا واطولها فی المکرمات یدا ممن تهابه کنانة وتخافه *
دیدی یعنی کنانه نك مولد جهتیله اکرمی واصل ونسب جهتیله اشرفی احسانده دستی اطول
کافهٔ قبیله نك قورقدیغی شعبه دنم دیجك دخترینه تصدیق مأمونله قبیلهٔ قریشدنسن
لکن قنغی شعبه دنسن دیدکده مأمون * انا من اجلها ذکرا واعظمها فخرا ممن تهابه قریش
کلها * دیو جواب ویر یعنی قریشك ذکر جهتیله اجلی وفخرجهتیله اعظمی اولوب سائر
قریش کندولردن خوف وخشیت ایلرشعبه دنم دیدکده دختر تعیین ایدرمکه بنی هاشمدنسن
لکن بنی هاشمك قنغی شعبه دنسن دیجه مأمون * من اعلاها منزلة واعلاها قبیلة ممن تهابه
بنی هاشم وتخافه * یعنی بنی هاشمك منزله ومرتبه وقبیله وشعبه جهتلریله اعلاسی وسائر
شعب بنی هاشم کندیلردن خوف وخشیت ایله ممتاز ومستثناسی اولان شعبه دنم دیدی دختر
اشبوکلامی کوش درایله استماع ایتدکده اداب ملوکانه یه بالرعایه خلیفه اولدیغنی فهم وتفرس
وتقبیل زمین ایدوب * السلام علیك یاامیر المؤمنین و خلیفة رب العالمین * دعا وتعظیمی
ایدوب حضور خلیفه ده نظر برقدم بر له قیام ایلدی دخترك بوفصاحت وادبندن مأمون
خلیفه یه صفا عارض و زیاده سیله ممنون ومسرور اولوب بوکون بو بله برشکاری قید
کند تسخیر ایتدم والله حرمسرای ازدواجمه ادخال ایده رم دیوب عسکر و خدم و حشم
ورودینه دك توقف ایدوب کلوب اوتاغی قورلدقده فرسندن نزول واستراحت و قبیله دن
دخترك پدرینی احضار ودعوت واومحلده جاریه یی کندویه عقد ونکاح ودختر ایله
بالمرافقه سرایلرینه رجعت وعودت ایلدیلر مأمون خلیفه نك فرزندی عباس اشبو دختردن
تولد ایلمش اولدیغی مرویدر (حکایت اولنمشکه کبار عربدن نعمانك کریمه سی هند عصر
وزماننك قدوقامت وحسن وطروات جهتیله اعلی وممتاز ومستثناسی اولدیغی حجاجه وصف
وتعریف اولندقده حجاج کندوبی خطبه ومهر وصداقدن ماعدا ایکی یوز بیك درهم هدیه ایله

نفسنه عقد وتزوج بر له داخل اولدقدنصکره مزبوره نك پدری بلده سی اولان معره یه رحلت و برمدت
انده اقامتدنصکره امر عبدالملکله عراقه کلوب وانده برابر اقامت خلالی یوما من الایام غیاب حجاجده
هند بلغه مرآته نظر ونکاه وحسننه معجبا هندعربی قسراغندن تولد ایتمش بر بنتدرکه کندی یه
قاتر چکلمشدر اکر ولد کریم ذکر طوغررسه خیر و شرف هنده راجعدر یوق اکر قاتر
طوغررسه قاتردن اولمشدر هنده عیب یوقدر مألنده اولان * و ما هند الامهرة عربیة *
* سلیلة افراس تحللها بغل * فان ولدت مهرا فلله درها * وان ولدت بغلا فجاء به البغل *
شعر یله هجو حجاجله مدآه ایدرکن حجاج قطعهٔ مزبوره یی ایشتدیکی حالده یانه غضب
آلود کروب طلاقنه نیت ایله چیقوب خواص اتباعندن عبدالله ابن طاهر نام کیمسه یی
ایکی کلمه ایله که * کنت فبنت * در بالوکاله افاده ایت ومهری اولان ایکی یوز بیك دراهمی
اشته ال کیت دیدی اولدخی واروب عهدهٔ وکالنده اولان تطلیقی ودراهم مذکوره یی اعطا ایله
بیان ایتدکده هند اظهار سرور ایله * اعلم یاابن طاهر اناکنا فاحمدنا و بنا فماذممنا وهذه الدراهم
الوفیرة بشارة لك بخلاصی من کلب ثقیف * دیدی یعنی ای طاهرزاده حجاجله همخلوت ازدواج
اولدیغمه والله ممنون واندن افتراقمه نادم دخی دکلم اشبو ایکی یوز بیك درهم اول ثقیف
قبیله سی کوپکندن خلاصم ایچون سکا مژدکانه اولسون دیوب وکیل طلاقه بخش ایلدی
وفتا که حجاجك هندی تطلیق ایلدیکی ومزبوره نك حسن وجمالی وفصاحت کلام ودرجهٔ کمالی
عبدالملك بن مروانه واصل وهندی تزوج ونکاح ایتمکه طالب اولوب فرمان نامه ارسال ایلدکده
هندك عبدالملکه اعتذارانه نعظیماتی مشتمل یازدیغی عریضه سنه * ان الاناء ولغ فیه الکلب *
عباره سنی درج ایتمشدیکه مألی طالب اولدیغکز کاسه یی کلب یلادی یعنی بنی حجاج ازدواج
ایتمشیکن حرمسرای ملکه لایق دکلم دیمکدر اشبو جواب اعتذار مدار واصل حضور ملك
اولدقده خطبه سندن فارغ اولمیوب (اذا ولغ الکلب فی اناء احدکم فاغسلوه سبعا وعفروه الثامنة
بالتراب فاغسلی الاناء یحل استعماله) اثریله بالاقتباس فرمان نامه یازوب خواهشکر نکاحی اولدی
مأل اثر مذکور (اکرسزك بریکزك صوقابنی کوپك یلاسه اول قابی یدی کره صوایله غسل ایدك
سکزنجیده ترابله مسح ایدك صکره ترابی دخی غسل ایدك اول قاب پاك اولوب استعمالی حلال
اولور دیمکدر چون فرمان نامه یی هند اوقیوب مخالفتی عدیم الامکان اولدیغنی تیقن ایتدکده
عقد عقدانجق بر شرطله حل اولنور شرط ندر دیو سؤال بیوریلورایسه والی عراق اولان
حجاج معره دن دارالاماره یه قدر متزین ومتحلی اولدیغی البسهٔ فاخره سندن تجرد ایله عریان
وماشی اوله رق راکبه اولدیغم محملی سوق ایده رك روان اولمسنی استرحامدر دیو یازدیغی
عریضه سن عبدالملك قرائت ایلدکده خندان وحجاجه هندك استدعاسی اوزره نو یسندهٔ
فرمان اولدی حجاج دخی امر خلیفه یه مسارعت وبلدهٔ معره یه کوفدن عزیمت ایلدی هند کرانبها
حلی والبسهٔ فاخره ایله متزینه وجمیع خدام وجواریسی اطرافنده مجتمعه اوله رق محمله راکبه
وحجاج زمام بعیری یدرك سائره اولدی ومحلده اولان هیفاء نام دایه سیله استهزایه اغاز وپردهٔ
محملی دایه یه قالدیردوب حجاجی کوردکده ضحك ایدردی حجاج دخی تعریضا * فان تضحکی منی
فیاطول لیلة * ترکتك فیها کالقباء المفرج * یعنی شمدی بنی استهزا ایله کولرایسك کوجه کلمز زیرا
بوندن مقدم سنی اوزون کیجه لر ایچره بوش جامه کبی صویوب ترك ایتمشیدم سنکله هم اغوش
اولمشیدم دیمکدر هند دخی جوابنده * ومابنالی اذاارواحنا سلمت * بمافقدناه من مال ومن نسب *
فالمال مکتسب والعزمرتجع * اذاالنفوس وقاهاالله من عطب * شعر ینی انشا ایلدیکه مألی بز
مالمزك ونسب وعزیمزك فقدانته روحمز سلامتده ایرکده مبالات و تأسف ایتمز زیرا الله تعالی

نفوسمزی هلاكدن وقايه ايلدی مال ضايع كسب اولنور وعز وشرف رجوع وعودت ايدر ديمكدر
بو حالده كلنوب دار الاماره يه يافلشدقده هند بنه حجاجی استهزا نيتيله كار مجملدن بره بر آلتون آتوب
حجاجه خطابا ای جمال بزدن بر درهم دوشدی بول ويريد كده حجاج ارضه نظر وآتيلان
ديناری كوروب ساقط اولان التوندر ديجك هند درهمدر ديو خطاب ايدر وحجاج آلتوندر ديو
جواب ويرر بعده الحمد لله كه بزدن بر درهم دوشديسه خدای اكرم بزه التونله عوض وكرم ايتدی
ديوب حجاجی الزام ايتدكده خجيل اولوب من بعد سكوت ايلدی خلاصه كال احتشام واكرامله
سرای عبد الملكه واصل وازدواجيله ملكه صفا حاصل اولدی صاحب المستطرف بعض نسخ
اديده ده بو حكايه يی طويل الذيل كوردم ايسه ده اشبو قليل ايله اكتفا ايتدم ديمشدر بو فقير
طابعه قالسه بالكليه طيی بلاغتدن معدوددر (حكايه اولنمشكه هرون الرشيده صاتمق ايچون
بر جاريه عرض اولنور جاريه يه نظر ودقت ايدوب يايغنه اكر يوزنده كلف وانفنده خنس
اولماسه آلوردم ديديكنی جاريه ايشتدكده ای امير المؤمنين رخصت بيوريلورايسه برسوزم
واردر ديو رجا برله مرخصه اولدقده *ماسلم الظبی علی حسنه* كلا ولا البدر الذی يوصف*
فالظبی فيه خنس بين* والبدر فيه كلف يعرف* قطعه سنی انشاد ايتدی مألی ظبی يعنی
كيك وبدر حسنله مشهور ايكن بری خنسدن يعنی بورنی اعتدالدن خارج يوكسك اولمدن
وديكری كلفدن يعنی لكه دن سالم اولماديلر ديمكدر كلف يوزه عارض اولان صوصام كبی براز
اوفاق نسنه لره وسياه ايله قزل بيننده اولان لونه ديرلر بعده هرون جاريه نك فصاحتندن
حظ ايله شراسنه امر ايتمشدر (ومأمون خليفه يه دخی حسن وجمالده بارعه وهنوز كالده فائقه
بر جاريه عرض اولنوب لكن لنك وطوپال اولمغله عيب وقصوری اولديغندن جاريه يی صاحبنه
كتورك ديدكده جاريه *يا امير المؤمنين انه فی وقت حاجتك لا يكون بحيث تری* ديدی يعنی
ای امير المؤمنين بنده اولان عيب اعرجی يی وقت حاجتكزده كورر اولماز سكز ديمكدر مأمون
خليفه جاريه نك سرعت جوابندن محظوظ اولوب شراسيله امر وفرمان ايلدی (حكايه
اولنمشكه ظرفای كتاب وشعرادن كريم الملك بربستان كارندن كچركن قصرنده بر تازه دختر
حسنا كوروب حسن جمالنه واله وحيران اولدی خانه سنه كلدكده هديه نفيسه دوزوب كندی
خدمتنده اولان بر عجوز ايله ارسال وقصر مذكورده همجامه وصال آرزوسنده اولديغنی
يازديغی محبتنامه ده رمز ايلدی دختر ذات زوج اولمامغله مرامنی فهم ايدوب هديه سن قبول
وبالمقابله بر مقدار عنبر اوزره بر آلتون دوكه قويوب وبر منديله صاروب عجوز مزبوره اشته
محبتنامه نك جوابی بودر ديو اتحاف وايصال ايلدی كريم الملك بو اشارتدن بر معنی فهم
ايده مديكندن واله ومتحيرده ايكن كريم الملكك حديثة السن بر كريمه اديبه سی وارايدی پدرينی
حيران كورنجه سببنی استفسار پدری دخی اكا عنبر دوكه يی ارائه واخبار ايلدكده معناسی بودر
ديه رك كريمه بليغه *اهدت لك العنبر فی جوفه* زر من التبر خفی اللثام* فالزر والعنبر معناهما*
زر هكذا مستخفيا فی الظلام* قطعه سنی انشاد ومعناسنی تفهيم ايلدی دختر معنای قطعه سا كه
عنبر ايچنده آلتون دوكه اهدی ايلديكه نقابده كيزلنمش زر ديمكدر وعنبرده كيجه يه اشارتدر فذلكه سی
كيجه ايچره كز ايچه قصر وصاله چيق ديمكدر مآلنده در كريم الملك كريمه سنك عقل وفطانت وزياده
فصاحتنی استحسان ايلدی (قلت) لكن فيها ما فيها (حكايه اولنمشكه بنی تميم قبيله سندن بر كروهك
اول فعل مضارعی يعنی مضارعت حرفنی مكسور قيلری قاعده لرندن اولمغله اوطاقدن بر شابه
جيله حسنايه ذكری آتی نكته يه بناء بر ظريف كيمسه شرمسار ايتمك ايچون لطيفه طريقيله
لای شی يا بنی تميم ما تنكحون يعنی ای بنی تميم نيچون سزلر كنيه لنمز سكز يعنی سنك قبيله ك كنيه

قوللنمز ديدی شابه جيله دخی نونك كسريله *ولم لا ننكحی* ديدی معناسی نيچون بزلر كنيه لنمزز
ديمكدر قزك بو سوزينی اشيدنلر كولوب واول ظريف دخی ايده رم ديوب قيزدخی اكرچه اوتنوب
لكن انتقام قصديله ای يكت عروض بيلورميسن ديدكده بيلورم ديو جواب ويرنجه شاعرك
حولوا عنا كنيستكم يا بنی حمالة الحطب* قولنی تقطيع ايله ديدی معنای قول مذكور ای
ابولهبك قاريسی اولان حمالة الحطبله ملقبه ملعونه نك قبيله سی بزم طرفمزدن كنيسه كزی
قالديرك ديمكدر (وقتا كه ظريف مرقوم تقطيعه باشلوب * حولوا عن* فاعلاتن * نا كنی*
فاعلتن قالدقده قز وظريفك اياقداشلری كولوب آفرين ای دختر اخذ ثار ايتدكجه كتمدك
ديديلر (قزك نكتنی دن مرادی اكتنادن مضارع متكلم مع الغير اولوب معناسی بر وجه
محرر بز نيچون كنيه لنمزز ديمكدر اما مضارعت حرفی اوزره كسرايله اوقوندقده نالك بدكدن
نكت ماضی مخاطب وآخرنده كی يا متكلم ضميری اولوب معناسی نيچون بكا جماع ايلمدك ديمك
اولور كه ظريف مرقوم ايده رم ديو بو معنايی اخذ ايدوب قزی محجوبه ايتمشدر وخط عروضده
ادی التقطيع ناكنی دخی بنه نيك ماده سندن بنی دوزدی معناسی چيقار (اشبو حكايه مأمور
مطالعه سی اولديغمز نسخه مترجمه ده بر غريب صورته كيرمشدر كه بيان اولنسه ايناناز (وينه
حكايه اولنور كه بر رجل شاعرك هلاكنه فرصت كوزه در عدوسی وارايدی كونلرده بر كون
شاعر مذكورك فرصتنی دوشوروب قتلنه مباشرت واولدخی خلاصه چاره سی اولماديغنی تيقن
ايدوب چونكه بنی قتل ايده جكسن باری شو وصيتمی خانه مه كيت سويله يعنی شو مصراعمی
اوقو ديو رجا اولدخی قتل ايدوب وخانه سنه واروب مقتولك سپارش ايتديكی * الا ايها البنتان
ان اباكما* يی اوقودقده مقتولك قزلری ديكلبوب همزبان اوله رق * قتيلا خذا بالثار ممن
اتاكما* مصراع ثانيسنی اوقويوب سن بابامزك قاتليسن ديو طوتديروب حاكمك حضورنده
اقرار ايتمكله قتل ايتديرلر معنای مصراع اول ای قزلر تحقيق بابا كز ومعنای مصراع ثانی
مقتولدر سزه كلانی طوتوب اخذ ثار ايده سكز ديمكدر كه قزلر اقتضای فصاحتله اتمام بيت
ايتمشلردر (قلت) فن بديعده اشبو صورته احتباك ديرلر (حكايه اولنمشكه فصحادن اسم تصغيرايله
كثير كه عرب نكارلرندن عزه نام محبوبه نك عاشق افتاده ملازمی اولمغله بالاضافه كثير عزه ديو
مشهور اولان شاعر خزاعيدر بر كون عازم طريق ايكن كچه جكی يرده بر كور عجوزه راست
كلوب صاوش ديو چاغرر قاری طاريلوب سن كيمسن ای حريف بكا كنديكی بيلدر ديدكده
بن كثير عزه يم ديو بيلديرنجه قبحك الله تعالی سن بولمدن كچسون ديوصاو يله جق كيمسه ميسنكه
وما روضة بالحزن طيبة الثری يمج الندی جثجاثها وعرارها* باطيب من اردان عزة موهنا*
اذا اوقدت بالمندل الرطب نارها* قطعه سنی قائل اولان دكلميسن يعنی اكر منبروزنده مجمل ديدكلری
لطيف طيبله بنم واناك كبی عجوزلر دخی تبخير اولنسه ايدی بويمز مسك كبی طيب اولمزمی ايدی
سيدك واولوك يعنی امرئ القيس كندی كبی *وكنت اذا ما جئت بالليل طارقا* وجدت بها طيبا
وان لم تطيب* ديمش اولسيدك نه اولوردی ديو توبيخ وكثير عزه يی مبهوت ايلدی مآل
قطعه مذكوره (زواهرله تزيين اولنمش وشبنمی چمن وكياهنی رش ايتمش باغچه صفا افروز كندوبی
شبهنكام تبخير ايتمش اولان محبوبه م پيرهنی يكلرندن اطيب اولمادی ديمكدر ومآل بيت امرئ
القيس شب هنكام منزلكاه وصاله كلديكم وقتده محبوبه مده رايحه طيبه بولورم هر نقدر
تعطر ايتمامش ايسه ده يعنی مقصود ذات محبوبه در لا غير ديمكدر (محصول محاوره عجوز
محبوبه كی تعطيريله مدح وثنا ايتمش سن لكن بی بصيرت وطبيعتسن بصيرتك اولسيدی تجملات
خارجيه وعارضيه يا مقبوب امرئ القيس كبی ستايش ذات ايدر ايدك ديمك اوله (حكايت

اولنمشکه حجاجه خوارجدن طائفه سندن طوتلمش بر قاری کتوررلر حجاج سرکرده لرینه بوکا نه مجازات ایده لم دیو سؤال ایتدکده قتلنی رأی وتعجیل ایدرلر مرأه مزبوره رفیقکك وزراسی سنك سرکرده لرکدن خیرلودر دیدی حجاج بنم رفیقم کیمدر دیدکده فرعوندر که حضرت موسی صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیه اظهار معجزه بیوردقده حقنده وزراسیله مشورت ایلدکده انلر ﴿ ارجه واخاه وارسل فی المدائن حاشرین ﴾ دیدیلر یعنی تفنی رأی ایدوب سوء قصد حضرت موسی وهرونه علیهما الصلاة والسلام راضی اولمادیلر سنك مستشارلرك ایسه بنم قتل واعدامم ایله رأی ایلدیلر دیدی (حکایه) وینه حجاجه برخارجیهٔ اخری دخی کتوردیلر حجاج مزبوره یه تکلم وخطاب ایلدی مزبوره ایسه اصلا یوزینه باقیوب جواب قیدنده دخی اولمادی قرناسی امیر سکا تکلم ایدر نیچون سن باقوب جواب ویرمزسن دیو بی ادبلکنه تعریض ایتدکلرنده * انی لاستحیی ان انظر الی من لاینظر الله تعالی الیه * یعنی بن الله تعالی حضرتلرینك نظر ایلدیکی یعنی امور خیریه یه توفیق ویرمدیکی شخصه باقمقدن اوتانورم دیمکدر (بو محلده حضرت عمر رضی الله تعالی عنهه اسناد اولنمش بعض حکایهٔ پرداخته وارایسه ده الحاق اهل غرض اولدیغندن ترجمه سنی اسعد فقیر ترك ایتدم) (حکایة المتکلمة بالقرآن * یعنی بطریق الاقتباس قرآن عظیم الشان ایله متکلمه اولان امرأه نك حکایه سیدر عبد الله بن مبارك روایت ایدرلر که بیت الله الحرامی حج ونبی کریم علیه الصلاة والسلامك روضهٔ مطهره لرین زیارت قصدیله چیقوب کیدر ایدم بعض طریق اوزرنده بوکدن بردرع یعنی فراجه ورأسنده خمار یعنی باشمقلی برمسنه خاتونه مصادفه ایدوب * السلام علیك ورحمة الله وبرکاته * ایله تحیه ایلدیکمده بطریق الاقتباس ﴿ سلام قولا من رحیم ﴾ دیدی معنای آیت کریمه اهل جنته رب رحیم قبلندن سلام وسلامت سزلك اوزرینکزه اولسون دینور دیمکدر بعده عبدالله بن مبارك یرحمك الله تعالی بومکانده نه ایشلرسن دیدم ﴿ ومن یضلل الله فماله من هاد ﴾ دیدی مأل شریفی حق سبحانه وتعالی برکیمسه یی ره صوابدن دور ایده نعوذ بالله اول کیمسه یی طریق رشاده هدایت ایدر یوقدر دیمکدر ضاله عن الطریق یعنی یولی غائب ایتدیکنی بیلدیکمده نره یی مراد ایدرسن دیدم ﴿ سبحان الذی اسری بعبده لیلا من المسجد الحرام ﴾ دیدی بیلدمکه مکه دن چیقمش قدس شریفی مراد ایدر ونه وقتدنبرو بوراده طوررسن دیدم ﴿ ثلث لیال سویا ﴾ دیدی آکاه اولدمکه اوچ کوندر یوشنلکنسز برده قالمش واکا یانکده طعامك یوق نه ایله تعیش ایتدك دیدم ﴿ والذی هو یطعمنی ویسقین ﴾ دیدی اشبو نص جلیل حضرت ابراهیم علی نبینا وعلیه الصلوة والسلامدن حکایه طریقیله درکه مألی اولحضرت رزاق نص مذکور اوزره پدری وعلی قول صحیح عمی آزره وقومنه خطابا سزلرك عبادات وطاعات ایدوبده آلهه اتخاذ ایتدیککزه بن عدوات اوزره اولوب انجق بنی خلق ایدوب طریق مستقیمه هدایت والآن اطعام واسقا ایدن وآچ وصوسز قومیان عالمینك مربیسی وخالقنه عبادت ایدرم دیمکدر بیلدمکه کمال توکل اوزره ایمش نه ایله توضی ایدردك دیدم ﴿ وان لم تجدوا ماء فتیمموا صعیدا طیبا ﴾ دیدی بیلدمکه تیمم ایدرایمش بعده طعام ویره یم اکل ایله دیدیکمده ﴿ واتموا الصیام الی اللیل ﴾ دیدی اورجلی اولدیغنی بیلنجه شمدی شهر رمضان دکلدر دیدم ﴿ ومن تطوع خیرا فهو خیرله ﴾ دیدی نافله طوتمش اولدیغنی بیلنجه سفرده طوتمامق مباحدر دیدم ﴿ وان تصوموا خیرلکم ﴾ دیدی یعنی سفرده طوتمق خیرلودر بناء علیه بوزیم دیمك استدی بعده نیچون بنم کبی سویلیوب قرآندن اقتباسله تکلم ایدرسن دیدم ﴿ مایلفظ من قول الا لدیه

رقیب عتید ﴾ دیدی یعنی مالایعنی سویلیم دیمکی ایماء ایلدی بلده سنی صوردیغمده ﴿ ولاتقف مالیس لك به علم ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئك کان عنه مسؤلا ﴾ دیدی یعنی نیه مبنی ایسه صورمه دیو تعریض ایلدی بندخی عفو ایله خطامی حلال ایله دیدم ﴿ لاتثریب علیکم الیوم یغفر الله لکم ﴾ دیدی یعنی عفو ایلدیکنی اشراب ایلدی بعده سنی کندی ناقه مه ارکابله قافله یه اولشدیره یمی دیدم ﴿ وما تفعلوا من خیر یعلمه الله ﴾ دیدی یعنی اظهار رضا ایله ممنونه اولدی بعده دوه می چوکردوب رکوب ایله دیدم ﴿ قل للمؤمنین یغضوا من ابصارهم ﴾ یعنی طرفه باقه تا که بنی کورمیه سن دیمکی تنبیه ایلدی بندخی کوزیمی قپادم دوه یه رکوب ایدرکن دوه اورککله اثوابی یرتلدی در عقب ﴿ وما اصابکم من مصیبة فبما کسبت ایدیکم ﴾ دیدی اقتضاء سیئاتمله اولدی دیو اظهار رضای حق ایدوب دوه نك ربطنی ایما ایلدکده صبرایله دوه یی باغلیم دیدم ﴿ ففهمناها سلیمان ﴾ دیدی یعنی مرادینی فهم ایلدیکمه تحسین معناسنی اشراب ایلدی دوه یی باغلیوب رکوب ایله دیدم بنوب ﴿ سبحان الذی سخر لنا هذا وما کنا له مقرنین وانا الی ربنا لمنقلبون ﴾ دیدی یعنی شکر باری ایلدی بندخی زمام ناقه یی طوتوب صیحه ایده رك سرعتله یوریمکه باشلدیغمده ﴿ واقصد فی مشیك واغضض من صوتك ﴾ دیدی یعنی یاپچه یوریمه وصیحه ایتمه مه اشراب ایلدی بندخی رویدا رویدا یعنی یاپچه یاپچه یوریمکه وشعر ایله ترنمه باشلدم ﴿ فاقرؤا ماتیسر من القرآن ﴾ دیدی یعنی مالایعنی اولان شعر ترنمی نهی ایتمکله بندخی بالاقتباس ﴿ لقد اوتیت خیرا کثیرا ﴾ دیدم یعنی اخطار وموعظه سنه ممنون اولدیغمی اظهار ایلدم ﴿ ومایذکر الا اولوا الالباب ﴾ دیدی یعنی اخطاریمی طوتدیغمه تحسین ایلدی بروجه محرر آهسته کیدرکن زوجکز وارمیدر دیو سؤال ایلدیکمده ﴿ یاایها الذین آمنوا لاتسئلوا عن اشیاء ان تبدلکم تسؤکم ﴾ دیدی یعنی صوردیغمه راضیه اولمادی بندخی قافله یه ملاقی اولنجه سکوت براله وقتا که قافله یه یتشدیکمزده کاروان ایچنده منسو باتکز وارمیدر دیدیکمده ﴿ المال والبنون زینة الحیوة الدنیا ﴾ دیدی بیلدمکه قافله ده اولادی واردر اولادیکز بوکاروانده نه کارده ایدیلر یعنی نه نشانله صوره یم دیدم واسملرینی دخی صوردم ﴿ وعلامات وبالنجم هم یهتدون ﴾ و ﴿ واتخذ الله ابراهیم خلیلا ﴾ ﴿ وکلم الله موسی تکلیما ﴾ ﴿ یایحیی خذ الکتاب بقوة ﴾ آیتلرینی اوقودی بیلدمکه اولادلری قافله قولاغوزلری ایمش صوروب چادرلرینی بولدم واشارتی اوزره یاابراهیم یاموسی یایحیی دیو ندا ایلدیکمده دنانیر انوار سیمرکبی اوچ نفر نوجوان ظهور ایلیوب والده لرینی خیمه یه کتوردیلر خاتون بونلره ﴿ فابعثوا احدکم بورقکم هذه الی المدینة فلینظر ایها ازکی طعاما فلیأتکم برزق منه ﴾ آیت شریفنی اوقیوب یعنی مسکوك درهم ویروب طعام احضارینی مراد ایلدی بری کیدوب طعام اشترا ایدوب اوکومه نهاده ایلدکلرنده خاتون ﴿ کلوا واشربوا هنیئا بما کنتم تعملون ﴾ دیدی یعنی تناولمی تکلیف ایله اکرام ایلدی بندخی اوغللرینه خطابا والده کزك حالنی بکا بیان ایتمدکجه طعامکز حرام اولسون دیوب استکشاف ایلدیکمده بوبزم والده مزك حالی قرق ییلدنبرو شاید خطاده واقع اولوب سخط رب الاربابه مظهر اولورم خوفیله قرآن عظیم الشاندن باشقه کلامله تکلم ایلمز دیدیلر فسبحان القادر علی مایشاء والله ذوالفضل العظیم

﴿ الباب الثامن فی الاجوبة المسکتة والمستحسنة ورشقات اللسان ونحو ذلك ﴾

اشبو سکزنجی باب اجوبهٔ مسکته ومفحمه ومستحسنه ورشقات لسان وعذبات بیان

یعنی لطائف کلام و بونلره مماثل اولانلرك ذکرو بیاننده در (حکایه اسخیا دن امیر معن بن زائده
منصور خلیفه نك حضورینه داخل اولدقده سرفنه وثنای آنی یه غیر شایان ایدیکه بر نهج تعریض
* هیه یامعن تعطی مروان بن ابی حفص مائة الف علی قوله * معن بن زائدة الذی زیدت به *
شرفا علی شرف بنو شیبان * ان عد ایام الفعال فانما * یوماه یوم ندا و یوم طعان * یعنی ای معن
سنی اشبو نظمیله ثنا ایدن مروان بن ابی حفص نام شاعره جائزه اوله رق یوز بیك درهم فضه ویردکی تیز
جواب و یردیکده معن حاشا یا امیر المؤمنین بن شاعر مرقومك بکا نظم ایلدیکی نونیه سندن قول مذکور
ایچون و یرمیوب بلکه قصیده ٔ مرقومه نك * مازلت یوم الهاشمیة معلنا * السیف دون خلیفة الرحمن *
فمنعت حوزته وکنت وقاءه * من وقع کل مهند وسنان * بیتلری ایچون جائزه بخشا اولدم دیدی
منصور فی الحقیقه بیتین مزبورین ایچونمی اعطا ایتدك دیدکده معن قسم بالله ایله بلی اگر خلقك
تشنیعی خوفی اولمیدی مخزنمده بولنان مالك مجموعنی اکا بو شالده جق ایدم دیدی منصور معنك
شوندار کنه محظوظ اولوب اوزر یکه خیر کثیرا ولسونکه رجال اوزره دشوار اولان بذلی سکا بر اعرابی
یعنی شاعر بلیغ موی الیه آسان قلمش دیو الباس خلعت وجوائزله اکرام ایلدی (بیت اولك مألی معن
ابن زائده نك وجود پر جودیله جد معن اولان شیبان آلی شرف اوزره شرف بولندن زیاده اولدی
دیمکدر بوستایش غیرت خلیفه یه طوقنمغله تعریض ایتدی (بیتین مرقومینك مألی ای معن سن
هاشمیه کونده یعنی منصورك امویه ایله جنکنده سیفکی معلن اولدیغك حالده خلیفه نك یعنی
منصورك اطرافنده پویان اولوب اعداسنك سیف مهند وسنانی وقرع وطعنلرینی وقایه ایتمدن
خالی اولمادك دیمکدر که بوستایش خلیفه یه عائد کورندیکندن باعث حظی اولمشدر (حکایه
روایت اولنورکه حجاج ظالم کثیرا ماقرا یه سؤال ایراد ایدوب الزام قیدنده اولوردی کونلرده
برکون قرادن بری مجلسنه داخل اولدقده قوله تعالی ﴿ امن هو قانت اناء اللیل ﴾ آیت
کریمه سنك اوسنده کی ایت ندر دیو سؤال ایتدکده اول دخی فی الحال قوله تعالی ﴿ قل تمتع
بکفرك قلیلا انك من اصحاب النار ﴾ دیو جواب ویردکده محجوب اولوب من بعد قرا ایله مباحثه یی
ترك ایلدی سبحان الله قاری مرقومك اوقودیغی آیت که بادی ٔ حجاب حجاج اولمشیدی حجاجی
برکونا الزامدر که تعریفه کلمز زیرا آیت شریفه ٔ مرقومه من اصحاب النار دنسن خطابنی شاملدر
بو دخی معجزه ٔ قرآن عظیم الشان اولدیغی بی اشتباهدر (حکایه فصحادن ابن ابی محجن ثقفی
برکون معاویه رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك حضورینه کیروب قائما بعض نصایحی
حاوی بر خطبه ٔ بلیغه تقریر ایدر حضرت معاویه کمال بلاغتنه ایلشوب محجوب ایتمك ایچون ای
ابن ابی محجن باباك سکا * اذا مت فادفنی الی جنب کرمة * تروی عظامی بعد موتی عروقها * ولا تدفننی
فی الفلات فاننی * اخاف اذا مامت ان لا اذوقها * قوایله وصیت ایدن دکلمیسن دیدکده خیر بن
پدریمك بکا * لا تسأل الناس عن مالی وکثرته * وسائل الناس عن جودی وعن خلقی * بیتنی دیین
کیمسه یم دیدکده احسنت دیوب جائزه وصله اعطا سیله امر ایلدی طوغریسی طرفینك
وتائل ایاتك بلاغتی انکارا و لنماز لکن بو حکایه مسکته اولدیغی تدبره محتاجدر اولکی بیتلرك مألی
بن اولدکدنصکره آصمه چبوغی یانه دفن ایله که موتمدنصکره کمکلریمی اوصمه نك عروقی
قاندیره و بیت اخیرك مفهومی مقام قرینه سیله بن اولدکدنصکره مالمی وکثرتنی خلقدن صورمه
بلکه حسن خلقمدن وجود وسخامدن صور که نائل جودم اولنلر بله جودایله اتصافی بیلورلر
دیمکدر (حکایه عبد الملك بن مروانه خارجیلردن صاحب قوت شبیب الحارثینك قرناوندماسندن
بربنی طوتوب کتوردکلرنده عبد الملك شخص مأخوذه * ومنا سوید والبطین وقعنب * ومنا امیر
المؤمنین شبیب * نظم ایدن سن دکلمیسن دیو خطاب ایتدکده بلی بنم لکن امیر المؤمنین ایله سکا ندا

ایتدم دیجك عبد الملك ملزم اولوب اطلاق ایلدی (مأل بیت خارجیدن سوید و بطین وقعنب
دیدکلری ابطال رجال وامیر المؤمنین شبیب بزم طرفده دیوب وشبیبی امیر المؤمنین ایله
توصیف ایله افتخاردن عبارتدر که عبد الملك توصیف مذکور ایچون شخص مرقومه عقاب
ایده جك ایدی (قلت) بو معنا ایسه ظاهری اوزره امیر المؤمنین اولکی منا یه معطوف مناخبر
مقدمنه مرفوع اوله رق مبتدای مؤخر وشبیب بدل و یاخود مبتدای محذوفك خبری واقع اولدیغی
وقتده تحقق ایدر لکن شخص بلیغ مرقومك سکا ندا ایتدم دیمسی بو معنادن چیقارر که امیر
المؤمنین جمله ٔ اضافیه سی حرف نداسی محذوف منادای منصوب اولور بو صورتده معناسی ای امیر
المؤمنین اولان عبد الملك سوید و بطین وقعنب وشبیب بزم طرفده در دیمکدر بو محلده سوید
ابن اعور نام کیمسه ایله جدال امویه بیتلرنده ودخی سائر یله واقع اولمق اوزره بعض نسخه ده براز
حکایه ٔ بی ادبانه کورلمش ایسه ده شان بعض اصحابه موجب شین اولمغله قلم ترجمه او روسیاهلقدن
رها قلنمش و یرینه مترجم اول ایله ثانینك ترجمه لرینی ترك ایتمش اولوب بعض نسخه ٔ مسطرفده
کورلان بروجه آتی اوج حکایه ٔ طیبه بعونه تعالی اوله کلدیکی وجهله قلم طابع ایله
ترجمه برله درج اولنمشدر (حکایت قضاة ستوده صفاتدن بری بلده ٔ حکومتنده جامعه کیدرایکن
برخانه دن آغازه ٔ زن ایشیدروزن دخی قاضینك مروربنی کورمکله سکوت ایدر معینده بولنوب
برخصوصه مقدما شهادت ایتمش اولان ذواتدن بری او سکوت عقبنده احسنت والله دیو
تحسین ایدر فی الحال قاضی ٔ موی الیه اول ذاتك شهادتنی ردو جریده سندن اسمنی محو ایدر اوذات
ایها القاضی نه سببه مبنی شهادتمی رد ایتدك دیدکده خاتونك منهی اولان آوازه سنی تحسین ایتمکله
فاسق اولوب عدالتدن ساقط اولدك دیجك مولانا بنم تحسینم خاتونك تغنیسی هنکامنده می ایدی
یاخود سکوتنده می ایدی دیو استجواب ایتدکده سکوتنده دیدکده بن سکوتنی تحسین ایتمشیدم دیمه سیله
جوابنه راضی وشهادتنی قبول ایدر (اشبو نقل مسطرفده تصریح اسمله دکلسه ده بعض کتب
ادبیه ده اشبو حکایه امام اعظم حضرتلرینك وقت شبابنده اخذ علوم ایلدیکی مشایخندن
قاضی ابو لیلی بیتلرنده وقوعبولدیغی محرردر (حکایه زمانه سی افضلی اولان شعبی نام بلیغ که اولا
کوفه ده عبد الله بن مطیع بعده عبد الله بن الزبیره کاتب اسرار اولمشیدی وقتا که عبد الملك بن
مروان عراقه حجاجی کوندردکده مهمی تسویه ایچون اول طرفلرده بر رجل کامل وار ایسه
حضوریمه ارسال ایله دیو حجاجه مباشر کوندرر حجاج دخی شعبی یی تسبیر ایلدی موی الیه
حضور عبد الملکه کیردکده ابومن دیو کنیه سنی سؤال ایدیجك اسمم عامر در حضور
امیر المؤمنینده کنیه ذکری جائز دکلدر دیو جواب و یردی زیرا کنیه بین العرب تعظیمی مشعردر
بعده عبد الملك یاخطاء یاخود امتحانا عطائك همزه سنی منصوب اوقویه رق یاعامرکم عطاءك
یعنی بیت المالدن معاشك نه مقداردر دیدکده شعبی یاایله الفین یعنی ایکی بیك دیدی عبد الملك
یانده بولنان ندماسندن برینه باقوب اشبو عراقی یعنی شعبی اعرابده لحن وخطا ایتدی دیوب ندیم
محل خطایی تفهم ایتسون دیو سؤالی اعاده ایدوب عطائك همزه سنی رفعله قرائت ایدوب
کم عطاؤك دیدکده شعبی حرف الف ایله الفان یا امیر المؤمنین دیدی پس عبد الملك ندن ابتداء
سؤالده الفین دیدك دیجك امیر المؤمنین رفعله عطاؤك دیمیوب لحن ایتمکله بنده لحنده متابعت
ایتلمشمدی اعرابی طوغری اوقومغله بن دخی درست اوقودم دیدکده تحسین ایدوب دهانی
جواهر طولدردی وکم عطاؤك مبتدا والفان خبریدر که ایکیسیده وارسته ٔ بیان اولدیغی اوزره
مرفوع وتثنیه ده الف علامت رفعدر (حکایه حضرت رسالتپناه علیه الصلاة والسلام
افندیمزك جدی اولان عبد المطلبك حبش ملکی ابرهه یه ویردیکی جواب باصواب دخی اجوبه ٔ

مكتبه دندر اول مفصلك اجمالی شو یله درکه چونکه ابرهه شوکت وخزینه سی وافر قرأنی
کریمده مذکور فیلك صاحبی بر ملك نصرانی جابر اولوب وقتاکه عربك بیت حرامه تعظیمی
وشد رحله زیارت وتکریمنی ایشتدکده اول دخی برکرپیچی آلتون وبرکرپیچی کمشدن مزین ومحلی
برکنیسه یاپوب هر سنه نصرانی اولنلرك زیارتلریله امر ایلدی عربدن بریسی غیرة تبدیل
قیافتله کلوب کنیسه نك بواب وخدامنلریله الفت ایلدیکی خلالده فرصت دوشوروب صدر
کنیسه یه تبول وتغوط ایله فرار ایلدی اشبو تحقیر عرب ابرهه نك مسموعی اولدقده غضبه کلوب
بیت مکرمی هدم وقبائل عربی قتل قصدیله آماده عسکر ایدوب معهود فیلی دخی بالاستصحاب
سمت حجازه شتاب ایدر ابرهه نك حرکتی عربك مسموعی اولدقده کیمی فرار ایدوب وکیمی غیرت
جنکه قرار ویروب بو حالله قبائل عربی صندیره رق مکهٔ مکرمه یه واصل اولدقده اول زمان
جاهلیتده قریشك سیدی اولوب کعبه نك عادت جاهلیت اوزره اولان رؤیت اموری مفوض
عهده سی اولان عبد المطلب هجوم ابرهه یی ایشتمکله وصولندن اول جمله قبیلهٔ قریشی مشورت ایچون
یانینه جمع ایدوب ای معشر قریش اشته جبار اولان ابرهه نك کیفیتی معلومکز اولدی بزده آنی دفعه
طاقت یوقدر و بو بیت مکرمك صاحبی واردر انی کید اعدادن حفظ ایدر همان بز نفس وعرضمزی
وقایه ایچون اشبو جبالك بالاسنه صعود ایده لم دیوب بونك اوزرینه هر بری تنسیبیله قرار
ویردیلر وقتاکه ابرهه قرب مکه یه کلدکده عبد المطلبك دوه سنه تصادف ونفسی ایچون سوق
ایدوب وعبد المطلبه سنك وصف جمیلك بکا عرض اولندی کبیر القدر بر رجل ایمشسن بیمزده
حربی موجب برامر یوقدر عربدن سنك غیرك اولنلرك قباحتنی ایشتدك بنم غرضم انجق اشبو
بیتی هدمدر اکر ریاستك ونفسك وقومکك سلامتی یرنده طورسون دیر ایسك حالمه ترك ایت ایشمی
کوروب بنده دار ملکمه کیده رم کلامی وار سویله دیو بر ایلچی کوندرر ایلچی عبد المطلبه واروب
ذکر اولنان افاداتی تبلیغ ایتدکده ایلچی واسطه سیله عبد المطلب ابرهه نك حضورینه بعض
نیاز عرضی ایچون دخولی استیذان ایدر واولدخی رخصت ویرر عبد المطلب ابرهه نك اردوسنه
کلور ابرهه پیشگاه منادهٔ بارکاه عظیم ایچره وضع اولنمش سریر ملکانه اوزره اوطوروب بر دیوان
ترتیب ایتمشیدی عبد المطلب بارکاهنه کتورلدکده عبد المطلبی کورنجه قلبنده بر هیبت عظیمه
پیدا اولوب وترمیه باشلدی زیرا عبد المطلب کامل الخلقه حسن المنظر صبیح الوجه بر رجل
ایدی وقتاکه ضیاء وجهنی واعتدال شمائلنی و بلیغانه تحیه سنی کوروب ایشتدکده ترجمانی
واسطه سیله تحیه سنك جوابنی تعظیمانه ویروب کلوب سریر اوزره اوطورر ایسه ارکانمده تغیر
حاصل اولور خوفیله همان سریرندن حرکت وزمین اوزره زانو بزانو عبد المطلبه برابر قعود ایلدی
وترجمانه سویله که ملك سکا سلام ایدر و بر مطلبلری وارمیدر دیو صورر دیمسیله امر ایلدی
ترجمان افاده ایدیجك بنم ملکه کلدیکم اخذ ایلدکلری دوه می اعاده رجاسیدر دیدی عبد المطلبك
بو افاده سی معلوم ملك اولدقده ملك سنی کوردکده شخصك عند ملکده عظیم اولمشیدی شمدی
بوشیٔ ناچیزی رجا ایتمکله وقارك نزد ملکده ساقط اولدی ملکك سندن مأمولی بیت حقنده که
سنك واولادیکك مدار افتخاریدر وبقاسی دین عربك عزی بقاسنه سببدر انك وقایه سی رجاسنی
ترك ایله بیته نسبتله قدری اولمیان ابلك رجاسنه تنزل ایلدك کلامنی ترجمانیله سویلینجه عبد المطلب
ای ترجمان ملکه سویله هر نسنه نك بر صاحبی واردر دوه نك صاحبی بنم بن اکا قاریشرم واکا دائر
اموری سویلرم بیتك دخی صاحبی واردر دیلر ایسه ملکی تمکین ایدر دیلر ایسه دفع ایدر دیدی ابرهه
بو سوزی ایشتدکده اکتفا ایدوب ابلك عبد المطلبه اعاده سیله امر ایلدی اولدخی ابلی واهل
مکه یی آلوب قرار سابق اوزره جباله چکلدی بعده ابرهه عسکری ایله بنوب وفیل معهودی اوکنده

چکدروب هدم بیت قصدیله یوریدی بو اثناده قریشدن بر رجل فیلك قولاغنه یاقلشوب ای
فیل سن حرم اللهده وجوار بیت مکرمده سن دیو حقه دعوت ایلدکده باذن الله تعالی فیل خضوع
وخشوع کوستروب ایلرویه اقدام ایتمدی هر نقدر موکللری فیله ضرب وجبع ایتمشلر ایسه ده بر خطوه
ایلرو کیتمدی وقتاکه عاجز اولوب ترك ایلدکلرنده قالقوب ولایتی جانبنه عودت ایلدی تکرار مکه
جانبنه دوندردکلرنده کلوب بیتی کوردیکی کبی ینه خشوع ایدوب ایلرو کیتمدی بو حالی ابرهه مشاهده
قیلدقده فیلی ترك ایدك انك خدمتی استمم دیوب کندیسی عسکریله یوریدی برده واجب الوجود
طرنقلرنده ومنقارلرنده بر طاش کتورن ابابیل دیدکلری طیری ارسال ایلدی نخود دانه سی قدر حجری
بربنك باشنه آتدقلرنده اسفلندن چیقار ایدی بو حالله جمله سی هلاك اولدی وابرهه نك هر بر
عضوی باشقه باشقه ساقط اوله رق اولدی وقمر سجیته یقیلوب کندی (حکایه) هرون رشیدك
مغنیسی یعنی خواننده سی اولان ابراهیم برکون حضور خلیفه ده فصل ایدوب خلیفه نك خوشنه
کلمکله * احسنت احسن الله تعالی الیك * دیدی یعنی کوزل اجرای مقام ایتدك الله تعالی سکا
احسان ایتسون دیو دعا ایلدکده ابراهیم یا امیر المؤمنین جناب حقك بزه احسانی سنکله در دیو
جواب لطیف ویرنجه استظراف ایدوب یوز بیك درهم اعطا ایلدی (حکایه) ارکان عباسیه دن
عبد الله بن یحیی ظرفای شعرادن ابو العینانك کیف الحال دیو خاطرینی سؤال ایتدکده حال
سنسن کندیکه نظر ایله نه کونا اولدیغنی بیلورسن دیو ویردیکی جواب ظرافت نصابه حظ
ایدوب صله ومال جزیل احسان ایلدی (لا حجفهٔ اسعد) عصر بزده آستانه ده مسموع اولان جواب
مسکنتك بریدرکه کبرادن بری اتباعندن برینه نه وار نه یوق دیو صوردقده وار اولان برودت شتا
ویوق اولان اقچه دردیدکده وافر کواوب خیلی اقچه ویرمشدر رحم الله علی من اعطاه (حکایه) آل
عباسدن معتصم خلیفه فتح بن خاقانه که اول زمان صبی ایدی ای فتح شو یوز بیك طاشدن اعلا
برفص کوردکی دیو خاتمنی کوسترد کده نعم خلیفه م اشبو خاتم طاقبلی اولان بد مؤیداندن اعلادر
دیدکده معتصم ذکاسنه تحسین ایدوب خلعت فاخره وعطیهٔ وافره ویردی (حکایه) بر رجل
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزمی بیوکدر یاخود سزمی دیو عباس رضی الله تعالی عنهدن
سؤال ایلدکده اول عم نبی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم بیوکدر بن ذات رسالتپناهدن
مقدم طوغدم دیو دهان حسن ادب اوزره جواب ویرمشدر (حکایه) خلفادن بری سعید بن
مرة الکندی یه سن سعید سن دیدکده سعید سزسکز بن ابن مریم دیمشدر (حکایه) مأمون
خلیفه دخی سید بن انسه سن سیدسن دیجك سید امیر المؤمنین در بن ابن انسم دیو ظرافت
ایتمشدر (حکایه) امراء عربدن مهلبك حجاجه اولان جوابی دخی بو قبیلدندر که برکون
رابر یورر ایکن مهلب حجاجدن اوزون ایکن حجاج سنمی اطولسن بنمی دیدکده امیر اطولدر
بن قامت ابسطم دیمشدر که طولدن طالك فتحیله منت وکرم معناسنه اولان طولی مراد ایتمشدر
(حکایه) مأمون خلیفه برکون سراینك حراسنی یعنی قراولنی یوقلمه قصدیله چیقدقده مکر
اول کیجه حراس ایچنده عمرو بن سعد بن سالم نام ضابط بلیغ نوبتجی بولنمش مأمون سن کیمسن
دیدکده بن عمرك الله عمروم وبابام اسعدك الله سعددر وجدم سلمك الله سالمدر دیدکده اضافت
تعبیرندن یعنی اسامیٔ مذکوره یه مناسب دعاسنه حظ ایدوب بو کیجه بزی حفظ ایدن سنمیسن
دیجك ای امیر المؤمنین سنی الله تعالی حفظ ایلسون دعاسنی مراد ایدرك ﴿ فالله خیر حافظا
وهو ارحم الراحمین ﴾ اقتباسیله جواب ویردی بو تعبیرینه دخی محظوظ اولوب
فی الحال مأمون عمرودن رضایی مشعر * ان اخا الهیجاء من یسعی معك * ومن یضر نفسه
لینفعك * ومن اذا ریب الزمان صدعك * شتت فیه شمله لینفعك * قطعه سنی انشاد

ایلدیکه بیت اول امثال مطلبنده دخی کذران ایتمشدر مألی جنکده ارقداش ایده جك تحقیق
سنکله سعی ایدن وسنك منفعتك ایچون کندی نفسنه مضرت یعنی فدا ایدن واکدار دهرسنی
تصدیع ایتدیکی وقتده جمعیتی وراحتنی سنك جمعیت خاطروقوتك ایچون طاغیدن مرددیمکدر
ابیات بتدکده عمروکال درایت و بلاغتدن ابیات خلیفه دخی اوزون اولیدی دیو تمنی دخی ایدر
(بعده مأمون علیه الرحمه فی الحال عمروه درت بیك التون اعطا ایلدی (قلت) سلطان
سلیم قدیم روح الله تعالی روحه حضرتلرینك مطلع غزلی اولان * این سفرکردن و این بی
سروسامانی ما * بهرجمعیت دلهاست پریشانی ما * قطعهٔ مذکورهنك بیت اخیریله همرنك
دوشمشدر (حکایه اولنمشکه حجاج وفات ایتدکدنصکره انك صاحب شرطهسی یعنی تفنکجی
باشیسی مقامنده قوللندیغی یزید بن ابی مسلم امویهدن سلیمان بن عبد الملك حضورینه
داخل اولدقده سلیمان درونده اضمار ایلدیکی عداوت حجاجی اظهار امرقوم یزیده * قبح الله
رجلا اجرك رسنه واولاك امانته * یعنی حق تعالی اول رجلی یعنی حجاجی قبیح ایلیه که سنك
کبی شخص زمامنی چکمش یعنی ایشنده قوللنوب امانت ضابطلکی سکا ویرمشدر دیو توبیخ ایدر
اولدخی * یاامیر المؤمنین رأیتنی والامر لك وهو عنی مدبر فلو رأیتنی والامر علی مقبل لاستکبرت
منی ما استصغرت ولاستعظمت منی ما استحقرت * دیدی یعنی ای امیر المؤمنین سن امارتده
ایکن بنی بیکس کوردك اکر اقبالم حالنده کوریدك امر صغیرمی کبیر وحقیرمی عظیم کورردك
دیو فرصت انك اولدیغنه تعریض ایلدی بعده سلیمان حجاجی جهنمده متمکن کورمزمیسن دیدکده
ای امیر بو یله دیمه زیرا حجاج سندن اول پدرو برادریکه خدمت وجبابره وخصماء بنی امویه یی
ذلیل ایدوب معنده امارت منابرینی سنك ایچون آماده ایلدی یارین روزقیامتده پدرکله برادریکك
صاغنده وصولنده یعنی اورطه لرنده کلوب انلرنه مکانده اولورلر ایسه حجاج دخی انده اولور
دیو الزام ایلدی (حکایه) حضرت علی رضی الله تعالی عنهه بر یهودی تعریض کونه
پیغمبریکزك انتقالندن اون بش سنه کچدکده نه اولدیکه بربریکزله مقاتله یه باشلدیکز دیدکده
اول مدینهٔ علمك بابی رضی الله تعالی عنه وکرم وجهه دخی الزام قصدیله مقابله ده ای معشر
یهود فرعون غرق اولوب نبیکز سزلری بحردن مرور ایتدیروب هنوز ایاغکزك صوینی قوروماذن
﴿ اجعل لنا آلهة کما لهم آلهة ﴾ نص شریفی ناطق اولدیغی اوزره حق سبحانه وتعالینك
فردانیت ووحدانیتنه داله اولان بونجه معجزات باهره وادلهٔ ظاهرهیی کوردکدنصکره اصنامه
عبادت ایلر برقوم لئام مشرکینه ملاقات ایلدیککزده ادب وحیا ایتمیوب نبیکزه خطاب ایله
ای موسی بزهده دخی بونلرك آلهه لری کبی آلههٔ متعدده پیدا ایله دیمدیکزمی دیو اول یهودی مردودی
مبهوت ایلدی (قلت) والحال که عهد مرتضاده رضی الله تعالی عنه اولان حال ایسه کتب
کلامیه ده یازلدیغی اوزره امور اجتهادیهدن اولوب ضمننده کناه ترتب ایده جك شیء بوقدر
حضرت علی رضی الله عنهك جواب یهودیده بو طریقه کتاملری بر وجه اشارت سائل
مردودی افحام والزام قصدینه مبنیدر فتدبر (حکایه) حجاج صعود ایلدیکی منبرده بر کاغد
بولوب ایچنده ﴿ قل تمتع بکفرك قلیلا انك من اصحاب النار ﴾ آیت کریمهسی یازلمشیدیکه
مآل شریفی حبیبم تهدیدا کفر ایله متصف اولان کیمسه یه کفر وضلالتکله قلیل
اوله رق تمتع ایله زیرا کفر ایله تمتع وتعیش انجق دنیاده در دنیا آخرته نسبتله قلیلدر البته سن
اصحاب نار واهل جهنمدنسن دی دیمکدرکه بونکله حجاجه تعریض ایتمشلر حجاج دخی اول
آیتك تحتنه جواب اولهرق ﴿ قل موتوا بغیظکم ان الله علیم بذات الصدور ﴾ آیت کریمهسنی
یازدیکه سباقیله مفهوم لطیفی حبیبم سزلره کفار ومنافقین ملاقی اولدقلرنده نفاقا وتقریرا

مؤمنز دیرلروخالی اولدقلری وقتده غیظ وغضبلرندن تشفی صدره طریق بوله مدقلرندن تأسفا
وتحسرا غیظ ایله پارمقلرینی اصررلر حبیبم انلره خطاب ایله که غیظ وغضبکز ایله اولك
حق سبحانه وتعالی صدورده یعنی قلوبده مضمر اولان کرك کفر وایمان وکرك بغض وغیظی بیلور
دیمکدر (حکایه) مجنون طاق نام ملامی برکون پشتمالسز جامه کیرر مکرحضرت امام اعظم
جامه ایمش مجنونی بو یله کوروب کوزلرینی یومدقلرنده مجنون تعریضا ای امام کوزیکز نه زمان
اعمی اولدی دیدکده سریکی هتك ایلدیکك زمانده دیو جواب ویرمشدر (حکایه) حجاج
برکون عونه وخدامیله تنزه وتفرج قصدیله برنزهتکاهه واروب براز تفرجدنصکره عونه وخدامنه
اذن ویروب کندی تبدیل جامه وهیئت ایدوب سیر ایدرکن بنی عجل قبیله سندن بر پیره
مصادفه ایدر وای پیر نه محلدن اولورسن دیهرك مصاحبته باشلر پیر دخی شوقریهدن اولورم دیو
وطننی سویلر عمالکزی یعنی ویوده لریکزی نه حالده کوررسز دیو استفسار ایتدکده شرعمالدرلر ناسه
ظلم وجور واموال لرینی اخذ ایله تعدی وغدر ایدرلر دیو شکایت ایدر حجاجك حقنده نه دیرسن
دیدکده اهل عراقه بوآنه قدر اندن اشر والی کلمامشدر حق سبحانه وتعالی حجاجی واستخدام
ایلدیکی عمال وحکامی قبیح ایلسون دیهرك بددعا ایدر ای پیر بن کیم بیلورمیسن دیدکده پیر
بیلمزم دیدیکنه مقارن بن حجاجم دیجك همان پیر نفسم سکا فدا اولسون ای امیر بنده کزی
دخی جناب دولتکز بیلورمیسز دینجه حجاج بیلم دیدکده عجل قبیله سنك مجنونی یم بهرکون
بنی ایکی کره صرعه طوتر دیدکده حجاج دخی پیرك اشبو تدارکنه حظ ایله خندان وصلهٔ
سنیه وعطیهٔ بهیه ایله احسان ایدر برکیمسه بر رجلك خانه سنده اوطورر ایکن خانه نك سقفی چاطر دامغه
باشلر اول کیمسه صاحب خانه یه غالبا چاتیده سقطلق وار خانه یی تعمیر ایله دیدکده صاحب خانه
قورقمه بوخانه نك سقفی بو یلجه تسبیح ایلر ضرری یوقدر دینجه قورقارم تسبیح ایدهرك کندویه
رقت کلورده برکون سجده یه وارر سوزیله ظرافت ایلدی (حکایه) ملوك ماضیه دن برملك
برکون وزیرینه حق سبحانه وتعالانك قوانی مرزوق ایلدیکی نعمك خیرلیسی نه شیدر دیو سؤال
ایلدکده وزیر عقلدر کهانکله تعیش ایدردیدیکنه ملك عقلی مفقود ایسه دیدکده وزیر صاعقهدرکه
اکا اصابت ایله اهلاك واحراق ایتمکله عباد وبلادی کندیدن استراحت ایتمکدر دیدی
(صاحب مستطرف اشبو معنالرده اجوبهٔ مسکته لایعد ولایحصی وتبعنده عجز درکار
وذکر ایلدیکیم حکایه لردن استیفای حظ اولنه جغی آشکار در دیوب بوفصلی اتمام ایتمشدر

❊ الباب التاسع فی ذکر الخطب والخطباء والشعراء
وسرقاتهم وکبوات الجیاد وهفوات الامجاد ❊

اشبو طقوزنجی باب خطب بلیغه وخطبا وفصحا وشعراء بلغا وسرقات شعریه لری وجیادك
سقطاتی وامجادك هفواتی بیاننده در (حکایه) مأمون خلیفه نامه موعظهٔ حسنه یی متضمن
شو خطبهٔ بلیغه یی اوقومشدر * اتقوا الله عباد الله وانتم فی مهل بادروا الاجل ولا یغرنکم الامل
فکان بالموت قد نزل فشغلت المرء شواغله وتولت علیه بواطله وهیئت اکفانه وبکاء جیرانه
وصار الی التراب الخالی وجسده البالی فهو فی التراب عفیر والی ما قدم فقیر * مألی ای عباد الله
الله تعالادن قورقوب خیراو عملده اولك زیرا سز مهلتلرده سز یعنی عمر قاصر یکز موقت
ومؤجلدروفتکرنه حاضر اولك امل دنیاسزی الداتمسونکه امل موتله بله کلمشدر والداتمامغه دقت
لازمدر زیرا کشی یی شواغل دنیو یه مشغول قیلش واو باطل ورذائل شغللر متماقبا کشینك اوزرینه
یغلمشدر یعنی جوقدر وکذا وبی کشی صاغ صاغ صانورسه ده کفنی حاضرلنمش وقومشولری اغلمشدر

يعنى البته بونلرا ولور وچورويجى جسديله خالى ترابه رجوع ايتمشدر يعنى البته فوت اولوب ترابله مستور
وآخرتده دخى باعث مغفرته محتاج اولور (امام شعبى رحمه اللهدن روايت اولنمشكه هر كيمى كه
خطبه اوقورلكن دكله مدم درونمدن بلكه خطا ايدرخوفيله كاشكى كسه ايدى دبرايدم مكر زياديكه
انلر زياده ايتدكجه حسنى ازدياد بولور ديمشدر (حكايه) حضرت على رضى الله تعالى عنه
بعض خطبه لرنده (اى عباد الله موندن صاقنك صاقنك زيراندن فوت يعنى خلاص ونجات
يوقدر ثابت ومقيم اولورسه كز سزى طوتر فرار وحذر ايدرسه كز ايريشر ناصيه لريكزده معقوده
ووقوع واصابتى متحققدر نجات قنده درقنده وخلاص نرده در نرده در وموندنصكره سزلرى
برطالب سريع دخى واردر كه اول قبردر آكاه اولك كه قبر ياجنت باغچه لرندن برباغچه در ياجهنم
حفره لرندن برحفره در قبر بهر كون اوچ دفعه بن بيت ظلمت و بيت وحشت و بيت ديدانم يعنى
قوردلر منزلى يم ديو تكلم ايلر آكاه اولك كه تحقيق قبرك وقتى وراسنده بروقت يعنى حشر واردر كه
قبردن اشد در اوكونده صغير ومسن وكبير كال شدت ودهشتندن زائل العقل اولو ر وهر بر
ام مرضعه ارضاع ايلديكى اولادندن ذهول وغفلت ايلر وكبه لر طوغورر يعنى خلق خوف ايدرلر
آكاه اولك كه انك آرقه سنده دخى برهنكام يعنى جهنم زمانى واردر كه اوكونك شدتندن ازيد
وناروحرارتى شديد وقعرونهايتى بعيد وحلى وزينتى حديد وآب وشرابى ماء صديددر اوكونده
حق تعالى حضرتلرى قوللرينه غضب وجلال ايله تجلى ايليوب عفو ومرحمت ايلمز خطبه
بو مقامه كلدكده مسلمينه بكاء شديد وحزن مديد حاصل و عارض اولنجه بيورديلر كه
اى مسلمين آكاه ومتنبه اولوك كه سابقده ذكر وبيان ايلديكمزك وراسنده بر وقت دخى يعنى
نعيم جنت واردر كه حركزه نضرا عرضى سموات وارض مقداريدر خدادن قورقانلر ايچون
حاضرلنمشدر مآنده اولان اشبو * عباد الله الموت الموت ليس منه فوت ان اقمتم اخذكم وان فررتم
منه ادرككم الموت معقود بنواصيكم فالنجا النجا والوحا الوحا فان وراءكم طالبا حثيثا وهو القبر
الا ان القبر روضة من رياض الجنة اوحفرة من حفر النار الا انه يتكلم فى كل يوم ثلاث مرات
فيقول انا بيت الظلمة انا بيت الوحشة انا بيت الديدان الا وان وراء ذلك اليوم يوم اشد منه يوم
يشيب فيه الصغير و يسكر فيه الكبير وتذهل كل مرضعة عما ارضعت وترى الناس سكارى وماهم
بسكارى ولكن عذاب الله شديد الا وان وراء ذلك اليوم ماهو اشد منه نارحرها شديد وقعرها
بعيد وحليها حديد و ماؤها صديد ليس لله فيها رحمة قال فبكى المسلمون بكاء شديدا فقال
الا وان وراء ذلك اليوم جنة عرضها السموات والارض اعدت للمتقين اجارنا الله واياكم من العذاب
الاليم * خطبه سيله خطابت بيور ديلر (حكايه) حجاج خطبه يه چيقوب سزلره ابراهيم
ابن عبد الله بن حسنك رضى الله عنه بصره ده اوقوديغى خطبه يى اوقويه جغم ديدى خطبه
بودر * ايها الناس كل كلام فى غير ذكر الله تعالى فهو لغو وكل صمت فى غير فكر فهو سهو
والدنيا حلم والاخرة يقظة والموت متوسط بينهما ونحن فى اضغاث احلام انتهى * مآل خطبه
اى ناس سزلره وعظ ونصح ايدرمكه هر بر كلامكه ذكر اللهك غيريدر لغو وعبثدر
وهر بر صمت وسكوت كه فكر باريك غيرنده اوله لهو ولعبدر ودخى دنيا نوم وخوابدر وآخرت يقظه
وانتباهدر وموت ايكيسى بيننده حالت متوسطه در و بز يعنى انسان اضغاث احلامده يز ديمكدر كه
حجاج بليغ ايكن بوندن ايلروسنى بوله مديغى وكنديننك فهمنى بو وجهله اشعار ايتمشدر

﴿ فصل فى ذكر الشعراء وسرقاتهم ﴾ اشبو فصل شعراو بر برلرندن اخذ ايتدكلرى معانى كه
علم بديعده سرقات شعريه ديرلر اكا دائردر (رسول اكرم عليه الصلوة و السلام افنديمزك
حضور معجزات ظهورلرنده وقت جهالت شعرالرندن ومعلقهٔ سبعه اربابندن امرئ القيس

ابن حجر الكندى برمناسبتله ذكر اولندقده (هو قائد الشعراء وصاحب زايهم) بيورمش اولدقلرينى
صاحب مستطرف عبارهٔ شريفهٔ مذكوره يه قصر ايله تحرير ايتمشدر عبارهٔ مذكوره امرئ
القيسك رئيس شعرا اولديغنى اشعار ايدر (حضرت عمر عبد الله بن عباسه رضى الله عنهم قولى
بيننده تعاظل اولميان يعنى فتورسز ارتجال ايله تنظيم ايدن وكلامى نظام وحشى يه اتباع ايتميان
اشعر شعرانى خبر ويرديكده اى امير المؤمنين اول وصفله متصف اولان زهير بن ابى سلمادر كه
اخشامدن صباحه قدر انشاد ونظم ايدوب * وان اشعر بيت انت قائله * بيت يقال
اذا انشدته صدقا * بيتنى قائل اولمشدر ديدى ومآل بيت مذكور قائل اوادبغك شعرك اولاسى
شول بيتدر كه انى انشاد ايتديككده سكا طوغريسن دينيله ديمكدر (قلت) بو سوزايله شعرك ابلغى
اكذيدر دينيلان كلام بيننده منافات يوقدر زيرا عالم امكانده كمالاتله متصف ذات بولنور زهيرك
سوزى اومقوله برمعدوح بولندقده وصف اولنه ديمكدر و يالكز مجاز و استعارات وكنويات
ومبالغات خود كذب دكلدر و بوندن باشقه اكذبه دخى تجوز ملحوظدر فندبر زهيرك كلامنى (ع)
* واحسن القول ماصدقه الفعل * مصراعى تأييد ايدر كه مفهومى قولك احسنى فعل
كندويى تصديق ايدن يعنى نفس الامر وظاهره مطابق اولان ديمكدر (بلغادن خطيئه يه
اشعر ناس كيمدر ديو صورلدقده زهيرى مراد ايدرك * ومن يجعل المعروف من دون عرضه *
يفره ومن لايتق الشتم يشتم * قولنى سويليدر ديمش زهيردنصكره اشعر كيمدر دنلدكده
عبيد بن الابرص نام شاعرى مراد ايلديكى حالده * من يسأل الناس يحرموه * وسائل الله
لايخيب * كلامنى قائل اولاندر ديو جواب ويرمش بوندنصكره كيمدر ديندكده ترغيب اولنديغى
وقتده بودر ديو لساندن دهاتى چيقاروب كوسترمشدر (قلت) جوابده اشبو اشارتى ووضعى
ايدن ذاتك سوزى نيجه اوله جغى مطالعه بيوربله عبيد مذكورك (من يسأل) آه قولنك مفهومى
ناسدن حاجاتنى سؤال ايدنلرى ناس محروم ايدرلر لكن خدادن سائل اولان خيبت وخسران بولماز
ديمكدر (بعض بلغايه اشعر ناس كيمدر ديو صورلدقده رهب يعنى خوف حالنده نابغهٔ جعدى
ورغبت اولندقده زهير وغضب حالنده جرير در ديمشدر كه مراد ترهيب وترغيب واغضاب اوله
ياخود احوال كندولرنده بولنديغى هنكامده رنكين منعار بوله لر ديمكدر (حماد الراويه دن ابى
ربيعك شعرى كيفيتى سؤال اولندقده ايچ قبوغى صويلمش برفستق كبيدر هر كز تناولنه طو يماز
ديمشدر (قلت) غالبا شام فستقى اولمليدر واوفستقده بو كيفيت فى الحقيقه واردر لكن اندن
الذ ميوه اوعهدده اورالرده بولنماق كركدر فافهم (عبيد الله بن عبد الله بن عتبة بن مسعود رضى الله
عنه حضرتلريكه مدينهٔ منوره ده فقهاء سبعه دن وكبار تابعيندن برعظيم الشان ذاتدر وعبد الله
ابن مسعود رضى الله عنه حضرتلرينك قرنداشى اوغلينك اوغليدرهم فقهادن وهم شعرادن
اولوب كندويه بنه فقهاء سبعهٔ مشهوره دن سعيد بن المسيب حضرتلرى * انت الفقيه الشاعر *
ديو ثنا ايدرلر ايدى فافهم قدر الشعر يامنصف (بلغانك بيانى اوزره شاردشعر يعنى شاعر جمع خاطر
ايچون ماء جارى وشرف عالى ومكان خضر خالى كبى لازم برنسنه يوقدر شرف علو ومكان عالى
ومجد معالى بنه در يعنى صفاى خاطر اشياء مذكوره ايله حاصلدر (منقولدر كه نابغهٔ جعدى يه
قرق كون قدر قبض بال حاصل اولوب اصلا نطق شعر ايدمامش بو خلالده قبيله سى بنى جعده
مقاتله ومحاربه ايدوب اعدا لرينه غلبه ايلدكلرنده كندويه طرب وفرح وفكرينه كياست
وصعب ومشكل اولان معانى وقوافى ذليل ومنقاد اولوب انشاد شعر ايلدكده قبيله سى خلق
بين ايدرك ديمشلر كه شاعر يمز لساتى انشاد شعر ايله اطلاق ايلمسى اعدا ار يمز اوزرينه ظفر وغلبه دن
زياده بزلرى مسرور ايلدى ديديلر (قلت) اشبو نقل * قدرزر زركر شناسد قدر كوهر كوهرى

نحواسنجه قبيله‌ء مذكوره سراپا بلغادن اولمق اقتضا ايدر (ابلغ شعراء دولت آل عباسدن
ابونواس شعر نظم ايده مدم يعنى شاعر ماهر اولمادم شاعراندن خنسا وليلى ايچنده اوله رق
التمش قدر نسواندن شعر روايت ايلمينجه و روايت ايلديكم رجاللرى بوكا قياس ايله ديمشدر
(قلت) بوندن منفهمدر كه مطولات و مختصراتده تفصيل اولنديغى اوزره بلاغته
ملكه تتبع ومطالعه‌ء آثار بلغايه موقوفدر و بعض معاصرينك بن اصلا دواوين اسلافه باقمدم
ديو تفاخرى اشعارى كبى جاى حيرت فهوم ومستوجب سكوت معلومدر (صاحب العروض
خليل (ع) الشعراء امراء الكلام * يتصرفون فيه انى شاؤا جاز لهم فيه مالايجوز لغيرهم
من اطلاق المعنى وتقييده * يعنى شعراء بلغا امراء كلامدر كلامده امرلرى وجهى اوزره
تصرف ايدرلر اطلاق معنى و تقييد وتسهيل لفظ و تعقيددن غيريلره جائز اولميان انلره
جائز دردېمشدر (روايت اولنمشدر كه امرادن برى عهد شبابده بولنان اوغلنى برخصوص
ايچون شامده بولنان خلفادن بر ذات درايت صفاته ارسال ايدر خليفه شاب مرسوله سن
قرآن عظيم الشان قرائت ايلدكمى ديدكده نعم قرائت وتعلم ايلدم ديوب بعده حساب فرائض
اوقودكمى ديدكده اوقودم ديدى اشعار عرب روايت و تعلم ايلدكمى ديدكده اوقومديغنى
خبرويردى مصلحتنى بالتسويه اعاده و باباسى اولان اميرمومى اليهه يازديغى امرنده بالاستحقاق
اعاده ايلدم اوغلوكى حق تعالى سكا مبارك ايلسون وكامل ومستعد بولدم لكن اشعار وقوافى
تعليم ايله زيرا عمر بن الخطاب رضى الله عنهدن استماع ايلدمكه سزلر اشعار وروايت وانشادينه
سعى واهتمام ايليك زيرا اشعار محاسن اخلاقه دلالت ايلدوب ومساوىء طبايعى نفى ايلر وعلم انساب
اوكرنمكه جد بليغ وسعى منيع ايليك كه چوق قرابت مجهوله‌يه عرفان انساب ايله واصل اولنور
و بر و بحرده سبيل وطريقه دلالت مقدارى علم نجوم تعلم ايليك بيوررلر ايدى و بن اشعار تعلميله
اكتساب ايلديكم فائده‌لردن بريسى بعض وقعه‌ده هرب وفراره عزيمت ايلمشدم ثبات قدمه سبب
وداعى انجق شاعرك * اقول لها اذا جشئت وجاشت * مكانك تحمدى اوتسترىحى * قولى سبب
اولمشدر ديو مرقوم زياده تحريرايدر (قلت) مأل بيت بن قبيله نك ايچنده اولوب جنكه
برابر كلان محبوبه مه اضطراب حركت وفرياد ايلديكى وقتده تسليت ويروب ديرمكه اى
بنم محبوبهم اولديغك مكانه ملازم اول يعنى ثبات قدمله فرار ايله مفارقت ايلمه كه اكر غالبه اولور ايسك
محموده وممدوحه اولورسن يوق هلاك اولور ايسك بداعداكه بچمه‌رك مستريحه اولورسن ديمك
مطالعه اولنور و بيت مذكور عمرو بن اطنابة الانصاريتك * ابت لى عفتى واىى بلالى * واخذت
الحمد بالثمن الربيح * واجسامى على المكروه نفسى * وضربى هامة البطل المسيح * قطعه‌سنك
آخر بدر و بعض نسخه‌ده (اقول لها) (وقولى كلما) واقع اولمشدر جاش خوف عندنده قلبك
مضطرب اولمسى وجشوء فزع وغمدن ناشى حركت معنالرينه در بو صورتده لها ضميرى نفسه
راجعدر فتدبر (بعضيلر ديديلر كه خلف الاحمر كبى شعر وشعرايى زياده بيلور برفردى كورمدك
السنه‌ء فحول قدما اوزره انلره اسنادا شعر نظم ايدر ايدى وقدمانك شعرى ظن اولنوب تميز
اولنه مزدى آخر حالنده ترك شعر ايدوب حق تعالانك عبادات وطاعاتنه حصر اوقات وهر بر
روز وشبده قرآن عظيم الشانى ختم ايدر ايدى حتى بعض ملوك عظام بر بيت تكلمچيون مال كثير
واحسان وفير وعد ايلمش ايكن اعتذار ايدوب نظم ايتمدى (مرويدركه حسن بن على رضى الله
تعالى عنهما شعرايه وفرت اوزره جائزه احسان ايلدكلرنده بعضيلر اى امير المؤمنين بونلره كثرت
اوزره احسانكز سببنه اوله ديدكلرنده * خير مالك ما وقيت به عرضك * بيوروب و بو شعرى دخى
انشاد ايتديلر * يا اخا الفضل اكرم الشعراءا * واغتنم منهم الوفاء والثناءا * لو هجوا الظبى صيروه

ككلب * اوهجوا المسك صيروه خراءا * مأل شعر اى فضل وعقل صاحبى شعرايه اكرام
ايدوب انلردن بوسببله وفا وثنا اغتنام ايله زيرا انلر آهويى هجو ايتسه‌لر كلب كبى ايدرلر ومسكى
هجو ايلسه‌لر خرا يعنى نجاست غليظه وفضلات قبيلندن قيلارلر ديمكدر (ومأل كلام مالكك
خيرلوسى سنك عرضكى وقايه وحفظ ايدندر يعنى شعرانك اكثرينك السنه‌سى مصونه ومحفوظه
اولميوب مغبر اولدقلرينى هجو ايتدكلرندن بذل مال ايله انلردن عرضى صاقلمق ديمكدر
(مقداد بن الاسود دن منقولدر كه اصحاب رسول خدا صلى الله عليه وسلمدن عايشه‌ء صديقه
رضى الله تعالى عنهادن غيرى شعروقر يضه‌ده اعلم برذات ايله تكلم ايلمدم ديمشدر (ابو الزناد
ديمشدر كه عروه‌دن زياده شعر روايت ايدر يعنى اشعار عربه واقف برفردى رؤيت ايلمدم كند ويه
استحسانا ما اروالك للشعر ديديكمده عايشه‌ء صديقه رضى الله تعالى عنهانك روايتى يانده بنم روايتم
هيچ يعنى مشار اليهادن اروى وكندولرينه برشى خطور ايلسه يعنى فعلا وقولا برنسنه‌يى اجرا
ايلدكلرى وقتده اكا مناسب برشعر انشاد ايدر يعنى روايت وقرائت ايدر ايدى ديدى (وابن ابى
مليكه حضرت عايشه‌ء صديقه رضى الله تعالى عنهانك *رحم الله لبيدا انى لاروى له الف بيت
وانه اقل ما اروى لغيره * كلاملرينى روايت بونى تأييد ايدر (انموذج الغرايب) بو محلده عباره‌ء
مستطرف * وقال ابو الزناد ما رأيت اروى للشعر من عروة فقلت لها ما اروالك للشعر يا ابا عبد الله
فقال وما روايتى مع رواية عايشة ما كان ينزل بها شئ الا انشدت شعرا * وروايت مذكوره ابن ابى
مليكه دنصكره (وكان رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم يتمثل (كفى الاسلام والشيب للمرء
ناهيا) فجعله لايطبقه وقال ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه اشهد انك رسول الله وقرأ
﴿وما علمناه الشعر وما ينبغى له﴾ صورتنده ايكن بعض مترجم (حكايه اولنمشكه ابو الزناد ديمشكه
عروه‌دن زياده اشعر برفردى رؤيت ايلمدم كند ويه نه‌شى سنى اشعر قيلدى ديه‌رك سؤال ايلديكمده
عايشه‌ء صديقه رضى الله تعالى عنهادن تعلم ايلدم او ذات عليه‌يه برشى وارد و نازل اولماز انجق او
شئه برشعر انشاد بيوررلر ايدى حتى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز عايشه‌ء صديقه‌نك
شعرى ايله تمثيل بيوررلر از جمله * كفى الشيب والاسلام للمرء ناهيا * مصرعى درربارزندن صادر اولمش
ديديلر ترجمه‌ء مصرع بركيمسه‌يى مبتلا اولديغى معاصى ومناهيدن منع وزجرده او كيمسه‌نك اسلامى
واسلام ايچنده لحيه‌سنك سفيدى كافى ووافيدر شيخ عتيق ابى بكر الصديق رضى الله تعالى عنه
يا رسول الله جناب هدايت مآبكزك رسالت و نبوتنه شهادت ايدرز نيچون شعر تكلم بيورمازسكز
ديدكلرنده شو آيت كريمه‌يى قرائت بيورديلر استعيذ بالله ﴿وما علمناه الشعر وما ينبغى له﴾ ديو
ترجمه ايلمشدر كه بابت اخطار كوسترلدى تجاوز الله تعالى عن قصورنا جميعا (مأل روايت ثانيه‌ء
مذكوره رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ابيدك (ع) كفى الشيب والاسلام للمرء ناهيا * قوليله
تمثل برله اسلام لفظنى تقديم ايله * كفى الاسلام والشيب للمرء ناهيا * بيوردقلرنده حاضر بالمجلس
الشريف اولان ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه شهادت ايده‌رك تحقيق سن رسول
خداسن ديوب ﴿وما علمناه الشعر وما ينبغى له﴾ نص شريفنى تلاوت ايلدى چونكه اسلام
تقديم اولندقده وزن مصراعه خلل كلور بو ايسه شان نبوته شين و يرمز زيرا شاعريت بادى
وجدان معانىء لطيفه اولمغله اتيان قرآن مبينده منكرين كافرينه جاى اعتراض اوله جغندن
برمنطوق نص شريف مذكور ذات نبوتدن ياخود قرآن كريمدن شاعريت سلب اولنمشدر
(مأل مصراع مذكور انسانه اسلامله قوجه‌لق مناهيدن ناهى اولدقلرى حالده كفايت ايدر ديمكدر
زيرا مسلم اولان منهياته يافلشمز وقوجه‌لق لفظا ومعنى فسق وفجوره فتور ويرر يعنى قرب هنكام
موت اولمغله ذخر آخرتى عاقل اولنلره دوشنديرر وفقيرك معناى مصراع لبيدى تصديقا (بيت)

نه در بو بوزقرالغی ایله رسوای عام اولمق * سفید اولمش ایکن اسعدکبی برفاسقك ریشی * مقطعی
طبع صحیفهٔ استغفار قلندی شاعرك * ستبدی لك الایام ماکنت جاهلا * ویأتیك بالاخبار
من لم تزود * کلامی انبیا علیهم السلامك کلام حقنه شبیهدر دیو ابن عباس رضی الله تعالی
عنهك ثنا یوردقلرینی سفیان ثوری لیثدن اولدخی طاوسدن اولدخی ابن عباسدن روایت ایتمشدر
ومفهوم شعر مرقوم سکا بیلدیکك شیلرایله دهر ظاهر اولور وآماده قیلدیغك یعنی خاطرکده
اولمیان نسنه لری اخبار ایله برکیمسه کلور یعنی حوادث عالم متجدد مدر دیمکدر (کعب رضی الله تعالی
عنه خطیئه نام شاعرك * من یفعل الخیر لایعدم جوازیه * لایذهب العرف بین الله والناس *
قولنی استماع ایتدکده بوقول توراتده حرفا بحرف شو صورتله موجود در یقول الله تعالی * من
یفعل الخیر یجده عندی ولایذهب الخیر بینی و بین عبدی * دیمشدر مأل قول شاعر خیر اشلیان
کیمسه نك جائزه لری یعنی ثوابلری منعدم اولماز ولله اولان معروف واحسان حق ایله ناس بیننده
ضایع اولماز یعنی جناب حق تعالی اجر بی لطف وکرم ایدر دیمکدر * شعرانك فضلنه دال برنسنه
اولماسه شعرا رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمك اعدایه آماده قیلدیغی جند اولدقلری کافیدر که
حضرت نبی ذیشان علیه الصلاة والسلام حسان بن ثابت رضی الله تعالی عنهه (شن
الغطاریف علی بنی عبدمناف فوالله لشعرك اشد علیهم من وقع السهام فی غلس الظلام فلیحفظ
بیتی فیهم) یوردقلرنده حسان دخی * والذی بعثك بالحق لاسلنك منهم کما تسل الشعرة من العجین *
دیوب بعده لسانی چقاروب وانفنك اوجنه طوقوندیروب * والله یارسول الله انه لیخیل اووضعته
علی حجر لفلقه اوعلی شعر لحلقه * دیدکده حضرت فخر کائنات علیه اکمل التحیات والتسلیمات *
(اید الله حسانا بروح القدس) یوردیلر مأل روایت مذکوره حضرت سید الانبیاء علیه وعلیهم الصلاة
والتحایا افندیمز حسانه خطابا عبد مناف قبیله سنی یعنی قوم رسالتپناهی قبائل عربك سرکرده لری
تعدی یه باشلدی واجب تعالایه قسم ایدرمکه سنك هجوك انلره کیجه نك آخرنده اولان شدت
ظلام وقتی طوقنان اوقدن اشددرکه نه طرفدن کلدیکی وکیم آتدیغی بیلنمدیکندن قورنمسی ممکن
دکلدر ولکن بنم بیتم انلردن حفظ اولسون یوردقلرنده حسان سنی حق اولان نبوت ایله بعث
ایدن خدایه قسم ایدرمکه شان ذات رسالتپناهکی ونسب شریفکی اعدانك اراسندن یومشاق
خمیردن قیل چکر کبی سهولتله چیقاریم یعنی اعتراضدن وارسته ایدرم دیوب لسانی بروجه محرر
اشارتله ای رسول حق بوعضو بکا اویله کلورکه اگر حجر اوزرینه وضع اینسم شق وقیل اوزره
قوسم اوستره کبی تراش ایدر دیدکده حضرت سلطان الانبیاء والمرسلین علیه الصلوات
والتسلیمات من ازب المعین حسانی روح القدس یعنی جبریل امین علیه السلام تأیید ایتدی
یوردیلرکه بعض روایتده دهان حسانه نفخ جبریل واقع اولمشدر (وینه مرویدرکه مفخر موجودات
علیه الصلوات والتحیات افندیمز حسانك * زعمت سخینة ان تغالب ربها * ولیغلبن مغالب
الغلاب * قولنی استماع یوردقلرنده مقام تحسینده (لقد شکرالله قولك) یورمشدر مأل قول
مذکور سخینه ایله ملقب اولان قریش صاحب قریش اولان نبی یه غلبه یی زعم ایتمش ایسه ده
تحقیق انلر اکسز ین محل غلبه ده البته مغلوب اواورلر دیمکدر روایت اولنمشدرکه نبی کریم
علیه الصلاة والتکریم عبدالله بن رواحه یه رضی الله تعالی عنه ای عبد الله شعرندر دیو سؤال
یوردقلرنده شعر برشیدرکه صدرمده اختلاج ایدر یعنی کوکلمه کلور وانکله لسانم انطلاق ایدر
یعنی سویلر دیدکده انشاد ایله امر ایدر اول دخی * فثبت الله ماآتاك من حسن * فغوث عیسی
بامرالله والقدر * قولی مندرج اولان قصیده یی انشاد ایدر اشبو قولنی اوقودقده حضرت علیه
الصلوة والسلام اوج کره (وایاك فثبت الله وایاك فثبت الله وایاك فثبت الله) یوردیلر (مأل بیت

یارسول الله حق سبحانه وتعالی سکا ویردیکی شری یعنی تثبیت ایتدی یعنی ثابت قیلدی بو صورتده عیسی
ابن مریم علیه السلامك قوتی یعنی شریعتنك نسخی حقنك امری وقدریله دردیمك مطالعه
ومعنای اخری دخی بولنورسه کاره اشارت اخواندن رجا اولنمشدر (جواب حضرت دخی تصدیقا
وتحسینا بالتأکید ای ابن رواحه بوقولك خلافنی اعتقاددن صاقن سوزك حقدر دیمکدر (قلت)
بعض نسخ محاضرانده ابن رواحه رضی الله تعالی عنه ارتجالا نظمه مأمور ییبرا ولیحق * انی
تفرست منك الخیر اعرفه * والله یعلم ان ماخاننی البصر * انت النبی ومن یحرم شفاعته * یوم الحساب
فقد ازری به القدر * فثبت الله ماآتاك من حسن * تثبیت موسی ونصرا کالذی نصروا * ابیاتنی
نظم ایلدیکی کورلمشدر یعنی فثبت الله الی آخره مصراعی قافیه سی مرفوع اولان ابیات
مذکوره نك بیت اخیرنده دخی مصراع اول اولمشدر لکن ملاحظهٔ فقیرانه یه کوره بوراده واقع
(من حسن) ده نصرت معناسی اولمق لازم کلورفتأمل (مؤلف کتاب عقد حضرت صحابهٔ کزین
وتابعین وعلماء مشهوریندن شاعر اولنلری ذکر ایلدیکی محلده دیمشدرکه نبی اکرم صلی الله تعالی
علیه وبارك وسلمك حسان بن ثابت وکعب بن مالك وعبدالله بن رواحه شعراسیدر (طابع
فقیر دیرکه اشبو روایتدن استدلال اولنورکه استصحاب شعرا امر مسنون وانلره اکرام والتفات
مستوجب فوائد کونا کوندر (سعید بن المسیب دیمشدرکه ابو بکر وعمر وعلی حضراتی نظم شعر
ایدرلر ایدی اما امام علی شیخیندن اشعر ایدی

﴿ ولنذکر نبذة من سرقات الشعراء ﴾

(قلت) یعنی صاحب مستطرف رحمه الله تعالی سرقات شعریه روشندن (ومن ذلك)
عنوانیله بروجه آتی نمونه اوله رق چند ابیات نقلیله اکتفا ایدوب چونکه کتابی
جمع اولدیغندن اکثر مطالبنده اولدیغی کبی اشبو مطلبك دخی تعریف وانواعنی یازمیوب
لکن لزوم بیانی مطالعه سیله خاتمهٔ تلخیص مفتاحدن تعریف واقسامی عاجزانه تراشیده وقلم
غیر مستقیم اسعد سقیم ایله مجملا ترقیم اولنمشدر ومنه التوفیق (معلوم اوله که مثلا شجاعت
وسخاوتله وصف کبی فصیح وغیر فصیح وشاعر وغیر شاعرك یعنی هر کسك عقول وعاداتلرنده
تقرر ایدوب وحاصل اوله رق عموم اوزره بو انان غرض ومقصوده دلالت ایلدیکی ناسك
بیلدکلرندن واشبو بیلکده مشترك اولدقلرندن اولمیان شیده یعنی غرضه دلالتی وجهنی معرفت
فکر ایله حاصل اوله جق تعبیرده ایکی کیمسه یعنی ایکی شاعرك اتفاقنه سرقت واستعانه واخذ
دینور وبو وجهله اولان اتفاقده یعنی غرضه دلالتده بولنان وجهك معرفتنده ناسك مشترك
اولمادقلری تعبیرده اتفاق ایدن ایکی قائل میاننده سبق وزیاده ادعاسی صحیح اولوب
احدهمادن بری افاده ده اکمل اولمش یعنی اولدقلری معنای واحدی بواندن زیاده ایتمش
یاخود ناقص کتورمش دیه حکم اولنور ایمدی اشبو وجهله اواوب اخذ وسرقت تسمیه اولنان
تغییر وتصرف ایکی نوعدرکه برینه الفاظه دائر اولدیغندن ظاهر ودیکرینه معنایه متدائر
اولدیغندن غیر ظاهر دیرلر اما ظاهر دینیلان برشاعرك بولدیغی معانی الفاظنك مجموعنی ویاخود
بعضسنی آلمق ویاخود کلیا لفظنی آلمیوب انجق معناسنی آلمقدر اگر لفظنك مجموعنی ترتیبنی
تقدیم وتأخیر ایله تغییر ایتمیه رك آلورسه اشبو شق مذمومدر زیرا که سرقت محضه در بوشقه نسخ
وانتحال دخی تسمیه اولنور والفاظك یامجموعی ویاخود بعض مرادفنه تبدیل اولنمق دخی مذموم
اولان سرقت محضه در مثلا دع مکارم لاترحل لبغیتها * واقعد فانك انت الطاعم الکاسی * الفاظی صره سیله
* ذر المآثر لاتذهب لمطلبها * واجلس فانك انت الآکل اللابس * الفاظلرینه تبدیل اولنمق کبی واما الفظنك مجموعنی
الوب ترتیبنی بروجه محرر تغییر ایدر ویاخود مجموع الفاظی المیوب بعضسنی الورایسه که بو ایکی
شقه اغاره ومسخ تسمیه اولنور ایمدی اشبو ایکی شق اوج حالدن خالی دکلدرکه نظم قائل ثانی

نظم قائل اولدن یا ابلغ ویا ادنی ویاخود مساوی اولور اکر حسن سبك ویا اختصار ویا ایضاح
معنی ویاخود زیادهٔ معنی کبی اولده بولنمیان بر فضیلت کلامه اختصاصیچون قول اولدن ابلغ
اولورسه قول ثانی یعنی اشبو اخذ ممدوحدر یوق اکر ادنی اولورسه مذمومدر واکر مساوی
اولورسه ذم وفضل ومدحدن ابعددر واماذکر اولنان شقوقدن بریکه یالکز معنانك اخذیدر که
بو شقه المام وسلخ دیرلر بودخی اغاره ومسخ تسمیه اولنان کبی اوچ قسمدر یعنی قول ثانی قول
اولدن یا ابلغ ویا ادونی ویاخود مثلیدر بونلردخی بر منوال مشروح ابلغی ممدوح ودونی مقدوح
ومثلی وارستهٔ ذم ومدحدر و اشبو اخذك ذکر اولنان ایکنجی نوعیکه غیر ظاهر ایله معنوندر
بر وجه آتی براز اقسام اوزره در اقسام مذکوره دن بری نظم اول ایله نظم ثانینك معنالری
بر برینه مشابه اولمسیدر وبر قسمی دخی معنای نظم ثانی معنای نظم اولدن اشمل اولمسیدر
وبری دخی قلبدر که معنای ثانی معنای اوله نقیض اولمدن عبارتدر وبری دخی نظم اولك بعض
معناسی اخذ اولنوب اوزرینه معنای اولی تحسین ایده جك شی زیاده قلنمقدر واشبو غیر ظاهر
نوعنده ذکر اولنان اقسامك اکثریسی مقبول طبع سلیمدر بلکه اقسام مذکوره دن بعضیسی
اتباعی حیز ابتداعه کتورر یعنی ناظم ثانی یکی وکندی بولمش قالبنه افراغ ایدر وبو نوعده
هر بر کندوسنده اشد خفا اولان یعنی قول ونظم ثانی نظم اولدن اخذ اولندیغی اعمال رویه
ومزید تأمل اولنمقسزین بیلنمیان شی خفا که اخذ وسرقتدن ابعد وابتداع وتصرفه ادخل
اولدیغنه بناء قبوله اقربدر وبا آلادنبر وظاهر وغیر ظاهر شقلرنده ادعای بعدن مقبول ومردود
اولمقدن وهر بر اقسامك اسامیٔ مذکوره ایله تسمیه لرندن اوله رق ذکر اولنان احوال قول ثانی
قول اولدن اخذ اولندیغی بیلنمدیکی وقتده یعنی ناظم ثانی حین نظمنده نظم اولی حفظ ایتمش
اولدیغی خارجدن ویاخود ناظم ثانینك کندوسی نظم اولدن اخذ ایتدیکنی خبر ویرمکله
بیلندیکی زمانده دینلور یوقسه بو وجهلر ایله بیلنمدیکی هنکامده بو آنی سبقت ایتمش وفلان
شاعره بو شاعر اتباع ایتمش دیو حکم اولنماز زیرا که ایکی قائلك لفظده ومعناده جمیعا وياخود
یالکز معناده اتفاقلری اخذی قصد ایتمیه رك کیفما اتفق توارد خواطر قبیلندن اولمسی جائز
وممکندر واما ثانی اولدن اخذ ایلدیکی طریق مذکور لر ایله بیلنمدیکی وقتده فضیلت صدقی
غیبه علم دعواسندن وغیری نقصه نسبتدن سلامتی اغتنام ایچون فلان شو کلامی سویلمش ایسه ده
فلان دخی بو کلامده آنی سبق ایدوب شویله دیمش دینلیدر والسلام (تتمه) فی الحقیقه کلمات
شعراده آن قدیم واقع وسیما مصراع تاریخده حساب حروفه موقوف اولمغله مدار تحری ایله
کثیر الوقوعدر حتی اسعد قاصرك خاطر بنه سروری مرحومك چند عدد مصارعی توارد ایتمشدر
* هذا من فضل ربی * وابن میاده نام شاعر حکم ارتسام * مفید ومتلاف اذا ما اتیته * تهلل
واهتز اهتزاز المهند * بیتنی نظم ایتدکده تعریضا وتضلیلا * الی این تذهب وهذا للحطیئة *
یعنی سن بو یکلش بولمدن صاپدك زیرا بو بیت حطیئه نکدر دینلیجك ابن میاده * آلان علمت انی
شاعر اذ وافقته علی قوله ولم اسمعه * یعنی بن حطیئه کبی اشعرك زمانه یتشمدیکیم حالده قولی
اوزره موافقت ایتمکله شاعر اولدیغمی شمدی بلدم دیو تشکر ایتدیکی کبی سروری کبی استاذك کلامنه
توارده شکر مزید ایده رم وفقیرك بو خصوصده مظهر اولدیغی بر کیفیت دخی وار در ذکری زیرده
کلیجك بر مناسب بابنده درج ومنویکرده مدرهمان جناب میسر الامال عز شانه اقدار ایلیه آمین
* فن ذلك * یعنی سرقات شعریه دن بری اوس قبیله سنك شاعر وشجاعی قیس بن خطیمك
* وما المال والاخلاق الا ودیعة * فما اسطعت من معروفها فتزود * قولیدر که اشبو بیتك
مصراع اولی بعض تغییر ایله کعبه ده معلقه اولان قصائددن طرفة بن العبدك قصیدهٔ مشهوره سنده

مندرج * لعمرك ما الایام الا معارة * فما اسطعت من معروفها فتزود * قولندن آلمشدر
واو قصیده نك اشتهاری ایله قیس مذکوره نه کیفیتله خفی اوله رق اخذ ایتمشدر (قلت)
صاحب مستطرفك بو تعجبی حسن ظنیچه توارد احتمال بعیدی آکدیرر فقط مصراع اولده
اختصار واردر ومدح وذمی منوط رأی طبع سلیمدر (مآللری دنیاده مال واخلاق وایام دنیا
الده ودیعه وعاریتدر یعنی فنا پذیر اولور وعاریت نسنه کبی بنه کیدر همان وسعکجه انلرك
ایولرندن تزود وادخار ایله یعنی خیرات وحسناته صرف واخلاق حمیده ایله متصف اول دیمکدر
(عبدة بن طیب دخی مرثیه ده * فما کان قیس هلکه هلك واحد * ولکنه بنیان قوم تهدما *
قولنی امرئ القیسك * فلو انها نفس تموت سویة * ولکنها نفس تساقط انفسا * مرثیه سندن
اخذ ایتمشدر (مآل قول عبده قیسك هلاکی بر آدم هلاکی دکلدر بلکه قیس قومنك بنیانی یعنی
سرای حمایه سیدر وقومی او سرایده ساکنلردر انك فوتیله اول بنا منهدم وقومی پریشان
اولدی دیمك کیدر (ومآل قول امرئ القیس بنم محبوبه م اکر نفس واحده اولیدی اولدکده
سائرلری کبی یالکزجه اولور ولکن عالمك کوکلی اکا مربوط اولمغله اولدیکی هنکام نتیجه
انفس اسقاط ایدر یعنی هلاك ایدر دیمکدر اشبو اخذ مذموم شقدن دکلدر لکن ترجیحی طبعه
محولدر (صاحب مستطرف * وقالوا من سرق شیئا واسترقه فقد استحقه وهو ان یسرق
الشاعر المعنی دون اللفظ * یعنی علماء بیان شول بلیغ که شعر اخری آلسه وآنی کندویه قول
ومال ایلسه شعر مأخوذه مستحق وصاحبیدر واول الش دخی یالکز معنای الدیسه لفظی
المامقدر دیمشدر لکن مخل صورتنده بر ایجاز در مال ایتمك یولی فقیرك نقل ایدیکی تفصیلاتدن
کورلکه موقوفدر یوقسه یالکز معنا یی الق ایله اولماز * فن السرقة الفاحشة قول کثیر
فی عبد الملك بن مروان * یعنی صاحب مستطرف اخذك مذمومی شق نبذه سنی بیانده کثیر نام
شاعرك عبد الملك بن مروانی ثناده دیدیکی * اذا ما اراد الغزو ولم یثن همه * حصان
علیها عقد در یزینها * بیتنی یازوب وبو بیتی خطیئه نك * اذا ما اراد الغزو ولم یثن همه *
حصان علیها لؤلؤ وشنوف * قولندن اخذ ایتمش واخذ فاحشدر دیمشدر (مآل بیتین مذکورین
ممدوحم غزا یعنی جنك مراد ایلدیکی وقتده انی هم یعنی قصدندن انجولر ایله تزین ایتمش
ودخی خطیئه قولنجه کوشنه جوهر کوپه لر طاقمش اولان زوجهٔ عفیفه وجمیله سی وطرفینك
میل محبتی آنی عزیمت وهمتندن رد ایتمدی یعنی مال وعیاله یا قیوب کندوینی مهلکه یه القا ایدر
بهادر در دیمك کیدر وفی الحقیقه بو سرقت بر ایو اخذ دکلدر (غریبه) بیت مذکور ترجمه
نام بر کتابده (ترجمهٔ بیت ممدوحم غزا وجهاد ایلدکده همت وعزیمتنی مدح وثنا ایلمز کأنه
اوزرنده حلی اوله رق لآلی وکوپه لر وسائر جواهر مرصع اولان بر هیزکار امرأه در دیو ترجمه
اولنمش کوریلوب فی کل الوجوه هوش فتور پوشه حیرت اندر حیرت کلمشدر فتدبر ایها المنصف
اسعدك الله تعالی بالتوفیق (جریر شاعرك شعرده تبحری درکار وتصرف ابکار کلامده قدرتی
آشکار ایکن * فلو کان الخلود لفضل قوم * علی قوم لکان لنا الخلود * قولنی زهیرك عربده
ضرب مثل کبی محفوظ صبیان وزبانزد نسوان اولان * فلو کان حمد یخلد المرء لم یمت * ولکن
حمد المرء غیر مخلد * قولندن اخذ ایتمشدر (مآل شعر جریر برقومك قوم آخر اوزرینه اولان فضلی
ایچون دوام اولیدی بزم ایچون خلود اولور ایدی دیمك (ومآل بیت زهیر اکر برکیمسه نك حمدی
یعنی ثناسی مستحق فضلی کندوینی دائم قلیدی اولماز ایدی لکن حمدی غیر مخلد اولمغله انسان
دخی اولور یعنی نیك وبد بو عالم فانیده باقی قالمز دیمکدر کیدر (قلت) اشبو اخذ غیر ظاهر
نوعندندر بیت مأخوذ مأخوذ منهه نسبتله مدح وذم شقلرندن قنغیسنه شایان ایسه لدی المطالعه

بربيله حكم ايتمك سپردهٔ ذهن مستفيدر وشاعر شماخك * وامر ترجى النفس ليس بنافع * وآخر تخشى ضيرها لايضيرها * قولنى شبيب بن البرصى نام شاعر اغاره ايدوب * ترجا النفوس الشئ لاتستطيعه * وتخشى من الاشياء مالايضيرها * ديمشدركه (مأل بيت اول نفس جهول برنسنه نك حصولنى رجا ايدركه اول نسنه اكا نفع ويريجى دكلدر وضررندن قورقوب استمديكى نسنه دخى اكا ضرر ويرمز ديمكدر (وبيت ثانى دخى بومألده در (قلت) اشبو ايكى بيتك حكمى دخى پيوستهٔ رأى استاد درايتدر (مقتدر نظم كلام ومرتب حسن نظام اولان ابو تمام * واحسن من نور يفتحه الصبا * بياض العطايا فى سواد المطالب * قولنى اخطلك * رأيت بياضا فى سواد كأنه * بياض العطايا فى سواد المطالب * قولندن المشدر (قلت) ابى تمامده اولان نور نونك فتحيله چيچك ديمكدر مألى سواد مطالب يعنى مطلبلردن يأس هنكامنده ياخود فقر حالنده ظهور ايدن بياض عطايا يعنى نقد فضه تأثير باد صبا ايله آچلمش نور ياضدن احسندر ديمك (ومفهوم بيت اخطل سواد ليلده بر بياض روكوردمكه سواد مطالبده بياض عطايا كبيدر يعنى روحه صفا ويرر ديمك كبيدر معناى آخر دخى وار ايسه مطالعه بيورن اهل سخن همت وحكمنى دخى اشارت بيورسونلر

﴿ ومن سقطات الشعراء ﴾

يعنى عنوان بابده اشارت اولنان خطاء شاعرك بعضيلرينى صاحب الاصل بيانه مبادرت بر له ديركه نظم معناده تقدمى اولان ابو العتاهيه دخى كثير الخطا ايدى از جمله منقولدركه موى اليه شعرادن محمد بن منادر ايله مكهٔ مكرمه ده ملاقات ايدوب بينلرنده ملاطفه لر ومضاحكه لر واقع اولدى بعدذا هارون رشيد خليفه يه ابن منادرى بكنديكنى اشرابا هزل كونه اى امير المؤمنين اشته شونده بر شاعر بصرى كوردم سنه ده بردفعه برقصيده نظم ايلر بنده كز ايسه سنه ده ايكيوز قصيده طرح ايدرم ديو كنديني ثنا ايدر جناب هرون دخى ابن منادرى احضار وتزييف ابو العتاهيه يى اخبار ايتدكده اى امير المؤمنين اكر ابو العتاهيه نك فصاحتدن بيرون وخطا ايله مشحون اولان * الايا عتبة الساعه * اموت الساعة الساعه * قولى كبى اشعاره تنزل ايتسم ايدى شعرم ايله دفترلر طولر ايدى امابن * ان عبد الحميد يوم تولى * هد ركنا ما كان بالمهدود * مادرى نعشه ولا حاملوه * ماعلى النعش من عفاف وجود * سوزى كبى شعر سويلرم ديدكده جناب هرون تحسين ايدوب اون بيك درهم احسان ايلدى وابو العتاهيه كمال اسفندن آز قالديكه هلاك اوله رحمهم الله (ابن منادرك قطعهٔ مذكوره سى دولت آل عباسده مشاهير وزراء ومنشيان وعلمادن اولان عبد الحميدك مرثيه سنده در ومألى عبد الحميد موت ورحلته چكيلوب كتديكى روزده بر ركن قوى يى خراب ايتدى يعنى كندى ركن دولت ايدى مهدوم اولدى نه تنه شيرى ونه جنازه سى حامل اولانلر يعنى صامت وناطق عالم بيلديلركه عفت وجود وسخادن جنازه سى اوزرنده نه واردر يعنى عين جود وعفت ايدى ديمكدر (فضيلت ورجحانى مسلم كردهٔ بلغا وعصرنده ابو المحدثين ايله مسمى اولوب بعض اهل لغت طعندن بريدر ديو قوليله استشهاد ايتدكلرى بشار نام ذاتك دخى سقطاتى واقع اولمشدر تغزلنده بنم معشوقه مك كمكى شكر قامشيدر دوه كمكى دكلدر اكر وجودينه صوغان ياقلشدر سه صوغانك قوقوسنه مسك غلبه ايدر اولقدر خوشبو در معناسنده اولان * انما عظم سلمى حبتى * قصب السكر لاعظم الجمل * واذا ادنيت منها بصلا * غلب المسك على ريح البصل * قولنى ديمش مع ذلك * اذا قامت لمشيتها تثنت * كأن عظامها من خيزران * قولنده بنم محبوبه م سير وخرامه قالقديغى وقتده انى حركتى ومشيه سى تمايل ايدر كويا كه كمكلرى بالتحريف هزاران ديدكارى خيزراندر ديوب عظامنى تمايل شاندن اولان اينجه ولطيف شيئه بكزتمشدر (وابو الطيبك حكمائه

شعرادن اولوب ايجاد معانئ دقيقه يه قادر وفضلى مثل سائر ايكن * وضاقت الارض حتى صار هاربهم * اذا رأى غير شئ ظنه رجلا * قولنه اعتراض ايتمشلردر (مأل بيت بر عسكرى هجو اولوب يعنى منهزم اولدقلرنده قورتيلوب فرار ايدنلرينه بر يوزى طار اولوب حتى غير شئ كوردكلرنده انسان ظن ايدوب قورقارلر ايدى ديمكدر بونده جاى اعتراض غير شى لفظى معدوم ديمك اولمغله معدومه رؤيت تعلق ايلمز ديمشلردر (قلت) اعتراض مذكورك دفعى قابل امكان كبيدر فتأمل (وينه متنبينك * تقلقلت بالهم الذى قلقل الحشا * قلاقل عيس كلهن قلاقل * بيتنه استماعى مستهجن قاف طلوسيدر ديو دخل ايتمشلردر (محصولى قلبمه قلق ويرن حزن سببيله بن سريع السير وخفيف البدن اولان دوه يه بنوب جانب مطلوبه بالتحريك والتهييج سفر ايلدم ديمكدر (واحدى ديوان متنبى شرحنده صاحب ابن عباد بو بيته ندر بو قافات بارده قلقل الله حشاه ديو تشنيع ايتمش ايسه ده بونك كبى الفاظ بين الشعراء عادت جاريه در حتى ابو نصر مرزبانيدن منقولدركه بلا تزييف بلكه بالتحسين رؤساء شعرادن اوچ شاعر ماهرك برى شلشله وبرى سلسله وبرى قلقله ايلدى يعنى شين وسين وقاف طلوابيات سويلديلر ديمشدر انتهى (ذكر اولنان ابيات دخى شرح واحديده مسطوردر مراجعت بيوريله (متنبينك * ونهب نفوس اهل النهب اولى * باهل النجد من نهب القماش * قولى معانئ مسروقه دندركه بو معنايى ابى تمامك * ان الاسود اسود الغاب همتها * يوم الكريهة فى المسلوب لا السلب * قولندن اخذ ايتمشدر (قلت) صاحب الاصلك بالكز اخذ ايله متنبى يى خطاكاران صره سنده يازمسى جاينده اولمامق كركدر مع ذلك اخذ مذكورك دخى غير مقبول شقنه داخل اوله ديغى محل تأملدر (مفهوم بيت متنبى) همت وشجاعتله متصف اولان اهل نجده اهل نهبك يعنى اعدانك نفوسنى نهب يعنى قتل قماشلرينى نهبدن اولادر يعنى انلرماله باقمز نظرلرى جان اعدادر (وابو تمامك قولى مألى تحقيق ارسلانلر يعنى دليرلر ميدان معركه يه آتلان شجعاندر حرب كونى انلرك همتى صويلمش اعدانك بدننده در يوقسه اثوابنده دكلدر ديمكدر (زهرى ديمشدركه مشاهير شعراى عربدن جرير وكثير وجميل واحوص ونصيبدن اخذ شعر ايدنلردن بعض راويه لر استادلرينك آخرلردن اشعر اولمسنى ادعا برله عقل وشعرى مسلم سيدهٔ سكينه نام مخدرهٔ عفت پناهى حكم ايلرينه قرار ويروب سعادتخانه سنه واصل وبيرون پرده دن مطلبلرينى ناقل اولدقلرنده اولا جريرك راويه سنه سنك اشعر ديديكك جرير * طرقتك صائدة القلوب وليس ذا * وقت الزيارة فارجعى بسلام * شعرينى دين دكليدركه (مألى اى محبوبه م قلوبى صيد وشكار ايلديكك حالده بن سنى كيجه بكا زيارت ايديجى كوردم وبو هنكام وقت زيارت دكلدر همان برسلام ايله عودت ايله ديمكدر كه شاعريكى شعريله خدا قبيح ايلسون هيچ عاشقه كوره معشوق كنديسنى زيارت قصديله كله وبالخصوص اغياردن خالى اوله بوندن الذ بر مطلب وارميدر نيچون (ارجعى بسلام) يرينه (ادخلى بسلام) ديوب استقبال ايتامش ديدى (بعده كثيرك راويه سنه صاحبك يعنى سنك دوستك اوتانمه دن معشوقه نك سرورينه باعث اولان نسنه بنم دخى بادئ مسرتمدر مآلنده اولان * يقر بعينى مايقر بعينها * واحسن شئ مابه العين قرت * بيتنى دين دكليدركه نسوان نزدنده حسب البشريه مابه السرور اولان نسنه انجق نكاحدر يعنى جماعدر كثير ايسه معشوقه سنك ديكرله مواصلتدن مسرور اولورمش بو ايسه يوزنكلك اولوب شرعا وطبعا مذمومدر * قبح الله صاحبك وقبح شعره * ديدى (قلت) اشبو اعتراض اكرچه بويله كوريتور لكن مرام شاعر بالكز كنديسيله مواصلت ديمكله تأويلى قابل اولمازمى (بعده جميلك راويه سنه سنككى دخى * فلو تركت عقلى معى ماطلبتها * ولكن طلبتها لمافات من عقلى * بيتنى قائل اولان دكليدركه معناسى محبوبه م عقلى بنم ايله ترك

ایدیدی بن ابی طالب وراغب اولماز ایدم لکن محبوبه‌می طلبم عقلم فوت وزائل اولدیغی یعنی عشق عقلی الدیغی ایچوندردیمکدر هیچ عاشق هوایه تابع اولمیوب عقله اویارمی دیو جبلی دخی تزییف ایدوب (بعده نصیبک راویه سنه سنککی دخی * اهیم بدعد ماحییت فان امت * فیا حزنا من ذا یهیم بها بعدی * قولنی ناظم اولان دکلیدرکه (مآلی بن حیاتده اولدقجه دعد اسمیله مسماة معشوقه‌مه عشق ومحبتله حیران وسکرانم یعنی محبتنده دائمم لکن فوتمدنصکره اکا کیملر محبت ایدر حزنم اودر دیمکدرکه هیچ عاشق کندندنصکره معشوقه‌سنه دست درازلق ایده‌نی استرمی بو یله دیه‌جکنه همت بر له مصراع ثانیسنده * فلا صلحت دعد لذی خلة بعدی * دیسه اولمازمیدی دیدی (مآل مصراع مذکور بندنصکره دعد برمحبت صاحبنه صالحه اولمیدی یعنی اخر عاشق ایله اکا مواصلت ممکن اولمیدی دیمکدر (قلت) بو دخی قابل تأویلدر ظن ایده‌رم یعنی تصحیح اولنان معنی مصراع شاعردن چیقه بیلور فتأمل (بعدازین اخوصک راویه سنه سنک صاحبک دخی * من عاشقین تواعدا وتراسلا * لیلا اذا نجم الثریا حلقا * باتا بانعم لیلة والذها * حتی اذا وضح الصباح تفرقا * قطعه سنی کویا اولان دکلیدرکه قبح الله وقبح شعرها * مصراع اخیرینی * حتی اذا وضح الصباح تعانقا * دیسه معنی دخی رنکین اولمازمیدی دیوب خلاصه شعرا مرقومه‌لک برینی ثنا ایلدی علی روحها الشریف الرحمة والسکینة (مفهوم قطعه اول ایکی عاشق که بر برلریله مواعده ومراسله ایلدیلرکه کیجه نجم ثریا طلوع ایلدیکی هنکامده حلقه بند مصاحبت اوله‌لر ولیلک الذوانعمنده بیتوتت ایده‌لر وصباح واضح وظاهر اولدقده مفارقت ایده‌لر دیمکدر سیدهٔ مشارالیهانک تغییر ایلدیکی مصراعک مآلی بو یله کیجه مصاحبتده اولوب صباح اولدقده معانقه یعنی صار یلوب یاتسه‌لر دیمک اولور فی الحقیقه بو معنی اولادر که کیجه وکوندز جنبش مواصله ومعانقه اولور (قلت) ناسز راوی حدیث شریف روایت ایدن ذاته وتا ایله راویه شعر روایت ایدنه دینوب تاء تأنیث اولمادیغی صحاحده اشارت اولنمشدر (ابن الکلبی روایت ایتمشدرکه وقتاکه امویه‌دن نوبت خلافت آب روی بنی امیه عمر بن عبد العزیز حضرتلرینه واصل اولدقده اطراف واکنافدن شعراء عرب عادت قدیمه اوزره جلوسنه ستایشلر نظم ایدوب وفود وقدوم ومدت مدیده باب خلیفه‌ده اقامت ایدرلر ولکن حضور خلیفه‌یه دخوله اذن ورخصت بولمادقلرندن مغموم ومتحیر اولدیلر اخرا ایچلرندن جریر جرذیل نیاز ایله نزد خلیفه‌ده قدر ومنزلت واعتبار مکنت صاحبی اولان عدی بن ارطاته واروب * یا ایها الرجل المرجی مطیته * هذا زمانک انی قد خلا زمنی * ابلغ خلیفتنا ان کنت لاقیه * انی لدی الباب کالمشدود فی قرن * وحش المکانة من اهلی ومن ولدی * نای المحلة من داری ومن وطنی * ابیاتنی نظمله عدی ابن ارطاته بالخطاب ای مطیه واسبنی ارجا وسوق ایدن یعنی منصب عالی صاحبی اولان ذات اشبو هنکام سنک زمان اقبالکدر بنم زمنم بنی خالی دست قیلدی یعنی خلیفه‌یه ملاقات ایلدکده خلیفه مزه ابلاغ ایله که بن باب‌نده بو ینوزندن بغلنمش حیوان مقید عاجز کبییم یعنی قپوسنده وحشت مکان ایله اولاد وعیالدن وخانه ووطندن بعید اولدیغم حالده دوچار استثقال اولدم دیو استشفاع دخول وعنایت ایدر اولدخی نعم یا ابا عبدالله دیوب وعد شفاعت ایدر وقتاکه عدی حضور خلیفه‌یه داخل اولدقده ای امیرالمؤمنین لسانلری مسموم وسهاملری نافذ اولان شعراء وقت باب دولتکرده واقف وجائزه‌کزی طالبلردر دیدی عمر بن عبد العزیز حضرتلری دخی شعرا ایله بنم نه مصلحت وکارم واردر دیو ردلرینی اشراب بیوردیلر عدی ای امیرالمؤمنین رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قصیده ایله مدح بیورلدقده اعطای جائزه بیوردی بونده هرمسلمه اسوه واردر یعنی اقتداء رسول لازمدر دیدکده عمر بن عبد العزیز ای عدی کلامک صادق وواقعه مطابقدر شعرادن

بایمزده کیملر واردیو صوردقده انلردن بری ابن عمک یعنی قرشی اولان عمر بن ربیعه دیو خبرویرمجک عمر بن عبد العزیز حضرتلری حق سبحانه وتعالی اویله قریبی بندن بعید وانی باقی قیلسون * الا لیتنی فی یوم تدنو منیتی * شممت الذی مابین عینیک والفم * ولیت طهوری کان ریقک کله * ولیت حنوطی من مشاشک والدم * ویالیت سلمی فی القبور ضجیعتی * هنالک اوفی جنة اوجهنم * اقوال قباحت اشتمالی نظم ایدن اول دکلیدر کاشکه اول عدوالله تمنی ایتدیکی دنیاده کوروب بعده آخرت ایچون عمل صالح ایشلیدی بنم بابمه ابدا کلمسون دیوطرد بیوردی (مآل اقوال آکاه اول ای محبوبه‌م تمنی ایدرمکه موتم بکا قریب اولدیغی کونده یعنی فوتمده دهانکله چشمکک بینی یعنی جبهه‌کی وخکی قوقلیبدم وبنی غسل ایده‌جکلری آب پاک سنک آب دهانکک یعنی توکرککک هپسی وحنوطم یعنی میته سوردکلری قوقولی نسنه دخی سنک مشاشلرکدن یعنی امیله‌جک کیکلر بکک یاشلرندن و خوندن اولیدی نولیدی سلمی یعنی محبوبه‌م قبرده ضجیعه‌م یعنی بغله مرقده برابر یان کلیدی کرک اوراده وکرک جنت وکرک جهنمده برابر اولیدی دیمکدر (بعده اندن باشقه شعرادن کیم واردر بیوردقلرنده عدی جمیل بن معمر دخی ایچلرنده‌در دیو خبرویردکده خلیفه حضرتلری بودخی * الا لیتنا نحیی جمیعا فان نمت * یوافی لدی الموتی ضریحی ضریحها * فما انا فی طول الحیات براغب * اذا قیل قد سوی علیها صفیحها * اظل نهاری لا اراها ویلتق * مع اللیل روحی فی المنام وروحها * ابیاتنی دیین دکلیدر قسم ایدرمکه بونی دخی حضوریمه ابدا کتورمه دیدی (مآلی محبوبه‌م ایله برابر حیاتده اولوب موتی کورمیدم واولدیکمزده برابر اولوب بنم قبرم ایله انک قبری قبرستانده ملاصق بیراولیدی بن طول حیاته راغب اولمم انک صفیحه سی یعنی چقوری یاخود یوزی اورتولدی دینلدیکی زمانده یعنی فوتنده کوندزم انی کوسترمیوب کولکه لندیکی وقتده یعنی کیجه لک ایله نومده روحلریمز بربرده اولیدی دیمکدر بعده خلیفه بوندن غیری دخی کیم وار دردیدکده عدی کثیر عزه‌یی سویلر بنم خلیفه اولدخی ابدا داخل اولمسون زیرا * رهبان مدین والذین عهدتهم * یبکون من حذر الفراق قعودا * لو یسمعون کما سمعت حدیثها * خروا لعزة خاشعین سجودا * قول باطلنی قائل اولاندر بیوردیلر (مآل سخنیی فراق احبه‌دن حذرایله مدین دیدکلری یرک راهبلری ودخی کندیلریله عهد ومیثاق ایتدیکم یارانم حذر فراقدن دوشوب اوطوردقلری حالده بکا ایدرلر اکر انلر معشوقهٔ آیة الذکریمک حسنی ستایشنی بنم کبی ایشیده‌لر ایدی معشوقه‌م اولان عزه‌یه یوزی قویی قپانوب تواضعا سجده ایدرلر ایدی دیمکدر که تأویله صاپمز ایسه خیلی قورقولی قول کریهدر بعده جناب عمر بن عبد العزیز بوندن غیری دخی کیم واردر بیوردقلرنده عدی ای امیرالمؤمنین اخوص الانصاری واردینجه حق تعالی انی ابعد ایتسون کذلک اول دخی مجلسمه اصلا کیرمسونکه اهل مدینه‌دن بر رجلک جاریه سنی آزدیروب وافساد ایدوب فرار ایلدیکی حالده * الله بینی وبین سیدها * یفر عنی بها واتبعه * دیین اول دکلیدر دیدی (مصراعلریمزدن بعض بلیغ * الله بینی وبین سیدها * مصراعی تماما بددعا مقامنده یعنی حق تعالی بنمله جاریه‌نک صاحبی بیننده اولسون یعنی بلاسنی ویرسون جاریه ایله بندن قچار بنده وراسندن کیده‌رم دیمکدر که عشق مناسبتیله جاریه‌یه حق ادعا یی تعلق ایتدیروب صاحبی زعمنجه منع حق ایتدیکیچون بددعا ایدردیو معنی ویرمشدر لکن حکایهٔ مذکوره سی جاریه‌یی الوب قچان قائل بیت اخوص در بوصورتده (واتبعه) یه افعالدن اوله‌رق لحوق معناسنه اولمغله صاحبی جاریه ایله قچار ایدی بندخی اکا لاحق اولدم والندن الدم وجاریه ایله بنده قاچدم معناسنی بیتدرمک اقتضا ایدر کیدرو بونی یعنی الندن الدم معناسنی ناظم مرقوم بیت دیکرنده بیان ایتمش اوله یاخود بو معنی

لحوقه لازم كله واتبعه اعرابده حال اولمق دخی محتملدر تأمل بیوریله (ومن الغرائب) بر قائل
اشبو بیتی (ترجمهٔ بیت عبادا بالله تعالی حق سبحانه و تعالایه لایق اولیان ومنزه و عالی
ومقدس اولانله توصیف ایدرده دیرکه الله بوجاریه ایله مولاسی یننده بندن حذر وفرار ایدرحال
بوکه بن اکا تابع اولورم دیو ترجمه ایلدیکی خطندن نقل اولندی فی الحقیقه متصف اولدیغی
علم وکمالی بدر رفضا ئل اشتمالی اید وکی آشکار و بین الاتراب درایهٔ وروایهٔ مسلم وممتاز
اولدیغی بدرآسا بدیدار اولوب برازمدتجك قائل مومی الیهك سرحلقهٔ مجلس افاده سی بولنان
بعض یاراندن اشبو نقل اولنان ترجمه سبنك وسائرلرینك محل صحیحی واکثر اکله مرکلی وجزئی
تعلم واخذم یسنجی زاده مرحومك والدی محقق معروف عثمان افندی مرحومك مأذونلرندن بدر
جنت مقرم السید الشیخ احمد افندیدن وفاضل مشهور سید امین افندی مرحوم ومبرور ایله مفتی زاده
اورلوی فاضل عبدالرحیم افندی ونوشهری عثمان افندی وقره حصاری ابراهیم افندی وکامل
حیاتی افندی ومرعشی مصطفی افندی و طوبخانه لی ولی افندی حضراتی روح الله تعالی
ارواحهم دن اولدیغنه شرکامدن وخولدن شاهدلرم عمرهم الله تعالی موجودو (ع) سوکند
بخدای خالق کل * قائل مومی الیهدن اخذم اولیوب فقط اوتوز بش سنه مقدم قاضیبر
درسنه باشلدیغنی ایشیدوب چکونکیٔ افاده سنی بفضله تعالی تفهیم قصدیله خلفندن چند دفعه
تقریرنی استماعم لبس باخذ اولدیغی مسلم الباء عرفان نمودایکن نه ملاحظه یه مبنی ایسه بو فقیره
مومی الیهدن اخذ ایلدی اسنادیله اشراب اعتراضنده همت ایلدیکی کف لسانده حسبة لله تعالی
وطلبا لمرضاته دوام بابنده لطف صریحی نیاز اولنور انتهی (بعده خلیفهٔ صلاح پیشه حضرتلری
بابده شعرادن دخی کیم وار در یور دقده عدی همام بن غالب الفرزدقك اولدیغنی خبر
ویردکده حضرت عمر بن عبد العزیز یمین ایدرمکه انی دخی حضوریمه کتورمم اول فاسق
مجاهر ارتکاب ایلدیکی فحش وزنا ایله فاخردر بو قول کریهی قائل وبخوره مائل اول دکلمی
دیو * هما دلیانی من ثمانین قامة * کما انقض بازلین الریش کاسره * فلما استوت رجلای
فی الارض قالتا * احی فیرجی ام قتیل نحاذره * فقلت ارفعوا الامراس لا یفطنوابنا *
وولیت فی عقاب ایل اباده * ابیاتنی اوقویوب یقلسون کسون ومن بعد قطعا کلسون
ویزه سوزیله نقلت ویرمسون دیدی (مأل ابیات مذکوره بنم ایکی عدد محبوبه لرم بکا قالتماق
یعنی جماع یوندن تو بی یومشاق وتو بی کاسر طو شنجل قوشینك هوالنوب طبره دوشدیکی
کبی سکسان دفعه بکا قریب اولدیلر وقتا که بنم ایاقلرم یره مستوی اولدقده یعنی ایشم بتدکده
اول محبوبه لر بکا یعنی عضو معهودیمه دیری میدر که اندن ایش رجا اولنه یا خود قتیل یعنی
اولومیدر که بز اندن قورقالم دیدکلرنده بندخی انلره خبه نشین اولدقلرندن قپویه باغلو اولان
ایپلری رفع ایدك خلق بزم احوالمزه مطلع اولماسونلر دیوب کیجه عقبنده کیجه یه مسابقت ایدەرك
طلوع خوفندن کتدم یعنی ایشم تمام اولدی دیمك اوله (بعدازین عمر بن عبدالعزیز بوندن
غیری کیم وار در بیوردقلرنده عدی ای امیر المؤمنین اخطل التغلبی واردر دیدکده بیوردیلرکه
بنه قسم ایدرمکه حضوریمه ادخال ایلمم و بساطمه باصدرمم که * ولست بصائم رمضان عمری *
* ولست باکل لحم الاضاحی * ولست بزاجر عبسا بکورا * الی اطلال مکة بالنجاحی * ولست
بقائم کالعبد یدعو * قبیل الصبح حی علی الفلاح * ولکنی ساشربها شمولا * و اسجد عند
منبلج الصباح * اقوال باطله سنی دیین دکلمیدر و اول کافردر دیوب طردینه امر ایتدی (مأل
ابیات مذکوره بن بوآنه دك رمضانی طوتمیوب قربانلراتی اکل ایدیجی اولمادم یعنی ذبح قربان
ایتدم وعبش بکوری زجر ایدیجی اولمادم یعنی علی الصباح شرب صبوحی نفسمدن منع ایتیوب

هر صباح چاقدم مکهٔ مکرمه کوشکلرنده ظفره ملابس اولدیغم حالده یعنی مکه ده ونصف
لیلده عبادته قالقان قول کبی اولمادیکه اول عبد مؤذنك حی علی الفلاح ندا سندن اوبجه دعا
ایدر ولکن بن باده یی همان زمانمزك جمله سنی احاطه ایلدیکی حالده یعنی دائما ایچر اولدم ووقت
صباحك ضیاسی هنکامنده دخی سجده ایدرم دیمکدر (اسعد فقیر دیرکه شعراء عربدن اخطل
درتدر بری * ولست بصائم الی آخره * قولنی قائل اولان غیاث بن غوث تغلبی و بری اخطل ضبعی
و بری اخطل بن جاد بن النمر بن تولب و بری اخطل بن عبالب در (بعده عمر بن عبد العزیز
بوندن غیری کیم واردر بیوردقلرنده عدی جریر واردیجه عمر بن عبد العزیز اودخی * راودت
صائدة القلوب فلبنی * داومت زورتها برد سلام * قول فاسقانه سن دیین دکلمیدر اکرشعرانك
حضوریمزه کیرمه سی لازم ایسه بو کلسون دیو جریره اذن ویردی (مأل بیت قلوب عشاق صید
وشکار ایدیجی بر محبوبه یه محبت ایتدم کاشکی دائما ملاقات ایدوب او بکا کلسه بنده رد سلام ایله زیارت
ومشاهده سنه مداومت ایتسم دیمکدر که مفهومی اقوال شعراء مرقومه دن اهوندر پس عدی
قپویه کلوب جریری حضور خلیفه یه کتوردی جریر دخی * ان الذی بعث النبی محمدا * جعل
الخلافة فی الامام العادل * وسع الخلائق عدله ووقاره * حتی ارعوا واقام میل المائل * انی
لارجوسنه نفعا عاجلا * والنفس مولعة بحب العاجل * ابیاتنی اوقویه رق حضوره دخول ایدر
مفهوم مدحیهٔ مذکوره تحقیقا نبی یی یعنی محمد علیه الصلاة والسلامی بعث وارسال ایلیان ذات
اجل واعلی خلافتی امام عادلك عهدسنه تقلید ایلدیکه عدل ووقار شرعیسی جمله خلایق
وبرایایی احاطه ایدوب جمیع ناس کوتو خویلردن کف ورجوع ایتدیلر وحقدن مائل اولانلری
طوغرلدوب واطراف واکنافدن ظلم وتعدی یی منع وازاله ایلدی بندخی بو صفات ایله
موصوف اولان امیر المؤمنیندن عاجلا نفع وفائده وانعام وعطیه رجا ایدرم زیرا نفس مولعه
وحریصه اولمغله عجالةً اولان عطیه یه میل ومحبت ایدر دیمکدر (جریر اشبو مدحیه یی اتمام
ایلدیجه عمر بن عبدالعزیز ای جریر حق سبحانه وتعالادن خوف وخشیت ونثر ونظمکده
صدق وصوابه ملازمت ولسانکی هفوات وسقطاتدن حمایت ایله دیو فرمان نصیحت نشان
بیوردیلر بعده * کم بالیمامة من شعثاء ارملة * ومن یتیم ضعیف الصوت والنظر *
ممن یعدك ان تکفیه والده * کالفرخ فی العش لم یدرج ولم یطر * انا لنرجوا اذا ما الغیث اخلفنا *
من الخلیفة ما نرجو من المطر * ان الخلافة جائتة علی قدر * کما اتی ربه موسی علی قدر *
کل الارامل قد اقضیت حاجتها * فمن لحاجة هذا الارمل الذکر * ابیاتی انشا یعنی
خلیفه دن استرحام ایلدی حضرت خلیفه دخی یا جریر اکرچه کرمه مستحق اولدك
ولکن والله جلوسمدنبرو انجق بیت المالدن محتاج اولدیغم نفقهٔ ضروریه دن اوتوز التونه مالکم
انکدخی اوتی اوغلم عبدالله واوتی والده سی آلوب بنده اونی قالدی دیوب اول عشرهٔ کامله یی جریره
اعطا بابنده خادمنه امر ایلدی جریر دخی آلتونلری الوب اظهار تشکر وسرور وقسم ایده رك
ای امیر المؤمنین دنیاده کسب ایلدیکم خیرمال احسان بیوردیغکز اشبو آلتونلردر دیو حضور
خلیفه دن طشره چیقدیغنده بربر حضور خلیفه یه دخول امید سنده اولان سائر شعرا
جریرك باشنه طوپلنوب نه خبر واردر دیو سؤال ایلدکلرنده هیچ صورمیك ایشکز کوتو
امیر المؤمنین اسخیا وکرمادن اولمغله فقرایه انعام واحسان ایدوب زمرهٔ شعرا باران عطیه سندن ریان
اولمیه جق بن احسانهما بوندن راضیم دیو جواب ویردی ابیات مذکورهٔ جریرده واقع (قلت)
* انا لنرجوا اذا ما الغیث اخلفنا * مصراعنده اولان اذا ماده ما زائده در الغیث اضمار علی شریطة
التفسیر طریقی اوزره مرفوعدر تقدیر کلام اذا اخلفنا الغیث اخلفنا دیمك اولور * کما اتی الخ *

قوانده سورۀ طه‌ده اولان قصۀ موساده‌کی ﴿ثم جئت على قدر ياموسى﴾ آيتنه تلميح واردر
* ان الارامل الخ * قوانده ارامل ارمله‌نك جمعيدر ارمل عورتی اولميان ار وارمله اری اولميان
عورت معناسنه در وارامل مساكين معناسنه ده كلور (مفهوم ابيات جرير محل وموطنم اولان
يمامه و يمامه‌ده برطاقم ارمله وضيق معاشدن ناشی ضعيف الصوت والنظر يتيم واردركه اوايتام
هنوز يوه‌دن ويمورطه‌دن چيقمش طير و پلچ كبی طيرانه قدرتی يوقيكن سن والدينك
فقدانی بيليوب انلری احسانك ايله بسله‌دك سما امطار ايتديكی وقتده اندن رجا ايتديكمز مطری
يعنی جود وسخايی بز خليفه‌دن رجا وتياز ايده‌رز على التحقيق خلافت اكا حق اوله‌رق وقتده
كلشدر موسايه نبوت كلديكی كبی وتحقيق ارامل حاجاتنی اندن قضا ايتديلر بوارمل ذكر يعنی
جريرك حاجتنی سندن غيری كيم قضا ايدر ديمكدر (عمر بن عبد العزيز حضرتلری اعدل
دولت امويه اولوب زهد وورع وعفت وتقواسی بركال اولمغله فسقاء شعرايه چندان رغبت ايتمدی
لكن اتباع السنه صالحنا اكرام ايلدی بوندن استدلال اولنوركه شعر على الاطلاق مذموم اولميوب
مناجات ونعوت واوصاف حسنۀ ذوات كرامدن عبارت ونصح امير وحكمت احتوا وعشق
حقيقيده نظم اولنان اشعار وناظملری ممدوح واحسان واكرامه شاياندر (ضميمۀ صحيحه معلوم
اوله كه بالاده اشارت اولنديغی اوزره شعرايه التفات ايتمك وجائزه بخش اولمق سنت سنيه‌در حتی
كعب بن زهير بانت سعاد قصيده سنی حضور سعادته عرض ايتدكده بردۀ شريفه‌لرينی
احسان بيورديلر تفصيلی بويله‌دركه اهل سيردن محمد بن اسحق وعبد الملك بن هشام وابو بكر
محمد بن قاسم ابن بشار وابو البركات عبد الرحمن بن محمد بن ابی سعيد الانبار ينك روايتلری اوزره عليه
الصلوة والسلام افنديمز غزای طائفدن عودت شريفه‌لری هنكامنده كعب بن زهير قرنداشی بجير ايله
برابر ابرق الغراف تسميه اولنان محلده رعی غنم ايدرايكن عليه الصلاة والسلامك صيت بعثلرينی
استماع ايدرلر بجير قرنداشی كعبه ای كعب غنملری حفظ وحمايه ايله تاكه بن واروب مدينه‌ده
دعوای رسالت ايدن ذاتی وايمان ايدنلری رؤيت ايده‌يم ديه‌رك مدينه‌يه كلوب عليه الصلوة
والسلامی زيارت ايلديكی كبی فی الحال بلا طلب المعجزه شرف ايمان ايله مشرف اولور زيرا پدری
زهيرك اهل كتاب ايله مجالسه ومصاحبتی حسبيله آخر زمانده برنبی بعث وارسال اولنه‌جغی وزمانی
دخی تقرب ايلديكنی استماع ايتمكله بوفكرك اوزرينه بركيجه عالم منامده سمادن برايپ اوزامش
هرنه قدر طوتمسنه سعی وجد ايتمش ايسه طوتا مديغی حالده بيدار اولور وتعبيرينی دخی مبعوث
اوله‌جق رسول ذيشانه وقت وعمری ادراك ايتمامك اوزره تعبير ايدوب لكن اوغللرينك اتباعيله ايمان
ايتملرينی وصيت ايدر بناء عليه بجير نور نبوتی كورديكی كبی دفعۀ شرف ايمان ايله مشرف
اولور قرنداشی كعبه بجيرك ايمانی خبری واصل اولنجه غضبه كلوب بجيره طعن وتشنيعده * الا ابلغا
عنی بجيرا رسالة * فهل لك فيما قلت ويحك هل لكا * سقاك بها المأمون كأسا روية * فانهلك
المأمون منها وعلكا * ففارقت اسباب الهدى واتبعته * على ای شیء ويب غيرك دلكا * على مذهب
لم تلف اما ولا ابا * عليه ولم تعرف عليه اخا لكا * فان انت لم تفعل فلست باسف * ولا قائل اما
عثرت لعا لكا * ابيات بی ادبانه سنی انشاد ايله ارسال ايدركه مجملا مألی بجيره بنده سويليك كه
يازق سكا كه نولدی مسلينك ديدكلری كلمه‌يی سويلدك مأمون يعنی قريش ييننده مأمون ايله
مسمی اولان ذات سكا قدره‌جق كأسی ايچرمش اول حاشا منهلكدرينی دخی عليل ايتمشدر
پدر ومادريك وقرنداشلك مذهبنی ترك ايله اكا تابع اولدك اكر نصحمله عامل اولمازايسك تأسف
ايتمم لكن اياغك قايوب بربلايه اوغراديغك وقتده سكا معين اولمم ديمكدر (وقتاكه بجير اشبو ابيات
باطله‌يی عليه الصلاة والسلامه ارائه ايلدكده عليه الصلوة والسلام افنديمز قسم بالله ايله

محمد مأمون وامين‌دردوب اصحاب كزين رضوان الله تعالى عليهم اجمعينه قنغيكز كعب بن زهيره
ملاقات ايدرسه كز قتل واهلاك ايليك ديو دمنی هدر بيورديلر بجير دخی * من مبلغ كعبا فهل لك
فی التی * تلوم عليها باطلا وهی احزم * الى الله لا العزى ولا اللات وحده * فتنجو اذا كان النجاء وتسلم
* لدی يوم لا تنجو وليس بمفلت * من الناس الا طاهر القلب مسلم * فدين زهير وهو لا شیء دينه *
ودين ابی سلمى على محرم * ابيات اهتدا اياتنی انشا ايدوب كعبه على جناح الاستعجال ارسال
ايلدی مألی كيجكه خبر وكتابمی قرنداشم كعبه تبليغ ايدرايسه سويلسونكه موفق اولديغم ايمان
وشهادتمه زعم باطلنجه لوم ايدر حال بوكه طريق حق يالكز الله تعالى‌يه ربط وايماندر يوقسه
شرك وضلالت اولان لات وعزى صنملرينه طاپمق دكلدر دارينده عقابدن خلاص ونجات
شرف اسلام ايله اولور پدريمز زهيرك دين باطلی برشی دكلدر و بوندنصكره پدرم طريقنی اوزريمه
حرام ايتمشمدر ديمكدر (بجير بو اياتی تحرير دنصكره بنه كعبه رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلم دمكی هدر وقتل واعدامكله امر بيورديلر ذات عليه‌لرينه اذا وجفا ايدن رجال كثيری مكه‌ده
قتل ايلديلر ومهاجات ايدن شعراء قريشك بقيه‌سی حياتلريندن يأس ايله هر برى برجانبه فرار ايله
اختفا ايلديلر وطن ايدرمكه نجات بوقدر فوز ونجات طلب ايدرايسك عليه الصلاة والسلامك
دركاه مرحمت پناهنه مسارعت ايله تائب ومسلم اوله‌رق خاكپای كيمياسايلرينه يوز قويانی كمال
رأفت وشفقتلرندن قبول ايله راه هدايته دلالت ايدرلر ديو كلمات مشفقانۀ دادرانه ايله كعبی راه
سداده دلالت ايلدی (بجيرك تحريری كعبه واصل اولنجه استمداد والتجا قصديله قبيله سی
مزينه‌يه عزيمت ايلدكده انلر دخی حال وكيفيتنه واقف اولنجه اعراض وعزلت ايلدكلرنده
روی ارض باشنه زندان اولوب لسان اعداسنده كعب البته مقتولدر كلماتی شيوع بولدقده خوف
وخشيتی نكثرو كفت وكوی ناس دخی كندوينی دوچار نكدر ايديجك عليه الصلاة والسلامك حضور
سعادتلرينه رومال ايتمكه نيت وعزيمت و رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزدن خوف
وخشيتنی وحقنده وشانك ديدكلری كلماتی متضمن برقصيدۀ بليغه نظم ايليوب منزل ومأواسندن
خروج وخفية مدينه‌يه دخول واعز احبابندن واهل جهينه‌دن برذاتك خانه‌سنه نزول وحال وكيفيتی
اوذاته حكايه ايلدی اول دخی كعبی مسجد نبوی‌يه كتوروب رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلمی ارائه ايلدی رسول الله صلى الله عليه وسلم افنديمز اطرافنده زانوزن ادب اولان اصحاب
كرامه توجه ايله احكام الهيه‌يی بيان بيوررايدی كعب كندوينی ابتداء امرده اخفا ايده‌رك حضور
رسول اللهه جلوس ويدينی يد رسول اللهه وضع ايليوب يارسول الله كعب بن زهير تائب ومسلم
اوله‌رق حضورانورا ظهور بكزه كلسه جرايمنی عفو ايله قبول بيوررمسكز ديدكده رؤف ورحيم
اولان رسول كريم عليه افضل الصلاة والتسليم افنديمز قبول ايده‌رز بيوردقلرنده يارسول الله
اهل جنايت وصاحب جرم ومعصيت اولان كعب بن زهير بن قولكزدر ديوكندوينی اعلان
ايلدی عليه الصلاة والسلام ای كعب تفوه وتقول ايلديكك كلمات قبيحه‌يی نه سبيله سويلدك بيوررق
ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنهه اقبال وتوجه بيوردقلرنده صديق اكبر رضى الله تعالى عنه
تعريض كونه مقدما قرنداشی بجيره ارسال ايلديكی ابياتدن * سقاك بها المأمون كأسا روية *
مصراعنی مواجهه‌سنده قرائت ايدنجه كعب يارسول الله بويله ديمدم * سقاك بها المأمون
كأسا روية * ديمش ايدم ديو انكار ايلدكده انصاردن برذات غضب ايله حركته مسارعت برله
يارسول الله بونك قتل واعدامنه اذن ورخصت بيورك ديدكده كعب رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلمك وسائر اصحاب كرامك كندوينی تصاحب والتزامنی حسنه بناء اوذات غضوبه مقابله
ايلدكده عليه الصلاة والسلام تائب ومسلم اوله‌رق امان ايله كلكله سبف اولماز ديو اوذاتی منع

ونهی یوردقلرنده (کعب بن زهیر علیه الصلاة والسلام افندیمزه آماده قلدیغی * بانت سعاد *
الخ قصیده‌سن حضورسعادتده قرائته آغاز ایدروقصیده نك * ان الرسول لسیف یستضاء به *
مهند من سیوف الله مسلول * بیتنه کلدکده علیه الصلاة و السلام افندیمز کال ممنونیتلرندن
مبارك ظهر شریفلرنده اولان خرقهٔ سعادتلرینی کعب بن زهیر رضی الله تعالی عنهه اعطا
یوردیلر خلاصه کعب حضرتلری کبار اصحابدن اولدیلر (خرقهٔ سعادت زیورهامهٔ تعظیمی
اوله‌رق کعبك وفاتلرینه قدر یدلرنده ایدی معاویه زمان حکومتنده کعبه رضی الله تعالی عنهما
خرقهٔ سعادت مقابله سنده هدیه اون بیك التون ارسال و خرقهٔ سعادتی طلب ایتمش ایسه ده
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك تبرکنی یوز بیك التون ارسال ایلسکز یله ویرمه
احتمالم یوقدر دیو امتناع ایله رد ایلمشدر کعب آخرته تشریف بیوردقلرنده اولادندن
یکرمی بیك التون مقابله سنده طالب ومشار الیهابی اخذ ایتمشدر (برروایتده قرنا بعد قرن
تداول دول ایله دولت علیهٔ عثمانیه وسلطنت سنیهٔ سرمدیه ادامها الله بالغلبة والنصرة الابدیه نك
دست استحقاقنه کلوب الآن درون صندوقهٔ تعظیم وتحت قبهٔ تکریمده مابه الفیض و التبرك
دولت علیه در (اما امام سیوطی تاریخ خلفاسنك دیباجه سنده خلفانك تداول ایلدکلری
بردهٔ نبویه نك شاننده اوچ روایت بیان ایلمشدر (اولکی بروجه محرر کعب بن زهیره اعطا اولنان
ایکنجی یونس بن بکیر انلردخی ابی اسحاقدن روایت ایلدکلری اوزره غزوهٔ تبوکده رسول علیه
الصلاة والسلام اهل ایله‌یه مکتوب شریفلریله امان اوله‌رق بر بردهٔ سعادت ارسال بیورمشلر ایدی
اهل ایله‌دن آل عباس اوچیوز دیناره اشترا ایتدیلر (بعض تاریخلرده هلاکو وقعه سنده بغدادده
ضایع اولدیغی کورلمشدر (کعبك ورثه سندن الثانی بنی امیه دولتندنصکره دول سائره تداول
ایدوب نهایت دولت علیه و سلطنت سنیه ادامها الله تعالی ببرکة البردة النبویه الی یوم
الاخره‌ده قرار داده اولدی (اوچنجی روایت امام احمدك زهد اسمیله مسمی کتابنده عروة
ابن الزبیردن تخریج وروایت ایلدیکنه کوره بردداء حضرمیلری وار ایدیکه طولی درت
ذراع وعرضی ایکی ذراع وبرقارش اطراف واکنافدن رسول وسفیرلر کلدکده تلبس بیوررلر ایدی
و خلفانك تداول وتوارث ایلدکلری رداء سعادت بودر دیدیلر مرور ازمانله خیاطتنه خلل
کلمکله بعض خلفا اوزرینه برثوب دیکر تکبیر وب محافظه ایلدیلر حتی خلفاء ماضیه دن
بعضیلر ابن لهیعه روایتی اوزره عید فطر وعید اضحاده تلبس ایدرلر ایمش و بعض خلفا
دخی مواکب جلوس ورکوبلرنده تیمنا وتبرکا دوشلرینه آلورلر ایمش والله اعلم بالصواب انتهی
﴿وما جاء فی کبوات الجیاد وهفوات الامجاد﴾ (قلت) کبوات کبوه نك وهفوات هفوه نك
جمعلریدر کبوه سورچمك وهفوه زله معنالرینه در وجیاد جیمك کسریله ردینك ضدی اولان
جیدك یاخود فرس معناسنه اولان جوادك جمعیدر یعنی اهل عرفان و دانشك و ارباب مجد
وفضیلتك یاکلملری ذکرنده‌برنبذه در (فی الحقیقة انسان محل خطا ونسیان اولمغله خطاسی
واقع اولور حتی سقطاتی صایلان ذوات سعیددر دیو احنف ثنا ایتمشدر وشاعر نابغه * ای الرجل
المهذب * دیمشدر حکما و بلغا * کل صارم ینبو وکل جواد یکبو * دیمشلردر یعنی هر کسیجی
قلیج دونر وهر صوی حیوان سورچر دیمکدر یعنی خطا اشانلرندندر از جمله سعید بن المسیب حضرتلری
فقهاء مشاهیرسبعه دن و بلغادن ایکن مقام تشکرده قرق سنه دنبرو بنی مسجد نبویده اولان
اذان فوت ایتمامشدر یعنی صلواتی معبد شریف مذکورده جماعتله ادایه مواظبت ایدرم دیوب
بونك اوزرینه همان اقامهٔ صلات ایچون مسجده وار دقده جماعتك نمازی قیلوب خروج
ایلدکلرینه راست کلور (وقتاده حضرتلری دخی بن عمرمده برنسنه یی نسیان ایتدم دیدیکنك

اوزرینه پاپوش اباغنده ایکن اونودوب ای غلام اباق قابنی کتوردیوندا ایلدی والحاصل بونك کبی
سقطات دهان رجال واعلام ذوی الافضالدن ظهور ایتمشدر عصر عمزده کیاست وزکاوت ایله معروف
برذاتدن دخی فقیرخانهٔ اسعد باهر التقصیرده بعض یاران ایله هم مجلس ایکن برغریب سقط صدور
ایلدی شویله کیم حاضر بولنانلردن بری برطویل الذیل مضحك برحکایه نقل ایتمشیدی حکایهٔ
مذکوره یی جمله ایله اول ذات استماع ایلدیکندنصکره فی الحال برزمانده بنه اشبو وجهله
برغریب حال اولمش دیو حکایهٔ مذکوره یی تمامیله حکایه ایلدکده جمله یه حیرت کلدی عاید الرجه

﴿الباب العاشر فی التوکل علی الله تعالی والرضا بما قسم الله والقناعة وذم الحرص وما اشبه ذلك وفیه فصول﴾

اشبو اونجی باب حق تعالایه توکل وازلده تقسیمنه رضا وقناعت غنا وحرص وطمعی ذم
ومذکوراته مماثل اولانلر بیاننده فصول عدیده یی مشتمل برمطلب نفیسدر ﴿الفصل الاول
فی التوکل﴾ الله تعالی وتقدس توکل امرنده ﴿وتوکل علی الحی الذی لایموت﴾ نصیله
رسول علیه الصلاة والسلامه خطاب مستطاب بیورمشدر که مآل لطیفی سباق اقتضاسنجه
کفارك شر وزینی استکفا ده واجورزندن استغناده حضرت حی باقی لایموت عز شانه‌یه
توکل قیل که توکله شایان وحقیق انجق اول عظیم الشاندر یوقسه اوله جك وفانی اوله‌جقلره
توکل لایق دکلدر که انلر اولدکلری وقتده متوکللری ضایع اولور دیمکدر (واشبو معنایی بعض
اهل حال * خالقنی استیان ناخلف اولمش دکل * خلقه کوکل بغلیان صکره پشیمان اولور *
بیتیله کوزل نظم ایتمشدر (وآیت اخراده ﴿انما المؤمنون الذین اذا ذکر الله وجلت قلوبهم
واذا تلیت علیهم ایاته زادتهم ایمانا وعلی ربهم یتوکلون﴾ بیورلمشدر که مآل منیفی ایمانده
کامل اولانلر شول کیمسه لردر که الله تعالی ذکر اولندیغی وقتده الله تعالای استعظاما
وجلالندن تهیبا قلوبلری فزع وخوف ایدر والله ذو الجلالك ایات قرآنیه سی قرائت وتلاوت
اولندقده دخی مؤمن به زیاده اولدیغندن یاخود ادله نك تظاهرندن رسوخ یقین واطمینان
نفس حصولیله یاخود ایاتك موجبیله عمل سببیله ایمانلری زیاده اولور ودخی رب وخالقلرینه توکل
یعنی انجق امورلرینی حق تعالایه تفویض واحاله ایدوب انجق رب الارباب حضرتلرندن خوف
وخشیت وانجق باری تعالی وتقدس حضرتلرینه رجوع والتجا ایدوب سائرینه التجا ایتمزلر
دیمکدر (وحق سبحانه وتعالی بنده عبادینی توکله ترغیبده ﴿ومن یتوکل علی الله فهو حسبه﴾
بیورمشدر که مآل شریفی برکیمسه که رزقی خصوصنده وکندویه یتشن نوائب ومصائب دفعنده
حق تعالایه اعتماد ایده اول عظیم الشان اکا کافیدر غیری‌یه محتاج ایتمز دیمکدر (امام مسلم رحمه الله
تعالانك ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن تخریج وروایتی اوزره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
(یدخل الجنة اقوام افئدتهم مثل افئدة الطیر) بیورمشلر که مفهومی جنته شول قوملر داخل
وفوز ونجاته موصول اولورلر که انلرك قلبلری قوشلرك قلبلری کبیدر دیمکدر (شراح کرام
اشبو حدیث شریفی توکلده یوره سندن قارنی بوش چیقوب طلو اوله رق کلن قوشلره تشبید
اولان یعنی توکل ایدن مؤمنین ایله دخی شرح ایتمشلردر فلیرجع الی شروح الجامع الصغیر
(وبراء بن عازب رضی الله عنهك روایتی اوزره رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (اوتوکلتم
علی الله حق توکله لرزقکم کما یرزق الطیر تغدو خماصا وتروح بطانا) بیورمشلردر (قلت) اشبو
حدیث جامع صغیرده حضرت عمر رضی الله تعالی عنهك روایتی اوزره (ولوانکم توکلتم
الی آخره) عبارهٔ سیله مضبوطدر ومناوی محقق شرحنده سز تحقیق حق تعالایه حقیقیجه یعنی

حق تعالادن غيری فاعل يوقدر وخلق ورزق وعطا ومنعدن هر بر موجود حق تعالی طرفندندر قضيه سنی جزم ايلمك ايله توكل ايدوب بعده وجه جميل ايله طلبده اولسه كز سزی كوندز يووه سندن آج كيدوب كيجه يووه سنه طوق دونن قوشلر رزقلنديغی كبی سزی مرزوق ايدر بو صورتده كسب رازق دكلدر بلكه رازق باری تعالی حضرتلريدر ديمكدر و بو حديث شريفده حضرت پيغمبر عليه الصلاة والسلام (مارزق الطير والبشر) قولنده توكلی تعطيل وتبطيل اولميوب بلكه توكلده رزقك سببلرندن بر سبب شرعی يه توسل لابد ايدوكنه اشارت بيورمشلردر زيرا طير طلب وسعی ايله يعنی ارض وشجردن تحری وصيد ايله رزقلنور ولهذا امام احمد حضرتلری اشبو حديثده ترك كسبه دلالت ايدر برشی يوقدر بلكه طلب رزقه دلالت ايدرنسنه واردر و عليه الصلاة والسلام افنديمز حضرتلری اكر عبد ذهاب واياباريده وتصرفلرنده حق تعالايه توكل ايلسه لر وكافهٔ خير يد قدرت الهيه ده اولديغنه جزم و يقين ايلسه لر البته طيركبی غانم وسالم دونرلر لكن قوت وكسبلرينه طيانديلر بو ايسه منافئ توكلدر معناسنی ارائه بيورمشدر ديمشدر كه مفادی عدم توكل مؤمنينه مستدعی ضيق حال اولديغی وتشبث اسباب عين حكمت ايدوكن بياندر فتأمل (مرويدر كه حق سبحانه وتعالی داود عليه السلامه وحی ای داود كيمكه ذات اجلمه دعا ايتدی اجابت ايدرم واشتغاثه ايلدی اعانه ايلرم ونصرت طلب ايلدی نصرت ايدرم وتوكل ايلدی كفايت ايدرم بن ذات اجل واعلی متوكلينه كافی ومستنصرينه ناصر ومستعينينه معين وداعينه مجيبم بيورمشدر (حكايه اولنمشكه خلفاء عباسيه دن هرون رشيدك عصر خلافتلرنده قحط وغلا اولمغله ناس مضايقه يه مبتلا اولمشلر هارون رشيد دخی ناسه كثرت بكا وتضرع ودعا ايله وآلات لهو ولعب وطربك كسريله امر ايتمشلر بو اثناده خلاف امر عالی برقول رقص وتغنی ايدر ايكن امر خليفه يه مخالفتدن ناشی طوتلوب حضور خليفه يه كتوريلور خليفه بر وجه عتاب عبده هر بر ناس شدت مضايقه دن تضرع و بكا ايدرلر ايكن سن طرب ورقص ايدرسن ديو خطاب ايتدكده اول عبد ای امير المؤمنين افنديمك ذخاير طلو بر انباری واردر بن اول انبارك امين ومعتمدی يم افنديمه بنی اول ذخايره حصه دار ايده جكنه اعتماد وتوكلم اولديغندن قحط وغلايی قايرمام وفرح وسرورمدن رقص ايدرم ديو جواب و يردكده خليفهٔ عرفان دستكاه بوندن متنبه اولوب عبدك جنسی اولان مخلوقه اعتماد وتوكلی فرحنه سبب اولنجه حق تعالايه توكل واستنادنه مرتبه لرده موثر وسرور بی نفادی مستبعدر ديو ناسی كندو حاللرينه ترك والله تعالی حضرتلرينه توكل واعتماد ايله امر وتنبيه بيورديلر (حكايه اولنمشكه حاتم الاصم قدس الله تعالی سره كثير العيال والاولاد بر عابد وزاهد ذات اولوب مداره معاشدن حبهٔ واحده يه مالك اولماديغی حالده قدم توكلده تعيش ايدرلر ايمش بر كون اصحابيله اوطوروب صحبت ومكالمه ايدرلر ايكن كلاملری مذاكرهٔ زيارت بيت حرامه رسيده اولدقده قلبنه شوق ومحبت حج شريف مستولی اولور اولاد وعيالنه كلوب پدريكزه اذن ورخصت و يرسكزده بو سنه زيارت بيت الله ايلسه ديو استيذان ايلدكده عيال واولادلری ای پدر شفيقمز سزلر بر حبه يه مالك اولماديغكزدن قطع نظر بزلرك نه درجه ده فقر وفاقه ايله ابتلامز معلومكز در بزی بو يله براغوب توجهله عزم كعبه ايدرسكز ديو راضی اولماديلر لكن صغيره كريمه سی والده سنه وسائر قرنداشلرينه وعظ وتذكير بوندن پدريمزه اذن ورخصت و يرسكز سزه نه ضرر اولور خانه ترك ايدك وارسون صفای بال ايله سعی مطاف ايلسون زيرا اول الله تعالينك قوليدر ورزقنی بيجيدر يوقسه رازق دكلدر ديو انلری منعدن منع ايدر صغيرهٔ مزبوره نك اشبو نصيحتنی پدرينه نقل و بالتصديق رخصت و يررلر انلر دخی بی زاد وزواد اوساعت عزم حج ايدر علی الصباح بونلرك قومشولری واحبابی كلوب نيچون اذن ورخصت و يرديكز پدريكزده زاد وراحله يه قدرت وسزلرك الآن مصارف ضروريه يه كافی

معاشكز يوق ديو تأسف كنان توبيخ ايلدكلرنده قرنداشلری ووالده سی كريمهٔ صغيره يی نيچون سكوت ايتمدك ديو لوم وتوبيخ ايلدكلرنده صبيهٔ مرقومه باشنی تعظيما سمايه قالديروب الهی وسيدی ومولای بن عاجزه قولك بونلره سنك فضلكدن وعدايلدم سن بونلری ضايع وخائب و بن جاريهٔ عاجزه يی دخی يانلرنده محجوبه ايله ديو نياز وتضرع ايدر ايكن مكر خليفهٔ وقت اوكونده صيد وشكاره خروج ايدوب خدم وحشمندن وزيری وخواص اتباعيله ايلروليوب بونلرك بابی اوكندن كذار ايدر ايمش زياده صوصامغله دق باب ايدر حاتم الاصمك حليله سی كيمدر ديو استفسار ايلينجه انلر دخی خليفهٔ وقت صو استر بر برداق صو و يرك ديدكلرنده حليلهٔ حاتم صويی كتورمكه كيدر ايكن يارب بزلر بو كيجه آج اوله رق يتورتت ايلدك امير المؤمنينی فضل وكرمكدن قوممزه كتوردك ديه رك برچناغه صو طولديروب قپونك اردندن اوزادوب صويی الده اعتذار كنان و يرر خليفه دخی الوب وايچوب محظوظ اولور وهذه الدار لامير يعنی بوخانه براولو كيمسه نكميدر ديو سؤال ايتدكده صلحای عباد حق جل وعلادن حاتم الاصم ايله معروف اولان عبدكدر ديو تعريف اولندقده بن اول ذاتی شهرتيله ايشتمشدم ديو تلطيف خلالی وزير مشار اليه خيرخواه افندم داعيكز حاتم حضرتلری دونكی كون اولاد وعيالنه بر نسنه ترك ايتمديكی حالده حج شريفه احرام بندعزيمت ايدوب بو كيجه طعامسز يتورتت ايتدكلرينی بوكون استماع ايتدم ديو استرحام ايلدكده بوخانه يه بز دخی ثقلت و يردك بزم كبی ذواتك بو مقوله يكسانه ثقلت و يرمه سی لايق دكلدر ديو همان جوهر له مرصع كران بها منطقه يعنی قوشاغی خليفه حضرتلری بلندن چيقاروب وسط خانه لرينه آتوب بنی سونلر دخی بو يله جه ايلسون ديو فرمان ايتلريله بولنان وزير وقرناكرلر بنی چيقاروب براغورلر وامر خليفه ايله وزير * السلام عليكم اهل البيت لا تينكم الساعة بثمن هذه المناطق * يعنی ای خانه ده ساكن اولنلر سزلری اللهه اصمرلدق شمدی بو قوشاقلرك بهالر ينی سزه كتوريرم ديوب خاكپای خليفه دن سرايه عودت واثمان مناطق اولمق اوزره اموال كثيره يی خانهٔ حاتم اصمه تسليمه سرعت ايدر وقتا كه صبيهٔ مذكوره بو حال فيض اشتمالی كوردكده بكاء شديد ايله بكاء ايلمكه باشلر والده سی وقرنداشلری نيچون بكا ايدرسين الحمد لله تعالی بو قدر امواله مالك اولدق فرح وسرور وقتيدر بكا وقتی دكلدر ديدكلرنده صغيرهٔ عاقله سبب بكام بودر كه بو كيجه آج ومحتاج ياتمش ايدك خدانك مخلوقندن بری بزه نظرهٔ واحده ايله بزی فقير ايكن بو رتبه غنی ايتدی يا خالق كريم ذو الجلال بر قوللرينه نظر يعنی افاضه ايتديكی وقتده برفرده احتياجمز اولماز ديو تشكر و پدری ايچون يارب پدريمزه مرحمتله نظر ايله وامور ينی احسن تدبير ايله تدبير ايله ديو دعا ايدر امابدرلری حاتم الاصمك حالی دخی بو يله اولديكه وقتا كه براتقه يه مالك اولميه رق حجه عزيمت ايدوب حاجه ملاقات ايلديكی كون امير الحاجی بر وجع شديد اخذ ايدوب مداوات جسمانيه دن عاجز اوله رق دواء روحانی ايچون ميان حجاجده خدانك صالح قوللرندن بر صاحب نفس ذات آررلر ايكن حاتم الاصمه دلالت اولنور آلوب حضور امير الحاجه كتوردكلرنده دعاسيله باذن الله تعالی فی الحال شفاياب اولمغله احوالنه بالاطلاع حاتم حضرتلرينك مؤنه سی تماميله امير طرفندن رؤيت وتنظيم اولنور اول كيجه اولاد وعيالنك حالنی تفكر وانلر عجبا نه مضايقه ده در ديو تأمل ايدركن نوم غلبه ايليوب منامنده كورر كه قبل رجاندن ای حاتم قنغی قولمكه بغله معامله سنی درست وكوزل ايلرسه بن عظيم الشان اوقولمله معامله مى درست وكوزل ايده رم معناسنه ملهم واولاد وعيالنك حال مذكوری دخی مبين اولمغله حق سبحانه وتعالايه شكر وثنا وهزار تضرع ودعا ايليوب اداء نسك حج واولاد وعيالنه عودت وصغيرهٔ عاقله كريمه سنه معانقه وبكا ودعا ايدوب اولاد وعيالنه * صغار قوم كبار قوم آخرين ان الله لا ينظر الى اكبركم ولكن ينظر الى اعرفكم فعليكم بمعرفته والاتكال عليه فانه

فانه من يتوكل على الله فهوحسبه * ديو نصيحت ايدرمألى برقومك كوجكارى قوم آخر عندنده
يوكلر در حق سبحانه وتعالى سزلرك سنا وجاها كبار يكزه نظر ايلمز انجق الله تعالى ذاتنه
عرفانى زياده اولانه نظر ايلر جمله كزه وصيت ايدهرمكه حق تعالانك معرفتنه ملازمت وتوكل واعتماده
عزيمت ايدك قنغى كيمسه كه حق تعالايه توكل ايدر ايسه الله تعالى اكا كافى و وافيدر ديمكدر (حكماء
اسلاميه كلامندن اوله رق نقل اولنمشكه قنغى كيمسه بروجه ايقان بيلسه كه ازلده كنديو يه تقدير
وتقسيم اولنان رزق البته فوت اولميوب واصل اواور تحصيل امر معاشده تعب ومشقته دوچار اولميوب
استراحت ايدر وقنغى انسانكه يقينا بيلسه كه تقدير وقضا اولنان تخلف وخطا ايتميوب البته اصابت
ايدر جزع وفزعدن امين وراحت ايلردخى جزما بيلسه كه الله تعالى جميع قوللرندن ارحم وخيراودر
ومولاسنى ذكر وقصد ايلسه حق تعالى اوقولنك جمله حوايجنه كافى ومجموع امور متفرقه ومنشتةسنى
جامعدر (ابن عباس رضى الله تعالى عنهمادن روايت اولنمشكه بركون رسول الله صلى الله عليه وسلك
حضور سعادتلرنده ايدم وعلى رواية خلف دواتلرنده كيدر ايدم * ياغلام انى اعلمك كلمات احفظ الله
يحفظك احفظ الله تجده تجاهك اذاسألت فاسئل الله واذا استعنت فاستعن بالله واعلم ان الامة
لواجتمعت على ان تنفعك بشى لم تنفعك الابشئ قد كتب لك وان اجتمعت على ان يضروك بشئ
لم يضروك الابشئ قد كتب الله عليك رفعت الاقلام وجفت الصحف * حديث شريفى بكا خطابا
بيورديلر ديمشدركه معناى حديث شريف ومفهوم قول منيف ابن عباس رضى الله عنهما خطاب
بيورديلركه اى اندك سال سكا براز كلمات نصايح آميز تعليم ايده جكم مقتضاسيله عمل ايلمك مقصودمدر
حق تعالايى حفظ ايله يعنى امر ونهيند ه ثابت اولمغله حدودينى حفظ ومحافظه ايله كه دار يندهالله
تعالاده سنى مضراتدن حمايه ومحافظه ايده اكر حق تعالانك حدودينى محافظه ايدر ايسك الله تعالايى
مقابله ومواجهه كده بولورسن يعنى خيرايله مجازات اولورسن ومرام ومطلوبكى سؤال ايدر ايسك
انجق الله تعالادن طلب ايله واعانه طلب ايدر ايسك انجق اندن طلب ايله وبروجه يقين بيلكه جمله ناس
سكا نفع وفائده ايتمكه اتفاق واتحاد ايلسه لر انجق حق تعالى سنك حقكده ازلده نه شيئ كتب وتقدير
وتقسيم ايلديسه انى اعطا ايدرلر ماعدايى اعطا برفردك مقدورى دكلدر وسنك حقكده كذلك
برضرر ايله اضراره اتفاق ايلسه لر انجق ازلده تقدير وكتب اولنانه قادرلردر اولمش واوله جق جمله
مقدر ومكتوبدر تقدير قلملرى يازوب اورته دن قالقمش وبازيلان صحيفه لرك مركبى قورومشدر
بعد ذا برشئ كتب وتحرير اولنماز ديمكدر (حكايه اولنمشكه هرون الرشيده كوفه ده ايكن
بنى اميه دن دمشق الشامده كثير الاموال وعظيم الجاه والحال والتبعه والخدم هر حالده
قدرت ونفوذ تام اصحابندن بر رجل وار در كنديسندن ملكه مضرت خصوصنده قورقولور
ديو غمز ونفاق ايتشلر راوى حكايه مناره نام كاركذار كيمسه ديركه بنى هرون حضورينه چاغردوب
معيتكه يوز قدر ايشه يرار غلام آل وآنلرى كوندهوار وب كلك و بركون اوطورمق شرطيله شمدى
دمشق الشامه كيدوب مرقوم اموى يى كتوردوب والئ شامه خطابا يديمه برقطعه فرمان
اعطا واطاعت ايتمديكى تقديرجه فرمانى والى يه ابراز ايت واطاعت ايدرسه قيد وبند ايله اتيان
وكورديككى واشتديككى وديديككى بيان ايله ديو بنى ارسال واسرا ايلدى بندخى اوساعت يوله روان
وكيجه بى كوندزه قاته رق التى كونده دمشقه واصل وموى اليهك خانه سنه بلا استيذان داخل
اولدمكه سراى خليفه يه شبيه برسراى عالى وخدم وحشم وافراس وخيول ونعم ايله مالى ايدى
خدمه وغلمانى بى باكانه دخوليمدن مبهوت اولوب سن كيمسن ديو سؤال ايلديلر بندخى
امير المؤمنين جانبندن مأمورم ديوب خانه نك وسطنه واصل اولديغمده برطاقم محتشم ذوات
كوردمكه مأمور اولديغم اموى انلرك برى اولديغنى كمان ايتدم صورديغمده اول ذات جامده در

شمدى چيقار ديوب بنى صدر مجلسه اقعاد ايله اعزاز واكرام ومعيتمده اولان آدملرى باشقه محله
كوتوروب هربرلرينه على مراتبهم اكرام ايلملرينى خدام وغلمانلرينه امر وتنبيه ايلديلر ديدهٔ
بصيرتله خانه نك احوالنه نظرده ايكن صاحب خانه حامدن اطراف واكنافنده غلمان وخدام ايله
خروج ايدوب مجلسه كلدكده باكه تعظيم ايله سلام واستفسار عافيت وحال خليفه دن استعلام
مرام ايلدى بندخى امير المؤمنيندن عافيتده در ديو جواب ويرديكمده حمد ودعا ايلدى بعده
طباقلرله حلويات وميوه اورته يه نهاده اولنوب كل يامناره تناول ايله ديو تكليف ايلدكده تعظيمى
مشعر اولان كنيه م ايله خطاب ايتميوب نامم ايله چاغرديغيچون متألم اولوب بيم ديمله بردخى
تكليف ايلدى كنديسى برمقدار تناول ايلدكدنصكره ميوه لر قالديريلوب اطعمهٔ نفيسه
ولذائذ كثيره آماده اولوب ينه بكا اسمله خطابا تكليف ايلديجه طعامه اشتهام يوقدر ديو
اعتذار ايلدم تكليفى تكرار ايتميوب بنفسه تناول ايدركن اطرافمه نظر ايلدمكه غلمان وخدامى
كثير ووفير اولوب وبنم تبعه مدن براحد اومحلده موجود اولماديغندن قلبمه خوف وخشيت
كلدى اكل طعامى اتمام ويدينى غسل ايلدكدنصكره عود وعنبر كلوب بعد التبخير قيام وخضوع
وخشوع وتعديل اركانه رعايت ايله صلاتى بعد الاتمام بكا توجه واستقبال و امير المؤمنين
طرفندن نه خصوصه مأمورسن ديو سؤال ايلدكده بندخى امير المؤمنينك منشورينى دستنه
اعطا ايلدم تعظيم ايله اخذ ايلدوب تقبيل وسرينه وضع ايله خليفه يه دعا وثنا ومنشورى قرائت
ايلدكدنصكره اولاد وخدام وتبعه سنى احضار ايلدى كلمكه باشلدقلرنده اول عالى سراى كثرتلرندن
طولدى غالبا بنم اخذ وحبسمله امر وتنبيه ايده جكدر ظنيله بنى خوف وخشيت استيلا ايدوب
مغموم اولدم خدام واولادى حاضر اولدقلرنده جمله سنه امر وتنبيه ا كيد ايلديكه بنم انجام
حالمدن خبر الماديقجه ايكز بريره كلمك يعنى ادبكزله اوطورك اكربر قيل وقال پيدا ايدرسه كز
اوزريمه شويله بويله اولسون ديو ايمان مغلظه يه ربط ايلدكدنصكره همان اياقلرينى
اوزاد وب قيدى كتورديدى بندخى حدادى يعنى بوقاغى يه موكل اولان آدميى چاغردم وقيد
ايدوب برابر محمل سوار اولوب بلده دن چيقدق ويوله روان اولدق دمشقك طشره سنه كلنجه
اصلا كنديسنه تغير كلميوب انبساطله صحبته باشلبوب شو چفتلك بمدر اندن سنه ده بوقدر
محصول اولور بوتارلا وباغچه ملكم اولوب انلردن شونجه حبوبات واثمار حصوله كلور يوللو
سوزلره مشغول اولدى باكه تعجب كلوب اى آدم غالباسنك عقلكده خفت اولمق كرك سنى بوحالده
يار وياور يكز ومعين وظهير كز اوليه رق تك وتنها سكا منتظر اولان امير المؤمنينه كتوريرم
عاقبت امرك نيه منجر اوله جق آنى فكر وتأمل ايتميوب ده بى نفع وفائده لاقرديلر ايدرسن
سكا صور مديغم نسنه ايله نه سويلنورسن نفسكله اشتغال بوسوزلردن اولى دكليدر ديديكمده
استرجاع يعنى ﴿ انا لله وانا اليه راجعون ﴾ ديدكدنصكره اى مناره سنى ارباب فطانت واصحاب
درايتدن ظن ايتشيدم لكن ظنمده خطا ايدوب وفراستمده اصابت ايده ممشم زيراسنك ذى رشد
وكياست اولديغكى ظنمه سبب امير المؤمنينك بوخصوصه تعيينيدر اهل كياست اولمسك بكا
مأمور اولمازايدك لكن برجاهل عامى ايمش سن وخلفانك خطابنه شايان دكلسن اى مناره بنم
صفاى بال ايله خروجم امير المؤمنينك ناصيه سى يدنده اولان الله اعز واجله توكل واعتماد ووثوقم
وزره در امير المؤمنين طرفندن هرنه ضرر اصابت ايدر ايسه انجق حق سبحانه وتعالانك
قضا واراده سيله درا كرباكه ضرر جهتيله قضا وارادة الله تعلق ايلديسه دفعنه نه چاره البته
واقعدر واكر تعلق ايلديسه امير المؤمنين وروى ارضده اولان مخلوقات جمله سى اتفاق ايلسه لر
اضراره قادر دكللردر بويله اولنجه قبل الوقوع تألم وتأسفك فائده سى نه اولور وفرجه سببك

بريسی دخی بو که خليفه حضرتلری بر عاقل و دانا وعادل و بی همتا خليفه در بو آنه قدر
بغير حق برفردی رنجيده واعدام ومصادره ايله خانه سنی خراب وكاربنی اتمام ايلديكی اصلا
مسموع دكلدر حالا بنم حقمده اولان معامله سی بر مفسد ومنافقك غمز ونفاقيله اولمش بر معتادر
امير المؤمنين انجق اومنافقك كلامنه اعتماد ايله بنی قتل واعدام ايليه جكننه و بنم حال وكيفيتمی
بر وجه تحقيق تفتيش و تفحص و استفسار ايله تحصيل اطلاع ايلمسنده شك وشبهم يوقدر
حقيقت حاله بعد الوقوف بكا اكرام واحسان ايلر نفس الامرده بن بی جرم و بی كناه وطاعت
خليفه ده مقيم بر عاجز كيمسه يم ارتق من بعد عهدم اولسونكه سنكله صحبت ايتم ديو ب
فی الواقع سؤالمه جوابدن غيری برنسنه تكلم ايتيوب تلاوت قرآن كريمه مواظبت ايلدی وقتا كه
چيقديغمك اون اوچنجی صباحنده كوفه يه واصل اولديغمزده امير المؤمنين طرفندن احوالمزی
تجسس واستكشافه تعيين اولنان مأمورلر بنی استقبال ايدوب يعنی قارشومه كلوب نزد خليفه يه
كتورديلر حضورينه رومال ايتديكمده ای مناره خروجكدن بوكونه دك وقوعاتی خبر ويرديو
امر ايتدكلرنده بندخی ماجرايی بر بر بيانه باشلدم آثار غضب رونده نمايان اولدی خبرم
اموينك اطرافنه اولاد وخدامنی احضار قضيه سنه كلدكده يوزی قراردی ووعيد وشرط
ويمين مذكورينی ديديكمده تهليله باشلدی واطاعت امر ايدوب قيده اياغنی اوزاتديغنی ذكر
ايديجك اسفار ايتدی يعنی وجهی نورلنوب استبشار ايتدی و يولده اولان اقوالمزی ياد ايتديكمده
خليفه حضرتلری بورجل نعمتی اوزره محسود اولوب افك وافترايه اوغرامش حيف انی ازعاج
ايتدك و يوردق وكندينی واولاد و عيالنی تشويشده قودق ای مناره همان وار قيدينی چيقار
و تعظيم وتوقير ايله حضوريمزه كتور ديوفرمان بيورديلر اولوجهله واروب كتوردم حضور
امير المؤمنينه داخل اولدقده آداب خلافتی يرينه كتوروب طوردقده جناب هرون اوطوردوب
اعتذار ايدوب اولدخی فصاحت و بلاغتله تكلمه ابتدار ايلدی جناب خليفه لطف بوندن
برمرام ومطلوبك وارايسه مساعده اولنور ديو رخصت تام ويرنجه رجل اموی مقصودم بجالة
اولاد وعيالمه و بلده ودائره مه وصولمدر ديدی امير المؤمنين اوطلب امر سهلدر مطلوب ديكر بكز
وارايسه اظهار ايله ديدكده مومی اليه ای امير المؤمنين جناب خلافتمأب بكزدن حاجتم ولاة
وعمال حقلرنده عدلكزدر اكر انلر عدل ورأفت ايدرلر ايسه خاكپايكزدن سؤال وطلب
تعجيزينه برقالمز ديو بليغانه جواب ويردكده خليفه حضرتلری اكراما الباس خلعت ايدوب
ای مناره بو مسافری الديغك يره اكرام تامله كوتور * قم فی حفظ الله * ديو رخصت انصراف
واخباريكی قطع ايتمه وحوايجك دوشرسه تحرير ايله كلاميله تقديمنة الطاف ويروب و * فلا يتوكل
المتوكلون الا علی الله فانه من يتوكل عليه كفاه ومن دعاه لباه ومن سأله اعطاه ما يتمناه * ديوب
محل ومأواسنه اعزاز واكرامله كوتورمسيله امر وبوندن بويله نه خصوص ونه مصلحتك
وقوع بولورسه جانب خليفه يه اعلام وافاده سيله تلطيف ايدرك بلده سنه ايصال ايلديلر
(كعب الحبر حضرتلری اشبو كلمات توراتده يازلمشدر ديو روايت ايتمشدر كه بو نلردر * يا ابن آدم
لا تخافن من ذی سلطان مادام سلطانی باقيا وسلطانی لا ينفد ابدا * يعنی ای آدم اوغلو اصلا اسن
نوع بشرده ذی قدرت وسلطنت اولاندن ضرر قصد ايدرسه ايدر ديو قورقمه مادامكه بنم
قدرت ازليم باقيه در و بنم قدرتمه الی الابد نفاد يعنی توكنمك يوقدر * يا ابن آدم لا تأنس لغيری
وانا لك فان طلبتنی وجدتنی وان آنست لغيری فتك وفاتك الخير كله * ای بنی آدم بنم غيری بر احدله
انسيت ايتمه يعنی بنم ذكر وفكريمه مستغرق اول وماسوايی اونوت بن سكا هر مورده كافی يم
اكر بنی حق طلب ايله طلب ايدر ايسك بنی بولورسن يعنی رضای حقه مطابق اعماله سعی ايدر ايسك

الطاف الهيه مه مظهر اولورسن واكر بندن غيری ايله موانسه ايدر ايسك سنی كسر ايدر وسنی
كافهٔ خير فوت ايدر يعنی جميع خيرات منقطع اولور * يا ابن آدم خلقتك لعبادتی فلا تلعب
وقسمت رزقك فلا تتعب وفی اكثر منه فلا تطمع وفی اقل منه فلا تجزع فان انت رضيت
بما قسمته لك ارحت قلبك وبدنك وكنت عندی محمودا وان لم ترض بما قسمته لك وعزتی وجلالی
لاسلطن عليك الدنيا تركض فيها ركض الوحش فی البر ولا ينالك منها الا ما قسمته لك وكنت عندی
مذموما * ای آدم اوغلو سنی انجق عبادتم ايچون خلق ايلدم لعب ولهو اولان امور دنيويه
دنيه ايله اشتغال ايلمه وازلده رزقكی تقسيم و تقدير ايلدم طلب رزق ومعاشده تعب ومشقته
دوچار اولمه قسمت ازليه كدن زياده ايچون طمع خامده واقع اولمه واكرچه رزق مقدرك اندك
وقليل اولورسه جزع وفزع ايلمه واكر بن جناب رزاقك تقسيمنه شكر ورضاده اولور ايسك قلب
ووجودكه راحت ويروب راحتده اولورده بنم عندمعنويمده محمود اولورسن اكر سكا تقسيم وتقدير
ايلديكم ارزاقه راضی اولمز ايسك عزوجلالمه قسم ويمين ايدرمكه دنيايی سكا تسليط ايدرمده
روی ارضده وحشی حيوانات كبی ركض و حركت ايدرسن بنه تقدير وتقسيم ايلديكم رزق
هر نه ايسه اكا نائل اولوب اندن زياده يه بر شی كچمزوعندمده دخی مذموم اولورسن * يا ابن آدم
خلقت السموات السبع والارضين السبع ولم اعی بخلقهن ايعيينی رغيف اسوقه لك من غير تعب *
ای آدم اوغلو يدی قات سموات وارضی كتم عدمدن صحرای وجوده كتوردم انلری خلقده
بكا عی وعجز عارض اولمادی هيچ سزه برنان ورغيفی يعنی چوركی سوق واعطا ايتمك بكا
عجز می ويرر * يا ابن آدم انا لك محب فبحقی عليك كن لی محبا * ای بنی آدم سكا محبم يعنی
محسنم اوزركده اولان حقوقم سببيله سنده بكا محبت ايله * يا ابن آدم لا تطالبنی برزق غد كما لا اطالبك
بعمل غد فانی لم انس من عصانی فكيف من اطاعنی وانا علی كل شیء قدير وبكل شیء محيط *
ای بنی آدم بوكون نه ويردم ايسه انی اكل وتناول ايله و يارينك رزقنی طلب ايلمه نتكيم بن سنی عمل
آتی ايله مطالبه ومؤاخذه ايتمديكم كبی تحقيق بن عظيم الشان بكا عصيان ايدهنی اونوتمام
فكيفكه اطاعت ايدهنی اونودم يعنی احسان ايدرم هر بر شيئك اوزرينه قدرتم واردر وعلمم
كافهٔ اشيايی محيطدر (وشاعر توكل علی الله خصوص فيض منصوصنده * فما تم الا الله
فی كل حالة * فلا تتكل يوما علی غير لطفه * فكم حالة تأتی فيكرهها الفتی * وخيرته فيها علی رغم
انفه * ديمشدر يعنی هر حالتده كامل انجق خدادر همان حقك لطفندن غيری يه اعتماد واتكال
ايتمه چوق حالت وواقعه واردركه آنی يكيت قبيح وكريه كورر حالبوكه اول حالتده اكا نقصان
عقل وهوشی بيلوب بورنی سور چسون ديو انك فضلی واجری ونعمتی واردر يعنی اول
امرده انسانك كريه كورديكی شيئك ايچنده بر خير عظيم ظهور ايدر بو معنی استعيذ بالله
﴿ عسی ان تكرهوا شيئا فهو خير لكم ﴾ نصندن اخذ اولنمشدر (وصاحب مستطرف دخی
* توكل علی الرحمن فی الامر كله * فما خاب يوما من عليه توكلا * وكن واثقا بالله واصبر لحكمه * تنال
الذی ترجوه منه تفضلا * قطعه سنی نظم ايتمشدر .ألی امور يكك كلبسنده رحمن اولان الله
ذوالجلاله توكل ايله متصف اولان بركون يعنی اصلا خائب وخاسر اولمادی واولمز وحق تعالی يه
اعتماد وحكم وقضاسنه صبری اعتياد قيل كه فضل وكرمندن نه رجا وسؤال ايدر ايسك نائل
اولورسن ديمكدر

﴿ الفصل الثانی فی القناعة والرضا بما قسم الله تعالی ﴾

اشبو
ايكنجی فصل قناعت وحق تعالینك قسمت وتقديرينه رضا بياننده در (صاحب مستطرف
﴿ من عمل صالحا من ذكر او انثی وهو مؤمن فلنحيينه حيوة طيبة ولنجزينهم باحسن ما كانوا
يعملون ﴾ نظم جليلنده اولان (حيوة طيبة) دن مراد قناعتدر ديو تفسيرده كلمشدر ديمشدر

ومفهوم شريفى تفسير بيضاوى و كشاف و ترجمهٔ تبيانده يازلديغى اوزره اركك و ديشيدن يعنى هرنوع انساندن بركيمسه وذاتكه مؤمن اولديغى يعنى الله تعالايه وختم نبوته ونبينك قبل حقدن كتورديكى جمله احكامه ايمان وتصديق ايدوب بووجهله ايناديغى حالده عمل صالحه يعنى كوزل ايشلر ايشليه بزانلرى دنياده حيات طيبه ايله احيا ايده رز يعنى عيش طيب ايله تعيش ايدر وكوزل كچنورواشبو عيش طيب اول مؤمن توانكر وزنكين ايسه ظاهردر يوق معسر وتهى دست ايسه بنه انك يا ننده عيشنى وكچنمه سنى كوزل ايده جك نسنه وارد ركه اول نسنه قناعت وقسمت الهيه يه رضا وآخرتده اجر عظيمى توقعيدر اما مؤمن اوليان بونك خلافنه ملابسدر زيرا معسر ومفلس ايسه حالى ظاهردر يوق مالدار ايسه قسوت قلبى اقتضاسنجه انك حرصى ومالنك زوالى وفواتى خوفى عيشندن تهنى يعنى هضمه وصفاى خاطره آنى براقمز ودخى اومؤمنلرك ايشلدكلرى عمل صالحه اندن احسنله جزا لنديررز مآلنده دركه حيات طيبه نظمى قناعتله دخى بووجهه محرر مفسردر ومعلوم اوله كه اشبو آيت كريمه ده اولان ﴿وهو مؤمن﴾ عمل صالح ايدن من دن حالدر وتقديرى مؤمن اولديغى حالده يعنى ايمان مذكور ايله اتصافيله عمل صالح ايده ديمكدر و بوقيد حال خبر اعماله ترتب ايده جك جزا واجره لازمدر ولزوم مذكورى بيضاوى * اذلا اعتداد باعمال الكفرة فى استحقاق الثواب وانما المتوقع عليها تخفيف العقاب * ديو استدلال و بيان ايدركه مآلى كفره نك اعمال صالحه لرى استحقاق اجر وثوابده برشئ عدا ولنماز يعنى لاشيدر عمل صالح ايله كفار ذكر اولنان اجر جزيله مستحقلر اولميوب فقط اقتضاى رحمت شامله الهيه اوزره غير مؤمنك عمل صالحى مثلا لله خيرات وحسنات ايتمسى وناسه حسبى منفعتى اوزرينه متوقع و مأمول اولان خفت عذابدر ديمكدر فليحفظ * الشئ بالشئ يذكر * يقول الفقير اسعد سورهٔ شريفهٔ بقره ده واقع ﴿ والذين آمنوا وعملوا الصالحات اولئك اصحاب الجنة هم فيها خالدون ﴾ آيت مكرمه سندن درايةً وروايةً خلاصهٔ خالصهٔ تفاسير اولان تفسير بيضاويده * وعطف العمل على الايمان يدل على خروجه من مسماه * ديو مصرح اولوب يعنى وعملوا جمله سى حروف عاطفه دن اولان واو ايله آمنوا يه عطف اولنديغى عملك ايمان مسماسندن خروجنه يعنى ايماندن جزء اولماديغنه دلالت ايدر ديوب وآيات قرآنيه ميانده فحول و اعلامك بيانى اوزره بربرينى مفسر ومؤيد اولوب آيت سابقه اولان وهو مؤمن قيدى موجبنجه بالكز عمل خير ايمانسز ايشه يراميه جغنى بو عطف خصوصى دخى تأييد ايتمش ايكن اشبو ﴿ والذين آمنوا ﴾ آيتنك سياقنده اولان ﴿ ان الذين آمنوا و الذين هادوا و النصارى و الصابئين من آمن بالله واليوم الاخر وعمل صالحا فلهم اجرهم عند ربهم ولاخوف عليهم ولاهم يحزنون ﴾ آيتيله سورهٔ مائده ده اولان ﴿ ان الذين آمنوا والذين هادوا والصابئون والنصارى من آمن بالله و اليوم الاخر و عمل صالحا فلاخوف عليهم و لاهم يحزنون ﴾ نظم جليللرنده اولان (من) مبتداء (فلهم اجرهم) جمله سى خبرى واشبو مبتدا ايله خبرى جمله سى بالاى آيتده اولان (ان) نك خبرى ياخود (ان) نك اسمندن بدل اولور (فلهم اجرهم) خبرى (و آيت ثانيه ده اولان (والصابئون) مبتداء مرفوع و خبرى محذوف اوله رق جملهٔ اعتراضيه كبى اولوب تقديرى صابئيلرك حكمى دخى بروجه آتى يهود ونصارى حكمى كبيدر ديمكدر بوصورتده مآل وتقديرلرى ظاهرا دين محمدى عليه الصلاة والسلام ايله تدين ايدنلر و يهوديت دينده اولان موسويلر ودخى نصرانى دينده اولان عيسويلر ونصارى ايله مجوس دينى بيننده يعنى ايكيسنى جمع ايدن صابئيلر ايمدى شو ذكر اولنان طوائفدن بدل انلركه قلب ولسانله حق جل وعلايه ويوم آخرته ايمان كتورديلر يعنى الله تعالايه وختم نبوته وكتورديكى قرآن مبينه ايناديلر وبونكله برابر

حشرى وقيامتى انكار ايتميوب عمل صالح ايشلديلر انلر ايچون رب عزت نزد معنويسنده ايمان وعمل صالحلرى اوزره وعد اولنان اجرلرى واردر وانلر اوزره خوف يوقدر وانلر محزون اولمازلر يعنى ختم نبوته واحكام الهيه يه ذكر اولنديغى كيفيت اوزره عدم ايماندن يعنى ايناممقلرندن ناشى كفارك عقابدن خوف ايلدكلرى وايمانى اولوبده عمل صالحده بولنمدقلرى وقتى ضايع وعمرى تلف ايله تفويت ثواب ايدنلرك حزنى حيننده انلر بوخوف وحزندن برى اولورلر واشبو سلامت واجره نائل اولانلره دين موسى و دين عيسى وسائر شرايع سابقه ده اولوب قبل بعث ختم الانبياء دينلرينى تغيير وتحريف ايتميوب و تورات و انجيلك وسائر كتب سماويه نك بيان ايلديكى بعثت ختم نبويتى ومبدأ ومعادى انكار ايتميه رك وفات ايدنلر دخى داخلدر (پس اشبو تقريردن ادلهٔ نقليه وعقليه يه عارف ذوات عندلرنده عمل ايمانده داخل اولميوب بالكز عمل خير نتيجه پذير اجر وثواب ودافع عذاب وعقاب اولماديغى ظاهر ايكن دار الخلافة العليه حماها الله تعالى مع حاميها من الكيد والبليه نك غيرى يرده باصلمش بر رحله يعنى سياحت نامهٔ عربى ترجمه سنك قرقنجى ورقه سنده (بوندن قرق سكز سنه مقدم مصرده منو نام بر فرانسه لى عرض اسلام ايدوب نامنه عبدالله دينلدكدنصكره رشيديه لى بر قز تزوج ايدر بعده مقدما منسوب اولديغى طائفه مصردن فرانسه يه عودتلرنده قز ايله برابر بلده سنه دونر وبرينه وار ديغى كبى ارتداد ايدر واو خاتون تنصر ايتميوب مسلمه اولديغى حالده بر چوجوغى طوغر باباسى آيين نصارى اوزره كنيسه ده وافتيز ديدكلرى يعنى بينلرنده معهود صوايله يقامسنى قصد ايتمش ايسه ده خاتون ابا وامتناع ايدر وباباسى مرسوم اديانك جمله سى بردر راه حقده انجق اعمال طيبه شرطدر ديه رك اكرچه ابرام ايدر لكن خاتون راضيه اولماز تكرار قرآن عظيم بونى ناطقدرسن مسلمانسن الهيك كتابنى تصديق ايتمزميسن ديوب بعده افرنجدن عربى لغتنى اوكرنمش وقرآن ذيشانى اوقومش اولان بارون نام اوقومش رجلى احضار ايدوب مرسوم منو خاتونه بزم محاوره مزى يعنى مرورايدن مادهٔ ادياني شوندن استفسار ايت ديديكنده مزبوره مادهٔ دياتى اول اوقومشه سؤال ايلدكده استعيذ بالله ﴿ ان الذين آمنوا و الذين هادوا و النصارى و الصابئين من آمن بالله واليوم الاخر وعمل صالحا ولاخوف عليهم ولاهم يحزنون ﴾ قول شريفنى خاتون حجت ايتديكنه بناء چوجوغنى آيين نصارايه ادخال ايلمكه رضا داده اولوب اذن ويرمش على رواية خاتون مرقومه دخى او آيينه كيروب اوحال اوزره هالكه اولديغى منقولدر ديو يازلمش كوريلان حكايه ده اولان احتجاجك بطلانى يعنى آيت كريمهٔ مذكوره زعملرينه دليل اولماديغى و دعوالرينك باطله اولديغى كونش كبى ظاهر اولور اكراو بابايله بو پاپاده يعنى منوده و بارونده لسان حكمت بيان عربى يه دائر ادنى مرتبه بينش ودانش اولسه ايدى آيت شريفهٔ مذكوره يى زعملرينه حجت كتوردك ديمزلر ايدى و بطلان مذكور اكرچه عند الخواص ظاهر ايسه ده عقول جاهله وضعيفه يه مبتلا ومحبس حس مجردده مقيد سلاسل شك وامترا اولنلر يانلرنده غير مستبان اولوب هرچند نقل خطا خطادكلدر دنورسه ده چونكه اذهان ومعلومات متفاوته اولمغله نصرة للدين باباسى واو اوقومشك دعواى باطله لرينى بالاستدلال تزييف دخى تعقيب اولنوب برابر باصلق كرك ايدى مقام تزييفده هالكه دن باشقه تعبير قيلمرندن دوشمامش او دخى بك قبصه در زيرا لغتده موت معناسنه اولان هلاك ﴿ كل شئ هالك ﴾ نصنده ظاهر اولديغى اوزره مطلقا اعالى وادانيدن مركب اولان كافهٔ مخلوقات ومكنوناته اطلاق اولنوب وبعض حديث شريفلرده دخى ذوات عظمانك فوتندن تعبيرده (هلك) وارد اولوب جاى تحقيرده تعبيرى بيانجيجه صكره دن بزم سبك تركيزده استعمال اولنور بر تعبير خاص جديد اولديغى

تدار باب معارفده معلوم برقصه‌در اشته المنة لله تعالى وتقدس همت پادشاه اسلام ايده الله
سبحانه الى يوم القيامه بو ترجمه‌نك بالعون الالهى منتشر اولمسى درگاه حقدن مستدعا اولمغله
ذكر اولنان حكايهٔ مذكوره تزيينى دخى اذهان اخوان دينده تقرر ايتسون نيت صحيحه سيله
بورايه الحاق اولندى * والسلام على من اتبع الهدى والتزم سنة المصطفى عليه وعلى آله واصحابه
الصلاة والسلام (و بو قناعت بابنده ذكر اولنه جق احاديثدن برى (القناعة مال لاينفد)
حديث شريفيدر كه مأل شريفى رزق مقدره قناعت دوكنمز برمالدر ديمكدر كه (قلت)
شراح حديث زيرا قناعت ورضا قوت ايمان ومزيد اتقان ايله قلبده حاصل اولان غنادن نشئت
و اول كيسه كه بو حال ايله بالاتصاف قناعت ايده بركت ايله امداد اولنور ديو سينى اشارت
ايتمشلردر (و پيغمبريمز عليه الصلاة والسلامدن غنا نه در يارسول الله ديو استفسار اولندقده
(الاياس عماقى ايدى الناس واياكم والطمع فانه الفقر الحاضر) بيورمشلر (ومفهوم منيفى
غنا ابادى ناسده اولان اموالدن اميدى قطع ايتمكدر يعنى خلقك احسانلرين اوممق واسته مامكدر
وسزل طمعدن حذر واجتناب ايليك زيرا طمع فقر حاضردر يعنى طمع ايتديكك الكده دكل
ايكن دردنده اولمق نه‌يى مفيد در ديمكدر (عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه باب قناعتده
جانب اوسع و اوفره ملابس ايدى يعنى زياده قانع ايدى حتى اشتها ايلديكى نسنه يى برسنه
صاللبوب مدافعه ايدر ايدى (قناعته ترغيبده كندى نام حكيم عرب * العبد حر ماقنع والحر
عبد ماطمع * ديمشدر يعنى قول مادامكه قانعدر حر يعنى عزيزدر وحر طمع ايتدكجه عبد يعنى
ذليلدر (بشر بن حارث رحمه الله تعالى نقل ايتمشكه برجوان طبع حديث السن طلب رزق
ايچون سفر و سير ايدركن كندويه يورغونلق عارض اولوب لاجل الاستراحه برخراب محله
واروب انده استراحت كان جلسه ايدوب اطرافنه نكاه ايلدكده اول خرابه زارك ديوارنده نقش
اولنمش * انى رأيتك قاعدا مستلقيا * فعلمت انك لهموم قرين * هون عليك وكن بربك
واثقا * فاخوا لتوكل شانه التهوين * طرح الاذى عن نفسه فى رزقه * لما تيقن انه
مضمون * ابياتنى كوروب صاحب بصيرت وعرفان اولمغله فى الحال خانه سنه دونوب و * اللهم
ادبنا انت * ديوب عبادت رزاقه مشغول اولور (معناى ابيات تحقيق بن سنى متفكر
اولديغك حالده اوطور يجى كوردم و بو سببله سنك همومه قرين اولديغكى بيلدم اى مغموم
مستريح اول نفسكه زحمت ويرمه و ربكه متوكل اول توكله ملازم ومداوم اولان كيسه نك
شانى تهوين يعنى سهولت و استراحتدر و اول متوكل رزقى مضمون و مقسوم اولديغنه تيقن
ايتديكندن طلبنده نفسى اذادن طرح ايتمشدر يعنى آزادهٔ اذادر ديمكدر (جاحظ ديمشدركه
حق سبحانه وتعالى طباع ناسى مختلفه اوله‌رق خلق وايجاد ايلديكه نظام عالم ومصالح انامده
انتظام اوله اكر اشبو مخالفت طبايع اولماسه هر بر ناس ملك وسياست ومنافع تجارت وفلاحت
كندويه منحصر اولمغى استر و بو يله اولدقده نظام عالمه اختلال طريان ايدوب امر معاشه
اضمحلال و بقاى نوع انسانه اختلال كلوردى بنابرين هر برشخصه كندى كارى مزين
اولوب انكله مفخرت وديكرك كار وعملنى قدح ومذمت ايلر مثلا بزاز اولان هم صنعتك عملنى تقبيحده
و قصور ايلديكنى بيانده بهى حجامجى ديو تعريض ايلر كذلك حجامجى قالقه سنك ايشنى
بكنمديكنده بهى بزاز ديو تكدير ايلر پس مدبر عالم جل شانه ميان ناسده اولان اشبو اختلافى
بربرينه ارتباطه و ايتلافه سبب قلمشدر * فسبحان القادر الحكيم * فى الحقيقه اهل باديه
جيفه اولان حيوانات ككلرندن قازقلرى اولوب كهنه بزدن يابانده اتخاذ ايلديكى يتك ايچنده
كلبيله برابر يتوتت وكسا والبسه سى شعردوه بوككندن وعلاج ودواسى دوه فضلاتندن

وطيب ورايحه سى قطران وجيلان ترسندن ونسارينك حلى وتزيينى بونجقلردن وشكارى كلر
وكوسنبك ايكن وساكن اولديغى صحراده بايقوش صداسيله ذئب صداسندن غيرى اصلا صدا
مسموعلرى دكل ايكن بنه اشبو حالنه فخر ايدوب حضرينك احوال ترفه اشتمالى عندنده لاشى
مشابه سنده قالور (داود طائى قدس سره حضرتلرينه برمضايقهٔ عظيمه اصابت ايدر حماد ابن
الامام ابى حنيفه مشار اليهه اطيب مالى يعنى پدرندن موروث مالدن درت يوز درهم هديه اوله‌رق
كتوروب بو دراهم بررجالك مالندندر كه اكا ورع وطيب كسبنده برفردى تقديم ايده‌م و باكادخى ارشدر
ديو قبولنى رجا ايتدكده داود طائى بر كيسه دن بو آنه دك هديه قبول ايتمش اوليدم ميته تعظيم
وحياتده قلانه تكريم ايچون بو دراهم طيبه‌يى قبول ايدر ايدم آكن قناعتده تعيشه محبت ايده رم
ديو اعتذار ايلدى (عيسى عليه الصلوة والسلام حوارى وامته خطابا اوطه ريكزى خانه
ومساجدى مسكن اتخاذيله صحرازده خدايى نابت بقله لرى اكل ايدك ومنافع صحراده اقان
صاف صولردن ايچك ودنيادن سلامتله چيقك بيورمشلردر يعنى زهد و ورع و قناعتله امر
ايلمشلردر (قلت) ائمهٔ محودن مبرد زهدده وغناى قلبده * ان ضن زيد عماقى بطن راحته * فالارض
واسعة والرزق مبسوط * ان الذى قدر الارزاق حكمته * لم ينسنى قاعدا والرحل محطوط *
نظمنى انشاد ايتمشدر يعنى زيد و عمرو يعنى خلق آوجنك ايچنده اولان شيئه ضنت ايدر يعنى
سكاويرمزسه غم چكمه زيرا زمين بى پايان ورزق الله رويندە مبسوطدر كما قال السعدى الشيرازى
فى بستانه * اديم زمين سفرهٔ عام اوست * درين خوان يغماچه دشمن چه دوست * تحقيق
حكمت بالغه سى لايقنده تقدير ارزاق يا خود حكمتيله ارزاقى تقدير ايدن حق تعالى بنى قاعد
ويوكم يرده مطروح اولديغم حالده رزقنى وير ديمكدر (قلت) اشبو بيتين بعض نسخهٔ
مستطرفده ناظمى بالاضمار لبعضهم ديو محرر و بعضنده انشد المبرد ديو مسطور در افعالدن
اوله‌رق انشد لفظى شعرى قرائت ايتدى معناسنه اولديغندن بعض شعرانك نظمى اولوب
مبرد همان اوقودى ديمك اولور و بو صورتده نسخه‌لرك مألى برلشور يوق چونكه شعرى اوقودى
ديمكله او شعر اوقو يانك اولمامق اقتضا ايتمديكندن ذكر اولنان بيتين مبردك نظمى
اولمق دخى محتملدر ايمدى بو اطنابدن مقصود فقير بعض مترجم مستطرفده يازيلان نظم فلان
وانشد فلان وقال فلان تعبيرلرين فرق همان انشاد ايتدى ديو ايلديكى ترجمه سى يرنده اولمامغله
انى اخطار وانشاد معناسنى بيان ايچون اشبو اختلاف نسخ مناسبتيله‌در ترجمه نابجاى مذكور
بوراده درخاطر اوله‌رق تكثير سواد اولندى (سعد بن ابى وقاص رضى الله تعالى عنه حضرتلرى
اوغلنه وصيتده * يا بنى اذا طلبت الغنى فاطلبه فى القناعة فانه مال لاينفد واياك والطمع
فانه فقر حاضر وعليك باليأس فانك لم تيأس من شئ الا اغناك الله تعالى عنه * ديمشدر كه
بالاى فصلده اولان حديثلردن مقتبسدر مفهومى خلقدن يأس اوزره اول يعنى سن كنديكى
مأيوس حكمنه قويوب مخلوقدن استمه همان حقه عول ايله سن برنسنه دن بر وجه محرر
مأيوس اولمزسن الاجناب حق سنى اندن اغنا ايدر يعنى وير ديمكدر (عبد الواحد بن زيد
بن ظن ايده رمكه اعمال طيبه دن صبرك اوزرينه رضادن غيرى بر عمل ودرجه يوقدن رضاى
حقدن بو وجه برشى يوقدر زيرا رضا رأس محبتدر ديديكنه مقارن عبد وقول ربندن نه زمان
راضى اولور يعنى مرتبهٔ رضاى مذكور نه‌در ديو سؤال اولندقده عبده نعمت نه كونه مسرت
ويرر ايسه مصيبت دخى او يله جه سرور ويرر ايسه ربندن اول زمان مرتبهٔ رضاده اولمش اولور
ديو جواب ويرديلر (عبد الله بن مرزوق كبار اهل اللهدندر اوائل حالنده ثروت ودولت
صاحبى دنيايه عن صميم البال مائل برذات اولوب سرف وهوا ايله مبتلا ايمش بركون زياده

سرخوش اولوب یاتوروصلات کندی بی فوت ایدر توفیق الهی یه اقتضای خلوصی اوزره مظهر
اولمغله حالت مسنیده یاتورایکن جاریه سی ماشه ایله آتش کتوروب اباغنه وضع ایدر اباغی یانمغله
کوزینی آجوب بوندردیدکده جاریه ناردنیایه تحمل ایده مدك نار آخرته نه وجهله صبرایده جکسن
دینجه جاریه نك کلامی تأثیر ایدوب فی الحال تائبا ومستغفرا قیام وصلاتی قضا وجمیع مالملکنی
رضای باری ایچون فدا وبنانات بیعیله اکتساب بلغهٔ یسیره ایدوب انکله اغتدا ایله طبقات عالیه یه
واصل اولدی (برکون فضیل وسفیان بن عینیه حضراتی مجلسنه داخل اولوب کال زهددن باشنك
تحتنده یصدق برینه کریج پارچه سی قیوب وجنبی یره وضع ایلمش کوردکلرنده ای عبد الله برکیسه
الله ایچون نه ترك ونه فدا ایلر ایسه الله ذوالجلال اول کیمسه یه ترك وفدا ایلدیکندن خیرلو اولان ایله
مکافات وجزا ایلروحق یولنه بخش وفدا ایلدیکك ایچون حق تعالی سکا نه عوض وجزا ایلدی
دیدکلرنده عبدالله بن مرزوق قدس سرهم شو ملابس اولدیغم حاله رضایی عوض وجزا
یوردیلر بوندن اعظم عندمده بخش وعطا اولماز دیو جواب ویردیلر حضرت نوری * ما وضع
احدیده فی قصعة غیره الاذل له * یعنی هر کیمسه که آخرك چناغنه یعنی طعامی قابنه النی قودی البته
صاحب طعامه خوار اولور یعنی ظهوراته راضی اولیوب طمعا تکلف جرزوائده قالقارسه محقر اولور
بو صورتده قناعت برطرف ساز مراحم دار یندر دیمکدر (بعض مترجم عبارهٔ مذکورهٔ نوری یی
برکیمسه آخرك طعامنه اذن ورخصتی اولمقسزین وضع یدایلرسه اوکیمسه ذلیل اولور کشی دائما
استغنا وآخرك اموالندن صورت غناده اولمقدر دیو ترجمه ایلمشدر فلیطالع (وذکر اولنان فضیل
حضرتلری دخی * من رضی بما قسم الله بارك الله له فیه * یعنی شول کیمسه که قسمت باری تعالی یه
راضی اوله انك رزقی مبارك اولور یعنی برکت بولور دیمشدر (عیسی علی نبینا وعلیه الصلاة والسلام
(الشمس فی الشتاء جلائی ونور القمر سراجی وبقل البریة فاکهتی وشعر الغنم لباسی ابیت حیث
یدرکنی اللیل لیس لی ولد یموت ولا بیت یخرب انا الذی کببت الدنیا علی وجهها * بیورمشلردر که معنیءوم
ومألی هنکام شتاده کونش جلام یعنی آتشدانم ونور قمر قندیلم وصحراده خدا بی نابت بقله لرمیوه‌م وقیون
یاغیسی ابا سمدرنه محلده اخشام بکا یتشورآنده یتوت ایدرم ولدم ویتم یوقکه اولور وخراب
اولور دیو تفکر ایدم بن دنیایی یوزی اوزرینه یاقیشم دیمکدر و بوندن مراد الله تعالی اعلم اونی
مکرم علیه السلامك تجرد ظاهری دخی مختارلری اولوب مطلقا تجرده وعلی الخصوص وارستهٔ
قید اولاد وعیال ومال بولنان آزادکانه ره تجرد ظاهری یی وقناعتی ترغیبدر (وینه مسیح علیه السلام
(انظروا الی الطیر تغدو وتروح لیس معها شیء من ارزاقها لا تحرث ولا تحصد والله یرزقها فان زعمتم
انکم اکبر بطونا من الطیر فهذه او حوش من البقر والحمر لا تحرث ولا تحصد والله یرزقها * بیورمشدر که
باب عاشر سابقك اواتلنده زیب سطور اولوب مظهر تشریف ﴿ وما ینطق عن الهوی ان هو
الا وحی یوحی ﴾ یعنی خاتم الانبیا محمد المصطفی علیه وعلی سائر الانبیاء والمرسلین افضل الصلوات
والتحایا افندیمزك حدیث شریفلری مفادنده ومألی سز قوشلره عین عبرتله نظر ایدك که اکوب
بیچمزلر ایکن اخشام وصباح ییجك بولورلر یعنی حق سبحانه وتعالی مرزوق ایدر اکر بطونمز
بطون طیوردن اکبر اولمغله انی طولدرمق ایچون البته کندیمزك کسبنه وسعینه محتاجز زعم
ایدرسه کز اشته اوکوز واشکارك شکملری سزك شکمکزدن اکبر وانلر دخی اکوب بیچمزلر ایکن جناب
رزاق انلری دخی مرزوق ایدوب تابکلوکند ولرهٔ کسب زحمتنی چکمیدرك برلر یاتورلر دیو قناعتی
ترغیب وکسبده سعی کافیدر وموجبدر اعتقادندن ترهیب بیورمشدر (بیت) ان القناعة من یحلل
بساحتها * لم یلق فی ظلها هما یورقه * یعنی اشبو بیت قناعت ستایشنده دیمشدر ومألی
دخی قناعت برشجرهٔ لطیفهٔ پربرك سایه داردر که ساحه سنه حلول ایدنلرانك ظلنده اصلا بره م وغم

حرارتنه ملاقی اولمازلر که انی بیراقلری ایله اورتر وحفظ ایدر دیمکدر که رنکین تشبیهدر (روایت
اولنمشدر که عروة بن اذینه امویه دن هشام بن عبدالملکه کلوب انفاق دائره سی بجزندن شکایت
ایلدکده هشام تعریضا ای عروة * لقد علمت وما الاسراف من خلقی * ان الذی هو رزقی سوف
یأتینی * اسعی الیه فیعنینی بطلبه * ولو قعدت اتانی لیس یعنینی * قطعه سنی مقام توکلده نظم ایدن
سن دکلمیسن شمدی طلب رزق ایچون شد رحل ایدوب شامه نیچون کلدك دیدکده عروه ای امیر المؤمنین
بکا کوزل وعظ ایتدك دیوب وفی الحال دوه سنه بنوب سرعتله حجازده قرار ایلدی (مأل
قطعه) تلف وسرف خلق وطبیعتمدن دکلدر یقینا بیلدمکه تحقیق شول شیکه بنم رزقمدر
البته بکا واصل اولور وبنم صرف ایتدیکم اول رزق مقسومدر تحصیل رزقه سعی ایده رم طلبی
بنی یوروب فتور وضعف ایراث ایدر اما متوکل طوردیغمده بی تعب ومشقت رزق مقدرم همان بکا
واصل اولور دیمکدر وقتا که بلا اخذ صله عروه نك عودت ایتدیکی کیجه هشام جامه خوابنده
آرام اوزوه ایکن عروه یی مأیوس کوندردیکی خاطرینه کلوب بو یله حکمتدان بر رجل قریشی یی
حیفکه خائب کوندردم دیو کندویه عار لاحق اولمغله علی الصباح بر بریده ایکی بیك التون ویروب
بونی تیز عروه یه یتشدر دیو منزل ایله ارسال ایدر مأمور مذکور عطیه هشامی عروه یه مدینهٔ منوره ده
کائن خانه سنه کیر ایکن یتشدیروب اعطا ایدر عروه دخی آلوب موصل مرقومه * ابلغ امیر المؤمنین
منی الاسلام وقل له کیف رأیت قولی سعیت فاکدیت فرجعت فاتانی رزقی فی منزلی * یعنی ای موصل
امیر المؤمنین حضرتلرینه تحیات لایقه دعا اشتمال عرض وابلاغیله قطعهٔ مذکوره ده دیدیکم قولم
نه کیفیتده واقعه مطابق در اشتدا وقولم اوزره طلب رزق ایچون سعی ایتدیکمده بوشه چیقدم وسعیدن
رجوع ایتدم رزقم اباغمه کلدی بو یلجه افاده ایله دیو امور اعاده ایلدی (روایت اولنمشکه عبدالله
ابن عامر حضرتلری عراقه والی نصب اولندقده صدیقلرندن انصاری وثقفی ایکی ذات مشار
الیهدن نیل انعام واحسان ایچون عراقه سیر وعزیمت ایدرلر لکن انصاری عبدالله بن عامری
عراقه والی وحاکم نصب ایلیان ذات اجل واعلی بن قولنه دخی انعام واعطایه قادردر دیوب تخلف
بر له بلده سنه رجوع ایدر اما ثقفی * احرز الحظین * یعنی الك اله جکی نصیبی دخی بن احراز ایدرم دیوب
بوخلیا ایله رفیقنك رجوعنه ممنون اوله رق عزم عراق ایدر وقتا که واروب عبد الله بن عامرك
حضورینه داخل اولدقده نه طریقله ایسه انصارینك رجوعندن جناب والیٔ مشار الیه خبردار
اولمغله زمیلك یعنی رفیقك انصاری نه ایشلدی دیو صوروب اول دخی بولدن اهل وعیالنه رجوع
ایتدی دیو جواب ویردکده فی الحال رومال ایدن ثقفی یه درت بیك دینار ایثار وانصاری متوکله
ضعفی اولان سکز بیك دیناری تسیار ایدر ثقفی دخی بنه منشکر اوله رق حضور والیدن اشبو ابیاتی نظم
ایدرك خروج ووطننه رجوع ایدر * امامة ما حرص الحریص بنافع * فیغضی ولا زهد القنوع
بضائر * خرجنا جمیعا من مساقط رأسنا * علی ثقة منا بجود ابن العامر * فلما انخنا الناعجات ببابه *
تخلف عنا الیثربی ابن جابر * وقال ستکفینی عطیة قادر * علی ما یشاء الیوم للخلق قاهر * فان الذی
اعطی العراق ابن عامر * لربی الذی ارجو لسد مفاقری * فقلت خلالی وجهه ولعله * سیجعل لی
حظ الفتی المتزاور * فلما رأی سال عنه صبابة * الیه کما حنت ظیار الاباعر * فابت وقد ایقنت ان لیس
بنافع * ولا ضایر شیئا خلاف المقادر * مأل ابیات غالبا زوجه سنه یاخود اسمی امامه اولمق احتمالیله
کندویه یاخود نفسه خطابا دیرکه ای امامه حریصك حرصی کند ویه نفع وقانعك دخی زهدی
ضرر ویریجی اولمادی جود ابن عامره اعتمادا مسقط رأسمزدن چیقوب وقتا که باب ابن عامرده
ناقه لرمزی یعنی بیاض وسریع السیر اولان دوه لریمزی چوکرتدیکمزده یثربی یعنی مدینهٔ منوره لی
اولوب ابن جابر ایله مکنی اولان رفیقم بندن تخلف ایدوب جمله اشیا تحت قدرتنده مقهور اولان

ذات اجل واعلانك عطیه سی بكا كفایت ایدر عراقی عامره اعطا ایدن اول بنم ربمدن مفاقر یمی یعنی
ضروراتمی سدایتمكی رجا ایدرم دیدی بندخی رفیقم وجهنی بندن خالی قیلدی دیدم یعنی كندی
اول زائر یكدك امیردن كلمه جك نصیبی بكا قالور كان ایلدم ایدی پره ابن عامر بنی كورد كده بنی بی
صوروب وارزوی ملاقات ایدرك عدم رؤیتمه حزن ایلدی یعنی اكابندن زیاده عطیه كوندردی
بندخی قوله عولدن رجوع وتوبه ایتدم و بكایقین حاصل اولدیكه نفع وضررده قدردن زیاده
برنسنه اولماز دیمكدر (حكایه اولنمشكه الله تعالی موسی علیه السلامه ای موسی احمق و بی شعوری
مرزوق ایلدیكمك سر وحكمتنی بیلورمیسن دیو وحی بیوردقلرنده موسی علیه السلام یارب
معلومم دكلدر دیدكلرنده الله تعالی طلب رزق حیله ایله اولمیه جغنی عقلا بیلسونلر ایچون حقایی
مستغرق احسان ایدرم معناسنی روح كلیم اللهه وحی بیورمشلر (لاسعد الفقیر بیت) مكر مرزوق
ایدن مجنونی ایمش حكمتن اشراب * كه عقلك كسب ارزاقه یتشمز دست تدبیری * الحمد للمهم المعانی
(بعض عرب معنای مذكورده * ولا تجزع اذا اعسرت یوما * فقد ایسرت فی الزمن الطویل
ولا تظنن بربك ظن سوء * فان الله اولی بالجمیل * فان العسر یتبعه یسار * وقول الله اصدق كل قیل *
* فلو ان العقول تسوق رزقا * لكان المال عند ذوی العقول * ابیاتنی نظم ایتمشدر (معناسی بر كون
سكا فقر وعسار عارض اولورسه جزع وفزع ایله تحقیق سن زمان طویلده غنا ویسارده ایدك
یعنی مدت مدیده وسعت حالده اولوب بونك اوزرینه سكانكی دست كلورسه مأیوس اولمه وربكه
سوء ظن ایلیوب حسن ظن ایله زیرا الله تعالی حضرتلری ظن جمیله احقدر زیرا عسره یسر
بلكه یسرین تابع ودرجقادر كه اصدق اقوال اولان قرأن مبینده سورهٔ الم نشرح بو مدعایه شاهددر
كما شرحه شاعر العجم * ان مع العسر كه یسرش قفاست * شاد بر آنم كه كلام خداست * اكر
عقول رزق ومالی سكا سوق ایدیدی جمیع اموال نزد ذوی العقولده اولوب حمقا ونادان ودلیلر
مالدار اولمازلر ایدی مع ذلك اكثریا قضیه عكس اوزره در (مرویدر كه حق جل وعلا یوسف
علیه السلامه وحیا ای یوسف شوارضه نظر ایله دیو امر بیوردی یوسف علیه السلام دخی ارضه
نظر ایلدكده ارض شق اولور ودرون ارضده برحجر اوزرنده طعام وغداسی یانده برخرده قورد
كورر بو حالده خطاب عزت وارد اولور كه ای یوسف بن عظیم الشان بو قورددن غافل اولمادیغمی
كوردك كه زیرزمینده مستور برحیوانك رزقنی یانه كونده ربم سنكه بنم نبی وابن نبیمسن سندن غافل
اولمام بیورلمشدر (حضرت علی رضی الله عنه بر كون مسجد شریفه داخل اولوب راكب اولدیغی
قاطرلری باب مسجده بولنان بر رجله طوت دیو بیرز امام الائمه مسجده بعد الدخول رجل مرقوم
همان قاطرك لجامنی اخذ وقاطری براغوب فرار ایدر حضرت علی رضی الله عنه مسجد شریفدن
رجله اجرت ایچون دست شریفلرنده آماده قیلدقلری ایكی درهمله چیقدقده رجلی كورمیوب
قاطری كسرز كوررلر و بوبله جه بنوب بانلرنده اولان غلامه اول ایكی درهمی اعطا و بازاردن برلجام
اشترا ایله دیو امر بیوررلر غلام دخی بازاره واروب مكر رجل مرقوم لجام مزبوری ایكی درهمه بیع
ایتمش اولمغله اخذ واشترا وحضورمشار الیهه كتورنجه جناب مرتضی قول زرق حلالنی صبری ترك
ایله حرام ایدر حالبو كه اكا تقدیر اولنان نسنه صبری ترك ایتمسیله زیاده اولماز بیوردیلر (حكایه)
بر راهبه نه محلدن بیرسن یعنی مكسبك ندر دینلدكده راهب دخی آغزی ایله اشارت ایدوب اشبو
ذكرمنلری خلق ایدن بغدای ایله كلور یعنی دانه سن یتشدیرر دیمشدر * قوله باق قائلنه قبله نظر *
بودر ایشته روش اهل عبر (سلیمان بن مهاجر الجبلی باب صبر وقناعتده * كسوت جمیل الصبر
وجهی فصانه * به الله عن غشیان كل بخیل * فما عشت لم ات البخیل ولم اقم * علی بابه یوما
مقام ذلیل * وان قلیلا یستر الوجه ان یری * الی الناس مبذولا لغیر قلیل * دیمشدر مألی ابیات

روءیی صبر جمیل پرده سیله كسوه لدم یعنی عرضمی پردهٔ قناعتله ستر ایتدم حق سبحانه وتعالی انك
سببیله بنی هر بخیله محیئمی یعنی بخلایه وارمقدن بنی صیانت ایدوب عمرمده بخیله واروب قپوسنده
مقام ذل اوزره اوطورمدم تحقیق ناسه زیادهٔ ماله طمعا رجوعله محقر كورنمكدن شئ قلیله قناعت
وجه عرضمی ستر ایدر دیمكدر (بیت ثانی عینك كسری ایله عصیان درونده اولان غشیانی مفسردر
(روایت اولنمشكه معروف كرخی قدس سره برامامه اقتدا ایله اداء صلاة ایلدكدنصكره امام
موی الیه حضرت كرخی یه جنابكز نه محلدن تعیش وتناول ایدرسكز دیو سؤال ایدر جناب معروف
جوابنده طورهله سزه اقتدا ایله ادا ایلدیكم صلاتی اعاده ایدهیم بعده بیلدیریم دیمجك امام اعادهٔ
صلاتی موجب ندر دیدكده كرخی حضرتلری * ان من شك فی زرقه شك فی خالقه * یعنی بر كیمسه كه
رزقنده شك ایده یعنی رازق عباد حق تعالی اولدیغنی بیلمیه خالقنده دخی شك ایدر اشبو شككه بناء
صلاتی اعاده ایدرم بیورمشدر (ابو حازم رحمه الله تعالی * مالم یكتب لی لو ركبت الریح
ما ادركته * یعنی الله تعالی جانبندن بكا كتب وتقدیر اولنمیان شیئی طلبده روزكاره بنوب ربع
مسكونی كشت وكذار ایلسدم یتشه مم یعنی بولمغه امكان یوقدر دیمشدر كه مألی رزق عبادی فوت
ایتمز ومقدر اولمیان دخی مرتبهٔ نهایتده سعی اولنسه اله كچمز دیمكدر (اصلی یونانه منسوب عمر بن ابی
عمر الیونانی توكل وقناعتی بیاننده * غلا السعر فی بغداد من بعد رخصه * وانی فی الحالتین بالله
واثق * فلست اخاف الضیق والله واسع * غناه ولا الحرمان والله رازق * شعرینی نظم ایتمشدر كه
مألی بغداده اسعاره برمدت رخصدنصكره غلا عارض اولدی لكن بن مضایقه دن وحرماندن
قورقمام زیرا كه حق تعالانك غناسی واسع وعبادینی رازقدر وهر حالده واجب تعالایه وثوق
واعتماد ایدیجی یم دیمكدر (شعرادن قهستانی دیمكله معروف اولان ذات وصف غناده * غنی
بلا دنیا من الخلق كلهم * وان الغنی الاعلی عن الشیء لا به * بیت رنكینی نظم ایتمشدر وقیرده بولنان
نسخه ده شعر ابی عمر ایله بو نظم قهستانی یی بعینه باز دیغم عباره ده كوردمكه بیت قهستانی
نظم ابی عمر ایله یك وزن ایسه ده قافیه لری باشقه در لكن بعض مترجم تحریرنده * فلست اخاف الخ *
بیتندنصكره * غنیت بلا دنیا عن الخلق كلهم * وان الغنی الاعلی عن الخلق لایق * بینی
لایق قافیهٔ موافقه سیله الحاق اولنه رق نظم ابی عمر اوچ بیت اولوب طوبنك ترجمه سی دخی تحریر
مذكورده (بغداد ده اسعاره برمدت رخصدنصكره غلا عارض اولدی لكن بن رخص وغلا
حالنده الله تعالایه ثقه واعتماد ایلدم وحق تعالینك رازق وغناسی واسع اولدیغنی یقینا بیلدمده
ضیق معاشدن محروم اولمادن خوف وخشیت ایلدم و بلا مال ودنیا مجموع خلقدن مستغنی اولدم
اعلاء غنا خلقدن مستغنی اولمغه لایق واحرادر دیو یازلمشدر (قلت) والحال كه بو عمر حق جل وعلا
حضرتلرینه وثوقنی وجناب واجب الوجودك غنای واسع مطلقنی بیتین اولین ایله تبیین ایدركه
كوردیكمز نسخه ده بو مقداردر ومقصود بونكله حاصلدر (و بیت ثالثكه نسخمزده بروجه مشروح
قهستانینك نظمیدر ومفهومی دخی غنی مع جلته مبتداء محذوفك خبری وان جمله سنده واو تعلیلیه
كورینه رك اول ذات كافهٔ خلقدن استغنا جهتیله غنیدر یوقسه مال ایله غنی دكلدر یعنی ماله
مالك اولدیغی ایچون دكلدر زیرا غنای اعلی شیدن استغنا یعنی شیئه محتاج اولمامقدر یوقسه
شئ ایله یعنی مالك اولمغله اولان غنا دكلدر دیمكدر اشبو وصف ایسه انجق غنای مطلق ایله غنی وذات
اجل واعلاسنی استعیذ بالله ﴿ والله الغنی وانتم الفقراء ﴾ نص جلیلیله بیان بیورن حق تعالی
حضرتلرینه سزادر ایمدی بو صورتده صاحب مستطرف اشبو بیت قهستانی یی بوراده شعر
ابی عمرده اولان * والله واسع غناه * منا سبتیله یازمسی ومترجم سالف الذكرلر شعر ابی عمره
الحاقا یازدیغی ظاهر اولدیغی اوزره (لایق) لفظی خبر ومقصود ابی عمر بروجه محرر مبنیان ایكن

ویردیکی معناده جزالت بولنمیه جغی ارباب البابه خفی اولمامق کرکدر (منصور الفقیه دیمکله مشهور
دخی قناعتده * الموت اسهل عندی * بین القنا والاسنة * والخیل تجری سراعا * مقطعات الاعنة *
* من ان یکون لنذل * علی فضل ومنة * قطعه سنی دیمشدر که مألی نذل یعنی ناس بیننده جمیع
احوالنده محتقر اولان خسیسک بکا احسانله منتی بارنده اولقدن سوار یلرک آتلری دزکنلری
مقطوع اوله رق سرعت ایدرک سیر ایدن قنا وسنان اراسنده اولمک وایاق النده قالمق بکا
اسهلدر دیمکدر (ابو مالکله بر اعرابی سؤالدن استغنا حسن اولدیغنی افاده و بیانده شو قطعه یی
انشاد ایلمشدر * ابامالك لاتسئل الناس والتمس * بکفیك فضل الله فالله اوسع * فلو تسئل الناس
التراب لاوشکوا * اذا قیل هاتوا ان یملوا ویمنعوا * مألی ای ابامالك ناسدن بر نسنه استمه اللریکی
آجده حق تعالی حضرتلرینک فضل وکرمنی نیاز ایله زیرا الله ذو الجلالك فضل وکرمی اعمدر
اکر ناسدن خاك دخی استه سك امر سهل ایکن یا منع ایدرلر ویا سؤال ایله بزه فتور وملامت ویردی دیرلر
ابو مالك باناظمنك کندیسی اوله ده کندویه ویاخود ابو مالکله مکنی کیمسه یه خطاب ایده شقلری
محتملدر (بر ذات رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمك حضور سعادتلرینه کلوب اوصنی یعنی
بکا نصیحت وتنبیه ایله یارسول الله دیدکده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (علیك بالیأس
عمافی ایدی الناس وایاك والطمع فانه فقر حاضر) بیوردیلر که (مأل فیض اشتمالی ناسك
اللرنده اولان یعنی مالك اولدقلری نقد ومال وسائر اشیادن امید ورجانك ضدی اولان یأس
واولمامق سنك اوزریکه اولسون یعنی اسیوب ویرمدیکنده نه صورتده نومید اولور ایسك قبل
الطلب اول حاله یعنی یأسه وامید کسمکه واعراضه عن صمیم البال دوام ایله وطمعدن صاقن
زیرا طمع فقر حاضردر یعنی برآدم مالدار اولسه ده طمع ایله فقیر حکمنده در اشبو حدیثدن اخذ
ایله برکیمسه قناعتی یترسه مالی انك انجق فقرینی زیاده ایدر دیمشلر (اشبو حدیث جامع صغیرده یأس
یرنده الفك کسریله ایاس لفظیله واقع وآخرنده (وصل صلاتك وانت مودع وایاك ومایعتذر منه)
معطوف اوله رق مسطوردر مناوی یأس لفظنك روایت اولدیغنی یازمشدر ومأل (صل الخ)
کلیسله اقبال وتوجه وحضور ایله صلاته تنبیه وعاقبتنده اعتذاره محتاج اوله جغك نسنه یی
سویلمه یعنی وعد ایلمه دیمکدر (بعض اعرابی دیمشکه چارسو وبازارده برشیء بوله جق اولور ایسك انی
صدیق ومحبکدن استمه یعنی دوستکدن بیله استغناده اول فکیفکه دوستك اولماندن دیمکدر
(بر امرئه اعرابیه یه معاش ورزقك نه یردندر یعنی ایرادك ندر دینلدکده بزلر تعیش ایلدیکمز رزقی
بیلورز لکن نه محلدن تعیش ایدرز اسبابنی بیلیرز دیدی (بر اعرابی دنیاده احسن حال شوحالتدر که
سنك دونکده اولنلر انکله سکا غبطه ایده لر ومراتبده مافوقکده اولنلر انکله سنی تحقیر ایتمیه لر دیمشدر
مقری اعتدال احواله حث وترغیبده شو قطعه یی نظم ایلمشدر * اذا کنت تبغی العیش فابغ
توسطا * فعند التناهی یقصر المتطاول * توقی البدور النقص وهی اهلة * ویدرکها النقصان
وهی کوامل * ترجمه سی عیش وراحت طلب ایلدیککده معاشده وسط حال طلب ایله
زیرا نهایت عندکده تطاول ایدن نسنه قاصر اولور یعنی تنزل ایدر کورمز میسنکه قمر هلال ایکن
ناقص اولمه دن صاقنورمی صاقنمز یعنی نوری آرترلکن دائره سنه تماما نور طولوب بدر اولدقدنصکره
انی نقصان ادراك ایدر یعنی یتشور دیمکدر (بر اعرابی * استظهر علی الدهر بخفة الظهر *
کلام حکمت نظامنی دیمشدر که مألی دهر اوزره یوکك خفیف ایتمکله استعانه یعنی علایقدن وارسته
ایسك علایقنی زیاده ایته یعنی یورلقدن کندیکی حفظ ایچون خفیفلکله استعانه ایله
دیمکدر فقدر (هشام بن ابراهیم البصری شو قطعه یی نظم ایلمشدر * وکم ملك جانبته عن کراهة
* لاغلاق باب اولتشدید حاجب * ولی فی غنی نفسی مراد ومذهب * اذا انصرفت عن وجوه المواهب

مألی چوق اولو ذات وار درکه بن اندن ابو ابی مسدود ویاخود حاجب ودربانی شدید
اولدیغیچون استه میه رك مجانبت ایتدم ولکن اول اولولرك انواع موهبه وعطایاری بندن
منصرفه اولدیغی یعنی مکارملرندن مأیوس اولدیغم وقتده بنم ایچون غنای نفسده یعنی تحصیل
غناده بر مرادو یول وار در یعنی قناعتله بنم غنای نفسم وار در انلرك بار مواهبلری تحتنه کیروب
زحمت چکمم دیمکدر (بعض علما دیمشلر که کشی دنیای فانیده ولیمه طعامنه مدعو کبی اولوب
حضورینه نه کلورسه انی اکل ایدوب اندن اعراض ایتملیدر وقالدر دقلرنده طورسون
دیمه ملریدر (شقیق بن ابراهیم البلخی قدس سره بر رجله اولدیغك حالدن بکا خبر
ویردیکلرنده رجل دخی مرزوق اولدیغمده اکل وتناول ایلرم ممنوع اولدیغمده صبر وتحمل
ایلرم دیجك شقیق حضرتلری بلخ شهرینك کلابی دخی بو یله عمل ایدرلر دیو تعریض ایدر
بعده رجل ای شقیق جنابکزنه وجهله عمل ایدرسکز تعلیم بیورك دینجه بن مرزوق
اولدیغم نسنه یی ایثار یعنی آخری کندیمه ترجیحله اکا ویریرم منع اولدیغمده حق سبحانه
وتعالی حضرتلرینه صمیم بالدن شکر ایدرم دیو شکر ریز جواب اولمشدر (بعض بلغاء صلحا
* هی القناعة فالزمها تعش ملکا * لولم تکن منك الا راحة البدن * وانظر لمن ملك الدنیا
باجمعها * هل راح منها بغیر القطن والکفن * قطعه سنی نظم ایتمشدر یعنی صفای دنیا
قناعتدن عبارتدر همان اکا ملازمتله ملك اولدیغك یعنی بار امتنان ناسده محکوم اولمادیغك حالده
تعیش ایتکه راحت بدن انجق قناعتده در چشم عبرتله باقکه دنیایه مالك اولنلرك جمله سی
مال دنیادن بدننه صاردقلری کفن واغزینه وسائر یرلرینه قویدقلری پنبه پاره دن غیری ایله
بو عالم فانیدن کتمشمیدر دیمکدر (روایت اولنمشکه فتح موصلی قدس سره بعد العتمة یعنی
صلاة عشایی بعد الادا خانه سنه کلدیکی هنکامده کلمشکه اهل واولادینك زاد وذخیره لری
یوق وقندیلسز ظلمتده اوطوردقلرین کوردیکده حق سبحانه وتعالایه حمد وثنا و بو مقامه
نه سبب ایله نائل اولدم دیو فرحندن بکا ایده رك تا بصباح جالس اولوب تضرع ودعا ایلدیلر

الفصل الثالث فی ذم الحرص والطمع وطول الامل

اشبو اوچنجی فصل
حرص وطمع وطول املی ذم وقدح بیانده در حق سبحانه وتعالی مقصود بالذات زعم ایدرك
دنیا ایله اشتغال ایده نی وحرص وطول املی ذم وقدحده استعیذ بالله * الهیکم التکاثر حتی زرتم
المقابر * بیورمشدر سوره شریفه تکاثر قبیله عبد مناف وقبیله سهم کثرت رجال ایله تفاخر
ایدوب قبیله اولی لدی التعداد زیاده کلدکلرنده قبیله ثانیه بزسزدن زیاده ایدك لکن هنکام
جاهلیه ده بغاة بزی اهلاك ایتمکله شمدی ازالدق دیوب موتالرینی دخی احیالرینه ضم ایله
صایدقلرنده قبیله اولادن زیاده کلدیلر اشبو مالایعنینك اوزرینه سوره مذکوره نزول ایلدی
الهی غفل معناسنه اولان لهیدن مشتقدر تکاثر کثرتده مباهاتدر زیارت مقابر بو مقامده ذکر
موتایه انتقاللریندن عبارتدر الهی فعلنك مفعول به غیر صریحی یعنی ملهی عنه تعظیما ومبالغة حذف
اولنمشدر (والمأل ای ناس سزلری کثرت ایله تفاخر امر دینده لازم اولان نسنه دن مشغول
قیلدی احیانك تعدادینی استیعابدنصکره مقابره دخی واروب اموانکزی صایدیکز دیمکدر
(روایت دیکره کوره معنی ای ناس سزلری اموال واولاده تکاثر اشغال ایدوب بو حالده
یعنی طلب دنیاده اولوب سزه آخرته دائر اوله رق اهم اولان امره سعی ایتمیه رك عمریکزی ضایع
ایدرك قبره کیردیکز دیمکدر بو صورتده زیارت قبور موتدن عبارتدر بورادن اشاغیسی بعض
ترجه ده ضم اولنمغله بحمده تعالی کذلك بالتسویه ابقا اولندی * کلا سوف تعلمون * اشبو
آیت انذاردر (والمأل تنبیه سزه که عاقل اولانه لایقدر که جمیع همنی ومعظم سعینی همان دنیایه

حصر ایتیه زیرا اوسعیك عاقبتی وبال و حسرتدر عقلکزی باشکزه دوشیرك وغفلتدن فارغ
اولك ماورا کرزده اولان هولی معاینه ایلدیککز وقتده خطا کزی فریبا بیلور واکارسکز
﴿ ثم كلا سوف تعلمون ﴾ اشبو تکریر تأکید ایچوندر وثم حرفیله عطفده ثانی ابلغ اولدیغنه
دلالت واردر یاخود تراخی فی الزماندرکه اولکی بیلك موت عندنده یاخود قبرده ایکنجی بیلك
حشر ونشور عندنده در ﴿ كلا لو تعلمون علم اليقين ﴾ اشبو آیتده لوك جوابی تفخیم ایچون
محذوفدرکه مألده کوسترلشدر (والمآل تیقن ایتدیککز اموره علمکز کبی امر آخرتی بلیدیککز
اول امرسزی امور دنیویه صرفه‌یی ایشلکدن مشغول قیلردی یعنی دائما امر آخرتله مشغول
اولوردیکز ﴿ لترون الجحيم ﴾ اشبو آیتله وعید تأکید وابهام اولنان انذار ایضاح بیورلشدر
وقسم محذوفك جوابیدر (المآل ذات اجل واعلامه قسم ایده‌رمکه البته جحیم یعنی جهنمی
کوررسکز ﴿ ثم لترونها عين اليقين ﴾ اشبو آیت کریمه نك تکریری تأکید ایچوندر یاخود
آیت اولی جحیمی اوزاقدن کورمکدن وبو آیت نعوذ بالله تعالی دخولندن عبارتدر (والمآل
سزلر جحیمی بر رؤیت ایله کوررسزکه اول رؤیت ذات یقیندر زیرا علم مشاهده مراتب یقینك
اعلاسیدر ﴿ ثم لتسئلن يومئذ عن النعيم ﴾ والمآل البته ای ناس سز اول کونده یعنی آخرتده
سزی امر آخرتدن اشغال ایدن کرك حلال وکرك حرام اولان هر بر شیدن سؤال اولنور سکز
اشبو خطاب دیندن کد وبی دنیاسی اشغال ایدن هر بر کیمسه یه مخصوصدر وماسبق له
و ﴿ قل من حرم زينة الله ﴾ کبی و ﴿ كلوا من الطيبات ﴾ کبی نصوص قرینه‌لریله نعیم یعنی
نعمتلر دخی خیر وشردن اعمدر و بعض روایته کوره دنیا نعمتلری تعمیم اولنمشدر کرك آخرتدن
اشغال ایتسون کرکسه ایتمسون زیرا هر بر کیمسه شکر نعمتدن آخرتده سؤال اولنورکه هر برینك
بر کونه شکری واردر مثلا الله تبارك وتعالی اسانی احسان ایلدی انك شکری دائما حق سبحانه
وتعالایی تسبیح وذکر وتلاوت قرأندر بوقسه لسانیله غیبت وکذب ومالایعنی تکلم ایلمك
دکلدر اکرغیبت ومالایعنی ایدر ایسه نعمت لسانك شکرینی ادا ایتمش اولماز وسائر نعمتلرکه لایعد
ولایحصادر بوکا قیاس اولنه واموال احسانك شکری زکاة مفروضه سنی اداوفقرایه فضله سنی
اعطا وخیر وحسناته بذل وصرفدر یوقسه مناهی یه اسراف واتلاف دکلدر وخانه ومسکن
احسانك شکری غربا ومساکینی اول خانه ده اسکان ایلمکدر وریاست وحکومت یعنی جاه
احسانك شکری تحت حکومتنده اولان قومی حفظ وحمایه واوقومك ایچنده مغایر شرع شریف
حرکت ایدنلری وار ایسه بر نهج شرعی تأدیب وتعذیب وفقراسنه اعانه وظلم وتعدیدن وقایه
ایلمکدر یوقسه شکر بالکز لسان ایله ذکر دن عبارت دکلدر نتکیم عوام ناس بویله فهم ایدرلر
اسانله ذکر وتسبیح انجق نعمت لسانك شکریدر او دخی قلبدن اولورسه ایمدی هر بر نعمتك
شکر مخصوصنی ادا وایفا ایلمدیسه روز جزاده قبل باری متعالدن مسئول اولور مثلا طرف
پادشاهیدن بر کشی بر خدمته مأمور اولسه ده اول خدمتده تکاسل ایلسه یاخود مقصود
پادشاهی اوزره رؤیت ایلمسه طرف پادشاهیدن معاقب اولدیغی کبی جمله عباد اعطا اولنان
نعمتلری ما خلق لهنه صرف ایلمزلر ایسه معاقبدر تجاوز الله تعالی عن قصورنا وذنوبنا بفضله
وکرمه وبحرمة حبیبه (بعض روایتده کوره سوره شریفه مذکوره ده اولان خطاب رب
الارباب کفاره مخصوصدر یعنی کفار مکه دنیاده خیر ونعمتده ایدیلر یوم قیامتده انك شکرندن
سؤال اولنورلر حالبوکه انلر رب نعیمی قویوب انك غیری یه نهی الهی یی دیکلمیوب عبادت
ایدرلر ایدی ولهذا اوشکری ترکلری اوزره تعذیب اولنورلر انتهی (روایت اولنمشکه بر کون
علیه الصلاة والسلام ﴿ الهيكم التكاثر ﴾ سوره شریفه سنی بعد التلاوة ﴿ يقول ابن آدم

مالی مالی وهل لك من مالك الا ما اكلت فافنيت اولبست فابليت او تصدقت فامضيت) بیوردیلر
مألی بنی آدم اموال واشیایی جمع ایدرده بنم مالم وما ملکم دیر ایامنك مالکدن یوب افنا
ایتدیکك وکیوب چورتدیکك وتصدق ایدوب کندیکدن غیری مالك وارمیدر
دیمکدر (عروة بن الزبیر عایشه صدیقه رضی الله تعالی عنها دن روایت ایلمشکه رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم عایشه صدیقه یه (یاعایشة ان اردت اللحوق بی فیکفیك من الدنیا
کزاد الراكب وایاك ومجالسة الاغنیاء ولا تستخلقی ثوبا حتی ترقعیه) بیورمشدرکه
مألی الله تعالی اعلم ای عایشه بکا لاحق اولمق مراد ایدر ایسك یعنی سلامت بولمق دیلر ایسك
دنیادن سکا سفره راکب اولانك زاد وذخیره سی مقداری کفایت ایدر یعنی دنیادن اقل قلیل
شیئی ادخار ایله وتکثیر دنیا ایلمه واغنیا ایله مجالسه ایلمدن حذر واتقا ایله یعنی طمعله انلردن
طلب ایتمه وقناعت ایله وبر ثوبی استخلاف ایتمه یعنی ثوبکی اسکیدر دیو ترك ایتمه بلکه یماتوب
بنه کی وجدیدینی محتاج اولمادیجه یاپوب اردیکه براقمه دیمکدر (واثرده) صلاح اول هذه الامة
بالزهد والیقین وهلاك آخر هذه الامة بالبخل والامل) وارد اولمشدرکه مألی اشبو امت مرحومه نك
اولی یعنی سلف امت وصدر اول اصحابنك صلاح حالی زهد وتقوی ویقین یعنی اعتقاد
تام صحیح درو آخرینك یعنی آخر زمانده اولنلرك هلاکی یعنی آزمه‌لری بخل واملدر دیمکدر (بعض
علما * الحرص ينقص من قدر الانسان ولا يزيد فی رزقه * یعنی حرص وطمع انسانك قدرینی
نقصان وشکست ایدوب مقدر اولان رزقنی زیاده ایلمز دیدیلر (بر حکیمه اختیار دیدکلری
مسن وپیرك حال وشانی ندرکه جوانلردن زیاده دنیایه حرص ایدرلر دیو سؤال اولندقده پیران
جوانانك هنوز طاتمدقلری لذائذ دنیویه‌یی انلردن مقدم طاتدقلری ایچون حریص اولورلر دیو
جواب ویرمشدر (بعض فضلا حرصی ذم وقدحده * اذا طاوعت حرصك كنت عبدا *
* لكل دنية يدعو اليها * بیتنی احسن نظم ایتمشدر یعنی اکر حرص وطمعکه مطاوعت ایدر ایسك
یعنی حرصکه اویار ایسك هر بردنی یه یعنی کونوشیلرکه انی حرصك دائما طلب ایدر قول اولورسن
یعنی محقر ومذموم اولورسن دیمکدر (بعضیلری دخی * قد شاب رأسی ورأس الدهر
لم يشب * ان الحريص علی الدنيا لفی تعب * دیمشدرکه مألی بنم رأسمك قیللری بیاض وآق
اولدی دهر هنوز قوجامدی یعنی حالده بن قوجادم وکامی الهمدم آرتق محققدرکه دنیایه حریص
اولان دائما مشقتده در (اسکندره دنیانك سروری نه در دیو سؤال اولندقده دنیادن نه مرزوق
اولدك ایسه اکا قناعت ورضادر دیو جواب ویردی ودنیانك غم وغصه سی نه در دیو استفسار
اولندقده دنیایه حرص وطمعدر دیدی (حسن بصری حضرتلری * لو رأيت الاجل ومسيره
انسبت الامل وغروره * یعنی اکرسن موت واجلی وسیرینی چار چابق ویقینده سکا ایریشه جکنی
بر نهج یقین بلیدك وکوریدك یعنی غفلتده اولمایدك وفراش حماقتده اویوما یدك امل وغرور
دنیایی اونودر (ع) کسب ذخر معاده باشلر ایدك دیمکدر (فی الحقیقه وقت رحلت آنا فانا
یاقلشوب موت اصابت ایده جکی جمله نك معلومیدر * طول امل ایله نه دن دنیایه مغرور اوله لم
عاقل اولان اختیار ایتمز انی اختیار (ابی سعید الخدری رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشکه
اسامة بن زید رضی الله تعالی عنه برشهر تأجیل ثمن ایله یوز آلتونه بر ولیده یعنی بر جاریه صبیه
اشترا ایلدیکی رسول خدا صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك سمع شریفلرینه واصل اولدقده
(الا تعجبون من اسامة المشتری الی شهر ان اسامة لطويل الامل) بیوردیلرکه مآل شریفی
بر ماه تأجیل ایله مشتری اولان اسامه‌یه سزلر تعجب ایلمادیکزمی تحقیق اسامه طویل الاملدر دیمکدر
(ابن عباس رضی الله تعالی عنهما بیورمشلرکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم خلایه

چیقوب تراب باکله استنجا ایلدیلر یارسول الله آب وماء جناب شر یفکزه قریبدر دیدیکمده
یعنی صوایله عدم استنجادن استفسار ایلدکده حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن
وعظا للامة (مایدرینی لعلی لاابلغه) کلام حکمت ارتسامی صادر اولدی مآل شر یفی وقت اجلم
بکایلدیرلمدی اجلی بیلم بلکه صویه وارنجیه قدر کلهده صویه واصل اولیم دیمکدر (ابوهریره
رضی الله تعالی عنهدن مرفوعا (لایزال الکبیر شابا فی اثنتین حب المال و طول الامل) اثری
روایت اولنمشدرکه مآلی کبیر السن اولان ایکی شیده شاب اولمقده دائمدر یعنی انسان قوجه دخی
ایکی خویده کنجلورکه اوشبنك بری محبت مال ودیکری طول املدر دیمکدر (محمد بن واسع
جنابلرندن نه حالده سن دیو سؤال اولندقده * قصیر الاجل طویل الامل سیئ العمل * یعنی
عمرم قصیر املم طویل عملم ردی وکتودر دیمشدر که مفادی قصر عمری دوشنوب دنیاجه املی
وردی عملی ترك وردایدوب فرصت حیات مستعار الده ایکن بوش یره صرف نقد عمر ایتمیوب آخرت
سلامتی تجارتنه جالشمغی تنبیه در بعض عقلا * من جری فی عنان امله کان عاثرا باجله لو ظهرت
الاجال لافتضحت الامال * دیمشدر که مآلی بر کیمسه املی دزکنی بوغازینه طاقوب
قوشارسه وقت حلول اجلده سورچر و پازده اولور و هرکسك اوقات مقدرهٔ اجل معلوملری
اولسه ایدی باطل وزائل اولان مطالب وآمال دنیویه مفتضحه یعنی هرکس انلردن نفرت
ایده جکلرندن رسوای و مبتذل اولوب براحد انلره التفات ایتمز ایدی دیمکدر (ابو العباس
احمد بن مروان حرص وطمعی ذمده اشبو قطعه یی کوزل نظم ایلمشدر * وذی حرص
تراه یلم وفرا * لوارثه ویدفع عن حماه * ککلب الصید یمسك وهو طاو * فریسته لیأکلها
سواه * یعنی حرص و طمع صاحبلرینی کورر سنکه اموال کثیره یی وارثی ایچون لم وجمع
ایدوب کرك احبابندن وکرك سائرکندی یی داریندە حمایه ایده جك نسنه لردن دفع ومنع برله
صاقلر واومقوله لر آو کوپکی کبیدرکه طوتدیغی فریسه سندن یعنی شکار وآودن اعراض ایله
یعنی یمدیکی حالده غیریسی یسون دیو صاقلر یعنی صاحبی الندن الور کرچه طوترولی اوکوپك
محروم اولور (لاسعد الفقیر * دست ممسکده اولان مالی ید دیکر آلور * طاقیلان ال اوله مزماسی
قص الماسی * بیت فقیر اولان ماسی لفظی اصلنده مسس دن مضاعف اوله رق ماسس در
سینلر ادغام اولنمق قاعده اولدیغی کبی حرف ثانی یایه قلب قلنمق دخی قاعده در فقیر هم سلاست
وزن وهم الماس بانده جناس بولنمق ایچون یایه برقاعده قلب ایتمشدر شکسته و بسته معذور باد
و بو جناس حقیق صنعتنی مشتمل اولان قطعه یی نظم ایدن ذات دخی حرصدن ترهیبی کوزل بیان
ایتمشدر * اذا ما نازعتك النفس حرصا * فامسکها عن الشهوات امسك * ولاتحرص
لیوم انت فیه * فرزقك فی غد هو رزق امسك * یعنی نفس سکا منازعه ایدوب حرصه ترغیب
ایدرسه سن نفسی شهواتدن امساك ایله امساك ایله یعنی صاقن واولدیغك کون یعنی بو کون
ایچون جمع رزقه حریص اولوب زحمت چکمه زیرا بو کونك رزقی دونکی کونکك رزقی کبیدر
سکا واصل اوا ور دیمکدر * ایاکم وطول الامل فان من الهاه امله اخزاه عمله * کلام حکمادندر
یعنی صاقن امر دنیاده طول املدنکه برکیمسه یی املی اشغال ایتسه عملی خزیه کرفتار ایدر
یعنی ذخر ذاخر آخرتدن تهی دست ایدر دیمکدر (حسن بصری حضرتلری * ایاکم وهذه
الامانی وانه لم یعط احد بالامنیة خیرا قط فی الدنیا ولا فی الاخرة * دیو وعظ بیورمشدر یعنی
صاقنك شو دنیا امرلرندنکه براحدمنه دنیاده ونه آخرتده مراد دنیویه ده اصلا خیر اعطا اولنمدی
یعنی دنیایی مقصود بالذات عد ایدنلر داریندە خیر کورمزدیمك مآلنده در (قس بن ساعده * وماقد
تولی فهو لاشك فائت * فهل ینفعنی لیتنی ولعلنی * دیمشدر مفهومی تحقیق بکن شیلر شکسز فائتدر

یعنی کیرو دونمز بو صورتده ایا بنم لیت ولعل یعنی بنم تمنام بکمش شیلرده تمنی وترجی ایتمك بکا نفعی
اولورمی یعنی اولماز دیمکدر (اشبوقس حضرتلری اساقفهٔ نجران وحکماء عربدندر قبل مولده
صلی الله تعالی علیه وسلم طلوع نور محمدی یه ایمان ایتمکله حقنده فخر کائنات علیه الصلوات
والتسلیمات (یرحم الله قسا انی لارجو یوم القیمة ان یبعث امة وحده) حدیث شریفیله
ثنا بیورمشدر (وبعض شعرا بو معناده * ولاتعلل بالامانی فانها * عطایا احادیث النفوس
الکواذب * دیمشدر مآلی دنیا امللریله تلهی ایتمه زیرا آمال دنیویه یه واصل اولسه‌ك دخی بعینه
کاذبه اولان نفسك احادیث عطیه سی کبیدر یعنی ماخلیا مقوله سیدر بهر حال الدن چیقمغله
واصل اولمامش کبی اولورسن دیمکدر (وبعضی دخی * الله اصدق و الامال کاذبة * وجل
هذا المنی فی الصدر وسواس * دیمشدر یعنی حق تعالی صادق وامل کاذبدر یعنی خدا تقدیر
ایتمدیسه مراد حاصل اولمز آرتق اشبو املاك معظمی یعنی دست مخلوقله اولدیغندی دیو حصولنده
تیقن حاصل اولانی صدرنامده وسواسدر (واوك کسریله وسواس وسوسه یعنی حدیث النفس
وشیطان وواوك فتحیله شیطان معنالرینه در (وآخر شاعر دخی * شط المزار بجذوی
وانتهی الامل * فلاخیال ولارسم ولاطلل * الارجاء فما ندری اندرکه * ام یستمر
فیأتی دونه الاجل * دیمشدر یعنی بو بنجه مزارم قازیلوب حاضر اولدی واملم دخی
نهایت بولدی ارتق دنیاده خیال ورسم وآثار بنادن عبارت اولان انجق تمنی ورجا مقوله سندن
اولور بو صورتده او مقوله تمنایه یتشه جکمزی ومستمر اوله جغمزی بیلمز زیرا که اوامله
وراسندن اجل کلور دیمکدر (وبو معناده ابو العتاهیه دخی * لقد لعبت وجد الموت فی طلبی *
وان فی الموت لی شغلا عن اللعب * لو شمرت فکرتی فیما خلقت له * مااشتد حرصی علی الدنیا
ولا کلبی * قطعه سن دیمشدر مآلی تحقیق بن اوینادم یعنی زائل اولان دنیا قعرینه طالدم
موت بنی طلبده جد ایتدی یعنی موت هزل اولمیوب واقع اولمغله کلدی واو یوندن بنی واز
کچوردی اکر توفیق حقله عقل وفکرم تشمیر ساعد سعی ایله ما خلقت له می بیلیدیکه انجق
عبادت ومعرفت حقدر دنیایه حرص وکلبم شدت بولمازدی یعنی بقای وجودم ایچون قدر
کفایه دن زیاده استمز وجمع ایتمز ایدی دیمکدر (کلب طلب وزننده حرص وشدت معنالرینه‌در
(وینه ابو العتاهیه * تعالی الله یاسلم بن عمرو * اذل الحرص اعناق الرجال * هب الدنیا
تقاد الیك عفوا * الیس مصیر ذلك للزوال * دیمشدر مآلی تعجب ایدرم ای سلم بن عمرو
رجالك کردن تکبرلرینی حرص وآز ذلیل ایدر ینه انلر تبصر ایتمزلر حساب وفرض ایله که
دنیا اطیب عیشده سکا انقیاد ایده یعنی دنیایه مالکم فرض ایله و مالك اول لکن ینه البته
رجوعی زواله در تعالی الله سبحان الله کبی مقام تعجبده استعمال اولنور (قلت) بعض محاضراتده
کورلدیکی اوزره تعالی الله برنده وقاك الله یازلمشدر دیو وقاك الله نسخه سی اولا درزیرا مخاطب
اولان سلم بن عمرو امراء عربدن بر بخیل ذات ایدی قطعهٔ مذکوره یی ابو العتاهیه نصحا
وتعریضا نظم ایتمشدر و بو معناجه ثروتنه نظرا بخلنه تعجب اولنورسه ده الله تعالی سنی
شآمت بخلدن وقایه ایده دعاسی زیاده یاقشور (صاحب مستطرف) ابو العتاهیه نك بیت
اخیرینی تضمین ایله بو ابیاتی دیمشدر * ایا من عاش فی الدنیا طویلا * وافنی العمر فی قیل وقال *
واتعب نفسه فیما سیفنی * وجمع من حرام اوحلال * هب الدنیا تقاد الیك عفوا * الیس مصیر
ذلك للزوال * فما دنیاك الامثل ظل * اظلك ثم اذن بارتحال * مآلی دنیاده چوق معمر
اولوبده قیل وقالده عمرنی افنا ایلین وزوال وفنا بوله جق امورده نفسنی اتعاب وحلال وحرام
دیمیوب همان اموالی جمع ایدن شخص عاقبتی زوال اولان دنیایی ترك ایلمز یا دنیاسنی اظلال ایدن

ظل وسایه کبیدرسنی کرچه کولکه سنه آلور لکن بعده انتقال وازنحالی آشکار ایلر دیمکدر
بعض مترجم ابو العتاهیه قطعهٔ مذکوره سنی مستطرفده اولدیغی کبی قائلنی تصریح ایله
یازمق لازم ایکن وصاحب مستطرف (عقیب قطعهٔ مذکوره ده * وقد ضمنت البیت الاخیر
فقلت * ایامن الخ * دیو تضمینی بیان ایتمیشیکن نه ملاحظه یه مبنی ایسه همان (دنیایه حرص
واملی معرض ذمده شو ابیاتی صاحب کتاب انشاد ایدر * ایامن عاش الخ * دیو تحریر ایدوب ترجمه
جه سنی دخی کیفما یشاء یازمشدر فلینظر ایهما اقل اخلالا والسلام (حرص وطمعی ذمده
حضرت علی رضی الله تعالی عنه * اکثر مصارع العقول تحت بروق المطامع * بیورمشلردر که
مآلی اکثریا عقوللک یعنی اصحاب عقوللک هلاکی طمع شمشکلرینک تحتنده در (وینه
* ما الخمر صرفا باذهب بعقول الرجال من الطمع * بیورمشلردر که مآلی شراب صاف عقول خلقی
صرف وازاله بوننده ن طمعده ن زیاده دکلدر یعنی طمعک مضرتی باده دن ازیددر (بر فیلسوف
یعنی بر حکیم عبد اوچدر بری عبد رق وملوک دیکری عبد شهوت وآخری عبد طمعدر دیمشدر
یعنی عبد رق ذل محکومیتده نه شکل زبون ایسه بونلر دخی اویله بلکه دخی زیاده ذلیل
وحقیر اولور مآلنده در (بعض حکما دیمشلر که برکشی دنیاده برفرده بنده وقول اولمیه رق تعیش
وتنعم مراد ایدرسه قلبنده حرص وطمع ساکن اولمسون (روایت اولنمشکه برکون کعب الحبر
وعبد الله بن سلام رضی الله تعالی عنهما همصحبت اولدقلرنده کعب عبد الله بن سلامه ارباب
علم قنغی کیمسه لردر دیو استفسار ایدر عبد الله بن سلام شول علما درکه علملرینک موجبیله
عمل ایده لر دیو جواب ویرر بعده کعب علم شریفی تعلمدنصکره علما قلوب علمادن قنغی نسنه یی
اذهاب ایدر یعنی کیدررر دیو سؤال ایلدکده عبد الله علمک دفع ایده جکی طمع وحرص
نفس وناسدن حوائجنی طلب واستدعادر دیو جواب ویردی (فضیل وسفیان وابن کریمة
الیربوعی حضراتی برکون همصحبت اولوب مجلسده بربرینه وصیتدنصکره اعمالک افضلی
غضب وقتنده حلم وطمع وقتنده صبر وتحمل اولدیغنه بعد الاتفاق افتراق ایتدیلر یعنی
طاغلدیلر (روایت اولنمشکه حق سبحانه وتعالی آدم علیه السلامی خلق وایجاد ایلدکده اشیاء
ثلثه که حرص وطمع وحسددر بونلری طینته قارشدردی اشیاء مذکوره روز قیامته قدر اولادنده
جاریدر لکن عاقل ودانا اولان انلری اخفا ایدر یعنی انلری حالنه براقیوب مجاهده ایله سورتنی
سوندیررر وجاهل ونادان اولان ابدا واظهار ایدر ودزکنی صالیوروب کیفما یشاء اشدیررر
(بونک معناسی جناب حکیم علی الاطلاق بونلرک شهوتی بنی آدمده طبیعت ایتمشدر دیمکدر
(قلت) یعنی بونلر بشرده جبلتدر کتب اخلاقده یازلدیغی اوزره مصرف صحیحنی بولوب قوللانله
وعلاجنه چاره بولنمغه سعی اولنه وچاره نکده اعلاسی کافهٔ عارفان باللهک بیانجه سلوک
وذکر الله در (قال سبحانه وتعالی ﴿الا بذکر الله تطمئن القلوب﴾ فتدبر (اسمعیل بن قطری
القراطیسی * حسبی بعلمی ان نفع * ما الذل الا فی الطمع * من راقب الله نزع * عن سوء ما کان
صنع * ما طار طیر فارتفع * الا کما طار وقع * رجز بنی دیمشدر یعنی اکر علمم بکا نفع وفائده
ویررایسه بکا کفایت ایدر ذلت وحقارت انجق طمعده اولدیغنی بیلورم برکیمسه حق سبحانه
وتعالایه مراقب اولورسه یعنی خدانک جلالندن خوف ایدوب امرینه ترقب ایدرسه یاخود
مراقبهٔ معلومهٔ اهل سلوکده بولنه رق طالب حق اولورسه ایشلدیکی کوتو صنعی کندندن
نزع یعنی ترک ایدر وواز کچر ویلدمکه برطیر اوچوب بالایه چیقدقدنصکره طورمیوب چیقدیغی کبی
اشاغه اینر یعنی مال وجاه دنیا ازوچوق زوال بولور وعمل خیردن غیری الده برنسنه قالمز مآلنده در
(وسائق بربری * یخادع ریب الدهر عن نفسه الفتی * سفاها وریب الدهر عنها یخادعه *

ویطمع فی سوق ویهلک دونها * وکم من حریص اهلکته مطامعه * دیمشدر مفهومی کویا
کندی بی عقللی صنان کشی دهر کدرینی نفسندن صرفه محض سفهدن حیله ایدر حالبوکه
دهر نفسنه حیله وخدعه ایدرکه اندن خبری یوقدر اول بیچاره غافل کشی برسوقه یعنی
برسوقده بولنان برشیئه طمع ایدر دیکر سوقده اولان انی اهلاک ایدر یعنی آخر نسنه آنی هلاک
ایدر یعنی مصرعه برنجه کیدرکن اوده کی بلغوری تلف اولور چوق حریص واردرکه انی طمعلری
اهلاک ایدر دیمک اوله (طمعله مشهور اولان اشعبه طمعدن نه درجه یه بالغ اولدی دیو سؤال
اولندقده شول درجه یه بالغ اولدمکه قومشونک اوجاغندن بردومان چیقسه اول دومانه
ضمننده طعام واردر دیو مراقب اولورم دیمش (آخر طماعک بری دخی برجنازه وقوعنده
ایکی رجلک بربریله سرانی صحبت ایتدکلرینی کوردیکمده بلکه میت بنم ایچون برنسنه وصیت
ایتمشده انی سویلرلر دیو تقدیر وفرض ایدرم وهر زفاف واقع اولدقده فی الحال خانه می تطهیر
ایدرمکه بلکه غلط ایدرلرده کلنی باکه کتوررلر دیو دیمشدر (نهی طمعده اشبو شعر دخی دیمشدر
* لا تغضبن علی امرئ * لک مانع ما فی یدیه * واغضب علی الطمع الذی * استدعاک تطلب
ما لدیه * مآلی برکیمسه یدنده اولان اموالدن سنی منع ایتدیکیچون غضب ایتمه بلکه انک
عندنده اولان اموالی طلبکی مستدعی وموجب اولان طمعکه غضب ایله دیمکدر

﴿الباب الحادی عشر فی المشورة والنصیحة والنظر فی العواقب﴾

اشبو اون برنجی باب مشورت ونصیحت وعواقب اموردہ فکر ونظر بیانندہ در قال الله تعالی
﴿وشاورهم فی الامر﴾ یعنی نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز اشبو نص جلیل منطوقنجه
اصحاب کرامیله اموردہ مشورتله مأمور اولمشدر بیضاوی رحمه الله تعالی سوق آیت اوزره امر
حربده ویاخود رأی اصحابی استظهارا وقلوبلرینی تطییبا وامته سنت مشورتی تمهید مطلقا
کندوسنده مشورت جائز وصحیح وممکن اوله جق شیلرده یعنی امور مباحه که فعل وترکی
مساوی اولان شیلردر انلرده مشورتدر دیو تفسیر ایتمشدر (وصاحب مستطرف دخی * واختلف
اهل التأویل فی امره صلی الله علیه وسلم بالمشاورة مع ما امده الله به من التوفیق علی ثلثة اوجه
احدها انه امره فی الحرب ابستقر الرأی له فیعمل علیه وهذا قول حسن والثانی انه امره بمشاورتهم
لما علم فیها من الفضل وهو قول الضحاک والثالث انه امره بمشورتهم لیستن به المسلمین وان کان
فی غنی عن مشورتهم وهو قول سفیان * یعنی رسول الله افندیمز حق سبحانه وتعالانک توفیقندن
مقارن امداد تأییدایکن مشورتله مأموریتلری حکمتنده اهل تأویل اوچ وجه بیان ایتدیلر (وجه
اول حال محاربه ومقاتله اتفاق واعانه ایله حصوله کلور مواددن اولدیغندن جمله نک رأی
وتدبیری برشیده قرار داده اولوبده او وجه اوزره عمل اولنمق ایچوندر بو صورتده امر حرب
دیمک اولور واشبو قول حسن بصرینکدر (وجه ثانی مشورتده فضیلت وبرکت وخیر اولدیغنه
علم الهی تعلق ایلدیکندن یعنی فائدهٔ ناس انده اولدیغندن جناب حق مشورت اصحابله
نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمه امر بیورمشدر واشبو توجیه ضحاکدر (ووجه ثالث علیه
الصلاة والسلام افندیمز هر نقدر اصحابک رأی وتدبیرلرندن مستغنی ایسه لر دخی قلوب
مؤمنینی تطییب وانلری مسرور قلمق ایچوندر وبو توجیه سفیان ثورینکدر دیوب بیضاوی کلامنی
معناده ایضاح ایتمشدر (ابن عیینه رضی الله عنه بیورمشلر که رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم برنسنه نک فعلنی مراد ایلدکلرنده کافهٔ امورینی خالق باری مدبر ایکن اول خصوصده مخلوق
حق اولان رجال یعنی اصحابله مشورت بیوررلر ایدی بوسنده حکمت ناسک هرنقدر عالم اولورسه
دخی مشورت ایتملریله تعلیم نبویدر صاحب مستطرف بوراده (قال رسول الله صلی الله علیه وسلم

رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (ماخاب من استخار ولاندم من استشار ولاافتقر من اقتصد)
حديثنى تحرير ايلشدر جامع صغيرده اولميوب مسند فردوسده واردر لكن ولاافتقر يرنده (ولاعال)
محرردر مآلى استخاره ايليان خائب اولمادى واستشاره ايليان نادم وپشيمان اولمادى وحوايجنده
اقتصاد ايدن يعنى اعتدال اوزره اولان فقير ومحتاج اولمادى ديمكدر (ودخى عليه الصلاة والسلام
افنديمز (من اعجب برأيه ضل ومن استغنى بعقله ذل) بودخى جامع صغيرده بولنمدى مآلى بر كيمسه عقلنه
كوه نوب غير ايله استشاره ده استغنا ايدرسه ذليل اولور ديمكدر جملهٔ معطوفه ظاهرا جملهٔ اولايى
مؤكد ايسه ده تأسيسدر تأمل بيوريله * ما استنبط الصواب بمثل المشورة * كلام مشهوردر
يعنى امر صواب وسداد استنباط اولنه جق نسنه لرده مشورت كبى برنسنه بولنماز ديمكدر (بعض
حكما * المشورة موكل بها التوفيق لصواب الرأى * يعنى مشورته توفيق موكلدر كه انكله رأى
صواب بولنور ديمشدر (حسن بصرى حضرتلرى * الناس ثلثة * يعنى ناس اوچ صنفدر * رجل
رجل * يعنى برى رجل كامل * ورجل ونصف رجل * يعنى ديكرى بر بچق رجل * ورجل
لارجل * يعنى اوچنجى رجل اوليان رجلدر (وبونلرى تعريفده اولكيسى رأى ومشورت
صاحبى ايكنجيسى صاحب رأى اولوب لكن مشورته رغبت ايتميان اوچنجيسى صاحب رأى
اولميوب مشورت دخى ايتميندردر ديمشدر (قلت) رجل رجل * ده اولان حل انا ابو النجم
وشعرى شعرى قبيلندندركه شعرم كامل فصيحدر تأويلنده در (منصور خليفه فرزندينه
بندن ايكى پند ونصيحت آل كه برى فكرسز بر كلام تفوه ايتمامك ايكنجيسى تدبيرسز بر عمله
مباشرت ايتمامكدر ديمشدر (فضل دخى مشورتده خير وبركت واردر بن مشورتده دائم حتى
شوجاريهٔ حبشيهٔ عجميه ايله بيله مشورت ايدهرم ديمشدر (براعرابى عقلدن ازيد مال وجهلدن
اعظم فقر ومشورتدن اقوى آرقه يوقدر ديمشدر (بعض عقلا بر كيمسه كه اولا استخاره وثانيا
استشاره ايليه محققدر كه رأى وتدبيرى خيبت كورمز ديمشدر (بعض ذى تجربه رأى صواب
وسديدك خلقه حمايه سى شجيع شديدك حمايه سندن ازيد واقوادر ديمشدر وبومعناده ابو القاسم
الترمذى * ومااالف مطرور السنان مسدد * يعارض يوم الردع رأيا مسددا * يعنى مزراقلرى
كسكين بيك عسكر يوم حربده مسدد اولان رأيى بوزه مز مآلنده اولان بيتى نظم ايتمشدر (حضرت
على رضى الله تعالى عنه بحره راكب اولان كيمسه مخاطره ده واقعدر لكن رأى وتدبيرنده مستبد
ومستغنى اولانك يعنى مشورت ايتميانك مخاطره سى اندن اعظمدر بيورمشدر (وتحسين مشورتده
بوقطعه دخى محمد بن ادريس الطائيكدر * ذهب الصواب برأيه فكانما * آراؤه اشتقت من
التأييد * فاذا دجى خطب تبلج رأيه * صبحا من التوفيق والتسديد * اشبو قطعه غالبا مرثيه اولمق
كرك (مآلى متوفى شول كونه صاحب درايت ايديكه صواب انك رأيى ايله كتدى يعنى من بعد امر
صواب بولنماز زيرا كافهٔ رأيى كأن تأييد باريدن مشتق قلنمش يعنى عين تأييد بر رأى رزين ايدى
شويله كه بر امر ومصلحتى ظلمت قبلادقده يعنى چاره سى دشوار اولديغى وقتده انك رأيى توفيق
وتسديد افقندن صباح كبى اضاءه ايدرده ره صواب بولنوردى ديمك اوله (قلت) بعض اوراقده
اشبو نظمك ترجمه سى اولمق اوزره (معناى قطعه ممدوحك رأى صوابى اذهاب ايدر يعنى رأيى
دائما صوابدر كأنه جميع رأيلرى تأييد الهيدن مأخوذ در برامر خطب جسيم ظلام ظاهر اولدقده
توفيق وتسديده مقرون اولان رأى صبحى اكا معانده ومعارضه ايلر ديو يازلمش كورلدى فاختر
ماشئت من الترجمتين (وينه بوقطعه مشاهير شعرادن محمود وراقكدر كه مشورتى ومشورت كار عقلا
اولديغى مدح وثناده نظم ايلمشدر * ان اللبيب اذا تفرق امره * فتق الامور مناظرا ومشاورا *
واخو الجهالة يستبد برأيه * فتراه يعتسف الامور مخاطرا * مآلى عاقل تحقيق اول ذاتدركه ايشى

يعنى بر مصلحت پريشان اولديغى وتنظيمى دشوار اولديغى وقتده اول مصلحت پريشانى
مناظره ومشاوره ايديجى اولديغى حالده براريعنى تحرى ايله حسن نظامنى ارار وبولور
اما جهالته مقارن اولان نادان واحمق رأينده مستبد ومستقل اولوب كندو يه كوه نن مشورتى ترك
ايدندر كه سن انى امورى برطوتوب مخاطره يه دوشن كوررسن ديمكدر (قلت) مومى اليه محمود وراق
معتصم عهدنده ايكيوز يكرمى برده انتقال ايلدى (مشاهير ملوك آل بويه دن اولوب اهل قلوب
وارباب دانش وكمالك استصحاب واستخدامنى كندويه پيشه ايدن عضد الدوله مرحومى ثناده
بر ذات بلاغت سمات * له وجه فيه الف عين وفم فيه الف لسان وصدر فيه الف قلب * ديمشدر
وارسته تعريف اولديغى ظاهر امآلى مشار اليهك بيك كوزلى يوزى وبيك دللى اغزى وبيك قلبلى
صدرى وار ايدى ديمك ايسه ده بوندن مقصود ارباب له امورنده مشورت ايله دقت ايدردى
ديمكدر (ساسانيان ملوكنك اولى اردشير بن بابك درت شيئه درت شيئه محتاجدر حسب ادبه
سرور امنه قرابت مودته عقل تجربه يه ديمشدر (وينه اردشير رأى جزيل وتدبير صواب پست پايه
رجل حقير وبى قدر كيمسه دن ظهور ايلديكى صورتده استحقار ايلمه كه احيانا رأى جزيل خلاف
مأمول ادانيدن دخى ظهور ايدر قعر دريادن انجود انه سنى اسافلدن اولان طالعج چقارمشدر دبو
لؤلؤ شهوارا ستهانه واستحقار اولنماز ديمشدر (جعفر بن محمد * لاتكونن اول مشير واياك والرأى
الفطير وتجنب ارتجال الكلام ولاتشيرن على مستبد برأيه ولاعلى متلون ولاعلى لجوج * يعنى مجلس
مشورتده ابتداء امرده اشاره ورأى ايلمه وصحبت مشورت تمام اولمدن سن رأى ايتمه وكلامده
عجله دن تجنب قيل خلاصه اكلاشلد قدنصكره هركس رأيينى عرض ايلدكلرنده صكره اكرچه رأيكه
موافق وار ايسه تصديق وقبول ايله دكل ايسه رأيكك جهات سدادينى بيان ايدرك عرض ايله
وكندى رأيكى بسند ايدوب مستبد بالرأى اولان ومزاجنده تلون وعنادى اولان كيمسه لر ايله
مشورت ايلمه ديمشدر (بعض حكما ديمشدر كه مستشار اولان ذات صحيح العلم يعنى هرفنى بيلور
ومهذب الرأى يعنى رأيى شبهه دن وارسته اولمق لازمدر زيرا هر عالم رأى صائبى بيلز وبرنسنه ده
نافذ اولان يعنى برنسنه يى رعنا ايلين شيء آخرده ضعيف اولور يعنى بيلز عالم ورأى صواب صاحبى
اولمق لازمدر هر عالم دخى رأى صاحبى دكلدر والحاصل هم عالم وهم ذى رأى صائب اولمق شرطدر
(ابو الاسود الدؤلى معناى مذكورى افاده ده شوقطعه يى نظم ايلمش * وماكل ذى لب بمؤتيك نصحه
* وماكل مؤت نصحه بلبيب * ولكن اذا استجمعا عند واحد * فحق له من طاعة بنصيب * ديمشدر كه
مآلى هر عقل وعلم صاحبى اولان سكا نصيح وپندينى كوريجى دكلدر يعنى ايتمز يعنى پندنده مصيب اولمز
وهر نصيحت وپند ايدنده عاقل وعالم دكلدر يعنى نادان دخى اكرچه پند ايدر لكن بر ناصحده ايكيسى اجتماع
ايدرسه طاعتدن حصهٔ لايقه اول ناصحه حقدر يعنى انك رأيى وپندينى دكلملدر (ملوك قديمه برامرده
مشورت ايلدكلرنده عادتلرى سركاران ووكلارينى جمع ايدوب جمله مواجهه سنده مشورت ايلميوب
بكان بكان كتوروب احدهما آخرك مستشار اولديغى بيلميه رك بويله جه مشورت ايدرلر ايمش وبو
وجهله استشاره يى شو احتمالات ايچون ايدرلر ايمشكه اولا بين المشاورين منافسه وقوع بولميوب رأى
صائب ارالغه كتميه زيرا ايچلرندن برينك رأى صائبى بواندقده ديكرى حسب البشريه اكا حسد ايدوب
رأى مذكورى طعنه باشلر بوتقريبله اصابت رأى محو اولور (ثانيا جمعيت ايله اولان مشورتده اكر سر
صكره ميدانه چيقرسه ملك قنغيسندن فاش اولديغى بيله ميوب ومطلع اوله ميويده جمله سنه
معاقبه ايده جك اولورسه برينك ذنبى ايچون جمله سنى بغير حق معاقبه كاهنده بولنور يوق اكر
مسامحه ايدوب عفو ايده جك اولورسه سرى فاش ايله جنايت ايتمش اولان شخصى صوچسزلر
كروهنه الحاق ايتمسى لازم كلور بو ايسه منافى شرط عدالت وسياستدر بنا برين برر برر مستشار

ایدرلر ایمش لکن هر برلرینک رأینی اکلدقدن ومیزان عقله اوردقدنصکره اجتماعا مشورت
اولنسه بأس یوقدر بلکه تدبیر اولادر (قلت) مادهٔ محاسده نک رفعنه مهما امکن تدبیر
اولنسه واهل مشورت من کل الوجوه ارباب اولسه لر البته جمعیتله مشورت اولادر (بعض حکما
احبابکدن برکیمسه ایله مشورت ایلیوب ورأیله عمل ایلدیککده نتیجه وثمره سی کوزل چیقمزسه
صاقن اول دوستکه سن اشلدک وسن رأی ایلدک کاشکی سن اولمیدک دیولوم وتوبیخ ایلمه که
اشبو توبیخ خفت عقلندندر دیمشدر زیرا هر برکیمسه رأی وتدبیرینک ممدوح ومحمود اولدیغنی ظن
ایتمک امر جبلیدر بررأینک خطاسیله لوم وتوبیخ اولندیغی تقدیرجه کندویه فتور وملالت
کلوروه امر آخرده مشورت ایلدیککده رأی سائبی کتم واخفا و بلکه خطا احتمالی خوفیله تفوه
وتکلمدن احتراز ایلر (قلت) هرنقدر رأی حسن کورنسه ده عاقبت اموری خدادن غیری
براحد بیلمز تصرف انجق حقکدر استعیذ بالله ﴿ عسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم وعسی
ان تحبوا شیئا وهو شر لکم والله یعلم وانتم لا تعلمون ﴾ قول کریمی بو معنایه اشارت ایدر (فلاطون
اکر عدوک کندو امورنده سنک ایله استشاره ایدرسه نصح وخیرخواهلغکی بذل وایضاح ایله
یعنی بو بنم دشمنمدر وارسون بلاسنی بولسون دیو الدادوب کوتو یوله سوق ایتمه زیرا استشاره یعنی
سندن کندو امورینه رأی وتدبیر طلبیله عداوتکی ترکله سکا موالات ایتمش اولور ارتق انسانیته لایق
اولان خیرخواهلقدر دیمشدر (و بعض حکما نصح وخیرخواهلغی نادانه وشکرینی ایفا
ایتمیه جک شخصه بذل وصرف ایدن شوره زار وچوراقلی ارض وزمینه القاء بذر یعنی تخم اکن
کیبیدر دیمشدر (بصیرت وعقل ودرایتی اولان برذاتی مدح وثناده شاعر * بصیر باعقاب
الامور کانما * تخاطبه فی کل امر عواقبه * بیتنی کوزل نظم ایتمشدرکه مألی بنم ممدوحم امورک
انجاملرینه اویله بصیرتلی برذاتدرکه کأن هر بر مصلحتک عاقبتی یعنی نتیجه سی کندویه
مخاطبه ایدر یعنی مخاطبک میدانده اولسی کبی کندویه مشهود اولور دیمکدر (آل عباس
بلغاسندن عبدالله ابن المعتز * المشورة راحة لک وتعب علی غیرک * دیمشدر معناسی مشورت
سکا یعنی مشورت صاحب مصلحته راحت وغیریکه یعنی مستشاره تعب ومشقتدر دیمکدرکه
فی الحقیقه مستشیر یعنی طلب اشاره ورأی ایدن ذاتک ظاهرا مشقتی ندر دینیلورسه سؤال
وتقریردن دولایی لسانی حرکتدن باشقه تعبی اولمیوب باطنا کاری حسن رأیله بتوب حقنده
عین راحت اولور اما مستشار یعنی رأی ایده جک ذات عاقبتی وخیم کلمسون دیو فکر ایتمکله
یوریلمور واشبو یورواش قلبه برکونه یورولشدرکه فکری اولنلر بیلورلر (احنف بن قیس آج ایله
قارنی دویمایجه وصوصامش ایله تسکین حرارت ایلمینجه واسیر ایله اطلاق اولمینجه وفقیر
ومحتاج ایله مایحتاج الیهی بولمینجه مشورت ایلمه دیمشدر (اسعد فقیر دیرکه بو جملک تفصیلی
مستشار اولان کیمسه لرک رفاه حالی اولمق لازمدر تاکه وارستهٔ دغدغهٔ معاش اولوب ذهنی
صاف وکاسهٔ خاطری شفاف اولوب کوزل دوشنه دیمکدر * الشئ بالشئ یذکر * سلاطین کرین
آل عثمان جمل الله تعالی من منه باقیامع السلطنة الی آخر الدوران حضراتندن جنتمکان سلطان
محمدخان رابع طاب ثراه حضرتلرینک ندماسندن منجم باشی تاریخی نامیله مشهور تاریخ عربی صاحبی
ومعرب رسالهٔ استعارهٔ عصامیه صاحب الدیوان منجم باشیلری مولانا احمد مولوی مرحومدن
برکون فن نجم اوزره برخصوص منوی دن سؤال وزایرچه تحریرینی امر بیورمشلر مولانا دخی
فی الحال ساعته باقوب حضور خداوندکار مشار الیهده جیبندن بر ورقه چیقاروب ساعت سؤال
اوزره برشکل تحریر ایدوب دلالت نجومه سنی تقریر ایتدکدنصکره ورقه یی ینه جیبنه قوردکن
بکا ویردیو امر بیورملریله ید همایونلرینه ویررمکر ورقهٔ مذکوره نک ظهرنده مأکولات

(قسمندن)

قسمندن احمد افندینک اشترا ایلدیکی بعض شیلرک بهاسندن باقی اصنافه اولان دیونی یازیلو
ایمش عجله سندن کوره میوب بوش جانبنه زایرچه یی یازمش بولنمش پادشاه فردوس آشیان مشار الیهک
تحریرینه دیدهٔ عنایتلری تعلق ایتدکده استشاره واستجواب اولنان کیمسه ذهننده خدشهٔ فکردن اوله
اندن رأی حسن وجواب صواب نصاب اومولماز بیوروب فی الحال نقدا ورزقا ومتاعا انواع احسان ایله
مومی الیهی شادمان بیورمشلردر روح الله تعالی روحه انتهی (حکایه) امویه دن مروانک قاضی
القضاتی یعنی قاضیعسکری نوح بن مریم کریمه سنی تزویج مراد ایلدکده جار ملاصقی اولان
برمجوسی یی احضار ایدوب خصوص مرقومی استشاره ایدر مجوسی تعجب ایدرک سبحان الله
جمله ناس امورلرینی سزک ایله استشاره وجنابکزدن استفسار ایدرلر کن سز بنمله استشاره
ایدرسکز دیدکده قاضی مشار الیه یوق البته بو خصوصده سن بررأی وتدبیر ایله دختریمی کیمه
تزویج انسب وصواب اولوریسه افاده ایت دیمجک مجوسی دخی امر تزویجده ملک فرس
اولان کسری کثرت مال جانبنی ترجیح واختیار یعنی ممالکنده قنغی فردک مالی اکثر واوفر ایسه
دختر واقرباسنی اوکیمسه یه تزویج ایله ایثار ایلر وملک روم اولان قیصر حسن وجمال جانبنی ترجیح
ایدوب قنغی فرد احسن واجمل ایسه اکا تزویج ایدر وملوک ورؤسای عرب نسب جانبنی ترجیح
واختیار ایدوب نسبده شرافت واصلنده طهارت اولان کیمسه لری داماد ایدرلر ایدی
وسزک رئیسکز محمد صلی الله تعالی علیه وسلم دین جانبنی اختیار ایدوب دین وایمانده قوت
وعلم واعتقادنده صلابت وهر خصوصده استقامتی اولان ذوات کرامه دختر پاکیزه لرینی تزویج
ایلدیلر بو تفصیل معلومک اولدیسه فکر وتأمل ایله ده قنغیسنه اقتدا وکیمک اثرینه اقتفا لایق
واحری ایسه انی ترجیح واختیار ایله دیمشدر (قلت) خدا عاقبتنی خیر ایتمش اوله (کلام
حکمت ارتسام مشهوردرکه برکیمسه درت شیئه موفق اولور ایسه درت شی اوکیمسه دن ممنوع
اولماز (اولکی حق سبحانه وتعالانک احسان ایلدیکی نعمه شکره موفق اولور ایسه زیادهٔ
نعمت اوکیمسه دن منع اولنماز (ایکنجی توبه یه موفق اولور ایسه قبول توبه اوکیمسه دن منع
اولنماز (اوچنجی استخاره یه موفق اولوب هر امورنده استخاره ایدرسه اوکیمسه دن خیر
منع اولنماز (دردنجی امورنده مشورته موفق اولور ایسه اوکیمسه دن صواب منع اولنماز * خمیر
الرأی خیر من فطیره وتأخیره خیر من تقدیمه * دیمشدر مفهومی رأیک خمیری یعنی فکر واستشاره
ایله بتوب وکالنی بو وجهله بولان رأی ایتمک اعماله مایه سی نصابنی بولمش خمیر کبی خمیرک
ضدی اولان فطیرکه هنوز نصاب طبخی بولمیان شیدر اوشی کبی اولان رأیدن یعنی مایهٔ مشورتی
بولمیان رأیدن ورأیک تأخیری تقدیمندن یعنی تعجیلندن خیرلودر دیمک اولورکه مألی البته
بر مصلحته شروعده تأمل ایله رأی لازمدر ورأی دخی تلاحق افکار واستشارهٔ اخیار ایله قرار
بولمینجه عجالةً ایشلنمامک کرکدر دیمکدر (ینه حکما کلامندندرکه دیمشلردر معلم صبیان وراعی غنم
یعنی چوبان ونسوان ایله چوق مجالسه ایدن وصاحب حاجت که اوحاجتی قضا مراد ایدر
وخائف وقتل نفس ایتمش اولان اشخاص ایله مشورت ایتمه (قلت) زیرا بونلر مغشوش
الذهن ردیمک استرلر (بعض علما دیمشلرکه برکیمسه مصلحته شروعدن مقدم ربیله استخاره
بعده دوستیله استشاره ایلسه اوکیمسه اوزرینه لازم اولانی ادا ایتمش اولور وحق سبحانه وتعالی
انک مصلحتنی دلخواهی اوزره قضا ایلر (بعض حکما دیمشلرکه ذوی العقوله لایق اولان یدی
کیمسه ایله مشورت ایتمامکدر انلر جاهل وعدو وحسود ومرائی وجبان وبخیل وارباب نفس
وهوادر زیرا جاهل جهلی سببیله اضلال وعدو هلاکی مراد وحسود نعمتک زوال وفقدانی طلب
ومرائی دائما رضای ناس جانبنی کوزه دوب مصلحت خیریه مزاج ناسه ناموافق اولدیغی تقدیرجه

فوت ودفعنی قصد وجبالك كوزی قاچقده اولمغله ثبات قدمی منع ایدر و بخیل اولان كیمسه نك
دائما جمع وتحصیل امواله حریص اولدیغندن تحصیل اموالدن غیری اموردہ رأی وتدبیر عقل
وفكرینه كلز وارباب نفس وهوا اسیرهواسی اولوب دائما امور شهوانیه سیله مشتغل اوله رق
هواسنه مخالفته مقتدر اولمادیغندن عقل وزكا جانبی مسدود ورأی وتدبیرنده صواب كندودن
مفقوددر (حكایه اولنمشكه اهل یثرب یعنی مدینهٔ منوره‌لی اسلمی دیمكله مشهور اولان كیمسه نقل
ایدركه بن العیاذ بالله دیون و فقره مبتلا ودائنلرم تضییق ایلدكده دنیا باشمه زندان ودار بلا
اولوب نه اشلیه جكمه چاره بوله میدرق اعتماد ایتدیكم بردی مروت خیرشناس یارم ایله استشاره
ایلدیكمده عهد امویه‌ده والیٔ عراق اولوب جود وسخا ایله شهر تشعار وعطایا واحسان ایله نامدار
اولان مهلب بن ابی صفره‌یه عزیمتمی اشارت ورأی ایتدكده بندخی مسافهٔ بعیده مشقتی بنی منع ایدر
دیو رأینی بكنمیوب دیكر یله دخی مشورت ایلدیكمده یار اولمك كلامنی بعینه سویلدی بنده قبول
مشورت مخالفتندن خیراوردیوب دوه‌مه راكب و بعض رفیق ایله عراقه طوغری عازم وواصل
ومهلب حضورینه داخل اولوب تعظیمات معتاده‌یی ادا ودعا وثنا دنصكره بنده كز اهل مدینهٔ منوره‌دن
مدیون وفقیر بر كیمسه یم فقر ودیون مضایقه سنه مبتلا اولدیغمده بعض خیرخواه ایله استشاره
ایلدوب انلردخی جناب مروت مآبكزه عرض حاجت ایلمی رأی ایلدكارنده مسافهٔ بعیده دن شد
رحل ایلیوب كلدم امر وكرم جنابكزكدر دیه رك لسانا عرضحالی اتمام ایلدیكمده مهلب دخی
بزه وسیله یاخود قرابه یاخود عشیره شقلر یله می كلدك یعنی سنكله قرابت والفتم وسنك بزه خدمتك
بوقدر دیدكده بندخی بونلردن بریسی باعث حركتم دكلدر بلكه * رأیتك اهلا لحاجتی فان قمت بها
فانت اهل لذلك وان یحل دونها حائل لم اذمم یومك ولم ایئس غدك * دیدم یعنی سنی قضاء
حوائجمه اهل كوردم اكرانكله قالقار ایسك یعنی مساعده ایدر ایسك سن اكا اهل سن اكر حاجتمك
اوكنه بر حائل حلول ایدر یعنی مساعده ایتمز ایسك بو كونیكی ذم ایتم و یارنكی كوندن مأیوس
اولم یعنی مساعده كوستر مدیككه محزون اولمامكه سن سخیسن البته كچ اولسون ایشمی
بتورر سن دیدیجه همان امیر مهلب قپوجیلر كتخداسی مقامنده اولان حاجبنه خزانه مده نه
موجود ایسه بو آدمی‌یه شمدی و یر دیو امر یوردی برابر واردیغمزده سكسان بیك درهم موجود
اولمغله بالتمام بكا اعطا ایلدی بنده بو حالی وسخا و مالی كوردیكمده كمال فرح وسرور دن
نفسمه مالك اولمیوب شادمر كه اغرایه یازدم بعده حاجب بنه سرعتله بنی حضورینه كتوردكده
ای رجل دفع ضرورت ایده جك مقداری شی سكا واصل اولدیمی دیدی بندخی لسان تشكرله
* نعم ایها الامیر و زیادة * یعنی ای معدن جود وسخا اولان امیر مكرم دفع ضرورت ایده جك
مقداری نزده قالدی زیاده‌یه نائل دیدیكمده جناب مهلب * الحمد لله علی ما نجح سعیك واجتنائك
جنا مشورتك وتصدیق ظن من اشار علیك بقصدنا * حق تعالی‌یه حمدوثنا اولسونكه سعیك
هبا ایتمدی ومشورتك ثمره لرینی دوشردك بزم قصدیمزده سكا اشارت و رأی ایدنلرك ظنلرینی
تصدیق ایتدی یوردیلر بندخی اشبو كلام عنایت ارتسامنی ایشیدوب صله‌سنی الدیغمده * یامن
علی الجود صاغ الله راحته * فلیس یحسن غیر البذل والجود * عمت عطایاك اهل الارض
قاطبة * فانت والجود منحوتان من عود * من استشار فباب الجود منفتح * لدیه فی مبتغاه
غیر مردود * شعرینی حضورنده قائما نظم وانشاد ایدوب یعنی اوقیوب متشكرا مدینه‌یه
عودت وقضاء دینمه سرعت واهل واولاده بخش وسعت ومستشارم اولان ذواته دخی هدیه ایله
اكرام و حرمت و بعدذا جمیع امورمده استشاره‌یی عدم تركه جناب حق ایله معاهده برله
نیت ایتدم دیو حكایت ایتمشدر * علی ارواح الاسخیاء والانقیاء الرحمة الواسعة (معنای شعر)

ای جود وسخا اوزرینه دست وراحه‌سی اصاغه اولنان یعنی دستی سبیكهٔ جود اولان ذات بذل
جود دن غیری ایولك یوقدر سنك واحسانك جمله اهل ارضه عام وشامل اولدی كأنه سن وسخا
وجود بر اغاجدن یونولمشد ر یعنی عین جودسن بر كیمسه استشاره ایدوب بنم كبی سكا كلورسه
باب جود وسخا انك نزدنده مفتوح واول كیمسه اول بابده ایكن مطلوب ومستدعاسندن مردود
دكلدر (قلت) عینك ضمیله عود لغتده اكرچه مطلقا خشب واغاجه دینور لكن بنه لغة طیلردن
بیلدیكمز خوش بوعودی شاعر مراد ایتمش اوله دینلسه دخی تعطیر بخش خاطر اولور (حكایه
اولنمشكه منصور خلیفه نك عمیسی عبدالله بن علی ابن عبدالله بن عباس دن خلافته وسیاست
ملكه خالل ایراث ایدر نابرجا حركات ظهور ایتمكله انی جلب وسراینده حبس ایدر بو خصوصده
خلیفه حضرتلری مكدر ایكن كوفه ده والی اولان عمزاده سی عیسی بن موسی بن علیدن دخی
حركات نابرجا ظهورینی استماع ایلدكده حزن وغمی مزداد اولور بونلرك دفع وازاله لری امرنده
كندو فكرنده ذكری آتی تدبیری ایدوب اركان دولتدن كتم واخفا ایلدیكنك اوزرینه عمی
زاده سی عیسایی احضار ورسم تعظیم وتكریمی ادا وایفادنصكره كندی ایله خلوت ایدوب
عرض خلوص ایده رك هرحالده سن بنم صادق ومعتمدمسن وخدمتك نزد خلافتمده مشكوردر
وسكا بنم نعمتمی مستوجبه برخدمتكه سنك بقای دولتكی دخی موجبدر سكا تحمیل ایده جكم
حسن ظن ایده رمكه اول خدمتی اتمام و حصول پذیر اولماسنده جد واهتمام ایدرسن دیدیجه
عیسی بن موسی ای امیر المؤمنین بندك حسن ظنكز كیدر مقدورم اولان امریكز هرنه ایسه امر
وفرمان یورك اجراسنه بذل مقدور ایله ذره سر موتقصیر وتكاسل ایلم دیدكده خلیفه ای عمی زادهم
عمم عبدالله بن علینك خلا فتمزه تعرض وملكمزه تصدی جایكیر ضمیری اولمغله جا بجا
القاء فتنه وفساد ایله دن خالی دكلدر سرایمه جلب و برمحل محفوظده حبس ایلدم ال وسرا
قتل ایله دیو امر ایدوب قید و بند ایله تسلیم ایلدی بوندن منصورك مرادی عیسی عبداللهی
قتل ایلدكدنصكره عبد اللهك قرنداشلرینی دعواجی ایدوب عیسایی دخی قصاصا قتل ایله
ایكیسنی بردن بتورمك ایدی بونیتی اضمار ایله قالقوب حجه كتدی وقتا كه منصور خلیفه حج شریفه
عازم اولدقدنصكره عیسی تأمل و تفكر ایدوب خصوص مز بوره شروع ایلمدن عاقل و دانا
ورأی وتدبیرنده ممتاز ومستثنی بر كیمسه ایله استشاره ایلمك هر حالده انسب واولادر دیوب معرفت
امور وتدبیرنده بی قصور كندونك حسن ظن واعتقادی اولان یونس بن فروه‌یی احضار
ومأموریت مذكوره‌یی كشف وآشكار واستشاره ایلدی یونس ای امیر عمكی حفظ سبیله نفسكی
حفظ ایله صاقن قتلنه تصدی ایتمیوب بلكه وقایه ایله لكن بركزلو محله حبس ایدوب اصلا برفرده
حبسكی اعلام واشاعه ایلمه شویلكه بهر كون اكل وشربنی براحده بلدرمیه رك كندك كتور
وخلیفه‌یه امریكی تنفیذ ایتدم صورتنی كوستر بنم ظنمه كوره خلیفه نك سكا بوسپارشی دسیسه در
اكر عبداللهی اعدام ایدر ایسك كلدیكنده قرنداشلرینی سكا دعواجی وامرینی انكار ایدر بعده
سنی دخی اولدورر دیوب خلیفه نك اضمار ایتدیكی قصدینی فكر وترتیب ادله ایله انتاج ایتدیروب
عیسایه بیان ایلدی عیسی دخی رأی ونصیحیله عامل اوله رق عمیسنی خانه سنه كوروب مخفی بر محله
حبس و برفردی مطلع ایلمیه رك منصور خلیفه‌یه اعدامنی اعلام ایلدی وقتا كه منصور خلیفه
حج وزیارتدن عودت وسراینه رجعت ومقام خلافتده اقامت ایلدكده عبداللهك قرنداشلرینی
تحریك ایتمكله انلردخی منصور خلیفه نك دیوانه واروب قرنداشلرینی سؤال ایدرلر منصور خلیفه
هرحالده سزلره رعایت مرعی وملتزم وجهت نسب وقرابتمزه رعایت الزمدر وحقوقكری قضا
لازمدر هر بریكز پدرم مقامنده اولدیغكزدن مسؤل ومستدعاكز ادا وایفا اولنور دیدكدنصكره

عباسی دیوانه احضار وجهه عازم اولدیغمده عودتمه دك عمم عبداللهی سكا تجرد منزلكده حفظ
ایله دیو تسلیم وایداع ایلمش ایدم زده در دیو صوردی عیسی دخی ای امیرالمؤمنین نه امر وفرمان
بیوردیکز ایسه اووجهله حرکت ایلدم دیدکده منصور خلیفه اشبو ذوات کرام عممزی استدعا
ورجا ایدرلر بونلرك خاطرلری نزد خلافتمزده مرعی وملتزم و بعض تقصیراتی وار ایسه ده عفو
وصفح ایلدم نه محلده ایسه کتور و بونلره تسلیم ایله تطییب اولنملری مطلوبدر دیدکده عیسی
دخی امیرالمؤمنین جنابکز قتل واعدامیله امر بیورمدیکزمی امر یکزه اطاعتله قتل ایلدم دینجه
منصور خلیفه امرینی انکار ایله اکر عممك قتل وهلاکی مقصودم اوله ایدی سکا نیچون امر ایدهیم
او خدمته مأمور ایلدیکم جلادا نه امر وتنبیه ایدر ایدم دیوب اعمامنه التفات وعباسیه کذب
و بهتان ایلردیه رك صورت غضب کوستردی اعمامی ای امیرالمؤمنین عباسی بزلره تسلیم ایله که
قرنداشمزك قصاصنی اجرا ایله انتقام ایدهلم دیدکلرنده منصور خلیفه عباسی انلره تسلیم وانلردخی
اخذ ایدوب ایچندن بری میدان سیاستده قتل واعدام ایتمکه تصدی ایلدکده عیسی ای عم حقیقتده
بنی قتل واهلاك ایده جکمیسکز دینجه اولدخی قرنداشمزی قتل ایلدیککی اقرار ایندك البته قصاصا
سنی دخی قتل ایده جکم دیدکده عیسی دخی ای عملر عجله ایتمیك بنی حضور خلیفه یه کتورکده
تماشایی کورك دیمکله عباسی منصور خلیفه نك حضور ینه کتوردکلرنده عیسی ای امیرالمؤمنین
مرادك انك قتلیله بنم قتلم ایدی لکن حق سبحانه وتعالی اول فعلدن بنی معصوم ایتدی اشته عمك
حیاتده وعافیتده در امر ایدر ایسك قرنداشلرینه تسلیم ایدهیم دینجه منصور خلیفه یه حیرت کلوب
برمدت سکوت ایلدکدنصکره ✻ علم ان ریح فکره صادفت اعصارا وان انفراده بتدبیره قارف
خسارا ✻ یعنی منصور بیلدیکه ریح فکری اعصاره یعنی ریح شدیده تصادفله محو اولمش وعیسی خواجه
اوکنه دیز چوکش وکندینك تدبیرنده انفرادی یعنی براحدله مشاوره ایتمیه رك اجراسی خساره
مقارفه ایتمش یعنی خسرانه مخالطه ایتمش بعده باشنی قالدیروب عبداللهی کتوردیدی عیسی دخی
واروب عیسنی محبسدن چیقاروب منصورك حضورینه کتوردی منصور کوردکده
قرنداشلرینه بنده طور سون سز کیدك کوره یم دیدی عیسی عبداللهی براقدق و قرنداشلریله
یانندن چقدق وجانم قورتولدی کربتم کندی بو سلامت محضا یونسله استشارهم وانك رأییله
عمل برکتیله حاصل اولدی دیمشدر منصور عبداللهی قرنداشلرینك رجالریله صورتا عفو ایدوب
تعیین معاش وفیره ایله مجددا بنا وتشیید ایلدیکی برقصر معلاده اسکان ایتمش ایسه ده قصر
مذکورك مکر نهانی تمل طاشلرینی قیاطوزلرندن یاپمغله برازمدت مرورندنصکره کیجه وقتی
قصرك انشاسنده زیرزمینه وضع ایتدردیکی قنوات یعنی کنکلردن صو صالیو یرمکله قصر مذکور
علی الغفله منهدم اولوب عبدالله بناالتدوقالمغله وفات ایدوب بغداده باب شام مقابرینه
دفن اولنمشدر لکن عیسی بومکیداتدن توفیق حق ومشورت مسنونه ایله خلاص بولمشدر
(قلت) غالبا منصور حضرتلری دخی قصر مذکور خصوصنده استشاره ایتمك کرکدر فتبصر
﴿ وماجاء فی النصیحة ﴾ یعنی نصیحته متعلق آیات واحادیث وکلمات حکمت سمات واشعار
وحکایاتدن برنبذه در (صاحب مستطرف) رحمه الله تعالی دیرکه جمله یه معلوم اوله که تحقیق
کافهٔ مسلمین وخلایقه نصیحت انبیا ومرسلینك سنتلرندندر زیرا حق سبحانه وتعالی نوح علیه
السلامدن حکایه طریقیله ﴿ ولا ینفعکم نصحی ان اردت ان انصح لکم ان کان الله یرید ان یغویکم ﴾
بیورمشدر مألی نوح علیه السلام قومنه ای قوم اکر الله تعالی سزی اغوا اراده ایدر ایسه یعنی مستعد
اولدیغکز غوایتکز مزید اولورسه بن سزه نصح اراده ایتسم سزه نصیحتم نفع ایتمز وشعیب علیه
السلامدن دخی حکایه ﴿ فتولی عنهم وقال یاقوم لقد ابلغتکم رسالات ربی ونصحت لکم فکیف

آسی علی قوم کافرین ﴾ بیوردیکه مألی شعیب علیه السلام کندوینی تکذیب ایدنلردن اعراضله
ای قوم ربم جل شانه نك رسالتنی سزه تبلیغ ونصح ایتمش ایدم دیدی واشبو قولی انلره تأسف ایدوب شدت
حزنندن سویلدی بعده نفسنه انکار ایدوب دیدیکه بن بونلرك عذاب اولندیغنه نیه محزون اولورم
حال بوکه انلر کفرلری سببیله اکا مستحق اولمشلر ایدی دیمکدر (ودخی حق سبحانه وتعالی
قرآن کریمده صالح علیه السلامدن حکایه ﴿ قال یاقوم لقد ابلغتکم رسالة ربی ونصحت لکم ولکن
لاتحبون الناصحین ﴾ بیورمشدر که مأل شریفی صالح علیه السلام قومندن اعراض ایله ای قوم
بن سزه ربمك جل شانه رسالتنی تبلیغ وسزه نصح ایتدم لکن سزه نصح ایدیجیلری سومز ایدیکز
دیمکدر که صالح علیه السلامك بو خطابی قومنك صیحه ایله هلاکندنصکره در وخطاب مذکور
بدرده مقتول اولان مشرکینه حضرت نبی آخر الزمانك علیه وعلی جمیع الانبیاء والمرسلین صلوات الله
وسلامه خطابی کبیدرکه اجساد ایشیدرمی دیو حکمتنی استفسار ایدن اصحاب کرامه بنم قولمی
ایشتمکده انلر سزدن زیاده درلر لکن جوابه قادر دکللردر بیوردیلر (روی ابو هریرة رضی الله تعالی
عنه ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال ان الدین النصیحة ان الدین النصیحة ان الدین النصیحة
قالوا لمن یارسول الله قال لله ولکتابه ولرسوله ولائمة المسلمین وعامتهم) اسعد فقیردیرکه اشبو حدیث
مستطرفده بو عباره در لکن جامع صغیرده ان الدین النصیحة برکره اولوب تکراری مسطور دکلدر
مناوی مرحوم شرحنده نصیحت منصوحك اصلاحنده قولا وفعلا جهدی ووسعی بذل واخلاصی
تحریدر واهل حدیث اشبو حدیث شریفه ربع اسلامدر دیدیلر دیمشدر ومأل شریفی تحقیق دین اسلام
نصیحتدر دیمکدر (اشبو حدیث صدورنده حضور سعادتده بولنان اصحاب کزین رضوان الله
الله تعالی علیهم اجمعین یارسول الله نصیحت قنغی ذات ایچوندر دیدکلرنده رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم نصیحت الله والله ذوالجلالك کتابی والله تعالانك رسولی وائمهٔ مسلمین وعامهٔ
مسلمین ایچوندر بیوردیلر (علماء اعلام علم حدیث اشبو حدیث شریف جامع شرائط دین مبیندر
دیوب معناسنده ابتدا اللهه مختص یعنی الله تعالی ایچون اولان نصح حق تعالانك وجود ووحدانیتنی
تصدیق واقرار وصفات کمالیه ایله اتصافنی ونقصان صفاتلردن منزه ومبرا اولدیغنی اقرار وتعظیم
وتکریمنه قیام وظاهر وباطنده ذاتنه خضوع وخشوع ورضاسی متعلق اولان شیلره میل ورغبت
وسخطنی موجب اولان شیلردن یعنی مناهیدن مباعدت ومجانبت وکندویه اطاعت ایدنلره محبت
وعصیان ایدنلره عداوت وعصاتی طاعته دوندرمهده قولا وفعلا جهاد ایتمکله اولور (اما کتاب اللهه
مختص اولان نصح قرآن کریمی قرائت وتلاوت وحین قرائتده تحسین وتجوید ومخارج حروفه رعایت
ومعانی ومزایای لطیفنی فهم وادراکه جد ایله بذل طاقت وفرق ضالهنك تحریفات وتأویلات
باطله لرینی وطعنلرینی منع ودفع وقرآن عظیم الشانده اولان کرك نظم جلیلی وکرك وجوه قرائتی
وکرك تفسیر وتأویلات صحیحه سنی والحاصل هرقنغیسنه اقتداری وار ایسه عباد اللهه تعلیم
وتفهیم ایلمکدر (الله تعالانك رسولنه مختص اولان نصح قبل باری تعالادن کتوردیکی کافهٔ احکام
الهیه یه ایمان ورسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك سنن وطریقلرینی طلب وتعلم وتعلیم
واداایله احیا وعمل وطریقت وشریعتنه ناسی دعوت وترغیبده بای وجه کان مواظبت واخلاق
محمدیه وآداب احمدیه ایله تخلق وتأدبدر (وائمه یعنی امام المسلمین اولنلره مختص اولان نصح عامهٔ
تبعه حقنده عهدهٔ عالیه لرینه لازم اولان اموری حسب البشریه غفلتلری عندنده حضورلرینه
بلا غرض حسن تعبیر ایله عرض واحوال رعایادن واقف اولمادقلری شیلری تفهیم وبیان
وبدخواهلرینی هروجهله تحذیر ومنع وولاة وعمالی وحکامنك اخلاقلرینی وحق رعایاده اولان
معامله لرین اعلام وقلوب متنافره اصحابنی برطریقله قاندیروب محبتلرینه جلب ایتمکلهدر

اما جماعت مسلمينه مختص اولان نصح انلره شفقت ومسن واختيارلرينه تعظيم وتوقير وصغار وصبيانلرينه مرحمت وحزن وغملرندن تفريج وخاطرلريني مشغول ايده جك وسوسه قپوسني آچه جق يعني انلره حزن وغم ايراث ايدن شيلردن وقايه وحمايه ايلمك وفقراسني كوزتمكدر ديديلر (صاحب مستطرف * اعلم ان جرعة النصيحة مرة لايقبلها الا اولو العزم * يعني جرعهٔ نصيحت زياده آجيدر اني قبول ايلمز الا انجق عزيمتله عمل ايدن مردلر ديمش (قلت) وجرعه تعبيريكه آزى اوله جقدر ازينه تحمل اولنميجه چوغنه نيجه تحمل ايدن بوانور معنا سنه انكله اشارت بر له نصيحتده حسن تدبير لازم اولديغني وقبول ايتمنك اوزرينه صفيجه وارلق اقتضا ايتميه جكني بياننده ظرافت ايتمشدر عليه الرحمه (ميمون بن مهران جنابلري بكا عمر بن عبد العزيز حضرتلري اى ميمون بكا كريه ومنفور اولان كلامي مواجهه مده سويله زيرا كه بركيمسه مؤمن قرنداشنه نصح وپند ايده مز مواجهه سنده كريه ومنفوري اولان كلماتي سويلمدكجه ديدي ديمشدر * منثور الحكم كتابنده * ودك من نصحك وقلاك من مشي في هواك * يازلمشدر كه مألي سني جاندن سون سكا نصح وپند ايدن وسكا بغض ايدن سنك راه هوسكده برابر كيدندر (قلت) طوغريسي نقيب الاشراف اسبق صديق ملا مرحومك نقش خاتمي اولان * صديقك من صدقك لا من صدقك * بومعناده بركوزل عبارهدركه * دوست اولدر سكا طوغروسن ديه * دشمن اولدر سكا طوغروسن ديه بيني كندوكي جناسي حاوي ترجمه يه راست كله رك بر رعنا سوزدر (ابو الدرداء رضي الله تعالى عنه يورمشلركه استرسه كز سزه نصيحت ايده يم قوللرك الله تعالى قتنده زياده سوكلي اولاني شول قوللردركه عباد اللهه محبت ايدوب وروى ارضده عباد اللهه نصح وپند ايليه (خديجة الكبرى رضي الله تعالى عنهانك عم زاده لري ورقة بن نوفل بن اسد بن عبد العزى كه اسلامنده اختلاف اولنمشدر معرض نصحده * لقد نصحت لاقوام وقلت لهم * اني النذير فلا يغرركم احد * لا شئ مما ترى تبقى بشاشته * الا الاله ويردى المال والولد * لم تغن عن هرمز يوما خزائنه * والخلد قد حاولت عاد فما خلدوا * شعرينى نظم ايتمشدر مفهومي بن قوملره نصح ايدوب انلره تحقيق بن سزلرى عذاب الله وعقاب ايله انذار وتخويف ايديجي يم براحد سزلري مغرور ايلمسون مشاهده ايتديككز اشيادن برشينك بشاشتي باقي قالمز انجق باقي قلان الله درمال واولادردى اولور يعني هلاك بولور كسرى اى عجم اولان هرمزى خزينه سنده اولان مال هيچ بركون غني قيلدي وعاد خلد ديو باغ ارمي ياپمش ايكن انده كندى وقومى خلود ايده ميوب عدم ديارينه يقلوب كتديلر ديدم ديمكدر (بعض خلفا اركانندن جرير بن يزيده * اعددتك لامر * يعني بن سني برمصلحت كوردرمك ايچون آماده وانتخاب ايتدم ديدكده اولدخي يا امير المؤمنين * ان الله قد اعدلك مني قلبا معقودا بنصيحتك * يعني حق تعالى سزه بندن نصيحتكزه پيوسته قلبي * ويدا مبسوطة بطاعتك يعني طاعتكزه اوزادلمش دستي * وسيفا مجردا على عدوك * يعني بندن اعداكزه قندن چيقارلمش سيفي آماده ايلدي ديدي يعني سمعا وطاعة ديوب مأمور اولنلر وسركارده بولنانلر بو يله اولمق كركدر معناسني افاده قيلدي (اصمعي نصح وپندي ثناده * النصح ارخص ما باع الرجال فلا * تردد على ناصح نصحا ولا تلم * ان النصائح لا تخفى مناهلها على الرجال ذوى الالباب والفهم * قطعه سني نظم ايتمشدر كه مفهومي رجاللرك بيع وفروخت ايتدكلري اشيادن نصح وپند متاعي غايت اوجوزدر برناصحك نصح وپندينى رد ايدوب ده ناصحي لوم وتوبيخ ايلمه همان نصحنى قبول ايله زيرا نصايحك مناهل ومنافعي ذوى العقول وارباب فهم اولان كيمسه لره خفي دكلدر (عقلادن فيروز بن حصين ايله امرادن يزيد بن المهلب حجاج ظالمك الاستقلال أثناى وزارتنده حجاجه تبعيت وانقياد خصوصنده استشاره ايلدكده فيروز ابن المهلبي * لا تضع يدك في يد الحجاج * حجاجه اتباع ايلمه ديو اشارت يعني پند ايتمشيكن فيروزك نصح ورأيني ابن المهلب پسند ايتميوب حجاجك اياغنه واروب تبعيت وانقياد ايتدكده حجاج

كندوبى واهل وعيالني حبس وقيد وبند ايديجك فيروز * امرتك امرا حازما فعصيتني * فاصبحت مسلوب الامارة نادما * امرتك بالحجاج اذ انت قادر * فنفسك اولى اللوم ان كنت لائما * فما انا بالباكي عليك صبابة * وما انا بالداعي لترجع سالما * نظمني انشا ايلديكه مفهومي ابن المهلبه خطابا ديركه بن سكا امر ورأى قطعي ايله رأى ايتمشيكن بكا عصيان ايلدك يعني نصحمي قبول ايتمدك سنده امارتك مسلوب ونادم اولديغك حالده صباحلدك يعني الكدن الكاك كندى چه فائده سنده توفي يه قدرت وارايكن سكا حجاجه اتباعك خصوصي مشورتكده اكا تسليم اولمه ديو سكا امر ورأى ايلمشيدم شمدى بني پامال ايتدى ديو حجاجي لوم ايدرسن لومه سنك نفسك اندن اولادر بوندنصكره محبة سكا نه حزن ونه بكا ايديجى ونه سلامت ايله وطنكه رجوع ايچون دعا ايديجى يم ديمكدر (بعض علما * من اصفر وجهه من النصيحة اسود لونه من الفضيحة * فحواسى نصحدن يوزى مصفر يعني منفعل اولان وطاريلان وبروجهله نصيحتى قبول ايتيان كيمسه نك چهره سي فضاحت ورذالتله قرارر ديمكدر اشبو قطعه طرفه نام شاعركدر * ولا ترفدن النصح من ليس اهله * ولكن حين يستغني برأيك غانيا * وان امرؤ يوما تولى برأيه * فدعه يصبب الرشد اويك غاويا * يعني صاقن نصحى اهل اولميانه اعطا واحسان ايتمه وسنك رأيكدن اول نااهل استغنا ايلديكي وقتده اكا آچيبوب آغازه ايديجى اول وبركيمسه رأينه تولى ايلديكي وقتده يعني يالكز رأيله عمل ايلدكده اني ترك ايله استرايسه رشد وسداده مصيب اولسون استرايسه غوايت وضلالته ايرسون ديمكدر

الباب الثاني عشر في الوصايا الحسنة والموعظة المستحسنة

اشبو اون ايكنجي باب وصاياى حسنه ومواعظ مستحسنه بياننده در قال الله تعالى ﴿ادع الى سبيل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة وجادلهم بالتي هي احسن﴾ يعني حضرت حق عزشانه حبيب اكرمنه مبعوث اولديغك خلقك ايچنده حقايق طالبين اولنلركه خواص امتدر مقالهٔ محكمه كه شبهه يي ازاله وحقي ايضاح ايديجي دليلدر انكله وعوامي موعظهٔ حسنه وخطابت مقنعه وعبرت نافعه ايله ومعاندين اولنلر ينك عنادلرى علو يني تسكيند وشغبلريني تلينده انفع اولان مجادله نك احسنيله يعني رفق ولين ايله ووجه ايسر واهوني ايثار ومقدمات اشهر ايله كه جمله سني بوطريق ايله اسلامه دعوت ايله ديو امر وخطاب بيورمشدر (قلت) علماء فن منطق اشبو نص اعجاز فصده طرق استدلالدن برهان وخطابت وجدله صره سيله اشارت واردركه انلر اظهار حقده شرعا وعقلا بلاشك معتمد عليه اولان الماس پاره كبي اوج طريقدر يعني حكمت لفظي برهانه وموعظه خطابته وجدال جدله اشارتدر ديديلر وحتى بيضاوى بيض الله تعالى غرته حكمتي حقي ايضاح ايديجي دليل وموعظه يي خطابات مقنعه وعبر نافعه وجدالي مقدمات اشهر ايله تفسير بر له تأييد قول اهل ميزان بيورمشدر همان باري تعالى وتقدس قرآن كريمك معجز اولديغنه نعوذ بالله تعالى اينانميوب خسراننده قالهجقلره تصديق وهدايت احسان بيوروب عاقبتني خير ايليه آمين وينه حق سبحانه وتعالى ﴿ان الله يأمر بالعدل والاحسان وايتاء ذي القربى وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغي يعظكم لعلكم تذكرون﴾ بيورمشدركه مفهومي تحقيق الله تعالى عدلله واحسان ايله واقاربه محتاج اولدقلريني ويرمكله امر ايدر واقبح احوالدن ومنكردن وبغيدن نهي ايدر وسزه امر ونهي بر له خير وشريني تمييز ايله وعظ ايدر تاكه انكله متعظ اوله سز مألنده در (ابعدي امتثالي امر باري اولان عدل عبادك اعتقاد وقول وعمل وخلق جهتلرندن اولان امورلرنده توسطدر يعني بونلرده افراط ايله تفريطك بيندر اما اعتقادده عدالت توحيدمتوسطكه تعطيل ايله تشريكك يعني خالقي منكر اولنلر ايله حقه خلقده وعبادتده شرك قوشانلرك اعتقاد باطللري وسطنده واقعدركه هم خالقي وهم نفي تشريكي

جامعدر (واماقولده حد وسط مقبول كسب متوسطدرجبر محض ايله قدر بيننده واقعدر (واما عملده درجهٔ وسط اداء واجبات ايله تعبد متوسط كيدركه بطالتله ترهب بيننده واقعدر (واما خلقده رتبهٔ وسط جود وسخاى متوسط كيدركه بخل ايله تبذير ميانه دوشمشدر (واما احسان احسان طاعاتدر و بو دخى يابحسب الكميه در نوافل ايله تطوع وعبادات كبى ويا خود بحسب الكيفيه دركه كيفيتى (الاحسان ان تعبدالله كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك) حديث شريفى بيان ايدر و مآل آيت شريفهٔ مذكوره ده مرحوم اقربايه اعطاعدلك معناى عمومنده داخل ايكن بعده مستقلا ذكرى شاننه اهتمامدر كه بو تعبيره بيسانده تخصيص بعد التعميم ديرلر (ونهى اولنانلردن فحشا انسانده اولان حال اقبحدر كه قوهٔ شهويه يه متابعتك افراطيدر زناكبى (ومنكر قوهٔ غضبيه نك آثارده متعاطيسى انكار اولنان فعلدر (و بغى ناس اوزرلرينه استعلا واستيلا وتجبردر كه مقتضاى قوهٔ وهميه دن عبارت اولان شيطنت ديمكدر (واشبو فعللرندن نهى افعال قبيحه ذكر اولنان شهويه وغضبيه ووهميه قواى ثلثه سنك افراطلريدر وانسانده نه قدر شر وار ايسه قواى ثلثهٔ مذكوره توسطيله ذكر اولنان فحشا ومنكر و بغى ده مندرجدر (ولهذا ابن مسعود رضى الله تعالى عنه اشبو آيت قرآنده خير وشرى مبين اولان آياتك اجمعيدر ديمش (ودهاندن عثمان بن مظعونك استماع ايلديكى آنده اسلامنه سبب اولمشدر اكر على فرض قرآنده بوندن غيرى آيت اولماسه فرقان كريم وصفنده اولان ﴿ ونزلنا عليك الكتاب تبيانا لكل شئ وهدى ورحمة للعالمين ﴾ آيتى يالكز بو آيته صادق اولورايدى و بو آيتك وصف مذكور عقيبنده ذكرى معناى مذكوره تنبيه ايچون اولديغى محتملدر ديو ذكر ايلديكمز اقوال بيضاوى وكشاف وسائر تفاسيرده مصرحدر واشبو آيت جليله نك حاوى اولديغى اعتقاديات وعمليات واخلاق واوامر ومناهينك تفصيلا بيانى وسعمزدن خارج اولديغندن باشقه على فرض ذكر اولنسه مجموع مستطرف ظرف اوله مز نفا صيله اطلاع مراد ايدنلر كتب كلاميه وفقهيه واخلاقه مراجعت بيورسونلر وللعارف يكفيه الاشارة وهذا الفقير قدطوى الاطالة الركيكة عن العبارة فى المرتبة الثانية ايضا فافهم وقال الله تعالى ﴿ ولتكن منكم امة يدعون الى الخير ويأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر واولئك هم المفلحون ﴾ مآل شريفى سزدن برجماعت اولسونكه يعنى كرك بر و كرك دخى زياده كه بعضيكز ديمكدر اول جماعت ناسى خيره دعوت ايدهلر خير مذكوركركسه افعالدن اولسون وكركسه تركدن اولسون وكرك دنيوى وياخود اخروى اولهرق فسادك مقابلى اولان صلاح اولسون ودخى اوجماعت معروفله امر ومنكردن نهى ايدهلر بو حال ايله متصف اولنلر كال فلاح ايله مخصوصلردر ديمكدر (صاحب كشاف اشبو آيت مكرمه ده اولان (من) حرفنى (ان من للتبعيض) يعنى تبعيضيه در ديوب تبيين ايچون اولمسنه دائر اولان قولى (وقيل للتبيين) تعبيريله تمريض ايتمشدر بعضيه اولديغى اوزره بر وجه محرر امتدن بعضيلرى داعى الى الخير وآمر معروف وناهى منكر اولسون ديمك اولور تبيين ايچون اولورسه مفهومى سزلر خيره دعوت ايدر ومعروف ايله امر ومنكردن نهى ايدر اولك ديمكدر وتبعيض ايچون اولملرينى توفيق وتوجيه كشافدن مستفاد اولديغى اوزره شويله دركه اولا خصوص مذكور مجموع امت اوزره واجب اولوب لكن فروض كفايانده اولديغى كبى بعضيسنك ادا واجرا سيله سائرلرندن ساقط اولور و بو صورتده مجموعك اوزرينه وجوب خصوص مذكور تبيينه و بعضينك اجراسيله سائرلرندن سقوط تبعيضه مناسب اولور فامابعض محققينك تقريرنجه اشبو توجيهده اولى اولان تبعيض ايچون اولمسى مأموريت احتساب عام شرعى يى قصده نظرا وتبيين ايچون اولمسى معروف ايله امر ومنكر ايله نهى معروف ومنكره قدرت ايله بيله مطلع اولمق شرطيله دركه

بو قيد وشرط ايله اولان امر ونهى ايله هر كس مكلفدر انتهى (عبارهٔ بيضاويدن و بعض مطالعاتدن تراشيده اولنديغى اوزره اطلاع مذكورده احكام الهيه يه ومراتب احتساب شرعى يه علم دخى داخلدر وقدرت وتمكن دخى اعمدر كه فعلا ويالسانا وياخود قلبا ديمكدر يعنى بو شقلرك قنغيسى مقدورى ايسه انكله اجرا ايده كه اشبو تقرير و معنا جه خصوص مذكوره جمله امتك مأمور اولمسنى تعيين ومن حرفنك تبيين ايچون اولمسنك وجهنى تبيين ايدر وذكر اولنان شقوق ثلثهٔ نهى منكر صاحب مستطرفك تحرير ايلديكى حديث شريف آتيده مصرحدر (ومراتب وشرائط احتساب كتب شرعيه ده خصوصا نصاب الاحتساب نام كتابده و بركوى محمد افندى حضرتلرينك بعض اثرلرنده مصرحدر مراجعت اولنه (اعدى اشبو امر معروف اكر معروف يعنى مأمور به فرض ايسه فرض ومندوب ايسه مندوب اولور ولدى التحقيق نهى دخى منكر يعنى منهى عنه حرام ايسه نهيى واجب يعنى فرض اولور ومنهى عنه حرامك دونده ايسه نهيى دخى وجوبك دونده اولور كه مندوبدر (اكر فلان حاكم ومأمور امور حسبيه منكردن خلق نهى ايده يورسه ده كنديسى اول منكر ايله متصفدر بويله نهى اولورمى واتصاف مذكوريله نهينده هم چار وهم طبل چالرمثلنه مطابق دوشمزمى بزاو مقوله فاسقك نهيني اصغا وطبيب عليلدن استدوا ايتمزسوزيله ناهى فاسقه اعتراض ايدسك برنده ميدر ديو سؤال اولنورسه (جوابنده اكثر كتب معتبرهٔ كلاميه ده و بعض كتاب كراهيت واستحسان كتب فقهيهٔ حنفيه وشافعيه ده تصريح اولنان قاعده اوزره بيضاوى حضرتلرينك * والاظهر ان القاضى يجب ان ينهى عما يرتكبه لانه يجب عليه تركه وانكاره فلا يسقط بترك احدهما وجوب الآخر * قوليله جواب ويرلز كه مفادى حضرت امام المسلمين عن نصره طرفندن نهى منكره مأمور ومنصوب اولان ذات مكلفك اوزرينه مناهى ومنكراتى هم كندوسى ارتكاب ايتمامك وهم خلق دخى منكردن منع ونهى ايتمك حكم شرع شريف اوزره واجبلردر ايمدى بركيمسه ايكى واجبدن برينه امتثالى ترك ايتمكله واجب آخر اوزرندن ساقط اولماز ديمكدر كه اشبو معنايى اسعد فقير چندسال مقدم * ترك ونهى منكر اولمشكن فريضه ذمته * ناهىٔ فاسق نه دن مدخول اولور اى بو الفضول * هر دو فرضك بريسن ترك ايله ساقطمى اولور * فرض آخر قيل تفكر اشته فقه اشته اصول * قطعه سن نظمه موفق اولمشدر (واشبو آيت جليله بو فقيرك مطالعه قيلديغى نسخ متعددهٔ مستطرفده زيب عنوان فصل مرقوم اولمغله مآلى بر وجه محرر تحرير احسان الهى سنه مظهر اولدم لكن عمر مردمك رؤيت اولان ترجمهٔ مشرزه ده نه سببه مبنى ايسه مسطور دكلدر فافهم وقال الله تعالى ﴿ والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولياء بعض يأمرون بالمعروف وينهون عن المنكر ويقيمون الصلوة ويؤتون الزكوة ويطيعون الله ورسوله اولئك سيرحمهم الله ﴾ بيورمشدر كه مآلى اهل ايمانك رجال و نساسى بر برلرينه سرده وعلانيه ده وليلردر ايمان وطاعت وخير ايله امر ايدرلر وشرك ومعصيت وشر يعنده معروف ومشروع اولميان شيدن نهى ايدرلر ونمازى قيلورلر وزكاتى ويررلر وفرائض وسنتده وسائر كافهٔ اوامر ونواهيده الله تعالى ورسولنه اطاعت ايدرلر البته الله تعالى انلره يعنى مؤمنين ومؤمناته رحمت ايدر ديمكدر اشبو آيت سابقنده اولان (والمنافقون والمنافقات بعضهم من بعض) الاية مقابله سنده در صحيح مسلمده ابو سعيد الخدرى رضى الله تعالى عنهدن (من رأى منكم منكرا فليغيره بيده فان لم يستطع فبلسانه فان لم يستطع فبقلبه وذلك اضعف الايمان) حديث شريفى مرويدر كه مآلى شارح الجامع الصغير مولانا المناوى اجمالنجه اى معشر مسلمين مكلفين قادرين سزدن بر يكز منكرى يعنى فعلا ياخود قولا اولوب شرع اظهرك تقبيح

ایلدیکی اشیادن بری ارتکاب اولندیغنی کور دیکنده یعنی بیلدیکنده و واقف اولدیغنده
اول شیء قبیحی الیله تغییر یعنی ازاله ودفع ایلسون واکر الیله انکارومنعه قادر اولهمزسه یعنی کندویه
اومنعده برمضرت لحوق و اصابتنی ظن و کمان ایدرسه لسانیله یعنی استغاثه یاخود شرطنه
رعایت اوزره توبیخ و یااغلاظله قولامنع ایلسون بوق بوشقه دخی یعنی قول ایله منعه وقوع فتنه دن
ویانفس وعضو ومالدن برینک تلفندن خوف کبی برمانعک وجودی سببیله مقتدر اولهمزایسه
قلبیله تغییر ایلسون یعنی اکرمنعنه فعلا وقولا قدرتم اولسه ایدی منع ایدرم لکن اولوجهله مقتدر
اولمادیغمدن قلبمله بوامر منکری کریه کوردم و راضی دکلم نیتنی عزم و جزم ایلسون دیمکدر
اشته بومنوال اوزره اولان انکار قلبی دین اسلام خصلتلرینک و یاخود آثارینک و یاخود دینک
نهایتی اولوب اندن اوته سی اولمیان تصدیق وجزم ثمراتنک اصعفیدر دیمکدر (شارح فصوص
قیصری حضرتلری (معروف ایله امرومنکردن نهی شعب ایماندن برشعبه اولوب لکن برجهت
ایله شعبهٔ اقوی و برجهت ایله اضعفدر اقواسی ید ولسان ایله اولان تغییر و اضعفی قلب ایله
اولان تغییردر دیمشدر نفعنا الله تعالی ببرکات علومه (صاحب المستطرف حدیث مذکوری
تحریردن صکره (قال شیخنا محیی الدین النووی رحمة الله علیه فی قوله تعالی ﴿یاایها الذین آمنوا
علیکم انفسکم لایضرکم من ضل اذا اهتدیتم﴾ ان هذه الایة الکریمة مما یغتر بها اکثر الجاهلین
ویحملونها علی غیر وجهها بل الصواب فی معناها انکم اذا فعلتم ما امرتم به لایضرکم من ضل
و من جملة ما امروا به الامر بالمعروف والنهی عن المنکر والآیة مرتبة المعنی من قوله ﴿ ما علی
الرسول الا البلاغ﴾ دیمشدر که مآلی کبار اعلام شافعیه دن ومبارک مشهور وسائر آثار
مقبوله صاحبی محیی الدین نووی حضرتلری دیمشلر که آیت مشار الیهانک مفهوم و فحواسی
وجه وجیه وصواب اوزره ای مؤمنلر نفسلریکزه صلاحی الزام ایدک یعنی اوامر الهیه یه امتثال
ونواهیسندن اجتناب ایله نفسکزی اصلاحه سعی و بوسعیه مداومت ایدک سزلره ضال اولنلر
ضرر ویرمز سزلر هدایتده اولدیغکز وقتده یعنی سز مأمور اولدیغکز احکامی اداواجرا ایلدیککز
وقتده ارباب ضلالک ضلالتی سزه مضر دکلدر و امر معروف ونهی منکر دخی جملهٔ اوامر
الهیه دن بریسیدر دیمک ایکن اکثر جهله بو آیت شریفه نک معناسنی موجه اولمیان معنایه حمل
ایلدیلر یعنی سز همان امره امتثال ونهیدن اجتناب ایله غیرک ضلالتنه قارشمه دیمکدر یعنی غیره
امر معروف و نهی منکر اقتضا ایتمز دیدیلر حال بوکه بو آیت مکرمه نک ذکر اولنان معنای
صوابی سیاقنده اولان ﴿ما علی الرسول الا البلاغ﴾ نص جلیلی معناسندن مترتبدر یعنی
بونصک مقتضاسیدر که بعد تبلیغ الاحکام یعنی بعد الامر بالمعروف والنهی عن المنکر مخاطبلر
اهتدا واطاعت ایتمدکلرنده ذات رسوله عدم اهتدالرینک برضرری اولمیوب اهتدالرنده فائده سی
وضلالتلرنده ضرری نفسلرینه عائد وراجع اولور دیمکدر و بوصورتده حدیث شریف
سالف الذکر موجبنجه اهل ضلالته شقوق ثلثهٔ مذکوره دن قدرت میسره ده اولان شقک
بریسیله امر معروف ونهی منکر مأمور به اولوب اول مأمور بهی آمر معروف وناهی منکر
بعد الایفا خطاب اولنان امره امتثال و نهیدن اجتناب ایتمزایسه ضرر کندویه عائد اولوب
آمر وناهی یه طوقنمز دیمک اولدیغی فحوای آیت شریفهٔ مشار الیها اولدیغی متحقق اولور (محمد
ابن تمام نام ذات موعظه ونصیحت جنود اللهدن برجندر و موعظه نک مثالی طین وکرج کیبدر که
دیوار بالایجاب انکله صوه نورا کرقبول ایدر یعنی طوتارسه نفعی ظاهردر یوق قبول ایتمیوب دوشر
ودوکیلورایسه اثری قالور واول اثرینه فائده دن خالی دکلدر دیمشدر (حضرت علی رضی الله
تعالی عنه * لاتکونن ممن لاتنفعه العظة الا اذا بالغت فی ایلامه فان العاقل یتعظ بالادب والبهایم

لاتتعظ الا بالضرب * بیورمشدر که مآلی سن شول کیمسه لردن اولمه که انلره وعظ ونصیحت
نفع ویرمز یعنی تأثیر ایتمز ایلامنده ناصح اولان مبالغه دبی ایتمدکجه یعنی دوکدکجه بومقوله لر بهایم
وذوی العقولدن اولمیان حیوان کیبدر تربیه ده طیاق استربویله اولمه و بوطیاق تکلفنه محتاج
اولمیوب عاقل اول زیرا عاقل اولنلر ادب ایله یعنی ادنی اشارتله متعظ اولورلر دیمکدر (وانشد الجاحظ
* ولیس یزجرکم ما توعظون به * والبهم یزجرها الراعی فتنزجر * بیتنی جاحظ معروف
انشاد ایتمشدر که محصول بیت چونکه ذوی العقول واولی النهایه اولان موعظهٔ حسنه لر متصف
اولدیغکز قبایحدن سزی زجر ومنع ایتمز آرتق سز بهایم کبی زجرده ضربه محتاجسز که
بهایمی چوبان طیاقله زجر ایدر یعنی نصحی قبول ایتمین حیوان غیرناطقدر دیمک اوله جقدر و بعض
مترجم مسوده ومبیضنده جاحظ یرنده حافظ یازمشدر (بعض بلغا صدیق ومحبنه مقام وعظده *
اما بعد فعظ الناس بفعلک ولاتعظهم بقولک واستحی من الله بقدر قربه منک وخفه بقدر قدرته علیک
والسلام * دیو برمذکره یازوب کوندرمشکه مفهومی بعد الدعا ای محبم ناسه فعل وعملک ایله
وعظ و نصح ایله یوقسه قول و کلام ایله نصح ایلمه یعنی جمله اعمال واطوارک شرعه وعقله
مطابق و موافق اولسونده هرکس سکا تقلید ایلمکله متنصح اولسونلر و دخی حق سبحانه
وتعالادن سکاقربی یعنی هر براحوالکه علم واطلاعی مقداری حیا ایله وسکا قدرتی قدر خوف
وخشیت اوزره دائم اول والسلام * من کان له من نفسه واعظ کان له من الله حافظ * کلمات
اعلامندندر که مفهومی یعنی برکیمسه نک نفسندن اکا واعظ موجود اولسه یعنی عقلی
باشنه یاراولوب اخلاق حسنه اصحابنک روشنه اقتفا ایتسه حق تعالی جانبندن قلبنده اکا حافظ
ونکهبان پیدا اولور وانی دارینده سلامته ایرکورر دیمکدر (حضرت لقمان دیمشکه نصح
وموعظه سفیه و نادان اولان کشی یه بوقوش اولان یره مسن واختیار اولانک صعودی
مشقتلی اولدیغی کبی مشقتلی اولور بیورمشدر (حق سبحانه وتعالی داود علیه الصلاة والسلامه
وحی طریقیله ای داود بکا عصیان و اباقده اولان برقولمی وعظ ونصحله طاعتمه کتورر ایسک
سنی نزد معنویمده حمید تحریر وقید ایدرم و برکیمسه یی حمید قید ایدرسم اول کیمسه یی من بعد
عذاب الیم بیورمشدر (هارون الرشید خلیفه منصور بن عماره برنهج ایجاز واختصار بکا نافع
اولانی وعظ ونصح ایله دیدکده اولدخی ای امیر المؤمنین نفس نفیسه کزدن زیاده سوکاوکز
وارمیدر دیدی رشید یوقدر دیدکده منصور * ان رأیت ان لاتسیء الی من یحب فافعل * دیدیکه
مآلی کشی سودیکنه اسائت ومحبوبنک هلاک وعقابنی مطلوب ایتمز بو تقدیرجه جنابکز دخی
دارینده نفسکزه عذاب ویرجک افعال ایشلمسون دیمکدر (رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم افندیمز حضرتلری بعض خطبهٔ اعجاز نمالرنده (ایها الناس الایام تطوی والاعمار
تفنی والابدان فی الثری تبلی وان اللیل والنهار یتراکضان تراکض البرید ویقربان کل بعید
ویخلقان کل جدید وفی ذلک عباد الله ما الهی عن الشهوات ورغب فی الباقیات الصالحات)
بیوردیلر که مآلی ای ناس ایام دوشیریلور وعمرلر فناء وزوال بولور وتراب آلتنده بدنلر چورر کیجه
وکوندزلر برید وتاتارک سرعتی کبی سرعت و هربربعیدی تقریب ایدر وهرجدیدی اسکیدر
یعنی یکیلر اسکیر وتازه لر قوجه لور و معمورلر خراب اولور و بواحوالده ای عباد الله
شهواتدن الهایعنی اشغال ایدن وباقیات صالحاته یعنی ابد الاباد اجر وثمره سی باقیه قلان
کافهٔ اعمال خیراته ترغیب ایدن نسنه یعنی موعظه حاصله در دیمکدر (امرادن میمون بن
مهران اورع واتقای تابعین اولان حسن بصری حضرتلرینه لدی الملاقات جنابکزه ملاقاته
آرزوده ایدم لطف ایدوب وعظ ونصح بیورک دیدکده حسن بصری دخی * افرأیت

ان متعناهم سنين ثم جاءهم ما كانوا يوعدون ما اغنى عنهم ما كانوا يمتعون ﴾ آيت كريمه سنى
قراءت بعده ابن مهران حسن بصرى يه تعظيما لشانه كنيه سيله خطابا اى ابو سعيد الله تعالى
سندن راضى اولسون بزه احسن موعظه ايله وعظ ايتدك ديو اظهار ممنونيت ايتدى (مآل آيت
كريمه هر نقدر مشركين مدت مديده نعم دنيويه ايله متمتع قلنمشلر ايسه ده عذابده وتخفيفنده
انلرك تمتعلرى فائده ويرمز ديمكدر (روايت اولنمشكه حضرت على رضى الله تعالى عنه وكرم
وجهه نى ابن ملجم ملعون اوروب شهيد ايتدكده هنوز روح لطيفلرى بدن ايچلرنده ايكن منزل
سعادتلرينه داخل و الم ضربندن كند ولره غشى عارض اولوب بر مدتدنصكره افاقت
كلدكده نجل نجيبلرى حسن وحسين رضى الله تعالى عنهمايى حضورلرينه كتوردوب بو موعظهٔ
حسنه يى وصيت بيوردیلر كه مفهومى بودر اى اوغللرم حق سبحانه و تعالادن اتقا و خشيت
وآخرته ميل ورغبت ودنيادن زهد واعراض ايدك دنيادن فوت ايلديككز شيئه تأسف ايلمك
ودائما خير اشليك ظالمه خصومت و مظلومه اعانت ايليك ديدكلرندنصكره فرزند ديكر نجيبى
محمد حنفى يى دخى يانلرينه چاغروب اى اوغلم قرنداشلريكه وصيت ايلديكمى استماع ايلدكمى
بيوردقلرنده محمد دخى بلى استماع ايلدم ديديجه سندخى اول وصيت اوزره اول وقرنداشلرك حسن
و حسينه بر و توقير ايله وفضل وقدرلرينى بيل و انلرك رأى و تدبيرى اولمقسزين بر امرى
قطع ايله ديوب بعده حسن و حسين رضى الله تعالى عنهمايه توجه بيوروب محمدى سزلره
خيرايله توصيه ايدرم كه قرنداشكزدر و پدريكزك اوغليدر بيلورسكزكه پدريكز محمدى سور
ايدى سزلرده محبت ايليك بيوردقلرندنصكره اى اوغللرم غيب وشهادتده الله تعالادن خشيت
ايدك وحال رضا وغضبكزده كلمهٔ حقدن عدول ايتميك وغنا وفقرده استقامت اوزره اولك ودوست
ودشمنكزه عدالت ايدك وحال نشاط وكسلده عمل خير وطاعتده اولك وشدت ورخاده وسرورده
وكدرده الله تعالادن راضى اولك اى اوغللرم بر فعلكه ظاهرى شر وكريه كورينوب لكن آنى
ايشلمكله جنته نائل اولنور اول فعل كريه دكلدر آنى اشليك اما ظاهرده كوزل كورينوب انجامى
نار اوله آنى ترك ايدك هر برجنتك نعمتى دونده اولان نعمت حقير وعذاب آخرتك دونده اولان
بلا عافيتدر اى اوغللرم بر كيمسه كندى نفسنك عيبنى كوروب ويا اورسه غيرك عيبندن مشغول
وغافل اولور يعنى عيب غيرى كورمز و بر كيمسه حق سبحانه وتعالانك تقدير وتقسيمنه راضى اولسه
فوت اولان شيلره محزون اولماز و بر كيمسه بغى وطغيان سيفنى سل واخراج ايدرسه عاقبت
اوسيفله كندى مقتول اولور ومؤمن قرنداشنى ايقاع ايچون قيو قازار ايسه اول قيويه كندى
دوشر وآخرك خطاسنى اعظام ايدن كيمسه كندى خطاسنى اونودر و بر كيمسه رأى وتدبيرينه
عجب وغرور ايدر ايسه خطا وضلالتده واقع اولور وكندى عقليله آخرك رأى واستشاره سندن
مستغنى اولورسه يعنى مشورت ايتمز ايسه ذليل اولور وناسه تكبر ايدنلر دخى ذليل اولور و بر كيمسه
انذال وارذل ايله كوريشور يعنى اختلاط ايدر ايسه محتقر اولور ومداخل سوء ومواضع تهمته
داخل اولان هر نه قدر صوچ ايلمامش ايسه ده متهم اولور وعلما ايله مجالسه ايدن موقر ومعظم
اولور وچوق مزاح ولطيفه ايدن استخفاف اولنور و بر كيمسه نه يى اكثار ايدرسه يعنى دائما ايش
كوج ايتديكى قول وفعل ايله مشتهر ومعروف اولور وچوق سويلينك خطاسى اكثر وخطاسى
اكثر اولانك ادب وحياسى قليل وحياسى قليل اولانك ورع و تقواسى قليل اولور و ورعى قليل
اولانك قلبى ميت وقلبى ميت اولان عياذا بالله نار جحيمه داخل اولور اى اوغللرم ادب ميراثدر
وحسن خلق خير قريندر اى اوغللرم عافيت اون جزء در طقوز جزئى ذكر اللهدن ماعدا اولان
صمت وسكوتده برجزئى سفها ايله مجالست وصحبتى تركده حاصلدر (اى اوغللرم فقرك زينتى

صبر وغنانك زينتى شكردر اى اوغللرم اسلامدن اعلى شرف وتقوادن اعلا كرامت توبه واستغفاردن
انجح واسخى شفيع وعافيت بدن و وجوددن احسن ثوب ولباس يوقدر اى اوغللرم حرص
وطمع تعب ومشقتك مفتاحى والم وشدتك مطيه وبنكيدر بيوردیلر كه هر برى تدبير نفس
ومنزل وملكده كتاب وسنت قولنجه بر قاعدهٔ مرضيه در رضى الله تعالى عنهم (امويه دن هشام
ابن عبد الملك وفاتى قريب ومحتضر اولدقده اطرافنه جمع اولان اهلنك بكا ايلدكلرينى
كوردكده هشام سزه دنيا ايله جود ايتدى سز شمدى اكا بكا ايله جود ايده يورسكز واون سزه
جمع ايتديكى نسنه لرك جمله سنى ترك ايتدى سز اكا انجق بنديكى نسنه يعنى تابوتى ترك ايتديكز
اكر جناب حق اكا مغفرت ايتمزسه حيفكه كيده جكى بر نشكل عظيم بردر يعنى بجهدر ديو
مناجات و ندامت ايلدى (حكايه اولنمشكه امام اوزاعى منصور خليفه يه صحبت ايدركن مقام
نصيحتده ديمشلركه اى امير المؤمنين معلومك اولمديمكه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك
يد سعادتلرنده خرما دالندن بر يابس دكنك اولوب انكله اسنانك ايدرلر يعنى مسواك اتنورلر وكاهيجه
منافقينى دفع وزجر بيوررلر ايدى جبريل عليه السلام نازل اولوب يا رسول الله يد سعادتكزده اولان
جريده ندر وانى براغك كه انكله زجر ايتديككز كسانك قلوبنى قورقوطولدرمسون ديوب رفق تعليم
ايلدى آرتق دماء مسلمينى سفك ايدن ودريلرينى يوزن واموالرينى نهب ايدن ذاتك حالى نيجه
اولور فكر ايله ودخى اى امير المؤمنين بيلرميسنكه ﴿ ليغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر ﴾
تشريفيله مخاطب اولان پيغمبر ذيشان بلا تعمد برادنى ضربه ايچون تعليما للامة بر اعرابى يه كل
نفسمدن اقتصاص ايله يعنى اودش بيورديلر اى امير المؤمنين جهنمدن بر ذنوب مقدارى نار روى
زمينه دوكلسه مجموع ارضى احراق ايدر يا نار جحيمدن تجرع ايدنك حالى نه كيفيتده اولور
فكر اولنسون اكر نار دوزخدن بر ثوب بدن مقدارى روى زمينه قونسه زمينى اوزرنده اولنلر ايله
احراق ايدر فكيفكه آنى كينك شانى نيجه اولور وجهنمك سلاسل وزنجيرلرندن برحلقه سى
بر جبلك اوزرينه قونسه جبل اريركن يا اول حلقه لردن زنجيرى بوغازينه طاقوب فضله سنى
يعنى اوجنى اوموزلرينه صارقيدن بيچاره نك حالى نه يى كسب ايدر قياس اولنه ديدى (ذكر
اولنان ذنوب جنوب وزننده صو ايله تماما طولمش ياخود طولمغه قريب اولمش قوغه معناسنه ده
كلور ومذكر ومؤنث اولور يعنى ذنوب واحد و ذنوب واحدة ديمك جائزدر ومادامكه قوغه
بوش اوله اكا ذنوب ديمزلر جمع قلتى اذنبه وجمع كثرتى ذنائب كلور بعض مترجم تجاوز الله تعالى
عن ذنوبنا وملاء من ماء الرضوان ذنوبنا ديمش بر كوزل سجعدر حق تعالى قبول بيوره آمين (زيد بن اسلم
پدرندن حكايه ايدركه اسلم خاندان هاشميه دن والئ مدينهٔ منوره بولنان محمد بن جعفر بن ابى طالبه
بركون مقام وعظده ﴿ احذران يأتى رجل بما ليس له فى الاسلام نسب ولا اب ولا جد فيكون اولى
برسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم منك كما كانت امرأة فرعون اولى بنوح عليه السلام وكما كانت
امرأة نوح وامرأة لوط عليهما السلام اولى بفرعون من ابطأ به عمله لم يسرع به نسبه ومن اسرع به
عمله لم يبطئ به نسبه ﴾ يعنى بالكز نسب عمل اولميجه سلامت آخرتى موجب دكلدر سن عملده تهاوندن
حذر ايله زيرا روز جزاده مسلمين ميانده نسب عالى صاحبى يعنى پيغمبريمز عليه الصلاة والسلام
افنديمزك نسب شريفنه منتسب اولميان بر رجل مسلم نزد عالبنده عمل خيرى سببيله سندن اولى ومقرب
اولور نتكيم فرعونك امرأه سى آسيه رضى الله عنها ايمانى جهتيله نوح عليه السلامه ونوح ولوط
عليهما السلامك امرأه لرى كفرلرى سببيله فرعونه اولى واقرب اولدقلرى كبى قنغى كيمسه كه آنى عمل
شرى سلامت وقربدن اغر دوشوردى يعنى دور قيلدى نسب عالبسى آنى اسراع ايتمز يعنى
نسل عظمادن اولسه دخى انى قربه وسلامته ايركورمز وواصل جنت اولماز وامر بالعكس اولسه

يعنى عملى خير اولسه نسب دونى آنى قربدن دور ايتمز ديمشدر (زياد مالك بن انس رضى الله تعالى عنهدن روايت ايدركه مالك بن انس ديمشلركه بركون ابن طاوس ايله ادى الجلب ابو جعفرك مجلسنه داخل اولديغمزده كوردك تصدر ايدوب انظر كاهنده بر طاقم كسانك بيونلرينى اوردرردى بزه اوطورك ديو اشارت وايما ايلدى اوطوردق برمدت باشنى اكوب ساكت وصامت طوردقدنصكره باشنى قالديروب ابن طاوسه خطابا اى ابن طاوس پدرك رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمدن نه روايت ايلديسه سويله دينجه ابن طاوس پدرم رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم افنديمزدن (ان اشد الناس عذابا يوم القيمة رجل اشركه الله تعالى فى ملكه فادخل الجور فى حكمه) حديث شريفنى استماع ايلمشدى ديو قرائت ايلديكه (مفهوم شريفى يوم قيامتده ناس ايچنده عذاب وعقابى زياده شديد اولان شول كمسه دركه حق سبحانه وتعالى دنياده انى كندى ملكنه شريك ايلدى يعنى تصرف ملكى اكا ويردى او ايسه اول ملك اوزره حكمنده جور ادخال ايلدى ديمكدر وقتا كه ابن طاوس بو حديث شريفى ذكر ايتدكدنصكره ابو جعفر مقدار كثير سكوت ايلدى وانفعالندن سيماسى كسلدى وبن آرتق ابن طاوسده نجات متصور دكلدر اوزريمه قانندن بر نسنه صچرامسون ديو اثوابمى دوشرمكده ايدم بعده ابو جعفر قصرنده موضوع اولان قلمدانى اى ابن طاوس شو دواتمى ويرديدكده ابن طاوس استنكاف ايدوب كتورمدى ابو جعفر اى ابن طاوس دواتى ويرمه ده نه مانع وار نيچون اعراض واستنكاف ايده يورسن دينجه ابن طاوس اى ابو جعفر بلكه دوات ايله بر اثم ومعصيت كتب وتحرير ايدرسكده انده سكا شريك اولورم ديدكده ابو جعفره غضب كلوب قالقك ديو بزلرى مجلسندن دفع ايلدكده ابن طاوس بزنده مقصودمز بودر ديوب مجلسدن بالمعيه قالقدق حقا كه ابن طاوسك نصحده بو مرتبه صلابتنى بيلزايدم اول كونده بيلدم ديمشدر (روايت اولنمشكه عمر بن خطاب رضى الله تعالى عنه كعب الحبره اى كعب الله تعالانك عذاب ونكاليله بنى اخافه قيل ديو تواضعا طلب موعظه بيوردى كعب رضى الله تعالى عنهما اى خليفه جنابكزده كتاب الله وسنت رسول الله يوقمى ديدى يعنى بونلرده اوامر ومناهى مبيندر انلره باق ومقتضالريله عامل اول ديمك استدى حضرت عمر وارد راى كعب لكن سن اخافه وانذار ايله يعنى انلرك حكمنى سن تقرير قيل دينجه كعب اى امير المؤمنين دنياده يتمش قدر انبيا ومرسلينك عمل خيرى قدر عمل خير ايله يوم جزا وقيامتده وارديغكده شدت وعذابنى كورنجه اول عملرى آزنسرسن ديدكده عمر رضى الله تعالى عنه ملول وحزين اولهرق باشنى اشاغه اكوب وبرمدت حيرته واروب افاقت كلدكدنصكره بنه اى كعب تخويف ايله دينجه اى امير المؤمنين جهنمدن مشرق جانبنده اوكوزك بورنى مقدارى فتح وكشف اولنسه ايدى شدت حرارتدن مغرب جانبنده اولان كشينك دماغى قيناوب سيلان ايدرايدى ديدكده عمر بن خطابه كمال تأثيرايله برمدت غشى كلوب بعده افاقت كلدكده ينه اى كعب زياده ايله دينجه كعب اى امير المؤمنين جهنم يوم جزا وقيامتده بر نفس ايله نفسلندكده ملائكهٔ مقربين وانبياء ومرسلين جمله سى ديزلرى اوزره دوشوب يارب بوكون انجق نفسمك نجات وخلاصنى طلب ايدرم ديه جكلر ديو ترهيب ايلدى (صاحب مستطرف ديركه شيخم ابو بكر الطرطوشى سراج الملوك نام كتابنده يازاركه بن عصرنده بولنديغم ملك مصر افضل بن امير الجيوشك مجلسنه داخل اولوب سلام عليكم ورحمة الله وبركاته ديو تحيه انلر دخى عليكم السلام ورحمة الله وبركاته ديو رد جميل احسن ايله رد سلام وبكا اكرام جزيل وتعظيم جليل ايدوب مجلس خاصنه دخول وجلوسمه ايله امر ايلدى بن دخى جالس اولوب كلامه آغاز ايله ديدمكه اى ملك حق سبحانه وتعالى جنابكزى بو مرتبهٔ عليه يه اصعاد ومقام شريفه نائل ايلدى

وملكندن بر قطعه سنى سزه انعام واحسان ايدوب وحكم وامرينى عبادينه اجراده سنى مأمور وسنك امريكك اوزره براحدك امرى اولمسنه خدا راضى اولمادى يعنى سزى خلقه آمر وتبعه كى ذاتكزه تابع ايلدى خلقك سكا عدم اطاعتنه راضى اولماديغى كبى سزدخى خدايه شكر يونندن براحد سندن اولى اولديغنه راضى اولمه يعنى شكر حقى لايقيله يرينه كتوروب بو بابده جمله يه تفوق ايله وجناب واجب الوجود سنك طاعتكله خلقه اكرام ايلدى سندخى سعى ايله حقه طاعت جهتندن سندن زياده بركيمسه مطيع اولمليه لكن شكر اسانله اولميوب فعل خير واحسان ايله اولور حق سبحانه وتعالى ﴿ اعملوا آل داود شكرا ﴾ بيورمشدر يعنى اى آل داود سزلر اعمال وطاعات وانواع عبادات الله تعالايه شكر ايچون عمل ايليك ديمكدر اى ملك معلوم شريفك اوله كه سزك بو ملك وسلطنته مالك اولمكز سزدن اول كلان ملوكك انتقالى سببدر سزه كلديكى كبى سزدن دخى چيقار اشبوامته دائر محول عهدهٔ تعهدك اولان اموره جناب حقدن توفى ايلمك لازمدركه يارين نقير وقطمير يعنى امور ملكيه نك كافه سندن حضرت بارى سؤال ايدرز ايرا بنه حق عز وجل ﴿ فوربك لنسئلنهم اجمعين عما كانوا يعملون ﴾ و ﴿ وان كان مثقال حبة من خردل اتينا بها وكفى بنا حاسبين ﴾ آيتلرى سؤال روز قيامت واقع اوله جغنى بيانده انزال بيورلمشدر (ودخى اى ملك ذيشان حق سبحانه وتعالى حضرت سليمان على نبينا وعليه الصلاة والسلامه ملك دنيانى اعطا وانعام وانس وجن وشياطين وطيور ووحوش وبهايمى تسخير ومنقاد ايلدكدنصكره روزكارى دخى اكا مسخر ايدوب شويله كيم امرينه منقاد اولوب مراد ايلديكى محله كيدر واسر ايدى بو مرتبه ملك وسلطنت كنديسنه اعطا اولندقدنصكره روز حسابده دخى قوله تعالى ﴿ هذا عطاؤنا فامنن او امسك بغير حساب ﴾ نص شريفى منطوقنجه محاسبه اولنماموق دخى قبل باريدن موعود اولمش ايكن قسم ويمين ايدرمكه بونلرى بنه سليمان عليه السلام سزلك عد ايتديككز كبى نعمت عد ايتميوب استدراج ومكر اولمسندن خوف اوزره اولهرق جناب حقك اندن حكايهٔ انزال بيورديغى استعيذ بالله ﴿ هذا من فضل ربى ليبلونى ءاشكر ام اكفر ﴾ ديمش ايدى مفهوم شريفى بو نعم جليله ربمك فضل وكرمندندر تفضل واحسان ايلديكى تجربه وامتحان قصديله در بو نعمتلره شكرمى ايدرم ياخود انكارمى ايدرم ديو خوف ايدر ايدى اى ملك باب عدالتى آچ وداد خواهانه پردهٔ منعى قالدر مظلومه ياردم وملهوفه اغاثه ايله تاكه حق تعالى سكا ده ياردم ايده وسزى ملهوف وعاجزه وخائفه كهف امان ايده وشرقا وغربا ممالكى دور ايلدم تحت تصرفكزده اولاندن غيرى بريره اختيار ايتدم واوراده جاى راحت اولديغندن رخت اقامت صالدم كلاميله نصحده ختام ويروب * والناس اكيس من ان يحمدوا رجلا * حتى يروا عنده آثار احسان * بيتنى انشاد ايتدم ديمشدر (محصول بيت ناس انجق احسان وعنايتنى كورديكى كمسه يى مدح ايدرلر وكار عاقلده بودر ديمكدر (قرناى هرون رشيدن ابو العباس فضل بن الربيعدن حكايه اولنمشكه هرون حضرتلرى حجده اولديغى سنه ده مكهٔ مكرمه ده ايكن بر كيجه خانه مده قپو دق اولنديغنى اشيدوب هر كس او يقوده اولملريله واروب آچوب كيمدر بو يله بى وقت كلان ديديكمده امير المؤمنين هرون حضرتلرينه اجابت واطاعت ايله ديو جواب كلدكده فى الحال سرعتله رومال ايدوب امر بيورلسه كلور ايدم بو تكلف نيچون اختيار بيورلمش ديديكمده خليفه حضرتلرى حالمى صورمه قلبمده بر اضطراب وحزن جولان ايلدى واول اضطرابه دخى كمسه چاره بوله مز مكر بر عالم عارف حاذق تيزشمدى بكا اويله بر ذات بول ديدكده سفيان بن عيينه خاطريمه كلكله افاده ايلدم وخليفه ايله برابر خانه سنه واروب دق باب

ایلدیکمزده کیمسکز دیو استفسار ایدر بنده امیر المؤمنین دیو اخبار ایلدم سرعت ایله قپویه
کلوب فتح باب و ای امیر المؤمنین بندکزه بر آدم کوندرسکز خاکپایه کلور ایدم دیه رک کلام
ملایم ایله ایچرویه الوب بر ساعت صحبت دنصکره خلیفه حضرتلری سفیانه دین واحتیاجکز
وارمیدر دیدکده وار در دیجه دیونی قضا ایله بکا بعدالامر سفیانک خانه سندن چیقوب ای
فضل بونکله مکالمه بنی اغنا ایتمدی دیکرینی بول دیدی عبد الرزاق ابن همامی یاد ایلدم بنه
خلیفه نك معیتنده کیدوب بابنی دق ایلدم اولدخی بعینه استقبال وصحبتده سفیان کبی ایدوب
جناب هرون رشیدك یاره سنه مرهم ساز اولمادی و انك دخی دینی قضا ایله امر دنصکره
چیقوب ای فضل بنم مطلوبم اولان عالمی فهم وادراك ایلمدك بن بر عالم نقی وتقی طلب ایدرمکه
دینده صلابتی ودنیادن اعراض وعزلتی اولوب اصلا دنیای دنیه یه میل ورغبتی اولمیه بیوردقلرنده
افندم اشته اول عالم فضیل بن عیاضدر دیدم خلیفه حضرتلری برابر کیده لم دیوب خانه سنه
طوغرلدق وقتا که واروب دق باب ایلدیکمزده فضیل خانه سنك جومبه کبی یرنده اوزون آیتلر
اوقویه رق نماز ده ایدی سلام و یرنجیه دك بکلیوب بعد السلام قپوسنی دق ایلدم کیمدر دیو
صوردی بندخی اجب امیر المؤمنین دیدیکمده بنم کبی فقیرك خلیفه ایله مناسبتی ندر دیو کلاملرینی
نیاز ایدوب آچدی بندخی سبحان الله خلیفه نك طاعتی سنك اوزریکه واجب دکلمیدر دیجه
قپویی آچوب وقندیلی سوندیروب اوطه نك بر کوشه سنه کیزلندی بندخی خلیفه حضرتلریله
تحری یده ایکن خلیفه نك دستی فضیلك النه دوقندقده طوتوب ایواه شونه یومشق یداکر
یارین عذاب الله دن نجات بولورسه دیدی خلیفه دخی نصیحتکی رجا ایدرم دیدکده فضیل
ای امیر المؤمنین سن بو نججه خطامکك واتباعکك دخی خطاملرینك بارکاهنی یوکلنمش سن اکر
روز جزاده اتباعکه بنم کناهمك برادنامنی یوکلنك دیو رجا ایتسك ایشلیه مزلر اول کون
بر کوندرکه سکا زیاده محب اولنلر اول کونده سندن زیاده سیله فرار ایدرلر عمر بن عبد العزیز
حضرتلری خلافته منصوب اولدقده سالم بن عبد الله ومحمد بن کعب القرظی ورجا بن حیات
حضراتنی مجلسنه دعوت ایدوب ای علمریله عاملین اولان ذوات بن بو بار ایله مبتلا اولدم
سزلردن مطلوبم دائما بنی خیره دلالت وسلامت دار نعمه اشارت ایلمکزدر دیوب جنابکز
ایله اتباعکزك نعمت عد ایلدیکی امارت وخلافتی بار و بلاعد ایلدی اولا سالم بن عبد الله
نصیحته اغاز ایدوب اکر روز قیامتده عذاب اللهدن نجات و خلاص مطلوبك ایسه دنیادن
صائم اول یعنی اعراض ایله ودنیاده افطارك موتك اولسون یعنی اول هنکامه قدر زهدیکی
بوزمه دیدی بعده محمد بن کعب ای خلیفه روز جزاده عذاب اللهدن سلامت و دار نعیمه
دخول ایله لذت باقیه یه نائل اولمق استرایسك عندکده مسلمینك مسن و اختیار اولانلری پدرك
واورته یاشلولری قرنداشك وکوجکلری اولادك کبی اولسون پدریکه بر و توقیر و احسان
و قرنداشلریکه مرحمت و اولادریکه شفقت و میل ایله دیدی بعده رجا بن حیات دخی ای
خلیفه نفسکه نه وجهله معامله ونه خیری اشلرایسك عباد مسلمینه دخی اول خیری اشله ونفسکه
نه یی کریه وضرر عد ایدرایسك عباد مسلمینه دخی انی کریه کوروب نفسکی او ضرردن وقایه
ایلدیکك کبی عباد اللهی دخی حمایه و وقایه ایله صکره نه زمان دیلرایسك وفات ایله دیدی
دیوب بعده فضیل خلیفه یه بندخی ذکر اولنان ذوات کرامك عمر بن عبد العزیزه سویلدکلری
نصایحی دیرم ومزلۀ اقدام اولان قیامت کوننده اوله جق احوال ایچون سکا زیاده خوف
ایدرم سالف الذکر ذوات کبی سکا امر معروف ونصح ایده جك کیمسه وارمیدر دیدکده
حضرت هرون الرشید شو دکلو بکا ایلدیکه غشی اولدی فضل بن ربیع دیرکه بن طیانه میوب

ای فضیل امیر المؤمنینه رفق ایله دیه جك اولدیغمده سن وسنك امثالك خلیفه یی رحم
ایتیوب مداهنه ایله هلاك ایده جك وار در مقده سز بن اکا معامله رفق ایتمکده یم آیجاره دیو بکا
دخی تعریض بیوردی بعده خلیفه یه افاقت کلوب ای فضیل لطف ایله نصحکی زیاده قیل
دیدکلرنده فضیل دخی ای امیر المؤمنین عمر بن عبد العزیزك والی وعاملرندن بری علت سهره
یعنی اویقو اویومامق دردینه یا حفیظ مبتلا اولوب اشبو دردینی حضورینه عرض وشکایت
ایلدکده عمر ابن عبد العزیز حضرتلری دخی ای اخی فی اللهم کیجه لرده اویقوم یوقدر دیه رك
تحریر ایلمش سن ای والی وعامل وای قرنداش عیاذا بالله تعالی اهل نارك جهنمده سهرینی
وابدالك نارده خلودینی تذکر ایله اشبو تذکر سنی کرك نائم اول کرکسه بیدار اول حضور حقه
کتورر اشبو طریق مستقیمده ایاغك سورجه سندن حذر ایت وسکا تنبیهم بودر بوندن
باشقه سندن مطلوبم یوقدر مآلنده منشور کوندردکده اول والی آکاه منشور شریفی قرائت
ایتدیکی آنده کیجه یی کوندزه قتارق شتاب ایله طی بلاد ایده رك عمر بن عبد العزیزك حضورینه
کلور عمر بن عبد العزیز قدومنه اقدام اقدامکك حرکتنه باعث ندر دیدکده ای خلیفه باحق
منشور موعظه ظهور کله قلبمی جاه دنیا میلندن خلع ایتدك اقساء ربه قدر ابدا والیلك
استه م دیدی دیدکده هرون رشید بابکاء شدید ای فضیل موعظه کی زیاده ایله دیوب
اولدخی ای امیر المؤمنین عم رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم عباس رضی الله تعالی عنه بر کون
رسول مجتبی علیه افضل الصلوة والتحایایه یا رسول الله بنده کی بر بلده یه امیر و والی نصب
بیورك دیو رجا ایلدکده رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز (یاعباس یاعم النبی نفس تحییها
خیر من امارة لاتحصیها ان الامارة حسرة وندامة یوم القیمة) بیوردیلر که مآلی بر نفس که
انی سن زهد وقناعت ایله احیا ایده سن شرائطنی حفظ ایده میه جکك امارت ووالیلکدن
خیرلودر زیرا امارت یوم قیامتده حسرت وندامتدر دیمکدر اکر ای خلیفه امیر اولمامغه
مقتدر اوله بیلورایسك ایشله یعنی امارتی ترك ایله دیدکده ینه هرون شدتله بکا ایدوب نصحکی
زیاده ایت رحمك الله تعالی دیدی فضیل دخی ای وجه شریفی حسن اولان خلیفه تحت
حکومتکده نه قدر مخلوق ورعایا موجود ایسه دنیاده احواللرینی ضبط وحفظ وحمایه لری
جنابکزه احاله وتفویض اولندیغندن روز قیامتده حق سبحانه وتعالی هر بریندن سؤال ایلر
اکرچه وجود نازنینکی نار جهنمدن نجات وخلاصه قدرتك وارایسه افعل یعنی امارتی
درعهده ایت وصاقنکه طلب ایلرایسك رعایادن وجمله ناسدن بر کیمسه یه قلبکده عداوت
وغل وغش اولماسون و بغیر حق بر کیمسه یی تکدیر و بغض وعداوت ایلمه زیرا رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمز بیوردیلرکه (من اصبح) یعنی قنغی کیمسه که صباحه داخل اولدی (لهم
غاشا) خلقه مغشوس القلب اولدیغی حالده (لم یجد رائحة الجنة) جنت قوقوسنی بوله مز
دیدکده هرون ینه باشدت بکا ایدوب ای فضیل بورجك وارمی دیدکده بلی ای امیر المؤمنین رب
وخالقمه دین وبورجم واردر الان محاسبه سی کورلمامشدر اکر حق سبحانه وتعالی اول دینی طلب
ایدر ومناقشه بیوررسه وسؤال ایدرسه وحجتمی یعنی احتجاجمی قبول ایلمزسه عذاب وعقاب
بنم ایچوندر دیجه هرون ای فضیل بنم مرادم قول دینی دیمکدر یعنی عباددن بر کیمسه یه دینك
وارمی دیدکده فضیل ای امیر المؤمنین حق سبحانه وتعالی بکا دین ایله امر بیورمدی انجق بکا
وعدینی تصدیق واوامر علیه سنه اطاعت ایله امر بیوردی بنم وظیفۀ دیانتم عرفان وعبادتنه
چالشمقدر زیرا جناب خدا استعیذ بالله ﴿وما خلقت الجن والانس الا لیعبدون﴾ ما ارید
منهم من رزق وما ارید ان یطعمون ﴿ان الله هو الرزاق ذو القوة المتین﴾ بیورمشدر دیو

اشبو آیت شریفه‌لری اوقودی مآل آیت اولی بن عظیم الشان کافهٔ انس وجنی انجق بکا عبادت وعرفان حکمت ومصلحتی ایچون خلق ایلدم (ومآل ثانیه بن عظیم الشان انس وجندن رزق تحصیلده انلری تصریف مراد ایلم وبنی اطعام ایلملرینی مراد ایتم بونلرک جمیعسندن منزه ومبرایم یعنی بن عظیم الشانک عباد وقوللرم ایله شان معامله‌م سزلردن غلمان وجواری صاحبلری سید لر وافندیلر کبی دکلدر قوللر یکز وخدامکز سزلره اعانه ایدر وتحصیل رزق ومعاشکزده انلردن استعانه ایلیوب هر بریکز آخره بر جهتله محتاجدر واتخاذ غلمان وخدامده غرضکزه استعانه واردر وحق سبحانه وتعالی بونلرک جمله سندن منزه ومقدسدر (ومآل ثالثه رزقه محتاج اولان هر برمخلوقنه رزق ویرمکده الله تعالی بلیغدر قوت وقدرتنده متیندر ایمدی مأمورانه اشتغال ایدک تا که فلاحه داخل اوله‌سز زیرا بن سزی تحصیل فلاحه مانع شیئی تکلیف ایتم دیمکدر (وقتا که فضیل حضرتلری موعظه سنی تمام ایتدکده خلیفه مولانا اشته بو بیک التوندر ال نفقهٔ اهل وعیالکه صرف ایت ور بکک عبادتنده بونکله قوت بول دیو عرض صله ایلدکده فضیل سبحان الله ای امیر المؤمنین بن جنابکزی کلامم ایله خیره وسبل نجاته سوق ایدرم ذات دولتکز ایسه بو فقیره بونک کبی شی ایله مکافات یورر سز دیو اعتذار یعنی صلهٔ ذهبی عدم قبوله ابتدار وسلمک الله ووفقک دعاسیله ختم گفتار ایدوب بعده بزه تکلم ایلمادی هرون حضرتلریله فضیلک یانندن چیقدیغمزده بکا ای ابا العباس دلالت ایدر ایسک اشته بونک کبی بر ذاته دلالت قیل که بو کونده سید المسلمین حقا که بودر دیدی دیمشدر (صاحب مستطرف روح الله تعالی اشبو حکایه عقبنده * اعلم ان الامر بالمعروف والنهی عن المنکر له شروط وصفات * یعنی بالکز امر معروف ونهی منکرک براز شروطی وصفاتی واردر دیوب نه شروطی بیان ونه محل وتفصیلنی تبیان ایتمدیکنی ذکر ایدوب وایده جکی اقوالدن وسیما حکایهٔ مذکوره دن شروط مذکوره مستفاد اولوردیکی استه‌مشدر فتدبر (لکن فقیرک درج اجمالیسنده اکثرییی کوسترلمشدر ظن ایدرم منه التوفیق (سلیمان خواص * من وعظ اخاه بینه وبینه فهی نصیحة ومن وعظه علی رؤس الناس فانها نکبة * دیمشکه یعنی برکیمسه بر مؤمن قرنداشنه سرا کیمسه آگاه اولمیه‌رق وعظ وپند ایده داشته نصیحت اول کونه اولان نصیحتدر یوق برکیمسه رؤس ناس یعنی خلق یاننده برینه شونی ایتمه بونی ایت دیو نصیحت ایتسه اول نصیحت بلکه آزدرمقدر ونکبتدر یعنی کزلو نصیحت هم مؤثردر وهم باعث حجاب دکلدر عکسی ایسه بادیٔ حجاب اولمغله تأثیر ایتمدیکندن بشقه نصیحت اولنان کیمسه‌نک نفسی ناصحه محکومیتندن قیارمغله عناد واصراره سبب اولور (اسعد فقیردیر که اسلوب کتاب وسنت دخی اولکی روش اوزره درکه جنایت ایدنلرک اسمی تصریح اولنمه‌دن برکیمسه شویله ایدرسه جزاسی بودر دیو نازل ووارد اولمشدر (ام الدرداء حضرتلری دخی بو معناده * من وعظ اخاه سرا فقد زانه ومن وعظه علانیة فقد شانه * دیمشدر (عبد العزیز ابن ابی رواد بر رجل دین قرنداشنک برندن برشیٔ مکروه کوروب اقتضا سنجه ستر یعنی کزلو امر ونهی ایتسه ایکی اجره نائل اولور بری نهی یاخود امری دیکری ستریدر (عمر بن الخطاب رضی الله عنهدن روایت اولنمشکه سزلردن بریکز مؤمن قرنداشکزک عیب وزله‌سنی کوردکده سترو تنبیه ایتدکدنصکره حق تعالایه توبه ورجوع ایلمسنی دعا ایلیک یوقسه شیاطینه معاون اولوب مؤمن قرنداشکزی اضلال وهوا سنه تبعیته ترغیب ونهیی وقوع بولدقده ملاء ناسده تشهیر ایلیک دیمشلردر

الباب الثالث عشر

اشبو اون اوچنجی باب صمت وسکوت وحفظ لسانک فضیلتی وعدم حفظک ضرری وغیبتدن ونمیمه ایله سعیدن زجر ونهیی وناسدن عزلتی مدح وبین الناس صیت وشهرتی ذم بیاننده در

وبو باب دخی فصول عدیده‌یی مشتملدر

﴿ الفصل الاول فی الصمت وصون اللسان ﴾

فصل اول صمت وسکوت وحفظ لسانک فوائد ومنافعی بیاننده در قال الله تعالی ﴿ ما یلفظ من قول الا لدیه رقیب عتید ﴾ مآلی انسانک اغزندن رمی ایلدیکی شیئله یعنی قول ایله تکلم ایلمز الا انک یاننده عملنی کوزه دیجی آماده ایکی ملک واردر ثواب یاخود عقاب ایده جک شیلری یازمق ایچون حاضردرکه بری خیری ودیکری شری یازار یعنی روز جزاده محاسبه ایچون ضبط وتحریر ایلر (یضاوی حضرتلری تحریر ایدرکه حسناتی یازان ملک سیئاتی یازان ملکه امین وناظردر اللهم یسرلنا وقتا که انسان برحسنه ایشلدکده ملک یمین یعنی انسانک صاغ جانبنده اولان کاتب حسنات بی توقف اون عدد ثواب ضبط وتحریر ایلر اکرنعوذ بالله تعالی برسیئه ایشلرایسه صاحب الیمین صاحب الشماله یعنی صول جانبده بولنان کاتب سیئاته یدی ساعت مقداری ترک ایله یعنی یازمه بلکه استغفار وتسبیح ایدر دیو امر ایدر الحمد لله تعالی وقال الله تعالی ﴿ ان ربک لبالمرصاد ﴾ مآلی تحقیقا سنک ربک جل شانه مرصاده در یعنی عصاتی عقاب ایچون انده مترقبدر اعمال عباددن برشی علم مقدسندن فوت اولماز دیمکدر مرصاد رصددن اوله‌رق مفعال وزننده کندوسنده برنسنه ترقب وانتظار اولنور یعنی کوزه دیلور مکاندر که عادل مطلق عز سلطانه حضرتلرینک عصاتی عقابله ارصادینه تمثیلدر فافهم (بو آیت کریمه فقیرک نسخ مستطرفنده محررا اولمغله نقل اولندی (صاحب مستطرف دیر که معلوم اوله که هر مکلف عاقله لایقدر که مصلحت دین ودنیادن غیری اولان کلاملردن لسانتی حفظ وامساک ایلیه نه زمانکه بر مصلحتده تکلم وترک تکلم مساوی اولسه تکلمی ترک ستندر زیرا امور مباحده کلام بعضی کره مکروه وحرامه مؤدی اولور وفی الحقیقه میان ناسده بونک وقوعی کثیر وغالبدر سکوت وامساک جانبی هر حالده سلامتدر (امام بخاری ومسلم رحمهما الله تعالی ابو هریره رضی الله تعالی عنهدن (من کان یؤمن بالله والیوم الاخر فلیقل خیرا او لیصمت) حدیث شریفنی روایت ایلدیلر (قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده مضبوط اولان (من کان یؤمن بالله والیوم الاخر فلیحسن الی جاره ومن کان یؤمن بالله والیوم الاخر فلیکرم ضیفه ومن کان یؤمن بالله والیوم الاخر فلیقل خیرا او لیسکت) عبارهٔ شریفه سی مقتضا سنجه هم معطوفدر وهم لیصمت یرنده لیسکت واقع اولمشدر واشبو معطوف اولان حدیثک مآلی شول کیمسه که حق سبحانه وتعالایه ویوم آخرته ایمان ایدر یعنی مؤمندر اول کیمسه خیر وصوابی موجب سوز تکلم ایلسون یوق کندوسنده ثواب اوله جغی ظاهر اولمیان کلام اولورسه مباح اولسه بیله صمت مسنوندر ذکر اولنان او یا تنویع ویاخود تقسیم ایچوندر نتیجهٔ کلام سوز یا واجب یا حرام ویاخود مکروه ویاخود مباحدن عبارتدر واجب اولان سوز خیردر وحرام ومکروه شردر اما مباح اکر غرض صحیحدن خالی اولورسه وقتنی مالا یعنی یعنی اقتضا سز نسنه ایله ضایع ایتمکدر بو دخی مذموم اولدیغی بدیهیدر (امام شافعی رضی الله تعالی عنه بو حدیث شریفک معناسی بودرکه برکیمسه کلام سویلمک مراد ایلدیکی زمان کلامدن اول سویلیه جکی کلامده بر خیر ومصلحت واری دیو تأمل وتفکر ایلیه اکر خیر ومصلحت ظاهر اولورسه سویلیه یوق شک وشبه ایدر ایسه خیر ومصلحت ظاهر اولمادقجه تکلم ایلیه مآلنده بو فقیر مناویدن اخذ کلام امام مشار الیهی درج ایلدم ومنه التوفیق (ینه امام بخاری ومسلم رحمهما الله تعالی ابو موسی الاشعری رضی الله تعالی عنهدن روایت ایلمشلرکه ابو موسی دیمشکه برکون یا رسول الله مسلمینک افضل واشرفی کیمدر دیو سؤال ایلدیکمده (المسلم من سلم المسلمون من لسانه ویده) بیوردیلر مآلی ارکان دینی تمامیله یرینه کتور دیکنک اوزرینه لساندن ویدندن مسلمینک دماء

واموال واعراضی سلامت بولدیغی ذات مسلم کاملدر دیمکدر شراح حدیث چونکه اهل ذمتك
نصوص سائره بتخصیص (من سلم الناس) روایتی منطوقنجه عرض وجان ومالنه مسلم کبی
رعایت لازم اولدیغندن مادامکه اهل ذمت داخل طاعتدرلر انلره دخی اذا اولنمامق شرط
کمال ایمانده دیو تنبیه نبویده داخلدر دیدیلر ید ولسانك مخصص بالذکر اولدقلری
انلرله اذی غالب اولدیغی ایچوندر والا اذی مطلقدر وجله سی ممنوعدر (امام ترمذی تحسین
برله تخریج وروایت ایلدکه عقبة بن عامر رضی الله تعالی عنه دیدیکه رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمزه سبب نجات وسلامتدن سؤال ایتدیکمده (امسك علیك لسانك ولیسعك
بیتك وابك علی خطیئتك) بیور دیلر یعنی لسانکی حفظ و امساك ایله ناسدن عزلت ایدوب
بیتکه ملازمت ایله وصدور ایدن خطاکه بکا ایله دیمکدر (امام ترمذی وابن ماجه رحمهما الله
تعالی ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن (من حسن اسلام المرء ترکه مالایعنیه) حدیث شریف
بلاغت تحدیثنی روایت ایتمشلردر (قلت) اعلام دین بیانجه مفهومی حکمت لزومی مرد
مسلمك اسلامنك کوزللکندندر مالایعنی بی ترك ایتمسی دیمکدر شراح حدیث بیان ایتمشلردر که اسلام
فی حدذاته حسن ایسه ده برشیئك حسنی اول شیئك غیریدر مثلا آبك برودتی آبك غیری ومسکك
رائحهٔ طیبه سی مسکك غیری وحلاوت عسل عسلك غیری اولدیغی کبی اسلامك حسنی دخی
ترك مالایعنیدر قبح شر دخی بو قبیلدندر یعنی شرك غیریدر مرد مسلمك مالایعنیسی کندینك معاشده
یعنی دنیاده بقای وجودینه وستر عورتنه وعفت مادهٔ شهوتنه متعلق اولان امور ضروریه سیدر
و بونلردن زیاده سی ما یعنی اولمیوب مالایعنیدر فی الحقیقه مسلم امور ضروریهٔ مذکوره یه
حصرده کافهٔ آفت وشردن سالم اولور (امام غزالی قدس سره ما لا یعنینك
تعریفنده * حد ما لا یعنی هو الذی لو ترك لم یفت به ثواب ولم ینجز به ضرر ومن اقتصر
من الکلام علی هذا قل کلامه فلیحاسب العبد نفسه عند ذکر ما لا یعنیه انه لو ذکر الله تعالی
لکان ذلك کنزا من کنوز السعادة فکیف یترك کنزا من کنوز السعادة ویأخذ
بدله هذا * یعنی مالایعنی شول نسنه درکه ترك اولندیغی وقتده برثواب فوت اولمیوب وانی فعل ایله
برضرری موجب اولمیه دیو تعریف ایلمش و برکیمسه تکلمده دخی بو حاله رعایت وقصر ایده البته
کلامی آز اولور ایمدی عبد مالایعنی یی ذکر عندنده یعنی اجراسی قصدده اکر ذکر الله ایلسه
کنوز سعادتدن بر کنز مذکور بدلنده مالا یعنی النورمی دیو نفسیله محاسبه ایلسون اشبو
وجهله محاسبه ایدرسه البته مالایعنی یی قولا وفعلا ترك ایدر ومحبوب اسلامنه حسن وآن ویرر
دیمکی اشراب وتنبیه بیورمشدر (صاحب مستطرف بو معناده احادیث شریفه چوقدر بزم
ذکر ایلدیکمز موفق اولانلره کافی ووافیدر اماسلفدن بو بابده یازیلان آثار لایعد ولا یحصادر لکن
انلرك بزبذه سنی ذکره شروع ایده لم دیو بروجه آتی ذکر ایدر وفی الحقیقه اصلین اصیلین دین
اسلام اولان کتاب وسنتدن نقل ایلدیکی آیات واحادیثك کافیه ودردنادانی یه شافیه ایدوکی
بدیهیدر (قس بن ساعده واکثم بن صیفی یومامن الایام صحبت ایدرلرایکن انلردن بری بنی آدمده
عیوبدن نه مقدار بولدك دیدکده مخاطب اولان نوع انسانده مشاهده اولنان عیوب وقصورك
تعدادی ممکن دکلدر لکن انسانده برخصلت وار در انسان اول خصلتی استعمال ایدر ایسه
جمیع عیوبدن سالم ومبرا اولور اول خصلت حفظ لساندر دیو ویردیکی جواب صواب نصابده
اتفاق ایلدکلری محکیدر (امام شافعی حضرتلری قرناسندن ربیع نام ذاته یا ربیع مالایعنیده
تکلم ایتمه زیرا سن برکلمه تکلم ایلدیککده اول کلمه سکا مالك اولور سن ایسه اکا مالك اوله مزسن
یورمشدرکه عین حکمتدر (وینه امام مشار الیه * مثل اللسان مثل السبع ان لم توثقه عدا علیك *

یورمشدرکه مفادی * لسان یرتجی حیوان کبیدر اکر جانوری ربط ایتمزایسك سکا تعدی ایدر
وصلار یعنی لسانکی سکوت ایله حفظ ایتکه سکا زیانی طوقنمیه دیمکدر (و بو معناده * احفظ لسانك
ایها الانسان * لایلدغنك انه ثعبان * کم فی المقابر من قتیل لسانه * کانت تهاب لقائه
الشجعان * قطعه سنی نظم ایتمشلردر (مألی ای انسان سن لسانکی حفظ ایله تاکه سنی صوقمیه
زیرا لسان اژدردر مقابرده لسانی سبیله مقتول اولمش چوق کیمسه واردرکه انلرك لقاسندن
بهادرلره خوف ومهابت عارض اولوردی دیمکدر (اسعد فقیرك بو مضمونده کوردیکی فارسی
قطعه لردن * ایزد چو بنا کرد بحکمت دل وجان * در هر عضوی مصلحتی کرد نهان *
* کر مفسدتی دیده نبودی ز زبان * محبوس نمیکرد بزندان دهان * حضرت علی رضی الله
تعالی عنه * اذا تم عقل نقص الکلام * یورمشدر یعنی عقل تمام اولدیغی وقتده کلام ناقص
اولور یعنی آز سویلمك عقلك کمالنه دلیلدر دیمکدر (وعرب العربادن بری * رب منطق صدع
جمعا وسکوت شعب صدعا * دیمشدر که چوق لسان و چوق سوز واردرکه جماعتی پریشان
ایدر وچوق سکوت واردر که پریشانی جمع ایدر دیمکدر (وهب بن الوردی دیمشدر که تحقیقا
حکمت اون جزئه تقسیم اولنوب طقوزی صمت و سکوتده واونجیسی عزلت ناسده مندرجدر
کلامی بزه بالغ اولدی دیمشدر (وعلی بن هشام * لعمرك ان الحلم زین لاهله * وما الحلم الاعادة
وتحلم * اذا لم یکن صمت الفتی عن ندامة * وعی فان الصمت اولی واسلم * قطعه سن نظم
ایتمشدر مألی قسم ایدرمکه حلم فی الحقیقه حلیمه زینتدر اکن عجزدن اولمیوب بلکه حین غضبده
تهدیدنی ایقاعه قدرتله یله اولورسه مقبولدر وصمت وسکوت دخی عجزدن یاخود سویلنلان
کلامك مضرتی کوریله رك ندامتدن ناشی اولمادیغی وقتده اولی واسلم اولور دیمکدرفتدبر (ابن
عیینه رحمه الله تعالی دیمشکه بر کیمسه عمل خیردن محروم ایسه باری سکوت ایلسون اکر سکوتدن دخی
محروم اولوب اغزینه کلانی سویلرسه همان اول اولسونکه انك موتی حقنه خیرمحضدر دیمشدر
(رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ابی ذر رضی الله عنهه خطابا ای اباذر خیردن
ماعداده صمت و سکوته ملازمت ومداومت ایله زیرا صمت وسکوت شیطانی طرد وابعاد ایدوب
امر دینکك اوزرینه سکا اعانه ایلر مألنده روایت واردر اوکا قال علیه الصلاة والسلام * ودخی
من نطق فی غیر خیر فقد لغی ومن نظر فی غیر اعتبار فقد سهی ومن سکت فی غیر فکر فقد لهی *
کلاملری حکماسوزلرندندر یعنی برکیمسه خیر کلامدن غیریده تکلم ایلرسه تحقیق لغو وهذیان
ایتمش وعبرت اولمیه رق اشیا یه نظر ایلسه سهو وخطا ایلمش و برکیمسه قدرت حق تفکر
ایتمیه رك صمت وسکوت ایلرسه لهوولعب قیلمش اولور (و ینه بو معناده * ولو قرأت صحیفتك
لاغمدت صفیحتك ولو رأیت فی میزانك لختمت علی لسانك * یعنی اکر صحیفهٔ اعمالکی
اوقومش اولسیدك صفیحه کی اغماد ایدر یعنی قلیجکی قندقور یعنی براحده جور ایتمزومیزانکده کنی
کورسن ایدی لسانکه مهر اورر ایدك کلامی دخی حکما مواعظندندر (بعض حکما * اذا
اعجبك الکلام فاصمت واذا اعجبك الصمت فتکلم * دیمشدر (قلت) یعنی تکلمه خواهشك
اولدقده صوص وصمته خواهشك اولدقده سویله یاخود کسرا للنفس برسوز سکا غرور وکبر ایراث
ایلدیکی وقتده صوص وصمت دخی عجب ویررسه سویله دیمکدر (ینه کلام عقلادندرکه دیمشلر
بعضا سکوت کلامدن ابلغ دوشر زیرا سفها سکا اطالهٔ لسان ایلدکلرنده اکا جوابده سکوتله
معامله ایلدیککده قطع رشتهٔ مقاله ایله سن سلامت بولورسن اول ایسه ملزم اولور نکیم مستطرفك
غیری کتب محاضرات دیکرده منظور اسعد فقیر اولان * من اجاب السفیه سفه ومن سکت
عن جوابه نبه * کلامی کلام مذکوری مؤیدر (رئیس قبیله اولان احنفك داخل دائرهٔ محکومیتی

اولان بر رجله احنف قبیله کرك ایچنده سنا ومالا اکبروا کثر دکل ایکن نه سببه مبنی حاکم قبیله اولدی دیو سؤال اولندقده اول رجل احنفك نفسنه قهری قوتلو اولمسی یعنی زمام نفسنه مالك اولوب عدالت اوزره بولنمسی یادی ریاستی اولدی دیمشدر (قلت) قبیلهٔ احنفدن اولان رجل مذکورك شو جوابندن مستفاد اولدیغی اوزره اهل درایت بر ذات ایمش اعتقادی اوزره انك دخی سرکارده بولنوب بر بالطه یه صاب و بر پاپویه سنك امتزاج نصاب اولمسی معقول ایکن دون پایه قالدیغی غالبا نظر معماره تصادف ایتمامك کرك دیو اکرچه مؤلدر لکن حقیقتده هر بر شؤنات تصرف الهی ایله اولدیغی جزم ایدوب وساوس خاطری قالدرمقدن اسلم طریق یوقدر و بو بویله در والسلام (منقولدر که عهد قدیمده اهل رأفت وحکمتدن بولنان عجم وروم وچین وهند ملوکی احوال ممالکلر ینی تجسس ورؤیت ضمننده دور بلاد ایدرك سرحدلك برنده مصالح بولنملریله کورشمك طریقیله بریره کلوب خلال صحبتده (ملك فرس بن برکره سویلدیکم سوزده ندامت ایتمیوب لکن سویلمکده مرارا ندامت ایتدم (وملك قیصر بن دیمدیکم سوزك ردینه دیدیکیم سوزدن زیاده قادرم (وملك چین بن سویله مدیکم سوزه مالك اولدم لکن سویلدیکمده اول سوز بکا مالك اولدی (وملك هند بن شول سوزی سویلینه تعجب ایدرمکه اکر اول سوز رفع یعنی فاش اولدیغی وقتده قائلنه ضرر و یردی یوق فاش اولمادیغی تقدیرجه قائلی اندن بر منفعت کورمدی دیوب کلام مالایعنی یی تزییف ایتدیلر (ملوك قدیم اعجامدن بهرام بر کیجه باغچهٔ خاصنده اوطورر کن کوشنه بر قوش صداسی کلوز فی الحال تیر اتوب تیری قوشه اصابت ایتدکده لسانی حفظ ایلك قوشه وانسانه نه کوزل شیدر اکر بو حیوان لسانینی حفظ ایدیدی تلف اولمازدی دیمشدر (حضرت علی رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشکه صمت وسکوتی زیاده اولانك مهابتی ارتق اولور یورمشدر (عمرو بن العاص حضرتلری کلام دوا کبیدر که اقتضاسی مقداری استعمال اولنورسه نفع و یرر یوق مقداری لازمندن زیاده قیلنورسه دواسی بادیٔ هلاك اولور دیمشدر (لقمان حضرتلری اوغلونه وصیتده دیمشدر که ای اوغلم ناس سخن وکلاملریله افتخار ایلدکلرنده سنده صمت وسکوتك ایله افتخار ایله زیرا لسان هر اخشام وصباحده سائر اعضا وجوارحه نه حالده سکز دیو استفسار ایلدکده سائر اعضا وجوارح سن بزی حالمزه ترك ایدر ایسك خیر وصلاح اوزره یزدیو جواب و یرلر دیمش بو معنایی افاده ده شاعر * احفظ لسانك لاتقول فتبتلی * ان البلاء موکل بالمنطق * یتنی نظم ایتمشدر که معناسی لسانکی حفظ ایدوب هر شیئی تفوه وتکلم ایلمه که بلایه مبتلا اولورسن زیرا بلا نطق وتکلمه موکلدر دیمکدر

﴿ الفصل الثانی فی تحریم الغیبة ﴾

ایکنجی فصل غیبتك حرمتی بیاننده در (قلت) غینك کسریله غیبت اغتیابدن اوله رق بر مستور کیمسه نك غیابنده یعنی آردنجه اشتدیکی وقتده غمناك اوله جغی کلمانی تفوهك اسمیدر وغینك فتحیله غائب اولمق معناسنه مصدردر فلیحفظ (صاحب مستطرف دیر که معلوم اولسونکه غیبت اقبح قبایحدن بر صفت ذمیمه در واکثر ناس بو صفته مبتلادر و بوندن سالم اولان قلیلدر وغیبت انسانده کریه اعتقاد اولنسان مساوی یی غیابنده ذکردر دیننده اولسون یابدننده و یا نفسنده و یا خلقتنده و یا اخلاقنده و یا مالنده و یا اولادنده و یا زوجنده و یا خادمنده و یا عمامه سنده و یا ثوبنده و یا مشی و یا حرکتنده و یا تدبیرنده وطعامنده ودخی بونلره بکزر شیلرده اولسون ودخی غیبت یالکز لسانه مخصوص اولمیوب کتابت ورمز یاخود کوز وال و باش ودخی سائر شیلر ایله اشارته دخی شاملدر (امادینده غیبت بینماز وزکات و یرمز وخائن وظالم و والدینه عاصیدر وطهارتی کوزتمز وغیبتدن اجتناب ایتمز دیمك کبی (امابدنده اولان غیبت کورو طوپال وچپاقلی وقصیر القامه وغایت اوزون

وقره یوزلی وصاری دیمك کبیدر (امادنیایه متعلق اولان امورده غیبت مثلا ادبسز ولاابالی اولوب اصلاحق صایمز وکثرت کلامه مبتلا وچوق یر وچوق اویور ونقصنی نیتله باباسی فرومایه ودولکر ورنجبر کبی اصنافنك اداپسندندر وسیئ الخلق ومتکبر ومرائی ومغرور وعجول وجبار وانواعی یپس ورتبه سی تحمل ایتمز ایکن اعلا اثواب کیر ومفلس یاخود متمول وخسیس وعمامه سی وفسی بیوك و یاخود پك کوچك وکیرلی وعیالی عفیفه دکل واولادی اویغونسز یاخود اولاد وعیالی کوزل لکن کندی انلر کبی دکل وفلان آدم آغر متکبرانه یورر دیمك کبیدر (اماسیاست وتدبیرده غیبت مثلا فلان والی وحاکمك سیاست واداره ایالت ولواء بلده ده قصوری وار ومصالح عباد اللهی رؤیت ایده میور یاخود فلان حاکم وقاضی شرعله کوره یور دیمك و بونلرك امثالیدر (امام مسلم وابو داود وترمذی ونسائی ابو هریره رضی الله تعالی عنهدن اشبو حدیث شریفی روایت ایتمشلر وترمذی حدیث حسن صحیح دیمشدر روایت ایلمشلردر که قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (اتدرون ماالغیبة قالوا الله ورسوله اعلم قال ذکرك اخاك بمایکره قیل وان کان فی اخی مااقول قال وان کان فی اخیك ماتقول فقد اغتبته وان لم یکن فیه ماتقول فقد بهته) مآلی رسول خدا صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز غیبت ندر بیلور میسکز دیو اصحابه تعلیما سؤال بیورد قلرنده الله ورسولی اعلمدر دیدکلرنده معلوم اوله که غیبت مؤمن قرنداشکرك کریه عد ایلدیکی شیئی ذکر ایلمکزدر بیورنجه یارسول الله ذکر ایلدیکمز شیلر مؤمن قرنداشمزده وار ایسه غیبت اولورمی دیو مخاطبین سؤال ایلدکلرنده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ذکر ایلدیکز شیلر قرنداشکزده وار ایسه غیبت ایتمش اولورسکز اکر یوق ایسه بهتان ایلمش اولورسکز بیوردیلر که نصوص سائره دلالتنجه بهتان ایسه غیبتدن اقبح واشنعدر (جامع صغیرده انجق (الغیبة ذکرك اخاك بمایکره) مقداریله مسطوردر ومناوی محقق اخاك فی الدین یعنی ایمانده قرنداش دیو انجی قید وصاحب مستطرف آسا غیبت لفظ وکتابت ورمز واشارت ومحاکاة یعنی تخییلات وتشبیهات شقوقنك بریله اولور دیو تعمیم وغیبت اولنان کیمسه یه واصل اولدقده کوجنه کیده جکی شی دین ودنیا وخلق وخلق واهل وخادمنه شاملدر دیو کذلك تعمیم ایلمشدر (ودخی امام ترمذی وابو داود رحمهما الله تعالی عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن تخریج وروایت ایلمشلر که حضرت صدیقه قلت للنبی صلی الله تعالی علیه وسلم حسبك فی صفیة کذا وکذا * یعنی بن نبی اکرمه زوجات طاهراتدن اولان صفیه ده شو و بوسزه کفایت ایدردیدم بعض روات قولنجه صفیه نك قصیره ایدوکنه تعریض ایمش حضرت صدیقه بکا جوابده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری (لقد قلت کلمة لو مزجت بماء البحر لمزجته) بیوردیلر دیمشدر یعنی ای عایشه بر کلمه سویله دککه دریایه مختلط اولسه افساد ایدر ایدی دیمکدر (ابو داود حضرت انس رضی الله تعالی عنهدن تخریج وروایت ایدر که قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (لما عرج بی مررت باقوام لهم اظفار من نحاس یخمشون وجوههم وصدورهم فقلت من هؤلاء یاجبرائیل قال هؤلاء الذین یأکلون لحوم الناس ویقعون فی اعراضهم) بیوردیلر مآلی رسول الله صلی الله علیه وسلم بیورمشلر که معراج ایله تشریف اولندیغمده برازقوملره تصادف ایلدم که انلرك طرناقلری باقردن اولوب یوزلرینی وکوکسلرینی انلر ایله طرمالرلر جبرائیل علیه السلامه بونلر کیملردر دیو سؤال ایلدیکمده بونلر انسان اتلرینی ییلر وعرض ناسه دخل ایدنلر یعنی دنیاده ناسی ذم وغیبت ایله عرضلرینی پامال ایدنلردر دیدی دیمکدر (قلت) مناوی محقق دیر که اشبو طرنقله روی وصدری طرملق عرب نساننده اوف اولدیغی اوزره جنازه یه نوحه وفریاد ایدن قاریلرك صفت وحالیدر اقبح حالده صفات نسادن اولوب صفات رجال اولمیان شیلر ایله بیان حال وحزن اهل غیبت اسوهٔ جزاء اولدقلرینی اشعاردر انتهی

وروى عن جابر عن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم (قال اياكم والغيبة فان الغيبة اشد من الزنا
ثم قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ان الرجل ليزني فيتوب الله عليه وان صاحب الغيبة
لم يغفرله حتى يغفرله صاحبها) اشبو حديث شريف روايتكرده جابر رضي الله تعالى عنه اولديغی
مستطرفده محرردر لكن جامع صغيرده ابوسعيد الخدريدن دخی مروی ایدوكی وثم قال ایله
آيرلميوب (من الزنا) دن صكره مقام بيان وجهده (ان الرجل الخ) ديو مسطوردر ومآلی
صاقنك غيبتدن يعني عن ظهر الغيب برمنوال اشارت سابقه شقوقندن بريسی وبلكه قلب ايله ذكر
غيبتدنكه اشبو غيبتك كاهی زنانك كاهندن اشددر يعني جزاسی اندن زياده اولور زيرا رجل
وانساندن حسب البشريه بعضا زنا فعل اقبحی صادر اولوب اندن توبه واستغفار ايلدكده حق
تعالى رحمت واسعه سيله توبه سن قبول ايله احسان بيوردقده جزادن قورتيلور لكن غيبته
صاحب ومقارن اولنه يعني غيبت ايدیجی يه توبه ايدر ايسه ده عادل مطلق اولان حق تعالى
غيبت ايلديكی كيمسه حلال ايتمدكجه مغفرت قيلز ايمدی حلال ايتمز سه ياخود استحلال ايتمكسزين
وفات ايدرسه تدارك استحلال متعذر اولديغندن اشديت مذكوره تحقق ايدر ديمكدر حضرت انس دن
روايت اولنمشكه بركيمسه مسلمينی غيبت ولحومنی اكل ايلسه ياخود والی وضا بطه غمز ايلسه
يوم قيامتده كوزلری كوك اوله رق كتور يلوب ويل وعذاب ايله ندا اولنور اول كيمسه اقاربنی بيلور لكن
اقاربنی انی كمال تغيرندن بيله مزلر (معاوية بن قره ناسك نزد الهيده افضل واشرفی قلب ودرونده
برذره بغض وعداوتی اولميوب وناسی غيبت ايليانلر ديمشدر (امير بنی تميم اولان احنف بن
قيس تابعی تشكرا بنده ايكی خصلت حميده واردركه بريسی مجلسمدن بركيمسه قالقدقده انی
غيبت ايلمم (ايكنجی برقوم بنی امور ومصلحتلرينه ادخال ايلدكجه امورلرينه مداخله ايلمم
ديمشدر زهی خصلت (ربيع بن خثيم رحمه الله تعالى يه بزسنی براحدی غيبت ايلديكك حالده
كورديكمز يوقدر ديدكلرنده نفسمدن راضی دكلكه انك محاسبه سندن فارغ اولوبده يعني خلاص
بولوبده انی ذم ناس ايله مشغول ايده يم ديوب شو بيتی انشاد ايلدی * لنفسی ابكی لست
ابكی لغيرها * لنفسی من نفسی عن الناس شاغل * مآل بيت انجق بن نفسمه اغلارم نفسمك
غيريسنه اغلمم نفسم بنم نفسمك اثام ومحاسبه سيله اشغال ايله ناسدن غافل وشاغلدر (محمد
ابن حرب ديمشدركه ابتدا صابونی ايجاد ايليان سليمان بن داود عليهما السلام وسويقی ايجاد
ايدن ذو القرنين وكاغدی ايجاد ايلين يوسف عليه السلام وكاغدره ابتدا كتابت واسلامده
شهرلر ومدينه لر بنا ايدنك ابتداسی حجاجدر وخبز رقاق يعني خبز جنسندن كرده وچوركك وحلقه
كبی شيلری ايجاد ايدن نمرود وغيبت ايدنك ابتداسی ابليس عليه اللعنه دركه آدم عليه السلامی
غيبت ايلدی ذكر اولنان سويق وانقوايده پسته ديدكلری معروف نسنه كه مأكولات قسمندندر ديو
تعريف اولنمشدر لكن قاموسده السويق كامير معلوم ديمشدر وسامی نام لغت معتبره ده السويق
پست كندم جوشيده ديو تفسير اولنمش وكندم بونده ارزن يعني طارو دخی كورنمشدر بو صورتده
طارودن وبغدايدن دخی ياپلديغی وعربستانده دخی شايكان ايدوكی ظاهر اولور (روايت
اولنمشكه حق سبحانه وتعالى موسى عليه السلامه غيبت ايدن توبه ايدر ايسه ده جنته داخل
اولنلرك آخری وغيبته مصر اولور ايسه يعني توبه يه موفق اولماز ايسه ناره داخل اولنلرك
اوليدر ديو وحی الهی اولمشدر (متصف اولماديغك اخلاق حسنه ايله سنی مداهنه بولندن
وجاها ستايش ايدن دنيدن امين اولمه كه متخلق اولماديغك اوصاف ذميمه ايله دخی غيابكده
سكا اسناد ايدر وزدكده آخری غيبت ايدن شخص بده اعتماد ايتمه كه سنی دخی غيرك عندنده
غيبت ايدر مقالی كلمات سنيه اسلافدندر (حسن بصری حضرتلرينه فلان آدم سنی غيبت

اينتدی ديدكلرنده او آدمه برطبق خرما هديه كوندردی حريفه حيرت كلوب همان حضور حسن
بصری يه رومال وبن سزی غيبت ايتمشيكن هديه ارسالنه بادی ندر ديو سؤال ايتدكده يابن بكا
حسناتكی اهدا ايتدك بنده مكافاتنی مرادايلدم بيوردیلر (ابن مباركدن روايت اولنمشكه اگر بر
كيمسه يی غيبت مرادايلسه م ايدی بابامی وانامی غيبت ايدر ايدم زيرا غيبت ايله حسناتم غيبت
ايتدیكم كسانه كيدر والدينم ايسه بو حسناته سائرلرندن احقدر (وصاحب المستطرف ديركه
بر انسان انسان آخری محاكات ايدرسه يعني تقليدنی ايدر ايسه مثلا تقليدنی ايلديكی كيمسه
طوپال ايسه طوپال يوريمك كبی وسائر تنقيص مراد ايلديكی هيئاتك تقليدنی ايتمك كبی بونلرك
جمله سی حرامدر وبعض متفقهين ومتعبدين يعني كندوينی فقيه وعابده بكزتمش ريا كارانك
كوياغيبت كاهندن بولنميز زعميله تعريضا غيبتلری مثلا برينك حالی نشكلدر ديو صورلدقده
جوابلرنده الله تعالى بزلری وانی اصلاح ومغفرت ايلسون وجناب حقدن عفو وعافيت استرز
وخدايه ثنا اولسونكه بزی ظلمه قپوسنه وارمغه مبتلا ايتمادی وشرندن حقه صغندق وخدايزی
قلت حيادن حفظ ايده كبی دعالر ايدرلر كه بو سوزلر تصريحدن ادلدركه اول ذكر اولنان
آدمی عين تنقيص وتعييبدر (ودخی معلوم اوله كه غيبت ذكر ايده نه حرام اولديغی كبی استماع
ايده نه دخی حرامدر بو تقديرجه بر انسان برينی غيبت ايلدكده ضرر خوفی يوق ايسه منع ونهی
ايلمك لازمدر ضرر خوفی وار ايسه قلبندن نهی وانكار ايدوب مجلسدن ممكن اولورسه قالقه ودخی
لسان ايله غيبت ايتمك حرامدر ديو بده قلبندن استماعنی استر ايسه بعض علما بو صفت العياذ
بالله نفاقدر زيرا الله تعالى وتقدس ﴿ واذا رأيت الذين يخوضون فی آياتنا فاعرض عنهم ﴾
بيورمشدر كه مطلقا مجالس سوءده بولنميوب اورادن صاوشمغه اشارت واردر ديدیلر و مجلس غيبتدن
قالقمغه دليلدر ديديلر انتهی مآلی حضرت رسالتپناهه خطابا تكذيب واستهزاء وطعن ايله
آيات قرآنيه يه خوض وتعريض ايدن كفاری كورديكك وقتده مجلسلرندن قالق ديمكدر
وبو معناده انشاد اولنان اشعاردندر * وسمعك صن عن سماع القبيح * كصون اللسان عن
النطق به * فانك عند سماع القبيح * شريك لقائله فانتبه * يعني لسانكی قبيح اولان سوزلردن
حفظ وصيانت ايتديككبی قولاغكی دخی استماع قبيحدن حفظ ايله زيرا سماع قبيحدن
قاچنمز ايسك كاهده قائلنه شريك اولورسن پس بو بنده متنبه اول يعني همان غيبت دكلمه صاوش
ديمكدر

﴿ الفصل الثالث فی السعاية والنميمة ﴾

فصول عديده دن اشبو اوچنجی
فصل سعايه ونميمه نك حرمتی بياننده در (قلت) سعی با ايله صله لنورسه يعني سعی به دينورسه
نميمه وغمز معناسنه دركه تركيده قوغه لمق دينور ونمام دخی اصطلاح اهل شرعده لغتده همس
وحركت خفيفه معناسنه اولان نميمه دن مأخوذ اوله رق بركيمسه نك كركك اوكيمسه نك وكركك
نقل ايلديكی كيمسه نك ياخود آخر كيمسه نك عندلرنده اولان حالنی افسادا عبارة ياخود
اشاره ويابونلرك غيريله اشاعه واظهار واخباردر قال الله تعالى ﴿ ولا تطع كل حلاف مهين
هماز مشاء بنميم مناع للخير معتد اثيم عتل بعد ذلك زنيم ﴾ اشبو آيت نهی نميمه يی ناطقه در مآل
شريفی اولنده واقع ﴿ فلا تطع المكذبين ودوا لو تدهن فيدهنون ﴾ منطوقی انضماميله ختم
انبيا عليه الصلاة والسلامه خطابا مشركك اهل مكه يه اطاعت قيله كه قرآنی مكذبلردر وانلر
كندولره مداهنه ايتمكی تمنی ايدرلر تاكه انلرده سكا مداهنه ايده لر يعني استرلر كه شركدن نهيی
تركله تلاين ايده سن ياخود كاهيجه شركده انلره توافق ايده سن انلر دخی ترك طعنله سكا تلاين
ايده لر ودخی شول كيمسه يه هر برحلاف مهين همازه اطاعت ايتمه كه حق وباطلده يمين بولدر
حقير الرأيدر غيری بی زياده غيبت ايدیجيدر قوغه لمق وجهيله نقال كلامدر ايمان وانفاق

وعمل صالحدن اولان خيری ناسدن زياده منع ايديجيد رظلمده متجاوزدر كثيرالاثامدر غليظ الغلب
اولوب باطله خصومتده شدت ايدر ذكر اولنان اوصافله اتصافندن صكره متصل اولمديغی نسبی
ادعا ايدر ديمكدر (صاحب مستطرف نمامك خست ورذيلت وسقوط رتبت ومنزلتی عاقل
اولنه اندن اجتنابه دليل كافيدر ديمش وهمازی * المغتاب الذی يأكل لحوم الناس الطاعن
فيهم * ايله تعريف ايتمشدر (وحسن بصری حضرتلری برمجلسده مؤمن قرنداشنك احوالنه
يديله وكوزيله وقاشيله وكربكيله اشارت ايدن شخصدركه همزه ولمزه دخی اودر بيورمشدر (امام
علی ايله حسن بصری رضی الله تعالی عنهما عتل سيئ الخلق اولان شخص فاحشدر
بيورمشلردر (اما ابن عباس رضی الله تعالی عنهما عتلی زياده ايله جری وجسور اولان منافق ايله
تفسير ايتمشلردر (وعبيدبن عميرزياده اكول وشروب شخص قوی ايله (وكلبی كفرنده شديد ايله
(وبعضيلر عتلی باطلده خصومتی شديد وزنيمی باباسی كيم اولديغی بيلنميان ايله تفسير ايتمشلردر
(وشاعر عرب عرباهجونده زنيمی بومعنی اوزره * زنيم ليس يعرف من ابوه * بغی الام ذوحسب
لئيم * ديمشدركه مألی بنم هجو ايتديكم باباسی كيم اولديغی بيلنميان زنيدروآناسی فاجره حسب
لئيم صاحبيدر ديمكدر (امام بخاری ومسلم رحمهما الله تعالی ابوهريره رضی الله تعالی عنهدن
(لايدخل الجنة نمام) حديث شريفنی روايت ايتمشلردر يعنی نمام اولان كيمسه جنته داخل اولماز
ديمكدر (اسعد فقير ديركه شراح حديثك بيانلرنجه اشبو حديث و (لايدخل الجنة الارحيم) و (لا
يدخل الجنة قاطع) و (لايدخل الجنة خب ولابخيل) كبی احاديث شريفه (حتی يطهر بالنار)
يعنی جنته داخل اولمازلر جهنم ايله تطهير اولندقجه قيديله مقيدلردر انتهی (روايت اولنمشكه
رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم ايكی قبره مرورلرنده بيورديلركه شوقبرلرك صاحبلری عذاب
اولنورلر نه بيوك كناهده عذاب اولنورلر اما بريسی نميمه ايله مشی ايدردی يعنی قوغه ليجی ايدی
واما آخری بولندن استبرا ايلمزايدی ديديلر (حجة الاسلام ابوحامد الغزالی حضرتلری ديمشلركه
نميمه اكثريا غيرك كلامنی كيمك حقنده سويلندی ايسه اوكيمسه يه نقله اطلاق اولنور مثلا فلان
آدمی سنك حقكده شونی وبونی سويلدی ديمك كبی ديو تعريف ايلمشلردر بويله اولديغی وقتده
انسانه لايق ولازم اولان اودركه احوال ناسدن نه يی كورر واستماع ايدرايسه سكوت ايلمكدر يعنی
اوبصر ومسموعی آخره نقل ايتميه مگركه نقل وحكايه سنده مؤمن قرنداشنه نفع وفائده اوله ياخود
برمعصيت ومضرتی دفع اوله وهر بركندی يه نميمه نقل اولنان ذوانه دخی لايقدركه فلان سكا
شويله ديديكی وقتده تصديق ايتميه زيرا نمام فاسق مردود الخبردر يعنی خبر وشهادتی مقبول
دكلدر ودخی اول نمامه بونی يردخی ايتمه نميمه قبيح نسنه در ديو نصيحت ايده واكا الله ايچون بغض
ايده زيرا نمام عندالله بغيضدر وبغض فی الله واجبدر واول نمامك خبريله كنديسندن شويله
ديدی ديو نقل خبر اولنان كيمسه يه دخی سوء ظن ايدوب صفوتنی بوزميه زيرا جناب حق عزوجل
﴿يا ايها الذين آمنوا اجتنبوا كثيرا من الظن ان بعض الظن اثم﴾ الايه بيورمشدر انتهی (قلت)
ذكر اولنان عبارده مثلا فلان آدمی سنك حقكده شونی وبونی سويلدی ديمك كبی كلامی
حجة الاسلامك كقوله فلان تقول فيك كذا قولی ترجمه سيدر اشبو عبارۀ عربيه دنصكره دست
فقيرده بولنان نسخ اصلده قالنجه خط وحبرسرخله (فينبغی للانسان الخ) مقالنده فينبغی لفظی
مطلب مستقل صورتنده فاصله ليجه يازلمش اولمسی ينبغی الخ حضرت غزالی مقولی اولديغی ياخود
صاحب المستطرفك كلامی اولمسی محتملدر فتأمل مأل آيت مذكوره ای مؤمنين سزظنلك كثيرندن
اجتناب اوزره اولك زيرا ظنك بعضيسی عقوبته مستحق اولان ذنب وكناهدر واول ذنب اولان
ظن بعض ايسه ده كثيردرزيراكه مؤمنلره اولان ظندر ديمكدر (قلت) بيضاوی حضرتلری ديركه

(كثيرا)

كثيرالظنك ابهام اولمسی يعنی اجتناب اولنه جق ظن نه مقوله اولمسی تصريح بيورلماديغی
هرظنده ظنك قنغی قبيلدن ايدوكی بلنمك ايچون احتياط وتأمل اولنمق نكته سيچوندر زيرا جزم
ويقينك دونده اولان ظن اوچ نوعدر اولكيسی فضائل اعمالده ادله يه اولان ظن وحق تعالايه اولان
حسن ظن كبيكه بونلرده اولان ظنه اتباع واجبدر ايكنجيسی علم حالده اولان معتقدات الهيات ونبواتده
اولان ظن وشك ومؤمنينه اولان سوء ظنكه بوظنلر حرامدر اوچنجيسی امور معاشيۀ دنيويه ده
اولان ظندركه بوظن مباحدر انتهی ايمانله متصف اولنلر سزظندن اجتناب كثير ايله اجتناب
ايدك يعنی دفعة ظنكز ايله عمل ايتميوب بعد الاحتياط والتأمل اتباع واجب اولان ظندن اولديغی
بلنديكی وقتده اتباع ايدك دليل ظنی ايله ثابت اولان عمليات كبی زيرا بعض ظن عقوبته مستحق
اولان ذنب وكناهدر الهيات ونبواتده نص قطعی موجود ايكن اول نصه مخالف ظن ايله
ومؤمنينه اولان ظن سوء كبيكه بونلر حرامدر ديمكدر (روايت اولنمشكه عهد صدر اول اسلامده
بصره ده امير ووالی بلال بن ابی برده يه بركيمسه كلوب برآدمی بی غمز وغيبه ايلدكده بلال باهر
الافضال اول غمازه شمدی سن كيت سندن واندن كشف حال ايدهلم ديو بوزويرمدی برده لدی
التحقيق غماز مرقومك غير رشده يعنی ولدزنا اولديغی تبين ايدر (ابوموسی الاشعری رضی الله عنه
* لايبغی علی الناس الاولد بغی * ديمشلردر يعنی ناسه اضرار وبغی وطغيان ايلمز انجق ولد
زنا ايلر ديمكدر (روايت اولنمشكه رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم افنديمز (الا اخبركم بشراركم
قالوا بلی يارسول الله قال من شراركم المشاؤن بالنميمة المفسدون بين الاحبة الباغون العيوب)
بيورديلر يعنی بركون رسول عليه الصلوة والتحيه امتم سزلره شرارناسی خبرويره يمی بيوردقلرنده
اصحاب كرام يارسول الله خبرويرك ديدكلرنده رسول الله صلی الله عليه وسلم افنديمز ناسك شراری
نميمه ايله مشی ايدوب احباب بيننی افساد واحبابك عيبلرينی كشف واظهار ايدنلردر بيورديلر (ابوهريره
رضی الله عنهدن روايت اولنمشكه قال رسول الله صلی الله عليه وسلم ملعون ذوالوجهين ملعون
ذواللسانين ملعون كل شفار ملعون كل قتات ملعون كل نمام ملعون كل منان) بيورديلر ذوالوجهين
طرفينه بربرينه مناق صورتلر ايله كورينان منافق معناسنه مستعملدر تركيده دخی ايكی يوزلو
ديرلر ذو اللسانين دخی بومعنايه دركه تفسير موقعنده در شفار ناس بيننده سوز صيد ايدوب
انكله القاء عداوت ايدندر قتات كذاب وزننده نمامدر ياخود خلقك خبری اولمقسزين كيزلوجه
سوزلرينی تجسس ايدوب دكليان شخصدر كركسه اول سوز ايله نماملق ايتسون كركسه ايتمسون منان
بركيمسه يه خير ايدوب بعده اول كيمسه يه قولا وفعلا من واذی ايدندر اشته بومقوله اشخاصك طوبو
برموجب حديث شريف رحمت حقدن مردودلردر (قلت) اشبو حديث شريف ايله
حديث اول جامع الصغيرده عبارۀ محررهلر اوزره بولنه مدی فقط (ذو الوجهين فی الدنيا يأتی
يوم القيمة وله وجهان من نار) حديث شريفی مضبوطدركه مفهومی دنياده ايكی يوزلو اولان
قيامت كوننده كندوسيچون آتشدن ايكی وجهی اولديغی حالده كلور ديمكدر مناوی
محقق ذوالوجهينی شول شخصدركه صنيعه وخداعا هركسه استديكی وسوديكی طورده كورينندر
وكندوبی اوكس ايله يكرنك محبت واتحاد واول كسك غيری يه يعنی ضدينه مخالف كوستراشته
اوشخص افسادی واصول نفاقدن براصلی ارتكابی اوزرينه جزا اولهرق ايكی وجه مذكور
اوزره حشر اولور ديو تعريف وتوجيه ايتمش وبعض اهل حديث دخی موقف اولان محشرده
بين الخلايق ايكی يوزلی اولان صورت مذكورده تشهير وقرين زجر اولور مادامكه وضع مذكورده
برغرض صحيح ومصلحت اولميه اما شردن نفسنی وخلقی وقايه واتقا وتأليف قلوب كبی برمصلحت
ضمننده اولورسه بوصورتده اولان ايكی يوزليلك حسن ومرغوب فيه در بناء عليه بعض خبر

ینلرنده اولان منافات برطرف اولور دیمشدر (اما صاحب مستطرف دیرکه اما تهدیی ایقاعد قادر ذوانه خلق غمز وسعایت ایتمك غیبت ونمیمه وساٸر ذماٸم جهتلرندن اشد خصال ذمیمه یی جامع اهلاك ایدیجی برفساد درکه انکله نفوس تلف واموال قرین مصادره واصحاب عزت ذلیل وشریف وضیع وسید قول ونیجه دم رهین اراقه وعرضلر پایمال وصفلر متقاطع وواصللر متفرق وزوجین مطالق ومحبلر عدو اولور (قلت) روزکارك مساعده سنده اولان ذواته لایقدرکه خشیهٔ اللهی در پیش ایدوب ساعی بالفساد ونمام بدنهادك سوزینی اصغا ایله کارنا صوابده بولنميوب
* سرمسند اقباله غرور ایله کل * وارایسه شعورك ایده کور خیر عمل * نوبتله بغدر دیه رك بو مسند
* چوق کیمسه کذر ایلدی سندن اول * مخطره سیله کندیسن خیرایله یاد ایتدیره لر (رباعی
مذکور اسعد فقیرك کوردیکی اقوال سخنوران قدمادندر (قدمانك حکمت کتابلرنده کورلمشدرکه حق تعالایه ابغض ناس مثلث در واصمعی دیمشدرکه مثلث اول شخصدرکه آمره برینی غمز وسعایت ایدر اودخی غمز اولنان کیمسه یه تعدی ایلدکده اول شخص اوچ نفسی لفظا ومعنا اهلاك ایدر بری غمز ظاهر اولنان رجل وبری معنی کندی وبری دخی آمردرکه غماز ایله معا مستحق عذاب ونکال اولمش اولورلر (بعض حکما دیمشلردرکه عقول اعداسیله مودت سارقلرندن حذر ایلیك انلر کیدر دیرسه کز تمام وساعی اولان کیمسه لردر زیرا سارقلر اموال واشیا سرقت ایدرلر بونلر ایسه ناس بیننده محبت ومودتی وحسن الفت ومعاشرتی سرقت ایدرلر یعنی قالدیررلر (مثل ساٸردر که واشی ونمامه اطاعت وسوزینی دکلیان صدیق ودوستی ضایع ایتمش اولور اکثریا شجر قطع اولندقده بنه کوکندن بتر وسیفله لحم کسلسه اوکیلور اکن لسانك یاره سی اوکولمز اشبو حدیث ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن روایتکرده ابو داد وترمذی رحمهما الله تعالی درکه (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم لایبلغنی احد من اصحابی عن احد شیٸا فانی احب ان اخرج الیکم وانا سلیم الصدر) مآل حدیث اصحابمدن بری آخردن برکلامی بکا تبلیغ وایصال ایلمسون زیرا بن محبت ایدرمکه سلیم صدر وقلبم منشرح اوله رق سزلره ملاقات ایده یم دیمکدر (صاحب مستطرف دیرکه وناسدن بعض کسان واردرکه الوان مختلفه ده کورینورلر وایکی یوزلو وایکی دللی اولوب برطاقه بروجهله ودیکر طاقه روی دیکرله کیدرلر یعنی هر برقومه مناسب وملایمی ایله تکلم ومداهنه ایدوب قوم آخری ذم وقوم آخر مذکوری قوم اوله ذم ایدرلر اشته بویله اولان عندالله وجیه ومکرم اولماز (اشبو معناده صالح بن عبد القدوس * قل للذی لست ادری من تلونه * اناصح ام علی غش تداجینی * انی لاکثر مما سمتنی عجبا * ید تشج واخری منك تاسونی * تغتابنی عند اقوام وتمدحنی * فی اخرین وکل عنك یأتینی * هذان شیٸان شتانان بینهما * فاکفف لسانك عن شتمی وتزیینی * قطعه سنی نظم ایتمشدر (مآلی تلون مزاجندن نه رنکده اولدیغنی بیله مدیکم شخصه ای صالح سو یله که سن بکا صدیق ومحب اوله رق نصح وپند ایدیجیسن یوقسه درونکده حقد وکین اولو یده مواجهه مده مدارا می ایدرسن بن بکا سنك توصیفلرکدن تعجب یوندن اکثرمکه سنك براك شج یعنی بخل ایدر دیکر الك ایسه مواسات ایدر یعنی سن بنی برقوم نزدنده غیبت وقوم آخر یاننده مدح ایدرسن مدح وذم ایدن باشقه باشقه اولمیوب ایکیسیده سن اولدیغکدن بکا تعجب کلور زیرا ذم ومدح ضدان اولوب بونلرك بیننده مباینت واردر بویله مناقض ایشده بولنمه آرتق بنم شتممدن وتزیینمدن کف لسان ایله دیمکدر (بعض بلغا بیك عدد افعی یعنی حیهٔ کبیره برمتلون آدمدن خیرلودر دیمشلر ومتلون کیمسه یی ابو براقش وابو قلمونه بکزتمشلردر (صاحب مستطرف ابو براقش اوزرنده کونا کون نقطه ایله منقوط

(برقوشدر)

برقوشدر برکونده درلو درلو رنك ایله تلون ایدر دیو ذکر ایتمش وابو قلمونی دخی رومده حربردن طوقنور برقاشدر که الوانله تلون ایدر دیوب قاموسده دخی بویله یازلمشدر غالبا جانفس اولمق کرکدر (وطایش یعنی خفیف العقل اولوب بریرده قرار ایتمیان کیمسه یه ابو ریاح دخی دیرلر ابو ریاح نحاسدن معمول برفارسك صورتی اولوب حمصده واقع جامعك قبوسی اوزرنده قبه فوقنده تیموردن برعمود اوستده ایمش صاغ الی وسبابه سی ممدوده اولدیغی حالده ادنی روزکار ایله دونر ایمش وانکله مهب ریحی بیلورلر ایمش عربستانده قامش اوزرینه ودیار عمزله عجمده صبیانك سجملره یاغلیوب برهوا ایتدکلری کاغده دخی ابو ریاح کنیه ایمش (قلت) سقاینده اولان توبلره واوجاقلرده وصوبه لرده اولان تنکه لره دینسه دخی جاٸزدر (اسعد فقیر دیرکه اشبو ابو ریاح حمصده یا جامع النوری اوزرنده یاخود مشهد علی جامعی مناره سی فوقنده اولوب تیمورلنك استیلاسنده ضایع اولمش یاخود تیمورلنك قالدیروب مناره سنی نصفنه قدر یقوب حالا منارهنك نصف آخری باقی وبو وجهله ابوال یاحك یرنده بلاراسدیکی اهالیسندن تحقیق اولنمشدر (حکایه) معاویه رضی الله تعالی عنه احنف بن قیسه سن بزه شویله بویله دیمش سن بوللو مؤاخذه ایلدکده احنف انکار ایدرنکرار بکا ثقه خبرویردی دینجه احنف ثقه تبلیغ ایتمز یعنی غماز اولماز دیو جواب رنکین ویرمشدر (عظماء قدمادن فضل بن سهیل سعایه ونمیمه یه بغض اوزره اولوب اکر کندی یه برغماز کلسه اکر صادق ایسك سکا بغض وکاذب ایسك عقاب ایده رز واکر استقاله یعنی ندامت ایدر ایسك اقاله یعنی قبول ایده رز دیو یوز ویرمزایدی (ینه مومی الیهه سعایتی حاوی برمکتوب کلدکده جوابنده سعایت ونمیمه یی قبول نمیمه ایلمدن زیاده شردر زیرا سعایت ونمیمه شره دلالتدر وقبولی انجاز واجازتدر برشیئه دلالت واول شیئی اخبار قبول واجازت کبی دکلدر همان سعایتدن حذر ایدك اکر سعایتده صادق ایسه کز صدیقله لئیم اولمش اولورسکز زیرا انکله حفظ وستر عرض ایتمامش اولورسکز دیو یازمشدر * من سعی بالنمیمة حذره الغرنب و مقته القرنب * دیمشدر (مآلی نمیمه ایله سعی ایدن شخص اولقدر مضطربدرکه فاره انی قورقودر وصورت متوهمه هلاك ایدر یعنی فاره طفردیسندن اورکر وبرتصویر کورسه اودی قوپوب کبرر دیمکدر (بلغای خلفادن مأمون ابن هرون الرشید * النمیمة لاتقرب مودة الاافسدتها ولاعداوة الاجددتها ولاجماعة الابددتها ثم لابد لمن عرف بها ونسب الیها ان یجتنب ویخاف معرفته ولایوثق بمکانه * دیمشدرکه مفادی نمیمه برمودته وعداوته وبرجماعته قریب اولمادی الاافساد وتجدید وتفریق وتبدید ایتدی وبرکیمسه ساعی ونماملق ایله شهرت بولسه اندن حذر اولنمق وبنی بیلمسون دیو قورقولمق وذاتا وجاها رتبه سنه اعتماد اولنمامق کار عقلادر دیمکدر (وبومعناده بعض بلغای علما شو قطعه یی انشاد ایلمشلردر * من نم فی الناس لم یؤمن عقاربه * علی الصدیق ولم تؤمن افاعیه * کالسیل باللیل لایدری به احد * من این جاء ولامن این یأتیه * الویل للعهد منه کیف ینقضه * والویل للود منه کیف ینفیه * مآلی نماملق ایدن شخصك عقربلری وحیات وبلانلری مؤثر اولان کلمات نمیمه وفساد علاماتی صدیق ودوستی اوزرینه امین قلنمازلر یعنی شرندن امنیت اولنماز اول شخص کیجه کلان سیل کبیدرکه براحد نره دن کلدی ونره یه کلور بیله من اومقوله شخصك عهدینه یعنی دوستلغنه ودخی مودتنه عذاب اندرعذاب اولسونکه نه اصل ایله مودتی نقض ونه شکل ایله نفی ایدر (بعض شعرا دخی شو بیتی نظم ایلمشدر * یسعی الیك کما یسعی علیك فلا * تأمن غواٸل ذی وجهین کیاد * یعنی نمام سکا آخری سعی ونمیمه ایلدیکی کبی بنی دخی آخره سعی ونمیمه ایلر ایکی یوزلو مکیدت صاحبنك غواٸل ومکر وشداٸدندن امین اولمه دیمکدر (صالح بن عبد القدوس دخی

كل من جاء بشتم من اخ * فهو الشاتم لا من شتمك * ذاك شئ لم يواجهك به * انما اللوم على
من اعلمك * يعنى هر كيمسه كه مؤمن قرنداشندن سكا شتم وغيبتى كتوره سكا شاتم اودر يوقسه
شتم ايدن دكلدر زيرا شتم برشيدر كه سكا اول مؤمن انكله مواجهه ايتديدى يعنى غيابكده ديوب
ايشيتمديكك ايدى آرتق لوم وتوبيخ انجق اخبار واعلام ايدن كيمسه يه لازمدر ديمكدر (بعض ظرفاء
نمام وغياب اولنلرى اشبو بيتده كوزل تعريف ايتمشدر * ان يعلموا الخير اخفوه وان علموا * شرا
اذاعوه ان لم يعلموا كذبوا * معناى بلاغت احتواسى نمام وغياب اولنلر خلقده خيرى بيلورلرسه
كتم واخفا ايتديلر واكر شرى بيلوب وتفرس ايدرلر ايسه اظهار واشاعه ايتديلر يوق اكر
شرى بيلمزلر ايسه خلق بنه شر ايله ياد ايدوب يلانسو بلديلر وبهتان ايتديلر ديمكدر (وبو معناده
شو قطعه يى دخى نظم ايلمشلردر * ان يسمعوا ريبة طاروا بها فرحا * منى وما سمعوا من صالح
دفنوا * صم اذا سمعوا خيرا ذكرت به * وان ذكرت بسوء عندهم اذنوا * ترجمه سى ياران زمان
بندن بر ريبه وتهمت ايشتسه‌لر اول تهمت سببيله فرحلرندن اوچارلر واكر بر صالح عملى وخيرى
استماع ايدرلر ايسه دفن وستر واخفا ايدرلر حضور ومجلسلرنده خير ايله مذكور اولديغمى
استماع ايلدكلرى وقتده كأن اصم اولوب استماع ايده مزلر واكر سوء وقباحت ايله مذكور
اولورسم اذان پرده سيله اعلام واشاعه ايدرلر ديمكدر (حسن بصرى حضرتلرى * ستر
ما عاينت احسن من اشاعة ما ظننت * ديديلر كه فحواسى كوزكله كورديكك محاسن ناسى
كيزليوب فاش ايتمامك ظن وتوهم ايلديكك قبايحى اشاعه وافشادن خيرلودر ديمشدر
(قلت) نسخه مرئيه ترجمه مستطرفده بصرى حضرتلرينك اشبو قول بلاغت اولى (امام
حسن رحمه الله تعالى ديمشكه عيوب وقبايح ناسدن مشاهده ومعاينه ايلديككى ستر واخفا ايلمك
تشهير واشاعه ايلمه دن خيرلودر ديو ترجمه اولنمشدر فاختر ماشئت ولا تلمنى (عبد الرحمن بن
عوف بر كيمسه بركوتونسه‌يى استماع ايدوب اشاعه وافشا ايلسه آثم وكاهده اوكوتونسه‌يى
اتيان ايدن يعنى اشليان كيدر * نهى لعنده وارد اولان آثاردر * امام بخارى ومسلم ثابت
ابن ضحاك رضى الله تعالى عنه (لعن المؤمن كقتله) حديث شريفنى روايت ايلمشلردر على قائله
الصلاة والسلام يعنى بر مؤمن موحده لعن ورحمت بارى ذو الجلالدن طرد ايله بد دعا اول مؤمنى
قتل واهلاك كيدر مآلنده در (وصحيح مسلمده ابو الدرداءدن رضى الله عنه لا يكون اللعانون شفعاء
ولا شهداء يوم القيمة) حديث شريفى دخى مرويدر على قائله الصلاة والسلام يعنى ناسه لعنى
اعتياد ولعنده مبالغه ايدنلر يوم قيامتده شفعاء وشهداء زمره سندن اولمازلر مآلنده در (ابو داود
سننده ينه ابو الدرداءدن رضى الله عنه (ان العبد اذا لعن شيئا صعدت اللعنة الى السماء فتغلق
ابواب السماء دونها ثم تأخذ يمينا وشمالا فاذا لم تجد مساغا رجعت الى الذى لعن فان كان اهلا
لذلك والا رجعت الى قائلها) حديثى دخى مرويدر على ناطقه الصلاة والسلام (اسعد فقير
ديركه بو مقامده صعدت ورجعت تصعد وترجع معنالرينه در صيغهٔ ماضى ايله اتيانى تحقق
وقوعلرينه بناءدر يعنى حقك قوللرندن برى برشيئه لعنت ايلسه اول لعنت سمايه صعود ايدر وسمانك
قپولرى لعنتك عدم دخوليچون قبل باريدن اغلاق اولنور پس لعنت صاغى وصولى طوتوب
دولاشوب يعنى زمينه كيده جكنده متحير اولوب مساغ وجاى قرار بوله‌مينجه كندويه لعنت اولنان
شخصه رجوع ايدر اكر اول لعنته اهل ايسه مطرود اولور يوق اكر اهل دكل ايسه لعنى ايدن
كيمسه يه باذن الله رجوع ايدر ديمكدر (صاحب مستطرف شافعى دير كه اوصاف مذمومه ايله
متصف اولنلره جائزدر (مثلا لعن الله الظالمين لعن الله الكاذبين لعن الله اليهود والنصارى
لعن الله الفاسقين ونحو ذلك واحاديث صحيحه ده ثابت اولمشدر كه رسول اكرم صلى الله تعالى

عليه وسلم رباخواره ومصورينه وپدر ومادرينه لعنت ايدنلره ولغير الله ذبح قربان ايدنلره
ونسايه تشبه ايدن ذكوره لعن الله ديو لعن ايلمشلردر كه بو احاديث بخارى ومسلمده بعضيسى
بالاتفاق وبعضيسى بالانفراد مرويدر والله اعلم انتهى (قلت) شارح الجامع الصغير المولى
المناوى الحنفى بيانچه لعنت رحمت كنديه نازل وواقع اولان مظان ومواطندن بعددر
واحاديث لعنده اولان ال يعنى ازجمله لعن الله النائحة والمستمعة دہ ملعون اولان نائحه
ومستمعه يه داخل اولان حرف تعريف جنس ايچوندر كه نائحه جنسى وراشى ومرتشى وظالم
وكاذب جنسلرى ديمكدر بو وجهله جنسه اولان لعن جائز اولوب يوقسه عاقبت انجامى معلوم
ومجزوم اولميان شخص واحد ظالم وكاذب وغيريلره رحمتدن مطروديت معناسنه اولان لعنت
جائز دكلدر وعصاة مسلمينه لعنده اختلاف اولنوب ينه جنس مراد اولهرق شارعدن قنغى
عصيان ذكر اولمش ايسه اومقوله كناهكار جنسنه لعنت اولنوب شارعدن استماع اولنميان عصيان
اصحابنه لعنت اولنماق خصوصى اشارتكرده شارح مشار اليه در (قلت) لكن سراجيه ده
لعنت مشرك ايله لعنت مؤمنك بينلرنده فرق اولوب لعنت مشرك رحمت ومغفرت رب عزت دن
طرد ابديدر ولعنت مؤمن فاسق ايسه احسان ولطف حق تعالادن طرد ابدى اولميوب بلكه
وعيد وتخويف قدرتا كه وعيد مذكورى ايشيدوب فسقندن رجوع ويا خود قورقوب استغفار
يعنى رحمت ومغفرت بارى تعالايه رجوع ايده ولهذا توبه سندنصكره مسلم بو معناجه اولان
لعنت دخى جائز دكلدر ديو جواز لعن مسلم فاسق صحيحا بوكونه تأويل اولنمشدر فليحفظ
* اما مدح عزلت وانزوا وذم شهرت ياننده اولان آثار صاحب مستطرف (قال رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم (الخمول نعمة وكل يتبرأ والظهور نقمة وكل يتمنى) اثرينى عنوان
مطلب قلمشدر كه مفهومى شرفله اشتهاردن سقوط نعمت ايكن هركس اندن تبرى يعنى
براءت طلب ايدر يعنى اندن قاچنورلر وظهور واشتهار نقمت يعنى كربت اولوب والحال كه جمله
ناس انى طلب وتمنى ايلر ديمكدر (بعض عرفاء خمولى مدحده شو بيتى نظم ايلمش * الحف
بالخمول تعش سليما * وجالس كل ذى ادب كريم * يعنى سن خمول ايله اورتون يعنى خمول وانزوايه
ملازم اول تا كه سلامت اوزره تعيش ايده سن الفت استر ايسك جهلا ونادان وبد اخلاقدن
دور اولوب ادب صاحبى اولان هر كريم ايله مجالسه ايله ديمكدر (بعض اعرابى * رب وحدة
انفع من جليس ووحشة امتع من انيس * يعنى چوق كره خانه ده وحدت جليسدن انفع وچوق
كره وحشت يعنى ناسدن قاچق انيسدن زياده تمتعدر ديمكدر (قلت) بعض نسخه ده تاريله
نون ايله امنع كورلدى اشبو نسخه اوزره مآل فقره چوق كره يالكزلق انسانه دفع ضررده
معين وظهير اولور ديمكدر مطالعهٔ فقيرا وزره بو نسخه لدى التأمل تأكيد اولميوب بو جه
تأسيس ايديكى ظاهر اولور (ابو معاوية الضرير نام ذات ديمشكه ايكى خلصت واردركه
اول خصلتلر ايچون كوزيمك اچلمسى بكا سرور ويرمز يعنى اچلديغنى استمم برى نفسمه
اجابك قلتى وديكرى بكا اجتماع ناسدن حاصل اوله جق اضطرابدن قلبمك خالى اولمسيدر
ديمشدر مآلى مومى اليه ضرير يعنى اعمى اولمغله اكر كوزمده علت اولسه نفسمى كورر وعجب
ايدر ايدم وخلق ايله زيادة الفتدن مضطرب اولوردم ديمكدر (حضرت عمر رضى الله تعالى عنه
* خذوا حظكم من العزلة * يعنى اى ناس صفادن حظكزى عزلت خلق جهتندن الك
بيورمشدر (حسان بن ثابت رضى الله تعالى عنه بر كون مدينهٔ منوره ده اولان قلعه لردن برينه
على الصباح صعود ايدوب يا صباحاه يعنى اى دوستلرم كلك ديو ندا ايدر خبر رجيلر واروب
ما الخبر ديدكلرنده حسان بو بيتى نظم ايتدم استرمكه استماع ايده سز ديوب انلر دخى بيورك

دیدکلرنده * وان امرؤ امسی واصبح سالما * من الناس الا ماجنی لسعید * دیدیکه مألی بر کیمسه ناسدن سالم اوله رق یعنی ناسك صحبتندن اعراض ایده رك کیجه و کوندز منزلنده انزوا ایده اول کیمسه انجق خلق کندویه وکندی دخی خلقه تعدی ایتمیه جکی جهتله همان تعدئ لازمه سیله قلان سعید در دیمك اولدیغی لایح خاطر فقیر اولمشدر ایلرو سی همت دانایه موقوفدر (سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنه وطن اصلیسنی ترك ایلیوب عقیقه هجرت ایلدکده احباب واخوانکزی والفت وانسیت ایلدیکز مجالس واسواقکزی ترکه سبب ندر دیو استفسار اولندقده * رأیت اسواقهم لاغیة * ومجالسهم لاهیة * ووجدت الاعتزال فیما هنالك عافیة * کلمات فصیحه سیله جواب ویرمشدر که مألی ناسك اسواق وبازارلرینی لغو ایله مملو ومحافل ومجالسلرینی لهو ولعب ایله مشغول کوردم وعزلت ایله بو محلده اقامتی عافیت بولدم دیمکدر (فضلادن عروة بن مرداسه جنابکزده اولان علم ومعارفدن بعضیسنی بزه نیچون بیان وتعلیم بیورمزسکز دینلدکده تعلم ایچون مجلسمه اجتماعکز سببیله قلبم حب ریاسته میل ورغبت ایدر وصکره ریاست بلاسیله دارینده خسران بولورم خوفیله ترك تعلیم ایلدم دیمشدر (سفیان بن عیینه دیمشکه کبار اهل اللهدن وار باب انزوادن فضیل حضرتلری خسته اولوب عیاده ایچون واردیغمده نیچون کلدیکز والله اکر کلمسکز ایدی دخی زیاده ممنون اولوردم علت ومرض پك کوزل شیدر آه عیاده اولماسه بیوردیلر (فضیل مشار الیهه نجل جلیلکز بر محلده اولسید مکه ناسی بن کورسمده ناس بنی کورمسه لردیه یور دنیلدکده فضیل یازق بکا که خیر خلفه موفق اولمامشم نیچون اوغلم نه بن ناسی کورسم ونه ناس بنی کورسه دیو کلامی تمام ایلمامش دیدی (حضرت علی رضی الله عنه * طوبی لمن شغله عیبه عن عیوب الناس وطوبی لمن لزم بیته واکل قوته واشتغل بطاعته وبکا علی خطیئته فکان من نفسه فی شغل والناس منه فی راحة * بیورمشلر که دارینده سعادت وسلامت شول کیمسه یه درکه کندی عیبی عیوب ناسدن کندوبی مشغول قیله یعنی خلقك عیبنه باقیوب کندی عیبنی ترکه واندن استغفاره باقه ودخی ناسك سعیدی شول کیمسه درکه بیت وخانه سنه ملازم اولوب قوت ورزقنی اکل ایله قانع ورب وخالقنك طاعتنه مشتغل اوله وجرایم وذنوبنه بکا ایده اشته بویله نفسیله مشغول اولان کیمسه دن ناس راحت اوزره دردیمشلردر (سفیان دخی دنیای دنیه دن زهد واعراض ناسدن زهد وعزلتدر دیمشدر (صومعه سنه ملازم وخلقدن عزلت ایتمش بر راهبه نیچون صومعه کدن خلق اراسنه کلمزسن یعنی خلق ایله خلطت ایتمزسن دنیلدکده قنغی کیمسه که بریوزنده یورر سورچردیو حکیمانه جواب ویرمش وانزوا راحت اولدیغنه کنایه ایتمشدر (للفقیر) قوله باق قائلنه قیله نظر * حق ایسه ایله کوکلدن از بر

﴿ الباب الرابع عشر ﴾

اشبو اون دردنجی باب ملك وسلطان و پادشاهه وامور اسلامه ولاة وحکام اولانه اطاعت ورعیه اوزرنده سلطانك واجب اولان حق ورعیه نك سلطان اوزرنده واجب اولان حقوقی بیانده در (عمر رضی الله عنهدن مرویدرکه بن حضرت فخر کائنات علیه افضل الصلوات والتحیاته رقاب کند ویه ذلیل اولان واجناد کند ویه خضوع ایدن سلطاندن خبر ویرك دید یکمده (ظل الله فی الارض فاذا احسن فله الاجر فاذا اساء فعلیه الاصر وعلیکم الصبر) بیوردیلر که مألی سلطان یریوزنده جناب واجب الوجودك ظلی وستریدر یعنی جناب حقك مظهر اسماء الهیه سیدر اکر احسان ایدر یعنی قواعد مشروعه ومعقوله یی اجرا ایدر ایسه اجره نائل اولور یوق حسب البشریه عکس احسان ایله معامله ایدر ایسه اجرك عکسنه واصل اولور وسز همان علی کل حال صبر ایدوب اطاعتدن خروج ایتمیك دیمکدر * الشئ بالشئ یذکر * اسعد فقیر داعی دیر که ابو هریره رضی الله تعالی عنه راویسی اولوب امام بخاری نك تخریج ایلدیکی

مشارق شریفده مندرج (کانت بنو اسرائیل تسوسهم الانبیاء کلما هلك نبی خلفه نبی وانه لا نبی بعدی وسیکون خلفاء فیکثرون قالوا فما تأمرنا قال اوفوا ببیعة الاول فالاول اعطوهم حقهم فان الله سائلهم عما استرعاهم) حدیث شریفی سلطان وقته اطاعت واجبهٔ ذمت دیانت اولدیغنه دلیل صریحدر (مآل حدیث شریف حضرت سلطان انبیاء ورسل صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بنی اسرائیلك امور ومصالحلرینی انبیالری اقامه ورؤیت ایدرلر ایدی هر نبی انتقال ایتدکجه مقامنه دیکری قائم اولور ایدی تحقیق بندنصکره نبی یوقدر وهر اقلیمده بر خلیفه اولور بیورد قلرنده استماع ایدن اصحاب کرام اول خلفایه اقتداده بزه یعنی امة مرحومه یه نه بیورر سز دیدکلرنده علیه الصلاة والسلام افندیمز امامت هر کیمه اولا عقد اولندیسه مادامکه امامدر اکا وفا ایدك یعنی اقتدا ایدوب بیعتدن روکردان اولمیك وبغی ایتمیوب حقنی ویرك یعنی اطاعت ایدوب اکا خیر قصد ایلك ائمه یه اعتراض ایتمك اولماز همان اطاعت لازمدر خلفانك حفظلرنده اولان رعایانك احوالندن خلفایه انجق واجب الوجود سؤال ایدر همان امت اطاعت وصبر ایتسون دیمکدر انتهی (خبر آخرده (ایما راع استرعی رعیته ولم یحطها بالامانة والنصیحة من ورائها ضاقت علیه رحمة الله تعالی التی وسعت کل شئ) وارد اولمشدر که مألی راعی یعنی قنغی اولو الامر ووالی وحاکم درکه انك حفظنده یعنی یدنده رعیت اوله اول رعیتی امانت ونصیحت تامه ایله احاطه یعنی حفظ وحمایت ایتمیه هرشیئی محیط وواسع اولان رحمت ذو الجلال اول والی وراعی اوزرینه ضیق اولور دیمکدر (مالك بن دینار حضرتلری بعض کتابده اشبو (انا ملك الملوك قلوب الملوك بیدی فمن اطاعنی جعلتهم علیه رحمة ومن عصانی جعلتهم علیه نقمة ولا تشغلوا السنتکم بسب الملوك ولکن توبوا الی الله یعطفهم علیکم)حدیث قدسیسنی بولدم دیمشدر مألی حق سبحانه وتعالی بن عظیم الشان جمیع ملوکك مالك وخالقی اولان عظیم الشانم جمله ملوکك قلبلری دست قدرتمده در قوللرمدن قنغی کیمسه که بکا عبادات وطاعاتده اوله ملوکی انك اوزرینه رحمت ایده رم وبکا عصیان ایدنلره انلری نقمت ایده رم ای قوللرم سز لسانلریکزی ملوکك سببیله مشغول قیلمیك اکن ذنوبکزدن واز کچوب اللهه توبه ورجوع ایدك تاکه ملوك سزه تعطف ومرحمت ایده دیمکدر (جعفر صادق بن محمد رضی الله تعالی عنه * کفارة عمل السلطان الاحسان الی الاخوان * یعنی سلطانك عمل ناهموارده کفارتی مؤمنینه احساندر دیمشدر (کسری یعنی خسرو پرویز شیرینه اشبو ملك وسلطنت پك کوزل شیدر اکر ثبات وبقاسی اولسه ایدی دیدکده شیرین اکر ثبات وبقا اولسه ایدی بزه ده انتقال ایلمزایدی جوابنی شیرین دیمشدر (طارق الشرطی نام بلیغ عارف ابن شبرمه ادا و ملکك اردوکاهندن مرور ایدوب * اراها وان کانت تحب فانها * سحابة صیف عن قلیل تقشع * بیت نصیحت نمونی دیمشدر که مألی ای ملك سن بو کثرت عسکر ووفرت سیم وزریکه محب ودلشیفته اولور ایسك دخی بن انی یاز بلوطی کبی کوررم که مدت قلیله ده تقشع یعنی زائل اولور دیمکدر (اسکندره برکون اهل حاجت رفع رقعهٔ استرحام ایتملری ایله بن بوکونی ملك وسلطنت ایامندن عد ایلم دیدیلر (جاحظ بلیغ دنیاده عزت امر ونهی واعدایه ظفر ومنت واحسانی اعناق ناسه تعلیقدن زیاده لذتلی ومسرتلی برشی یوقدر زیرا امور مذکوره روحك نصیبی وذهنك حظی ونفس ناطقهٔ لطیفك قسمیدر دیمشدر (دینلمشکه ملك وسلطنت عبادنده خلافة اللهدر امر خلافت حق سبحانه وتعالایه مخالفت ایله البته درست اولماز (حجاج هر نقدر ظالم ایسه ده سوزی کوزلدر دیمشکه بر سلطانکه زیر حمایه سنده اولان رعایا وبرایا کندودن خوف وخشیت ایلیه رعایا ورجالندن خوف ایدن سلطاندن خیرلودر بو تقدیرجه

ملك وسلطانه زير حمايه سنده اولانلرى حدود اللهى اجرا ايله قورقوتمق لازم اولور (ملوك
ساسانياندن اردشير فرزند ينه وصبنده‌اى اوغلم ملك ايله دين ايكز قرنداشلر اولوب هر برى
آخردن مستغنى اولمازدين ملك وسلطنتك اساسيدر وملك حارس وحافظيدر مادامكه اساس اولميه
ضايع ومنهدم اولور (قلت) لكن اشبو سوز شرحه محتاجدر شويله كه سلامت معاش ومعادى
مستلزم اولان دين وضع الهى اولان احكام شرعيتدر وملوك كسرا كه اهل كتاب اولمادقلرى معلومدر
انلرك دين ديدكلرى معاملات خلقده وضع ايلدكلرى قوانين عقليه دركه انتظام احوال ملكى
مستدعيدر كه اردشيرك ديديكى دين بودر وبو قوانين دخى كتب تواريخ ناطقه اولديغى اوزره
شرايع سابقه دن مأخوذ اولديغى بى كماندر هرنقدر اهل توحيد اولمدقلرندن معادلرينه انده
فائده يوغيسه ده چونكه كتب منزله دن مأخوذ وراحت برايايى مستتبع اولمغله امر معاش وبقاى
سلطنتلرى ايچون انى التزام اقتضا ايدرفندير (حكايه اولنمشكه ملوكك هر برشيده تفرد ايلمك
اخلاقلرندن ايمش ازجمله شاه اردشير باشنه عادتلرى اوزره تاج وضع ايلدكده شائبهٔ شركتدن اعراض
ايچون بر فرد باشنه چيچك دخى طاقه مزايمش وبرلباس لبس وياخود برفرسه ركوب ايلدكده
وبار بيورك طاقندقده براحد انلره مماثل ومشابه نسنه استعمال ايده مزايمش (ومكهٔ مكرمه‌ده امير
بولنان سعيد بن العاصك فرسنه وياخاتمنه مماثل برفرد لابس وراكب وتختم ايده مزايمش وباشنه
ركونه عمامه وضع ايلدكده اول عمامه باشنده اولدقجه اكا مثيل وشبيه بركيمسه عمامه وضع
ايده مزايمش (وحجاج دخى بووضع اوزره ايمش (امويه دن عبدالملك دخى اياغنه صارى مست كيسه
تااياغندن نزع واخراج ايلدكجه برفرد اول رنكده خف كيه مزلرايمش (صاحب مستطرف رحمه
الله تعالى ديركه جانب يمنه مسافرت ايدن بركيمسه دن مسموعم اولديكه اول اولكاده ملكدن
غيرى براحد اوز يعنى اوردك اكل ايده مزايمش (بوراده نسخ مستطرف مختلفه‌در بعضيسندن
اوز يرنده لوز يعنى بادم وبعضيسنده ارز يعنى پرنج واقع اولمشدر (اوزالفك كسرى وواولك فتحى
وزانك تشديديله‌در (ديمشدركه خليفه‌يه وملكه رعيه وخلقى نهانى وآشكار تفتيش وتجسس
ايليوب ده زير حمايه وتحت ملك وسلطنتنده اولان هر برفردك احوال واسرار ينه مطلع اولمق لازمدر
هنوز شيرخوار اولان صبينك مادرينه ولدينك نوم ويقظاننى تفتيش وتجسس لازم اولديغى كبى
(قلت) اشبو تفتيش خصوصنده فقير بررسالهٔ عربيهٔ مفصله ده كورديمكه انده بونك فوائد كثيره‌سى
اولديغى ادله‌لريله محرردر (اردشير صغار وكبار رفيع ووضيعدن هر برفردك حال وشاننى واحوال
وافعالنى تفحص وتجسس ايدرايدى حتى بعضا اظهار برله سنك خانه كده بوكيجه شويله بويله برشى
واقع اولمش ديرايدى بناء عليه حقنده بزم ملكه سمادن ملك كلوب خبر وير ردينور ايدى (عمر رضى الله
تعالى عنه وقت خلافتلرنده ناسى برمرتبه تفتيش وتجسس ايدرلر ديكه كند ولردن مراحل
بعيده‌ده اولانلرك احواللرينى خانهٔ سعادتلرنده يتونت ايدنلرك احواللرى كبى بيلورلر ايدى
حضرت عمرك معاويه رضى الله تعالى عنهما بوخصوصده اثرينه اقتفا ايدوب متجسس احوال ايدى
(حضوره زياده برجل كلوب كند ونى تعريفه باشلادقده زياد اورجله كند وكى تعريفمى
ايدرسن بن سنى پدر و والده كدن زياده بيلورم وحالا اوزركده لبس ايلديكك لباسى ديكن درزى بى
بيلورم ديوب احوالنى تقرير ه باشلادقده زيادك كلامندن رجله خوف كلوب دتره مكه باشلدى
(آل عباس اقرباسندن برى حكايه ايتمشدر كه حق تعالى مأمون خليفه دن راضى اولسونكه
برخاتونى تزوج مراد ايدوب مشاراليهدن احوالنى تجسس بيورملرينى رجا ايلديكمده سنك خطبه
ايلديكك خاتونك حالى وجمالى وافعالى شويله وبويله ديو باطرافها وصفه باشلدى بنز نجيه‌دك
واحوال ناسه اولان اطلاعلرينه حيران اولدم ديمشدر (وينه اولو الامره اطاعت لابد اولديغنه

دائر اولان آثار دندر كه حق سبحانه وتعالى كتاب محكمنده ﴿ يا ايها الذين آمنوا اطيعوا الله
واطيعوا الرسول واولى الامر منكم ﴾ بيورمشدركه مألى اى مؤمنلر الله تعالايه اطاعت ايليك
ودخى رسولنه يعنى محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلمه ودخى سزلردن امر صاحبلرينه
اطاعت ايليك ديمكدر مفسرين رحمه الله تعالى اولوا الامر ايله مراد عهد رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلمدن الى ما شاء الله تعالى اجراى احكام الهيه ايله مأمور اولان خلفاء وامراء
وقضاة وامراء سريه يعنى ضابطان عسكر جمله سى مندرجدر بوتقديرجه خلفاء وملوك
وسلاطينه اطاعت واجب وخلفاء وملوكلر جانبندن تقليد اولنان قضاته ومأمور قلنان ولاته
وسرعسكرلره دخى اطاعت واجبدر ومخالفت ايله باغى اولانلر آثم اولورلر (وروينا فى صحيح البخارى
عن جابر بن عبدالله قال بايعت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم على شهادة ان لا اله
الا الله وان محمدا رسول الله واقام الصلاة وايتاء الزكوة والسمع والطاعة والنصح لكل مسلم)
بخاريده مضبوط روايتكردهٔ جابر رضى الله تعالى عنه اولان اشبو حديثك مألى راوى
جابر بن عبدالله رضى الله تعالى عنه ديركه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمه امور خمسه اوزرينه
متابعه واتباع ايلدم اولكيسى حق سبحانه وتعالانك وحدانيتنى ومحمد عليه الصلاة والسلام
قبل باريدن رسول اولديغنى اقرار واعتراف وشهادت (ايكنجيسى فرض اولان صلوات خمس
مفروضه يعنى بش وقت نمازى ادا واقامت (اوچنجيسى زكاتى ادا واعطا (دردنجيسى رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلمك امر شريفلرينى استماع واطاعت (بشنجيسى هر برمسلمه پند ونصيحتدر
(كعب الحبر حضرتلرينه سلطاندن سؤال اولندقده سلطان روى ارضده حق تعالانك
ظل وسايه سيدر هركيمكه سلطانه ارادهٔ خير واطاعت ايدرايسه هدايت ده اولور خيانت
ايدرايسه غوايت وضلالتده اولور ديديلر (حذيفه رضى الله تعالى عنه بيورمشلركه سلطانه
دشنام وبددعا ايتميك زيرا روى ارضده ظل اللهدر حقك ودين اسلامك قيام وثباتى وعلو وظهورى
انجق سلطان ايله‌در حق سبحانه وتعالى ظالمينك ظلمنى سلطان ايله دفع ايدر واهلاكه مستحق
فاسقينى سلطان ايله اهلاك ايلر (عمر بن عبد العزيز حضرتلرى بركون خواجه سنه سكا
اطاعتم نه شكلدر حق استاديتى ادا ايلدممى ديو سورر خواجه سى دخى اى امير المؤمنين
اطاعتك پك كوزلدر ديدكده عمر بن عبدالعزيز براى خواجه بنم سكا اطاعتم كبى سنده بكا اطاعت
قبلده بيقلر يكى دوداقلرك كوريتور حيثيله قرق وتو بكى طو يوقلرك كوريتجه كس ديو امر
ايتمشدر (ابوهريره رضى الله تعالى عنه (من اطاعنى فقد اطاع الله ومن عصانى فقد عصى الله
ومن اطاع اميرى فقد اطاعنى ومن عصى اميرى فقد عصانى) حديثنى روايت ايلمشدر صلى الله
تعالى وسلم على قائله (مألى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بيورمشلركه بركيمسه كه بكا
اطاعت ايده حق سبحانه وتعالايه اطاعت ايتمش اولور وبكا عصيان ايده حق تعالايه عصيان
ايتمش اولور وبنم اميريمه اطاعت ايده بكا اطاعت ايتمش اولور وبنم امير وخليفه مه عصيان ايده
بكا عصيان ايتمش اولور (صاحب مستطرف ديركه احاديث صحيحه‌ده رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلم اولى الامره اطاعت ومناصحه ومحبتله امر ايتمشدركه بو بابده كتب شرعيه واخلاقده
محرر احاديث تتبع وتحرير اولنسه ايدى كلام طويل اولمسنى اقتضا ايتمكله بومقدار ايله اكتفا
وبو خلاصه املا اولندى لكن معلوم اوله كه بارى تعالى جمله بى حقه ارشاد وزيغ وابتداعدن ابعاد
ايليه (قواعد شريعت مطهره واصول ملت حنيفيهٔ محرره‌دندر كه امام المسلمين وسلطان دينه
اطاعت كافهٔ برايا ورعايا وتبعه سنك اوزرينه فرضدر زيرا سلطان دين واسلامده اطاعت امور شتى
اولان مصالح دينيه‌يى ضبط وجمع وامر مسلمينى تأليف وتنظيم ايدر واما نعوذ بالله سلطان وملكه

ادام الله تعالى بقائه الى يوم الجزاء عصيان ومخالفت اركان ملت اسلامى هدم ايدر وعند بارئ
ذو الجلالده منازل سعادتك ارفع واعلاسى خليفه وسلطانه اطاعتدر زيرا اطاعتده فوائد كثيره
ومنافع وفيره حاصلدر از جمله عباد الله فتنه وفساددن معصوم ومصون اولورلر وحدود شرعيه
واحكام نبويه سلطانه اطاعت ومعاونتله اجرا اولنور وهر برفرد كندى يه واجب وفرض اولان
عباداتى سلطانك معاونتيله ادا ايلر وهر كسك دماء وخون ناحق انكله حفظ وحمايه اولنور
وابناء سبيل وارباب تجارت واهالينك كرك نفسلرينك وكرك اموالليرينك وقايه وحمايه سى سلطانك
وجودى وقهر وغلبه سيله در سمع وطاعتده اولانلر دارينده فوز ونجات ايله سلامتده وعصيان
ومخالفتده اولانلر ضلالتده در (وعلماء وحكما نه كوزل بيان ايتمشلردر كه سلطانه اطاعت نور
وضياسى ايله استضا ايده نه هدايت واطاعتدن خروج ايله باغى اولانلرك عصيتلرى منقطعه در
وذمتلرى اماندن بريلردر وسلطانه اطاعت وانقياد الله ذوالجلالك حبل متينى ودين قويميدر
ومعاذ الله سلطانك طاعتدن خروج انس طاعتدن خروجله وحشت آباد معصيته دخولدر بركيمسه
سلطانه دروندن عياذا بالله تعالى بغض ايلسه ذليل وضال اولور ومحبت ونصيحت واخلاص
ايلسه دين ودنياده مرتبهٔ رفيعه ومنزلهٔ منيعه يه نائل اولور وسلطانه اطاعت وانقياد واجبدر كه
حق سبحانه وتعالى قوللرينه نبى كريمنه انزال ايلديكى كتاب مبيننده بروجه محرر امر ايتمشدر
همان جناب واجب الوجود جمله مزه رشدينى الهام ودائرهٔ اطاعتنده بردوام ايدوب
شرور نفس وشيطاندن مصون ايلسون آمين * حسبنا الله ونعم الوكيل * انتهى

الباب الخامس عشر

اشبو اون بشنجى باب سلطان ايله مصاحبت ايدنلره لازم اولان شيلر وكثرت مصاحبتدن تحذير
بيانده در (سلطان المفسرين ابن عباس رضى الله تعالى عنهمادن روايت اولنمشكه پدرم عباس
حضرتلرى پند ونصيحتده بكا ديديلركه مابهٔ فطرتكده استعداد عقل ورشد كده سداد اكلرم
كله جكده سنكله خلفا وامراء مؤمنين مشورت وامور ومصالحده محرم اسرار اوله رق خلوت ايدرلر
واصحاب رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمدن چوق اكابر اوزرينه سنى تقديم وترجيح ايدرلر سكا
اوچ امر ايله وصيت ايده رم (اولكى خليفه سنى بر مصلحته محرم ايلدكده اول سرى كتم واخفا ايليوب
بر فرده افشا ايتميه سن (ايكنجى خليفه حضورنده كذب ودروغه جرئت وجسارت ايلميه سن (اوچنجى
وصيت خليفه حضورنده بركيمسه يى قدح ومذمت وغيبت ايلميه سن ديو تنبيه ايلمش ايدى ديمشدر
(امام شعبى رحمه الله تعالى ديركه ابن عباس رضى الله تعالى عنهما پدرينك بو وصيتنى بكا روايت
ايلدكده شو اوچك هر برى بيك نصح وپنددن خيرلودر ديدكمده ابن عباس الله ذوالجلاله
يمين ايده رمكه اوزر بيك نصايح آميز كلماتدن خيرلودر ديديلر (بعض حكما ديمشلركه سلطان
سنكله طرح تكلف ايليوب انس والفتى زياده ايلدكجه سن خوف واجلالى زياده ايله وسلطان
سكا قرنداش معامله سى ايلر ايسه سن پدر وسيد معامله سى ايله وسكا هر وجهله رخصت
ويروب موانستى زياده ايدر ايسه ده سن عبد وقول مولاسنه وافنديسنه نه وجهله خدمت
ومعامله ايدر ايسه اويله ايله واول معامله لردن مفارقت ايله وحضور سلطانه دخول ايلمك
مقدر اولور ايسه ثنا ودعا ايله بدء كلام ايله وثنا ودعايى دخى اكثار ايلمه زيرا اكثار دعا ملالت
و وحشت ايراث ايلر (دهاتدن مسلم بن عمرو ديمشدر كه سلطانه قريبتى اولان كيمسه قربيت
ومصاحبت ايله مغرور اولميه وبحسب الاقتضا قربيتدن طرد وتبعيد اولندقده متغير ومتكدر
اولميه (روى ان بعض الملوك استصحب حكيما فقال له * يعنى ملوك ماضيه دن بر ملك موفق

ذوفنون وحكمت شناس بردانايى كندويه قرين ومستشار قيلمق مراد ايلدكده ملك مشار اليهه
اوداناد ل * اصحبك على ثلث خصال * يعنى اى ملك اكرم ذات همايونكزه اوچ شرطله
مستشار اولمغى اختيار ايدرم ديو تضرع ايتدكده * قال * يعنى جناب ملك كريم * وماهن *
يعنى او شرطلر نه در ديو سؤال ايلدكلرنده * قال * او حكيم * لاتهتك لى سترا ولاتشتم لى عرضا
ولاتقبل فى قول قائل حتى تستشيرنى * يعنى حيا وناموسمه خلل كتورمامك وبكا استشاره
يورمدكجه بنم حقمده براحدك قولى قبول بيورلمامق يعنى قول ورأيله حكم وعمل قلنمامق ديدى ملك
مكرم بو شرطلره مساعده برله * قال هذا لك ومالى عندك * يعنى بونلر سكا دائردر وبكا
متدائر شرط دخى بو قيدر بيوردى اودل اكاه دخى * قال لاافشى لك سرا ولاادخر عنك
نصيحة ولااوثر عليك احدا * يعنى اى ملك قدر اكاه سر بكى فاش ايتم وحق عاليكزده نصح واراده
خيرى تأخير واهمال وبرفردى اوزريكزه ترجيح ايتم ديدكده اوملك ملك سيرت ورأفت
سريرت * قال نعم الصاحب المستصحب انت * ديو تحسين وفى الحال كنديلرينه قرين قيلمشدر
(قلت) ترجمهٔ فقير بو حكايه ده بعضا لازمنى اخذ طريقيله در (اشبو روايت نسخهٔ مترجمهٔ
مرئيه ده (روايت اولنمشكه ملوك ماضيه دن بعضيسى بر رجل حكيمى مصاحبت ايله اختيار
وغيرك اوزرينه ترجيح وايثار ايلدكده بركون ملك اوحكيمه سنى امثالك اوزرينه تقديم وشرف
مصاحبت ايله تكريم ايلديكمك سبب وحكمتنى بيلورميسن ديدكده حكيم معلوم عاجزانه م دكلدر
آكاه بيورك ديديجه ملك وخليفه سنده اوچ خصلت حسنه وار در سبب ترجيح وتقديم اودر
ديدكده حكيم تفرس وتفطن بيوريغكز اوچ خصلت ندر ديديجه ملك اول اوچ خصلتدن
بريسى اصلا سرمى افشا ايتمزسن ايكنجيسى عرض وناموسمى هتك ايتمزسن اوچنجيسى
حقمده نفوه اولنان بركيمسنك قول وكلامنى بكله استشاره ايلمكسزين قبول ايلمزسن ديه رك
خصالى تعداد ايلدكده حكيم اى ولى نعمتم خليفه تعداد بيورديغكز جناب خلافت نصابكزك
فهم وادراك بيورديغيدر حق عاليكزده بنده كزك خير خواهلغم معلومكز ميدر ديديجه ملك
اى حكيم معلومم دكلدر سويله ديدكده حكيم مصاحب سركزى فاش ايلم وحق عاليكزده
نصح وارادهٔ خيرى اهمال ايدوب تأخير ايلم وبرفردى اوزريكزه ترجيح ايدوب ايثار ايلم
ديديجه ملك استحسان ايدوب نه كوزل مصاحب سن ديه رك تحسين ايلديلر ديو ترجمه اولنمشدر
وزبدهٔ افادات وعبارات ترجمهٔ كبيرهٔ مذكوره در (للفقير) منصفا مرتبهٔ مقدر تحجه بازدم *
كرم ايت ظاهر اولان سهويمه چز خط خطا (نوشيروانك وزير حكيمى بزرجمهر ديمشكه
بر ملكه خدمت ايلديككده آثام ومعصيتده ورب ذوالجلاله مخالفت اوله جق محللرده اطاعت ايلمه
زيرا حق سبحانه وتعالايه اطاعت ملكه اطاعتك فوقنده در وجناب واجب الوجودك عذاب
وعقابى ملكك عذابندن اشددر (حكما وعقلا ديمشلردر كه اكر ملك وسلطان ايله مصاحبت
مقدر اولورسه تعظيم وتوقير ايدوب هيبت ووقارينه خلل ويره جك طور ايله مصاحبت ولاابالیانه
حركت ايتمه زيرا سلاطين حضراتنك ناسدن احتجابلرى هيبت ووقارلرينك ثباتى ايچوندر
هرنه قدر انسك زياده اولورسه ده تعظيملرينه رعايتى ترك ايلمه كه عزت ورغبتك زياده اوله
(وينه حكما سوزلرندندر كه سلطانه تعليم علوم وارائهٔ رأى وتدبير ايدر ايسك كويا سن اندن
تعلم وطلب رأى شكلنده حركت ايله وسلطانى سنى بر مرتبه يه رسيده ايلسه كه هر كلامك
نزدنده نافذ وهر نيازك مقبول اولوب سوزيكى اصلا رد ايتمسه بنه سلطانله خواص قرناسى
ميانه كيرمه يعنى انلره حسن مدارا ايله اكر عليهكه اولورلر ايسه ايش مشكل اولور زيرا
سلطانك بعض امورينكه متغير اولمسى جائز وواقعدر اول ارالقده قرناسكا انفعال سلطانى

ارتبروب تبرد ایدرلر ﴿ اماتحذیر ودقت صحبت سلطان ﴾ حکمای عرب وعجم وسائر قدیما
وحدیثا ملك ایله کثرت مصاحبتدن نهی و منعده اتفاق ایتمشلردر وهمایون نامه‌نك اصل
ومأخذی اولان کلیله ودمنه آدنده سراپا دقایق حکمت عملیه‌یی مبین اولان کتاب دیرینده بومبحثه
دائر وافر نصایح واردر (ضرب مثل اوله رق وارد اولمشدرکه سلطان ایله مصاحبت ایده‌نك
خطری بحره راکب اولانك خطرندن اعظمدر (بعض حکما دیمشلرکه ثبات ودوامده
رعایته احق امور امورخلیفه وسلطاندر زیرا سلطان ایله بلاتأمل مصاحبت ایدن شعارغروری
لبس ایتمش اولور فقدبر (حکم هندده وارد اولمشکه سلطان ایله مصاحبت وقربنده نقدر
عزت و دولت و ثروت وارایسه اولقدر دخی حذر ایده‌جك حرکت وخطروار در (عتابی
رحمه الله تعالی‌یه سنده ادب وعرفان واذعان وکمالات وار ایکن نیچون سلطانه قریب ومصاحبنده
اولمازسن دیدکلرنده سلطان نیجه کیمسه لری مناصب و مراتب رفیعه‌یه اصعاد وچوق
کیمسه‌لره عطایای بهیه واموال وافیه اعطا واحسان ومراداتیدیکی جزاء وعقابلری اجرا ایدر
قنغی طرفده بولندجغمی بیله‌مدیکم ایچون انزواجانبنی اختیار ایتدم دیمشدر (معاویه رضی الله
عنه قریشدن بر رجله دیدیلرکه ای کیمسه سلطاندن توقی وحذر اوزره اول زیرا سلطان
ادنی شیدن غیظ وغضب ایلر واز شیئه راضی اولور رضا جانبیله غضب جانبی معلوم اوله‌من
واخذ ایتك قصد ایدرسه ارسلان کبی اخذ واهلاك ایلر (میمون بن مهران دیمشکه عمر بن
عبدالعزیز حضرتلری بکا نصح وپندده بیوردیلرکه ای میمون بندن شو درت شیئی ایشت
وقبول وحفظ ایله اولکیسی هر نه قدر امر معروف ونهی منکره دلالت ایدر ایسك دخی سلطان ایله
چوق مصاحبت ایلمه ایکنجیسی نسوان ایله چوق خلوت ایلمه هرنقدر تعلیم قرآن ایدر ایسکده
اوچنجیسی زیارتکی قطع ایده‌نی زیارت ایله صله ایلمه زیرا اول سنی اونوتدی سنده اکا مقابله
بالمثل ایله معامله ایله دردنجیسی یارنکی کون اعتذاره محتاج اوله‌جغك کلامی بوکون سویلمه

﴿ الباب السادس عشر ﴾

اشبو اون التنجی باب وزرا وصفاتلری بیاننده در (وزراء وزیرك جمعیدر وزیر ثقلت معناسنه
اولان وزردن مشتقدر وزیر تسمیه اولندیغنك سببی وزیر اولان سلطان طرفندن امور شاقه
وثقلی تحمل ایلدیکیچوندر یاخود واوك وزانك فتحه‌لریله وزردن مشتقدر وزر ملجأ معناسنه‌در
موازره دخی بومعنایه‌در سلطان رأینه اعتماد وامور دولتده وزیره التجا ایلدیکندن وزیر تسمیه
قلندی وبعضنه کوره ازردن مشتقدر قوت معناسنه که اصلی ازیر اولوب حمل النظیر علی النظیر
قاعده‌سنجه موازره‌ده اولدیغی کبی الف واوه قلب اولنمشدر وفعیل صیغه‌سی مفاعل معناسنه‌در
عشیر معاشر وجلیس مجالس معناسنه اولدیغی کبی اشبو معناجه وزیر امور دولتی مقوی اولدیغی
ایچوندر (وزیرك لزومی بیانده حق سبحانه وتعالادن موسی علیه السلام نبوتله تشریف اولندقده
قرنداشی هرون علیه السلامی کندویه وزیر تعیین بیورلمسنی نیاز ایلدیلرکه ﴿ واجعل لی
وزیرا من اهلی هرون اخی اشدد به ازری واشرکه فی امری کی نسبحك کثیرا ونذکرك کثیرا
انك کنت بنا بصیرا ﴾ آیت کریمه‌سی نباز نیناطقدر ومآل آیت یارب اقربامدن
بکا قرنداشم اولان هرونی وزیر قیل که انکله قوتم زیاده اوله وانی امر دعوتده بکا
شریك ایله که کثرت ایله تکاثر خیره مؤدی اولان معاونت سبیله تسبیح وتنزیه وذکر ایده‌لم
تحقیق سن احوالمزه وتعاون بزه صالح اموردن اولدیغنه وهرون امر دعوتده نعم المعین اولدیغنه
عالمسن دیمکدر (اشبو آیت کریمه اقتضاسنجه اکر سلاطین وزرادن مستغنی اوله‌لر ایدیلر
اولوالعزمدن حضرت کلیم الله موسی بن عمران علیه السلام استغنایه احق اولور ایدی ووزرا
نصبنك بر حکمتی دخی ﴿ اشدد به ازری واشرکه فی امری ﴾ نص شریفنده مصرحدرکه

وزارتله قواعد مملکت مربوطه اولور هر نقدر سلطان ذیشان اخلاق حمیده‌یی استکمال ایتمش
اوله‌ده ینه امور داخلیه وخارجیه وجزئیه وکلیه‌ده وزیر استخدامی اقتضا ایدر ﴿ کی نسبحك
کثیرا ونذکرك کثیرا ﴾ نص جلیلی دخی * دلت الایة علی ان صحبة العلماء والصالحین واهل الخیر
والمعرفة تنتظم امور الدنیا والاخرة * ایله مبین در یعنی علما وصلحا ایله مصاحبت واهل خیر
ومعرفته مقارنت امر دنیا وامر آخرته بادئ تنظیم اولدیغنه دلالت ایدر دیمکدر خلاصه ناسك
زیاده شجعان وبهادرلری اسلحه‌یه محتاج اولدیغی کبی ملوکك اجل واعظمی دخی وزیره محتاجدر
(ابو سعید الخدری رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه باری تعالی وتقدس هر بر نبی وهر بر خلیفه‌یه
حکمت بالغه صمدانیه‌سنجه ایکی قرین سوق ایتدی بری امر معروفی سوق ایدوب قندیرر ودیکری
شری سوق ایدوب قاندیرر (قلت) خدری رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك قولنك مفهومی
بروجه محرر یازلمش اولان * مابعث الله من نبی ولا استخلف من خلیفة الا کانت له بطانتان
بطانة تأمره بالمعروف وتحضه علیه وبطانة تأمره بالشر وتحضه علیه والمعصوم من عصمه الله
* قولنك مفادیدر مطلق وجود وخلقت اشیا اراده حق تعالی وتقدسیله اولمغله خلفا
وملوکدن موفق اولان ذوات حسن قرینه بعنایة الله تعالی مقارن اولور واو قرینك رأی
حسننه اتباع ایدر وسراپا خطادن مصون اولمق ینه حقك تشریفی اولوب اودخی انبیا ومرسلین
صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین حضراتنه مختصدر دیمکدر فتدبر (وهب بن منبه‌دن
حکایه اولنمشکه موسی علیه السلام فرعونه ایمان ایله هم جنت سنك اولور وهم ملکك دخی سنك
اولسون یعنی ینه ملك اول دیدکده فرعون وزیرم هامان ایله مشورت ایده‌یمده جواب ویریم
دیوب هامان ایله مشورت ایلدکده هامان الحالة هذه بیخرده یعنی تبعه‌لك ینده سن عبادت
اولنور ایکن ایمان ایدوبده آخره عبادتمی ایده‌جکسك دیه‌رك اضلال وفرعونی ایماندن منع ایتمکله
فرعونك باشنه معلوم اولان عقوبتك کلمسنه سبب اولدی وبو اسلوب اوزره هامان کبی حجاجك
سرکرده ومستشاری یزید بن مسلم نام شخص حجاجی بوقدر مهالکه القا وظلم عباد ونهب وغارات
بلاد ایله سفك دمایه حث وترغیب ایدوب دفتر وبالنی طولدردی والی الابد ظالم دیو مذکور سب
اولندی ایکیسی دخی سوء قرین ایدی قرینك شری خدن یعنی همصحبتی اولانك شرینه سببدر
بیان ایلمشلردرکه منازل ومراتب بشریه‌نك اعلی واشرفی مرتبه نبوت اندنصکره مرتبه خلافت
وبعده منزلت وزارتدر صاحب مستطرف دیرکه * نعم الظهیر الوزیر * ضرب مثلدر یعنی
وزیرنه کوزل آرقه وقوتدر دیمکدر سلطانك تثبت وتمکننه وجودت عقل وقوت تمییزینه دلیل
ادل واظهر وزرای دانایی انتخاب وجلسا وقرنای درایت آرایی استصحاب وعقلا ایله مصاحبتدر
اشبو صفات کمالنه دلالت ایدوب بین الخلایق اذکار جمیله ایله ممدوح وقلوب ناسده مهابت وعظمتی
مملو اولور زیرا * المرء موسوم بقرینه * ضرب مثلنجه کشینك حال وشانی مقارن ومصاحبیله
معلومدر (خلفا وملوکك زینتلری وزرادر دینلمشدر (وکتاب کلیله ودمنه‌ده * لایصلح السلطان
الا بالوزراء والاعوان * مفادی ذکر اولنمشدرکه سلطانك صلاح وقوتی وزراء واعوانیله‌در دیمکدر
(شریح بن عبید دیمشکه بنی اسرائیلده نه قدر ملوك کلمش ایسه بر رجل حکیمی مصاحب ومقارن
ایتمك قاعده‌لری ایدی اول حکیم دخی ملکی غضب حالنده کوررسه ینه نظاملری اوزره بر کاغده
* ارحم المسلمین واخش الموت واذکر الاخرة * عباره‌سی مألنده اولان کلماتی یازوب ملکه صونرلر
ایدی ملوك دخی کوروب تسکین غضب ایدرلر ایدی (معنای عباره ای ملك مسلمینه رحم وشفقت
ایله موتدن خوف وخشیت ایله ودار آخرتی ذکر وتفکر ایله دیمکدر (قلت) نصایح مذکوره زواجر کتاب
وسنته دخی موافقدر (صاحب مستطرف دیرکه ملك خیر یعنی رأفت سلطان رأفت نشان ایله ناسه خیر

سلطانی مانع وارباب حاجتی ملکدن دور ایدن وزیر بدسیرتی ماء صافیٔ لذیذ ایله جانور جنسندن
اولان تمساح بالغنه تمثیل ایتمشلردر یعنی پادشاه خلقه خیر محضدن عبارت اولان ماء لذیذ ووزیر
بدخوی تمساح کبیدر هرنقدر خلق بوزمك بیلورایسه ده محتاج اولدقلری مایه تقرب ایدوب
انتفاع ایده مزلر زیرا جانور مذکور بودار (ودخی سلطانی حکیم حاذقه و بد مزاج وزیری
خسته ایله حکیمك بیننده اولان واسطه یه ورعایا و برایایی خسته یه تشبیه ایتمشلردر مثلا حکیم
حاذق واسطه یی برمریضك علتنه واقف اولمق ایچون ارسال ایلسه اول واسطه کذب وتزویر
ایدوب علتك خلافنی طبیبه خبر ویرسه طبیبك تدبیر ومداواتی باطل اولور یاخود اول واسطه
مریضك هلاکنی مراد ایلسه طبیبه داء وعلتك خلافنی اخبار ایدر طبیب دخی واسطه نك
خبریله مریضه واسطه نك خبر ویردیکی علت غیر واقعه یه معالجه ایتدکده هلاك اولور وزیر
دخی ملکه برکیمسه نك حقنده خلاف واقعی انها ایلدکده اوکیمسه نك هلاکنه سبب اولور
بو سببدن وزیرده لسان صادق اولوب اصلا کذب وخلاف سو یلمامك ودیننده عادل اولوب
ظلم و تعدی ایلمامك واخلاق حمیده اصحابندن اولمق وامور رعایایه ومصالح عباد اللهه تمامیله
بصیر اولمق ووزیرك محرم اسراری وقرنا وخدمه سی دخی اهل امانت وارباب صداقت واصحاب
بصیرت وفطنتدن اولمق شرطدر (وبیان ایلدیلرکه ملك وخلیفه یه لازمدرکه لئیم اولنلره تقلید
وزارتدن حذر ایلیه زیرا لئیم ذی رتبه ومنزله اولدقده اقرباسنه دخی اذا وجفا ایدر والفقلرینی
و حقوقلرینی اونودر واشرافی استخفاف وذوی الفضل اولانلره مکابره ایلر وملك وخلیفه یه
لازم اولان بین الخلائق مذموم اولان ادنی ایله مجالسه ایلمامکدر (منقولدرکه اهل عقل ودرایتدن
بر وزیر برکون برملکك حضورینه کیرد کوردکه ملك بردنی ایله اوطورمش صحبت وکندی یه
مقرب ایدوب میل ایله انسیت ایدر همان اول عاقل وزیر * یاملکا طاعتنه لازمه * وحبه مفترض
واجب * ان الذی شرفت من اجله * یزعم هذا انه کاذب * قطعه سنی اوقیوب ای امیر المؤمنین
اشبو قطعه نك معناسنی بوند ن صور دیودیمی یی اشارت ایدر ملك دخی سؤال ایتدکده ذمی
جاره بوله میوب صادقدر دیمکله مسلم اولور (مآل قطعه ای انقیاد وطاعتی لازم ومحبت ومودتی
فرض وواجب اولان ملك سنك تشریف وتعظیم اولندیغك نسنه که توحید باری تعالی وتصدیق
محمد علیه الصلاة والسلامدر اشبو ذمی توحید ایله تصدیق نبوت ایتمیوب حاشا نبی یه کذب اسناد
ایدر دیمکدر ذمی مسفور چاره بوله میوب صادقدر دیمکله مسلمان اولدی اشته وزیر خیرخواهه
نظر قیل که هم ملکه حسن خدمت ایتمش وهم اول کیمسه یه بادیٔ سلامت اولمشدر رحمة الله تعالی
علیه رحمة واسعة (حکایه اولنمشکه بعض ملوك وزیرینه یازیلی اوله رق اوچ عدد کاغد و یروب
حال غضبده بکا صره سیله صون دیو امر ایتمش اولکنده * انك لست باله وانك ستموت وتعود
الی التراب فیأکل بعضك بعضا * ایکنجیسنده ارحم من فی الارض یرحمك من فی السماء *
* اوچنجیسنده * اقض بین الناس بحکم الله فانه لایصلحهم الا ذلك * یازلمش ایدی صره سیله
مآللری سن اله ومعبود دکلسن البته عاقبة الامر موت ایله دار بقایه رحلت وترابه عودت ایدرسن
روی ارضده اولان عباد الله ورعایایه وکافهٔ خلائقه رحم وشفقت ایله معامله ایله که سماده امری
نافذ وقدرت وعظمتی باهر اولان یعنی عظیم الشان اولان حق تعالی سکاده رحمت وعنایت ایده
ناس بیننده حکم وقضایی حکم الله اولان عدل ایله حکم ایله زیرا ناس بینی اصلاح ایدن انجق
عدل ایله حکم وقضادر دیمکدر (قلت) بونلر دخی کتاب و سنتك مقتضاسندندر هله ایکنجی
کاغده یازلمش اولان (ارحم الخ) جامع صغیرده یازلدیغی اوزره حدیث شریفدر (بنه صاحب
مستطرف دیرکه وقتا که امور مملکت وزارته عائد اولوب اکثریا خلفا وملوکك زمام فرمانی یعنی امرلرینك

تنفیذ و اجراسی زماملری دست وزراده اولدیغندن اشبو کلامی عقلا ضرب مثل ایتمشلردر
* لاتغتر بمودة الامیر اذا غشك الوزیر واذا احبك الوزیر فنم ولاتخش الامیر * مآل مثل وزیر
سکا بغض وکین ایلدکده ملکك محبت ومودتنه وملکه زیاده تعلق وانتسابکه مغرور اولمه سنی البته
برحیله اسنادیله ملکدن طرد وتبعید ایلر ووزیر سکا محبت ایلر ایسه نوم واستراحتده اول اصلا
امیرك غیظ وغضبندن خوف وخشیت ایله ملکدن سنی حسن شفاعت و برصورتله قورتارر دیمکدر
(وبنه ملك وسلطانی سرایه ووزیری بابه تشبیه ایتمشلردر برکیمسه سرایه بابی جانبندن کلورسه
کیرر بابنك غیریسندن کلورسه منزعج یعنی مأیوس اولوب کیره مز (ودخی امور ملکده وزیر آینه
کبیدر برکیمسه آینه یه نظر ایتمدکجه وجهنی ووجهنك احوالنی مشاهده ایده مز کذلك سلطانك
وزیری اولمادقجه محاسن دولتنی وقصور دولتنی بیله مز (وزیرك برشرطی دخی فقرا ورعایایه رحم
وشفقتی چوق اولمقدر (معلوم اوله که سلطان رأی صائبنده مستقل اولسه دخی وزیرینه سلطانه
نصحی وارادهٔ خیری کتم ایلمیوب هر برخصوصی افاده وانها ایلمك لازمدر واموره ملکده وزیر انسانك
کوزلری مشابه سنده در آینه نك روی ووجهی ارائه ایلمسی صیقلنك صفوت ونقاوتیله واوزرنده پاسك
کتمسیله اولدیغی کبی کذلك ملکك امر مملکتی جودت عقل وزیر وصحت فهم وصفای قلبی ایله اولور

الباب السابع عشر

اشبو اون یدنجی باب ملك وسلطانك خلقدن احتجاب وتستری وحجاب یعنی بابنه مأمور اولنلرك
کیفیتی ووالیلکده اولان الدائمه وخطرك بیانده در (حاجب دول ملوك قدیمه ده دائما باب دائرهٔ
همایونده اولوب خلق ایله ملوکك بیننده واسطه اولان رتبهٔ رفیعه صاحبیدر (حکما
بیان ایتمشلر که ممالکی زیاده ضایعه ورعایایی مبالغه ایله هالکه اولان خصلت سلطانك
براحدی دائره لرینه بناشدر میوب احتجابده شدتلریدر یعنی احوال برایایی تجسسدن مسامحه لریدر
اکر ایشان احتجابده اولمیوب احوال رعایادن خبیر وتجسسده اولورلر ایسه اطراف
واکنافده اولان مأمورلر ظلم وتعدی یه متجاسر اوله مزلر خبیر وواقف اولمازایسه ظلمه هجوم ایدرلر
(حکایه) امویه دن عمر بن عبد العزیز خلیفه حضرتلرینك قرناسندن میمون بن مهران
دیمشکه برکون حضور خلیفه ده بولنمش ایدم حاجبنه ارباب مصلحتدن بابمزده کیم واردر دیو
سؤال ایلدکلرنده ای امیر المؤمنین رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك مؤذنی بلال
حبشی رضی الله تعالی عنهك اوغلویم ادعاسیله شمدی بررجل دوه سنی چوکرتدی یعنی کلدی
دیدکده فی الحال عمر بن عبد العزیز دخولنه اذن ورخصت بیوردی داخل حضور خلیفه اولدقده
حدثنی یعنی بکا حدیث روایت ایله دیدکده اولدخی (حدثنی ابی انه سمع رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم یقول (من ولی شیئا من امور المسلمین ثم حجب عنهم حجبه الله تعالی عنه یوم القیمة)
یعنی ابن البلال پدرم اشبو حدیث شریفی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم بیوردقلرینی استماع
ایلدیکنی بکا روایت قیلدی دیدیکه معنای حدیث شریف برکیمسه امور مسلمیندن برشیئه والی
وحاکم اولسه ده بعده مسلمیندن حجابده اولسه اندن روز قیامتده حق سبحانه وتعالی حجابده اولور
یعنی حقك احسانی کوره مز دیمکدر (بعده عمر بن عبد العزیز درعقب حاجبنه آرتق وارخانه که
کیت دیدی بعد از ین بابنده حاجب کورلمیوب وجمله عباد خلیفه نك حضورینه بی تکلف دخول
ومرام مقصودلرینی بلا واسطه افاده ایدرلر ایدی (حکمای عجم شدت احتجابدن زیاده
ملکدن مملکتی ضایع قیلیجی برنسنه یوقدر دیمشلردر (بعض حکمایه التیام ومداوات قبول ایلمز
جرح ویاره دن سؤال اولندقده کریمك باب لئیمه لدی الاحتیاج واروب حاجتی قضا اولنمدن

مردود اولسيدرديدى استيضاح اولندقده شريف اولان كيمسه دنيك بابنه واروب طورمشيكن
دخوله اذن اولنمامقدر ديو جواب ويردى (عبد الله بن العباس ابن الامام الحسن العلوى
رضى الله تعالى عنه مأمون خليفه نك سرايته واروب قپوسنده طوردى حاجب يوزينه باقوب
باشنى اشاغى صالدى و برنسنه ديمدى عبد الله بن العباس معيننده اولان خدمه سنه اكر بزه
حاجب دخول حضور خليفه يه اذن ورخصت و يره ايدى كيردك وكيدك ديدى دونركيدردك
ودخولدن اعتذار ايديدى قبول ايدردك امابو يله كرارايوز يمزه باقدقدن و بزى بيلدكدنصكره
توقفنك معناسنى بيله مدك ديوب * وما عن رضى كان الحمار مطيتى * ولكن من يمشى سيرضى
بمارکب * بيتيله تمثل ايدوب عودت ورجعت ايلدى بومعامله مأمون خليفه يه عكس ايلدكده
درحال حاجبى ضرب شديد ايله ضرب وعبد الله يه عطيهٔ جزيله واون عدد اسب تازى ارساليله
امر ايلدى (مآل بيت مذكور حمارى مطيه ايلديكم يعنى اشكه بنديكم كوكل خوشلغيله دكلدر
لكن بيانه قلان بنديكى نه ايسه راضى اولور ديمكدر يعنى بنم بوقاپويه كلديكم ضرور يدرديمك
استر (بررجل خراسانى امير ابى دلفك بابنه كلوب وخيلى مدت توقف ايدوب دخوله اذندن
بعد اليأس * اذا كان الكريم له حجاب * فما فضل الكريم على اللئيم * اذا كان الكريم قليل مال *
تستر بالحجاب عن الغريم * قطعه سنى نظم ايدوب و بورقه يه يازوب اميره ايصالنى حاجبدن
استرحام و بو وجهله د ر مطلبه وصولده تلطف تأثير ارتسام ايلدى (مآل قطعه خلقدن
تسترى اولديغى وقتده كريمك لئيم اوزرينه فضل ورجحانى ندر مكر كه كريم قليل المال وتهى
دست بولنه اوزمان الاجقليدن حجاب له تستر ايده ديمكدر (وقتا كه قطعهٔ مذكوره يى حاجب تقديم
ايتدكده ابو دلف دخى جوابنده * اذا كان الكريم قليل مال * ولم يعذر تعلل بالحجاب * وابواب الملوك
محجبات * فلا تستنكرن حجاب بابى * قطعه سنى نظم ايتدى كه مآلى بنم تسترم قلت مالدن
د كلدر زيرا كريم وجواد اولان مالى قليل وآز اولديغى وقتده حجاب وتستر ايله تعلل ايدرسه
معذور اولماز يعنى بنه خلقه كوريئور و الجود من الموجود شيوه سنى كوسترر وشفاها اعتذار ايدر
لكن بنم احتجابم عدم ثروتمدن اولميوب بلكه وقايهٔ شاندر زيرا كريم الشان اولان ملوك وسلاطينك
ابوابى حواجب ودربانلر ايله مستوره ومحفوظه در بو تقديرجه بابمك حجابنى انكار واعتراض ايتمه
ديمكدر (قلت) مانحن فيه اولان مطلبه نظرا جواب ابو دلفده نظر واردر تأمل يوريله بعض
نسخه ده تحرير اولنان (ولم يعذر) يرنده (ولم يقدر) يازلمشدر لكن ظاهر اولديغى اوزره بيتلرنده
مباينت بوقدر يعنى مآل معنالرى بر يره وارر (ذكر اولنا ن ابو دلف خلفادن اولماديغى
مستطرفلرده اولان * و وقف رجل خراسانى بباب ابى دلف حينا فلم يؤذن له فكتب رقعة
وتلطف فى وصولها اليه وهى * اذا كان الكريم له حجاب * فما فضل الكريم على اللئيم * اذا كان
الكريم قليل مال * تستر بالحجاب عن الغريم * فاجاب ابو دلف * اذا كان الكريم قليل مال *
ولم يعذر تعلل بالحجاب * فابواب الملوك محجبات * فلا تستنكرن حجاب بابى * ظاهر ونظم خراسانى
مشهود اولديغى اوزره ميم قافيه سنده ايكى بيتلى برقطعه ونظم امير ابو دلف باقافيه لى كذلك ديكر
قطعه ايدوكى باهر اولديغندن فضله كتب تواريخ ووفياتده ابو دلف وزراء شعراى عهد خلفادن
اولوب متنبى ايله مشاعره ايلديكى مسطور واسان ادباده مذكور ايكن نسخهٔ مرئيهٔ ترجه ده مقام
مرقوم (بررجل خراسانى امير ابى دلفك بابنه كلوب حضور خليفه يه دخولندن حاجب ودربان
مانع اولنجه اورجل دربانه ديديكه اى دربان بنى حضور خليفه يه دخولدن منع ايلدك بارى
شو كاغدى خليفه يه ايصال ايله ديوب بركاغده شو بيتى تحرير ايلدى * اذا كان الكريم له حجاب
* فما فضل الكريم على اللئيم * معناى بيت كريم وشريف اولان شخصك حجابى وحضورينه

(دخولدن)

دخولدن مانع اولديغى وقتده كريمك شخص لئيم اوزرينه فضل ورجحانى اولماز خليفه ابى دلف
بو بيتى قرائت ايلدكده جواب اوله رق شو بيتى تحرير ايلدى * اذا كان الكريم قليل مال * تستر
بالحجاب عن الغريم * معناى بيت شخص كريم وسخينك مالنده قلت وجر وسؤال ايدنلره عدم كفايتى
اولنجه بوريجلو كبى سائللردن حجاب ايله تستر ايلر بعضيلر ديديلركه خليفه ابو دلف شو قطعه يى
جواب اوله رق تحرير ايلدى * اذا كان الكريم قليل مال * ولم يعذر تعلل بالحجاب * وابواب
الملوك محجبات * فلا تستنكرن حجاب بابى * ترجمهٔ قطعه كريم وجواد اولان كيمسه نك مالى قليل واندك
اولديغى وقتده حجاب وتستر ايله تعلل ايدوب معذور اولماز وملوك وسلاطينك ابوابى حواجب
ودربانلر ايله محجب وممنوعدر بو تقديرجه بابمك حجاب ايله محجوب ودربان ايله ممنوع اولديغنى استنكار
و استنكاف ايلمه ديو ترجمه اولنمشدر ارتق استفادهٔ جزالت ايله اشعارى منوط لطف و طبع
اولو النهادر (اشبو قطعه ذم احتجابده نظم اولنان اشعار حسنه دندر * سا هجركم حتى
يلين حجابكم * على انه لابد سوف يلين * خذوا حذركم من نبوة الدهر انها * وان لم تكن حانت
فسوف تحين * قلت) مآلى اى احتجاب ايدن ذوات بن سزدن قولايلق كلنجيه قدر همان
هجرت ايتمك اوزره يم شو عزم اوزره كه البته شدته سهولت كلور يعنى قپوكه ادبار چوكر دهرك
حادثه سندن سزه تيقظ ويره جك نسنه الك اول حادثه قريبدر كورنمز ايسه ده البته ياقلشر يعنى
اقبالكزه مغرور اولميك دم ادبار يكزده كلورسز كله طاتلوقونشرم ديمك استر (و بعض آخر دخى
* ماذا على بواب داركم الذى * لم يعطنا اذنا و لا يستأذن * لوردنا ردا جميلا عنكم * اوكان
يدفع بالتى هى احسن * ديمشدر (قلت) مآلى بواب داريكزده بو معامله ندركه نه دخوله
بزه اذن ويرونه احوالمز ايچون سزدن استيذان ايدر يعنى بزى بويله توقيف ايدر ياسزدن بزه
برردجميل كتورسه ياخود حسن معامله ايله كت ديو دفع ايتسه ده بكلميوب يقلوب كيتسك
ديمكدر * ادفع بالتى هى احسن * ايله صله وعطيه يى اشراب ايتمشدر (و برشاعر دخى * امرت
بالتسهيل فى الاذن لى * ولم يرالحاجب ان يأذنا * فلن ترانى بعدها عائدا * ولن تراه لى مستأذنا *
قطعه سنى يازمشدر (قلت) مآلى سن بكا دخولده اذنه سهولت ايله حاجبكه امر ايلدك
لكن حاجب اذنى رأى ايتمدى آرتق من بعد نه سن بنى بابكه عائد ونه حاجبى بنم ايچون مستأذن
كوررسن يعنى قپوكه كلم ديمكدر (ديكرى دخى * ولقد رأيت بباب دارك جفوة * فيها
لحسن صنيعك التكدير * ما بال دارك حين تدخل جنة * و بباب دارك منكر ونكير * ديمشدر
(قلت) مآلى اى صاحب دائره سنك دارك ده كوزل صنعكدن ياوزجفا كوردم يعنى بر بى رحم بوابى
قپوكه قومش سن ارباب حاجاتى منع ايدر و سنك دار وسرايكك شان وحالى ندركه كيرلديكى
وقتده جنتدر والحال كه قپوسنده منكر ونكير قائملرد ر (و بربليغ ديكر دخى هجو حاجبده
بو قطعه يى نظم ايتمشدر * اذا جئت الى عند بابك حاجبا * محياه من فرط الجهالة حالك *
* ومن عجب معناك جنة و قاصد * و حاجبها من دون رضوان مالك * قلت) مآلى بابكه
وارديغمده برحاجبه ملاقى اولدمكه وجهى فرط جهالتدن سياهدر وتعجب اولنه جق اموردندر كه
سنك بابك قاصده يعنى كلوب دربكه كيرنلره جنت ايكن قپوسنده موكل باب بهشت اولان رضوان
يرينه موكل باب جهنم اولان مالك اوطوروب حاجب اولمشدر ديمكد ر (باقلم شكسته رقم فقير
قلت قيدلر يله مآلى كوستريلان اشعار مذكوره باعث نه ايسه نسخهٔ مترجمهٔ معلومه ده كلا
مفقوده در فتأمل (محكيدر كه بر كيمسه امرادن برذاتك حضورينه دخولى حاجبى واسطه سيله
استيذان ايلدكده اميرمومى اليه حاجبنه وار اول كيمسه يه * ان الكرى قد خطب الى نفسى * وانما
هى هجعة واهب * كلامى سو يله ديو اعاده ايدر اول كيمسه حاجبه اميرنه يوريدلر دبو صوردقده

حاجب دخی بنم اکلامدیغم برکلامی سکا دخوله اذنی مراد ایلدیکی حالده سویلر دیمشدر
(مأل کلام مذکورکری یعنی نعس وسرساملق نفسمه کران کلدی اشته اوحالت هجعه واهبه
یعنی عطا بخش اولنلره برغفلتدریاخود کیجه وقتیدر یعنی وقت صحبت وملاقات دکلدر دیمکدر
(لکن بوحکایه ده مقصودحاجب نادان کلامدن برنسنه اکلامدیسه دخی امیردن منع استیذان
وکیمسه یه اذن ویرمدیکنی آخر وضعندن تفرس ایدوب اول کیمسه یی قومدیغیدریاخود کلامك
معناسنی امیردن اوکرندیسه ده اونودوب مألنی اول کیمسه یه خبرویرمه سیدر (علی بن ابی طالب
رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشکه فرعون دعوای ربوبیت ایتمشیکن امهال الهی یه
مظهر اولدیغی یعنی اضمحلالی اوزادیغی جمله ناسی مجلسنه دخوله اذن ویروب واهالی مصری
بهرکون اطعام ایلمه سیدر بیورمشدر (عمرو بن مرة الجهنی رضی الله تعالی عنه حضرت معاویه
رضی الله تعالی عنهه کلوب حضور ینه دخولده تکلفه محتاج اولمغله کیردیکی کبی (رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلمدن (مامن امیر یغلق بابه دون ذوی الحاجة والخلة والمسئلة الا اغلق
الله تعالی ابواب السموات دون حاجته وخلته ومسئلته) حدیث شریفنی استماع ایلدم
دیدیلرکه مأل ومفادی ذوی حاجت وارباب مصلحت وفقراء وارباب مسئله دن بابنی سد واغلاق
ایدن امیرك حق سبحانه وتعالی حاجت وخلت ومسئله سندن سمواتك یعنی قبولك ابوابنی
اغلاق وسدایدر یعنی اول امیر مخلوق خدایه نوجهله معامله ایلر ایسه الله سبحانه وتعالی انك
مثلیله مجازات ایلر دیمکدر (شعرادن نامی نام کیمسه بعض امرایه کلوب دخولدن ممنوع اولدقده
شوابیاتی نظم ایتمشدر * ساصبران جفوت فکم صبرنا * لمثلك من امیر او وزیر * رجونا هم
فلما اخلفونا * تمادی فیهم غیر الدهور * فبتنا بالسلامة وهی غنم * وباتوا فی المحابس
والقبور * ولما لم ننل منهم سرورا * رأینا فیهم کل الشرور * مأل ابیات اکرسن طرد ودفعکله
بکا اذا وجفا ایلدك ایسه سنك مثلك اولان امیر یاخود وزیرك معاملهء بارده لرینه صبر ایتدیکمز کبی
صبر ایدرم اویله امیرلر ووزیرلرکه بزانلرك کرملرینی رجا ایلدك لکن بزه خلف وعدا ایلدکلرنده
دهورك تغیرلری یعنی حصه اله جق پند کونه بلالری انلرده متمادی اوادی بزغنیمت اولان
سلامتله بیتوتت ایلدك یعنی صاغ قالدق انلر محبسلرده وقبورلرده یاتدیلر وقتاکه بز انلردن سروره
نائل اولمادق ایسه انلرده کافهء شروری کوردك دیمکدر وبومعناده انشاد ایتدکری اشعار دندر
* قل للذین تحجبوا عن راغب * بمنازل من دونها الحجاب * ان حال عن لقیاکم بوابکم
* فالله لیس لبابه بواب * مألی میل ورغبت ایدندن ایچریدن ایچری منازلده تحجب وتستر
ایدوب هر برینك قپوسنده حاجبلری اولان ذواته سویله که اکرسزه ملاقاتده بوابلر حائل
اولورسه حق تعالانك باب احساننده بوابی یوقدر دیمکدر (اما ولایتده اولان خطرزی وانده اولان
مزالقه یی بیانده حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك ﴿یا داود انا جعلناك خلیفة فی الارض
فاحکم بین الناس بالحق ولا تتبع الهوی فیضلك عن سبیل الله﴾ قول کریمی بعد مفهومی
بریان ترجمهء تبیان وغیرها (یاداود بز بریوزنده سندن اول کچن حق وعدل ایله قائم اولان
انبیایه بزم امریمز ایله امور عبادی تدبیر ایتمك مصلحتمدن خلیفه قیلدق ناس بیننده عدل ایله
حکم ایله وهوای نفسه اتباع ایلمه اول هواسنی الله تعالانك حق وعدل اوزره نصب واقامه ایلدیکی
دلائل وارشاددن اضلال ایدوب یعنی چیقاروب عدل ایله حکم ایتدیرمز دیمکدر والله تعالی اعلم (قلت)
انبیاء عظام علیهم الصلاة والسلام حضراتی معصوم ایکن بویله مخاطب ومأمور اولدقلرینك
حکمت وسببی کتب تفاسیر وکلامده مسطوردر نظر اولنه وارباب علمدن صوریله (صاحب مستطرف
دیرکه تفسیرده کلمشدرکه مفسرین رحمهم الله تعالی بر حاکم ووالی یه ترافع ایچون ایکی خصم

کلدکده خصمك بریله حاکمك حقوق ومعارفه سی اولمش بوانه رق کاشکی حق شومعارفه م
اولانك یدنده چیقسون دیو تمنی ایتسه ایشته بوتمنیء مجرد دخی اتباع هوادندر (وحدیث آخرده
صاحب مستطرف دیرکه (وفی الحدیث من ولی من امور المسلمین شیئا ثم لم یحطهم بنصیحة
کما یحوط اهل بیته فلیتبوأ مقعده من النار) یعنی کلام مذکوری حدیث اولمق اوزره مستطرفه
بوبابه درج ایلمشدرکه مألی برکیمسه امور مسلمیندن برشیئه تولیه اولنسه پس اول کیمسه دخی
بعد التولیه ارادهء خیری ایله مسلمینی اهل بیت ومتعلقاتنی احاطه یعنی حفظ وصیانت ایلدیکی کبی
حفظ ایلمسه اوکیمسه نار جهنمدن مقعد ومکاننی تهیئه ایلسون یعنی واجب اولان قنغی قومه
مأمور اولدیسه اولاد وعیالنی حمایه وامورلرینی درعهده ایلدیکی کبی اول قومك دخی امور
ومصالحلرینی درعهده ایلمکدر ایلمدیکی تقدیرجه وعیدمحنده داخل اولورلر (وحدیث شریف
مذکورك مألنده معقل بن یسار رضی الله تعالی عنه دخی (مامن عبد یسترعیه الله تعالی رعیة
فلم یحطها بنصحه الا لم یجد رایحة الجنة) حدیث شریفنی رسول الله صلی الله علیه وسلمدن
استماع ایتدم دیو روایت ایتمشدر (قلت) جامع صغیرده (من ولی شیئا من امور المسلمین
لم ینظر الله فی حاجته حتی ینظر فی حوایجهم) حدیث شریفی مسطوردرکه شارحی مناوی
مرحوم امور مسلمینه مأمور اولان ذات مسلمینه نصح یعنی ارادهء خیر وصدق همت ورفق ایتمدیکجه
اومأمور عزت داریننه نائل اولماز مألنده شرح ایلمشدر (عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه زمان
خلافتلرنده عاصمی زکات اخذ ایچون والی وعامل نصب مراد ایلدکلرنده عاصم اباواعتذار
ایدوب رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن استماع ایلدم برقومه والی وحاکم اولان
یوم قیامتده کتوریلوب جهنمك اوزرنده منصوب کوپرینك اوستنده توقف ایدر حق سبحانه
وتعالانك امریله اول کوپری حرکت ایتکله اول شخصك هر برعضوی یرلرندن
زائل اولدقدنصکره جناب حقك امریله آیریلان کذلرینه یرلرینه رجوع ایدرلر اکر اول
شخص دنیاده عدل ورأفت وحکم الله ایله حکم ایدوب الله تعالایه اطاعت ایلدیسه جناب باری
انی یدیله اخذ ایدر یعنی قبضهء معنویهء مرحمتیله الوب اکا مرحمتندن ایکی قات نصب ویرر
یوق معاذ الله تعالی جناب حقه عصیانده وعباد اللهه ظلم وتعدیده اولدیسه اول کوپری
یاریلوب نار جهنمده یتمش خریف یعنی سنه مقداری محله سقوط ایدر بیوردیلر بناء علی هذا
الوعید عامل اولمقدن خوف وخشیت ایدرم دینجه عمر رضی الله تعالی عنه ای عاصم رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلمدن استماع ایتدیکم اشبو حدیثی اشتدکمی دیدکده عاصم نعم اشتدم دیوب
مجلسده سلمان وابوذر رضی الله تعالی عنهما دخی حاضر بولنملریله سلمان رضی الله تعالی عنه
ای عمر قسم ایدرمکه یتمش خریف ایله برابر یتمش خریف مقداری جهنمده بروادی پرلهیبه دوشر
دیدکده همان عمر رضی الله تعالی عنه تأسف ایله یدنی جبهه سنه ضرب ایله استرجاع یعنی
﴿انا لله وانا الیه راجعون﴾ دیوب آیا بومصلحتی انده اولان شدتله کیم تعهد ایدر دیدکده سلمان
رضی الله تعالی عنه * من ارغم الله انفه والصق خده فی الارض * دیدی (قلت) اعلام
اهل اسلامك بیانیجه بومقوله وعیدات تنفیر مأموریت اولیوب بلکه مخالفت عدلدن تنفیردر فلیحفظ
(ابو داود سننده روایت ایلمشکه برکیمسه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب یارسول الله
متوفی پدرم برقومك عریفی یعنی رئیسی ایدی اندنصکره عرافتی بکا احاله بیورك دینجه رسول الله
صلی الله علیه وسلم (العرفاء فی النار) بیوردیلر عرفاء یعنی رؤسا اکثری نارده در بیوردیلر
قالت عایشة الصدیقة رضی الله تعالی عنها سمعت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول یؤتی
بالقاضی العدل یوم القیمة فیلقی من شدة الحساب مایود انه لم یقض بین اثنین فی تمرة) یعنی حضرت

صديقه بن رسول الله صلى الله عليه وسلمدن قاضى عادل يوم قيامتده محاسبه ايچون حضور
رب العالمينه كتورلدكده شدت ودقت حسابدن كاشكى دنياده ايكى كمسه بيننده برعدد خرما
نزاعنه دخى حكم وقضا ايتميه ايدم ديو تمنى ايلر بيوردقلرينى اشتدم ديديلر (قلت) اضطراب قاضىء
عادل اونجه بو بلجه * وارقيا س ايت ظالمك حال شدائدغايتن (حسن بصرى حضرتلرندن
روايت اولنمشكه عليه الصلاة و السلام افندمز عبد الرحمن بن سمره يى رضى عنه استعمال
يعنى بر ولايته عامل اولمسنى افاده بيوردقلرنده استعفا واعتذار ايلدى پس رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم افندمز (اقعد فى بيتك) بيوردیلر (قلت) بوندن استنباط اولنوركه امر
پيغمبرى ايجاب ايچون اولميوب تخيير اوله زيرا وجوب ايچون اعتذار جائز دكلدر و اويله اولسه
مؤاخذه بيوريلوردى بردە امورعامهٔ عبادك تسويه سى ضمننده مثلا عامل اولمق كبيكه بيت المال
مسلمين خدمتيدر وجوب كفايه دندر البته برينك نصبى لازمدر اربابى تعدد ايتدكده قبول
اولنه جق اعتذار بسطى جائزدر والا برفرده منحصر ايسه البته امتثال واجب اولور وجاره سز بروجه
محرر مأموره اول خدمتى اقتضاى شرع اوزره رؤيت دخى واجبدر والحال كه كافهٔ حكومتده
عدالت التزام اولنسه فضيلت اولديغندن كند و نفسنه عائد عبادتدن افضل وضمننده
اضعاف مضاعف اجر وحسنات حاصل اوله جغى اثرده وارد اولمشدركما بين فى المعتبرات (مشاهير
سلفدن طاوس امويه دن سليمان بن عبد الملكه اى امير المؤمنين يوم قيامتده عذاب جهتيله
اشد ناس كيمدر بيلورمسن ديدكده سليمان بن عبد الملك اى طاوس سويله كيمدر دينجه طاوس
عذاب وعقاب جهتيله اشدناس شول اميروواليدركه حق سبحانه و تعالى حضرتلرى دنياده انى
ملكنه تشريك ايلدى اول دخى حكمنده جور ايلدى ديدكده سليمانه طاوسك انذار وتخويف
وكلامنك تأثيرندن غشى عارض اولوب سربرندن كندوبى يوزى قويون بكا ايدرك
آتوب شويله مستغرق درياى اشك اولديكه ياندن جلساسى طاغلديلر (ابن سيرين روايت
ايدركه ابوعبيدة السلمى حضرتلرينه قنغيلرينك يازيسى اعلادر ديو انتخاب ايچون
برطاقم صبيان كلدكلرنده اشبو انتخاب دخى حكومت اولمغله بن عمرمده بركمسه اوزرينه
حكومت ايتمدم ديو صبيانك يازيلرو اولان الواحلرينه باقمدى فتبصر (ابو بكر بن مريمدن
روايت اولنمشكه برقوم حج شريفه كيدر ايكن ايچلرندن برى اثناى راهده اوتسز وصوسز
برمحلده وفات ايدر غسليچون هر برى آب جست وجوسنده اولوب مأيوس اولدقلرى خلالده
ايچلرينه بيلمدكلرى برذات كلوب اكابر صويه دلالت ايله ديدكلرنده اول ذات محل آبى سزه دلالت
ايدرم اشبو ميتك صراف وتحصيلدار وعريف يعنى سركرده وبريد يعنى اولاق اولماديغنه
اوتوز اوچر كره يمين ايدرسه كز ديدى انلر دخى يمين ايتدكلرنده موضع مايه دلالت ايلدى
غسلنى بعده صلاتنك امامتنى اوذاتدن رجا ايلدكلرنده غسلنده باشقه وصلاتنده باشقه اوله رق
يند قومه كما فى السابق تكليف يمين ايدوب بعد الغسل والامامة غائب اولدى جماعته حيرت
كلوب اورجالك خضر عليه السلام اولديغى جزم ايتمشلر ديدى (قلت) اشبو معاملهٔ خضريه دن
مطالعه اولنديغى اوزره مراد امورمذكوره ده دقته تنبيهدر يوقسه بو امور دخى كوريله جكدر
رضاى حق تعالى يى وميزان شريعتى بونلرده كوزه درلر ايسه كيرسونلر ديمك يعنى جوار
كورينور بارى تعالى وتقدس حضرتلرى جمله يى رضاسنه موافق اعماله موفق ايليه آمين

﴿ الباب الثامن عشر ﴾

اشبو اون سكزنجى باب قضا وقاضيلرك وقضا اوزرينه رشوت وهديه قبول ايلملرينه و ديونه

متعلق اولان شيلر وقصاص ومتصوفه يعنى كندولرينى عارف بالله صورتنده كوسترر رياكار
و بونلرك امثالنك ذكرو بياننده در بو باب دخى فصول عديده لرى مشتملدر ﴿ الفصل الاول
فيما جاء فى القضاة واحوالهم وما يجب عليهم ﴾ فصول مذكوره دن اشبو فصل اول
قضاة و قضاتك احوالنده و انلره واجب اولان اموردهوارد اولان نصوص وآثار وحكايه
بياننده در سورهٔ شريفهٔ ص ده واقع آنفا معناسيله بيان اولنان ﴿ ياداود اناجعلناك خليفة
فى الارض فاحكم بين الناس بالحق ولاتتبع الهوى فيضلك عن سبيل الله ﴾ آيت كريمه سى
حكومتده حق وعدلى رعايت واجب اولديغنى بياننده انزال بيورلمشدر (و آيت شريفهٔ
مذكوره نك سباقنده واقع آياتيناتك برنده دخى حكاية ﴿ ولاتشطط ﴾ بيورلمشدر شطط حدى
تجاوز معناسنه در يعنى حكومتده جور ايتمه وحقدن بعيد اولمه ديمكدر ينه بو بابده ﴿ ومن لم يحكم
بما انزل الله فاولئك هم الظالمون ﴾ بيورلمشدر مفهومى شول كمسه لركه الله تعالانك انزال
ايلديكى احكام الهيه ايله حكم ايتميه ظالم انجق اول كمسه لردر ديمكدر اشبو آيت كريمه
قرآن مبينده اوچ محلده وارددر برى اشبو آيت شريفه ديكرى ﴿ فاولئك هم الكافرون ﴾ وآخرى
﴿ فاولئك هم الفاسقون ﴾ در ظلم وكفر وفسقك معنالرى بربرينى مستلزم ايسه ده اصطلاح
شرعده هر برينك تعريفى باشقه اولمغله مفسرين رحمهم الله تعالى تفصيل و بيان ايلديلر
يعنى احكام الهيه نك غيريله حاكم و قاضى عياذا بالله حكم الهى يى استحقار و انكار ايدوب ده
خلاف شرع شريف حكم ايلر ايسه كافر اولور ﴿ فاولئك هم الكافرون ﴾ احكام الهيه يى
انكار و استحقار ايدنلر حقنده در و احكام الهيه يى استحقار و انكار ايلميوب خلاف شرع
شريف حكم ايلديكى جهتله وياخود طمع دنيايه مبنى اولورسه حاكم و قاضى ظالم اولمش
اولور ﴿ فاولئك هم الظالمون ﴾ بو صفتده اولان حكامك حقنده در وحكم الله ايله حكمدن
اعراض و امتناعى انكاره مبنى اولميوب حق وطاعتدن خروجه مبنى اولورسه مرتكب كبيره
اولوب فاسق اولمش اولور ﴿ فاولئك هم الفاسقون ﴾ بونلرك حقنده در (رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم (من حكم بين اثنين تحاكما اليه وارتضياه فلم يقض بينهما بالحق
فعليه لعنة الله) بيورمشدركه مآل شريفى بركمسه يه ايكى كمسه حكم وقضاسنه راضى اولنق
اوزره ترافع ايچون كلوب لكن او كمسه بينلرنده حق ايله قضا ايلمسه انك اوزرينه الله تعالانك
لعنتى اولسون ديمكدر (ابى حازمدن روايت اولنمشكه بركون عمر رضى الله تعالى عنه ابو بكر الصديق
رضى الله تعالى عنهك حضورلرينه داخل اولوب سلام ويردى ابى بكر الصديق سلامنى
المادى پس عمر عبد الرحمن بن عوفه رضى الله تعالى عنهما قورقارمكه خليفهٔ رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم برحال اولمش يعنى بندن غالبا مغبر اولمشلركه سلامم آلمادى ديو افاده وحسبحال
ايتدكده عبد الرحمن دخى ابو بكر الصديقه تلاش فاروقى آچدقده حضرت صديق * اتانى
و بين يدى خصمان قدفرغت لهما قلبى وسمعى و بصرى وعلمت ان الله سائلى عنهما وعما قالا
وقلت * يعنى عمر يانمه كلدكده حضورمده ايكى كمسه ترافعده ايدى تحقيق جناب حق عزوجل
انلرك وبنم سوزلرمدن بكا روزجزاده سؤال بيوره جغى مجزومم اولمغله ترافعلرينه بالكليه مشغول
بولنديغمدن شيء آخردن غافل اولدم ديو اعتذار بيوردى (قلت) اشته وظيفهٔ حكم وقضا بودر
زيرا حكم شرعى يه مدعى ومدعى عليهك كلاملرى مدار و باعث اولمغله دقت لازمدر وعدم
دقتله حكمده خطا واقع اولور و قاضى يه ترافعده واجب ومندوب اولان امور كتب فقهيه
كتاب القضا سنده وخصوصا مستقلا تأليف اولنمش ادب القضالرده مبيندر مراجعت
بيوريله (روايت اولنمشكه حضرت عمر رضى الله تعالى عنهك زمان خلافتلرنده حضرت

رضی الله عنه وکرم الله وجهه یانلرنده اوطوررکن بررجل کلوب حضرت علیدن برشی دعوی ایدر
حضرت عمر الفاروق حضرت علی یه باقوب یااباالحسن قالق خصمکله برابرجه اوطور دیدکده
انلردخی قالقوب خصمیله زانو بزانو اوطورر فصل وقضا مصلحتی بتوب وخصمی کتدکدنصکره
حضرت علی اولکی مقامنه کلوب اوطوررلکن فاروق مرتضانك بشره سنده تغیر کوردیکندن
یا ابا الحسن وجه شریفکده تغیر کوریرم * اکرهت ماکان * یعنی آیا معاملهم رضاکه موافق
دوشمدیمی دیدکده حضرت مرتضی نعم یعنی دوشمدی زیرا خصمك یاننده بکا کنیه مله یااباالحسن
دیو خطا ایدوب بنی نیچون خصمك یاننده تعظیم ایتدك نامله یاعلی قم فاجلس مع خصمك یعنی
ای علی قالق خصمکله حضورمده برابر اوطور دیه ایدك نه اولور دی دیدی (قلت) قوم
شریف عرب میاننده کنیه ایله خطاب مشعر تعظیمدر بعده حضرت فاروق سرسعادت افسر
علی المرتضایی طوتوب ایکی چشم حقیقت بینی میاندن تقبیل برله ای بنی هاشم پدرومادرم سزلرك
یولنه فدا اولسون سزکله یعنی نسب جلیلنه درجهٔ قربده متصل اولدیغك سلطان رسل وانبیا
علیه الصلاة والسلام ایله جناب واجب الوجود جلت عظمته بزلری هدایت وظلمات کفردن
نور اسلامه دلالت ودنیاده وعقباده عزورفعته نائل ایتدی دیو تعظیم وتشکر ایلدی (امام اعظم
وهمام افخم رضی الله تعالی عنه قضا وحکومتك عسر ومشقتی یاننده قاضی وحاکم دریای
اخضرده یعنی عمانده غریق کبیدر هرنقدر زیاده یوزکچ اولورسه ده نه جانبه یوزجکنی بیله مز
والحاصل سلامتی بوله مز یبورمشدر (امام مشارالیهی عباسیه ارکانندن عمر بن هبیره سوقیله
منصور خلیفه قاضی القضاة دولت عباسیه نصب ایتمکی مراد ایلدکده ابا وامتناع ایلدی
نه هرزار تلطیف وتکریم ایله تکلیف ایلدی ینه امتناع بیوردقلرنده ابن هبیره سوطله ضرب وحبسنه
یمین ایلدی ینه عدم قبولده اصرار کورنجه یمیننده باراولمق قصدینه بناء برمرتبه ضرب ایلدیکه
اثر ضربدن مشارالیهك یوزی وباشی شیشدی وبکا دنیاده قمچی ایله دوکلك آخرتده تیموردن
قرغن طوپوزلر ایله دوکلکدن اهوندر دیو صبر ایلدی (قلت) معلوم اوله که برذات قضایه
اهل اولوب اندن غیری اهلیتلی کیمسه بولنمزسه قضایی قبول ایتمك اول ذاتك اوزرینه واجب
اولور اما اول ذاتدن باشقه هرنقدر علم ودرایتده انك دوننده ایسه ده ینه قضایه اهل دیکر کیمسه
بولنور ایسه قبولی رخصت وعدم قبولی عزیمتدر امام مشارالیه حضرتلری عزیمتله عمل بیوردقلری
مناقبنده وشروح ومتون فقهیده ده محرردر (منصور مشارالیهك ضرب امامی اقبح مساویسی
اولدیغی وندامت وتأسف وبکا ایلدیکی ثقاة مورخین یازمشلردر (عبد الملك بن عمیردن اودخی
اهل یمندن بررجلدن روایت ایلش رجل مذکور دیمشکه حضرت ابو بکر الصدیق
رضی الله تعالی عنهك اوان خلافتلرنده یمنده برسیل عظیم واقع اولوب سیلك مرور ایلدیکی
یردن قپوسی کلیدلی برمغاره ظهور ایتدی بزدفینه ظن ایلدك قضیه یی خلیفه یه کتب واعلام
ایلدك خلیفه دخی طرفمدن مأمور ایده جکم امینم وارمینجه مغاره یی فتح ایلیك دیو امر وفرمان
ارسال ووراسندن مأمور مذکوری دخی تسیار ایلدی وقتاکه مأمور خلیفه مغاره یی کشاد ایتدکده
ایچنده سریر اوزرنده اوطورر بررجل میت ظهور ایتدیکه اوستنده التون ایله نسج اولنمش یتمش
قات جامهٔ مصنع وصاغ الندهٔ برلوحه اولوب اوزرنده * اذا خان الامیر وکاتباه * وقاضی الارض
داهن فی القضاء * فویل ثم ویل ثم ویل * لقاضی الارض من قاضی السماء * قطعه سی
یازلمش وباشی اوجنده جوهردار ونفیس برسیف وار ایدیکه اوزرینه * هذا سیف هود بن عاد بن
ارم * عباره سی قازلمش ایدی (قلت) مآل قطعهٔ مذکوره امیر وایکی کاتبی خیانت یعنی عباد
اللهه ظلم ایلدکلری ویروزنده اولان قاضی دخی حکم وقضاده مداهنه ایلدیکی وقتده هر برینه

قاضی سمادن ویل اولسون دیمکدر کاتبی ایکی یه تخصیص غالبا اول عصرده امور دولت یدلرنده
بولنان ایکی مقام صاحبی دیمك اکلشیلور (ویل لغتده حلول شروکلمهٔ عذاب وجهنمده بروادی
یاخود نارده بربئر ویاخود جهنم قپوسی معنالرینه در وقاضی سمادن مراد حاکم علی الاطلاق
اولان باری تعالادر سمایه اضافت تعظیم ایچوندر یوخسه مکاندن منزه اولان ذات اجل واعلا
کائناتك حاکم وخالقیدر (لطیفه) فصیحاتدن برزن ترافع ایچون برقاضی حضورینه
کلدکده قاضی یاقصدا یاخود سهوا (جامعك شهودك) دیدکده زن سکوت ایدوب اصلا جواب
ویرمدی فی الحال قاضینك کاتب الوقایعی ای خاتون حضرت قاضی سکا * جاء شهودك معك *
دیو سؤال ایدر دیو ترکیبی دکشدردکده اوت شاهدلرم برابرکلدی نولیدی ای قاضی حضرتلری سنده
کاتبك کبی ایها مسز صوریدك سنك سنك چوغا لمش عقلك ازالمش وصقالك اوزایوب حتی
لب وهوشکی اورتمش سندن غیری دیریلر یننده حکومت ایدن مینی کورمدم دیو دشنام ایلدی
(قلت) قاضینك کلامنده جاء فعلی همزه سز اولدقده معك ایله مفاعله بابندن مجامعت معناسنه
اولان جامعك فعلی کوستررکه خاتونه سنك شاهدلرك سکا مجامعت ایتدیمی دیمك اولمغله خاتونه
تعریضدر (بعض قضاة حقنده شوقطعه نظم اولنمشدر * ابکی واندب ملة الاسلام * اذ صرت
تقعد مقعد الحکام * ان الحوادث ماعلمت کثیرة * واراك بعض حوادث الایام * مآلی ای جاهل
قضاة وحکام مسندنده قعود ایلدیکك ایچون ملت اسلامه حزن وبکا ایدرم دنیاده سنك
بیلدیکك حوادث یعنی بلایا چوقدر وسنك اول بلالردن بری اولدیغکی کوریرم یعنی بلیه ایدوکیکی
بیلورم دیمکدر (ابن ابی الاوفی رضی الله تعالی عنه عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (ان الله
مع القاضی مالم یجر فان جار تبرأ الله منه والزمه الشیطان) قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده
وارد ومآلی دخی تحقیق الله تعالی ظلم ایتمین قاضی ایله در یعنی قاضیٔ غیر ظالمی تأیید وتسدید واعانه
وحفظ ایله موفق ایدر اما حکمنده جور وظلم ایدن قاضیدن حق تعالی بری اولوب جمیع قضاسنده
شیطانی اکا ملازم ومقارن ایدوب اضلالندن شیطان منفك اولمز دیمکدر (وبرروایتده همزه سز
یعنی ثلاثیدن (لزمه) واقع اولمشدر وظلم وجور مذکور عمد وقصده مقارن اولمق اوزره در زیرا
ینه جامع صغیرده فوقنده مسطور اولان (ان الله مع القاضی مالم یحف عمدا) حدیثی ذکر اولنان
عمد قیدینی ناطق ودخی خطاده عقاب اولمادیغی بونجه ادله ایله محققدر ذکر اولنان (مالم یحف)
تعبیرینی مناوی مرحوم * ای یجاوز الحق ویقع فی الجور * دیو شرح ایلمشدر مناوی مشارالیه
شافعی المذهب اولدیغی معلوم ایکن با لاده سهوا حنفی دیو قلم فقیر ایله یازلدیغی اوراق تسویدده
بو محل یازیلورکن کورلمش واویله جه طبع اولنمش بولنمغله اخطاری بورایه اشعار اولندی معذور
باد (ابرش کلبی بعض قضاة عادلی مدح وثناسنده * رفضت وعطلت الحکومة قبله *
فی آخرین وملها رواضها * حتی اذا ما قام الف بینها * بالحق حتی جمعت ارفاضها *
قطعه سنی نظم ایتمشدرکه مآلی ممدوحمدن اول حکومت آخرلرده ترك وتعطیل اولندی وحکومتی
تذلیل یعنی حقنی یرینه کتورمیلرا اکا ملال ویردیلرشول غایته قدرکه ممدوحم حکومتله قائم اولدی
حکومتده متروك ومعطل اولان شیلری حق ایله تألیف ایدوب پریشان اولان مسائل شرعیه
جمع قلندی یعنی جمله سی یرنده اجرا اولندی دیمکدر (محمد بن جریث بکا شوخبر واصل اولدیکه
اورع واتقیاء ناسدن نصر بن علی حضرتلرینك بصره ده حاکم وقاضی اولمسنی جمله ناس واروب
رجا ایلمك مراد ایلدکلرنده استعفا واستنکاف ایلدی تکرار ابرام والحاح ایتدکلرنده عبادتخانه سنه
داخل اولوب وارقه سی اوزرینه یاتوب وثوبنی اوزرینه اورتوب یارب بن بوخصوصده بیچاره اولدیغمی
بیلورسن روحمی قبض ایله دیو دعا ومناجات ایتدکده فی الحال روحی قبض اولنمشدر (انس

رضی الله تعالی عنهدن (القضاة جسور للناس یمرون علی ظهورهم یوم القیمة) حدیثی مرویدر
علی قائله الصلاة والسلام (قلت) بو خبر جامع صغیرده مسطور اولمیوب لکن کتاب الفردوسده
جسور ناسه مضاف اوله رق مضبوطدر (حفص بن غیاث حضرتلرندن بر کیمسه مسائل
قضایه دائر براز نسنه سؤال ایلدکده غالبا قاضی اولمغی مراد ایدیورسن بر کیمسه نك کوزلرینه
بر کیمسه پارماغنی صوقوب و چیقاروب اتمق اول کیمسه یه قاضی اولمقدن خیر اودر دیدی
(حکایه اولنمشکه قضاة ایچنده ابتدا جور وظلمی ایجاد واحداث ایدن بلال بن ابی بردة بن ابی
موسی الاشعری ایمشکه بصره ده هم والی وهم قاضی ایمش کندودن منقول اولمشکه ایکی
خصم ترافع ایچون کلدکلرنده هرقنغیسنك کلام واطواری قلبمه خفیف وملایم وطبعمه موافق
اولورسه اول کیمسه طرفنه حکم ایده رم دیمش (اسعد فقیر دیرکه اسلامه اولان حسن ظن
اقتضاسنجه حکم مذکوری بالفعل اولمیوب بلکه میل قلب دیمك یعنی کاشکی حق شو کیمسه
النده چیقسه دیمنی اولور بودخی جور دن معدود در کاسبق والا اجقدن آچیغه اول عصرلرده
علی الدوام بو مقوله احکام قبول اولنمیه جغی درکاردر العهدة علی الراوی (حکایت اولنمشکه
مأمون خلیفه دن بر رجل اوتوز بیك آلتون دعوی ایتمکله خلیفه بالذات رجل مرقوم ایله
قاضی عسکری یحیی بن اکثمك حضورینه وارر خلیفه یه قعود ایچون خدمه خلیفه یه بر سجاده
فرش ایدرلر لکن یحیی *لاتأخذ علی خصمك شرف المجلس* یعنی مدعیدن سجاده یه قعود ایله
ممتاز اولمامق مآلنی افاده قیلدقده مأمون حضرتلری قانون شرعه ممنونا امتثال ایله خصمنك
یاننه قعود ایورر رجلك بینه سی اولمامغله خلیفه نك یمینی طلب ایلدکده خلیفه یمین ایتمیوب
فی الحال اوتوز بیك آلتونی رجله ویردکدنصکره رجله والله العظیم بنده سنك اصلاحقك بوقدر
لکن شو مالی سکا دفع واعطا ایلدیکمك حکمتی غلبه وقدرتیله رجلك مالنی اخذ ومصادره
ایلدی دیو ناسك سوء ظندن خلاص ایچوندر دیوب قاضی مشار الیهك دخی حکم وقضاسنده
عدالتنه محظوظ اولوب اوتوز بیك دینار اعطا واحسان ایلدی علیهما الرحمة (حکایه مذکوره ده
اولان *فطرح للمأمون مصلی یجلس علیه فقال له یحیی لاتأخذ علی خصمك شرف المجلس*
عباره سی نسخه ترجمه معلومه ده قاضی یحیی خلیفه یه تعظیم ورعایت ایچون بر سجاده یه اقعاد
وخلیفه یه خطاب ایده رك دیدیکه ای امیر المؤمنین شرف مرتبه ومنزلك حسبیله خصمکه
غلبه قصدنده اولمه دیو ترجمه اولنمشدر اگر عباره نك مفهومی بو ایسه فقیرك ترجمه محرره سی
انحا یورریله (حکایه اولنمشکه آل عباسدن معتصم بالله خلیفه نك خدمه حرمسرالرنده نزدنده
معتبر برخادم خاصی خصمیله ترافع ایچون قاضی القضاة بولنان امام ابو یوسف حضرتلرینه
کلدکلرنده خادم مرقوم اثنای مرافعه ده خصمیله برابر طورمیوب تقدم ایلدی امام حضرتلرینك
حاجبی زجر ایتمشیکن خادم ممنوع اولمیوب ینه ایلروده طوردی حضرت امام مجلس شرعده
خصمکله برابر طورمغه مأمور اولمشیکن نیچون طورمزسن وارك بکا شمدی اول عصرده
مشهور یسربجی اولان عمرو بن ابی عمری کتورك شوغلامی اکا صاتوب ثمنی امیر المؤمنینه
کوندره یم دیوب عتاب والندن طوتوب خصمیله تسویه ایلدی بعد الفصل خادم بکا ایدرك
خلیفه یه واروب امامك تعزیرینی حکایت وشکایت ایتدکده جناب خلیفه غلام مرقومه
توبیخ برله سنی اگر صاتیدی بیعنی تجویز وابدی ملکمه ادخال ایتمزایدم هرنه قدر عندمده قدر
ومنزلتك وار ایسه دخی سنك مرتبه‌ك حکم شریعتك منزلتنی ازاله ایده مز زیرا شریعت
اساس سلطنت وقوام دین وملتدر دیدی (اسعد فقیر دیرکه کوردیکم اکثر نسخ مستطرفه ده
معتضد بالله یازلمش لکن بو نسخه قلم ناسخدن سهو در زیرا امام ابو یوسف یعقوب بن ابراهیم

ابن حبیب انصاری حضرتلری خلافت مهدیده قاضی نصب اولنوب عهد هرون الرشیدده
قاضی اولدقلری حالده ارتحال دار نعیم ایتمشدر رشیدك وفاتیله معتضد باللهك سریر خلافته
قعودی بینده سکسان التی سنه وطقوز خلیفه واردر بر صورتده معتضد بالله یرنده یا مهدی
یاخود هادی و یاخود رشید اولملیدر معتضد عهدنده ابو یوسفله مکنی ینه قاضی اولمق ایله تأویل
اولنمق ممکن ایسه ده کوردیکمز کتب تواریخده آل عباس دولتنده کنیه مذکوره ایله قاضی
امام ابو یوسفدن غیریسی کورلمادی انتهی (حکایه بر مرأة جمیله قاضی شعبی یه خصمی ایله
کلدکلرنده شعبی ادعای الترافع حق مز بوره طرفنده جقمغله اکا حکم وقضا ایلدکده هذیل الاشجعی
نام شاعر مطلق العنان سوء ظن طرفنه یوریوب قاضی شعبی یی اتهام معرضنده *فتن الشعبی لما*
رفع الطرف الیها * فتنته ببنان * کیف رأی معصمیها * ومشت مشیا رویدا * ثم هزت
منکبیها * فقضی جورا علی الخصم * ولم یقض علیها * ابیات هجو اشتمالنی نظم ایتدی
مآلی شعبی مرأه یه بر نظره ایتمکله مفتون قلندی یعنی عاشق اولدی نیجه مفتون اولمسونکه اول
زن رعنا کوزل پارمقلریله مفتون ایتدی و شعبی کوزل بلکلرینی کوردی و آهسته آهسته
یوریدیکنی کوردی ناچار اولوب خصمنك علیهنه جورا قضا ایدوب اول کوزلك علیهنه حکم
ایتمدی دیمکدر ابیات مذکوره خلقك لسانته دوشوب شعبی یه واصل اولدقده ناظمی اولان
هذیلی احضار واوتوز سوط ایله ضرب وتأدیب ایلدی (ابن ابی لیلی حکایه ایتدیکه بر کون
شعبی ایله برابر محفل قضادن چیقوب کیدرکن هذیلك خادمنه تصادف ایتدك که غسل ثوب
ایدر وابیات مذکوره نك شطر اولی اولان * فتن الشعبی لما * بی التیاتی بلمیدرك تکرار ایله آغازه
قیلاردی شعبی * رفع الطرف الیها * دیو تلقین دنصکره هذیل اشجعی یی الله تعالی رحمتندن
بعید ایلسون بن اول مرافعه ده والله العظیم انجق حق اوزره حکم ایتمش ایدم دیو دعا
علیهدنصکره یمین ایله تبرئه ذمت ایلدی (یقول اسعد الفقیر معلوم اوله که ائمه حنفیه دن
اکثر مؤلفینك قضایی قبول خصوصنده اولان تحذیر وترهیبلری ظاهرینه باقوب فقها وصلحادن
خیلی ذواتك اذهاننده علی الاطلاق قضایه دخول تهلکه یه نفسی القا قبیلندن اولدیغی تقرر
ایتمشدر لکن بو ذهاب خطا اولمغله اول غلطدن رجوع ایتمك ومنصب شریف قضایی تعظیم
ایتمك لازمدر زیرا عباد الله بیننده حکمت بالغه صمدانیه اوزره موضوع اولوب نظام دین ودنیایه
باعث اولان احکام الهیه یی حکم وقضا ایچون پیغمبرلر مبعوث اولمشدر وحکومت وقضایی
شناده بونیجه آیات کریمه نازل واحادیث شریفه وارده اولمشدر وحقیقة احکام الهیه یی تنفیذ
واجرا وموجبیله حکم وامضایه امام المسلمین اولنلر مأمور اولوب قاضیلر دخی انلرك طرفلرندن
مأمور امنادر وبو دخی معلوم اوله که با لاده یازلدیغی اوزره عدالت وحق ایله حکمك افضل
اعمال متعدیه دن اولدیغی بی ریبدر بو بویله ایکن مطلقا قضایی قبول نیجه تزییف اولنور
اما آیات واحادیثده حکام حقنده وارد اولان تخویف ووعیدات قضاة جور وجهال جسور
حقلرنده درکه بو منصب جلیله بغیر علم داخل وقوت رشا وبراطیل ایله نائل اولورلر اشته
وعیدات بو مقوله لر ایچوندر حتی (من ولی القضاء فقد ذبح بغیر سکین) علی قائله افضل
الصلوة والتسلیمات حدیث صحت شریف تحدیثی که معناسی شول کیمسه که قضایه تولیه اولنه یعنی
قاضی اوله بچاقسز ذبح اولنور دیمکدر اکثر ناس معرض تحذیرده صانورلر لکن اهل علم ودرایت
دیدیلرکه اشبو حدیث شریف قضانك شرفنه ومنزله سنك تعظیمنه دالدر یعنی قضایه تولیه
ایدن نفس وهواسنه مجاهد اولور بوایسه حق ایله قضا ایدن ذاتك فضیلتنه دلیلدرکه امتحانا
ومثوباتی زیاده اولمغله امثانا حقك ذبیحی قلنمشدر زیرا قاضی اولان حکم الهیی اجرا

واقارب واباعدك خصومتلرنده مخالفتلرينه صبر ايدوب ولوم لائمه باقيوب الحق مر شربتنى
خلقه صونوب نفس وهوى داعيه‌لرندن انلرى يكرمك اوزره فصل دعاوى ايلدكده ذبيح الله
قلنور و اول قاضينك حالى جنتله مبشر اولان شهدا حالى كبى اولور بو بيله ايكن قضانك
قبولى نيجه تزييف اولنور حتى حضرت شارع اعظم صلى الله تعالى عليه و سلم افنديمز جناب
على ومعاذ بن جبل ومعقل بن يسار كبى كبار اصحابى رضى الله تعالى عنهم قاضى نصب بيوردیلر
بونلرنه كوزل ذابح ونه كوزل مذبوحدر بوصورتده مذكور بر وجه محرر ظلمدندر يوقسه قضادن
دكلدر واقعا احكامده جور واتباع هوى اعظم ذنوب واكبر كبائر اولديغى شبهه سزدركه
جناب بارى تعالى ﴿ واما القاسطون فكانوا لجهنم حطبا ﴾ بيورمشدر مآل شريفى قاسطون
احكام الهيه‌يى اجرا ايتمين حكامدر انلر جهنمه حطب اولديلر (و پيغمبريمز عليه الصلاة
والسلام (ان اغنى الناس على الله وابغض الناس الى الله وابعد الناس من الله رجل ولاه الله
من امر امة محمد شيئا ثم لم يعدل بينهم) بيورمشدر جور ايدنلر حقنده در (القضاة ثلاثة قاضيان
فى النار و قاض فى الجنة) حديث شريفنى شراح شو وجهله شرح و بيان ايتمشدر يعنى
بر قاضى كه حق ايله عمل ايتدى اول قاضى جنتده در و بر قاضى كه حق بيلوب لكن جور وجفا
ايتدى اول نارده در و بر قاضى كه مسئلهٔ شرعيه‌يى بيلیوب و بيلديكنى صورمدن اوتانوب على
العميا رأى باطليله قضا ايتدى او لدخى نارده در ديو تقسيم ايتديلر اشته بو وعيد جور
ايدنلر وجاهللر حقلرنده در انلره قضايه دخول ايتمك جائز دكلدر واما شول قاضى كه ادله
واقوال حق بوله‌يم ديو تتبعده بذل وسع مجهود ايتدى لكن خطاده واقع اولدى عليه الصلاة
والسلام افنديمزك (اذا اجتهد الحاكم فاصاب فله اجران وان اخطأ فله اجر) حديث شريفلرى
منطوقنجه بنه اجر واحده نائل اولور و قاضى مجتهد خطا ايدرسه ده معذور اولديغنه دليل
قوله تعالى ﴿ وداود وسليمان اذ يحكمان فى الحرث اذ نفشت فيه غنم القوم وكنا لحكمهم شاهدين
ففهمناها سليمان وكلا آتينا حكما وعلما ﴾ نص جليلى دخى ناطقدركه داود عليه السلام
اجتهادى ايچون وسليمان عليه السلام وجه حكمه اصابتيچون بو آيتده ثنا بيورلمشدر (يقول
الفقير اسعد ايضا حضرت داود و سليمان عليهما السلامك حرث قصهٔ شريفه‌سى ايكنجى
بابده كذران ايتمشدر و ينه حق سبحانه وتعالى ﴿ والذين جاهدوا فينا لنهدينهم سبلنا وان الله
لمع المحسنين ﴾ بيورمشدر اجتهادى ثنا در بناءً برين دائرهٔ قضايه داخل اولان حق وعدلى بولمق
ايچون بذل جهد ايتمك واجب اولور (ائمه‌مزدن بعضيلرى قضادن تحذير ايدرلر اكا داخل اولنلر
بلاء عظيمه مبتلا اولدى زيرا تغنى هلاكه عرض ايتمشدر اندن حسن صورتله تخلص يعنى
شرائطنى يرينه كتورمك مبتلا اولنلره امر عسيردر بناء على ذلك حضرت فخر كائنات عليه
افضل الصلوات والتحيات (من ولى بالقضاء فقد ذبح بغير سكين) بيوردى ديمشدر برروايتده
فقد ذبح بالسكين كلمشدر (ابو قلابه حضرتلرى * مثل القاضى العالم كالسابح فى البحر فكم عسى
ان يسبح حتى لا يغرق * ديمشدركه بو قول نوع تغير عباره ايله بر وجه محرر مستطرفده دخى
امام اعظم حضرتلرينه عزو ايله ذكر اولندى مآلى عالم بالمسائل اولان قاضى بحرده يوزيجى كيبدر
غرق اولمادن يوزمسى نادردر ديمكدر خلاصه امام اعظم حضرتلرى كبى اساطيندن بعضيلرينك
قضادن قاچلرى شرائطنى يرينه كتورمك خوفى وكندولرينى كمال صلاحلرندن اهل عد
ايتمدكلرى ايچوندر فى الحقيقه اربابندن دكل ايسه انلر ياخود كنديني اهل صانوب لكن اهل علم
انلرك اهل اولماديغنى بيلدكلرى كيمسه‌لر اول حطب عظيمى تحمل ايتمامك واجب ولازمدر اشبو
درج اولنان اقوال معتبرات كتب فقهيه دن معين الحكام وسائر معتبراتدن بالتلخيص ترجمه اولنمشدر

(ودخى معلوم اوله كه متون كتب فقهيه ده يازلديغى اوزره قاضينك مجتهد اولمسى
ياخود كافهٔ مسائل شرعيه‌يى بيلمه‌سى واستخراج ملكه‌سى اولمسى شرط دكلدر بلكه شهادته
اهل اولان قضايه دخى اهلدر شهادتك شرطى ايسه عقل و بلوغ واسلام وحريت و بصر
وصحت سمعدر يعنى شو شروطله متصف كيمسه قاضى اولدقده حكم شرعيسى نافذدر
بيلديكنى مفتيدن وعالم ثقه دن اوكرنور ومقتضاسيله حكم ايدر اشته اول حكم نافذدر والسلام
انتهى مانقله اسعد الفقير ﴿ الفصل الثانى ﴾ اشبو ايكنجى فصل حكم
وقضا مقابله‌سنده رشوت وهديه اخذ اولنمغك ذم وحرمتى ورديونده وارد اولان آثارك بيانند ه در
(رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزدن (لعن الله الراشى والمرتشى) حديثى روايت
اولنمشدر كه مآلى الله تعالى اعطاء رشوت واخذ ايدنى مواطن رحمتدن بعيد ايلسون ديمكدر
(حضرت عمر رضى الله تعالى عنه يهود ونصارايى امورده استخدام ايتمكه انلر رشوتى قبول
ايدرلر وبزم ديننز اولان دين الله ده رشوت حلال اولماز بيورمشدر (تابعى عصرنده اولان
امام سهيلى حضرت فاروقك اشبو كلامنى استماع ايلدكده بوكونلرده بزم دوستلريمز يعنى اهل
اسلام ارتشاده يهود ونصارادن اقبلدر يعنى انلردن زياده قبول رشوت ايدرلر ديدى (نوابغده
* ان البراطيل تنصر الاباطيل * كلامى مذكوردر يعنى رشوتلر امور بواطله نصرت واعانه
ايدر ديمكدر (قلت) نوابغ الكلم صاحب الكشاف زمخشرينك مؤلفات بليغه‌سندندر (نحوده
امام اولان مبرد دراهم ودنانيرنه طرفده اولورسه غلبه اوطرفده در معناسنى افاده ايدن * وكنت
اذا خاصمت خصما كببته * على الوجه حتى خاصمتنى الدراهم * فلما تنازعنا الخصومة غلبت *
على وقالت قم فانك ظالم * قطعه‌سنى انشاد ايتمشدر مآلى بن خصمله مخاصمه ايلديكم
وقتده حق يدمده اولمغله دائما غلبه ايله يوزى اوزرينه دوشورر ايدم تا دراهم ايله مخاصمه‌يه
قدر وقتا كه اقچه ودراهم ايله خصومتله منازعه ايلديكمزده بكا غلبه ايدوب سن ظالمسن
قالق كيت ديو بنى محلمدن دفع ايلدى يعنى خصمم بذل دراهم ايله بكا غلبه ايلدى ديمكدر
(امادينده اولان آثار (نعوذ بالله من غلبة الدين وقهر الرجال) حاكم ابو امامه رضى الله تعالى
عنهدن (من تداين بدين وفى نفسه وفاؤه ثم مات تجاوز الله عنه وارضى عنه غريمه بما شاء ومن
تداين بدين وليس فى نفسه وفاؤه اقتص الله منه لغريمه يوم القيمة) حديث شريفنى تخريج
ايتمشدر كه مآلى حديث شريف بر كيمسه امور ضروريه وامر معاشى ايچون بورج السه وقضا
واداينى نيت صحيحه ايله قلبنده مضمر اولديغى حالده اداسنه وسعت حال بوله ميوب مديونا
وفات ايلسه الله تعالى او مديوندن عفو وتجاوز ايدوب يوم حسابده ارادهٔ عليه‌سى تعلق ايلدين
شيئله داينى ارضا ايلر و بر كيمسه دخى ادا ايتمامك نيت فاسده‌سى مضمرى اولديغى حالده بورج
آلوب مديونا فوت اولسه روز قيامتده الله تعالى اقتصاص وتقاص ايدر يعنى مديونك اجرى
وارايسه ثوابنى داينه ويرر (حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله تعالى عنهدن روايت
اولنمشدر رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه صلاتيچون بر جنازه كتوردكلرنده عمل
ميتدن بر شى سؤال ايلميوب انجق ديوننددن سؤال ايدرلر ايدى بورجى واردر ديلدكده اداء
صلاتندن اعراض واستنكاف بيورررلر ايدى بورجى يوقدر ديرلر ايسه صلاتنى اقامه ايدرلر
ايدى بر كون بر جنازه كتوردكلرنده صلاتى ايچون تكبيره قيامدن اول دينى وارميدر ديو سؤال
بيوردقلرنده يارسول الله ايكى دينار دينى وار ديو جواب ويردكلرنده رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم افنديمز سزلر اخوانكزك صلاتنى ادا ايدك ديوب كندولرى عدول بيوردقلرنده
حضرت على رضى الله تعالى عنه يارسول الله اول ايكى دينار بنم الاجغم ايدى بن ابراء ذمت

ایدوب حلال ایلدم دیدکده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز تقدم بیوروب صلات
جنازه یی ادا بیوردقلرندنصکره حضرت علی یه خطابا ای علی حق سبحانه وتعالی سنی خیرایله
جزالندیروب میت اولان مؤمن قرنداشکك رهانتی فك ایلدیکك کبی سنکده رهانکی فك ایلسون
برکیمسه که وفات ایدوب حق عبد اولان دین ایله مدیون اوله دینی مقابله سنده رهندر وبرکیمسه که
برمیتك دینتی قضا ایله رهانتی فك ایلدی الله ذوالجلال اول کیمسه نك یوم قیامتده رهانتی فك
ایلر بیوردیلر (بعض حکما ✻ الدین هم باللیل وذل بالنهار وهو ساجورالله فی ارضه فاذا اراد الله
ان یذل عبدا جعله طوقا فی عنقه ✻ یعنی بورج کیجه لرده هم وغم وکوندزلرده ذل برله المدر
ودخی بورج روی زمینده جناب جلیل جبار عز شانه نك ساجوریدر حق تعالی قوللرندن بر بنی عدلیله
تذلیل مراد ایلدکده اول ساجوری یعنی دینی کردننه طوق ایدر نعوذ بالله تعالی (قلت) ساجور
کافور وزننده عربلرك کلبك بوینه ضبط ایچون طاقدقلری اغاجدر (روایت اولنمشکه
سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنه بر رجلده اولان دینلرینی طلب قصدیله کلوب
استخبار ایلدکده یاسعد اول رجل فی سبیل الله غزایه کتدی دیدکلرنده سعد بن ابی وقاص
اشهد ان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قال (لو ان رجلا قتل فی سبیل الله ثم احیی ثم قتل
لم یدخل الجنة حتی یقضی دینه) دیدی (قلت) اشبو خبر جامع صغیرده یوقدر ومفادی دین قضا
اولنمدقجه مدیون شهید اولوب بعده علی فرض احیا اولنوب ینه شهید اولسه بیله جنته عدم
دخولی مبیندر لکن عزم اداده داینی روز حسابده حق تعالی راضی بیوره جغی ناطق اولان
اثرسابق التحریر تبشیرنجه فی سبیل الله شهید اولان قولنك داینتی دخی ارضا رحمت
واسعه الهیه نك شانندندر همان حضرت غنی مطلق عزوجل قوللرینی بورجدن خلاص ایلیه
آمین (زهیردن مرویدرکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ذمتنده دین اولان
مؤمن وفات ایلدکده صلاتنی ادا ایلیوب بن مؤمنلره نفسلرندن زیاده اولایم یعنی اشفقم بر مؤمن
وفات ایدوب اوزرنده دین اولورسه قضا واداسی اوزریمه اولسون دیوب بعده صلاتنی ادا ایدرلر ایدی
والحاصل میتك ذمتنده دین باقی ایکن صلات جنازه یی اقامه ایلمزلر ایدی (وعن جابر رضی الله
تعالی عنه ✻ لاغم الاغم الدین ولاوجع الاوجع العین ✻ مألی اشد غم غم دین واشد وجع وجع
عیندر دیمکدر (صاحب مستطرف ابوهریره دن رضی الله تعالی عنه مهرینی ویرمامك
نیتیله تزوج ایدن زانی واداء ایتمامك قصدیله استدانه ایدن سارقدر مفهومنده بر اثر تحریر ایلمشدرکه
اندن مقصود حقیقة زانی وسارق اولمیوب بلکه الله تعالی اعلم تهدید وکناهلری کران اولدیغنی
بیاندر (حبیب بن ثابت رحمه الله تعالی قنغی شیئه که محتاج اولوردم فرد آفریده دن اول محتاج
اولدیغم نسنه ایچون استقراض ایتمیوب نفسمدن استقراض ایدردم دیمشدر صاحب مستطرف
دیرکه ابن ثابتك مرادی قدرت میسر سنه قدر صبریدر (قلت) احتیاجدن مراد امور ضروریه
وجود ایسه استقراض شونده طورسون دفع ضرورت مذکوره ایچون هرشی اختیار اولنور
آرتق بو صورتده صبر مدکورقوه قدسیه یه انتقال ایدر وبودخی مسلم اهل سنتدر (وبعض بلغا
همرنك معنی قول حبیب ✻ واذا غلاشی علی ترکته ✻ فیکون ارخص مایکون اذا غلا ✻ بیتنی
نظم ایلمشدرکه معناسی برشیئك بهاسی اوزریمه کران اولدیغی وقتده یعنی اشترادن قدرتم اولمادیغنده
انی ترك ایلدم وبوتقریبله اوشی بهالی اولسه ده بکا اوجوز اولور یعنی الماغه غالی اولدیغی
دوشونمم دیمکدر (اصمعی ابوسعید ایله مکنی بر دوستندن قرض اقچه طلب ایتدکده اول دخی ویریرم
لکن قلبمی ایکی قاتی طوز رهن ایله تسکین ایله دیدکده اصمعی ای اباسعید بکا اعتمادك یوقیدر
دینجه بلی اعتمادم واردر لکن حضرت ابراهیم خلیل الله علیه السلامك حق سبحانه وتعالایه ثقه

واعتمادی وار ایکن ﴿ ولکن لیطمئن قلبی ﴾ بیورمشدر دیدی (قلت) نص شریف مذکورك
اولی استعیذ بالله ﴿ واذ قال ابراهیم رب ارنی کیف تحیی الموتی قال اولم تؤمن قال بلی ولکن لیطمئن
قلبی ﴾ آیت کریمه سیدر مآل شریفی حضرت ابراهیم علیه السلام جناب خدای حی ودانادن
احیاء موتی قدرتی رؤیت رجا ایلدکده قبل بار یدن بونده شککمی واردر قدرتمی تصدیق ایتمزمیسن
وحیی نازل اولدقده حضرت ابرهیم دخی ایمانم وتصدیقم واردر لکن بر وجه عیان مشاهده
ایله قلبم مطمئن اوله دیدیلر بو مطلبك تحقیق دمیری مرحومك حیاة الحیوان نام کتاب فاخرنده
کشیده زیب بیاندر همان مراجعت اوله (اللهم یادیان اوف عنا الدینین دین الدنیا ودین الدین
بفضلك یاارحم الراحمین ویامالك یوم الدین

﴿ الفصل الثالث ﴾

اشبو اوچنجی
فصل قصص وحکایات نقل ایدنلرك وبعض تصوف دعواسنده اولان متشیخلرك وارباب
ریانك وبونلره بکزرشیلرك ذکر وبیانده در (خباب بن الارت روایتی اوزره رسول الله صلی الله علیه
وسلم افندیمز حضرتلری (ان بنی اسرائیل لما قصوا هلکوا) بیورمشلردر صاحب مستطرف
اشبو حدیثی (قصوا) لفظی (هلکوا) لفظنه تقدیم ایله یازمش وترجمه معلومه ده قوم بنی
اسرائیلك هلاکلری ایچلرنده قصص وحکایات نقل ایدنلرك کثرتی سببیله در نقل قصص
وحکایه ایدنلر کلاملرینه رونق والطافت والفاظنه عذوبت ورشاقت ویرمك قصدی ایله
اصول وفروع مبینده اساسی اولمیان دروغ واکاذیبه مجاسرتلری حسبیله عوام ناسی تضلیله
سبب اولورلر وبوعجیب وغریب سجعجه ترجمه اولنمشدر لکن متعدد نسخ جامع صغیرده (ان
بنی اسرائیل لما هلکوا قصوا) عبارہ سنده یازلمش وشارحی مناوی مرحوم دخی اقتضاسنجه بنی
اسرائیل یعنی اولاد یعقوب علیه السلام وقتا که ترك عمل ایله هلاك اولدیلر قصصه میل وملازمت
وقصصله اکتفا ایلدیلر دیو شرح ایدوب بعده بر روایتده دخی (لما قصوا هلکوا) وارد اولدی
دیوب انی دخی وقتاکه بنی اسرائیل قوله اتکا ایدوب عملی ترك ایلدیلر اشبو حاللری سبب هلاکلری
اولدی دیو شرح ایلمشدر بو صورتده ترجمه عربیه مذکوره یی بالالتزام یا کذب ودروغ موجب
هلاك دکلیدر دیو برسوز سویلمر بونلر ایسه سکوتله جواب ویروب اکر لاقردی استر ایسه های
های کذب عین هلاك معنویدر لکن صدد قصه در دیرز وبونك ایضاحی تأمل اهل ارباب درایته
حواله ایدرز والسلام لکن قصه علی الاطلاق ممنوع اولمادیغندن باشقه آیات واحادیثده حصه
آلمق یعنی موعظه اولمق اوزره بونجه قصه شریفه لر واقعدر ودولت علیه ده طوغروسی دار الخلافة
العلیه ومالك محروسه ده جوامع ومساجده مشایخ ووعاظ تعیینی شرع وعقله موافق بر حسنه در
اشته انلر مسائل ضروریه دینیه یی ناسه تعلیم وحق سبحانه وتعالی ورسولنه وخلیفه وقته اطاعتی
تفهیم ایدرلر ایمدی بونلره قصه موضوعه بی فائده یی وعظلرینه خلط ایلمملری تنبیه اولنمق
اصول قدیمه دولت علیه دندر فلیحفظ (کعب الحبر حضرتلری امم سالفه احوالنی نقل وحکایه یه
مائل ایدی حدیث شریف سالف الذکری اشتدکده نقل ایلدیکی حکایات ریا وکذبدن عاری ایکن
ظاهر حدیثله دخی عمل ایدوب قصه نقلنی ترك وحدیث روایتی ایله مشغول اولدی (ابن عمر
رضی الله تعالی عنهما دیمشلرکه مجالس ومحافلده علی ملأ الناس نقل قصص وحکایاتك عهد
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم وعهد خلفاء راشدین رضوان الله تعالی علیهم اجمعینده
وقوعی اولمیوب ابتداء ظهوری فتنه وفساد وقتنده ایدی (ابن مبارك دیمشکه امام ثوری یه ناس
اطلاقنه شایان کیمدر دیدیکمده علمادر دیدی واشراف کیمدر دیو سؤال ایلدیکمده متقیدر دیدی
ملوك کیمدر دیدیکمده زهاددر دیدی غوغا کیمدر دیدیکمده سوزلریله ناسك اموالنی استیصال ایدن
قصاصدر دیدی سفها کیمدر دیدیکمده ظلمه در دیدی (قلت) غوغاء مد ایله اوچاغه آغاز

اوزره اولان چکرکه معناسنه موضوع اولوب بعده شرطرفنه سرعت ایدن سفله‌ٔ ناسه استعارة
اطلاق اولنمشدر (بر کیمسه بر قصاصه طاشی یوق برخاتم هدیه ایلدکده قصاص الله تبارك وتعالی
هدیه‌نك جزاسی اوله رق جنتده طوانسز سکا برقصر احسان ایلسون دیو دعا ایتمشدر (حکایه
اولنمشکه بلده‌ٔ مروده برقصاص اولوب مجلس وعظ بکا ایله اوزادقده بکنده آماده ایلدیکی
طنبوره‌یی چیقاروب چالار واشبوغم طویل ودراز براز فرح استردیه رك تحریك دست وسر ایله
اوینار ایمش (اسعد فقیر دیرکه اشته ثابت مرحومك * سکا هر مجلسکده سویلرم سن ملزم اولمازسن
دکل کرسی‌یه واعظ عرشه چیقسك آدم اولمازسن * بیتی بوصورتده اولان مسخره واعظلره
وصف بلیغدر وعهدیمی ادراك ایتدیکمز طلاقتلو واعظلردن برینه دخی متولیندن برصاحب جاه
اکرکرسیده ترنم ایده بیلور ایسك سکا شوقدر التون و یریرم دیو وعد واول دخی تعهد ایله ایاصوفیه
جامعی کرسینه چیقوب قبرك احوالنه دائر بحث آچوب عذاب تنه میدر یوقسه روحه میدر
اقوالنی سرد دنصکره سوزده برمناسب مقام دوشوروب دودسیله دزی اوزرنده اصول طوته رق
آغازه ایله عذاب روحه در یوقسه تنه‌نه درتنه‌نه درتنه‌نه دیو ارالقده بربسته چاقشدیروب
دعایه آغاز وزر موعودی اخذ ایله تشکر ده زبانی دمساز ایلدیکی مجلسده حاضر بولنانلردن
بری واسطه‌سیله استماع اکرده‌ٔ فقیر اولمشدر ادبسزلك ایسه ده چوق صنعت وایوزید سروبجی
واعننی باصدیره جق برحالتدر تجاوز الله تعالی عن سیئاته (ریاکاراندن برینه آرقه‌کده واسع
الکم اولان فراجه‌کی بکا فروخت اید رمیسن دینلدکده صیاد یعنی آوجی اولان کیمسه شبکه
یعنی طوزاغنی فروخت ایلدکده نه ایله آوجیلق ایدر دیو منصفانه جواب و یرمشدر (بعض
علمایه تکیه نشین اولان بعض جهله‌ٔ متصوفه‌نك احوالندن سؤال ایلدکلرنده حالاری اکل وشرب
ورقص ولعبدر دیو جواب و یرمشدر ﴿ امارایه دائر اولان آثار (قلت) معلوم اوله که
طریقت محمدیه کتابنده وشرحلرنده یازلدیغی اوزره اخلاق سیئه‌ٔ مذمومه‌دن اولان
ریا لغتده برنسنه‌یی اولدیغی کیفیتك خلافی اوزره اظهار ایتمکدر وعلی قول مطلقا فضائلی ارائه ایله
قلوب ناسده منزلت وقدر طلبندن عبارتدر واما اصطلاحده سعادت آخرته موصل اعمال و یاخود
مثلا عمل صالحدن بحث ایدن علمی بلك و یاناسه تعلیم ایتمك کبی عمل سعادت آخرته دلیل اولان
شی ایله نفع دنیایی بلااکراه وجبر اختیار ایله اراده در واشبو ریانك ضدی اخلاصدر واخلاص
دخی عبدك نفع دنیا قصدندن تجرید بر له طاعت ایله واوطاعتی ریاء براحده بیلدرمامك ایله
تقرب الی اللهی قصدیدر واشبو اخلاص احسانی اثمار وانتاج ایدر واحسان مذکور دخی
(الاحسان ان تعبد الله کانك تراه فان لم تکن تراه فانه یراك) حدیث شریفنده اولان احساندرکه
مفادی عبادت ایدن مؤمن حق تعالایی کوررکبی اولمق یعنی عبادتی غفلت اوزره اولمیوب
کشف وشهود اوزره اولمسیدرکه حاصلی عبادتده اتقان وانده حقوق اللهی مراعات ومراقبه
وعظمت وجلال پروردکاری شروعا واستمرارا استحضاره راجعدر وارباب قلوب بومرتبه‌ده ایکی
حال اوزره در حالك بری حق تعالایی کوررکبی مشاهده‌سی کندو یه غالب اولمقدرکه اشبو
حالته (وجعلت قرة عینی فی عبادة ربی) حدیثی اشارت ایدر (وایکنجی حال حال اولایه منتهی
اولمیوب لکن حق سبحانه وتعالانك کندو یه مطلع اولمسی وکندو یی مشاهده‌سی غالب اولمقدرکه
اشبو حاله دخی ﴿ الذی یراك حین تقوم وتقلبك فی الساجدین ﴾ ایله ﴿ وما تتلوا منه من قرآن
ولا تعملون من عمل الا کنا علیکم شهودا اذ تفیضون فیه ﴾ نصلری اشارت ایدرلر ایمدی اشبو حالتان
معرفة الله ایله خشیت حق تعالانك ثمره‌سیدر ولهذا ابوهریره رضی الله عنه احسانی ان تخشی الله
کانك تراه دیو تفسیر ایتمشدر (واما اصطلاح شرعده ریا منزله‌ٔ عالیه‌یه محبت وقلوب ناسده

تعظیم ایتسونلر دیو مثلا کتابت وسائر صنایع کبی اولان اعمال دنیویه ایله منزله‌ٔ عالیه‌یی قصد
ایتمه‌دن عبارتدر واشبو ریایه ریاء اهل الدنیا دینور و بوریا رتبه‌ٔ دنیویه‌یه نیل ایچون اولور ایسه
دخی دینه مفضی ومنجر اولدیغندن اولکیلر کبی مذمومدر وسالف الذکر عمل آخرت ایله و یاخود
دلیلی ایله نفع دنیایی اراده ایله ناسه اعلامی شقلرینه محبط عمل اولان سمعه وریاء اهل دین تسمیه
اولنور وشق اول اکر اراده‌ٔ نفع آخرته مقارن اولمیوب جلب اموال ایچون قرائت قرآن کبی اراده‌ٔ
نفع دنیا اولور ایسه ریای محض دینور یوق اکر مقارن اراده‌ٔ نفع آخرت ایسه ریاء تخلیط دینور
ایمدی بوریاء تخلیطده اوچ احتمال واردر یعنی نفع دنیا نفع آخرته یا غالب و یا مساوی و یاخود
مغلوب اولمقدر بوصورتده جمله‌ٔ ریا بش قسم اولور ودخی ذکر اولنان نفع دنیا یا خالقدن
و یاخود مخلوقدن طلب اولور ونفع دنیا دخی یا جاه و یا مال و یا تزوج کبی قضاء شهوت و یاخود قتل
وتلف عضو کبی ضرر کثیر اولمیان ضرر قلیل ضمنلرنده اولور ومار البیان اقسامك کابسی یا عمل آخرته
توسل ایچوندر یاخود دکلدر امدی اول یعنی آخرته توسل ایچون اولان اراده‌ٔ نفع دنیا اکر
خالق تعالادن طلب اولنور ایسه ریا دکلدر واکر مخلوقدن اولور ایسه ریادر ومابه‌الریا آلت
ریانك اقسامی وسائر احوالی محمدیه‌ٔ مرقومه‌ده محرردر مراجعت اولنه انتهی (قلم اسعد فقیر ایله
بورایه اشباه ونظائر فقهیه‌دن ترجمه اولنه‌رق نقل اولنان اشبو اجمال اوزره (نفسده حصول
بولان خواطر بش مرتبه‌ده در ابتدا نفسه القا اولنانه هاجس دیرلر واول هاجس نفسده
جریان ایتدکده خاطر دینور واول خاطر اشلیوب واشلامك یعنی قوه‌دن فعله کلمك بینلرنده تردد
ایدرسه حدیث النفس دینور امدی اشلمك جانبی بالترجیح قصد اولنورسه اکا هم دیرلر وقصد مذکور
قوت بولوب کندوسنده جزم دخی بولندقده اوقصد مجزومه عزیمت دینور اکر ذکر اولنان هاجس
وخاطر وحدیث النفسده حسنات ضمننده دکلمر ایسه اجر وثواب بوقدر یوق سیئات ضمننده ایسه‌لر
مؤاخذه وعقاب دخی یوقدر اما حسنه‌ده ایسه‌لر حسنه یازیلوب سیئه‌ده ایسه مادامکه سیئه فعله کلمیه
سیئه یازلماز ولکن عند المحققین عزیمت سیئه‌ده ایسه عازم اثم عمل ایله آثم وکا دکلسه‌ده اثم عزم ایله
آثم اولدیغیچون مؤاخذه اولنور انتهی (قلت) محققین اهل تفسیر ﴿ وعلیها ما اکتسبت ﴾ ده عزیمت
شقی داخل اولدیغنی بیان بیورمشلر فاحفظ ایها الاسعد ولا تکن بجهل احکام هذه الاقسام اقبح
الوجه بمجلس حافل ان سئلت عنها اللهم احفظنا عن العجب والغرور امین فقد قال الله تعالی
﴿ یراؤن الناس ولا یذکرون الله الا قلیلا ﴾ (قلت) اشبو نصك اولی ﴿ واذا قاموا الی الصلوة
قاموا کسالی یراؤن الناس ﴾ اولوب مفادی زمره‌ٔ منافقین وقتا که نمازه قالقسه‌لر متثاقلین وکسلان
اولدقلری حالده قالقارلر بربنی کورلر ایسه قیلارلر والا قیلیوب کیدرلر انی ناسه ریا ایچون ایدرلر یوقسه
امر حق تعالایه اتباع ایچون دکلدر والله تعالایی از ذکر ایدرلر دیمکدر از اولمق ریا وسمعه اولدیغی
ایچوندر زیرا که از ایله وجه حق اراده ایلسه‌لر چوق اولوردی و یاخود از اولمسی حق تعالانك عدم
قبولی ایچوندر زیرا هر شیکه قرین قبول حق تعالی اوله از ایسه ده چوق اولور (وعن معاذ بن جبل
رضی الله عنه قال قال لی النبی صلی الله تعالی علیه وسلم یا معاذا حذر ان یری علیك آثار المحسنین
وانت تخلو من ذلك فتحشر مع المرائین) صاحب المستطرف اشبو اثری کتورمشدرکه
مفادی ریادن منعدر (وعن شداد بن اوس عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال اخوف
ما اخاف علیکم الشرك الاصغر قالوا یا رسول الله ما الشرك الاصغر قال الریاء) اشبو خبری
صاحب المستطرف یازرکه مفادی ریایه شرك اصغر اطلاق قیله‌اندن تحذیردر (بعض علماء دین
دیدیلرکه برکیمسه برعمل خیری اشلیوب کتم ایلسه یعنی ناسه بیلدرمسه لکن کتم ایلدیکنی ناسك
طویملرینی ایچندن سوه‌رك استه سه اشته بوایش اقبح ریادر (حکایه اولنمشکه عهد سابقده

برعابد وزاهد وار ايمش نه طرفه مشى وحركت ايلسه حق سبحانه وتعالانك امر وارادهسيله برقطعه بلوط سايه لندير ايمش كونلرده بركون رجل عابد موى اليهك يانته سايه لنمك ايچون بركيمسه كلدكده يانمه ياناشمه زيرا ناس بو بلوط بنى كولكه لندرديكنى يعنى بكا مخصوص اولديغنى بيلورى ايله سن يانمده طورمغله اشتباه ايدرلر ديومنع ايتدكده اورجل وسوسه ايتمه زيرا ناس بنى بو بلوط كولكه لندرمكه مسخر اولان كيمسه لردن اولماديغمى يعنى او خصوصه عدم اهليتمى بيلورلر ديديكى كبى اول بلودى حق تعالى رجل مرقومه تحويل ايدوب عابد مرقومدن دور ايدر يعنى عابدك رياسى باعث سقوط منزلت واول رجلك محويت واعتراف قصور ايله خلوصى اكابادئ رفعت اولور (عبد الاعلى السلمى نام قصاص بركون ناسه قصص وحكايه نقلى اثناسنده ناسه خطاب ايدوب اى جماعت سزلر بنى مرائى اعتقاد ايدرسكز وعملكى ناسه اشاعه وارائه ايدر ديرسكز الله يالور بن دونكى كون صائم ايدم براحده صومى خبر ويرمدم ديو رجعت عماسجعت بولندن برر ياصا تمشدركه قهقهه افزاى جماعتدر * اللهم اصلح فسادنا واستر فضايحنا برحمتك يا ارحم الراحين ولا حول ولا قوة الا بالله العلى العظيم *

﴿ الباب التاسع عشر ﴾

اشبواون طقوزنجى باب عدل واحسان وانصاف بيانده در (قال صاحب المستطرف معلوم اوله كه بارى تعالى وتقدس جمله مزى راه صواب وسدا ده ارشاد ايلسون جناب حق عز وجل عدل امر ايدوب لكن هر نفس عدله صالح اولميوب بلكه لسان حال ايله عدلك فوقنده اولان احسانى طالب اولديغنى بيلد يكندن ﴿ ان الله يأمر بالعدل والاحسان ﴾ بيورمشدر اكر عدلى خلايقه توسيع بيورسه ايدى عدله احسانى مقارن قيلمزايدى انتهى (قلت) فافهم وبو آيت كريمه نك تفصيلى بروتبرۀ اجمال قلم قاصر اسعد فقير ايله اون ايكنجى بابده كذران ايلشدر (وصاحب مستطرف بومقامده عدلى * والعدل ميزان الله تعالى فى الارض الذى يؤخذ به من القوى للضعيف والمبطل للحق * ايله توصيف ايدوب تدبير مملكت وامور رعيت ضمننده اولان عدالته تخصيص ايتمش وبو معناجه عدلك اجراسى هركسك الندن كلديكيچون آيت مذكوره ده احسان عدله عطف اولنمشدر بوبابده مقصود دخى اول معنا جداولان عدلدركه آيت مذكوره ده اولان عدلده اول دخى داخلدر زيرا عدل بالاده اشارت اولنديغى اوزره افراط وتفريط بيننده اولان امر متوسطدن عبارتدركه بو حال تدبير نفس ومنزل ومملكت ضمننده اولور وصاحب مستطرفك آيت شريفۀ مذكوره ده احسان عدله قرين اولدى يعنى عطف اولندى ديديكى دخى ابن عباس رضى الله تعالى عنهمادن ومقاتلدن مروى احسان عملده اخلاص يعنى حسن نيت وناسدن عفو واقبال على الله تفسيرينه بناء در فتدبر (ينه صاحب المستطرف ديركه معلوم اوله كه ملك وسلطانك رعاياسى بيننده عدالتى رعايانك ملكه محبت وطاعاتى جالب وظلم وتعديسى مودتنى سالب اولوب اخلالى اجالايدر (زمانك افضل واشرفى امام عادل زمانيدر (طريق ابى نعيمدن حضرت ابى هريره رضى الله تعالى عنهدن روايت ايلديكى اشبو حديث شريف روايت اولنمشدركه قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (نعمل الامام العادل فى رعيته يوما واحدا افضل من عمل العابد فى اهله مائة عام او خمسين عاما) مآل شريفى سلطان وامام عادلك بركون بروفق شرعى امور ومصالح رعيه واستراحتلرنده سعى وعمل وحركتى يوز سنه ياخود اللى سنه مقدارى اهلى ايچنده عبادت وطاعتدن منفك اولميان عابد وزاهدك عمل وعباداتندن افضلدر ديمكدر (وعليه الصلاة والسلام افنديمزدن (عدل ساعة افضل

(من)

من عبادة ستين سنة) حديث شريفى دخى روايت اولنمشدر يعنى برساعت مقدارى عدالت كه اعمال متعديه دندر التمش سنه عبادت لازمه دن افضلدر ديمكدر (امام ابو داود سننده حضرت ابى هريره رضى الله عنهدن روايت اولنان (ثلثة لا ترد دعوتهم الامام العادل والصائم حتى يفطر ودعوة المظلوم تحمل على الغمام وتفتح له ابواب السماء) حديث شريفى فضيلت عدالته شاهد عدلدر (مآلى اوچ كيمسه نك حق سبحانه وتعالانك نزدمعنو يسنده دعا وتضرعى رد اولنماز بريسى امام وخليفۀ عادل وايكنجيسى وقت افطاره قدر صائمك واوچنجيسى مظلومك بونلرك دعاى بلود بوكانوب انلره ابواب سماء فتح اولنور ديمكدر (امير المؤمنين عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه بركون حضرت كعبه خطاب ايدوب اى كعب جنت عدنك سكنه سندن بكا خبر وير ديدكلرنده حضرت كعب رضى الله تعالى عنه اى امير المؤمنين جنت عدنده ساكن اولان انجق انبياء عظام صلوات الله وسلامه عليهم وصديقين وشهدا وائمۀ عادللردر ديدى حضرت عمر رضى الله تعالى عنه * والله ما انا بنى وقد صدقت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم واما امام عادل فانى ارجوان لا اجور واما الشهادة فانى لى بها * يعنى اى كعب والله بن نبى دكلم يعنى رحمة للعالمين اولان خاتم رسالت صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزدنصكره باب نبوت ورسالت مسدود اولمغله او مرتبه ده اولهمم والله لكن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزى هر قولنده تصديق ايتدم يعنى مؤمنم اما امام عادل قضيه سنده جور ايديجى اولمامى رجا ايدرم يعنى او مرتبه اولديغمى دخى بيله مم اما شهادت بكانه زمان ميسر اولور يعنى عدنده ساكن اولهجق زمره دن اولمامى استرم ديدى (حسن بصرى رحمه الله اشبو روايتى استماع ايلدكده حضرت عمر رضى الله تعالى عنهى حق سبحانه وتعالى صديق وحكم عدل قيلوب مرتبۀ شهادتى دخى احسان ايلدى ديمشدر (اسكندر حكماء اهل بابلدن عند كزده شجاعت وعدالدن قنغيسى اولى وابلغدر ديو سؤال ايلدكده عدالتى استعمال ايلديكمزده يعنى عدالته رعايت ومقتضاسيله عمل وحركت اولنورسه شجاعتدن مستغنى اولورز ديو حكيمانه جواب ويرمشلردر (سلطانك عدالتى زمانك خصبندن يعنى اشياء وذخائرك كثرت ووجوز لغندن عباد اللهه انفعدر ديلمشدر (وينه ملك وخليفه سمت عدالتدن ميل واعراض ايدرسه رعايا دخى حال رعيت وسكوندن روكردان اولورلر ديمشدر (روايت اولنمشكه بعض والى عمر بن عبد العزيز حضرتلرينه داخل ولايتى اولديغى بلده نك خرابلغندن شكايتى عرض وتحرير واعمار يچون براز اموال ارسالنى رجا ايلدكده عمر ابن عبد العزيز جوابنده * قد فهمت كتابك فاذا قرأت كتابى فحصن مدينتك بالعدل ونق طرقها من الظلم فانه مرمتها والسلام * يعنى اى والى كاغديكك مآلى معلومم اولدى والى اولديغك بلده يى عدل ايله تحصين ويوللرينى ظلمدن تصفيه وتطهير ايله اشته بونلر بلده نك اعماريدر ديو تحرير بيورديلركه بركتابلق مختصر ومفيد فرمان عدالت و بلاغت نشاندر (روايت اولنمشكه امير المؤمنين حضرت عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنهك عصر خلافتلرنده قاعدۀ آسايش عائدۀ عدالته كاليله رعايلرى حسبيله سواد عراقك مال خراج واعشارى يوز اوتوز يدى يك كره بيك ديناره بالغ اولوب خليفۀ مشار اليهك عهدندنصكره تنزل بوله رق حجاج عراق واليسيكن اون سكز بيك كره بيكه اينمشيدى وقتا كه خلافت عمر بن عبد العزيزه كلدكده مشار اليهك عدالته بناء سنۀ اولاى خلافتلرنده اوتوز بيك كره بيك وثانيه سنده التمش بيك كره بيكه چيقوب شكرا لهذه النعمة اكر عمرمده مساعده اولور ايسه بعنايۀ الله تعالى زمان عمر فاروقده رضى الله تعالى عنه اولان مقداره ابلاغ ايدرم ديو تحديث نعمت ايلمشدر لكن سنۀ ثالثه قالميوب انتقال بيورديلر (ملك فرس كسرى يعنى نوشروان كلامندندر كه (ملك انجق

جند ایله وجند مال ایله و مال رعایا ایله ورعا یا عدل ایله اولور دیمشدر (قلت) بعض کتب
محاضراتده جندیرنده رجال واقع اولمشدر علی کلا التقدیرین ولاة وحکام وهرفنده اهل
تدریس ومشایخ واهل اقلام و عسکر دیمکدر و رعایا اصناف اهل حرف و تجار وحراثدن
عبارتدر و فی الحقیقه بو برداٸره در که ایچندن برینه خلل کلسه جمله سنه ساری اولور وحسن
نظام دولت بونلرك بر برینه پیوسته اولمسیله صورت بولور کلام مذکور ارسطالیسك اولوب
اسکندره تألیف ایلدیکی کتابده مسطور اولدیغی اخلاق علاٸیده مذکوردر وعطاٸی مرحومك
مثنویاتنده * ایلدی بو حکمتی نوشین روان * کنج دله لوح یاز بلور نهان * دولت سلطان
فلك بارکاه * اولمغه پاینده کرکدر سپاه * لیك سپاه اولمز ایمش مالسز * مال رعایای خوش
احوالسز * ماله دخی چونکه رعیت کرك * حال رعایا یه رعایت کرك * نظم جهان بونلره
وابسته در * دردیده بر برینه پیوسته در * آل عباسدن منصور خلیفه نك عصرنده اعیان ولایتدن
سلمة بن سعید نام کیمسه ترکه سی دیوننه وافی اولمادیغی حالده وفات ایدوب متوفای مرقومك خلیفهٔ
مشار الیهه دخی دینی اولمغله ولایتك والیسنه دین خلیفه غرامته قارشیوب تمامیله تحصیل اولنسون
دیو فرمان کلدکده اول والی مشفق الاهالی ترکهٔ میتی دین خلیفه یی دخی غرمایه ادخال ایدوب
معرفت شرعله داٸنلرینه غرامهٔ تقسیم و خاکپای خلیفه یه ای امیر المؤمنین اقتضای شرع
شریف اوزره غرامت وجهیله لازم کلان حصهٔ خلافتپناهلرینی ایصال ایلدم دیو عریضه سیله
تقدیم ایلدکده منصور خلیفه والینك بو وضعنه ممنون اولوب جوابنده * ملأت الارض بك عدلا *
یعنی سنکله یر یوزینه عدل طولدردم دیو تحسین ایلمشدر (قلت) اشبو تحسینه نظر اخلیفهٔ
مشار الیهك مقدما غرمایه کیرمسون واول باول افراز اولنسون دیو تسیار یوردیغی فرمان والیسنی
تجربه اولدیغی بی کاندر روح الله تعالی روحه (مصرده حکومت ایدنلردن احمد بن طولون
تجبر وسفك دما ایله متصف ایکن عدالتله متحلی ومتزین ایمش ظالمی مظلومیله بالمعیه حضورینه
جلب و احضار ایدوب حق مظلومی ظالمدن اخذ ایله انتقام ایدر ایمش (روایت اولنمشکه
ابن طولونك فرزندی عباس برکون برمغنیه یعنی برسازنده قاری یی غلامندن بریله کتوردرکن
اثنای راهده عباد وزهاد اهل مصردن بری تصادف وسازنده نك غلام یدنده اولان طنبوری
آلوب ویره چالوب کسر ایدر عباس دخی فی الحال پدرینه شکایتله او صالحك تأدیبنی رجا
واستدعا ایلدکده اول مرد صالحی حضورینه احضار وسازی سنمی قیردك دیو توبیخا استفسار
ایدر اولدخی نعم بن کسر ایلدم دیدکده اول ساز کیمك اولدیغنی بیلدکمی و بکا حرمت لازم دکلمی
دیدکده های های بیلدم اوغلك عباسکدر وحق تعالایه عصیان ضمننده ذاتکزه حرمت
اولماز زیرا جناب باری استعیذ بالله ﴿ والمؤمنون والمؤمنات بعضهم اولیاء بعض یأمرون
بالمعروف وینهون عن المنکر ﴾ بیورمشدر و نبی کریم صلی الله تعالی علیه وسلم (لاطاعة
لمخلوق فی معصیة الخالق) دیمشلردر دیدکده اول رجل صالحك ربادن آزاده وخلوصه
مقارن کلامی تأثیر ایمکله ابن طولون باشنی اکوب و طول ودراز تأمل وتفکر دنصکره ای رجل
زاهد بعد ازین هرنه قدر شرع شریفده منهی ومنکر مشاهده ایدر ایسك نهی ومنع ایله بن سنك
ارقا کده یم یعنی سکا اعانه ایده رم دیو رخصت کامله اعطا ایلمشدر علیه الرحمة الواسعة
(حکایه اولنمشکه منصور خلیفه نك عصری ولاتنك بعضیسی برجلك عقار واراضیسنی
غصبا ضبط ایلدکده رجل مرقوم اولا والیدن لاجل الاشتکا خلیفه نك حضورینه کلوب ای
امیر المؤمنین مرام ومصلحتمی صراحت وجهی اوزره افاده می ایده یم یوقسه اولا بر مثال ایله
تمثیل می ایده یم دیدکده خلیفه تمثیل ایله دیو اذن ورخصت و یریجك ای امیر المؤمنین صبیٔ صغیره

برامر مکروه اصابت ایلدکده والده سندن غیری کیمسه یه ملجأ وپناه اولدیغنی تفطن
وتعقل ایده مدیکندن والده سنه بکا ایله کلوب التجا ایدر و برمقدار بیودکده پدری والده سندن
بیوك اولدیغنی تفطن وتفرس ایدرده پدرینه اشتکا ایلر وحد بلوغه واصل اولدقده حادثه وقوعنده
والیٔ مملکتك پدرندن بیوك اولدیغنی فهم وادراك ایله والی وحاکمه کلوب التجا واشتکا ایلر وعقلنه
کمال کلدکده کندویه برحادثه وقوعنده خلیفه وسلطان والیدن اقوی اولدیغنی بیلور و انك
باینه التجا ایدر واکر خلیفه وسلطاندن انصاف بیورمدیغی صورتده احکم الحاکمین اولان باری
تعالانك قوتی هر شیئك فوقنده اولدیغنی بیلدیکندن درکاه حقه یوز سورر ای امیر المؤمنین
بکا برنازله نزول ایلدی یعنی ملك وتصرفمده اولان عقار واراضیمی طرفکزدن نصب قیلنان فلان
والی اخذ وضبط ایلدی خدادن باشقه ذات عالیکزدن اقوی براحد بوقدر اکر احقاق حق
ایدوب عقاریمی والیٔ مرقومدن نزع وبدیمه تسلیم ایدرسه کز عدالتله قیام و بنی مراممه بکام
ایتمش اولورسکز یوق انصاف والتفات ایلدیککز تقدیرجه موسم حجده دودست شکایتی درکاه
حقه قالدیرمغه بورادن بیت اللهه متوجهم دیدکده منصور خلیفه انصاف ایدرز دیوب
فی الحال عقار رجلی معرفت شرعله ردایله دیو اول والی یه مؤکد فرمان ارسال ایلمشدر (روایت
اولنمشکه امویه دن عبد الملك بن مروانه بر یهودی کلوب ای امیر المؤمنین خواص اتباعکدن
فلان ذات بکا ظلم وتعدی ایلدی * نانصفنی منه واذقنی حلاوة العدل * یعنی اندن حقمی آل
وحلاوت عدل ومرحمتکی بکا طاتدر دیو اشتکا وعرضحال ایلدکده عبد الملك التفات واصغا
ایتمدی ثانیا کلوب برمنوال سابق اشتکا ایلدکده ینه اصغا ایتمدی اوچنجی دفعه ینه کلوب ای
امیر المؤمنین قبل باری ذو الجلالدن کلیم الله اولان حضرت موسی علیه السلامه انزال اولنان
توراتده یازار که (ملك تحت تصرف وملکنده علم وخبری اولمیه رق وقوع بولان ظلم وتعدینك
اثم وکناهنده ظالمه شریك اولماز لکن اولنان ظلم وتعدی کندویه رفع یعنی عرض وافاده اولندقده
ازاله ظلم ایتزسه ظالمه ظلم وجورده شریك اولدیغی مسطوردر دیدی عبد الملك یهودینك
کلامنی استماع ایلدکده فزع ایدوب ظلم ایدنه مباشر ارسال ایدوب عزل وتنکیل ایله تکدیر
و یهودینك حقنی اخذ ویدینه تسلیم ایلدی (قلت) اشبو تورات کلامی مآلنده اردخی واردر
(اسکندر تحت حکومتنده اولان کرك ولات وعمال وکرك رعایایی دیوانه جمیع ایدوب شویله فرمان
ایتمشکه حضرت نوح صلوات الله علی نبینا وعلیهم بحکمته تعالی بعد حین نصرت و برن
جناب متعال سزك خالق ومعبودکز اولوب وقت احتیاج وضرورتکزده مطر و باران ایله سزلری
اغاثه و وقت شداٸد وکر بکزده صفت رحمت جالبه سی حسبیله توسل وتضرع ایلمکز سببیله
اعانه ایلرعین ایده رمکه حق سبحانه وتعالانك محبت ایتدیکی یعنی راضی اولدیغی شیئه بندخی محب
اولوب موت مقدره مه قدر اول وجه اوزره عمل وحرکت ایده رم وجناب خدا حق جل وعلانك
بغض ایلدیکی یعنی راضی اولمادیغی شیئه بنده بغض ایدوب وقت حلول اجلمه قدر اول شیئی
ترك ایده رم تحقیق بکا اخبار اولنوب بو وجه یقین معتقد مدرکه الله تعالی عباد الله یننده
عدالته محبت و بعض عبادك بعضیسنه ظلم وجور وتعدی ایلمسنه بغض ایدر بو تقدیرجه زمره
ظلمه یه سیف وسوطمدن ویل اولسون یعنی تعذیب ایده رم وولات وعمالدن سیرت عدالت
وجور وستمدن عباد الاهی حمایتده اولانلری بی تکلف حضوریمه داخل ودیلدیکی وجه اوزره مجالس
اولسون هرنه مطالب ومقاصدی طالب اولورسه مرام ومقصودیله اکرام واعزاز ایده رم یوق
خلافنده اولدیغی تقدیرجه عقاب ایله مجازات ایده رم حقیقت حالده هرکسه عملیله مجازات ایدن
حق سبحانه وتعالادر دیمشدر (بعضیلر دیمشکه ملك ملکنی عدالت ایله عمار ایلمینجه ملکی طرزندن

چقماق ایله خرابه رسیده اولور (روایت اولنمشکه اکاسره یعنی ملوك قدیمهٔ عجمدن بری وفات
ایدوب خزینه سنده ممهور برقوطی ظهور ایدر اچدقلرنده خرما چکردکی قدر برانار دانه سی
و یانده بررقعه بولنور که درونده اشبو دانهٔ زمان بوننك تعشیر و اهالیسنده عدل اجرا اولنان
باغچه نك انارلرندن بردانه در دیو یازلمشیدی (حکایه) اولنمشکه اهل کوفه مأمون خلیفه یه
والیلرینك جور وظلمندن شکوی ایلدکلرنده مأمون خلیفه ولات وعمال ایچنده سزك بلده کزه
مأمورایلدیکم والیدن اعدل معلومم دکلدر دیدکده شکواجیلرك ایچندن برمرد نطوق وظریف
ای امیرالمؤمنین جناب خلافت نصابکزدن غیری عدل وانصاف ایله موصوف براحد یوقدر
اکر والیمز بوصفتله یعنی عدل ایله موصوف ایسه افندیمز انی بلده بلده والی تعیین یوروب
ممالکی طواف ایتدرسنکه بزه اندن لاحق اولان نسنه یه سائر بلاد اهالیسی دخی لاحق
اولوب بزم اخذیمز کبی انلر دخی انك الندن حصهٔ اخذ آلسونلر اکر بویله جه معامله
بیوررسه کز بز اندن اوچ سالدن زیاده مصاب اولمایز دینجه مأمون خلیفه اول مرد ظریفك
حسن تعبیرندن محفوظ اولدیغنی خنده سیله اظهار ایدوب فی الحال والیلرینی عزل و یرینه
دیکرینی ارسال ایلدی (منقولدرکه عمر بن عبدالعزیز حضرتلرینه بیعت اولندقده
رد مظالمه شروع ایدوب اهل بیت واقربا ومتعلقاتلرندن ابتدا ایدر انلر دخی خلیفه نك خاطرینه
کمالیله رعایت ایلدیکی نزد خلیفه ده مکرمه وملتفته ومرعی الخاطر عمته لرینه واروب حقلرنده
کلمهٔ طیبه سنی رجا ایدرلر مومی الیها رجالرینی عمر بن عبدالعزیزه افاده ایدنجه جوابنده
ای عمه‌م رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز عباد ورعیه نك امور ومصالحلرنده
برمسلك حسنه وطریقت مستحسنه یه سلوك ایلیوب بعده اصحابی دخی اول طریق سداده
سالك اولدیلر وقتاکه زمام امر معاویه نك النه کیردکده صاغنه صولنه چکدی والله العظیم
عمر عمروفا ایدرسه حضرت رسالتپناه صلی الله تعالی علیه وسلمك وصاحبلرینك سالك اولدقلری
اول طریق مستقیمه امر امارتی بالتدریج ادخال ایدرم دیوب اصغا ایتمدی مومی الیهاای برادرزاده‌م
بونلره مساعده ایتمزایسك قورقارمکه انلردن عصیان کونی اوله یعنی فتنه احداث ایدهلر دیدکده
هی عمه‌م برکونکه یوم قیامتك دونندهدر اندن خوف ایدرسم اول کونده بنی حق امین ایتمسون یعنی
انلر دنیاده بکا نه ضرر ایدرلرسه ایتسونلر صبر ایدهرم وانجق حق تعالادن قورقارم دیوب
اقرباسنك تلقیاتلرینی قطع ایلدی (وهب بن منبه دیمشکه بر بلده ده والی وحاکم جور وظلم
وتعدی یه نیت یاخود جور فعلیله حرکت ایدرسه الله تعالی اول والی وحاکمك اولدقلری
بلاد وقرالرده خیر و برکتی سلب ایدوب زروع ونباتات وحیوانات وسائر مأکولاتلرنده نقصان
وغلا عارض اولور (ولید بن هشام دیمشکه رعیه والی وحاکمك فسادیله فاسد وصلاحیله
صالح اولور (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما دن روایت اولنمشکه ملوك ماضیه دن برملك
تبدیل جامه ایدوب متنکرا التفحص احوال رعیه سیله ممالکنده کشت وکذار ایدر ایکن بررجلك
خانه سنه نزول واوتوز رأس بقره نك لبنی قدرلبنی صاغلور بر بقره کوردکده کثرهٔ لبننه تعجب ایدوب
اول بقره یی صاحبندن اخذ ایلمکه قصد وعزیمت ایدر ایرته سی کون مرعادن کلوب صاغلمغه
باشلدقده ظهور ایدن سود دونکی سودك نصفی قدر اولور ملك صاحبنه نیچون نقصان اولدی
غالبا اولکی مرعاسنده رعی اولنیوب اوتی آز یرده اوتلادلمش دیدکده صاحبی خیرینه اولکی
مرعایه صالویرلدی لکن ظن ایدرمکه ملك بلده مز بقره مك کثرت لبننه طمع ایدوب بدمدن شویله
اخذینی نیت ایلمشدرکه لبننده برکت قالمدی زیرا ملك بالفعل ظلم وتعدی یه نیت ایلسه الله تعالی
رعایا یدنده اولان زروع وحیواناتدن برکتی نزع وسلب ایلر دیدکده ملك قصد ونیتندن رجوع

وبقره‌یی المامغه حق ایله تعاهد ایدر اوچنجی کونی صاغلدقده کما فی الاول سود ظهور ایدر (حکایهٔ
مشهوره درکه ارض عربده برخاتونك شکر قامشلری دیکلی بر باغچه سی اولوب هر قامشندن
صقلان شکر برقدحی طولدورر ایمش والی بلده قصد ونیت ایتمشکه اول باغچه‌یی غصب ایله
اول خاتونك یدندن نزع ایده بونیت اوزرینه تبدیلا باغچه یه کلوب خاتونه بو باغچه نك قامشلرندن
برقامشدن عصر اولنان شکر برقدحی طولدورر دیو استماع ایلدم واقعمیدر دیو سؤال ایدر
خاتون دخی اویله‌در دیوب برینی صقدقده نصف قدحی انجق طوتار والی خاتونه دنیلان سوزکبی
چقمدی دیدکده خاتون برقدح طولار ایدی لکن والیمز باغچه مك اخذینی نیت ایتمشکه باغچه‌دن
برکت قالقدی دیدکده فی الحال اول والی منصف نیت فاسده سندن رجوع وتوبه ایدوب ینه برینی
عصر ایله دیدکده خاتون عصر ایتمکله کما فی السابق برقدح مقداری عصارهٔ شکر حاصل اولمش
(صاحب مستطرف دیرکه شیخ وسیدم ابو بکر الطرطوشی سراج الملوك اسمیله مسمی کتابنده
بعض شیوخدن نقل و حکایه ایدرکه صعید مصرده بررجالك اون اردب حاصل اولور برخرما
اغاجی اولوب اودیارده اومقدار خرما ویرر اشجار اولمدیغندن والی بلده صاحبندن غصبا اخذ
ایدر بحکمة الله تعالی انك تصرفنده اولدیغی سنه ده برعدد خرما دخی ویرمامش (ینه شیخم
مومی الیه حکایه ایلدیکه اسکندریه ده مشاهده ایلدمکه صید سمکه والی طرفندن تعرض اولنمیوب
ناسه اذن ورخصت و یریلوب یعنی میریسی اولمادیغندن برمرتبه سمکك توفر وتکثری وار ایدیکه
صبیانلر اغاجلر ایله بالسهوله صید وشکار ایدرلر ایدی صکره والی طرفندن منع اولنوب التزام
ایلدکلرنده سمك کنار اسکندریه ده ازالمغه باشلیوب بوکونلرده بولنمامغه قریب اولدی اشته
ضمایر ولاتده مستور اولان نیت بویله جه رعایایه تعدی وسرایت ایدوب نیت خیر ایسه رعایاده خیر
شر ایسه شر ظهور ایدر دیدیلر (صاحب مستطرف دیرکه اصحاب تواریخ نقل وروایت ایلمشلرکه
حجاجك عصرنده خونریز وسفاك وظالم وغدار اولدیغندن ناس بربرینه علی الصباح ملاقاتلرنده
آبادون کیم مقتول ومصلوب اولدی وکیم طیاق یدی وکیمك اعضاسی کسلدی دیو امثالی
سوزلر ایله وقت کچورورلر ایدی ولیدك چفتلکاره وابنیه یه وعقار واراضی وشق انهار وغرس
اشجاره میل ورغبتی زیاده اولدیغندن عصر ناسك رغبت واعتبار ودائما کلاملری ذکر اولنان
اشیایه دائر ایدی (سلیمان بن عبدالملکك رغبتی اطعمهٔ نفیسه وحره وجاریهٔ حسنایه زیاده مائل
اولدیغندن ناس دخی اطعمهٔ نفیسه وتزوج وتسری یه مائل اولوب مجالس ومحافلده مذاکره
ومحادثه‌لری انلره متعلق ایدی وقتاکه عمر بن عبدالعزیز حضرتلری خلیفه اولدقلرنده مشار
الیهك رغبت واعتبارلری عبادات وطاعاته اولدیغندن ناس بربرلرینه ملاقاتده قرآن کریمدن
نه قدر سورهٔ شریفه حفظ ایتدك وکیجه وقتی وردك ندر دیو سؤال وفلان صومداوده مشغول
وفلان حافظ ومجود در دیو سویلشورلر ایدی بوتقدیرجه ملك وسلطانه لایق اولان طریقت
اصحابه وسیرت سلفه اقتدا واقوال وافعالده انلرك اثرینه اقتفا ایلمکدر زیرا سلطان عادلك منزله سی
فوقنده نبی ومرسل وملك مقربدن غیری مرتبهٔ رفیعه یوقدر (دینلمشدرکه سلطان عادلك
مثلی سحاب بارانی سوق ایدن فواکه وثمراته وعباده روح وحیات ورحمت اولان ریاح طیبه کبیدر
(قلت) امام المسلمین وخلیفهٔ روی زمین السلطان ابن السلطان ابن السلطان ﴿ عبدالمجید ﴾
خان ابن السلطان الغازی محمود خان ابن السلطان الغازی عبد الحمید خان ادام الله تعالی دولته
الی آخر الدوران افندیمز حضرتلرینك قصد صادقلری استراحت عباد وممالك محروسه معمورلرنده
اسایش عباد وزهاد وتکثر اصحاب علوم وکمالات وتوفر اهل حرث وتجارات اولمق حسبیله
خلقك دخی لله الحمد والمنه میل ورغبتلری بربرلرینه رحم وشفقت وعبادات وطاعاته میل ورغبت

وتحصيل علوم ومعارفه بذل مقدرت وارباب علوم وصلحايه اعتبار ومكرمتده درلر * جعل الله
سعيه مشكورا ولوائه منصورا وبحصول مأموله و مطالبه مسرورا آمين بحرمة سيد الانبياء
والمرسلين عليه وعليهم الصلوات والتسليمات من رب العالمين * صاحب مستطرف ديركه
اكر عدل وانصافده وامام عادل فضيلتنده وارده اولان آثاری تتبع تام ايله تأليف ايتسه ايدم
بر كتاب كبير اولوردی يازديغمز بته وافی ومطلبه كافيدر وبالله التوفيق وهو نعم الرفيق

﴿ الباب العشرون ﴾

اشبو بكرمنجی باب ظلم وتعدينك قبح وحرمتی وشوم وسوء عاقبتی و بعض ظلمه نك ذكری و بونلره
مماثل ومشابه اولان شيلر بياننده در قال الله تعالی ﴿ الا لعنة الله علی الظالمين ﴾ مآل آيت
كريمه آكاه اولوك كه الله تعالانك لعنتی ظالمين اوزرينه واقعدر ديمكدر وقال الله تعالی
﴿ ولا تحسبن الله غافلا عما يعمل الظالمون ﴾ مآل شريفی الله ذوالجلالی زمرهٔ ظلمه نك عمل
وحركت ايلديكی شيلردن غافل اولور يعنی مجازات ايلمز ظن ايلمه البته مجازات وعقاب ايلر
ديمكدر (صاحب مستطرف اشبو آيت مظلومه تعزيه وظالمه وعيددر ديمشدر وقال الله تعالی
﴿ انا اعتدنا للظالمين نارا احاط بهم سرادقها ﴾ مآلی بز عظيم الشان كروه ظلمه يه
وكفاره نار اعداد وتهيئه ايلدك كه اول نارك سرادقی انلری احاطه ايدروقابلر ديمكدر سرادق
بزدن اودر كه چادر ديمكدر وياخود آتشك ارتفاع بولان دخانيدر ونارك سرادقی درت ديوار دركه
هر برينك قالنلغی قرق يللق مسافه اولديغی اثرده وارد اولمشدر (وقال الله تعالی ﴿ وسيعلم الذين
ظلموا ای منقلب ينقلبون ﴾ مآل شريفی ظلم وشرك بالله و پيغمبر عليه الصلاة والسلامی هجو
ايدنلر اولدكلرندنصكره قنغی منقلب ومرجعه انقلاب ورجوعلرينی يقينده بيلورلر يعنی جهنمه
كيدوب كورورلر وقال رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم (من مشی مع ظالم ليعينه وهو يعلم
انه ظالم خرج عن الاسلام) قلت) اشبو حديثی طبرانی ابی الدرداءدن رضی الله تعالی عنه
تخريج ايلديكی جامع صغيرده مضبوطدر مآلی مناوی بيانيجه بركيمسه ظالم ايله برابر ايده جكی
ظلمه اعانه ايچون مشی يعنی كتسه واوراكب اولسون اول ظالمك ظالم اولديغنی بيلور اولديغی
حالده اوكيمسه مسلمين يولندن چيقر ياخود ظلمی استحلال ايدرسه حرمتی نص قاطعله ثابت
اولمغله كافر اولور ديمكدر (وقال رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم رحم الله عبدا كانت له عند
اخيه مظلمة فی عرض او مال فجاءه فاستحله قبل ان يؤخذ وليس ثم دينار ولا درهم فان كانت له
حسنات اخذ من حسناته وان لم تكن حسنات حملوا عليه من سيئاتهم) بيورمشدر مآل شريفی
الله تعالی شول قوله رحمت ايلسونكه مؤمن قرنداشنك عرض ياخود مالنده مظلمه سی اولوب نادم
و پشيمان اوله رق روحی قبض اولنمازدن اول مظلوم اولان قرنداشنه كلوب حلاللق ديليه زيرا
روز قيامتده درهم ودينار يوقدر كه قضا ايده اكر حسنه لری وار ايسه صاحب حقه اندن ايفا
اولنور اكر حسناتی يوغيسه اصحاب حقوقك سيئاتندن حقوقی مقداری اكا تحميل اولنور وخبر
ناطق اولديغی اوزره ناره قذف والقا اولنور (عرض عينك كسريله انسانك محل مدح وذميدر
ومظلمه اصح اوله رق لامك كسريله ظلم اولنان نسنه نك اسميدر لامك فتح وضمی دخی لغتدر
(حكايه اولنمشكه حجاج بر رجلی صلب ايلدكده رجل مصلوبی عرفادن بری كوروب دركاه
پروردكاره يارب ظلمه حقنده اولان صفت حلمك مظلوملره صورت اضراری كوستردی ديو
تضرع ونياز ايدر بعده اوذات دل آكاه خوابنده قيامت قوپوب جنته داخل واول صلب
اولنان رجلك اعلای علينده اولديغنی وبواثناده ظالمينه حلم مظلوملری اعلای علينه حلول
ايدر نداسنی مشاهده واستماع ايتمشدر * من سلب نعمة غيره سلب نعمته غيره * كلامی يادكار

اسلافدر يعنی بركيمسه غيرك نعمتنی سلب ايده يعنی ظلما مال و معاشنی آله و زوالنه سبب اوله
آنك نعمتنی دخی آخری سلب ايدر ديمكدر * من طال عداونه زال سلطانه * كلام مشهوردر
يعنی تجاوز وتعديسی زياده اولان مغلوب اولور مآلنده در (اهل كشفدن روايت اولنمشكه
افق سماده بر لوحك جانب فوقنده * لا اله الا الله محمد رسول الله * وتحت كلمهٔ طيبهٔ شهادتده
فلم ار مثل العدل للمرء رفعة * ولم ار مثل الجور للمرء واضعا * بيتی محرر ايمش (مآل بيت كشی يه
عدالت آسا بر رفعت وشرف وجور وظلم آسا وضع قلبجی يعنی رتبه سنی حط وتنزيل ايديجی
برنسنه كورمدم ديمكدر (حضرت علی كرم الله تعالی وجهه ورضی الله تعالی عنه ظالمك مظلومه
ظلم و تعدی ايلديكی روزدن مظلوم ظالمدن طلب حق ايلديكی روز كه روز قيامتدر زياده
اشد در بيورمشدر (معاويه رضی الله تعالی عنه جناب حقدن غيری استنادی اولميان فقراء
وعجزه يه جور وظلم ايلمكدن استحيا ايدرم يعنی قورقارم ديمشدر (ابو العينا ديمشكه بنم براز
خصم ودشمنم وار ايدی احمد بن داوده واروب انلردن شكايت و ال برايدوب اتفاقله بكا
خصومت ايده يورلر ديو حكايت ايلديكمده ﴿ يد الله فوق ايديهم ﴾ نصنی اوقيوب اقتباسا
بكا تسليت ايلديكه مفادی حق سبحانه وتعالانك قدرتی جمله قدرتلرك فوقنده در ديمكدر بعده انلرك
بكا مكر وحيله لری اولور ديديكمده بر وجه اقتباس ﴿ ولا يحيق المكر السیء الا باهله ﴾ ديديكه
مآلی مكر وحيله سيئه سی احاطه واصابت ايلمز انجق مكر وحيله يی ايدنه اصابت وآنی احاطه
ايلر ديمكدر (يته بن ای مولانا اعدام قوم كثير وكروه وفيردر ديديكمده ه بر وجه
اقتباس ﴿ كم من فئة قليلة غلبت فئة كثيرة باذن الله ﴾ ديه رك تسليه ايلديلركه چوق كره
جماعت قليله الله تعالانك اذن واراده سيله جماعت كثيره يه غلبه ايله استيلا ايلر ديمكدر
* من دعا للظالم بالبقا فقد احب ان يعصی الله فی ارضه * كلام كباردركه بركيمسه ظالمك بقا
ودوامنه دعا ايلسه روی ارضده الله تعالايه عصيان وطغيان اولنمغه محبت ايتمش اولور (وعن
ابی هريرة رضی الله عنه قال قال ابو القاسم صلی الله تعالی عليه وسلم (من اشار الی اخيه بحديدة
فان الملائكة تلعنه وان كان اخاه لابيه وامه) يعنی دين قرنداشنه سكين و خنجر وسيف وسنان كبی
حديددن مصنوع برسلاح چكن واشارت ايدن مؤمنه ملائكهٔ كرام رحمتدن طرد و بعد ايله
بد دعا ايدر هرنه قدر چكن وچكيلان انا بابا برقرنداشلر ايسه ده يعنی ضربنی قصد ايتميوب هزل كه
شقا تعبير ايدر اويله اولسه بيله ديمكدر (مشير سلاحك هازلی بيله ملعون اولمسی شقيق قيدندن
مستفاددر زيرا غالبا بربرينی قتل قصد ايتمز خلاصه اشبو حديث مناوی بيانيجه نهی تعميم
وتحذيرده مبالغه در (امام مجاهد حضرتلری ديديكه حق سبحانه وتعالی اهل ناره يعنی ظلمه يه
علت جربی يعنی اويوزلغی شو كونه تسليط ايلركه انلری دوكيلوب ككلری ظاهر اولور
بو حالده قبل باريدن متأذی ومتألم اولديكرمی ديندكده انلر دخی حزن وبكا وقسم ايله اولدق
ديدكلرنده انلره بو جزا دنياده مؤمنينه اذا كزك مقابله سنده در ديرلر (ابن مسعود رضی الله تعالی
عنه ديمشلر كه يونس عليه السلامك قومندن حق سبحانه وتعالی عذابی كشف ورفع ايلدكدنصكره
توبه واستغفار ايله يينلرنده وقوع بولان مظالمی رد واستحلاله باشليوب حتی ظلما آلنوب اساس
خانه يه وضع اولنان بهاسی خفيف طاشی دخی خانه يی يقوب و چيقاروب صاحبنه عينا
رد ايلديلر يعنی ظلمك جزاسنی عاجلا كورملريله بو مرتبه ايله خوفا من الجبار الجليل ندامتلرينی
اعلان ايتديلر * قال ابو ثور بن يزيد الحجر فی البنيان من غير حلة عربون فی خرابه * يعنی ديمشكه
بر بنايه جهت شرعيه دن بريله حلال اولميان يعنی ظلما قونيلان برطاش اول بنانك خرابنه
عربون يعنی بيدر (قلت عربون عينك وحرف بانك ضمه زيله قاموسده ماعقد به البيع ديو

تفسير اولنمشدركه برمتاعى آلوب وبهاسنى كسدكدن بى ديو تأكيدا ويريلان مبلغدر بوراده
كان خراب اوله جغى صاتون اولوب او حرام طاشى مبيعه بى كبى اولور ديمشدر (بعض آخر
بو معنايى تأكيدا ديمشكه داربقا اولان جنت دخى ظلم ايله مأخوذ برحجر اوزرينه تأسيس
اولنسه خراب اولمغه مشارف يعنى خراب اولوردى (بعض حكما ديمشلركه ظلمى اراده كده
عدل حق يعنى سكا عدل ايله مجازات ايده جكنى ونا سه ظلم وتعديه قدرت وقوتك وقتنده حق
سبحانه وتعالانك سكا قدرتنى تذكر وتفكر ايله وسفك دما ايلمكه يد وقدرتكك وسعت واحاطه سنه
مغرور اولمه كه موت ورحلتدن منزه ومبرا اولان ذات اجل واعلى يد وقدرتكى قهر وهلاكه
قادردر (سحنون بن سعيد ديمشكه امرادن يزيد بن حاتم برشيدن خوف وخشيت ايلمدم انجق
شول كيمسه بكا هيبت ويرديكه حق سبحانه وتعالادن غيرى ظهير ومعينى بوغيكن اكا ظلم
ايتمشيدم حين ظلمده جناب بارى متعاله بالالتجا (حسبك الله بينى وبينك) ديو بد دعا ايلدى
ديو ندامت واستغفار ايتمشدر (بلال بن مسعود * اتقوا الله فيمن لا ناصر له الا الله * يعنى الله تعالادن
غيرى ظهير ومعينى اولميان عجزه يه ظلم وتعديدن حذر ايليك ديمشدر (على بن الفضيل بر كون
بكا ايدركن كوردكلرنده نيچون بكا ايده يورسكز ديو سؤال ايلدكلرنده جوابنده بكا ظلم وتعدى
ايدن كيمسه نك روز جزاده حضور ديوان باريده قائم اولدقده اضطراب حالنه بكا ايدرم ديمشدر
(عليه الصلاة والسلام افنديمزدن (يقول الله تعالى اشتد غضبى على من ظلم من لا يجد له ناصرا
غيرى) حديث قدسيسى روايت اولنمشدركه بلال بن مسعودك قولى بو حديثى شرح كبيدركه
مفادى * ظاهرا بى ظهير اولان ذاته * ظلم اولور بادئ عقاب شديد ديمكدر (حكايه اولنمشكه امويه
ملوكندن سليمان بن عبد الملك منبرده ايكن بر رجل اى سليمان يوم اذانى تأمل وتفكر ايله ديو
ندا وفرياد ايدر سليمان منبردن نزول ورجل مرقومى جاغروب يوم اذان ندر ديو صوردقده
رجل ﴿ فاذن مؤذن بينهم ان لعنة الله على الظالمين ﴾ آيتنى تلاوت ايلديكه مآلى اهل نار
بيننده برمنادى تحقيق الله تعالانك لعنتى قوم ظالمين اوزرينه در ديو ندا ايدر ديمكدر سليمان رجله
سكا نه ظلم ايلديلر ديدكده رجل وطنمده اولان مزرعه مى طرفكدن اوجانبده اولان وكيلك يعنى
والى غصب واخذ ايلدى ديديجه سليمان درعقب * ادفع اليه ارضه وارض مع ارضه * يعنى
مزرعه سنى صاحبنه تسليم وانى ارضى ايله ارضا ايله ديو امر كوندردى (حكايه اولنمشكه نوشروانك
ملك اولمازدن اول تعليم علوم وفنون ايلر بر استادى اولوب بر كون نوشروانه بى سبب بر قامچ
دكنك اورمغله ايجاع وايذا ايدر بعد زمان زيور افروز تخت كسرى اولدقده خواجه نك
وضع سابقى مضمر درون حقدى اولمغله اى استاد بنى بغير حق ضربه سبب نيدى ديو تو بيخانه
سؤال ايتدكده اول مرد حكيم دخى اى ملك هرفنى تحصيل ايلدك ظلمى دخى سكا طاتدرمكه
مرارتنى بيلوب پادشاه اولديغكده عباد اللهه ظلم وجور ايلميه سن ديو جواب ويردكده
نوشروان كلمهٔ تحسين اولان زه لفظنى تكرار ايله پسند وتحسين واستادينه انفعالى عفو ايله
رعايتنى مزداد ايله تعظيمه قرين ايتمشدر (بعض ملوكك جامه خوابنه غفلت ظلمدن ايقاظ
ايچون * لا تظلمن اذا كنت مقتدرا * فالظلم مصدره يفضى الى الندم * تنام عينك والمظلوم
منتبه * يدعو عليك وعين الله لم تنم * قطعه سى يازيلوب نهانى وضع اولنمش (مآل قطعه
اى ملك مقتدر اولديغك وقتده ظلم وتعدى ايلمه زيرا ظلمك صدورى ندامته مفضى ومؤدى
اولور سنك كوزلرك اويور مظلوم ايسه بيدار در وعين الله ايسه اويومز يعنى حقك على هرنسنه يه
شاملدر وغفلتدن منزهدر سنك ظلمكى ومظلومك آه وفريادينى بيلوب دعاسنى قبول ايدر
ديمكدر (ابو الدرداء رضى الله تعالى عنه ديمشكه يتيمك كوزى ياشيله مظلومك دعاسندن زياده حذر

واتقا ايليك زيرا ناس نوم غفلتده ايكن كيجه لرده بونلرك تضرع ودعالرى حيز اجابتده اولور (بنى اميه
قبيله سندن هيثم بن فراس الشامى فضل بن مروانه معرض نصح وتعريضده اشبو قطعه يى تحرير
ايدوب ارسال ايلمش * تجبرت يا فضل بن مروان فاعتبر * فقبلك كان الفضل والفضل والفضل *
* ثلثة املاك مضوا لسبيلهم * اباده‍م الموت المثلث والقتل * مآلى اى فضل بن مروان تجبر
وتكبر ايده يورسن عبرت آل كه سندن مقدم اوچ اولو فضل وار ايدى آخر سلوك اولنه جق
يوللرينه كتديلر صاحب المستطرفك تصريحى اوزره هيثم ذكر اولنان اوچ فضلدن فضل
ابن ربيعى وفضل بن يحيايى وفضل بن سهيلى مراد يعنى بونلر املاك صاحبلرى عظما ايديلر
رحلت وانتقاللرى ايله سبيللرينه مضى ايليوب آخرته كيدوب واولاد واملاكلرندن تفريق
ايديجى موت وقتل بونلرى اهلاك ايلدى ديمكدر (هيثم فضللردن فضل بن ربيع وفضل بن
يحيا ايله فضل بن سهيلى مراد ايدر (مكتفى بالله خليفه نك وزيرى قاسم بن عبد اللهك نماز
كاهنه اشبو قطعه يى وضع ايلمشلر * بغى وللبغى سهام تنتظر * انفذ فى الاحشاء من وخز الابر *
* سهام ايدى القانتين فى السحر * يدعون لله بقلب انكسر * مآل قطعه بغى وظلم ايتدى
صاقين بغى ايچون منتظر وموعود تيرلر واردركه انسانك درونلرينه نفوذده يعنى كرمكده ايكنه‌دن
زياده يعنى طوپولمدن بتار واول تيرلر وقت سحرده انكسار قلبله حقه تضرع ونياز ايدن قانتين
اولان مظلومينك جناب واجب الوجوده رفع ايلديكى اللردر (حكايه اولنمشكه صدور آل
عباسدن ابن هبيره منصور بن المعتمر نام ذاته رخصت خليفه ايله تقليد قضايى تكليف ايلدكده
منصور مقام اعتذارده بن بر حديث استماع ايتدم اندن بره قضا كركز ديدى ابن هبيره حديثى
صوردقده محدثيندن ابراهيم بكا واكا دخى علقمه وعلقمه يه دخى ابن مسعود رضى الله تعالى
عنه روايت ايلديكى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك (اذا كان يوم القيمة
نادى مناد اين الظلمة واعوان الظلمة واشباه الظلمة حتى من برى لهم قلما اولاق لهم دواة
فيجمعون فى تابوت من حديد ثم يرمى بهم فى جهنم) روايت ايلدى بوندنصكره قضا وحكومتده
بنده خواهش قالمدى ديو ورعندن استنكاف ايلمشدر ومآل اثردخى يوم قيامت وقوعنده
كروه ظلمه واعوان واشباه ظلمه حتى ظالمينك قلملرينى يونوب ودواتنه ليقه
قويانلره وارنجه جمله سنى نره ده در ديو برمنادى اذن حق تعالى ايله چاغررهمان هپسى
طوپلنوب تيموردن برتابوته قونوب بعده جهنمه آتيلور ديمكدر (قلت) ترجمهٔ مرئيهٔ معلومه ده
ابن هبيره منصور دوانقى عباسى خليفه نك وزير كبيرى وخلفا باساميهم تاريخلرده مقيد ايكن
وخصوصا مستطرفلرده دخى يالكز ابن هبيره يازلمش ايكن خليفه ابن هبيره ديو خلفادن
صانلمش ولاق دواته ليقه قودى معناسنه فعل ماضى ايكن دواته ياپوشانلر ديلمش اكر لقى دن
صانلمش اولسه ملاقاته ياپشمق لازم كلورمى وبرده اخرى يا ايله لاقى اولملى دكلى هله بو تصرفك
بر محملى بو فقير عاجز بوله مدم وار ايسه كاره اشارت بيوريله (وروى هرون بن محمد بن عبد الملك
الزيات اشبو حكايه صاحب المستطرفك تحريرنجه عبد الملك الزياتك حافدى محمددن محكيدر
لكن تواريخده مسطور اولديغى اوزره آل زياددن محمد بن عبد الله بن زياد بن ابيه در
سال هجرينك ايكيوزى حدودنده امارتله مأمون خليفه يمنه امير وبنى اميه‌دن بركيمسه يى دخى اكا
وزير ومحمد بن هرون تغلبى يى قاضى ومفتى نصب ايدوب بعده محمد بن عبد الله تعظيم ايله درتيوز
حدودينه دك كندى وبعده اوغلى ابراهيم وزياد واسحق ابن ابراهيم وعبد الله بن اسحق
اواطرفده طوائفدن اوله رق مستقل حكمده اولديلر اكر صاحب الحكايه بو طاقمدن ايسه
اسملرده اختلاف واردر خلاصه قنغى ذات ايسه هرون مومى اليه شويله روايت ايدركه * جلس

ابی للمظالم یوما * پدرم بر کون دفع مظالم یعنی احقاق حق ایچون عقد دیوان ایدر * فلما انقضی
المجلس * وقتا که احکام یوت دیوان صاو لدقده * رأی رجلا جالسا فقال له الك الحاجة * بر رجلی
اوطورر کوروب حاجت ومطلوبك وارمیدر دیجك * قال نعم تدنینی منك فانی مظلوم قدا عوذنی
العـدل والانصاف * رجل اوت سكا بنی قریب قیلان حاجتم واردر یعنی بر حاجتم واردر كه
دیوانكه رومالمی الجا ایلدی زیرا مظلومم عدل ونصفته محتاجم دیدی * قال ومن ظلمك *
پدرم دخی سكا ظلم ایدن كیمدر دیجه * قال انت ولست اصل الیك فاذكر حاجتی * رجل بلیغ
مومی الیه ظلم ایدن جنابكدر زیرا سكا واصل اوله مدمكه حاجتمی ذكر و بیان ایده یم دیو بلیغانه
حسن استرحام تمهیدینی اجرا ایلدی یعنی امیری استكناهه بو تعبیر ایله مجبور قیلوب پدرم دخی
* قال وما یحجبك وقد تری مجلسی مبذولا * هی ادمی مجلسمك مبذول اولدیغنی یعنی دیوانمه
دخول قصد ایدنلره مانع ومزاحم اولمدیغنی اشته كوردك سنی محجوب یعنی ممنوع ایدن نه در دیو
استفسار ایلدكده * قال یحجبنی عنك هیبتك وطول لسانك وفصاحتك * رجل فصیح مومی الیه
دخی جنابكزدن بنی محجوب ایدن یعنی تذكر حاجت وافادهٔ مرامه مانع اولان وقار مقبول ایله
حاصل اولان مهابتك وطور و بلاغت غور زبان وفصاحتكدر دیو تأثیركات طیبات فصاحت
آیاتك بنی حیران ایدوب نطقه ومحاوبه یه مجالم قالمدی معناسنی اشراب ایلدی * قال ففیم ظلمتك *
بعده پدرم قنغی شیده مظلوم اولدك دیدكده * قال فی ضیعتی الفلانیة اخذ وكیلك غصبا
منی بغیر ثمن فاذا وجب علیها خراج ادیته باسمی لئلا یثبت لك اسم فی ملكها فیبطل فوكیلك
یأخذ غلتها وانا اؤدی خراجها وهذا لم یسمع بمثله فی المظالم * مومی الیه بكا ظلم فلان یرده ضیع
یعنی چفتلكم خصوصنده اولدیكه اوچفتلكی وكیلكز بندن بلا ثمن غصب ایتـدی والآن
اقتضا ایدن مقطوعه وعشر بنی دفتر دیوانه دیكرنام قید اولنوب وملكمه خط بطلان چكیلوب
ضایع اولماسون دیو وقتیله ادا اقلمقده یم والحال كه غله سنی وكیلكز الوب صاتوب یكده در مظالم
وتعدیاتده بونك كبیسی اشیدلمش دكلدر دیجك * فقال له محمد * پدرم مومی الیه * هذا قول یحتاج
الی بینة وشهود واشیاء * بو بر قوادر یعنی قول مجرد كدر انكله عمل اولنماز بو نده بینه وشاهدلره
ودخی برآز شیلره محتاجز یعنی دعواكی اثبات ایله مألنده اولان كلامی دیجك * فقال له
رجل ایؤمننی الوزیر من غضبه حتی اجیب * مومی الیه آیا وزیر غضبندن بنی امین ایدرمی كه جواب
ویره یم دیو اجرای حسن استرخاص قیلدی * قال قد امنتك * پدرم دخی های های سنی امین
قیلدم یعنی جوابه رخصتم واردر دیدیكنه معاقب * قال البینة هم الشهود اذا شهدوا فلیس
یحتاج معهم الی اخر فما معنی قولك بینة وشهود واشیاء ایش هذه الاشیاء انهی الا الجور وعدولك
عن العدل * مومی الیه بینه شاهدلردن عبارت وقتا كه لازم اولدقده بر نهج شرعی شهادت ایده‌لر
انلر ایله بیله یعنی شاهدلر شهادت ایدنصكره بینه یوندن شیء آخرك معناسی ندر یعنی آخرینه یه
حاجت مس ایتمز ایكن اشیا لفظی ندر انك معناسی ارتق جور وسزك عدلدن عدولكزدر
دیدیكی كبی فضحك محمد * وقال صدقت والبلاء مؤكل بالمنطق وانی لاری منك مصطنعا *
پدریمه مومی الیهك طلاقت و بلاغتنه استحساندن ضحك عارض اولوب ضاحكا ای رجل
طوغری سویلدك دیو كلام كراری رضی الله تعالی عنه اقتباسا بلا یی یعنی سنك بو خطاب
الزام نصابكی بن دل‌له دعوت ایتدم وسنده استصحابكی الجا ایدن بلاغت وفصاحت كوریرم
دیدی * ثم وقع برد ضیعته وان یطلق له مائتی دینار یستعین بها علی عمارة ضیعته وصیره من
اصحابه * بعده مومی الیهك ضیعه سنی كندی یه رد دن فضله اعمار ضیعه سنه مدار اولمق اوزره
ایكیوز زر دخی كیسه سندن اعطا سی بابنده وكیلنه نوع تعزیری شامل توقیع قطعی تسیار

وسزاوار اولدیغی اوزره اورجل اجلی اول قدردان امیر كندوسنه مصاحب ومستشار ایدوب
حقا كه از هر جهت نصفتنی اظهار ایلدی * فكان قبل ان یتوصل الی الانصاف واعادة ضیعته
یقال له یافلان كیف الناس * راوی ایدر مومی الیهك تتمهٔ بیان ظرافتندندر كه مقدمجه اشتكایه
كلوب نصفت امیره وصولندن وچفتلكی كندویه اعاده دن اول ای فلان حال عالم وناس نه كیفیتده
دیو صورلمش اولدقده * فیقول بشر بین مظلوم لا ینتصر وظالم لا ینصف * ناس نصرت
اولنمیان مظلوم وانصاف ایتمین ظالم میاننده شرده یعنی یأس وحیرتده دردیمش ایدی اشبو
سوزی امیر مشار الیهه عكس ایتمش اولمغله استصحاب ایدنصكره بر كیجه مشار الیه مومی الیهه
مسامره وصحبت خلالی * كیف الناس الآن * شمدی حال ناس نیجه در دیو صوردقده قول اولی
یعنی شكایت سابقه سی موجب استظراف امیر اولدیغنه انتقال ایله * بخیر قد اعتمد معهم
الانصاف ودفع عنهم الاجحاف وردت علیهم الغصوب وكشفت عنهم الكروب وانا ارجو لهم
ببقائك نیل كل مرغوب * خلق ولایت خیرو راحتله آلوده در زیرا انلره عدل وانصاف معین و یار
وانلردن تعدیات دفع اولندیغی بدیدار واموال مغصوبه لری رد وكروب وكدرلری كشف وصد
اولنمشدر وذات امیرانه‌لرینك بقاء دوامیله ناسك مرغوبه نیللرینی دركاه حقدن نیاز ایدرم یعنی سنك
وجودك عالمی مرادلرینه واصل ایدر دیو رشك انداز حریری وصاف اوله رق معنای مذكوری مشرب
كلام مذكور ایله جواب ویرمش وامیری برقات دخی كندویه مستصحب ایتدرمشدر تغمدهم الله
تعالی بغفرانه (قلت) اشبو سرا پا عبارہ سی كوستریلان حكایه اكر دكلرسه كز ترجمهٔ مرثیهٔ معلومه ده
(حكایه اولنمشكه محمد بن عبد الملك دیوان عالیلرنده مصالح ناسی رؤیت ایچون جالس اولوب
هر كسك مصالحنی علی حدة علی حدة رؤیت ورد مظالم ایلر ایكن بر رجلی مجلسندن
بعید بر محلده قعود ایلمش كوردكده رجلی چاغروب نه اوتورر سن حاجت ومصلحتك ندر دیو سؤال
ایلینجه رجل ای امیر المؤمنین بن مظلومم عدل وانصافكزه التجا ایده‌رك كلدم دیدكده محمد
ابن عبد الملك ای كیمسه چونكه اشتكا واظهار مظلمه ایده جكسك حضورمده بو قدر ناس افاده
وعرضحال ایلدیلرده سندن غیری افادهٔ مرام ایتمز كیمسه قالمدی اكرچه سؤال ایلمسم افاده
ایتمیه جكسك عرضحالدن سنی كیم منع ایلدی دینجه رجل مظلوم ای امیر المؤمنین عظمت
ومهابتك وطول لسان وكلامده فصاحتكدن خوف وحجاب ایلدمده افادهٔ مرام ایده مدم دیدكده
محمد بن عبد الملك نه شیده مظلومسك دینجه رجل ای امیر المؤمنین جناب خلافت نصابكز ظلم
وتعدی ایلدی دیدكده محمد بن عبد الملك ای كیمسه نه ظلم ایلدم دینجه رجل ای امیر المؤمنین حالا
قریه مزده طرفكزدن نصب قلنان وزیرك عقار واراضیلریمی بی ثمن اوله رق غصب واخذ
ایدوب والآن اقتضا ایدن خراجنی بنه طرفكزه ویرمكه ملكمده وزیریكك اسمی ثابت اولمیه
الحالة هذه اراضیلرده حاصله اولان غله یی اخذ ایلر بوندن زیاده تعدی وظلم اولورمیكه حاصلاتنی
وزیرك اخذ ایلیه ده واقتضا ایدن خراجی بنه بن اعطا ایلیم دیدكده محمد بن عبد الملك ای كیمسه
سكا ظلمی بنمی ایتدم نیچون سن ایلدك دیو بكا تعریض ایدرسن دینجه رجل ای امیر المؤمنین
تحت تصرف وملككزده اولان ولات وعمالكزك ایلدیكی ظلم وتعدیلر جناب خلافت نصابكزك
ظلمیدر سز كه خلیفه وامیر المؤمنین سكز ولات وحكام وعمالكزك احواللرینی دائما تفتیش وتفحص
ایلیوب ظلم وتعدیلرینه راضی اولما ملو سكز غافل یاخود معلوممكز اولوبده دفع ورفعنه سعی
وتنبیه بیورمدیغكز تقدیرجه ظلم وتعدی یی جنابكز ایتمش اولور دیدكده محمد بن عبد الملك ای
كیمسه بو خصوصه بینه وشهود واشیاكز وارمیدر دینجه رجل ای امیر المؤمنین حضوربكزده
مكالمه ومحاوبه یه اذن ورخصت ویردیكز وامان دخی ویررسه كز سویلیه یم دیدكده محمد بن عبد الملك

اذن واماندر سویله دینجه رجل ای امیر المؤمنین بنم وشهود واشیاکز وارمیدر یوردیکز بنه
شهود دیمکدروا شیانه دیمکدر بو کلامکز دخی برجور وظلمدر وعدل وانصافدن خروجدر
دیدکده ٭ محمد بن عبد الملکه ضحک ضرورى عارض اولوب ملک وعقاری رد واعطا
ایتدردکدنصکره ایکیوز التون اراضی وعقاری تعمیر وتتمیم ایچون اعطا وکندویه مصاحب ایلیوب
اقرب قرنادن اولمش عقار واراضیسنه دسترس وملکه تقربدن اول رجل مرقومه ناسک حال
وکیفیتی نشکلدر دیو سؤال ایلدکده مظلومینه اغاثه واعانه ایدر یوق وکروه ظلمه دن امنیت
مفقود دردیمش ایدی وقتا که عقار واراضیسنه مالک وملکه انتسابندنصکره سؤال ایلینجه لله
الحمد والمنه ناس خیر وسلامتده وجنابکز عدل وعدالتده وحضوریکزه دخوله مانع وحجاب اولمیوب
املاک مغصوبه‌لر اصحابنه رد ودفع اولنمده وکروب ومشقتلر کشف وازاله اولمه ده درای امیر
المؤمنین جناب خلافت نصابکزک حیات وبقاسیله هرکشی راغب وطالب اولدیغی مطالبه
نائل وواصل اولور دیه رک کلامه ختام ویرمش دیو ترجمه نامنی بولمشدر همان صیغهٔ عبارهٔ
عربیهٔ اصلیه‌سنه چکیلوب عبارینه باقیله اصلح الله شاننا امین (آثار اسرائیلیه دندر که نقل اولنور
حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیهک زمان سعادتلرنده ضعفاء بنی اسرائیلدن عیال
واولاد صاحبی بررجل فقیر صید سمک وفروخت ایلیوب ثمنی ایله اولاد وعیالنه تدارک قوت ونفقه
ایدر ایمش رجل مرقوم برکون صید وشکار ایدر ایکن شبکه سنه بربیوک بالق دوشر رجل
مرقوم فرح وسرور ایله اخذ وبیعه کیدر ایکن ضابط مقوله‌سندن برکیمسه یه تصادف ایدر
اول بالغی بدندن غصب ایتمک استه دکده رجل مرقوم ممانعت قیدنده اولور غاصب مرقوم صیاد
فقیرک باشنه النده بولنان سردسته ایله ضرب ووجیع مؤثر ایله اوردقده جانی آجیوب الهی بن قولکی
ضعیف واوظالمی قوی خلق ایلدک بکا ظلم وتعدی ایلدیکی معلوم عزتکدر حقمی بودار دنیاده عاجلا
احقاق ایله آخرته براقمه دیو بد دعا ایدر وقتا که غاصب ضارب سمکی خانه سنه کتوروب وزوجه سنه
طبخ ایتدیروب واوکونه قیوب اکل ایچون دستنی صوندقده باری تعالانک قدرتیله سمک اغزینی
اچوب ظالمک دستنی برصورتده اصررکه وجعندن تحملی قالمیوب علاج ومداوات قصدی ایله
طبیبه سکردر طبیب کوردکده بونک دواء وعلاجی پارمغی قطعدر وقطع اولنمدیغی تقدیرجه
اوجه سرایت ایدر دیدکده پارماغنک قطعنه ناچار رخصت ویرر پارماغنی قطعله خانه سنه
کلدکده وجعی بنه ظهور ایدوب کفنه سرایت ایدر بنه طبیب مرقومه کلوب یدیکزیده یلکه
قدر قطع لازم کلمش دیدکده یدینی دخی قطعه قرار ویروب کسدیرر لکن چاره اولمیوب وجع ساعدینه
سرایت ایدر وبو حالله هر عضوی قطع ایتدردکجه ایلرویه یورمکله نهایت بأسله حزن
وبکا وجناب باری تعالانک کشف وازاله سنی رجا وتضرع ایدرک طاغلره دوشوب براغاجک
تحته کلوروا وحالده کندویه نوم عارض اولوب نائم اولدقده منامنده ای مسکین ودردمند
دواء وعلاج قصد ایدرک اعضاکی قطع ایتدردک نیجه دک کسدیررسن ظلم ایتدیکک خصمکه کیت
وارضا ایت دیو برمنادی ندا ایلر کورر درعقب متنبه اولوب هوشی باشنه کلدکده تا شهره دخول
ورجل فقیر صیادی سؤال ایله خانه سنه کلوب اخذ ایلدیکی سمکک ثمنی اعطا ووافر تضرع
ونیاز ایله ارضا ایلدکده فی الحال وجعی ساکن اولوب واوکیجه خانه سنده یتوب ایلیوب
صباح اولدقده منقطعه اولان اعضاسی کما کان عودت ایدر بو خصوصده حضرت موسی
صلوات الله علی نبینا وعلیهم طرف باری ذوالجلالدن وحی نازل اولمشکه ای موسی عزت وجلالمه
قسم ایدرمکه اورجل خصمنی ارضا ایلمیه ایدی مدت حیاتی قدر یعنی اجلی کلنجه دکن اکا
عذاب شدید ایدر ایدم (حضرت انس رضی الله تعالی عنه نقل وحکایه ایلمشکه برکون

امیر المؤمنین حضرت عمر رضی الله تعالی عنهک مجلس سعادتلرنده بن اوطورر ایکن اهل مصردن
بررجل کلوب ای امیر المؤمنین مقام ومسندیکز فقرا ومظلومینک عوذ والتجا ایده جکلری
مسند ومرتبه دردیدکده حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه ای رجل سؤالکه اجابت
ایده نه عائذ اولدیک حاجتکی قضا ایدرم مرامک نه ایسه افاده ایله دیدکده رجل ای امیر المؤمنین
حالا والیٔ مصر عمرو بن العاصک اوغلو ایله مسابقه ایتدک یعنی آت قوشدردق بن انی سبقت ایتمکله
آردمدن یتشوب ٭ انا ابن الاکرمین ٭ یعنی بن بابا وانا جانبلرندن کشی زاده ایکن بنی ندن چکدک
دیوب قامچیله بکا اوردی وباباسی عمرو بو ضربی اشتدکده جناب عدالت نصابکزه اشتکا ایدر
خوفنه بناء بنی زندانده حبس ایلدی برتقریب ایله حضور سعادتکزه کلدم احقاق حق ایلیک
دینجه حضرت عمر ای رجل عمرو بن العاص واوغلو کلنجیه قدر بو محلده مکث واقامت ایله
دیو عمرو بن العاصه کتابم یعنی ارسال بیوردقلری امری سکا واصل اولدقده موسم حجی کورت
یعنی حجدن عودت ایده جکم هنکامده سن واوغلک فلان حاضر اولکز دیو فرمان کوندردی وقتا که
حضرت عمر رضی الله تعالی عنه حج شریفه عازم اولوب ونسک حجی ادا برله عودت ایدر
حضرت عمر رضی الله تعالی عنه ناسک امورلرینی کورمک ایچون اوطورر یعنی اجراء عدالت
ایدرکن حاضر بولنان عمرو بن العاص واوغلی رجل مصری بی مواجهه برله ال درهمی دیو
قامچیسنی مصری یه اعطا ایدر روای اولان انس بیوررلر که رجل مصری ابن عمروی شویله
ضرب ایلدیکه کاشکی برضرب ایدیدک خفیف دوشردی تمناسنی ایتدک حاصلی مصری ضرب اتنی
کسمدی وکثرتندن آجیوب قامچی بی یدندن نزعه عزم وقصد والحال که حضرت خلیفهٔ باحق
ادر ابن الاکرمین بیوررلر ایدی پس رجل مصری اختیاریله قامچی بی براغوب ای امیر المؤمنین
بن سایهٔ عدلکده حقمی استیفا وتشفی صدر ایلدم دیدکده عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه
ای مصری سوطی صلع عمروه وضع ایت یعنی باباسنه ده چال قامچی بی دیدکلرنده رجل مصری
بن بنی ضرب ایدنی ضرب ایلدم دیو نیاز ایدیجک والله ای مصری اکر عمرو بن العاصی دخی
دوکسک کیمسه سکا مانع اولماز ایدی تا اوصا نجیه دک دکین بیوردقدنصکره حضرت عمر
عمرو بن العاصه تحت ولایتکده اولان عباد اللهی انالری حرر طوغورمشلر ایکن نه زمان انلری
کندوکه غلام وکوله قیلدک دیو عتاب ایلدکده عمرو بن العاص ای امیر المؤمنین بو خصوصه
علم وخبرم یوق ایکن واقع اولمش دیه رک اعتذار ایتمشدر رضی الله تعالی عنهم (حکایه اولنمشکه
احمد بن طولون که ایکیوز اللی درت تاریخنده مصرده متوسد وسادهٔ حکومت ایدی اوائل
حالنده تصدی ایلدیکی ظلم وتعدیسندن ناس سیدهٔ نفیسه رضی الله تعالی عنهایه اشتکا
ومشار الیهادن استغاثه واستعانه ایلدکلرنده سیدهٔ نفیسه حضرتلری نه وقت سراینددن شهری
جست وجویه چیقار دیو سؤال یارین چیقه جغی کوندر دیو خبر ویردیلر سیدهٔ نفیسه
فردای شکایتده ذکری آتی نصابجی بررقعه‌یه یازوب وسترهٔ نفیسه‌لرینه بورینوب کنارطریقده
بکلر وقتا که احمد بن طولون او محلدن چکرکن سیدهٔ نفیسه یا احمد دیو خطاب
بیوردقده احمد بن طولون ذات نفیسهٔ مشار الیهایی بیلوب درعقب فرسندن نزول وتعظیم
وتکریم ایله ید مستورهٔ نفیسه سنده اولان رقعه‌یی آلوب درآن اوقیوب متأثر اولمغله فی الحال
حضور مشار الیهده استغفار وندامت ایله عدل ورأفته باشلرکه مورخینک تحریری اوزره
خیرات وحسناتله مشهور برذاتدر سیدهٔ نفیسه رضی الله تعالی عنها وعن جمیع الآل حضرتلری
رقعهٔ مذکوره ده ٭ ملکتم فاسرتم وقدرتم فقهرتم وخولتم فعسفتم وردت الیکم الارزاق
فقطعتم هذا وقد علمتم ان سهام الاسحار نافذة غیر مخطئة لاسیما فی قلوب اوجعتموها واجساد

اعر يتوها اعملوا ما شئتم فانا صابرون وجوروا فانا مستجيرون واظلموا فانا الى الله متظلمون *
﴿ وسيعلم الذين ظلموا اى منقلب ينقلبون ﴾ يازمش ايديكه مألى مصرى تملك ايلديكز عقبنده
اعتدال ايتميوب احكامده افراط ايتديكز و تصرف خلقه قادر اولديكز لكن قهر ايتديكز
وخدم وحشم وماله مالك اولديكز لكن ظلم ايتديكز ارزاق خلق انبار ضبطكزه وارد اولدى
اما قطع ايتديكز اشبو نصحمى طوتكز معلومكز درکه سحرده آتلان اوقلر يعنى نيازلر نافذ در يعنى
خطا ايتميوب هدف اجابته رسيده اولور ولاسيما وجع و برديككز قلو بدن ولباسدن عارى قلديغكز
اجساد اصحابندن آتلان بددعا اوقلرى خطا ايتمز ايمدى نه ديلرسه كز آنى اشليكز بز صابرز وجور
ايديكز بز مستجيرز يعنى حقه صغنورز وظلم ايديكز بز بارى يه تظلم وتشكى ايدرز ديوب اشبو آيت
كريمه يه ﴿ وسيعلم الذين ﴾ الخ اسناد ايلمشدر مفهوم شريفى بالاده دخى اشارت اولنديغى
اوزره كرك اعتقادا و كرك قولا و فعلا مطلقا ظلم ايله متصف اولنلر نره يه كيده جكلرينى
اولدكلرندنصكره بيلورلر يعنى جهنمه كيدرلر ديمكدر (محكيدر كه حجاج ظلما بركيمسه يى حبس
و سجن محبوسين مظلومينه ادخال ايتمش براز زماندنصكره او مظلوم بلبغه يأس كلمه رلك
* قدمضى من بؤسنا ايام ومن نعيمك ايام والموعد يوم القيمة والسجن جهنم والحاكم لا يحتاج الى بينة
كلام مسلم تير تأسيرينى بر رقعه يه يازوب اوغشوم سنكدله كوندرمشدر كه مألى آشكار اولديغى
اوزره بزم ايام اكدار وعذاب ارتسامز وسنك هنكام تلذذات وصفا التزامك چونچى كچدى يعنى بو عالم
فانينك هر شيئى فنا بولور وجمله مزك احقاق حق اولنمق اوزره واره جغمز ير قيامتدر يعنى قيامت
قوبدقدنصكره حضور معنوى حق تعالايه وار يرزوحاكم روز حساب دخى علم ازليسى جميع احوالى
محيط اولوب مخلوقى كبى شاهده محتاج اولميان جناب رب عزتدر ديمكدر (اشبو حكايه نسخهٔ
فقيرده بولنمغله درج اولندى (صاحب مستطرف هر عاقله لايق اولان ظلم و تعديدن كف
يد وسنن و طرق عدالته سلوك و انصاف ايله معامله وسرا وعلانية الله تعالايى فكر و مراقبه
ايدوب خير و شره مقابله سنده مجازات و ظلمه يه ظلم و تعديسى بدلى عقاب و عذاب ايده جكنى
بيلمك واجب اولديغى اشبو ذكر ايتديكمز آثاردن متعين اولوردیمشدر (ابو محمد حسين بن محمد
الصالحى حكايه ايلمشكه معتضد بالله خليفه بر كون نصف نهارده قصر عاليلرنده جالس
ايدى بزلر دخى تختنك اطرافنده قائم ايدك تناول طعامدنصكره اويخويه واردى برمقدار
تومدنصكره اضطراب ايله منتبه اولوب اى خدم ديو ندا ايلدكده سرعتله واردیغمزده تيز
حقه اعانه ايدك و وارك شط نهر اوزرنده شو هيئتده بربوش قايق وار در قايغى اسكله مأمورلرينه
كوزتديرك وملاحنى آلك حضوريمه كتورك ديو امر ايدر وار يلوب تعريف خليفه اوزره بر قايق
بولوب قايغى محافظه يه آدملر براغوب ملاحى حضورينه كتوردیكمزده خليفه يى كورديكى
كبى تلف اولمق مرتبه سنده دتره مكه باشلدقده خليفه صيحه ايله بره ملعون بوكون قتل ايلديكك
بيچاره خاتونك قضيه سندن خبر ويروب بنى تصديق ايت والا بوينكى اورورم ديدكده شخص
مرقوم دلى طولشه رق بوكون على السحر فلان اسكله ده طورركن اورايه مثلى ناياب واوزرنده
ثياب فاخره وحلى وجواهر ايله مزين بر مرشه كلدى مالنه طمعا الدادوب قايغه اركاب ايتدم
وفى الحال بوغوب شطه آتدم واثوابنى تفتيش ايدرلر خوفيله اويمه كتوره ميوب شط ملاحدن
خالى اولدقده واسطه طوغرى قاچوب چكديرركن كلوب بنى طوتوب حضوركزه كتوردیلر
ديدكده حلى نره ده در سويله بيوردقلرنده قايغك يخى آلتنده در ديو خبر ويردى امر خليفه ايله
طاقيله كتورلر فى الحال شخص قاتل مرقومى شطه آتوب غرق ايتديرر (و بغدادايچنده
هنكام سحر فلان اسكله يه اوزرنده حلى وجواهر ايله كلمش خاتونك متعلقاتى كيم ايسه كلسون

ديو ندا ايتديرر ايكنجى كونى خاتونك اهلى كلور واشياسنى آلور (راوى ابو محمد حسين ديركه
خليفه نك بو قضيه يه وقوف واطلاعندن تعجب ايدوب اى امير المؤمنين جناب خلافت نصابكزه
بو حادثه الهامى اولندى ديديكمده خليفه منظورك اولديغى اوزره او يقوده ايكن آق صقاللى
و بياضلر كيمش بر ذات ظهور واسمله اى احمد بومرشه يى قتل واثوابنى آلوب قاچقده اولان
ملاحى طوت واكا حدى اجرا ايله صاقن فوت ايتمه ديو شخص قاتلى محليله بكا تعريف ايلدى
بيورديلر (اسعد فقير ديركه خلفاء وسلاطين ملهم اولملريله انلردن بو مقوله حالات بعيد دكلدر
حتى پادشاه سابق محمود الخصال حضرتلرينه آستانه ده قپان دقيق جوارنده ايكيوز سنه دنبرو مرقدى كم
اولمش يعنى برخانه التنده قالمش احمد بخارى نام عزيز عالم منامده پادشاه كرامت دستكاهه
ظهور وتعيين مقامنى افاده ايتمكله بيدار اولدقلرنده امر همايونلريله خانهٔ مذكور آلنوب زمينى
حفر اولندقده اثرى ظاهر اولمغله اوزرينه قبه و يانه زاويه بنا اولنوب حالا زيارتگاه اولمشدر
واو تاريخده اثر مذكوره فقيرك بولديغى تاريخدر * قرب قپان دقيق ايدن احيا پيرك *
مرقدى غائب ايكن بوشه فيض آلود * كشفنه سويلدى الهام ايله اسعد تاريخ * بولدى
بو مرقد احمد باباىى خان محمود * خلاصه پادشاهان ولاسيما سلسلهٔ طيبهٔ آل عثمان جعلها الله
باقية الى يوم الميزاندن بو مقوله تأييداتك ظهورى صحائف تواريخده مسطور آراى بياندر وحالا
زيب سرير شوكت وناشر آثار مبرات ورأفت السلطان عبد المجيد خان ابن السلطان محمود خان
طول الله تعالى عمره ووفر نصره حضرتلرينك اهل قلوب واولياء كرامه ميل وركون وحسن
اعتقاد همايونلرى بر سجيهٔ كرامت نشان وكون كبى ظاهر اولان مرحمت وصلاحلرى بر موهبهٔ
جليلهٔ باهر البرهاندركه كندولرينه عالمك بيلديكى اوزره بونجه توفيقات وتأييدات ظهور ايدوب
وايده جكى متوقع اهل درون بلداندر ايده الله تعالى وطال بقاءه بالنصرة و السرور آمين

﴿ الباب الحادى والعشرون ﴾

اشبو يكرمى برنجى باب سلطانك سيرتى و ولاة وعمال اوزرلرينه جبايت عشر وخراجده
لازم اولان شروط وبيت المالدن انفاق يعنى معاش اعطاسى معين اولنلرك واهل
ذمتك احكامى بياننده ايكى فصللى برباب معتنابهدر

﴿ فصل اول ﴾

اراضيده اولان مال و خراجى جمع ايلمكده سلطانك سيرتى وبيت المالدن انفاق وجمع مال
خراجه مأمور قلنان عمالك سيرتلرى بياننده در (جعفر بن يحيى ديمشكه خراج يعنى
رؤس اهل ذمتدن النان مبالغ ايله اراضيدن النان مقطوعه وعشر ملوكك وملكنك عمادى
يعنى اساسيدر واشبو خراجى عدالت قدر زياده ايدر وظلم قدر نقصان واراضى يى تعطيل
ايدر بر نسنه يوقدر و بلادك خرابى وخراجك تدنيسى ظلم وجوردر اهل خراج وزراعته
ظلم ايدنلر و بوتقريب ايله اراضى يى خالى قبلانلر قارننى طويورمق يعنى طويورمق ايچون
وجودندن ات قوپاروب اكل ايدنلر كبيدركه بر عضوندن طو يارسه عضو آخرينى ضعيف
ايلمش اولور كه المى جوعدن نفسندن قطع ايلديكى عضوك المى ووجعى زياده در ورعيه يه
وسع وطاقتلرينك فوقنده تكليفات ايله پراكنده و پريشان ايدنلر اساس بيتك ترابنى الوب
بيتك سقفنه وضع ايدنلر كبيدر اهل زراعت اولان رعيه نك ضعف وقلتى اراضينك خرابنه
وزروع وحيواناتك قلتنه سبب اولور اراضينك خراب اولسى وزروع وحيواناتده قلت وضعف
خراجك قلتنه سببدر وخراجده ضعف وقلت دخى لشكر و عسكرك قلتنه سببدر ولشكر
وعسكرده قلت وعدم اقتدار اعداى دولتك هجوم واستيلالرينه وسيله اولور (قلت) ذكر

اولان جعفر صدر اعظم هرون الرشید اولان مشهور برمکیدر علیهم الرحمه (حکایه اولنمشکه مأمون خلیفه بر کیجه اویقوسی قاچوب سمیر طلب ایدر سمیر دیو کیجه وقتی حکایات سویلیان کیمسه یه دیرلر امری اوزره کتورادکده تعریض طریقیله ای امیر المؤمنین موصلده بر بیقوش بصره ده اولان بیقوشك قزینی اوغلنه تزویج ایتمك مراد ایلدکده بصره ده اولان بیقوش موصلده اولان بیقوشه قزیمی ویریرم لکن مهر اوله رق یوز قطعه جفتلك ویرانه سی استرم دیدکده شمدی مقتدر دکلم لکن بلده مزك والیسی سلمه الله تعالی برسنه یه قدر دخی طوررسه یوزدن زیاده ویرانه حاضر دریو استهال ایتمش دیدکده مأمون خلیفه بوقصه دن حصه آلوب وتیقظ ایدوب اطراف واکنافده اولان ولات وعماللرینی تفتیش وتفحص برله سیرت عدالتده اولانلری ابقا وظلم وجورده اولانلری تکدیر وعزل ایلیوب راحت بخش سکان بلاد اولمشدر روح الله تعالی روح الخلیفة والموقظ (ابو الحسن بن علی الاسدی پدرندن نقل وحکایه ایله پدرم دیدیکه لغت صعیدیه اوزره تألیف اولنوب عربیه یه نقل اولنان برکتاب قبطیده کوردم یازرکه حضرت یوسف علیه السلام ملك مصر مدیریکن برسنه ده خراج مصردن آلتون اوله رق جمع ایلدیکی * اربعة وعشرون الف الف واربعمائة الف دینار * یعنی یکرمی درت بیك کره بیك ودرتیوز بیك دینار ایدی واول مالدن درتیوز بیك دینار نیل خلیجلری وکوپرولر وترعه لر تعمیر وتطهیرینه وابنیهٔ لازمهٔ اعمالی وتوسعهٔ بلدان وسائر مصارف ارضیه یه وسکز یوز بیك دینار ارامل وایتامه هر نقدر بعضیلرینك مالی اولورسه ده میراث ملکدن دور اولمسونلر دیو صرف اولنور ایدی وایکیوز بیك دینار علما وعباده صرف وایکیوز بیك دینار دخی صدقات وکمال فقر وفاقه لرندن اداسنه مقتدر اولمیان مدیونینك دیوننه صرف اولنور ایدی بر منوال مشروح توزیع وتقسیم اولندقدنصکره امثالی حضور ملکه جمع اولوب تشکر وتهنیه وطول بقا ودوام عمر وعز وسلامتنه بعد الدعا سائر فقرانك جمیله دخی امر وجمله سی اطعام اولندقدنصکره سبب فاقه لرندن اجه لری اخذ وقبض ایلدکلرندن سؤال اولنورلر اکر فاقه آفت زماندن یعنی سهام قضا ایله اولمش ایسه معاشلرینه ضمیمه تعیین ایدر ایدی ایمدی اشبو مصارف فرونهاده اولدقده باقی قلان دنانیری یوسف علیه السلام نوائب غیر خالیه ومصارف مقتضیهٔ مملکت ایچون خزینهٔ بیت المال وضع ایدرلر ایدی (مورخیندن ابو دهم دیمشکه ارض مصر اراضیٔ منحطه اولدیغندن ماء نیل منازل وییوتلرینك تحتندن جریان ایتمکله مراد ایلدکلری مقداربنی حوض ومخزنلرنده حبس ایدوب استدکاری محلاره جریان ایتدیررلر ایدی حتی حق سبحانه وتعالی بونی فرعوندن حکایة ﴿ الیس لی ملك مصر وهذه الانهار تجری من تحتی افلا تبصرون ﴾ بیان بیورکه مألی یعنی عهد موساده صلوات الله تعالی وسلامه علی نبینا وعلیه ده اولان فرعونك زعمنجه موسی علیه السلامدن خوفا عن ایمان قومه رباسنده افضلیتی استدلال تقولنده قومنه بالذات ویامنادیسی واسطه سیله ایلدیکی ندایی حکایة نازل اولان ﴿ ونادی فرعون فی قومه قال یا قوم الیس لی ملك مصر وهذه الانهار تجری من تحتی افلا تبصرون ﴾ بیوررکه مألی ای قوم مصرملکی بنم دکلیدر کورمزمیسزکیم اشبو اعظم انهار اولان نیل قصریمك التندن باخودا وکندن باغلر وبستانلریمه جریان ایدر دیمکدر اشته وعصرده مصر عظیم اولوب کندویه معادل روی ارضده برملك یوق ایدی نیلك اطرافنده بربرینه متصل معمور بوستانلر وباغچه لر اولوب مزارع خالیه یوغیدی رشیده وارنجه قدر اراضی معموره یی ﴿ کم ترکوا من جنات وعیون ومقام کریم ونعمة کانوا فیها فاکهین ﴾ آیت کریمه سی اشبو

عمرانی مبیندر (عبد الله بن عمر رضی الله تعالی عنهما بیورمشدرکه فرعون مسفور وزیری هامانی سردوس دیدکلری خلیجك حفر واعمارینه مأمور ایلدکده اهل قری خلیج مرقومك قریه لری تحتندن جریان ایتمسیچون رضالریله هامانه کلیتلو اقچه ویررلر اولدخی شرقدن غربه وشمالدن قبله جانبنده واقع اولان قرالردن اجرا اولنور صورتده تسویه وتنظیم ایله عودت وبعد الصرف آرتان مبالغ ایله فرعونه اهل قرانك رضالریله اعطا ایلدکلرینی بیانله عرض خدمت ایتدکده فرعون وزیری هامانه اولور واقندیلره لایق ومناسب اولان قوللرینه میل وشفقت وخزائن وذخائر ایله معاونت ایدوب اللرنده بولنان امواله رغبت ایتمکدر ارتق انلردن برحبه اخذ اولنمق شان وفتوتمه روا دکلدر دیوب النان اموالی حسابیله اصحابنه رد ایتمشدر (حضرت ابن عمر حق سبحانه وتعالایی بیلوب وملاقاتی رجا وعذاب وعقابندن خوف وخشیت ویوم حساب وجزایه ایمان ایتمیه نك سیرت ومسلکی بو وجه اوزره اولنجه (لا اله الا الله * محمد رسول الله) دیوب ویوم حسابه ایقان وثواب وعقابه ایمان ایدنلرك عدالتده سیرتی فرعوندن بالا اولمق احری دکلیدر دیمشدر (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما قصهٔ یوسفده اولان ﴿ اجعلنی علی خزائن الارض ﴾ مکرمه سنده خزائن ارضی خزائن مصر ایله تفسیر ایتمشدر (حضرت یوسف بن یعقوب صلوات الله علی نبینا وعلیهما وقتاکه عزت ودولت توجه ایدوب خزائن ارض دلخواهلری اوزره ید سعادتلرینه کچوب تألم افتراء ومحن سجنه صبرینه وشهوانه عدم تبعیتنه عوضا رب العالمین ومجیب دعوة المضطرین عزیز مصری کندویه مسخر ایدوب ارض مصرده تمکین وملك ملك زمین اسلامی قبول ایلدی عزیز مصر آخرته انتقال ایلدکدنصکره حضرت یوسف علیه السلام مستقلا تملك ایدوب شوکتی مزداد اولدی لکن امرأهٔ عزیز زلیخا که مقدما یوسف علیه السلامه حب وشغف وزیاده سیله تعشق ایتمش ایدی تغیر زمان وتبدل احوال ایله چشملرینه عما وبدننه کبرسن سببیله ضعف ورخا وفاقه کلوب فقر سببیله حال ثروتی دیکرکون اولمش ایدی زلیخایه بعضیلری حالا ملك مصر اصحاب مرحمت وارباب کرم وفتوتدن بر ذات اولوب زوجکك حیاتنده حفظ وحراست ومثوی ومنزلکده مکرمت ایله احسان ایتمش ایدك کندوکی اعلام ومشار الیهدن استرحام ایلسك اعانه ایلمه سی متیقندر دیوب بعضیلری دخی تخویفله صاقن کندیکی بیلدرمه زیرا مشار الیهه حب وتعشقك سببیله مراوده ایلدیککده ابا واعراضلری حسبیله افترا ایله سجنه القایه وسیله اولدك بو جنایتکه بناء مکافات ایلمکده محتملدر دیو منع قیدنده اولدیلر لکن زلیخا اوذات عالیقدرك حلم وکرمی رعنا معلوممدر کندیمی بیلدیریرم دیو ممرلری اولان طریقك برکوشه سنده بکلدی وقتاکه یوسف علیه السلام عظماء قومندن جم غفیر وخدم کثیر ایله کذار ایدرکن زلیخا حس ایدوب قیام وکلامه اغاز ایدوب * سبحان من جعل العبید ملوکا بالطاعة والملوك عبیدا بالمعصیة * یعنی شول ذات اجل واعلایی تسبیح وتقدیس ایدرمکه طاعاتی سببیله عبدلری ملك ومعصیتلری حسبیله ملکلری عبد ایدر دیدی یوسف علیه السلام بومناجات حزینی استماع ایله سن کیمسن دیو سؤال ایلدکده زلیخا بذاته جنابکزه خدمت وصاچلریکی الله طریان ومنزلمده مکرمتکده اولان فقیره یم جنابکز حقنده بندن صدور ایدن محض خطا ایدی ایتدکلرم کردار ناهموار بولمه کلوب وبالنی طاندم ودریای اکداره سراپا باتدم قوتم کتدی ومالم بتدی وچشمه عمی طریان ایتدی مال ومنالدن دور وناسدن ناچار مدد واستعانه یه مجبور اولدم بعضیلری آجر وبعضیلری آجز اولدی کافهٔ اهل مصرك مغبوطه سی اولمشیکن شمدی محرومه وبلکه محرومه سی اولدم اشته مفسدینك جزاسی بودر دیدکده

اول کریم ابن الکریم یعنی یوسف علیه التسلیم بکاء شدید ایله اغلیوب ای زلیخا بکا
اولان حب ن قلبکده اثر قالدیمی دیدکلرنده زلیخا ابراهیم علیه السلامی خلیل ودوست اتخاذ ایدن
جناب خدای متعاله یمین ایدرمکه جمال عفت شعاریکزه برکره نظر ایتمك زمینی طولدیرن سیم وزره
مالك اولمدن نزد فقیرانه مده احب وار بجه دردیو سوز وگذار ابراز ایلدی پس یوسف علیه السلام
بارگاه عالیلرینه عودت بیوردقلرنده فی الحال قرناسندن برینی وارز لیخایه سویله اگر ذات زوج دکل ایسه
کندونی تزوج ایده یم یوق ذات بعل یعنی زوجی وار ایسه اغنا ایده یم دیو ارسال ایدر مرسل
مرقوم زلیخایه کلوب مأموریتنی افاده واستخبار ایدیجك زلیخا مرسل ملکه ای مأمور یوسف
صدیق ابانی استهزامی ایدر الله حقیچون بکا ایلدر زیرا مشار الیه بنی هنکام شباب وجمالمده اراده
واختیار بیورمدیلر شمدی نه کیفیتله قبول بیوررلر که عجوز نابینا وفقیره بی نوا اولدم دیوم أیوسانه
صورت اعتذار استرحام مدار ایدر وقتا که مرسل حسبحال تضرع وتحسر اشتمال زلیخایی
عرض عتبه ملك نبوت دستگاه ایلدکده زلیخایه فی الحال نقدینه بی عد تجهیز ارسال بیوررلر
کندینی تجهیز ومصلحت عقدی دخی اتمام ایدوب حرمسرای یوسف علیه السلامه داخل
اولورایله زفافده صف آرای صلات اولدقدنصکره اسم اعظمله تقدیم دعاسی درگاه اله قبو مده
جای قبولده اولوب حق سبحانه وتعالی زلیخانك یوسف علیه السلامه مراوده ایلدیکی کونده
اولان حسن وجمال وشبابنی اعاده ایدوب اول نبی کریم زفاف ومشار الیهایی بکر بولدیلر وزلیخادن
افرائیم بن یوسف ومنشانام ایکی ولد عزیزی اولوب عالم مقدس جنانه قدر عیش طیب ایله
تعیش ایلمشلردر (صاحب مستطرف دیرکه قوی به لایقدر که فقیری اونوتمیه زیرا چوق کره
تغیرا زمان وتحول احوال حسبیله مطلوب طالب ومرغوب الیه راغب ومسؤل سائل
وراحم مرحوم اولور * فنسأل الله ان یرحمنا ویغنینا بفضله * یوسف علیه السلام خزائن
ارضه مالك ایکن جوع عارض اولدقده اربه اتمکی تناول بیوررلر ایدی ذات همایونلرینه خزائن
ارض ید وتصرفکزده ایکن نیچون آجلغی اختیار بیوررسز دینلدکده آجلری اونودورم دیو
طوقلقدن قورقارم بیوردیلر (قلت) بوندن مراد عالیلری طوقلق حالتده احوال فقرایادمدن
چیقر دیو سرکارانی تعلیم اولمق خاطرگذار اولدی الله اعلم (اشبو روایت امرانك حسن سیرتی
بیان ایدرکه امیر المؤمنین حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه عمیر بن سعد نام ذاتی بلده
حمصه عامل نصب وارسال ایتمشلر ایدی برسنه کامله مکث دنصکره عودتنه امر کوندررلر وقتا که
امر خلیفه واصل اولدقده عمیر مشار الیه جنابلری یدنده عصا وارقه سنده طغارجق وبر قصعه
وبر اناء مایله ماشیا حضور خلیفه یه ناکاه داخل اولدقلرنده فاروق اعظم رضی الله تعالی عنه
کوردکده بزه خیانتمی ایلدك یوقسه صداقتمی بلاد بلاد سوءمی یوقسه راحت اوزره می دیو
سؤال بیوردقلرنده ای امیر المؤمنین حق سبحانه وتعالی ﴿ لا یحب الله الجهر بالسوء ﴾ و ﴿ یا ایها الذین
آمنوا اجتنبوا کثیرا من الظن ان بعض الظن اثم ﴾ نصلری موجبجه جنابکزی جهر
بالسوء وسوء ظندن منع ونهی ایلمدیمی نیچون بنده که سوء ظن ایدر سکز * وقد جئتك بالدنیا
اجرها بقرابها * یعنی جنابکزه اجری دنیا طلوسی دنیا ایله کلدم دیدکده حضرت خلیفه
رضی الله تعالی عنه * ومامعك من الدنیا * یعنی یانکده دنیادن نه وار بیوردی عمیر جنابلری
دخی اشته دستمده اولان عصا که اکا اتکا وبرضرره راست کلدیکمده انکله دفع ایلرم
ویوکلندیکم طغارجق که ایچنده قوت یومیم اولان طعام واردر وبر مطهره جك که انده ایچه جك
وطهارت ایده جکیم صو واردر واغاجدن مصنوع چناق که انده توضی ایده رم وباشمی یقرم

(وطعامی)

وطعامی درونده یرم ای امیر المؤمنین پروردگار عالم عزشانه یه یمین ایده رمکه دنیادن مالك اولدیغم
بنم ایله برابر اولان اشیاء مذکوره دن ماعدا یاتمده وتصرفده دنیایعنی مال دنیا یوقدر وذکر اولناندن
باشقه برشیئه مالك دکلم دیدکده حضرت عمر رضی الله تعالی عنه مجلسندن قالقوب رسول الله
صلی الله علیه وسلم افندیمزك روضه مطهره لرینه واروب مواجهه رسول اکرم وابو بکرده
بکاء شدید ایله بکا ایدوب بعده یارب دنیاده فضاحت وشناعته مقارن اولمادیغم حالده حبیبك
اولان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمه وصاحبی اولان ابو بکره رضی الله تعالی عنه بنی الحاق
ایله دیو تضرع ونیاز دنصکره مجلسلرینه عودت ایدوب عمیره برسنه کامله ده حمصده عامل ایدك
نه اشلدك دیدی عمیر دخی ای امیر المؤمنین زکات سوائم اولان دوه لری اهل ابلدن اخذ واهل خراج
وذمتدن ذلیل وحقیر اولدقلری حالده جزیه یی دخی اخذ ایدوب مصارفی اولان فقراء ومساکین
وابناء سبیله توزیع وتقسیم ایلدم ای امیر المؤمنین والله که اموال مذکوره مشروعه دن یدمده
برحبه باقی قالیدی جنابکزه کتورر ایدم دیدکده خلیفه حضرتلری ای عمیر سنی ابقا ایلدم بنه بلده
مرقومه یه عزیمت ایله بیوردقلرنده عمیر ای امیر المؤمنین جناب باری تعالی سنی خیر ایله جزا ایندرسون
بنده که اذن ورخصت ویرا اهل وعیالمه کیده یم دیو رجا وعاملکدن استعفا ایدر خلیفه
دخی اذن ورخصت ویروب عمیر اهل وعیالنه یعنی مسکنه کتدکدنصکره حضرت عمر رضی
الله تعالی عنه حبیب اسمیله مسمی برآدمی چاغروب آل شویوز آلتونی عمیرك خانه سنه
وار واوچ کون قدر مسافر اول اگر خائن ایسه سکا حالی خفی اولماز یعنی اطوارندن اکلرسن
آلتونلری ویرمه والا ویر دیو تنبیه وارسال بیوردیلر وقتا که حبیب عمیرك خانه سنه مسافر صورتنده
واروب اوچ کون اقامتنده عمیرك خانه سنده اربه اتمکیله روغن زیتدن غیری برنسنه کورمدی انلر
دخی آزایدی وقتا که ایام ثلثه کذرانده عمیر اعتذاره ابتدار ایله ای حبیب اکرامکزده قصور ایتدم
عندمده بونلردن باشقه طعام اولیدی سزی نفسم اوزره ترجیح ایدر یعنی بن آج قالوب سزی
اشباع ایدردم باری قومشولرمده ده برقاج کون مسافر اولکز مأمولدر که انلرك معاشلری بندن
اوسع اوله دیدکده حبیب دنانیر مذکوره یی عمیره امیر المؤمنینك عطیه سیدر سکا کوندردی دیو اعطا
قیلدیغی کبی عمیر حضور حبیبده کهنه ثوبیله مستوره اولان اهل بیتنی چاغروب واول آلتونی
بشر والتبشر ویدیشر صایوب مشار الیهایه باشقه باشقه بزدن صره لر دیکدیروب ودوکنجیه دك
اخوان فقراء مسلمینه تقسیم وارسال ایدوب یانده برینی دخی براقدی بعده حبیب امیر المؤمنینه
کلوب ای امیر المؤمنین جناب خلافتمأبکزه اورع وازهد ناسی ویانده دنیادن قلیل وکثیر
برنسنه موجود اولمیاندن کلورم دیوب نقل ماجری ایلدکده حضرت عمر رضی الله تعالی عنه عمیری
احضار وایکی وسق بغدای وایکی عدد ثوب اعطا ایلدکده عمیر ای امیر المؤمنین احسان
بیوردیغکز ثوبلری لزومی اولدیغندن قبول ایدرم لکن بغدایه احتیاجم یوقدر زیرا اهل بیتمك
قنده برصاع بغدای واردر انلره کفایت ایلر دیدی رضوان الله تعالی علیهم اجمعین (حکایه
اولنمشکه امیر المؤمنین فاروق مشار الیه رضی الله تعالی عنه غلامنه درت یوز عدد دیناری
حاوی برصره یی ویروب عبیدة بن الجراحه بندن کتور وبرازمکث ایله تا که نه یاپدیغنی کوره سن
بیوررلر وقتا که غلام مشار الیهه آلتونلری کتوروب امیر المؤمنین کوندردی بعض
حوائجکزه صرف ایدیکز دیوب ویردکده درحال عبیدة بن الجراح رضی الله تعالی عنه
خلیفه یه وصله الله تعالی ورحمه دعاسنی ادادنصکره آلتونلری بشی فلانه ویدیسنی فلانه
کوتور دیو آدملری ایله دوکنجیه قدر فقراء اخوانه توزیع وتقسیم ایلدی غلام عودت وامیر
المؤمنینه ماوقعی حکایت ایلدی خلیفه حضرتلری بنه اوللقدار آلتونی معاذ بن جبل رضی الله

تعالی عنهه عدوآماده ایلمکده اولدیغی اوزره بولدی بعدالعد غلامه بونی دخی معاذ بن جبله
کوتورونه یاردقت ایت یوری وقتا که غلام کوتوروب وابن الجراحه دیدیکی کبی دیدکده
ابو عبیده نه یابدی ایسه بو دخی او یلجه عمل یعنی اصحاب حاجاته تماما تقسیم ایلدی غلام
مومی الیه خاکپای خلیفهٔ عادله عودت ایدوب ما وقعی بیان قیلدقده * انهم اخوة بعضهم
من بعض * دیو ثنا بیوردی (قلت) مراد عمری رضی الله تعالی عنه جمله سی کمال ایمانله متصف
واخلاق حمیده ده یکساندرلر دیمکدر رضوان الله علیهم اجمعین

﴿الفصل الثانی﴾

اشبو ایکنجی فصل اهل ذمتك احکامی بیاننده در (صاحب المستطرف الشافعی دیرکه عبدالرحیم
ابن غنم روایت ایتمشدر که شام فتح اولنوب نصارای اهل شام جزیه یی قبول ایله
حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنهدن ذکری آتی شروط اوزره صلحی طالب
اولدقلرنده شامدن یازیلوب طرف خلافتپناهی یه کوندریلان عهدنامه درکه منظور حضرت
فاروق اولدقده بر وجه آتی ایکی شرط دخی زیاده بیوروب راضی اولورلرسه امضا ایدك دیو
شام والیلری طرفنه کوندروب نصارای شام دخی اول شرطلری ممنون اوله رق قبول وامضا
ایلدکلری عهدنامه صورتیدر (بسم الله الرحمن الرحیم هذا کتاب الی عبدالله عمر امیر المؤمنین رضی الله
تعالی عنه من نصاری مدینة کذا امابعد انکم لما قدمتم علینا سألناکم الامان لانفسنا وذرارینا
واموالنا واهل ملتنا وشرطنا لکم علی انفسنا ان لانحدث فی مداینا ولا فی ما حوالیها دیرا ولا کنیسة
ولابیعة ولاصومعة راهب ولانجدد ما خرب منها ولا ما کان مخیا منها فی خطط المسلمین فی لیل
ولانهار وان نوسع ابوابها للمار وابن السبیل وان ننزل من مر بنا من المسلمین ثلاث لیال نطعمهم
ونسقیهم ولانؤوی فی کنایسنا ولا فی منازلنا جاسوسا ولانکتمه عن المسلمین ولانعلم اولادنا القرآن
ولانظهر شرعنا ولاندعو الیه احدا ولانمنع احدا من ذوی قرابتنا الدخول فی دین الاسلام ان اراده
وان نوقر المسلمین ونقوم لهم من مجالسنا ان ارادوا الجلوس ولانتشبه بهم فی شیء من ملابسهم
من عمامة ولاقلنسوة ولانعلین ولانتکلم بکلامهم ولانتکنی بکناهم ولانرکب بالسروج ولانتقلد
بالسیوف ولانتخذ شیئا من السلاح ولانحمله معنا ولاننقش علی خواتیمنا بالعربیة ولانبیع الخمر
وان نجز مقادم رؤسنا ونلزم زینا حیث ما کنا وان نشد الزنار علی اوساطنا ولانظهر صلباننا
ولاکتبنا فی شیء من اسواق المسلمین ولاطرقهم ولانضرب بالنواقیس فی کنایسنا الاضربا خفیفا
ولانرفع اصواتنا بالقرائة فی کنایسنا ولانرفع اصواتنا مع موتانا ولانظهر النیران فی شیء من طرق
المسلمین ولااسواقهم ولانجاورهم بیوتنا ولانتخذ من الرقیق ما جری علی سهام المسلمین ولانطلع
علی منازلهم شرطنا ذلك علی انفسنا وعلی اهل ملتنا وقبلنا علیه الامان فان نحن خالفنا فی شیء
مما شرطنا لکم وضمنا علی انفسنا فلاذمة لنا وقد حل بنا ما یحل باهل المعاندة والشقاق
فکتب الیه عمر رضی الله تعالی عنه ان امض ما سألوه والحق فیه حرفین واشترطهما علیهم مع
ما اشترطوه علی انفسهم ان لایشتروا شیئا من سبایا المسلمین ومن ضرب مسلما عمدا فقد خلع عهده
انتهی) مضمون نامه بودرکه ای امیر المؤمنین وقتاکه سزلر بزه غلبه ایلدیکز ونفسلریمز واولاد وعیال
واموال وجمله اهل ملتمز ایچون سزدن امان طلب ایدوب نفسمز اوزرینه شویله شرط
ایلدك که من بعد بلاد وقرامزده کنیسا وصومعهٔ راهب احداث ایتمیوب وقدیمدن اولان مطلقا
کنایسدن خراب وخرابه مشرف اولانلری دخی اصلا تجدید ایتمیه لم ومسلمینك مرورایده جکلری
محللرده اصنام واوثانلر قومیه لم مسلمیندن مرور وعبور ایدن مسافرلری خانه مزه انزال واوچ
کون اوچ کیجه اطعام واکرام ایده لم واهل حربدن طرفمزده جاسوسلر ظهور ایدر ایسه کنایس
ومنازللرده حفظ ایتمیوب یعنی صاقلمیوب ومسلمیندن دخی کتم ایتمیوب اخبار واعلام ایده لم

اولادیمزه قرآن عظیم الشان تعلیم ایتمیه لم ودینمزی دخی اظهار ایتمیه لم وبر کیمسه یی دینمزه دعوت
ایتمیه لم واولاد واقربامزدن دین اسلامه دخول مراد ایدنلری منع ایلمیه لم اهل اسلامدن بری
مجالسمزه کلدکلرنده توقیر وتعظیم ایدوب اوطورمق مراد ایدرایسه جای تعظیمده اقعاد ایده لم
وملابسده اهل اسلامه تشبه ایتمیه لم یعنی باشه صاریله جق شیده وباش کسوه سنده ونعلین
یعنی ایاق قابنده مسلمینك تلبس ایلدکلری شیلری استعمال ایتمیه لم وکلام اهل اسلام یعنی
اسلامه مخصوص تعبیرات ایله تکلم ایتمیه لم واهل اسلامه مختص اولان اسم ولقب وکنیه لری
تکنی وتسمیه ایتمیه لم واکرلی حیوانه رکوب ایتمیه لم سیف وسلاح تقلد وحمل ایلدیکمزدن باشقه
بیوت وکنایسلرده دخی سلاح طوتمیه لم یعنی صاقلمیه لم وخاتملریمزی لسان عربیه ایله نقش ایتمیه لم
وخمر بیع ایتمیه لم ومقادم رؤسمزی جز وقطع ایده لم یعنی بر نوع صاچلرینی ودخی قبافتمز اصلنده
نه شکل اوزره ایسه یینه اویلجه ایده لم ومیانلریمزه زنار قوشانه لم ودخی اسواق وطرق
مسلمینده بوتلریمزی وکتابلریمزی اظهار ایتمیه لم وکنیسالرده ناقوس ضرب ایتمیوب
الاضرب خفیف ایله ضرب ایده لم وکنیسالریمزده وموتالریمزه وقوعنده قرائت ایلدیکمزده رفع
صوت ایتمیه لم اسواق وطرق مسلمینده نار یاقمیه لم وبیوتلریمزی بیوت مسلمینه قریب ایتمیه لم
ومیتلریمزی مسلمینه مجاور ایتمیه لم وسهام مسلمین اوزرلرینه جاری اولان اسیری رقیق اتخاذ ایتمیه لم
ومنازل مسلمینی تجسس ایتمیه لم ذکر اولنان اموری نفسمز واهل ملتمز اوزرلرینه شرط ایله
جزیه یی قبول ایتدك اکر نفسلریمزه تضمین ایتدیکمز شروط مذکوره دن برینه مخالفت
ایلر ایسك امان وذمت مرتفع اولوب معاند واهل شقاقه اجرا اولنان معامله اوزریمزه اجرا
اولنسون انتهی (وقتا که اشبو شروط منظور حضرت عمر اولدقده والئ شامه اشبو شروطه
شو ایکی حرفی دخی الحاق ایله که بری مسلمینك سبی واسترقاق ایلدکلری اسرایی اشترا ایتمسونلر
دیکری جزیه یی شروط مذکوره ایله قبول ایدنلردن بری بر مسلمی عمدا ضرب ایدرسه اول
ضارب عهد وذمتدن چیقوب معاند حکمنده اولسون یعنی بونلری دخی قبول ایدرلر ایسه امضا ایله
دیو جواب تحریر بیوردقلرنده قبول ایتدیلر (قلت) عهدنامهٔ مذکورده اولان * وان نجز مقادم
رؤسنا * عباره سی روایت آتیه دلالتیجه مفهومنده فقیرك یازدیغی اوزره ناصیه یه صالیویریلان
صاچ وپرچم دیمك کورینورکن نسخهٔ مرئیهٔ معلومه ده اسواقده مرور وعبور اولندقده
باشلرینی اورته لر دیو ترجمه اولنمشدر (یینه صاحب مستطرف دیرکه مرویدرکه بنی تغلب
قبیله سی عمر بن عبد العزیز حضرتلرینك حضورینه چیقوب بز عربدن برقومز خاکپایکزه
کلدك اوزریمزه مال تقدیر بیوردیکلرنده نصارا میسز دیجك نصارایز دیدکلرنده حجام
کتوردوب عربده عادت اولدیغی اوزره صالیوردکلری النلری صاچلرینی قطع وبوروندکلری
اثوابلرینی میانلرندن باغلدقلری باغلری شق ایتدیروب اکرلی آتلره بنمکی نهی وپلانلی
حیوانلره یاندن بنمکی امر ایلدی (یینه صاحب مستطرف دیرکه روایت اولنمشکه خلفاء
عباسیه دن متوکل خلیفه طائفهٔ یهود ونصارایی استخدام واستعمال ایلمیوب تذلیل وطرد وتبعید
ایلیوب کسوه وثیابلرینی ثیاب مسلمیندن تمیز ایدرلر ایمش ودائما اهل حقی تقدیم وتقریب واهل
باطلی تبعید وتحقیر ایدر ایمش بو سببله مادامت الدنیا رحمتله یاد اولنمقده در (قلت) متوکل مومی الیه
اونجی خلیفهٔ عباسیدر که سال هجرینك ایکیوز اوتوز اوچنده کند و یه بیعت وایکیوز قرق بدی
شوالنده وفات ایلمشدر (عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه * لاتستعملوا الیهود والنصاری فانهم
اهل رشی فی دینهم ولایحل الرشی * دیوب یهود ونصارایی اموردہ استخدام واستعمالدن نهی
ایلدیلر (ودخی بصره ده عامللری اولان ابو موسی الاشعری رضی الله تعالی عنهك محاسبه

ایچون قدوملرینی طلب ایلدکلرنده ابو موسی الاشعری مدینهٔ منوره یه محاسبی و محرری اولان
نصرانی ایله کلوب حضرت عمر رضی الله تعالی عنه مسجد شریفده بولنملریله اول نصرانینک مسجده
دخولنی استیذان ایلدکده حضرت عمر بدلرینی دزلرینه اوروب ابوموسایه بد دعا ایله ذمی‌یی
تولیه‌می ایتدک حق سبحانه وتعالانک ﴿ یاایها الذین آمنوا لاتتخذوا الیهود والنصاری اولیاء
بعضهم اولیاء بعض ومن یتولهم منکم فانه منهم ﴾ قول کریمنی ایشتمدکمی یعنی حق تعالی
انلردن برینی مسلم اوزره آمر قیلمغی نهی ایلدی یوردقده ابو موسی ای امیر المؤمنین اول
نصرانینک کاتبی بنم ودینی کندیسنکدر یعنی بن اکا شرعه مخالف نسنه یازدرمم دیو
اجتهادینی بیان ایله اعتذار ایتدکده اول مجتهد بالحق یعنی حضرت فاروق بن حق تعالانک
اهانت ایلدیکنه اکرام و ذلیل ایلدکلرینی اعزاز وتبعید ایلدکلرینی تقریب ایتمم یوررمشدر
(وحضرت عمر رضی الله تعالی عنهنک عصر خلافتلرنده بعض عمالی ای امیر المؤمنین رعیه تکثر
وتوفر ایلک حسبیله جزیه واموال تکثر ایلدی جمع وتحصیل جزیه و حسابده اول عصرده
مشرک بولنانلر اعانتک بعضیلرینی خصوصات مذکوره ده استخدام لازم کلدی دیو استیذان
ایلدکلرنده خلیفهٔ مشار الیه حضرتلری رضی الله تعالی عنه انلر اعداء الله یعنی مشرکلردر
قلوبلرنده اهل اسلامه غش وعداوتلری مرکوزدر ✻ فانزلوهم حیث انزلهم الله ✻ یعنی حق
سبحانه وتعالی انلری قنغی مرتبه‌یه تنزیل ایلدیسه سزدخی اول مرتبه‌یه تنزیل ایدک یعنی تعظیم ایلمیک
دیو اذن ورخصت ویرمامشلردر (ورسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز غزوهٔ بدره
تشریف بیوردقلرنده مشرکیندن بری حره دیدکلری موضعده جند اسلامه لحوق ایدوب
وعلیه الصلاة والسلام افندیمزه غزوه ده بولنوب مصاب اولنجیه قدر محاربه ایدرم دیو
موکب سعادتده بولنمسنی استدعا ایلدکده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز شرف
اسلامله مشرف اولورمیسن بیوردقلرنده لا دیو امتناع ایتدکده علیه الصلاة والسلام افندیمز
عودت ایت مشرکدن بن استعانه ایلمم بیوردیلر بعده شجره تسمیه قلنان محلده بومنوال سابق
استرجا ایتدکده علیه الصلاة والسلام افندیمزینه تکلیف اسلام بیوروب ابا واعراض ایلدکده
علیه الصلاة والسلام افندیمز جواب اولی تکرار بیوردیلر ظهر البیدا تسمیه اولنان محلده ینه
معیتی نیاز ایدیجک علیه الصلاة والسلام اللهه و رسولنه ایمان ایدرمیسن بیوردقلرنده قبول
و دائرهٔ عزت اسلامه دخول ایلدیکندن اهل اسلام مسرور اولدیلر زیرا شجاعتله متصف
بر دلیر مشهور ایدی رضی الله تعالی عنه (صاحب المستطرف الشافعی رحمه الله تعالی دیرکه
مشرکدن استعانه جائز اولمادیغنه اشبو روایت اصل عظیمدر زیرا بذل جان ایتمک اوزره اعانه‌یی
رجا ایتمشیکن شرکله رفاقتنی قبول بیورمدیلر فکیفکه مصالح مسلمین بالکلیه یدینه تسلیم اولنه
انک جائز اولمادیغی اولویتده در (وینه صاحب مستطرف ذکر ایدرکه عمر بن عبد العزیز
حضرتلری اطراف واکنافده اولان ولات وعماللرینه امور عباده انجق اهل قرآن یعنی اهل
علمی وقرآنی تولی وتحکیم ایلیک دیو تحریر بیوردقلرنده انلر دخی یازدقلری عریضه لرنده ای
امیر المؤمنین بعض اهل علم واهل قرآنده مسامحه ومساهله ظهور ایدرسه حکمکز نه کونه اولور
دیو یازدقلرنده عمر بن عبد العزیز اهل علم وقرآنده خیر اولمیجه غیر بسنده اولمیه جغی اولویتیله
ثابت اولور ینه هر حالده اهل علمدن مفارقت ایلمیک دیو تحریر ایلمشدر (ودخی علماء شافعیه
رحمهم الله تعالی دیدیلرکه اهل ذمت لباس وکسوه وقلنسوه ده اهل اسلامدن تمیز ایدوب
و وسطلرینه زنار قوشانسونلر وحمامه دخول ایلدکلرنده عریان اولدقلرندن اهل اسلامدن
تمیز بولنسون ایچون کردنلرینه قلای یاخود باقر چنقراق تعلیق ایدهلر اهل اسلامه اختصاصی

(اولان)

اولان باش کسوه سی و عمامه و طیلسان تلبس ایلیه لر یعنی اهل اسلامه بکزه میوب امتیاز
ایچون انلره مخصوص علامت اوله واهل ذمتک نسوانی ازارینک تحتنه یاخود فوقنه که اولی
اولان بودر زنار قوشانه وحمامه دخولنده بوغازینه علامت ایچون برخاتم تعلیق ایلیه ومسترینک
بری سیاه وآخری بیاض اوله وعموما اهل ذمت فرس وحمار و بغله رکوب ایلدکلرنده پلانلبسنه
یان بنوب واکرلریله رکوب ایتمیه لر واهل اسلام اولان مجالسده تصدر ایلیه لر وسلام ایله بدأ ایلمیه لر
واسواقده مرور ایلدکلرنده اهل اسلامک اوزرندن مرور ایتمیوب طریقک اضیقندن مرور ایده لر
وابنیه ده اهل اسلامک بناسندن عالی ابنیه بنا ایلمیه لر و بعضیلرک قولنده بناء ابنیه ده اهل اسلامه
مساوات جائزدر و بعضیلرک عندنده جائز دکلدر دار حرب ایکن بردار عالیه‌یه مالک اولورسه
حین فتحده جزیه‌یی قبول ایلدکده هدم اولنمیوب یدنده ابقا وتقریر اولنمق جائزدر وامر منکر
وخمر وخنزیر بیع وشرا وناقوسی اظهاردن منع اولنه لر ویدلرنده اولان توراة وانجیلی جهر ایتدرمیه لر
وارض حجازده که مکهٔ مکرمه ومدینهٔ منوره ویمامه ایله قصبه وقرالرندن عبارتدر اقامتدن منع اولنه لر
وطائفهٔ اهل ذمت ادای جزیه واحکام اهل ذمتی التزامدن امتناع واعراض ایدرسه عهدلری منتقض
اولور واهل ذمتدن بری مسلمه اولان عورته زنا ایدرسه یاخود نکاح ایله دخول ایدرسه یاخود اهل حربه
جاسوسلق ایدرسه یاخود اهل حربه مسلمینک عرضنه شین کتورمک خصوصنه دلالت ایدرسه یاخود
برمسلمک دیننه القاء فتنه ایدر آزدیررسه یاخود برمسلمی قتل ایدرسه یاقطع طریق ایلرسه یاخود دین
اسلامه طعن وقرآنه طعن ایدرسه و پیغمبر عمزی حاشا سوء تعبیر ایله ذکر ایدرسه نقض عهد ایتمش
اولور (وینه صاحب المستطرف ذکر ایدرکه اهل ذمتک اقل واکثر یوندن تقدیر وتعیین جزیه‌سی
خصوصنده صدر اولده اختلاف واقع اولمغله حضرت عمر رضی الله تعالی عنه کوفه ده اولان
والیلری عثمان بن حنیفه تحریر بیوردقلرنده بیوردقلری امر اوزره اهل ذمتدن غنی اولانلره قرق
سکزدرهم واکا دوننده اولنه یکرمی درت درهم واکا دخی دوننده اولانه اون ایکی درهم کمش
جزیه وضع ایلدی حضرت عمرک اشبو تعیینی اصحاب کرام رضوان الله تعالی عنهمدن نیجه
ذواتک محضرنده اولدقده براحد اصلا مخالفت ایتمیوب قبول واجماع ایتدیلر حضرت امام اعظم
ابو حنیفه واحمد بن حنبل حضرتلرینک قوللری بودر وامام شافعی حضرتلرینک برقولی بودر
(وصاحب المستطرف امام شافعیدن قول آخر دخی ذکر ایتمشدر (وینه صاحب المستطرف اولنه
فصل دیو متازقیله رق دیمشدرکه اهل ذمتک نساء وصبیان ومجنونلرینه وضع جزیه اولنماز (وکنایس
خصوصنده حضرت عمر رضی الله عنه ظهور اسلامدن اول یاپلمش اولان کنیسالری هدم ایله
امر بیوروب وتجدیدینی دخی منع ونهی بیوردیلر وکنیسالرندن بوت وخجلری چیقاروب اهل اسلامه
اظهار ایلمه‌دن دخی منع وچقرانلرک باشنده کسر اولنمسنی تنبیه بیوردیلر (وعروة بن محمد دخی
کنایس اهل کفری هدم ایلدیلر علمانک یعنی شافعیه نک مذهبی بودر و کذلک اجماع شافعیه
بونک اوزرینه در (وعمر بن عبد العزیز بو خصوصه دقت واهتمام وتشدید ایله دار اسلامده
قدیم اولسون وحادث اولسون برکنیسا وحاوره ترک اولنمیوب هدم اولنه و بوندن بویله دخی تجدید
واحداثه اولنمیه دیو امر ایلمشدر والله تعالی اعلم انتهی (قلت) اشبو فصلک باشندن بورایه
قدر صاحب المستطرف الشافعی مرحومک اهل ذمت وجزیه واستخداملری وکنیسه وبیعه لری
خصوصلرنده ذکر ایلدیکی روایات واخبارک بعضیسی مذهب حنفی‌یه موافق اولان و بعضیسی
موافق اولمیان شافعیه نک مسائل مجتهد فیهاسیدر لکن ائمهٔ کرام اصول فقه شریفده تفصیل و بیان
اولندیغی اوزره شروطی موجبجه مسائل مجتهد بهاده اولان احکام الهیه‌یی اجتهادلریله کتاب
وسنتدن استنباط بیورمشلردر شویله که هر بری دائرهٔ کتاب وسنت نقاطنک برندن خط اجتهادلرینی

مركز دائره مقامنده اولان حكم حق بولمق قصد صادقيله اومركزى اصابه‌رك چكمشلردر
وائمهٔ كرام مشار اليهم حضراتندن هر برينك عين مركزه اصابتلرى ويا عدم اصابتلرى شقلرى
محتملدر واشبو ايكى شقدن هر برى چونكه غرضلرى اظهار حق اولمغله مستدعى ثواب واجر
اولوب غايت ما فى الباب مصيب اولان ايكى اجره غير مصيب بولنان براجره نائل اوله جغنى اعلام
علماء دين بيان ايتمشلردر ومجتهدين حضراتندن ائمهٔ اربعه كه امام اعظم ابو حنيفه وامام
شافعى وامام مالك وامام احمد بن حنبل روح الله تعالى ارواحهم حضراتيدر ايشانك مذاهبى
تواترا الى الآن تقليد اولنمشدر وهر برينك مذهبلرنده بونجه كتب معتبره تدوين وتأليف
اولنمشدر و بونلره تقليد ايدن اهل سنت وجماعت دخى قنغى امامه مقلد ومقتدى ايسه بنم
مذهبنه اقتدا ايلديكم امامك اجتهادى صوابدر خطا احتمالى دخى واردر ديمك لازمدر اعدى
سلاطين كزين آل عثمان ايده الله تعالى دولتهم وحاميهما الى يوم الميزان امام اعظم حضرتلرينك
مذهب منصورينى التزام ايلمشدر بو تقديرجه هرنقدر اشبو فصلده شافعى المذهب اولان
صاحب المستطرفك تحرير ايلديكى عهدنامهٔ مذكور وسائر روايات بعينها ترجمه اولنمش ايسه ده
اهل ذمت واستمداد اهل ذمت وكبسا وجزيه خصوصلرنده مذهب حنفينك قولى وحكمى نه ايسه
بيلك وموجبيله عمل ايتمك ايچون كتب معتبرهٔ حنفيه دن امام محمدك سير كبيرينه وخصوصا كتب
معتبرهٔ حنفيه دن در مختار وسائر آثاره مراجعت اولنمق لازمدر خلاصه كتب محاضرات وتواريخده
اولان معاملاته دائر حنفيه يه مسائل اجتهاديه نك بعضيسنده ائمهٔ مشار اليهم حضراتنك
اختلافاتى اولمغله يازيلان مسئله ده قائلى ومأخذى كوسترلمامش ومطلق بيان اولنمش ايسه
اختلافات ائمه كتابلرى ايله تقليد ايلديكمز مذهب حنفى كتب معتبره سنه رجوع امر لازمدر
يعنى قائلنى تحقيق ايتمدكجه دفعةً مخواسى اجرا اولنه مز انتهى والله تعالى اعلم بالصواب

﴿ الباب الثانى والعشرون ﴾

اشبو يكرمى ايكنجى باب اصطناع معروف يعنى عنايت واحسان ودرمانده كانه ياردم وحوائج مسلمينى
قضا ايلمك فضيلتنى وشرعده ممدوح اولديغى و بو خصوصده وارده اولان آيات قرآنيه وآثار
نبويه وسائر حكايات بياننده در قال الله تعالى ﴿ ولا تنسوا الفضل بينكم ﴾ اشبو قول كريمك
آخرى ﴿ ان الله بما تعملون بصير ﴾ نصيدر كه ترجمهٔ تبيانده بيان اولنديغى وجهله بو نص
مبينك مفهومى بعضيكز بعضيكزك فضل واحسانتى اونوتميكز تحقيق الله تعالى عملاريكزى
كورور وفضل واحسانكزى ضايع ايتميوب ثوابلرينى سزه ايركورر ديمكدر وقال الله تعالى ﴿ وتعاونوا
على البر والتقوى ﴾ (قلت) اشبو نص كريمى ولى ايدن ﴿ ولا تعاونوا على الاثم والعدوان ﴾
نص جليلى ايله ترجمهٔ تبيانده مفهوملرى مؤمنينه خطابا سزلر اوامره متابعت ومناهيدن
مجانبتده بربريكزه نصرت واعانه ايدك اما كفره وظلمه ويا معصيته وبدعته اعانه ايتميك
ديو تفسير اولنمشدر (وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم من مشى فى عون اخيه ومنفعته
فله ثواب المجاهدين فى سبيل الله) (قلت) اشبو خبرى صاحب المستطرف تحرير ايلمشدر كه
مآلى بر مؤمن مؤمن ديكر نفعنده يوركونه حركت وسعى وياردم ايلدكده جهاد فى سبيل الله
ثوابنه نائل اولور ديمكدر بيورمشدر (ودخى امام بزار وطبرانى حضرت انس رضى الله
تعالى عنهدن عليه الصلاة والسلام افندمز (الخلق كلهم عيال الله فاحبهم اليه
انفعهم لعياله) حديث شريفنى روايت ايتمشلردر (قلت) اشبو حديث شريف جامع
صغيرده واردر لكن طبرانينك روايتى ابن مسعود رضى الله تعالى عنهدندر وبورادهٔ خلقه

عيال الله اطلاقى مناوى بيانجه مجازدر يعنى جناب واجب الوجود فضلا واحسانا قوللرينك ارزاقنى
متضمن اولديغندن خلق عياله تشبيه اولنمشدر ومآل حديث خلق حقك فقراسيدر كه دائما حقه
عول ايدرلر پس مخلوقك نزد الهيده زياده سوكلى اولانى يعنى راضى اولديغى فقراسنه انفع اولانيدر
يعنى خلق حقه هدايت ودين ودنياده اصلح اولانى تعليم وخلقه فضلهٔ مالندن وجاهندن احسان
وتعطف ومرحمت ايدن عند الله احبدر ديمكدر (و بنه عليه الصلاة والسلام افنديمز (خير الناس
انفعهم للناس) بيورمشلردر اشبو حديث شريفى ديلمى مسندنده ابن عمر رضى الله تعالى عنهمادن
روايت ايتمشدر كه مفادى حديث سابقك معناسندن منفهمدر (وعن ابن كثير بن عبد الله بن عمرو
ابن عغو المزنى عن ابيه عن جده عن النبى پدرندن و پدرى دخى جدندن (ان لله خلقا خلقهم
لحوائج الناس آلى على نفسه ان لا يعذ بهم بالنار فاذا كان يوم القيمة وضعت لهم منابر من نور
يحدثون الله والناس فى الحساب) وعن ابن عباس رضى الله تعالى عنهما قال قال رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم من سعى لاخيه المسلم فى حاجة قضيت له اولم تقض غفر الله له ما تقدم
من ذنبه وما تأخر وكتب له براءتان براءة من النار و براءة من النفاق) وعن نافع عن ابن عمر
رضى الله تعالى عنهما (من قضى لاخيه حاجة كنت واقفا عند ميزانه فان رجح والا شفعت له)
رواه ابو نعيم فى الحليه و روينا فى مكارم الاخلاق لابى بكر الخرائطى عن انس رضى الله تعالى
عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من مشى فى حاجة اخيه المسلم كتب الله له
بكل خطوة سبعين حسنة وكفر عنه سبعين سيئة فان قضيت حاجته على يديه خرج من ذنوبه
كيوم ولدته امه فان مات فى خلال ذلك دخل الجنة بغير حساب) صاحب المستطرفك اشبو
ذكر ايلديكى دخى مؤمنك حوائج خيريه سنى تسويه سنده اجر اولنديغى بيان ايله ترغيبدر
اما جامع صغيرده بو بابده (من قضى لاخيه المسلم حاجة كان له من الاجر كمن حج واعتمر) ايله
(من قضى لاخيه المسلم حاجة كان له من الاجر كمن خدم الله عمره) حديثلرى مضبوطدر كه مآللرى
مناوى بيانجه بر مؤمن مؤمن ديكرك اخروى يا خود كندوسنده كاه اولميان دنيوى ايشنى واوتسبب
وسعى طريقيله اولسون بتورسه وكورسه حاجى معتمرك اجرى اولديغى كبى ومدت عمرنده نماز
قيلانك اجرى اولديغى كبى اجرى وثوابى اولور ديمكدر (وعن ابن عباس رضى الله تعالى عنهما
قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من مشى مع اخيه فى حاجة فناصحه فيها جعل
الله بينه و بين النار سبع خنادق ما بين الخندقين مثل ما بين السماء والارض) رواه ابو نعيم وابن ابى
لبلى وعن عبد الله بن عمر رضى الله تعالى عنهما قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
(ان لله عند اقوام نعما يقرها عندهم ما كانوا فى حوائج الناس ما لم يملوهم فاذا ملوهم نقلها الله
الى غيرهم) رواه الطبرانى (وروينا من طريق الطبرانى باسناد جيد عن ابن عباس رضى الله
تعالى عنهما قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (ما من عبد انعم الله عليه
نعمة فاسبغها عليه ثم جعل حوائج الناس اليه فتبرم فقد اعرض تلك النعمة الى الزوال)
(وعن انس بن مالك رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
(من اغاث ملهوفا كتب الله تعالى له ثلثا وسبعين حسنة واحدة منها يصلح بها آخرته ودنياه
والباقى فى الدرجات (وعن ابى هريرة رضى الله عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
اتدرون ما يقول الاسد فى زئيره قالوا الله ورسوله اعلم قال يقول اللهم لا تسلطنى على احد من اهل
المعروف) رواه ابو منصور الديلمى فى الفردوس (قلت) زئير ارسلانك صدرندن ظهور ايدن
صوتدر وعن ابن عمر رضى الله تعالى عنهما (قال قيل يا رسول الله اى الناس احب اليك قال انفع
الناس قيل فاى الاعمال افضل قال ادخال السرور على المؤمن قيل وما سرور المؤمن قال اشباع

جوعته وتنفس كربته وقضاء دينه ومن مشى مع اخيه فى حاجة كان كصيام شهر او اعتكافه
ومن مشى مع مظلوم يعينه ثبت الله قدمه يوم تزل الاقدام ومن كف غضبه ستر الله عورته وان الخلق
السيء يفسد العمل كما يفسد الخل العسل) وعن انس رضى الله تعالى عنه قال قال رسول الله
صلى الله عليه وسلم (من لقى اخاه المسلم بما يحب ليسره بذلك سره الله عز وجل يوم القيمة) رواه الطبرانى
فى الصغير باسناد حسن (وعن عايشة رضى الله تعالى عنها قالت قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
(من ادخل على اهل بيت من المسلمين سرورا لم يرض الله له سرورا غير الجنة) (قلت) بنده صاحب
المستطرفك بورايه قدر يازديغى سكز روايتك التبسنك مألرى دخى مؤمن مؤمنك امور خيريهٔ دنيويه
واخرويه سنده حسب الوسع سعى وتسويه ايلدكده مظهر اجر وثواب ودور دائرهٔ عقاب
اوله جغنى تبشير وايكيسنك مفادى نعمت جاه ونقود ايله متنعم اولان حوايج ناسى يعنى آمال عباد
رب الاربابى بقدر الامكان رؤيت ايتمز و بخل ونخوت ابتلاسيله راه لطف وتواضعه كتمز ايسه قرين
خسران ومأيوس اولورديو تنذيردر (دنيا وآخرتك حوايج خيريه سى ضمننده على الصباح منزلدن
سورهٔ آل عمرانك آخرى وآية الكرسى وسورهٔ قدر وفاتحهٔ شريفه اوقيوب چقلدقده يعنى اشبو تلاوتله
دركاه حقه توسل وعول اولندقده بعناية الله تعالى حاجت خيريه حصول بولور مألنده اولان
كلام على رضى الله تعالى عنه دن روايت اولنمشدر (كلام حكمادندر كه كريم اولان ذاتدن تسويهٔ
مطلب رجا اولندقده ابرام اولنميوب حالى اوزره ترك اولنه تا كه تفكر ايده زيرا كريم البته خيرى دوشونور
اروكج اجرا ايدر يوق اكر مطلب ائيمه ن طلبه ناچار دوشرسه عجله والحاح لازمدر تا كه طبعى
عدم رواى مطلبى الجا ايتمكه وقت قاليه (قلت) ربمز تعالى براحدى لئيمه دوشوروب محروق الفؤاد
ايليه آمين (حكايه اولنمشكه بر رجل اصحاب مروت وارباب فتوتدن برينه برحاجت عرض ايدوب
برزمان آغر دوشوب صورمز مسؤل عنه يعنى عرض حاجت اولنان ذات شريف صاحب مطلبه
* انمت عن حاجتك * يعنى مقصودكدن اويودكى نيچون صورميوب تأكيد ايتميورسن ديدكده
* فقال ماانام عن حاجته من اسهرك لهاولاعدل عن محجة النجح من قصدك بها * اى كريم
سنى اسهار ايدن حاجتدن ايومز وحاجتنى كورمك ايچون شب و روز اونوتميوب سنى قصد ايدن آدم
جاى نجاحدن عدول ايتمز يعنى بن سكا حاجتمى قضا ايله ديو رجا ايتدم سن كريمسن انى روا قلمغى
كيجه دخى دوشونورسن ديو و يرديكى جوابك فصاحتنه محظوظ اولوب مصلحتنى دلخواهى اوزره
بتور ديكندن باشقه بيك دينار دخى احسان ايدر رحمهما الله تعالى رحمة واسعة (امويه
طاقمندن مسلمه فصحادن نصيب نام ذاته احسان عرضيله (سانى) يعنى احسانمدن نصيبكى
نيچون استمزسن مألنده ديله بندن ديدكده اولدخى * كفك بالعطية ابسط من لسانى بالمسئلة *
ديو جواب و يردكده يعنى عطايايه مألوف اولان دست كرم پيوستك بنم سؤاله پيوسته اوله جق
لسانمدن ابسط يعنى اوسعدر ديدكده بيك التون احسان ايلدى (على ابن ابى طالب رضى الله تعالى
عنه * فوت الحاجة اهون من طلبها من غير اهلها * بيورمشلردر (قلت) مألى حاجتك
فوتى يعنى كورلمامسى اول حاجتى كوردرمك ايچون باب لئيم ودنيده اهل حاجتك سرسرى
اولمه سندن اهوندر ديمكدر كه (ع) بخش ايلمدم عطاسنى وجه عبوسنه * بو معنادن مأخوذ در
(آل عباس وزراسندن ذوالرياستين خلقك قپوسنه مصالح ضروريه ز يچون تردد لرندن
شكايت يوللولئامة بن اشرس نام ذات درايت سماتله * ما ادرى مااصنع بكثرة الطلاب * ديو
حسبحال ايتدكده اولدخى * زل عن موضعك وعلى ان لايلقاك منهم احد * ديدى يعنى موضع
ومقامكدن اين خلقدن بركيمسه سكا ملاقات ايليه جكنه يعنى تعجيز ايتميه جكلرينه بن متعهدم
ديو ب مقام وزارت و رياست انجق حوايج ناسى كورمك ايچوندر يوقسه مجرد كندولرينك

تمتع واستراحتلريچون دكلدر معناسنى افاده ايلدكده اولدخى انصافله صدقت ديوب حوايج
ناسك عن صميم البال تسويه سنه حصر اوقات وتحصيل نيكنامى ايلدى رحمة الله تعالى (قلت)
اشبو درايت وفضل وسماحتله مشهور اولان ذوالرياستين يعنى وزارت عظما ايله سپهسالارى
جامعى جمع ايدن مأمون خليفه نك طاب ثراه وزير كبيرى فضل بن سهلدر (ابو جعفر بن محمد بن القاسم
الكرخى نقل ايتمشدر كه عظمادن ابى الحسن على بن الفراته بر مقصد ضمننده تقديم رقعه
ايلمشيدم رقعه بى قرائت واوكنه وضع ايدوب عدم مساعده صورتنى اظهار ايلينجه عرضحالى
الوب رجوع و كندويه اشتديره رك * واذا خطبت الى كريم حاجة * وابى فلاتقعد عليه
بحاجب * فلربما منع الكريم ومابه * بخل ولكن سوء حظ الطالب * قطعه سنى متمثلا اوقوديغمده
* فقال وقدسمع ماقلت ارجع يا اباجعفر بغيرشوم حظ الطالب ولكن اذا سألتمونا الحاجة
فعاودونا فان القلوب بيده * يعنى قطعه بى اشتديكى حالده اى ابو جعفر مأيوس اولميه رق دون
وكاغدى كتور وسزلر برشى رجا ايلديككز ده دفعة اولمازسه بنه بزه عودت ايدك زيرا قلوب يعنى
ارادهٔ عباد يد قدرت الهيه ده در كيفمايشاء جوريربركره اولمازدر ايسكده ارادهٔ حق تعالى اولدقده
ثانيه دهٔ تسويه ايدرز ديوب وكاغدى الوب اوزرينه مطلبمك تسويه سنده توقيع بيوردى وفرمان
يازدى ديدى قطعه نك مألى كريم اولان ذاتدن حاجتكك حصولنى طلب ايلديككده ابا ايدرايسه
انفعال ايدوب قاشكى چاتمه زيرا بعض كره كريمك مطلوبكه مساعده ايتميوب منع ودفع ايلمسى
شح و بخلندن اولميوب طالبك سوء حظ يعنى بى بخت لغندندر ديمكدر (عبدالله بن حسن ابن
الامام الحسن بيورمشدر برخصوص تسويه سيچون عمر بن عبد العزيزك رضى الله تعالى عنهم
باب امارتنه وارمشيدم مصلحتى بعدالرؤيه بكا خطابا اى نهال رياض شرافت من بعد برمصلحتك
اولورسه طرفمزه تذكره ايله خادمكى كوندر زيرا بن سنك كبى ذات شريفى بابمده كورمه دن جناب
حقدن حيا ايدرم بيورمشدر ديمشلردر (اشته آل رسوله بويله تعظيم وتوقير اوانمق لايق شان ديانتدر
وعند التحقيق نسلرى شجرهٔ سلسلهٔ طيبهٔ سلطان الانبيا عليه وعليهم وعلى آل كل واصحابهم
صلوات الله والتحايا يه ابا منتهى اولان خلفاء راشدين وزوجات طاهرات دخى آل واهل بيته داخللردر
(حضرت على كرم الله تعالى وجهه ورضى الله تعالى عنه * والذى وسع سمعه الاصوات
ما من احد اودع قلبا سرورا الاخلق الله من ذلك السرور لطفا فاذا نزلت به نائبة جرى اليها
كالماء فى الحدارة حتى يطردها * بيورمشدر كه معادى صفت قديمهٔ سمعى كافهٔ اصواتى
محيط اولان ذات اجل واعلايه يمين ايدرمكه بركيمسه كه مؤمن قرنداشنك درونته برسرور القا
وادخال ايده البته الله ذوالجلال اوالقاى سرور خبرندن برلطف ورحمت خلق ايدر و بو عالم
كون وفساد اولان دنياده ملقى سروره برمصيبت نازله اولديغى وقتده اولطف ورحمت بارداقدن
بوشالديلان صوكبى جريان ايدوب اوكردكدر و بليه يى طرد وازاله ايلر ديمكدر (وينه ترغيب
احسان وخيرده اول بزركوار رضى الله تعالى عنه جابر بن عبداللهه ياجابر * من كثرت نعمة الله عليه
كثرت حوايج الناس اليه فان قام بما يحب الله فيها عرضها للدوام والبقاء وان لم يقم فيها عرض
نعمته لزوالها * بيورديلركه مألى بركيمسه كه نعم الهيه اوزرينه ورود ايله چوغالدقجه اول كيمسه نك
قپوسنده اصحاب حاجات تكثر ايدر اكر اول كيمسه لله بذل واحسان ايدرسه نعمتنى دوام وبقايه
عرض ايتمش اولور واكر خلقه بخل وامساك وتكبر ايله چين جبين كوسترر يعنى رضاء حقه
موافق اولان ايشلرينى كورمزسه نعمتنى معرض زواله عرض ايدر ديمكدر كه اشبو كلام آنفا مرور
ايدن بعض رواياته مطابقدر نعوذ بالله من زوال النعمة وفجأة النقمة ونسأله التوفيق والعصمة

الباب الثالث و العشرون

اشبو یکرمی اوچنجی باب اخلاق حسنه واخلاق سیئه لر بیانندهدر (یقول اسعد الفقیر کتب
اخلاقده بیان اولندیغی اوزره حسن خلق نفسده بر ملکه اولوب انکله متصف اولان ذاته افعال
جمیله یی اتیان سهولتلی اولور یعنی افعال جمیله یی اتیان باشقه وسهولتله اتیان باشقه اولهرق سهولت
مذکوره نك حصولنه سبب اولان حالته خلق دیرلر و بو حالته نفسده ثبوت ورسوخی ایچون خلق
تسمیه اولنمش وهر نه قدر ملکهٔ راسخه اولمسنده طول ریاضت ومجاهده ایله استعماله
توقف ایدر ایسه ده انسانك مجبول اولدیغی خلقت منزله سنده اولمشدر (ایمدی اشبو
حسن خلق اعظم نعم الهیه اولوب سائر خصائلدن اشرف اولدیغی بیان ضمننده حضرت
پروردکار عوالم عز شانه حسن خلقله علی وجه الکمال متصف اولان اول ختم نبوته خطابا
وحبیبنی تشریفا استعیذ بالله تعالی ﴿ وانك لعلی خلق عظیم ﴾ بیورمشدر بیضاوی
رضی الله تعالی عنه * اذ تحتمل من قومك مالا یحتمل امثالك * ایله تفسیر ایدر یعنی ختم نبوت
خلق عظیم ایله متصفدر زیرا کفار قریشدن امثالنك تحمل ایده میه جکی اذایی متحمل اولمشدر
مألنده در (صاحب مستطرف دخی اشبو بابك ابتداسنده باری تعالی نبی اکرمی کرم طبع
ومکارم اخلاقله تخصیص برله سائر فضائلی ثنادن زیاده حسن خلقنی ثناده ﴿ وانك لعلی
خلق عظیم ﴾ بیورمشدر دیو حسن مطلعه همت ایلمشدر (حضرت عایشهٔ صدیقه
رضی الله تعالی عنها علیه الصلاة والسلام افندیمزك حسن خلقلرینی بیانده (کان
خلقه القرآن یغضب لغضبه ویرضی لرضاه * بیورمشدر یعنی علیه الصلاة والسلامك خلق
شریفلری قرآن عظیم الشاندر زیرا رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قرآنك غضب ایلدیکنه
غضب ایدوب وراضی اولدیغنه راضی اولورلر دیمکدر (بیضاوی یده وسئلت عایشة رضی الله تعالی
عنها فقالت کان خلقه القرآن الست تقرأ قد افلح المؤمنون) روایتی محرردر (حضرت حسین
رضی الله تعالی عنهك مجلسنده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ذکر اولندیغی
وقتده اخلاق واوصاف حسنه لرینی بیانده رسول الله افندیمز نزد الهیده اولاد آدم
علیه السلامك افضل واشرفی وانبیاء عظام صلوات الله وسلامه علیه وعلیهمك منزله ومرتبه
جهتیله عند الله اعظمیدر خزائن دنیانك مفتاحلری اول ذات معالی صفاته اتیان واعطا اولندقده
قبولنده اعتذار ایلیوب حق تعالانك عندنده خیر اولانی اختیار ایلدیلر یعنی متاع دنیادن زهد
بیوردیلر طیب ارادهلری ایله قوری یرده اوطوروب طعام ایدرلر و بن حقك قولویم قوللرکبی اکل
وتناول ایدهرم وانلرکبی جلوس وقعود ایدهرم بیوررلر ایدی ویامه لو وصوفدن یعنی یوکدن
طوقنمش ثوب تلبس ایدوب مبارك ثوب شریفلرینی مبارك یدلری ایله یمایوب ونعل شریفلرینی
کندولری دیکوب یاپشدیررلر ایدی وتواضعلرندن حماره رکوب بیوروب ارداف ایدرلر یعنی ارقهلرینه
برکیمسه یی بندیررلر ایدی وطعامدن خشن یعنی تکلفلی طبخ اولنمیان اطعمه یی دخی تناول ایدرلر ایدی
لقاء اللهه واصل اولنجیه قدر اوچ کون بربری اردنجه بغدای اتمکیله مبارك درون شریفلرینی طوق
طوتمدیلر کافهٔ ناسدن زیاده حلیم وشجیع وعادل ایدیلر وزیاده عفو ایله معامله بیوررلر ایدی رقبهسنه
مالك اولدقلرندن ونکاحلرنده اولنلردن وسائر ذی محرملردن ماعدا بر خاتونی ید شریفهلری مس ایتمدی
اعلا وادنادن هر کیمکه کندولرینه یا رسول الله دیو ندا ایلسه لبیك دیرلر ایدی و برکیمسه یه مصافحه
ایلسهلر مصافح اولان یدینی چکمدیکجه رسول الله افندیمز مبارك یدلرینی چکمزلر ایدی ومسلمینك
خستهلرینی عیادت یعنی زیارت وجنازهلرینه کیدرلر وفقرا ایله مجالسه ایدرلر ایدی حق تعالادن
خوف وخشیت جهتیله ناسك اعظمی والله ایچون وجودنی اتعاب ایدهنك اشد وازیدی وامر
الهیده جد وسعی ایدهنك اکثری اولوب حدود اللهده لائمك لومندن احتراز ایتمینك ازیدی ایدیلر

الله تعالی اوزرینه معاتبهسی جائز اولان مجموع تقریباتی عفو ومغفرت ایلدی یعنی ایدرمکه حضور
سعادتلرینه دخولده ابواب مغلقه ومسدوده اولیوب بواب وحاجبی یعنی حضور مراجم ظهورلرینه
براحدك دخولنه مانعی یوغدی دیدیلر (قلت) بعض نسخهٔ مستطرفده اشبو تعریف شریفك قائلی
برادر اکبر حسین امام حسن حضرتلری رضی الله عنهما اولمق اوزره یازلمشدر وتفسیر ابو السعودده
﴿ لیغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر ﴾ نص جلیلی ترك اولی جهتندن جمیع ما فرط اولوب
و بو ترك اولایه ذنب تسمیه سی تشریف وجاه جلیل نبوتلرینه نظرادردیو تفسیر اولنمشدر (حضرت
عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها بیورمشدر که رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز براحدی
وخادملرندن برینی ضرب ایتمك واقع اولمادی ومبارك دست شریفلری ایله ضرب ایتدیکی فی سبیل الله
یعنی رضای حقده ایدی وایکی امرك برنده تخییر اولنسهلر هرقنغیسی امنه ایسر واسهل ایسه
انی اختیار بیوررلر ایدی مکر که اول امر اثم وکناهی یاخود قطیعهٔ رحمی متضمن شیء اوله اول کونه
اولان امردن ناسك ابعدی ایدی (صاحب مستطرف ذکر ایدر که ابراهیم ابن عباس دیدیکه
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك برکلمهلری محاسن کافهٔ ناس ایله وزن وعیار اولنسه
کلمهٔ رسول الله آغر کلور و اول کلمه علیه الصلاة والسلامك (انکم لن تسعوا الناس باموالکم
فسعوهم باخلاقکم) قول شریفلریدر وروایت اخراده (فسعوهم ببسط الوجه والخلق الحسن) واقع
اولمشدر که مفادی الله اعلم تحقیق سزلر ناسه بذل اموال ایله لطف واحسان ایدهمزسز چونکه بوکا
مقتدر اولهمزسکز حسن خلق وانبساط وبشاشت وجهله تطییب ایلیك دیمکدر * وقال بعض السلف
الحسن الخلق ذو قرابة عند الاجانب والسیئ الخلق اجنبی عند اهله * یعنی کوزل خویلو اولان
ذات اجنبیلر یاننده اقربالرندن اولور وکوتو خویلو اولان شخص اقرباری یاننده اجنبیلردن اولور
کلام بلاغت نظامی اسلاف اعلام کرامدن بعض ذاتك سخن جوهر برابریدر (فضیل حضرتلری
دیمشلرکه حسن خلق صاحبی برفاجر وفاسق ایله مصاحبت ایتمك یعنی کورشمك بنم یانمده سیئ
الخلق اولان عابد وزاهده مقارنت ومصاحبتدن احب واولادر زیرا فاسقك حسن خلق حسن
مشاهده اولدیغی وقتده ناسه خفیف اولوب محبتلرینه سبب اولور واما عابد وزاهدك سوء خلق
سیئ وقبیح اولدقده هرکس غیظ وغضب ایدر (ودیمشدر که قبیح الخلق اولان کیمسه ذنبدن
توبه ایتسهده سوء خلق ذنب دیکره کندینی ادخال ایده جکندن مظنهٔ قبول توبه اولهمز
(حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك حسن
خلقلرینی بیانده برکیمسهدن برفعل شنیع وکناه وقوعنی استماع ایلدکلرنده اول کیمسهیی تخجیل
ورسوای اولماسون دیو منعده اسمیله تصریح بیورمیوب بلکه قاعدهٔ کلیه ایله شو قومك حال
وشانی ندرکه شو معصیتی اشلمش اولهلر بیوررلر ایدی دیمشدر صلوات الله وسلامه علیه (مامن
شیء فی المیزان اثقل من حسن الخلق) اشبو حدیث شریف احادیث الجامع الصغیردندرکه
حسن خلق زیاده ثوابه باعث اولدیغنی افاده ایدر * سوء الخلق یعدو لانه یدعو الی ان یقابل بمثله *
کلام کبارندندرکه (قلت) مفادی سوء خلق تعدی وسرایت ایدن بر درددر زیرا کوتونك بری
اجرا اولندقده طوقنان کیمسهنك حسب البشریه مقابله بالمثل معاملهسنه قالقشماسنه سبب
اولوب بو تقریبله تعدیات تسلسل ایدر دیمکدر اللهم احفظنا من شر سوء الخلق ومنه آمین (حکایه
اولنمشکه حسن بن علی رضی الله تعالی عنهما حضرتلری قرنداشلری حضرت حسین رضی الله
تعالی عنهه شعرایه کثرت اوزره جائزه اعطاسنك سببنی سؤالده تحریر تذکره بیوردقلرنده جوابنده
سنی بندن اعلمسکز که مالك خیرلوسی کندی ایله حفظ وحمایه اولنانیدر دیو تسطیر بیوردیلر

اشته امام مشارالیهك شرفنه وحسن خلقنه نظر اولنه كه یازدقلری جوابك اولنده انت
اعلم منی دیو تواضع بیوردیلر (مشار الیه حضرت حسین ایله برادر اكبری امام حسن
رضی الله تعـالی عنهما بینلرنده نابجا جزئیجه كلام وقوع بولدقده حضرت حسینه قرنداشكزی
ارضا وتطییب ایچون عزیمت ایدك دینلدكده جدم رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن
استماع ایلدمكه ایكی كیمسه بیننده كلام یعنی شكرابی شیوه سی ومنافسه وقوع بولوبده ابتدا طلب رضا
ایله سبقت ایدن جنته دخوله سبق ایدر بیوردیلر بنابرین كبرسی اولان قرنداشمی جنت ایله سبق ایتمه می
كریه یعنی غیر لایق عد ایتدیكمدن انلرك كلمكلرینی تمنی ایدرم دیدیكنی حضرت حسن رضی الله عنه
استماع ایتدكده عجالةً حضرت حسینك خانهٔ سعادتلرینه قدوم ایلدیلر (بعض شعراء عرب هر كسه
حسن معامله نك نفع وفائده سنی افاده ده * وانی الاقی المرء اعلم انه * عدوا وفی احشائه الضغن كامن *
فامنحه بشری فیرجع قلبه * سلیما وقد ماتت لدیه الضغاین * شعر ینی نظم ایلدیكه مآلی تحقیق بن
بر كشی یه بكا عدو ودروننده حقد كزلو اولدیغنی بیلدیكم حالده ملاقات ایدرم یعنی كوریشورم
واكا طلاقت و بشاشت وجه له اكرام ومعامله ایلدیكمده دروننده مضمر اولان حقد وكینلر زائل
اولوب سلیم القلب اوله رق محبته عودت ورجعت ایلردیمك كیدر (حكایه اولنمشكه جعفر بن سلیمانك
خدامندن بری جوهرهٔ نفیسه سنی سرقت ایدوب وافرا نجه یه فروخت ایدر جعفر جوهره نك
ضایع اولدیغنه مطلع اولوب قیوبجیلری تفتیش ایتدر دكده برقیوبجیده بولنوب فروخت ایده نی
دخی وصف وشمائلی ایله تعریف ایدرلر خادم مرقومی حضورینه احضار ایلدیلر جعفر
خادمك خجالت وخوف وخشیتنی كورنجه كمال رأفت وشفقت وحسن خلقلرندن مرقومه ای فلان
سن نیچون مضطرب وخجیل اولورسن اوجوهری فلان وقتده بندن استه دك ایدی بندخی سكا
هبه ایلمش ایدم لكن هبه می اونودوب چالندی زعمیله اراتدم دیوب قیوبجینك خادمه ویردیكی ثمن
جوهری اعطا ایدوب وخادمه دخی سنك حلال مالكدر آل وقیوبجی یه طیب نفسك وصفای
خاطرك ایله دیلرایسك صات دیوب كریبان حسن خلقه جوهر جهان بها طاقشدرلر رحمه الله تعالی
(حكایه اولنمشكه محمد بن عبـاد مأمون خلیفه نك حضورینه داخل اولور عمامه سی بوزوجق
اولدیغنی كوردكده خلیفه تواضعیدیله عمامه سنی تازه لر بو حالده ایكن جواری خلیفه دن باشی
اوجنده طوران جاریه تبسم ایدر خلیفه جاریه یه نیچون تبسم ایدرسن دیدكده محمد بن عباد افندم
قبح وجهمدن وسنك خلافتكله بویله قبیح المنظر كیمسه نك عمامه سنی یدشریفكله صاردیغكدن
تعجب كلكله كولردیدكده مأمون خلیفه جاریه یه ای جاریه تعجب ایلمه بو عمامه نك تحتنده
مجد وكرم واردر دیو حسن خلقنی بیان وقدردانی دخی نیدیكنی عیان ایتمشدر دیدی طاب ثراه
(وحسن خلق بیانده برشاعر * وهل ینفع الفتیان حسن وجوههم * اذا كانت الاغراض
غیر حسان * فلا تجعل الحسن الدلیل علی الفتی * فما كل مصقول الحدید یمانی * دیمشدر كه
معناسی انسانه روی ووجهلرینك حسنی نفع وفائده ویرمی اغراض واخلاقلری كوزل اولمدیغی
وقتده یعنی فائده ویرمز بوصورتده سن مردك حسن خلقنه حسن خلقت وجهنی دلیل قیلمه
زیرا هر مصیقل ومجلی دمور سیف یمانی دكلدر دیمكدر (حكایه اولنمشكه ملك بهرام بركون صید وشكار
قصدیله صحرایه چیقوب كشت وكذار ایدر ایكن برصید كوروب شكار خواهشیله ارقه سنه دوشوب
خدامندن آیریلور لكن شكار ایده میوب یول دخی عارض اولمغله براغاجك سایه سنده برچوبان
كوروب اسبندن نزول ایدوب دفع تقاضا ایدنجیه دك آتمی طوت دیوب چوبانه ویرر بهرام مشغول ایكن
همان چوبان فرسك غاشیه ولجامنده اولان التونلری كوروب زمام اراده سی الندن دوشه رك بیچاغنی
چیقاروب قطع ایلدیكنی بهرام كوردكده برنسنه دیمیوب مصلحتی بتشكن التون قباره زی

تمامیله السون دیو اغماض عین ایله زیاده مكث ایدر چوبانك ایشی بتدیكنی كوردكده بهرام الینی
كوزلرینه نهـاده ایلدیكی حالده ای چوبان بول ایدركن كوزیمه طوز قاجدی آچمغه مقتدر
اولهمیورم تیز آتمی كتوردیوب اول حالده یعنی الی كوزی اوسننده اوله رق آته باغندن بنوب موكبنه
وصول بولدقده امیر آخورینه بالاقتضا لجام وغاشیه نك التونلرینی باغده سكه بولمدیغندن برینه
بخش ایتدم اكر برنده كوررسه كز متهم ایتمیك دیو تنبیه ایدر (حكایه اولنمشكه نوشروان
كونلری اولان نوروزده عادتلری اوزره سریرینه قعود وارکان دولتی وخدمهٔ ملكی انجمن مرتبه
صره سیله دخول ایدوب التون وكش اوانی ایچنده طعـاملر وذی قیمت ساغرلرده اشربه وانواع
فواكهه ایله سماطلر دوشنوب اطعام واكرام اولندقلری اثناده بیك مثقال التونه معادل برقدحی
حضاردن بری اوصولله اخذ وثوبنك التنه وضع ایله صاقلدیغنی نوشروان كوروب برنسنه دیمز
وقتاكه تناول طعـام وشرب شراب اولنوب طاغیله جقلری خلالده اقداح واوانینك حفظ
وضبطنه مأمور اولان تعدادیله برینك ضایع اولدیغنه واقف ومطلع اولدقده اعلای صوت ایله
اوانیدن بری ضایع اولمش تفتیش وتفحص اولنمدن بركیمسه دیوانخانه دن چقمسون دیوندا
ایلدیكن نوشروان اشتدكده مأمور مرقومی چاغروب اول آنیه یی اخذ ایدن جانبندن رد ایده مز
كروهندر والدیغنی كورن دخی غمام دكلدر تحری ایتمه دیو نهی ایدر وهر كس قولنی صاله صاله
كیدر قدحی آلان شخص قدحی صاتوب بهاسندن كمر زرین واثواب نفیس یاپوب وسیفنی تزیین
ایدوب كیوب وقوشانوب دیوان كرنی بو حالله نوشروان حضورینه چیقار ملك شخص مرسومی
بروسیله ایله یاننه چاغروب بو تزیینا وجمله دنمیدر دیدكده یوزینی یره سوروب سایه كده در دیو دعایه اغاز
ایلدكده اول وآخر صوچنی قرین عفو ایدر (قلت) اشته بهرام ونوشروان مشركلر اولدیغی
مضبوط تواریخ ایكن حسن خلق سببیله الی الابد ثنا اولنمقده در فتدبر (واشبو حسن خلق بابنی
مطالعه وطبع خلالی حالاحیانده اولان موالیدن برذاتك بالمناسبه نقل ایتمش اولدیغی برسر كذشتی
خاطره خطور ایتمكله بو محله تحریر اولنمشدر شویله كیم مومی الیه بوندن اوتوز بش وقرق سنه
مقدم امتحانله مدرس اولدیغم اوانده تشكرا كبار طریق علمایی عادت اوزره زیارت ایتمكده ایكن
انلردن برینه اخوانمزدن برقاچیله وارمشیدق معتاد اولان قیامی ترك ایلدیكندن ماعدا همان ابتدای
خطابده های كیدی امتحان وهای كیدی مدرسلر دیو تزییف ایله برقهوه ایچروب صاومشیدی
انك اوزرینه صدوردن دیكرینه واردیغمزده قیامله احترام وطاتلی و قهوه وچبق وبخور ایله
اكرام دنصكره باری تعـالی مبارك ایلسون اشبو امتحانده همشهریلریمزدن یعنی استانبولدن
بش ذات مدرس اولدیلر كوره یم سزی مجلس درس عقدیله بین الطلبه شهرت كسب
ایدك طوغریسی پك ممنون اولدم دیوب بو معـامله سیله بزی احیا ایتدی ربم قبرینی دفینهٔ نور
ایتسون حالا بونك ممنونی وانك محزونی یم دیمش ایدی اشته دهور مرور ایتدكجه حسن خلق
بو یله بادیٔ رحمت وسوء خلق مستوجب نفرت اولور انتهی (ابن عبـاس رضی الله تعالی عنهما
دیمشكه ولید بن عتبة بن ابی سفیان مدینهٔ منوره یه وجهلری اوراق مصاحفدن بر ورق یعنی
سیمای حسن خلقی بارونق اولدیغی حالده والی اوله رق كلدكده خدایه قسم ایدرمكه بلده مزده
فقرایی اغنا ومدیونینك دیونلرینی ادا ایدوب آبدن ارق والطف عین ایله نظر وبزی حیادن
احلی والذ كلامنه مظهر ایتمشیدی بركون برابر طعام ایدركن غلامنك ایاغی یصدیغه دولاشوب
النده اولان صحان ولیدك چكه سنه دوشوب ایچنده كی طعام لحیه واغوشنه دوكلدكده غلام مرقوم كمال
خوف وخجالتندن طوره میوب میت كبی یقلدی ولید همان سفره دن قالقوب حرمنه دخول واثوابنی
تبدیل ایله طلاقت وجه وتبسم ایده رك كلوب سفره یه اوطوردقدنصكره غلامه التفـات ایدوب

ظن ایدرمکه سنی اخافه ایلدك خوف ایلمه دیو تسلیه ولوجه الله سنی اعتاق ایلدم دیو جراغ ایلدی
رحمه الله تعالی رحمة واسعة ورزقنا باخلاقه العالية (امراء عباسیه دن عبدالله بن طاهر دیمشکه
برکون مأمون خلیفه نك حضورنده ایدم خلیفه خادمنه یاغلام دیو جاغردقده برغلام ترکی ایچرو
کلوب تعبس ایله هرنخان طشره چیقساق یاغلام یاغلام دیو جاغررسن غلاملرك اکل وتناول
طعام ایتمسونمی نیچه یه دك یاغلام دیرسن کلامیله سوء ادب ایتدکده خلیفه برنسنه دیمیوب باشنی
اشاغی صالوب برازتفکر وواردی بو حالی کورد کده شمدی غلامك بوینی اورولسون دیو امر ایده جکنده
شبهدم قالمدی ایدی برده خلیفه بکا خطابا ای عبد الله اخلاق حسنه اصحابنك خدام واتباعی
اخلاق سیئه ایله متصفه اولو روسیئی الخلق اولان افندینك اتباعی اخلاق حسنه اصحابی
اولورلر بن خدامك اخلاقی حسن اولسون دیو سیئی الاخلاق اولمغی استمم دیوب غلامی عفو
ایتمشدر (حکایه اولنمشکه احمد بن ابی داود مریض اولدقلرنده معتصم بالله خلیفه تواضع
ایلیوب بالذات عیاده سنه کلور و بعنایة الله تعالی شفایاب اولدیغکده فقرایه اون بیك التون
نذر ایلدم دیو التفات ایدر احمد ای امیر المؤمنین شفایاب اورسم اول نذر بیوردیغکز التونلری حرمین
محترمین اهالیسنه ارسال ایلیك که انلر بوسنه اسعارده غلا حسبیله شدت مضایقه ده درلر دیدکده
خلیفه یا احمد بن نذر مذکوریمی سن عافیت بولدیغکده بوراده اولان فقرایه و یرمك اوزره نیت
ایتمشیدم نیتمدن رجوع ایلمم لکن اول منذورك برمثلنی دخی اهالیء حرمینه کوندریرم دیوب فی الحال
ارسالنی امر ایلدکده احمد خلیفه نك کمال مروت وحسن خلق ونیتلرندن نهایت درجه مسرور
اولوب ای امیر المؤمنین جناب واجب الوجود اسلام واهلنی جنابکزك خلافتیله متمتع ایلسون
والدماجدیکز هرون الرشیدك شان ومدحنده نمیرینك سویلدیکی * ان المکارم والمعروف اودیة *
احلك الله منها حیث تجتمع * من لم یکن بامین الله معتصما * فلیس بالصلوات الخمس ینتفع *
قطعه سنه ذاتکز ماصدقدر دیو دعا وثنا ایلدی (مآل قطعه مکارم اخلاق ومعروف واحسانلر
بی پایان وادیلر یعنی دره لردر حق سبحانه وتعالی سنی انلرك تجمع ایلدیکی محله انزال ایتمشدر
بر کیمسه که امین الله اولانه یعنی هرون رشیدده تمسك واعتصام ایلیه اوقات خمسه ده ادا واقامه
ایلدیکی صلوات خیر قبولده اولوبده اول کیمسه اندن انتفاع ثواب ایلمز دیمکدر (قلت) حقا که
احمد جنابلری افظ معتصمی حاوی اولان نظم شاعر بلیغی معتصم خلیفه یه بو محلده انشاد ایله
بلاغتده ناظمی تقدم ایلمشدر لله درهم (اخلاق حمیده ایله شهرتکیر احنف بن قیس حسن خلقی
قنغی کیمسه دن تعلم ایلدك دیو سؤال ایلدکلرنده جوابنده قیس بن عاصمدن تعلم ایلدمکه برکون
خانه سنه کتمشیدم اوطورر ایکن غلامی کباب اوزرنده اولان تیمورشیشی کتورر ایکن الندن
شیش معصومنك باشنه دوشدکده اوساعت معصوم وفات ایلدی غلامه دهشت عظیمه وخشیت
جسیمه کلدکده قورقمه لوجه الله سنی بوکون اعتاق ایلدم دیوب اسائتی مقابله سنده احسان ایله
مجازات ایلدی دیمشدر (ابن عمر رضی الله تعالی عنهما غلاملرندن برینی تعدیل ارکانه رعایت
ایده رك اداء صلاة ایدر ایکن کوردکلرنده ازاد ایدرلر ایمش وغلاملری بو حالنه مطلع اولدقلرندن
ریا ایده رك ابن عمر رضی الله تعالی عنهمانك مشاهده ایده جکی محلرده صلاته اشتغال ایدوب
ازاد اولورلر ایمش برکون مشار الیه حضرتلرینه افندم اخلاص اوزره اولانلره اعتاق ایله اکرامکز
محلنده در لکن مرائی اولانلری اعتاقکزه سبب ندر دیدکلرنده مشار الیه برکیمسه که الله تعالی یه
اطاعت وعبادتده بکا خدعه وحیله ایلیه اول کیمسه یه الدانمقده نه ضرر واردر بلکه فائدهٔ
محضدر بیوردیلر (ابراهیم بن ادهم قدس سره العزیزه دنیاده فرح وسروره ملاقی اولدیکزمی
دیو سؤال ایلدکلرنده ایکی دفعه ملاقی اولدم بری برکون بن اوطورر ایکن برکیمسه اوزریمه

تبول ایلدی ایکنجیسی بنه اوطورر ایکن برکیمسه کلوب طوقات اوردی اشته مسرتم بونلردندر
دیدی (حکایه اولنمشکه ابو عثمان زاهد حرارتلی کونلرك برنده برزقاقدن کذار ایدر ایکن اوزرینه
برخانه دن لکن طولوسی کول دوکرلر یانده بولنانلر کولی دوکنه اطالهٔ لسانه باشلدقلرنده ابو
عثمان انلری منع ایدوب اوزرینه آتش دوکولمکه مستحق اولان کیمسه یه کول دوکولسه غیظ
وغضب ایلمك جائز دکلدر دیمشلر اسئل الله تعالی شأبیب الفیض علیه (قلت) زقاق زانك
ضمیله سکه وطریق معنا سنه عربیدر ترکیده دخی مستعملدر اکن ذال ایله ذقاق و بعضا واو
دخی کتوره رك ذوقاق وکاهیجه ذال برینه سین ایله سوقاق دخی یازلدیغی بعضا کورولیور اکن
طوبی غلط اولوب درستی اولان زقاق یازلمق نیازیله بالمناسبه اخطاره اجتسار اولندی معذور
باد (روایت اولنمشکه حضرت علی رضی الله تعالی عنه برکون غلامنی اوج دفعه جاغرمشیکن
اجابت ایلمدکده قالقوب غلامك اولدیغی یره واررلر وغلامی یاتور کوررلر وای غلام کلامی
ایشتمدکمی دیدکده ایشتدم دینجه حضرت علی رضی الله تعالی عنه چونکه ایشتدك اجابت لازم
دکلمی دیدکلرنده غلام ای امیر المؤمنین جنابکزك حلم وحسن خلقی سببیله توبیخ وعقابکزدن
امین وسالم اولدیغمدن تکاسل ایلدم دیو جواب و یردکده مشار الیه حضرتلری اسائتی
مقابله سنده سنی لوجه الله اعتاق ایلدم دیو اکرام ایله مجازات ایلمشلردر (حکایه اولنمشکه
ابو عثمان حیری یی برکیمسه خانه سنه ضیافته دعوت ایلیوب خانه سنك قپوسنه کلنجه صاحب
خانه ابو عثمانه یا استاذ دخولکرده بنم ایچون وجه وحاجت یوقدر عودت قیل رحمك الله دیو
صورت استثقال کوسترر ابو عثمان عودت ایدوب منزلنه قریب اولدقده ینه اول کیمسه کلوب
یا استاذ بو فعل شنیعمه نادم و پشیمان اولدم دیو اعتذار ایدر و ینه ابو عثمانی خانه سنه کتورر خانه
قپوسنه کلدکلرنده ینه اولکی کبی استثقال ایدر حاصلی درت کره بو معامله یی ایدر انلر دخی
بلا فتور ولا غضب کلور کیدر آخر صاحب خانه ابو عثمانك یدینی تقبیل وتلثیم وهزار تعظیم
وتکریمدن صکره مقصودم جناب محمدت صفاتکزك اخلاقنی تجربه وامتحان ایدی دیو مدح
وثنا ایدنجه ابو عثمان روح الله تعالی روحه ای رجل کلبده اولان طبیعت وخلق ایله انسان مدح
وثنایه لایق اولماز بو صفت کلبده ده موجوددر زیرا کلب نیچه کره چاغرلسه کلور وطرد وزجر
اولنسه کیدر ومنزجر اولور بیورمشلردر (قلت) اشبو وضع وکلام وخلقله انسان کامل اولدقلرینی
برقات دخی خلقه طبورمشلردر (حارث بن قصی رحمه الله بن قرانك فصیح و بشوشلرینی سورم لکن
عبوس الوجه و بذزبان اولنلردن غایت صقیلورم الله تعالی اومقوله لرك مثلنی اهل اسلام ایچنده
اکثار ایلمسون دیمشدر (واشبو حکایه محاسن اخلاقدندر که قاضی یحیی بن اکثمدن محکیدر
دیمشدر که برکیجه مأمون خلیفه نك بیتوتت ایلدیکی اوطه ده برابر اولدیغمزده بن مضطجع اولدم
لکن اویقوم کلمدیکندن اویورکبی یاتور ایدم خلیفه یه عطش عارض اولدقده بنی اویانور دیو
غلمان وخداملرینی چاغرمیوب یاپیجق فراشلرندن قالقوب صوکاسه سی اولان اوچیوز خطوه
مقداری محله واروب شرب ماء وعودت ایلیوب وفراشمه قریب محله کلدکده ایاقلرینك اوجلری ایله
یاپیجه یاپیجه فراشلرینه کلوب برمدت اوطوردقدنصکره کیجه نك اول ثلث اخیرنده قالقمق
عادت حسنه لرندن اولمق حسبیله ثلث اخیر اولدقده غلاملرینی چاغرمیوب بنم متنبه اولمامه
برزمان منتظر اولدی وقتا که بن فراشمدن تحرك ایلدیکم کبی جامه خوابندن قالقوب وغلاملرینی
چاغروب آبدست وصلاته تهیأ ایلدی بعده یتاغمك باشی اوجنه کلوب بکا کیمله ای ابا محمد
کوزل بیتوتت واستراحت ایلدکمی دیو استفسار خاطر بیوردی بنده خی ای امیر المؤمنین وجودم سکا
فدا اولسون سایه کده کوزل استراحت ایلدم دیو تشکر ایتدم بعده ای ابا محمد صلاة تهجد

ایچون منتبه اولوب غلمان وخدامدن بر ینی سنی بی راحت اولوردیو چاغرمدم دیدی بندخی ای امیر المؤمنین جنابکزه حق سبحانه و تعالی اخلاق وسیرت انبیایی احسان و بو نعمت جلیله ایله سنی تخصیص ایلمش حق تعالی بو نعمت وفضیلتی ذات خلافت سماتکز حقنده متین ومبارك ایلیوب ونعم سائره سنی دخی حق عالیکزده اتمام واکمال ایلیه دعاسنی ایتدیکمده بیك عدد دینار احسان بیوردیلر آلوب صفای بال ایله منصرف اولدم دیدی (وینه حکایت ایتمشدر که بردفعه دخی بیتوتت ایلدیکمده خلیفهٔ مشار الیهی سعال اخذ ایدوب اوکسوردکده بنی اویانوردیو انتار بلرینك یکلر ینی اغزلرینه وضع ایلدیلرینه دفع سعال ممکن اولمینجه مبارك آغزینی بره قودیلرکه صداسی خروج ایدیده بن متأذی ونومدن منتبه اولمایم و برکون دخی باغچه ده شکوفه لر ایچنده کذار وتماشا ایدرك بن شمس طرفنده مأمون خلیفه ظل وسایه جانبنده ایدی بو داعیلرینه تواضع والتفاتلرندن ای یحیی سن سایه طرفنه کلده بن کونش جانبنه توجه ایده یم سن کونشدن حصه ونصیبکی اخذ ایلدك بنده اخذ ایده یم دینجه کمال حسن خلق وتواضعلرندن تعجب وشکر وثنا ایدرك ای امیر المؤمنین یمین ایدرمکه اکرچه ممکن اولسه جناب خلافت نصابکزه اصابت شمس وحرارت ایتامك ایچون مطلع شمسه نفسمی پرده ایدرایدم نه کیفیتله بن سایه طرفنه چیقوب سزی کونشده قویام دیو امتناع ایتدیکمده ممکن اولمیوب بنی ظل طرفنه آلوب کندولری کونش جانبنه بجدیلر و بو محادثه و بو حال اوزرینه مبارك اللری ایله لطفا بو ینمی دخی طوتوب سندخی اللرکله بنم کردنمی طوت بیوردقلرنده امان افندم بو اولورشی دکلدر دیو استنکاف ایتدیکمده ابرام والحاح ایدوب ای یحیی انصاف وعرفانی اولمیان کیمسه لر ایله مصاحبتده خیر بوقدر سنده ایکیسی دخی واردر هرحالده امریمه اطاعت ایله دیوب بندخی ناچار امتثال ایله اللریمی اوموزلرینه وضع ایله مصاحبت ایده رك بویله جه باغچه یی کزدك دیمشدر نسأل الله ان یحسن اخلاقنا وان یبارك لنا فی ارزاقنا انه علی مایشاء قدیر وهو حسبنا ونعم الوکیل نعم المولی ونعم النصیر

﴿ الباب الرابع والعشرون ﴾

اشبو یکرمی دردنجی باب حسن معاشرت وهرکس ایله مودت ومحبت واخوت وزیارت و بونلره شبیه شیلر بیاننده در (صاحب مستطرف دیرکه معلوم اوله که مودت واخوت تألفه وتألف دخی قوته سببدر قوت ایسه بر حصن منیع حصین و بر رکن رکین رصین اولوب آنکله ظلم ظلمه واعدا دفع ومآربه یعنی مراداته نائل اولنور ومقاصد حاصل اولور که حق تعالی امت مرحومهٔ مألفه به نعمت جلیله سنی ذکروا منتا نده استعیذ بالله ﴿ واذکروا نعمت الله علیکم اذ کنتم اعداء فألف بین قلوبکم فاصبحتم بنعمته اخوانا ﴾ بیوروب نعیم جنتی وانده مؤمنلره اعداد وآماده بیوردیغی کرم واحسانی وصف بیورمشدر ز براسرر متقابلین اوزره انلری بربرلرینه اخوان قیلمشدر ورسول اکرم صلی الله علیه وسلم بین الصحابه مواخاتی مسنون وطریقت قیلمشلرایدی حق تعالی اهل جهنمی وانلرك جهنمده ملاقی اوله جقلری المی دخی بیان ایلمشلرکه حق تعالی انلردن علی طریق الحکایه انلر جهنمده ﴿ فمالنا من شافعین ولا صدیق حمیم ﴾ دیو تحسر ایدرلر دیدی ﴿ واذکروا الایة ﴾ نظم جلیلنك مآلی الله تعالانك سزك اوزریکزده اولان نعمتلرینی ذکر ایلیك از جمله هدایت واسلامه توفیقیدر که اسلام تألف قلوبه وزوال غل وغشه مؤدیدر زیرا هنگام جاهلیتده سزلر بر بریکزه عدو اولوب مقاتله ایدر ایدیکز حق تعالی اسلامله قلوبکزك بینی تألیف ایلدی انك یعنی حق تعالانك نعمت ورحمتیله فی الله اخوت اوزره مجتمعین ومتحابین اولوب راحت بولدیکز دیمکدر (اهل تفسیر بوراده دیرلر که روایت اولنمشکه اوس ایله خزرج لابوین قرنداشلر ایدی اولادلری بینده زمان جاهلیتده

عداوت وقوع بولوب محاربه ومقاتله لری یوز یکرمی سنه متمادی اولمشیدی نهایتنده جناب حق عزوجل انی اسلامله ازاله ایدوب رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بینلرینی تألیف بیورمشدر انتهی (صاحب مستطرفك سرر متقابلین دیو اشارت ایلدیکی سورهٔ صافاتده حق تعالانك نعمت جنتی مدحی بیانده ذکر بیوردیغی ﴿ وهم مکرمون فی جنات نعیم علی سرر متقابلین ﴾ نصنك مآلی انلر جنات نعیمده ثواب ایله اکرام وانعام اولنورلر انلر سریرلر اوزره بربرلرینه قارشو اوطورورلر بوقسه بربرلرینك قفالرینه نظر ایتمزلر بلکه سریرلری انلر ایله دور ایدوب بربرلرینه نظر ایدرلر (ودخی ﴿ فمالنا ﴾ الایه نصنك مآلی دخی ماسبق دلالتنجه کفار هول قیامت وجهنمی کوردکلرنده بربرلری ایله مخاصمه ایدوب مقام تأسف وندامتده بزم ایچون ملائکه وانبیادن شفاعت ایدیجی کیمسه مز یوقدر واصدقادن دخی کیمسه مز یوقدر مؤمنلرککی کبی بزه شفاعت ایده ویاخود بره مهلکه یه دوشدك که بزی اندن نه شافع ونه صدیق قورتاره بیلوردیه لر دیمکدر (قلت) صدیق سنی مهموم ایدن شی انی دخی مهموم ایده دیو تعریف اولنمش وحمیم دخی قریب خاص دیمکدر بر صدیق حمیم یعنی امور یمزه همت ایدر و بزی بو ورطه دن خلاص ایدر بر دوست قریب یوقدر دیرلر دیمکدر بو نصدن صدیق ودوست انسانه لازم اولدیغی مستفاد در حضرت علی رضی الله تعالی عنه اخ اخروی ومحب صادقی اولمیانی صول الی اولوبده صاغی اولمیان کیمسه یه تشبیه بیورمشدر (و بو معناده * وماالمرء الاباخوانه * کما یقبض الکف بالمعصم * * ولاخیر فی الکف مقطوعة * ولاخیر فی الساعد الا جزم * شعرینی انشاد ایدرلر که معناسی کشینك دنیاده تعاون وتنعمی وراحتی انجق اخوان ودوستلر ایله اولور نتکم دستك برشیئی اخذ وقبض ایلمه سی بیلك ایله اولدیغی کبی ومقطوع اولمش دست وساعدده خیر وفائده یوقدر دیمکدر (زیاده نیاده کشینك کسب وتحصیل ایلدیکی شیلرك خیر ومنفعتلوسی احباب صادقلریدر زیرا کشینك ارباب صداقت اولان دوستلری شدائد زمانی وحوادث و بلایا اوانی وحال سرور وفرح وشدت ومشقتلرده معاونلریدر دیمشدر (حکایه اولنمشکه مأمون خلیفه برکون حسن بن سهله لذائذ دنیویه نك جمله سنه نظر ایلدم بدی شیدن غیریسنی ملال ویربولدم دیدکده ابن سهل ای امیر المؤمنین اول یدی شی ندر دیو صوردی مأمون خلیفه اول یدی شی بغدای اتمکی وقیون اتی وزیاده بارد صوو یومشاق ثوب ورایحهٔ طیبه وفراش وطیٔ یعنی یومشاق ونرم دوشك وهرشیئك کوزلنه نظر دیو تعداد ایلدکده حسن بن سهل ای امیر المؤمنین مواخات وموانسات ومحاپی دخی تعداد بیورسه کز الذ اولور دیدکده خلیفه ای حسن نه کوزل سویلدك واقعا بو جمله سندن اولی والذدر دیو استحسان ایلمشدر (سلیمان بن عبد الملك دیمشکه اطعمهٔ نفیسه یی یدم والبسهٔ فاخره یی کیدم واسب فره ونفیسه بندم وامتطیت العذراء یعنی حلال بکر قیزلر ایله هم آغوش اولدم جمله سنك لذتی بندن کیدوب انجق لذتی باقیه اولان اول محب صادقدر که * اطرح معه مؤنة التحفظ * انکله برابر اکرادن تحفظ یوکنی وثقلتنی آتارم یعنی کدر عالمدن تحفظ اوله جق شیئی بولمق دشوار ایکن انك صحبت وموانستیله غم کردونی دوشمیوب همومدن محفوظ اولدیغم یار خالصك لذت روحانیه سی پایدار دردیدی بو حکایه ده اولان فراش وطیٔ ترجمهٔ معلومه ده (فراش وطیٔ ووقاع و(فلم یبق من لذتی الاصدیق اطرح معه مؤنة التحفظ) عباره سی دخی (جمله سندن فتور وملالت عارض اولوب لذت قالمدی انجق برشیدن فتور کلیوب الحالة هذه لذتیده باقیدر اول شی بر محب صادقکه هروجهله امنیتك اولورده طرح تکلف اولنوب واندن تحفظ داعیه سنده اولنیوب مصاحبت ومحادثت ایدرسن دیو ترجمه اولنمشدر فقیرك تحریر مذکوری ایله بو ترجمه فنبسی

نفس الامره مطابق ایسه انتخاب بیوریله انتهى (وبومعناده معاویه رضی الله تعالى عنه
لذائذ دنیادن نسا ایله تمتع وثیاب فاخره یی تلبس ایتدم لذاتدن برنسنه قالمدی انجق نفسمك
استدیکی اخ کریمك صحبتیدر دیمشدر * ومابقیت من اللذات الا * محادثة الرجال ذوی العقول *
وقد کنا نعدهم قلیلا * فقدصاروا اقل من القلیل * قطعه سنی که بو معناده نظم اولنمشدر انشاد
ایدرلر یعنی لذائذدن برشی باقی قالمیوب انجق ذوی العقول اولان کیمسه لر ایله اولان محادثه وصحبت
باقی قالدی و بومقوله ذوات کرام الیمزده ایکن بز قلیل واندك عد ایدر ایدك شمدی ایسه اقل قلیل
اولدیلر دیمکدرکه مرادی فقدان یاراندن تأسفدر (ابن سما که قنغی کیمسه نك مودت ومحبتی
صادقه و باقیه در دیو سؤال اولندقده دیاتنده صلابت وعقلنده وفرت وکثرت وسکا قریب
اولدقده ملال ویرمز وسندن بعید اولدقده سنی اونوتماز قریب اولور ایسك اولدخی قریب
اولور بعید اولور ایسك بنه سکا رعایت ایدر استعانه ایلدیکك زمان اعانه ایلر محتاج اولور ایسك
اغاثه ایدر فعلنده اولان مودت قولنده اولان مودتدن اکثر اولان کیمسه در دیو جواب ویرمشدر
(خالد بن صفوانه اخوانکدن قنقیسی عندکده احبدر دینلدکده فقر وحاجتمی دفع وسدزله
وکناهمی عفو وصفح وسقطاتمی قبول ایلیندر دیدی (بعضیلر دیمشکه الفت وانسیت ایلدیکی
اخوانده هیچ عیب وقصور اولماسون دینك * یارسز قالدی جهانده عیبسز یاراستیان * وفقنجه
احبابی قلیل اولور وصدیقنی نفسنه تقدیم ودوستنه نفسنه راضی اولدیغی شیء ایله ایثار ایلیانك
سخطی دائم اولور وخلقك ذنب وکناهیچون معاتبه ایدن تعب ومشقته دوچار اولور (شاعر
عرب بومعنایی افاده ده * اذا کنت فی کل الامور معاتبا * صدیقك لم تلق الذی لاتعاتبه * وان
انت لم تشرب مرارا علی القذا * ظمئت وای الناس تصفو مشاربه * دیمشدرکه مآلی هر امورده
صدیقکه توبیخ وعتاب ایدیجی اولدیغك وقتده عتاب ایتمدیکك دوسته ملاقات ایده مزسن واکر
سن بعد الغداء قربه کده اولان طوزلی صویی ایچمز ایسك صوسز قالورسن زیرا قنده در اول
کیمسه که مشربی صافی ولذیذ اوله (اهل شریعت وحکمت دیمشلرکه صدیقکدن بر امر مکروه
وعمل قبیح کوردیککده سررشتهٔ الفتی قطع ایلمه بلکه جراحاتنه مداوات وعیوب وعوراتنی ستر
واصلاحنه سعی ایله لکن فعل شنیع وامر منکروهده موافقت ایلمه وعمن سوشدن بری اول زیرا حق تعالی
﴿ فان عصوك فقل انی بریء مما تعملون ﴾ عمل سوء لرندن برائتله امر بیورمشدر و بشاشت وجه
وعذوبت لسان وحسن خلق آداب معاشرتدندر دیدیلر (جابر رضی الله عنه حضرت رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلمدن (من اخلاق النبیین البشاشة والمصافحة اذا تلاقیا) حدیث شریفنی
روایت ایتمشدر (قعقاع بن شودب الهذلی مجلسنه بر کیمسه کلدکده مالندن برحصه اعطا ایله اکرام
وحوایجنی قضا ایله انعام عادت حسنه لرندن ایمش (ابن عباس رضی الله تعالی عنهما دیمشکه
جلیسمه ایچون اوزرمده اوچ حق وار یعنی کلدیکی کبی کوزلریمی اکا متوجه قیلارم ومجلسمده
اوتورمق مراد ایدر ایسه توسیع ایدرم یعنی یر ویریرم وتکلم ایلدکده اصغا ایده رم (و بعضیلر
دیمشکه هر شیئك بر محکی واردر عقلك محکی دخی ناس ایله مجالسه در یعنی مجالسه نك شرائطنی
برینه کتورمك معیار عقلدر (مأمون خلیفه ندماسندن ثمامه یی حسن معاشرت ایله وصفده
ثمامه قلوبده متصرفدر روزکارك سحابده تصرفی کبی یعنی کمال عرفان و فراستی اولدیغندن
طبع و درونده محفوظ اولان معانی یه دائر کلمات ایله تکلم ایدر (آداب مصاحبتدن بری
مصاحبت ومکالمه ایلدیکك کیمسه دن کوزیکی ایرمیوب کلامنی اصغا و مرامنی فهمده
کوشکی القا ایلمکدر یمین و یسارینه التفات ایتمك وکلامنه القاء سمع ایتمامك سوء ادبدر باخصوصکه
محادثه اولنان ذی قدرت ومرتبه وصاحب جاه ومنزلت اوله حتی نقل و روایت اولنمشکه

خلیفه ابو العباس السفاح ابو بکر الهذلی یه تحدیث وتکلم ایدر ایکن روزکار شدید ظهور یله
قصرینك دیواردن برقطعه سنی قوپاروب وسط قصره آتدی مجلسه خوف ودهشت عارض
اولوب هر بری یرلرندن حرکت و اضطراب ایلدیلر لکن ابو بکر الهذلی حرکت واضطراب
ایلمدیکندن قطع نظر ابو العباسدن نظر وچشمنی دخی آیرمدی ابو العباس ابو بکر الهذلی یه
نیچون سکا اضطراب وتلاش کلمدی دیدکده ای خلیفه حق سبحانه وتعالی ﴿ ما جعل الله
لرجل من قلبین فی جوفه ﴾ بیورمشدر بنده کرك بر قلبم واردر که انی دخی امیر المؤمنینك محادثه لرینه
قصر ایتدم شیء آخره صرف محالدر آسمان زمینه وزمین آسمانه قارشسه خبرو آکاهم اولماز
دیدکده ابو العباس سفاح غایت محظوظ اولوب ای ابابکر دنیاده باقی اولدقجه سندن ایرلمام دیوب
مال جزیل وصلهٔ کثیره احسان ایلدی (اسما ابن خارجه برفرد بکا غلبه و بنی مجبور ایلدی
انجق شول کیمسه که مکالمه ایلدیکمده کلامی اصغا ایچون چشمنی آیرمیوب وفکرنی مکالمه مه
تسلیط ایتدی دیمشدر وبومعناده * اکرم حدیث اخیك بانصاتك وصنه من جهة التفاتك *
سجعی زمخشرینك نوابغ الکلم اداولرسالهٔ بلیغه سنده محرردر (عقلا دیمشلرکه سلطان ایله
مکالمه ومصاحبه اولنور ایکن ملك اسنر ایسه یاخود ایاقلرینی اوزادر ایسه و یاخود یدنده اولان
تسبیح و بو مقوله شیئی براغور ایسه والحاصل ذاتندن کسل و فتورلرینه دلالت ایدر برفعل
صدور ایدر ایسه قطع مصاحبت اولنوب حضورلرندن خروج ایتمك آداب ندر (ملوك قدیم فرسدن
اردشیراسندکده سماری یعنی کیجه ندیمی فی الحال حضوریدن چیقارلر ایمش وملك وسلطانه
نقل حکایه ایده نك آدابندندر بر کره نقل ایتدیکی کلامی تا که تکرارینی امر ایتمیه اعاده
ایلمامکدر واو یللر مرور ایدر ایسه ده حتی ندما وفصحادن روح بن زنباع دیمشکه عبد الملك ایله
اون یدی سنه مصاحبت ایتدم بر سویلدیکمی بردخی تکرار ایتمدم فقط بر کلامی تکرار ایلدیکمده
سن انی بش اون سنه اول سویلش ایدك دیدی (وآداب مصاحبتدن بری دخی بودرکه مقدما
استماع ایلدیکك کلامی بر کیمسه تحدیث واخبار ایلدکده استماعك اولمامش کبی تجاهل ایدوب
اصغا ایلیه سن مسموعم اولمشدر دیمك سوء ادبدر باخصوصکه کباردن استماع ایده سن وآداب
مصاحبتدن بری دخی بشر وطلاقت وجه اوزره مکالمه ومحادثه ایدوب متبسمانه ایلمامکدر
حتی حضرت معاذ رضی الله تعالی عنه دیمشلرکه ایکی مسلم بر برلرینه ملاقات ایلدکلرنده هر بری آخرك
یوزینه تبسم ایدرك اللرینی محبة اخذ ایلسه لر اغاجلرك قوری یبراقلری دوکولدیکی کبی ذنوبلری
دوکیلور (بعضیلر دیمشکه بشاشت وجه مروت و سخایه دلالت ایدر اغاجلرك چیچکاری
میوه یه دلالت ایلدیکی کبی (وسنت وآداب مصاحبتدن بری مجلسده متعدد کیمسه لر اولدیغی
زمان هر بر ینی کلامده حصه دار ایدوب کلامی برینه تخصیص ایلمامکدر واصاغری اکابر اوزرینه
تقدیم وایثار ایلمامکدر زیرا اصاغری اکابر اوزرینه تقدیم وترجیح اولنماز انجق اوچ محلده تقدیم اولنور
بری کیجه لرده سیر وسفر اولندقده ایکنجی صودن کذار اولندقده اوچنجی خیله یعنی سواری یه
مواجهه اولندقده (حضرت علی رضی الله تعالی عنه دیمشکه بر کیمسه محب صادق اولماز
صدیقنی اوچ شیده حمایه ومحافظه ایلمینجه بری حال نکبتنده ایکنجی حال غیبتنده اوچنجی حال
وفاتنده (صاحب مستطرف زمانه مزك وفادار یکنو بده کندولرنده مصافات اولمیان
اخوانمزك حاللرینه مطابق آثاری بیان ایده یم دیوب دیرکه (وهب بن وردی دیمشکه اللی سنه
مقداری ناس ایله مصاحبتده بر مقتضای بشریت وقوع بولان زلات وسقطاتمی عفو وصفح
وعیوبمی ستر ایدر بر دوسته مصادفه ایلدم (حضرت علی مرتضی رضی الله تعالی عنه
وکرم الله وجهه دن مرویدر که غدر وخیانت ناسده طباع ثانیه اولنجه هر کسه اعتماد عجزدر

(بعض كيمسه دن دوست و صديقدن سؤال اولندقده ممماسي يوق براسم موضوع وحيوان
غير موجود در ديوجواب ويرمشدر (ابو الدرداء رضي الله تعالى عنه ديمشكه عصر سابقده
ناس ديكني يوق كل ايدي في زماننا كلي يوق ديكندر (جعفر صادق رضي الله تعالى عنه بعض
اخوانه ديمشكه ناس ايله خلطه ومعارفه يي تقليل وسني بيلنلري اوندرمغه سعي قيل اكر يوز قدر
صديق و دوستك وار ايسه طقسان طقوزيني طرح ايله و بنه بريندن حذر اوزره اول (بعض
ولاته نه قدر دوستك واردر ديو سؤال اولندقده اما حال اقبال وولايتمده كثير ووفير ايدي لكن
حال عزل ونكبتمده بر دوستم يوقدر ديوب شو بيتي اوقومش * الناس اخوان من دامت له
النعم * فالويل للحران زلت به القدم * مألي ناسك جمله سي دوست وقرنداشلردر نعملر وجاه
دائم وباقي اولدقجه حيف شول كشي يه دركه اكا زوال نعمله زلل قدم واقع اوله (وزراي
دولت عباسيه دن علي ابن عيسى شيوه روزكار اوزره منكوب اولدقده ولايت وحال اقبالنده
مؤانسه ومؤالفه ايلدكلري اصحاب واحبابي يانندن متفرق و منتشر اولورلر وقتا كه ينه ابقاي
وزارت ايله اقبال عودتنده تجمع و هجوم ايلدكلرنده * ما الناس الا مع الدنيا وصاحبها *
فكلما انقلبت يوما به انقلبوا * يعظمون اخا الدنيا فان وثبت * يوما عليه بما لا يشتهي وثبوا *
قطعه سني انشاد ايتمشدركه مألي ناس اولمدي انجق دنيا وصاحبيله برابر اولديلر دنيا بركون بندن
منقلب اولوب دونسه انلرده منقلب اولورلر ودنيايه مصاحب و مقارن اولان كشي يه تعظيم
وتوقير ايدرلر بركون دنيا انلرك قصد واشتهارى اولمديغي اوزره صيچرايوب فرار ايلسه انلرده صيچرار
وفرار ايلر (وعدم وفاء ابناء زمانده بعضيلر دخي * فما اكثر الاصحاب حين تعدهم * ولكنهم
في النائبات قليل * بيتني نظم ايتمشكدر مألي اقبال زمانده تعداد ايلديكك اصحاب واحباب
نه عجب كثير ووفير اولور لكن مصائب ونوائب فنده قليل واندكدر (و بعض اصحاب تجربه
يعني مجزي دخي صديق في الله درجه عدمده اولماسني افاده ده * اياك تغترا وتخدعك بارقة *
من ذي خداع يرى بشرا والطافا * فلو قلبت جميع الارض قاطبة * وسرت في الارض
اوساطا واطرافا * لم تلق فيها صديقا صادقا ابدا * ولا اخا يبذل الانصاف انصافا *
شعريني شعر عذرا رسا مشاطه پذير نظم ايتمشدر مأل دقت اشتمالي ظاهرا بشارت والطافله
كورينلان حيله كارك پرتو خدعه سنه زنهار مغرور اولمه يعني ناس دوست كورينورسه ده وفا يوقدر
اكر علي فرض روي زمينك اوساط واطراف يعني هر جانبني تقليب ايلسك بر صديق صادق ويار
موافق ونيمه انصافي بيله بذل ايدراخ وبرادره ملاقي اوله مزسن ديمكدر يعني محب صادق اندر درديمك
استر (و بعضيلر دخي * وكل خليل ليس في الله وده * فاني به في وده غير واثق * مألي هر دوست كه
انك محبتي في الله اولميه بن انك محبت ومودتنه اعتماد ايدیجي دكلم ديمكدر * وقيل على الانسان
ان لا يصحب الا من له دين وتقوى فان المحبة في الله تنفع في الدنيا والاخرة * يعني انسانه ديانت
وتقواسي اولان ذواتي استصحاب وانكله الفت وصحبت واجبدر زيرا اهل تقوايه مقارنت لله
اولور ولله اولان محبت ايسه دنيا وآخرتده انسانه منفعت ويرر كلامي بركتابلق سوز اولهرق
مقبول فحوادر (واشبو معناده بعضيلري * وكل محبة في الله تبقى * على الحالين من فرح
وضيق * وكل محبة فيما سواه * فكالحلفاء في لهب الحريق * قطعه سن كوزل ديمشدر كه مفهومي
هر محبت كه في الله اوله فرح وضيق حاللرنده باقي قالور وهر محبت كه في الله اولميه حريق علونده
حصير كبي محو اولور ديمكدر (صاحب المستطرف اشبو قطعه يه تفريعا دركه كشي يه يعني مرد عاقله
واجب اولان اشرار وفجار ايله معاشرت والفت ومصاحبتدن مجانبت وسيرتي ناس يننده قبيح
ودوستلغي صوري اولنلر ايله عدم الفتدر زيرا حق تعالى ﴿ الاخلاء يومئذ بعضهم لبعض عدو

الا المتقين ﴾ ودخي ﴿ ومامن دابة في الارض ولا طائر يطير بجناحيه الا امم امثالكم ﴾ بيورمشدر كه
نص اول متقي دن عبارت اولان دوست آخرتده دخي نفعي اولديغني ونص ثاني اخلاق جيده سي
اولميان اشخاص اخلاق ذميمه ده بهايمه مماثل اولديغني ناطقدر وفي الحقيقه بشر بتجه بحكمته
سبحانه هر برانسانده بهايم خويلرندن برخوي بولنور ولهذا اخلاق ناس مختلفه بولنور ايمدي اكر
اخلاق جيده ده جاهل طبيعتلرنده غلظ وبدنيده قو يكه صفات مذكوره سندن ناشي حقد
وحسدندن امنيت اولنميان بركيمسه يي كورديككده اني عالم نمورينه يعني قپلان جنسنه الحاق ايله زيرا
عرب العربا بو مقوله يه * اجهل من نمر * ديرلر وشرندن قورق (واعراض ناسه زياده هجوم
ايدن شخصي كورديككده اني جنس كلبه الحاق ايت زيرا كلبك دأب وطبيعتي جفا واذي ايتملره
جفا واذي ايتمكدر ايمدي سنده اكا كلبه اولان معامله ايله معامله ايت يعني كوپك اوردكده عوعوينه
باقميوب كيدوب وترك ايلمايسن اشته اوايت مشربنده اولان بدكويه دخي جواب ويرميوب صاوش
(واكر مخالفت اوزره مجبول اولان يعني لا ديديككده نعم ونعم ديديككده لا دين انساني
كورر ايسك سن اني عالم ناهقه يعني جنس حماره الحاق ايله زيرا اشك چوش ديرايسك اشر وداح
ديرايسك طورر والحال كه انتفاعي يعني يوك طاشتمق وسائر او مقوله شيلرده قوللنماسي دخي دركاردر
اشته اويله مزاجده اولان انسان دخي بشر اولوب بنه مزاجي كوزه ديله رك استخدام اولنور
ناسك اموال وارواحلرينه هجوم ايدر انساني كورديككده اني ارسلان جنسنه الحاق
ايدوب اسددن حذرك كبي اندن دخي حذر ايله وبر انسانك خبيث قورقاق واودك يعني
حيله كار اوله اني دلكولر جنسنه الحاق ايله (وناس ميانده نميمه يعني قوغيجيلق ايله كزوب
احباب بيننه افتراق وعداوت دوشوره اني سن ظربان جنسنه الحاق ايله حتى عرب العربا برجماعتك
اراسنه شقاق وتفرقه دوشدكده * مشي بينهم ظربان فتفرقوا * ديو ضرب مثل ايتمشلردر
مفهوم مثل بينلرنده ظربان كزمكله تفرق ايلديلر وطاغلديلر ديمكدر (قلت) صاحب المستطرف
ضرب مثل مذكوري يازوب وظربان بر كوچك دويه در ديمشدر اكن وانقوليده ظربان ظانك فتحي
وراتك كسريله قطران وزني اوزره كدي يه بكزر بدقوقولو بر جانوردر واعتقاد عرب اوزره
ظربان برثوبه بيلنسه رايحه سي كتمزومثلده * فساينا الظربان * ديرلر كه مفهومي ما بينمزه ظربان
بيلنندي ديمكدر و بو مثلي بربرندن انقطاع كلي ايله منقطع اولدقلرنده ايراد ايدرلر مألنده
محرردر وجانورمرقوم ضب ديدكلري حيوانكه كلردر يوه سنه كلوب ودبريني دلكنه ويروب
ضرطه لنوربوي خبيثنه كلر طاقت كتوره ميوب طشره اوغراديغي كبي طوتوب اكل ايدر اولديغي
بعض محاضراتده يازلمشدر علم وحكمت ومعارف استماع يعني كمالات اكتسابنه ميل ايتمز ومجالس
ومدارس علمادن نفرت واخبار اهل دنيا وهوى ايله الفت ايدر بر شخص انساني كورديككده
اني سن جنس خنافسه الحاق ايله زيرا خنفسا يعني نجاست بوجكي سورك عذرات وقاذورات
يرو نجاسات ايله مجالسه يي سور وبوي مسك وكلدن قاچوب حتى اوزرينه مسك وورد آتلدقده
هلاك اولور (وبر شخص قاريلر كبي دائما نفسني تزيين والبسه فاخره تلبس ايدوب ياقشديمي ديو
اوزرينه بقراني طاوس جنسنه الحاق ايله (وحقدو كين صاحبي اولوب هفوات وقصور وسقطاتي
عفو ونسيان ايتميوب مدت مديده دنصكره مجازات ايله اجرا ايده ني كورر ومبتلا اولور ايسك
اني سن دوه جنسنه الحاق ايله حتى بين العرب * احقد من الجمل * قولي زياده سيله حقدو كيني
اولان كيمسه ده ضرب مثلدر وبو مقوله يعني حقوده تقربدن اجتناب لازمدر وترجمه مرثيه ده
بوراده (مظنه كرام واهل الله فخامدن بعضيلري كمال تصفيه لرندن صفات غالبه سيله

هر برانسانی مشاهده ایلدکاری استماع اولنمشدر کلامی کورلمشدر که مقصود اهل الله
حضراتی انسانی صفات غالبه لر یله یعنی قنغی حیوانك طبیعتی انسانده راسخه ایسه انی اول
حیوانك صورتنده کوردکاری مناقب ایشانده کورلمشدر دیمکدر و بو یله در والحق احق ان یتبع
(صاحب المستطرفك اشبو تمهیدی بسطندن مقصدی درکه اشبو اسلوب اوزره اهل عاقل
ودانایه لازم اولان اشرار ناس واهل غدر وخیانتدن و وفاسز لردن تحرز واجتناب ایلمکدر
اکر اجتناب و احتیاط اوزره متبصرانه حرکت اولنور ایسه مکاید خلقدن امین اولمغله قلب
و وجودی استراحتده اولور والله تعالی اعلم ومنه التوفیق (صاحب المستطرف اما زیارت
واستدعاسی یعنی بین الاحباب واقع اولان زیارت خالصه وزیارتی مستدعی دعوته مساغ واردر که
(رسول الله صلی الله تعالی علیه و سلم افندیمز اشبو حدیث قدسیده (یقول الله تعالی
وجبت محبتی للمتحابین فی والمتباذلین فی والمتزاورین فی الیوم الموعود اظلهم فی ظلی یوم لاظل
الاظلی) بیورمشلر (و ینه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (من عاد مریضا
اوزار اخا نادی مناد ان طبت وطاب ممشاك وتبوأت من الجنة منزلا) بیوردی دیدی
مآل حدیث شریف برکیمسه برمریضی عیاده یاخود برمؤمن قرنداشنی فی الله زیارت ایلسه
قبل باری متعالدن برمنادی سنده طیب اولدك وسنك مشی وحرکتکده طیب اولدی
و جنتده منزلکی اعداد واحضار ایلدك دیو ندا ایدر (قلت) اشبو خبر لر جامع صغیرده
کورلمادی وبرده بالاده اشارتی چکدیکی سبب اوزره اشبو زیارت ودعوتك دخی مذهب
حنفیده مسئله سی نه در کتب فقهیهٔ حنفیه نك استحسان وحظر واباحه سنه مراجعت
لازمدر * المحبة شجرة اصلها الزیارة * قول اسلاف کرامدر که مآلی (ع * محبت
برشجردر که زیارت بیخی اولمشدر * مصراعنه درج اولندی واشبو معنایی برشاعر بلیغ * زرمن
تحب و لو شطت بك الدار * وحال من دونها حجب واستار * لایمنعنك بعد من زیارته * ان
المحب لمن یهواه زوار * قطعه سن دیمشدر که مآلی سودیککی خانه سی اوزاق میانه بو نجه ستره
حلول ایتمش ایسه ده ینه زیارت قیل اکر محب ایسك اوزاقلق سنی زیارت یارکدن منع ایتمز زیرا
محب سودیککی زیاده سیله زیارت ایدیجیدر دیمکدر لکن زیارتك شرطی متعاقبا اولمیوب فاصله لی
اولمقدر که رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (زرغبا تزد حبا) بیورمشدر (قلت) اشبو
حدیث شریفی مناوی مؤمن قرنداشکی وقتا بعد وقت زیارت ایدوب هرکون زیارتنه ملازمت
ایلمه تا که سکا محبتی زیاده اوله دیو شرح ایلمش وهرکون زیارت حرمتی کیدرر معناسنه دخی اشارت
قلنمشدر ولغتده برکون آشری اولان شیئه وعلی قول هفته ده برکون اولان شیئه غب دیرلر
(وشاعر دخی بو معنایی * علیك باقلال الزیارة انها * اذا کثرت صارت علی الهجر مسلکا *
* الم تر ان الغیث یسأم دائما * ویسئل بالایدی اذا هو امسکا * قطعه سنده ارسال مثل
طریقیله کوزل درج وافاده ایلمشدر که مفادی سنك اوزر یکه زیارتی ازالتمق لازمدر زیرا چوغالدقده
فرقت بولند وارر وندرت اوزره زیارتك عزت ایدوکنه یارانك مشهود اولان شو حالی دلیلدر که
دائما یاغدقده ملول وثقیل اولور واکر امساك اولنوب یاغمزسه رفع بدلر ایله سؤال اولنور یعنی یاغسون
وکاسون دیو استسقا دعالری اوقنور دیمکدر * الاکثار من الزیارة ممل والاخلال منها مخل *
کلمات حکمت سمات قدمادندر که کثرت زیارت بادیٔ ملال واخلالی دخی مخل رعایت محب
خالص البالدر دیمکدر (و انقطاع زیارته تعریضا بردوست بردوسته یازمش اولدیغی بیتدر
* اذا ما تقاطعنا ونحن ببلدة * فما فضل قرب الدار منا علی البعد * فقیرك نظما ترجمهٔ
مرتجله سیدر * تلاقی برطرفکن بلده مز براولسه ده جانا * اولورمی هیچ قربك دوریٔ دار اوزره

رجحانی * و برشاعر عربك بیت تحسر وتشوق نمونیدر * قد اتانا من آل سعدی رسول *
* حبذا مایقول لی واقول * مآلی سعدی نام محبوبه خانه داننددن یعنی معشوقهم جانبندن برپیام
آورورود ایدوب او بکا بن اکا نه کوزل سوزلر دیدی یعنی او یارمك تحسرندن و بن حال شوق
اشتمالمدن صحبتلر ایدوب پر سرور اولدم دیمکدر (وشاعر عرب آخر دخی یاریله عدم ملاقاتدن
شکایتده وزیارت خالصهٔ دوسته منحصردر ومحبت اولمنجه قوری زیارت عبثدر مآلنده * ازور
بیوتا لاصقات بیتها * وقلبی بالبیت الذی لا ازوره * بیتنی کوزل دیمشدر که مفهومی
معشوقه مك بیتنه بتیشك بیتلری و اوطه لری زیارت ایدرم والحال که قلبم زیارت ایمدیکم بیتده
یعنی محبوبه مك اوطه سنده در دیمکدر (منقولدر که محمد بن یزید المهلبی مستعین خلیفه یی
زیارت یعنی عرض امل ضمننده اولمیوب مجرد خالصا خاکپای خلیفه ایله تشرف قصدیله
حضورینه رخصوده ایتدکده عبودیتندن محظوظ اولوب ایکیوز بیك درهم سیمین ایله
بر مقاطعهٔ جسیمه احسان ایلدکده * وخصصتنی بزیارة ابقت لنا * مجدا علی طول الزمان
مؤثل * وقضیت دینی وهو دین وافر * لم یقضه مع جوده المتوکل * قطعه سنی نظمله
تقدیم ایتمشدر که مآلی ای خلیفهٔ اکرم واعظم زیارت خالصه سببیله بنی احسانا تکه مخصوص
بیوردك او یله احسانا تکه مدت مدیده بکا مجد مستحکم ایراث وابقا ایلدی زیرا دینم وافر اولوب جود
مشهور یله بیله جنتمکان متوکل خلیفه نك قضایه موفق اولمادیغی دینمی قضا بیوردك وامدن
قورتاردیغکدن باشقه فضله سیله کامران اولدم دیمکدر (قلت ایضا مستعین بالله آل عباسدن
اون ایکنجی خلیفه اولان متوکل علی الله خلیفه نك برادر مهتری اون ایکنجی خلیفه در سال هجر ینك
ایکیوز ایکیسی رمضانی اولنده وفات ایدوب برینه بلغادن المعتز بالله ابن المتوکل خلیفه اولمشدر
وذکر اولنان محمد خاندان وزراء امیه دندر وبعض حکماء دیدیلر که * خیر الامور اوسطها * مصداقنجه
زیارتده اکثارده ایتمملو وترك ایله اخلالده ایتمملوز یرا اکثار زیارت ملالت ایراث ایدروترکی دخی خلل
ایراث ایدر (برحکیمه قنغی وفد یعنی ایلچی مطلوبی بتورر دیو سؤال اولندقده جمال وعقل صاحبی
اولان دیمشدر (بعض حکما دخی برحاجت تسویه سیچون برمحله برکیمسه کوندرلمك مقتضی اولدقده
اسمی ووجهی کوزل آدمی یی انتخاب ایدك دیمشدر (حضرت لقمان فرزندینه وصیتده جاهل
واحمق کیمسه یی سفارت ایله ارسال ایلمه اکر بومقوله یی بولمز ایسك نفسکی رسول قیل یعنی ایشیکی
بالذات سن کور بیورمشدر (بعضیلر ایلچی حقنده * اذا ابطأ الرسول فقل نجاح * ولا تفرح اذا عجل
الرسول * دیمشدر که مآلی برمحله ارسال اولنان سفیر بطائت ایلیوب عجالة عودت ایلمدیکی وقتده
ایش بتمشدردی لکن سفیر چابوق دونرسه فرحیاب اولمه دیمکدر که یأس ایله دوندیکنه علامتدر

الباب الخامس والعشرون

وفیه فصلان الفصل الاول فی الشفقة علی الخلق والرحمة بهم * اشبو یکرمی بشنجی باب مخلوق خدایه
شفقت ورأفت ورحمت وانلره شفاعتك فضلی وبوز و شفلرك ینلرینی اصلاح بیانده اولوب وبو باب دخی
ایکی فصلی مشتملدر

فصل اول

مخلوق خدایه شفقت وانلره رأفت ومرحمت
بیانده در (قال الله سبحانه وتعالی ﴿لقد جاءکم رسول من انفسکم عزیز علیه ماعنتم حریص علیکم
بالمؤمنین رؤف رحیم﴾ اشبو آیت کریمه ده اولان رؤف رحیم که عبادالله ایچنده اشرف طوائف
اولان عربك اشرف قبائلندن اولوب عنت وعداوت مشرکین پرکین مشقت شدیده سی اوزرینه
ایمان واهتدالرینه حریص وعامه یه مبعوث اولان پیغمبرمز صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك
شاننده حق تعالانك انزال بیوردقلری وصفیدر که ترجمهٔ بیانده جمیع مؤمنلره رأفتلو ورحمتلو

دیو تعبیر اولنمشدر انفس فانك فتحیله اشرف دیمکدر وفانك ضمیله نفسك جمعیدر جنسکزدن دیمکدر
ایکیسی دخی قرائتدر (ووصف الله نفسه لعباده بالرأفة والرحمة فقال ﴿ان الله بالناس لرؤف رحیم﴾
وقال تعالى ﴿الحمد لله رب العالمین الرحمن الرحیم﴾ جناب حق تعالى وتقدس عبادینه رؤف ورحیم
اولمه سیله ذات مقدسنی نص شریف مذکورلر منطوقلرنجه توصیف بیورمشدر (صاحب مستطرف
دیرکه مفسرون دیدیلر رحمن اسم رقیقدر یعنی مرحمتی باخلقدر که عفو ولطف وکرم ومنت واحسانه
ومخلوقی اوزرینه اولان حلمه دلالت ایدر ورحیم اسمی دخی رحمن کبیدر (و بعضیلر رحمن دنیایه
یعنی دنیاده کافۀ مخلوقه مخصوص اولوب ورحیم آخرته یعنی مؤمننه مخصصدر دیدیلر (ابو یعلى ایله
طبرانینك انس بن مالك رضی الله تعالى عنهدن تخریج وروایتلری اوزره رسول الله صلى الله تعالى
علیه وسلم (والذی نفسی بیده لایضع الله الرحمة الا على رحیم قلنا یا رسول الله کلنا رحیم قال
لیس الذی یرحم نفسه واهله خاصة ولكن الذی یرحم المسلمین) اشبو روایتك مفادی حق تعالانك
رحمتنی جالب اولان مرحمت یالکز نفسنه واهلنه شامله اولمیوب بلکه کافۀ مسلمینه شمولی اولاندر
دیمکدر (وعن جریر بن عبد الله رضی الله تعالى عنه ان النبی صلى الله تعالى علیه وسلم قال (ارحموا
ترحموا واغفروا یغفر لكم) (قلت) لكن جامع صغیرده عبد الله بن عمرو روایتله (ارحموا
ترحموا واغفروا یغفر لكم ویل لاقماع القول ویل للمصرین على ما فعلوا وهم یعلمون) مضبوطدر
وشارحی مناوی دخی رحمت مخلوقاته شمولی اولان صفات الهیه دن اولمغله شرع شریف اول
صفتی هر شیده مندوب قیلدی وحق تعالى حب معنو یسیله اسما و صفاتنه مجدر و اسماء
حسناسندن بری دخی غفوردر انکله تخلق ایدنی سور واندن راضی اولور بو صورتده مرحمت
وعفو ایدنلره حق تعالى وتقدس دخی مرحمت ومغفرت ایدر امر شارعی دکلیوب ادب شرعله
تأدب ایتمینلره وکناهلرینه مداومت ایدوب ایشلدکلری ایش کناه اولدیغنی بیله رك مصر اولوب
توبه واستغفار ایتمینلره شدت هلاك واردر واصرار قبیح اوزره بلا استغفار اقامتدر دیو شرح
ایلمشدر (وعن ابی بکر رضی الله تعالى عنه قال قال رسول الله صلى الله تعالى علیه وسلم قال الله
عز وجل (ان کنتم تریدون رحمتی فارحموا خلقی) رواه محمد بن عدی فی کتاب الكامل (صاحب
مستطرف بو حدیث قدسی یی تحریر ایتمشدر مرحمته ترغیب ایدر (امام طبرانی شعبیدن وانلرده
نعمان بن بشیردن تخریج و روایت ایتدکلری اوزره رسول الله صلى الله تعالى علیه وسلم افندیمز
(مثل المؤمنین فی تراحمهم وتوادهم وتواصلهم کمثل الجسد اذا اشتکى عضو منه تداعى له
سائر الجسد بالحمى والسهر) بیورمشدر که مفهومی شارح الجامع الصغیر مولانا مناوی افاده سنجه
کامل الایمان اولان مؤمنلرك بر برلرینی تعب وراحتده محبت وتراحم وتعاطفده نظیری یعنی وصف
وحاللری جمیع اعضانك جسد واحده نسبتی نظیرنده در که اکر اعضادن بری مریض اولسه
سائر اعضا اول مریض اولان عضوه ترك نوم وحیران اولمقده تداعى ایدرلر یعنی مرض
آلود اولوب اللرندن اویویه مزلر وفقدان نومله حیران اولورلر دیمکدر که مفادی انسانك بعض
جسدی تألم ایلدکده او الم جمیع بدنه سرایت ایتدیکی کبی مؤمنون دخی نفس واحد کبیدر
ایچلرندن برینه بر مصیبت اصابت ایلدکده جمله سی مغموم اولوب ازالۀ مصیبتی قصد ایدرلر
دیمکدر که خبر صورتنده امردر یعنی مؤمنلر بر برینك دفع مصیبتنه سعی ایتسونلر دیو امردر
اشبو حدیث جامع صغیرده مسند امام احمده مسنددر (طبرانی حضرتلرینك رؤیاده فخر
عالم صلى الله تعالى علیه وسلم افندیمزه بو حدیث شریفدن سؤال ایلدیکمده دست اعجاز
پیوستلری ایله اوچ دفعه صحیحدر دیو اشارت شریفه لرینی مشاهده ایلمش اولدیغنی صاحب
المستطرف تحریر ایدر (وعن ابن مسعود رضی الله تعالى عنه عن النبی صلى الله تعالى علیه وسلم

من مسح على رأس یتیم فان له بكل شعرة تمر على یده نورا یوم القیمة) ابن مسعود رضی الله تعالى
عنهك روایتی اوزره رسول الله صلى الله تعالى علیه وسلم افندیمز بیورمشلر که بر کیمسه بر یتیمك
شفقت والتفات قصدیله باشنی مسح ایلسه حق سبحانه وتعالى الك الی التندن مرور ایدن هر برقیل
مقداری یوم قیامتده نور خلق ایلر مألندهدر (امیر المؤمنین حضرت عمر رضی الله تعالى عنه بر کون
ظهرلری اوزرینه یاتوب صبیلری کوکسنه چیقوب اوینارلر ایکن والیلرندن بری حضورینه
دخول ومشار الیهی بو حالات اوزرینه کورنجه وقار خلافنه یاقشمز خفتدر ملاحظه سیله
بو طورلرینی انکار ایلدکده حضرت فاروق رضی الله تعالى عنه اول والی یه خطاب ایدوب
اهل واولادكه معامله ك نه صورتده دیو استفسار ایدرلر عامل دخی خانه مه دخولمده ناطقلر
صامت وساکت اولورلر دیدیکی کبی * فاعتزل فانك لا ترفق باهلك وولدك فكیف ترفق بامة محمد
صلى الله تعالى علیه وسلم * یعنی معزول اول زیرا سن اهل و والدیکه رفق و شفقت ایلمز سن
نه کیفیتله امت محمده صلى الله تعالى علیه وسلم رفق وشفقت ایدرسن بیوروب منصبندن
عزل ایلدیلر ﴿الفصل الثانی﴾ اشبو فصل ثانی شفاعت واصلاح ذات البینك
فضیلت وثوابی ومنافع وفوائدی بیاننده در (قال الله سبحانه وتعالى ﴿من یشفع شفاعة
حسنة یكن له نصیب منها ومن یشفع شفاعة سیئة یكن له كفل منها وكان الله على كل شیء مقیتا﴾
اشبو آیت ترجمۀ تبیانده بیان اولندیغی تفسیرینك مألنجه بر کیمسه بر مسلمك حقنی رعایت ویا ضررینی
دفع ویا اکا جلب منفعت ضمننده شفاعت واشبو حسنه لردن قنغیسی ایسه انکله وجه
کریم حق ورضای مولایی اراده ایلدیکی حالده یعنی خالصا شفاعت حسنه ایده او شفاعتی
ایدنه اندن نصیب یعنی ثواب واردر وخیره سبب اولان خیری ایشلیان کبیدر ومسلمه اولان دعا
دخی شفاعت حسنه دندر و بر کیمسه که حقوق حق ویا حقوق عباددن بر شیئی منع وبالجمله
فعلی حرام اولان شیئی ایشلمك سیئه لری ضمننده شفاعت سیئه ایده اکا او سیئه نك وبالنه
مساوی نصیب واردر ومسلمه شر ایله دعا دخی شفاعت سیئه دندر ودخی الله تعالى هر شی اوزره
ازلا وابدا مقتدر ومجازیدر دیمکدر (مقیت شاهد ویا حفیظ ویا هر ذی روحه قوتن ایرکورر
معنالریله دخی تفسیر اولنمشدر وفقنا الله تعالى بالشفاعة الحسنة وعصمنا من الشفاعة السیئة (وقال
رسول الله صلى الله تعالى علیه وسلم (ان الله تعالى یسأل العبد عن جاهه كما یسأله عن عمره فیقول
جعلت لك جاها فهل نصرت به مظلوما او قمعت به ظالما او اغثت به مكروبا) مآل حدیث شریف
الله تعالى روز جزاده قولنه احسان ایلدیکی جاه ومنصبدن عمرندن سؤال ایلدیکی کبی سؤال
ایدوب ای قولم سکا دنیاده جاه ومنصب اعطاسیله نفوذ ویردم او منصب ایله مظلومه اعانه یاخود
ظالمه قهر وغلبه ویا مكروب ومحزونه اعانه ایلدکمی یورر (قلنا) حضرت علام الغیوبك
عز شانه استفهامی اهل محشر وملائکه یه نسبتله حال وشان ظاهر وهویدا اولمغله الزام حکمتیچوندر
بوقسه حقیقت استفهام حق باری تعالاده متصور دکلدر فلیحفظ وینه بو خصوصده (افضل
الصدقة ان تعین بجاهك من لا جاه له) حدیث شریفی وارد اولمشدر که مفادی اهل جاهی ذی جاه
اولمیانه یعنی عجزه یه وزیر دستانه اعانه ده ترغیبدر که اعانۀ مذکوره افضل صدقه اولدیغنی
ناطقدر معنای شریفی صدقه نك افضلی نائل اولدیغك جاه ومنصب ایله ذوی جاه اولمیان
عجزه یه اعانه ایلمکدر دیمکدر (ابو برده ابو موسى الاشعری رضی الله تعالى عنهدن تخریج
وروایت ایلدیکی اوزره رسول الله صلى الله تعالى علیه وسلم افندیمز (اذا جاءنی طالب حاجة
فاشفعوا له لكی توجروا ویقضی الله على لسان نبیه ما شاء) بیورمشلر که مألی طالب حاجت بکا
کلدیکی زمانده همان سز شفاعت ایدیك تا که شفاعتکز ایچون مأجور ومثاب اوله سکز والحال که

الله تعالى نبيسنك لسانى اوزره ارادهٔ عليه سى تعلق ايلديكى شيلرى قضا وايقاع ايدرديمكدر
(سمرة بن جندب رضى الله تعالى عنهدن مرويدركه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
افنديمز (افضل الصدقة صدقة اللسان) يعنى صدقه‌لرك افضلى لسان ايله اولاندر يوردقلرنده
(قيل يارسول الله وماصدقة اللسان) صدقهٔ لسان ندر يارسول الله ديو سؤال اولندقده (قال
الشفاعة تفك بها الاسير وتحقن بها الدم وتجر بها المعروف الى اخيك وتدفع عنه كريهته)
يورديلر يعنى شفاعتدركه انك سببيله اسيراطلاق واعتاق ودم حمايه و وقايه ومؤمن قرنداشكه
ايلك واحسان اولنوب و اندن امر كريه دفع ومنع اولنور بو حديثى طبرانى مكارمده روايت
ايلشدر (حضرت على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه (الشفيع جناح الطالب) يورمشدر يعنى
شفيع طالب حاجتك قناديدر ديمكدر كه طالبى طيره تشبيه ايدوب طير ديلديكى يره قناديك
اعانه سيله واصل اولديغى كبى طالب دخى شفيعك شفاعتيله نائل امل اولور (بركيمسه بعض ولاتك
حضورينه واروب خلق غيرك يعنى شفيعك واسطه سيله سزه توسل ايدوب احسانكزه نائل
اولدقلرنده اول غيره شكر ايدرلر بن بالذات توسل ايلرمكه احسانكزه مظهر اولديغمده
شكرى سزه حصر ايدوب آره يه ديكر كيروب شكرى اكا ايتميم ديدكده والئ مشاراليه ممنون
اولوب مصلحتنى رؤيت ايتمشدر (اسعدفقير ديركه اشته بو بر حسن افاده وخطابت بليغه دركه
لطافتى آشكار در انكار اولنماز وانصافى اولنلر نزدنده حبز قبوله كچر (محكيدر منصور خليفه
بنى اعمامندن محمد بن جعفر بن عبدالله بن عباس فصيح و بليغ اولمغله حسن محادثه وصحبتندن
ممنون ايدى ناس نزد خليفه ده قدرينى مشاهده ايلدكلرندن دائما بابنه هجوم ايدوب خليفه يه
حوائجلرنده شفيع ايدرلر ايدى واو دخى اصحاب مروتدن اولمغله براحدى رد ايتميوب دائما مصالح خلق
رجا ايدر ايدى لكن اشبو كثرت شفاعتى خليفه يه كران كلمكله برمدت محمد بن جعفرى حضورينه
كتورتميوب خانه سنده اوطورتمش ايسه ده فراقنه طيانه ميوب وزراسندن ربيعى دعوتنه شويله
و بويله سويله ديو كوندردى اولدخى واروب جناب خلافتمآب وضع سابقكزى عفو ايلدى من بعد
عرض شفاعتله ثقلت بخش اولمامكز ارادهٔ خليفه در ديوب اولدخى تعهد ايله قالقوب كلور كن
يولده قريشيلردن برطاقم ذوات اوكى كسدروب افندم اشبو عرضحالاريمزى حضور
خليفه يه تقديم ايله ديو نياز ايلدكلرنده قضيه يى نقل ايله بن اومقوله شيدن ممنوعم ديو اعتذار
ايتمش ايسه ده قبول اولنميوب ابرام ايتديلر مقتضاى شيمهٔ مروتى اوزره قوينه قويوب ديوب
و بو وجهله الوب خليفه نك شهر بغداده ناظر بنا ايلدكلرى خضرا نام قصرده حضورينه
واردى وقتا كه خليفه كوردكده بابشاشت وجه كنيه سيله خطاب ايله * يا اباعبدالله اماترى
الى حسنها * يعنى شو مدينه نك و باغچه‌لرنك حسننى كورمز ميسن ديدكده * فقال ياامير المؤمنين بارك الله لك
فيما اتاك وهنأك باتمام نعمته عليك فيما اعطاك فمابنت العرب فى دولة الاسلام ولا العجم فى سالف
الزمان احصن ولا احسن من مدينتك ولكن سمجتها فى عينى خصلة * يعنى اى امير المؤمنين بارى
تعالى سكا اعطا ايلديكى نعمتك بقاسيله مبارك ايلسون دولت اسلاميه ده عرب وزمان سابقده
عجم بويله بر احصن واحسن مدينه وشهر بنا ايتديلر لكن برخصلت انى كوزيمه قبيح كوستردى
ديدى * فقال وما هى * خليفه ندر اول خصلت ديدكده * قال ليس فيها ضيعة * اول
خصلت انده چفتلك اولمامقدر ديو ضمنا كندويه چفتلك استدكده * فتبسم وقال قد حسنتها
فى عينك ثلاث ضياع قد اقطعتها * خليفه مرادينى اكليوب تبسم وسكا مقاطعه اوله رق
احسان ايتديكيم اوچ قطعه چفتلك مدينه مى كوزيكه كوزل ايلدى ديوب اوچ چفتلك
بخش ايلدكده * فقال انت والله ياامير المؤمنين شريف الموارد كريم المصادر فجعل الله باقى

عمرك اكثر من ماضيه * ديدى يعنى بن خدايه قسم ايدرمكه اى امير المؤمنين سن موردنعم ومصدر
كرمسن بارى تعالى باقى اعماريكى كچندن افزون ايلسون ديو دعا وثنا ايدوب اخشامه
قدر مجلس خاص خليفه ده انسا انس صحبت ايدوب بعده بالاستيذان قالقوب خانه سنه
كيدركن نزد خليفه ده ذكر اولنان رقعه‌لرى قوينندن بر تقريب ايله دوشوروب * وارجعن
خائبات خاسرات * يعنى اى رقعه‌لر خائب وخاسر اولديغكز حالده يريكزه كيدك ديو يردن
دوشيروب ينه قوينه صوقدقده خليفه اشبو رقعه‌لرك خبرينى اوزركده اولان نعمتم حقيچون
بيان ايله ديو ابرام ايلدكده قضيه يى نقل ايديجك خليفه * ابيت يا ابن معلم الخير الاكرم * يعنى
اى خاندان خير انجق كرم كتوردك ديو ممنون اولوب عبدالله بن معاوية بن عبدالله بن جعفرك
* لسنا وان احسابنا كرمت * يوما على الاحساب نتكل * نبنى كما كانت اوائلنا * تبنى ونفعل
مثل مافعلوا * قوليله تمثل ايلديكه مألى بز نسب وحسبلريمز هرنقدر كريم ايسه ده اكا اعتماد
ايتميز يعنى حسبمزه فخر ايله اكتفا ايتميوب بز اوائلده آبا واجداديمز عالمك كوكانى جود واحسانلر يله
يابدقلرينه و آثار خيريه لرينه اقتدا ايدوب بذل واحسان ايده رز ديمكدر محمد بن جعفر
حضور خليفه ده هم بن مسرور وهم خلق مستغرق بحور حبور ايده رك چيقدم ديمشدر
رحمهما الله تعالى (بركيمسه يحيى بن خالد برمكى يه برعرضحال صونوب ايچنده * شفيعى اليك الله
لاشئ غيره * وليس الى رد الشفيع سبيل * بيتنى يازديكه معناسى بنم سكا شفيعم انجق الله
ذوالجلالدر الله تعالادن غيرى شفيعم يوقدر حال بوكه بويله شفيعى رد ودفعه طريق يوقدر
ديمكدر يحيى بن خالد اول كيمسه يه بهر كون سرايى ديوانخانه سنده كلمك اوزره امر ايدوب
هرصباح بيك درهم كومش ويرر ايدى وقتا كه اوتوز كون ملازمت ايدوب مبلغ اوتوز بيك
درهمه واردقده اول كيمسه هم كسب غنا وهم حيا ايدوب كلمدى يحياى صاحب السخاء قسم
ايدوب مدت عمريمزده كلش اوليدى مبلغى كسمز ايدم يورمشدر رحمه الله تعالى رحمة
واسعة (بعض ذوى الحاجه دخى * تشفع بالنبى فكل عبد * يجاز اذا تشفع بالنبى * بيتيله
توسل ايلشدركه مفهومى نبى عليه الصلاة والسلام افنديمز ايله تشفع وتوسل قيلمكه هربر قول
نبى ذيشان ايله توسل ايلديكى وقتده مجازات اولنوب امليله نائل اولور ديمكدر بعض نسخه ده
مجاز يرينه يجاب واقع اولمشدركه اجابت اولنور ديمكدر (روايت اولنمشكه جبريل عليه السلام رسول الله
صلى الله عليه وسلم افنديمزك حضورلرينه نزولنك برنده يانبى الله بزم عبادتمز يعنى ملائكهٔ كرامك
عبادتى روى زمينده اولسه ايدى اوچ خصلتى عمل والتزام ايدر ايدك كه بريسى مسلمينه سقى ماء يعنى
صو ايله اروا ايكنجيسى ذى عياله معاونت اوچنجيسى مسلمينك ذنوبنى ستردر بيورمشلردر والله اعلم

الباب السادس والعشرون

اشبو يكرمى التنجى باب حيا وتواضع وكوكول يوز ومسلمينه خفض جناح ايلمك شرف
وفضيلتى بيانده در بو دخى ايكى فصلى مشتملدر

فصل اول حيانك فضيلتى بيانده در

(حضرت عائشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنها ديمشكه مكارم اخلاق اون عدد شيدر
(اولكى مكرمت يعنى حسن خلق كه خلقله خوش وكوزل كچنمك (ايكنجيسى ناس ايله صداقت
اوزره الفت وانسيت ايدوب نفاقانه معامله ايتمك (اوچنجيسى امانتى ادا ايدوب خيانت ايتمك
(دردنجيسى صلهٔ رحم ايتمك (بشنجيسى ايلك واحسان ايدنلره مكافات ايتمك (التنجيسى بذل احسان
ايلمك (يدنجيسى جارينك يعنى قومشوسنك عيوبنى ستر ايلمك (سكزنجيسى مصاحب ومقارن اولديغى
صديقلرينك وكذلك غيريلرينك عيوبلرينى ستر ايلمك (طقوزنجيسى مسافرينى اطعام ايلمك

(اونجی حیادر كه بوخصلت جمله سنك باشیدر (الحیاء من الایمان) اشبو حدیث شریفی
امام بخاری ومسلم ابن عمر رضی الله تعالی عنهمادن روایت ایتمشلردر مفهومی حیا ایماندندر دیمكدر
(اسعد فقیردر كه شراح حدیث ایمان كاملدندر یاخود تصدیق قلبیدن عبارت اولان ثمرات
ایماندندر دیو شرح ایتمشلردر ایمان اقرار باللسان و تصدیق بالجنان وعمل بالاركانك مجموعندن
عبارت اولدیغی صورتده حیانك ایمانده داخل اوله جغی ظاهردر انتهی (وعلیه الصلاة والسلام
افندیمزدن (ان مما ادرك الناس من كلام النبوة الاولی اذا لم تستحی فاصنع ماشئت) حدیث
شریفی روایت اولنمشدر مفهوم شریفی اوتانمدیغك وقتده دیله دیككی اشله دیمكدر (معلوم
اوله كه اشبو حدیث شریف دنیا وآخرت خیرینی جامع بركلام معجز نظامدر زیرا حیا اوتانیله جق
ذاته اجلال وتعظیمدن تولد ایدر برفرعدر بوصفتله متصف اولان قبیح نسنه لردن احتراز ایدر
متصف اولمیان نعوذ بالله قبایحی مرتكب اولور (یقول اسعد الفقیر اخذا من آثار الاعلام ان
مما ادرك الناس من كلام النبوة الاولی) جملهٔ شریفه سی مبتدا (اذا لم تستحی فاصنع ماشئت)
جملهٔ شریفه سی خبردر مآل مبتدا كلام انبیاء متقدمیندن باقی قالوب ناسك یتشوب ایشتدكلری
دیمكدر كلامك نبوته اضافتندن كلام آتی نتایج وحیدن اولدیغی وحیا هر شریعتده
مندوب اولوب اوزرینه نسخ جریان ایتمدیكی منفهم اولور (اذا لم تستحی فاصنع ماشئت) قول
شریفنده ایكی معنی واردر (اولكیسی فاصنع امری طلب الفعل معناسنه اولمیوب بلكه تارك
حیا اولنلری توبیخ وتهدید ووعیده محمولدر كه بوصورتده معنای قول شریف مذكور اوتانمدیغك
وقتده دیلدیككی اشله سن اول فعلله مجزی اولورسن دیمكدر قرآن كریمده ﴿ فاعملوا ماشئتم ﴾
بوقبیلدندر صیغهٔ امر ایله تعبیر اولندیغنده نكته وفائده بودر كه چونكه ناسی ارتكاب قبایحدن
منع ایدن حیادر اگر انسان حیایی ترك ایدرسه هر برضلالتی ارتكابه وهر پرسیئه یی تعاطی یه طبعا گویا
مأمور كبی اولور بعضنه گوره فاصنع امری هرنقدر صورت امرده ایسه ده معناسی خبردر یعنی
دیلدیككی اشلدك دیمكدر كه بو دخی توبیخدر (ایكنجیسی امر حقیقتنه محمولدر ومعناسی سن
برفعلی اشلدیكك وقتده اگر اول فعل گرك حقدن وگرك خلقدن اوتانلمیه جق ایش ایسه
اشله دیمكدر كه بونك مفهوم مخالفی كه اوتانیله جق ایشلردر انلری ترك ایله دیمك منفهمدر ذكر
اولنان معنالردن اولكیسی امام عربیه ابوعبیدك ایكنجیسی ابن هانی روایتی اوزره امام احمدك
قوللریدر انتهی * من كسی بالحیاء ثوبه لم یر الناس عیبه * كلامی حضرت علی كرم الله
وجهه ورضی الله تعالی عنهدن روایت اولندی یعنی بركیمسه ثوبنی حیا ایله تلبس ایلسه
یعنی حیایی كندینه شعار ایلسه ناس اوكیمسه نك عیبنی گورمز دیمكدر (ابو موسی الاشعری
رضی الله تعالی عنه جنبلكدن اغتسال مراد ایلدیكمده زیاده مظلم برمحله گیدوب ربعدن
حیادن ناشی صلبمی اكریم یعنی اكیلوب ایكی قات اولورم دیمشدر صلب صادك ضمیله بوبوندن
قویرق صوقنه قدر اولان ارقه كمیكیدر (وبعض بلغای سلف * الوجه المصون بالحیاء
كالجوهر المكنون فی الوعاء * دیمشدر كه حیا ایله مصون ومحفوظ اولان وجه زیاده سیله مرغوب
ومقبول اولمده قوطی ایچنده مستور اولان جوهر كبیدر دیمكدر (كبار اهل اللهدن خواص قدس
سره عبادك اعمال وعبادتلری درت منازل اوزرینه اولمق لازم وواجبدر واول منازل منازل خوف
ورجا وتعظیم وحیادن عبارتدر واعظم وارفعی منزل حیادر زیرا خلصاء عباد باری تعالی
وتقدس حضرتلری هرحالده كندیلرینی گوردیكنی یعنی حاللرینه عالم اولدیغنی ایقان ایلدكلرندن
برزم ذات باری یی گوروب گورمز مساوی یدر دیو عبودیتده دائم اولدیلراشته بونلرك معاصیدن
حاجز ومانعلری حقدن اوتانملریدر دیمشدر (بعض علما قناعت امانته و امانت شكره وشكر

زیادهٔ نعمته وزیادهٔ نعمت ایسه بقای نعمته دلیلدر حیا ایسه كافهٔ خیره دلیلدر دیمشدر لله دره
﴿ الفصل الثانی ﴾ اشبو فصل ثانی تواضع ولین جانب وخفض جناح بیانندهدر (قال الله
سبحانه وتعالی ﴿ واخفض جناحك للمؤمنین ﴾ بیورمشدر مآل شریفی ای حبیبم محمد
مؤمنلره قناتلریكی خفض ایله یعنی بای كه مراد تواضع ورفقله معامله ایله دیمكدر (متكبرینه وعیدی
واهل تواضعه وعدی ﴿ تلك الدار الاخرة نجعلها للذین لا یریدون علوا فی الارض ولا فسادا ﴾
نص جلیلی ناطقدر معنای آیت كریمه حق سبحانه وتعالی تعظیمه دلالت ایدن تلك اشارتیله
خبرینی استماع ایلدیككز ووصف وتعریفی سزلره واصل اولان دار آخرت یعنی جنتی ونعیم باقی
وابدیی فرعون وهامان كبی قهر وغلبه ایله روی ارضده علو مراد ایتمیوب رضای شریفمده
اولان متواضعلر ایچون خلق ایلدم دیمكدر (رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (افضل
العبادة التواضع) بیورمشلردر كه عبادات وطاعاتك افضلی وثواب جهتیله اكملی تواضعدر
دیمكدر (علیه الصلوة والسلام افندیمز محضا تواضعا وامتی سوء اعتقاددن نهیا (لا ترفعونی
فوق قدری فتقولوا فی ماقالت النصاری فی المسیح فان الله عز وجل اتخذنی عبدا قبل ان یتخذنی
رسولا) بیورمشدر كه مفادی ای اصحاب وامتم بنی قدر ومرتبه مك فوقنه ترفیع ایدوبده نصارانك
عیسی علیه السلام حقنده دیدكلری قول باطلی تفوه ایتمیك اگر ایدرسه گز ضلالتدر زیرا بنی جناب
حق رسول اتخاذندن اول كندی یه قول اتخاذ ایتمشدر دیمكدر تعظیمده غلو ایله منصوص
اولدیغی اوزره طائفهٔ مرسومه كمال فرط تعظیمله عیسی علیه السلامك عبد ورسول اولماسنه
راضی اولمیوب معاذ الله ولد ووالددن منزه ومبرا اولان حق سبحانه وتعالایه افك وافترا ایله
حاشا ابن اللهدر والله تعالی حاشا ثم حاشا حضرت عیسایه حلول ایلدی دیو زعم باطللریله
كفر وضلالتده اولدیلر (یقول اسعد الفقیر قصیدهٔ برده ناظمی اشبو معنایی *
* دع ما ادعته النصاری فی نبیهم * واحكم بما شئت مدحا فیه واحتكم * وانسب الی ذاته
ما شئت من شرف * وانسب الی قدره ما شئت من عظم * بو بیتلرده گوزل افاده قیلمشدر
ونصارایی الزام بابنده ابو العلاء معری نظم ایلدیكی * عجبا للمسیح بین النصاری * والی ای والد
نسبوه * سلموه الی الیهود وقالوا * انهم بعد قتله صلبوه * واذا كان ما یقولون حقا * فاسئلوهم
من این كان ابوه * واذا كان راضیا بقضاهم * فاشكروهم لاجل ما عذبوه * واذا كان
ساخطا باذاهم * فاعبدوهم لانهم غلبوه * ابیاتی سبعهٔ معلقه ناظملرینی اوتاندرمشدر مآلی
نصارانك حضرت مسیح الله علیه السلامی حاشا خدانك ولدیدر دیو ایلدكلری نسبت باطله یه
تعجب اولنور كه بوزعملری اوزره انی یهود طائفه سنه تسلیم ایتدیلر وطائفهٔ مسفوره انی قتلدنصكره
آصدیلر دیدیلر بوزعمك اوزرینه نصارایه صوریكز كه سوزیكز نفس الامره مطابق ایسه
ای نصاری پدری دیدیككز باری تعالی بو وقعه ده نره ده ایدی یعنی حضرت عیسایی استصحاب
ایتملی دگلمی ایدی اگر یهودك بو معامله سنه راضی ایسه یهوده عداوت ایتمیوب مسیحه اذا وعذاب
ایتدكلری ایچون یهوده ارتق تشكر ایدیكز یوق اگر حق تعالی یهودك زعمكز اوزره اولان قتل
وصلب فعللرینه راضی دگل ایسه بنه زعمكزجه حق تعالایه حاشا غلبه ایتمش اولان یهوده عبادت ایدك
دیمكدر (اشبو بیت دخی تزییف نصاراده ابن منقذك قصیده سندندر * ابعد الناس من عبادة
رب ال * ناس قوم الههم مصلوب * یعنی خلقك عبادت ربده ابعدی برقومدر كه زعملرنده
الهلری مصلوب اوله دیمكدر انتهی (حكایه اولنمشدر كه بررجل رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمزه گلوب ومهابت نبوتلرندن دیزلرینی رعشه اخذ ایدر رسول الله افندیمز كمال تواضعلرندن
ای رجل تهوین اوزره اول یعنی خوف واضطراب اوزرینه اولمه بن ملك دگلم بن انجق

قديدات تناول وا كل ايدرقريش قبيله سندن بر مرأنك اوغلويم مأل تواضع اشتمالنده دراندا ز
حد يث اولمشلردر (ورسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افندېمز كال تواضعلرندن
ثوب شريفلرينى يماوب اياق قابلرينى ديكرلر ايدى واهل بيت كراملرينك مؤنت ومهنه لرينى
بالذات رؤيت ايدرلر ايدى ومتكبر ومتجبر دكل ايدى كافهٔ مخلوقاتك حيا جهتيله اكرمى وتواضع
جهتيله اوفرى اولوب والله تعالى انك كندولره اعطا واحسان ايلديكى نعمتلرى ❋ واما بنعمة
ربك فحدث ❋ امرينه امتثالا اخبار وتحديث بيوردقلرى وقتده ولافخر ديرلر ايدى يعنى تفاخرا
ديمزلر ايدى (وعليه الصلوة والسلام افنديمزك تحقيقا عفو عبدك البته عزتنى وتواضع رفعتنى
وصدقه مالنى زياده قيلغله عفوايدوب عزت وتواضع ايدوب رفعت وتصدق ايدوب مال زائد
بولك مألنده اولان خبرلرينى صاحب مستطرف ذكر ايلمشدر (قلت) بوراده مناسب اولديغى
حالده انجق ترجمهٔ مرتبده مؤسسا ايلمش كوريلان * نه رتبه مرتفع بنياد در قصر تواضع كيم
* رياض جنة نظاره قابلدر زمينندن * بيت مشهورك مصراع اولده هادم وزن اولان (بنيا)
سنك كران لفظ مهملنى اخراج ومياندهٔ قصر وتواضعه بالاى وصفنى ادراجله بحمده تعالى
اعمار ومصراع ثانيده ناظمك وضعى اولان نظاره لفظى اجاى وزن ايله ظانك تشديديله اوقونور
و تشديد مذكوره ايله نظاره بر نسنه يه نظر ايدن قوم معناسنه اولديغنه نظرا صحيحدر لكن
بيت مذكورده نظر مراد فى اولان شده سز نظارت ديمكدر هرنقدر ضرورت وزن ديو شده سنه
جواز كوسترلمك قابل و بوضرورت شايع ايسه ده * رياض جنة ايله نظارت وار زميندن *
ياخود * رياض جنتى امكانده در كورمك زميندن * تصحيحيله تحريرده اكثار اولندى عفو
بيوريله (عدى بن ارطاة اياس بن معاويه يه * انك لسريع المشية فان ذلك ابعد من الكبر واسرع
فى الحاجة * يعنى سنك مشى وحركتك سرعتليدر ديو تعريض ايتدكده بو نوع يوروش
كبردن دور وباب حصول مطلبه وصولده اقرب راهدر ديو بليغانه جواب ويرمشدر
(ابن الزبير وابن عامر بركون بريرده اوطوررلر ايكن معاويه رضى الله تعالى عنهم
مجلسلرينه واردقده ابن عامر تعظيما قيام ايدوب ابن الزبير قالقمازمعاويه ابن عامره سندخى
قالقمه زيرا بن رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزدن استماع ايلدمكه (من احب
ان تمثل له الناس قياما فليتبوأ مقعده من النار) حديث شريفنى بيورديلر ديدى (قلت)
اشبو حديث جامع صغيرده دخى مضبوط اولوب لكن (الناس) يرنده (الرجال)
واردر ومألى دخى مناوى محقق قنغى كيمسه كه كندوسنه ناسك صفوف بند قيام اولمسنى
وياخود كندو اوطورديغى حالده خلقك قيامده اولمالرينى الزام ايده ناردن يرمنزله يه انك نزولى
واجب واكاحق اولور ديمكدر كه خبر معناسنه در ديو افاده ايلمش وشارح مشار اليهك الزام تعبيرنده
بر نكتهٔ رنكين وارد ر تأمل بيوريله * التواضع سلم الشرف * اقوال كبار دندركه تواضع
عزت وشرفك نردبانيدر ديمكدر (قبائل عربدن مطرف بن عبد الله يوكدن طوقنمش ثوب
تلبس وفقرا ومساكين ايله هم مجلس اولور ايدى نيچون بو وضعه ملازمت ايدرسكز ديندكده
بدرم متكبر وجبار ايدى جناب بارى تعالايه تواضع ايدرمكه الله تعالى فضل ورحمتيله پدريمك
كبر وتجبرينى تخفيف يعنى اول خصلت مذمومه سببيله لايق ومستحق اولديغى عذاب وعقابى
تخفيف ايليه ديدى (قدماء مفسريندن مجاهد رحمه الله تعالى ديمشكه نوح عليه السلامك
قومنى حق جل وعلا غرق ايلدكده بيوك طاغلر سفينهٔ نوح بزده استقرار ايدر ديو كوچك طاغلره
كبر ايتدكلرنده جودى طاغى كوچك اولوب تواضعه قريب اولديغندن حق جل وعلا جوديله

جودى بى جبال شامخه نك فوقلرى اوزرينه رفع ايدوب جاى استواى سفينهٔ نوح عليه السلام
قلمشدر (الله تعالى وعزشانه حضرت موسى صلوات الله على نبينا وعليهم اى موسى سنى
ناس يعنى عبادم بيننده تكلم مقدسم ايله ممتاز وتكريم ايلديكمك سبب وحكمتنى بيلور ميسن
بيوردقده حضرت موسى يارب بلمم ديديكده الله تعالى ذات كبريامه تواضع عبادانكده نزد معنويمده
ترابه يوزينى كوزينى سورديكك ايچوندر بيورمشدر (قلت) تواضع يافتى فى كل حين *
* فلافخر على طين لطين * بيت مكرمى حضرت حيدر كراره كرم الله تعالى وجهه ورضى الله
تعالى عنه منسوب بر مجموعهٔ قديمهٔ اهل عرفانده منظور اسعد ظاهر القصور اولمشدركه عبارى
تبردن بالاتر بر نظم كوثر انسجامدر وتشطير آتى فقيرايله مألى اى جوانمرد هر بار وهمه هنكامده
يعنى عسار ويسارده صغير وكبيره تواضع قيل كه بو تواضع فطين وعاقل اولان انسانك وضع
وحال وشانيدر زيرا ابو تراب كنيه سيله مكنى اولان اسد الله امام رابع على المرتضى رضى الله
تعالى عنه حضرتلرى كافهٔ انسانك اصل وعنصر اعظمى ترابدر بوصورتده خاكك خاك آخر
اوزرينه رجحانى اولميوب عند التحقيق باى وكدا واعالى وادانى بر برلرينه اصلده يكسان ومساوى
اوله رق ارتق بن منصوب سن منكوب وبن دانا سن نادان وبن غنى سن فقيرسن ديو كبر افتخار ايتمكه
مجال يوقدر ديمكدر وتشطير فقير دخى بودر * تواضع يافتى فى كل حين * وهذا وضع انسان
فطين * وقد قال الامام ابو تراب * فلا فخر على طين لطين * من رفع نفسه فوق قدره
استجلب مقت الناس * كلمات حكمت سمات قدمادندر يعنى قنغى كس كه خود بخود ذاتا وجاها
مافوقنه يعنى كندونك نفس الامرده مستحق اولماديغى رتبه ومقامه نفسنى رفع ايدر يعنى
دوبالايرده حقيقتده پست ايكن كزرسه وعارف وفايق كارم ديو اشياى اموردده بقله يى كندم ديو
ازرسه عالمك كندويه مقت وبغضلرين جلب ودعوت ايدر ديمكدر وفى الحقيقه مدادزر وخط
جلى ايله يازيله جق برصائب الرأى دهاندن چيقمش نكبت سوز برسوز درفليحفظ (وقال
ابو مسلم صاحب الدعوة ماتاه الاوضيع ولافاخر الالقيط وكل من تواضع لله رفعه الله فسبحان من
تواضع كل شئ لعز جبروته وعظمته * قلت) آل عباسى سر مسند خلافته اصعاد ايدن ويبعتى
ايچون ناسى جلب ودعوته قالقان ابو مسلم خراسانى ديديكه (كبرى انجق وضيع اولنلر وتفاخر
مجردى انجق لقيط اولنلر ايدرلر هر كيمكه الله تواضع ايده الله تعالى انى رفع ايدر يعنى اكا رفعت ويرر
وعظمتك جبروتى عزتيچون هر برشيئه تواضع يعنى مرحمت ايدن وكندويه عبادت وناسه تواضعله
قوللرينه امر ايدن واجب الوجود عزشانه حضرتلرينى جميع نقايصدن تنزيه وتقديس ايدرم
مألنده درفتأمل (وضيع بوراده اصل زاده نك مقابلى اولان خلقك اخسى ديمكدر ولقيط لغتده يردن
قالديريلان نسنه درامااصطلاحده بسلمه دن عجزيا خود تهمتدن قاچغه بناء معابد وحمام قپولرينه
براغيلان چوجوقدركه كلام ابو مسلمده اولان لقيطدن مراد بودر (قلت) مومى اليه ابو مسلم
خراسانينك اسمى عبد الرحمن بن مسلم وباعثمادر وبروجه اشارت عباسيه يه خلقى بيعته قالقوب
واجرا ايتمشدر باباسى مرو قرالرندن برقريه اهاليسندن ايدى رؤياسنده تبول قصديله جوملدكده
عضو مستورندن آتش علوى چيقوب آسمانه ارتفاع ومشرق جانبنده زمينى ضيادار ايتدى
ورؤياسى اسناسنده جاريه سى حامله ايدى پس وضع حملندن اول باباسى آذربايجانه كيدوب
اوراده فوت اولدى ابو مسلم جاريهٔ مزبوره دن تولد ايدوب امويه طرفندن اصفهان واليسى
بولنان عيسى بن معقل دائره سنده تربيه كوروب حال صغرنده اديب ولبيب اوله رق مشار اليه
باللبان اولدى وقتا كه محمد بن على بن عبد الله بن عباس رضى الله تعالى عنهم دعاة واشياعندن بركروه
خراسانى محمد مشار اليهه خلقى بيعت ايتدرمك ماده سنده كوفه يه قدوم ايتدكلرنده كاوردلر ايكن

اثنای راهده ابو مسلمه تصادف ایدوب عقل ونطق وذکاسنی استحسان ایدرلر اودخی غرضلرینی
اکلیوب ومیل ایدوب انلرله برابر اجرای امر مذکور قصدیله مکهٔ مکرمه یه کیدر کروه مرقوم مشار الیه
محمد انتقال ایتمش اولمغله اوغلی ابراهیمه نقود اعطا وابو مسلمی خدمتنه تعیین ایدرلر براز زمان
خدمتنده اولوب خراسان اهالیسنی تمامیله جلب داعیه‌سیله برار ایوب ابو مسلمی انتخاب
ایلدکلرنده ابراهیم ابو مسلمه تقلید امر دعوت ایله خراسانه ارسال ایدر ابو مسلم الّی عدد مردلر ایله
یوز یکرمی طقوز سال هجریسی شهر رمضاننك یکرمی بشنده خراسانه وارر وآخر امویه اولان
مروان طرفندن والئ خراسان بولنان نصر بن سیار ایله قتاله باشلر نصر قضیه‌یی مروانه بیلدردکده
ابراهیم مشار الیهی حبس وقید ایدوب لکن مروان جزیره ده خوارج جنکیله مشغول بولندیغندن
نصره امداد ایده میوب وابو مسلمك قوتی دخی اشتداد بولوب نصره فراردن غیری چاره قالماز
ابو مسلم یوز اوتوز ایکی محرمنده خراسانی ضبط بعده نیسابورده بنه مروانك والیسی اولان
علی بن الکرمانی یه هجوم وقتل ایدر وابراهیم مشار الیه حبس مروانده فوت اولوب لکن کوچك
برادری سفاح کوفه‌ده ظهور برله سنهٔ مذکوره ربیع اولنك یکرمی یدیسنده کندویه بیعت اولنور
وسفاح جانبندن تجهیز اولنوب عمیسی عبد الله بن علی معیتنده سوق اولنان عساکر خراسانیه
موصل قربنده زاب دیدکلری محلده مروان ایله محاربه ایدرلر سنهٔ مذکوره جمادی الاخره سنده
مروان بوزیلوب مصره فرار واوراده یعنی قرای صعیددن ابو صیرده اعدام اولنوب امویه‌نك
دولت دمشقیه‌سی منقرض اولور اما ابو مسلم بادئ ظهور آل عباس اولمغله نزد سفاحده معظم ایکن
بعض اسبابه مبنی قلب سفاح متغیر اولوب واعدامنه عزم ایدوب ورنك و برمیدرك فرصت بین
اولوب مدایننده ایکن موسمی دوشوروب سوء قصد ابو مسلمی وجاها تعداد ایله قتلیله امر ایدر
ابو مسلم استبقنی بامیر المؤمنین لعدوك * دیو استعفا ایلدکده * لا ابقانی الله ابدا وای عدو اعدی
منك * دیوب قبول ایتمز پیشکاهنده سیفله یوز اوتوز یدی وعلی قول اوتوز التی شعباننك بشنجی
پنجشنبه کونی قتل اولنور قصیر القامه اسمر کوزلی عریض الجبهه حسن اللحیه عربیه وفارسیده
فصیح راویهٔ شعر اموره عالم فاتك وشجاع صاحب رأی وتدبیر وحزم برمرد دلیر ایدی وولادتی
اولکی یوز یاشنده در مختار یه‌ده اولان اعدام نفوسدن باشقه بو بنلرینی اوردروق اوزره التی یوز بیك
نفوس قتل ایلدیکنی بعض مورخین یازرلر ضحاك ومزاجی انجق قتل خلق هنکامنده ایدر ایمش
دولت امویه‌ده اولان حجاج دولت عباسیه‌ده اولان اشبو ابو مسلم بلاغت وذکاوت وتدبیرده دنکادنك
وسفك دماده دخی رنکارنك ایدیلر سبحان الله رب العزة عن النقایص کلها وهو العزیز الحکیم

﴿ الباب السابع والعشرون ﴾

اشبو یکرمی یدنجی باب کبر وعجب وتجبر وخیلانك مذمومیت وقبحی بیانندهدر (قال صاحب
المستطرف معلوم اوله که کبر ایله عجب فضائلی نفی وسلب ورذائلی کسب وجلب ایدرلر جمله
رذیله دن بری نصح وپندی قبول ایتمامکدر وکبر قبول تربید وتأدیبدن صاحبنی منع وغضب ناسی
کسب وحسن الفتی طرد وتبعید ایدر (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (لا یدخل الجنة
من کان فی قلبه مثقال حبة من کبر) اشبو حدیث شریفی صاحب المستطرف یازر که مألی جنته
قلبنده کبردن برمثقال حبه مقداری کبر اولان کیمسه داخل اولمازدیمکدر (قلت) بو مقوله وعیداتی
مشتمل احادیث شریفه شراح حدیثك بیانلری اوزره تأویل اولنمشدر اشبو حدیث شریف
دخی متکبر اولنلر کبری ترك ایدنلر کبی جنته آماده قلنان مقام عالی یه داخل اولماز یاخود جنته نار ایله
تطهیر اولنمدقجه کیرمز دیمکدر انتهی (وقال صلی الله علیه وسلم (من جر ثوبه خیلاء لا ینظر الله
الیه یوم القیمة) مناوی بیانجه مألی شریفی قنغی کیمسه که ثوبنی کبر وعجب سببیله قتال کفارده

اولمدیغی حالده ارقه سنده طوغری اوزادوب سوروبه حق تعالی اول کیمسه یه یوم قیامتده نظر
رحمت ایتمز دیمکدر ینظر الله ده اولان نظردن بروجه اشارت لفظ رحمت مراددر که نظر عندنده
اولان معنادن انظر ایله تعبیر ورحمتی یوم قیامته تخصیص محل مرحمت مستمر اولدیغیچوندر (قلت)
خیلاء خانك ضمیله یا کسری ویاء مثناة تحتیه نك فتحی ولامك مدیله کبر وعجب معناسنه در
اشبو حدیث شریف هنکام جهالتده عربك عادتی اولان اوزون و بول واثوابك تلبسی منعنده
وارد اولمشدر صحیح بخاری ومسلمده واردر بخاریده خیلاء یرینه (من مخیلة) واقع اولمشدر
مخیله وسیله وزننده کبر واستحقار معناسنه در بو خصوصده بنه کتب فقهیهٔ حنفیه یه باقیله
(واحنف بن قیس تابعی * عجبت لمن جری بمجری البول مرتین کیف یتکبر * مجرای بولدن
ایکی کره جریان ایدن کس یعنی یاغیجه ذکر وفرجدن بول کبی چقمش اولان ذاتی نه کیفیت
وصورتله تکبر ایدر جای تعجبدر دیمش ودوست طوغری برسوزسو یلمشدر (وینه احنف * ما تکبر
احد الا من ذلة یجدها فی نفسه * انجق نشأت تکبر کس نفسنده بولدیغی مذلتندر دیمشدر فتأمل
* ولم تزل الحکماء یتحامی الکبر وتأنف منه * ولهذا حکما وعقلا دائما کبردن صاقنورلر
واجتناب ایدرلر * ونظر افلاطون الی رجل جاهل معجب بنفسه فقال وددت انی اکون مثلك فی ظنك
وان اعدائی مثلك فی الحقیقة * افلاطون الهی نفسنی بکنمش برجاهلی کوروب بن سورك استرمکه
ظنکده سنك کبی اولوب ودشمنلرم حقیقتده سنك کبی اوله یعنی سن کندیکی عظیم کمان ایدرسن
بندخی نفس الامرده کمالاتله عظیم معتبر اولمغی واسترم الکن سن حقیقت ونفس الامرده جاهل
اولدیغکدن محقر ولاشی سن دشمنلرم دخی سنك متصف اولدیغك حال که حقارتدر او حقارتله کنام
اوله‌لر دیمشدر * ورأی رجل رجلا یختال فی مشیه فقال جعلنی الله مثلك فی نفسك ولا جعلنی مثلك
فی نفسی * ودخی بر رجل دانا متکبرانه یورر برنادانی کوروب رب تعالی بنی نفس وخیالکده اولان وصف
ایله متصف قیلوب بنم نفسمده وعلممده سنك مثلك اولان وصفله موصوف قیلسون دیمشدر که کلام
افلاطون ایله همرنك معنی اوله‌رق سن عظمتکی کمان ایتمشسن بن ایسه سنك جهلکی یقینا بیلدم
حق تعالی بنی دانا ایدوب نادان ایتمسون دیمکدر (اولاد وخاندان مهلبدن بری متکبرانه یوریوب
کیدر ایکن مالك بن دینار قدس سره حضرتلری راست کلور نصحا واشفاقا ای بنم اوغلجغم * لو ترکت
هذه الخیلاء لکان اجمل بك * یعنی اشبو وضع وتکبری ترك ایلسك حقکده بك کوزل اولوردیدکده
اولدخی اوما تعرفنی یعنی تعریضا سن بنی بیلمزمیسن دیجك های های رعنا بیلورمکه اولك نطفهٔ مذره
وآخرك جیفهٔ قذره وسن ایسه اشبو مبدأ ومنتهی میاننده یعنی عمرسه روزدنیاده حامل وعاء عذره
یعنی شکمکده فشقی طوا و برقابسن دیدی * فارخی الفتی رأسه وکف عما کان علیه * فی الحال اومردم
زادهٔ جوانطبع ابن دینارك جوهرله برابر اولان پندخالصانه سی تأثیر ایتمکله سرینی اکوب وکشتر ارباننه
نخم تنبه اکوب خوی بدلرندن استنکاف ایلدی مهلب بالاده ذکری کچن مشاهیر امراء عربدندر طیب
الله تعالی ارواحهم (صاحب مستطرف دیرکه علماء اعلام وحکماء کرام اتفاقلرنجه کبر ایله هیئت
مجتمعهٔ منتظمه دوام بولمز کبرك مذموم اولدیغنده متکبردن سیادتی سلب ایتمسی رذالتی شاهد کافیدر
یعنی کبرده شآمت سلب سیادت شآمتی درکاردر دنیاده اولان اشبو شآمتك اوزرینه ﴿ تلك الدار الآخرة
نجعلها للذین لا یریدون علوا فی الارض ولا فسادا ﴾ نص جلیلی منطوقنجه متکبرلرك آخرتلری
دخی مشکل اولور وکبر فساده مقارن قلنمشدر (قال بعض الحکماء ما رأیت متکبرا الا تحول ما به بی *
یعنی انکبر علیه بعض حکما بن متکبری کوردیکمده اندهکی اولان حال بکا تحول ایدر دیمشدر که تحولدن
مقصودی بنده او متکبره کبر ایدرم دیمکدر (قلت) خاطر فاتره بو کلام حکیمده ایکی وجه کلور که
بری صفت کبر شو کونه بربد شیدر که تأثیرده اسرع اولوب متکبری بر کورشده بکا سرایت ایتمکله

فی الحال صفت قبیحهٔ کبر ایله بنده متصف اولورم دیمکدر ووجه ثانی مشهور اولان * الکبر علی
المتکبر صدقة * کلامنی افاده دیمکدر (صاحب المستطرف اشبو قول حکیمی بعد التحریر * واعلم
ان الکبر یوجب المقت ومن مقته رجاله لایستقیم حاله * دیمشدر که مفهومی معلوم اوله که کبر
غضبی موجبدر و بر کیمسه یه که جنسی غضب ایده انك حالی وتعیشی اصلا مستقیم ودرست اولماز
دیمکدر (طائفهٔ ممتازهٔ عرب جذیمة الابرشی کبرده نهایتده ایدیلر یعنی کبری ضرب المثل ایدی
مرویدر که تکبر بنه بناء براحدی کندویه ندیم ومصاحب ایتمیوب بکا برشی مناسمه ایتمز
انجق آسمانده اولان فرقدان ایدر دیر ایدی (قلت) اشبو جذیمه قرأن کریمده مذکور سیل
العرم علامتی ظهورنده طاغلان قبائل یمندن مالك بن فهم ازدینك اوغلی اولوب بعثت عیسی علیه
السلامده کنار فراتده واقع حیره وقضاعه اولکاسنده التمش وعلی روایة طقسان بش سنه رفع
لوای سلطنت ایدن اعاظم ملوك عربدن برصه مبتلا اولان ملکدر (وکبار عربدن ابن ثوابه
دیدکلری کیمسه دخی کبر بوندن ناسك اقبحی ایدی مرویدر که غلامنه صو کتور دیو خطاب
ایدوب اولدخی نعم دیوب کتوردکده سن کیم سنکه بکا نعم دیه سن زیرا نعمی بکا لا دیمکه قادر
اولان کیمسه سویلر دیوب غلامی ضرب ایتدردی (و ینه بالاقتضا اکنجی مقوله سی برآدمی ایله
صحبت ایتدکده عقبنده صو کتوروب شوحریفله لاقردی ایتدم دیو آغزینی یقاردی
(وعرب العربا بر کیمسه ارتفاع شان بولوب تکبره باشلدقده * فلان وضع نفسه فی درجة لوسقط
منها لنکسر * دیرلر که فلان پك یوکسك بریره چیقدیکه اکر اندن دوشرسه قریلور دیمکدر
(دانای عرب یدجاحظ طائفهٔ قریشدن کبر ایله مشهور اولنلر بنو مخزوم و بنو امیه شعبه لریدر وسائر
طائفهٔ عربدن بنو جعفر و بنو زراره قبیله لریدر اما اکاسرهٔ عجم یعنی ملوك قدیمهٔ عجم خلقی
کندولرینه قول ونفسلرینی رب عد ایدرلر ایدی دیمشدر (بنی عبد الداردن بر متکبره حضور خلیفه یه
نیچون کلمزسن دینلدکده * اخاف ان لایحمل الجسر شرفی * دیمشدر معناسی قورقارمکه
طریقده واقع کوپری یاخود کیدر ایکن راکب اوله جغم دوه شرفمی تحمل ایده مز دیمکدر که
مرادی خلیفه قدرینه رعایت ایتمزایسه کبرینه طوقنور دیمکدر (متکبریندن حجاج
ابن ارطاته نیچون جماعته حاضر اولمازسن دینلدکده اصناف مقوله لری جامعده بکا مزاحمه
ایدرلر یعنی بنمله برابر اولورلر خوفیله حاضر اولمام دیمش (روایت اولنمشکه رؤسای قبائل
عربدن وائل بن حجر رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك خاکپای نبوتلرینه یوزسوردکده
بر یری مقطوعا احسان وملکنامه سی تحریرینی کاتب الوحی معاویه یه فرمان اولندخی یازدقده
وارارض مذکوری وائله کوستر دیو مأمور بیوردیلر وقتاکه وائل ایله وجناب معاویه
ماشیا یوله چیقدیلر مسافه بعیده وحرارت شمس دخی شدیده اولمغله حضرت معاویه بیتاب اولوب
وائله بنی براز دوه ڭك ارقه سنه آل دیدکده کبرندن سن عظمایه ردیف اولمغه لایق دکلسن دیوب
مساعده ایتدی باری نعلینك قوی اولمغله بکا ویرکیم دیدکده ای ابن ابی سفیان بن بخیل دکلم
لکن بکا کریه کلور که اقیال یعنی ملوکیمن بنم نعلینمی سنك کیدیککی ایشتدکلرینی استمم همان سنك
دوه مك ظلنده یورودیکك شرف سکا الویر دیو ایاق قابنی دخی ویرمدی (مرویدر که بعدزمان
وائل معاویه حضرتلرینك شامده حضورینه واردقده ماجرای سابقه مکافات ایتمیوب اکراما
سریرینه اقعاد وصلهٔ وافره ایله دلشاد ایلدی فتفکر * متکبرین حقلرنده برشاعر اشبو * قولا
لاحق بلوی التیه اخدعه * لوکنت تعلم مافی التیه لم تته * التیه مفسدة للدین منقصة *
للعقل مهلکة للعرض فانتبه * قطعه سیله کوزل پند ایتمشدر که مألی کندوسنی کبرالدادن احمقه
اکرسن کبرده اولان ضرری بلیدك کبر ایتمز ایدك زیرا کبردینه جای فساد وعقله جای نقص

وعرضی جای هلاکدر انتق بونلری دوشنده آکاه اول وکبر ایتمه دیو نصح ایدك دیمکدر
(خاندانندن مساور بن هند که تکبرله مشتهر ایدی بر کیمسه یه مناسبت الجاسیله بنی بیلورمیسن دیوب
اودخی لا دیدکده کندوبی اسم مشهوریله انا المساور بن هند دیو تعریف ایلدیکنك اوزرینه
او کیمسه یا جهلا ویاخود تجاهلا بنه * ما اعرفك * دینجه کبرینه طوقنمغله غضبه کلوب
* فتعسا ونکسا لمن لایعرف القمر * یعنی سماده مشهور اولان آیی کورمیدنك بویبی الننده قالسون
وباشی اشاغی کلسون دیو عظم شان واشتهارینی ادعا ایلمشدر (صاحب المستطرف فصل
مذکورك آخرنده یعنی بورادده * فسبحان من له العظمة والکبریاء * دیو تسبیح ایتمش یعنی
عظمت وکبریاء انجق واجب الوجود عز شانه یه مختص اولوب عباده شرعا وعقلا مناسبی
اولمدیغنه اشارت قیلمشدر (لاسعد الفقیر) ولله الکبریاء نصنجه * اوصفت حقدن اولادی منهلك
* رسم کبر ایله کبر ایدر اشراب * ماسواسنده شرکی ایله شك *

الباب الثامن والعشرون

اشبو یکرمی سکزنجی باب فخر ومفاخره وتفاضل وتفاوت بیانندهدر (معالم التنزیلده مسطور
اولدیغی اوزره حضرت علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه وکرم وجهه کفاردن ولید
ابن عقبه ایله بر خصوصده نزاع ایلدکلرنده عقبه بنم لسانم تکلمه ابسط وسنانم کسکین وقلبم
قوی واتباعم کثیردر سن ایسه صبی سن بنم ایله مقاومت ایده مزسن دیدکده لیث الله الغالب
حضرتلری عقبه یه غلبه ایدوب سنك تفاخر ایلدیکك نسنه لر معتبر دکلدر سن فاسقسك
بیوردقده حضرت رب العلی الاعلی مرتضانك تصدیقا ﴿ افمن کان مؤمنا کمن کان فاسقا
لایستوون ﴾ آیتنی انزال بیورمشدر (عمار بن یاسر رضی الله تعالی عنه ایله ابوجهل مفاخره
ایلدکلرنده ﴿ افمن یلقی فی النار خیر ام من یأتی آمنا یوم القیمة ﴾ آیت کریمه سی نزول ایتمشدر که
بونلر شواهد مفاخرهٔ جائزه دندر رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك نسب شریفلری
اشرف انساب اولمغله شکرا لله تعالی (انا سید ولد آدم ولا فخر) بیورمشدر (قلت) لکن
جامع صغیرده (انا سید ولد آدم یوم القیمة ولا فخر وبیدی لواء الحمد ولا فخر ومامن نبی یومئذ آدم
فمن سواه الا تحت لوائی وانا اول من تنشق عنه الارض ولا فخر وانا اول شافع واول مشفع ولا فخر)
دیو مضبوطدر که مألی بر بیان مناوی بن یوم قیامتده بنی آدمك سیدی ورئیسی یم والحال که بنم
ایچون بوکلامده فخر مجرد اولیوب بلکه شکرا سویلرم ویدمه لواء الحمد اعطا بیوریلور
بونده دخی فخرم شکرادر وآدم وسائر انبیا علیهم تحتنه داخل اولورلر واول زمین کندودن شق اولنان
بنم بونده ده فخر مجرد یوقدر ویوم قیامتده ابتدا شفاعت ایدیجی بنم وجمیع اقسام شفاعتده اولا
مقبول الشفاعه اولان بنم بونی بتحدیث ایتمیوب بلکه تحدیثا للنعمه واعلاما للامه دیرم دیمکدر سیادت
سید عالم صلی الله تعالی علیه وسلم دنیاده وجمیع عوالمده وارایکن یوم قیامته تخصیص یوم مذکور
کافه نك مجمعی اولدیغندن سیادت شریفه لری مراحده عیانا ظاهر اوله جغی نکته یه مبنیدر
صاحب المستطرف دیرکه حق تعالی انساب ایله فخری ﴿ ان اکرمکم عند الله اتقیکم ﴾ نصیله
نفی بیورمشدر (قلت) اشبو نص شریفك اولی اولان ﴿ یا ایها الناس انا خلقناکم من ذکر وانثی وجعلناکم
شعوبا وقبائل لتعارفوا ﴾ اولان قول کریمی اشارت شریفه سنجه آبا وقبائل ایله فخر منهی
اولوب فخر اولندجق نسنه خلوص الاریا نفوس بشریه نك کمالی واشخاصك تفاضلی موجب عند الله
باعث اکرام اولان تقوادر (ینه اسعد فقیر دیرکه معلوم اوله که کتب اخلاقده بیان اولندیغی
اوزره فخر اوکمك یعنی کندنده کمال اکلیوب مسرور اولمقدر اکر کمالی نفس الامرده اولدیغی اوزره

جناب فياضك عنايتي بيلوب مجرد حقك نعمتنه شكرا نيت خالصه ايله بو حقك نعمتيدر ديه رك
اوكنورسه جائز بلكه واجبدر يوق سائره تفوق ايلدم ديو استكبار ايدرسه اخلاق ذميمه دندر
و بو خصلت عجب كبي كه كندوسني رفيع اعتقاد ايتمكدر نفسنه ادني نسنه يي اهانت اكلبوب مضطرب
اولەرق منموم اولان غضبك ناريني شعله لنديرر و بو جهتله مؤدي فساد اولور (اصمعي ديمشكه
بر كيجه بيت شريفي طواف ايدر ايكن كعبه اورتوسنه ياپشمش بر شاب باهر الانواري كوردمكه *
يامن يجيب دعاء المضطر في الظلم * ياكاشف الضر والبلوى مع السقم * قدنام وفدك حول البيت
وانتبهوا * وانت ياحي ياقيوم لم تنم * ادعوك ربي حزينا قائما قلقا * فارحم بكاي بحق البيت
والحرم * ان كان جودك لايرجوه ذي سفه * فمن يجود على العاصين بالكرم * مناجاتني ايدوب
بعده * الا ايها المقصود في كل حاجة * شكوت اليك الضر فارحم شكايتي * الا يارجائي انت تكشف
كربتي * فهب لي ذنوبي كلها واقض حاجتي * اتيت باعمال قباح ردية * وما في الورى عبد جنى
كجنايتي * اتحرقني بالنار ياغاية المنى * فاين رجائي ثم اين مخافتي * نيازيني دخي انشا ايدوب جذبه
ظهوريله مغشيا عليه زمين كعبه يه دوشدي بندخي في الحال نزدينه وارديغمده برده بيلدمكه حضرت
زين العابدين علي بن الحسين بن علي رضوان الله تعالى عليهمدر در عقب مبارك باشني ارضدن
قالديروب قوجاغمه قوديغمده بكا بكا عارض اولوب قطرهٔ اشكم مبارك خدي اوزرينه سقوط
ايدنجه افاقت كاوب كوزلريني آچوب بو كيمدر كه مأذون دكل ايكن بزه بو وضعي ايلدي
يوردقلرنده ادني قولكز اصمعيدر سيدم وافندم بو بكا وجزع ندندر كه سز اهل بيت ومعدن
رسالتدن بر كوهر پاره سز كه طهارت ذيل حاندانكزده واجب الوجود تعالى شانه حضرتلري
استعذ بالله تعالى ﴿ انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت ويطهركم تطهيرا ﴾ يورمشدر
يعني موجبنجه اي اهل بيت رسول جناب حقك عز وجل سزدن عرضكزي تدنيس ايدن ذنبك
ذهابيني وسزلري معاصيدن تطهيرا ايلكلك ايله تطهيرمي اراده ايدر ديدم بعده حضرت زين العابدين
كال تواضعلرندن هيهات يا اصمعي حق سبحانه وتعالى جنتي اطاعت وانقياد ايدنلر ايچون
خلق ايلدي مطيع ومنقاد حق اولنلر هرنه قدر نسب صاحبي اولميوب عبد حبشي اولورسه ده
جنته داخل اولور وعياذا بالله تعالى نار جهنمي عصات ايچون خلق ايلدي نه قدر عاصي وفاسق
شريف قريشي اولورسه ده حق سبحانه وتعالى ﴿ فاذا نفخ في الصور فلا انساب بينهم يومئذ
ولا يتساءلون فمن ثقلت موازينه فاولئك هم المفلحون ومن خفت موازينه فاولئك الذين خسروا
انفسهم في جهنم خالدون ﴾ يورمديمي ديوب فخرانجق تقوى ايله اوله جغنه اشارت ايلمشدر
(فقير ديركه بيضاوي بيانجه اشبو لايتساءلون ايله آيت اخراده واقع ﴿ فاقبل بعضهم على
بعض يتساءلون ﴾ قول كريمي بينلرنده تناقض يوقدر زيرا لايتساءلون نفخه عندنده يتساءلون
بعد المحاسبه ياخود اهل جنت جنته واهل نار ناره داخل اوادقلرندنصكره اولان تساءللدر مآل
آيت كريمه قيام ساعت ايچون صور نفخ اولندقده بين الخلق اوكونده نفع وفائده ويرر بينلرنده
انساب بولنماز زيرا كه فرط حيرت واستيلاء دهشتدن بينلرنده مألوف اولدقلري ترحم وتعاطف
زائل اولوب هركس والدو قرنداش وزياده سيله ميل ومحبت ايلديكي عيال واولادندن طلب حقوق
خوفيله فرار ايدر ياخود روز قيامتده افتخار ايلدكلري نسبلر يوقدر يعني افتخار نسبه يرقالماز
ويوم مذكورده هركس دنياده اولديغي كبي بربرلرينك حال وخاطرلريني سؤال ايده مزلر زيرا هراحد
نفسيله مشغولدر شول كيمسه لر كه طارتلان عقائد واعماللري آغر اولدي عند الله وزن وقدري
اولان عقائد حقه واعمال صالحه سي اولنلر انجق نجات ودرجات ايله فائزلردر واول كيمسه لر كه وزن
وقدري اولور اعمالي اولميه كه كفاردر كه انلر نفسلريني دار تجارت اولان دنياده زمان استكمال نفس

ونفسك نيل كماله استعداديني ابطال ايله ضايع ايلدكلري ايچون زيان ايد يجيلردر انجق
غبن وخسرانده قالديلر انلر جهنمده دائمردر ديمكدر (مآل مناجات اولي كيجه قرانلغنده مضطرلرك
دعاسني قبول وضرر وبلا ودردي كشف ودفع ايدن اي باري تعالى وتقدس بيت مكرمك
اطرافنه شور حلله كلان قوللر بيتوتت ايله ياتوب واويانديلر والحال كه سن اي حي وقيوم نوم
وسنه دن منزهسن يا ربي بن حيران وحزين اولديغم حالده سندن كرم نياز ايدرم بيت مكرم وحرم
حقيچون بكامه مرحمت ايت اكر سفهاي مذنبين سنك مبذول اولان جودبكي رجا ايلدكلري تقديرجه
عاصيلره كرم ايله كيم جود ايدر ديمكدر (ومآل نيازنامي اي هر حاجتده مقصود اولان الله عز وجل
سكا نفس وشيطاندن اصابت ضرر يعني ذنبدن سكا شكايت ايدرم بنم شكايتمه يعني نيازيمه
مرحمت ايله و بنم كربتمي كشف ودفع وذنوبمي باغشليوب حاجتمي روا ايله بن درگاه
معنويكه قبيح وردي اعماله كلدم وخلق ايچنده بنم جنايت وقباحتم كبي جنايت وقباحت ايتمش
بر قول يوقدر اي غايت مقصودم نار ايله بني احراق ايدرميسن ايدر ايسك خوف ورجام نره ده
قالور يعني وعدك اقتضاسنجه عفو واحسان ايدرسن ديمكدر (بنه فقير ديركه مرويدركه عليه
الصلاة والسلام افنديمز بركون اوزرلرينه سياه يوكدن طوقنمش بركسوهٔ شريفه ارتونوب
سعادتله اوطوردر ايكن حضرت فاطمه رضي الله تعالى عنها حضورلرينه كلدكده كسوهٔ
مذكورهنك ايچنه آلورلر وعلي وحسنين حضراتلري دخي كلوب انلري دخي الورلر بو حالده آيت
مذكوره نازل اولمغله تلاوت يورمشلر شيعه طائفه سي اهل بيتي فاطمه وعلي وحسن وحسين حضراتنه
روايت مذكوره ايله تخصيص ايدرلر وهم عصمتلرينه دليلدر ديرلر ايكن آيت مذكورهنك ما قبلي
وما بعدي بو استدلالي اقتضا ايتميوب حديث شريف مذكور دخي قصري اقتضا ايتميوب يعني
انلرك اهل بيتدن اولوب غيريلرينك اولمامسني اقتضا ايتمز (صاحب مستطرف ديركه خفي اولميه كه
هرنقدر فخر ومباهاتدن وادعاي حسب ونسبدن اخبار نبويه نهي ايتمش وعقل سليم دخي تقبيح
وتهجين ايتمش ايسه ده سابقده عرب عربا فصاحت كلام ايله بالطبع افتخار ايدرلر ايدي والى
الان شعرا ميانده قاعدهٔ جاريه در (شعراي عربدن بانت سعاد قصيده سي ناظمي كعب بن زهير
نظم شعر ايتدكده نفسنه خطابا والله كوزل نظم ايتدك ودرجهٔ احسانه تجاوز ايتدك دير ايدي
نيچون بويله يمين ايله شعريكي ثنا ايدرسن دينلره بن شعرده سزدن زياده بصيرم ديو جواب
ويرر ايدي (كميت برقصيده نظم ايلدكده ثناسي ايچون مستقلا برده خطبه تصنيع ايدوب
جنبمك بيننده بونه صورنده علمدر وفهمك اراسنده بونه كونه لساندر ديو اقرانلرينه دعواي امتياز ايله
تباهي وتفاخر ايدرلر ايدي (جاحظ شعري ثناده دليل كتوروب اكر طبيب دواء وعلاجني مدح وثنا
ايلمسه طالب بولنمزدي ايمش (روايت اولنمشكه حضرت حسين رضي الله تعالى عنه بركون يزيد
پليده ملاقات ايدر يزيد برلرشو بيلير بو بيلير ديو تفاخر باشلادقده حضرت حسين رضي الله تعالى عنه
سكوت ايليوب تفاخر يني دكلمه مش ايدي اول خلالده اذان اوقنوب وقتا كه مؤذن (اشهد ان
محمدا رسول الله) شهادتنه كلدكده حضرت حسين اي يزيد بو ذات عاليقدر كيمك جديدر
يوردقده يزيد خجل اولوب جوابه عدم اقتدار ايله مبهوت اولدي حتي علي بن محمد بن جعفر
رضي الله تعالى عنهم بو معناده * لقد فاخرتنا من قريش عصابة * بمد خدود وامتداد
اصابع * فلما تنازعنا الفخار قضى لنا * عليهم بما نهوى نداء الصوامع * ترانا سكوتا والشهيد
بفضلنا * عليهم جهير الصوت من كل جامع * قطعهٔ بليغه سني انشا يورمشدر مآل ابيات
قريشدن برجماعت مد خدود وامتطاط اصابع ايله يعني متكبر اولەرق بزله مفاخره ايلديلر وقتا كه
فخر ايدنلر بزله منازعه ومعارضه ايدركن انلرك عليهنه و بزلك طرفنه اسنديكمز شي ايله

معابدك نداسی یعنی مؤذنلر صوامع ومساجدده حكم وقضا ایله دفع نزاع ایلدی سن بزی ساكت كوررسن لكن بزم فضلمزه انلرك علیهنه اوله‌رق هر جامعده صوت بلند شاهد در دیمكدر (حكایه اولنمشكه بركون عباس ابن عبد المطلب وطلحه بن شیبه وعلی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنهم مفاخره ایدرلر ایدی عباس بن عبد المطلب بن زمزم شریفك سقیسنه مأمورم یعنی حاجی سقایه ایدیجی یم دیوب وطلحه بن دخی خادم بیت حرام اولوب امانت مفتاحی بنده‌در دیدكلرنده حضرت علی بن سزلرك نه تفوه ایلدیكری بیلم لكن بن شو قبله‌یه متوجها ناسدن التی ماه مقدم نماز قیلدم وجهاد ایتدم یعنی دین مبینی سزلردن اول تصدیق ایلدم بیوردیلر بونك اوزرینه جناب حق ﴿اجعلتم سقایة الحاج وعمارة المسجد الحرام كمن آمن بالله والیوم الاخر وجاهد فی سبیل الله لا یستون عند الله﴾ آیت كریمه‌سنی انزال بیوردی مآل آیت كریمه سز اهل سقایۀ حاجی واهل عمارت بیت مكرمی الله تعالی ورسولنه وآخرته ایمان ایدوب رضای حقده مجاهده ایدنلر كیمی قیلارسز یعنی مشركلرك كندولری واعمال محبطه‌لری مؤمنلره واعمال مثبته‌لرینه بكزه‌مز وعند الله مساوی اولمز دیمكدر (فقیر دیركه نیسابوری بیاننجه اشبو آیت كریمه‌نك سبب نزولی ایكی فرقه بیننده واقع اولان مناظره اولدیغنه مفسرون اتفاق ایدوب لكن طرفین مؤمن یاخود كافر ویاخود برفرقه مؤمن وفرقۀ اخری كافر اولدقلرنده اختلاف ایتدیلر بر روایتده مشركین كافۀ یهودی‌یی حكم نصب ایدوب بز حاجی سقی وبیت مكرمی اعمار ایدرز بو صورتده بزمی افضلز یا خود محمد واصحابیمی افضلدر دیدكلرنده یهود سز افضلسكز دیدیلر آیت مذكوره‌نك سبب نزولی بودر وبونی آیت مذكوره‌نك آخری اولان ﴿والله لا یهدی القوم الظالمین﴾ ده واقع ظالمینی بیضاوی كفره ایله تفسیر بر له ترجیح ایتمشدر (وبعض روایتده طرفیندن بری مؤمن وآخری كافردر كه سیاق آیت ﴿الذین آمنوا وهاجروا وجاهدوا فی سبیل الله باموالهم وانفسهم اعظم درجة عند الله واولئك هم الفائزون﴾ قول كریمی تأیید ایدر دیمشلر (واعظم) اسم تفضیلی مفضل علیه اولان كفارك درجه‌سنی اقتضا ایدر سؤالنه كفارك نفسلرینه تقدیر ایتدكلری درجه وفضیلتدر تأویلیله جواب ویروب بونده مراد هجرت وجهاد ایله متصف اولان مؤمنلر متصف اولمیانلردن فضلا عن الكافر مؤمن اولسه‌لر دخی افضلدر دیو معنی ویردیلر (روایت اخراده صاحب مستطرفك یازدیغی وجه اوزره ایكی طرف دخی مؤمندر والله اعلم انتهی (حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیهك عصر سعادتلرنده امتدن ایكی كیمسه مفاخره ایدوب بریسی بن فلان بن فلان بن فلانم دیه‌رك طقوز قدر مشركین اولان آباسنی تعداد ایدر وایكنجیسی بن فلان اوغلویم دیوب یالكز پدرینی تعداد واكر بابام مسلم اولمیدی انی دخی سویلمزدم دینجه حق سبحانه وتعالی حضرت موسی علیه السلامه وحیا بیورمشكه طقوز عدد مشركین اولان طقوز عدد آباسنی عد ایله مفاخره ایدننك اونجیسی كه اول مفتخردر نار جهنمده اولماسی لا یقدر اما مسلم اولان پدرینه منتهی اولانكه اول متواضعدر پدریله جنتده اولماسی لایقدر دیو وحی اولندیغی مرویدر (شرف اسلام ایله مفخرتده سلمان الفارسی رضی الله تعالی عنه اشبو بیتی نظم ایلمشدر * ابی الاسلام لا اب لی سواه * اذا افتخروا بقیس او تمیم * مآل بیت بنم اسلامدن غیری بابام یوقدر سائر كیمسه‌لر قبیله‌لری اولان قیس وتمیم ایله افتخار ایلدكلری وقتده بن اسلام ایله افتخار ایدرم دیمكدر (شاعر بلیغ جریر ایله فرزدق امویه‌دن سلیمان بن عبد الملك حضورنده مفاخره ایدركن فرزدق بن احیاء موتی ایدن ذاتك اوغلویم دیدی اشبو سوزك ظاهری منكر اولدیغندن سلیمان نهی ایتدكده فرزدق ای امیر المؤمنین حق سبحانه وتعالی ﴿من قتل نفسا بغیر نفس فكانما قتل الناس جمیعا ومن احیاها فكانما احیی الناس جمیعا﴾ بیورمشدر وجدم دخی نیچه

هلاك اوله جق كیمسه‌لری هلاكدن تخلیص ونجاتلرینه سبب اولمشدر دیوب مرادینی بیان ایلدی وواقعا جریرك جدی بو صفت ایله بین القبائل مشهور ایمش پس سلیمان * انك مع شعرك لفقیه * یعنی ای جریر شاعر اولدیغكدن باشقه عالمسن دیو تحسین قیلدی (بر بیان تفسیر بیان مآل نص قطعیٔ مشار الیه بركس كه برنفسی قصاص ایجاب ایتدن ویاخود روی زمینده شرك وقطع طریق كبی فساد ایتدن قتل ایده یاهنك حرمت دماء وقتلی عادت وناسی امن فعله جری ایتدیكی ویاخود برك وجمیعك قتلی استجلاب عذاب رب اولدیغی حیثیلردن كان جمله ناسی قتل ایتمشدر وبر كیمسه كه برنفسی احیا ایلسه یعنی حیات وبقاسنه عفو ایله یاقتلدن منع ایله ویاخود بعض اسباب هلاكدن خلاص بولمسنه سبب اولسه اول كیمسه كأن اول احیا فعلنی جمیع ناسه ایتمشدر دیمكدر كه بوندن مقصود قتل نفسه تعرضدن حمایه‌یه ترغیب ایچون قتل نفسی واحیاسنی قلوبده اعظام مدر * وكتب الحكم بن عبد الرحمن المروانی من الاندلس الی صاحب مصر یفتخر * السنا بنی مروان كیف تبدلت * بنا الحال اودارت علینا الدوائر * اذا ولد المولود منا تهللت * له الارض واهتزت الیه المنابر * وكتب الیه كتابا یهجوه فیه ویسبه فكتب الیه صاحب مصر * اما بعد فانك عرفتنا فهجوتنا ولو عرفناك لاجبناك والسلام * یعنی كشادی عزم دولت عباسیه ایله امویه‌نك لواء اقباللری منكوس اولدقده نصكرده انلردن مغرب طرفنه فرار ایدوب اندلس دیارینك بعضیسنه یوز اوتوزیدی حدودنده استیلا ایدن عبد الرحمن اموینك اوغلی حكم عباسیه طرفندن منصوب مصر والیسنه بالاسنه اشبو قطعه‌یی تحریر هجووسبی مشتمل برمكتوب قطعه‌سنی درجله كوندردكده والی دخی جوابنده بعد الالقاب اللایقه سن بزی بیلوب هجو ایتمش سن اكر بز دخی سنی بیلیدك جوابكی ویردك والسلام دیو تزد عرفا وادباده ظاهر بركونه تزییف ایتمشدر كه اضافتك بیانی صحایفه صغماز والسلام قطعۀ افتخار اشعارك مآلی احوال بزملمه تبدل ایدر یعنی حل وعقده مقتدر ود واثر اوزریمزه دونر یعنی حكممزه افلاك رام اولان بنی مرواندن دكلمی بز اول دولتلولر دركه ولدیمز دنیایه كلدكده بزلر اول مولوده تهلیل یعنی تعظیم ایدر ومنابردتر دیمكدر (حكایه اولنمشكه اول خلفاء عباسیه اولان ابو العباس السفاح كیجه‌لری فصحایی جمع ایدوب انلره مشاعره ومباحثه ایتدرمك عادت لطیفه‌سی ایدی بر كیجه مجلسنده ابراهیم بن مخرمة الكندی ایله خالد بن صفوان بن الاهیثم نقل تواریخ ومحادثه ایدرلر ایكن كلام قبیلۀ مضر ایله اهل یمنك ذكرینه منجر اولور ابراهیم یمنی اولدیغندن غیرت وطن اهالی وسكنه‌سنك مدح وثناسنی الجا ایدوب خلیفه‌یه ای امیر المؤمنین اهل یمن عربدن برطائفۀ شریفه دركه دنیا انلره یوننه اكرب كابرا عن كابر ملك كندولره ارث اولمغله ملوك اولمقدن زائل اولمامشلردر از جمله نعمان ومنذر وصاحب البحرین اولان عیاض ملوك یمندندر نه قدر فضل وشرف وار ایسه اهل یمنده موجوددر سؤال ایدنلره بذل واعطا ونزول ایدن مسافرینی اطعام واقرا ایدرلر انلر عرب عاربه یعنی خالصه وسائر قبائل عرب متعربه‌در یعنی خالصه دكللردر دیدكده خلیفه طوتوشدرمق ایچون ظن ایدرمكه بو سوزكله خالدی مراد ایده‌رك بنی تمیم قبیله‌سنه منسوب اولان راضی وقائل اولماز دیوب بعده خالده سن نه دیرسن دینجه خالد ای امیر المؤمنین سوزه اذن ورخصت بیوررسه‌كز سویلیه‌یم دیدكده خلیفه برفرددن احترازا یلمه مرامك اوزره سویله دیو رخصت ویردكده خالد كلامه آغاز ایدوب رفیقم جهله مقارن اولدیغندن یكلش سویلدی برقومكه كندولرنده كتاب وسنتك مشتمل اولدیغی السنۀ فصیحه ولغت صحیحه اولمیه انلره بیان ایتدیكی ثنا نیجه مقصوردر اكر انلر نعمان ومنذرلریله افتخار ایدرلر ایسه بز دخی

خيرالانام واكرم كرام محمد عليه افضل الصلوة والسلام ايله تباهى وتفاخر ايدەرزكه حق
سبحانه وتعالى رحمت عوالم اولان اوذات اشرفك بعث وارساليله بزلرە وانلرە انعام واحسانى
اتمام ايلدى نبى مصطفى وخليفهٔ مجتبى بزدن وبيت معمور وزمزم شريف وحطيم ومقام
ابراهيم وحجر اسود وبطحاء يعنى مكه ودخى لايعد ولايحصى آثار بزلردەدر وابو بكرالصديق
وعمر الفاروق وعثمان ذوالنورين واسدالله الغالب على المرتضى وسيدالشهداء حسنين وحمزە
رضوان الله تعالى عليهم اجمعين بزدندر وكافهٔ خلقله اى يمنيلر سزلردين ويقينى بزلردن
اوكرنديكز بزلرە محبت ومودت ورحم وشفقت ايدنلرە مقابله بالمثل اوله رق بزلردە رحم وشفقت
ايدەرز وبغض ومعادات ايدنلرى استيصال واصلنى نزع وقطع ايدەرز ديوب بعده ابراهيمه
توجه ايله اى ابراهيم قومكك لغتى بيلورميسن دينجه ابراهيم دخى بيلورم ديدكده لغت يمندە
عينك اسمى ندر ديدكدە جمجمه در ديدى سنك يعنى ديشك اسمى ندر دينجه مبدندر ديدى
اذنك اسمى ندر دينجه صنارەدر ديدى اصابعك يعنى پارمقلرك اسمى ندر دينجه شنابردر
ديدى ذئبك يعنى قوردك اسمى ندر دينجه كنعدر ديدى الله تعالانك انزال ايلديكى كتاب اللهى
بيلورميسن ديدكده ابراهيم بيلورم دينجه خالد حق سبحانه وتعالى ﴿ انا انزلناه قرأنا عربيا ﴾
وديكرنده ﴿ بلسان عربى مبين ﴾ وينه آيت ديكردە ﴿ وما ارسلنا من رسول الا بلسان قومه ﴾
بيورمشدر كه مألرى قرآن كريمك عربى اولديغى مبيندر اشته ﴿ والعين بالعين والانف
بالانف والاذن بالاذن والسن بالسن ﴾ بيوريلوب سزك لغتكزا وزره والجمجمة بالجمجمة والمبدن
بالمبدن والصنارة بالصنارة ديلمامش ﴿ فاكله الذئب ﴾ بيوريلوب فاكله الكنع ديلمامش ﴿ يجعلون
اصابعهم فى آذانهم ﴾ يرينه شنابرهم فى صناراتهم ديلمامش ديوب بعده زياده افحام والزام قصديله
اى ابرهيم درت شئ سؤال ايدەجكم اعتراف واقرار ايدر ايسك مبهوت وملزم اولورسن انكار
ايدر ايسك كافر اولورسن ديدى ابراهيم دخى سؤال ايت ديدى خالد افضل رسل اولان فخر كائنات
عليه وعليهم الصلوات والتحيات سزدنمى يوقسه بزدنمى ديوب ابراهيم دخى سزدندر ديدكده
ينه خالد قرآن عظيم الشان بزلرك لغتى اوزرينه مى يوقسه سزلرك لغتى اوزرينه مى نازل اولدى
ديدكدە ابراهيم سزلرك لغتى اوزرە نازل اولدى ديدى بعدە خالد منبر رسول عليه الصلاة
والسلام وبيت مكرم بزدەمى يوقسه سزدەمى دينجه سزدەدرلر ديدى بعدە خالد اى
ابراهيم فالق بونلردن ماعدا نه قدر شى وار ايسه ال قومدە اوينه مألى ايما وارتق سزه ميون
تربيه سى ودباغلق وبزطقومه قالدى ديو الزام ايتدكدە خليفه ازامنه ممنون اولوب وكولوب
ايكيسنه دخى اكرام تام ايلدى (مرويدركه بنى تميم قبيله سندن خطيبلرى يعنى منشئ بليغلرى
وشاعرلرى برابر اوله رق خاكپاى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزە وفد يعنى ايلچى
كلوب ابتدا خطيبلرى حضور سعادتده عادتلرى اوزره قبيله لرينك مفخرتلرينى شامل خطبه
اوقودقده رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز اتمام خطبه سنه قدر سكوت بيوروب ختامه
رسيدە اولدقدە ثابت بن قيسه انلرك خطبه لرى مداولنده انشاء خطبه ايلمسنى امر بيورديلر
ثابت بن قيس دخى مرتجلا برخطبهٔ بليغه وبديعه انشا وقرائت ايلدى بعده شاعرلرى زبرقان
ابن بدر قيام ايدوب * نحن الملوك فلاحى يقاخرنا * يعنى بز كبار عربز برقبيله بزمله مفاخره
ايدەمز * فينا العلاء وفينا تنصب البيع * شرف وعلا بزدەدر وبيع يعنى يبعدلر ومعبد نصارالر
بزدە نصب وبنا اولنور ياخود خلق بزه بيعت واطاعت ايدر * ونحن نطعمهم فى القحط
ماكلوا * من العبيط اذا لم يؤنس الفزع * بزناسى وقت قحط وغلادە سمزدوەلردن يه
بيلدكلرى طعام ايله اطعام ايدوب انلردە فزع وجزع موانست ايتمز يعنى دفع اولور * تلك المكارم

حزناها مقارعة * اذا الكرام على امثالها اقترعوا * اشبو تعداد ايتديكمز مكرمتلره بزلر مقاتله
ومحاربه ايله حائز اولدق زيرا بودولت وسلطنت كبى شيلره كريملر مقاتله ايدرلر وقتا كه شاعر بنى تميم
شعرينى اتمام ايدوب قعود ايلدكده رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حسان بن ثابته
نظيرايله مقابله ايلمسنى امر بيوردقلرنده حسان قيام ايدوب * ان الذوائب من فهر واخوتهم *
قد بينوا سنة للناس تتبع * يرضى بها كل من كانت سريرته * تقوى الاله وبالامر الذى شرعوا *
قوم اذا حاربوا ضروا عدوهم * او حاولوا النفع فى اشياعهم نفعوا * سجية تلك منهم غير
محدثة * ان الخلائق فاعلم شرها البدع * او كان فى الناس سباقون بعدهم * فكل سبق لادنى
سبقهم تبع * لا يرفع الناس ما اوهت اكفهم * عند الدفاع ولا يوهون مادفعوا * ولا يضنون
عن جار بفضلهم * ولا يمسهم فى مطمع طمع * خذ منهم ماأتوا عفوا اذا عطفوا * ولا يكن
همك الامر الذى منعوا * اكرم بقوم رسول الله شيعتهم * اذا تفرقت الاهواء والشيع *
ابياتنى نظم ايلدكده تميميلر ربكزه قسم ايدرزكه خطيبكز بزم خطيبمزدن اخطب وابلغ
وشاعريكز شاعريمزدن اشعر اولوب خطبه وشعرك يار ايسنه دكل سمتنه بيله ياقلشه مدق
ديو تسليم وثنا ايلديلر (مآل شعر مذكور ذوائب ذائبه نك جمعيدر وذائبه ناصيه دەعادت
عرب اوزره صالبوريلان صاچدر بونده اشراف مراد در فهر سلطان انبيا صلى الله تعالى
عليه وسلم افنديمزك اونجى جديدر يعنى فهر واخوه سندن يعنى صعودا ونزولا سلسله سندن
اولان قبائلك اشرافى يعنى نبى ذيشان عليه الصلاة والسلام افنديمز حضرتلرى وتابع ومؤيدى
اولان اصحاب كرام رضوان الله تعالى عليهم اجمعين حضراتى برسنت حسنه بيان ايلديلركه
ناس اول طريقته تابع وسريرت وخلقتى حقدن تقوى اولان هر براحد اول سنت وطريقته
واول شريعته راضى اولورلر واول اشراف برقوم عظيم وشريفدركه محاربه ومقاتله ايلدكلرى
وقتده يا اعداى دينى اضرار ايدرلر ياخود كندى اشياع واتباعلرينه نفع وفائدهٔ شرعيه نائل
ايدرلر بوخصلت حسنه انلرده طبيعت وخلقتلرنده مركوزه اولوب محدثه دكلدر معلومك
اولسونكه خلايقك شرى كندولرنده اخلاق وطبايعك بدع ومحدثه اولانلريدر بونلردن صكره
اكر ناسده سابق ميدان ديانت وشجاعت اولنلر بولنورسه انلرك هر سبقى بونلرك ادنى سبقنه
تابعدر يعنى ادنى مرتبه سنه يتشمز يعنى درجهٔ اصحابه تابعين واره مزوحين مدافعه ومقاتله دە
دست وپدلرينك ضعيف وجريح ايلدكلرينى ناس اصلاح ايده مز وانلرك ترفيع ايلدكلرينى
تنزيل ايده مز وقومشولرينه ضنت ايتزلر وكيمسه نك مالنده وطعامنده كوزلرى يوقدر يعنى غناى
طبيعيلرى وار در همان بونلردن عطف ومرحمتلرى متحقق اولمغله اعطا ايتدكلرى عفولرينى
ال يعنى قباحت ايتديكك وقتده انلردن طلب عفو ايله ويررلر ومنع ايلدكلرى فعلىدە قصد
ايتمه يعنى ايشلمه زيرا دار بنده معاقب اولورسن رسول اكرمك قوم وشيعه سنه يعنى آل وتبعه سنه
هوا وهوس فرقه لرى تفرق ايتدكده يعنى بدعت وضلالت هنكامنده اكرام يعنى اتباع وانقياد ايله
تاكه سلامت دارين بوله سكز ديمكدر ﴿ اما تفاضل وتفاوت دەاولان آثار ﴾
صاحب المستطرف ديركه رسول الله صلى الله عليه وسلم افنديمز صحابه دن خالد بن وليد وعكرمة
ابن ابى جهل رضى الله تعالى عنهما يه نظر سعادت اثرلرى متعلق اولدقده ﴿ يخرج الحى
من الميت ﴾ نظم جليلى قرأئت بيوردقلرى مرويدركه مشار اليه خالد وعكرمه خيار
اصحابدن ووليد وابوجهل ايسه حقه ورسولنه اشد اعدادن ايديلر وعلى تفسير ايمان حيات
معنوى وكفر هلاك معنويدر (احمد بن سهل رحمه الله تعالى ديمشكه ناس اوچ صنفدركه
سابق ولاحق وماحق دن عبارتدر سابق شول كيمسه دركه فضلده آباء واجدادينى سبقت ايده

ولاحق شول كيمسه دركه آباء واجدادينى سبقت قيلامش ايسه ده فضل وكمالده انلره لاحق اولمش اوله وماحق شول كيمسه دركه آباء واجدادى اهل شرف وفضل ايكن جهل ونادانلغى سببيله آباء واجدادينك فضل وكمالاتنى محق ومحو ايتمش اوله (حضرت عثمان كريمه لرندن عايشه‌نك رضى الله تعالى عنهم محدثيندن ابوالزناد ايله طماع مشهور اشعب صبيلر ايكن يد وصيت وتربيه سنده اولورلر ايمش اشعبدن مرويدر كه بن صبى ايكن سفليته اما ابوالزناد علوه مائل ايدى اشته ايكيمز غايت كماله واصل اولدق لكن اول علم وكمالده امابن طمعده ديمش (اسعد فقير ديركه اشبو اشعب اهل مدينه دندر وعبدالله بن زبير حضرتلرينك معتق جيبرك اوغليدر وكنيه سى ابو العلادر مزاح وظريف وخواننده اولمغله باشنه دائما غلمان مدينه بريكرلردى مرويدركه بر كون ينه باشنه غلمان طولنوب لكن تعجيز ايتملريله دفع ايچون فلان خانه ده دوكون وار ايمش نه طورر سكز ديدكده چوجوقلر اول خانه يه كيدوب باشندن طاغيلورلر بعده بن بونلرى صاومق ايچون بويله برتدبير ايلدم احتمالكه دوكون اوله وضيافت بولنه ديو كمال طمعندن طوره ميوب چوجوقلرك ارقه سنه طاقيلور واركه خانه خالى ينه چوجوقلر باشنه طوپلنوب طاشلغه باشلرلر ترجمهٔ مرثيه ده عبارهٔ مستطرف * كفلت عايشة بنت عثمان * ايكن عايشهٔ صديقه ديو ترجمه اولنمشدر والحال كه صديقه صديق اكبر رضى الله تعالى عنهك كريمه لرى زوجات طيباتدن حضرت عايشه‌نك لقب مخصوصى اولديغى كونش كبى آشكاردر انتهى (ابو العوادل زكريا بن هرون نام شاعر بر برينه مخالف على وعبد الله نام قرنداشلرك احوالنده * على وعبدالله بينهما اب * وشتان مابين الطبايع والفعل * الم تر عبدالله يلحى على الندا * عليا ويلحاه على - على البخل * قطعه سنى نظم ايتمشدركه مألى على وعبدالله‌ك بينلرينى بر بابا جمع ايدوب يعنى دادرلر ايكن فعل وطبيعتلرى بيننده فرق عظيم واردر زيرا كورمزمسنكه عبد الله على يه ندا يعنى بذل وسخاوت ايتديكيچون شتم ايدر وعلى دخى عبد اللهه بخل وامساكى اوزرينه شتم ايدر ديمكدر (عبدالله بن عبدالله بن طاهر برادرى حقنه تعريضا * يقول انا الكبير فعظمونى * الا حبلتك امك من كبير * اذا كان الصغير اعم نفعا * واجلد عندنائبة الامور * ولم يأت الكبير بيوم خير * فافضل الكبير على الصغير * شعرينى انشا ايتمشدركه خواسى بيوك برادرم حسين سن جهتيله كبيرم بكا تعظيم ايلك ديديكنده بندخى جوابده اكاديرمكه آكاه اول كه سنك والده‌ك اكرچه سنى بيوك ن يوكلندى يعنى كثى زاده سن فاماذا نكده همت بوقدر صغيرالسن اولان مصائب وقتنده جلادت ايدوب وخلقه اعانه قيلوب ونفعى اعم اولوب وكبيرالسن اولان يوم خيره كلدكده يعنى خلقك ايشنه يرامديغى صورتده اويله كبيرك بويله صغيره فضل ورجحانى اولورمى ديمكدر (قلت) ذكر اولنان عبدالله بن طاهر عباسيه دولتى طرفندن مصر والبسى ايدى

الباب التاسع والعشرون

اشبو بكرمى طقوزنجى باب شرف وسيادت يعنى اولواق وعلوهمتك فضل ومزيتى بيانده در (قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من رزقه الله فبذل معروفا وكف اذاه فذلك السيد) بيورمشدركه سيادت واولواق حق تعالانك احسان ايلديكى رزقى من واذاسز بذل ايله اولنديغنى واحسانه ترغيبى ناطقدر (كبار عربدن قيس بن عاصمه قومكك اوزرينه تفوق وسيادت وولايتكه سبب ندر ديو سؤال اولندقده * لم اخاصم احدا الاتركت للصلح موضعا * مخاصمه قيلديغمه سر رشتهٔ مصالحه يعنى تماميله تكدير ايتميوب باقه جق بوز وايكى يوز الدم ايسه بريوز براقدم ديمشدر (قلت) بعض نسخه‌ده اشبو جوابى دين ابى سفيان اولوب قيسك جوابى

* ببذل القرى وترك المراء ونصرة المولى * در يعنى بن قوممه كثرت اطعام وضيافت وترك مجادله ونصرت مولى ايله يعنى رضاء حق ايچون سعى ايتديكمدن والى وسيد اولدم ديمشدر (وقال سعيد ابن العاص رضى الله تعالى عنه ماشاتمت رجلا منذ كنت رجلا لانى لا اشاتم الا احد رجلين اما كريم فانا احق من اجله واما لئيم فانا اولى من رفع نفسه عنه * يعنى مشار اليه سن تميزه رسيده اولديغمدنبرو برفرده مقابله سب وشتم بندن صدور ايتامشدر زيرا بنم مشاتمه ايده جكم يا كريم ياخود لئيمدر يعنى بونلردن خالى دكلدر كريم ايسه اكا لازم كلان اجلاله بن سائرندن احقم يوق لئيم ايسه شتم ايتميوب اندن ارفع اولمقده بن اولايم يعنى بنده لئيم ودشنامكار اولمم ديمشدر (معاويه رضى الله تعالى عهدنده ايچلرنده كبار قبيله دن وادبادن ذكرى كثيرامرور ايدن احنف بن قيس ايله عربدن برطائفه براى حاجه شامه كلوب باب مشار اليهه واردقلرنده حاجبى بونلره امير المؤمنينه هركس حاجتنى بالذات افاده ايدوب آخرى واسطه وشفيع قيلامق امير المؤمنينك فرمانيدر ديو اخطار ايدر وقتاكه حضوره داخل اولوب حاجتلرينى عرض ايدرلر اكن احنف اكثر امير المؤمنينك امر وتنبيهى اوليدى عامهٔ اهل مملكتمزه وقوعبولان بلياتى بيان وجمله سى حقنده طلب احسان ايدرايدم ديدكده معاويه احنفك اشبو بليغانه افاده سندن محظوظ اولوب اى ابابحر اشبو اعتذار وافادهٔ غيرتشعارك حضاره كفايت ايتدكدنصكره غائبلره دخى سرايت ايلدى ديو شفاعتنى قبول وجمله سنى احسانيله مشمول ايدر (مرويدر كه بررجل احنفه نسبده شرافت ووجهكده صباحت وحسن خلقتك يوغيكن قومكه سبب سيادت وولايتك ندر ديو استفسار ايلدكده احنف جوابنده * بخلاف مافيك * يعنى بنم اولمغمه سبب سنده اولان خصلتك خلافيله متصف اولديغمدر ديدى رجل مرقوم اول خصلت ندر ديدكده احنف * تركى من امرك مالا يعنينى كما عناك من امرى مالا يعنيك * كلام بليغنى ديمشدركه مألى مالا يعنى يى تركدر اشته اول ترك مالا يعنى سنك حالكى بنم صورمديغمدر ومالا يعنى به مثال سنك بنم حالمى صورديغكدر ديوب بليغانه الزام ايتمشدر (قلت) ومن الغرائب اشبو كلام احنف ترجمهٔ مرثيه ده احنف رجله خطاب عتاب ايدرك سنك حال وشان واموال وعقاركى قصد طمع ايله قلبا وقالبا ترك وعدم التفاتمدر وسنك دخى فرومايه قالماككك حكمتى عز واعتبارمه حرص وطمعكدر ديه رك جواب تعريض ايلدى ديو ترجمه اولنمشدر (بو مبارك ترجمه‌نك عباره واملا وافاده سى كرم قلم اصلاح عارف دقايق عربيه يه پيوسته در مترجم جنابلرى طوتمله امواله (مالا يعنى) رسمندن اله اكن حال وشان وعقار معنالرى وسائرى ذهننه سددن طمله مش بيله مدك وقلبا وقالبا تعبيرينى ارباب معارفه قائبه افراغ ايدرلر بيلم اشبو اطنابلردن مرادم ناموس كلك فقيرى استصحاب اعلام رجاسيله طعن ضمنى بعض بى انصافدن وقايه در (كرم ايله بين العرب مشهور اولان عرابة بن اوس بن قيظينك بين الناس ارتفاع شاننه وسيد القوم اولديغنه بو كيفيت سيدركه عرابه مدينهٔ منوره يه برسفرندن عودتنده يولده بلغادن شماخ بن ضرار المزنى يه راست كاور صحبت ايده رك كاوركن عرابه اى شماخ مدينه يه قدومكه سبب ندر ديو صوردقده شماخ * قد متها لامتار * ديو جواب ويرد يعنى مدينه يه قدومم خرما آلمق ايچوندر ديدكده فى الحال عرابه شماخك يوكنى بغداى وخرما ايله وجيبنى سائر تحف ايله طولدورر اوادخى عقبنده انشا ايتديكى * رأيت عرابة الاوسى يسمو * الى الخيرات منقطع القرين * اذا ما راية رفعت لمجد * تلقاها عرابة باليمين * قطعهٔ مدحيه سى مناقبنى نشر ايتكله باعث شهرتى اولمشدر شعرانك قلبنى عطايا ايله جلب ايتك بادئ اقبال اولديغى بو حكايه دن دخى مستفاد اولمشدر مألى عرابه‌نى قرينى يعنى عديل ونظيرى اولمديغى حالده خيراته متوجه كوردم مجد وفضيلت ايچون برمحله علم ديكلدكده اول علمه دست يمين ايله عرابه تلقى ايدر يعنى طوتار ديكرلرى طوته مز ديمكدر شماخك * قد متها لامتار *

قولنك معناسی مدينهٔ منوره يه تمر يعنی خرما آلمق ايچون قدوم ايتدم اولديغی ظاهر ايكن ترجمهٔ مرقومه ده
سمت مدينهٔ منوره يه هجرت ايليه جكنی اخبار ايدنجه الخ ديو ترجمه اولنمشدر (صاحب المستطرف
دير كه اما علو همت اصل رياست واساس شرف وعزت اولوب اشبو علو همت وشرف نفس ايله
متصف اولنلردن بری رجال عصر عباسيه دن عمارة بن حمزه در (حكايه اولنمشكه موما اليه بر كون
منصور خليفه نك مجلسنه دخول وحضور خليفه ده قعود ايدر اوخلالده بر رجل كلوب مقام
تظلمده قيام وای امير المؤمنين بن مظلومم احقاق حق بيورديو استرحام ايدر خليفه سكا كيم
ظلم ايلدی ديو استفسار ايتدكده رجل دخی حضور يكرده قعود ايدن عماره كه بنم بر قطعه مدار
تعيشم اولان چفتلكمی غصب ايلدی ديدی خليفه عماره يه قالق خصمكله برابر طور وترافع اول
بيوردقلرنده عماره ای امير المؤمنين بو رجل بكا خصم دكلدر اكر چفتلك بونك ملكی ايسه انكله
خصومت ونزاع ايتمم كنسون السون يوق اكر بنده كزك ملكم ايسه جناب خلافت نصابكزك
حضورنده بو رجله بخش وهبه ايلدم امير المؤمنينك بكا احسان ايلديكی قدر منزلت وشرف
مكانتی بر چفتلك فدا ايدوب ادانيدن برادمی ايله قيام بر له عزتقربی ذل تبعيده تبديل وتغيير ايدهم
ديجه منصور خليفه كمال فتوت وعلو همت وخليفه يه تعظيم وحسن رعايتندن وافر حظ ايلدی
(وينه بر كون خليفهٔ مشار اليه حرم عصمت پناهی ام سلمه ايله عماره نك نزاهت نفس وعلو
همتنه دائر صحبت ايدرلر ايدی ام سلمه موما اليهی تجربه واختبار قصدی ايله منصوره اللی بيك
آلتون قيمتی اولان انجو تسبيحی ويروب عماره يی احضار بيوروب هبه ايله باقه لم نه معامله ايدر اكر
قبول ايدر ايسه عزيزة النفس اولماديغی بيلورز ديدی خليفه دخی چيقوب عماره يی جلب ايدر
وصحبت اثناسی بو تحف مقوله سندندر آل سكا هبه ايلدم ديو تسبيحی اوزرينه اتار عماره اوكنه
قويوب براز صحبتدنصكره تسبيحی يرنده براغوب بالاستيذان دائره سنه كيدر خليفه تسبيحی اونوتمش
ديو بر خادم قوليله عماره يه ارسال ايدر عماره خادمه بو سبحه يی بندخی سكا هبه وبخش ايلدم ديوب
اكا وير خادم كلوب المدی وبكا هبه ايلدی ديو قضيه يی بيان ايدر ام سلمه دخی بيك آلتون ويروب
تسبيحی استرداد ايدر (قلت) مطالعهٔ فقيرانه مذكوره عماره نك تسبيحی خادم كتوردبكنده سكا هبه
ايتدم ديمه سی هر نه قدر آلمديسه ده بنه قبولدر لكن هم خليفه يه رعايت وهم علو همتنی بياندر فافهم
(عالی جناب ومعالی نصابدن بری دخی والی مصر آنفاقلم فقير ايله اشارت اولنان عبد الله بن طاهر در
مصر قاهره ده ولايت وحكومتلری اثناسنده مشار اليهه عبد الله بن السرا درونده بيكر آلتون اوله رق
يوز كيسه اهدا واسرا يعنی كيجه وقتی كوندرر قبول ايتميوب تذكره سنه جوابده اكر هديه يی كيجه قبول
ايتسم كوندز دخی قبول ايدر دم ديو آخرنده اقتباسا استعيذ بالله ﴿ وما آتانی الله خير مما آتاكم
بل انتم بهديتكم تفرحون ﴾ آيتنی دخی يازر آيت شريفهٔ مذكوره سليمان عليه السلام بلقيسك
قبل الاهتدا حضور سليمانی يه هديه كوندردكده قبول ايتميوب بكا نبوت وملكدن حق تعالانك
احسان ايلديكی اشيا سزك ارسال ايلديككز هديه دن خيرلودر سزك هديه كزه بنم احتياجم
يوقدر هديه آلوب ياخود كوندرمكله سز فرخياب اولك دنيا متاعيله بنم آلش ويريشم يوقدر
ديو سفير بلقيسه ويرديكی جوابی ناطقه در (واصحاب عالی همتدن بری دخی آل عباسدن
خليفه معتصم بالله مرحومك عموريه يی فتح وتسخير ايلمسينك سببنده نقل وحكايه اولنمشكه
سرحدانك برندن بر خاتونی كفار بر تقريب اسير ايتدكلرنده اول خاتون وامحمداه وامعتصماه
ديو فرياد واستغاثه ايتدكجه كفار معتصم عربستانك ابلق آتلری چوقدر بز كلور ديو استهزا ايدرلر
اشبو خبر معتصمه واصل اولدقده فی الحال بز وجبش ازدندن يتشورلر وقتا كه قلعه يی فتح
ايلدكده * لبيك ايتها المناديه * ديو استغاثه سنه جواب ويرمشدر (قلت) منقولدر كه

خاتون مرقومه استغاثه ايتدكده نصارانك بو استهزالرينی معتصم خليفه استماع ايلديكی هنكامده
الندة بر كاسه شربت وار ايمش بونی ايچمم تاكه سيده يی قورتارمينجه ديو يمين ايدوب
تمهير بر له شربتجی باشيسنه تسليم وفی الحال سراپا ابلق آتلو عساكر تجهيز وبروجه محرر
بالذات الغار ايله عزيمت بيوروب ادوات محاصره يی آماده ايله قلعهٔ عموريه يی اللی بش كون
احاطه وهجرتك ايكيوز يكرمی ايكنجی سالی فتح ايدوب درحال مجبسه واروب لبيك يامعتصماه
ديو سيده يی الندن طوتوب اخراج وشربت مذكوری طلب ونوش وسائر اسرای مسلمينی
تخليص واهالیسنی جملهٔ اسير وشهری وقلعه سنی تخريب ايله مقر خلافته غانما وسالما عودت
بيوردی نهضت خليفه وقت مسعوده دوشمديكی منجمين بغدادك زايرجه لرنده يازلمش ايدی غانما
عودتنده ابو تمامك تهنيت فتحه دائر نظم ايلديكی قصيده نك مطلعی اولان * السيف اصدق
انباء من الكتب * فی حده الحد بين الجد واللعب * زايرجهٔ مذكوره لرك حكمی تخلفنه تعريضدر
فليحفظ (وعموريه بعض تواريخده انقره اولمق اوزره محرردر خليفهٔ مشار اليه آل عباسك
سكزنجيسيدر سال عربينك ايكيوز يكرمی يدی شهر ربيع الاولنك اون سكزنجی كيجه سی وفات
ايلمشدر طاب ثراه (اصحاب همت وارباب عفتدن بری دخی سعد بن عمرو بن العاص ايدی
مرويدر كه مرض موتنده نيچون آه وانين ايله مستريح وطبيبه علت ومرضكزی افاده واشعار ايله
مداوات ايتمزسكز دينلدكده اما جزع وانين ايلمك عار ونقيصه در حق سبحانه وتعالی بندن جزع
وفزعی استماع ايلمه دن حيا وادب ايده رم اما علت وابتلامی طبيبه افاده دخی بی حاصلدر والله
تعالی ديكرك حكميله حكم ايتمز ديلرسه نفسمی فضل وكرميله امساك وابقا ايدر ديلرسه اماته
وافنا ايدر ديمشدر (كبر نفسده روايت اولنان حكايتدندر كه قيس بن زهيره كمال فقر وفاقه
اصابت ايتمشيكن علو نفسندن حالنی براحده آچه ميوب طاغلرده حنظل يعنی ابو جهل قارپوزی
ديدكلری آجی نباتی ييوب علت جوعدن فوت اولمشدر (بين العرب شرف ورياست وعلو
همتدن معدود اولان خصالدن بری دخی دود مانه التجا وجوارينه التجا ايدنلری يعنی دخيل
دوشنلری حمايه در قبائل عرب بو خصوصلری اوزرلرينه دين وحق واجب بيلوب محافظه ايدرلر
(مرويدر كه ابو سفيان بن حرب بر كيمسه نزول ايدوب سايه سنه التجا وحمايه سنه استعاذه ايلسه
او كيمسه يه خطاب ايدوب ای كيمسه بزه جوارينی اختيار ودار وخانه مزی ايثار ايلدك يدكدن
جنايت صدور ايدر ايسه ضمان وديتی اوزريمه در وسكا جنايت اولنور ايسه ولديمه جنايت اولنمش
كبی سعی ايده رم دير ايدی (شاعر فرزدق پدری غالب بن صعصعه نك قبرينه دخی التجا ايدنلری
استصحاب ايدوب اكرام ايدر ايدی موما اليه شعر ونظمنده مهاجاته مائل اولوب بنی جعفر
ابن كلابی هجو ايتدكله قبيلهٔ مذكوره دن بر خاتون بنی اسممی تصريحله هجو ايتمسون ديو خوف
ايتمكله پدرينك قبرينه دخيل دوشمشيدی اول خاتونك اسم ونسبنی ذكر ايتميوب فقط * عجوز
تصلی الخمس عاذت بغالب * فلا والذی عاذت به لا اضيرها * ديمشدر مآل بيت اوقات خمسهٔ
مفروضه يی ادا واقامه ايدر يعنی مسلمه بر امرئهٔ عجوز غالب بن صعصعه يه التجا ايلدی دخيل
دوشديكنك يعنی بابامك حقيچون اكا ضرر م طوقنماز يعنی هجو ايتمم ديمكدر (مروان بن ابی
حفصه جوار بنی حمايه ايدنلری مدح وثناده شو بيتی نظم ايتمشدر * هم يمنعون الجار حتی كانما *
لجارهم بين السماكين منزل * مآلی انلر كندولرينه دخيل دوشنلری قورقدقلری ضرردن منع
ووقايه ايدرلر جارلری شولكونه محفوظ اولورلر كه كأن انلر ايچون آسمانده اولان سماكين ديدكلری
يلدزلر بيننده منزل واردر ديمكدر (قلت) سين‌نك كسری ميمك فتحيله ايكی يلدزدر برينه سماك اعزل
وديكرينه سماك رامح ديرلر اعزل منازل قمردندر علی قول بونلر اسدك ايقلری مثابه سنده در

حكايه اولنمشكه حجاج خاندان عمر بن يزيد بن مهلبى اخذ ايدوب اموالنى مصادره وكندوينى سجنه القا ايله عذاب ومعاقبه ايلدكده يزيد بن مهلب زندان مأمورلرينه ملاطفه و وافر مال اعطا ايله استماله ايدوب سجن حجاجدن سجانله بالمعيه هرب وفرار وشامده امويه ملوكندن وليد بن عبد الملكك قرنداشى وولى عهدى سليمان بن عبد الملك بن مروانك دائره سنده قرار ايدر اول دخى هزار اكرام واحسان ايله نزدنده نهانى اقامته رخصت ويرر وقتا كه حجاج قضيه يه خبردار اولدقده وليده ماجرايى ترقيم وتحرير وباقى رأى سزكدر ديو اشعار ايدر وليد دخى بو خصوصده قرنداشى وولى عهدى سليمانه توبيخ كونه امر كوندروب يزيدى طلب ايدر سليمان دخى يزيد بن مهلب خانه مه التجا ايتدى وطرفمدن استيمان ايتمكله امان ويروب داريمزده ابقا ايلدك حجاج بوكا بغير حق سوء قصد ايله تعذيب ايدوب درت بيك كره بيك درهمن اخذ ايله تغريم ايتمش واوچ بيك كره بيك درهم دخى طلب ايدرايمش بكا مستجير اولدى اول مبلغ عطاوينى بن ضامنم امير المؤمنين فضل وكرم اهليدر بنى ضيفمك يانده محجوب ايتمسون موى اليه واجداد وانسابى خاندانمزك اصدقاسى واجداد فخامتمزك نعم پرورده سيدر بنده كز امير المؤمنينك اعداسنى استصحاب ايتمكله موجب عتاب دكلم ديو رجانامه تحرير ايدر وصولنده مرامنه عدم مساعده كوستروب يزيدى مقيد اوله رق كوندر ديو تكرار امر ارسال ايدر سليمانه واصل اولدقده سليمان دخى يزيد بن مهلبك وكندى فرزندى ايوبك اياقلرينه بوقاغى چكروب بربرينه ربط واشته امريكز اوزره يزيدى كوندردم لكن قرنداشك اوغلى ايوبى دخى اكا اياقداش ايتدم واوچنجى اياقداشلرى دخى قرنداشك بنده كز سليماندر اكر يزيدك قتلنه اراده بيورلورايسه الله حقيچون ابتدا ايوبدن باشله بعده يزيدى انلردنصكره بنى قتل ايله ديو عريضه تحرير ايدر وقتا كه يزيد بن مهلب ايله قرنداشى اوغلى ايوب زنجير واحدده مقيد اوله رق وليدك حضورينه ادخال اولندقلرنده برادرزاده سنى بو حال اوزره مشاهده ايدنجه استحياء وحجابندن باشنى اكوب بز سليمانه اسائت وبو حالت فضيعه يه براقدق ديو روى ترحم ابراز ايتدكده يزيد بن مهلب استرجا واعتذاره فرصتياب اولوب حضور وليده تبرئه ذمت وحجاجك ظلم وتعديسنى حكايته باشلدقده وليد اى يزيد عذرك مقبول وحجاجك ظلمى نزدمده مقطوعدر نطق وبلا مقاله حاله حاجت يوقدر ديو عفوينى اشعار وقيد وسلاسلى ازاله وهر برينه كلى انعام واحسان ايله اعاده وحجاجه دخى من بعد يزيد بن مهلبه تعدى ايتمه سن ديو تنبيه نامه ارسال ايلدى يزيد نزد سليمانده اعلاى مراتب وافضل منازل بولمشدر والله تعالى اعلم (حكايه اولنمشكه طائفه شيعه دن برمفسد آل عباسدن مهدى خليفه نك اوان خلافتلرنده نهانى بين الناس اثاره فتنه ايله فساد دولته سعى ايلديكى مهدى خليفه نك معلومى اولدقده اطراف واكنافه بالاوامر رجل مرقومى تجسس واخذ ايدوب اتيان ايده نه يوز بيك درهم صله وعطيه احسان اولنه جغنى اشاعه واعلان ايلديكى اثناده بركيمسه بغدادده اول رجل خائنه مصادفه واخذ ايدوب حياتندن مأيوس اوله رق آخذ مرقوم ايله ديوان امير المؤمنينه كيدركن يولده كرم وسخا ايله مشهور جهان اولان ابو الوليد معن بن زائده يه راست كلدكده امان يا ابا الوليد اجرنى اجارك الله ديو دخيل دوشر معن دخى اخذ ايدن كيمسه يه بونكله بينكزده نه ماجرى واردر ديو صورار قضيه يى نقل ايتدكده صاواو يريدى آخذ دكلمينجه كوله لرينه زور ايله آخذك الندن آلديروب وكندو آتنك ارقه سنه بنديروب شيعى يى خانه سنه كوتورر رجل مأيوسا عودت وامير المؤمنينه حادثه يى حكايت ايلدكده امير المؤمنين فى الحال غضب وغيظ ايله معن بن زائده يى احضار وبنم خلافى امرم اوله رق برمفسدى حمايه مى ايدرسن وبندن سكا اجازتمى صدور ايتدى ديو عتاب اظهار ايتدكده معن دخى نعم يا امير المؤمنين جنابكزه

انقياد واطاعت وخلافكزده اولان اشخاصدن بركونده بش بيك نفوسى سنك يولكده قتل ايلدم ودخى بونك كبى ايام سابقه لرده نيجه نيجه برارلقلرده بولندم نزد دولتكزده برنفسى قورتاره جق قدر اعتبارم يوقميدر ديدكده مهدى خليفه استحيا ايله باشنى اكوب وافر تأملدنصكره اى ابا الوليد سكا دخيل دوشوب استصحاب ايلديككى بنده استصحاب ايتدم ديدكده معن اى امير المؤمنين بنده كه التجا ايده نه ميل ورغبتكز اولديغنده قطع وجزم انعام واحسان بيورمكز ايله حاصلدر عطيهٔ بهيه كز ايله التفات بيورك ديدكده امير المؤمنين اورجل بى جان جانى يه اللى بيك درهم اعطاسيله امر بيوردقده بنه معن اى امير المؤمنين خلفا وامرانك عطايا واحسانانى قوللك جرايم وجنايتلرى مقدارينه مماثل ومعادل اولور رجل مرقومك جنايت عظيمه سى اولديغندن مقابله سنده احسان دخى عظيمه اولمق لايق وسزادر ديديكنده معاقب امير المؤمنين يوز بيك درهم اعطاسيله امر بيوروب معن منزلنه رجوع ورجل مرقومه عطيه يى اعطادنصكره مساخط ومغاضب خلفاده بردفعه دخى بولنمامسنى تنبيه ايدوب اولدخى استغفار وتسنن ايتمشدر (اهل شرف وسيادتدن برى دخى برادر حضرت كرار جعفر بن ابى طالبدر رضى الله تعالى عنهما صباوتنده اى پدرم قومشولر يمرك اكل وتناول ايلمكه قدرتياب اولماديغى اطعمه يى اكل وتناولدن استحيا ايدرم ديدكده پدرلرى استحسان ايله اوغلم سنده جد اعلامز اولان عبد المطلبك اخلاق حسنه سى ظهور ايده جكنى مأمول ايدرم ديمشدر (منقولدركه عمر بن يزيدك خانه سى حواليسنه چكركه دوشر اهل قبيله كلوب چكركه يى دوشيرمك استدكلرنده والله دخيل دوشنى ويرمم ديو استصحاب ايتمكله صاحب خانه يه مجير الجراد لقب اولمشدر كه على قول اول مجير بين العرب مشهور اولان ابو حنبلدر (قلت) چكركه نك اكل واباحتى خصوصى كتب فقهيهٔ حنفيه دن كوريله

الباب الثلثون

اشبو اوتوزنجى باب خير وصلاح وسادات وصحابه واولياء وصالحين وفضائل وكمالاتلرينى بيانده در رضى الله تعالى عنهم (صاحب مستطرف بو بابى اعظم ايله تصدير ايدوب ديركه حضرت سلطان سرير لولاك ومشرف خطاب تعظيم نصاب وما ارسلناك صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرينك سلسلهٔ امتدن بالكه امم سابقه دن افضل خلق بروجه اجماع ابو بكر الصديق بعده عمر الفاروق بعده عثمان ذو النورين بعده على المرتضى رضوان الله تعالى عليهم اجمعيندر مشار اليهم حضراتنك فضائل وكمالاتى اكثر من ان تحصى واشهر من ان تذكردر ديلديكى تصرفه قدير واجابته جدير اولان خدايه قسم ايدرزكه انلر خلفاء راشدين سند العالمين وسيد العالمين وائمهٔ مسلمين وندماى بزم فيض جزم سلطان الانبياء والمرسلين اولوب (اصحابى كالنجوم بايهم اقتديتم اهتديتم) وفق شريفنجه هر برى هادئ سبل شريعت ومقتداى توفيقات انتماى خير امتدر بز جمله سنه مودت ومحبت واسترجاء شفاعتلريله اغتنام ايدرز حق سبحانه وتعالى حضرتلرى محبتلريله اماته وزمره لرنده حشر ايله كرم ورحمتنى افاضه ايليه آمين (ثناى چهار يار كزينده برى بوقطعه يى نظم ايتمشدر * حب النبى وحب الصحب مفترض * اضحوا لتابعهم نورا وبرهانا * من كان يعلم ان الله خالقه * فلا يقولون فى الصديق بهتانا * ولا يسب ابا حفص وشيعته * ولا الخليفة عثمان ابن عفانا * ثم الولى فلا تنسى المقال له * هم الذين بنوا للدين اركانا * بهم عماد الورى للدين كلهم * جازاهم الله بالاحسان احسانا * مآلى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم واصحابه محبت هر مسلم اوزرينه فرض عيندر بو ذوات كرام تابعلرينه نور وهدايت وبرهان اولدقلرى حالده ضحى وقتنه داخل اولديلر يعنى بونلر تابع اولان مسلمينى ظلمت شكوكدن فضاى نور ايقانه اخراج ايلديلر بركيمسه الله تعالانك

خالق اولدیغنه اعتقاد صحیح ایله معتقد اوله یعنی مسلمان اوله ابو بکر الصدیق حقنده بهتان وافترایه وابا حفص عمر وابا عنه وخلیفهٔ ثالث عثمان بن عفانه سب وشتمه اجتسار ایتمز وخلفاء ثلاثه دن علی ولی اللهك له سنده قول صادقك اوتونمه یعنی مدح وثناو ترضیه ایله بونلرك مجموعی قصر دینه جار اركاندر لر الله تعالی انلرك دینه اولان احسان یعنی خدمتلری مقابله سنه ﴿ هل جزاء الاحسان الا الاحسان ﴾ مصداق شریفنجه مجازات خیریه ایله احسان ایلسون دیمکدر (ابوهریره رضی الله عنهدن روایت اولندیغی اوزره رسول مجتبی علیه اکمل الصلوات والتحایا (من اصبح منکم الیوم صائما قال ابو بکر انا قال فمن اطعم منکم الیوم مسکینا قال ابو بکر انا قال فمن عاد منکم الیوم مریضا قال ابو بکر انا فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم ما اجتمعن فی احد الا دخل الجنة) بیوردیلر مآل شریفی بر کون حضرت فخر کائنات علیه التحایا والصلوات افندیمز معشر اصحابه سزلردن قنغیکز بوکون صائم اوله رق صباحه داخل اولدیکز بیوردقلرنده میانلرندن ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه یارسول الله بنده کز داخل اولدم دیدی ینه رسول الله بوکون عیادهٔ مریض یعنی خسته‌نك خاطرینی واروب صورمق قنغیکزدن واقع اولدی بیوردقده ینه ابو بکر الصدیق بندن واقع اولدی دیدی ینه رسول الله افندیمز اصلا برنسنه‌یه مالك اولمیان بر فقیری بوکون کیم اطعام ایلدی بیوردقده ینه ابو بکر بنده کزدن واقع اولدی دینجه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بو خصال حسنه قنغی کیمسه‌ده جمع اولورسه البته اول کیمسه جنته داخل اولور بیوردیلر دیمکدر (مسکین لغتده اصلا برنسنه‌یه مالك اولمیان یاخود النده بولنان کندویه کفایت ایتمیان کیمسه‌یه دینور (رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (لو کان بعدی نبیا لکان عمر) بیورمشدر مآل شریفی بندن صکره نبی بعث اولنمق فرض اولنسه عمر مبعوث اولوردی دیمکدر اشته بو حدیث شریف فضیلت حضرت عمره دالدر (حضرت فاروق اوان خلافتلرنده ملك روم ایله غزا قصدینه شامه طوغری عزیمتلری رومدن طویلوب احوال موکب اسلامیه‌یی تجسس غرضیله قرنای ملکدن بری ارسال اولنور شخص مرسول حضرت عمری طورسینا ده بولوب شول حالده مشاهده ایدرکه ارقه‌لرنده قویون تویندن منسوج بریمالی جبه اولوب وراکب اولدقلری فرسك اکری قاشنده بر طوبره اصیلوب اول طوبره دن قوری اتمك پارچه‌سی چیقاروب ویمزه مسح ایدوب تناول بیورمقده وتاب آفتابده چادر وشمسیه سز کزوب عساکر اسلامیه‌یی ترتیب وسائر مقتضیات احواللری رؤیت ایتمکده اولدیغنی مشاهده ایدوب فی الحال شخص مرسول دونوب عقلی باشنده متبصر بر کشی اولمغله ای ملك روم بزم بویله مقدم ومقدام شداید سفریه به متحمل ذاته محاربه‌یه طاقتمز یوقدر همان مطلوبی هر نه ایسه ویروب مصالحه اوله لم دیو وصف ورأی ایتمشدر فی الحقیقه واروب اولکای شامی تماما وزمان خلافتنده مصر وعراق عجمی وسائر دیاری فتح ایلدیکی علی التفصیل تواریخده مصرحدر مراجعت بیوریله رضی الله تعالی عنه (اما امیر المؤمنین عثمان ذو النورینك فضائلی کثیره ومناقبی مشهوره درقرآن عظیم الشانی جامعدر وملائکهٔ رحمان مشار الیهدن استحیا ایدرلر ایدی (جمیع بن عمیر روایت ایتمشدر که ام المؤمنین عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنها مستور جامه اولدقلری حالده بالاستیذان حضور عفت ظهورلرینه واروب رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه زیاده سوکلی کیم ایدی دیو سؤالده کریمهٔ محترمه‌لری فاطمة الزهراء رضی الله تعالی عنها ایدی بیوردیلر رجالدن سوکیلیلرینی سؤال ایده‌رم دیدیکمده زوج مشار الیها یعنی علی المرتضادر زیرا او ذات علی المقدار نیجه سوکلی اولماسونکه کوندزلری صائم وکیجه‌لری قائم اولوب

دم اطیب رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یدعلیه‌لرینه سیلان ایلدکده اول مادهٔ حیات دل وجانی دهاننه‌رد ایله شرب ایلمشیدی بیوردی بعده چونکه بو ذات علی الشانك قدری عند الرسول بویله ایکن یاسزی وقوعبولان هائله‌یه یعنی وقعهٔ جمله جرأته سبب نه اولدی دیدیکمده حضرت عایشه رضی الله تعالی عنها کوزینی دستمالیله اورتوب بکای ندامت ریزان ایدرك اکا سبب تقدیر ممتنع التغییر خدادر دیو اعتذار بیوردی دیمشدر (مرویدرکه حضرت علی بی معاویه رضی الله تعالی عنهما ضرار بن ضمرة الکنانی‌یه بکا وصف وتعریف ایله دیدکده اول امرده لمحذالعفا استعفا ایتدی تکرار توصیفنی الحاح وابرام ایلدکده چونکه حقیق متصف اولدقلری صفاتنی استه یورسن اشته والله العظیم حضرت علی الکرار * بعید المدی وشدید القوی * یعنی مقاملك غایتی بیکران وقوت ظاهریه وباطنیه سی شدید وبی پایان * ینفجر العلم من جوانبه * یعنی چشمه‌سار ذات دربار کماللرینك هر جانبندن کوثر علم وعرفان منفجر اولور * وتنطق الحکمة من نواحیه * یعنی ظاهر وباطنندن حکمت وکرامت نطق ایدوب ظاهر بولور * یستوحش من الدنیا وزهرتها * یعنی کافهٔ تمتعات ومستلذات دنیادن مجتنب ومتوحش * یستأنس باللیل وظلمته * لیل وظلمتیله مستأنس یعنی تا بصبح نور عبادتله شب دیجوری ضیادار ایدر ایدی (وکان والله غزیز العبرة طویل الفکرة یقلب کفه ویعاتب نفسه یعجبه من اللباس ما قصر ومن الطعام ماخشن * یعنی والله که حوادث کونیه دن عبرت المسی یاخود درکاه آله ده اشك نیازی وفکر ومراقبه‌سی چوق ودائم وکمال تقوی وانکسار تضرعدن اوچلرینی دوندیرر یعنی اللرینی اوغوشدیرر ونفس نفیسنه عتاب ایدر یعنی مجاهد اولوب البسه‌نك قیصه‌سی واطعمه‌نك بطئ الهضمی مستحسنی یعنی زهد اطعمهٔ لذیذه‌یه رغبت بیورمز ایدی * کان والله یجیبنا اذا سألناه ویأتینا اذا دعوناه ونحن والله مع تقریبه لنا وقربه منا لانکلمه هیبة له یعظم اهل الدین ویحب المساکین لایطمع القوی فی باطله ولاییأس الضعیف من عدله * یعنی خدایه قسم اولسونکه معتادلری برنسنه‌یی کندودن سؤال ایلدیکمزده کمال بحر وتواضعلرندن همان جوابنی ویررو حل ایدر ودعوت ایتدیکمزده کرك غنی وکرك فقیر اولسون اجابت ایدوب کلور وحقه‌سوکدکه بزلری کندویه تقریب ایتمش وبزم دخی ذاتنه تقربمز وار ایکن یعنی تکلیفسز اولوب هر بار حضورلرنده بولنورکن کمال مهابتلرندن نزدنده تکلمه قادر اوله مزدق اهل علم ودینه تعظیم ومساکن وفقرایی محبتیله تفخیم ایلر ایدی عدلی شویله ایدیکه اهل اقتدار باطله جرأت ایده‌مز وضعفا دخی عدلندن مأیوس دکل ایدی یعنی احقاق حقده لوم لائمه وخاطره کوکله باقیوب همان اجرا بیورر ایدی * فاشهد الله لقد رأیته فی بعض مواقعه وقد ارخی اللیل سدوله وغارت نجومه وقد مثل فی محرابه قابضا علی لحیته یتململ تململ الخائف ویبکی بکاء الحزین فکانی الان اسمعه یقول * وخدای ذی الجلاله شهادت ایدرمکه اول علی الشانی بعض عبادتکاهنده کوردمکه صباحه قدر بیدار اراولوب لحیهٔ لطیفه‌لرینی دست مبارکلریله قبض ایدوب خائفك اضطرابی کبی مضطرب اوله‌رق وحزینك بکاسی کبی بکا ایده‌رك مناجات ایدر ایدی کمال تأثیرندن شمدی ایشیدرکبی قولاغمده درکه مناجاتنده * یادنیا یادنیا الی تعرضت ام الی تشوقت هیهات هیهات غری غیری قد ابنتك ثلاثا لارجعة لی فیك فعمرك قصیر وعیشك حقیر وخطرك کبیر آه من قلة الزاد ووحشة الطریق * یعنی ای دنیا ای دنیا سن بکا اعوجاجی ایدرسن یوقسه اشتیاق ومحبتمی ایله‌مسنك اغرارك بعیددر بعید درابنم غیری الذات بن سنی رجعتی صحیح اولماز صورتده اوچ طلاق ایله تطلیق ایلدم عمرك قصیر وعیشك حقیر وبلیه وخطرك کبیردر آه زاد آخرتك قلتندن وطریقك خطر ووحشتندن بیورمش ایدی * فوکفت دموع معاویة مایملکها علی لحیته وهو یمسحها وقد اختنق القوم بالبکاء وقال رحم الله اباالحسن کان والله کذلك فکیف حزنك علیه یاضرار *

وقتا كه ضرارك بو اوصاف جليله سى معاويه يه تأثير ايتمك ايله كوزلرينك ياشى متصلا سيله رك صبر ورى لحيه سنه طمله يوب وحاضر بولنانلر دخى بوغيله يازوب پس معاويه بارى تعالى ابو الحسن يعنى حضرت على يه رحمت ايلسون والله اول ذات محترم وصف وتعريفك كبيدر ايمدى اى ضرار اوذاتك فقدانه حزن وتأسفك نه كيفيتده درديدكده * قال حزنى عليه والله حزن من ذبح واحدها فى حجرها فلا ترق عبرتها ولا تسكن خيرتها ثم قام فخرج * ضرار دخى جوابنده بنم اول ذات ملكى الصفاته حزنم آغوش تربيه سنده اولان اولادينك برى ذبح واهلاك اولنان خاتونك حزنى كبيدر كه وفاتنه قدر قطرات چشمى منقطع وحيرتى ساكن اولمازديوب بعده قالقوب مجلسدن كتدى رضى الله تعالى عنهم (قلت) من ذبح واحدها الخ * عباره سنك مفهومى عاجزانه بر وجه محرر يازادى معناى ديكرى وارايسه كاره اشارت مطالعيندن رجا اولنور (مرويدركه فى سبيل الله تعالى سل سيف ايده نك ابتداسى زبير بن عوامدر شويله كه بر كيجه اهل مكه نبى ذيشان قتل اولندى ديو صيحه ايتدكلرنده حضرت زبير كال محبت دينيه وغيرتلرندن عجله ايله جامه خوابندن صچرايوب سيفى يدنده اوله رق كيمدن عريانا طشره يه خروج وبو حالده رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه ملاقات ايدر حضرت بركزيده كائنات بونه حالدر يا زبير بيوردقده شويله بر صداى موحش ايشتدم ديدكده رسول مجتبى عليه اكمل الصلوات والتحايا اى زبير نه يى مراد ايده رك چيقدك يعنى صيحه كاذبه مذكوره على فرض اگر صحيحه اولايدى نه ايشليه جك ايدك بيوردقلرنده زبير يا رسول الله قادر اولديغم مقدار كفارى قيروب انتقام ايده جك ايدم ديدكده اول مفخر عالم صلى الله تعالى عليه وسلم ازار شريفلرينى احسان بيوروب انكله تستر دنصكره قوجاقليوب اى زبير سن بنم حواريمسن ديو احسان وتلطيف بيورديلر (حوارى مطلقا وبالخصوص ناصر انبياء معناسنه در حضرت عيسى صلوات الله وسلامه على نبينا وعليه اصحابنه حواريون ديدكلرى بو معنايه در (اوزاعى روايت ايتمشدر كه زبير حضرتلرينك بيك عدد عبد مملوكى اولوب هر برى ضريبه ايديلر وانلردن حاصل اولان مال تجارتك بر درهمنى صندوقنه قوميوب جمله سنى حق رضا ايچون تصدق ايدرايدى والتيوز بيك درهمه خانه سنى بيع ايلدكده كنيه سيله تعظيما اى ابا عبد الله بونده الدانك اولمقداردن زياده ذكر ايدى ديدكلرنده الدانمدم شاهد اولك كه بن انى يعنى بهاى خانه يى صدقه وجهاده صرف ايده جكم ديوب فى سبيل الله صرف ايلدى رضى الله تعالى عنه ضريبه كسبه مأذون اولان عبددر (روايت اولنمشكه يوم احدده جبرائيل عليه السلام هبوط ونزول ايدوب يا رسول الله جنابكى ظهرينه حمل ايدوب كتورن كيمدر دينجه طلحه در بيوردقلرنده بندن اكا سلام ايدوب تبشير ايله كه يوم قيامتده بن انى كوزه دوب اهوال وشدائدندن باذنه تعالى تخليص ايده رم ديوب وينه يا رسول الله جانب يمينكزده بولنان كيمدر دينجه مقداددر بيوردقلرنده حق سبحانه وتعالى اكا محبت ايدوب وسزك دخى اكا محبتكزله امر بيورمشدر وپيشكاهكزده طوروب اعدادن ذاتكزى وقايه ايدن كيمدر ديدكده عمار در بيوردقلرنده عمارى جنتله تبشير ايله * حرمت النار على عمار * يعنى عمارا اوزرينه نار جهنم حرامدر ديدى (مرويدركه رسول كائنات عليه افضل الصلوات افنديمزك نزدنده جبرائيل عليه السلام اصحابدن دحية الكلبى رضى الله تعالى عنه صورتنده متمثلا طورورلر ايكن ابو ذر رضى الله تعالى عنه پيغمبريمز عليه الصلاة والسلامك مشغوليتلرينى مشاهده ايتمكله سلام ويرميه رك مرور ايلدى جبرائيل عليه السلام شو مرور ايدن ذات ابو ذردر اگر سلام ويرسه ايدى رد ايدرايدم دينجه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم يا جبرائيل ابو ذرى بيلورميسكز بيوردقلرنده جبريل سزى حق نبى بعث وارسال ايدن ذات اجل واعلايه قسم ايدرمكه ابو ذرك قدر ومنزلتى يدى قات كوكلرده يربوزندن

اشهر واعرفدر ديدى رسول مجتبى عليه اكمل الصلوات والتحايا حضرتلرى يا جبرائيل بو رتبه ومنزلته نه ايله نائل اولدى يعنى حكمتى ندر بيوردقلرنده جبرائيل عليه السلام دنياى دنى وحطام فانيدن زهد واعراضى سببيله نائل اولدى ديديلر (لاحقه لاسعد الفقير) صاحب صحبت ومصاحبدن مشتق اولوب مطلقا بر نسنه يه ملازم اولانه ديرلر وصحابى اهل حديث وسير اصطلاحلرنجه پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه يقظة ملاقات وايمان ايدوب دنيادن ايمان اوزره اولديغى حالده كيدن ذاتدر كليات كفويده واد اعمى دخى اولورسه ابن ام مكتوم رضى الله عنه كبى ديمشدر ايمدى هر نه قدر مؤمن اولدقدنصكره نعوذ بالله موتدن اول ارتداد تخلل ايدوب كركسه زمان سعادت نبويه ده وكركسه اول سرورك ارتحاللرندنصكره اسلامه رجوع ايده ينه اصحابدن معدوددر بو صورتده بر كيمسه صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزله ملاقات ايتميه ياخود كفرى حالنده ملاقات ايدوب بعد الملاقات مؤمن اوله ياخود ملاقات ايدوب بعده العياذ بالله تعالى ارتداد ايدوب اوحال ضلالت اشتمال ايله هالك اوله اصحابدن دكلدر لكن علما ملاقات خصوصنده تردد ايتديلركه ملاقات ظهور نبوتدن اول مى اولملى ياخود اعمميدر اعم اولديغى تقديرجه زيد بن عمرو بن نفيل وورقة بن نوفل وبحيراء راهب كه بونلر قبل مأمورية التبليغ سيد كائنات صلى الله تعالى عليه وسلم ايله شرفياب ملاقات اولوب نبى آخر الزمان اولدقلرين تصديق ايدوب قبل ظهور الدعوه دنيادن كتمشلردر جمله صحابه يه داخل اولورلركه بونلرى ائمه دن معرفت صحابه ده تصنيف كتاب ايدن جمع كثير كتابلرينه درج ايتمشلردر وبعضيلرى ذكرلرندن سكوت ايدوب صحابه دن عد ايتديلر لكن محدثين كرامدن روضة الاحباب صاحبى عطاء الله الملقب بجمال الحسين قدس سره ديمشدركه ظاهر اولان حين ظهور نبوتده ملاقات اولمقدر وينه علما ملاقات حين عقل وتميزده اولمق ياخود اندن اعم اولمق شقلرنده اختلاف ايتديلر كليات كفويده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك حنك يعنى طعامى چيكنيوب اغزينه وضع ايلدكلرى ووجهنى مسح ايلدكلرى غير مميز اولان صبيان بعضه كوره صحابيدندر وبعضه كوره دكلدر ديو محرردر (وينه علما اسم صحابى بنى آدمه مى مخصوصدر ياخود ملائكه كرام وجنه دخى شاملميدر شقلرنده اختلاف ايلديلر جمال الدين مشار اليه ديمشدركه راجح اولان جنه دخى شامل اولمقدر زيرا پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم انلره دخى مبعوثدر طائفه مرقومه دن اول مبعوث ثقلينه صلى الله تعالى عليه وسلم ملاقات وايمان ايده صحابيدن معدوددر اما ملائكه كرامك صحابه دن معدود اولملرى مسئله سى اهل اصول بينلرنده مختلف فيهادر راجح اولان ملائكه يه مبعوث اولمامقدر اما بر ذاتك صحابه دن اولمسنى ابو بكر وعمر وعثمان وعلى وبقيه عشره مبشره رضى الله تعالى عنهم كبى يا تواتر ياخود تواتردن درجه سى قاصر اولان استفاضه وشهرت وياخود صحابه دن بعضيسنك اخباريله وياخود صحابيدن اولديغنى ادعا ايدوب ودعواسى عادتا ممكناتدن اولمق وياخود ثقات تابعين صحابه دن عد ايتمك شقلريله بيلنور هجرتك بشيوز يتمش طقوز سالندنصكره اصحابدن اولديغنى ادعا ايدن ربيع بن محمود ماردينى والتيوز سالندنصكره دعواى صحبت ايدن رتن بن كوبال بن رتن هندى ويديوزدنصكره ادعا ايدن معمر نام كيمسه لرى اهل حديث وسيرك اكثرى تزييف وتكذيب ايدوب بعضيلرى تصديق صددنده اولمشلردر تفصيللرى كتب سير وطبقاتده مندرجدر مراجعت اولنه

﴿بيان عدالت وفضائل اصحاب﴾

معلوم اوله كه صحابه كرامك باجمعهم بر خصوصيتى واردر كه اول خصوصيت سائر امتده بولنماز وخصوصيت مذكوره انلرك يكان يكان كيفيت عدالتلرندن بحث اولنميه رق بالجمله عدلدن معدود اولملريدر مكر كه برينك فسق وفجور وخلاف مروتى شرعا ثابت اوله بودخى بر وجه يقين ثبوت يافته اولماديغندن باشقه

بركت صحبت رسول ايله صلى الله عليه وسلم انلرك اسباب فسق وفجور وعدم مروتدن مصون
و محفوظ اولدقلرى دركاردر حق سبحانه وتعالى حضرتلرى قرآن مجيدنده ﴿ كنتم خيرامة
اخرجت للناس تأمرون بالمعروف وتنهون عن المنكر ﴾ ﴿ وكذلك جعلناكم امة وسطا ﴾
﴿ والسابقون الاولون من المهاجرين و الانصار والذين اتبعوهم باحسان رضى الله عنهم
ورضوا عنه واعدلهم جنات تجرى تحتها الانهار خالدين فيها ابدا ذلك الفوز العظيم ورضوان
من الله ﴾ بيورمشدر كه نصوص مذكوره فضائل اصحابى و اول فرقۀ ناجيه‌نك صفت
خيريت وعدالت ايله اتصافلرينى مبيندر مفسرينك تحقيقلرنجه وسط عدل معناسنه در ومخاطب
اصحاب كرامدر ونصين اخيرنده اولان رضا كه جناب واجب الوجودك عزوجل خشنود اولمسندن
عبارتدر بوندن اعلى وافضل مرتبه اولمديغى ظاهردر كه خبرده (احل عليكم رضوانى
فلا اسخط عليكم ابدا) وروداتمشدر كه بو افضليتى خبر ويرر سابقون اولوندن مراد بعضه كوره
اهل بدردر كه بشيوز اوتوز ذاتدر (و بعضه كوره بيك بوزدن عبارت اولان اهل بيعة الرضواندر
بيعت رضوان هجرتك التنجى يلنده عمرۀ حديبيه ده قرب مكه ده شجرۀ سمره التنده وقوع
بولمشدر (و بعضه كوره سابقون اولون نمازى قبلتين يعنى مكه و بيت المقدسه متوجها قيلانلردر كه
ابتداى بعثتدن هجرتك ايكنجى سالنه قدر قبله بيت مقدس ايدى سال مذكورده وحى الهى ايله
مكه‌يه تحويل اولندى (و بعض علما سابقوندن مراد جميع اصحابدر والمهاجرين والانصار السابقون
الاولون بياندر والتابعين لهم باحساندن مراد قرن اصحابدن صكره كلنلردر ديمشدر (صاحب
روضة الاحباب ديمشدر كه محتملدر كه سابقين اولين دن مراد صحابه دن مضمار اسلامده احراز
قصبات سبق ايدرن وطريق ايمان وعرفانى اكفاء واقرانى اوزره تقدم ايدن ذات اولوب
والتابعين لهم باحساندن مراد سائر صحابه اوله انتهى واحاديث نبويه دن (خير القرون قرنى
ثم الذين يلونهم ولا تسبوا اصحابى فوالذى نفسى بيده لو ان احدكم انفق مثل احد ذهبا مابلغ
مد احدهم ولا نصيفه و (الله الله فى اصحابى لا تتخذوهم غرضا بعدى فمن احبهم فبحبى احبهم ومن
ابغضهم فببغضى ابغضهم ومن آذاهم فقد آذانى ومن اذانى فقد آذى الله ومن آذى الله يوشك
ان يأخذه) احاديث صحيحه لريله امام احمد بن حنبل حضرتلرينك كتاب فضائل صحابه‌ده
روايت ايلديكى (من سب اصحابى فعليه لعنة الله و الملائكة و الناس اجمعين لا يقبل الله منه
صرفا ولا عدلا) يعنى فريضة ولا نافلة ايله تفسير ايلديكى حديث شريف و بو بابده اولان
سائر احاديث صحيحه مطلقا عدالت وفضيلت اصحاب كرامه دلالت ايدر امابرينك اوزرلرينه
فضيلت اصحابده مؤمنه لايق اولان اعتقاد بودر كه انلرك تعظيملرنده طريقۀ انيقه يى فوت ايتميوب
پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك بيوردقلرى مرتبه يه رعايت ايده اخبارده (ارأف امتى
بامتى ابو بكر واصلبهم فى دين الله عمر واصدقهم حياء عثمان واقضاهم على وافرضهم زيد بن
ثابت واقرؤهم ابى بن كعب واعلمهم بالحلال والحرام معاذ بن جبل ولكل امة امين وامين هذه
الامة ابو عبيدة بن الجراح) ايله (ابو هريرة وعاء العلم) وارد اولمشدر اجماع جمهور اهل سنت
وجماعت بونك اوزرينه منعقددر كه افضل اصحاب ترتيبلرى اوزره خلفاء راشدين بعدهم بقيۀ
عشرۀ مبشره بعدهم اهل بدر بعدهم اهل احد بعدازان اهل بيعة الرضواندر كه مذهب اصحاب
حديث ومشهور اولديغى اوزره مذهب شافعى بودر اكابر حنفيه دن ابو الشكور سالمى تمهيد نام
كتابنده كتورمشدر كه بعدازخلفاء راشدين افضل امت اهل بيت رسولدر صلى الله تعالى عليه وسلم
بونلردن صكره بخصوصه اهل جنت اولدقلرينه كلام نبوى صادر اولان ذواتدر بعدهم اهل بدر
بعدهم اهل حديبيه بعدهم سائر صحابه‌در بعدهم تابعين بعدهم تبع تابعيندر اشارت اولنان

خير القرون الحديث خبرى موجبنجه معلوم اوله كه اهل بدر واهل بيعة الرضوان كبى عموما وحضرت
فاطمة الزهراء وخديجة الكبرى وعشرۀ مبشره وسيدا شباب اهل الجنة الحسن والحسين وعكاشة
ابن محصن اسدى وسعد بن معاذ وعبد الله بن سلام وثابت بن قيس وغيريلرى كبى رضى الله
تعالى عنهم خصوصا اهل بهشت اولدقلرينه دائر حديث صادر اولميان سائر اصحابك
حكمى جمهور متكلمين وارباب اصول نزدنده سائر مؤمنين كبى مثبت حضرت حق جل
وعلاده در لكن اميد انلرك شاننده جنته دخوللرى سائر مسلمينك دخولندن زياده در (جابر بن
عبد الله الانصارى رضى الله تعالى عنهك روايت ايلديكى (لا تمس النار مسلما رأنى اور أى
من رأنى) حديثنك ظاهرى انلرك وتابعينك دخى اهل بهشت اولدقلرينه دلالت ايدر والسلام
(ودخى خفى اولميه كه ميان اصحابده واقع اولان مخالفت ومخاصمت نزد اهل سنت وجماعتده
اجتهاده محمولدر نفسانيه دكل جمله سى قابل تأويلدر و بعضيسنك محمل قويم وتأويل مستقيمى
اولمديغى تسليم اولنسه دخى منقول اولان مخالفت ومخاصمتلرى اخبار آحاد ضعيفۀ جائزة
الكذبدر كه صلاح حال اصحابه دائر وارد اولوب آنفا ذكر اولنان آيات قرآنيه واحاديث صحيحۀ
نبويه يه معارض اوله مز ارتق لايق اولان بودر كه اخبار آحاد سببيله طعن اصحابه جرأت
اولنميوب وابطال حكم كتاب وسنت ايله يوم حسابده مؤاخذه دن اجتناب اولنه فى الحقيقه
اصحاب كرام نصرت دينده سعى ايله بونجه بلادى شرك وكفردن پاك ايدوب امت مرحومه‌يه
ازجان ودل خدمت وعنايت ايتمش وقواعد دين اسلام انلرك واسطه سيله بزه واصل اولمشدر
اول مخالفتلر صحبتندن كف لسان ايتمك لايق شان اهل ايماندر باخصوص انلرك مخالفتلرينى بيانك
ضروريات دينيه ومسائل اسلاميه دن دكلدر * من آنچه شرط بلاغت باتو ميكويم * تو خواه
از سخنم پند كير * امام ربانى احمد فاروقى حنفى قدس سره‌نك خلفاء راشدين رضى الله تعالى عنهمك
فضائللى حاوى و بين الاصحاب وقوع بولان مشاجراتك تأويلات صحيحه سنى محتوى جلد اول
مكتوباتنده مستقيم زاده مرحومك ترجمه ايلديكى ايكيوز اللى برنجى مكتوبنى يازوب ومنطوقنجه
عمل ايتمك اهل سنت وجماعته پك لازمدر (بو دخى معلوم اوله كه لارى تاريخى ترجمه سنده يازديغى
اوزره بعض ارباب سير اصحاب مجدانسابى اون اوچ طبقه قلمشلردر (اولكيسى سابق الاسلام
اولنلردر حضرت خديجه وابو بكر الصديق و على وزيد بن ثابت كبى رضى الله تعالى عنهم
وايشاندن صكره ايمانه كلوب دار الندوه دن متأخر اولميانلر كى ندوه لغتده جمع اوله جق مجلس معناسنه در
دار الندوه اجداد نبويدن قصيك خانه سى ايديكه قريش عظائم امورلرينى اوراده جمع اولوب
مشورت ايدرلر ايدى وقتا كه حضرت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم مبعوث اولوب نهانى
دعوت اسلام بيوررلر ايدى بعثتك التنجى سنه سى دار ارقم ياخود خانۀ حجره دن غالقوب دار الندوه‌يه
تشريف بيوروب انده شرف آراى جلوس ايكن دعاء پيغمبرى شرفيله بهداية الله تعالى
عمر الفاروق كه عشرۀ مبشره دندر كلوب عرض اسلام ايتمشدر (ايكنجى طبقه اصحاب
دار الندوه ده شرفياب اسلام اولنلردر (اوچنجى حبشه مهاجرلريدر يعنى قريشك اذالرندن
ناشى اذن نبوى ايله حبش ديارينه هجرت ايدنلردر (دردنجى اصحاب عقبۀ اولى كه اهل مدينه دن
سابق انصاردر (بشنجى عقبۀ ثانيه‌در (التنجى اصحاب عقبۀ ثالثه دركه يتمش ذاتدر (يدنجى
شول مهاجرلردركه افنديمز صلى الله تعالى عليه وسلم مكۀ مكرمه دن مدينۀ منوره يه هجرت
بيوروب وصولدن اول قبايه نزول بيوروب اوراده اولان مسجد شريفى بنادن اول عقب شريفلرندن
مكه‌دن هجرت ايدوب يتشنلردر (سكزنجى اهل بدر كبرادر (طقوزنجى بدر ايله حديبيه بيننده هجرت
ايدنلردر (اوننجى اهل بيعة الرضواندر (اون برنجى بعد الحديبيه وقبل فتح مكه هجرت ايدنلردر

(اون ایکنجی یوم فتح مکه ده اسلامه کلنلردر (اون اوچنجی حضرت رسول اکرمی
ادراك ایدوب کورن صبیلردر (واصحاب کرامدن فقرا ایله فخر ایدن اهل تجرید که منازل وعشائری
اولیوب صفهٔ صفا موصوف مسجد نبویده روز وشب ساکن اولوب اصحاب صفه نامیله اشتهار
بولمشلردر که حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم هنکام طعامده انلرك بر طائفه سن
جلب ایله برابر طعام ییورر وبقایاسنی اغنیای اصحابه توزیع ایله احسان ایدرلر ایدی وانلرك
تعبشلری بو وجهله اولور ایدی حضرت ابو هریره وواثلة بن الاسقع وابوذر ایشانك مشاهیرندندر
رضی الله تعالی عن جمیع الآل وعن الصحب مالألألأ ال انتهی نقل اسعد الفقیر (صاحب
المستطرف عبد الله ابن عمر رضی الله تعالی عنهما دن مروی اولنق اوزره * ان الله لیدفع
بالمسلم الصالح عن مائة الف بیت من جیرانه البلاء (ثم قرأ ﴿ ولولا دفع الله الناس بعضهم
ببعض لفسدت الارض ولکن الله ذو فضل علی العالمین ﴾ خبرینی تحریر ایدر که مفاد روایت
بر صالحك فیض صلاحی حکمتیله باذن الله تعالی قومشولرندن یوز بیك خانه دن بلا مندفع اولوردیمك
اولور (اول خلفاء آل عباس ابو العباس سفاح خلیفه حسن بصری حضرتلری بالغ اولدیغی
مرتبهٔ علیه یه نه سببله واصل اولدی دیو مشاهیر زهاد دن ابو بکر هذلی یه سؤال ایلدکده
سن شریف حسن اون ایکی یه بالغ ایکن قرآن عظیم الشانی جمع یعنی حفظ ایتدی لکن شو کونه که
بر سورهٔ شریفه نك تفسیرونا و بلنی تمامیله احاطه ایتدکجه سورهٔ شریفهٔ اخرایه تجمز ایدی واصر
تجارتده بر درهمی تقلیب ایتیوب وامور سلطانیه دن بر امرده ولایت وحکومتی قبول ایلدی
واشلدیکی عمل خیر ایله واجتناب ایتدیکی نهی ایله بر احده امر ونهی ایتمز ایدی یعنی امر
معروف ونهی منکری کندی عامل ومنتهی اولدیغی حالده ایدی دیدکده سفاح تصدیق
ایدوب واقعا انجق بونکله نائل اولدیلر دیدی (جاحظ حسن بصری حضرتلرینی
ثناده مشار الیه کمالات انسانیه ده شو غایتده ایدیکه عدیلی اولمامغله شول مرتبه عالی ایدی یعنی
هر فضائل وفواضلك غایتنده اولوب فلان ذات ازهد وفلان افقه وفلان افصح وفلان
اخطب دیو ثنا اولنسه هر برنده الا الحسن دیو استثنا اولنور یعنی حسن دن ماعدا دینیلور ایدی
دیمشدر (مرویدر که بر ذات اعدل اموبه دن عمر بن عبد العزیز اویس القرنی حضرتلرندن
ازهد ایدی زیرا عمر بن عبد العزیز دنیایه مالك اولوب زهد ایلدی اویس ایسه مالك اولمادی
دیو ثنا ایلدی اول ذاته اعتراضا اویسده مالك اولسیدی عمر کبی اعراض ایدر ایدی دینلدکده تجربه
اولنان تجربه اولنمیان کبی دکلدر دیو جواب ویردی (قلت) لکن اقناعی وخطابیدر فتأمل
(انس حضرتلری ثابت البنانی حضرتلرینك فضل وکمالی بیانده * ان للخیر مفاتیح
وان ثابتا من مفاتیح الخیر * یعنی خیر ایچون مفاتیح واردر وثابت دخی مفاتیح خیردندر دیمشدر
(اخیار تابعیندن بری دخی حبیب الفارسی ایدی باری تعالادن درت دفعه نفسنی اشترا ایدوب
هر دفعه سنده قرق بیك دینار ویروب نفسنی نارجهنمدن آزاد ایتدیرمك قصد ورجا ایدر ایدی
هرکیسه یی که دینار ودرهمدن افراز واخراج ایتدکجه یارب نفسمی سندن شو ثمن ایله اشترا
ایلدم بن قوللکی نارجهنمدن اعتاق ایله دیوب ثمنی فقرایه تصدق ایدر ایدی (ازهد واورع
ناسدن بری دخی ایوب سختیانی در (امام اعظم وهمام افخم ابو حنیفه حضرتلرینك
مجلسنده ذکر اولندقده حق تعالی ایوبه رحمت ایلسونکه بن منبر رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم عندنده انك بر مقامنی مشاهده ایلدم نه زمانکه اول مقام فکر وخاطریمه خطور
ایلسه تویلرم اورپه رر دیو ثنا ایلدیلر (سفیان ثوری حضرتلری ابن مبارك حضرتلرینك
متصف اولدیغی حال ایله بر سنه ده اوچ کون قدر اولسون متصف اولمغله بذل وسع وجهد ایلدم

لکن قدر یتاب اوله مدم دیمشدر (اعلم وازهد ناسدن بری دخی خلیل بن احمد النحویدر که ملوك
وسلاطین کندویه میل ورغبت واموال کثیره بذل واعطا ایتمشلر ایکن براغیه قبول ایلمدیلر
وفاتلرینه قدر عادت حسنه لری برسنه حج وبرسنه مشرك ایله جهاد وغزا ایدی (اورع ناسدن
ابن عون حقنده ابن جارحه دیمشکه یکرمی سنه کندیسیله مجالسه ایلدم * فما اظن الملکین
کتبا علیه شیئا * دیو ثنا ایتمشدر یعنی اول مدتده دفتر اعماله انسانه مأمور اولان ایکی ملك
سیئات یازدقلرینی ظن ایدهمم دیمکدر (یقول اسعد الفقیر مطالعهٔ عاجزانه اوزره سیئات
مراد ایلدیکی علی حرفندن مستفاد اولدیغندن باشقه مقام ثنا دخی قرینهٔ خارجیه در
ملکینك بری خیر ودیکری شره مأمور ایکن کتابت شری ایکیسنه اسنادی ملك خیر ملك
شره آمر اولدیغی نکته یه مبنیدر (قلت) اشبو مستطرفك اختصار کلیدن نصکره یوز ساله قریب
زماندن مقدم مترجمی اولان ابی افندی * فما اظن الی آخره * عباره سنی کیفیت عمانده اطلاع
ممکن اولمادی وکراما کاتبین حضراتی انك دیوان عمانه برسنه کتب وتثبیت ایلدیکنه
علم وظن لاحق اولمادی دیو ترجمه ایتمش (ونسخهٔ مترجمهٔ مرئیه ده دخی (ظن ایده رمکه
آثار وسیئات کتب واملاسنه مأمور اولان ملك برکاه کتب ایتدی) دیو کتابت ملکینه اسناد
اولنمشیکن عباره نك مدلولی یازلمامش ونکتهٔ مذکوره کم اولمشدر لکن شو اوچ ترجمه لردن قنغیسی
نفس الامره مطابق کورینورسه کاره اشارت بیولك عنایتدر ذکر اولنان ترجمهٔ ابی افندی نور
عثمانی کتبخانه سنده در تصحیح نقل مطلوب ایسه نظر بیوریله (ومطیع مجاهدهٔ نفسده انقیادن
اولان کرز بن وبره حضرتلری وفات ایدوب غسل اولندقده جسد شریفنده مقدار مثقال لحم
مشاهده اولنمامش (اورع واعلم تابعیندن بری دخی امامنز امام اعظم وهمام افخم ابو حنیفه
حضرتلریدر رضی الله تعالی عنه فضائل جلیله لری لاتحصی ومناقب جلیله لرنده تألیف اولنان
کتابلر عالمه روشنادر شاکردثانیلری امام محمد بن حسن شیبانی حضرتلری ثنالرنده * او انشقت عنه
الارض لانشقت عن جبل من الجبال فی العلم والکرم والمواساة والورع * دیمشدر که فحواسی
حضرت امام اعظمك علم وکرم ومواسات وورعده اتساعنی بیاندر (عبارهٔ مذکوره یی ابی
افندی مرحوم تصرف ایتیوب همان (محمد بن الحسن دیرکه امام اعظم ابو حنیفه حضرتلری
وحید العصر وفرید الدهر ایدی علم وکرم ومواسات وورعده جبل من الجبال ایدی وفضل
وتقواده درجهٔ قصوواده ایدی دیو مألنی تحریر ایتمش (اما ترجمهٔ مرئیه ده تصرف عباره مراد
اولنوب محمد بن حسن دیمشکه مواساة وورع وعلم وکرمده فرید عصر ووحید دهر ایمش ومشار
الیهدن روی ارض منشق اولسیدی علم وفضل وورع وزهددن صحاری وجبال منشق اولوردی
دیو معنی ویرمشدر (اسعد فقیرك ذهن کلیلنه کلان معنی دخی اکر ارض اندن منشق اولسه
وآیرلسه یعنی امام اعظم دنیادن انتقال ایلسه علم وکرم ومواسات وورع جبللرندن بر جبل
عظیم آیریلور دیمك یعنی حضرت امامك ذکر اولنان اوصافده عظم شاننی واحاطه یی کرانی
بیاندر لکن بو معنی عین مآل عباره میدر بیلم (اورع تابعیندن بری دخی وکیع بن جراح رضی الله
تعالی عنهدر قرق دفعه بیت حرامی زیارت وقرق کیجه رب وخالقنه بلانوم ولافاصلة عبادات
وطاعاتده رابطه وهر بر کیجه ده قرآن عظیم الشانی ختم وقرائت ایله احیا وقرق بیك دینار بذل
وتصدق ودرت بیك حدیث روایت ایلدی ودوام عباداتی شویله ایدیکه جنبنی یره وضع ایلدیکی
کورلمامشدر (امارسالهٔ قشیریده مذکور اولان مشایخ کرام قدس الله تعالی اسرارهم وافاض
علینا برهم حضراتندن مناقب جمیله لری زیور مستطرف اولان ذواتدن بری کبیر الشان اولان
ابو عبد الله محمد بن اسمعیل المغربی که استاذ ابراهیم بن شیباندر کمال ورعلرندن سنین کثیره

دست بنی آدم مس ایلدیکی اطعمه واغذیه یی اکل وتناول ایلیوب قیرلرده خدایی نابت اوتلرك كوكلرینی اکل ایدرلرایمش قدس سره (و بری دخی مولانا فتح بن شخرف بن داود که ابونصر ایله مکنادر زهادوورعیدن اولمغله اوتوزسنه مقداری نان اکل ایلمش احمد بن عبدالجبار دیدیکه پدرمدن اشتدم بیوردیلرکه فتح بن شخرف ایله اوتوزسنه مقداری مصاحبت ایلدم رأس عالیلرینی جانب سمایه رفع ایلدکلرینی مشاهده ایلدم مدت مذکوره نك آخرنده بردفعه رفع ایدوب جناب واجب الوجود جل وعلایه مناجات ایله یارب سکا شوق ومحبت ایله انتظارم ممتد اولدی قدوم وملاقاتمی تعجیل ایله دیو دعا ایلدی محمد بن جعفر بندن استماع ایلدم دیدیکه وجود شریفلرینی غسل اید رایکن جسدنده * لااله الاالله محمد رسول الله * کلمهٔ شریفه سی یازلمش کوردك نظرهٔ اولاد قلمله یازلمش صاندق برده دقت ایلدیکمزده داخل جلدده طمردن نقش اولنمش اولدیغی ظاهره اولدی دیدی انتقاللری بغداد ده ایدی اوتوز دفعه صلات جنازه سی قلندی هر برنده یکرمی بش بیکدن اوتوزبیکه قدر جماعت مسلمین تکبیربند صلات اولدیلر (قلت) صلات جنازه خصوصنده دخی مذهب حنفیده اولان کتبمزده مسئله سنه باقیلوب اویله عمل اولنه (و بری دخی فتح بن سعیدالموصلی که کنیه لری ابونصردر بشرحافی وسری السقطی اقران و امثالندن ایدی قدس الله تعالی اسرارهم باب ورع وتقواده ومعاملات واحتیاطده حال وشانلری عظیم ایدی ابراهیم بن نوح الموصلیدن مرویدرکه حضرت فتح برکیجه مسجدده صلاة عتمه یی یعنی ثلث اول ایلده عشایی بعدالاداء خانه لرینه کلوب اول کون صائم اولمغله اهل بیتنه برلقمه کتورك تعشی ایده یم دیدکده یوقدر دیدیلرنیچون قرا کولقده اوطورسکز دیدکده قندیل وشمعدانه دائر برشی یوقدر دیدکلرنده بکاء سرورایله * الهی مثلی وهؤلاء یترك بلاعشاء ولاسراج * دیو تابصباح عبادات ایلدیلر مآل مناجات بنم کبی عاصی بویله طعامسز وضیاسز براغلدی دیمکدرکه مرادی بلابا ایله بحکمته تعالی انبیا واولیا مبتلا اولدیلر بن اول مقامه ندن لایق اولدم دیمکدر بکاء سرور دخی بو معنایی اشراب ایدر (کندولرندن منقولدرکه عازم کعبه ایکن بادیه ده هنوز حد بلوغه رسیده اولمامش هم کیدر وهم اغزینی تحریك ایدر برصبی یه راست کلوب سلام ویردم سلامی بعد الاخذ توجهك نه جانبه در دیدیکمده حق سبحانه و تعالانك بیتنی زیارته کیده یورم دیدی آغزیکی نیچون تحریك ایدرسن دیدیکمده تلاوت کلام الله ایدرم دیدی قلم تکلیف الآن اوزریکه جاری وواقع دکل ایکن بوکلفتی نیچون چکرسن دیدم اولومیندن سنا اصغر اولانلری اخذ ایلدیکنی کوردم دیدی خطوه لرك قصیر وطریق بیت الحرام بعید دیدم بن پایمی حسب القدره تحریك ایده رم جناب باری تعالی ایصال ایدر دیدی زاد وراحله لك نره ده دیدم زاد وقوتم جناب حقه یقین وتوکلم وراحله م مجاهمدر دیدی زاددن مراداتمك وصودردیدم جوابنده ای بنم عمم سن کوردکیکه سنی برمخلوق خانه سنه دعوت ایندکده سکا یه جککی کتوردیو تکلیف ایدرمی دیدی ایتمز دیدیکمده بابیتنی زیارته دعوت وطوافه اذن ورخصت ویرن سیدم وخالقم رب العالمین عز وجل حضرتلری درکاه معنو یسنه زاد یوکلنوب کتمك ضعف اعتقاد و یقین دکلیدر بن زاد ایله کتمکی استقباح واستکراه ایلیوب حسن ادبه رعایت ایلدم بنی باری تعالی ضایع می ایدر ظن ایدرسن دیدی حاشا وکلا دیو تبریه ایلدم بعده نظرمدن غائب اولدی کورمدم الا مکهٔ مکرمه ده وقتا که بنی کوردکده ایها الشیخ اوضعف او ز ره اولان یعنی توکل تام اهلی اولمیان ومقام شهوده وارمیان یقین مرتبه سندن بعیددر دیو تعریض ایلدی دیدیلر (و بری دخی ابوعثمان سعیدبن اسمعیل الحیری در مشارالیه شاه کرمانی و یحیی بن معاذالرازی ایله قدس سرهم

مصاحبت ایدوب السنهٔ ناسده روی ارضده اوج سادات کبار اولوب دردنجیسی یوقدر دینلوردیکه نیسابورده ابوعثمان حیری بغدادده جنید شامده ابوعبدالله بن الجلادرقدس الله تعالی اسرارهم ونفعنا بشفاعتهم (ابوعثمانك کلمات شریفه لرندندر اولا برکیمسه رجل کامل درجه سنه رسیده اولماز تاکه درت شیئکه منع وعطا وعزت وذلتدر قلبنده مساوی اولمیه (و بینه فرق سنه دنبرو حق سبحانه بنی هرنه حالده اقامه ونه شیئه نقل وتحویل ایلدیسه راضی اولوب کریه عدایلدیکم بندن واقع اولمادی دیمشدرکه مآلی قضاء باری یه رضادیمکدر (ومشایخدن بری دخی ابوتراب مکنی سلیمان الخواصدرقدس سره شام جنت مشامده ساکن و بیروته داخل اولوب بعده اکبرمقامی بیت مقدس ایدی مشاهیرزهاد واعاظم عباددن احوال وکرامات صاحبی ذات عالیقدردر برکون مجلسلرنده اعلام مشایخدن حذیفة المرعشی وابراهیم بن ادهم و یوسف ابن اسباط جمع اولوب فقروغنا حقنده مذاکره ومباحثه لری ممتد اولوب بعضیسی غنی شول کیمسه درکه ساکن اوله جق بیتی وستر عورت ایده جك ثوبی وسدرمق ایده جك عیشی اولوب فضول وزوائد دنیادن کف واعراض ایده دیوب بعضیسی دخی غنی شول کیمسه درکه ناسه اصلا احتیاجی اولمیه دیوب بعده سلیمان خواصه سزنه بیوررسکز دیدکلرنده بکا ایدرك دیدیلرکه کافهٔ غنایی خدایه توکلده وکافهٔ شری جناب واجب الوجوددن یأس وقنوطده مشاهده ایلدم حق غنا ایله غنی شول کیمسه درکه الله تعالی انك قلبنده غناسندن یقین ومعرفتدن توکل وعطایا وقسمتندن رضا اسکان ایده اشته حق اوزره غنی اول کیمسه در هرنقدر اوکیمسه ظاهرا الخشامده آج ومحتاج اوله رق دخول وصباحده فقیر اوله رق خروج ایدرسه ده دیدیکنده حضار مجلسی کلمات شریفه لرینك تأثیرندن بکا ایلدیلر (و بری دخی ابوسلیمان بن عبدالرحمن بن احمدبن عطیة الدارانی قدس سره دراحدرجال طریقت وسادات وارباب جد ومجاهداتدن ایدی کلمات نصیحت انجاملرندندرکه برکیمسه جناب حقه قوللق وعبادات ایله کیجه سنی احیا ایدرسه الله تعالی روزینك هرحالنده اوکیمسه یه کفایت ایدر وکوندزنده قوللق ایدرسه شبنده کفایت ایدر و برکیمسه شهوتنی ترکه عزیمت وصدق طویت ایدرسه الله تعالی اوکیمسه یه عذاب ایتمز هرشی ایچون علامات واردر وعلامت خذلان دخی حزن و بکایی ترکدر وهرشیئك صداسی یعنی پاسی وار در قلبك پاسی دخی بطنك طوق اولمسیدر دیدیلر (احمدبن ابی الحواردن مرویدرکه ابوسلیمانه وسواسدن یعنی نفسه کلان خاطرهٔ فاسده دن اشتکا ایلدیکمده وسوسه نك سندن منقطع اولمسنی مراد ایدرایسك وسوسه یی حس وادراك حیننده مسرور اول ومسرور اولدیغك کبی وسوسه سندن منقطع اولور زیرا وسوسه یی القاایدن شیطاندر شیطان ایسه دشمنك سرورینی سومز واما وسوسه دن مغموم اولور ایسك القای مذکورین آرتر بیوردیلر دیدی (ذوالنون مصری قدس سره دیمشکه ابوسلیمان الدارانی یی * یارب ان طالبتنی بسریرتی طالبتك بتوحیدك وان طالبتنی بذنوبی طالبتك بکرمك وان جعلتنی من اهل النار اخبرت اهل النار بحبی ایاك * مناجاتنی برکیجه عرض درکاه اجابتکاه ایله قیلدیغنی ایشتدم که مآلی یارب اکرسن بنی سریرتمله مطالبه ایدرایسك محققا بنده سنی توحیدك ایله مطالبه یعنی ملتجا ایده رم واکر ذنوبم ایله مطالبه یعنی مؤاخذه ایدرایسك بنده سنی کرمکله مطالبه ایده رم واکر بنی اهل نار وجهنمدن قیلار ایسك بنده جناب کبریاکه اولان شوق ومحبتمی اهل ناره اخبار واعلان ایده رم دیمکدر (علی بن حسین الحداد دیمشکه ابرارنه علامت ایله بیلنور دیو ابوسلیمانه سؤال ایلدیکمده * بکتمان المصائب وصیانة الکرامات * یعنی نزول واصابت ایدن مصائب و بلایایی کتم واخفا وظهور ایدن کرامانی یعنی خوارق وکشف فیضنی مصلحت داعیه اولمادقجه صیانت یعنی عدم افشا ایله بیلنور دیدیلر (قلت) کراماتدن مراد اکر اصطلاحجه اولان خوارق وکشوف ایسه

او فيضى صيانت مصلحت داعيه اولمادیغچه عدم افشا ديمك يوق اكر مراد مطلقا عنايات
الهيه ايسه انى صيانت انواعى اوزره تشكر ديمك عاجزانه لايح خاطر فقير اولمشدر (مشاراليه
ابو سليماندن مروى در كه بر كيجه اعتياد ايلديكم اوراد واذكارده ايكن اويقويه واردیغمده
بر حورالعين ظهور ايدوب بشيوز سنه دن برو سنك ايچون تربيه ومهيا اولورم سن ايسه احياء
لياليدن او يقوده سن ديو بيدار ايتدى بيوردیلر (وبرى دخى ابو محمد عبدالله بن خبيق در
قدس سره زهاد متصوفه دن اولوب فى الاصل انطاكيه ده ساكن ومتوطن ايدى كرامات
ظاهره وبركات متواتره سى بين الانام مشهوردر * لاتغتم الامن شئ يضرك غدا ولاتفرح الابشئ
يسرك غدا * كلات شريفه لرندندر يعنى قيامت كوننده سكا مضرت ويره جك شيدن ماعدا
حادثات دنيادن غم چكمه وروز مذكورده سكا مسرت ويره جك شيدن باشقه يه يعنى تمتعات
دنيويه يه مسرور اولمه ديمكدر (وبرى دخى ابو عبدالله محمد بن يوسف البنادر قدس سره
اصبهانى الاصل ايدى اوائل حاللرنده تحصيل علوم وتكميل فنونه ساعى اولوب اتبيوز
مشايخدن اخذ احاديث وعلوم وكتب واملا ايليوب بعده انفراد وخلوت وترك وتجرد كندوزه
غلبه ايلمكله اخذ تصوف ايچون شدائد سياحتى اختيار وبى رفيق وزاد قطع باديه ايله مكه
مكرمه يه خروج ايتمشيدى ابتداء امرنده كونده اوچ درهم وثلث درهم كسب ايدوب بردانقى
مؤنت نفسلرينه ابقا وماعداسنى انفاق ايدر ايدى وكسب وعمل اثناسنده دخى كل يوم بر ختم
شريف ايدوب مسجد ده اداء صلاة عشادنصكره جبله صعود وانده صباحه قدر عبادت
بعده كسبه رجوع ايدر ايدى وجبلده يارب يا معرفتكى بن قوالكه بخش واحسان ايله ياخود
شوطاغه امر ايله كه بنى باصدروب هلاك ايده زيرا بلا معرفت خدا حيات وبقا استمم دير ايدى
(وبرى دخى ابو زكريا يحيى بن معاذ الرازيدر قدس سره رجال طريقتدن وحيد وقت
وفريد عصر ايدى * لاتكن ممن يفضحه يوم موته ميراثه ويوم حشره ميزانه * كلام شريفلرندندر كه
دأى وفات حيننده ميراثى ويوم حشرده ميزانى كندولرينى رسوا ايدن كروهدن يعنى جمع مال
ايدوب يره دن اول اولوب حساب وعذابى وعمل صالحى ترك ايله حزن تفويت ثوابى جلب
ايدنلردن اولمه ديمكدر (دخى خلوت اوزره صبر علامات اخلاصدندر (ودخى مؤمن قرنداشكك
سندن نصيبى اوچ خصلت حسنه اولسون اولكى نفع وفائده ايده مزايسك اضرار قيلمه
وايكنجى امور مشروعه ومباحه دن بريسيله مسرور ايده مزايسك مغموم قيلمه واوچنجى مدح
وثنا ايده مزايسك بارى ذم وغيبت قيلمه (ودخى كلام حقانيت ارتسامیدر دوست ومحبك دنى
والحق اولانى بنى دعادن اونوتمه ديو اخطارينه محتاج اولديغكدر يعنى اى دوست كندينى
دوستنك دعاسنده اخطار ينه براقميوب خود بخود خالصا دعا ايدر ديمك مراديدر (ودخى
سنك حقه اولان محبتك مقداريدر خلقك سكا محبتى والله تعالا دن خوفك قدر در خلقك
سندن خوفى وسنك الله تعالى ايله شغلك يعنى حقه عملك قدردر خلقك سنك امركده اشتغالى
يعنى سكا انقيادلرى (ودخى بر كيمسه كه غناسى كيسه سنده اوله دائما فقير وغناسى قلبنده اوله
دائما غنيدر * ومن قصد بحوائجه المخلوقين لم يزل محروما * يعنى امورينى انجق خلق كورر
ديوب حقه توسل ايتمين دائما محروم قالور كلام حقانيت ارتسام مشار اليهدر (قلت) ترجمهٔ
مرثيه ده اشبو عباره حوائج ناسى رؤيته ساعى اولان دارينده محروم قالماز ديو ترجمه اولنمشدر
اشبو ترجمه نك مفادى اكر حوائج مشروعه ايسه بر طوغرى سوز در لكن مداول عبارهٔ
مذكوره اولديغى فقيريله مدم (وبرى دخى يوسف بن حسين الرازى ابو يعقوبدر قدس
سره ريا وتصنعدن اجتنابده فريد عصر ووحيد دهر عالم وادیب بر ذات عاليقدر ايدى

ذوالنون مصرى وابو تراب النخشبى يه مقارن اولمشدر * اذا اردت ان تعلم العاقل من الاحمق فحدثه
بالمحال فان قبل فاعلم انه احمق * كلام مشار اليهدندر يعنى اكر عاقل وزكى بى احمقدن تمييز مراد
ايدر ايسك انكله محال اولان شيلرى سويلش اكر رد ايتميوب قبول ايدر سه بيلكه احمقدر ديمشدر
(قلت) لكن كلام مذكور ترجمهٔ مرثيه ده عاقل ذى ادراكى بليد واحمقدن تمييز وامتحان قصد ايدر
ايسك تحول وتلون ايله محادثه ومكالمه ايله كلمات متنافيه ومتلونه يى رد ايتميوب قبول ايدر سه احمقدر
ديو ترجمه اولنمشدر (ودخى مريد اكر عزيمت ايله عمل ايتميوب رخصت ايله عمل ايدر ايسه
بيلكه اندن بر ثمره حاصل اولماز (ودخى حق سبحانه وتعالانك حضور معنويسنده كافهٔ معاصى
ومناهى ايله وارمق مقدار ذره تصنع وريا ايله وارمقدن احبدر نطق كلمات شريفه لرندندر
(ابو الحسن الدراج ديركه يوسف بن حسين الرازى يى زيارت قصديله بغداد دن ريه عزيمت
ايلدم هر كيمه منزلندن سؤال ايلدم ايسه * ايش تعمل بذلك الزنديق * يعنى اول زنديق ايله
ايشك ندر ديو بنى منع ايتديلر خلقك بو كلامى صدريمى تضييق ايتكله رجوعى قصد بر له او كيجه
بر مسجده ياتدم وكندى كنديمه بو بلده يه چونكه كلدم البته وارمم لابد در ديوب بنه خانه لرين
سؤال ايدرك مسجدلرنده بولدم كورد مكه محرابده پيشنده اولان رحله يه مصحف شريف وضع
ايدوب تلاوت قرآن عظيم الشانله مشغولدر يانينه ياقلشوب سلام ويردم رد سلامدنصكره
نه طرفدن كلورسن ديدى بغداددن كلورم ديدم بر كوزل شعر بيلورمسن ديدى نعم ديوب
بو بيتى انشاد ايتدم * رأيتك تبنى دائبا فى قطيعتى * ولو كنت ذا حزم لهدمت ما تبنى * مآلى
بكا هجرانده يعنى عدم قربده بر حاجز بنا ايلدك اكر حزم واحتياط صاحبى اولايدك اول
بنايى هدم ايدردك ديمكدر اشبو بيتى استماع ايتدكده مصحف شريفى قپايوب بكايه باشلدى
شول صورتده اشك چشمى ديزان اولديكه لحيه وثوبى اصلندى بعده اى اوغلجغم يوسف
ابن الحسين الرازى زنديقدر كلاملرنده رى اهالى ارتق لوم ايدرمسن كه بن صلات صبحدن برو
قرآن اوقورم كوزمدن بر قطره ياش كلمزدى لكن اوقوديغك بيت باشمه قيامتى قوپاردى
ديدى ديمشدر كه بونكله كشف وكرامتى وتواضع وحب الهى سى ظاهردر (وبرى دخى ذكرى
بو كتابده بالمناسبه مرور ايدن ابو عبدالرحمن ايله مكنى حاتم بن علوان الاصم قدس سره در اكابر
مشايخ خراساندندر شقيق بلخى ايله صحبت ايتمشدر * الزم خدمة مولاك تأتك الدنيا راغمة والآخرة
راغبة * كلام درر انتظام لرندندر مآلى سن مولاى عظيم الشانك دنيا وآخرت غرضلرندن سالم اوله رق
خدمتنى ادا قيل يعنى قوللغنه مداوم اول دنيا وآخرت سكا توجه ايدر ديمكدر وبنه * من ادعى
ثلثا بغير ثلث فهو كذاب من ادعى حب الله تعالى من غير ورع عن محارمه فهو كذاب ومن
ادعى حب الجنة من غير انفاق فهو كذاب ومن ادعى محبة النبى صلى الله تعالى عليه وسلم من غير
محبة الفقراء فهو كذاب * بيورمشدر كه مآلى بر كيمسه كندوده اوچ خصال حميده اوليه رق
اوچ شيئى ادعا ايلسه كذابدر محارم ومناهيدن ورع وتقوى اولمقسزين ادعاى حب الله
ايلسه كذابدر ورضاء حقده مالنى بذل وانفاق ايتمكسزين حب جنت ادعا ايلسه ينه كذابدر
وفقرايه محبتى اولمقسزين حب رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمى ادعا ايلسه ينه كذابدر
ديمكدر (بر كيمسه مشاراليهه جنابكزك حق سبحانه وتعالايه اولان توكل واعتمادیكزك مبناسى
ندر ديو سؤال ايلدكده درت خصالدر كه بريسى ازلده تقدير الهى اولان رزقمى بر فردك اكل وتناول
ايده ميه جكنه ايمان واعتقاد جازم ايدوب انكله نفسمى توطين ايلدم (ديكرى بيلدمكه بنم عملمى
باشقه سى اشليه مز اكا مشغول اولدم يعنى اوزريمه عينا فرض وواجب اولان اعمالى قضا ترك ايلدم

واخری بیلدمکه موت واجل بیخبر اولدیغم حالده بغتةً بکا کلور بناءً علیه تدارکله بولنیم یعنی ذخر
آخرت تحصیلنه مبادرت ایلدم (ودردنجیسی جزم ایتدم که الله تعالی هر یرده حضور معنوی ایله
حاضر وهر محله ناظر وافعال واقوالمدن غافل دکلدر اوسببدن حقدن حیا ایدوب خلاف رضاسی
اولان مناهیدن اجتناب ایدرم بیورمشدر (اصم که صاغر معناسنه انکله تسمیه سنی ابو علی الدقاق
حکایه ایتمشدر که برکون برخاتون برمسئله سؤالنه کلوب خلال سؤالده بلا اختیار خاتوندن حدث
ظهور ایدر وخاتون محجوب اولور حاتم حضرتلری کال مروتلرندن کویا صاغر اولدیغنی اشعارا
ای خاتون یك سویله دیو سؤالنی تکرار ایتدردکده خاتون حدثی ایشتمدی دیو مسرور اوله رق
سؤالنی صوت بلند ایله تکرار وجوابنی آلوب ممنونا عودت ایدر من بعد اصم اسمی کندویه غلبه
ایتمشدر (قلت) حاتم قدس سره نك اوخاتونه بومعامله سی کذب دکلدر بلکه بومعامله یه
معاریض کلام دیرز که اقتضای حال ایله بویله توریه او کلام ووضع جائزدر سبر کیرده ء بو
مسئله نك تفصیلی واردر نظر اولنه (وبری دخی حسن بن احمد الکاتب قدس سره در ابو بکر
مصری وابو علی الروذباری ایله صحبت ایلمش فرید مشایخ وقتی ایدی * روایح نسیم المحبة تفوح من
المحبین وان کتموها وتظهر علیهم دلائلها وان اخفوها وتدل علیهم وان ستروها * نثر لطیفنی
دیوب بومعناده شو قطعه یی انشاد ایلمشدر * اذا ماسرت انفس الناس ذکره * تبین فیهم
ولم یتکلموا * تطیب بانفاسهم فتذیعها * وهل سر مسك اودع الریح یکتم * مآل کلام مذکور
شعر شریفی جملهٔ کلمات محبت الهیه نك نسیمی هرنقدر کتم ایسه لرده محبیندن رایحهٔ طیبه سی
فایح واخفا ایدرلر ایسه ده اوزرلرنده محبتك دلائلی ظاهر اولور وستره چالشسه لرده انلره دلالت
ایدر دیمکدر (ومآل قطعه نفوس ناس یعنی عشاق ذکر محبوبی کیزلیوب سویلمسلرده کندولرنده
ظاهر اولور زیرا انفاس عشاق محبوب ایله تطیب ایتمش یعنی مسك آسا عطر آسا عطر آلود محبت
اولمش اولملری ایله نفسلری ذکریی اشاعه ایدر هیچ مسکده ایداع اولنان سری که طیبدر ریح
کتم ایدرمی یا خود روزکاره یعنی نفوس عشاقه ایداع اولنان سر مسکی یعنی حب محبوبی تمام
ایده بیلورمی دیمکدر (ومشایخدن بری دخی ابو محمد جعفر بن نصر الخلدی قدس سره
العزیزدر مولد ومنشأ لری بغداد اولوب جنید قدس سره السامی یه انتساب ایدوب مربالری اولمش
والتمش قریب حج ایله فیوضات بولمشدر (روایت اولنمشکه برکون بغداده مدفن صلحا اولان
شونیزیه نام مقبره دن مرور ایدر ایکن برزنی برقبر باشنده سوز وکداز ایله آه وبکا ایدر کورر
وسکانولدی دیو صورر زن دخی اوغلمدن آیرلدوشدم دیدکده اشبو قطعه یی انشا ایدر * یقولون
ثکلی ومن لم یذق * فراق الاحبة لم یثکل * لقد جرعتنی لیالی الفراق * شرابا امر من
الحنظل * مآل قطعه ناس فلانه ثکلی در دیرز برکیمسه که احبابك فراقنی طاتمیه ثکلی اولماز تحقیق
فرقت کیجه لری بکا برشربت ایچردیکه اول شربت حنظل یعنی ابو جهل قارپوزندن آجیدر
دیمکدر ثکلی ثانك فتحی وکافك سکونی ولامك فتحی آخرده یا ایله موت وهلاك وفقدان حبیب یاخود
فقدان ولد معنالرنده اولان ثانك فتحی وکافك سکونیله ثکل کندویه مقارن اولان خاتون
معناسنه در (صاحب المستطرف دیرکه مرویدر که جعفر مشار الیهك قدس سره فص
خاتمی برکون پارماغندن دجله یه دوشر ووجدان ضایعه انده مجربی اولان دعای آتی یه مشغول
اولدیغی اثناده تصفح ایلدیکی اوراقك ایچنده ظهور ایتمشدر وصورت دعا بودر * یاجامع الناس
لیوم لاریب فیه اجمع علی ضالتی * ودعاء مذکوری قرائتدن مقدم اوچ کره والضحی سوره سی
تلاوت اولنمق دخی روایت اولنمشدر (قلت) دعاء شریف مذکور نصرت افندی مرحومك
ماحضرنام رسالهٔ مشهوره سنده * یاجامع الناس لیوم لاریب فیه ان الله لایخلف المیعاد اردد

علی ضالتی * دیو محرر ومجربی اولدیغی مسطردر وآلد خلد آشیانم غریق بحر غفران الشیخ السید
احمد افندی حضرتلری نصرت افندی مرحومدن مأذون اوله رق چوق کره تجربه ایلدم وضایعی
بولدم دیو اسعد فقیره نقل ایلمشدر انتهی (ینه صاحب المستطرف فضیلت دعاء مذکوری
بیانده دیرکه حافظ ابو بکر خطیب تاریخنده روایت ایلمشکه حجه عزیمتلرینك بعضیسنده
مزین کبیر صوفی حضرتلرینه وداعه واروب برتبرك طلب ایلدیکمده برشیئك ضایع اولدقده
یا خود ناسدن برکیمسه ایله جمع اولمق مراد ایلدیککده دعاء آتی الذکری قرائت ایدرایسك
ضایعاتك یدیکه کیروب وقصد ایلدیکك کیمسه ایله جمع اولورسن دیو قرائتنه اذن ویردیلر ودعاء
مذکور بودر دیدیلر * یاجامع الناس لیوم لاریب فیه ان الله لایخلف المیعاد اجمع بینی وبین کذا
وفلان (قلت) معلوم اولدیغی اوزره لفظ کذا وفلان مطلوب اولان شیئله ذاتدن کنایه درکه
کذا وفلان محلنده مطلوب ومقصودینی مثلا اجمع بینی وبین خاتمی یاخود اجمع بینی وبین محمد کبی
ذکر ایتمك لازمدر انتهی (ومشایخدن بری دخی ابو محفوظ ایله مکنی کبار مشایخ عظامدن
مجاب الدعوه استاذ سری سقطی سید المشایخ معروف بن فیروز الکرخی قدس الله تعالی سره
حضرتلریدر صکره دن عرض اسلام ایدن والد ومادری نصرانیلر ایکن عزیز مشار الیهك
تعلم وقتی کلدکده یعنی بش التی یاشنه باصدقده والدینی مکتب نصارایه ویررلر مؤدبلری قل
ثالث ثلاثة دیو تعلیم دین باطل نصرانیت ایتدکجه اول معصوم پاك * هو الله الواحد الصمد *
دیو جواب باصواب ویردکله مؤدب مسفور برکون بوقول حقنه غضب ایدوب افراط اوزره ضرب
ایدر اولدخی فرار وبلده سندن غیبوبت ایله توجه باب نیاز خدای ستار ایدر والدری فراق ولد
عزیزلرندن جکر خون وکاشکی طرفره کله ایدی قنغی دین اوزره کاورسه انك دیننی قبول ایدرز
جزمیله منتظر احسان خدای بیچون ایکن حضرت معروف بلده سنه عودت ودق باب ایدر شب
وروز ریزان اشك حسرتله جکر کوشه لرینك قدوم نوروزمنه منتظر اولان پدر ومادری کیمدر
دیو قپویه سکردوب سؤال ومعروفم دیو جواب ویردیکی خلالده قپویی آچمزدن اول بزه قنغی
دین ایله کلدك دیدکلرنده علی دین الاسلام دیدیجك فی الحال ایکیسی بردن قبول دین اسلام
وقلبلرینی نور توحید ایله مالامال ایدوب چشم ابتهاجلرینی مشاهده بر ایله عزت دارینه واصل
اولورلر * اذا اراد الله بعبد خیرا فتح علیه باب العمل واغلق علیه باب الفترة والکسل * جملهٔ کلمات
قدسیه لرندندر مآلی حق تعالی برقولنه خیر مراد ایدرسه باب عمل خیری آچوب فتور وکسل
قپوسنی قپار یعنی اول قول بلا کسل شوق درون ایله عبادت وطاعاته دوام ایدر دیمکدر (عزیز
مشار الیه دائما نفسنه معاتبه ایدوب * یامسکین کم تبکی وتندب اخلص تخلص * دیرلر ایدی مآلی
ای مسکین نیجه یه دك آغلیوب واه دیو صزلرسن ظاهرا آغلیوب فریاد ایتده ء فائده یوقدر
ایش خلوص قلبده در خالص اول که عقابدن رهایاب اوله سن دیمکدر (مرویدر که تلمیذلری
سری قدس سره العلی استادم معروف اهل الله حضراتی مقبول درکاه خدا اولان طاعاته نه سببله
قادر اولدیلر دیو سؤال ایلدیکمده * بخروج الدنیا من قلوبهم ولو کانت الدنیا فی قلوبهم
ماصحت لهم سجدة * دیو جواب ویرمشلردر دیمشلردر یعنی دل آکاهانك حق سبحانه وتعالانك
رضای شریفنی تحصیللری دنیانك قلبلرندن خروجی سببیله در اکر انلرك قلبلرنده دنیا موجود
اولسه ایدی انلره حقیقتی اوزره سجدهٔ شهودی ایتلری صحیح اولماز ایدی دیمکدر (قلت)
دنیانك قلبدن خروجی دیمك یا آثار اهل تصوفده کورلدیکی اوزره ماسوانك کلیا خروجی وشهود
معنوی حق تعالانك استیعابیدر باری تعالی وتقدس بولطفی جمله یه احسان بیوره یاخود

دنيانك محبتى خروجيدر على كلا التقديرين سجده يعنى عبوديت خالصه وعزم صادق
البته بونلره توقف ايدر خلاصه خروج مذكور وفناى الله مرتبه سيدر مطالعهٔ فقيرانه
اوزره باخراج الدنيا ايله تعبير ايتميوب خروج تعبيرى هرنقدر اخراجه خروج لازم كلورسه ده
مرتبهٔ مذكوره يه نيل محض توفيق حق وفضل الهى اولديغنه اشارتدر فتأمل ﴿ ذلك
فضل الله يؤتيه من يشاء ﴾ وبو بيت متين مكرم اول پير بزركوارك اشعار معنيدارندندر
* الماء يغسل مابالثوب من درن * وليس يغسل قلب المذنب الماء * بيت آبدار رنكينك مآلى
طاهر اولان صو لباسده يعنى ظاهرده اولان درن وكيرى ييقار وپاك ايدر لكن كناهكارك قلبنى
صو پاك ايتمز ديمكدر فحواسى بلا خلوص اعمال ظاهره نك مدار خلوص اولان قلبه تأثيرى
يوقدر قلبك پاك اولمسى يعنى اخلاق رديه دن قورتولمسى سلوك وتصفيه يه محتاجدر ديمكدر
(ابراهيم بن اطروش نقل ايدر كه معروف كرخى بركون اصحابيله نهر دجله كنارنده اوطورركن
پيشكاهلرندن بر قايق طولوسى دايغانلى ساز چاله رق اشبو حال فسق اشتمالده كچرلر مريدان معروف
افندم شونلرك حالنى كورمديكزمى حقده عصيان ايتمكده درلر بونلره بد دعا بيورك ديدكلرنده
حضرت معروف دستنى جانب سمايه رفع ايدوب يارب بونلرى دنياده فرحياب وشادان ايلديكك
كبى آخرتده دخى مسرور وخندان وفرحناك ايله ديو خير ايله دعا ايلدكده مريدان مراديمز
بد دعا ايدى سزلر ايسه دعا خير ايلديكز ديدكلرنده الله تعالانك انلرى دار آخرتده فرحان
وشادان ايلمسى داردنياده انلرى توبه يه موفق وتوبه لرينى قبوله منوط وموقوفدر انلرك توبه يه
موفقيتلرى دعاسى وتوبه لرى سزه ضرر ويرمز بيورديلر (سرى قدس سره العليدن مرويدر كه
معروف دار آخرته انتقال بيوردقدنصكره منامده كوردمكه تحت العرش كرخى قائم
اولوب الله تعالى ملائكه دن بو ذات كيمدر ديو سؤال ايدر ملائكه يارب سن اعلمسن معلوميمز
دكلدر ديدكلرنده الله تعالى بو ذات معروف كرخيدر بنم محبتمله حيران وسكراندر انجق افاقتى
بكا ملاقات ايله اولور بيوردیلر (قلت) كيمدر ديو سؤال حق تعالى وهو اعلم تمهيدا للبيان
ديمكله مؤلدر (كرخى مرض موت ايله محتضر اولدقده مريدان واحبابى وصيتى اخطار
ايلدكلرنده لابس اولدقلرى كوملكه اشارتله اشبو قيصى بو ساعت تصدق ايدك كه دنيايه عريان
اوله رق دخولم كبى اندن عريان اوله رق خروجم بكا احبدر بيورديلر (قلت) يعنى كندولرنده
قيصدن غيرى متاع دنيا وبو بازار فناده آلش وبريشى يوغيمش (ابو بكر الخياط ديركه
حضرت معروفك وفاتندنصكره منامده كوردمكه مقابره داخل اولمشم واهل قبورك جمله سى
اوكلرنده ريحان شكوفه لرى اولديغى حالده قبرلرنده اوطوررلر اول خلالده حضرت معروفى
دخى كوردمكه بينلرنده يوقارو اشاغى كزرهمان ياابا محفوظ جناب واجب الوجود سكا نه معامله
بيورديلر يوقسه حالا دنياده ميسن ديديكمده بلى آخرته انتقال ايتدم ديوب واشبو * موت التقى
حياة لانفاد لها * قد مات قوم وهم فى الناس احياء * بيتنى انشاد ونائل مقام رضا اولديغنى
بيان ايلدى ديمشدر رضى الله تعالى عنهم معناى بيت اهل تقوانك موتى بر حيات ابديدركه
اصلا دوكنمسى يوقدر وبر طاقم كيمسه لر ايسه ناس ايچنده حياتده اولدقلرى حالده اولمشلردر
ديمكدركه (قلت) فحواسى ﴿ ان اكرمكم عند الله اتقاكم ﴾ نص جليلى موجبنجه دنياده
حقيقت تقوى ايله متصف اولنلر يعنى فناى الله مرتبه سنه وراننلر آخرتده سلامته واصل اولورلر
واهل غفلت دنياده ديريلر ايكن موتى حكمنده در يعنى سلامتلرى مشكل اولور ديمكدر (ومشايخدن
برى دخى ابو عبد الملك ايله مكنى قاسم بن عثمان الجوعيدر قدس سره مشار اليه سابق الذكر
ابو سليمان دارانى وسائرلريله صحبت ايلمشدر وسرينك اقراندن وكبار مشايخدن ابديلر كمات

نفيسه لرندن اوله رق منقولدركه بر كيمسه عمرندن باقى قلانى اصلاحه سعى ايدرسه سبقت ايدن
وكله جك جرايم وسيئاتى مغفرت اولنور واكر عمرندن باقى قلانى افساد ايدرسه سبقت ايدن
مناهى ايله كله جكلرنده مؤاخذه اولنور (وينه بيورمشلر كه دار يندده سلامت ناسدن عزلت
ووحدتده در وجمله فرح وسرور حق سبحانه وتعالانك عبادتيله ذكرنده در وكيفيت توبه دن
سؤال اولندقده توبهٔ صحيحه مظالم وحقوق ناسى اصحابنه رد ومعاصى ومناهى يى ترك وطلب
كسب حلال وفرائضى وواجباتى ادادر ديديلر (مشار اليهدن روايت اولنمش بيورمشلر كه
بيت حرامى حين طوافده بر ذات نورانى لقا كوروب تقرب ايلدیكمده استماع ايتدمكه مناجاتندن
* اللهم قضيت حاجة المحتاجين وحاجتى لم تقض * كلامنى تكرار ايدوب اول كلامك اوزرينه
برنسنه زياده ايتمز ايدى مآل دعا يارب سن محتاجينك حاجتنى احسان ايلدك بنم حاجتمه مساعده
بيورلدى ديمكدر وقتا كه نيچون بو كلامك اوزرينه زياده بيورميورسكز ديديكمده جوابنده
بونك سرى بودركه بوندن اقدم هر بريمز بر بلده دن اوله رق يديى رفيق ايدك اوجد الله
تعالى غزا قصدينه ارض اعداء دينه وارمشيدق خلال قتالده جمله مز اسير اولدق سركردهٔ
اعدا اطلاق ايتميوب بويننمزك اورلمسنى قصد ايتدى اول اثناده سمايه نظر ايتدم كوردمكه يدى
باب هر برنده بر حورى بزلره منتظردر وقتا كه بريمز قتل اولندقده منتظر اولان حوريلر مسارعت
ايله نزول ايدوب منديل ايله دمنى سلدى بو حال اوزره التى تمام وهر برى نعيم ايله بكام اولوب نوبت
بكا كلدكده سركردهٔ اعدانك خواصندن برى بنى رجا واولدخى اكاهبه ايتدكده بكا
منتظر اولان حورى اى محروم سنى بو نعيمدن قنغى شى مانع اولدى ديوب قپوبى قپادى اشته بو در
اوكوندنبرو نعمت مذكوره نك بنى فوت ايتديكنه متحسرم ديدى (قاسم مشار اليه
رفيقلرينك مشاهده ايده مديكى احوال روحانيه يى كوروب شوق اوزره عملده مجاهده ايتسون
ايچون ترك اولنديغى مطالعه سيله انلردن افضل اولديغى ظن ايده رم ديوب حقنده
حسن شهادت ايتمشدر قدس الله تعالى اسرارهم (وايشاندن برى دخى ابو بكر دلف بن جحدر
الشبلى قدس سره در جليل القدر وعظيم الشان ومالكى المذهب ايدى جنيد قدس سره العالى
وعصرى مشايخيله صحبت ايلمش بر ذات عاليقدردر شريعت غرايه زياده تعظيم وتوقير اوزره
ايدى شهر رمضان المبارك داخل اولدقده طاعاتده جدوسعى ايدوب بو برشهردركه الله ذوالجلال
جل جلاله وعم نواله بوكا تفخيم وتبجيل ايلدى بنم تعظيم وقدرينى تكميل ايتمم دخى اولى واحرادر
ديرلر ايدى كندويه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمك (خير كسب المرء عمل يمينه) قول
شريفنك معناسندن سؤال اولندقده كيجه اولديغى وقتده وضو ايچون صويى بالذات آماده ايله
وتوضى ايدوب مراد ايلديكك قدر نمازى قيل بعده دست تضرعى جناب كريم منعاله رفع
ايدوب مرام وحاجتكى طلب ورجا ايله اشته كسب يديمين بودر ديو بيان ايلديلر (قلت) اشبو معنى
جملهٔ معانيسندندر فتأمل (حج شريفه عازم اولوب مكهٔ مكرمه شرفها الله تعالى الى يوم القيمه يى
كورنجه كندى يه غشى عارض اولوب سقوط ايدر وبر مدتدنصكره افاقت بولدقده شو بيتى
انشاد ايلدى * هذه دارهم وانت محب * ما بقاء الدموع فى الاماق * بيتنى انشاد ايدر مآلى
الله تعالى اعلم شويله ديمك اوله كه نفسنه خطابله اشته عشاق ومحبينك دارى كه محبوب حقيقى يه
مضاف اولان كعبهٔ معظمه در وسنده محبت دعواسيله بورايه كلدك لكن كوز يكك بكارنده دموعك
يعنى كوز ياشلريكك بقاسى يعنى طورمسى ندر اكر محبتك صادق اولايدى متصلا اشك چشمكى
ريزان ايدردك ديوب سوز وكداز ايدر (اماق وميمى تقديمله مآق مجراى دمع معناسنه در اماق
امقك جميدر ترجمهٔ مرتبهٔ مذكوره ده غالبا ماوقتيه يه حمل اولنه رق (معناى بيت

مكهٔ مكرمه محبوبين وعاشقينك داريدر چشملر ايچنده ياشلر باقى اولدقجه كريم ورحيم اولان
ذات اجل واعلا سنده انلره محبت ايديجيسك ديو ترجمه اولنمشدر (ع) غيرى نه ديم اولمه
معلوم شريفك (شبلى مشار اليهدن مرويدركه ديمشلردركه بركون خلوتمده اوطورركن
بن بخيل خاطره سى درونمه خطور ايلدى بندخى بو خاطره نك اوزرينه بوكون فتوحاتنه اولورسه
ابتدا ملاقات ايده جكم فقيره تصدق وانفاق ايده يم ديو عهد ايتدم واشبو تفكرده ايكن
بركيسه ظهور ايدوب وقويندن برصره ده اللى عدد آلتون چقاروب مصالحكه صرف
بيورك ديو ييشمه وضع بندخى اخذ ايتديكم كبى چيقوب وسرينى تراش ايديرر برفقيره
ملاقات ومقتضاى نذر وعهدم اوزره صره يى فقيرمز بوره اعطا ايلدم الميوب باشمى تراش
ايدن بربره ويرك ديدى بندخى عزيزم بو پاره دكل التوندر ديديكمده بزسكا بخيل ديمدكمى
ديو توبيخ ايتدى بعده امرى اوزره صره يى بربره صونديغمده بربردخى بز فقير بيشمزده
اوطورديغى وقتده يعنى تراش ايلديكمزده اندن اجرت الماامق عادتمزدندر ديو استنكاف ايديجك
فى الحال صره يى دجله نهرينه آتوب * ما اعز احد من اذله الله * يعنى اى نفسم سنى حق شحلك
سببيله ذليل ايتمشدر سنى براحد عزيز ايده مز ديدى (قلت) فقير مشار اليهك بزسكا بخيل ديمدكمى
قولى كرامت عظيمه در تأمل اولنه (روشندلاندن برى دخى زرقان بن محمدكه ذوالنون مصرينك
قدس سرهما برادريدر كثير السياسه يعنى ذو رياضت برذات عاليشان ايدى شامده كائن
لبنان جبلنده ساكن اولورلر ايدى سابق الذكر يوسف بن الحسين الرازى قدس سره حكايت
ايتمشدركه جبل مذكورده سير وكذار ايدركن ايكندى وقتى ذوالنون مصرينك برادرى زرقانى
كوردمكه برقويو باشنده اوطورر ايدى ارقه سى طرفندن واروب سلام ويروب اوطوردم
دونوب رد سلامله ايشك ندر ديدى بندخى قرنداشكز ذوالنون مصريدن ايكى بيت استماع
ايلمش ايدم جنابكزه عرض ايده جكم ديديكمده انلردخى بيورك ديدكجه ذوالنونك * قد بقينا
مذبذبين حيارى * نطلب الوصل ما اليه سبيل * فدواعى الهوى تخف علينا * وخلاف
الهوى علينا ثقيل * قولنى اوقودم مألى مذبذبين ومتحيرين اولديغمز حالده باقى قالدق
كندويه سبيل وطريق اولميان محبوبك وصلنى طلب ايده رز نيجه متحير اولميه لم كه هوى يعنى
محبت دواعيسى يعنى اسبابى اوزريمزه خفيف اولمقده ومحبته مخالف شيلر اوزريمزه اغردر
ديمكدر بعده زرقان ذوالنون بويله ديمش لكن بن بويله ديرم ديو * قد بقينا مذبذبين
حيارى * حسبنا ربنا ونعم الوكيل * حيث ما الفوز كان ذاك منانا * واليه فى كل امر نميل *
بيتلرينى انشاد ايتدى بونك مألى دخى بزلر متحيرين ومذبذبين اوله رق باقى قالدق رب
وخالقمز هر امورمزده بزلره كافى وكوزل وكيل اولدى فوز ونجات نه محلده ايسه مقصودمز
اومحلدر هر برامرده اومحله ميل ايده رز ديمكدر (ناقل حكايه يوسف حضرتلرى بيورديلر
مشار اليهمانك اشبو قوللرينى طاهر المقدسى قدس سره يه عرض ايلديكمده بارى تعالى ذوالنونه
رحمت ايتسونكه نفسنه رجوع ايله ديمش وزرقانه دخى رحمت ايتسونكه ربنه رجوعله ديمشدر
بيورديلر ديدى (قلت) حضرت طاهرك مرادى ذوالنون مقام بقا بالله وزرقان مقام فنا فى الله ده
اولديغى بياندر والله تعالى اعلم (عبد الرحمن سلمى ظنه كوره زرقان بن محمد ذوالنونك نسبا
قرنداشى اولميوب طريقتده عقد مواخات ايتمش اقرانندن واجلهٔ رفقاسندن برذات ايدى ديمشدر
(قلت) زرقان عثمان وزننده در (واهل الله دن برى دخى ابو عبد الله النباجى سعيد بن يزيد قدس
سره در ذوالنون مصرينك اقرانندن واحمد بن ابى الحوارى حضرتلرينك استاديدر عرفان
بالله واخلاقده كلمات حسنه ومقامات مستحسنه صاحبيدر مشار اليه حضرتلرندن روايت اولنمشكه

بروقتده بكا ضيق معاش مستولى اولمشيدى بركيجه يارين بعض اخوانمه كيدوب عرض احوال ايده يم
تفكرنده ايكن نوم غلبه ايدوب اويقويه وارديغمده برقائل نومده * ايجمل بالحر المريد * اذا وجد
عند الله ما يريد * ان يميل بقلبه الى العبيد * كلامنى سويلدى بنده اغناى ناس اوله رق متنبه وبيدار
اولدم يعنى بو تنبيه رؤيا باعث توبهٔ مراجعت خلق اولمغله توكل تام بولدم ديمكدر معناى كلام قائل
يعنى اصلى وخوبى پاك اولان مريد الله تعالينك نزد معنوى وخزائن بى نهايهٔ غيبيه سندن مراد ايلديكى
مرام ومقصودينى بولديغى وقتده كندو كبى مخلوق اولان قوللرينه قلبيله ميل ايتمسى كوزل اولورمى
يعنى لايق دكلدر ديمكدر (بعض نسخده ايجمد واقع اولمشدر مآل بردر وعبيد فعيل وزننده عبدك
جمعيدر (وكبار مشايخدن برى دخى ابو نصر بشر بن الحارث الحافى قدس سره العاليدركه مروده
نشئت و بغدادده توطن ييورمش اجلهٔ رجال طريقتدندر وفضيل بن عياض قدس سره ايله صحبت
وسرى سقطى وانلك امثالندن روايت ايتمشدر كلمات نفيسه لرندندركه * لا تكون كاملا حتى يأمنك
عدوك وكيف يكون فيك خير وانت لا يأمنك صديقك * يعنى سن رجل كامل اوله مزسن اعداك
سندن امين اولميجه وصديقك سندن امين اولماديغى حالده سنده نيجه خير بولنور ديمكدر ودخى
* اول عقوبة يلاقيها ابن آدم فى الدنيا مفارقة الاحباب * قوللندركه دنياده آدم اوغلنك ملاقى
اوله جغى عقوبتلرك اولى احباب واصدقاسندن مفارقتدر ديمكدر ودخى * غنيمة المؤمن غفلة الناس
عنه واخفاء مكانه عنهم * كلامندندركه مؤمنك غنيمتى ناسك اندن غفلتى يعنى كندويى بيلمامسى
ومكانتى ناسدن اخفا ايتمسى ديمكدر ودخى * التكبر على المتكبر من التواضع * مقالندندركه متكبره
تكبر برنوع تواضعدر ديمكدر (مشار اليهه صبر جميلدن سؤال اولندقده ناسه كندوسنده
اصلا شكوى اولميان شيدر ديو تعريف ايلمشدر (مرويدركه بركون برسكران وسرخوشه
ملاقات ايدر سرخوش فى الحال ياسيدى يا ابا النصر ديو تعظيما وتكريما بشر حضرتلرينى
تقبيله باشلر اصلا مدافعه صددنده اولميوب اظهار حظ ايدر سرخوش صاوشدقدنصكره
حضرت بشرك دوچشم رقتى تغرغر يعنى سيلانه آغاز وبررجل بررجلى كندنده خير توهميله
سور ظن ايدرمكه اول محب اشبو خلوصى وحسن ظنى سببيله تحقيق نجات بولور والحالكه
محبوبنك يعنى سوديكنك حالى ندر بعنى كندنده . حقيقة خير وارميدر بلم ديو دهان تواضعى
باز ايتمشدر (روايت اولنمشكه برخاتون احمد بن حنبل حضرتلرينه كلوب يا امام بن ايپلك ايشلر
وانكله تعيش ايدر برمرئه يم لكن كيجه اكر ديكم ايپلكى آيرميوب كوندز اكر ديكم ايپلك
رشته لرينه قارشدروب برابر بيع ايتمكده جواز وارميدر ديو استفتا ايدر امام دخى آيرمق واجبدر
ديو افتا ايدر خاتون عودت ايتدكده امام اوغلنه واركوزله بو خاتون قنغى خانه يه كيدر ديو
تجسسه كوندورر بشرك خانه سنه وارديغنى كوروب خبر ويردكده امام كائم دخى بودر زيرا
بو مقوله صلاح انجق بشرك خانه سندن چيقار ديمشلردر (مرويدركه حضرت بشر انتقال
ايلدكلرى مرض ايله مريض ايكن اهل وعيالى قارورهٔ بولنى طبيبه عرض ايده لم تا كه اندن علتكزى
تشخيص ايدوب دوا ترتيب ايلسون ديو رجا ايلدكلرنده بن برحكيم بى علتك نظر معنويسنده يمكه
هرنه ايشلرسه برنده در وانك حكمنه راضيم ديو استنكاف ايتمشلر ايسه ده الحاح ايتملريله مساعده
كوستروب همشيرهٔ محترمه لرينه ال ويرديكده اولدخى الوب اهل دائره لرينه اعطا وانلردخى
قاروره يى قربلرنده كائن برنصرانى طبيبه ارائه ايدرلر طبيب مزبور صويى تحريك
وبعده وضع ايتديروب نظر ايتدكده تدبيره دائر برنسنه ديمدى كتورنلر بزسنى حاذق ديو
وصف ايتديكندن برنسنه ديمبورسن ديدكلرنده طبيب فى الحقيقه حاذقم لكن بو بولك
صاحبى اكر نصرانى ايسه راهبدركه انك جكرينى خوف وخشيت پاره لمشدر واكر مسلم ايسه

بشر الحافینك بولیدر زیرا بو زمانه دهاندن زیاده جناب حقدن خشیت ایدر کیمسه بوقدر دیوب
(اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمدا عبده ورسوله) شهادتنی تلقین ایدوب زمرهٔ ناجیهٔ موحدینه
داخل ابرکت بشر حافی ایله برمسلم بی غش اولور عودتلرند ه بشره ماجرای طبیبی خبر و یرمزدن
اول حضرت بشر طبیب مسلم اولدی بیوردقلرنده بونی سزه کیم خبر ویردی دیدکلرنده ه سز
وقتا که طبیبه عرض قاروره ایتمك اوزره یانمدن چقدیغکز وقت ای بشر برکت بولك ایله طبیب
مسلم اولدی دیو جانب غیبدن ندا اولندم بیورمشلر (انتقاللری سنهٔ هجرینك ایکیوز یکرمی یدنجی
سنه‌سی واقع اولمشدر قدس الله سره وافاض علینا برکاته وبره (قلت) کس از آمیزش روشندلان
صافی کهر کردد * چو آه از راه چشم آید برون نور بصر کردد * بیت صائبی اسلام طبیب وسیله‌سنی
اشراب ایدر (وکل اولیاء کرام واصفیاء عظامدن بری دخی ابو یزید ایله مکنی ووصف ومناقبی
طبقات اهل اللهده زیور املا اولان طیفور بن عیسی قدس سره الاوفی حضرتلریدر کلمات
عرفان سمات وفیره‌لری حق بو کیم اصول سر توحید ومسائل اهل تجریددر صاحب مستطرف
ومن کلامه * مازلت اسوق نفسی الی الله عز وجل وهی تبکی الی ان سقتها وهی تضحك *
کلامنی سرسطر منقبهٔ جلیله‌سی قیلمشدر مآل اطیبی الله تعالی اعلم نفسمی مسلك رضای
حقه سوقدن خالی اولمادم هنکام مجاهده م خلاف مرضی نفسم اولمغله بکا ایدرایدی برده راه
حقه سلوك ایدوب ماخلق له‌سی اولان عرفان بالله ایله متصف اولدی ضحك ایلدی یعنی
سوندی دیمکدر فی الحقیقه انسانی مسرور ایده جك اندن اعلی نعمت واقصی مطلب بوقدر
اللهم احسن الینا بعرفانك واتممه علینا احسانك آمین (اثناء سلوککزده ملاقی اولدیغکز مجاهداتك
نفسه اشدی نه ایدی دیو سؤال اولندقده ه انك وصفی ممکن دکلدر دیوب اهوننی بیان بیورك
دیدکلرنده بو ممکندر که نفسمی طاعات حقه دعوت ایتدیکمده اجابت ایتدیکی ایچون بر سنه
شرب مادن کندیمی منع ایلدم بیوردیلر (معرفة اللهی نه شیئله کسب وتحصیل ایلدیکز دیو
صورلدقده * ببطن جایع وبدن عار * یعنی بدنمی ثیاب تجملدن عاری وقارنمی اطعمه دن
خالی ایلمکله کسب ایلدم بیوردیلر (وینه بیورمشلر که کافهٔ ناس حساب روز جزادن فرار
وخوف ایدرلر بن ایسه الله تعالادن محاسبه‌می تضرع ونیاز ایده رم سیندن سؤال اولندقده
حین محاسبه ده مأمول ایدرمکه قبل حقدن یا عبدی دیو مظهر لطف خطاب اولام و بندخی
لبیك دیو اجابت ایده م اشته جناب واجب الوجودك ای قولم دیو ذات مقدسنه اضافتله
خطابی که دنیا وما فیهایی دکراشبو خطابدن صکره بکا نه‌یی دیلرسه اویله معامله ایلسون راضیم
بیوردیلر (برکون حضورلرینه برکیمسه استرشاد ایچون کلوب بر عمله بنی دلالت بیورك که انکله ربمه
تقرب ایده‌یم دیدکده اولیاء اللهه محبت ایله که حق تعالی سکا محبت ومرحمت ایلیه زیرا انلرك قلوبی
نظرکاه آلهی اولمغله مأمولدر که جناب فیاض عزشانه والیسنك قلبنده اسمکه نظر معنویسی
تعلق ایتمکله سنی مغفرت ایده بیورمشدر (وینه مشار الیهدن محبت ندر دیو سؤال اولندقده
کرامات ومعارف الٓهیه‌یه متعلقه اولان امور سنك نفسکدن کثرت اوزره صدور ایلدکده
استقلال و استحیاء و اخوانکدن قلت اوزره صدور ایدرسه استکثار ایتمك یعنی اندن چوق
کشوف صادر اولدی دیمکدر بیوردیلر مشار الیه حضرتلرینك وفاتلری ایکیوز التمش بر تاریخنده
واقع اولمشدر قدس الله تعالی سره العزیز (مشایخ عظامك کبراسندن بری دخی سید الطائفه
ابو القاسم الجنید بن محمد القواریری قدس سره السامی حضرتلریدر خاندانلرینك اصلی
نهاوندن اولوب ذات شریفلرینك مولد ومنشألری بغداد وافراد رجالدندر وعصرنده اولان
مشایخ حضراتیله صحبت ایتمشلردر وبالخصوص خالی سری سقطی وحارث المحاسبی قدس
سرهما ایله چوق مصاحبت ایدوب ابو ثور حضرتلرندن فقه شریفی اخذ وتدریس ایتمشلردر

حلقهٔ ابی ثورده سن شریفلری یکرمی یه بالغ ایکن افتا ایدرلرایدی (قلت) دیباجهٔ درمختارده
یازلدیغی اوزره استاذ مشایخ قشیری حضرتلری رساله سنده جنید بن طریقتی شبلیدن اودخی سری
سقطیدن او دخی معروف کرخیدن او دخی داود طائیدن اودخی علمی وطریقتی امام اعظم
ابو حنیفه دن اخذ ایتدی دیدی ایمدی بوندن حضرت امامك کعبی وظاهرا وباطنا مقتدای
اولیا وعلما وائمه اولدیغی کون کبی ظاهردر فلیحفظ * علامة اعراض الله عن العبد ان یشغله
بما لا یعنیه * کلمات علیهٔ جنیددندر مآلی حق سبحانه وتعالانك قولندن نعوذ بالله تعالی اعراضنك
علامت واماره‌سی اول قولك مالایعنی ایله اشتغالیدر دیمکدر وینه * الادب ادبان ادب السر وادب
العلانیة فادب السر طهارة القلوب وادب العلانیة حفظ الجوارح من الذنوب * قول فیض ادلی
کلاملرندندر که مآلی ادب ایکی قسمدر بری ادب سر وبری دخی ادب علانیه در ادب سر
قلوبك طاهر وپاك اولمسی وادب علانیه اعضا وجوارحی ذنوب ومعاصیدن حفظ ایتمکدر دیمکدر
(روایت اولنمشکه حضرت شیخك برکون یدنده سبحه یعنی تسبیح کوردکلرنده جنابکزك حق ایله
حضور وشهودده تمکینی وار ایکن دست شریفکزه ندن سبحه الدیکز دیدکلرنده سببی واردر
زیرا واصل اولدیغم فیض عظیمه انك ایله واصل اولدیغمزدن سبحه‌یی ابدا ترك ایده‌میز
بیوردیلر (روشندلاندن حسن بن محمد السراج جنیددن قدس سرهما حکایه ایلدیکه برکیجه
عالم منامده ابلیس ملعونی عریان اوله‌رق کوروب ناسدن حیا ایتزمیسن دیدیکمده جوابنده
قسم ایله سنك عندکده بونلر ناسدنمی معدود درا کر ناسدن اولسه‌لرایدی بن انلرله صبیانك
چلك وچوماغله اوینادقلری کبی اوینایه مزدم یعنی انلری ازدیره مزدم لکن ناس بونلرك غیریدر
انلر کیمدر دیدیکمده انسان اولانلر بغداده کائن شونیزی مسجدنده مقیم برقومدر که بنم قلبمی
اضنا یعنی برصورتده مریض ایتدیلر که قورتلماسی مشکلدر وجسمنی چوبه دوندردیلر هربار که
اغوالرینی قصد ایتدم قبل باریدن اشارت قیلدیلر بله قلبم طوتوشه یازدی دیدی بونك اوزرینه
بیدار اولوب فی الحال لباسمی کیوب کیجه وقتی مسجد مذکوره واروب اوج نفس نفیسی
کوردمکه مراقبه اوزره متوجها الی القبله اوطوررلر وقتا که مسجده دخولمی حس ایلدکلرنده
ایچلرندن بری ابلیس ایله رؤیامده سبق ایدن ماجرایی کشفله ای ابا القاسم سکا هرنه شی
سویلرلرایسه قبولمی ایدرسن بیوردیلر بیوردی (مسجد مذکورده اول کیجه بولنانلر ابو حمزه
وابو الحسن النوری وابوبکر الدقاق اولدقلری مرویدر (محمد بن قاسم الفارسی رحمه الله حکایه ایدرکه
جنید قدس سرهنك بریه ده خلوت وانزوالری ایچون اعتیاد ایلدکلری موضعده لیلهٔ عیدده
بیتوتت ایلمشلر برده علی السحر عبایه صارنمش بکا ایدرلرك * بحرمة غربتی کم ذا الصدود *
الا انعطف علی الاتجود * سرور العید قدعم النواحی * وحزنی فی ازدیاد لایبید * فان کنت
اقترفت خلال سوء * فعذری فی الهوی ان لا اعود * قولیله مناجات ایدر برشاب کورمشلر
مآل ابیات غربتم حرمتنه نه زمانه قدر بندن بو اعراض یعنی یارب بنی عفو ومغفرت ایله و بکا
مرحمت وجود ایله سرور عید جوانب و نواحی‌یی احاطه ایلدی یعنی هرکس مسرور لکن
بنم حزنم ازدیاده اوله‌رق منقطع اولمازهر نقدر خلال سوء یعنی بد قرین اولان ذنبی اتیان
وکسب ایتدم ایسه ده من بعد محبتدن عودت ایتمامکده در عذرم یعنی اعتذار محبتکده حاصلدر
یاخود هواده یعنی نفسمك میل ایتدیکی مناهی‌یه عودت ایتمامك اوزره ندامت دائم واعتذار
ایده رم دیمك اوله (سید الطائفه جنید قدس سره حضرتلرینك بغدادده ارتحاللری ایکیوز
طقسان بدی تاریخنده ه در التمش بیك مقداری رجال صلات جنازه‌لرینه حاضر اولدیلر
روح الله تعالی روحهم وافاض علینا فتوحهم (صاحب مستطرف دیرکه بنم دخی صحبتیله

اغتنام ايلديكم مشايخ عظامدن بريسى العالم العلامة العامل ابو المعالى وابو الصدق ابو بكر بن
عمر الطريني المالكيدر قدس سره اهل ضلال و بدعتى قامع اولديغى حالده زمانك زهد
وورعده اوحدى ايدى اسرار ظاهره و بركات متواتره لرى اولوب حضرا وعربا خلايق امر
معروفنه فرمانبر وشرقا وغربا ذكر بالخيرى روشنتر ايدى ملوك وامراء باب كرامتنه التجا
وكندويه مريد اولمغى رجا ايدرلر ايدى بويله ايكن اقتصاد اوزره اولوب اكثرما كللرى مباحدن
اولان نبات ارضدن ايدى هر مكروب باب فيضنده فرج بولور وهر صاحب حاجت فتح مقصود يله
مسرور اولوردى نوافل عباداتى محافظ وفرائضه ملازم ايدى علم حقيقت و اسرار طريقتدن
احوال كثيره سى اولوب مكاشفات واحوال وكراماتى غايتسز كوردك اكر مناقب جليله سنك
جمله سنى يكان يكان ذكر ايتسك كلام اتساع بولوب مستقل كتاب اولمغه محتاج اولمغله ترجمه سنك
اجماليله اكتفا اولندى رضى الله عنه وارضاه وجعل الجنة منقلبه ومثواه واعاد علينا من بركة
الاولياء والصالحين وصلى الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم صلاة وسلاما دائمين الى يوم الدين

الباب الحادى والثلثون

اشبو اوتوز برنجى باب مناقب صالحين وكرامات اوليا بياننده در (صاحب مستطرف اشبو بابده
كراماتى تعريف وتفصيل ايتميوب همان كرامات اوليا انكار اولنماز ومناقب روشندلان حضره
كلرز بمز تعالى يوم محشرده سايه پيغمبريده جمله مزى اوليالرى ايله حشر ايلسون آمين دعاسيله
اكتفا ايتمش ايسه ده كرامت مسائل اعتقاديه دن اعتنايه شايان بر مطلب نفيس اولمغله اسعد
فقير شرح مواقف وشرح عقايد ودر مختار كبى مطولات ومعتبراتدن ملخصا ترجمه بر له اول مبحثى
تفصيل ايدوب ديركه * معلوم اوله كه كرامت ترك وفعل وقولده حق تعالانك خلقيله دائما ومكررا
ناسدن صدورى معتاد اولان امور حادثه دن خارج امتناع ذاتيسى اولميه رق ظهور ايدن اموردركه
بو كاعلم كلامده خوارق عادات ديرلر واشبو خارق عادت التى نوعدر يعنى اكر دعواى نبوت ايدن
ذات شريفدن صدور ايدر ايسه معجزه وقبل البعثة والدعوى صدور ايدر ايسه ارهاص
وبر نبى يه تابع اولوب بارى تعالانك ذات وصفاتنى بحسب الطاقة البشرية عارف وطاعاته مواظب
ومعاصيدن صميمى مجتنب ولذات وشهواته انهماكدن معرض ذاتدن صدور ايدر ايسه كرامت
و بعناية الله تعالى مكاره ومحنتدن رهاياب اولمق ايچون عوام مسلميندن ظهور ايدر ايسه معونه
وايمان وعمل صالحه مقارن اولميان شخصدن بحكمة الله تعالى مقصودينه مطابق اوله رق
صدور ايدر ايسه استدراج ومقصودينك خلافنه ايسه اهانت ديرلر (واشبو كرامتك حق اولديغنه
نقل وعقل شاهددركه حضرت مريم رضى الله تعالى عنها ايله حضرت سليمان عليه السلامك
وزيرى آصف بن برخيا قدس سره نبى دكللر ايكن كندولرندن كرامت ظهور ايلديكنى قرآن
كريم ناطقدر ونقدر تفاصيلى آحاد ايسه ده مطلقا حقيقت كرامت اكثر اصحاب كرام وتابعلرندن
صدور ايلديكى متواتر اولديغى ثابت وواقعدر (وحكمادخى ترك وفعل وقول جهتلرندن خارق
عادتك سببى بياننده ديديلركه يا فيض فياض تعالى شانه بالاصل فطرت نفس زكيه ده كدورات
بشريه نك صفوتندن ياخود مجاهده وقطع علايق ايله تصفيه دن ناشى اول نفس عالم قدسه
منجذب اولوب اول انجذاب ايله مادۀ بدنى تحليله مشغول اولادقده تركه دائر خارق عادت كندندن
صدور ايدر بونك مثالى خسته لرده مشاهددركه نفس مريض مرضه مقاومت ايله يعنى مرضى
تحليل ايله مشغول اولدقده اول مرض بدل ما يتحلل تناولندن كندوينى منع ايتمكله اكلى ترك
ايدر تركى شول صورتده اولوركه حال صحتنده مدت مرضنده ترك اكل ايتديكى ايامك عشرى
قدرينى ترك ايتمش اولسه هلاكه مؤدى اولور اشته مريضده خارق عادت اوله رق بو ترك جائز

اولديغى صورتده سلك ملاء اعلاده منخرط واول عالم لطيفه متوجه اولانك حقنده جائز اولديغى
اولادر نيجه جائز اولماسونكه مرض طبيعتنه معتاد وقواينى مضعف اولمغله تعادل اركان بدن
ايچون رطوبات مطلوبه يه احتياج اشد واقوادر بويله ايكن غداسنى ترك ايدر يا اهل دين قويمدن
ملاء اعلايه متوجه اولانكه انوار قدسيه ايله لذات روحانيه بولوب اول لذت (ابيت عند ربى
يطعمنى ويسقين) حديث شريفى اشارت ايتديكى اوزره غداسى مقامنه قائم اولور ايكن ترك
بوندن خارق عادت انك حقنده جائز اولديغى اولادر و بو حال ايله متصف اولان ذاتدن بقدرة الله
تعالى ولطفه اخبار بالغيب كبى قولا وشق بحر كبى فعلا خوارق ظهور ايده جكى جائز وواقعدر
زيرا نفس نقيه سى شواغل بدنيه دن ملكيه سماويه يه منجذب اولوب انده اولان صور ايله منتقش
اولوركه اول صور لسان شرعده لوح محفوظ ايله معبردر واول صورت متخيله حس مشتركه
انتقال ايتمكله اندن خبر ويرر ونفسنك اشبو قوت روحانيه سيله اجزاء بدننده تصرف ايتديكى
كبى مادۀ عناصرده دخى تصرف ايدوب خوارق عادات فعليه كندندن صدور ايدر (معتزله
طائفه سى وليدن يعنى نبى يه تابع ذاتدن كرامت ظهورينى نبى يه مشتبه اولور زعميله انكار ايتديلر لكن
بو قول باطلدر زيرا امتدن اولان وليدن ظهور ايدن خارق عادت تابع اولديغى رسولك معجزه سيدركه
بو ظهور ايله ولى اولديغى ظاهر اولور وولى اولمسى انجق ديانتده محق اولديغيچوندر وديانت ايسه
قلب ولسانله رسالت رسولى اقرار وتصديق وامرينه اطاعت ونهيندن مجانبتدن عبارتدر حتى
بو ولى يعنى كندندن خارق عادت صدور ايدن نفسنده استقلال وعدم متابعت نبى ادعا ايدر ايسه
ولى اولميوب بلكه كافر اولمغله خارق عادت كندندن كرامت طريقيله ظهور ايتميوب استدراج
اولور والحاصل خارق عادت استرسه نبيدن بالذات صدور ايتسون استرسه امتنك برندن صدور
ايتسون نبى يه نسبتله معجزه وولى يه نسبتله اول نبى سايه سنده كرامت اولور وولى دعواى نبوت
ايتديكندن نبى يه مشتبه اولماز (ودخى معلوم اوله كه حنفيه دن بعضيلرى احياء موتى وعصانى
حيه يه قلب وانشقاق قمر والدن صو آقتمق وجمع كثيرى طعام قليل ايله طويورمق كبى عظائم
خوارق عاداتك كرامة وليدن صدورينى انكار ومعتقدينى تكفير ايدوب حتى زمان يسيرده طى
مسافۀ بعيده (ذويت لى الارض) حديث شريفنده مفعولى تقديم ايله ظاهر احصر اولمغله
نبى يه مخصوصدر ديديلر (لكن كبار حنفيه دن قاضى ابو زيد مشرقده كائن كيمسه مغربده متمكنه
بر خاتونه عقد اولنسه يوم عقددن التى ماه مرورنده هنوز زفاف متحقق دكل ايكن اول خاتون
بر ولد كتورسه نسبى مشرقليدن ثابت اولور كرامة طى مسافه اولنديغيچون دليليله مستدل
مسئله دلالتنجه جائزدر ومعتقدى اكفار اولنماز ديمشدر واشبو مسئله تاتارخانيه ده جواز طى مسافه يى
مثبتدر ديو مصرحدر (امام الحرمين مادامكه خارق عادتده مثلى اتيان اولنميه جغنه قرآن كريم
كبى نص كتاب اولميان امورك بالاطلاق معرض كرامتده صدورى جائزدر ديوب بعضيلرينى استثنا
ايتمامشدر (وعقائد صاحبى مفتى الثقلين عمر النسفى حضرتلرينه كعبۀ مكرمه بعض اوليايى زيارت
ايدر ديو حكايه اولنان قولده جواب باصواب كزندر ديو سؤال اولندقده كرامت طريقيله اهل
اللهدن نقض عادات صدورى اهل سنت عندنده جائزدر ديو جواب ويرمش (وامام محمد
حضرتلرى كراماتى تخصيص ايتميه رك بزكرامانه ايمان ايدرز بيورمشدر (وثقاتدن امام دميرى
حيوة الحيوان نام مشهور كتابنده وامام بيهقى دلائل النبوه سنده ابن ابى بشر نخعى يه اسناد ايله
اهل يمندن برذاته ملاقات ايلدك وقت ظهر خلالى راكب اولديغى حمارى هلاك اولدى
فى الحال ذات موى اليه توضى وصلاتى ادا ايدوب يارب بن سنك رضاكى تحصيل ايچون مجاهدم
وايمانم واردركه موتايى احيا وقبورده اولنلرى بعث ايدرسن بنى براحد . التجادن وارسته ايدوب

بو جاری احیا ایله دیو دعا ایتدکده فی الحال حیات بولدی دیدیکنی بعد التحریر امام مشارالیه اشبو
اسنادی صحیحدر و بو مقوله کرامت یعنی محمد امتندن موتا یی حق تعالی اکا احیا ایدر کیسه
بولندیغی حیثیله صاحب الشرع یعد نك معجزه سیدر واول یمنینك اسمی بنانة بن یزید النخعیدر دین
اول جاری کوردم دیمشدر (و بر وجه محرر کرامتله معجزه یه التباس عدم دعوای نبوت قیدی ایله
منتفی اولور اکر ولی دعوای نبوت ایدر ایسه وقرآن کتوردم دیرسه مخالف نص کتاب اولدیغندن
فی الحال کافر اولوب کرامت کیرو قالور فکیف که ملتبس اوله (ودخی معلوم اوله که قدیما ومعاصرا
بعض متفقه کرامت ولیدن حیاتنده صادر اولوب بعد وفاته صدور ایتمز دیرلر بو خود مکابره در
زیرا انسان تصرفاتی روحی تصفیه سیله ایدر عالم بقایه عازم اولمغله روحنك تصرفی مضمحل
اولمیوب بلکه دخی زیاده قوت بولور حیاته حصر ایتمك دعوی بلا دلیلدر بعد الارتحال روحك
تصرفی اعظم کرامتدر (حتی ابن کمال حضرتلری (اذا تحیرتم فی الامور فاستعینوا من اهل القبور)
حدیث شریفنی تصحیح و تفسیرنده بیورمشدر که معلوم اوله که نفس ناطقه نك بدنه تعلق
حب تام وعشق شدیدك معشوق ومحبوبه تعلقنه مشابه اولوب انسان وفات ایدوب نفسی بدندن
مفارقت ایتدکده اول میل وعشق انجذابی قوی اولدیغی حالده باقی قالور که بو سببدن میتك
کمکلرینی قیرمق وقبرینه باصمق خصوصلرنده نهی نبوی صادر اولمشدر بناء علیه قوی النفس
کامل الجوهر وشدید التأثیر بر ذاتك قبرینه انسان کیدوب بر از توجه وتوقف واول تربه دن نفسی
تأثر ایتدکده اشبو زائرك نفسنده اول تربه یه بر تعلق حاصل اولور و یا صاحب تربه نك نفسنده
دخی بر وجه محرر اول تربه یه تعلق اولمغله بو صورتده ایکی نفسك بینلرنده بر ملاقات روحانیه
حصول بولوب و بو طریقله زائر ومزورك روحلرینه اول زیارت حصول منفعت کبرا و بهجت
عظمایه و دخی قبوله احری نیجه اسرار اخرایه سبب اولور که اشته زیارت موتانك مشروعیتنه
سبب اصلی بودر (حتی امام فخر الدین الرازی مطالب عالیه نام کتاب جلیلنده ارسطالیس حکیمك
شاکردلری بر بحث غامض مشکلی حل ایده مدکلری وقتده استادلرینك قبرینه کیدوب اوراده بحث
ایلدکلرنده حل اشکال ایلدکلرینی استماع ایتدم دیو ذکر ایتمشدر و بونك سری بودر که زائر ایله
مزورك نفسلری شعاعلری بر برینه منعکس اولور حیثیتده قارشو قارشویه وضع اولنمش ایکی عدد
مجلا مرآته بکزر که زائر حیك معارف وعلومی وجناب حقه خضوع وقضاسنه رضادن ناشی
حاصل اولان اخلاق فاضله سی کندندن مزورك روحنه منعکس و اول مزورك دخی معلومات
مشرقه وآثار قویه کامله سی کندندن روح زائره منعکس اولوب بو شیوه ده اولان دعا مستجاب
اوله جغی وارسته بیاندر و بونی مؤید صاحب الاعلام نام ذات ارواح مؤمنینك قبرلرینه بر نسبت خاصه
مستمره لری واردر که انکله قبرلرینی زیارت ایدنلری بیلورلر وسلاملرینی آلورلر دیمشدر (و بونی
حافظ عبد الحق اشبیلی کتاب العاقبه سنده ابی عمر بن عبد البردن اول دخی ابن عباسدن
رضی الله تعالی عنهما صحیح الاسناد اوله رق (ما من احد یمر بقبر اخیه المؤمن کان یعرفه
فی الدنیا فیسلم علیه الاعرفه ورد علیه السلام) حدیث شریفی تأیید ایدر دیوب بکا شیخ
فخر الدین غضنفر تبریزی بن بر مسئله ده استشکال ایتدیکمده شیخمك قبرینه واروب حال حیاتنده
معتادم اولدیغی اوزره آداب ایله اوطوروب مسئلهٔ مذکوره یی تفکر ایدر ایدم اوراده بکا حل
اولور ایدی و بو مرارا مجرب بمدر دیدی دیدیکنی کتاب مذکورده تحریر ایتمشدر انتهی کلام ابن
الکمال (حموی حنفی فاضلك دخی بعد الانتقال روح ولیدن ظهور کرامتك جوازینه رسالهٔ
مخصوصه لری وار در اشته بعد الوفاة بقدرة الله تعالی تصرفات اولیاء بو تحقیقدن ظاهر اولور
وهر فنونه احاطهٔ تامه سی مسلم عالم اولان وصاف الحضرة مولانا عبد الله بن فضل الله مرحومك

(تجزبة)

تجزبة الامصار وتزجیة الاعصار نام تاریخ معتبر مشهورنده بالمناسبه یازر که (مخفی اولمیه که نفوسك
تأثیراتی وارواحك امدادی واقع ومحققدر زیرا مبدأ اول که منبع فیضان نور وعلی الاطلاق
جمیع موجوداتی محیط اولان علم ازلیسی سبب وجود ممکناتدر عقول عشره ده بر تأثیر خلق ایدوب
شویله که عقول نفوسی ونفوس اجرام سماویه یی اختیار دوری ایله تحریك ایدر پس اجرام
علویه فلك قمرك تحتنده اولان عالمه مؤثر اولوب وعقل عاشر که فلك قمره مختصدر نفوس
انسانیه ﴿ یکاد زیتها یضیء ولو لم تمسسه نار نور علی نور یهدی الله لنوره من یشاء ﴾ مشکاتندن
یعنی جناب فیاضك عنایت ازلیه سیله مفیض نوردر ونفوس سماویه وارضیه وعالم کبیر وانساندن
عبارت اولان عالم صغیر بینلرنده جوهریت ودراکیتده مناسبت ومماثلت محققان نزدنده
محققدر بنابرین نفوس کامله اربابنی زیارت وارواحلرندن بالاستمداد طلب خیر ویا دفع شر
ضمننده تربه ایشانده دعا مقبول خدا اوله جغی بی ریبدر زیرا انلر جواهر عقولله تجوهر ایتمش
اولملری ایله مبدأ فیاضه مناسبت تامه لری درکاردر لکن استمداد جانبنده یعنی زائر ومستمدده
تأثیر تفاوت اوزره اولوب اکر زائر تخالط امور مادیه دن اعراض اوزره اولور سه دعاسنك تأثیری
روح مزورك انعکاس تامیله فی الحال وقوع بولور والا صورت تراخی کوستر انتهی کلام الوصاف
ملخصا و مترجما (اهل سنت کرامت ولیده اشبو دلیله محتاج دکلدر لکن معقولاتله اوغراشانلره
اشته متکلمین اهل سنت کبی حکما بینلرنده دخی کرامتك تحقیق وروحك بعد مفارقة البدن
تصرفی متفق علیه در دیو اقوام ایچون ﴿ خذ ما صفا دع ما کدر ﴾ دیه رك نقل اولنمشدر (ودخی
معلوم اوله که عصمت انبیای عظام صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین حضراتنه مخصوص
واولیادن مناهی صدوری جائز وواقعدر حتی ابایزید بسطامی حضرتلرندن عارف باللهدن زنا
صادر اولورمی دیو سؤال اولندقده ﴿ وکان امر الله قدرا مقدورا ﴾ آیت کریمه سیله جواب
ویرمشدر (عبد الغنی نابلسی قدس سره فیض الرحمن نام کتابنده یازدیغی اوزره اولیاء کرام
محفوظدر دیدکلری انلردن اصلا کناه صادر اولماز معناسنه دکلدر زیرا اول معنی بعینه معصومك
معناسیدر بلکه معناسی اولیا که اهل شهود وتصفیه در انلردن کناه صادر اولدقده ندامت
وتوبه لری سائر غافلینك توبه وندامتی کبی اولمیوب فی الحال عن صمیم البال حزن واسفله توبه
ایدوب (التائب من الذنب کمن لا ذنب له) تزکیه سنه مظهر اولملری ایله موفقدرلر و بو معنایی
امام ربانی ومجدد الف ثانی الشیخ احمد فاروقی حنفی سرهندی حضرتلری قدس سره معارف
لدنیه نام رسالهٔ کامله سنده تأیید ایتمشدر الی ههنا الحاقی الفقیر (صاحب المستطرف دیر که
مالك بن دینار حضرتلری بیوردیلر که بصره ده باران منقطع اولوب مرارا وکرارا استسقا
ایچون خروج اولنمشیکن اثر اجابت مشاهده اولنمدی بو حال اوزره بر کون علی السحر ابن
عطاء سلمی وثابت البنانی ویحیی البکا ومحمد بن الواسع وابو محمد السختیانی وحبیب الفارسی
وحسان بن ثابت بن ابی سنان وعتبة الغلام وصالح المزین بالمعیه بصره نك خارج شهرده واقع
نمازکاهه چقدق مکتبدن صبیانلر دخی کلدیلر استسقا ودعایه مشغول اولدق نصف نهار اولوب
دخی اثر اجابت مشاهده اولنمدیغندن خلق طاغیلوب بنم ایله ثابت البنانیدن غیری بر فرد قالمیوب
جمله سی محللرینه عودت و بز نمازکاهده بیتوتت قصدیله اقامت ایلدك ظلام لیل اولدقده اوزرنده
تلبس واکسا ایلدیکی عبانك قیمتی ایکی درهم ایتمز سافلری اینجه یوزی کوچك بر عبد اسود
ظاهر اولوب توضی و بعده محرابه توجه وخفت اوزره ایکی رکعت صلاتی ادادنصکره وجهنی
سمایه رفع ایدوب یارب و یا الهی نه زمانه قدر ذاتکه نفع وفائده سی اولمیان شیئی امکاث ایدوب
قوللریکی رد ایدرسن نزد معنو بکده اولانه دوکمکمی کلور وخزائنك نقصانمی بولور اولدی

بن قولكه اولان محبنك حقيچون بو ساعتده ياغمورايله قوللريكى سق ايله دیو مناجاته باشلیوب
هنوز نيازى تمام اولمادن سما بولوتلنوب قربه‌لردن بو شانوركبى رحمت نازله اولدى مالك بن
دينار ديركه بو وجهله بى پرو امناجات ودعاسى وسوء ادبانه معامله‌سى بكا خوش كلمديكندن
اعتراض كونه يااسود سويلد يكك سوزدن حيا ايتمزميسن ديدم موجب حيا اوله‌جق نه سوز
سويلدم ديدكده بكا محبنك حقيچون ديديككدر زيرا الله ذوالجلالك سكا محب اولديغنى
بيلورميسن بوغايبه حكمدر ديجك * تنح عنى يا من اشتغل عنه بنفسه افتراه بدأنى بذلك الا
لمحبته * يعنى بندن اوزاق اول نفسنه اشتغال ايله حقدن دور اولان كيمسه جناب حق
بنى كند ويه محبته مقارن اوله‌رق انجق محبتى ايچون خلق ايلد يكنى بيلمزميسن ديدى (قلت)
بوندن مراد حضرت اسود ﴿ وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون ﴾ نصنك اقتضاسيله
﴿ يحبهم ويحبونه ﴾ نظم كريمنك صراحتنه اشارتدرانتهى (بعده اسود قدس سره العزيز
جناب ذوالجلالك بكا محبتى ذات مقدسى شانيجه و بنم حقه محبتم دخى مقدارمجه دردیدى
مالك بن دينار ديركه وقتاكه اول اسود انوردن اشبو جواب عارفانه‌یى اشتدكده اعتراضمه
ندامت برله يرحمك الله برجلسهٔ خفيفه‌يه يورك مهر عرفانكزدن اقتباس ايده لم ديديكمده بن عبد
مملوكم مالك صغير يمه دخى اطاعت فرضدر ديوب منصرف اولدى بندخى رفيقم ايله اوزاقدن
كوزه‌رك تعقيب ايلدك كوردك كه بر نخاس يعنى اسيرجينك خانه سنه دخول ايتدى وقتاكه
صباح اولدقده نخاسه واروب يرحمك الله خدمت ايچون برغلام الله جغم حاضرده وارميدر ديدم
نعم صاتمغه آماده يوزغلامم واردر ديوب برر برر بكا عرض ايلدى عدد غلام بتمشه يتوب
ايچلرنده حبيبم يعنى غلام اسود مرقومى كورمديكمدن وقت آخرده باقيلور ديوب خانهٔ نخاسدن
چقركن وراء دارده برخراب اوطه درونده اسود مطلوبى كوردمكه نماز ايله مشغولدر اشته
ورب الكعبه دوستم ديوب و فى الحال نخاسه واروب شوغلامى بكا صات ديديكمده نخاس بكا
اى ابايحيى بوغلامك كيجه وكوندز بكا وازوادن غيرى نسنه يه همتى يوقدر يعنى خدمته يارامز
ديدى بندخى سن بهاسنى آل قصوريته قارشمه ديديكمده اسودى چاغردى اولدخى كلوب
متناعس اوله‌رق يعنى فتوراوزره طوردى نخاس ذمتنى عيوب دعواسندن بعد الابرا ديلديككك
مبلغه آل ديدى يكرمى التونه آلدم واسمكز ندر ديو صورديغمده ميمون در ديدى دستندن طوتوب
منزلمه كتوروركن بكا دونوب اى بنم كوچك مولى وسيدم بنى نيچون اشترا ايلدك بنم خدمت
مخلوقه صلاحيت و لياقتم يوقدر ديدكده بندخى والله العظيم اى سيدم بن سنى انجق سكا
بالذات خدمت ايتمم ايچون الدم يوقسه سنى استخدام ايتمك قصديله اشترا ايلمدم ديديكمده
بو محبته سبب ندر ديدكده اى سيدم و حبيبم سن دون كيجه نماز كاهده بزمله برابر دكلميدك
ديديكمده سن ما جرايه مطلع اولدكى ديجك باسزه نماز كاهده اولان مناجا تكزده اول
امرده معارضه‌يه جراءت ايدن بن ايدم ديدم سكوت ايدوب يوله روان اولديغمزده برمسجد
اوكنه كلدك دخول مسجده استيذان ايتدى بندخى يورك ديدم كيردى وايكى ركعت تحية
المسجد قيلوب عقبنده الهى وسيدى بيمزده اولان سره سنك غيرك مطلع اولدى بوندنصكره
حضورم وتعيشم كوزل اولماز ذات اجل واعلا كه قسم ايدرمكه بودقيقه ده روحمى قبض ايده سن
ديوب سجده يه واردى برمقدار انتظار ايتدم سجده دن باشنى قالدرمدى تحريك ايلديكمده
روحنى صاحبنه تسليم ايتمش بولدم رحمة الله عليه يد و پايلرينى تمديد وچكه سنى باغلرايكن
روى شريفلرينه نظر ايلدمكه كول ورنك سياهه رنك بياض غلبه ايلمش يعنى سياه اولمغله
وجهى قمركبى لمعان ايدراواثناده برشاب انور يدنده مسك وعنبر ايله تعطير اولنمش كفن ايله

ظهور ايدوب السلام عليكم و رحمة الله وبركاته حق سبحانه و تعالى قرنداشمز ميمون حقنده
سزك وبزم اجور ومثوباتمزى اعظام و اكمال واتمام ايلسون شوكفن ايله تكفين ايله
ديوب ايكى ثوب ويرديكه دنياده اول ثوبلرك مثلنى كورمدم انلر ايله تكفين واداء صلات جنازه
دنصكره قبره دفن ايلدك والان قبرشريفلريله تبرك واستسقا والله تعالادن مقاصد وحوايجك
قضاسنه توسل اولنور رحمة الله تعالى عليه ديو مالك بن دينار حضرتلرى روايت ايلمشدر
(قلت) اهل تحقيق بيانى اوزره قوللرينه حق سبحانه و تعالى حضرتينك محبتى قلبلرندن
حجاب غفلتى كشف ورفع و بساط قرب معنوى يه تمكنلرينه تمكين احسان ايتمكدن عبارتدر
زيرا حق تعالانك رحمت ومحبت وغضب كبى صفاتله موصوف اولديغى منصوص ايسه‌ده
مبادى اعتباريله اولميوب غايات اعتبار ايله در كه بونلرك مباديلرى رقت وميل قلب وغليان
دمدر احوال مذكوره بو اعتبار ايله مخلوقك حاليدر لكن غايانلرى كرم واحسان وعقاب اولمغله
اشته بواعتبار ايله متصف اولور ودخى جناب بارى تعالى وتقدسك قولنه محبتى اولديغنه علامت
اول قوله دارغروردن تجافى ونفرت وعالم نوروسروره ترقبسنه وشهود حق ايله انسيت وماسوادن
وحشتنه توفيق احساندن عبارتدر واشبو معناده بعض عارفين * اذا اردت ان تعرف مقامك
فانظر فيما اقامك * ديمشدر يعنى اكر مرتبه ومقامكى بيلك ديلرايسك مولاى متعالك سنى اقامه
ايلديكى مقامه يعنى افعالكه نظر ودقت ايله ديمكدر انتهى (ابراهيم الخواص قدس سره نك
خواص مريدلرندن حذيفة المرعشيدن كرامات شيخدن نه مشاهده ايتديكز ديو سؤال اولندقده
مكهٔ مكرمه يه معيتلرنده عازم ايكن يولده براز ايام طعامسز قالدق بو حالده كوفه‌يه اوغرايوب
برخراب مسجده قوندق حضرت شيخ بكا نظر يوروب ياحذيفه سنده آچلق اثرى مشاهده
ايده‌يورم بيوردقلرنده بندخى مشاهده بيورديغكز كيدر ديدم بكا بردوات وكاغد بول ديو امر
ايلدكده احضار ايلدم كاغده * بسم الله الرحمن الرحيم انت المقصود اليه بكل حال والمشار اليه
بكل معنى * عبارهٔ شريفه سنى يازوب و * انا شاكر انا ذاكر * انا جايع انا ضايع انا عارى *
هى ستة وانا الضمين لنصفها * فكن الضمين لنصفها يابارى * مدحى لغيرك لهب نار خضتها *
فاجر عبيدك من لهيب النار * مناجات منظومه سنى اوقوديلركه ءألى اى جناب متعال
بن قولك حامد وشاكر وذاكروآج وضايع وچيلاغم اشبو احوال كه التى شيدر نصفى كه حمد وشكر
وذكردر بونلره بن ضامن ومتعهدم ونصف ديكر بكه جوع وضياع وعريانلقدر بونلرده ياربى
سن لطفاوكرما ضامن اول سنك غيريكه مدح وثنايعنى مخلوق وماسوايه التجا علو ناردر لطفك ايله
بو قوللجغكزى اولهيب ناردن قورتار ديمكدر (لاحقه) اسعد فقيرديركه عبيد عينك ضميله عبدك
اسم تصغيريدر عينك فتحيله فعيل وزننده عبيد عبدك جمعلرندندر بويله ايكن اكثر ناس مفرد
مقامنده كلان تصغيرى عينك فتحيله اوقورلر لكن خطادر فتبصر (راوى حذيفه ديركه بعده
حضرت شيخ رقعهٔ مذكوره‌يى يعنى كاغدى بكا ويروب قلبكى حقدن غيرى يه ربط ايتميه‌رك
بورادن چيقوب ابتدا كيمه ملاقى اولور ايسك اكا وير ديوامر بيورديلر بندخى مسجددن چقدم
وابتدا بربغله يه بنمش بررجله ملاقات ايتمله اكا ويردم رجل مرقوم اخذ و قرائت ايدوب اغلمغه
باشلدى و بورقعه‌يى يازان نه‌ده‌لور ديو صوردى بندخى فلان مسجدده ديديكمده همان قويندن
التيوز درهم طولوسى برصره چيقاروب بكا ويردى آلوب عودت ايلدم اثناى راهده بررجل
كوروب دراهمى ويرن كيمسه‌يى صوردم نصرانى اولديغنى خبر ويردى حضرت شيخه واروب
قضيه‌يى خبر ويرديكمده دراهمى مس ايتمه‌مدى ويرن كلور بيورديلر واقعا برآزمدت مرورنده
بغله سى اوزرنده كلوب قرب مسجدده نزول وتواضع ايله دخول وتحنن ومحبتله حضرت شيخه

صاریلوب سرفیض افسرودست کرامت پیوسلنی بوس وتلثیم و* اشهد ان لااله الاالله وحده
لاشریك له واشهد ان محمدا عبده ورسوله * دیوب توحید باری ونبوت ختم رسالتی تصدیق
وتسلیم ایلدی فی الحال حضرت شیخ دخی سرور وفرحندن بکا باشلیوب * الحمدلله الذی
هداك للاسلام وشریعة محمد علیه الصلاة والسلام * دیو تهنیت وتبریك ایلدیلر دیو مشاهده
ایلدیکی کرامتی حذیفه قدس سرهما نقل ایتمشدر (بر ولیدن منقولدر که بن اوائل حالمده مصر
قاهره ده بحر نیلده ملاح یعنی قایقجی اولوب خلقی نیلك جانب غربیسندن شرقیسنه وشرقیسندن
غربیسنه اجرتله طاشیوب آنکله تعیش ایدردم برکون زورقده مشتری یه مترقب ایکن اوزرنده بالی
برعبا والنده برچناغله برعصا بر پیرنورانی لقا ظهور ایدوب بکا سلام و یروب بندخی ردسلام
ایلدکدنصکره بروجه حسبی بنی شو جانبه کتورر میسن دیدی بندخی نعم دیوب وآلوب
استدیکی جانب غربی یه کتوردم چیقه جغی خلالده بکا سکا تحمیل ایده جك برامانتم واردر
دیدی ندر دیدیکمده یارین اویله وقتی بنی شواغاجك التنده وفات ایتمش بولورسن لکن اونودرسن
الهـام اولندیغکده اورایه کل وبنی غسل وباشمك آلتنده بوله جغك کفن ایله تکفین
وصلاتمی قیل و بنی شجرهٔ مذکوره تحتنه دفن ایله واشبو عبا وعصا وچناغك طالبی کلدکده اکا
و یرو تحقیرا ایلمه دیو بکا وداعله کندی کلام وحالنه متعجبا کیجه لیوب وقتاکه صباح اولدی تنبیه
ایلدیکی وقتی کوزتمکده ایکن کشفلری کبی اونودوب عصره قریب تذکر ایتدیکم کبی سرعتله
واروب تعیین ایلدیکی اغاجك یانده نعشنی وباشلری التده مسك رایحه لو برجدید کفن بولدم
ودرعقب غسل وتکفین ایلدم بعدالفراغ یانمده هیچ معارفدم اولمدق برجماعت عظیمه ظهور
ایدوب انلرله صلاتنی بعدالادا وصیتی اوزره شجره نك تحتنه دفن ایدوب جانب شرقی یه عودت ایلدم
اول کیجه او یو یوب وقتاکه فجر طلوع ایدوب اورتالق سحیلدکده بنی اسلیه رك برشاب امرد
ظهور ایلدی کوردمکه تاری یعنی طنبوری قواط وغنده الاری قنالی میانده انکلك صبیان ملاهی
یعنی کوچك ورقاصلردن بر یسیدر کلوب بعدالسلام تعیین نام ایله ای ملاح سن فلان بن
فلان دکلیسن دیدی اوت دیدیکمده امانتلری و یردیوذکر اولنان عبا وعصا وچناغی استدی بندخی
ای اوغل بوامانتلرك بنده اولدیغنی ندن بیلورسن دیدم صورمه دیدی ابرام ایلدیکمده بن برشی
بیلمم فقط فلان تاجرك زفاف ولیمه سی جمعینده مؤذنلرك صباح اذانلرینه قدر رقص ایدر ایدم
عندالاذان برای استراحت اویقویه واردیغمده بر رجل کلوب بنی اویقودن اویاندردی و حق
سبحـانه وتعالی فلان ولینك روحنی قبض ایلدی وسنی ولایتده انك مقامنـه اقامه ایلدی شمدی
کیت فلان بن فلان ملاحی فلان محلده بول وشیخ متوفانك سکا دیدیکی اوزره امانت ایلدیکی
اشیاء مذکوره یی آل دیو تنبیه ایلدی دیدی بندخی امانتلری و یردیکمده فی الحال صبو نوب
و بونلری دیلدیککه تصدق ایله دیو اثواب مزینه سنی هبه ایدوب قایغمه آتوب وعباء مرقعی
کیوب عصاء وچناغی آلوب روح روان کبی کندی و بنی محروق الفؤاد براقدی بندخی حیف
نعمدن محروم اولدم دیو یانه رق یاقیله رق اخشاملدم کیجه اولوب خوابه واردیغمده جناب
واجب الوجود جل وعلا حضرتلرینی عالم منامده مشاهده ایتدم بکا ای قولوم عصیاندن
تو به و رجوع ایله بکا توجه ایدن برعبدیمه احسان ایلدیکم بورتبه یی چوقمی کوررسن بو بنم
فضل و احسانمدر ارادهٔ علیه م تعلق ایلدیکی قوللریمه اعطا ایدرم بن فضل وکرم عظیم
صاحبی عظیم الشانم بیوردی دیمشدر (کرامات اولیادن اوله رق ابو اسحق الصعلوکی
حضرتلری نقل وحکایه ایدرکه برسنه حج وزیارت قصدیله بلده مدن خروج ایدوب هنکام مهتاب
بادیه ده واله وحیران مرور ایدرکن یااباسحق دیو برصدای ضعیف سمعمه واصل اولدقده

صدا جانبنی استه یه رك واردیغمده مشرف موت و مریض ونحیف الجسم واطرافنده بو عالمده
عدیم المثل رایحهٔ طیبه لی ریاحین وشکوفه لر ایچنـده اوتورر برشابی کوردم ونه مقوله آدمسین
ونه محلدن اولورسن دیو صوردم اولدخی مدینهٔ شمشاطدن اولورم بلدمده عزت و رفعتده
ایکن نفسم عزلت وغربت استمکله سیاحته چقمشیدم بوراده موته مشرف اولوب الله تعالی یه
نیاز ایتمشیدمکه اولیاسندن برین بکا قرین کوندروب شودمده بکا امدادایده رجا ایدرمکه سن
اول مطلوبم اولان ولی سن دیدی بندخی برحاجت ومصلحتکز وارمیدر دیجه نعم بلدمده بروالدهم
وقرنداشلرم وار در دیدی انلره هیچ مشتاق اولدیکزمی دیدم بوکون بویلری استشمامنی
اشتیاق ایله انلری ارزولدم ایدی بو حالده سباع وهوام بنی اورته لرینه آلوب بمله برابراغلدیلر
وکوردیککك اشبوشکوفه لری کتوردیلر دیدی راوی ابو اسحق حضرتلری دیرکه بن اول غریب
الدیارك حالنه رقت قلبله طوررکن ناکاه اغزنده بر بیوك نرکس دسته سی اوله رق برعظیم حیه
ظهور ایدوب بکا خطابا الله تعالانك دوستنی ترك ایله زیرا اول عظیم الشان غیوردر دیدکده ایکمزه ده
غشی عارض اولدی افاقت بولدیغمده اول ولی بزرکوارك روح لطیفنی عرشه عروج ایلمش بولدم
رضی الله تعالی عنـه وقتاکه بعدالحج ذکر اولنان شمشاط شهرینه دخول ایلدیکمده یدنده
صو دستینی اوله رق برمستوره خاتونك بنی استقبـال ایلدیکه شاب غریب الدیارك کوزلری
مشارالیهایه غایت بکزرایدی وقتاکه بنی کوردکده کنیه مله یا اباسحق غریبا ارتحال ایدن شابك
شانی نیجه اولدی دیوندا وسؤال وسنك قدومکه فلان وقتدنبرو منتظر ایدم دیو بسط مقال
اشتیاق ایلدکده ماجرایی نقله باشلیوب تا شاب مشار الیهك بو یلرینی استشمامنی اشتیاق ایله
انلری ارزولدم کلامنه کلدیکمده اول خاتون اواه واه دیو صیحه ایتدی و والله شمدی بکادخی بالغ اولدی
دیو بابکاربند ایله روحی چیقوب سمت جنته کندی یرده خانهٔ عصمت وزهادتدن کسوهٔ زهادده
براز مخدرات بنات اتراب مستورات چیقوب امر تکفین ودفننی یرینه کتوردیلر رضوان الله
تعالی علیهم اجمعین دیدی (صاحب المستطرف اشبو حکایه ختـامنده شعر * یا نسیماهب
من وادی قبـا * خبرینی کیف حال الغربا * کم سألت الدهر ان یجمعنـا * مثل ما کنا
علیه فابی * شعرینی مناسب اوله رق تحریر ایتمشدر مآل شعر سوزناك ای بادنسیم یارك جای
اعترابی اولان قبـا وادیسندن اس وغریبانك حالی نیجه در بکا خبر و یر دهر وفلکه بزه یاردم ایله
اولدیغمز حال اوزره جمع ایله دیو چوق رجا ایلدم صد حیفکه ابا ایتدی یعنی وفا وقبول ایتمیوب
دم وصالی آخرته قالدی دیمکدر (حکایه اولندیکه دینارعیار لقبیله معروف نفس وهواسنه تابع
برکیمسه وارایدی والده سی عفیفه وصالحه اولمغله هرنه قدر رجل مرقومه نصح و پند ایتدکده
اولدیسه ده منتصح ومتعظ اولمازایدی بدرقهٔ توفیق سوقیله برکون قبرستاندن کچرایکن برانسان
کمکی کوروب بدینه آلدقده اوفانور عقبنده کندو یی برفکر استیعاب ایدوب نفسنه خطابا ویحك
یادینارسنك کمکلرکده بو یله چوروسه وجسمك تراب اولسه کرکدر دیوب تفریطنه پشیمان اولوب
تو به ورجوعه عزیمت و باشنی آسمان اجابته قالدیروب الهی وسیدی مفاتیح ابواب اموریمی
درکاه ارادتکه براقدم بکا رحمت ایله دیوب اونی خوف اللهدن متغیر و قلبی منکسر اوله رق
والده سنه کلوب ای والدهٔ مشفقه م برعبد مولی وافندیسندن اباق وفرار ایدوب افندیسی انی
طوتدقدنصکره نه معامله ایدردیوب والده لری دخی عبد عاصی ید مولایه کیردکده اوزرنده اولان
ثیابنی صو یوب قالن کبه کیدیروب اولمیه جك قدرقورو اتمك یدیروب ایاغنه والله لرینه قید و بوغاغی
طقار دیدکده اشته ای والدهم بکا برکبه کیدر وقوری ار په اتمکی پارچه سی یدر والحاصل
عبد آبقه نه معـامله اولورایسه بکاده اول معامله یی ایله دیو رجا و امل ایدرمکه مولام ذلمی کوروب

بكا مرحمت ایده دیدکده مادری دخی رجا ایلدیکنی اجرا ایدر وقتا که کیجه اولدقده بکا وعویله
باشلیوب ونفسنده * ویحك یادینار الك قوة علی النار کیف تعرضت لغضب الجبار * یعنی ای دینار
نار جهنمه طاقتك وارمی غضب جباره اوغرایه جق ایشلرده نه دن بولندك دیوب صباحلره قدر
بو حال اوزره اولوردی والده سی شفقتله بر کون ای اوغلجغم نفسکه براز رفق ایله دیدکده
* دعنی اتعب قلیلا لعلی استریح طویلا یا اماه ان لی غدا موقفا طویلا بین یدی رب جلیل
ولا ادری ایأمرنی الی ظل ظلیل اوالی شر مقیل * یعنی ای مادر مشفقه م بنی براز جك حالمه
ترك ایله تاکه نشئه اخراده استراحت دائمه بوله یم آه اناجغم یارین بنم ایچون نزد رب جلیلده
بر موقف طویل وار در بیلم ظل ظلیل نعیمه می مأمور اولورم یاخود شر مقیل جحیمه می دیدی
بعده والده سی هله برمقدار استراحت ایت دیدکده * الراحة اطلب کانك یا اماه غدا بالخلایق یساقون
الی الجنة وانا اساق الی النار مع اهلها * یعنی ای والده م بنده انجق راحت طلب ایدرم کأن
سن یارین جنته سوق اولنه جق ناجیلری کوروب و بن اهلیله ناره سوق اولنورم کورر سن
دیدکده والده سی حالی اوزره ترك ایلدی اولدخی مجاهده و سلوك و قرآنله مشغول اولدی
بونك اوزرینه بر کیجه تلاوت قرأن ایدر کن استعیذ بالله تعالی ﴿ فوربك لنسئلنهم اجمعین
عما کانوا یعملون ﴾ نظم جلیلنه کلدکده معنای تهدید احوالنی تفکر ایدرك کندی یه جذبه
وغشی کلدی فی الحال والده سی یانته کلوب ندا ایلدکده جواب و یرمدی بعده ای کوزیمك نوری
حبیبم اوغلم این الملتقی یعنی ملاقاتمز نره ده در دیدکده یاندیغی یردن صوت ضعیف وحزین ایله
ای بنم اناجغم آه آه اکر عرصات قیامتده بنی بوله مز ایسك موکل جهنم اولان خازندن سؤال ایله
دیوب واصل الی الله اولدی والده لری غسل وتکفین مصلحتنی تکمیل ایتدردکدنصکره
خانه لرندن چیقوب ای جماعت مسلمین قتیل نار یعنی خوف الله ایله وفات ایدن مرد کاملك
صلاتنه حاضر اولك دیوندا واخبار ایلدکده هر جانبدن ناس اول قدر کلدی وآقدیکه
بر جنازه ده مثلی کورلمامشدر دفن اولندیغی کیجه اصدقاسندن بعضیلری کورر که حله
خضرا کیوب جنتده صالنه صالنه کزر و ﴿ فوربك لنسئلنهم اجمعین عما کانوا یعملون ﴾
نصنی تلاوت ایدوب جناب رب متعالك عزوجلالنه قسم ایدرمکه بکا سؤال ایتدی ومرحمت
ایتدی ومغفرت ایتدی وکناهمدن کچدی والده مه بویله جه مژده ایدك دیو سپارش ایدر
(اسعد فقیر دیر که مآلی نص شریف مذکورك اولی اولان ﴿ واخفض جناحك للمؤمنین وقل
انی انا النذیر المبین کما انزلنا علی المقتسمین الذین جعلوا القرأن عضین ﴾ نصوصی اقتضاسنجه
ای حبیبم ربکه قسم ایدرمکه ایام موسم حجده کفار قریشدن مداخل مکه یی ناسی ایمان بالرسولدن
تنفیر غرض فاسدیله اقتسام ایدن اون ایکی شخصه وقرأنی سحره نسبت ایدنلره اشبو اقتسام
ونسبت فعل وقوللرندن وکافه کفاره کفر ومعاصیلرندن واندار ایله مأمور اولدیغك جمیع خلقك
ایشلدکلری کافه عمللرندن یوم حسابده البته سؤال ایدرم دیمکدر والله تعالی اعلم مؤمنلرك محاسبه
اولنه جقلرینه آیت سابقه نك دلالت ایتدیکی کبی کتب کلامیه ده مفصلا بیان اولندیغی اوزره
﴿ ان السمع والبصر والفؤاد کل اولئك کان عنه مسؤلا ﴾ و ﴿ قل بلی وربی لتبعثن ثم لتنبؤن
بما عملتم ﴾ و ﴿ فمن یعمل مثقال ذرة خیرا یره ومن یعمل مثقال ذرة شرا یره ﴾ نصوصی
دخی دلالت ایدر ومؤمنلرك محاسبه سی یسیر وسهولت اوزره اولوب کافرلرك سؤاللری توبیخ ایله
مشقتلی اولدیغنه ﴿ یا ایها الانسان انك کادح الی ربك کدحا فملاقیه فاما من اوتی
کتابه بیمینه فسوف یحاسب حسابا یسیرا وینقلب الی اهله مسرورا واما من اوتی کتابه وراء
ظهره فسوف یدعو ثبورا ویصلی سعیرا انه کان فی اهله مسرورا ﴾ نظم جلیلی دلالت ایلدیکی

مسلم اهل دیانتدر انتهی (سری سقطی قدس سره العالی حکایه ایدر که بر کیجه سهر عارض
اولمغله طلوع فجره قدر اویویه مدم بعد الطلوع صلات صبحی ادادنصکره بالالهام مارستان
یعنی تیمارخانه یه دخول ایلدم کوردمکه کردنی وایاغی زنجیره چکلمش سلسلهٔ مجانین صره سنده
بر جاریه سوزدل ایله * تغل یدی الی عنقی * وما خانت وما سرقت * وبین جوانحی کبد
* احس بها قد احترقت * نظمنی اوقور مآل شعر آتشین یدم زنجیر ایله کردنمه ربط
اولنور والحال که نه خیانت ونه سرقت ایتمشدر اما وسط بدنمده جکریمی حس ایدرمکه آتش
عشق ونار محبتدن یانمشدر دیمکدر (سری سقطی قدس سره دیرکه جاریه نك
اشبو حال وقالی بکا رقت ویروب قیم مارستان یعنی تیمارخانه جی یه بو نسمه مستثنا کیمدر
دیو صوردیغمده عقلی مختل اولدیغندن اوصلانور دیو حبس اولنمشدر دیدی جاریه قیلك
بو سوزینی ایشتدکده تبسم ایله * معشر الناس ما جننت ولکن * انا سکرانة وقلبی صاحی *
لم غللتم یدی ولم آت ذنبا * غیر هتکی فی حبه وافتضاحی * انا مفتونة بحب حبیب * لست ابغی
عن بابه من براح * فصلاحی الذی زعمتم فسادی * وفسادی الذی زعمتم صلاحی * ما علی من
احب مولی الموالی * وارتضاه لنفسه من جناح * حسبحالنی ناظمة کویا اولدی معنای ابیات
ای ناس بن مجنونه اولمدم ولکن شراب عشق ومحبتله سکرانه یم وقلبم صاحیدر نیچون اللریمی
باغلدیکز بن محبوبمك حبنده اولان سری فاش و بو وجهله افتضاحدن غیری برکناه کتوریجی
دکلم یعنی تعدی ایتمدم بن حب حبیب ایله مفتونه ومجنونه یم اصلا حبیبمك بابندن زوال وانقطاع
رأی ایتم یعنی طلب ایلمم بنم فسادیمی زعم ایتدیکز اشبو جنون بنم صلاحم وصلاحم زعم ایتدیککز
صحوم یعنی ترك حبم بنم حقیقتده فسادمدر مولی الموالی اولان ذات اجل واعلایه محبت ایدوب
ونفسنی دخی انتظام حال وجای راحت اولمقده اول حب ایله راضی ایدن کیمسه یه اثم وکناه اولورمی
دیمکدر (سری بیورر که جاریهٔ مرقومه نك بو کلام آتشین انسجامنی دخی استماع ایلدیکمده
حزنم مشتد اولوب بکاء شدید ایله بکایه باشلاینجه جاریه بکا ای سری سنك بو بکاك عرفان
صفت حالکدر اکر پروردکاری حق معرفتله بلیدك حالك نه شکل اولوردی دیدی جاریه بکا
تکلمده ایکن صاحبی کلوب بنی کوردکده تعظیم وتکریم ایدنجه ای کیمسه بکا تعظیم ایلمه بو جاریه
تعظیمه بندن هر حالده احق و الیقدر بوکا نیچون بویله معامله ایلدك دیدیکمده خدمتمده
قصور ایدرولدندن افتراق ایتمش مادرکبی صباحلره قدر فریاد وفغان برله نه کندی اویور ونه بزی
اویودر سازنده لك صنعتنده ماهره اولمغله یکرمی بیك درهمه اشترا ایتمش ایدم دیدی اشبو حالنك
بدایتی نه صورتده اولدی دیو سؤال ایلدیکمده بر کون سازی قوجاغنده ایکن * وحقك لا انقضت
الدهر عهدا * ولا کدرت بعد الصفو ودا * ملأت جوانحی و القلب وجدا * فکیف اقر
یا سکنی واهدا * قطعه سنی اوقیوب حالی متغیر اولدی دیدی مآلی ثبات وبقا که قسم ایدرمکه
عمرمده عهد محبتنی نقض ایتمدم وصفوت بولان آب ودو محبتی بولاندرمدم بنم جسم وقلبمی وجد
وعشقله طولدردك ای ملجأ وپناهم ارتق نه کیفیتله قرار وتمکن ایده یم دیمکدر (بعده صاحب
جاریه یه اشبو عاشقهٔ صادقه یی قیددن وحبسدن اطلاق ایله ثمننه ضامنم دیدیکمده صاحبی
وافقراه دیو صیحه برله ای سری ذاتك کبی زاهده یکرمی بیك درهم بولنورمی دیدی عجله ایتمه
ربم کریمدر دیدیکمده نه مانع ثمننی ایفا ایدنجه قدر بوراده طورسون دیدی بندخی اول
شرط اوزره عینم باکی وقلبم خاشع اولدیغی حالده مکانمه کلدم والله بیلور که بر درهمه مالك دکل
ایدم کیجه اولدی سوزدل ایله درکاه الهی یه یوزقویوب تضرعده ایکن فجره قریب قپودق
اولندی واروب آچدیغمده یانلرنده بش بدره اوله رق التی اتباع ایله بر رجل داخل اولدی (قلت)

بدره اون بيك درهمی حاوی كيسه‌دن عبارتدر و بكا يا سری بنی بيلورميسن ديدی بيلم ديديكمده
بكا احمد بن المثنی ديرلر بو كيجه منامده برهاتف ای احمد خدمت رضامزده بولنمغی استرميسن
ديو ندا ايتدكده عرئمه منتدر ديديكمده بزم فيض و عنايتمز اوزرنده اولان جاريه اجليچون
سری سقطی يه بش بدره كوتور ديو تنبيه ايتمكله اشته كتوردم ديو بيشمه نهاده ايلدی
فی الحال سجده‌ٔ شكره واروب وفجره توقع ايدوب و بعد الطلوع نمازی قيلوب بيمارستانه واردمكه
جاريه‌ٔ عاشقه (يارب نيجه يه دك سنك حبكی كتمده تكلفله صبر ايتدم صدرم زنجير وقيدده
صقيلوب بنی خدمتكدن دور قيلدی بنم حالم ای قلبمك مقصودی و ذخر نجاتم سكا نهان
اولماز رقبه‌مى سن اعتاق وقيددن سربمی فك ايله بنی اطلاق ايله مألنده اولان * قد تصبرت
الی ان * عيل من حبك صبری * ضاق من غلی وقيدی * وانتهانی منك صدری * لبس
يخفی عنك امری * يامنی قلبی وذخری * انت قد تعتق رقی * وتفك اليوم اسری * ابياتنی
اوقور ايدی انك كلامنی استماع ايدركن صاحب جاريه دخی بكا ايدرك كلدی اشته رأس مالك
اولان يكرمی بيك درهمدن باشقه اون بيك درهم دخی سكا كار ديو دراهمی عرض ايلدم والله
العظيم بن اول فعلی ايشله‌مم يعنی المم ديدكده راضی اولمزايسك دخی زياده ايده‌يم ديدم جوابنده
ای سری مابين الخافقينی ويرسن قبول ايتمم * هی حرة لوجه الله تعالی * ديوب جاريه‌يی صاتميوب
ازاد ايلدی صاحب جاريه‌نك بوطوری بكا تعجب ويروب سبحان الله دونكی كون كلامكز
نه ايدی بو كونكی معامله ندر ديديكمده ياشيخ كرم ايدك بكا توبيخ وعتاب ايتمك بو كيجه بكا اولان توبيخ
وعتاب الو برشاهد اولك كه جميع مالمدن ذمتم بريدر جمله‌سی فی سبيل الله صدقه اولسون بن جناب
واجب الوجوده راجع الله عشقنه بنی صحبتكدن دور ايتمه ديدی او يله اولسون ديدم بر ده بر و طرفه
باقديغمده كيسه لری كتورن احمد بن المثنای كوردمكه كاوب بكا ايدر سبب بكاسندن صورديغمده
ای استاد مولای متعال بنی حث وترغيب ايلديكی مصلحتده خدمتمی يعنی ثمن جاريه‌يی اعطا
ايلديكم خلوصه مقارن اولماديغندن قبول ايتميوب اوزريمه اندی شاهد اول كه جميع مالملكمدن
خروج ايدوب الله يولنه بذل ايلدم جمله جواری وعبيدم لوجه الله تعالی احراردر پس بندخی
* فما اعظم بركتك ياجارية * يعنی فيض و بركت معنويه وافقنيدك نه عظيم شيدر ديو عنقندن
غلی و پايلرندن قيدی نزعله مارستاندن چيقاردق وفی الحال اثواب نفيسه‌سنی عبادن خماره
يعنی فراجه يه وقيلدن برقع يعنی باش اورتوسنه تبديل ايلدی و كتدی بندخی صاحب جاريه
ومال ايله همان مكه‌ٔ مكرمه جانبنه توجه ايتدك و واروب بيت مكرمی طواف ايدركن بر صدا
اشيدوب جهت صدايه وارديغمزده برمرئه كوردك كه خياله دونمش بنی كوردكده السلام
عليك ياسری ديدی بندخی ردسلامدنصكره سن كيمسن ديديجه متعجبة * لا اله الا الله * بنی
بيلدكدنصكره ندن شك واقع اولدی ديدی بندخی تأمل ايلديكمده جاريه‌ٔ معهوده اولديغنی
بيلوب خلقدن انفراد وعزلتكدنصكره حق تعالی وتقدس سكا نه لطف ايتدی ديديكمده
بكا موانسه‌ٔ معنويه ايله موانسه برله ماسوادن بنی توحش ايتدردی ديوب و يوزينی كعبه يه
دونديروب * الهی كم تخلفنی فی دار لااری فيها انيسا قد طال شوقی اليك فعجل قدومی عليك *
يعنی الهی ومعبودی يار وانيس بولماديغم دارده نه زمانه قدر بنی امكاث ايدرسن جناب ذات عليه كه
شوق ومحبتم ممتد اولدی درگاه معنويكه رجوع وقدومی تعجيل ايله يارب ديديكی آنده
طير روحی پرواز ايدوب جسد پاكی يره دوشدی رحمة الله عليها وقتا كه صاحبی بوحالی كوردكده
بكايه باشليوب جاريه‌نك جانبنه اول دخی ميتا سقوط ايلدی وايكيسنی دخی دفن ايلدك رحمة الله
عليهما ديو سری سقطی قدس سره نقل بيورمشدر (معنای مجنده ديبلان اشعار دندر

* بحرمة ما كان قد كان بينی وبينكم * من الرد الا مارجعتم الی الوصل * ولا تحرمونی نظرة
من جمالكم * فلم تجدوا فی الحی عبدا لكم مثلی * فوالله مايهوی فؤادی سواكم * واورشقوه
بالاسنة والنبل * معناسی بينمزده اولان محبت حرمتنه بندن روی كردان اولميوب وصله رجوع
بيورك جمالكزدن برنظره‌يی دريغله بنی محروم بيورميك زيرا بندن قبيله ايچنده بنم مثلم كبی سزه
عبدملوك بوله مزسكز قسم اولسونكه قلبمی سنانلره واوقلره صاپليوب دور ايتسه‌لر دخی سزدن
باشقه‌يه محبت ايتمز ديمك اوله (حسن بصری حضرتلرندن محكيدر كه برسائل فقير برمسجده
نازل اولوب قارنم زياده آج اولمغله برپاره نان ويرك ديو ناسدن سؤال ايتمشيكن دريغ ايدرلر باری
تعالی وتقدس ملك الموته اول فقير جايع وآج قالدی روحنی قبض ايله ديو امر بيورمغله ملك الموت
قبض روح ايدر وقتا كه مؤذن مسجده كلوب خارج بابده ميتی كوردكده ناسه خبر ويرر ناس
دخی تجهيز وتكفيننه معاونت ايدرلر بعد الدفن مؤذن مسجده داخل اولوب كورركه فقير
مشار اليهه ناسك صاردقلری كفن طورر واوزنده * هذا الكفن مردود عليكم بئس القوم
انتم استطعمكم فقير فلم تطعموه حتی مات جوعا من كان من احبابنا لانكله الی غيرنا * عبارهٔ
تهديد صريحی قلم قدرتله يازلمش (مآلی اشبو كفن يعنی ذكر اولنان بنی رجالرك فقير مشار اليهه
صاردقلری كفن ينه سزه رد اولندی سز نه كتو قومسكز برفقير سزدن طلب نان ايده سزده
ويرميوب آج اولديغی حالده وفات ايده بر ذاتكه بزم اوليامزدن اوله انك اموريني بزدن غيری يه
اصمارله ميز يعنی بركور برز ديمكدر (ابو علی مصری رحمة الله عليه حكايه ايدوب ديركه غسل
موتی ايدرمسن قومشوم وار ايدی موتالره بر عجب حال مشاهده ايلدك ايسه نقل ايله اعتبار
ايده‌لم ديديكمده رجال مرقوم بركون وجهنده ملاحت وثيابنده حسن ولطافت اوله رق برشاب
كلوب شومیتی غسل ايدرميسن تعبيريله بكا خطاب ايتدكده بندخی اشارت ايتديكی ميت
خانه‌سنده درظنيله نعم ديوب آرقه‌سنه دوشوب كتدم خانه‌سنه واردی و بكا قپوده طور سزه
خبركاورديوب هنيهه يعنی يسر وصفا ايله ايچرو كيردی برده شاب مذكوره بكزر برقز كوزلرينك اشكنی
سله رك قپويه كلوب غاسل سزميسكز ديدی بنم ديديجه بسمله وحوقله ايله يعنی بعد البسمله لاحول
ولاقوة الا بالله العلی العظيم ديوب كيرك ديدی كيروب كوردمكه بكا كلان شاب مذكور كفن وسائر
مالزمهٔ موتايی باشی النه قومش وقبله‌يه قارشو روحی حلقومه كلمش اولديغی حالده ياتوريانه وارمدن
روحنی مولاسنه فدا ايلدی بندخی سبحان الله تعالی بوذات مكر اولياء الله دن برولی ايمش وقت
وفاتنی بيلدی ديوب روحنه رحمت ايدرك وخيرتمدن دتره‌يه رك غسل ايدوب اول كوهر لطيفی
درج تابوته درج ايتدكدنصكره متوفانك همشيره‌سی اولان مستوره تابوتنی تقبيل وقريبا سكا
لاحق اولورم ديو اظهار اشتياق ايلدی وقتا كه خدمتم تمام اولوب عودت مراد ايلديكمده
مرقوم بكا ابراز تشكر ايدوب اكر زوجه‌ك امر غسلی سنت اوزره كوزل ايفا ايدر ايسه شمدی
زوجه‌كی بورايه كتور ديو تنبيه ايلديكی كبی بونك دخی مرتبه‌سنی طويمله وجوديمه دتره‌مه
عارض اولدی پس متوفای مشار اليهی بعد الدفن خانه‌مه كلوب خليله‌مه قضيه‌يی حكايه
دنصكره آلوب باب خانهٔ مذكوره كتوروب و استيذان ايتدم دختر مشار اليها زوجه‌ك
دخی بسمله وحوقله ايله ايچرو كلسون ديو اذن ويردی وقتا كه زوجه‌م ايچرو واردقده مشار
اليهايی مستقبلا الی القبله وفات ايتمش بولوب بعد غسلها وتكفينهما اخ مكرملرينك جنبنه
دفن ايتدك ديو نقل وحكايه ايدر رحمة الله تعالی عليهما (حكايه اولنمشكه بنی اسرائيل
وقتنده زهد وتقوی ايله معروف برذات وار ايديكه كرامهٔ حرارت شمسدن وقايه ايچون
آسمانده باشنه برابر سحابه يعنی بربولوط نه طرفه كتسه كنديله برابر كيدر ايدی لكن بعض قصور

وفتوری سببیله سحاب کرامت رفع اولنمغله هر نه قدر حزن وبکا وتضرع ودعا ایلسه دخی
جبر اجابتده اولمیوب طول مدت حسرت رتبهٔ کرامت ونفسنه ملامت وتأسف وندامت اوزره ایکن
بر کیجه قیام واداء صلاتدنصکره تضرع وبکا ووافر نیاز ودعا ایله او یودقده عالم منامده
ای کیمسه کرامت معهوده رجوع وعودت ایلمك مرادك ایسه فلان بلده ده سایه انداز عدالت
اولان ملك وسلطاندن استشفاع وحق سبحانه وتعالادن تضرع ودعا ایلمسنی رجا ونیاز ایله
دنیلور اویقودن انتباهنده بعجالهٔ قطع مسافه ایده رك بلدهٔ مذکوره یه واروب وملکك سراینه
داخل اواوب کورر که قپوسنك یاننده برقصر با آلاده زر وزیوره مستغرق اطرافنی خدم وحشم
احاطه ایلمش بر صاحب البصیره والمعلومات ذات اوطوروب حضوریته وارن باب حاجتك
مصالحنی رؤیت ایتمکده در نوبت صاحب السحابه یعنی اوذاته کلنجه ای کشی سن نه محلدنسن
ومصلحتك وحاجتك ندر دیدکده اولدخی بلاد بعیده دن شد رحل ایدوب کلدم حاجت
ومصلحتم ملك حضرتلریله برمقدار مصاحبتدر دیدکده حضرت ملکه بوکون وصول ممکن
دکلدر مقصودك نه ایسه بکا افاده یورك بن مأمورم مقتدر ایسه م تسویه ایدرم دیدی بندخی
بنم مقصودیمی ملکدن غیری کیمسه تسویه ایده مز دیدیکمده مومی الیه ملکمز حضرتلرینك
هفته ده برکون دیوان عالیلری اواور اول کونك غیرنده کندیسنی براحد کوره مز سندخی یوم
دیوانده کل دیمکله بندخی دونوب بلدهٔ مذکوره کنارنده برمسجده نزول وملکك اشبو خلقدن
احتجابنی کندویه خاطره اوله رق یوم دیوانه منتظرا جسم وقلبیله عباداته مشغول اواور وقتا که
یوم دیوان اولدقده سرای ملکه کلوب دیوانخانه سی پیشکاهنده اذن دخوله مترقب اولان
خلق کثیر صره سنه قاریشوب طورر ملك حرمسرایندن عظمتله چقوب تختنه قعود وارکان
سلطنتی علی مراتبهم حضورنده قیامدنصکره وزیری دردیوانخانه یه کلوب ارباب مصالحك
دخولنه رخصت ویردکده خلقله برابر صاحب السحابه دخی ایچرو کیروب واحدا بعد واحد
ارباب حاجاتك حاجاتنی حق وعدل اوزره رؤیت ایدر ونوبت اکا کلوب نظر ملك تعلق ایلدکده
مرحبا بصاحب السحابه یعنی ای بولوت صاحبی خوش کلدك دیو نظر والتفات ایدرك
مصالح ناس ختام بولنجیه قدر اوطورسکره سنك ایشکده باقه رز بیوردقده صاحب السحابه یه
تعجب وحیرت مستولی اوله رق کنارنشین توقف اواور ملك حضرتلری وقتا که ناسك حوائجنی
شرع اوزره کوروب عدل ودیوان سوروب ارکان سلطنتنی نظر التفاتیله مسرور ایده رك
بسر برندن قیام وصاحب السحابه نك الندن طوتوب برابر ماینی دائره سنه خرام ایدر دائرهٔ
مذکوره نك کلیدلی دیکر قپوسنی آچوب وصاحب السحابه یی آلوب ینه قپویی قپایوب یاننده
خدامندن محرم اسراری بولناندن غیری کیمسه اولمادیغی حالده باغچه دن کیدوب دیوار باغچه ده
برکوچك قپویه منتهی اولورکه قپویی آچدقده صاحب السحابه کورر که اوراده دیوار وسقفی
هدمه مائل فرشی برکهنه حصیر واثاثی اون درهم ایتمز برتق برسجاده وشرب ووضو ایچون برطوبراق
دستی وبرمقدار خرما یبراقلرینی حاوی براوطه اولوب ملك حضرتلری اول اوطه یه کیرر وفی الحال
اثواب ملوکانه سنی چقاروب ارقه سنه قیلدن منسوج برپامه لی عبا وباشنه شعردن برعرقیه کیوب
وحصیره اوطوروب صاحب السحابه یی دخی یاننه اوطوردوب یا فلانه دیو برخاتونه ندا برله بو کیجه
مسافریمز اولان کیمسه یی بیلورمیسن دیدکده بیلورم صاحب السحابه در دیو کشفا جواب
ویردی ملك حضرتلری برمصلحت سبارشیچون خاندان مشار الیهایی ایچرو چاغردقده خارج
اوطه ده اولان برخراب زاویه دن کثرت ریاضتله سن بالی یعنی جوریمش قربه یه دونمش برقالن چل
اورتونمش برکنج خاتون ایچرو کلوب امرینی افاده دنصکره ینه زاویه سنی تشریف ایلدی

صاحب سحابه دیرکه اشبو احوالی مشاهده ایله بحر حیرته طالدیغمده ملك حضرتلری ای برادر
حقیقت حالمزه اطلاعمی استرسن یوقسه باذن الله تعالی حاجتکی بتروب کیدرمیسن بیوردقده
الله بیلورکه مولانا سزك احوال کرامت اشتمالکز بکا حاجتمی اونوتدردی لطفا وکرما بیان
بیورك دیو رجا ایلدیکمده سلسله سنده بولندیغم اشبو دولتده اولان آباء کرامم کابرا عن کابر بریرندن
سلطنتی توارث ایدوب نوبت بالانحصار بو فقیره کلدکده جناب واجب الوجود دنیا ومافیهایه
قلبمدن اعراضی عنایت بیوردقلرنده ظاهرا دخی ترك سلطنتله آخرتی اختیار ایدوب تجرد
وسیاحت مراد ایلدم ایدی لکن اقامهٔ حدود الله تمامیله اجرا اولنه میوب فتن ظهوری ایله
احوال رعیت وعباد الله پریشان اولور مطالعه سیله حسب الظاهر سلطنته صورت قبول
کوستردم وخلق دخی بکا بیعت ایدوب بندخی امور داخلیه وخارجیهٔ مملکت ومصالح عسکریه
ورعیت رؤیتنه اربابنی نصب ایدوب وروز جزاده البته احوال رعیتدن مسؤل اوله جغمدن
کوردیکك کبی هفته ده برکون بالذات احوال عباد اللهی بالمعاینه رؤیت واستکشاف ایتمك
اوزره تعیین وقت ایله اشبو احوالمه برغلام امیندن غیری یی محرم ایتمیه رك بو وجهله امرار وقت
وایفای طاعت وعبادت ایتمکده یم واشبو خاتون دخی عمم کریمه سیدر بو فقیرکبی دنیادن بحمده
تعالی زهد ایتمکله انك وبنم غدامز دخی اشبو کوردیکك خرما ورقلرندن اعمال ایلدیکمز زنبیل
ثمنندندر اشته ناس بیلیه رك احوالمز بویله در بو کیجه یاغمزده بیتوتت ایت زنبیلزی صاته لم
وثمنندن طعام آلوب برابر افطار ایده لم ان شاء الله تعالی مقصودك حاصل اوله رق کیدرسن
بیوردیلر وقتا که اخشام اولدقده اوطه یه برغلام خاصی یعنی قامتی بش قارش طولنده برغلام داخل
اولوب اعمال ایلدکلری زنبیلی آلوب چارسویه کتوردی وثمنندن کفایت مقداری نان ونوال یعنی
پشمش بغله وباقلهدن خرما ورقلری آلوب کتوردی ملك وعمیسی قرزی وبن افطار ایلدك
برمقدار اویودقدنصکره ایکیسی بردن نصف لیلده قالقوب بکا ونیاز ایله عبادته مشغول
اولدیلر سحر وقتی ملك حضرتلری الٓهی بومسافر سحابه سنك ردینی سندن طلب ایدر سنده
یارب بو فقیره دلالت یعنی دعاء عاجزانه مه تعلیق بیورمشسن الٓهی مرادینی ویر ﴿ انك
علی کل شیٔ قدیر ﴾ دیو دعا وخاتون دخی آمین دیدکده برده سحابه قبل سمادن طلوع ایلدی
ملك حضرتلری ای مسافر مژده سکا مطلوبك حاصل واثر اجابت تعجیل بیورلدی دیدی
بنده خاکپای ودعالرینه یوزیمی سوروب سحابه بالای سرمده اوله رق عودت ایندم وبعد ازین
انلره توسل ایله حقدن نه طلب ایلدم ایسه اعطا بیوردی دیو نقل ماجری ایتمشدر قدس الله
تعالی اسرارهم اشبو معنایه مناسب برشعر در * استعمل الصبر تجنی بعده عسلا * ولازم
الباب حقا تبلغ الاملا * یعنی صبره ملازم اول تا که عسلی دوشره سن فی الحقیقهٔ عسلی دوشرمك
هم زمانه وهم آریلرك اذاسنی تحمله موقوفدر ودر حقده صدق ایله ملازم اول که امله واصل
اوله سن * وامرغ الخد فی اعتابه سحرا * واحمل لمرضاته فی الحب کل بلا * یعنی یوزیکی وقت
سحرده اعتاب معنویهٔ حقه سور ورضاسنی تحصیل ایچون حب حقیقیه ده بلا وشدائدی یوکلن
وبو بلایه صبر ایله * فایفوز بوصل یا اخی سوی * حب لثقل الهوی والوجد قد حملا * یعنی ای
برادرجکیم وصل معنوی یه براحد فائز اولماز الا شول محب صادق فائز اولور که وجد ومحبت ثقلنی
یعنی شدائدینی یوکلنه * هذا الحبیب ینادی فی الدجی سحرا * فانهض وکن رجلا بالسعی قد
وصلا * یعنی مطلوب حقیقی اولان محبوب حقیقیکه خدا در عز وجل کیجه وقتی هنکام سحر
ندا ایدر یعنی درکاه معنویسندن رجای حاجات اولنورسنده عاقل ایسك حرکت ایله یعنی
فتور اوزره اولمه مجاهده وسعیله واصل اولان رجل کامل اول یعنی شب وروز عبادات

وطاعاته مشغولیتله قیود حیوانیت وغفلتدن چقوب بالسعی انسان کامل اول ومابه التمییز اولان عرفان
حق بول دیمکدر فقیر دیرمکه اشبو شعر غالبا صاحب مستطرفك اولمق کرکدر بعض نسخه ده بولنمامغله
مقدما ترجمه اولنمامش ایسه ده نسخهٔ دیکرده بولنوب قلم فقیرایله درج اولندی (مالك بن دینار
حضرتلرندن روایت اولنمش یورر که حج شریف قصدیله مکهٔ مکرمه یه کیدرکن اثنای راهده برشاب
کوردمکه ساکت اولوب ذکرالله ایتمز کیجه اولدقده شاب مزبور بصرینی جهت سمایه رفع ایدوب * یامن
تسره الطاعات ولاتضره المعاصی هب لی مایسرك فاغفرلی مالایضرك * یعنی تضرع وخضوع
ایدرك ای قوللرینك اذکار وطاعاتیله مسرور اولوب ومعاصی ومناهیلریله متضرر اولمیان پروردکار
بکا مسرور اولدیغك نسنه یی هبه ایله و بنی متضرر اولمیاجغك نسنه دن مغفرت ایله دیونیاز
ایدر ایدی ذوالحلیفه نام موضعه کلدیکمزده احرامنی کیمش اولدیغی حالده ینه کوردمکه ناس تلبیه
ایدرلر لکن شاب مرقوم تلبیه ایتمز یعنی * لبیك اللهم لبیك * دیو دعا ایتمز غالبا بومسئله یی جاهل اولمق
کرك دیوب اخطار ایچون یانته واردم وای یکت دیوندا ایلدیکمده لبیك دیو جواب و یردی ای کیمسه
نیچون تلبیه ایلمزسن دیدیکمده شاب ای شیخ بنی تلبیه اغنا ایتمز زیرا بن مولامه ذنوب سابقات
وجرایم مکتوبات ایله مبارزه ایتدم یعنی قارشو قودم یعنی چوق کناه ایشلدم لبیك ایسه الله
ذوالجلالك قوللرینی امرینه امتثاله ونهیندن اجتنابه اولان دعوتنه اجابتدر بوحالمله لبیك دیو
ندا ایتسم قورقارمکه * لالبیك ولاسعدیك لااسمع کلامك و لاانظر الیك * دینله یعنی رد ایله
جواب کله دیدکده مأیوس اولمه زیرا الله تعالی حلیمدر غضب ایلدکده ینه راضی وراضی
اولدقده غضب ایلمز وعدینه وفا ایدوب خلف ایتمز و تهدید ووعیدنی کرم وفضلیله عفو وتجاوز
ایلر دیدم ای شیخ غالبا جنابکز تلبیه یی رأی ایله ترغیب ایدرسکز دینجه بلی دیدیکمده اودقیقه ده
زمینه سقوط و باشنه برطاش وضع ووجهنی ترابه مسح ایدوب اشك چشمنی سیل ایدرك * لبیك
اللهم لبیك قدخضعت لك وهذا مصرعی بین یدیك * مناجاتی که مألی الهی لبیك لبیك سکا
خضوع وخشوع ایلدم وعند معنویکده بدنمی بوزمین تضرعه طرح ایتدم دیمکدر بونیازی
دیوب وقالقوب کتدی بعد ذامنی دینیلان محلده * اللهم ان الناس قد ذبحوا ونحروا وتقربوا
الیك و لیس لی شیٔ اتقرب به الیك سوی نفسی فتقبلها منی * نیازینی ایدر اولدیغی حالده
کوردمکه مألی الهی ناس بو محلده قیون ودوه قربان ایدوب سکا تقرب یعنی عبادت ایدرلر بن
نفسم ووجودمدن غیری سکا تقرب ایده جك برنسنه یه مالك دکلم آنی بندن قبول ایله دیمکدر
اشبو نیازی ادا ادنصکره میتا یره ساقط اولدی رحمة الله تعالی علیه دیو نقل یورمشلردر (شبلی
قدس سره دن حکایه اولنمشکه بغداد ده اوتوز بیك قدر احادیث نبویه یی وجمیع روایاتله قرأن
کریمی حافظ وقاری و کافهٔ مشایخ عراقك مقتداسی ابو عبدالله الاندلسی دیمکله معروف
ومشهور جمله سنك شیخ واستاذی بر ذات عالیقدر اولوب ییللردن برنده جنید کبی سائر جماعت
اولیاء عظیم الشان مرید وتلامذه سیله سیاحته چیقار راویٔ حکایه شبلی بیوررلرکه اول ذات
شریفك خدمتنده عنایات باریله مکرم اولدیغمز حالده دائم اوله رق کفار بلادندن بر بلده
خارجنه واردق توضی ایچون صو جست وجوسنده اولدق بوله مدیغمز حالده بلدهٔ مذکوره یه
داخل اولوب کنیسالرینی کوردك درونلرنده قنادیل وشموع ایقاد اولنوب اهل شرك ورهبانلری
بتلره وخاچلره عبادت ایدرلر یعنی طاپنورلر قلت عقوللرینه تعجب ونفرت ایله صو طلب ایتیوب
ینه خارجه خروج وتحری ایله برکار محلده برقیو بولوب اورایه کلدیکمزده بلدمدن برطاقم قزلر
تفرج کنان قیونك باشنه کلوب صو طولدردیلر امااپچلرنده جمله سندن حسن و بهادهٔ مستثنا کردن
وساقی التون و خلخالله مزین بر دختر حسنا وار ایدی وقتا که شیخمزك نظری اکا تعلق

ایلدکده وجهی تغیر ایدوب بوقیز کیمك دختریدر دیو صوردقده ای شیخ بو دختر اشبو بلده
مدیرینك یعنی اولوسنك دختریدر دیدکلرنده شیخمز چونکه دختر کیبرد ر پدری قدرینه رعایت
ایتیوب نیچون بویله صو طاشیدر دینجه دیکر قزلر ای شیخ باباسنك بو وجهله معامله سی
تربیه ایچوندر تا که کندی یی تزوج ایده جك کیمسه یه کبر وعجب ایتیوب کوزل خدمت ایده
دیدکلرنده شیخمز باشنی اشاغی صارقیدوب وبحر حیرته طالوب واوراده اوج کون اقامت ایدوب
بومدتده یمکی وایچمکی و تکلمی و فرائضدن ما عدا فضائل اعمالی ترك ایلدی جمله مز
حضورنده متحیرا طوروب نه ایشلیه جکمزی بیله مدك بعده بن یانته واروب افندم اوج کوندرکه
سکوت ایتمکده سکز مریدان بندکانکز بو حاله حیران قالدیلر بوکه حکمتندر بیان بیورك دیدیکمده
جمله مزه دونوب ای قوم واصحابم یکچن کون کوردیکم دختر بنم قلبمی افراط اوزره حبیله مشغول
قیلدی بورادن مفارقت ایتمك مقدورم دکلدر دیدکده ای سیدم وافندم سز شیخ عراق وزهدایله
مشهور آفاقسکز اون ایکی بیك مرید کز وارایکن کتاب الله حرمتنه بزی مفتضح ایتمك دیو
حرکتنی نیاز ایلدیکمده * یاقوم جری القلم بماحکم * قلم تقدیر حکم حق ایله جریان ایلدی
* و وقعت فی بحارالعدم * وعدم دریالرینه دوشدم * وقد انحلت عنی عقدة الولایة * وولایت
دوکمی بندن چوزلدی * وطویت اعلام الهدایة * وهدایت بیراقلرینی دوشردم دیوب بکاء
شدیده باشلیوب ای یارانم قانقك کیدك تحقیق قضا و قدر نافذ اولدی دیو انصراف اذن
ویردی بزدخی شیخمزك بو ایشنه تعجب ومکر الهیدن قورقوب رفع اصواتله اغلیه رق
و یورکلریمزی داغلیه رق دونوب بغداده کلدك و استقبالنه چیقان ناس انی ایچمزده
بوله مدقلرندن صوردیلر وماجرایی خبر و یردیکمزده جمله سی تأسفا وحزنا بکا وعودتی نیازینه
رفع دست دعا ایدوب حتی مریداندن اکثریسی کمال کدرزندن فی الحال انتقال ایلدی وشیخك
زاویه سنی قپایوب بو حزن عظیم ایله برسنهٔ کامله هرکس پریشان اولدیلر بعد السنه بن
بعض پیرداشلرمله استکشاف حال شیخ ایچون بغداددن چیقوب ذکر اولنان بلده یه واروب
شیخدن استفسار ایتدیکمزده حالا صحراده خنازیر کوتمکله مشغولدر دیدیلر سببنی صوردیغمزده
مفتونی اولدیغی دختری پدرندن خطبه وطلب ایتمشیدی باباسی اکر قزك دیننده وزی کفاره
کیرد وزنار قوشانوب کنیساره خدمت ایدر وخنزیر کودرایسك قزیمی سکا و یریم دیمکله
بونلری قبول واجرا ایلدی دیدیلر بوسوزی ایشتدکده درونمز پرسوز وچشممز اشك آلود اوله رق
شیخ جانبنه کتدك کوردك که دیدکلری هیئته کیرمش ومقدما نمازخالقده اتکا ایتدیکی عصاسنه
طیانوب خنزیرلرك یانده طوررکن بزی کوردکده باشنی اشاغی صالدی سلام و یردك سلامزی آلدی
وای شیخ بوقدر علوم واحادیث نبویه یی تحصیل ونشر وتعلیمدنصکره بوحال ندر و بو کروب
وهموم ندندر دیدیکمزده * یااخوانی واحبابی لیس لی من الامر شیٔ سیدی تصرف فی حیث
شاء وحیث اراد ابعدنی عن بابه بعد ان کنت من جملة احبابه فالحذر الحذر یااهل وداده من
صده وابعاده فالحذر الحذر یااهل المودة والصفا من القطیعة والجفا * یعنی ای اخوان واحبابم
بنده تصرف یوقدر مولام بنده کیف مایشاء تصرف ایدوب زمرهٔ اولیا واحبابندن ایکن
بابندن طرد وابعاد ایلدی صاقنك صاقنك ای حقك دوستلری اولانلر طرد وابعادندن صاقنك
صاقنك ای اهل مودت وصفا سد راه سلوك اولان شیلردن و جفادن دیدی بعده باشنی
تعظیما لشان الحق طرف آسمانه قالدیروب * یامولای لم یکن ظنی فیك هذا * ای مولام سنك فضلی
وکرمکدن ظنم بویله دکل ایدی دیوب استمداد و بکایه آغاز وای شبلی غیریکك حالیله اتعاظ ایله
یعنی بنم حالمدن عبرت آل دیدکده شبلی اعلای صوتله * بك المستعان وانت المستغاث وعلیك

التكلان اكشف عنا هذه الغمة بحلمك فقد دهمنا امر لا كاشف له غيرك * يعني يارب استعانه واستغاثه انجق سندن اولور وتوكل واعتماد انجق سكا در وبوكدري بزدن حلمك ايله قالدر بزه برمصيبت اصابت ايتديكيم آني سندن غيريسي دفع ايده مز ديو دعا وبكا ايلدي شبلي حضرتلري بيورر كه وقتا كه بكا وصيحه لريمزي زمه خنازير استماع ايتدكلرنده بزه طوغري سكردوب پيشگاهمزده يوارلنوب تملقه باشلديلر وحزينانه سسلري طاغلره عكس ايدوب برغريب حال اولديكه كويا قيامت قوپدي صاندم بعده بزمله برابر بغداده رجوع ايتمز ميسن ديديكمده بنم ايچون رجوع نه كيفيتله اولور كه قلوب اهل سلوكي رعي يعني تربيه وتنوير قيلدقدنصكره خنزير رعي ايتدم ديدي شبلي حضرتلري دير كه وقتا كه بو حال حيرت مآلي مشاهده دنصكره متعجب وهائم اوله رق عودت واوچ كون قدر سير وحركت ايتدكدنصكره ناگاه اوكيرده بولنان نهردن شيخمز كلمتين شهادتيني تلفظ ايده رك طلوع وظهور ايلدي ديداريني كورديكمز كبي فرح وسرور يمزدن كندومزه مالك اولميوب دست وپاينه يوز يمزي سوردك وثوب طاهر طلب ايلدي بولوب كتوردك كيوب بعد اداء الصلاة اوطورديلر * الحمد لله الذي ردك علينا وجمع شملنا بك * ديو اولكي حالنه مواصلتيچون جناب حقه شكر وثنا ايدوب وماجراي احوالندن سؤال ايلديكمزده وقتا كه سز دونوب كتدكدنصكره جناب حقه مودت قديمله يارب بو مذنب جاني يه مرحمت ايله ديو نياز ايلديكمده تير دعام هدف اجابته راست كلكله لطف وجوديله عفو وستر ايلدي ديدي محنت وابتلاي سابقنك سببندن يعني بادئ معنويسندن سؤال ايلديكمزده وقتا كه بلدهٔ مذكوره يه واروب صوبحر يسنده كنيسالرينك اطرافني طولاشور ايكن كفاري كورديكمده قلبمله بونلرك بنم عندمده قدرلري بوقدر بن مؤمن وموحدم ديديكمده سريمه بو توحيد وعرفان سندن دكلدر اسرا ايسك حكمتني سكا تعريف ايده لم خطابي ندا اولنوب في الحال قلبمدن ايماندن عبارت اولان برطير خروج ايلديكني حس ايتدم ديو حكمتني بيان ايلدي (اسعد فقير دير كه اشته عجب وغرور بادئ نكبت اولديغنه وسيئاتده كسب عبدك مدخلي اولديغنه شيخك بو كلامي صراحة دلالت ايدر نعوذ بالله تعالى من العجب والغرور ومن الفتن والشرور انتهى (شبلي قدس سره دير كه خلاصه فرح وسرور ايله بغداده داخل اولدق ويوم دخولمز اهالي بغداده يوم عيد ومسرت اولدي دركاه حضرت شيخ قلوب مريدان كبي آچيلوب امير المؤمنين يعني خليفه حضرتلري انواع هدايا ايله كلوب شيخمز ايله ملاقات ايلدي وحديث شريف درسي كشاد اولنوب كما كان قرق بيك طالب مدرسه وخانقاه شيخه ملازم اولديلر وعلوم وعرفانده شيخمز اولكي مرتبه سندن زياده ترقي بولدي بو حال اوزره توجه وتدريس شيخله كسب مراتب معنويه ايله بكام وصفاي بالله كذارندهٔ ايام ايكن بر كون صلات صبحي اقامتدنصكره باب خانقاهه كسوه يه بورنمش برغريب الديار خاتون كلديكي خبر ويرلدكده واروب مقصودك ندر ديو سؤال ايلديكمده شيخ افنديمزه بلدهٔ كفارده ترك ايلديكي جاريهٔ روميه خدمتكرزه كلمشدر ديو خبر ويرك واستيذان ايدك ديدي حضور شيخه واروب عرض ايلديكمده اوني صاراروب درمه كه باشلادي وكلسنه امر ايلدي وقتا كه دختر بكاء شديد ايله حضور حضرت شيخه وارد قده اي بنت نه كيفيتله كلدك وسني بورايه كيم ايصال ايلدي بيوردقده افندم جنابكزك بلده مزدن تركي وعودتني خبر ويردكلرنده قراره مجالم قالميوب درد حسرتله كيجه اولوب خوابه وارديغمده منامده برذات نوراني لقا ظهور ايدوب اي دختر مؤمنات نجات انتسابدن اولمغي سور وديلر ايسك عبادت اصنامدن تبري وترك ابت وآرزوكش ملاقاتي اولديغك شيخه اتباع ايتمك اوزره كيت ودينه دخول ايله ديدي ديني ندر ديدم دين اسلامدر ديدي اول ندر ديديكمده * شهادة

ان لا اله الا الله وان محمدا رسول الله * ديدي شيخه وصول نه كيفيتله اولور ديديكمده كوزلريكي قاپه والكي بكا ويرديوب وطوتوب برازجق مشيدنصكره كوزيكي آچ ديدي آچديغمده كنديمي دجله كنارنده بولدم بعده اشته زاويهٔ شيخ شوره در ديو كوستردي وشيخه قرنداشك خضر سكا سلام ايلدي ديو سلامي تبليغ ايله ديدي اشته دين اسلامي قبول ايله بو كيفيتله حضوريكه كلدم ديو دختر هدايت مظهر نقل ما جرى ايلدكده حضرت شيخ حرمنده مقام تعيينله بو محاده عباداته مشغول اول ديو آداب شغل وعبادتي تعليم وتسليك ايلدي دختر مشار اليها ذكر وتوحيد وعباداته مواظبت وكثرت رياضتله بتوفيقه تعالى حضرت شيخ يوزيني كورمديكي يعني كنديني تزوج ايلديكي حالده رتبهٔ ولايته قدم باصوب ومرض موت ايله مريضه اولوب انتقال هنكامي شيخك حضوريني نياز ايلدي رجاسي حضرت شيخه افاده اولندقده عيادة سنه واروب مستوره كورد كده دختر بكايه باشلدي حضرت شيخ بكا ايتمه يارين روز قيامت ودار كرامتده اجتماع ايدرز ديدكلري عقبنده دختر رحمت حقه انتقال وچوق كچمدن حضرت شيخ دخي عالم قدسه ارتحال بيوردي راوي قصهٔ پرحصه شبلي قدس سره حضرت شيخي ارتحاللرندنصكره عالم منامده مشاهده ايلدم يتمش عدد حوري تزوج ايلمشلر ابتدا تزوج ايلديكي دختر مشار اليها اولوب مشار اليهمايي جناب حق صديقين وشهداء وصالحينه الطف ايلديكي نعمتلرده كوردم ﴿ وحسن اولئك رفيقا ذلك الفضل من الله وكفى بالله عليما ﴾ ديمشدر

﴿ الباب الثاني والثلثون ﴾

اشبو اوتوز ايكنجي باب اشرار وفجار وانلرك ارتكاب ايلدكلري فواحش ووقاحت وسفاهتلري ذكر وبيانده در (نواس بن سمعان رضي الله تعالى عنه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزدن (قبل قيام الساعة يرسل الله ريحا باردة طيبة فتقبض روح كل مؤمن مسلم وتبقى شرار يتهارجون تهارج الحمير وعليهم تقوم الساعة) حديث شريفني روايت ايتمشدر مآل شريفي قيامت قوپمزدن اول جناب حق بر ريح باردهٔ طيبه ارسال ايدر اول ريح هر مؤمن مسلمك روحني قبض ايدوب روي ارضده شرار ناس قالوب حمارلرك اختلاطلري كبي انلر لا اباليانه اختلاط بله بربرلري ايله دپشوب فتنه ده واقع اولورلر اول شرار اوزرلرينه قيامت قوپار ديمكدر (او كما اراد صلى الله تعالى عليه وسلم (هرج باب ثانيدن فتنه واختلاط وقتل معناسنه در ودرد نجي بابدن اوله رق شدت حردن وطلا وقطراندن سدرده اولان يعني حيرتده اولان دوه لرك حاليدر كما قال صاحب القاموس هرج الناس يهرجون وقعوا في فتنة واختلاط وقتل وهرج البعير كفرح سدر من شدة الحر وكثرة الطلاء بالقطران والسادر المتحير كالسدر سدر كفرح سدرا وسدارة والذي لا يهتم ولا يبالي ما صنع والبعير تحير بصره من شدة الحر (مالك بن دينار قدس سره * كفى بالمرء شرا ان لا يكون صالحا وهو يقع في الصالحين * ديمشدر معناسي شر بوندن بر كشي يه كفايت ايدر كه زمرهٔ صلحادن اولميوب وانلردن اقتباس انوار صلاح دخي ايتميوب صالحلري مذمت ايلرديمكدر (لقمان حضرتلري فرزندينه وصيتده اي اوغلجغم شري شرسيوندرردين يلان سو يلمشدر وبو سوز طوغري دكلدر زيرا ايكي آتش باق كوركه احدهما آخري سيوندررمي لكن شري انجق خير سيوندرر ناري صو سيوندرديكي كبي ديمشدر (بعض بلغا اهل شردن برينى وصفده * فلان عري من حلية التقوى * فلان كشي تقوى زينت معنويه سندن عاريدر * ومحي عنه طابع الهدى * واندن هدايت سجيه سي كيدوب اثري قالمامشدر * لا تنبهه يد المراقبة * واني مراقبه يدي يعني نفسني معاصيدن حراست ايتمسي تنبيه ايتمز يعني مناهيدن اجتناب ايتمز * ولا تكفه خيفة المحاسبة * وروز جزا محاسبه سندن قورقملق اني خلاف رضا حركتدن منع ايتمز يعني كوتي ايشلر ايشلر * وهو لدعائم الدين مضيع * ودخي اول كشي دينك يا خود

دینك دیركاربنی مضیع یعنی بغمشدر* ولدواعی شیطانه مطیع * ووساوس وهواجس شیطانه
اطاعت ایدیجیدردیوب وانی اخلاق حسنه دن خالی اولوب انتفاع اولنمامقده یاغی وتو یی واتی
اولمیان قوچامش کچی یه تشبیه ایدوب اشبو بیت هجوی نظم ایتمشدر* كانه التیس قدآوی به هرم*
فلا اللحم ولاصوف ولاسمن* من فول ماشاءلنی ماساء* كلامی اهل شری تحذیرمقامنده سویلنان
كلما تدندر معنا سی بر كیمسه كه نفسنك هر دیلدیكنی اشلیه نفسنك قاچند یغی وا ستدیکی
جزایه عاجلا وآجلا ملا قی اولور دیمكدر (قلت) اشبو كلام بشنجی بابده اقوال حكما
ارا سنده كذران ایتمشدرومعناسی یازیلان وجهله اولدیغی ظاهرایكن ترجمهٔ مرثیه ده لنی ماساء
شین ایله لنی ماشاء یازلمش اولدیغندن مایی دخی نا فیه یه حمل ایله (یعنی بر كیمسه مراد ایلدیكی
شیئی كرك خیر وكرك شر اشلسه مراد ایلدیكی مجازاته لایق اولور دیو ترجمه اولنمشدر اكر
یولنده بر ترجمه ایسه قبول اولنور لكن بو فقیر تفهم ایده مدم (صاحب المستطرف غالبا تنشیط
اذهان قصدیله براز حكایه كتوروب دیركه (برشخص برفاحشه ایله زنا واحبال یعنی كبه ایدوب
مقا م مؤاخذه یه كتور یلوب چونكه زنایی ارتكاب ایلدك كبه ایده چككه عزل ایدیدك
یعنی نطفه یی رحمنه القا ایتمیوب خارجه دفع ایدیدك اولزمیدی دیو توبیخ ایتد كلرنده
شخص مرقوم عزل مكروهدر مسئله سنی اشتمشم دیجك آفاسق زنا حرام اولدیغنی ایشتمدكمی
دیو جواب ایله مقتضای شرعیسنی اجرا ایتمشلردر اشبو عزل حلالده نه حكمده در كتب فقهیهٔ
حنفیه یه باقیله (ابو العینا نقل ایتمشكه اسیرجینك برنده بر جاریه امان بنی صاتك صاحبم
كتم دیو یمین ایلدی سیندن سؤال ایلدیكمده یاسیدی اول مرداره بن نیجه كیده یمكه بغله قائما
قربان ایدوب نمازی قاعدا قیلار و بكا شتم وسب ایلدكده اعرابه دقت ایدوب قرآن كریمی
لحن ایله یعنی یكلش و اعرابنه دقت ایتمكسزین اوقور بازار ایرته سی و پنجشنبه لرده اوروج
طوتار رمضا ن شریفی تمامیله برو قوشلق نمازی قیلوب صلات مفروضهٔ صباحی ترك ایدر
دیدكده تعجب ایدوب باری تعالی مسلمین ایچنده بومقوله شخصك مثلنی تكثیر ایلمسون دیو نیاز
ایلدم دیمشدر (عرب بیننده دیوثلق ایله مشهوره اولان ظلمه نام فاجره خاتون صغیره ایكن
مكتبده صبیانك دوات وقلملرینی چلارایمش كنجلكده زنا وقوجه دقده ترسلك ایدوب یعنی هرخانده
فجور ده اولور ایمش (قلت) میدانی وقاموسده یازلدیغی اوزره ظانك كسری وعلی لغة ضمی
ولامك سكونیله اشبو ظلمه هذلیه ایدی زیاده سیله قوجه یوب حركتنه بی مجال ومقعد اولدقده
باركك بچی الوب دیشی كچیلره ارتاح لنیه دیو چفتلشدیروب انكله تلذذ ایدر ایمش فوت اولدقده
جسدینی یاقوب كول ایتك واول كول ختان اولان چوجوقلرك عضو مقطوعلرنده استعمال
اولنمق اوزره وصیت ایتدیكی دخی بعض كتب ادبیه ده كورلمشدر* واقود من ظلمة * دخی
دیوثلر حقنده ضرب مثلدر (صاحب المسالك والممالك یازمشدركه ملك قاردن غیری ملوك هند
باسرهم زنایی مباح اعتقاد ایدرلر ایمش وصاحب الكشاف زمخشری سنین عدیده قارده توطن
ایلدم ایچلرنده ملك قاردن غیرتلی كیمسه كورمدم زنا وشرب خمر ایدنلری زیاده زجر ومنع ایدوب
حتی قتل ایله جزا ایدر ایدی دیمشدر (قاراسم شهردر وعود اغاجی منده نسبت اولندیغی كبی
قاره دخی نسبت اولنور (دارمی نام شاعرك عود حقنده نظم ایتدیكی* ولاذنب للعود القماری غیرانه
یحرق ان نمت علیه روایحه یعنی طبب آلودبر مضمون لطیفدر مألی قاره منسوب اولان اغاجك
كناهی بوقدر لكن رایحه سی كالنه دلالت ایتدیكیچون احراق اولنور دیمكدر بو بیت بیكناه مؤاخذه
اولنانلر حقنده اوقنور (رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن (حسب امرئ
من الشران یخیف اخاه المسلم) حدیث شریفی روایت اولنمشدركه معنای حدیث شریف

شرجهتندن بر كشی یه مسلم قرنداشنی قورقوتمسی كفایت ایدر دیمكدر (وقاحت
وسفاهت وغوغاذكرنده اولان آثاردر (قلت) لغتده وقاحت قلت حیا وسفه خفت حلم یاخود
نقیضی و یاخود جهل وغوغا چكركه و بر برینه مختلط جماعت كثیره معنالرینه در لكن حالا استعمالرده
جدال معناسنده در (وقلت حیا تحذیرنده علیه الصلوة والسلام افندیمزدن (ان مما ادرك
الناس من كلام النبوة الاولی اذا لم تستحی فاصنع ماشئت) حدیث شریفی مرویدر اشبو حدیث
دیانت تورینی صاحب مستطرف یكرمی التنجی بابده دخی ذكرومآل ومفادی دخی قلم فقیرایله
تحریر اولنمشدر لكن مواقف وسائر تألیفات مقبوله صاحبی عضد حضرتلرینك رسالهٔ مفیدهٔ
اخلاقیه بعض شرحنده اولان تعریف حیانك بورایه درجی مناسب مطالعه اولندی مولانای
مشار الیه حیایی * انحصار النفس خوف ارتكاب القبایح * دیو تعریف ایدركه قباحتلری
ایشلمك قورقوسندن قبایحدن نفسك چكنمسی دیمكدر و بوراده اولان قبیح یاشرعی و یاعقلی
و یاعرفیدر زیرا قبیح دینوب اندن عقابه مستحق ایدن شیء مراد اولنورسه شرعیدر واكر ملایم
اولمیان ومفسدتی موجب اولان اراده اولنورسه عقلیدر یوق اكر اندن فاعلی ذم اولنان مقصود
اولورسه عرفیدر شق اولك شرعه تخصیصی بر فعلك اوزرینه وعد ووعیدك اوزرینه عقابك
استحقاقی انجق شرعله بیلنوب شرعك غیریسنك مدخلی اولمادیغندن وشق ثانینك عقله
تخصیصی اموردن عاجلا اولان مفسدت ویا مصلحت نظر عقل ایله بیلندیكندن وشق
ثالثك عرفه تخصیصی افعال اوزرینه ترتب ایدن مدح ویاذمك تحصیلی عرف ایله تبین ایتدیكندندر
ایمدی اوله مباشر اولانه فاسق وایكنجیسنی ایدنه مجنون واوچنجیسنه ابله دینور وحیانك اشبو
اوچ قبیحدن انسانی مصون ایده جكنده و (الحیاء شعبة من الایمان) حدیث شریفی
منطوقنجه قبایح ثلاثهٔ مذكوره دن برقبیحی عدم ارتكاب قوت ایماندن اولدیغنده شك یوقدر
انتهی (ذكر اولنان اذا لم تستحی الخ حدیثنك معناسی * اذا لم تصن عرضا ولم تخش خالقا *
*ولم تستحی مخلوقا فاشئت فاصنع * بیتنده كوزل نظم اولنمشدر یعنی عرضكی وقایت وصیانت
وخالقدن خوف وخشیت ومخلوقدن حیا ایلمدیكك وقتده هرنه مراد ایدرایسك ایشله دیمكدر
(ابن سلام حضرتلری * العاقل شجاع القلب و الاحمق شجاع الوجه * بیورمشدر مآل
وغایتی شجاعت قلبده برصفت اولوب عقلا صورت حلم وجبنده كورینورلرسه ده ینه شجاعتلرینی
اقتضا حسبیله قولا وفعلا اجرا ایدرلر وصفت مذكوره ایله متصف اولمیانلر صورت جبروت
وشجاعت كوستروب حین اقتضاده جبانتلرینی میدانه قورلر كه اشته بونلر جقادردیمكدر (برحیاسز
شخصی ذكرده بر بلیغ * لودق الحجارة بوجهه لرضها * واوخلا باستار الكعبة لسرقها * یعنی
بو زینه طاش اورسه لر طاشی پاره پاره ایدر و كعبهٔ مكرمه اورتوسی ایله یالكز قالسه اول سترهٔ
شریفه یی چالار دیمكدر اسانمزده دخی قتی یوزلی یی حیالقدن كنایه در و یوزینه توكورسه ر یغمور
یاغیور دیر ضرویدندر (ذم بی حیاده برشاعر بلیغ * لوان لی من جلد وجهك رقعة *
لجعلت منها حافرا للاشهب * یعنی قتی رعنا انشاد ایتمشدر معنای بیت اكر یوزینك قتی دریسندن
برقطعه بنده اولیدی فرس اشهبه طرنق یاپدیرردم دیمكدر (قلت) وقاحت قلت حیایه
دینلدیكی كبی حیوانك طرنغی صلابتنه دخی دینمكله بیت مذكورده بووجهله دخی اضافت واردر
آته تخصیص ایلدیكی چونكه آت سریع السیر اولوب طرنغی قوتلی اولمق اقتضا ایتمكله
شخص مذمومك یوزی دریسی زیاده قتی اولدیغنی بیاندر (وشاعر آخر دخی * ورب قبیحة
ماحال بینی * و بین ركوبها الا الحیاء * اذا رزق الفتی وجها وقاحا * تقلب فی الامور كما یشاء *
وآخر دخی * اذالم تخش عاقبة اللیالی * ولم تستحی فافعل ما تشاء * فلا والله ما فی العیش فخرا

* اذاما المرء فارقه الحياء * بروزنده اشبو قطعه لری نظم ایتمشلردر (مآل اولی چوق کوتی ایشلر واردر که بمله اول کوتی فعلی رکوب یعنی ارتکاب یننه حیا کیرمشدر یعنی اوتانمسم ایشلرایدم لکن اوتانوب ترك ایتدم وفی الحقیقه قتی یوزلی اولنلر دیلدیکی اموردہ تقلب ایدر یعنی ایشلر (ومآل ثانیه اکر عاقبت لیالی یعنی قولنلایجی کیجه لرك انجامندن قورقادیغك یعنی دنیا وآخرت جز اوزذالندن اتقاء وحیا ایتمدیکك وقتده دیلدیککی ایشله وکشیدن حیا مفارقت ایلدیکی هنکامده الله بیلور که اول کشینك تعبشنده فخر یوقدر یعنی انك انجامی یوقدر دیمکدر (ساسانیان ملوکندن نوشروان درایت نشان دیمشدر که درت قبحه واردر که اکر بریرده بولنورسه اقبح اولور عظماده بخل وخست و حکامده کذب وعلما وحکماده حسد ونسوانده حیاسزلق وینه * من جسر ایسر ومن هاب خاب * دنیلان ضرو بدندر یعنی جسارت ایدن یسر وغنایه نائل وخوف ووهم ایدن خائب اولدی دیمکدر (اشبو مضمونی افادهده شاعر عرب * لاتکونن فی الامور هیوبا * فالی خیبة یصیر الهیوب * ییتی دیمشدر معنای بیت سن اموردہ زیاده وهم وخوف ایدیجی اولمه زیرا زیاده خوف ووهم خیبت وخسرانه مؤدی اولور دیمکدر (قلت) لکن امثالمزدن اولان قورقاق بازرکان نه کار ونه زیان ایدر مثلی دقیره قالسه * من جسر وسائرندن عمل جهتنده دخی کوزلدر انتهی (حضرت علی کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه الغوغاء اذا اجتمعوا اضروا واذا تفرقوا نفعوا * یعنی جماعت کثیرهٔ مختلفه برمحله تراکم وتجمع ایلسهلر اضرار ایدرلر ومتفرق اولورلر ایسه ناسه نفع وفائدهلری اولور بو ردقده اجتماعلرنده مضرت معلوم لکن افتراقلرنده منفعت ندر دیو سؤال اولندقده مشار الیه حضرتلری * یرجع اهل المهن الی مهنهم فینتفع الناس بهم کرجوع البناء الی بنائه والنساج الی منسجه والخباز الی مخبزه * یعنی اهل صنایع وحرف صنعتلرینه طاغیلورلر مثلا دولکر یاپویه وچولحه دستکاهه واتمکجی فرنه کیدر یعنی خلق اخذ واعطایه باشتغاله منافع حصول بولور معناسنی بیان بیورمشدر که مفادی ذم ونهی غوغادر (بعض سلف * لاتسبوا الغوغاء فانهم یطفئون الحریق ویخرجون الغریق * واحنف دخی * ماقل سفهاء قوم الاذلوا * دیمشدر (برکون امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه حضرتلری اوطورورلر ایکن براعرابی خبیث کلوب خلیفهیه برسله اورر درعقب مجلسدن واقد بن عمر صیچرایوب اعرابی یی قوجاقلیوب یره اورروب حدنی بیلدیرر حضرت عمر رضی الله تعالی عنه بونك اوزرینه برقومك ایچنده اوکی وصوکی صایمیان سفیه احمق اولمیجه اول قوم عزیز وغالب اولمیا زیور مشلر

الباب الثالث والثلثون

اوتوز اوچنجی باب جود وسخاوکرم ومکارم اخلاق واولولری ذکر واجوادك اخبار وحکایتلری بیانندهدر (معلوم اوله که جود بذل مالدر جودك زیاده نافع اولانی مستحق اولان یره صرف اولنانیدر زیرا حق سبحانه وتعالی جودی قوللرینه ﴿لن تنالوا البر حتی تنفقوا مما تحبون﴾ قولیله مندوب ایلمشدر مآل شریفی سزلر بر واجره سودیککز شیلردن انفاق ایتمدکجه یعنی محلنسه بذل مال واعانهٔ ناسده بذل جاه وطاعت حقده بذل بدن وفی سبیل الله بذل روح ودم قیلمدقجه کمال خیر ورحمت ورضا وجنه البته نائل اولهمزسکز دیمکدر بوآیت کریمهنك معناسی یاکاده دخی سبق ایلمشدر (صاحب مستطرف دیرکه بعضه کوره جود وسخا وایثار برمعنادهدر (وبعضیلر بینلرینی فرق ایدوب اکر مالنك بعضنی اعطا وبعضینی امساك ایدرسه سخا واکثرینی بذل ایدر ایسه صاحب جود وحاضرینی یعنی موجودینی تماما بذل ایله دیکرینی نفسنه

ترجیح ایله او دیکره ویروب کندی مقاساة ضررده قالورسه یعنی شدائد فقره صبر ایدر ایسه اول مرد شریفه صاحب ایثاردر دیدیلر (قلت) بورادہ ترجمهٔ مرثیه ده بو جمله دن اعلا درتکیم ابوبکر الصدیق رضی الله عنه حضرتلری صاحب ایثار ایدیکه جمیع ماملکنی فی سبیل الله انفاق ایلدیلر کلامی حقا که یرنده اوله رق علاوه اولنمشدر * الحق احق ان یتبع * واصل اسخا سماحت جبلیدر اکر معطی یه بذل مال صعوبتلی کلورسه نفس الامرده ینه بخیل وممسکه عطا صعوبتلی کلمزسه سخی اولور فتدبر (اشبو روایت عجایب ایثاردندر حذیفة العدوی رضی الله تعالی عنه حکایه ایلدیکه عهد فاروق رضی الله تعالی عنهده واقع نصارای روم ایله برمعرکهده وقوعبولان غزاده بولندم ایدی شهدا ومجروحلر ارهسنده بنم غزادہ بولنان عم اوغلنی دستمه برمقدار صو الوب حیاتندن رمق قالمش ایسه ویره یم دیو ارایوب وبولوب صو استرمیسن دیدیکمده نعم دیوب صویی صونر ایکن مجروحلردن بری آه ایدر ابن عم صویی ایچمیوب آه ایدهنه صون دیوب اشارت ایدر یاننه واردم کوردمکه هشام بن العاص در صو استرمیسن دیدیکمده نعم دیرکن بری دخی آه ایلدی هشام ایچمیوب آه ایدنی ایثار واکا کتور دیو اشارت ایتدی وارمش ایسمده وفات ایتمش بولدم فی الحال هشام وابن عممه صره سیله صو ییشدرمك اوزره دوندم ایسه ده ایکیسنی دخی وفات ایتمش کوردم دیمشدر رضی الله تعالی عنهم (ایثار عجیبدن بری دخی ابو محمد ازدینك نقل ایلدیکی اشبو حکایهدرکه مصر قاهرهده کائن مسجد جامع یعنی معبد کبیر ازقضا محترق اولدقده عوام ناس نصاری یاقدی زعمیله غلو ایدوب نصارایه مخصوص اولان بربیوك خانی احراق واضرار ایدرلر تحری تام وتحقیق ایله نصارانك احراق جامعده صوچلری اولمادیغی تبین ایتدکده والی خانی یاقن طائفهدن برازینی اخذ وعددلرنجه بر بر کاغد اوزرینه بعضسنه طیاق وبعضسنه قطع ید وبعضسنه قتل دیو یازوب واوراقی بوکوب لاعلی التعیین تقسیم ایتدیروب ایچلرنده نه چیقارسه اجرا ایدك دیو جلادلرینه امر ایلدی صره سیله حکم اوراق اجرا اولنورکن کاغدنده قتل یازیلانلردن برینك اکر والده جکیم اولمیدی قتلی قید ایتمزایدم دیو ایلدیکی توجعی یاننده بولنوب کاغدنده طیاق یازیلان یکیت ایشتدکده برادر بنم والدهم یوقدر کل کاغدی دکشدیرهلم دیوب ودکشدیروب بولنه جانی فدا وایثار ایلدی علیه الرحمة (اسخیادن قیس بن سعده سزدن اسخی واجود هیچ برمردہ تصادف ایلدیکزمی دیو سؤال اولندقده نعم کوردم برکون بادیهده برخاتونك چادرینه مسافر اولمشیدم خاتون بزی ترحیب واسکان ایلدی چوق کیچمیوب زوجی کلدکده مسافر یمز کلدی دیو خبر ویردکده فی الحال بردوه بوغازلیوب طبخ طعام ایله بیورك دیو عرض ایلدی ایرتهسی کونی بر دوه دخی بوغازلیوب تقدیم ایلدی دونکی دوه هنوز بتدی بر قاچ کشی یه چند روزالو یر ردی نیچون ینه نحر وذبح ایلدیکز دیدیکمزده بز مسافرلریمزه کیجهلمش طعامی یدرمیز دیوب یغمور اولمغله بالضروره قالدیغمز ایامك هر برنده بر دوه بوغازلادی هوایه کشایش کلوب کیدهجکمز کون یاندیغمز بیتنه یوز التون براغوب خاتونه صاحب خانهیه طرفمزدن اعتذار ایله دیوب علی الصباح عزیمت ایلدك ارتفاع شمسه قدر کتدك برده ورامزدن ای لئیم اولان آتلولر ضیافتمزك پارهسنی ویرمش سکز طورك دیو صیحه ایشتدیکمزده توقف ایلدك مکر صاحب خانه ایمش کلدی والتونلری آلك والا بو مزراقله کزی شوسنانمله اورورم دیدی بزده ناچار آلوب یولمزه کتدك دیو نقل ایلدی (قال رسول الله صلی الله علیه وسلم تجافوا عن ذنب السخی فان الله تعالی آخذ بیده کلما عثر وفاتح له کلما افتقر) (قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده زید بن ثابت رضی الله تعالی عنههدن مرویا انجق (تجاوزوا عن ذنب السخی فان الله تعالی آخذ بیده کلما عثر) عبارهٔ شریفهسیله

مسطور در مآل شریفلری سخی بی ذنبیله مؤاخذه ایتمیك وتجاوز یعنی مسامحه ایدك ومؤاخذه‌یی
تخفیف ایدك زیرا واجب الوجود و فائض الکرم و الجود حضرتلری سخی یی سورجدکجه
یدندن طوتر یعنی سخی باری سنه اعتمادا اشیاده سماحت ایتدیکیچون حق تعالی عنایتیله مشمول
ایدوب مهلکه یه سقوط ایتدکجه انی مهلکه دن انقاذ وتخلیص ایدر و افتقار ایتدکجه اکا
فاتح اسباب نعم اولور دیمکدر (تجافی مد ایله ناسدن تباعد معناسنه جفادن وتجاوز عبور
معناسنه اولان جوازدن مشتقدر هربری تسامح وعدم مؤاخذه وتخفیفی مستلزمدر (رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن هر نه استنورسه اعطا بیوروب لا دیمدیکی جابر بن عبدالله
رضی الله تعالی عنهمادن مرویدر (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم السخی قریب
من الله قریب من الناس قریب من الجنة و البخیل بعید من الله بعید من الناس بعید من الجنة
والجاهل السخی احب الی الله من عابد بخیل) بو حدیث شریف دخی جامع صغیرده قریب
من الناس قریب من الجنة عباره سی اولمادیغی وعابد یرینه عالم اولدیغی حالده حضرت علی
وجابر بن عبدالله وابی سعید الخدریدن رضی الله تعالی عنهم مروی اولدیغی منظور فقیر اولمشدر
مآل منیفی سخا و ثله متصف اولان حقك رحمتنه وناسه وجنته قریب وبخل اولان نعوذ بالله
تعالی حقك رحمتندن وناسدن وجنتدن بعید وجهنمه قریبدر زیرا سخا ثمرهٔ زهد دار فنا و بخل
ثمرهٔ رغبت دنیادر ودخی جاهل سخی حق سبحانه وتعالایه عابد بخیلدن احبدر زیرا اولکی
ثانینك خلافنه ملابس اوله رق امر ونهیه سریع الانقیاددر (بعض شراح حدیث بو مقامده
جاهلدن مراد عابدك مقابله سنده ذکر اولندیغندن نوافلی ترکله فرائضی ادا ایدندر وعابددن
مراد نوافلی دخی ادا واکثار ایدندر وعالم روایتنه کوره عالمك ذنبی اشنع وبخلی اقبح اولدیغنه
تنبیه دردیمشدر (بعض حکما دیمشدر که جمیع محاسن و اخلاق حمیده نك اصل واساسی
ومنشئی کرمدر وکرمك اصلی دخی حرامدن نفسك تنزهی ودخی نه مالك ایسه انده خاص
وعامی یکسان طوته رق یعنی اغراض فاسده قارشدرمیه رق سخاسیدر وکافهٔ خصال خیر کرم
وسخانك فروعیدر (بعض سلف صالحین * بنع الجود سوء ظن بالمعبود * یعنی جوددن مردك نفسنی
منعی ومالی امساکی مردك نفسنی جناب معبود بالحقه سوء ظندر دیوب ﴿ وما انفقتم من شیء
فهو یخلفه وهو خیر الرازقین ﴾ آیت کریمه سنی تلاوت یعنی بو آیتله مدعاسنه برهان اقامت
ایتمشدر زیرا آیت کریمه نك مآلی ای مؤمنین سزك فی سبیل الله انفاق ایلدیککز شیلرك حق
تعالی عوضنی دنیا وآخرتده ویرر وحق تعالی رازقلرك خیرلوسیدر یعنی مخلوقدن انفاق ایدنلر
رزق ویریجی صورتنده ایسه ده رزقه واسطه در حقیقتده رازقیت واجب الوجوده منحصردر
دیمکدر (وفضیل حضرتلری * ما کانوا یعدون القرض معروفا * دیمشدر که مفهومی ومآلی
کرم جبلی ایله متصف اولنلر ناسه قرض ویرمکی معروف واحسان عدا ایتمدیلر دیمکدر (قلت)
اقراض مثوباتدن اولدیغی منصوص صدر لکن بونده فضیل حضرتلرینك مقصودی قرض
استینلری عدم اقراضله مأیوس ایتمك دیمك اولیوب بلکه هبه طریقیله ویرلدیمك اولوب خلاصه
مرامی عزیمته اشارتدر وفی الحقیقه معروف حقیقی بذلدر یوقا کر بذل ایتمیوب اقراض ایدرسه
ینه فضائلدندر مطالعه سی لایح خاطر فقیر اولدی والله اعلم (حکام عربدن اکثم بن صیفی
* صاحب المعروف لا یقع وان وقع وجد متکا * دیمشدر یعنی احسان وکرم صاحبی دوشمز یعنی
مهلکه ده واقع اولماز علی فرض واقع اولسه ده طیانه جق نسنه یعنی سررشتهٔ نجات بولور دیمکدر (قلت
ان حرفی مشکوکده مستعمل اولدیغندن ترجمه سنده علی فرض دینلدی فتأمل * حسن بن سهله
* لا خیر فی السرف * یعنی سرف ونلفده خیر ومنفعت یوقدر دینلدکده * لا سرف فی الخیر *

یعنی خیرده سرف یوقدر دیو لفظی قلبله جواب ویرمش وحق بو کیم معنایی استیفا ایتمشدر
مرادی امور خیریه افراط اوزره اولسه دخی صرف اولنسان سرف اولماز دیمکدر (عهد قدیمدن
قالمش برحجر بولنوب اوزرنده * انتهز الفرصة عند امکانها ولا تحمل علی نفسك هم مالم یأتك
واعلم ان تقتیرك علی نفسك توفیر لخزانة غیرك فکم من جامع لبعل حلیلته * عبارهٔ حکمت اشاره سی
کورلمش مآلی فرصتی امکانی عندنده کوزت یعنی امور حسنه یی اجرایه قدرت بولدیغك کبی
ایشله تأخیر ایتمه زیرا انسان زوال اوزره در صکره وقت بوله مزوامور دنیویه وآتیه دن
هنوز سکا کلمیان شیلر ایچون شمدیدن کدر ایتمه یعنی بذل ایدرسم صکره فاقه کلورکبی شیلری
دوشنمه معلومك اولسونکه سنك نفسك اوزره تقتیرك یعنی ییوب بذل ایتمیوب افراط اوزره
امساك وادخارك غیرك خزینه سنی توفیر ایتمکدن عبارتدر یعنی میراث خوارلری ومالکی اله جفلری
اغنادرچوق جامع یعنی قزانوب صقلایجی واردر که قاریسنك بعلنه یعنی کندوسندن صکره واره جغی
قوجه سنه چالشور انك قزانوب زحمتله برکدر دیکنی بلمدیکی برشخص وفادار صاندیغی قاریله
جنبشلنور دیمکدر (عسکلر حقنده اسعد فقیر * دست عسکده اولان مالی ید دیکر آلور *
طاقیلان ال اوله ماسی فص الماسی * بیتنی معذورانه نظم ایتمشدر (قلت) ماسی اصلنده
ماسسدر یعنی مضاعفدر بو صورتده مثلا حاجج کبی که ادغام اولنوب حاج دینور ماسی ده ماس
اولملی ایدی دیو صور یاورسه مضاعفده ادغام قاعده اولدیغی کبی حرف ثانیء مجانسی یایه قلب ایله
عربی اوله رق حاجی وماسی دخی دینور حتی محققین متأخریندن صاحب الآثار المعتبرة فی کل
فن وساحب اذیال التحقیقات مع کمال الفطن مولانا کفوی مرحوم امضاسنده الفقیر الحاجی محمد
الکفوی دیو معرف باللام یازدیغی اکثر علما کورمشدر هله حافظ شیرازی حضرتلری که اهل
عرفان اولدقلرندن باشقه فحولدن اولدقلری تراجم علما وشعرا بزانلرك اکثرنده کورلدی اشته
اول عارف بالله تعالی دیوان فارسی سنده * حاجی قوام ما * یازمشدر بو فقیر دخی اقتداء بهؤلاء
الاعلام هم قاعده سنه موافقة وهمده الماسی ایله جناس بولنسون دیو یا ایله یازدم دیو عذر
خواه اولورم (کشایندهٔ باب علم وکرم حضرت علی رضی الله تعالی عنه * ما جمعت من المال
فوق قوتك فانما انت فیه خازنه * بیورمشدر که مآلی قوتك یعنی غداکك فوقنده اوله رق یعنی
کفایتدن زیاده سعی اوفرایله جمع ایلدیکك مالده سکا فائده اولمیوب سنك غیریکه انده فائده
واردر سن معنادا اول غیرك خزینه داری کبیسن زیرا خزینه دار دخی درونده اولان مالی
تناول ایده میوب مجرد حفظ ایدر (نعمان بن منذر برکون جلسا وندماسنه ناسك تعیش و قلب
وطبع ورفعت جهتلرندن افضل وانعم واجل واکرمی کیمدر دیو سؤال ایلدکده جمله سی جواب
بوله مدقلرندن سکوت ایدوب ایچلرندن بر کنج دانا قالقوب تمهید دعادن صکره ای ملك ناسك
افضلی ناس سفرهٔ فضل واحسانده تعیش ایدن یعنی سخی اولاندر دیدکده قولنی تصدیق
ایدوب واکرام ایلدی (قلت) ذکر اولنسان نعمان عهد سعادتدن اول یمن وعراقده
سلطنت ایدن ملك عربدر (کبار عربدن اسماء بن خارجه برکیمسه بندن برنسنه طلب ایلدکده
رد ایتمکی سومم یعنی ویریرم زیرا طلب حاجت ایدن کریم ایسه خائب اوله رق رد وارجاعده
انك عرضنی شکست اوله جغندن و بین اقرانه خجالتده قاله جغندن ابقا ایله عرضنی حمایه ایتمش
اولورم واکر شخص لئیم ایسه مصلحتنی کورمکله عرضمی اندن وقایه ایدرم دیمشدر که
فی الحقیقه لئیم که مأیوس اولدقده مقتضای لئامتی اوزره محافل ومجالسده کندی‌یی ردایده نی قدح
وذم ایدر (اسعد فقیردر که لئیم اولان ناکس حوایجنی تمامیله کورسك وتا بکلو مستغرق دریای احسان
ایتسك ینه کفران نعم ایتدیکندن باشقه اجرای شر ایدر فکیفکه صفر الید رد اولنه همان جناب حق

او مقوله مردارلری امت مرحومه میاندن دور ایلیه آمین (خاندان عربدن و تابعیندن مورق العجلی بر کیمسه یه احسان ایده جکی وقتده شو شیوهٔ لطیف ایله احسانه بدأ و سرورینی دوبالا ایدر ایدی یعنی ویره جکی صله یی صره ایدوب حجاب ایتمسون ملاحظه سیله اولا امانت ایدر یعنی برادر شوسنده طورسون بنه الورم معامله سندنصکره صره سکا حلال اولسون مألنده * انت منها فی حل * دیو تذکره یازوب احسانی بو کونه بیلدیرر ایدی فی الحقیقه بو وضع امتنان باری ایهامدن ومحسن الیهی حجابدن قورتاره جق بر طور لطیف اولدیغی وارستهٔ تعریفدر (قلت) معاصریندن بر ذاتک بو مقوله بر وضع سموحانه سی مسموع فقیر اولمشدر شویله که بعض فقیر صابر شاکری نهانی تجسس ایدوب کوندره جکی نقد زری مکتوب ظرفی طرزنده اوزری فلانه واصل اوله دیو اسمیله یازیلو مهرلی بر کاغده وضع ایدوب دائره سی خلقندن اولمیان بر معتمدی ایله کوندررواو دخی کیمک جانبندن اولدیغی بیلدرمیه رک وصورسه یدیمه واصل اولدی تحریر ایده نی بیلم دیه رک مرسل الیهه ویروب فی الحال صاوو شر ایمش ارتق او مستحق احسان دخی مکتوبی آچدقده نقد زری بولدیغندن باشقه خجالتدن رها ایله ممنونیتی مضاعف اوله جغی بی اشتباهدر باری تعالی شانه بو مقوله ذواتی بین المسلمین تکثیر ایلیه آمین (امام حسن بصری حضرتلری دیمشلردر که اصحابدن طلحة بن عثمان رضی الله تعالی عنه مالک اولدیغی چفتلکی یدیوز بیک درهمه فروخت ایلدیلر مبلغ مرقوم یدینه واصل اولدقده بر کیمسه که بوقدر مالی صباحه قدر حیاتده قالوب یاقالمیه جغنی بیلمزایکن انی کیجه لده او کیمسه مغرور در دیوب فی الحال فقراء مسلمینه مجموعنی توزیع وتقسیم بیورمشدر (منکدر حضرتلری امهات المؤمنیندن عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهانک خانهٔ سعادتلرینه واروب کندویه فقر وفاقه اصابت ایلدیکنی بیان برله خاکپای اکسیرسایلرندن استعانه واسترحام ایلدی انلرده الآن نقدیمز بولنمدی اکر بولنوب اون بیک درهم دخی اولسه جمله سنی سزه بعث ایدردک دیو اعتذار بیوردیلر یأسله منکدر عودت ایلدیکنک عقبنده خالد بن اسیدک حضرت صدیقه یه تقوه بیوردقلری مقدار یعنی اون بیک درهم هدیه لری کلکله درحال مبلغ مرقومی تماميله منکدره اولان منکدره ارسال الله کرم وکرامت بیوردیلر اول دخی اول پاوله بازاره واروب بیک درهمیله بر جاریه یه اشترا و حوایج سائره سنی رؤیت ایله سایهٔ صدیقه ده دفع فاقه ایتمشدر حتی عباد وزهاد مدینه دن منکدرک محمد و ابوبکر وعمر نام اولاد کرامی اول جاریه دن تولد ایتمشدر (ینه اسلامده اکرم اولان طلحة بن عبیدالله تیمی رضی الله عنه در مشارالیهک بر کون حضورینه بر کیمسه کلوب بینمزده بر جهتله قرابت واردر دیو درد فقر فاقه سنه طلب دوا ایلدی انلر دخی شو راده وشو وصفده بر باغچه واردر بریسی یوز بیک درهمه اله جق اولوب حتی مبلغ مرقومی اخشامه قریب کتور برم دیدی استرایسن صاتهیم ثمن مذکوری واسترایسن باغچه یی آل دیو سماحت بیوردیلر (زیاد بن جریر مشارالیه طلحه حضرتلری مجلس واحدده مبارک کوملکلرینی یدیله دکدکلری حالده یوز بیک درهمی فقرایه تصدق وانفاق ایلدکلرینی کوردم دیمشدر (مرویدر که اشعث بن قیس سخاوتله مشهور اولان حاتم طائینک اوغلی عدی یه باباسندن قالمه طنجره لرک عاریت طریقیله طلبنده خبر کوندرد کده بزبوش قاب اعاره ایتمز دیو ایچلرینه مال طولدیروب کوندرر عدی مومی الیهک سخاسی وصفنده بعض شعرا * بابه اقتدی عدی بالکرم * ومن یشابه ابه فما ظلم * بیتنی نظم ایتمشدر که مفهومی عدی کرمده باباسنه اقتدا ایتدی شول کیمسه که باباسنه بکزه دی ظلم ایتمدی یعنی اشیایی ما وضع له سنه وضع ایتدی دیمکدر (قلت) مطالعهٔ عاجزی اوزره مصراع ثانی ضروب امثالدن اولمغله خیر وشرده اکثریا ولد والدینه اویار وبکزر بونده قوللنیلور لکن عدی

حقنده سخاده باباسنه بکزه دی وکرم ایتدی دیمکدر (ابو علی المقلی کتاب امالیسنده بالمناسبه یازار که بر کیمسه معاویه رضی الله تعالی عنهه کلوب بینمزده قرابت واردر دیو عرض حاجت ایدر انلر دخی قریشدنمیسنکه بینمزده قرابت اوله دیدکده قریشی دکلم اما حضرت آدم علیه السلام اولادندن اولمامز جهتندندر دیدی مشارالیه بو بر قرابت ومناسبتدر که ناس بو قرابته عدم رعایت حسبیله بربرلرینه جفا ایدرلر والله که بو رحم وقرابته صله ورعایت ایدنلرک اولی بن اوله یم دیوب اول آدمی یه مال وفیر وقضای حاجتی ایله اکرام ایلدی (وکان الاستاذ ابو سهل الصعلوکی من الاجود لم یناول احدا شیئا وانما کان یطرحه فی الارض فیناوله الاخذ من الارض وکان یقول الدنیا اقل خطرا من ان تری من اجلها یدی فوق ید اخری الخ * یعنی استاد مشارالیه اجوادندن اولوب عادت حسنه لری بر احده یدا بید بر شی ویرمیوب یره براغوب و براقدیغی یردن آخذ قالدیررایمش وبوندن تعززنفس قصد ایتمدیکندن دیرایمشکه دنیاء دنیه خطر جهتیله اقل قلیل اولمغله جهت دنیویه ده بر ید یداخری فوقنده اولمقلغه متحمل دکلدر قولیله اعتذار ایدرلر ایمش (حضرت حسن بن الامام علی دن معاویه رضی الله تعالی عنهم معنای کرمدن سؤال ایلدکده حضرت حسن رضی الله عنه طلب وسؤالدن اول بذل واعطا وحین بذلده دخی سائله رفق وتلطف قدر بیوردی (قریشدن بر ذات کریم بر سفردن عودت ایله بلده لرینه کلور ایکن اثنای راهده لکد حادثهٔ دهر ایله مطروح کار مرض وفقر برخستهٔ بیچاره یه تصادف ایدر فقیر مریض * یاهذا اعنا علی الدهر * یعنی ای ذات فقر ومرضه مبتلا اولدم بکا اعانه ایله دیو استعطاف ایدر اوذات مکرم قریشی غلامنه خرجلغمدن باقی قالدیسه شو فقیره اعطا ایله دیو امر ایدر غلام مرقوم پیش فقیره درت بیک درهم دوکر فقیر مرقوم فرح وسروریندن قیام مراد ایتمش ایسه ده کمال ضعفندن مقتدر اوله میوب بکایه باشلدقده اوذات کریم نیچون بکا ایدرسن غالبا اعطا ایلدیکمزی از نسبدک دیدکده رجل فقیر * لا والله ولکن ذکرت ما تأکل الارض من کرمک فابکانی * یعنی والله کرمکزی از دکلدر لکن زمینک کرمکزدن اکل ایده جکی نسنه یی یعنی اشبو ویردیکز دراهمی تذکر ایتمامله بنی اغلتدی دیدی مرادی افاقندن مأیوس اولمغله قبره کیروب مال مذکوردن انتفاع ایده میه جکی مورث حزنی اولدیغی بیان ویاخود اوذات کریمک عندنده درهم تراب مثابه سنده اولدیغی ایماایله ثنادر اسعد فقیرک خاطرینه عاجزانه کلان معنی بودر لکن ترجمهٔ مرثیه ده عبارهٔ مذکوره یه (رجل فقیر ای مولینا قسم ویمین ایده رمکه آز دکلدر نهایت الامر اجل حلولنده رحلت داربقا ایتکز حسبیله کرم وسخاکز تحت زمینده مستوره اولمسی فکری خاطر فقیرانه مه خطور ایلمسی بنی حزن وبکا ایتدردی دیه رک کرم وسماحتنی اشعار ایلدی تعبیری ایله معنی ویرلمشدر اکر بونلردن باشقه معناسی وار ایسه کاره اشارت اولی النهی وذی الکمالدن مستدعادر (حکایه اولنمشکه بر رجل احبابندن برینک خانه سنه استعانه ایله کلوب دق باب وصاحب خانه خروج ایله افاده کز ندر دیو استفسار ایدر شو مقدار دینه کرفتار وصاحبنک مطالبه سنه دوچار اولدم دیدکده صاحب خانه عجالهٔ دونوب صندوغندن دینه وافی مبلغی افراز ورجل مرقومه اعطا ایله بکا ایده رک اوطه سنه دخول ایدر حلیله سی تعریضا غالبا اعطای مال مشقتلی دوشمکله اغلرسن کاشکی تعلل ایدوب اجابت ایتمیه ایدک دیدکده بکا مسنک ذاهب اولدیغک معنی ایچون دکلدر بلکه بر صدیقم ضرورته دوچار اوله ده انک احوالنی تفقد واستفسار ایتمیوب طلب وسؤاله مضطر قیلدیغمه بکا ایده رم دیدی رحمه الله تعالی (عبدالله بن ابو بکر رضی الله تعالی عنهما مشاهیر جوادن ایدی بر کون کیدرلر ایکن راهده کندولرینه حرارت عارض اولوب بر منزلدن صواسته دیلر ایچرودن بر خاتون صوبی یردلغه

قویوب عربدن برمرتبه زوجم برقاج کوندر فوت اولمغله صویی کاربابه قیوب
صاوشدم غلامکزدن بری کاسون الصون دیدی عبدالله حضرتلری صویی الدیروب
وایچوب خاتونه غلامیله اون بیك درهم کوندردی مرقومه یه تعجب کلوب غلامه
ای غلام بنی سخریه واستهزامی ایدرسن سبحان الله دیدی غلام کلوب عدم قبول خاتونی
سویلدکده عبدالله حضرتلری اون بیك دخی ضم ایله یکرمی بیك درهم کوندردیلر
خاتون اسئل الله تعالی العافیه دیوب بنه رد دکوسترد ی بعده مبلغی اوتوز بیکه ابلاغله ارسال
ایلدی خاتون مذکوره صباحه قالمدن خطبه ایدنلر چوغالدی بوکرمدن باشقه صوایچدیکی
اول خانه نك جوانب اربعه سنده کائن قرقار خانه یه اول کون احسانلر ایدوب مدت حیاتلرنده
اعیادلرده بیراملقلر وقربانلر کوندررلر ایدی وهر عید یوز قول ازاد ایتمك دأب کریملری ایدی
رضی الله تعالی عنه (بنه اسخیادن قیس که اصحاب وانصاردن سعد بن عباده رضی الله تعالی
عنهمك اوغلیدر مریض اولدقده اخوان واحبابی عیادة سنه کلمه ده بطائت کوستردکلرنده
سبیندن سؤال ایلدی جمله احبابکرك جنابکره دیونی اولدیغندن عیادة ایله ملاقاته حجاب
ایده یورلر دیدکلرنده قیس احباب واخوانك ملاقاتنی منع ایدن مالك الله تعالی بلاسنی ویرسون
دیوب فی الحال قیسك هرکیمده مالی واریسه بخش وهبه ایلدی حلال اولسون دیو منادی
ندا ایتدرمکله اولقدر عواد وزوار توارد ایتدیکه ایاقلرینك باصمه سندن خانه سعادتلرینك اشیکی
فرسوده اولدی (مشاهیر کرمادن بری دخی حضرت علی رضی الله تعالی عنهك برادری جعفر
طیارك مخدوم کرینی عبدالله حضرتلریدر که برکون برآدمی اینکنی بیع ایچون بازاره کتورر راست
کلوب اشبو اینك صاتلقمیدر دیو سؤال بیوردقلرنده صاحبی خیر سزه هبه اولسون دیو نزد
دولتلرنده ترکله اوینه دونر اول آدمینك بووضعندن ممنون اولوب شووجهله عوض واحسان
ایدر یعنی رجل مرقوم خانه سنه کلوب کیردیکندن چوق کچمیوب قپوسنه یکرمی نفر حمال
کلوب قپویی آچدیررلر که اونی حنطه وبشی لحم وکسوه ودردی فواکه وبری اقچه یوکلو اولوب
اشیاء مذکوره یی رجلك خانه سنه براغوب سکا عبدالله حضرتلری کوندردی وقصوره
باقمسون بیوردی دیوب عودت ایدرلر (بنه مشارالیهك مناقب جلیله لرندندر که وقتا که معاویه رضی الله
عنه حضرتلری ارتحال ایدوب اوغلو یزید یرینه کچدکده حسب الاقتضا عبدالله حضرتلری
شامه وارد یزیدپدرم سکا سنه ده نه مقدار معاش ویررلر ایدی دیو صوردقده بیك کره بیك درهم
ایدی بیوردقلرنده مثلی دخی زیاده ایله سزده ابقا ایتدك تا که بابامه مقدار نجه رحمت اوقویه سز
دیوب بواکرامله اعاده ایدر اهل شامدن بعض کسان مال مسلمین یعنی بیت المالدن بوقدر
اموالی یالکز برآدمی یه اعطا ایلمك چوقدر دیو دخل وتعریض ایتدکلرنده یزید مشارالیهك
سخاسنه اشارة قسم ایدرمکه بن بومالی اکا ویرمدم بلکه جمیع اهل مدینه یه اعطا ایلدم
دیوب ومعترضلری الزام ایچون نهانی تجسسه بر رجل کوندرر رجل کندی یی بیلدرمیه رك عبدالله
حضرتلری ایله مدینه یه داخل اولور فی الحقیقه برآی ظرفنده دراهم مذکوره یی خلقه تفریق
ایدوب وکندولری دینه محتاج اولدقلرینی کوروب کلور خبر ویرر (مرویدر که مشارالیه
عبدالله بن جعفر وحسنین افندیلریمز وابو حیة الانصاری رضی الله تعالی عنهم مکه مکرمه دن
مدینه منوره یه بالمرافقه عودتلرنده خلال طریقده باران ظهوریله بالضروره براعرابینك خیمه سنه
التجا واوچ کون باران ممتد اولمغله انده اقامت ایدرلر واعرابیء مرقوم ایام مذکوره ده مشارالیهم
حضراتنه لاجل الاکرام برقیون ذبح ایدوب اطعام ایدر اوان عزیمتلرنده عبدالله حضرتلری
اعرابی یه اکر مدینه یه کلمك مقتضی اولورایسه بزلری سؤال ایله دیو امر وتنبیه ایله

(عازم)

عازم اولورلر برقاچ سنه مرورنده اعرابیء مرقومه کردش فلك اوزره فقر یوز کوسترمکله تفکرده ایکن
زوجه سی نه طورورسن چند سال اول او به مزده مسافر اولان ذوات کرامك سیمالرنده انوار کرم
ومجدت ظاهر ایدی انلری بول دیدی اسملرینی اونوتدم دیدکده ابن طیار دیو صور دیدی
اعرابی فی الحال مدینه منوره یه واروب کزر ایکن ابتدا حضرت حسنه رضی الله تعالی عنه
ملاقات ایتدی اعرابی بیلدن مشارالیه انی بیلوب یاوربلی یوزناقه رعایله یعنی حیوانلره بقن کوله لریله
بعده حضرت حسینه رضی الله تعالی عنه اعرابی ملاقاتنده دوه احساننی سویلنجه * کفانا
ابو محمد مؤنة الابل * یعنی حضرت حسن رضی الله تعالی عنه دوه مصلحت وحوایجنده بزه
کفایت ایتمش یعنی ایشی بزه دوشورممش دیوب بیك صاغمال قیون بعده عبدالله رضی الله
تعالی عنه حضرتلرینی کوروب احسان مشارالیهمایی خبر ویردکده * کفانی اخوانی الابل
والشاة * قرنداشلرم دوه وقیونده بزه حاجت براقمامشلر دیوب اعرابی یه یوز بیك درهم بعده ابو حیه
رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه واردقده * والله ماعندی مثل ما اعطوك ولكن ائتنی بابلك
فاوقرها لك تمرا * قسم بالله که یانمده ایشانك اعطا ایلدکاری شیلرك مثلی یوقدر لكن دوه لریکی
کتور انلره خرما یوکلیه دیم بیوروب اشعار تقلیل ایله یوزدوه یوکی خرما اعطا بیوردیلر
من بعد اعرابیء مذکور اشبو رأس مال وفیرایله عرب بیننده تمول ایله مشهور برخاندان اولمشدر
(حکایه اولنمشکه عبدالله مشارالیه رضی الله تعالی عنه برکون چفتلکلرینه کیدر ایکن
دکلمك قصدیله برکیمسه نك خرما باغچه سنه کیررلر باغچه مذکورك بکچیسی برسیاه کوله ایمش
مشارالیهك نزدینه کلدیکی خلالده برکیمسه قوت یومیهء غلام اولان اوچ قرصی یعنی اوچ قطعه
اتمکی کتوروب غلامه ویرر واوثناده برکلب پیدا اولور غلام مرقوم اتمکك برقرصنی کلبه
ویریدکدن صکره ایکیسنی دخی برر برینه کلبه ویرر حضرت عبدالله بو حاله تعجب واستحسان ایله
ای غلام اتمکلر قوتك ایکن ییمیوب کلبی نفسك اوزرینه ایثار یکه سبب ندر دیو استفسار ایلدکده
بو یرلرده کلاب یوقدر بیلدمکه اوزاق یردن کلکله آچدر ما بو ساطردینی لایق کورمیوب بوکونکی
قوتمی اکا ویردم دیدی * فما انت الیوم صانع * یعنی ای غلام بوکون سن نه ایشلرسن یعنی نه یرسن
دیدکلرنده * اطوی یومی هذا * یعنی بوکونی آچلغله طی یعنی صبر ایده رم دیدی بعده حضرت
عبدالله * الام علی السخاء ان هذا لاسخی منی * یعنی بن بوغلامك یانده معروف اولان
سخام اوزرینه لوم اولنورم زیرا بوغلام سخاده بندن زیاده در دیو تحسین ایدوب فی الحال غلامی
وطاقمیله اول باغچه یی صاحبندن اشترا وغلامی اعتاقله باغچه یی اکا اعطا ایلدکلرنده غلام
مرقوم یاسیدی اکر بو باغچه بکا الله احسان بیوریلوب مالم اولدیسه بندخی فقراء مسلمینه
وقف ایلدم دیدکده حضرت عبد الله * یجود هذا وابخل انا لا کان ذلك ابدا * یعنی اوغلام
مستمرا جود ایدر وبن ایسه بعضا بخل ایدرم دیوب غلامدن بو فعلك صدورینی استعظام بیوردی
(مرویدر که حسن وحسین حضراتی برکون مشارالیه عبدالله حضرتلرینه سز بذل مالده
اسراف ایتمده سز دیدکلرنده مشارالیه * بابی انتما ان الله تعالی عزوجل عودنی یتفضل علی
وعودته ان افضل علی عباده فاخاف ان اقطع العادة فیقطع عنی المادة * یعنی بابام یولیکزده فدا
اولسون تعبیر تلطیف سمیر یله بن جناب حق ایله بکا فضل واحسانی فراوان قیلق وبندخی
اواحسان فراوانی قوللرینه بذل ایتمك اوزره معاهده ایدوب اشبو بدلی اعتیاد ایتدم قورقارمکه
عادتمی ترك ایدیجك ماده بذل دخی بندن منقطع اوله دیو جواب ویرمشدر (قلت) مشارالیهمانك
سؤاللری حاللرینه نسبتله اعتراض اولمیوب بیتی استعلامدر فافهم (بلغادن نصیب اسود نام ذات
مشارالیهه مدحیه عرض وتقدیم ایدر جائزه اوله رق مومی الیهه استغراب اولنور حیثیله انلر

واثاث منزل ودنانیر ودراهم کثیره احسان ایدوب کامران قیلدقده بومقوله براسوده بونجه
مال چوقدر دیو اعتراض ایدنلره * ان کان هو اسود فان شعره ابیض ولقد استحق بما قال اکثر
مما نال وهل اعطیناه الا بابا تبلی ومالا یفنی واعطانا مدحا یروی وثناء یبقی * یعنی فی الحقیقه نصیب
سیاه روی ایسه ده شعری ومعنی بیاض یعنی رنکیندر بزه عرض ایلدیکی شعر رنکینی ایله
ویردیکمز اشیانک اضعافنه مستحق اولمشدر انصاف ایدیکز بزاکا چوریه جک اثواب وفنا
پذیر اوله جق مال ویردک اول ایسه بزه مستمر روایت اولنه جق مدح وباقی قاله جق ثنا اعطا ایلدی
یعنی انک اذهانده پایدار اشعاری سلکنده منخرط اولان درنام بنی آدم وار اولدقجه مذکور اولمغله
باقی قالور و بو سببدن حیات ثانیه صاحبی اولورم دیمشدر (قلت) واقعا بو جواب مسلم اولدیغی
بی ارتیابدر که احوال اسلاف دبابیج کتب ودیوان شعرا وتواریخ اولماسه کیم بیلوردی (اسم
نصیب مذکور تصغیر صیغه سیله در (عظمای کرمادن بری دخی سلطان المفسرین جد خلفاء آل
عباس عبدالله بن عباس رضی الله تعالی عنهمادر منقولدر که برکون سعادتخانه لرینک حولسنده
وساده آرا ایکن بر رجل کلوب حضورنده قیامد نصکره * یا ابن عباس ان لی عندک یدا احتجت
الیها * یعنی ای ابن عباس بنم جنابکزده بر ایلکم واردر شمدی بنده ایلکه محتاجم دیو عرض
احتیاج ایتدکده مشار الیه حضرتلری باشنی قالدیروب رجله نظر ومعارفه سنی بیلیوب ای کیسه
ایلکک ندر دیدکده برکون ذات عالیکز نزد زمزمده صو ایچمک ایچون طورردیکز غلامکز بئردن
صو چیقارنجیه قدر حرارت شمس تأثیر ایتمسون دیو ثوبمک برطرفیله جنابکزی اظلال وسایه لندردم
دیدی ابن عباس رضی الله تعالی عنهما اوت او یله واقع اولدی ایدی دیوب غلامنه یانکده نقدر
نقد واردر دیو سؤال بیوروب اولدخی ایکیوز التون ایله اون بیک درهم دیدکده جمله سنی ویر
دیوامر * وما اراها تفی بحق یده * یعنی عطیه رجلک ایلکی حقنه وفا ایتمز ظن ایدرم دیوب
تقلیل بیوردیلر (معاویه حضرت حسین بن علی رضی الله عنهمک بیت المالدن معاشلرینی
حبس وقطع ایتمشیدی اکر ابن عمکز عبد الله رضی الله تعالی عنهمایه افادۀ حال بیورلسه
باب مصرف کره بیک کره بیک مبلغ ایله قدوم ایدردی دیدکلرنده حضرت حسین ابن عباسی
ثناسنده * این یقع الف الف من عبدالله فوالله انه اجود من الریح اذا عصف واسخی من البحر
اذا زخر * یعنی دست سخای عبد اللهده الوف نیجه بولنه بیلور که انلر ریح عاصف یعنی زیاده
اسن روزکاردن زیاده جواد وبحر زاخردن افزون سخی اولدیغی مسلم عباددر دیوب بنه
یکانکی قرابت ایله معاشلرینک عقدۀ تأخیره کرفتار اولدیغی موجب تکدربال اولوب یوز
بیک درهم اقتضا ایلدیکنی مشعر مذکره تحریر وبندکانک بریله تسییر بیوردلر وقتیکه مذکرۀ
شریفه لری واصل دست توقیر حضرت ابن عباس اولدقده کوزلری طولوب * ویلک یا معاویة
اصبحت لین المهاد ورفیع العماد والحسین یشکو ضیق الحال وکثرة العیال * یعنی حسین
حضرتلری کبی ذات عالیقدر ضیق حال وکثرت عیالدن شکایت ایلدکلری حالده سن پنبه
دوشکلرده ومرتفع قصرلرده اوله سن ویل سکا ای معاویه دیوب فی الحال دواب وفضه وذهب
جنسندن مالک اولدقلری شیلری تنصیف ومدیر دائره لری ایله دولتخانۀ حضرت حسینه
ارسال ولسان مدیر ایله اشته مالمک نصفنی عرض ایتدم الویرسه لطفا قبول بیورسونلر والا
نصف آخرینی دخی تقدیم جانمه منتدر دیو خبر ایصال ایدرلر مدیر مومی الیه مال وخبر ایله نزد
مشار الیهه کلدکده مشار الیه استرجاعله * ثقلت والله علی ابن عمی وما حسبت انه یسمح
لنا بهذا * یعنی والله ابن عممه ثقلت ویردم بو مقدار اشیا ایله بزه سماحت ایده جکنی کمان
ایتمز ایدم بیوردیلر رضی الله تعالی عنهم (مرویدر که عبد الله بن عباس حضرتلری

عهد معاویه ده رضی الله تعالی عنهم شامی کیفما اتفق هنکام نوروزده تشریف ایدرلر طرف
معاویه دن استفسار خاطر ابن عباس ایچون نوروز هدیه سی اوله رق البسۀ نفیسه ومتکای
کرانبها یعنی اوطه دوشمه سی وایچلرینه مسک وحلویات املاسیله التون وکش صحنلر آماده
حاجبی یعنی قپواغاسی مقامنده اولان معتبر آدمیله اهدا اولنور وقتا که کتوروب حضورینه نهاده
ایدرکن نظر حاجب هدیه لرده اولدیغی کوردکده حاجبه غالبا بونلرده نفسک میل ایلدیکی شی
اولملق کرکدر دیو سؤال بیوردقلرنده حاجب نعم بعضبسند یعقوب علیه السلامک نفسنده یوسف
علیه السلامه اولان محبتی کبی محبتم واردر دیدیکنده خنده وحظ بیوروب جمله سنی سکا ویردم
آل دیو بیورر حاجب بولنده فدا اولدیغم افندم وسیدم معاویه طویدقده قورقارمکه بنی ضرب ایدر
دیو ضروری اعتذار ایدنجه حضرت ابن عباس ای حاجب اوزرلرینی کندو مهرک ایله ختم
ایت و بنم خزینه داره امانة تسلیم ایت وقت خروجمزده نهانی کیجه وقتی سنک خانه که ارسال
ایدرز اشته بو صورتله قضیه طویلمز بیوردقلرنده حاجب اشبو تدبیر دولتکز کرمکزک بالاسنده
بردیکر کرمدر دیو ثنا ودعا ایتمشدر (قلت) حضرت فاروق عادل معاویه رضی الله تعالی عنهما
شامده والیلر ایکن دمشقی تشریف بیوروب امیر المؤمنین والی مشار الیهک جامعده مقصوره
وخادم طواشی وسائر کونه دست تجملی تدارک ایلدیکنی کوردکلرنده کسرا ز بولیمی دیو تعریض
واو دخی شام اوتاریخده ثغر اسلام اولمغله اوضاع مذکوره ارهاب اعدا نیتیله در دیو اعتذار
ایلدکده سکوتدن باشقه معامله بیورمدقلرینی اهل تاریخ یازرلر اشته مطلقا شاهان عجمک
یوم نوروزده ارکان دولت وامور دیدکانلرینه برمعتاد ویردکلری احسان یوم نوروزده اولوب والی
مشار الیهک دخی اجراسی اووقته تصادف ایلدیکی بو حکایتدن مستفاددر (مرویدر که مشار الیه
ابن عباس حضرتلرینه برکون انصاردن بر ذات کلوب ای ابن عم رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم بو کیجه برمولودم تولد ایلدی تبرکا اسمکز ایله تسمیه ایلدم ووالده سی دخی وفات
ایلدی دیدکده مشار الیه * بارک الله لک فی الهبة وآجرک علی المصیبة * یعنی الله تعالی سکا
هبه وعطیه سنی مبارک ومصیبتک اوزره اجر احسان ایلسون دیوب بعده وکیلی یعنی مدیر امور
دائره علیه لرینی چاغروب شمدی وار تربیه وخدمت ولدی ایچون برجاریه اشتراسنی وکندینه دخی
جاریه یه انفاق ایچون ایکیوز التون اعطاسنی امر بیوروب پس انصاری یه * عد الینا
بعد ایام فانک جئتنا وفی العیش یبس وفی المال قلة * یعنی چند روزصکره بزه عودت ایت یعنی بنه
کل جبر نقصان ایده لم زیرا بو دفعه عیشمزده قورقلق یعنی ضیق ومالمز قلیل اولدیغی حالده
کلدک بیوردقلرنده انصاری * جعلت فداک * یعنی سرم وجانم بولکده فدا اولسون * لو سبقت
حاتما بیوم ماذکرته العرب * یعنی اکر حاتمه برکون اول سبقت ایتسک یعنی اندن برکون اول عالمه
کلسک ایدی عرب انی ذکر ایتمزلر یعنی سخا ایله یاد ایتیوب سخاکی ضرب مثل ایدرلر ایدی
دیو دعا وثنا ایتمشدر (مرویدر که ابو جهم بن حذیفه برکون معاویه یه ای امیر المؤمنین بزلر سنک
عندکزده بعض شعرانک * یقینا ما نخاف وان ظننا * به خیرا رأیناه یقینا * بیتنده وصف
ایتدیکی ومسیح بن عبد کلالک * نمیل علی جوانبه کأنا * اذا ملنا نمیل الی ابینا * نقلبه لنخبر
حالتیه * فنخبر منهما کرما ولینا * قطعه سنده بیان ایتدیکی کیسه لر کبیبز دیدکده محظوظ
اولوب یوز بیک درهم بخش ایلمشلردر (مآل بیت علی وجه الیقین بزه وصوفمزک شرندن اخوف
ایتمز یعنی اندن اصلا شر صادر اولماز کرمی مظنونمز ایکن یعنی خدمتمز سبق ایتدن واستحقاقمز
اولمدیغنه شبهه مز اوله رق کرم ایده جکی نزدیمزده موهوم ایکن بزه فضلا کرم واحسان ایلدیکندن
کرمنده دخی بزه یقین حاصل اولوردیمکدر (مآل قطعه بز ممدوحمزک اطرافنه میل یعنی در احسانه

رومال ايده رز ميل ايتديكمز وقتده بز بابالر بمزه ميل ايدركبي اولورز يعني بزم بورومالمز صبيالك
كندولرينه مشفق ومنفق اولان بابالرينه ميل وركوني كبيدر بز اني ايكي حالني ايچون تقليب وتحري
ايده رزده اول حالتلردن ناسه كرم ولينى يعني حلم وتواضعني خبرو يريز ديمكدر كه خلاصه سي ممدوحك
خلقه شفقتي بابالرك اوغللرينه شفقتي كبيدر بناء عليه ناس اكا جميع احوالده رجوع ايدر واودخي
بلافتورحاجات ناسي قضا ايدر وكرم وتواضع اكا منحصر اولديغنده خلقك يقيني واردرديمكدر
(وبركون دخي عبدالله بن زبير رضي الله تعالى عنه مجلسلرينه داخل و * بلوت الناس قرنا
بعد قرن * فلم ار غير ختال وقالى * ولم ارق الخطوب اشد وقعا * واضنى من معاداة الرجال *
* وذقت مرارة الاشياء طرا * فما شيء امر من السؤال * قطعه سنى شكايت حال سياقنده
منشد وقائل اولدقده مصرفلرينه مدار اولمق اوزره يوز بيك درهم اعطا ايلمشدر (مآل قطعه
عصرا بعد عصر يعني چوق زمان مزاج ناسي تجربه وامتحان ايتدم صاحب خدعه وحيله كار
وبغيضدن غيرى كيمسه كورمدم وامور ناسده بربرلرينه عداوتدن باشقه زياده وقوع بولمش
واستيعاب ايتمش نسنه ومرض عديم الدوا كورمدم وبالجمله آجي نسنه لرك آجيلغني طاتدم
سؤالدن يعني عرض حاجت وطلبدن زياده آجي شي كورمدم ديمكدر (حضرت حسن بركون
معاويه رضي الله تعالى عنهما سريرنده يان كلمش ايكن يانته واردقده سلاملرينى آلوب اياغى
اوجنه اوطوردوب * قال له الا تعجب من قول ام المؤمنين عايشة تزعم انى لست للخلافة
اهلا ولا لها موضعا * يعني مشار اليها رضي الله تعالى عنها نك حقمده خلافته اهل واو رتبه يه
محل دكلدر ديو ايلديكي زعمه تعجب ايتمز ميسن ديدكده امام حسن ديدكلري جاى تعجبميدر ديدي
* قال كل العجب * معاويه دخي هاى هاى عين عجبدر ديدبكنك عقبنده امام مشار اليه
بنم پايكر طرفنده جلوسم مشار اليهما حضرتلرينك كلام مذكوردن اعجبدر ديدكده اوتانوب
وفي الحال طوغريلوب يا ابا محمد باشك ايچون رجا ايدرمكه نقدر دينكز واردر افاده بيورك ديو ابرام
وانلر دخي يوز بيك درهم اولديغني اعلام ايلدكلرنده خزينه دارينه اوجيوز بيك درهم ذاتلرينه
ويوز بيك درهم دخي تقسيم ايده جكلري بندكان وجواريلرينه ويوز بيك دخي دين مذكورلرينه
اولمق اوزره جمعا بشيوز بيك درهمي بو ساعتده سعادتخانه لرينه كتور ديو امر ايدر (قلت فليوفق)
(اوائل دولت آل عباسده بصره واليسي اولان ذكري سابق معن بن زائدة بن عبدالله دخي
اجود عربدن ايدى منقولدر كه شعراى عربدن برى حضورينه دخول املیله قپوسنه كلوب مدت
مديده توقف واقامت ايتمشيكن ظهور موانعله فرصتياب اوله ميوب شوصورتى دوشنور يعني
خدمۀ بابدن برينه اميرك قصر باغچه يه ايندبكني بكا خبر ويرديو نياز ايدر اولدخي خبر ويردكده
شاعر مرقوم * ايا جود معن ناد معنا لحاجتي * فليس الى معن سواك شفيع * بيتني برتخته
اوزرينه نقش وقصر باغچه يه جريان ايدن صويك باشنه القا ايدركه معناسي معنك جود
وسخاسني ذوى الروح منزله سنه تنزيل ايله اى جود معن بنم حاجتم يعني مقصودم ايله معنه ندا
ايت زيرا اى جود معن سندن غيرى معنه شفيع ووسيله يوقدر ديمكدر وقتاكه اول خشب
پاره سي جريان ماايله حوض قصره واروب امير كوردكده چيقردوب نظر وباقك بوني صويه كيم
براقمش ايسه كتورك ديو امر ايدر بواوب كتوردكلرنده معن وجه بشاشتله بيتي شاعره اوقودوب
في الحال اون بيك درهمي حاوى اون بدره يعني طوربه بخش ايدر اولدخي اخذ ودعا ايله كيدر
معن خشبه يى باشي التنده صاقليوب على الصباح نظر ايتدكده شاعرى احضار ويوز بيك درهم
دخي اعطا ايدر اوچنجي كوني ينه بوكرمي ايتدكده شاعر افراط اوزره اولان اشبو سخاوتي كوردكده
حيرته واروب قورقارم ندامت ايله بندن كيرو آلور وسوسه سنه دوشوب نقود ايله بلده دن فرار

ايدر دردنجي كوني طلب ايدوب بوله مدقلريني خبر ويردكلرنده حيف شاعر بزه سوء ظن ايتمش
خزينه مده اولان دنانير ودراهم تمام اولنجيه قدر بو صورتله كنديه بخش ايده جك ايدم ديو
فرارينه تأسف ايلمشدر (قلت) بهارستان جامي قدس سره ده معنك اوشاعره ويرديكي جمعا
اوجيوز بيك التون اولديغي محرر در بيك ايكيوز يكرمي طقوز صفرنده وفات ايدن صاحب
الديوان سروري بليغ ايله بيت مذكوره دائر ميانمزده صحبت كذران ايتدكده بنم ديوانم بوندن رنكين
معنالى ابياتله طوليدر بيت مذكور لطيف ايسه ده بولنميه جق معنالردن دكلدر همان معنك خوشنه
كيدوب بو قدر نقود بخش ايتمش طوغريسي سفاهت ايتمش ديو حسبحال ايتشيدى في الحقيقه
بويله درجتي شاعر مرقومك دخي كلامنك پك ايلروده اولماديغني درك موجب فرارى اولديغي
محتملدر (اسعد فقيرك تميزه قدرتي اولسه طقوز يوز طقسان سكزده وفات ايدن صدور علمادن
پادشاه جنتمكان سلطان سليم خان ابن سلطان سليمان خان طاب ثراهما حضرتلرينك دايه لرى حبى
قادينه داماد وقندقلي جامع وجامنه سايه شاهانه ده واضع اساس بنياد اولان حبى ملاسى وملا افندى
ديمكله مشهور محمد افنديك ترجمه سنده مولانا عطايى مرحومك ذيل شقايقه بالمناسبه نظم ايله
درج ايلديكي * وان زم الوسائط للمحب * فمالي مشفق من غير حبي * بيتي اندن اعلادر
ديرايدم (بعض نسخۀ مستطرفده فليس بنده فالى واقعدر مآلى بردر لكن نسخۀ محرره
ابلغدر ظن ايدرم انتهى * يقولون معن لا زكوة لماله * وكيف يزكى المال من هو باذله * اذا حال
حول لم تجد في دياره * من المال الا ذكره وجمائله * تراه اذا ما جئته متهللا * كانك تعطيه الذى
انت آمله * تعود بسط الكف حتى لو انه * اراد انقباضا لم تعطه انامله * فلو لم يكن في كفه
غير روحه * لجاد بها فليتق الله سائله * ابياتي معن حقنده ديدلان مدايحدندر (مآل ابيات
بو برمعن دركه انك مالنده زكات يوقدر يعني زكات ويرمز ديو ناس دخل ايدرلر ياخود شنامقامنده
مالنك زكاتي يوقدر ديرلر وفي الحقيقه ويرمديكي يرنده درز زيرا نه كيفيتله مالنك زكاتني بركيمسه
ويرسونكه مالني بذل ايديجي اوله زيرا حول حولان يعني برسنه كذران ايلديكي وقتده اول
مدتده معنك خزانه سي نزده قالدى دارلرنده وبلكه تحت امارتنده اولان بلده لرده ذكر خيرندن
وجميلۀ احسانلرندن غيرى برمال بوله مزسنكه يعني شرط وجوب زكات نصاب شرعيده اولان
مالك صاحبي يدنده برسنه طورمه سيدرمعن برسنه مالني صاقلمازكه اوزرينه زكات واجب اوله
همان بذل واحسان ايدر وناسك دعا وثناسني آلور اى طالب حاجت سن انك حضورينه واروب
عرض حال ايلديككده اني بشاشت وجهله شول صورتده سكا مقبل ومتوجه وملتفت كورسنكه
كويا امل ايلديكك شيئي اكا كندك معطى يعني سن كنديكى مطلوب واني طالب صانورسن
كفني بسطى يعني آوجني اچمغى شولكونه عادت ايدوب اجرا ايتمكده دركه قپامه سني على فرض
مراد اينسه پارمقلرى كندويه اطاعت ايتمز يعني قپايه مزاكر كفنده يعني آوجنده وتصرفنده
روحندن غيرى برنسنه سي يعني بذل ايده جك نقد ومالي بولنمسه اويله برجواددر كه انكله يعني روحيله
جود ايدوب اني خلقه عطا ايدر بو صورتده اندن سؤال وطلب احسان ايدن خدادن قورقسونكه
جاني المش اولور ديوب كمال جودينى بياندر (بها) باسني في معناسنه قوللنمق دخي الويرر
(بعض نسخۀ مستطرفده اشبو بيت رابعده اولان (غير روحه) يرنده (غير نفسه) وقوع
بولوب نفس روح ديمك اولمغله معناده فرقلري يوغيكن وغير نفسه ياخود روحه مضاف اولوب
اعراب بيت مذكور نه كونه ايدوكي آشكار ايكن ترجمه مرثيۀ معلومه ده بيت مرقوم (واكرچه
يدنده بولنان اموال غيرك اولسه انكله دخي جود وسخا ايدر بوتقديرجه سائللرى غيرك اموالي
يدنده اولورسه الله تعاليدن اتقا ايلسكده اخذ ايلسك ديو ترجمه اولنمشدر (اما يتين اخيرين

نعت رسالت پناه صلى الله تعالى عليه وسلمده حضرت حسان رضى الله تعالى عنهه منسوب اولديغى بعض ثقات مجموعه سنده اسعد فقير كورمشدر بو نسبتك صحتى اوزره بو مقامده تضمين طريقه سيله اولمق اقتضا ايدر لكن اهل معانينك بيان ايلدكلرى قاعدهٔ تضمينه رعايت بونده وارميدر ياخود نايابميدر كتب فن بديعه رجوع يوربله العهدة على الراوى (اسخياء عربدن برى دخى امويه عهدى امراسندن والى خراسان يزيد بن مهلب دركه جود وسماحتنده حكايات غريبه وقصص عجيبه لرى مشهوردر (قلت) بالمناسبه باآلاده بعض اوصافى دخى كچمشدر ازجمله عقيل بن ابى طالب نقل وحكايه ايلديكه يزيد بن مهلب واسطه كيدركن اى اميرادن ورخصت وير سه كز جنابكزايله مصاحبت ايدرك معيت ايدهيم ديديكمده ان شاء الله تعالى واسطه قدومده كل ديوب معيته مساعده كوسترمدى براز مدت مرورنده اخوانم عزيمتى ترغيب ايلدكلرنده ابن مهلبك جوابنده كوشكلك كوردم يعنى بكا توجهنى اكلمدم ديو تردد كوستر ديكمده اخوانم * اوتريد جوابا اكثر مماقال * يعنى ابن مهلبدن استيذان سابقكزه جوابده ديديكى سوزدن زياده جوابمى اومارسن ديو اوكلام قليلى علو جناب ووقارندندر يوقسه عدم توجهندن دكلدر ديو قاندرديلر عقيل ديركه وقتاكه ابرام احبا ايله قالقوب واسطه وارديغمده او كيجه دعوت ايتمكله بلاواسطه مجلسنه واردم وجه بشاشت كوستردى اخشامدن صكره ندماسيله بزم خاصنه داخل اولوب مسامره يه يعنى حكايات واطائفه باشلنوب جوارى حسناذكرينه كيريشلدى اوارالقده بكا التفات ايدوب * ايه يا عقيل * يعنى نه طوررسن سويله ديو استنطاق ايتدى بندخى * افاض القوم فى ذكر الجوارى * فاما الاعزبون فلن يقولوا * ديدم معناى بيت قوم ويارانِ مجلس جاريه لر ذكرينه طالديلر اما بيكارلر يعنى اهل وجاريه سى اولميلر بو مقامده بحثده برشى سويلمزلر ديمكدر (بعده ابن مهلب اى عقيل سنده بيكار قالمازسن ديدى براز دخى اوطوروب اذنيله تعيين اولنان منزله كلديكم كبى ناكاه معيتنده بر جاريهٔ حسنا واون بدره درهم وفرس وفرش بيت يعنى توانا براسب ومفروشات ايله بر خادم ظهور ايدوب بونلرى امير كوندردى ديو براغوب كتدى ايكنجى كيجه دخى بوبله جه احسان قيلدى خلاصه اون كون اقامتم مدتنده بوحال ايله قات اندر قات مستغرق عنايانى اولوب يوم عاشرده ايها الامير واللهى بنى اغنا بيوردك رأى بيوربلور ايسه اذنكز ايله بلده مه رجوع برله اعدامى اغلدوب ودوستلريمى سونديره يم ديديكمده اشبو ايكى حالده مخيرسن * اما ان تقيم فنوليك اوترحل فنغنيك * يعنى اقامت ايدرايسك سنى بر بلده يه والى يعنى مدبر نصب واكر كيدر ايسك اغنا ايدهيم ديجك ايها الامير يا اغنا بيورمدكمى ديديكمده بونلر اثاث وقدوميه مقوله سى اشياء جزئيه در ديدكده وطنمه رحلتى اختيار ايتمله بنى وصفنى بيانه قادر اولهميه جغم احسانه نائل قيلدى ديمشدر (ابو اليقظان نام ذات پدرندن روايت ايتمشدركه ابن مهلب حج شريفه كلوب بعد اداء المناسك تراش اولمق ايچون بر برطلب ايدر بر بركتوردليلر تراش خدمتنى بيتوردكدنصكره امريله سر تراشه بش بيك درهم ويردكلرنده حلاقه حيرت ودهشت كلوب بو بش بيك درهم ايله نه ايدهيم ديو سنكدر ديدكلرنده زوجه سنى مراد ايدرك وارهيم ام فلانه كامران اولديغمى مژده ايدهيم ديو سويلنديكنى ابن مهلب استماع ايتدكده برمثلى دخى اعطا ايله امر ايلدى بر برانى دخى الديغى كبى * امرأته طالق ان حلق رأس احد بعدك * يعنى كنديني مراد برله سربلنديكى تراش ايدن بر بر اكرسندنصكره ناسدن براحدك سربنى تراش ايدر ايسه قاريسى بوش اولسون ديو ظريفانه ومضحكانه كامران وممنون لطف واحسان اولديغنى بيان ايتمشدر (منقولدركه حجاج بوز بيك درهمه بالغ مال عشر ضمننده ابن مهلبى ذمتنه تعلق ايتمكله حبس ايلديكى خلالده

فرزدق محبسه زيارت ايچون كلوب بوابدن اذن استر اودخى ملاقاتى ممكن اولميه جق يرده در ديو اول امرده ممانعت ايتمش ايسه ده فرزدق بن مجرد تسليت واستفسار خاطر ايچون كلدم بوقسه عرض شعر وسائر مصلحتم يوقدر ديو رجا ايله ارضا برله يانته وارر وابن مهلبى كورديكى كبى * اباخالد ضاقت خراسان بعدكم * وقال ذو والحاجات اين يزيد * فما قطرت بالشرق بعدك قطرة * ولااخضر بالمروين بعدك عود * وما السرور بعدعزلك بهجة * وما الجواد بعد جودك جود * ابياتنى اوقور كه مآلى ابن مهلبه كنيه سيله خطابا اى اباخالد سندنصكره خراسان ضيق يعنى اهالى خراسانك احوالى پريشان اولدى وارباب حاجات يزيد بن مهلب نرده در ديرلر وارارلر جنابكزى سؤال ايدرلر وسندنصكره شرقده برقطره تقاطر ايليوب مرو ينده دخى براغاج يشللمدى وسنك امارتدن عزلكدنصكره سرور ايچون يعنى ظاهرا سرور اظهار ايدنلر وار ايسه ده او سرورده بهجت ونضارت اولمادى وجود كدنصكره بر جواد وسخى ايچون دخى جود وسخا اولمادى يعنى جوديكه كما وكيفا بكزه مز ديمكدر ابن مهلب اشبو ابياتى ايشتديكى آنده بوابه بنم ايچون جمع اولنان يوز بيك درهمى فرزدقه وير حاجه بنى لحمله ترك ايله قونه يابرسه يابسون ديجك بواب اى فرزدق اشته دخواكدن بونك ايچون قورقدم ايدى ديو وير واولدخى نقدى آلوب منصرف اولور (قلت) ابن مهلبك اشبو حبسى خصوصى بالمناسبه يكرمى بشنجى بابده كچمشدر (مروان بن ابو الجنوب نام شاعر بليغ ديمشدركه آل عباسدن اونجى خليفه متوكل على الله بو فقيره يوز يكرمى بيك درهم واللى قات البسهٔ نفيسه وآت وسائر اشياء كرانبها عنايتيله بنى كامران بيوردقده وجيبهٔ تشكرنده بر قصيده نظم ايدوب حضورنده اوقوركن ايچنده اولان * فامسك ندا كفيك عنى ولاتزد * فقد خفت ان اطغى وان اتجبرا * بيتنه كلديكمده خليفه حضرتلرى واللهى امساك ايتم تاسنى درياى جودمده اغراق ايتمديكجه بيوروب يوز بيك كره بيك درهم ذكر برجفتلك احسان بيوردبلر ديدى (مآل بيت اى خليفهٔ عالى شان بن سنك مستغرق احسانك اولدم كرمك بكا كافى ووافيدر بوندنصكره دودست شريفك نداواحسانى ارتق بندن امساك ايدوب زياده قيله زيرا زياده ايدرايسك كثرت ثروتله طغيان وتجبرايده جكمدن قورقارم ديمكدر (ميان اهل تميز ودرايتده اسخيادن دولت امويه ده اولان ابن مهلب ايله دولت عباسيه ده اولان برامكه نك ترجيحلرى بابنده مذاكره اولنمشيدى بنى مهلبدن احمد بن ابى داود جمله سندن اسخى وافضل اولد يغنه اتفاق اولندى ديو ابو العينا نقل ايتمشدر (ابو اسحق موصليدن يحيى بن خالد برمكينك كندى واوغللرى فضل وجعفر ومحمدك جود وسماحتلرندن سؤال اولندقده اما فضل فعليله يعنى اعطاسيله ارباب حاجاتى ارضا ايدر واما جعفر قوليله احيا ايدر واما محمد يدنده نه بولنورسه انكله تلطيف ايدر ديدى ويحيى حقنده * سألت الندى هل انت حرفقال لا * ولكننى عبد ليحيى بن خالد * فقلت شراء قال لا بل وراثة * توارثها من والد بعد والد * قطعهٔ غراسنى سويلديلر (وفضل ثنا سنده شاعر ديكر * اذا نزل الفضل ابن يحيى ببلدة * رأيت بها غيث السماحة ينبت * فليس بسعال اذا سئل حاجة * ولا بمكب فى ثرى الارض ينكت * شعر نفيسنى ومحمدك مرثيه سنده احسانديده سى اولان بليغ آخر دخى * سألت الندا والجود مالى اراكما * تبدلتما عزا بذل مؤبد * وما بال ركن المجد امسى مهدما * فقالا اصبنا با ابن يحيى محمد * فقلت فهلا متما بعد موته * وقد كنتما عبديه فى كل مشهد * فقالا اقمنا كى نعزى بفقده * مسافة يوم ثم نتلوه فى غد * ابياتِ دقت اشتمالنى ديمشدر ديو ثناخوان اولمشدر (قال اسعد الفقير حسب الامكان فى ترجمة البيت نظما * حرد كلبسن اى احسان ومكارم دينجك * ديدى بجباى كرم مبرورك اولدم قولى بن * ياشراء مى دينلدكده ديدى موروثم * جد بجد

اول دراحسان وکرمده بی ظن * ترجمهٔ ثانیه کذلك * هر قنغی برکه فضل اکاپای کرم باصه *
غیث سماحت اول یری کلزار فیض ایدر * اوکسورمه‌دن بری دخی چو یله دلمدن * کامن درنده
کبله اهل امل کیدر * یعنی کندودن برنسنه سؤال اولندیغی کبی تخمم یعنی اوکسورمیوب
ویره‌اوطوربده‌پارماغی یاخود دسننده بولنان چو پله‌یری قارشدرمیوب فی الحال مقصود سائلی
اجرا ایدر دیمکدرکه اوکسورمك ویری قارشدرمق تأخیر ایفای احساندن صایلور (ترجمهٔ
مرثیه کذلك * کوردکده لطف وجودی ذل مؤبد اوزره * صوردم نندراولمش مجدك اساسی
مهدوم * هر بری دیدی اولدق فوت محمد ایله * حیرتزده جهانده مانند مرد مظلوم * آرتق وفات
ایتمك لایق سزه دیدم بن * زیرا اولمش ایدی سید سزه او مرحوم * دیدیلر اشبو کونده کل
تعزیه ایده‌لم * یارك پینده کتمك اولدی غلامه مرسوم (حضرت علی رضی الله تعالی عنه برکیمسه‌نك
بکا عرض ایده جکی بر مصلحتی اولورسه بررقعه یه تحریر ایله بکا بیلدرسون زیرا انسانك
وجهنی ذات سؤالدن صیانت ایده‌رم بیورمغله مروت وعنایت بیورمشلردر (مشارالیه رضی الله
تعالی عنه حضرتلرینه براعرابی کلوب ای امیرالمؤمنین خاکپایکزه عرض ایده جك برامرم
واردرلکن حیاوحجابم مانع ذکر اولور دیدکده مقصودیکی ترابه یازیوررل اعرابی دخی بن فقیرم
دیو نقش ایلدکده غلام فیض ارتسامارینه * یاقنبر اکسه حلتی * یعنی ای قنبر قفتانمی بوکا
کیدر یوردقلرنده اول اعرابی فصاحت ومروت نهاد * کسوتنی حلة تبلی محاسنها * فسوف
اکسوك من حسن الثناء حللا * ان الثناء لیحیی ذکر صاحبه * کالغیث یحیی نداه السهل والجبلا *
لاتزهد الدهر فی عرف بدأت به * کل امرء سوف یجزی بالذی فعلا * قطعه سنی تنظم ایلدیکه مألی
ای امیرالمؤمنین بکابرثوب نفیس اکسا واحسان ایلدك لکن انك محاسنی باقیه قالمیوب چورر بنده همان
ذات دولتکزه المدن کلان حسن ثنادن چوروم حله‌لر اکسا ایده‌رم زیرا حسن ثنا صاحبنك
یعنی ممدوحك ذکرینی احیا ایدر ذکر جمیلی باقی اولور وثنای جمیل باران فیض رسان کیدرکه
انك لطفی طاغلری واووه‌لری احیا وجای نعمت لاتحصی ایدراجرا ایلدیکك احسانی ضایع ایدردیو
بو دهری ترك ایتمه یعنی ایلك ضایع اولمیوب هرکس ایشلدیکی فعلی مقابله سنده مجزی اولور
یعنی خیر وشرنه ایشلدیسه انك جنسیله مجازات اولنور دیمکدر که آیات واحادیثك مضمونیدر
وقتاکه حضرت کرار رضی الله تعالی عنه اشبو نظمی استماع بیورب * یاقنبر رد مائة دینار *
یعنی قنبره یوزالتون اعطاسیله فرمان بیورنجه قنبر * لوفرقتها فی المسلمین لاصلحت بها من شانهم *
یعنی ای امیرالمؤمنین اشبو عطیه یالکز اکا ویرلمیوب مسلمینه تقسیم بیورلسه ایدی شانلری
اصلاح بیورلمازمیدی دیو حکمتنی استفساره ابتدار ایلدکده (مه یاقنبر فانی سمعت رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم یقول اشکروا لمن اثنی علیکم واذا اتاکم کریم قوم فاکرموا) بیوردیلر
یعنی ای قنبر ساکت اول تحقیق بن رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمی اشتدمکه سزلری
ثنا ایدنلری شکر ایدك وبرقومك کریم وشریفی سزه کلدکده اکرام ایدك بیوردیلر یعنی بو اعرابی
بزی ثنا ایتدی انك شکری اعطادر یعنی اصحاب قدرك شکری نقد ایله در وکریم قوم اولمغله
اکالایق اولان بو مقداردر دیو وجه وجیهنی بیان بیوردیلر (دهات عربدن بعضیسی اوغلنه
نصحده * یابنی لاتزهد فی معروف فان الدهر ذوصروف فکم راغب کان مرغوبا الیه وطالب
کان مطلوبا لدیه وکن کما قال القائل * وعد من الرحمن فضلا ونعمة * علیك اذا ماجاء للخیر
طالب * ولا تمنعن ذا حاجة جاء راغبا * فانك لاتدری متی انت راغب * یعنی ای اوغلجغم
معروف وایلکده زهد وترك ایتمه زیرا دهر صرف وحوادث صاحبیدر یعنی انقلاب اوزره در
چوق راغب یعنی دون پایه اولوب حوایجی ایچون کبارقپولرینه رغبت ایدیجی یعنی کیدیجی

واردرکه کبار اولوب ناس کندی یه کلور وطالب واردرکه صکره کندوسی مطلوب وملجأ ناس
اولور همان شاعر بلیغك اوقودیغی بیتك مسلم اولان نصحیله متصف اول دیمشدرکه مآل
بیت مذکورسنك قپوکه طالب خیر کلدیکی وقتده انك کلمسنی فضل ونعمت رحماندن عد ایدوب
استقبال ایله والکدن کلورسه مقصد خیرینی بتوروصاقن سکا رغبتله کلان اصحاب حاجاتی
منع ایتمه زیرا نه زمانده سنده راغب اوله جغکی بیلمزسن یعنی حوادث دهر اقتضاسنجه شمدی
مطلوب ومرجع ناس ایکن سکا راغب اولانه یاخود آخرینه سنده راغب وطالب اولورسن یعنی
اقبال کاهیجه لابقایه منقلب اولور دیمکدر (بعض فصحای عرب ایثار واکرامده وفائدهٔ احترامده
وایثارده اشبو اشعار سماحت اشعاری نظم ایتمشدر * ایت خمیص البطن عریانا طاویا *
* واوثر بازاد الرفیق علی نفسی * یعنی رفیق طریقمه اویله رعایت ایدرمکه بن آچ وعریان اولدیغم
حالده بیتوتت ورفیقمی نفسمه ترجیح ایدرم یعنی انك زادینه دقت ایدوب کندیمك زحمت
ومشقتنه باقمم * وامنحه فرشی وافترش الثری * واجعل قراللیل من دونه لبسی * یعنی اوطوره‌جغم
نسنه یی رفیقمك التنه فرش ایله اکرام ایدوب بن قوری یرده یاتوب وکیجه نك برودتی کندومه
لباس ایده‌رم * حذار احادیث المحافل فی غد * اذا ضمنی یوما الی صدره رمسی (قلت) اذا
بوراده تعلیلیه اولمغله اشبو بیت اخیرك مآلی یارین یعنی آتیده محافل ومجالسده اوله جق سوزلردن
حذر وخوفدن بو رعایت وحرمتلری رفیقمه ایده‌رم زیرا بنم اسرارم بنی رفیقمك صدرینه ضم
یعنی بنی کندوسنه بند ایتمشدر دیمکدرکه مفادی بنم رفیقمه بو رعایتمه سبب چونکه اسراریمه
واقف اولمش واوله جقدر اکر اکرامنده قصور ایتسم متغیر اولور واقتضای بشریتله کتم
ایتمیوب نشر ایدر دیمك اولور (شاعر مرقوم سخاوت وخلوص عرض ایدرکن بیت
اخیرنده غرض جنبشی کوسترمش والحال که سماحت خالصه کندوسنده هیچ بر غرض
اولمیوب انجق مروتدن نشئت ایدندر (ذکر اولنان حذار حانك کسریله محاذره معناسنه درکه
حذر ایدیشه دیمك اولور کافی وانقولی (ترجمهٔ معلومه ده نظم مرقوم (معنای ابیات قرنم آچ
وچبلاق اولارق بیتوتت ایدوب زاده‌له رفیقمی نفسم اوزرینه اختیار ایدرم بساط وفراشمی
اکا اعطا ایدوب ترابی فراش ایده‌رم (قلت) بورایه دك صره سیله مصارع ثلثه سنك معناسی
اوله جقدر مصارع ثلثهٔ باقیه سنده دخی (وطول لیلی دخی انك غیریدن لباس ایده‌رم بو معامله مه
سبب برکون بنی وکیرلواحوالمی صدر وقلبنه ضم ایدرایسه یعنی بنم احوالمه مطلع اولورسه
محافلده یارنکی کون حقمده کلمات واحادیثدن حذر ایتمکله حذر ایده‌رم دیو ترجمه اولنمشدر
(اسحق الموصلی به مستعین خلیفه نك جود وسخاسندن سؤال ایلدکلرنده دیدیکه امر سماحتده
طوری عجیب ایدی شویله که وقار خلافتی قید ایتمیوب استدیکی یره جلساسیله قعود ایدر ایدی
* وعطاؤه عطاء من لایخاف الفقر * وعطاسی فقردن خوف ایتمینك عطاسی ایدی یعنی اول
عطایه بکرز بخششی مفرط ایدی (مشارالیهدن سلیمان بن جعفر نام ذات رجوعی استیذان ایلدکده
بو بحردن قنغیسیله عزمی سورسن دیو سؤال ایدر سلیمان دخی بحر بکا الین وسهلدر دیدکده
قایغی التون ایله طولدیرك ویك کره بیك درهم ویرك دیو امر ایتمشدر (مشارالیه خلفای عباسیه نك
اون سکزنجیسی مقتدر بالله ایله ملقب جعفر خلیفه درهجرتك علی صاحبها الصلاة والسلام
اوچیوز یکرمی شوالنده وفات ایلدی علیه الرحمة الواسعة اسحق مومی الیه دولت عباسیه ده رئیس
اهل موسیقی اولان ادیب مشهوردر ذکری بو قاروده دخی کچمشدر (حکایه اولنمشکه سابق الذکر یزید
ابن مهلبی اعدل امویه‌دن عمر بن عبد العزیز حضرتلری بالاقتضا بعد الحبس اطلاق بیورمشلر ایدی
ولایتنه کیدر ایکن بادیه‌ده براعرابیه خاتونك خیمه سنه اوغرادقده اعرابیه موجود بولنان بردیشی

یکجی بی ذبحله اطعام ایلدی قالقوب کیدرکن ابن مهلب معیتنده اولان اوغلی معاویه یه
خرجلغمزدن یانکده نه مقدار اقچه واردر دیوب اول دخی یوز التون قالمش دیدکده جمله سنی
اعرابیه یه ویردیوب معاویه بوخاتون سزی بیلمز بنه دخی راضیه اولور دیدکده * ان کان هذه ترضیها
الیسیر فانا لا ارضی الا بالکثیر وان کانت لا تعرفنی وانا اعرف نفسی * یعنی اعرابیه قلیلنه راضیه
اولور ایسه بن انجق کثیره راضی اولورم او بنی بیلمزسه بن کندیمی بیلورم دیو اوغلنی
توبیخ ایتمش وجمله سنی ویروب کتمشدر (یحیای برمکی رحمه الله تعالی لسان سماحت وزبان
حکمت ایله (اعط من الدنیا وهی مقبلة فان ذلك لا ینقصك منها شیئا واعط منها وهی
مدبرة فان منعك لا یبقی علیك منها شیئا * دیمشدر که مآلی دنیانك سکا اقبال وادباری حاللرنده
من اعطادن خالی اولمه زیرا حال اقبالده اعطاء مال بادی نقصان اولماز وحال ادبارده امساك
موجب بقای مال دکلدر دیمکدر اشبو معنایی بلغادن حسن بن سهل استماع ایتدکده
* لله دره ما اطبعه علی الکرم واعلمه بالدنیا * یعنی الله تعالینك خیر کثیری یحیایه اولسونکه
تعجب انی کرم اوزره مجبول ایتمش ودنیانك حالنی بیلدرمشدر دیو ثنا ایتمشدر (امر یحیا ایله قول
مذکوری برشاعر * لا تبخلن بدنیا وهی مقبلة * فلیس ینقصها التبذیر والسرف * فان تولت
فاحری ان تجودبها * فلیس تبقی ویأتی شکرها خلف * قطعه سیله ادا ایتمشدر (حضرت
علی رضی الله تعالی عنه وکرم الله تعالی وجهه فم کرامت محرم ایله * لا تستحی من اعطاء
القلیل فالحرمان اقل منه * بیورمشدر که مآلی دست جودکده بولنان مال قلیلی اعطاده اوتانمه
همان ویر زیرا اعطا ایده جکك کیسه نك حرمانی یعنی آلمدن صفر الید کتمسی اول اوتانمقدن
اقلدر یعنی ویرمامك دخی زیاده اوتانه جق شیدر دیمکدر (لکن ترجمهٔ معلومه ده اقل قلیل شی
دخی اولورسه ده بذل واعطادن حیا ایله اعطا ایلمدیکك تقدیرجه ثواب وجزادن محرومیت
بوندن اقلدر دیو ترجمه اولنوب قلم مترجم نیل صوابدن محروم اولمشدر هذا ودخی یازدیغی
عباره ده اقل محرومیت ثواب وجزانك قیدی دوشمش بو صورتده اصل ثواب وجزانك بولنمسنی
اقتضا واخلال که مقصودی بو اولمدیغی کلامندن ظاهر اولور والسلام (کلثوم بن
عمر نام ذات بعض کرمایه بر رقعه یازوب درونده * اذا انکرهت ان تعطی القلیل ولم * تقدر علی
سعة لم یظهر الجود * بث النوال ولا یمنعك قلته * فکل ماسد فقرا فهو محمود * قطعه سنی درج
ایلمش اول کریم قدرآگاه اوقودقده جمله مالنی خاتم وپاپوشنه قدر تنصیف ایدوب بر نصفنی
کلثومه ارسال ونصف آخرینی یدنده ابقا ایتمشدر طیب الله تعالی ثراه وجعل الجنة مثواه (مآل
قطعهٔ مذکوره وسعت حالك اولمیوب یدکده بولنان مال ناچیز اعطاسنی کریه کوروب یعنی
کار بد عد ایدوب ویرمزایسك جود وسخاصفتی ظاهر اولماز همان نوال وعطایانی نشر ایله ازا ولمسی
سنی بذلدن وکرمدن منع ایتمسون زیرا از وچوق هرشیکه سد شکاف فقر وفاقه ایده عطیه
واحسان ممدوح اولدیغی بی کماندر دیمکدر (کرمادن عبد الله بن عتبة بن مسعود حضرتلری
چفتلکلرینی سکسان بیك درهمه فروخت ایلدکده بعض اصدقاسی اشبو مالدن فرزندیکزه
برمقدارینی ذخیره یورسه کز مناسب اولور دیدکلرنده بن مجموعنی کندیمه ذخر آجل یعنی زاد آخرت
ایدوب ولدیمه احسان خدایی ذخر ایده رم دیوب جمله سنی اصحاب احتیاجه تقسیم ایلدی
(اجواددن بری دخی عریده ابن مالك قشیری نام ذاتدر اموالنی اوچ دفعه عکاظده تمامیله یغما
ایتدردی خالی کندوبی بو معامله سنده عتاب ایتدکده * یاخال ذرنی ومالی مافعلت به *
وحذ نصیبك منه انی مودی * فلن اطیعك الا ان تخلدنی * فانظر بکیدك هل تطیع تخلیدی *
الحمد لا یشتری الا بمکرمة * وان اعیش بمال غیر محمود * نظمیله خالنه جواب ویرمشدر معنای نظم

ای خالم بنی مالم ایله ترك ایله یعنی نه اشلرسم ایدهرم واندن سندخی نصیب ورزقکی آل
زیرا بن مودی یعنی هالکم البته ویرمه دیو بکا اولان نهیکده سکا اطاعت ایلمم مکرکه
بنی مخلد وباقی ایده سن لکن چاله وتدبیر ایله که آیا بنی دنیاده باقی وپایدار قیلمغه قادر اوله
بیلورمیسن وناسدن مدح وثنا اشترا اولنماز ناسه ثمن کرم ویرلمادکجه وبن محمود اولمیان مال ایله
دنیاده تعیش ایلمم یعنی بن باعث ثنای باقی اولمیه جق مال ایله یعنی مالی امساکله یاشه مغی
استمم دیمك فقیرانه مطالعه اولندی (مودی موذی وزننده میمك ضمی وبلا همزه مدی ودالك
کسیری ایله هلاك معناسنه اولان اودی دن مشتق اوله رق هالك معناسنه در بویله ایکن
وغالبا منقول عنهی اولان نسخه ده تخلدنی ایله تخلیدی ده اولان خاء جیم یازلمش وهرنقدر
وزن مانع دکل ایسه ده مودی رسمنی تأدیه دن اولوب ادا ایدیجی معناسنه همزه لی مؤدی
صانلمش بولندیغندن ترجمهٔ معلومه ده نظم مرقوم (معنای ابیات ای خالم بنی مالم ایله نه اشلرسم
حالمه ترك ایله ده مالمدن حصه ونصیبکی اخذ ایله تحقیق بن مالمی فقرایه اعطا ایدیجیم البته بو
خصوصده سکا اطاعت ایلمم مکرکه بنی ضرب وجلد ایتدیره سن قلب ودرونکه نظر ایله که ضرب
ایتدرمکه مقتدرمیسن دیو ترجمه اولنمشدر (سابق الحریر یزید بن مهلب * عجبت لمن یشتری
الممالیك بماله کیف لا یشتری الاحرار بفعاله * دیمشدرکه مآلی قوللری مالیله اشترا ایدوب
حرلری افعالیله یعنی قولا وفعلا احسانیله اشترا وکندویه قول ایتمینه تعجب ایده رم دیمکدر
(قلت) اشبو کلام الممالیك برنده العبید ایله کیف لفظی اولمادیغی حالده اقوال علیهٔ حضرت اسد
الله الکرار رضی الله تعالی عنهدن اولدیغی بعض محاضراتده منظور فقیر اولمشدر (کرمای
عربدن ابو البختری وهب بن وهب القرشی یه برمسافر نزول ایدر بندکانی فی الحال
انزال ضیفده تسارع ووجه احسن اوزره خدمت وهر برفعل جمیلی ایفاده دقت ایدوب ضیف
مرقوم وقتا که کیده جك اولدقده اوزاق طوروب سمته یاقلشمازلر مسافر اشبو وضعلرینی
انکار ایلدکده یعنی بکنمیجك بزلر سیدیمزك تربیه وتنبیهی اوزره مسافره اقامتیچون اعانه
ایده رز ورحلتی هنکامنده یاننه وارمیوب اندن اجتناب ایده رز دیو جواب ویررلر (قلت) اسعد
فقیر دیرکه بوندن مراد کتمسنی استه مامك یاخود مسافر بخشش تکلفنه دوشمسون وویره جك
اولدیغی صورتده بهرحال آلمازلر ایسه مسافر محجوب اولمسون دیمك احتماللرندن عبارتدرکه
جمله سی مسافره اکرامدن وسماحتدن معدوددر (لیلی الاخیلیه حجاج بن یوسفه حاجه کلدکده
* اذا ورد الحجاج ارضا مریضة * تتبع اقصی دائها فشفاها * شفاها من الداء العقام الذی
بها * غلام اذا هز القناة سقاها * قطعه سنی حضورنده نظم ایدر حجاج حظ برله * لا تقولی
غلام قولی همام یا غلام اعطها خمسمائة دینار * دیوب یعنی غلام لفظنك یرینه همام کتور
دیو قطعه سنی تصحیح وخازننه اوشاق بو کا بشیوز التون ویرامری ایله مزبوره نك قلبنی تفریح ایدر
اولدخی تشکر ایله الدقدنصکره چارپایه تبدیلنی * ایها الامیر اجعلها نعما * دیو نیاز ایتدکده
التونی دیشی دوه لره تبدیل ایله برقات دخی مسرور ایدر (قلت) غلام لغتنده پك چوجق
اولمیوب خدمت ایتمکه قادر اولان اوشاغه اطلاق اولنورز باتزد اولدیغی اوزره قول معناسنه
دکلدر بعض لغت منظومه ده قول غلام ترجمه سی مسامحه لودر (وغلام وزننده همام عظیم الهمه
اولان ملکه ودخی سخی وشجیع اولان اولویه دینور (ولیلای مرقومه بنی عقیل قبیله سی شعبندن
اخیل قبیله سنه منسوبه مساعده نام شاعره در قیسك لیلاسی دکلدر (فحوای قطعهٔ مذکوره
حجاج ظلم وفقر ایله پریشان اولمش محله کلدیکی وقتده کمال احسان ایله شدتلرینی رفع واول یری
معمور ایدر زیرا حجاج بردلیردلی قانلیدر که مزراغنی اویناتدیغی کبی اول سنانی صوواررر یعنی

اهل ظلمی قتل واعدام ایدر دیمکدر (یحیای برمکی اوغلی جعفره رحمهما الله تعالی تمحده
یابنی مادام قلبك برعف فا مطره معروفا * دیمشدرکه مألی ای اوغلجغم مادامکه فلکدن قان
طاملرایکن اندن معروف واحسان یاغدر یعنی نافذ الکلم اولوب قتل ایده جکك کیمسه یی عفو
واحسان ایله وهرحالده کرمله متصف اول دیمکدر (احمدبن حمدون ندیم نقل ایتمشدرکه
مستعین والده لری اون یوك کره اون یوك واوتوز بیك التون صرفیله اوزرنده مجسم اوله رق
اجناس حیوان وطیورك کوزلری جوهر ویواقیتدن وجسملری التوندن تصنیع وترتیب اولنمش
بر بساط یعنی تخت اعمال ایتدردی ایدی تماشاسی نیاز ایلدیکمده یوم نیازمده مساعده
کوستمیوب فرداسی بکا وخدمهٔ خاصه دن اترجهٔ هاشمی نام ندیم دیکرینه امر ایتمکله
حاجبی قپواغاسی دخی بزمله برابر اوله رق آماده قیلدیغی دائره یه واروب مشاهده ایتدك که
فی الحقیقه دنیاده اویله احسن شی کورمامشیدك بن خلیفه حضرتلرینك سماحتلرینه
مغرورا اوزرنده اولان کبك صورتنك کوزی یرینه قونیلان ایکی دانه یاقوت رعنایی
قوپاروب قفتانمك یکنه یرلشدردم اوجك ایچنده وضعا حضورلرینه عودت وحسنی
وصفنه مبادرت ایلدك اوائناده اترجه یاامیر المؤمنین بساط نفس مذکوردن برشی چالندی
دیو کوزیله اشارت برله قضیهٔ یاقوتی خبر ویردکده آچوب کوستردم فی الحال باشم
ایچون ینه کیدك واسنه دیککزشیلری آلك دیو رخصت بیوردیغی کبی سکردوب قویونمزی
وقولتوغمزی طولدیروب کبه لرماندی حضورینه یوز سوردیکمزده خنده ناك اولدیلر اشبو
انبساطلرینی سائر ندما دخی کوردکلرنده بزم صوچمز ندرکه بولطفه مظهر اولمادق دیدکلرنده
انلرك دخی اخذینه رخصت وکندیلری قصرك دولهٔ ناظر پنجره سندن عودتلرینه انتظار بیوردیلر
نهبه واروب بساطی یرنده یللر اسر صورتنه واردیروب هر بری انقاض بساطدن قسمتنی یوکلنوب
دوندکلرینه کولوب محظوظ اولدیلر بو خلالده حضورنده بولنان یزید مهلبی بوجنبشده
حجرهٔ قصرده واقع مسك ایله طلو التون طاسه کوزی ایلشدکده قاپوب قصردن چیقارکن
مستعین نره یه دیوندا ایلدکده افندم بنده کزده جامه کیده یورم دیدکده اکادخی کولوب
دائره ده بولنان سائر اشیاء نفیسه دیی خدمه سنه یغما ایتدیروب انلرك و یغماکران بساطك اطوارلرینه
ضحك خلالی والده لری یانلرینه توجه ایدوب یعنی کلوب سرالله امیر المؤمنین بساط مذکوری
بروجه محررتفریقدن اول برکره منظور بکز اولدیغنی استرایدم زیرا اشارت اولندیغی اوزره خیلی
نقد صرف اولنمشیدی دیو تعریض ایلدکده خلیفه حضرتلری برینی دخی یاپدیرك دیدکده
مشارالیها دخی بدل نقد بی حدایله دیکربنی یاپدردقده واروب کوردکدنصکره کالاول تفریقیله
یغما ایندیروب کولمشدر (بعض مورخین مشار الیهه متلف الاموال دیو تأسف ایتمشدر فی
الحقیقه کتب اخلاقده یازیلان سماحت وکرم صفات حمیده دن اولوب انسانه ولاسیما خلفایه شایان
ایسه ده یازدقلری اوزره حد اعتدالده اولورسه مقبولدر والا لایق دکلدر (قلت) مشار الیه
آل عباسك اون برنجیسی احمد المستعین بالله ابن محمد المعتصم خلیفه در ایکیوز اللی ایکی
رمضانك اولنده وفات ایلدی والده لری مشار الیها ام ولد اولوب اسملری دخی مخارق
ایدی (اجواد دنبری دخی طلحة بن عبیدالله بن عوف تابعی دربرکون سوقه داخل اولوب دوه
اشترا ایچون کلش اولان شاعر فرزدقه تصادف ایدر وکنیه سیله یا ابا فراس اشبو
صاتیلق اولان دوه لردن اوتی بکن دیوب بکندکده اون دخی سچ دیوب حاصلی امر بله اونر اونر
انتخاب ایدرك عدد ابل یوزه بالغ اولدقده بهاسنی و یروب سکاهبه ایتدم دیدکده فرزدق تشکرا

اشبوقطعه یی نظم ایتمشدر * یاطلح انت اخوالندی وعطیه * ان الندی مامات طلحة ماتا *
ان الندی القی الیك رحاله * فبحیث بت من المنازل باتا * مألی ای طلحه سن جود وعطیه نك
قرنداشی سن یعنی ایلرسن تحقیق طلحه وفات ایدر لکن ندی وکرمی وفات ایتمز یعنی طلحه بشر
اولمغله دنیادن کیدر فاما کرمی شویله بسیاردرکه قیامته قدر دیلرده ضرب مثل وطلحه نك نامی
کرمی سببیله باقی قالور ای طلحه جود وعطا احمال ورحالنی سکا براقدی منزللردن قنغی
منزلده سن بیتوتت ایدر ایسك یعنی کرم سکا منحصردر وهرکسه مبذولدر دیمکدر (ترجمهٔ معلومه ده
مصراع ثانی یه (طلحه وفات ایلدیکی زمانده جود وعطا دخی وفات ایدر دیو معنی ویرلمش
اکرعبارهٔ مصراعدن بومعنی چیقرسه ندی طلحه یه مختص دردیمك اوله جغندن الوبرر (مرویدرکه
زیادالاعجم نام بلیغ سامورده کبار وجواددن عبدالله بن الحشرجه قدوم ایدر اولدخی قدرینه
تعظیم واکرام و بیك عدد التون انعام وارسال ایلدکده تشکرا * ان السماحة والمروة والندی *
فی قبة ضربت علی ابن الحشرج * بیت بلیغنی نظم ایدرکه مألی سماحت ومروت وجود برخیمه ده
قونلمش واول خیمه ابن خشرج اوزرینه قورلشدر یعنی صفات مذکوره اکا منحصردر دیمکدر
ابن خشرج دیکلیوب وحظ ایدوب * زدنی * دیوب نظم دیکرینی التماس ایتدکده زیاد
* کل شئ وثمنه * دیو جواب ویردی معنای جواب مذکور هرشی ثمنیله یدر دیمکدرکه
مرادی عطیهٔ دیکر ویرلدکجه سویلیم دیمك کبی کورینور (ترجمهٔ معلومه ده زدنی ایله کل شئ
مع ثمنه عباره لرینی مدحیه کز پك مختصر زیاده ایلسکز دیدکده زیاد هرشی ثمن وبهاسی
قدرد رعطیه کز مقداری سویلدك دیو ترجمه اولنمشدر زدنی ده ینه اعتراض چیقرمی فقیر تفهم
ایده مدم (منقولدرکه شعراء عربدن ابوعطاء السندی والی خراسان نصر بن سیاره ایکی عدد
رفیقلر واردلر نصر بن سیار بعد الانزال والاحسان ای ابوعطا یانکده نه واردر یعنی قصیده
آماده ایتدکی دیو سؤال ایتدکده ابوالعطا ذات دولتکز اشعر عرب العربا اولدیغکزدن نظمه
جسارت ایده میوب لکن عاجزانه ایکی بیتم واردر دیدی * هات * دیو استدکده * یاطالب
الجود ماان کنت تطلبه * فاطلب علی باب نصر بن سیار * الواهب الخیل تعدو فی اعنتها *
* مع القیان وفیها الف دینار * نظمنی اوقودی مألی ای طالب جود واحسان اکر
جودی استر ایسك یعنی نائل وواصل اوله یم دیر ایسك اول جوده ظفر ایچون همان
نصر بن سیاری ایسته زیرا اول نصر بر ذاتدرکه خلقه جامه رام کوزل فرسلر وهر برنده بیکر
التون اولدیغی حالده جاریه لر هبه ایدیجیدر دیمکدر نصر نظمی بکنوب بیك التون وجواری
والبسهٔ نفیسه اعطا ایلدکده ابو العطا جمله سنی دست استغنا ایله رفیقلرینه تقسیم ایدوب
کندی برنسنه آلیقومدی اشبو وضع کبارانه نصره خبر ویرلدکده * بالله قاتله الله من سندی
ما اضخم قدره * یعنی سندی بلاسنی بوله که عجب قدر وکوکلی یوکدر دیو اشیاء مذکوره نك
برمثلی دخی ابوالعطایه کوندردی (قلت) فقیره قالسه سندینك اشعاری اولمق اوزره
عرض ایتدیکی اشبو نظمی قریبا بجن (یقواون معن الخ) ایله سائر زی کبی رنکین دکل ایکن
ادعاوآخر تعاظمنه ونصرك دخی عطیه یی تضعیف ایلدیکنه تعجب اولنور (عبدالله بن عامر
حضرتلری دخی کرمادن اولمغله برکیمسه ایچون اللی بیك درهم ویرمسنی مراد ایدوب خازننه
تحریر ایدر ایکن سهوا قلمدن بر صفر زیاده واقع اولوب یعنی بشیوز بیك اولور خازنه بومادهٔ اشتباه
اوله رق حضورینه کلوب ارائه ایلدکده خازننه خدانك تقدیرینی انفاذ قبل قسم بالله که مالك
تو کنمسی یعنی بشیوزبیکی ویرمك اول کیمسه یه اعتذار ایتمکدن یعنی ویرمکدن احسندر خطابیله
ارجاع ایتدکده خازن اسنیراف یعنی سرفنه حمل ایله تردد کوستردکده * اذا اراد الله بعبد

خيرا احرف القلم من مجرى ارادة كاتبه الى ارادته وانا اردت شيئا واراد الجواد الكريم ان يعطى
عبده اضعافه فكانت ارادة الله غالبة واوامره نافذة * يعنى جناب واجب الوجود وخداى
باهر الجود بر قولنك خيرينى مراد ايلدكده كاتبك اراده سنى تحريردن قلمنى صرف ايله ارادهٔ ازليه سى
استراسمز تحرير ايتديرر بنم مراد ايلديكم شيئك اضعافنى اول قولنه اعطايى پروردكار عالم مراد
ايتمش وار و ير زيرا حقك اراده سى غالبه و اوامرى نافذه در ديوب تماميله اعطاسنى امر ايتديلر
(مرويدركه مشار اليه ابن عامر حضرتلرينك حضورينه براعرابى كلوب * ياقمر البصرة وشمس
الحجاز ويا ابن ذروة العرب وابل بطحاء مكة برحت بى الحاجة واكدت بى الامال فامنحنى بقدر الطاقة
لابقدر المجد والشرف والهمة * يعنى اى بصره نك قمرى وحجازك شمسى يعنى بورالرى لطفيله
اضائه ايديجى وعربك بلند مرتبه او سى وسيل وسيع آب احسان اهل مكه بنى شدت احتياج
پست ايتدى وآمال تأكد ايتدى سكا زحمت اولمسون طاقت مقدارى عطيه ايله بنى متصف
اولديغك همت وشرف وطبيعتكده مركوز جودك اقتضاسى استه مم آزه قانعم ديو عرض
احتياج ايتدكده ايكيوز بيك درهم اعطاسنه امر ايلدى (قلت) بعض نسخ مسطرفده
مشار اليه عبد الله حضرتلرى ابن عمر رضى الله تعالى عنه ديو محرر اولوب معاصرلرى اولان
عبد الله بن عمر حضرتلرى دخى كرمادن ايسه ده صاحب حكايه ضبط ايتديكمز كبى ابن
عامردر كه حضرت عثمان رضى الله تعالى عنهك خالى اوغليدر انتقال حضرت رسالتپناه
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزدن اوچ سال مقدم طوغوب قونداغيله حضور اعجاز ظهورلرينه
عرض اولنمغله حضرت عثمان خلافتنده بصره وخراسانه والى ايلدى هجرتك اللى طقوزنجى
سالى ارتحال ايتمشدر خراسانك واطراف فارسك واصفهان وكرمان وحلوانك فاتحيدر حتى
بروجه محرر اعرابينك ياقمر البصرة ديوندا سى ابن عامر اولدقلرينى تأييد ايدر زيرا عبد الله بن عمر
حضرتلرى بصره يه والى اولمامشدر (برامكه نكبتندنصكره اسوء حالده باقى قلان خالد بن يحياى
برمكينك اوعصر شعراسندن عمارة بن عقيل هنكام اقبالنده احساندیده سى اولمغله مروة ارالقده
زيارتنه كيدر ايدى ومعترضنى ردا * اترك ان قلت دراهم خالد * زيارته انى اذا للئيم
بيتنى نظم ايلديكه مألى خالدك دراهمى آز اولور سه ده زيارتنى ترك ايده يمى اكر ترك ايدرسم
وقت اقبالنده كرمديده سى اولديغمدن البته لئيم اولمش اولورم ديمكدر (مأمون خليفهٔ عباسى
بيت مذكورى ايشتدكده خالدك دراهمى آز المشمى ديو ايكيوز بيك درهم كوندررر اولدخى دراهم
مذكوره يى احتياجى دركار ايكن تماميله عماره كوندردكده * هذه قطرة من سحابك * يعنى
اى خالد بو دراهم دخى سنك سحاب كرمكك برقطره سيدر ديو خالده تشكر ايتمشدر (عبد الرحمن
ابن ضحاك رحمه الله تعالى كه غالبا عبد الله بن الزبير حضرتلرى طرفلرندن والئ مدينهٔ منوره ايدى
معزول اولنجه حزن و بكا ايدوب اشبو بكا م عزل و واليلكدن دور اولديغم ايچون دكلدر لكن
قورقارمكه بريمه والى اوله جق وجوه خيرى بتاز برذات اولوب حقوق واهل كمالك قدرينى بيليه
اكا بكا ايده رم ديمشدر (عتبى ديمشدركه عمر بن هبيره كه اوائل دولت عباسيه وزراسندندر
بركون قصرينه چيقوب اشاغى نكاه ايدكده كهنه لباسنك برتقلرينى ديكر برفقير اعرابى
كورر حاجبنه اكر بو اعرابى بنى كورمك استرايسه يانمه كتور ديو امر ايدر حاجب
واروب مصلحتك ندر ديدكده اميرى كورمكدر دينجه آلوب ابن هبيره نك حضورينه كتورر امير
حاجتك ندر ديدكده * اصلحك الله قل مايدى * فلا اطيق العيال اذ كثروا *
* اناخ دهر على كلكله * فارسلونى اليك وانتظروا * نظمنى اوقوركه مألى بارى تعالى اميرك
صفاسنى مزداد ايتسون يدمده اولان شى يعنى مالم قليل اولدى اهل و عيال كثير اولديغندن

انفاقلرينه طاقت كتوره ميورم دهر دوه كبى كوكسنى اوزريمه چوكرتدى يعنى فقر وفاقه بارى بنى
بى مجال ايتدى ارتق اهل وعيالم بنى سزه كوندروب منتظردرلر يعنى كرمكى كورتمده درلر ديمكدر
ابن هبيره بو سوزى ايشتدكده * فاخذت عمر الاريحية بجعل يهتز فى مجلسه ثم قال ارسلوك الى
وانتظروا اذا والله لاتجلس حتى ترجع اليهم فانعم امر له بالف دينار * يعنى عمره شادمانى واحسان
حالتى كلوب اوطورديغى يرده سروردن ايكى طرفه تمايله باشلدى بعده سنى اهل وعيالك بكا
كوندروب منتظرلردر اللهه قسم ايدرمكه شمدى اوطورمه وقالق سكا انتظار ايدنلره وار
ديوب بيك آلتون احسان ايلدى (هرون رشيد على روحه سجال غفران رب المجيد بيك كره بيك
واوچ يوك اللى بيك درهم احسان ايلديكى (ومنصور رحمه الملك الغفور خليفه نك بركونده
بنى هاشم ووجوه عسكره اون بيك كره بيك دينار بخش ايلديكى مرويدر العهدة على الراوى (قلت)
راوى حكايه عتبى مورخ بليغ مشهوردركه تاريخ عتبى و يمينى ديو معروف اولوب بعض اعلامك شرح
ايلدكلرى مأخذ بلاغتدر (محكيدركه بر رجل ضرورت حالده دوچار اولمق حسبيله عاشق اولديغى
جاريه سنى امرادن عمر بن عبد الله بن معمر التميمى يه فروخت وثمنى قبض وجاريه يى تسليمدنصكره
جاريه دخى عاشقه سى اولمغله تحسرا * هنيئا لك المال الذى قد قبضته * ولم يبق فى كفى غير التحسر *
ابوء بحزن من فراقك موجع * اناجى به صدرا طويل التفكر * قطعه سنى نظم ايدركه مألى اى بنم
سيد عاشقم قبض ايلديكك مال يعنى ثمنم سكا عافيت اولسون بنم آوجمده تحسر واشياقدن غيرى
نسنه قالمادى بوندنصكره سنك وجع واضطراب ويريجى فراقكدن حزنه رجوع ايدرم يعنى حزن
دائمده قالدم اول حزنله سينه مه طول تفكر ايله مناجات ايدرم يعنى صدرمده اولان عشقكله سرا
دردلشيرم ديمكدر جاريه نك اشبو قطعهٔ موجعه سنه بايع مرقوم دخى * فلولا قعود الدهر بى عنك
لم يكن * يفرقنا شئ سوى الموت فاعذرى * عليك سلام لا زيارة بيننا * ولا وصل الا ان يشاء ابن معمر *
قطعه سيله جواب حسرت ويرديكه مفهومى اكربنده دهرك حادثهٔ فقرى اولميدى بيجرى
موتدن غيرى بر نسنه آيرماز ايدى حقك سلامت وعافيتى اوزريكه اولسون ارتق بيننده
نه زيارت ونه مواصلت فكرى قالدى مكركه ابن معمر يعنى سنى اشترا ايدن مراد ايده يعنى ياهبه
وياخود نكاحله سنى بكا كوستره ديمكدر وقتاكه اشبو سوز وكدازى حاوى مشاعره يى ابن معمر
استماع ايتديكى كبى كمال كرمندن * قد شئت وقد وهبتك الجارية وثمنها فخذها وانصرف *
يعنى مواصلتكزى مراد ايدوب جاريه يى وثمنى سكا بخش ايتدم آل كيت ديو بر كرم ايتمشدر
(ابو الشمقمق وطنندن قطع مسافهٔ بعيده ايدرك بلدهٔ سامورده اهل سماحت وبلاغتدن
محمد بن عبد السلامك نيل كرمى وعطيه سى قصديله زيارتنه كيدر مكر ابن عبد السلام اوزرنده
اولان اراضى وعقارك مال اعشارى ديمچون عامل يعنى والينك محصل مال بيت المال حبسنده
ايمش ابو الشمقمق تأسف ايله محبسه تسليت وتوجع ايچون واردقده ابن عبد السلام اشبو
قطعهٔ اعتذار وحسبحال مألى نظم ايدر * ولقد قدمت على رجال طالما * قدم الرجال عليهم
فتموّلوا * اخنى الزمان عليهم فكانما * كانوا بارض اقفرت فتحولوا * مألى اى قادم وزائر باز
كيمسه لره كلدك كه انلره مقدما قدوم ايدنلر زمان ممتدده يعنى هر بار متمول اولورلر ايدى شمدى
اول خاندانلرى دهر مكدر وپريشان حال ايلدى شمدى انلر وطننده ايكن بو پريشانلغله اولاد
وعيالى وطعام ومالندن كندولرينى دور ايدوب زيارتلرينه كلان غربا بو حالى كوريجك تحول
يعنى دونوب كيدرلر ديمكدر (ابو الشمقمق اشبو قطعه يى دكليوب ثناى ابن عبد السلامده
* الجود افلسهم واذهب مالهم * فاليوم ان راموا السماح تجملوا * بيت رنكينى نظم ايلديكه
خواسى اول كيمسه لرى يعنى قدوم ايلديكك خاندانى بذل وجودلرى تهى دست ايتمش ايسه ده

وقت مضايقه‌ده بنه سماحت القايدرلر يعنى مقدورلرينى اجرا ايله بين الانام ممدوح اولورلر ياخود
بوكرملرى مقابلى حسن مكافات كورلرديمك اوله (بيت مذكورى ابن عبد السلام ايشتديكى كبى
غيرى نسنه‌يه مالك اولماديغندن ارقه‌سندن ثوبنى و پارماغندن خاتمنى چقاروب شاعره اعطا ايله
الجود من الموجود شيوه‌سنى كوستردى اشبو وقعه‌يى محصل مال خراج بغدادده خليفهٔ عصره
يازدقده خليفه حضرتلرى مروت ابن عبد السلامه حظ ايدوب مال مطلوبى عفو واحساندن
باشقه يوز بيك درهم و يرلسون ديو امر ارسال بيورديلر رحمهم الله تعالى (قلت) شمقمق لغتده
طويل والندن ايش كلور اوشمز كيمسه‌يه دينور ومرقوم ابو الشمقمق مشاهير شعرادن مروان
ابن محمددر (ابو العيناء نقل ايتمشدر كه جهت تعيشدن مضايقه‌يه اوغرايوب حالمى اصدقامدن
براحده آچيه‌رق اضطرابده اولديغم خلالده بركون مأمون خليفه حضرتلرينك قاضيعسكرى
يحيى بن اكثمه اوغراديغمده بوكون حضرت خليفه‌نك تحرى احوال ظلمه ضمننده ديوان عاليلرى
واردر سنى برابر كتوره‌يم كوزل اولور ديو ب معيتنده كوتورديلر وقتا كه ديوانخانه‌يه دخول
وادابى عبوديتى برنسه كتوروب حضورنده مثول ايلديكمز بر معتاد يحيا بى رعايه‌نى دخى
اوطوردوب وجه بشاشتله التفات واى ابا العيناء سنى بورايه بو هنكامده نه شى كتوردى ديو سؤال
بيوردقلرنده بندخى *لقد رجوتك دون الناس كلهم* وللرجاء حقوق كلها تجب* ان لاتكن لى
اسباب اعيش بها* ففى العلى لك اخلاق هى السبب* قطعه‌سنى نظم ايلدم ديديكه مآلى
اى خليفهٔ دوران كافهٔ ناسك دوننده يعنى انلره التجا ايتميه‌رك در رجا واحسانكه محققا كلدم
رجاده حقوق واردركه جمله‌سى واجبدر يعنى رجا ايله كلان ارباب حاجاتك مطالبنى كوروب
رد ايتمامك عند الكرماء واجبدر واكر بوفقيرك تعيشنه مدار يوغيسه اى خليفه علو شانده سنك
اخلاق كثيره‌ك واردركه اشته اول اخلاق بنم تعيشمه سببدر ديمكدر ابو العيناء ديركه قطعهٔ
مذكوره‌يى بتورديكم كبى خليفه حضرتلرى سلامه نام خازننه وارشمدى اكا مخصوص اولان
خزانه‌دن يوز بيك درهم ومثلنى دخى بهر شهر ويرديو امر واحسان ايلدى ابو العيناء صفاى
بال ايله شهريهٔ مذكوره‌يى آلمقده ايكن اون برماه مرورنده مأمون حضرتلرى ارتحال ايلدكده
ابو العيناء ياس و ماتمه آغاز ايدوب شوالقدر بكا ايتديكه كوزلرنده تأثير اشك ايله چبانلر چيقدى
اولادى اى باباجغمز خليفه كتدكدنصكره اغلمدنك نه نفعى واردر من بعد عودت ايتمز واز كچ
ديدكلرنده * شبئا ن او بكت الدماء عليهما * عيناى حتى يؤذنا بذهاب * لم تبلغ المعشار
من حقيهما * فقد الشباب وفرقة الاحباب * قول حسرت مآلنى نظم ايلدى يعنى ايكى ديدهم ايكى
شيئك حسرتنه قانلر آقتسه حقلرينك عشرينى ايفا ايده مزبرى كنجلك دمنك فقدانى ديكرى
فرقت احبابدر ديمكدر مع ذلك شهريه دخى منقطع اولديسه بكايه مجبوردر (اسعد فقيرديركه
سابق الذكر يحيى بن اكثم بن قطن حكيم عرب اولان اكثم بن صيفىٔ تميمى نسلندندر هر فنده
خصوصا احكام شرعيه‌ده علامه ايدى هجرتك ايكيوز قرق ايكيسنده وفات ايلدى (وابو العيناء
محمد بن قاسم دخى معمر اولوب ايكيوز سكسان اوچده فوت اولمشدر ضروب ونوادر حفظنده
بى نظير ظرفاى شعرادن معدوددر (يوقاروده ذكرى كچن احمد بن طولون كثير الصدقات ايدى
نذر وصله و عمارت قلوب فقراده طبخ طعام ايچون صرف اولنان نقوددن باشقه بهر شهر
صدقه ايچون بيك التون مرتب ايدى اعطاى صدقه‌يه طواشيلردن تصغير صيغه‌سيله سليم نام
خادمى مأمور ايدى خادم مذكور بركون احمده‌اى دستور مكرم بن بالمأموريه بذل صدقه ايچون قرى
وقبائل ومحلاتى كزمكده وقاپولرى جالمقده‌يم بعض قپولردن حنالى والتون بلزكلى وخاتملى
اللر اوزادرلر بونلره دخى ويره‌يممى ديو استيذان ايتدكده براز زمان تأمل دنصكره * كل يد

امتدت اليك فلاتردها * هر ال كه سكا اوزادلمشدر ردايتمه يعنى جمله‌سنه وير رد ايتمه ديو تنبيه
ايتدى (قلت) اشبو احمد خليفهٔ عباسى معتز بالله طرفندن هجرتك ايكيوز اللى درده‌نده مصره
والى نصب اولنمشدر باباسى طولون مذحج بن اسد سامانى طرفندن مأمون خليفه‌يه اهدا اولنمش
عبد ايدى واحمد سر من رأى بلده‌سنده طوغمش وسايهٔ خلفاده تحصيل علوم وكمال ايتمش
بر فاضل وزير ايدى عليه الرحمه (سلمة بن عباس نام ذات بليغ امراء وكرماء عربدن جعفر بن
سليمانه * فاشم انفى ريح كف شممته * من الناس الاريح كفك اطيب * بيتنى نظم ايلدكده
بيك درويوز مثقال مسك وعنبر اعطاسنه امر ايلدى على روحه روائح الرحمه (مآل بيت ناسدن
آوجلرينى انفمك شم ايلديكى اولوب لكن ذاتكرك آوجندن زياده خوش بو بر آوجك رايحهٔ
طيبه‌سنى شم ايلمدى ديمكدر (جواددن برى دخى امرادن عبد العزيز بن عبد الله‌در كه دار
ضيافتى دائما عامه‌يه كشاده ايدى بر اعرابى بركون دائره‌سنده خلقله صباح طعامنى اكل ايتمش ايدى
ايرته‌سى كونى اعرابى مذكور قپوسندن بكر ايكن ناسك ينه كروه كروه مشار اليهك خانه‌سنه
دخولنى كوردكده امير حضرتلرى بهر كون ناسى اطعام ايدرمى ديو سؤال ايدنجه نعم ديدكلرنده
* كل يوم كانه عيد اضحى * عند عبد العزيز اوعيد فطر * وله الف جفنة مترعات * كل قدر تمدها
الف قدر * قطعهٔ ثنا معناسنى انشا ايلديكه مآلى عبد العزيزك دائره‌سنده كونلر يا عيد اضحى
ياخود عيد فطر كبيدر يعنى انك دائره‌سنده نه زمان اولورسه اولسون داخل اولنلر مسرور
ومكرم ومنبسط ومتنعم اولورلر نيچون مسرور اولمسونلركه آچق اوله‌رق انك بيك عدد صحنى
واردركه انلرك ايچلرينه قونيلان طبخ اولنان طنجره‌لرك هر برينه بيكر طنجره تمديد اولنور يعنى
خلقدن معتاد اولان طنجره‌لرك بيك عددينه كافى اوله‌رق هر كون بومقدار اولان اطعمه‌سى
سفرهٔ كرمنده تناول اولنور يعنى بوشالديلور ديمكدر (اسخيادن برى دخى سعيد بن العاص
رضى الله تعالى عنهدر بونلر دخى بهر كون اخشام وصباح ناسى اطعام ايدر ايدى اخشام
طعامنك برنده خلق طاغلدقدنصكره شام اهالیسندن غريب الديار بر كنج آدمى كتموب مكث
ايلدى سعيد حضرتلرى اى فتى برحاجتكمى وار ديو سؤال وفى الحال جوابده حجاب ايتمسون
ديو مومى سوندرمكله مومى اليهه مروت ايلدى اول غريب يكيت دخى باباسى مديونا فوت
اولوب كثير العيال اولديغنى وكبار شامدن بعضيلرينه توصيه نامه نيازنده اولديغنى بيان
ايتدكده اون بيك آلتون بخش ايدوب اى فتى سنى ذل دور ابواب كبار قساوتنه دوشرمكى روا
كورمم بيورديلر رضى الله تعالى عنه وعن مثل هذا الكريم (محكيدركه بر كيمسه اوائل دولت اسلاميه
عظماسندن على بن سليمان نام وزيرك حضورينه چيقوب الله عظيم الشان ورسول آخر الزمانه
توسلا بنى خصمك دست جورندن قورتار ديو استرحام ايدر مشار اليه خصمك كيمدر بيان ايله كه
سنى تخليص ايده‌يم ديدكده او كيمسه خصمم فقر وضرورتدر ديدكده بر مقدار تفكر دنصكره بيك
درهم اعطاسيله امر ايدر اول مرد فقير آلوب دعا وثنا ايله كتدكدنصكره راهدن اعاده ايتديروب
اى مرد بندخى الله تعالى ورسول مجتبايه توسلا سندن رجا ايدرمكه نه زمان خصمك عنفله سكا
كلورسه سندخى فى الحال تظلما بكا كل يورمغله دخى احسان على الاحسان ايدر (اعمش
حضرتلرى حكايه ايلديكه بر ديشى قيونم اولوب سودينى اولاد صغارم صغار وشرب ايدرلر ايدى
قيون خسته لنمكله چوجقلره تلاش كلمشيدى بو قصه‌يى كرمادن خيثمة بن عبد الرحمن اشيدوب
وسيلهٔ كرم ايده‌رك لطيفه كان براز ايام صباح ومسا اوتونى ويرديكزمى وچوجقلر نيجه
ايدر يورلر ديو قيونى عياده وپانمده اوطورديغى سجاده‌نك آلتنه هر كلشنده براز آلتون قويوب
آلك ديو كيدر ايدى بو وجهله يديمه اوچيوزدن زياده آلتون بجمكله كاشكى قيونك خسته‌لكى

صاوشمایدی دیو تمنی ایلمش ایدم دیمشدر (قلت) مشاهیر بلغادن ابوقدامة القشیری نقل
ایدو به امرای عربدن یزیدبن مزیدایله برکون اوطوررکن خارج دائره سندن یایزیدبن مزید
دیو بر کیمسه صوت اعلی ایله صیحه وندا ایلدکده یزید اول کیمسه یی کتوردوب بوصیحه یه
سبب ندر دیو صوردقده آتمی ونفقه‌می ضایع ایتمش وراه اضطرابه کتمش ایدم حق شریفکزده
شاعرك ✻اذا قیل من للمجد والجود والندی✻ فنادبصوت یایزید مزید ✻ قولنی استماع ایتمامله
کلوب ندا ایلدم دیدکده اول کیمسه یه مثلی نادیده برفرس ابلق وخلعت نفیسه و یوز آلتون و یروب
مسرور ایلدی دیمشدر (مآل بیت اکر سکا بری مجد وجود وعطیه کیمه مختصدر دیو سؤال
ایدرسه سن صوتله یایزیدبن مزید دیوچاغر دیمکدر (قلت) اشبو بومقوله طلبه اهل معانی حسن
طلب دیرلر (محکیدرکه عربدن برقوم بعض اسخیای متوفالرینی زیارت قصدیله کیدوب قبرینك
یاننده برقاچ کیجه یتوتلری اثناسنده زواردن بری رؤیاسنده قبرصاحبنی یعنی اول سخیٔ متوفایی
کوررصاحب قبرحال وخاطر سؤالندنصکره سمین بعیر یکی بنم نجیبم یعنی یاردوومایله دکیشیرمیسن
دیوب اودخی راضی اولور مکر رؤیایی کورن کیمسه نك راکب اولدیغی بر سمین دووه اولوب
صاحب قبردخی برنجیب دوه ترك ایتمش ایمش بووجهله مناماده عقد بیعدنصکره صاحب قبرانك یدنده
اولان دووه یی ذبح ایدر رؤیایی کورن بعدالذبح اویانوب کورر که دووه بوغازلنمش وفانی افقده در
ذبحنی اتمام وپشیروب سراپا زواره اطعام ایدر بعده یرلرینه عودت ایدوب کیدرلر ایکن خلال
راهده برطاقم آتلولره تصادف ایدرلر ایچلرندن برکنج راکب رؤیای مذکوره یی کوره‌نی مراد
ایدرك میانکزده فلان بن فلان وارمیدر دیو صورر اولدخی بنم دیجك سن فلان میته برنسنه بیع
ایتدکمی دیو سؤالنده اوت بعیریمی رؤیاده میت مرقومك نجیبیله دکشمشیدم دیدکده اول
راکب آل اشترا ایلدیکك نجیبی بن میت مرقومك اوغلویم بکا رؤیاده اکرولدم ایسك نجیبمی فلانه
ویردیوب تنبیه ایلدی دیوتسلیم ایدر (صاحب مستطرف دیرکه دقت ایله شو رجل کریمه که
اولدکدنصکره مسافرلرینه ضیافت ایتمشدر دیمشدرکه مرادی کرم روحانی ومبارك صفت
اولوب اشراق وررؤیا ایله زمانزمان حکمنی اجرا ایده جکنی اشعاردر (قلت) رستم داستانك دخی ثنا
خوانی اولان صاحب شاهنامهٔ فردوسیٔ طوسیٔ بلیغه رؤیاده برد فینه محلنی تعیین ایله
نیچه روزکاردوام مروزندنصکره بووجهله کرمی مشهوردرهله سماحت رسجیهٔ سخیه درکه
بومقوله روحانی محاسنی الجادن باشقه روزحشره دك چراغ مناقبی رخشان ایدرحتی علامهٔ هرفن
ویسیٔ مرحوم بعض آثارنده (سبحان زهی مانع ومعطی علی الاطلاق که دست ارادت ازلیه‌سی
مفتاح خزاین جود وسماحتی برطائفه‌یه مسلم قیلسه وصمهٔ کفرلری مانع اعطا اولمازایم سالفه کبی عقود
حمایل سجیلری الی هذا العهد حلیهٔ اعناق عواتق ایام الوب جواهر مکارم شیم مرضیه لریله
صحایف مالا مالدر یپوردقلری مؤید مدعادر (زمان جاهلیتده یعنی بعثت نبویه دن اول جود
وسخا کندیلرینه منتهی اولنلر حاتم بن عبدالله بن سعدالطائی (وکعب بن امامة الایادی (وهرم
ابن سنان در (بعض نسخده هرم بن سنان یرینه خالدبن عبدالله نام کیمسه مذکوردر (وحاتم ایله
کعبك جود وسخاسیله ضروب امثال جاریه والسنهٔ فصحا وشعراده ساریه اولوب لکن حاتمك
وآب تاب ستایشلری بونلردن اشهرایدی (اما کعب وجودینی رفیقی یولنه فدا ایلدی یعنی بریله
رفاقت ایدوب چولده کیدرلر ایدی حرارت آلوب یانلرنده برایچمدن زیاده صو یوغیدی
رفیقنه ویروب کندی هلاکی اختیار ایلدی (صاحب مستطرف بوندن غیری حکایه سی
مشهوردکلدر دیمشدر (اسعد فقیر دیرکه بو حکایه ایسه ✻ واحد کالف ✻ قبیلندندر زیرا
جانفدا القدر دکه مردلك کاری دکلدر (اما حاتمك جوانمرد دیده اخباری بسیار وجود وسخاده

آثاری یادکار روزکاردر اسمی حاتم وکنیه‌سی ابوسفانه وابوعدیدر (قلت) ایضا اکثر نسخده
ولسانده سخیٔ مذکورك اسمی خاء معجمه وتانك فتحیله مکتوب ومذکورایسه ده غلطدر صحیحی
حاء مهمله وتانك کسریله حاکم وزننده در انتهی (مومی الیه قبیله سی ایچنده غایت شجاعت ایله
متصف اولدیغندن مرباع ایدی یعنی اهل قبیله سی خصملرندن حین مقاتله ده آلدقلری مالك
ربعنی حاتمه ویررلر ایدی وحاتم بعثت نبویه علیه اکمل الصلوة والتحیه‌یی ادراك ایتموب وفات
ایلدی لکن فرزندی عدی نورنبوت ومشرق رسالت جهانی ضیادار دین واسلام ایلدیکنی
کوردیکن طرف نبوته وهلهٔ اولاده معادات اوزره ایدی حضرت علی رضی الله تعالی عنه جانب
سلطان الانبیاء والمرسلین علیه وعلیهم الصلوات والتسلیمات من رب العالمین دن سرعسکر
اوله رق طی قبیله سینك صحایف ضلاللرینی طی ایچون غزا ایله مأمور اولدقلرنده مرقوم عدی اهل
وولدیله شامه فرار ایدوب همشیره سی سینك فتحی وفانك تشدیدیله سفانه یی وطننده ترك ایتمشیدی عسکر
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم مومی الیهایی اسیر ایلدیلر حضور سعادته کتوردکلرنده دهان
نیازی آچوب ✻یا محمد هلك الوالد وغاب الواقد فان رأیت ان تخل عنی ولا تشمت بی احیاء العرب فان
ابی کان سید قومه یفك العوانی ویحفظ الجار ویحمی الدیار ویفرج عن المکروب ویطعم الطعام
ویفشی السلام ویحمل الکل ویعین علی نوائب الدهر وما اتاه احد فی حاجة فرده انا بنت
حاتم الطائی ✻ یعنی ای محمد المصطفی علیه ازکی الصلوات والتحایا بابام هالك وقرنداشی مراد
ایدرك یعنی کوزه‌دنم غائب اولدی اکر سبیلی تخلیه ایله بنی آزاد بیورمغی رأی بیوررایسك حسدهٔ
قبائل عرب حقمده شماتت ایدوب سویتمزلر زیرا پدرم قوم وقبیله سنك سید واولوسی اولوب
اسیرانك ذکور واناثنی فك واطلاق وقومشولرینی کوزه دردیاری حمایه ایدر وهرکسی کدرلردن
قورتارر واطعام طعام وافشاء سلام وهرکسك امورشاقه سنی تحمل ایله اکرام ونوائب ومصائب
دهر وعصره مبتلا اولنلره اعانه ایله انعام وارباب حاجاتدن بری ایشی بتمدن کتمز یعنی مأیوس
اولماز ایدی اوصاف مذکوره ایله متصف اولان حاتم طائینك قزییم دیو استرحام ایتدکده
رسول مجتبی وحبیب خدا وداعی هدی علیه ازکی الصلوات والتسلیمات والتحایا افندیمز دخی
(یا جاریة هذه صفة المؤمنین حقا لوکان ابوك مسلما لترحمنا علیه خلوا عنها فان اباها کان یحب
مکارم الاخلاق) بیوردیلر که مآل شریفی ای جاریه اشبو سرد ایتدیکك احوال صفت مؤمنیندر
اکر بابالك مسلم اولیدی رحمت اوقوردق دیو سفانه‌یه تلطیف باللسان دنصکره اصحاب کزینه اندن
دوراولك یعنی اسیراتمیك زیرا باباسی مکارم اخلاقی سوریدی دیو خطاب بیوروب بعده (وقال
فیها ارحموا عزیزا ذل وغنیا افتقر وعالما ضاع بین جهال) خطابیله اصحاب حاضرینه بعد
التنبیه مومی الیهایله معیتنده اولنلری ازاد بیوردیلر (بعده سفانه اشبو عنایته مظهر اولوب
دعای خیره استیذان ایلدکده حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم استماع دعاسیله
اصحابه امر بیوروب ودعایه اذن ویردکده سفانه ✻ اصاب الله ببرك مواقعه ولا جعل لك الی لئیم
حاجة ولا سلب نعمة عن کریم قوم الا وجعلك سببا لردها علیه ✻ یعنی الله سبحانه وتعالی
سنك بروخیریکی یرلرینه راست کتورسون ولئیمه مراجعت اقتضا ایده جك اموردن سنی وقایه
ایلسون ونعمتی سلب اولنمش کریم قومك اعادهٔ نعمتنه سنی سبب قیلسون دیو ملاء اصحابده
دعا ایلدی بعده قومنه عودت ایدوب کیدرکن دومة الجندل نام موضعده (قلت) مدینهٔ منوره
لواحقندندر فرار ایدن قرنداشی عدی‌یه راست کلوب ماجرایی بعد البیان مقام نصح وایقاظده
✻یا اخی ایت هذا الرجل قبل ان تعلقك حبائله فانی رأیت هدیا ورأیا سیغلب اهل الغلبة رأیت
خصالا تعجبنی رأیت یحب الفقیر ویفك الاسیر ویرحم الصغیر ویعرف قدر الکبیر وما رأیت

اجود ولا اکرم منه صلی الله تعالی علیه وسلم وانی اری ان تلحق به فان یکن نبیا فللسابق فضله
وان یکن ملکا فلن تذل فی عز الیمین * یعنی ای برادر شو ذاتك خاکنه کردنکه حبل اسر وغلبه‌یی
طاقازدن اول یوزسور زیرا بن اول ذاتك عین هدایت ومحض رأی صواب اولدیغنی جزم ایتدم قریبا
کافهٔ اهل غلبه وشوکته غالب اولور تحسین ایلدیکم خصال حمیده‌یی رو ینده کوردم شو وجهله که
فقیری سور واسیری آزاد وصغیره مرحمت ایدر وکبیرك قدرینی بیلور مشاهده ایلدم واندن اجود
واکرم براحد کورمدم بن سنك اول ذات محترمه لاحق اولمکی رأی ایدرم زیرا اکر نبی ایسه ایمانده
سبقت ایدنلره فضل وکرمی اوله جغی بدیدار در واما ملك وسلطان ایسه سایه سنده التجا واتکایله که
سن انك عزنده ذلیل اولمیه سن تعبیر الزام اشتمالیله نصح ایدیجك بتوفیقه تعالی تأثیر برله همشیره سیله
برابر حضور حضرته یوز سور دیلر حضرت برکزیدهٔ عالم صلی الله تعالی علیه وسلم عدی‌یه
اکراما جالس اولدقلری لیفله مملو وساده‌یی پیش عدی‌یه نهاده وقعود یله امر بیوردیلر ایکیسی
بردن بو وجهله قبول اسلامله دار ینده واصل سلامت اولدیلر رضی الله تعالی عنهما * وکانت
من اجود نساء العرب * سفانهٔ مشار الیها نساء عربك اجودندن ایدی حاتم دوه زندن ضربیه که
اکا بخش ایدر ایمش اولدخی فی الحال خلقه هبه ایدر ایمش حتی حاتم برکون * یابنیة ان اللعو بین
اذا اجتمعا فی المال اتلفاه فامّا ان اعطی وتمسکین واما ان امسکه وتعطین فانه لایبقی علی هذا شیٔ
فقالت منك تعلمت مکارم الاخلاق * یعنی سفانه نك مزاجنی امتحانا یاخود جدا ای قزجغزم برخانه‌ده
ایکی مفرط البذل جمع اولسه مال تلف پذیر اولور لایق بودر که بن بذل ایتدیکمده سن امساك یاخود
بالعکس معامله اولسونکه مال وقایه اولنه دیدکده ای والد کثیر المحامد م بن مکارم اخلاقی
سندن اوکرندم دیوب حاتمی الزام ایتمشدر (قلت) انفا کچن * اجود نساء العرب * عباره سنده
اولدیغی کبی مضاف اولان اسم تفضیل مفرد مضاف الیه کرك مذکر اولسون کرکسه مؤنث
مذکر صیغه سیله مستعملدر که (جودی النساء) دیمز وجهله نك بیلدیکی وجهله مثلا انصر ونصری
کبی مفرد مؤنث اسم تفضیل نونك ضمی وصادك سکونی ورانك فتحی واخرده یاء ساکنه یعنی
مقصوره اوله رق نصری وزننده در بو صورتده امور امرك جمعی اولوب کل جمع مؤنث بمعنی
الجماعة ملاحظه وصفته وصوفنه تذکیر وتأنیثده ده مطابق اولمالیدر فکری ایله امور اهمه دندر
یازلق قاعدهٔ عربیه دن دور اولوب یا اهم امورد ندر و یاخود امور اهمندندر یازملودر خلاصه
اسم تفضیلك مؤنثی آخرنده مثلا اسم فاعلده اولان فاعله کبی تا ایله دکلدر هله نازك لفظی فارسیکن
امور نازکه دندر یازلق غفلت جسیمه در فلیحفظ (صاحب المستطرف دیرکه ابن الاعرابی
دیرکه حاتم طائی شعراء جاهلیه دن یعنی عهد نبویدن اول کلان شعرا دن ایدی شعر ونظمنده
اولان جودت واطافت سخا وجودینه شبیه اولوب قولی فعلنی مصدق اولور ایدی نره ده اولسه
فعلندن قدری بیلنور ومقاتله ده دائما غالب کلور وکندودن نه استد سه لر و یرر و یارش ایتسه
بجله‌یی سابق یعنی کچروقبائلدن الدیغی اسیری ازاد ایدر ایدی وقبیلهٔ مضرك زمان جاهلیه ده
تعظیم وتوقیر ایلدکاری ماه رجب داخل اولدقده بهرکون اون دوه نحر ایدوب باشنه جمع اولان
ناسی اطعام ایدر ایدی ومار یه بنت عفری تزوج ایتمش ایدی لکن اتلاف حاتمه طعن ولوم ایدر واو
ایسه قولنه ملتفت اولموب بیلدیکی سخاوت یولنه کیدر ایدی مزبوره نك مالك نام بر عمیسی اوغلی
اولوب یومامن الایام مرقوم مالك ایله مزبوره دردلشدکده مالك سن بو حاتمك حقنده نه ملاحظه
ایده یورسن مال بولدیغی کبی اتلاف و بولمادیغی وقتده تکلف یعنی استدانه ایدوب خرج ایدر
بو حالله اولورسه اولادینی سنك قومكك اوزرینه فقیر اوله رق براغوب بلا ایدر دیدکده مزبوره
قول مالکی تصدیق ایله خلاصه بن حاتمدن زیاده مالدارم واندن خیرلویم مالمی حفظ ایدرم

(وسنی)

وسنی وچوجقلر یکی استه دیکك کبی بسلرم دیه رك مفارقته وکندینه وارمسی عهدینه قرار
و یررلر وزمان جهالتده بعض قبیله‌ده طلاق زوجه طرفندن اولمق عادتلری و بوکا دخی عربك
میت ومسکنلری اولان قیلدن مصنوع چرکه و چادرلرینك قاپوسی شرق یاخود غرب یاخود
جنوب وشمال طرفلرندن قنغیسنه کشاد اولنمش ایسه زوج خیمه‌دن چیقوب ایشنه کتدکدنصکره
زوجه قپونك سمتنی جنوبده ایسه شماله شرقده ایسه غربه تحویل ایتمك علامت اولمغله زوج
کلوب قپونك یری دکشدیکنی کورنجك زوجه سی کندی‌یی تطلیق ایتدیکنی بیلوب سمتنه وارمز ایمش
مزبوره دخی عادت مذکوره اوزره قرارمز بوردن برقاچ کون صکره حاتم خیمه سندن چیقدقده
قپوسنی تحویل ایدر حاتم دخی کلوب اشارت طلاق مزبوره‌یی کورنجك اوغلو عدی‌یه والده کلك
نه اشلدیکنی کوردکی دیوب وعدی‌یی آلوب دره کارینه ایتز بو حاله مقارن حاتمك اللی قدر
آتلو مسافری کلوب خیمه قپوسی اوکنه نزول ایدرلر ماریهٔ مزبوره بونلری کوردکده اضطرابندن
منقارلغلقه طوتلمش ماره دونوب جاریه سنی ای جاریه عم زاده م مالکه کیت و بندن سلام ایت
وحاتمك اللی قدر آتلو مسافرلری کلدی یارین حاتمك یرینی اوکرنورلر واکا کیدرلر بوکیجه لك
اطعام ایده جك طعام وایچیره جك سود کوندرسون دیدی دی و یوزینه و اغزینه باق اکر
سکا بشاشت کوستررسه نه کوزل والاصقالنی طوتوب صدرینه اورر وباشنی شمارلرسه ترك
ایدوب دون کل تنبیهیله ارسال ایدر وقتا که جاریه مالکی اویقوده بولوب اویاندیروب
ماجرایی افاده ایتدکده بروجه مأمول کندی باشنی وصدرینی اوروب وسله ابوب بندن ماریه‌یه
سلام ایله اشته بو سرف ایچون بن ماریه‌یه حاتمی بوشه دیمش ایدم بنده حاتمك قونوقلرینه
کفایت ایده جك قدر طعام موجود دکلدر دیدیکنی جاریه ایشتدیکی کبی دونوب ماریه‌یه
سویلنجه ماریه جاریه‌یه هایده حاتمه کیت مسافرلرك بوکیجه خیمه‌یه مکانکی بیلیه رك نزول
ایلدیلر اطعام ایچون بر ناقه ایله لبن کوندردی دیو ارسال وجاریه دخی واروب یا حاتم دیو ندا
ایدر حاتم * لبیك قریبا دعوت * نداسنه بشاشتله یعنی نه چابق بنی چاغردك دیو تعریضانه
جواب و یرر جاریه قصه‌یی اخبار ایلدکده اولسون باش اوسنه دیوب دوه لردن ایکی عدددوه‌یی
عجاله خیمه‌یه کتوروب نحر ایلدیکی خلالده ماریه چرپنغه بشلیوب اشته بن سنی بو خوی
ایچون بوشادم ایدی اولادیمزی برشیلری اولمادیغی حالده ترك ایده جکسن دیدکده حاتم
ویجك یا ماریة الذی خلقهم وخلق الخلق متکفل بارزاقهم * یعنی یازق سکا ای ماریه
اولادیمزی وجمیع خلقی خلق ایدن انلرك ارزاقلرینه متکفل ومتعهددر دیدی (وحاتمك برعادت
سماحت ماهیتی دخی بو ایدیکه برد شدید وشتاده غلاملرینه امر وتنبیه ایدردیکه خیمه سنك یاننده
ربوکسك آتش ایقاد ایده لرتا که ظلمت لیل وشتا ایله یولنی غائب ایدنلر مکاننه کله لر (ومحاربه
ومقاتله ایلدیکی سیف ودابه سندن ماعدایی بذل واعطا ایدر ایدی وانلرده جود ایتمز ایدی
ولکن برسنه قحط اولمغله فرسنی دخی فدا ایدوب ماشی قالدی (قلت) راوی حکایه مشار الیه
ابن الاعرابی ائمهٔ عربیه دن ابو عبد الله بن محمد بن زیاد درکه ایکیوز اللی اوج حدودنده انتقال
ایلمشدر زیاد موسی الیه بنی هاشم عتقاسندندر ویحیی احمد محدثه دخی ابن الاعرابی دینور بو دخی
اوچیوز قرق خلالنده ارتحال ایلدی رحمهم الله تعالی (ذکر اولنان فدای فرس حکایه سی
بودرکه ماریهٔ مزبوره‌نك قرنداشی اوغلی ملکان حکایه ایتمشدر دیرکه برکون ماریه‌یه ای عمه‌م
حاتمك بعض عجایب جود ومکارم اخلاقنی سویله دیدیکمده ای برادر زادم کردش دهر اوزره
برسنه قتلق اولوب خف وظلفی یعنی طرناقلی وطرنا قسز حیوانات جنسنی تلف ایتمکله خلق
مبتلای جوع وتلف اولمشلر ایدی بزدخی خیمه مزده برکیجه آج قالوب حاتم ایله بن چوجقلریمز

سفاهته وعدی بن الداده رق او یوتمش ایدك بعده حاتم بنی دخی او یومق دردینه دوشوب حکایه
سردینه بشلیوب لکن آج اولدیغندن تکلم ایله یورلسون دیو اجیوب کندیمی او یور صورتنده
کوستروب لاقردیسنه جواب ویرمدم او یودی صانوب بو خلالده خیمه نك خارجنده
برحرکت اولدی باشنی قالدیروب کیمسن دیو چاغردقده برخاتون حاتمه کنیه سیله ای اباعدی برطاقم
چوجقلریاندن کلور مکه اجلقلرندن بچهٔ کلاب وذیاب کبی فریاد و آواز ایدرلر دیدکده ای
خاتون چوجقلریکك والله قرنلرینی طویوریرم دیدکده خاتون سکرده رك صبیاتی کتورمکه
کندی بندخی باشمی قالدیروب ای حاتم خاتونك چوجقلرینی قنغی نیه جکله طویوررسن
فوالله آج قلان اولادیکی وخاتونکی تعلل ایده رك کوجیله او یوتدك دیدیکمده خدایه یمین ایدرمکه
سنی وچوجقلریکی وخاتونك صبیانلرینی طویوریرم دیوب وخاتون صبیانیله کلدیکی آنده یدینه
بچاغنی الوب وکوزندن صاقندیغی فرسنی ذبح ایدوب وآتش یاقوب وخاتونه برمقدارات ویروب
آتشده طبخ واولادلریکه اطعام ایله دیدی خاتون بشیروب صبیلرینی طویوردی وبندخی
اولادلریمی او یاندیروب وانلری دخی طویوردم بعده حاتم * والله ان هذا هو اللؤم
انا کلون واهل الصرم حالهم مثل حالکم * یعنی قسم بالله که ایچلرینه بونجه خلق جمع
اولمش اوزرك حالی سزك حالکز کبی یعنی آج اولدیغی حالده سز اکل ایدرمیسکز که تحقیق بزم
اشبو حال وصنعمز البته لوم یعنی مادهٔ لوم وطعندر دیوب * ثم اتی الحی بیتابیتا یقول انهضوا
علیکم بالنار * بعده قبیله سنه خانه بخانه واروب قالقك واتش جانبنه حرکت ایدك دیوجمله سنی
دعوت ایدرفی الحال سراپا ناس فرس کبابنك اطرافنه جمع اولدقلرنده بو خلالده کندیسی کسوه سنه
بورونوب برکارده انلری تماشا ایدوب اشد جوعله جیعان ایکن برلقمه طاتمیوب اتنك اتی غیره
بذردی وصباح اولنجه اتك کك وطرنقلرندن باشقه یرده اثری قالمدی دیمشدر اشته بونك کبی اخبار
ایثار آثاری بسیاردر * اماری ان المال غاد ورائح * ویبقی من المال الاحادیث والذکر * وقد
علم الاقوام لو ان حاتما * اراد ثراء المال کان له وفر * قطعه سی اشعار حاتمندرکه زوجه سی
ماریه یی جوده ترغیبنده نظم ایتمشدر مآلی ای ماریه مال دنیای نانیه کلیجی ودرعقبه صاوشیجی
نسنه در مال کیدر اکر جود ایدر ایسك اثری قالور که ذکر بالخیردر بن مالی خرجله تهی
دست قالورسمده بکا شین ویرمز زیرا بتون قبائل حاتمی یقینا بیلورلرکه اکر کثرت مال سوداسنده
اولیدی انك وفری یعنی کثرت مال ومتاعی اولوردی دیمکدر (مرویدرکه برکون قبائل عربدن
بری عادتلری اوزره طی قبیله سنه غارت قصدیله هجوم ایتدکلرنده حاتم فرسنه بنز ومزراغنی الور
وعشیرتنه ندا ایله هجوم ایدنلری مقابله ومقاتله برله بوزوب قاچرر وارقه لرندن قوورلر
بو اثناده خصمنك ایچندن سرکرده لری ای حاتم مزراغکی بکاهبه ایت دیدکده فی الحال اوزرینه
آتوب کیرو دونر حاتمه خصمکه سلاح ویروب نفسی هلاکه عرض دکلمیدر زیرا سن سلاحسز
قالدك دونوب اوزریکه حمله ایلسه سنی قتل ایدردی دیوب اعتراض ایلدکلرنده فی الحقیقه اشبو
اعتراضکز واردر لکن بکاهبه ایله دیدی کیمسه نك جوابی ندر دیو اعتراضه جواب ویرمشدر
یعنی خصمم مزراغکی ویر دیدی بن جبلتم اقتضاسنجه رد ایده مم و اوهنکامده باشقه شیئی
دوشنه میوب ویرمکه مجبورم دیمکی استدی (محکیدر حاتم وفات ایلدکده قبیله سی ماتم عظیم
ایدرلر قرنداشی قومنه حزن ایتمیك بن حاتمك لابوین قرنداشی دکلمیم سماحتده خلقی اولورم دیو
ادعا ایلدکده والده سی هیهات والله که سنك خلقتکله حاتمك خلقتی بیننده فرق عظیم واردر
زیرا حاتمی تولید ایلدیکمده یدی کون قدر همجواردن برینك طفلنه ممه مك ویرمدکجه
وصبی دیکره کندوبی شریك ایتمدکجه سودیمی ایچمدی سن ایسه ممه مك برینی امر دیکرینی

الکله طوتوب آخردن قسقاز ایدك سن نره ده انك درجه سی نره ده دیدی (حاتمك مرثیه سنده
نظم اولنان اشعاردندر * یعیش الندی ماعاش حاتم طی * وان مات قامت للسخاء ماتم * معنای
بیت حاتم طی حیاتده اولدقجه ندی یعنی سخا وبذل یشار اکر حاتم وفات ایدر ایسه جود وسخا
ایچون ماتم قائم اولور یعنی ندی دخی عالمدن کیدر دیمکدر (صاحب المستطرف دیرکه قبیلهٔ
طیهٔ عرب کلبه نباح وصوتیله اضیاف ویولنی غائب ایتمش غربا وابنای سبیلی جلب ایلدیکیچون
داعی الضمیر ومتم النعم ومشید الذکر تسمیه ایتمشلردر ومسافرنوازلغه شولکونه دقتلری واردرکه
برد اشتداد بولوب مسافره دلالت ایچون مرتفع یرلره یاقدقلری آتشك ایقادینه روزکار مانع
اولدیغی هنکامده یولجیلر خیمه لرینی وقریه لرینی بولسون دیو اطراف قبائله کلابلری تفریق
ایدوب بر یر بوغازلرندن قازقلره ربط ایله براغورلر ایمش تاکه کلاب توحش ایله اورد کلرنده
یوللرینی غائب ایدنلر سسلرینی ایشیدوب خیامی بوله لر (قلت) صاحب المستطرف ضمیری
* الضیف الغریب * دیو تفسیر ایتمشدر (وقاموسده اضمرت الارض الرجل غیبته اما بسفر
او بموت دیو یازیلان عباره تفسیر مرقومی تأیید ایدر لکن ترجمهٔ معلومه ده داعی الضمیره
طائفهٔ عرب جود وسخایه نسبت ایدرلر ایدی حتی بیلمرنده کلبه داعی الظهیر تسمیه ایدرلر ایدی
ظهیرك برمعناسنده ده مسافر غریبدر دیو معنی ویرلمشدر بومعنی لغاتده وار ایسه نه کوزل تتبع
بیوریله (وینه صاحب المستطرف دیرکه اجواد وکرما وارباب سماحت واسخیانك ذکر
ومدایحنده آثار واوصافلرنده حکایات واخبار اکثر من ان تحصر واشهر من ان تذکردر
(ذکر و بیان ایلدیکمز مقدارده اهل درایته کفایت وارباب فطانته عبرت حاصلدر (فی الحقیقه
صفت سماحت وسیلهٔ عز دین ودنیا وذریعهٔ وصول مراتب علیادر دنیانك الی الابد مساعده
وبقاسی محال واموال ودولت وجاه وثروت ازمدنده قرین زوال اولوب شاعرك * ولاشیء تدوم
فکن حدیثا * جمیل الذکر فالدنیا حدیث * قولی منطوقنجه دهرده کرك حسن وکرك قبیح
ذکردن غیری برنسنه باقی اولمادیغندن همان عاقل اولان فرصت عمرومساعدهٔ دنیا ونفوذ امری
الده ایکن خیرات وحسنات واعمال صالحات ایلرندن ناشی ذکر بالخیر ورحمتله یاد اولنان صلحا
وکرمای اسلاف کبی نفسنه ذخر آخرت وبقای محمدت تحصیل وتدارك ایدر زیرا بیلورسنکه دنیاده
اکل اولنان بوندن فانی و ویریلان معاد باقی وترك اولنان عدو ایچوندر ارتق بونلردن
برینی اختیار ایتمك محول عهدهٔ درایتکدر والسلام وفقنا الله تعالی الی الخیر فی الدارین

الباب الرابع والثلثون

اشبو اوتوزدردنجی باب بخل وشحك وبخلا واخبارلرینك ذکر و بیانده در (یقول اسعد الفقیر) آیات
قرآنیه واحادیث نبویه موجبلرنجه اخلاق ذمیمه دن اولان بخل سخانك ضدی وشح بخل غلیظ یعنی
شدیددر و بخلی شرعا واجب ومروة مناسب اولان شیئی ادا ایتمامك ایله تعریف ایتمشلردر و بالجمله
مروتك برحدمعینی اولمیوب طبع سلیمه محولدر و بخلك اسبابی اوچدر بری فقر واحتیاجدن قورقوق
دیکری مالی غلو وافراط اوزره سومك آخری حرص نفس سببیله غیره خیرك وصولنی استمامکدر
امام غزالی قدس سره حضرتلری حب ماله سبب ایکیدر بری طول امله مقارن اوله رق مشتهیات
ومستلذاته ودیکری عین ماله محبتدر دیمشدر فی الحقیقه برکیمسه کندینه اوزون عمر تقدیر ایدوب
مدت عمرنده مشتهیات نفسدن تلذذ ایتمك استرسه مشتهیاتك وصولنه سبب اولان ماله محبت ایدر
واولادك بقاسنی امل دخی حب ماله سبب وحرص ادخاره علتدر (اهل شرع وعقلك بیاننجه
علاج بخل وخست شو طریقله اولورکه چونکه بخل اسبابندن بریسی بلکه اصلی حب مالدر

وحب مالك سبيلرى دخى بر منوال محرر طول امل وحب مشتهياتدر پس علاج بالضد قاعده سنجه علاج حب مشتهيات آزشنه قناعت تحصيلى وعلاج طول امل تذكر موت اقران وهمسال وتفكر مفارقت آشنا واحباب ايله اولوركه بونلر يعنى بربرى ارقه سنده اولوب كيدنلر بوقدر زحمتله جمع ايتدكلرى اموالى خواه وناخواه ترك ايدوب بقالرينه سبب اولميه رق مالليرينى غيريلر تصرف وكندبلرى حب دنيا ايله تراب ايچنده تأسفده در اولاد ايچون حرص وبخل ايسه غايت حماقتدر ﴿ وما من دابة فى الارض الا على الله رزقها ﴾ مدلول شريفنجه خداى پروردكار كافهٔ ذوى الارواحك رزقنى تقدير ايتمش ونيجه كيمسه پدر ومادرندن برحبه ميراث بولمامشيكن ونيجه كيمسه يه دخى مال بسيار وضيعه وعقار قالمشيكن اوصاحب ثروت وسامان وبو مبتلاى فقر بيبايان اولمشدر ارتق وارثه مال صاقلمق زهى خيال باطل واومقوله متمولار برجمال جاهللدر نتكيم بومعنايى خواجه حافظ شيرازى لسان عاشقانه اوزره ﴿ خزينه دارى وميراث خواران كفرست ﴿ بقول مطرب وساقى بفتوئ دف ونى ﴿ بيننده بيان ايتمشدر هله عين مالى صووب زكات فرض وصدقه دن برحبه وبرميه رك قورى نان وپنيرايله مطلقا وعلى الخصوص بيرلكده اكتفا برله وارث مبغوضنه انتقال ايدر درديله جان فكار ومنقبدارى ضرب مثل روزكار اولان اجغلرك فكرى نيديكى بيلنمز بونلر مسلوب العقل والشعور سعادتدن دور برطاقم شقاوت قريندرار كر بومقوله لر دنياده مشتهياتدن تفسمزه احب والذ اولان عين مال اولوب مال ايله تحصيل اولنه جق سائر مشتهيات دكلدر ديرلر ايسه بودخى غايت جهالتدر زيرا مال ايله وصول مستلذات اولماديغى صورتده زر ايله حجر وجوهر ايله مدرك نه فرقى واردر وبوندن ايلرو شقاوت نيجه اولوركه دنياده فقرا كبى محنتى وآخرتده مالدار حسابى عذابنى چكه صر فسز بالكز جعله تلذذ نجاسات وجيفهٔ كلابدن تمتع وتلذذ كبيدر اعاذنا الله تعالى من هذه الخصلة المذمومة انتهى (صاحب مستطرف رحمه الله تعالى اشبو بخل بابنك اولنه ذم بخلده اولان ﴿ الذين يبخلون ويأمرون الناس بالبخل ويكتمون ما آتيهم الله من فضله واعتدنا للكافرين عذابا مهينا ﴾ آيت جليله سيله تصدير ايلمشدركه مفهوم شريفى بيضاوى بيانجه شول كيمسه لركه الله تعالى كندولره اعطا وانعام ايلديكى هر نعمته شح وبخل وناسه دخى مالليرينى بخل واخفا ايله امر وترغيب ايدرلر ودخى الله تعالانك فضل وكرمندن احسان ايلديكى كرك غنا ويسار وكركسه علم شريفى ياخود كتب منزلهٔ سابقه ده اولان صفت محمد عليه الصلاة والسلامى كتم ايدرلر وانلركه اشبو صفت ذميمه ايله متصف اولملريله نعم الهيه يى كافرلردر نعمت الهيه يه بخل واخفا ايله اهانت ايتدكارى كبى دار آخرتده انلره اهانت ايديجى عذابى اعداد واحضار ايلدم ديمكدر (يهود مردوددن برطائفه انصار كرامه يعنى اهل مدينه يه نصيحت يوللو اموالكرى انفاق ايتميك زيرا بز اوزربكزه فقر كلكدن خوف ايده رز ديدكلرنده ياخود صفت رسالتپناهى كتم ايدنلر حقنده نازل اولديغى انوار تنزيل بيضاويده محرردر (ورسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرى (اياكم والشح فان الشح اهلك من كان قبلكم) بيورمشدركه مأل شريفى اى امتم شحدن صاقنك زيرا شح سزدن مقدم كلان امتدن بخلايى اهلاك ايتدى ديمكدر (قلت) شراح حديث زيرا شحك سببى حق تعالايه سوء ظندر ديو تعليل ايتمشلردر اشبو حديث شريف عقبة بن عامر جهنى رضى الله تعالى عنهدن مروى صحيحين بخارى ومسلم وترمذيده اولديغى ومتن شريفى دخى (اياكم والشح فانما هلك من كان قبلكم بالشح امرهم بالبخل فبخلوا وامرهم بالقطيعة فقطعوها وامرهم بالفجور ففجروا) اوله رق جامع صغيرده مذكور ومسطوردر (وينه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم

افنديمزدن (البخل جامع لمساوى العيوب وهو زمام يقاد به الى كل سوء) حديثى دخى مرويدر معناى حديث شريف بخل مساوئ عيوبك جمله سنى جامعدر وصفت بخل برزمامدركه هر كتولكه انكله قود اولنور (عمر بن عبدالعزيز حضرتلرينك همشيره لرى ام البنين ﴿ اف للبخل لو كان قميصا ما لبسته او كان طريقا ما سلكته ﴿ ديو بخلى ذم وقدح ايتمشدركه بونك ذكرى معناسيله سبقت وكذر ايتمش ونه كوزل بيورمشدر عليهما الرضوان (ميان عربده مشهور ومعروف اولان بخلادرندركه خطيئه وحميد الارقط وابوالاسود الدئلى وخالد بن صفواندن عبارتدر (قلت) خطيئه خانك ضمى وطانك فتحى ويانك سكونى وهمزه نك فتحيله در همزه سى يايه قلب ويايى بريه ادغامله بالتشديد خطيه اوقومقده جائزدر وابوالاسود آدى ظالم وباباسى عمرودر عنب وزننده اولان دئل قبيله سنه منسوب اولوب دالك ضمى ايله دؤل قبيله سندن دكلدر وحميدك باباسى مالكدر وبونلر شاعرلردر (اما خطيئه نك بخلده حالى بوندن قياس اولنه كه بركون قپوسى اشكنده الده عصاسى اولديغى حالده اوطورر ايكن برى كلوب بن مسافرم ديدكده عصاسنه اشارت برله بن بو عصايى مسافررك طوپوقلرينه اورمق ايچون اعداد وآماده ايلمشم ديو استقبال ايلدى (اما حميد الارقط خانه سنه مسافر كلنجه خوش كلامله هجو ايدردى از قضا بركلان بر دخى كلامكه توبه ايدر ايدى بركون خانه سنه مسافرلر كلوب نه حال ايسه بر مقدار خرما ويردى كتد كلرنده هجوه باشلبوب آج كوزليلر خرمايى چكردكيله يديلر ديمشدر (اما ابوالاسود برسائل وفقيره نادره دن اوله رق كوجله برعدد خرما ويردكده فقير مرقوم ظرفادن اولمغله دعاسنده الله تعالى جننده سكاده بونك مثلنى يعنى برعدد خرما نصيب ايلسون ديمشدر (بخيل مرقوم اكر بز مساكين وفقرايه اموالمزده اطاعت ايتسك يعنى هر برطلب ايده نه بذل اموال ايتسك ايدى حالمز انلردن كوتى افقر اولوردق ديدى (اما خالد ابن صفوان يدينه اقجه كيردكده اقجه يه اى عيار نيجه بركيدر وطواف ايدر واوجارسن يعنى خلقك النده طولاشورسن ارتق سنى بتاغكده اوزون اوزادى ياتوره يم ديو صندوقنه وضع وكليدلر ايدى (بركون كندويه مالك عريض وكثير ايكن نيچون انفاق ايتمزسن ديو اعتراض ايدنلره دهر مالدن اعرض يعنى دينا دخى اوسع واوزوندر ديو جواب ويرر ديكه طول امل ديمكدر (بعض شعرا بخلك وامساك مالك ذمنده ﴿ وهبنى جمعت المال ثم خزنته ﴿ وحانت وفاتى هل ازاد به عمرا ﴿ اذا اختزن المال البخيل فانه ﴿ سيورثه هما ويعقبه وزرا ﴿ قطعه سنى نظم ايتمشدركه مألى بنى صاى وفرض وحساب ايله كه مالى جمع ايدوب صكره مخزون يعنى حفظ وامساك ايتمش اولەيم لكن وفاتم قريب اولديغى حالده اول مال مخزون ايله عجبا عمرم زياده قلنورمى يعنى مال عمرى آرترمز وفائده سى اولماز ايمدى بخل ايله متصف اولان كيمسه مالى حفظ ايتديكى وقتده عمرينى زياده ايده ميه جكدن فضله اكا البته اول مال محفوظ دنياده افتراقيله وعقباده وزريله هم وغم وكدر ايراث وتعقيب ايدر ديمكدر (اسعد فقير ديركه هانك فتحى وحرف بانك سكونيله هب لفظى لغتده احسب يعنى صاى معناسنه در هب زيدا منطلقا ديرلركه زيدى سن كيديجى صاى ديمكدركه ايكى مفعوله تعدى ايدر وبوندن ماضى ومستقبل كلمز واول قطعه ده اولان واو عاطفه اولمغله شعر مذكورك اولى اولديغى اشراب ايدر ﴿ لكن ومن الغرائب ايضا يعنى ترجمهٔ معلومه ده هب لفظى وهب وهبه دن حساب وتصرفات ناشنيده اولنوب ترجمهٔ قطعه ده (معناى قطعه سيدم بكا هبه ايلديده جمع مال ايدوب صكره خزينه تدارك ايلدم وفاتم قريب اولدى اول مال ايله عمريمى زياده ايده بيلورمى يم البته زياده ممكن دكلدر مال بخيل زياده اولديغى زمان تحقق كلدجكده هم وحزنى مورث

ومؤدی اولمغله وزر وکناهیده تعقیب ایدر دیمشدر هذا وکن من الصابرین
* واستأذن جحظة علی صدیق له بخیل فقیل هو محموم فقال کلوا بین یدیه حتی یعرق * یعنی
ظرفادن اولان جحظه نك بر بخیل دوستی اولوب بر کون زیارتی استیذان ایدر محمومدر دیو خبر
ویردکلرنده یانده اکل طعام ایدك تا که ترلیدیو استظراف ایتمشدر (قلت) اکر تناول اولنه جق
اقتضای قرینهٔ حالیه ایله کندو طعامندن اکل ایدك دیمك اولدیغی کبی دیکرلرك طعامنی
یانده ییك دیمك دخی محتملدرکه بو صورتده بخلندن ایلرو اولان تألمله ابتلاسنی اقتضا وعلی
کلا التقدیرین اکل مذکوردن نفسنه انفعال کله جکی اشبو تأثر و انفعالدن ناشی ترلیه جکی
درکاروحمایه ترلمه نك دخی علاج اولدیغی اشکاردر دیمك مراد جحظهٔ بلاغت نهاد در
روح الله تعالی روحه (ومن محاسن الترجمة المعلومة جحظه نك بخیل بر دوستی محموم اولدقده
دیکر احبابنه ترلمبور محبانه علاج ومداوات ایلسك دیه رك افاده ایلدکده بعض احبابی مریض کال
شح وبخل ایله اتصافی حسبیله کوزی کوره رك اطعمه سندن اکل وتناول ایدکده کدر واضطرابندن
عرق ریز اولور سائر علاج ودوایه حاجت یوقدر دیدی انتهی (فهذه انموذج محاسن تلك الترجمة
(اسعد فقیر دیرکه ابن خلکان بیانجه جحظه جیمك فتحی وحاء مهمله نك سکونی وظاء معجمه نك
فتحی وآخرنده تاء ایله برمکی خانداندن ظریف مومی الیه احمد بن جعفر بن موسی بن یحیی
ابن خالد بن برمکك لقبیدرکه آل عباسدن عبدالله بن معتز تلقیب ایتمشدر (ابن ابی فنن نام شاعر
نفسنه یاخود کندوبی جودده لوم ایتمش اولان زوجه سنه خطاباً نظم بخلده * ذرینی واتلافی لمالی
فانی * احب من الاخلاق ما هو اجمل * وان احق الناس باللوم شاعر * یلوم علی البخل
الرجال فیبخل * قطعه سنی نظم ایتمشدرکه مآلی بنی اتلاف مالمله کندی حالمه ترك ایت بن
اخلاقدن کوزل اولانی سورم زیرا بن شاعر اجودم شعرای حقیقی اصحاب طباع سلیمه دن اولملریله
بخلی لوم ایدرلر اکر شاعر خلق بخل اوزره لوم ایدرکن کندیلری بخل ایتسه سائر بخیللردن زیاده
لومه احق اولور دیمکدر (مشاهیر بخلادن بری دخی عمر بن یزید اسدی نام کیمسه ایدی بر دفعه
کندویه قولنج علتی اصابت ایتمکله طبیب دهن کثیر ایله احتقان ایدر فضلاتی ابریزه ظهور
ایتدکده غلامنه چقن یاغی ابریزدن آل * واسرج به * یعنی قندیله قوللان دیدی (قلت) اول
بخله کوره * واطبخ به * دیمدیکی جای تعجبدر (صاحب مستطرف ثانی خلفای آل عباس
منصور علیه رحمة الرب الغفوری شدید البخل ایدی دیو اشبو بخلا بابنده ذکر ایله اشبو حکایه سنی
یازمشدر یعنی مشار الیه حجه عازم ایکن مخزواتی جکن کیمسه بر شاعرك * اغر بین حاجبیه
نوره * یزینه حیاؤه وخیره * ومسکه یشوبه کافوره * اذا تعدی رفعت ستوره * قطعه سیله
حدی یعنی آغازه ایتدکده که مآلی حبیبمك ایکی قاشی ارا سنده اولان نوری کندی یه یاصلق
ورونق ویردی حیا وخیر کندی یه زینت ویر اولدیغی ومسکی کافورینه یعنی صاجی روی
وکردنی بیاضنه قارشدیغی حالده وقتا که بو صفتله ظهور ایلیه مستور قالمز یعنی حسنی داستان
عالم اولور دیمك کبیدر چون منصور بو اغازه یی استماع ایتدکده حظندن طربه کلوب حتی
ایاغیله محمله ضرب ایده رك اصول طوتدی وحاجبی ربیعه جدی سنجه یعنی محملکشه یارم درهم
ویردیو امر ایلدی محملکش تعریضاً یا امیر المؤمنین یارم درهم ییوردیکز بن امویه دن هشامه
برکره بوللده اغازه ایتمشیدم بکا اوتوز بیك درهم بخش ایتدی دیجك منصور غضبه کلوب
سن بیت مال مسلمیندن اوتوز بیك درهممی الدك ای ربیع بر مباشر تعیین ایله بوناکدن مبلغ
مرقومی تحصیل ایلسون بیورمشدر ربیع مومی الیه بن فی الحال آتمدن اینوب وزمین بوس اولوب
استرحام ایده رك کوجله محملکشك ایاب وذهابده بلا اجرة اغازه ایده رك دوه یی چکمك شرطیله

صوچنی ومبلغی عفو ایتدردم دیمشدر (یقول اسعد الفقیر اواخرنده نابجا اراده بذل وتلف خزینه
ایدن امویه اوزرینه عدل واقتصاد اوزره ظهور ایدن عباسیه نك ایکنجیسی اولمغله منصور
مشار الیهه بعض سفها بخل صفتنی اسناد ایدوب بو صفتدن ایچون دوانقی و ابو الدوانق ایله
تلقیب اولنمشدر دیمش ایسه ده مشار الیهك محلنه وار باب فضل وکماله ویردیکی عطایای
جسیمه نك مثلی کندولرندن مقدم بر خلیفه نك اعطا ایتمدیکی ثابت ولقب مذکوره سبب عمال وبودمزك
حسابنده تدنیق یعنی دقتی یاخود کوفه خندقی مصارفیچون هر احددن بر دانق آلدیغی اوله ولهو
وطربی تارك وعلم وادبده صاحب بهره متدین وفصیح وکلیله ودمنه واقلیدس کبی سریانیه وعجمیه ده
اولان کتبی ابتدا عربی یه نقل وترجمه ایتدیرن وتدوین علومده لطفیله علمایی ترغیب ایدن ذات
اولدیغی ثقات مورخین تحریر ایتمشدر فقط امام اعظمه قضایی قبول بیورمدقلری ایچون حبس
وازدرایه تصدی ایتمش ایسه ده اکا دخی ندامتله تأسف وبکا ایلدیکی مصرحدر ودانق سدس
درهمدر انتهی (بلغادن ابو العتاهیه ایله مروان بن ابی حفصه دخی صفت بخلده ضرب
مثل اولان طاقمدن ایمش مروان مومی الیهك احوالندندرکه مهدی خلیفه بکا یوز بیك درهم
بخش ایتمشیدی دراهم مزبوره یی وزن وصدا ایتدیکمده بر درهم زیاده چقمغله اول درهمله لحم آلوب
یمش ایدم عمرمده اندن زیاده برنسنه یه مسرور اولمادم دیمشدر (مومی الیه بر کون بر درهملك
ات آلوب طنجره یه وضع ایلمش اوخلالده احبابندن بری طعامنه دعوت ایلمش فی الحال ناپخته
اتی طنجره دن چیقاروب ایکی دانق نقصانیله ینه قصابه رد ایتدکده قصاب ظرفادن اولمغله
اوحاشلنمش اتی چنکاله اصوب ایها الناس بو مروانك اتیدر باقك دیو ندا ایله خنده فرما اولمشدر
(کونلرده بر کون تفرج کنان خارج بغداده چیقوب کزرکن بر اعرابیه خاتون کار بغداده
اولان خانه سنده مروانی اطعام ایدر مروان کمال کرمندن خاتونه اکر خلیفه حضرتلری
بو کونلرده بکا اون بیك درهم کرم ایلرایسه بر درهمنی سکا ویریرم دیمش یعنی خلیفه کیسه سندن
معناسی انجق اون بیکده بر حسابنجه وعده جسارت ایتمش بونك اوزرینه امیر المؤمنین یمش بیك درهم
احسان ایتمکله خاتونه درت دانق ویرمش (قلت) وعد سابق یدی درهمی کوسترمش ایکن
یمش بیکده کوجله اون بیکده وعدی اولان بر درهمدن ایکی سدس نقصان ویرمش (قلت) ذکر
اولنان ابو العتاهیه ابو اسحق ایله مکنی اسمعیل بن قاسم بن سوید بن کیسان عنزیدر هجرتك
یوز اوتوزنده حجازده طوغمشدر وساکن اولدیغی بغداد ده ایکیوز اون برسالی جمادی الاخره نك
بکرمی ایکنجی اثنین کونی وفاتله نهر عیسی قربنه دفن اولنمش بشار وابو نواس کبی مولدینك
مقدملرندن بر شاعر بلیغدر تجاوز الله تعالی عن قصورنا (صاحب المستطرف دیرکه اهل مرو بخل ایله
موصوفلر اولوب حتی بالمرافقه یوله چیقوب بر مرحله یه وار دقلرنده هر برلری الدیغی بر قطعه
لحمی ایپلره طاقوب برقدره یعنی طنجره یه قور و بشنجیه قدر طنجره نك باشنه جمع اولوب ایپك
اوجونی طوتارلر وطبخ اولدقده چیقاروب اتلرین یکانه یرلر وصویی اولچك ایله علی السویه
بینلرنده اقتسام ایدرلر ایمش (قلت) بلدهٔ مذکوره مرو الشاهیجان دیمکله معروف اقلیم رابعدن
اوله رق خراسانده بر بلدهٔ قدیمه در طهمورثك بناسندن اولدیغی منقولدر بو بلده یه نسبتده
مروزی دینور * وقیل لبخیل من اشجع الناس قال من سمع وقع اضراس علی طعامه ولا تنشق
مرارته * یعنی بر بخیله ناسك زیاده شجیع وبهادری کیمدر دیو صورلدقده طعامنك اوزرینه
خلقك دیشلری دوشدیکنی یعنی دیشلرك طاقردیسنی ایشیدوبده اودی قوپمیان بکیتدر دیمشدر
* وقیل لبعضهم امایکسوك محمد بن یحیی فقال والله لو کان له بیتا مملوا ابرا وجاء یعقوب ومعه
الانبیاء شفعاء والملائکة ضمناء یستعیرمنه ابرة لیخیط بها قمیص یوسف الذی قد من دبر ما اعاره

ابا ها وكيف يكسونى * يعنى ادبادن برينه كروه احسادن اولان محمد بن يحيى سكا كسوه بخش ايلزمى ديندكده قسم بالله ايله اكر يحيانك اكنه ايله طولو براوطه سى اولسه وحضرت يعقوب عليه السلام يانلرنده جميع انبياء عليهم الصلاة والسلامى رجاجيلر وجمله ملائكه كرام كفيل وضامنلر اولدقلرى حالده كاوب نجل جيلارى حضرت يوسف عليه السلام پيراهن پاكنك آرداتكندن زليخانك چكمسيله شق اولنان محلى دكمك ايچون عاريت براكنه ايستسه اعاره ايتميه جكى ظاهر ايكن بكانه كيفيله كسوه ويرديو اغراقده بلاغت كوسترمشدر (اشبو معناىى برشاعر بليغ اخذ ايله بعض بخلا هجونده * لو ان دارك انبتتلك واحتشت * ابرا يضيق بهافناء المنزل * و اتاك يوسف يستعيرك ابرة * ليخيط قد قميصه لم تفعل * قطعه سنى نظم ايتمشدر كه مآلى سن اول كونه خسيس ودنى سنكه اكرخانه لك سكا اكنه بتوروب حوايسنه وارنجه دك اكنه ايله طولديروب باصه جق يرقالمسه بو يله ايكن حضرت يوسف عليه السلام قميص پاكنى دكمك ايچون سندن برطريق عاريت براكنه طلب بيورسه اول نبى كريمه و يرمزسن ديمكدر (متنبئ مشهوردخى درجه سز بخيل ايدى بركيسه موى اليهى قصيده ايله مدح ايتدكده اى ناظم قصيده كه بندن نه مقدار جائزه مأمول ايدرسن ديوصوردر اولدخى اون آلتون ديدكده متنبى * والله لوندفت قطن الارض بقوس السماء على اجنحة الملائكة مادفعت لك دانقا * يعنى حقه قسم ايدرمكه روى زمينده نابت اولان پنبه لرى قوس آسمان ايله جمله ملكارك قنادلرى اوزرنده آتوب ياىسك يعنى كما وكيفا نهايت بلاغتده نظم مدايح ايتسك اشبو هنر يكك مقابلنده سكا بردانق دخى و يرمم ديمكدر (قلت) متنبى هله سخنى متا عنه خريدار بولوب تعيش ايتمش اكر كندوخونده اولانكسانه عرض قصائد ايتمش اوليدى آجلغندن هلاك اولوردى (وزمره احسادن برى دخى بلغادن سهل بن هارون در شعرادن دعبل حزامى نقل ايتمشدر كه سهلك خانه سنه بركون وارمشيدم آجلغدن جانى چيقمغه ياقلشنجيه قدر واقرمدت قصدا اوطوردم باقديكه كتمبورم ناچار غلامنه اوشاق غدامزى نيچون كتورمبورسن ديوكو ياطارلدى غلام دخى قصعه ايچنده پشمش برخروس كتوروب اوكنه قويدى خروسه باقوب براز تأملدنصكره خروسك باشى نه يابدك ديوصوردى غلام دخى آندم دينجه سهل والله بن اياقلرينى يله آتمغه راضى دكل ايكن باشى آتمغه نيجه راضى اولهيم يازق سكا تربيه م هبا اولمش خروسك باشنده نقدر شرف وفضيلت اولديغنى بيلزميسن باش رئيس اعضادر خروس انكله اوتر خروسك صوتى اولمسه كيم اعتبار ايدر وتبرك اولنان ايبكى دخى باشده در كوزيله ضرب مثل اولنوب شراب صافك رنكنى اكا بكزه دوب * شراب كعين الديك * ديرلر ووجع كليه به دواء اولان دماغيده باشنده در وديشلرينك تحتنده اولان ككلرز ياده لطيف وايندر ونيجه خاصه لرى واردر سن بنى باشى يمز فرض ايتمشسن لكن يانده بلكه بريان بولنه ديو دوشندكى هايده باق نره يه آتدك ايسه آل كل ديدى غلام آتديغم يرى اونوتدم ديو عين ايتمشيكن اينانميوب بن آتديغك يرى بيلورم سن انى قارنكه آتدك حسبنا الله وكفى ديو بدعا ايلدى ديمشدر (صاحب المستطرف ناسده طعامده بخل ومالده جود و بالعكس يعنى مالده بخل وطعامده جود ايدنلر استماع اولنمشدر ديمشدر (حكايه مروا هاليسندن برينك صدرينه نزله منصبه اولمغله سعاله يعنى اوكسوركه اوغرار بادام شربنى صالق ويرلر بهاسنى چوقسنوب وجمه صبرى رأى وترجيح ايدوب بو حالله براز ايام اوجوز دوا بولمق دردينه دخى دوشر اشبو ابتلارده ايكن احباسندن برى كپك صوينى صدره جلا ويرر ديو دلالت وسوق ايتمكله الديروب وقايناروب ايچدكده صدرى آچيلور وقتا كه غداسنى يانه كتوردكلرنده زوجه سنه بونى شمدى قالدر اختام طعامى ايدهيم وسندخى بعدزين اهل بيتره كپك پيشرز براكيك صوينى اشه بنى اوكسوركدن

قورناردى وسبنه مى تنوير ايلدى ديجك خاتون * لقد جمع الله لك بهذه النخالة دواء وغذاء فالحمد لله على النعمة * يعنى سكا اشبو كپك هم دواء وهم غدا اولدى همان يده حمد ايله ديمشدر (قلت) اكر خاتون مرقومه ظريفه ايسه بوسوزدن مرادى تعريضدر همان سن يده بزه قارشمه ديمكدر فاما زوجيله همشرب ايسه اودخى اخطارينه ممنونه اوله رق كپكى چوجقلرى وقوجه سى ايله يبوب كيده جك اوله جغنى بيساندر (قلت) ايضا صاحب قاموس اون كپكى صوياخود طورب صوييله طبخ اولنوب عقرب صوقديغى يره لابه كبى وضع اولنسه صاوشدير ديمشدر انتهى (خاقان بن صبيحدن مرويدركه اهل خراساندن برخسيسك اونده حسب الاقتضا بركيجه مسافر اولديغمده غايت فتيله سى اينجه برقنديل كتوردى يانده قنديله ايب ايله اصلمش و بغلنمش براغاج وارايدى بو اغاج ندر ديوصوردم انكله فتيلى چيقاريرم ديدى بوجره ده طوروب كار ينه ربط تكلفى اولمسه تولوردى ديدم ياضايع اولورسه ديكر اغاجه محتاج اولوزز اول ايسه ياغى ايچر اما بو اغاج بركره ايچمشدر ياغ ضايع اولمز ديركن اهل مرودن بر پير كلوب اغاجى كوردكده صاحب خانه يه اعتراض ايدوب اى فلان سنى بن اهل درايت عد ايدردم عقل وشعوردن صدمرحله دورايمش سن برشيدن فرار ايدركن ديكر شيئه دوشمش سن بيلزميسنكه كونش وروزكار اشيادن رطوبتى جذب ايتمكله اشبو اغاجدن دخى ياغى جذب ارلدخى قنديلدن ديكرياغ جذب ايدر بونك يرينه حديدن مصنوع اولان اكنه قوللانسك اعلى دكلميدى مع ذلك بنه فتيله دن برقيل اغاجه صارلمغله فتيله يه نقصان ترتب ايده جكى جائز وواقع دكلميدر ديو تدقيق و قيلى قرق ياردقده * ارشدك الله و نفع بك * تحقيق بن مسرفيندن ايمشم بنى سن ارشاد وآكاه ايتدك ديو بيره دعا وثنا ايلدى (هيثم بن عدى نقل ايتمشدر كه ابى حفصه نك خانه سنه اهل يمامه دن وظرفاى شعرادن بررجل مسافرتله نزول ايلدكده ابى حفصه بيورك ديو مسافره براوطه تخليه و انزال ايدوب وكند و اطعام خوفندن فرار ايدر مسافر بو حالى كورنجه چيقوب چارسودن طعامنى وضيافتنى تداركله اوطه يه كلوب * ياايها الخارج من بيته * وهاربا من شدة الخوف * ضيفك قد جاء بزاد له * فارجع وكن ضيفا على الضيف * قطعه بليغه سنى نظم ايله ابو حفصه يه ارسال ايدر مآلى اى خانه سندن چيقان واى شدت خوفدن يعنى خوف اطعام مسافردن قچان مسافرك زاديله كلدى بو صورتده قورقمه كل مسافرك اوزرينه مسافر اول ديمكدر (مازاليان ابو الاسود دئلى براعرابى ايله خرما يرلرايدى لكن اعرابى ابو الاسوددن طاورانشلى ايدى ابو الاسود انلوجه خرمانك برينى المق اوزره الى اوزاتدقده اعرابى قابوب اغزينه كتورركن الندن يره دوشدكده فى الحال ابو الاسود شيطانه ترك ايتم ديوب يوتدقده اعرابى خير والله كه جبرائيل وميكائيل عليهما السلام آسماندن اينوب آلاجق اولسه لر انلره دخى ترك ايتمزسن ديدى (براعرابى خسيس خيمه سنه اينن برمسافرى * نزلت بدار غير معذور ورحلك غير مسرور فاقم بعدم وارحل بندم * سجعيله استقبال ايتمشدر كه مآلى اى مسافر صوسز بره وقدومكه مسرور اولميان اره ايندك عدمله اقامت وندمله رحلت ايت يعنى بو قلقده اوطوروب ندامتله كتمكدن ايسه همان كيجه له مبوب شمديدن كيت ديمكدر (حمدونى نام شاعر عظمادن ابو زراره يى هجوده * رأيت ابازرارة قال يوما * لحاجبه وفى يده الحسام * لئن وضع الخوان ولاح شخص * لاختطفن رأسك و السلام * فقال سوى ابيك فذاك شيخ * بغيض ليس يردعه الكلام * فقام وقال من حنق اليه * بيت لم يرد فيه القيام * ابى وابوابى و الكلب عندى * بمنزلة اذا حضر الطعام * وقال له ابن لى يا ابن كلب * على خبزى اصادم او اضام * اذا حضر الطعام فلا حقوق * على لوالدى و لا ذمام * فما فى الارض اقبح من خوان * عليه الخبز يحضره الزحام * ابياتنى نظم ايتمشدر كه مآلى ابيات ابازراره يى بركون كورد مكه الندم

قليجى اولديغى حالده حاجبنه يعنى قبوسنه موكل اولانه خانه مده سفره وضع اولندقده اكر برشخص
ظاهر وحاضر اولورسه قطعا باشكى كسرم والسلام ديو تنبيه ايلدكده حاجب دخى بدر يكزدن
ماعداسى حر اديكز اولملق كركدر زيرا پدريكز بر پير بغيضدر واكا سوزم كچمز ذاتدر ديدكده ابوزراره
حركته وغضبه كلوب يت مكرم حقيچون اكا دخى قيامله ادخالنى استه‌م پدرم و پدريمك پدرى
وكلب جمله سى طعام حاضر اولدقده بنم عندمده بر منزله ورتبه ده در استه‌م ديوب و بنه حاجبنه
خطابا اى كوپك اوغلى اوغلم دخى بويله در اتمكمك اوزرنده كوررسم ياضرب شديد ايدر
ياخود غضب ايدرم طعام حاضر اولدقده بابامك وانامك بنم اوزرمده حقوق وذمتلرى بوقدر يعنى
فدا ايدرم والحاصل اوزرنده نان اولان سفره يه خلقك جمع اولمسندن اقبح روى ارضده بكا برنسنه
يوقدر ديدى ديمكدر (قلت) طوغروسى سرمشق نفعى و بهايى وسرورى اوله جق مبالغه لى
برهجو در (عقلا ديمشلردر كه لئيم اولان كشيدن ناچار برمصلحتك اولوب تسويه سنى نياز
ايدر ايسك تفكر ينه دقت براقيوب همان ابرام ايتمك لازمدر زيرا تأمل وتفكر ايتدكده لئامت طمرى
حركته كلوب بترمز (وبعض شعرا بربخيل و خسيسك حقنده * اتانا بخبزله حامض * كمثل
الدراهم فى رقته * اذا ما تنفس حول الخوان * تطاير فى البيت من خفته * قطعه سنى نظم
ايتمشدر كه مألى اول بخيل مسافرلر ينه بر اكشيش اتمكله كلدى يعنى چيقردى اول نان رقت
وانجه لكنده درهم كبيدر كه سفره باشنده مسافر نفس الدقده قوش كبى اوچار ديمكدر (وشاعر
آخر دخى دودمان بخلا حقنده * تراهم خشية الاضياف خرسى * يقيمون الصلاة بلا اذان * بيتنى
نظم ايتديكه مألى سن انلرى مسافر كلور قورقوسندن دلسز اولدقلرى وغازى اذانسز
قلدقلرى حالده كوررسن يعنى خلق شنلك واردر ديو كلورلر خوفيله سسلرينى چيقارمزلر ديمكدر
(بخلا وطعاملرينك هجوينى مشتمل ابيات آتيه اكثر نسخ مستطرفده اولميوب بعضبسنده
بولنديغندن اسعد فقير بروجه آتى ذكر ايدر (بنى تغلب قبيله سى حقنده جريرك نظم ايتديكى *
* والتغلبى اذا تنحنح للقرى * حك استه و تمثل الامثال * بيتى اهجادر كه مألى تغلبه منسوب
اولان ناكسه طعام ايچون تنحنح اولنديغى يعنى مسافرك قارنى كورلديكى ياخود مسافر احضار
طعامه اشارة بوغازنده اظهار ايلديكى صوت هنكامنده كوتى قاشيوب امثال تمثل ايدر يعنى مثله
باشليوب مسافرى صاوار ديمك ياخود تنحنح اولنديغى يعنى طعامه تنحنحله چاغرلديغى وقتده باد
هوا اولمغله اول آچ كوزلى مسرور اولوب استقبال خوفندن مسخره لغه وقصه خوانلغه
باشليوب صاحب طعامه صفا بخش اولور ديمك كبى كور ينور معناى آخرى سپرده دوش
اهل درايتدر (وينه قبيله مرقومه هجونده جرير * قوم اذا اكلوا اخفوا كلامهم * واستوثقوا
من رتاج الباب و الدار * بيتى ديمشدر كه مألى انلر برقومدر كه يمكه باشلدقلرنده سسلرينى اخفا
واوطه وخانه لرى قبولرينى اغلاقه اهتمام ايدرلر تا كه مسافر كلميه (قال صاحب المستطرف فاين
هذا من الذى يقول فيه الشاعر * قوم اذا استنبح الضيفان كلبهم * قالوا لامهم بولى على النار *
يعنى صاحب المستطرف اشبو * قوم اذا اكلوا الخ * بيتى قوم مرقوم هجونده شاعر ديكرك
* قوم اذا استنبح الخ * بيتندن اشاغيدر ديوب بو اهجا اولديغى ذكر مألى انلر برقومدر كه كلبلرى
مسافرك قدومنى سزوب اوردیکى وقتده انالرينه قالقوب ناره تبول ايله يعنى بولكله سيوندر ديرلر
تا كه مسافر دخانى ياخود شعله يى كوروب خانه لرينه نازل اولميه (قلت) بهاء عاملى دخى كشكولنده
اهجا بيت قالته العرب قول الاخطل ديوب ناظمنى بيلدرمشدر وتمامى دخى * فضيقت فرجها
بخلا ببولتها * فلا تبول لهم الا بمقدار * بيتيدر ومفهومى دخى وقتا كه انالرينه بولى على
النار ايله امر ايتدكلرنده اول قارى دخى بولنى تلف اولمسون ديو فرجنى صيقوب مقدار قليل

تبول ايلر ديمكدر دفاترادبيه نك بعضنده * قامت تقطره خوفا تضيعه * ولا تنزله الا بمقدار *
يازيلودر (وشارح لامية العجم صفدى ديركه بو هجو اون برعيبى مشتملدر (اولكيسى مسافره
برنسنه ويرمامك (ايكنجيسى نارلرى شو يله آزيقارلر ايمشكه بول قليل مرأه ايله سيونمسى ممكن
ايمش (اوچنجيسى خدمتجى طوتمامقكه انالرينه ايشلرينى كورديررلر ايمش (دردنجيسى تنبل
اشخاص ايمشلركه امورلرينى انالرى كوررايمش (بشنجيسى عاق ايمشلركه انالرينه حرمت
ايتميوب خدمت ايتديررلر ايمش (التنجيسى ادبسزلر ايمشكه كرام ناسك اوتانه جغى خطاب ايله
انالرينه مخاطبه ايدرلر ايمش (يدنجيسى اوجاقلرى ممشارى ايمشكه انالرينه ناره تبول ايت ديوب
ناره قالق ديمشلر لكن صفدينك بو يدنجى معناسى براز صو كوررفتدبر (سكزنجيسى زياده
قورقاقلر ايمشكه او يوميوب حس خفى يى اوزاقدن ايشيدرلر ايمش (طقوزنجيسى مردار مزاجلى
ايمشلركه ناره واقع اولان بولك رايحهٔ كريهه سندن متأذى اولمازلر ايمش (اوننجيسى
انالرينى مقدار يسير بول ايتمسيله الزاملرى ووقت حاجتده قوللنمق اوزره ادخار ايتدرملرى بركونه
جبردر كه هر كس اختيار يله حبس بول ايده مز (اون برنجيسى بخلده افراطلريكه آتش
سيوندرمكه صو دخى صرف ايده مزلر ايمش (اون ايكنجيسى اشبو وضعلر يله مجوسك على
زعمهم عبادت ايتدكلرى ناره تبول ايله عربه مجوسك عداوت وحقدلرينى دعوت ايله اهل
اضراردن اولملريدر (اسعد فقير ديركه تأمل اولنسه هجو مذكورده برقاچ معايب استفاده سى
دخى اوله بيلور (وبر بخيلى خانه سنده بيتوتت ايدن شاعر * فبتنا كأنا بينهم اهل ماتم
* على ميت مستودع بطن ملحد * يحدث بعضا بعضنا بمصابه * ويأمر بعضا بعضنا
بالتجلد * قولنى نظم ايلمشدر يعنى بز خسيسلر خانه سنده بيتوتت ايلديكمزده ايچلرنده
لحده قونلمش ميتك اهل ماتمى كبى اولدقكه كاه بعضمز بعضمزه مصابنى تحديث ايدر يعنى مصائب
سويلشدك وكاه بر بر يمزه تجلد ايله ديوامر ايلدك ديمكدر كه تخواسى اورتو دوشك و يه جك
وخانهٔ ماتم كبى بونلره باقه جق دخى يوغيدى ديمكدر (قلت) ايضا منبر وزننده مجلد عادت
عرب اوزره موتايه اغليجى قاريلرك يوزلرينى شدتله چارپدقلرى درى پارچه سيدر تجليد اول
درى يى صيحه ايله يوزينه اورمقدر تجليد ديكر معنايى دخى ايهام ايدر فليتأمل (قال آخر * وجيرة
لاترى فى الناس مثلهم * اذا يكون لهم عيد وافطار * ان يوقدوا يوسعونا من دخانهم * وليس
يبلغنا ما تطبخ النار * يعنى خيلى قومشولريمز واردر كه هنكام اطعام و اكرام اولان رمضان
وعيدده اوجاقلرينه ياقدقلرى نارك دخانى محله يى طولديرر لكن آتشك طبخ ايلديكى بزه واصل
اولماز (شعر ديكر * فصدق ايمانه ان قال مجتهدا * لا والرغيف فذاك البر من قسمه * فان
هممت به فاعبث بخبزته * فان موقعها من لحمه ودمه * قد كان يعجبنى لوان غيرته * على جرادقه
كانت على حرمه * مألى اكر اول بخيل اتمك وچورك حقى ايچون ديو برنسنه يه يمين ايدرسه اول
سوكندينه اينان اكرانى تكدير مرادك ايسه بر پارچه نانيله اوينه كه اول پاره انك روح وجسدى
مرتبه سنده در حرمن مسامحه يله جرادقنه غيرت ايدوب يعنى قصقانديغى بكا جاى عجب اولور
جرادق جردقك جمعيدر كه كرده معربى اوله رق چورك واتمك معناسنه در (قول ديكر *
* له يومان يوم الندى ويوم * يسل السيف فيه من القراب * فاما جوده فعلى الذباب * واما
سيفه فعلى الكلاب * مألى اوذاتك يعنى مهجوك ايكى كونى وار در يعنى حالى ايكى يه منحصردر
برى عطا وكرم ديكرى سيفنى سل ايلديكى كونلريدر لكن جود وكرمى قحبه لر اوزرلرينه وسيفى
كوپكلر اوزرلرينه در يعنى متصف اولديغى سماحت و حماستى بويله جه در ديمكدر (شعر
شاعر آخر * رفعت الى بنهان من صفو فكرتى * عروسا غدا بطن الكتاب لها صدرا *

* فقبلها عشرا وهام بحبهـا * فلما ذكرت المهر طلقها عشرا * مألى بر طريقۀ استعاره بووجهله در بن بنهان نامنده اولان صاحب تعينه پاكيزه كى فكريمدن نظما ياخود نثرا بر بكر معنى نظم ايدوب عرض ايلديكمده كتاب بلاغته عنوان اولمغه شاياندر اولدنى فى الحال اول امرده كندويه حرف رجا اچديغمدن بادهواطنيله اون كره بوس ومحبت ايلدى يعنى محظوظ اولدى وقتا كه اول عروس معنانك مهر معجلنى ذكر ايتديكمده ايش اقچه يه طيا نمغله صغويوب طلاق اوچدن ايلرو دكل ايكن اون كره تطليق ايلدى يعنى قالديروب آتدى ديمكدر (ديكر * ابخل من كلب بنى زائده * بخل بالنبح ولو واحده * او عبر البحر باموا جه * فى ليلة مظلمة بارده * وكفه مملوة خردلا * ماسقطت من كفه واحده * يعنى شاعرك هجو ايتديكى شخص بنوزائده قبيله سنك كو بكندن زياده بخيلدر كه كلب مذكور اورمه سنه بخل ايدوب بر كره بيله اورمز ايمش اكر هجو صغوق وقرانلق كيجه ده هوا فورتنه ايكن آوجنده خردل دانه لرى طولو اولديغى حالده بحرى كذار ايلسه كفندن بر دانه خردل دوشمز ديمكدر (قلت) و ابخل من كلب * مطلقا ضروب امثالدندر بنوزائده يه مضاف اولان كلب غالبا مشهور ايمش وكلبك جودى صوتيدر كه مسافرك جلبنه سبب اولور (هجو ديكر * ياقائمًا فى داره قاعدا * من غير معنى لا ولا فائده * قدمات اضيافك من جوعهم * فاقرأ عليهم سورة المائده * مألى اى دارنده بى معنى وفائده يعنى بيديره جكى اولمه رق اوطورديغى حالده ساكن اولان ناكس مسافرك آجلقلرندن اولديلر يارى اوزرلرينه سورۀ مائده تلاوت ايله وروحلرينه باغشله ديمكدر (هجو ديكرين آخر * نوالك دونه شوك القتاد * وخبزك كالثريا فى البعاد * فلو ابصرت ضيفا فى منام * لحرمت المنام الى التناد * مألى اى بخيل سنك نوال وطعامك چالى ديكنلرينك ارقه سنده در يعنى سمته وارلمز وخبزك دخى دور اولمقده ثريا يلديزى كبى اوزاقدر اكر رؤياده مسافر كورر ايسك قيامته قدر اويقويى كنديكه حرام ايدر يعنى كورميم ديو ايومزسن ديمكدر (قتاد اكنه كبى ديكنلى بر نوع سخت اغاجدر برنسنه يه وصوله مانع بولنديغى وقتده * دون ذلك خرط القتاد * ديو ضرب مثل اولنور خرط صيبرمق معناسنه در (هجو آخر * لا تعجبين لخير زل من يده * فالكوكب النحس يسقى الارض احيانا * مألى شخص بخيلك الندن اتمك دوشوب آخرى قاپوب منتفع اولديغيچون ندن دوشوردى ديو تعجب ايتمه زيرا كوكب منحوسك بعض وضعى ياغموره دلالت ايدوب ارضى احيانا احيا ايدر ديمكدر انتهى تراجم الابيات المذكوره (ابن ابى حازم نام شاعر * وقالوا قدمدحت فتى كريما * فقلت وكيف لى بفتى كريم * بلوت ومرلى خمسون حولا * وحسبك بالمجرب من عليم * فلا احد بعد اليوم خير * ولا احد يجود على عديم * قوانى رجال عصرى حقنده ديمشدر مألى بر بنى كرم مأمول ايله از قضا مدح ايلديكمده بلغاى عصر مدحى بريته دوشوروب بر فتاى كريمى مدح ايتدك ديدكارنده بندخى جوابلرنده فتاى كريمه بنم ايچون وصول نه كيفيله اولور كه اللى سنه در بلاره اوغرايه رق روزكارى تجربه ايلدمكه مجرب امورك خبرى سكا تصديق جهتيله كافيدر اول انامك ايچنده يوم خيرده بولنور وفقيره جود ايدر براحد بولنوب صايلدى يعنى اهل خير وجودى بوله مدم ديو جواب ويردم ديمكدر (اهل بخل رؤساسندن وعصرى متعينلرندن محمد ابن جهم بى بر واحال دنائت اشتمالنى بيانده ديمشدر كه فقها وخطبا و بلغا وشعرا وادبا زمره لرندن اوزردن جمعا قرق نفر نطوق عرفانك نثر ونظمله لسان اتحاد و اتفاق ايدوب بنى استهانه واستخفاف ايله ذمى آفاقه نشر خصوصنده سعى بليغ ايتملرى آملك امل الى وراجينك صحيفۀ رجا ونيازى بكا مد و بسط اولنمقدن سوكايدر ديمشدر (قلت) عليه مايجبه ويرضاه اول بخيل مفتخره كورشديكى كيسه لر استه ديككز مقدار دن زياده مجلسكزده اوطورمغله سربكزى

تصديع ايده رز فكر وخوفنده يز استثقالكزى بيلمزه براشارت عنايت بيورك كه همان آنى كورديكمز كبى قالقالم ديدكلرنده اكا اشارت غلامه طعام وغدايى كتور ديمك اولسون نه زمان غدا كلسون ديديكمده همان كيدك ديو بوق اشارتى بو وجهله چالمغه همت بيورمش (بوق بانك ضمى و واوك سكونيله عربى اوله رق بورى يه ديرلر (بخلادن بر شخص اولادينه بكا ات آلك و پشيروب كتورك ديمش انلر دخى آلوب و پشيروب كتوردكلرنده اولادلرينك كوزلرى شمدى بزه ده ويرر ديو باقدقلرى حالده تماميله زهرلنوب و يبوب الندهكدن غيرى نسنه قالماز بعده بن بو ككى قنغيكز كوزل برسه اكا ويره جكم ديدكده بيوك اوغلى باباجغم بن انى بر صورتده امزر و بلارمكه قرنجه يه برشى قالماز ديدى بكميوب سن ككك اهلى دكلسن ديدى اورتانجه سى شول كونه امدرم و يلارمكه كورنلر ايكى سنه دن قالمش ككك ظن ايتسونلر ديدى بونى دخى تحسين ايتمدى كوچكى اى والد كثير المحامدم بن لايقيله يلايوب و امرم تنظيف ايلديكمدنصكره سحق ايله سفوف يايوب بو وجهله جمله سنى يرم ديدكده اشته ككك اريى يعنى سك آسايرى سنسن عرفان و حزمك مزيدا وله دعا سيله ككى اول بچه يه آتوب بخش واحسان بيورمش (ذكرى سبق ايدن ابوالاسود بخيل بر يرده يمك يركن بر فقير اعرابى كلوب سلام ويرر رد سلامدنصكره اعرابى يه التفات ايتميوب يمكه مشغول اولور اعرابى اميد انجرار لقمه ايله سوز آچوب بورايه كلوركن خانه كزه اوغرادم ديدكده ابوالاسود واقعا خانه مز بولنك اوزرنده واقعدر ديوب اهل وعيالندن استخبار ايتميه رك اكلنه فتور ويريوب اعرابى يه اوطور موتور ديمدى اعرابى زوجه كز كبه ايمش ديدكده بيلورم او يله دردى وضع حمل ايلدى ديدكده كبه اولان البته طوغرر ديدى ايكز طوغردى ديدكده اول خاتونك اناسى دخى ايكز طوغرردى يعنى صوريى او يله ايدى ديدى عرب تبشيردن فائده كورمينجه تكديره باشلبوب چوجغك برى فوت اولدى ديدكده اصابت اناسى ايكى چوجغى امزره مزدى ديدى ديكرى دخى وفات ايلدى ديدكده قرنداشى فوتندنصكره انك فوتى مناسب اولمش ديدى اناسى دخى اولدى ديدكده هيچ استفنى بوزميوب چوجقلرك حزنى سبب اولمشدر ديدى اعرابى تكديردن دخى سودمند اولميجق نه كوزل طعامكز وار ديدكده ابوالاسود روسياه اشته بندخى انكيچون يالكزجه يبورم واى اعرابى جهانى باشمه يغسكسكا بر لقمه ويرم هايده ايشكه ديو طرد ايلدى (حكايه) حجاج طرفندن بعض نواحى يه بر اعرابى ويوده نصب اولنوب مدت مديده اول ناحيه ده تصرفده اولمش يوما من الايام قبيله سى اعرابيلرندن برى زيارتنه كلدكده اعرابى يه صورت اكرامده طعام احضار ايدوب اعرابى الى صونمزدن اول خانه سنك احوالندن سؤال ايله لاقردى يه طوتوب اوغلم عمير نه حالده در ديدكده * على ماتحب قدملاء الارض رجالا ونساء * يعنى استه ديككك كبى رفعتده خدم وحشم و دول دوش صاحبيدر ديدى ام عمير يعنى زوجه م نيجه در ديدكده * صالحة * يعنى صلاح حالده در ديدى منزلمز نه صوده در ديدكده * عامرة باهلها * يعنى ساكنلريله معمور در ديدى ايقاع ادلوكو پكم ايومبدر ديدكده * قدملاء الحى نبحا * يعنى قبيله يى اورمه سيله طولدير وب صاغدر ديدى زر ابق نام دوه م كورلبدر ديدكده * على مايسرك * يعنى سنى مسرور ايدن حال اوزره در يعنى صاغدر ديدكده همان ويوده جنابى اوشاغنه هنوز اعرابى طاتمدن طعامى قالدر ديوب اعرابى يه اى ناحيه سى مبارك ومسعود مسافر ذكر ايلديكك تبشيراتى اعاده ايدك بر قاندخى محظوظ اوله لم ديدكده اعرابى نه استرسن صور جوابنى ويره لم دير ويوده بو دفعه كو پكندن باشلبوب بزم ايقاعك حالى نيجه در ديدكده هالك اولدى ديدى سبب هلاكى ندر ديدكده دوه كز زر يقك ككى بوغازنده

قالدی دیدی آی دوەم اولدیمی وسببی ندر دیدکده ام عمرك قبرینه کثرت اوزره صوطاشدیغی
سببدن هلاك اولدی دیدی یا اودخی اولدیمی وسببی نه ایدی دیدکده عمرك کثرت بکا وحزنی
باعث اولدی دیدی یا اوجکر کوشه مده . کندیمی وسببی ندر دیدکده . نعم کندی ومنزلکزك
اوزرینه یقلماسی سبب اولدی دیدکده یاخانه مزده می یقلدی دیدکده نعم دیجك عامل مرقوم
بکایه باشلدیغی کبی اعرابی صیچرایوب وطعامی یقه‌لیوب تابکلو قارتی طویوروب الحمدلله طعامی
تهنیتکزایله یه مدك لکن تعزیتکزایله یدك دیجك عامل عصا سیله ضربه قالقدقده . اعرابی
فرارایلدی (بر اعرابیدن محکیدرکه برسفرمده یولی غائب ایلیوب سرسری کیدر ایدم بادیه‌ده
براوطه کوروب واردیغمده . صاحب بیت بولنمیوب زوجه سی سن کیمسن دیو صوردی
مسافرم دیدیکمده اهلا ومرحبا یعنی خوش کلدك دیوا کرام برله یه‌جك وایچه‌جك کتوردی
یوب استراحتده . ایکن زوجی کلوب بوکیمدر دیو صوردقده . خاتون ضیف دیدکده حریفه
غضب کلوب لا اهلا و لا مرحبا بکا مسافرك لزومی یوقدر دیدیکی کبی همان دابه مه بنوب
شبهنکام یوله روان اولدم وایرتسی کونی بربیت دیکر اعرابی بولوب ایندم بنه صاحب بیت
طشره ده بولنمغله زوجه سی یانمه کلوب کیمسن دیو صوردقده مسافرم دیدیکمده مرأهٔ سابقه‌نك
عکسنه لا اهلا ولا مرحبا بنم مسافرله نه ایشم واردر دیو استقبال خلالی اوطه صاحبی
کلوب بنی قاریسندن صوروب مسافر ایمش دینجه اهلا ومرحبا یورك دیه‌رك اعزاز
وا کرام واحسن طعامله اطعام ایلدی بو بشاشتك اوزرینه منزل سابقده . کذران ایدن حالی
تذکرایله تبسم ایلدیکمده . صاحب بیت سبب تبسممی سؤال ایلدی ماجرایی بیان ایلدیکمده
تعجب ایلمه زیرا دون کیجه اوغرادیغك بیتده اولان خاتون بنم همشیره م و بوقاری یعنی زوجه‌م
دونکی حریفك همشیره سیدر هر بری اقرباسی طبیعتلرینه موافقت ایتمشدر دیمشدر (صاحب
مستطرف بو بخل بابنده امثال وحکایات کثیره ومشهوره . اولمغله ذکرایتدیکمز مقدارایله اکتفا
اولنمشدر دیوب باب مذکوری بوراده . بتورر وفی الحقیقه بخل اخلاق ذمیمه‌دن اولمغله کما وکیفا
سخادن بسیار وسابقا ولاحقا حکایه سی اوزون اولوب واوزایه‌جغی اشکار درهما جناب رب
کریم منان خوی بدبوی بخل ولئامته ابتلادن جمله‌یی مصون ایلیه آمین یا معین

﴿الباب الخامس والثلثون﴾

اشبو اوتوز بشنجی باب طعام وآدابی وضیافت وضیف ومسافر ومضیف یعنی صاحب خانه‌نك
واکله یعنی او یورلرك اخباری و بونلره مماثل ومشابه اولان شیلر بیانده در صاحب مستطرف
مطالعه‌مده . طیبك اباحه سنده . اولان ﴿ یا ایها الذین آمنوا کلوا من طیبات ما رزقناکم
واشکروا لله ان کنتم ایاه تعبدون ﴾ نص جلیلنی عنوان باب ایتمشدرکه مآل شریفی
ای مؤمنلرسز . ویردیکمزك حلاللندن ییك اگر الله تعالی یه عبادت ایدرسه‌کز حق تعالی یه
شکر ایدك که انی سزه ویردی وحلال ایتدی زیرا عبادتك تمامی شکرایله در دیمکدر که لسان
فارسیده * ای آنکه کرویده آید بخورید از پاکیزها آنچه روزی دادیم شمارا وسپاس کذاریدمر خدایرا
اگرهستند که اورابپرسند * ایله افاده اولنور (قلت) اشبو آیت کریمه‌ده اولان ﴿ واشکروا ﴾
امری اباحه ایچون اولمیوب بلکه وجوب ایچوندر زیرا هر عاقل کندو بی یوقدن وار ایدوب
وکندو یه نعم جلیله دن صایی یه کلمز بونجه احسانی ایدن باری تعالی وتقدس غایت تعظیمه
مستحق اولدیغنی شك ایتمیوب جزم برله اول تعظیمی لسانیله وسائرجوارح واعضاسیله وحواس
باطنیه سیله اظهار واجرا ایدر (و قال الله تعالی ﴿ یسئلونك ماذا احل لهم قل احل لکم الطیبات

وما علمتم من الجوارح مکلبین ﴾ قلت) مخاطب سید العالم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز در
ومفهوم ترکیبی فنغی شی کند ولرینه حلال قلندی دیو سکا سؤال ایدرلر جوابلرنده سزه
طیبات ودخی یرتجی بهائم وطیر جنسندن اولان حیوانلره تعلیم ایلدیککز حالده حق تعالانك
رسولی لسانیله سزه تعلیم ایلدیکی علمدن صیدی تعلیم ایلدیککز معلم اولان حیوانلرك صید
ایلدکلری حلال قلندی دیمکدرکه مفهوم فارسیسی * میپرسندترا که خدا چه چیز حلال
کردانیده شده برای ایشان بکو حلال کردانیده برای شما پاکیزها وآنچه آموخته شده آید ازسکان
شکاری که ادب آموزند * تعبیری ایله افاده اولنور (ذکر اولنان تعلیم پیغمبری علیه الصلاة
والسلام اول معلم حیوانی صیده صاحبی ارسال ایلدکده اوحیوانه اتباع یعنی اردینه دوشمك واول
حیوان صاحبنك زجر ودعوتنه انقیاد ایتمك وصیدی اکل ایتمیوب صاحبنه امساك ایلمك ودخی
کتاب الصید ده یازیلان مسائل صید حیوانك حلال اولمسنه شرطدر مراجعت اولنه (طیبات
طبع سلیمك خبیث وکریه کورمدیکی واندن نفرت ایتمدیکی وحرمتنه نص وقیاس دلالت ایتمیان
اطعمه‌در دیو بیضاوی رحمه الله تعالی تحریر ایدر (وکازرونی رحمه الله تعالی حاشیه سنده حرمتنه
اجماع دلالت ایدن حراملری بیضاویده یوقدر وارد اولان سؤاله اجماع اصوله ذکر
اولندیغی اوزره نصده داخلدر زیرا هرنقدر بزه معلوم دکل ایسه ده برحکمده اجماع ایدن
اعلام کرام اوحکمده نصی بولمشلردر دیو جواب ویریز دیمشدر فلیحفظ (وقال تعالی
﴿ قل من حرم زینة الله التی اخرج لعباده والطیبات من الرزق قل هی للذین آمنوا فی الحیوة
الدنیا خالصة یوم القیمة ﴾ بیورمشدرکه مفهوم فارسیسی * بکو که حرام کرده زینت خدا که
بیرون می آورد برای بندکان خود و پاکیزها ازروزی بکو اومر آنان راست که کرویدند در زندکانی
دنیا خالص در روز رستخیز * ایله افاده اولنور وترکیبه مآل شریفی زینة الله یعنی بر رخصت
الهیه ایله ثیاب وسائر اسباب تجملدن زینت قلنانلری که عبادی ایچون پنبه وکتان وحریر وصوف
وغیره کبی نباتات وحیوان ومعادندن اخراج اولنمشدر و دخی رزقدن مأکل ومشاربده طیبات
مستلذاتی کیم حرام قیلدی دی یعنی حرامدر دینلری انکار ایله که حلاللدر ودخی اول زینت
وطیبات دنیاده اصالة مؤمنلر ایچون ثابته‌در هرنه قدر کفره انلره یعنی مؤمنلره مشارکت ایدر ایسه ده
بالتبعدر لکن یوم قیامتده اول زینت وطیبات مؤمنینه مختص اولدیغی حالده غیریلر انلره مشارك
اولمازدی دیمکدر (قلت) بیضاوی رحمه الله تعالی بو آیتده مطاعم ومشارب وملابس وانواع
تجملاتده اباحت اصل اولدیغنه دلیل واردر زیرا (من) ده اولان استفهام انکار ایچوندر
دیمشدر (صاحب المستطرف دیرکه فضل حضرتلرینه اطعمهٔ طیبهٔ لحمیه یی وخبیصی جهت
حلالدن بولندیغی حالده زهد اترك ایدنلر حقنده (قلت) یعنی قربت اقتضا سنجه یا ریاکاران و یاخود
ریاضت کشان فلسفه نشانانك حالی سؤال اولندقده طریقهٔ خطاب ایله (خبیصك اکلی ندر
یعنی ترکی زهد دکلدر کاشکی حق تعالادن اتقا ایلدیکك یعنی قوردیغك حالده خبیصی یدایدك
تحقیق حق تعالی سنك حلالی اکلکی کریه عد ایتمز حرامدن اتقا ایلدیکك وقتده یا باکه وانا که
بر واحسانك وصلهٔ رحمك وقومشولره میلك ومسلمینه مرحمتك وکظم غیظك وسکا کوتولك ایدنلره
ایلکك واذایه صبر وتحملك کیفیتلرینه نظر ودقت ایله سن بونلرك احکامنه یعنی ایفاسنه زهدده
خبیص ترکندن زیاده محتاجسن اگر بونلره دقتك یوغیسه ترك طعامده یعنی ریاضتده نه فائده واردر
دیمشدر (خبیص فعیل وزننده یاغله پشمش خرمایه دیرلر و بعضیلری حانکی دیدکلری حلوادر
دیمشدر (رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن (محرم الحلال کمحلل الحرام) حدیثی

شريفى روايت اولنمشكه مأل شريفى حلال وطيب اولانى حرام ايديجى كيمسه اثم وكناهده بلكه كفرده
حلى منصوص ايسه حرامى حلال قيلان كبيدر ديمكدر ﴿ اطعمهٔ مسماته دائر حكايادر ﴾

حكايه اولنمشكه هرون رشيدك ظرفاى فقهاى عصرندن ابو الحارثه مولانا فالوذج ايله
لوزينجدن قنقيسى الذ واطيبدر ديو سؤال ايدر اول دخى اى امير المؤمنين غائب اوزرينه حكم
وقضا اولنماز ديدكده امر رشيد ايله طعامين مذكورين احضار اولنور ابو الحارث هر بريندن
بر لقمه تناول ايدوب اى امير المؤمنين يكديكرندن برينك رجحاننه حكم ايده مدم زيرا برينك
رجحاننه وقتاكه حكمنى اراده ايلدم ديكرى حجتيله كلدى ديو ايكسنيده ثنا ايله استظراف ايتمشدر
(بنه خليفهٔ مشار اليه حضرتلرى ذكر اولنان طاتليلرك طعامين مذكورينك ترجيحلرى خصوصنده
حلايللرى زبيده ايله حرملرنده بحث ايدوب ماينده چيقارلر بو خلالده قاضى القضاة ديوان خليفه
امام ابو يوسف حضرتلرى كلورلر خليفه بحثلرينك حلنى لطيفه طريقيله سؤال ايلدكده كذلك
غائب اوزرينه حكم جائز دكلدر ديو احضاربنى اشراب ايديجك آماده قيلنور امام حضرتلرى استيفاى
حظ ايله بعد الاكل جناب خليفه رجحانه حكم ايله ديجك ＊ قد اصطلح الخصمان يا امير المؤمنين
يعنى اى امير المؤمنين ايكى خصم بر بريله صلح اولديلر ديدكده وافر كولوب امامه بيك التون
اهدا وقضيه يى زبيده اشتدكده اول دخى طقوز يوز طقسان طقوز التون ارسال ايدر مشار اليها
عطيه سنى خليفه نك عطيه سندن بر ناقص اوله رق كوندرمسى خيلى ظرافت واديدر تأمل (قلت)
(فالوذج پالوده معربيدر كه پلته ديرلر ولوزينج لوزينه معربيدر كه بادامدن معمول شكرين طعامدر
ازهرى قطايفه شبيه بر نوع حلوادر ديمشدر (حسن بصرى حضرتلرى فالوذجى تعييب ايدر
بر رجل ناداني اشتدكده ＊ لباب بر ولعاب نحل وخالص سمن ＊ يعنى نشاسته واعلى بال وخالص ياغله
ياپلمش طعامى نفسى عاقل تعييب ايتمز ظن ايدرم ديمشدر (فالوذجى بين العرب ايجاد ايدن عبد الله بن
جدعان اولديغنى اصمعى ذكر ايتمشدر (قلت) ابن جدعان هاشم كبى قريشك مطعملرندندر
فالوذجى كبراى عجمك طعامنده اكل ايدوب وبكنوب اوطرفدن طبخنى بيلور بر غلام اشترا ايله
كلوب وطبخ ايتديروب ضيافت عامه ايتمشدر (مرويدر كه دائرهٔ ابن جدعانه باديه نشين بر اعرابى
كلوب فالوذجى اكل ايدر وابن جدعان اعرابى يه بونه در بيلورميسن ديدكده ＊ هذا وحياتك
الصراط المستقيم ＊ يعنى صاغلغكه قسم ايدرمكه بو صراط مستقيم دردديمشدر (صاحب المستطرف
ديركه فخر كائنات عليه الصلوات والتسليمات افنديمزه احب طعام لحم ايدى (وابو الدرداء رضى الله
تعالى عنهدن (سيد طعام اهل الدنيا واهل الجنة اللحم وكان يقول سيد الطعام فى الدنيا
والاخرة اللحم وهو يزيد فى السمع ولو سألت ربى ان يطعمنيه كل يوم لفعل) حديث شريفلرى
روايت اولنمشدركه لحمى ثنا واكن هر روز تناول نبوى وقوع بولمديغنى انبادركه اكر درگاه
رزاقدن كل يوم لحم ايله اطعام مسؤلم اولسيدى عنايت بيورر ايدى حديث اخيردن ظاهردر
(قلت) صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك بالاده كذران ايتديكى اوزره اكثريا تغذيلرى اربه
ايتمكندندر (قلت) جامع صغيرده حضرت على رضى الله تعالى عنهدن مرويا (سيد طعام الدنيا
والاخرة اللحم) ايله (ابو هريره رضى الله تعالى عنهدن رواية (سيد الادام فى الدنيا والاخرة اللحم
وسيد الشراب فى الدنيا والاخرة الماء وسيد الرياحين فى الدنيا والاخرة الفاغية) حديث شريفلرى
مضبوطدر وشارحى مناوى رحمه الله لحمك افضل مطعومات اولمسى معانى ومحاسن اقواتى مستجمع
اولديغى وآبك اعلاسى مشروبات اولمسى مدار حيات هر حيوان بلكه روى زمينده اولان هر
ناميك مايه النموى اولديغى ايچوندر (وفاغيه حنا نباتنك چيچكيدركه اشرف رياحيندر

وناس بونورك آدينه ثمر حنا ديرلر ديمش و (سيد طعام الدنيا الخ) حديثنك تمامى (ولو سألت ربى الخ)
دردبوب وصاحب المستطرف مؤيد اولوب فقط راويسى على رضى الله تعالى عنه اولديغنى
كوسترمشدر والحال كه ابو الدردانك روايتى دخى جائزدر (وينه صاحب المستطرف ديركه عليه
الصلاة والسلام افنديمز حضرتلرى دباء يعنى قرع وقباغى سورلر ايدى حتى عايشهٔ صديقه رضى الله
تعالى عنهايه (يا عايشة اذا طبختم قدرا فاكثروا فيها من الدباء فانها تشد قلب الحزين وهى
شجرة اخى يونس) بيورمشلردر كه فحواى لطيفى حضرت عايشه يه خطابا سز طبخ ايلديككز وقتده قباغى ايچنده اكثار ايدك يعنى چوق قباق قاتك ياخود اكثريا قباق
پشيرك كه طعام دباء مفرح قلب حزيندر وقرنداشم يونسك شجره سيدر ديو قباغى ثنادر (قلت)
(شجرة اخى يونس) ايله ﴿ وانبتنا عليه شجرة من يقطين ﴾ نصنه اشارت بيورلمشدر (اجمال قصهٔ
شريفه حضرت يونس عليه السلام تفسير بيضاويده بو وجهله يازلمشدركه وقتاكه حضرت
يونس اجابت ايتميان قومنه قبل باريدن عذاب اولنه جقلرينى بالوحى بيلوب وخبر ويروب كندولرى
اذن بارى صدورندن اول ايچلرندن هاربا چيقوب وبر بيوكلو سفينه يه بنوب كيدرلر ايكن اول
عهدده سفاينده قاچغن قول بولندقده سفاين يورومييوب طورر ايمش سفينهٔ مذكوره ده دخى
بحكمته تعالى توقف حالى مشاهده اولندقده اهل سفينه ايچمزده عبد آبق واردر ديو قرعه
اتارلر وقرعه حضرت يونسه چقدقده بنم عبد آبق ديو كندولرينى بحره القا ايدرلر فى الحال امر
خالق ايله بر بالق التقام ايدر مدت عمرلرنده ياخود بطن حوت مذكورده دريای ذكر وتسبيحه
مستغرق وذاكر اولدقلرى ايچون على اختلاف الاقوال بعضا من اليوم ياخود اوچ ياخود يدى
ويا يكرمى وياخود قرق كون مكث ايدنصكره بالق كناره كتوروب بطنندن چقاردى بدن ايمنلرى
رحم مادردن ظهور ايدن طفله دونمكله اوزرينه سكك قونماق وتاب آفتابدن وقايه ايتمك ايچون
فى الحال جناب كاشف الكروب شجرهٔ يقطينى يانده انبات ايدر يقطين تين يعنى انجير ياخود موز
اولديغى مروى ايسه ده اصح اقوال اوزره قباقدركه بو معنايى (انك تحب القرع) يعنى
حضرت فخر عالم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه قرعى سور سكز ديندكده (اجل هى شجرة
اخى يونس) بيوردقلرى تأييد ايدر (وعليه الصلوة والسلام افنديمزدن (عليكم بالقرع فانه
يشد الفؤاد ويزيد فى الدماغ وعليكم بالعدس فانه يرق القلب ويغزر الدمعة) اثرى مرويدر (قلت)
فحواى شريفى قباغك قلب ودماغه قوت وعدس يعنى مرجمكك رقت قلب يعنى صفاى بال
وازدياد دمعه (وينه عليه الصلاة والسلام افنديمزدن (عليكم بالقرع فانه يزيد فى الدماغ وعليكم
بالعدس فانه قدس على لسان سبعين نبيا) حديثه شريفى وارد اولمشدر اشبو اثر شريفك عباره سى
نسخ مستطرفده مختلف اولمغله جامع صغيرده اولان متن نقل اولندى وبونى حضرت على
رضى الله تعالى عنهدن ابن شاهين كتاب السنه سنده وابن مردويه تفسيرنده تحرير ايلدكلرى
محرردر فحواى شريفى قباغك وعدس يعنى مرجمكك ارشادا اكلنه ملازمتله امر اولوب قباق
دماغك وعقلك قوتنى زياده قيله جغنى وعدس يتمش نبينك لسانى اوزره تقديس ايلديكنى يعنى
غداى انبيا ومبارك حبه اولديغى بياندر وامام بيهقى (آخرهم عيسى بن مريم وهو يرق القلب ويسرع
الدمعة) عبارهٔ شريفه سنى زياده ايلديكنى وقباق صداع حارى مزيل اولديغنى شارح الجامع
الصغير مناوىٔ مشار اليه مرحوم ذكر ايتمشدر مرجمكك زيادهٔ شريفهٔ مذكوره ده رقت
قلب وسرعت دمعه يعنى كوز ياشى چوغلمسنى ايراث ايلديكى مبارك نسنه اولديغنه علامتدر
(وعن ابى رافع قال كان ابو هريرة يقول اكل التمر امان من القولنج وشرب العسل على الريق امان
من الفالج واكل السفرجل يحسن الولد واكل الرمان يصلح الكبد والزبيب يشد ويذهب الوصب

والنصب والكرفس يقوى المعدة و يطيب النكهة واطيب اللحم الكتف وكان يديم اكل الهريسة
وكان يأكل على سماط معاوية و يصلى خلف على و يجلس وحده) يعنى رافع روايت ايتمشدر كه
ابو هريره رضى الله تعالى عنه خرمايى اكل قولنجدن وعلى الريق بال ايچمك فالجدن امانددر وابوه
اكلى ولدى كوزل ورمان يعنى انارا كلى جكرى اصلاح ايدر وقورى اوزم مرضى كيدرر وكرفس
يعنى كروز معده يه قوت وآغزه كوزل رايحه ويررولحك اطيبى كورك اتيدر ديوب دائما هريسه ييرايدى
صفين وقعه سنده معسكر حضرت على ده بولنمغله نمازى حضرت امام بالحقه اقتدا ايله قيلوب
هنكام طعامده معاويه سفره سنده بولنور وحين مقاتله ده كناره نشين تماشا اولور ايدى * فسئل
عن ذلك فقال طعام المعاوية ادسم والصلاة خلف على افضل وهو اعلم والجلوس وحدى لى اسلم *
يعنى اشبو صلات واكل و بر طرفده جلوسى وضعندن سؤال اولندقده ديمشدر ما لى معاويه نك طعامى
سمين وحضرت على اعلم واوعهد ده خليفه بالحق اولمغله انك ارقه سنده صلات يعنى امام مشار
اليهك امامتى افضل وكناره بالكز چكلمك بكا از هر جهت اسلمدر ديمكدركه حربده يعنى وقعهٔ
صفينده اجتهادى بويله اولمش ديمك كورينور (حكايه اولنمشكه حسن بن سهل بركون مأمون
خليفه ايله تناول طعام ايدرلر ايكن برنج عمرى زياده ايلر ديوثنا ايدر خليفه سببندن سؤال
ايلدكده * فقال ان طب الهند صحيح * اى امير المؤمنين هندك طبى صحيحدر يعنى اطباء هندك
حذاقت وتجربه لرى مسلمدر انلر ديديلركه برنج كوزل ومفرح رؤيالر ارائه ايدر * ومن رأى مناما
حسنا كان فى نهارين * شول كيمسه كه كوزل رؤيا كورسه يكرمى درت ساعت ايچنده ايكى كونده
بولنمش اولور ديدكده جناب مأمون * فاستحسن قوله ووصله * قول حسنى تحسين وصله وعطيه يه
قرين ايلدى (قلت) ايكى نهارده بولنمق رؤياى حسنى كورن اهل ثروت و يسار ايسه ظاهردر
لكن فقرا ايسه ينه رؤيا ده مسرت كورر وعلى كلا التقديرين مسرتله يچن وقت عمردن
معدوددر (ابو صنواره * الارز الابيض بالسمن والسكر ليس من طعام اهل الدنيا * يعنى تره
ياغى وشكر واعلى پرنجله پشن پلاو طعام دنيادن اولماز يعنى جنت طعامى درديمشدركه اوائلده
طائفهٔ صافيهٔ عرب معاويه رضى الله تعالى عنه زماننه دكين الوان مختلفهٔ اطعمه بى بيليوب اتى
صو وطوز ايله پشروب ييرلر ايديكه سووش ديديكمزدن عبارتدر زمان مزبور كلدكده الوان
اطعمه بى اتخاذ ايلديلر (مرقهٔ مسخنه يعنى پشدكدنصكره صوغيوب تكرار اسيدلان
ات صويى وشوربايه عرب * بنت نارين * اطلاق ايدرلر وچندان اسمش نسنه يه رغبت ايتمزلر ايمش
حتى بعض مترفين يعنى طعامده احتشام در دينه دوشن مترفهين ومتنعمين * جنبوا مائدتى بنت
نارين * ديرايديكه بنت ناره رغبت ايتيك ديمك اوله جقدر * كل طعام اعيد عليه التسخين
ففاسد * ديرلركه بعد الطبخ صوغيوب تكرار اسيدلان طعام مفسد معده در ديمك اوله جقدر
(بال ايچنه چيك ات قونيلوب برماهدنصكره چقارلسه تروتازه طوروب متغير اولميه جغى منقولدر
(سكباج طعامنه عرب سيد المرق وفخ الاطعمه وزين الموائد * سكباك معربيدركه اكشى آشدن
عبارتدر لحم سركه ايله طبخ اولنوب اكل اولندقده معده يه ثلث مؤنه وضع اولنور ديمشدر (قلت)
غالبا خواسى اشبو سركه ايله پشن ات آز ييلسه ييله هپسى بدل ما يتحلل اولور ديوثنا اولمق كركدر
(نان عزيزك كنيه سى ابن حبه در (بعضيلرى نانى ثنا ده * فى حبة القلب منى * زرعت حب ابن حبة *
ديمشدركه مألى ميان قلبمه ابن حبه تخمنى اكدم ديمكدر (وعن ابن عباس رفعه اكرموا الخبز
قالوا وما كرامته يا رسول الله قال لا ينتظر به الادام اذا وجدتم الخبز فكلوه حتى تؤتوا بغيره)
يعنى ابن عباس رضى الله تعالى عنهدن مرفوعا روايت اولنمشكه نان عزيزه اكرام ايدك ديو
رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم امر بيوردقلرنده اكرامى نه وجهله ديو استفسار اولندقده

سفره ده نانى بولديغكزده قاتق كله جكدر ديو بكلميوب همان نانى طعام ديكر كلنجه دك بكلميوب اكله
باشليك بيورلمشدر (قلت) جامع صغيرده عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنهادن انجق
(اكرموا الخبز) ايله خبره دائر اوج حديث دخى اشبو صاحب المستطرفك تحرير ايلديكى
عباره ده اولان بولنمدى وشارحى مناوى دخى اكرام خبزى چشم اجلال وتعظيم نظر وخبز
فيض فضل عميم حق تعالادن اولديغنه اعترافله در زيرا نان مدار حيات اشباح ونانك عموم وجودى
مايهٔ حصول روح وارنيا حندر ديو شرح ايلمشدر (صاحب المستطرف بورا ده بركيمسه قرق كون على
الدوامات ييسه قلبى قاسى وقرق كون ترك ايلسه خويى كوتى اولور مضموننده براثر ذكر ايلمشدركه
كاه كاه تناولى دخى اشراب ايدر (منقولدركه بنى اسرائيله نازل اولان مائده ده پراصه دن ماعدا
هر بقول وسبزه و باشى اوجنده سركه وقو يروغى طرفنده طوزا وله رق بربالق وهر برينك اوزرنده
زيتون وانار قونمش يدى عدد چورك دخى وارايدى (حكايه اولنديكه ابن قريعه بركون
عز الدوله نك حضورينه داخل اولور وكورركه پيشكاهنده طبق ايچنده موز ديدكلرى ميوه طورر
لكن كل اكل ايده لم معامله سى يچكدكده ابن قريعه همان * مابال مولانا ليس يدعونى الى الفوز
لاكل الموز * يعنى نولدى بزم افنديمزه كه اكل موز ايله بزى فوزه دعوت بيورمز ديو تعريض ايديجك
عز الدوله * صفه حتى اطعمك منه * يعنى وصف وثنا ايتدكجه بدرم مألى ديدكده ابن قريعه
* ما الذى اصف من حسن لونه فيه سبايك ذهبية كانها حشيت زبدا وعسلا اطيب الثمر كانه
مخ الشحم سهل المقشر لين المكسر عذب المعطم بين الطعوم سلس فى الحلقوم * يعنى نه ايله
وصف ايده لم كه اوصاف حسنه سى چوقدر جهت لونده موزده ايچلرى قيماق وشهد ايله
طولديرلمش آلتون سبيكه لريدر يعنى اوسبيكه لره بكزر ايلك كبى ميوه لرك اطيبى
قبوغى قالن صويمسى قولاى وقرمه سى سهولتلى لذت وطعمى سائر طعوم بيننده
طاتلى و بوغازدن كچمسى سلاستلى برميوه در ثناسيله اكله باشلدى (قلت) موز عربستانده
اولور اوفاق خياره شبيه قابوغى انجير كبى صويلور طادنلرك معلومى لطيف طعم ولطيف بويى
اولمش اخجه امرودى يومشاقلغنده برميوه در سالف الذكر عز الدوله عراق وفارس وديلم
وطبرستانده مدتلرى يوز اوتوز سال قدر سورن دولت آل بويه در وديالمه ايله معروف اولان
خاندانك بشنجيسى بختيار نام ملكدركه اوچيوز التمش يدى شوالى سكزنجى چهارشنبه
كونى فوت اولمشدر (موى اليه ابن قريعه برجلك قيماغى ذمن استماع ايلدكده آيا قيماغى رنكى
سياه وطعمى اجى و بوغازه دخولى مشقتلى و ياپشدقده خشونت وصلابتى اولديغى
ايچونمى ذم ايدرسن ديو جهلنه تعريض ايتمشدر (موى اليه باذنجانه نه ديرسن دينلدكده تشبيه
بليغ ايله باذنجان اذناب محاجم يعنى حجامت بوينوزينك اوچلرى يعنى كندى وعقربلرك شكمى
يعنى زهر ايله طولو وزقوم تخمى ديو ذم ايتمش يالحم ايله طبخ اولدقده خوش اولمازمى دينلدكده
ايچى تقوى ومغفرت ايله طولدبرلسه ينه فلاح بولمازديمشدر (حكايه) حجاج وليمه يعنى ضيافت
ترتيب ايدوب خيلى تكلف ايتمكله زازان نام بليغه افتخار يوللو عجبا كسراى عجم بونك كبى
برضيافت ايتمشميدر ديدكده غضب ايتميه جككه يمين ايدر ايسك جوابنى ويريم ديوب اول امرده
استعفا ايدر حجاج انفعال ايتميه جكنه يمين ايلدكده زازان كسرانك كوله لرندن برى برضيافت
ترتيب ايتشيديكه خدمت سفره سنده بدلرنده آلتون ابريقلى بيك وصيفه يعنى خدمتجى جاريه
وارايدى دينجه حجاج منصفانه * ما تركت فارس لمن بعدها من الملوك شرفا * يعنى دولت
كسرادنصكره كلان ملوكه فارس ملوكى شرف ترك ايتمامش ديدى العهدة على الراوى

بركيمسه احبابندن برمرزد ظريفه فالوذج زنخ يعني طعمي بوزلمش وتعفن ايتمش طاتسز پالوده اهدا
ايدوب اشبو طوزسز هديه مشرب تذكره سنده بن بو فالوذجي سكر سوسي وعسل مازني وزعفران
اصفهاني ايله اعمال ايلدم ديو ستايش يازر اول مرد ظريف دخي كار تذكره يه جنابكز اشبو
فالوذجي اصفهان ايجاد وسوس فتح ونحله يعني زنبوره ﴿ واوحى ربك الى النحل ﴾ الآية
نصي ناطق اولديغي اوزره عسلي ياپمق بابنده الهام باري اولمازدن مقدم اعمال ايتمشلردر ديو تزييف
ايتمشدر (ثاني خلفاي عباسيه منصور دوانقينك ندماسندن ابوجهم نام كيمسه دولت عباسيه نك
ظهورينه خدمتي سبقت ايدن مشهور ابومسلم خراسانينك عيني ايمش يعني خليفه مشار اليهدن
ابومسلم حقنده صادر اولان كلام ومعامله يي ايشيدوب وخبر الوب ابومسلمه يتشدرمكله مومي اليهك
نزد خليفه ده جاسوسي ايمش بو خصوصه منصور خليفه واقف اولوب اعدام ابوجهمي قصد
ايدر بر كون حضورنده اوزون اوزادي صحبت ايدركن ابوجهمي حرارت آلوب صو ايچمك اوزره
طشره چيقمق صددنده ايكن خليفه صورتا كرامده ابوجهمه سويق لوز يعني بادام سو يقي
شربتي اصمرلر مگر فرمان خليفه ايله شربته سم موقت آميخته ايدوب آماده ايتمشلر ايمش
كلور وحضور خليفه ده ايچرخانه سنه واردقده فوت اولمغله بعض شعرا بو بيتي نظم ايدرلر
* تجنب سويق اللوز لاتقربنه * فشرب سويق اللوز اردى اباجهم * معناسي سويق لوزدن
يعني بادامدن ياپيلان سويقدن صاقن اصلا تقرب ايتمه زيرا سويق لوز ابوجهمه زياده كوتي
اولدي يعني ابي جهمه سبب هلاك اولدي ديمكدر (قلت) سويق امر وزنده اناطوليده قاود
تعبير ايلدكلري طعامدر اوني ياخود بغداي وسائر حبوباتي قاوردقدنصكره بر قاج دفعه صيجق
صو بعده صغوق صو ايله يقيوب قورودرلر وبدويلر وتاتارلرك زاد راهيدر دغارجغه بصوب
يولده تغذي ايدرلر وميوه لرك سويقي دخي اولور قوروتدقدنصكره قاوروب سحق ايدرلر وسويق
باديه دخي اطلاق اولنور انتهى (اصابع زينب بغداد ده ياپيلور حلوا نوعندن بر نوع طاتلو
ايمش كه رسمي قتالو پارمغه شبيه ايمش ايجاد اولنديغي عصرده بغداد ده زينب نامنده بر زن
حسنا اولمغله انك عاشقلري زن مزبوره نك پارمقلريني اكديروب لذت ويرسون ديو اول حلوايي
رسم مذكوره اعمال وتسميه ايتمشلر ايمش ابوطالب المأموني نام شاعر اول حلوايي ثناده بو بيتي
شيرين نظم ايتمشدر * فاجلت كف امرئ متطعما * الذواشهى من اصابع زينب * مألى
متطعم يعني متناول طعام اولان كيمسه نك اوجي ويدي اصابع زينبدن الذواشهى يعني طاتلو
برنسنه حمل ايتمدي يعني طوتمدي ديمكدر كه توريه يي حاويدر (اصحاب زهددن سائب بر صغوق
كونده زيارت حضرت علي كرم الله تعالى وجهه ورضي الله تعالى عنهه كلدكده حضرت مرتضى
يانلرنده بولنان عسل ايله ممزوج قايمقلي سود ايله مملو كاسه يي صونرلر سائب شربندن اعتذار
ايلدكده حضرت علي علي طريق اللطيفه فداي سائب بوني شرب ايدر ايسك ايام سائره كده اوله جق
طوقلغه چاره تدارك ايتمش اولورسن ديو ايچرمشلردر (نافع بن علي روايت ايدر كه حضرت علي
رضي الله تعالى عنهك پدري ابوطالب حين صباوتلرنده قبل البعثه كعبه يه اهل ضلالك وضع
ايتمش اولدقلري لات ديدكلري بتك اوزرينه دوكمك اوزره بهر كون بر كاسه سود ويررايدي
امام مشار اليه حضرتلرينك ذات عليه لرنده اولان پاكي طينت وهدايت مقتضاسنجه اول
لبني كنديلري شرب ايدوب لاتك اوزرينه لايق اوزره تبول ايدرلرايدي (صاحب المستطرف
دير كه مأكلده زهده يعني قوت قليله اختيار ناسك چوغي زياده يه يعني نفايس اطعمه يه قدرتلري
اولديغي حالده وقدرتلري اولميانلر تدارك شي كثيره يا بقدقلري حالده دقت ايتمشلردر (قلت)
سيما حضرت سيد كائنات عليه الصلاة والتحيات افنديمزك زياده مأكله عدم رغبتلري كتب

سير وشمائلده مصرحدر (حضرت عايشه رضي الله تعالى عنها والذي بعث محمدا بالحق
ما كان لنا منخل ولا اكل رسول الله) صلى الله تعالى عليه وسلم (خبزا منخولا منذ بعثه الله الى ان قبض
قلت وكيف تأكلون الشعير قالت كنا نقول اف اف) يورمشدر يعني حضرت عايشه حق تعالايه
قسم ايدرمكه دائره همايون نبويده منخل يوغيدي وحضرت صلى الله تعالى عليه وسلم بعثتلرندن عالم
قدسه ارتحاللرينه قدر كپكي چيقمش اوندن خبز تناول بيورمديلر ديدي اشبو روايتي مشار
اليهادن روايت ايدن ذات حضرت عايشه يه كپكلي ارپه نك اتمكني نه كيفيتله اكل ايدرسكز
ديديكمده حضرت صديقه اف اف ديو كپكني نفسمزله آيرر يعني صاورردق بيوردبلر ديمشدر
(يقول اسعد الفقير اف اف بروجه اشارت زبانمزده اوفلمك ديديكمز كيفيتدر ومنخل تركيده الك
وفارسيده پرويزن وماشو ديدكلري آلتدر منخلدر جمعي علي غير القياس مناخل كلور ومنخل دخي
ميمك وخانك ضميله وخانك فتحيله قياسدن خارج اسم آلتدر شمائل شريفده بو بابده سهل بن
سعددن مروي روايتده جمع صيغه سيله مناخل واقع اولمشدر سائل ارپه اونندن اتمك يوغرمق
استديككزده نه اشلر ايديكز زيرا الك كپكي سائر اونلره نسبتله زياده چوقدر ديدكده سهل نفسمز
والينز ياخود بر غيري شي ايله ارپه اوتني صاوررايدك اول اوندن صمان وكپك كبي خفيف اولوب
اوچه جق شي اوچدقدنصكره خمير ايدرايدك ديدي بو كلامدن حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلم افنديمزك مأكولات خصوصنده قطعا اهتمام ايتمدكلري معلوم اولور وشراح حديث
ديديلر كه عهد نبويده شام يدقيصرده اولوب ميان كفارده ايسه خاص اتمك وارايدي وقبل البعثه
ايكي دفعه شام جانبنه تجارت طريقيله توجه نبوي واقع اولوب بصرايه واصل وبحيراء راهبك
ضيافتنه داخل اولدي وبعد البعثه هجرتك طقوزنجي سنه سي اطراف شامدن تبوك غزاسنه
توجه بيورديلر اول اطرافك تماما اوخلالده فتحي ميسر اولمديسه دخي او حواليده مدت مديده
مكث بيورديلر خاص اتمكي والكي اورالرده حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك كورملري
جائزدر بو صورتده سهلك خبري نفس الامره مطابق اولمازدي وسؤال اولنورسه جواب ويريرز كه
كورمملري دخي جائز اولديغندن باشقه سهلك خبري كندي علمي لاحق اولديغي مرتبه دن
اولوب واقعه قياسله اولمق محتملدر پس جائزدر كه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه
وسلم خاص اتمكي بعد البعثه ياخود قبل البعثه كورسون وسهل مطلع اولمسون والله اعلم ومحرر
اولديغي اوزره حضرت عايشه نك روايتنده اولان (كنا نقول اف اف) عبارەسنك
معناسي اوفلرو كپكي اوچوررردق ديمك اولديغي يعني ارپه يي اوفليوب كپكي نفسمزله
صاوروب مهما امكن آيريرز ديمكي بياندن عبارت ايدوكي ظاهر ومستبان ايكن ترجمه معلومه ده
راوي دير كه حضرت عايشه يه ارپه اتمكني نه وجهله علي الدوام اكل ايدرسكز ديديكمده
عايشه صديقه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه كمال محبت وشوقمزدن
متأذي اولور ديو تفجع وتضجر ايده رك اكل وتناول ايده رز ديديلر ديو عبارەء مرقومه ترجمه
اولنمشدر لكن بو ترجمه ده دقيق معناي عباره كپكندن آيرلمشيدر فقير تفهم ايده مدم توجيه
بيورن ذاتدن هامشنه تحرير نيازاولنور (وقلت ايضا) معلوم اوله كه حضرت باعث ايجاد عالم
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه كتب احاديث وسيرده بيان بيورلديغي اوزره خزائن ارض
ومال دنيا قبل باريدن عرض بيورلمشيكن زهد وقناعتي اختيار بيوردقلرينك سري امت مرحومه سي
شو دنياي دنيه فانيه اولوب بونده اولنديغي مدتده متاع دنيويه دن آزنسنه يه قناعتله همان زاد
آخرت باقيه تحصيلنه چالشوب زائل اولان تمتعات دنيويه يه سعي وتضييع اوقات ايتمملرينه
تنبيه موقعنده تعليم امتدر يوقسه اقتضاي فاقد ايله زهد ضروري دكلدر انتهى (وعن جابر

رضى الله تعالى عنه رفعه قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (نعم الادام الخل وكفى بالمرء
سرفا ان يتسخط ماقرب اليه) ادام همزه نك كسريله تركيده قاتق وفارسيده نان خورش معناسنه در
مأل حديث شريف خل يعنى سركه نه كوزل قاتقدر وكشى يه كناه اولان سرف يوندن پيشنه
وضع اولنان طعامى بكنميوب بيه مك كفايت ايدر ديمكدر (اسعد فقير ديركه شروح شمائله
مراجعت ايلسونلر (قاضى عياض حديثده ثنا خلدن مقصود مأكولاتده شئ قليل ايله
اكتفا ونفسنى لذائذ اطعمه دن منع ايلك امرى ممدوح اولديغنى افاده در ديمشدر (وصحيح
مسلمده اشبو حديث شريف شو وجهله روايت اولنمشدر كه يعنى رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلم دائره همايونلرنده ادام يعنى قاتق طلب بيوردبلر عندمزده سركه دن غيرى يوقدر
ديدكلرنده رسول اكرم عليه الصلاة والسلام كتورك ديدى احضارينه امر و (نعم الادام الخل) ديو
اكله شروع بيوردبلر انتهى (حضرت عمر الفاروق رضى الله تعالى عنه بيورديكه رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك نزدنده ايكى قاتق جمع اولدقده برينى اكل وآخرينى تصدق
بيوررلر ايدى (وحضرت عايشه صديقه رضى الله تعالى عنها بيورديكه رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمزك دهان سعادتلرنده ايكى نوع طعام جمع اولمادى لحم اولورايسه اتمك
اولمازايدى واتمك اولورايسه لحم اولماز ايدى (ورسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزدن
روايت حضرت على يه خطابا (ياعلى ابدأ بالملح واختم به فان فيه شفاء من سبعين داء) حديث
شريفى مرويدركه مفهوم شريفى اى على تناول طعامه طوزايله بدأ و ينه طوزايله ختم ايله
زيرا طوزده يتمش علته شفا واردر ديمكدر (روايت اولنديكه انبياء سالفين صلوات الله وسلامه
على نبينا وعليهم حضراتندن برى جناب حكيم مطلق جل جلاله حضرتلرينه ضعف بنيه لرندن
اشتكا وتضرع ايلدكده حق سبحانه وتعالى لحمى لبن ايله طبخ واكل ايلمسنى امر ووحى بيوردى
(صاحب المستطرف مأكولاتده اولان زهدده فضائل كثيره واردر بر مقدارينى بوراده
بالمناسبه ذكر ايتدك تفصيلنى كتابمزك مدح فقرده اولان اللى ايكنجى بابنده انشاالله تعالى
ذكر ايده رز ديمشدر (اما آداب اكلده اولان اخبار شويله دركه حضرت فخر عالم صلى الله تعالى
عليه وسلم بركيمسه اكل وشرب اوانده * بسم الله خير الاسماء بسم الله رب الارض والسماء *
ديسه يديكى وايچديكى نسنه اكا ضرر ويرمز بيوررمشلر (وحضور سعادتلرينه طعام وضع
اولندقده * بسم الله اللهم بارك لنا فيما رزقتنا وعليك خلفه * بيوررلر ايدى يعنى اسم شريفك
استعانتيله اكل ايدرم يارب بو مرزوق ايلديكك طعامده بركت احسان ايله بونك خلفنى دخى
يعنى بوندنصكره احسان ايده جكك رزقه لطفا وكرما ضامنسن يعنى احسان ايدرسن ديمكدر
(وحضرت نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز (من اكل طعاما فقال الحمد لله الذى
اطعمنى هذا ورزقنيه من غير حول منى ولاقوة غفر له ماتقدم من ذنبه ومن لبس ثوبا فقال الحمد لله الذى
كسانى هذا ورزقنيه من غير حول منى ولاقوة غفر له ماتقدم من ذنبه) بيورمشدر يعنى بركيمسه كه
طعامى اكلدنصكره اشارت اولنان الحمد لله الذى اطعمنى الخ حمدله سنى وبر ثوب كيدكده الحمد لله
الذى كسانى الخ حمدله سنى ذكر ايلسه حق تعالى لطفيله كچمش كناهلرينى مغفرت ايدر ديمكدر
(اسعد فقير ديركه اهل حديثك بيانىجه فضائل اعمال ضمننده مغفرت اولنان ذنوب صغائردر
ومن ذنبه ده اولان من بيانيه اولوب تبعيضيه دكلدر فتدبر انتهى (قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
(اذا اكل احدكم فليذكر الله عليه فان نسى فى اوله فليقل بسم الله اوله وآخره) اشبو حديث
شريفى حضرت عايشه رضى الله تعالى عنها روايت ايتمشدر ومفهومى اكل طعام مراد
اولندقده اولنده اسم الله ذكر اولنمق يعنى بسمله ايله باشلنمق وابتدا اسنده اونودولوب آخرنده

تذكر اولندقده بسم الله اوله وآخره ديمكله امر اولوب يعنى سنت اولديغنى بياندر (ابن عمر روايت
ايتمشدركه عليه الصلاة والسلام (اذا اكل احدكم فليأكل بيمينه واذا شرب فليشرب بيمينه
فان الشيطان يأكل بشماله ويشرب بشماله) بيوردبلر مأل شريفى سزلردن بريكز يمك يمك
وصو ايچمك مراد ايدر ايسه صاغ اليله اكل وشرب ايلسون زيرا شيطان ياخود شيطانك دوستلرى
اكل وشربى صول اليله ايدرلر ديمكدر (قلت) اهل حديث تحقيقنجه مراد پيغمبرى شيطانه مخالفت
اولمقدر (بو فقيره بيك ايكيوز اللى سكز صيفنده اصدقادن برينك سياحتخانه سنده تصادف
ايلديكم آوروپا اهالیسندن بر نصرانى دولت عليه عثمانيه ده عساكر منتظمه مسلمين حين
تعلملرنده تفنكلرينى يردن صاغ اللريله آلمق وسير وحركته صاغ اياقدن باشلمق عادتلريدر لكن
دول افرنجيه ده بونك عكسنه دركه تفنكلرينى صول ال ايله آلورلر وحركتى صول اياقدن ايدرلر
جنود مؤمنينك عادت مذكوره لرينه سبب ندر ديو اهل اسلامدن برينه صوردم ايدى مسئله مزدر
ديدى بويله ميدر وحكمتى ندر ديو سؤال ايتدكده فقير دخى بالرابطة الروحانيه فى الحقيقه
كندوسنده تبرك اولان اموره دست راست ايله شروع وتبرك قصد اولنميان كارلره صول ايله
شروع شرعمزدر مثلا جامع شريفمزه دخولده ابتدا صاغ اياغمزى وضع وخارجنه چيقاركن
صول اياغمزى قومق كبى وهر برمسئله مزه حكمتنى صورمدن همان اتباعمز شعائر شريفه
دينيه مزدندر والحال كه هر بر مسئله مزده نيجه نيجه حكمت واردر وامور مستحسنه يه خصوصا
استعجالى لازم اموردن اوله صاغدن شروع عمز جانب يمينده اولان كرك ال وكرك اياق صولدن
اعدل واقوى اولديغندندر زيرا اعلامزدن سعد الدين التفتازانى نام علامه نك طورونى وبنه
خوادن شيخ الاسلام ديمكله مشهور اولان ذاتك مجموعه حفيديه آدلو مؤلفنده تشريحجه انسانك
سرا پا صاغ جانبنده صول طرفنه نسبتله قوت وحركت زياده در حتى بدل مايتحلل جانب يمينه
زياده كتمكله دقت اولندقده جانب راستك سمت چپدن سمين وجرمى بيوكدر ديمشدر ويمين
لغت عربيه ده قوت معناسنه ده كلور وهر نه قدر بعض بنى آدمك نادرا صول جانبى قوتلو ايسه ده
بر سببه مبنى اولمغله ينه قاعده كليه يه خلل كلميوب سمت راست اقوى واعدلدر بنابرين امور
مباركه يه اعدل اعضا ايله بدأ عين حكمت وحكمت ايسه وصف لازم شريعتمز ديديكمده
تقرير فقيره لا ديميوب قبول ايلديكندن چندماه صكره حين مطالعه فقيرانه ده حضرت على يه
رضى الله تعالى عنه منسوب اولان ديوانك شارحى هداية الحكمه يى شرح ايدن قاضى مير حسين ميبدى
مرحومك اوائل شرح ديوانده يازديغى فواتحك برنده كلمتين شهادتينه صاغ ال سبابه سيله اشارت
اولنديغى اشرف اصابع اولديغى ووضع اساسى اوزره وقت تطابق بطنين كفده سبر يمين
سبر يساردن انسب اولوب وفق طبيعه اعدل مزاجده اولان سبابه يمينه نفس ناطقه نك علاقه سى
سائرندن بيشتر اولديغى حكمتنه مبنيدر ديدكلرينه تصادف اولنوب مطالعه تقرير فقيريمك بعضيسى
شارح مشار اليهك تحقيقنه توافق ايلديكنه حمد اولنوب تحديثا للنعم اشبو مناسب محله درج اولندى
وقال صلى الله تعالى عليه وسلم الاكل فى السوق دناءة) يعنى زقاق وچارسوده يمك يمك دنائتدر ديمكدر
(انس رضى الله عنه روايت ايدركه عليه الصلاة والسلام افنديمز اياق اوزره صو ايچمكدن اصحابى
زجر ومنع بيوردبلر اياق اوزره اكلدن سؤال ايلديكمزده (هو شر من الشرب) يعنى اياق اوزره اكل
طعام اياق اوزره ايچمكدن زياده شردر بيوروب بو وجهله آنى دخى منع بيوردبلر (اسعد فقير ديركه
اكل وشرب وتلبس لباسه دائر ادعيه مأثوره حصن حصينده محرردر وشمائل شريفده دخى
قائماشرب يه دائر خبر واردر بونلره مراجعت اولنوب موجبلريله عمل اولنمق سنتدر (عرفادن بر ذات
خدمت ملكده بولنان اوغلنه اى اوغلجغزم طعام ايدرايكن آغزيكى زياده آچه وسفره ده

صاغ وصولكه دونوب دونوب نظر والتفات ايله ولقمه‌كى بچاق ايله كسمه وسندن اشرف وافضل ومنزله ومرتبه‌سى ارفع كيمسه‌نك اوست طرفنه اوطورمه وپاك اولان محلاره توكورمه ديو تنبيه ووصيت ايتمشدر (زهرينك روايتى اوزره رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز اطعمه واشربه‌يى نفخدن نهى بيورديلر (قلت) بوصورتده قربايان اولنه جقى وجهله نفخ ايتميوب هوا صغوسون ديو صبر ايله بعد التبريد تناول اولنمق مسنون اولور وراشبو نفخ مأكول ومشروب حاردن نهى خصوصنده عمدهٔ صدور علماوقدوهٔ فضلا وعرفا امين بك افندى زاده عبد القادر بك افندى سلمه الملك المعين المبدى بوفقير آلاء رب قديره بر نكتهٔ شريفه تقرير ايلمشلردركه * وجنهٔ حور جنة اسعد * حبر زرله يازلسه احرادر * اونكتهٔ حكمت كرفته بووجهله دركه چونكه انسان بحكمته سبحانه مادام الحياة خارجدن واسطهٔ آلات داخليه سبله ايچرو سنه المغه مجبور اولديغى هواء الطيف فى الحال حرارت باطندن بركيفيت رديه كسب ايدر واو ردائت كسب ايدن هوا اكر اخراج اولنمازايسه مادهٔ هلاك ذى روح اولور وآلات اعضا ايله خارجه چيقارديغى آنده يرينه ينه برهواء لطيف جيدجديدى آلور وهلم جرا حلول اجله قدر دائما ومتصلا لطيفى آلور ومتعفن وكثيفى دفع ايدر بوصورتده طعامه نفخ اولنه جق نفس البته باطندن اخراج اولنه جق (ع) اول هواى ردى انتشر * پس اشبوردى اولان هوا ونفس بدنه بدل مايتحلل اوله جق طعامه اصابت ايديجك افساد پذير اوله جغى ظاهر ومطعوم فاسد ردى معده‌يه دوشدكده ايش نره‌يه واره جغى باهر دراشته هرسنت سنيه‌ده اولان لفظا ومعنى نيجه حكمت وهر برحكم آميختهٔ شرعيه دينى ودينوى بونيجه منفعت مندرج اولديغى بونفخدن روايتندن دخى تفهم اولنه مأنلده فقرات غنيهٔ قطب كبلانى عيارنده اولان افاده‌لريله حقا كه ارشاده همت ايتمشدر طال بقاه ونال مايتمناه اللهم اجعلنا مما نخاف امنا واياه آمين بحرمة طه ويس على نبينا وعلى اله واصحابه الصلوات والتسليمات من رب العالمين (حضرت رسول صلى الله تعالى عليه وسلم زياده صيجاق طعام اكلندن نهى بيوردقلرى على المرتضادن رضى الله تعالى عنه مرويدر (قلت) بودخى افلاطونه حيرت ويرير برحكمتدر كماسيأتى وجهه مجملا (صحيح بخارى ومسلمده ابوهريره رضى الله تعالى عنهدن مرويدركه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز طعامى اصلا وقطعا تعييب وتقبيح ايلدكلرى واقع اولمادى اشتهالرى اولورسه اكل وتناول ايدرلردى اولماديغى وقتده ترك ايدرلردى (منصور خليفه وزراسندن وفقهادن ابن هبيره غدا يعنى صباح طعامنى اركنجه اكل ايدك زيرا دهانه رائحهٔ طيبه ويرر وصفت مروته اعانه ايدر مروته اعانه‌سى ندرديدكده اركندن خانه‌سنده طعام ايدن كيمسه‌نك كوزى آخرك طعامنده اولماز آخرك طعامنده كوزى اولمق واشتها ايتمك منافىٔ مروتدر ديمشدر (وعليه الصلاة والسلامدن من اكل من سقط المائدة عاش فى سعة وعوفى فى ولده وولد ولده من الحمق) حديث شريفى روايت اولنمشدركه مآل شريفى بركيمسه يدندن مائده‌يه يعنى سفره وسنى‌يه دوكيلنلرى يسه سعت حالده تعيش ايدر والدى وولدينك ولدى حمق صفتندن سالم اولور ديمكدر (طبيب عرب حارث بن كلده بركيمسه صباح طعامنى اكلدنصكره نائم اولسون اخشام طعامندنصكره قرق خطوه كزسون ديمشدر (قلت) صاحب قاموس اشبو طبيب حاذقك صحابى اولديغنى اشارت ايتمشدر والله تعالى اعلم لان اطبانك بعد الطعام روح وممكن اولمازسه اقل اوله‌رق برساعت قدر استراحتله سكونى شرط ايدوب سكون مشروطدنصكره يورولنجيه دكين حركت امور لازمهٔ طبيه دندر ديرلر لكن ابن كلدهٔ مشار اليهك كلامى شرط مذكوره منافى دكلدر تأمل اولنه (ابن عباس رضى الله تعالى عنهمادن روايت اوزره رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز بررجل رجل آخرك لقمه سنه

كوزيني ديكوب باقمه‌سندن نهى بيورمشلردر (حكايه اولنديكه حجاج سماطنه اوطورمش اولديغى براعرابى‌نك طعامه اشتهاى تام ايله صالدرديغنى كورنجه اعرابى‌يه * ارفق بنفسك * ديو تعريض ايتدكده اعرابى دخى * ياحجاج اغضض من بصرك * يعنى اى حجاج سنده لقمه‌مه باقمه ديو الزام ايلدى (حكايه) اكابر عرب العربادن بربلند مقام ذاته اقاربندن بنه برعظيم الشان ذات زيارت قصديله كلدكده صاحب دائره معاويه حضرت حسن بن على‌يه رضى الله تعالى عنهم اكرام قصديله طعام احضار اولنوب پيشنه برطاوق كبابى كتورلوب وضع ايدرلر اول عظيم الشان ذات كبابى پاره‌لر صاحب دائره مجالس ملوكه توقير اولنديغى صورتده كندى مجلسنه اوعظيم الشان وصاحب العلم والعرفانك توقيرينى مراد ايتمكله كبابك پاره‌لديكنى منافى توقير عدايدوب ضيف عظيم الشان مشار اليهه تعريضا غالبا طاوغك اناسيله ينكزده عداوت اولمق كرك ديدكده رسم وادب مستحسنى صاحب دائره دن زياده واعلم اولان اوعظيم الشان دخى غالبا اناسيله سنك بينكده دخى قرابت اولمق كرك ديو بليغانه جواب ويرر وارادهٔ مذكوره سى بالنسبة اليه نابجا ايدوكنى اشراب ايدر رضى الله تعالى عنهما (منقولدركه باديه نشين براعرابى بعض خلفانك سفره سنه حاضر اولور سفره‌يه بركچى اوغلغى كبابى قويدقلرنده اعرابى حرصله صالدردقده خليفه بونك اناسى سنى نطح يعنى بوينوزيله اورمق كرك كه خشمله اكله باشلدك ديدكده اعرابى سز شفقتله آغز طاورانديكز غالبا اناسى سزه سود امزرمك كرك ديو ضحك بخش اولمشدر * كثرت اكلك ذمى حقنده بعض اخبار وآثاردر * من قل طعامه صح بطنه وصفى قلبه ومن كثر طعامه سقم بطنه وقسى قلبه) صاحب المستطرف اشبو خبر حذيفه رضى الله تعالى عنهدن مرويدر ديمشدر مآلى اكل وطعامى قليل اولان كيمسه‌نك بطن وشكمى صحيح اولور يعنى عليل ومريض اولماز وقلبى دخى صافى اولور واكل وطعامى كثير اولانك بطنى مريض وسقيم اولوب وقلبنده قسوت اولور ديمكدر (وعنه عليه الصلاة والسلام (لاتميتوا القلوب بكثرة الطعام والشراب فان القلب كالزرع اذا كثر الماء عليه مات) مآلى سز كثرت طعام وشرب ايله قلوبكزى اماته ايتميك زيرا قلب زرع يعنى اكين كبيدر صوچوق اولديغى وقتده چورور ديمكدر (وقال عليه الصلاة والسلام (مازين الله رجلا بزينة افضل من عفاف بطنه)مآلى رجلى حق تعالى توفيقيله عفاف بطندن افضل زينتله تزيين ايتمدى ديمكدركه عفاف بطن آز يمكله دخى اولور فى الحقيقه چوق يمك شهوتى آرترر (قلت) يعنى اسعد فقيرديركه بوندن مقصود اصلى اكل حرامدن كف ايدوب زمام شهوته مالك اولمقدر وبومعنايى جامع صغيرده اولان (مازين الله العبد بزينة افضل من زهادة الدنيا فى بطنه وفرجه * روايتى تأييد ايدر فتدبر انتهى (عمرو بن عبيد ديمشدركه حسن بصرى‌يى ضاحك يعنى صوتلى كولركورمامشيدم الا بردفعه‌ده كه بركون حضورنده بولنان ذواتدن اصحاب مجلسندن برى بن بوآنه قدر برطعام بكا اذا وثقلت وبرديكنى مشاهده ايلدم ديدكده ديكرى ياچونكه سنك معده‌ك شوصورتده قويدركه اكر طاش قوسه‌لر فى الحال اون ايدرديديكى كبى حسن حضرتلرى طيانه ميوب ضحك ايتمش يعنى كلام تعريض ارتسام مذكورك اطافتنى استحسان قلمشدر (حضرت على رضى الله تعالى عنه * البطنة تذهب الفطنة * بيورمشدركه شفاى جسيم ابوعلى سينانك مسائل طبيه‌سنى شامل بركلام كرامت نظامدر بطنه كه نه بوانسه قارنه طولدرمه‌دن عبارتدر بوحال ايسه فطنت وزكايى كيدره جكى بى ارتيابدر (ابن مقنع ملوك قديم عجم بركيمسه‌يى حرص وشره ده مشاهده ايلدكلرنده طبقهٔ جد دن هزله وتعظيمدن احتقاره تنزيل ايدرلر ايدى ديمشدركه مفادى يعنى آچ كوزلى اكول اشخاصى اعتباردن اسقاط ايدوب خدمتانه استخدام ايترلر ايدى ديمكدر * اقلل طعامك تحمد منامك * قولى عبان عربده ضرب مثلدر

يعنی طعامكی قليل ايله تا كه منام وروٴيا كوزل اوله ديمكدر (وطائفهٴ عرب كثرت اكل
وشربی تعيير وتقبيح ايدرلر ايدی وكثرت اكل ونومدن تبريده شاعر عرب * لست بآكل كاكل
العبد * ولا بنوام كنوم الفهد * بيتنی نظم ايتمشدر يعنی بن قول جنسی كبی اكل وفهد كبی زياده
اويقوجی دكلم ديمكدر (قلت) فهد كتف وزننده پارس ديدكلری حيواندركه نوام ايمش اويويوب
محافظه سی اوزرينه لازم اولان نسنه نك حفظندن تغافله فتحتبنله فهد ديرلر وجانورمذ كوره
نوام اولديغيچون فهد ديمشلردر انتهی (عايشهٴ صديقه رضی الله تعالی عنهادن مرويدركه
رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم برغلام يعنی عبد اشترا ايلمك مراد بيورديلر قبل الاشترا غلام
مذكورك اوكنه خرما وضع ايتديروب بی ديو امر بيورديلر غلام خرمايی شره وحرصله جوق
ييدكده (ان كثرة الاكل شوم) ديوب اشتراسنی ترك ايلديلر (قلت) اشبو شوم منهی اولان تشأم
اولميوب بدخوی ديمك اولديغی واقف مسائل شرعيه اولان ذاته معلوميدر * الوحدة خير من جليس
السوء والجليس السوء خير من اكيل السوء * كلمات مشهوره دندر يعنی كوشهٴ وحدتده يكا
وتنها اوطورمق كوتی جليسدن وكوتو جليس دخی اكيل سوء يعنی كوتی اوبور واكولدن خيراودر
ديمكدر (قلت بو كلام وحدتك مذموم اولمسنی اشراب ايتمز زيرا بوراده كی خير اسم تفضيل دكلدر
فتأمل انتهی (مطايبه) ابو الحارث نام كيمسه بی سوديكی برزن بركون خانه سنه دعوت
ايدر برساعت مقداری صحبتدنصكره ابو الحارثك قارنی آچقمغله طعام استدكده مزبوره هندآبا
سنی طعامدن اشغال ايدن حسن وجمال رويمده يوقيدر ديدكده ابو الحارث * جعلت فداك لوان
جميلا وبثينة قعدا ساعة لا يأكلان لبصق كل منهما وجه صاحبه وافترقا * يعنی روحم يولكه فدا
اوله جق حبيبم اكر جميل ايله بثينه برساعت قدرهم مجلس اولوب بربرينی اطعام ايتمسدلر يكديرك
يوزلرينه توكروب ايريلورلر ديو استظراف ايتمشدر (قلت) جميل قبس وبثينه تصغير صيغه سيله
ليلی كبی بنی عذره قبيله سنده عاشق ومعشوقهٴ معروفلردر * (اخبار اكله) * وهب بن جرير بركون
كثرت اكل ايله بين العرب شهير اولان مبسرة البراشه اغرب اكلندن سؤال ايلدكده *
اكلت مائة رغيف بمكوك بلح * يعنی براوطورشده برمكوك خرما ايله يوز عدد رغيف يعنی
جورك ييدم ديمشدر (قلت) مكوك بالفتح وبتشديد الكاف الاولی بركيلدركه بربچق صاع آلور
وعند البعض ييك بشيوز التمش درهمدر جمعی مكاكيك كلور (قلت) ترجمهٴ معلومهٴ خبازيه ده
* اكلت مائة رغيف بمكوك بلح * عبارهسی يوز عدد جوركی بركيله طوز ايله اكل ايلدم ديدی ديو
ترجمه اولنمشدر دست فقيرده بولنان چند قطعه نسخ مستطر فلرده بائك ولامك فتحی وحاء مهمله ايله
بلح واقعدركه خرمانك تازه سی ديمكدر غالبا ترجمهٴ مذكوره نك مأخذنده باده نقطه سز يازلمش
بولنمغله ملح اوقنوب طوز ديمش وحساب سابق اوزره هر نقدر جورك درهمی معلوم دكلسه ده
يوز چوركله درت اوقه يه قريب خرمايی اكلی اوبوركاری ايسه ده مبسره نك براشكی تماميله
اكلنه كوره برشی دكلدر مكر اوعصرده چوركلر كران اوله واما درت اوقه طوز احتمالی فی الحقيقه
يكور وصابون اكلی مقوله سنده اوله رق اغربدرارتق ترجمه نك بری طاتلی وبری طوزليدر فقيسی
نصابنده ايسه قرين قبول اوله (منقولدركه مبسرهٴ مرقوم بركون اشكنه بنوب كيدر ايدی
ظرفادن براز كيمسه لر كوروب بيورك برشوربا ايچه لم ديو دعوت ايدرلر وفی الحال نهانی حماريني ذبح
وطبخ ايدوب ولنكرلره قويوب مبسره يه تقديم ايدرلر مبسره تماميله بر وكيجه قالور وقتا كه صباح
اولدقده كيده جك اولوب اشكنی بنمك ايچون استدكده ظرفای مرقومه ای مبسره حماريكز
بطنكزده در باشقه يرده يعنی آخورده ارآمه ديو استظراف ايتمشلردر (مشاهير اكله دن بری
دخی هلال المازنيدر مرقومه معتمر بن سليمان اكلنك اغربنی صوردقده بركون زياده آجقدم

ينديكيم دوه مدن غيری برنسنه بوله ميوب انی ذبح وبريان ايدوب مقدار قليل باقی قالنجيه قدر
اكل وبقيه سنی آلوب خانه مه واردم كيجه اولدقده جاريه مله مجامعت مراد ايلدم لكن مواصلت
ممكن اولدقده جاريه چبالمه بيتمزده بردوه وار ايكن نشكل بكا يانه شه بيلورسن ديو لطيفه
ايلدی واكل مذكور بكا درت كون كفايت ايتدی ديدی (اكوللرك اولولرندن بری دخی امويه دن
سليمان بن عبد الملكدر بركون هارون الرشيد خليفه حضورنده سليمانك اكلنه دائر صحبت
آچلدقده حاضر بولنان اصمعی سليمان زياده اكول اولديغندن سفره سنه ششلره صايلی
طاوق كبابلری كلدكجه صوغومغه بجه دك صبر ايتميوب همان جبه سنك يكيله طوتار وششلردن
چيقارر بربرد تيز تيز يونار ايمش ديدكده هرون رشيد ای اصمعی اخبار ناسی وتاريخی نه عجب
اعلمسن فی الحقيقه سليمانك جبه لری بكا عرض وارائه اولنمشيدی اوزرلرنده ياغ آثاری كوردم
وانی ادهان طيبه ظن ايتدم ديدی خزينهٴ بيت المالدن اولباسلردن برينی كتورك ديو امر ايلدی
كتورديلر اصمعی يه الباس ايلدی اصمعی كيدكده يكلرنده ظاهر اولان آثاری شم ايدوب اشته
رايحهٴ دهن دجاجه كليور ديو اثبات مدعی ايلدی (عمرو بن العاصك قرناسندن سمردل طائفی
نقل ايلديكه سالف الذكر سليمان بن عبد الملك ولی عهدی عمر بن عبد العزيز ايله طائفه قدوم
ايتدكده خانه مه نزول ايلدی وفی الحال ای سمردل بزی اطعام ايده جك طعام وارمی ديدی بندخی
سمين براوغلاق كبابی آماده ايلدم ديديكمده چابك كتورديدی كتورديكمده اوكنه چكوب وعمر
ابن عبد العزيزی چاغرميوب ييكه باشلدی براويلغی قالدقده عمر بن عبد العزيزه يا ابا جعفر كل
برابر اكل ايده لم ديو چاغردی مشار اليه صائم بولنمغله اعتذار ايلدكده اول اويلغی دخی ييوب
بعده ای سمردل واه سكا حاضرده بوندن غيری طعام يوقمی ديدی بندخی التی عدد طاوق كبابی
وارديديكمده انلری دخی تيز كتورديدی كتوردم فی الحال بتوروب ينه طعام استدی بربيوك
دستی سويق وارديديكمده كتوردوب تماميله ايچدی بعده طعامنه مأمور غلامنه ای غلام قوشلق
طعاممزی آماده ايتدكمی ونه مقدار دربو صوردی غلام دخی اوتوز طنجره دن زياده طعامدر ديدكده
هر برينی برچوق يوفقه لرله كتوردوب وهر برينك مقدار ثلثنی اكل ايدوب ويدينی سيلوب ارقه سی
اوزره ياندی بعده حضورينه دخول ناسه اذن ورخصت ويردی ناس داخل اولدقدنصكره
طعامی كتورك ديو امر ايلدی وسفره وضع اولدقدنصكره ناس ايله اوطوروب طعام ايلدی
ديو حكايت ايلدی (ترجمهٴ معلومهٴ خبازيه ده اشبو حكايه ترجمه سنده سليمان ابن عبد الملك
امويه دن اولدينی دللرده وكتابلرده وسيما اشبو مستطر فده حالا وقالا ظاهر ايكن (كثرت اكل
ايله مشاهيردن بری دخی خلفاء عباسيه دن سليمان بن عبد الملك خليفه ديو آل عباسه نسبتی
وفر يا ذكر اولنه جق عبيد الله بن زياده خلفادن ديمسی جای تنبه اهل انصاف ودرايتدر (واكول
معروفك بری دخی هلال بن اشعردر مرقومك ديشنده دخی قوت زياده ايدی حتی قوری بغدايی
اغزينه طولديروب اوزرينه برمقدار سود وياخود نبيذ تمر آلدقدنصكره كوتور كوتور چكنيوب
يوتارايدی درونده لبن ياخود نبيذ تمر اولان آغر دستی بی كوچ ايله قالديروب تمام اولنجيه قدر شرب
ايدرايدی وغليظ الطبع وعتل اهل جفا بربدكس ايدی (لطيفهٴ بليغه) زياده سمين برشخصی
براعرابیٴ بليغ كوردكده * عليك قطيفة من نسج اضراسك * قول بليغيله شتمانلغنه تعريض ايلدی
مالی ديشلريكك طقويوب اعمال ايلديكی قاشدن برثوب كيمشسن ديمكدر (قلت) قطيفه لغتده
حاوا و صچاقلو قاشدر عرب العربا بطيوب صكره دن اختراع اولنان قطائف ذكر اولنان
قطيفه نك جمع صيغه سيله طعام معلومك ايدر اشتقاق مناسبتيله كلام مذكورده قطيفه
وقوعی ك طاتلی دوشمشدر فتدبر (حجاج معروف دخی خيلی اكول ايمش مسلم بن قتيبه هر برينك

اورزنده بر بالق اوله رق موسى البهد سكسان درت جورك آماده ايدوب دعوت ايلدم ديمشدر
بين الفصحا * فلان يحاكي حوت يونس في جودة الالتقام * يعني سهو الله لقمه يي يوتمقده * وفلان
يحاكي عصي موسى * سرعت بلع والتقامده تعبيرات بليغه دندر زيرا حوت مذكور حضرت يونسي
باذن الله تعالى ايچنمبدرك بطننه ادخال وعصاى شريف سحرۀ فرعونك بونجه آلات سحريه
وحبالني سرعتله يوتمشدر (صدقة بن عبيد المازني نقل ايديكه تزوج ايلديكمده پدرم وليمه مه اون لنكر
تريدلي دوه بخنيسي طبخ ايدرمشيدي سالف الذكر هلال دخي مدعو اولمغله جمله دن اول
كلدي لنكرلر بريني تقديم ايتدك تمام ايتدي وديكريني والحاصل عشره يي تكميل واوزرلرينه دخي
برقربه نبيذ تمر ايچوب عودت ايتكله آخر احباب ايچون استيناف طعام يعني يكي باشدن طعام
پشيردك ديو بر غريبه اكلني حكايه ايلدي (امويه كبارندن عبيد الله بن زياد اكول ايمش بهر كون
بش دفعه طعام ايدر ايمش مروي دركه يوما من الايام لمصلحة كوفه يه كيدر ايكن يولده بني
شيبان قبيله سي سمتنه اوغرادقده ايچلرندن بري * الغدا اصلح الله الامير * ديو اوبه سنده قرشلق
طعامنه دعوت ايدر ايدكده درحال اون قدر طاوق ذبح وطبخ ايدوب قهوه التي يوللو برچوق
يوفقه ايله اوكنه قويوب صاحب اوبه طعام آخر تدارك ينه كيدر طاوقلري تماميله وطعام وافر
آخري دخي بد كدنصكره ديكرينه مترقب اولور صاحب اوبه اميرك اوكنه برنده قوري انجير
وديكرنده خرما اولوب ياخود جيك لبالب بورطه طواو ايكي زنبيل وضع ايدر انلري دخي ديبلرينه
قدر سپوردكدنصكره آچم ديو بزكيدر (منقولدركه سالف الذكر مسرة البراشك اكلنه داير مهدي
خليفه نك حضورنده صحبت كذران ايدوب شويله ايمش وبويله ايمش حتى يوز جورك له برعظيم
قوچ يمش دينلوركن خليفۀ مشار اليه حضورنده بولنان بندهلرينه بن بردفعه برفيل ذبح ايتدروب
وميدان قصره قودوروب مرقومه اكل ايله امر ايلدم طقسان طقوز عدد كبير جوركي فيل ايله
يوب يوزيجي جوركده قالوب يه مدي ديمشدر (حكايۀ لطيفه) بر بوكجي رجل بر راهبك مناسترينه
نزول ايدر راهب واره يم سنزه مرجمك شوربا سي كتوره يم ديو اوكنه درت جورك قور شوربا يي
كتوردكده رجل جوركلري يمش بولور ينه درت جورك كتوروب اوكنه قويوب شوربايه
كيدر كتوردكده ينه يمش بولور والحاصل اون دفعه بويله جه اولوب راهبك بر تازغان شوربا سني
بتورر بعده راهب صورمق عيب اولسون نه طرفه عزيمت ايده جكسن ديدكده اردن سمتنه دير
بنده راهب نه مصلحت ايچون ديديجه رجل مرقوم آه راهب آه بر مدتدنبرو معده مده برضعف پيدا
اولدي طعامه اشتهام قالمدي اوراده بر طبيب حاذق خبر آلدم درديمه درمان طلبنه كيدرم
ديدكده راهب بنم ذاتكزدن بر رجام وار قبول بيورك ديدي رجل ندر كوره لم ديدكده راهب
اردنه واروب معده كزي تصحيح ايتدردكدنصكره عودتكزده بكا اوغرامامكز ديدي اكر تصحيح
معده ايله كلور ايسه مناسترى بومعده ايله اساس واثاثيله يوتمسي احتمال بعيد دكلدر (صاحب
مستطرف ديركه طعام باشنده لطيفه لابأس در حتى يحيى بن عبد الرحمن عايشۀ صديقه رضي الله
تعالى عنها دن روايت ايلديكه مشار اليها ايورديلر كه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم نزدمده
يعني بيتمده شرفبخش قعود ايكن ازواج طاهراتدن سوده رضي الله تعالى عنها دخي حاضر
بولندي خزير طبخ ايدوب حضوره كتوردم وسوده يه يي ديدم ميل ايتمجه الحاح ايتدم ينه استنكاف
ايتدكده قابدن بر پارچه سني آلوب ملاطفه طريقيله سوده نك رويته بولاشدردم اولدخي آلوب
بنم رويمه سوردي حضرت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم بو معامله مزه كولدي بيورمشدر
(قلت) مزاحده مسئله كتب حنفيه ده نه صورتده در مراجعت اولنه (خزيرات ايله پيشن عصيده
نوعندن بر طعامدر اتسز اولورسه عصيده دينور (حكايۀ لطيفه) غندر بركون بركير بالق

(اشترا)

اشترا ايدوب زوجه سنه شوني بركوزل پشيرن براز اويقو كسديره يم قالقار يرز ديوب اويقويه
يانديقده خاتون جنابي تميزجه پشيروب وغندرك اصولله اوياندرمه دن قوقسون ديو صويندن النه
واغزينه سوروب كندوسي بالغي يير يعني حتى رأسها تماميله خوره چوروب واچ ايدوب واغزيني
يوزيني سيلوب ايشنه مشغول اولور وقتا كه غندر اويانوب بالغي استدكده زوجه سي اصلحك الله
سن بالغي ييوب اويقويه ياتمدكمي اينانمز ايسك الكي واغزيكي قوقله كه بالغك قوقوسي يركن سنمشدر
ديدكده قوقلوب كرچك سويلرمسن يمش ايسه مده طويمدم ديمشدر (قلت) يعني اسعد فقير
ديركه غندر غينك ضمى ونونك سكوني ودالك فتحي آخرده را ايله ابن جعفر البصرينك لقبيدر
مرقوم لطيفه يه كبريشر وسادات عربك كرملري ايله چوراسكي زمان جرارزندن ايمش انتهى
﴿ بيان الضيافة واطعام الطعام ﴾ بوخصوص يعني ضيافت واطعام طعام مقارنا بالخلوص شرعا
وعقلا ممدوحدر كه استعيذ بالله ﴿ هل اتيك حديث ضيف ابراهيم المكرمين ﴾ آيت كريمه سي
اطعام مسافرك ممدوحيتنه اشارت ايدر (قلت) حضرت ابراهيم عليه السلامك ضيفي يعني
مسافرلري على قول اون ايكي وعلى قول جبرائيل وميكائيل واسرافيل عليهم السلامدن عبارت
اوله رق اوچ ذات شريف ايدي مكرمين ايله صفتلملري ياعند الحق ياخود خليل الله حليله لريله
بالذات خدمتلرنده اولدقلري ايچوندر ضيف مصدر اولمغله واحد وكثيره اطلاق اولنور ضيف
تسميه اولندقلري صورت ضيفده كلدكلري ايچوندر وقصۀ شريفه نك اجمالي بودركه برادرزادۀ
ابراهيم لوطك عليهما السلام مبعوث اولديغي اهالي مؤتفكا تكه بت پرست اولدقلرندن باشقه
فعل شنيع خبيث اواطه يه متجاسر ايديلر يكرمي وعلى قول اوتوز يدي سال مدتده دعوت وانذار
لوط عليه السلامه اجابت وخوف ايتملريله لوط عليه السلام هلاكلرينه وكندي سلامتنه
﴿ رب نجني واهلي مما يعملون ﴾ ديو دعاونياز ايتدي هدف اجابته رسيده اولمغله جناب واحد قهار
عز وجل جبرائيل اميني عليه السلام معيتنده سائر ملائكه ايله اهلاكلرينه مأمور ايلدي ملائكۀ
كرام جوانلر صورتنده تمثل ايله اولا حضرت ابراهيم عليه السلامك منزل مباركلرينه مسافر
اولديلر في الحال بر بوزاغويي كباب ايدوب انلره تقديم ايلدي ﴿ فلما رأى ايديهم لاتصل اليه ﴾
الآيه مكرمه سي ناطق اولديغي اوزره ملائكۀ كرام اللريني طعامه مد ايتمدكلريني كورنجه
يووضعلريني بكنموب انلرك برمكر ايده جكلريني ادراكله حضرت ابراهيمك عليه السلام اظهار
خوف ايلديكني ملائكۀ كرام حس ايدوب في الحال خوف ايتمه بز قوم لوطه عذاب ايتمكه مأمورا
ارسال اولنان ملائكه يز طعام اكل ايديجي اولمديغمزدن ال اوزاتمدق وسكا واجب الوجود
اسحق ووراسندن يعقوب نام نجل كرام احسان ايده جك ديو تبشير ايله ملائكه اولدقلريني بيان
ايدوب بعده لوط عليه السلامه واروب مأموريتلرين بعد الافاده لوط عليه السلام شهردن كيجه
چيقوب عم بزركوارينه متوجه اولوب ملائكۀ كرام دخي اول قوم مستحق اللومي شهرلريله على
السحر زير وزبر ايلديلر تفصيلي تفاسيرده در مراجعت بيوريله انتهى (وقال رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم (من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليكرم ضيفه ولايؤذ جاره) قلت اشبو
حديثي صاحب المستطرف يوراده تحرير ايلمشدر مألي بر كيمسه كه اللهه ويوم آخرته ايمان
ايدر اولديسه مسافرينه اكرام ايليوب وقومشوسنه دخي اذا ايلمسون ديمكدر (جامع صغيرده
عمار بن ياسر رضي الله تعالى عنهمادن مرويا (من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فليحسن
الى جاره ومن كان يؤمن بالله وباليوم الآخر فليكرم ضيفه) حديث شريفي مسطوردركه مناوي
مفادي تقريري اوزره قومشولره احسان بشاشت وجه واذالرندن كف يد وبذل كرم
واذالرني تحمل كبي نسنه لرله ومسافره اكرام غني اولسون كركسه فقير مقدور اولان طعامي

احضار ومنزله منجه ترفيع واحترام ايله اولور اشته بونلر عذابدن منجى اولان ايمان كامل آثاريندندر ديمكدر فندبرانتهى (حديث ديكرده دخى (من اكل وذوعينين ينظر اليه ولم يواسيه ابتلى بداء لادواء له) وارداولمشدر مآلى بركيمسه كه كنديه ايكى كوز صاحبى نظرايلديكى واول ناظره مواسات ايتمديكى يعنى طعامه شريك ايلمديكى حالده يمك يسه دواء وعلاجى ممكن اولميان داء وعلته مبتلاقلنور ديمكدر (قلت) يعنى اسعد فقيرديركه ايكى كوز صاحبى انسانك وصفى اولديغى كبى كدى وكلب كبى حيوانه ده وصف اولور بو صورتده انلرى دخى باقدرميوب لقمه ويرمك مرونتدرهله بعض سوقيلرك دكانلرنده پنيروسميدكن لقمه رجاسيله اوكلرينه كلوب انواع تملق ايله باقوب طورن كلبه سوقى برلقمه ويرمديكندن باشقه قالقوب ضرب ايتملرى انسانيتدن صدمرحله دوردر انتهى (حسن بصرى حضرتلرى مسموعمز اولان روايتدركه رحمت الهيه نك موجبلرندن برى آج بولنان مؤمن قرنداشى اطعام ايتمكدر ديمشدر (حضرت ابراهيم صلوات الله على نبينا وعليه الله تعالى سزى خلت معنويه ايله خليل ودوست اتخاذينه سبب ندر ديو سؤال اولندقده جوابنده شو اوچ خصال سببيله كه برى فعلنده تخيير اولنديغم ايكى شى يننده رضاء حق ايچون اولان نسنه يى اختيارم وديكرى جناب حقك بكا اطفا تكفل ايلديكى رزقك وحوايجمك تداركنه اهتمام ايتميوب توكلم وآخرى صباح واخشام طعاملرنى مسافرسز ييه ديكمدر بيورمشلر (امام زهرى رحمه الله تعالى احبابندن طعامى اكل ايتملره انفعال ايدوب اون كون انكله صحبت ايتمك اوزره يمين ايدر ايدى * المائدة مرزوقة * كلام كبار اسلافندندركه (صاحب المستطرف مضياف يعنى كثير الضيافه اولان ذاته جناب رزاق كريم حال ويرر ديو شرح ايلمشدر (قلت) نائل اولسه كرما دولت ايله ايراده * دائما مائده لطفى اولور آماده (قلت) ايضا بعض نسخده * المائدة مرزقة * كورلدى حقيقت اوزره معناسى سفره مكان رزقدر ياخود مجازا سبب كثرت رزقدر ديمكدر (مداينى اول من سن القرى يعنى ايجاد ضيافت ايدن حضرت ابراهيم عليه الصلاة والسلام وثريدى موجد اولان هاشمدر ديمشدر (قلت) هاشم حضرت باعث هستئ اكوان عليه الصلاة و السلامك اب جديدر يعنى محمد رسول الله ابن عبدالله بن عبد المطلب بن هاشم ترتيبيله حضرتك نسبى ايكى واسطه ايله مومى اليهه متصلدر واسمى عمرودر بين العرب علومنزله سى جهتيله عمروالعلى ديمكله مشهور ايدى عصرنده سال قحط وقوعنده نان عزيزى كسروشكست ايدوب ثريد ايديروب كاسه لره وضعله مكه مكرمه ده خلقى اطعام ايتمكله هاشم ايله تلقيب ايلديلر زيرا هشم لغتده شكست ايتمكه ديرلر مومى اليه غزه ده وفات ايتمشدر خلقك نانك كسريله ثريد ديوتفوه ايتدكلرى ثريددن عبارتدر انتهى (ينه مداينى جيرانى افطاره دعوت ايده نك اولى عبدالله بن عباس رضى الله تعالى عنهمادر شويله مضياف ايديلركه دائره لرى قپوسى پيشكاهنده سفره لر وضع ايتديروب ييديرلر ايدى حتى دائره لرندن چيقن طعام قالديغى صورتده اعاده اولنميوب سفره لر اوزره براغيلوردى ديمشدر (بعض كرمايه مكارم اخلاق واضيافه اولان ادابى نه كيفيتله كسب ايلديكز ديو سؤال اولندقده اوائل حالمده سفر وسياحتم چوق اولمغله خيلى كيمسه لرده مسافر اولوب اول كيمسه لردن استحسان ايلدكلرمه تبعيت واستقباح ايتديكمدن اجتناب ايتمكله كسب وتحصيل ايلدم ديدى ﴿ اما آداب المضيف ﴾ يعنى صاحب خانه ومضيافك عهده مروتنه لازم اولان آداب مسافره بالذات خدمت ودخى انلره غناى قلب اظهار و بسط و بشاشت وجه اظهار ايتمكدر حتى ستايش بشاشت وجه ورؤى ضيافتدن خيراودر مفهومنده اولان * بشاشة الوجه خيرمن القرى * امثال مجراسنده جارى اولمش و بعده اهل عرفان بشاشت وجهله يله خندان

(اوله رق)

اوله رق مسافرى استقبال واكرام ايدن ذات مضيافك درجه كرمى نه كيفيتله اولور يعنى اندن برتر بولنور مفهومنده اولان * كيف من يأتى بها وهو ضاحك * فقره سنى الحاق ايلمريله بيت متين كبى كلام اول تشييد بولمشدر زيرا * بشاشة المرء خير من القرى * فكيف بمن يأتى بها وهو ضاحك * بيت بليغى ازقديم نظم اولنمشدر مآلى بشاشت وجه والتفات ضيافتدن يعنى طعامدن خيراودر كه طعامك لذتى ذائقه دن كندكدنصكره قالماز اما التفات روحانى اولمغله لذتى اونودلمز نيجه خيراولمسونكه صاحب خانه مسافره تلطيفا كوله رك طعام كتوره يالكز بشاشت اكلى الويرركن اول بشاشت ضمننده طعام اوله ارتق اويله بشاشته سوز اولماز وخيرلو اولديغى انكار اولنماز ديمكدر كبى كوريتور (شيخ شمس الدين ابو البدوى كلام مذكورى بالتضمين يعنى درجله اشبو اياتى نظم ايتمش واداب اكرامى بيلديرمشدر * اذا المرء وافى منزلامنك قاصدا * قراك وامته لديك المسالك * فكن باسما فى وجهه متهللا * وقل مرحبا اهلا ويوم مبارك * * وقدم له ما تستطيع من القرى * عجولا ولاتبخل بما هو هالك * فقد قيل بيتا سالفا متقدما * * تداوله زيد وعمرو ومالك * بشاشة وجه المرء خير من القرى * فكيف بمن يأتى بها وهو ضاحك * محصول ابيات مذكوره وقتا كه سنك خانه كه بركيمسه ضيافتكى قصد ايدرك وسنك نزديكه كتوريجى يوللر انشلى يوقشلى اوليه رق هموار اولسه يعنى شوق وارزو ايله كلسه اى خانه دان سن اول ضيفك وجهنه اهلا وسهلا ومرحبا خوش كلديكز وقتكز مبارك وسعيد اولسون ديه رك صميمى كوليجى اول وقدرتياب اولديغك طعامى اكا عجالة تقديم ايدوب جوروبه جك مطعوماته بخل وامساك ايتمه زيرا عهد سالفده بشاشة وجه المرء الخ بيت رنكين معناسى نظم اولنمشدركه زيد وعمرو ومالك بينلرنده متداولدر يعنى جمله نك معلوميدر انكله عامل اول ديمكدر (قلت) ناظم مشاراليهك * فقد قيل بيتا سالفا * قوانده نظرا هر نقدر صاحب المستطرف بر وجه محرر كلام اول ايله صكره الحاق اولنمش كلامى منثور اوله رق يازمش ايسه ده ناظمك تحريرى كبى برد مصراع آراده اولمق ظاهردر ولفظ تضمين دخى منظوم اولملرين كوسترر (و بشاشت وجه وشيرينئ كلامك طعامدن خيرلو اولمسنده چونكه طعامك لذتى ذائقه دن اوته كتمز لكن لذت كلام روحانى اولمغله باقيه وحاضره در نكته سى خاطر فقيره كلمشدر معد و رباد (عرب العربا * تمام الضيافة الطلاقة عند اول وهلة واطالة الحديث عند المؤاكلة * ديديلر يعنى ضيافتك تمامى وكمالى ابتداى ملاقات مسافرده طلاقت لسان يعنى ترحيب وكلمات طيبه ايله تطييب واثناى طعامده صحبتنى اوزاتمقدر زيرا صحبت اولندقجه مسافرك صقلسى قالقاروسفره ده زياده مكثنه سبب اولمغله تناولى آرتار (حاتم طائينك معناى مذكورى حاوى اولان قطعه سيدر * سلى الطارق المعتر يا ام مالك * اذا ما اتانى بين نارى ومجزرى * هل ابسط وجهى انه اول القرى * * وابذل معروفى له دون منكرى * مفادى جاريه خادمه سنه ياخود كنيه سيله زوجه سنه خطابا ديركه اى ام مالك كيجه وقتى كلوب خيمه مزك ساحه سنده اولان نارقرى ايله دوه نحر وذبح ايتديكم يره اينن مسافر معتز يعنى نزول ايله احتياج كوسترمش كن برنسنه طلب ايتمين مسافره صور كه ابتداى ضيافتده مسافره اجراسى لازم بشاشت وجهمى بسط ومنكرى ترك يعنى بخل ايتميوب معروفمى بذل ايدهيم يعنى آماده طعامى كتوره يم ديو اكرام ايله ديمك كبى كورينوب غالبا مفادى شرط اكرام ضيفى زوجه سنه بيان ايله فخر اوله جقدر (كرمادن عبدالله بن جعفر حقنده اشبو بيت نظم اولنمشدر * انك يا ابن جعفر خير فتى * وخيرهم لطارق اذا اتى * يعنى اى ابن جعفر سن تحقيق فتالرك وشبهنكام كلان مسافرلره احسانده جمله نك خيرلوسيسن ديمكدر (و بو قطعه يى دخى بعض مضياف تحديثا للنعم كوزل نظم ايتمشدر لله در القائل * الله يعلم انه ماسرنى *

شیٔ کطارقة الضیوف لنزل * مازلت بالترحیب حتی خلتنی * ضیفا له والضیف رب المنزل * یعنی
الله تعالی بیلور که کیجه وقتی خانه مه نزول ایدن مسافر ینک کلرندن غیری برشی بنی مسرور
ایلمدی مسافرین نزول ایلدکده ترحیب واکرامده بو مرتبه ثابت اولورم که بنی مسافر ومسافری
صاحب خانه ظن ایدرسن دیمکدر (معنای مذکورده اشبو قطعه شاعر آخرکدر * یاضیفنا
لوزرتنا لوجدتنا * نحن الضیوف وانت رب المنزل * یعنی ای مسافریمز اکر بزی اول دخی زیارت
ایدیدیکز بزی مسافر سرنی صاحب خانه بولوردیکز دیمکدر (قلت) اشبو معنی لوحرفی وضعی
اوزره اولدیغنه کوره در واما وضعی اوزره اعتبار اولنماز ایسه زیارت ایدرسه کز صاحب خانه
بولوردیکز دیملیدر لکن وضعی اوزره اولسه مبالغه لی اولور فتدبر (سیف الدوله ابن حمدان دخی
تفاخرده نظم ایلدیکی قطعه رنکینیدر * منزلنا رحب لمن زاره * نحن سواء فیه والطارق * وکل
ما فیه حلال له * الا الذی حرمه الخالق * یعنی منزل ودائره مز زیارت ایدنلره ازهر جهت واسع
اولوب بزکه صاحب دائره یز بزمله کیجه هنکامی یعنی وقتسز کلان مسافر اول منزلده مساویدر
یعنی المرء دخی مضایقه یوقدر مکان وتمتع درکاردر شویله که مسافرلر منزلمزده مأکولات
ومشروبات وملبوسات جهتلریله هرنه که موجود ایسه حلالدر بلا اذن تمتع وتصرف ایتسونلر
مکرکه خالق تعالی نک حرام ایتدیکی نسنه لر اوله انلری ایسه حق تعالی منع ایتمشدر انلر دخی
نه اولدیغی وارسته بیاندر (اصمعی دیدیکه عیینة بن وهب الدارمی یه مکارم اخلاقدن سؤال
ایلدیکمده عاصم بن وائلک * وانا لنقری الضیف قبل نزوله * ونشبعه بالبشر من وجه ضاحک
قولنی ایشتمدکی دیدی مألی تحقیق بز مسافری نزول ایلمزدن اول انلره ضیافت ایدرز وانلری
اطعام ایدوب کولر یوزدن صدور ایدن بشارتله اشباع ایدرز دیمکدر که مقادی بزه کلینلره
دخی یعنی ناسه نقد ونوال ارسال ایدرز واویمزه کلنلره ایسه اولویتله اطعام واکرام ایدوب
استقبال ایتمز دیمک کوریبور (زین العابدین علی بن الحسین رضی الله تعالی عنهما پدریمز
حضرت ابراهیم علیه السلامک سنته اقتدا ایله مسافره صاحب خانه نک بالذات خدمت
ایتمسی تمام مروتندرکه ﴿ وامرأته قائمة ﴾ نصی بونی ناطقدر بیورمشدر (قلت) نص مذکور
اجال اوزره آنفا بیان اولنان قصه ده محرر ﴿ فلما رأی ایدیهم ﴾ الآیة الی قوله تعالی ﴿ علی قوم لوط ﴾
مکرمه سنک آخرنده یعنی ملائکهٔ کرام حضرت ابراهیم علیه السلامه قورقمه بز قوم لوطک عذابنه
مأمور ملائکه یز دیدکلرنده داخل سراپردهٔ عصمت اولان حلیلهٔ خلیل الله دخی خدمت
طعامده بوانورایدی زین العابدین حضرتلرینک مرادی حلیله لری ایله حضرت ابراهیم
علیه السلامک خدمت ضیفده بولندقلری صراحت واشارت نصله بیان بیورلدیغی بیاندر
﴿ ومن آداب المضیف ﴾ صاحب خانه وضیافت مسافرلردن اول اویقویه یاتماق ویانلرنده ضرورت
حال وضیق زماندن شکایت ایتمامک ویانلرنده اتباعنی تکدیر ایتمیوب مسافرلرک مکدر اوله جغی
شیلره دائر صحبت ایتمامک دأب ادب اولمیدر وبونلرک خلافی ادبسزلک وهله اشبو حکایه
آینه ده کی اولورسه ملعنت عظیمه در (راوی حکایه دیرکه اسحق بن القناهری سحری هریسه
یعنی کشکک اکلیچون بنی دعوت ایتمشیدی وارد یغمده هریسه یی کتوردیلر اکل ایدرلرکن
لقمه نک برنده بزقیل پارچه سی کوردی فی الحال براوشاق چاغروب بزه طویورمیه رق نهانی
قولاغنه برسوز سویلدی اوشاق کیدوب چوق اکلمدن قپاغی قبه لو برصحن ایله سفره باشنه
کلوب آچدقده ایچنده هنوز کسلمش برال کوردک که کشککی طبخ ایدن بیچاره طباخک دستی ایمش
نیچون لقمه دن قیل چیقدی ودقت ایتمدی دیو بوجنایتی ایتمش عیثمز مکدر اولوب عقلمز
طاغلدیغی حالده مکدر ایاندن قالقدق دیو حکایت ایتمشدر والحاصل مسافرک خاطرینه حسب الامکان

(رعایت)

رعایت وحضورلرنده برکیمسه یه غضب ایتمه رک حرمت وحضور وراحتلرینی اجرا اکریه
کوردکلری نسنه لری ابعاد ووجه عبوس کوسترمیوب وشونی بونی تکدیر وشتمه اجترا ایتمه رک
اکرام وقلبلرینه ممکنی مرتبه ادخال سرور ایتمک مضیفه لازمه در (محکیدرکه کرمادن بری
بستانده ترتیب ضیافتله احبابنی دعوت ایدر اول کریم اصیلک یوالد ادیب جبلی وار ایدی
مسافرلر صباحدن اخشامه قدر خدمت ومؤانستده اولوب اخشام اوزری حرمنده اولان سطح
بیته چیقوب بیتابی خدمتله یاتمق اوزره ایکن ازقضا سطحدن دوشوب فی الحال وفات ایدر بو بلای
ناکهانی بیچاره پدری طویدیغی کبی زوجه سنه اکر مسافرلر بونده ایکن فریاد وفغان ایدرایسک
شویله اولسون دیو ثلثه تعلیق وسائر جاریه لرینه دخی تنبیه ایدوب مسافرلر آکاه اولمادن
نهانی تجهیز وتکفینی تنظیم ایتدیروب بنه احبابیله مؤانسته مشغول اولدی احباسی مخدومی
کورمیوب سؤال ایتدکلرنده اویقوده در دیو قطعا رنک ویرمز وقتا که صباح اولوب احباسی
عودته استیذان ایتدکلرنده مخدومنک صلات جنازه سنی اقامه لرینی رجا وقضیهٔ قضای ولدی
انبا ایتدکده جمله سی اشک چشملرین ریزان ایدوب احبابی مکدر اولمسون دیو جکرپاره سنک
افتراق آتشنه تحمل ایله صبر وشکیبنه حیران اولمشلرد رحمهم الله تعالی (ودخی مضیفه
لایقدرکه خدمه وغلمانه مسافرلرک ایاق قابلرینی وسائر ثوابلرینی واوشاقلرینک دخی طعام
وسائر خصوصده اکراملرینی تنبیه ایده ووقت طعامده بلا دعوت کلور اولورسه عدم
منعی قپوجیسنه تنبیه ایده (بعض امراء کرامه وقت طعامده ایچرویه امیرک بیلدیکی دخول
ایدنلری منعده بأس یوقدر زیرا جائزکه بربدخواه کیروب هنکام اشتغالده قصد سوء ایده دیدکلرنده
برعدوکه طعامیمزحاضر اوله اول عدو یه الله ذو الجلال مکنت وقدرت جنایت ویرمز دیدی
(ورئیس کریمه لایق اولان حضور طعام وقتنده بابنده قپوجیسک وقوفنی منع ایلیه زیرا طعام
هنکامنده منع وارددن موجب شناعتدر ومسافرلر خوابه طبیعتلری ایله وارنجیه دک صاحب
خانه انلرله مؤانست وقدرتی وارایسه حکایات غریبه لر واطائف نقل وبسطله ملاطفه ایده
ومسافرلره مکان خلاپی بیلدرمک لازمدر (کبرای هندک برندن منقولدرکه برمسافری کیجه
خانه کده آلیقومق مرادایدرایسک کوندزدن اکا خلاپی بیلدر زیرا اوائل حالمده بن برمحلده
قالمشیدم خلاپی بوله مدیغمدن ناچار نقبه می چیقاروب انی تلویث ایتدم دیمشدر (خلوص
اوزره اولان مؤمن قرنداشک خانه سنه دخول وتأکیدا للصداقه طعام استه یوب اکل ایتمکده
بأس یوقدر دیدیلر زیرا نبی ذیشان صلی الله تعالی علیه وسلم وشیخان یعنی ابو بکر وعمر هیثم بن تیهان
وابو ایوب الانصاری نک رضی الله تعالی عنهم منزللرینه واروب بویله ایلدکلری وسلفک عادتی
ایدوکی مرویدر (عون بن عبد الله المسعودی نام ذات زهادت سماتک اوچیوز التمش دوستی
اولوب هرکون برینک منزلنه واروب اکل طعام ایله سندیی بویله دور ایدردی (ودخی دوست
حقیقینک خانه سنه واروب یوغیسه ده دخول وخانه سنده بولنانلردن طعام استیوب اکل ایتمه ده
بأس یوقدر زیرا رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بریره نک خانه سنه تشریف
واطعمه سنی اکل وتناول بیوردقلری مرویدر والحال بریره غائبه یعنی خانه سنده یوغیدی (حسن
بصری حضرتلری برکون اصدقاسندن بربقالک خانه سنه واروب همان انجیر وفستق وسائر
ارزاقدن برایکیشر آلوب تناوله باشلدیلر رفیقلری بولنان هشام مشار الیهه کنیه سیله یا اباسعید
بو وضعکز ورعکزه منافی دوشدی حسن بصری حضرتلری دخی جوابنده تعربضا یالکع
بکالا کل آیتنی تلاوت ایله دیدکده هشام دخی استعیذ بالله ﴿ ولا علی انفسکم ان تأکلوا
من بیوتکم او بیوت آبائکم او بیوت اخوانکم او بیوت اعمامکم او بیوت عماتکم

اوبيوت اخوانكم اوبيوت خالاتكم اوما ملكتم مفاتحه او صديقكم ﴾ آيت كريمه سنى
اوقودقده جناب حسن بصرى اشته صديق كندندن نفسك استراحت طلبنده اولديغى وقلبك
مطمئن اولديغى ذاندر ديدى يعنى بقال بنم دوستمدر اكلم لا بأسدر ديمكى افاده ايلدى (قلت)
مفاتح ما يفتح به الشئ يعنى بر نسنه كنديله آچيلور معناسنه اولان مفتاحك جمعيدر صديق
دوست معناسنه دركه واحد وجمعه شاملدر مفهوم شريفى ذكر اولنان اقاربك وتحت تصرفكزده
اولان مملوكلر يكزك وصديقلر يكزك خانه لرنده اولان طعامدن اكل ايتمك جائزدر زيرا بونلر اموالارنده
تبسط اولنمقدن زياده راضيلر در ديمكدر (بيضاوى رحمه الله تعالى دير كه بو معامله اصحاب
بيوت مذكوره نك ياصراحة ياخود بقرينة اذن ايله راضى اوله جقلرى مجزوم اولديغى وقتده
اولور ولهذا بونلر يعنى اقارب مذكوره ومماليك واصدقايه مخصوص اولدى زيرا بونلرك بينلرنده
انبساط معتاددر ياخود اوائل اسلامده جائز ايدى صكره نسخ اولدى ديمشدر (قلت) لكن
بو خصوصلرده دخى تقليد واقتدا ايلديكمز ائمهٔ حنفيه نك كتابلرينه رجوع ايله مسئله سنى بولمق
لازمدر فتبصر ذكر اولنان لكم مقام توبيخده سويلنور (وسالف الذكر هشام زبير بن العوامك
اوغلى عروه نك اوغليدر اهل كوفه اندن فقه اخذ ايتمشلردر هجرتك يوز قرق التى سنه سنده
كوفه ده انتقال دار بقا ايلدى رحمة الله عليهم انتهى (ودخى مطعم ومضياف كريمه لايق
اولان خانه سنه وارد اولان مسافرلره نه بولنورسه چيقره آزدر ديو تأخير ايتميه زيرا اصحاب كرامدن
انس وغيريلرندن رضوان الله تعالى عليهم اجمعين مرويدر كه مسافرلرينه سائر اطعمه
بولنمديغى وقتده قوريمش اتمك اوفاقلرين وبك قورومش خرمايى تقديم ايدوب بيلبرلر كه تقديم
اولنان شئ ناچيزى بكنمين وتحقير ايدنمى ياخود عندنده بولنان آزشى خوش دكلدر ديو تقديم
ايتمنمى زياده كناهكار اولور ديو مسافرلرينه اعتذارا نصح ايدرلر دى (حكايه اولنديكه
امام شافعى حضرتلرى اخذ حديث ايچون بغداده واردقلرنده زعفرانينك خانه سنه مسافر
اولمشلر ايدى زعفرانينك عادتى بهر كون طبخ اولنه جق طعامى بر ورقه يه يازوب جاريه طباخه سنه
ويررايدى امام شافعى بر كون ورقه يى كوروب زعفرانينك غيابنده بر قاچ دورلو طعام آدى دخى
الحاق ايلدى زعفرانى واقف اولدقده امام مشار اليهك بى تكلفانه وصديقانه بو معامله سنه
كمال سرورندن جاريه سنى آزاد ايلدى (قلت) زعفرانى اعلامدن وبلغادن حسن بن محمد در
امام شافعينك يك دوستى ايدى حتى امام مشار اليه * عجمى لا يخطى فى كلمة * ديو ثنا ايتمشدر انتهى
(واسلافك عادتى كه حالا عربستان وعجمستان عادتلرى دخى بودر الوان طعامى جمله سفره يه
وضع ايتمكدر كه مسافرلر قنغيسندن اشتها ايدر سه يسونلر ديو (صاحب مستطرف مسافرى
خانه نك قپوسنه قدر تشييع ايتمك سنتدر ديمشدر (قلت) شرعة الاسلام شارحى دخى احياء
العلومدن نافلا تشييع المسافر الى باب الدار خصوصنده اثر نقل ايتمشدر اكا وسائر كتب
فقهيهٔ حنفيه يه مراجعت بيوريله انتهى (ودخى مضيفه يعنى صاحب خانه يه لايق اولان
اطعمه حاضر اولدقده كندو اقرباسنه ومتعلقاتنه منتظر اولمغله مسافرينى امكاث وانتظارده
براقمامقدر حتى بين العرب * ثلثة تضنى سراج لا يضئ ورسول بطئ ومائدة ينتظر لها
من يجئ * قولى مشهوردر يعنى اوچ شى دواسى مشكل درد كبى نفسى دردلى ايدر ضياسى
اولميان موم وقنديل وبر مصلحت ايچون كوندريلان كيمسه نك بطئ حركتى يعنى كچ كلمسى
وبر سفره كه انده كله جكه انتظار اولنمقدر (امام شافعى حضرتلرى امام مالك حضرتلرندن
اخذ حديث ايچون مكه دن مدينه يه كلدى امام مالك مسجددن آلوب خانه لرينه كتورديلر بعد
الطعام بنفسه يدينه صودوكوب بنم بو حالمى انكار ايتمه زيرا ضيفه خدمت فرضدر ديمشلردر

(وارد اولان مسافره قارنك آچميدر ديو بعد السؤال مسافر طوقدر ديو اعتذار ايتدكده تصديق
ايدوب اطعام ايتمامك بخلدن معدوددر (اسعد فقيردر كه بالكز بعد السؤال عدم احضار
طعام دكل بلكه قرائن حاليه اطعامى اقتضا ايتمشيكن همان احضار طعام ايتميوب قارنك آچمى
ديو سؤال دخى بخلدر بلكه لئامتدر رفتدر (بعض بخلا يه شدت وعسرتدنصكره فرح ندر ديو
سؤال اولندقده مسافر طعام ايتميوب صائمز ديو اعتذار ايتملريدر ديدى (شول كيمسه دخى
بخلادندر كه الوان اطعمه سنى احضار ايديروب تنهاجه يمك اوزره ايكن مسافرى ظهور
ايلدكده ايچندن بعض نفايسنى يارين صباح مدهٔ و مسافرم كله جكدر اكا صقليك ديو سفره دن
قالديروب مسافر حاضره اعتذار ايده (قلت) بو فى الحقيقه مسافرى كله جك اولسه بيله
بخلدر فكيفكه يارينه كله جك يارى اولميوب مجرد مسافر حاضردن قاچروب بويله ديمش اوله
انك بخيلدن ايلرو لئيم كذاب اولديغنه شبهه مى واردر (حكايت) بر بخيل ناكس خانه سنده
اوكنه قيمق كتوروب بال ايله يمك اوزره ايكن قپوسى دق اولنوب بر مسافر ظهور ايدر اوشاغنه
قالدر صقله ديوب اولدخى قيماغى واتمكى قالديروب بال طباغنى قالدرمه دن اول مسافر ايچرو
كيروب بالى كورر بخيل دخى يالكز بالى بكمز ظنيله مسافره برادر اتمكسز بال تناول ايدر ايسك
اشته ديو ناچار تكليف ايدر مسافر دخى اشتهاى تامله پارمق پارمق اكله طورشد يعنى بخيل
كوردكده تحملى قالميوب برادر الله بيلور اتمكسز بلكه مطلقا بال معده يى احراق ايدر ديدكده
مسافر ظرفا دن بركشى بولنمغله بلى بال معده يى ياقر صادقسن لكن سنك معده كى ياقر ديو
ظرافتله جواب ويروب بالى اتمام ايدر عليه العافيه (حكايت) بر تهى دست كيمسه يه آچلق غلبه
ايتمكله وارديم فلانك خانه سنده بارى تغذى ايده يم ديو قپوسنه وارر غلام صاحب خانه يى قپوده
طورر بولوب اغانك نره ده در ديو صور دقده غلام بر پارچه قورى اتمك وبر منجه بر نى سو يلم
ديديكى كبى نيجه شور باسى چيقرقو اولديغى اكليوب ايزينه دونر (ومسافره شئ ناچيز قليلى
چيقروب بو بويله نفيس ونازك طعامدر ديو ثنا ومدح ايتمك نوع بخلدر (حكايت) بر خسيس
ودنى احبابندن بريني يمين ويره رك خانه سنه كتوروب اكا بر مقدار پنير ايله اتمك احضار وافندم
بونى قليل عد ايتميك زيرا پنير بر رطل اولوب اوچ درهمه اشترا اولنمشدر ديدكده مسافر دخى
عرفادن اولمغله اى خاندان تأسف ايتمه شمدى بن انى بر بچوق درهمه ايندير يرم دير خسيس دخى
بونه كيفيتله اولور ديدكده اتمك لقمه سنى بر دفعه پنير ايله وبر دفعه پنيرسز يمله بر بچوغه ايندر ديو
حقا كه ظرافت ايتمشدر (بر كريم تهى دست زوجهٔ ممسكه سنه وير ديكى جوابدر كه نظم
* قالت اما ترحل تبغى الغنى * يعنى خانه مزده بر نسنه قالمدى مسافرلرك تو كندى كندى طلب غنا
وثروت ايچون طشره يه رحلت ايلمزميسن ديو زوجه بكا اعتراض ايلدكده * قلت فاالطارق
المعتم * بن دخى باكيجه كلان مسافرلره بن كيدنجه كيم باقرديدم * قالت فهل عندك شئ له *
يامسافر ايچون بر نسنه سنك عندكده وارميدر ديدى * قلت نعم جهد الفتى المعدم * اوت تهى دست
اولان يكدك جهدى مسافره الويرر * فكم وحق الله من ليلة * قد طعم الضيف ولم اطعم *
* ان الغنى بالنفس ياهذه * ليس الغنى بالمال والدرهم * زيرا الله حقيچون يعنى خدايه قسم
ايدرمكه چوق كيجه لر اولديكه ضيفم طعام ايتدى بن آج قالدم يعنى جهد ايدوب مسافره
طعام بولدم وبن يمه دم اى خاتون تحقيق غنى نفسى غنى اولمغله اولور يوقسه مال ودرهم ايله
غنى اولمازاشته بنه بن غنى يم تهى دستلكمه باقمه ديدم ﴿ واما اداب الضيف ﴾ يعنى مسافرلرك ادبلرى
شو وجهله دركه بيان اولنور (صاحب خانه نك امر طعامده واكرامده امر ورأيته موافقت اوله ازجمله
احضار طعام ايلدكده قارنم طوقدر ديو اعتذار اولنميوب صونوله (بعض تجاردن منقولدر كه

وزرای دولت قدیمه دن ابو حفص محمد بن ابی القاسم الکرخی قماش اشترا ایچون بنی سرایته
احضار ایلدی قماشلری کتوردم اوکنده طباقلر ایله میوه لر وارایدی عرض ایتدیکم قماشلری
آلدی مصلحتم بتوب کیتمك اوزره قیام ایلدیکمده مشار الیه ندر بو خلق عامی یعنی بو جاهلانه
وضع دیدی یعنی کیتمه می نهی ایتدی بعده اوطوردم و اکرام ایده جکنی طویدم واشارتیله
میوه لری اکله باشلدم بعده طعام کلدی قرنم زیاده آج بولنمغله ایوجه کرشدم بعد الاکل اذنیله
دکانمه عودت ایلدم برده ارتسی کونی خیال و خاطرمدن چیقمش ایکن وزیر مشار الیهك
بر غلامی کلوب اجب الامیر دیو برابر اولان بارکیره بندیروب حضورینه کتوردی مشار الیه
بنی کوردیکی کبی تبسم التفاتله بهی تاجر بن قلیل الاکل وسیء الهضم اولماغله دونکی کون
سنکله طعام ایتم بکا کوزل اولدی بوندنصکره سفره مدن منقطع اولدیغکی استه م دیدی
بندخی ملازمت ایتدم بر کون بالاقتضا کیده مز ایسه م غلامی کلوب بنی کوتوردی بو تقریب
مشار الیهه تقرب ایله سایه سنده مال کثیر وجاه عریض صاحبی اولدم دیمشدر (ودخی مسافر
صاحب خانه دن قبله ومحل قضاء حاجتدن ماعدا بو صوندرمه ندر خانه نك مطبخی نرده درکبی
بلاموجب بر شی سؤال ایتمیوب حرمی طرفنه باقماموق واکرام قصدیله مکان رفیعه قعود تکلیف
ایدرسه استغفر الله دیو مخالفت ایتمیوب اوطورمق وصاحب خانه نه کونه وضع وحرکت ایدرسه
منع ایتمامك آدابندندر (و بعض مجموعه ده منقولدرکه کرمادن بری بذل طعام واحسانه معتاد ایدی
لکن وقت ضیافتده عربید ومسافرلرینه رداثت خلق اظهاریله مشهور ایدی (قلت) عینك
کسریله عربید عفریت وزننده ومیمك ضمی عینك فتحی ورانك سکونی و بانك کسریله معربد
لغتده حال مستی وسکرنده ندیم واحبابنه اذیت ایدیجی اولان شخصه دینور انتهی (کریم مومی الیهك
اشبو شهرتنی اذکیادن بعضیسی ایشیدوب بو رجلك خلقه بذل ایلدیکی طعام واکرام کریم الاخلاق
اولدیغنه دلالت ایدر ایکن خلقك سیء الخلقدر دیو ذملری غالبا مسافرلرینك سوء آدابلرندن
صادر اولان اوضاعی اولدیغنده شبهه یوقدر هرچند معارفه م یوغیسه ده طفیلی طریقیله
برکون ضیافتنه کیدروحقیقت حالی تجربه ایدرم دیو تفکرده ایکن بولده مومی الیهه راست کلور
و ماجرایی بو یله حکایه ایدر که وقتا که تصادفمده تعظیمانه سلام ویردم ورد سلامدنصکره
مسافرم اولمغه رغبتك واری دیدی نعم دیو برابر خانه سنه واردق قپودن دخوله بنی تقدیم
ایدوب یورك دیدی کیردم وصدر مجلسه اوطور دیدی ارکلیوب اوطوردم و طیانور سکز دیو
قولتق یصدیغنی سوردی بنده استناد ایتدم شطرنج طاقمی چیقاروب میلکز وارمیدر دیدی
های های دیوب برقاج اویون اوینادق وقتا که طعام چیقدقده اطعمه نك نفیسلرندن اوکه
سوروب یورك دیدکجه هر برندن حسب الحوصله یوب شیوه استغنا کوستردم طعامدن
بعد الفراغ الیمه صو یی اکر اما دوکك استدکده منع ایتدم بعده خروجنی استیذان ایتدی
منع ایتدم و بندخی رخصتکزاولورسه کیده یم دیدم مکثمی ابرام ایتمدی بو خلالده افندم سزکله
مقدما الفتم یوغیکن مظهر اکرام و التفاتکز اولدم بونه سر در کرم یوروب حق ایدلك زیرا
حقکزده شو کونه افترا اولنمقده دیو قضیه شهرتی خبرویردیکمده والله ای برادر بنم اوضاع
بارده مك ظهوری مسافرلرمك سوء آدابی سببدر زیرا مسافرم کلور صدره قعودینی تکلیف
ایدرم امتناع ایدر انفس اطعمه یی اوکنه قورم بر پارچه اولسون یمه دن قالدیرر بنه
قوراللنه صو دوکك مراد ایدرم طلاقه تعلیق ایله دوکدرمز تشییع مراد ایدرم باقه مه صاریلور
قویویرمز بکا ناچار ارتق غضب کلوب بهی حریف خانه صاحبنه اکرام اولنمز کشی خانه
سنده نه یاپرسه یاپرنه استرسن بندن دیو بالاجبار شتم ولعن ایدرم بو مقوله لری دوکسم بلکه اولدرسم

صوچم وارمیدر دیو اعتذار ایلدی و بندخی ملاحظه م راست اولدیغنی بالتجربه اوکرندم
دیمشدر (قلت) فی الحقیقه بو یله در صاحب خانه یه تعظیما استغفر الله تعبیریله براز شیوه
کوستربلور ایسه ده قطعا تکلیفنی اجرا ایتمیوب امتناع ایتمك عادتا مخاصمه در لکن بعض
خانه صاحبی دخی واردرکه اکرامده مبالغه ایدوب مسافری بقدیر وطبیعتنه ترك ایتمز اولدخی
منافی آداب صاحب خانه درکه اشارتی کچمشدر انتهی (ودخی مسافرك سفره اوزرنده اکل مفرط
یعنی چوق یمك یمه سی سوء ادبدر مکر بدوی یعنی مسافر بادیه نشین اوله که انلرك چوق یمك عادتلریدر
(ودخی یانده طریق مستر بجینه یعنی قلندر دیدکلری اشخاص معلومه یه اتباعله قالیجه
بر طوبره طاشیوب سفره باشنده حلویات وسائر نفایسدن آلوب طولدیروب اوینه کتورمك اقبح
معایبدندر (قلت بو بدطور دیار یزده دخی بعض جرارلك حالیدر ومشاهددر (ومعایبدن بری دخی
صبی صغیر اوغلنی ضیافته برابر کتوروب اوغلم عودتمز وقتنده اغله کیدرکن سنك ایچون طعام
ویررلر دیو تعلیم ایده (ودخی مسافرك تعییب اولنه جغی سوء ادبك بری دخی مطلقا قبیح موا کله در
وقبیح موا کله ده عیوب کثیره تعداد اولنوب ذکری آتی الفاظ عیوب مذکوره ار بابنه اطلاق
اولنور (قلت) اسامی مذکوره مصطلح ادبادر بدر فتأمل (متشارف) تفاعلدن آج
کوزلیلکی شول صورتده اولورکه طعام لوزرنده ایکن کوزی قپودن ایرلیوب هر کیره نی طعام ظن
ایدندر (قلت) عربستان اصولنجه چونکه جمیع اطعمه دفعة سفره یه وضع اولنور وارتق
طعام کله جك امیدی قالماز بو بو یله ایکن قپویه باقوب طوروب کیره نی طعام کتورر صانمق خیلی
شره دردیار یزده طعام یکان یکان کتوریلور بو حالده قپودن کیره نی کوزتمك او برینه یان باشی دکل بلکه
ایلرودر انتهی (عداد) شداد وزننده سفره ده اولان حلو یاتك عددینه مستغرق اولوب پارمغیله
صیان ونفسنی اونودوب بلاشعور طباقلره پرماغیله اشارت ایدن شخصدر (حزاف) عداد وزننده
الندهکی لقمه یی پالوده وسائر بو مقوله صواوطاتلیدن برینه بولاشدیروب اکا قناعتله اغزینه کتورمدن
دیکر طاتلی یه دخی بولاشدیروب بو وجهله خلط ایدرك اکل ایدن شخصدر (رشاف) حزاف
وزننده لقمه یی اغزینه آلوب دوداقلریله شاپر شاپر امر ویوتارکن بوغازندن ایشیدیلور حیثیتله
پرسس چیقرا شنه اول شخصه دینور (نفاض) رشاف وزننده شول کیمسه درکه لقمه یی اغزینه
صوقدقدنصکره یرکن پرماقلرینی طاتلی طباغنه سلکوب دوکر (قراض) نفاض وزننده شول
مرداردرکه لقمه یی صحندن آلور و برمقدارینی اصردقدنصکره بقیه لقمه یی ینه صحنه قور
(عوام) شول کیمسه یه دیرلرکه قولنی صاغه وصوله اطرافده اولان طاتلیلردن المق ایچون
طولاشدیرر (لثات) شول کیمسه یه دیرلرکه اتمکی طعامه وضع ایتدن اوکنده اوفاقلیوب
آماده ایدر (قسام) بعینه قراض معناسنه در (مخلل) تفعیلدن طرناقلریله دیشلرینی آیتلین
شخصدر (مرید) یزید وزننده سفره باشندن طعام آلوب خانه سنه کتورندر (مربع) افعالدن
کورك واو مقوله نانی طعامك صوینه قورصره سیله هر بری اصلندقه بکلیوب یندر
(مرشش) افعال بابندندر صحنده یاخود النه الدقده طاوق بودونی یاسائر بر یی پرخوشجه
قوپارمیوب قوپاررکن اطرافنه صو یی صچرادن نادانددر (مقلش) شول کیمسه یه دیرلرکه صحنك
ایچنده پارمقلریله کبابك وسائرینك یاغلی وخوشجه پشمشلرینی ارار (منشف) شول کیمسه یه دیرلرکه
یدینه بولاشن یاغلری اتمك لقمه سیله سیلوب لقمه یی اکل ایدر (ملبب) شول کیمسه یه دیرلرکه الدیغی
لقمه لرك ایچنه سفره ده بولنان فندق وجوز ایچلرینی صوقوب اکل ایدر (صباغ) شول
کیمسه یه دیرلرکه الدیغی لقمه لری تبرید ایچون طاتلی طباقلرینه یکان یکان صوقوب چیقارر
(نفاخ) شول کیمسه یه دیرلرکه طعامی صوغتمق ایچون اوفلر (حامی) شول کیمسه یه دیرلرکه

لحمی اوکنه قیوب سازی اکل ایتمسون دیو صاقنور (مجنبخ) شول کیمسه یه دیرلر که سفره یه
اوطوردقده ایکی قوللرینی آچق طوته رق یانلرنده کینه مزاحمه ویرزتا که کیرو چکلملر یله یری
بولشوب اکلده زحمت چکمیه (شطرنجی) شول کیمسه یه دیرلر که طاتلی و قیماق طبـاقلرینی
یه رك اوکنه برینی قورو برینی قالدیرر (مهندس) شول کیمسه یه دیرلر که کویا نظامنده
اولسون یوللو شو طاتلی یی شوره یه وشونی بورایه قویك دیو تا استدیکی طاتلی یی اوکنه
کتورنجیه دك طباقلری دیز دیرر (متمنی) شول کیمسه یه دیرلر که طعامده یالکز بندن غیری آکلی
اولمیدی دیو منفردا اکلی تمنی ایدر وسویلر (فضولی) شول کیمسه یه دیرلر که صاحب خانه یه
طعامدن فراغ واقع اولدقده طنجره لرده بقیهٔ طعام وارایسه کتورناسی اطعام ایله زیرا اسده برنسنه
اکل ایتمین وار دردیبن ابرام ایدر (قلت) ناسدن مرادی ضیافته حاضر اولنلر دیمك ایسه بیدکاری
محققدر یوق خارجده اولنلر ایسه بو نصیحته قالقشماق نه دن اقتضا ایدر بیلم (و مسافرك
سوء ادبندن بری دخی یدنی غسل ایدرکن صحبتی کند ویه لذت ویروب لاقردی یه اوزون
اوزادی باشله مقدر بیچاره غلام وخدمتکارك ایسه الی ابریقده اوله رق واقف وناس بتورسون
دیو منتظر اول ایسه درلدیسنی بتورمز (قلت) دار الخلافهٔ اسلامبول دائره نك برنده برظریف اوشاق
بو یله برکرانجانه مبتلا اولوب وافر زمان بکلیوب اللری یورولور وقتا که حریف نه دنصکره
لاقردیسنی بتوروب والی کیوردوب اغزینه کوپوکلی صویی تطهیر ایچون الدیغی آنده اوشاق
ییقمه سی بتدی یوللولکنی قالدیروب حریف ا ونانوب سسنی چیقاره میوب ناچار یوتدرمغله
اخذ ثار ایتمش اولدیغی مسموعدر (وبر ادبسزلك دخی دیار عربده صابون یرینه قوللندقلری
اشنانی یاخود وارایسه صابونیله الی برکره اهتمامسز ییقادقدنصکره پارمقلرنده فلان زفیرو کیری
برکدیروب اول کیری مسواکلر کبی پارماغیله دیشلرینه سوروب یالمقدر (الشیء بالشیء یذکر
کبریه لی احمد پاشا احفادندن ومدرسین دار السلطنه دن قضاة عساکر روم ایلیدن عصمت
بك افندی مرحومك دامادی شفیق بك مرحومدن بوکا قریب برجنون مردار نمون غریب
اسعد فقیر استماع ایتمشیدی نقل ایتمشیدیکه بالیکسریده نائب الشرع بولندیغم اوانده وجوهندن
برکیمسه کوردم ایدیکه بلده یه دائر بر مصلحت تسویه سیچون وجوه محکمه یه کلدکلرنده انلرله
بیله کلور و برلاقردی یه قارشمیوب ایکی دیزی اوزره اوطورر ومتعاقبا اللرینی کاه دیزلری اوستنده
وکاه ایکی یاننده مهره باز کبی سرعتله خفیفجه تحریك ایدوب درعقب ییغنه عطر سورر شکللو
سوررایدی مرقومك بو وضع عبثانه سی بکا تعجب کلوب کیفیتندن سؤال ایلدیکمده مکر دائما
الیله سنك صیدایدوب ودرحال ایکی پارماغی اراسنده ازوب و ییغنه سوروب شم ایله تلذذ ایتمك
عادت کریهه سیدر دیو خبر ویردیلر فی الحقیقه بو خبرك اوزرینه بنده محکمه یه کلدکده اکلنجه رق
دقت ایتدم اووضع کریهی اجرا ایله مشغول اولدی دیمشدر انتهی (و بعض ناکس دخی
واردرکه ضیافته واردقده مناسبت یوغیکن همان هندسه کارلغه بشلیوب صفه شویله اولسه
ایدی و بواوطه بوراده دیکری شوره ده اولسه و بو باب بو طرفه آچلسه ایدی دیو هذیان
طرازاولدیغندن باشقه خانه سی دکل ایکن سفره ده آماده اولان میوه وطاتلی طباقلرینك یرلرینی
دکشدیره رك خودبخود دیزمکه وترتیبه باشلرکه فتی چوق بیحیالقدر (صاحب مستطرف دیدیکه
بعض مسافر دخی واردرکه ضیافتدن چقدقدنصکره صاحب دعوتك احبابی خانه لرینی دور ایله
هر برینه اظهار خلوص واشتیاقله انلری صاحب ضیافتك علیهنه تسلیط ایدر (قلت) لکن
بو مسافره مخصوص معایب و قبایحدن دکلدر بلکه مطلقا مسلمانلغه صغمز قبایحدن اولوب
یاغیجه نفاق ونمیمه واغترا و تمکیحرا ملقدر حاصلی هرنه جنس مقلوبندن ایسه طوپندن

مرکب حرام اولان خبائثدر خلاصه ضیافته مخصوص دکلدر بلکه برآدمینك طعامنی
یدکدنصکره انك علیهنه اولمق اشد قبایحدندر حق تعالی بو مقوله باطلری مسلمین میانندن
دور ایتسون (و بعض بد مزاج دخی واردرکه دعوت اولندیغی خانه یه وارر صاحب خانه نك
احضار طعامه شروعنی اکلدقده طلاقنه تعلیق ایله استمم دیو ایمان غلاظه باشلیوب صاحب
خانه یی تعجیز ایدر (قلت) طوغریسی بومقوله یی اکر قبول اولنه جق عذری یوغیسه چونکه
طعام ایتمیه جکسن نیچون دعوته اجابت ایتدك دیو دشنام ایله ضرب ایدرك خانه دن بدر ایتمك
لایقدر بوفقیر بعض بدخوی ومتکبر حقنده صحیحا مسموعم اولدیکه دعوت اولندقده خانه سنده
نه بوله بیلور ایسه نهانی طبقه باصه شکمنه طولدیروب ضیافته واردقده حمیه ایتمکده یم دیو سفره
باشنده فی الجمله کاربنی کسرایله مشغول اولور وسوء معده سندن شکایت بلکه سوء مشربندن
حکایت ایدر ایمش اصلح الله تعالی شانه (و بعض ادبسز دخی واردرکه صاحب خانه سائر
احبابندن بریله سرانی صحبت ایتدیکنی کوردکده افندم ندر اوسویلشدیککز بزده بیله لم دیو ابرامه
باشلر (و بعضیسی دخی کویا تکلیفسزلك وادیسنده لطائفندر زعمیله مجلس احبابی
طفیلیلر ایله طوپ طولو ایکن صاحب ضیافته ارتق آجقدق طعامی چیقار دیو استعجال ایدوب
اکر طعام هنوز قورتارلمامش اولوب تدارك اولنمقده ایسه صاحب دعوتی مضطرب ایدر
(و ادبسزلکك بری دخی خواننده ویا خیالباز وسازنده کتورمش اولسه بونلری سؤال ایدوب فلان
وفلاندر دینلدکده خطا ایتمشسن نیچون فلان خواننده وخیالباز وسازنده یی کتورمامشسن
دیو تخطئه ایتمکدر (و بری بلکه ادبسزلکك کبیری صاحب خانه نك حرمی کلاملرینی استماع
ایده جکی محلده ایسه لر صاحب خانه یه جماع و وطیء ایده بیلورمیسن دیو سؤال وصاحب
خانه دخی پیرلك واختیارلق اولمغله قدرتم قالمادی دیه جك اولور ایسه سنده کار یوق ایمش
بنم یشادیجه قدرتم ارتمقده دردیمکدر (و بری دخی زوجه سیله معامله وحسن اخلاق وکسوه
ونفقه سنده ازدیادندن بحث ایدوب صاحب خانه نك حلیله سنه اشتدیروب بینلرینی افساد و بلکه
مفارقته سبب اولمقدر (و بری دخی حاشا صاحب خانه نك حرمی طرفنه نمایش نیت خبیثه سیله
کندویه و اثوابنه نظام ویروب ساز چالندیغی هنکامده عاشقانه آه وآه و تواجد ایله حرکته
باشلر وکندویه همان تعلق اولندی زعمیله قفسلره باقوب پیام آوره منتظر اولمقدر (قلت)
بومقوله بیحیا ملعونلری خانه دن دکل اول ساعت شهردن سورمك اولیاء امورك عهده لرینه
الزمدر انتهی (و بری دخی صاحب خانه احضار طعام ایدوب یورك دیدکده بن بیم رفیقم
اولمادیجه دیوب طشره دن برطاقم صاحب خانه نك بیلدیکی شخصی کتورمکدر (وادبسزلکك بری
دخی سائل فقیر قپویه کلوب سؤال ایلدکده صاحب خانه نك مالندن اذن ورخصتی اولمقسزین فقیره
شیء اعطا ایلر یاخود صاحب خانه دن اول الله عنایت ایلیه دیو دفع صددنده اولور علی الخصوص
بوراده مسئله کتب ائمهٔ حنفیه یه باقیله فتدبر (و بری دخی صاحب ولیمه نك اذن ورضاسی اولمیه رق
بلادعوت برطاقم اشخاص برابر کتورر وامثال ایلر واکثر ناس بوصفت ردیه یه مبتلادر نسأل الله
ان یلهمنا رشدنا وان یعیذنا من شرور انفسنا وسیئات اعمالنا بمنه وکرمه آمین (قلت) فاضل وورع
مشهور برکوی محمد افندی مرحومك تکمله ار بعیننده مولانا اقکرمانی محمد افندی مرحوم
اون طقوزنجی عدد بله تحریر ایلدیکی (ایها الناس افشوا السلام واطعموا الطعام وصلوا الارحام
وصلوا باللیل والناس نیام تدخلوا الجنة بسلام) حدیث شریفی تعریفنده بعضیلری طعام حاره
نفخ منهی اولوب صغو ینجیه دك صبر اولنمق ادب شرعیسی کبی صاحب المستطرفك اشبو ترجمه
اولنان اوتوزبشنجی بابده یازدیغی اداب وروایاتنه موافق اوله رق کرك مطلب اطعامه وولیمه یه وکرك

صاحب خانه یه وکرك مسافره دار ابتدا وخلال وختام طعامده یازدیغی اداب مشروحه‌نك ترکی یه
نقل ایله بو محله درجی مناسب ایسه ده بعض مطالعه یه مبنی بعونه تعالی مستقلا قلمه النوب بر رساله‌
مخصوصه اولمق نیتیله فقط مراجعت اولنمق نیازیله محلی بو محله اشعار اولنمشدر زیرا اشارت چکدیکی
اوزره صاحب المستطرف شافعی المذهب اولمغله یازدیغی بومقوله روایات بزه کوره کتب حنفیه ده
ارانمق ایجاب ایدر موافق بولنورسه نه کوزل والامسئله‌ٔ حنفیه نه ایسه موجبیله عمل اولنه جغی معلومدر

﴿ الباب السادس والثلثون ﴾

* اشبو اوتوز التنجی باب عفو وصفح وحلم وکظم غیظ واعتذار وعذری قبول و بونلره مماثل
ومشابه اولنلر بیانده در * حق سبحانه وتعالی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمه خطابا
﴿ فاصفح الصفح الجمیل ﴾ بیورمشدر که عفو حسن خلقدن اولدیغی مشعردر ومفهومی دخی
مشعر کین قبل باریدن انتقام اولنه جغی وسفا هتلرینه صبر اولنمسی سیاق نص مذکور ده بعد
الاشاره مشرکیندن اعراض حسن ایله یعنی حقد وجزع ایتمکسزین اعراضی امردر (بعضه
کوره بو آیتك حکمی بوند نصکره نازل اولان سیف وقتال آیتیله نسخ اولنمشدر (قلت) فتدبر
راجع الی تفسیر ابن عادل (وآیت کریمهٔ اخراده دخی ﴿ خذ العفو وأمر بالعرف ﴾ بیورمشدر که
قبول اعتذار وعفو ومساهله کبی اخلاق انسانك عفوی اخذ ایله وشرع وعقلك رضا
ویردیکی خصاللا امر ایله که خصال مذکوره تقوی الله وصلهٔ رحم وغض بصر وحفظ لساندر دیو
تفسیر اولنمشدر رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن خذ العفودن اراده بیوریلان
ندر دیو سؤال اولندقده سندن کسیلنه ودور اولنه صله ایده سن وسنی محروم ایده نه ویره سن
وسکا ظلم ایده نی عفو ایده سن بیوردیلر (قلت) ایضا بو آیتك آخری ﴿ واعرض عن الجاهلین ﴾
درکه جاهللردن اعراض قیل یعنی جاهل سکا سفه ایتدیکنده سن اکا سفهله مقابل اولمه دیو
تفسیر اولنمشدر مثلیله انلره مکافات ایلمه دیمکدر و بو ﴿ خذ العفو ﴾ الآیة مکرمه سی مکارم
اخلاقی جامع اولمغله حضرت حق رسولنه استجما عیله امر ایتمش اولدیغی نکته یی ووجوب
زکاة آیتندن اول نازل اولدیغی بیضاوی بیان ایتمشدر انتهی (وآیت منیفهٔ اخراده ﴿ والکاظمین
الغیظ والعافین عن الناس والله یحب المحسنین ﴾ بیورمشدر اشبو نظم جلیل ﴿ الذین ینفقون
فی السراء والضراء والکاظمین الغیظ والعافین عن الناس والله یحب المحسنین ﴾ آیتنده
مندرجدر و ﴿ الذین ﴾ معطوفلری فوقنده اولان ﴿ وسارعوا الی مغفرة من ربکم وجنة عرضها
السموات والارض اعدت للمتقین ﴾ آیتنده واقع متقینك صفت مادحه‌لریدر مفهوم شریف آیتین
مذکورتین اخلاصله اسلام وتوبه واداء فرائض وجهاد وتکبیرهٔ اولی کبی مغفرته کندو ایله
استحقاق کسب اولنان شیلره ودخی علی طریق التمثیل بالکز عرضی سموات وارضین مجموعنك
عرضی قدر اولوب متقیلر ایچون تهیئه وآماده اولنمش والآن مخلوقه اولان جنته مبادرت
ایدك یعنی بعد الانتقال اکا واصل اوله جق صراط مستقیمه سرعتله کیدك اویله اتقا ایدنلرکه
حالت رخا وشدتده یعنی جمیع احوالده قلیل وکثیردن مقدوری اولان شیلر ایله لوجه الله
انفاقدن خالی اولمازلر ومع القدرة غضبنی امساکله کند ولره جنایت ایدنلره حلمله معامله ایدرلر
یعنی مکافات بالجزا ایتمزلر ومؤاخذه یه مستحق اولنلرك عفو یعنی ترك ایدرلر الله تعالی بومقوله‌لری
وجمله محسنینی سور یعنی رحمت ومغفرت ایدر دیمکدر (وقال الله سبحانه وتعالی ﴿ ولمن صبر
وغفر ان ذلك لمن عزم الامور ﴾ (قلت) اشبو آیت معطوف علیهی دلالتیجه ظالمدن اقتصاص
ایدنلر اوزرینه قبل حقدن معاتبه ومعاقبه یه طریق یوقدر واذاء ظالمه صبر اید وب

عند القدرة انتصارینی عفو وتجاوز ایده نك اشبو صبر وتحمل وترك اقتصاصی وانتقامی اوزره عزمی
مادامکه عفوی شره مؤدی اولیه معزومات وامور جیده دندر دیو مفسر در (قلت) محشی
تفسیر بیضاوی کازرونی تحقیقنجه عزم انسانك ایشلمه سنی رأی وقصد ایلدیکی فعلی اوزرینه توطین
نفس وعقد قلبیدر ونص مذکورده اولان عزم مفعول معناسنه مصدردر که صبر وعفوی معزومات
امور واقعه الدندر دیمك اولور اشبو معزومدن مراد یا عبدك معزومی ویا معزوم حق تعالادر
ومعنای اوله کوره عبدك عزمی امتثال امردن ومعنای ثانی یه کوره امر الهی وامر مذکورده
تأکیددن عبارتدر فتأمل (صاحب المستطرف دیرکه (انس بن مالك رضی الله تعالی عنهدن
مرویدرکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز جنت اوزرنده برازعالی قصرلر مشاهده
ایدوب ای جبرائیل بو قصرلر کیمك ایچون آماده اولنمشدر دیو سؤال ایلدم ﴿ للکاظمین الغیظ
والعافین عن الناس والله یحب المحسنین ﴾ ایله جواب ویردی بیورمشدر یعنی قصور مذکوره
اوصاف مذکوره ایله متصف اولنلر ایچون اولدیغی خبرویردی دیمکدر (حسین بن ابی الحسن
رضی الله تعالی عنهما روز قیامت وقوعنده حق تعالادن اجر طلب ایدنلر قیام ایلسون دیو
برمنادی ندا ایلدکده ناسی عفو ایدنلر قالقار دیوب ﴿ فمن عفی واصلح فاجره علی الله ﴾ آیت
مکرمه سنی تلاوت ایلدی (قلت) اشبو آیت شریفه آیت شریفهٔ سابقه دن مقدمدر واهل
تفسیر قنغی کمسه که عفو ایده وکندی ایله عدوسی بیننی اصلاح ایده انك اجری اطفا وفضلا
حق تعالانك اوزرنده در یعنی احسان ایدر دیو تفسیر ایلدیلر اجرك مبهما ذکر اولندیغی
عظیم اولدیغنه دلالت ایدر (ومشار الیهك والد عظیم المحامدلری حضرت علی کرم الله تعالی
وجهه ورضی الله تعالی عنه (اولی الناس بالعفو اقدرهم علی العقوبة) بیورمشدرکه مآلی صفت
ممدوحهٔ عفوده اولاسی وزیاده مقبولی اهل جنایته عقوبت ایتمکه قدرتی زیاده وتهدیدینی
ایقاعه فی الحال قادر اولنلردر دیمکدر یعنی هرنقدر عقوبته عاجز اولنلرینیله مأجور ایسه ده
قادرلك دونده درفتدبر (قلت) شیخ سعدی شیرازینك * تواضع زکردن فرازان نکوست * کدا کر
تواضع کند خوی اوست * بیتی معنای مذکور بولنده در انتهی (کثرت عفوی ضرب مثل کبی اولان
مأمون خلیفه بکا عفو اودرجه ده محبوبدرکه حتی اجرا ایلدیکمده انك ضمننده ثوابه نائل
اولمامدن خوف ایدرم دیمشدر (قلت) بونك مفادی عفو کندو یه طبیعت کبی اولمغله طبیعتده
انسان مجبور اولدیغندن کندوسندن عفو بلا اختیار صدور ایتمکله بو صورتده عمل خیردن معدود
اولمامسندن قورقارم دیمکدر (وینه مأمون مکارم آلود اکر ناس جرایمی عفوده بنم لذتمی
طویسه‌لر وحب عفومی بیلسه‌لر ایدی همان جرایمی ارتکاب وبکا جنایاتله انتساب ایدرلر ایدی
دیمشدر طیب الله تعالی ثراه * اذا قدرت علی عدوك فاجعل العفو شکرا للقدرة علیه * کلمات علیهٔ
علی دندر رضی الله تعالی عنه معناسی دشمنکه قادر اولدیغکده عفو یکی او قدرت نعمتنك
شکری ایله دیمکدر (خلفای عباسیه دن مستنصر بالله خلیفه * لذة العفو یلحقها حمد العاقبة
ولذة التشفی یلحقها ذم الندم * دیمشدرکه مآلی خصمی عفو ایتمك ایله بالقهر تشفی حدلرینك
خصوصلرینك ایکیسیده لذتلیدر لکن لذت عفوك عاقبتی کوزل ولذت تشفینك انجامی مذموم
اولور یعنی فلك حالی بو یا معدوم اولان کیمسه‌نك وجودی لازم اوله جق اولورهم معدومی ندامت
وهم ناس نیچون اعدام ایتدی دیو قائلنی ذم ایدر حاصلی عفو حکمته موافقدر (قلت) خلیفهٔ
مشار الیه اون برنجی خلیفه اولوب ایکیوز قرق یدیده وفات ایتمشدر طاب ثراه (ینه بلغای آل
عباسدن ابن المعتز قال * لا تنش وجه العفو بالتقریع * یعنی عفو بر کوزل نسنه در انی اجرادن
صکره مظهر عفو جیلك اولان کیمسه یه عنفله معامله ایدوب عفو یکك یوزینی سیاه ایتمه بلکه

تبشاشت ايت يعنى مستمرا انى مظهر احسان قيل ديمشدر مآ انده در * وقبل ماعفى عن الذنب من
فرع به * دينلمشدر يعنى جانى يه عفو ايتدكدنصكره عيبنى يوز ينه اورن جنايتى عفو ايتامشدر
ديمكدر (وقبل ماعفى الخ قولى قال اوزره عطفله ابن معتزك مقول قولى اولمق محتملدر (بر رجل بر رجل
حليمه سب ايدر حليم كويا اشتمز كندى بى قصد ايتميوب آخر ينه سوكر بوللو كلوب كار ينه مشغول
اولور سب ايدن رجل تجاهل حلمى كوردكده قصدينى بيان ايچون * اياك اعنى * ديو يعنى هى آدمى
سبده بن سنى قصد ايدرم دير اولدخى * واعرض عنك * ديو جواب و يرر يعنى اياك اعنى معناده سنى
قصد ايدرم واسترم ديمك اولغله اودخى بن سندن اعراض ايدرم يعنى بن سنى استهم ديو بليغانه
جواب و يررفندبر (واكثر ابوابده بالمناسبه ذكرى مرور ايدن احنف بن قيس كه ميان عربده كثر حلم
وعفو بلكه معدن سخاوزكا بر ذاتدر دير ايديكه بر كيمسه بكا اذا ايتدى الاول اذا ضمنده شواوج
فائده نك برينه نائل اولم اكر اذا ايدن فوقمده ايسه مرتبه قدرتنى اوكرندم بكا همرتبه ايسه بن حلم
ايتمكله اكا تفضل ايلدم اكر اولمدى ايسه نفسم اندن بالاكراه قطع الفت ايتمكله رهاياب اولدى
يعنى جمله سنه حلم ايدوب اخذ ثار داعيه سنده اولميوب حصه ياب فوائد مذكوره اولدم ديمشدر انتهى
موسى اليهك امير قومى اولديغى حلمى سببيله در * وجدت الاحتمال انصرلى من الرجال *
موسى اليهك اقوالندندر يعنى اذايه وشدائده تحملى خلقك ورجالك امدادندن زياده بكا نصرت
ايديجى بولدم ديمكدر موسى اليهه حلمى كيمدن تعلم ايلديكز ديو سؤال اولندقده عاصم بن قيسدن
تعلم ايلدم فقهده فقهايه مراجعت اولنديغى كبى عفو وحلمده دخى عاصمه مراجعت اولنور
ديدى بركون عاصمك يانده اوطورر ايكن قرنداشى اللرى باغلو اوله رق اوغلوكى قتل ايلدى ديو
يانه كتورديلر فى الحال قرنداشمه اذيت و يرمش سكز جوزك اللرين وام ولديمه يعنى اوغلمك اناسنه
الك ديتنى كتورك ديوب وكندى ديتنى و يروب عفو واطلاق بر له بو قطعه يى نظم ايلدى ديمشدر
* اقول للنفس تأسيا وتعزية * احدى يدى اصابتنى ولم ترد * كلاهما خلف من فقد صاحبه *
هذا اخى حين ادعوه و ذا ولدى * مآلى عاصم قرنداشنى واوغلنى ايكى اللرينه تشبيه ايله دير كه
نفسمه تعزيت و تأسى جهتيله ديرمكه يدلر يمك برى بكا چكنبوب تعدى ايلدى بن عضو يمه
نه وجهله جزا ايدهيم كه بر ينك فقدانده آخرانك ير ينه قائم اولور يعنى قرنداشم اوغلى قتل ايلدى
قصاص نيجه ايده بيلورم ديمكدر * الكريم اذا قدر غفر واذا رأى زلة ستر * يعنى كريم
اودر كه عند القدره عفو ايدوب زله وقصور كورديكى وقتده ستر ايده و * ليس من عادة الكرام سرعة
الغضب والانتقام * يعنى غضبك مقتضاسنى سرعتله اجرا وانتقام ايتمك عادت كرمادن دكلدر
قوللرى قديما زبانزد حكما و بلغادر * من انتقم فقد شفا غيظه واخذ حقه لم يجب شكره
ولم يحسن فى العالمين ذكره * قول دير ين مشهوردر يعنى بر كيمسه خصمندن عند الظفر انتقامله
غيظنك حكمنى اجرا واخذ ثار ايله حقنى استيفا ايتمش اولورسه شكر ظفرى عفو ايله ايفا ايتامش اولور
وناس بينده ايولكله ياد اولنمز اولور ديمكدر * السودد دفع الانتقام * عرب العربا قوليدر يعنى
سيادت واولواق انتقامى دفع ايتمكدر ديمكدر (صاحب المستطرف رحمه الله تعالى دير كه هر عاقله
واجب اولان غلبه ايله مغتنم و بدخواهنى قهره قدرتياب اولدقده عقوبتى كندو يه شيمه وعادت
ايتامكدر اجراى انتقام بهر حال اقتضا ايتمش ايسه رفقله يعنى اهون عقوبتله انتقام ايده
مكر كه حدود الله دن بر حد شرعى اوله اوزمان انك درحال اجراسى لازمدر انتهى (محكيدر كه
منصور خليفه نك حضور ينه عمالندن بر قباحتكار كتورديلر اعتذاردن عاجز اولمغله استكانت
وخضوعله همان باشنى اكوب طوردى خليفه * اى جانى ماهذا الوجوم وعهدى بك خطيبا لسنا *
يعنى نه در بو شدت حزندن ناشى باشكى اكوب عبوسانه طورشكه بن سنك غايت منشى

و بليغ

و بليغ و دلباز اولديغكى بيلورم بو مقوله مخاطره لو وقتده نيچون سكوت اوزره طورر سن تقى
نياز و اعتذارك ديجه رجل جانى دخى اى امير المؤمنين موقف مفاخره ومباهات موقفى دكل
بلكه توبه وندامت موقعيدر توبه و ندامت دخى اشبو استكانت و خضوعمدر ديدكده جانينك
بو وضعى خليفه يه رقت قلب ايراث ايتمكله عفو واطلاق ايلدى (محكيدر كه حضرت على
رضى الله تعالى عنه جنكلرنده دليرلكى مشهور اولان اشتر نخعى اولادندن بر ينى آل مشار اليهك
غيرنده اولوب خلق ايشانه بيعت امرنده تشويقدن خالى دكلدر ديو منصوره سعايت ايدرلر
اولدخى احضار ايدوب وقتاكه حضور ينه كلدكلده * يا امير المؤمنين ذنبى اعظم من نقمتك وعفوك
اوسع من ذنبى * يعنى اى امير المؤمنين مرتكب اولديغم ذنب و كناه جناب خلافت نصابكزك
انتقامندن بيوكدر وعفوكز دخى جرم وكناهمدن اوسعدر ديوب بعده * فهبنى مسيئا كالذى
قلت ظالما * فعفوا جميلا كى يكون لك الفضل * فان لم اكن بالعفو منك لسوء ما * اتيت به اهلا
فانت له اهل * قطعه سنى اوقودقده عفو ايدوب نقدينه احسانته دخى مظهر ايلدى
(مآل قطعه) اى خليفه بنى كناهكار عدوشمار ايله ظالم اولديغنه حكم وجزم ايلديكك شخص كبى
لكن بنى عفو جميل ايله عفو ايله سكا فضيلت حاصل اولسون اكر بن بكا عزو اولنان قباحتله
عفوه اهل وسزا دكل ايسم سن حسنه عفوه اهلسن ديمكدر (منقولدر كه بر قباحتكار كيمسه يى
مأمون خليفه نك حضور ينه احضار ايلدكلرنده خليفه توبيخ وعتاب ايله سن شو و بو جنايتى
ايدن شخصسن ديدكده اولدخى اوت اى امير المؤمنين عفو يكزه اتكال و استناد ايله نفسمه
ظلم واسراف ايدن بنم ديجك خليفه سبيلنى تخليه وعفو ايلدى (حكايه اولنديكه آل عباسدن
هادى خليفه حضور ينه عبد الله بن مالك منسوباتندن بر ينى بعض تهمت اسناديله كتوردكلرنده
خليفه اسناد اولنان ذنب اوزر ينه توبيخ وعتاب ايلدكده اولدخى اى امير المؤمنين حالم ايكيدن
خالى دكلدر اكر اسناد اولنان ذنبى اقرار ايدرسم اوزر يمه ايشلديكم ذنبى التزام ايدرم وواقف
اولماديغم جرم بكا لاحق اولور يوق انكار ايدرسم سوزيكى رد ايله سكا معارضه ايتمش اولورم
لكن بو يله ديرم ديوب اشبو بيتى اوقودى * فان كنت تبغى بالعقاب تشفيا * فلا تزهدن عند
التجاوز فى الاجر * بعده هادى خليفه * لله درك من معتذر بحق او باطل ما امضى لسانك واثبت
جنانك * يعنى الله تعالى انك خير ينه مظهر اول حق و باطل هر نه ايسه شو اعتذارك مقبول اولدى لسانك
عجب ناطق وجنانك دخى ثابت اولدى ديوب عفو ايله سبيلنى تخليه ايلدى (مآل بيت اكر عقابه تشفى
صدر ايچون خواهش ايدر ايسك عند التجاوز يعنى عفو ايله نائل اوله جغك اجر يده ترك ايتمه ديمكدر
(قلت) مشار اليه دردنجى خليفه اولوب يوز يتمش سنه سى بغداد ده وفات ايلدى طاب ثراه
(عمرو بن العاص حلمه دائر بو محله بعض نسخده ان صح وان كذب بر قاچ حكايه درج اولنمشدر لكن
شين صحابى يى مشرب اولديغندن ترجمه اولنمامق مناسب كورلدى اكليه لم ديلر اصله باقسونلر والسلام
(منصور خليفه نك مولاسى يعنى عبدى ربيعه دن محكيدر نقل ايدر كه ديمشدر كه قوت قلب
وحق كويلقده مثلنى كورمديكم بر رجل بدنده ودايع اوله رق بنى اميه نك وافر اموال
واسلحه سى واردر ديو خليفه يه سعى اولندقده مرقومى احضار و بنى اميه نك سنده ودايع اموالى
اولديغى اخبار اولندى اخراج واتيان ايله ديدكده رجل مرقوم جسارت وثبات قلب ايدوب بى پروا
اى امير المؤمنين سز بنى اميه نك وارثيميسكز ديدكده منصور لا يعنى دكلم ديدكده رجل يا وصيسيميسكز
ديدكده ينه يوق ديجه يا چونكه وارث ووصى دكلسن بندن انلرك اموالنى نه دن صورار سن
ديو جواب و يردى منصور خيلى وقت باشنى اكوب تفكر وارد قدنصكره باشنى قالديروب اى
رجل واقعا بنى اميه نك وارث ووصى مختارى دكلم لكن بنى اميه اول اموالى مسلميندن ظلما آلمشلردر

وبن وكيل مسلمين اولمقله ظلمله جمع ايتدكلرى اموالى الوب بيت المال مسلمينه وضع ايده جكم ديدكده
رجل اى امير المؤمنين بو صورتده بنم يدمده بنى اميه نك ظلما مسلميندن اخذ ايلدكلرى اموال
اولديغى وظلما آلنمش اولديغى بينهٔ عادله يه محتاجدر زيرا بنى اميه نك غصب ايتدكلرى اموالرى
دخى واردر ديدى بنده منصور باشنى اكوب فكره وتأمله دالدقدنصكره ناقل حكايه ربيعه توجه ايدوب
اى ربيع بو اختيار كيمسه بى صادق آكلهدم برنسنه ديمك اقتضا ايتمز ديدى بعده اول رجل اسنه
طرفندن بر حاجت ومطلوبك وارمى ديدكده رجل اى امير المؤمنين بنى اميه نك بنده والله كه
بر حبه لرى دخى يوقدر لكن چونكه متهم اولدم واشبو اتهامك اوزرينه قول مجرديمى تصديق
وعفو جميلكزى مشاهده ايتدم تهمت مذكوره دن كمال تبرى وخلاصم همان سعايت ايدن شخص
كيم ايسه بنمله مواجهه بيورلدقده حاصل وحق ظاهر اولور وظهور صدقه اقرب طريق بودر
ديوب احضار بنى استرحام ايلدى خليفه دخى ربيعه كتورسونلر ديو امر ايلدى وقتا كه سعايت ايدن
حضوره كلدكده رجل خليفه يه اى امير المؤمنين بو بنم حالا آزادسز كوله مدر اوچبيك عدد التونمى
قاپوب فرار ايدوب قاچمشيدى ياقدى اله ويرمه يم ديو بنى كرفتار غدر ايتمكى كندويه سلامت عد ايدوب
وكاوب خما كيايكزه خلاف واقع ايله سعايت وبو خباثته جرئت ايلمش ديديجه خليفه غلام مرقومك
اخذ وحبسيله امر واخافه وايذا ايله استنطاق اولنمسنى تنبيه ايلدكده غلام فى الحال رجلك ديديكنى
سراپا تصديق ايله كاذبا سعايت ايلديكنى اقرار ايتدى منصور خليفه ايها الشيخ بو غلامك سيئه سنى
عفو ايتمكى رجا ايدرم ديدكده رجل اى امير المؤمنين عفو ايليوب واعتاق واخذ ايلديكى اوچبيك
التونى دخى بخش وهبه ايلدم واوچ بيك التون دخى هبه ايدرم ديدى منصور خليفه بو كرم يك
چوقدر غلام اكا دكز ديديجه اول پير آكاه كريم اى امير المؤمنين سنك كلام رحم ارتسامك وعفوك
مقابله سنده بو هبه قتى آز ديو دعا وثنا ايله مرخص عودت اولدى راوى ربيع منصور خليفه
اول رجلك وضعنى يك تحسين ايدوب دائما شو رجل كبى مرد متين كورمدم ديو ياد ايدردى ديمشدر
(حكايه) هرون رشيد بركون حميد الطوسى يه غضب ايدوب قتل واعداميله امر ايلدكده
حميد بكايه باشلر رشيد نه اغلرسن جنايتكى بيلمزميسن ديو عتاب ايلدكده والله اى امير المؤمنين
موته فزع ايتمم زيرا انسانك بهرحال عمريدر ولكن بكا وفزعم دنيادن امير المؤمنين بكا منفعل
اولديغى حالده كتديكمه دردر ديديجه هرون رشيد ضحكه باشلوب عفو ايلدى اوخلالده حميد بليغ * ان
الكريم اذا خادعته انخدع * ديديكه مآلى كريم اولان بذل مكارمده الدانور ديمكدر (حكايه)
اولنديكه وزرا وقرناى بنى اميه دن زياد بر قباحتلينك بوينى اورلمسنى امر ايدر قباحتكار مرقوم
بنم سنك اوزركده حقم واردر عفو ايله ديو استرحام ايدر زياد حقك نوجهله در ديدكده بنم
بابام بصره ده سنك قومشوك ايدى ديديجه پدريكك اسمى ندر ديدكده اى كرمكانى امير بن
شمدى كندى آديمى بيله اونوتدم فكيفكه بابامك اسمنى ديدكده زياده ضحك ضرورى كلمكله يكنى
آغزينه قپايارق كواوب عفو وآزاد ايلدى (حجاج بر كيمسه نك قتلنه امر ايلدكده توسل
وتوصل قصد ايدهرك اى امير روز جزاده حضوركده بنم ذليل وحقير اولديغم حالده قائم
اولديغمدن زياده حضورنده اذل اوله رق طوره جغك ذات اجل واعلا حقيچون بنى عفو ايله
ديدكده طيانه ميوب عفو واطلاق ايلدى (منقولدركه حجاج بنى اميه يه مخالفت اوزره
اولان ابن اشعث متعلقاتندن بعض كيمسه لرى طوتديروب بوينلرينى اوردير ايكن ايچلرندن
برى اى حجاج بن بنى تميم قبيله سندنم بز ذنبده كوتولك ايتدك ايسك سنده عفوده ايولك ايلملك
ديدكده اف شو جيفه لره كه ايچلرنده بونك كبى شو سوزى ديه جك بولنمدى ديوب اول تميمى يى
عفو ايله سبيلنى تخليه ايلدى (ابراهيم بن مهديكه مأمون خليفه نك عم زاده سيدر مأمونك پنجهٔ

قهرندن خلاص بولوب امين اولدقده يمين ايدرمكه مأمونك بنى عفو وآزادى قرابت نسبيه يه
مبنى اولميوب لكن انك اعتياد ايلديكى عفوى خلاصمه بادى اولدى ديمشدر (فضيل حضرتلرندن
مروت وفتوت ندر ديو سؤال ايلدكلرنده اخوان مؤمنينك عثرات وقصورينى عفودر ديو جواب
ويردى (بعض كتب سماويهٔ منزله ده يازلمشدر كه كثرت عفو ازدياد عمره وسيله در صاحب
مستطرف ديركه بو معنانك اصلى قرآن كريمده قوله تعالى ﴿ واما ماينفع الناس فيمكث فى
الارض ﴾ آيت كريمه سيدر ديمشدر بو نظم جليل شول نسنه كه صو ومعدنيات كبى اهل ارضه
نفع وفائده ويرر ارضده مكث ايدر يعنى طورر ديمكدر كه سباق اقتضاسنجه حق دخى بويله در كه
ثابت اولور لكن باطل زاهق وذاهبدر ديمكى مفيددر ديو تفسير اولنمشدر وصاحب المستطرف
عفو ايله متصف اولنلرك دخى ناسه نفع وفائده سى ظاهردر ديمكى قصد ايدر والله اعلم (حكايه)
بلغادن يزيد بن مزيدى هرون رشيد بركيجه بى وقت احضار ايدر يزيده خوف وخشيت عارض
اوله رق حضور خليفه يه واردقده غضوبانه يزيده * لاام لك * يعنى اى اصلسز سنمبسن *
* انا ركن الدولة والثائر لها * والضارب اعناق بغاتها * قوللى ديين سن كيمسنكه ركن دولت
وثائر اوله سن ديدكده ابن مزيد اويله ديمدم بلكه بن * انا عبد الدولة والركن لها * والضارب اعناق
بغاتها * ديدم ديدى رشيد برازمان اطراقدن يعنى باشنى صالوب فكردنصكره غضبى كيدوب
ضحكه باشلدى ابن مزيد اى امير المؤمنين بنم شو سوزمدن اشبو سوزم اسردر يعنى زياده مسرت
بخشدر * خلافة الله فى هارون ثابتة * وفى بنيه الى ان ينفخ الصور * بيتنى نظم ايلدى كه مآلى
خلافت هارون سلسله سنده دم حشره قدر متحققدر يعنى دائم اولسون ديو دعادر (ومآل
انا ركن الدولة الخ بن دولتك ركنى وقلبى وقواميم وباغئ دولتك بوينلرينى اورور برعنيم الشائم
ديو تفاخردر ابن مزيد ركن الدوله يى عبد الدوله يه تحويل يعنى قوامم ديوب تنزل ايتمكله مظهر عفو
اولمشدر بعده هرون بيت مذكوردن محظوظ اولمغله وزيرى فضله صباح اولمقسزين ابن مزيده يوز
بيك درهم عطيه ويرلسون ديو قرين عفو واحسانى ايلدى (حكايه) مصعب بن الزبير بر رجلك
قتل واعداميله امر ايلدكده رجل اى امير اولديكمه تأسف ايتمم بلكه صورت حسنه وروى
ضيادارك ايله يارين روز جزا وحسابده ذيلكه ياپشوب يارب مصعب قولكه سؤال ايله بنى نه ايچون
اولدردى ديو اشتكا كتورلكنى سنك حقكده ايده جكمه تأسف ايدرم ديدكده مصعب عفو
واطلاق ايلدى بعده رجل اى امير بخش وهبه ايلديكك حيات وبقامى دخى سايه كرده
كوزل كچورمكى استرم ديدكده يوز بيك درهم احسان ايلدى ﴿ استعفاى ذنب بابنده ﴾ انا المذنب
الخطاء والعفو واسع * ولو لم يكن ذنب لما عرف العفو * كوزل نظم اولنمشدر كه محصولى بن
بر خطاى كثير كناهكارم اما چه غم عفو ايسه واسعدر اى كريم خطاپوش عفو ديمك كناهدن
تجاوزدر بو صورتده كناه اولمسه عفو صفتى ظاهر اولمازدى ديمكدر (قلت) بو معنايى عبد الغنى
نابلسى قدس سره فيض الرحمن نام كتابنده لسان حال اوزره تحقيق ايتمشدر نظر بيوريله (وابو الحسن
السلامى بو معناده * تبسطنا على الاثام لما * رأينا العفو من ثمر الذنوب * بيتنى رنكين ديمشدر
انتهى (حكايه) امويه دن عبد الملك بن مروان برينه غيظ ايدوب اكر باقدار الله اليمه كچر ايسه
اكا شويله وبويله عقاب ايده يم ديو قسم ايتمشيدى وقتا كه اول كيمسه يه ظفر بولوب حضورينه
كتوردكلرنده قرناسندن رجا بن حياة نام خيرخواه اى امير المؤمنين استه مرادكى حق تعالى
ويردى يعنى خصمكه ظفر بولدك لايق اولان سزده دخى حقك محبت ايتديكى يعنى راضى اولديغى
فعلى اشليك ديدكده رجانك رجا واخطارينه بناء عفو ايتديكندن ماعدا عطيه بخش اولدى
(حسن بصرى حضرتلرى انسانه حلمدن اعلا ومزين لباس يوقدر الله تعالى بيلوركه اولباس

حلم بردجبردن یاقشقلوواحسندر دیمشدر (قلت) بردحبر عنده نسج اولنور برنوع وابنجه ونازك
بزشدر (وبومعناده یعنی صفت حلمك ممدوحیتنی ثناده ابوتمام* رقیق حواشی الحلم لوان حلمه
بکفیك ماماربت انه برد یعنی نظم ایتمشدرکه مألی انك تلبس ایتدیکی یعنی متصف اولدیغی
حلمك اینجه ونازك جوانبی یعنی طوبی شول صورتده درکه اکرحلمی سنك آوجکده اولسه ایدی
بردقاشی اولدیغنده ریب ایتمز ایدك دیمکدر* الحلیم سلیم والسفیه کلیم * قول قدمادر (قلت)
مألی حلیم اولان جمیع احوالده سلامتده در سفیه یعنی حلمك عکسیله متصف اولان کلیمدر یعنی
مکلوم ومجروحدر یعنی دائما کدرده اولور ویاخود حلیم اولان صمت اوزره اولور وسفیه
اولان کثرت کلامه معتاددرکه صمت سلامتی وکثرت کلام مشقتی مستوجبدر یاخود حلیم اولان
براحدی غیبت ونفاق ایتمز وسفیه ایدرکه عدم غیبت سلامتی وعکسی آفتی موجبدر دیمك کبیدر
(بیت) اذا کنت تبغی شیمة غیرشیمة * طبعت علیها لم تطعك الضرائب* (قلت) اشبو بیت
بعض نسخه ده یوقدر وحسب العباره مفهومی طبیعتکده اولان خویدن غیری دیکر خوی طلب
ایدرایسك ضر یبه‌لر یعنی دیکر خوبلر سکا اطاعت ایتمز یعنی خویکی دکشدیره مزسن کرکسه
غضب کبی اخلاق ذمیمه دن اولسون کرکسه مجبول اولدیغك خوی حلم کبی اخلاق حمیده دن
اولسون دیمکدر لکن هرنقدر قضیهٔ شعریه نك نفس الامره مطابقتی لازم دکلسه ده
اشبو بیتك ظاهری تبدیل اخلاقك جائز اولمادیغنی افاده ایدر اوایسه علی اختلاف الاقوال
جائزدر تفصیلی کتب اخلاقده مصرح اولمغله مراجعت بیورلدقده یقین حاصل اولور انتهی
(زین العابدین علی بن حسین رضی الله تعالی عنهما *اقرب مایکون العبد من غضب الله
اذا غضب* بیورمشدرکه مألی مولانك عقابنه قول غضب ایلدیکی وقتده زیاده قریب اولور
یعنی موجب جنایت غضبدر جنایت ایسه مستوجب عقوبتدر بوصورتده غضبنی ترك باعث
سلامتدر دیمکدر (محمد بن عجلان دیدیکه شیطان مطرود حلمله متصف عالم ودانادن اشد
برنسنه یوقدرکه اول دانا تکلم مرادایلدکده علمله تکلم ایدر سکوت ایتدکده حلمله ایدر حتی
شیطان آه بونك سکوتی بکا تکلمندن اشد کلور دیو تأسف ایدر دیمشدر (صاحب المستطرف
کتب منزله‌دن توراتده الله تعالی بیورر که قوللرم مقتضای بشریت اوزره غضب ایلدیکزوقتده
بنی ذکر وتفکر ایلیك که بن عظیم الشان دخی غضب یعنی عقاب ایلدیکمده سزی ذکر ایده‌یم
یعنی سزلره رحمت ایده‌یم واکرظلم وتعدی اولنورسه اخذ ثار داعیه سنه دوشمیوب صبروتحمل ایله
بنم نصرتمه راضی اولك زیرا بنم نصرتم سزك نفسکزه اعانه ویاردمکزدن خیراودر مألنده
کلامدار در دیو ذکر ایتمشدر (زیاده حلم ایله مشاهیردن بری دخی ابن عون ایدی برکیمسه یه غضب
ایلسه عتاب یرینه * بارك الله فیك دیودعا ایدر برتوانا دوه‌سنی غلامی ضرب ایدوب کوزینی چیقرر
احبابی ارتق ابن عون بوکون البته غضب ایدر زیرا دوه‌یی سور ایدی دیومنتظر اولورلر برده
کلوب دوه‌یی کوزسز کوردکده دشنام یرینه ای غلام الله تعالی سنی مغفرت ایتسون دیودعا ایتمشدر
(صاحب المستطرف ذکر ایدرکه بررجل رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمه قنغی شئ
اشددر دیو سؤال ایلدکده غضب الالهدر بیوردقلرنده یارسول الله غضب اللهدن مباعدت
ومجانبتك طریقی ندر دیدکده غضب ایتمامکدر بیوردیلر* من اطاع الغضب اضاع الادب*
اقوال اسلافدندر یعنی غضبه اطاعت ایدن ادبی ضایع ایتدی دیمکدرکه ادب ضایع اولدقده
انسانك ایتمیه جکی جنایت وقباحت قالماز (ابو العتاهیه * ولم ار فی الاعداء حین اختبرتهم *
* عدوالعقل المرء اعدی من الغضب * یعنی نظم ایتمشدرکه مألی انسانك عقلنه عدو وآفت
یعنی مزیل عقل نسنه‌لری تجربه ایلدیکمده ایچلرنده غضبدن زیاده تعدی ایدن یعنی ازاله ایدن

آفتی کورمدم دیمکدر (ابوهریره رضی الله تعالی عنه حلمی ثناده * لیس الشدید بالصرعة انما
الشدید الذی یملك نفسه عند الغضب * دیمشدرکه مألی شدید ودلیر اولان کیمسه صرعه یعنی
کشی‌یه کولشوب یکمك ملابسه سیله دکلدر انجق دلیر غضب حالنده نفسنه مالك اولاندر یعنی
حلم ایدر اشته دلیر اودر دیمکدر (ابن مسعود رضی الله تعالی عنه کشی‌یه کناه یوزندن شویتر که
مقام نجحده کندویه * اتق الله * یعنی الله تعالادن خوف ایله دینلدکده غضب ایدوب سن
کندی نفسکه باق یعنی بکا قارشمه دیه دیمشدر (امویه نك عادلی عمر بن عبدالعزیز حضرتلری
والیلریندن برینه شدت غضبنی ایشتدکده هنکام غضبکده اهل قباحته دفعة معاقبه ایتمه بلکه
حبسه القا ایله غضبك سکون بولدقده جیقروزنی مقداری عقاب ایله اکرتعزیری ضرب ایله
اولهجق کروهدن ایسه اون بش قامچیدن زیاده اوردرمه دیو امر ارسال بیورمشدر رضی الله عنه
(قلت) فی الحقیقه انسان غضب حالنده اندازه‌یی هرجهتله طاشیرر (ابن مبارك حضرتلرینه
حسن خلق بزه کلمهٔ واحده ده بالاجمال بیان ایله دینلدکده * ترك الغضب * یعنی غضبی ترك ایلمکدر
بیوردیلر (معتمر بن سلیمان نقل وحکایه ایلدیکه عهد قدیمده برذات وار ایمشکه غضبی شدت
اوزره ایمش کارآکاه اولمغله یوردرده نسخه اولمق اوزره اوج کاغد آلوب اولکنه سنده بوغضب ندر
سن خالق واله دکلسن قریب العهدده بعض عضولك بعضسنی یر یعنی جورر وفنابولور کلامنی
(وایکنجی کاغده یربوزنده اولنلره مرحمت ایتکه علوشان وعظمتی اولان باری تعالی
دخی سکا مرحمت وآسمانده اولان ملائکه سی سکا رجای مغفرت ایده کلامنی (واوچنجی
کاغده عباد اللهه کتاب اللهك حکمنی تحمیل ایله یعنی شریعت مقتضاسیله عمل ایله زیرا
انلرك معاش ومعادینه صالح انجق شریعتدر کلامنی یازوب مقربلرندن برکیمسه‌یه ویرر
وبن غضب ایلدیکمده ابتدا اولکنی ویرك غضبم فی الجمله سکون بولدقده ایکنجیسنی وغیظم
کتدیکنده اوچنجیسنی ویرك دیوتنبیه ایدوب تدبیرینی بویله کوزلجه کوروب ممدوح خلق
اوله‌رق وقتنی بچیرمشدر دیمشدر (قلت) کلمات ثلثهٔ مذکوره اهل شرع شریف
عندنده مسلماتندر (فضلاء تابعیندن امام شعبی رحمه الله تعالی * لیست الاحلام فی حال
الرضا * انما الاحلام فی حال الغضب * بیتنی دائما اوقورایدی مألی حلم رضا حالنده اولان
سکون دکلدر بلکه غضب حالنده اولاندر دیمکدر مراد شاعر عجز ایله اولان حلم حلم اولمیوب
اجرای اخذ ثار ممکن ایکن اولان حلم مقبول اولور دیمکدر (صاحب المستطرف معاذ
ابن جبل انس بن مالکدن رضی الله تعالی عنهما روایة (من کظم غیظه وهو قادر علی
ان ینفذه دعاه الله تعالی علی رؤس الخلائق یوم القیمة حتی یخیره فی ای الحورشاء) حدیث
شریفنی ذکر ایتمشدرکه مفادی برکیمسه امرینی انفاذه قادر ایکن غیظنی کظم ایله مجازات قیدنده
اولمیوب عفو ایله معامله ایلسه الله تعالی اوکیمسه‌یی یوم قیامتده رؤس خلائق ومجمع ناسده
دعوت ایدوب حورعیندن مراد ایلدیکنده تخییر ایلر دیمکدر (صاحب مستطرف حتی یخیره
الخ یرنده روایت اخراده * ملائه الله امنا وایمانا * دیو وارد اولمشدر دیمشدر (قلت) روایت
اخرای مذکوره ده اولان حدیث شریف جامع صغیرده ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن
مروی اوله‌رق شووجهله در (من کظم غیظا وهو یقدر علی انفاذه ملاء الله قلبه امنا
وایمانا) محقق مناوی شرحنده کظم غیظ جزادن کف ید ایدوب عفو ایتمك دیمکدر وکظم غیظ
ایده‌نك قلبی امن وایمان ایله قبل باریدن طولدرلمسی کظم غیظ ایدن ذات نفس اماره‌یی قهر
ایتمش اولمغله ظلمات قلبی منجلیه اولوب یقین وایمانله طولر بناء علیه کظم غیظ ایله متصف اولان
ذواتی حق تعالی قرآن کریمده ثنا بیورمشدر وکظم غیظ انبیاء ومرسلین صلوات الله وسلامه

عليهم اجمعين حضراتنك آدابندندر حتى انس رضى الله تعالى عنه حضرت فخر الانبيا محمد
المصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك اون سنه مدت خدمت شرف غايتلرنده بولنمغله اومدتده
برنسنه يى نيچون ايشلدك ونه دن ترك ايتدك ديو مشار اليهى مؤاخذه بيورمامشلردر ديمشلردر
انتهى (ابن سماك حكايه ايلديكه قبيلهٔ شريفهٔ قريشدن برخاتون غلامى قباحت ايتمكله ضرب
قصديله النه قامجيسنى آلوب اوره جق ايكن تقوى بركيمسه يى تشفى غيظه براقمز ديو يره آتوب
ضربدن كف يد ايتمشدر رضى الله تعالى عنها (حكايه اولنديكه ابوذر رضى الله تعالى عنهك
غلامى قيونلرى مرعايه كتورميوب دابه لرينك صمانلغينه سوروب صمانى اتلاف ايلدكده نيچون
قيونلرى صمانلغه قيوويردك ديدكده غلام تندخولق ايدوب سنى اغضاب ايچوب ايلدم ديجه
ابوذر بنده غضب وغيظى اجرا ايله كناهكار اولمام بلكه ثوابى جمع ايده يم اشته سن لوجه الله
حرسن ديو اعتاق ايلمشدر (حكايه اولنديكه عبد الملك بن مروانه تهمت سرقتله حمزه اسميله
مسمى بركيمسه كتورديلر وسرقتى برنهج شرعى ثابت اولمغله حبسه كوندروب قطع يدينه تنبيه
ايلدى اوخلالده سارق مرقوم * يدى يا امير المؤمنين اعيذها * بعفوك ان تلقى مقاما يشينها *
* فلا خير فى الدنيا وان كانت حبيبة * اذا ما شمال فارقتها يمينها * قطعه سنى كسيله جك ايله
يازوب عبد الملك حضورينه برينك ايله تقديم ايلدى مألى اى امير المؤمنين يدومى عفو وكرمكله
شين وعيب ويرر مقامه آتيلدن صقنورم صول صاغله بريده اولمق كوزل ايكن يعنى احسن
تقويمده ايكن مفارقتلرنده خير يوقدر ديمكدر عبد الملك قطعه يى اوقودى لكن عفو ايتميوب
تأكيد اوزره ايكن سارق مرقومك اناسى برتقريب استرحاما حضورينه داخل اولوب اى
امير المؤمنين بنى بسليجى اولان بردانه اوغلى بكا باغشله ديجه عبد الملك سنى نه خبيث مالدن
بسلرايمش قطع يد حدود اللهدن برحد شرعيدر نيجه اولور ديو جواب ويردكده مرقومه اى
امير المؤمنين بنم اوغلمك اشبو قباحتنى سنك حقدن مغفرتكى طلب ايلديكك ذنوبلردن برى
عدايله ديدكده همان عبد الملك ويرك اوغلنى شوخاتونه ديو عفو ايلدى (ثناى عفوده نظم اولنان
اشعاردندر * اذا ما طاش حلمك من عدو * وهان عليك هجران الصديق * فلست اذا اخا
عفو وصفح * ولا لاخ على عهد وثيق * اذا زل الرفيق وانت ممن * بلا رفق بقيت بلا رفيق *
* اذا انت اتخذت اخا جديدا * لما انكرت من خلق عتيق * فانجرى بالك مستجير * من الرمضاء
فرالى الحريق * فكم من سالك لطريق امن * اتاه ما يحاذر فى الطريق * قلت مأل شعرناكدر
حلمك عدويه اصابت ايتميوب عدول ايلدكده دوستلريكك سندن هجرانى ودور اولمسى قولاى
اولورسن بو حالله يعنى عدودن عفو ايتديككدن عفو وصفحه ملازم اولميوب اخ قديم ايله اولان
عهده دخى وفا ايديجى اولمزسن اكر رفيق ودوستك حسب البشريه زله وجنايت ايدوب
سن اكا رفقله معامله ايلديكك حينده من بعد بلا رفيق وصديق قالورسن واول زله ده واقع
دوست قديمكى بكنميوب تركله يكى ياران اتخاذ وتدارك ايدرسن اولورسن اول يكى يارانى بلا تجربه
سكا وفادار مى صانورسن حرارت شمسدن صقنمق ايچون سايه دار برار كن بر آتشكده يه
دوشميه جككى بيلور ميسن چوق سالك راه وار در كه سالك اولديغى طريق سلامتلى ظن
ايدركن اول طريقده اكا نيجه محذور كلوركوريثور ديمكدر (مرويدركه يهود طائفه سندن برقوم
باهر اللوم بعض خصوص غرضيله رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك حضور
سعادتلرينه داخل اولدقلرنده جبلت خبيثه لرنده مركوزه اولان خيانت مقتضاسنجه السلام
عليك يرينه اصولله انكسار معناسنه اولان السام عليك ديدكلرينى حجرهٔ سعادتلرى يانده
سرابرده نشين عصمت اولان ام المؤمنين عايشهٔ صديقه رضى الله تعالى عنها ايشيدوب

وصبر ايده ميوب بل السام عليكم واللعنة ديو رد ايدر فى الحال اولحضرت حضرت عايشه يه
يا عايشه الله تعالى هر شيده رفقه محبت ايدر ديو بو معامله سنى رد ايلدكده مشار اليها افندم ديدكلرى
قول كريهى ايشتمه ديكزمى ديو اعتذار ايلدكده اشتدم سنده وعليكم ديدك بو الويرمزمى
بيورديلر (قلت) اخلاق محمديه يه نظر اولسونكه بالتشخيص قوم يهوده يله لعنتله خطابى
تجويز بيورمديلر مؤمن وعاقله لازم اولان همان ارشادا للامه صادر اولان قول وفعل حضرتى
تتبع واتباعله سلامت دارينه واصل اولمقدر لاغير انتهى (حكايه اولنديكه برشخص بر رجل
كامله شتم ايدر اول مرد آكاه شاتمه مقابله ده اى كشى بنى شتمده مستغرق اولمه مصالحه يه بر يربراق
يعنى شتمى آز ايله اما بن حال صغرمده رجاله مشاتمه يى اولدردم يعنى ترك ايتدم شمدى يى يوديكمده
احيا ايتمم يعنى اخذ ثار قيدنده اولمم ديو جواب ويرمشدر (حكايه اولنديكه جعفر صادق
رضى الله تعالى عنهك غلاملرندن برى بركون دست شريفلرينه صو دوكركن ابريق
الندن اكنه دوشوب مبارك روى انورلرينه صو صچره دقده حضرت جعفر غلامك يوزينه
غضوبانه نكاه ايديجك غلام ﴿ والكاظمين الغيظ ﴾ نظم جليلنى اوقودى حضرت جعفر صادق
غيظمى كظم ايتدم بيوردقلرنده غلام رشيد ﴿ والعافين عن الناس ﴾ نظمنى دخى اوقودى
صوچكى عفو ايتدم بيوردقلرنده غلام ﴿ والله يحب المحسنين ﴾ تلاوتيله دخى آيت كريمه يى
تكميل ايلديجه جعفر رضى الله تعالى عنه فانت حر لوجه الله ديوب ازاد ايلدى (بعض شعرا
معناى عفوده * يستوجب العفو الفتى اذا اعترف * وتاب عما قد جناه واقترف * بقوله قل للذين
كفروا * ان ينتهوا يغفر لهم ما قد سلف * قطعه سنى نظم ايتمشدر مألى كسب ايلديكى
ذنبلردن وجنايتلرندن تائب ومعترف اولان كيمسه واجب الوجود وفائض الجود حضرتلرينك
﴿ قل للذين كفروا ﴾ الآية قول كريمى موجبنجه عفوى مستوجب اولور ديمكدر آيت
مذكوره اى حبيبم شرك وكفر ايله متصف اولانلره سويله كه انلر شركى وكفرلرندن منتهى
اولوب يعنى تركه وتبرى ايدوب شرف ايمانله متشرفين اولورلرسه ذنوب سالفه وسابقه لرى عفو
ومغفرت اولنور ديو تفسير اولنمشدر (وبعض آخر دخى * اذا ذكرت اياديك التى سلفت *
مع قبح فعلى وزلاتى ومجترمى * اكاد اقتل نفسى ثم يدركنى * علمى بانك مجبول على الكرم * شعرينى
عفو ايديجى كريم حقنده نظم ايتمشدر كه مألى حقمده سبقت ايدن عنايات واحسانكى كونوفعلم وزلات
وجرمم ايله ياد ايتديكمده حجابمدن كنديمى اولديره جك اولورم لكن كرم اوزره مجبول اولديغكه
دائر اولان علم ويقينم يتشور بنى هلاكدن قورتارر ديمكدر (منقولدركه نصر بن منيع نام كيمسه يى
خلفادن برينك حضورينه كتورديلر كه خليفه قتلنى مراد ايلمشيدى همان اى امير المؤمنين
بندن بر از كلمات ايشت ديو استيذان ايدرسويله ديدكده * زعموا بان الصقر صادف مرة * عصفور
بر ساقه التقدير * فتكلم العصفور تحت جناحه * والصقر منقض عليه يطير * انى لمثلك
لا اتمم لقمة * ولئن شويت فاننى لحقير * فتهاون الصقر المدل بصيده * كرما وافلت ذلك
العصفور * شعرينى نظم وقرائت ايلدكده عفو ايله سبيلنى تخليه ايلمشدر مأل شعر مثل طريقيله
ذكر اولنمشدر كه برسرچه يى طوغان سوق تقدير ايله طوتوب اوچاركن بيچاره قناتلرينك التنده
بو حقيرسنك كبى طير كبيره لقمه اوله مز يعنى بنله قارنك طويمازبنى آزاد ايت ديو استرحام ايلدكده
طوغان اول صيدينى وجودى صالبويروب كرم ايلمش ديمكدر (بعض شعرا اقرار ذنبى واعترافى
مدحده كرما لسانندن قضيهٔ شعريه قبيلندن اوله رق * اقرر بذنبك ثم اطلب تجاوزه * منا
فان جحود الذنب ذنبان * بيتنى نظم ايتمشدر كه مألى اى مذنب كناهكى اقرار ايدوب بعده بزدن تجاوز
وعفوى طلب ورجا ايله زيرا انكار ذنب دخى ديكر ذنبدر بو صورتده برذنبك بردخى انكارك ايكى

ذنب اواور دیمکدر (قلت) لکن قضیهٔ شعریه دندر فتأمل (مرویدرکه حضرت عمر فاروق
رضی الله عنه زمان خلافتلرنده برسرخوشه راستکلوب حد شربی اجرا ایچون اخذینه امر ایلدکلرنده
اول مردار سکران شتمه جسارت ایدرفی الحال براغك دیو مساعده بیورورلر قرناسی یا امیر المؤمنین شتمیله
دخی تعزیره مستحق دکلیدر ترککرك حکمتی ندر دیو سؤال ایلدکلرنده شتمیله بنی اغضاب ایلدی
بونك اوزرینه تعزیر ایتسم نفسمه نصرت ایتمش اولورم بن برمسلمی نفسمی حمایهٔ ضرب ایتمکی سومم
بیوردیلر رضی الله تعالی عنه (حکایه اولندیکه منصور خلیفه کاتبدن بررجل جنایت وقباحت ایتمکله
غضب ایدوب ضربیله امر ایلدکده کاتب جانی مجرم مرقوم * وانا الکاتبون وان اسأنا * فهبنا
للکرام الکاتبینا * بیتنی بالبداهة نظم ایتمکله هم عفو وهم عطیه ایله اکرام ایلمشدر مآل بیت
بزمرهٔ کاتبیندنز برزا اسائت ایتدیکمز وقتده جمله ناسك کافهٔ احوالنی یازمغه موکل اولان ملائکهٔ
مکرمینه باغشله دیمکدرکه بونده تعریض واردر دقت اولنه (حکایه اولندیکه هارون
رشید براعرابی یه هشام بن عروه میان عربده اواورتبه یه واعتباره نه ایله بالغ اولدی دیو سؤال
ایلدکده اعرابی ای امیر المؤمنین سفهامزه حلم ایله و سیئاتمزی عفو ایله وضعفا وفقرا مزك
امورینی تحمل وبذل وعطا ایله نائل سیادت اولدی ودخی هبه ایلدیکی کیمسه یه منان یعنی
امتنان ایدیجی وغضب ایلدیکی کیمسه یه حقود یعنی عداوتی اضمار ایدوب فرصت کوزه دیجی اولمیوب
قلبی واسع ویدی سماحتلو ونطق فصیح ومؤثر ایدی دینجه هارون رشیدمیدان دار الخلافه ده
طورن شکارکلبلرندن برینه اشارتله ای اعرابی تعداد ایلدیکك اشبو شمائل حسنه شو کلبده دخی
بولنسه ایدی اولولغه مستحق اواوردی دیمشدر (قلت) ذکر اولنان هشام زبیر بن عوامك
زادهٔ حفیدیدر (امراء عربك اخلاق کریمه اصحابندن ذکری هر بار مرورایدن سخی مشهور
معن بن زائده یه ارباب ذنبی مؤاخذه ایتمك سود دك یعنی اولولغك شانندن دکلمی دیو سؤال اولندقده
شانندن دکلدر بلکه سیادتك شانی احسن واحکمی جرمی عظیم ورجا وشفاعتجیسی آز کیمسه لری
عفو وصفح ایتمکدر دیمشدر (عفو وصفحده مشاهیر شعرادن محمود وراق شو ابیاتی نظم
ایتمشدر * سالزم نفسی الصفح عن کل مجرم * وان عظمت منه علی الجرایم * فما الناس الا واحد
من ثلثة * شریف ومشروف ومثل مقاوم * فاما الذی فوقی فاعرف قدره * واتبع فیه الحق
والحق لازم * واما الذی دونی فان قال صنت عن * اجابته نفسی وان لام لائم * واما الذی
مثلی فان قال اوهفا * تفضلت ان الحلم بالفضل حاکم. (قلت) مآل ابیات هر نقدر بنم اوزریمه
جرایم وجنایتلری بیوك اواورایسه ده هر بر مجرمدن عفو وصفحی نفسمه الزام ایدرمکه ناس
البته بربرینه نسبتله اوج صنفدر برصنفی فوقمده اولوب مرتبه سی بندن اعلا وصنف دیکری
بندن ادنی وصنف آخری بکا مماثلدر اما فوقمده اولانی تکدیر ایدرایسه قدرینی بیلش اولوب
مرادی بنی تربیه در وحقدر دیو تابع اواوردم زیرا حقه اتباع لازمدر اما دونمده اولان بکا جرم
وجور ایدرسه آکا جواب مقابله نصاب ویرماسیله نفسمی مصون ایدرم هر نقدر بنجون مقابله
ایتمدی دیو لوم ایدرلرسه ده باقیم واما مماثلم واقرانم بکا شتم وهفو وهذی یعنی هذیان ایدر وغیر
معقول سوزلر سویلر وکوتولك ایدرسه حلم ایتمله انك اوزرینه تفضل ایدرم زیرا حلم فضله
حاکدر والحاصل کیمسه یه غیظ وکین اوزره اولمم خلقك بکا تکدیرانه معامله سندن حصه مند
فضائل اواورم ونفسمی اصلاح وتشکر ایدرم بو بکا کافیدر دیمکدر (ومحمود وراقك
بو شعری اشبو بابك اوائلنده کچن احنف بن قیسك کلامی مضموننده در انتهی (احنف اوغلنه
اکر بر کیمسه ایله عقد الفت برله دوست اتخاذ ایده جك اواورایسك اول امرده اغضاب ایله
تجربه ایله اکر اغضابکی حالده عفو ایدوب انصاف ایدرسه اودوسته دودست دوستی ایله صارل

والا یعنی صبر ایتمیوب قارشولغه قالقارسه اندن حذر ایله دوست وصدیق اولماز دیمشدر (قلت)
فی الحقیقه بو برکوزل امتحان ومحك یاراندر لکن بو تجربه شمدیلرده اکر قالقیشیلور ایسه انسان
سررشتهٔ فی الجمله بی دخی الدن چیقاروب وحشتکاه کوهستاندن غیری مقری قالماز ظن ایدرم
واما اسکی زمانده بو توهم اولمامق کرکدر ارتق لایق اولان (ع) یارسز قالدی جهانده عیسز
یاراستیان * مصراعی مضمونیله عامل اولمقدر (ومعنای مذکوری بعض شاعر * اذا کنت
مختصا لنفسك صاحبا * فمن قبل ان تلقاه بالود اغضبه * فان کان فی حال التغضب منصفا *
والا فاصرم حبله وتجنبه * قطعه سنده نظم ایتمشدر (قلت) اصرم حبله ترجمه سی اولان
ایپنی کس کبی قطع الفت معناسندن کنایه در * احلم تسد * امثال عربدندر یعنی حلم ایله
متصف اول تاکه سید القوم وعزیز ومرجع انام اوله سن دیمکدر (وشرف ومجد صفحه ده
اولوب بوقسه مجرد جاه ایله اولمادیغنی اشعار ایدن اشعاردندر * لن تبلغ المجد اقوام وان شرفوا *
حتی یذلوا وان عزوا لاقوام * ویشتموا فتری الالوان مسفرة * لاصفح ذل ولکن صفح اکرام (قلت)
مآل قطعه یعنی برازکسان هر نقدر اشراف دن ایسه لرده مجد وعزته واصل اوله مزلر هر نه قدر عزیز
قوم ایسه ده تواضع ومسکنت ایله متصف اولمادقجه و اشبو عزیز وسید قوم اولدقلری حالده
تواضع ایدنلر تبسم یعنی بشاشت وجه ایدرلرده سن انلرك الوانی تواضعلرنده وصفحلرنده سفید
ومنور کورورسن یعنی قباحت ایدنلره تعبس ایتمیوب عفو ایدرلر وانلر اشبو عجزمذلتلرندن اولمیوب
بلکه حلملرندن یعنی انتقامه قادرلر ایکن ترك ایدرلر دیمك کیدر بعض نسخه ده (احلام) یرنده
(اکرام) لفظی کورلدی واول نسخه ایله برغریب ترجمه ده دخی واقع اولمش لکن معناسنی
تفهم ایده مدم وار ایسه نه کوزل والسلام (وبعض شاعر دخی معنای مذکورده * وجهل
رددناه بفضل حلومنا * ولو اننا شئنا رددناه بالجهل * بیت بلیغنی رنکین دیمشدرکه مآلی چوق
جهل صرفله متصف جاهل ونادان واردرکه بز آنی حلملریمزك فضلیله رد ایدرز یعنی حلملرزدن
ناشیدرکه اهل جنایتك تعزیرندن بیله رك اغماض عین ایدرز شول حالده که مراد ایدیلك بز اول
تجاهلی ایتمیوب جهل ایله رد ایدردك یعنی بز دخی نادانلق ایله انتقام ایدردك یعنی حلممز عجزیمز سببیله
دکلدر تهدید یمزی ایقاعه قادر ایکن ترك ایدرز دیمکدر (ثنای حمیده سویلنیلان اشعار
بلیغه دندرکه شعرای پیغمبریدن علیه الصلاة والسلام کعب بن زهیرکدر رضی الله تعالی عنهم
* اذا انت لم تعرض عن الجهل والخنا * اصبت حلیما او اصابك جاهل * مآلی چونکه سن
جهلدن وفحشادن اعراض ایتمدیکك وقتده یعنی خلقه اطالهٔ لسان ایلدیککده یاخود سکا
بریسی سب ودشنام ایلدکده حلم ایتمیوب اکا مقابله ده سوکدیکك وقتده ایکی حالدن خالی
اولمازسن یا برحلیمه اصابت ایدر وراست کلورسنکه سکا حلمله عفو ایدوب اخذ ثار داعیه سنه
دوشمیوب وسکوت وحلم ایدر یاخود برجاهله صاتهٔ شورسنکه حلم ایتمیوب سکا بولشور بو صورتده
خلقه مطلقا اطالهٔ لسان ایتمه همان حلمله متصف اول تاکه سلامت بوله سن دیمکدر (قلت)
(خنو) فحشه دیرلر کلام خنو کلمهٔ خبیثه دیمکدر (وشاعر آخر دخی * واذا بغی باغ علیك
بجهله * فاقتله بالمعروف لا بالمنکر * بیتنی کوزل ادا ایتمشدرکه مآلی اکر برباغی متصف اولدیغی
جهل ودنائتی سببیله سکا بغی وتعدی ایدرسه عند الاقتدار اول باغی یی احسانك ایله قتل ایله
یوقسه منکرکه احسانك ضدیدر انك ایله قتل یعنی مقهور ایتمه یعنی آنی عفو واطلاقله محجوب
ونادم ایله دیمکدر (وشاعر دیکر دخی حلمی ترغیبده بو بیتی رنکین دیمشدر * قل ما بدا لك
من صدق ومن کذب * حلمی اصم واذنی غیر صماء * مفهومی سکا صدقدن وکذبدن برنسنه
ظاهر اولدقده حلمم صاغر وکوشم صاغر دکلدردی دیمکدرکه مراد شاعر سکا افترا ونفاق

وسائر كونه تعريض ايدنلر اولورسه انلرى ايشتمرلكدن كلوب حلم ايله اخذ ثار قيل وثنا ايدنلر
اولورسه ثنا خوانلريكه ده اكرام ايله ديمكدر (بعض كتب اخبارده روايت اولنمشدركه
ملوك قديمه دن برملك ذيشان طعام ايدركن صحن كتورن عبيد خاصه سندن برى صحنى تبسيه
قوركن مهابت ملكدن اياغى سورچوب طعامك صويندن مقدار قليلى ملكك ثوبى اوجنه
اصابت ايتمكله ملكه غضب كلوب خادم مرقومك شمدى بوينى اورولسون ديو امر ايدر وقتاكه
خادم مرقوم ملكك كندى قتلنه عزمنى جزم ايلدكده همان صحنى تبسيدن قاپوب ايچنده اولان
طعامى ملكك اوزرينه سراپا دوكر ملك بو حالى كوروب بالتعجب اى غلام بو نه حالدر
ديچك غلام رشيد مرقوم پادشاهم بن بو جرمنى اوزرمده اولان نان ونمك وعبوديت حقنى
ايفا ايچون صدقله ايتدم يعنى خلق بوادنى خطا ايچون بغير حق بيچاره قولنى ملك عظيم
الشان تلف وغدر وظلم ايتمش ديو شان ملوكانه كزه طعن ايلسونلر ديو بو قباحت عظيمه يى
ارتكاب ايتدمكه استماع ايدنلر بكا قباحت ايتمكله جزاسنى بولمش ديملريله ملامتدن ذات
ملوكانه كز قورتيلور ديدكده ملك برزمان باشنى اكوب فكره واردقدنصكره قالديروب اى فعلى
قبيح واعتذارى كوزل غلام كاربد وذنب عظيمكى حسن اعتذار بكه باغشلهدق لوجه الله آزاد
اول ديو نانباره ايله چراغ ومالك نصاب رفاه ورفاغ ايلدى (مشهور آفاق اولديغى اوزره عقل وعلم
وكمال وعفو وحلم وافضالى متفق عليه اولان مأمون خليفه نك حلمى بابنده شو حكايه مضبوط
تواريخدركه وقتاكه كنديلرى خراسانده بولندقلرى هنكامده وقتى خالى بوله رق عباسيلردن
بعض بى بصيرتلرك اغراسيله ذكرى مرور ايدن عمجه لرى ابراهيم بن مهدى بغى ايدوب
بغداده بعضيلرى بيعت ايتمكله مقام خلافته صعوده جسارت ايلديكى وقعه كريهه نك خبرى
مأمون خليفه يه بالغ اولدقده فى الحال خراساندن موكبى بغداده سوروب داخل اولدقده وللباطل
صولة ثم تضمحل وفقنجه ابراهيم فرار واختفا وهوادارلرى اولان شرذمه قليله دخى
توب اطاعتله استتار ايدرلر براز ايام ابراهيم اراتوب وكسوه نسوانده اوله رق طوتيلوب تنبيه خليفه
اوزره قيد وبندايله حضور مأمونه كتورلر عادت عرب اوزره السلام عليك ياامير المؤمنين
ورحمة الله وبركاته ديوب نظر برقدم اوله رق خشيت اوزره پيشكاهده قائم اولدقده مأمون خليفه
* لاسلم الله عليك * يعنى بارى سكا سلامت ويرمسون * ولاقرب دارك * وحضوردن دور ايلسون
* استغواك الشيطان حتى حدثتك نفسك بما ينقطع دونه الاوهام * شيطان سنى اغوا ايتمكله
اوهامك يله يتشميه جكى يره صعود داعيه سنه دوشمش سن ديو عتاب ايلدكده ابراهيم مهلا
ياامير المؤمنين * اى امير المؤمنين بكا مهلت وير * فان ولى الثار محكم فى القصاص والعفو
اقرب للتقوى * زيرا ولى دم امر قصاصده محكمدر يعنى بنى قتله مقتدرسن لكن عفو وصفح
غايت قصواى عبوديت اولان خشية اللهه اقربدر * ولك من رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
شرف القرابة وعدل السياسة * سنك حضرت پيغمبره شرف قرابتك واردر وخلق محمديله
متصف سن عفو ايله * وقد جعلك الله فوق كل ذنب دونك * حق تعالى سنى هر بر كناهكارك
فوقنده قيلدى يعنى بكا غالب اولدك * فان اخذت فبحقك * كناهكارى اخذ ايدر يعنى اعدام
ايدر ايسك حقك واردر * وان عفوت فبفضلك * اكر عفو ايدر ايسك فضل واحسانكله عفو
ايتمش اولورسن * والفضل اولى بك ياامير المؤمنين * لكن فضل سنك شانكه سزا واردر ديو
استرحام واستعفا ايدوب بعده نظما * ذنبى اليك عظيم * سكا بنم عصيانم پك بيوكدر * وانت
اعظم منه * حال بوكه سن اى خليفه اندن زياده عظيمسن * فخذ بحقك اولا * ديلر ايسك
اندن يعنى بندن حقكى آل ومؤاخذه ايله كه عقابه مستحقم * فاصفح بعفوك عنه * ديلر ايسك

اكا يعنى بكا عفوكله صفح ايت يعنى ترك ايله * ان لم اكن فى فعالى * من الكرام فكن هو * اكر
بن ايشلرمده كرامدن اولمادم ايسه يعنى كوتو آدملركبى قبح افعال ايله متصف وجزايه سزا اولدم
اينه سن فعل جميل يعنى بنى عفو ايله كرامدن اول مألنده كى شعرى نظم ايدر (وقتاكه مأمون
خليفه ابراهيمك اشبو كلام وشعرينى استماع ايتدكده رقت كلوب وكوزلرينك اشكى تقاطره
باشلبوب اى ابراهيم ندامت توبه در وعفو بكا ايجدر قورقمه ديوب قيد وبندينك فكنى وحمام
خاصهٔ خليفه يه كتورملرينى امر وخلع فاخره احسان ومصادره اولنان كافهٔ اموال
وعقارينى رد ايله دخى شادمان ايدروب كنديسى ازجان ودل صادق خلوصكار ايلدى واشبو
احسانك اوزرينه ابراهيمك تشكر خليفه ده نظم ايتديكى قطعه در * رددت مالى ولم تبخل
على به * وقبل ردك مالى قد حقنت دمى * فان بحدتك ما اوليت من كرم * انى لباللوم اولى
منك بالكرم * مآل قطعه اى خليفهٔ كريم دمى محافظه يعنى جانمى باغشله مشكن كه اعظم
احسانكدر مالمى دخى بخل ايتميوب رد ايله احسان على الاحسان ايلدك ارتق اشبو كرم متواليكى
انكار ايدوب نانكورلك ايدرسم سن نه كونه كرم ايله مشهور اولدك ايسه بنده اومه باالاستحقاق
ملامتله اويله مشهور آفاق اولورم ديمك كبيدر على مطالعة الفقير (منقولدركه عبد الملك
اموى برخصوصده عباد بن اسلم بكرى نام كيمسه يه غضب ايتمكله حجاجه باشنى كس بكا كوندر ديو
مؤكدا امر كوندرر وقتاكه امر حجاجه واردقده مرقومى احضار ومفاد امرى تفهيم ايتدكده
عباد حجاجه ايها الامير حق تعالى عمريكى افزون ايتسون بكرمى درت نفر بيچاره نسوانك مرجع
وپناهى يم بندن غيرى كمسه لرى يوقدر انلره مرحمت ايله ديو استرحام ايتدكده حجاجه
رقت قلب كلوب تحقيق ضمننده جمله سنى احضار ايلدى ايچلرندن بر كنيزك آفتاب آسا حيرت ده
ابصار اولجق حجاج اى بنت سن عبادك نه سيسن ديدكده دختريم دكله اى حجاج ديوب
اشبو شعر سوزناكى انشا ايلدى * احجاج اما ان تمن بتركه * علينا واما ان تقتلنا معا * يعنى اى
حجاج يا بزه انى يعنى عبادى تركله من واحسان ايله ياخود بزى دخى انكله برابر قتل ايله * احجاج
لاتفجع به ان قتلته * ثمان وعشرا واثنين واربعا * اى حجاج عبادى تلف ايتمه اكر قتل
ايدر ايسك يكرمى درت نفسى دخى قتل ايتمش اولورسن * احجاج لاتترك عليه بناته * وخالاته
يندبنه الدهر اجمعا * اى حجاج عبادك اوزرينه قزلرينى وخاله لرينى ترك ايتمه يعنى عبادسز قومه كه
انلر طول بدن عباده يا بحسرتاه فغان ايدرلر ياخود خلق انلره آجرز * فمن رجل وان يقوم مقامه *
* علينا فمهلا لاتزدنا تضعضعا * عباد كتدكدنصكره بزه قريب كيم واردر كه عبادك يرينه
كچوب بزم احوالمزى كوره اى حجاج ارتق عباده مهلت وير يعنى اولدرمه واولدرمكله بزم احتياج
وافتقار بمزى زياده ايتمه ديدى وقتاكه حجاج ابيات مذكوره يى اشتدكده آچيوب عبد الملكدن
استشفاعله عفو ايتديروب وآخر عطيه ايله دخى شادان ايلدى (مرويدركه عيينة بن حصين
حضرت عمر رضى الله تعالى عنه قرنا ومستشارلرى اولان قرادن برادر زاده سى حر بن قيس
مدينهٔ منوره ده كورمكه كلدكده اى برادر زاده م سنك اشبو ذاتك حضرت عمرك يانده اعتبارك
واربدر كه بنم ايچون حضورينه وارمغه استيذان ايدوب رخصت آله سن ديو حضورينه
دخولنى استدى اولدخى اذن آلوب وقتاكه عيينه حضرت فاروقك حضورينه واردقده همان
خطابه جرئت ايله اى ابن الخطاب سن بزه كثرت اوزره بذل وعدل ايله حكم ايتميورسن
ديدكده حضرت عمره غضب كلوب اوزرينه حمله يى قصد ايتديكى تبين ايلدكده حر بن قيس
مقام نيازه قالقوب اى امير المؤمنين بارى تعالى وتقدس نبى مبعوثنه صلى الله تعالى عليه وسلم
استعيذ بالله ﴿خذ العفو وأمر بالعرف واعرض عن الجاهلين﴾ بيورمشدر وبو

یعنی عیینه دخی جاهلیندندر صوچنی عفو واعراض ایله دیدی راوی دیرکه حضرت عمر رضی الله
تعالی عنه ابن قیس آیت شریفهٔ مذکوره یی تلاوت ایتدکده عیینه یه عفو ایله معامله بیوردیلر
زیرا عمرك كتاب الله یانده طورر ایدی یعنی حكم كتاب اللهی اصلا تجاوز ایتمزدی دیمشدر
رضی الله تعالی عنه (قلت) اشبو عیینه عهد سعادتده عرض اسلام ایتمشیكن انتقال
نبویدنصكره دعوای نبوت ایدن بنی اسد قبیله سندن طلیحة بن خویلد نام كذابه نعوذ بالله
بالارتداد قومی اولان بنی فزاره قبیله سندن یدییوز نفر شخصله اتباع ایدوب مدیری اولمش ایدی
وقتا كه حضرت صدیق اكبر رضی الله تعالی عنه طرفلرندن خالد بن ولید رضی الله تعالی عنه
كذاب مرقومك اوزرینه مأمور اولوب جمعینی پریشان وعیینه یی اسیر ایدوب قید وبند ایله مدینهٔ
منوره یه كوندردكده حضور صدیق اكبرده تائب اولوب اسلامنده ثبات ایلدی ومعتمرا مكهٔ
مكرمه یه كیدوب مدت حیات حضرت ابی بكرده حیاسندن ملاقات ایده مدی حتی خالد
حضرتلریله عیینه غزایه دخی كتدكده حضرت صدیق اكبر عیینه ایله امر حربده استشاره
ایدوب لكن سركرده ایتمه دیو خالد حضرتلرینه تنبیهنامه كوندرمشلركه مقصودلری عیینه نك
حب جاهی غالب اولمغله شایدینه امر باطله جرئت ایدر مطالعه سیدركه حضرت صدیقك محضا
عرفانلریندندر انتهی (صاحب مستطرف دیركه اشبو آثاری كوردكدنصكره انسانه واجب اولان
بودركه اخلاق جمیله واوصاف جلیله لری برینه كتوروب سنن نبویه علی صاحبها افضل الصلاة
والتحیه یه اقتدا ایده كه حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم كافهٔ بشرك حلم وخلق یوندن
احسنی وتجاوز قصور وصفح یوندن اكثری ایدی ﴿مطلب ماجاء فی العتاب﴾ عتاب كتاب وزننده
ملامت معناسنه در * العتاب خیر من الحقد * اقوال مشهوره دندر (قلت) حقد كه عداوتی
خوشمدی دیو ایچنده صاقلیوب ظاهرا اظهار دوستی ایله فرصت اخذ ثار كوزتمكدر البته بو صفت
قبیحه درطار غلغی اظهار ایله فقط مؤاخذه باللسان ایله اكتفا خیرلو اولدیغی یعنی حقدك قبح
اولوب صدرا ظاهرا خشم كوستروب باطنده خلوصدن عبارت معناسنه اولان عتابك حسن
اولدیغی بی اشتباهدر وعلی قول عتاب نازلنمق ایله مكالمه ایدوب غضب حالتنی سویلشمكدر
فضلا وحكما عتابی مدح ایدوب * العتاب حدائق المتحابین * یعنی عتاب محبلرك باغچه لریدر دیمشلردر
ودخی عتاب كمال مودته دلیلدر یعنی انسان عتابی مودتلو اعتقاد ایلدیكی وسوزی كچه جكی دوستنه
سن بكا شویله و بویله ایلدك بونلری ایتمه باریشه لم یوللو ایدر حقدایسه دوست حقنده تصور
دخی اولنماز و باعث عتابی یانده * العتاب من حركات الشوق وانما یكون بین المتحابین * یعنی عتاب
اشتیاقدن نشئت ایتمكله شیوهٔ عتاب محبلر میانده اولور دیمشلر خلاصه عتاب نازلنمق دیدیكمز
معنایه واردر كما قال الشاعر * علامة ما بین المحبین فی الهوی * عتابهم فی كل حق وباطل * مألی
محبلر اراسنده محبته علامت ودلیل هرشیده انلرك بربرلرینه عتابلریدر دیمكدر (ایاس بن معاویه
نقل ایتدیكه اعرابیدن بررجل ایله مرافقت برله برطرفه سفرا ایتمشیدم برصو باشنه اینوب آرام ایدركن
رفیقمك عمسی یانده قبیله سنده بربیر ایله اورایه كلدی بربرلرینه صاریلوب سن نره ده قالدك
وبزی فدا ایتدك دیه رك معاتبه یه باشلدیلر همان پیر مرقوم بونلره محبتكز مزید اولسون لكن
معاتبه جنایتی اودخی مخاصمه یی اودخی عداوتی مستتبع ومستلزم اولور برنسنه كه عداوتی
منتج اوله انده خیر یوقدر دیو مرقوما نه نصیحت ایلدی (وبو معناده برشاعر * فدع ذكر العتاب
فرب شر * طویل هاج اوله العتاب * یعنی نظم ایتمشدركه مفهومی عتابی ترك ایله زیرا چوق شر
واردركه علولنوب دهره سورمشدر وشرك اولی ایسه برنسنه عد ایتدیكك عتابدر یعنی عتابدن
نشئت ایتمشدر دیمكدر (قلت) واقعا بو یله درمثلا یاراندن برینه افندم كچنده فلان محلدن

بكركن سبزه راست كلدم سلامنی المیوب كورمزلكدن كله رك بنی جكنه دیكز ایدی بونك اصلی
ندر دیو شیوهٔ عتابه باشلدقده اودخی معذور اوله یك طالغن ایدم دیو اعتذار ایتمشیكن دكلیوب
بورفتار سو كیلولر اراسنده یاقشقسز برشیدر بونی ارتق بردخی ایتمه دیسه اودخی ندن بنی تكدیر
ایده یورسز شو آند بو آند سنی كورمدم ویله رك ایتمدم دیجك یرنه قامتی قالدیروب خیر بن
اویله آچقدن آچغه انكاری دكلم تیزسو یله بونك براصلی واردر بزه بوش یره انفعالی چكدیم
دید یكنك اوزرینه ینه عتابه باشلدقده اویار وفادارك كوجنه كیدوب وغضبه كلوب بهی
حریف نیچون ایناتیورسن شقاقی براق بو یاغیجه ادبسزلكدر دیجك كیمه ادبسز دیورسن
بهی فلان دیوب مخاصمه یه والحاصل مادهٔ معاتبه مشاتمه یه طیانوب اوایكی دوستك اراسنه
عداوت كلوب كوریورکه اصلی اقتضای محبتله براوفاق عتابدر (بعض بلغامیانلرندن صوصمز از
یاراندن شیوهٔ شكوایی وروی استثقالی كوردكده * وكنت اذا ماجئت ادنیت مجلسی *
* ووجهك من ماء البشاشة یقطر * فمرلی بالعین التی كنت مرة * الی بها فی سالف الدهر تنظر *
قطعهٔ لطیفه سنی تحریضا یازوب كوندرمش مألی ای یار قدیم بن مقدما زیارتكزه واردیغمده
بنی قربكزه اقعاد ایله التفات ایدوب روی شریفكزدن آب بشاشت تقاطر ایدردی شمدی بو
استثقال معامله سی ندن اقتضا ایتدی باری بكا زمان سابقده نظر ایدن چشمكزه بركره باقق
اوزره امر ایدك دیمكدر (وابو الحسن منقد دخی اشبو قطعه یی بو بابده نظم ایتمشدر * اخلاقك
الغر السجایا مالها * حلت قذا الواشین وهی سلاف * ومرآة رأیك فی عبیدك مالها * صدیت
وانت الجوهر الشفاف * مألی ای صدیق قدیم سنك حسن ومنور اولان اخلاقك سجایا وشیم
پاك و یاقوت سیال صاف ایكن نه اولدیكه برطاقم نمامك سعی ونفاق چباغنی حامل اولمشدر یعنی
بكا ندن بغیر حق متغیر اولدك اشبو بغیر حق اولان تكدر وتغیرسكا لایق دكلدر ومنا فقك
وسخ نفاقنی اوبادهٔ صافی یه نه اولدیكه وبو قوللریكزك حقلرنده اولان رأی واعتقاد
خلوص نهاد یكز آیینه سنه نه اولدیكه ذاتكز جوهر شفاف یعنی الماس وسائر جواهر
كبی پاس قبول ایتمز ایكن وآشی وساعی بالفسادك وسخ نمیمه سیله پاسلندی دیمكدر
(محمد بن الحسن ابن سهلك احباسندن دائما همبزم الفت اولدیغی بركیمسه مضایقه یه كرفتار
اولدقدنصكره فرح یوز كوستروب بربلده یه عامل اولور ویسر وثروت بولور ابن حسن هم
زیارت هم تجارت دیو شد رحل ایله واردقده اول عاملی متغیر یعنی استثقال یوزینی كوسترد
بولدقده عودت ایدوب اشبو قطعه یی ارسال ایتمشدر * لئن كانت الدنیا انالتك ثروة * فاصبحت
ذا یسر وقد كنت ذا عسر * فقد كشف الاثراء منك خلایقا * من اللؤم كانت تحت ثوب من
الفقر * مألی هرچند دنیا سكا ثروت وسامان ویرمش ومقدما عسر وفاقه اوزره ایكن بودفعه
صاحب یسار وغنی اوله رق صباحه داخل اولدك یعنی زنكنلدك ایسه ده مكارم اخلاقك
اولمدیغندن اول اقبال دنیا واثرا سندن براز لوم یعنی مستوجب لوم وملامت اولور براز اخلاق
ذمیمه كشف وابراز ایتدیكه مكر اول اخلاق بدفقر ثوبنك تحتنده مقدما كیزلو ومستور ایمش
ثوب فقر ارقه كدن چیقده آشكار اولدی یعنی حقوق شناسلق ایتمدك دیمكدر (قلت) وینه
وقت تهی دستیده فرقدان آسا بربرندن دور اولمیان ایكی یاراندن بریسی سرپوب چقوب
صاحب جاه وشان اولدقده دون پایه فلان یار قدیمنی بسماندهٔ وادیٔ استثقال ایدن حقوق
ناشناس حقنده حسبحال بیكسان اولان قطعه در لله در قائله واصلح الله شان من قبل له * دعوت
الله ان تسمو وتعلو * سموا النجم فی افق السماء * فلما ان سموت بعدت عنی * فكان اذا علی نفسی
دعائی * مألی ای بی وفا بن سكا خلوصانه روی سماده ارتفاع بولان نجم آسا مرتبهٔ رفیعه یه نائل

اوله سن ديو دعا ايتمش ايدم وقتا كه دعاء محبانه م مستجاب اولوب حالى اولديغكده بندن دور اولدك يعنى قطع رشتهٔ اشفاق ايدوب حاجاتمى قضا ايتمدك بو صورتده معناده كندى عليهمه دعا ايتمشه دوندم ديمكدر (چند صحايفدن اول كذران ايدن محمود وراق نظمى ذيلنده اولان ＊ احلم تسد ＊ مثلندن بوشخه قدر اولان كلام سراپا مقدما اختلاف نسخه يه بناء ترجمهٔ معلومه صاحبنك خاما دست تصرفنه دوشن نسخه ده محرر اولمامق ملابسه سيله مسكوت عنه بولنمغله بودفعه قلم ركيك الرقم اسعد فقير ايله علاوه اولنمشدر (احنف بن قيس قومنه اوغادك رأيندن حذر ومجانبت ايدك ديو تنبيه ايلدى رأى اوغادنه در ديو سؤال اولدقده صفح وعفوى عار وعيب عد ايتمكدر ديو جواب ويرمشدر (قلت) وغد واوك فتحى وغينك سكونيله احمق وضعيف ورذيل ودنى معنا سنه در جمعى اوغاد كلور انتهى (مرويدركه مظهر تشريف ثانى اثنين اذهما فى الغار ＊ خليفهٔ اول حضرت احمد مختار ＊ ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه حضرتلرينه برشخص نادان ＊ لاسبنك سبا يدخل معك قبرك ＊ كلام باطلنه جسارت ايتدكده خليفهٔ مشار اليه حلمله معامله بيوروب فقط ＊ معك والله لايدخل معى ＊ ديو جواب ويردى رضى الله تعالى عنه مآل بيأل قول شخص سكا حاشا بر سب ايله سب ايده جكم نفسكه شويله تأثير ايده جكدر كه انتقالكه قدر خاطركدن چيقميه جقدر ياخود انكله ابدا مشتهر اوله جق سن ديمكدر (جواب مشاليه بن سنك كبى نادانك قوليله متأثر وملوم اولمام بلكه اول سب سببيله سن الله بيلوركه ملوم اولوب ملامت وحزنك عمريكه سوروب انكله برابر قبره كيررسن ديمكدر (مرويدركه سالف الذكر احنف زقاقده كيدركن دوردن برشخص موى اليهه سب ايلدى ياقلشدقده شخص مرقومك يانده توقف ايدوب اى كيسه بنى سب و دشنامدن دخى بقيه وار ايسه همان بوراده وجاها بكا سويله زيرا قور قارمكه بكا سبكى قومك يكتلرى سندن ايشيدرلر سه غيرت ايدوب سنى دوكروسكا سوكرلر والحال كه بز انتصارى سومين يعنى بن سنى عفو ايتدم بكا اخذ ثاره آخرك ياردمنى استمم ديمكدر (نبوتنده اختلاف اولنان لقمان حكيم حضرتلرى فرزندينه وصيتده بنم اوغلجغم اوچ كيسه بيلنمز انجق اوچ نسنه عندنده بيلنور وآشكاره اولور اولكيسى حليمدركه غضب حالنده بيلور ايكنجيسى دلير وشجاعدر كه حرب وقتال اواننده معلوم اولور اوچنجيسى دوستدر كه احتياج حالنده يعنى كشينك باشى صقلدقده استعانه ايچون مراجعت ايلد يككده بيلنور ديمشلردر (حكايه اولنديكه ابن عرادة السعدى خراسان واليسى بولنان سلم ابن زيادك مظهر اكرامى اوله رق برازمدت نديم وجليسى اولمشيدى برقصور سببيله مفارقت ايدوب آخر كباره يناشوب وديكر بابه چاتوب لكن سلمده كى نعم وكرمى كوره مديكندن ندامت برله باب سلمه دوندكده اشبو قطعه يى تقديم ايتمشدر ＊ عتبت على سلم فلما فقدته ＊ وصاحبت اقواما بكيت على سلم ＊ رجعت اليه بعد تجريب غيره ＊ فكان كبرء بعد طول من السقم ＊ مآلى سلمه كوجنوب عتاب ايتمش ايدم وقتا كه فقدان ايدوب يعنى انى ترك برله قوم آخر ايله مصاحبت ايتد يكمده سلمك فراقنه اغلدم غيريلرى تجربه دنصكره ينه اكا رجوع ايتدم وبنم افتراقنه وديكرلر ايله امرار وقته ابتلا ايله ينه اكا رجوع ايلديكمك حظى طول مدت خستهلك محننده نصكره حاصل اولان برئك حظى كبى اولدى ديمكدر (ابو الدرداء رضى الله تعالى عنه ＊ معاتبة الصديق اهون من فقده ＊ ديمشدر يعنى دوستك سكا عتابى فقداندن يعنى ضايع اولمسندن اهوندر يعنى تك دوست بولنسونده همان عتاب ايتسون ديمكدر (عتاب حقنده ＊ وفى العتاب حياة بين احباب ＊ مصراعى كوزل ديمشدر يعنى خلق بينلرنده عتاب حياتدر ديمكدر ومصراع مذكورك معناسنى تأييدا صاحب مستطرف ＊ فما ثم شئ احسن من معاتبة الاحباب ولا الذ من مخاطبة ذوى الالباب ＊

ديمشدر والله تعالى اعلم وحسبنا الله ونعم الوكيل وصلى الله تعالى على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم

﴿الباب السابع و الثلثون﴾

اشبو اوتوز يدنجى باب وعدى انجاز ووفانك وعهدى ايفانك رعايت وحسنى بيانده در صاحب المستطرف ديركه انسانك تمسك واحتجاج ايلديكى ادلهنك ارجحى كتاب اللهدركه اكا تمسك وتوسل ايدنلر واصل راه سداد وهدى وانكله استدلال ايدوب عامل اولنلر نائل رضاى خدا اولورلر قال الله سبحانه وتعالى ﴿ياايها الذين آمنوا اوفوا بالعقود﴾ (قلت) عقد توثيق اولنمش يعنى محكم عهده ديرلر واغتده عقد انفصالى عسرتلى اولور حيثيله ايكى شيئ جمع ايتمكه ديرلر بيضاوى حضرتلرى بيانى اوزره امر عند الاطلاق اكرچه وجوب ايچون اولوب لكن بو آيتده اولان اوفوا امرينى وجوب ايله ندب بينلرنده مشترك اولمق اوزره حمل ايدر ايسك بو آيتده عقوددن مراد حق تعالانك قوللرى اوزره عقد والزام ايلديكى تكاليف شرعيه وعباد بينلرنده اولان عقود امانات ومعاملات كبى ايفاسى واجب شيلر ايله ايفاسى حسن ومندوب شيلره شامل اولور فتدبر (وآيت مذكوره اى مؤمنلر الله تعالانك عبادى اوزره عقد والزام ايلديكى تكاليفده وفا ايدك وياخود بربريكز بينده كى امانات ومعاملات عقودينه وفا ايدك اول ايكى نوع عقودك هر برينه وفا كركسه واجب ويا مندوب اولسون ديو ترجمهٔ تبيانده تفسير اولنمشدر (وينه حق سبحانه وتعالى ﴿الذين يوفون بعهد الله ولاينقضون الميثاق﴾ بيورمشدر (قلت) اشبو آيت كريمه ماقبلنده كائن آيتده واقع معارضهٔ وهمدن برى اولان اولو الالباب يعنى ذوى العقولى ثنادركه مع سباقه حضرت نبى ذيشان صلى الله تعالى عليه وسلمه انزال اولنان قرآن ووحيك حق اولديغنى انجق ذوى العقول تذكر ايدرلر و بيلورلر اويله ذوى العقول كه انلر ﴿الست بربكم﴾ خطابنده ارواحلرى ربوبيتى اعتراف جهتيله بلى ديوب يعنى تصديق ايدوب اول تصديقى نفسلرى اوزره عقد والتزام وكتب منزله ده اولان عهد الله كه تكاليف شرعيه در انى دخى التزامله ايفا ودخى بين الله و بين العبد اولان مواثيقى عدم نقض ايله متصفلر در ديو تفسير و﴿ولا ينقضون الميثاق﴾ بعد التخصيص تعميمدر ديو بيضاويده تحرير اولنمش (وترجمهٔ تبيانده شونلركه الله تعالانك امر وفرضنه وفا ايدوب مخالفت ايتمزلر وكنديلر ايله الله تعالى بينده اولان وياعباد بينده اولان مواثيقدن هيچ برين نقض ايتمزلر ديو مفسردر (وآيت كريمهٔ اخرادده دخى ﴿واوفوا بعهد الله اذا عاهدتم ولاتنقضوا الايمان بعد توكيدها﴾ بيورمشدركه حق سبحانه وتعالى ايله معاهده ايلديككز وقتده او عهدى ايفا ايدك ويمينلريكزى اسم اللهى ذكر ايله تأكيد ايلدكدنصكره نقض ايتمك ديو مفسردر اشبو آيتده اولان عهد اللهدن مراد ﴿ان الذين يبايعونك انما يبايعون الله﴾ نصى اقتضاسنجه رسول الله عليه الصلاة والسلامه بيعت اولديغى وبعضه كوره نذور وعلى قول ايمان بالله اولد يغنى وسائر معانى بيضاوى روح الله تعالى روحه تحرير ايتمشدر (ودخى بارى تبارك وتعالى ﴿واوفوا بالعهد ان العهد كان مسؤلا﴾ بيورمشدر (وعهده وفا بابنده آيات كثيره اولوب مؤكدى ﴿ياايها الذين آمنوا لم تقولون مالا تفعلون كبر مقتا عند الله ان تقولوا مالاتفعلون﴾ آيت كريمه سيدر (قلت) اشبو نظم جليل اى مؤمنين ايشلمديكز شيئى نيچون سويلرسز ايشلميه جككز شيئى سويلمكز الله تعالى عندنده مقت يوندن عظيم اولدى يعنى قطعا مرضيسى دكلدر ديو تبيان ترجمه سنده مفسر در عند الله مقت يعنى قبح يوندن بر امر عظيمدر ديو تفسير اولنمشدر (وسبب نزولى دخى امام بغوينك تفسيرنده يازلديغى اوزره عليه الصلاة والسلام افنديمز شهداء بدرك نائل اولدقلرى ثوابى خبر ويردكلرنده صحابهٔ كرام بدردنصكره بزقتال كفاره ملاقات ايدر ايسك اول جنكده فراغ كلى ايله وسعمزى

افراغ و بذل ایدەرزدیو تعهد ایتشلر ایکن غزوه احد وقوعبولدقده تفصیلی کتب سیرده یازلدیغی کیفیت اوزره فرار ایتملری ایله آیت شریفهٔ مذکوره ایله عتاب اولندیلر (صحیح بخاری ومسلمده رحمهما الله تعالی ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن مرویدر که رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (آیة المنافق ثلاث اذا حدث کذب واذا وعد اخلف واذا اؤتمن خان) بیورمشدر که منافقك علامت ونشانلری اوچدر یعنی هر بری باشقه باشقه علامتدر بری سویلدیکی سوزده کذب ایده یعنی خلاف واقعی خبرویره دیکری وعد ایلدیکی وقتده خلف ایده یعنی مستقبلده ایده جکی فعلدن خبرویردکده ممکن ایکن وفا ایتمیه وآخری برنسنه یه امین قلندقده خیانت ایده یعنی کندویه برنسنه امانت اولندقده اوشیده خلاف شرع تصرف ایده دیو ترجمه اولنمشدر (صاحب المستطرف وفاشیم نفوس شریفه واخلاق کریمه وخلال حمیده یعنی خصال نفیسه دن اولوب صاحبنی عیون خلقده معظم وموقر وعامه نك حسن ظننه مظهر ایدر دیمشدر * الوعد وجه والانجاز محاسنه * الوعد سحابة والانجاز مطر * کلمات علما وحکمادندرکه مآللری تشبیه طریقیله وعد یوزدر انجازاك محاسنی یعنی حسنی یاخود لحیه سی و وعد بولوت وانجازاك بارانی در دیمکدر (حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه هر برشیئك رأسی یعنی اعلاسی واردر معروف یعنی احسانك اعلاسی دخی فردا یه صالیوب تعجیل اولنمقدر بیوردیلر (وشاء اجرای وفاده * اذا قلت فی شیء نعم فاتمه * فان نعم دین علی الحر واجب * والافقل لا تسترح وترح به * لئلا یقول الناس انك کاذب * نظم اولنمشدرکه مآلی برنسنه سندن طلب اولنوبده نعم دیو وعد ایلدیککده ایفا ایله زیرا وعد حر یعنی ذی مروت اوزرینه دین واجبدر یوق اکر وعدیکی اتمام وانجاز ایده میه جك ایسك اول امرده نعم دیمیوب لادی یعنی یاپه مم دیوب استراحت ایده سن تاکه ناس سکا کاذبدر دیمسونلر دیمکدر (وشاعر آخر دخی * لایکلف الله نفسا غیر طاقتها * ولاتجود ید الا بما تجد * فلا تعد عدة الاوفیت بها * واحذر خلاف مقال للذی تعد * قطعه سنی دیمشدر که مآلی الله تعالی برکیمسه یه وسع وطاقتده اولمیان نسنه ایله تکلیف ایلمدی ودخی ید یعنی انسان موجودی نه ایسه انکله جوانمردلك ایدر بو صورتده سنده بروعد ایله وعد ایلمه ایلدکده انجاز ووفاسنده عهده سندن چیقه جاغك نسنه یی وعد ایله وخلاف مقالدن حذر ایله دیمکدر (وعرب عربادن بریسی * وعد الکریم نقد وتعجیل * ووعد اللئیم مطل وتعلیل * یعنی کریم اولان ذاتك وعدی پشین وحاضردر یعنی خلف ایتمز ولئیم اولان شخصك وعدی عین مطل یعنی تسویف وعد خلاصه و یرماملك وتعلیلدر دیمشدر (واعرابی بلیغ آخر دخی * العذر الجمیل خیر من المطل الطویل * یعنی برشی مطلوب ومسؤل اولدقده اعتذار جمیل ایلك وعد ایدوبده مدت طویله تأخیر ایتمه دن خیرلودر دیمشدر (حکایه اولندیکه شعرای عربدن بشار اعمی خالد بن برمکی یی برقصیده ایله مدح ایدر خالد یکرمی بیك درهم عطیه وجائزه ویرلسون دیو امر ایتمش ایسه ده اوزار نهایت بشار قاپدینه یعنی بدیجسه خالدك مرور ایده جکی طریقه یی کوتوردیوب ووارو خالدی بکلر بکلرکن راکب اولدیغی قاترك یولارندن طوتوب * اظلت علینا منك یوما سحابة * اضائت لنا برقا وابطأ رشاشها * فلاغیمها یصحی فییئس طامع * ولاغیثها یأتی فیروی عطاشها * قطعه سنی نظم ایتدکده خالد صباحه قالمسون دیوب دراهم موعوده یی بشاره یتشدیروب تبشیروعین مسرتینی تنویر ایدر رحمه الله (مآل قطعه برکون سحابه پاره احسانك یعنی وعد دراهم بزی اظلال یعنی اوزریمزه کلمش وعلامت سقوط مطر اولان برقی دخی بزه اضائه ایتمش ایکن رشاشه سی یعنی مطری نازل اولمیوب حالا ابطائت رشاشه ایله اوزریمزده ینه طوروب باری اول ابرك غیمی یعنی قرانلغی قالقسه وصاوشسه ده طامع باران مأیوس اولوب راحت بولسه یاخود مطری نازل اولوب عطشانی قانسه یعنی یا مأیوس عطیه اولسق یاخود ویرسکده فرحیاب اولسق دیمکدر

(صالح اللحی ذم خلف وعد ده * لئن جمع الافات فالبخل شرها * وشر من البخل المواعید والمطل * ولاخیر فی وعد اذا کان کاذبا * ولاخیر فی قول اذا لم یکن فعل * قطعه سنی نظم ایتمشدرکه مآلی اکرکافهٔ آفات بریره طوپلنسه بخل شریدر وبخلك شری دخی وعد ایله مطلدر یعنی وعد اولنوب صکره بالامکان اوزاده رق ایفا اولنمامسیدر کاذب اولان وعدده وفعل اولمیان قولده یعنی یاپمیه جغك شیئی یاپه رم دیمکده خیر یوقدر دیمکدر (حکایه اولندیکه هذلینك ام ولد جاریه سی وفات ایلدکده منصور خلیفه خواص قرناسندن عتیق ربیعه وار طرفدن تعزیه ایچون هذیله کیت وخلیفه سکا غایت جمیله وادیبه وظریفه برجاریه ایله فرش وکسوهٔ فاخره وعطیه احسان ایده جك دیو تبشیرایت دیو ارسال ایدر لکن خلیفه اونودوب واخطار ایدن دخی بولنمدیغندن هذلی توقعده قالدیغی حالده خلیفه اوسنه هذلی برابر اوله رق حج شریفه عازم اولور وقتا که مدینهٔ منوره یه واردقلرنده منصور خلیفه بوکیجه مدینه یی تبدیلا طواف ایده جکم دیوب هذلی ایله طوافه وکزمکه چیقارلر ومقدما صحابیاتدن عاتکه نك منزلی اولان خانه سمتنه کلدکلرنده هذلی یا امیر المؤمنین بو مکان شاعر بلیغ اخوصك * یابیت عاتکة الذی اتغزل * حذر العدی وبه الفؤاد موکل * مطلعنده اولان بیت عاتکه در دیو تعریف ایلدی خلیفه بلاسؤال هذلینك بو تعریفنه جانی صقلوب جواب ویرمدی وقتا که عودت ایلدکلرنده خلیفه هذلینك بلامناسبت بونی دیمه سنده برمرادی اولمق کرکدر فکریله اخوصك کلام مذکوریله ابتدا ایدوب اخوصك عاتکه حقنده نظم ایتدیکی قصیده محفوظی اولمغله از برندن سوزکده ایچنده اولان ابیاتدن * واراك تفعل ماتقول وبعضهم * مذق اللسان یقول مالایفعل * بیتنه کلدکده مراد هذلی یی اکلیوب ربیع لسانیله ایلدیکی وعد مذکوربنی تذکر ایله فی الحال ایفا واعتذار ایلدی جعل الله الجنة مثواه (مآل بیت ای عاتکه سنی بن سویلدیکی ایشلر یعنی وعدیکی انجاز ایدر کریمانده کوردم بعض ناس ایسه کرمی دلنده در یعنی ایشلیه جکی فعلی سویلر دیمکدر که مرادی سن خلق یننده کرمکله ممتازسن دیو ثنادر (ومدح انجازده بعض شعرا شو نظم شیرین ایله شکرریز ادا اولمشدر * تعجیل جود المرء اکرومة * تنشر عنه اطیب الذکر * والحر لایمطل معروفه * ولایلیق المطل فی الحر * مآلی کشی جودینی تعجیل ایتمك براکرومه یعنی برفعل کرمدرکه اطیب ذکر وکوزل ثنا اندن نشر اولور یعنی بقای ذکر بالخیره ودعایه سبیدر مردم زاده وذو مروت اولان معروف واحسانی مماطله ایتمز یعنی فردایه صالوب خلف ایتمز ومطل دخی مرد کریمه لایق دکلدر دیمکدر (اما عهده وفا والتزام ایتدیکی فعل وقولی اجراکه بو بابده نقل وحکایت اولنان عجایب وقایع وغرائب ودایع طرب آرای مسامعدر ازجمله حلی قبیله سنه منسوب برمرد ایله ملوك قدیمهٔ عربدن نعمان بن منذرك ندیمی شریك بن عدی ابن شریك قضیه لریکه خلاصه سی بودر (ذکر اولنان نعمان کوننك برینی غضبه وبرینی کرمه تخصیص بر له برینه یوم بؤس دیکرینه یوم نعیم دیو آدقومش ایدی یوم بؤسده راست کلدیکنی قتل ویوم نعیمده مظهر احسان ایدر مرد مذکور طائی عادت فلك مقوس اوزره سهم فاقه وفقره هدف اولوب اولاد صغار وعیالنك نفقه لری تدارکی دردیله طشره یه آتلوب یواده سؤال ایدرك جوارنده واقع نعمانك پای تختنه کلدی وشهره کیررکن نعمانه راست کلوب مکر یوم بؤسی اولمغله بیچاره طائی کندینك مقتول ودمی بغیر حق مطلول اوله جغنی جزم برله (حیا الله الملك برطاقم آج وچپلاق اولاد خرده سال واهل وعیالم اولوب انلره تحصیل لقمه ایچون آب روییی اراقه یعنی ناچار ارتکاب ذل سؤال ایله بو طرفه کلمشیدم بخت سیاهم بنی ملکك یولنه بو عبوس کونده سوق ایتدی مقر اولاد وعیالم بو رایه قریبدر انلر ایسه مشرف هلاکدر قتلده

اول نهار ايله آخرى يكسانىدر ملك حضرتلرى رخصت بيورسون تدارك ايتديكم شو قوت قليلى
انلره يتشديره يم قبيله مه واروب اهلمك لوجه الله هلاك اولملرندن كوروب كوزتمه لرينى وصيت
ونياز ايده يم بعده كلور ونفاذ امر ملكه نفسمى تسليم ايدرم ديدكده نعمانه رقت كلمش ايسه ده
عادت باطله سنك اوزرينه عزيمتى اولمغله فرار ايدرسه يرينه اعدام اولنمق اوزره طائيدن
كفيل استدى ماراليان نديم نعمان يعنى شريك ملكك يانده بولنمغله طائى شريكه باقوب
* ياشريك بن عدى * مامن الموت انهزام * من لاطفال ضعاف * عدموا طعم الطعام * بين
جوع وانتظار * وافتقار وسقام * يا اخا كل كريم * انت من قوم كرام * يا اخا النعمان جدلى *
بضمان والتزام * ولك الله بانى * راجع قبل الظلام * شعرينى انشا ايلديكه مفهومى اى
شريك بن عدى بن قتلدن قاچمق وقورقمق طعم طعامدن دور اولمش آچلق وانتظار وافتقار
درديله بيتاب وضعيف اطفاله من واحسان ايله اى نديم نعمان سن نسل كرامدنسن بكا ضمان
والتزام وكفالتله جود قيل بارى شاهد اولسونكه اخشامدن اول رجوع ايدجكم يعنى بوكون
عودت ايدرم ديمكدر چونكه شريك شعر مذكورى ايشيدوب بر وجه محرر بن ضامنم ديمكله
نعمان قبول ايدوب طائى يه اذن ويروب اودخى منزلى طرفنه سرعت ايلدى پس بر آز زمان
كچدكده نعمان شريكه اشته اول نهار كچدى طائى كلمدى ديدكده شريك اخشام اولمنجه
بنم اوزريمه ملكك حكمى كچمز ديوب استمهال ايلدى وقتاكه اخشام ياقلشوب طائى كلامكله
نعمان شريكه وقتك كلدى قتله آماده اول ديوب اودخى تهيأ اوزره ايكن دوردن برشخص
كورنكله شريك مأمولدركه شو شخص طائى اوله كلنجيه دك رخصت بيورك اكر اودكلسه امر ملك
مطاعدر ديرايكن طائى قوشه رق كلوب وصولندن اول اخشام اولوردى ديو خشيت ايتمشيدم
هله قبل الغروب يتشدم ديوب ميدان وفاده قائم وپايدار * وايها الملك مر بامرك * كلاميله قتله
مترقبا منتظر اولدى نعمان بو احوالى كوردكده بحر حيرته طالوب وافر تفكردنصكره باشنى
قالديروب الله بيلوركه سزلردن اعجب نسنه كورمدم اماسن اى طائى براحده ميدان وفاده
طوره جق بر واماسن اى شريك بركريمه ميان كرماده بادىء ذكرا وله جق سماحت واثر
براقدك حيفكه بن سزه ثالث اوله ميوب اوچك ملومى اولدم بارى بنده طائينك وفاسنى
وشريكك كرمنى نكريما بوم بؤسى ناسدن رفع وعادتمى نقض ايليم ديدكده طائى مقام تفاخرده
* ولقد دعتنى للخلاف عشيرتى * فعددت قولهم من الاضلال * انى امرؤ منى الوفاء سجية *
وفعال كل مهذب مفضال * شعرينى نظم ايدوب يعنى حضوركدن عودتمه بالتعهد كتدكدنصكره
قبيله م بنى خلافه دعوت ايله كتمه ديديلر ايسه ده بن انلرك قولنى اضلال مقوله سندن عد
وشمار ايله دكليوب كلدم بن بركيمسه يمكه بنده وفا خويدر ترك ايده مم مكارم اخلاق اولانك هر
برفعلى فضيلتدر ديدى بعده نعمان اى طائى شو عهدبكه وفايه تلف نفسدن عبارت ايكن
باعث جسارتك ندر ديدكده طائى وفامه بادى دينمدر زيرا وفاسى اولميانك كيمسه نك دينى اولماز
ديدى نعمان طائينك مروت ودرايت وديانتنه وسبب رفع عادت باطله سى اولديغنه محظوظ
اولوب احسان تام ايله مكرما وممنونا اهلنه اعاده ايلدى (غرائب وفادن برى دخى اشبو حكايه
دركه مأمون خليفه نك مصر واليسى ايلديكى عبدالله بن طاهر حقنده ايدى اقرباى مأموندن
بعضيلرى مأمونه والىٔ مشاراليهك آل على يه رضى الله تعالى عنهم باباسى طاهر كبى نهانى ميلى
وار ديو سعايت ايدرلر مأمون دخى حزم ودرايت اربابندن اولمغله بندكانندن
هر فنده ماهر وبالبحث الزام خصمه قادر نطوق ودرايتكار برينه ودعا جبسنه نهانى بورادن
براحد طويمدن غربا وزهاد صورتنه كيروب طوغرى مصره كيت واصولله بالتدريج صغار

وكبار يله اختلاط ايت واچنه قوتى وضرب نطق ايله كرميت حاصل ايدوب اهل بيت كرامدن
قاسم بن محمدك بيعتنه استماله ايدرك مصر واليسى عبداللهك قرنا سنه چاته رق داخل مجلس اولمغه
غيرت برله انتسابه يول بول و بعد الدخول صره سنى كوزه دوب مشاراليهك بيعتنه دعوت ايله
وضميرينى اكله ونه استماع ايدرايسك كل بكا سراپا خبر ويرديو ارسال ايدر وقتاكه مأمور
مومى اليه مصره واروب تعليم خليفه اوزره حركت ونظما ونثرا ستايش ومدحيه لر عرض
ايده رك حضور والى يه دخوله يول بولوب وچاتوب انجرار كلامله قضيهٔ بيعت قاسمى بسط
مقدماتله آچوب استضمار ايتدكده والىٔ مشاراليه رحمة الله تعالى رحمة واسعة عليه مأمور منكر
مومى اليهه اى مرد هشيار واى عارف درايتكار اكر كوش انصاف ايله دكلروبنى معذور
طوتر ايسك بو بابده سكا برازكلمات ايراد ايده يم ديجك يورك ديدكده نابن اوزرينه احساناتى
كورديكى ذاته شكر ايتمك واجب دكليدر ديدى مومى اليه هاى هاى ديو تسليم ايلنجه جناب
عبد الله بن طاهر اشته كوزكله كورديكك اوزره شو رجالك يعنى مأمون خليفه نك سايه سنده ديار
مغربه قدر حكمم ويورلدم ايشلر وامر ونهيم نافذ والحاصل يمين ويسارم نعمت دولتله
طولو ديو ثروت وسامان خليفهٔ مشاراليهك محضا بكا عنايتى ايكن اوزريمه واجب اولان
شكرانك يرينه بنى نعمتنى انكار وكفرانه سوق ودعوت ايدوب بكا وفايى تركله غدر ايت ديرسن
والله كه اكر بكا عيانا جنتى كوستروب ايچنه قويه جق اولسك دخى بن ولى نعمتمه غدر ايله
نكث يعنى نقض بيعت وترك وفا ايتمم ديو جواب ويردكده مومى اليه سكوته واردى بعده والىٔ
مشاراليه اى زاهد * والله ما اخاف الا على نفسك فارحل من هذا البيت * يعنى ارتق بورازده
طورمه والا سنى تلف ايدرم ديو طرد ايلدى مومى اليه دخى بغداده عودت وماجرايى خليفه يه
حكايت ايتدكده عبداللهى اضعاف احسان والتفاتنه مظهر ايلدى (قلت) عبدالله مشاراليه
مأمون خليفه نك امراسندن اولوب كندو واولاد واحفادى مدت مديده خراسان اولكاسنده
دولت عباسيه طرفندن والى اولمش اولان ذو اليمينين ايله ملقب بليغ كامل ومنشىء فاضل طاهر
ابن حسينك نجلى وباباسى كبى بركامل ذاتدر خراسانده والى نافذ الامر ايكن ايكيوز يكرمى
طقوزده فوت اولدى اول اولكاده ابنيهٔ خيراتى واردر رحمهم الله تعالى (محاسن شيم ومكارم
اخلاق اهل كرمدن معدود ايفاى عهد امرنده ابو الفتح المنطقيدن ناقلا حمزة بن الحسين
الفقيه تاريخنده ذكر ايتديكى اشبو قضيه استماعه شاياندر ناقل حكايه ديركه مصرده والى
اولان كافور حبشى اخشيدينك بركون مجلسنده جلساسيله بولنمش ايدم طعام كلوب اكل
اولندقدنصكره كافور اويقويه ياتدى بزلر دخى ديكر اوطه يه واروب صحبت ايتمكده ايكن
كافور اويانوب بزلرى چاغردى وارديغمزده شمدى برى فلان چارسويه كتسون وآنده برپير
منجم اعور وار آنى صورسون وخبرينى بكا كتورسون ديوب بريمزى ارسال ايلدى واروب
سؤال ايلديكنده پير مرقوم مكر وفات ايدوب برى بكر وديكرى ذات زوج فقيره ومحتاجه ايكى
قزينى ترك ايتمش خبرينى كتوردكده كافور مسرور اولوب وتعجب كنان وافر كولوب قزلره
بر خانه اشترا واموال وعقار وكسوه اعطا وبكرى اره ويروب مستغرق احسان اوفى
ايلديكندنصكره بونلر بكا متعلقدر امورلرينه رعايت اولنسون ديو اعتبارينى اظهار ايلدى خبر
مذكور كنديه واصل اولدقده تعجبا وسرورا ضحك ايتمشيدى بزلره سبب تعجبمى سزه
نقل ايليم ديوب شو وجهله بيان ايلديكه بن صباوت حالمده مصرده ابن عباس نام بركاتبك
عبد مشتراسى ايدم بركون بوقزلرك باباسى منجم مرقومك دكانى اوكندن كچر ايدم واثواب
كهنه ايچره وحالت رثه اوزره اولديغم حالده كار دكاننده طوروب حساب وكتابنه نظر ايدردم

اودخی بکا باقوب وکاغده براز یازوب کل دیو بنی چاغردی وسن برجلیل القدر ذاته قول اولوب
انك سایه سنده رتبهٔ رفیعه یه وخیر کثیره نائل اولورسن دیوب بندن اقچه استدی و بنده مالك
اولدیغم انجق ایکی درهمی ویردم اوزریمه آتوب بن سنی بشارت عظیمه ایله تبشیر ایدرم سن ایسه
بکا ایکی درهم ویررسون لکن قدرك بوقدر بیلورم کل سنی دخی زیاده مسرور ایده یم الله
بیلورکه سن بو بلده وسائر بلاده متصرف اولورسن اوزمان بنی کثرت شغلله اونوتمیه جغکه
تعهد ایله دیدکده بندخی تعهد ایتمشیدم بعده سوق قدرله تبشیری کبی بورتبهٔ عالیه یه واصل
اولوب لکن تعهد مذکور کلیا خاطرمدن چیقمشیدی وقتا که بر وجه محرر بعد الطعام یاتدیغمده
منجم مرقوم رؤیاده یانمه کلوب فنی عهده وفا واتمام وعد غدر ایتمه سنده معذور اولورسن دیو
مؤاخذه ایتمکله دهشتله اویاندم ووعدیمی کندی معدوم ایسه ده بحمده تعالی قراری حقنده
اجرا ایتدم دیمشدر (قلت) اشبو کافور اخشیدی فاطمیون دولتی طرفندن بروجه محرر مصرده
والی اولوب اوچیوز اللی سکز حدودنده فوت اولان عبد حبشی عبقدر ایکن ترجمهٔ معلومه ده
مستطر فده اولمیان عنوان معظم ایله معنون قلندیغنك اوزرینه حکایهٔ مذکوره ده سبب تعجب
وسروردی بیانده کافورك * اعلموا انی مررت یوما بوالدهما المنجم و انا فی ملك ابن
عباس الکاتب و انا بحالة رثة فوقفت علیه فنظر الی - الخ * قولنی ملك مومی الیه حال فقر
ونکبتمده ابن عباسك خلافتلری اواننده منجم مرقوم مرور ایدر ایکن بکا نظر والتفات ایدوب
الخ دیو ترجمه اولنمشدر (ووفاده ضرب مثل اولوب رونق ده وجوه اوراق و زبانزد ثقات آفاق
اولان حکایه لردن بری دخی بودرکه زمان جاهلیتده اولان ملوك عربدن شاعر مشهور
امرء القیسك خصمی ظهور وغلبه ایتمکله قیصردن استمانه و استنصار طلبیله اولکاسنه
عزیمت ایلدیکی هنگامده ذی قیمت وکران زره وسیف وسائر سلاحلرینی میان عربدن صاحب
منعه و قدرت وشاعر سموءل بن وادیا نام خاندانه امانت براقشیدی وقتا که امرء القیس قیصر
اولکاسنده اولدکده ملك عرب بولنان سموءلدن اشیاء امرء القیسی طلب ایلدی سموءل بن انلری
مستحقنه یعنی امرء القیسك وارثنه ویریرم دیو امتناع وینه تأکیدا طلب ایتدکده غدر ذمت
وخیانت امانت واو زریمه واجب وفایی ترك ایتمم دیو جواب ویردکده ملك عرب عسکرینی
آلوب سموءلی قصد وکلوب قلعه سنی محاصره ایلدی و دخوله قدر تیاب اوله مدی بوخلالده
سموءلك اوغلی خارج قلعه ده بولنمغله ملك اسیر ایدوب قلعه نك اطرافنده ای سموءل اموالی
ویرمزایسك اشته اوغلك اسیریمزدر قتل واعدام ایده رز قنغیسنی اختیار ایدر ایسك ایله دیو ندا
ایدرك کزدردکلرنده سموءل بن وفایی ابطال ایتمم وفالك بولنه ا وغلم فدادر دیدی اول غدار
دخی سموءلك کوزی اوکنده بیچاره اوغلنی قتل ظلمی ایدوب وچکلوب کندی وسموءل دخی
محافظهٔ وفا ایچون جکرپاره سنك قتلنه تحمل ایتدی و ورثهٔ امرء القیس کلدکلرنده اموالی
انلره ویردی اشته سموءلك حیات ولدندن زیاده کندی یه احب اوله رق اجرا ایلدیکی وفادارلغی
باب وفاده ضرب مثل اولوب هربارکه اهل وفا بین الانام یاد واخلاق کریمه اصحابی تعداد
اولنسه سموءل باشه چکر وفی الحقیقه نیجه سردفتر وفاداران اولمسونکه حاصل عمرینی بو یولده
فدا ایتمش ومحبوبی اولان وفاکارلق راهنده رتبهٔ فنایی بولمشدر (قلت) یعنی اسعد فقیر دیرکه
سالف الذکر امرء القیس ایله ملقب سلیمان بن حجر ملوك کنده نك بشنجیسیدرکه قبل طلوع
نور نبوتده ملك ایدی باباسی حجری تلف ایدن اسد قبیله سندن اخذ ثاره عزیمتله بکر وتغلب
قبائلنی باشنه جمعله بنی اسد اوزرینه هجوم ایدوب قاچردی و بواثناده کنانه قبیله سنی علی غفلة
اوروب لکن کنانه اولدقلری ظاهر اولدقده متبوع کنانه اولان ملك غسانینك

مؤاخذه سندن خوفله امرء القیسك باشنده اولان قبائل طاغلدقده امرء القیس استمداد
رجاسیله قیصره دخیل دوشدی اودخی امداده تعهد ایدوب یاننه عسکر تعیین
ایدوب اودخی اولکاسنه وقتال اعداسنه کیدرکن بنی اسد قیصر طرفنه بر رجل
کوندروب سعایت ونفاقله امرء القیسدن صوغوتمغله وراسندن برقات صورت اکرامده
اثواب مسمومه ایله مباشر کوندروب مباشر انقره ده امرء القیسه ملاقی اولوب حمامدن چیقدیغنده
الباس ایتمکله متأثرا فوت اولدی وانقره جوارنده اولان جبله کومدیلر فقیر ایرانه سفارتله کیدرکن
اول طرفدن کچلدکده جبل مذکوری کورمشیدم واوراده مشهوردر امرء القیس اغنده قولیله
استشهاد اولنان شعرای عربدندر باباسی شعره ورزشیچون ملوك مدح ایتمز بلکه مدح اولنور دیو
کندی بی طرد واعتباردن اسقاط ایتمشیدی امرء القیسك کریمه سی عهد نبوته یتشوب شرف
اسلامله مشرفه اولمشدر انتهی (باب وفاده بو حکایت دخی عنوان تواریخ ودفاتر واستحسانکردهٔ
عیون اهل بصائر وزبانزد اصاغر واکابر ومتداول السنهٔ اوائل واواخردر یعنی مأمون بن هرون
الرشید خلیفه نك خادم مقربی روایت ایدرکه برکیجه نك ثلث اولی صوکنده خلیفهٔ مشار الیه
بنی چاغردوب مسموعم اولدیکه برمکیلرك تخریب اولنان سرایلری عرصه سنه کیجه لری برمسن
کیمسه کیدوب وانشاد شعر ومرثیه وندبه وبکا ایدوب ینه خانه سنه عودت ایدر ایمش شمدی
خواص خدمه سندن محمد بن علی ایله دینار نام خادمی یانکه آل وعرصهٔ مذکوره یه کیزلیجه
کیروب دیواراره استتار ایدیکز او یله برمسن کلوب بکا ومرثیه انشاد ایدرسه طوتوب کتورك
دیو فرمان ایلدی بندخی مرقومانی آلوب عرصهٔ مذکوره یه واروب بر برده کیزلنوب بیره
منتظر اولدق برده کوردك که بر غلام بر سجاده وحدیدن برمصنع صندالی کتوروب ویرانه یه فرش
ووضع ایلدی وعقبنجه مهابتلو وسیم و یاقشقلو برمسن ذات کلوب صندالی یه اوطوردی
و بکاوندبه ایله برچوق مرثیه انشاد ایلدی ازجمله * ولما رأیت السیف جلل جعفرا * ونادی
مناد للخلیفة فی یحیی * بکیت علی الدنیا وزاد تأسفی * علیهم وقلت الآن لا تنفع الدنیا * قطعه سنی
اوقودیکه مآلی وقتاکه سیفك جعفری احاطه ایلدیکنی کوردیکم ویحیانك قتلی خبری خلیفه یه
اخبار اولندیغی وقتده دنیا اوزرینه تأسف وبکا ایدوب بعد از ین دنیا کیمسه یه نفع ویرمز دیدم دیمکدر
(ناقل دیرکه وقتاکه پیر فارغ اولوب عودت اوزره ایکن اوزرینه واروب طوتدق وامیر المؤمنین سنی
استیور اجابت ایله دیدك پیر فزع شدید ایله فزعه باشلیوب بوندنصکره حیاتمدن ناامیدم رجا ونیاز
ایدرمکه بر از مساعده ایدك بروصیت نامه یازه یم دیدی وکلورکن بردکان آچدیروب وقلم وکاغد تدارك
ایدوب وصیتنامه سنی یازدی وغلامنه ویروب خانه سنه ارسال ایلدی وقتاکه کتوردیکمزده
خلیفه زجر ایدوب یعنی کوکره مش ارسلان کبی حایقروب ای پیرسن کیمسن برامکه نك ویرانه لرنده
ایشلدیکك ایشك موجبی ندر دیدکده اول پیر روشن ضمیر برامکه کرما سنك بنده نعم حاضره سی
واردر رخصت دولتکز اولور ایسه انلرله اولان حالمی بیان ایده یم دیدی خلیفه رخصت
یوردقده ای امیر المؤمنین بنم نامم منذر بن المغیره درکه طوائف ملوك قدیمهٔ عربدن برملك ذیشانك
نسلندنم دنیا حالی بو یا انسانه اوله کلدیکی کبی نعمتم یعنی مدار معاشم ضایع ومستغرق دیون
اولوب حیرتده قالدم ایدی متعلقاتم ایله مشورت ایلدیکمده برامکه قپوسنه التجایی رأی ایتدیلر
صبی وصبیه وسائر اوتوز قدر عاجزات نسوات وطمز اولان شامدن رحلت ایله دوشه قالقه
بغداده کلدك و برمسجد خطیره سنه صوقولدق ایدی خلق یاتنه جقدیغمده کیمك اوزره ساتر
العیب برمستعمله ردام وار ایدی انی کیوب وچوجوغی چولغی آچ اولدقلری حالده براغوب
خانهٔ برامکه یی صورمق اوزره بغداد زقاقلرینی غریبانه طولاشورکن یولم برمسجده اوغرادیکه

انده احسن لباس تلبسیله تزین ایتمش یوزقدر معتبر ذوات برمحله عزیمت اوزره اوطورمشلرو بابِ
مسجدی ایکی خادم بکلر ایدی بلا دعوت بریره کیرمکه آلشمادیغمدن تردد ایله مسجده کیروب
اوجمعیته بنده قارشدم ووجودمدن عرق حجاب سیلانه باشلدی ناکاه ایچرویه برخادم کیروب
یورك دیو موسی الیهمی قالدردی بنده هزار حجاب ایله ذیللرنده اوله‌رق انلره اتباع ایله کتدم
یحیی بن خالد مرحومك دولتخانه سنه داخل اولدق مشار الیه یحیی بر باغچهٔ جنت مثالك
وسطنده کائن قصر معلاده بریانه اون نفر اولادینی و بریانه برجوان نجابت آثاری المش
صدرده اوطورردی تعظیمانه سلامله حضورینه داخل اولدق هر بریمزی یکان یکان التفاتله
اقعاد ایلدی قصر مذکورده کندی واولاد و اول جوانله بز یوز اون ایکی کیمسه ایدك بزده بللرنده
تقریبا یوزر مثقال التون قوشاقلی مزین وهر برلرینك اللرنده التون بخوردان یوز اون ایکی نفر خادم
کلوب بخوردانلری اوکلرمزه نهاده ایدوب ایچلرینه برر آوج عود وعنبر قویوب چکلدکلرینه متعاقب
یحیی حضارك مقدملری اولان قاضیٔ بغداده کریمه‌م عایشه‌یی جوان مذکوره اشارت ایله
اشبو ابن عمه عقد مصممدر دیدکده جناب قاضی خطبهٔ بلیغه‌یه آغاز و برنهج شرعی عقد ایله
جماعت حاضره‌یی اشهاد وتسجیل ایلدکدنصکره خدمه ایچرو کیروب هر بریمزك اوزرلرینه
کوبك کوبك وشمامه شمامه مسك وعنبر صاچدیلر والله که یا امیر المؤمنین یکم وانکم مسك وعنبرله
طولدی بعده اللرنده ایچلری لبالب التون طواو برر التون صینی یعنی تبسیلرله یوز اون برخادم
ایچرو کیروب هر بریمزك اوکنه برر صینی قویوب چکلدیلر حضار التونلری جیبلرینه وتبسیلری
قولتقلرینه یرلشدیروب برر برر وداع ودعا ایله چکلوب کتدیلر لکن بن کمال حجابمدن حیرتده
قالمغله التون وصینی‌یه یاپشه میوب اوکمده قودقلری کبی قالدی ایدی خادمك بریسی اشارت
ایتمکله بنده دست رعشه دارمله التونلری کمه وضع وتبسی‌یی الیمه آلوب قالقدم وآیاجوروب
المدن آلورلرمی فکریله ارقه‌مه باقه‌رق قصردن چقدم وبنم بو اضطرابمی یحیی کوررایمش
قپویه یاقلشدیغم خلالده سکرده‌رك برخادم کلوب بنی چوردی وحضور یحیایه کتوروب بنی
کوردکده تبسم والتونلری آت واطوردیو امر ایلدی بنده انلری آتوب اوطوره دوشدم وبکا سن
کیمسن دیو سؤال ایلدی بنده قصه‌می سراپا نقل ایلدیکمده خادمك برینه اوغلم موسایی چاغرك
دیدی کلدکده اوغلجغم بو رجل غریب الدیاردر بونی آل نعمتك ایله حفظ ایله سکا مسافر ویردم
دیدی اولدخی علی الرأس دیوب والمدن طوتوب بنی دائره سنه کتوردی برکون برکیجه الذ عیش
واتم سرور اوزره اقامت ایلدم بعده موسی کوچك قرنداشی عباسی چاغروب ای دادر حضرت
وزیر یعنی پدریمز شوکیشی‌یه عطف اولنمق اوزره امر ایلدی بنم دار الخلافه‌ده مأمور بنم
اولدیغمدن لایقیله اکرام ایتمکده بلکه قصور ایدرم سن دائره‌که آل واکرام ایله دیوب اکا اصمارلدی
اودخی آلوب کتوردی واکرام ایدوب ایرتسی کون قرنداشی احمده او دخی برکون صکره دیکر
قرنداشنه الحاصل اون برادرلر برر برینه حواله ایله هر برلرینك دائره‌لرنده اون کون مستغرق
اکرام اولدم لکن اولاد وعیالم ایا صاغمیدر یاخود آجلقدن عدم آباده‌می کتمشلردر آکاه
اولمدیغمدن محزون ایدم دیوب * اهکیم ایلسه‌مده سیر بهشت * برنهانی عذاب واردلده
* مضمونه مظهر دوشدیکنی بیلدردی وقتا که اون برنجی کونی یانمه برازخدمه ایله برمعتبر خادم
کلوب قالقك واولاد وعیالکزی بالسلامه کورك دیدکلرنده حیف التون صینی مع ما فیه من
الدنانیر المدن کتدی بو حالده اهل بیتمی نیجه کوره‌یم فکریله بالاسترجاع یعنی انا لله وانا الیه
راجعون تلاوتیله قالقدم وبنی برخانه‌یه کتوردی بری بری ایچنده اوج دائره‌یی کچدك دردنجی
دائره‌یه داخل اولدیغمده خادم مذکور وزیر کبیر یحیی حضرتلری بوخانه‌یی وایکی عدد معمور

(قریه‌لری)

قریه‌لری و بو بیك کره بیك دراهم ایله اون بیك التونی سزه تملیك ایلدی و بنی اقتضا ایدن هر بر
حوائجکزی کورمك اوزره خدمتکزه مأمور قیلدی دیوب نقود مذکوره‌یی وقریه‌لرك ملکنامه‌لرینی
وعقد نکاحده و بربلوب بنه براقدردقلری صینی والتون ومسك وعنبرلری تسلیم ایدوب یورك
ایچروده اولاد وعیالکزی کورك دیدی ایچرو کیردیکمده کوردمکه صبیان وعیالم زر وزیوره
مستغرق اولمشلر وحریر ودیبادن اثوابلر کیمشلر اوزرلری مسك وعنبر رایحه‌سیله تعطیر بخش
اوله‌رق بنی قارشولدیلر اشته یا امیر المؤمنین اون اوج سنه علی التوالی نعمت فراوانمله برامکه
خانه‌لرنده تعیش ایتدم و بنی بو رجل برامکه دنمیدر یوقسه غریب الدیارمی بر کیمسه بیله مزدی
واول خانه دانه عادت دهر اوزره جنتمکان پدریکزك امیر المؤمنین هرون رشید قبلندن تقدیر
ممتنع التغییر اقتضاسیله بلیه نازله اولدقدنصکره مستوفیٔ دولتکز عمرو بن مسعده بکا تملیك
اولنان قریتین مذکورتینی رفعدن باشقه مقدورم اولمایان مبالغ کثیره‌یی بندن طلب ایدر بنده
دهرك بکا تحمیل ایلدیکی اشبو بلیه دردندن مستغرق احسانلری اولدیغم خاندانك آخرلیلده
نهانی عرصهٔ خالیه‌لرینه واروب احسانلرینه وفاء افعال کریمه‌لرینی یاد ایله روحلرینه فاتحه خوان
اولوردم بو صوچیدر دیدکده مأمون حضرتلری نیز شمدی بکا دفترداری کتورك دیو نصف
لیلده احضار ایدوب ای عمرو بو رجلی بیلورمیسن دیو بنی کوستروب اودخی اوت بیلورم برامکه
متعلقاتندندر دیدی بعده مأمون قریه‌لریچون بوکا نقدر مبلغ الزام اولندی دیو صوردقده
یکونی خبر ویرنجه یا عمرو اول مبلغ ایله و بنه لازم کلان مال بوندن آلنمسون قریه‌لری
کندینه ونسلا بعد نسل اولادینه بخش ایلدم معافی اولسون دیدی راوی خادم موسی الیه دیرکه
مأمونك بو لطفله معامله سنی کوردیکی کبی پیرمرد قوم بکای شدید ایله بکایه باشلدی خلیفه بو
رجل نه‌دن اغلیورسن اشته سکا عفو ایله احسان ایتدك دیدکده پیر یا امیر المؤمنین نیچون اغلیه‌مکه
بو احسان دخی حسن صنایع وبرکت برامکه دندر زیرا بن عرصه‌لرینه کیروب بکاوندبه ایلمسم ایدی
ذات خلافتمآبکزه بنی کیم خبر ویردی و بو بنده‌کز حضور خلیفه‌یه داخل اوله بیلورمیدم دیدی
قرنای مأموندن ابراهیم بن میمون نقل ایتمشکه پیرك بو اعتذارینی مأمون استماع ایتدکده کوردمکه
مأمونك کوزندن یاش تقاطر ایدوب وآثار حزن کندنده ظاهر اولوب * لعمری هذا من صنایع
البرامکة فعلیهم فابك وایاهم فاشکر ولهم فاوف ولاحسانهم فاذکر * یعنی ای پیر عمریمه قسم
ایدرمکه بنم سکا بو التفاتم فی الحقیقه برامکه احساندن معدوددر همان انلره اغله انجق انلره
شکر وبجردانلره وفا ایله والبته انلرك احسانی ذکر ایله دیدی دیمشدر رحمهم الله تعالی رحمة واسعة
(قلت) اشته عهده وفا واحسانی کوربلان ذواتی خیر ایله یاد وانسانیتی اجرا ایله کفران نعم
اوزره اولمیانلر هر حالده سلامتده اوله‌جقلرینه بو حکایه دلیلدر (علمای حکم شناسان برکیمسه‌نك
وفاسنی ودوام عهدینی بطلك استرایسك انك اوطاننه تحسر واخوانه تشوق وبچمشلرینه حزن
و بکاسنه نظر ایله دیمشلردر (بیت) سقا الله اطلال الوفاء بکفه * فقد درست اعلامه ومنازله *
مألی وفانك یعنی اهل وفانك آثار وخرابه زارلرینی الله تعالی دست قدرتیله احیا وروحلرینه
رحمت ایلسونکه انلرك اعلام ومنازلی یعنی سرای ونشانلری حالا قالمدی دیمکدرکه زمانه‌ده
وفا واربابی قالمدی مضمونده تحسرا نقدم اولنمشدر (و بعض شعرا * اشدیدیك بن بلوت
وفاء * ان الوفاء من الرجال عزیز * بیتنی بو بابده کوزل دیمشدر که معناسی وفا وصداقتنی تجربه
ایلدیکك کیمسه‌یه اللریکی قویجه شد ایدوب بغله یعنی ایکی الکله صارل زیرا رجالده یعنی
ناسده وفا نادردر دیمکدر (بودخی عهده وفامناقبندندر یعنی مالك بن عمارة اللخمی نقل ایلدیکه
بوبیم حجده امارتندن اول عبد الملك بن مروان اموی وقبیصة بن ذویب وعروة بن زبیر ظل کعبه‌ده

مكرمه ده اوطوروب كاه فقه شريف وكاه علوم سائره وكاه اشعار وامثال عربدن مباحثه ايدردك
لكن عبدالملك بن مروانك فنون علمده اتساع معرفت وحسن استماع وحلاوت تلفظنى براحدك
عندنده بوله مديغمدن آيريله ميوب بركيجه يانده بيتوتت ايدوب والله اى عبدالملك بن سنك مجلسكده
مشاهده ايلديكم تصرفات عمليك وحسن محادثه لك وجلبسكه اكرام وتوجهك سببيله مسرور
اولدم ديو تشكر ايلديكمده عبد الملك اى مالك عمرك مساعد اولورسه قريب العهدده مطمح
عيون وناسك مطاعى اوله جغمى كوررسن اوزمان بكا كل ودستكى نعمتله طولدر ديو بكا وعد
كرم ايلدى و بعد الحج هر بريمز وطنلريمزه عودت ايلدك براز ايام مرورند نصكره وقتا كه شامده
عبد الملكه بيعت اولندقده فى الحال بابنه عزيمت ايلدم وشامه داخل اولديغم يوم جمعه يه
راست كلمكله طوغرى جامعه واردم اول عهد لرك اقتضا سنجه خلفا وملوك اسلام بالذات
خطبه يه چقدقلرندن عبدالملكى منبرده ناسه خطابت ايدر بولدم بنى كوردى لكن هيچ نظر
والتفات ايتمدى بنده عجبا بنى بلديمى ياخود بيلديده مكابره مى ايلدى فكر ينه واردم نمازى
ادادنصكره قربجامعده اولان دارالاماره يه كتدى بن اردندن باقه قالوب اوطوردكن بر خادم
كلوب مالك بن عماره نره ده در ديو ندا ايلدى قالقوب يانه واردم المدن طوتوب حضورينه
كوتوردى بنى كورديكى كبى التفاتا بكا طوغرى النى اوزادوب سن بنى بر يرده كوردك كه اول محلك
اقتضاسى كورديككدن زياده معامله يه متحمل دكلدر اشته شمدى مرحبا واهلا حالك نيجه در
بندن مفارقت ايده لى نه يابدك ديه رك التفات وسكاسو يلديكم سوزى يعنى وعدى تذكر ايدرميسن
ديوب ايفاى وعده اتيان امارات ايلد كده هاى هاى ذكر وفكرده اولوب ظهور اقبالكزه
مترقب ايدم ديدم بعده *والله ماهو بميراث ادعيناه ولااثر رويناه ولكنى اخبرك منى بخصال سمت
لهانفسى الى المواضع الذى ترى ماخنت قط ولاشمت بمصيبة عدو قط ولااعرضت عن محدث
حتى ينتهى ولاقصدت كبيرة من محارم الله متلذذا بها فكنت اؤمل بهذه ان يرفع الله منزلتى
وقدفعل* يعنى يمين ايدرمكه نائل اولديغم بودولت ميراث دكلدركه ادعا ايده لم وكسبله حاصل
اولور اثر وعلم دكلدركه تعلم ايدوب وحفظمزه آلوب روايت ايده لم ولكن سكا خبر ويرهيم كه بنم
متصف اولديغم بو خصلت وخوى ذاتمى كورديكك موضعه مالك ايدوب يعنى مقام امارتده
عالى قيلدى خصال مذكوره نك برى اصلا براحده خيانت وديكرى قطعا مصيبت اعدايه
مسرت ايتمدم و برى دخى بركيمسه سوزه باشلدقده كسنجيه دك اندن اعراض ايتميوب دكله دم
و برى دخى كبائردن برينه متلذذ اولديغم حالده قصد ايتمدم اشبو خصال سبب عاديسيله حق
تعالى منزله مى مرتفع بيوره جغنى مأمول ايدر ايدم اشته عنايت ايلدى ديوب بعده خادمه اى غلام
مالكى دائره مزده براعلى اوطه يه كتور راحت ايتسون ديورخصت ويردكده غلام مرقوم يدمدن
اخذ ايدوب بساط نفيسه ايله مفروشه براوطه يه كتوردى احسن حال وانعم بال ده اوله رق وصباح
واخشام طعامنى برابر ايده رك يكرمى كون قدر مظهر مجالسه وعنايات اولدم يكرمى برنجى كون صباح
طعامند نصكره مجلسلرندن قالقاجق اولديغمده عجله ايتمه ديوب اقعاد بر له اى مالك شو ايكى
امرك بربدن قنغيسنى ديلرايسك اختيار ايله كه برى استر ايسك معزز وملتفت اوله رق دائره مزده
اقامت ايله موانست اوزره اوله لم ديكرى ديلرايسك ينه وطنكه عودت ورجعت ايله ولك الكرامه
ديو تخيير ايدنجه بن دخى اى امير المؤمنين اهل وعيال واولادمدن جناب عنايت نصابكزى
زيارت و بعده عود ورجعت ايده رم ديه رك مفارقت ايلدم ايدى الان قدومه منتظر لر در امير المؤمنين
امر بيوررلر ايسه اولاد وعيالك رؤيتنى اختيار ايده رم ديديكمده يوق اولاد واهل وعيالكه رجوع
سكا لازمدر بعد ازين زيارتمزده مختارسن سكا يكرمى بيك التون ومتعدد كسوه نفيسه

واسب ويرلسنى امر ايتدك وعد سابقمز اوزره دستكى نعمتله طولدرمغه موفق اولدق وعدينى
ايفا ايتمانده خير يوقدر استرايسك وداع ايدوب بالصحة والسلامة عازم اول بيوروب بويله جه
كرم بيورديلر ديمشدر (قلت) عبدالملكك ذكر اولنان *ماخنت قط* فقره وكلامى يرينه بعض
نسخه ده *مالاحيت ذا ودقط* و بعض نسخه ده *ماخنت ذا ودقط* واقع اولمشدر ملاحاة
منازعه معناسنه دركه مألى محبت صاحبى ايله يعنى دوستمله نزاع ايتمدم ديمكدر لكن اختيار اولنان
نسخه نك اولى اولديغى آشكاردر انتهى (عرب خوانده لرنده مشهور ابوزكار اعمادن مروى
اولان ماجراى دخى اعجب وفادندر شويله كه هرون رشيدك مقربلرندن مسرور كبير نام خادم
ذكر ايتمشدركه خليفۀ مشار اليه خاندان برامكه يه غضب ايتدكده بنى دخى جعفر بن يحياى
برمكينك قتلنه مأمور ايتمشيدى سراينه واردیغمده مرقوم ابوزكار اخص منسبانندن اولمغله
مجلسنده اولوب *فلاتحزن فكل فتى سيأتى* عليه الموت يطرق اوينادى* يتبله تغنى
ايدر ايدى (مألبيت) يارك فقدانته واولومه حزن ايتمه وحزنك فائده سى يوقدر زيرا هر بكدك
اوزرينه البته موت يا قپوسنى چلاريانده ايدر ديمكدر ناقل خادم مذكور ديديكه جعفرك يانه كيروب
بو بيتى استماع ايتدكده والله بنده بونك ايچون كلدم ديوب جعفرك الندن طوتوب وچوكردوب
بو بيتى اوردیغمده ابوزكار بكا *ناشدتك الله الا الحقتنى به* يعنى الله ايچون سندن نياز ايدرمكه
بنى جعفره الحاق ايله يعنى اولدرديدى بندخى (ع) بوجان فدا الغه باعث ندر ديو صوريجق *بنى
جعفرك ناس قبولرنده كسب رزق ايچون دور ايتمكدن اغناسيدر بوندنصكره نره ده سوروب يم
بعد ازين بكا حيات لازم دكلدر ديدكده بندخى خليفه يه افاده ايده يم امر ايدر ايسه سنى
جعفره الحاق ايدرم ديوب سر جعفرى نظرگاه رشيده كتوردم و ابوزكارك كلامنى دخى عرض
ايتدم قطعا انفعال بيورميوب ابوزكار فى الحقيقه برامكه سايه سنده مستغرق انعام ايدى
وفادارلق ايتمش يانكه ال جعفراكانه ويرمش ايسه اوكرن واول عطايانى خزينه مزدن آله رق سن كور
كوزت بيوردى ديمشدر (يحيى بن خالد برمكى يميننى تأكيد مراد ايتدكده *لاوالذى جعل الوفى
اعزماعزى* درايدى يعنى عهده وفانى ظاهرا اكور يلان اشيانك اعزى قلان اللهه يمين ايده رم ديو
جناب حقى توصيف ايدردى (ابوفراس بن حمدان اهل وفا هر زمانده قليلدر ياخود قالماديلر
مضمونده *يثق الانسان فيما ينوبه* ومن اين للحر الكريم صحاب* وقدصار هذا الناس
الاا قلهم* ذئابا على اجسادهن ثياب* قطعه سنى نظم ايتمشدر كه مألى انسان هدفى اولديغى تير
نوائب ومصائب روزكار ه سپر اولمده كيمه وثوق يعنى طيانوب التجا ايلسون ومردمزاده لرى
استصحاب ايدرنره ده در يعنى يوقدر شوناسك آزه جغى مستثنا اوله رق جمله سى اوزرلرنده انسان
اثوابى اوله رق بر طاقم قورتدر همان صلارلر و برتارلر يعنى يدلرندن شردن غيرى برنسنه صادر اولماز
ديمكدر (حكايه اولنديكه امويه دن هشامك مقربلرندن اولوب دولت امويه زوالندنصكره
كوشه كير نكبت اولان برمسن كيمسه يى منصور خليفه بركون چاغروب هشامك حروب وقتالده
رأى وتدبيرندن سؤال ايلدكده او كيمسه دخى ياامير المؤمنين هشام رحمه الله تعالى شويله ايدردى
ديو نقله باشلدقده منصور او كيمسه نك حضورنده هشامى رحمتله ياد ايتديكنه غضب ايدوب
عليه لعنة الله بهى نادان هم بساطمه بصاريعنى بنم حضورمده سن وهم بنم دشمنمه رحمت
اوقورسن ديو توبيخ ايتدكده او كيمسه افندم هشامك نعمتى بنم كردنمده برقلاده در انى انجق
غاسل جنازم چيقرر يعنى الى الموت اونوتمام ونامهربنى خبر ايله ورحمتله ياد ايدرم ديمجك
منصور* ارجع ياشيخ فانى اشهد انك وفى حافظ الخير* يعنى التفاتا اى روزكارديده يريكه
سلامتله رجوع ايله عهده وفا ايدیجى وخيرى اونوتميجى اولديغكى جزم ايتدم ديوب عطيۀ كثيره

ویردی او کیسه دخی الله بیلور که اکر امیرالمؤمنین یعنی منصورك جلالتی وواجبهٔ طاعتی اولماسه
هشامدن صکره براحدك لباس نعمتنی کیمز یعنی بر کیمسه نك احساننی الماز وسرفرو ایتمز ایدم دیدکده
منصور * لله درك فلولم یکن فی قومك غیرك لکنت قدابقیت لهم مجدا مخلدا * دیدی یعنی اکر
سنك قومك ایچنده سندن غیری بولنمسه یعنی اصلا قومکده وفادار اولماسه یالکز سنك سببکله
انلره بنه سن الی الابد مجد وشرفی ابقا واسناد ایدردك دیو تحسین ایلمشدر (امویه دن سلیمان بن
عبدالملك امرای دولتلرندن یزید بن مهلب ایله بر کون خارج دمشق الشامده تفرج اوزره کزرلرکن
برقبرك اوزرنده روی انوری کاکللری میانده بین السحاب آفتاب آساشعشعه پاش حسن وجمال
اولمش آه وفریاد ایدر برزن بیمثال کوررلر ومتحیر اولورلر یزید امر سلیمانله یاامة الله اکر ذات زوج
دکل ایسك امیرالمؤمنین یعنی سلیمانه اش اولمغی استرمیسن دیو خطبه ایتدکده انلره چشم رد ایله
نکاه ایدوب * فان تسألانی عن هوای فانه * بحوماء هذا القبر یافتیان * وانی لاستحییه والترب
بیننا * کما کنت استحییه وهو یرانی * قطعه سنی نظمله اوله مز جوابنی ویردی (محصول
قطعه) اکر بنم عشق ومحبتمدن سؤال ایدرسه کز ای جوانلر بنم محبتم شو قبرك اداره واحاطه
ایلدیکی ذاته درکه بن اندن بیننزده تراب اولدیغی حالده کورر ایکن حیا ایتدیکم کبی حیا ایده رم
یعنی صاحب قبر بنم سودیکم زوجم ایدی حیاتنده نه کونه نفسمی آخره عرضه حیا ایدرسم
حالا دخی حیا ایده رم یعنی کیمسه یه وارمم دیمکدر علیها الرحمة (حکایه اولندیکه خلفاء
راشدیندن حضرت عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه شربت شهادتی نوش ایلدکلری
هنکامده دستنه ضربهٔ بغاة اصابت ایدن حلیلهٔ محترمه لری نائله بنت الفرافصة بن الاحوص
الکلبی یی شام جانبندن برصاحب عظمت ومکنت خطبه یعنی نکاحنی مراد برله خبر کوندردکده
مشارالیها مایعجب الرجل منی یعنی او بنم نمی بکندی دیو سؤال ایلدی سنك دندانلریکی بکندی
دیو جواب ویرلدکده دشلرینی چیقاروب طرفنه کوندردی مشارالیهانك بو وضعندن رجال
قریش بنی کلبك نسالرینی تزوج ونکاح ایتمکه رغبت ایدر اولدیلر (مرویدر که مصعب بن زبیر
حضرتلری قتلنی تیقن ایتدکده بیك کره بیك قیمتلو برقطعه فص یاقوتنی زیاد نام عبد معتق
صداقتکارینه آل بونکله نجات بول دیو بخش ایتدکده همان آلوب افندم سندنصکره بونکله
براحد منتفع اولمسون دیوب ایکی حجر بینده دق وسحق ایلدی (قلت) مشارالیه مصعب برادرلری
عبدالله بن الزبیر رضی الله تعالی عنهم طرفلرندن منصوب بالاستقلال بصره والیسی ایدی عبدالملك
اموی عراقی طلب قصدیله اول طرفه سفر ایلدکده محاربه وقوعیله مصعبه غلبه واخذ ایلدی
مشارالیهك مرغ روحی یتمش ایکی سنهٔ هجریه سنده عالم قدسه پرواز ایتدیرن عبدالملکدر
و برادرلری عبدالله حضرتلری دخی تفاصیلی کتب تواریخده یازلدیغی اوزره منصفین امویه دن
ایکنجی معاویه رحمه الله تعالی یه متنك قرقنجی کونی التمش درت سالنده نفسنی شامده رضاسیله
خلع وکوشه کیر عبادتخانه اولدقده هرنه قدر شامده مروان بن عبدالحکمه بیعت ایتمش ایسه ده
مکهٔ مکرمه ده کندویه اتباع و بیعت وحجاز و یمن وعراق اهالیسی و بعض اهالی مصر وشام
اطاعت ایدوب بو وجهله طقوز سنه قدر اول اولکالرده مقتدای مسلمین اولمشیکن امویه طرفندن
عسکرله سوق اولنان حجاج مشهور مکهٔ مکرمه یی محاصره وقتال دنصکره مشارالیهی صلبا
شهید ایتمشدر انتهی (وفاداران نسادن بری دخی خلافکیران امویه دن هدیة بن خشرمك
زوجه سیدر که زوجی مومی الیهك امویه نك دردنجیسی مروان بن الحکم میدان قصرنده قتلنه
امر ایلدکده مومی الیها کاوب بنم عندمده زوجم هدیه نك برامانتی واردر امهال بیورك کتوروب
کندویه تسلیم ایدهیم دیدکده مروان هایده جابك کتورك زیرا خلق جوغالمقده در دیوب امهال

ایلدی خاتون مرقومه طوغری چارشویه واروب برقصابك ایکی درهم اعطاسیله بینه کتوریم
دیو بچاغنی الوب و بردیوار کنارینه واروب بورنی وطوداقلرینی قطع ایدوب وبچاغی بینه قصابه
رد ایله میدان سیاسته کلدی و زوجنه ای هدیه اشته باق بنی بوندنصکره برفرد تزوجه میل
ورغبت ایدرمی دیدکده هدیه شمدی موته نفسمی توطین ایتدم ارتق قتلمه چه غم جزاك الله
من حلیلة وفیة خیرا دیو دعا ایلدی (صاحب المستطرف رحمه الله تعالی دیر که اشبو وفا بابنی
احسن نظام واثبت احکامده برکلامله ختم ایده لمکه او کلام غدر ایله وفا وخیر ایله ضیری یعنی
ایکی شخصك حالی که بری عهدینه وفا ایله نجات بولمش ودیکری غدر ایله سقر مقر اولمشدر
قضیهٔ مذکوره شویله درکه مصرده حکومت ایدنلردن احمد بن طواونك مستشار ومحرم رازی
ومقربلرینك ممتازی عبدالله بن الکریم نام ذات ذکر ایتمشدر که احمد بن طولون مقدما برچشمه
سار باشنه براغلمش برصبی شیرخوار بولوب ونامنی احمد قویوب تربیه سیله اکتساب هنر ومعارف
ایدن جوانکه احمد یتیم دیمك ایله شهرتشعار اولمشیدی وقتا که احمد بن طولون مرض موتله مریض
اولوب محتضر اولدقده اوغلی ابو الجیش خمارویه احمد یتیمك استصحابنی وصیت ایتمشیدی ابن
طواون وفات ایدوب اوغلی ابو الجیش جانشینی اولدقده یتیمه سنك قدرك بنم عندمده مرعیدر لکن
بنم عادتم هر بر اموریمی حواله ایلدیکم کساندن بکا خیانت ایتمامك اوزره عهد آلورم سنده
تعهد ایله دیدکده یتیم ایمان مؤکده ایله تعهد ایتمکله دائره سنده اولان بندکانه باش خارجا
وداخلا مقالید امور سراینی یداستقلالنه تسلیم ایله کوکب اقبالنی شعشعه پاش ایلدی اولدخی
تمام ابو الجیشك رضاسی اوزره استقامت آرای حرکت وملازم باب صداقت اولدقده ابو الجیش
کافهٔ امور محرمانهٔ دائره سنی اکا کلیا حواله ایدوب شان عظیم بولمشیدی یوما من الایام
ابو الجیش یتیمه ای احمد مابینده فلان اوطه ده اوطوردیغم محلده بر انجو سبحه یعنی تسبیح واردر
آل کل دیدی احمد واروب واوطه یه داخل اولوب کوردیکه خوانده جاریه لردن بری خدمه دن
بریله معانقه وجلوه ایتمکده احمدی کوردیکی آنده اول خادم خائن فاجر بجار جاریهٔ ملعونه
دخی اصلی واریوق خادمله دیکر معامله مز وقوع بولمادی ایدی امان بنی امیره سویلمه دیو
یلواروب ونقد سکوت اولمق زعمیله نفسنی و وصالنی عرض ایدر احمد معاذالله بنی مستغرق
احسان ایدوب بندنخی خیانت ایتمامکه تعهد ایتدیکم ولی نعمتم امیرك ناموسنه نیجه خیانت
ایدهیم چونکه خادمله حدی موجب بر نسنه بینلریکزده هنوز صورت بولمامش توبه وندامت
ایت من بعد بویله کریه شیده بولنمه دیو نصحیله تسبیحی آلوب ابو الجیشه کتوردر وامیره
ماجرایی سویلمز وامیردن جاریه هرنه قدر تغیر حس ایتمامش ایسه ده ینه خوفله امرار وقت
ایتمکده ایکن امیر برکون کندویه جاریهٔ دیکر آلوب سائر حظایا یعنی مغنیه جاریه سی اول جاریهٔ
خائنهٔ عائبهٔ عاهرهٔ فاسقهٔ فاجره اوزرینه ترجیحله نظر التفات وموانستنی اکا حصر ایتدکده اول
ملعونه امیرك کندویه اولان استثقالی حال قباحت اشتمالی احمدك امیره خبر ویرمه سندن نشأت
ایتمشدر زعمیله کویا ورطهٔ مؤاخذه دن خلاص ایچون مکره سلوك برله امیر تنهانشین ایکن
بکا ایدرك حضورینه واروب افندم سز احمد یتیمی امین صانیر سکز اول ایسه بکا مراوده ایلدی
یعنی طاقلدی دیو شکایت ایلدکده غضبه کاوب فی الحال قتل احمد یتیمی قصد ایلدی لکن حاکم
عقلی معاوده یعنی غضبی ترکله عقلی باشنه کلدکده تأنی یعنی بهانهٔ آخر بولوب اویله اجرا
ایدهیم زیرا بو صورتده افتضاح درکار در دیو صبر ایلدی واعتماد ایتدیکی ضابطلردن برینی
چاغروب نهانی سکا بر پوش طبقله بوطبق امیر مسکله طولدرمغی امر ایلدی کلامیله برینی
کوندره جکم همان کوندردیکم شخصی هرکیم ایسه بلاامان قتل ایدوب وباشنی بکا کتوره سن

دیو تنبیه ایلدی بولك اوزرینه بش اون کون مرور ایلدکده امیر ندماسیله صحبت اوزره طعامده
واحد دخی مقام خدمتده قیامده ایکن سفره ده بر بوش طبقه اشارتله احد شو طبقی آل وفلان
ضابطه کتور بونی مسکله طولدرسون دیو امر ایلدکده احد ایسه تنبیه امیردن غافل و پاك
طینت وصاف دل اولدیغی حالده علی الرأس دیوب طبقی آلور وسرعتله کیدرکن خواص خدمهٔ
امیردن براز ذوات ساز و سوز ایله صحبت ایلدکلری مکانك اوکندن بچمکله ذوات مذکوره
اوکنه کلوب افندم برلحظه مجلسمزی تنویر ایله دیو یتیمه جلسهٔ خفیفه رجا ایدرلر احدبن حضرت
امیرك امر یله کیده یورم یعنی شو طبقی مسك طولدرمسیچون فلان ضابطه کوره جکم عفو ایدك
دیدکجه ایچمزدن بریمز کوتور طولدر دیرز سن آرام و استراحت ایله کلدکده الوب حضور امیره
کتورر سکز سنسز کورلمیه جك مصلحت دکل ایمش دیو یلواروب مجلسلرینه آلورلر و طبقی
جاریهٔ ملعونهٔ مرقومه ایله ماجراسی اولان خادم ایچلرنده بولنمغله بن کتورر طولدر دیرم دیو
او بلاسنی بوله جق احمددن آلوب ضابط مرقوم طرفنه شتابله کتورر واحد بارانله طبقه مترقبا
صفاده اولور وقتا که طبقی اول جانی ضابطه کتوروب بونی بکا احد یتیم ویردی ایچنی مسك ایله
طولدرمك امر امیر ایمش دیدکده تنبیه سابق اوزره ضابط مومی الیه همان خادم مرقومی
طوتوب و باشنی کسوب وطبقه قیوب قپاغیله ستر ایله آلور وکتورر منتظر طبق اولان احد
یتیمه ویرر احد دخی ایچنده نه اولدیغنی بلمیه رك یعنی اچمیه رق حضور امیره کتورر امیر ابتدا
احدك صاغ عودت ایلدیکنی و آچدیروب طبقده سر دیکری کوردکده تأمله واروب بونه
حالدر دیدکده احد خواص بندکانك چویردکلرینی وطبق مقتول آلوب کتوردیکنی و بوندن
زیاده به وقوفی اولمادیغنی سویلدکده ابوالجیش بصیرت اصحابندن اولمغله ای احد بو مقتولك
اشبو جزایه مستحق بر ماجراسی یلورمیسن سویله زیرا بونده بر حکمت الهیه واردر دیدکده
احد یتیم بو خبیثك بر خیانتی وار ایدیکه بن حضور دولتکزه عرضه حجاب ایدوب خود بخود
بلاسنی بوله جغنه منتظر ایدم دیوب ماجرای تسبیحی صره سیله یاد وتعداد ایلدی ابوالجیش
بعد الاستماع احدی آلوب ومابینه کیروب جاریهٔ ملعونهٔ مرقومه یی احضار ومواجههٔ احمدده
قصهٔ خبیثه یی استنطاق واستفسار ایلدکده احمدك خبری کبی خبر ویروب اقرار ایدیجك آل
بو ملعونه یی قتل ایت دیو احمده امر ایتدی او دخی امرینی یرینه کتوروب خلاصه خائنلر
بر وجه محرر بلالرینی واحد یتیم دخی صدق ووفاسی برکاتیله فوق الغایه منزلهٔ رفیعه یی بولمشلردر
(صاحب مستطرف رحمه الله تعالی بو حکایه ختامنده دیرکه ای مرد بصیر تکار آثار وفایه نظر
ودقت ایله که وفادار اولان خلاصی مشکل بلایه دوچار اولسه ده آنی سلامت و معلی منزلته
ایرکورر اشته احد یتیم که کندی کبی بشر اولان صوری افندیسنه وفای عهدی سببیله علام
الغیوب اولان باری تعالی وتقدس صدق نیتنه اطلاعله اشبو قتل شنیعدن اطفیله تخلیص
ایلدی یا خالق ورازقنك وحقیقی مولاسنك طاعتنده اولوب عهد ومیثاق عبودیتنی وفا ایدنلره
افاضهٔ الطاف واحسان وفتح ابواب رحمت ونعمت بی پایان ایله ورطهٔ دنیا وآخرتدن قورتاروب
مظهر نعیم مخلد ایتزمی دیو بو قصه یه موعظهٔ مسلمه ایله حسن نتیجه ویرمشدر انتهی
(منقولدرکه قمریدن ا و فی برنسنه یوغیشکه ارککی تلف اولسه من بعد آخره تقرب ایدوب
جفت اولماز وموتنه قدر اشی فراقنه نوحه دن خالی بولنماز ایمش والله تعالی اعلم

الباب الثامن والثلثون

اشبو اوتوز سکزنجی باب سری کتم وحفظ وصیانتده وافشاسی ذم بیانندهدر (صاحب المستطرف
دیرکه سرك افشاسی مضرتنده حضرت یعقوب علیه السلامك نجل جلیلی یوسف علیه السلامه

ای اوغلجغم کوردیکك رؤیایی قرنداشلرینکه حکایه یعنی فاش ایتمه زیرا انسانه عداوتی ظاهر اولان
شیطان اغواسیله سکا کید ایدرلر دیو ایلدیکی تنبیه ونصحی حکایهٔ حق سبحانه وتعالی
﴿یا بنی لا تقصص رؤیاك علی اخوتك فیکیدوا لك کیدا ان الشیطان للانسان عدو مبین﴾
بیورمشدر لکن بحکمته سبحانه یوسف علیه السلام خلیلهٔ جلیلهٔ یعقوب علیه السلام مشهدنده
افشا ایتمکله اودخی قرنداشلرینه خبر ویردکده سرکذشت یوسف علیه السلام وقوعه کلمشدر
(قلت) رؤیای مذکوره دخی حضرت یوسف علیه السلام اون ایکی یاشنده ایکن
اون بر کوکب ایله شمس وقمر کندییه سجده ایلدکلرینی عالم منامده کوروب پدرلرینه سویلدکده
بر منطوق آیت مذکوره عدم افشاسنی تنبیه ایلدی قصه سنك تفصیلی کتب تفاسیرده مرقوم
ویوسف وزلیخا مثنویلرنده منظومدر مراجعت بیوریله (وسر کتم سرده ﴿فاوحی الی
عبده ما اوحی﴾ نصی دخی شواهد کتاب عزیزدندر نص شریف حق جل وعلا عبد خاصنه که
پیغمبر آخر الزماندر اول امر عظیمی وحی ایلدی دیو مفسردرکه موحی به یعنی وحی اولنان نسنه
ابهام اولنمش یعنی تعظیما لشان الموحی به ایضاح اولنمیوب رب ایله عبدی بیننده سر قلنمشدر
وفائدهٔ کتم سر وعدم افشایی (استعینوا علی قضاء حوائجکم بالکتمان فان کل ذی نعمة
محسود) حدیث شریفی دخی مبیندر (قلت) اشبو حدیث شریف حکمت تحدیث جامع
صغیرده عبادة بن الصامت رضی الله تعالی عنهدن مروی یا محرر اولوب لکن قضاءیده انجاح
یعنی علی انجاح حوائجکم واقعدر یعنی ای امتم سزلر کرك جلب نفع وکرك دفع ضرر جهتلریله
اولان مصالحلرك حصولپذیر اولمسنه اعانهٔ حقه اکتفاء و قلبکزی ما سوایه تعلقدن صیانهٔ
وقبل التمام حاسد مطلع اولوبده تعطیل ایتمامسندن حذرا کتم ایله استعانه ایدك یعنی مقصودیکزه
ظفرده آخردن کتم ایدوب حقدن استعانه ایدك زیرا هر بر نعمت صاحبی محسوددر نعمتی کرك
نفسکزه وکرك حاسده اشفاقا کتم ایدك دیو مشروحدر (محقق مناوی دیرکه بو حدیث ایله تحدیث
نعمتله امر بیننده منافات یوقدر زیرا تحدیث نعمت بعد حصول النعمه اولورکه اوزمان حسدك
تأثیری اولماز انتهی * سرك اسیرك فاذا تکلمت به صرت اسیره * کلمات علیهٔ حضرت
مرتضادندر رضی الله تعالی عنه وکرم وجهه یعنی سرك سنك اسیرکدر تفوه وافشا ایلدیکك
وقتده سرکه سن اسیر اولورسن دیمکدر محصول حکمت شمولی سرك قید کتمله تحت حکومتکده
اولوب مستریح ایکن عدم کتمده بجبا افشا ایلدیکم کس بنم کبی بوش نفس اولوب آخره
سویلدیمی واغیار طویدیمی دیو سرك بو وجهله محکومی اولوب مضطرب اولور و کثیرا ما
افشا ایله ارباب حسد وشرك زنجیر مکرینه کیروب چاه بلایه دوشر دیمکدر (صاحب المستطرف
دیرکه معلوم اوله که امناء اسرار امناء اموالدن نادر واموال حفظی اسرار کتمندن ایسر واسهل
اولدیغی ظاهردر زیرا اموال خزائن مستحکمهٔ مقفله الته کیرر واسرار ایسه آلت نطق اولان
لساندن سهولتله شایع اولور ودخی اسرار حملی اموال حملندن آغر اولور زیرا انسان یوکلندیکی
آغر یوکی طاشر لکن کتم سره مقتدر اولمیوب قلبنده طوردقجه قلق واضطرابده اولوب فاش
ایتدکجه قلبی راحت ایده مز کأن عند الافشاء اوزرندن بر آغر یوك قالقمش کبی سکون خاطر
بولور انتهی (عمر بن عبد العزیز حضرتلری * القلوب اوعیة الشفاة اقفالها والالسن
مفاتیحها فلیحفظ کل انسان مفتاح سره * دیمشلردرکه مألی قلبلر سرك وعاری یعنی
ظرف وصندوقلری اولوب اغزلر ودوداقلر اول ظرفلرك قفل وکلیدی ودللر انختاریدر بو صورتده
همان هر بر انسان سرینك انختارینی حفظ یعنی دلنی طوتوب اسرارینی فاش ایله اسرار
جوهرلرینی تلف وضایع ایتمسون دیمکدر (وینه صاحب المستطرف غرائب اموردندرکه

اموالك خازن وحافظلری چوغالدقجه حفظنه وثوق واعتمادنکثر ایدر لکن اسرارك خازنلری
چوغالدقجه حفظ اولنموب ضیاعی زیاده اولور یعنی کشف سر چوق کسانه اولورسه شیوعی
شمان اولور چوق کره اظهار سر صاحبنك اراقهٔ دمنه یعنی عدمنه سبب وبادی عدم نیل
مطلب اولوب الکن کتم اولندقده سطوات وخطراتدن صاحبنی امین ایدردیمشدر و * کلما کثرت
خزان الاسرارزادت ضیاعا * کلامی بومعناده سویلنمش اسکی سوزلردندر (نوشروان برکیمسه
سرینی تحصین یعنی حفظ ایدرسه آکا ایکی فائده حاصله اولور بری مطلبه ظفر دیکری سطواتدن
سلامتدر دیمشدر (کعب بن سعد الغنوی مقام فخرده شو بیتی نظم ایتمشدر * ولست بمبد
للرجال سریرتی * ولا انا عن اسرارهم اسؤل * یعنی بن برکیمسه یه سریرهمی یعنی سریمی
اظهار وافشا ایدیجی اولدم وناسك اسرارندن دخی سؤال ایدیجی اولمادم یعنی تجسس اسرار
اوزره مجبول دکلم دیمکدر که بونلر معایبدندر (نصر دولت آل عباس اولان ابومسلم خرسانی
مشهور کتم سر ایله خصمه غالب اولدیغی بیانده * ادرکت بالحزم والکتمان ماعجزت * عنه
ملوك بنی مروان اذ جهدوا * ما زلت اسعی علیهم فی دیارهم * والقوم فی غفلة بالشام
قد رقدوا * حتی ضربتهم بالسیف فانتبهوا * من نومة لم ینمها قبلهم احد * ومن رعی
غنما فی ارض مسبعة * ونام عنها تولی رعیها الاسد * ابیاتی نظم ایتمشدر که مألی بن ملوك
بنی امیه نك جهد ایتدکلری ایسه ده عاجز اولدقلری غلبه یه حزم واحتیاطم واسرار وتدبیریمی
کتم سببلریله نائل وواصل اولدم حزم واحتیاطم وغلبهم شول صورتده که بن انلرك دیارنده
شامده قوم امویه غفلت اوزره او یقوده ایکن سعیدن خالی اولمادم نهایة الامر سیفله انلری
ضرب ایلدیکمده شول او یقودن یعنی غفلتدن او یاندیلر که کندولرندن اول براحد اول او یقوایله
او یومامشلر ایدی قنغی کیمسه کدیرتیجی حوانلی اولان ارضده مرعاده قویون اوتلادروا او یوب
غفلت اوزره اولورایسه اول برك قیونلرینه ارسلان تولی ایدر یعنی قپار دیمکدر بیت اخیر ارسال
مثلدر وضروب امثالدندر (محکیدر که برکیمسه دوستنه سرینی سویلیوب ایداعندنصکره
برادر سوزیمی اکله دیکزمی دیمجك اول دوست بیله مدم دیدکده تکرار یاازبرلمه دیکزمی
دیدکده اونوتدم دیو جواب ویرمش (قلت) بو قصه دن مستفاد اولان حصه
صمیمی صدیق ودوست اولان کندویه ودیعه قلنان سره اشبو معامله یی ایتملیدر فتبصر ایها
الصدیق انتهی (برکیمسه یه سری نه کیفیتله کتم ایدرسن دیو صورلدقده * اجحد المخبر واحلف
المستخبر * دیمشدر یعنی سری بکا سویلینی انکار ایده رم وصورنلره دخی بیلم دیو یمین ایده رم
دیمکدر که سری وصاحب سری سویله مم مألنده درفندیر (دولت امویه امراسندن مهلب شاعر
شریف وکریمك ادنای اخلاق حسنه سی سری کتمان واعلاسی سری نسیاندر دیمشدر (برشاعر
بلیغك * ولها سرائر فی الضمیر طویتها * نسی الضمیر لانها فی طیه * بیتی کتمان اسرارده
نظم اولنان اشعارك احسنیدر مألی ضمیرمده وقلبمده محبوبه مك خیلی سرلری واردر که بن
انلری دوروب بوکمله شول صورتده مکتوم اولمشلردر که قلبم اونودلدی یعنی ظرف سر اولان
قلبمی اونوتدم زیرا قلبم دخی اول دورومك ایچنه کیرمشدر دیمکدر (بعض فضلا کتم سر انسانك
جواهرینه یعنی علوذات وسمو حیثیتنه دلالت ایدرایچنه بوشالدیلان نسنه یی حفظ ایتمیوب
صیزن کاسه وقابده خیر اولمادیغی کبی سری حفظ وامساك ایتمیان انسانده دخی خیر یوقدر
دیمشدر نعم التشبیه (ومشاهیر شعرای عربدن قیس بن الخطیم * اجود بمکنون التلاد وانی *
* بسری عمن سألنی لضنین * وان ضیع الاقوام سرا فانی * کتوم لاسرار العشیر امین *
قطعه سنی سری کتمده فخرا نظم ایتمشدر که مألی تحقیق بن سریمی صورنلره زیاده سیله ضنت

ایدیجی اولدیغم حالده مال مکنون یعنی دفائن ایله جود ایده رم یعنی خزائن بخش ایده رم لکن
نقدینهٔ سرمدن بر پول صچراتمم ناس عاقلانه طورانموب سری ضایع قیلدیلر ایسه ده بن
میانلرنده بانفرد زیاده سیله کاتمم وصدیقلرمك اسرارلرینه دخی امینم دیمکدر (وجعفر
ابن عثمان دخی معنای مذکوری بو یله نظم ایتمشدر * یاذا الذی اودعنی سره * لا ترج ان
تسمعه منی * لم اجره قط علی فکری * کأنه لم یجر فی اذنی * مألی ای بکا سرینی ایداع وامانت
ایدن ذات بندن او سری استماع ارزوسنده اولمه یعنی سکادخی سو یلمم بن او سری اصلا فکرمدن
کچرمدم کأن قولاغمدن جریان ایتامش یعنی قولاغمه کیرمامش کبی اولمشدر دیمکدر (قلت)
لکن بو قطعه ده برلطیف اعتراض واردر تأمل بیوریله (وقیس بن الخطیم ایله جعفرك اشبو
قطعه سی هر نسخه ده اولمامغله بو دفعه ترجمه اولندی انتهی (عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه
بن سریمی بو وقته قدر برکیمسه یه فاش ایدوب ده اودخی افشا ایلدکده اکا لوم ایتدم زیرا بنم سریمه
صدرم ضیق کلوب فاش ایدیجك انك صدری بندن اضیقدر یعنی فاش ایتسه اولادر دیمشدر که
دفادی بکا سر اولان آخره سر دکلدر البته افشا ایدر دیمکدر (احنف بن قیس انسانك سری ایله
صدری صقیلور وآخره بهر حال افشا ایلدکده کتمنی رجا ایدر بو رجا ایسه جای عجبدر یعنی حمقدر
دیمشدر واشبو معنالرده * اذا ضاق صدر المرء عن سر نفسه * فصدر الذی یستودع السر اضیق *
بیتی انشاد اولنور (قلت) صاحب المستطرف رحمه الله بو بیتی انشدوا دیو احنفك غیریسنك
اولدیغی اشعار ایدندن باشقه بیت مذکور ایله اکتفا ایتمشدر لکن هم احنفکدر وهم ده قطعه درکه
اولی بودر * اذا المرء افشی سره بلسانه * ولام علیه غیره فهو احمق * اذا ضاق الخ (مألی کشی
سرینی آخره لسانیله افشا ایدوب آخر دخی افشا ایلدیکی وقتده انی لوم ایلسه اوکشی احمقدر
زیرا سر نفسنه برکیمسه نك صدری ضیق اولنجه آخرك سینه سی اضیق اولوب فاش ایده جکی
ظاهردر دیمکدر (قلت) اشبو کتابه کلام ومناقبی زبور اولان مشارالیه احنف کبار تابعیندندر
وکنیه سی ابو البحر در و بنو تمیم قبیله سنك سیدیدر حضرت عمر رضی الله تعالی عنه عهد
خلافتنده مدینه یه کلمشدر حضرت علی رضی الله تعالی عنهك خلافتنده زیر لواء اتباعنده
اولمشدر وقعهٔ جملده امر امام رابع ایله بو لنموب اتزوا ایتمشدر اما صفینده طرف مرتضاده
بولنمشدر مصعب بن الزبیر ایله کوفه یه کیدوب اوراده هجرتك یتمشنجی سالی حدودنده انتقال
ایتمشدر طیب الله تعالی ثراه انتهی (احنفك قطعهٔ مذکوره سی مضمونده بعض شاعر دخی
* اذا ما ضاق صدرك عن حدیث * وافشته الرجال فمن تلوم * اذا عاتبت من افشی حدیثی *
* وسری عنده فانا الملوم * قطعه سنی نظم ایلمشدر که مألی سنك صدرك بر سوزدن یعنی
سردن صقلوب خلقه فاش ایلیو بده خلق دخی افشا ایلدکلرنده ملوم کیم اولور بیلم و بن سریمی
سویلدیکم کیمسه فاش ایلدکده عتاب ایدرسم سزای عتاب واوم بن اولورم او کیمسه اولماز
دیمکدر (صالح بن عبد القدوس سریکی طالبنه سو یلمه زیرا سری طالب اولان اذاعه
وافشا ایدر عثمان سریکی افشا ایده نك یاننه براقمه زیرا ودیعه یی طالب اولان خائندر دیمشدر
(بر اعرابی یه سری حفظده نه درجه یه بالغ اولدك دینلدکده اعرابی * افرقه تحت شغاف قلبی
ثم اجمعه وانساه کأنی لم اسمعه * یعنی قلبمك پرده لری التنده تفریق ایده رم بعده انده جمع ایدر
وکأن اصلا ایشتمامش کبی اونودورم دیمشدر * قلوب الاحرار قبور الاسرار * اقوال حکمادندر
مألی مکارم اخلاق اصحابنك قلبلری اسرار قبرلریدر یعنی انلره سو یلنیلن اسرار مکتوم قالور
دیمکدر که مراد کتم سر اخلاق حمیده دن اولدیغی بیاندر (ناسك زیاده احتیاطلبسی سرینی
ینناده حسب البشریه بلکه عداوت ظهور بولدیغنده افشا ایدر خوفیله دوستنه دخی فاش

ایتمیدر دیلمشدر (اختبار وتجربه دن اول هر برکیمسه یه طمانینت واعتماد جهقدر دیلمشدر
(بعض شعرا کتم سرده * اذا ما اغفرت الذنب یوما الصاحب * فلست معیدا ما حییت له
ذکرا * ولست اذا ما صاحب خان عهده * وعندی له سر مذیعا له سرا * قطعه سنی
دیمشدر که مآلی دوستمک حسب البشریه بکا ایلدیکی تقصیرینی محققا عفو وستر ایلدیکمده ارتق
حیاتده اولدیغم مدتده ذکر تقصیری اعاده ایدیجی اولمدم یعنی ایتم و بنی دوستم عهدینه وفا
ایتیوب جفا ایتدیکی وقتده بنده اولان سرینی دخی فاش ایدیجی دکلم دیمکدر (بعض شعرا
دخی معنای سابقک نقیضنده * ولا تودعن الاسرار اذنی فانما * تصبین ماء فی اناء مثلم * دیمشدر که
مآلی زنهار اسراریکی بکا ودیعه ایتمه ایدرایسک جتلاق قابه صو بوشالدر اولورسن صو اول
قابده طورمدیغی کبی بنده ده سر طورمز فاش ایدرم دیمکدر (کذلك بعض شاعر دخی بو قطعه یی
نظم ایتمشدر * ولا اکتم الاسرار لکن اذیعها * ولا ادع الاسرار تعلو علی قلبی * وان
قلیل العقل من بات لیلة * تقلبه الاسرار جنبا الی جنب * مآل قطعه اسراری کتم ایدمم
لکن افشا ایدرم واسراری حالنه ترك ایلم که قلبمه عالی اوله یعنی باصدیره تحقیق قلیل العقل
شول کیمسه درکه برکیجه بیله اولسون اسرار کندوبی برطرفدن برطرفه فراشنده دوندیرر
اولدیغی حالده یتورت ایده یعنی اضطرابی او یخوسنی مسلوب ایده دیمکدر (وآخر دخی بنه * وانك
کلما استودعت سرا * انم من النسیم علی الریاض * دیمشدر که مآلی هر بار سکا برسر ایداع
اولنه سن اول سری باغچه لرك بوینی نماملق ایدن نسیم روزکارندن زیاده نماملق ایدرسن
یعنی فاش ایتمکده مجبورسن دیمکدر (قلت) بو بیت دخی اکثر نسخه ده یوقدر (اسحق بن
ابراهیم الموصلی زمانه‌سی خلقنی شکایتده * اناس امنا هم فنموا حدیثنا * فلما کتمنا السر تقولوا *
بیتنی نظم ایتمشدر که مآلی زمانه خلقی برازانساندرکه امین عد ایدوب سریمی سویلدیکمده نماملق
ایدرلر فاش ایتمونلر دیو سویلمدیکم وقتده تقول ایدرلر یعنی حقمده کذب ایدوب افترا ایدرلر
دیمکدر (قلت) مضمون مذکورده اشبو قطعهٔ فارسیه دخی رنکین نظم اولنمشدر * سخن
چین را توانم کرد درمان * که او را من نکویم تا نه چیند * ولیکن چون کنم تدبیر آنکس * که او
از خود سخنها آفریند * مآلی منافق ونمامك یانده سوز سویلمامکله درمانی بولورم لکن اول
شخصك تدبیرینی نیجه ایده بیلورم که خود بخود سوز دوزر یعنی افترا ایدر دیمکدر (متنبی حفظ
اسرارده متانتنی بیان معرضنده شو بیت متنبی انشا ایلمشدر لله دره * للسر منی موضع لا یناله *
ندیم ولا یفضی الیه شراب * (قلت) مآلی سر ایچون بنده بر موضع واردر که اکا ندیم دخی
واصل ونائل اوله مز وشراب یعنی باده دخی اکا جریان ایده مز یعنی ندیم که هم مجلس عشرت
ویار صحبت وشرابکه موجب کشف راز وسر پردردر بو یله ایکن بن سریمی عالم سکرده بیعقل
وشعور ایکن محرم بزمه دخی سویلمم اشته بو یله کتومم دیمکدر (صاحب المستطرف
اشبو بابده بو مقدار یسیره یه اقتصار ایتدك دیو ختم مقال و * حسبنا الله ونعم الوکیل
ونعم المولی ونعم النصیر * استعانه سیله جمله مز کبی عول درکاه رب متعال ایتمشدر

الباب التاسع والثلثون

اشبو اوتوزطقوزنجی باب غدر وخیانت وسرقت وعداوت وبغض وحسد بیانندهدر وبو بابده
فصول عدیده واردر **الفصل الاول** فصل اول غدر وخیانتك مذموم
اولمسی بیانندهدر (قلت) غدر وفانك ضدیدر وخیانت وخائك قتحیله خون یدینه امانت
وضع اولنان نسنه یه رعایت ایتیوب تعدی ایتمك وعدم وفا معنالرینه‌در وبو غدر اخلاق
ذمیمه‌نك غایت قبیحیدر حتی برکیمسه غدرایتدیکنه اصلا معترف اولماز یعنی قبحی بدیهی اولمغله

اوزرینه الماز وتحذیری کتب شرعیه وحکمیه ده مشحوندر وبو خصلت ذمیمه مال وجاه
واقبال ومحبت وصداقت واهل وحرم وحشم وخدم. اولور جمله سنده مذموم علی
الخصوص علو شان صاحبی ذاته عیب عظیم اولدیغی معلوم ذوی الفهومدر انتهی (صاحب
المستطرف قصهٔ آتیه نك اولنده * رب غادر لم تظفر یداه بغادر * وضاقت علیه من
موارد المهلکات فسیحات المصادر * وطوقه غدره طوق خزی فهو علی فکه غیر قادر *
* واوقعه فی خطة خسف وورطة حتف فاله من قوة ولا ناصر * وتشهد لصحة هذه الاسباب *
ما احاطت به علوم ذوی الالباب * من قصهٔ ثعلبة بن حاطب الانصاری * فقرات نصیحه لرینی
ترتیب ایدوب یعنی چوق غدر ایدیجی واردر که دودست املی واربی نارسیدهٔ مطلب اولهرق قالمش
ووادی ووسع خلاصکاه بوله میوب چرکاب مهلکاته طالمش وکردن خلقه آندیغی کمند غدری
طوق خزلان ولعنت کبی کندو بوغازینه یجوب فکنه غیر قادر اولمش واو طوق کران مطمورهٔ
بلا وورطهٔ حتف وفنایه دوشوروب مهجور قوت وناصر اولهرق استحقاقنی بولمشدر وغدر بلایانك
سببی اولدیغی معلوم ذوی الالباب اولدیغی اوزره ثعلبة بن حاطب انصارینك قصه سی
شاهددر دیوب قصهٔ مذکوره یی ملخصا شو یله بیان ایدرکه ثعلبهٔ مذکور انصار رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم یعنی اهتدا ایدن اهل مدینه دندر برکون حضور سعادت ظهور
نبوی یه کلوب یا رسول الله حق تعالا یه بنی مال ایله مرزوق ایتمسی ایچون دعا ایله دیو نیاز ایلدکده اول
رسول کائنات علیه اکمل التحیات والتسلیمات افندیمز رسول الاهك احوالی سکاسوهٔ حسنه
دکلیدر نفسم یدقدرتنده اولان ذات مقدس پروردکار عالم عزشانه یه قسم ایدرمکه الله تعالادن
طاغلری التون ایدوب نه محله سیر وکذار ایلر ایسه م بنمله برابر سیر ایلملرنی استه سم ایدی دعامی
قبول ایدوب احسان ایدر ایدی دیدی یعنی سنده موجوده قناعتله بکا اقتدا ایت معناسنی افاده
بیوردیلر (قلت) وبر روایتده. (یا ثعلبة قلیل تؤدی شکره خیر من کثیر لا تطیقه) واردر
دیو یازلمشدر لکن بعده ینه کلوب یا رسول الله سنی حق اوزره بعث ایدن خدایه قسم ایدرمکه
اکر جناب حق بکا احسان مال کثیر ایدر ایسه حقوق شرعیه سنی بهرحال ادا ایدرم دیوب بونك
اوزرینه حق ایله معاهده ایلدکده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (اللهم ارزق
ثعلبة مالا) دیو مال ایله مرزوق اولمسیچون دعا بیوردیلر بو دعای اجابت آرانك اوزرینه ثعلبه
بر مقدار غنم اتخاذ ایتدی وخرده دود کبی نمو یعنی توالد ایله باشلیوب مرعای مدینهٔ منوره قو یونلره
طار کلوب اودیهٔ مدینه دن بروادی یه خروج وتوطن ایدر اوادی وثعلبه صلوات خمس مفروضه دن
ظهر وعصری رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه اقتدا ایله وصلوات باقیه یی
اغنامی یاننده مواظبت اوزره اولدی بو حالده ایکن اغنامی بر یاندن چوغالمغله انجق صلات
جمعه ایچون مدینه یه کله بیلوردی کیدرك شول صورتده چوغالدیکه غنم شغلنه مستغرق اولوب
جمعه ده دخی کله میوب یوم مذکورده طریقه کلوب ناسدن کندو یه دائر خبر صورر ایدی حضرت
صلی الله تعالی علیه وسلم برکون (ما فعل ثعلبة) دیو سؤال بیوردیلر یا رسول الله غنم اتخاذ ایلدی
وتکثرندن وادی آلماز اولدی دیو خبر ویردکلرنده (یا ویح ثعلبة) دیو حالنه تأسف بیوردیلر
بو خلالده زکات آیتی نازل اولمغله رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمز بنی سلیم وجهینه قبیله لرندن
بر ذات انتخاب واخذ اولنه جق زکاتك مقدارینی ونصابنی تعلیم وبر امرنامه تحریر
ایندیروب یدلرینه اعطا ایله قبائلدن اخذ زکاته مأمور وبالخصوص بنی سلیم قبیله سندن
بر رجل ایله مرقوم ثعلبه یه وارك وزکاتلرینی آلك دیو ارسال بیوردیلر مأموران مومی الیهما
اولا ثعلبه یه واروب زکاتی طلب ایدوب وکتاب رسول اللهی قرائت ایلدکلرنده ثعلبه بو جزیه

وجزیه‌یه همشیره درهله سازایشکز کیدك و بعد التسویه یه بکا عودت ایدك دیوب اعطای
زکات ایلدی انلر دخی قالقدیلر وصوب مأمورینه عازم اولدیلر اما ذکر اولنان سلیمی مأموران
مومی الیهمانك مدینه دن خروجلرینی استماع ایتمکله وصوللرندن اول دوه‌لرینك اعلالرندن
لازم کلان زکاتی آیروب مومی الیهمایی آماده ایلدیکی دوه‌لرله استقبال ایلدی بوحیوانلرندر
دیو صوردقلرنده زکاتمدر آلك بونلری اعضاایله نفسم مسترحه وطیبه اولور یعنی امثال امرده
خلوصم واردر دیدی الدیلر وسائر ناسدن دخی واروب اخذ زکات ایتدکدنصکره ثعلبه یه رجوع ایتدیلر
ثعلبه کوسترك حامل اولدیغکز کتابی دیدکده امرنامهٔ فیض علامهٔ رسالتپناهی یی ینه
اوقودیلر دکلیوب کالاول بوجزیه وجزیه‌نك اختیدر یعنی شلیدرهله شمدیلك کیدك بن برازملاحظه
ایده‌یم باقه‌یم نه رأی ایدرم دیوب اغنیامنك زکاتی ویرمدی انلر دخی مدینهٔ منوره یه عودت
ایلدیلر حضورسعادته واروب ماجرایی بیان ایتمزدن مقدم حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم
یازق ثعلبه یه دیو زکانده تعالی خبر ویردکلرینك عقبنده باری تعالی وتقدس ﴿ ومنهم من
عاهدالله لئن آتینا من فضله لنصدقن ولنکونن من الصالحین فلما آتیهم من فضله بخلوابه وتولوا
وهم معرضون فاعقبهم نفاقا فی قلوبهم الی یوم یلقونه بما اخلفوا الله ماوعدوه وبما کانوا یکذبون
الم یعلموا ان الله یعلم سرهم ونجویهم وان الله علام الغیوب ﴾ آیات مکرماتنی انزال بیوردی یعنی دخی
منافقلر کروهندن شول کیمسه‌لر کما کرالله تعالی بزه فضلندن مال اعطا ایدرسه اندن هر ذی
حقك حقنی ویررز وصلحادن اولورز یعنی زکاتی اعطا ایدن صالحین کروهنه لاحق اولورز
دیوب خدا ایله معاهده ایدوب وقتاکه انلره فضل باریدن مال واصل اولدقده بخل برله حق
اللهی ایفا ایتمیوب طاعت خدادن یوزلرین دوندردیلر انلر برطائفه درکه عادتلری طاعتدن
اعراضدر باری تعالی دخی انلرك هلاکلرینه دك تصدق وصلاحده ایلدکلری وعده یاخود
مطلقا مقالده خلف ایلدکلری و بونده کاذب اولدقلری سببدن عاقبت فعل قبیحلرینی نفاق
وقبلرنده سوء اعتقاد قیلدی یوم قیامته قدر که انده عمللرینه لاحق اولورلر یاخود متصف
اولدقلری سببدن عاقبت فعل قبیحلرینی نفاق ایراث ایلدی آیا منافقلر وخلف وعد ایدنلر
حق تعالانك نفسلرنده کیزلدکلری نفاق وخلف وعده عزملرینی وشرعه طعنلرینی وثعلبه‌نك
زکاته جزیه‌میدر دیدیکی طعنی بیلدیکنی بطرزلری تحقیق حق تعالی غیوبی بیلوردات اجل واعلایه
اول نفاق خلف وخلف وعدد دخی خوی دکلدر دیو تفسیر اولنمشدر رسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمز نظم جلیل مذکوری تلاوت بیوردقلرنده حضور سعادتلرنده ثعلبه‌نك
اقاربندن برکیمسه بولنوب استماع ایتمکله همان حضور سعادتدن مسارعت ایله خروج وثعلبه یه
کلوب واه سکا یازق اولدی ای ثعلبه الله تعالی سنك مذمتکده شویله شویله آیتلر انزال ایلدی
دیو خبرویرنجه ثعلبه حضور رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمه کلوب زکات سوائمنك
قبول ایلملرینی رجا ونیاز ایلدی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ای ثعلبه الله تعالی
سندن زکات قبولمی منع ایلدی دیدکلرنده کدرندن ثعلبه کندی باشنه تراب صاچمغه باشلدقده
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز بو حالت سنك عملکدر یعنی جزای عملکدر بن
سکا امر ایتدیم اطاعت وانقیاد ایلمدك دیوب علیه الصلاة والسلام افندیمز قبولدن ابا بیوردقلرنده
مأیوسا منزل ومأواسنه رجوع ایلدی ودار آخرته تشریف نبوی یه قدر ثعلبه‌دن برشی قبول
بیورلمادی بعده بالاستحقاق صدرآرای خلافت اولان حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی
عنه‌یه کلوب ای امیر المؤمنین رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك نزدنده اولان قدر
ومنزلتمی وانصار میانده اولان اعتباریمی بیلورسکز بکا رعایةً زکاتمی قبول ایله دیو رجا ایلدکده

حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه ای ثعلبه سندن رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم افندیمز قبول بیورمدیلر بندخی قبول ایدهمم دیو جواب یأس ویردکلرنده ثعلبه ینه موطننه
کیدوب حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه قبول بیورمدقلری حالده دخی دار آخرته
رحلت بیوردیلر (بعده حضرت عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه مقام خلافته بالاستیهال
اصعاد اولندقده ثعلبه کلوب ای امیر المؤمنین صدقه‌می قبول ایله دیو نیاز ایلدی حضرت عمر
رضی الله تعالی عنه ای ثعلبه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز وابو بکر الصدیق
رضی الله تعالی عنه قبول ایلمدیلر بندخی قبول ایدهمم جواب یأسنی ویردی حضرت عمر رضی
الله تعالی عنه دخی قبول ایلمدکلری حالده دار آخرته انتقال ایلدوب حضرت عثمان
ذی النورین باللیاقه خلافته نصب اولندقده ینه ثعلبه زکاتنك قبولنی رجایه کلدکده حضرت
عثمان رضی الله تعالی عنه دخی ای ثعلبه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك وابو بکر
وعمر رضی الله تعالی عنهمانك قبول ایلمدکلرینی بندخی قبول ایدهمم دیو جواب حرمان ویردی
وثعلبه بوحال اوزره عثمان ذی النورینك رضی الله تعالی عنه خلافتلرنده فوت اولدی (صاحب
المستطرف اشبو قصه‌نك خاتمنده اشته سوء عاقبت غدر مرقومه نظر ایتکه وبال فعلی نه کیفیتله
کندویه طاندردی ونه صورتده کندویه بجیا تماسی اوروب حسرت وحرمانه مبتلا و یوم
فاقه واحتیاج وفقرنده نفاق وعقابله قرین خزی و بلا ایتدی آیا میثاق وعهده وفایی ترکدن
ارجح وبجبا کریوهٔ نفاقه سوق ایدن غدردن اقبح برخزی وسوء اولورمی نفاقه سوق ایدر
واخلاق سیئه تعداد اولنسه نقض عهددن افضح بربجبالق بولنورمی دیمشدر نعوذ بالله تعالی
من شرور انفسنا ومن سیئات اعمالنا (صاحب المستطرف * اعجل الاشیاء عقوبة البغی * اثرینی
تحریر ایتمشدر (قلت) بغی لغتده بنفسه تعدی ایلدیکی حالده طلب معناسنه در وعرفده حلال
اولمیان نسنه‌یی جور وظلم جهتیله طلبدر وعلی ایله صله لنورایسه یعنی تعدی ایدرسه‌یه لغتده کبر
وعدول عن الحق وظلم وکذب معنالرینه در اما اصطلاح شرعده ینه علی حرفیله امام مسلمینك
اوزرینه عدم اطاعتیله خروجدر اشبو اثرده اولان بغی عقوبت قرین معنای اول اوزرینه
اولان بغیدن ماعدا معنالره شامل درقندیر (مفهومی بغینك عقوبتی امهال اولنمیوب استعجال اولنور
دیمکدر انتهی (حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه * ثلاث من کن فیه کن علیه *
یعنی اوچ صفت واردر که برکیمسه‌ده بولنوب بغیر حق انلری اجرا ایدرایسه کندو اوزرینه اولور اول
اوچ صفت بغی ونکث یعنی تکبر ونقض عهد ومکردر بیوروب اثبات مدعی ایچون قوله عز وجل
﴿ انما بغیکم علی انفسکم ﴾ وقوله تعالی ﴿ ومن نکث فانما ینکث علی نفسه ﴾ وقوله سبحانه
﴿ ولا یحیق المکر السیء الا باهله ﴾ آیاتی تلاوت ایلدیلر (اهل فضل وعقل * لم یغدر غادر قط
الا لصغر همته عن الوفاء واتضاع قدره عن احتمال المکاره فی جنب نیل المکارم * یعنی غادرك
غدری انجق وفاده همتی صغیر ونیل مکارم یانده تحمل مکاره مشقته عدیم القدره اولدیغی ایچوندر
دیمشلردر فتفکر (منقولدر که هرون الرشید خلیفه کعبهٔ مکرمه‌ده اوغللرندن اولا محمد امین بعده
مأمون خلیفه اولمق اوزره صره سیله ولی عهد ایدوب و بربرلرینه غدر ایتمامك اوزره بربرینه
یمین اکید ویروب و بو وجهله وثیقه دخی تحریر ایتدیروب درون کعبهٔ معظمه‌یه تعلیق ایتمشیدی
حتی اشبو معاهده مجلسنده جعفر بن یحیی البرمکی دخی بولنمغله امینه اکر مأمونی تخذول
ایدرسه یعنی ولایت عهددن اخراج ایدرسه الله تعالی کندویی تخذول ایلسون معناسنه اوچ
کره خذلنی الله ان خذلته به دعاسنی ایتدرمشیدی راوی حکایه رشیدك حاجبی فضل بن الربیع
دیدیکه تعهد مذکور بیتدکدنصکره درون بیت اللهدن چیقارایکن امین بکا ای ابا العباس بنم

خلافتده کامیاب اولیه جغم نفسمه خطور ایتدی دیدکده بندخی باری تعالی سزی عزیز ایتسون
بو وسوسه وتطیره سبب ندر دیدیکمده آه ای اباالعباس قرنداشم مأمونه غدر ایتمامک اوزره
یمین ایلدیکم حینده غدری منوی ضمیرم ایدی دیمشدر که اویله جه اولدی (قلت) یعنی فی الحقیقه
کتب تواریخده یازلدیغی اوزره مقام خلافته امین کچدکده نصکره مأمونی خلاف عهد
ولایت عهددن عزل وکعبه ده اولان حجتی کتوروب تمزیق برله الناطق بالحق تلقیب ایتدیکی
اوغلنی ولی عهد ایتمکله غدره تصدی ایتدیکندن مبتلای حرمان اولدی رحمهم الله تعالی
(اخبار عربده مرویدر که ملوک عربدن ضیزن بن معاویة بن قضاعه ایله موسوم اولان
صاحب منعه واقتدار دجله وفرات بیننده اولان اولکایه مالک اولوب وشامه قدر حکمی نافذ ایدی
واول اولکاده جوسق ایله معروف اولان قصرک بانیسی ایدی قدرتی شویله ایدیکه عجم ملکی
سابور ذی الاکتاف پای تختنی باصوب قز قرنداشنی وخلق کثیرینی اسیر ایدوب سابوره
غلبه ایتمشیدی بعد زمان سابور جمع جیوشله ضیزنک اوزرینه یوریوب لکن قلعه سنک حصانتنه
بناء استیلا ایده میوب محاصره سی درت سنه مدته واروب یأسله رجعت قصدنده ایکن اوائنده
ضیزنک بلوغه رسیده اولان نضیره نام حسن وجمالده بی نظیره دختری تفرج کاه برج قلعه یه
چیقوب اطرافه مدنکاه ایدر ایکن سابوری کوروب شاه عشق ومحبتی فی الحال قلعهٔ دل وبالنی
استیصال ایدوب سابور دخی دختری کورمکله اسیر کاکل ودادی اولدی بوشیوه نک اوزرینه
دختر سابوره نهانی قاصد کوندروب اکر بنی سزاوار وصاللری کورر ایسه بو قلعه یه ظفره وبابامه
غلبه یه دلالت ایده رم دیو خبر ویردکده سابور های های کندولرینی همسر وسرور اهل حرم
ایده رم دیو تعهد خبرینی قاصد مذکور ایله کوندردکده دختر بو قلعه مطلسمدر بر کوکرجنک
ایاقلرینی بکر حیضی قانته باتروب فلان برجه قوندررلر ایسه طلسم بوزولور وقلعه سراپا منهدم
اولور وبندخی قراوللری تنبیه ایله زیاده مست ایتدیریرم غفلت اوزره ایکن هجوم ایتسونلر
دیو تعیین وقته خبر کوندرر سابور دخی بو وجه محرر عمل ایدوب قلعه یی عنوة فتح وضیزنی قتل
ایدوب دختر ایله همخلوت همفراش وصال ایکن حریر ایله طولمش نازک دوشکده دختر تمه
بر نسنه باتمغله متأذی اولدم دیمکله تحری ایتدکلرنده مکر دوشکده بر کل یپراغی بولنوب انک
تأثیرندن بی حضور اولمش ایمش بعده سابور غدر ایدوب برجری اتک قویروغنه دخترک صاچنی
باغلدوب سوروتمک ایله پاره پاره ایتدرمشدر قطعه الله ماغدره (قلت) اشبو حکایه یی صاحب
المستطرف غدر بابنده یازوب سابوری بو بابده * غدر بها وقتلها * دیوب غدارلر صره سنه اکرچه
درمش وآخرنده تعجب اولنه جق زیاده غدر در قطعه الله دیو انکسار ایتمشدر لکن هر نه قدر
دختر ایله اولان عهدینه وفا ایتمامش ایسه ده مزبوره یی قتلی غدر اولدیغی یکده برنده دکلدر بلکه
سابور دختر خبیثهٔ غدارهٔ مزبوره یی باعث حیاتی اولان باباسنی هواسنه تبعیت ایله فدا ایتدیکی
ایچون حسن وبهاسنه باقیوب محبتی وار ایکن حقنده اجرا قیلدیغی بجا دکلیدر حتی بعض
تواریخده کل یپراغندن تن دختر متأثر اولدیغی کورنجه ای دخترسنک بشره کدن ایلکلرک کورینور
وجود لطافت آلودیکی عجبا پدرک نه کونه غدا ایله پرورده ایلدی دیدکده دختر ایلک وتازه نباتات
طعامیله وبادهٔ صافله بسلدی دینجه سابور ای دخترسن بویله پدره وفا ایتمدک دیکری سندن نه کونه
وفا امید ایدر دیوب بر وجه محرر اهلاک ایلدیکی منظور اسعد فقیر اولمشدر اکر او دختره
غداره دیسه ایدی بجادر ذکر اولنان ضیزنک بین الروم نامی ساطرون ومقری اولان شهرک
آدی حضر در (وسابور دخی ساسانیان ایله ملقب اولان طبقهٔ ثالثهٔ ملوک قدیمهٔ فرسدن
طقوزنجی ملک وایکنجی سابور بن هرمز ثانیدر صبی شیرخوار ایکن حکمران اولمغله ملوک عرب

اوائل حالنده کندویه غلبه ایدوب لکن بعده اخذ ثار ایتمش وملوک اطرافه غالب اولمشدر
ومعروف اولان ایوان کسرانک دخی بانیسیدر واسیر ایتدیکی عربانک کورکارینی اخراجله هلاک
ایتمکله عرب کندوینی ذوالاکتاف ایله تلقیب ایتمشلردر مدت ملکی وعمری یتمش ایکی سنه یه بالغ
اولدقده تاریخ اسکندرینک التیوز یتمش بشنجی سنه سی عمری تمام اولمشدر (وسابور شاه پورک
معربیدر اصلی شاهزاده معناسنه پور شاه اولوب وصف ترکیبی قلنمشدر انتهی * جزائی
جزاء سنمار * میان عربده ضرب مثلدر احسانه مستحق اولان کیمسه یه اسائله جزا اولندقده
استعمال اولنور وبنم جزام سنمارک جزاسی کبیدر دیمکدر (وحکایه سی دخی بویله در که عجم ملکی
یزدجردک اولادی معمر اولماز ایمش بهرام نام ولدی ظهور ایتدکده برهوادار محل تحری اولنوب
جزیره طرفنک هواسی لطیف اولدیغی خبر ویرلدکده عرب ملکی اولان نعمان بن امرء القیسه که
فرمانبر یزدجرد ایدی جزیره طرفنده اسکان وتربیه ایچون بهرامی اکا ارسال ایلدی اولدخی
اهل رومدن سنمار نام معماره خورنق ایله مشهور اولان قصری بهرام ایچون بنا ایتدردی
قصر مذکور تمام اولدقده حسن ولطافتی استحسان کردهٔ نعمان وناس اولدقده سنمار اکر
مصروفنی ویره جککی بلیدم کونشله برابر دوران ایدر بر قصر انشا ایدردم دیدی نعمان
چونکه اویله قصر یاپمغه قادر ایدک نیچون یاپمدک دیو قصر مذکورک بالاسندن آتدرمغله
سنماری تلف ایلدی عرب بو وقعهٔ غریبه ده مثل مذکوری ایراد ایتدیلر (قلت) امثال میدانی
وقاموسده موردی بو وجهله اولدیغی بعد الذکر علی روایة موردی کبار عربدن احیحة بن
الجلاح نام مذکورده برهزمنده بر قله بنا ایتدیروب بعد الاتمام احیحه بنایه یعنی معماره محکم
بنا ایتمش سن دیدکده بنا اوت لکن بنانک کلیدی کبی ایچنده بر حجر واردر که اول حجر نزع اولنسه
فی الحال قله سراپا منهدم اولور دیمجک اول طاشی کوستر دیوب بناء دخی کوسترمکله بنایی
یامدن آطوب یام یصی ایتمکله ضرب مثل مذکور ظهور ایتمشدر دیمشلردر (وذکر اولنان
یزدجرد ساسانیانک اون اوچنجیسی اثیم ایله ملقب اقبح سیرتده بر ملک اولوب تاریخ اسکندرینک
یدیوز یکرمی یدیسنده رفسهٔ فرسله تلف اولمشدر (ونعمان اعور دخی عربده بنی لخم ملوکنک
طقوزنجیسیدر وباباسی امرء القیس شاعر اولان ملک کندی دکلدر آخر یدر علی روایة سنماری
اهلاک ایدن بو اولمیوب بنه ملوک مرقومه دن اون اوچنجیسی امرء القیس دیکر در (منقولدر که
سالف الذکر نعمان برکون ارکانته دنیاده اولان کافهٔ اشیایه نقد وارمیدر دیو صورر های های
بو عالم سراپا فانیدر دیدکلرنده خود بخود ملکدن فارغ اولوب تزهد ایتمشدر (وجزیره دجله ایله
فراتک بینلرنده کائن اولکانک وبصره ده بر ارضک آدیدر فتدبر انتهی ماادرجه الفقیر (اشد
غدره جسارت ایدنلرک بری دخی عبدالرحمن بن ملجم نام ملعوندر که حضرت علی رضی الله تعالی
عنهه غدر ودیکری عمرو بن جورموزدر که حضرت زبیر بن عوامه رضی الله تعالی عنهه غدر
وآخری مغیرة بن شعبه نک غلامی ابولؤلؤه نام مجوسیدر که حضرت عمر رضی الله تعالی عنهه
غدر ایتمشلردر (قلت) مرسوم غلامک آدی فیروزدر که مجبیدر حضرت فاروقه کلوب بنم
خراجم زیاده در دیو شکایت ایتدی خلیفهٔ مشار الیه دخی صنعتک ندر دیدکده دمورجیلک
ونقاش ونجار اق المدن کلورد بیجک تعیین اولنان خراج چوق دکلدر دیو تنزیلنه مساعده بیورمیوب
سنک الکدن یل دکرمنی یاپمق کلور اولدیغنی استماع ایتدم مدینه ده بر بنی اعمال ایله دیدی
او ملعون دخی اکر صاغ قالورسم سنک ایچون بر دکرمن یاپه یمکه شرق وغربده یاد ایتسونلر
دیوب قصد باطلنی اشراب ایلدی بعده اوچ کون مرورنده مشار الیه صباح نمازینی مسجد
نبویده جماعت مسلمینه قیلدررلر ایکن علج ملعون مرسوم میان جماعتده بولنمغله یکنک

ایچنه کیرلدیکی ایکی چتال خنجر ایله مشارالیهی الی یردن ضرب ایدوب بری سره لرینك تحتنه کلمکله اندن متأثرا محراب ده و شرار ناس ملعونك اردینه دوشوب طوتمق اوزره ایکن اون اوچ کیمسه یی دخی طعن ایتمکله انلردن یدیسی وعلی روایة طقوزی دخی شهیداولورلر بعده اوزرینه برنس آتلوب باصدیرلمغله قتلنی جزم ایتدکده خنجر یله کندیسنی اوروب سقر مقر اولمشدر وحضرت عمر محرابدن خانهٔ سعادتلرینه کتور یلوب اوچ کون مرورنده آشیانسار جنت اولمشدر هجرتك یکرمی اوچی محرمی غرهسی اولان احد کونی حجرهٔ سعادتده دفن اولندی رضی الله تعالی عنه (حکایه اولندیکه منصور خلیفه عیسی بن موسانی ولیعهد ایتمشیکن غدر ایله اوغلی مهدی یی تقدیم وعیسانی تأخیر ایلدیکنده عیسی * انسی بنوالعباس ذبی عنهم * بسیفی و نار الحرب ذاك سعیرها * فتحت لهم شرق البلاد وغربها * فذل معادیها وعز نصیرها * اقطع ارحاما علی عزیزة * واسدی مکیدات لها واثیرها * فلما وضعت الامر فی مستقره * ولاحت له شمس تلألأ نورها * دفعت عن الحق الذی استحقه * وسیقت باسواق الغدر غیرها * ابیات تعریض آیاتنی نظم ایتمشدر (مأل ابیات آباآل عباس اول وقتده که نار حرب نار جهنم اولوب محیط ایکن بن سیفم ایله مشقتلری دفع ایتدیکمی اونودرلرمی بن انلره بلادك شرق وغربنی فتحله خدمت ایتمله اعدازی ذلیل و معینلری عزیز اولوب و نفسم اوزرینه انلرك یولنه یار و اغیارك قطع رحمی عزیز بیلوب جمله یه غدر یله انلره اولان کید ز ایله بن سورکلندیریلوب ونفسمی اختیار ایله اکا یوکلندم ایدی وقتا که امر خلافتی یرینه وضع یعنی انلره جلب ایدوب شمس خلافتك نور وضیاسی متلألئ اولدقده مستحق اولدیغم حقدن بن دفع اولنوب غدر قطارلری سوق اولندی دیمکدر (قلت) مشارالیه عیسی بن موسی منصورك برادر زاده سیدر که کوفه یه والی ایتمشیدی فی الحقیقه خدمتی چوقدر ومنصورك انك حقنده بر معاملهٔ غریبه سی دخی اونیدنجی بابده سبقت ایتمشدر انتهی (حکایه برآز کسان صید وشکاره چیقوب کزرلر ایکن برضبعه یعنی برصرتلانه راست کلورلر قوغدقلرنده صرتلان براعرابینك اوبه سنه فرار وانده قرار ایدر اعرابی دخیلدر دیو کوزلجه بسلمکده ایکن برکون اعرابی یی اویقوده بولوب واوزرینه چیقوب وقارنی یاروب فرار ایدر اوخلالده اعرابینك عم زاده سی اوبه یه کلوب عمیسنی میت کوردکده صرتلانك ایشی اولدیغنی بیلوب و آردینه دوشوب وطاغده بولوب اهلاك ایلدکدنصکره * ومن یصنع المعروف فی غیر اهله * یلاقی الذی لاقی مجیرام عامر * اعدلها لما استجارت بیته * احالیب البان اللقاح الدرائر * واسمنها حتی اذا ماتمکنت * فدته بانیاب لها واظافر * فقل لذوی المعروف هذا جزاء من * یجود بمعروف علی غیر شاکر * ابیات حکمت عوننی نظمله برکزیدهٔ اخطار ایلدی (مأ لی قنقی کیمسه که احسانی مستحقنك غیریسنه ایشلیه یعنی بذل ایده ام عامر ایله مکنی اولان صرتلانی مجیر اولانك یعنی استصحاب ایدهنك ملاقی اولدیغی بلایه وهلاکه ملاقی اولور او یله مجیرکه حیوان مضر مذکور خانه سنه دخیل دوشدکده بسلی وسودی چوق دوهلرك صاغلمش سودلرینی اکا آماده ایدوب سمرتدی نهایة الامر کندویه قدرت کلدکده دشلریله وطرنقلریله ولی نعمتی اولان مجیرینی شق ایلدی ای عبرت بین اشبو وقعه یی چونکه کوردك همان اصحاب مروت واحسانه اشبو حادثه شکرینی بیلیان شخصه احسان ایله جوانمردلك ایدهنك جزاسیدر دیو ب اخطار ایله دیمکدر (حکایه) بعض ثقه نقل ایتمشدرکه بادیهٔ عربده کذرکن بر عجوزه راست کلدمکه اوکنده پاره لنمش بر قیون ایله بر قورد یا و روسی طورر بکا یونلرنه در بیلور میسن دیدی بلم دیدیکمده اشبو قوردی صغیر ایکن بولوب ومنزلمه کتوروب بسلهدم و قتا که سچلدی قیونمی کوردیکك حالته قودی یعنی پاره لدی دیوب اشبو

نظم نصیح آمیزی قورده خطابا انشا ایلدی * نقرت شویهتی و فجعت قوما * وانت لشاتنا ابن ربیب * غذیت بدرها وربیت فینا * فمن انباك ان اباك ذئب * اذا كان الطباع طباع سوء * فلا ادب یفید ولا ادیب * مأل حکمت اشتمال نظم ای قورد قیونجغمی دشدك یعنی اولدردك و بو خانه ده اولنلری مکدر ایتدك حالبوکه سن اول قیونك این ربیبی سن یعنی اوکی اوغلی سن ودخی انك سودیله تغذی ایدوب بزم خانه مزده تربیه بولدك سکا باباك قورد اولدیغنی کیم خبر و یردیکه بو یرنجیلغی ایتدك لکن نه چاره طبیعتلر کوتی اولدیغی وقتده نه ادب ونه معلم مفید اولور یعنی تبدیل ایده مز دیمکدر فتدبر (قلت) بادیه نشین عرب عربانك طبع سلیم اربابندن اولوب لسانلری اولان لغت عربیه نك عین حکمت اولدیغی بوندن منفهم اولورنکه عجوزه مومی الیهانك نظم مذکوری (کل میسر لما خلق له) حدیث حکمت تحدیثنك مألنه مطابق واقع اولمشدر وحدیث شریف مذکور هر کس مخلوق اولدیغی نسنه اجلیچون تهیئه و آماده اولنمشدر یعنی اول نسنه یی بطبعه قابلدر تعبیر یله شرح اولنمشدر فتبصر انتهی * اللهم انا نعوذ بك من البغی واهله ومن الغدر وفعله وصلی الله تعالی علی سیدنا محمد وعلی آله وصحبه وسلم ❊ فاجاء فی ذکر السراق ❊ بو محل خرسزلره دائر وارد اولان کلام ذکرنده در (حکایه اولندیکه اسکندر برسارقك صلبیله امر ایلدکده سارق ای ملك بن بوایشلدیکم ایشی یعنی سرقتی کارها یعنی جانم استه میه رك ایشلدم دیوب کویا اعتذار ایلدکده اسکندر اشنه سنده جانك استه میه رك صلب اولینورسن دیوب صلبیله شرینی خلقدن دفع ایتدی (حکایه) بر شخص برکو ملك چالوب اوغلنه آل بونی صات بارهسنی کتور دیوب ویردی اول کوملك اوغلندن دخی چالنوب باباسنك یاننه تهی دست کلدی اوغلم قاچه صاتدك دیدکده ابابا هیچ صورمه کوملکی سرمایه سنه ویردم دیو جواب ظرافت نصاب ویرمشدر (ابن کوثل السلمی نام شخص که عربده فاتك یعنی جری وشجیع براص یعنی صوبجی حیدود ایدی سرقنده کمالی یانده (قلت) اکر آخرك شعرندن چالمامش ایسه بو قطعه یی نظم ایتمشدر * وانی لاستحیی من الله ان اری * اجرر حبلی لیس فیه بعیر * وان اسئل المرء الدنی بعیره * واجمال ربی فی البلاد کثیر * مأ لی بن حق تعالادن ایپی دوه یه طاقلمامش اولدیغی حالده سوریدیکمی کورمکدن و بر مرد دنیدن بعیر استمهدن اوتانورم زیرا بلادده حقك دوهلری چوقدر انلردن الورم دیمکدر (قلت) خبیث دنیدن طلبی نفسنه یدیره میوب خرسزلغله فخر ایتمش و بو فعل مکروهی ایشله مزسم اوتانمدن حقدن اوتانورم دیوب خلقك دوه لرینی مباح منزله سنه تنزیل ایتمشدر (وقال الفرزدق * وان اباالکرشاء لیس بسارق * ولکن متی مایسرق القوم یأکل * یعنی فرزدق ابوالکرشا ایله مکنی کیمسه یی بو بیتیله هجو ایتمشدر (قلت) کرشاء قرنی وقدمی کثرت لحمله عظیم اولان شخصه دینور (مأل بیت تحقیق ابوالکرشا خرسز دکلدر لکن خرسز طائفه سی سرقت ایتدکلری زمان مال سرقتدن یر یعنی خرسزلرك چناق یلایجیسی وسائلی ترکجه طالقاوغیدر دیمکدر اشبو بیت فن بدیعده ذم الشیء بمایشبه المدح صنعتی مشتملدر وخرسزلرك دلنجیسی دیمك خیلی هجودر انتهی (منقولدرکه عمرو بن دویرة البجلینك بر جوان قرنداشی اولوب عصبه سنك قزیله بینلرنده تعشق اولمغله کاه کاه نهانی انسیت وقوعبولور ایمش برکیجه دختر مزبوره ایله خانه سنده صحبتده ایکن دخترك قرنداشلری خبر الملریله کلوب عمرولك قرنداشنی بصارلر واولدقلری بلدهنك والیسی بولنان خالد بن عبدالله القسری قپوسنه همشیره لری مفتضحه اولمامق ایچون خرسز طوتدق دیو کتوررلر والی جوانی استنطاق ایتدکده اودخی دختره غیرة خرسزم دیو دعواجیلرینی تصدیق ایتمکله خالد جوانك قطع یدینی امر ایدر

اوخلانده عمروس قوم * اخا الدقد والله اوطأت عشوة * وما العاشق المظلوم فينا بسارق *
اقر بما لم يأته غيرانه * رأى القطع خيرا من فضيحة عاشق * قطعه سنى نظم ايدوب والى مشار اليهه
صوندقده قضيه يه واقف اولوب عفوايله دختری جوانه تزويج ايتمشدر (مألی ای خالد حق
بيلور كه تحقيق بصير تسزلك ايلدك ايچمزده اولان عاشق مظلوم سارق دكلدر او عاشق
مظلوم كتورمديكی نسنه يی يعنی ايشله مديكی سرقتی معشوقه سنك و كنديسنك افتضاحندن
قطع يدينی خيرلو كورمكله اقرار ايلدی ديمكدر ❊ الفصل الثانی ❊ بو بابده اولان فصولدن
اشبو ايكنجی فصل عداوت و بغضه دائر اولان كلام بيانده در (صاحب المستطرف ديركه
عداوتی حق سبحانه وتعالى كتاب عزيزنده ❊ والقينا بينهم العداوة والبغضاء الى يوم القيمة ❊ وقوله
تعالى ❊ ان الشيطان لكم عدو فاتخذوه عدوا ❊ وقوله تعالى ❊ يا ايها الذين آمنوا ان من ازواجكم
واولادكم عدوا لكم فاحذروهم ❊ آيات كريمه لريله ذكر بيورمشدر (مألی آيت اولی روز قيامته قدر
مشرك بالله بالخصوص قوم يهود بينلرنده من قبل الله تعالى عداوت و بغض القا اولنمشدر كه
قلوبلری واقواللری توافق وتطابق ايتمز (وثانيه اولنده اولان ❊ ولا يغرنكم بالله الغرور ❊
نص شريفی اقتضاسنجه غرور يعنی الداديجی اولان شيطانك معصيته اصرار ايله بيله مغفرت
ممكندر ديو اغواسنه باقلسون هر نقدر ممكن ايسه ده بنم طبيعتم مضرتی دفع ايدر ديو سم قاتلی تناول
ايتمك كبيدر صاقنك اغواسنه الدانميك زيرا شيطانك انسانه عداوت شامله قديمه ايله عدودر
عقايد وافعالده اول لعينی عدو اتخاذ ايدوب اندن جميع احوالده حذر اوزره اولك (وثالثه
ازواج واولادك بعضيلری طاعت حقدن اشغال وامر دين ودنياده مخاصمه ايتملری ايله مؤمنينه
عدوا ولملريله انلرك غوائلندن امين اوزره اولمايك ديو تفسير اولنمشدر (رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم افنديمز دخی (اعدى عدوك نفسك التي بين جنبيك) بيورمشدر كه انسانك نفس
امارهسی انسانه زياده دشمن اولديغی ناطقدر (قلت) فی الحقيقه بر دشمنكه دائما برابر اوله و ❊ ان
النفس لامارة بالسوء ❊ نص جليلی مقتضاسنجه اعظم عداوت اولان ايقاع اثم وعقوبته مجبول
اوله اندن اشد دشمن اولماز عصمنا الله تعالى من شرها ومن شرور فيها آمين انتهى (حضرت
ابو بكر الصديق رضی الله تعالى عنه * العداوة تتوارث * بيورمشدر كه مألی عداوت اشخاصك
اولادلرينه قالور يعنی اولادلری دخی بابالرينك عداوتلرينی كودرلر يعنی طرفينك نسلی
بربرلرينه عداوتی اجرا قيلنده اولورلر ديمكدر (بر كسرايه يعنی ملوك قديمه فرسدن برينه ناسك
قنغيسنی زياده سورسن ديدكلرنده عدو عاقلی ديدی بابو نه كيفيتله اولور يعنی دشمن عاقل اولسه ده
سوبلورمی ديدكلرنده بادشمنم عاقل اولنجه بن اندن عافيت وامن اوزره اولورم جواب حكيمانه سن
و برمشدر (قلت) كسرانك مقصودی بن مطلقا عقلايی سورم دشمن اولورسه ده قورقام زيرا
مطلقا عقلايی سورم واو دشمنم اولسون ديمكدر يادشمن سو بلورمی ديدكلرنده اكر دشمن عاقل اذاخلی
وطبعه عقل سليم هرشيده عدل وانصافه مجبولدر عداوتی مودته منقلب اوله جغی وسلم وصفوته
ميل ايده جكی ودشمن بی عقل ونادان كبی تماما اجرای غيظه قيام ايتميه جكی جائز وواقعدر بو صورتده
عقلالی دشمندن دغدغه كدره دوشمم ديمكدر (بعض كتب محاضراتده كسرای ممشوق نوشروان
اولديغی منظور راسعد فقير اولمشدر وعلى الاطلاق كسرى ذكر اولندقده نوشروانه مصروف
اوله جغی مسلم اهل كمالدر * عقلسز دوستدن عقلالی دشمن يكدر * كلام كسرى مألنده ضروب
امثال تركيه دندر (علمای دقيقه دان * كونوا من المرء المدغل على اخوف من المكاشح المعلن
فان مداواة اهل العلل الظاهرة اهون من مداواة ما خفى و بطن * ديمشلردر كه مألی مدغل
ذو حقود يعنی عداوتی ستر وكتم ايدوب فرصت كوزه دن دشمندن ضميرنده اولان عداوتی اعلان ايدن

خصمدن زياده خائف اولك زيرا علتی ميدانده اولان خسته نك مداواتی وتيماری علتی خفی اولانك
مداواتندن اهوندر ديمكدر (قلت) فنعم التمثيل (ودخی ديمشلردر كه شول ذاته عداوت ايتمدن احتراز
اوزره اولكه او ذات اسنه ديكی وقتده تهديدينی ايقاعه قادر اوله اوله اوله بی تكلف ملاقات ايده
منقولدر كه قبائل عربده ابو قبيله اولان مره نك قزی جليله كه زوجه كليب ايدی هجرس
نام اوغلنی حامل ايكن مرقومه نك قرنداشی جساس بن مره زوجی مرقوم كليبی قتل ايلمش
وقتاكه هجرس طوغوب وشاب اولدقده اخذ ثار پدرينه قالقديغنی مشعر * اصاب ابی خالی
وما انا بالذی * اميل وامری بين خالی ووالدی * واورث جساس بن مرة غصة * اذا ما
اعترتنی حرها غير بارد * قطعه سيله * يا للرجال وقلبی ماله آسی * كيف العزاء وثاری عند
جساس * ينتی نغطم وخالی جساسك اوزرينه حمله ايله قتل ايدوب بعده * الم ترنی ثأرت
ابی كليب * وقد يرجی المرشح للدخول * غسلت العار عن جسم ابن بكر * بجساس بن مرة
ذی البتول * قطعه سن نظم ايلدی (مألی قطعه اولی بابامه خالم مقدما اصابت يعنی انی
قتل ايتمشيدی لكن بن خالمله والدم بينده اولان امرم يعنی اخذ ثار قالديغی حالده اخذ ثاردن
ميل وعدول ايدن شخصه مقارن دكلم يعنی اخذ ايدرم جساس بكا بر غصه وكدر ايراث ايتمشدر
انك حرارتی بنی استيعاب ايتدكده صوغومز تاكه اخذ ثار ايتمينجه ديمكدر (مألی بيت قلب
حزينكه آجيجی قوم ايچنده اولمسان ای هجرس جساسك يانده ثارك طوررکن نه كيفيتله تعزيه
حصوله كلور ديمكدر (مألی قطعه ثانيه * بنی كورمزميسن كه بابامك دمنی كليبدن آلدم زيرا
تربيه بولوب يتشدمكه بندن باب مراده دخول اولنور اولدی عار وسخنی جسم ابن بكردن يعنی
بابامدن ذی البتول يعنی زهد صاحبی اولان مره كبی كيمسه نك قاتل اولان اوغلی جساسله يعنی
قتلی ياخود دميله غسل ايلدم ديمكدر (مقامه مناسب بر بيتدر * سن العداوة اباء لنا سلفوا *
فلن تبيد وللا باء ابناء * مألی عداوتی بزه كچمش بابالر عادت ايتديلر يعنی بزه عداوت بابالريمزدن
قالمشدر اصلا منقطع وذاهب اولماز زيرا بابالرك اولادلری واردر يعنی اولادلر اولدقچه عداوت
ميانه دن قالقماز ديمكدر (بعض حكمت شناسان اعدايه مدارات شوايكی فائده دن خالی دكلدر
يا مدارات ايله عداوتی محبت وموالاته منقلب اولوب شر وضررندن امين اولنور ياخود بر فرصت
وقدرت دوشر كه غلبه وانتقام ايدرسن ديديلر (سويد مصعب بن ازبيره پند ونصيح معرضنده
* فابلغ مصعبا عنی رسولی * وهل تلقى النصيح بكل وادی * تعلم ان اكثر من تناجی * وان
ضحكوا اليك هم الاعادی * قطعه سنی يازوب ارسال ايلمش مألی ای بنم طرفمدن كيدن كيمسه
مصعبه بندن هر واديده سكا نصح وپند ايديجی يه ملاقی اولدكمی ودخی اكثر سويلشديككی
بيل ودقت ايله كه هرنه قدر سنك يوزيكه كولديلر ايسه ده انلر اعدادر كلامی تبليغ ايله ديمكدر
(حجاج بر رجل خارجی يه يمين ايدرمكه بن سنزه يعنی خارجيلره بغض وغضب ايدرم ديدكده رجل
خارجی ايكمزدن قنغيمزك غضبی زياده واشد ايسه الله تعالى انی جنتنه ادخال ايلسون ديدی
(حكايه اولنديكه انوشروان فرزندی هرمزی ولی عهد ايتمك مراد ايليوب اركان دولت وعظمای
مملكتی ايله استشاره ايلدكده مناسب كورميوب بعضيلری والده لری اقصای آسياده واقع
تركستان قبيله سندندر انلرك خود اخلاقلری معلومكزدر ديدكده نوشروان پسر پدره منسوبدر
مادره دكل بندن اول شاه اولان پدرم قبادك والده سی دخی اول قبيله دن ايكن احسن سيرتنی
كورمش ايديكز ديدی (و بعضيلری دخی هرمزك قامتی غايت قيصه در مهابت سلطنت
كيدر ديدكده نوشروان قيصه لغی اياغنده در خلق انی اكثريا اوطورر ياخود راكب كورر لر
نبين ايتمز ديدی (و بعضيلری دخی ای ملك نكته دان هرمزك ناسه بغضی زياده در ديجه

نوشروان آه آه هرمزك شمدی حالی تباه اولدی زیرا انسانده خیر واحد اولسه لكن اول خیر ناسه
محبت اولماسه اصلا انده خیر اولماز واكر انسانده عیب واحد اولوب اول دخی ناسه بغض
اولماسه انده قطعا عیب یوقدر كلامی اقوال حكما وعقلادندر دیوب هرنه ایسه ینه ولی عهد ایلدی
(قلت) فی الحقیقه هرمز كسری اولادقده پدری كبی ملكداراق ایلمدیكی تواریخده
مسطوردر (ونوشروان ساسانیانك یكرمنجی ملك عادل ایله ملقب اولان اهل انصافیدر وتاریخ
اسكندرینك سكز یوز قرق اوچنده تابوت نشین فنا اولمشدر وقرق سكز سال سلطنت سورمشدر
(ولادت باسعادت ختم نبوت صلی الله تعالی علیه وسلم نوشروان زماننده وقوع بولمشدر
انتهی (عقلا دیدیلر كه بر كیمسه یه نظر شفقت وعین محبت ایله التفات اولندقده عیوب
وقصوری وار ایسه دخی مشاهده اولنماز لكن بر كیمسه یه عین غضب وعداوت ایله نظر اولنور
ایسه هرنه قدر منظور اولان ذات عیوبدن عاری وقصوردن خالی دخی اولسه عیوب وقصور
مشاهده اولنور اشبو كلامك مضموننده بعض شعرای حكمت آرا شو قطعه یی نظم ایلدی
* واست براء عیب ذی الودكله * ولا بعض مافیه اذا كنت راضیا * فعین الرضا عن كل
عیب كلیلة * ولكن عین السخط تبدی المساویا * مآلی بن سودیكم ذاتك عیبلرینی ودخی
انده اولان سوء معامله تك كندمده بغضی مادامكه اندن راضیم كوریجی دكلم زیرا عین رضا
یعنی رضا ایله نظر هر عیبدن كلیله یعنی عیوبی كورمیجیدر ولكن سخط وعداوتله نظر مساوی
وقبایحی اظهار ایدر دیمكدر كه بو معنی ماجاء من المحبوب محبوب قضیه سیله همرنكدر (و بعض
شاعر دخی بنه مضمون مذكورده شو بیتی انشا ایلدی * وعین البغض تبرز كل عیب * وعین
الحب لاتجد العیوب * مفهومی عین غضب ونظر عداوت هر عیبی ابراز وآشكار ایدر وچشم
محبت ومودت منظورده هیچ عیوب وقصور بولماز دیمكدر (ابو حیاندن مرویدر دیمشدر كه
حضرت لقمان طاش طاشیدم وحدید یوكلندم بورجدن آغر برنسنه كورمدم و طیبات
یدم و جواری حسان ایله معانقه ایتدم عافیتدن الذ بولمادم دیدی بن دیرمكه اكر لقمان
دریاری بوشالسه و طاغلری سپورسه شماتت اعدا یعنی عدوك عداوت ایتدیكی كیمسه یه
كلان بلایه فرحندن اهون بولوردی خصوصا اعداء اقارب عقارب وهمشهری بولنه دیوب
* اللهم انا نعوذبك من تتابع الاثم وسوء الفهم وشماتة ابن العم * دعا واستعاذه سنی ایتمشدر (مآل
دعا كاهلك تتابعی یعنی اصرارندن وكوتو دیكلیش واكلایشدنكه سوء ظنده دخی شاملدر وابن عمك یعنی
اقربانك شماتتندن حقه صغنورم دیمكدر (حضرت ایوب علیه الصلاة والسلامه ابتلالرندن قنغی
شی ذاتكزه اشد واصعب اولدی دینلدكده شماتت اعدا بیوردیلر (اشبو قطعه یی جاحظ انظم
ایتمشدر * تقول العاذلات تسل عنها * وداو علیل قلبك بالسلو * فكیف وقبلة منها اختلاسا *
الذ من الشماتة بالعدو * مآل لطائف اشتمالی عاذلهلر یعنی بنی عشقله لوم ایدن نسوان سن محبوبه مله
هم آغوش وصال اولمادم دیو یانوب یاقلیوب متسلی اول وتسلیتله قلب علیلكه دوا ایدیجی
اول دیدیلر بن نه كیفیتله متسلی اولورمكه اندن قاپدیغم بوسه دشمنك بلیه سنه فرحدن الذدر دیمكدر
* ما رأیت سنانا انفذ من شماتة الاعداء * جاحظك كلمات بلیغه سندندر معناسی شماتت اعدادن
انفذ یعنی زیاده كچیجی وایشلیجی مزراق كورمدم دیمكدر نعوذبالله تعالی منهما * ابن ابی عیینة
المهلبی بو معناده * كل المصائب قد تمر علی الفتی * فتهون غیر شماتة الاعداء * بیتنی نظم ایتمشدر كه
مآلی هر مصیبت كه یكدك اوزرندن كچر اسهل اولور مكر شماتت اعدا یعنی اوا سهل دكل تحمل
كداز دردر دیمكدر (منقولدر كه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز دار بقایه تشریف
بیوردقلرنده كنده بلده حضرموت طرفلرنده نسوان مشركات شماتت ایدوب اللرینه حنا دوقلر

چالدقلرینی اوطرفده كائن بر رجل مؤمن غیرة للدین * ابلغ ابابكر اذا ما جئته * ان البغایا من بنی
حزام * اظهرن فی موت النبی شماتة * وخضبن ایدیهن بالعلام * فاقطع هدیت اكفهن بصارم *
* كالبرق اومض فی متون غمام * نظم شكایت اشتمال واخطار مآلنی یازوب ابو بكر الصدیق
رضی الله تعالی عنهه بر آدمیله كوندردكلرنده خلیفهٔ باحق مشار الیه دخی فی الحال اول طرفده
اولان عاملی مهاجره امرنامه كوندرملریله موجبنجه ملعونات مرسوماتی اخذ ویدلرینی لایق
اولدیغی اوزره قطع ایتمشدر رضی الله تعالی عن الآمر والقاطع والمخبر والمرسل (مآل ابیات
ای مرسل ابو بكره كتدیكك وقتده خبر ویر كه بنی حزام قبیله سندن باغیه لر یعنی فاحشه لر اولان
نسوان نبی علیه الصلاة والسلام افندیمزك دار بقایه رحلتلرنده شماتت اظهار ایدوب وحنا
وسمه لری ایله اللرینی بویادیلر ای خلیفهٔ رسول هدایتده دائم اوله سن اول ملعونه لرك بلوت
ایچنده برق كبی لمعان ایدن سیف قاطع ایله اللرینی قطع ایله دیمكدر (اشبو فقرات بلیغه كردار
مرداردشمنی بیانده بك رنكین تألیف اولنمشدر * فلان متربص بك الدوائر * ویتمنی لك الغوائل *
* ولا یؤمل صلاح حالی فی فسادك * ولا رفعة الا بسقوط حالك * یعنی فلان كس سنی بلالر احاطه
ایلسون دیو انتظار وسكا غائله لر ظهورینی تمنی وكندی یه صلاح حال وصفایی انجق سنك
فسادك یعنی پریشانی حال ایله جفاك ضمننده امل وكندو یه رفعتی سنك سقوط حال ومنزلتكده
امید ایدر یعنی سنك منكوبیتكله فرحیاب اولور دیمكدر (بعض حكمت شناس اعدا هرنه قدر
ضعیف اولورسه ده امین اولمیوب حذر اوزره اول زیرا تمرنسز مزراق بعض وقتده انسانی
اهلاك ایدر دیمشدر (و بو مضمونده بعض شعرا اشبو قطعه یی دیمشدر * فلا تأمن عدوك
ان تراه * اقل اذا نظرت من القراد * فان الحرب تنشأ فی جبان * وان النار تضرم فی الرماد *
مآلی دشمنكی مایمونلردن اقل یعنی كوجك وضعیف كوردیككك وقتده بیله اصلا غلبه سندن
امین اولمه زیرا حرب وقتال بر جبان وقورقاق شخصدن نشأت ایدر یعنی قورقاغك صوله سندن
شعله لنورده باعث غلبه اولور ونار كولك ایچنده كومولمش ایكن شعله لنور دیمكدر فتدبر (بیت)
فمن لم یكن منكم مسیئا فانه * یشد علی كف المسیء فیجلب (قلت) اشبو بیت ترجمه معلومده ده
تحریر اولنمامش وبعض نسخ مستظرفه ده دخی یوقدر فاما مخیل بر شعردر اولنده اولان فایه نظرا
تهدیداتی دخی اوللیدر لكن نه اولدیغی وبیت كیمك ایدوكنه اطلاع اولنمدی ومفادی حكم
اتفاق حكم انفراد كبی دكلدر وقرین مقارنك حالنی اخذ ایدر معنالرنده در وترجمه سی سزدن شول
كیمسه كه سیئه ایدیجی اولمادی یعنی اندن كوتولك صدور ایدر مأمول دكل ایسه ده امین اولمیك
یا عجزندن یاخود سوء قرینی اولمادیغندن اولمق محتملدر زیرا بر كوتونك اوجنه صاریلو بده اندن
اخذ ایله یاخود معین بولمغله اساتی جلب ایده جكی جائزدر دیمكدر (واعدانك سلم وصغوتنه وضعف
وفتورینه باقه دیمك معناسنی دخی اشراب ایدر مقامه مناسب بر بیت رنكیندر انتهی (عبدالله بن
سلیمان بن وهب شماتت اعدایه صبر وتحمل بر له بر وجهله مقابله وانتقام قصد نده اولمیوب دست
قضایه زمام رضا یی تسلیم وجناب رحیم متعاله اموری تفویض واحاله نصرت وغلبه
وظفر وسلامتی منتجدر دیمك مضموننده * كاد الاعادی فلا والله ما تركوا * قولا وفعلا وتلقیبا
وتهجینا * ولم نزد نحن فی سر ولا علن * علی مقالتنا یارب اكفینا * فكان ذاك ورد الله حاسدنا *
* بغیظه لم ینل تقدیره فینا * قطعه سنی نظم ایتمشدر كه مآلی اعدامز حقمزده كوتی ایش وسوزه
وتلقیب یعنی غمز وتهجینه باشلیوب كافهٔ اضراری تمامیله اجرایی ترك ایتمامكه حق بیلور كه
باقلشدیلر بز ایسه سرا وعلنا یارب اكفنا یعنی ای باری تعالی انلرك شرندن بزه كافی اول دعاسندن
غیری بر نسنه زیاده یعنی مقابله ایلمدك اشته بزم حالمز بو اولدیغندن الله تعالی وتقدس دخی

حاسدلريمزى يعنى اعدالرى تقدير بارى يه نائل اولمادقلرى يعنى كوتولكلرى مقدر اولمامغله
بزده مقدر اولان سلامتى بوزه مدقلرى حالده غيظلريله رد ودفع ايلدى ديمكدر (قلت)
صاحب المستطرفك عداوت عدو فصلنك آخرنده اشبو قطعه يى ابياتى بك بجاهد رحمه الله
تعالى ﴿الفصل الثالث﴾ اشبو اوچنجى فصل حسدك شرعا وعقلا حرام
ومذموم اولديغى بياننده در (قال الله سبحانه وتعالى ﴿ام يحسدون الناس على ما آتيهم الله
من فضله﴾ مآل شريفى سياقى دلالتيجه فضل حقدن عليه الصلاة والسلام افنديمزه اعطا
وانزال واحسان بيورلان نبوت وكتاب ونصرت واعزازه قوم يهود مرددك حسدلرينى
بياندر (ناسك كسب كمال ورشدى واهتداسى ذات پيغمبرى واسطه سيله اولديغندن نبى يه
حسدلرى بعينه حسد ديمك كبى آيت شريفهٔ مذكوره ده بونكته يه اشارة ناس ذكر اولنمشدر
وعلى قول اهل ايمانك مجموعنه حسدلرينى بياندر ديدر وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
(استعينوا على حوائجكم بالكتمان فان كل ذى نعمة محسود) مفهوم منيفى اوتوز سكزنجى بابك اولنده
مرور ايلدى * الحاسد مغتاظ على من لا ذنب له * كلامى حضرت على رضى الله تعالى عنهدن
منقولدر يعنى حاسد اولان شخص خبيث اصلا ذنب وكناهى اولميان كيمسه يه غيظ ايديجيدر
ديمكدر * الحسود غضبان على القدر * ودخى * بئس الشعار الحسد * كلام جواهر نظامى
اسلاف كرامندر (مآل كلام اول حاسد اولان شخص قدره وارادهٔ حق تعالايه غضب ايديجيدر
ديمكدر ارتق بوندن ايلرو جرئت اولورمى ملاحظه بيورله (مآل ثانى كوتو علامت انجق حسددر
ديمكدر (بلغادن برينه فلانه نه اولشكه سكا بغض وحسد ايدر ديلدكده * لانه شقيقى فى النسب
وجارى فى البلد وشريكى فى الصنعة فذكر جميع دواعى الحسد * مآلى زيرا اول فلان بنم لابوين
قرنداشمدر و بلدمده قومشمدر وصنعتمده دخى شريكمدر ديوب دواعى حسدك مجموعنى ذكر
ايتمشدر (براعرابى حسد بر درد منصفدر كه محسوده اجرا ايلديكى فعلى حاسده دخى زياده
اجرا ايدر ديمشدر (صاحب المستطرف بو معناى اطيف (قاتل الله الحسد ما اعدله بدا بصاحبه
فقتله) حديث شريفندن مأخوذ در ديمشدر كه (الله تعالى حسدى دفع ايتسون
حسدك ايتديكى عدالت جاى تعجبدر كه صاحبندن يعنى حاسددن باشليوب حاسدى تلف
ايتدى ديو مشروحدر (من ذلك يعنى حاسد بلاسنى بولور وعيدنى اظهار ايدن حكايتدندر كه
فصحاء اعرابدن برينى خلفاى عباسيه دن معتصم خليفه كوروب ومتصف اولديغى بلاغت
ودرايتنى بكنوب كندويه نديم ايلدى واول مرتبه التفات وتقريب ايلديكه بلا استيذان
حضورينه داخل اولور وهيولاى رجاسى صورت حصول بولوردى ندماى خليفه دن برى
بدوينك بو تقربنه حسد ايدوب ونفسنده كور اى باديه نشين بن سكا برتدبير ايده يمكه
اوغرايه جغك بلانك نره دن كلديكنى كورمزسن ديو شومكرى قوردى يعنى بدوى يه تلطيف
وتملق آرتيروب ومستوجب محبت اولور هديه لر بخشايروب بو خلالده دائره سنه اخشام طعامنه
دعوت ايدر و بدوى يه چيك وپشمش صرمساقلى اطعمه وطورشى وصلاطه يدروب وعودت
ايليه جكى وقتده يارين حضور خليفه يه واردیغكده صرمساقلى شيلر يدكك رايحه سنى ستره
چالش زيرا افنديمز صرمساق قوقوسنى سومز بنده بويله ايده جكم ديو صورت خيرخواهانه ده
اخطار ايدر وقتا كه صباح اولدقده حاسد مذكور بدويدن اول طورانوب وحضوره واروب
كيمسه يوغيكن اى امير المؤمنين اعتبار بيوريلان بدوى نمك بحراملق ايدوب افنديمزى انجيدر يعنى
اغزلرى بدبودر متأذى اوليورم ديو مذمت ايده يور افتراسيله اغضاب ايدوب دوز وربنه
يقلاوركدر وقتا كه بدوى حضوره كيردكده خليفه رائحهٔ ثومدن متأذى اولماسون ديو دوردن

اغزينى اليله اورتوب طورر خليفه بروكل برشى سويليه جكم ديو يانته چاغردقده بدوى دستماليله
اغزينى طوتوب ياقلشنجه خليفه نك ظاهر حاله نظرا شبهه سى قالميوب فى الحال بياض اوزرينه
خط همايونمى موصل اولان شخصى وارديغى كبى قتل ايده سز ديو خط يازوب بعد التمهير
آل بو عطيه خطيدر وزيره كوتور واحسانمى ال ديو اعطا ايدركه نقدينهٔ احسانه عادت
خليفهٔ مشار اليه بويله ايمش بدوى دخى ممنونا چيقدقده نتيجهٔ حال بدوى يى تجسسا دائرهٔ
خليفه ده انتظارده اولان حاسد مذكوره راست كلور بدوى هله اغزيمزى اخطارك اوزره
محافظه ايلدم وقوقوسنى چيقارمدم وافنديمزك مظهر خط احسانى اولدم كوتوروب خزانه دن
عطيه آله جغم ديو مبشرانه عطيه يى خبر ويردكده سبحان الله القهار حاسدك عقل وشعورى
مسلوب اوله رق اى برادر بو خطى بكا وير زيرا بو كونلرده تهى دستلكم واردر بوندنصكره
بنده نائل اولديغمده قضا ايدرم ديه دوشدى بدوى بو نه صورتده اوله بيلور زيرا افنديمز طويار
وانفعال بيورر لر ديو اعتذار ايتمش ايكن سن بر محلده كزلن كتمش صانسونلر بن چابك وارر كلور ايشمى
بتورير يم ومقدار ينى سويلرم حضوره كيرتشكر ايله ديه رك الحاح وابرام ايدوب وخطى آلوب
سرعتله وزيره وارر وزير دخى ايشنى كرچكدن بتورر يعنى قتل ايدر وقتا كه وزير اعظم طرفندن
خطك جوابى كلوب خليفه جوابدن مقتول آخر اولديغنه مطلع اولدقلرنده الله اكبر البته بونده
برحكمت وار در اين البدوى ديو غضبله سؤال ايدر بدوى حاسد مرقومك تعليمى اوزره
كيزلنديكى يردن حضور خليفه يه احضار اولندقده نره ده ايدك ديو استنطاق ايلدكلرنده
حاسد مرقومك انجام حالندن خبرى اولميه رق خطى صورت مذكوره ده الديغنى وكندى نهانى
بر محلده مرقومه انتظارا اوزره اولديغنى خبر ويردكده خليفه سن بنم حقمده اغزى بد رايحه اودر
ديو مذمت ايتدكمى ديجك بدوى مكرى اكليوب معاذ الله اى امير المؤمنين علم وخبرم اوليان نسنه يى
نه كونه تفوه ايده بيلورم مشهود خلاف نفس الامر اولان حركتم حاسد مرقومك مكرندن اولدى
ديوب قضيهٔ طعامى تماميله نقل ايلدكده خليفه حضرتلرى * قاتل الله الحسد ما اعدله بدأ
بصاحبه فقتله * عبارهٔ شريفه سنى اوقويوب بدوى يه دوباره احسانله مرتبه سنى اعلا ايدوب
محسود پرسود وحاسد بلاسنى بولوب اسوء حال ايله نابود اولدى (ذلت) اشبو حكايه ينه مآلى
براوله رق نسخ مستطرفده مختلفدر كتب محاضرات سائره ده كورديكم نسخهٔ مقبوله سى فقير
اسعد ايله انتخاب اولنمشدر انتهى (خاندان آل مهلبه منتسب شعرادن مغيره اشبو قطعه يى
ايشان حقلرنده نظم ايتمشدر * آل المهلب قوم ان مدحتهم * كانوا الاكارم آباء واجدادا *
* ان العرانين تلقاها محسدة * ولا ترى للئام الناس حسادا * فذلكه سى آل مهلب برطائفهٔ
جليله در كه اكر سن انلرى مدح وثنا ايدر ايسك لايقدر زيرا انلر پدرلر وجدلر يوندن ناسك كريملرى
اولديلر وسن انلرك محسود خلق اولدقلرينى كورر ايسك انلرك عظم ذاتلرينه ومجدلرينه استدلال
ايله زيرا عرنين يعنى اولوز و عزيزلره سن محسود اولدقلرى حالده ملاقات ايدرسن وناسك
لئيملرينه حاسدلر كورمزسن خلاصه محسود اولان كريم واوليان لئيمدر ديمكدر (حضرت عمر
رضى الله تعالى عنه * يكفيك من الحاسد ان يغتم وقت سرورك * بيورمشدر كه مآلى
حاسدك بلاسى جهتندن سنك سرورك وقتنده مغموم اولمسى سكا كفايت ايدر يعنى حاسده
بوندن اعلى بلا ارامه همان آرامه باق ديمكدر (مالك بن دينار قدس الله سره قراء زمره سنك
هر شيده شهادتلرى مقبوله در لكن بربرلرينك عليهنده شهادتلرى مردوده در زيرا انلرك بينلرنده
اولان تحاسد هنكام تقاضاى مادهٔ توالدده تكه لرك حسدلرندن اشددر ديمشلردر (قلت) لكن
دفعاتله بيان اولنديغى اوزره مسئله فقهيه يه دائر بو كتابده اصحاب مذاهب جمله سنك كلامى نقل

اولندیغندن بزه کوره البته کتب حنفیه یه مراجعت لازمدر (حضرت انس رضی الله تعالی عنه
اشبو حدیث شریفی مرفوعا روایت ایلمشدر * ان الحسد یأکل الحسنات کما تأکل النار الحطب *
(قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده حدیث حسن و صحیح اولمق اوزره انس بن مالک
رضی الله تعالی عنهدن مرویا ان ایله مصدر اولدیغی و اوج جمل شریفه دخی معطوف
اولدیغی حالده بو وجهله ضبط اولنمشدر (الحسد یأکل الحسنات کما تأکل النار الحطب والصدقة
تطفی الخطیئة کما یطفی الماء النار والصلاة نور المؤمن والایمان جنة من النار) اشبو حدیث قضا
وقدر حقه سخط و خدایه اعتراضدن عبارت اولان حسد مذموم کنندنده حاشا رب العزتی جهله
وسفهه وشیئی محلنک غیری یه وضعنه نسبت اولدیغیچون نارک حطبی اکلی یعنی تلف ایتدیکی کبی
حاسدک حسنه سی وار ایسه اکل و محو ایدر یعنی حسناتنک فائده سنی کورمز وصدقه خطایی
یعنی حقوق الله ده اولان تقصیراتی آبک آتشی اطفاسی کبی اطفا ایدر یعنی بفضله تعالی باعث
مغفرت اولور و نمازک ثوابی مصلینک نوری اولوب ظلمت قبری تنویر ایدر و ایمان کامل نار جهنمه
سپر ووقایه اولور یعنی داخل اولماز دیو شرح مناویده مشروحدر الله تعالی ورسوله اعلم انتهی
منصور فقیه معرض نصحده نظم ایتمشدر * منافسة الفتی فیما یزول * علی نقصان همته دلیل *
* ومختار القلیل اقل منه * وکل فوائد الدنیا قلیل * معناسی زوال وفناده اولان شیده کشینک
حسد و منافسه سی نقصان همته دلیلدر و بالنسبة الی الخلق قلیل یعنی عزیز اولان ذواتک
اختیاری متاع دنیادن شیء اقل و یسیردر زیرا کافه فوائد دنیا قلیلدر ولا شیدر فتدبر (یقول
الله عز وجل * الحاسد عدو نعمتی متسخط لفعلی غیر راض بقسمتی التی قسمت لعبادی * صاحب
المستطرف اشبو کلام شریف حدیث قدسیدر دیو ذکر ایدر ومآل منیفی حسد ایدیجی
کیمسه نعمتمه وفعلمه غاضبدر وقوللریمه تقسیم ایلدیکم قسمته راضی دکلدر دیمکدر (قلت)
محدثین کرام اکرمهم الله تعالی باحسن الاکرامک بیانلری اوزره حدیث قدسی حق سبحانه وتعالی
حضرتلرینک نبیسی علیه الصلوة و السلامه یا الهام ایله یامنامده اخبار ایلدیکی معنادر که بعده
حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم اول معنادن کندو عباره لریله حق تعالی شویله
بیوردیلر دیو خبر ویردیلر و الحاصل حدیث قدسی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حق
تعالادن حکایه ایلدکلرینی تصریح ایله بیان بیوردقلری کلامدر واحادیث قدسیه تسمیه اولندیغی
هرنقدر ﴿ وما ینطق عن الهوی ان هو الا وحی یوحی ﴾ نصی اقتضاسنجه جمله سی من
عند الله ایسه ده حق تعالادن حکایه اولندیغی تصریح بیورلمیان احادیثدن تمییز ایچوندر
(ودخی معلوم اوله که قرآن عظیم احادیث قدسیه اوزره تفضیل اولنمشدر زیرا لفظی دخی
منزلدر کما قال الله تعالی ﴿ فاذا قرأناه فاتبع قرآنه ﴾ اشبو آیت کریمه بز عظیم الشان
حبیبم سنک اوزریکه قرآن انزال ایدوب وجبرائیل دخی سنک اوزریکه قرائت ایلدیکی وقتده
حفظ ایله وناسه تعلیم ایله دیو تفسیر اولنمشدر انتهی (بعضیلر مضمون حدیث قدسی
مذکوری بویله نظم ایتمشدر * الا یا حاسدا لی علی نعمة * اتدری علی من اسأت الادب *
* اسأت علی الله فی فعله * کأنک لم ترض ما قد وهب * معناسی ای بنم نعمتم اوزرینه بکا
حسد ایدن کیمسه بیلورمیسن که قنغی ذاته سوء ادب ایلدک فعل وقضا وحکمنده الله تعالایه
اسائت ایلدک صانورمکه سن الله تعالانک بکا انعام وهبه ایلدیکنه راضی اولمادک دیمکدر (قلت)
کأن تعبیریله عدم رضاده شک شاعر غبطه یه حسن ظنی اشراب ایدر کما لایخفی (اصمعی سنی
یوز یکرمی درجه سنه رسیده اولمش بر اعرابی کوروب عمر یکی قنغی شی اوزاتدی دیدیکمده * ترکت
الحسد فبقیت * دیو جواب ویردی یعنی (لا سعد * عمی سوهان عمر اولان حسدی * ترک ایله

(باقی)

باقی مسن اولدم دیدی (ابن مسعود رضی الله تعالی عنه حضرتلری آگاه اولوکه الله تعالانک
نعمتلرینه عداوت ایلیک دیدی نعم اللهه عداوت ایدر قنغی کیمسه در دیو سؤال ایلدکلرنده
﴿ الذین یحسدون الناس علی ما آتیهم من فضله ﴾ اول کیمسه لردر که الله تعالانک فضلندن ناسه
ویردیکنه حسد ایدرلر دیو جواب ویردی (عبدالله بن عروة بن الزبیره قوم کری شهریله ترک ایدوب
بدوینی یعنی بادیه ده عزلت ووحدتی ندن التزام ایلدیکز دیو سؤال ایلدکلرنده عبدالله * وهل بقی
الاحاسد علی نعمة اوشامت علی نکبة * یعنی قومده مکارم اخلاق اصحابی قالدیمی قلانلر انجق
حاسد نعمت ومسرور نکبتدر دیوب اومقوله اشخاصدن اعراضله عزلت ایلدم معناسنی افهام ایلدی
(بعضیلر محسوده معرض نصح وپندده شو قطعه یی نظم ایلدی * اصبر علی حسد الحسو *
د فان صبرک قاتله * کالنار تأکل بعضها * ان لم تجد ما تأکله * مآلی ای محسود سن
همان حسد حسوده صبر ایله که صبرک انک قاتلی اولور حسود تلف ایده جک نسنه بولمادیغی
وقتده بعضی یعنی جزئنی تلف ایدن نار کبیدر یعنی حسود حسدی سکا تأثیر ایله متکدر اولدیغی
وقتده تشفی صدر ایتمش اولور اما الدرمزایسک غمی متزاید اولوب وجودینه تأثیر ایله حسود خود بخود
بلا سعی بولور دیمکدر (قلت) بعضها یرنده نفسها اولسه اولی اولوردی کما لایخفی انتهی
(تحذیر حسدده برشاعر ماهر * یا طالب العیش فی امن وفی دعة * رغدا بلا قتر صفوا بلا رهق *
* خلص فؤادک من غل ومن حسد * فالغل فی القلب مثل الغل فی العنق * نظمنی دیمشدر که
مآلی ای وسعت حال وامن بال ده ضیق حالسزجه عیش واسعی وقلت نوالسزجه صفای لامعی
طالب اولان هر مرد عاقل حقد وحسددن قلبکزی تخلیص ایله زیرا قلبده اولان غل یعنی
حقد کردنده اولان غل یعنی بوقاغی ولاله کبیدر دیمکدر (قلت) حقد معناسنده غل غینک کسریله
و بوقاغی معناسنده غل غینک ضمیله در وفی الحقیقه قلبک اضطرابدن رهایاب اولمسی کبی صفا
آرلماز وحسدی اولمیانلرک بفیضه تعالی علی کل حال قید ضرورت چکمدکلری انکار اولنماز
الحمد لله تعالی علی فضله اشبو قطعه بو دفعه دیکر نسخه ده بولنوب نقل وترجمه اولنمشدر انتهی
* الحسد حسک من تعلق به هلک * زمخشرینک نوابغ الکلم نام رسالۀ بلیغه سندن یادکار
روزکار اولدیکی فقرات اطیفه دندر مآلی حسد ذکری آتی آلت حرب یاخود دیکن کبیدر هرکیم
اکا صاریلورسه هلاک اولور دیمکدر (قلت) حسک حانک فتحی وسینک فتحه زیله دموردیکنی
دیدکلری نباتدر که فارسیده خارسه سو دیرلر دیکنی اوج کوشه در وصلابتلودر وعهد قدیمده اول
دیکنه شبیه تیوردن ادوات حرب یاپوب اعدا یا صدقده یاتسون دیو اردولک اطرافنه دوکرلرایمش
اول آلته دخی حسک تسمیه اولنمشدر وحقد وعداوت معناسنه ده کلور صاحب قاموس ذکر
اولنان دیکن یمشنک شربتی نعوذ بالله تعالی کلیتین ومثانه طاشلرینی اریدر و یپراغنک صقایش
صوینی باهه قوت ویرر وعسرت بولی دفع ایدر و یلان صوقدیغی محله طلاسی نافعدر وخانه یه
سرپلسه پره زی هلاک ایدر دیو خواصنی یازمشدر انتهی (بعض شعرا محسودی تسلیتده
* انی حسدت فزاد الله فی حسدی * لا عاش من عاش یوما غیر محسود * دیمشدر که مآلی بن
محسود اولدم حق تعالی بکا اولان حسد ایچنده نعمتی زیاده ایلدی برکون محسود اولمادیغی
حالده تعیش ایدنک تعیشی یوقدر یعنی بر احد حاسدسز تعیش ایتسون دیمکدر که مرادی بهر
متنعم محسوددر وهر غیر محسود ضیق حالده اولمسنی ادعادر (قلت) لا حرفی نافیه اولوب اصل
وضعنده ماضی یه داخل اولماز مکر که قرینه نک قیامیله داخل اولدیغی انشا حکمنده بو دخی
دعا رده اولور اشبو مقامده لا عاش لا بارک کبیکه تعیش ایتسون ومبارک اولماسون دیمکدر تحقق
وقوع نکته سیچون ماضی یه داخلدر (نصر بن سیار * انی نشأت وحسادی ذوو عدد *

باذا المعارج لا تنقص لهم عددا * ان یحسدونی علی ما بی لما بهم * فمثل ما بی مما یجلب الحسدا *
نظمینی رغما للحساد نظم ایتمشدر مألی بن حسادم ذوی عدد اولدیغی حالده نشأت ایدوب واقبالم
تزاید ایتدی ای اقباله صاحب اولان حسادك عددینی تنقیص ایتمه یعنی انلری دفع قیدنده اولمه
تا که درجه‌ك آرتسون اکر بنده اولان فیض واقباله حساد متصف اولدقلری خلق ذمیم اقتضاسنجه
حسد ایدرلر ایسه مجبوللردر زیرا بنده اولان فضائل وفواضل حق حسدی جلب ایدیجی نسنه در
دیمکدر اشبو قطعه دخی بو دفعه درج اولندی (ونصر بن سیار امویه دولتی امراء عظماسندندر
حضرت عمر رضی الله تعالی عنه * نعوذ بالله من کل قدر یوافق ارادة الحاسد * دیو
دعا بیوررلر ایدی (قلت) مفهومی حاسدك مرادینه توافق ایدر قدردن حقه صغنورم دیمك
ومفادی حاسدك مقصودی محسودك زوال نعمتی اولمغله اندن مصون اولمسنه دعا وهم حاسد
دائما غمده اولسون دیو بد دعادر و بونده هر برشی شبوه قدردر حاسدك مکری تغییر قدره قادر
اولمادیغنه دخی اشارت واردر (ارسطویه حسود ندندرکه زیاده مغموم اولور دیو سؤال
ایلدکلرنده حسود کافهٔ مسرورلرك غمی یوکلنمشدر انکیچون غمی اشد اولور دیمشدر (قلت)
ارسطو افلاطون الهینك اقدم تلمیذی در یکرمی سنه خدمت استادده اولدی واسکندرك
هر امورده مستشاری اوله رق معلمی ایدی بنابرین ملکدارلغی مسلم عالم اولدی آخر حالنده
بنا ایلدیکی دار التعلیمده انزوا ایدوب تعلیم علوم ایله مشغول اولدی ملوك وابناسی تعظیمنده
قصور ایتمزلر ایدی تألیفاتی سکسانه قریبدر التمش یدی یاشنده فوت اولمشدر انتهی (ثم قلت)
اشد واعم غرض نفوس انسانیه اولوب خلاصی دشوار اولان حسده دائر آیات وآثار واخبار
ونکات واشعاردن لازم اولنلری صاحب المستطرف رحمه الله تعالی علی وجه الکفایه یازمشلر
ایسه ده بو خوی خبیثك دار بنده مضرتی اشد اولدیغیچون یادکار دارودبار اولمق نیت خیریه سیله
کتب اخلاقدن بعض فوائد دخی بر وجه اجمال قلم اسعد فقیر ایله تذییل اولنمشدر
(علمانك بیاننجه حسد آخرده اولان نعمتدن بحضور اولوب زوالنی طلبدر بو دخی یا نعمت
مذکوره حاسده کلیه جکی امتناع عقلی وعادی شقلرندن اعم اوله رق ممتنع اولدیغی حالده اولور
یاخود فی الجمله ممکن اولوب لکن کلیه جکی مقرر اولمغله باری زائل اولسه ده برابر اولسق امل
باطلیله اولور و یاخود کندوده حصولنی امید ایله اولور اولکیسی اقبح ایکنجیسی اولکیدن
دون واوچنجیدن افزوندر اما زوالنی استیوب کندوده دخی مثلنی تمنی ایدرسه اکا غبطه دیرلرکه
امور دینیه اولورسه محبوب مباحه ده ایسه مباح مؤدی معصیت اولان اشیاده ایسه حرامدر
واشبو حسد جهل ایله طمعك اجتماعندن حاصل اولور اکر جمیع خیرات ومقتضیاتك برکیمسه ده
اجتماعنك وتغییر تقدیر حقك ممتنع اولدیغنی بیلیدی وطمع خامی اولمیدی حاسد درد حسده مبتلا
اولماز ایدی وحقك نعمتی خلقدن منفك اولمامغله حسودك غم وکدردن خالی اولمیه جغی دخی
لازم کلور و حسد فعل باری یه اعتراض ومحسود بی کناهه جفا واذا اولدیغندن غیرت الهیه
ظهوریله محسود دائما مستغرق نعمت و حاسد غوطه خور دریای شئامت ونکبت اولور
(امام غزالی بیورمشدرکه حسدك اسبابی عداوت وتعزز وتکبر وتعجب وخوف فوت مقصد وحب
ریاست وخبث نفسدن عبارتدر زیرا عدو عداوت ایتدیکینك نکبتنی وقهرینی استراج ایله قدرتی
اولمادقده حسد تولد ایدر ومحسود جاهله یاخود عالمله و یا مالله تعزز ایتدکده حاسد زوال نعمتنی استرکه
کندو یه محسودك تکبر احتمالی مندفع اوله ونفس حاسد محسودك کندو یه تذللنی وکندونك اکا
تکبرینی برعکس اولیجق محسودك زوال نعمتنی استرکه مرادینه واصل اوله بو صورتده اسباب
حسدك بری تکبر اولدیغی کلوب کور بنور تعززله تکبرك فرقی انده حاسدك مرادی دفع تکبر

محسودو بونده کندونك محسوده اوزره تکبریدر تعجبی امام مشار الیه اسباب حسددن عد ایله حضرت
رسالتپناه علیه الصلاة والسلام افندیمزك نبوتله تشریف بیورلدیغنه کفار تعجبا * ابعث الله
بشرا رسولا * دیوب زوال رسالتی تمنی ایدرلردی دیو تمثیل ایلمش ایسه ده قنالی زاده مرحوم
بونك منشائی دخی تعززدر زیرا ذات پیغمبری یه نبوتله عزت وکفاره اطاعتیله خضوع وانقیاد متوجه
اولدیغندن هرنقدر نبی نبوتی ادعا ودعوای نبوتدن تعجبه ابتدا ایتدیلر ایسه ده زوال نعمت نبوتی
تعززلرینه کوره بناء طلب ایلدیلر دیمشدر (وخوف فوت مقصدك باعث حسد اولدیغی شو
صورتده درکه مطلوب بر وطالب متعدد اولدقده جمله سنك اکا واصل اولملری بعید عن الاحتمال
اولدیغندن بینلرنده تحاسد ظهوره کلورکه ضرات یعنی نسوانك اورتاقلری بیننده بو حسدك
آشکاردر (اما حب ریاستك سبب حسد اولدیغی شویله درکه علم یاخود جاه و یا ثروت صاحبی
اولان بونلرده تفرد ایله عدیم النظیر اولمغی استیوب ابنای نوعنده کندو یه مشارکت فهم ایتدکده
انك زوال نعمتنی وفناسنی و کندینك تفردله بقاسنی طلب ایدرکه سبب محضا حب ریاستدر
(اسعد فقیرك هنکام شبابنده نظم ایتمش اولدیغی غزلنده واقع * مناصب اهلنه اغیار وش
اولان بغضه * طباع ناسده‌کی حب جاهدر باعث * بیتی بوشقه موافق دوشمشدر (وخبث نفسك
بادئ حسد اولدیغی اسباب سابقه دن بری اولمادیغی ومحسود ایله قطعا آلشی ویرشی اولمیوب
اشنالغی بولنمدیغی حالده اراذل واسافل ناسك اعالی وافاضله حسد ایدوب زوال نعمتلریله
شادان اولدقلرندن ظاهردر اسباب سابقه عرضی اولوب علاجی غیر عسیر ایسه ده بونك دواسی
ناپذیردر زیرا سببی ذاتیدر (ودخی معلوم اوله که حسد ومنافست اقران واقارب ومشارکلر
بینلرنده زیاده وسورکلی اولور که اسباب محررهنك مداری بونلردر خلاصه حسدك سببی حب دنیا
ومافیهادر که تنك وفانی اولدیغندن مزاحملرینه کفایت ایتمز اما نعیم عالم باقی ووسیع اولمغله
انده مزاحمه بولنماز و حسد دخی اولماز بونك مثالی معرفة الله وسائر لوجه الله اولان علومدرکه بونلرده
مزاحمه ومضایقه اولمادیغندن طالب دیکره حسد اولنماز وجنتده دخی نعمتده مضایقه اولمادیغندن
محاسده اولماز بنابرین اهل الله وطالب آخرت اولانلرده حسد اولمیوب حتی کثرت عرفا وصلحایه
مشایخ مشغوف اولوب شب وروز اوقات شریفه لری تربیهٔ مریده مصروفدر (علمای دنیا
ومتشیخینك ارالرنده اولان منافسات توجهلری حطام دنیا اولدیغیچوندر و بو حسددر بونك
علاجی علم وعملدر فی الحقیقه برکیمسه حسدك بر وجه محرر فعل صانع حکیم جل جلاله یه
اعتراض اولوب ودار بنده ضرری اولدیغنی وحسدله عباد اللهه خیر صانمق معتادلری اولان
خیار ناس زمرهٔ شریفه سندن دور اولوب مؤمنینه بلا ونکبت ایرشمك اراده سنده اولان ابلیس
لعین وتابعلری کروه مکروهنه متصل اوله جغنی بیلوب یقین حاصل اولدقده حسددن احتراز ایده جکی
ظاهردر وعملك دوا اولمسی شو وجهله درکه عاقل کندوده حرکت حسد حس ایتدکده اول
حرکتك مقتضاسی اولان قول وفعلك مخالفنی ایشلیه باشلیه مثلا محسودی ذم ایتیوب مدح
ایده وتکبر وترفع ایتیوب تواضع ایده واکر محسود انعام والتفاتی کسرسه حاسد الندن کلدیکی
عزت واکرامی محسوده ایده تا که نفس حسد وعد اوندن مأیوس اولوب کون بکون آثار محبت
ظهور ایده محسود دخی حاسدك بو معاملهٔ مودت نموتی کوردکجه انده دخی لابد محبت وود
ظهوره باشلیوب طرفیندن عداوت برطرف اولور (سؤال) حسد حاسد زوال نعمت محسوده
سببدر یعنی حسدمله زائل اولدقده قلبمك اضطرابندن قورتلمسی فائده سنی ایدرم دیرسه (جواب)
بو تمناکز غایت جهلدر وکشی کندو بلاسنی طالب اولمقدر زیرا حاسدك دخی نیجه نعمتی واردرکه
محسود اولوب زوالنی استیجی حاسدلری واردر حسد زوال نعمتنه سبب اولورسه حاسد دخی

مبتلای بلا اوله جغی لازم کلور (سؤال) حاسد بنم حسدم محسودیمك زوال نعمته سببدر آخرك بنم حقمده حسدی مفید اولمازدیرسه (جواب) بودخی غایت جهلدرز یرا تخصیص بلا مخصص وترجیح بلا مرجحدر دیو جواب ویریرز (دردحسده دوای عملی که محسوده ثنا وتواضع حاسد در شیطا ن لعین وسوسه ویروب سنك بو معامله کی محسود عجزه ویا نفاقه ویاکندودن خوفه حمل ایدرده فائده سی اولماز وناس دخی باقك فلانه که نیجه مغلوب اولدی دیو اراجیف ایدرلر دیرسه الدانمامق کارعقلدر وعداوتله اشتغال عمری اکدار ایله تلف ایتمك ومحبت وصفوتله اشتغا ل دارینده راحت اولدیغی بیلنوب وسوسهٔ شیطانیه دکلهٔ نمیه وهر نقدر نفسه کریه کلورسه ده دوای علمی وعملینك مرارتنه باقلیه دوام اولنیجه نافع اولماز (تنبیه) زوال نعمتی استمك یاحرام ویا موجب کناه وآثام ویامرخص ومباح اولور یعنی اوج قسمدر وبو مراتبك شرحی دخی بو یله در که چونکه عدو طبعا منفور در خصوصا که موذی اوله دشمن موذینك زوال نعمت وجاه ومالنی طلب ایتمکدن قلبك بالکلیه خالی اولمسی میسور بلکه مقدور دکلدر ودشمن دخی خیرخواه اولق دائرهٔ امکاندن خارجدرکه ✻ جبلت القلوب علی حب من احسن الیها وبغض من اساء علیها ✻ کلامی بو معنا یی مفید در وقتا که قلبده حسد حاصل اولدقده قلب اوچ حالدن خالی دکلدر (اولکی حال قسم اولدرکه مکر وفریب شیطان ونفس ایله بو فعل قلبی یعنی حسدی صاحبی اعضا وجوارحنه چیقاروب قولا وفعلا ولسانا وارکانا محسوده اضراره باشلدقده درجهٔ حرامه قدم بصر وکناهکار اولور بونده توبه واستغفار وترك اصرار واضرار ایده وعلامات سابقه ایله تدبیرایده (اما قسم ثانی که ظاهره اخراج اولنموب فقط قلبده قاله وصاحبی دخی آه بوحالت قلبمدن کیده ایدی دیمیه امام غزالی قدس سره قولنجه بو دخی جرم وعصیاندر (فاما قسم ثالثکه تمنای زوال نعمت محسود خاطره کلدکدن قلبمه بو کوتو خوی کلدی دیو تأسف ایده ومقتضاسنی شرع صریح وعقل صحیح اوزره حسب الوسع ظاهره چیقارمیه یعنی محسوده بروجهله اضرار قیدنده اولمیه اشته بو حسد مذموم مرتبه سنه وارمز وصاحبی عقلا وشرعا ملوم اولماز حسب البشریه اقل مرتبهٔ حسد بودرقسم اول وثانی درجه سنه وارمامسنه جهد وسعی اولنه والسلام انتهی ما نقله الفقیر

✻✻ الباب الار بعون ✻✻

(وفیه فصول ✻ اشبو قرقنجی باب شجاعت وثمره وفائده سی وحروب وقتال وتدبیری وجهادك فضیلتی وعدو ایله محاربه ده شدت بأس وجهاده حث وترغیب بیانده در وبو بابده براز فصول دخی واردر

✻ الفصل الاول ✻

اشبو اولکی فصل رضای حقده اولان جهادك فضیلتی وشدت بأس وقوت بیانده درحق سبحانه وتعالی بأس وضراده یعنی شدت ومشقت دمنده صبر وثبات ایدنلری ثنا ومدحده ✻ والصابرین فی البأساء والضراء وحین البأس ✻ بیورمشدر ومجاهدین مسلمینی دخی وصفله جهاد اعدایه ترغیب وافضل جزاء واحسان ایله وعدده باری تعالی وتقدس ✻ ان الله یحب الذین یقاتلون فی سبیله صفا کانهم بنیان مرصوص ✻ بیورمشدرکه (قلت) مفردات راغب اصفهانی وتفسیر ابی السعود ده اولدیغی اوزره تحقیقا الله تعالی رضاسی یولنده مصفوف یعنی خط مستوی ومستقیم اوزره دیزلمش اولدقلری یاخود نفسلری غل وغشدن صاف وپاك اولدیغی حالده مقاتله یه اقدام وبذل روحه اهتمام ایدنلری سور یعنی راضی اولوب جزاء خیراحسان ایدر انلرك صفلریدخی احدهما آخره بتشدکده بربرینه قلای ایله کند لنمش بنا کبی بلافرجه وخلل اولوب کأن شیء واحدکبی اولدقلری حالده

دیو تفسیر اولنمشدر (صاحب المستطرف علما وحکمانك اتفاقلری اوزره حربده رأی وتدبیر شجاعتك امامنده یعنی شجاعتدن اقدمدر دیوب (الحرب خدعة) حدیث شریفنی ذکر ایله اثبات مدعا ایتمشدر (قلت) جوامع الکلمدن اولان اشبو حدیث شریفك علی التفصیل مفاد ومقتضیاتنی شهریار سابق جنت مآل سلطان خلدآشیان محمود الخصال حضرتلرینك عهدنده اسعد فقیرك تألیفنه موفق اولدیغی ✻ الکوکب المسعود فی کوکبة الجنود ✻ ایله مسمی اثر عاجزانه سنده یازلمش اولمغله مطلب مذکور ان شاء الله تعالی اشبو بابك آخرنده بیان اولنه جقدر ✻ اللهم اجعل تربة السلطان المشار الیه منورا واجعل خلفه الامجد وهو سلطاننا الاعظم وخاقاننا الافخم عبد المجید خان باقیا بسریر الشوکة الی آخر الدوران مؤیدا ومنصورا آمین (وحضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (ما من قطرة احب الی الله من قطرة دم فی سبیله وقطرة دمع جوف اللیل من خشیته) بیورمشدرکه اعلاء کلمة الله ضمننده تقاطر ایدن قان قطره سیله کیجه ایچره خوف اللهدن ناشی اقان کوز قطره سندن احب حق تعالایه بر قطره یوقدر یعنی الله تعالی جهاد ایدنلری وجوف لیلده عبادت ایدنلری زیاده سور یعنی راضی اولوب بو قطره صاحبلرینی مظهر احسان بی پایان ایدر دیو شرح اولنمشدر (غزاتدن برذات عبد الله بن قیس یعنی ابا موسی الاشعری رضی الله تعالی عنهدن رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم (ان الجنة تحت ظلال السیوف) بیورمشلر دیدیکنی استماع ایتدکده یا اباموسی سن بو حدیثی فم سعادت نبویدن ایشتدکمی دیدی اولدخی نعم ایشتدم دیدکده همان رفیقلرینك یاننه کلوب وداعنا کم دیوب وسیفنی جفننده یعنی قندن چیقاروب وقبروب آتوب ویالك قلیج دشمن دین ایچنه طالوب مستظل ظل شجرهٔ طیبهٔ شهادت اولنجیه دك ضرب اعدا ایلدی (قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده ان سز محرردر ومفهوم شریفی شراح بیانجه جنته موصل اولان سبب سیفله فی سبیل الله ضرب عندنده حاصلدر دیمکدرکه مقصود جهادك مصیر ومرجعی جنت اولدیغی زید بحر ترکیبی کبی تشبیه بلیغ طریقیله بیاندر یعنی مجاهدك قتالده اعدا ایچون سیفی تقلد ایلمسی وضربی جنته سببدر دیمکدر (حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه خلافتلرنده سرعسکرلری خالد بن ولید رضی الله تعالی عنهه ✻ اعلم ان علیك عیونا من الله ترعاك وتراك فاذا لقیت العدو فاحرص علی الموت توهب لك السلامة ولا تغسل الشهداء من دمائهم فان دم الشهداء تکون له نورا یوم القیمة ✻ خطی ارسال بیورمشدرکه مآلی معلومك اولسونکه قبل باریدن سنك اوزریکه کوزه‌در وکورر کوزیعنی حفظ الهیسی وامدادی واردر عدوی دینه ملاقات ایتدیکك زمانده موته یعنی قتاله رغبت ایدوب صوله ایله قبل باری تعالادن سکا سلامت هبه واحسان اولنور ودخی شهدانك دم مبارکلرینی یقه مه یعنی اویلجه دفن ایله زیرا شهیدك دمی کندویه یوم قیامتده نور اولور دیمکدر (قلت) خالد حضرتلرینك ترجمهٔ احواللری باب آتیده کله جکدر (رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز خیبر غزاسنه تشریفلرنده قلعهٔ مرقومه پیشکاهنه معسکر رسالتپناه واصل اولدقده (الله اکبر خربت خیبر انا اذا نزلنا بساحة قوم فساء صباح المنذرین) بیوردقلرینی انس بن مالك رضی الله تعالی عنه روایت ایلمشدرکه فتح خیبرك وقوع بوله جغنی معجزه بیاندر ومآل شریفی الله اکبر خیبر خراب اولدی زیرا بزکه مؤید من عند اللهز برقوم باطلك مکانلری ساحه سنه اینیجه عذابله انذار اولنان مشرکارك صباحی کتوله شر یعنی مغلوب اولور دیمکدر (قلت) فتح خیبر مع ملحقاتها هجرتك یدنجی سالی وقوعبولمشدر (حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن (لغدوة فی سبیل الله او روحة خیر من الدنیا وما فیها) حدیث شریفی

روایت اولنمشدر (قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده انس بن مالکدن رضی الله تعالی عنه روایت وطویل اوله‌رق بو وجهله در (لغدوة فی سبیل الله اوروحة خیر من الدنیا ومافیها ولقاب قوس احدکم اوموضع قده فی الجنة خیر من الدنیا ومافیها ولواطلعت امرأة من نساء اهل الجنة الی الارض لملأت ما بینهما ریحا ولاضائت ما بینهما ولنصیفها علی رأسها خیر من الدنیا و مافیها) اشبو حدیث اول نهاردن نصفنه یاخود وقت زوالدن آخر نهاره قدر فی سبیل الله سیر و حرکت ایتمک خصوصلرندن هر برینک ثوابی دنیانک کافهٔ نعم و لذائذندن خیرلودر زیرا نعیم دنیا زائل ونعیم آخرت باقیدر وسزک بریکزک یعنی هر غازی امتک یایی یاخود قامچیسنک بو یجه جنده اولان یری دنیا ومافیهادن خیرلودر اکر جنت حوریلرندن بری یربو زینه نظر واشراف ایلسه جنتله ارضک ما بینه رایحهٔ طیبه طولدیرر ونور حسن و بهاسیله ضیالندیرر واول حورینک باشی اوزره اولان خماری یعنی دابندی دنیا و مافیهادن خیرلودر که اوباقیدر بو فانیه‌در دیو شرح اولنمشدر انتهی (ابن مسعوددن ان ارواح الشهداء فی حواصل طیور خضر لها قنادیل معلقة بالعرش تسرح من الجنة حیث شاءت ثم تأوی الی تلک القنادیل) حدیث شریفی روایت اولنمشدرکه ارواح شهداء عرشه معلقه قندیللی اولان یشل قوشلرک قورصاغنده درمرادلری اوزره جنتده سیر وتماشا ایتدکصکره اول قندیللره که مأوالریدر رجوع ایدرلر دیو مشروحدر (قلت) جامع صغیرده انس بن مالک رضی الله تعالی عنهدن (ان ارواح الشهداء فی طیر خضر تعلق من ثمر الجنة) حدیث شریفی دخی مرویدرکه شهداء کرامک روحلری محبوس ومحصور اولمادقلری حیثیتله یشل رنک قوشلرک ایچنده اولورلر یعنی روحلری مظروف وقوشلر ظرف اولور یاخود ملک بشره تمثل ایلدیکی کبی نفس ارواح شهداء طیر سبزین صورتنه تمثل ایدرده جنت میوه‌لرینی اکل ایدر دیمکدر وحدیث آخرده (ان ارواحهم نفسها تطیر طیرا) وارد اولمشدر (ابن رجب احوال القبور نام کتابنده اشبو حدیث ارواح شهدانک هیئت وشکل طیر اوزره اولمسنی ایهام ایدر بوایسه جای توقفدر زیرا انسانک روحی کندینک صورتی وشکلی ومثالی اوزره‌در دیمش وقاضی عیاض دخی بعض ائمهٔ متقدمیندن ناقلا روح انسانی صورت انسانده اولمق اوزره مبصره اوله‌رق جسمه داخل بر جسم لطیف اولدیغنی بیان ایتمشدر لکن تورپشتی ارواح شهدانک طیر خضرده اولمسندن مراد ادراکاتله مخصوصه ومیزه اولان روح انسانیه بعد مفارقة البدن یشل طیر آماده اولور واول طیرک جوفنه انتقال ایدرکه اول طیره ثمرهٔ جنت تعلیق اولنمغله روح دخی انک واسطه‌سیله ریح ولذت وبهجت و سرور جنتی بولور دیمکدر وظن ایدرمکه روح باذن الله تعالی طیر اخضره تشکل وتمثل ایلدیکی وقتده کندیسی اول هیئت حاصل اولور ملکک بشره تمثلی کبی والحاصل خلافنه نص قائم اولمادقجه کتاب وسنتک اخبارینی تسلیم ایتمک واجب اولمغله حدیث شریف مذکوری دخی تسلیم وقبول ایتمک اوزریمزه واجب اولوردیو مناوی تحقیق ایتمشدر انتهی (منقولدرکه انس بن مالک رضی الله تعالی عنهک عمجلری انس بن النضر رضی الله تعالی عنه غزوهٔ بدرده حاضر اولمادقلرندن رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزک ابتدا حاضر اولدقلری جهاد وغزایه حاضر اولمادم دیو دائما تحسر وتحزندن خالی دکل ایدی وقتا که غزوهٔ احد ظهور ایلدکده رایحهٔ جنت غزوهٔ احد نزدنده دردیو احده کیدوب شربت شهادتی نوش ایدنجه‌یه قدر مقاتله ومحاربه ایلدی بعد الشهاده جسد شریفلرنده سیف وسنان ونیردن سکساندن متجاوز جروح بولدیلر همشیره‌لری ربیع بنت نضر قرنداشمی انجق پارمقلرندن بیلدم دیمشدر یعنی اندن غیری درست عضوی قالمامش (فضالة بن عبیددن علیه الصلاة والسلام افندیمزه مرفوعا (کل میت یختم علی عمله

الا المرابط فانه ینمو له عمله الی یوم القیمة ویؤمن من فتان القبر) حدیث شریفنی روایت ایتمشدر (قلت) جامع صغیرده اشبو حدیث شریف فضاله رضی الله تعالی عنهدن روایت اولندیغی کبی عقبة بن عامر رضی الله تعالی عنهدن دخی مرویدر والا المرابط یرنده الا الذی مات فی سبیل الله وارد اولمشدرکه مآلی مناوی محقق هر انسانک وفاتندنصکره صحیفهٔ اعمالی ختم اولنوب من بعد حسناتی یازلمز الا فی سبیل الله وفات ایدنلرکه بونده جهاد ایچون سرحدده وسائر محلده آماده اولنلر دخی داخللردر انلرک دفاتر اعمالی قیامته قدر نمو ایدر یعنی زیاده لنورکه مراد جهاده مترتب اولان ثواب دائما آرتر وفتان قبرکه منکر ونکیردن عبارتدر فی سبیل الله موت صحت ایمانه شاهد اولدیغندن منکر نکیرک کلوب سؤال ایتمامللریله یاخود کلسه‌لر دخی مضرت ایتمامللریله انلردن امین قلنور دیمکدر یؤمن یانک ضمی واهمک فتحی ومیمک تشدیدی ایله‌در (اذا مات الانسان انقطع عمله الا من ثلث صدقة جاریة اوعلم ینتفع به اوولد صالح یدعو له) حدیثیله اشبو حدیث بیننده تعارض یوقدر زیرا بودخی صدقهٔ جاریه‌دن معدوددر دیو بیان ایتمشدر انتهی (سهل بن حنیف رضی الله عنه رسول الله صلی الله علیه وسلم افندیمزدن (من سأل الله الشهادة بصدق بلغه الله تعالی منازل الشهداء وان مات علی فراشه) حدیث شریفنی روایت ایتمشدرکه برکیمسه صدق نیت وحسن طویت ایله درجهٔ شهادتی الله تعالادن طلب ودعا ایلسه الله تعالی او کیمسه‌یی صدق نیت طلبنه مجازاة منازل شهدایه ابلاغ وایصال ایلرهرنه قدر او کیمسه فراشی اوزرنده وفات ایلرسه ده دیمکدر زیرا جهادده وفات ایدن ایله بو حال اوزره فراشنده وفات ایدندن هربری خیرنیت ایدوب مقدورلرینی ایشلمریله اجرده مشترک اولورلر صدقله قید زیرا صدق معیار اعمال ومفتاح برکاتدر اشبو حدیث جامع صغیرده سعد بن حنیفدن مرویدر راوی مشارالیه امام سیوطینک ترتیبنجه صحابی وشارحی مناوی قولنجه تابعیدر نسأل الله ان یرزقنا الشهادة وان یجعلنا من الذین احسنوا فلهم الحسنی وزیادة

ایکنجی فصل شجاعت وثمره‌سی وحروب وندبیری بیاننده در

صاحب المستطرف روح الله تعالی روحه دیرکه معلوم اوله‌که شجاعت فضیلتلرک عمادی واساسیدر برکیمسه اول فضیلتی فقدان ومنطقی ایده یعنی سویندره فضیلتی وانسانیتی کامل اولماز وشجاعت صبر وقوت نفسدن عبارتدر حکما کافهٔ خیرک اصلی ثبات قلبله حاصل اولور دیمشلردر (و ینه صاحب المستطرف صفت شجاعتک مقتضاسنی بیانده دیمشدرکه شجاعت حربده اوج صورتده ظاهره اولور (بری طرفین آمادهٔ جنک اولوب صفلر دیزلدکده وسط میدانه بالتفرد حمله وکرایله واروب قنی بمله جنک ایده جک دیو مبارز طلب ایدوب میدان اوقومقدر (ایکنجیسی جنک قزیشوب وطرفین بربرینه قاریشوب براحداجلنه جانبدن کله‌جکنی بلمدیکی هنکامده دهشت کلیوب سکینت قلب وثبات خاطر اوزره لازم اولان اموردده وقت حضورده کی سعی کبی سعی ایدوب اصلا فتور کتمامکده (اوچنجیسی حسب القدر مجاهدینه صورت هزیمت کورندکده فی الحال عدو ایله عسکر اسلامک میانه‌سنه کیروب فعلا وقولا تشجیع عسکر ده اقتضا ایدن همتی وامدادی اجراده در فرار ایدنلرک صورت مذکوره اوزره وراسندن حرکت وهمت ایدن مقاتل غافلین وعاصیلک وراسندن انلر حقنده طلب مغفرت رجا ایدن کبیدر دیمشلردر (قلت) اشبو ایکنجی صورتلرده اولان شجاعتلر جمیع اصول حربیه‌ده اجرا اولنور لکن اولکی صورت حربک انجق طرفیندن تاب سیفله اجرا اولدیغی مقاتلهٔ قدیمه‌نک بعض احوالنه کوره‌در (صاحب المستطرف ابو بکر الطرطوشینک طیب الله مثواه سراج الملوک نام کتاب معتبرندن نقلله اشبو فصلک آخرینه قدر یازدیغی اقوالک مآلی بودرکه طرطوشی دیمشدرکه بلادمزده چوق جنک کورمش پیران عسکردن استماع اولنمشدرکه اهل اسلام واعدا بیننده وقوع بولان حربلرک برنده بعد السلام اعدا محل جنکده برمرده بولدیلرکه باشنده اولان طبان و بولاتدن مصنوع ضخم خاله خودم

ومغفر وفارسیده سر پناه وترکیده توغلغه دید کاری زره طاسنك اوج باوکده بر بلوکی بر سیف
ضربیله قطع اولنمش عبرت ایچون اعدا اکنبسارلر قابوسنه آصوب اشته بز بویله شجیع قومه
ملاقات ایتدك دیرلر ایدی واعدانك ضعف حالنه باقلیوب کیدندن امین اولمامق اقدم حزم
واحتیاطدر زیرا بر خرده پره عظیم الجسم والقدره اولان ذالك صباحه دك او یقوسن قاچروب
عاجز ایدر (وشاعرك * ولاتحقرن عدوا رماك * وان كان فی ساعدیه قصر * فان السیوف تحز
الرقاب * وتعجز عما تناول الابر * قوالیکه مآلی هر نه قدر قوللرنده قصه لق وار ایسه ده سکارمی ایدن دشمنی
تحقیر ایتمه زیرا سیفك بیونلری قطع ایده جکی محقق ایکن ابره نك یتشد یکی وناٸل اولدیغی
مصلحتدن کاهیجه عاجز اولور (قلت) یعنی علی غفلة حامل دم حیات اولان شریان طمر ینه
بر خرده اکنه صوقلدیغی کبی قوجه وجود تلف اولوردیمکدر (وبنه طرطوشی دیمشدر که معلومکز
اولسونکه ارباب فن حرب تدبیر حرب بده کتابلر تصنیف وترتیب ایلدیلر بزدخی تألیفمزده یعنی
سراج الملوکنده اول فن جلیلدن بحث ایده جکمز مطلبده باری تعالی وتقدس حضرتلرینك
قرآن کریمده ذکر ایلدیکی ﴿ واعدوا لهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخیل ترهبون به
عدو الله وعدوكم ﴾ آیت کریمه سیله بدأ ایده لم (ما استطعتم) قول کریمی مقدور بشر اولان کافهٔ
عده وآلات وحیلهٔ حربیه یی مشتملدر ورسول اکرم صلی الله علیه وسلم قوتی بر طاقم ذواتی اوق رمی
ایدر کوردکلرنده تکرارا (الا ان القوة الرمی الا ان القوة الرمی الا ان القوة الرمی) حدیث شریفیله
تفسیر بیورمشلردر (قلت) اشبو آیت کریمه ایله حدیث شریف مذکوره دائر کافهٔ احکام دخی
آنفا اسمی مرور ایدن اسعد فقیرك الکوکب المسعود فی کوکبة الجنود نام اثر سیر مختبرندن ناقلا
قریبا بیان اولنه جقدر (وبنه طرطوشی دیر که قبل المحاربه صدقات خالصات وصیام ورد مظالم
وصلهٔ رحم یعنی اقارب وخویشاوندك ذاتلرینی وحوایجلرینی کورمك وامر معروف ونهی عن
المنکر جهتلرندن اولان عمل صالحی تقدیم ایتمك اقدم عده در وسر عسکر وسائر ضابطان
ورؤسایی انتخاب ایدوب اربابنی استخدام اعظم اموردندر عرب مقابلی اولان حکمای قدماء
عجم بیك دلکویه قیادت ایدن یعنی باشبوغ اولان بر ارسلان بیك ارسلانه قیادتله اداره ایدن
دلکودن خیرلودر دیمشلردر بو صورتده مواضع حرب وجنکدن آکاه ومواقع قلب ومیمنه
ومیسره دن خبیر شجاعتده اقران وامثالیله صواشوب وحال حرب وقتال ایله ممارسه سی اولوب
صادق القلب والقول وثابت القدم اولان ذواتدن ذی شجاعت وجرئت وصاحب جسارت
ونجدت اولنلر جیش اوزره تقدیم یعنی سرکرده قلنمق لایق وواجبدر که بو مقوله ذوات آمر
ومدبر اولدقده هر برشی امر یله صدور ایتمکله مجموع عسکر معناده انك کبی صاحب بصیرت
وجرئت اولور (ودخی هرکسك معلومی اوله که حرب معناسی آنی خدعه اولدیغی مسلم جمیع
عقلادر وعظمای ترکستانك قوللریدر که رئیس عسکرده اخلاق بهایمدن اون خصلت اولمق
شرطدر که بونلردر خروسك شجاعتی وطاوغی ارامه سی وکوروب کوزتمه سی وعلی قول تعطف ومرحمتی
واسدك نخوت قلبی وخوکك حمله سی ودلکونك تکلکی وحیله سی وکلبك یاره یه صبری وطورنه نك
حراستی وقوردك صالدیریشی وخراسانده کائن تعب ومشقتده دخی سمرن غالبا پر صوق دیدکاری
حیوانك سمندر (ودخی مخلوقاتك بر برینك فوقنده اوله رق اشدی اون نسنه در طاغلر
اشد اولوب لکن انی تیمور قو پاررو بو تیمور حدیدی دخی نار افنا ایدر وناری دخی ما اطفا ایدر وآبی
دخی بولوت حامل اولور وبلوتی ریح محو ایدر وریحدن دخی انسان توقی ایدر یعنی سپرکش
ومحافظ اولمغله ریحه غلبه ایدر وانسانی دخی سکر یعنی مستلك مصروع ومغلوب ایدر
وسکری دخی نوم ونومی دخی هم وغم منع ایدر بو صورتده غم وهم جمله سندن اشددر اللهم انا نعوذ بك

من الهم والحزن آمین (وبنه طرطوشی دیمشدر که جملهٔ حیل حربیه دن بری دخی اعدا
عسکرینك ایچنه جاسوسلر بث وسوق ایتمکدر که انلر اقتضای حال ایله زنك وریمه رك احوال
اعدادن خبر کتوره لر وضابطلرینی وعد جمیل واطماعله بو طرفه جلب ایده لر وروی ملایمت
کورنکلرنده تعاقب هدایا ایله رام ایده لر وتحریرا وتقریرا اتفاقلرینی بوزه جق حوادث
نشر ایده لر (قلت) طرطوشی بو محلده یعنی جواز حیله یی بو وجه محرر یاندنصکره * واعلم
ان الحیلة لا ترد القضاء والقدر وان الدول اذا زالت صارت حیلتها وبالا علیها فاذا اذن الله تعالی
فی حلول البلاء كانت الآفة فی الحیلة * یعنی قضا وقدری حیله رد ودفع ایده میوب بر قومك
زوالی مقدر ایسه ترتیب ایلدکاری حیله اوزرلرینه وبال اولور وحلول بلا مراد خدا ایسه اول
قومك آفتی حیله لرنده حاصل اولور دیمش وعقبنده بو مدعایی مؤیدا * وقال الحکماء اذا نزل
القضاء كان العطب فی الحیلة * قول حکمت اولنی ذکر ایتمش وبو قولك عقبنده دخی * ویغلب
الضعیف باقبال دولته كما یغلب القوی بفناء مدته * یعنی کاهیجه اقبال دولتی ضعیف غالب وفناء
مدتیله یعنی وقت مقدر زوالی کلدکده قوی مغلوب اولور مقالی زیور سراج الملوکی اولمش ایسه ده
سیاق وسباق قرینه سیله بو جملهٔ معترضه یی ذکرندن مرادی اسباب عادیه اولوب تأثیر انجق
فعال لما یرید اولان باری تعالانك اولدیغنی بیاندر والبته سبب بالفعل مؤثردر اعتقادینی منعدن
عبارتدر یوقسه مقتضای مأموریتدن اولان تدبیر وحیلهٔ حربیه یی ترك دیمك دکلدر فتدبر
انتهی (حتی بو مقالك عقبنده طرطوشی تدبیر حربی بیانده دیر که هنکام جنك وحربده * حماة
الرجال وكماة الابطال * یعنی سر عسکرك استعمال ایده جکی ضابطان قلب عسکر یعنی وسطده
بولنمق حزم واحتیاط مآلوفدر زیرا جناحان یعنی صاغده وصولده بولنان عسکرده صورت
انهزام کورندکده عیون عسکر قلبه ناظره اولوب قلبده ثبات وقوت کوردکلرنده جناحینه
هر منهزم رجوع والتجا ایدرا کر قلب منکسر اولسه جناحان پریشان اولور بونك مثالی بر قوشك
قنادندن بری قیرلسه ولو بعد زمان بره بولمسی مأمولدر اما رأسی کسلسه جناحانده بعد از ین فائده
اولمیه جغی مستغنی بیاندر (قلبنه پریشانلق کلان عسکرك فلاح بولوب حالت اولاسنه کلمسی
نادردر والحاصل جمیع اوقاتده قلبك قوتدن خالی اولماسی متضرردر مکرکه سر عسکرك تدبیرینه مقارن
اوله یعنی سر عسکر قلبکاهی خالی براغوب قاچق صورتنی کوستردکده اعدا قلبکاهه هجوم ایدوب
نهبله مشغول ایکن جناحلر اعدایه هجوم ایده بو صورتی جائز وحروب قدیمه ده ابطال حربك
ایلدکاری واقعدر (وتدبیر محاربه دن بری دخی اعدایه تعقیب ایتیدرك فرار سمتنی سودرمکدر
یعنی اردیمزه دوشمیورز دیو فرار طرفنی کندولرینه ترغیب ایتمکدر که فراره میل ایدن عسکرده
جلادت اولمازحتی * الشجاع محبب الی عدوه والجبان مبغض حتی الی امه * اقوال اسلافندر
یعنی شجاع فرار ایدن خصم عاجزك اردینه دوشمدیکندن عدوسنه دخی محبدر وقورقاق
وبددل بویله اولدیغندن اناسنه دخی مبغضدر دیمکدر (منقولدر که نوشروان برجانبه قتال
ایچون سفر مراد ایلدکده بعض وزراسی ادوات حرب چندان تمام دکلدر دیدکلرنده بنم عده وعتادم
ثبات قلبم واصابت رأیم وحدید سیفم ونصرت خالقمدر دیو جواب ویرمشدر فتأمل (منقولدر که
ساسانیاندن بر ملك وفات ایدوب اهل حل وعقد دولتلری اول سلسله دن برینك سلطنتی
خصوصنده مشورتده ایکن بهرام جور مجلسلرینه آدمیسیله تاج سلطنتی ایکی آج ارسلان میانه
نهاده ایدك سلسله مزدن هرکیم وارر الورایسه ملك اودر دیوب خبر کوندرر ارکان سلطنت
بویله یاپلر یله انجق بهرام صوله ایله ارسلانلری باشلرندن یاقه لیوب بربرینه چاربمغله اهلاك برله
تاجی آلوب زیورسر وکندینی ملك کندور ایلشدر (قلت) اوتوزطقوزنجی بابده ذکری مرور

ایتدیکی اوزره بهرامی پدری یزدجرد تربیه ایچون ملك عرب نعمانه کوندرمشیدی اوراده لغت
عربیه وفروسیت وسائر هنری تعلم ایلدی بعض تاریخده منظور اولدیغی اوزره پدری فوتنده کسری
نام بر ملك زاده یی ارکان ملك اجلاس ایتمشلر ایکن بهرام منازعلری تدبیر دلپذیر ایله رام
واستخلاص تخت ایلدی تاریخ اسکندر بیك یدی یوز التمشنجی سالنده فناپذیر اولمشدر
واکاسره ساسانیانك اون دردنجیسیدر حمار وحشی صیدینه مأنوس اولمغله بهرام کور ایله تلقیب
ایتدیلر که کورکاف عجمینك ضمیله حیوان مذکورك فارسیده آدید رجور معر پیدر انتهی (ینه
طرطوشی دیرکه انتخاب فرسان واختیار ابطال یعنی سواری واهل شجاعت انتخابی لازمدر
و شاعر بلیغك * والناس الف منهم کواحد * و واحد کالف ان امر عنا * بیتی مآلی
بوزومی یانده اولمغله نسیان اولنمیه دیو تنبیه ایتمشدر ومعنای بیت امر قتال ظهورنده ناسدن بیك نفر
ایشه یرامدیغی حیثیله بر کبیدر لکن بری بهادر اولدیغی حالده بیك برینه کچردیمکدر (فی الحقیقه
روزکارده بیك کره تجربه اولنمشدر که بر مرد دلیر بیك دکل اون بیکدن خیراو اولور که نقل
ایده جکم ماجرالردن بومدعا ثابت اولور (ازجمله عهد قدیمده ملك بلاد اندلس مستعین بن هود
ایله طاغیة بن ردمیل نام نصرانی نقض عهد ایدوب مقاتله قصدیله ثغور بلاد اندلسدن
وشقه تسمیه قلنان بلده اوزرینه هجوم ایلدی ملك مستعین دخی اعدانك اوزرینه واردی طرفینك
سواری وپیاده اوله رق یکرمیشر بیك قدر عسکری اولوب بو وجهله بر برینه مساوی ایدیلر
جنکده بولنان غزاتدن بعضیلری نقل ایلدیکه وقتا که اردولر یاقلشوب جنکه شروعدن مقدم
طاغیة بن ردمیل مدبران امورندن عقل وتدبیرینه ثقه واعتماد ایلدیکی بر ضابطه عسکر مسلمین
میانده برم بیلدیکمز شجعاندن کیم واردر وکیم بوقدر تجسس ایله دیو تنبیه ایلدی اودخی سوق
جاسوسله خبر الوب وکلوب عسکر اسلامده مشاهیر شجعاندن یدی نفر کیمسه لر اولدیغنی خبر
ویردکده ابن ردمیل بزم عسکرده دخی شجاعتله معروف اولنلری تعداد ایله دیدی واروب واوکرنوب
کلوب سکز نفر شجیع اولدیغنی بیان ایدیجك ابن ردمیل کوله رك قیام ومسرورا کون بزمدر دیوب
قتاله آغاز ایلدی صباحدن وقت عصره قدر حرب وقتال اولنوب بومدتده بر طرفدن غلبه
نمایان اولمادی طرفین کیرولیوب براز آرامدنصکره طرف اعدا هجوم ایدوب عسکر ملکی ایکی
فرقه ایلدیلر یعنی میانلرینه صوقولدیلر و بوتفریق باعث ضعف اولمغله هزیمت واقع اولوب
وشقه یی استیلا ایلدیلر دیمشدر اشته طرفینك عسکری بر برینه مساوی ایکن شجعاندن بر طرفنده
بر نفر زیاده بولنان آخره غلبه ایلمشدر (وینه طرطوشی رحمه الله تعالی دیرکه استادم قاضی ابو الولید
نقل ایلدیکه ملوك مغاربه دن منصور بن عامر حضرتلرینك غزواتندن برنده برابر ایدم خلال
راهده بر مرتفع محله چیقوب کندینك عسکرینه نظر ودقت ایلدی و بر کتور مز دیدکلری حسابجه
کلیتلو عسکر ایدی سر عسکر ایلدیکی ابن المصحفی ایله معروف وزیرینی چاغروب بو عسکری نه
کیفیتله کوررسن دیدکده اول دخی جمع کثیر وجیش واسع کورریرم یعنی لشکرك کثرت ووفرتنه سوز
یوقدر دیدکده ملك منصور آیا عساکرمزك ایچنده شجعان و بهادر اندن بیك رجل وارمیدر
دیدکده سر عسکر مشار الیه سکوت ایلدی منصور نیچون سکوت ایده یورسن بو قدر عسکر
کثیره ایچنده بیك قدر بهادران شیر دلان بوقیدر دیجك بوقدر دیدی منصور یا بشیوز قدرده
مرد مقاتل شجیع یوقیدر دیدکده ینه یوقدر دیدی منصوره تعجب کلوب یوز نفر قدرده یوقیدر
دیدی دیجه ینه یوقدر ایله جواب ویردی بوکره منصور غضب آلود اولوب اللی قدرده یوقیدر
بی رجل دیجك وزیر مشار الیه یوقدر دیدکده منصور کمال غضبندن دشنام وعتاب ایدوب

(حضورندن)

حضورندن دفع وطرد ایله تنکیب ایلدی وقتا که بلاد اعدایه واریلوب طرفین صفوف قتاله قیام
ایلدکلرنده اصول جنك قدیم اوزره عسکر اعدادن بری سل سیف ایدوب ایکی عسکرك
اورتاسنده جولان ومبارز ومقاتل وارمی دیو ندا ایلدی مسلمین طرفندن دخی بری ایلرو ایوب
بر مقدار مقاتله دنصکره شهید اولدی طرف اعدا صیحه بشارت ایلدیلر و اهل اسلام محزون
اولدی بعده اول مرد عدو تفاخر ایله بره ایکی دیو ینه مبارز طلب ایلدی اهل اسلامدن
بر رجل دخی سل سیف ایدوب مسفورا ایله مبارزه ایلدی او دخی شهید اولدی ینه اعدا طرافنه
فرح عارض و بو طرفه حزن وکدر مستولی اولوب خلاصه بو وجهله اهل اسلامدن اون
نفری شهید ایلدی ومسلمینه دهشت صورتلری کوروندی بو خلالده اضطراب اوزره اولان ملك
منصوره بعض خیرخواهانی بوکا چاره یی تنکیب یور دیغکز ابن المصحفی بولور دیو سوق
واخطار ایتلریله احضار ایدوب ای ابن المصحفی کوردکی شو مشركك واحدك ایتدیکی ایشی
دیدکده کوردم مرادیکز ندر بیورك دیدی منصور مرادم بو نك شرینی مسلمیندن دفعدر
دیجك انشاء الله تعالی شمدی بلاسنی بولور دیوب همان عسکر ایچنه کتدی و بیلدیکی اهل
شجاعتی ارایوب انلردن بر مرابطه راست کلدیکه بر لاغر آتی اولوب اوسننه بنمش و یدنده
بر قربه صو اولوب آتی طوتمش طورر یعنی شجاعت کندندن مأمول دکل بر پریشان هیئت مرد
ایدی ابن المصحفی مرد دلیر مر قومه ای فتی بوکون شرعلجك یعنی مشرك قوی غیر عربك
ایتدیکنی کورمدکمی دیدی اودخی بلی کوردم نه استرسن دیدکده ابن المصحفی شرینی مسلمینك
اوزرندن دفعکی استرم کوره یم سنی دیجك حبا وکرامة دیوب همان النده کی قربه یی بره
براغوب مرسومك اوزرینه لاابالیانه صوله ایلدی بر مقدار طوروشوب بزده مسلمین کوردیلر که اول
عدوی قوینك باشنی النده اوینادرق خروج ایدوب ملك منصورك بارکاهی اوکنه انداخت
ایلدی حاضر بولنان ابن المصحفی بر اوپوب ای ملك دیشان شجعانك کثرتی بوقدر
وجوق بولنماز اشته بویله واحد کالف مقوله لری الوبرر بن بویله لرینی خبر ویردم ایدی دیدی
ملك غازی مرقومی احسانیله اغنا و وزیر مشار الیهی سر عسکریده ابقا ایلدی (قلت)
بو حکایه هر امورده اربابنی استخدام ایتمك لازم اولدیغنی (ویا بو طاشی یابو دن قالماز لکن
مهندس کوزینه راست کلمك شرطدر) مثلی اشراب ایدر فتبصر (وینه طرطوشی حکایه
ایتمشدر که شجعان عربدن ابو الولید بن فتحون دیرلر بر دلیر وار ایدیکه زمانده عرب وعجمده
اکا معادل صاحب شجاعت یوغیدی ومقتدینك پدری مستعین خلیفه اکرام وعطیه ده اکا
آیده بشیوز دینار احسان وانعام ایدر ایدی وجیوش اعدا دخی پیلوب ملاقاتندن قورقارلر ایدی
حتی قوم اعدادن برینك فرسی صو ایچمکده امتناع ایلسه صاحبی بهی بلاسنی بوله جق حیوان
صوده ابن فتحونك صورتنیمی کوردك که امتناع ایدرسن دیو آزار ایدردی ابن فتحونك اقران وامثالی
کثرت عطیه وتقربنه هر قومده وهر زمانده اولدیغی کبی حسد ایدوب مستعین خلیفه یه افترا
ونفاقله درکاهندن ابعاد ایتدیروب عطیه سنی قطع ایتدیلر وقتا که بعد زمان مستعین بلاد اعدایه
سفر ایدوب ومسلمون واعدا تقابل ایلیوب صفلر دیزلدکده میدان حربه جانب اعدادن بر علج قوی
چیقوب مبارز ومقابل دعوت ایدیجه اهل اسلامدن دخی بر فارس مبارز چیقوب بر مقدار
مقاتله ایلدکلرندنصکره مسلم شهید اولدی ینه علج تفاخر کنان بره ایکی مبارز دیو ندا ایلدی
بر فارس دخی چیقوب انکله دخی بعد المقاتله شهید ایلدی ینه بره اوچ دیو مبارز استدی لکن
طرف اسلامدن بر کیمسه خروجه جسارت ایده میوب عسکر حیرتده قالدیلر بو اثناده مستعین
خلیفه یه بعض خیرخواهان قرنا ای امیر المؤمنین بونك حقندن انجق ابن فتحون کلور دیو

اخطار ایلدکلرنده فرمان ایتمکله میان عسکرده منکوب ومحزون بواوب حضورینه کتوردیلر
مظهر تلطیف ایدوب ای ابا اولید شو علجك صنعنی کوردکی دیدی ابن فتحون بلی خلیفه م
هاهو یعنی کوزمده در دیدی بونك قتلنه چاره ندر دیدکده باذن الله تعالی شمدی شربنی دفع
ایدرم دیوب وزرهنی چیقاروب وسلاحنی براغوب وارقه سنه کتان بزندن برکوملك کیوب ودستنه
اوجی دوکلی براوزون قامجی آلوب هجوم ایلدی علج مسفور ابن فتحونك بی سلاح سبکبارانه
کلشنه تعجب ایله همان صوله ایلدی ابن فتحون آتدن صیرلمغله حمله سنی صاوشدیروب فی الحال
ینه بنوب وقامجیسنی صاوروب بوینه صاردی و چکوب آتندن دوشوروب سوروبه‌رك حضور
خلیفه یه حیا کتوردی خلیفه ابن فتحونی مقدما طردینه اعتذار و رتبه سنی اعلا واحسان
فراوان ایله احیاو تزندن اعزناسدن اولدی (ودخی هنکام جنکده امیرجیش وسردارا کرمه
الزم اولان ناسك کندوبی بیلدکلری علامتلری ستر و اخفا ایتمکدر تا که عدو دسترس اولیه
وجنك خلالی بیولك او بهسنده بولنمیه وکیجه اول اوبه‌ده یاتمیوب دیکر مختصر خیمه ده اوله وحرب
سکون بولدقدنصکره عسکر قلیل ایله خارج اردوده کزمیه زیرا عیون اعدا آنی تجسسدن خالی
دکلدر حتی افریقیه فتحنده جیوش اعدانك کسروهزیمتنه بوخصوص باعث اولدی شویله که
علی الصباح جنکه شروع اولنوب وسط نهارده حربه سکون کلدکده یعنی غلبه برطرفده
نمایان اولمیه‌رق آرام اولندقده ملك اعدا تجسس عسکراسلام ضمننده اردولرینك اطرافنده
چند نفرله کزدیکی سپهسالار مسلمین عبدالله بن ابی السرحه خیمه سنده اویقوده ایکن خبر
ویرلدکده عبدالله عسکرندن برمقدار دلیران ایله حمله برله ملك اعدایی طوتوب وقتل واعدام
ایدوب اردوسنه پریشانلق کلمکله فتح ایتمشدر (و بوحکایه‌نك مثلی دخی الب ارسلانك قیصری
قهر بدره منقولدرکه قیصر التیوز بیك قدر جیوش جمع ایدوب وآلات حرب وقتاله متعلقه اسباب
لازمه و مهمات سفریه لری اتمامله کافهٔ بلاد مسلمینی استیلا قصدیله حرکت ایلدی بونك
خبری منتشر اولدقده ملوك اهل اسلام اضطرابه واروب تدارکده اولدیلر ومن جملتهم ملك
عادل ایله ملقب اولان مرحوم الب ارسلان دخی اصفهانده مقدوری اولان تدارکی کوروب
محاربه ومقابله قصدیله شهردن چیقوب منتظر اولدی وقتا که اردوی قیصر کلوب قارشولرینه
قوندیلر واول کیجه که لیلهٔ جمعه ایدی یاتدیلر صباح اولدقده کوردیلرکه عسکر اعدانك اوجی
کورنمز بردریا آلات وادوات ایسه لایعد ولایحصی و مسلمین تعداد اولندقده اون ایکی بیکه
بالغ اولدیکه انلره نسبتله سراپا سیاه اوکوزك خرده بیاض بکی کبی قالدیلر بوحالی الب ارسلان
کوردکده فی الحال ارباب رأی وتدبیر واصحاب وثوقی بارکاهنه جمع ایدوب مشورت ایلدی
جمله‌سی محاربه‌یه قرار ویروب بر برله استحلال برله آمادهٔ قتال اولدیلر الب ارسلان دخی
ای معشر مسلمین چونکه جنك ایده جکز بوکون مبارك جمعه کونیدر شرق وغربده خطباء
بلاد مسلمین غزاته دعا ایدرلر امت محمد نمازدن فارغ اوله جقلری مدتجه صبرایده لم بعده
قصد اعلاء دین ایله جنکه باشلیه لم دیدی وقیصرك خیمه ومحل وهیئت وشکل وسیماسنی جاسوس
سوقیله تحقیق ایتمش اولمغله ای رجال ابطال بکا اتباع ایدك نه ایشلرسم انی ایشلیك ونره یه
کیدرسم اورایه کیدك سیف وسهممی نه یه اورر ونره یه اتار ایسه م سیزلر دخی سیوف وسهامکزی
اوراده جه اورك وآتك دیوب کافهٔ مسلمین الب ارسلان حضرتلرینه اتباعله رجل واحدك
حمله‌سی کبی اوردیلر ونه یدوشنه باقمیوب طوپدن قیصر خیمه‌سنه هجوم‌له یوز طوتوب لسان قوم قیصر
اوزره قیصر هلاك اولدی نداسنی عیوقه چیقاردیلر بوحالی عسکر اعدا کوردکده منهزم وپریشان
اولدقلرنده اهل اسلام اموال واشیالرینی اخذ وغارات وفراره اقتداری اولمیانلری سبی واسیر

ایلدیلر وقتا که قیصری بو بنده ایب اولدیغی حالده الب ارسلانك حضورینه کتوردکلرنده
ای قیصر بنی اسیر ایتمش اولیدك نه معامله ایدردك دیدی قیصر شبهه می ایدرسن البته
قتل واعدام ایدردم دیدکده الب ارسلان سن بنم نظرمده قتل ایده جك شخصدن اقل سن
یعنی قتل مرده اولورسن اکادکزسن الك بونی اردوکاهده مزاد ایدك وثمنی کتورك دیو امر ایلدی
برقاچ کون مزاد ایله تشهیر ایتدیلر بر پول دخی ویرمدیلر آخر بر کیمسه شو کلب ایله دکیشیرسه کزلوردم
دیمکله مشتری یی قیصر وکلب ایله حضوره کتوردیلر الب ارسلان مشتری یه آفرین ای رجل
انصاف ایتمش سن زیرا کلب بومیمدن خیراودر دیوب بعده اطلاق ایلدی قیصر دخی مقرینه
کلدکدنصکره قومی عزل ایدوب کوزینه میل چکدیلر اثنته نظر اولنسونکه سرکرده نك محلی
معلوم اولوب حین قتالده بروجه محرر احتیاط ایتمدیکیچون نه یی منتج اولمشدر (صاحب المستطرف
بو بابی طرطوشیدن نقل ایلدیکی اقوال ایله تکمیل ایدوب اللهم انصر جیوش المسلمین وعساکر
الموحدین واهلك الکفرة و المشرکین و انصر المسلمین نصرا عزیزا برحمتك یاارحم الراحمین
دعاسیله مناجات ایتمشدر آمین آمین الف الف آمین (قلت) سالف الذکر الب ارسلان خراسان
وعراق وماوراء النهرده سلطنت سورن سلجوقیه شعبهٔ اولاسنك ایکنجیسیدر ونامی محمد در
نظام الملك مشهور مشار الیهك وزیریدر الب ارسلان سنهٔ هجریه‌نك درتیوز التمش بشنجی سالی
وفات ایتمشدر کاتب چلبی مرحوم سبك عربیده اولان فذلکه نام تاریخنده یازرکه الب ارسلان
درتیوز اللی التی سالی حلبه سفر ایدوب تملك ایلدکدنصکره عسکرینه اذن ویروب یاننده
اون درت بیك قدر لشکر قالمشیدی قیصر مرقوم بوخلالده علی غفلة اولکاسنه هجوم ایلدی
اودخی سائر عسکری جمعه وقت بوله مدیغنده ناچار عسکر موجوده سیله مقابلهٔ قیصره واردی
وجمعیت قیصری کوردکده مصالحه‌یه طالب اولمشیکن قیصر اباایدوب قتال مسلمینی جزم ایتمکله
بالضرور متوکلا علی الله تعالی وجه مشروح اوزره آغاز قتال ایدوب نصرباری یه موفق
اولمشدر انتهی (قلت) مارالبیان قیصرك آدی رومانوسدر التمش بشنجی قیصردر میلادك
بیك طقسان طقوزنجی سالنده قیصر اولوب بیك یوز اون اوجنده قبره کیرمشدر دلتجه اولان
بعض تاریخدن ترکی یه ترجمه اولنمش بعض تاریخده رومانوس اناطولیده سلطان علاء الدین ایله
قتال ایدوب لکن بوزیلوب اسیر اولدی صکره عهدو پیمانله اطلاق اولنوب مقرینه کلمش ایسه ده
اعتباردن اسقاط اولنوب کوزینه میل چکلدی دیو یازلمش ایسه ده سلطان علاء الدین ایله جنکی
غلط وکذبدر زیرا سلجوقیه شعبه‌لرندن قونیه‌ده اولان ملوکده ایکی علاء الدین اولوب اولکیسی
هجرتك التیوز اوتوز درنده و ایکنجیسی یدیوز حدودنده وفات ایتمشلردر رومانوسك تاریخ
فوتی میلادك بیك شوقدرنده اولدیغی مقرر ایکن علاء الدین اولك دخی عهدندن چوق زمان
مقدم اولوب الب ارسلان ایله هم عصر اولمسنی اقتضا ایدر بوصورتده لسان اجنبی اوزره تاریخ
یازانی ادعای تمام صحتنده تصدیق برنده اولمادیغی بوخصوصده دخی ظاهردر فتدبر (صاحب
المستطرفك کلامنی نقل ایلدیکی طرطوشینك کنیه سی ابو بکرونامی محمد وپدری ابو الولیدبن
محمد الفهری القرشیدر و مالکی المذهبدر طرطوشه اندلس دیارنده بر مدینه نك آدیدر انده
درتیوز اللی برسنهٔ هجریه سی حدودنده تولد ایدوب ثغر اسکندریه‌ده بشیوز یکرمی جمادی الاولاسنك
یکرمی التیسنده وفات ایتمشدر زاهد و عابد برذات ایدی بعد الحج بصره و بغداده واروب اخذ
علوم ایلدی بعده شامه کلوب تدریس ایلدی بعده مصره واردی بو کتابك اون ایکنجی بابنده
ذکری مرور ایتدیکی اوزره متصرف مصر اولان ملك افضلك مظهر اکرامی اولدی بعده افضلك
جانشیننه ذکر اولنان سراج الملوك نام کتابنی تألیف ایلدی اندن ماعدا تصنیفاتی واردر

هر عائله کامل ایدی اشعار لطیفه سی دخی واردر * ثم یقول اسعد الفقیر ناقلا بالاختصار عن
ترجمه المسمی بالکوکب المسعود فی کوکبة الجنود استعیذ بالله ﴿ واعدوا لهم ما استطعتم من قوة
ومن رباط الخیل ترهبون به عدو الله وعدوکم وآخرین من دونهم لا تعلمونهم الله یعلمهم وما تنفقوا
من شیء فی سبیل الله یوف الیکم وانتم لا تظلمون ﴾ معلوم اوله که اشبو آیت جلیله مفسرین
عظامک تحقیقلرنجه جنس اعدانک ترهیب وتخویفی منتج اولان قوت ظاهره و باطنه یی ابراث ایدن
کرك حسیه وکرك معنویه اولسون جمیع ادوات حربیه یی شامل اولدیغندن ماعدا قبل نزولها
حدوث ایدن مجموع صنایع حربیه ایله بعد البعثة النبویة والانتقال حدوث ایدوب وایتکده
اولوب انواع فروعی متضمن اولان فنون حربیه یی مشتمل اوله رق اوجز عبارهء واوضح بیان ایله
حضرت قرآن کریم جوامع کلمك ابدعی وافظا ومعنی اعجاز یوندن اظهریدر که اعجازینك
معرفتی خواص وعوام نزدنده غیر مستوردر فسبحان اللطیف الخبیر (اعدوا) اعداددن
مشتق اوله رق امر حاضرك جمعیدر اعداد بر نسنه یی وقت حاجتده استعمال ایچون تهیئه
وحاضر لقدن عبارتدر (لهم) ضمیری ابو حفص النسفی والمولی شیخ الاسلام ابو السعود نور الله
تعالی مضجعهما جزملری اوزره مطلقا جنس اعداء دینه راجعدر وسیاق نظم کریم مذکوره که
﴿ ترهبون به عدو الله وعدوکم وآخرین من دونهم لا تعلمونهم الله یعلمهم ﴾ درانسی اولان
دخی بودرز یرا سیاق مذکور اهل اسلامه عداوتلرینی اظهار واستتار ایدن مطلقا اعدا اولدیغنی
افاده ایدر بعضه کوره ضمیر مذکور نقض عهد ایدنلره راجع اولوب حتی علی القاری بو قولی
ترجیح ایتمشدر لکن حکمك بروجه محرر مجموع اعدایه عمومی اولدیغی دلالت سیاقدن مستفاددر
﴿ ما استطعتم من قوة ﴾ قول شریفنده اولان ما کلمهء لطیفه سی الفاظ عمومدن اولمغله
نه اولور ایسه اولسون حربده هر برکندیسیله تقویت حاصل اولان اموره شاملدر که
ابو السعود المشار الیه و بالجمله علماء معانی بویله جزم ایتمش وکشف الحقایق ایله مسمی تفسیر کواشیده
دخی بیان اولنمشدر واستطاعت یعنی قدرتده اولان قوت قیدی حکمك قدرت حسبیله اختلافنی
افاده ایدر بو صورتده امام المسلمین وارکان وامراسنك اوزرینه واجب اولدرکه تنظیم عسکر
وانتخاب لشکر ایدوب احسان وعدلی اظهار ومستحق اولدقلری کرمی بذل ایله قلوب جنودی
استجلاب واستنصار وادخار ذخایر واقوات وتهیئهء مهمات وادوات ورأی سدید ومشورت
اخلاص بدید واستعانت اهل قلوب وحرکات رضا مصحوب ایله وسعلرنده اولوب مرتبه لرینه
لایق اولان اموری میدان ظهوره کتوروب وضعف حال اعدایه باقیوب تکاسلی ترکله حزم
واحتیاط قاعدهء مرعیه سنه رعایت بیوره لر حاصل کلام اشبو امر مهم یعنی اعلای کلمهء علیا
ضمننده ترتیب اولنان نظام عسکر اقامه سنده جمله نك اوزرینه واجب اولان امتثال امر سلطانیده
بذل وسع وطاقت وسرعت اجابتدر زیرا اشبو امتثال اجتماع کلمه واتفاق آرایی منتج اولمغله
(اعدوا) خطابنده مندرج اولدیغی باهردر (من قوة) ما لفظ شریفندن قوتی بیان ایچون
حال متممه درو (من) بیانیه یاخود تبعیضیه در وقوت ضعفك ضدیدر یعنی برشینك برحیثیتده
وجودیدر که اول شیئه مقاومتدن غیریسی عاجز وضعیف اوله لکن اشبو معنی اوزره قوت برامر
اختیاری اولوب خارجده وجودی تحقق ایدرك جزم وتحصیلنه تکلیف تعلق ایتمز بلکه بو مقامده
قوتدن مراد قوت مذکوره یه اسباب محصله اولوب واول اسبابله مخاطبینك اتصافیدرکه اسبابله
قوتك کمال ارتباطنه اشارت نکته سیچون سبب اولان اسباب قوتی مسبب اولان قوتك اسمیله
تسمیه قیلنمشدر بو وجه اوزره آیت کریمهء مذکوره نك مفهومی ای مؤمنین سزلر اعدایی ترهیب
وتخویف ایچون استطاعت وقدرتکزده اولان شیلری حاضر ومهیا ایدیکز استطاعتکزده اولان

شیلر سبب قوت یاخود قوتك بعض اسبابی اولدیغی حالده دیمکدر بو صورتده من قوة کلمهء
شریفه سنده قوت ایله اتصافی محصله اولان جمیع اسباب ظاهره وباطنه منتظم ومندرج
اولور اسباب ظاهره دن مقصود حسا یاخود عقلا کندی ایچون تأثیر اولدیغی ادراك اولنان
اموردر که امور نظام عساکر بریه وبحریه وسفاین وقلاع وخندق واسلحه وادوات رمی وخیل
وباروت وبونلرك فنلرینی تعلم وادخار مال مجوز وذخایر ودخی ارهاب اعدا ایچون هر بر حاجت
مس ایدن شیلردن عبارتدر واسباب باطنه دن مراد انجق اخبار الهی وتعریف نبوی ایله بیلنان
شیلری اجرا وانسان کندی حول وقوتندن تبری وتقوایه ملازمتدن عبارتدر (امام قشیری قدس
سره رساله سنده اتم تقوی باری تعالی وتقدس ایله قلبك قوتیدر و بو خصوصده ناس مختلف
اولوب بعضیسی قلبنی موعود اولان نصر باری ظهورینه ترقب ایله و بعضیسی ﴿ فاصبر
لحکم ربك فانك باعیننا ﴾ نصی موجبنجه نفسنی حضور معنویء الهیده قیلمغله بعض آخر
خدانك رضاسنی نفسنك مرادینه ترجیح ایله و بعضیسی مولاسنك فعلنه ازجان ودل رضا ایله
قلبنه تقویت ویررو حسنات عبدك اقواسی کندی حول وقوتندن تبری ایتمکدر دیو موجب فوز
وظفر وسبب سلامت دارین اولان فضیلت تقوای قلبی بیان بیورمشدر عند التحقیق قوتك
ذکر اولنان جمیع اسباب ظاهره وباطنه یه شمولی آشکار وعمومی بدیداردر (وصحیح مسلمده وارد
اولان اشبو حدیث شریفده که (عن عقبة بن عامر رضی الله تعالی عنه قال سمعت رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم یقول وهو علی المنبر (واعدوا لهم ما استطعتم من قوة الا ان القوة
الرمی الا ان القوة الرمی الا ان القوة الرمی) کلام اعجاز نسامیدر ان ایله واوچ دفعه تکرار ایله قوت رمی
سهمه حصر اولنمش صورتنده ایسه ده امام ابو حفص النسفی تفسیرنده حصر مذکور اوقدن
غیریسی قوتدن اولمسنی نفی ایتمیوب بلکه رمی سهام جلیل اسباب قوتدن اولمق واوق آتمقده
تفریط وتقصیر اولنمق مظنه اولمغله رمی تعلمنه وتحصیل ملکه سنه تحریضا وتشویقا حدیث
شریف مذکورده قوت رمیه حصر اولنمشدر دیو نکته سنی بیان بیورمشدر (امام ماوردی
تفسیرنده امام کلبیدن روایت ایله قوتی سلاح ایله و بعض آخر صفوت قلب واتفاق کلمه ایله وعلی
القاری ابو علی الرودباری یه نسبت ایله قوتی باری تعالایه توکل وثقه ایله ایلدکلری تفسیرلر حدیث
شریف مذکورده اولان تفسیر نکته سی قبیلندندر یاخود جمله سی یعنی قوتی رمی وسلاح واتحاد
کلمه وتوکل علی الله ایله تفسیر تمثیل طریقیله در یاخود ذکر اولنان تفسیرلرك آیت کریمه نك عموم
وشمولنده اندراجی اوزره تنبیه اولوب قوتی ذکر اولنان معانیء مخصوصه یه حصر دکلدر
﴿ ومن رباط الخیل ﴾ یعنی آت جنسنی غزا ایچون بسلمك وصاقلامقدر که امام بخارینك ابو هریره
رضی الله تعالی عنهدن روایت ایتدیکی (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم من احتبس
فرسا فی سبیل الله ایمانا بالله وتصدیقا بوعده فان شبعه وریه وروثه وبوله فی میزانه یوم القیمة)
حدیث شریفی شاهد مدعادر احتباس کلمه سی افتعال بابندن اوله رق بر نسنه یی نفسی ایچون
اخذ واقتنا معناسنه در معنای حدیث شریف شولدر کیمسه که رضای باری طلب
اولنان هر بر یول باخصوص غزا ایچون خدایه اخلاصا واوامرینه امتثالا احتباس اولنان
افراس مقابله سنده جناب حقك ویره جکی اجر وثوابی تصدیقا بر فرس تدارك واتخاذ وربط ایدوب
بسلسه اول فرسك اربه وصمان وسائر بو مقوله نسنه لردن طویدیره جغی ما کولاتی وقاندیره جغی
صویی وروث وبولی یعنی فضلاتی یعنی اشیاء مذکوره نك ثوابی یوم قیامتده میزاننه وضع اولنور
دیمکدر (مرابطهء خیل قوتنه داخل ایکن تخصیص بعد التعمیم طریقه سیله تکرار ذکری اعظم
قوتدن اولمغله شاننه اهتمام واتخاذ وتدارکنه حث وترغیب نکته سی ایچوندر (ومقاعله

باندن مرابطه کلمه سی مقابله بالمثل واجب اولدیغنه دلالت ایدر فتدبر (جمهور علما خیلدن مراد ذکور واناثنه شامل اولان معنادر دیمشلر عند العکرمه اناث یعنی قسراقدر قسراغه تخصیص تناسل ایچون اتخاذینی اقتضا ایدر ﴿ ترهبون به ﴾ ارهاب تخویفدر یعنی قورقوتمقدر به ضمیری یا اعدوا ضمننده اولان اعداده یاخود ما استطعتم کلمه سنه راجعدر ابو البقا وابو السعود وسائر عظمانك تحقیقلرنجه ترهبون به جمله سی محل نصبده اوله رق اعدوا نك فاعلندن حالدر تقدیر کلام اعدوا حال کونکم مرهبین اولوب یعنی سزلر اسباب قوتی اعدایی قورقودیجی اولدیغکز حالده اعداد ایدك دیمکدر یاخود ما استطعتم ده اولان ما موصوله که اعدوانك مفعولیدر اندن یاخود مانك عائد محذوفندن حالدر تقدیر کلام اعدوا ما استطعتموه حال کونه مرهبا به اولوب یعنی سزلر اسباب قوتدن اولان شیلری تهیئه ایدك اسباب مذکوره اعدایی ارهاب ایدیجی اولدیغی حالده دیمکدر بعض فضلا بحثا دیرکه حال عاملندن قید اولدیغی وارسته اشهاد و بو مقامده حالك عاملی دخی اعداددر مألی اعدایی حال قصد ارهاب ایله اعداد اسباب واجب اولوب یعنی اسباب موجب ارهاب اولدیغنه جزم و یقین کلدیکی وقتده اول اسبابی تدارك وآماده قیلمق واجب اولوب جزم و یقین کلمدیکی وقتده اسبابك اعداد وتدارکی واجب اولماز دیمك اولور بو ایسه حکم شرعه لایق دکلدر زیرا مجرد ارهاب حصولی مظنون اولدیغی وقتده اعداد اسباب واجب اولدیغی دخی زیاده مؤکددر وجوب اعداد اسبابی یالکز جزم ارهاب وقتنه حصر ایتمك حکم شرعه لایق اولمدیغی کبی عقلا دخی مستحسن دکلدر زیرا مسلمینه لایق وواجب اولان بزلرده ضعف حال واعداده قوت برکال واردر دیوحربه ترقب وانتظاردن وازکچمیوب ﴿ وما النصر الا من عند الله ﴾ نص جلیلنه کمال اعتقاد ایله حسب الوسع اسباب جنکی حاضر ومهیا قلمقدر حتی طرطوشی سراج الملوکنده بعض اصحاب شول مرتبه زده تهیئهٔ اسبابه سعی ایدرلر ایدیکه طرنق جرحده یعنی برنسنه یی برتمقده برناچیز شی ایکن انکله اعدایی جرح ایدرز دیو غزایه کتدکلرنده قوتدن عد ایله کسمزلر ایدی دیو حکایت ایتمشدر بو صورتده ترهبون به جمله سی حال اولمیوب کشف الحقایقده اشارت اولندیغی کبی اعدوا امرینك علتنی مبینه جملهٔ مستأنفه اولمق لایق واولادر (ینه اول فاضل بو توجیهنه دخی فان قلت ایله اعتراض ایدوب دیرکه اسبابی آماده قیلمق بابنده وارد اولان اعدوا امر الهی سنه علت وسبب ارهاب اعدا اولدیغی وقتده علت وسبب دائما معلول ومسبب ایله دائر اولمق قاعده سنجه معلول که بو مقامده اعداددر علتك یعنی ارهابك انتفاسنده اعدادك منتفی اولمسی لازم کلوب بو ایسه اعداد اسباب کرك ارهاب قصدی بالفعل بولنسون کرك بولنسون مطلقا واجب اولمق اوزره ویریلان ومقصود اولان معنای اولدن آیدر(جوابنده دیرکه فی الحقیقه علتك انتفاسیله معلول منتفی اولور لکن آیت کریمده اولان اعداد اسبابك وجوبنه علت اولان ارهاب اعدا حکمت شرعیه وجهنی بیان اولوب اصل شرعدن معلوم اولدیغی اوزره بو مقوله معلول علت ایله دائر اولمدیغی کتب اصول وفروع فقهیه ده مبیندر طواف بیت مکرمده اولان رمل کبی یعنی آفاقی یه سنت اولان طواف قدومکه هنوز واران کیمسه بیت مکرمی حجر اسود دن بدأ ایله یدی کره دور ایتمکدن عبارتدر اولکی اوچ دورنده مبارز ومقاتلك بین الصفین تبختری یعنی پهلوانلرك ایلدکلری کبی یورر ایکن اوموزلرینی وقوللرینی تحریك ایله صالنه رق شجیعانه وجسورانه سرعتلیجه برنوع یوریمك معناسنه اولان رملك سبب وعلتی مهاجرین حضراتی مدینهٔ منوره دن مکهٔ مکرمه یه کلدکلرنده مشرکین بونلر مدینه ده محموم وضعیف اولمشلردر دیدکلری هذیان واعتراض استماعکردهٔ حضرت پیغمبری اولدقده علیه الصلاة والسلام افندیمز کفاره اظهار جلادت ایچون بویله جه عمل ایلدیلر اشبو سبب

(زمان)

زمان سعادتده زائل اولمش ودرون کعبهٔ علیا لوث مشرکیندن مطهر اولوب انوار اسلام ایله طولمش ایکن الی الآن حکمی باقیدر یعنی حالا رمل اولنور قوله تعالی ﴿ عدو الله وعدوکم ﴾ یعنی جنس اعدا که قطاع طریق و بغاة کبی مباینت اظهار ایتملریله عداوتلری معلوم اولنلری ﴿ وآخرین من دونهم لا تعلمونهم الله یعلمهم ﴾ یعنی اعدای آخرین که اعدای سابقین کبی اظهار عداوت ایله حاللری تبین ایتمیلرکه بونلرك اعدا اولدقلرینی انجق باری تعالی وتقدس بیلور بونلردن مراد منافقین واهل ذمت ومصالح اولنلردرکه باطنا اهل اسلامه عداوتلری اوله (الله یعلمهم جملهٔ ابتدائیه سی اعدانك باری تعالی حضرتلرندن غیریسی واقف اولمیه جق مرتبه ده مبالغهٔ مباطنهٔ عداوت واخفای مکیدت ایلدکلرینه اشارت ومسلمینك حزم وتحرز ایله عمل ایدوب غفلتدن تیقظلرینه واعدانك صورت محبت کوستروب ابراز ایتدکلری تملقلرینه اغترار اولنمامغه تحریضه دلالت ایچون اتیان اولنمشدر فی الحقیقه * کل العداوة قد ترجی مودتها * الا عداوة من عادك فی الدین * وفقنجه اعدای دینك عداوتلری زائل اولماز واقبال ایام ومساعدهٔ روزکارك ظهورینه دخی * احسنت ظنك بالایام اذ حسنت * ولم تخف سوء من یأتی به القدر * وساعدتك اللیالی فاغتررت بها * وعند صفو اللیالی یحدث الکدر * مؤداسنجه الدائما وجمیع بلادك اعدادن خالی اولدیغنه اعتماد قیلمماز امر عداوت بعض عارفینك بیاننجه شو وجهله درکه هر بر موجود صدیق ایله عدودن خالی وعاری اولمیوب بلکه حقده دخی ساریدر ﴿ لا تتخذوا عدوی وعدوکم ﴾ بو معنایی ناطقدرکه اعدای دین مخلوق رب العالمین ایکن عدوی ایله عداوتلرینی ذات اجل واعلا سنه مضاف بیورمشدر ارتق بعض مخلوقك مخلوق آخره اولان عداوتی نه کیفیتده اولدیغی بوندن قیاس اولنه ﴿ وما تنفقوا من شئ فی سبیل الله ﴾ اشبو قول کریمده اولان ما شرطیه در جمله سی منصوب محلنده واقع اوله رق ترهبون تحتنده مستتر ضمیردن حالدر ﴿ یوف الیکم ﴾ جزاء شرطدر مألی قلیل وکثیر فی سبیل الله یعنی طریق طاعت باریده اولان اسباب قوت یاخود علی الاطلاق طاعة اللهده هرنه انفاق وخرج ایدرسه کز اجری آخرتده سزه تماما اعطا اولنه جغنی رجا ایدیجی اولدیغکز حالده دیمکدر ﴿ وانتم لا تظلمون ﴾ یعنی سزلر حرمان ونقص اجر ایله ظلم اولنمازسکز زیرا ایفای اجرلکنده شریکی اولمیوب ظلمدن من کل الوجوه منزه اولان رب کریم اوزرینه در دیمکدر (اعمال خیر ثواب واجری موجب اولمیوب اجر محض فضل باریدن ایکن واعمال خیر مقابله سنده اجر اعطا اولنمدیغی صورتده دخی باری تعالی ظلم ایدیجی اولمیه جغی متحقق ایکن بو مقامده ظلمدن تنزیه بارینك معناسی ندر دیو سؤال وارد اولورسه بعض اهل دانش بو مقامده اولان تنزیه ظلم خلف وعددن مستعار در حق باریده خلف وعدك استحاله سیچون وعده نظرا موعود واجب اولمغله هرنه قدر وجوبك سببی مختلف ایسه ده ظلم ایله خلف وعدیتلرنده مشابهت حاصله در دیو جواب ویرمشدر (حق حق تعالاده مطلقا خلف وعدك محال اولدیغی ضروریات دینیه دن ایکن بو مقامده یعنی جهاد مصلحتنده انفاق اجرنده بالخصوص تصریح وتذییلنه فائده ندر دیو سؤال اولنورسه اشبو موطنده اولان انفاقك سائر محلده اولان انفاقدن مؤکد اولدیغنه ایمادرکه انفاق ایدن کیمسه یه ذنوبدن مغفرت وضمان وحسن ختام ایله معامله واحسان بیورلر (اشبو آیتده برآز مباحث دخی اثر فقیرانه ده یازلمش ایدی لکن خوفا للتعجیز بورایه درج اولنمدی معذور باد اما بوجه اشارت (الحرب خدعة) حدیث شریفنك تفاصیلنده دائر مؤلف مذکور فقیرده یازیلان اقوال بودرکه (معلوم اوله که حربده اعدایه خداع یعنی خصمی الدامق وتوریه یعنی بحسب اللغه ایکی معنایه احتمالی اولوب اول ایکی معنادن معنای غیر ظاهر ومتبادری اظهار ایتمك مادامکه

نقض عهد ونقض امانی موجب اولمیه نه طریقیله اولورسه اولسون اتفاق علما ایله جائز ومساغ
شرعی بی جائز اولوب شرعا وعقلا ضرب وطندن انفع اولدیغی بدیهیدر واشبو خصوصك
جوازینه بخاری ایله مسلمك نورالله مضجعهما جابر بن عبدالله رضی الله تعالی عنهدن روایت
قیلدقلری (الحرب خدعة) وترمذینك نورت تربته اسما بنت یزید رضی الله تعالی عنهادن روایت
قیلدیغی (لایحل الکذب الا فی ثلاث رجل کذب امرأته لیرضیها ورجل کذب فی الحرب فان الحرب
خدعة ورجل کذب بین المسلمین لیصلح بینهما) وابوداود طاب مثواه الودودك کعب بن مالك
رضی الله تعالی عنهدن روایت ایلدیکی (ان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم کان اذا اراد غزوة
وری بغیرها وکان یقول الحرب خدعة) احادیث شریفه سی دلالت نص قاعده سنجه دلیلدر
(خدع خانك فتحی وکسری ودالك سکونیله اوچنجی بابدن اوله رق حیل معناسنه مصدردر یعنی
بر کیمسه یه آگاه اولمدیغی جهتدن ضرر قصد ایلمك معناسنه درکه اصلی اخفا ایلدیکی قصدك
خلافنی اظهار ایتمکدر استعمالمزده اندن رتك وآل ودوباره ایله تعبیر اولنور وسفینه وزننده خدیعه
بو معنانك اسمیدر وکتّاب وزننده خداع منع معناسنه اولدیغی کبی حیله معناسنه ده کلور (حدیث
شریفده اولان خدعه مطرزینك ثعلبدن نقلنه ودمیری وسائر شراح حدیث وعلماء لغاتك
بیانلرینه کوره اوچ لغات ایله مرویدر بری خانك فتحی ودالك سکونیله بناء مره در یعنی برکره
الدامق معناسنه بو صورتده معنای حدیث جنك حالی دشمنی بردفعه الداتمغله تمام اولور
ایکی یه حاجت قالماز دیمکدر (ایکنجی خانك ضمی ودالك سکونیله لعبه آلت خداع معناسنه در
(اوچنجیسی خانك ضمی ودالك فتحیله خدعه همزه وزننده مبالغه در خداع ومکار معناسنه در
(بعض طالب علم دیرکه اشبو روایت ثالثه یه کوره حدیث مذکورك معناسی حربده خداع ومکرلك
کثرت وقوعی ایچون حرب کثیر الخدعه در دیمك اولوب بو صورتده خدعه یی حربه اسنادی
مجاز اولور انتهی (لکن لغات مذکوره دن لغت ثالثه اجود ایسه ده اولکی لغت لغت رسالت
اولدیغندن افصح اولدیغنی مطرزی مغرب اللغه ده بیان ایتمشدر (ترمذینك روایت قیلدیغی
حدیثك ظاهرا معناسی یلان سویلمك بر کیمسه یه جائز اولماز انجق اوچ کیمسه یه جائز اولور
بری زوجه سنی ارضا وتطییب ایچون اولان وبری دخی حرب خدعه اولمغله حربده اولان
وبری بربرلیله مخاصمه ایدن مسلمینك بینلرینی اصلاح نیتیله اولان کذبلردر دیمکدر
(هرنه قدر بعض علما ظاهر حدیثدن اخذ ایله مظالمی دفع وحقی احیا ایچون کذب محض ذکر اولنان
اوچ محلده جائزدر دیو قائل اولمشلر ایسه ده مذهبمزده قطعا کذبه رخصت اولمیوب علمای
حنفیه حدیث شریفده اولان کذبی استعمال معاریضه حمل ایلمشلردر یعنی بحسب اللغه
ایکی معنایه احتمالی اولان برلفظدن برای مصلحه معنای غیر متبادری مراد ایله ایهام وتوریه
طریقیله مثلا اعدایه ملکلری صاغ ایکن ازمان سابقه ده اولمش اولان ملکلرینی نیت ایدوب
سزك ملککز فوت ومقتول اولدی دیمك کبی ایکی یوزلی کلام سویلمکه رخصت واردر دیمشلردر
وتوریه سز امور ثلثهٔ مذکوره ده کذبك کراهته مائل اولمشلردر وکذبدن مراد معنای
مذکور اولدیغنه بخاری وبیهقی وطبرانینك انارالله تعالی برهانهم عمران بن حصین رضی
الله تعالی عنهدن روایت قیلدقلری (ان فی المعاریض لمندوحة عن الکذب) حدیثی دلالت
ایدرکه معناسی معاریض کلامده کذبدن وسعت یعنی مخلص واردر دیمکدر (وابوداودك تخریج
ایلدیکی حدیث شریف مذکورك مآلی دخی حضرت نبی انام علیه الصلاة والسلام بر محله غزا
اراده بیوردقلرنده اول محلی آخر محل ایله توریه بیوررلر ایدی دیمکدر (یعنی مظهر الدینك مصابیح
شرحنده بیانی اوزره حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم مکهٔ مکرمه یه عزیمت

اراده بیوردقلرنده الحرب حیلة قاعده سنجه مکه ده اولنلر طویوب تدارك ده اولمسونلر دیو
ناسه خیبرك کیفیتنی ویولنی صوررلر ایدی یوقسه قصد مکه ایله بیله خیبره کیده جکم دیمزلر ایدی
زیرا بو مرخص اولمیان کذب صریحدر اما صورت اولی مرخص اولان تعریضدر انتهی
(لمصلحة ما تبوك غزوه سندن ماعدا غزواتك ابتدای شروعده محللرینی صراحة حضرت رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم ناسه افشا بیورمیوب توریه طریقیله ذکر بیوردقلرینی ثقات
اهل سیر بیان قیلمشلردر خلاصه مقام نبوت کذب محضدن معصوم اولمغله احادیث مذکوره
ایله (ان ابراهیم کذب ثلاث کذبات) حدیثنده وارد اولان کذبدن مراد تکلم بالمعاریضدر
خدعهٔ حربیه وتعریض فی القتال که بر وجه محرر مجاهد مبارزینه ظاهری واقعه مخالف بر کلامی
تکلم وافاده وضمیرنده اول کلامله خلاف ظاهری قصد واراده ایتمکدر بونك جائز اولدیغنه اخبار
مذکوره دلیل اولدیغندن ماعدا بالذات حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزدن
صدوری واصحاب کرامه رخصتلری کتب سیرده مسطوردر از جمله خندق غزاسنده اعدا
طرفنده بولنوب انلره حیله وخدعه تعلیم ایدن نعیم بن مسعود بن عامر غطفانی یه رهبر هدایت
ایریشوب اسلامه میل ایله بر کیجه بین العشائین حضور حضرته یوز سوروب مسلمان اولدی
ویا رسول الله بنم اسلاممی قومم هنوز طویمادیلر اگر اقتضای مقابله لازم کلنی سویلمکه دستور
اولورسه بن بونلرك جمعیتلرینی بفضله تعالی تفریق ایدرم دیو استیذان واسترخاص ایلدکده
حضرت رسول صلی الله تعالی علیه وسلم یانعیم سنده بزم ایچمزدن بر آدمسن وار هر نه که
ایجاب ایدر ایسه اویله ایله زیرا حرب خدعه در دیو رخصت بیوردیلر نعیم رضی الله تعالی عنه
بالاذن النبوی جوار مدینه ده اولوب نقض عهد ایله اعدای سائره ایله اتفاق ایدن بنی قریظه
یهودلرینه واروب ای بنی قریظه بیلورسز که بن سزك محبکزم قریش وغطفان بالاتفاق
محمدیلر ایله جنکه کلوب سز دخی انلره معاونت وامداد ایتدیکز اگر غلبه بو طرفده اولور ایسه
فهو المراد یوق فتح وظفر طرف مسلمینه میسر اولورسه قریش وغطفان چکلوب وطنلرینه
کیدرلر لکن سز بو شهرده رزق ومال واولاد وعیالکزله قالورسز ارتق پنجهٔ اسلامیاندن نیجه
قورتیلورسز بیلم ایمدی بندن نصیحت وخیرخواهانه مشورت استرسه کز قریش وغطفانك
اشرافندن برقاچ کیمسه یی رهن آله سز تا که صکره سزی براغوب کتمکه قادر اوله میوب سزه
دخی جای خلاص تدارکنده اوله لر دیدی جمله بنی قریظه بو رأیی استحسان ایله قبول ایلدیلر
بعده جناب نعیم ابوسفیان وسائر رؤسای اعدایه واروب ای جماعت قریش بیلورسز که بن
سزی جاندن سورم حالا برسر نهفته یه واقف اولدم اگر اشاعه وافشا ایتمزسه کز افاده ایده یم دیدکده
انلر دخی ای نعیم بزه اولان محبت وخیرخواهلغك معلوممزدر محضا دوستلقدن ناشی ایده جککی
بیلورز نیجه کتم ایتمیه لم دیدیلر نعیم دخی ای اکابر مکه بنی قریظه سزکله عقد ایتدکلری
عهد ومیثاقه پشیمان اولوب سزدن متعین کسانی بر تقریب ایله کتوروب محمده تسلیم ایتمك
اوزره انلکله تجدید مبانیٔ صلح ایتمشلردر اگر بنی قریظه سزدن رهن نامنه آدمی استرلر ایسه
زنهار مساعده ایتمیك صکره نادم اولورسکز دیوب اغفال وبعده بنی غطفانه واروب قریشه
سویلدیکی سوزلری بالتمام انلره دخی سویلیوب اتفاقلرین قرین اختلال ایلدی ابوسفیان وبنی غطفان
نعیمك کلامندن تمام مرتبه متأثر اولوب تحصیل یقین وکسب اطلاع ایچون هنوز اول اثناده داخل
دائرهٔ فاخرهٔ اسلام اولمیوب ابوسفیانك کبی طرف اعداده بولنان عکرمة بن ابی جهلی هر قبیله دن
بر کیمسه ایله بنی قریظه یه کوندردیلر عکرمه واروب ای بنی قریظه مدینه یه کلوب محاصره ایده لی
خیلی مدت اولدی الی الآن ایچمزدن برنسنه کلدی قرب مدینه ده مرعی اولمادیغندن دابه مز هلاك

اولبورا کر برمله حقیقی یکدل و یکجهت ایسه کز آماده اولوك یارین بالاتفاق اسلامیان اوزرینه
هجوم ایده لم آخرنه اوله جق ایسه برکون اول اولسون بتسون دیدکلرنده بنی قریظه جوابلرنده
یارین جمعه ایرتسی سبت در بزدن مقدم برکروه یوم مذکورده بالق صید ایتدکلری ایچون ماءون وخنزیر
اولدیلر الیمزدن سبت کونی برنسنه کلمز احد کونی حاضر اوله لم لکن بز هنوز سزه اعتماد ایده مدك
فرصت وغلبه محمدیلر طرفنده اولور ایسه جائز که بزی انلرك اللرنده قویوب وطنلریکزه فرار ایدرسز
ایمدی بزدن امداد مراد یکز ایسه معتبرانکزدن برقاچنی بزه ارهان ایده سز تا انلر الیمزده
اولدقجه سز بزی براغوب کیده مزسکز مادامکه بویله اولمیه الیمزدن یاردم کلمز دیو جواب
ویردیلر عکرمه دونوب بو خبری قریش وغطفانه سویلدکده نعیم خبرنده صادق ایمش دیوب
تکرار بزبرکیمسه یی رهن ویرمیز اکر شویله جنك ایدرسه کز فبها والا سزك اعانه کز بزه لازم
دکلدر دیو بنی قریظه یه خبر کوندردیلر بنی قریظه دخی بو کلام ایله نعیمك صدق مقالتنه
استدلال ایدوب رهن ویرمدکجه بزدخی اعانه ایتمیز دیدیلر تقدیر ربانی موافق تدبیر نعیم غطفانی
اولوب اعادی دین میانه اختلاف وقلبلرینه خوف دشمکله تفصیلی کتب سیرده مشروح
اولدیغی کیفیتله مخذول ومنهزم اولدیلر (ودخی سیر کبیرده نقش حریر تحریر اولدیغی اوزره
حضرت علی رضی الله تعالی عنه عمرو بن عبدود ایله مبارزه ایلدیکی هنکامده عمروه سن بنم
میدانمه یالکز چیقوب برکیمسه دن استمداد ایتمه جك ایدك یا اول دعوت ایتدیکك آدملر کیملردر
دیدکده عمرو دخی یابن کبی دعوت ایتمشم دیوارقه سنه باقدیغی آنده حضرت علی کرار عمروك
ایکی اباغنی بردن ضرب وقطع ایله شجرهٔ خبیثهٔ وجودینی ناپایدار قیلدی اشته امام علی نك کلام
مرقومی استفهام قبیلندن اولوب انده کذب جاری اولماز وحدیث شریف (ان الجنة لا تدخلها
العجایز) که ظاهر معناسی تحقیق جنته مسنه خاتونلر داخل اولماز دیمکدر معاریض
مقوله سندندر که حتی حدیث شریف مذکوری بعض عجایز ایشیدوب اغلمغه باشلدقده رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم عجوز اولدیغی حالده خاتونلر جنته داخل اولمازلر دیمك مراد سعادتلری
اولدیغنی تبیین ایله استعیذ بالله ﴿ انا انشأناهن انشاء فجعلناهن ابكارا ﴾ نصی ناطق
اولدیغی اوزره صفت اهل جنتی وصف ایله خاطرینی تسکین بیوردیلر (ونوع تعریضك برصنفی دخی
قائل کلامنی جزم وتأکید ایتمیوب بلکه امیددر وما مولدر ماٰلی مفید اولان لعل وعسی وان شاءالله ایله
کلامی عزیمت قطعیة المفاد اولمقدن اخراج وابعاد ایتمکدر نتکیم غزوهٔ خندقده بری حضرتنه
کلوب یا محمد بنی قریظه یهودیلری سکا خیانت ایدوب قریش جانبنه بیعت ایتدیلر دیدکده
رسول الله المجتبی صلی الله تعالی علیه وسلم (فلعلنا نحن امرناهم بهذا) یعنی مأمولدر که
بزانلره یعنی بنی قریظه یه بویله امر ایتمش اوله لم بیوردیلر اولدخی قریشه واروب امر محمد ایله
بنی قریظه سزه بیعت ایتمشلر بونده برحیله وار در دیو بینلرینه تفرقه دوشوردی علی روایة
بودخی سالف الذکر نعیم در اولکی روایتله بونك بینی توفیق حضور سعادته برو جه محرر نعیم
کلدکده بو کلامی دخی حضرت پیغمبر نطق بیورملریله اولدخی اولکی تدبیرینك اوزرینه بونی
دخی قریشه بیان ایله بو دخی تأکید تفرقه ایتمشدر دیمکدر (ومعاریضك طرق تعبیری
کثیر اولوب مقام واشخاصك اختلافی حسبیله مختلف اولور خلاصه حربده حیل وراٰیك
استحبابنه احادیث شریفه مذکوره دلالتلدر انتهی مانقلته من الکوکب المسعود فی کوکبة الجنود

الباب الحادی والاربعون

اشبو فرق برنجی باب عربك شجیعلری وبهادرلری وناملری وطبقاتلری وقورقاقلرینك دخی اخباری

یانده‌در * الطبقة الاولی * اشبو طبقهٔ اولی زمان جاهلیه وعهد اسلامی ادراك ایدن شجعاندر
ایشاندن بری عم رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اسد الله واسد رسول الله حمزة بن عبد المطلبدر
رضی الله تعالی عنه غزوهٔ احدده جبیر بن مطعمك غلامی وحشی حال شرکنده برحربه سیله
شهید ایلدی اسد الله مشار الیه میان قریشده شول کونه فارس بهادر ایدیکه مقابلی بولنمدی
انتقاللری رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزه کران کلوب بدلنه کفار قریشدن یتمش
نفرك قتل واعدامنی نذر بیوروب صلات جنازه سنده یتمش تکبیر الدیلر (وطبقهٔ عالیهٔ اولادن
بری دخی امیر المؤمنین علی بن ابی طالبدر کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه مشار الیه
آیات رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن برآیت ومعجزات باهره لرندن برمعجزهٔ فاخره در
تأیید الهی ایله مؤید ومناقب وفضائلی مؤبد وکروب واحزانی کاشف ومجلی وقواعد اسلامی
مؤسس ومرسی واصحاب شجاعت وارباب جلادتك بلا مرا رئیسیدر مشار الیه رضی الله تعالی
عنهدن مرویدر که نفسم ید قدرتنده اولان حق تعالی وتقدس حضرتلرینه قسم ایدرمکه
سیفله بیك کره ضرب اولنه رق رحلت ایتمك نزدمده فراش اوزره فوت اولمقدن اهوندر
بیورمشلردر (قلت) بو کلام جهاده رغبتلرینی وشجاعتلرینی مفیددر * وقال بعض العرب
مالقینا کتیبة فیها علی بن ابی طالب الا اوصی بعضنا علی بعض * یعنی بعض عرب محاربلر حضرت
علی کرارك ایچلرنده اوله رق برعسکره ملاقات ایتدیکمزده البته بربریمزی وصی ایدردك دیمشدر که
مرادلری صولتك کراردن قورتولش بو قدردیو موتمزی جزم ایدردك دیو بهادرلقلرینی تسلیمدر
(مشار الیه خیل جولاننده یعنی معرکه ده عسکر بربرینه قارشدیغی هنکامده سزی نره ده بوله لم
دیدکلرنده نره ده براقدیکز ایسه اوراده بولك دیدیلر (قلت) مرادعالیلری عدم فرار
وثبات قدملرینی بیاندر (وینه سزلك قارشوکزه کلان بهادرلری نه کیفیتله قتل ایدرسکز دیدکلرنده
دوشمنمه حمله ایلدیکمده اول قتلنی بن تقدیر ایدرم یعنی قتلنی تصور ایله جسورانه واریرم اول
دشمن دخی بنم کندینی قتل ایده جکمی تقدیر ایدر بو صورتده اول بو تقدیر وتفکری دخی بکا معناده
معین اوله رق بن واول فکرمز کوری هلاکنه ایکی معین اولور اول ایسه برقالور بیوردیلر (قلت)
مرادلری حمله لری دهشت آور دشمن اولدیغنی بیاندر (مصعب بن الزبیر دیدیکه حضرت
علی رضی الله تعالی عنه حروب وقتالده شول صورتده چابك دست وتنکای ایدیلرکه غزات ییله
یانلرینه تقربه جسارت ایده مزلر ایدی حین حربده تلبس ایلدکاری زرهك ارقه سی اولمیوب
انجق کوکسلکی وار ایدی ارقه کزدن عدو کلدکده خوف ایتمزمیسکز دیدکلرنده ارقه مدن دشمنم
بکا ظفر بولدیغی تقدیرجه بنی حق تعالی ابقا ایلمسون بیوردیلرکه مرادلری بکا دشمنم ارقه مدن
ظفر بوله مز یعنی بنا شمغه مجال ویرمم دیمکدر (مشار الیه حضرتلرینی صباح نمازینی قیلارکن
عبد الرحمن بن ملجم ملعون غدر ایتمشدر وسبب غدری دخی بودرکه قاتل ملعون مرقوم
امام مشار الیه حضرتلرینه بغضلری اولان خوارج طائفه سندن قطام بنت علقمه نام خبیثه یی
تزوج مراد ایلدکده ملعونهٔ مرقومه مهرم اوچ بیك درهم کمش وبرعبد وبرجاریه وحضرت
علی یی قتل اولورسه واریرم دیدکده قاتل مرسوم قتل علیدن ماعداسنی ایفا واعطا ایدرم لکن
شجاعت وجلادتده درجهٔ نهایته رسیده اولان ذاتی قتل واعدامه اقتدارم بو قدردیمجه خارجیهٔ
مرسومه ای ابن ملجم ابراز شجاعت ایله مبارزه صورتنده قتل واعدام ایلمکی طلب ایلمم بوسیدن
حیله وخدعه ایله علی غفلة قتل قیل بعد القتل خلاص وسلامت بولور ایسك علی زعم الخوارج
شرندن ناسی تخلیص ایله راحت ویروب اهلکله اقامت ایدرسن یوق یاقه یی اله ویروب سنی دخی
قتل ایدرلر ایسه ینه زعمنجه جنته کیررسن دیوب اوملعون دخی تعهد ایلدی حتی اشبو شعر

مهرمذكوری حاكیدر * ولم ارمهرا ساقه ذوسماجة * كمهرقطام بين غير معجم * ثلاثة آلاف
وعبد وقينة * وضرب علی بالحسام المصمصم * فلامهرا غلی من علی وان غلا * ولافتك الا
دون فتك ابن ملجم (قلت) اشبو ابيات فرزدقك شعرندندر ومألی بن قبح ومعايب صاحبنك
سوق وطلب ايلديكی مهردن قبحلی اولديغی ظاهر ومشهور اولان قطامك مهری كبی
بر كران مهر كورمدكه اول مهر اوچيك درهم و بر رأس عبد و جاريه . و حضرت علی يی
سيف مصمم آماده ايله ضربدرزيرا هرنه قدر ايلروايسه ده عليدن كران بها بر مهر وابن ملجم
ملعونك تقاضای نفس بدبله ايلديكی جسارتك يانده بر جسارت يوقدر ديمكدر (مرويدركه
سنهٔ هجريه علی صاحبها افضل الصلاة والتحيه نك قرقنده رمضان شريفك اون يدنجی كونی
ملعون مرقوم مسجد شريفك ايچنده صباح قرا كلغنده طعن وضرب ايلدی اوچ ثوبله تكفين
اولنوب ابواب مسجد شريف كوفه دن باب كنده يی ولی ايدن آچقلق محله دفن اولندی
ملعون مرقوم حضرت امامی ضرب ايلدكده امام حسن وحسين وعبد الله بن جعفر رضی الله
تعالی عنهم سكردوب و طوتوب حبس ايتديلر بو خلالده حضرت امام كرم الله وجهه
جماعته صلات صبحی قيلدرمق اوزره مغيرة بن نوفل بن الحارث بن عبد المطلبه ايما واشارت
بيورملريله انلر قيلدر ديلر وهمدان اهالیسندن كوفه ده بولنان ذوات حضورلرينه كلوب
يا امير المؤمنين ان شاء الله تعالی سنك عليهكده اولنلردن برفرد قالمينجيه قدر قتل عام ايدرز
ديدكلرنده مشار اليه كرم الله تعالی وجهه بويله ايتيك انما النفس بالنفس يعنی انجق قاتل
قصاص اولنور آخره تجاوز ايتمز معناسنی افاده بيورديلر (امام حسن رضی الله تعالی عنه
صلات صبحی ادا دنصكره منبره صعود ايلدی وخطبه يه شروع مراد ايلمش ايسه ده حزنی
نطقه مجال ويرميوب براز زمان طور ديلر بعده آچيلوب اشبو خطبه يی قرائت ايلديلر
* الحمد لله علی ما احببنا وكرهنا واشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له وان محمدا عبده ورسوله
وانی احتسب عند الله عزوجل مصابی بافضل الآباء رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم فانها
اعظم المصائب والله الذی لا اله الا هو الذی انزل علی عبده القرآن لقد قبض فی هذه الليلة
رجل ماسبقه الاولون بعد رسول الله ولايدركه الآخرون فعند الله نحتسب مادخل علينا وعلی
جميع امة محمد صلی الله تعالی عليه وسلم فوالله لا اقول اليوم الا حقا لقد دخلت مصيبة اليوم علی
جميع العباد والبلاد والشجر والدواب ولقد قبض فی الليلة التی رفع فيها عيسی بن مريم وقبض
فيها موسی بن عمران وقبض فيها يوشع بن نون وانزل فيها القرآن علی محمد صلی الله تعالی عليه
وسلم ولقد كان رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم يبعثه فی السرية ويسير جبريل عن يمينه
وميكائيل عن يساره فما يرجع حتی يفتح الله عز وجل علی يديه ولا ترك صفراء ولا بيضاء الا
سبعمائة درهم اراد ان يبتاع بها خادما لاهله الان امور الله يجری علی حالها فاحسنها من الله
عز وجل واسوأها من انفسكم الان قريشا اعطت ازمتها شياطينها فقادتها باعنتها الی النار
فمنهم من قاتل رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم حتی اظهره الله تعالی عليه ومنهم من اسر الضغنة
حتی وجد علی النفاق اعوانا رفع الكتاب وجف القلم وامور تقضی فی كتاب قد خلا انتهی * مآل
خطبه نفسمزه كرك محبوب وكرك كوچ كلسون حقك هر بر فعلنه حمد اولسون شريك ونظيری
اولميان ذات واجب الوجودك وحدانيته ومحمدك حقه اولان عبوديت خاصی ايله رسالتنه شهادت
وايمان ايدرم وافضل آبامز اولان رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم انتقالنده بكا اصابت ايدن
حزن وكدر ايچون حق تعالادن اجر نياز ايدرمكه انلرك فراقلری اعظم مصائبدر قرآن كريمی
اول عبد خاصنه انزال ايدن واحد ذی الجلاله يمين ايدرمكه رسول الله صلی الله تعالی عليه

(وسلد)

وسلدن صكره اولين سبق ايده ميوب وآخرين دخی فضائل وكمالاتنه واصل اوله ميجقلری ذات
عالی صفات بو كيجه دار بقايه ارتحال ايلدی بزلر وجميع عباد مؤمنينه داخل اولان اكدار ايچون
اجر واحتسابمزی الله تعالادن طلب ايدرز والله العظيم بو كون انجق حق كويم كه جميع عباد
وبلاد واشجار ودوابه بلا ومصيبت داخل وعارض اولدی پدر امجدم بر كيجه ده رحلت
ايلديكه اول كيجه ده حضرت عيسی سمايه رفع اولندی وموسی بن عمران ويوشع بن نون دخی
او كيجه ده عزيمت دار بقا ايلديلر صلوات الله علی نبينا وعليهم ورسول الله صلی الله تعالی عليه
وسلمه قرآن عظيم الشان او كيجه ده نازل اولدی ارتحال دار بقا ايدن پدرم بر ذاتدر كه رسول الله
صلی الله تعالی عليه وسلم افنديمز عسكر وسريه ده غزايه كوندردكلرنده يمين سعادتلرنده
جبريل عليه السلام وجانب يسارلرنده ميكائيل عليه السلام سير يعنی امداد ايدرلردی اول سفر
وغزادن يديله باری تعالی فتح ميسر ايتمدكجه دونمزلر ايدی يعنی بهر حال فتوحات واقع اولوردی
زهدی شويله ديركه آلتون وكمش جنسندن بر نسنه ترك ايتمديلر انجق آلتيوز درهم كمش ترك
ايلديلركه انكله خانهٔ سعادتلرنده خدمت ايچون بر خادم اشترا بيوره جقلر ايدی لكن افعال الله
تقديری اوزره جاری اولور افعالك احسنی قبل باريدن وكوتوسی سزك نفسكزدندر آكاه اولوك كه
قبيلهٔ قريش زمام امورلرينی شيطانلرينك يد تصرفنه ويرديلر انلری شيطانلری نار جحيمه
سوق ايتدی بعضيلری افضل مخلوقات واشرف موجودات اولان رسول الله صلی الله تعالی
عليه وسلم افنديمز ايله مقاتله يه جرئت ايتديلر لكن غايتده الله تعالی حبيبنی غالب ايدوب
انلری مقهور ايلدی وبعضيلری دخی حقد ونفاق درونلرنده كيزلديلر ايدی اجرای نفاقه
عونه خونه بولوب اظهار ايلديلر نه چاره جناب حقك تقديری جاری اولور بيورديلر (بعده
بر مدت مبارك رأس شريفنی اكوب سكوت ايلينجه جماعت مسلمين بكاء شديد ايله بكا وصيحه لره
باشلديلر بو حالده منبردن اينوب وسيفلرينی سل ايدوب ابن ملجمی احضار ايلديلر ملعون مرقوم
صاچلرينی قولاقلرينه صارقتمش اولديغی حالده حضورلرينه كتوردكلرنده اول لعين خبيث
ای حسن الله تعالی ايله ايلديكم عهود ومواثيقدن بر عهد وميثاق ايفا ايلدم پدريكی قتله عهد
وميثاق ايتمش ايدم اجرا ايلدم اكر بنم سبيلمی تخليه وآزاد ايدرايسك معاويه يی قتل ايدرم ايشمی
بتوروب سلامتله كلورسم سكا بيعت واطاعت ايدرم يوق مقتول اولورسم بنه مراديكز حاصل
اولور ديدكده امام حسن رضی الله تعالی عنه يمين ايدرمكه بعد اليوم بقا وحياتكه بر وجهله
سبيل يوقدر ديوب واقلوب سيفيله اوردقده ابن ملجم يدنی سپر ايتمكله اول ضربده كبرمدی
تكرار ضربله قتل ايدوب قصاصی اجرا بيورديلر (قلت) نقلهٔ مورخين بيانجه سبب شهادت
علی المرتضی رضی الله تعالی عنه بويله اولمشدركه چونكه امام مشار اليه صفين وقعه سنده
تحكيمه رضا داده اولدقلر بچون زير لواء اطاعت حضرتدن مرتضاده اولوب بعده خوارج تسميه
اولنان طائفه دائرهٔ اطاعتدن خروجله درت بيكدن زياده اشخاص نهروانده جمعيت ايدوب
خون ومال مسلمينی استحلال ايلديلر حضرت امام قتالدن كف يد ايتسونلر ديو امر كوندردكلرنده
برازی اطاعتله ايچلرندن چقمشلر ايسه ده چوغی بغی اوزره قالديلر بناء عليه حضرت امير
المؤمنين اهل شامله قتال ايچون آماده ايلدكلری عسكری ارسال بيوروب جمله سنی قليجدن
كچورديلر انجق بدی شقی باقی قالدی بعده بقيهٔ سيوف اولان اشقياء مرقومه كه ابن ملجم مرادی
دخی انلردندر مكهٔ مكرمه ده بربره كلوب عبادی مستريح ايدهلم ديو شو تدبير مرداری ايتديلر
يعنی ابن ملجم خليفهٔ رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم علی كرار قتلنه وبرك بن عبد الله تميمی
معاويه قتلنه وعمرو بن بكر تميمی عمرو بن عاص قتلنه عازم اولوب جانلرينی بو يولده فدا ايتمكه

يمين برله سال هجرينك قرقى رمضانك اون يدنجى كيجه‌سنى موعد تعيين ايدوب كتديلر
برك دمشق الشامه واروب معاويه يه ليله‌ٔ مذكوره ده ضرب ايتمش ايسه‌ده قتل ايده ميوب
اوبلوغنه راست كلمكله عرق نكاح ديدكلرى طمرى كسدردى بناء عليه معاويه تك بو وقعه
دنصكره اولادى اولمادى و جامعده خوف فدايدن كند ويه مخصوص محفل ياپدردى بعد
الضرب بركى طوتدقلرنده بنى قتل ايتمه سنى تبشير ايده يمكه رفيقم بو كيجه على بى قتل ايلدى
ديدى معاويه دكليوب قتل ايلدى على رواية خبر شهادت على تحققنه قدر حبس ايدوب بعد
التحقق اللرينى واياقلرينى قطع ايله اطلاق ايلدى وعمرو بن بكر معاويه طرفندن مصر واليسى
اولان عمرو بن العاصه وارمش ايسه‌ده ليله‌ٔ مذكوره ده عمرو بن العاص جامعه چقمايوب يرينه
ناسه صلات صبحى قيلدرمق ايچون صاحب شرطه‌سى خارجة بن حبيبه‌يى كوندرمشيدى
عمرو بن عاص ظنيله آنى قتل ايلدى طوتوب عاصه كتوردكلرنده بن كيمى قتل ايتدم ديدى
خارجه‌يى ديدكلرنده *اردت عمرا واراد الله خارجة* ديدى بوقول بركيمسه برنسنه‌يى مراد ايدوب
خطا ايله آخرينى ايشلسه انك حقنده ضرب مثل اولمشدر على قول قول مذكور ابن عاصكدر
(اما ابن ملجم معلونى كوفه‌يه كلوب خوارجدن وردان بن مجالد وشبيب بن اشجع نام معلونلر ايله
بالاتفاق جمعه كيجه‌سى ليله‌ٔ مذكوره‌ده مترصد اولديلر حضرت امامك مؤذنى ابن النباح صلاى
صلاتله حضرت امامى بيدار ايدوب ابن نباح اوكلرنده وامام حسن ارقه‌لرنده اولدقلرى حالده
حضرت امير المؤمنين صلات صبحى اقامه‌يه جامعه كيدركن ابن ملجم وشبيب ملعونلرى اوكلرينه
چيقوب سيفلريله ضرب ايلدكلرنده شبيبك سيفى اصابت ايتميوب ابن ملجمك كندى كبى سيف
ملعونى جبهه‌ٔ شريفه‌لرندن دماغنه واصل اولدى فى الحال ناس بريكوب هجوم ايتديلر وردان
و شبيب فرار ايدوب قورتلديلر ابن ملجم دخى سيفله ناسه صوله ايدوب وقورتيلوب چقاركن
مغيرة بن نوفل راست كلوب رداسنى اوزرينه آتمغله باصدردى وكوكسنه چيقوب سلاحنى
آلوب مكشوف الرأس حضور حضرت كراره كتوردى حضرت امام بونى حبس ايدك كوزل
طعامله اطعام و يومشق فراشله اكرام ايدك اكر افاقت بولورسم عفو ياخود جنايتنك حكمنى
اجرا شقلريله بن انكله سويلشيرم يوق اكر فوت اولورسم بكا الحاق يعنى قصاص ايدك نزد
معنوى رب العالمين ده بن انكله مخاصمه ايدرم ديوب بعده نجل جليللرى امام حسن وامام حسينى
طلب ايدوب اشبو كتابك اون ايكنجى بابنده كتدران ايدن جواهر وصايايى كوش هوشلرينه تعليق
بيوروب تهليل ايله بعض روايتده مصاب اولدقلرى جمعه كونى انتقال برله كوفه يه دفن اولنديلر
بغوينك معجمنده اولان روايت بودر (لكن مورد اللطافه ايله جامع الاصولده جمعه وسبت كونلرى
مجروحا پستر نشين مكث اولوب احد كيجه سنده كه رمضانك قومك يكرمى بريدر انتقال
ايلدكلرى محرردر على قول نمازده مضروب اولمشلر در حق بعضيلرى نمازى اتمام ايچون
استخلاف ايتديلر ديمش و بعض آخر صلاتى اتمامنى ذكر ايتمشدر لكن قول اكثر صلاتى جعدة بن
هبيره رضى الله تعالى عنه قيلدرمق اوزره در حسنين حضراتى غسل ايدوب بر وجه محرر اوچ
ثوبله تكفين اولنوب نمازينى امام حسن اقامه برله هنكام سحرده دفن اولندى وموضع قبر
شريفلرنده دخى اختلاف واردر بعضيسى باب مسجد كوفه نك قبله جانبنى ولى ايدن محله
و بعض آخر قصر دار الخلافه يه دفن اولندى ديمشلردر وعلى قول امام حسن نعش شريفلرينى
مدينه‌ٔ منوره‌يه نقل ايدوب بقيعده حليله‌ٔ محترمه‌لرى حضرت فاطمه رضى الله عنها قبرانورلرينه
دفن ايتمشلردر (واقدى حضرت امامى خوارج نبش وخيانت ايتمسونلر ديو كيجه نهانى دفن
اولنوب قبرى ستر اولنمشدر ديمشدر (ابن الحجر هيتمى تعريف اخوان الصفا بنبذ من اخبار الخلفاء

نام تاريخنده بر وجه محرر مدينه‌ٔ طيبه‌يه نقل اولنديغى وابن عسا كرك بيانى اوزره نزد رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه دفن اولنمق نيتيله تابوت مباركلرى دوه‌يه تحميل اولنوب كيجه‌لرى
سير اولنوركن دوه قاچوب بولنه مدى بعضه كوره بلاد طى‌ده بولنوب اوراده دفن ايتدكلرى
مسطوردر (ابن اثير تاريخ كاملده اصح اولان قبر متبركلرى حالا زيارتكاه اولان مزار باهر
الانواردر ديمشدر (محدثيندن صائن الدين قبر شريفلرى خفى ايدى هارون رشيد عهدنده
غزاده ظاهر اولدى ديمشدر (حضرت امامك انتقالندنصكره ابن ملجم لعينك اطرافى قطع
و بعده قتل اولندقدنصكره احراق اولنديغى تاريخ يافعيده مذكوردر (امام احمد مناقبنده
اخراج ايتمشدر كه على بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه روايت ايتمشدر كه بركون رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم بكا ياعلى اشقى الاولين كيمدر بيلورميسن بيورديلر الله ورسولى اعلمدر
ديديكمده عاقر ناقه‌ٔ صالحدر بيورديلر وعقبنده اشقى الآخرين كيمدر بيوردقلرنده ينه الله
ورسولى اعلمدر ديدم جوابنده سنك قاتلكدر بيورديلر ديمشدر (حضرت امامك مرويانى
بشبيك سكسان اوچ حديثدر ونقش خاتمى *الملك لله الواحد القهار* ياخود *حسبى الله* ياخود
استندت ظهرى الى الله اولمق اوزره مروى اولديغى اصول المهمه‌ده مبيندر اون طقوز سريه‌لرى
يعنى جاريه‌لرى وار ايدى اولاد امجادلرى اوتوز بشدر اون طقوزى ذكوردر ومشار اليهمدن
حضرت حسنين ومحمد بن الحنيفه كه مادرلرى بنى حنيفه‌دن خوله‌در ومادرلرى ام حبيب تغلبيه
اولان ابو القاسم و مادرلرى ام بنين اولان ابو الفضل عباسدن نسل قالمشدر سبطين مكرمين
ومحسن و زينب وام كلثوم حضرت فاطمه رضى الله تعالى عنهادن تولد ايتمشلردر حضرت بتول
جوار رضوانه وصول بولدقده ام البنينى تزوج بيورديلر سائر اولاد كرامى اندن وسائر امهات شتادندر
(سن شريفلرنده اللى طقوز واتمش اوچ واتمش بش روايتلرى واردر مدت خلافتلرى درت
ييل وطقوز آيدر صاحبلرى قنبر وصاحب شرطه‌لرى نفيل ابن قيس رياحى وقاضيلرى شريح
وكاتبلرى معتق پيغمبرى عبد الله بن رافع ايدى رضوان الله تعالى عليهم اجمعين والحاصل* كلدسته‌ٔ
وصف دلكشلرى *صد دامن داستانه صغمز* وفقنجه قابل بيان وتعبير دكلدر رضى الله تعالى
عنه وكرم وجهه انتهى (وشجعان وابطالدن برى دخى اسلام وجاهليه ده فارس مشهور
ومبارز معروف سيف الله وسيف رسول الله ايله ملقب خالد بن وليد بن المغيرة المخزومى رضى الله
تعالى عنهدر (قلت) عهد سعادتنده درت دفعه سركرده‌ٔ سريه اولمشدر (مالك بن نويره
ومسيلمة الكذاب كبى قهر وقوت وملك وثروته مالك كافرلرى عهد صديقده قتل واعدام ايتمشدر
(بالاده اشارتى سبقت ايتديكى اوزره ينه فاتحه‌ٔ خلافت ابو بكر الصديقده ارتداد ايدن اهل
ضاحيه ويمامه‌نك وسائر مرتدينك استيصالنه سرعسكر اولوب فتح و نصرت يدينلريله ظهور
ايلدى عهد فاروقده دمشق واكثر بلاد شامى فتح ايلدى طائفه‌ٔ روم وسائر كفره ميانده
جلادت وشجاعتله نيك نام ومناقب و وقايعى مشهور بين الانام اولوب الله تعالى دين اسلامى
كندوسيله تأييد ايلدى اجل موعود ومسمالريله فراشلرنده وفات ايلدى حين احتضارده مدت مديده
چوق غزوات و وقايعده حاضر اولوب بر مرتبه مقاتله ومحاربه ايلدم كه وجودمده سيف
وسنان وتيراثرندن مجروح اولمادق برقارش قدر محل قالمادى شمدى بن فراشده رحلت ايده‌يورم
جبانك اويومديغى يعنى خوفى عبثدر يعنى موت ورحلت جناب واجب الوجودك تقديريله‌در
ديوب اشبو رجزى انشا ايلدى *لاترعبونا بالسيوف المبرقه* ان السهام بالردى مفرقه* والحرب
ورهاء العقول مطلقه* وخالد من دينه على ثقه* مآل رجزيرى تهديد ايديجى سيفله و تيرلر
كلسيله يعنى اصابت ايتمسيله عسكرى طاغيديجى و پريشان ايديجيدر ديمكله قورقوتميه

حرب جمقایی قاچرر خالدك دینه اعتمادی واردر یعنی هرشی حق تعالانك تقدیریله اولدیغنی بیلور ظاهر هول قتالدن قورقاز دیمك كیدر (قلت) انتقاللری عهد فاروقده هجرتك یكرمی بری وعلی قول یكرمی ایكنسنده وتربه شریفه‌سی حمصده زیارتگاه عظیمدر حضرت خالد بر اسب وسلاح وغلامدن غیری نسنه ترك ایتمیوب انلری دخی مصارف غزاته صرف اولنمق اوزره وصیت ایتدی انتهی (عظمای اهل شجاعتدن بری دخی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك عمه زاده‌لری وحواریلری زبیر بن العوام رضی الله تعالی عنهدر مقابله ومبارات اولنماز بر شجاع ودلیر ومسابقه ومجارات اولنماز بر بهادر وتیراندازی نمازده ایكن یوصودن عمرو بن جرموز غدرا شهید ایلدی (قلت) زبیرك نسبی اجداد نبویه‌یه قصی‌یه بو وجهله متصل اولور زبیر بن العوام ابن خویلد بن اسد بن عبد العزی بن قصی پدرلری عوام بدره قریشله كلوب لكن مقتول واسیر اولیوب فرار ایتمشدر بعده اسلامه كلمشدر زبیر حضرتلری عشرهٔ مبشره دن واصحابدن اهل فتوی اولان اون اوچ ذاتك متوسطلرندن اولان یدی ذاتدن ایدی تفصیلی تواریخده محرر وقعهٔ جملده بولنمش ایسه‌ده حضرت علینك نصحنی دیكلیوب نادما معركه‌دن چیقوب مدینه‌یه كیدركن ماء تمیم دینیلان محله اوغرادیغده اوراده احنف بن قیس حضرتلری قتال وقعهٔ جملدن اعتزالا بولنمشلر ایدی زبیرك ورودینی خبر ویردكلرنده اشبو ایكی عسكرك جمعنه بادی اولدقدنصكره ترك ایلمش دیو تعریض ایلدی احنفك مجلسنده بولنان مار البیان عمرو بن جرموز المجاشعی اردینه دوشوب شهید ایلدی ورأسنی حضرت علی‌یه كتوردكده امیر المؤمنین حضرت فخر كائناتدن استماع ایتدم زبیرك قاتلنی نار ایله تبشیر یعنی انذار ایدك بیوردیلر دیدكده اول سیه روز بن بونی ثواب دیو ایتدم تحسین یرینه بنی نار ایله تبشیرمی ایده‌یورسن دیوب زیاده رنجش وقهرندن تیغنی قارنه دورتوب هلاك اولدی (زبیرك شهادتی التمش درت وعلی قول التمش یاشنده هجرتك اوتوز التیسی جمادی الاولاسنده یاخود آخره سنده واقع اولمشدر رضی الله تعالی عنه (عوام ناس واوك تخفیفیله دیرلر ایسه‌ده سالف الذكر عوام شداد وزننده واوك تشدیدیله در بو صورتده برشاعر مشهورك * عوام زاده‌لرك هربری زبیر اوله مز * مصراعنده مساهله ومسامحه واردر انتهی (وبری دخی عمرو بن معدی كرب الزبیدیدر موی الیه فرسان جاهلیه‌دن مناقب مشهوره ووقایع مذكوره صاحبی فارس بهادر اولوب عرض اسلام ایتمشیكن نعوذ بالله تعالی ارتداد ایدوب بعده اسلامه عودت ایتمشدر واهل فرس ایله واقعه اولان حروب وقتاله حاضر اولوب وقایع جسیمه وحركات عظیمه‌لری واردر امیر المؤمنین عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه انلری كوردكلرنده * الحمد لله الذی خلقنا وخلق عمرا * دیرلر ایدی (قلت) الله تعالی اعلم اشبو جمله‌دن مراد عظم شجاعت عمروی بیاندر فتأمل (بركون خلیفهٔ مشار الیه ای عمرو قنقی سلاح حرب وقتالده افضلدر دیو سؤال ایلدكده عمرو ای امیر المؤمنین اسلحه‌نك قنغیسندن سؤال بیورسز دیدكده حضرت عمر اوقلر حقنده نه دیرسن دیدی عمرو ای امیر المؤمنین اوقلر منایادر یعنی مادهٔ موتدر اكن بعضیسی خطا وبعضیسی اصابت ایدر دیدی بعده مزراغه نه دیرسن بیوردقلرنده عمرو * اخوك وقد خانك * یعنی مزراق سكا خیانت ایلدیكی حالده یاركدر دیدیكه غالبا مفادی اعدایی قهرده نام دكلدر صوله بوشه كلدكده دشمن سلاح آخر ایله تعدی ایدر دیمكدر دیدی بعده قلقانه نه دیرسن بیوردقلرنده عمرو * هو الدائرة وعلیه تدور الدوائر * قلقان بر دائره در یعنی اگرچه حفظ ایدر لكن مصائب ودواهیلر انك اوزرنده دونر دیدی بعده سیفه نه دیرسن بیوردقلرنده * ذلك العدة عند الشدة * یعنی سیف دفع شدائده آلتدر دیدی (منقولدركه قادسیه جنكنده عمرو بولنوب یانده‌كی

رفقاسنه بن بو نهرك اوته جانبنده اولان اعدایه كوپریدن مرور بر له بالذات صوله ایده جكم اگر سز لر مقدار جزجذور یعنی دوه ذبح اولناجق مدتده مسارعت ایدوب اثریمی تعقیب ایدرسه كز بدمده سیف میان اعداده مقاتله ایدر اولدیغم حالده بنی بولورسكز واگر مدت مرقومه دن تأخر وبطائت ایدرسه كز بنی مقتول بولورسكز دیوب سل سیف ایله مسارعت وجسری مجاوزت واعدانك ایچنه كیروب قتاله باشلدی رفقالری بر برلرینه‌ای بنی زبید نیچون ایاقداشمزی یالكز براقدق ظن ایدرز كه صاغ بوله میز دیو غیرت ایله وراسندن شتاب ایلدیلر كوردیلر كه عمرو آتندن دوشمش وعجمدن بر رجلك آتنك ایاغندن طوتمش راكب اولان عجم اوزنكیله فرسنه هرنقدر اورمقده ایسه‌ده دخی تحریكه قدرتی اولمیوب طورر رفقاسی امداده كلدكلرینی عجم راكب كورنجه فرسندن صچرایوب فرار ایدر عمرو فرس عجمی‌یه ركوب ایله رفقاسنه خطابا كنیه سیله بنم ابو ثور ازقالدیكه بنی مفقود وضایع ایده جكدیكز دیو تفاخره باشلر رفقاسی دخی فرسكزی نه یابدیكز دیدكلرنده آلت حرب‌دن نشابه یعنی اوق اصابت ایتمكله صچرایوب آت بنی آتدی وقاچدی دیدی (ینه منقولدركه غزوهٔ مرقومه ده ملك فرس یزدجرد طرفندن اهل اسلام ایله مقاتله ومحاربه ایچون سوق اولنان جیوش وعساكرك سرداری رستم فیله راكب اولمشیدی عمرو قارشیلیوب قبلی شمشیری ایله ضرب ایتدكده فیلك عرقوبی یعنی ایاقلرینك سكری كسلدی رستم دوشوب فیل دخی قرق بیك التون طواوسی حامل اولدیغی خرجله رستمك اوستنه دوشدی رستم بو وجهله مقتول اولدقده باش كیدنجه ایاق پایدار اولماز اقتضاسنجه عجمده هزیمت واقع ومسلمینه فتح قادسیه ایله اغتنام كثیر حاصل اولدی (عمرو كبرسنه واصل واعضارینه ضعف طاری اولدقده نهاونده اهل فرس ایله مقاتله ومحاربه ده شهید اولمشدر وتعداد اولنان شعرای بلغادندر عباس بن مرداس مرثیه سنده * اذا مات عمرو قلت للخیل اوطئی * زبیدا فقداردی بنجدتها عمرو * بیتنی نظم ایلمشدر كه مآلی عمرو بن معدی كرب وفات ایلدیكی وقتده فارسلره دیدمكه بعدازین عمروك قبیله سی اولان بنی زبیدی چكنه‌یك زیرا عمرو قبیلهٔ مذكوره‌نك نجدت وغلبه سیله بیله گتمشدر یعنی ارتق قبیله سنك شان وقوتی قالمامشدر دیمكدر (قلت) سالف الذكر قادسیه اقلیم ثالثدن كوفه قربنده بر مدینهٔ صغیره در قاموس قولنجه حضرت ابراهیم علیه الصلوة والسلام اورایه اوغرادقلرنده مبارك رأسلرینی بر عجوز غسل ایدوب * قدست من ارض * بیورملری ایله قادسیه دیو تسمیه اولندی ودائما مرحاج اولمسنه دخی دعا بیورمشلردر (نهاوند صغانی عندنده نونك فتح وكسری صاحب لباب قولنجه ضمی ایله در اقلیم رابعدن وبلاد جبالدن همدان جنوبنده نهر وبوستانی وفیر وفاكهه سی كثیر بر مدینه در همدان‌له بینی اون درت فرسخدر (وقلت ایضا) معلوم اوله كه قادسیه فتحی شوالده واقع اولمشدر لكن هجرتك اون بش یاخود اون درت ویا اون التیسنده اولدیغنده اختلاف واردر طرف عمریدن رضی الله تعالی عنه سرعسكر سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنه ایدی وعسكر عجمك سركرده سی رستم ایدی بو رستم ارامنه دندر رستم داستان مشهور دكلدر آشنای فن نجوم اولوب استعلاء امت محمدیه‌یی استخراج ایتمكله عربله جنكه راضی دكل ایدی اكن یزدجرد جبر وابرام ایله كوندردی قتال عظیم واقع اولوب آخر رستم مقتول وعجم مهزوم ومخذول اولدی (صاحب المستطرف قولنجه رستمی بو وجه محرر عمرو بن معدی كرب قتل ایتمش ایسه‌ده اكثر مورخین بیانجه آتی الذكر قعقاع نام دلیر قتل ایتمشدر (اما فتح نهاوند سنین هجریه‌نك یكرمی برنده واقع اولمشدر (سپهبد عجم فیروزان ایدی منفوری دخی سالف الذكر قعقاع قتل ایتمشدر (ومار البیان یزدجرد طبقهٔ ثالثهٔ ملوك قدیمهٔ فرس اولان ساسانیانك اوتوز ایكنجیسیدر یكرمی یاشنده ایكن خلافت عثمان رضی الله تعالی عنهده هجرتك اوتوز برنده دست اسلامیان ایله

مقتول اولمشدر یزدجرد آخر ملوك فرسدر بوندنصکره دیارعجم سراپا مقر اهل اسلام اولمشدر وطبقهٔ اولای ملوك عجمك اولی اولان کیومرثدن یزدجرده قدر التمش برملکدر ایچلرنده اوچی نسا ایدی (روضة الاحبابده یازرکه قادسیه حربنده اول امرده یزدجرد سعد حضرتلرینه مقصودلری نه ایسه اکلیه لم سفیر کوندرسونلر دیو ایلچی کوندردی مشارالیه دخی عقل وشجاعت ونسب وطلاقت اصحابندن نعمان بن مقرن مزنی و بشیر بن ابی دهم غفاری وحنظلة بن الربیع اسدی وذکری آتی طلیحة بن خویلد اسدی وجریر بن عبد الله بجلی وفرات بن حیان عجلی وعدی بن سهیل وعطارد بن حاجب ومغیرة بن زراره واشعث بن قیس کندی وعاصم بن عمرو تمیمی وسالف الذکر عمرو بن معدی کرب ومغیرة بن شعبهٔ ثقفی ومنذر بن حسان ضبی و برادر مثنی ومعن بن حارثه وشرحبیل بن ابی السمط حضراتنی کوندردیلر کیدرلرکن رستمك جنکه آماده اولان اردوسنه اوغرادیلر رستم یانلرینه مهماندار قاندی وقتا که نزد یزدجرده واردقلرنده رستمی دخی احضار ایتکله ترجمان واسطه سیله دیاریمزه کلوب محاربه مزه اقدامکزه سبب ندر آیا سزدن تغافل ایتدیکمزدنمی جرئت ایتدیکز دیدکده علی اختلاف یا نعمان یاخود مغیره لرك بری جمله رفقاسی طرفندن مأذونا ای ملك بزمقدما معرفت حق تعالادن غافل برقوم ایدك احجار واشجاردن کندی دستمزایله یاپدیغمز بیجان بتلری معبود اتخاذ ایدردك جناب حق محض رحمتندن بزه طهارت اصل ونسب ایله متصف وصدق دعواسنه معجزات بیناتی شاهد پیغمبر ارسال بیوردی امر ایتدیکی توحید باری ونماز واوروج وزکات وحج وجهاد مشرك وسائر اعمال حسنه واخلاق مستحسنه یی اعتقاد واجرا واتصاف ونهی ایلدیکی خصال شنیعه وافعال مستهجنه واخلاق ذمیمه دن اجتناب ایله سعادت دارینه واصل اولدق ودخی خلقی وصول درجات دارنعیم وخلاص درکات جحیم اولان دین اسلامه دعوت ایله امر ایتکله امتثالا لامره خلقی دعوت ایتکده یز قبول ایدنلر من کل الوجوه سلامت وسعادت بولدیلر قبول ایتمیانلر یا تیغ شر یعتله مقتول یاخود التزام جزیه ایله مذلته موصول اولدیلر شمدی سنی دخی حق یولنه دعوته کلدك دیجك یزدجرد روی زمینده سزدن اشقی واحقر براحد کورمدم یازق سزه دیاریمزه یا تجارت و یاخود زیارت طریقیله کلدیککزده نعمتمه مستغرق اولدیکز شمدی ملك موروثمزی انتزاع قصدیله محاربه یه کلدیکز موجب مشقتکز اولور وارك عودت ایدك اشرافکزه خلع فاخره الباس ایده لم ومطایاکزه کندم وخرما یوکلندیره یم دیدکده بنه یا نعمان یاخود مغیره بزی مزخرفات دنیویه یه الدانور صانمه پیغمبریمزك امریله اهل شرکله جنك ایدرز او یولده اولورسك جنت نعیم آماده در وقالورسق اغتنام حاضردر بزه اولومدن وشقندن خوف یوقدر علی الخصوص سنك بلادیکك فتحنی حضرت پیغمبر بزه خبر ویردی البته اوله جقدر خداورسولنه ایمان ایدر وعشر وزکاتی ویرر ایسك سعادت سرمدیه یی بولورسن بو صورتده طرفمزدن سکا تعرض اولنماز یاخود ایمانی قبول ایتمز ایسك جزیه ویرمکله جان وعرض ومالکدن امین اولورسن دیدکده یزدجرد غضب ایدوب اکر بین الملوك ایلچیلره زوال اولدی شمدی جمله کزی قتل ایدردم سزبندن طوپراقدن غیری نسنه بوله مزسکز دیوب وبرچواله خاك طولدروب هر برینك اوزرینه تحمیل ایله یانندن اخراج ایلدی (عاصم بن عمرو تمیمی خاکی یوکلنوب بارکاه یزدجرددن چیقارکن ای کروه عجم عجب ایش ایشلدیکز که کندی الیکزایله ولایتکزك طوپراغنی بزه تسلیم ایلدیکز قریبا کرد باد ادبار دیاریکزی قاپلیه جقدر وخاك ولایتکزی طوبره لره طولدوروب دیار عربه کتوره جکز دیو تفأل ایتمشدر وقتا که حضرت سعد بن ابی وقاصك حضورینه عودت ایدوب مناظره یی بیان وقضیهٔ خاکی خبر ویردکلرنده مشارالیه دخی کذلك خاکی فال خیرعد ایدوب ان شاء الله تعالی مقالید اقالیم ممالکلرینی اللری ایله بزه ویره جکلردر

زیرا ﴿ وبارك فیها وقدر فیها اقواتها ﴾ نص شریفی حکمنجه خاك مرکز خیرات ومنشأ برکاتدر بیوردیلر بحمده تعالی فال مذکور ظهوره کلمشدر انتهی ضم الفقیر (وابطال عربدن بری دخی طلیحة بن خویلد الاسدیدر اسلام وجاهلیه ده اشجع بهادر اندن وکاهنلردن ایدی باکلاده باب حملده قلم فقیر ایله اجمال اولندیغی اوزره عیاذا بالله تعالی بالارتداد ادعای نبوت ایتمشیدی جانب صدیق اکبردن رضی الله تعالی عنه خالد بن ولید رضی الله تعالی عنه اوزرینه قالقوب جمعیتنی پراکنده وپریشان ایتکله شامه فرار ایلدی بعده رضی الله تعالی عنه توبه وندامت ودین اسلامه عودت ایلیوب قادسیه حربنده وسائر محاربه لرده حاضر اولوب فتوحات وغلبه یه وسیله اولدی (وبری دخی مقداد بن الاسود الکندی رضی الله تعالی عنهدر اشجع فرساندن شدید البأس وقوی القلب وثابت قدم برذات عالیقدر ایدی جلادتده شهرتکیر وغزواتده ابراز ایلدیکی شجاعتی آفاقکیر اولمغله اوصافلرینی بیانده اجمال ایله اکتفا اولندی (وبری دخی مشار الیه سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنهدر فارس و بهادر اولوب فی سبیل الله غزواتده ابتدا رمی سهم ایدن بونلردر عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك عصر خلافتلرینی ادراك ایدوب مشارالیه حضرتلری شربت شهادتی نوش بیوردقد نصکره ناسدن عزلت ایدوب من بعد برحربده حاضر اولمیوب کوشهٔ وحدتلرنده داربقایه رحلت ایلدی (قلت) مشار الیه قول مشهور اوزره اللی بش سنهٔ هجریه سنده عقیقده انتقال بیوردیلر کنیه لری ابو اسحق در عشرهٔ مبشره نك وفات یوندن آخریدر رضی الله تعالی عنهم (عقیق مدینهٔ منوره وادیلرندن مسیل ماء اولان بروادینك آدیدر ویمامه وطائف وتهامه ونجدده بر موضعك ودخی التی موضعك آدلریدر انتهی (وبری دخی ابو دجانة الانصاری رضی الله تعالی عنهدر که بین الصفین مشارالیه متکبرانه صالنه رق سیرومشی ایلدکده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (انها مشیة یبغضها الله تعالی الا فی هذا الموضع) بیوردیلر (قلت) اشبو حدیث شریفی طبرانی تخریج ایتمشدر وسبب ورودی دخی بودرکه احد غزاسنده حضرت سلطان هردوسرا صلی الله تعالی علیه وسلمك دست مبارکلرنده برشمشیر آبدار وار ایدیکه برجانبنده * فی الجبن عار وفی الاقبال مکرمة * والمرء بالجبن لاینجی من القدر * بیت متبنی قازلمش ایدی اشبو سیفی بندن کیم آلوب حقنی ایفا ایدر بیوردقلرنده بالجمله اصحاب اول مهمی قیامه طلبکار اولمشلر ایسه ده ایچلرندن مشارالیه ابو دجانه یه اعطا بیوردیلر اولدخی آلوب وباشنه برقرمزی عصابه صاروب تبختر کنان میدان هیجایه روان اولدی حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ابو دجانه نك مواجههٔ اعداده بو وجهله یوریشنی تجویزا حدیث شریف مذکوری بیوردیلر که مآلی بو وضع له مشی وحرکت الله تعالانك عقاب ایده جکی سیر وحرکتدر لکن بو موضعده یعنی معرکهٔ اعداده دکل یعنی انده رغما للاعدا جائزدر دیمکدر انتهی (وبری دخی مثنی بن حارثة الشیبانیدر صاحب مستطرف حرب فرسی فتح ایدنلرك اولی بودر دیمشدر (قلت) عینی تاریخنده یازلدیغی اوزره وقتا که خالد بن الولید رضی الله تعالی عنه استیصال یمامه دنصکره هجرتك اون ایکنجی سالی محرمنده فتح عراقه مأمور اولمشلر ایدی واروب تفصیلی تاریخ مذکورده اولان غزواتله مشغول اولوب فتح قادسیه قوهٔ قریبه یه کلدیکی اوانده حضرت ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنهك قتال رومه مأمور اولان ابو عبیدة بن الجراحی عزل ایله یرینه سنی سرعسکر نصب ایلدم عراقدن قالقوب شام اوزرینه واره سن دیو نجم بن مفرح الکنانی یدیله امرنامه لری خالده کلدکده یرینه سالف الذکر مثنی بن حارثه یی قائممقام ایدوب دیار شامه عزیمت ایلدیلر فی الحقیقه مثنی عجمه ولوله ویروب اغتنام ایلدی بعده جانب خلیفه دن خبرکج کلمکله اودخی یرینه

بشیر بن الخصاصه یی قائممقام ایدوب حضرت صدیق نامزاج ایکن مدینهٔ منوره یه کلدی
حضرت صدیق حضرت عمره رضی الله تعالی عنهما انتقال ایدرسم مثنایی ینه عراقه کوندر دیو
توصیه بیوردیلر بعد انتقال الصدیق حضرت عمر ذکری آتی ابو عبید بن مسعودی اولا امیر
عسکر عراق ایلدی مشار الیه فتوحاتله مظهریتله شهید اولمغله امر وصیتی ایفا ایله مثنایی
تعیین بیوردیلر سعد بن ابی وقاصك اون درت سنه سی اولنده تعیینه قدر امیرایدی انلرك تعیینیله
معزول اولوب معیت سعد ده دخی سعی عظیملری مشهور اولمشدر رضی الله تعالی عنهم
انتهی (وبری دخی سالف البیان ابو عبید بن مسعود الثقفیدر مومی الیه حرب قادسیه ده یوم قس
الناطفده چوق مقاتله ایدوب ابراز جلادت ایلدی (قلت) مشار الیه شبان شجعاندن وحیلهٔ
حربیه یی آکاهلردندر صحابی اولیوب یعنی پیغمبری کورمیوب زمان سعادتده عرض
اسلام ایتمشدر ابن عبد البر صحابه ایدندردیمش وذهبی رؤیت نبی ایله شرفیاب اولمسی بعید اولمادیغنه
قائلدر (قس الناطف کوفه قربنده بر موضعدر انتهی (وبری دخی عمار بن یاسر رضی الله تعالی
عنهدر اصحاب رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن اولوب حقنده افضل البرایا علیه
اکمل التحایا افندیمز (الحق یدور مع عمار حیث دار) دیوشنا وانی فئهٔ باغیه قتل ایدر دیو معجزهٔ
اخبار بیورمشلردر صفین وقعه سنده حضرت علی کرم الله وجهه طرفنده بولنمغله شهید
اولمشدر (قلت) عمار حقنده اولان حدیث شریف بودر (ابشر یا عمار تقتلك الفئة الباغیة
وآخر رزقك الضیحة) ومآل شریفی ای عمار مسرور اول که سنی فئهٔ باغیه قتل ایده جکدر طرف
حقده بولنمغله جنته کیدرسن وآخر رزقك ضیحه یعنی آب ایله ممزوج اولان سود اولور دیمکدر
(مشار الیه حرب صفینده هنکام هیریده قتال عظیم ایلدی حرارت غلبه ایدوب صواستدی لبن
ممزوج کتوردیلر ایچوب * صدق رسول الله الان القی الاحبة محمدا وحزبه * دیدی سابقین اولیندن
اصحاب بدردندر تاریخ انتقالری اوتوز یدی سنه سنده در رضی الله تعالی عنه انتهی (وبری
دخی هاشم بن عتبه درکه اکابر شجعاندن وصفینده علمکش علی المرتضی ایدی رضی الله تعالی
عنه (قلت) ابن حجر عسقلانی تقریب تهذیبنده هاشم بن هاشم بن عتبة بن ابی وقاص
دیو یازوب هجرتك قرقیله اللیسی میاننده انتقال ایلدیکنی ذکر ایدر فتدبر انتهی (وبری دخی مالك
بن الحارث النخعی الاشتردر حضرت علی مصره والی نصب ایدوب ارسال ایلمشلر ایدی قبل
الوصول مصره قریب بر قریه سم آلود بال شربتیله مسموما وفات ایلدی وتسمیم ایدیرن * ان لله جنودا
منها العسل * دیمشدر (قلت) عسقلانی اشتر لقبیدر دیمشدر ویوموك وسائر غزاده بولندقدن
صکره کوفه یه نازل اولدی وامام علی مصره والی ایلمشیدی قبل الدخول اوتوز یدی سالنده وفات
ایلدی دیوب بال حکایه سنی ذکر ایتمامشدر رضی الله تعالی عنهم (تاریخلاریده امام علی طرفندن
والئ مصر اولان محمد بن ابی بکره اعانت ایچون کوندرلمشیدی تحریك قاتل العسل ایله دهقان
قلزم اسقای شربت مسموم ایله شهید ایلدی دیو محرردر (وطبقهٔ اولادن بری دخی
ذکری سبق ایدن قعقاع بن عمرودر (قلت) صاحب المستطرف بو ذاتی قادسیه ده طاعن
فیلدر دیو توصیف ایتمشدر اکر مرادی فیل رستم ایسه کلامینی یننده تدافع واردر یوق
فیل ما ایسه قابل توفیقدر فتأمل انتهی (الطبقة الثانیة) اشبو طبقه رجالندن بری عبدالله
ابن الزبیر بن العوام رضی الله تعالی عنهدر مشار الیه ملك افریقیه جرجیری قتل واعدام
ایتمشدرکه مرسوم کندینی عصرینك اشجعی زعم ایدردی (عمر بن عبد العزیز حضرتلری
ابن ابی ملیکه یه عبدالله بن الزبیری بکا وصف ایله دیدکده ابن ابی ملیکه یمین ایدرمکه جلدی
لحمیله ترکیب ولحمی سکرلیله تمزیج وسکرلری ککلریله تألیف اولنمش قوی البنیه وجنبینی میاننده اولان

نفس وروحی دخی اعضاسیله ممزوج ومخلوط قوی القلب ومثلی نایاب بر ذات شجاعت نصاب
ایدی و بر کون اداء صلات ایدر ایکن منجنیق ایله آتلمش بر بیوك طاش خیه ایله کوکسی اراسندن
صدا و بره رك مرور ایلدی یمین ایدرمکه قطع صلاة ایلمدیکندن قطع نظر خشوع وخضوع
وقرائت ورکوعده رعایت وعادات قدیمه سندن فی الجمله دخی تعجیل ایلمدی دیدی مشار الیه
حجاج مکهٔ مکرمه یی بعد المحاصرة والدخول مکه ده اولمغله طلب وتأمین ایله استدعا ایتدی
اصحاب واتباعی حجاجه تسلیم ایلدکلرنده صلبیله غدر ایلدی رضی الله تعالی عنه وجزا غادره
﴿ الا الی الله تصیر الامور ﴾ (قلت) باب وفاده بالمناسبه ذکری فی الجمله مرور ایتمشدر بعد
الهجره مدینهٔ منوره ده اسلامده اولا تولد ایدن مولود اولدیغی ابو الیقظان وهجرتدن یکرمی ماه
مرورنده تولدلرینی واقدی روایت ایتمشلردر والده لری بنت صدیق اکبر اسما رضی الله تعالی عنهم
اولوب مشار الیها یوز سنه معمره اولدقد نصکره مکهٔ مکرمه ده حالت عما ده وفات ایلدیلر
انتهی (وبری دخی محمد ابن الحنفیه ایله شهیر ابو هاشم محمد بن علی بن ابی طالب رضی الله
تعالی عنه وعن ابیه حضرتلریدر پدرلری حضرت علی رضی الله تعالی عنه ابو هاشمی حروب
وقتاله حث والقا ایدوب وقایع عظیمه ده انلرایله توفیق ایدرلر ایدی شدید البأس والطعن
وقوی القلب بر بهادر بی عدیل ایدی (بر کون کندویه پدریکز امیر المؤمنین مرالری ندرکه
حروب وقتاله اولاد کراملری میانندن سزی سوق ایدوب حضرت حسن وحسین رضی الله تعالی
عنهمایی کوندرمزلر دیدکلرنده برادرلرم والد ماجدمك کوزلری و بن یدزی مثابه سنده ایدك
یدلریله چشملرینی محافظه ایدرلر دیو جواب ویرمشلردر (منقولدرکه حضرت علی رضی الله
تعالی عنه بر زره اشترا ایدوب قد عالیلرینه اوزون کلمکله زرهك بر مقدارنی کسدرمك مراد
ایلدکلرنده ابو هاشم ای علی الشان زرهدن محل قطعی بکا بیلدرك وکوسترك دیدی حضرت
علی رضی الله تعالی عنه بیلدردکده ابو هاشم اول پولاددن مصنوع زرهك اتکندن صاغ ایله
وقو پاریله چق بردن صول ایله طوتوب چکدیکی کبی قوپاردی سالف الذکر عبدالله
ابن الزبیر شجاعتده فائق الاقران ایکن ابو هاشمك قوت وشجاعتنه غبطه ایدر ایدی مشار الیه
حضرتلری شعب رضوی تسمیه اولنان محلده وفات ایلدی (قلت) ابو هاشمك سکسان سنه
سندنصکره وفاتی تقریب تهذیبده محرردر انتهی (وبری دخی قبیلهٔ مضرك شجیعی وعصرینك
فارس وبهادری والئ خراسان عبدالله بن حازم السلمی در خراسانده واقع اولان فتنه ده وکیع
ابن ابی سوید قتل ایلدی (وبری دخی والئ خراسان سالف الذکر عبداللهك قاتلی وکیع بن
سوید در شجیع وجسور وسریع الغضب بر شخص ایدی عبدالله بن حازمی قتل ایلدکدنصکره
والئ خراسان اولدی اکن هو جندن یعنی حمق وخفت مزاج ودکسزلکندن امر وشانی تمام
اولمیوب وفات ایلدی (قلت) صاحب المستطرف قاتل ابن حازم وکیع اولدیغنی یازمش ایسه ده
خواندمیر یعنی حبیب السیر تاریخی صاحبی ابن حازم یزید بلیدك زماننده بر والی ایدی یتمش
ایکیده امویه دن عبد الملك عزل ایدوب سنان بن مکحلی والئ خراسان ایلدی لکن ابن حازم
سنانی قومامغله عبد الملك خراسان وجوهندن بکیر بن وشاح نام ذی قدرته نهانی خبر کوندروب
ابن حازمی قتل شرطیله خراسان امارتنی وعد واو دخی قتل ایدوب یرینه کچدی دیمشدر انتهی
(وبری دخی مصعب بن الزبیر بن العوامدر مال ونفسنه جود ایدن بهادراندن ایدی امویه دن
عبد الملك بن مروان ایله واقع اولان حربنده عبید بن زیاد قتل ایلدی (قلت) قاتل مصعب
عبید الله بن زیاد اولدیغنی صاحب المستطرف یازمش ایسه ده ذکری اتی نقللرده اولمیه جغی
ظاهر اولور اصح اولان فذلکه بیانجه قاتل مصعب زیاد بن عمرودر انتهی (وبری دخی عمیر بن

الجناب السلمی در فارس اسلام ایدی تغلب ایله قیس قبیله لری بیندن واقع حربده بنی تغلب
طرفندن مقتول اولدی (قلت) بالاده باب وفاده دخی فی الجمله مصعبك ذکری کچمشدر سنی
ابن جوزی قولنجه قرق بش ایدی سال وفاتی التمش یدی ویتمش ایکی اولق اختلا فیله
مرویدر برادرلری طرفندن والئ بصره ایدی انتهی (وبری دخی مسلمة بن عبد الملك بن
مرواندر بنی امیه نك اری وفارسی وحربلرینك سرداری ایدی (قلت) مسلمه یی برادری
سلیمان غزا ایچون جیوش کثیره ایله اولکای قیصره سرعسکر ایدوب کوندرمشیدی اغتنام
ایدرك قسطنطنیه یه کلوب غلطه یی ضبط ایله سنین متوالیه بلدهٔ مذکوره یی محاصره
ایلدی بعده سلیمان وفات ایدوب یرینه عمر بن عبد العزیز حضرتلرینه بیعت اولندقده
عمر مسلمه یه بن التی آیدن زیاده جیوش ایله غزایی تنسب ایتم عودت ایله دیو امر کوندرمکله
مسلمه دخی امری کتم ایدوب قیصر ایله عرب جامعی دیمکله معروف اولان معبدی بنا ایتمك اوزره
غالبا نه صلح اولوب عودت ایلدی مسلمه نك اشبو غزاسنی سر کردهٔ کتیبهٔ منشیان ترکی
مرحوم شیخ اکبر قدس سره الازهر حضرتلرینك مسامره سندن نقلا ترجمه وتفصیل
ایتمشدر (حبیب السیرده سلیمان مریض اولدقده مسلمه یی ولی عهد ایده جك ایدی لکن غزاده
واردوده بولندیغندن عمر ابن عبد العزیزی ایتمشدر دیو محرردر انتهی (وبری دخی خلفاء
عباسیه دن معتصم خلیفه در فارس وبهادر وشجاع اولوب آل عباسده اندن اشجعی واقوی
القلبی یوق ایدی ابن ابی داود دیمشدر که معتصم خلیفه بر کون بکا ای اباعبدالله قولك قدر
دیشلرکله قولمی اصردیه کده بندخی ای امیر المؤمنین بو ایذاءیی ادبانه یی ایده بیلورمیم دیو اعتذار
ایلدم تکرار سنك اصرماك بکا ضرر ویرمز دیو امر ایلدکده اصردم لکن دیشم تأثیر ایتمدی
دیدی وجودنده اولان قوت ومتانت بر درجه یه رسیده اولمش ایدیکه کویا حدیدن مخلوق
ایدی مرویدر که بر کون دخی ارقه سنده زره وار ایکن خوارج طائفه سندن بری مزراق ایله
طعن ایلدی مزراقه آرقه سنی سپر ایتمکله مزراق تأثیر ایتمیوب اورته سندن قرلدی سکه لی
التونی ایکی پارماغنك اوجیله صقدقده اوزرنده اولان نقشی محو ایدردی حدیدن مصنوع
لودی چو یروب حلقه شکانه قور ایدی (وبری دخی سابق الذکر مالك اشترك اوغلی ابراهیم
النخعی در مشاعیر اهل شجاعتدن اولوب درت بیك لشکر ایله عبید الله بن زیاد ایله محاربه
ایدوب ابن زیادك یتمش بیك نفر عسکری وار ایکن غلبه وپریشان وابن زیادی طوتوب یدیله قتل
ایلدی (قلت) محاربهٔ مذکوره نك اجمالی بودر که التمش التی سنه سی کوفه ده اخذ ثار دم
حضرت حسین رضی الله تعالی عنه اعلانیله مختار بن ابی عبید ثقفی نام صاحب خروج علم
قالدردی واوتاریخده عبد الله بن الزبیر طرفندن والئ کوفه عبد الله بن مطیع ایدی ناس مختاره
کتاب وسنت وطلب دم اهل بیت کرام اوزره بیعت ایتدیلر اودخی جمع عسکر ایله قتلهٔ مشار الیهك
ازاله لرینه غیرت ایدوب طائفهٔ ظالمهٔ مرقومه دن شمر بن ذی جوشنه ظفر بولوب قتل وخولی
الاصبحی یی منزلنده باصوب قتل واحراق وعمر بن سعد بن ابی وقاصی دخی قتل ایدوب باشلرینی
مکه ده اولان ابو هاشم محمد بن حنفیه حضرتلرینه کوندردی والتمش یدیده مختار ابراهیمك
معیتنه عسکر تعیینیله طائفهٔ مرقومه دن مار البیان ابن زیاد اوزرینه کوندردی ابن زیاد اوهنکامده
مروان اموی طرفندن والئ عراق ایکن مختارك قتلی خوفندن فرار ایدوب موصلی استیلا ایتمش
ایدی ابراهیم موصله واروب وابن زیاد دخی چیقوب ومیانلرنده قتال عظیم واقع اولوب بعده
ابن زیاد مغلوب ومقتول اولدی وابراهیم ابن زیادك باشنی مختاره کوندردی خلاصه حق تعالی
مختارك یدیله خونهٔ حضرت حسین ایچون انتقام ایلدی لکن مختارك نیتی جمیله اولمیوب یعنی

(ظاهرا)

ظاهرا اخذ ثاری اعلان ایدوب وبعد الظفر صورت تغلبی کوستروب عبد الله بن الزبیره دخی
معارض اولدقده قرنداشی مصعب ایله والی خراسان مهلبی کوندروب کوفه ده مقاتله وقوع
بولدی مختار بوزولوب قصر اماره ده تحصن ایلدی آخر التمش یدی رمضاننده التمش یدی
یاشنده مقتول اولدی (اما ابراهیم مصعبك عبد الملك عسکریله اولان مقاتله ده التمش سکز
وعلی روایة التمش طقوزده وفات ایتمشدر انتهی (وبری دخی عبید الله بن الحر الجعفی در شجیع
وجری وشاعر ایدی وقایع هائلهٔ عظیمه سی اولوب بین العرب اخبار شجاعتی مشهوره در (وبری
دخی جحدر بن ربیعة العکلی در بودخی بطل وشجاع وجری وجسور وشاعر بلیغ بر بهادر
اولوب حجاجك زیر حمایه سنده اولان یمامه اهالیسنی قهر ایله غلبه ایلدیکی خبر حجاجه واصل
اولدقده حجاج اول طرفده اولان عامله جحدرك کندویه تغلب ایلدیکیچون توبیخ بر له جحدری
یاقتل ویااسیر ایدوب طرفنه ارسال ایلمسنی شدیدا واکیدا تحریر ایلدی عامل مرقوم دخی
بنی حنظله قبیله سندن براز سواری تعیین وارسال وجحدری اخذ ایدوب کتوردکلری تقدیرجه
انلره نقد کثیر ویره جکنه عهد ایلدی انلر دخی جحدره یاقلشدقلرنده بز کندویه انتساب ورفاقته
کلدك دیو خبر کوندردکلرنده اودخی سوزلرینه اعتماد ایله قبول ایلدی برمدت معیتنده اولوب مترقب
فرصت اولدیلر یومامن الایام جحدری غافل بولوب دفعة اوزرینه صچرایوب واللرینی بند ایدوب
مسارعتله عامل مرقومه کتوردیلر عامل دخی بلاتأخیر حجاجه کوندردی وقتاکه حجاجك یاننه
چیقروب طوردردقلرنده حجاج جحدر سنمیسن دینجه بلی ای امیر بنم دیدی حجاج بو جرئت وجسارته
نه وجهله جسارت ایلدك دیو توبیخ وعتابه آغاز ایتدکده جحدر کلب زمان یعنی مضایقه وشدت
روزکار وظلم وجور ولاة وقوت قلب جرئت وجلادته بادی اولدی دیو تعریض آمیز جواب
ویردی بعده حجاج سنك شجاعت وجلادتك نه درجه ده در بیله یم دیدکده جحدر ای امیر تجربه
واختبار مرادك ایسه بنی فرسانکله بیله استخدام ایت تحسین ایده جك احوالمی اوزمان کورسن
دیدی جحدرك حجاج ثبات عقلی وضرب نطقنی بکنوب * یاجحدر انی قاذف بك فی حائرفیه اسد
عظیم فان قتلك کفانا مؤنتك وان قتلته عفونا عنك * یعنی ای جحدر بن سنی برجسامتلی ارسلان
اولان چایره آته رم اکر ارسلان سنی قتل ایدر ایسه ایشکی بتورمکده بزه الویر یوق اکر انی سن
قتل ایدر ایسك صوچکی باغشله رز دیجك جحدر * اصلح الله الامیر قرب الفرج ان شاء الله *
یعنی باری تعالی امیری اصلاح ایلسون ان شاء الله تعالی فرجم قریب اولدی دیوب بو شرطه
راضی اولدقده قید حدید ایله حبسه کوندروب عامللرندن برینه بر ارسلان مهیب صید ایدوب
ارسال ایلمسنی حاوی بیورلدی کوندردی اوعامل دخی طریق ناسی قطع ومواشی وحیواناتلرینی
اهلاك ایدن بر ارسلان مهیبی بر تقریب صید ایدوب زنجیرلر ایله بر صندوقه حمل وارسال ایلدی
امر حجاجله ارسلان اطرافی محاط بر چایرده اوچ کون آج قونیلوب تمام آجیقوب اشتهاسی
کرماکرم اولوب استکلابه یعنی اولومغه وصیحه یه باشلدقده جحدری قید وبندیله محبسدن
چیقاروب والنه بر سیف ویروب اول چایره ایندیروب حجاج وسائر ناس ارسلان جحدره نه یپه جق
دیو دوردن تماشاسنه حاضر اولدیلر اسد جحدری کوردکده قالقوب وزلزله آور جبالی وقلوب
اولور حیثیتله کوکریوب جحدره سکرتدکده جحدر دخی قارشیلیوب * لیث ولیث فی مجال
ضنك * کلاهما ذو قوة وسفك * وصولة وبطشة وفتك * ان یکشف الله تعالی قناع
الشك * فانت لی فی قبضتی وملکی * دیه رك سیفیله ضرب ایتدکده اسدی ایکی پاره قیلدی
تعجبا تکبیر آلوب حجاج دخی * لله درك ما انجدك * دیو پسند بر له چایردن قید وبندن اخراجنه
امر ایلدی واحتراما ای جحدر معیتمده اقامه ایدر ایسك اکرام ومرتبه کی اعظام ایدرم واکر وطنکه

كنك مقصدك ايسه بونده نصكره تعدى وتغلب وبر فرده اذا وجفا ايتمكه تعهد شرطيله اكا
دخى اذن وير يرم ديدكده بجدر حجاجك خدمتنده اولمغى اختيار ايتمكله خواص خدمه سندن
قيلوب اقل زماندنصكره يمامه طرفنه والى ايلدى (مآل شعر مذكور بطشه وجسارت وصوله
و سفك دم وقوت صاحبى اولان ايكى ارسلان برضيق يرده جمع اولديلر اى ارسلان اكر حق
تعالى شك يرده سنى قالديرر يعنى بكا امداد ايدرسه سن دست قبضه وملكمده اولورسن يعنى
سنى استه ديكم كبى تصرف ايدرم ديمكدر (وطبقهٔ ثانيه دن اهل شجاعتدن برى دخى مهلب
ابن ابى صفره در كه صايلى اولان شجعان و بهادراندن ايدى اولادينك مجموعى دخى اهل
شجاعت واصحاب جرئتدن اولوب لكن ايچلرندن مغيره نام ولدى تمكن وثبات يوندن اشد ايدى
والدى مهلب اوغلى مغيره بحمله برحربده حاضر اولدقده وجهنده بشاشت كوررديم ديمشدر
يعنى جنكده مسرور اولوب اقبال قتال ايدر ايمش مغيره يه حربك برنده بعض شجعان الته طائفه
برشجره الوب حمله ايتدكده مغيره اكرى قاشنه قپانوب زير شجره دن برحمله ايله دالنى بوداغنى
كسدرمش ايمش (بنه مهلب نامك اشجعى اوچدر برى ابن الكلبيه كه سالف الذكر مصعب
ابن الزبير ايكنجيسى احمر قريش كه عمر بن عبيدالله بن معمر اوچنجيسى راكب البغله كه فرسان
اسلامدن عباد بن الحصين در عمر قنغى صفه ملاقى اولسه پريشان ايدر وعباد قنغى كريده
بولنسه تفريج ايدر ديمشدر انتهى (ومهلبك حربده مكايد وخداعى مشهور اولوب طائفهٔ خوارج
اهل اسلامه غلبه ايلمشلر ايكن جمله سنى پريشان ايلدى سيد وكريم وجواد ايدى اجل موعودى
ايله فراشنده وفات ايلدى وكذلك اوغلى مغيره دخى پدرى سرنده ايدى مغيره نك وفاتنده زياد الاعجم
* مات المغيرة بعد طول تعرض * للقتل بين اسنة وصفاح * مرثيه سنى نظم ايتمشدر مآلى طول
مدت اسلحه ميانده قتل واهلاكه تعرضدنصكره عاقبة الامر مغيره وفات ايلدى ديمكدر كه
مرادى شجاعتنى بياندر (قلت) بالاده بعض ابوابده اشارت اولنديغى اوزره كافهٔ علماء تاريخ
قولنجه آل عباس دولتنده برامكه دن اكرم خاندان اولماديغى كبى دولت امويه ده آل مهلبدن اكرم
خاندان يوغيدى مهلبدنصكره اوغلى يزيدى سكسان اوچده عبدالملك اموى والى خراسان
ايدوب براز زماندنصكره عزل ايلدى و حجاجك دستنه دوشوب همشيره سنى تزوج ايلدى
ويزيده نجابتندن ناشى حسد و عداوت ايدوب حبس و تعذيب ايتدى لكن حبسدن قاچوب
شامه كلدى طغيان اثنده عبدالملك فوت اولوب سليمانه بيعت اولندقده يزيدى ينه والى
خراسان ايتدى واروب جرجانى آلوب عراق عربى قصد ايتدى عراق والبسى بولنان
عدى بن ارطاة ايله مقاتله ايلدى ابن ارطاة يزيدى طوتوب او خلالده عمر بن عبد العزيز
حضرتلرى خليفه بولنمغله قيد و بند ايله دار الخلافه يه كوندردى خليفه دخى حبس
ايلدى ينه حبسدن قاچوب بصره يه كلدى بو اثناده عمر انتقال ايدوب يزيد بن عبد الملكه
بيعت اولنمشيدى يزيد يزيده مخالفت برله بصره يه غلبه و والبسى ذكر اولنان عدى يى حبس
ايلدى و يزيدى خلع ايدوب خلافتى نفسنه ادعا ايلدى واهل بصره دخى براز شروط ايله بيعت
ايتديلر اودخى تجهيز عسكر ايدوب قتال يزيده آماده اولدى يزيد دخى طبقهٔ ثانيه شجعانندن
قرنداشى سالف الذكر مسلمة بن عبد الملكى جيوش ايله يزيد بن مهلب اوزرينه كوندردى
او دخى چيقوب كربلايه قريب عقر نام موضعده ايكى عسكر بربرينه مقابل اولدى يزيد بن
مهلبك بصره ده يرينه براقديغى مروان بن مهلب ناسى قتال اهل شامه ترغيب وحسن بصرى
حضرتلرى دخى بريادن تنفير ايدر ايدى طرفين مقاتله يه باشليوب سكز كون ممتد اولدى بعده
عسكر شام غلبه ايتدى يزيد باليأس مسلمه يه صوله ايلدى عسكر مسلمه هجوم ايدوب يزيدى

(وقرنداشلرى)

وقرنداشلرى محمد وحبيب ايله اكثر متعلقاتى قتل ايتديلر اشبو واقعه يوز ايكى سالى صفرى
اواسطنده اولمشدر مسلمه سر مقطوعلرى قرنداشى يزيد اموى يه كوندردى بعده بقيهٔ آل مهلب
بصره ده اجتماع ومفضل بن مهلبى باش ايدوب كرمان طرفنه خروج ايتديلر مسلمه دخى
عسكر تعيين ايدوب فارسدن برعقبه ده محاربه اولندى وآل مهلبدن ابو عيينه ايله عثمان بن مفضلدن
غيرى كيمسنه قالميوب كافهٔ مقتول اولوب اول خاندان پريشان اولدى انتهى (صاحب المستطرف
خوارج طائفه سندن شجعان چوق اولوب هر برينك ذكرى باعث تطويل اولمغله ترك ايلدم
ديوب اوچنك ذكريله اكتفا ايتمشدر انلردن برى ابو بلال مرداس در مرقومك شجاعت
وتدبيرى شويله در كيم قرق مرد ايله ايكى بيك عسكرى بوزمشدر (وبرى دخى شبيب الخارجى
دركيم نهر فراتده غرق اولمشدر محكيدر كه غزاله نامنده اولان زوجه سى كوفه جامعنده ركعت
اولاسنده سورهٔ بقره وثانيه سنده سورهٔ آل عمران قرائت ايتمك اوزره ايكى ركعت نماز قلمغه نذر
ايتمكله شبيب سل سيفله زوجه سنى اوكنه قاتوب وجسر فراتى كچوب جامعه ادخال ايدر
وقپوسنده طوروب نماز بتدكدنصكره ينه اوحالله عودت ايدر معذلك خوارج استيصالنه مأمور
حجاج اللى بيك عسكر ايله كوفه ده ايدى (قلت) شبيب مذكور ابو الضحاك ابن يزيد بن نعيم
شيبانيدر خروجى موصلده عهد عبد الملك بن مروانده ايتمش بديده ايدى حجاج عراقدن عسكر ايله
اوچ ضابط كوندردى هر برينى واحدا بعد واحد قتل ايلدى بعده شبيب كوفه يى قصد ايلدى
حجاج دخى بصره دن قالقوب اندن اول كوفه يه كيردى شبيب كلوب محاصره ايتدى زوجه سى
غزاله يى بر وجه محرر جامع كوفه يه يكانه كتورديكى خلال محاصره ده واقع اولمشدر حجاجله
دفعاتله محاربه سى وقوعبولدى حربك برنده حجاج غزالهٔ مزبوره يى اسير ايدوب كوفه يه فرار
وقصر اماره ده تحصن ايلدى وغزاله دخى صاحبهٔ شجاعت ايدى شبيبى بعض كيمسه لر غيرته
كتوره رك على السحر كوفه يه كيروب باب قصرده اولان بكجى عسكرى قتل ايدوب و بر عمود
ضربيله باب محكم مغلق قيروب ايچرو كيردى حجاج بو حالى كوردكده غزاله يى ترك وجدارى
نقبله فرار ايلدى شجاعتده بى مثل اولوب خلافتى ادعى ايلدى وطغيانى ارتردى بعده عبد الملك
عسكر عظيم ايله سفيان بن الابرد الكلبى يى امداده كوندردى حجاجله سفيان اجتماع ايدوب
اوزرينه وارديلر وشبيبى بوزديلر وغزاله مقتوله اولدى شبيب اهوازه كتدى وسفيان اردينه
دوشدى اول طرفده اولان جسردن شبيب كچركن آتى اوينيوب شبيبى فراته اتمغله غرق اولدى
جسدينى ساحل فراتده بولوب حجاجه كتورديلر بطننى شق ايله قلبنى اخراج ايتديلر حجر كبى قتى
ايدى يره اورديلر شق اولوب ايچندن بر قلب چيقدى شبيب حين غرقنده اللى برياشنده ايدى
انتهى (وبرى دخى قطرى بن الفجاءدر مرقوم رئيس طائفهٔ خوارج و شاعر بليغ ايدى ميان
خوارجده موقر ومبجل ومعظم اولوب امير المؤمنين لقبيله تلقيب ايدرلر ايدى وفى الحقيقه اشعارى
شجاعتده علو مرتبه سنه دلالت ايدر بعض وقايع خوارجده مقتول اولدى (الطبقة الثالثة)
اشبو طبقهٔ ثالثه شجعانندن برى معن بن زائدة الشيبانيدر مهدى خليفه نك ايام خلافتلرنده سجستانده
خوارج قتل ايتديلر (قلت) سماحتده وحماسته احوالى مشهور ووفياتده مسطوردر انتهى
(وبرى دخى وليد بن طريف الشيبانيدر مومى اليهى يزيد بن مزيد قتل ايلدى (وبرى دخى عمير بن
خفيفه در كنديسندن منقولدر كه بركون مومى اليه صيد وشكار قصديله صحرايه كيدوب بر حمار
وحشى يه مصادف اولور حمار فرار ايلدكده عميور اسندن سكردوب قريب اولدقده فرسندن حمارك
اوزرينه صچرايوب ميانندە اولان خنجر ايله حمار وحشى يى ذبح ايدر (وبرى دخى ابو دلف
القسم بن عيسى العجليدر مومى اليه شجيع وبهادر وشاعر ونديم شجاعت و بلاغتى جامع بر ذات ايدى

محاربه سنك برنده عسكر خصمى پريشان ايتدكدنصكره فارس رديفين يعنى بر برى
ارقه سنده ايكيشر كشى بنمش برسوارى به مزراغنى طعن ايتدكده ارقه لرندن اشلبوب ايكى
نفرى مزراغنه حمل ايلديكه بو مهارت وشجاعتنى ذكرى آتى بكر بن النطاح نام شاعر شجيع
* قالوا وينظم فارسين بطعنة * يوم اللقاء ويراه جاليلا * لاتعجبوا لوكان طول قناته * ميلا
اذا نظم الفوارس ميلا * قطعه سنده رنكين بيان ايتمشدر كه مآلى ابودلفك شئ عظيم عد
ايتديكى بوم حربده فارسينى برطعنه ده سنانه ديزديكنى نقل ايلدكلرنده بندخى بو فعلنه تعجب
ايتمك اكر سنانى صربغنك بوبى بر ميل قدر اولسه ايدى برطعنه ده اول ميل مسافه سنده بولنان
سوارى بى ديزر ايدى فارسينى ديزمك اكا نسبتله ايشميدر ديدم ديمكدر (بركون بر رجل كنديسندن
برنسنه سؤال وطلب ايلدكده اول رجله سنك جدك شو قطعه ايله مفخرت ايدردى سن ايسه
سؤال ومذلت ايدرسن ديو اشبو * ومن يفتقر منا يعش بحسامه * ومن يفتقر من سائر الناس يسأل *
وانا لنلهو بالسيوف كما لهت * فتاة بعقد او سخاب قرنفل * قطعهٔ جد سائلى قرائت ايدوب
سكا سؤال ايتمك عيب وشين دكلميدر ديو توبيخ ايدر رجل دخى بابندن جيقوب وقطع طريق
ايدوب اول امرده برطرفدن مال جزيل ايله كلور ابودلفك وكيلنه تصادف ايتمكله مالى اخذ
ووكيلى قتل ايدر بو خبر ابودلفه واصل اولدقده رجلى ترك ايدك زيرا عليهمز اولان فعلى اكا
بز تعليم ايتدك ديمشدر (مآل قطعه قبيله مزدن فقير اولانلر سيفيله تعيش ايلر وسائر ناسدن
فقرا اولانلر كبى سؤال مذلتيله تعيش ايدر كنج قزلرك انجو وسائر جواهر واحجار ديزيلى عقد
ياخود سخاب قرنفل يعنى قرنفل ديزيلى وصاربلى دسته وقلاده وخيطايله اوينادقلرى كبى
بز سيفلر ايله اوينارز ديمكدر (وبرى دخى مومى اليه بكر بن النطاح دركه شجيع وشاعر وجسور
بر آدمى ايدى اشعارى مشهوره واخبار وقايعى مذكوره در ﴿ وما جاء فى السيف ﴾
بو مطلب سيفك حقنده اولان آثاردن بر مقدار در رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز
(الخير فى السيف والخير مع السيف والخير بالسيف) بيورمشدر كه خير سيفده وخير سيفك يانده
ومصلحت خير سيف سببيله حاصلدر ديو ترجمه اولنمشدر كه سيفك آلت اعلاى دين اولديغنى بالتأكيد
بياندر عربده صمصامهٔ عمرو اشهر سيوف ايديكه نهشل نام شاعر انكله تمثل ايدوب رفيقنى ثناسنده
* اخ ماجد ماخانى يوم مشهد * كما سيف عمرو لم تخنه مضاربه * ديمشدر كه مآلى بنم رفيقم بر صاحب
مجد ومروتلى قرنداشدر كه عمروك سيفى ضربنى قصد ايلديكى اعداسنده عمروه خيانت ايتيوب قطع
ايتديكى كبى بكا يوم حربده خيانت ايتيوب اعانه ايدر ديمكدر (سيف مرقومى عمرو ايالت يمنده
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك عاملى خالد بن سعد بن ابى وقاصه هبه ايلدكده اشبو
ابياتى دخى نظم ايتمشيدى * خليلى لم اخنه ولم يخنى * اذا ما صاب اوساط العظام * يعنى بو قلج
بر دوستمدر كه نه بن اكا ونه او بكا ككلرك اورته لرينه قدر اصابت ايلدكده خيانت ايدر يعنى
بن انك حقنى استعمالده اودخى بنم حقمى قطعده ايفا ايدر * خليلى لم اهبه من قلاء * ولكن
المواهب للكرام * يعنى بن اول سوكليمى غايت كراهتدن ناشى ترك هبه ايتمدم بلكه هديهٔ جزيله لر
كرام ناسه شايان اولديغيچون هبه ايتدم * حبوت به كريما من قريش * فسر به وصين عن اللئام *
يعنى بن اول سيف سببيله قبيلهٔ شريفهٔ قريشدن بر كريمه تقرب وانتساب ايتدم همان انكله
اعداسنه ظفر بولهرق مسرور ولئامدن مصون اولسون * وودعت الصفى صفى نفسى * على
الصمصام اضعاف السلام * يعنى دوست صفى ومختار اعنى نفسمك حبيبنه كه سيفمدر وداع
ايتدم بوندنصكره صمصامه سلام مضاعف اولسون ياخود مصراع اولك مآلى صفيم اولان
سيفمى نفسمك مختارى اولان خالده وديعه ويادكار قيلدم ديمكدر اشبو ابيات بعض نسخه ده

بولنغله قلم اسعد فقير ايله ضم اولندى ذكر اولنان سيف خاندان سعد بن ابى وقاصده يادكار ايدى
نهايت خالد بن عبد الله القسرى مال كثير بذليله اول خانداندن اشترا ايدوب يوز بش
شعبانده كندويه بيعت اولنان امويه نك اونجيسى هشام بن عبد الملكه اهدا ايلدى زوال
دولت امويه يه قدر يدلرنده ايدى بعد زوالهم آل عباسدن سفاح ومنصور ومهدى خليفه تحرى
ايتدلرايسه ده بوله ميوب هادى خليفه جد ايدوب بولمشدر وسيف مذكورك اوزرنده * ذكر
على ذكر يصول بصارم * ذكر يمان فى يمين يمانى * بيتى قازلمشيديكه مآلى اشبو سيف سيف صارم
مذكور ايله صوله ايدر مرد اوزرنده بر مرد در واول مرد يعنى سيف يمنه منسوب اولان مردك
يديمينده اولديغى حالده بر مرديمنيدر ديمكدر كه مراد سيفى وصاحبنى ثنادر (نقد ايله سيف
حقنده ابن رومى دخى * لم ارشيئا حاضرا نفعه * للمرء كالدرهم والسيف * يقضى له الدرهم
حاجاته * والسيف يحميه من الحيف * قطعه سن ديمشدر كه معناسى كشى يه خير ومنفعتى حاضر
درهم ناضر ايله سيف قاطع كاسر كبى برشى كورمدم زيرا نقد اقچه ودرهم اوكشينك ايشنى
بتورر وسيف دخى انى هلاكدن حمايه ودشمنى كبردوب ايشنى بتورر ديمكدر (زيد ابن زين العابدين
عليك رضى الله تعالى عنهم شجاعتنى بيان ضمننده ثناى سيفده نظم ايلديكى قطعه در
* السيف يعرف عزمى عند هزته * والرمح بى خبر والله لى وزر * انا لنأمل ماكانت اوائلنا * من
قبل تأمله ان ساعد القدر * مآلى سيف بنم قصديمى هنكام حربده بيلورسنان دخى بكا خبيردر
يعنى بنم صاحبى واهلى اولديغمى طانور وحق تعالى دخى ملجأ ومعتصمدر بز اوائلمزك يعنى
جديمز متصف اولديغى سيادت وخلافتى امل ايدرز اى خصم سنك املكدن اول اكر قدر
مساعد اولورسه سيفله خلافتى آلورم ديمكدر (وعبد الله بن طاهر ذى اليمينين دخى بنه سيف
مدحنده * بيت ضجيعى السيف طورا وتارة * تعض بها هامة الرجال مضاربه * اخوثقة ارضاه
فى الروع صاحبا * وفوق رضاه اننى انا صاحبه * وليس اخو العلياء الا فتى له * بها كالف
ماتنقد ركائبه * قطعه سن نظم ايتمشدر كه مآلى سيف بنم هر حالده يارمدر كاه برابر بمله ياتور
وكاه ابطال رجالك تپه لرنى ضربى ايصرر واعتماد اولنور بر قرنداشدر كه بن اندن قلباد وستم
اولديغى حالده راضى يم وانك رضاسندن دوبالا اوله رق بندخى انك دوستى يم ديمك كيدر اشبو
قطعه دخى بو دفعه ضم اولندى (عبد الله بن الزبير حضرتلرى مكهٔ مكرمه ده دست حجاج ايله
مصلوبا شهيد اولدقدنصكره دادرلرى عروة بن الزبير شامده عبد الملك بن مروانه كلوب باباسى
زبير رضى الله تعالى عنهمك سيفيكه قرنداشى شهيد مشار اليهده ايدى بعد انتقاله
عبد الملك الشيدى اول سيفى طلب وانى پدريمز رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم حنين غزاسنده
احسان بيورمشيدى خاندانمزه تبركدر بكا رد ايله ديدى عبد الملك دخى اول سيفى بيلورميسن
ديدكده نعم ديوب نه ايله بيلورسن ديدكده اول علامتله بيلورمكه سن اول علامتله باباكك سيفنى
بيلورسن يعنى شاعرك اشبو * ولا عيب فيهم غير ان سيوفهم * بهن فلول من قراع الكتائب *
بيتيله بيلورم ديو تعريض ايلدى (مآل بيت ممدوحم اولان خاندان شجاعتده عيب جنسى
يعنى اصلا عيب يوقدر انجق انلرده اولان عيب سيفلرينك كسيجى طرفنده قرقلاردركه اول
قرقلار جيوشه ضربلرندن ناشى حاصل اولمشدر ديمكدر (قلت) اشبو شعر مشاهير بلغاء
متقدميندن قوليله استشهاد اولنان نابغة الذبيانى نكدر وفن بديعده اولان تأكيد المدح بما يشبه
الذم صنعتنه شاهددر كه صنعت مذكوره برشى ايچون اولان صفت مدحى صفت ذم منفيه دن
داخل اولديغى فرض وتقديرايله استثنادركه بوراده عيب صفت ذم منفيه دركه اندن صفت
مدحكه سيفلرينك چنتك اولمسيدر استثنا اولنمشدر وبو ايسه تأكيد قيلندندر زيرا سيفك

چتکلی اولمسنك عیب اولمسی محالدرکویا بوتقدیرا اوزره برنسنه یه عیب اثباتی معتاده محاله
تعلیق قیلنمشدرکه برشیء بنه سیله دعوی کیدرزیرا مدحانك نقیضیکه عیبدن برنسنه نك
اثباتیدر بورادهٔ محاله تعلیق اولنمشدر محاله معلق اولان دخی محال اوله رق عدم عیب تحقق ایدر
ودخی * ولاعیب فیهم غیران ضیوفهم * یلام بنسیان الاحبة والوطن * یتی دخی بومقوله دندر
فلیحفظ انتهی (اهل شجاعت عرب اخبارندن مفضل بن یزیدك استماعه شایان نقل ایلدیکی
حکایه در راوی مذکور دیرکه سنه نك برنده بنو تغلب قبیله سی وطنمز طرفنه نازل اولمشیدی
بن اخبار عربك استماع وجمعنه مشغوف اولدیغمدن چادرلرینی دور ایدر ایدیم ناکاه برچادرك
اوکنده حسن وجمالده نظیرینی نادرا کوردیکم برمحبوبك اتدن برخاتون طوتمش طورور وجلب
قلب ایده جك تعبیرولسان عذب ایله ای بنی دیو محبوبه عتاب ایدر واودخی بکردل آشوب کبی
آلودهٔ حیا اولمش وجهیله فقط تبسم ایدوب وجواب ویرمیوب دکلر ایدی همان یانلرینه
واروب سلام ویردم وسلامی خاتون الدی بن ایسه انلره حیرت ایله باقه قالدم بعده خاتون ای
حضری ندر دیلکك دیدی بندخی مقصودم استماع ایتدیکم سوزیکك چوغلمسی وبو محبوبدن
منظرندن احسن اولان خبرینی سکا سوق ایدر دیدی ازجان ودل دیلرم سویله حق تعالی
سکا احسان ایلسون دیو دعا ایلدیکمده خاتون بن بوغلامی رزق عسرو عیش تنکده یعنی دنیا الغمز
آزاولدیغی حالده حمل خفیف واطیف ایله حامل اولمشیدم اوزرندن مدتی وزمانی مرور ندم حقك اذنیله
وجهنده بشاشت وخلقتنده حسن ولطافت اوله رق طوغوردم پدرومادرینك ثالثی اولدی یعنی
انلره بکزدی وبفضله تعالی قدومنده برکت وطالعنده سعادت اولمغله جناب رزاق رزق وبرکتی سوق
واحسان ایدوب بزده یسروغنا حاصل اولدی مدت رضاع اولان سنتین کاملتین ارضاع ایلدم
وقتا که مدت رضاعی تمام ایلدکده مهددن فراش تربیهٔ پدرینه نقل ایلدم پدری تربیه ایدوب کأنه
شبل اسد اولدی برد شتا وحر هجیر صیفدن وقایه ایلدم وسنی بشه بالغ اولدقده مؤدب ومعلمه تسلیم
ایتدردم قرآن عظیم الشانی تلاوت وحفظ ایتدیروب اشعار بلغایی تعلیم ایلدی اودخی آباواجداد
وقبیله سنك مفاخر وفضائلنه میل ورغبت ایلدی وسنی بلوغه واصل اولوب خلقتنه کمال و بنیه سنه
قوت کلدکده عتاق خیله بندردم یعنی فن فروسیت تعلیمنه سوق ایتدم فرسلره رکوب وفروسیتده
ممارست وحذاقت تحصیلیله سیف وسلاح استعمالنده کسب مهارت وقبیله ده اهل فرسان ایله
مشی وحرکت وضیوف ومسافرینه اکرام واطعام ایدوب جمله مکارم اخلاق تحصیل واتمام
ایلدی بندخی اصابت عیوندن خوف اوزره کوروب کوزتمکده ایدم کونلرده برکون قبائل
عرب اراسنده انهار جاریه لی برنهر کنارینده قبیله مزایله نزول ایتمشیدك شجعان قبیله مقدما
قبیله مزی غارت ایدن اعدا زندن انتقام قصدی ایله چیقوب لکن اوغلم مرقومی بامر الله
تعالی ایسته طوتمغله حرکته مانع اولوب قبیله ده اندن غیری مرد قالمامش ایدی سلامتلرینه ودعای
شجعانه مشغول اوله رق کیجه یی یکچوردك صباح اولدقده ناکاه اوزریمزه غرر جیاد وطلایع عدو یعنی
اتلرك غره لری واعدانك عسکری طلوع ایدوب قبیله یی باصدیلر وصبیان ونسوانی سبی ایتمیوب لکن
اموالی اجرا زایدوب بزده هنیهه یعنی شیء قلیل براقدیلر اوغلم جوان مرقوم بوصوت وغوغاندربو
بندن صورد قده صیانت واشفاقدن ستر ایتمش ایسه مده اصوات بلند اوله رق صدور وخبامده اولان
مخدرات نسوان صیحه کنان بروز وظهور ایتدکده همان جامه خوابندن قالقوب وارسلان کبی
برتاب واثواب حضورینی اخراج وفرسنی اسراج ایدوب زرهنی تلبس وسنانی دسته اخذ ایله
اموالمزی سوروب کتورن اعدایه چاپوب راست کلدیکنی طعن ایدرك ایچلرینه کیردی بچی اعدادونوب
کوردیلرکه کندیلرینه صوله ایدن یکانه برشاب نو بلوغدر طوبدن اوزرینه حمله وهجوم ایلدیلر

ودخی قاچه مق کوستروب عدویی سکرتمك ایله براز یتاب ایتدکدنصکره کریله یوب
جمعیتلرینی پریشان وچوغنی بی نام ونشان ایدوب ای اعدا اکر الدیغکز مالی ترك ایتمز و براغوب
بجای نجاته کتمز ایسه کز جمله کزی سنانمه دیزر وجثه کزی زیر پای اسبمده ازرم دیوندا ایلدی
لکن اعدا دکلمکله برصورتده قتال ایلدیکه انجق بجان قورتلدی واودخی الدقلری مواشیمزی
سوروب قبیله مزه کلدکده اهل قبیله تکبیر ایله قارشولیوب مسرور اولدیلر که بوم مذکور کبی
برمبارك کون عمریمزده کورمامش ایدك و وقعهٔ مذکوره ده بروجه محرر بولنمیوب عودت ایدن
شجعان قبیله مزه خطابا جکرپاره اوغلم مذکور اشبو ابیاتی نظم ایلدی دیمشدر * تأملن فعلی
هل رأیتن مثله * اذا حشرجت نفس الجبان من الکرب * وضاقت علیه الارض حتی کأنه *
من الخوف مسلوب العزیمة و القلب * یعنی ای فتیان وشجعان حی وقبیله قورقاقلرینك نفسی
یعنی پریشان ایتدیکم اعدا صقندیدن حشرجه یعنی غرغره که موت عندنده حاصل اولان
تردد نفسدن عبارتدر اوحال ایله متصف اولدقلری وجبانه برطارلشوب بچه میه رق اراده وعقلی
مسلوب اولدیغی وقتده بنم میدان شجاعتده هنکام صباونده ظهوره کلان فعل وجرأتمی
تفکر ایدك آیا مثلنی کوردیکزمی * الم اعط کلا حقه ونصیبه * من السمهری اللین والمرهف
العضب * یعنی سمهر دیدکلری مشهور استاده منسوب اولان یومشاق صرقلی سنان ایله
کسکین قلجدن جمله اعدانك حق ونصیبلرینی ویرمدممی * انا ابن ابی هند بن قیس بن مالك *
* سلیل المعالی و المکارم والحسب * یعنی بن سلالهٔ اهل معالی ومکارم وحسبدن ابو هندبن
قیس بن مالکك فرزندیم * ابی لی ان اغطی الفلانة مرهف * و طرف قوی الظهر والجوف
والجنب * یعنی ظلمی اورتمك ودفع ایتمکه بنده سیف قاطع وجنب وجوف وظهری قوی صوری
آت یوقیدر * وعزم صحیح لو ضربت بحده الجبال الرواسی لانحططن الی الترب * یعنی
بنده عزیمت قاطعهٔ بلافتور یوقیدرکه اول عزم مقدارنجه وشدتنجه بلند طاغلره ضرب ایلسم
منحط اولوب خاکله یکسان اولوردی * وعرض نقی اتقی ان اعیبه * وبیت شریف فی ذری
تغلب القلب * یعنی بنده منقی وپاك ناموس و غالب ارلان بنی تغلب قبیله سنك بلندیرنده
خاندان شریف یوقیدر یعنی واردرکه بن اول ناموس وخاندانه عیب ویرمدن صاقنورم یعنی
غیرت ایدوب خصمه مغلوب اولمم * فان لم اقاتل دونکن واحمی * لکن واحمیکن بالطعن
والضرب * یعنی بن سزلك دونکزده یعنی سزکلردن اول الکزجه اعدا ایله مقاتله ایدوب غالب
کلمیه ایدم وسزی بووجهله مضرتدن ممنوع واعدایی طعن وضرب ایله سزلری حمی قیلمیه ایدم
* فما صدق الآتی مشین الی ابی * یهنبنه بالفارس البطل الندب * یابامه کلوب صلابتلی
وشجاعتلی فارسك جرءت و سلامتیله یعنی بنم سلامتمله تهنیت ایدن نسوان قبیلهٔ تصدیق
اولنمزلر ایدی یعنی نه نسوان و نه قبیله قالوردی جمله سنی اعدا پریشان ایدردی دیمکدر (اشبو
ابیاته قطعات ثلثهٔ آتیه بر نسخه ده بولنوب بو دفعه ضم اولنمشدر (شجعان حقنده برشاعر
نظم ایتمشدر * آراؤهم ووجوههم وسیوفهم * فی الحادثات اذا وجدن نجوم * فیها معالم
للهدی ومصابح * تجلو الدجی والاخریات رجوم * مألی ممدوح اولان شجعانك رأی ووجه
وسیفلری حادثات وشدت قراروب عالمی ظلمت آباد ایتدیکی وقتده نجوم کبی خلقی رهایاب ظلمت
ایدرلر زیرا ذکر اولنان نجومده هدایته علامت وقرانلغی دفعه قنادیل واهل طاغی دفعه رجوم
واردرکه صره سیله رأی ووجه وسیفلرندن عبارتدر دیمکدر (و شاعر آخر ثنای اهل سماحت
و حماسنده * قوم اذا اقتحموا العجاج رأیتهم * شمسا و خلت وجوههم اقمارا * لایعدلون

بردهم عن سائل * عدل الزمان عليهم اوجارا * واذا الصريخ دعاهم لملمة * بذلوا النفوس
وفارقوا الاعمارا * قطعه سن نظم ايلمشدركه (معالی) انلر يعنی ممدوحم اولان قوم خاندان
بازکبارادرکه ناسك ميانه اقتحام ايلدکلرنده يعنی ديوارلرينی سن مشاهده قيلديغکده انلری شمس
کوررسن يعنی آفتاب آسا انلره ضيابخش عنايتدرلر ووجهلری سپهرميدانده قمرلری خالی قيلارلر
يعنی انلرك سماحتلری سائرناسك سماحتنی محوايدر وبووجهله ناسدن ممتازلردر وسائلدن احسانلرينی
بعيد قيلارلر اسرسه انلره زمان عدل ايتسون يعنی يسار ويرسون اسرسه جور ايتسون يعنی تهی
دست قلسون بالطبع اسخيالردر موجودلرنده جودايدرلر ونفسلرينه خلقی ترجيح ايدرلر وباشلری
صقيلديغی فرياد ايدنلرانلری مبتلا اولدقلری شدتدن قورتارمغه دعوت يعنی انلردن استغاثه واستمداد
ايتدکلرنده عمرلرندن مفارقت ونفسلرينی انلرك يولنده بذل ايدرلر ديمکدر ﴿ ذکر الجبن واخبار
الجبناء وماجاء عنهم ﴾ اشبو مطلب قورقوو قورقاقلرك اخباری وانلردن روايت اولنان حکايات
بياننده در رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم افنديمز تعليما للامة جبن وخوفدن استعاذه ايلوب
اللهم انی اعوذبك من الهم والحزن واعوذبك من العجز والکسل واعوذبك من الجبن والبخل واعوذبك
من غلبة الدين وقهر الرجال * مناجاتيله دعا بيورمشدر (قلت) اشبو دعای شريف مأثورك
جامع صغيرده صحيح بخاری ومسلم ومسند امام احمدده انس بن مالکدن مروی اولديغی شررددر
وغلبة الدين برنده ضادك ولامك فتحه لريله ضلع الدين و قهر الرجال برنده غلبة الرجال واقع
اولمشدر هم امر متوقعده و حالك وزانك فتحه لريله حزن امر واقعده مستعملدر و عجز وکسل
برخيراوسنه بی ايشلمکدن قصوردر بخل وجبن معلوم وضلع آغرلقدرکه دين صاحبنی ايکی قات
ايدر ديمکدر غلبهٔ رجال ظلمه نك بغير حق شدت تسلطلرندن عبارتدرکه حضرت پيغمبر ذکر
اولنان احوالك وقوعندن حقه صغنورم ديو دعا بيورمشلردرکه بز دخی سيد خلق صلی الله
تعالی عليه وسلمك استعاذه بيوردقلری نسنددن دائما حقه صغنورز آمين اللهم آمين (وصف
جبانده سويلنمش اشبو فقرات بليغه بو بابده طوغريسی کافيدر * ان احس بعصفور طار
فؤاده * وان طنت بعوضة طال سهاده * يعنی سرچه بی حس ايتسه قلبی طيران ايدر وسوری
سنك صداسنی استماع ايلسه سهادی اوزاردر (سهاد صحاح قولنجه ارق يعنی اويقوسی آز
اولاندر ترجمهٔ معلومه ده فقرهٔ اولی اذا ايله ضبط اولنمش ايسه ده اودخی ثانيه کبی ان ايله اولملیدر
زيراان شرط مظنون الوقوعده مستعمل اولديغندن معنی جزالتلی اولور کما لايخفی * يفزع من
صرير الباب وطنين الذباب * قپو غجرديسندن وسنك صداسندن فزع ايدوب قورقار * ان نظرت
اليه شزرا * اغمی عليه شهرا * يعنی غضب ايله يوزينه باقسك خوفندن برآی مقداری غشيان
عارض اوله رق قالور * يحسب خفوق الرياح قعقعة الرماح * يعنی روزکار صداسنی مزراقلر
صداسی ظن ايدر ديمکدر (وبعض شعرا دخی اشبو بيتی نظم ايتمشدر * اذا صوت العصفور طار
فؤاده * وليث حديد الناب عند الثرائد * يعنی سرچه صوت ايتدکده قلبی خوفندن اوچار اکن
ثريدلر ياننده يعنی هنکام طعامده آزولری دمير ياخود صوتلو صلابتلو ارسلاندر همان صلاروسيلر
سو پر يوطاردیمکدر (شاعر رسول الله صلی الله تعالی عليه وسلم حسان بن ثابت رضی الله تعالی
عنه ارباب حربدن دکل ايدی ابن الزبيردن مرويدرکه غزوهٔ خندقده نساء مدينهٔ منوره يی
طاشدن مبنی برحصنده تحصين ايتمشلرايدی مشار اليه دخی اول حصنك التنه کرلنمشيدی اواثناده
نقض عهد ايدن بنی قريظه يهودندن بری برکون اطراف حصنده کزوب هرجانبه نکاه ايدردی
حصنده بولنان عمهٔ رسول صفيه بنت عبد المطلب رضی الله تعالی عنها جانبکه يهودی مرسوم
اوزريمزه کفار کتوره آمين اوله مم وار بو يهودی يی قتل ايله ديو حسانه سويلدکده حسان ای بنت

عبد المطلب الله تعالی سکا مغفرت ايلسون بنم رجال حربدن اولماديغمی بيلورسن ديوب
استعفا ايلدی صفيه فی الحال مجبر يعنی قراجه سنی کيوب وباشنی اورتوب حصندن چيقدی
والنده کی کبير عصا ايله يهودی يه هجوم بر له اولدرنجه اوردی بعده حصاره کلوب ای
حسان وار سلبنی آل اراولديغی جهتدن بن صويعدم ديدکده حسان والله بنم اول
يهوديك اثوابی ايله کارم يوقدر ديوب ينه طشره چيقمدی (قلت) مبرد فاضل نام کتابندن
نقل اولنان جبانت حسانی رضی الله تعالی عنه رد ايلديکی منظور فقير اولمشدر شويله که
زبير رضی الله تعالی عنه حسانی حربدن جبانت اقعاد ايتدی ديدکلری طوغری دکلدر
بلکه انی اقعاد ايدن اکحل نامنده اولان طمريننه حربك برنده سهم اصابت ايتمکله عاملدن
قالوب اواوجهله محاربه يه حضوردن معذور ايدی حتی بو وجهله معذور اولديغنی * اضر
بجسمی من الدهور * وخان قراع يدی الاکحل * وقد کنت اشهد وقع الحروب *
ويحمر فی کفی المنصل * ورثنا من المجدا کرومة * يورثها الآخر الاول * نظمنی دخی
يازمشدر ديمشدر ديو ذکر ايدر (واصمعی دخی حسانك جبان اولماديغنه شجعان عربی
صايعيدرق هجوی دايلدر ديمشدر انتهی (حکايه اولنديکه قريشدن برشابك بر جاريهٔ حسنه
وبهيه سی اولوب شاب مرقومك جاريه يه محبت ومودتی اوفر وشغف وتعلق برتبايدی شابه
فاقه کلکله جاريه يی فروخته مضطر اولوب وآلوب حجاجك واليلکنده عراقه کتوردی
وحجاجه صاتدی جاريه حسن وجمال صاحبه سی اولديغندن حجاجك يانده معتبره اولدی
اوخلالده اقارب حجاجدن ثقفی برجوان حجاجك زيارتنه کلمشيدی حجاج اکرام واعزاز
ايدوب قربنده بر دائره ده اقامه ايلدی يوما من الايام جاريه حجابی اووشديرکن اول جوان
يانه کيردی جاريه نك جوان مرقومه الچی کوز يله باقديغنی کوردکده انصافه کلوب جاريه يی
جوانه بخش ايلدی جاريه بعد الاستبراء المعلوم جوانله همفراش اولوب اکن صبح کاذب
هنکامی جاريه فرار ايلدی اشبو خبر حجاجه واصل اولدقده هرکيم شوصفتده برجاريه بولورسه
مطلب ديوانيه وجرايم جزردن بریء الذمه در وعديله ندا ايتدردی چوق کچميوب بولهرق
حضورينه کتوردیلر حجاج ای عدوة الله سن بنم نزدمده اقارب ناسدن اولدك ايدی سکا
کمال کرمدن برنظر کله ميلکی حس ايتديکم ابن عمم کبی شاب حسنی اختيار ايدوب ويرمش
ايکن فرار ايتدك ديوتوبيخ ايتدکده جاريه افندم ماجرايی بعد الاستماع هرنه اراده ايدر ايسك
فرمان سنکدر ديو نقل ماجرايه استيذان ايدر حجاج رخصت ويردکده باسيدی بن برقريشينك
سوکلی جاريه سی ايدم بهسامده محتاج اولمغله بنی کوفه يه کتوردی يافلشديغمزده بکا تقرب
ايدوب حرکت معلومه يه مباشرت اوزره ايکن برارسلانسسی ايشتدی سيفنی قنندن چيقاروب
اسده حمله وبرضربه ايله قتل ايدوب باشنی کتوردی وينه مصلحتنه اقبال ايلديکه هنوز مادهٔ
تناسلده برودت کلميوب اولکی تاب وقوامنده ايدی وحاجتنی باتمام قضا ايلدی اما اشبو ابن
عمکزکه بکا اختيار ايلديککز ذات مکرمدر وقتاکه ذوقياب شهد وصال اولاق آرزوسيله
سينه مه صارلديغی خلالده طوانده برفاره جك دوشمکله برضرطهٔ جسيمه چيقاروب يوزی
قويونبا يلوب يالدی هرچنديوزينه صولرصاچوب صحو وافاقتنه چالشدم ايسه ده تماميله ميت
غيرمتحرك دونوب آچيله مامغله اولور و بومادده بنی متهم ايدرسن ديو خوفندن فرار ايتشيدم
ديجك حجاج نفسنه مالك اولميوب وشدت اوزره ضحکه باشلوب ويحك ای جاريه بونی کم

كتم ايت و براحده يلدرمد ديدى جاريه دخى بنى بوچلبى يه رد ايتمامك شرطيله سويلم ديو نياز
ايدك . ه استدعاسنه مساعده ايلدى (مشاهير جبنا دن برى دخى نميرى ايدى
جارندن مرويدر كه بركيجه خانه مدن حالته نظر ايدر ايدم كوردمكه بر حركت حس ايتمكله
اوطه سنك قپوسى داخلنده دره يه رك طورمش واى خانه مزه جرءت وجسارتله كيرن حرامزاده
باشكه كله جك بلايى دوشنمدكى اشته لعاب منيه آدلو مشهور آفاق اولوب ايشديكك سيف
مصيقل دستمده اماده در سنى مظهر عفو ايندم عقوبته اوغرامه دن چيق كيت ديو قورقه رق
خانه سنك قپوسنى آچدى كوردمكى خانه دن بر كلب چقدقده حمد اولسونكه اى حرامزاده كلبه
مسخ اولنمش سن و بزدخى حرب وقتلكدن مصون اولدق ديديكنى جارمرقوم حكايه ايلدى
(قلت) نميرينك موتله او بنايجى معناسنه لعاب المنيه ديو آد قوديغى قليجى عصا دن فرق
اولنماز برحديد غيرقاطع ايدوكنى دخى جارمرقوم حكايت ايتمشدرحكايهٔ مذكوره ده * ثم فتح الباب
على وجل فاذا كلب قدخرج فقال الحمدلله الذى مسخك كلبا وكفانا حربا * ديو يازيلان عباره
ترجمهٔ معلومه ده بر مدتدنصكره قپويى آچوب بلكه خرسز اوزريمه هجوم ايدر خوفيله فرار
ايدنجه قپودن بر كلب ايچروده قالمش چيقدقده كلبى كورنجه شول الله تعالايه حمد اولسونكه
آدمى كلبه مسخ ايليوب بزى قوانى محاربه ومقاتله يه محتاج ايلمدى ديدى ديو ترجمه اولنمش
وعباره ده خرج لفظى بر و فاعلى كلب ايكن فاعلى غيرى كوزه ديلوب غالبا ظرافت قصد
اولنمشدر (محكيدر كه معتصم خليفه بركون صيد كاهده چيقمشيدى ناكاه بر ارسلان ظهور ايدر
خدمهٔ خاصه دن اندام و انتظام سلاحندن ارلك مأمول بر بنده سنه اى كس * افيك خير *
يعنى سنده شو ارسلانى طوتمغه شجاعت وتدبير وارميدر رعنا سنى اشراب ايتكده اى
اميرالمؤمنين خير بنده خير يوقدر ديواستنكاف ايديجك معتصم كواوب * قبح الله الجبان * ديو
تزييف ايلدى (مريدر كه اسكندرك امراسندن اسكندر نام برنامداشى وار ايدى اكن مأمور
اولديغى حربلرده دائما منهزم اولوردى وانهزامنك برنده بهى بدكار يا بو تدبيرنكى ياخود
اسمكى دكشدر ديو توبيخ ايتمشدر (محكيدر كه اسلم بن زرعة الكلابى فتنهٔ خوارجده طائفهٔ
مرقومه نك ذكرى سبق ايدن شجعا ندن ابو هلال مرداس ايله محاربه يه چيقمشيدى
والحال كه مرداسك باشنده قرق نفر واسلم معيتنده ايكى بيك نفر عسكر وار ايدى اسلم منهزم اولدقده
ناس اسلمى سنك لومه طوتديلر امراى امويه دن ابن ابى زياد دخى ذم ايتدكده اسلم ابن ابى زيادك
حياتمده ذمى مماتمده بنى مدحندن احبدر ديو جبانتنى لطيفه يه بولشدر مشدر بوانهزامدن
صكره اسلم سوق و بازاره چيقدقده خلق وسيما صبيان ابو هلال وراك يعنى ابو هلال اردكده در
ديو صيحه ايله استهزا ايدرلردى ابن ابى زياده شكايت ايتمكله ابن ابى زياد خلق وصبيانى
منع ايچون عسس باشيسنه امر وتنبيه ايلدى (قلت) صباوتده ادراك ايتديكمز عصردن
برو مشهور آفاق اولان * عرب آردكده * قضيه سى اوليادن صانيلوردى مكر شبيهى اولمغله *
لبس اول قارورة كسرت فى الاسلام مثلى حكايهٔ اسلم اكدرمشدر (وينه ترجمهٔ معلومه ده ابن ابى زياده
خليفه عنوانى زياده قلنمش وابن آكسلمشدر * زهى وقوف زياد وزهى بيان مراد (معركه نك برنده
منهزم طرفنده بولنان برجبان خراسانى فرار ايچون دهشتله آتنه ترس يعنى قيچى باشى و باشى قيچى
صانه رق بنوب وكبى قوير يغنه طاقمسه جالشوب امكان بوله مدقده بهى حيوان صد عجب كه
آتنك عريض وناصيه لك طويل اولمش ديو آتنه خطابى و بو وجهله هيچ وتابى خنده بخش

سامعين اولمش اولديغى محكيدر (برجبان حقنده نظم اولنمش قطعهٔ لطيفه در * يقول جبان
القوم فى حال سكره * وقد شرب الصهباء هل من مبارز * واين الخيول الاهوجيات الوغا *
اناقل منهم كل ليث ناهز * ففى السكر قيس وابن معدى وعامر * وفى الصحو تلقاه كبعض العجائز
* مألى قوم رك قورقاغى صهبايى ايچوب وجبانتى ايچ ايدوب مست اولدقده قنى بكاشوميدان
شجاعتده قارشو كلور دلير و بنجه تابنه معزور اولان مددشير تخميرديو نعره اورر وقنى ساحهٔ معركه ده
اول سريع السيرانلر وآتلو لركه فى الحال اوزرنده اولان ارسلان شجاعتنا و فرصت بين قهر خصم
يكتلرى ايذديرم ديرو الحال اول جبان سكر حالنده ديديكى لاف اوزره مشاهير دليران عربدن قيس
وابن معدى وعامردر اما صحو حالنده يعنى آيلدقده انى سن عجوزلردن برى كبى كورورسن ديمكدر انتهى
(قلت) عطايى مرحوم مثنويات بلاغت غاياتنك برنده يعنى فضائل شجاعتى حاوى اولان مطالب
حكمت مشعرنده * بو يله تحقيق ايدر اكاه حكما * هم مسلم طوتار انى علما * ايكى قوتدر ايدن
هر اثرى * عمليدر برى بيرى نظرى * نظرك مرجعى علم و عرفان * كه اودر جوهر نوع
انسان * عملى اولدى دونوعه قسمت * غضبيه برى بيرى شهوت * جمله سنك وسطى اولدى
مفيد * كاوله افراط ايله تفريط بعيد * مار وترياق كيدر مثلا * زهر درهريانى اورتاسى دوا
* نظرك جربزه در اكثارى * ابلهك ناقص اولور افكارى * علمدر رتبهٔ عدل مرغوب *
حبذا مقصد نعم المطلوب * شهوت ارتق اوليجق فاجر اولور * اولسه جامد از اولوب قاصر
اولور * صبر وآرامه دم قدرتدر * جانبنى غضبك اولدى همان * مشهور بريسى بيرى جبان
* برصفتدر بو كه ضمنده نهان * نيجه اوصاف فتوت پنهان * اولك لازمه سى صبر وثواب
* ثانيا ترك سر و بذل حيات * الى آخره نظميله مباديسنه فهرس بند اولديغى خلق جامى ثانى
علامهٔ يمدانى قنالى زاده على افندى مرحوم اخلاقنك باب اول كتاب اولنده كوزل بيان ايتمكله
اشبو شجاعت وضدى اولان جبانت بابنك آخرينه او باب اول كامل اكمل قلم اسعداقل ايله
بعبارته اتيان ودرج اولنوب مجلد اول ترجمهٔ مستطرف درج طرف قلنمشدر فلله الحمد والمنه وعلى
نبيه الصلاة والتحيه ﴿ قال المولى المشار اليه صب البارى عز وجل سجال الرحمة عليه ﴾
خلق بر ملكه دركه انك سببيله نفسدن افعال سهولتله صادر اولور و فكر و رويته محتاج
اولماز (و بو تعريفك تفسيرى اولدركه ملكه هيئات نفسيهٔ راسخه يه ديرلر زيراكيفيت
نفسانيه ايكى قسمدركه برى حال برى ملكه در اكر سريع الزوال وغير راسخ اولورسه
خجالت وضحك كبى حالدر واكر بطيء الزوال وراسخ اولورسه سخا وشجاعت كبى اكا ملكه
ديرلر (پس اولا خلقك تعريفنده ملكه ذكر اولندى بوكا بناء كه اكر كيفيت نفسانيه ملكه اولميه
يعنى راسخ اوليه سريع الزوال اوله خلق ديمزلر (بعده تعريف خلقده ذكر اولنديكه
انك سببى ايله نفسدن افعال سهولتله صادر اولور بوقيد انكيچون ذكر اولنديكه كيفيت
نفسيه ملكه اولسه اما انك سببى ايله نفسدن افعال صادر اولماسه اكا خلق ديمزلر
(وكذلك افعال صادر اولمغه سبب اولسه اماسهولتله صادر اوليوب عسرتله فكر وتأمل ايله
صادر اولمغه سبب اولسه ينه خلق اولماز اماقيود مذكوره يى جامع اولوب وافعال انك سببى ايله
بى تأمل سهولتله صادر اولسه اكا خلق ديرلر مثلا بركيمسه دن نادرا بذل واحسان ايتمك واقع
اولور اما اكا خلق سخاوت ديمزلر زيرا ملكه اولمادى ودخى بركيمسه يه بذل وسخا عادت اولسه
اما نفسه متصل جبر ايتمكله وتكلف وزحمتله اولسه ينه خلق سخاوت انده موجود دكلدر زيرا
بذل وعطا سهولتله صادر اولمادى امابركيمسه يه دائما سهولتله بذل مال وفيض عطا ايتمك مقرر
اولسه شو يله كه بذله قدرت محقق وموانع مرتفع اوليجق بذل ايتمسى مقرر اولسه آنده خلق سخا

حاصل ومتحقق‌در ﴿تقسيم خلق﴾ چون خلق نه نسنه ايدوكی معلوم وماهيتی مفهوم
اولدی شمدی بدنصكره تعريفندن رجوع وتقسيم اقسامنه شروع ايده‌لم (افاضل سلف شويله
ذكر ايتديلركه خلق خالی دكل كه كمال اولان نسنه‌يه سبب اوله يانقصان اولان نسنه‌يه سبب اوله
(قسم فضيلت وخلق حسن ديرلر سخا وشجاعت وحلم كبی (قسم ثانی يه رذيلت وخلق قبيح
ديرلر بخل وجبن وخفت كبی (قسم ثالث نه فضيلت نه رذيلتدر خياطت وفلاحت كبی بزم بوكتابده
قسم ثالثدن بحثمز يوقدر (بلكه يا قسم اولدندركه معلوم اولوب تحصيل واكتساب اولنه يا قسم
ثانيدندركه مفهوم اولوب حذر واجتناب قيلنه بوتقسيم خلقك اقسام اوليه سنه تقسيمدركه
فضيلت ورذيلتدر اما خلقك اقسامی وانواعی چوقدر انلره دخی تقسيم اولنمق لازمدركه اقسام
وانواع مذكوره معلوم اوله (مقدمهٔ كتابده اشارت اولنمشيدی كه نفس انسانی‌نك ايكی قوتی
واردر (بريسی قوت مدركه‌دركه نفس انك سببی ايله ادراكات عقليه يه قادر اولور (ايكنجيسی
قوت محركه‌دركه نفسدن انك سببی ايله تحريكات بدنيه صادر اولور وبو ايكی قوتك هر بريسی
ايكی شعبه يه منشعب ايدی قوت مدركه‌نك برشعبه‌سی قوت نظری وشعبهٔ اخراسی قوت عملی ايدی
وقوت محركه دخی ايكی شعبه ايدی (بری شعبهٔ محركهٔ شهوانی (وبريسی قوت محركهٔ سبعی
ايدی (پس بو درت قوت بدن انسانده كاركر اولوب نيجه افعال صدورينه سبب اولورلر
اكر بو قوادن صادر اولان افعال مقتضای عقل صحيح ووجه جميل اوزره واقع وحد اعتدال
اوزرينه صادر اولورسه اول خلق كه بو نوع افعاله سبب اوله فضيلت اولور (واكر اعتدالدن
خارج اولوب يا افراط ويا تفريط جانبنه مائل واقع اولورسه بو مقوله افعاله سبب اولان قوت
رذيلت اولور (پس قوت نظری مهذب اولوب اندن اعتدال اوزرينه افعال صادر اولورسه
اول خلق حكمتدر (واكر قوت عملی مهذب اولوب اعتدال اوزرينه افعال صدورينه
سبب اولورسه اول خلق عدالتدر (اكر قوت محركهٔ شهوانی مهذب ومؤدب اولوب اندن افعال
معتدله صادر اولورسه اول خلق عفتدر (واكر قوت غضبيه مهذب ومؤدب اولوب افعال
معتدله يه سبب ومنشأ اولورسه اول خلق شجاعتدر (پس اصول فضائل بو درت خلقدر
(اعنی حكمت وعدالت وعفت وشجاعتدر وبو فضائل اربعه كه اعتدالدر هر برينك ايكی طرفی
اعنی طرف افراطی وطرف تفريطی رذيلتدر مثلا قوت نظرينك اعتدالی حكمت وجانب
افراطی جربزه در وجانب تفريطی بلادتدر وبو ايكی اطراف رذيلتدر وقوت عملينك اعتدالی كه
عدالتدر جانب افراطی وتفريطی يوقدر بلكه بونك همان برضدی واردركه اكا جور ديرلر
وقوت شهوينك اعتدالی عفتدر وجانب افراطی فجوردر وجانب تفريطی خمود در وبو ايكيسی
رذيلتدر (وقوت غضبينك اعتدالی شجاعت وجانب افراطی تهور وجانب تفريطی جبن در
وبو اول تقريردركه خواجه نصير طوسی كتاب اخلاق ناصريده ايراد ايلدی (وامام ربانی
مرشد الكل حجة الاسلام ابو حامد محمد الغزالی حضرتلری دخی كتاب احياء علومده بو اسلوب
اوزرينه ايراد ايلدی (ومع هذا ديديلركه عدالت خلق حكمت وعفت وشجاعتك اجتماعندن
حاصل اولور زيرا بو اوچ خلق مجتمع وممتزج ومتسالم اولنجق اوچينك تركيبندن برحالت
متشابهه حادث اولوركه اول فضائلك كمالی وتمامی اولوب اكا عدالت تسميه اولنور انتهی كلامه
(لكن مخفی دكلدركه عدالت اول اوچ خلقدن مركب اولنجق عدالتی اقسام خلقدن
برقسم مستقل واول اوچ قسمه مقابل عد ايلك موجه دكلدر زيرا مشهور ومقرردركه

مقسمده واقسامده قيد وحدت معتبردر اقسام ثلاثه جمع ايدوب برقسم دخی اعتبار ايتمك لايق
دكلدر مثلا كلمه‌يی اسمه وفعله وحرفه تقسيم ايتدكدنصكره بو اوچ قسمی برقسم آخر
اعتبار ايدوب مجموع اقسام كلمه دردتدر ديمك جائز دكلدر پس اولی واحسن اولدركه اصول
فضائل واخلاق حسنه‌يی اوچ قسمه حصر ايده‌رز وتقسيمی بو وجه اوزره ايراد ايده‌رزكه
چون انسانده اوچ قوت واردر وبو اوچ قوته اوچ نفس دخی اطلاق اولنور (بری نفس
ملكيدركه مبدأ قوت ادراك وتمييز معقولات ومدركاتدر (ايكنجيسی نفس سبعی دركه مبدأ
غضب واقدام انتقام وشوق تسلط ورفع وجاه وتغلب بوقوتله در (اوچنجيسی نفس بهيمی
دركه مبدأ طلب ملاذ ومشتهيات وواسطهٔ نيل مأكل ومشارب ومناكحدر (پس اصول
فضائل دخی بو اوچ قوته كوره اوچدر (زيرا اكر قوت ملكی حد اعتدال اوزرينه
متصرف اولوب افراط وتفريطه ميل ايلمزسه اول خلق حكمتدر واكر افراط اولورسه اكا
جربزه ديرلر رذيلتدر (مثلا قوت عاقله‌يی حيل وتزويرات ومساخر ومسخره لق اوزرنده عجايب
اختراع ايتمكه صرف ايليه (وتفريطی بلادتدركه ادراك حقايق وتمييز معقولات
ايتمكدن عاجز وافعال محموده‌يی افعال مذمومه‌دن فرق وتمييز ايتمكه قادر اولميه (ونفس
سبعی اكر اعتدال اوزرينه تصرف ايدرايسه حاصل اولان خلق شجاعت اولور (واكر
افراط ايدرسه تهور اولوركه انسان كندوسنی بی نفع مهالكه القا ومقاومتی حد امكان دائره
قدرتندن بيرون اولان دشمن ايله مقابله ومقاتله ايدوب كندويی يا اهلاك ويا اضرار ايتمكدر
وبو قوتك تفريطی جبندركه عقلا صبر وثبات مستحسن ومقاتله ومقابله ممدوح اولان يرلرده
جزع وفزع قبيح ايدوب وانهزام ويروب مخنثلر زمره سنه داخل اولمقدر (ونفس بهيمينك
اعتدالی عفتدركه شرع وعقل تجويز وتحسين ايتديكی مأكل ومشارب ومناكحده علی وجه الاعتدال
تصرف وتناول ايتمكدر وبو قوتك افراطی فجوردركه دائرهٔ شرع وعقلدن تجاوز ايدوب
محرمات ومكروهاتی تناول وفواحش وقبايحدن تمتع وتلذذ قيلمقدر وبونك تفريطی خمود در
(وخمود اولدركه بالكليه ترك شهوات مباحه ايدوب اهلاك بدن يا انقراض نسل وعقب اولنه مؤدی
اولوب (تناكحوا تكاثروا فانی اباهی بكم الامم ولو بالسقط) حديث شريفنه مخالفت قيله
(وچون بو اوچ فضائل برشخصده توفيق الهی وسعادت نامتناهی ايله مشتمل وكوكب
سعادتی بو اوچك اجتماعندن اوج رفعتده ملتمع اوله اول شخص عدل اولور (بو اوچك
مجموعنه عدالت ديرلر وعدالتك ضدی همان جوردر وجور بو اوچ فضائلك بريسی معدوم
اولمغله متحقق اولور وبو اوچ فضيلتك فروعی واردر ان شاء الله تعالی شرح وبيان اولنسه
كرك وجمله عالم وآدمده هرنه فضيلت وارايسه يا بو اوچدن بريسی دريا انلرك فرعيدر
وجمله اهل عالم وافراد آدمك افتخار وابتهاجی بونلرك ايله درحتی نسلی ايله افتخار ايدن
كيمسه ابا واجدادنده بونلر ايله متصرف كيمسه اولمق ملاحظه سيله افتخار ايدر (ومعلوم
اوله كه فضائل ثلاثه‌دن بريسی حكمتدر ديدك بو حكمت مشهور حكمتكه موجودات خارجيه‌يی
بقدر الطاقة البشريه بلمكدر ديو تعريف ايتدك ايدی اول معنايه حكمت دكلدر وبر حكمت
دخی وارايدی حكمت عمليه معناسنده در اول دخی دكلدر بلكه بو حكمت لفظينك معنای ثالثيدر
(چون بو نكته معلوم اوله بو مقامده ايراد اولنان سؤاله جواب ظاهر اولور وسؤال بو دركه
حكمت خود حكمت نظری وحكمت عملی يه تقسيم اولندی وحكمت عملی دخی علم اخلاق

وعلم تدبیر المنزل وعلم سیاست مدینه یه تقسیم اولندی (پس اخلاق دخی بو مقامده حکمته
وعفتده وشجاعته تقسیم اولنمق نیجه راست اولور زیرا حکمت ینه کندونك قسمی اولوب تقسیم شی
الی نفسه والی غیره لازم کلور وقتا که معلوم اولدیکه بو اخلاقدن قسم اولان حکمت اول مقسم
اولان حکمت دکل قسم آخردر تقسیم شی الی نفسه والی غیره لازم کلیوب سؤال بالکلیه مندفع اولدی
انتهی (و بنه فاضل مشار الیهك باب ثالث کتاب اولنده زبور مسطوره یلدیغی اشبو نقل دخی ملخصا
ذکر اولنوب مجلد اول ترجمه سنده مسکی الختام قلندی (قوله تعالی نقیض له شیطانا
فهوله قرین) آیت کریمه سنك اشارت قیلدیغی معناجه فیثاغورس حکیم هر ملکه که انسان
انی کسب ایدر اکر خیر ایسه بر ملك حدوثنه سبب واکر شر ایسه بر شیطان وجودینه باعث
اولوب هر بری آخرنده صاحب وکاسبنه ملازم ومصاحب دائم اولسه کرکدر پس مرد عاقل
کورمك کرکدر که ذاتنه اعمال واخلاقیله نه مقوله مصاحب ومقارن کسب وتحصیل ایتمشدر
(وفقنی الله تعالی وایاکم لسلوك الطریق المستقیم وعصمنا عن الوقوع فی مهاوی تنذر بعذاب
الیم آمین بحرمة سید الانبیاء والمرسلین علیه وعلیهم الصلاة والسلام وعلی آل کل واصحاب
کل اجمعین والحمد لله رب العالمین

الباب الثانی والار بعون

اشبو قرق ایکنجی باب مدح وثنا ونعمتلره شکر ومکافات بیاننده در و بو بابده فصول عدیده
واردر ﴿فصل اول مدح وثنا بیاننده در﴾ مدح محمود ومحمد کسنه یی بیله
حمد اولنور اخلاقله وصف اولنمق تعریفیله معرفدر که او اخلاق نعت ووصف حمید
اولور و بو وجهله مدح مولادن عبدی حقنده صادر اولمسی صحیح و واقعدر زیرا حق سبحانه
وتعالی حضرتلری ایوب علیه السلامی ﴿انا وجدناه صابرا نعم العبد انه اواب﴾
آیت کریمه سنده مدح وثنا بیورمشدر واهل تفسیر آیت مذکوره یی بز عظیم الشان
ایوبی نفسنه واولادینه ومالنه اصابت ایلیان بلیه لرده صابر بولدق ایوب نه کوزل قول اولدیکه
تحقیق اول یعنی ایوب بشر اشره یعنی بالکلیه قلبا وقالبا جمیع احوالده حقه توجه ورجوع
ایدیجیدر دیو تفسیر ایلدیلر (قلت) حضرت ایوب علیه السلام اوج واسطه ایله حضرت
اسحق بن ابراهیم علیهم السلامه منتهیدر که بونلردر ایوب بن اموص بن رازخ بن عیص ابن
اسحق علیه السلام حوران اهالیسنی ایمانه دعوت ایله ارسال بیورلمشدر نعم اولاد ومال بسیاره
مغتنم ایدی یدیشر ارکك واناث اولاد محترملری اولوب چفتلکلر بنك اداره سنه مأمور اولی
بارقلی بشیوز کوله لری وارایدی سائر اموالی دخی بو قیاس اوزره ایدی بویله ایکن دنیا قلبنده
اولمیوب جمله سنی مستحقنه بذل ایله ابنای سبیله بسط بساط اکرام ایله شکر خالقده اولوردی
اشبو حال عبودیت اشتمالنه حقود دیرین یعنی شیطان لعین کدر اوزره اولوب آخر کار جناب
پروردکار الهی ایوب نیچون طاعتده اولماسون زیرا دائما رفاه حالده اولوب مرأت اقبالنده
صورت ادبار کورمامشدر اکر مبتلای فقر اولسه زهدی ترك ایدر دیو رفع رقعه شریری ایتمکله
جناب حق شیطان مردودی الزام ایچون بحکمته سبحانه وتعالی ایوب علیه السلامه تسلیط ایلدی
تفاصیلی کتب تفاسیر وعلی الخصوص بیضاوی حاشیه سی شیخزاده ده یازلدیغی اوزره دواب
ومزارعی خدمه سیله تلف اولوب بعده اولاد کرامی زلزله دن دفعة وفات ایلدیلر بینه ایوب علیه السلام

صبر اوزره اولدی بعده دم نفس شوم شیطان ایله مزاج شریفلرینه اختلال کلوب عروق
واعضالرینه قوردلر اوشدی اقاربی بیزار اولوب کارفریه یه اخراج ایتدیلر حلیلهٔ محترمه لری
رحمه بنت افرائیم بن یوسف خدمت شریفه لرینی ترك ایلمدی فرصت بولدقجه بعض آشنالرینه
اجرتله خدمت ایدوب حضرت ایوبك قوت حلالنی اول اجرتدن تدارك ایدردی بو ابتلا اصح
اقوال اوزره اون سکز سنه ممتد اولدی بو خلالده اصلا شکایت ایتمیوب ینه صفای بالله صبر ایدردی
اوزرنده اولان قوردلر قلبنه ولسانه دخی تعدی یه باشلدقلرنده جای فکر وذکر خدا اولان اول
عضولرینك تلفندن و بو تقریبله اساینش دل وجان اولان معاملهٔ روحانیدن دور اوله جغی
خوفندن ناشی قرآن کریم ناطق اولدیغی اوزره ﴿انی مسنی الضر وانت ارحم الراحمین﴾
مناجاتنی عرض اجابتکاه آله ایلدکده قرین قبول اولوب امر الهی یه امتثالا ایاقلرینی تحریك
ایتدکلری یردن بر آب حیاتبخش جریان ایلدی ایچوب واغتسال ایلدکلرنده درون وبیرونی عافیتله
طولدی وابتلادن اول اولان حسن وجمالی صورت بولدی واولادلرینك برینه اولادی علی قول
اولکیلری دخی احیا اولندی واموالی مضاعف قلندی عمر شریفلری طقسان اوچ و بر روایتده
طقسان سکز اولدقده سیر ریاض رضوانه ارتحال بیوروب باذن الله تعالی سبب افاقتی اولان
چشمه سار جوارنده متواری لحد پرانوار اولدی مدت حیاتی ایکیوز سنه یی تجاوز ایتدیکی دخی
مرویدر حضرت ایوب علیه السلامك ﴿انی مسنی الضر﴾ قولی جزع قبیلندن دکلدر زیرا
حق تعالی انی صابر دیو وصف بیوردی بلکه قول مذکور دعادر که باری تعالی ﴿فاستجبناله﴾
قول کریمی بونی بیان ایدر وهم جزع مخلوقه شکوادر اولور بو قسمه خالقه حالندن اشتکا ایدن
جزع ایدیجی اولماز انتهی (وینه باری تعالی نبی ذیشانی فخر کائنات علیه ازکی الصلوات
والتحیات حضرتلرینی ﴿وانك لعلی خلق عظیم﴾ نظم جلیلیله مدح وثنا بیورمشدر (قلت)
اشبو نص شریفك مآلی یکرمی اوچنجی بابده کذران ایتمشدر (وینه حق جل وعلا مؤمن
قوللرینی ﴿قد افلح المؤمنون﴾ الی آخر الآیات کلام منزلیله مدح ووصف بیورمشدر (قلت)
آیات وصف بودر ﴿قد افلح المؤمنون الذینهم فی صلوتهم خاشعون * والذین هم عن اللغو
معرضون * والذین هم للزکوة فاعلون * والذین هم لفروجهم حافظون * الا علی ازواجهم
او ماملکت ایمانهم فانهم غیر ملومین * فمن ابتغی وراء ذلك فاولئك هم العادون * والذین هم
لاماناتهم وعهدهم راعون * والذین هم علی صلواتهم یحافظون * اولئك هم الوارثون *
* الذین یرثون الفردوس هم فیها خالدون (اهل تفسیر آیات شریفهٔ مذکوره یی وحدانیت
حق تعالایی ومبدأ ومعادی تصدیق ایدنلره بشارت ومژده که سعادته ایروب فضل باریدن
توقع وانتظار ایلدکلری مقصود فلاح ونجاتلرینه فائز اولدیلر وابداجنده قالدیلر یعنی فلاحه
دخول ایده جکلری محققدر (اویله مؤمنلر که عبادات بدنیه دن اولان نمازلرنده خشوع ایدرلر
یعنی قلوبلری ایله خدادن خوف ایدوب درکاه عبودیت حقده تواضع وتذلل ایدرلر وکافهٔ
افعال جوارحنده دخی تعدیل ارکانی یرینه کتوروب اطرافنه باقمزلر واهل تحقیق بیانجه
خلال صلاتده اصلا حقدن غافل اولمادیلر (ودخی لغودن معرض اولدیلر یعنی قولا وفعلا
کندولره دنیا وآخرتده فائده سی اولمیان مالایعنی یی ترك ایلدیلر واویله مؤمنلر که عبادات
مالیه دن اولان زکات مالیلرینی بر نهج شرعی ادا ایدرلر یاخود عمل صالح ایشلرلر
واویله مؤمنلر که مادهٔ تناسللرینی حیض ونفاسدن پاك درده قدر جائز اولان زوجه لرندن
وملك یمین ایله مالك اولدقلری سریه یعنی جاریه لرندن باشقه لره بذل ایتمیوب حفظ ایلدیلر که
ایمدی بونلر اکر حیض ونفاس حالنده اولمیان زوجه وجاریه لرینه بذل ایدرلر ایسه ملوم

اولمازلر يعنى حلالدر اما اول كيمسه كه بونك وراسن طلب ايده يعنى زوجه وجاريه لرينك غيرى يه
يذل ايده اول وصفلو كيمسه لر حلالدن حرامه متجاوزلردر (ودخى او بله مؤمنلر كه اموال واسراردن
ايمان اولندقلرى شيئى حفظ ايدرلر وجهت حق ياخود خلقدن معاهده ايلدكلرى نسنه لره وفا
ايدرلر (ودخى او يله مؤمنلر كه دائما تكرر ايدن بش وقت نمازه مواظبت واوقاتنده ادا ايدرلر
اشته انجق صفات مذكوره يى جامع اولنلر حق تعالانك اعمال مذكوره مقابله سنده وعد ايلديكى
ثواب جزيله وارث يعنى فضلا وكرما مستحقلردر او يله وارث ومستحق مؤمنلر كه فردوسه يعنى
جنته وارث ومستحق اولورلر انده خالدلردر ديو تفسير اولنمشدر (معلوم اوله كه الفاظ عمومدن
اولان من اسم مبهمى ذوى العقوله وما اسمى ذوى العقولك غيرى يه اطلاق اولنور رايكن
﴿اوماملكت﴾ نصنده جوارى يه اطلاقى نقصان عقل وعملرندن ماعدا سائر حيواناتك كبى اعمال
خسيسه ده استعمال اولندقلرى نكته سنه تنبيه ايچوندر لاحقه لاسعد الفقير (صاحب الكشاف
زمخشرى نحودن مفصل شرحنده دير كه بعض وزراى ايران مجلسنده بولندم ايدى مجلس مذكور
فضلا ايله طوا وايدى وزير فضلايه ﴿اوماملكت ايمانهم﴾ نصنده دائر سؤال ايراد ايلدى جوابه
تصدى ايتمشلر ايسه ده قانع اولميوب بكا دخى صوردى بن دخى فى الحقيقه ما غير عقلايه موضوعدر لكن
اصلنه بر وجهله مراعاتى ممكن اولديغى حالده عقلايه اطلاق اولندقده مراعات مذكورى اجرا واجب
اولور نص شريف مذكورده دخى ذكوردن اناث غير عقلايه اقرب اولمغله مهما امكن قرب مذكوره
مرعات واجب اولوب اناثه حمل اولنمشدر ديد يكمده وزير جوابمى استحسان ايلدى ديمشدر
انتهى (صاحب المستطرف دير كه اشبو آيات كريمه اخلاق حميده ايله متصف اولنلرى اول اخلاقله
مدح ايتمك جائز اولديغنه دلالت ايدر اما (اذا رأيتم المادحين فاحثوا فى وجوههم التراب) حديث
شريفنده اولان مدحى اهل حديثدن عتى مدح باطل وكذب ايله تفسير ايتمش و بر كيمسه نك حقيقة
متصف اولديغى وصف حسن ايله اول كيمسه يى مدح ايتمده بأس يوقدر كه عم النبى عباس رضى الله
عنه وابوطالب ايله حسان وكعب و بونلرك غيرى اصحاب كرام رسول الله صلى الله عليه وسلم افنديمزى
نظما ونثرا مدح ايلديلر وانلرك وجهلرينه حضرت پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلم طو پراق
صاچدقلرى بزه واصل اولمادى يعنى بو يله بر خبر روايت اولمادى حضرت نبى ذيشان صلى الله تعالى
عليه وسلم دخى مهاجرين وانصارى مدح ايوردیلر و حديث شريفده اولان حث ترابده ايكى
معنى اولوب برى مدح باطل وكذب ايدنلرى رد ايله تغليظدر ديكرى او مقوله مادحلره طو پراق
اعز بكزه اولسون ديمكدر ديمشدر (قلت) حديث شريف مذكور جامع صغيرده امام احمدك
مسندى وبخارينك كتاب الادبى و مسلم وابى داود وترمذينك صحيحلرى رموز لريله مقداد بن
الاسود رضى الله تعالى عنهدن مرويا محرر در فاضل مناوى مادحينى ناسى ثنا صنعتلرى يعنى
مكسبلرى اولان كسان ايله وحث ترابى ادنى اولديغيچون طو پراغه شبيه شئ قليل اعطاسى
ياخود لسانلرينى مالله قطع ايتمك ديو شرح ايتمش وحقيقة تراب حسى حيز بعده در ديمشدر
بو صورتده حديث مذكور آيات مسطوره يه منافى دكلدر انتهى (واصحابدن ساريه رضى الله تعالى
عنهم افنديمز صلى الله تعالى عليه وسلمى مدح ايلدى واشبو * فما حملت من ناقة فوق رحلها *
ابر واوفى ذمة من محمد * بيتى جمله مدايحندندر (مآل بيت دور آدمدنبرو مطيهٔ انسان واشيا
اولان دوه لردن بردوه رحلنك فوقنه يعنى اوزرينه حضرت محمد صلى الله تعالى عليه وسلمدن
غيرى عهدينه اوفى واير بر ذاتى حمل ايلمه دى يعنى پيغمبر آخرالزمان اشرف كائناتدر ديمكدر
واشبو بيت عربك اصدق قوليدر (ساريهٔ مشار اليه حضرت عمرك خلافتنده عجم سفرلرندن
برينه سر عسكر ايدوب كوندرديكى ومدينهٔ منوره ده جمعه خطبه سنى اوقوركن خلال خطبه ده

اوج كره (ياسارية الجبل) ديو بونجه فرسخ بردن ساريه يه ندا ايدوب عسكر عدو جبل
طرفندن هجومى قصد ايتمكله ساريه يى اخطار ايله كرامة كوروب وايشتدرديكى ذاتدر كه
اخطار كرامت مدار عمر يله خصمه غلبه ايلمشدر انتهى (عبدالله بن رواحة الانصارى رضى الله
تعالى عنهك اشبو * لو لم تكن فيه آيات مبينة * كانت بديهته ينبيك بالخبر * بيتى مدايح
نبويه نك احسنيدر كه مآلى اكر حضرت پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزده صدق
قولنى مبين آيات ومعجزات اولماسه ايدى ينه مرتبهٔ بداهتده اولان حال صدق اشتمالى سكا خبرنده
صادق اولديغنى انبا واخبار ايدر يعنى ذات اعجاز آياتى پيغمبر آخرالزمان اولديغنه شاهد عادلدر
ديمكدر (واشبو قطعه حسانك نظم ايلديكى نعت احسندر * واحسن منك لم ترقط عينى *
واحسن منك لم تلد النساء * خلقت مبرءا من كل عيب * كأنك قد خلقت كما تشاء * مآل قطعه
اى فخر جهان ديده م سندن احسن برنسنه كورمدى و برانا سندن احسن مولود طوغورمدى
كافهٔ عيبدن برى اولديغك حالده خلق اولندك اقوال وافعال واخلاقك حسن اولوب محسنانه
راغب اولديغكدن كأن جسم لطيفك دخى استديكك كبى يعنى مرادك اوزره سراپا قلبا وقالبا
حسن خلق اولنمشدر ديمشدر (حضرت ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنه مدح اولنديغى
وقتده تواضعا * اللهم انت اعلم بى من نفسى وانا اعلم بنفسى منهم اللهم اجعلنى خيرا مما يحسبون
واغفرلى مالا يعلمون ولا تؤاخذنى * دعاسنى مرفوع دركاه اله ايدرلر ايدى (مآل دعا يارب سن
جناب متعال بن قوللى بندن زياده بيلورسن و بندخى نفسمى سائر ناسدن زياده بيلورم يارب
ناسك بنده ظن ايلدكلرى محسنات اوزره بنى خيرلو قيل و بنده اولوب ناسك بيلمدكلرى ذنوبى
عفو ومغفرت ايله وسو يلدكلرى اوصاف حسنه مقابله سنده بنى مؤاخذه ايتمه يعنى عجب وغرور دن
حفظ ايله ديمكدر (اشبو ابيات آتيه صاحب المستطرف محمد بن احمد الخطيب مرحومك نظم
ايلديكى مدحيهٔ نبويهٔ مطوله جمله سندندر كه حجه كتدبكم سالده زيارت رسالتپناه عليه وعلى
آله و اصحابه صلوات الاله وتسليماته مشرف اولديغمده تعظيم ايدوب تذللا روضهٔ معطره ده
صندوقهٔ شريفه قارشوسنده مكشوف الرأس انشاد ايلدم ديمشدر (وهى هذه * ياسيد السادات
جئتك قاصدا * ارجو رضاك واحتمى بحماكا * يعنى اى سيدلرك سيدى و پيغمبرلرك
سلطانى اولان نبى ذيشان ذات متعالى صفاتكى قصد ايديجى اولديغم حالده دركاهكه كلدم
رضاكى رجا ايدرم حمايتكه بنى احتما ايدوب نفس وشيطانى بكا مضرتدن منع ايله * والله
ياخير الخلائق ان لى * قلبا مشوقا لا يروم سواكا * يعنى قسم بالله كه اى خير خلائق بنم ايچون
سكا شوقلو ومحبتلو قلب واردر كه سندن غيرى يى طلب ايتمز * وحق جاهك انى بك مغرم *
والله يعلم انى اهواكا * يعنى جاه عظيم نبوت و رسالتك حقيچون بن سنك مستغرق درياى
محبت وشغفكم الله بيلور كه محبتم سكا محقق و ثابتدر * انت الذى لولاك ماخلق امرء * كلا
ولا خلق الورى لولاكا * يعنى سن اول ذات عظيم الجاه سنكه سن اولمه سك بر كيمسه خلق
اولنمازدى كيمسه دكل سن اولمه سك كائنات خلق اولنماز ايدى * انت الذى من نوره البدر اكتسا *
والشمس مشرقة بنور بهاكا * يعنى سن اول ذات باهر اللمعات نبوت سنكه سنك نوركدن بدر
اكتسا ايدوب منور اولدى وآفتاب سنك حسنك نورندن عالمى اشراق ايتدى اكثر نسخه ده
من نوره واقع اولمشدر مآلى نه قدر التفات قاعده سنجه قابل تأويل ايسه ده نورك نسخه سى
ترجيح اولنوب اول نسخه اوزره ترجمه اولنمشدر * انت الذى لما رفعت الى السماء * بك قد سمت
وتزينت لسراكا * يعنى سن اول بلند قدر سنكه سمايه رفع اولنديغك وقتده كه معراجدر سنك
سببكله واول ليلهٔ اسراك ايچون سما عالى اولدى تزين ايتدى * انت الذى ناداك ربك مرحبا *

ولقد دعاك لقربه وحبا كا * يعنى سن اول حبيب الهسنكه ليلهٔ مذكوره‌ده سنك ربك اولان رب العالمين سنى ترحيب معنوى ايله ترحيب ايلدى وسنى قرب خاص معنوى يه دعوت وحبايه ايلدى *انت الذى فينا سألت شفاعة* ناداك ربك لم تكن لسوا كا * يعنى سن اول ذات معظم سنكه فرداى قيامتده اهل محشر سائر جميع انبيادن نوميد اوله رق سكا التجا ايلدكلرنده شفاعت كبرى ومقام محمودسكا احسان اولندقده عجزهٔ مخلوقه شفاعت ايلديككده حق تعالى اجابت وقبول بيورديلر كه بو شفاعت سكا مخصوصدر (قلت) اهل سير بيانجه شفاعت نبويه ايله برطاقم مؤمنين بى حساب جنته كيررلر و برطاقى مستحق جهنم ايكن خلاص اولورلر و برطاقى جهنمه نعوذبالله داخل اولمشلر ايكن خلاص اولورلر و برطاقى جنته كيرمشلر ايكن رفع درجه ايدرلر وشفاعت نبويه ايله ابوطالب كبى بعض اهل جهنمك عذابى تخفيف اولنور لكن بو فقيرك نصر عزيز اسمنده يازديغى رساله ده درج ايلديكى اوزره ابو السعود روح روحه ازب المعبود تفسيرنده كفره اعمال صالحه لريله نه ثوابه ونه تخفيف عذابه مستحق اولورلر زيرا بارى تعالى ﴿وقدمنا الى ما عملوا من عمل فجعلناه هباء منثورا﴾ بيورمشدر ديو نصله اثبات ايدر فليحفظ *انت الذى لما توسل آدم* من ذنبه بك فاز وهو اباكا* يعنى سن اول بهترين اولاد آدم واشرف رسل وهاد سبل سنكه پدرك آدم صفى الله‌دن عليه السلام بحكمته سبحانه اكل شجرهٔ منهيه ايله زله صدور ايدوب واهل كمال بيانجه عتاب تلطيف وتأديبله معاتب اولوب سكا توسل ايلدكده عفوه فائز اولدى * وبك الخليل دعا فعادت ناره* بردا وقد خمدت بنور سناكا * يعنى خليل الله اولان حضرت ابراهيم على نبينا وعليه الصلاة والسلام مبتلاى نار نمرود اولدقده سكا توسل ايله دعا ايلدكده حرارت آتش تأثير ايتميوب طبيعتى برودته منقلب اولوب آتشكدهٔ نمرود سنك نورك ضياسيله سوندى * ودعاك ايوب لضر مسه * فازيل عنه الضر حين دعاك* يعنى ايوب عليه السلام بلايا ونفسنه اصابت ايدن جروحك دفعيچون سكا توسل ايله دعا ايلدكده فى الحال اندن ضر و بلا بعنايته تعالى ازاله اولندى * وبك المسيح اتى بشيرا مخبرا * بصفات حسنك مادحا لعلاكا * يعنى حضرت عيسى عليه السلام سنك كلجككى وصفات حسنكى تبشير واخبار وعلو مرتبه كى مدح ايديجى اولديغى حالده بعث اولندى * وكذاك موسى لم يزل متوسلا* بك فى القيمة محتم بحماكا * يعنى حضرت موسى عليه السلام دخى روز قيامتده سكا توسلدن خالى اولميوب حمايتكه صغينيجى اولور *والانبياء وكل خلق فى الورى* والرسل والاملاك تحت لواكا * يعنى قيامت كوننده سكا مخصوص اولان لواء الحمد سايه‌سنه (آدم ومن دونه تحت لوائى) حديثى مقتضاسنجه كافهٔ انبيا ومرسلين عليهم السلام وعامهٔ خلق وملائكهٔ كرام جمع اولورلر * لك معجزات اعجزت كل الورى * وفضائل جلت فليس تحاكا * يعنى اى امام صف انبيا سنك ايچون معجزه‌لر واردر كه كافهٔ خلق انلرى اتيان امرنده عاجز قيلوب وسكا مخصوص فضائل جليله واردر كه انلر محاكات اولنماز يعنى عينى كنورلمه‌دكل بكزرى بيله كتورلمز *نطق الذراع بسمه لك معلنا * والضب قد لباك حين اتاكا * جملهٔ معجزاتكزدن برى اعدا طرفندن مسموم اوله رق عرض اولنان قويون قولو بريانى كندنده اولان سمى سكا اعلان ايديجى اولديغى حالده نطقه كلوب خبر ويردى يعنى * سو يلدى برهٔ بريان اكا هم * جكر خصمى كباب ايتدى الم * زهر يني دوكدى چون ايتدى شكوا * كافران نعم اولدى رسوا* (روضة الاحباب نام سير صحيحده اول كباب بكى اوغلاغى اولوب وحضور سعادتده * لا تأكل منى فانى مسموم * ديديكى محرر در واشبو معجزه غزوهٔ خيبرده وقوعبولدى بريانى كتورن زينب بنت حارث يهوديه ايدى برروايتده اول ملعونه‌يى قتل وصلب ايلديلر وروايت ديكرده

عفو بيورديلر (وبرى دخى عربيده ضب و فارسيده سوسمار وتركيده كلر ديدكلرى حيوانكه حضرتكه كلديكنده لبيك ديدى (قلت) روضة الاحبابده مسطور اولديغى اوزره اول حيوانى برصياد اعرابى طوتوب اكل ايچون خانه‌سنه كتورركن برجمعيته راست كلوب صوردى دعواى نبوت ايدن فخر كائناتدر خلق بالاتباع جنابنه جمع اولمشلردر ديدكلرنده اعرابى حضوره واروب وصيدينى پيشكاه سعادته براغوب يا محمد اكر بو حيوان سكا ايمان ايدرسه بنده ايمان ايدرم ديو معجزه طلب ايدر حيوان راه كريزى طوتمشيكن حضرت عليه الصلاة والسلام ايها الضب اقبل بيوردقلرنده ضب زبان عربى فصيح ايله حاضر اولنلر ايشيدرك لبيك وسعديك ديه‌رك دونوب طوردى حضرت عليه التحية والتسليم اى حيوان كيمه عبادت ايدرسن بيوردقلرنده اول خدايه كه عرشى آسمانده وحكمى زمينده وسبيلى درياده ورحمتى جنتده وعذاب وعقابى جهنمده در ديدى حضرت بن كيمم بيوردقلرنده اول سوسمارسن رسول پرورد كار عالميان وخاتم پيغمبران سنكه هر كيم سنى تصديق ايدرسه فلاح ونجات بولور وتكذيب ايدنلر زيان كورور ديدكده همان اول صياد اعرابى متحير اولوب بوندن باشقه دليل استمم * اشهد ان لا اله الا الله وحده لاشريك له وانك عبده ورسوله * ديوب صدق بالله مؤمن اولدم بو وقته‌قدر يارسول الله بكا سندن ايلرو دشمن يوغيدى شمدى خدايه قسم اولسونكه بكا جانم وپدر ومادر وپسرمدن احبسن ديدكده حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم (الحمد لله الذى هداك بى) بيورديلر برروايتده سوسمار مذكور رسالت حضرتنى تصديقدنصكره اشبو شعرى دخى اوقومشدركه مضمونى انس وجنه مبعوث اولدقلرينى تصديق واخلاق حسنهٔ نبويه‌لرينى تحقيقدر * الا يارسول الله انك صادق * فبوركت مهديا وبوركت هاديا * شرعت لنا دين الحنيفة بعدما * عبدنا كامثال الحمير الطواغيا * فياخير مدعو وياخير مرسل * الى الجن ثم الانس لبيك داعيا * اتيت ببرهان من الله واضح * فاصبحت فينا صادق القول راعيا * فبوركت فى الاحوال حيا وميتا * وبوركت مولودا وبوركت ناشيا * انتهى * والذئب جاءك والغزالة قد اتت * بك تستجير وتحتمى بحماكا * وكذا الوحوش اتت اليك وسلمت * وشكى البعير اليك حين رأكا * ودعوت اشجارا اتتك مطيعة * وسعت اليك مجيبة لنداكا * والماء فاض براحتيك وسبحت * صم الحصا بالفضل فى يمناكا * يعنى قورت وكيك حرم حمايتكه كلوب سكا دخيل دوشديلر ووحشى حيوانلر كلوب سكا سلام ويرديلر و ذات اكرمنى دوه كوردكده حالندن سكا شكايت ايلدى واغاجلرى دعوت ايلدك نداكه مجيب ومطيع اولدقلرى حالده كلديلر وآب مبارك آوجكدن روان اولوب واوفاق قتى طاشلر مبارك صاغ الكده فضل حقله تسبيح ايلديلر (قلت) روضة الصفاده يازركه بر كيك برقورتدن قاچوب حرم بيت مكرمه‌يه صغنور قورت دخى آردندن كلوب لكن حرمه كيرميوب دور حرمده كيكه منتظر اولور بو حالى ابوسفيان بن حرب ايله مخرمة ابن نوفل كوروب تعجب ايدرلركن قورت لسان فصيح ايله بنم حالمه تعجب ايده‌يورسكز سزلك حالكزايسه بمكندن اعجبدر زيرا كه محمد عليه الصلاة والسلام سزى توحيد وايمانه دعوت ايدر سز ايسه اكا ايمان ايتميوب وياور اولميورسكز خدايه يمين ايدرمكه هيچ چشم جهان محمد كبى بر ذات كورمدى وهيچ بر قولاق انك وصفى كبى وصف ايشتمدى ديدى انلرك بو كيفيتدن تعجبلرى دخى زياده اولوب لكن غايت حسدلرندن بو حالى تا ايمانله مشرف اولدقلرى وقته‌قدر براحده اظهار ايتميوب بعد الاهتدا خبر ويرمشلردر (وينه روضة الصفاده مسطوردركه حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم برصحراده كيدرلركن ناكاه يا رسول الله ديو برآواز ايشتدى اطرافه نكاه بيورديلر بر كيمسه كورمديلر تحريده احتياط بيوردقلرنده برخيمه كوشه‌سنده بر كيك كورديلر

اول كيك زبان فصيح ايله يارسول الله بو بيچاره نك يانته كل ديو تشريفلرينى نيازايلدى يانته
تشريف بيوروب مرادك ندر ديدكلرنده اى باعث ايجاد كونين بن ابوجبه صاحبنك دامنه
دوشدم اكن شوطاغده ايكى ياورم وار دربنى صاليو يروارهيم ياورولريمى امزيريم ينه كلورم
ديدى حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم جوابنده دونمبسن بيوردقلرنده كيك اكر دونمزسم
بارى تعالى بكا عشارك يعنى تحصيل عشر شرعيده دقت ايتميلرك عذابى مثليله تعذيب ايلسون
ديوب عودته تعهد ايلدى اول سرور عليه الصلاة والسلام صاليو يرديلر واروب ياورولرينه
سود ويروب عودت ايلدى ينه باغليوب صاحبنى بولديلر وآزاد ايتمسنى اراده بيورديلر صاحبى
صاليويردكده اول آهو ✻اشهد ان لااله الاالله وانك رسول الله ✻ ديو ياورولرينه طوغرى
كتدى (عقيل بن ابى طالب رضى الله تعالى عنه روايت ايدركه سفرك برنده شرفياب معيت
حضرت ايدم برموضعه واردق كه اوراده بردوه چوكش ايدى پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلمى
كوردكده قالقدى ونزد سعادتنه كلوب فرزندك پدر و مادرينه تضرعى كبى تضرع وزارى يه
باشلادى حضرت قومكدن شكايتك ندر بيوردقلرنده اول دوه يارسول الله بنم قوم صباح نمازينى
قيليوب اويورلر پرورد كاردن قورقارمكه انلره عذاب ايده ديجك سرور كائنات عليه الصلوات
والتسليمات اول قومى احضار واوفعلدن نهى بيورديلر (بريدة ابن الحصيبدن رضى الله تعالى
عنه روايت ايلديكه براعرابى نزد حضرته كلوب يارسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم بن اكرچه
مسلمان اوله رق حضوريكه كلدم اكن برمعجزه كوستركه ايمانده يقينم زياده اوله ديدكده
سلطان الانبياء صلى الله تعالى عليه وسلم نه نوع معجزه استرسن بيوردقلرنده اعرابى شوديكلى
اغاجى چاغركلسون ديدى نبى ذيشان عليه الصلاة والسلام اعرابى يه واربنم طرفمدن اول
اغاجى چاغر بيورديلر اعرابى واروب اى شجره سنى رسول خدا استر دعوتنه اجابت ايله ديجك
شجره بر جانبنه ميل ايدوب اول طرفده اولان كوكنى يردن چقاردى وديكر جانبنه دخى ميل ايله
اول جانبك كوكلرينى دخى چقاروب حضور حضرتنه رفتار ايله كلوب السلام عليك يارسول الله
ديدى اعرابى بو معجزه يى كوردكده حسبى حسبى يعنى بكا بو معجزه يتشور يتشور ديو يقينا
تصديق نبوت ايلدى بعده امر حضرت عليه الصلاة والسلام ايله اول شجره ينه يرينه عودت ايدوب
اولكى كبى ديكلدى اشبو شجره معجزه سى متعددا وقوع بولمشدر كه صاحب المستطرفك جمع
صيغه سيله اشجارا ديمسى تكررى اشعار ايدر (هجرت نبويه على صاحبها افضل الصلاة
والتحيه نك التيسنده وقوعبولان عمرۂ حديبيه ده حضرت عليه الصلاة والسلام قرب مكه
حرسها الله تعالاده حديبيه ايله مسمى اولان قيو كنارينه نزول بيوردقلرنده اصحاب صوسزلقدن
مضطرب اولمجق جابر رضى الله تعالى عنه روايتى اوزره رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم
مبارك اللرينى صوايله مملو اولان مطهره لرينه ادخال الله صو پارمقلرى ارالرندن جريانه باشلدقده
كرك انسان وكرك دواب ومواشى كافة دفع حرارت ايلديلر يعنى ✻ بنانيله عطشانه
قيلدى سبيل ✻ كف پرخطوطى اولوب سلسبيل ✻ قانوب عسكر اول آب دجلوايله ✻ پرايتدى
يمى براجيم صو ايله ✻ وعليك ظللت الغمامة فى الورى ✻ والجذع حن الى كريم لقاكا ✻ وكذاك
لا اثر لمشيك فى الثرى ✻ والصخر قدغاصت به قدماكا ✻ يعنى كافۂ مخلوقات ميانده يالكزذات
بركزيده صفاتكزه مخصوص بر بلوت سايه دار اولوردى يعنى نه طرفه حركت بيورسه لر اول
بولوت برابر كيدروكونشدن صاقنوردى وخرما اغاجندن مصنوع ديرك سنك مكرم اولان ملاقاتكك
فراقندن فزع وانين ايلدى و يومشاق اولان طوپراقده مشى شريفك ايچون ينه معجزة قدم
شريفكدن اثر بوقدر يعنى پيدا اولمازدى والحال كه صلب قيالرده قدم شريفلرك براتدى يعنى تأثير

ايدوب نقش قدمك اوزرنده ظاهر اولوردى كه ايكيسى دخى خارق عادتدر (معجزۂ نالۂ ستون
مسجدك اجمالى بودركه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز مسجد نبويده منبروضع
اولنمازدن اول مسجدك ديركلرندن بريره كه استناد ايله خطبه قرائت بيوررلردى وقتاكه اصحاب
كزين چوغالدقده جمله سى ديدار پرانوار حضرتى وكلام شريفنى ايشتمك ايچون براى خطبه
برمرتفع مقام نياز ايلدكلرنده مساعده بيورادى وقتاكه منبربنا اولنوب جمعه كونى فخر الانبيا عليه
الصلاة والسلام اول ديركك يانندن كچوب منبره صعود وخطبه يه شروع بيوردقلرنده ستون
مذكور ياوروسنى چاغرندوه وعلى رواية مادرينى استين طفل كبى آواز وفرياده باشلدقده اصحابه
حزن كلوب انلر دخى بكا ايلديلر رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم منبردن اينوب مبارك
دستلرين اوزرينه سوردى وبر روايتده قوجاقلدى واسترايسك سنى كسدكلرى يره ديكه يم سرسبز
وميوه دار اوله سن يوق استرايسك زمين جنته ديكه يم جنت جويلرندن ايچوب ميوۂ خوب ويره سن
تاكه اندن صلحا واولياء الله تناول ايده بيوروب بعده ينه منبره سعادتله چيقوب اشبو ستون دار آخرتى
اختيار ايتدى طورديغى يره دفن ايدلك اكر تسكين ايتميسم ايدى بنم مفارقتمدن قيامته قدر
ناله ايدردى (ان هذا بكا لما فقد من الذكر) بيورديلر امر نبوى اوزره مسجده دفن اولندى
خلافت عثمان رضى الله تعالى عنه ده مسجد نبوى توسيع اولنديغى هنكامده ابى بن كعب
رضى الله تعالى عنه اول ستونى چقروب اوزرنده اولان اغاج قورتلرينى تبركا اكل ايلدى (منقولدركه
حسن بصرى حضرتلرى اشبو منبر حديثنى روايت ايلدكده اى كروه مسلمين شوق رسول خدادن
براغاج ناله ايلدكده سزلره اشتياق لقاء حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اندن
زياده اولمق لايقدر ديو تنبيه ايدردى (ابو ذر غفارى رضى الله تعالى عنه روايت ايدركه حضرت
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم برموضعده قعود بيورمشلر وابو بكر وعمر وعثمان رضى الله
تعالى عنهم شرف معيتلرنده ايدى حضرت نبى مختار صلى الله تعالى عليه وسلم يردن يدى عدد
خرده طاشلرى مبارك آوجلرينه آلدقلرنده طاشلر درحال تسبيح ايتمكده باشلديلر كه آرى آوازينه
شبيه سسلرينى ايشتدم بعده ابو بكر وعمر وعثمانك رضى الله تعالى عنهم آوجلرينه وضع
بيوردقلرنده هر برينك كفنده دخى منوال مذكور اوزره تسبيح ايلديلر واكابر علماى حنفيه دن
ابو شكور سالمى روايتى اوزره على رضى الله تعالى عنه دخى نزد حضرتده حاضر ايدى انك
كفنه دخى وضع بيورديلرينه تسبيح ايلديلر وتسبيحلرى دخى ✻ سبحان الله والحمد لله ✻ ايدى
راوى ابو ذر ديركه حضرت بكا دخى طاشلرى آل ديو امر بيورديلر آلدم لكن بنم يدمده تسبيح
ايتمدكلرندن اول سرور كائناته حكمتندن سؤال ايلديكمده يا اباذر سن خلفاء راشدين ايله مساوى
اولمقمى استرسن بيورديلر كذا فى روضة الاحباب ✻ وشفيت ذا العاهات من امراضهم ✻
✻ وملأت كل الارض من جدواكا ✻ ورددت عين قتادة بعد العمى ✻ وابن الحصين بشفيته
بشفاكا ✻ اى اكمل الرسل امراض وعلتلرندن آفات وابتلا صاحبلرينى شفاياب ايلدك عطيه
واحسان ظاهرى وباطنى ايله هر يرى طولدردك عمى كلدكدنصكره قتاده نك چشمنى رد ايلدك وابن
حصين حياتندن مأيوس اولدقدنصكره شفاك ايله شفا ايليوب احيا ايلدك (مشار اليه قتادة ابن نعمان
انصارينك سقوط عينى غزوۂ احده وبر روايتده بدرده وقوع بولدى نبى اكرم صلى الله عليه وسلم
آلوب ويرينه قويوب (اللهم اكسه جمالا) بيورديلر همان صحت بولوب اثرى بلورسز اولدى قتاده
هجرتك يكرمى اوچنده مدينۂ منوره ده وفات ايلدى اولادقتاده دن برى عمر بن عبد العزيز حضورينه
واردقده سن كيمسن ديو صوريجق ✻ انا ابن الذى سالت على الخد عينه ✻ فردت بكف المصطفى
احسن الرد ✻ فعادت كما كانت لاول امرها ✻ فيا حسن ما عين ويا حسن ما رد ✻ ديو جواب

ویردکده استحسان واکرام ایتمشدر * وکذا حبیب وابن عفری عندما * جرحا شفتیهما بلمس
یداکا * وعلی من رمد به داوبته * فی خیبر وشفی بطیب لماکا * قتاده وابن حصبنه شفا
ویردیکک کبی حبیب وابن عفری غزاده مجروح اولدقلری وقتده مبارک دستکک لمسیله مس ایله
شفا ویردک وحضرت علی غزوهٔ خیبرده شدتلو کوز اغریسنه مبتلا اولدقده مبارک آب دهان
کوثر مثالکی سوردیککده فی الحال شفا بولدی * وسألت ربک فی ابن جابر بعدما * ان مات
احیاه وقد ارضاکا * ومسست شاة لام معبد بعدما * نشفت فدرت من شفارقیاکا * ابن جابر
وفات ایلدکدنصکره ربکدن احیاسنی سؤال ودعا ایلدیککده الله تعالی دعاکی قبول واحیا
ایلیوب سنی ارضا ایلدی وام معبدک سودی چکلمش لاغر قیونتی مس ایتدک فی الحال دعای اعجاز
احتوا کدن شفا بولوب توبلری بتدی وسود ویردی (اشبو قیونک معجزه سی حضرت صلی الله
تعالی علیه وسلم مکهٔ مکرمه دن مدینه منوره یه هجرت بیوردقلرنده اثنای راهده واقع اولدی
یعنی اول سرور کائنات علیه الصلوة والسلام قدید نام منزله واصل اولدقلرنده بادیه
نشینلردن ام معبد عاتکه بنت خالد خزاعیه نک خیمه سنه مسافرا نزول بیوردیلر عاتکه عاقله ومسنه
برخاتون ایدی حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم برمقدار خرما ولحم وارمیدر دیو بیوردقلرنده
خاتون بوسنه مبالغه قحط واقع اولمغله برنسنه یوقدر اولیدی سزی قونوقلردم دیو اعتذار ایدر
بوخلالده حضرت رسول علیه الصلاة والسلام کنار خیمه ده بر قیون کوروب بوقیون ندر
بیوردیلر ام معبد بر قیوندر که غایت ضعفندن اولدیغی یره دوشوب قالمشدر دیدکده آیا سودی
وارمیدر بیوردیلر ام معبد هیچ اول لاغردن سود مأمولمیدر دیو استبعاد ایتدی حضرت رسول
علیه الصلاة والسلام ای خاتون اذن ویرمیسن لطف حق ایله سود ویره بیم بیوردقلرنده
ام معبد پدرومادرم سکا فدا اولسون اکر قدرتک وارایسه عنایت ایله دیدی حضرت رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم اول قیونی حضور شریفلرینه چاغروب بابسملهٔ شریفه (اللهم
بارک لها فی شاتها) دعاسیله ممه سنه مبارک دستلرینی سوردکلرنده قیون فی الحال ایقارینی
آجدی وممه سی سود ایله طولدی حضرت علیه الصلاة والسلام ام معبددن قاب طلب ودست
مبارکلریله صاغدی ابتدا اهل خیمه یه ویردیلر انلر ایچدکدنصکره معیت همایونلرنده اولان
اصحاب کرامه ایچردیلر اول قیون اول قدر سود ویردیکه حاضرلر مکرر ایچدیلر وخیمه ده
اولان قابلر طولدی بعده سعادتله روان اولدیلر (منقولدرکه ام معبدک زوجی ابومعبد
اکثم بن ابی الجونی کلوب قابلری سود ایله طولو کوردکده تعجب ایدوب بزم سود ویرر قیونلریمز
دور یرده اولان مرعاده اولوب بو خیمه ده سود ویرر قیون یوغیکن بونه حالدر دیجک ام معبد
والله که سخنی خوش وروبی دلکش وزبانی فصیح وبیانی ملیح برذات مبارک خیمه مزه اوغرادی
دیوب قضیه یی واوصاف وشمائل حضرتی صلی الله تعالی علیه وسلم تمامیله بایان بدیع تقریر
ایلدی ابومعبد زوجه سندن بو معجزه یی ایشتدکده والله که اومرد مبارک قریشک ارادقلری
ذاتدر وبرذات محترمک صحبتنی ایشتدک ایدی اکر بن انلره یتشسم صحبتنی التماس ایدردم دیدی
(کتاب مختصر زهر الباسمده یازلدیغی اوزره موی الیهما ام معبد ایله زوجی بعدها هجرت
ایدوب شرفیاب اسلام اولمشلردر (مرویدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمزک ممه لرینی دست معجزه پیوستلری ایله مس ایلدکلری کوسفند مذکور اون یدی سنه
دخی شیر ویره رک یشامشدر * ودعوت عام المحل ربک معلنا * فانهل قطر السحب عند دعاکا *
ودعوت کل الخلق فانقادوا الی * دعواک طوعا سامعین نداکا * قحط سنه سی ربکه ملاء ناسده
دعا ایلدیککده دعاک عندنده بولوتلرک فی الحال قطره لری یعنی یاغمور یاغمغه باشلدی وجمله

خلائقی دعوت ایلدیککده نداو دعاکی اختیارلریله سامعین اوله رق دعوته اجابت وانقیاد ایلدیلر
* اخفضت دین الکفر بعد علوه * ورفعت دینک فاستقام هناکا * اعداک عادوا فی الغلیب
بجهلهم * صرعی وقد حرموا الرضی بجفاکا * دین کفر علو یعنی شیوع بولمشیکن خفض وتنزیل
ایتدک ودین اسلامی رفع ایلدک الآن مستقیم اوله رق قائم اولدی سنک اعدالرک جهل وجفالری
سببیله قیوباشنه سرسام اوله رق کلدیلر یعنی بدره سنکله قتاله کلدیلر ورضاء حقدن سکا
جفالری سببیله محروم اولدیلر * فی یوم بدر قدا تتک ملائک * من عند ربک قاتلت اعداکا *
والفتح جاءک یوم فتحک مکة * والنصر فی الاحزاب قد وافاکا * سنک ربک قبلندن اول یوم بدرده
امداد واعانه ایچون ملائکه کلوب اعدا ایله مقاتله ایلدیلر مکهٔ مکرمه یی فتح ایلدیکک کونده سورهٔ
فتح نازل اولدی وغزوهٔ احزابده نصرت سکا موافی یعنی نازل اولدی (بدر اول محلده کی قیونک اسمیدر
* هود ویونس من بهاک تجملا * وجمال یوسف من ضیاء سناکا * قد فقت یاطه جمیع الانبیاء *
نورا فسبحان الذی سواکا * هود ویونس علیهما السلام سنک حسنکدن تجمل وتزین ایلدیلر
ویوسف علیه السلام جمالنک منشئی سنک برقکک ضیاسیدر ای طه اسمیله دخی مسمی اولان
ذات بی همتا نور مبین اولدیغک حالده جمیع انبیا علیهم السلامی تفوق ایلدک سنی حکمت بالغهٔ
صمدانیه سی اوزره خلق ایدن باری تعالی وتقدسی تسبیح ایدرم * والله یایس مثلک لم یکن
* فی العالمین وحق من نباکا * عن وصفک الشعراء یامدثر * عجزوا وکلوا عن صفات علاکا *
* ای یس اسمیله دخی مسمی اولان ذات برکزیده صفات خدایه قسم ایدرمکه عالمین ایچنده
سنک مثلک موجود دکلدر سنی نبی قیلان یعنی نبی بعث ایدن باری ذات اجل واعلا حقیچون ای
مدثر اسمیله دخی مسمی اولان حبیب خداسنک وصف ومدحکدن وعلو ذاتنکی بیاندن کافهٔ شعراء
وبلغا عاجز اولدیلر زبانلری کلیل اولدی * انجیل عیسی قدانی بک مخبرا * ولنا الکتاب اتی بمدح
حلاکا * حضرت عیسی علیه السلامه نازل اولان انجیل سنی خبر ویجی اولدیغی حالده کلدی
وبزم ایچون اولان کتاب یعنی قرآن کریم سنک حلیهٔ شریفه لرینی مدح ایله مشتمل اوله رق
کلدی (مطلب لطیف للفقیر) معلوم اوله که شامل اخلاق محمدیه اولان قرآن کریم اعظم
معجزات ختم الانبیادر زیرا که جناب حکیم مطلق عزشانه هرنبینک معجزه سنی مقتضای زمانی
اوزره قلمشدر عهد موسی علیه السلامده سحر غالب اولمغله معجزه لری عصانی حیه یه
تقلیب وعهد عیسی علیه السلامده طب غالب اولمغله معجزه لری احیاء موتی وابراء اکمه وابرص
اولدی وعهد سعادت ختم الانبیاء علیه الصلوة والسلام افندیمزده دخی فصاحت وبلاغت
ونظما ونثرا انشاء تراکیب بدیعه غالب واعتنا انجق بلاغته اولدیغندن سوی آسماندن غایت
فصاحت ونهایت بلاغت ولفظ ومعنی جهتلرندن کمال جزالت اوزره حضرت قرآن نازل
اولدیکه اطناب وتطویل مملدن خالی واختصار وایجاز مخلدن عاری واخبار امم سابقه یی وسیر انبیا
ورسلی واخبار مستقبله وامور آتیه یی صدق وصواب وجهیله مشتمل وبراحدک اصلا
وقطعا وجه ترتیب واسلوبده کلامنه مشابه اولمدیغی حالده غرائب حکم وبدایع کلمی متضمن
واختلاف وتناقضدن سالم اولوب قیام قیامته قدر تحریف وتغییردن مصون ومحفوظدر
حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری مدت نزولی اولان یکرمی
وشوقدر سنه ده ذات همایونلرینه کمال عداوت اوزره اولوب معانده لری زیاده اولان کفار
زمانی اقصر سوره سنک مثلنی کتورک دیو قرآن مبین ایله تحدی بیورمشلر ایکن قرآن ایله یعنی
﴿ انما المشرکون نجس فلا یقربوا المسجد الحرام ﴾ نصیله نجس اولدقلرینه
وکفارک نهایت اهتمام ایله اهتمام وکند یسیله مشرف اولدقلری زیارت بیت مکرمدن منع

اولند قلرینه ودینه کلری ایچون جهادلری وقتللری فرض اولدیغنه وذریتلرینی ونسالرینی
سبی ایله مسلمینه ارککلری قول ودیشلری جاریه اولوب استفراشی جائز اولدیغنه وبعده قرآن ایله
کفاردن کرک اهل کتاب اولسون وکرک مجوس علی وجه الذل والصغار اخذ جزیه ایله حکم ایتمش
ایکن کفار مار البیان بلغا اولوب فصاحتلری مسلم ویبنلرنده بلاغتله معزز وکمال نخیت
وغیرتله متصف اولدقلری حالده سیفله قتللرینی ونسا واولادلرینک سبیلرینی ومذلتله اعطاء
جزیه یی اختیارلری تحدی مذکوردن یعنی علمانک تحدیدلری اوزره اوچ آیت قصیره اولان اقل
سوره‌ٔ قرآنک یالکز لفظ مجیدینه معارضه دن عاجز وقاصر اولدقلرینه برهان بین وحجت ظاهره
وآشکاردر (وکتب تواریخده مشهور اولدیغی اوزره عهد سعادتده اولان کفارک میاننده غایت
بلاغتله مشهور ومتبح ومفتخر عبدالله بن المقفعی اشتهاایلدیکی شیلری اعداد وتهیئه‌ٔ معاش
اوفر وایرادایله ﴿وقیل یاارض ابلعی ماٴك ویاسماء اقلعی وغیض الماء وقضی الامر واستوت
علی الجودی الایه﴾ مکرمه سنه معارضه اوزره حمل واطماع ورجا ایتمشلر واودخی عزم واهتمام
ووسعنی صرف ایتمشیکن عجزینه معترف اولمشدر ودخی اتیان نظیره زعمنه دوشنلر مسیلمة الکذاب
کبی بین الکفارده دخی یایدقلری خرافاتله رذیل وبدنام ومسخره‌ٔ انام اولدیلر والحاصل بعن الله عز
وجل ابتدای نزولندن الی الآن که بیك ایکیوز سنه دن افزوندر جمیع ناس عندنده مسلم اولسون
کرک کافر وعرب وعجم وترك وهند وروم دیارلرنده براحد معارضه ایده مدیکی واقصر سوره سنك
مثلنی کتوره مدکلری مسلمدر اشته لفظ مجیدی بو وجهله اولوب اما معنای منیفی که کافه‌ٔ علماء
امصار تفسیر وتأویل قرآنه توسل ایچون علم لغت وصرف ونحو واصول کلام واصول فقه ومنطق
وسائر فنون ادبیه یه وعلم تاریخ وانساب رجاله وعلم درایت وروایته واحادیثه عمرلرینی صرف
ایتمشلر وهر بری جامع الکمال اولوب نهایت فطرت وفطنتلری درکار ونظر دقیق وتدبر عمیقده
صرف نقدینه‌ٔ عمر ایتدکلری آشکار ایکن حقایقنك فهمندن ودقایقنه وصولدن عجزلرینه
معترف ﴿ومایعلم تأویله الا الله﴾ نصنده مقر اولدیلر ذکر اولنان خصوصلر ﴿لا یأتیه الباطل من
بین یدیه ولامن خلفه تنزیل من حکیم حمید﴾ وصف جلیلنجه قرآن کریمك حق اولدیغنه ادل
دلائلدر وقرآن مبین افضل معجزات نبی علیه الصلاة والسلامدر زیرا تکلیف باقی اولدقچه
یعنی قیامته دك قرآن دخی بنفسه باقیدر که پیغمبریمز علیه الصلاة والسلامك حقیقت نبوتنه
علم ویقینی موجب اولان قرآنك بقاسیدر اکر نبوتی حق اولمسه ایدی حکمت الهیه برکیسه نك
معارضه سنه قدرتیاب اولمسنی وزمان حیات نبویه ده ووقت دعوتنده واعجازینی ادعاده ابطالنی اقتضا
ایدردی زیرا حاشا باطل اولسه تمکین باطل واهمال حقدن جناب حکیم مفضال منزهدر
(وحضرت قرآنك وجه اعجازی برامر سلیقیدر که عرب وعجمدن هراحد صوت حسنی ادراك
ایتدکلری کبی ادراك ایدرلر یالکز اعجازی نکات غریبه وفنون بلاغتی مشتمل اولدیغیچون دکلدر که
بونلرك ادراکی علم معانی وبیانه محتاجدر اکر اعجازی بونلردن عبارت اولسه قرآنك وجه اعجازینی
بیلك علمای معانی وبیانه مخصوص اولوردی والحال که هرمکلفه فرض اولان تصدیق نبی علیه
الصلاة والسلام ونبوتی عرفان اعجاز قرآنی معرفته موقوفدر وفرض اولان شیئك موقوف
علیهی دخی فرض اولمغله بو صورتده اعجاز قرآنی معرفت محل تکلیف اولان سن بلوغه واصل
اولنلرك هرفردی اوزرلرینه فی الحال فرض اولور مع ذلك سن مذکوره واصل اولنلرك هرفردی
علم معانی وبیانی بیلدکلری بدیداردر (وقرآن عظیم الشانك اعجازی بعضیلرینك ذاهب
اولدقلری اوزره صرفه یعنی حق تعالانك کافه‌ٔ عباددن معارضه‌ٔ قرآنه قدرتلرینی صرف وسلبی
دکلدر زیرا هراحدك قدرتی بوخصوصده مسلوب اولدیغی بیلك استقرایه وتحری یه توقف

ایدر وناسك بجنلریله باقیلرندن هرفردك معارضه‌ٔ قرآن واقل سوره سنك مثلنی اتیاندن قدرتی
مسلوب اولدیغی بیلنمدکجه استقرا یقینی موجب اولماز واستقراء مذکور ایسه برکیسه نك مقدوری
اولمدیغی ظاهردر ممکن اولسه بیله زمان مدیده محتاجدر زمان مدیده توقف دخی ایمان واسلامه
ورضایه لازم اولان مبادرت وسرعته منافیدر ایمدی بروجه محرر ممکن اولمیان ومخل حکمت اولان
بومقوله امر دخی جناب حکیم محسان عز وجل دن صادر اولماز وجدالملهم الصواب مطالعه‌ٔ
فقیرانه‌م اوزره اهل علم کلامك اکر قرآن کریمك کفار مثلنی اتیان ایده ل ایدی اودخی
بزه واصل اولوردی دیو معتقدیمز اولان قوللرینه وارد اولان جوازه یعنی اتیان ایدوب لکن استماع
اولنماسی جائزدر اعتراضی اشبو استقرا خصوصنده یازیلان اقوال ایله رد وخصمی الزام ایدرز
ولله الحمد والمنه تأمل (ودخی قرآن کریمك قبل باریدن هدایت عباد ایچون منزل اولدیغنه فاتحه سندن
خاتمه سنه قدر اعتقاد وعمل ودین ودنیا جهتلرندن عباده اصلح اولان اموری ارشاد اولدیغی
وشعرا وخطبادن اولان بلغانك کلاملری جنسندن اولمدیغی دخی دلیلدر زیرا بلغانك اعتنا ایلدکلری
مکالمانی یاحکایه‌ٔ قتال ومقارعه‌ٔ ابطال وآلات جنك ووصف فرس وبعیر وشاة ویاخود غزال
وغزاله ومحبوب محبوبه ثناسی ویالطائف مزخرفه وسائر فائده سز شیلردن عبارتدر (ودخی معلوم
اوله قرآن کریم بالتواتر ثابتدر مثلا مکه‌ٔ مکرمه یی کورمینلر اللهم ارزقنا زیارته وجودینی
سراپا تصدیق ایدوب بیلدکلری کبی نبی یه نزولنی کورمامشلر ایسه ده اقتضای تواتر ایله یقینا
قرآن اولدیغنی بیلور واما سائر معجزات که میان خلقده استفاضه بولمشدر قرآنده مذکور
اولمیان معجزات انبیاء متقدمین علیهم السلام کبی تواتر معنوی ایله ثابتدر زیرا هر بری بخصوصه
متواتر دکل ایسه ده حضرتك صلی الله تعالی علیه وسلم دعوای نبوتلری اوزره اظهار معجزه
بیوردقلری متواتر مستفیدر انتهی * ماذا یقول المادحون وما عسی * ان یجمع الکتاب فی معناکا *
کتب منزله سیما قرآن کریم سنك اوصاف حسنه کی شامل ومخبر ایکن مادحلر نه سویلر یعنی لایقیله
وصف ایده بیلسونلرمی وذات شریفکك معناسنده یعنی وصف وشانی کاتبلر جمع وبیان ایتمکه
یاقلشه بیلورلرمی یعنی قادر اوله مزلر * والله لوان البحار مدادهم * والعشب اقلاما جعلن لذاکا *
لم تقدر الثقلان تجمع نزره * ابدا ولا استطاعوا له ادراکا * یعنی یمین ایدرمکه جمله دریالر مادحلرك
حبری اولمسی ثابت اولسه جمله نباتات اول مرکبك قلملری قیلندیغی حالده انس وجن اوصاف
حسنه‌ٔ نبویه کك قلیلنی بیله جمع وبیانه ابدا قادر اوله مزلر ومرتبه‌ٔ بیانه یتشمکه قدرتلری اولماز (عمر
ابن الفارض قدس سره اشبو معنایی ابن الخطیبدن مقدم * وعلی تفنن واصفیه بحسنه *
یفنی الزمان وفیه مالم یوصف * بیت رنکینی ایله رعنا ادا ایلمشدر * لی فیك قلب مغرم یاسیدی *
* وحشاشة محشوة بهواکا * فاذا سکت ففیك صمتی کله * واذا نطقت فادح علیاکا * ای سیدم
بنم ایچون اسیر حبك اولمش ونار عشقکله طولمش قلب واردر اکر صمت وسکوت ایدرسم کافه‌ٔ
سکوتم سنك فکرکده در واکر نطق ایدرسم همه نطقم سنك منزله‌ٔ عالیه کی مدح ایدیجیدر * واذا
سمعت فعنك قولا طیبا * واذا نظرت فلا اری الا کا * استماع ایدرسم انجق سندن قول طیب
ایشیدیرم یعنی حدیث ووصف جمیلکی دکلرم ونظر ایدرسم انجق سنی کورورم دیمکدرکه
مقصودی حواس خمس ظاهره وباطنه سی مستغرق ذات رسول یعنی فنا فی الرسول اولدیغنی
بیاندر اللهم ارزقنا ذلك الاستغراق آمین * یامالکی کن شافعی من فاقتی * انی فقیر فی الوری
لغناکا * ای بنم مالکم وافندم فقر وفاقه مدن بکا شافع اول تحقیق بن مخلوقات ایچنده سنك
غناکه محتاجم * یااکرم الثقلین یاکنز الوری * جدلی بجودك وارضنی برضاکا * انا طامع فی الجود
منك لم یکن * لابن الخطیب من الانام سواکا * ای انس ایله جنك یعنی کافه‌ٔ مخلوقاتك اکرم

واشرفی وای کنز مخلوقات جود وسخاك ایله بكا جود واحسان ایله ورضاك ایله بنی دخی ارضا ایله
بن سندن جود واحسانی اوموجیم مخلوقات ایچنده ابن خطیبك سندن غیری بر ملجأ و پناهی
یوقدر * ممایناسبه لاسعد الفقیر * حبیب الله اکرمدر ولی نعمت عالم * بو حکمه نص انعمت
دکلی شاهد صادق * بلطف الله درکنجینهٔ جودی آچلشکن * دکر ابوابی دور ایتمك اولورمی
امته لایق * فعساك تشفع فیه عند حسابه * فلقد غدا متمسكا بعراكا * ولانت اكرم شافع ومشفع *
* ومن التجا بحماك نال وفاكا * حسابی وقتنده اكا یعنی ابن الخطیبه شفاعت ایتمکی خاکپایکدن
رجا ایدر وتحقیق ابن الخطبب صباح قیامتده سنك جنابكه تمسك ایدیجی اولدیغی حالده
وار رالبته سن شافع ومشفعلرك اكرمیسن حمایتكه التجا ایدنلر وفاو كرمكه نائل اولورلر * فاجعل
قرای شفاعة لی فی غد * فعسی اكن فی الحشر تحت لواكا * صلی علیك الله یا علم الهدی * ما حن
مشتاق الی مثواكا * وعلى صحابتك الكرام جمیعهم * والتابعین وكل من والاكا * ای اشرف الرسل
بنم ضیافتمی یوم قیامتده بكا شفاعت قیل یوم حشرده لواء حمدیكك التنده اولمامی رجا ایدرم ای
علم هدایت الله تعالى مثوی ومكانكه مشتاق اولنلر حنین ایتدكجه سنك اوزریكه صلات وسلام
ایلسون ودخی كافهٔ صحابهٔ كرامك اوزرینه وتابعینك وسكا محبت واتباع ایدنلرك اوزرینه
صلاة ایلسون (غریبه) اسعد فقیر دیركه اشبو قصیده فی الحقیقه ورد اولمغه شایان برنظم
لطیف اولوب بروجه محرر ناظمی صاحب المستطرف اولدیغی صریح ایكن ومندرج اولدیغی
بعض تعبیرات متأخرین وعلى الخصوص * یامالكی كن شافعی من فاقتی * مصراعی امام
اعظم كوفی جوزی برضوان وكوفی حضرتلرینه اسنادندن آبی ایكن * اناطامع بالجود منك
ولم یكن * لابن الخطیب من الانام سواكا * بیت تخلصنده اولان لابن الخطیب یرینه ناسك یازمش
اولدقلری لابی حنیفه كنیه سنك وزنی بوزدیغنه باقیوب اسلاف ومعاصرینندن بعض ذوات وسیما
ترجمهٔ معلومه صاحبنك مستطرفده منظومهٔ مذكوره یی كورمش وترجمه سنه تصدی ایلمشكن
امامز مشار الیه ابو حنیفه نعمان بن ثابت حضرتلرینه اسناد وعزو ایله شرح ایلدكلری استغراب
اولنه جق بر غفلتدر یعنی ماعدا لرینك غفلتی عجب وصاحب الترجمه نك كی نه عجب وبعبارهٔ
اخری امثله جه مترجمك فعل تعجب ثانی وماعدا لرینك كی فعل تعجب اولدر والسلام
انتهی (صاحب المستطرف اشبو قصیده یی بحر برعقبنده * وماذا عسی ان یقول المادحون فی
وصف من مدح الله تعالى واثنی علیه وقد قال صلی الله تعالى علیه وسلم (انا سید ولد آدم
ولا فخر) والله لو ان البحار مداد والاشجار اقلام وجمیع الخلایق كتاب ما استطاعوا ان یجمعوا
الذی من بعض صفاته ولكلوا عن الاتیان ببعض وصف معجزاته صلی الله تعالى علیه وسلم)
مخلوق اولان جمله مادحلر شول ذات محاسن آیات یعنی سید الكائنات بركزیده صفات علیه الصلوات
والتسلیمات افندیمزك وصفنده قنغی تعبیر لایقه یا قلشه بیلورلر ونه كونه عبارهٔ مستطابه بولورلر كه
او باعث ایجاد عوالمی حق سبحانه وتعالى مدح وثنا بیوره والحال كه او ذات اعجاز سمات صلی الله
تعالى علیه وسلم وصفنده (انا سید ولد آدم ولا فخر) بیوره ایدی قسم بالله كه اكر دنیا بحرلری
مركب ومداد وشجرلری اقلام وكافهٔ مخلوقات كتاب اولسه لر بعض صفات جلیله لری
درینی جمعه قادر اوله مزلر وبعض معجزات عظیمه لری وصف وبیاننده عاجز وكلیل اولورلر دیو حق
ستایش نبویه صلی الله تعالى علیه وسلمده نثرا دخی اعتراف عجز ایتمشدر (وقلت ایضا)
حدیث شریف سطور جامع صغیرده (انا سید ولد آدم یوم القیمة ولا فخر وبیدی لواء الحمد ولا فخر
وما من نبی یومئذ آدم فمن سواه الا تحت لوائی وانا اول من تنشق عنه الارض ولا فخر وانا اول شافع
واول مشفع ولا فخر) عبارهٔ سنده مضبوطدر كه اهل حدیث بیانچه حضرت فخر عالم صلی الله

تعالى علیه وسلم افندیمز بو حدیث شریفی ﴿ واما بنعمة ربك فحدث ﴾ امر الهیسنه امتثالا
وعلى قول امت مرحومه سی عظم شاننه ونبوتنه اعتقاد واتباع ایلمك مصلحت صحیحه سی ایچون
تبلیغه مأمورا بیورمشلردر بو قسمه فخر مجرد ایچون دكلدر حتی وهم فخر مجردی دفعا هر فقرهٔ
شریفه نك آخرنده ولا فخر تعبیری اتیان بیورلمشدر (ما من نبی الخ) قول شریفنك فائده سی چونكه
اول حدیث اولاد آدمی تخصیص ایتمكله آدم علیه السلام مستثنی اولمشیدی قول مذكور سید ابا وابنا
اولدقلرینی افاده اوله جقدر (ودخی یوم قیامت مجموع ناسك مجمعی اولدیغندن هر احد عندنده
سلطان الانبیا والمرسلین علیه الصلاة والسلام افندیمزك سید مخلوقات اولدیغی عیانا ظاهر
اوله جغی نكته سیچون تخصیص اولنمشدر والا پادشاه هر دوسرا صلی الله تعالى علیه وسلم
جمیع زمان وكافهٔ مكانده سید الكائناتدر (وذات اشرفلرینك اول امرده روضهٔ معطره لرندن
ظهوری زیادهٔ اكرم وتبجیل جزیل انعام ایچوندر (واول شافع اولملری یا یوم قیامت ویاخود
جنتده ویا ایكیسنده رفع درجات ایچوندر (ومشفع نزد حق تعالاده جمیع اقسام شفاعتده مقبول
الشهاده دیمكدر (محكیدر كه امویه دن هشام بن عبد الملكی بر رجل مواجها مدح ایتدكده
هشام ای كیمسه بر كیمسه نك یوزینه قارشو مدح منهی دكلیدر دیو تعریض ایدیجك بن سنی مدح
ایتدم لكن الله تعالانك سنك اوزركده اولان نعمتلرینی سكا ذكر ایلدم تاكه حق سبحانه وتعالایه
شكری تجدید ونكر ایده سن دیو جواب ویردی هشام اشبو جواب اقناع نصابك اولكی مدح
وثنا كدن كوزلدر دیوب وافر عطیه ایله بكام ایلدی (بلغادن بری عبد الله بن یحیی بن خاقانه ثناده
اشبو كلمات بلیغه یی یازمشدر * رأیت نفسی فیما اتعاطی من مدحك كالمخبر عن ضوء النهار الباهر
والقمر الزاهر وایقنت انی حیث انتهی من القول منسوب الی العجز مقصر عن الغایة فانصرفت
عن الثناء علیك الی الدعاء لك ووكلت الاخبار عنك الی علم الناس بك * یعنی سكا دوام اوزره
ایلدیكم مدح وثناده كندیمی نهار باهر وقمر زاهرك ضیالرندن خبرویریجی بیلوروم حكده هرنه قدر
اهتمام ایدوب حد لایقنه واصل اولسم دخی بنه یقینم واردر كه غایت ثنا كه وصولدن مقصر وعجزه
منسوب اولمله بیان ثناكی ناسك بیلدكلرینه حواله ایله یعنی میان خلقده بدیهی اولدیغندن
اندن انصراف ایله طرف دعاكه عنان توجهمی عطف ایلدم دیمكدر (برذاته اعرابینك بایغك
بری ثنا ومدحده * مایذم بلد انت ثاویه * ولا یشتكی زمان انت فیه * یعنی سنك مأوی ایلدیكك
بربلد وشهر ذم وقدح اولنماز وسنك بولندیغك زماندن اشتكا اولنماز دیمكدر (محكیدر كه حجاج
زیاد بن عمرو العتكیدن حظ ایتمیوب دائما استثقالانه معامله ایدر ایدی وقتا كه بر كون زیاد بن
عمرو حضور عبد الملكه واروب ای امیر المؤمنین حجاج سنك یوزی دونمز قلجك وكسر اولنماز
سهمك وسنك خدمتكده لوم لائمه باقمز خدمتكاركدر مفادنده اولان * ان الحجاج سیفك الذی
لاینبو وسهمك الذی لایطیش وخادمك الذی لا یأخذه فیك لومة لائم * كلامیله ثنا ایتمكله
من بعد حجاجه زیاددن اخف واحب كیمسه اولمدی یعنی محبت ایتدی فافهم (بر كیمسه بر رجله
انت بستان الدنیا * یعنی سن دنیانك باغ وبستانیسك دیو مدح ایلدكده اودخی مقابله ده * وانت
النهر الذی شرب منه ذلك البستان یعنی سن دخی بر نهرسنكه اول بوستان اندن ایچر یعنی طراوت
بولور دیو ثنا ایلدی (بر كیمسه دخی لغتدن كتاب الیاقوته صاحبی ابی عمر الزاهده * انت والله عین
الدنیا * یعنی قسم ایدرمكه سن دنیانك كوزی یسك دیدكده اودخی * وانت نور ذلك العین * یعنی
سن دخی اول كوزك نوری یسن دیو ثنا ایلدی (بر قبیله یی ثناده قاسم بن امیة بن ابی الصلت ثقفی
اشبو قطعه یی نظم ایتمشدر * قوم اذا نزل الغریب بدارهم * تركوه رب صواهل وقیان *
* واذا دعوتهم لیوم كریهة * سدوا شعاع الشمس بالخرصان * یعنی بر قومدر اوكرما كیم

خانه لرینه غریب الدیار اولنلر مسافر اولسه لر اوغریبی صاحب خیل وغلام اولدقلری حالده
ترك ایدرلر یعنی انلره آت وكوله بخش ایدرلر واول قوم صاحب سماحت وشجاعتی شدت یعنی
كونتو كونده دعوت قیلدیغك یعنی دخیل دوشوب انلره التجا ایلدیكك وقتده سكا شول كونه اعانه
ایدرلر كه خرصان یعنی خرما جریدی یاخود اوجی سورلمش صو طولومنك آغزنده اولان باغه
صوقشدردقلری اغاج والحاصل خرده وحقیر آت حربه تكلفسزجه كونشك ضیاسنی بیله سد
ایدوب سندن دور ایدرلرسنی خصمكدن قورتارمق وقوروتمق نرده قالدی دیمكدر (مرویدر كه فرزدق
شاعر آل عباسدن منصور خلیفه نك وزیری عمرو ابن هبیره یی زمان اقبالنده دائما هجو ومذمت ایدر
ایدی وقتا كه منكوب اولوب كندی وابناسی زیر زمینده كائن و بنا آسا بالاسنده برثقبه دن عبارت
مظلم زندانه وضع اولندقده اشبو قطعه یی نظم ایلیوب عمروه كوندرمشدر * ولما رأیت الارض قد سد
ظهرها * ولم یبق الا بطنها لك مخرجا * دعوت الذی ناداه یونس بعدما * ثوی فی ثلث مظلمات
ففرجا * مآلی ارضی ظهری سكا سد اولنمش وسكا بطن ارضدن غیری مخرج باقی اولمادیغنی
كوردیكمده یعنی زندانه وضع اولندیغكده سلامتك ایچون شول ذات اجل واعلایه دعا ایلدمكه اول
ذات كاشف الكروبه یونس علیه السلام اوچ مظلم ایچره ندا ونیاز ایلدكده فرج بولمشدر دیمكدر
(قلت) غالبا اوچ مظلمدن مراد بطن حوت ولیله تار و درون دریا اولمق كركدر (وقتا كه
ابن هبیره قطعه فرزدقی اوقودقدنصكره محظوظ اولوب فرزدق كبی بررجل اشرف كورمدمكه
بنی امیرایكن هجو واسیر اولدیغم حالده مدح ایلدی دیمشدر واشبو ابن هبیره علمادن بر وزیر
ایدی لكن امام اعظم رضی الله تعالی عنه حضرتلرینك ابتلای معلومنك باعثی اولمشدر
(كعب بن مالك الانصاری حضرتلری آل هاشمی ثناده * یاهاشما ان الاله حباكم * مالیس
یبلغه اللسان المفصل * قوم لاصلهم السیادة كلها * قدما وفرعهم النبی المرسل * قطعه سن
یك كوزل انشاد ایتدی مآلی ای هاشم وآل هاشم تحقیق جناب حق سزه شول لطفی وحالی اعطا
ایلدیكه اول حالی لسان بیاندن عاجزدر زیرا بنو هاشم بر قومدركه كافه سیادت واواق قدیما اول
قومك اصلنه ثابت واول قومك فرع عالی مقامی حضرت نبی مرسلدر دیمكدر علیه وعلی آله واصحابه
الصلاة والسلام (حسین بن دعبل الخزاعی بعض خلفانك مدحنده اشبو قطعه یی نظم ایتمشدر
* ملك الامور بجوده و حسامه * شرفا یقود عدوه بزمامه * فاطاع امر الجود فی امواله *
* واطاع امر الله فی احكامه * مآلی ذات ممدوح جود و سیف ایله وشرف ایله كافه
اموره مالك یعنی خلیفه اولدی اویله برخلیفه دركه دشمنلرینی زماملیه یدر یعنی جمله اعداسی
مطیعی ومغلوبی اولدی نیجه اعدا اكبر وجهان تسخیر اولمسونكه اموال وخزائننده جود وسخانك
امرینه اطاعت ایتدی یعنی صفت جود آمر و ذات خلیفه مأموریدر یعنی سخا امور طبیعیه
ضروریه سی كبی اولوب برآن بخل ایده مز واحكامنده امر الهی یه اطاعت ایتمشدر یعنی خلاف
شرع برشی ایله امر ایتمز دیمك كیبدر (بلغادن بری كرمادن برینی ثناده اشبو فقرات بلیغه یی
زیور قرطاس تحریر ایتمشدر * هو افصح اهل زمانه اذا حدث * موصوفم شول كونه دركه
تكلم ایلدیكی زمانده زمانی خلقنك افصحیدر * واحسنهم استماعا اذا حدث * یعنی كندویه
بر كلام سویلندیكی وقتده اقتضای درایت اوزره انك كلامنی استماعده عصرینك احسنیدر
(قلت) بو حال اطرافه التفات ایتمكسزین بتوجیه قدرتمامیله دكلمكدن عبارتدر فی الحقیقه
اشبو روش عقل ودرایتدن كلور هر كیمكه بری كندویه صحبت سویلركن اطرافه باقروسوزدن وكیمدن
جوابه باشلرسه انك خفت عقلنه وعدم مروتنه دلالت ایدیكی مالا كلامدر والسلام * وامسكهم
عن الملاحاة اذا خولف * یعنی مزاجنه مخالفت اولندقده انفعال ایتیوب شتم وجدالدن نفسنی

زیاده امساك ایدیجیدر كه بو ایو خویله دخی میان خلقدن تفرد ایتمشدر * یعطی صدیقه النافلة
ولا یسأله الفریضة * یعنی دوستنه زكاة وصدقه فطره كبی اموالی ویرمیوب دائما هدیه مقوله سی
اموال بخش ایدر ودوستندن وقت ضرورتنده فریضه یعنی زكاة كبی مال استمز * له نفس عن
الفحشاء محصورة وعلی المعالی مقصورة * یعنی انك ایچون برنفس پاك واردر كه فحشیاتدن
محصوره ومصونه در وامور عالیه اوزره مقصوره ومكبه در * كالذهب الابریز الذی یعز كل اوان
والشمس المنیرة التی لاتخفی بكل مكان * یعنی ممدوحم برذاتدر كه خالص آلتون كبی هر وقتده
عزیز اولور وشمس منیره كبی هر مكانده خفی اولماز * هو النجم المضیء للحیران و البارد العذب
للعطشان * یعنی قومشولرینه نجم مضی وصوسزلره طاتلی وصغوق صودر یعنی ذاتندن
دائما انتفاع اولنور برخیردر دیمكدر (مرویدر كه ابو العتاهیه عمرو بن العلایی برقصیده ایله
مدح ایلدكده عمرو یتمش بیك درهم عطیه ایدوب ویتمش قات خلعت سنیه الباس ایلدی شویله كه
خلعتلرك آغرلغندن حركت ایده مدی بو احسانه شعرای عصری حسد ایدوب طعنه باشلدقلرینی
عمرو ایشتدكده الزام واسكات ایچون جمله سنی حضورینه دعوت بریله ای معشر بلغا بر بریكزه
اولان حسده تعجب ایدرمكه ایچكزدن بریكزینی مدح ایچون قصیده نظم ایلدكده هنوز بنم
نامی ذكردن مقدم دأب ادبا اوزره حسن تشبیبده یعنی تغزلده ابیات اللی یه وارد قده
رونق شعری كیدر یعنی معانی دقیقه یی دوكه دروبی ثناده مضمون بوله مز اما ابو العتاهیه ابیات
قلیله بلیغه ایله تشبیب ایدوب بنی ثناده بویله نظم ایدردیوب شاعر مومی الیهك اشبو قطعه سنی
ذكر ایله شعرایی الزام ایلدی * انی امنت من الزمان وصرفه * لما علقت من الامیر حبالا *
* لو یستطیع الناس من اجلاله * جعلوا له حر الوجوه نعالا * ان المطایا تشتكیك لانها *
* قطعت الیك سباسبا ورمالا * فاذا وردن بنا وردن خفائفا * واذا صدرن بنا صدرن ثقالا * مآل
ابیات تحقیق بن امیرك یعنی عمرو بن علانك دركاهنه انتساب رشته لرینی اصدیغمده زماندن واكدارندن
امین وسالم اولدم اكرجمله ناس قادر اولسه لر ابدی امیره اجلالا وتعظیما یوزلرینك عذارندن
نعال یعنی ایاق قابی یاپوب امیرك ایاغنه كیدررلر ایدی ای امیر مطایا ومراكب سكا حاللرندن
شكایت ایدرلر زیرا سنك ایچون چوللری واوزاق یرلری وقوملری قطع ایتمشلردر یعنی كرمكك
شهرتی آفاقگیر اولمغله اوزاق یرلردن خلق نیل احسانك ایچون حیوانلره بنوب كلورلر خلق سكا
وسنك منسبلرینكه كلدكلرنده خفیف یعنی تهی دست وهمیان كلورلر وعودت ایتدكلرنده آغر
كیدرلر یعنی عطایا و احسانكی یوكلنورلر دیمكدر (قلت) باری تعالی وتقدس بو مقوله سخناز
وسخنشناس اسلافه رحمت ایلسون آمین (مشاهیر شعرای دولت آل عباسدن ابو نواس
هرون رشید طرفندن مصر والیسی بولنان خصیبه زیارت قصدیله واردی و بالاستیذان
حضورینه داخل اولدیغی وقتده مجلسنده شعرا بولنمشلر ایدی شعرا شعرلرینی انشاددن فارغ
اولدقلرندنصكره ابو نواس ای امیر برقصیده انشادینه اذن بیورر میسكز كه اوقصیده عصای
موسی كبی بونلرك صنعتنی یعنی شعرلرینی یوته دیدكده اذن ویرمكله برقصیده نظم ایتمشدر كه
اشبو ابیات اندندر * اذا لم تزر ارض الخصیب ركابنا * فای فتی بعد الخصیب تزور *
* فتی یشتری حسن الثناء بماله * ویعلم ان الدائرات تدور * فما فاته جود و لاحل دونه *
* ولكن یصیر الجود حیث یصیر * اشبو ابیاتی خصیب استماعنده صفاسندن اهتزاز ایدوب
یعنی ایكی جانبنه اصولله صالنوب وابو نواسه بیك دینار و بر كوزل كوله ایله بر كوزل جاریه احسان
ایلدی (مآل ابیات) امیر خصیبك ارضنی ركابمز زیارت ایلدیكی وقتده خصیبدنصكره
قنغی ذاتی زیارت ایدرلر خصیب برفتای كاملدر كه حسن مدح وثنایی مالیله اشترا ایلر یعنی خلقه

بدل ایتمكله خلق شناسنه مجبور اولور ودائرۂ دوران وتحول ایده جكنی دخی بیلور یعنی دنیا باقی
اولمیوب هنر تحصیل نیكنام اولدیغنی بیلمكله فرصت الده ایكن همان خیر وكرم ایدر جود وسخا
مشاراليهی فوت ایلمیوب وقربنی دخی ضایع ایتامشدر یعنی انك قپوسنه ملازمدر اندن ایرلمز
خصبب نره ده اولورسه جود دخی انده اولور دیمكدر (قلت) ذكر اولنان خصبب مشاهیر
وزرای آل عباس ومنشیاندن عبد الحمیدك اوغلیدر یوز طقسان برده هرون رشید عزل ایلدی
انتهی (محكیدر كه ابادلف بركون قرنداشی معقل ایله معا سیر وكذار ایدرلركن ایكی خاتونه
تصادف ایدرلر خاتونك بری رفیقه سنه بوذات ابودلف دكلمی دیو سؤال ایدر اودخی بلی ابودلفدر كه
انك حقنده شاعر * انما الدنیا ابودلف * بین بادیه ومحتضره * فاذا ولی ابودلف * ولت الدنیا
علی اثره * قطعه سنی نظم ایتمشدر دیدی ابو داف بو نظمی ایشتدكده جریان دمعله بكایه
باشلدی قرنداشی معقل سبب بكا نوله دیو صوردقده ابو دلف اشبو قطعه یی نظم ایدن بلیغك
حق جائزه سنی ایفا ایده مدیكمه بكا ایدرم دیدی بنه معقل یااكا یوز بیك درهم جائزه احسان
ایتدیكرمی دیدكده ابودلف ای دادر والله یوز بیك دینار بخش ایتدیكمده قلبمده ندامت واردر
انكیچون اغلرم دیمشدر رحمه الله تعالى رحمة واسعة (قلت) اشبو مستطرفده یازیلان
قدردانلر عباسیه وامویه دولتی وعباسیه ایله معاصر بولنان سائر دول ووزرا وامرا وخاندانلرندن
اولنلردر لكن بحمده تعالى بطون تواریخ صحیحه وتذكرۂ شعرارده یازلدیغی اوزره دولت علیهٔ
مؤیدۂ عثمانیه ادامها الله تعالى الى آخر الدوران سلاطین عظامی واركان و وزرا وامرا وهر
طریق خاندانلرینك اسلاف واخلافنده نیجه قدرشناسای علم وسخن مناقبی واردر كه برینك كمیت
وكیفیتی دول سائره رجالی مكارمی یاننده واحد كالالف اولوب مناقب اسلافی فرسخ فرسخ
یكرازجمله راسخ بك مرحوم بلغة الاحبابنده یازمشدر كه جنتمكان سلطان مرادخان رابع طاب
ثراه حضرتلرینك عهدی وزراسندن الیاس پاشا مرحوم نفعی استاد * عجب مجموعهٔ سر الهی در
حقیقتده * كه هر نه كونه استعداد دیرسك انده پیدا در * جوانمرد جهاندر شوخ مشربدر
ملك خودر * سخیدر اهل دادر نكته داندر نكته پردادر * دلیر صف شكندر اژدر شیرافكندر *
* مشیر مؤتمندر مستشار كارفرمادر * ابیاتنی حاوی اولان قصیده یی عرض ایتدكده جائزۂ قصیده
اولمق اوزره نفعی سحر آفرینه بیك فرنكی التون یعنی مجار یا یالدز واون طوب فرنكی الوان قماش
واون طونلق الوان چوقه و برصرت سمور كورك ودیوان رختی ایله بركحیلان آت و برمحبوب چركس
غلامی و برقطار قاطر دنصكره براوطه دوشمه سی ودرت عدد جزایر احرامی (و بورسه وی نظامی
افندیله مرحوم جوری افندینك قصیده لری جائزه لرنده دخی هر برینه ایكشر كیسه اقچه و بر
قاقم كورك وبشر طونلق اسكرلات چوقه و بشر طونلق فرنكی اطلس وكمر رختلر یله برر مادیان عربی
وخدام دیرینلرینه یوز غروش بخشش ارسالندن باشقه كاره تحریر اتنده كندی قلمیله اعتذارلر ایله
استطابۂ خواطر ایلمشدر رحمهم الله تعالى (وسید وهبی مرحوم شهید ابراهیم پاشایه تقدیم
ایلدیكی قصیده سنك برنده بو عصرده سخندانه كیمیا بیلور دیرلر ایدی مضمونی درج ایتمشدر
خلاصه دولت علیهٔ آل عثمان سلاطین كزینی واركانی طوغروسی علم وعلما وشعر وشعرایه و بالجمله
كمالات قلمیه وسیفیه یه رغبت وترویج جهتلرندن دخی دول سابقه یه سبقت ایلدكاری ظاهردر
علی الخصوص پادشاه زمان وولی نعمت عالمیان السلطان عبد المجید خان دام مادام العالم
افندیمز حضرتلرینك علم وكمال ایله اتصافلری جهتندن شول كونه معارف وهر نوع كمالاته رواج
و یرمشلردر كه ابتداسی سلطنت سعادت ماهیتلرندن بر واسم سامی تاجدارانه لریله هر فنده كتابلر

(تألیف)

تألیف اولوب و اولنمقده در وزرا مؤلفلرینه ازهر جهت التفات شاهانه لری بیدر یغدر همان
جناب واهب الامال عزشانه و بهر برهانه وجود باهر الجود ملوكانه لرین جمله اهل اسلامه
باعث اولوب سعادت طالع همایونلرین یوما فیوما انوار توفیقات علیه لریله الى آخر الدوران
درخشان وانور ونیجه ونیجه آثار خیریه احسانه مظهر ایلسون آمین * هذه المدحة فاین المنحة *
مدیحه مقابله سنده جائزه و یرلمادیكی وقتده سویلنیلان فقرۂ بلیغه در (منحه میمك كسریله عطیه نك
اسمیدر (بیت) اذا ما المدح سار بلا نوال * من الممدوح كان هو الهجا * اشبو بیت
دخی موقع مذكورده ذكر اولنور (مآلی ممدوح طرفندن عطیه وجائزه اولمادیغی وقتده اول
مدح هجو وذم اولور دیمكدر (محكیدر كه ابن جبوش دیمكله معروف محمد بن سلطان نام ذات
حاكم حلب محمد بن نصری قصیده سیله مدح ایلدكده بیك التون جائزه و یرمشیدی ابن نصر دار
آخرته انتقال دنصكره فرزندی نصر مقامنه قیام ایلدكده ابن جبوش نصره كلوب برقصیده ایله تبریك
وایچنده * تباعدت عنكم حرمة لا زهادة * وسرت الیكم حین مسنی الضر * فجاد
ابو نصر بالف تصرمت * وانی علیم ان یستخلفها نصر * قطعه سنی درج ایتمشیدی
ابن جبوش قصیده سنی قرائتدنصكره نصر اكر قطعهٔ مذكوره ده اولان یستخلفها یرینه
یستضعفها دیمش اولیدك بابامك عطیه سنی تضعیف ایدردم یعنی ایكی قات و یررد م دیوب كمش
طبقده بیك التون اعطا ایلدی (مآل قطعه بن سنك بابكدن اوزادیغم سكا ثقلت اولمسون دیو
حرمت ایچوندر یوقسه زهددن دكلدر وضرو كدر بنی مس ایتدكده سیر ایلدم و بابكه كلدم
ابو نصر یعنی والدك بكا بیك التون جود ایتمشیدی لكن قطع ایتدی یعنی كسلدی وتحقیق بن
متیقنم كه نصر یعنی سن اكا خلف قیلورسن یعنی مثلنی و یررسن دیمكدر (قلت) نصرك
هم بلیغ وهم باباسنه كرمده فائق اولدیغی اشبو تعبیر یله زیاده قیلدیغی سیم طبقدن مستفاد در
(اشبو انشای بلیغ مدح وثناده براستاد قلمدن چقمش فقرات فصیحه در * فلان رفیق الجود
ودخیله * وزمیل الكرم ونزیله * وغرة الدهر وتحجیله * مواهبه الانواء * وصدره الدهناء *
* عونه موقوف على اللهیف * وغوثه مبذول للضعیف * ینابیع الجود تتفجر من انامله * وربیع
السماح یضحك عن فواضله * ان طلبت كریما فی جوده * مت قبل وجوده * او ماجدا
فی اخلاقه مت ولم تلاقه * باسل تعود الاقدام حیث یزل الاقدام * وشجاع یری الاحجام عارا
لا یمحوه الایام * له خلق لومازج البحر لنفی ملوحته * وصفی كدورته * خلق كنسیم الاسحار
على صفحات الانهار * اطیب من زمن الورد فی الایام * وابهج من نور البدر فی الظلام * خلق
یجمع الاهواء المتفرقة على محبته * ویؤلف الآراء المشتتة فی مودته * هو ملح الارض اذا
فسدت * وعمارة الدنیا اذا خربت * یحل دقایق الاشكال * ویزیل جلائل الاشكال * البیان
اصغر صفاته * والبلاغة عنوان خطراته * كانما اوحی التوفیق الى صدره * وحبس الصواب
بین طبعه وفكره * فهو یعبث بالكلام * ویقوده بالین زمام * حتی كان الالفاظ یتحاسد فی
التسابق الى خواطره * والمعانی تتغایر فی الامتثال لاوامره * یوجز فلا یخل * ویطنب
فلا یمل * كلامه یشتد مرة حتى تقول الصخر اواملس * ویلین تارة حتى تقول الماء اواسلس *
فهو اذا انشی وشی * واذا عبر حبر * واذا اوجز اعجز * ناهت به الایام * وباهت فی یمینه الاقلام *
* له ادب لو تصور شخصا * لكان بالقلوب مختصا (مآل ثنای مذكور) فلان ذات سخانك
رفیق ودخیلی * وكرمك زمیل ونزیلیدر یعنی رفیق وملتجی وردیف ومسافر آیقداشی وملتجاسی
وصاحب خانه یه نه كونه پیوسته ایسه اولدخی سخا وكرمه مربوطدر یعنی اندن افتراق ایتمز ودهرك
غره سی وتحجیلیدر یعنی خلقك نادر بدر یاخود عادت فلك ودهر تكدیر در لكن بو فلكك عكسنه

قلب مكدری لطفیله تنویر ایدر ودهری اوتاندیرر * عطاباسی یاغمورلر یعنی مبذول * وسبندسی
صحرا یعنی واسعدر * آه وزار ایدن عجزه یه اعانه سی وقف * وضعیفلره یاردمی مبذولدر *
* سخا ارمقلری پارمقلرینك اوجلرندن آقر * وبهار سماحت انك احسانلرندن کول وآچیلور *
* انك جوندن دیکر کریم آرر ایسك همان اول یعنی اویله بر کریم بوله مزسن * اکر انك
اخلاق حسنه سنده برصاحب مجد آرر ایسك کذلك اول کمثالی بوله مزسن * ایاقلر قایدیغی
یرلرده اقدامی ثابت اولور برشجیعدر * واجامی مرتبه ده عارصیان بردلیردر * خویلری
شول کونه درکه اکر دکزه قار یشورسه طوزلولغنی کیدررر * ویولانقلغی صاف اولور * اویله
خلق که ارمقلر اوزره لطافت ویرر نسیم سحری کبی کوزلدر * اول خوی ایام ایچره اولان کل
موسمندن زیاده طیبدر * وکیجه قرنلغنده اولان بدرك نورندن زیاده بهجتلیدر * اویله
خلق که اول خوی خلقك محبتلرینی کندی محبتی اوزره جمع ایدر یعنی عالمی ذاتنه محب ایلر
* وطاغنق رأیلری کندی مودتنه تألیف ایدر * زمین فساده واردقده طوزیدر * یعنی
اصلاح ایدر * دنیا خراب اولدقده عمارتیدر یعنی اعمار ایدر * اینجه مشکللری حل ایدر *
* واشکال عظیمه یی ازاله ایدر علم بیان صفاتنك ادناسیدر وبلاغت خواطرینك ابتداسیدر *
یعنی بلاغت وبیانی ملکه ایتکله نزدنده اجراسی سهلدر دیمکدر * کأن توفیق باری
صدرینه وحی اولنمش یعنی هر ایشنده موفقدر دیمکدر * ورأی صواب فکریله طبعی ینده
حبس قلنمشدر * یعنی رأینده دائما مصیبدر دیمکدر * کلام بلیغ ایله ایو نجاق کبی اوینار *
* ویومشاق دیزکین ایله او کلامی استدیکی یره سورر * یعنی برمعنایی انواع تعبیر ایله افاده یه قادردر
دیمکدر * شول غایتده بلیغدر که خاطرینه الفاظ سکرتمکده بربرینه تحاسد ایدر * وامرینه
امتثالده معانی بربرینه غیرت ایدر * اولکی فقره یی بو فقره لر موضحه اوله جقدر * کلامده
مخل اولمیه رق ایجاز * وممل اولمیه رق اطناب ایدر * کلامی شدید اولدیغی وقتده یعنی اقتضای
حال ایله شدتلی سویلدکده اول کلامده قتی طاش یاخود اندن دخی قتیدر دیرسن * وینه
اقتضا ایله یومشاق سوز سویلدکده صو یاخود اندن زیاده سلیسدر دیرسن * اویله منشیدرکه
انشا ایتدکده یعنی تحریر کلام وتعبیر مرام ایتدکده نقش وتحبیر یعنی تزیین ایدر * ایام وزمان
انکله تعظم ایتدی * واقلام دست راسنده مزین یاخود مسخر اولدی * اویله برادیب مالکدرکه
اکر اوادب برشخص تصور اولنسه ایدی قلوبه مختص اولور وهرکس قلبنه صوقر یعنی
محبت ایدر ایدی انتهی

﴿الفصل الثانی﴾

اشبو فصل ثانی شکر وذکر
نعمت بیاننده در (صاحب المستطرف دیر که جمیع مخلوقات اوزرینه واجب اولان شکر
شکر قلبدر وشکر قلب هر نعمتك الله تعالی قبلندن اولدیغنی واهل سماوات واراضیندن کافۀ
مخلوقات اوزرینه ورود ایدن نعمتلرك بداتی یعنی عند الاسباب ایسه ده فیضانی حق جانبندن
اولدیغنی بیلمکدر که اشبو عرفان کسب ید ایله حاصل ودست مخلوقدن واصل اولان ارزاق
مقابله سنده نفسه وغیره شکر حقه راجع اولدیغنی اثبات ایدر ودخی شکر نعمت محلی قلب اولان
معرفت اولدیغنه ﴿ومابکم من نعمة فمن الله﴾ نظم جلیلی دلیلدرکه مآل شریفی نعمتلردن قنغی
شی که سزه متصل وسزده مستقر اوله تحقیق اول شی قبل باریدندر غیریدن دکلدر بووجهله
اولدیغنی جزم وایقان واعتقاد واذعان ایدك دیو تفسیر اولنمشدر (قلت) واحدی حضرتلری
اشبو نظم جلیلی تفسیرده حضرت عایشه رضی الله تعالی عنهادن مروی (ماعلمت عبد انعمة
فعلم انها من الله کتب له شکرها وان لم یحمده) حدیث شریفی ذکر ایله شکر عرفان مذکور
اولدیغنی تأیید ایتمشدر انتهی (وبعض اعلام شکری شکردن عجزی بیلمکدر دیو تعریف ایتمشدر

(مرویدرکه حضرت داود علیه السلام مناجاتنده الهی نه کیفیتله سنك نعمتکك شکرینی ادا
ایده بیلورمکه بنم شکرایتدکه قدرتیاب اولدیغم دخی سنك قبلکدن برنعمتدر دیو اعتذار ایتدکده
حق تعالی جانبندن شمدی نعمتمك شکرینی ادا ایتدك یعنی اعتراف عجز شکر عین شکردر
مآلنده وحی الهی وقوعبولمشدر وبومعناده شکرایتمك اوزره شکرایتم شکر اولور دیمشدر ومعنای
مذکوره اولان * اذا کان شکری نعمة الله نعمة * علی له فی مثلها یجب الشکر * فکیف
بلوغ الشکر الابفضله * وان طالت الایام واتصل العمر * اذامس بالسراء عم سرورها * وان مس
بالضراء اعقبها الاجر * فمامنهما الاله فیه نعمة * تضیق بها الاوهام والسر والجهر * قطعه سی
محمود وراقك اشعار لطیفه سندندر (مآل قطعه نعمت مقابله سنده شکرم ینه الله تعالی قبلندن
اوزریمه شکری واجب اولور برنعمت جایله اولدیغی وقتده جناب واجب الوجوده شکره
نه حالده نائل اولنور هیچ برحالده شکره واصل اولنماز انجق ینه حقك فضل وکرمیله واصل اولنور
هرنه قدر ایام ممتد وعمر دخی قیامته متصل اولورسه ده (ودخی انسان ایکی حالدن خالی دکلدر یعنی
یا مسروره ویاخود مضرور کدره مظهر اولورشق اولده مسرت عام وشامل اولور وضراء وکدره مقارن
اولدیغی وقتده مقابله سنده اجر وثواب نعمتی مضرتی تعقیب ایدر اشبو ایکی حالده دخی برر وجهله
نعمت الهیه حاصلدر که انی بیانده عقول واوهام وسر وجهر ضیق اولور یعنی برطریقله بیان اولنه مز
دیمکدر (حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه جناب باری ذوالجلاله مناجاتنده الهی آدم علیه
السلامی یدقدرتکله خلق وایجاد ایلدك ونعمت عظیمه یه مظهر ایلدك ذات احدیتکه نه کیفیتله
شکر ایلدی دیدکده حق سبحانه وتعالی ای موسی آدم ذات احدیتمه اعتقاد وایمان وبنم خلق
وایجاد ایلدیکمی وجمله نعم قبلمدن هبه اولدیغنی اعتقاد وایقان ایلدی اشبو ایقانی بکا
انك شکری اولدی بیورمشدر (امالسان ایله ایفا اولنان شکر نعمت الهیه یی یاد وتحدیث وذکردرکه
بومعنایی ﴿واما بنعمة ربك فحدث﴾ نظم جلیلی بیان ایدرکه حبیبم ربکك نعمتنه ملابس
اولدیغك حالده اول نعمتلری تحدیث وذکر ایله زیرا که تحدیث نعمت انك شکریدر دیو
مفسردر (قلت) بعض اعلام بومقامده اولان نعمت نبوت وانك تحدیثی تبلیغیدر دیو تفسیر
ایتمشدر انتهی (نعمان بن بشیردن من لم یشکر القلیل لم یشکر الکثیر ومن لم یشکر الناس لم یشکر
الله والتحدث بالنعم شکره) حدیثی روایت اولنمشدرکه اهل حدیث برکیمسه نعمت قلیله شکر
ایلمسه نعمت کثیره یه دخی شکر ایلمز ووسائطه دستیله انعام کوردیکی ناسه شکر ایلمسه الله تعالی یه ده
شکر ایلمزونائل اولدیغی نعمتلری تحدیث واخبار شکردر دیو شرح ایتمشلردر (قلت) فی الحقیقه
کافۀ نعمی اعطا واحسان ایدن حق تعالادر ونعم الله کندی یه واصل اولمه ده وسائط اولان
ناسه شکر وثنا ودعا ایتمك حقك امری یدر ناسه شکر ایتمین کیمسه بوبابده حقك امرینه امتثال ایتمامك ایله
حقه اطاعت ایتمامش اولورکه شکری اتمام حقه مطاوعتله حاصل اولور انتهی (عمر بن عبد العزیز
حضرتلری دخی تذکر نعم شکر اولدیغنی بیان ایتمشدر (ودخی شکر جوارح اعضا ایله دخی ایفا اولنورکه
بونوعه دلیل ﴿اعملوا آل داود شکرا﴾ نص جلیلیدرکه ای آل داود الله تعالانك نعمتلرینه شکر ایچون
خدایه عبادت ایلیك که شکر عمل طاعات ایله اولور دیو تفسیر اولنمشدر (روایت اولندیکه رسول الله
صلی الله علیه وسلم افندیمز مبارك قدم شریفلرنده شیش ظهور ایدنجیه قدر عبادت حقده قائم اولورلر
ایدی یا رسول الله نفس نفیسه کزه نیچون بویله ایدرسکز باری تعالی وتقدس اول وآخر معاقبه سی
جائز وممکن اولان جمیع مفر وطاتی ذاتکزدن عفو ایتدی یعنی کناهدن معصومسکز دیدکلرنده
فخر کائنات علیه ازکی التحیات والصلوات افندیمز عبادات وطاعاتده بذل قدرت ایله عبد شکور
اولمیایمی بیوردیلر که شکر فعل خیر ایله دخی ایفا اولدیغنی مبیندر (ابو هارون دیمشدرکه

ابو حازمك مجلسنه داخل ورسم تحيه ودعا دنصكره كوزلك شكرى ندر ديدم ابو حازم
ديده زكله خيرى كورديككده انى ذكرك وشرى كورديككده انى ستر كدر ديدى قولقلرك شكرى دخى
ندر ديو صورديغمده ابو حازم انلر ايله خبر اشديككده انى حفظلك وشر استماعكده انى نسيانكدر
ديدى (حكمت ادريس عليه السلامده مسطوردر كه (بر فرد الله تعالانك مخلوقاتى اوزرينه اولان
انعامى كبى كندو اوزرينه نعمتى اوزره البته شكره قادر اولهمز اكر قادر اولسه ايدى خالق تعالى
وتقدسك صنعى وخلقى كبى خلقه صانع اولمسى لازم كلوردى يعنى صنع خالقك مثلنى اتيانه قادر
اولور ايدى بو ايسه مخلوقك شاننددن دكلدر انتهى (صاحب المستطرف ديركه بو صورتده نعم
باريك اوزركده دوامى مراد ايدر ايسك مواساة فقرايه مداومت ايله زيرا الله تعالى قوللرى
شكر ايلدكده زيادهٔ نعم ايله وعد ايدوب ﴿لئن شكرتم لازيدنكم﴾ بيوردى وقوللرينك شاكر
اولدقلرينه برعلامت وضع ايلديكه انكله شاكر اولدقلرى بيلنور وعلامت مذكوره دخى رضاى
حق تعالى ايچون فقرايه صرف مشروعيدر ايمدى اوزرنده زيادهٔ نعمت بروجه محرر ظاهر
اولمانلرى بيلورزكه شاكر دكلردر وبعض غنى بى كوريزكه لسانيله وماليله شكر ايدرسه ده نعمتنه
نقصان تطرق ايدر بيلورزكه او مقوله لر مالنى تزكيه ايتامك يعنى زكاة ويرمامك ياخود زكاتى
مستحقندن غيرى يه ويرمك وياخود اداسنى وقتندن تأخير ايتمك وياوزرينه واجب اولان حقوقدن
برينى منع ايتمك شقلرندن برى ايله شكر بارى يى اخلال ايتمشدر وبونلر (لو صدق السائل
ما فلح من رده) وعيد نبويسنه داخل اولوركه مآل شريفى اكر سائل طوغرى يعنى فقير اولوب
سؤاله مضطر ايسه برنسنه ويرمدن رد ايدن فلاحه داخل اولماز ديمكدر حق سبحانه وتعالى
قرآن كريمده ﴿ان الله لا يغير ما بقوم حتى يغيروا ما بانفسهم﴾ بيورمشدر پس انسان اوزرينه
واجب اولان طاعاتى تغيير ايدر يعنى ايفا واداايتمز ايسه حق تعالى دخى انلرده اولان احسان
واسايشى تغيير ايدر يعنى منع ايدر (قلت) يعنى اسعد فقير ديركه خد انكرده يك ايكيوز يكرمى
يدى سنه سى وقوعبولان طاعون كبيرده حيرت اوزره ايكن اشبو آيت كريمه ده واقع حتىاى
سببيه بعدنده اولان يغيروا انك عددى سنهٔ مذكوره نك عددينه مساوى اولديغنه ملهم اولمشيدمكه
اعجاز حضرت قرآندندر فتبصر انتهى (بعض حكما ديديكه درت شى اعضا اولنان كشيدن
درت شىٔ دخى منع اولنماز يعنى شكره موفق اولان كيمسه دن زيادهٔ نعمت منع اولنماز وتوبه يه موفق
اولان كيمسه دن قبول رد ومنع اولنماز واستخاره يه موفق اولاندن خير منع اولنماز ومشورتده موفق اولان
كيمسه دن صواب وسداد منع اولنماز (مغيرة بن شعبه ديديكه انعام واحسانته نائل اولديغك
كيمسه لره شكر ايله وسنك انعا مكه شكر ايدنه ينه انعام ايله زيرا نعمته شكر اولنميوب كفران
اولنورسه اول نعمتك بقاسى وشكر اولنورسه زوالى يوقدر (حسن بصرى حضرتلرى ديديكه
اى ابن آدم شكر نعمتدن نه زمان منفك اولورسن كه سن نعمتله مرتهن يعنى مستغرق نعم سن شكر
نعمت ايتدكجه شكر سببيله نعمت اولادن اعظمى اوزريكه تجدد ايدروسن نعمت اولادن
منفك اولديغڭدن اعظمى كاور (مرويدركه حضرت عثمان ذى النورين رضى الله تعالى عنه
عصر خلافتلرنده برقومك تمتلرى ايچون انلرى على غفلة اخذ بيورملرى يعنى باصدرملرى
استدعا اولندقده قوم مرقومه طويوب طاغيلورز خليفه حضرتلرى بونلرك افترقلرينى
استماع ايلدكلرنده بنم يدمله برمسلمك فضيحه سنى موجب نسنه جريان ايتدى ديو
عتق رقبه يعنى قول آزاد ايلدى رضى الله تعالى عنه (مرويدركه حضرت سليمان صلوات
الله على نبينا وعليه برذلول فرسه راكب اولوب كيدر ايدى برقريجه اى نبى الله بن جهده صغير
وادنى ايكن سندن زياده الله تعالى يه شكر ايدرم ديدكده حضرت سليمان عليه السلام همان

آيدن كندوزينى يره آطوب سجده يه قپاندى واكر يارب جناب كبرياكك منزه ومقدس
اولديغى محله حمل ايهام ايتمييدى بكا اعطا واحسان ايلديكك نعمتلرك زوال وافناسنى رجا ونياز
وسؤال ايدر ايدم ديو مناجات ايلدى (قلت) مقصودلرى الله تعالى اعلم ايفاى شكردن عجزينى بياندر
(صدقة بن يسار روايت ايلمشدر كه بركون حضرت داود صلوات الله وتسليماته على نبينا وعليه محراب
عبادتلرنده ايكن بشلرندن برخرده قورت مرور ايدر داود عليه السلام قوردك خلقتنى تفكر
وبونى خلقده آيا حكمت ندر ديونذكر خلالى الله تعالى قدرت باهره سيله قوردى انطاق ايتدكده قورت
يا داود نفسك سكا عجب ويرمسون اى داود بنم خلق وايجادمده تعجب ايله نفسكه تعجب ايله كه
بن الله تعالانك حالبوكه بكا اعطا واحسان ايلديكى نعمتلر اوزرينه شكرى سكا احسان ايلديكى
نعمتلرينه ايفا ايلديكك شكر وذكركدن زياده ايفا ايدرم ديو جواب ويردى (قلت) مشار اليه
صدقه اوائل آل عباسده يوز اوتوز ايكى سالى وفات ايتمشدر وائمهٔ حديث طبقهٔ ثالثه سندندر
انتهى (حضرت على رضى الله تعالى عنه * احذروا نفار النعم فما كل شارد مردود * بيورمشدركه
مآلى حقك اوزريكزده نعمتلرينك فرارندن حذر ايدك هر بر فرار ايدن رد اولنماز يعنى اعاده
قلنماز ديمكدر (قلت) مقصودى نعمى شكر زياده ايده جكنى ودائم قيلسنى بياندر (وينه امام
مشار اليه كرم الله وجهه * اذا وصلت اليكم اطراف النعم فلا تنفروا اقصاها بقلة الشكر *
بيورمشدركه كلام مذكورى ايضاح ايدر * اذا قصرت يداك عن المكافاة فلتطل لسانك
بالشكر * اقوال اسلافندر يعنى بر نعمت الهيه يه نائل اولديغكده اول نعمتى ايصال ايدنه
مكافات اوزريكه واجبدر اكر مكافاته قادر اولمازايسك لسانكى شكر ايله اطاله قيل يعنى واسطهٔ
نعمت حق ثنا ودعا ايله دائما ذكر ايله ديمكدر * وقال حكيم للشكر ثلاث منازل ضمير القلب ونشر
اللسان ومكافاة اليد * يعنى بر حكيم محل شكر اوجدر برىسى ضمير قلب يعنى سر قلب ايكنجيسى
نشر لسان واوچنجيسى مكافاة باليد در ديمشدر انتهى (و اشبو اقسام شكرى شاعر بليغ
* افادتكم النعماء منى ثلثة * يدى ولسانى والضمير المحجبا * بيتنده جمع ايتمشدر (مآل بيت) اى
كرما سزك نعمتلريكز بنم عندمده چوغالدى وعظمت كسب ايدوب استيفاى انواع شكرى
اقتضا ايلدى وشول حيثيتهٔ وارديكه دستم ولسانم وقلبمه مالك اولديغكز يد وجوارحمده
خدمت ومكافاتكزدن ولسانمده ثنا وتحمدتكزدن وقلبمده نصح ومحبت وفضل وكرمكزى
اعتقاددن باشقه برنسنه يوقدر يعنى بونلر انلره مشغولدر وبو وجهله نعمتلريكزى افاده ايدرلر
ديمكدر وضميرى محجب ايله وصف كرما شاعرك ظاهر وباطننه مالك اولدقلرينه اشارتدر فتدبر
(ابن عايشه نام ذات * ما انعم الله على عبد نعمة فظلم الا كان حقيقا على الله ان يزيلها عنه *
كلام كبار اولديغنى روايت ايتمشدركه مآلى الله تعالى بر قوليه بر نعمت احسان ايلدكده او قول
نعمته ظلم ايدرسه يعنى لايق اولميان اموره او نعمتى وضع ومن كل الوجوه شكرنده قصور ايدر ايسه
الله تعالى اول نعمتى عبدمرقومدن ازاله ايلمسى الله تعالى اوزرينه حقيقدر يعنى عدلى اقتضاسندندر
ديمكدر (ابو العباس بن عماره شكر نعمت ايتميلر حقنده اشبو قطعه يى انشاد ايتمشدر * اعارك ماله
لتقوم منه * بواجبه وتقضى بعض حقه * فلم تقصد لطاعته ولكن * قويت على معاصيه برزقه
(مآلى جناب حق سكا واجبيله قائم اولماك يعنى تعيين شرع اوزره تصرف وبعض حقنى ايفا
ايتمك ايچون مالنى اعاره يعنى نعمت دنياىى احسان ايلدى سن ايسه طاعت حق قصد ايتمدك ولكن
رزق حق ايله معاصيسى اوزرينه قوت بولدك يعنى نعمتك شكرينى اعطاى زكات كبى مثوباتله
ايفا ايتميوب تمتعات نفسانيه كه صرف ايتدك حق عبوديت بوميدر ديمكدر (قلت) اعاره تعبيرنده
دنيانك سريع الزوال اولوب كيمسه يه باقى اولماديغنه واشياده متصرف حقيقى جناب مالك الملك

وواجب الوجود ايدوكنه و بعض حقه تعبيرنده تمام حقوق عبوديت اجراسندن انسان عاجز اولديغنه اشارت واردر (وشاعر آخر دخى تماميله ايفاى شكردن عاجزاولديغى بيانده *واوان لى فى كل منبت شعرة * اسانا يطيل الشكر كنت مقصرا * يعنى نظم ايتمشدركه مألى بنم ايچون هر برموى بدنمك بتديكى يرده شكرى اطاله ايدر يعنى شكره مداوم برلسان فرض اولنسه ينه شكر نعمتدن تقصيرايديجى اولورم ديمكدر (محمد بن حبيب الراوية *اذا قل الشكر حسن المن * ديمشدر يعنى مقابلهٔ نعمتده شكر قليل اولورسه قبيح اولان امتنان كوزل اولور ومفادى امتنان صفات ذميمه دن ايكن متشكر نعمت اولميانلرك عدم شكرى يانده حسن قالور او يله بر يد خودر ديمكدر (وينه بومألده *اذا جحدت الصنيعة حسن الامتنان * ديمشدر (بعض حكمادن زياده تلف اولان اشيا ندرديو سؤال اولندقده • ترابى قورو مزروع ونباتات حاصل اولماز محلده ياغمور وضياء شمسده ايقاد اولان قنديل وشمع ورجل اعمايه زفاف اولنان زن زيبا وشكربنى بيلميان كيمسه لره انعام واحساندر ديدى (عبد العلى بن حماد نقل ايدركه بركون متوكل خليفه نك حضورينه داخل اولديغمده خليفه اى ابا يحيى سكا خير واحسانه همت يعنى قصد ايلدك ايدى لكن بعض امورك ظهوريله هنوز اجرا ايده مدك ديو اعتذار ايلدكده بندخى اى امير المؤمنين جعفر بن الصادق رضى الله تعالى عنهمدن بكا بالغ اولديكه * من لم يشكر الهمة لم يشكر النعمة * يعنى نيت احسانه شكر ايتمين نعمته دخى شكرايده • مز يورمشلرنه مانع همت احسانكزه دخى متشكرم ديوب اشبو * لاشكرنك معروفا هممت به * فان همك بالمعروف معروف * ولا الومك اذلم يمضه قدر * فالشئ بالقدر المختوم مصروف * قطعه سن دخى انشاد ايتدم ديمشدر مألى قطعه اى امير المؤمنين حقمده نيت و قصد ايلديكك احسانه البته شكر ايدرمكه احسانى قصد دخى برنوع احساندر قصد ايلديكك احسانك فعله كلمسنه قدر الهى سبق ايتديكنده سنى لوم ايتمم زيرا شيئك فعله كلبوب مصروف اولمسى قدر مختوم وقضاى خدا ايله درديمكدر (حضرت عمر رضى الله عنه * من امتطى الشكر بلغ به المزيد) بيورمشدركه مألى شكر نعمتى مطيه ايدن يعنى مداومت ايدن كيمسه زيادهٔ نعمته بالغ اولور ديمكدر ودخى (من جعل الحمد خاتمة للنعمة جعل الله خاتمة للمزيد * ديمشدركه مفهومى بركيمسه نعمت حقه حمدى خاتمه ايتسه يعنى عقبنده حمد ايتسه حق تعالى او حمدى نعمت ديكر افزونه خاتمه ايدر يعنى او حمد مقابلى زياده نعمته مظهر ايدر ديمكدر (ابن سماك حضرتلرى * النعمة من عند الله على عبده مجهولة فاذا فقدت عرفت * ديمشدركه مألى حق تعالانك قولى اوزرنده اولان نعمتى مجهوله درالندن كتديكى وقتده • بيلور ديمكدر يعنى انسان نعمتى طبيعت ايتمكله بتورميجه قدرينى بيلمزكه * كورميان علت بيلورمى قدر صحت نيدوكن * مصراعى بومعنايى الماع ايدر وينه * من لم يشكر على النعمة فقد استدعى زوالها * ديمشدركه مألى نعمته شكر ايتمين معناده • زوالنى تحقيق طلب ايدر ديمكدر (بعض حكما * لاتصطنعوا ثلثة اللئيم فانه بمنزلة السبخة و الفاحش فانه يرى ان الذى صنعت اليه انما هو لمخافة فحشه والاحمق فانه لايعرف قدر ما اسديت اليه واذا اصطنعت الكريم فازرع المعروف واحصد الشكر * يعنى اوچ صنفه احسان وايلك ايتميك (بريسى لئيمه كه بوزمرهٔ ذميمه زروع ونباتات حاصل اولميان سبخه يعنى شوره زار وچوراقلى بركيدر (ايكنجى صنف بى عار و بد زبانيدركه احسانه شكر خاطرينه خطور ايلديكندن قطع نظر فحشمدن وطعنمدن خوفله بكا احسان ايتديلر زعم ايدر (صنف ثالث احمقلردركه قدرنعمتى بيلمزلر لكن كريمه ايلك ايله كه سكا احسانى الب وشكرى بيچ ديسونلر ديمشدر (نصر بن سيار (من انعم على رجل نعمة فلم يشكر له فدعى عليه استجيب له) حديث شريفنى ابن عباسدن روايت ايدن عكرمه دن روايت ايتدكدنصكره يا رب بن قولك بنى سام

قبيله سنه انعام ايلدم انلر شكر ايلمديلر يارب انلرى قتل واعدام ايله ديو بد دعا ايتمكله چوق كچمدن جمله سى مقتول اولديلر (قلت) اشبو حديث شريف جامع صغيرده (انعم) يرنده (اسدى) لفظيله اوله رق مضبوطدر و مولانا مناوى شرحنده • بركيمسه برقومه قولا وفعلا بر واحسان ايلدكده منعم عليه اولنلر شكر ايتمدكلرنده او كيمسه انلره بد دعا ايلسه دعاسى قبوله قرين اولور زيرا عدم شكر ايله انلر كفران نعمت وحقنى استخفاف ايتمش اولورلر و واسطهٔ نعمت الهيه يه شكرايتسه (من لم يشكر الناس لم يشكر الله) حديثى موجبنجه جناب پروردكار عالمه شكر درديو شرح ايلمشدر (زين العابدين على بن حسين رضى الله تعالى عنهمادن اشبو حديث شريف روايت اولنمشدر قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (ان المؤمن ليشبع من الطعام فيحمد الله فيعطيه من الاجر ما يعطى الصائم القائم ان الله شاكر يحب الشاكرين) اهل حديث بو اثرى بر مؤمن طعامدن طويوب جناب بارى تعالايه حمد ايلسه الله تعالى او مؤمنه كوندرزى صائم وكيجه سى قائم اولان ذاته احسان ايلديكى اجر وثوابى اعطا ايدر زيرا الله تعالى شاكردر شاكرين اولان قوللرينه محبت ايدر يعنى اجر وثواب ويرر ديمكدر (قلت) اسماء الهيه دن اولان شكورك معناسى مشاكله طريقيله قوللرينك شكرينه اجر و ثواب ويريجى ديمكدر بعضه كوره معناسى طاعت قليله يه نعمت كثيره ويريجى ديمكدر انتهى (محمد بن على رضى الله تعالى عنهما دن روايت اولندى ديمشدركه الله تعالى برقولنه برنعمتى انعام ايلدكده اوقول نعمتك الله تعالى قبلندن اولديغنى بيلوب واعتقاد ايدرسه اونعمته حمددن مقدم الله تعالى انك شكرينى دفتر اعماله يازديرر وبرقول دخى مقتضاى بشريت اوزره برجرم وكناهه واقع اولوب عالم السر والخفيات اولان بارى تعالى كاهنه مطلع اولديغنى وارادهٔ عليه مؤاخذه يه تعلق ايدرسه مؤاخذه وعفو ومغفرته تعلق ايدر ايسه عفو ايده جكنى جزم ايدرسه استغفاردن اول الله تعالى اوقولى مغفرت ايلر (بر رجل بر رجل اعرابى يه ايصال خير ايلدكده اعرابى بليغ مولى ومكرم موى اليهه لابلاك الله ببلاء يعجز عنه صبرك وانعم عليك بنعمة يعجز عنها شكرك * يعنى حق تعالى سنى صبرندن عاجز اوله جغك بلا ايله مبتلا ايليوب شكرندن عاجز وقاصر قاله جغك نعمتله مرزوق ايلسون ديو دعا ايلمشدركه دعاى لطيفدر فتأمل (محمود وراقك مقام تشكرده نظم ايلديكى رنكين قطعه در* الهى لك الحمد الذى انت اهله * على نعم ماكنت قط لها اهلا * اذا ازددت تقصيرا تزدنى تفضلا * كأنى بالتقصير استوجب الفضلا * محصول قطعه يارب استحقاق واهليتم اولميان نعمى بكا احسان ايلديكك نعمك اوزرينه سكا حمد اولسونكه ذات مقدسك حمده اهلدر يعنى حمد ذاتكه مخصوصدراى پروردكار كائنات حمده اختصاصك شووجهله ثابتدركه بن طاعت وتشكرده قصورى آرتردقجه سن فضل واحسانكى آرتردك بوصورتده بن فضل واحسانه كويا تقصيراتم سببيله مستحق اولمشم كبى اولور ديمكدر (وقيل اشكر المنعم عليك وانعم على الشاكر لك تستوجب من ربك الزيادة ومن اخيك المناصحة * بعض علمانك سكا انعام ايدنه تشكر وتشكر ايدنه انعام ايله تاكه ربكدن زياده يى واخوانكدن مناصحه يى ومحبتى مستوجب اوله سن اقوال حكمت اشتمالندندر وصلى الله تعالى على سيدنا محمد واله وصحبه وسلم

﴿ الفصل الثالث ﴾ قرق ايكنجى بابدن اشبو اوچنجى فصل مكافات بيانده در (قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من اسدى اليكم معروفا فكافؤه فان لم تقدروا فادعوا له) (قلت) اشبو اثرى صاحب المستطرف ثبت ايتمشدر لكن جامع صغيرده كورلمدى معناسى اخلاق حميده دن اولديغى بى اشتباهدر زيرا كرمه كرمله مكافاته قدرت نايا ب اولدقده دعا ايله دخى اوله جغى اشكاردر (وينه صاحب المستطرف ديركه روايت اولنديكه رسول الله صلى الله تعالى

علیه وسلم افندیمزك خاكپای رسالتپناهلرینه حبش ملكی طرفندن ایلچیلر كلوب یوزسوردكده
نفس نفیس سعادتلری ایله خدمت مسافر نوازییه قیام ایدرلر اصحاب كرام رضوان الله
تعالی علیهم اجمعین حضراتی یارسول الله سزه زحمت اولمسون ترك بیورك بزلر كوره لم دیو
نیاز ایلدكلرنده یا انلر یعنی اهل حبش بنم اصحابمه اكرام ایلدیلر ایدی بیوردیلر (قلت) مراد
نبوی بالذات مكافاتدر اصحاب كرامدن رخصت نبویه ایله مملكت حبشه مكهٔ مكرمه‌دن هجرتلری
وكیفیت اكرام ملك حبش كتب سیرده مفصلاً مذكوردر مراجعت بیوریله انتهی (مرویدر كه
انصاردن یعنی اهل مدینه‌دن بر ذات حضرت عمرك رضی الله تعالی عنهما مجلسنه كلوب
*اذكر صنیعی اذفاجاك ذوسفه * یوم السقیفة والصدیق مشغول * بیتنی اوقودیكه مآلی امیر
المؤمنین حضرت ابو بكره بیعت كونی وقوعبولان مشورتده برسفاهت صاحبی ابو بكر حضرتلری
مشغول ایكن سكا سوء قصد ایله هجوم ایتدكده بنم سنك حقكده اولان ایلكمی یعنی او شخصی منع
ودفعمی ذكر ایله دیمكدر حضرت فاروق بیت مذكوری استماع عقبنده اعلای صوتله اوذاته
یانمه یاقلش دیو خطاب ایلدی یاقلشدقده قواندن طوتوب ومجمع ناسه كتوروب ایها الناس
آكاه اولك كه بو ذات مقدما یوم سقیفه‌ده كندی قومندن یعنی انصاردن بكا هجوم ایدن
برسفیهك ضرر‌ینی بندن دفعله بكا ایلك ایتمشیدی دیو اعلاندن وبراعلا دوه بخش وبیت المالدن
اولان معاشنی زیاده ایلدكدنصكره قومنك اعشاری جمعنه مأمور یعنی والی وبو وجهله مكافات
ایدوب ﴿هل جزاء الاحسان الا الاحسان﴾ آیتنی قرائت ایلدی رضی الله تعالی عنه (محكیدر كه
سعد بن ابی وقاص امیر كوفه ایكن بر رجل كلوب ای امیر * بدی عندك بیضاء * یعنی سنك اوزركده
ایلكم وار دیدی * قال وما هی * اودخی ای كیمسه ایلكك ندر دیدكده * قال كبت بك فرسك
فتقدمت الیك غلامك فاخذت بعضدك وركبتك واسقیتك ماء * رجل مرقوم مقدما
جنابكز برجانبه كیدركن راكب اولدیغكز فرسكز سورچوب سزی دوشوردكده بنده لریكز
ایلرولیوب یانكزده بولنمالریله بنده كزقولكزدن طوتوب وفرسكزه بندیروب وصودخی ویردم ایدی
دیدی سعد بن ابی وقاص * قال فاین كنت الی الان * یا بو وقته قدر نره‌ده ایدك دیدكده رجل مرقوم *
قال حجبت عن الوصول الیك * كلدم ایدی لكن غلامك اولان حاجبك حضوریكه دخولمی منع
ایلدی دیدكده جناب سعد كریم * امرنا لك بمائتی الف درهم وبما یملكه الحاجب اذحجبك
عنا وهذه وسیلتك * ای رجل سكا ایكیوز بیك درهم سیم ایله سنی تقربدن منع ایتدیكنه مجازاة
حاجبك مالك اولدیغی مالك اعطاسیله دخی امر ایتدك ویرلسون وبو معاملهٔ مكافاتمز بزه
تقربكه سبب اولسون یعنی بعدازین دائره مزخلقندن اول دیو حقا كه محاضرانه بو وجهله قیده سزا
برجمیله ایلمشدر (امام شافعی حضرتلری بركون مصرده سوق حدادیندن مرور ایدر ایكن النده
بولنمش اولان قامچیسی دوشردكده بندن بركیمسه كوردیكی كبی قیام وقامچی یی آلوب وطوپراغنی
سیلوب امامك یدینه ویرر امام یانده اولان غلامنه عندكده نقدر نقد وار دیو سؤال ایدر اون
التون اولد یغنی خبر ویردكده قامچیمی كتورنه ویروآزاولدیغیچون اعتذار ایله بیورمشدر
رضی الله تعالی عنهم (محكیدر كه عبد الملك شعرادن عامر شعبی یی بركون استنشاد یعنی
انشاد شعر ایله دیدكده عامر شاعر آخرك شعرلرینی قرائته آغاز وآخر حضرت حسانك انصار
حقنده نظم ایلدیكی * من سره شرف الحیاة فلا یزل * فی عصبة من صالحی الانصار * البایعین
نفوسهم لنبیهم * بالمشرفی وبالقنا الخطار * والناظرین باعین محمرة * كالجمر غیر كلیلة الابصار *
قطعه سنی قرائت ایلدی مجلس عبد الملكده برانصاری بولنمغله فی الحال قالقوب ای امیر
المؤمنین مقدما حسانه قطعهٔ مذكوره یی انشا ایلدیكی كون انصارك اعطا ایلدكلری بنم اوزیمه

اولسون یعنی ویریرم دیدكده عبد الملك * وله عندی ستون القا وستون من الابل * دیوب التمش
بیك والتمش دوه ویردی (قلت) عبارهٔ مذكوره‌نك اكرسهوی یوغیسه مقتضاسی بودر یوق
القادنصكره من الدرهم قیدی واراینسه التمش بیك درهم كش ایله التمش دوه دیمكدر سائر نسخ
مستطرفه باقیله انتهی (مآل قطعه) بركیمسه شرف حیات كندو یی مسرور ایتمك دیلرسه
یعنی صفای بالله یشامق استرسه صلحادن اولان انصاردن برجماعتك ایچندن دور اولمسون
یعنی انلر ایله اختلاط والفت ایلسون اویله انصار كه انلر نبی ذیشانلرینه یعنی ختم انبیا علیه
الصلوات والتحایا افندیمزه سیف وسنانله اعداسنی قتل ایتمك اوزره نفسلرینی بیع ایدیجیلر ایدی
یعنی تابع ومنقاد واعدای دینی قهرده مشغول اولدیلر واویله انصاركه فغلجم كبی اصلا
برنسنه‌دن صاقنمز قزل كوزلو یعنی غضب ایله اعداسنه باقیجی ایدیلر دیمكدر (حضرت علی كرم
الله وجهه ورضی الله تعالی عنه * احسنوا فی عقب غیركم تحفظوا فی عقبكم * بیورمشدر كه
مآلی سزلر غیرك انساب واولادینه احسان ایلیك كه اعقاب وانسابكزده مكافات اوله‌رق سزلرده
محفوظ اوله سكز یعنی سزكده مكافات اوله‌رق اعقابكزه احسان ایده‌ر دیمكدر (مداینی نقل
ایتمشدر كه بر رجلك صفا ایله مروه بیننده قاطره بنوب طواف ایلدیكنی كورمشیدم برزمان
مروردنصكره رجل مرقومی یولده كوردمكه ماشیا كیدر بو پریشانلق نه حالدر دیو صوردیغمده
جوابنده ناس برای تعظیم ماشیا یورودكلری یرده بن تعززا قاطره بنمش ایدم عدل الهی اقتضاسنجه
ناسك بندكلری یرده بنی پیاده ایلدی یعنی بنه جك بوله مدم وفقیر قالدم دیدی (حقوق نعمته
مكافاتده شو حكایه یی حسن بن سهل نقل ایلدیكه هرون رشید خلیفه‌نك وزیری یحیی بن خالد
برمكینك یانده بركون اوطورر ایدم مجلسی خلقدن خالی ایدوب خلیفه‌نك برمهم امرینی تسویه‌یه
مشغول ایدی ناكاه ارباب مصالحدن براز كیمسه‌نر حضورینه دخول وعرض حاجات ایلدكلرنده
بروجه منا وبه هر برینك مصلحتنی رؤیت وجمله‌دنصكره نوبت احمد بن ابی خالد الاحوله
كلوب انك دخی مصلحتنی كوروب اودخی مجلسندن قیام ایدوب كیدر ایكن یحیی وراسندن احمد
ابن ابی خالده نظر دنصكره اوغلو فضله خطاب ایدوب ای فضل شو آدمینك پدریله بنم بروقعهٔ
عجیبه‌م واردر شغل ومصلحتدن حین فراغده اونوتمیوب اخطار ایله سكا نقل وحكایه ایده‌یم
دیو تنبیه ایلدی وقتا كه یحیی مصالحدن فارغ وخالی اولدقده طعام اولنوب بعد الطعام
فضل اعزك الله ای پدر امجدم احمد ابن خالدك وقعه‌سنی تذكیر قیل دیو امر وتنبیه بیوردیكز ایدی
دیو اخطار ایلدكده یحیی اوغلجغم پدرك مهدی خلیفه‌نك عصر خلافتنده عراقدن بو بلده‌یه
كلدكده غایت فقیر ایدی وضرورت حال برمرتبه‌یه بالغ اولدیكه منزلمده اوتنلره حالمزی كتم
واختفا وبرفرده اخبار وانها ایلمدك لكن اوچ كوندر كه قوت ایده جك برنسنه مز یوقدر دیدكلرنده
محزون البال ومضطرب الحال اولوب وبكایه باشلیوب دریای حیرته طالدم بعده تذكر ایلدمكه
برمندیلدن غیری نسنه‌یه مالك دكلم مندیل مذكوری ویرك دیوب وآلوب بریلدیكمك یدیله یدی
درهمه صاتوب بونی ظهور رزق باری‌یه قدر نفقه ایدك دیو اهل بیتمه ویروب ناچار علی السحر
مومی الیه احمدك پدری ابو خالد كه اوزمانده مهدی خلیفه‌نك وزیری ایدی قپوسنه واردمكه
اتباع بنك طاشنده اسبنی آماده ایتمشلر یعنی بنوب سرای خلیفه‌یه كیده جك ایمش سنك ركابك
كنارنده طوردم خروج ایدوب بندی وبنی كوردكده سلام ویروب * كیف حالك * دیو
خاطر یمی استفسار ایلدی بندخی منزلندن دون نفقهٔ عیال ایچون مندیلی یدی درهمه فروخت
اولنان بیچاره‌نك كیف وحالی نیجه اولور دیدیكمده ابو خالد بكا شدت ایله نظر ایلیوب واصلا
جواب ویرمیه‌رك فرسنی اوزرنكیلیوب یولنه روان اولدی بندخی عرض حاجاته نادم وپشیمان

اوله رق انکسار قلبله کلیهٔ احزانمه کاوب عجزهٔ اهل بیتمه ما جرای در یا سوزی نقل
ایدنجه * بئس والله مافعلت * یعنی پك کوتو ایش ایتدك سنی امر عظیمده استخدام ایده جکی
مأمول اولان کیسه یه نیچون کشف راز وزنده منزله لك سرفراز ایکن پست ایتمکله بوندنصکره
سکا عین حقارتله نظر ایدر بندخی نه چاره اولان اولدی دیمکله تأسف ایتدر دیدم وقتاکه
صباح اولدقده خلیفهٔ اعصر مهدی یه دخی عرض حال قصدیله باب سرای خلیفه یه
واردیغمده برکیسه بنی استقبال ایدوب حضور خلیفه ده شمدی ذکریکز سبقت ایلدی دیدی
اصغا والتفات ایلمدم بعده بر رجل آخر دخی قارشولیوب اولکی کبی تبشیر ایلدی بعده ابو خالدك
حاجبی قارشولیوب نره ایدك وزیرسی بولوب بوراده خلیفه دن چقنجیه دك توقفکه امریکی افاده یه
بنی مأمور ایلدی دیدی پس ابو خالد حضور امیر المؤمنیندن خروج ایدوب بنی کورنجه چاغیروب
و بنم ایچون دخی فرس احضار اولنمغله امر وتنبیه ایلدی بالمعیه راکب اولدق ابو خالد منزلنه
نزول ایلدکده ذخیره تجارندن فلان وفلانی احضار ایدك دیو امر ایلدی کلدکلرنده کندیه فلان
سوادك غلات معلومة المقدار بنی سزه اون سکزبیك کره بیك درهمه صاتمش و بعد عقد البیع
تجارنده سزه برکیسه شریك اولمغی سو یلدیکمده سزدخی تعهد ایتمش ایدم اشته اول کیسه
بودر عهدیکزه وفا ایدك دیو بنی مرقومانه ارائه وقالقك برابر کیدك وشرکتی مذاکره ایلك دیدی
وقتاکه خانهٔ وزیردن چیقدیغمزده مرقومان بکا کلك شو مسجد حظیره سنه کیدهلم وامر تجارته
دائر صحبت ایده لم دیدیلر مسجدك حظیره سنه دخول ایلدیکمزده مرقومان شمدی بو خصوصده
سن امنا ووکلا وکیله بجی وسائر اعوانه محتاجسن والحال که بونلرك بری سنده یوقدر حصهٔ
تجارندن سکا بروجه بشین یوز بیك درهم ویره لم حاضر اقچه یی آل وزحتدن قورتول دیدیلر
بندخی مبلغ مرقومه راضی اولمادم اوچیوز بیك درهمه چیقوب بوندن زیاده سی یوقدر دیدیلر
بندخی بر کره وزیره افاده ایدهیم دیوب وکاوب مرقومان ایله اولان صحبتی عرض ایلدم مرقومانی
چاغروب صحبت بو یله می اولدی دیو سؤال انلر دخی تصدیق ایتدکده بکا وار مبلغ مرقومی آل
وحوایجکی کور سکا فلان بلده نك عاملکنی و یردك دیوب انك همتیله رتبه کسب ایدرك اشته مقام
وزارت کبرایه واصل اولدم ای اوغلجغم فضل بکا بو احسانی ایدن ذاتك اوغلنه نه کونه مکافات
رأی ایدرسن دیدکده فضل حق بیلورکه اکا خیر جزا ایله مکافات اوزر بکرنه واجبدر دیدی
یحیی دخی ای اوغلجغم نفسمی عزل ایله انی یرمه اقامه دن باشقه مکافات بوله میورم دیوب
احمد ابن ابی خالده وزارتی عرض ایله وزرای هرون سلکنه ادراج ایتدر مشدر رحمه الله تعالی
رحمة واسعة (قلت) دولت علیهٔ عثمانیه ادامها الله تعالی صدر اعظملرندن بیك یوز قرق اوچده
اجبار اشقیاء ملغاة ایله شهید اولان نوشهری ابراهیم پاشا مرحومك دخی برحسن مکافاتی
واقع اولمشدر شو یله که اوائل حالنده جبهده قایق اجرتی اوله جق برز واحله دخی بولنمدیغی
حالده اورطه کو یدن سرای جدید سلطانی یه برافق اوزره ایکی چقته دونش ایتمش بر قایغه بنوب
اشبو تدبیری ایدر یعنی سرایه تقرب خلالی جیللر بنی قارشدیروب کمال محابله عمش نامنده اولان
قایقجی یه جانم اغانسیان ایله کیسه م یانمده بولنمدی اسکله کز نه سیدر بیله یم یارین کتوریرم
ومیانمده کی مقدم سزده رهن قالسون دیدکده عمش بشه بر متبصر مرد اولمغله قید فاقه سنی
وشرمیتنی وسیماسندن طالعنی بالمعونه عرفان ایدوب نه مانع رهن ایستهم دیوب و یاندن برقاج
یوز غروشلق التمشلق طولو کیسه سنی آتوب ایچندن بنم اجرتمی و یرك وبقیه سنی دخی سزه
اقراض ایتدم وقت وسعتکزده زمان اولور ایسه باغچه قپوسنده بنی عمش دیو صورك وو یرك واکر
امکان ادا اولمز ایسه حلال اولسون دیو ایلدیکی ایولکی مشار الیه ایرتهسی کونی اونودوب

تازمان صدارتنده سعد آباده براکجی عجم ضیافتی اولوب عودت خلالی قصردن خلقی تماشا ایدرکن
سیرجیلر میانده اق صقاللو پیر اولدیغی حالده عمش بشه یی کوروب وتشخیص واقراضنی تذکر
ایتمکله فی الحال حضورینه تلطیف ایله احضار وکندوزینی تعریف ایلدکده هرچندین
بلا احتیاج اولاد وعیال الله قدر کفایه ده بکرمه تعالی معاش تدارك ایتدم اومعاشه بالقناعد
کچنمکده یم چونکه حقمده احسان اراده بیوردیکز یومیه اوچ بش پاره تعیینی الطف عظیمدر دیو
تکثردن عمش بشه اعتذار ایتمش ایسه ده قرین قبول اولمیوب قصر مذکورده قپوجی باشیلق
توجیهیله حلیهٔ جلیله لری بولنان سلطان علیة الشان حضرتلرینه کتخدا نصب و برهفته یه
قالمیوب خانه وسالخانه ومالکانه ایله صاحب جاه وثروت براغای عالیشان ایلدیکی مکافاتی افواه
بعض ثقاتدن مسموع فقیر اولمشدر نور الله تعالی قبره (ینه حسن مکافاتده مأمون خلیفه نك
صاحب شرطه سی یعنی ضابط کبیر بلده سی اولان عباسدن منقول اشبو حکایه در مومی الیه نقل
ایتمشدر که برکون مأمون حضرتلری بغدادده بنی حضورینه چاغردی کوردمکه قید و بندیله
بر بنی طوردیررلر ایدی خلیفه بکا خطاب ایدوب شو شخصی آل وایو جه ضبط ایله یارین دیو اتمه
کتور دیو امر ایلدی آدملریمه تحمیل ایدوب اهتمامیله امر ایتمکله خانه مه کتوردم وحالندن
استنطاق ایتدم جوابنده بن دمشق الشامدن اولورم دیدی دمشق ایشید نیجه باری
تعالی دمشق واهلنی صفاده ایلسون دمشقك قنغی خاندانندن اولورسن دیدم رجل
محبوس مرقوم شامدن کیمی صوررسن دیدی بندخی فلان کیسه یی بیلورمیسن دیدم اوآدمیله
معارفه ك نه سبیدندر دیدی بندخی بنم سؤال ایتدیکم کیسه ایله برقضیه م واقع اولدی ایدی
دیدم رجل مرقوم قضیه یی نقل ایتدکجه اورجلی سکا تعریف ایتم دیدی بندخی بوندن اقدم
بعض ولاته دمشقده بولنمشیدم بلده ده برفتنه حدوث ایدوب اهالی والی سرایته هجوم ایتدیلر
والی قصر امارتك برجانبندن کندوینی زنبیل ایله صارقیدوب فرار ایلدی ودائره سی خلقی دخی
فرار ایلدیلر بندخی قاچوب کیدرکن اهل فتنه دن آردیمه برطاقم کسان دوشدیلر ایدی حبرتده
قالوب کوردمکه سکا سؤال ایتدیکم ذاتی خانه سی قپوسنده اوطورر امان بکا امداد قیل سکادخی حق
تعالی یاردم ایده دیو استغاثه ایتدیکمده ایچرو کیردیدی کیردیکمده اهل بیتی بنی برمقصوره یه ادخال
ایتدی بو حالده ایکن بنی تعقیب ایدنلر صاحب خانه ایله ایچرو کیروب فراری سنده در و یردیوب
ابرام وخانه نك هرجانبنی تفتیش ایتدیلر نوبت تحری مقصوره یه کلدکده نسوانلر قپوسی اوکنده
اولمغله فریاده باشلدیلر انلر بو حالی کوردکده براغوب کیتدیلر صاحب خانه ینه قپوسنه چیقوب
برازطوردقدنصکره یانمه کلوب وشدت خوفله رعشه می کوروب قورقمه شر وضررلری ان شاء الله
تعالی مندفع اولدی دیوب تسلیه ایلدی خلاصه درت ماه قدر خانه سنده معزز ومکرم اقامه
ایلدم بعده آتش فتنه منطفی اولدقده اتیاعمك تفقد احوالی ایچون شهره خروجمی استیذان
ایتدیکمده ینه خانه سنه رجوعمی ایچون عهد ایتدیروب اذن و یردی چیقوب اتباعمدن برار بوله میوب
عودت ایلدم مع ذلك نه بنی بیلدی ونه اسممی سؤال ایتدی ایدی بعده قنغی جانبه کیده جکسن
دیدی بندخی وطنم اولان بغداده عزیمت ایده جکم خبر آلدمکه اوچ کوندك قافله چیقه جق
ایمش شومدتده بکا احسانك اولان لطفکی اونوتمام ربم تعالی مکافاته بنی موفق ایده دیدیکمده
برزنجی غلامنی چاغروب وار فلان فرسك نعلنی چاقدر وسرجنی آماده ایله دیدی بندخی کندی
نفسمده غالبا چفتلکنه بنوب کیده جك و بنی قافله ایله وارکیت دیو قاپوب صالیویره جك بی زاد
و پیاده حالم نیجه اوله جق دیو حیرته واردم وقتاکه قافله نك خروجی کونی اولدقده علی السحر
یانمه کلدی وشمدی قافله قالقه جق ایمش قافله دن آیرلماکزکر ایهدر دیدی ینه بن بلازاد ومرکب

نه ایشلیه جکم فکرنده ایکن کوردمکه اهل بیتی اقمشهٔ نفیسه دن مصنوع اثوابله طواو برآغر
بوغچه وجدید ایاق قابلری وسائر ادوات سفریه وکندی دخی بر سیف نفیس کتوروب میانمه
بند ایلدی وبرقاطره حمل اولنمش اوزرینه بناق طاقمی باغلنمش ایکی صندوق کتوردی وصندوقلرده
اولان شیئك دفترینی و یردیکه بشبیك درهم مسکوك کش نقد ایدی و براسب دخی تقدیم ایتدیکه
مقدما غلامنه تنظیمنی امر ایلدیکی حیواندر اشبو فرسه راکب اول و بو عبد اسود دخی سایسلك
خدمتکزده اولسون دیوب کندی وحلیله سی اکرامکزده اولان تقصیرمزی عفو ایدك
دیدیلر وکندی بنوب بنی تشییع ایلدی بندخی قافله ایله بغداده کلدم خبرینه متوقعم که حسن
مجازات ومکافاتنه ایلدیکم عهدی وفا ایده‌یم لکن امیرالمؤمنینك خدمتیله اشتغال تقریبی خبرینی
تحقیقه آدمی ارسالنده دخی بطائت ایلدم بناءً علیه آنی سندن سؤال ایلدم دیدم رجل محبوس مرقوم
کلامنی تمامیله استماع ایدنجه اورجلك فعلی وحسن صنیعی اوزرینه بلاکلفه مجازاته باری تعالی
سکا قدرت ویردی دیدی بندخی او نه کیفیتله اولور دیدیکمده اشته شامده سکا اغاثه واعانه ایدن
رجل بنم اکدار ایام جسممی تغییر ایلدیککندن بیله مدتدیوب ماجرانك نسیان ایتدیکم تفاصیلنی
نقله باشلدقده سؤال ایتدیکم ذات کندیسی اولدیغنده شبهه‌م قالمادی ونفسمی ضبط ایده میوب
همان قالقوب باشنی تقبیل ایلدم وسنی بو حاله قویان کیفیت ندر دیدیکمده دمشق الشامده سنك کوتکده
اولان فتنه کبی ینه برفتنه اولوب ایقاظی بکا نسبت وامیرالمؤمنین طرفندن تسکیننه عسکر تعیین
اولندی تسکین ایتدیلر وبنی قید و بند ایله بورایه کتوردیلر قتلمده اشتباهم قالمادی لکن اولاد
وعیالمك یانندن بلاوصیت چیقدم وکوله‌لرمدن بعضیسی آردیمه دوشوب کلدی وشهرك کنارنده
فلان محلده خبریمه منتظردر آنی احضار ایدك بر وصیتنامه یازوب اهل وعیالمه کوندره‌یم بوندن
اعلی بکا مکافات اولماز دیدی بعده صاحب شرطه پك کوزل دیوب فی الحال رجل مرقومك
قید و بندینی فك وحمامه ادخال ومحتاج اولدیغی اثوابی الباس وغلامنی اتیان ایتدردی رجل
غلامی کوردکده بکا ایله وصیتنامه یازوب اعطا ایلدی بعده صاحب شرطه اون عدد افراس
ودواب آماده واون عدد صندوقلره اون بیك درهم و بشبیك دینار وسائر کسوه و متاع تعبیه
ایتدیروب بر معتبر وامین آدمیسنه بو ذاتی آل وجوار بغداده انبار دینیلان محله دك تشییع ایت
سلامتله وطنی اولان دمشق الشامه کیتسون دیدکده رجل محبوس صاحب شرطه یه بنم امیرالمؤمنینك
نزدنده ذنبم عظیم وخطیم جسیمدر اکر بنی فرار ایتدی دیو اعتذار ایدر ایسك امیرالمؤمنین آردم
صیره مأمورلر کوندرر بنی اعدام ایدرر دیدکده صاحب شرطه رجله سن همان نجاتك بولمغه باق بن
مصلحتك تدبیرینه باقه‌رم دیمجه رجل مرقوم واللهی سنك خلیفه ایله وقوعبوله جق کیفیتك
خبرینی آلمادقجه بغداددن برجانبه کتمم اکر احضارم اقتضا ایدرسه ینه حضور خلیفه‌یه واریرم
دیدی صاحب شرطه دخی بو شرطه راضی اولوب رجل مرقومی بر مکان امینه قالدردی وکندیسی
غسل وکفننی تهیئه ایدوب آمادهٔ موت اولدی صاحب شرطه دیرکه وقتا که صلاة صبحدن فارغ
اولدقدنصکره خلیفه دن رجل محبوسی کتورسون دیو امر کلدکده سرای خلیفه‌یه واردم سریری
اوزره اوطورر ایدی بنی کوردکده قنی رجل محبوس دیدی سکوت ایتدم تکرار غضبله رجل نره‌ده
دیدی بندخی ای امیرالمؤمنین رخصت بیورك ماجرایی بیان ایده‌یم دیدیکمده خدا ایله عهدم اولسونکه
اکر رجل هارب اولدی دیر ایسك بو ینکی اوردیرم دیدی بندخی خدادانادرکه فرار ایتمدی لکن بیمزده
وقوعبولان کیفیتی استماعه رغبت بیورك بعدالاستماع ینه امر واراده افندیمزکدر دیدم رخصت
بیوردقده بر وجه مشروح رجل مرقوم ایله اولان سرکذشتی و بکا شامده ایلدیکی مروتی
تفصیلا حکایه و بیاندنصکره ای امیرالمؤمنین وای ولی نعمتم رجل مرقومك بکا ایلدیکی

ایلکی مقابله سنده لطفکه مغرورا بندخی بومکافاتی ایتدم شمدی بن ایکی امر بیننده‌یم یابو
بر قصوریمی عفو بیورك تاکه سایه کده رجل مرقومه ایلدیکم عهدی وفا ومکافات ایتمش
اوله‌یم یاخود بنی انك برینه قتل امر بیورك که بندخی نفسمی فدا ایله اکا وفا ایتمش اولورم اشته کفنمی
آماده ایتدم دیدم وقتا که مأمون خلیفه کلامی استماع ایلدکده بکا خطابا الله تعالی سنك لایقکی
ویرسون رجل مرقوم سنك کیم اولدیغنی وتعلقکی بیلمیه‌رك سکا مروت ایتمش سن انی سکا ایلك ایدن
ذات اولدیغنی بیلدکدنصکره مکافات ایده جکسن مروت اولورمه بویله اولور نیچون بکا خبر
ویرمدك که سنك طرفکدن مکافاتی واجرای وفایی بن ایده ایدم بیوردقده ای امیرالمؤمنین رجل
مرقوم بونده در زیرا بنم خبریمی آلمادقجه واحضاری اقتضا ایدرسه حضوریکه کلمدکجه
بغداددن کیتمامکه یمین ایتدی دیدیکمده خلیفه حضرتلری رجل مرقومك بووضعی اولکی
مروتندن برتر برمروتدر شمدی وارتلطیفله حضوریمه کتورکه مکافات ایده‌یم دیو امر ایلدی
بندخی سرعتله اولدیغی مکانه واروب مژده‌لر اولسون امیرالمؤمنین صوچلریمزی عفو ایتدی
وقانق سنی استر مظهر احسان ایده جکدر دیدیکمده حقه حمد وثنا وشکرا ایکی رکعت
نمازی ادادنصکره حضور خلیفه یه برابر داخل و پیشگاهنده قائم اولدق خلیفهٔ با مرحمت
رجل مرقومی سریرینك یاننه چاغروب تلطیفه صباح طعامی وقتنه قدر هر طرفدن صحبت
وانواع مرحمتله التفات ایلدی وسفرهٔ طعام آماده اولدقده برابر اکل و بعدالطعام خلعت فاخره
الباس ایدوب والئ شام ونقدینه واثواب نفیسه و قول واسب و سائر دواب جهتلریله احسان
بیکران برله وطننه دارات واحتشام ایله ارسال واعزام ایلدی راویٔ حکایه صاحب شرطه دیرکه
بالاقتضا شامدن خاکپای خلیفه یه عرضلری کلدکده اشته ینه سنك دوستك کاغدی
کلدی دیو بکا خطاب ایدر ایدی انتهی (محمد بن قاسم الانبارینك بغداد جوارنده
رحبه والیسی مشاهیر امراء آل عباسدن سوار نام ذاتدن مکافاتده نقل ایلدیکی اشبو حکایه
دخی مشهوردر سوار حکایه ایدرکه برکون عهد مهدیده سحری دار الخلافه‌یه واروب
مصلحتمی عرض ورؤیتدنصکره خانه‌مه عودت ایدوب طعام آماده اولمغله سفره‌یه اوطوردم
لکن نفسم استه‌مامکله سفره‌یی قالدرتدم وکوکلمه برثقلت چوکمکله کشایش خاطر ایچون برمغنیه
جاریه ایله خلوتنشین صحبت اولدم ینه اضطراب قلبم زائل اولمادی قیلوله وقتی کلمشیکن اویویامدم
و برچابغین قاتر آماده ایتدیروب بنوب تنزه کان خانه‌مدن چیقدم برده امنامدن برینه راست کلدمکه
یاننده انجه وار ایدی نره‌دن دیو سؤال ایتدیکمده فلان چفتلککرك محصولندندر دیدی ال و معیتمده کل
دیدم قاطرك زمامنی صالیویروب بغداد کپریسنی عبور و دار الرقیق طرفنی کچوب صحرایه منتهی اولدم
بعده دونوب باب انباره منتهی اولدم واورده برلطیف منزلك قاپوسنه واردم قپوده برخادم طورر
صوسه‌مله خادمدن صو استه‌دم برنظیف ومعطر کاسه ایله صو کتوردی ایچدم واو خلالده وقت
عصر دخول ایتمکله منزل مذکور جوارنده بولنان مسجده کیردم ونمازی ادادنصکره کوردمکه
براعمی یانمه کلوب بنی لمس ایلدی بندخی ای کیمسه نه استرسن دیو سؤال ایلدیکمده اول اعمی انجق
سنی مراد ایدرم دیدی حاجتك ندر دیدم یانمه اوطوروب جنابکزدن رائحهٔ طیبه شم ایتمه‌له اهل
نعمتدن اولدیغکزی حس ایدوب حسبحال مراد ایدرم دیدی سویله دیدم منزل مذکوری قصد ایله
اشبو منزل بابامك ایدی بیع ایدوب خراسان جانبنه کندی وبنی دخی برابر کتوردی لکن اقتضای
کردش فلك اوزره بابام فوت وبزه فقر وفاقه الویردی واعمی اولوب دوشه قالقه بو شهره کلدم
و بو منزلك صاحبنه کلدمکه اندن بنی سواره ایصال ایتمکه وسیله طلب ایده جکم زیرا سوار بابامك
صدیقی ودوستی ایدی دیدی باباك کیمدر دیدم فلان بن فلان دیو تعریف ایلدیکه فی الحقیقه

عندمده اصدق ناس ایدی بونی ایشتدکده ای کیمسه حق تعالی حضرتلری سؤال ایلدکلک
سواری طعام ونوم وقراردن منع و بغله سوار ایدوب علی العجله سنك اباغکه کتوروب یانکده اقعاد
ایلدی دیوب وامین مذکورمده اولان نقد موجودی الوب ای فلکزده بونی شمدیلك ال و یارین
ارکن منزلمه کل دیدم واوراردن امیر المؤمنینه بوندن اظرف حکایه اولماز دیوب طوغری دار الخلافه یه
واروب بالاستیذان حضورینه چیقدم و ماجرایی نقل ایتدیکمده تعجب ایدوب ایکی بیك
دینار آماده اولمسنه امر بیوردی کتوردکلرنده ال بونی اعمایه و بردیدی کتورمك
اوزره قالقدیغمده بنه اوطور بیوردیلر اوطوردیغمده بکا دینك وارمیدر بیوردیلر نعم دیدیکمده
مقدارینی سؤال بیوردیلر اللی بیك درهم اولدیغنی خبر ویردم براز دخی اوطوردوب صحبت ایلدك
بعده رخصت انصراف بیوردی خانه مه کلدیکمده کوردمکه طرف خلافتپناهیدن برخادم
اللی بیك درهم کتورمش بنی کوردکده امیر المؤمنین بونکله دینی قضا ایتسون بیوردیلر دیوب
تسلیم ایلدی وقتا که صباح اولدقده اعمی کلکده بطالت ایلدی بو خلالده امیر المؤمنین قبلندن
آدم کلوب بنی حضورینه کتوردی خاینه حضرتلری کوردکده ای سوارسنك حالکی دونکی
کون فکر ایتدم دین مذکوریکی قضا دنصکره دین آخره دخی محتاج اولورسن دیو اللی بیك
درهم دخی امر ایلدم بونلری دخی آل دیو احسان علی الاحسان بیوردیلر سرور ودعا ایله آلوب
خانه مه عودت ایلدم واعمی دخی بو اثناده کلدی ذکر اولنان ایکی بیك آلتونی اعمای مزبوره اعطا
وحق تعالی کرمیله سنی مرزوق و باباکك بکا احسانی اوزره مکافات و بکا دخی سکا اولان
ایلك اوزره مکافات بیوردی دیوب وماملدن دخی برازنی ویردم اعمی انشراح تامله کتدی دیو
حکایه ایتمشدر (و بوحکایه دخی حسنا اوضح ومعنی ارجحدرکه صدر القضاة دولت عباسیه
یحیی ابن اکثم حکایه ایتمشدر دیرکه یوما من الایام خلیفهٔ عالیشان هرون الرشیدك حضورینه
داخل اولدمکه جناب هرون باشنی اکوب فکر وتأمل اوزره اوطورر بنی کورنجه * فالخیر ابقی وان
طال الزمان به * والشر اخبث ما اوعیت من زاد * بیتنك قائلنی بیلورمیسن دیدی بن دخی ای امیر
المؤمنین بو بیتك عبید بن الابرص ایله بر وقعهٔ عجیبه سی واردر دیدیکمده عبید بن الابرصی
کتورسونلر دیو امر ایلدی وقتا که عبید خاکپاینه روما لاید ایتدکده اشبو بیتك قضیه سندن خبر
ویردی عبید دخی ای امیر المؤمنین سنین سابقه نك برنده حج شریفه عازم ایدم برشدت اوزره
حرارتلی کونده چولك اورطه سنده قافلهٔ حاجده هرجانبنی احاطه ایلمش برصیحهٔ عظیمه وفریاد
ظهور ایلدی فی الحال قضیه یی تجسس ایلدم قافله نك ایلروسنه وارنه اولدیغنی اکلرسن دیدیلر
واردیغمده کوردمکه برسیاه شجاع یعنی حیهٔ کبیره یولی قطع ایلمش وآغزینی آچمش اوکوزکبی
صیحه ودوه کبی فریاد ایدر بکا حیرت کلوب دفعنده نه ایشلیه جکمی بیله مدم ناچار قافله نك یولنی
دکشدردك کوردك که ینه اوکومزی کسدردی بیلدمکه بونك برسببی واردر وکوردمکه براحد
تقربه جسارت ایده میور حق سبحانه وتعالا یه توکل واعتماد ایدوب عباد اللهی بوندن خلاص
ایدرم دیوب فداء نفسله برقربه صو آلوب سل سیفله اژدرك اوزرینه واردم شمدی اوصقه آتیلور
تو قمنده ایکن آنلمدی یاننه یاقلشدم قربه یی کوردکده اغزینی آچدی صویی آغزینه کویه دوکر
کبی اساله ایلدم برقربه صویی تمامًا شرب ایلدکدنصکره قومده براز یوارلنوب چکلدی کتدی
بزه تعرض ایتمیکن شری طوقونمیوب کتدیکنه تعجب ایتدم بعده سلامتله یولمزه روان اولدق
بعد الحج ینه اول یولدن عودت ایتمشیدك وحیه یه راست کلدیکمز یرده بیتوتت واقع اولمشیدی
خلال لیل مظلمده بولك کارینه چکلوب ذکر الله ایله مشغول اولمشیدم بو حالده او یومشم
او یاندیغمده کوردمکه بندن غیری براحد قالمیوب قافله قالقوب کتمش بنی حیرت آلدی نه ایده جکمی

بیله مدم بو اثناده قولاغمه برصوت کلدی دقت ایتدمکه برشخص کورلیه رك اشبو شعر اوقور ایدی
* یا ایها الشخص المضل مرکبه * ما عنده من ذی رشاد یصنعه * دونك هذا البکر منا فارکبه *
و بکرك المیمون معك فاجنبه * حتی اذا اللیل ازال غیهبه * فحط عنه رحله وسببه * اشبو شعر
اوقوندقدنصکره کوردمکه یانمده برکنج دوه و برطرفنده قافله ده اولان کندی دوه م دخی طوررلر
اول کنج دوه یی چوکردوب بندم وکندی دوه می یدکیمه آلوب سیرانه باشلدم * فلما سرت
عشرة امیال * یعنی اون میل مقداری کتدیکمده قافله ظاهر اولوب فجر طلوع و بندیکم دوه دخی
توقف ایلدی ینانمکه نزولم زمانی کلمش فی الحال کندی دوه مه تحول ایدوب استفسار کونا
اشبو قطعه یی نظم ایلدم * یا ایها البکر قد انجیت من کرب * ومن هموم تضل الموبلح الهادی *
* الا تخبرنی بالله خالقنا * من ذا الذی جاد بالمعروف فی الوادی * وارجع حمیدا فقد ابلغت مأمنا *
بورکت من ذی سنام رایح غادی * اشبو قطعه یی اتمامدنصکره اول کنج دوه بکا توجه ایدوب
* انا الشجاع الذی القیتنی رمضا * والله یکشف ضر الحایر الصادی * فجدت بالماء لما ضن
حامله * تکرما منك لم تمنن بانکاد * فالخیر ابقی وان طال الزمان به * والشر اخبث ما اوعیت من زاد *
هذا جزاؤك منی لا امن به * فاذهب حمیدا رعاك الخالق الهادی * قطعه سنی نظم ایلدی دیدی
راوی ابن اکثم دیرکه وقتا که خلیفه حضرتلری ماجرایی عبیددن استماع ایلدکده ابیات
وقصه یی بر یره تحریر وضبطنه امر ایدوب * لا یضیع المعروف این وضع * یعنی ایلك کیمه اولورسه
اولسون ضایع اولماز بیوردیکه ایلکی دریایه آت بالق بیلمز ایسه خالق بیلور مثلی مأنده در انتهی
(مآل شعر مذکور ای مطیه سنی غائب ایدن کیمسه که یانده اکا احسان وامداد ایدیجی برصاحب
رشاد یوقدر اشبو کنج دوه قربکده دررا کب اول وکندی مبارك دوه ك دخی معیتکده در یانکه آل
کیجه قرانلغنی ازاله ایلدکده یعنی صباح اولدقده بو ککی اول کنج دوه دن ایندروانی چوله
صالیویر دیمکدر (مآل قطعهٔ عبید) ای کنج دوه کیجه هنکامی دلیل طریقه یولی غائب ایدیجی
هموم وکروبدن نجات ایردم خالقمز اولان باری تعالایه قسم ایدرمکه چولده بو ایلکی ایدن کیمدر
بکا خبرویر رواح وصباحده بکا اطاعتله مبارك اولدك بن مأمنه واصل اولدم سن دخی مشکورا
رجوع ایله دیمکدر (مآل قطعهٔ بکر) بن اول حیه یمکه صوسزلغمی تدارکه یعنی حرارتمی دفعه
سبب اولدك حق تعالی عطشله حیرنده قلانلرك ضررینی کشف ایدر یعنی سبب دفع حرارتی
خلق ایدر صویی طاشیانلر ضنت ایتمشلر ایکن تکرما بکا صوویرمکله جود ایلدك وکثرت اوزره
سقی ایدوب کرمکدن قلت ایله ایلدك هرنه قدر زمان مرور ایتسه ده یعنی اوزر ایسه ده خیر باقیدر
اونودلمز مکافاتی بعنایة الله تعالی ظهور ایدر اما شر زاددن اوایجی حفظ ایتدیکك شیئك اخبثیدر
یعنی شرده باقیدر جزاء سیئه سی ظهور ایدر اشته بو یعنی بنم سنك امدادیکه بتوفیق الله تعالی
یتشدیکم بکا ایلدیکك ایلکك جزاسیدر الکن بونی بن مکافات عدایتم ارتق محمود ومشکور
اولدیغك حالده کیت حضرت خالق هادی عز وجل سکا رعایت واحسان ایلسون یعنی
مستحق اولدیغك مکافاتی حق سبحانه وتعالی حضرتلری ویرسون دیمکدر والله اعلم بالصواب

﴿ الباب الثالث والاربعون ﴾

اشبو قرق اوچنجی باب هجو ومقدماتی بیانندهدر صاحب مستطرف دیرکه کلام عربك
نظم ونثرلرنده هجالرینی ذکر وبیاندن مقصود ملیحلرینه والفاظ فصیحه ومعانی
بدیعه لرینه وقوف واطلاعدر بو قسم اغراضله تشنی صدر ذم وغیبت وهجو وذمه ترغیب
دکلدر ونفس هجو هجوك کوتولکنه وشاعرك سوزنده صدقنه دلیل اولماز زیرا هر مذموم ذمیم

اولماز بعضا انسان بهتانا وظلما وعبثا وارهاباهجو اولنور كه نفس الامرده لايق هجو دكلدر
انتهى (متوكل خليفه شاعر ابو العيانيه ناسدن كيملرى مدح وكيملرى ذم ايدرسن ديو سؤال
ايلدكده ابو العينا اى امير المؤمنين ناسدن احسان ايدن كروهى مدح وثنا واسائت
ايدنلرى ذم وهجا ايدرم ديمشدر فتدبر (والله تعالى راضى اولديغى قولنى مدح ايلدى ﴿ نعم
العبد انه اواب ﴾ نظم جليلنده اولديغى كبى كه ايوب عليه السلامى مدحدر (قلت) اواب جميع
اوقاتده تسبيح وذكرده رجاع يعنى مداوت معناسنه در كما سبق انتهى (وعبد آخرينه غضب ايله ذم
ايدوب قرأن كريمده ﴿ مناع للخير معتد اثيم عتل بعد ذلك زنيم ﴾ بيورمشدر زنيم بر قومه
كندولرندن اولماديغى حالده ملصق اولان شخصه ديرلر (قلت) نظم جليل مذكورك سباقى
بودر ﴿ ولا تطع كل حلاف مهين هماز مشاء بنميم مناع للخير ﴾ الآية اهل تفسير تفسيرنده مفهوم
شريفى حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم افنديمزه خطابا هر حلافه
يعنى حق وباطلده چوق يمين ايدوب رأى حقير وغبينى چوق ايديجى اولان وسعايت وجهيله كثرت
اوزره نقل كلام ايدن وناسى ايمان وانفاق وساير عمل صالحدن اولبجى خيردن منع ايديجى وظلمده
متجاوز وكثير الذنوب وجفاكار غليظ اولوب اشبو مثالب ومعايب ايله متصف اولديغندنصكره
كندوينى نسبت ايتديكى قومدن اوليان شخصلره اطاعت ايتمه يعنى مخالفتى تصميم ايله ديمشلردر
الله تعالى اعلم اشبو آيت كريمه كفاردن وليد بن مغيره حقنده نازله اولمشدر باباسى مغيره طوغديغندن
اون سكز سنه صكره اوغلمدر ديو دعوت ايتمشدر (بعضه كوره اخنس بن شريق حقنده
نازله دركه اصلى ثقيف قبيله سندن ايكن كندوينى بنى زهره قبيله سنه نسبت ايتمشدر انتهى (جعفر
برمكى قتل اولندقده شاعر ابو نواس حزن وبكا ايتدى نيچون اغلرسن وسينه كى داغلرسن
حالبوكه بكا جعفرى هجو ايتمشيدك ديدكلرنده بنم هجوم واوكاركريهده هجوم هواى نفسه متابعتدن
اولدى نيچه حزن ايتميم كه مشار اليهى * ولست وان اطنبت فى مدح جعفر * باول انسان خرى
فى ثيابه * بيتيله هجو ايتمشيدم هجو مذكور سمعنه واصل اولدقده بكا بونكله اثوابنى تميز لسون
ديو اون بيك درهم كوندرمشيدى ديو جواب ويروب رحمتله ياد ايلمشدر عليه الرحمة الواسعة
(مآل بيت) جعفرك مدحنده اطناب ايتديكمده اثوابنه تغوط ايدن انسانك اولى اولمادم يعنى بندن
اول دخى اوسنه يستهلين واردر ديمكدر كه اطناب مدح جعفرى ثوبه تغوطه تشبيه ايتمشدر
(شعراى عربدن خطيئه هجوه مواظبت ايدنلردن ايدى بركون هجوى قصد ايدوب لكن مهجو
بولمادقده * ابت شفتاى اليوم الا تكلما * بسوء فما ادرى لمن انا قائله * بيتنى نظم ايتمشيدكه
مآلى بوكون كوتى سوزدن غيرى كلام سويلمكدن دوداقلرم ابا ايلدى لكن كلام سوئى بن كيمك
حقنده سويليجى اولديغمى بيله ميورم ديمكدر اشبو بيتى نظمدنصكره برحوضه باقوب ايچنده
يوزينى كوردكده * ارى لى وجها قبح الله خلقه * فقبح من وجه وقبح حامله * بيتنى نظم
ايدوب كندوينى هجو ايتمشدر (مآل بيت كندم ايچون بروجه كوريرم حق تعالى انى قبيح خلق
ايلشدر ارتق اول وجه وحاملى يعنى بن تقبيح اولنورم ديمكدر (واشبو هجوى دخى اناسنه دوزدى
* تنحى فاجلسى عنا بعيدا * اراح الله منك العالمينا * اغربالا اذا استودعت سرا * وكانونا
على المتحدثينا * حياتك ما علمت حياة سوء * وموتك قد يسر الصالحينا * مآلى بزدن تباعد ايله
واوزاق اوطورسنك زوال وعدمكله الله تعالى عالمينى راحتلندرسون قالبورميسن كه سكا برسر
ايداع اولندقده طوتميوب فاش ايدرسن منقل ميسنكه خلقى باشكه بركديروب لاف وكذاف ايتديررسن
يقينم اوزره حياتك سوء حياتدر وموت ورحلتك جمله صلحايى مسرور ايدر ديمكدر (قلت) والده سنى
غربال وكانونه تشبيهده رنكين معنى واردر فتدبر انتهى (بر رجل بن ذم ياخود مدح اولنسم قيد

ايتم يعنى ذم ومدح ياتمده بردر ديدكده احنف بن قيس رجل مرقومه * ارحت نفسك من حيث
تعب الكرام * يعنى كرام ناسك تعب ومشقت چكدكارى يرده سن نفسكه راحت ويربشسن
ديو تزييف ايلدى فتأمل (ناسدن برشخص هجاء اولان بشار شاعره بنى هجو ايتديككده قرنمى
فوت اولور ياخود چيفتلكمى خراب اولور ديدكده بشار نه فوت اولور ونه يقلور ديدى بعده
شخص مرقوم چونكه بو ضررلردن برى اوليه ارتق اياغم بوغازينه دك اناكك عضو مستورينه
اولسون ديو رزالتدن خوف اولماديغى بيان ايدجك بشار نيچون باشكزى ترك ايلديكز ديدكده
شخص مرقوم نه ايشليه چكسن انى كورمك ايچون باشنى اليقودم ديوب تأكيد بيجيايى ايلمشدر
(صاحب المستطرف هجودن عرض وناموسى اولان خوف وخشيت ايدر اما عرضى اوزره
خشيتى اوليان بيجيالك يانده مدح وذم يكسان وبومقوله نك كوتى اولديغى وارستهٔ بياندر ديوب
احنفك قول مذكورينى ايضاح ايتمشدر انتهى (محكيدر كه بشار مرقوم مهدينى ويعقوب بن
داودى * بنو امية قوموا طال نومكم * ان الخليفة يعقوب بن داود * ضاعت خلافتكم
ياقوم فالتمسوا * خليفة الله بين الناى والعود * قطعه سيله هجو ايلدى يعقوب مهدى خليفه يه
مرقومك هجوينى خبر ويرمكله غيظ ايدوب طشره ده بولنمغله بشارك وطنى اولان بصره يه
ايشنى بتورمك قصديله متوجه اولدى بصره يه داخل اولدقده ضحى وقتى ايدى براذان ايشتدى
باقلك بواذانى ويرن كيمدر ديو امر ايلدى كوردبلر كه سرخوش اولديغى حالده بشاردر
طوتوب حضورينه كتورديلر كوردكده اى زنديق سنك اذان ويرديككه يعنى توحيدكه تعجب
ايتدك ديوب ضربنه امر ايلدى يتمش قامچى اوردقلرنده مشرف هلاك اولدى بو حالده برسفينه يه
براقدردى يعنى برنقه يه قودى سفينه يه القا اولندقده بشار كاشكى شمدى بنى عين ابى الشمقمق
كوره ايدى ديو تمنى ايلديكه ابو الشمقمق مقدما بشارى * ان بشار بن برد * تيس اعمى فى
السفينة * بيتيله هجو ايتمشيدكه عينى واقع اولدى ديمكى استدى (مآل بيت بشار بن
برد سفينه يه قونمش بر اركك كوركيدر ديمكدر بعده سفينه ده چوق چكميوب فوت اولدقده
جسدينى بحره آتديلر بحر دخى دجله يه صوقدى متعلقاتندن بعضيسى چيقاروب بصره يه
كتورديلر ناس متأذى هجوى اولمغله براحد جنازه سنه حاضر اولميوب هلاكيله مسرور اولديلر
(مآل هجو مذكور بشار اى بنى اميه نيجه يه دك اويقوده سكز قالقك خليفه يعقوب بن داوددر
مهدى دكلدر اى قوم امويه خلافتكز ضايع اولدى خليفه ينى ناى ايله عود بيننده يعنى لهو وطرب له
اشتغالده طلب ايدك يعنى هوا سيله مشغولدر همان فرصتدر قالقك ايشكزه باقك ديمكدر (قلت)
مومى اليه يعقوب بن داود بن طهمان مهدى خليفه نك وزير مستقل بالرأيى ايدى آل هاشمه ميل
تهمتيله تك وتنها برضيق وعميق زندانده حبس ايتدى برپارچه قورى اتمك وصودن غيرى غدادن
محروم اولدى طرناقلرى وبدننك قيللرى اوزادى وچشمنه ضعف كلدى اون بش سنه دنصكره
چيقرديلر وبريره كتوروب امير المؤمنينه سلام ويرديلر سلام ويردكده امير المؤمنين كيمدر ديديلر
مهدى دكلى ديدى او وفات ايتدى ديديلر هادى دكلى ديدى اودخى انتقال ايتدى ديديلر
هرون الرشيده سلام اولسون ديديكه اطلاق واحضار ايدن رشيد ايدى بعده رشيد حضرتلرى
اى يعقوب مقصودك نه ايسه سويله اجرا ايده لم ديدى مكهٔ مكرمه ده مجاورتدر ديدى هرون اويله
اولسون بوندن باشقه مرادك وارميدر ديدكده يعقوب بنم ايشم تمام اولدى بوندنصكره آمال
دنيويه يى اجرايه وقتم قالمدى ديدى رشيد اكرام تامله كعبه يه ارسال ايلدى چوق چكمدن مكهٔ
مكرمه ده يوز التمش بديده فوت اولمشدر انتهى (حكايه اولنديكه لطائف بسيار اولان ابو دلامه نك
بركيمسه ايله نزاعى اولوب عافيه ايله مسمى اولان بغداد قاضيسى حضورينه مرافعه يه واردبلر

ابو دلامه قاضی‌یی کورنجه قبل الخصومة * لقد خاصمتنی دهاة الرجال * وخاصمتها سنة
وافیة * فما دحض الله لی حجة * ولاخیب الله لی قافیة * ومن خنف من جوره فی القضا * فلست
اخافك یاعافیه * ابیاتی نظم ایلدی (مآل ابیات) ناسك زیاده عاقل وكاركذار وجدل والزامه
قادرلری بنم ایله مخاصمه ایلدیلر و بندخی انلرله وافر زمان مخاصمه ایدوب جناب حق حجت
وسندمی ابطال ایلمامكله و بنی جوابدن عاجز قیلمامغله انلره غالب كلدم شول قاضیلركیم قضاسنده
جور وابطال ایده انلردن قورقارم لكن ای عافیه سندن قورقمامكه جور ایتمزسن دیمكدر عافیه
بو نظمی استماع ایدنجه ای ابودلامه امیرالمؤمنینه سندن شكایت ایدرم و بنی بو نظم ایله هجو
ایتدیككی بیلدیریرم دیدكده ابو دلامه اكر شكایت ایدوب قطعه‌می ذكر ایدر ایسك سنی عزل
ایدربدی عافیه نیچون دیجك یاسنك هجو ایله مدحی فرق وتمییز ایتدیككی بیلمش اولور دیدی
ابو دلامه نك عافیه یه ویردیكی اشبو جواب لطافت نصابی منصور خلیفه نك سمعنه واصل
اولدقده وافر ضحك ایدوب ابودلامه یه عطیه ایله امر ایلدی (وینه ابودلامه حكایه ایدرلر كه
بركون مهدی خلیفه نك حضورینه كیردیكده اقربای خلیفه دن اسمعیل بن علی وعیسی بن موسی
وعباس بن محمد ایله بنی هاشمدن برطاقم ذوات دخی حضورلرنده بولنمشلر ایدی خلیفه ابو
دلامه یه اكرشو قصرده بولنانلردن برینی هجو ایتمز ایسك دلكی قطع ایدرم دیو یمین ایلدی ابو
دلامه یه حیرت وبوله عارض اولوب هر برینك یوزینه كویا رضالرینی تحصیل ایچون كوزینی
قربه‌رق نظر ایتدی وعلامت رضا حس ایتمیجك چونكه كندیسی دخی حضار مجالسدن
اولمغله نفسنی بونكله هجو ایلدی * الاابلغ لدیك ابادلامة * فلست من الكرام ولاكرامة * جمعت
دمامة وجمعت لؤما * كذلك اللئیم تتبعه الدمامة * اذا لبست العمامة كنت قردا * وخنزیرا
اذانزعت العمامة * ابودلامه اشبو هجوی اتمام ایدنجه قطعه‌نك معناسندن وخلیفه‌یی یمیندن
قورتاردیغندن حضار مجلسی خنده ایدوب جمله‌سی جائزه بخش اولدیلر (مآل هجو ای ابا
دلامه نزدكده اولانلره تبلیغ ایله كه سن كراامدن ونه كرامتدن سن مذمتی ولومی جمع ایلدك كه
فی الحقیقه مذمت لوم تابعدر یعنی لازم كلور عمامه‌كی لبس ایلدیكك وقتده سكا مایمون وچیقاردیغكده
خنزیر دیرم یعنی بكزرسن دیمكدر (وبعض ظرفای عرب قمری هجوده بنای عمری هدم ایدر
وكرای منزلی ایجاب ایدر والوانی تغییر ایدر وكتاندن مصنوع اثوابی چوریدر وكیجه كیدن
یولجیلری اضلال ایدر یعنی یوللرینی شاشیردر وخرسزه اعانه ایدر وعاشقی مفتضح ایدر دیدی
(قلت) سارقه اعانه وساری‌یی اضلال پك جزالتلی دكلدر ظن ایدرم فتدبر انتهی (بعض
ظرفایه فلان وفلانك حقلرنده نه دیرسن دینلدكده * هما الخمر والمیسر واثمهما اكبر من نفعهما *
دیو بطریق الاقتباس هجو ایلدی یعنی انلر خمر ایله قماركبیدر اثم وكناهلری نفع وفائده‌لرندن اكثردر
دیمكدر (وبعض ظرفایه فلان نه مقوله كیمسه‌در دیو سؤال اولندقده فساده دیزكنی اوزون وكرمده
ارشنی قصه شره صحرا وخیره‌ده زمن یعنی كوتورمدر دیو جواب ویردی (بعض شعرای عربه زهیری
كاه ثنا وكاه هجو ایدرسن دینلدكده شاعر * هجوت زهیرا ثم انی مدحته * ومازالت الاشراف
تهجا وتمدح * بیتنی نظم ایلدی (مآلی زهیری هجو ایلیوب صكره مدح ایلدم اشراف هجو ومدح
اولنمقدن زائل اولمادیلر یعنی هجو ومدح اولنمق اشرافك ومتعین اولان ناسك شانیدر دیمكدر مرادی
بنه زهیری شاندر (قلت) اشبو هجو بابنده چندورق اشعار دخی اولوب لكن یاترجمه معلومه مترجمنك
نسخه‌سنده بولنمادیغندن ویاخود اطنابی خوفندن والحاصل قنغی مطالعه‌یه مبنی ایسه ترجمه
اولنمامش كورلمكله اسعد فقیرك دخی قلم شكسته فمی بو خلالده تحریر دیكراهم ایله مشغول بولندیغندن
بلكه ذكر اولنان اشعارك حلنده برفائده معتدبها اولمادیغندن انلك اثرینه اقتفا یعنی باب مذكورده

بوقدر رایله اكتفا ایتمشدر انتهی (ابو یزید العبدی * ولقد قتلتك بالهجاء فلم تمت * ان الكلاب
طویلة الاعمال * بیتنی دیمشدر كه هجو وذم ایله تحقیق بن سنی قتل واعدام مراد ایلدم لكن
منعدم اولمادك یعنی ایشیدوب متأثر ومتكدر اوله‌رق هلاك اولمادك بیلدمكه كوپكسن آدمی
دكلسن زیرا كلابك عمری طویلدر (بركون متوكل خلیفه ابوالعینایه مجلسمده بندن غیری براحد
قالمیوب سنی هجو ایتدی دیدكده * اذا رضیت عنی كرام عشیرتی * فلازال غضبانا علی لئامها *
بیتنی نظم ایلدیكه مآلی بنم عشیرتمك كریملری بندن راضی اولدقلرنده اول عشیرتك لئیملری بنم
اوزریمه غضوب اولمدن خالی اولمازلر دیمكدر (قلت) مجلس مذكورده كندوییی هجو
ایدنلری فی الحقیقه بو بیتله رنكین هجو ایتمشدر تجاوز الله تعالی عن سیئاته امین انتهی

الباب الرابع والاربعون

اشبو فرق دردنجی باب صدق وكذب بیاننده در اودخی ایكی فصلی مشتملدر ﴿فصل اول﴾
صدق بیاننده در حق سبحانه وتعالی صادقلری تبشیرا استعیذبالله ﴿هذا یوم ینفع الصادقین
صدقهم﴾ ودخی ﴿والصادقین والصادقات﴾ نصلریله انلری مدح ومغفرت واجر
عظیمه نائل اوله‌جقلرینی بیان بیورمشدر (حضرت عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه
* علیك بالصدق وان قتلك * دیدیلركه مآلی صدقه مداوم اول هرنه‌قدر صدق سنی تلف ایده‌جكنی
ظن ایدر ایسكده دیمكدر (واشبو مضمونده * علیك بالصدق ولو انه * احرقك الصدق بنار
الوعید * وابغ رضی الله فاغبی الوری * من اسخط الله وارضی العبید * قطعه‌سی كوزل
نظم اولنمشدر (مآل قطعه) صدقه ملازمت ایله نار وعید ایله صدقك سنی احراقی مفروض
ایسه‌ده ورضاء اللهی طلب ایدوب مخلوقاتی ترك ایله یعنی مخلوقك تحصیل رضاسیچون كذب
ودروغی اختیار ایتمه الله تعالایه اغضاب وقوللرینی ارضا ایدن كیمدر یعنی بو وضع مؤمنه لایق
دكلدر دیمكدر (اسمعیل بن محمد بن عبیدالله حكایه ایلدیكه بابام حین احتضارده اوغللرینی جمع
ایدوب اوغلجغلرم خدادن اتقایه واحكام وتلاوت قرآنه مواظبت ایدك انلر دخی تعهد ایتدیلر بعده
صدقه برمرتبه‌ده ملازمت ومداومت ایدیك كه برشیدن سؤال اولندیغكزده اكر طوغری
سویلدیككزده بریكزی قتل ایدرلر وبعدالقتل علی فرض حیات بولوب ینه صورلرسه‌ده ینه
طوغری یدن دونمیك بن الله بیلور كه قرآنه باشلدیغم كوندنبرو كذب ایتمدم دیو وصیت ایتمشدر دیمشدر
(بعض علما * لكل شئ حلیة وحلیة المنطق الصدق * دیمشدر كه مفادی هرشی ایچون
برزینت اولوب منطق یعنی نطقك یاخود اسم آلت صیغه‌سیله لسانك زینتی دخی طوغری سوزدر
دیمكدر (واشبو قطعه باب صدقده محمود وراقك قول اصدقیدر كه * الصدق منجاة لاصحابه
* وقربة للعبد من الرب * ولیس للانسان شوم علی * لسانه اردی من الكذب * مآلی
صدق اصحابنه محل نجاتدر وعبادی خالقنه مقربدر وانسانه لساننده كذب اولمادن كوتی شوم
یوقدر دیمكدر * بعض علما صدق دینك دیركی وادبك ركنی ومروتك اصلی اولوب اشبو اوج
ماده انجق صدقله تمام اولور دیمشدر (مهلب بن ابی صفره دست صاحب شجاعتده سیف
صارم اكا كلام صادقدن اعز دكلدر دیمشدر * ارسطالیس حكیم * الموت مع الصدق خیر
من الحیاة مع الكذب * دیمشدر كه مفادی صدق ضمننده اولمك كذب ضمننده یشامقدن خیرلودر
دیمكدر (وبعضیلر دیدیكه صدق هرمحلده محمود وممدوحدر لكن نمام وساعیدن ممدوح دكلدر
هرنه‌قدر سعی ونمیمه‌سی صدق دخی اولسه میان احبابی افساده مؤدی اولدیغندن نامقبولدر
(وبعض علما دیدیكه كشی الله تعالی ایله معامله‌سنده حقیقت صدق ایله صادق اولسه خزائن

غیبه اطلاع ایله سموات و ارضده امین اولور (وبو معناده جامی عدوانی وصبتنده بن کندی
وجدانمده صدق کلامی غیبدن برنوع بولورم بوصورتده همان صادق اولك دیمشدر که مرادی
برکیمسه که صدقه ملازم اولوب انکله لسانی اعتیاد ایده موفق اولور یعنی قلبی احوال غیبه
مطلع اولوب ظن ایتدیکی نسنه یی تکلم ایتدکده ظنی اوزره وقوع بولور دیمکدر * الصدق
بالحراحری * فقرۂ لطیفه قدمادندر (مآلی صدق حره یعنی پاك طینته لایقدر دیمکدر (عیینة
ابن ابی سفیان دیدیکه قلبکده ایکی نسنه اجتماع ایتسه واول ایکی نسنه دن قنغیسی صوابه اقربدر
بیلیوب ترددایتسك همان دقت وفکر ایله قنغیسی نفس وهواکه اقرب ایسه اکا مخالفت ایدوب
ترکله اوته کنی ایشله زیرا صواب مخالفت هوایه اقربدر (قلت) اشبو معنی ﴿ ان النفس لامارة
بالسوء ﴾ نظم جلیلندن ظاهردر انتهی (محکیدر که ابن مباده آل عباس اقرباسندن جعفر
ابن سلیمانك مدحنده نظم کلام ایدوب تقدیم ایلدکده جعفر جائزه اوله رق یوزدوه بخش ایلدکده
ابن مباده جعفرك النی اوپوب بردیکر ایله سندن غیری قریشدن براحدك واللهی دستنی تقبیل
ایتمدم ایدی دیوب صورت تشکر کوستردی جعفر اول دیکر آیا منصور خلیفه می ایدی دیو صوردی
ابن مباده خیر ولید بن یزید ایدی دیدکده ولیدا و یه دن اولدیغندن روی غضب کوستروکله
ابن مباده عفو ایلك ولیدك یدینی تقبیلم لله دکل ایدی دیوب کویا جعفرك یدینی تقبیلی لله اولدیغنی
ایهام ایتدکده دونوب سنك یدیکی دخی اوپدیکم الله ایچون اولمیوب نفسم ایچوندر یعنی
مداهنه دردیجك جعفر انصاف ایدوب بنم یانمده صدق کلامك ای ابن مباده سکا ضرر ویرمدی
دیوب یوزدوه دخی احسان ایلدی (محکیدر که) بلال رضی الله تعالی عنه قرنداشنه قریشدن
برخاتونی تزویج مراد ایدوب اول خاتونك اقرباسنه بیلورسز که بز غلاملر ایدك الله تعالی اعتاق
ایلدی وضلالتده ایدك هدایةالله ارشدی وفقیرلر ایدك الله تعالی اغنا ایلدی اقرباکزدن فلانه یی
قرنداشمه تزویج مراد ایدرم اکر عقد ونکاح ایدرسه کز جناب باری تعالی یه حمد وثنا ایدرز
یوق رد ایدرسه کز الله تعالی اکبر واعظمدر دیدکده خاتونك اقرباسی بریره کلوب ویندلرنده صحبت
ایدوب بیلورز که بلالك ایمانده سبقتی واردر ومشاهد وغزوانده بولندی ورسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم افندیمزك نزد سعادتلرنده منزله وقدری واردر دیوب نکاح ایتدیلر مصلحت تمام
اولدقدنصکره دادر بلال ای برادر خداسنی مغفرت ایتسون بزم ایمانده سبقت ومشاهد ده
بولندیغمز فضائلی قریشلره یاد وتذکار ایتدککی دیو کلام سابقنه تعریض ایتدکده بلال ای دادر
صوص بن انلره طوغریسنی سویلدم اشته سنی صدق نکاح ایتدی نه ضرر کوردم دیو عتاب
ایلدی رضی الله تعالی عنهم فافهم (حکایه اولندیکه حجاج برکون خطبه ده تطویل ایلدکده
جماعتدن بررجل قیام ایدوب ارتق بتسر نمازه باشلیه لم وقت اوادی وسکا منتظر اولماز والله تعالی
سنی معذور طوتماز دیو خطاب ایتدکده حجاجه زیاده سیله غیظ وغضب کلوب اول رجلك
حبسیله امر ایلدی رجلك اقرباسی اطلاق وتخلیص ایچون حجاجه کلوب تصنعا دعوا ایدك زیرا
مجنوندر دیو نیاز ایلدکلرنده حجاج دخی حضوریمه کلوب جنونیله اقرار ایدرسه اطلاق ایدرم
والا لادیدی اقرباسی رجله واروب شرط اطلاقی خبر ویروب جنونی اعتراف ایله دیو ابرام ایلدکلرنده
رجل مرقوم معاذالله حق سبحانه و تعالی بنی صحت وعافیتده قیلوب جنون ایله ابتلا ایلمدی
کاذبا نیچون اقرار ایدهیم دیوب اقرباسی رد ایلدی بوقضیه سمع حجاجه واصل اولنجه صدق
واستقامتده ثباتنه بناء عفو واطلاق ایلدی ﴿ الفصل الثانی ﴾ فرق دردنجی بابدن
اشو ایکنجی فصل کذب بیاننده درحق سبحانه وتعالی کاذبلره وعیده یعنی عذابه مستحق اولوب
وروز قیامتده یوزلری سیاه اوله جقلرنده ﴿ ولهم عذاب الیم بما کانوا یکذبون ﴾ وینه

﴿ ویوم القیمة تری الذین کذبوا علی الله وجوههم مسودة ﴾ بیورمشدر (صاحب المستطرف
(ایاکم والکذب فان الکذب یهدی الی الفجور والفجور یهدی الی النار وتحروا الصدق فان الصدق
یهدی الی البر والبر یهدی الی الجنة) خبرینی تحریر ایلمشدر که مآلی الله اعلم کذبدن صاقنك زیرا
کذب فجوره و او دخی ناره دلالت ایدر وصدقی آرایك یعنی صدقله متصف اولك زیرا صدق بر
وخیره واو دخی جنته دلالت ایدر یعنی موصل اولور دیمکدر (وعبدالله بن عمر رضی الله تعالی عنهدن
مرویدر که رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (اذا کذب العبد کذبة واحدة تباعد
الملك عنه مسیرة میل من نتن ما جاءبه) بیورمشدر اشبو حدیث جامع صغیرده (واحدة) اولمادیغی
حالده مضبوطدر لکن بعض شراحك بیاننجه کذبۂ واحده مقصوددر (ومآلی اکر حقك قولی
بالکزبر کذب ایتسه دخی جنس ملك یاخود حفظه اندن کتوردیکی شیئك یعنی کذبك کوتی
قوقوسندن ناشی برمیل قدر یره تباعد ایدر یعنی یاندن مثلا صرمساغك کریه ریحندن تباعدی کبی
بالطریق الاولی تباعد ایدر وصاو یشور دیمکدر فکیفکه نعوذ بالله تعالی کذبی عادت ایدنك حال
خباثت اشتمالی ومنفور اولدیغی بو برکذبدن قیاس ایله (قلت) بعض اهل حدیث بوراده
اولان نتن حقیقیدر لکن ارض بوقوقوایله طلوا اولدیغندن دباغك بوی دباغخانه یی طویمادیغی
کاذب دخی قوقوسنی طویمز دیمشدر * راوی الکذب احد الکذابین * ایله * رأس المأثم
الکذب و عمود الکذب البهتان * اقوال اسلافدندر (مآل قول اول) کذبی کذابدن روایت
ایدن بلانجیك بریدر دیمکدر مطالعۂ عاجزانه م اوزره راوی قائلنی بیان ایتمدیکی وکذب اولدیغی
بیلدیکی تقدیرجه فی الحقیقه کذابدر لکن قائلنی سویلرسه نقل کذب کذب اولماز دینورسه ده
غالبا کذبدن ترهیب ایچون دیمشدر ظن اولنور (ومآل فقرۂ ثانیه) کناهلرك باشی کذب وبنای
کذبك دیرکی بهتان وافترادر دیمکدر (ایکی نسنه کذبدن خالی اولماز بری کثرت وعد ودیکری
شدت اعتذار در قولی دخی اقوال اسلافدندر (اصمعی کذب ایله مشهور اولنلردن برینه هیچ
طوغری سویلدیکك واقع اولدیمی دیدکده کذاب مرقوم اکر بوسوزمده تصدیق اونمایدم
سکا واقع اولمادی دیرایدم دیو جواب ویرمشدر (اشبو قطعه محمود بن مروان ابن ابی الجنوبکدر
* لی حیلة فیمن ینم * ولیس فی الکذاب حیلة * من کان یخلق مایقول * فحیلتی فیه قلیلة *
مآلی سعی ونمیمه ایدنك حقنده بنم ایچون حیله حاصل اولوب لکن کذاب حقنده حیله ممکن اولمادی
برکیمسه که سویلدیکی کلماتی ایجاد ایلیه انك شاننده حیله قلیله در دیمکدر (قلت) یعنی نمامك
حیله سی یانده سر وکلام سویلمامکدر وکذاب ومفتریکه خود بخود سوز دوزر اکا حیله قلیله دکل
بلکه یوقدر همان او مقوله لردن حق تعالی یه استعاذه دن غیری چاره یوقدر انتهی (میان عربده
* فلان اکذب من لمعان السراب ومن سحاب تموز * کثرت کذبده ضرب مثلدر یعنی فلان
کیمسه صحراده صوظن اولنان سرابك لمعاندن زیاده اکذب وزمان تموزده سماده ظهور ایدن
بلوتدن زیاده کاذبدر دیمکدر (منقولدر که فارس عجمده جوراب الکذب ایله معروف یعنی یلان
طغارجکی دینور بر محتسب وار ایمش اندن مرویدر که اکر بن یلان سویلکدن منع اولنسم
ایدی اودم اودم چاتلردی بن کذبدن بکالاحق اولاجق عار ایله یله صدقدن نائل اوله جغم نفع ایله
یله کذبده صدقده بولمدیغم بر لذت بولورم که تعریف ایدهمم دیمشدر اعاذنا الله تعالی من الکذب
(وبر حکیم کذب و دروغی اعتیاد ایدن صادقلری تصدیق ایلمز یعنی هر کسی کاذبدر دیر
ایمش (وکذاب ذمنده اشبو قطعه بعض شعرانکدر * حسب الکذوب من البلیة بعض مایحکی
علیه * فتی سمعت بکذبة * من غیره نسبت الیه * مآلی کذبله شهر تشعار اولنلره بلیه دیوندن
کندی اوزرینه عزو اولنان نسنه کافیدر که واقعا غیریدن بو یلان نسنه ایشیدلسه او مقوله لره نسبت

اولنوردیمکدر (برصیرفی یعنی صراف ظرفادن برطاقم کسانی خانه سنه دعوت ایدر بعد تناول الطعام انلرله صحبته باشلدقده ایچلرندن بریسی شمدی بز ﴿سماعون للکذب اکالون للسحت﴾ نظم جلیلنده اولان وصف ایله متصفز دیو استظراف ایتمشدر که مرادی صراف کذاب اولدیغنه وطعامی حرام اید وکنه تعریضدر وآیت شریفهٔ مذکوره کفار یهودك احوالنی بیاندرکه انلر کذبی استماع وقبول وحرامی تناول ایدرلر دیمکدر (مرویدرکه عبدالله بن سری حکایه ایلدیکه ابن مبارك حضرتلرینه براز اخوانله واروب حدثنا دیو رجا ایلدیکمزده نه ملاحظه یه مبنی ایسه کیدیکز بودفعه سزه تحدیث ایتمیه جکم دیدیلر تکرار ایتامکه یمین ایتدیکزدیو نیاز ایلدیکمزده یمین ایتدم اکر ایده ایدم کفارت ایدوب تحدیث ایدر ایدم لکن تحدیث ایتم دیمشکن شمدی تحدیث ایتسم ارتکاب کذب ایلمش اولورم ارتکاب کذب ایتامك بکا تحدیثدن احبدر بیورمشدر (قلت) تحدیثدن مراد صحبت اولمیوب نقل حدیث اولمق کرکدر فتأمل (مجاهد حضرتلرندن منقولدرکه هر قول وعمل که بنی آدمدن ظهور ایده کتب وضبط اولنور حتی حال مرضنده آه واننی وحتی برصبی معصوم بکا ایلدکده رفع بکا ایچون صوص سکا شونی وبونی آلورم دیو وعد ایدوب انجاز ایلمسه انك کذبی دخی دفترسیئاته یازیلور دیمشدر (فضیل حضرتلرندن منقولدرکه اعضای بنی آدمدن اکر صادق اولورسه حق تعالایه لساندن احب یعنی زیاده راضی اولدیغی عضو یوقدر واکر کاذب اولورسه اندن ابغض عضو یوقدر بیورمشدرکه فی الحقیقه ذکر وتوحید وصدق ایله کذب وکفرك آلتی لساندر حالت اولاده ممدوح وحالت ثانیه‌ده ایسه مذمومدر (ابن مسعود رضی الله تعالی عنه اعظم الخطایا اللسان الکذوب* دیمشدرکه مآلی اعظم خطایانك محلی کذب ایله متصف اولان لساندر دیمکدر (برشاعر پاکیزه دم ذم کذبده* لایکذب المرء الا من مهانته * وفعله السوء اومن قلة الادب لبعض جیفة کلب خیر رایحة * من کذبة المرء فی جد وفی لعب * مآلی یلان سویلیان یاذلیل ویا کوتی فعللی ویاخود ادب وحیاسزدر ویلان شویله برمردار نسنه درکه مثلا کوپك لاشه‌سی اصرلدقده اصرن شخصك طویدیغی بدبوی کشینك جد وهزل یعنی مطلقا اقوالده سویلدیکی کذبدن خیراودر یعنی کذبك کوتولکی اول جیفه‌نك قوقوسندن بددر دیمکدر (حکایه اولندیکه معاویه حضرتلری اوغلو یزیدی ولی عهد نصب ایلدکده برقرمزی رنك خیمه قوردیروب انده اعلان ایچون دیوان ترتیبله کندی واوغلی اوطوروب ناسه بیعت ایتدردی خلق فوجا فوجا کلوب عادت عرب اوزره کندی یه سلامله تعظیم واوغلنه میل ایله تکریم ایلدیلر ناسدن بر رجل کلوب بعد السلام پدرینه توجه ایله مداهنة ای امیرالمؤمنین معلومك اولسونکه اکر اوغلوکزی ولی عهد ایتمسیدیکز امور مسلمینی اضاعه ایلمش اولوردك دیدی احنف بن قیس دخی دیوانده ساکت بولنمش ایدی معاویه احنفه نظر وکنیه سیله یا ابابحر نیچون برنسنه دیمیورسن دیدیجه احنف دخی کذب ومداهنه ایلسم الله تعالادن خشیت ایدرم صدق وصواب سویلسم سندن خوف ایدرم دیدیجك معاویه احنفه حق تعالی سنك بوقولکده اولان طاعتك عوضنده سنی خیرایله جزا ایندرسون دیوب قول مذکورینه محظوظ اواوب دراهمدن احسان الوف ایله بذل معروف ایلدی مجلسدن احنف وقتا که خروج ایدوب رجل مداهن مرقومه باب خیمه ده راست کلدکده اول رجل احنفه ای ابا بحر بیلورمکه شو یعنی یزید شرار ناسدندر لکن پدرلرنده خزائن اولمغله انجه قاپمق غرضیله طمعا ایشتدیکك سوزی سویلکه یعنی مداهنه یه مجبور اولدم دیدکده احنف ای کیسه دلکی طوت زیرا ایکی یوزلی شخص حقك نزد معنویسنده وجیه ومقبول اولماز دیو توبیخ ایلدی (قلت) اشبو برکت صدقله احنف هم حقك عندنده مشکور وهم عطیهٔ کثیره ایله مسرور ورجل مرقوم کذبی بلاسیله ایکی یوزدن محروم اولدی انتهی

(وقیل)

وقیل ان الکذب یحمد اذا قرب بین المتقاطعین ویذم الصدق اذا کان غیبة وقد رفع الحرج عن الکاذب فی الحرب والصلح بین المرء وزوجه * یعنی کسولی کیمسه‌لرك بینلرینی اصلاح وبارشدرمق ایچون کذب ایتمك ممدوح وغیبت اولدیغی وقتده صدق مذموم ایمش ودخی حرب مشروعده یعنی اعدایه غلبه مصلحتنده وزوجین بینلرینی اصلاحده کاذبه کوجلك یوغیمش بوماده لرده کذب وتورید جائز ایمش (مرویدرکه مهلب طائفهٔ خوارج ایله حرب وقتالده جیوش واصحابنی تقویه وتثبیت اقداملری ایچون کذب ایدردی حتی کذبی میان عسکرده برمرتبه مشتهر ایدیکه مهلبی کوردکلرنده ینه بزه کذب ایتمکه کلیور دیرلر ایدی (یحیی بن خالد برمکی رحمه الله تعالی * رأینا شارب خمر نزع واصاقلع وصاحب فواحش رجع ولم نر کذابا صار صادقا * دیمشدرکه مآلی شارب باده وسارق ومداوم خبثیاتی ترك ایدوب صلاح حال کسب ایتدکلرینی کوردك لکن کذبه اعتیاد ایدنك صدقه صیرورتنی یعنی کذبی ترکنی کورمدك دیمکدر (عمرو بن معدی کرب کذب ایله معروف ایدی یمنده زیاده تعصبله مشهور خلف الاحمره عمرو بن معدی کرب کذاب دکلیدی دیو سؤال اولندقده اقوالنده کاذب وافعالنده صادق ایدی دیمشدر (منقولدرکه صدقله مشهور یندن بری حضرت بلال حبشی رضی الله تعالی عنه ایدی اصحاب کرام سلکنه منسلك اولدیغی تاریخدن انتقالنه دکین برقولنده کذب ایتدیکی منقولدر

﴿ الباب الخامس والاربعون ﴾

اشبو فرق بشنجی باب والدینه بر واحسان وانلره عقوق یعنی پدره ومادره بروخیر واحسانك ضدیله معامله‌یی ذم واولاد وانلرك منفعت ومضرتلرینه متعلقه واجب اولان شیلروصلهٔ رحم وقرابات وانساب بیاننده در وبو باب دخی فصول عدیده‌یی مشتملدر ﴿ فصل اول بر والدین وذم عقوق بیاننده در ﴾ حق سبحانه وتعالی بر والدینی وعقوقی بیانده ﴿ واعبدوا الله ولا تشرکوا به شیئا وبالوالدین احسانا ﴾ وقال الله تعالی ﴿ وقضی ربك الا تعبدوا الا ایاه وبالوالدین احسانا اما یبلغن عندك الکبر احدهما اوکلاهما فلا تقل لهما اف ولا تنهرهما وقل لهما قولا کریما واخفض لهما جناح الذل من الرحمة وقل رب ارحمهما کما ربیانی صغیرا ﴾ وقال الله تعالی ﴿ ان اشکرلی ولوالدیك الی المصیر ﴾ نظم جلیل اول * عبادتی انجق الله تعالایه ایدك وذات مقدسی واحد اولدیغنی تصدیق ایدك وجلی وخفیدن هیچ برشیئی الله تعالایه شریك ایتمیك والد ووالده کزه احسان ایدك دیو تفسیر اولنمشدرکه فی الحقیقه غایت تعظیمه انجق کندی ایچون عظمت ونهایت انعام اولان ذات مستحق در واو دخی انجق حق تعالادر وپدر ومادر دخی وجود وتعیشه سبب ظاهر اولملریله احسانه شایاندرلر (ونظم جلیل ثانی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینه خطابا ربك جل شانه اندن یعنی ذات حق تعالادن غیری یه عبادت ایتامکه ووالدینکزه احسان ایتمکه امر قطعی ایله امر ایلدی اکر پدر ومادردن بری یاخود ایکیسی سزلرك کفالت وحمایتکزده کبرسنه بالغ اولورلرسه انلره شویله رعایت ایدیکز که انلردن طبعك استکراه ایده جکی برنسنه ظهورنده وکران اولان مؤنتلرنده متضجر اولدیغکده اف دخی دیمه وانلری اتعاب ایتدیکك شیدن اغلاظله نهر وزجر ایتمه وانلره تأفیف ونهر رینه شدید وفظ وغلیظ اولان افندیسنه قباحت ایدن قول کبی کوزل وطاتلی قول سویلیك وانلره سزك حقه محتاج اولدیغکز کبی مخلوقه محتاج اولدقلرینه شفقت ورقت ایدوب جناح ذلی خفض ایدك یعنی ذلیل اولان قنادیکزی یابك وتواضع ایدوب اوزرلرینه رفع ایتمه وسز شفقت ثانیه کزله اکتفا ایتمیوب یارب بونلر

بزه حال صغرمزده شفقت وبزی تربیه وارشاد ایتدکلری کبی راحمینه وعدك اولان احسانه
وفا ، بونلره رحمت باقیه‌ك ایله رحمت ایله دیو دعا ایدك دیو مفسر در (ونص ثالث اولی اولان
﴿ و وصینا الانسان بوالدیه حملته امه وهنا علی وهن وفصاله فی عامین ان اشکرلی ﴾ الآیة
ایله بز عظیم الشان انسانه ذات عظیم الشانمه ووالدینه شکر ایتمکلکله امر ایتدك که والده سی
انی ضعف وزحمت مضاعف ایله حمل ایلدی و بعد وضع الحمل امزرمه سنك نهایت مدتی دخی
ایکی سنه در رجوعکز درکاه معنویمه اولمغله شکر وکفر یکزا اوزره ای انسان صکره سنزی
محاسبه ایدرم دیو تفسیر اولنمشدر (قلت) رعایت حقوق والدینه سائر نصوص شریفه
دخی وارد تفاسیره مراجعت اولنه (حضرت علی رضی الله تعالی عنهدن مرویدر که * لو علم الله
شیئا من العقوق ادنی من الاف لحرمه فلیعمل العاق ما شاء ان یعمل فلن یدخل الجنة
ولیعمل البار ماشاء فلن یدخل النار * بیورمشدر که مآلی الله تعالی پدر و مادره اولادینك
رعایت ایتمه‌سنه شول کونه تنبیه بیورمشدر که اف دیمك ادنی بر نسنه ایکن انی دخی
والدینه دیمکی نهی بیورمشدر اکر عقوقده افدن ادنی برشی اولیدی اشبو تنبیه الهیسنه
نظرا انی دخی حرام ایدر ایدی آرتق عاق عقوقدن دیلدیکنی ایشلسون یعنی کرك از وکرك
چوق البته جنته کیرمز یعنی عقوقیچون جهنمه مستحق اولور و بار اولان یعنی والدینه آز
وچوق احسان ایدن البته ناره کیرمز یعنی فضل حقله اول بر والدین سبب دخول جنت اولور
دیمکدر رضای باری تعالی رضای والدینده وغضب الهی دخی سخط وغضب والدینده در
دیو روایت اولنمشدر (عطا بن مسلمدن (من حج عن والده بعد وفاته کتب الله لوالده حجة
وکتب له براءة من النار) مروی اولدیغنی صاحب المستطرف تحریر ایتمشدر (قلت) جابردن
رضی الله تعالی عنه مروی (من حج عن ابیه او امه فقد قضی عنه حجته وکان له فضل عشرة حجج)
ایله ابن عباسدن رضی الله تعالی عنه مروی (من حج عن والدیه اوقضی عنهما مغرما بعثه الله
تعالی یوم القیمة مع الابرار) حدیثلری مضبوط الجامع الصغیر دیرکه مفادلری وفات ایدن پدر ومادر
ایچون ولدی حج ایتدرمك ودینلرینی ماندن ویرمکده اجر وثواب بسیار واخبار وصحاح ایله حشر
لطفنی اخبار در (وعن ابن عباس رضی الله تعالی عنهما قال من قبل بین عینی امه احتسابا
کانت له حجابا من النار) یعنی ابن عباسدن رضی الله تعالی عنه برکیمسه محبا ومخلصا پدرینك
ایکی کوزی اراسنی تقبیل ایلسه اوکیمسه‌یه بو معامله‌ء حسنه نار جهنمدن حجاب یعنی پرده اولور
روایتی مرویدر (وقال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (ایاکم وعقوق الوالدین فان ریح
الجنة یوجد من مسیرة خمسمائة عام ولا یجد ریحها عاق) اشبو اثری دخی صاحب المستطرف
ذکر ایدر که مآلی پدر ومادره امورمباحده مخالفت وعاصی اولمقدن مباعدت واتقا ایدك زیرا
بشیوز سنه ده وار یلور مسافه قدر یردن یعنی غایت دور اولان محلدن طویلان بوی بهشتی
عاق والدین بوله مز یعنی نعیمدن دور اولور دیمکدر (قلت) سوره‌ء شریفه نساده اولان ﴿ واعبدالله
ولا تشرکوا وبالوالدین احسانا ﴾ آیتی تفسیرنده مترجم تبیان دیرکه علما اتفاق ایتدیلر شبهه‌ده یعنی
حرمتی شبهه‌لو شیلرده والدینه اطاعت واجب اوله حرام محضده دکل اکر سنك شبهه ایتدیکك
طعامی والدینك سنسز یمزایسه واجب اولور که انی یمکده انلره موافقت ایده سن زیرا شبهه اوینی
ترك ایتمك ورعدر واما والدین رضاسنی رعایت واجبدر وکشی‌یه جائز اولمازکه والدینك اذنسز
مباح ویا نافله سفر ایده یعنی طشره یه کیده و یا طلب علمه کیده مکرکه اول حالده اوزرینه فرض
اولمش علمك طلبنه کیده و بلدنده اکا تعلیم ایدر بولنمیه اول تقدیرجه والدینی اذنسز اکا کتمسی
جائز اولور (منبع الادابده ایدرکه‌ان والدیندن ایکیسنك حقنی معا مراعاة متعذر اولورسه مثلا

برینی مراعاتله آخری متأذی اولدیغی تقدیرجه تعظیم واحترامه راجع اولور شیده والد حقنی
ترجیح ایده زیرا که نسب اندندر وخدمت وانعامه راجع شیده والده حقنی ترجیح ایده حتی ایکیسی
اکا کلسه‌لر والدی ایچون قیام ایده وایکیسی اندن برشی استسه‌لر اول والده سنه ویره انتهی
(حکایه اولندیکه نساك وصلحادن برذات بهر کون والده سنك قدمنی اوپرایدی برکون همبزم
صحبت اولدیغی اخوانك یانه کیج کلدی سبب تأخرندن سؤال ایتدکلرنده جنت باغچه‌لرنده
یوارلنور یعنی مادر یمك اباقلری آلتنه یوزیمی سورمك ایله مشغول ایدم زیرا (الجنة تحت اقدام
الامهات) حدیث شریفی بزه واصل اولمشدر دیدی (امام مکحول معاذبن جبل رضی الله تعالی
عنهدن روایت ایدرکه حق سبحانه وتعالی ایله حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه اوج
بیك بشیوز کره کیفیتی معلومز اولمیان تکلم ایله تکلم ایدوب آخر کلامنده حضرت موسی یارب بکا
وصیت ایله یعنی عمل خیر ایله فرمان ایله دیو نیاز وتضرع ایدنجه حق سبحانه وتعالی یدی
دفعه (اوصیك بامك) یعنی ای موسی سکا مادریکه رعایتله فرمان ایدرم بیوردقدنصکره ای
موسی آکاه اولکه والده کك رضاسی بنم رضام وسخط وغضبی بنم غضبمدر بیوردی (عمر بن
عبدالعزیز حضرتلری میمون ابن مهرانه توصیه ده‌ای میمون باب سلاطینه ملازمت ایلمه هرنه قدر
امر بالمعروف ونهی عن المنکر ایدر ایسکده وناحرم نسا ایله خلوت ایلمه هرنه قدر تعلیم قرآن
ایدر ایسکده ووالدینه عاق وعاصی اولانی استصحاب ایلمه زیرا بو بنه بر واحسان ایتمیان سکا دخی
محبت وایلك ایتمز دیمشدر * برحکیم من عق اباه عقه ولده * دیمشدر که مآلی برکیمسه پدرینه عاق
وعاصی اولسه ولدی دخی اوکیمسه‌یه عاصی اولور یعنی سر مجازات ظهور ایدر دیمکدر (مأمون خلیفه
دیمشدر که پدرینه بر واحسان ایدنلرده فضل بن یحیی البرمکیدن ایلروسنی مشاهده ایلدم زیرا
مسموعم اولدیکه زندانده محبوسلر ایکن برصغوق کیجه زندانجی انلری آتش یاقمقدن منع ایتمش
یحیانك اسیجق صو ایله ابدست المق معتادی اولمغله اویقویه وارادقدنصکره فضل قالقوب
و باقرابریغه صوطولدیروب وصباحه قدر قندیلك شعله سنده قائما طوتوب پدری یحیانك ابدست
صوینی آماده ایلمش (منقولدرکه برکیمسه دخی جامه خوابنده یاتورکن اوغلندن ایچمکه صو
استدمش صوینی کتوردکده پدرینی اویقویه طالمش کورمکله اویانوب استر دیو تا بصباح صوینی
پدرینك باشی اوجنده طوتمش (محکیدرکه بر رجل عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنهه ای
امیر المؤمنین والده‌م کبرسنه کیروب مشی وحرکتده عدیم الاقتدار اولدیغندن دائما ارقده کزدیریرم
آیا حقوق والده‌یی ادا ایده بیلورمی‌یم دیو استفسار ایلدکده حضرت عمر رضی الله تعالی عنه ادا
ایده مزسن زیرا حال صغرکده والده‌ك بقاء حیاتکی تمنا ایلدیکی حالده سنی حامل وخدمتلریکی
ایدردی سن ایسه انك فراقنی تمنی ایده‌رك ایده‌یورسن دیدیلر (قلت) بیضاوی حضرتلری
﴿ کما ربیانی صغیرا ﴾ نظمنی تفسیرنده (روی ان رجلا قال لرسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
ان ابوی بلغا من الکبر انی الی منهما ما ولیا منی فی الصغر فهل قضیت حقهما قال لا فانهما کانا
یفعلان ذلك وهما یحبان بقاءك وانت تفعل ذلك وانت ترید موتهما) حدیث شریفنی ذکر
ایتمشدر بو صورتده حضرت عمر رضی الله تعالی عنهك کلام انوار فامی مشکاة نبوتدن مقتبسدر
انتهی (محمد بن المنکدر حضرتلری دیدیکه برکیجه پدریمك اباقلرینی اوورق صباح ایلدم ایدی
برادرم ایسه اوکیجه تا بصباح نماز قلمش ایدی لکن قرنداشمك اشبو کیجه سی بنم کیجه‌مه یانده
بنی مسرور قیلمز دیدی (قلت) یعنی بنم لوجه الله پدریمه اولان بو خدمتم عبادت متعدیه دن
اولمغله برادریمك کندی نفسنه عائد نوافل عباداته اشتغالندن اولادردیکی مراد ایتمشدر
(محمد بن سیرین حضرتلری والده سنه شدت صوت ایله تکلم ایتموب کندوسندن انصاف ایدر

اولمیان امریه تکلم ایدرکبی تعظیمات ایله تکلم ایدوب دعاسنی بووجهله دخی تحصیل ایدردی
(علی بن حسین رضی الله تعالی عنهمایه ابرخلق ایکن والدکز ایله بالمعیه نیچون طعام ایتمزسکز
دیو سؤال ایلدکلرنده شاید والدهمك نظری تعلق ایلدیکی لقمه‌یی خبر اولمیه‌رق اخذ وتناول
ایله عاق وعاصی اولمقدن خوف ایتدیکم ایچوندر بیورمشدر ﴿ الفصل الثانی ﴾ قرق
بشنجی بابدن اشبو ایکنجی فصل اولاد ومحبت اولاد وبونلرك نجباء وازکیاو بلداء واشقیالرینك یعنی
عقلا وحمقاسانك بیاننده در (قال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (الولد ریحان من
الجنة) یعنی ولد جنت شکوفه‌لرندن برشکوفه‌در بیورمشدر * ابنك ریحانتك سبعا ثم خادمك سبعا
ثم عدواوصدیق * اقوال اسلاف عظامدندرکه مألی فرزند یدی یاشنه قدرشکوفهٔ خوشبوی
بعده یدی یلده یعنی اون دردینه قدر خدمتکار اندنصکره یابدخواه یاخود خیرخواهدر دیمکدر
(فضل حضرتلری * ریح الولد من الجنة * ابن وبنتك بو یلری جنتدندر یعنی انلره میل ومحبت
لازم ماهیت پدردر دیمشدر (ابوسعید الخدری رضی الله تعالی عنه رسول الله صلی الله علیه وسلم
افندیمز ه یارسول الله اهل جنتك جنتده اولادلری اولورمی دیو سؤال ایلدیکمده علیه الصلاة
والسلام افندیمز (والذی نفسی بیده ان الرجل لیتمنی ان یکون له ولد فیکون حمله ووضعه وشبابه
الذی ینتهی الیه فی ساعة واحدة) بیوردیلر دیو روایت ایلدیکنی صاحب المستطرف ذکر ایتمشدر مألی
نفسم یدقدرتنده اولان حق سبحانه وتعالایه یمین ایدرمکه اهل جنت تمنی اولاد ایلدکده حمل
ووضع ومنتهی اوله جغی شبابی ساعت واحده ده تکمیل ونهایت بولور بیوردی دیمشدر
(قلت) اشبو اثر جنتده تولد ووقوعبوله جغنه دلالت ایدر (وقیل من حق الولد علی الوالدان یوسع
علیه ماله کیلا یفسق * یعنی دیمشدرکه فسق ایتمسون دیو پدرك ولدینه توسیع مال ایتمسی اوزرنده
اولان حقوق ولددندر (قلت) بوراده فسقدن مراد غالبا سرقت وغصب کبی نسنه‌لر اولمق
کرکدر زیرا مستلذات نفسیه‌یی اجرا دخی اخذ ایله اولور وتوسیعدن مراد زیاده امساك
ایتمامکدر فتأمل انتهی (حضرت عمر رضی الله تعالی عنه جناب واجب الوجوده بندن ذاتمه
تسبیح وعبادات وذکر وطاعت ایدر برنسمه یعنی انسان خلق ایلمسی رجاسنه سبب تناسل اولان
خصوص معلومده نفسمی اجبار ایدرم دیمشدر (و بنه رضی الله عنه اولاد وعیالی تکثیر وتوفیر ایلیك
زیرا سزلر کیمك طرفندن مرزوق اولدیغکزی یعنی رزقکزه سبب نه ایدوکنی بیلمزسکز دیمشدرکه
مفادی کثرت اولاد انفاقلری زحمتنی موجب اولور دیو خوف ایتیوب تأهل ایدك وتکثیر اولاده
سعی ایدك دیمکدر (شبیب بن ابی شیبه * ذهبت اللذات الا من شم الصبیان وملاقاة الاخوان
والخلوة مع النسوان * دیمشدرکه مألی اولاد صغاری قوقلمق واحبابله ملاقات ایتمك وحلایله
خلوت ایتمکدن غیری لذات دنیویه قالمدی دیمکدرکه مفادی بونلرك لذتلری اتم واعلادر دیمکدر
(برداناده اولادکك قنغیسی سکا احبدر دیو سؤل اولندقده * صغیرهم حتی یکبر ومریضهم
حتی یبرأ وغائبهم حتی یقدم * دیو جواب ویردی (قلت) حتی غایت ایچون اولدیغنه کوره
معناسی اولادیمك کوچکنی وخسته سنی وغائبنی سورم دیمکدر فتدبر (ابن عامر حلیله سی امامه
بنت الحارث الخزاعیه‌یه اکرارکك ولد تولید ایدرایسك حکم سنکدر یعنی مطلوب واستدعا که
مساعده اولنور دیو وعد ایلدی وقتا که امامه ذکر تولید ایتدکده حکمم فالوذجدن یعنی اطعمهٔ
نفیسه‌دن مرتب یدی کون مقداری بیك عدد خوان ومائده یعنی سفره ایله اطعام وبیك
عدد قوچ ذبحیله عقیقه اولنمقدر دیدکده ابن عامر دخی مسؤلنی اجرا ایلدی (محکیدرکه برکون
امراء قریشدن بری فرزندینه غضب و یاندن مهجور ودور ایلدکده احنف بن قیس عفوینی
رجا ایدوب اوامیره ای امیر اولادیمز ثمرهٔ قلوب وطیانه جق عمود ظهوریمزدر وبزلر اولادیمزك

سماء ظلیله وارض ذلیله‌سی یز یعنی حمایه ایتملی وزحمتلرینی چکملییز وهر امر جلیل وجسیمه انلرله
صوله ایدرز غضب ایدرلرسه ارضا وکرك استرلر وکرك استمزلرسه ده اعطا ایدیکز وانلره
نظر حقارتله باقمایکز که حیاتکزدن اوصانوب موتکزی تمنی ایدرلر دیدکده امیر مشار الیه احنفك
نصح آمیز کلامنی قبول ایدوب خازنه‌ای غلام اوغلنه ایکیوز بیك درهم وایکیوز قات ثیاب کوتور
وبندن سلام ایله دیوب ارسال ایلدی فرزند امیر پدرندن غضب شدیدی اوزره احسان مزیدی
کوردکده خازنه پدریمك یاننده کیم وار ایدی دیو سؤال ایلدی خازن احنف وار ایدی دینجه
احنفی کتوردوب ای ابابحر قصه نه کونه اولدی دیو استکناه ایتدی اودخی تفصیلا حکایه ایتدکده
احنفك بو لطفنه تشکر ایدوب پدرینك صله واحسان مذکورینك یاریسنی احنفه ویردی
(ائمهٔ نحودن کسائی نقل ایدرکه برکون هرون الرشید خلیفه نك حضورینه داخل اولدم ایدی
اوغللری محمد امین وعبدالله مأمونك کلمه‌لرینه امر ایلدی برده انوار وقارلری کندیلرینه زینت
ویرلك کوکب دری کبی طلوع وظهور ایدوب تعظیماتله سلام واحسن دعانی اتمامدنصکره
نظر برقدم اوله‌رق کال ادب اوزره حضورنده قیام ایتدیلر خلیفه حضرتلری امینی یمیننده
ومأمونی یسار یسرمقروننده بعدالاقعاد بکا باقوب ای کسائی بونلره دقایق علم نحودن برازمسائل
عرض ایدوب اختبار وامتحان ایله امر بیورملریله بندخی اسئلهٔ دقیقه سرد ایلدیکمده هر برینه
احسن جواب ویردیلر خلیفه سرور عظیمله مسرورا ای کسائی بونلری نه صورنده کوردك
یعنی درایت وهنرلرینی بکندککی دیدکلرنده بندخی * اری قمری افق وفرعی بشامة * یزینهما
عرق کریم ومحتد * سلیلی امیر المؤمنین وحائزی * مواریث ما ابقی النبی محمد * یسدان انفاق
النفاق بشیمة * یؤیدهما حزم وعضب مهند * ابیاتنی بعد النظم باری تعالی امیر المؤمنینی
عزیز ایتسون ابناء خلافت واغصان شجرهٔ زکیهٔ سیادتده لغت عربیه ده ادرب یعنی دادانوب
زیاده ملکه ایتمش والفاظ بوندن وتکلمده اقتدار جهتندن وقوهٔ حافظه ودرایتده اشد بونلر کبی
براحد کورمدم دیوب حق تعالی بونلرله اسلامك تأیید وعزینی واهل شرکك ذلنی زیاده
ایلسون دیو دعا ایلدیکمده هرون رشید آمین دیوب ایکیسنی بردن سینه‌سنه ضم ایدوب دودستیله
صارادی واشك چشمی ریزان ایدوب صدرینه جریان ایلدی بعده عودتلرینه رخصت
ویردی وبکا خطاب ایدوب ای کسائی سن بونلری بربرینه مواسات اوزره کوروب فرقدان
سپهر اتفاق صانورسن حیف صد حیف که بونلرك اتفاقلرینی سهام قضا ومقادیر اخذ انفریق
وپریشان ایدوب سفك دما وهتك ستور واقع اولور دیدی بندخی ای امیر المؤمنین اشبو بیان
بیوردیغکز حاله اطلاع وعلمکز نه وجهله دردیدیکمده بلی عن علم درکه علم مذکوری اوصیاء
انبیادن نقل وروایت ایتدیلر دیو بکا جواب ویردی دیمشدر (بعض ظرفا عمر بن عبد العزیز
حضرتلرینی ثناده * بنی امیة دن خل اخرج الله منه زق عسل * دیوب زق عسلدن ابن
العزیزی مراد ایتمشدر یعنی بنی امیه خاندانی برسرکه کوپیدر الله تعالی انلرك ایچندن بال طولی
اخراج ایلدی دیمکدر (براعرابی ولدینه توبیخ وعتاب ایتدکده ولد قطینی ای پدر اوزرمده
زیاده عظیم اولان حقك بنم اصغر من نملة یعنی قرنجه دن کوچك حقمی ابطال ایلمزدیدی
(براعرابیه یعنی بادیه نشین برخاتون اغو شنده ولدینی اوینادرکن شو ابیات ایله ترنم ایدر
ایمش * یاحبذا ریح الولد * ریح الخزامی فی البلد * اهکذا کل ولد * ام لم یلد مثلی احد *
مألی ولدیمك قوقوسی بلده‌ده اولان خزامی رایحه‌سی کبی نه کوزلدر آیا هر بر والدبونك کبی رعنامیدر
یاخود بنم کبی براحد بویله سنی طوغورمدیمی دیمکدر (قلت) لکن اعرابیه نك والدی اشبو
وصفه سزا میدر وحسنی میل اولنه جق رنکده میدر بیلمز ووصف مجرد حسن اولاد نفس الامره

چندان موافق دوشمن زيرا كشاجم بليغك * والمرأيفتن بابنه و بشعره * لكن ذلك فتنة العقلاء *
يعنى * هركسى برشعرو برفرزندخود مفتون بود * كرچه آن فرزند زشت وشعر ناموزون بود *
وفقلرنجه انسان حب اولاده مجبول وحب ايسه عيوبى ساتر اولديغى مسلم اهل عقولدر (ذكر اولنان
خرامى خانك ضمى وزانك فتح ومدى وآخرده الف مقصوره ايله كوزل قوقولى بر نباتدر وعلى قول
شجر وعلى قول خيرى البر ديدكلرى بيان شبو يدر شعر مذكورده فى البلد قيدنجه باغچه لرده
اولان شبوى مراددر يعنى يابانيسى اولميلندر ﴿ اولاد بلداى قليل التوفيقه دائر كلامدر ﴾
براعرابى قبيح المنظر ولدينه باقوب * انت لست من زينة الحياة الدنيا * ديمشدركه مألى
معلومدر (وبر رجل مكتبده اوقور صبى ولدينه درسن نره يه كلدى ديو سؤال ايلدكده صبى
﴿ لااقسم بهذا البلد ووالد وماولد ﴾ نظم جليلنى تحريف ايله يعنى اول بلاسنى بوله جق
وليد بليد ياخود اوشيطان چوچوق (والد) لفظ اطيفنك آخرينه ياو (ما) نك برينه (بلا)
بى كتوروب بويله جه تغيير ايله اوقيوب جواب ويردكه پدرى دخى عمرينه قسم ايدرمكه سن
كيمك ولدى اولورايسك اوكشى بلا والد در ديدى (قلت) اشبو حكايه والد مذكورك غباوتنه
دلالت ايدرسه ده عند التأمل شيطنتنه دلالتى دخى محتملدر فتدبر انتهى (بررجل اوغلونى يكرمى
ذراع طولنده برقبوايچى آل ديو بازاره كوندرر بولى باربله دقده دونوب طوانى يكرمى ارشون
ديدبكز لكن انى نه قدر اولسون ديو اقتضاى غاوتى اوزره صورنجه عرضى اوغلجغم سنكله مبتلا
اولديغم مقدارده اولسون ديمشدر (جواب پدرايك عرضى آز اولديغنه نظرا مصيبتى آز اولديغى
اشراب ايدرسه مرادى مطلقا مصيبتى بيان اولمق كركدر انتهى (محكيدركه براعرابينك
حمزه ناميله بنام براحمق ولدى وارايدى بركون مرقوم اوغليله كيدركن بركيمسه برجوانه ياعبدالله
يعنى اى خدانك قولى ديوندا ايلدى جوان مذكور جواب ويرمدى ندا ايدن كيمسه جوانك يانته
كلوب سكا ندا ايدردم نيچون جواب ويرمزسن ديدكده اول جوان اى عم كلنا عبيدالله يعنى جمله مز
اللهنك قوللرى يز قنغى عبدالله يى مراد ايدرسن بيله مدمكه جواب ويرمم ديو ظرافت ايتدكده
اعرابى مذكور بو جوابى ايشيدوب اوغلو حمزه يه كوزدكى شو جوانك ذكا وفطانتنى ديو تعريض
ايدروقتا كه ايرتسى كونى اعرابى مرقوم اوغلى حمزه ايله كيدركن بركشى حمزه آدلو برديكر شابه
ياحمزه ديوندا ايتدكده اعرابى حمزه سى يعنى اوغلى ديكر حمزه يه ندا ايدن شخصه كنديى طرفادن اولان
جوان سابق الذكره همدنك طوتوب وكنديه ندا اولندى صانوب فى الحال اى عم كلنا حمير الله
يعنى جمله مز اللهنك حمزه لرى يز قنغى حمزه يى مراد ايدرسن ديدكده باباسى اعرابى * لبس يعنوك يا من
احمرالله به ذكرا بيه * يعنى اول ندا ايدن سنى قصد ايتمبور باباسنك ذكرينى سنكله جناب حقك حرافتلو
ايلديكى احمق ديو اوغلى حمزه يى توبيخ ولوم ايتمشدر (قلت) اسم اولان حمزه بر نسنه صلب وشديد
اولمق معناسنه حمازه دن ياخود قبض ايلديكى نسنه يى محكم ضبط ايدن معناسنه اولان حموزدن
مشتقدر وحمز بر نسنه نك طعمى حرافتلو اولمق يعنى لسانه طوقندقده خردل كبى اصريجى
اولمقدركه اعرابى توبيخنده اولان بو معنادن مأخوذ دركه نامى بين الناس قبيح اولمقدن كنايتدر
انتهى (محمد بن بشير نام شاعرك جسامتلى براوغلى وارايدى برايش ايچون ارسال ايلدى هم
كچ كلوب وهم ايشى بتورميه رك عودت ايتدكده نظر عتابله باقوب * عقله عقل طائر * وهو
فى خلقه جمل * يعنى عقلى قوش عقلى قدر جسمى ايسه عينيچو جمل * و بنسخة * جسمى ايسه
فيل كبى ديدكده اوغلى دخى جوابنده * شبه منك ياابى * لبس لى عنه منتقل * يعنى اى پدرم
بن سكا شبيه اولدم * انى ترك ايتمكه اواورمى محل * ديوب سنده بنم كيسن ديمكى افاده
ايتدى (براعرابى اوغلى مسكرات شربندن نهى ايتمشيكن ترك ايتميوب باباسنه كويا اعتذار

مقامنده بو قطعه يى نظم ايتمشدر * امن شربة من ماء كرم شربتها * غضبت على الآن
طاب لى السكر * سأشرب فاسخط لارضيت كلاهما * حبيب الى قلبى عقوقك والخمر * مآل قطعه
آبا اوزم صويندن يعنى باده دن اولان ايچدكمى بكا شمدى غضب ايدك بن آنى سرخوشلق
بكا كوزل اوله رق ايچرم ايدى البته بن اندن ممنوع اولميه ايچرم استرايسك غضب ايت وراضى
اولمه زيرا بنم قلبمه ايكيسى دخى يعنى بو بابده سكا عصيان ايله باده دوستلر در يعنى واز كچمم
وسنى دكلمم ديمكدر قطعه مذكوره يزيد فاسقك اولوب باباسى شرب خمردن كنديوى نهى
ايتدكده نظم ايتمش اولديغى منقولدر (قلت) فى الحقيقه يزيدك اغزينه دخى ياقشور انتهى
﴿ صلهٔ رحم واقاربه دائر كلامدر ﴾ منقولدركه حضرت ابراهيم صلوات الله على نبينا وعليه اساس
بيت حرامى حفر ايدركن برطاش بولنوب اوزرنده * انا الله ذو بكة خلقت الرحم وشققت لها
اسما من اسمائى فمن وصلها وصلته ومن قطعها قطعته * عباره سنك حاوى اولديغى معنى لغت
عبرانيه اوزره يازلمش ايديكه مآلى بن بكه يعنى مكه صاحبى اولان خدايم رحمى خلق ايلدم
واسماء حسنامدن بر اسميكه رحماندر اكا آيردم يعنى تسميه ايتدم قنغى كيمسه كه اكا واصل
اوله يعنى رحمله متصف اولوب مقتضاسنى اجرا ايده بن دخى اكا واصل اولورم يعنى مجازات
حسنه ايدرم وقطع ايدنلرى قطع يعنى عقاب ايدرم ديمكدر والله اعلم انتهى * يا ابن آدم اتق ربك
وابرو والديك وصل رحمك يزدلك فى عمرك وايسرلك فى يسرك ويصرف عنك عسرك * تورات
شريفده يازلمش يعنى مآل مذكورده آيت اولديغى كعب احبار حضرتلرى اولنده والذى فلق البحر
لموسى قسميله روايت ايلديكى ابن سهل صالحدن اودخى جرير بن عبدالحميددن اودخى منصوردن
اودخى عطاء بن مروان دن اودخى راويدن روايت ايتمشدركه مآلى اى آدم اوغلو ربوخالقكدن
اتقا ووالدينكه بر واحسان وصلهٔ رحم ايله كه عمركى زياده ايده ويسركى بى تعب حاصل ايده
وعسركى سندن صرف وتحويل ايده ديمكدر (ابو امامة الباهلى رضى الله تعالى عنهك روايتى
اوزره عليه الصلاة والسلام افنديمز (صنايع المعروف تقى مصارع السوء وصدقة السر تطفى
غضب الرب وصلة الرحم تزيد فى العمر) بيورمشلردر صاحب المستطرف وذكر تمام الحديث
ديوب حديث مذكورك آخرى دخى اولديغنى بيلدرمشدر (قلت) مآلى احسان وايولكلرى
ايشلمك كوتو اكه وهلاكه دوشورهجك يردن كشى يى صاقنديرر وكيزلو صدقه ربك عزشانه
عذابنى اطفا ايدر يعنى دنيا وآخرتده نزول بليه يى بلطفه تعالى منع ايدر وصلهٔ رحم بادئ
زيادهٔ عمردر ديمكدر صدقهٔ سر صدقهٔ علانيه دن افضل اولديغنه رافعى اشبو (صدقة السر
تطفى غضب الرب) حديثيله استدلال ايتمشدر (بو حديث شريف اولى اوله رق جامع الصغيرده
(صلة الرحم تزيد فى العمر وصدقة السر تطفى غضب الرب) عباره سنده ابن مسعوددن
رضى الله تعالى عنه مرويا محرردر انتهى ﴿ فصل ﴾ اشبو فصل نسب واقربا وعشيره
بيانده در * حضرت عمر رضى الله تعالى عنه تعلموا العربية فانها تزيد فى المروة وتعلموا النسب
فرب رحم مجهولة قد وصلت بعرفان نسبها * بيورمشدركه مآلى عربيه يى تعلم ايدك كه مروتى
زياده ايدر ونسبى دخى تعلم يعنى احوال سلسلهٔ انسابى ضبط وحفظ ايدك زيرا كه چوق
اونودلمش قرابت نسبنى بيلمك ايله صله اولنمشدر ديمكدر (قلت) لغت عربيه ده اولان حكمت
شويله دركيم انى لسان بيان ايده مز ابن قتيبه نك ادب الكاتب كتابنك مقدمه سنده اكا دائر
فوائد يازلمشدر مراجعت اولنه انتهى (بعض اعلام انسابى معرفتده يعنى نسبى معلوم اولان
ذاتده معرفت مذكوره دن ناشى بر فائده اولميوب فائده سى انجق نسبى كنديى صولهٔ اعدا
وتنازع اكفادن مصون قيلديغى يعنى سلامت نفسه سبب اولديغى ايچون تعلمى يعنى نسبى

اوكرتمك احزم رأى وافضل ثوابدر كورمز ميسنكه ﴿ولولا رهطك لرجناك﴾ نص شريفى ناطق وحاكى اولديغى شعيب عليه السلامك مبعوث اولديغى قوم تبليغاتنه اطاعت ايتميوب اكر سنك ملتمز اوزره اولوب عندمزده عزتى اولان قومك واقاربك اولميدى سنى رمى احجار ايله تلف ايدردك ديديلركه شعيب عليه السلامه اوراهانته تصدى ايتدكلرينه باعث نسبى اولدى ديديلر بيضاوى رهط اوچدن اونه قدر اولان جماعته اطلاق اولنمغله منكرين شعيبك رجه عدم تصديلرى قوم شعيبك عليه السلام شوكتى خوفى ايچون اولميوب عزتى ايچون اولديغنى اقتضا ايدر ديمشدر انتهى (قلت) ترجمهٔ معلومهٔ مرتبه ده اشبو بعض اعلامك (ولولم تكن من معرفة الانساب الااستعزازها من صولة الاعداء وتنازع الاكفاء لكان تعلمها من احزم الرأى وافضل الثواب الاترى الى قول قوم شعيب عليه السلام ﴿ولولا رهطك لرجناك﴾ * فابقوا عليه لرهطه * عبارهسنى زبدهٔ ترجمه سى اولديغى وخطندن نقل اولنديغى حالده وبعضلر ديديلركه عشيرت وانسابى معرفتده صولهٔ اعدادن احتراز وتنازع اكفادن اجتناب فائدهسنى بيله ردى تعلم انسابى احزم رأى وافضل ثواب عدايدرلردى معلوم دكليكه حضرت شعيب عليه السلامه قومى اضراردن كف وامتناع ايلملرى رهط وعشيرتندن خوف ايلملرينه مبنى اولدى نتكيم حق سبحانه وتعالى خبر ويرر استعيذ بالله ﴿ولولا رهطك لرجناك﴾ يعنى اى شعيب سنك عشيرتك اولميدى جمله سنى اهلاك ايدردم ديو ترجمه وتحرير اولنمش كوردك * لاحول ولاقوة الابالله * والحال كه اهل تفسير وتاريخ شعيب عليه السلامك مبعوث اولديغى قومك بعضيسى ايمان ايدوب اكثريسى تصديق ايتديلر پس جناب حق تعالى اول كفارى رجفه وصيحه وظله عقوباتيله اهلاك ايدوب شعيب عليه السلامك سايه سنده ومعيتنده ايمان ايدنلر نجات بولدقلرى تفصيلاتى مؤلفاتلرينه ضبط وتحرير ايتشلردر وادنى مرتبه ده سواد خوان اولنلرك دخى تركى قصص انبيا عليهم الصلوات والتسليمات كتابلرنده اوقودقلرندن معلوملريدر فكيفكه تفسير بيضاوى تدريس ايدنلر بيلميه لر وهذا شئ عجاب انتهى (حضرت عيسى صلوات الله على نبينا وعليه قنغى ناس زياده اشرفدر ديو سؤال ايلدكلرنده يدلرينه ايكى قبضه تراب آلوب بونلرك قنغيسى اشرفدر يعنى يكساندر ديوب بعده ترابلرى جمع وارضه القادنصكره ناسك كلبسى ترابدر يعنى اندن مخلوقدر ﴿ان اكرمكم عند الله اتقاكم﴾ يعنى الله تعالى قتنده اكرم واشرف اولانلر اتقاكزدر يعنى ايمان وعبادات وطاعات ايله حقدن تقواسى زياده اولاندر ديو جواب بيوردى (خالد بن عبدالله القسيرى واصل بن عطايه نسبندن سؤال ايلدكده نسبم اسلامدركه بركشى آنى ضايع اينسه نسبى ضايع ايتمش اولور حفظ وضبط ايدرسه نسبنى ضبط ايتمش اولور ديو جواب ويرنجه خالد قولنى پسند ايدوب * وجه عبد وكلام حر * ديديكه واصلك وجهى عبد وكلامى حردر يعنى كلام حق قبول ايت قائلنه باقمه ديمكدر (قلت) اشبو واصل حسن بصرى حضرتلرينك مجلس درسنى ترك ايدندر ومعتزله مقتداسيدر انتهى (حضرت على رضى الله تعالى عنه اكرم عشيرتك فانهم جناحك الذى به تطير وبهم تصول وبهم تطول وهم العدة عند الشدة اكرم كريمهم وعد سقيمهم واشركهم فى امورك ويسر عن معسرهم * بيورمشدر كه مفادى قرنداشلريكه واقرباكه وقبيله كه اكرام ايله زيرا انلر سنك طيران ايده جكك جناح وقنادرر وانلر ايله بدخواهكه صوله ايدرسن وانلر ايله اوزارسن يعنى رفعت بولورسن واستدبكك برمتنشرسن وانلر شدائده ادوات حراستدر كريملرينه اكرام وخسته لرينى عياده ايله وامورده انلرى شريك ايت وعسرتلرينى يسر ايله يعنى كيدروه روجهله حسب الوسع اعانه ايله ديمكدر رسول الله صلى الله عليه وسلم (حق كبير الاخوة على صغيرهم كحق الوالد على ولده) بيورمشلردر كه

مآل شريفى بيوك برادرلرك كوچك دادرلرى اوزرنده حقى پدرك پسرى اوزرنده اولان حقى كبيدر ديمكدر وشارحى مناوى مرحوم حق مذكورى وجوب احترام وتعظيم وتوقيردر ديو شرح ايلمشدر

﴿الباب السادس والاربعون﴾

اشبو قرق التنجى باب خلقت وصفاتى واحوالى حسن وقبح وطول وقصر والوان وشباب وبونلره مشابه اولانلر بياننده اولوب بو باب دخى براز فصللرى مشتملدر ﴿فصل﴾ بو فصل حسن ومحاسن بياننده در * معلوم اوله كه حسن وجمال حضرت ختم نبوت صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه منتهيدر يعنى انده كمال بولمشدر شويله كه شمائل شريفه لرينى طرق عديده ايله نقل وروايت ايدن اصحاب كزين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين حضراتنك بياننجه ذات بركزيده صفات نبوى (كان ربعة من القوم لابائنا من طول ولا تقتحمه عين من قصر) يعنى كمال اعتدال قامت ايله قومدن ممتاز ايدى برچشم قصرندن ناشى اقتحام ايده مزايدى يعنى قصيره مفرط دخى اولميوب طوباوار هرنه جانبه خرام بيورسه لر قد سيان عرش وسمانك طوبى لك وحسن مآب صداى تحسين ندالرى ايله قبهٔ فلك پرطنين اولمق امر مقرر خواطر انس وجن وملك ايدى (ابيض اللون مشرب بحمرة) مبارك جسم شريفلرينك لونى حمرت ايله مخلوط بياض ايدى يعنى حمرتدن خالى مثلا قار كبى بياض شديد وزياده اسمر دخى دكل ايدى (ادعج العينين) يعنى چشم سعادتلرينك سواد وبياضى بغايت شديد (مفلج الثنايا) يعنى اوك ديشلرى سيرك وجمله دندان درر رخشانلرى هموار ويكسان ايدى (دقيق المسربة ازهر اللون واسع الجبين واضح الخداقنى الانف ازج الحواجب) يعنى مبارك صدر بدر آثارلرينك ابتداسندن سرهٔ شريفه لرينه وارنجه قدر ممتد اولان شعر سعادتلرى اينجه ولونلرى احسن وآلنلرى آچق وطولا وعرضا ممتد وكشيده ويكاقلرى كوزل وبورنى اوزون واوجى اينجه اولوب اوزرنده برنور وار ايديكه بلا تأمل انظار ايدن انف شريفلرنده ارتفاع ظن ايدردى ومبارك قاشلرى اينجه وكوزلرى اوجنه منتهى ومقوس ايدى (كأن عنقه ابريق فضة ظاهر الوضاءة يتلألأ وجهه تلألؤ القمر) ومبارك عنق ورقبهٔ سعادتلرى نهايت جمال وغايت بهجت واعتدالده اولهرق بردرجه ده سفيد ايديكه كويا سيمدن مصنوع ابريق كبى ايدى ومبارك وجه شريفلرى ليلهٔ بدرده قمرك ضيا وتلألؤى كبى تلألؤ ايدر ايدى (شثن الكفين ومسيح القدمين) يعنى كف دريا كرمى وپاى فرقد جايلرى اتلى اولوب بويله ايكن زياده يمشاق ايدى حتى حضرت انس رضى الله تعالى عنه ديديكه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك دست سعادتلرندن الين خز وحريردن برشيئه مس ايلمك بكا واقع اولمادى ومبارك قدم شريفلرى هموار اولوب هركز اوزرنده وسخ وانشقاق وانكساردن اثر يوق ايدى واعضاى بدن ايمنلرى حد اعتدالده ايدى (واسع الصدر) وصدر شريفلرى واسع وعريض ايدى (قلت) رجالده وسعت صدر ممدوحدر (من لبته الى سرته شعر تجرى كالقضيب ليس فى بطنه ولاصدره شعر غيره) وصدر سعادتلرينك ابتداسندن سرهٔ سعادتلرينه وارنجه قضيب يعنى دوز وطوغرى نهال كبى شعر ممتد اولوب صدر وبطن سعادتلرنده شعر مذكوردن غيرى شعر يوغيدى (اشعر الذراعين والمنكبين) ومبارك قوللريله اوموزلرى باشلرينك مويلرى زياده ايدى (لم يبلغ شيبه فى رأسه ولحيته عشرين شعرة) ومبارك لحيه ورأس سعادتلرنده اولان شعرك بياضى يكرمى عدده بالغ اولمامش ايدى (قلت) حضرت انس رضى الله عنهدن اسناد صحيح ايله مرويدر كه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك عالم قدسه ارتحاللرنده رأس ولحيه لرنده اون يدى وياخود اون سكز شعرهٔ بيضا وار ايدى انتهى

ضخم الكراديس) وعظام فخاملرينك مفصل باشلرى عظيم ايدى (قلت) وعظم عظام علامت
شدت بطش وقوتدر انتهى (انور المتجرد) يعنى بى موى اولان بدن اطيفلرى زياده منور ايدى
(كان اذا مشى كانما ينحط من صبب) ومشى ايلدكلرنده شو وجهله ايدرلر ايديكه كويا مكان
عالى دن اشاغى يه نزول ايدر كبى ايدى (قلت) اشبو حركتده سرعت لازم كلور شرح السنه ده
حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم مشى قوى ايله مشى ومبارك قدملرينى رفع ثابت ايله رفع
و بر برينه قريب خطوات يعنى ادم ايله مشى ايدوب يعنى شيوهٔ ناز ونعيم ايله مشى ايدن ارباب
كبر وخيلا كبى مشى ايتمزلر ايدى ديديكى معناى مذكورى تأييد ايدر انتهى (واذا التفت التفت
جميعا) و برنسنه يه التفات ونظر بيوردقلرنده مبارك ومسعود كردنلرينى صاغه وصوله بوكمزلر
وارباب خفت كبى باقمزلر ايدى بلكه اقبال وتوجه بيوردقلرى شيئه اهتمام تام اظهار ايچون جمله
بدن سعادتلرى ايله اقبال ايدوب بعد قضاء الوطر جميع تنلرى ايله دونرلر ايدى يعنى بر كيمسه يه
توجه بيورسهلر مجموع جوارحلرى ايله توجه ايدوب اهل تكبر كبى باشلرين چويروب نظر ايتمزلر
ايدى (بين كتفيه خاتم النبوة كأنه زر حجلة او بيض حمامة اونه كلون جسده) كتفين شريفينى بيننده
اونى اون بدن سعادت ومقدارى زر حجله ياخود كوكرجين يمورطه سى كبى خاتم نبوت وار ايدى (قلت)
شمائل شريفده خاتم نبوتى وصفده اولان رواياتدن سائب بن يزيد رضى الله تعالى عنه روايتنده
(انه قال نظرت الى الخاتم بين كتفيه فاذا هو زر الحجلة) واقع اولمشدر كه فاضل وحدى ابراهيم
افندى رسالهٔ تركيهٔ حليه سنده عبارهٔ مذكوره يى قائل حديث بوكونا تحديث ايدركه جناب
سعادت سيم پيامبر ورسول كريم خداى اكبر صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينك ايكى مبارك
كوركلرينك اراسنده مهر نبوته وخاتم رسالته نظر ايلدم كوردم ناكاه اول مهر منور ونور بصر
چركه واو بهدوكه لرينه بكزر ايدى ديو ترجمه ايلمشدر (وجابر بن سمره رضى الله تعالى عنهدن
مروى (رأيت الخاتم بين كتفى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم غدة حمراء مثل بيضة الحمامة)
عبارهسن دخى بو حديثك قائلى و بو شرفك نائلى دخى بيورمشلركه بن خاتمى كوردم اول مهر
شريف اول موضع منيفده اتايله درى ارهسنده پيدا اولان بر ديدنكارى نسنه كه قرمزى رنكلو
بر جسم لطيف ايديكه مقدارده كوكرجين يمورطه سنجه وار ايدى ديو ترجمه قيلمشدر ومهر
همايون سعادتمقرون مشار اليهده شمائلده ديكر روايتلر دخى واردر ونعر يفلرده كورينان
تفاوت دأب محبت اولديغى اوزره كاهو حقه نظره طاقت اولماديغندن واقعدر توفيقنى مولاناى
مومى اليه وحدى افندى يازمشدر (ذكر اولنان زر قاموسده الذى يوضع فى القميص ديو تفسير
وانقولده كوملك دوكه سى ديو تعبير اولنمشدر (واما حجله قاموسده محركة كالقبة وموضع يزين
بالثياب والستور العروس * ديمش وانقولده كلين اوى ديو تعبير اولنمشدر ووحدى افنديك
چادر واو بهدوكه سى ديو ترجمه سى مساكن عرب خيام اولديغندن ناشى اولديغى مطالعه اولنمشدر
وخيامك دوكه سى اولديغى ايسه ظاهردر انتهى (تانك فتحيله خاتم اسم وكسرى ايله صفتدر
ايكى صورتده دخى ما يختم به معناسنه در وخاتمك نبوته اضافتى عالم آخرته تشمر يفلرند نصكره
خاندان نبوته براحد دخول ايتمسون ديو بيت نبوته مهر وضع اولنديغى اشعار ايچوندر و بعضيلر
ختام بولان شيئه مهر وضع اولنمق عادت معروفه اولمغله سلسلهٔ نبوت ذات شريفلرى ايله نهايت
بولديغنه تنبيه ايچوندر ديدى اسحق خواجه سى مولانا احمد افندى مرحوم وحدت نامه نام
منظومه سنده معناى خاتمى بو وجهله كوزل نظم ايتمشدر * خاتم الانبيا بى ثانى * خاتم فيض
جود سبحانى * حجت حق دينلسه اكا سزا * اكا شاهد اومهر ايله امضا * ايتدى ختم نبوتى
اشعار * يعنى پايانه يتدى اول طومار * بلكه قاضىٔ عدل روزجزا * ذيل منشوره نامنى املا *

* ايتدى تا انبيايه روز شمار * ايده مضمون شهادتن اظهار * بو سببدن اكا كتاب مجيد * كاه شاهد
ديدى وكاه شهيد انتهى (ابلج الوجه حسن الخلق وسيما قسيما) وجه انورلرى ابلج يعنى ضيادار
وخلقلرنده كوزل سيما ووجه جهتلرندن من كل الوجوه آثار حسن بديدار ايدى (وفى عنقه
سطع وفى لحيته كثاثة) وكردن اعنارى مرتفع ايدى ولحيهٔ شريفلرى كث يعنى طوق وچوق
ايدى (اذا صمت فعليه الوقار وان تكلم سما وعليه البهاء) صمت وسكوتلرنده وقار ظاهر وتكلم
بيوردقلرنده ارتفاع شان كلاملرى باهر اولوردى (اجمل الناس وابهاهم من بعيد واحسنهم
واجلهم من قريب و بعيد) قريب و بعيد يعنى كافهٔ ناسك اجمل واحسنى ايدى (كانما منطقه خرزات
نظم ينحدرن) نظم وحى آرالرى دزلمش جوهر كبى قرين حسن انسجام ايدى (حضرت انس
رضى الله تعالى عنه ما رأيت من ذى لمة سوداء فى حلة حمراء احسن من رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلم ديمشدر (قلت) لمه لامك كسرى وميمك تشديدى ايله قول اصح اوزره قولاغك كو په
طافيله جق محلى كچوب اوموز باشلرينه واصل اولان شعردر (مآل قول انس شعر سياه رأسى
شحمهٔ اذنه وصول صاحبى اولوب لابس حلهٔ حمرا اولان افراد انسان بيننده رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم حضرتلرينه معادل وذات همايونلرندن حسنده افزون بر فرد كورمدم ديمكدر
من تأكيد وجميع افراده استغراق وشمولى تنصيص ايچون كتورلمشدر فى حلة ذى لمة لفظنك
صفتيدر احسن ذى لمه نك مجرورا صفت بعد الصفتيدر ياخود رؤيت بصر ظاهرى معناسنه
اولور ايسه ذى لمهدن منصوبا حالدر واكر بصيرت وعلم معناسنه اولورسه رأيت فعلنك مفعول
ثانيسيدر فتدبر (مواهب لدنيه نك مقصد ثالثى فصل ثانيسنك نوع ثانيسنده يازركه ابو الحسن
الشاذلى قدس سره صفت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلمده هو بشر ليس كالابشار *
كالياقوت حجر ليس كالاحجار * يعنى حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بشردر لكن
سائر بشر كبى دكلدر ياقوت كبيدركه حجردر لكن سائر حجر كبى دكلدر ديمكدر شاذلينك اشبو
بيانى على سبيل التقريبدر يعنى حسن خلقتى تفهيم ايچوندر يوقسه حقيقت نبوتى تفهيم طوق
بشر ده دكلدر كلام شيخ حضرت نبى مختارك عليه الصلاة والسلام ملكى الباطن اولديغنه
دلالت ايدر برذاتكه ملكى الباطن اوله البته نفسنه مالك اولور انتهى نقل المواهب وكلام الفقير
(وحسان بن ثابت رضى الله تعالى عنه اول حضرتك صلى الله تعالى عليه وسلم حسنده
اشبو قطعه يى نظم ايتمشدر * واحسن منك لم ترقط عينى * واحسن منك لم تلد النساء * خلقت
مبرأ من كل عيب * كأنك قد خلقت كما تشاء (قلت) صاحب المستطرف اشبو قطعه يى قرق ايكنجى
بابك اوائلنده دخى ذكر ايتمشدر والتكرار فى هذا الباب حسن انتهى (اللهم صل وسلم عليه واجعله
شفيعا لمن يصلى عليه (قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ما احسن الله خلق عبد وخلقه الا
استحيى ان يطعم لحمه النار) اشبو خبرى صاحب المستطرف يازمشدركه يعنى جناب واجب الوجود
بر قولنك خوبنى ووجودنى كوزل خلق ايلدكده فضل وكرميله اول قولنك لحمنى ناره يدرمز
يعنى ناره ياقدرمز ماندهدر مفادى حسن وجمال وتناسب اعضا حسن خلقه دال وحسن خلقله
متصف اولان دخى رضاى حقده بولنوب رضا دخى موجب سلامت اولديغنه اشارتدر فتدبر انتهى
(متوكل عباسى خلفانك جمله سندن وجها احسن ومنظرا ابهاسى ايدى (واحسن ناسدن برى
دخى مصعب بن الزبير ايدى مرويدركه بركون بصره ده دار الاماره زينك حولسنده جالس
ايكن بر خاتون كلوب ومصعبه قارشو طوروب دقتله رويته نظر ايدر مصعب اى خاتون عافاك الله
بو مقامده كلوب طورمكه سبب ندر ديجك اول بليغه خاتون دخى * طفى مصباحنا فخننا نقتبس
من وجهك مصباحا * يعنى خانه مزده قنديلمز سوندى ايدى كلدك كه سنك وجهكدن مصباحى

ایچون اقتباس ایده لم یعنی شمع چشممزه روی انور کدن نورآله لم دیو استظراف وبو وجهله
مصعبك رویی شاده مشكاة بلاغتی شفاف ایتمشدر (منقولدركه بر اعرابیهٔ ظریفدیه ای خاتون
* ما بال شفتیك مشققـة * یعنی دوداقلریكه تولدیكه چاتلمش دیلدكده * النین اذا حلى
تشقق * یعنی انجیراولوب طاتلیلندقده یاریلور دیوجواب حلاوت نصاب ویرمشدر (واجل
ناسدن بری دخی عبدالله بن عباسك رضی الله تعالى عنهما دختری لبابه كه وایدبن عتبة بن ابی
سفیانك حلیله سیدر دیمشدركه بن مرآته نكاه ایتدیكجه سائر ناسه آجرایدم یعنی بن جمله ناسدن
احسن وحسنم بادی افتتان ناس اولمغه سزا ایدی لكن ولید ایله برابر آیینه یه نظرایلدیكمده
بن نفسمه آجیدم دیدیكه مقصودی ولیدك كندیسندن كوزل اولدیغنی بياندر (مدح حسن
محبوبده برشاعر * واو انه فی عهد یوسف قطعت * قلوب رجال لااكف نساء * بیتنی نظم
ایتمشدر كه مألی محبوبمك عصر یوسف علیـه السلامده موجود اولمسی فرض اولنسه ایدی
نسـانك آوجلری دكل رجالك قابلری قطع اولنور ایدی دیمكدر (قلت) نطع قلوب رجال
حسنك كـمالنه دالدرفتأمل (قلت) عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالى عنهانك نعت نبویده
نظم بیورقلری اشعار شریفه دندر * لوامی زلیخا لورأین جبینه * لاثرن قطع القلوب على
الایدی * مألی اكر جبین ساطع انور ختم نبوتی صلی الله تعـالى علیه وسلم زلیخایی لوم ایدن
نسا كورمش اوله‌لر ایدی یدلری اوزرلرینه قلوبلرینك قطعنی اختیاروترجیح ایدرلر ایدی دیمكدر
انتهی وترجمه بالفارسی * زنان مصر بهنگام دیدن یوسف * زروی بیخودی ازدست خویش
ببریدند * مقررست كه دل پاره پاره میكردند * اكر جمال تواى نور دیده میدیدند * وترجمه
بالتركی لاسعد انفقیـر * كوریدی نور رخ مصطفایی مصر اهلی * شرای یوسفه ویرمزلر
ایدرزرلری هیچ * زنانی اللرینه دللرینی بالترجیح * هزار پاره ایدوب هم اولورلر ایدی بهیچ *
(وكثیرعزه * لوان عزة حاكمت شمس الضحى * فی الحسن عند موقف لقضالها * دیمشدر
یعنی بنم معشوقهم عزه اگر شمس منیره ایله حسن مدعاسنده برحاكم عادلك نزدنده مرافعه اولسه‌لر
ایدی اول عادل حسنی عزیه حكم ایدردی دیمكدر * باشدن ایاغه قدر محاسن خلقده على الترتیب
منظوما آثارشعرادر كه ذكر اولنور * اشبو نظملری صاحب المستطرف جمع ایتمش ایسه ده
متصدی ترجمه نه معنـایه مبنی ایسه قلمه المامغله بودفعه بالعجز والقصور ترجمه اولنمشدر (قلت)
یعنی اسعد فقیر دیركه معلوم اوله كه اعضای محایب وجه شبهده مشترك برنسنه یه تشبیه اولنه
كلوب مثلا قد یاری نهاله تشبیه ایله یاتشبیهـا قده كالغصن ویاتشبیه بلیغ ایله رأیت غصنا
ویاخود سائرطرق استعاره ایله استعمال اولنمق موافق فن بیان ایسه ده غیث الادب نام كتابده
مسطور اولدیغی اوزره شعرای عرب غزللرنده حقایق عرفیه اولهرق قامتدن غصن وسرینندن
كثیب یعنی قوم تپه سی ویكاقدن وردودیشدن اقاحی یعنی پاپادیه چیچكی وآب دهاندن راح
یعنی باده وچشمدن نركس وسیف وتیروسحر وعذار یعنی خطدن آس یعنی مرسین اغاجی وبنفسج
یعنی بنفشه وریحان ایله تعبیرایدوب بونلرك وضع اصلیٔ لغوی معنالرینی نفی وحقیقت نه صورتده
اداولنورسه او یلجه استعمال ایتمشلردر پس شبومطلب حفظ اولنه جق فوائددن اولدیغندن
باشقه ابیـات آتیه حلنده مدخل عظیمی اولمغله بومحله ضبط اولندی (ودخی معلوم اوله كه
حقیقت تخاطب كندیله واقع اولان اصطلاحده یعنی برقوم بیننده برمعنایه وضع وتعیین اولنان
لفظ ایله اول معناده قوم مرقوم بیننده استعمال ایتكدن عبارتدر بوهرنه قدر اصطلاح مذكورك
غیرنده معنای مرقومده مجاز اولورایسه دخی صلات لفظی كیكه اهل لغت بیننده دعا معناسنده
حقیقت واركان معلومه وافعـال مخصوصه یعنی نمازمعناسنده مجاز وفقها اصطلاحنده دعا

معناسنده مجاز ونماز معناسنده حقیقت اولور ومجاز دخی اصطلاح مزبورده وضع وتعیین اولنان معنانك
غیرنده وجه صحیح اوزره یعنی معنای حقیقی ایله معنای مجازی بیننده علاقه تعبیر اولنور برمناسبت
واتصال بولنه‌رق موضوع لهی یعنی معنای حقیقی بی ارادهیه مانع اولور قرینه یه اقتران سببله
مستعمل اولان كلمه در (وكنایه دخی برلفظی كنایه اولدیغی حیثیتله معنای موضوع لهی ارادهیه مانع
قرینه اولمادیغی یعنی مراد اولنان معنی ایله معنای حقیقینك ارادهسی جائز اولمق اوزره معنای موضوع
لهك غیرنده استعمال ایتمكدر زید كثیر الرماد كیكه معنای حقیقیسی زیدك كلی چوقدر دیمكدر
كلی چوق اولمغی ذكر ایله مضیاف اولمسی یعنی كثرت اوزره صاحب ضیافت اولمسی مراددر
(ودخی حقیقت ومجازك هر بری لغوی وشرعی وعرفی خاص وعرفی عام شقلرینه منقسمدر (مثلا
حیوان مخصوص معلومك اسمی اولان اسدی حیوان مذكور ایله رجل شجاعده استعمال لغتده
اولورسه اول حیوانده اصل وضعی اوزره استعمـال حقیقت لغویه وشجاعده اولورسه مجاز
لغوی (وصلات عبادتده مستعمل اولورسه حقیقت شرعیه ودعاده اولورسه مجاز شرعی وفعل
لفظ مخصوصده مستعمل اولورسه كه معناسی ازمنهٔ ثلاثه دن برینه مقارنتله برمعنایه دلالت ایدن
نسنه دیمكدر افعلده حقیقت عرفیه خاصهٔ نحویه وحدث یعنی مصدر معناسنده مستعمل اولوب
مجاز نحوی خاص اولور ودابه درتایاقلی حیوان معناسنده مستعمل اولورسه حقیقت عرفیهٔ
عامه وانسـانده مستعمل اولورسه مجاز عرفی عام اولور والحاصل عرفی خاص تعین نوعی ایله
مثلا نحوی وصرفی كبی ناقلی متعین اولمق وعرفی عام نه تعین نوعی ونه تعین شخصی ایله ناقلی متعین
اولمامقدر انتهی * شعور یعنی كاكل وسائری حقنده دینیلان اشعار (للمتنبی * نشرت ثلاث
ذوائب من شعرها * فی لیلة فارت لیال اربعا * واستقبلت قمر السماء بوجهها * فارتنی القمرین
فی وقت معـا * یعنی محبوبه‌م بركیجه ایچره شعرندن اوچ بلوك ذوائبه‌ز صالیویروب برایكن
كیجه‌یی درت كوستردی ووجهیله قمره استقبال ایدوب بروقتده بكا ایكی قمر دخی كوستردی
دیمكدر كه مخواسی ذوائبه‌زینی كیجه‌لره ویوزینی قمره تشبیهدر (علیشیر نوایی مرحومك
* نی قاش ویوزدرر سكا ای صنع لایزال * برآی باشیغه كوردیمی هیچ كیم ایكی هلال * بیتی
بوندن رنكیندر (ذوابه تمامه وزننده آلنده بتن زلف وكاكله اطلاق اولنور وغدیره دخی دیرلر * لصلاح
الدین الصفدی * اولاشفاعة شعره فی صبه * ما كان زار ولا ازال سقاما * لكن تنازل فی
الشفاعة عنده * وغدا على اقدامه یترامی * یعنی محبوبمك صب رعاشق حقنده كاكلنك شفاعتی
اولمیدی نه زیارتنه كلوروبه دردینی ازاله ایدره‌ی لكن اول كاكل محبوب عندنده خصوص شفاعت
ورجایه شول صورتده تنزل ایلدیكه محبوبك ایاقلرینه اوزامق اوزره قرار بولدی یعنی ظاهر
اولدی دیمكدركه طول كاكلدن كنایتدر (لبكر بن النطـاح * بیضاء تحسب من قیام فرعها *
* ویغیب فیه وهو وجه اسحم * وكأنها فیه نهار ساطع * وكأنه لیل علیها مظلم * مألی
بیاض انوار فام اولان محبوبه قانقیجه بدنی احاطه ایدن كاكل دراز سیاهی ایچنده كندینی نهار
ساطع وكاكلی لیل مظلم ظن ایدردیمكدر (هنكام شبابده اسعد فقیرك نظم ایتدیكی بعض غزلندندر
* كلعذارك صولمسون مهر جبیندن دیو * دست صنعیله چكلمش پرده دركاكل سكا * لواحد
من البلغاء * بدت ثریا قرطها وشعرها * متصل بكعبها كماتری * یاعجبا الشعرها لما ابتدی *
من الثریا وانتهى الى الثری * مألی حبیبه مك ثریا یلـدزی كبی اولان كوپه سی ظاهر اولدی
والحـال كه كوردیكك كبی كاكلی طوپوقلرینه متصلدر یعنی اورایه قدر اوزوندر اتك كاكلی
جای تعجبدر كه ثریادن ثری یعنی یره منتهی اولمشدر دیمكدر (لبلیغ آخر) توارت عن الواشی
بلیل ذوائب * لها من محیاواضح تحته فجر * فغطی علیها شعرها بظلامه * وفی اللیلة الظلماء

يفتقد البدر * مألى حبيبم كيجه كبى سياه اولان ذؤابه لريله واضح و پرنور اولان وجهنى غمازلردن
كيزلديكه اول كيجه نك تحتنده فجر يعنى روى بياضى واردر شول صورتده صاقلنديكه كاكلى
كندوينى سواديله تغطيه يعنى ستر ايليوب كورنمز اولدى بودخى جاى تعجب دكلدر كه قرانلق
كيجه لرده بدر بولنماز يعنى اولماز ديمكدر ﴿ اصداغ وصفنده دائر اشعاردر ﴾ صدغ صادك ضمى
ودالك سكونيله چشمله قولاق بيننه ديرلر و بوموضعده صارقش اولان زلف وكاكله دخى اطلاق
اولنور وجمعلر اصداغ كلور (لابن المعتز) اقول له اسرفت فى التيه قال لا * تقل عن جمالى
فى الهوى غيرما جرى * فابيض طرفى واقف عند حده * واسود شعرى قد تواضع للثرى *
مألى بن محبوبمه كبرده افراط ايلمك دير اولديغمده بكا جمالك حقنده وقوعبولان حالدن ماعدا
شيده يعنى واقع حالدن غيرى برنسنه ديمه اشته چشمك بياضى حدينى تجاوز ايتيوب برنده
طوريجيدر وسياه كاكلم دخى يره تواضع برله يرلره سوروندى حالم بويله ايكن بكا متكبر ديو اعتراض
ايتمه ديمكدر بياض چشمك برنده طورمسى احول فاحش واعور اولميوب كال حسنندن وكاكلك
يره سورلمسى بروجه محرر اوزونلغندن عبارتدر (وقال العلوى) ريم يتيه بحسن صورته *
* عبث النعاس بلحظ مقلته * وكان عقرب صدغه وقفت * لما دنت من نار وجنته * مألى
محبوب حسن صورتنه كبرايدر نعاس يعنى ميل خواب ايسه نكاه چشميله اوينر يعنى سنه دن ناشى
آچرقپار كانه عقرب صدغى يكاغنك آتشنه ياقلشدقده طورمشدر اشته يوزنده نار وعقرب وار ايكن
وكندى اويونجق اولمشيكن نيچون كبرايدر ديمكدر ريم بياض خالص اولان كيكدر كه بوراده استعاره
طريقيله محبوبدن عبارتدر اوجلرى قيورلمش زلف عقربه وقرمزى يكاق عاشقلرك قلبنى ياقدقده
ناره تشبيه اولنه كلمشدر (مقله) چشمك سواديله بياضنى جامع اولان شحمه سنه و برقولده مجموعنه
ياخود كوزك بيوك قاره سى اولان حدقه يه دينور (قلت) اشبو علوينك معرف باللام اوله رق ذكرى
عصر صاحب المستطرفده نسبت مذكوره ايله معروف اولاد على رضى الله تعالى عنهمدن برذات
اولديغى اكلشيلور لكن بعض صحايف محاضراتده مفيد اشعار عنوانده لابى الحسن محمد العلوى
كوريلوب وشريف رضانك اسمى محمد وكنيه سى ابو الحسن اولمغله قطعه مذكوره انك
اولديغى ظن اولنور وبونلرك ترجمه سى اشبو ترجمه مزده قريبا ان شاء الله تعالى كله جكدر (لآخر)
وعهدى بالعقارب حين تشتو * تخفف لدغها وتقل ضرا * فما بال الشتاء اتى وهذى * عقارب
صدغها تزداد شرا * مألى بنم عقربلرله اولان عهدم يعنى علمم واكلديغم عقربلر قشلدقلرى
وقتده صوقملرى ومضرتلرى قليل اولور شمدى قش نه حال اولديكه كلدى ايكن محبوبه مك
صدغى عقربلرى شرى زياده ايده بورلر ديمكدر (اسعد فقيرك اشبو بيتى بومعنايه فى الجمله مناسب
كبيدر * ندر بوصنع الهيكه وقت دى يارك * خطى ظهورايده جك كلدى نوربهار دكر (لآخر)
* حل القباوا وى صدغيه فانعقدا * واحيلتى بين محلول ومعقود * ياسكرى بثناياه وريقته *
* هل هذه الخمر من تلك العناقيد * مألى محبوبم قفتانى چوزدى وصدغلرينى يعنى طرفنده
اولان صاچلرينى اورديده بربرينه منعقد اولديلر يعنى ارقه سنده طوب ايلدى حيفكه بنم بويله
چوزلمش ايله باغلنمش نسنه لرك ميانده حيله وتدبير وصبرم نيجه اوله بيلور اى مشاهده اولنان
ديشلرى وآب دهانيله بنى مست ايدن دلبرشويله كه بوباده يعنى آب دهان اول صالقملردن يعنى
اورلمش وطوب اولمش كاكللردنميدر ديمكدر ﴿ عذاره متعلق اشعاردر ﴾ عذار لحيه نك ايكى
جانبنه دينور كه فى الاصل قولاق يومشغنه طوغرى بياض يرلر اولوب بعده صقاله سرايت ايتمشدر
واصطلاحده تازه صقالدر كه اومقوله صقاللويه مزلف ديرلر (لابى فراس بن حمدان) يامن
يلوم على هواى جهالة * انظر الى تلك السوالف تعذر * حسنت وطاب نسيمها فكانها *

* مسك تساقط فوق ورد احمر * مألى اى بنم معشوق خط آور اوزرينه اولان ميل ومحبتمه لوم
ايدن كيمسه اشبو سوالفه يعنى روى محبوبده اولان خطه نظر ايله كه لومكه عذر ايدرسن زيرا اول
سوالف حسن و بويى كوزل اولديكه كويا قرمزى كل اوزره مسك دوكولمش دوندى ديمكدر
سوالف سالفه نك جمعيدر كه بيونك يا كلاسندن كوپه طاقيلان يره قدر اولان طرفه دينور وايكى
طرفه سالفتان ديرلر و بوقطعه ده خطدن عبارتدر كالايخفى روى محبوب كله وخطى مسكه تشبيه
اولنمشدر (بو ابو فراسك اسمى حارثدر (ياابا فراس) تاريخنده يعنى اوجيوز اللى اتيده شهيد
اولمشدر انتهى (لمحمد بن وهيب) صدودك والهوى هتكا استتارى * وساعدها البكا على
اشتهارى * وكم ابصرت من حسن ولكن * عليك لشقوتى وقع اختيارى * ولم اخلع
عذارى فيك الا * لما عاينت من خلع العذار * مألى اى معشوقم سنك بندن اعراض وهجرانك ايله
محبتم پرده استتاريمى هتك ايلديلر وعشقكله اشتهاريمه بكام دخى مساعده ايلدى نيجه كتم
ايده بيلورمكه چوق صاحب حسن دلبر مشاهده ايتمش ايكن انجق سنى اختيار ايدرك معشوق اتخاذ
ايتديكم اشقيادن اولديغمدندر عفو ايله بنم بوخليع العذارلغمه يعنى ترك حيا ايله بين الناس سوز
وكداز وآه وزار ايله سنى ياد ايتديكم ولسان خلقه دوشورديكم سنك خليع العذار اولديغنك يعنى
روى انورك ده كلف خط اولميوب آفتاب كبى ساده و جلاداده اولديغنى معاينه ايتديكم
ايچوندر ديمكدر (دردست اولان بعض نسخه ده ابن وهيب يازلمش ايسه ده بعض مطالعات
فقيرانه يه كوره ابن وهب اولمليدر كه بومحمد بن وهب حرانيدر وايكيوز قرق اوچ سنه سى وفات
ايتمشدر والله تعالى اعلم (لآخر) ومعذر رقت حواشى خده * فقلوبنا وجدا عليه رقاق * لم يكس
عارضه السواد وانما * نفضت عليه سوادها الاحداق * مألى بعض مزلف وخط آور دلبر واردر كه
يكاقلرينك اطرافى ريحان خطى ايله رقت ورونق بولمشدر حسن ذاتيسى جهتيله قلوبمز اول دلبره
وجدا وشوقا رقتاودر اومقوله دلبر عارضنى خطيله كسوه لندرميوب بلكه عارضنه حدقه لرى يعنى
چشمى سياهنى آتمشدر ديمكدر (لآخر) ومهفهف راقت نضارة وجهه * العين تنظر منه احسن
منظر * اصلى بنار الخد عنبر خاله * فبدا العذار دخان ذاك العنبر * مألى بعض تازه نهال كلشن
ملاحت واردر كه وجهنك نضارت وحسنى خطيله رونق ديكر بولمغله عين عاشق اومحبوبك نظركاه
احسننه باقوب يعنى نفرت ايتميوب ينه سور زيرا اومقوله حسن ذاتيسى اولان دلبر عنبره بكزر
خالنى آتش خدينه آتمغله عذارى اوعنبرك دخانيله ظاهر اولدى يعنى خالى عنبره وخطى دخى
دخانه بكزر بويله ايكن او دلبردن قلب عاشق نفرت ايتمز ديمكدر (اسعد فقير دخى فى الجمله
بو تشبيهه توارد ايله بيش ازين برغزلنده * عارضنده خالى كوركيم شمه سى ياقدى دلى *
* بكزه مزمى آتش اوزره وضع اولنمش عنبره * بيتنى ثبت دفتر اشعار ايتمشيدى تجاوز الله تعالى
عن سيئاتنا آمين (لآخر) اصبحت سلطان القلوب ملاحة * فجمال وجهك للبرية عسكر *
طلعت طلايع وجنتيك معزة * بالنصر يقدمها لواء اخضر * مألى اى محبوب خط آور ملاحت
وكوزللك يونندن سلطان قلوب اولديغك حالده صباحه داخل اولدك يعنى قلوب عشاق
تسخير ايديجيسن زيرا سنك وجهكك حسنى يعنى تازه خطى عالمه عسكردر يعنى قلبلرى استيصال
ايدرسنك وجنه لريكك طليعه لرى نصرت ايله عزيز اولدقلرى و يشل رنكلو علم اوكلرنده اولديغى
حالده طلوع ايلديلر ديمكدر (طليعه اطلاع احوال عدو ايچون سوق اولنان عسكردر اقلى اوچ
اولوب اكثرى سريه نك دونده دروسريه دخى بش نفردن اوچيوز وعلى قول دربيوزه قدر اولان
عسكره اطلاق اولنور (ووجنه يكاقده يوكسك اولان محله دينور بوراده لواء اخضردن مقصود
شاعر زلفدر (قلته فى بعض ايام الشباب * اكرچه ضدرنك روى شوخ دل بادرخط * باقلسه

مایه بخش رونق حسن و بهادرخط * بیابانکرد ایکن مجنون کبی سودای کاکلدن * سر عشاقه
من وجه دخی قیدبلادرخط * ایکی یوزدن چکوب جندین خدود کشور حسنه * مددکیم جبش
حسنه کلدی غالب اول بهادر خط * ظهوریله دم وعد وصالی ایلدی اخطار * مکر
اللیل جنه سرینه یك آشنادرخط * کهی رغبت کهی نفرت کوروب اولسه نوله آکاه * که زیرا
اسعدا سرداده خوف ورجادرخط (لاخر) یاذا الذی خط العذار بخده * خطین هاجالوعة
و بلابلا * ماصح عندی ان لحظك صارم * حتی حملت بعارضیك حمائلا * مألی ای رویی اوزره
عذاری سوزوکداز قلب واضطراب صدر عشاقی تهییج ایدن ایکی خطی چوزن محبوب سنك ایکی
عارضکه حمائلی حمل ایده نه قدرسنك نکاهکك سیف صارم اولدیغی عندمده صحیح اولمش ایدی
لکن بو حالده نصکره شمشیر قاطع اولدیغنه یقینم حاصل اولدی یعنی محبوبك نکاهنی تأثیرده
سیفه وخطلرینی سیفك قبطانلرینه تشبیه ایتمشدر (لاخر) تحدث لیل عارضه بانی * ساسلوه
وینصرم المزار * فاشرق صبح غرته ینادی * حدیث اللیل یمحوه النهار * مألی محبوبمك لیلی
عارضی یعنی خطی بنم بعد ظهور الخط کندینی اونوده جغمی وزیارتندن صرم وانقطاع ایده جکمی
یعنی کندینی سومیه جکمی تحدث وتذکر ایلدی وقتا که صبح غره سی یعنی پیشانی سفیدرنکی
اشراق وطلوع ایتدکده کیجه صحبتنی نهار محو ایدر مثلنی ندا ایلدی یعنی مادامکه حسن رویی
یرنده در بن انی خطی کلمکله ترك ایتمم زیرا کلام اللیل یمحوه النهار مثلی مسلمدر یعنی حسن
رویی نهار وخطی کیجه کیدر نهار طلوعنده کیجه یی محو ایدر یعنی مانع حسن روی اوله مز
بو صورتده بنی اندن رویته خط کلدی دیو وازکچمم دیمکدر (لاسعد الفقیر) مرغ حسنك اوجارمی
سودیکم * دامکاهی اوچارا برودر (لاخر) وقالوا اسل عنه فقدشانه * عذار اراحك من صده *
* فقلت وهبتم ولکننی * خلعت العذار علی خده * مألی یاران ظاهر بین بکا ارتق سودیککی
اونوت وترك ایت زیرا اکا خط عذاری شین و یروب ومواصلتکی منع مشقتندن سکا راحت ویردی یعنی
نازوشیوه سنه باعث اولان حسنی کیتدی دیدکلرنده بن یارانه سزینی خطی کلمکله ترك ایدردیو وهم وظن
ایتدیکز لکن بن سودیکمك خدی اوزره خلع عذار ایتمشمدر یعنی عاری ترك ایله عاشق دلفکارم اندن
خطی کلمکله اعراض ایتمم دیو جواب ویردم دیمکدر بعض نسخه ده مصراع ثالث * فقلت اقصروا
اناذاك الذی * واقع اولمشدر که مألی بن یارانه دیدم اعراض ایتمیك بن اول کیمسه یمکه خدی اوزره خلع
عذار ایتمشم دیمکدر (لابی الفضل بن ابی الوفا) علی وجنتیه جنة ذات بهجة * تری لعیون الناس
فیها تراحما * جاورد خدیه حماة عذاره * فیاحسن ریحان العذار حماحما * مألی یاریمك وجنه لری
اوزره بر بهجت ونضارت صاحبی باغچه واردر که سن انده ناسك چشملری ایچون تزاحم وجمعیت
کوررسن یعنی روی رعناسی عالمك مطمح نظریدر بکاقلری کللرینی عذاری یعنی خطی حامیلری ایله
حمایه ایلدی یعنی اول کلشنك اطرافنی باغچه جوانبنه چالی چویروب محارسه ایتدکلری کبی
خطیله محارسه ایلدی لکن بونك حامیلری حماحم بوندن شکوفهٔ عذاری ایله کوزلدر طبعه
فتور و برن چالی کبی دکلدر دیمکدر (حماحم فرنکی فسلکن ولاله خطایی دیدکلری نبتدر (لاخر)
اذا کان الذی احببت بدرا * فزد حبا اذا ابدا العذارا * فلیس یبین ضوء البدر الا * اذا حف الظلام به
ودارا * مألی دلبری بدر یعنی ساده روی ایکن سودیکك وقتده خطی اظهار ایتدیکنده دخی
زیاده سیو زیرا بدرك ضیاسی البته قرانکولق کندوینی قابلیوب احاطه ایلدیکی وقتده متبین اولوب
رونق بولور یعنی بدر وایل لازم کلور دیمکدر (اسعد فقیر اشبو قطعهٔ رنکینی نزهة الادبادن نقل
ایتمشدر * اعد نظرا فاقی الخدنبت * حماه الله من ریب المنون * ولکن رق ماء الخد حتی * اراك خیال
اهداب الجفون * مألی ای دل یارك خطی آور دیو اعراض ایتمه ودقتله مکررا نظر قیل که انك

رویند باری تعالی اکدار دهردن مصون ایتسون نبت یعنی خط بوقدر یعنی کورینانی خط
صانمه لکن ماء خدی یعنی حسن رویی شو صورتده رقت یعنی جلا وصفوت بولمشدر که کندی
کربکلرینك خیال وعکسنی سکا کوسترر یوقسه اول کوربنان خط انك خطی دکلدر دیمکدر
﴿ ذم عذاره دائر نظملردر ﴾ لبعض الشعراء * وشادن لما بدا مقبلا * سبحت رب العرش باریه * ومذ
رأیت النمل فی خده * ایقنت ان الشهد فی فیه * مألی شربت شکرین وصلندن دلتشنکان
عشاقی یش ازین محروم ایدن برکیك یعنی جوانلردن بری بو عاشقه اقبال ومیل ایلدیکی حالده
ظاهر اولدقده تحباعرش اعظمك خالق وصاحبنه تسبیح ایلدم واول جوانك رویندە قرنجه لری
یعنی خطنی کوردیکمك ابتداسنده یعنی قبل الاستنطاق تیقن ایتدمکه انك اغزنده بال یعنی وصاله
دائر طاتلی سوز ومقال واردر دیمکدر (شادن دال مهمله نك کسریله هنوز بو ینوزی طلوع ایدن
ارکك تازه کیکدر (لاخر) لحدیث نبت العارضین حلاوة * وطلاوة هاجت به العشاق *
فاذا نهانی المرد قلت ترفقوا * فالیکم هذا الحدیث یساق * مألی یارك خط عارضنه دائر حدیث
وصحبتده عشاقك حفظ ایدوب سوه جکی حسن وحلاوت یعنی یارك میل وصالنه دلالت اولمغله
اومقوله صحبت اولنور ایکن امردلر یعنی ساده روجوانلر بنی او صحبتدن نهی ایتدکلرنده بن دخی انلره
خط آورار حقلرنده رفق ایدلك زیرا بو حدیث آخر سزه دخی سوق اولنور یعنی سزك دخی رویکزه کلف
خط کلور اوزمان سزك دخی صحبتکزی ترك ایتمامز لازم کلور دیو جواب ویردم دیمکدر (لاخر)
اصبحت مأسورا بغنج لحاظه * ومقیدا من صدغه بسلاسل * حتی بدا سیف العذار مجردا *
فحسبت منه وقلت هذا قاتلی * مألی یاریمك اسیر ناز نکاهی وصدغی زنجیریله مقید اولهرق قبوسنده
صباحلدم یعنی محبتنده دائم ایدم برده سیف عذاری غلافدن چیقمش اولدیغی حالده ظاهر
اولدقده اندن قورقوب بو بنم قاتلمدر دیدم یعنی قاتلدن نفرت اولندیغی کبی خط آور اولدقده
قورقدم یاخود حسنی فوت اولمغله بو کدرله اولورم دیدم دیمك کبیدر فتأمل (بعض نسخه ده غنج برنده
سهم واقع اولمشدر که نکاهی اوقلرینك اسیری یعنی مغلوبی اولدم دیمکدر (لاخر) قلت لاصحابی وقد
مربی * منتقبا بعدنا الضیا بالظلم * بالله یا اهل ودادی قفوا * ثم انظروا کیف زوال النعم * مألی یارم بعد
الضیا یعنی ساده رولکی کیتدکدنصکره ظلمتر ایله نقابلنمش یعنی خط آور اولدیغی حالده بنم دن
کیتدکده احبابمه ای محبت اصحابی اللهی سورسه کز طورك وزوال نعمتك یعنی زوال حسنك کیفیتنه
نظر واعتبار ایدك دیدم دیمکدر قطعهٔ مذکوره یه مناسب بربیت فارسیدر که بورایه درج اولدی
* پری رویی که با خورشید میزد لاف همپایی * نکلتو شد براز موشد کون شد بتر ازمن شد *
(لابن المعتز) یارب ان لم یکن فی وصله طمع * ولم یکن فرج من طول هجرته * فاشف السقام
الذی فی لحظ مقلته * واستر ملاحة خدیه بلحیته * مألی یارب اکر یاریمك وصلندن امید
وطول هجرندن فرج یوغیسه چشمنك نکاهنده اولان خسته لکه شفا ویر و یکاقلرینك ملاحتنی
صقالیله ستر ایت تا که دردندن خلاص اوله لم دیمکدر استغفر الله العظیم ﴿ جبین وحاجبلر یعنی
پیشانی وآلن وقاشلره دائر اشعاردر ﴾ لخالد الکاتب * لها من مهاة الرمل عین مریضة * ومن
ناضر الریحان خضرة حاجب * ومن یانع الاغصان قد وقامة * ومن حالك الحبر اسوداد الذوائب
مألی بنم محبوبه م ایچون مهاة رملدن اولیجی خسته چشم ورونقلی اولان طیب الرایحه نباتدن
قاشلر وهموار وتازه نهاللردن قد وقامت وسواد مداددن کاکللرك اسودادی واردر یعنی صفات
مذکوره بونلردن مأخوذدر که هر بری ممدوح ومشهوردر (مهاة رمل بیان او کوزیدر که
ارکك کچی یه شبیهدر و کوزی کیك کوزی کبی کوزلدر حالك سواد معناسنه در (لاخر)
ایا قمرا تبسم عن اقاح * ویا غصنا یمیل مع الریاح * جبینك والمقلد والثنایا * صباح فی صباح فی صباح *

مألی ای ماه کبی اولوب پاپاتیه چیچکی آسا بیاض دیشلر اظهار ایدرك تبسم ایدن وای روزکارلر ایله
تمایل ایدن تازه نهال کبی قدی هموار وحرکتی موزون اولان محبوبم سنك الك وکردنك ودیشلرك
صباح ایچره صباح ایچره صباحدر یعنی بری بری ایچنه کیرمش صباحلردر دیمکدر اقاحی فارسیده
کل بابونه و ترکیده پاپاتیه معناسنه اولان اقحوانك جمعیدر (قلت) اشبو قطعه دیك الجن ایله
ملقب عبد السلام بن رعنان نام شاعر حصینکدر متوکل خلیفه نك زمانی شعراسندندر وقطعهٔ
مذکوره واوینك مخترعی اولوب شعرا یه بو وادیده برطریق آچشدر انتهی ﴿ عینه متعلقه
اشعاردر ﴾ لابن المعتز) علیم بما تحت الضلوع من الهوی * سریع بکر اللحظ والقلب جازع *
ویخرج احشائی بعین مریضة * کالان متن السیف والحد قاطع * مألی او محبوب محبت وعشقدن
ایکوککلرینك تحتنده مستور اولان شیلری زیاده بیلور یعنی قلب عاشقده نهان اولان معنای عشق
عاشق بیان ایتمدن اول کشف ایدر وکرر نکاهده قلب عاشق جزع وفریاد ایدیجی اولدیغی
حالده سریعدر یعنی عاشقه نکرر نکاه چشمیله جکرکاهنی تیرغمزه سنه هدف ایتمده تیزدر قلب
عاشق نیجه جزع ایتمسون و بو حالی عاشقه حیرت ویرمسونکه چشم بیماریله دروتمده اولان
بغرسقلریمی اخراج یعنی بنی تلف ایدر اول چشمی بیمار اولمغله تأثیر ایتمزکان ایتمك که سیفك
متنی یعنی ارقه سی بو مشاق اولوب کسکین نسنه دکل ایسه ده حدی یعنی یوزی کسکین
وهلاك ایدیجیدر دیمکدر (لاخطل) فلا تلم بدار بنی کلیب * ولا تقرب بها ابدا رحالا * تری فیها
بوارق موسات * یکدن ینکن بالحدق الرجالا * مألی کلیب قبیله سنك خانه لرینه یناشمه واصلا
یوکلریکی قریب ایتمه یعنی انلره مسافر اولمه زیرا سن اوخانه لرده یاراق فاجره لر یعنی حسنا فاحشه
زنلر کورسنکه چشم فتان وغمزهٔ خونخوارلریله ارککلری دوزمکده یاقلشورلر یعنی ارککلری
تحت تصرف عشقه الورلر دیمکدرکه قباجه دوزمك عربده دخی غلبه دن کنایه در (لابی فراس بن
حمدان * وبیض بالحاظ العیون کانما * هززن سیوفا واستللن خناجرا * تصدین لی یوما
بمنعرج اللوی * فغادرن قلبی بالتصبر غادرا * سفرن بدورا وانتقبن اهله * ومسن غصونا فالتفتن
جئاذرا * مألی بعض زنان بیاض واردرکه نکاه چشملریله کویا سیفلری دزدرلر و بچاغلری
سل ایدرلر اویله زنان بیاض که برکون منعرج لواده یعنی بر دولانیج قوملق مسیلده یعنی
برتفرجکاهده بکا تصدی ایدوب یعنی راست کلوب عدم وفا ایله قلبمی شکیب شدیده براغوب
ترك ایلدیلر واویله زنانکه بدر اولدقلری یعنی بدروبکزه دکلری حالده اشراق ایدوب یعنی یوزلر
یارلدوب هلاللری ایله یعنی طوب طوب کاکللری ایله نقابلندیلر ونهال اشجاری مس ایدوب یعنی
نهاله دکوب واطرافنه جوذرلر یعنی کیکه شبیه اولان بقر وحشی یاوروری کبی التفات ونظر
ایلدیلر بوراده غصوندن مقصود قد وقامتلری اولمق کرکدر (بیض بانك کسریله بیضاء معناسنه در
مفردی بنه بانك کسری وتا ایله بیضة در مقصود شاعر قره یه مائل صاری بکزلو کوزل زن
اولمق کرکدر فتدبر (قلت) شعر مذکور علی بن اسحق الزاهر نام شاعر ماهرك اولوب آخری
دخی * واطلعن فی الاجیاد بالدر انجما * جعلن لحبات القلوب ضرایرا * بیتی اولدیغی وموی الیه
هجرتك اوجیوز التمشنده وفات ایلدیکی حیاة الحیوانده جوذر مطلبنده منظور فقیر اولمشدر
جائزکه بونك دخی کنیه سی ابو فراس اوله لکن بوصورتده ابن حمدان الو یرمز فتدبر (بیت اخیرك
مألی ودخی او محبوبه لر کردنلرینه طاقدقلری انجولر ایله کویا جیدلرنده یلدزلر طلوع
ایتدرمشلردرکه انلری سویدا یاخود روح قلوبه ضرایر یعنی اورتاق قیلمشلردر دیمکدرکه مراد
کردن باره انجونك تقربیچون روح وسویدانك محسودی اولمش اولور (لاخر) ومریض جفن
لیس یصرف طرفه * نحو امرء الا رماه بحتفه * قد قلت اذ ابصرته متمائلا * واردف یجذب

خصره من خلفه * یامن یسلم خصره من ردفه * سلم فؤاد محبه من طرفه * مألی او خسته
چشم دلبر کیسه جانبنه طرفنی صرف ایتمز الا انك هلاکنه رمی ایدر یعنی سهم غمزه سی
طوقنان کیسه بی اولدیرر ارقه سندن سرینی اینجه میانی جذب ایلدیکی حالده صالنه رق
خرام ایلدیکنی کورنجه ای ردفندن بلنه سلامت ویروب قیرمیان باری تعالایه قلبنه غمزه سنك
تأثیرندن عاشقلرینه سلامت ویردیو نیاز ایلدم دیمکدر (خصر وسط انسانه دینورکه بلدر ردف
کفل وعجزدرکه حیوانده صغری وانسانده قیچدن عبارتدرکه فارسیده سرین دینور محبوبه ده
سرینك کبیر ومیانك اینجه اولمسی مقبولدر قطعهٔ مذکوره ده بلك ردفدن قیرلمامسنه دعا
ردفك عظیم ومیانك اینجه اولمسنه اشارت ایدر استغفر الله (لاخر) وجاؤا الیه بالتعاوید
والرقی * وصبوا علیه الماء من شدة النکس * وقالوا به من الجن نظرة * ولو انصفوا قالوا به اعین
الانس * مألی عاشق خسته نك عیاده سنه احبابی رقیه وتعویذلر ایله کلوب شدت نکس دردندن
ناشی اوزرینه صولر سپدیلر واو بیچاره ده چشم جندن نظره واردر یعنی جن جارپمشدر
دیدیلر لکن اکر انصافلری یعنی درایتلری اولسه ایدی اعین انسان تأثیر ایتمش دیرلر ایدی دیمکدرکه
مقصودی مطمح انظار خلق اولدیغنی بیاندر (لجلال الدین بن خطیب داریا) شهدت جفون
معذبی بملاله * منی وان وداده تکلیف * لکننی لم اناء عنه لانه * خبر رواه الجفن وهو ضعیف *
مألی بنم معذبك یعنی بنم معشوق دلشکنمك چشملری بندن او صاندیغنه و بکا میلی صنعی
اولدیغنه زورایله اولدیغنه اکرچه شهادت ایلدی یعنی صورت اعراضده بکا نکاه ایلدی لکن
بن اندن آیرلمدم واستثقالنی دکلدم زیرا او برخبر وشهادتدرکه انی چشمی ضعیف اولدیغی حالده
روایت ایتمشدر و برخبرکه ضعیف اوله انك موجبیله حکم وعمل اولنمز دیمکدرکه مرادی صفت
حسنهٔ چشمدن اولان خستکیٔ دیده یی بیاندر (للشیخ عز الدین الموصلی) یا مقلة الحب مهلا *
فقد اخذت بثارك * وانت یا وجنتیه * لا تحرقینی بنارك * مألی ای محبوبمك چشمی ارتق مهلت
ویر یعنی بنشور جفا ایتمه که کوجکی بندن آلدك وانتقام ایتدك وسنده ای محبوبمك یکاقلری
بنی نارکله یاقمه دیمکدر (لابن الصایغ) لسلمی من لواحظها سهام * لها فی القلب فتك ای
فتك * اذا رامت تشك به فؤادا * یموت المستهام بغیر شك * مألی سلمایه نکاهلرندن
اوقلر واردر او اوقلرك قلبده زیاده جرح وتأثیری حاصلدر شویله که سلمی او اوقلری
آتدقده قلبی اوله شك وقطع ایدرکه عاشق هائم وحیران بلاشك فوت اولور دیمکدر سلمی
لیلی کبی عرب معشوقه لرندن بریدر لکن صکره شعرا مطلقا معشوقه لرنده تصرف ایتمشلردر
(لصلاح الدین الصفدی) یا عاذلی فی هوی عینی محجبة * خف سحر ناظرها فالشر فیه خفی *
ودع فؤادی ودعه نصب مقلتها * لا ترم نفسك بین السهم والهدف * مألی ای بنم
محبوبه مه نظرده عشق وشوقی اولان کوزمکه هجر رویندن مستور اولوب قالمشدر اشبو حالمه لوم
وطعن ایدن محبوبه مك چشمنك سحرندن قورقکه شرانك چشمنده کیزلودر و بنم قلبمی حالنه
براق ومحبوبه مك چشمی پیشکاهنه وضع ایله ده نفسکی ای لوام سهم ایله هدف میانه آتمه
یعنی بزی حالمزه ترك ایت زیرا سهم که بنم محبوبه مك غمزه سیدر ونشانکاهی قلبمدر سهم ایله
هدف میانده طورانلر خطرده بولنورلر دیمکدر (لاخر) بسهم اجفانه رمانی * فذبت من صده
وبینه * ان مت مالی سواه خصم * لانه قاتلی بعینه * مألی محبوبم چشمی غمزه لری اوقلرینی
بکا آتوب و بندن اعراض ایتدکده بندخی انك منع وهجرندن اریدم اکر بو دردن اولورسم
محبوبمدن باشقه بنم خصمم یوقدر زیرا بنم قاتلم بعینه یعنی بذاته اودر دیمکدر بعینه ده اولان لطافت
ظاهردر (لاخر) باسهام الجفون قتلت نفسا * مبراة من السلوی زکیه * فما اقوی جفونك

وهي مرضي * واقدرها على قتل البريه * مألى اى يارجفاكارم عند التجربه پاك اولديغى ظاهر وخيانتدن برى اولان برنفسى يعنى بنى غمزه لرك سهاميله تلف ايتدك سنك چشمك خسته اولديغى حالده عجب قوى وخلق قتلنده نه عجب قادردر ديمكدر (لاخر) بدوى كم حدثت مقلتاه * عاشقا عن مقاتل الفرسان (مألى محبوب بدوينك چشم خونينى عاشق دلشده يه دليرانك جنكلرينه دائر چوق حكايه لر نقل ايدر يعنى عاشقده تأثيرايله مجروح الفؤاد ايدر ديمكدر ﴿خاله دائر اشعاردر﴾ (لاسعد الفقير) حرف نظم جماله دائردر * نقطه زائده خاله دائر در (للصفدى) بروحى خده المحمر اضحى * عليه شامة شرط المحبه * كأن الحسن يعشقه قديما * فنقطه بدينار وحبه * مألى روحم فدا اولسونكه محبوبمك كلرنك اولان روبى اوستنده شرط محبت اوزره يعنى عاشقلرك استديكى شامه يعنى اتبكى اوله رق عرض ديدار انوار نثار ايلدى بن اويله كمان ايدرمكه كوزللك كوياكا قديما عاشق اولمغله روينه دينار وعنبرحبه بايشدرمشدر يعنى حسنى كالنده در ديمكدر ومحبوبه عنبر والتون يابشدرمق معتاد اهل هوادر (لشمس الدين ابن الصايغ) بروحى افدى خاله فوق خده * ومن انا فى الدنيا فافديه بالمال * تبارك من اخلى من الشعر خده * واسكن كل الحسن فى ذلك الخال * مألى محبوبمك خدى فوقنده اولان خالنه روحمى فدا ايدرم بوقسه بن كيم كه دنياده اكا مال فدا ايده يم يعنى تهى دستم روحمدن باشقه برشيئم يوقدركه انى فدا ايده يم انك روينى شعردن خالى وساده ومتور وكافهٔ حسنى انك خالنده اسكان ايدن بارى تعالانك خيرى كثير وقدرتى عظيمدر ديمكدر (صايغ بعض نسخه ده باء موحده و بعضيسنده ياء مثناة تحتيه ايله در اوله كوره بو ياجى ثانى به نظرا زركر ديمكدر و بايله ابن الصايغده ايسه ايكى شمس الدين واردر برى ابوعبدالله محمد بن الحسن بن صباغدر وديكرى محمد بن عبدالرحمن بن على الذمردى الحنفى كه مشارق شريف وبرده والفيهٔ ابن مالكه شرحلرى واردر قطعهٔ مذكوره ايكنجى شمس الدينك اولمق اشبهدر (لاخر) ياسالبا قمر السماء بجماله * البسنى فى الحزن ثوب سمائه * احرقت قلبى فارتمى بشرارة * علقت بخدك فانطفت فى مائه * مألى اى قمر سمانك جمالنى سلب ايدن محبوبم بكا حزنده قمرك سماسى ثوبنى يعنى سياه جامه الباس ايلدك يعنى بكا نهايت حزنى احاطه ايتدردك شويله كيم قلبمى احراق ايلدك فى الحال قلبمك آتشى قغلجم آتوب وصچرايوب رويكه يابشدقده ماء خدكده منطفى اولدى ديمكدر كه مقصودى رويده اولان خالى يانوب وسونوب كوراولان قغلجمه تشبيهدر ماء خد حسن ورونق وجهدن عبارتدر بعض نسخه ده فى الحزن يرنده فى الحب واقع اولشدر معناسى تأمل اولنه (لابن ايبك) فى الجانب الايمن من خدها * نقطة مسك اشتهى شمها * حسبته لما بدا خالها * وجدته من حسنه عمها * مألى محبوبه مك خددن جانب يمنده برنقطهٔ مسك واردر كه بن انك شمنى اشتها ايدرم وقتا كه اونقطه ظاهر اولدقده بن انى خالى ظن ايتمشيدم لكن حسنده عموم بولدم يعنى حسنته اوخالك عموم وشمولى اولمغله حسنى انكله نام اولمشدر ديمكدر بونده خال ايله عم جمع اولوب حسن توريه دخى ايداع اولنمشدر (اشبو ابن ايبك جابجا شعرى ذيب كتاب مستطرف اولان صلاح الدين خليل بن ايبك الشافعى الصفدى دن عبارتدر وصفد ايالت شامده بر بلده در مصنفاتى ايكيوز شوقدر اولوب اشهرى لامية العجم شرحى ووافى نام وفياتى وتاريخ كبيرى وتذكره سيدر تقى الدين السبكى وابن سيد الناس وابن الوردى وجلال قزوينى وغيريلرندن اخذ علوم ايتمشدر حسن خطه دخى مالك ايدى اليوز مجلددن ازيد كتاب يازمش اولديغى سبكى بكا نقل ايلدى ديو ذكر ايتمشدر لكن غرائبندندر حلب مالكنه كاتب اكبر اولوب بعده دمشق الشامده وكيل بيت المال اولمشدر وسبع المثانى يعنى يديوز التمش درنده وعلى تحرير التمش سكزده دمشقده مطعونا وفات ايتمشدر اميرفارس الدين البكينك

(معتقلرندن)

معتقلرندن اولديغى اكمل بن مفلح ذكر ايتمشدر انتهى (لاخر) ياصائد الطير كم ذا * باللحظ تسبى وتصبى * نصبت نقطة خال * فصدت طائر قلبى * مألى طير ومرغ آولايجى دلبر نيجيه دك نكاهك له سبى وچوجقلق ايدرسن يعنى اوينارسن نقطه يعنى دانهٔ خالكى دامكاه رويكه قيوب مرغ قلبمى انكله صيد ايلدك ارتق صيادلقدن وازكچ آوكى آولدك بتر ديمكدر ﴿ خدود وروى حقنده اولان اشعار دقايق شعاردر ﴾ (الحسن بن الضحاك) صل بخدى خديك تلق عجيبا * من معان يحار فيها الضمير * فبخديك للربيع رياض * وبخدى للدموع غدير * مألى اى محبوبم يكاقلريكى بنم يكاغمه متصل ايت وپتشدر تاكه ضمير وعقل حيرتده قالور معانيدن برامر عجيبه ملاقى اوله سن زيراسنك يكاقلركده بهار ايچون كلزار و باغچه لر و بنم يكاقلرمده كوز ياشى ايچون كوللر واردر كه بو عجبلر جمع اولدقده عجايب اولور كلزاره طراوت ايچون صو لازم اولمغله بنم رويمله سنك رويك بينلرنده وجه مناسبت ظاهردر ديمكدر (لابن المعتز) وردالخدود ونرجس اللحظات * وتصافح الشفتين فى الخلوات * شئ اسربه واعلم انه * وحياة من اهوى من اللذات * مألى يكاقلرك كلى ولحظه لرك يعنى كوزلرك نركسى وخلوتلرده يعنى اغياردن خالى يرلرده دوداقلرك تصافحى يعنى دلبرك دوداغنى اوپمك وصورمق بنم مسرور اوله جغم شيلردر وسوديكمك صاغلغنه يمين ايدرمكه بونلر لذاتدن اولديغنه يقينم واردر ديمكدر ﴿ثغره متعلق اشعار درر نثاردر﴾ ثغر لغتده فمه وديشلره وعلى قول اوك ديشلره اطلاق اولنور (ليوسف بن مسعود الصواف) رأى ثغره من اهوى عذولى فقال لى * ولم يدر ان اللوم فى حبه يغرى * شغلت بهذا وارتبطت بحبه * واحسن ماكان الرباط على ثغر * مألى سوديكمك ديشلرينى بنى شدت اوزره لوم ايدن كوروب لومى ايسه حبنده اغرايى موجب اولديغنى درك ايتديكى كويا بنى تبريد ايچون تزييفا بونكامى مشغول قلندك يعنى بو ديشلرمى مائلسك وازكچ ديدكده بن ديدكه بوب محبتنه دخى زياده باغلندم زيرا رباط ثغر اوزره اولمق احسندر ديمكدر ثغر سن معناسنه كلديكى كبى سرحد معناسنه ده كلور ورباط غزا نيتيله سرحدده ملازمتدركه حسنه دندر نسخه لرده ارتبطت جمله سى واوايله معطوف ايسه ده فا ايله اولمسى لازم كور بنور فقدبر ﴿ ريق يعنى آب دهان دلبره ورائحهٔ طيبهٔ فندا دائر اشعاردر ﴾ (للصلاح الصفدى) رشفت ريقك حلوا * ولم يكن لى صبر * وسوف احظى بوصل * واول الغيث قطر * مألى اى سوديكم سنك ريق ورضاب يعنى ماء فمكى نركجه ساليه كى طاتلى اوله رق صبرم اولماديغى حالده آزر آزر امدم وبوكا مساعده كدن قريبا وصالمه دخى حظ ايده جكمه استدلال ايندمكه اول غيث قطره در يعنى باران ياغدقده قطره ايله باشلر ديمكدر (لاخر) نقل الاراك بان ريقة ثغره * من قهوة مزجت بماء الكوثر * قدصح مانقل الاراك لانه * يرويه حقا عن صحاح الجوهرى * مألى دلبرك ديشلرى صوينى يا كوثرله مزج اولنمش خالص سوددن ياخود آب صاف نهرايله قارشدرلمش باده دن اولديغنى مسواك نقل ايلدى وانك تحقيق نقلى صحيح وقبوله شاياندركه الحق ثقاتدن اولان جوهر ينك صحاحندن روايت ايدر ديمكدر جوهرى لفظنك دلبرك ديشلرينه مناسبتى آشكاردر صحاح جوهرى لغتدن و انقوانيك ترجمه ايتديكى كتاب مشهوردر (قلت) نظم مذكورده اولان قهوه لغتده خمر معناسنه در بوقسه حالا متعارف اولان قهوه دكلدر وشاعرك مرادى دخى باده در (لاحقه) بيك ايكيوز اون ايكى سالى خلالى اسلامبولده قهوه يه قلت كلدكده سرورى بلبغ مرحوم ضرورى ترك ايدوب حتى * قهوه دن قيلدى سرورى توبه * تاريخنى دخى نظم ايلمش بعدزمان فقير مولانا قهوه مباح اولمغله مباحدن توبه عبث وتاريخكز دخى جاى اعتراضدر ديدكمكده سرنكتهٔ اعتراضى فى الحال تفهم ايله تبسم كنان تأويله قالقشوب بنم قهوه يه اعتيادم اولماديغندن شرمحظور اولان

اسرافده وارد یغندن تو بهم برنده وتاربخم بولنده دردیمش ایسه ده فقیر آیاقهودن معنای لغو یسمی مراد یکز در دیجك تصدیق و تحسین ایتمشدر علیه الرحمه انتهی (لاخر) ثلاث تجمعن فی ثغرها * ملاح اداتها واضحة * فان قیل ماهی هذی الثلاث * قل الطعم واللون والرایحة * مآلی محبوبه مك فمنده اوج نسنه جمع اولمشدر که هر برینك ملاحتلی اولدیغنه علامت واضح وآشکاردر ای دل بو اوج نسنه ندر دیو صوررلرسه طعم ولون ورایحه دردیو جواب ویر دیمکدر طعم ریقك واون دیشك ورایحه فمك حاللریدر یاخود جمله سی ریقك صفتیدر وفی الحقیقه برصوده طعم واون ورایحه متغیر اولمیوب برنده اولسه لر انك پاك اولوب مرغوب طبع سلیم اولدیغی مسلمدر (للشیخ شهاب الدین النکر دی) ذکرت ریق حبیبی * بشرب راح معطر * ولیس ذا بعجیب * فالشیء بالشیء یذکر * مآلی شراب معطری شربم سود یکمك ریقنی تفکر و ذکریمه سبب اولدی و بنم بو تفکرم تعجب واستغراب اولنه جق نسنه دکلدر زیرا برشی مناسبی اولان شیء دیکر سببیله ذکر اولنوردیمکدر (قلت) الشیء بالشیء یذکر والمناسبة لا تنکر * فقره لری زبانزدادبادر برکلامدن مناسبی اولان کلام آخر ذکر اولندقده عنوان کلام آخره کتورور لر (لاخر) اریقا من رضابك ام رحیقا * رشفت فلست من سکری افیقا * وللصهباء اسماء ولکن * جهلت بان فی الاسماء ریقا * مآلی ای بنم دلشننه شراب وصالی اولدیغم محبوبم دهانکدن صوروب وایچوب ومست مدام اولوب آیلدیغم آب ناب آیا ریقمیدر یاخود رحیق یعنی خمرمیدر وصهبا ایچون برآز آدلر اکرچه واردر لکن ریقك اول آدلر ایچنده اولدیغنی بن بیلیوردم دیمکدر ﴿محبوبلرك حسن نطقلرنده اولان اشعاردر﴾ قال البحتری واحسن * ولما التقینا والتقاموعدلنا * تعجب رائی الدر حسنا ولاقطه * فمن لؤلؤ تجلوه عند ابتسامها * ومن لؤلؤ عند الحدیث تساقطه * مآلی تقادیدکلری مسیره ده که بزه محل وعد ملاقات ایدی محبوبم ایله ملاقات ایتدیکمزده انجولری کوروب ودوشرنلرکوزللکندن تعجب واستحسان ایتدیلر شول انجولردنکه محبوب تبسم وخنده عندنده انلره جلا ویرر ودخی شول انجولردنکه تکلمی عندنده انلری دوشرر دیمکدر که مقصودی محبوبك دیشلرینی وکلماتنی انجویه تشبیهدر (لاخر) ظللنا نشاوی عند ام مکرم * یوم ولم نشرب مداما ولاخمرا * اذا صمتت عنا ضجرنا لصمتها * وان نطقت هاجت لالبابنا سکرا * مآلی تمامیله برکون ام مکرم نام زن حسناتك یاننده خوشکوار ومطلقا شراب ایچمدیکمز حالده نشوه دار اوله رق اقامت وبجردانك صحبتیله تلذذ ایلدك شویله کیم صمت ایلدیکنده سکوتیچون تنکدل اولدق یعنی نطقنی نیاز ایتدك و نطق ایتدیکنده عقولمزه سکری یعنی سرخوشلغی تهییج ایلدی دیمکدر اذا شرط محقق الوقوعه وان موهوم الوقوعه داخل اوله کلکله سکوتی چوق وتکلمی آز اولدیغی قطعهٔ مذکوره دن مستفاددر فلیحفظ نسخه لرده ام محمد ایدی بو فقیر مکرمه تحویل ایتدم فتدبر (لابن الرومی) یمسی و یصبح معرضا فکانه * ملك عزیز قاهر سلطانه * لیست اساءته بناقصة له * عندی ولیس یزیده احسانه * رخص البنان کان رجع حدیثه * در تساقطه الی لسانه * مآلی بنم سود یکم دلبر بندن اعراض ایدیجی اولدیغی حالده کیجه لر وکوندزلر یعنی شب وروز بکا کلز کویا که سلطنتی قاهر برملك عزیزدر انك عاشق حقنده اولان اساءتی یعنی اعراض وتکبر ونخوتی وجفاسی بنم عندمده اکا ناقصه اولوب شین ویرمز یعنی ماجاء من المحبوب محبوب قضیه سنجه انك هر طوری عاشقه خوش کلور واحسان وکرم ودلنوازلغی دخی اکا شین ویرمز یعنی بونلر اولماسه ده ینه ذاتنده شانی واردر واو محبوبك پارمقلری دخی ناعم یعنی یومشاق اولوب مخاطبه محض اضف اولان کلامنی دخی لسان عذب البیانی بکا دوشوررانجو طن ایدرم دیمکدر اکثر نسخه ده رخص البنان اولوب بنان محبوب یومشاق اولق ثنا اولنه جق نسنه ایسه ده سیاقده اولان ثنای

کلام قرینه سیله رخص البیان اولمق دخی محتملدر که معناسی او محبوبك بیانی یومشاقدر یعنی عاشق نوازدر دیمکدر ﴿رقت بشرهٔ دلبرانه دائر نظملردر﴾ بشره جلد انسانك ظاهرینه اطلاق اولنور دریك اوستندن عبارتدر (لبشار) اشبو بشارك ذکری هجو بابنده کذران ایتمشدر * وما ظفرت عینی غداة لقیتها * بشیء سوی اطرافها والمحاجر * بحوراء من حور الجنان عزیزة * یری وجهه فی وجهها کل ناظر * مآلی بنم دیده م اکا ملاقی اولدیغی کونده اطراف ومحاجر یعنی اثواب واورتوسندن غیری برنسنه یه ظفر بولمادی یعنی وجودی اویله نازکدر که هوا کبی کورلمز وبنم ملاقی اولدیغم حور جناندن برحوری عزیزه در که هر عین کندی یوزینی انك یوزنده کورر یعنی روی و بشره سی اویله رقیق ومجلی وصافدر که نظر ایده نك وجهی اکا منعکس اولمغله وجهنی انده کورردیمکدر (وابو نواس اشبو قولنی قطعهٔ مذکوره دن اخذ ایتمشدر * نظرت الی وجهه نظرة * فابصرت وجهی فی وجهه * یعنی روی محبوبه برکره نکاه ایلدیکمده وجهمی وجه انورنده کوردم دیمکدر (قلت) ابو نواس حسن ابن هانی الحکمیدر مولدینك طبقهٔ اولاسندندر یوزقرق بشده طوغوب یوزطقسان بش وعلی قول التی یاخود طقسان سکزده بغدادده وفات ایتمشدر اوموزلرینه صارقش صاچلری اولدیغیچون کنیهٔ مذکوره ایله مکنی اولمشدر امر شنیع وفحشیاتدن کند ویه منسوب اولان نسنه لر صحیح دکلدر کذا فی شرح الشواهد لشارح البخاری عینی انتهی (لاخر) توهمه طرفی فاصبح خده * وفیه مکان الوهم من نظری اثر * ومر بفکری جسمه فجرحته * ولم ارجسما قط تجرحه الفکر * مآلی محبوبك رویینی چشمم تصور وخیال ایتمشیدی برده روییی ظاهر اولدیکه انده نظرمدن تصوریمك مکانی حاصل اولمش یعنی روییی اول قدر نازکدر کیم تصور اولان نظرمدن انده اثر بولنمشدر وجسمی فکرمدن کچدکده انی جرح ایلدم والحال که فکر کندوبی جرح ایدر یعنی خارجه چیقمیان خیال ایله وجودی متأثر اولان برجسم اصلا کورمدم ایدی دیمکدر که رقت بشره سنی بیاندر (لاخر) * سقا الله روضا قد تبدی لناظری * به شادن کالغصن یلهو ویمزح * وقد نضحت خداه من ماء ورده * وکل اناء بالذی فیه ینضح * مآلی حق تعالی سقی ایتسون یعنی شن ایتسون شول باغچه یی که چشممه برمحبوب ظهور ایدوب تازه نهال کبی لعب وتفخرانه کذران ایدر ایدی یعنی یمین وشماله صالنور واو ینار ایدی اویله محبوبکه رویلری رویینك کلی صویندن نضح ایتدی یعنی صزدی ودرلدی ودری کل صوییی اولدیغی استعداد ایتمك که هر قاب ایچنده اولان نسنه ایله نشر یعنی انده نه وار ایسه اول انی نشر ایدر دیمکدر مصراع رابع ضرو بندر وغالبا برقطعه ده تضمین اولنمشدر ﴿تقبیل وبوسه یه دائر اشعاردر﴾ لمظفر الاعمی * قبلته فتلظی جمر وجنته * وفاح من عارضیه العنبر العبق * وحال بینهما ماء ومن عجب * لا ینطفی ذا ولا ذا منه یحترق * مآلی بن محبوبمی تقبیل ایلدیکمده آتش رخساری حجاب یاخود غضبندن علولندی وعارضلرنده یاپشمش وثابت اولمش عنبر یعنی خالی کوزل قوقمغه باشلدی واو عنبر ایله اول آتش میانه آب حائل اولدی یعنی درلدی لکن جای عجبدر که نه بو سونرونه او بوندن یانار دیمکدر (ترجمتها لاسعد الفقیر) بوس ایلینجه آتش روییی علولنوب * یایلدی بوی عنبر خال دو خدیار * حائل اولوب میانه عجبکیم یوزی صوییی * نه سوندی اوصودن نه ده یاندی اومشکبار * یاخود اوکلعذار (لصاحب حاه) قال الذی یمنی * قولوا لمن خبلته * یروم منی قبلة * لو مات ما قبلته * مآلی متمنا اولان محبوب بن کندینی مجنون وپریشان قیلدیغم عاشقه دیك کیم او عاشق بندن بوسه طلب ایدر لکن او بولده اولسه بیله رجاسنی قبول ایتم یعنی ویرم دیدی دیمکدر قبله ایله قبلته بینلرنده جناس ناقص دینیلان صنعت بدیعیه واردر (لعز الدین الموصلی * کالزرد المنظوم اصداغه * وخده کالورد لما ورد * بالغت فی اللثم وقبلته * فی الخد

تقبيلا يفك ازرد * مألى محبوبمك صدغلرى اورلمش منتظم زره كيبدر وروبى كولدكده كل كبى
ايدى يعنى قزرمش ايدى او بهسنده طبانه‌مبوب رويندن برصورتده بوس ايتدمكه تقبيلم اوزره‌ى
فك ايلدى ديمكدر (لابن صابر) قبلت وجنته فالتفت جيده * خجلا وماس بعطفه المياس *
ناتهل من خديه فوق عذاره * عرق يحاكى الطل فوق الآس * فكانتى استقطرت ورد خدوده *
بتصاعد الزفرات من انفاسى * مألى محبوبمك رويندن بوس ايلديكمده او ننه رق كردنى
جويروب ميل متكبرانه سيله غضب ايلدى واشبو خجلت وغضبندن ناشى عذارينك اوزرينه
يوزندن آقوب مرسين اغاجنك اوزرنده اولان چسندى يى آكديرن ترى صواردى واشبو ترى
كويا بن حين تقبيلده ياخود مطلقا نظرمده رويتك كلى نفسلرمدن بالايه طوغرى خلال
آهده چقن زفراتله تقطير ايتديرمش اولدم ديمكدر (زفرات زفره‌نك جمعيدر زفره تنفس وزفير
آتشدن استماع اولنان صوتدر (لاخر) قبلت رجل حبيبى * فازوروا حمر خدا * وقال تلثم رجلى *
وقد تنازلت جدا * فقلت ماجئت بدعا * ولاتعديت حدا * رجل سعت بك نحوى * حقوقها
لاتؤدى * مألى سوديكمك اياغنى اوپديكمده دونوب ومنحرف اولوب يوزى قزاروب تواضعا
اياغمى اوپرسن زياده تنزل ايتدك ديو تقبيلى انكار ايتدى بنده اعتذار ايدوب اى سوديكيم
بن بدعتله كلمدم يعنى حادث اولوب انكار واستبعاد اولنه جق نسنه ايدوب بويولده حد
وطوريمى تجاوز ايتمدم براياق كه بنم جانبمه سنكله سعى ايده يعنى كلمه انك حقوق ادا اولنماز
او يله اياغى اوپمك جاى توقفميدر ديدم ديمكدر (حسن وجه دائر اشعاردر) لعبدالله بن ابى
الشيص * تعتل من غير علة * بالحسن اضحت مدله * كانها حين تبدو * شمس عليها مظله *
وان اضاءت بليل * تفوق نور الاهله * مألى بنم محبوبهم كنديني ايشى يوغيكن نازندن ايش ايله
مشغول كوسترر ياخود خسته دكل ايكن تمارض ايدر ومدله اولديغى حالده حسنله قوشاق
وقتنه داخل اولور يعنى ظاهره اولور وكوندز حين ظهورنده كنديني اوززنده سحاب اولان
شمس ظن ايدرم يعنى باسياه مغفرى ياخود كاكلى كندوينى ستر ايتمشدر وكيجه وقتلرنده ضيا
پاش اولدقده نورى هلاللرى تفوق ايدر ديمكدر (مدله ناز وتشكلده زوجنه جرأت كوسترن
وكندنده خلاف يوغيكن كويا مخالفت ايدن زندر (لاخر) اقسم بالله وآياته * مانظرت عينى
الى مثله * ومابدالى وجهه طالعا * الا سألت الله من فضله * مألى الله تعالايه وآياتنه يمين
ايدرمكه محبوبمك مثل ونظيرينى كوزم كورممشدر وهربار كه رويى طالع اولديغى حالده بكا
ظاهر اولدقده حق تعالانك فضلندن سؤال ودعا ايدرم ديمكدر كه رويى آفتابه تشبيه ايتمشدر
زيرا آفتاب طلوع عندنده كره اوقات اجابت دعادر (لاخر) نبرى مكان البدر ان افل البدر * وقومى
مكان الشمس ان اخر الفجر * ففيك من الشمس المنيرة نورها * وليس لها منك التبسم والثغر *
مألى اى محبوبه م اكر بدر افول ايتمش يعنى باتمش ايسه سن انك يرنده عالمى اناره ايله واكر
فجر تأخر ايتمش ايسه شمسك يرنده سن اوطور يعنى ليل ونهار جهانى منور ايت كه آفتاب منيردن
سنده نور واردر والحال كه آفتابده سنده كى اولان تبسم ودهن وسن يوقدر يعنى بو وجهله
سن شمسه فائقسن ديمكدر (قلت) اسعد فقيرك برغزلنده واقع اشبو * اى آفتاب طوغمه يتر نورى
عالمه * رخسار شاه ماه وشان سويلرم سكا * بيتى * وقومى الخ * مصراعيله هبرلك مضمون
دوشمشدر (لعبدالله بن ابى ربيه) وفتاة ان تغب شمس الضحى * ولنا من وجهها عنها خلف *
اجمع الناس على تفضيلها * وهواهم فى سواها مختلف * مألى بعض تازه محبوبه بولنور كه اكر
شمس باهر الاشراق غيبوبت ايدر ايسه او محبوبه نك وجهندن بزم ايچون خلف واردر واو
محبوبه نك عالم تفضيلنده اجماع ايتمشلر وغيريسنك محبتنده ايسه مختلف اولمشلردر ديمكدر

(ابو تمام اشبو معنايى اخذ ايدوب امرادن برينك وصفنده بويله نظم ايتمشدر * لو كان
اجماعنا فى فضل سودده * فى الدين لم يختلف فى الامة اثنان * مألى اكر ممدوحك اولواغنده
اولان اجماع واتفاقمز امر دينده اولمش اوليدى امتده ايكى كيمسه بيله اختلاف ايتمز ايدى
ديمكدر فتأمل (قلت) ابن ابى ربيعه شاعر مشهور مخزوميدر كه هجرتك طقسان اوچنده
سفينه ده مغروقا وفات ايتمشدر (لاخر) يامفردا فى الحسن والشكل * من دل عيناك على
قتلى * البدر من شمس الضحى نوره * والشمس من نورك تستملى * مألى اى حسن وشكل
وشمائلده يكانه دلبران اولان معشوقم سنك دوچشم خونريزيكه قتلم يعنى عاشقنك قتلى امرينه
كيم دلالت ايلدى يعنى عاشق سرافكندهك اولدم نيجه سكا عاشق شيدا اولميم كه بدرانورك
نورى آفتاب نورانداز دندر يعنى اندن مستفاددر شمس ايسه سنك نوركدن طولر ارتق حسنكى
نه درجه‌ده‌در وار قياس ايله ديمكدر (لاخر) رأيت الهلال على وجهه * فلم ادر ايهما انور *
سوى ان ذاك بعيد المدى * وهذا قريب لمن ينظر * وذاك يغيب وذا حاضر * ومامن يغيب
كمن يحضر * ونفع الهلال لنا مرة * ونفع الحبيب لنا اكثر * مألى هلالى يعنى هلال آسمان كبى
اولان قاشى جوانمك رويندە مشاهده ايتدم ياخود جوانمك آى كبى حسن وبها صاحبى اولان
رويني مشاهده ايتدم بيلم كه وجه شبه اولان نور قنغيسنده زياده‌در فقط نكاه ايدنلره او يعنى
هلال آسمان بعيد اولمادى وبو يعنى روى جوان قريب واو غيبوبت ايدر وبو حاضر اولديغنى
بيلورمكه غيبوبت ايده جكلر ايله حاضر اوله جقلر يكسان دكلدر يعنى الده اولان اولادر ودخى
بزه هلالك فائده‌سى بركره اولور يعنى كيجه‌لرده افول ايتديكى موسملرده اولور محبوبك نفعى ايسه
اكثردر يعنى شب وروز كوريلور ديمكدر (مدى فتى وزننده منتهاى بصره دينور هلال قمرك
غره سنه وعلى قول ايكى كيجه‌لرده ياخود اوچ ويدى كيجه‌لرده وشهرك يكرمى التى ويكرمى
يدى كيجه سنده اولانلره دينور بونلرك ماعداسى قمردر (لاخر) وفى اربع منى حلت منك اربع *
فما انا ادرى ايها هاج لى كربى * اوجهك فى عينى ام الريق فى فمى * ام النطق فى سمعى ام الحب
فى قلبى * مألى اى محبوبم سندن درت نسنه بندن درت نسنه‌يه حلول ايلدى وبونلردن بيلم كه
قنغيسى حين افتراقده اضطراب وكربمى تهييج ايلدى آيا چشممه حلول ايدن وجهكمى يا فممه
حلول ايدن ريقكمى ياخود سمعمه حلول ايدن نطقكمى ويا قلبمه حلول ايدن حبكميدر تهييج ايدن سويله
ديمكدر اشبو قطعه‌يى يعقوب بن اسحق كندى استماع ايدوب بو برتقسيم فلسفيدر ديمش يعنى حواس
اوزره ترتيب اولنمش ايسه ده ناقص صورديكى استمش اولديغندن علوى بليغ تقسيمى بش ايدوب حواس
خمس ظاهره‌يه تقسيم يعنى ريق ووجه ونطق ولمس وبوى محبوب فم وعين وسمع ويد وانفه حلول
ايلدى ديوب حقا كه احسان وتتميم برله بويله نظم ايتمشدر * وفى خمسة منى حلت منك خمسة * فريقك
منها فى فمى طيب الرشف * ووجهك فى عينى ولمسك فى يدى * ونطقك فى سمعى وعرفك فى انفى *
لمس مفعوله مضافدر يعنى سنى لمس ديمكدر رشف صورمق وامممك معناسنه‌در وعرف ظرف وزننده
كوزل قوقوده مستعملدر فتأمل (لابن نباته) ايها العاذل الغبى تأمل * من غدا فى صفاته القلب
ذائب * وتعجب اطرة وجبين * ان فى الليل والنهار عجائب * مألى اى حب وعشق عاشقه طعن
ايدن لائم بى شعور حسن وجمالى قلب فكر ايدرك آريوب محو اولان محبوبك حالنى تأمل ايله كه عاشقك
مجبور اولديغنه انصاف ايدوب طعن ايتمز اولورسن وبرطره وجبينه يعنى محبوبك النده ثابت
هبرنك ليل اولان پرچم وكاكله ونهار اولنده اولان الننه تعجب ايتكه ليل ونهارده اعتباره شايان
عجايب واردر ياخود ليل ونهارك محبوبده جمع اولمسنده چوق تعجب اولنوركه ليل كاكلى ونهار
جبينيدر ديمكدر (قلت) ذائب وهو ذائب تقديرنده كه جمله‌سى غدانك فاعلى اولان قلبدن حالدر

ابن نباته نوتك ضميله اولديغى اطولنك خاتمه سنده عصام ذكر ايتمشدر بونلر ابو بكر جمال الدين
محمد بن محمد بن محمد بن الحسن الجدامى الفاقى المصريدر سكسان ايكى ياشنده ايكن مصرده
يديوز التمش سكز صفرنده وفات ايتمشدر ومقبرۀ صوفيه يه دفن اولنمشدر كاه كاه نظمى بو كتابه
بيرايه درخامل اولا شعراء زمان ايدى واديده ده بارعدر (للمخزومى يعنى عبد الله بن ربيعه) رأيتك
فى الشمس المنيرة غدوة ✻ فكنت على عينى ابهى من الشمس ✻ لانك تزداد بالليل بهجة ✻ وشمس
الضحى ليست تضئ اذا تمسى ✻ مألى محبوبهم سنى على الصباح شمس پرنورده يعنى انك يانده
مشاهده ايلديكمده سن كوز يمه شمسدن كوزل اولدك يعنى سنى اندن انور كوردم زيرا سن كيجه
وقتى بهجت ونضارت يوندن برترسن ياخود سن كيجه يه دخى نضارت وضيا ويررسن شمس
ضحى ايسه كيجه لدكده اضائه ايتمز ديمكدر (لابن حازم) بان عن الاشكال فى حسنه ✻ فلم تقع عين
على شبهه ✻ يغنيك عن بدر الدجى وجهه ✻ فالبدر لا يغنيك عن وجهه ✻ مألى اودلبر مسا
حسننده اشكال وقيل وقالدن بعيد اولدى يعنى حسنى عالمك مسلميدر وشبه ونظيرينه برچشم واقع
اولمدى يعنى عالم مثلنى كورمدى اى عاشق انك وجه انورى سنى بدر دجادن اغنا ايدر بدر ايسه
اودلبرك رؤيتندن سنى اغنا ايتمز ديمكدر ابن حازمك ترجمه سنه اطلاع حاصل اولهمدى (لاعرابى)
انسية فى مثال الجن تحسبها ✻ شمس بدت بين تشريق وتغييم ✻ شقت لها الشمس ثوبا من
محاسنها ✻ فالوجه للشمس والعينان للريم ✻ مألى اومحبوبۀ حسنا پرى مثالنده برانسيه دركه اى دل
سن انى يوزى اوزره دوكلمش اولان كاكليله كور نجه آيدنلقله قرانلق بيننده ظاهر اولمش يعنى
روينده جابجا بولوت اولان كونش صانورسن اويله محبوبه كه آفتاب جهانتاب اكا حسنندن
برتوب يعنى برصفت شق ايدوب اعطا ايتمشدركه وجهى آفتابدن وچشملرى دخى ولدبقر
وحشيدن آلنمشدر ديمكدر ✻ بنان مخضب يعنى قنالى پارمقلر وصفنده دينيلان نظملردر ✻ خضب
واخضاب وتخضب صبغ يعنى بويامق معناسنه در لكن وسمه وحنا ايله رنكين ايلمكده مشتهر
اولمشدر (قال ابن الرومى واحسن) وقفت وقفة بباب الطاق ✻ ظبية من مخدرات العراق ✻ بنت
سبع واربع وثلاث ✻ هى حتف المتيم المشتاق ✻ قلت من انت يا غزال فقالت ✻ انا من لطف
صنعة الخلاق ✻ لاترم وصلنا فهذا بنان ✻ قد صبغناه من دم العشاق ✻ مألى برشهنشين قپوسنده
پاك دامنان نساء سمت عراقدن سنى اون اوچله اون درت ميانده برظبيه يعنى بركوزل قز طور ايديكه
عاشق مشتاقك آفتى ايدى اى غزال سن كيمسن وقنغى روضه نك كلبسن ديو صورديغمده بن صنع
خلاقك لطفى يم يعنى بن حقك بركوزل مخلوقى يم اكر شوسؤالدن مقصودك وصالمز ايسه
بو بنانلدركه يعنى پارمقلريمه باق كه براى عشاق قانيله بويادق ديوب يأسله جواب ويردى
ديمكدر غزال وظبى كيك ديمك اولوب لكن كوزلده دخى استعمال اولنور كامر (لاخر) دنون عشية
التوديع منى ✻ ولى عينان بالدم تجريان ✻ فلم تسمحن اكراما جفونى ✻ ولكن رمن تخضب البنان ✻
مألى محبوبه لرم وداع كيجه سى بكا قريب اولديلر والحال كه بنم ايچون قان ايله جريان ايدر
ايكى چشم وار ايدى يعنى بندخى سوز فراقدن قان اغلر ايدم صورنا بكا اكراما وتلطيفا كوزيمى
اكرچه سيلديلر لكن كوزيمى سيلدكلرى حقيقة اكرام اولميوب بلكه پارمقلرين كوزمك قانيله
بويه مق استديلركه كوزلرمدن اقان قان انك حنا ريدر ديمكدر ✻ نحر وصفنده دعبلك نظم
ايتديكى قطعه در ✻ نحر بحروزننده كوكك يوقاروسنه دينور سرسينه معناسنه (دعبل دالك
كسرى وعينك سكونى ومكسور بالله شاعر خزاعى رافضى مشهوردر ✻ اتاح لك الهوى بيض
حسان ✻ سلبنك العيون وبالنحور ✻ نظرت الى النحور فكدت تقضى ✻ واولى اونظرت الى الخصور ✻
مألى اى عاشق سنى بيضاء حسنا يعنى محبوبۀ سفيد لقا ر حب وسوزه متهيأ يعنى مبتلاى درد عشق

ايتمشلردر نيجه حسنا ركه چشم ونحرلريله سنى مسلوب العقل ايتديلر نحرلرينه نظر ايلديككده
موته ياقلاشمش ايدك اكر ميانلرينه نظر ايدبدك فى الحال هلاك اولور ايدك ديمكدر مصراع
رابعك معناسى دقيق وكسكينجه كورينور تأمل يوريله ✻ وصف نهودده دائر اشعاردر ✻ نهود قعود
وزننده قريمه سيدركه آغر شقلنمش اوله (لعباس بن احنف) والله اوان القلوب كقلبها ✻ مارق للواد
الضعيف الوالد ✻ جال الوشاح على قضيب زانه ✻ تفاح صدر لبس يقطف ناهد ✻ مألى يمين
ايدرمكه اكر قلوب خلق معشوقه مك قلبى كبى اولايدى يعنى بى رحم اولايدى هيچ برصبى عاجزه
مادرى رقت وشفقت ايتمزدى انجووجوهرله تزيين اولنمش كردنلك برنازه نهالى يعنى معشوقه مى
طولانمشدر واونهاله سينه الماسى يعنى مه سى زينت ويرمشدر اويله الماكه يومرلمش وقوپارلمز
يعنى اويله مه كه معشوقه م دامن چين استغنا وناز اولديغندن اكا كيمسه نك الى ايرمكه كوجى
يتمز واجتناى ثمرۀ لمس ومواصلت اوله مز ديمكدر اشبو عباس ترجمه سى سبقت ايتمش اولان
احنف مشهورك نجليدر (لاخر) صدور فوقهن حقاق عاج ✻ ودرزانه حسن اتساق ✻
يقول الناظرون اذا رأوه ✻ اهذا الحلى من هذى الحقاق ✻ وماهذى الحقاق سوى ثدى ✻ قدرن
من الحقاق على وفاق ✻ نواهد لا يعدلهن عيب ✻ سوى منع المحب من العناق ✻ مألى محبوبه لرك
صدرلرى شول صدوردركه اوزرلرنده فيل ديشندن مستدير حقه يعنى قوطيلر واردر ودخى
حسن انتظام كندويه زينت ويرمش انجولر يعنى وشاح الصدر واردركه نظر ايدنلر آيا بوحلى
يعنى بوجوهرلر اشبو قوطيلردنمى چيقمشدر ديرلر واشبو حقه لر وفق مطلب اوزره تقدير وخلق
اولنمش مه لردن عبارتدر واويله جه نواهد يعنى مه لر كه انلرك عيبى يوقدر فقط عيبلرى محب
وعاشقى سينه يه ملاصق معانقه دن منع ايتمكدر يعنى سينه نك سينه يه اتصالنه يومرى اولملريله
مانع اولورلر ديمكدر بيت اخيرده تأكيد المدح بما يشبه الذم صنعتى واردر فتأمل ✻ ميان باريك
دابروسرين سمين سمينيره دائر اشعاردر ✻ اشبو قطعه مخترعين معانئ دقيقه دن ابن الرومى ايله
معروف على بن عباسكدر) وصفتك كأس مدامة من كفها ✻ مقرونة بمدامة من ثغرها ✻
وتمايلت فضحكت من اردافها ✻ عجبا ولكنى بكيت خصرها ✻ مألى دخى اى دل سنك معشوقه ك
سكا كى يعنى دستيله فندن اولان باده يه مقارن اولديغى حالده كاسۀ باده بى ايچردى يعنى
اولا كندى ايچوب وكاسه يى فمك آيله مزج ايدوب بعده سكا صوندى ودخى تمايل ايلدكده
يعنى اطرافنه صالندقده بندخى سرينك كبرينه وسمينلكنه تعجبا سرورمدن اكرچه
كولدم لكن ميانى اينجه اولمغله سرينك آغرلغندن اوزيلور ديو آجوب اغلدم ديمكدر (لاخر)
ردفه زاد فى الثقالة حتى ✻ اقعد الخصر والقوام السويا ✻ نهض الخصر والقوام وقاما ✻
وضعيفان يغلبان قويا ✻ مألى محبوبمك ردفى آغرلقده اولقدر زياده اولديكه ميانيله طوغرى
قامتنى اقعاد ايلدى يعنى ردفنك آغرلغى بلنى وبوينى بوكدى بعده ميانى وبوينى حركت ايلدكده
قالقديلر يعنى طوغرلديلر وايكى ضعيف يعنى ميان وقوام قوى يه يعنى سرينه غالب كالديلر ديمكدر
غالبا آغر باصنجه خفيف قالقار ديمكى استركيدر (لاخر) ياخصره كم جفاء ✻ تبدى وانت
نحيل ✻ يا ردفه ملت عنى ✻ ما انت الا ثقيل ✻ مألى اى بنم محبوبمك ميانى نحيل يعنى اينجه وضعيف
اولديغك حالده نيجه اظهار جفا ايدرسن واى ردف جانان سنده بندن عدول ايلديككدن بنم
عندمده ثقيل وآغر اولدك بوراده اشبو ثقيل قوللنديغمز كران جان وچركين وكوتو معنالرينه دكلدر
فتدبر (للقيراطى) بدت روادف بدرى ✻ تحت الجبين لعينى ✻ فقلت يا بدر هذى ✻ حقا جبال
حنين ✻ مألى بنم بدريمك يعنى محبوبمك ردفلرى آلتنك تحتنده ديده مه ظهور ايتدكده بندخى اى
بدر بونلر يعنى ردفلر حقا حنين طاغلريدر ديدم ديمكدر (بدر بين الحرمين بر موضعك وعلى قول

بدر بن قريشك حفر ايلديكى قيونك اسميدر (وحنين تحت بدرده طاغلق اولان موضعك آديدر واشبو قطعه‌ده بدر ايله حنين جمع اولمشدر وردف كبرندن جبله وجبين جانان دخى بدره تشبيه اولنمشدر (اشبو قيراطى يا اوزاندن اولان قيراط معلومه ياخود اعمال مصردن قيراط نام بلده‌يه منسوبدر مشاهير شعرادن ابراهيم البرهان بن عبدالله بن محمد در مكهٔ مكرمه‌ده يتمش درت ياشنده سكز يوز بر ربيع الاولنده وفات ايتمشدر (نزهة الادباده اشبه اولان شهاب الدين المنصوري ايله قيراطى بر ذاندر ديمشدر (لاخر) بيض وسمر مقلتاه وخده * بدر وليل وجناه وشعره * اقسى من الحجر الاصم فؤاده * وارق من شكوى المتيم خصره * مألى بنم محبوبمك مقله‌لرى آق قلجلر وقامتى سمر يعنى مزراقلر ووجنه‌لرى بدر وصاجى ليلدر آق وسمر ماينلرنده وبدر وليل ماينلرنده اولان حسن طباق ومناسبيله كوزلرى آق قلجلر وقامتى مزراقلر وايكى يكاقلرك دائره‌سى ماهتاب وكاكلى كيجه در ادعا ايدرك تشبيه بليغ ايتمشدر وقلبى قتى طاشدن زياده قتيدر وبلى عاشقك شكواسندن يعنى آه وزار ضعيفانه سندن انجه در ديمكدر ﴿ حسن ساق يعنى بالدر وصفنده دينيلان اشعار دندر ﴾ لذى الرمه) لم انسه اذقام يكشف عامدا * عن ساقه كاللؤلؤ البراق * لاتعجبوا ان قام فيه قيامتى * ان القيامة يوم كشف الساق * مألى بنم محبوبم قالقوب لؤلؤ براق كبى اولان بالدرينى قصدا آچوب كوستردبكى وقتى اونوتمم يعنى قلبمه اويله تأثير ايتمشدر كه دائما خاطر نشانمدر اى ياران اكر بنم قيامتم بودرده حصول بولورسه يعنى بودرد له اولورسم تعجب ايتميك كه قيامت كشف ساق وقتنده اولور ديمكدر (قلت) كشف ساق برامرك شدت وصعوبت بولمسندن كنايه در كه روز حشرك شدتى دركار اولمغله قرآن كريمده قيامت كونى ﴿ يوم يكشف عن ساق ﴾ نصيله وصف بيورلمشدر وكشف ساق تعبيرينك اصلى مخدرات عرب فرارلرنده ساقلرينى تشمير ايتملريله اندن اخذ اولنمشدر وعلى قول كشف ساق برامرك بروجه عيان اصلى وحقيقتى ظهور ايتمكدن عبارتدر بووجهه كوره ساق شجرك ياخود انسانك ساقندن مستعاردر اشبو قطعه‌ده ذوالرمه‌نك كشف ساقى قيامته سبب طوتمسى قضيهٔ شعريه مقوله‌سندندر فتدبر (ذوالرمه‌نك اسمى غيلاندر وعدو يدر شعر يله علوم ادبيه‌ده استشهاد اولنان شعراى قدمادندر انتهى (صاحب المستطرف ديركه محاسن نساده جودت سبك ورقت لفظله ذوالرمه‌نك اوصاف بارعه‌سى كبى شعراى عربده براحد شعر سويلمامشدر كوياسكان بر وباديه‌دن اولميوب حضرى ايدى انتهى (قاموس بيانجه رم رانك ضمى وميمك تشديديله وعلى قول رانك كسريله ايپ پارچه‌سيدر وبعضيلرى چورك ايپ رديديلر ومجله تحريرنجه غيلانك تلقيبنه سبب اوجنده ايپ پارچه‌سى باغلو براغاجى قازق يابديغى كوردكلرنده ذوالرمه ديمشلردر وپدرى عقبة بن بهمس بن مسعود كه اجداد نبى مختار عليه الصلاة والسلام افنديمزدن الياس بن مضره ملتقى اولديغى ثعالبى وامين دمشقى يازدقلرى وايكيوز اون يديده وفات ايلديكى مجلهٔ مذكوره‌ده محرردر فليوفق انتهى (لاخر) * جائت بساق ابيض الملمس * كاللؤلؤ تبدو لعشاقها * فافتتنت فيها جميع الورى * وقامت الحرب على ساقها * مألى بنم محبوبه‌م بياض ويومشاق وهموار بالدر له كلوب وعشاقنه انجو كبى ظاهر اولوب كافهٔ ناسى بونده يعنى بالدرينده فتنه‌يه دوشوروب بالدرى ايچون بينلرنده حرب وقوعبولدى ديمكدر جنك چوغالديغى وقتده عرب مجازا * قامت الحرب على ساقها * ديرلركه حسب اللفظ معناسى جنك اياغى اوزره يعنى اياغه قالقدى ديمكدر مصراع اخيرده اولان ساقها ضميرى محبوبه‌يه راجع اولديغى كبى حربه دخى راجع اولوركه بوكا استخدام ديرلر فتدبر ﴿ ساعده دائر قطعه‌لردر ﴾ اشبو قطعه‌لر نزهة الادبادن بودفعه قلم فقير ايله بورايه نقل اولندى فتدبر (ساعد بيلكه دينوركه ديرسكدن آوجه قدر اولان محلدن عبارتدر (للوأوا) قدسترت وجهها عن النظر *

* بساعد حل عقد مصطبرى * كأنه والعيون ترمقه * عمود نور فى صفحة القمر * مألى محبوبه‌م يوزينى ساعديله نظردن ستر ايلدى يعنى يوزينى اورتوب بكا كوسترمدى وبووضعيله بنم اصطبارده اولان قلبمك دوكنى چوزدى عيون عشاق ياخود بنم كوزلرم آكلتميه رق اوساعده ووجهه باقدقلرى يعنى لحظهٔ خفيفه ايله كوردكلرى حالده بن او يوزنده طورن ساعدى صفحهٔ قمرده عمود نور صاندم يعنى ساعدينى عمود نوره ووجهنى صفحهٔ قمره بكزتدم ديمكدر (وأوا ابو الفرج عبد القاهر ابن عبد الله الدمشقى نام شاعر بليغك لقبيدر (للشهاب الخفاجى) غطت بساعدها يجرى * وجها يفوق الروض غب القطر * كبدر تم قبل نصف الشهر * غاب وقد لاح عمود الفجر * مأل تشبيهات اشتمالى آب تاب كبى اولان ساعديله كلزار اوزره دوشن چه كبى درليان يوزينى بنم محبوبه‌م ستر ايلدى وبوساعديله ستر ايلديكى يوزى دخى بوحالده نصف شهردن مقدم طلوع فجر لايح اوله‌رق باتان بدر تام كبيدر ديمكدر كه قبل نصف الشهر قمر افول ايلديكى وقتده صباحك ياضلغى مشرقدن اقتضاى هيئت اوزره ظهور ايدر (خفاجى بيضاوى محشيسى وشفاء شريف شرحى صاحبى وادباندن سائر مصنفات معلومه مؤلفى علوم عربيه‌ده طوغريسى يدطولى صاحبى اولان شمس الدين احمد بن محمد بن عمر الحنفى المصريدر خفاجة ابن عمرو بن عقيله منسوبدر مصردن باب المراد اولان اسلامبوله كلوب قدرى ظاهر اولدقده روم ايلى قضاتى سلكنه ادخال اولنوب ولايت اوتوز برده سيروزه بعده ردوسه قاضى اولوب حاشيهٔ مذكوره‌يى اوراده اتمام ايلدى بعده كوملجنه توجيه اولنوب حاشيه‌يى ركاب سلطانى‌يه عرض ايلدكده قرق بشده سلانيك مولويتى توجيه بيورلدى بعده اللى برده مصر ملاسى اولوب بعد اتمام المدة اسلامبوله كلدى بعده حسب القدر كبار قوميله اوبوشه‌مديغندن بلكه چاه عميق اهل حسده دوشديكندن مصره نفى اولنوب لكن وراسندن خصيصهٔ سلاطين كزين آل عثمان اولان شفقت شاهانه وقدردانئ پادشاهانه اقتضاسنجه استانبول پايه‌سى وعقبنده اناطولى صدارتى رتبه‌سى منشورى كوندريلوب معاش مستوفى تعيينيله اوراده اقامت ايلدى واللتمش طقوز شهر رمضانك اون ايكنجى ثلثا كونى طقسان ياشنده ايكن مصرده وفات ايلدى (رسائلدن ماعدا اون بربيك مجلد كتب ترك ايلديكى مصرده قسمت سجلنده مضبوطدر پدرى محمد دخى علمادن اولوب بيك اون بر تاريخنده فوت اولمشدر انتهى ﴿ اعتدال قوام وقده دائر اشعاردر ﴾ لصلاح الدين الصفدى) تقول له الاغصان اذهزه عطفه * اتزعم ان اللين عندك ماثوى * فقم نحتكم للروض عند نسيمه * ليقضى على من مال منا الى الهوى * مألى محبوب نازك خرامك تمايلى حركتنه كلديكى نهال اشجار باغ كوردكده اعتراض ايدوب ديديلركه اى محبوب سن كندكده يومشاقلق يوقدر زعم ايدرسن قالق سنكله بادصباى باغ اسديكى وقتده كيده‌لم ومحاكمه ايده‌لم كه بزدن هوايه كيم مائل اولورسه يومشاقلغى روضه آكا حكم ايلسون ديمكدر (اسعد فقيرك اسكى ديشلرندن يعنى غزللرى ايانندندر كه بوبله ادعاى تفوق ايدن نهالله اسال عشاقدن جواب اوله بيلور * خم ايلر صرصر آه بلند غيرت عاشق * قددلداره قارشو عرض قامت قلمسون شمشاد (لاخر) ومحكم اعطافه * فى قتل صب ماغوى * فاعجب لعادل قده * فى النفس تحكم بالهوى * مألى بعض محبوب واردر كه آنك ميللرينى صوچسز عاشقلرى قتلده تحكيم ايلدى يعنى تمايل وخرامى بيچاره عاشقى هلاك ايتمكى كندويه تفويض ايلدى اى دل تعجب ايتكه آنك قوى عادل يعنى معتدل ايكن نفسده هوى ايله حكم ايدر ديمكدر هوى نفسك اراده‌سنه دينوركه خلاف عدل اولان نسنه‌در ويل اسمك معناسنده‌ده كلور يل اسدكده هوت الريح ديرلر واولمك معناسنده‌ده كلور يقال هوى فلان اى مات (لاخر) ومهفهف عنى يميل ولم يمل * يوما الى فصحت من الم الجوى * لم لاتميل الى يا غصن النقا * فاجاب

كيف وانت من جهة الهوى ❊ مألى چوق محبوب قاسى القلب دلشكن واردركه بندن دائما
انحراف وعدول ايدوب بركره اولسون بكا ميل ايتمزكه بنده حزن والم محبتدن صحبت بوله يم
اومقوله محبوبك برينه اى تازه نهال باغ نازنيچون بوعاشق دلشده يه ميل ايتمزسن ديد يكمده
بكا بانه كيفيتله سكا ميل ايده بيلورمكه سن جهت هواده بولندك ديوجواب ويردى ديمكدر
هوا هبوب ريح معناسنه اولدقده نهال روزكاره طوغرى اكيله مز شهوات نفس معناسنه
اولدقده خود معناسى ظاهردر فتدبر ﴿وصف مشى ده ديلان اشعاردندر﴾ لابن منقذ ❊ بدز
ولكنه قريب ❊ ظبى ولكنه انيس ❊ ان لم يكن قده قضيبا ❊ فما لاعطافه تميس ❊ مألى
بنم معشوقم بدردر لكن بدر آسمان كبى بعيد اولميوب قريبدر وكيكدر لكن وحشى اولميوب
انيسدر اكر قدى تمايل يعنى يمينا ويسارا ميل ايله حين مشيده نونهال اولميدى انك اطراف
نيچون تمايل ايدوب صالنوردى ديمكدر (وله) يهززن للمشى اطرافا مخضبة ❊ هز الشمال ضحى
عيدان نسرينا ❊ اوكاهتزاز رديني تداوله ❊ ايدى التجار فزادوا متنه لينا ❊ مألى محبوبه لرم
تمشى ايتمك ايچون قنالى اطرافلرينى اهتزاز وتمايل ايتديرلركه ضحى وقتنده ريح شمالك نسرين
نامنده اولان بياض كلك داللرينى تمايل ايتديرديكى كبى ياخود غايت يومشق مزراغك قيمتلو
اولديغندن تجار مزاده چيقاروب الدن اله تداول ايتملرندن يومشقلغى زياده اولمش مزراغك
اهتزازى وتمايلى كبيدر ﴿عناق يعنى معانقه وطيبنده سويلنلان اشعاردر﴾ لابن المعتز ❊
ما اقصر الليل على الراقد ❊ واهون السقم على العائد ❊ كأنى عانقت ريحانة ❊ تنفست
فى ليلها البارد ❊ فلو ترانا فى قميص الدجا ❊ حسبتنا من جسد واحد ❊ مألى راقد ونائمه كيجه لر
نه عجب قيصه در وخسته لره عياده ايدن صحيح البنيه وعافيتده اولنلره خسته لق نه عجب سهلدر
كويا بن بر ريحانه ايله يعنى فسلكن ايله معانقه يعنى صارماشمش ايدم اويله ريحانه كه ايل
اطيفنده يعنى براطيف وسرين كيجه ده صفاياب اولدى ياخود صفاى بال ايله اوبو ديجى اولديغى
كيجه ده تنفس ايلدى يعنى رائحۀ طيبه سنى نشر ايلدى اكر سن بزى جامۀ خوابده اوكيجه
كوربدك بزى جسد واحد صانوردك يعنى بربريمزه اويله صارماش طولاش اولدقكه بزى
كورنلر بر وجود صانوردى ديمكدر ريحانه استعاره طريقيله محبوبه ديمكدر ياخود ريحانه
آدلو جاريه اوله بوصورتده انده توريه واردر فتدبر (لاخر) ياليل دم لى لا اروم صباحا ❊ حسبى
بوجه معانقى مصباحا ❊ يعنى اى شب بكا دائم اول بن صباحى استه مم معانقمك يعنى صارالديغم
دلبرك وجه انورى قنديل بوندن بكا كفايت ايدر ❊ حسبى به نورا وحسبى ريقه ❊ خمرا وحسبى
خده تفاحا ❊ يعنى بكا نور وباده والماجهتلرندن يار يمك وجودى وآب دهانى وقرمزى
وخوشبوى رويى كافى ووافيدر ❊ حسبى بمضحكه اذا استضحكته ❊ مستغنيا عن كل نجم لاحا ❊
يعنى بن يار يمى كولدرديكم وقتده مضحكى يعنى فمندن ظاهر اولان اينجو ديشلرى هر برنجم
طالعدن مستغنى اولديغم حالده بكا يتشور ❊ طوقته طوق العناق بساعدى ❊ وجعلت خدى للثام
وشاحا ❊ يعنى بن يار يمى طوق عناق ايله بازو تطوبق ايتدم يعنى كردنندن صارلدم ورويمى فمنه
وشاح ونقاب ايتدم يعنى وضع ايتدم بعض نسخه ده خدى بر يده كفى واقع اولمشدركه آوجمى
فمنه قودم ديمكدر ❊ هذا هو اليوم النعيم فخلنا ❊ متوانقين فما نريد براحا ❊ يعنى اشته
بوحالله اولان ليل يوم وقت سرور در اى ليل واى فلك بزى يارمله صارلديغم حالده ترك ايله
بزصباح اولمغى يعنى فراقى استه ميز ديمكدر (لاخر) ولم انس ضمى للحبيب على رضى ❊ ورشفى
رضابا كالرحيق المسلسل ❊ وعن قوله لى عند تقبيل خده ❊ تنقل فلذات الهوى فى التنقل ❊
مألى بن محبوبمك رضاسيله اكا صارلوب ورحيق مسلسل يعنى بادۀ ناب خوشكوار نشوه

بخش اولان آب دهانى صورديغمى وخدينى بوس ايتديكمى تنقل ايت ومزه لى يعنى بوسه
چين اول كه عشقك لذاتى تنقلده درديديكى امراطينى هيچ اونوتمدم يعنى اونوديلورمى
والآن لذتيابم ديمكدر ﴿سمن يعنى سمزلكه متعلق كلامدر﴾ ربيع بن سليمان روايت ايدركه امام
شافعى حضرتلرندن ايشتدمكه ❊ ما رأيت سمينا عاقلا الا محمد بن الحسن ❊ يعنى برسمينى
امام محمد بن الحسندن ماعدا عاقل كورمدم ديمشدر (قلت) امام محمد حضرتلرى امام شافعى
حضرتلرينك استادى ايدى وتناسب اعضا ايله سمين وجسيم ايدى على القارى موضوعات
صغراسنده (ما افلح سمين) حديث اولميوب كلام شافعيدر حتى الا محمد بن الحسن قوليله استادينى
استثنا ايتمشدر ديمشدر انتهى (لشاعر) لا اعشق الابيض المنفوخ من سمن ❊ لكننى اعشق
السمر المهازيلا ❊ انى امرء اركب المهر المضمر فى ❊ يوم الرهان فدعنى واركب الفيلا ❊
مألى بن سمزلكدن شيشمش ابيضى يعنى بياضدر ديو سوومم لكن اسمر مهزولرى سوورم بن
برمردمكه قوشى كونى آج قونه رق ادمان ايتدرلمش اينجه قسراغه بنه رم اى كيمسه بنى ترك ايله
سن استرايسك فيله راكب اول باقه لم قنغيمز سبقت ايدر ديمكدر لكن مضمونى ذم ايتديكى
طقنازكى ثقيل قطعۀ غيرمطبوعه در ظن ايدرم ❊ فللناس فيما يعشقون مذاهب ﴿والوانه متعلق
كلامدر﴾ مدح البياض) حديث شريف نبويده على قائله افضل الصلاة والسلام (البياض
نصف الحسن) وارد اولمشدركه معناسى كون كبى ظاهردر مألى بياض رنكارك اعلاسيدر
ديمكدر (وحضرت رسالتپناه عليه صلوات الاله وسلامه (ابيض ازهر اللون مشرب بحمرة) ايله
متصف ايديلر يعنى مبارك اعضالرى بياض ولونى نيروحسن وحمرتى اكدر ايدى (قال الشاعر)
بيض الوجوه كريمة احسابهم ❊ شم الانوف من الطراز الاول ❊ مألى ممدوحم اولان خاندانك
ازقديم يوزلرى آق وحسبلرى كريم وبورنلرى يوكسكدر ديمكدر (قلت) يوزى آق اولمق معايبله
متصف اولمامق وبورنلرى يوكسك اولمق ممدوحك يوكلككندن كنايه درحتى لسانمزده فلانك
بورنى يبودى ديرلركه كبارلقدن وتكبردن كنايه در (صاحب المستطرف قال شاعر ديو قائل بيت
مذكورى تصريح ايتمامش ايسه ده حسان بن ثابت رضى الله تعالى عنهك ايام جاهليتده
اولاد جفنه دن شام وفلسطينده حكمدارلق ايدن ملوك بنى غسانك اخرى جبلة بن ايهم حقنده
نظم ايتديكى قصيده سندندر وجبله نك بر حكايۀ غريبه سى واردر شفيقنامه رسالۀ ملغزۀ
بليغه نك مؤلفى شفيق مرحوم شرح امثال رساله سنده يازمشدر مراجعت اولنه (مدح السواد) بعض
بلغا يه رنك سياهده نه در سن ديو سؤال اولندقده چشمك سوادنده اولان نورى مراد ايدرك
❊ النور فى السواد ❊ يعنى نور سياهده در ديو جواب ويرمشدر (قلت) ظنمه كوره بوسؤالى برمكتلو
حبشى ياخود زنكى وياخود زياده اسمر برذات صورمق كركدر انتهى (وبعض شعرا دخى
ثناى سياهده اشبو قطعه يى نظم ايتمشدر ❊ قالوا تعشقتها سودا فقلت لهم ❊ لون الغوالى
ولون المسك والعود ❊ انى امرء لبس شان البيض مرتفع ❊ عندى ولو خلت الدنيا من السود ❊
مألى معترضلر بكا سن اول زنه سياه ايكن عاشقمى اولدك ديدكارنده بندخى جوابلرنده بنم
معشوقه مك لونى غاليه لرك ومسك وعودك رنكنده در بن بر مردمكه دنيا سياهدن خالى اولسه
بياضك شانى بنم عندمده بالا اولماز يعنى بنم مطمح نظرم سياهدر بياضه باقم ورغبت ايتم ديدم
ديمكدر (قلت) ارتق بوعاشقه كوكل بويا كيمى سورسه كوزل اودر ديمكدن غيرى چاره يوقدر
انتهى (لنصيب الاسود) ان كنت عبدا فنفسى حرة كرما ❊ اواسود اللون انى ابيض
الخلق ❊ مفهومى اكر بن عبد اولدم ايسه ده نفسم كرم يوندن حردر واكر رنكم قره ايسه ده بن
بياض خويلويم يعنى خويم كوزلدر ديمك اواوب مفادى انسانيت رنك ولون ايله اولميوب بلكه

اخلاق حميده ايله اولور ديمكدر (لاخر) لبس يزرى السواد بالرجل الشهم * ولا بالفتى الاديب
الاريب * ان يكن للسواد فيك نصيب * فبياض الاخلاق منك نصيبى * مألى سياهلق رجل ذكى
وشاب اديب اريبه عيب وشين ويرمز اكر سنده سياهلقدن حصه وار ايسه بنم نصيبم دخى سنك
بياض اخلاقك يعنى مكارم اخلاقكدر ديمكدر كه بونك دخى مفادى سياه كون اخلاق حسنه
صاحبى ثنا ضمننده بنه كمال محاسن اخلاقله اولديغى بياندر (قلت) مضاف ومنسوب ثعالبيده
بيان اولنديغى اوزره نصيب موى اليه بنى كعب بن ضمره نك عبد اسودى اولوب شعرنده رونق
اولان شاعر مفلق مشهور وجرير وعمرو بن يحيى كبى بلغا اشعر ناسدر ديو ثنا ايلدكلرى محاضراتده
مسطور در (ونصيبك قزلرى اولوب لكن رنكده بابالرينه چكمش اولدقلرندن وبنات عجم
مربياندن بولندقلرندن عرب تزوجلرينه رغبت ايتاملريله يانده قوجايوب قالديلر بناء عليه
تزوجنه رغبت اولنميوب خانه سنده قلان قزلر حقنده * بنات نصيب * ضرب مثلدر انتهى (لشاعر)
يكون الخال فى خد قبيح * فيكسوه الملاحة والجمالا * فكيف يلام مشغوف على من * يراها كلها
فى الخد خالا * مألى خال چركين يوزده بولنديغى وقتده اول روبى ملاحت وجمال ايله كسوه لندرنجه
يعنى رونق ويرنجه شول سياه زنه كه اول زنك سراپا وجودينى خدده خال كورن عاشق نه كيفيتله
لوم اولنور ديمكدر (قلت) لاحول ولاقوة الا بالله * اشبو قطعه آتيه ابن دفترخوان نام شاعرك
دخى وصف سياهده نظم ايتديكى قطعه دركه بعض كتب محاضراتدن قلم نافله رقم اسعد فقير ايله
بو محله نقل اولندى * ان لمعت ليلا نجوم السما * بيضا على ادهم مرخى الازار * واوجب
العكس مثالا لها * فى الارض فالسود نجوم النهار * مألى سياه رنك آسمان اوزره بيضا ازارلرى
يعنى نارلرى صاليويرمش اولديغى حالده نجوم كيجه وقتى لمعان ايلدكده عكسى انلر ايچون
يريوزنده مثال ايجاب ايتمكله بو صورتده سياهلر نجوم نهار اولدى يعنى سياهلر نجوم سمانك عكس
وظليدر ديو زنجى يه ثنا در انتهى (لاخر) لام العواذل فى سوداء فاحمة * كأنها فى سواد
القلب تمثال * وهام بالخال اقوام وما علموا * انى اهيم بشخص كله خال * مألى طعانلرى سياه
رنك محبوبه يه اولان سودا وعشقمده لوم ايتديلر اويله محبوبه كه كويا سواد قلب يعنى سويداء قلبه
تمثالدر نيچون بنى لوم ايدرلر كه برطاقم قوم يعنى طعانلر خاله محبت ايدرلر بيلزلر كه بن دخى
بر وجوده محبت ايدرمكه سراپا خالدر ديمكدر (قلت) همان اول برقنطار خال واو محبوبه اكا
مبارك اولوب طولا وعرضا يوزينه كوز بنه سورسون استرسه هنكام شناده آتش عشقيله يانوب
كوردن مستغنى اولسون وچهره لرى كوزينه مرجان جنبشنى ويرسون انتهى وقد انتهى هنا
ما نقلته من الاشعار (مدينه منوره اهاليسندن برينه مطايبه اوزره سياهه رغبتكز دركاردر ديدكلرنده
اكر بياض بولسق سياهه بو ياردق ديو جواب ويرمش (ابو حاتم الاعرج المدنى رغبت مذكوره بى
مشعر اولان اشبو بيتى انشاد ايتمشدر * ومن يك معجبا بنات كسرى * فانى معجب بنات حام *
مألى بنات كسرا كه بياض عجم قزلريدر انى تحسين ايدن وار ايسه بندخى سياه اولان حام قزلرينى
تحسين ايدرم ديمكدر (قلت) حام كه حضرت نوح عليه السلامك اولادندندر وجد سودانيدر
وقصه سى كتب تواريخده محرردر (منقولدركه حبشيه وروميه ايكى زن متناسبة الاعضا حسنده
تفاخر ايدوب روميه بن كافور بياضدن برحبه يم سن ايسه كوردككى من ديدكده حبشيه بن مسك
حبه سى يم سن طوز چوالسين ديو ملاحتله جواب ويرمش (قلت) بو جواب قائله بافقه قوله
باق مثلنك بريدر (قال الشاعر) احب لحبها السودان حتى * احب لحبها سود الكلاب * مألى
محبوبه نك سياهه محبتى ايچون بندخى سودانى سورم يعنى انك سياهه محبتى هر سياهى سومه باعثدر
بو سببدن سياه كوپكلرى دخى سورم ديمكدر (قلت) بو شاعرك محبوبه سى سياه ايسه ارتق انى دخى

سوجكى دركاردر قدر انتهى (لاخر) فاستحسنوا الخال فى خد فقلت لهم * انى عشقت مليحا
كله خال * اشبو بيت آنفا كچن ايكى قطعه نك مآلنده دركه مفهومى برخد سفيدفام دابرده خالى
كوروب خلق استحسان ايلدكلرنده بندخى انلره برمليحه عاشق اولدمكه ديه سندن طرنغنه قدر
وجودى خالدر ديدم ديمكدر اشبو ايكى بيت دخى قلم فقير ايله نقل وترجمه اولندى * مما قيل فى الصفرة *
يعنى صارى رنكه دائر اشعاردر (لشاعر) قالوا به صفرة شانت محاسنه * فقلت ماذاك من عيب به
نزلا * عيناه مطلوبة فى ثار من قتلت * فلست تلقاه الا خائفا وجلا * مألى تازه نك يوزنده حسنه
شين ويرر صارليق وارد ديو دخل ايتدكلرنده بن اول دخالره بو رنك اكا عارض اولمش عيب
دكلدر بلكه ديده لرى قتل وتلف ايلديكى عاشقك انتقامى ايچون مطلوب ومسؤل وارانور اولديغندن
سن اكا خائف ايكن ملاقى اولدك هرآينه خائفك رويى صاره رر ديمكدر * اوزون صقال حقنده
دينيلان سوزلردر * ان اللحية الطويلة عش البراغيث * كلام ظرفاء قدمادندركه مألى لحيه طويله
برغوثلرك يعنى پره لرك يوه سيدر ديمكدر (منقولدركه يزيد بن مزيد شيبانى صقالى صدرينه ايمش
يعنى برلحيه كبيره صاحبى بو ياركن كوروب سن لحيه ك ايچون خيلى مصرفده سن ديدكده اول كيمسه
دخى هاى هاى حتى بو سببدن بو يله ديرم ديوب اشبو قطعه يى نظم ايلدى * لها درهم للدهن فى
كل جمعة * وآخر للحناء يبتدران * ولولا نوال من يزيد بن مزيد * لاصبح فى حافاتها يجمان * مألى
صقالمه هر جمعه ده يعنى بهر هفته ايكى درهم لازم اولوب برينى دهنه يعنى عطره ياخود روغنه
ديكرينى قنايه خرج ايدرم واو ايكى درهم بندن بو وجهله صحبرارلر يعنى كيدرلر اكر يزيد بن مزيددن
نوال وعطيه اولميدى صقالم جوانبنده جمان يعنى بياض اينجو وجوهر كبى صباحلردى
يعنى قيرلرى بياضه چقار وظاهر اولوردى ديمكدر (صاحب المستطرف جمانى * هو الفص * ديو
تفسير ايتمشدركه مرادى يوزك طاشى ديمكدر كه جوهردن عبارتدر * طول وقصر بدنه دائر كلامدر *
(منقولدركه اهل اسلامه مباهات وتفاخر قصديله طرف اسلاميانه صدر اولده ملك قيصر
ايكى كشى كوندرديكه برى طويل وديكرى هم قصير وهم زياده قوتلو ايدى قصير قوى مقابله سنه
نجل اكرم امام على محمد بن حنفيه رضى الله تعالى عنهما چقوب قصيره رقوم اياقده ايكن اوطورمق
واوطورمشكن قالدرمق بينلرنده مشار اليهى تخيير ايلدى انلر دخى ايكى حالده مرقومه غالب
كلدى يعنى هم اوطوردوب وهم قالدردى (وطويلك مقابله سنه دخى قيس بن سعد بن عباده
رضى الله تعالى عنهما كتورلدى قيس كلدكده سراويلنى يعنى كوملكى اشغى ابوابنك تحتندن
صيروب طويل مرقومه آتدى مرقوم كيدكده مرقوم زيبنه واصل اولمغله قيسه نسبتله قيصه لغنه
محجوب ومغلوب اولوب بو وجهله شخصين مرقومين مغلوب اوله رق عودت ايتديلر قيس جنابلرى
غلبه اعدا غرض صحيحيله سراويلنى على ملاء الناس اخراجنه اعتذارا اشبو ابياتى نظم ايتمشدر
* اردت لكيما يعلم الناس انها * سراويل قيس والانام شهود * والا يقولوا غاب قيس وهذه *
سراويل عادى ونمته ثمود * وانى من القوم اليمانين سيد * وما الناس الا سيد ومسود * مألى ابيات
سراويلى اخراج ايله مراد ايلدمكه ناس بيلوب وشهادت ايده لركه بو سراويل قيسك سراويليدر
يوقسه قيس غائب يعنى فوت اولدقده بو سراويل عاده منسوبدر وثمود اكا عزو ايتمشدر ديميه لر
وبن يمنه منسوب اولان قوملرك اولوسى يم وناس وانام يا سيد ومتبوع ويا مسود وتابعدر بندخى قومك
متبوع وسيد وحاكمى وسائرلرى بنم متبوع ومحكومدر (قلت) عاد وثمود طائفى جسامتلو اشخاص
اولدقلريچون انلرى ذكر ايتمشلردر (وبو قصه حسن المحاضرۀ سيوطيده ايكى صورتله روايت
اولنمشدركه ايكيسنده دخى قصه لغه دائر كلام يوقدر روايتك برى ملك قيصر معاويه رضى الله
تعالى عنه آستانه سنه عربدن برذات اطولك سراويلنى ارسال اولنه رجاسيله ايلچى كوندردى

قيس مشار اليهك سراويلنى آلوب كوندردكده جبش قيصرده براطول كيوب بورننه چقدى
(و روايت ديكر براطول وبراقوى كوندروب اكرعربده بونلرك فوقنده آدميلرواريسه طرفنده
اولوب طلب اولنان اسرابى اسراودخى شويله وبويله هدايا ارسال ايدرم والاوج سال دخى
متاركه تمديد اولنه ديو ايلچى كوندردى محمد بن حنفيه حضرتلرينى قوت ادعا ايدن شخص
اوطورديغى يردن تحريكه جهد ايتمش ايسه ده امكان بولهميوب لكن مشاراليه اول شخص قوى بى
بلندن براليه سريعا بالايه قالديروب يره فرلاندى وسراويل قيسى دخى شخص اطول كيوب
اطرافى يرده سورنديكى حالده بويى بمه سنه كلدى و بو وجهله مغلوب اولملرى ايله اسراى
مطلوبه وهدايا قيصر طرفندن كوندرلدى ديوب و بومناسبتله اسلامى ادراك ايدوب طوللرى
اوزنارش اولان ذوات * عبادة بن الصامت * سعد بن معاذ * عمرو بن معدى كرب الزبيدى * اشعث
ابن قيس كندى * مشاراليه قيس * جرير بن ابى عبدالله النخعى * عدى بن حاتم الطائى *
عامر بن الطفيل * طلحة بن خويلد * در ديو محرردر رضى الله تعالى عنهم (اما مشاراليه ابو
عبدالله قيس بن سعد بن عبادة الانصارى زهاد وكرماى صحابه دندر مصر فتحنده بولندى وحضرت
على خلافتلرنده مصره والى اولدى واللى طقوزده مدينهٔ منوره ده انتقال ايلدى پدرلرى
سعد بن عبادة بن دليم بن حارثة الانصارى الخزرجى كيم سيد خزرج واحد نقباسندن و بدرى كبى
مشاهير اجواددندر صحيح مسلمده يازلديغى اوزره بدرده حاضر اولدى وشامده هجرتك اون
بشنده ارتحال ايلدى رضى الله تعالى عنه (قيس حضرتلرى مصرده والى ايكن برمسنه خاتون
حضورينه واروب خانه مك قلت جرذانندن سكا شكايت ايدرم ديدكده بو بركوزل كنايه در شو
خاتونك خانه سنى خبز ولحم وسمن ايله طولديرك ديو ذخاير احسان ايلدى (جيمك كسريله جرذان
صردوزنده اولان جرذك جمعيدركه فاره دن عبارتدر (قلت) جرذان يمشى بالعصا) دخى
قلت نوالدن كنايه دركه مألى خانه مك جرذانى ضعيف اولملرى ايله عصا ايله يورو يورلر
ديمكدر انتهى (اسحق بن خلف داود نامنده برقصير القد طويل اللحيه حقنده نظم ايتمشدر
* ماشبت داود فاستضحكت من عجب * كأنى والديمشى لمولود * ماطول داود الاطول لحيته *
* تنفش داود فيها غيرموجود * مألى داود ايله برابر كيدركن تعجبمدن كولدمكه كويا بن اتك يانده
ولد صغير ايله كيدن پدره دونديم داودك طولى اولميوب الاللحيه سى طولنده در كندونك
قيصه لغى وصفالنك چوقلغى شول صورتده دركه داودى ايچنده يوق ظن ايلدك ديمكدر (منقولدركه
قصيروضعيف اولان سلمة بن مرة الناموس طويل وجسيم اولان ملوك عربدن امرء القيس بن
النعمان اللخمى بى اسير ايلدى بنت امرء القيس سلمه يه اى قصير بابامى اطلاق ايله ديدكده سلمه *
الازعمت بنت امرء القيس اننى * قصير وقدا عيا اباها قصيرها * ورب طويل قدنزعت ثيابه *
وعانقته والخيل تدمى نحورها * قطعه سنى نظم ايلديكه مألى اكاه اولك اى ناسكه امرء القيسك
قزى بن قصير يعنى قيصه اولمله بنى عاجز زعم ايلدى و الحال كه اتك قصيرى يعنى بن باباسنى
عاجز قيلدم وچوق طويللر واردركه بن انك اثوابنى نزع ايدوب واكا صارلدم يعنى غالب اولدم
وانك آتى بوغازينى ادما ايلديكى يعنى انك اتى دخى ديه لمله بوغازندن قان اقيدیجى اولديغى
حالده ديمكدر (قلت) صره ده بولنمغله ترجمه اولندى فتدبر (حكما ديديلركه جبين يعنى انسانك
آلنى يوك اولمق بله وحماقته وعريض يعنى انلى اولمسى قلت عقل وذكايه وصغير اولمسى لطف
حركته وقاشك كوز اوزرينه دوشمسى حسده وچشمك حجمنده متوسط اولمسى فطانت وحسن
خلق ومروته وحدقه سنك طويل اولمسى حمقده وكوزك قپمسى چوق اولمق خفته وقولاق اوزرنده
قيل اولمق جودت سمعه و بيوك قولاق حمق وهذيانه دلالت ايدر ﴿ قبح صورته دائر كلامدر)

(منقولدركه ابوالاسود الدئلى بشير قبيله سندن همصحبت اولمش براز فتيان فتان يعنى برطاقم
كنج آدميلرك مجلسنه اوغرادقده مومى اليهك خلقتى غريب اولمغله ايچلرندن بعضيسى * كأن
وجهه وجه عجوز * قدراحت الى اهلها بطلاقها * يعنى ابوالاسودك وجهى زوجى بوشايوب
اقرباسنه كيدن عجوزك وجهى كبيدر ديو لطيفه ايلدى (قلت) ابوالاسود كبار تابعيندندر
امر امام على رضى الله تعالى عنه ايله علم نحوى وضع ايدن قاضىٔ بصره در وهجرتك التمش طقوزنده
ارتحال ايتمشلردر انتهى (جاحظ نقل ايتمشدركه بنى براحد مجلسنده قومدى الابرخاتون شويله كه
بركون بكا كلوب برمصلحتم واردر كل برابر چارسويه كيده لم رؤيت ايديور ديو التماس
ايتدى برابر برقيومجى دكاننه واردق اشته بونك كبى ديو قيومجى يه بنى كوستروب كندو صاوشدى
بندخى متحير قالوب بعده قيومجى يه قضيه نك اصلنى صوردم قيومجى بو قارى دمندن بكا كلوب
شيطانك صورتنى تصنيع ايت ديمشيدى بندخى كورمديكم شخصك صورتنى نه صورتده اعمال
ايده يم ديديكمده همان كيدوب وسنى كتوروب استماع ايتديكك كبى اشته مثالى بودر ديدى ديو
خبر ويردى ديمشدر (قلت) جاحظ معتزله نك مقتدالرندن غايتله قبيح المنظر ابوعثمان ايله مكنى
عمرو بن بحر در وهجرتك ايكيوز اللى بشنده فوت اولمشدر كوزلرى حد اعتدالدن زياده تومسك
اولديغيچون جاحظ ديمشدر انتهى (جاحظك هجونده برشاعر * او يمسخ الخنزير مسخا ثانيا *
* ماكان الادون قبح الجاحظ * رجل ينوب عن الجحيم بوجهه * وهو العمى فى كل عين ملاحظ *
قطعه سنى نظم ايتمشدركه مألى اكر خنزير بردفعه دخى مسخ اولنسه ايدى مسخ ثانيده اولان
صورتى جاحظك قبحى دونده اولور ايدى يعنى جاحظك صورتندن اهون اولور ايدى جاحظ
برشخصدركه وجهيله جهنمه بدل اولور جاحظ ياخود وجهى هر برمتفكر وملاحظك عيننده عمادر
يعنى متفكر اولان كيمسه انى وياوجهنى تصور ايدرسه ياخود كور ايسه پردهٔ بصيرت اولوب فكرينه
خلل كلمكله ادراك معانىٔ دقيقه وحل اشكال ايده مز ديمكدر اشبو قطعه بعض نسخه ده
بولنوب بودفعه درج اولنمشدر قطعهٔ مذكوره ده اولان مسخ ثانى خنزير قيدى حضرت عيسى
عليه السلامك بد دعاسيله خنزير اولان برطاقم يهود قصه سنه مبنيدركه تفصيلى بعنه تعالى
التمش ايكنجى بابده ترجمه اولنه جقدر (اصمعى روايت ايدركه حسن صاحبه سى بربدويه
خاتون كوردمكه زوجى انك عكسنه قبيح الوجه ايدى اى حسنا بويله قبحك تحت نكاحنده
اولديغكه راضيه ميسن ديديكمده اى كيمسه بنم زوجم محتملكه اعمال يوندن خالقنك نزد
معنويسنده احسن اوله ده بنى انك ثوابى يعنى اجرى قيله و بن اسائت ايتمله انى بكا عقاب
يعنى انكله بنى معاقبه قيله بن حقك راضى اولديغى نسنه يه نه حدمدركه راضى اولميم ديدى ديمشدر
(قلت) خلق كبى خلق دخى كوزل ايمش رحمها الله تعالى (محكيدركه بررند لاابالى
مشرب حج ايدوب بيت مكرمه ده برقبيح الوجه شخصى استغفار ايدر كورنجه اوشخصه اى بنم
دوستم اشبوروى ايله جهنمه تحمل ايتمكى لايق كوره م يعنى لايق جهنمسن ديو لطيفه ايتمشدر (بررجل
بررجل آخره برادراقبح مواضعمده يعنى ديمده برجبان چيقدى ديو شكايت ايتدكده رجل آخر
ظريف دخى يلان سويلمه اشته يوزكده برنسنه يوقدر ديوكريه المنظر اولديغى يانده استظراف
ايتمشدر (بررجل قبيح الوجه يمنه واروب وعودتنده كيمى يه بنوب وطننه كلوركن * لم ار وجها
حسنا * منذ دخلت اليمنا * فيا شقاء بلدة * احسن من فيها انا * شعرينى نظم ايتمشدر كه
مألى يمنه داخل اولديغم وقتك اولندنبرو بركوزل يوز كورمدم اى ناس بلده نك شدت وعسرتنه
يعنى يمنك مشقتنه باقك كه انده اولنلرك احسنى بن ايدم ديمكدر ﴿ بيوك برونه دائر مقالدر ﴾ برونى
جسيم برشخص برخاتونى خطبه يعنى تزوج مراد ايدوب خاتونه كندوينى تامعرضنده شرفى

بیلورسنکه بن کریم المعاشره یعنی کوزل الفت اولنور مکارهی متحمل یعنی انفاق واکسای عیال
امرینه سعیده آغر بوکلر التنه کیرر مردم د یو خودفروشلق ایتدکده خاتون دخی ظریفات
نسواندن بولنمش اولمغله بلی آغر بوکاره متحمل کیمسه اولدیغکده ٭ اشبو بورن قرق سنه دنبرو
طاشیدیغك ایچون اصلاشك وشبهه ایتم دیو جواب ویرمش (لبعض الشعراء) لك وجه وفیه
قطعة انف ٭ بجدار قداد عمو بیغلة ٭ وهو کالقبر فی المثال ولکن ٭ جعلوا نصبه علی غیر قبله ٭
مألی سنك بر یوزك وانده دیوارکبی بر بورون پارچه‌سی واردر که انی قاری ر بطنه قازق یاپمشلردر
او بورنك صاحبی مثالده قبر و بورنی سنك مزارکبی اولوب لکن علامتی یعنی اوسنکی جهت قبله‌نك
غیرینه وضع ونصب ایتمشلردر یعنی چار یقدر دیمك کیدر (لشاعر آخر) لك انف کانوف ٭
٭ انفت منه الانوف ٭ انت فی القدس تصلی ٭ وهو بالبیت یطوف ٭ مألی سنك بر بورنك
وار در برسوری بورنلر کیدر یعنی براز بورنلر طوپلنیلوب سکا بر بورن اولمشدر واویله بر بوندر که
اندن انوف یعنی بورننك رایحه‌سی خوب اولان عورت یاخود مرئه جمیله اجتناب واستنکاف واعراض
ایدر واول انف شول مقدار ده بیوکدر که مثلا سن قدس شریفده نماز قیلارسن اول بورن بیت
مکرمده طواف ایدر دیمکدر کیدر (قلت) اکر مصراع اولده دیکر معنی لایح خاطر مطالعین
اولورسه کاره اشارت بیورلمق رجا اولنور لکن مشهور اولان اوزره کبر انف مادهٔ نفرت نسوان
اولمامغله بومعنایه مصراع ثانی جای رد اولدیغی لطیفه کلور کوریلور انتهی (لشاعر آخر)
رأینا للزکی جدار انف ٭ یضاهی فی تشامخه الجبالا ٭ تصدی للهلال لکی یراه ٭ فلولا انفه
رأی الهلالا ٭ مألی زکی نامنده اولان کیمسه ایچون بر بورن دیواری یعنی دیوار کبی بر بورن واردر که
بویوکلکده طاغلری اکدیرر اول کیمسه غرهٔ قمری کورمکه تصدی ایلدی اکر انفی اولمیدی کورردی
یعنی انفی کورمسنه مانع وسد اولدی دیمکدر ﴿ نقلایه دائر مقالدر ﴾ لمطیع بن ایاس) قل لعباس
اخینا ٭ یا ثقیل الثقلاء ٭ انت فی الصیف سموم ٭ وجلید فی الشتاء ٭ انت فی الارض ثقیل ٭
٭ وثقیل فی السماء ٭ مألی ای قائل قرنداشمز عباسه ای ثقلانك ثقیلی سن صیفده بادسموم وشتاده
شبمدن یره دوشوب طوکان جلید یعنی بوز اولوب بو یوزدن ارض وسماده ثقیلسن دی دیمکدر
(لاخر) انت والله ثقیل ٭ و ثقیل وثقیل ٭ انت فی المنظر انسا ٭ ن وفی المیزان فیل ٭ مألی
قسم ایدرمکه سن ثقیلسن ثقیلسن ثقیلسن نظرده انسان سن لکن ترازوده یعنی آغرلقده فیل سن
دیمکدر (قلت) خواجه منیب افندینك بعض انشاسنده (فی المیزان) یرنده (فی المخبر)
کورلمشدر مخبر حد ذاتنده معناسی مستلزمدر تدبر انتهی (لاخر تضمینا) اسأت علی فاستوحشت
منی ٭ لقد آنسك والله الجمیل ٭ سارحل عن دیارك الف یوم ٭ مسیرة کل یوم الف میل ٭
ولوکانت عطایاك الف ناقة ٭ محملة من الخف الفصیل ٭ واوکانت عطایاك الف مصر ٭ ویتبع
کل مصر الف نیل ٭ تکدرت الخواطر منك حتی ٭ قنعنی من دیارك بالرحیل ٭ لانی قد ظفرت ببیت
شعر ٭ ببیت قاله الحبر الفضیل ٭ اذا حل الثقیل بارض قوم ٭ فالساکنین سوی الرحیل ٭
مألی ابیات ای ثقیل سن بکا اسائتکه بناء بندن توحش ایلدك نه کوزل بن سنك توحشکه منفعل
دکلم ممنونم خدای جمیل بونك مقابله سنده سکا موانست یعنی احسان ایتسون بن سنك دیارکدن
بهر کون بیك میل اولمق اوزره بیك کونلك ره همان رحلت ایده جکم اکر عطاياك ایبك یوکلو
بیك ناقه وهر برنده بیکر نیل اولمق اوزره بیك مصر اولسه یعنی بونلری بکا ویره جك اولسك خاطرلر
سندن مکدر اولمغله استمم وسنك دیارکدن رحلته قناعت ایدرده کیده رم زیرا بن بر بیت شعره
ظفر بولدمکه او بیتی بر فاضل نظم ایتمشدر انکله عامل اولوب سنك ثقلتکدن رها بوله جغم دیمکدر
بیت مذکورك مألی دخی بر قومك مکاننه بر ثقیل حلول ایدرسه انده ساکن اولنلره رحلت وترك وطندن

غیری چاره یوقدر دیمکدر اشبو ثقلا مقاله سی دخی اکثر نسخه ده اولمامغله بو دفعه درج قلندی
﴿ لباسلر والوانه ودستار وبوکا شبیه نسنه لره دائر مطلبدر ﴾ حق سبحانه وتعالی حضرتلری ﴿ یا بنی
آدم خذوا زینتکم عند کل مسجد ﴾ بیورمشدر که مفهوم شریفی ای بنی آدم طواف بیت مکرم
واداء صلاة ایچون هر مسجد ومعبده ثیابکزی ستر عورتکز ایچون اخذ وتلبس ایدك دیمکدر
قاضی بیضاوی روح الله تعالی روحه مصلینك نماز ایچون احسن هیئتی اخذ یعنی اثواب نفیسه سنی
تلبس ایلمسی سنتدر وصلاتده ستر عورتك وجوبنه بو آیت کریمه ده دلالت واردر دیمشدر (ورسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز (ان الله یحب ان یری اثر نعمته علی عبده) بیورمشدر (قلت)
اشبو حدیثك مألی لفظ یری مجهول صیغه سیله اولدیغی اوزره الله تعالی نعمت واحساننك
اثرینی قولنك اوزرنده کورلمسنی یعنی آخر قوللری مشاهده ایتلرینی ومعلوم صیغه سنه کوره بصیر
اولان یعنی کافهٔ مبصراتی علی ماهی علیه کوریجی وبیلیجی اولان حق تعالی اثر نعمتی قولنك اوزرنده
کورمکی سرور وراضی اولور دیمکدر واثر نعمتدن بری دخی ثیابله تجملدر زیرا نعمته شکر جمال باطن
اولدیغی کبی ثیابله تجمل شرعی نعمتك جمال ظاهریدر (کتب فقهیهٔ حنفیه ده لباسه دائر اولان
فصلك بو مقامه درج اولنمسی الزم اولمغله در مختاردن نقلا مأخذلرینه اشارت برله قلم اسعد فقیرایله
ضم اولندی (معلوم اوله که ارککه حریر صرفدن منسوج قماش کیمك انکله بدن بیننده حائل اولسه
بیله قول اصح اوزره حرامدر (امام اعظم حضرتلرندن مروی برقوله کوره جلدی مس ایلدکده
حرام اولور مس ایتدیکی تقدیرجه جائزدر (قنیه قولنجه اشبو قول عموم بلوی اولان محلده رخصة
عظیمه در (وینه امام اعظم عندنده هنکام حربده دخی لبس حریر حرامدر لکن امامین حربده
غزاتك کیملرینی تجویز ایتمشلردر ولبس حریر مطلقا نسابه وانواباك علمی یعنی نشان اولمق ایچون
ثمغاسی کبی بربرینه بتشك درت پارمق مقداری ارککه جائزدر بعضه کوره پارمقلرك آچق
اولدیغی حالده اولان مقداری وعلی قول نه‌پك آچق ونه قپالو اولوب بین بین اولملری مقداریدر
(وقنیه ده بسط اولندیغی اوزره ثوبده واو عمامه یعنی صارقده اولسه ده اعتبار درت پارمق
مقداری اولمق بریرده اولمسنه‌در درت پارمقدن اقل اوله‌رق متفرق بولنوب برمحله جمع اولنه‌رق
درت پارمقدن زیاده اولسه قول ارجح اوزره جائزدر (وینه قنیه ده عمامه نك علمی حریردن
درت پارمق اولور و پارمقلری دخی حضرت عمر رضی الله تعالی عنه پارمقلری مقدارنجه که بزم
بر قارشمزدر بو صورتده جائزدر درت پارمق مقدارندن زیاده اولورسه جائز اولماز وبر قولده
جائزدر (وامام اعظمدن مروی برقوله کوره صارغك علمی کومش تلدن طوقنمش اولوب اوج
پارمق مقداری اولورسه لابأس در یوق التوندن طوقنمش ایسه مکروهدر وعلی قول مکروه دکلدر
(وجبه نك زنجفی ایبك اولمق مکروهدر (مجتبی) درمختار صاحبی زمانمزده معتاد اولان
قمیص صبریه که ایبك کارلی کوملك دیمکدر جبه زنجفنه قیاسا مکروه اولمق اقتضا ایدر دیمشدر
(وینه مجتباده محرردر که علم ثوبده حریرك درت پارمق مقدارینك مرخص اولمسی عرض
ثوبده اولورسه در (درمختار صاحبی بونك مفادی پارمقدن قلیل اولمسی طولده اولورسه
مکروه اولمقدر (وتنویر الابصار صاحبی ملاخسرو وصدر الشریعه طولده کراهت اولدیغی
جزم ایتمشلردر دیمشدر لکن هدایه وغیریسنك طول وعرضدن اطلاق اوزره بیانلری اشبو
طول قولنه مخالفدر دیمشدر (سیر کبیردن ناقلا سراج صاحبنك بیاننه کوره علم یعنی بیراق
مطلقا یعنی کرك صغیر وکرك کبیر اولسون سنجاق ایکدن مصنوع قماشدن اولمق جائزدر
لکن تنویر الابصارده اشبو اطلاق مرور ایدن درت پارمق قیدینه مخالفدر وفی زماننا وقوعبولان
ابتلایه کوره بو اطلاقده رخصت عظیمه واردر دیو محرردر صاحب الدر المختار شیخندن ناقلا

سير كبيردن نقل اولنان علمك رايه يعني سنجاق اولديغي شيخم ظن ايتمشدر ديمشدر (ومزراق
اوزره ربط اولنان قماش واوكيز اولسون حلالدر زيرا كيلور نسنه دكلدر وبونكله اقوال
بينلري توفيق اولنور ديمشدر (وديباجدن كله يعني شرح وهبانيه نك تعريفي اوزره اريشي
وارغاجي ابريسيم يعني ايپكدن منسوج جبالك كيللور نسنه اولمادیغندن اركككه دخي حلالدر
وقول صحيح اوزره ديباجدن معمول اوجقور مكروه وبعضه كوره لابأسدر (وكذلك قلنسوه
يعني مطلقا باش كسوه سي دخي حريردن اولمق ولو اوزرينه عمامه يعني صارق صاريلوب
صارغك آلتنده قالسه بيله مكروهدر (ودخي يانه وبوغازه آصيله جق كيسه دخي حريردن
اولمق مكروهدر (قنيه) جراحت اوزره صاريلان صارغينك حريردن اولمسنده اختلاف
اولنمشدر يعني بعضه كوره مكروه وبعضه كوره لابأسدر كذا في المجتبى (واركك ايچون دخي
اوطه سني ديباج دوشمه ايله تزيين واواني سيم وزر ايله بلا تفاخر تجمل ايتمك جائزدر (مجتبى)
كوز اوزرينه لعذر يعني دوا ايچون ايپكدن نسنه صارمق جائزدر (قنيه) شرح وهبانيه ده
منتقادن ناقلا حريردن دوكه وايلك جائز اولديغي محرردر (سير كبيردن ناقلا تاتارخانيه ده
ديباج والتوندن ايلك جائز اولديغي ومختصر طحاويدن ناقلا كمشدن علم ثوب جائز اولوب التوندن
مكروه اولديغي ولكن اكثر فقها التوندن مكروه اولديغي قول مشكلدر زيرا شرع زنجفده
رخصت ويروب زنجف ايسه اكثريا التوندندر اعتراضي مصرحدر (صاحب التنوير ايپكدن
منسوج ومعمول يصدق ودوشكه وجارشبه طيانوب واوطوروب والتنه يايوب واوزرنده
اويومق اركككه عند الامام الاعظم حلالدر ديمشدر لكن مواهبده يازلديغي اوزره امامين وشافعي
ومالك حرامدر ديمشلر وصحيح اولان دخي بودر (درمختار صاحبي اشبو قول بلنسون لكن خلاف
مشهوردر ديمشدر اما اورقد وباش اورتوسي حريردن اولمق اركككه بالاجماع مكروهدر (سراج)
وكش اوزرنده اوطورمق دخي بالاجماع حرامدر (شرح مجمع) وسدى يعني ارش وتاري
ايپكدن ولحمه يعني ارغاج وپودي كتان وپنبه وخز ويوك كبي غيري نسنه دن اولان قماشي كيمك
حلالدر زيرا ثوب نسج ايله ونسج دخي ارغاج ايله حصول پذير اولمغله حكمده ارغاج ارشك
دونده معتبر اولمسني تحقيق ايدر (صاحب الدر المختار درر حاشيه سي شرنبلاليده مواهبدن ناقلا
عتابي ديدكلري قماش كبي ارغاجي ظاهر وآشكار اولان ثوبك مكروه اولديغي وبعضه كوره
مكروه اولماديغي محرردر ديمشدر كذا في الاختيار (وينه ديركه خفي اولميه كه لحمه نك اعتباري
مرجحدركه عزمي زاده نك درر حاشيه سنده دخي مصرحدر لكن اكثر مشايخ بونك خلافنه
افتا ايلدكلري مجتباده يازلمشدر (شرح المجمعده ذكر اولنان خز دكز قيونك توبي اولديغي
محرردر (صاحب الدر ديركه صدر اولده خز حيوان مذكورك صوفندن اعمال اولنورمش لكن
الان خز حريردن اعمال اولنور بوصورتده حرامدر (برجندي وتاتارخانيه فليحفظ (وانجق
حريده عكسي يعني لحمه سي ايپك وسداسي سائردن اولان ثوب حلالدر لكن بو ثوب صيق طوقنوب
انكله اتقاء عدو حاصل اولورسه حلال اولور والا يعني رقيق طوقنمش ايسه بالاجماع حرامدر
عدم فائده ايچون (سراج) قلت اشبو تعليل يعني اتقاء عدو جاي نظردر بلكه تعليل صحيح
شرح ملتقى كاشف الانهرده يازلديغي اوزره اسباب مهابتدن اولان برق ولمعاندركه بونلر
ظاهر قماشده اولور ولحمه دخي قماش اوزره اولور بناء عليه حريده جائز اولور فتدبر انتهى
(واما تار وپودي حرير ثوب حريده عند الامام مكروه وامامين عندنده دكلدر(ملتقى) صاحب
الدر ديركه لحمه سي حرير ايله سائردن مختلط اولدقده بوكا دائر برقول كورمدمسه ده ظاهر اولان
اعتبار غالبنه در وشول چوقلي قماشكه ظاهري حرير اولوب برچبوغي خزدن طوقنمش اوله

ظاهر مذهبه كوره بونده اعتبار متفرق جمع ايتمامكدر يعني بريره طوپلاق فرض اولنمزكه فرض
اولندقده درت پارمقدن زياده اولور وبوصورتده جائز اولماز لكن برچبوغي حرير وبرچبوغي
غير حرير اولوب جمله سي حرير كورينورسه متفرق جمع معتبردر اما هر برچبوغي عمامه ده اولان
طراز كبي متبين اولورسه ظاهر مذهبده متفرق جمع اولنماز (حاوي الزاهدي واقره شيخ صاحب
الدر (وينه صاحب الدر ديركه مذهب ظاهر اوزره اعتبار لحمه يه در ظاهر قماشه دكلدر فافهم
(وعصفور وزعفران ايله بويانمش قرمزي وصاري ثوب اركككه مكروهدر نسايه دكل وذكر
اولنان ايكي رنكدن ماعدا رنكلرله اولان ثوبده بأس يوقدر (مجتبى وقهستانيده وابو المكارمك
شرح النقايه سنده قرمزي ثوب كيمه ده بأس يوقدر ديمشدر (وثوبده اولان كراهت مذكوره
تنزيهيه در لكن تحفه ده حرمت تصريح اولنمامشدر بوصورتده كراهت مذكوره تحريميه
اولمسني افاده ايدر وعلى الاطلاق كراهت ذكر اولنديغي وقتده كامل اولان تحريميه يه مصروف
اولديغي صاحب التنوير ذكر ايتمشدر وشرنبلالينك بوخصوصده بر رسالهٔ مستقله سي اولوب
رسالهٔ مذكوره ده سكز قول ذكر ايدوب اقوال مذكوره دن بري مستحب اولمسيدر (ودخي
اركككه ذهب وفضه دن مطلقا يعني كركسه تزين ايچون اولسون كركسه اولمسون تحلي جائز
دكلدر لكن يوزك ومنطقه يعني صوبه كبي بله قوشانيلان نسنه وحليهٔ سيف كمشدن اولسه
وبونلرله دخي تزين قصد ايتمسه الى حين استعماله موضع ذهب وفضه يه طوقونديغي حالده
جائزدر خاتم دخي برطاشلي اولمق شرطدر اما انسوانك اولديغي كبي ايكي اوچ طاشلي اولورسه
اول يوزكك استعمالي حرامدر (درر) اورته سي حريردن اولان منطقه نك استعمالي اركككه
حلال اولماز وبعضه كوره عرضي درت پارمغه واصل اولمازسه جائزدر (ومنطقه ده تيمور
وباقر وكمكدن حلقه اولمق مكروه دكلدر (مجتبى) وخاتم انجق كمشدن اولورسه اركككه ونسايه
جائزدر كمشدن ماعداسي اولورسه مجرد التون وحديد وپرنج وقلاي وبللور وغيريلري كبي
حرامدر لكن سرخسي يشم ايله عقيقي تجويز ايتمشدر ولكن ملا خسرو مطلقا احجار خاتم اتخاذيني
تجويز ايتمشدر ايمدي اشياء مذكوره نك تمهير ايچون لبسي مكروه اولنجه بيعي ودوكمسي دخي مكروه
اولديغي ثابت اولور زيرا بيع وتصنيعده جائز اولميان نسنه يه اعانه واردر وهر بر نسنه كه جائز اولميان شيئه
مؤدي اولور جائز دكلدر وبومسئله نك تمامي شرح وهبانيه ده در مراجعت اولنه (وفضه دن اولان
يوزكده اعتبار حلقه يه در فصنه يعني قاشنه دكلدر قاشك حجر وعقيق وياقوت وسائر جواهردن اولمسي
جائزدر ويوزك فصي بركشدرمك ايچون التون چويلر استعمالي حلالدر (ودخي خاتم صول اله
طاقيلور وفصي آوج ايچنه كتوريلور وبعضه كوره صاغ اله طاقيلور لكن صاغ اله طاقلمق شعار
روافضدن اولمغله تحرز واجب اولور (قهستاني وغيره) قلت يعني صاحب الدر ديركه
اشبو تحرز خلق سوء ظندن قورتارمق ايچوندر لكن شمدي شعار مذكور منفصل ومنقضي
اولمشدر (ملتقطده خاتم صول الك كوچك پارمغنه طاقيلور صاغده وسائر پارمقلره طاقلمز ديمشدر
(ومهر صاحبي اسماء الهيه دن بريني ياخود كندي اسمي نقش ايدر انسان ياخود طير رسم ايتدرمز ومحمد
رسول الله دخي رسم ايتدرمز (قلت) مهره اسماء الهيه نقشي جائز ايكن محمد رسول الله نقش اولنمق جائز
اولمديغي بوستان ابو الليثده اشارت اولنديغي اوزره نقش خاتم رسول الله بويله اولديغي ايچوندر فتدبر
انتهى (وخاتمك كشي دخي برمثقالدن زياده اولماز انتهى (سلطان ذيشان ونصب ايلديكي قضاة
وسائر مهره محتاج اولنلردن ماعداره ترك تختم افضلدر (متحرك اولان ديشي اركك التون تل ايله
بركشدرميوب بلكه فضه ايله بركشدير لكن امام محمد ايكيسني دخي تجويز ايتمشدر (التون وكمشدن
انف اتخاذي جائزدر زيرا يالكز فضه تعفن ايدر واركك صبي يه التوندن وحريردن ثوب الباسي

مكروهدر زيرا كيجه سى وايچمه سى حرام اولان نسنه يى كيدرمك وايچرمك حرامدر وابدست
ياشنى سلمك وسومكورمك ودر ايچون چوره ويعنى طاشبوب قوللنمسى تكبرقصد اولنمديغى وقتده
جائزدر (ورتيمه كه خاتمه وپارمغه برنسنه يى تذكر ايچون ربط اولنان خيطدر جائزدر والحاصل
هر بر بومقوله فعل كه اندن تجبرقصد اولنه مكروهدر وحاجت ايچون اولورسه دكلدر (عنايه)
انتهى مانقلنه عن الدرالمختار مترجما (قلت) يعنى فقيراسعد ديركه خزلغتنى مترجم قاموس عاصم
افنـدى مرحوم كوزل ايضاح ايدوب وعين فائده اولمغله بعينه بومحله نقلى تنسب اولنمشدر
(الخزخانك فتحى وزانك سكونيله ثياب جنسندن ثوب معروف اسميدر جمعى خزوز كلور مؤلف ثوب
معروفله اكتفا ايلبوب لكن مشتبه برنسنه در نهايه ده بورسمه مسطوردركه بعبارته ايراد اولندى
(وفى حديث على رضى الله تعالى عنه انه نهى ركوب الخز والجلوس عليه الخز المعروف اولا
ثياب تنسج من صوف وابرسيم وهى مباحة وقدلبسها الصحابة والتابعون فيكون النهى عنها
لاجل التشبه بالعجم وزى المترفين وان اريد بالخز النوع الاخر وهوالمعمول الآن فهوحرام لان جميعه
معمول من الابرسيم) يعنى سلفده خزديدكلرى بين العرب برثوب معروفدركه يوكدن
وتفتكدن واپكدن معمول اولور ايديكه ارشى ايپك وارغاجى يوكدن ياخود تفتكدن ايدى حالا
ارغاجى ايپكدن اولانه حلالى وقطنى تعبير اولنور اولدخى بونلركبى برثوبدر مباح اولمغله اصحاب
وتابعون كيرلر ايدى بعده عجم طائفه سنه ودنيـا محتشملرينه تشبه جهتنه مبنى نهى صادر اولدى
وايكنجيسى ارشى وارغاجى ايپك اولاندركه صكره دن اكا دخى خز اطلاق ايلديلر بوحرامدر
زمخشرى مقدمة الادبده نوع ثانى ايله بيان ايلمشدر ومصباح ومغربك بيانلرينه كوره خز
اصل برجانور اسمى اولوب بعده انك تفتكندن معمول اولان ثوبه اطلاق اولندى وهدايه شرحى
نهايه نك بيـانـنه كوره خز برنوع ثوب اسميدركه ارشى حرير وارغاجى بحرى برحيوانك تفتكندن
معمول اولور وعنايه نك بيـانـنه كوره برجانور اسمى اولوب بعده انك تفتكندن مصنوع اولان ثوبه
اطلاق اولندى حتى اسكيدكده تكرار بوزوب مجددا اكيروب ينه نسج اولنور اولديغى منقولدر
خلاصه خز ايكى كونه قماشه اطلاق اولنور برى ارشى وارغاجى ايپك اولاندركه بوحرامدر وديكرى
وجه مذكور اوزره ايپك ايله برجانور بحرى تويندن معمول اولاندركه بوحلالدر واول جانور بحرى
دكز قيونى ديدكلرى حيوان اولديغى تصحيحكرده مترجم حقيردر واول حيوان بعض انهارده
مشهودمز اولمشدر بوصورتده اندن معمول ثوب شال نوعندن اولور ومؤلف اشاغيجه ده طوشان
اسمى اولان خززدن مشتق اولدى ديو برمبهم كلام دخى ايراد ايلمشدر ظاهرا حيوان مزبورك تويى
طوشانه شبيه اولديغندن ياخود ثوب معهود طوشان تويى كبى يومشاق اولديغندن اكادخى خز اطلاق
اولديغى مراد ايلمش اوله انتهى قول مترجم القاموس (قلت صاحب القاموس خزماده سنده * الخز
من الثياب معلوم جمعه خزوز * ديوب ومعانى آخريى يازدقدن صكره (والخزز كصرد ذكر الارانب
جمعه خزان واخزة وموضعها مخزة ومنه اشتق الخز * ديوب وارنب لغتنده دخى * والارنبانى
الخز الادكن ديوادكن ده اعمال خزك طوشان رنكنده اولديغى بيان قلمش وجوهرى دخى * الخزز
ذكر الارانب والجمع خزان مثل صرد وصردان * ديمشدر فتأمل (وينه حديث شريفده
(تعمموا تزدادوا حلما) بيورلمشدركه مآلى اطيغى عمامه صارك كيم حلمكزدن زياده اوله سز ديمكدر
(وينه حضرت سرور كائنات عليه افضل الصلوات والتسليمات افنديمز (العمائم تيجان العرب)
بيورمشلردركه مآل شريفى عمامه لر عربك تاجلريدر يعنى ملوكك تاجلرى منزله سنده در ديمكدر
زيرا باديه ده اكثر عربك باشلرى آچق اولوب انلرده عمامه آزدر (قلت) عمامه لغتده كلاه وزننده جنكده
باشه كيلان توغلغه يه دينوركه عربجه مغفر ديرلر وبعضه ديدكلرى زره كلاهنه وباشه صاريلان

صارغه دينور جمعى عينك فتحيله عمائم وكسريله عمام كلور انتهى (زبير بن عوام رضى الله عنه غزوه
بدرده صارى رنكلو عمامه ايله مقاتله ومحاربه ايلديكندن امداد ملكلرى دخى اوچلرينى ارقه لرينه
صاليويردكلرى حالده عمائم صفرا ايله نزول ايلديلر (روايت اولنديكه عبدالرحمن بن عوف رضى الله
تعالى عنهى رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز دومة الجندله بعث وارسال بيوردقده
عبدالرحمن جيش ولشكردن آيريلوب خزدن سياه عمامه تلبس ايتمش اوله رق رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمزه كلدكده اول سپهسالار صف انبيا عليهم الصلوات والتسليمات
عمامه سنى بوزوب مبارك يد سعادتلريله تازه لدى واوجندن برقارش مقدارينى كـتفنى بينه
صاليويردكدنصكره اى ابن عوف بووجهله عمامه كى صاردبوامر بيوردى اشبو عمامه خصوصنده
مذهب حنفيده اولان مسائل سير كبير شرحنـده تفصيل اوزره مذكوردر اصلنه وترجمه سنه
مراجعت اولنه (رسول الله صلى الله تعـالى عليه وسلم افنديمزه ملك قيصر ديباجدن برجبه
تقديم ايتمكله بعد التلبس عثمان ذى النورين رضى الله تعالى عنهه اول جبه يى اعطا واكسا
بيوردى (وحضرت حسن رضى الله تعالى عنه درتيوز درهم قيمتلى ثوب تلبس ايلمشدر (وسعيد
ابن مسيب بيك درهم قيمتلى حله فاخره تلبس ايدوب مسجده دخول ايلدكده زياده تزين ايلديكز
ديدكلرنده سعيد بن مسيب رب وخالقمله مجالسه يعنى بارى يه عبادت ايده جكمدن تعظيما لشانه
تجمل ايلدم ديو جواب ويرمشدر (قلت) اشتـه عين حكمت ومحض رحمت اولان شرع
اطهر بمزده حال ذكر اولنان منوال اوزره ايكن لاحرج فى الدين اقتضاسنجه اهل اسلامك
بعض رخص شرعيه اوزره اولان اعماللرينى كوروب شريعت غرانك عزايم ودقايق ومسائل
تامه سنه واقف اولمدن اهل اسلامده نظافته رعايت اولنمور ديودهن اعتراضى بازايدنلر ونظافت
معنويه يى ادراكدن بى نصيب اولمرهمان كندولرينى اوم ايدهلر نور آفتابى كوره ميان خفاشك
شمسه طعنندن غم چكلمز والسلام * المروة الظاهرة الثياب الطاهرة * ازقديم دينيلان كلامدندر
يعنى مروت ظاهره اثواب طاهره در ديمكدر (عبادبن عباسك رنك واحده متعدد جبه لرى
اولمغله بهر كون برينى تلبس وملوك ديالمه دن ركن الدوله نك مجلسنه دخول ايدردى ومدت مديده
ركن الدوله ايله همصحبت اولدى بركون ركن الدوله برجبه ظنيله جلساسنه كورميكز شوآدمينك
نظافتنه شوقدرسنه در برجبه كيرنه چوريدى ونه صولدى ديو تحسين ايلدى * البس البياض
والسواد فان الدهر كذا بياض نهار وسواد ليل * ديمشدركه مآلى بياضله سياهى كى دهردخى بياض
نهار وسواد ليلدر يعنى ايكى رنكه منحصردر ديمكدر (قلت) غالبا زمانه اوى تا كمراحت ايده سن ديمكى
افاده ايدر (براهل رياضته نيچون سياه كيرسن ديدكلرنده ثوب سياه ثياب اهل مصيبته اشبهدر ديو
جواب ويرمشدر (هرون رشيد اوزاعى يه كسوه سياهك لبسندن سؤال ايلدكده اوز سياهى تحريم ايلم
لكن كريه عد ايدرم زيرا عروس بكلين تلبس ايلمز ومحرم اولان انكله تلبيه ايلمز يعنى حاجيه احرام اولماز
وميت تكفين اولنماز ديو جواب ويرديلر (قلت) اوزاعى عبدالرحمن بن عمرو بن محمد ابى عمرودر
ساكن اولديغى بيروتده يوز اللى يدى سنه هجريه سنده يتمش ايكى ياشنده وفات ايلدى وتبع تابعيندندر
انتهى (احمد بن ابى فنن ثوب سواد تلبس ايلمش برمحبوب حقنده اشبوقطعه يى نظم ايتمشدر * رأيتك
فى السواد فقلت بدرا * بدا فى ظلمة الليل البهيم * والقيت السواد فقلت شمسا * محت بشعاعها ضوء
النجوم * مآلى اى يارسنى ثوب سواد ايچنده كورديكمز زياده سياه كيجه ايچره ظاهر اولمش بدرى
كوردم ديدم واوجامه سياهى ارقاكدن چقارديغكده شعاعى سببيله ضياء كواكبى محو ايدن شمسى
كوردم ديدم ديمكدر (اشبوبيت اسعد فقيرك بعض غزلندندر * مكر آب حياته منبع ايمش *
* اوسيه جامه ايچره كيراليجه ناف * مرو بدركه تجاردن برى دارمى عابد حضرتلرينك ساكن

اوندیغی مدینه یه عراقدن خمار یعنی خاتونلرك باشلرینه اورتدکلری باشمق مقوله سی متاع کتوروب
سیاه رنکلی اولنلردن ماعداسنی صاتوب رنك مذکوره رغبت ایدن بولنمدیغندن یدنده قالمش ایمش
دارمی بی زیارته کیدوب سیاه خمار یدنده قالوب زیان کوردیکنی شکایت ایتمکله تاجره اجیوب
* قل للملیحة فی الخمار الاسود * ماذا اردت بزاهد متعبد * قد کان شمر للصلاة ازاره * حتی
قعدت له بباب المسجد * بیتلرینی نظم ایله اغازه اشرا ایتدیرمش وقتا که نظم مذکوری مغنیه لرك
اغازه لری سیله دارمی زهدندن رجوع ایدوب سیاه خمارلی برحسنایه عاشق اولمش خبری شیوع
بولدقده معتقد ناس اولدیغندن کافهٔ محبوبهٔ بلده خمار سیاهی تاجر مرقومدن اشترا ایتمشلر
ومآلی بیتین ای دل خمار اسود ایچنده اولان ملیحه ومحبوبه یه سویله که زاهد متعبددن نه استرسنکه
اوزاهد صلات وعبادتك ازارینی تشمیر ایتمش یعنی عبادتله مشغولدر سن ای نازنین نه سببه مبنی
انك ایچون کلوب مسجدك قپوسنده اوطورورسن دیمکدر (قرمزی جامه لی برمحبوبه حقنده نظم
اولنمشدر * وشمس فی قضیب فی کثیب * تبدت فی لباس جلنار * سقتنی خمر ریقتها
وحیت * بوجنتها فاطفت جل نار * مآلی دال کبی قدو قامتده وقوم دپه سی کبی سرینده برشمس
یعنی برکوزل یوزلی جلنار یعنی رمانی رنکلی لباس ایچره ظاهر اولدی اویله زنکه آب دهانی باده سیله
بنی صوله دی یعنی دهاندن بوس ایلدم ودخی یکاقلریله بکا حیات ویردی یعنی اورالردن
دخی اوپدم بوسببله بنده اولان نار شدید تحسر واضطرابی سوندردی دیمکدر (جلنار جیمك ضمی
ولامك فتح وتشدیدیله کلنار معربیدر که نار نباتی وچیچکیدر جلنار ایله جل نار بیتلرنده جناس تام
واردر کما لایخفی (کثیب ایچه قوم یغنه دیرلر وبادیه نشین اولان عرب العربا فی الحقیقه معانی
بلیغه یی بوراوررلکن حضر یلرکبی اللرنده مشبه به اوله جق سرمایه لری اولمادیغندن یعنی ساعته
قودیغمز ایچه وبیاض قومدن کلیجهٔ سیم کبی نازك ومطبوع قوم تپه ندن باشقه سرین سیمین
سمین یاسمین رنکی لعذافنده قوم تپه سنه تشبیهه مجبور وادقلرندن اسان عربیده اولان نظم ونثرده
استعمالی شایعدر فتدبر (شرابی رنکلی لباسده اولان حقنده دینلمشدر * فی ثوبها الخمری
قد اقبلت * بوجنة حمراء کالخمر * فملت سکرا حین ابصرتها * لاتنکروا سکری من الخمر *
مآلی بنم محبوبم خمر رنکنده اولان ثوبی ایچره خمر کبی قرمزی بکاغیله اقبال ایلدی یعنی بکا کلدی
بن دخی کوردیکم کبی سرخوش اولوب اکا میل ایلدم بنم دخی خمردن مست اولدیغمه ومستانه
ایلدیکم وضعمه اعتراض ایتمیك دیمکدر (لابس احمر اولان محبوب حقنده مهلب نظم ایتمشدر
* تبدی فی قمیص الدار یمشی * عدولی یلقب بالحبیب * فقلت له بم استحسنت هذا * لقد
اقبلت فی ذی عجیب * فقال الشمس اهدت لی قمیصا * بدیع اللون من شفق المغیب * فثوبی
والمدام ولون خدی * عجیب فی عجیب فی عجیب * مآلی حبیب یعنی دوست ایله ملقب اولان دشمنم
یعنی بکا بی رحم اولان محبوبم باده رنکلو پیرهن ایچنده ظهور ایلدی وکوردیکمده ای جانان جامهٔ
عجیبه ده اقبال ایلدك واشبو رنکی ندن بکندك دیدیکمده جوابنده بکا آفتاب شفق مغیبدن اولیجی رنك
بدیعده برقمیص اهدا ایلدیکه ثوبم ومیانمزده اداره ایده جکمز صهبا واوزروم بری بری ایچره عجیب
نسنه لردر دیدی دیمکدر اشبو * عجیب فی عجیب فی عجیب * بولنده اولان معنایی بالاده ذکری کذار
ایدن دیك الجن اختراع ایتمش وبعده شعرا دخی اسلوب مذکوری بکنوب اقتفا قیلمشلردر واشبو
شعر آتی دخی اوطرزده ینه دیك الجنکدر * مررنا بالقضیب اذا تثنا * وتیاه علی القمر التمام *
سقانی ثم قبلنی واومی * بطرف سقمه یبری سقامی * فبت به خلا الندمان اسقی * مداما فی مدام
فی مدام * مآلی برتازه نهال باغ نازه واندن بدل بدر تمامه ادعای تفوق ایله کبرایدن محبوبه میل
وانعطافده مرور ایتدك یعنی راست کلدك بکا باده صوندی وبنی تقبیل ایتدی وچشم بیماریله

وصله ایماایدوب خستکی حسرتدن بنی بری ایلدی بولطفی اوزرینه بنده انکله اغیاردن خالی
اوله رق فراش وصالده باده ایچره باده ایچره باده ایله سقی اولندیغم حالده بینوت ایتدم دیمکدر (وشمس
فی قضیب الخ قطعه سندن بومحله دك یاز بلان بودفعه برنسخه ده بولنوب درج اولندی (برحکیم
فرزندینه وصیتده * اذا نلت بمنزلة من السلطان * یعنی قرنای سلطنتدن اولورایسك صقن برلباس
کیمه که اولباس سببیله سکا سلطانك دقتی ونظری دائم اوله یعنی ملوکه شایان وزیاده اعلی والوان
اثواب کیمه ویلکه ملوکه لایق اثوابی سائری کیمك جائزدر همان بیاض کی دیمشدر (یحیی بن
خالد برمکی اوغلونه نصیحده ثوب کیدیککده زیاده طویل وقصیر کیدرمه متوسط اوله رق
اعمال ایتدر زیرا طویل القامه کیسه یه بخش ایدرایسك قیصه کلز ومتوسط القامه یه اعطا ایدرایسك
مطابق کلوردیدی (بعض حکمانك خلانك لباسی طول مدت بقاسی اولدیغندن استبرقدر ومترفین
مسرفینك لباسی ازمدنده بوزولدیغندن سندسدر ومتوسطین یعنی افراط وتفریطده بولنمیان
ذواتك لباسی توسط بقاسیچون عتابی دیدکلری قماشدر (قلت) استبرق دیبای ستبرك یعنی
قالین دیبا دیمکدر که ستبرك معربیدر ومطلقا ایپکدن منسوج قماشدر استرسه تللی اولسون استرسه
ساده وسندس دیبای تنك یعنی اینجه ویوفقه دیبادر بودخی معربدر انتهی (بعض امرا حاجبنه
بررجل عاقلی حضوریمه احضار ایله دیو امر ایدر حاجب دخی بررجلی کتورر امیر بورجلك
عقلی ندن بیلدك دیو استخبار ایلدکده حاجب بونك صیفده کتاندن وشتاده پنبه دن منسوج
واسیجاقده مستعمل وصغوقده جدید اثواب کیدیکندن بیلدم دیمشدر (محکیدر که ولید رأسنه
براعلی شال صاروب انکله هشامك حضورینه داخل اولور هشام ثمن عمامه یی سؤال وولید دخی
بیك درهمه آلدیغنی اخبار ایدر هشام استکثار ایلدکده ولید ای امیرالمؤمنین ثمن عمامه یی استکثار
ایلدیکز رأس اشرف اعضادر قیمتده زیاده ثوب ایله اکرام احری والیقدر جنابکز ایسه
اون بیك التونه برجاریه الدیکز که ونواعضا کزایچون دیو الزام ایتمشدر (منقولدر که ابرویزك
اللی ارشون بوینده بردستاری اولوب کیرلندکده آتشه اتار ووسخی انوب دستار پاکز و بووجهله
تطهیر اولنور ایمش (مرویدر که ذکر اولنان دستار سمندرك معربی اولان سمندل نام طیرك تویندن
منسوج ایمشکه طیر مز بور داخل نارده یورطلر وتعیش ایدر ایمش (وینه پرویزك هرساعت یعنی
هرآن تلون ایدر ایپکدن منسوج بردا سی وجوهر سرا ویلی واتابیب ذمردن اوجقوری وار
ایمش (قلت) اکر جوهر سراویل پاره کوهر ایسه خلاف معقولدر یوق اوزرنده جواهر
دیزلمش دیمك ایسه خلاف مطبوع ایسه ده غرائبدن دکلدر (اتابیب انبوبه نك جمعیدر بوغوم دیمکدر
بوصورتده ذمردبوغمندن اوجقور ینه جای نظردر فتدبر ومار الذکر ابرویزا کاسرهٔ عجمك یکرمی
ایکنجیسی خسرو پرویزدر انتهی (ودینلمشدر که دراریع یعنی زرهلر لباس روم واقبیه یعنی قفتانلر
لباس فرس وقراطق لباس هند وازر یعنی بدنه بورونه جك توبلر لباس عربدر (قلت) قرطق
جندب وزنده خرقه تعبیر ایتدیکمز کرتهٔ فارسی معربیدر انتهی (بعض عرب بلیغدن الوان
ثیاب سؤال اولندقده لون اصفر لابسنی مشکل ایدر معناسنه اشکل ولون احمر اجل ولون
اخضر صاحبینی نبیل ایدر معناسنه انبل ولون اسود مهابتلی ایدر معناسنه اهول ولون ابیض
افضلدر دیو جواب ویردی (افلاطون دیدیکه شقایق رنك وروایح زعفرانی تسکین غضب
ویاقوتی رنك وروایح وردیه تحریك سرور ایدر ولون احمر لون اصفره مقارن اولورسه قوهٔ
عشقیه یی ولون احمر لون اصفره خلط ومزج اولندقده قوهٔ غریزیه یی تحریك ایدر ولون
تفاحی خمری یه خلط اولنور ایسه مجموع طبایعی تحریك ایدر (وبعض اعلام دیدیکه افضل ثیاب
بشدر بربیسی حلهٔ آدم صلوات الله علی نبینا وعلیه که حق سبحانه وتعالی جنده اول حضرته

الباس ايلدى.(وايكنجيسى قيص يوسف عليه السلامكه پدر ارى يعقوب عليه السلام وجه
شريفنه القا اولندقده چشملرى بصيرا ولدى (واوچنجيسى قيص هرون عليه السلامكه قرنداشى
حضرت موسى عليه السلامه نبوتده خداى متعال شريك اولديغى حالده بعث بيوردقلرنده
حضرت جبريل عليه السلام جنة الفردوسدن انلره كتوردى (ودردنجيسى بردهٔ فخر كائنات
ازكى الصلوات والتحياتكه اول برده ايله تكفين اولنديلر (وبشنجيسى جلباب يعنى سترهٔ فاطمة الزهراء
رضى الله تعالى عنها كه صوفدن منسوج ايدى وزوج محترملرى حضرت على رضى الله تعالى عنه
زفافلرنده اكنسا بيوروب واوكسوه ايله دنيادن خروج ورحلت بيورديلر ايدى (مرويدركه
برخاتون رسول الله صلى الله عليه وسلم افنديمزه بربرده كتوروب شو برده بنى عربك اكرمى واشرفى
اولان ذاته ويرمكى قصد وعزيمت ايلدم ديدكده رسول الله افنديمز شوغلامه اعطا ايله ديو
سعيد بن العاص رضى الله تعالى عنهمه ويرمه سنى اشارت بيورديكه بردهٔ سعيديه ديو مشهور اولان
اول بردهدر (مصعب بن زبير ديديكه هرشيئك راحتى واردر راحت بيت سپورمكله وراحت ثوب
دوشرمكله در (وبعض عربدن منقولدركه ديار بصرهده برازقماش كوردمكه كويا انواع ربيعدن
نسج اولنمش يعنى كوناكون شكوفه رسملرى ايله طوقنمشدر (اردشير وبهرام كور وانوشروان
اعياد لرى اولان نوروز ومهرجانده خزينه لرنده موجود نقدر ثياب فاخره وار ايسه جمله سنى
اخراج واكنسا ايدرلردى ملوك وامرادن انلرك اثرينه اقتفا ايدنى بيلمدك الاعبدالله بن طاهركه
يومين مرقومينده خزائنده برثوب فاخرترك ايتميوب اكنسا ايدردى * نفسى عزيز ولباسى تكلفسز
اولان ذواته دائر كلامدر * مبرد رحمه الله تعالى ديديكه رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز
تلذذ وجهى اوزره برشيئه شروع بيورميوب انجق جهت احلال واستئناددن شروع بيورولردى
يعنى رضاى حق تقديم وبوطريقى امته ترغيب بيوررلر ايدى كورلمزميكه كسراى عجمك خاكپاى
رسالتپناهلرينه هديه اولمق اوزره تقديم ايلديكى حلهٔ نفيسهٔ كرانبهايى تلبس بيوروب اول
كسوه ايله خطبه دنصكره منبردن نزول بيوروب اسامه حضرتلرينه احسان بيورديلر (قلت)
بوندن مستفاد اولان حلال مال اولديغى صورتده سابقده استعمالى جائز اولمديغى بيان اولان شيلردن
اولميه وذى قيمت ثوبله تجمل جائزدر (منقولدركه ابوسفيان بن حرب اول حله يى اسامه نك اوزرنده
كوردكده كسرى بن هرمزك ثوبنى ابن شانك اوزرنده اولمق مناسبميدر ديو اعتراض ايتمشدر
واسامه يه ابن شاة ديديكى والده سى صبى شيرخوار ايكن وفات ايدوب قيون سودى ايله بسلنديكى
ايچوندر (قلت) ابوسفيانك اشبو اعتراضى ظن ايدرمكه كندوسنك اسلامندن اول اولمق
كركدر انتهى (انس رضى الله تعالى عنه حضرت باعث ايجاد عالم صلى الله تعالى عليه وسلم
افنديمزك بركون حضور فيوضات ظهورلرينه داخل اولدم مبارك بدنلرينه عبا كيوب دوشلرنى
وتدينه ربط ايدرلر وبردفعه دخى مبارك ارقه لرينه بركليم اورتوب قبوللرينك قولاقلرينه نشان
ايدرلر ايدى بويله كوردم ديو روايت ايتمشدر (حضرت على رضى الله تعالى عنه بيورديكه
حضرت عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنهك لابس اولدقلرى ازارلرينك بكرمى برپامه سى
مشبندن ويرى ثوبمز جنسندن ايدى (وحضرت على رضى الله تعالى عنهك قيصلرينك يكى
پارمقلرينى تجاوز ايتمزدى وبكلرك يدين اوزرينه فضل ورجحانى بوقدر برلر ايدى (عمر بن عبدالعزيز
خلافتندن اول بيك ديناره برحله اشترا ايدلرلر ايدى عجب كوزل ثوب اولدى اكر كندنده
خشونت اولمسه ايدى ديدى يعنى بكمدى خليفه اولدقده بش درهمه برثوب اشترا ايلدكلرنده
كوزل ثوب اولدى اكر يومشا قلغى اولمسيدى ديدى يعنى اويله اهون ثوبى بيله زهددن كيمكى
استمدى (مسلم بن يساردن روايت اولنديكه بركيمسه برثوبى لابس اولوب كندينى او ثوب ايچنده

افضل ظن ايلسه اول ثوب قبيحدر (منصور بن عمار رحمه الله تعالى ديديكه لباس تقوادن تعرى
ايدن كيمسه لباس دنيادن برشى ايله كندينى ستر ايده مز (برعابد وزاهده قميصكدن اجود
واحسن قيص تلبس ايلسك كوزل اولور ديدكلرنده عابد مشاراليه كاشكه قلبلر ايچنده قلبم
قيصلر ايچره قيصم كبى اولايدى ديدى (بعض علماكشى سيد واولو اولماز نه نوع ثوب كيكز اولورسه
اولسون ايچنده مطهور بنى قيد ايتديكه ديمشدر (اويس القرنى حضرتلرى مزبله لردن برپارچه لرينى
جمع وغسل وتطهير ايله يربرينه ديكوب كيرلردى (منقولدركه بنى عذره قبيله سندن برى اوزرنده
عبا اوله رق عظماء عربدن برينك حضورينه داخل اولدقده استحقار ايدر اودخى اى امير عباسكا
تكلم ايلمز بلكه درون عباده اولان تكلم ايدر ديدى (اصمعيدن منقولدركه براعرابى ايله ملاقات
وروايات اخبار وشعر وكفتارندن كسب لذات ايدوب كاليله بيله اثواب كهنه ايچره ضيق حالنى كوروب
تعجبا استفسار ايتديكمده برازجق سكوته واروب اشبو شعرى نظم ايتدى * اخى ان الحادثات
* عركتنى عرك الاديم * لاتنكرن ان قد رأيـ * ت اخاك فى طمرى عديم * ان كن اثوابى بلـ *
ن فانهن على الكريم * مألى اى بنم قرنداشم تحقيق دهرك حوادثى يعنى اكدارى بنى براى تربيه درى بى
اوغوب سورتدكلرى كبى سورتدى يعنى پريشان ايلدى قرنداشكى يعنى بنى كهنه عبا ايچنده فقير
كورديكك وقتده واثوابم صاغ اولميوب چورك اولديغى حينده اصلا انكار واعتراض ايتمه كه
اواثواب كريم اولان ذاتك اوزرنده در يعنى حالم بويله اسوء ايسه ده بن كريمم ديمكدر (لبعض
الشعراء) على ثياب لوتقاس جميعها * بفلس لكان الفلس منهن اكثرا * وفيهن نفس لوتقاس
ببعضها * نفوس الورى كانت اجل واكبرا * وماضر نصل السيف اخلاق غمده * اذا كان عضبا
حيث وجهته برا * مألى بنم اوزرمده برازاوروبه واردركه اكرهپسى بربوله قارشولشدبرلسه او بر
پول انلردن چوق اولور يعنى بربول بيله دكزانجق اواوروبه لرك ايچلرنده بركشى واردركه اوكشينك
برپارچه سى اكر كندى زماننده بولنان خلقك طوپنه قارشولشديرلسه انلردن بيوكرك اولور نتكيم
قلج كسكين اولوب هراوروب ضرب ايلديكك يرى كسر اولدقجه اكافننك چوركلكى واسكيلكى
ضرر ويرمز خلاصهٔ ارسال مثل نه قنك زينتى ناملو بى كسيجى ايدر ونه عدم زينتى جوهرذاتى
تجوره مانع اولور كذلك ذاتله اثوابك حال وشانى بويله در فافهم اشبو قطعه امام شافعى حضرتلرينه
دخى عزو اولنمشدر (منقولدركه هرون رشيدك حضورينه نحيف بركيمسه داخل اولور رشيد
اول كيمسه يى تعييب ايتمكله اودخى اشبو ابياتى نظم ايلدى * ترى الرجل النحيف فتزدريه *
وفى اثوابه اسد هصور * ويعجبك الطرير فتبتليه * فيخلف ظنك الرجل الطرير * وقد عظم
البعير بغيرلب * فلم يستغن بالعظم البعير * يصرفه الصبى بغير وجه * ويحبسه على الخسف
الجرير * وتضربه الوليدة بالهراوى * فلا عار لديه ولانكير * فان ك فى شراركم قليلا * فانى فى
خياركم كثير * مألى رجل نحيفى كوروب انى استحقار ايدرميسن مع هذا انك اثوابى ايچنده قيريجى
ارسلان واردر ايرى وعظيم كشى بى كوردكده بكنرسن وانى امتحان ايدوب تجربه ايتدكده ظن
ايتديكك كبى بولمزسن دوه عقلى اولميه رق بيوك اولمشدر وعظم وجود ايله امورينى اداره ده
وارستهٔ احتياج دكلدركه دوه يى برصبى بولندن چقاروب استديكى يره وانى چكيجيسى مهلكه يه
چكرك كتورر يعنى جماد كبى اوصبى كيفما يشاء تصرف ايدر وقز چوجوغى بيله عصا ئله دوه يى
دوكر بويله همجنسلرى ميانده اوكودكك كوتكنى يديكندن نه اوتانور ونه قارشو قورر بن سنك
شرليلرينكك ازى اولدم ايسه خيرلولرينكك ايچنده كثيرم يعنى بنم شرم از وخيرم جوقدر يعنى
بنم جثهم صغير اولديغندن جارحه مله اضرارم آز ايسه ده درايتم وعقلم اولديغندن حسن تدبيرم ايله
سكا خيرم چوق اولور ديمكدر * كل ماتشتهيه والبس مايشتهيه الناس * اقوال علماى حكمادندر

يعنى ميل ايتديكك مأكولاتى بى وناسك ميل ايتديكنى كى ديمكدر (قلت) بونك مفادى اكل ايتديكك
طعام مستور بوده شكمك اولوب آفت اولان اشتهاره بادى اولماز اما ناسك ميل ايتديكى ياخود
كافهٔ ناسك كيه مديكى اشباكه يا ذى قيمت وياخود غريب الهيئه اولور بونلر ايسه مضغهٔ افواه
عالم اولمغله حقد وحسده سبب وعلتدر ديمكدر انتهى (وقول مذكورى قائل اولان معناى مذكورى
بو يله نظم دخى ايتمشدر بؤ: ان العيون رمتك ان فاجأتها* وعليك من شهر الثياب لباس* اما
الطعام فكل لنفسك ما اشتهت * واجعل لباسك ما اشتهاه الناس * مآل نظم مذكور بروجه
محرر سنك اوزركده ثياب اشتهار نصابدن شهرت واشارتى موجب ذى قيمت ياخود نو صورت
لباس اولديغى حالده عيون خلق راست كلديكنده سكا نظر بد سنكى آثارز ارتق سن لباسكى
ناسك آلشديغى وكيديكى لباسدن ياب لكن طعامكى نه كونه استرايسك اندن بى بطنك انى استر اولور
وكوزه كورنمز ديمكدر (وثياب منسوبه يعنى جيادت تصنيع ايله هر برى بر بلده نك خاصه سى
اولان اثواب بونلردر كه ذكر اولنور * برود اليمن * وشى صنعاء * مروط الشام * اردية مصر *
اكسية فارس * ديباجة الروم * حلل البحرين * عمائم الابله * مناديل دامغان * تكك ارمنية (قلت)
برود ضم باء سكون را ايله بردك جمعيدر كه بر نوع جبوقلى قماشدر (وشى آلاجه لى ونقشلى قماشدر نور
(مروط مرطك جمعيدر كسر ميله مرط بر كونا فوطه در كه عباكبى يوكدن ودخى خز تفتكندن
طوقنور عر بستانده خاتونلر بورينورلر (صنعاء يمنده بر شهر عظيمدر (ردا معلوم (كساء كليم
ديباج كه معلومدر ديبانك معربيدر (حله معلوم (عمامه معلوم (بحرين تثنيه صيغه سيله بصره ايله عمان
ميانده بر بلده در (ابله الفك وبانك ضمه لرى ولامك شده سى وآخرده تا ايله بصره ده بر موضعدر كه
دنيا جنتى ديو مشهور اولان يرلرك دردنجيسيدر (منديل معلوم (تكه اوچقوردر جمعى تكك
كلور (ارمنيه ارمن بن ليطى بن يونانه منسوبدر وارمن ولايتى صغرى وكبرى ديو ايكى يه
منقسمدر صغراسى آدنه ومرعش وكبراسى وان وقارص وارضروم ايالتلرندن عبارتدر انتهى

﴿ الباب السابع والار بعون ﴾

اشبو فرقيدنجى باب حلى ومصوغ يعنى زينت جواهر والتون وكمشدن دوكلمش نسنه‌لر وطيب
وتطيب يعنى عطريات وتعطر وبونلره شبيه شيلر بيانده در ﴿ ما جاء فى التختم ﴾ حضرت عايشه
رضى الله تعالى عنهادن مرويدر كه بيورمشدر (كان رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
يتختم فى يمينه وقبض عليه الصلاة والسلام والخاتم فى يمينه) يعنى حضرت شاه رسل عليه صلوات
الله وسلامه دست يمين انوار قرينلرينه خاتم طاقار ايدى وعالم قدسه ارتحاللرنده خاتم شريفلرى
يمينلرنده ايدى ديمكدر (حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزه نعت خوان ذوات‌دن برى
* كف الرسالة ليس يخفى حسنها * وتمام حسن الكف لبس الخاتم * بيتنى نظم ايتمشدر كه مآلى
صاحب رسالت كفنك حسنى خفى اولماز يعنى ظاهردر لكن حسن كفك تمامى خاتمى طاقمقدر
ديمكدر (اسعد فقيردر كه حسن كف شريف نبوى زينت خاتمه محتاج دكلدر كه انكله تمام اوله
اكر مصراع ثانى * والكف يكمل حسن ذاك الخاتم * دينسه ايدى مطالعهٔ عاجزانه مه كوره اولى
اولوردى مكر ناظمك مرادى خاتمك ذات رسالتپناهه اضافتى حيثيتى اوله بو صورتده توجيهى
قابلدر (قلت) يعنى بنده فقيردير مكه اشبو خاتم شريفك احوالنده اولان تفصيلات تحصيل
وقوف ايده جك فائده لو روايتدن اولمغله شمائل شروحندن مأخذلرى اشارتى ايله خلاصه سى
بو محله ضم اولندى (انس رضى الله تعالى عنه روايتى اوزره ملك عجمه و بر روايت ديكرى اوزره
قيصر روملك حبش اولان نجاشى يه دخى اسلامه دعوتى ناطق نامهٔ سعادت يازلمسى مراد نبوى

اولدقده برى نامه ده خاتم اولمادقجه بونلر اعتماد ايتمزديدكده خاتم تصنيعنه اراده بيورديلر (شمائل)
خاتمى اخطارايدن برقولده عجمدن وعلى قول قريشدن ايدى (ابن حجر) اشبو نامهٔ سعادت
تحريرى هجرتك التنجى سنه سنده در بخارى روايتى اوزره (ابن حجر) يدنجى سنه سى محرمنده ايدى
(من اصل سير الحلبى الشهير باستاد راغب باشا) صاحب سير ابن سيد الناس يدنجى سنه يى
وغيريلرى بخاريك روايتنى جزم ايتمش واواخرسنهٔ سادسه واوائل سنهٔ سابعه ده ايدى ديمكله
روايتلر توفيق اولنمشدر زيرا اتخاذ خاتم ملوكه ارادهٔ تحريرات عندنده در كه بو اتخاذ التنك
ذى القعده سنده مصالحه مدتنده ايدى مدينه يه ذى الحجه ده عودت اولنوب ايلچيلر يدينك محرمنده
بعث بيورلديكه اتخاذ قبل بعث السفيرايدى (مناوى) خاتم شريف ورق يعنى كمشدن اولوب
فصى يعنى قاشى حبشى ايدى (شمائل) حبشه نسبتى جزع يعنى يونجق ياخود عقيقدن ايديكه
بونلرك معدنى يمنده اولديغى كبى حبش اولكاسنده دخى چقار ياخود نسبت مذكوره لون فص
اسود اولديغيچوندر (وينه شمائلده انس حضرتلرينك (وكان خاتم رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلم من فضة فصه منه) روايتيكه بخاريك روايتى دخى بودر اصح اولمغله روايت سابقه ايله
بينلرنده تعارض تحقق ايتمز اما وجه توفيقده يازيلان سائر اقوال موجه دكلدر (ابن حجر) روايت
ثانيه نك مآلى خاتم شريف كمشدن اولوب فصى دخى اندن ايدى ديمكدر (بونده منه ضميرى ورق
اعتبارى ايله فضه يه راجعدر ياخود من تبعيضيه وضمير خاتمه راجعدر كه تقديرى فصى خاتمدن
بعضدر ديمكدر (اسحق خواجه سى) وينه انسدن خاتم شريفك نقشى اوچ سطر اولوب بر سطرى
(محمد) و بر سطرى (رسول) و بر سطرى (الله) ايدى (شمائل) اوچ سطر اولمسى تصريح كردهٔ
بخاريدر وعلى اختلاف الاقوال سطر اول با آلاده اوله رق الله وثانى رسول وثالث محمددر (ابن حجر)
الله اعلم خاتم شريفك نقشى كلام مرقوم ايدى ديمك خاتم صحيفه يه ضرب اولندقده نمايان اولان
نقش كلام مزبور ايدى ديمكدر (على رواية خاتم شريف حبشى اولوب اوزرنده (لا اله الا الله محمد
رسول الله) وروايت ديكرده نقش خاتم شريف (بسم الله محمد رسول الله) وارد اولمشدر جمع
روايات تعدد خاتمه حمل ايله حصول بولور (اسحق خواجه سى) بعضيلرينك خاتم اوزرينه
اسم الله نقشنى مكروه عد ايتدكلرى ضعيفدر (ابن حجر) خاتم شريف منقوش مذكور
خلايه دخولده نزع اولنور ايدى (شمائل) خلايه دخول ارادهٔ دخول ايله مفسردر ونزع
اولنديغى اوزرنده اسم معظم اولديغندندر كه خلاده استصحابى مكروه و بعضه كوره حرامدر
وصول الده آب ايله استنجا وقتنده بقاسى قطعا حرامدر حرمت تجنبسى ايچون وكذلك
قرآن ياخود اسم نبى و بلكه منقوش خاتمك حكمى دخى بويله در اما اوزرنده محمد وعزيز كبى
اسم مشترك منقوش اولوب بونى نقش ايدن ياخود نقشيله امر ايدن بونلردن اسم معظمى قصد
ايتمش يعنى نو ريه طريقنه كتمش ايسه دخول خلا مكروهدر يوق يالكز كند و يى قصد
ايتمش ايسه دكلدر (ابن حجر) خلالغتده محل خالى ديمك اولوب بعده قضاء حاجت ايچون
آماده اولان محلده استعمال اولنمشدر (مناوى) ابن عمر رضى الله تعالى عنهمادن (اتخذ
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم خاتما من ورق فكان فى يده ثم كان فى يد ابى بكر وعمر رضى الله
تعالى عنهما ثم كان فى يد عثمان رضى الله تعالى عنه حتى وقع فى بئر اريس نقشه محمد رسول الله)
روايت اولنمشدر (شمائل) بخارى دخى بو روايتى اخراج ايتمشدر اشبو خاتم ميراث اولمادى
بلكه قدح وسلاح شريف كبى مسلمينه صدقه اولمغله ولى الامر مصلحت رأى ايتديكى نسنه ده
صرف ايتمك اوزره المشدر ديدى (وعلى قول حضرت صلى الله تعالى عليه وسلمك استعمالى كبى
امورده استعمال مصلحتى ايچون يدخليفه يه وضع اولنمشدر (ابن حجر) ابن عمرك رضى الله تعالى

عنهما روايتي مآلى رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم كومشدن بر خاتم اتخاذ ايلديلركه
دنياده اولدقجه مبارك اللرنده ياخود تحت تصرفنده ايدى بعد ارتحاله عليه الصلاة والسلام
ابو بكر رضى الله تعالى عنهك واندنصكره عمر رضى الله تعالى عنهك يدلرنده اولدى بعده بئر اريسه
دوشونجيه دكين عثمان رضى الله تعالى عنهك النده اولدى خاتم شريف مذكورك نقشى
(محمد رسول الله) ايدى ديمكدر ويدن مراد ذكر كل واراده جزء طريقيله پارمق اولور ياخود خاتم
شريف زير تصرفلرنده ايديكه كاهيجه تبركا پارمقلرينه طاقوب واقتضا ايتدكجه اطراف ملوكه
نامه‌لر يازوب انكله مهرلرلر ايدى (خلاصة ماقاله اسحق خواجه‌سى) زين الدين عراقى ديمشدركه
شكل خاتم شريفده يعنى مربع ياخود مثلث ياخود مدور اولمسنده بر روايت نقل اولنمادى
وناسك اعمالى دخى بونده مختلفدر لكن تربيع كندنده نقشه اقربدر (نقش خاتم شريف
خصايص نبويه‌دن عليه الصلاة والسلام دكلدر زيرا نقش خاتم آدم عليه السلام (لا اله الا الله محمد
رسول الله) ونقش خاتم موسى عليه السلام (لكل اجل كتاب) ونقش خاتم سليمان عليه السلام
(انا الله لا اله الا انا محمد عبدى ورسولى) اولديغى مرويدر (بعضيلر ديديكه خاتم شريفده خاتم
سليمان عليه السلامده اولديغى كبى اسرار الهيه‌دن بر سر وار ايديكه سليمان عليه السلام خاتمنى
فقد ايتدكده ملكنه خلل كلدى كذلك عثمان رضى الله تعالى عنه ضايع ايتدكده حال خلافت
بر غريب اولوب فتن ظهوريله انجامنده شهيد شهادتى نوش ايلدى (مناوى) على رضى الله
تعالى عنهدن (ان النبى صلى الله تعالى عليه وسلم كان يلبس خاتمه فى يمينه) روايت اولنمشدر
وروايت ديكرده (يتختم فى يمينه) وعلى رواية (يتختم فى يمينه وقبض والخاتم فى يمينه) وارد
اولمشدر (شمائل) يعنى خاتم شريفى حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم صاغ اللرينه طاقارلر
ايدى يساره طاقدقلرينه دائر وارد اولان اخبار بيننده‌كى تعارض حديث يمين اصحدر ديو
توفيق اولنور (ابن حجر) ياخود ايكى خاتم شريف اولوب برينى يمينه ديكرينى يساره ياخود
خاتم شريف بر اولوب كاه يمينه وكاه يساره طاقارلر ايدى ديمكله توفيق اولنور كا نظمه
العراقى فى الفيته (مناوى) بخارى تخريجنجه كوجك پارمغه طاقمق مستحب ومسلم وابوداود
وصاحب شمائل ترمذى تخريجلرنجه شهادت پارمغينه واورته پارمغه طاقمق منهى ونساء جميع
پارمقلرينه طاقمق جائزدر وباش پارمق ايله كوجك پارمق يانندەكى پارمغه طاقمغه دائر هيچ
بر روايت وارد اولمامشدر (اسحق خواجه‌سى) ابن عمر رضى الله تعالى عنهمادن (ان رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم اتخذ خاتما من فضة وجعل فصه مما يلى كفه ونقش فيه محمد رسول الله
ونهى ان ينقش احد عليه وهو الذى سقط من معيقيب فى بئر اريس) روايت اولنمشدر (شمائل)
مآل روايت مذكوره رسول ثقلين صلى الله تعالى عليه وسلم كندن بر خاتم اتخاذ بيوروب
فصنى كف شريفنك ايچنى ولى ايدن جانبه ايلدى يعنى اوجنك ايچنه آلدى واو خاتمده ياخود
فصنده (محمد رسول الله) نقش اولنمش ايدى وحضرت صلى الله تعالى عليه وسلم بر احد نقش
مذكورى اوزره خاتمنى نقش ايتمسون ياخود خاتم شريف منوالى اوزره نقش ايلمسون ديو نهى بيوردى
وخاتم شريف مذكور معيقيب حضرتلرندن اريس قيوسنه دوشن خاتمدر ديمكدر (خاتم
شريفك نقشيكه بر وجه محرر اوچ سطر ايدى بو صفت اوزره اولماسه ده منهيدر بعضه كوره صفت
مذكوره اوزره اولمسه جائزدر (وسبب نهى دخى خاتم شريف ملوكه يازيلان نامه سعادتلره طبع
اولنديغندن اكر آخرى دخى انك كبى نقشده قازدرسه اعتماد زائل اولوب فساد وخلل ظهوره چيقوندر
اشبو سبب صفت مذكوره اوزره قازلسه جائزدر قولنى تأييد ايدر (اما معاذ حضرتلرينك خاتمنده
نقش شريف مذكور وارايكن حضرت عليه الصلاة والسلامك يدنده ابقا بيوردقلرى

خبرينك صحتى تسليم اولنسه معاذك نقشى قبل النهى ياخود معاذه مخصوص اولمق اوزره
توفيق اولنور (معيقيب ميمك ضمى وعينك فتحى وسكون يا وكسر قاف وسكون يا وآخرده با ايله
مضبوطدر مشار اليه ابن ابى فاطمة الدوسيدر حبشه‌يه دفعهٔ ثانيه‌ده دخى هجرت ايدوب
اورادن مدينه‌يه كلدى وبدره حاضر اولدى حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم خاتم شريفنه
امين قيلدى يعنى مهر دار حضرت ايدى ابو بكر وعثمان رضى الله تعالى عنهما امين بيت
المال قيلديلر ايدى (ابن حجر) عمر رضى الله تعالى عنهه دخى امين بيت المال ايدى انجق يدى
حديث روايت وخلافت ذى النورين اواخرنده وفات ايتمشدر رضى الله تعالى عنهما (اسحق
خواجه‌سى) خاتم شريفك يد ذى النورين رضى الله تعالى عنهدن دوشديكى دخى مرويدر
(شمائل) اشبو روايتلرك توفيقى حضرت عثمان رضى الله تعالى عنه ذكر اولنان قيونك
كنارنده اوطورركن خاتمى بر شيئ مهرلمك ايچون معيقيبدن آلوب ومهرليوب بر شيئ
فكرنده ايكن خاتم قيويه دوشمك ياخود معيقيب الوركن دوشورمك احتماللرينه بناء ايكيسنه
دخى دوشورمكى نسبت سببنه اسنادا مجازا اولمق تأويليله ممكندر (اريس چلبس وزننده مسجد قبا
قربنده بر قيونك آديدر حضرت عثمان رضى الله تعالى عنه تفتيشنده اهتمام ايدوب قيونك
آبى اوچ كونده تماميله نزح ايتدرمشلر ايكن بولنمدى وامر خلافتك انتظامى معنى خاتم
شريفه منوط اولمغله ضياعيله امر مذكوره بين اوله رق انحلال تطرق ايتمشدر (ابن حجر)
انتهى مانقلته ملخصا من الشروح فلنشرع بالمستطرف (سلامى ذكر ايتمشدركه حضرت
صلى الله تعالى عليه وسلم خاتمى صاغ اللرينه طاقوب وكذلك خلفاء راشدين اثر حضرته
اقتفا ايتديلر بعده معاويه رضى الله تعالى عنه صوله طاقوب مروانيه دخى اكا اقتدا ايتديلر
صكره اول عباسيه سفاح خليفه صاغه نقل ايتدى هرون رشيد عهدينه دكين بويله قالدى
لكن هرون دخى صوله طاقوب ناس دخى بونى اخذ ايتديلر (حضرت على رضى الله تعالى عنه
(تختموا بخواتيم العقيق فانه لا يصيب احدكم غم ما دام ذلك عليه) حديث شريفنى روايت
قيلديلر مآلى سز فصى عقيقدن اولان خاتمى اتخاذ ايدك كه بريكزه غم اصابت ايتمز
ما دام عقيق اوزرنده اوله يعنى عقيق طاشين طاشيان غمناك اولماز ديمكدر (قلت) (تختموا
بالعقيق فانه مبارك) روايتيكه مبارك كثير الخير ديمكدر ودخى (تختموا بالعقيق فانه ينفى
الفقر) يعنى عقيق خاتم اتخاذى فقرى كيدررر ديمكدر واشبو روايتلر جامع صغيرده
مضبوطدر اما ابن حجر شمائل شرحنده عقيق ايله تختمه دائر روايت اولنان احاديث كه
از جمله (فانه ينفى الفقر) و(فانه مبارك) و(ان من تختم به لم يزل خيرا) روايتلرى ثابت دكلدر
وبر خبر ضعيفده (ان التختم بالياقوت الاصفر يمنع الطاعون) وارد اولمشدر ديمشدر خبر
احمرك مآلى صارى ياقوتله تختم طاعونى منع ايدر ديمكدر انتهى (وعمر بن عبد العزيز
مخدوملرينك فصى بيك آلتونه بر جوهر يوزك اشترا ايلديكنى استماع ايتدكده اشترا ايتديكك
يوزيكى بنده بيك آلتونه صاتمق واول آلتونلرى بطن جايعه قلمق يعنى بهاسيله فقرايى
طويورمق وكندن بر خاتم قوللنوب انك اوزرينه * رحم الله امرأ عرف نفسه * عبارەسنى
يازمق خصوصلرينى محققا سنك اوزريكه الزام قيلدم بويله جه اجرا ايله ديو تنبيهنامه
كوندرمشدر (حضرت على رضى الله عنهك خاتمى كندن اولوب نقشى (نعم القادر الله) عبارەسى
ايدى (ابو نواس شاعر كه نامى حسندر ايكى خاتمى اولوب برى مربع الشكل عقيق اولوب اوزرنده
* تعاظمنى ذنبى فلما قرنته * بعفوك ربى كان عفوك اعظما * بيتى منقوش ايديكه مآلى اوزريمه
كناهم بيودى يعنى چوغالدى وقتا كه يا ربى عفوكه مقارن قيلدم يعنى عفويكك عظمتنه ذنبمك

بوكلهكنى قارشولشدردم يعنى عفو بكه استناد ايتدم عفوك اندن اعظم اولدى ديمكدر بعض
نسخه‌ده قرنته بدلى عدلته واقع اولمشدر عدل بوراده موازنه معناسنه در وموسى الهادينك مهر
ديكرى حديد صينى ايدى واوزرنده * الحسن يشهد ان لا اله الا الله مخلصا * منقوش ايدى
ومختصر ايكن خاتم مذكورك فصى غسل اولنوب آغزينه وضع اولنمسنى وصيت ايتمشدر
(قلت) صين چين معربيدر (جعفر الصادق بن محمد الباقر رضى الله تعالى عنهما * ماافتقرت
كف تختمت بفيروزج * يعنى پيروزه يوزك تختم ايدن آوج يعنى پيروزه طاشيان كيسه فقير اولوب
آوج آچمز ديمشدر (ديلمشدر كه خاتم قلعه شايان نسنه درتدر برى عقيقدر كه اتخاذى سنتدر
و برى ياقوتدر كه عطشى يعنى صوسزلق حرارتنى تسكين ايدر و برى پيروزه در كه مسعود ومتيندر
و برى دخى حديد چينيدر كه حرز ايچوندر يعنى نسخهٔ حرز وامان كبيدر (قلت) حضرت
الشيخ الاكبر قدس سره الازهرك عباسيه‌دن مستنصر خلافتنده تأليف ايلديكى مسامره سنده
كوريلوب بعده قلقشندى مرحومك علم انشاده مألف صبح اعشى نام كتابنده مشهور اولان
امويه وعباسيه‌نك نقش خاتملرى بو محله تتميا للمطلب قلم فقير ايله ضم اولندى (عثمان رضى الله
تعالى عنه خاتم شريف بئر اريسه سقوط ايدنجه خاتم شريف نقشنده ديكر خاتم اتخاذ وعلى
قول اتخاذ ايلديكى ديكر خاتمك نقشى (آمنت بالذى خلق فسوى) ايدى مسامره‌ده
(لتصبون اولتندمن) اولديغى دخى مسطوردر (ونقش خاتم على المرتضى رضى الله تعالى عنه
(الملك لله الواحد القهار) ومسامره‌ده (ربى الله مخلصا) در ونجللرى حضرت حسنك
رضى الله تعالى عنه (لا اله الا الله الملك الحق المبين) اما مسامره‌ده (العزة لله عزوجل وحده) در
ومعاويه نك رضى الله عنه (لكل عمل ثواب) و بر قولده (لاقوة الا بالله) ومسامره ضبطنجه
(ربى اغفرلى) در واوغلى يزيدك (ربنا الله) اولوب مسامره‌ده فضدا ولديغى دخى محرردر ومعاوية
ابن يزيدك (الدنيا غرور) ومروان بن الحكمك (الله ثقتى ورجائى) واوغلى عبد الملكك (آمنت
بالله مخلصا) واوغلى وليدك (ياوليد انك ميت ومحاسب) ومسامره‌ده (ربى الله لااشرك به
شيئا) اولديغى دخى محرردر و بر تحرير مسامره قرنداشى سليمانك (آمنت بالله وحده) ونقش
خاتم عمر بن عبد العزيز (عمر بن عبد العزيز يؤمن بالله) ومسامره‌ده (عمر يؤمن بالله مخلصا)
و يزيد بن عبد الملكك (قنى السيئات ياعزيز) و قرنداشى هشامك (الحكم للحكم الحكيم)
ومسامره‌ده (الحكم لله) ووليد بن يزيد بن عبد الملكك (ياوليد احذر الموت) واوغلى يزيدك
(يا يزيد قم بالحق) ومسامره‌ده (يا يزيد قم بالحق تنصر) وقرنداشى ابراهيمك (توكلت على
الحى القيوم) وآخر امويه مروان الحمار بن محمد بن مروانك (اذكر الله ياغافل) ومسامره‌ده
(اذكر الموت ياغافل) در اما اول خلفاء عباسيه‌دن سفاحك نقش خاتمى (الله ثقة عبد الله)
ومسامره‌ده (وبه يؤمن) دخى منضمدر و برادرى منصورك بر بيان مسامره (اتق الله تزد
فتعلم) در ومهدى بن منصورك (حسبى الله) واوغلى موسى الهادينك بنه مسامره تحريرنجه
(موسى يؤمن بالله) وقرنداشى هرون الرشيدك (العظمة والقدرة لله) در مسامره‌ده (عزوجل
دخى داخلدر وعلى قول نقش مهر رشيد (كن من الله على حذر) در واوغلى امينك
(محمد واثق بالله) ومسامره‌ده (لكل عمل ثواب) وقرنداشى مأمونك (سل الله يعطك) ومسامره‌ده
(الموت حق) ومعتصمك (الله ثقة ابى اسحق ابن الرشيد وبه يؤمن) در ومسامره‌ده
(سل الله يعطك) اولمق دخى محرردر واوغلى واثقك (الله ثقة الواثق) ومسامره‌ده (لا اله
الا الله محمد رسول الله) وقرنداشى جعفر المتوكلك (على الحى اتكالى) ومسامره‌ده (المتوكل
على الله) واوغلى محمد المنتصرك (يؤتى الحذر من مأمنه) اولوب مسامره‌ده (محمد بن جعفر)

ايله (انا من آل محمد الله لى و محمد) دخى محرردر واحمد المستعين بن معتصمك (فى الاعتبار
غناء عن الاختبار) وزبير المعتز بن متوكلك (الحمد لله رب كل شئ وخالق كل
شئ) ومسامره‌ده (زبير بن جعفر) ومحمد المهتدى بن واثقك (من تعدى الحق ضاقت
مذاهبه) ومسامره‌ده (المهتدى بالله يثق) واحمد المعتمد بن متوكلك (السعيد من وعظ
بغيره) واحمد المعتضد بن طلحة الموفق بن المتوكلك (الاضطرار يزيل الاختيار) ومسامره‌ده
(توكل تكف) واوغلى على المكتفينك (على بن احمد يثق بالله) ومسامره‌ده (على بن المعتضد)
وقرنداشى جعفر المقتدرك (الحمد لله الذى ليس كمثله شئ وهو خالق كل شئ) ومسامره‌ده
(جعفر يثق بالله) وقرنداشى محمد القاهرك (محمد رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم)
ومسامره‌ده (ياأملى اختم بخير عملى) ومحمد الراضى بن المقتدرك مسامره تحريرنجه (من
بالرضى) وقرنداشى ابراهيم المتقينك (المتقى لله) ومسامره‌ده (كفى بالله معينا) ومستكفى نك
(المستكفى بالله يثق) ومسامره‌ده (عبد الله بن المستكفى) وفضل المطيع بن المقتدرك
مسامره‌ده (يثق بالله المطيع لله) در حضرت شيخ اكبر بو وجه محرر مسامره‌يى مستنصر كه
آخر عباسيه اولان مستعصمدن اول اوتوزالتنجى خليفه در انك عهدنده تأليف ايتمشيكن ذكر
اولنان ملوكدن ماعداسنى ذكر ايتمامشدر ومطيعدن مستنصره‌دك ميانه‌ده برى خليفه اولمبوب
سائرلرى خلفا اوله رق اون اوچ ذات دخى واردر مسامره ايله صبح اعشى ميانلرنده كوريلان
منافات تعدد خاتم ايله مؤولدر وقلقشندى دخى مستكفى‌دنصكره ديكرينه واقف اوله مدم ديمشدر
انتهى ﴿ وماجاء فى الحلى ﴾ قلت) حلى حالك فتحى ولامك سكونيله زينت ديمكدر كه لسانمزده
اندن دوزكون ايله تعبير ايدرز كرك آلتون وكمش وسائر معدنياتدن وكرك الماس وياقوت مقوله سى
جواهردن دوزلمش اولسون جمعى حالك ضمى ولامك كسريله و يانك تشديديله حلى در على
قول جمع مذكور اسم جنس اولوب مفردى ظبية وزننده تاايله در (منقولدر كه مارية بنت ظالم
ابن وهب بن الحارث بن معاوية الكنديه‌نك بر جفت كوپه سى وارايدى كه نفاستده مثل اولوب
* خذه ولو بقرطى مارية * ديرلرايدى ذكر اولنان كوپه لرده كوكرجين يمورطه سى قدر ايكى
انجو وارايدى كه مثلى كورلمش وقيمتى بيلنمش نسنه دكل ايدى (قلت مثل مذكور بر شئ نفيسى
ترغيبده ياد اولنور كه بو شيئى هر قاچه اولورسه اولسون آل واو ماريه نك كوپه سى مقابله سنده
ويرزسه دخى ديمكدر (صاحب القاموس قولنجه ماريه نك باباسى آدى ارقم ياخود بروجه
محرر ظالمدر ميدانى ظالمى ترجيح ايتمشدر وماريه عربدن ملوك كنده‌نك اولى اولان حجرك زوجه سى
هندك قز قرنداشى وملوك غسانيدن ايكنجى جفنه نك زوجه سيدر (صاحب القاموس تحريرنجه
كوپه لرنده ايكيوزيك درهم ياخود قرق بيك آلتون قيمتلو بر جوهر اولوب انى كعبه يه هديه كوندرمش
ايدى انتهى (ومقتدر خليفه نك قهرمانهٔ حرمسراسى زيدان نام خاتونك بر سبحه يعنى تسبيحى
وارايدى كه او دخى ضرب مثل ايدى اوسبحه ده اوتوز دانه انجو واون قطعه ياقوت وارايدى كه
مثللرى برملك وملكه نك نه سلك ملكنده ونه خزانه سنده كورلمش ايدى (قلت) نهايهٔ
ابن اثيرده يازلديغى اوزره قهرمان فارسيده خازن ووكيل يعنى كتخدا كبى امور رجلى اداره ايدنه
اطلاق اولنور وتعريب دخى اولنمشدر و بو مقوله خاتونه دخى قهرمانه دينور انتهى (يزيد بن
خطيب ديديكه هرون رشيد بنى سفارتله قيصره ارسال ايلمشيدى بركون قيصر موانسه اثناسنده
بكا بر شئ نفيس ارائه ايده‌يمكه بو آنه قدر مثلنى كورمدك ديوب تقريبا يوز ذراع طول وسكسان
ذراعدن متجاوز عرضده آلتون ايله منسوج ابريسم بر پرده كوستردى كه باشنده ايكى سطر اوله رق
* بسم الله الرحمن الرحيم مما عمل لسام بن نوح * طوقنمش ايدى (منقولدر كه عادت ملوك عرب

جلوسلرندن هرسنه نجد کده تاجلرینه برخرزه یعنی جوهر زیاده ایدرلر ایمشکه اکاخرزات الملك
دیرلر (نخذم دیدیکه یوسف بن عمر بنمله هشام امویه یه بر یاقوتهٔ حمرا ارسال ایلدیکه ایکی آوجدن
کوریئور حیثیتله کبیرایدی و یاقوت مذکوری خالدبن عبدالله القشرینك جاریه سی رایقه مقدما
یتمش اوج بیك آلتونه اشترا ایتمشیدی و برلؤلؤدخی کوندردیکه حبه دن اولیجی شیلردن اعظم ایدی
هشامه کوتوروب تقدیم ایلدیکمده هشام بکاوزنلرینك پوصله سنی یازدکمی دیدی بند خی ای
امیرالمؤمنین بوتحفه لر وزنی یازلمسندن اعظمدر دیجه بلی اویله در دیو تصدیق ایتدی (معاویه
حضرت عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهایه مجوهر آلتوندن برطوق یعنی کردنلك اهدا ایلدیکه
بهاسی یوز بیك آلتونه تقویم اولنمشیدی فی الحال صدیقه حضرتلری انی ازواج النبی صلی الله تعالی
علیه وسلمه تقسیم ایلدی ﴿ ذکر ما جاء فی الطیب والتطیب ﴾ قلت) طیب طانك کسریله
کوزل رایحه لونسنه یه دینورکه انکله تطیب وتعطر اولنور مسك وعنبر ودهن ازهارکبی (اطیب
الطیب المسك) خبرمرویدر (عایشهٔ صدیقه رضی الله تعالی عنهادن مرویدرکه (کأنی
انظر الی وبیص الطیب فی مفارق رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم وهومحرم) بیورمشدرکه
مآلی بن حضرت علیه الصلاة والسلام احرام حینده ایکن رأس سعادتلرنده اولان مفرق شعرلرنده
لمعان ایدن طیبه نظر ایدر ایدم دیمکدر (قلت) متون کتب فقهیه ده مبین اولدیغی اوزره احرامه
نیتدنصکره تطیب جائزدکلدر لکن نیتدن اول احرامه انجق بدنه طیب سورمك مسنوندر و بودخی مختلفدر
امام اعظم وامام ابو یوسف عندلرنده طیبك اثری مسك کبی کرکسه بعدالاحرام باقی قالسون
کرکسه قالمسون مطلقا جائزدر اما امام محمد عندنده اثری باقی قالورسه اومقوله ایله قبل الاحرام تطیب
جائزدکلدر زیرا بعدالاحرام بقاء عین الطیب احرام ایچنده ایکن تطیب کبیدر وامام اعظم ایله
ابو یوسف حضراتنك دلیللری حضرت عایشه رضی الله تعالی عنهانك روایت مذکوره سیدر
وروایت مرقومه مجمع شرحنده اشبو عباره ایله مسطوره در (ولهما قول عایشة رضی الله تعالی
عنها کنت اطیب رسول الله علیه الصلوة والسلام عند احرامه ثم اری وبیص الطیب ای لمعانه
فی رأسه ولحیته بعد ثلاثة ایام انتهی) سهل بن سعید رضی الله تعالی عنهدن (ان فی الجنة
لمراغا من مسك مثل مراغ دوابکم فی الدنیا) حدیثی روایت اولنمشدرکه مآلی جنتده مسك ایله طولو
یووارلنه جق سعه وکثرت و سهولت وجودده محل منبسط واردر دنیاده دوابك انه و ازونه
یووارلنه جغی ترابله طولو برکبی که اول مسك طولو یرده اهل دوابك ترابده تمرغی کبی تمرغ ایدرلر
دیمکدر (حضرت انس رضی الله تعالی عنهدن روایت اولندیکه رسول الله صلی الله تعالی
علیه وسلم افندیمز برکون خانه مزه داخل ونائم اولدی خلال نومده مبارك عرق شریفلری سیلان
ایلدی والدهم برشیشه کتوروب عرق سعادتلرندن تقاطر ایدنلری شیشه یه آقیدرکن اول حضرت
اویانوب یعنی مبارك کوزلرینی کشف ایدوب ووالده مه کنیه سیله انی ام سلیم اشبو اشلدیکك
ندر دیو استفسار بیوردقده والدهم یارسول الله عرق سعادت لطیفکزی سرشیشهٔ طیب ایده جکم
زیرا اول آب روح بخش اطیب طیبدر دیدی دیدی (حضرت عمر رضی الله تعالی عنه دیدیکه
اکر تجاردن اولسیدم عطر تجارتنی اختیار ایدردم زیرا عطرك فائده سی بنی فوت ایدرسه ریحی
فوت ایتمزدیدی (متوکل خلیفه برکون یدینه برفارهٔ مسك آلوب شعراسندن ابن ابی فننه اوزاتمش
اودخی آلوب بدیههٔ شو بیتی نظم ایتمشدر * لئن کان هذا طیبنا وهو طیب * لقد طیبته من یدیك
الانامل * مآلی اشبو یعنی مسك بزم طیبمز اولدیسه اول کوزل نسنه در تحقیق سنك اللرکده اولان
پارمقلرانی تطیب ایتمشدر یعنی مسك ذاتنده کوزل طیب ایکن سنك الك انی لمس ایتمکله برقات
دخی کوزل اولمشدر دیمك کبیدر فتأمل (عبدالله بن جعفر معاویه یه رضی الله تعالی عنه برشیشه

غالیه اهدا ایتدی بوکانه قدر درهم خرج ایتدك دیو صوروب اودخی اعمالنده صرف ایتدیکی خیلی
اقچه یی ذکر ایتدکده مشارالیه * هذه غالیة * یعنی بو بهالو قیمتلودر دیمکله اول طیب غالیه
ایله تسمیه اولنمشدر (قلت) غالیه طیب معلومدر ترکیبده تحریبغله قلیه مسك بلکه قاله مسك
دیرلر مرکبات قدیمه دندر روانی ایجاد ایدن جالینوس ایمش ومادهسی مسك وعنبر و بان یاغی وعسلبند
ومقطر کوزل قوقولی صولردر کذا فی الاقیانوس انتهی (منقولدرکه ملك بن اسما بن خارجه
برکون قزقرنداشی هند بنت اسمادن غالیه رایحه سنی شم ایلدکده ای همشیره بو طیبی نه وجهله تصنیع
ایدرسن بکا اوکرت دیدی هند دخی اوکرنمم جاریه لریکه اوکرتمکمی استرسن نه وقت استر
ایسك بندن آندو لطیفهٔ استنکاف صورتنی کوستروب بعده هندای برادرالله بیلور که بن انی سنك
شعرکدن تعلم ایتمشیدم که بو یله دیدك دیوب اشبو * اطیب الطیب طیب ام ابان * فار مسك
بعنبر مسحوق * بیتنی اوقودی مآل بیت طیبك اعلاسی ام ابان ایله مکناة اولان زنك طیبیدرکه
اوطیب دوکولمش عنبر ایله مسك فاره سیدر یعنی بونلردن یاپلمشدر دیمکدر (ابو قلابه دیدیکه ابن
مسعود رضی الله تعالی عنه خانه لرندن خروج ایلدکده کچدیکی یوللرده واقع بیوت اصحابی
انك کچمش اولدیغنی بیلورلرایدی یعنی اطیبی اولقدر چوق ایدیکه کچدیکی یرلره قوقوسی منتشر
اولوردی (حسین بن زید الهاشمی پدرندن روایت ایتمشدرکه ابن عباس رضی الله تعالی عنهمایی
حین احرامده غالیه صلعه سنده اولدیغی اوصلعه کأن عطر ایله آمیخته اولمش اولدیغی حالده
کوردم دیمشدر (قلت) صلع باشك اوکنده قیل اولمیوب آچق اولمقدن عبارتدر وصلعه
بو یله اولان باشك اول محلیدر انتهی (عکرمه دن مرویدرکه ابن عباس حضرتلری طیبی
برمرتبه جسدلرینه طلا ایدردیکه طریقدن مرور ایلدکده ناس آیا ابن عباس می یاخود مسك می
مرور ایتمش دیرلر ایدی (ابو الضحی دیدیکه ابن الزبیر رضی الله تعالی عنهك رأسلرنده برمسك
کوردمکه اکر بنم اولیدی رأس مالم اولوردی (عمر بن عبد العزیز فاطمه بنت عبدالملکی تزوج
ایتدکده لیلهٔ زفافده ایقاد اولنان قنادیله روغن زیت یرینه غالیه وضع ایتدردی (قلت) تزوج
عمر بن عبدالعزیز خلافتدن اولدر فتدبر انتهی (امام شعبی رحمه الله تعالی رایحهٔ طیبه عقل
وذکایی زیاده ایدر دیمشدر (حضرت علی کرم الله تعالی وجهه سزلر کونده برکره اولسون
نرکسی شم ایلیك زیرا قلب انسانده برحالت واردرکه اوحالتی انجق نرکس ازاله ایدر بیوردیلر (قلت)
حالتدن اراده علیه لری قسوت وسائر علل قلبیه دن برمضر نسنه اولمق کرکدر انتهی (ثعالبی
اذا ورد الورد صدر البرد * دیمشدرکه مآلی موسم کل کلنجه برد وشتا کیدر دیمکدر * من اطائف
الکرام الاستقصاء فی التبخر * فقرهٔ مشهوره در مآلی بخور لمقده استقصا یعنی نهایتنه اهتمام ودوام
ایله بالغ اولمق طبع کریمك لطائفندندر (مرویدرکه اصحاب کرام رضوان الله تعالی علیهم
حضراتی کیجه او یقودن قالقدقلرنده لحیه لرینه طیب سورمه سنی سورلر ایدی حتی مدینهٔ منوره
زقاقلرینی کزنلر قوقوسنی طیب بولورلر ایدی ولهذا اول بلدهٔ مبارکه طیبه ایله تسمیه اولنمشدر
(صاحب المستطرف طیب الله روحه بطیب الرحمة اللهیه قسم ایده رمکه طیبه انجق طیب طاهر
یعنی ذات برکزیدهٔ صفات حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم ایله طیب اولمش و بو معناده * اذا
لم اطب فی طیبة عند طیب * به طیبة طابت فاین اطیب * بیتی کوزل نظم اولنمشدر دیمشدر
مآل بیت اکر بن طیبه ده یعنی مدینهٔ منوره ده طیب اسمیله دخی مسمی اولوب طیبه ذاتیله طیب اولان
حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم عندنده یعنی جوارنده طیب و پاك اولمزسم نره ده طیب اولورم
دیمکدر (قلت) قرائن قالیه وحالیه ایله بو بیت صاحب المستطرفك اولمسنی کمان ایدرم (فارهٔ
مسك هنوز طوغمش آهو بچه سنه شبیه براوفاق حیواندرکو یکی ایچون صید اولنور وصیاد طوتدقده

كو بكنی بر بزايله صقيجه باغلر و براز وقت باشی اشاغی صار قدلديغی حالده طورر واشبو وضعله
دمی نافه سنه بريكور بعده ذبح ايدوب وكو بكنی كسوب تا اورا ده اولان بوغوق قان اول حالده
بربدبو نسنه اولوب رغبته شايان دكل ايكن مسك لطيفه مستحيل اولنجيه دك اربه ايچنه كومر
(قلت) صاحب المستطرف حياة الحيواندن ناقلا فقط خلال عباره ده * وما اكثر من يأكلها *
ديوب يعنی حيوان مذكوری اكل ايدنلر آزدر ديوب لكن مذاهبی بيان ايتيوب حياة الحيوانه مراجعت
لازم كلمكله انده * وما اكثر من يأكلها ای الفأرة عندنا * عباره سی كورلمشدر كه عند مزده
قيدندن شافعيده ديمك اولديغی مستفاددر زيرا حياة حيوان مؤلفی دميری شافعيدر و بوندن باشقه
بنه دميری كثرت اكلی طيب اولديغنه دلالت ايدركن فقهانك بو نوعه تعرضلری اولماديغنه
تعجب ايدرز ديوب واشبو قولنك عقبنده حكم مسك ظباذكرنده كچمشدر ديدكندن حياة الحيوانده
ظبی مطلبنه مراجعت اولنمغله محل مذكورده * واما المسك فطاهر وكذا فأرته فی الاصح لكن
شرط طهارتها انفصالها حال حياة الظبية وقيد المحاملی فی اللباب المسك بالظبی فقال والمسك
من الظبی طاهر ای المسك المأخوذ من الظبية احترز بذلك عن المسك المأخوذ من الفأرة وهو
نجس و ينبغی التحرز من استعماله لنجاسته (ونقل عن القفال الشاشی ان فأرة المسك يعنی النافجة
نجس بلاخلاف * ديوب و بنه محل مذكورده (والمشهور ان فأرة المسك سرر الظباء * قولنه
كيكدن ماعداسنك عدم حلنی كوسترمكله بو صورتده فارهٔ مسك شبهه لو اولديغی ظاهر اولور
لكن كتب حنفيه يه بنه مراجعت اقتضا ايدر (صاحب المستطرف ديركه فارهٔ مسكك بر نوعی
دخی واردر كه رنكی سياه ومعهود فاره قدرنده در اكا دخی فارة المسك ديرلر وانده انجق رايحهٔ لازمه
اولوب كوبك يوقدر (حكايه اولندبكه عنبر دريا اوزرينه چيقوب بوزه رك ساحله كلور ومعدتی
براحديله مدی بحرده ايكن اكل ايدن اولور ونقرايدن طيورك منقاری وطرناغی ياپشوب اوزرنده
قالور وتجار وعطاران كاهيجه انده طرناق بولورلر ايمش (زمخشری مكه اهالبسندن بعضيلری
عنبر سرنديب بحرينك كوپكندن اولديغنی بكا سويلديلر ديمشدر (قلت) قاموس مؤلفی
بحر چارپارلندن برينك فضلهٔ بطنی ياخود درون درياده بر منبعدن زفت كبی قينايوب چقد
يازمش ايسه ده اشبو بيان متقدمينه كوره اولوب حتی انلرك عندنده بحرده منجمد اولان عنبری
كاهيجه بالقلر يودوب كندولرينه مضر اولمغله هلاك اولوب ضرب امواجله ساحلده بولدقلرنده
قارنی ياروب چقررلر ايمش اما متأخرينه كوره هند جزيره لرينك بعضنده بولنان آر يلر
كوزل قوقولی چيچكلردن حاصل ايتدكلری بال قوانلرينی سيل دريايه كتوروب بالی محو اولمغله
انك ماده شمعيه سيدر كه موج ساحله آتوب انده بولنور و بعض عنبرلرده آری قنادی واياغی
كورنمش اولديغی بوقولی تأييد ايلديكی عاصم افندينك ترجمهٔ قاموسنده مفصلدر انتهی (وعنبرك
اجودی يعنی اعلاسی اشهبی يعنی قيرآت كبی بياضنه براز قاره قاريشق اولانی واوسطی كوك
و ماوی رنكنده اولانی و اشاغيسی اسوديدر (اما عودك اعلی واجودی مندل ديدكلری قرای
هند دن بر قريه يعنی بر بلده يه منسوب اولان عود منداليدر و بونك دخی اعلاسی زياده صلابتلی
اولانيدر وعنبرك تازه سنك امتحانی خاتمك نقشی اوزرنده منطبع اولمغله در عودك خاصه سی
رايحهٔ طيبه سی بر هفته قدر توبده باقی قالمقدر و خاصه سندن بری دخی رايحهٔ عودانوابده
بولندقجه كهنه اولماز (اما كافور بر شجرك جوفنده اولان مادر تجاری اول شجری آلات
حديد ايله ساپجارلر صويی ظاهره خروج ايتدكده هوا اصابت ايتمكله انجماد اوزره اولان
صمغ كبی منجمد اولور (قلت) اشبو كافور اسم مذكور ايله مشهور بر طيب آديدر بحر هند وچين
طاغلرنده بتن غايت كبير بر شجرك صمغيدر مكاننك حرارتندن سايه سنی قبلانلر مأوی ايتدكلری

قلتنه سيدر واول شجرك اخشابی آق وملايم اولور وكافورك يعنی اشبو طيبك انواعی واردر
واونی ابتدا قرمزيدر بياض قلمسی تصعيد ايله در كذا فی القاموس انتهی (وانواع طيبدن
بری دخی ند ديدكلری طيبدر واشبو طيب عود ومسك وعنبر وباندن مصنوعدر (قلت) مفردات
طيبه يانجه ند قرص ديديكمز نسنه كبی بخور انواعندن بر طيب مركب اولوب ملك حبشه
نجاشی اختراع ايتمشدر فارسيده اكاكسنه وشش پنجه ديرلر (و بان حال وزننده باديه اشجارندن
تركجه سورقون اغاجی ديدكلری و عربستانده باغچه لرده دخی بتشدر دكاری دوز وطوغری
وورقی سكود ورقنه شبيه اولان شجرك آدی اولوب ثمرينك دانه لرندن اطيف ياغ چيقررلر واول
دانه يه عربيده حب البان وفارسيده فستق الهاويه وتخم غاليه ديرلر وشعرای عرب قد محبوبی
اول شجره تشبيه ايدرلر انتهی (منقولدر كه ملوك فرس كل موسمنده خلقه طيبی رفعله امر
يعنی رايحهٔ طيبهٔ وردی سائر روايحه ترجيح ايدرلر ايمش (ومتوكل خليفه ايام ورده اثواب مورده
يعنی كله باتورلمش اثواب كيرلر ومجلس ومفروشات قصورينه كل فرش ايتديررلر ايمش (جعفر
ابن ابراهيم الهاشمی طيبده سنت ولذت وقوت ومروتدن عبارت درت خصلت واردر ديمشدر
(حسن بن سهل اصول رياحين اصول طيب ايله قوت بولوب يعنی نركس كل صو يله بنفسه
عنبر ايله ريحان كافور ايله نسرين عود ايله قوتلنور ديمشدر (جالينوس حكيم مسك قلبه عنبر دماغه
عود معديه قوت و يروب كافور ريه نی اصلاح وغاليه زكامی وصندل اورامی حل ايدر ديمشدر
(وابو هريره رضی الله تعالی عنه لا تردوا الطيب فانه طيب الريح خفيف المحمل) حديث
شريفنی روايت ايتمشدر كه مألی سزلر طيبی رد ايتميك يعنی طيب هديه سنی قبول ايدك زيرا طيبك
بويی كوزل وحملی خفيفدر (قلت) محمل ميم اولانك فتحی وثانيه نك كسريله مضبوط قلمشر احدر
طيب رايحه وخفت حل ايله تعليل بعض سببيله تعليل اولديغی (كان لا يرد الطيب) روايتنده
ابن حجر مكی شرح شمائلده اشارت و (من عرض عليه ريحان فلا يرده فانه خفيف المحمل طيب الريح
حديثنده شارح الجامع الصغير محقق مناوی تصريح برله رد اولنمامقدر ومراد نبوی عليه الصلاة
والسلام هديهٔ قليله ايكن رديله مهدی متأذی اولمامقدر ديمشدر انتهی (ان الانف اذا شم
ريح الطيب يحن القلب) كلام اعلامدندر كه مألی برون طيبك بويني شم ايلدكده قلب شوقلنور
ديمكدر (سلمة ابن عباس جعفر بن سليمان بن علی حقنده * فاشم انفی ريح مسك شممته *
* من الناس الاريح كفك اطيب * بيتنی نظم ايتدكده سلمه يه بيك دينار و يوز مثقال مسك وعنبر
احسان وتسليم ايتمشدر مألی بيت بنم انفم ناسدن شم ايلديكی ريح مسكدن سنك كفكك ريحی محققا
اطيبدر ديمكدر (لطيفه) امراء عربدن بری بركون اوج طيبدن مركب بر بخور ايله تبخر ايدوب
واوخلالده امير دن بر حدث خفيف حدوث ايتمكله مجلسنده بولنان بر اعرابی يه آيا حدثی طويمشميدر
يلمم ديو ای اعرابی اشبو مثلثه كوزل دكلی ديو صوردقده اعرابی دخی ای امير اوت كوزل اولدی
لكن سن انی تربيع ايتدك يعنی دردندن مركب ايتدك ديو طوديغنی اشراب و ظرافت ايتمشدر

الباب الثامن والاربعون

اشبو فرق سكزنجی باب شباب يعنی كنجلك وجوانلق وشيب يعنی صاچ وصقال اغارمق يعنی قوجه لق
وصحت وعافيت ومعمر اولنلرك اخباری و بونلره مشابه نسنه لر بيانده اولوب بونده براز فصللر دخی
واردر

الفصل الاول

اشبو باب شباب و فضيلتی ذكرنده در (قلت) شاب
مغرب اللغه صاحبی يانجه اوتوزدن قرق ياشنه قدر اولان درجه ده بولنانه ديرلر شب شبابا ايكنجی
بابدندر وشباب شبان كبی شابك جمعی دخی اولور انتهی (ابن عباس رضی الله عنهما ما بعث الله

نبيا الاشابا ولاآتى العلم عالما الاوهوشاب ثم تلاهذه الآية قالواسمعنافتى يذكرهم يقال له ابراهيم)
حديث شريفنى روايت ايلمشدر يعنى فخر كائنات وبركزيدهٔ موجودات عليه ازكى الصلوات
والتسليمات افنديمز حضرتلرى الله برنبى يى بعث ايلمدى الاشاب اولديغى حالده بعث ايلدى
وبرعالمه علم ويرمدى انجق اوعالم شاب اولديغى حالده ويردى ييوروب بعده اشبوآيتى تلاوت
ايلدى ديمكدركه آيت شريفهٔ مذكوره ده حضرت ابراهيم على نبينا وعليه الصلاة والسلام
فتى ايله مذكوردر وفتى شاب وجوان معناسنه دخى كلمشدر واشبوآيت كريمه نك اشارت ايلديكى
قصه نك صورتى تفسيرلرده مبسوطدر (ويحيى بن زكريا عليهما السلام حقنده قرآن كريمده
﴿ وآتيناه الحكم صبيا ﴾ بيورلمشدركه (قلت) هنكام صباوتنده عقلنى حق تعالى احكام بره
تورالك فهمنى وعلى قول نبوتى اعطا ايله مفسردر انتهى (وفرقان عظيم الشانده مواضع
عديده ده فتى ذكراولنمشدر ازجمله وحدانيت حقى قبول ايدن اصحاب كهف حقنده ﴿ اذاوى الفتية
الى الكهف ﴾ بيورلمشدر (قلت) فتيه فتانك جمعيدر بونلر اشراف رومدن ايدى وايمان ايتمشلر
ايدى شرك اوزره اولان دقيانوس سوء قصديله چاغردقده ابا ايله مغارهيه فرار ايلديلر تفصيل
قصه لرى تفاسير وتواريخده محرردر (وينه انلر حقنده ﴿ انهم فتية آمنوا بربهم ﴾ ايله قرآنده
ثنا بيورلمشدر (ويوشع عليه السلام حقنده دخى ﴿ واذ قال موسى لفتاه ﴾ نصيله فتى تعبير
بيورلمشدر (قلت) بيضاوى فتى ايله تسميه اولنديغى خدمت موسى عليه السلامده اولديغيچوندر
وعلى قول فتى يوشع اولميوب موسى عليه السلامك عبدى ايدى ديمشدر بوقصه تفاسيرده
واحاديثده واردر مراجعت بيوريله (انس رضى الله تعالى عنه قبض رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم وفى رأسه ولحيته عشرون شعرة بيضاء)ديو روايت ايتمشدركه مآلى حضرت باعث
عالم صلى الله تعالى عليه وسلم عالم باقيه انتقاللرنده رأس سعادت ولحيهٔ شريفه لرنده يكرمى
موى سفيد سنبل بوى واراىدى ديمكدر (قلت) اماشمائل شريفده رأس ولحيهٔ سعادتده انجق
اون درت شعرهٔ بيضا ايله يكرمى يه قريب شعرهٔ بيضاء روايتلرى اولوب واشبو روايتنى ابن حجر
اون درت يكرمى يه قريبدر زيرا يكرمينك نصفندن اكثردر برنسنه يه قريب شبيه مقدارنجه
تعبير اولنور ديو توفيق وبيهقى اتسدن اون يدى واون سكز روايتلرينى دخى ذكر ايدوب
واخبارك اختلافى اوقاتك اختلافيله مختلف اولديغندن باشقه راوينك اقلى صايمش اولديغى
عدددن واكثرى واقع حالى اخباردن عبارتدر ديو بيهقينك ايلديكى توفيقى ذكر ايتمشدر
(وينه شمائلده اصحاب كرام يارسول الله شيب اولديغكزى كوردك ديدكلرنده (شيبتنى هود
واخواتها) بيورمشلردر روايتى دخى واردركه مآل شريفى نم صقالمى سورهٔ هود وسورهٔ
مذكوره كبى اهوال يوم قيامت وتباين احوال سعدا واشقيا واستقامتله امرى ناطق اولان سوره لر
اغارتدى ديمكدر (ابن حجر بو روايتى شرحده ديركه چونكه حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم
سورهٔ هودده اولان ﴿ فاستقم كما امرت ﴾ نصيله علو كمال ورفيع جلالنه لايق اولور وجهله
مأمورانده دوام استقامتله مأمور اولدقلرنده كه اول استقامتى بشرك تحملى ممكن اولميوب حتى
حق تعالادن حق اوزره اتقا ايدلك مآلنده اولان ﴿ اتقوا الله حق تقاته ﴾ نصى نازل اولدقده
استماع ايدنلر فزع ايلدكلرى يچون اول نصك اوزرينه تخفيفى ناطق اولان ﴿ اتقوا الله ما استطعتم ﴾
رحما للعباد نازل اولمشيدى حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم اتباع وامت دعوت واجابتنده
عظيم رأفت ومرحمتله متصف واصلاح حاللرنده اولان فكرده دائم اولمغله امته نازل اولان
شدائد وبعضيلرندن صادر اولان افعال غير مرضيه دن ذات همايونلرنده حاصل اولان غمك
تتابعى وقلبا وبدنا امتك احواللرى ومصالح ظاهره وباطنه لرينه اشتغا ايكه بونلرك هپسى

حرارت غريزيه يه ضعف ايراث واول حرارتك ضعفى دخى وقت وزماندن اول شيبى اظهار ايدن شى
اولوب لكن حضرت صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك نزد سعادتلرنده انشراح صدر ووسعت
قلب وتوالى انواريقين وقربدن هم وحزنه تسليت ويريجى نسنه اولمغله شيب استيلايه تماميله
مقتدر اولميوب انجق شعر شريفلرندن مقدار قليلنده ظهور ايتمكله مظهر جلال وجمال وجمالى
جلال اوزرينه غالب اولديغى متبين اولمشدر بلكه جمال وجلالى ينلرنده نسبت بيله بوقدر
ولهذا كتاب كريمده رؤف ورحيم صفتلريله وصف بيورلمشدر وجبار ايله انجق زبور شريفده
ذكر اولنديغى ذكر واستنباط ايتديكم نكته يه اشارتدر وفوق كل ذى علم عليم ديمشدر (قلت)
ابن حجر حضرتلرينك نكتهٔ مذكوره دن مرادى پيغمبريمز صلى الله تعالى عليه وسلم
افنديمزك جمالى جلالنه غالب اولديغنه اشرف ومؤخر كتب منزله يعنى قرآنده رؤف ورحيم ايله
وانجق زبورده جلاله دال اولان جبار ايله توصيفلرى ديمكدر الله اعلم (قلت) بعض اهل دقت
بوراده سبحان الله هجرتك بشنجى سنه سى يهود طائفه سندن بنى قريظه نك كتب سيرده
يازلديغى اوزره سيف شريعتله قتل عام اولندقلرى جبار صفتنك زبورده اولمسى سرينى
اظهار ايدر ديمشدر فتبصر وجبار بوراده قوى وعظيم معناسنه در انتهى (وحضرت رسول
اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اسامة بن زيدى كبار مهاجرين وجميع انصاردن سنا صغير
ايكن بالتقديم امير الجيش نصب بيوردىلر (وعتاب بن اسيدى مكهٔ مكرمه يه والى تعيين
بيورديلر والحال كه اول بلدهٔ معظمه ده اكابر قريش وار ايدى (وعبدالله بن عباسى حديث
السن ايكن علمدن حظى وجلالت قدرى ايچون تقديم بيورر ايدى رضوان الله تعالى عليهم
اجمعين (قلت) اسامة بن زيد بن شراحيل كه ابومحمد وابوزيد ايله مكنى صحابىٔ مشهوردر
قرق بش ياشنده ايكن مدينهٔ منوره ده هجرتك اللى دردنده وفات ايلمشدر (وعتاب بن اسيد
بالتصغير ابن ابى العيص بن امية الاموى المكى كه كنيه سى ابوعبدالرحمن وابومحمددر عهد
سعادتده بروجه محرر امير مكه ايدى واقدى قولنجه ابوبكر الصديقك ارتحاللرى كونى وفات ايلدى
لكن طبرى عهد عمرده دخى يكرمى برسنه سى عامل ايدى ديوذكر ايتمشدر رضى الله تعالى عنهم
(اما ابن عم سيد العالمين والناس عبدالله بن عباس كثرت اوزره روايت حديث ايدن اصحابدن
وبين الصحابه عبادله ايله معروف اولان فقهاء اصحاب فيض انسابدن بردريكانه در هجرتدن
اوچ سنه اول مكهٔ مكرمه ده طوغمش وحضرتك فهم قرآن دعاسى عنايتى بولمشدر وسعت علمدن
ناشى بحر وحبر ايله ملقب ايدى التمش سكزده طائفده انتقال ايلدى رضى الله تعالى عنه (نقلته
من تقريب التهذيب (قلت الشئ بالشئ يذكر) خطيب بغدادى يازر كه يحيى بن اكثم وقتا كه
خليفهٔ وقت جانبندن سنى يكرمى صولرنده ايكن بصره يه قاضى نصب اولنوب واردقده وجوه
اهاليسى استصغار ايدوب تعريضا قاضى حضرتلرينك عجباسنى قاچدر ديو صوردقلرنده اولدخى
صاحب شريعت صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرى اهل مكه يه قاضى ووالى نصب
بيوردقلرى عتاب بن اسيدك نصبى هنكامنده اولان سنى ايله يكساندر وينه حضرت صلى الله تعالى
عليه وسلمك اهل يمنه هادى السبل وسيد الرسل قاضى تعيين بيوردقلرى معاذ بن جبل ايله عمر الفاروق
رضى الله تعالى عنهمك بصره قضاسنى توجيه ايلديكى كعب بن سويددن سنا اكبرم ديوب
اشبو جوابنى احتجاج ووجوه مذكورينى الزام ايلمشدر (وخلاصة الفتاواده روضه دن
منقولا شاب عالم مسن وپير غير عالم اوزرينه تقديم اولنور مسئله سى مسطوردر انتهى
(بعض بلغا ديديكه شباب باكورهٔ حيات يعنى ميوهٔ حياتك طورفنده سى واطيبيدر ميوه لرك
الذ واطيبى بواكرا ولديغى كبى اطيب عيش دخى اوائلدر وشباب نزد نساده شفعانك ابلغ

واقواسی وقلو بلرینی جلبده اولان وسائلك آكدیدر واشبو معناده ابو تمام * احلی الرجال الی
النساء مواقعا * من كان اشبههم بهن خدودا * بیتنی نظم ایتمشدر كه مألی كروه ذكورك
زمرهٔ نسوانه الفت واختلاط یوزندن زیاده طالبلری سیما ورخلری نسوانه زیاده شبیه
اولانلردر دیمكدر كه كنجلكدر (صاحب المستطرف عربك شعرا و بلغاسی نظم
ونثرلرنده فقدان شبابه حزن وبكا ایلدكلری كبی برشیئه حزن وتأسف ایتدیلر اكر
عهدوزمان شباب ووسامت صورت و بهجت جمال ومنظر خلقت واعتدال قامت جهتلری ایله
حمید وحبیب اولمیدی جنان خلدده حق سبحانه وتعالی قوللرینی شباب اوله رق داخل قیلمزدی
واهل جنتك شاب اولدقلرینه (جرد مرد ابناء ثلثین) حدیث شریفی دلالت ایدر دیوب
واشبو شباب مطالبنده كلام وفیر وستایش كثیر وار ایسه ده بو باب نمونه نصاب موضع بسط
وتفصیل دكلدر والله الموفق دیو فصل مذكوره فیصل ویرمشدر (قلت) حدیث مذكور
جامع صغیرده ابوهریره رضی الله تعالی عنهدن مرویا (اهل الجنة جرد مرد كحل لایفنی
شبابهم ولاتبلی ثیابهم) عبارهٔ شریفه سنده مسطوردر جرد مرد وصفلرینی مناوی مرحوم بدنلرنده
موی اولمامق وحضرت موسی وهارون علیهما السلام دن ماعدالرینك لحیه لری اولمامق وزمن
وزننده كحل وصفی كه سورمه لی دیمكدر كوزلرنده سواد خلقی اولمق وشباب واثوابلری دائم اولوب
چوریوب اوتوزاوچ یاشنده اوله رق اوزرلرنده دائما ثوب جدید بولنمق ایله شرح ایتمشدر انتهی

﴿ الفصل الثانی ﴾ قرق سكزنجی بابدن اشبو ایكنجی فصل شیب وفضلی بیاننده در

ابتدا شیب یعنی صقال اغارمق سیدنا ابراهیم الخلیل علیه السلامده واقع اولمشدر (وحدیث
قدسی اوله رق (ان الله تعالی یقول الشیب نوری وانا استحیی ان احرق نوری بناری) خبری وارد
اولمشدر كه مألی شیب بكا تشریفا مضاف اولان نوردر بن اول نوری نارمله احراق ایتمكه
حیا ایدرم یعنی مرحمتمله شیب ایله متصف اولنلری یاقمم دیمكدر (قلت) حیانك حقیقی
نفسك قبایحدن انقباضندن عبارت اولوب و بو معنا جد ذات باری عزوجل یه اسناد جائز دكلدر
و بو حدیثده حیا ترك عذاب دیمكدر فندبر ﴿ ان الله لایستحیی ان یضرب مثلا ﴾ الآیه نصنده
اولان استحیا استبقا معناسنه در انتهی (وابن عباسدن رضی الله تعالی عنهما البركة مع
اكابركم) حدیث شریفی مرویدر (قلت) اشبو حدیث جامع صغیرده مضبوطدر ومألی نموزیادهٔ
نعم كبیرلریكزایله بیله در دیمكدر كه مفادی اموری مجرب وتكثیر خیر اوزره محافظ ومداوم
اولان كبیرالسن اولنلرله رأیلرینه اقتدا ایچون مجالسه یه تنبیهدر مناوی اكابردن مراد هرنه قدر
صغیرالسن اولسه ده كندی ایچون علم جاهی یعنی عالم اولنلردر دیمشدر فتأمل انتهی (جعفر
صادق حضرتلری پدرندن روایت ایله دیدیكه حضور حضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمزه ایكی رجل كلدی بری پیر ودیكری كنج ایدی پیردن اول اول كنج تكلمه آغاز ایتدكده
حضرت (كبركبر) بیوردیلر انتهی مفاد امر نبوی یانكده پیروار ایكن اول سو یلمدن سن نیچون
ابتدا ایدرسن اكا تعظیم ایله دیو مؤكدا تأدیبدر یاخود بیوك دن صكره كلامه تقدم ایله دیمكدر
(صاحب المستطرف دیركه اشبو روایته بناء شول مؤمنكه بیوكك قدرینی بیلوب كبرسنی ایچون
اكا توقیر ایده حق تعالی انی فزع یوم قیامتدن امین ایدر دیمشدر (عن انس رضی الله تعالی عنه
عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال یقول الله تعالی وعزتی وجلالی وفاقة خلقی الی انی استحیی
من عبدی وامتی یشیبان فی الاسلام ان اعذبهما ثم بكی فقیل ما یبكیك یارسول الله قال ابكی ممن
یستحیی الله منه وهو لایستحیی من الله (وقال من بلغ ثمانین من هذه الامة حرمه الله علی النار (وقال
اذا بلغ المؤمن ثمانین سنة فانه اسیرالله فی الارض یكتب له الحسنات ویمحو عنه السیئات) یعنی

انس حضرت رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن روایت ایله دیركه حضرت بیوردیلر كه
الله تعالی بیورمشدر كه عزتمه وجلالمه ومخلوقاتمك بكا احتیاجلرینه قسم ایدرمكه بن اسلام ایچنده
صاچی وصقالی اغارمش اولان قوللمدن وجاریه مدن انلری تعذیب ایتمكه حیا ایدرم بیورمشدر
دیوب بعده بكا بیوردیلر یارسول الله سزی قنغی شی بكا ایتدردی دیو صوردلقده بنی شول ذات
بكا ایتدردیكه الله تعالی اندن حیا ایده واول اللهدن حیا ایتمیه یعنی بیر ایكن بنه عصیان ایده
بیوردیلر وینه شوامتدن یعنی امت اجابتمدن شول كیمسه كه سنی سكسانه بالغ اوله الله تعالی انی ناره
حرام ایدر یعنی جهنمه قومز وینه مؤمن سن ثمانینه بالغ اولدقده روی ارضده الله تعالانك
اسیری اولوب حق تعالی انك دفتر اعمالنه حسنات یازار یعنی موكلنه یازدیروب اندن سیئاتی محو ایدر
یعنی بو وجهله آزاد ودلشاد ایدر بیوردیلر دیمكدر (قلت) حدیث قدسی مذكور وجلالی دن
صكره ووحدتی وفاقة خلقی الی دن صكره واستوائی علی عرشی وارتفاعی فی مكانی دخی اوله رق
كتاب الفردوسده مسطوردر انتهی (سزدن اول كلانلر سكسان یاشنه كیرمدكجه احتلام اولماز
ایمش دیمشدر یعنی حد بلوغلری سن مذكور ایمش (وهب روایت ایتمشدر كه آدم علیه السلامك
اصغر اولادی ایكیوز یاشنده وفات ایتدكده حداثت سنی ایچون جن وانس آجییوب بكا
ایتمشلر ایمش (قلت) وهبك پدری منبهدر وهب كسرای عجمك یمن طرفنه كوندردیكی ابنای
فرسدن ایدی تابعیندن اولدی كندندن بیوك برادرلری وار ایدیكه بریسی همامدر او دخی تابعیدر
وهب برادرندن صكره صنعاده یوز اون سنه سی وفات ایلدی روح الله روحهما انتهی (امام نخعی
حضرتلری بر كیمسه برخوی اوزرینه دوام ایدرك قرق یاشنه باصرسه اولنجیه دك اول خوی
تغیر ایتمز دیمشدر (قلت) ارتق اول خوی اخلاق حمیده دن اولورسه فبها ونعمت والا نعوذ بالله
تعالی صفات ذمیمه دن اولور ایسه ایش مشكلشور بو صورتده پیرلكمده وازكچدرم شمدی كنج ایكن
طورذوقه باقه یم دینلیوب فرصت الده ایكن بر پیر مربی بولوب هنكام شبابده تصفیهٔ باطنه چالشمق
شرعا وعقلا واجبدر (اسعد فقیر بوندن اون بش سنه مقدم خلال تحریرده تأسفا اشبو بیتی نظم
ایتمشدیكه نخعی حضرتلرینك قولنه موافق دوشمش بوالندی * شوچله كهسده چیقارمشكن
اربعین ای واه * هوای تازه ایله تازه لندی فصل شباب * استغفرالله من كل ما كره الله قولا وفعلا وسامعا
وخاطرا وناظرا لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم انتهی (قلت) كبار تابعیندن نخعی ایكی
ذاتدر بری علقمة بن قیس بن عبد الله بن مالكدر كه هجرتك آلتمش ایكیسنده وفات ایتمشدر
ودیكری برادر زادهٔ مشار الیه اسود بن یزید بن قیس المذكوردر كه یتمش درتده وفات ایتمش
وسكز دفعه حجه كتمشدر ایكیسی دخی حدیث وفقهده امام وقوللری حجت ایدی اسودك سنی
عمیسندن برقاچ سنه زیاده ایدی (و بر نخعی دخی واردر كه اسمی ابراهیمدر ومشار الیهمانك
خاندانندندر كه فقهی ایكیسندن اخذ واستادلری عهد سعادتده تولد ایتدیكنی ذكر ایتمشدر
او دخی امامدر طقسان التیده فوت اولمشدر وكذلك اسود حضرتلرینك اوغلی عبد الرحمن
دخی مشاهیردندر (صاحب المستطرفك نقل مذكوری قنغیلرینك اولدیغی مصرح
دكلدر انتهی (انس رضی الله تعالی عنه روایت ایتمشدر كه نوح علیه السلامك روح اقدسلرینی
قبضه موكل اولان ملك الموت حضرتلری نوح علیه السلامه ای انبیانك عمری یوزندن اكبری
دنیایی ولذتی نه كیفیتده بولدك دیو سؤال ایلدكده اول حضرت دخی * كرجل دخل بیتا
له بابان فقام وسط البیت هنیهة ثم خرج من الباب الاخر * یعنی بن ایكی قپوسی اولان براوطه یه
كیروب اوطه نك اورطه سنده برازجق طوروب دیكر قپوسندن چیقان كیمسه یه دوندم دیدی
(قلت) هنیهه نك قاموسده وزن وماده سنده محرر اولدیغی اوزره اصلی یائك تشدیدی ایله

هنية در باء ثانيه هايه ابدال اولنمشدر وهنية دخي هنة نك اسم تصغيريدر وهنة نك اصلى دخي
شئ يسير وقليل معناسنه اولان هنوة در انتهى * اطع اكبرمنك ولو بليلة * كلام كبار دندر مألى
سندن واو بر كيجه اولسون بيوك اولنه اطاعت يعنى تعظيم ايله ديمكدر (عبد العزيز بن رواد
برشى ايله اتعاظ ايتميوب آكاه اولمين اسلام وقرآن وشيب ايله اتعاظ ايتسون يعنى بونلردن
وعظ ونصيحت آلسون ديمشدر (قلت) چونكه اسلامده مواطن اخرويه يه اعتقاد واردر
احوال قيامتى اعتقاد ايدن اوامره امتثال ونواهيدن اجتناب ايدر وقرآن ايسه سلامت معاش
ومعاده نه ايله حاصلدر آنى ناطقدر وشيب ايسه موتك قربنه علامتدر ارتق بونلردن اعلى
ناصح اولماز فتبصر وكن من المتنصحين انتهى (شعرا دن برى * ياعامر الدنيا على شيبه * فيك
اعاجيب لمن يعجب * ماعذر من يعمر بنيانه * وعمره مستهلك يخرب * قطعهٔ متبنى رنكين
نظم ايتمشدر كه مألى اى دنياسنى نفسيچون قوجه لغى اوزره بايان سنده تعجب واعتبار ايدنه
تعجب اولنه جق شيلر واردر عمرى مستهلك و خراب اوله جق كيمسه نك بناسنى معمور قيلمه ده
آيا عذر وتسليتى و جوابى ندر ديمكدر (امام شعبى حضرتلرى شيب برعلتدر كه اندن عار
اولنماز و برمصيبتدر كه اكا تعزيه اولنماز ديمشدر (قلت) امام مشار اليهك اسمى عاصم بن
شرحبيلدر وكنيه سى ابو عمرو در عبدالله بن عباس رضى الله تعالى عنهما ايله صحبت ايتمشدر
يعنى تابعيدر هجرتك يوز بشنده كوفه ده وفات ايتمشدر (قال الفرزدق * وتقول كيف يميل مثلك
للصبا * وعليك من عظة المشيب عذار * والشيب ينهض فى الشباب كأنه * ليل يصيح بجانبيه
نهار * مألى دخى اول قائل مقام تعريضده سنك اوزركده موعظهٔ مشيبدن عذار وار ايكن
يعنى صقالكك ايكى جانبى اغارمشيكن يعنى علامت موت كورلمش ايكن سنك مثلك يعنى
بو حالده سن صبايه يعنى شبابك حالندن اولان هوايه نه كيفيتله ميل ايدرسن شيب شباب ايچره
حركت ايدر يعنى قره صقالك ايچنده كورينور بو حركتى ايكى جانبده نهار صيحه وندا ايدر
يعنى كورينور كيجه يه بكزه ديرم ديدى ديمكدر و بوقطعه نك يقول فعلنك فاعلى حذف وواو
عاطفه اقتضاسنجه با لاسنده كلام اولمق كركدر (برجوان نورس تيرقامت زور ديدكان كش مكش
كدر رفتار اولان برقنبور پيره راست كلوب صيحه ايله اى عموجهم بوقوسى سوق عالمده قاچ
پاره يه آلدك ديو قنبورلغنه تعريض ايتدكده اول بيردخى اى اوغلجغم اكر با شرايسك سكا انى
باد هوا و بريرم ديو دوست طوغرى جواب حكمت نصاب و برمشدر انتهى (محكيدر كه برمرء
اشمط يعنى صاچى قيرارمش برامرأهٔ جميله يه يولده تصادف ايدوب اى حسناى آفتاب كون اكر
زوجكز وارايسه الله تعالى سزه مبارك ايلسون يوق يوق ايسه بزه بيلديرك ديوب طالبى اولديغنى
اشراب ايدر اودخى غالبا نى خطبه يعنى تزوج قصد ايدرسكز ديدى رجل نعم مرامم اودر
دينجه امرأه صورت ظاهرده بنده حسن وجمال مشاهده ايدرسن لكن صاچلرمده اق واردر
ديدى اول كس بونى ايشدكده همان عنان دابه سنى چويروب مقصدينه روان اولدقده مرأه
وراسندن صيحه ايله اوغور اوله يمين ايدرمكه هنوز سنم يكرمى يه بالغ دكلدر وكبسولرمده بردانه
بياض يوقدر لكن سكا اعلام واخبار دركه سنك بنده كريه كورديكك شئ كبى بنده سنده
كوروب اعراض ايتديكمى سكا بيلدرمك ايچون اويله ديمشيدم ديوب اشبو بيتى انشاد ايلدى
* ارى شيب الرجال من الغوانى * بموقع شيبهن من الرجال * مألى يعنى رجاللر نسانك شيبنى
يعنى صاچنك آقلغنى كريه كورديكى كبى نسالر دخى رجالدن شيبى يعنى صاچ وصقالينك اقلغنى
كريه كوررلر ديمك كيدر غوانى غانيه نك جميدر وغانيه مطلوبه اولوب طالبه اولميان و برقولده
حسن ذاتيسى زينته محتاج اولميان وعلى قول اناسى وباباسى خانه سنده اوطوروب سازيره نقل

(وتبعيدى)

وتبعيدى واقع اوليان زن حسنداره ياخود كرك قوجه سى اولسون كرك اولماسون عفيفه
و پاكدامن تازه كوزل خاتونه دينور (لابن المعتز) فجعلت اطلب وصلها بتذلل * والشيب
يغمزها بان لاتفعلى * يعنى بن محبوبه مك وصلنى تذلل ايله طلب ايدر اولدم والحال كه شيبم اكا
ايشله يعنى وصله راضيه اولمه ديو غمز ايدر ايدى يعنى شيبمى كوروب بندن اعراض ايلدى
ديمكدر (وله ايضا) رأتى الغوانى الشيب لاح بمفرقى * فاعرضن عنى بالخدود النواضر * يعنى
غانيه لر بنى باشمده شيب ظاهر اوله رق كوردكلرنده خدود نواضره ملابس اولدقلرى حالده بندن
اعراض ايتديلر ديمكدر (نواضر ضاد معجمه ايله نضره نك جميدر نضارت تروتازه لكدر پارلمق
معناسنى دخى افاده ايدر يعنى ناضره رونق معناسنه مستعمل اولمغله جاى رونق جمال اولان
رخسارلرى ايله بندن اعراض ايتديلر يعنى كندولريله پير اولديغمدن وصلتنه ال ويرميه جكمى
اكليوب صاوشديلر ديمكدر (كورديكمز نسخه ده رآنى محرر ايسه رأتى اولمق اقتضا ايدر
(لاخر) سألتها قبلة يوما وقد نظرت * شيبى وقد كنت ذا مال وذا نعم * فاعرضت وتولت وهى
قائلة * لا والذى اوجد الاشياء من عدم * ما كان لى فى بياض الشيب من ارب * افى الحيات
يكون القطن حشوفمى * مألى بن مال ونعم صاحبى توانكر اولديغم حالده يعنى عرض ونقود
ومتاعله محبوبه دن بركون بربوسه نياز ايتدم ايدى (للفقير) شمه خواه اولدم رياض عارض
جاناندن * عطر بخش خاطر اولدى ديدى يار ايشمى بو * اقتضاسنجه شمه وبوسه وصلت
نامه يه نسبتله امر يسير ومعروضاتم شئ كثير ايكن شيبمه باقوب كوردكده بندن اعراض ايدوب
لا يعنى اولماز واشيايى كتم وعدمدن ايجاد ايدن حقه قسم ايدرمكه بياض شيبدن بنم ايچون
مقصد يوقدر يعنى شيبى استمم وسوم صاغلغمده موتى كبى اغزيمه پنبه حشومى اولسون يعنى
اغزيمه پاموقى طولدراسون ديه رك دونوب كتدى ديمكدر (لاخر) قالت ارى مسكة الشعر
البهيم غدت * كافورة قد اجادتها يد الزمن * فقلت طيب بطيب والتنقل فى * معادن الطيب
امر غير ممتهن * قالت صدقت وما انكرت ذاك بذا * المسك للعرس والكافور للكفن * مألى
محبوبه م هميشه بكا سنك او مسك كبى سيه مويلريكى كه يد دهر آنى اجاده ايتمش يعنى انكله
ذاتك رونق بولمش ايدى شمدى كوردمكه كافور اولديغى حالده صباحلمش يعنى كافور كبى بياض
اولمش ديديكنده بندخى چه غم بر طيب طيب ديكره تبدل ايتمش يعنى مسك كافور اولمش
وتحويل ايسه معادن طيبده مبتذل نسنه دكلدر ديجك بكا جوابده سوز كده صادقسن بن
مسكك كافوره تبدلنى انكار ايتمدم لكن مسك عروسلر يعنى كنج كلن وكويكولر ايچوندر يعنى انلر
استعمال ايدرلر وكافور كفنده قوللنيلور ديوب آق صقالمه مرحمت ايله حقوق سابقه يه حرمت
ايتدى ديمك كيدر (لاخر) تبسم الشيب بوجه الفتى * يوجب سح الدمع من جفنه * وكيف
لايبكى على نفسه * من ضحك الشيب على ذقنه * مألى شيب روى فتايه ديده دن جريان
اشكى موجب تبسم ايله تبسم ايتدى شول كيمسه نيجه نفسنه اغلمسون كه شيب انك چكه سنه
كوله ديمكدر (قلت) بوراده صقالك كولمه سى آغرمسندن عبارتدر وصقاله ويوزه كولمك
زبانمزده استهزا آميز مداهنه دن ومدارادن كنايه اوله رق مستعمل اولديغى كبى عربده دخى
مستعمل اولديغى قطعهٔ مذكوره دن مستفاددر وفارسيده دخى ريشخند ديرلر فليحفظ (واشبو
قطعه ده فن بديعدن مقابله وار دركيم صنعت طباق وتضاددن بو نوعدر يعنى ضحك ايله
بكايى هر دو بيت جامعدر (ونزهة الادباده نظم مذكور ابن نباته يه عزو اولنمش و (بوجه الفتى)
برنده (بذقن الفتى) ومصراع ثالث (حسب الفتى بعد المساذلة) و (من ضحك) برنده
(ان يضحك) واقع اولمشدر بونلرك ترجيحى منوط فكر رزين فطين دقت بين در انتهى

(لابن المعتز) فما اقبح التفريط فى زمن الصبا * فكيف به والشيب فى الرأس شامل * مألى تفريط
هنكام صباوتده دخى عجب كوتى نسنه‌در فكيفكه شيب باشى قاپلاديغى حالده اوله ديمكدر (قلت)
اصول اخلاق انسانيه * قوهٔ شهويه * وغضبيه * وناطقيه * دن عبارتدر وقوهٔ اولانك حال
افراطنه فجور واعتدال حركتدن ناشى حاصل اولان حال وسطنه عفت وحال تفريطنه
خمود وسكون (وثانيه‌نك افراط ووسط وتفريطنه على الترتيب تهور وشجاعت وجبن (وثالثه‌نك
احوال ثلثهٔ مذكوره سنه جربزه وحكمت وغباوت ديرلركه بونلرك وسطلرى ممدوح ومقبول
وافراط وتفريطلرى مذمومدر وبيت مذكورده اولان تفريطدن مراد ناظم صباوشيب قرينه‌لريله
قوهٔ شهويه‌ده اولان خمود وسكون اولمق مظنونكردهٔ فقيردر انتهى (فصحاى عرب عربا
رجالك صقالى آغردقده * ايله عسعس وصبحه تنفس * ديرلركه مفهومى ليلنك سياهلغى دوندى
وكندى وصبحى اضائه واشراق ايتدى ديمكدر (بيت) الا ان شيب العبد من نقرة القفا *
وشيب كرام الناس شيب المفارق * مفهومى آگاه اولك كه عبدك شيبى قفاسى چقورندن بدأ ايدر وكرام
ناسك شيبى باشلر بنك شيبيدر يعنى باشدن باشلر ديمكدر (قلت) لكن بورادهٔ عبدك معناسى وضعى
اوزره تحت حكم حرده اولان قول ياخود معناى لازمى اوزره كريم مقابلى لئيم وخسيس وفقير
وبالتلازم غبى ديمكدن وكريم معناسى دخى نفيس وعزيز وشريف وياثرى ظهور ايتمك اوزره
اخلاق حميده ايله متصف وياازادلو اوله‌رق معناسنه وياخود محاسن حميده ايله اتصاف معناسنه
اوله‌رق حريت ايله متصف ويازكى معنالرندن خالى دكلدر وعلى كل التقادير انك شيبى قفاجه‌ورندن
وبونك شيبى باشدن اولمقده شاعرك مراد ايتديكى نكته همتاو كمال درجه سنده عقل صاحبلرينك
فلكك مخالف اطوارندن هم وغملرى متزايد ومتراكم ايتديكندن كنجلكلرنده شيبلرى مفارق يعنى
باش اورته سندن اغارمغه باشلر كما قال الشاعر * ان الهموم على قدر الهمم * واماغبى واحمقلرك
نقصاندر ايتدن ناشى هم وغمدن ازاد اولملرى حسبيله شيبلرى طبيعى اولوب نقرهٔ قفالرندن
بدأ وظهور ايدر ديمك ملاحظه اولنمشدر بيت مذكورك معناى آخرى دخى وار ايسه اربابى
همتدن كاره تحريرى نيازاولنور انتهى (للعتبى) قالت عهدتك مجنونا فقلت لها * ان الشباب
جنون برؤه الكبر * مألى معشوقهم ايله بعد الهجران الطويل ملاقات ايتديكمده سنى بن مقدما
مجنون يعنى باوز وحشرى بيلوردم شمدى اوصلى اولمش سن سبى ندر بوصوردقده بنده اكا جوانلق
جنوندر اول علتك صاوشمسى يعنى علاجى قوجالقدر ديدم ديمكدر كه كبرسننى بياندر (قلت)
فصاحتله مشهور عتبى ايكيدر برى تاريخ بليغ مشهور صاحبى ابو نصر محمد بن عبد الجبار در
اصحابدن عتبة بن غزوانه منسوبدر (وديكرى محمد بن عبدالله بن عمرو بن معاوية بن عمرو بن عتبة
ابن ابى سفيان صخر بن حربدر (وبرعتبى دخى فقيه اندلس محمد بن احمد بن عبد العزيزدر كه
بودخى عتبة بن ابى سفيانه منسوبدر وايكيوز اللى ايكيده وفات ايتمشدر (صاحب المستطرف شعر
مذكورى ايشاندن قنغيسنك ايدوكنى تصريح ايتمامشدر انتهى (لاخر) اذا نازع الشيب الشباب
فاصلتا * لسيفهما فالشيب لابد غالبه * مألى شيب وشباب منازعه وجنكه قالقشدقلرنده يعنى
قوجه‌لق كلوب كورونده قلجلرينى پارلتديلر يعنى آق قيللر قره قيللر اراسنده كورندكده آق قيل
البته قره‌يه غالب اولور ديمكدر خلاصه قوجه‌لق كنجلكى بتورر قره لرى آق باقى وباك ايدر
والسلام (عمير بن هانى) النوبة تقول للشباب مرحبا واهلا وتقول للشيخ تقبلك على ماكان
فيك * ديمشدركه مألى بركيمسه سوديكى آدمى بى كوردكده كلديكنه ممنون اولوب صفا
كلديكز ديو اكرام ايتديكى كبى توبه دخى كنجه اهلا ومرحبا دير وپيره اوزركده اولان نسنه
اوزره يعنى آق صقالكه وضعف قواكه شفقه سنى قبول ايتدك ديرديمكدر كه مفادى كنج كيمسه

اسباب اجراى هوا برنده ايكن ترك ايدوب توبه ايتدكده انك توبه سى كرچه اعلادر اما پيرك توبه سى
امر ضرورى يه مبنى اولمغله اندن دون اولوب قبولى توبه عبادتى مقابله سنده اولماز ايسه ده
بنه پيرلكى مداردر ديمكدر يعنى پيرلك سبب مغفرت اولور كوزل شيدر ديمكدر (قلت) كلتاهما
منوطتان باراداته سبحانه وذلك فضل الله يؤتيه من يشاء (اشبو عمير كه كبار اهل حديثدن
وثقاتدن ابو الوليد الدمشقى الدارانيدر يوز يكرمى يديده قتيلا وفات ايتمشدر انتهى (لاخر)
* عريت من الشباب وكنت غصنا * كما يعرى من الورق القضيب * فياليت الشباب
يعود يوما * فاخبره بما فعل المشيب * ترجمه سى اغاج قلرينك يپراقدن صويلديغى يعنى هنوز
يپراغى بتميان اغاج قلرى كبى بن كنجلكدن صويلوب اغاج دالى اولدم نوليدى كنجلك بركون بجكز
كيرودونيدى ده بن اكا قوجه لغك ايشلديكى ايشلرى سويليه ايدم ديمكدر (بيت ثانى محالى دخى
تمنى به موضوع ليت لفظنك شاهدى اولوب بين الطلبه متداول اولان نحو كتابلرنده يازلمش
اولمغله مثل سائر كبى عامه نك لسانده دائر در همان كنجلك احوالى درميان اولدقده انجق بيت
مذكورى بر آغزدن عبارهٔ درس كبى اوقورلر (لعلى بن ربيع العبادى) كبرت ودق العظم
منى وعقنى * بنى وزالت عن فراشى العقائد * فاصبحت اعشى اخبط الارض بالعصا * تقودنى
بين البيوت الولائد * مألى قوجه دم وكمكلرم اينجلدى يعنى قوتدن قالدى واكلدى واولادم سوزيمى
دكلمز وبكا عاصى اولدى وكنج جاريه لرم يتاغمدن زائل اولديلر بنده بوحالله صباح ومساكوزم
مجمروع صالبه يره بصرو بنى اوفاق قزجوجقلرى واوفاق جاريه لرخانه نك اوطه لرى اراسنده
يدررلر اولديغم حالده صباحلدم يعنى بويله ايشه كوجه يرامز بر پير اولدم ديمكدر (امام احمد
ابن حنبل شبابى برنسنه يه تشبيه ايتدم انجق كويا يكيمك ايچنده اولوب دوشرديكم شيئه بكزتدم
ديمشدر (لابن النقيب) وكم كان من عين عليها وحافظ * وكم كان من واش بها ورقيب *
* فلما بدا شيبى اطمأنت قلوبهم * ولم يحفظوها واكتفوا بشيبى * مألى بنم معشوقه مك اوزرنده
قتى چوق جاسوس وكوزه دبجى وقتى چوق غماز ورقيب اولوب دائمابنى اكا تقربدن منع ايدرلر
ايدى وقتاكه شيبم ظاهر اولدقده انلرك قلبلرى مطمئن اولوب معشوقه مى كوزتموب بنم
قوجه لغمله اكتفا ايتديلر ديمكدر (لشاعر) شيئان لو بكت الدماء عليهما * عيناى
حتى تؤذنا بذهاب * لم يبلغ المعشار من حقيهما * فقد الشباب وفرقة الاحباب * مألى ايكى
شئ واردر كه اكر دوچشم كنديكنى بيلدرنجيه دك يعنى چيقنجيه دك قانلر اغلسه ايفاى حقلرينك
عشر بينه وارمزلر انك برى فقدان شباب وديكرى فراق احبابدر ديمكدر (قلت) ابن النقيب
ايكيدر برى التيوز التمش طقوزده مصرده وفات ايدن شهاب الدين ابو العباس الشافعيدر كه
تأليفات صاحبيدر وديكرى شيخ جمال الدين ابو عبدالله محمد بن سليمان بن الحسن بن الحسين البلخى
المقدسى الحنفيدر كه سكسان مجلده تفسير حافل مؤلفيدر بودخى مصرده التيوز طقسان سكز
محرمنده وفات ايتمشدر (للجاحظ) اترجو ان تكون وانت شيخ * كما قد كنت ايام الشباب * لقد
كذبتك نفسك ليس ثوب * دريس كالجديد من الثياب * مألى اى جاحظ پير ايكن سن ايام شبابده
اولديغك حال اوزره اولمقلغى اميد ايدرسن اشبو اومه ده نفسك سكا يلان سويلدى زيرا اسكى
اوروبه يكيسى كبى دكلدر ديمكدر (ابن معتزك بو فصلده سبقت ايدن (فجملت اطلب الخ) قطعه
سندن بو محله دك محرر اولان اشعار وكلام بو دفعه ترجمه اولنمشدر انتهى ﴿ مما جاء فى الخضاب ﴾
(قلت) خضاب لغتده كتاب وزننده مطلقا كنديله نسنه بويانه جق بوياك اسميدر لكن قبل
ودست وپا بوياسنده شيوع بولمشدر كما سبقت الاشارة بعضيلرى خضاب خضب كبى تلوين معناسنه
مصدردخى اولمغله بو مقامده مناسب اولان بودر ديمش ايسه ده بعيددر كما لايخفى (وبعضيلرى حنا ايله

بو بارسه خضب الرجل وغيريله بو بارسه صبغ الرجل ديرلرديدى انتهى (عليكم بالخضاب فانه اهيب لعدوكم واعجب الى نسائكم) حديث شريفنى صاحب المستطرف عنوان فصل ايلدى مألى سزلر خضابه ملازمت ايدك زيرا خضاب اعداكزه زياده مهابت و بريجى ونساكزه زياده موجب تحسينيدر ديمكدر (قلت) اما جامع صغيرده خضاب خصوصنده ابورافعدن مرويا (عليكم بسيد الخضاب الحنا يطيب البشرة ويزيد فى الجماع) عباره سنده واقع اولمشدر كه مفادى خضابك اعلاسى اولان حنايه ملازمت ايدك كه بشره نك لوتى كوزل ايدر وزوجين ميانده كى حال حلال معامله سنى زياده ايدر ديمكدر (قلت) معلوم اوله كه آب روى انبياء ومرسلين عليه وعليهم الصلاة والسلام افنديمزك خضابنده روايات متعدده يى شراح احاديث ترجيح وتوفيق وتأويلده نصكره بعضيلرى بعضا اختضاب و بعضا ترك بيوردقلرينى يازمشلردر لكن درمختارك كتاب الحظرى اواخرنده صباح وصقال خضابى رجله ولوغزاده اولمزسه ده اصح اولان مستحب اولوب حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بالذات اول فعلى اجرا بيورمدقلرى قول اصح ايدوكى وعلى قول سياه رنك ايله بوياموق مكروه وعلى قول غير مكروه اولديغنى صاحب المنحك مجمع الفتاوادن نقل ايلديكى محرردر انتهى (ابوعامر الانصارى ديمشدر كه ابن ابو بكر الصديق رضى الله تعالى عنهما كوردمكه حنا وكتم ايله تغيير ايدردى يعنى شعر بنسك ياضنى قناوجو بت ايله بو يايوب بو وجهله رنك ياضى كيدررردى (بعضيلر ديمشدر كه حنا بصره صفوت وجلا و يرر و باش آغريسنى كيدرر وجماعه قوت و يرر (بيت) تسود اعلاها وتأبى اصولها ✽ وليس الى رد الشباب سبيل ✽ مألى ناظم بيت مذكور نفسنه ياخود آخره خطاب ايله سن قيللرك اعلاسنى يعنى خارجده اولنلرينى قاره ليوب بو يارسن ولكن اول شعرلرك اصوللرى اول بو يادن ابا ايدوب بياض اوله رق ظهور ايدر يعنى صاچكه وصقالكه بو ياسوره كاه كنج اولماز سن بو شنه زحمت چكمه ديمكدر (منقولدر كه عبد المطلب بر مصلحت ضمننده مكهٔ مكرمه دن ملوك حبشه دن سيف بن ذى يزنه كيدوب مجلسنه دخول ايتدكده سيف بن ذى يزن عبد المطلبه يا عبد المطلب صاچلريكى بو يه سك خوش اولور ديو اخطار ايدر اودخى مكه يه كلدكده اختضاب ايدر حليله يعنى زوجه سى نبيله شبنه تعريضا ✽ ما احسن هذا لو دام ✽ يعنى بو بويا عجب كوزل شى اولدى اكر دوامى اولسيدى ديدكده عبد المطلب دخى اشبو قطعه يى تعريضا نظم ايلدى ✽ فلو دام لى هذا الخضاب حمدته ✽ وكان بديلا من خليل قد انصرم ✽ تمتعت منه والحياة قصيرة ✽ ولابد من موت نبيلة اوهرم ✽ مألى واقعا ديديكك كبى بكنوب استعمال ايلديكم اشبو خضاب دائم اوليدى بكنزدم و بندن ايريلوب كيدن خليل ودوست يعنى كنجلكدن بدل اواوردى بن مدت حيات قصيره وقليله اولديغى حالده اوخليل اولان كنجلكله تمتع فى الجمله ايتمشيدم لكن بكدى كندى ونبيله دخى شمدى كنج ايسه ده ناچار يا كوچر وياخود قوجارده ينه مزاره كيدر ديمكدر مفادى بكا تعريض ايتمه اختيارلق جمله يه امر محتوم بر نازلهٔ سماويه در سكا دخى كلور ديو تعريضنه تعريضا جواب ايدر (قلت) سيف ذى يزن ملوك يمنده در ونوشروان ايله معاصر ايدى (محمود وراق دخى لحيه سنى بو يه يانك شاننده اشبو قطعه يى ديمشدر ✽ يا خاضب الشيب الذى ✽ فى كل ثالثة يعود ✽ ان الخضاب اذا مضى ✽ فكانه شيب جديد ✽ فدع المشيب وما يريد ✽ فلن يعود كما تريد ✽ مألى اى اوچ كون مروريده ينه عودت ايده جك بياض لحيه سنى بو يه يان كيمسه بيلكه بو ياز كندكجه بريكى شيب سنده حاصل اولور حاضر بر كره كار سياه بياضه چقمشيكن اشبو تكرر بياض سكا كدرو برارتق قوجه لغى استه ديكى شى ايله يعنى نه يا په جق ايسه انكله ترك ايله زيراسنك مرادك كبى يعنى سياه اوله رق عودت ايلمز ديمكدر

﴿ الفصل الثالث ﴾ اشبو اوچنجى فصل عافيت وصحت وسلامت بياننده در

(ابو هريرة رضى الله تعالى عنه دن مرويدركه حضرت رسول اكرم ونبى محترم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز (اليك انتهت الامانى يا صاحب العافية) بيورمشكه مألى اى عافيت ايله متصف كيمسه جمله مقاصد واماني سنده منتهى اولدى يعنى مجموع امال ومطالبك اساسى عافيت بدندر ديمكدر فى الحقيقه مادامكه وجودده عافيت و بنيه ده صحت اولميه نعم دنيويه نك لذائذى مفقوددر (ينه اول حضرتدن اول ما يحاسب به العبد يوم القيمة ان يقال له الم اصح بدنك واروك من الماء البارد) حديث شريفى مرويدركه مألى روز جزا وقيامتده ابتدا عبدك خداى متعال طرفندن محاسبه اولنه جغى حقوق الهى اى قولم سنك بدنكى صاغ وايام حارده ماء بارد ايله سنى ارواقيلدمى ديمكله اولور يعنى بونلر خصوصا صحت بدن منت واحسان عظيمدر ديمكدر (حضرت على كرم الله تعالى وجهه ﴿ لتسئلن يومئذ عن النعيم ﴾ نظم جليلنده اولان نعيم كه اندن عباد الله سؤال اولنور يعنى حقنى ير ينه كتور ديكزمى ديو روز حسابده محاسبه سى كورلان امن وصحت وعافيتدر بيوردیلر (وآيت كريمهٔ مذكوره ده اولان تفصيل سبقت ايتمشدر (ابن عباس رضى الله تعالى عنهما الله تعالى قوللرندن زياده بيلور ايكن ابدان واسماع وابصارى عبادتده استعمال ايلمشلردر اول مواضعى حق تعالى سؤال ومحاسبه ايدر ديمشدر كه مفادى رضاء اللهده اولانه استعمال ايلدیلر ايسه نه كوزل كه اجره نائل اولورلر واما خلاف رضاء الله اولان مناهى ومعاصيده اعمال ايلديلر ايسه عفو وشفاعته نائل اولمادقلرى تقديرجه عقاب ومجازات اولنورلر ديمكدر (ابن عيينه ديديكه صحت بدن وامن وسروره مقرون اولان طول حيات تمام نعمتدر (حضرت عائشه صديقه رضى الله تعالى عنها اكر ليلهٔ قدرى كورسم ايدى خداى متعالدن انجق عفو وعافيت استردم ديمشدر (قبيصة بن ذؤيب حكايه ايلديكه عبد الملك اموى مرضنده اى اهل نعم صحت بدن وعافيتكز ينده ايكن بدلريكزده بولنان نعمدن بر شيئى آز ديمك ديو ندا ايلديكى يانديغى اوطه نك وراسندن ايشتدك ديدى (قلت) مفاد حكايه بودركه صحت بدن اعلاى نعم رب ذى المنندر الده وار ايكن تهى دستلكدن شكايت قباحتدر اشته عبد الملك شوكتلى بر ملك ايكن خسته اولدقده مال دنيا كوزينه ديكن اولوب فرياده باشلمش وجنتمكان سلطان سليمان خان صبت على روحه سجال العفو والغفران حضرتلرى دخى مزاجسزلقلرنده (ع) اولميه دولت جهانده بر نفس صحت كبى ✽ بيورمشدر انتهى ✽ البحر لا جوار له والعافية لا ثمن لها ✽ اقوال اسلافدندر كه مألى دريايه دخيل دوشلمز وعافيت دخى بر جوهردر كه اكا بها بيشمز ديمكدر ✽ واشبو معناده ابن رومى ✽ اذا ما كساك الدهر سربال صحة ✽ ولم تخل من قوت يحل و يعذب ✽ فلا تغبطن المكثرين فانما ✽ على قدر ما يعطيهم الدهر يسلب ✽ قطعه سنى نظم ايتمشدر كه مألى سكا دهر صحت طوننى كيديروب وحلال اولوب حلى جهتيله طاتلى اولان قوت لايمتدن دخى خالى اولماديغك وقتده اغنيايه اصلا غبطه ايلمه كه دهر انلره اعطا ايلديكى شى مقدارنجه شى سلب ايدر ديمكدر (قلت) اعطا وسلبك دهره نسبتى مجازدر زيرا معطى ومانع انجق جناب پروردكار عالمدر ابن روميك ديديكى ظاهرا بر نعمتك قارشولغنده نعمت ديكركه سلبى اسرار عدل الهيدندر وقابض وباسط اسملر ينك تجليلرندندر بارى تعالى وتقدس جمله يه اول سرى معرفته استعداد احسان ايلسون آمين انتهى ✽ صحة الجسم اوفر القسم ✽ كلمات حكمت سماتندركه مألى جسمك صحتى نصيبك غايتله زياده سى وباشيدر (بعض اعلام عافيتدن سوز آچوب ✽ اى وطاء واى غطاء واى عطاء ✽ ديو ثنا ايتديكه مرادى عافيتك فوقنده قنغى دوشك وقنغى اورتو يعنى راحت وآرام ايده جك نسنه وقنغى نعمت واردر ديمكدر (وقال حكيم ✽ ان كان

شیٔ فوق الحیاة فالصحة وان کان شیٔ مثل الحیاة فالغنی وان کان شیٔ فوق الموت فالمرض وان کان
شیٔ مثل الموت فالفقر * مآلی برحکیم حیاتك فوقنده برشیئك وجودی فرض اولنسه اول موجود
مفروض صحتدر یعنی صحت اولوردی یعنی صحت حیاته عدیل برنعمتدر دیمکدر وغنی دخی
حیاته شبیه برنعمتدر ومرض دخی عدیل موت وفقر ایسه شبیه موت برشدتدر دیمشدر (حضرت
علی رضی الله تعالی عنه * ما المبتلی الذی اشتد به البلاء باحوج الی الدعاء من المعافی الذی
لایأمن البلاء * بیورمشدرکه مآلی بلاکسنده شدید اولان مبتلادن بلادن امین اولمیه جق
معاف یعنی صحت ونعمتده اولوب عکسنه اوغرامسی ممکن اولان کیمسه زیاده دعایه محتاجدر
دیمکدرکه مفادی صحت اجل نعمت اولدیغی واو نعمتك عدم زوالی ایچون جلب دعای
موجب ازهرجهت خیرعمل لازم اولدیغی بیاندر (قلت) معافی معافاتدن اوله رق اسم مفعولدر
بوصورتده آخرنده یاصورتنده اولان الفسز معاف دیمك شیخ حقی بروسوی فروقنده یازدقلری
اوزره مخالف قاعدهٔ اهل صرف اولوب لکن اعلال وتأویلی شاهد المورخین نام اثرکتر فقیرده
محرردر مراجعت بیوریله انتهی (منقولدرکه براوفاره سی صحرایه تفرج کان چیقوب قیرفاره سی
آج ولاغرشدت ومحنتده کوردکده آجیوب ای برادر بویله نعمتدن خالی یرلرده نه کزرسن هایده
اولره برابر کیدلملکه انواع مأکولات نفیسه ایله طولو بطلو در دیوب شهرده بووه سی اولان خانه یه
آلوب کتوررمکر صاحب خانه ایچنده شحمه یعنی ایچ یاغی پارچه سی آصیلو برطوقق قپان قورمش
ایمش همان اوفاره سی اول پارچه یه آتیلور وفی الحال طوققی اوسننه دوشوب بامیصی قالور بو وقعه یی
قیرفاره سی کوردکده باشنی صالیوب رق نعمت کثیره یی بلای شدیده مقارن کوردم عافیتله فقر
کنبدنده موت اولان غنادن بکازباده سوکلودر دیوب بنه کلدیکی جای سلامته یعنی صحرایه فرار
ایدر (وینه منقولدرکه بردمی اوده بولنان خنزیری عدم حرکتله سمرسون دیو بوغازینه
بولار طاقوب دیرکه باغلر واوکنه بول اوت قور وبرچشلی آتانه سی یعنی صپالی دیشی اشکی
اولمغله اول صپا خنزیرك صاجدیغی اونلری دوشیروب اناسنه ای اناجغم بواوتلرنه کوزل اوت
دیوشنا ایتدکده اودخی ای اوغلجغم صاقن الدائم الك اوته سنده طامهٔ کبری یعنی قیامت کبری
وداهیهٔ عظمی واردر سیرایله دیو نصیحت ایتمش وقتاکه طکوز سمروب اکل ذمی یه کلشدکده
ذمی یاتروب بچاغی خنزیرك بوغازینه وضع هنکامی خنزیرك اضطرابه باشلدیغنی اول اشك
یاوریسی کوردیکی کبی قاچوب واناسنه کلوب واغزینی آچوب امان انام دیشلرمده اوکوزل
اوتدن بقیه واریمد رباق وچیقردیوب نیازده اولمش وآخرنده * فما احسن القنع مع السلامه *
دیمشدرکه مآلی سلامته مقارن قناعت عجب کوزل نسنه اولدی دیمکدر (قلت) قافك ونونك
فتحیه قنع دخی قناعت معناسنه‌در (وعلمای عرفا وحکمای ظرفانك حیوان لساندن بونلرکبی
بیان ایتدکلری نصایحلر نفسه تأثیرده برکوزل تدبیردر عربی وفارسی وترکیده علوم ادبیه یه مأخذ اولمغه
سزا اولور حیثیتله بلغیانه تألیف اولنمش کلیله ودمنه وفواکه الخلفا وهمایونامه نام کتاب فاخرلر
وسائر اسلوب مرغوب مذکورده ترتیب اولنمش آثار علما وحکما وبلغا اولان رسائل فی الحقیقه
تدبیر نفس ومنزل وملك معناسنده اولان حکمت عملیه یی جامعدر وبونلرك جمله سی دخی وضع الهی
اولان اصول شرایعدن مأخوذدر (ابوبکر راتب افندی مرحومك سفارتنامه سنده یازمش
اولدیغی ماجری اشبو مدعایی تأیید ایدر مطالعه بیوریله فتدبر انتهی

﴿ الفصل الرابع ﴾

اشبو دردنجی فصل معمرین یعنی زیاده یاشلو اولنلر حقلرنده وارد اولان آثار واخبار بیاننده در
(حضرت حسن رضی الله تعالی عنه یوم قیامتده ثواب جهتیله افضل ناس معمر اولان مؤمندر
بیورمشدر (صاحب المستطرف خبرده (الا انبئکم بخیارکم قالوا بلی یارسول الله قال اطولکم

(اعمارا)

اعمارا فی الاسلام اذا سددوا) وارد اولدی دیمشدرکه مفادی اسلام ایچنده سداد وصوابه موفق
قلنه رق عمر یوندن اطول اولنلر خیارلر اولدیغنی بیاندر (ینه صاحب المستطرف دیرکه زعموا
ان تبع الفزاری کان من المعمرین * یعنی تبع الفزاری عقلا مستبعد عمرایله معمر ینده ایدی برکون
ملوك بنی امیه دن برینك مجلسنه دخول ایدر اول ملك عمرندن سؤال ایلدکده حضرت عیسی
ابن مریم علیه السلامك فترتنده ایکیوز سنه وزمان جاهلیه ده یوز یکرمی سنه وبعده اسلامده
التمش سنه تعیش ایتدم دیدیکه جمعا اوچیوز سکسان سنه ایدر بعده ملك بکن زمان وعمرکده
مشاهده ایلدیککی بکا خبر ویردیکده * رأیت الدنیا لیلة فی اثر لیلة ویوما فی اثر یوم ورأیت الناس
بین جامع مالا مفرقا ومفرق مالا مجموعا وبین قوی یظلم وضعیف یظلم وصغیر یکبر وکبیر یهرم وحی
یموت وجنین یولد وکلهم بین مسرور بموجود ومحزون بمفقود * دیدی یعنی بن دنیایی عقبنجه
دیکر کیجه کلور برکیجه وعقبنده دیکر کوندز کلور برکوندز کوردم یعنی سریع الزوال بولدم
وناسی دخی طاغلمش مالی جمع ایدیجی یعنی کاسب وممسك وجمع اولمش مالی تفریق ایدیجی یعنی
میراث خوار ومسرف وقوی ظلم ایدر وضعیف مظلوم اولور وکوجك بویور وبیوك قوجار
ودیری اولور وبطنده اولان طوغار وجمله سی موجوده مسرور ومفقوده محزون اولور بیلارنده
کوردم یعنی ناس اشبو احوالدن خالی دکلدر دیدی (ابن جوزی قولنجه حضرت آدم علیه
السلام دنیاده بیك سنه وفرزندی شیث علیه السلام طقوز یوز سنه وانك فرزندی مهلاییل سکز
یوز طقسان بش سنه وفرزندی یرد طقوز یوز التمش ایکی سنه واوغلی ادریس علیه السلام اوچیوز
التمش بش سنه وفرزندی متوشلخ طقوز یوز التمش سنه تعیش ایلدیلر (قلت) مهلاییل حضرت
شیثك اوغلی انوشك اوغلی قینانك اوغلیدر وحضرت ادریس مهلاییلك اوغلی یردك اوغلیدر
واسمی اخنوخدر کذا فی الفذلکة لکاتب چلبی انتهی (اما عبدالله بن عباس رضی الله عنهما روایتی
اوزره حضرت نوح علیه السلام بیك درت یوز اللی سنه تعیش ایلدیلر (اما خضر علیه السلامك
اسم شریفی خضرون در اولاد آدمك عمر یوندن اطولیدر ولقمان دخی اوچ بیك بشیوز سنه معمر اولمشدر
(قلت) حضرت خضرك اسمنده وسلسلهٔ نسبی قنغی ذاته اتصال بولشدرانده ونبوتنده والآن
باقیمیدر یا دکلیدر بونده اختلاف اولنمشدر وکذلك لقمانك دخی نبوتنده اختلاف واردر بونلرك تحقیق
وتفصیلی فذلکه ده محرردر مراجعت بیوریله لکن مشار الیهمانك ولایتلری متفق علیه‌در انتهی
(عرب میانده یوز یکرمی یه وارمش یعنی عمر طبیعی یه ایرمش ودخی کچمش اولنلر معمرلردن معدود
اولوب دونده اولنلری معمر یندن عد ایدرلر (وعر بدن سطیح کاهن بشیوز سنه معمر اولمشدر
(قلت) سطیح بنی ذئب قبیله سندن اولوب باشندن ماعدا وجودنده کمك اولمدیغی قاموسده
محرردر انتهی (وعهد اسلامه یتشن اکثم بن صیفی اوچیوز التمش سنه یاشه مشدر (قلت)
بودخی حکمای عربدندر (وقس بن ساعدة الایادی التیوز سنه معمر اولمشدر وحکمای عربدندر
(قلت) قس مشار الیه بلیغ وحکیم اولوب قبل ولادة خاتم الانبیا صلی الله تعالی علیه وسلم
تصدیق بعثت ونبوت ایتدیکی وحقنده ثنای پیغمبری واقع اولدیغی قاموس وسائر کتب معتبره ده
مصرحدر انتهی (وشاعر بلیغ ابن ربیعه یوز یکرمی یه واصل اولوب زمان اسلامه یتشمشدر
(ودرید بن الصمه یوز یتمش یاشنه یتمش اولوب جتی قاشلری کوزلرینه ایغمش ایدی عهد سعادته
یتشمش ایسه ده عرض اسلام ایتمامشدر (وبعض اهل تاریخك بیانیجه عدی بن حاتم الطائی
وزهیر بن حیان ایکی یوز یکرمیشر سنه یاشه مشلر (وقبل البعثه حکمای عربدن اولان
ذو الاصبع العدوانی یوز یتمشه وارمش (وعمرو بن معدی کرب دخی معمریندندر (واسلامی
ادراك ایدن عبد المسیح بن نفیل دخی اوچیوز یکرمی یه یتشمشدر (صاحب المستطرف

رحمه الله تعالى سكز يوز يكرمى طقوز سنه سى صفر الخيرنده جانب غربيه ده واقع محلده سبز ناحيه سى اهلندن برجل كوردم كنديسنك و زوجه سنك يوز قرق ياشنده اولدقلرينى خبر ويردى وانده مشاهده ايتديكم قوتى عصرك بعض شبانى يعنى يكتلرنده كورمدم واومردك بر پيرپدرينى دخى كوردمكه اوغلندن قوتلو ايدى ديمشدر (قلت) مختصر منتظم ابن الجوزى ده منظور فقير اولمشدر كه معمريندن برى دخى ابن ابى الدنيا ديمكله معروف اولان عثمان بن الخطاب ابن عبدالله ابو عمرو البلوى الاشجدر حضرت على رضى الله تعالى عنهدن حديث شريف روايت ايلدى بغداده كلدكده علماء نقل قولنى اثبات وخبرينى تصديق ايتديلر محمد بن احمد المفيد كندندن اشتدم ديو حكايه ايتديكه ابن ابى الدنيا المعمر بكا ديديكه بن حضرت ابى بكر الصديق رضى الله عنهك خلافتنده تولد ايتدم خلافت حضرت على رضى الله عنهه كلدكده بن و بابام ابو يزيد بلده مزدن قالقوب حضرت على يى كورمكه كتدك ايدى كوفه يه ياقلشديغمزده صوبمز بتوب عطشدن هلاك درجه لرينه وارمش ايدك پدرم پيراولمغله اى والدم سن شوراده اوطورواريم بن صوارايم ديوب صحرايه روان اولدم پدر يمك طورديغى يره بعيد اولميان محلده برمنبع ماء كوردمكه ياننده بركه سى اولوب نبع ايدن صواول بركه يه جريان ايدر همان ايچوب واوابمى چقاروب اغتسال دنصكره كلوب پدريمه مژده لر اولسون صو بولدم ديوب آلوب اول صو سوينه كوتوردم اكن كلديكمزده صودن اثر بوله مدق تحريسنده سعى شديد ايتديكمز مأيوس اولدق آخر پدرم حركتدن قالوب وفات ايلدى پدريمى بعد الدفن بن كوفه يه عازم اولوب وارديغمده حضرت على يى حرب صفينه عازم بغله لرينه اكر اوردقلرى هنكامده كوردم وركاب بغله يى طوتدم سوار اولدبلرو بنى صوردبلر حالمى وذكر اولنان صويك ماجراسنى بيان ايلدم امام مشار اليه حضرتلرى اول برصودركه انى ايچنلر عمر طويل ايله معمر اولور مژده سكاكه چوق يشارسن كاشكه شربندن صكره ينه بوليدك بيورديلر ديدى حاكى مفيد موى اليه ديركه بن ابن ابى الدنيادن روايت حديث طلب وكندويه ملازمت والحاح ايتدم حضرت على دن اون بش احاديث تحديث ايلديكه اول احاديثى اندن بندن غيرى كيمسه جمع ايتمامشدر بن انلرى ملازمت والحاحله اندن اخذ ايتدم وانكله صحبتمده ياننده همشهريلرندن برازمشايخ وار ايدى انلردن حالنى سؤال ايلديكمده ابن ابى الدنيا بزم عندمزده طول عمر ايله مشهور دكل ايدى ديديلر و بغداد ده اندن اخذ وحفظ ايتديكم اوچ حديثدركه برى (قال سمعت على بن ابى طالب رضى الله عنه يقول قال رسول الله صلى الله عليه وسلم كل مؤذ فى النار فلا تؤذونى) در ديدى لكن اشبو حديث جامع صغيرده انجق (كل مؤذ فى النار) متننده در يعنى فلاتؤذونى مضبوط دكلدر ومحقق مناوى يعنى كل ما يؤذى من سباع وحشرات يكون فى نار جهنم عقوبة لاهلها اوارادكل من اذى الناس فى الدنيا يعذبه الله تعالى بنار الاخرة * ديو شرح ايلمشدر وابن ابى الدنيا هجرتك اوچيوز يكرمى يدينسده بلده سنه رجعت خلالى وفات ايتمشدر انتهى وصلى الله على سيدنا محمد وعلى آله واصحابه وسلم تسليما كثيرا

الباب التاسع والاربعون

اشبو قرق طقوزنجى باب اسملروكنيه لر والقبلر و بونلردن مستحسن اولنلر بياننده در (قلت) ان شاء الله تعالى اسم وعلم ولقبه دائر وكنيه نك اشتقاق وانواعنه وضمننده اولان لغاته متداثر تتميما للباب وخدمة للكتاب بعض كلام اعلام ومطالعات خاطر فقير سرسام اشبو بابك آخرنده قلم عاجزانه اسعد فقير ايله تحرير اولنه جقدر (صاحب المستطرف ديركه اسماء الهيه نك اشرف واحسنى بسم الله الرحمن الرحيم) در يعنى بسمله نك حاوى اولديغى اسملردر (والله تعالى وتقدس حضرتلرى ﴿هل تعلم له سميا﴾ بيورمشدر (قلت) چونكه اشبو نظم جليل ﴿رب السموات والارض

وما بينهما فاعبده واصطبر لعبادته﴾ آيت كريمه سنك آخرى اولوب وآيت مرقومه دخى سباقنده اولان ﴿وما كان ربك نسيا﴾ نظم شريفنده نسيانك امتناعنى بيان اولديغندن سباقلرى وسبب نزولى اشارتله هل تعلم الآيه نظمنك مفهومنى ومآلنى اهل تفسير بو وجهله بيان ايدرلركه اى حبيبم بعضا سؤال ايلديكك اشيانك جوابنى حاوى وحيك حكمت ومصلحت اقتضا سنجه بكلديكى زعم كفره اوزره ربكك نسيان وتركندن دكلدر سنى واعمال عاملينى وعاملينه وعد ايلديكى ثوابى ناسى يعنى تارك دكلدر زيرا سماوات وارضينك ربيدر يعنى انلرده اولان كافهٔ امور اراده ومشيتيله ظهور بولمغله انك اوزرينه نسيان ممتنع اولور سن ربكك سنى وكافه يى اونوديجى اولمسى شان الوهيتنه لايق اولماديغنى بيلمش اولديغكدن همان انك عبادتنه كما كان اقبال وتوجه وعبادتى اوزره صبرايله وحيك بطائتنه كفارك مقال هزو واشمئزازلرى يعنى اعداء دينك شماتتى بادئ مضايقهٔ صدرك وسبب تشوشك اولمسون سن ربكه اله اسمنه مستحق برمثل بيلورميسن يا خود الله تسميه اولنمش براحد يعنى ربكه آداش بيلورميسن يعنى ربكك مثلى وسميسى اولديغنى بيلورسن زيرا هرنه قدر مشركلر بته اله تسميه ايتديلرسه ده اصلا بته الله تسميه ايتديلر وحقك مثلى اولماديغى بداهت احديتيچوندر ومكابره وابسى قبول ايتديكى حيثيتله ذات حق مماثله دن منزهدر بو صورتده اندن غيريسى عبادته مستحق اوله مز وامرينى تسليم وعبادتيله اشتغال ومشاق عبادتنه صبر البته لازم كلور ديمكدر (اله) كتاب مكتوب معناسنه اولديغى كبى مألوه يعنى معبود ديمكدر وسمى اسمده شريك معناسنده استعمالى مشهور ايسه ده اسمده تفرد رب عبادتنى موجب اولماديغندن بيضاوى سمى لفظنى ﴿هل تعلم له سميا﴾ مثلا يستحق ان يسمى الها احدا يسمى الله فان المشركين وان سموا الصنم الها لم يسموه الله قط الخ * قولنده اولا حق تعالى كبى اصول نعم وفروعنى منعم وكافهٔ مخلوقاتى خالق اولنجى مثل ونظير ايله تفسير و بعده اسم جلالده اولان شريك معناسى دخى جائز اولمغله اكا دخى قول مذكورنده اشارت ايدوب نامداش ايله تفسير ايتمشدر واسم جلاله دخى اله دن همزه نك حذفيله يرينه الف ولام كتوريلان الله لفظ جليليدركه بو دخى حقه مخصوص اولوب كندندن غيرى براحد بو اسم شريفده مشاركت ايده مز (ونادر اسم ايله تسميه دخى مسماناك قدرينى ترفيع اولديغى حضرت يحيى حقنده اولان ﴿لم نجعل له من قبل سميا﴾ نظمى تفسيرنده بيان ايتمشدر (صاحب المستطرف ديركه ابن عباس رضى الله تعالى عنهمادن مرويدركه ديديلركه ابليس اوچ دفعه دوشديكى شدت وثقلت واضطراب كبى ثقلته دوشمامشدر برى ملعون ومطرود اولوب ملكوت سمواتدن اخراج اولندقده وديكرى حضرت فخر كائنات عليه اكمل الصلوات والتحيات عالم دنيايى تشريف بيوردقلرنده وآخرى ابتداسنده (بسم الله الرحمن الرحيم مكتوب اولان الحمد لله سورهٔ جليله سى نازل اولدقده در (وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم لايرد دعاء اوله بسم الله الرحمن الرحيم فان امتى يأتون يوم القيمة وهم يقولون بسم الله الرحمن الرحيم فتثقل حسناتهم فى الميزان فيقول الامم ما ارجح موازين امة محمد فيقول الانبياء ان ابتداء كلامهم ثلاث اسام من اسامى الله لو وضعت فى كفة ووضعت سيئات الخلق فى كفة اخرى لرجحت حسناتهم) اشبو اثرك راويلرى كيم اولديغى دردست اولان نسخ مستطرفده يازلمامشدر ومفادى يوردیلركه اولنده بسم الله الرحمن الرحيم اولان دعارد اولنماز بسمله نك فضيلتى شويله دركه امت مرحومه بسم الله الرحمن الرحيم ديه رك يوم قيامتده موقع جزا وحسابه كلدكلرنده ميزانده حسناتلرى كران وآغر اولور امم سالفه بو حالى كورنجه امت محمد عليه الصلاة السلام ميزانلرى عجب آغر كلدى ديو تعجب ايلدكلرنده انبياء صلوات الله على نبينا وعليهم حضراتى دخى امت محمدك كلاملرينك ابتداسنده اسماء الهيه دن

اوج اسم واردركه اسماء مذكوره لرميزانك بركوزينه وجميع سبئات خلق ديكر كوزينه وضع
اولنسه حسنات امت محمد آغر كلور ديه لر بيورمشدر ديمكدر راوكما قاله عليه الصلاة والسلام
(امام مسلم رحمه الله تعالى ابن عمر رضى الله تعالى عنهما دن (ان احب اسمائكم الى الله عز
وجل عبدالله وعبدالرحمن واصدقها حارثة وهمام واقبحها حرب ومرة) حديثنى تخريج وروايت
ايتمشدر (قلت) مستطرفده متن اثربو وجهله محرر ومسند فردوسده انس حضرتلرندن مرويا
(ان احب الاسماء الى الله عبدالله وعبدالرحمن وحارث وهمام وكل بنى آدم همام وكلكم عبيدالله)
عباره سنده مسطردر لكن مشارقده ميثه ابن عمر حضرتلرندن مرويا (ان احب اسمائكم عبدالله
وعبدالرحمن) اولوب جامع صغيرده دخى بوروايت ضبط اولنمشدر (مفهوم اثر اول سزك اسملريكزدن
الله تعالايه زياده سوكيلى اولانى عبدالله وعبدالرحمن واصدقى حارثه وهمام واقبحى حرب ومره
اسملريدر ديمكدر (ومفهوم روايت فردوس احب اسماء عبدالله وعبدالرحمن وحارث وهمامدر
وكافة بنى آدم همام وجمله كز الله تعالانك قوليسكز ديمكدر (حارث لغتده كسب وجمع مال
ايديجى ديمكدر وهم حزن معناسنه اولمغله اكر شداد وزننده همام بو معنا جه مبالغه اوزره
اسم فاعل ايسه زياده حزن ايديجى وياخود وزن مذكور اوزره قوغيجى يعنى غمام ديمكدر حديثده
معناى اوله كوره اولمق اولادر الله تعالى اعلم (حرب معلوم اولديغنجه قتال ديمك ومره ميمك ضمى
وراءنك فتحه وشده سيله لغتده برنوع شجر وبرنوع بقله آديدر واساميدندر (شارح مشارق ابن ملك
عبدالله وعبدالرحمن اسملرينك سائر اسماء محبوبه مياننده احب الى الله اولمسى ذلى وافتقارى
انبا ايدن عبدك اعلاى اسماء الهيه اولان جلاله كه كلمهٔ توحيدا كا مخصوصدر اول اسمله وعامه يه
كمال رحمت الهيه يه دال اولان رحمانه مضاف اولدقلرى ايچون ديمش (ومناوى دخى عبوديتله تسميه
مراد ايدنلره قيدينى ذكر ايله ومراد ايتيلرحقنده احب اسما حديث آخرده وارد اولديغى محمد
واحمددر ديوب عبدالرحيم وعبدالصمد وعبدالملك كبيلر دخى اسمين مذكورينه ملحق اولور ديو
تنبيه قلمشدر انتهى (صاحب المستطرف ديركه اسمى بيلنميوب چاغرلمق كيمسه لايق اولان
بودركه متأذى اولمامسيچون ذاتنه كوره عبارهٔ لطيفه ايله ندا اولنه واول عباره دخى كذب اولميه
يعنى مأول اوله مثلا اى قرنداش واى خواجه واى افندى واى سيدم واى شوتوبك وآتك وسيفك
وسنانك صاحبى ومباح اولان شيلردن اى شوايشى اشلين ديمك كبى (عباده بركون متوكل خليفه
پيشنده بيك مثقال وزننده برجام يعنى كاسه طورركن حضورينه داخل اولور خليفه اى عباده سندن
برشى سؤال ايده جكم بلاتوقف جواب وير ايسك اشبو كاسهٔ زرينى ايچنده اولان شربت عنبرين ايله
سكا بخش ايدرم بيوردقلرنده عباده دخى صور ياامير المؤمنين ديو سؤاله منتظر اولدى خليفه اسمى
اولوب كنديسى اوليان وكنديسى اولوب اسمى اوليان مسمالر ندر ديجه عباده بديهة مناره وابور يا حدر
ديو جواب ويردكده خليفه محظوظ اولوب اول ظرف نفيسه مظروفيله دست عباده يى مستقر
يعنى احسان ودانى شاداب تر يعنى ريان ايلدى روح الله تعالى روحهما (قلت) مأخذ تصحيح
اولان مستطرفك برنده دركار اوله رق ابوزباج نحاسدن مصنوع پارمقلرى مبسوط برانسان
تمثالى ايمش نصارى اعمال ايدوب برقصرك پالاسنه وضع ايتملر ايمش ريحله برابر دوروادنى دخى
اولسه ربح انى تحريك ايدر ايمش اولديغى منظور فقير اولمغله بورايه ضم اولندى انتهى (حضرت
عثمان رضى الله تعالى عنه ايكى نور صاحبى معناسنه اولان ذوالنورين ايله ملقب ايدى وسببى
دخى حضرت فخر كائنات عليه اطيب الصلوات وازكى التحيات افنديمزك كريمهٔ محترمه لرندن
اولا رقيه رضى الله تعالى عنها وبعد وفاتها ام كلثوم رضى الله تعالى عنهايى تزوج ايلدكلريدركه
اسلامده احسن زوجين ايشان ايديلر (كبار اصحابدن قتادة بن نعمان الانصارى رضى الله تعالى عنه

ذوالعينين لقبيله ملقب اولديكه ايكى چشم صاحبى ديمكدر سببى بودركه مشاراليهك غزوهٔ
احدده برچشمى مصاب اولوب رويينه سقوط ايلدكده حضرت رسول اكرم ونبى محترم صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمز چشم ساقطى معجزه محلنه رد بيوردقلرنده فى الحال بروكلوب اولكى
حالنده وچشم ديكرندن احسن واقوى وصحيح اولوب من بعد ديكرى بعضا آغر يديسه ده
دست احيا پيوست پيغمبرى مس ايدن اول چشم معجزه ديدى رمد ديدا اولمدى بناء عليه ذوالعينين
ديديلر (كبار اصحابدن ابوهريره رضى الله تعالى عنه ابوهريره ايله مكنادر كند وزى روايت
ايدركه بركون برهرهٔ صغيره يعنى كدى ياوروسنى اوخشامقله مشغول ايكن حضرت رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز بكا ياابا هريره ديو خطاب بيوروب بووجهله كنيه لنديلر
ديمشدر مشاراليهك اسمنده اختلاف اولندى بعضيلر عبدالرحمن وبعضيلر عبدالله وعبد شمس
وبعضيلر صغرا عمرو بعضيلر فعيل وزننده سكين ايدى ديديلر (قلت) بوروايتلر تعدد اسمك
جوازى اوزره توفيق اولنه بيلور انتهى (ابودجانة الانصارى رضى الله تعالى عنه ذوالمشهره
لقبيله ملقب ايدى (قلت) سبب تلقيبنده صاحب مستطرف * كانت له مشهرة يلبسها
ويتخاطو بين الصفين * يعنى مشاراليهك برمشهره سى اولمغله كيوب ميان صفينده دليرانه
مبارزه ايتد يكندن ذوالمشهره ديديلر ديمش ولكن مشهره يى ايضاح ايتميوب وحرب ويتخاطو
قرينه سيله انى كينوردى ديوب مشهره دن مراد سيف اولد يغنى اشراب ايتمش وكتب سيرده
تفصيل اولنديغى اوزره فخر كائنات عليه الصلاة والسلام افنديمز ابودجانه حضرتلرينه سيوف
مخصوصهٔ همايونلرندن برسيف احسان بيوروب اول دخى تبختر انه سل ايدوب مشركلرى تار ومار
ايلديكى قصه دخى مشهره نك سيف معناسنه باقشه جغنى اشراب قلمشدر (ناما قاموسده وسائر
كتب معتبرهٔ لغاتده ميمك ضمى وشينك فتحى وهانك فتح وتشديدى وراءنك فتحى آخرنده تاايله
مشهره نك يامخصوصا برسيفك ياخود على الاطلاق سيف معناسنه اولديغى كورلميوب انكن
لفظ مذكور مهلهل بن ربيعه نك آتى اسمى اولديغى بيان عقبنده ذوالمشهره مشاراليه ابودجانه
سماك بن اوسك لقبى اولديغى وسبب تلقيبده الملرك برمشهره سى اولوب انكله حربه خروجنده
ايكى صف اراسنده اختيال ايدوب اعدايى باقى قومر وترك ايتمزدى معناسنه * والمشهرة فرس
مهلهل بن ربيعة وذو المشهرة ابودجانة سماك بن اوس صحابى كانت له مشهرة اذا خرج بها
يختال بين الصفين لم يبق ولم يذر * عباره سى قاموسده محرر در (صاحب قاموس اشبو لقبده
مشهره سيف معناسنه ديو تصريحى وظيفه سندن ايكن تصريح ايتمديكندن باشقه اسم
فرس مهلهل اولديغى بيان عقبنده لقب مذكورى ذكر ايتديكندن ويختال تعبيرندنكه
فرسك حاليدركه متكبر كبى ايكى جانبنه صالنه رق حركت ايتمسندن عبارت اولمغله انكيچون فرسه
خيل ديمشلردر اشته بوشيوه ده يعنى عادت لطيفه سى اولان ايجاز ورمز يوندن فرس ديمك
اولديغى بلدغانه كوسترمش ايكن وخاتمة المفسرين شيخ الاسلام معلى مقام ابو السعود افندى
مرحومك اعتماد ومراجعت ايلديكى خط تقاندن معلوم فقيرانه م اولان قاموسدن متأخر
راموز نام لغت مقبوله ده * وذو المشهرة ابودجانة صحابى والمشهرة فرسه كان اذا خرج بها
يختال بين الصفين لم يبق ولم يذر * قوليله مشهره اسم فرس مشاراليه اولديغى مصرح ايكن
مترجم قاموس مرحوم غزوهٔ احدده بروجه اشارت مشاراليهه بونك حقنى ادا ايله امى
نبويله سيف احسان بيورلدقده اولدخى سيفى آلوب متبخترانه ميدانه خروج ايلدكده حضرت
صلى الله تعالى عليه وسلم (انها لمشية يبغضها الله الا فى هذه المواطن) بيوردقلرى يعنى
اشبو رفتار اوزره خرام حرب ميدانلرندن ماعدا يرلرده حرامدر ديو صادر اولان حديث شريف

ابودجانه نك سيفله حركتى ضمننده اولديغنه بناء مشهره نك سيف اولديغى ظاهردر ديمشدر
والله اعلم بالصواب انتهى (شعبى دجال ضالك كنيه سى ابو يوسفدر ديمشدر (ذو الرياستين
امرسيف وقلمى تدبير وعسكر ودواوين يعنى دفاتر ديوانيه توليه ايتديكيچون فضل بن سهله لقب
اولمشدر برشاعر يوم مهرجان يعنى ايلولك اون برنجى كونى فضلك پيشكاهى غرض اولنان هداياايله
طوب طلو ايكن حضور فضله تبريكا كيروب * اليوم يوم المهرجان * وهديتى فيه لسانى *
لك دولتان حديثة * وقديمة ورياستان * علم الخليفة كيف انت * فصرت فى هذا المكان *
نظم قليل اللفظ وكثير المعانىسنى نظم ايتدكده فضل كافهٔ هداياى مهرجانى بليغ مومى اليهه
بخش ايدوب كنديى اوفصيحك مهرجانى ايلدى رحمة الله على المادح والممدوح (مآل نظم
بوكون مهرجان كونيدر اول كوندهٔ بن تهى دست اولمله هديهم لسانمدر يعنى سنك
بقاى نامكى موجب اولان اشبو نظممدر سنك ايچون برى مقدما وبرى شمدى ايكى دولت
واردركه انلر ايكى رياستدر سنك كيفيتكى يعنى هرامورهٔ استحقاقكى خليفه حضرتلرى مقدما
يعنى خلافتدن اول بيلوردى قدرشناس اولمغله شمدى بومقامده اولدك يعنى رياستين صدرنده
سنى تمكين ايلدى سن انلره لايقسن وخليفه دخى قدرداندر ديوب ايكى بيتده بروجه محررشادن
عبارتدر (قلت) فضل مشار اليه مأمون عباسى مرحومك صدر اعظمى وكافهٔ امورينك
مدبرى ايدى (اشته بقاى نام بروجه اشارت نظم ونثر بلغا ايله ديوانلره وكتابلره يازلمغله اولوركه
اكر نظم مذكور اولميدى فضلك فضيلتنى بيك يلدن افزون مدت ﭼكدكدنصكره كيم بيلوردى
سائر خيرات ايله دخى برآز زمان ابقاى نام اولنور لكن مرور زمان ايله مندرس اولور اما آثار بلغا
اذهان اهل اذعانه مسلسلا * الكلام الحسن يدخل الاذن بلا اذن * وفقيجه كيردكده وسنيا
تاريخلره يازلدقده قيامته قدرسورر والسلام (المطيبون) بنوعبد مناف وبنو اسد بن عبد العزى
وزهرة بن كلاب وتيم بن مرة والحرث بن فهر غمسوا فى خلوق ثم تحالفوا * يعنى قريش قبيله سندن
عبد مناف واسد بن عبد العزى وزهرة بن كلاب وتيم بن مره وحارث بن فهر قبائلى خلوقه يعنى
جزء اعظمى زعفران اولوب عربه مخصوص برنوع طيبه اللرينى طالديروب عهد وپيمان ايتدكلرى
ايچون طيبون ايله ملقب اولديلر ديمكدر (قلت) اشبو مجملك بالاجمال بيانى بودركه چونكه
بروجه آتى الذكر اجداد حضرت پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلمدن قصيك تعيين كرده سى
اولان درت اموركه حجابت يعنى كعبهٔ مكرمه بوابلغى (ورفادت كه قريش اهالبسى ميانه لرنده
پرازمال افراز ايدوب انكله حجاج ايچون ذخيره آماده ايتمك (ولواء يعنى كعبه نك سنجاغنى ترتيب
ايتمك (وسقايت يعنى حجاجه صو ويرمك مصالحندن عبارتدر بوخدمتلر شرفلى اولوب
بنى عبد الدارك ضبط وتوليتلرنده اولديغندن بنوعبد مناف اللرندن المق مراد ايلدكلرنده انلر امتناع
ايتلريله من بعد اداى حق عصبيت ايله لدى الاقتضا بربرينه معاونت ايتمك ومخالفلرينه پامال
ايتدرمك اوزره قوم عهد ويمين ايتديلر بنوعبد مناف ذكر اولنان اجناس طيب ايله طولو بر كاسه يى
نزد كعبه يه كتوروب وضع وذكر اولنان طرفدارلريله كه جمعا بش قبيله اهالبسيدر اللرينى اول
كاسه يه غمس ايله بعد اليمين لاجل التأكيد اللرينى كعبهٔ معظمه يه سورديلر بنابرين انلره مطيبين
ديديلر رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرى مطيبين طرفنده بولنمشلردر
(وكذلك بنوعبد الدار دخى طرفدارلريله برآخر كونه يمين مؤكده ايله عهد ايتلريله بونلره دخى
احلاف تسميه اولندى وعمر فاروق رضى الله تعالى عنه عدوى اولمغله احلافى اطلاق اولنور
پس احلاف انصار لفظى كبى اسم اعتبار اولنمشدر (صاحب قاموس قريشدن احلاف
عبد الدار وكعب وجمح وسهم ومخزوم وعدى قبيله لريدر ديوالتى عد ايتمش ايسه ده صواب اولان

ازهرينك قوليدركه ازهرى ابن الاعرابيدن سماعا نقل برله قريشده احلاف بش قبيله در
وانلر عبد الدار وكعب وجمح وسهم ومخزومدر ديوب عدى كعبك اوغلى اولوب بكر عدى اولماديغنى
اشراب ايتمشدر كه بوصورتده بش اولور (صاحب قاموس ايسه كعبى ابو قبيله واوغلى عدى يى
ديكر قبيله نك جدى عد ايتمشدر والله تعالى اعلم (وقلت) چونكه جد اول حضرت صلى الله
تعالى عليه وسلمه قدر نسب شريفنى بيلمك فرض كردن ديانت واندن عدنانه قدر جداول آراى
باغ بيان اولان ماء كوثر ساى اسماء اجداد كزينى بيلمسى كمال عبوديت اولديغندن باشقه نيجه فوائدى
مستلزم اولمغله نسب شريف بركزيدهٔ كائنات عليه الصلاة والتحيات طيبون ذكرى مناسبتيله
بومحله مجتمعا ومجملا قلم ناچيز اسعد فقير ايله يادكار اخوان مؤمنين اولمق وبوفقير ذكر بالخير ايله
ياد بيورلمق نيت ونياز بله ضم اولندى ومنه التوفيق والاعانة * زنورش جهان الباس وجود *
* زجودش مشيد اساس وجود * صفت كاشفهٔ شانى اولان ختم نسبنامهٔ نبوت وخاتمهٔ رسالهٔ
رسالت صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمزك اول نور ساطع الظهورى جبين حضرت آدم صفيدن
واسطهٔ حوا ايله حضرت شيثه عليهم السلام انتقال ايلدى وبووجهله يعنى آباء طاهرينندن
امهات طاهراته نقل ايدرك تا حضرت نوح عليه السلامه واصل اولدى وانلردن دخى كتب سيرده
بيان اولنان چند مطالع ايله اوآفتاب عالمتاب مطلع جبين مبين حضرت ابراهيم عليه التسليمده
طلوع بيوروب واندن جبههٔ همايون حضرت اسمعيل عليه السلامه تحويل ايلدى وانلردن
دخى اصلاب طاهرهٔ آباء وبطون طيبهٔ امهاته طريقهٔ نكاح شرعى اوزره اول عطيهٔ عظمى انتقال
ايدرك تا نوبت نسل اسمعيلدن عدنانه سرنامهٔ سعادت اولدى (عدنانك (عود) وميمك وعينك
فتحيله وتشديد دال ايله (معد) نام ايكى پسرى وار ايدى امانور محمدى معده انتقال ايلدى
ومعدك كنيه سى ابو قضاعه در ومعدك سكز اوغلى اولوب ايچلرندن نونك فتحيله (نزار) حامل
نور سيد الابرار اولدى كنيهٔ نزار ابو ربيعه در وبش ابناسى وار ايدى (بنى حنيفه (وبنى شيبان
(وبنى سهم نزار نسلندندر بعده اول نورى اوغلى مضر حامل اولدى كنيه سى ابو ايامدر بعده
اول نورى مضرك كبرسننده اولان پسرى الياس حامل اولدى كنيه سى ابو عمرو در واسمى على قول
حبيبدر بيت مكرمه يدن اهدى ايده نك اوليدر بنى خزاعه وبنى رماح قبيله لرى الياسه منتهيدر پس
الياسك اوغلى اسم فاعل مؤنث صيغه سيله (مدركه) اول نور ايله شرف بولدى كنيه سى
ابو الهذيلدر اسمى عامر وعلى قول عمرودر مدركه ايله تلقيبى عزآباسنى ادراك ياخود كيكى صيده
يتشوب طوتديغيچوندر بنى اسد نسل مدركه دندر پس مدركه نك اوغلى (كنانه) شرفياب نور
اولدى دائما قومندن وقايه اوزره اولديغندن كافك كسريله كنانه ديديلر كنيه سى ابو نضردر
بنوقعقاع وبنوليث بوكا پيوسته در بعده اوغلى نونك فتحى وضادك سكونيله (نضر) مظهر
نور اولدى نضر تسميه سى حسن وجهيچوندر اسمى قيس وكنيه سى ابو مخلد واقبى قريشدر
قريش بربيوك باالقدر نضرك بين العرب عظمت جاه وقوتى اولمغله اول بالغه تشبيها ديديلر
وعلى قول ناسك حاجتنى تفتيش ايدوب ماليله بتور ديكندندر كه تقريش تفتيش معناسنه در
وقريشى ايچق نسل نضره داخل اولنلره اطلاق اولنور وبعد النضر اوغلى (مالك) مالك
شرف حمل نور اولدى كنيه سى ابو الحارثدر مالك ديديكى عربك ملكى اولديغيچوندر بعده
اوغلى فانك كسرى وهانك سكونيله (فهر) فهرس حملهٔ نوره داخل اولدى فهر لغتده اوفاق حجر
معناسنه در وكنيه سى ابو غالبدر (كنز الراغبين بيانجه على الاصح قريش فهردر وفوقنده
اولنلره كنانى دينور وعلماء نسب قريشك انتهابى فهردن اولديغنه اجماع ايتديلر ابو عبيدة بن
الجراح رضى الله تعالى عنهك نسبى فهر واسطه سيله نسب شريف نبوى يه ملحق اولور

بعده فهرك اوغلی غالب پس انك اوغلی لوی بعده اوغلی كعب مشرق نور نبوی اولدیلر غالبك
كنیه‌سی ابو یتیم واویك ابو كعبدر كعب بنو عدی و بنو جمح قبیله لرینك اصلیدر وعمر فاروق
وسعد بن زید رضی الله عنهما كعب واسطه سیله سلسلهٔ حضرته متصل اولمشلردر پس
نور نبوی كعبك اوغلی مره یه واصل اولدی بنو تیم وبنو مخزوم قبیله لرینك ابیدر ابو بكر
الصدیق وطلحة بن عبد الله وخالد بن الولید رضی الله تعالی عنهم مره واسطه سیله متصل
سلسلهٔ شریفه اولدیلر ابوجهل بن هشام دخی حسب النسب سلسلهٔ مره ده پیوسته در
پس اول نوره پسر مره (كلاب) حامل اولدی اسمی حكیم وعلی قول عروه وكنیه سی
ابو زهره در و بنو زهره ابیدر وعبد الرحمن بن عوف وسعد بن ابی وقاص سلسلهٔ شریفه یه
بو راده متصلدر (كلاب كلبٌ وزننده ارسلانه دخی مفرد اوله‌رق اطلاق اولنور ومكالبه دن دخی
مشتقدر كه انسان بر برینی خصومت ونزاعله صقشدیره‌رق مشاجره معناسنه در اكثر علمای
ظرفانك كتابلرنده تفتازانی لفظنی ایهام قبیحی رفع ایچون بالتحریف قصدا تفلتانی
یازدقلری كبی بو اسمی دخی كاف عجمیهٔ مضمومه ایله اوقومق احسندر وتفلتانی كبی مهمل اولیوب
معناسی دخی واردر وهم خوشبو ورنكیندر (منقولدر كه بر اعرابی یه اولادیكزی نیچون كلاب
وذئب كبی شر اسماء ایله وعبیدیكزی مرزوق ورباح كبی احسن اسماء ایله تسمیه ایدرسكز دیو
صوردقلرنده اولادیمزی اعدامز ایچون وعبیدیمزی نفسمز ایچون آماده ایتمزله اویله تسمیه
ایده‌رز دیو ظریفانه جواب ویرمشدر انتهی (پس ابو زهره دنصكره اول نورك اوغلی تصغیر
صیغه سیله قصی حاملی اولدی اسمی زیددر والده سی فاطمه بنت سعد اولدیغی جامع الاصولده
كورلدی قومنك بلادندن یعنی مكه دن تقصی یعنی تبعد ایدوب بلاد بعیدهٔ قضاعه‌وارد یغیچون
قصی دیدیلر وسبب حركتی دخی چونكه پدرینك وفاتندنصكره قریش قبیله سی اطرافه متفرق
اولمشلر ایدی واروب انلری مكه یه كتوردی واشبو جمعیچون مجمع دخی دیدیلر مكهٔ مكرمه ده
دار الندوه كه مكان مشورت دیمكدر بنا ایدن و بروجه اشارت حجابت بیت وسقایت موسم حجی
ورفادت ولوایی اختراع ایدن قصی اولوب شرافت مكه یه حائز اولمشدر ذكر اولنان دارده وجوه
قبائل لدی الاقتضا جمع اولوب مجلس مشورت انعقاد یله كافهٔ امور بلده وقبائلی اوراده مذاكره
ایدوب قرار ویررلردی اشته مجلس ماخذی دخی اشرف قبائل عالم اولان عربدن ماخوذدر فقد بر
(قصینك عبد مناف وعبد الدار وعبد العزی نام اوچ اوغلی اولوب لكن اول نور عبد منافه مطلع اولدی
اسمی مغیره در وابو عبد شمس ایله مكنادر عبد مناف ایله تلقبینك باعثی مرجع ناس اولدیغندن
اطراف ارضدن حاجتله كلنلرك اناقی یعنی مطیه‌لرینك طرنقلری پیشگاه بابنی ازایدوب وكندی
دخی حوایج ارباب مآربی كوردیكیدر اجمل اولمغله قمر البطحا دخی دیرلر ایدی یادكار حضرت
اسمعیل علیه السلام اولان قوس ولوا، نزار وكعبه مفتاحلری یدنده ایدی درت پسری اولدی
بری هاشم و بری عبد شمس كه جد بنی امیه در واوچنجیسی نوفل كه جد جبیر بن مطعمدر
ودردنجیسی مطلب كه جد اعلای شافعیدر هاشم وعبد شمس ایكز ایدیلر النلری متصل
طوغمغله آیردیلر عقلادن بری بونلرك اولادلری بینلرنده عداوت وشمشیر قائم اولور دیدی آخر
بو تطیر وقوعبولدی (پس اول نور پیشانیٔ هاشمده كوروندی اسمی عمرو العلا وكنیه سی
ابو النضله وعلی قول ابو یزیددر پدرندن منصب سقایه ورفاده یه تولیه ایلدی هاشمله تلقبی
ابواب سابقه‌نك برنده قلم اسعد فقیر ایله اشارت اولندیغی اوزره ایام قحطده نانی هشم یعنی ملوغر ایدوب
ثرید طبخیله خلقی اطعام ایچوندر دفعاتله انقره یه كلوب قیصر كند ویه تعظیم ایلدیكی دخی
بعض تاریخده منظور فقیر اولمشدر یكرمی وعلی قول یكرمی بش یاشنده غزه ده وفات ایتمشدر

درت اوغلی اولدی بری اسد دركه پدر مادر حضرت حیدردر رضی الله تعالی عنه ودیكرلری
دخی نضله وابو صیفی وجد حضرت رسالتپناه صلی الله تعالی علیه وسلم وجد اسد الله كرم الله
وجهه اولان عبد المطلبدر (پس اول نور بعد وفات هاشم جبین عبد المطلبده انواره بخش
ظهور اولدی اسمی شیبة الحمددر صاحب المستطرفك بیان ایده جكی اوزره باعث تسمیه‌سی حین
ولادتنده وسط رأسنده بولنان بیاضدر عبد المطلب تلقبینك سببی عمی مطلبك تربیه سیدر كه
وفات هاشمده صغیر بولنوب مطلب حجر وتربیه سنه المغله عادت عرب اوزره عبدی اطلاق
ایتدیلر بو ازسبب دخی یازرلر حتی برینی صاحب المستطرف دخی دیه جكدر وقوف مراد ایدن
سیره مراجعت بیوره بشبوز ییلدنبرو مدفون اولان ماء زمزمی اظهاره مظهر اولدی اصحاب
فیل ایله اولان ماجراسی كلك اسعد فقیر ایله كچن بابلرك برنده یازلمشدر ودفاین جرهمی چیقروب
باب كعبه یه صرف ایلدی كعبه نك اول حلیسی بودر حضرت حبیب اكرم صلی الله تعالی
علیه وسلم افندیمزك سن سعادتلری سكز ده ایكن عبد المطلب وفات ایتمشدر عبد المطلبك
اون ایكی اوغلی والتی قزی اولدی اكبر ابناسی حارثدر كه بو نكله ابو الحارث دیو مكنادر
وكنیهٔ اخراسی ابو البطحادر واصغر ابناسی جناب عبد الله ابو النبی علیه الصلاة والسلامدر
ووالدهٔ عبد الله فاطمه بنت عمرودر والد حضرت یعنی عبد الله اوتوز وبر روایتده یكرمی بش
یاشنده باصدقده پدری عبد المطلب صدف درو جود پیغمبری یعنی آمنه بنت ابن عبد مناف بن
زهرة بن كلاب بن مره یی تزویج ایلدی ووالدهٔ پیغمبر وهبنت عبد العزادر والد نبی علیه
الصلاة والسلام كاروان ایله لمصلحة غزه‌یه كیدوب وعودتنده مزاجسز اولوب مدینهٔ منوره ده
خاللری اولان بنی عدی بن النجار دائره‌لرنده اقامت ایلدی پدری عبد المطلب استفسار وجلب
ایچون بیوك اوغلی حارثی كوندرمشیدی لكن كلوب وفات ایتمش ودار النابغه ده دفن
اولنمش بولدی علی قول مكه ومدینه میاننده اولان ابواء نام محلده وفات ایتمشدر حین
وفاتنده رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم بطن شریف مادرده ویا تولد بیوروب ایكی
آیلق ویا بر آیلق ویا یدی كونلك ویا یكرمی بش ویا یكرمی سكز كونلك ایدی روایتلری واردر
اصح اولان هنوز عالم دنیایی ظاهرا تشریف ایتدكلریدر پدرلرینك جاریهٔ خادمه سی ام ایمن
حبشیه حاضنه یعنی دایهٔ رسول اكرم ایدی علیه الصلاة والسلام انتقال والدهٔ محترمهٔ حضرت
پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم ولادت سعادتدن اصح اقوال اوزره التی سنه مرورنده ابواده
وقوعبولمشدر درت سنه روایتی دخی واردر وقابلهٔ حضرت فخر عالم صلی الله علیه وسلم
عبد الرحمن بن عوفك والده سی شفادر وسود والده‌لری حلیمه بنت ابی ذؤیب السعدیه وسود
پدرلری حارث بن عبد العزی بن رفاعة بن ناصرة بن قصیة بن سعد بن بكر بن هوازن ابو كبشه در
حتی حضرت سلطان الانبیاء علیه الصلاة والسلام افندیمزه عرب ابن ابی كبشه دیرلر ابو كبشه
والده‌لری آمنه نك جدی عبد مناف ابو كبشه ایله مكنی ایدی روایتی دخی واردر مشار الیهما
حلیمه وحارث اوائل بعثته یتشوب عرض اسلام ایتمشلردر رضی الله تعالی عنهما ووالدین
مكرمین حضرت علیه الصلاة والسلامده اوچ قول اولوب اعدل واصح اسلام وسلامتلرینه
دائر اولانیدر زیبای تواریخ (١٢٣٨) نام اثر كتر فقیره مندرج رسالهٔ مخصوصه ابو ینده
كافهٔ اقوالی واستدلالی بحمده تعالی تحریره موفق اولمشدر اول رساله یه ومتقدمین
ومتأخریندن نیجه اعلامك سلامت ایشانی ناطق اولان اثرلرینه مراجعت علی الخصوص
بیجاقلی زاده بو بابده همت ایدوب یك ایكیوز اللی یدی شعبانده اسعد فقیرك ترجمه سنه موفق
اولدیغی رسالة السرور والفرح تسمیه ایلدیكی اثر فاخرینه مراجعت بیوریلوب ایشانك طعننه

دائرافوالدن كف لسان برله برطاقم مالا يعنيه التفات بيورلميه والسلام انتهى ضم الفقير مع العجز والتقصير (صاحب المستطرف فخر كائنات عليه الصلوات واكمل التحيات افنديمزك جدى عبدالمطلب شيبة الحمد لقبيله ملقب اولدى حين ولادتنده باشنده بياض شعر بولنديغيچون حتى حذافه خاندان عبدالمطلبى ثناده نظم ايتديكى قصيده سنده* بنى شيبة الحمد الذى كان وجهه* يضئ فى ظلام الليل كالقمر البدر* بيتنى درج ايتمشدرمألى اول خاندان كيجه قرا كلغنده بدر اولمش قمرك ضياسى كبى وجهى ضيا ويرن شيبة الحمدك اولاد لريدر ديمكدر (وعبد المطلب تسميه اولنديغنك سببى عمسى مطلب عبد المطلبى دوه سنك ارقه سنه ركوب ايتديروب سوى مكه يه كيدرلركن ارقه كزده اولان صبى كيمدر ديو سؤال ايدنلره عبدمدر ديو جواب ويرمسيدر (حضرت ابو بكر رضى الله تعالى عنهك اسمى عبد الله وكنيه سى ابو بكر ولقبى صديق وعتيقدر عتيق ايله تلقيبنه باعث جمالبدر وصديق لقبيله ملقب اولدقلرى ابتدا حضرت فخر كائنات عليه اكمل التحياته ايمان ايدوب وتصديق ايلديكندن ياخود اول حضرت خبر اسرا ومعراجى اخبار ايلدكده بى توقف تصديق ايلديكندندر (قلت) بونلرك هر برى كمال صدق وبقينلرينه دالدر ونسبى سلسلهٔ قريشه اتصالده بو وجهله در ابو بكر عبدالله بن ابى قحافه عثمان بن عامر بن عمرو ابن كعب بن سعد بن تيم بن مرة القرشى (وقبل البعثه اسمى عبد الكعبه ايدى حضرت پيغمبر عبدالله اسمنه بعد الاسلام تبديل بيورديلر بو وجهه محرر عتيق لقبى جمالى ايچوندر كه عتق لغتده جماله دخى ديرلر وعلى قول نسبنده تعييب اولنه جق برنسنه اولمديغيچوندر (ووالده لرى پدرى ابو قحافه رضى الله عنهمانك بنت عمى ام الخير سلمى رضى الله تعالى عنها ابنة صخر بن عامر بن كعب بن سعد بن تيمدر ديكر عمى عمرو بن كعبك قرى دكلدر واشبو دقيقه يه تنبيه اولنمق لازمدر كه بعض اعلام غفلت ايتمشلردر وعدم غفلته رياض النضره صاحبى تنبيه ايتمشدر انتهى (وحضرت عمر رضى الله عنه فاروق ايله ملقبدر وسببى دخى عرض اسلام ايلديكى كوندنصكره سرا جناب واجب الوجوده عبادت اولنمازاوادى يعنى شعائر اسلاميه آشكار اجرا اولندى وحق ايله باطلك مياننى فرق ايلدى معناى فاروق مبالغه ايله فرق وامتيازا يديجى ديمكدر (قلت) كنيه لرى ابو حفص در وقريشده سلسله لرى بو يله در عمر بن الخطاب بن نفيل بن عبد العزى بن رباح بن قرط بن رزاح بن عدى بن كعب بن لوى القرشى (ووالده لرى حنتمه بنت هاشم بن عبد مناف مغيره در انتهى (صحابيدن سعد بن ابى وقاص كامل لقبيله ملقب اولدى زيرا بازوده واوق آتمده وصوده يوزمكده كمال ومهارتى وار ايدى (طلحة بن عبدالله طلحة الخير وطلحة الفياض وطلحة الطلحات القابيله ملقب ايدى زيرا سخى ايدى (قلت) مستطرفده كورديكمز بويله در لكن قاموسده اوچ طلحه اولوب برى طلحة ابن عبيدالله وديكرى طلحة بن عبيدالله بن عثمان التيمى وآخرى طلحة بن عبيدالله بن خلف كه والده سى صفية بنت الحارث بن طلحة بن ابى طلحة بن عبا ف اولمغله طلحة الطلحات اطلاق اولنمشدر وطلحهٔ اولك طلحة الخير ايله تسميه سى احد وقعه سنده وطلحة الفياض ايله ذات العشيره غزوه سنده وطلحة الجود ايله حنين ملحمه سنده اولمشدر ديو محرر درفتبصر انتهى (رشح الحجر امويه دن عبدالملك بن مروانك لقبيدر رشح عرق وتر ديمكدر كمال بخلندن ديمشلردر كه طاش ترى ديمكدر واغزى بدبوى اولديغيچون ابو الذبان دخى ديرلر ايدى (قلت) اصل كنيه سى ابو الوليددر (وسعيد بن العاصك لقبى عكة العسل ايدى (قلت) عكة عينك ضمى وكافك فتح وشده سيله ياغ واو مقوله نسنه وضع اولنان طلو مجقدر واشبو سعيد بن العاص بن سعيد بن العاص بن امية الاموى انتقال حضرت صلى الله تعالى عليه وسلمده طقوز ياشنده ايدى عهد عثمانده كوفه والبسى ايدى هجرتك اللى سكزنجى سالى فوت اولديغى دخى مرويدر رضى الله تعالى عنهم (پدر سعيد بن عاص

ابن اميه بدر غزاسنده مشركا قتل اولنمشدر انتهى (حبر عبدالله بن عباس حضرتلرينك علمى ايچون لقبى ايدى كاه حبر وكاه بحر ديرلر ايدى كامر (حبر عالم متقن ديمكدر انتهى (وعمرو بن سعيد مائل شدق اولديغيچون اشدق ايله ملقب ايدى (قلت) شدق طفطفة الفم يعنى اغزك ايكى طرفلو ايچ يوزنده اولان كوشه لريدر كه آورد تعبير اولنور وايكيسنه شدقان دينور واشبو عمرو ذكر اولنان سعيد بن العاص بن سعيد بن العاصك اوغليدر يزيد طرفندن مدينهٔ منوره والبسى ايدى صحابى ديناز زعم ايلديكى وانجق رؤيت باباسنك اولوب بونك تابعى اولديغى وعبد الملك ابن مروان تمش سنه سى قتل ايلديكى ابن حجر عسقلانى تهذيب الكمالنده تحرير ايتمشدر (فياض سخاسندن ناشى عكرمة بن ربعينك لقبى ايدى (قلت) صحابى وتابعيدر تحقيق اولنه مدى انتهى (ومصطلق ايله خديعة بن سعد الخزاعى ملقب ايدى (قلت) صلق صوت شديد معناسنه در صلق زيد واصلق ديرلر صوت شديد ايله صوت ايتدكده بعض نسخه ده جيم وبعضسنده حاء مهمله وبعضسنده معجمه وبعضسنده ذال معجمه وبعضا مهمله وبعضسنده زاى ايله وسعد دخى يا ايله سعيد محرر اوله رق نسخ مختلفه اولمغله ذاتى وطبقه سى تحقيق اولنه مدى ظفر ياب اولنلر كنار ينه تحرير بيورسونلر انتهى (راح يكذب) شويله جه مهلبك لقبى ايدى مستطرف سببنى بيانده* لانه يضع الحديث فى ايام الخوارج فيحدث به الخ* يعنى خوارجك طغيانى هنكامنده حديث دوزوب انكله تحديث ايلديكندن مهلبى كورنلر راح يكذب يعنى ينه يلان سويلكه كتدى ديدكلرندن راح يكذب كنديه لقب اولدى ديمشدر (قلت) بالاده اولان بابلرك برنده اشارت سبقت ايتديكى اوزره مهلب قتال خوارجده سركرده ايدى وخدعهٔ حربيه يى بيلديكندن خلقى قتال خوارجه ترغيب ايچون دروغ مصلحت اميزى قوللنور ايدى وضع حديثدن مقصودى بودر يوقسه موضوع حديث ديمك اولمامق كركدر انتهى (قلت) بوراده بعض نسخهٔ مستطرفك (الغزالى كان يكثر الجلوس فى سوق الغزالين وكان يتبع العجايز فيتصدق عليهن ولم يكن غزالا* عباره سنك عنوانده بو وجه محرر غزالى واقع اولمش وبعضسنده (واصل الغزال الخ يازلمشدر كه صحيحى دخى بودر كه معتزله مقتداسى واصل بن عطادر حتى شريف مرتضى (درر الفوائد وغرر القلائد) نام كتابنك كه مجالس ايله مشهوردر اون ايكنجى مجلسنده واصل بن عطا زايك شده سيله غزال ايله ملقب وابو حذيفه ايله مكنادر على قول غزال ايله تلقيبنه سبب ايپلك اكريجى معناسنه غزال اولميوب غزالينده يعنى ايپلكچيلر سوقنده اكثريا اوطوروب خلقى تماشا ايلديكندن وعلى قول ابو عبدالله ايله معروف بر ايپلكجى سوداوغلى اولوب انك دكاننده چوق اوطورديغندن ومبرد قولنجه صاحب المستطرفك يازديغى اوزره متعففات نسا وعاجزاتى يلوب صدقه سنى انلره ويرمك ايچون غزالينه ملازمت ايلديكندن غزال ديمشدر تكيم ابو العباس سفاح خليفه نك وزيرى ابو سلمه حفص بن سليمانه كوفه ده سركه جيلر چارشوسى قربنده مقدما منزلى اولوب انلرك يانده اكثريا اوطورديغندن خلال ديدكلرى ومولى بنى هاشم ابو على يه بنى حرمازه اكثريا مسافر اولديغندن حرمازى وابراهيم بن يزيده مكه ده شعب حوزه يه نازل اولديغيچون حوزى وابو سعيده مقابره اكثريا كلديكيچون مقبرى ديدكلرى كبى ديو تفصيل ايتمشدر (اما امام غزالى قدس الله تعالى سره حضرتلرينك كنيه سى ابو الحامد ولقبى زين الدين وعنوانى حجة الاسلامدر درتيوز اللى سالى طوسده تولد وبشيوز بشده ينه طوسده انتقال ايلمشلردر اسمى اوچ طبقه يه قدر وعلى قول دخى زياده آباء كرامى محمد در پدرلرى محمد صالح ومقتصد برذات اولوب اكرديكى ايپلكى ثمن حلاليله بكنور ايمش بنا برين زايك تشديديله اكريجى معناسنه اولان غزاله منسوب اولديغى كاتب نام كتابده منظور فقير اولمشدر مذهب شافعينك ناصرى ايدى شريعت وحقيقت

وحكمت علوم وفنونده آثار وتأليفاتيله هرديارك كتبخانه‌لری پروهر بركلمهٔ عرفان وحكم ناطقه سی
بركرانبهادردرعلى الخصوص احياء العلومی علومی احيادر تواريخ وتراجم اعلامده ترجمه‌لری
زيور صحايف اولمغله همان مراجعت اولنوب استفاضه اولنه (ودادرلری ابو الفتوح احمد غزالی
دخی قدس سرهما كندی كبی عالی كعبدر انلرك عنوان ولقبيله ملقب اولمشدر اكثر علومی
برادرندن ونسبت طريقتی ابو بكر نساج قدس سره دن اخذ ايتمشدر وقزوينده بشيوز اون بديده
ارتحال ايلديلر انتهی (وعمرو شيبان قبيله سندن دكل ايكن يزيد بن مزيده معلم اولديغندن شيبانی
ديمش وكذلك يزيدی يزيد بن منصورك معلمی اولمغله يزيدی ديو ابن منصوره نسبت اولنمشدر يعنی
نسبتی نسب جهتندن دكلدر ديمكدر سليمان التيمی قبيلهٔ تميمدن اولميوب شيبانی ايكن بنی تميمده سكناسی
وعبادتكاهی اولديغندن قبيلهٔ تميمه نسبت اولنوب سليمان تميمی دينلدی (شاعر وملك امرئ القيس
مشهور ذو القروح لقبيله ملقبدر سببی ملك قيصر قومه برحلهٔ مسمومه اكسا ايدوب وتأثير سمدن
بدننده قروح يعنی ياره‌لر حاصل اولديغيدر (قلت) بونك قصه سی يوقاروده قلم فقير ايله
يازلمشدرو (حلة امرئ القيس) بركوزل شئ عاقبت قبحی مستلزم اولدقده وضمننده عصيان
اولان انقياد ده وهلاك مستتبع اولان اكرامده ضرب اولنور انتهی (اهل لغت وتاريخ كنيه
انجق عربه مخصوص اولوب سائرامده يوغيدی ديديلر طائفهٔ عرب كنيه‌لره اهتمام وانكله مباهات
وافتخار ايدرلر حتی بعض بلغای عرب بو معناده * اكنيه حين اناديه لاكرمه * ولا القبه والسوأة
اللقب * مألی بن سوديكم كيمسه يه ندا ايلديكم وقتده اكا اكرام ايچون كنيه لرم يعنی كنيه ايله
ندا ايدرم وانی لقبلهم يعنی لقبله چاغرمم زيرا لقب يعنی لقبله ندا ايتمك حلهٔ قبيحه دردیمكدر
(صاحب المستطرف بو بيتك عقبنده (وقيل فی قوله تعالى ﴿ فقولا له قولا لينا ﴾ ای كنياه) قول
لين تكنيه ايله تفسير اولنمشدر ديوب كنيه ايله نداده اكرام مندرج اولديغنی استدلال ايتمشدر
(قلت) بو اجمالك لازم اولان بيضاويدن مأخوذ ايضاح بجملی بودركه حضرت موسی وبرادری
هرون عليهما السلام مظهر عزت رسالت اولدقلرنده ﴿ اذهبا الى فرعون انه طغى فقولا له
قولا لينا لعله يتذكر او يخشى ﴾ آيت كريمه سی وسباقی اولان آيت جليله منطوقلرنجه مدييندن
قالقوب ومصره واروب فرعون وقومنی توحيده دعوت وقول لين يعنی اول امرده فرعونه شدتله
ذهاب وخطاب اولنميوب ای فرعون سنك ايچون تزكی يوقيدر وسنی ربكه هدايت ايدرز
خشيت ايله كلاميله خطاب ايدك وعلى قول فرعونك كنيه‌لری ابو العباس وابو الوليد وابو مره
اولمغله بونلر ايله ندا ايدك كه بوملايمت ذهاب وخطاب ايله توحيدی تذكر وتحقيق وخشيتی
رجا اولنور يعنی مأمولدر زيرا صورت مذكوره ده يعنی عرض ومشورت طريقيله دعوت تأثيرده
ابلغ اولمغله موسی وهرون عليهما السلامك اوزرلرينه حماقت ايله فرعونك حمل ايده جكی سطوته
مانع اولور وقول لين ايله خطابك على قول برسببی دخی موسی عليه السلامی مقدما فرعون تربيه
ايتمكله حق تربيه يه رعايت اوله وعلى قول قول لين اكر فرعون توحيد باری ايدرايسه حق تعالى
كندوبی مونه قدر شاب اولديغی حالده ملكنده ابقا ايدوره جكيدر بو اطفی بيان ايدك ايله
مفسردر انتهی (وصاحب المستطرف كنيه ايله خطابده حسن ظاهر اولديغنی استدلالده
* ولما ضرب موسى البحر ولم ينفلق اوحى الله اليه ان كنه فقال انفلق يا ابا خالد فانفلق فكان كل
فرق كالطود العظيم قصه سنی اجمالا ذكر ايتمشدر (قلت) اشبو قصه يی حاكی اولان
﴿ فاوحينا الى موسى ان اضرب بعصاك البحر فانفلق فكان كل فرق كالطود العظيم ﴾ آيت
كريمه سنك مفهومی كه بيضاوی تفسيری اوزره بزعظيم الشان موسايه عصاكی بحره اور امريمزله
وحی ايلديكمزده اودخی ضرب ايتدكده بحر مضا وعنله منفلق ومنشق اولدقده يتلرنده

يولر اوله‌رق اون ايكی بلوك اولوب هر بر بلوكی منيف يعنی مرتفع ومقرنده ثابت جبل كبی اولدی
ديمكدر بونك مآل مجملی دخی بودركه چونكه حضرت موسی عليه السلام يد بيضا وتقليب
عصا بإژدرها معجزه‌لرينی وكتب مفصله ده يازلديغی اوزره سائر معجزات بيناتی اظهار بيورمشيكن
فرعون وقومی قبول وتوحيد ايتمدكلرندن وحی باريله مصردن كافهٔ بنی اسرائيلی آلوب عيد كاهه
خروج وامر حقله كيجه وقتی كندی ساقده وهرون عليه السلام مقدمه‌ده اوله‌رق بحره طوغری
سير وعزيمت ايلديلر فرعون دخی طويوب وعسكرينی طوپلايوب ارقه‌لرينه دوشدی بنی اسرائيل
بحره منتهی اولديلر وفرعونك تعقيبنی طويملری ايله حيف طوتلدق ديو بحر حيرته طالديلر
وقتا كه حال بو وجهله مضايقه كسب ايتدكده وحی الهی امداد ايدوب موسی عليه السلام
بر منطوق نص شريف مشار اليه بحره ضرب ايتمكله اون ايكی طريق حاصل اولوب اون ايكی
سبط بر برلرينی كوره‌رك كويا طاغلر ميانده اولان يوللردن كجر كبی تحت بحرده اولوب آچيلان
اول يوللردن قوبقورو غبارلو اوله‌رق كچوب نص جليل مرقومك سياقی اولان ﴿ وازلفنا
ثم الاخرين وانجينا موسى ومن معه اجمعين ثم اغرقنا الاخرين ﴾ آيتلری دلالتنجه ساحل
سلامته بوارديلر وبونلر چكدكاری هنكامده عسكر فرعونك مقدمه‌سی دخی كنار بحره واصل اولدی
وانفلاق بحر يرنده ايدی لكن دخوله خوف ايتديلر اوخلالده باامر خدا جبريل عليه السلام
بر قسراق اوزرنده كلوب فرعونك راكب اولديغی حيوان آت اولمغله اوكندن كچوب بحره داخل
اولدی فرعون دخی قومنه كورك بحر بكا نصل آچلمشدر ديو اول بی بصيرتلره صقال باشی
طاغيده‌رق دخول ايدوب وقومی دخی طوپدن كيرديلر وايلرو كيدنلر خروجه قريب اولدقده
باامر خدا موسی عليه السلام ينه بحره ضرب ايتدكده يوللر قاوشوب جمله‌سی مغروق اولديلر
غرقلری صحيح بخاريده يازلديغی اوزره عاشورا كوننده در بيضاويده يوغيسه‌ده صاحب
مستطرفك روايت اخرادن آلديغی اوزره بحر ابتدای ضربده منفلق اولمامغله بحره كنيه سی
اولان ابو خالد ايله ندا اولنمسنه وحی الهی اولديغندن يا ابا خالد منفلق اول ديو موسی عليه
السلام ندا ايتدكده منفلق اولمشدر (بيضاوی قلزم ايله تفسير ايتمش وعلى قول نيلدر ديمشدر
لكن قلزم اصحدر وموسی عليه السلام بحری مرور ايتدكده طور قدس طرفنه تشريف ايتديلر
وبنی اسرائيل اورابی مقام ايدينوب مدت مديد اقامت ايتديلر انتهی ﴿ اما القاب ﴾
صاحب المستطرف كوتو القابله تزيينا تلقيب جائز اولماديغنه دال ﴿ ولا تنابزوا بالالقاب بئس
الاسم الفسوق بعد الايمان ﴾ آيت كريمه سنی سرتاج مطلب ومقال ايتمش وجناب حق لقب سوءيه
فسق اطلاقيله نهی بيوردی ديمشدر (مفهوم شريفی ای ايمانله متصف اولنلر بربريكزی القابله
نبز يعنی بعضيكز بعضيكزه پيس لقبله چاغرميك زيرا ايمانه دخولدن وفسقه توبه وضديله
اتصافدنصكره مؤمنينه نسبت كفر وفسق ايله تشهير ايتمك ياخود مؤمنك مقدما ايشلبوب
تائب اولدقلری كوتو عملی ايمانله اشتهارلرندنصكره فسقله ذكرلری مرتفع ومشتهر اوله جق
شيكه اول عملی ذكردر اول ذكر ايسه ايو دكلدر ديمكدر (قلت) نبز لغتده لمز معناسنه در ولمز
دخی غمز وزننده بركيمسه يی عيبلمكدر ودخی كوز ايله ياقاشله بركيمسه يه اشارت ايلمكدر كه برآدمی
استخفاف وهزل وذوقلنق ومسخره يه المق يوزندن باشقه بركيمسه يه كوستوره‌رك اشارتدن عبارتدر
وبيضاوی حضرتلری نبز عرفا كوتو لقبه مختصدر ديمشدر انتهی (ينه صاحب المستطرف
ديركه علماء عظام لقب سوء ايله ملقب اولان ذات اندن غيری اسمله بيلنمديكی صورتده يعنی
تعريف جهتيله اولورسه اطلاقی جائز اولور ديديلر اعمش واعمی واعرج واحول وافطس
واقرع وبونلر كبی كه لقبلر ايله مشهور اولان ذاتلره بونلرك اطلاقی جائزدر ديمكدر

ومعنالری چبار وکور وطوپال وشاشی و بصی برون وکل دیمکدر که فی الحقیقه هر بری لقب سوءدر
لکن بونلر ذکر اولنمسه مسمالری بیلنمز (قلت) یعنی بو جواز امر ضروری یه مبنیدر دیمکی
مرادایدرلر انتهی (وینه صاحب المستطرف هنکام جهالت وعهدلطیف اسلامده مشاهیردن
اولنلرده لقبسز نادرایدی وکافهٔ امم وقبائلك مخاطبات ومکاتباتنده بلاانکارالقاب جاری اولوب
والقاب اطلاقی ملقب اولنلرك استحقاقلری حسبیله ایدی یعنی قیصه شخصه التی قولاج
دیدکلری قبیلدن اولمیوب شانلرینه کوره‌ایدی لکن صکره سفله یننده القاب عالیه‌یی برلرینه
اطلاق تحدث ایتدکدنصکره شرف لقب زائل اولدی آیا داخل دبر وقبیل وصاحب ناقه
وفصیل اولمیانلر یعنی ذاتا ورتبهٔ شرفلی القابه قابلیتلی بولنمیان اشخاصه سلاطین وامرا وعلما
وصلحا وحکمایه سزاالقابی اطلاق ایدنلرك عذری نه اولور بی دین دینه جك شخصه شرف
الدین وعدیم الاسلام دینیله جك شخصه شرف الاسلام دینلورمی دیو حال زماندن شکایت
وحق تعالادن دینی اعزاز واسلامی اعلا وفاسدهٔ زی اصلاح و غافلمزی ایقاظ نیاز ایدرز
دیو عرض نیاز درکاه رب عزت ایتمشدر روح الله تعالی روحه بوندن مرادی عصرنده بولنان
ملقب متغلبه‌دن شکایتدر (قلت) اسعد فقیر موصلهٔ صحن رتبه سنده ایکن آیدین طرفلرنده
خدمت نیابت شرعیده بولنمش ایدم دهقانی مقوله‌لرنده عالم اغا وفاضل بشه آدنده کوردیکم
اشخاص بادی ضحك تعجبانهم اولمش ایدی هرنه قدرآدایسه ده طوغریسی استبعاد اولنور
قندر انتهی (ارکك وخاتون ولدلرینك اسملریله تکنیه اولنمق شاهراهدر مثلا احمد آدنده
اوغلاری اولان رجل ومرئه یه ابو احمد وام احمد دینیدیکی کبی اما اولادلری اولمیانلرك اسم
ولدله کندیلرینی تکنیه ایلملری تفألدرکه یشایوب اولادی اولمغی رجادن عبارتدر (ودخی
بر ذات ملابس ومقارن اولدیغی نسنه ایله تکنیه اولنور که حضرت رسول الله صلی الله
تعالی علیه وسلم علی کرم الله تعالی وجهه یی ذی العشیره غزاسنده برجانبده اویقویه واروب
خوابدن بیدار اولدقده غبار اوزره بوارلنورکن کوردکلرنده یاابا تراب قالق اوطور خطاب تلطیف
نصا بیله ابو تراب دیو تکنیه بیوردیلرکه حضرت علی نزدنده ابو تراب احب اسماسی ایدی
وعربك شخص ابولهبه یوزنده حمرت اولدیغیچون ابولهب دیدکلری دخی بو قبیلدندر (قلت)
ابومرهٔ ابلیسك کنیه سیدرکه مره بر آجی شجرك ادیدر اندن مشتقدر انتهی (زمخشری باشی
وعمامه سی بیوك اولنلره عربك ابو الرأس وابو العمامه دیدکلرینی ایشتدم دیمشدر (وصاحب
المستطرف بندخی عربك صقالی اوزون اولنلره ابو طویله کنیه سیله چاغردقلرینی ایشتدم
دیمشدر (وبحیره عربلری ابوزهره وابوسلطانه وابولیلی وبونلرکبی قزلری اسملریله تکنی
ایتدکلرینی دخی ایشتدم مکه بونده برحجر ومنع یوقدر زیرا افاضل صحابه دن برازذوات کرام
بناتی اسملریله تکنی ایلدیلرکه سیدنا عثمان بن عفان رضی الله تعالی عنه اول جملهٔ شریفه‌دندر
اوچ کنیه‌لری وارایدیکه ابوعمرو وابوعبدالله وابولیلادر وتمیم الداری رضی الله تعالی عنهك
کنیه سی ابو امامه وابو رقیه (ومقدادبن معدی کربك رضی الله تعالی عنه ابوکریمه ومسروق
ابن الاجدعك رضی الله تعالی عنه ابوعایشه اولوب صحابه وتابعیندن چوغنك بووجهله کنیه‌لری
وارایدی دیو تحریر قیلمشدر (قلت) تمیم بن اوس بن خارجه مقدما عیسویلرك اعلمی وراهب
اعظمی اولوب فلسطینده ساکن ایدی طقوز سالنده کندی وبرادری نعیم عرض اسلام
ایلدیلر صحابئ مشهوردر نبی کریم علیه الصلاة والتسلیم عینون قریه سنی مشارالیهه مقاطعه
بیورمشلر ایدی خلافت فاروقده مسجد شریفده ایقاد قنادیل ووعظ ایدن ابتدا تمیم در
حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه شهادتندنصکره قدس شریفده ساکن اولوب علی قول

قرقده انتقال ایلدی رضی الله عنه (ومقدادبن معدی کرب بن عمرو الکندی دخی صحابئ مشهوردر
شامه نازل اولوب طقسان برياشنده سکسان یدی سالی انتقال ایلدی رضی الله تعالی عنه
(ومسروق بن الاجدع همدانئ کوفیدر انتقال رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمدن اول
اسلامه کلوب صحابه‌دن خلفاء راشدینی ادراك ایلدی احداعلام وفقهادندر (محمدبن المنتشر
دیرکه بصره والیسی خالدبن عبدالله مشارالیه مسروقه اوتوز بیك درهم کش هدیه ایتمشیدی
فاقیرلری وارایکن کمال زهدندن قبول ایتمدی صغیرایکن چالنوب بعده بولنمغله مسروق دیدیلر
مشکاة مصابیح شریفده یازلدیغی اوزره کندی روایت ایدوب * لقیت عمر فقال من انت فقلت
مسروق بن الاجدع فقال عمر سمعت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول الاجدع شیطان *
یعنی عمر رضی الله تعالی عنهه ملاقی اولدیغمده سن کیمسن دیو بنی سؤال ایلدکده اجدعك
اوغلی مسروقم دیدیکمده رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن ایشتدم اجدع شیطاندر
بیوردیلر دیدی انتهی (شراح حدیث بیانجه اجدع شیاطیندن برشیطانك اسمیدرکه بجت
وسندی مقطوعه قولی واباقلری کسکدن استعاره اولنمشدر حضرت عمرك اشبو کلامی مطایبه
طریقیله اولمق یاخود اجدع جاهلیه نام مذکور تغییر اولنمق وصاغ دکل ایسه ابوالمسروق
دیمك ویاخود اجدع ایله برولد تسمیه اولنمیوب وابوالاجدع ایله تکنیه اولنمقدن اجتناب
قلنمق احتمالاتندن خالی دکلدر انتهی (انس رضی الله تعالی عنهك برصغیرداداری اولوب برنغیری
اولمغله انکله اویناراایدی نغیری اولدی وبوخلالده حضور سعادته داخل اولدقده حضرت
رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم صبی یی محزون کوردکلرنده بوچوجوغك شانی وکدری
ندر دیو سؤال بیوردقلرنده اکلندیکی نغیرك اولدیکنی خبر ویردکلرنده اول نبی رؤف رحیم
تسلیة وتلطیفا اول صبی یه خطابا (یااباعمیر مافعل النغیر) یعنی تصغیر صیغه سیله ای ابوعمیر
نغیرنه‌اولدی ونولدی دیو بیوردیلر (قلت) صاحب المستطرف بواثری ذکردن مرادی حضرت
صلی الله تعالی علیه وسلم اول صبی یه ابوعمیر تکنیه بیوردیلر یعنی تکنیده البته اسم ولد اولمق
لازم اولور دینلمز دیمکی بیاندر (ونغر زفر وزننده بلبل وعلی قول سرچه یاوروسی وبر قوالده
وزن مذکور یاخود حالك ضمی وميمك شده سیله حمل نوعندن برطیردر غالبا سقاقوشی دیمکدر
صاحب قاموس بونوعده اولان طیر صغیر حدیثده کلمشدر دیو (یااباعمیر مافعل النغیر) حدیث
شریف مذکورینی ذکر ایتمشدر سقاقوشی ذکری مناسبیله همعصرمزدن کیجه جی زاده عزت
افندی مرحومك اشبو قطعه سی خاطره کلمکله رحمته وسیله اولسون دیو درج اولندی * سقاقوشی
دولاب فلکده ناچار * زحمتله چکر ایچدیکی آب نابی * بازیچهٔ طفل ایمش انك معرفتی * یارب
بنی سن ایتمه هزار بابی * انتهی (منقولدرکه مأمون خلیفه موکبنده حسن الوجه برشاب
کوروب اسمندن سؤال ایلدی شاب لاادری دیدیکه کلام مذکورك ظاهر اولدیغی اوزره معناسی
بن بیلم دیمکدر خلیفه آیا اسمنی بیلمز کیمسه وارمیدر دیدکده شاب مذکور بیلندیکم اسمم لاادریدر
دیدی (قلت) شاب مذکور توریه ایدوب اسمم لاادریدر دیمش خلیفهٔ مشارالیه بلغادن اولوب
مقصودینی اکلامش ایکن تطویل کلام غرضیله تجاهل کوسترمش وشاب اکله مدیغنه
حمل ایله مقصودینی بیان ایتمشدر مطالعه سی درکاردر (بعض نسخه ده شاب اسمم لاادریدر
معناسنده اسمی * الذی اعرف به لاادری * دیدیکی کلام عقبنده فقال * تسمیت لا ادری بانك
لاتدری بمافعل الحب المبرح فی صدری * نسخه سی واردر اشبو بیت سیاق کلام اقتضاسنجه
مأمونك اولمق احتمالی اقوادرکه مألی سن لاادری تسمیه اولندك بنم صدرمده شدت ویریجی
حب وعشقك ایشلدیکنی بیلدیکك انکیچوندر دیمکدرکه مراد خلیفه نه اولدیغی معلومدر

ترجمهٔ مرثیهٔ معلومه ده بیت مذکور شاب مذکورك کلامی اوله رق معنی ویرلمشدر ترجیحی منوط فکر ارباب البابدر (قلت) حدیقة السعدا صاحبی شاعر ماهر فضولی بغدادی مرحومك * بیلنم طانمم سو یلنم * کلامی ذکر اولنان لاادری قصه‌سی قبیلندندر که عظمادن بریسی شاعر رومی الیهی جلبه بر کیسه کورندرمش اول کیسه ایسه مقدما کورمدیکندن کندینی یعنی فضولی یی بیلزایمش سمننه وارمش واوخلالده فضولی دخی برطرفی قصد ایدرك خانه‌سندن چیقوب کیدرایمش دعوتجی لدی التصادف فضولی یه کندینی صورمش اودخی کلام مذکوری دیمش دعوتجی نکته یی اکلامیوب صاوشمش بعده آخرندن سؤال ایله راست کلدیکی ذات اولدیغنی بیلوب دونوب ویتشوب نیچون کندیکی بیلدرمدك دیدکده بن کلام مذکورمله تعریف ایتدم لکن اکله‌مدك دیو دعوتجی یی محجوب ایتمشدر فتدبر (وعن علی رضی الله تعالی عنه عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (اذا سمیتم الولد محمدا فاکرموه ووسعوا له فی المجلس ولاتقبحوا له وجها) قلت مآلی علی رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشدر که حضرت نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اولاد واقربا کزدن برمولودی اسم محمد ایله تسمیه ایلدیکزده یعنی بریکزك نامی محمد اولدقده اکا توقیر وتعظیم ایدیکز و برمجلسه کلدکده اکا مجلسی توسیع ایدیکز یعنی یرویروب خارجده صف نعالده قومیك و قبح الله وجهه دیو شتم ایتمیك یاخود انك اقوال وافعالنده ضد حسن اولان قبحه انی نسبت ایتمیك دیمکدر که وجه ثانی یه کوره حدیث شریفده واقع وجه ذاتدن کنایه در واشبو حدیث شریف جامع صغیرده دخی مقیددر (وینه صاحب المستطرف امیر المؤمنین علی رضی الله تعالی عنهدن مرویا (مامن قوم کانت لهم مشورة فحضر معهم من اسمه احمد او محمد الاقدس ذلك المنزل فی کل یوم مرتین کل ذلك ببرکة هذا الاسم الشریف) اثرینی ذکر ایتمشدر که مآلی امور مباحده مشورتلری اولان هر قومك معیتنده احمد یاخود محمد اسمنده اولان ذات منزل ومجلس مشورته حاضر اولسه یعنی اومجلسده بولنسه البته اومنزل هرکون ایکی کره یعنی مضاعفا تقدیس اولنور یعنی مبارك اولور واومشورتده خیرلر کوریلور و بوخیرلر اشبو اسم شریف برکتیله حاصلدر (قلت) بوراده اسملرمدحنه دائر شعر دقیق مستظرف مستطرفده وار ایکن نیچون سه بیلم ذکرلری کلیاطی اولنمغله جسارت شاعرانه ایله نقضم اولنان دائرهٔ ادبدن خارجلری ترك اولنوب بعضیلرینك ینه شوقرق دیشلی قلم جهالات علم فقیر ایله تیمور لبلبی چکمکه فالقبشلوب آخرلرنده تتمیما للباب اسم وعلم و لقب وکنیه تعاریفنه دائر و انلره متعلق برازفوائده متدائر عاجزانه کنیه ماده سنده بررساله جك اوله بیلور حیثیتیله بعض کلام نقل وضمنه تصمیم نیت قلنمشدر ربمز تعالی وتقدس تسهیل وا وادهم شکسته پای رسیدهٔ سرحد تکمیل ایده آمین ثم آمین (عمر اسمنده بردلبر حقنده نظم اولنمشدر * یا اعدل الامة اسما کم تجور علی * فؤاد مضناك بالهجران والبین * اظنهم سرقوك القاف من قمر * وابدلوها بعین خیفة العین * مآلی ای امتك اعدلی یعنی ای عمر ایله بنام محابیك اشفق یاخود اعدل امت اولان حضرت عمر رضی الله عنهك نامداشی سنك اسمك یعنی سن تأثیر اسم ایله عاشقه اشفق واعدل اوله جق ایکن سنك ضعیف دوشوردیکك جکر یمه هجر وفراقله نه وقته قدر جور وتعدی ایدرسن ظنم بودر که رقبا نهانی قمردن قافی آلوب عین خوفندن یعنی نظردکه‌دن قورقوب حرف عینه تبدیل ایتمك کرکلردر که اکر یاسیدی نامك حقیقة عمر اولسیدی عدل ایدوب عاشقکدن منصرف اولوب عدول ایتزایدك دیمکدر مضمونی عمر اسمی عدل وعلم سببلریله غیر منصرف اولمق قاعدهٔ نحویه سنه دائردر (دیمش قیراطی بدر آدنده شوخه * سموه بدرا وذاك لما * ان فاق حسنه وتما * واجمع الناس اذرأوه * بانه اسم علی مسما * مآلی اومحبوبه حسنی فائق وتمام اولدقده یعنی اون دردینه باصدقده بدر دیدیلر وناس انی کوردکده اسمی مسماسنه مطابق اولدیغنده اجماع واتفاق ایتدیلر

دیمکدر (اشبو قطعه صالح ایله مسمی اعلامدن بلقینی حقنده نظم اولنمشدر * وعظ الانام امامنا الحبر الذی * سلب العقول بجر فضل طافح * فشفی القلوب بعلمه و بوعظه * والوعظ لایشفی سوی من صالح * مآلی انام وخلقه حبر وعلامه اولان امام ومقتدامز وعظ ایلدی او یله حبرکه جوشان اولان فضل وکمال بحریله یعنی دریا کبی جریان ایدن تقریر وتحقیق ایله عقولی سلب ایلدی یعنی استماع ایدنلر تقریر دلپذیرینه متحیر اولدیلر وایلدکلری غفلت وجهالتله مریض اولان قلوبلری علمی ووعظی سببیله فی الحال شفایاب ایلدی یعنی اعتقاد حسنه واعمال خیریه ایله نجات بولدیلر واشبو تأثیر استغراب اولنمسونکه انجق صالحك وعظی شفا ویرر که اول حبر اسما وذاتا صالحدر دیمکدر (قلت) بلقینی سراج الدین ایله ملقب وابوحفص ایله مکنی عمر صالح ابن رسلان بن نصر بن صالح الکنانیدر یدیوز یکرمی درت شهر رمضانك اون ایکنجی کونی طوغمش وسکزیوز بش ذی القعده سی مصر قاهره ده وفات ایتمشدر روح الله روحه عصرینك مجتهدی اولدیغنی سیوطی کبی ذات حسن المحاضره سنده یازوب شهادت ایتمشدر بخاری وترمذی یه شرحلری وروضه وکشاف اوزره حاشیه‌لری تفسیر وحدیث وفقهدن سائر آثاری واردر انتهی (صاحب المستطرف خلیل اسمنده بر ذاته اشبو قطعه یی نظم ایتمشدر * خلال خلیل کلهن حمیدة * واوصافه تروی بکل جمیل * فلاخیر فی قوم اذا لم یکن بهم * ولا خیر فی الدنیا بغیر خلیل * مآلی خلیل نامنده اولان دوستمك خویلری سراپا پسندیده و برکزیده و وصفلری کافهٔ فعل جمیلی روایت اولنور برقومده جنس خیر بولنمز مادامکه اوایچلرنده اولمیه و خلیلسز یعنی دوستسز دنیاده دخی خیر یوقدر دیمکدر خلیل لغة دوسته دینلدیکله برکوزل توریه قوللنمشدر (بودخی ینه مؤلفك مقبل آدنده برسودیکنه نظم ایتدیکی قطعه در * یا من تحجب عن محب صادق * مازال عنه کل یوم یسأل * من لی بیوم فیه تسمح باللقا * ویقال لی هذا حبیبك مقبل * مآلی هرروزسنی سؤال وطلبدن منفك اولمیان محب صادقدن یعنی بندن محتجب ایدن یعنی رویی کوسترمین یار برکون ایله بکا احسان ایله اول کونده سن ملاقاته سماحت ایدرسن وسنی کورنلر بکا مژده ایدوب اشته حبیبك مقبلدر یعنی اقبال وتوجه ایدوب کلیور دیه لر دیمکدر بونده حسن ایهام واردر (بونی دخی محسن آدنده بردلبره دیمشدر * واهیف یعلو علی عشاقه * برتبة من الجمال نالها * واسمه وهو العجیب محسن * وکم دموع فی الهوی اسالها * مآلی دانشنهٔ آب التفاتی اولدیغمز جوانکه جمالدن نائل اولدیغی رتبه ایله عشاقنه عالی وحاکم اولور وعجبدر که اسمی محسن اولوب معناسی احسان ایدیجی دیمك ایکن عشقنده چوق اشك چشمی اساله ایلدی یعنی عشاقنی اغلتدی وجور ایتدی دیمکدر (حسین آدلو حبیبه صفی الدین الحلی نظم ایتمشدر * حبنی وافر والشوق منی * طویل والهوی عندی مدید * واعجب انی اهوی حسینا * وشوقی فی محبته یزید * مالی ذکری آنی محبوبك دردیله شدت اوزره بکا وآه وزارم وافر وکثیر وشوق دروغم طویل وبسیار وبنده اولان عشق دخی مدید یعنی طویلدر وتعجب ایدرمکه ابن حسینه عاشق ایکن انك محبتنده اولان شوقم زیاده اولور دیمکدر (قلت) طوغریسی اشبو نظم بیان معانیسی وارستهٔ قیدا ملا اولدیغی اوزره بلیغ و بدیعدر ازجمله بیت اولده عروضدن اوج بحر آدی برطریقهٔ توریه ذکر اولنمشدر که وافر وطویل ومدیددر و بیت اخیرده لفظا ومعنی کورینان نکات معلوم وکورنمیانلری دخی محول طبع سلیم ارباب علوم دقت بصر (ناظم قطعهٔ مذکوره امام علوم عربیه وعلامه شاعر بلیغ عبد العزیز بن مزایا الحلی حله ده التیوز یدی شهر ربیع الاولنك بشنجی جمعه کونی طوغمش و یدیوز اللیده بغدادده وفات ایلمشدر انتهی ﴿اسماء نسایه دائردر﴾ فاطمه اسمنده برحبیبه حقنده دینلان قطعه * فاطمة اودرزت فی الدجا * عند طلوع الزهرة الغرا

* وقيل لى ايها زاهر * قلت لهم فاطمة الزهرا * حليمه آدلو برمحبوبه يه نظم مؤلفدر * بروحى
فتاة فى الفؤاد مقيمة * بوجدى وشوقى والغرام عليمة * تجور على ضعفى وترضى بقتلتى * فواعجبا
من ذاك وهى حليمة * مألى روحم بولنه فدا اولسونكه قلبمده برشابهٔ محبوبه مقيمه اولدى او يله
حبيبه كه اكا اولان وجد وشوقى وعـذاب درونمى زياده بليجيدر واو يله محبوبه كه ضعفمده
جور دلك ايدر يعنى ضعفمى جوريله آرتزر واضطرابله هلاكه راضيه اولور واى دل حيفا كه
اومحبوبه حليمه ايكن شوحالندن تعجب ايله ديمكدر كه حليمه دن وصف مراد ايتمش وتوريه طريقنه
كتمشدر فتدبر * ذوبيت فى بركه * يعنى بركه نام محبوبه يه برر باعيدر * لمانصب الهوى لقلبى
شركه * ناديت وقلبى تارك من تركه * ياقلبى فيها الامل للشركه * تغنيك سنينا ساعة من بركه *
مألى ذكرى آنى مستزادلريله بيله بودركه عشق قلبمه هر يولده كافهٔ توجهنده آغ قوردقده
قلبم كندونى ترك ايدنى تارك اولديغى حالده يعنى بندن اعراض ايدندن قلبم اعراض ايدر اولديغى
حالده عشق بنى صيده طوزاق قوروب آخرينه ميل ايتدر ديكنده بن قلبمه افاقت بولسون ديو
اى قلب محبده شركته ميل ايتمه يعنى سندن ما عـدا باشقه لرينى يار ايده نى يار ايتمكه ميل
سودا سنده اولمه سنك يارك كه بركه نامنده اولان محبوبه در اندن بر ساعت يعنى برمقدار مواصلت
ايتمسى آخر دوستلركدن سنى ييللرجه اغنا ايدر يعنى كافى و بركتليدر ديوندا ايتدم ديمكدر (بركه
لغتده بانك وراك فتحه زيله برنسنه نك آرتوب چوغالمسنه اطلاق اولنمغله بو معنى اوزره نظم
مذكورده توريه واردر * وفيها مردوف * معناسى دردست يياندر * لمانصب الهوى لقلبى
شركه * فى كل طريق * ناديت وقلبى تارك من تركه * لوكان يفيق * ياقلبى فيها الامل للشركه *
* ماالشرك يليق * تغنيك سنينـا ساعة من بركة * عن كل صديق * شرك شينك كسرى
وراك سكونيله هم شركت وهم كفر معنا سنه كلور بورادة شركت معناسنه در فتدبر (صاحب
المستطرف مرحومك ذوبيت ديديكى رباعى ديمكدر واصلى دو بيتدر تعريب ايدوب ذودبرلر
(امامردوف ديديكى شعراى فرس وروملك رديف ديدكلرى صنعتى حاوى اولان نظم ديمكدر
و على اشارته بو صنعت مستزاد نظم مذكورده اجرا اولنمشدر و رديف شعرده رويدنصكره
بر ياخود دخى زياده اولان كلمه نك تكررندن عبـارتدر وقدماى شعراى عربده مستزاد ايله رديف
صنعتلرى يوغيدى حتى بديعهٔ قديمه لرده وتلخيص مفتاحده يوقدر بونلره شعراى فرس صورت
و يرمشلردر آزادالهندى نام فاضل سبحة المرجان فى آثار هندستان ايله مسمى كتاب مستطابنده شيخ
عبدالعزيز لبنانينك ديوانده برقصيدهٔ مردفه كوردم ديوب اندن * بشراك يامن به يستبشر
العيد * ومن به كل ميت ينشر العيد * ولى الصيام وجاء العيد مبتكرا * وحبذا اليوم فيه ييكر
العيد * بيتلرينى وصاحب الكشاف زمخشرينك ديوانده دخى سلطـان علاء الدولهٔ ديلمى يه
نظم ايلديكى قصيده سنك * الفضل حصله علاء الدولة * والمجدانله علاء الدولة * مطلعنى
كوردم ديو تحرير ايتمشدر (ومستزاد دخى يا هرمصراعك ياخود هر بيتك آخرينه اومصراعك
وزنى قبول ايده جك وزنده زياده قلنان كلام وفقره در بو صنعتى برمنوال محرر شعراى فرسك قدماسى
ايجـاد ايدوب بعده شعراء عرب تناول ايتمشلردر واعلام دولت عليهٔ عثمانيه دن قصيدهٔ عقيدهٔ
مشهورهٔ نونيه ناظمى و حين فتحده ابتدا نصب اولنان استانبول قاضيسى اولوب سنهٔ هجريه
على صاحبهـا افضل الصلاة و التحيه نك سكز يوز التمش اوچنده تارك دنياى دون و زيرك
جوا رنده و يانق شجاع مسجدى باغچـه سنده مدفون اولان خضر بك مرحومك مستزادلى
برغزل عربيسى اولوب معاصرى بولنان بعض ذوات كرام دخى تتبع وتنظير ايلدكلرى شقايق
نعمانيه ده كورلمشدر و على قول مستزاد ميرمشاراليه حضرتلرينكدر (صاحب المستطرفك

مردوف ديديكى على قول باحرف رويدن معدود اولمديغنه كوره در ياخود مردوفدن مرادى
مستزاد ديمكدر فليتأمل انتهى (صاحب المستطرف روح الله تعـالى روحه اشبو القاب وكنى
بابنى اكر بو بابده تتبع واستقرا ايدوب تماميله يازمش اولسيدق مجلداته احتياجم اوله جغى دركار
اولمغله ذكر ايتديكم شيلرله اكتفا اولنمشدر ديو ختم باب ايتمشدر فالنشرع الى الكلام الموعود
بعون واجب الوجود (قلت) معلوم ارباب دانشدر كه علم قلم وزننده بشخصه برذاته يلنوب
آخردن تمييز اولنسون ديو وضع اولنـان اسمدر بودخى ايكيدن خالى دكلدر يا علم قصديدر زيد
وعمرو كبى ياخود علم اتفاقيدر يعنى قصدا وابتداء وضع اولنميوب بلكه كـثرت استعمال ايله
وصف ايكن اسميتى وصفيت اوزرينه غلبه ايدوب شخص واحده علم اولور مثلا معرف باللام
اوله رق النجم كبى كه ثريانك غلبه ايله علمى اولمشدر كه بونلره اعلام غالبه ديرلر (امالقب مولانا
ابن كال تعبيرنجه علمدنصكره كنديده يامدح وياخود ذم معناسنه دلالت اولوب انكله انسان
تسميه اولنان لفظدر وسيدنا شريف قدس سره تعريفنجه لقب اطلاقى حالنده مدح ويا ذم
كنديسيله قصد اولنـان علمدر وراغب اصفهانى روح الله تعالى روحهم لقب انسانه اسم
اوله نك غيرى اوله رق تسميه اولنوب معناسنه دخى مراعات اولنان اسمدر ديمشدر (قلت) عرب
مقابلى عجمك صكره لرده مخلص ديدكلرى دخى لقب بلكه علم ديمكدر مخلص ديمكه باعث دخى
غالبا مقطع نظمده ذكر اولنمسيدر (ودخى اشبو لقب ايكى طريق ايله اولور كه برى القـاب
سلاطين كبى تعظيم و تشريف و ديكرى تعيير وتزييف اوزره در كه تنقيص وذم اولديغندن
حرامدر با لاده صاحب المستطرفك تحرير و فقيرك بيضاويدن نقلا مفهومى تسطير ايلديكى
﴿ ولاتنابزوا بالالقـاب ﴾ نص شريفنده اشبو طريق ثانى قصد اولنمشدر و بروجه محرر
القاب سوء محض تعريف ضرورتيچون اعمش واخفش كبى تجويز قلنمش ايسه ده احسن اولان
تعريف ايله تبرى يى جمع ايتمكدر يعنى ذمى مشعر لفظ ايله ملقب اولان كيمسه يى حسب الامكان
آخر وجهله تعريف وتفهيمه سعى ايتمكدر حتى امام شافعيدن مرويدر كه مشايخدن وثقاة
حفاظ حديثدن ابن عليه ايله معروف اسمعيل بن ابراهيم بونى كريه كوردكنى بكا خبرويردى
ديمشدر واشبو تحريردن مستفاد اولديغى و مجدالدين شيرازينك بيانى اوزره القاب اوچ اولوب
اولكيسى افضل و اشرف و شريف كبى وايكنجيسى اعرج واعور كبى تعريف واوچنجيسى
قطبط و بطيط كبى لقب تزييف و تسخيفـدر قطبط خفيف و بطيط عجب وكذب وداهيه
معنالرينه در (ودخى القـابك اسماو كنى وانساب ومواطن وصنايع وملقبده اولان صفاته منقسم
اولديغى نزهة الالبابده مذكوردر يعنى هرنه قدر مستفـاد اولورسه ده وصف ونسبت و صنعت
بالذات قصد اولنميوب همان ذات ملقب مراد اوله رق مثلا صالح وهاشمى ومكى وغزالى وعالم
دينلور يعنى بونلر ايله اشخاصى بيلنور ولقب اولان كنيه دن مراد دخى ابنه مضاف اولميـاندر
ابوالخير كبى وصفتدن دخى نعت نحوى كه مدح وذمى مشرب اولوب علمدن برنوع اولاندر بومقصود
اولميوب بلكه بوندن اعم اولان لفظ مقصوددر و ازهرينك كنيه اسم مقامنه قائم اولوب كنيه
صاحبى انكله اسميله بيلنديكى كبى بيلنور نته كيم ابولهبك اسمى عبدالعزى ايكن كنيه سيله معروف
اولوب حتى قرآن كريمده كنيهٔ مرسومه ايله مذكوردر ديديكى دخى كنيه نك القابدن اولديغى
تأييد ايدر واشبو كنيه نك القـابدن اولمسى مطلبنده براز فوائد دخى واردر تفصيلنى اراده بيورنلر
كتب معانيده مسند اليه مطلبنه مراجعت بيوره لر (ودخى معلوم اوله كه * الالقـاب تنزل
من السماء * كلام مشهورينك اثر اولميوب مثل اولديغنى امام بخارينك باب ماجاء فى اسمائه عليه
الصلاة والسلام ديديكى مطلبده شارحى مولانا عينى ذكر ايتمشدر (واما كنيه اب ياخودام ويا ابن

ياخود بنت يعنى بو نلرك بريله تصدير اولنان علملر ديو تعريف اولنوب واكثريسى مستعملر بند اسم كبى
ابتداى تولدده وضع اولنميوب صكره طريان ايدر ديمشدر يعنى برينك براوغلى وياقزى اولدقده
ابن فلان و بنت فلان ياخود اول والده ابو فلان وابو فلانه كنيه سى همان وضع اولنوب تفوه اولنماز
بلكه ذات ابن و بنت شهرت بولدقدنصكره زبانزد اولور فتدبر (اخطار) اصلى فتحتين ايله
بنو اولوب وجمع سالمى بنون وجمع قلتى ابناء كلوب وعلى قول اصلى بانك كسرى ونونك سكونيله
جمعى بنو اولان ابن ايله واصلى حركهٔ باايله ابو اولوب تخفيفا واوى حذفله جمعى آبا كلان اب ايله
اولان كنيه لرده هرنه قدر نون ياخود واو والف ايله حرف باوابك من حيث الاعراب احوال
ثلاثه سنده واو والف وحرف يا ادوات كنيه ايسه لر دخى مطلقا كنيه لرده ترتيب حروفده اعتبار
اول ادوات مابعدينه در يعنى نيه مضاف اولمش ايسه اكا دقت اولنمق لازمدركه اكثرفحول بوروشده
كتدبلر حتى بوكا دقت ايتميان بعض اجله آبى اللحمى حالت جرنده كوردكده مثلا مررت
بابى اللحم كبى كنيه ظن ايتدى انده اولان ابادن مشتق الفك مديله اسم فاعلدر ومعناسى لحمدن
واندن امتناع ايديجى ديمكدر (واشبو آبى اللحم صحابى غفار بدر رضى الله تعالى عنه حنين
غزوه سنده شهيد اولمشدر اسمنده اختلاف اولندى قول صحيح اوزره خلفدر لقب مذكور ايله
تلقبينه سبب هنكام جهالتده بتلره ذبح اولنان حيوانك اتى يمزايدى (آبى الخسف دخى بو قبيلدندر
موى اليهما خديجة الكبرى رضى الله تعالى عنهانك پدرى تصغير ايله خويلد بن اسد بن
عبد العزى بن قصى بن كلابدر وحقنده يحيى بن عروة بن الزبير بن العوام ✲ اب لى آبى الخسف
او يعلمونه ✲ وفارس معروف رئيس الكاتب ✲ بيتيله ثنا خوان اولمشدر و بو معروف اسم
فرسدر فتبصر (قلت) بروجه محرر زادهٔ طبعى مسلم بعض اصحاب ذهن مستقيم بعض اجله
كنيه اداتى مابعدينه دقت ايتميوب آبى اللحمى كنيه ظن ايتديلر ديو مجلهٔ جليلهٔ اثرينه تحرير
ايتمش ايسه ده بو فقيرك عاجزانه مطالعه سنجه نفس آبى اللحمدن يكلمغله اعتراض وارد اولماز
بلكه اعتراض انكله ملقب اولان صحابى حضرتلرينك بتلره كسيلان حيوانلرك لحومنى اكلدن
امتناعى قصه سنه عدم وقوفلرينه اوله بيلور بو قصه يه عدم وقوف ايسه عباره دن خارج
برمعنى اولمغله اولقدر عيب دكلدر زيراكنيهٔ مجازيه عروضه وجماداته اضافتله دخى اولمغله شاربى
يعنى بيغى بيوك آدمى يه ابو الشوارب ديدكارى كبى جائزكه اتى ياكثرت اوزره اكلندن ويااته نفرتندن
مجازا ابو اللحم ديه لر واول معناجه مررت بابى اللحم يرنده اولور اكرمعترضك مابعدينه دقتدن
مرادى ذهنه متبادر اولان مضاف اليهك لفظى اولميوب احوالنه دقت ديمك ايسه قابل تأويلدر
فتدبر (اخطار آخر) كلام عربيده ترخيم وقصر وتغيير يعنى كلمه نك بعض حرفلرينى حذف
ايتمك وكلمه يى بولمك وحرفنى آخر حرفه تبديل ايتمك رايكان اولوب هله منادانك آخرينى ضرورت
شعريه اولميه رق تخفيفا حذف ايتمك قاعدهٔ نحويه ايسه ده منادانك غيريسى بعضيسى هرنه قدر
فصيحه دكلسه ده لغت و بعضيسى وزن شعرى ضرورتى اقتضاسنجه در و بو يول فارسيده
دخى اولوب حتى غريبه اوله رق قافيه ايچون كلمه نك حرف اخيرى تبديل اولنديغى ابو شكورك
✲ آب انكور وآب نيلوفل ✲ مرمرا ازعبير و مشك بدل ✲ بيتنده كورلمشدر (وايكى لفظك
حرفلرى خلط غريب اوله رق بربرينه قاتلديغى سلمانك ✲ مرا نشانهٔ تير فراق كرده هكرز ✲
✲ كسى شنيد كه باشد كمان نشانهٔ تير ✲ بيتنده كورلمشدر هكرز هركز ديمك اولوب معايب شعريه دن
اولان عدواد ن بر نوع يعنى تغييراند ن اولديغى بدايع الصنايعنده حسين واعظ كاشفى يازر
(وضرورت وزن ايچون اشعار عربيه ده اسماده تغييرات وافره اولوب ازجمله مجد الدين
فيروز آباديك قاموسده س لم ماده سنده وقول الخطيئة ✲ جدلاء محكمة من صنع سلام)

اراد من صنع داود ثم قوله سليمان ثم غيره ضرورة ✲ ديو كشيده زيب بيان قيلديغى اوزره سليمان
اسمنك لامك تشديديله سلامه تغيير بدر وعلامهٔ مشار اليهك قول بليغ مؤخرينك مفهومى
خطيئه نام شاعر بليغ مشهور زره مدحنده بوزره سلامك مصنوعاتندن برزره در ديمشدر وصنع
سلامدن صنع داود عليه السلامى مراد ايدوب ومراد ايتديكى داودى سليمان قلدقدنصكره
سليمانى وزن ايچون سلامه تغيير ايتمشدر ديمكدركه ايضاحى چونكه عرب ميانده دخى حضرت
داود عليه السلامك اثر دست اعجاز پيوستى اولان درع ابدع شريفلرى مشهور ومشبه به اولوب
لكن هنكام جاهليتده عرب امى اولوب يعنى قرائت وكتابته واقف اولميوب اخبار ماضيه يى
تماميله بيلمدكلرندن زره مذكورى صنع سليمان عليه السلام زعم ايدرلر ايدى بناء عليه وقت
جاهليت بلغاسندن خطيئهٔ شاعر دخى مدح ايلديكى جدلاء يعنى محكم اورلمش زرهى تشبيه
بليغ طريقيله اول زره محكم مشهوره تشبيه مراد ياخود عين زره مذكوره اولد يغنى ادعا ايدرك
زعمى اوزره نجل جليل داود اولان سليمانه عليهما السلام نسبت ومضاف قيلوب واسم سليمانى
ضرورت وزن ايچون سلامه تغيير ايلدى ديمكدر وهرچند صاحب قاموس حضرتلرينك مرادى
اشبو ايضاح اولنان بيان اولديغى عند اهل الدراية والرواية ✲ فجعله سليمان ✲ كلامندن مستفاد
ايسه ده نظرهٔ اولاده جهل اهل جاهليت مذكورى بيلمدرك عبارهٔ قاموس اكلنمامق لابأسدر لكن
صاحب القاموس آسا بر بحر علومك اشبو عباره سنده قائلنك كعب عالبسنه نظرا بن تفهيم ايده مدم
ايسه ده البته خطا يوقدر ومعناى صحيحى واردر ديمك اقتضاى دانش ايكن مترجم قاموس
عاصم افندى مرحوم عبارهٔ مذكوره يى وظيفهٔ اهل انصاف اوزره حسن ظن واعتماد ورعايت قدر
استاد لازم ايكن محمل صحيحنى تتبع وتفكر ايتميه رك همان آفت سوء فهم ايله (سلام شداد وزننده
اساميدندر وخطيئه نام شاعرك درع وصفنده نظم ايلديكى اشبو ✲ جدلاء محكمة من صنع
سلام ✲ مصراعنده سلام لفظندن مرادى داود عليه السلام در من صنع داود ديمكى مراد
ايدوب لكن قافيه موافق اولماديغندن سليمان لفظنه انتقال واكا دخى وزن مطاوعت ايتمكله
سلام كلمه سنه ارتحال ايلدى ديو يازديغى ترجمهٔ غريبه سنك اوزرينه طعنه قالقوب (مترجم ديركه
مؤلفك بو توجيهى حفيد افندى مرحومك تصرفات مخصوصه لرى قبيلندندر ديوب بوكا دخى
عدم قناعتله (لطيفه) بركبير الانف كيمسه نك يانده برآدم بوكونه واخوشجه دكلدر ديمش همان
اول كيمسه شدت انفعال ايله ترك مجلس ايدوب كتمش سببنى سؤال ايتدكلرنده بنم انفمه تعريض
ايلدى زيرا هوادكز بحثنه متعلقدر دكز ده ايسه قايق اولمغله بونك انفى قايق كبى كبيردر ديو
يبى هزل ايتدى ديمش ديو مناسبتى بعيده واطافتدن ابعد بويله برمثل غيرلطيفى لطيفه
عنوانيله ذكرى طوغريسى هم مجد الدين كبى برفريده وهم انصاف اولنسه حفيد مظلومه
غدردركه انك غلطات عوام نام كتشكولنده بعض ساده شيلر يعنى فائدهٔ زائده دن آزاده سوزلر
كورينور ايسه ده اصل جمعى علماى رجال سلطنت حميده دن عبد الحميد بليغه عديلى اولان
رسمى احمد افندى مرحومك قلمله اولوب وخواجهٔ جنس علوم منيب افندى مرحومك دخى
شيخ الاسلام عاشر افندى مرحومك التماسيله هرطرفنده قلم تصحيح جد صريحى كيرمكله فائده او
مقالات فنى چوقدر و بو فقير باهر التقصيره دخى عبارهٔ مذكورهٔ قاموس الجاء غباوت وجهالت
ايله جاى اشكال اولوب حلى اهم اولديغى حالده اكثر اكلمز صحايف شمار مطالعه ايكن قصائد
سبعهٔ معلقه شارحى اوچيوز اوتوز حدودى اعلامندن ابن انباريك (وقال النابغة على جهة
الغلط ✲ وكل صموت نثلة تبعية ✲ ونسيج سليم كل قضاء ذائل ✲ اراد نسيج سليمان وسليمان
لم ينسج الدروع وانما نسجها داود عليهما السلام قوليله اشبو ز حدودى علماسندن ابو المكارم

ابن الخطيب الزملكى الانصارينك برهان الكاشف عن اعجاز القرأن نام كتابمستطابنده بالمناسبه
يازديغى * فان قلت لم لايجوز ان يكون اعجازه انشأ من جهة ما فيه الانباء السابقة و اللاحقة
ولم يكن ذلك من شان العرب وغلط من اكابرهم من نسج الدروع الى سليمان بن داود عليهما السلام
وسماه سليمانيا ومنه * ويضاء من نسج ابن داود نثرة * تخيرتها يوم اللقاء الملابسا * قولى
وعلى الخصوص سلطان احمد خان ثالث طيب ثراه الملك الباعث عهدى اعلامندن اولوب
بعض ستايش و احوالى راشد افندى مرحومك تاريخنده مرسوم اسلامبولى مولانا فاضل
سليم افندى مرحومك ضرورت اشعارشعريه اشعارعربيه نك انواعنى مبين ضرائر تسميه ايلديكى
اثر معتبرنده * ابدال الاسماء الاعلام * ديديكى مطلبندن سراپا فائده دن عبارت اولمغله
تماميله يازيله جق نقله بلطفه تعالى بوعاجز ظفر بولديغم كبى اشبو نصرت فيروز ابادى يى
هزار حمد برله هامش ترجمهٔ قاموس مترجم مومى اليهه تحرير ايلدم وللعارف يكفيه الاشاره (قال
المولى المشار اليه * ابدال الاسماء الاعلام * قال السيرافى ومن ذلك ابدال الاسماء الاعلام وهى تجئ
على ثلثة اضرب * ضرب جائز فى الشعر والكلام * و ضرب جائز فى الشعر * وضرب لايجوز
فى الشعر ولا فى الكلام انتهى (اما مايجوز فى الشعر والكلام فكتصغير الاسم العلم كما فى قول
الراعى * ولاتيت نجيدة بن عويمر * ابغى الهدى فيزيد فى تضليلا * اراد نجدة بن عامر
الخارجى (واما الثالث فهو الغلط الذى يغلطه الشاعر اوغيره عمايظن ان الامر كما قال كقوله
* والشيخ عثمان ابوعفان * فظن ان عثمان يكنى اباعفان لان اسم ابيه عفان وانما هو ابو عمرو
(واما الثانى وهو الذى نحن بصدده فهو ان يبدل اسم من الاسم المعروف به كذا ترجمه السيرافى
(وقال ابو على المظفر هو احالة الاسم عن صورته وسماه التغيير فمن ذلك قول الحطيئة * ومارضيت
لهم حتى وفدتهم * من وائل رهط بسطام باحرام * فيه رماح وفيه كل سابغة * بيضاء
محكمة من نسج سلام * قال السيرافى اراد سليمان (وقال دريد بن الصمة يرثى اخاه عبدالله * فان
تدسنا الايام والدهر يعلو * بنى قارب انا غضاب لمعبد * ثم قال * تنادوا فقالوا اردت الخيل فارسا *
* فقلت اعبدالله ذلك الردى * فسماه معبدا واسمه عبدالله لانه يرجع الى معنى العبودة * وكذلك
سماه الحطيئة سلاما لان اسلام وسليمان اشتقاقهما من السلامة انتهى (ومن غريب ما حكى
فى هذا الباب ان اباراء بن عامر بن مالك بن جعفر بن كلاب كان يقال له ملاعب الاسنة فجعله لبيد
ملاعب الرماح لحاجته الى القافية فقال يرثيه وهو عمه * له ان حيا مدرك الفلاح * ادركه ملاعب
الرماح * فابدل الرماح من الاسنة لاحتياجه الى القافية انتهى (ذكر اولنان بيضاء دخى جدلاء كبى
وصف زره در ونسخه درانتهى (قلت) شايع اولان تصرفاتدن برى دخى كنيه ده الفى حذفدر
و بونده غالب اولان ضرورت وزندر بو بكرو بوسعيد كبى (بعض متتبع ادبا بونى حالت رفعه قصر
ايتمشدر (لكن اشبو قصر يكده مسلم دكلدر فتفكر (وينه بعض مومى اليه لضرورة ابوك الفى
حذفندنصكره واوى دخى حذف اولنوب ومضاف اولديغى اسمه حرف تعريف داخل اينه الف
وصلى دخى كتابت اولنماز واول با لامه متصل قلنور بلحسن كبى كه اصلى ابوالحسن در و بونده غالب
اولان اغلب يعنى همان ضرورت وزن سبب حذف دكلدر بنى علويه باعلوى ديدكلرى كبى كه اشبو
تعبير موضوع عربيدن دكلسه ده ديار حضرميه اهالبسى نسبتك اولنه بالفظنى كوروب بر منوال
مشروح بنوعلو يچون باعلوى و بنوحسن وسعد وقشير ايچون باحسن باسعد باقشير ديرلر ديمشدر
(قلت) ملاحظهٔ عاجزى اوزره بايزيدك اصلى ابو يزيددر چونكه اساميك منادى اوله رق
استعمالى كثير اولمغله اعراب منادى اقتضاسنجه يا ابا يزيد اولوب وحرف نداسى جائز اولديغى
اوزره حذف اولنوب پس ابادن دخى الفى حذفله بايزيد ديمشلردر واو يله جه علم اولمشدر لكن

بوملاحظه آنغايان اولنان حصر مذكوره يعنى كنيه دن الفك حذفى حالت رفعنه مخصوص اولديغى
اشارت ايدن اديبك قولنه مخالف دوشر انتهى (وابوايوب كنيه سنده ابو بك همزه سنى حذف ايله
ابويوب ديمك لغت اولديغى شافيه ده مصرحدر فليحفظ (اخطار ديكر) بوالهوس كتب
لغات عربيه دن متداول اولان نسخه لرده بولنميوب لكن سبك فارسيده استعمال كرده بلغا ورسم
مذكور اوزره يازلديغى منظور ارباب مطالعهٔ دقت آرادر كه هوس ومطلوبى بسيار و برنسنه يى
بتورمه دن آخرينه شروع ايدر يعنى متلون تركيبه سى بردالدن برداله قونار هشيارلره اطلاق
اولنور لكن لغات فارسيه دن برهان قاطعده بل كل وزننده كثير وچوق معناسنه اولوب مثلا
هوس ومطلوبى چوق كيمسه يه بلهوس و بلكامه ديرلر ديوب ابودن مخفف كنيه اولماديغنى
كوسترمشدر وشعوريك فرهنكى ترجمه سنده بل احمق ونادان معناسنه ده كلور ديوب بومعنايه
حضرت مولانا جلال الدين الرومى قدس سره نك * ور بطرارى ربودم رخت طرارى چه شد *
من بلم خودرا اكرزخمى زدم برخود زدم * بيتلرينى شاهد كتورمشدر فليتأمل (فائده) مستقيمزاده
مشهور مرحومك بيك بوز يتمش برده مسوده سنى تكميل ايلديكى مجلة النصاب نام اثرنده يازديغى
مطالعه سنجه مصلى لقبى ميمك ضمى وصادك سكونيله مصلح الدين دن مرخم بر لفظدر و مصلح الدين
دخى اكثريا مصطفى ايله مسمى اولنلرك لقبيدر ومصلينك آخرنده اولان يا لامك حركه سنى
حفظ ايچون اولور كه كأن مصلى ديين مصطفى مصلح الدينى تكلم ايتمش اولور وقواعد نسب
عربيه اوزره معروف اولان عبدالله ده عبودى وزين العابدين ده عبادى وغيريلرى بوكه مثال
اوله بيلور واشبو مصلى ديار رومده اوچيوزسنه دنبرو احداث اولنوب بلاد رومده عرف اولمشدر
انتهى (قلت) ارناودلق واواضرف قريبنده اولان بلادده مصطفايه موطى وزين العابدينه
زينل ديدكلرى شايعدر * بيان معانئ كنيه * ودخى معلوم اوله كه اشبو كنيه كنايه دن مشتقدر وكنايه
ثلاثيدن كنى يكنينك مصدريدر و بودخى سبعة الابحر وقاموسدن استفاضه اولنديغى اوزره
على لغة ناقص يائى وعلى قول ناقص واوى اولوب على كلا التقديرين برنسنه يى آخردن ستر
ايتديكك وقتده كنيته وكنوته عن فلان ديرسن ودخى كنى به عن كذا تكلم بمايستدل به عليه
معناسنه در يعنى برآخر نسنه اوزرينه كندى ايله استدلال اولنه جق كلام سويلدى ديمكدر
مثلا ازهرينك بيانجه نيكدن نكاح وجماع تعبير ايتدكلرى كبى و برسوز سويليوب اندن غيرى
معنى مراد ايتمك وحقيقت ومجاز جانبلرى كندويى جذب ايدن بر لفظى سويلمك معنالرينه ده كلور
علم بيانده بيان اولنان كنايه معانئ مذكوره دن معنيين آخرين اوزره اولاندر (ودخى ابن عياد قولنجه
كنيه صرف معناسنه ده كلور كنيته عنه ديرلر اندن اوشبئ صرف ورد ايتدم ديمكدر (اشته كنيه
اسمدن توريه كبى اولديغندن يعنى اسمه غالب كلوب كأن اسمى ستر ايتديكندن بومناسبتله كنيه
ديمشلردر و الحاصل قلم پريشان رقم تفصيل صددنده اولديغى كنيه بر وجه اشارت برآدمى يه باباسى
وياخود اوغلو وياقرى اسملرندن برينى مضاف ايدرك تسميه ايلمك يعنى ابوفلان وام فلان وابن فلان
وبنت فلان ديمكدن عبارتدر كه حقيقة كنيه بودر وابن ام ايله تكنيه سى باقلسه توسعدر وتدبر
وكنيه مجازيه عربيده اجروميه صاحبنه ابن آجروم ديديكى كبى ابن ايله دخى اولور ايسه ده تركيده
اب ايله معبره درالتون باباسى كبى (وكنيه كافك كسرى ايله وعلى لغة ضميله و برقولده يانك يرنده جيمى
كافك ضمى ونونك فتحيله كنى كلور (وكنى كافك فتحى و يانك تشديديله يعنى غنى وزننده كنيه داشه
دينوركه انك و بونك كنيه لرى بردر ديمكدر وتسميه معناسنه اولان كنيه ثلاثيدن مفعول ثانى يه بنفسه
ولغت اولديغى اوزره حرف جر واسطه سيله تعدى ايدر مثلا * كنيت زيدا اباعمرو و بابى عمرو
كنية بالكسر والضم دينور يعنى نامى مثلا عمرو اولان ابنى زيد آدنده اولان باباسنه مضاف اليه

ایدرك تسمیه ایتدیكك وقتده كنیت زیدا الخ دینور دیمكدر (بعضیلری تفعلدن كنیت دیمك
یعنی تفعلدن قوللنمنی غلط فاحشه دندر دیمش ایسه ده فیروزآبادی كناه سماه كاكناه وكناه دیوب
افعال وتفعیلدن دخی كلدیكنی تجویز ایتمشدر فتبصر (صاحب قاموس كنی ماده سنده معانیسنی
بیان وكنی زیدا اباعمرو وبه دیو كنیه نك اب ابنه مضاف اوله رق اسم اولدیغنی افهامدنصكره
وتكنی بالضم امرأة دیوب صیغهٔ مجهوله مضارعله تكنی برمرئهٔ عربیه اسمی اولدیغنی ذكر
ایدوب لكن سبعهٔ البحر وسائر لغتده اولدیغی كبی وتكنی مبنیا للمفعول اسم امرأة دیمیوب عبارهٔ
موجزهٔ ظریفهٔ مذكوره ایله بیانی كنیه امه اوغل یاخود قز مضاف الیه اوله رق دخی قوللنلدیغنه
اشارتدن باشقه بوفقیرك ملاحظه سی اوزره عبارهٔ مذكوره ده بر بكر فكری واردركه نكته سنه
وغورینه واصل اولمق دقته توقف ایدر فتدبر انتهی (فائده) ازهرینك یازدیغی اوزره بركیمسه یی
كنیه لمك اول كیمسه یی توقیر وتعظیم ایچون دخی اولوب حتی قصد تعظیم ایله كنیه سیله ندا
ایتمك دأب عربدر فلیحفظ (وكنیه نك رغبتنه داعی دخی جامع صغیرده مسطور اولان (بادروا
اولادكم بالكنی قبل ان تغلب علیهم الالقاب) اثرشریفیدركه مآلی سزلرك هر بریكز ولدیكزه
صغرنده كنیهٔ حسنه وضعنه ببودكارنده خلقك انلره لقب غیرمرضی تلقیبندن اول
مبادرت وعجله ایدك دیمكدر و بوندن مراد سعادت ارشاد درزیرا كنای حسنه یه مبادرت لازم
ولایق اولدیغی كبی تعلیم ادب اولاده دخی مبادرت لایقدركه بواجلدن (بادروا بتأدیب الاطفال
قبل ان تراكم الاشغال دیمشدر) و برمنوال محرر اوغلی و یاخود قزی اوانلرك كنیه لنملری اصل
وحقیقت اولوب اولادی اولمیانلرك اولاد ایله تكنیه لری صاحب المستطرفك بالاده بیان ایتدیكی
اوزره تفألا توسعدر واولادی اولمیانلر سائراقاربندن اقربی كنیه سیله تكنیه اولنمق دخی شایعدر
ونسانك امهات ایله اولان كنیه لری دخی بومجراده جاریدر فتأمل (مایعول علیه ده یازدیغی اوزره
حضرت رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم ماتوالد المواليد فی العالم افندیمز حضرتلری
عبد الله بن الزبیری صغیر ایكن لام جدی اولان ابو بكر الصدیقك رضی الله تعالی عنهما
كنیه سیله ابو بكر تكنیه بیوردیلر بعدها ابن الزبیرك تصغیر ایله جنیب نام ولدی اولدقده انكله
دخی كنیه لنوب ایكی كنیه صاحبی اولدیلر (پس حیوانات ولادتده انسانه مشارك اولدقلرنده
برمناسبتله مجازا ناس كبی انلری دخی عرب العربا آبا وامهاتله تكنیه ایتدكلرندن باشقه جمادات
وعروضی یعنی موالید ثلاثه دن اولان معادن ونباتاتی و بونلردن اولمیان جوهر مقابلی عرضی
دخی تكنیه ایتدیلر و بونلر ایله انسانك جوارح واعضا و بعض صفاتنه دائر سیاق مذكورده
اولان كنیه لر لغات وادبیات صحایفنده متفرقا مضبوط قلم اهل علم وادب ایسه ده راغب
مطالعه اولان اخوانه زحمت اولمامق نیت صافیه سیله بومحله حسب الامكان نقل اولنمشدر
(ابوجاد) ابجد (ابومیمون) بال (ابومنصور) شهد یعنی كوچ بالی (ابونافع) حلوا (ابوطیب
وابوصالح وابوسهل) اوچیده خبیص یعنی اون ایله شكر حلواسی (ابوسائغ) سرطراط
یعنی پالوده (ابوعون) خرما (ابوسمح) تازه خرما (ابونافع) سركه (ابوالخصیب) تصغیر ایله
و(ابوكامل) ایكیسیده كوشت یعنی ات (ابوجابر) اتمك (ابونعیم وابومليك) ایكیسیده یومشاق
وتازه اتمك (ابوالحیاة وابوحیان وابوالغیاث وابومدرك) دردیده صو (ابو بشر) الف لامسز
نقل یعنی مزه (ابورجاء) سفره (ابوالخیر) خوان (ابوجامع) مائده كه اوزرنده طعام حاضر
وآماده اولان سفره وتبسید ر وساده سفره یه خوان دیرلر (ابو الادهم) تیجره وچومك
(ابورزین) ترید (ابوقشام)اسفیدباج دراسفید باجه بالكز نخود له پشمش ات صویدركه
فارسیده نخودآب دیرلر اوبوندن معربدر (ابوعاصم) اسبق الذكر سویق ایله سكبای

معربی اولان سكباجدر كه اكشی آش اوله جقدر (ابوالفرج) رانك حركه سیله (وابو الحسین)
ایكیسیده جوزآب یعنی كاف فارسیٔ مضموم ایله كودابك معربی اولوب ات و پرنج وجوز ایله
پشمروب اوزرینه سركه لی پكمز شربتی دوكدكلری یمدیكمز طعام قدیمدر من لم یذق لم یعرف
بعضه كوره بریان پلاوی اولوب كوچ پلاویده دیرلر اعش (ابوالعجلان) تباهجه نك معربی
اولان هانك فتحیله طباهجه دركه كبابدن عبارتدر (ابورباح) باقلاء الماء یعنی صوبقله سی
(بوكنیه یعنی ابوازباح بالای كابده كچدیكی اوزره ریحه وروزكاره دونر برتمثالك علمی اولمغله
بوكه تشبیها ثباتی اولمیوب چوق كزن شخصه دخی دینور (واون توزی و یاخود قوندز
وشیره نك دخی كنیه لریدر (ابوحنیفه) نخود (ابو الاشهب وابو الابیض) ایكیسیده سود
(ابوالجمیل وابوالخضر) ایكیسیده بقله (ابوالنصر) ریحان (ابوصابر) طوز (ابومسافر)
پینز(ابومثقال) جزر یعنی هاوج (ابوحسان) ساده یاغی (ابوالشفا) شكر (ابوعوام)
فافك ضمی وتشدیدبا ایله فبیطی یعنی عرب میاننده ناطف دیدكلری برمشهور حلوا (ابوالاسود)
بكمز (ابوظریف) زایك ضمی ومیمك فتحی وعلی قول تشدیدیله زماورد معربیدركه یمورطه
وات ایله طبخ اولنور برطعامدر (ابوالاصفر) قاربوز (ابوالمسیح) تازه بالق (ابوحبیب) عمقور
یعنی طوزلو بالق كه صلاموره دیمكدر (ابوالمهنا وابوانسمح وابوطرب)اوچیده باده (ابومونس
موم (ابوالوضاء) سراج وقندیل (ابوالشیهی) ساز نوعندن حالا لاغوته و قدیما قوبوز
دیدكلری بربط (ابولهو) طنبور (ابوالصخب) مزمار یعنی مطلقا ساز قسمندن اولان دودك
(ابوشائق)غنا یعنی ایرلمق (ابوالراحة) اویقو (ابوالمنی) ضیافته دعوتجی تركجه اوقوییجی
(ابوالفضل) زرمسكوك كه فی الحقیقه فضلی انكاره كلمز برعلامهٔ عالمدر (ابوكبر) سیم مسكوك
ابوالكمال) ندیم بزم (ابوالمثوی ابوالمنزل) ایكیسیده مضیف یعنی خانه (ابوالبیت) خانه صاحبی
(ابوصغیر) طفیلیدر شارح كتاب فصیح قولنجه قدیما كلام عربده طفیلی اولمیوب اهل
كوفه دن طفیلة الاعراس دیرلر بركیمسه وار ایدیكه بلادعوت ضیافتلره كلك عادتی ایدی
بوعملی ایدنی اول كیمسه یه تشبیها نسبت برله طفیلی دیدیلر (ابومالك) طست وسن وكبردر
یعنی ال وسائر نسنه یقه دقلری لكن وعمروزیاده قوجه لقدر و كبر وهرمك یعنی پیرلكك
(ابوسعید) دخی كنیه سیدر و (ابوسعد) دهردر (فائده) صاحب قاموس طانك فتحی وسینك
سكونیله طستك اصلی سینك تشدیدیله طس اولوب سین ثانی تایه ابدال اولنمش وشین معجمه ایله
طشت دخی لغتدر دیمش ایسه ده ابن المظفر ازهری تهذیبنده طست فی الاصل طانك فتحی
وسینك تشدیدی وآخرنده تاء تأنیث ساكنه ایله طسه اولوب سینك شده سیله ثقلنی كریه
كوروب تخفیف یعنی سین ساكنی حذف ایتلر ایله هاء تأنیث موضعنده قاعده اولدیغی اوزره
ما قبلی ساكن اولدیغندن تا ظاهر اولدی حتی اصلی بو ایله اولدیغنه جمعنك طساس كلمسی
وحرفنك اسمی طساسه اولدیغی دلالت ایدر اشته طستك اصلی بودر یعنی تاسی اصلیه دكلدر
زیرا كلام عربده تا ایله طا كلمهٔ واحده ده جمع اولمادیغندن باشقه كلمه یی اصلنه ارجاع ایدن جمعی
بروجه محرر طساس واسم تصغیری طسیسه در طستك تاسی اصلیه درزیرا جمعی فعال وزننده
طسات كلور دینلره طستك تاسی هاء تأنیث دركه حال نصبنده جمع مؤنث سالم مجرورده ظاهر
اولور واو منزله در دیو جواب ویریلور ونبنك وطستك تاری حالت نصبنده اقوات واصوات كبی
اصلیه آسا كور ینورسه ده منات وذوات كیدر دیو ازهری مشار الیه تحقیق ایتمش (واغات عربیدی
الفاظ فارسیه ایله تفسیر ایدن مقدمة الادب صاحبی زمخشری علامه (طست)طشت جمعه طساس
(طساس)طشت فروش دیوب بنو بر مدعی قیلمشدر فلیحفظ انتهی (ابوالیاس) خلال (ابوالامن)

وابورضاء) ایکبسیده طوقلق (ابوعمره) آچلقدر وعلی قول افلاسدر (براعرابی‌یه ابوعمره ندر
بیلورمیسن دیو سؤال اولندقده نیجه بیلم که جکر بعه چوکش واوطورمشدر جوابیله معنای جوعی
بیانده استظراف ایلدیکی مزهراللغه ده یازلمشدر (ابوالمیسرة للغناء) دیمشدر غنی الی وزننده
ضد فقر یعنی زنکینلکدر ذکر اولنان غناء مدایله بومعنایه ایسه غینک ضمیله در بوق تغنی یعنی آغازه که
ترکجه ایرلامقدر اول معنایه ایسه غینک فتحیله در فلیتأمل (ابو مترب) فقر (ابوالحرمان) عجز
(ابوالعجل) شتا یعنی قیش (ابوالروح) صیف یعنی یاز روحده رانک ضمی وفتحی دخی جائزدر
ظن ایدرم (ابوالمنتشر) کوندز (ابوالسکن) کیجه (ابوفانوس) کونش (ابووضی) آی (ابوقبیس
مکهٔ مکرمه ده اولان معلوم طاغ (ابوسریع) عرج درکه نهایهٔ ابن الاثیر بیانجه برشجر
صغیر معروف اولوب نارایله آشتعالی سریعدر ونبات صیفدندر شیخ داود قولنجه قتاد در
(ابوقلمون) لغاتده دیار رومده طوقنان برنوع قماشدر دیمشدر بوکا دائر کلام اوائل کتابده
کذران ایتمشدر (ابوحباحب) شرردر طاشه چارپوب طوقونمقدن هواده متطایر اولان
شرردرکه آتلرک حوافرندن ظاهر اولان آتشدر وحباحب حبحاب لفظندن جمع اوله‌رق آتش
بوجکنک آدیدر ودخی ابوحباحب خیمه سنه مسافرک ورودی خوفندن آز نار یقان محارب
قبیله سندن بربخیل کسدر (ابوالصلت) سیف (ابوالوفاء) مجن یعنی ترس و قالقان رساتر
اولدیغیچون (ابوالمضاء وابوطالب) ومنصف وزننده (ابومنقذ) اوچیده اسب وآت (ابوعمار)
فرس فارسی (ابوزیاد وابونافع) اشکدر (زیاد نام کیمسه حقنده برشاعر ماهر هجوا اشبو
بیتی نظم ایتمشدر * زیاد لست ادری من ابوه * ولکن الحمار ابو زیاد * مألی زیادک باباسی کیم
اولدیغی اکرچه معلوم دکلدر ولکن اشک ابوزیاد اولدیغنی بیلورم دیمکدر که الحمار ابوزیاد
ترکیبنک معناسی زیادک باباسی اشکدر دیمک اولمغله توریهٔ مهجوه اشک اوغلی اشک دیدیکندن
باشقه باباسی بیلم تعبیریله ولدالزنا دخی دیمشدر غفرلهما (ابوالاخطل وابوقوص) ایکبسیده
قاتر (ابوایوب وابوصفوان) بعیردر (فائده) دمیری قولنجه بعیر انسان منزله‌سنده در یعنی دوه‌نک
ارککنه ودیشیسنه اطلاق اولنور (جمل رجل (ناقه مرأه (قعود صبور وزننده فتی (قلوص
جاریه یعنی کنج قز منزله‌لرنده در انتهی (ابواغفل) وحاجک جمعی صیغه سیله (ابوالحجاج)
ایکبسیده فیل در کنیهٔ ثانیه‌نک سببی دخی باقصد سوء مکهٔ مکرمه‌یه فیل ایله کلوب فی الحال
ابابیل ایله بلالر بی بولان اصحاب فیلک وقعه سیدر که هندده فیل ابوالحجاج ایله زبانزد ایمش
(ابوالزیال وابوالنجم) وتصغیریله (ابوالحصین) ثعلب یعنی تلکو (ابوالحارس) ابن العرس
یعنی کلنجک دیدکلری حیوان معروف (ابوخداش) هره وکربه یعنی کدی (ابوزیاب) فاره
یعنی صیجان وموش (حانک ضمیله ابوالحسن وابوالوشی) ایکبسیده طاوس (ابوالقشعم) نسر
یعنی کرکس دیدکلری یرتیجی قوشدر بونده اختلاف اولندی بعضیلری طوشانجل وبلابجل
وبعضیلری قره قوشدر دیدی حاصلی شاهین وطغان مقوله سنی آلور برطائر کبیردر وبعض
مترجم لغت آق بابا دیدکاری نسردن برنوعدر دیمش وترکیده تحریغله کرکنز دیدکاری قوشدر
اسبع بجوار حدر دیو اثر کبیرنده یازمشدر فتأمل (امازمخشرینک مقدمة الادبنده نسر کرکس ایله
تفسیر اولنوب اسحق خواجه سینک ترجمه سی اولان اقصی الارب ده معروفدر طاغتق وقوپارمق
معناسنه اولان نسردن مأخوذ در طیر مذکور لاشه‌یی قوپاروب اکل ایتدیکیچون بو اسم ایله
تسمیه اولندی ومشهور اولان بودر که کرکسک سائر یرتیجی قوشلرکبی جنکالی یوقدر طاوق وقارغه
طرناغی کبی طرناغی واردر دیمشدر (قلت) اشبو تقریرلره نظرا نسر کرکس اولوب وکرکسک
آق بابا معناسنده اولمسی قوی کورینور انتهی (ابوالاشهب) بازی یعنی طوغان (ابواللهیثم

وابوقره) عقاب یعنی طوشانجل یاخود قره قوشدر (عقاب مقدمة الادبده اله دیو تفسیر
اولنمش وترجه سنده طوشنجل که مردارخواره دخی دیرلر دیو بیان اولنمشدر (ابوضاره)
شاهین (ابوحیاض و ابوسراقه) معرب باشهٔ فارسی اولان باشق که اتماجه قوشیدر
(ابوالخطاب) عنبه وزننده حداءه که فارسیجه زغن وموشکیر وغلیواج وعلفاج وترکیده
چیلاقدر (ابوزاجر وابوالخیل وابوالقعقاع) اوچیده قرغه (ابوالبحتری) عقعق یعنی صقصغان
(ابوحدیج) لقلق یعنی لکلک (ابوالهصیم) کردی وزننده کرکی که ترکیده طورنا وفارسیده
کلنکدر (ابوالسامری) نعامه یعنی دوه قوشی جنسی (ابوشعیب) یعنی رمان وزننده دراج که
ترکیده تحریفله تراج دیدکلری اتی نازک وخوشمنظر جثه ده ککلکه قریب برقوشدر ومقدمة
الادبده دراج تورازایله تفسیر اولنمشدرکه سوکلن اوله جقدر لکن مشهوری اولکیدر (ابوهذیل
وابوسهل وابوعکرمه) اوچیده یمام یعنی یبانی کوکرجین (ابوقرافش) تو بنده الوان شی
اولان طیردرکه اوائل کتابده مذکوردر (ابوالمنذر وابوالیقظان وابوسلیمان) اوچیده دیک
یعنی خروس (ابوالاخبار وابوالربیع) هدهد یعنی ایبیک که چاوش قوشی دیرلر (ابوالکدری)
قطا یعنی بغرتلق قوشی که فارسیده سفرود وسنک خوار دخی دیرلر (ابومحوز) سرچه وکنجشک
(ابوالملیح) صقرکه اهل لغت بیانجه هرشکار ایدن قوشه اطلاق اولنور (ومقدمة الادبده
فارسی چرغ ایله تفسیر اولنمشدر که چاقر معناسنه در (وصقر زمخشری قولنجه شدت ضرب
معناسنه اولان صقردن مأخوذدر برکیمسه معول یعنی کلنک ایله طاشی ضرب شدید ایله ضرب
ایتدکده صقر الصخرة بالصاقور دیرلر وصقرک (ابوالشجاع) و(ابوالاصبع) و(ابوالحمراء)
و(ابوعون) و(ابوعمران) دخی کنیه‌لریدر (ابوالعلاء) خطاف یعنی فارسیده پرستو
وترکیده قرلنغج دیدکلری طیردراساسده خطاف برقوشدرکه کولکه سنی شکار ظن ایدوب
قاپمق استردیو یازرفرستو وفرستک دخی فارسیده لغتلردر (ابوجعفر وابومنبه) ایکبسیده ذباب
یعنی مکس وسنک (ابوالبسع) بق یعنی فارسیده برآدی تردک اولان قوروپه جق نخته بتی قافک
تشدیدیله اسم جنس اولوب مفردی تاایله بقة در اینانمز ایسک لغت کتابلری دکل هرکتابه بق
سرا پا صحابفنده بواورسن والسلام (ابوطاهر وابوالوثاب) ایکبسیده برغوث یعنی پره که
فارسیده شبکرد دخی دیرلر (ابوجردوابوجادب) جراد یعنی چکرکه که فارسیده ملخ‌در (ابوعوف)
قاموسده ارکک چکرکه دیمشدر (ابوعابد) سمک یعنی بالق (ابوالضحضاح) ضفدع یعنی
قوربغه که فارسیده بزغ دیرلر (ابوحسل) حانک کسری وسینک سکونیله ضب یعنی کارکه
فارسیده سوسمار دیرلر (ابومزاحم) بقر یعنی صغر جنسی فارسیده کاو مرادفیدر (ابوالفریض)
جاموس یعنی صو صغری (ابوالسفاح) ظبی آهو وکیک (ابوالحارث وابوالاشبال وابوفراس
وابوالابطال وابوحفص وابوالاحناس وابوالعباس وابوالزعفران) اسد یعنی شیر وارسلانک
کنیه‌لرندن اولوب ابن خالویه بشیوز وبعده علی بن قاسم بن جعفر اللغوی ایکییوز اوتوزکه جمعا
یدییوز اوتوز عربیده اسمی اولدیغنی بربریان ایتمشلردر (ابوعدی) شبل اسد یعنی ارسلان
یاوروسی (ابوالحریش وابوجذافه) نمر یعنی پلنک وقپلان (ابوالحکم وابوسهیل) فهد
یعنی یوز وپارس (ابوجعاده وابوجعده وابومعطه) ذئب یعنی قورد (ابوکلده) ضبع یعنی
صرتلاندر (ابوقبس وابووائل) ابن آوی یعنی چقال که فارسیده شغال وشکال دیرلر
(ابوزنه) قرد یعنی مایمون که فارسیده بوزینه دینور (ابوزرعه وابوعقبه) خنزیر وخوک
(ابوجمیج وابورمیح) ایکبسیده ذکر یعنی کیر که ترکجه سینک مکسور وکاف ساکن ماده سی
جمعندن عبارتدر (وتصغیر صیغه سنه چکیله رک ابوعمیر دخی اصغریتدن ایکنجیبیدر

وجلد عمیره معناسی اهل دانشك معلومی اولان استمنا بالیددن کنایه در عمیره نام جاریه سنی برخاتون
خانه سنده دوکرکن فریادینی خارجدن ایشیدن مازینك بری خاتونك خانه سی قپوسنده طوران
چوجغنه اوغلم بوفریادندر دیو صوردقده چوجوغك امی تجاد عمیره دیو ویردیکی جواب اعلای
مطایباتدن معدوددر رفتدکر وتدبر (ابو جهل وابو ظربف وابو الجنید وابو ادراس وابو ازردان)
بشبده فرج مرأه یعنی کس ومقلوب مای ممدوده ادراس حبض معناسنه اولان درسدن مأخوذ در
(ابو ثار) سله وزننده کله یعنی جنبلك (فائده) کافك ضمی ایله کس اسمنده علی ماذ یرفی المزهر
اوچ مذهب واردر بری مولداولمق وثانی صحیح اولمق وثالث فارسی معرب اولمق که جمهور بو یولی
اختیار ایتمشلردر (ابو الحرکه) عربی هم لوطینك وهم نکاح یعنی جماعك کنیه سیکه
مهذب ومنسوبده بویله یازیلودر (ابو السوید) مصغرا قنغی مناسبتدن اوتوری ایسه الفك
اسمره سیله اسنك یعنی دبرك کنیه سیدر (ابو النظیف) حمام (ابو الجون) جیمك فتحیله
ابیضدر واشبو جون لفظی اضداددندر یعنی بیاضه وسیاهه اطلاق اولنور لکن بوراده سیاه
معناسنه درفتدبر (ابو البیضاء) حبشی واسود (ابو البصیر) مکفوف یعنی اعمادر که بونلر
تسمیه بالضد قبیلندندر فتبصر (کسر ذال وتشدید باایله ابو الذبان) ابخر یعنی اغزی بدبوی
اولان کیمسه در که بونکله ابتدا تکنیه اولنان امویه دن عبد الملك بن مروان الاول اولوب شدت
علت بخرندن اغزینه ذبابلر یعنی سنکلر یناشدقده هلاك اولورمش (مرویدر که برکون
برالما اصیروب بعض نسا سنه اتاراودخی جاریه لره سکین کتورك دیوب کلدکده اصردیغی
یری قطع ایدر عبد الملك تعریضا نشلیورسن دیدکده حلیله سی المادن اذابی اماطه ایدم دیمجك
غضبندن فی الحال تطلیق ایتمشدر ظرافت ایتمش ایسه ده نسوانده بیاغیجه امرجلی اولان
نمك بحراملغی اجرا ولی نعمتی وخصوصا اعظم ملوك اولان ذاته شو تعریضه اجتراسی تربیه سنی
ایجاب ایتدرمش ایمش (ابو عذره) کرك قولا وکرك فعلا براحدك سبقت ایتمدیکی شیئی اختراع
ایدنه اضافتله مثلا * ابو عذرة هذا الکلام وابو عذرة هذا الخط * دیرلر عربك ابو عذرتها قولندن
مستعاردر بودخی مرئه نك بکارتنی ازاله ایدنه دینور (ابو دراص وابو لیلی) ایکیسده دائما حمق
اوزره اولان وزانی وعقلی ضعیف اولاندر درص طوشان وکوسده بك وفاره وکدی یاورولرینه
دینور ابو ایلادن مراد قاری باباسی دیمکدر (ابو الهول) هانك فتحی واوك سکونیله عرب شعراسندن
برینك کنیه سیدر ومصرده اهرامان طاغلری یاننده طاشدن یونلمش وتصنیع اولنمش برکبیر انسان
باشی صورتیدر وهندسه سی کمالیله برنده در واول هیکل طلسم اولمق اوزره منقولدر حالا هانك
ضمیله تفوه ایدرلر (ابو جنــه) کسر جیمله اسد قبیله سندن ذو الرمه دایسی اولان شاعر در
(ابو ضوطری وابو جاخب وابو جادب) عربك سب وتحقیر ودشنام تعبیرلرندندر یعنی برینه
سب مراد ایتدکلرنده بونلرك بریله خطاب ایدرلر * ابا ضوطری جدعا لانفك کما * تشبهت
بالسادات والکبراء * شعرنده اولدیغی کبی مألی ای ضوطری بورنیکه جدع اولسون یعنی بورنك
کسلسونکه سن برالجق وبداصل شخص ایکن هر بار اولولره وبیوکلره تشبه یعنی کبارا تقلید ایدوب
وایتمکده سن دیمکدر (قلت) مطایبا لعه فقیرانه مه کوره مقدما باشی بوزوق طاقی
سرکرده لرینك یانلرنده اولوب مسخره لق ایدن وطبل ازجا اولوب باشلرینه قوبرقلی کلاه کین اشخاصه
ضو یطری آدی وحین تکدیرده برلرینه بیهی ضو یطری دیدکلری بوندن محرفدر وجاخب اتلی
وثقیل وجادب شیشمان وغلیظ شخصه دینور ابو جادب علابط وزننده والفك قصریله
ابو جادبی بنیه سی ایری قالین کوده در انسانه وحیوانه وبرنوع جندب یعنی اوچاق وکیجه چکرکه سی
دیدکلری چکرکه یه دینورکه یشل واپاقلری اوزوندر علی قول جندب اول حیوانك ارککنه اطلاق

اولنور (استطراد (ابو طامون) عربیده قفر الیهود دیدکلری مومیادر (ابو علس) ومنصوب
صورتنده (ابا علس) شب بوی والنی محذوف اوله رق (بو الکفد) رشوت وینه بی الف
بو الجحدر) ملحد وبی مذهب وبی دیانت (وابو الکنجك) کاف فارسیله شخص مضحك وطرفه و
بو العجب) مشعبذ وحقه ساز یعنی حقه باز معنالرینه اولدیغی و (بسحاق) و (بوسحاق) و (بو اسحاق
شاعر مشهور عجم ایله نسخنین اخیرتین اوزره عجمده معروف برطائفه کنیه ولقبی ایدوکی وشاعر
مرقوم صاحب دیوان اطعمه اولوب یعنی الوان اطعمه یی یکا یکان نظم ایدوب حتی اطعمه یه
مضاف اوله رق بسحق اطعمه دینلدیکی وبدسا بورده برفیروزه معدننه دینلدیکی کتب لغویه فارسیه دن
برهان قاطعده وشعوری بنك فرهنکار ترجمه سنده ودشبشه ده مقیددر یعنی اشبو استطراده
درج اولنان کنیه عربی صورتنده ایسه ده کتب لغات عربیه ده اولمیوب مفرسا استعمالکرده
اهل فرسدر واشبو بسحق فی الاصل ابو اسحاق اولوب بالاده بکن اخطار آخرده مندرج بالحسن
کبی تصرف اولنمشدر (وشرفنامه ده یازلدیغی اوزره کنجك کاف عربینك ضمی وجیمك سکونیله
عربیده طرفه دیدکلری یکی نسنه درکه رؤیتی طبعه خوش کلور بوکه نو باوه دخی دیرلر که
طرفنده دیدیکمز ردر) (امااما وابنا وبنتا اولان کنیه لر دخی برمنوال مشروح ابده اولدیغی
کبی مجازا بر مناسبت وادنی ملابست ایله استعمالکرده عرب العربا واخ واخت دخی تشبیها
وملابسة بالمضاف الیه زبانزد ادبادرحتی قوله تعالی ﴿یا اخت هرون﴾ الآیه نص شریفنده
علی تفسیر هرون مذکور اخ مریم اولمیوب بنی القوم صلاحله معروف برذات اولمغله اول ذاته
تشبیها اخت هرون تعبیریله حضرت مریم صالحات ومخدراتدن اولدیغنه اشارت اولنمشدر
والحاصل بونلر املاامسز اطنابله سیوطی حضرتلرینك مزهر اللغه سیله ثعالبی خدمتلرینك ثمار
القلوب فی المضاف والمنسوبنده صره سیله هربری طرح طرح وباب باب زیب کتاب اولمغله
یالکز امه متعلق بعض کلام اب کبی اصل اولدیغندن تحریر اولنوب ابن وبنت واخ واخت کبی
اضافاتلری اخوان مؤمنینه بادی زیاده ملال اولمسون دیو کتاب مذکور وسائر کتب ادبیه یه حواله
اولندی تلقی بالقبول ایله مراجعت بیورهلر (معلوم اهل علوم اولدیغی اوزره ام باضم همزه وتشدید
میم وعلی لغة باکسر همزه مادره یعنی انایه دینور وام خادم القوم ومسکن معنالرینده کلور وهالری
اصلی اوله رق امه وامهه لغتلری دخی واردر وبعض متأخرین بیانجه امك اصلی دخی امهه
اولوب هاسی مزید دکلدر وضم همزه ایله امة جامع خیرات اولوب واحد کالف وصفنده سزا اولان
برذاته ودخی عالم ودانایه دینور مثلا هوامة تعبیری ایله وامامه وکند ولرینه رسول بعث اولنان
جماعته دینور مبعوث الیه جماعت اولمیوب فرد واحد اولسه ده ینه امت اطلاق اولنور (ودخی
هرقبیله دن برطائفه یه وهرجنسه دینور وبو طائفه وجنسه امت دینلدیکی کبی ام دخی دینور (ودخی
امت حق اوزره اولوب سائر ادیانه مخالف اولان قومه دخی اطلاق اولنور وینه امت ﴿وادکر
بعد امة﴾ ایله ﴿ولئن اخرنا عنهم العذاب الی امة﴾ نص شریفلرنده واقع اولدیغی اوزره
حین ووقت معناسنه کلور ودخی قد وقامت ونشاط وطاعته امت اطلاق اولنور (شارح مشارق
شریف اکمل الدین قدس سره امتی یادین ویازمان ویامکان کندیلرینی جمع ایدن یعنی بردینده
ویابرزمانده ویابرمکانده بولنانلر دربناء علیه امت محمد علیه الصلاة والسلام دینلدکده مبعوث
اولدقلری هر احد مراد درکرکسه ایمان ایتسونلر یاخود ایتمسونلر ایمان ایدنلره امت اجابت وابتیان
مشرکلره امت دعوت دینور بو صورتده امت اجابت امت دعوت اولوب امت دعوت امت
اجابت اولماز یعنی بینلرنده نسبت عموم وخصوص مطلق واردر دیو ایضاح ایتمشدر یعنی اصطلاحده
ایمان ایدنلره اجابت وایتمینلره دعوت قیدلری ایله بربرلرندن تمیز اولمشلردر (وذکر اولندیغی اوزره

امت اطلاق اولنور امت اطلاقنه جنس حیوان دخی داخلدر امة الغنم وامة الابل کبی که غنم
وابل جنسی دیمکدر مصابیح شریفده مضبوط (لولا ان الکلاب امة من الامم لامرت بقتلها
کلها فاقتلوا منها کل اسود بهیم الحدیث) قولنبو یسنده اطلاق مذ کور مصرحدر مفاتیح نام
شرحنك مصنفی اصفهانی الامة الجماعة دیوب حدیث شریف مذ کورك معناسنی خطا ایدن
ناقلا خلق للهدن اولان امم وجیلدن برامتك افنا واعدامی هر برمخلوقده البته حکمت ومصلحتدن
برنوع بولندیغیچون هر امتك افنا واعدامی علیه الصلاة والسلام کریه کوردیلر بناء علیه
کلابك طو بنی قتله طریق بوقدر ایچلرندن اشرارینی قتل ایدك واشراری دخی اسود بهیم یعنی
زیاده سیاه اولنلریدرد یو بیا ن ایتمشدر انتهی (بو قتل کلاب مسئله سنده دخی کتب حنفیه یه
مراجعت اولنه (ودخی امت حق تعالانك مخلوقنه ورجلك قومنه ووجهك یعنی یوزك و یولك یوکنه
واولوسنه اطلاق اولنوب امة الله تعالی وامة زید وامة الوجه وامة الطریق دینور ونفس وجهه ده
اطلاق اولنور وتعالیی یازدیغی اوزره ام هر شیئك معظمنه یعنی بیوك واولوسنه دینور که ابن هرمه نك*
لاام للارض و یل ما اجنت * بحیث اضر بالحسن السبیل * بیتی شاهددر وذکر اولنان ام وامة وامهة
لغتلرینك جمعی امات وامهات کلور وعلی قول امهات ذوی العقولك وامات غیر ذوی العقولك
جمعیدر (ودخی لغتده هر شیئك اصلنه دخی عماد دیندیکی کبی امده اطلاق اولنور بناء علی ذلك
سورهٔ شریفهٔ فاتحه یه وعلی قول آیات شرایع واحکام وفرائضدن اولان هر آیت محکمه یه
دخی (ام القرآن) ورئیس القومه * ام الخزرج) کبی بالاضافه ام دیمشدر ومیمك وجیمك فتحه لری
ورانك تشدیدیله مجره یعنی کهکشانکه صمان اوغر یسیدر اند ه مقباس اللغه نحر بنجه کثرت
اوزره کوکب اولدیغندن (ام النجوم) دینور وعلی قول آسمانه ده اطلاق اولنور سمایه ام النجوم
دیندیکنه تأبط شرا ایله ملقب اولان شاعر قدیمك * یری الوحشة الانس الانیس و یهتدی *
بحیث لااهتدت ام النجوم الشوابك * اول شاعر مضر بن نزار قبیله سندن ثابت بن جابردر که برکون
اوق تیرکشنی یاخود قوسنی و یابچاغنی قولتوغنه آلوب برقومك میانه سوء قصد ایله وارمغله
تأبط شرا دیدیلرندن وعلی قول صورت مذ کوره اوزره اوندن چقمشیدی کلوب مادرینه تربه
کندی دیو صوروقلرنده لاادری یعنی کتدیکی یری بلم لکن تأبط شرا یعنی شری قولتوغنه
الدی دیمکله ترکیب مذ کور ایله تلقیب ایتدیلر تأبط برنسنه یی ابطنه یعنی قولتوغنه آلمغه دیرلر
(قلت) دور ابواب ارباب دانشه وضع پای تجارت بر له بار زنبیل کتبله الدن صحافلق وکتاب
فروشلق ایدرك تعیش ایدن درویش حسن نام مرد صالح کردی برکون عصر بمزك ظرفای صدر
علماسندن رئیس الاطباء السلطانی مصطفی بهجت افندی مرحومك یانته قولتوغنده کتابله
کیرد کده متوفای مشار الیه تأبط خیرا دیمش ایمش صکره لسان ناسده اول ترکیب دابة الخیره
چورلکله حالا درویش مومی الیه دابة الخیر ایله ملقبدر انتهی (وام شول علمه دخی دیرلر که
عسکر اکا تابع اولور الای براغی معناسنه (وام الرأس دماغه وعلی قول اوزرینده اولان
اینجه زاره دینور که صاحب القاموس ای الدماغ او الجلدة الرقیقة علیها دیو تفسیر ایتمشدر
بالترجمه ناقل لغات قاموس عاصم افندی مرحوم ام الرأسی کتب تشریحدن نقلا ایضاح
ایتمشدر که مآلی بودر (دماغ ایکی زار ایله محصن اولوب اولکیسی باش چناغنه وزارلریته
مخالط اوله رق تماس ایکنجیسی تماس اولیه رق انك التنده در غلیان غضب وقتنده دماغ
قالقوب اشبو ایکنجی یه طوقنور اشته ام الرأس نرم ولطیف اولان بو ایکنجی زاردن عبارتدر
انتهی (فائده) صاحب القاموس دماغ ماده سنده کتاب وزننده دماغکه بیندر وفارسیده
مغز دیرلر اکا علی قول ام الهام یاخود ام الرأس اسمدر وام الدماغ کنبه کبی دماغی احاطه ایدن

اینجه زاره وجمعی اکسیه کبی ادمغه کلور دیمش و بروجه اشارت ام ماده سنده ام الرأس لغتی
دماغ یاخود ام دماغ ایله افاده ایلمشدر مترجم مومی الیه ام الهام دخی اودر لکن کتب تشریح
بیاننجه ام الدماغ غشاسی اوله جقدر که دماغ تحتنده واندن منفصل نرم ولطیف زاردر
وام الهام رأس وقحفه تماس اولان اینجه زاردر که درون جمجمه یه مخالط اولور دیو دماغده
یازلمشدر فتدبر (ابو الطیب المتنبی ام الرأسی اعلای هامه معناسنه اوله رق وصف قلمده اولان
اشبو بیت متینده کوزل قوللنمشدر رحمه الله تعالی * نحیف الشوی یعد وعلی ام رأسه * ویخفی
فیتوی عدوه حین یقطع * شوی شینك فتحی وواوك قصری ایله باش دریسی معناسنه در ودماغه
(ام الصدی) دخی دیرلر صدی عطا وزننده لطیف الجسد آدمی یه وجسد میته و باش اینجنده
اولان بینی یه و بایغوشه دینور ومفازه یه یعنی یابانه (ام التنایف وام الظباء وام عبید) دیرلر عبید
قلیل وزننده در (ام الرماح) لواء یعنی بیراقدر (ونعامه یعنی دوه قوشی دیشیسنه (ام البیض) دیرلر
(ذکر اولنان تنایف تاء مثناة فوقیه ایله تنوفه نك جمعیدر صاحب قاموس تنایف المفازه دیو
مطلق ذکر ایتمش ایسه ده صحاحده المفازة البعیدة دیمشدر وفی الحقیقه امیت معناده زیاده یی
مستلزم اولمغله ام التنایف یابان بعید اولمسنی اقتضا ایدر (وهم مقباس اللغه ده ائمهٔ لغتدن
خلیل عروضیدن منقولا ام التنایف اشدها وابعدها دیو یازلمغله اثبات مدعی ایدر و بنه مقیاسده
(ابو عامر) علی الاطلاق المفازة دیو محرردر (فائده) فوزلغة ووضعا نجات وظفر بالخیر معناسیله
هلاك معناسنه در یعنی اضداد دندر ومفازه دخی منجاة ومهلکه یعنی محل نجات ومحل هلاك
وکندنده اوت وصو اولمیان فلاته یعنی یابانه وضع اولنمشدر ﴿ ولاتحسبنهم بمفازة من العذاب ﴾
نص جوهر قصنده واقع مفازه منجاة ایله تفسیر اولندیغی صحاح جوهریده مصرحدر انتهی
(فائده) اضدادك وضعنده مناسبت ملاحظه اولنمق برطرف ایسه ده مفتاح سکاکیده عربك
فلاته مفازه وعطشانه ناهل ولدیغ یعنی عقرب وحیه صوقمشه سلیم دیدکلری باب تفألدندر دیمش
و بو تفاؤلی متأخرین علم بدیعه درج ایتمشلردر فلیحفظ انتهی (ودخی ام لغة کندی یه اشیاء
کثیره منضم یعنی اقطار دائره نك مرکزی کبی کندو یی ولی ایدن ماسواسنه مدار اولان هر شیئه
اطلاق اولنور که بو دخی اصل کبیدر واشبو معنی ملاحظه سیله یاوسط دنیا ادعا اولندیغنه بناء
و یاقبله ومقصود اهل اسلام و یاخود قرای سائره دن یعنی سائر بلداندن قدر وشانی عظیم اولدیغیچون
مکهٔ مکرمه یه (ام القری) دیندیکی قاموسده مصرحدر (ثمار القلوب ثعالبیده بیان اولندیغی اوزره
هر بر ارضك که اصطلاحمزده اکا ایالت یاخود لوا دیرز اعظم بلادینه که بوکا دخی کرسی ایالت
ولواد دینور ام اطلاق اولنور بصره یه (ام العراق) ومروه (ام خراسان) دیمش اولدیغی
بو معناجه در واهلی چوق قریه یه دخی امهات قرادندر دینور (وحضرت باعث ایجاد اکوان
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك امه نسبتی * اکا امی لقب اولمق محضا * اولدیغندندرر
ام الاشیا * منطوقنجه اصل ایجاد وهستی اولدقلرندن و یا ام القرایه یعنی مکهٔ معظمه یه و یاخود
ام العرب یعنی اصل عربه که قرائت وکتابت بیلمزلر ایدی انلره منسوب اولدقلرندندر حضرت
رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك حق سعادتلرنده اشبو امی نسبت شریفه سی
معجزه طریقیله بلاتعلم علوم اولین وآخرینی جامع و یازیلو نسنه یی وکتابتی کذلك خط وکتابتی
براحددن تعلم وتمشق بیورمامشلر ایکن بیلدکلری جهتیله نسبت مذ کوره فضیلت جلیله در
حاشا که نقیصه اوله فافهم جدا (فائده) قریه فتح قاف وسکون را ایله لغتده مصر جامع یعنی بلده
وشهره دینوب نسبتی یا و یا واو ایله نوادردن اوله رق قرئی وقروی کلور کروی وزننده وجمعی شاذا
قافك ضمی والفك قصری ایله قری کلور بیان بصار اوزره ناسك اجتماع ایتدکلری یردن عبارت

اولمغله شهردن وكويدن اعمدر لكن عرفده كويده استعمالى شايعدر انتهى (ام الكتاب) اصل
كتب سماويه يه يعنى ﴿ وانه فى ام الكتاب لدينا لعلى حكيم ﴾ مكرمه سى مقتضاسنجه لوح محفوظه
وفاتحهٔ شريفه يه دخى اطلاق اولنور كه بعض حديثده (ان ام الكتاب هى فاتحة الكتاب) وارد
اولمشدر ثعالبى مقام تعليلده فاتحهٔ شريفه هرسوره نك امامیدر وصلوانده دائما اوقنور واول
قرأندر ديوب فاتحه لغزنده اشبو بيتى دخى يازمشدر * وام لم تلد ولدا ولبست * بام الرأس يعرفها
اللبيب * وعلى قول ام الكتاب مجموع قرأندر (ودستور اللغهده ﴿ وانه فى ام الكتاب ﴾ نصى اى فى كل
آية محكمة ايله و ﴿ فامه هاويه ﴾ قول شريفى اى مسكنه ايله تفسير اولنمشدر كه ام مسكنه دخى
اطلاق اولنديغنى بيان ايدر (ام المؤمنين) حضرت عايشه وزوجات طاهراتدن هر بريدر
رضى الله تعالى عنهن (واشبو لقب ﴿ النبى اولى بالمؤمنين من انفسهم وازواجه امهاتهم ﴾ آيت
كريمه سندن مأخوذ اولديغى ثمار الفلوبده محرردر (قلت) تفسير شريف بيضاويده يازلديغى اوزره
حضرت نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم وبارك وكرم افنديمز تبوك غزاسنى مراد بيوروب
ناسه تهيئه وتجهيز ايله امر بيوردقلرنده بعض نوسن مؤمنين ابالريمزواناريمزدن استيذان ايده لم
ديدكلرى ايله انلرك بووضعى آيت كريمهٔ مذكورهنك نزولنه باعث اولديغى مرويدر (مآل لطيفى
نبى آخر الزمان مؤمنينه كافهٔ اموردة نفسلرندن اولى واحب وازواج طاهراتى مؤمنينك امهاتيدر
يعنى والده لرى كبى نكاحلرى مؤمنينه حرام اولمادة واستحقاق تعظيمده والده منزله سنده درلر لكن
سائر احكامده اجانب كبيلردر ديمكدر نبى ذيشان صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرى
مؤمنينه انجق صلاح ونجاتلرينى موجب اولان شيلر ايله آمر واومقوله افعاللرندن راضى اولور
نفسك حالى ايسه معلومدر اذ اخلى وطبعه سوء ايله آمردر بو صورتده رحمت عالمين اولان پيغمبريمز
صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز حضرتلرى مؤمنينه نفسلرندن احب وامر شريفى مؤمنينك
ميانده نفسلرينك امرندن انفذ وانلره شفقتى انلرك نفسلرينه اولان شفقتلرندن زياده اولمسى
واجب ولازم اولور آيت مذكورهده ازواج طاهراتك بووجه محرر تصريحلرى ذكر اولنان
سبب نزوله نظرا بعضيلرى والدومادريمزه استيذان ايده لم ديو تردد كوستردكلر ازواج طاهراتك ايسه
امهات مؤمنين اولوب امر دينده صلابتلرى وخصوصا غزوانده سراپردهٔ باركاه سعادت انلرك
يرندن خالى اولميوب خلاصه غزواته انلرك دخى ترغيبى آشكار ايكن پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلم
امر دينده وحيات ابديه امتنده اصل اولوب امته آبالك اولادرينه اولان مرحمتلرندن ازيد اوله رق
ارحم واشفق ايكن امرينه تردد كوستروب پدر ومادره استيذان ايده لم ديمك اقتضا ايتمز ووالد
ومادر اذن ويرمسه لر ايله بو بابده دكليوب پيغمبره فى الحال امتثال واجب اولد يغنه اشارت
اولديغنى بعض متتبع مطالعه ايتمشدر والله تعالى اعلم انتهى (ام رومان) ام عايشهٔ صديقه
رضى الله تعالى عنهما نك اسمى زينب اولان والده لرى كنيه سيدر (ام القرى) آتشدر قرى
رضا وقراء سحاب وزنلرنده وافتعالدن اقترا مسافر وقنوغه ضيافت ايلمك معناسنه در ثعالبى
صاحب بن عباددن ناقلا * النار ذات الحلل لابد منها فى الشتاء والصيف لا سيما عند نزول
الضيف * عبارهسى اوصاف ناردندر ديمشدر كه مآلى كوزل رنكلو حله لرك صاحبى اولان نار
شتا وصيفده وجودى اهم سيما مسافر نزولنده الزمدر ديمكدر (قلت) اشبو صاحب ابو القاسم
اسمعيل بن ابو الحسن عباد بن احمد بن ادريس الطالقانيدر ديالمه دن مؤيد الدوله نك
وزير كبيرى ايدى وزرادن صاحب ايله ابتدا ملقب اولان بودر بوندن صكره وزيره صاحب
ديديلر علوم ادبيه ده يد طولى صاحبيدر لغتده سكز مجلده محيط نام كتاب بونك تأليفيدر
وتأليف سائره سى واردر اوچيوز سكسان بشك صفرى دردنده جمعه كيجه سى ريده فوت

اولدى بعد الدفن اورادن چيقاروب اصفهانه نقل واندە باب دربه نام محله دفن ايتديلر
سامحه الله تعالى لكن ابو حيان رسالهٔ مخصوصه سنده صاحبى مذهب وعقيده وعمل واخلاق
جهتلرندن ذم ايتمشدر (وذكر اولنان ثعالبى دخى ابو منصور عبد الملك بن محمد بن اسمعيل
النيسابوريدر صاحبه معاصر وملازم ايدى لغت واخبارده اماماولوب نظما ونثرا تصانيف
كبارى واردر يتيمة الدهر فى محاسن اهل العصر انلردندر فقه اللغه سى دخى معتبردر ثعالبى نسبتى
تلكو پوستنى خيط يعنى كوركچيلك ايتمكله ديمشدر درتيوز يكرمى يديده يتمش يدى ياشنده
وفات ايلدى روح الله تعالى روحه انتهى (نحويون حروف مد ولينه (ام الحروف) ديرلر
(ابو دفر وام دفار) دنيادر طعامه قورت دوشمك وذل دفرلك معنالرندندر وكنيهٔ مذكوره
داهيه يه دخى اطلاق اولنور صحاح جوهريده دفر برنسنه قوقوب بد رايحه باغلمقدر دنيايه كنيهٔ
مذكوره بوندندر ديمشدر وفانك كسرى ونونك فتح وتشديديله وعلى لغة فانك ونونك فتحه لرى
وواوك فتح وتشديديله (ام فنور) دخى دنيانك ولغت ثانيه اوزره ضبع وبقرك وداهيه وضد
اوله رق نعمت ومصر قاهره نك وبصره ودبرك كنيه لريدر (منقولدر كه عبد الملك بن مروان
دنيا ونعمتنى مراد ايدرك قد تملكنا ام فنور ديديكندن برهفته صكره وفات ايتمشدر (ام الطعام
افضل حبوب اولان بغدايك ودخى سزاوار اولديغى اوزره بطن وشكمك كنيه سيدر (فرزدقك
* ام الطعام ترى فى جلدها زغبا * مصراعنده بطنه ام الطعام ديديكى ظاهردر (ام الصقر)
مقلات نزوردر يعنى بركره طوغروب ارتق يوكلى قالميان يعنى منقطع اولان ناقه در شئ نفيسه
قلتنده ضرب اولنديغى امثال ميدانيده محرردر واولادى ياشه مين خاتونه دخى محراب وزننده
مقلات دينور ونزور صبور وزننده وادى قليل اولان خاتونه دينور (ام طلبه) كسر طا ايله
طوشجل طائريدر (ام جعار) قطام وزننده و (ام جعور) جعفر زنه سنده ديشى صرتلاندر
(ام جعران) قرنال قوشنك كنيه سيدر (ام حذرف) زبرج وزننده صرتلان كنيه سيدر
(ام خرمان) برموضعدر ومقياس قوتيجه طريقتك دخى كنيه سيدر قاموسده خاء معجمه
ومضمومه وراساكن اوله رق ميم والف ونونله مضبوط قيد ثقه دراما معجم البلدانده رانك
يرنده زاى ايله دخى لغت اواوب وخرمان لفظنك على مافى اللغات كذب معناسنه اولديغى محرردر
(ام مرزم) منبر وزننده شمال يعنى پويراز يلى وعلى قول مطلقا ريحدر صاحب قاموس بونى
رانك فتحيله صدق معناسنه اولان رزمه نك عقبنده يازمشدر شدبر (فائده) قاموسده اولديغى
اوزره شينلرينك كسريله شمأل وياء اشباعله شيمال وشملال يمينك ضدى يعنى مطلقا صول
طرفدر جمعى اعنق واذرع كبى اشمل وغير منصرف اوله رق شمائل وكتب وزننده شمل كلور
وصحاحده اشمل اوزره كلمسى مؤنثات سماعيه دن اولديغيچوندر وشمائل جمعى غير قياس اوزره
اولوب لكن لغت صحيحه وفصيحه اولديغنه ﴿ عن اليمين والشمائل ﴾ نصيله استدلال ايتمشدر
وجمعى لفظ واحدى اوزره شمال كلديكى دخى قاموسده واردر دلاص كبى وشمل به ديو باحرفيله
صله لنه رق برشيئ صول ال ويا صول يانه آلدى ديمكدر وشمال خوى وطبيعت معناسنه ده
كلور كه بونك جمعى شمائلدر ودخى شمأل شينك وهمزه نك ضمه لريله شوم يعنى ضد اليمن
معناسنه دركه اوغورسزلق ديمكدر شارح قاموس مولانا شيخ مرتضى مرحوم معناى مذكور
عربلرك صول ايله تشأم ايلدكلرينه مبنيدر نتكيم يمين ايله كه بركت معناسنه اولان يمندن
اخذ بر له تيمن ايدوب ولهذا يمينه يمنى وشماله شومى ديرلر ديمشدر (صحاحده طير الشمال
كل طير يتشأم به ايله مفسر دركه بوهو ديدكلرى قوش وبايقوش كبى هر مشئوم اولان
قوشدن عبارتدر (اما ريح معناسنه اولان شمالده شينك فتحى وكسرى جائزدر وشأمل همزه ايله

وشمأل تقديم ميم ايله كه صحاح بيانجه مقلوبا جمعفر وشمل جل وقليلا حبل وشومل جوهر وشمول
صبور وشميل امير وزنلرنده ريح معناسنه اولان شمالده لغاتدر وشمأل ده بعضا لام تشديد اولنمشدر
بونلرك جمعى شمالات كلور صحاحده على غير قياس شمائل دخى كلور كويا حمالة جمعى حمائل
اولديغى كبى شمالة نك جمعى شمائل دخى اولور ديمشلردر ديو مصرحدر ودخى بو شمال قاموسده
حجر كعبهٔ معظمه سمتندن اسن يل ايله تفسير اولنمشدر كه حجر بيت شريفك شمال طرفندهدر
وعلى قول قبله يه توجه ايدهنك صاغ طرفندن اسن يله دينور و بو معنالر كتاب وزننده اولان شماله
مخصوص اولميوب شينك فتحى و يانك سكونيه شيل وشين بعده همزه ايله شأمل و شين و ميمك
حركهلرى و ميمك سكونيله شمل و شين وميم و بعدهما همزه ايله شمأل و اشبو شمالده لامك
شده سيله اولان لغاتله حجر كعبه قبلندن ودخى متوجه قبلهنك صاغندن اسن ريح مراد اولنور
كافى القاموس ومحيط ده كسر شينه تخصيصا ريح تهب من يسار القبلة دينشدر لكن ينه قاموس
بيانجه صحيحى قطب شمال جهتندن مطلع شمس ايله بنات النعش مابيندن ياخود مطلع
نعشدن نسر طائرك مسقطنه طوغرى بو مابينده اسن روزكاردر بو روزكار كيجهلرده هبوبه
قريب اولماز يعنى عادتا اسمز اولكى اختلاف مغيبك مقامى اعتبارينه مبنى در (وصاحب
قاموسك بو تعريفى اصول اربعه يعنى شرق وغرب وجنوب وشماله مبنيدر (بو خصوصله
بوصله ديو جغرافيا اصحابنك تقسيمى مترجمى مرحوم ترجمه سنه درج ايتمشدر عين فائده دن
عبارت اولمغله بو محله بعينه نقل اولندى (اهل جغرافيا تقسيمى اوزره مطلع شمسدن هبوب
ايدنه كون طوغروسى تعبير اولنور قطب شماله طوغرو عيوقهدك اوج كرته سى واردر ومطلع
عيوقدن هبوب ايدنه يوپرازيلى تعبير اولنور قطبه وارنجه بونكده اوج كرته سى واردر مطلع
بنات نعش يوپرازك وسطيدر وقطبدن هبوب ايدنه يلدز تعبير اولنور مغيب عيوقدن هبوب
ايدنه قارهيل تعبير اولنور مسقط نسر طائره قدر بونكده اوج كرته سى واردر و بونلر يوپراز
عد اولنور و مسقط نسر طائر كه مغيب اصل دخى ديرلر تمام كون طوغروسى مقابليدر باطى
تعبير اولنور مغيب عقربه قدر بونكده اوج كرته سى واردر مغيب عقربدن اسن روزكاره
لدوس تعبير اولنور قطب جنوبى يه قدر واندن اسن يله بو ديارلرده قبله يلى تعبير اولنور
مطلع عقربه قدر واندن اسن يله كشيشلمه تعبير اولنور انتهى (قلت) اشبو رياحك اصطلاح
اقوامه كوره ديكر تقسيملرى و درجه لرى دخى واردر جهان نماى كاتب چلبى مرحومه
مراجعت بيوريله (ام شمله) صغوق شمال روزكارينه دينديكى مقياسده يازلمشدر (ام حبين)
تصغير صيغه سيله قاموس قولنجه حانك وانفك مدبله حرباء ديدكلرى كلرك دشيسيدر على قول
حرباء برجانوردركه دائما باشيله كونشى استقبال يعنى كونشه توجه ايدر واول حيوانه فارسيده
آفتاب پرست وتركيده قياكلرى ديرلر ايمش كرمئ آفتاب تأثير ايتدكجه رنكدن رنكه كيررمش
(ام عوف) ديشى چكركه در ديمشدر (ام طلحة) بيچاره غربانك پيرهن واثواب بلكه باشنده
وصقالنده ثابت اولان و قلدنان قمله ديدكلرى معهود حيواندر (ام ملدم) ميمك كسرى
ولامك سكونى ودالك فتحيله حمانك كنيه سيدر حمى نعوذ بالله دائم اولدقده الدمت عليه الحمى
ديرلر ديو قاموسده محرردر ثعالبى حمانك رقبه سنده يعنى دفعيچون اوقنان دعاده *اللهم اشفه
عن ام ملدم التى تأكل اللحم وتشرب الدم* ديرلر وروبه قرار در وجهله سله اورمق معناسنه اولان
لدمدن مأخوذ و بعضه كوره ذال معجمه ايله ملذم اولوب بو دخى لذم به اذا لزمه قولندن مأخوذ
اولديغى ثمار القلوبده يازلمشدر وقول مذكور لذوم لزوم معناسنه اولديغى مبنيدر ومألى برنسنه دن
مفارقت ايتمامك ديمكدر (ومقياس اللغةده قاموسده اولديغى كبى (ام كلبه) دخى حمانك كنيه سى

اولديغى بعد التحرير حديث شريفده دخى حمادن ام كلبه ايله تعبير بيورلمش اولديغى وميمك
كسريله (ام مدرام) دخى ديندبكى مسطوردر (ام المنايا) معظم منيهنك يعنى شدتلى اولومك
كنيه سيدر منيه بليه وزننده اولومدر كه جمعى ميمك فتحيله منايا كلور (و بعض بلغا دواتى
(ام العطايا وام المنايا) ايله توصيف ايتمشدر (قلت) غالبا مرادى مثلا نفى واطلاق و عطيه
و بليه اوامرى وتبشير وتكدير دواة ايجره بولنان مركبدن يازيلور و بوصورتده بر دواة ايكيسنه
دخى منبع اولور ديمكدر (ام كليت) مقباسده سكين وزننده صارى چيچكى اولور بر شجر در
ديمشدر (ام بريح) غرابدر (ام عمرو وام عامر) ايكيسيده ضبعدر و ياوروسنه عامر ديرلر (ام غنثل
جندل وزننده صرتلاندر (ام غثل) و (ام غثيل) دخى لغتلردر (ام عويف) مقباسده يازلديغى
اوزره بنيهٔ تصغير ايله اوزرى نقطهلى يعنى بنكلى قورقاق بر دويه ايمش كه انسانى كوردكده
قوريغى اوزره قالقوب قنادلرينى آچار ايمش وجانبنده بونكله ضرب مثل اولنورمش (ام حارس
ينه مقباسده اياقلرى چوق بر سياه دويهدر ديو محرردر وقاموسده ام حارس مرنهٔ بكرية
معروفهنك كنيه سيدر ديمشدر (ومهذبده موش خرما ديو تفسير اولنمشدر (ام محبوب) ياوروسى
ييله سولمز ديو سائر ياورودن استثنا اولنان حبهنك يعنى يلانك نه ملاحظهيه مبنى ايسه كنيه سيدر
(ام قشعم) جنكه واولومه وصرتلانه واورمجكه وداهيه يه كنيه در وقرنجه يواسنه ده اطلاق
اولنور وزهيرك *الى حيث الفت رحلها ام قشعم* مصراعنده اولوم مراددر (مصراع مذكورى
حقا كه سر دفتر بلغاى مرز بوم روم ممدوح خفاجى اسلامبولى نوعى زاده عطائى مرحوم
اشبو قطعهٔ بليغهٔ عربيه سنده كوزل تضمين وحدائق نفحة الريحانهٔ فصاحتنى تزيين ايتمشدر
ولما توالت للزمان مصائب وكل رذيل بالرذالة معلم* ترامت لهم ايدى المنايا عن المنا*
الى حيث الفت رحلها ام قشعم* قشعم جعفر وزننده ياشلو كسه و ياشلو كركس و ايرى يه
وارسلانه دينور (وداهى وكتف وزننده دهى وهاسى مبالغه ايچون اولهرق داهيه عقلى وزكاسى
چوق وجودت رأى صاحبنه اطلاق اولنور كه اكا جن فكرلو ديرلر ودخى داهيه امر عظيم
يعنى حادثه ونازلهٔ عظيمهٔ دهره اطلاق اولنور كه اكا آفت تعبير اولنور (فائده) لكن بعضيلرى
جن فكرلو معناسنه اولان داهيه مفردا استعمال اولنميوب جمعا قوللنيلور يعنى فلان داهيه در
ديميوب دهاندندر دينور ديمشدر لكن جاحظك كتاب التبيين والتبيانده * وكذلك المنصور داهيا
اديبا مصيبا فى رأيه *عبارهسنى بو فقير مشاهده ايلدم فتدبر (ام الدهيم) و(ام اللهيم) دخى كنيهلريدر
(ام خناف) و (ام صبار) و (ام الرقم) و (ام اربق) و (ام بريق) و (ام جندب) و (ام البلبل
و (ام اربيس) و (ام حبوكر) و (ام ادراص) و (ام آد) و (ام طبق) و (ام خشفير) جملهسى
دخى داهيه ونازلهنك كنيهلريدر (كافى مذكوره دن ام حبوكرده واقع حبوكر سفرجل وزننده
بو جبلرك يولى شاشيردقلرى قومدر و بلايه دخى ديرلر صحاحده ام حبوكرى الف مقصوره ايله
عظيم بلا وعظيم دوه معناسنه اولديغى مضبوطدر الف مذكوره كلمهنك اوزرينه بنا اولنمش
زائده اولديغى والف تأنيث اولديغى جوهرى بيان ايتمدر دليلنه اطلاع مراد اولنورسه صحاحده
وترجمهلرينه باقيله (ام الخل) خمرك كنيه سيدر كه خل باده دن مستحيلدر و بونكله اول تكنيه
ايدن مرداس بن خداشدر وبالتصغير (ام سويد) و عينك كسريله وزانك سكونى ايله
(ام عزم) مقباسده سافلة الانسان يعنى انسانك اشاغيسى ديمكله تعريف اولنمشدر فلينذير
جزمه وزننده (ام عزمه) دخى لغتدر واوجاى مستوره ام سرّ بالكز عزمه دخى دينور (ام سنين
وام تسعين) دخى كنيهلريدر ابو سويد ايله دخى مكنى اولديغى بوقارودهٔ باباى كنيهلر اراسنده
كچمشدر (ام صبور) صادك فتحى وتشديد باايله امر ملتبس يعنى شبههلى ومشكل نسنهيه وعلى قول

حره يعنى قره طاشلقدر وعلى قول بره منبسط اولان يالچى يا صنم طاغ ويا بابر ويا بكپاره بر قيادن
خلق اولنمش منفذى اوليا ن يالچين طاغ وياسورى تپه لو و صرب اولوب اطرافندن منفرد
اولان طاغ معنارنده اولان هضبه ايله داهيه وحرب شديدر (ام صبار) تشديد باايله هم حره نك
وهمدخى چكديكى اوزره داهيه نك كنيه سيدر (ام اوعال) هضبهٔ مذكوره در (فائده) قاموسده
اولديغى اوزره هضبه جره وزننده ذكر اولنان معنار ايله مطره يعنى يغموره موضوعدر وصحاحده
قطره لرى يوك يغمور ايله تفسير اولنوب بونك جمعى بدره ايله بدركبى هانك كسرى وضادك
فتحيله هضب كلوردبو يازلشدر وقاموسده صحاحه اتباعا جمعى بر وجه محرر هضب
كلديكندن باشقه هانك كسريله هضاب وجمع الجمعى اهاضيب كلديكى يازلشدر اكن صاحب
ابن عباد و صاحب مهذب قوللرنجه اهاضيب مطر دائمهٔ عظيمة القطر معناسنه اولان
اهضوبه نك ياخود هضبه نك جمعى اولان اهضابك جمعيدر هضابك دكل فتدبر (ام الكف)
دست وال در (ام عريط) عقربدر (ام الهنبه) قوريمش شجرهٔ كبيره دركه فرزدق تجره
وصفنده نظم ايتديكى * اطعمت ام الهنبة ازرمت * مصراعنده آشكاردر (ام غرس) غنبه
وزننده ركيه يعنى بئر وقيودر (ام قراد) و (ام قردان) وانقولى قوانجه آتك اياغنده شول يرك
آديدركه الك طوپوغنده بتن قيللر ايله طرنغى مابينده در (مقايسده فى موضع الرسغ فوق الخف
يجتمع فيها القردان كالسكرجة ديمشدر (رسغ) باضم را وسكون سين حيوان قسمنك طرنغيله
اللر ينك واياقلرينك اينجكلرى قاوشديغى يرك مابينده اولان موضعه دينوركه خراده و بوقاغواق
تعبير اولنور و على قول انسانده وجه مذكور يلكه كذلك اياقده اينجكله طبانك قارشديغى
يرده اولان اويناق يرينه دينور الده كى بيلك يرنده در وهر دابه نك موضع مذكورينه دخى
دينوردبو اوقيانوسده يازلشدر (خف ينه اوقيانوسده خانك ضمى وتشديد فائله دوه نك طبانى
دريسنك بركديكى بره دينوركه آت وقاطر قسمنك حافرى منزلنده در ديو تحرير اولنمش (ووانى
ترجمه سنده دوه نك اياغنده اولان دريكه سائر حيواناتك طرنغى مثابه سنده در (وقراد غراب
وزننده كنه ديدكلرى نسنه كه دوه وسائر طوارده اولور جمعى قافك كسريله قردان كلوردبو
مضبوطدر (بوراسى بعض فوائد مطالعه سيله طناب اطنابه پيوسته اولدى عفو وتدبر بيوريله
(ام كفات) ارض وزمين يعنى يرك كنيه سيدر (ام غيلان) غينك فتحيله ديكنى چوق برشجردركه
عربستان چوللرنده اولور واكا خلق مغيلان ديرلر صاحب قاموس شجر سمر در ديو تفسير
ايتمشدر مهذب وسامیده ام غيلان درختيست در باديه ديمش و برهان قاطعده مغيلان بروزن
سليمان نام درختيست خاردار و بعربى ام غيلان كويند ديو فارسيده مغيلان مستعمل اولديغى
بيلدرمشدر (ام الصبيان) ثمار القلوبده بر ريحدر كه صبيلره عارض اولور و بر علتدركه انكله صبيان
فزع ايدرلر دينوب ابن روميك بر معلم صبيانى هجوا نظم ايتديكى اشبو بيتى تحرير اولنمشدر * شيخ
اذا علم الصبيان افزعهم * كأنه ام صبيان وغيلان * مآلى او بر معلمدركه صبيانه تعليم ايلديكنده انلره
فزع ويرر بو حالده بن آنى ام صبيان و باديه ديوينه بكزه ديرم ديمكدر (ام حفصه) طاوق
(ام حنين) باده (ام هدير) شقشقه كه ز برحد وزننده اسرمش دوه نك اغزندن چقان آق جكره شبيه
نسنه در (ام شمله) نورى خلقه شامل اولديغيچون كونشك دخى كنيه سيدر (ام جابر)
سنبله بر جنك و (ام الندامة) عجله نك و (ام الفضائل) علم عزيزك و (ام الرذائل) جهل
عويدك كنيه لريدر (قد انتهى بفيض الله الملك العلام ما الحقه الفقير الى باب الكنى والاعلام

﴿ الباب الخمسون ﴾

اشبو اللنجى باب سفرلره يعنى بو لجليغه ووداع وفراقه ومذات حصول بولان بلادده اقامتك تركى

ترغيبنه ووطنك وموالدك شوقنه دائر و بونلره بكزر احواله مبدأ كلام بياننده در (اما اسفار
واغتراب ودار هوانده ترك اقامته ترغيبده اولان مطلبه قوله تعالى ﴿ هو الذى جعل لكم الارض
ذلولا فامشوا فى مناكبها وكلوا من رزقه واليه النشور ﴾ نص جليلى عنواندر آيت كريمهٔ مرقومه نك
اهل تفسير اول الله لطيف وخبير لطفا وكرما سزه يعنى بنى آدمه زمينى ذلول يعنى اين وزمين
ويومشاق ومنقاد قيلديكه انده سزه سلوك آسان اوله ايمدى انك هر طرفنده وهر جانبنده ياخود
جبالنده يورويكز واندن الله تعالانك رزقندن التماس وتحرى ايديكز ومرجعكز اكادر سزه احسان
ايلديكى رزقك شكرندن سؤال ايدر ديو تفسير ايلديلر (قلت) فى الحقيقه بنه محققينك بيانى
اوزره اكر يرسرا پا صخرهٔ خشنه اولسه اوزرنده يورنمز ايدى وزمين ومنبت اولماسه قيوقازمق
وعيون وانهار شق ايتمك واوزرنده ابنيه ياپمق وزرع ايتمك واغاج ديكمك اولماز ايدى و يازده زياده
صيجاق وقيشده زياده صغوق اولمغله اموات واحيايه الويرمز ايدى واكر جبال راسيات دخى
اولماسه ارض تمايل ايدر وسكنه سنه منقلب اولوب بو وجهله مضطربه اولمرق بنى آدمه منقاده
اولماز ايدى (اشبو آيت كريمه نك ماقبلنده اولان ﴿ واسروا قولكم او اجهروا به انه عليم
بذات الصدور الا يعلم من خلق وهو اللطيف الخبير ﴾ نص شريفلرينه تعلق شويله دركه چونكه
بر منطوق نص عبادينك كيزلدكلرى واعلان ايلدكلرى شيلرى بيلديكنى دليليله بيان ايلدكدن
صكره سر اسماءٔ ايدن عبده صاحبنك اى غلام بن سنك كيزلو وآشكاره اشلديكك شيلرى
بيلورم آرتق شومنزلى سكا باغشلدم و بو معاشى دخى تعيين ايلدم اوصلى اوطور و بى ديو و بندن
اوصلى اولديغك حالده امين اول وعقلكى باشكه آل زيرا بن مرادايتديكمده اشبو دارامنيتك ومركز
سلامتك اولان منزلى برمنشأ آفات ايدرمكه اول آفاتده عقوله حيرت كاور ديدكى كبى بارى تعالى
وتقدس دخى معاملهٔ سيد وعبد آسا ايها الكافرون بن سزك سر وجهريكزى وضمائريكزى
بيلورم ايمدى بندن خوف ايدوب امريمه ورسولمه اطاعت ايدك زيرا دار قراريكز اولان ارضى
بن ذليل ايدوب ومنفعتكزه سبب قيلدم مناكبنده مشى ايدك ومنافعيله انتفاع ايدك اكر اطاعت
ايتمزسه كز بن اول ارضى خسف ايدر واوزرينه آسماندن انواع محن انزال ايدرم ديمك مآلنده در
﴿ مناكبها ﴾ لفظ شريفنى محقق بيضاوى فى جوانبها وجبالها ديو تفسير ايدر بونلرده اولان
استعارهٔ تصريحيه يه اطلاع مقصود ايسه حاشيهٔ شيخزاده يه مراجعت بيوره لر (صاحب المستطرف
اثرده (سافروا تغنموا) ايله (السفر قطعة من العذاب) وارد اولمشدر و بونلردن هر برينك موضعى
وارددر ديمشدر انتهى (قلت) صاحب المستطرفك مرادى چونكه اولكى اثرك مآلى سفرك يعنى
يوله كتمكك جائز اولديغنى اخبار وايكنجى اثرك مآلى سفردن اجتنابى اشعاردر بو صورتده بينلرنده
منافات كورينور منافاتى توفيق دخى محللرى بربرينه مغاير اولمق اعتباريله حاصل اولور يعنى
جائز اولان سفر سفر شرعى وممنوع اولان سفر غير شرعى ديمك ايله ديمكدر و بونك تفصيلى اشبو
وجهله در يعنى سفرلر امرى خصوصنده جامع صغيرده مصرح اولديغى اوزره (سافروا
تصحوا) و (سافروا تصحوا وتغنموا) و (سافروا تصحوا وترزقوا) و (سافروا تصحوا واغزوا تستغنوا)
و (سافروا مع ذوى الجدود الميسرة) احاديثى وارد اولمشدر شراحك بيانلرى اوزره صحت وعافيت
وجود و بدن ديمكدر وسفر مستوجب صحت اولديغى چونكه سفر محرك طبايع و بدن اولمغله اول
حركت يدوره سببيله جسدده اولان امراض خروج ايدر (قلت) اشته اطبانك رياضت بدنيه
ديو اعتنا ايتدكلرى تدبيره اشبو جامع الكلم اولان حديث شريفلر اصل اصيلدركه حضرت
رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك علم لدنى سلطانى اولديغنى بو دخى ناطقدر انتهى (امام
شافعى حضرتلرى سافروا تصحوا حديثى طلب صحت ايچون سفر لازم اولديغنه دلالت ايدر
ديمشدر تغنموا لفظ شريفى سفرك سبب غنا اولديغنه دلالت ايدر (قلت) سبب غنا اولديغى

تجارده بدیهیدر بوندن باشقه سفرده غذا آنفاقجر اولنان آیت کریمه ده ﴿کلوا من رزقه﴾
نظم جلیلی فیضنك سر بدر فتدبر انتهی (سافروا تصحوا) امرینه (واغزوا تستغنموا) یعنی
غزا دخی ایدك تا كه غنیمت بوله سكز دبو غزانك مقارن قلنمسی اشبو اخبارده اولان سفردن مراد
جهاد وطلب علم وحج وصله وانفاق اولاد وعیال وساڑ بونلره بكزرشیلر ایچون اولان سفره اشارت
اولمغله (السفر قطعة من العذاب) بونلره مناقض دوشمز زیرا بو حدیثده اولان سفردن مراد
سفر غیر شرعیدر دینیلرفتدبر (وحدیث شریف رابعده واقع (ذوی الجدود المیسرة) دن
مراد دولتا متساوی یانجه ذی قدرت واحتشام اولوب بونلرله برابر سفره ترغیب ورعایت ادبی
تعلیم دیمك اولور یعنی مجاهده دیمكدر زیرا سفرك خبایا وخفایای طبایع واخلاقی اظهار ایتك
خاصه سیدر كبرا طاقی دونده بولنانلره طبیعتلرینه مخالف اوضاع ایدرلر انلره انقیاد واذالرینه
تحمل سببیله انسان نفسنی كسر واخلاقنی تهذیب ایدر (ومواهبده یازلدیغی اوزره صوفیه
حضراتنك تحقیقلرنجه حدیث نبویده واقع سفردن مراد سفر آخرت وقطع مسافهٔ قربتدر
زیرا هر برنفس تعویض اولنماز یعنی كیرودونمز همان سرمایهٔ انفاس معدوده الده ایكن مالایعنی
ایله اشتغال اولنموب وقتكی ملاقات معنویه یه دك رحیل الی الله ایله مشغول قیلق مأمور به در
(حضرمی حضرتلری قدس سره (سافروا تصحوا) حدیث شریفنك معناسی نفوس وظلرندن
حضور ملاك قدوسه سفر ایدك تا كه كیف ولم وهلا واولا والااسقامندن صحت بوله سكز دیمكدر
دیمشدر (قلت) مألی شرائطی اوزره سیروسلوك ایدك ومرشد كاملك كوستردیكی ره مستقیمه
كیدك تا كه تصفیهٔ قلب وروح وسر وخفی واخفی ونفس ایله ترك ماسوی ایدوب لاموجود الاالله
عرفانه واصل ودائرهٔ وراثت تامه وولایت كبرایه داخل اوله سكز دیمكدر و(السفر قطعة الحدیث
اثرینك مألی ان شاء الله تعالى قریبا بیان اولنور انتهی (ابوهریره دن رضی الله تعالى عنه
مرویدر كه رسول الله صلی الله تعالى علیه وسلم (لو یعلم الناس برحمة الله للمسافر لاصبح الناس
على ظهر سفران الله بالمسافر رحیم) بیورمشدر اهل حدیث مآلاطیبی اكر ناس بوجیلره اولان
رحمت حقی بیلسه لر ایدی دائماجمله ناس مطیهٔ سفرك ظهری اوزره اولورلر یعنی حضری ترك
ایدرلر ایدی تحقیق الله تعالى بوجیلره زیاده رحمت ایدیجیدر دیمكدر دیدیلر (وینه رسول الله صلی الله
تعالى علیه وسلم (علیكم بالدلجة فان الارض تطوی باللیل مالاتطوی بالنهار) بیورمشدر كه
مأل شریفی سیر لیل سزك اوزریكزه اولسون یعنی بر یره سفر ایلدیككز وقتده سیری كیجه ایدك
زیرا كیجه یردور یلور یعنی بعضیسی بعضیسنده اتزوا وتداخل ایتكله مسافر كوندز قطع ایده میه جكی
مسافه یی كیجه قطع ایدر دیمك اولدیغی بیانكردهٔ اهل حدیثدر (دلجه دالك ضمی ولامك سكونی
وبراغنده دالك فتحیله كیجه سیر ایتمك اسمیدر (قلت) فی الحقیقه بو كیفیت هر بوجینك جزم
وقطع ایتدیكی بر سر وحالتدر كه انكاره كلمز و بو حدیث شریف دخی ابوهریره دن رضی الله تعالى
عنه مروی اولدیغی جامع صغیرده زیب تحریر بودر انتهی (كعب بن مالك رضی الله تعالى عنه روایت
ایتمشدر كه حضرت نبی مختار صلی الله تعالى علیه وسلم برمحله سفر مراد بیوردقلرنده انجق
مبارك پنجشنبه كونی خروج بیورورلر ایدی وانسانك رفیقسز یوله چیقدقلرنی كریه كورورلر ایدی
وسعادتله (الراكب شیطان والراكبان شیطانان والثلاثة ركب) بیورمشلردر (قلت) اشبو حدیث
شریف ابن عمر رضی الله تعالى عنهما دن مروی یا جامع صغیرده مضبوطدر مفهوم اعجاز
رسومی شراح بیانجه براتلی بوجلی برشیطان وایكی آتلوسی ایكی شیطاندر واوچی ركبدر یعنی
یوله چقمغه الویرر بوجیلر جماعتیدر دیمكدر كه مفاد لطیفی چونكه شیطان حیدود وبرنجی حیوان
كبی برشخصه طمع ایدر اولمغله یالكز بولدقده تعرض ایدر بو صورتده كأن او راكب واحد شیطاندر

یعنی یالكز چقمسیله تعرض شیطانه بادی اولور وراكبان دخی بو حكمده در اما اوچله زوال
وحشته وانقطاع اطماعه باعث اولد قلرندن راكب وراكبانك حاللری انلره صادق اولماز دیمكدر
وسفرده عدم انفراد ایله امر وجوب ایچون اولمیوب بلكه ارشاده مقصوددر یعنی منفردا سفر حرام
دكلدر (حضرت رسول اكرم صلی الله تعالى علیه وسلم افندیمزك ابو بكر الصدیق رضی الله
تعالى عنه ایله هجرتلری ذات اكرملری شیطانك تعدیسندن من كل الوجوه امین اولدیغیچون
خصایص شریفه لرندن اولدیغی و بعضایكانه سفارتله كوندردكلری سرعت ابلاغ رسالت
ایچون اولدیغندن باشقه بوله رفقا تداركنه امر بیوردقلری دركار اولدیغی شراح بیان ایله
تناقضی دفع ایتمشلردر (راكب قیدی اكثریا یوله مطیه ایله كیدلدیكیچوندر یوقسه پیاده دخی
حكم مذكورده داخلدر (وقال صلی الله تعالى علیه وسلم اذا خرج ثلاثة فی سفر فلیؤمروا
احدهم) مآل لطیفی اوچ نفر ویا اكثر یوله چقدقلرنده ایچلرندن برینی كندولرینه امیر یعنی
باش قلسونلر یعنی انك سوزینی ورأینی ایشیدوب واطاعت ایتسونلر دیمكدر اشبو امر دخی ندب
ایچوندر یعنی مندوبدر وعلى قول واجبدر اوچ نفر قیدی ظاهر اولدیغی اوزره قصر ایچون دكلدر
بعضیلری اثنینده ثلاثه یه الحاق ایتدیلر (اشبو حدیث شریف ابو سعید الخدری دن رضی الله
تعالى عنه مروی ایدیكی مضبوط جامع صغیردر انتهی * الحركة ولود والسكون عاقر * كلمات حكمت
سماتندر كه مفادی حركت بدنیه وذهنیه منتج تجارت وكمال و سكون و بطالت بونك عكسیدر
دیمكدر فتدبر (منقولدر كه هنكام جاهلیتده حذیفة بن بدر بكار عربدن هجان بن المنذر بن
ماء السماء اوزرینه سكز كیجه لك یولی بر كیجه ایچره الدرق اغاره ایتمكله ضرب مثل اولوب بر كیمسه
ازمدتده چوق یول السه * سار فلان مسیرة حذیفة * دیرلر (و قدمای شعرای عرب العربادن
قیس بن الخطیمك * همنا بالاقامة ثم سرنا * مسیر حذیفة الخیر ابن بدر * بیتی ضرب
مثل مذكوری متضمندر كه مفهومی بز اقامتی قصد ایتدكدنصكره بدرك اوغلی حذیفة الخیر ایله
ملقب اولان ذاتك سیری كبی سیر سریع ایله سیر ایتدك دیمكدر مفادی غالبا اقامتكاهنده روی
استثقال كوردیكنی بیان اوله جقدر (وحضرت عمر رضی الله تعالى عنهك عتیق اولان ذكوان
دخی سیر سریع ایله حركت ایدردیكه مكهٔ مكرمه دن مدینهٔ منوره یه بر كون بر كیجه ده واررایدی
(قلت) كرك حذیفه وكرك ذكوانك اشبو سیر سریعلرنده سواری ویاپیاده اولدقلرینه دائر
بر قید اگرچه یازلمامش لكن اطلاقدن وخصوصا ضرب مثل اولمسندن پیاده اولملری
اقتضا ایدر ومطیه ایله حركت اولور ایسه دراكیلره قوت یتیه دن باشقه سایاشه یرقالمزاو ایسه مطلبدن
خارجدر (خلفای كمال انتمای عباسیه دن مأمون خلیفه (لاشیء الذ من السفر فی كفایة وعافیة
لانك تحل كل یوم فی محلة لم تحل فیها وتعاشر قوما لم تعرفهم * یعنی قدرت صرف وعافیت
بدن ایله سفر و حركتدن الذ دنیاده برنسنه یوقدر زیرا سن هر كون اصلنده كورمدیكك برمحله
حلول ایدر یعنی وارر كوررسن واصلا كورمدیكك كیمسه لر ایله معاشرت وصحبت ایدرسن دیدیكه
مفادی انسان هرنه قدر احسن وابلغ ایسه ده مألوف اولدیغی معاشرت ولذائذدن اوصانور
و * لكل جدید لذة * مفهومنجه جدید شیدن بالطبع تلذذ ایدر واو دخی سفر وسیاحتده حاصلدر
دیمكدر (فرزدق دار هوان و مذلتده ترك اقامت بابنده * و فی الارض عن دار القلا متحول *
* وكل بلاد اوطنت كبلاد * دیمشدر یعنی تعبشده صقندی چكیلان بلده دن روی زمینده
تحول وانتقال اوله جق محل واردر یعنی اوجای اضطرابده واوه ولدك دخی اولورسه اوطورمه
ارض واسعه اولمغله دیكر بلده یه نقل ایله وهر بلده كه انده وسعت حال حاصل اوله رق وطن
قلنمشدر هر كسه تولد اولنان بلده لری كبیدر دیمكدر و بو معناده شاعر آخر دخی * و ماهی

الابلدة مثل بلدتى * خيارهما ماكان عونا على دهرى * ديمشدر يعنى نقل ايلديكم بلده ايچنده
طوغديغم بلده كبيدر يعنى بلده لرك بربرندن جنسيت حسبيله فرقلرى يوقدر لكن خيرلوسى داهيهٔ
دهرى دفع اوزرينه بكا عون ونصير اولانيدر يعنى وسعت حال قنغى بلده ده بولنورسه اشته
خيرلوسى اودر همان وطنده مضايقه الويردكده آخريره نقل ايله ديمكدر (وقال آخر) واذا
البلاد تغيرت عن حالها * فدع المقام وبادر التحويلا * ليس المقام عليك فرض واجب *
* فى بلدة تدع العزيز ذليلا * يعنى مسكن اولان بلده لرك حالى تغير ايده و ب ضيق حال كلدكده
انده اقامتى ترك وآخريره تحويل ونقله مبادرت قيل بر بلده كه عزيزى ذليل ترك ايده
يعنى كشى عزيز ايكن تغير حال ايله حقير يعنى نعوذ بالله تعالى كور وغدادنصكره حور وجور كوره
انده اقامت كشى يه فرض وواجب دكلدر همان بلدهٔ اخرايه نقل ايده ديمكدر (وقال آخر)
* يلوموتى اذ بعت بالرخص منزلى * وما علموا جارا هناك ينغص * فقلت لهم قلوا الملام
واقصروا * بجيرانها تغلو الديار وترخص * يعنى خانه مى ارزبها ايله صاتديغمده بكا خلق
لوم ايلديلر والحال كه اوراده اولان قومشويى بلمديلر كه بكا كدر ايله صاتمق مرادمى اتمام ايدرمز
يعنى بنى تكدير ايدر بركوتى قومشودر اشته بنى لوم ايدنلره جواب اعتذار نصايده بندخى لومى وطعنى
ازايدك وقبصه ايدك زيرا خانه لر قومشوسبيله بها لنور واوجوزلرديدم ديمكدر (وسياحنده
صفى حلى امرئ القيسك قصيدهٔ مشهوره سى مصراع اولنى مضمنا اشبو شعرى نظم ايلمشدر
* تنقل فلذات الهوى فى التنقل * ورد كل صارف لاتقف عند منهل * ففى الارض احباب
وفيها مشارب * فلاتبك من ذكرى حبيب ومنزل * ولاتستمع قول امرئ القيس انه * مضل
ومن ذايهتدى بمضلل * ما لى تنقل يعنى طورمه نقل مكان ايله كه نفسك وعشقك لذتلرى
تنقلده حاصلدر وصويك باشنده ومنبعنده طورميوب هر آب صافه ورود ايله يعنى اق كيت كه
صوباشى بولانق اولور لذات هوى تنقلده نيجه حاصل اولمسونكه يريوزنده سويليجك دوستلر ونيجه
نهر وطاتلو صولر واردر انلر ايله نوبنو الفت ومحبت ايدرسن هجراتى چكديكك برحبيب وبرمنزل
ايچون اغلمه اكرچه امرئ القيس كوزدن دور اولان حبيب ومنزل ذكريچون اغليه لم ديمش ايسه
انك قولنى استماع ايتمه يعنى قولاق اصمه زيرا امرئ القيس مضل يعنى طوغرى يولنى يتورمشدر
عجبا مضلله اويوب يولنى بولان كيمدر يعنى يوقدر ديمكدر (قلت) ناظم اشبو قطعه ده امرئ
القيسك سبعهٔ معلقه دن اولان قصيدهٔ مشهوره سى مطلعنك مصراع اولى كه * قفانبك من
ذكرى حبيب ومنزل * درنوع تغيير ايله تضمين مصرح قاعده سنجه تضمين ايتمشدر (علماء معانينك
بيان بديعنجه نظم مضمنك قائلى اسمى تصريح اولنورسه مصرح اولنمزسه تضمين مبهم ديرلر
واشبو تضمين مبهمده درج ايتديكى كلام مشهور اولمق شرطدر مشهور دكل ايسه قائلنى
تصريح لازمدر مشهور اولميوب تصريح قائل اولنمديغى صورتده سرقات شعريه دن معدود
اولور وتغيير يسير تضمينده ضرر ويرمديكى مختصر معانيده متنا وشرحا مصرحدر بعض
نسخه ده منازل يرنده مشارب وبعضسنده مناهل واقع اولمشدركه منهل ومشرب منبع آب ديمكدن
عبارتدر لكن منازل اولادركمان اولنور و * الملك المضل * و * الملك الضليل * امرئ
القيسك علم كبى وصفيدر كه حضرت على رضى الله تعالى عنهدن اشعر شعراء عرب كيمدر ديو
سؤال اولندقده امرئ القيسى مراد ايدرك * ان كان ولابد فالملك الضليل * بيورمشدر (وفقير
اسعد دخى اشبو قطعه يى عاجزانه قرطاس ديوان نظمنه تحرير ايتمشدر * ففانبك من ذكرى حبيب
ومنزل * كلام قديما قيل حقا بمحمل * ففى اليوم ان نلت النجاة بيعدنا * فلاتبك من ذكرى
حبيب ومنزل * يعنى حبيب ومنزل فراقيچون طورك اغليه لم عهد قديمده اكرچه يرنده سويلنمش

برسوزدر لكن الآن يردن دور اولمغله نجات وسلامت بولديغكده ارتق يا اردن وجابندن آيرودوشدم
ديو اغلمه ديمكدر انتهى (لعبد الحق الجعفى) فان تجف عنى اوتزدنى اهانة * اجد عنك فى
الارض العريضة مذهبا * مألى اكرسن بعد ازين بنى ترك ياخود اهانتى ارتورر ايسك بندخى
ارض عريضهٔ وسيعه ده كيده جك ير بولورم ديمكدر بو بيت دخى بو دفعه قونلدى و بعض
نسخه ده عبدالله الجعفى واقع اولمشدر * وداع وفراق ووشوق ووجد وبكايه دائر كلامدر *
(لجرير) لوكنت اعلم ان آخر عهدكم يوم الرحيل فعلت مالم افعل * مفهومى حسب الظاهر
اكر بندن مفارقتله رحلت ايلديككز كون سزكله آخر ملاقات اولوب يعنى من بعد كورشمك
اميدى اولمديغنى بلسيدم بن اوكونده ايشلمديكم ايشى ايشلرايدم ديمكدر (بعد زمان جريرك
حفيدى عمارة بن عقيل بن بلال بن جريره جديكك بيتنده واقع ايشلمديكم ايشى ايشلرايدم قولندن
مرادى نه اوله ديو صورد قلرنده احبابنك كوچوب كتدكلرينى كورمك ايچون دوچشم بصيرنى
اخراج ايده جك ايدى ديو حل تعقيد ايتمشدر فتبصر (قلت) جريرك باباسى عطيه وجدى
حطفى ايله ملقب اولوب نسبى نزاره متصل اولان حذيفة بن بدردر جرير وفرزدق واخطل شعراء
اسلامك مقدملريدر وهنگام جهالتى ادراك ايتمامشلردر وجرير فرزدقك فوتندنصكره چوق
كچميوب يوز اون سنه سى وفات ايتمشدر (وانشد الثعلب) وماوجد مغلول بصنعاء موثقا *
بساقيه من ماء الحديد كبول * قليل الموالى مسلم بجديدة * له بعد نومات العيون دليل *
يقول له الحداد انت معذب * غداة غد اومسلم فقتيل * باكثرمنى لوعة يوم راعنى * فراق
حبيب ما اليه سبيل * مألى صنعاده اياقلرندن وبوينندن مغلول يعنى كبير بوقاغويه اورلمش
اولان كيمسه يعنى قباحتدن ناشى زنجيره چكيلوب خلق اويودقدنصكره بوردله اويويا ميوب
باكثر بووجهله اضطرابده قالديغندن باشقه حبسخانه ضابطى اكا سن يارين على الصباح
ياتعذيب وياخود قتل اولنه جقسن ديو وعيد ايدن عاجز قول بنم كندى يه وصولمه طريق
اولميان حبيبم فراقيله يعنى كتسيله قورقونديغى كونده دوچار اولديغم بورك يانقلغندن زياده
اتش بوله مزديمك كيدر شاعرك صنعا بلده سنه تخصيصى افتراق اوراده وقوع بولديغنه مبنى
اولمق كركدر (قلت) الثعلب شويله معرف باللام اولهرق ابن الحاجب تلامذه سندن فخر الدين
ابوشجاع المنجم ابن الدهانك لقبيدر بغدادى اولوب بعده موصلده وآخر دمشق الشامده توطن
ايتمش وابويه دن سلطان صلاح الدين مرحومك مظهر اكرام نامى اولمشدر فن نجوم وغيريدن
تأليفات واشعار صاحبيدر حجدن عودتنده بغدا ده اوغرايوب اوراده وفات برله كندندن
فرق سنه مقدارى مقدم فوت اولان ابوينك قبرى يانده دفن اولنمشدر (لاخر) وقفت يوم
النوى منهم على بعد * ولم اودعهم وجدا واشفاقا * انى خشيت على الاظعان من نفسى *
ومن دموعى احراقا واغراقا * مألى سوكيليلرمك هجرت وفراقى كونى بن انلردن بعيد
يرده طوروب وجد واشفاقدن انلرله وداع ايتمدم زيرا درد وداعله چقان اتشلى نفسلرمدن وسيل
كبى كوزمدن اسيجاق اقان ياشلرك محفه لرى احراق واغراق ايتلرندن قورقمله اوزاق طوردم
ديمكدر (ظعن سير معناسنه در وظعينه حيوان اوزرينه يوكلديلوب ايچنه نسوانك كيردكارى
نسنه در (شريف مرتضى مجلسنده ايچنده نسوان اولمادقجه اكاظعينه ديمز بلكه حودج
وهودج دينورديمش ايسه ده صاحب قاموس تعميم ايتمشدر وجمعى اظعان وظعاين كلورشعر
تعلبله اشبو (وقفت الخ قطعه سى دخى بودفعه يازلدى فقهاى مدينهٔ منوره دن مالكى عبدالعزيز
ابن ماجشون بركون مهدى خليفه بكا اصحاب واحبابكدن مفارقت يعنى برطرفه عزيمت
ايدوب وايده جكلرى هنكامده كه وداع دميدر نه ديرسن ديدكده بندخى * لله باك على احبابه جزعا *

* قد كنت احذر هذا قبل ان يقعا * ما كان والله شوم الدهر يتركني * حتى يجدعنا من بعد جرعا * ان الزمان رأى الف السرور لنا * فدب بالبين فيما بيننا وسعا * فليصنع الدهر بي ما شاء مجتهدا * فلا زيادة مني فوق ما صنعا * شعريني دير ايدم ديو نظم ايلديكمده سكا اعانه ايده لم بوروب بكا اون بيك التون كرم ايلديلر ديمشدر روح الله تعالى روحهما (مآل ابيات احبابك فرقت وفقداني اوزرينه جزع وفزع ايله اغلايجي اولنه الله تعالانك خير واجري اولسونكه بن بوك يعني فراقك وقوعندن اول اقتضاى كردش فلك اوزره ظهور بولمسندن خوف وحذر ايدر اولدم ايدي اشته الحق كه شأمت دهر بني ترك ايتيوب اوردي باشمه كتوروب بني احبابسز قودي وشأمتي سبيله انلردن يعني فراق ياراندنصكره بكا دهر جزع جرعه‌لريني ايچوردي محققا زمان مقدما احبا بله بيك سروري ياخود سرور الفتي وياخود اليف سرور اولان احبابي بزه ويرمش ايكن عاقبت مزاجي ايتفاسيجه احبابله بيمزده اولان فراقله سرورمز كوري دپدي وتكديره سعي ايتدي ارتق بوندنصكره زمان ودهر ديله ديكي ايشي وكو تواوكي وسعني صرف ايدرك ايشلسون يعني الندن كلاني اردينه قومسون قيديمز دكلدر زيرا اشبو تصنيعي كه فراق احبابدر الك فوقنده بزه زياده كوتو معامله اولماز ديمكدر (هكام سفرده بو عبد فقيرك فراق معناسنده يازديغي بعض غزل ابياتندن * شوريده ايتدي احاطه جوانبم ديجور * يودور دارجوانه كورنمز اوادي بدور * سرزاسي هرنه ايسه بولسون اني اماكيم * عدو دخي دريارندن اولسون مهجور * (قلت) تقريب تهذيب مؤلفي ابن حجر عسقلاني عبد العزيز ابن ماجشون عبد الله بن ابي سلمه ديوب ومدني ونزيل بغداد ومحدث ثقه وفقيه وصاحب تصنيف مولاى آل هدير يعني انلرك افنديسي اولوب هجرتك يوز التمش درردنده انتقال ايلديكني تسطير ايدر (نووي وابن خلكان ضبطلرنجه ماجشون جيمك كسري وشينك ضميله ابيض الوجه معناسنه لفظ اعجمي در (وبيان قاموس جيمك ضميله سفينه وبوبالي يعني رنكلو ثوب ولقب اولوب ماه كونك معربيدر ابن حجر هيثمي شمائل شريف شرحنده جيمك فتحي وشينك ضميله (وشارح بخاري كرماني جيمك فتح وكسريله ديمشلردر (سمعاني انسابده اهل مدينهٔ منوره قرمزي يوزاولره ماجشون ديرلر ديمشدر (اسحق خواجه سي احمد افندي بوصورتده مي كوندن معرب اولمق انسب ملاحظه اولندي ديمشدر انتهى (اشبو محلدن تا بعض كتب سماويه‌دن منقول عبارهٔ آتيه‌سنه قدر پيرايهٔ سطور مستطرف اولان اشعار طرف وظرف نه فكره مبني ايسه مقدما قلم ترجمهٔ معلومه يه آلنمامش اولمغله بو دفعه براعهٔ بي براعهٔ فقيرانه ايله مع تراجمها زيور صحايف تحرير اولندي قصوري كذلك كرلك اصلاحيله مستور بيوريله ومنه التوفيق (لعمر بن احمد بن بديل) اما الرحيل فحين جد ترحلت * مهج النفوس له عن الاجساد * من لم يبت والبين يصدع قلبه * لم يدر كيف تفتت الاكباد * مآلي يارانك ارتحالي يعني افتراقي تحقق ايتديكي دمده اورحلت ايچون اشخاصك جانلري جسدلرندن رحلت ايدر شول كيمسه كه فراق قلبني تصديع ايتديكي حالده بيتوتت ايده يعني فراق قيدايله صباح ايتمامش اوله اتيوب اوليه زيرا يوركلرك پاره‌لنمسي نه كيفيتله اولور بيلمز ديمكدر (بعض ثقاتدن منقولدر ديركه مع الرفقا سفر ايدرمزده هرقلك دير بنديعني كنيساسنه داخل اولوب كوردك كه براوطه پنجره سنه ربط اولنمش برمجنون انشا ونظم شعر ايدر ايمش وارو ديكليوب احسنت ديو تحسين ايلديكمزده بزه اتمق قصديله برطاشه الدي اوزادوب بنم كبي مجنونه تحسين اولنورمي ديدي بوحالي كورنجه شو كاطاش اكدرمه لم ديوب صاوشدق لكن ارقه‌مزدن امان دونك سزه ينه انشا ايده‌يم اكر كوزل سوبلرسم تحسين وكوتو سويلرسم تقبيح ايدك ديو قسم ايله يلوارمغه باشلدقده ينه يانه كلدك وبي الحال اشبو شعري انشاد ايلدي * لما اناخوا قبيل الصبح عيسهم * وحملوها وسارت بالدما الابل

* وقلبت بخلال السجف ناظرها * تدنو الي ودمع العين ينهمل * وودعت ببنان عقده عنم * ناديت لاحملت رجلاك ياجمل * ياحادي العيس عرج كي نودعهم * ياحادي العيس ترحالك الاجل * اني على العهد لم انقض مودتهم * ياليت شعري لطول البعد مافعلوا * اشبو ابيات في الحقيقة كانون قلب آشناك عاشقدن صاچلمش شراره‌لردركه آتشكده يه شعله ايله يازيله جق پرسوز پرسوزدر (مآلي وقتاكه صباحدن اول يعني هنكام سحر كاروانيلر بلكه كلن ايلچيلر بياض رنكلو دوه‌لري معشوقه‌مك منزلي قپوسنه چوكردوب وبنديروب ومطيه سي وسائر معيتنده كيدن تصويركبي كوزل قزلر ايله دوه‌لر كتديكي دمده وچشمي محملنك اورتوسي ارالغنده اغيار كورمسون ديو آز كوستررك وكوز ياشي كول اوله رق دورده حسرتله ماوران بوعاشقنه دكديكي وقتده وقنالي پارمقلري اوچلري ايله بكا وداع ايتدكده شويله ندا وفرياد وبوسوز وكدازمله صبت عشق فرهادي برباد ايدوب اي معشوقه مي يوكلنوب اني بندن دور ايدن دوه سنك اياقلرك يوك يوكلنمسون يعني هلاك اوله سن واي دوه‌سني ترنمله چكيجي اولان دوه‌جي دوه‌يي دوندرتاكه معشوقه‌م وسائر محبوبانله وداع ايده‌يم زيرا اي بديجي سنك رحلتكده يعني يارمي الوب كتورمكده اجل واردر يعني بن آرتق فراقيله تلف اولوب برديخي اني كوره جك دكلم وبن شول عهد محبت اوزره اويله ثابت قدمكه مودت معشوقه ومحبوباتي نقض ايتمم عاشقلر طول بعد وفراق معشوقده نه ايشلرلر ديمكدر (قلت) مصراع سادسده اولان لا ناهيه اولوب مضارعه دخولي مخصوص ايكن ماضي يه داخل اولديغنك نكته‌سي ذكري باآلده كي يابلرك بنده يادكار فقير در دوه چارپا ايكن كلمهٔ جمع ايله كليوب تثنيه ايله رجلاك كلمه سنده اولان نكته وادئ تحريرده اقتضاسيجه كنديني اسناد دانش ايله تقدم ادعاسنه جرأت ايدن هردو پاي شكسته قلم فقيره وادي سكته اولمغله حلني كنارينه يازمق جواد خامهٔ اهل وقتدن نياز اولنور انتهى (ناقل حكايه ديركه مجنون مرقوم شعر رقت انكيز مذكوري وقتاكه بتوروب ونزدخي بروجه محرر آخرنده طول بعد معشوقه‌دن صكره عاشقلر نه ايشلسون ديو ايلديكي سؤاله ارتق عاشقلر اولوردي‌يه دوشديكمزده او بيچاره بنده اولورم ديوب في الحال هيچقره‌رق آغلمغه باشليوب درعقب وفات ايلدي ديمشدر نظمي اقتضاسيجه اول مجنونك علت جنني عشق مفرط ايمشكه تلف وجوده سبب در (وقال آخر) لما علمت بان القوم قد رحلوا * وصاحب الدير بالناقوس مشتغل * شبكت عشري على رأسي وقلت له * ياراهب الدير هل مرت بك الابل * فحن لي وبكى ورق لي وشكا * وقال لي يا فتى ضاقت بك الحيل * ان الخيام التي قد كنت تطلبهم * بالامس كانوا هنا واليوم قد رحلوا * مآلي يارانمك رحلتلرنده اردلرينه دوشوب ويولده قونمش اولدقلري ديرومناستر مرحله سنه واروب اندن دخي كتدكلريني وديرك صاحبي وملازمنك يالكز قالوب ناقوس ايله يعني چاك چالمغله اشتغالني بيلنجه حرنمدن وضع محزون اوزره باشمك اوزرينه اون عدد پارمقلريمي شبكه ايدوب يعني باشمه اللريمي قويوب وپارمقلريمي پنجه‌ليوب اي راهب دير آيا سكا ابل يعني راكب ابل اولان مسافران مرور ايتديمي ديو تحسرانه صورديغمده راهبك قلبي بكا اجيوب وبكا دهرك كدرندن اشتكا ايدوب اي يكت سكا حيله وتدبير طارلشدي زيرا طلب ايتديكك چادرلر يعني يارانك دون كيجه بوراده ايديلر بوكون رحلت ايتديلر ديدي ديمكدر كه شعر مذكور فراق ياران حقنده سويلنمش برغزل اوله جقدر (وقال آخر) ما رحلوا يوم بانوا البزل العيسا * الا وقد حملوا فيها طواويسا * من كل فاتكة الالحاظ مالكة * يخالها فوق عرش الدر بلقيسا * اذا تمشت على صرح الزجاج ترى * شمسا على فلك في حجر ادريسا * اسقفة من بنات الروم عاطلة * ترى عليها من الانوار ناموسا * وحشية ما بها انس قد اتخذت * في بيت خلوتها للذكر ناووسا * ان اومأت تطلب الانجيل

تحسبها * قسا قسا او بطار يقا شماميا * نادبت اذا رحلوا اللبين ناقتها * يا حادى العيس
لاتحدوا بها العيسا * عيبت اجناد صبرى يوم بينهم * على الطريق كراديسا كراديسا *
صار واواصبحت ابغى الربع بعدهم * والوجد فى القلب لاينفك مغروسا * فاسلمت ووقانا
الله شرتهـا * واخرج الملك المنصور ابليسا (قلت) غالبا اشبو غزل مقطعنده اولان
صراحت اقتضاسنجه مقدما مغرب زمينده اولان عبيديون ملوكندن اوچنجيسى اسمعيل
منصوركه ارتجالا انشاء كلامه قادر وتأليف خطبه ورسائله مقتدر وغايت فصاحت وبلاغته
واصل اولوب اوچيوز قرق التى سالنده ارتحال ايدن ملك مكرمك اولمق كركدر كه ديار فرنكه
قريب اولمغله تواريخده كورلديكى اوزره غزاوتدن خالى دكل ايدى ظن اولنوركه غزل مذكورى
سركاران نصارادن برينك دختر حسناسى حقنده نظم ايتمش اوله واول دخترى اسلامه كتورمش
اولديغى شعرندن دخى مستفاد در انتهى (مآل غزل بى بدل كاروان دختر ممدوحه قالقديغى
وسير ويدونت ايتديكى كون خدمه سى بياض كون دوه لرى يوش ترحيل ايتجوب اوزرلرنده
اولان محملاره جمله دختر يوكلدوب اوبله رحلت ايتديلر دختر ممدوحه احاطك هر برقانكه سنه
مالكه يعنى نگاهنك تير سيرتيرلريله هدف قلب عشاقى جاى ايتمكه متصرف برق دراندازميدان حسن و
جمالدرسن قصر درآلود اوزره انى كورسك بلقيس اولديغى تفرس وفهم وخيال ايدرسن مياسراى
اوزره رفتار ايتديكى هنكامده سن انى ادريس عليه السلامك تربيه سنده اولمش فلك اوزره آفتاب
كورر يعنى اوبله كمان ايدرسن ودختر ممدوحه حسن وجمالدن باشقه بنات نصارادن صاحب كمال
براسقفه يعنى عالمه در كه او زرنده انواردن زار وجبالك كوررسن و وحشيه يعنى منزويه در
كندى ايچون موانس اولميوب جاى خلوتنده ذكر ايچون برخيمه اتخاذ ايتمشدر چونكه دنيايه
ميلى اولميوب صمت وسكوت اوزره اولديغندن اليله اشارت وايما ايتدكده تمتعات دنيايى طلب
ايتمز انجيلى استر اولور بوحالده سن انى كورديككده قسيس و بطريق وشماسلردن يعنى علمده
كبير نصارادن برينى ظن ايدرسن بو احوال ايله متصفه اولان دختر ممدوحه معشوقهم ايله
كاروان رحلت ايتدكده فراق آتشيله ندا ايدوب نغمه مخصوصه عرب اوزره دوه يى يديله
نغمه ايدرك بدنه اى حادى بنم معشوقه مه حدا ايتمه يعنى چكوب كوتورمه امان ديلم وصبرمك
عسكرينى دخى افتراقى كونى طاقم طاقم وقطعه قطعه يولنك اوزرينه كيزلدم يعنى فراقنده صبرم
قالمادى كاروان معشوقهم كندى بنده انلردن صكره تابومى استيجى اولديغم وقلبم روضه سنده
شجر وجد وشوقى ديكلى اولوب يرندن منفك اولمجى اولديغى حالده صباحلدم افتراقندن حالم
نعوذ بالله مشكل اولدى ايدى هله توفيق بارى طرفينه امداد ايدوب يعنى مسلم اولوب بنم
طرفمه دونوب حق تعالى انك شر معلومندن بزى وقايه ايلدى وملك منصور دخى قلبندن ابليسى
ووسوسه سنى چيقاروب سينى كندى ديمكدر جناب ناظم معشوقه سنى داعيه محبتله شركى
حالنده بروجه محرر عجايب اوصاف ايله وصف ايتمشيدى هله بيت اخيرى ينشدروب كندوبى
هر وجهله اعتراضدن قورتارمشدر حتى دردنجى بيتنده معشوقه سنده اولان ساق بللورينى
بى موساده روى دلبركبى ديجلواولديغى يانده تورات تشبيهله برمضمون جسارت نمونى
درج ايتمش اولمغله طى اولنمشدر (وقال آخر) فقلت التى فى القلب منى سكونها * ومن اخذت
عهدى بان لااخونها * تقول ودمع العين يسبق قولها * وقداسعدتها لمسيل جفونها * وداعك
هذا قاتلى لامحالة * فسلم على روح اتتها منونها * مآلى بن خانه قلبمده سكونى اولان يعنى
منزلى قلبم اولان واصلا كندويه خيانت ايتمامك اوزره عهدمى الان معشوقه مه حين وداعده
صحبتنه كوزينك ياشى تقدم وچشملرى سيلانه مساعده ايدرك صحبت شفقت وشغف آميزه

اغاز ايلديكى حالده اى يار مهربانم بنم سكا اشبو وداعم بهر حال بنم قاتلمدر ارتق سن بى روح
اوزره سلام ايله يعنى دعاء بالخير برله ياد ايله كه انك مونى كاشدر يعنى بكا رحمت اوقو وارتق اكسك
حلال ايله ارتق اولورم ديدم ديمكدر (وقال آخر) ولما تبدت للرحيل جمالنا * وجد بنا سير
وفاضت مدامع * تبدت لنا مذعورة من خيامها * وناظرها باللؤلؤ الرطب دامع * اشارت
باطراف البنان وودعت * واومت بعينيها متى انت راجع * فقلت لها والله مامن مسافر *
يسير ويدرى مابه الله صانع * فشالت نقاب الحسن من فوق وجهها * وارخت من الطرف
الكحيل مدامع * وقالت الهى كن عليه خليفة * فيارب ماخابت لديك الودايع * مآلى وقتا كه
قصد مشاهده ايله قبيله سنه مسافر اولوب بنه حسرتله عودت اوزره دوه لريمز ظاهر وآماده
اولدقده وسير وحركتمز تحقق ايدوب كوز ياشلرى فيضان ايتدكده بزه اوخوف وشاة واغيار ايله
قورقمش اولان معشوقه عاشقه ياخود بنم معشوقهم اغيار طرفندن قورقودلمش اولديغى حالده
دائره سى چادرلرندن ديده لرى رطوبتلى انجو آقديجى يعنى اشك دوكيجى اولديغى حالده ظاهره
اولوب وكوريتوب چونكه خوف اغياردن تكلمه جسارت ايده مامكله پارمقلرينك اوجلريله
اشارت ايدرك بتله وداع وكوزلريله نه زمان دونيجى وعودت ايدبجيسن ديو ايما ايتدكده بوعاشق
حسرتكش دخى والله كه برمسافر يوقدركه كيده وحق تعالانك ايشليه جكى ايشى بيله يعنى
عودت مقدرمى بيلم ديديكمده چون بنم دخى عاشقهم اولديغندن اشبو سوز وحسرتمه حزن
ايتمكله خوف اغيارى برطرف ايدوب وجهنك اوزرندن نقاب حسنى يعنى روبى اوزرنده
اولان پچه سنى قالديروب ذاتا ياخود عملا سورمه لى اولان كوزلرندن ياشلر دخى بوشانوب الهى
سن بنم عاشقمك اوزرينه حافظ وناصر اول يارب سنك عند معنويكده وديعه وامانتلر غائب
وتلف اولماز يعنى سنى حقه امانت ايتدم ديدى ديمكدر (وقال اخر) استودع الله قوماما ذكرتهم *
الاتحدر من عينى ماخزنا * سارت مطاياهم بالحب مسرعة * وخلفونى كثيبا اندب الدمنا *
مآلى برقومى يعنى احبابى الله تعالايه وديعه يعنى سلامتلرينه دعا ايدرمكه انلرى ذكر ايتديكمده
بهر حال كوزلرمدن احراز يعنى حفظ اولنمش ياخود كوزلريمك حفظ ايتدكلرى نسنه كه
اشك در تحدر ايدر يعنى (للفقير) ذكر ياراندده دن ياشلر * يره طوغرى دوكلمكه باشلر * اوبله
يارانكه انلرك بنكلرى يعنى كنديلرى بينمزده اولان محبته ملابس حب ايله متصف اوله رق سريعا
كيدوب بنى محزون وسوپرنديلك وويرانه يه دوشمش قالمش بيكس مجروح اولديغم حالده ترك
ايتديلر ديمكدر (وقال آخر) ياراحلا وجميل الصبر يتبعه * هل من سبيل الى لقياك يتفق *
ماانصفتك جفونى وهى دامية * ولاوفالك قلبى وهو يحترق * مآلى اى خلقه شكايت ايتمامك
اوزره اولان صبر جميل كندويه تابع اوله رق رحلت ومفارقت ايدن يعنى اى بنى بلاى فراقه اوغرادوب
درجه هلاكده قالديغمى استتباع ايدن يارم آيامن بعد ملاقاتكه طريق اتفاق ايدرمى يعنى
بولنورمى عفوا اينكه حسرتكدن چشمم قان آقديجى وقلبم يانار ايكن بنه سكا انصاف وشفقت
ووفا ايتمديلر يعنى حق عشقى برينه كتورمديلر حق عشق ايسه حين رحلتنده فى الحال ارتحال ايله
افناى وجوددر ديمك كبيدر (وقال آخر) ياراحلا سفر الايام عن سفره * اسهرت بالبين صبا نمت
عن سهره * ياغائبا غابت الدنيا بغيبته * وكان مختصر الدنيا بمحتضره * ناءى وخلفنى اعمى بلا نظر
عن البكاء على ما فات من نظره * والله يحفظه والله يكلؤه * والله يحرسه فى الدهر من غيره *
والله لوان لى فى العمر مقدرة * خلعت جملة اعوامى على عمره * مآلى اى بنم رحلت وفرقت ايدن
يار مهربانم كه انك سفريله ايام سرورم سفر ايتمشدر ايريلمغك و فراقك ايله عاشق يعنى بنى كيجه
اويومامق دردينه مبتلا ايتدكده اوعاشقك درد مذكورندن اويودك يعنى غفلت ايتدك

وآی بنم غائب اولان دوستم که انك غیبتیله دنیا یعنی لذتی غائب وحضور دنیا ایسه انك وجود وحضوریله حاصل وموجود اولمشدر بندن اودوست اوزادی وبنی اکا نظرمدن فوت ایدن اذنمك اوزرینه عدم مشاهده سندن حاصل اولان بکام منشأ وسبب اوله رق بلانظر اعمی براقدی همان حق تعالی دهرده اکدارندن انی حفظ وحراست ایلسون والله اکر عمرده قدرتم اولسه یعنی اعطای عمر مقدورم اولسه ایدی محققا کافهٔ عمریمی احاطه ایدن ثوب اعوامی چیقاروب اکا الباس یعنی عمریمی اکا ویروردم دیمکدر بیت اوادده خطابدن غیبته * یاغائبا غابت الدنیا بغیبته * مصراعنده بالعکس یالکز خطابدن غیبته عدول طریقیله التفات قاعده سی واردر ونکته سی معلوم عرفادر وراموز بیانجه نام کلمه سی عن ایله تعدی ایتدیکی وقتده غفلت معناسنه در (لابن زریق البغدادی) قالت وقدنالها للبین اوجعه * والبین صعب علی الاحباب موقعه * اجعل یدیك علی قلبی وقد ضعفت * قواه عن حمل مافیه واضلعه * واعطف علی المطایا ساعة فعسی * من شت شمل الهوی بالبین یجمعه * کأنی یوم وات حسرة واسی * غریق بحر یری الشاطی ویمنعه * مألی بکا علاقه سی اولان معشوقه م ایله حین وداع وافتراقده ایرلمق وفراقك ایجاعنه نائل اولدیغی ایجاع فراقی بولدیغی حالده یعنی بنم فراقله یانه رق بکا آه افتراقك مجبلر اوزرینه وقوعی صعب ودشواردر ای یارالریکی قلبمك اوزرینه قو ویل که کندنده اولان سوز افتراق ومحبتی بوکلکدن قلبك قوتلری وضلعلری ضعیف اولدیلر وبنکاری برمقدار بندن یکا عطف ایله که بلکه جمعیت محبتی فراقله پریشان ایدن یاریته جمع ایده یعنی ازه جق توقف ایله سنی کوره یم وچالکاه ازه جق اولسون صقاسوره یم بن حسرت وحزن بنی تولیه یعنی قاپلدیغی وبکا غلبه ایلدیکی کون کویا کنار بحرده طوراتی کوروب اول طوران شخص کندی یی منع ایدوب قورتار میان مغروقه دونمم دیدی دیمکدر (قلت) اشبو ابن زریق ایله معروف اولان ذات یحیی بن علی بن محمد بن عبداللطیف ابو الحسن التوخی المقری البغدادیدر در تیوز قرق درنده تولد ایتمشدر اخباره میل تامی اولدیغندن برتاریخ تألیف ایتمشدر وقرق بیتده برقصیدهٔ بلیغه سی واردر که مطلعی بودر * لاتعدلیه فان العدل یولعه * قد قلت حقا ولکن ابس یسمعه * لکن کاتب چلبی اسامی کتبده اول قصیده ابو الحسن علی الکاتبك نظمیدر دیمشدر انتهی (وقال آخر) وما ام خشف ظل یوما ولیلة * ببلقعة بیداء ظمآن صادیا * تهیم فلا تدری الی این تبتغی * مؤلمة حزنا تجوب الفیافیا * اضربها حر الهجیر فلم تجد * لغلتها من بارد الماء شافیا * اذا بعدت عن خشفها انعطفت له * فالفته ملهوف الجوانح ظامیا * باوجع منی یوم شدوا حمولهم * ونادی مناد الحی ان لا تلاقیا * مألی برصبینك مادر مهربانی که چول وصحرانك صوسز واوتسز یرنده برکون وبرکیجه چوجوغیله صوصامش وحرارتدن طوتشمش اوله رق قالمش ونره یی طلب ایده جکنی بیلمز وچوجوغنی براغوب کندیسی صوتحریسیچون صحرالری سیران ایله قطع ایدوب الیم ومحزونه اوله رق زمال حسرته طالمش وبرطرفدن نهارك اشتداد حرارتی دخی کندی یه تأثیر تامله اضرار ایدوب وعلت غلت یعنی صوسزلغنه ماء بارددن برشافی بولمیوب اشبو احوال مشاق اشتمالده مبتلا اولدیغی حالده چوجوغنك بعدی دخی کندی یه بلای دیکر شکیب سوز اولوب یأسله ناچار چوجوغی طرفنه عطف ودونوب اومعصومی صدرنده اولان ککاری محترق اولمش قلیل الدم یعنی مشرف هلاك اوله رق بولوب بودردایله مبتلا یعنی کندی وچوجوغی دردلریله فریادکش واوبلا اولان اوبیچاره خاتونی المی بنم احبابم یوکلرینی باغلیوب وقومك منادیسی دخی ارتق ملاقات یوقدر وایریلق کونیدر دیوندا ایلدیکی وقتده یعنی بندن افتراقلرنده چکدیکم المدن زیاده دکلدر دیمکدر

قلت ام خشف خشف ادلو اوغلی اولان برزن معلومك ادی اولوب وانك قصه سنی بیان دکلدر مجرد تصور شعریه مقوله سی اولمغله بروجه اشارت چوجوقلی برخاتون دیمکدر فقط اول منصوره خاتونی بالتخصیص ام خشف ایله کنایه ایتمسی چونکه خشف باشی اوروب یارمق ویرده کتمك وسیرده سرعت ایتك وخاتون چوجوغنك اوزرینه کتمك وبی‌اتمق معنالرنده مستعمل اوله رق وارسته تصریح اولدیغی اوزره لطافتی مشتمل اولمغله بناء علیه انی اختیار ایتمش اولدیغی لایح خاطر فقیر اولمشدر انتهی (وللشیخ شمس الدین البدوی) قفا حادیا لیلی فانی وامق * ولا تعجلا یوما علی من یفارق * وزما مطایاها قبیل مسیرها * لیلتذ یوما بالتردد عاشق * ولا تزجرا بالسوق اضعان عیسها * فان حنینی للظعائن سائق * ولما التقینا والغرام یبیدنا * ونحن کلانا فی التفکر غارق * وقفنا ود مع العین تحجب بیننا * تسارقنی فی نظرة واسارق * فلا تسألا ما حل بالبین بیننا * ولا تعجبا انا مشوق وشائق * مألی شوق وغرام اشتمالی ای سرعت سیرسز ایچون نغمه ایله بنم لیلی یعنی معشوقه مك مطیه ودوه سنی چکن ایکی دوه جیلر یاخود ای معشوقه م وای حادی طورك زیرا بن وامق یعنی عاشقم برکونجکز اولسون بندن مفارقت ایده نی یعنی معشوقه می تسییره عجله ایتمیك ومعشوقه مك مطایاسنی سیر وحرکتی قبیلنده باغلیککه برکون یعنی برمقدارجق عاشق رومال خاکپای یارایله تلذذ ایده ودوه سنك سوق ایدرکن قولتقلری التلرینه یوریسون دیو زجر یعنی ضرب ایدوب زحمت چکمیك زیرا آه واننم محفه وهو دجلری سوق ایدیجیدر وقتا که بز یعنی بن ومعشوقه م هلاك بزه ظاهر اولور اولدیغی وایکیمز دخی بحر تفکرده غارق یعنی دریای فکره طالیجی اولدیغمز حالده بربریمزه ملاقات ایلدیکمزده کوزلریمزدن اقان یاشلر بیتمزده حجاب اولور یعنی روان اولوب بربریمزه مانع قرب اولدیغی وبربریمزه عیون اغیاردن خوفا کیزلو باقدیغمز حالده طوردق حال بویله ایکن ای حادیلر فراق سببیله یارمله بنم بیتمزه حلول ایدن کیفیتدن صورمیك واحوال حیرت مألیکانکی مزه دخی تعجب ایتمیکز که هر بریمز هم شائق وهم مشوقز دیمکدر (سرقت نظر مجازانکاهی بیلدرمك یعنی کیزلوجه باقق معناسنه در وشوق دخی حرکت وهیجان محبتدر بن شائق سن مشوق سن دیمك بن عاشق سن معشوقسن معنالرینه در وامق عاشق معروف عرب ولیلی دخی معشوقهٔ مشهورهٔ عربدر لکن شعرا وامق ومجنون یعنی قیس عاشق معناسنده ولیلی وسعاده وسلمی وعره یی معشوق معناسنده حقیقت عرفیه اوله رق استعمال ایدرلر مطالعهٔ درویشانه یه کوره لیلای عرفان مولایه مواصلت ایچون مراتب وموانع سلوکه وآخر دائرهٔ فنائی اللهیه وصوله اشارتدر والله تعالی اعلم اللهم احسن الینا هذا الفیض الاعلی آمین آمین بحرمهٔ طه ویس وصل علیه وعلی اله واصحابه اجمعین (قلت) ناظم ابیات مذکوره بعض نسخه‌ده ابن شمس الدین وبعضسنده بدوی برنده بدیوی یازلمشدر قنغی ذات اولدیغنی عبد فقیر بوله مدم لکن ایشاندن واهل عرفاندن اولدقلرینه کلاملری شاهددر حاصلی مشهور آفاق سید احمد بدوی قدس سره حضرتلری دکلدر انلرك بر بیتدن غیری کلام منظومی اولمادیغی یعنی نظمه رغبت بیورمدقلری بعض ثقات تحریراتنده کورلمش وکنیه لری ابو العباس اولوب لقب دیکرلری ایشید لمامشدر انتهی (وله ایضا قدس سره) تذکرت لیلی حین شط مزارها * وعادت مغانیها خلیون بلقع * بکیت علیها والقنا بقرع القنا * وسمر العوالی المنایا تشرع * وخالفت لوامی علیها وعذلی * وخالفت سهدی والخلیون هجع * ولم استطع یوم النوی ردعبرة * فؤادی اسا من جرحها یتقطع * فقال خلیلی اذرأی الدمع دائما * یفیض دما من مقلتی لیس یدفع * لئن کان هذا الدمع یجری صبابة * علی غیر لیلی فهو دمع مضیع * مأل حسرت افاده سی بن معشوقه می زیارتی بعید اولدیغی حینده یعنی افتراقدن وانی اکاندرن

بو مبوش خیرسز سازنده مرثه لر برله ینه دوندکلرندنصکره تذکر ایتدیکمده رقبا بیلرنده مزرافلر
بر برینی قرع وتمرنلری اولوبلری تبیین ایدر یعنی خوف اضرار اغیار در کار ایکن صبرم یاتوب
عشقمی اظهار ایله معشوقه مك فراقی اوزره بکا وایشدن کوجدن فارغه بوش کزن اومرثه لر
او یقوده اولدقلری حالده بنی معشوقه اوزرینه اولان عشقمده لوم وغمازلق ایدنلره وذاتنده دخی
از اولان او یقویه مخالفت یعنی اغیار وطعان وغمازك شرلرینی کوزیمه کسدیروب وخوابی ترك
ایله ابراز سوز وکداز ایلدم ومعشوقه مك حرارت عشقندن ناشی حزنا قلبم پاره لنور اولدیغی
حالده افتراقی کونی کوزیمك طمله سنی رد وقطعه قدرتم اولمادی وداغما کوزمدن دفع اولنمسی ممکن
اولمیان دمی اجرا ایدیجی یاشمی بنی سون دوستم کوردکده محبة جریان ایدن اشبو یاش اکرایلانك
یعنی معشوقه نك غیری اوزره جریان ایدرا واورسه بی شبهه تضبیع اولنمش یعنی بوش یره اقیدلمش
برباشدر دیدی دیمکدر فتدبر (وقال آخر) ولما وقفنا للوداع ودمعها * ودمعی مبث للصبابة
والوجدا * بکت لؤلؤا رطبا ففاضت مدامعی * عقیقا فصار الکل فی نحرها عقدا * مألی
وقتا که معشوقه مو بن انك وبنم کوز یاشلریمز محبت وعشق نشر واعلام ایدیجی اولدقلری
حالده مع الوجد برای وداع طوروب وملاقات ایلدیکمزده معشوقه م تازه و یاش انجولر اغلیوب
یعنی انجوکبی کوز یاشلرینی صاچوب وانك بکاسی عقبنده بنم دخی قانلو کوز یاشلرم عقیقلر افاضه
ایتمکله بونلر یعنی درر وعقیقلر بریره جمع اولوب هپسی کردن معشوقه مه کردنلك اولدی دیمکدر که
معشوقه سنك یاشی کردنه جریان وعاشقك اشکی دخی کثرتندن کردن معشوقه یه دك چقمش
اوادیغنی اشراب دخی واردر ظن ایدرم فتدبر (قلت) ثابت مرحوم کوزدن اقان قانلو یاشلری مرجان
سبحه یه تشبیه ایدوب برنده اوله رق اشبو بیتی کوزل نظم ایتمشدر * اقوب سجاده اوزره قطره
قطره اشك خونینم * دونر تاری کسسته سبحهٔ مرجانه دوشدکجه (وقال آخر) مددت الی
التودیع کفا ضعیفة * واخری علی الرمضاء فوق فؤادی * فلا کان هذا آخر العهد منکم *
* ولا کان ذا التودیع آخر زادی * مألی یارمله تودیعه بی تاب اولان اوجمك بر بنی اوزاندم
و دیکر بنی دخی شدیدة الحراره شی اوزرینه اعنی قلبمك فوقنه قودم و فی الحال نه بو ملاقات
سزکله آخر ملاقاتم ونه بو تودیع آخر زادم اولسون یعنی ینه سزکله کورشمك نصیب اولسون دیو
دعا ایتدم دیمکدر (قلت) بو راده کی ذا اسم اشارتدر که اوزرینه کلمهٔ تنبیه اولان ها داخل
اولوب هذا وهذه وهذاك وهذیك دینیلور وعلی قول ها سز ذا ایله بعیده وها ایله قریبه اشارت
اولنور لا کان تعبیرینك جوازی وتأویلی ذکری سبقت ایتمشدر انتهی (وقال آخر) ولما وقفنا
للوداع عشیة * وطوفی وقلبی دامع وخفوق * بکیت فاضحکت الوشاة شماتة * کأنی سحاب
والوشاة بروق * مألی وقتا که اخشام اوزری کوزم اقیجی وکوکلم خفقان واضطراب ایله متصف
اولدیغی حالده یارمله وداع ایچون طوروب وملاقات ایلدیکمزده بن اغلدم وعدو اولان
غمازلر بکامی کوروب بنم فراق بلیه ومصیبتمه مسرورا کولدیلر بو حالده بن بولوته وغمازلر
برقلر وشمشکلره دوندك وبکزه دك دیمکدر (قلت) وشاة واوك ضمی وشینك فتح ومدیله اسم
فاعل اولان واشینك جمعیدر واصلی واوك وشینك ویانك فتحه لریله وشیة در قضاة دخی بو بلچه
قاضینك جمعیدر بو صورتده قضاتك ضادینه شده ویروب اوقومق غلط فاحشدر و قضیة
و وشیة جمعنك اعلالی ایسه معلومدر (عبد فقیر بش اون سال مقدم برق وبارانی جمعده
برمثنوی مرثیه ده بیان حال فلکده * آچوب اچدن خندهٔ برقدنم * سرشك مطرله طولرجوی ویم
یتنی یازمش ایدم (وقال آخر) لوان مالك عالما بدوی الهوی * ومحله من اضلع العشاق *
ما عذب الکفار الابالهوی * واذا استغاثوا غاثهم بفراق * مألی خیال اشتمال شاعرانه سی اکر

(موکل)

موکل جهنم اولان مالك حضرتلری هوانك دوبه یعنی آتش عشقك کورلدیسنه یعنی شدتنه وعشاقك
ضلعلنك ایچنده محلنه یعنی اونار عشقك درونلرنده اولوب استیعاب ایلدیکنه دانا اولیدی کفاری
جیمله تعذیب ایتمیوب البته آتش عشقله تعذیب ایدر ومعذب اولان او کفار امان یاندق دیو مالك
حضرتلرندن استمداد ایتسه لر انلری او آتشدن چیقاروب فراقله امداد ایدر ایدی یعنی صورتا
آتشدن چیقار ایسه ده درد افتراق ایله دیکر بار مبتلای عذاب ایدر ایدی دیمکدر (لابن الوردی)
دهرنا امضی ضنینا * باللقاحتی ضنینا * یالیالی الوصل عودی * واجمعینا اجمعینا * مألی دهر یعز
یعنی فلك لقاده یعنی وصال محبوب معشوقه مزه بخیل اولدیغی حالده صباحلدی یعنی بخلی ایلدیوب
روی وصال کوسترمدی بناء علیه بزدخی ضنایه یعنی دردمز من بی دوایه اوغرادق اهای وصال لیالی
وکیجه لری عودت وجمله مزی معشوقمز ایله جمع ایلیکز دیمکدر (قلت) مستغنی بیان اولدیغی
اوزره اشبو رباعیده جناس تام مرکب واردر ابن وردی زین الدین عمر بن مظفر بن عمر بن محمد
المعری بدیوز کرمی حدودی مشاهیر بلغاسندندر وابن حجه ثمرات الاوراقنده ثنا ایتمشدر انتهی
(وقال الشریف الرضی) عللانی بذکرهم واسقیانی * وامزجالی دمعی بکأس دهاق * وخذا
النوم من جفونی فانی * قد خلعت الکری علی العشاق * مألی رنکین خیالی ای سامر یاخود ای ندیم
غمکسار وای ساقی صفا مدارم بکا معشوقلرمك ذکری ایله تحدیث وصحبت ایدك یاخود بنی معشوقك
ذکری ایله مشغول قیلك و بنی می ناب تذکر احباب ایله اسقاوارو ایدك وکوز یمك یاشنی بادهٔ عشق ایله
پر اولان ساغره مزج ایدك یعنی یارمی یاد ایله بنی اغلدك واشکمی اول باده یه قاتوب اوشراب ایله بنی
سیراب ایدك ودیده لرمدن خوابی دخی الك زیرا بن نوب نوم مطلق عشاق اوزره کیدردم یعنی بن
درد حسرت یار ایله اویقویی کلیا ترك ایتدم دیمکدر (قلت) معلوم عالم علوم ادیبه در که
عرب العربانك برشخصه ایکی یه مخصوص اولان خطاب ایله خطاب ایلدکلرینك یعنی مفرد
برنده تثنیه قوللندقلرینك نکته سنده سبعهٔ معلقه شارحی زوزنینك یازدیغی اوزره دقایق شناسان
لسان عرب برازوجوه بیان ایتمشلردر وجهلك بری چونکه ادنی اعوان عرب ایکیدر که راعی ابل ایله
راعی غنمدن عبارتدر وکذلك ادنای رفقا دخی اوج اولوب ایچلرندن بری دیکرزینه که ایکی شخصدر
خطاب ایتسه وضعی اوزره تثنیه صیغه سیله ایدر اکثریا السنه لری بو وجهله ایکی یه خطاب ایله
اعتیاد ایتدیکلرندن بره دخی تثنیه صیغه سیله ایدرلر (ایکنجی وجه مثلا اشبو شریف مرتضانك
نظمنده اولان عللانی ایله امرئ القیسك قصیدهٔ مشهوره سی مطلعنك * قفانبك من ذکری
حبیب ومنزل * مصراعنده وسالف الذکر شیخ بدر الدینك * قفا حادیالیلی نانی وامق * مصراعنده
واقع قفا الخ شخص واحده خطاب اولدیغی تقدیرجه اصللری برلفظ تأکید ایچون تکرار اولنق
معناسنه اوله رق علل علل وقف قف اولوب ایکنجیلر حذف واولکیلرك آخرلرینه علامة
الحذف الف مقصوره الحاق اولنمشدر که بوقاعده یی ابو عثمان مازنی استعید بالله ﴿قال رب
ارجعون﴾ نصی توجیهنده ارجعون جمع صیغه سیله اولمقدن مراد اصلی اوج کره مفرد
صیغه سیله ارجعنی ارجعنی ارجعنی اولوب جمع واوی اوجکره لفظ تکرار اولدیغنه علامت مضمره
اولسون دیو داخل اولمشدر دیو شراب ایتمشدر (ووجه ثالث بعضه کوره مثلا قفانك اصلی مفردا
قف اولوب آخرینه تأکید ایچون نون مخففه کتوریلوب قفن دیمش واونون دخی وصل اولنمغله
الفه قلب اولنمشدر ونون وصل حالنده وقفه حمل وقیاس اولنه رق الفه قلب اولنور حال وقفده نونك
الفه قلب اولدیغی ﴿لنسفعا﴾ قول کریمنده ظاهردر که حین وقفده لنسفعا دیرسن ووصل وقفه
قیاس اولندیغی اعشانك * وصل علی حین العشیات والضحی * ولاتحمد المنوین والله فاحمدا *
قولنده آشکاردر که احمدن مراد ایدوب نون تأکیدی الفه قلب ایتمشدر فلیحفظ * وانظم

مذكورك ناظمی بلغاء شعرادن ابو الحسن محمد الرضی بن طاهر بن الحسين بن موسی بن محمد بن
ابراهيم بن حضرت موسی الكاظمكدر شيعی و بغداديدر پدرنده نصكره نقيب علويه ايدی حضرت
علی رضی الله تعالی عنه وكرم الله وجهه نك خطب واحكامندن عبارت اولان نهج
البلاغه يی جمع وتعليق خلاف فقهـا و مجازات آثار النبويه نام كتابلری تأليف ايتمشدر
ابو علی فارسينك ايضاحی اوزرينه حاشيه سی ودرت مجلد ديوان شعری واردر درتيوزدرتده وفات
ايتمشدر سنی اون درجه سنی مقدار قليل بگدكده نظم شعر ايتمش اولديغی يتيمة الدهرده مسطوردر
(ودادری علم الهدی ابو القاسم شريف علی مرتضادر نقيب طالبين ايدی اوچيوز اللی بشده
تولد ايتمش ودرتيوز اوتوز التی شهر ربيع الاولنك يكرمی بشنده فوت اولمشدر شيعه ده اصولا
وفروعا تصانيفی وديوان كبير شعری واردر (درر الفوائد وغرر القلائد) اسمنده بر تأليفی واردر ذكر
اولنان نهج البلاغه ده اختلاف اولندی بعضيلری كلام امام رابع اولميوب يابونلرك وياخود
برادری رضانكدر ديدی و بعض ايكيسنی جمع ايتمشدر ديدی لكن ايچنده كلمات عليهٔ امام المرتضی
رضی الله تعالی وكرم وجهه دخی واردر كتاب مذكوری كورن اهل سنت بوقولی تصديق ايدر
وانا علی ذلك من الشاهدين وذكر اولنان درر (مجالس شريف مرتضی) ديو مشهوردر وسكسان
ايكی مجلسدر عاجزانه مطالعه كردهٔ فقير اولدی واقعا تفسير وحديث وكلام وفنون ادبيه دن
خيلی فوائدی شامل ولكن ملتزمی اولان تشيع واعتزاله دائر مقالاتی دخی كافل اولمغله مطالعه
ايدن اهل سنت قرنداشلريمز* خذما صفا ودع ما كدر* چشميله باقه جقلری وارستهٔ اخطاردر
انتهی (وقال اخر) قالوا اترقد مذ غبنا فقلت لهم * نعم واشفق من دمعی علی بصری * ماحق
طرف هدانی نحو حسنكم *انی اعذبه بالدمع والسهری * مال تمويه اشتمالی * بعد شدائد الفراق
ملاقاتلريله شرفياب اولديغم احبابم بكا صورت تعريضده استفسار حال افتراق ايدوب ای محب
صادقمز بزم غائب اولديغمزك يعنی فرقتمزك ابتداسندن بوملاقاته قدر عجب اويودكی ديدكلرنده
بندخی اوت كوزيمك ياشی چشممه ضررو يردبو زياده شفقت ايديجی اولديغمدن اويودم ياچشممه
نيچون شفقت ايتيم بر كوز كه سزك حسنكزه بنی دلالت ايده حقيقدركه انی اشك واو يقوسزلق ايله
تعذيب ايده يم ديو جواب ويردم ديمكدر (قلت) اشته قضيهٔ مخيلهٔ شعريه بويله در خمر سياله كبی
هر جانبه اقاركيدر عاشقه سهرشان واو يقوشين ايكن شعرا مرادايندكلرنده اوشبنی شان صورتنده
كوسترررلر فتدبر انتهی (لعز الدين الموصلی) * فسدت لطول بعادكم احلامنا * وعقولنا وجفی
الجفون منام * والطيف قد وعد العيون بزورة * ياحبذا ان صحت الاحلام * مألی ای ياران بزه
مباعده كزك يعنی بزی جالكزدن دور قيلمكزك اوزامه سی سببيله اجساممز خسته اولوب ياخود
رؤيالريمز درست اولميوب فساده واردی يعنی ياهيچ ياخود درست رويا كورهمز اولدی وعقولمز
پريشان واو يقو كوزيمزدن نهان اولدی وطيف يعنی خيالكز لطفا كوزلريمزی بركره زيارت ايله
يعنی نومده كورنمكله وعدايلمشيدی ای ياران بوشی يعنی زيارت مذكوره كوزل نسنه در واقصای
آمالدر اكر احلام يعنی اجساممز صاغ اولوبده او يقو او يوماغه مستعد اوليدق ياخود عقلمز
باشمزده اولوبده كوزل رؤيالر كورمكه قابليتمز اوليدی ديمكدر (قلت) هنگام شبابده نظم
اولنان ابيات غزل فقيرانه دندركه خيال اوزره دائردر * خيالی جلوه كر چشم بسته در يارك *
نه غم فراقله اولسم كوزم آچق كتمز * ناظم القطعة المذكوره عز الدين الموصليكه جابجا اشعار
حقايق دثاری زيب آرای ابواب كتابدر شهرت ومنزلت وسيادت وكرامتی جارجهت عالمده
معلوم انام اولوب وشرفاء اجدادی حجاج ظالم هنگامه سنده ارض مغربه هجرت ايدن ووجود
انوار آلودی بشيوز طقسان التی سالی پرتو بخش مهد شهود اولوب بلادی بعد الطواف نواحی

مصردن طندتا ناحيه سنده اقامت واوراده وارادهٔ فيوضاتی تزايد بوله رق قرق برسنه ارشاد عباد ايله
كذارنده ايام مسعود اولدقدنصكره رحلت يورن مجتهد طريقت الشيخ احمد البدوی حضرتلرينك
اقدم مستخلفلرندندر كه سيد مشاراليه عراقده ايكن شرفياب ارشاد وصحبتی اولوبده عراقده
ارتحال ايلديكی امام شعرانينك طبقاتنده محرردر قدس الله تعالی روحهم وافاض علی المحبين
فتوحهم انتهی ﴿بكا چشمده ديمشدر﴾ رجوت طيف خيال * وكيف لی بهجوع * والذاريات
جفونی * والمرسلات دموعی * مألی چونكه ياريمی كوره ميوردم باری رؤياده خيالنی كوره يم
ديو امللديم لكن بودخی او يقوايله اولور بن ايسه نه كيفيتله او يويه بيلورمكه دو چشمم ذاريه لر يعنی
ايچنده اولان نسنه يی صاوريجی ودوشوريجی ودموعم يعنی اشكم مرسله لر يعنی ارسال اولنمش ومتابعا
اقيجيلر در بو صورتده او يونه مزكه ايچنه خيـال كله و بيت اخيرده همان ايكی سورهٔ شريفه
اسمنی جمع ايتمشدر (بودخی بكادهدر) ارحم رحت لوعتی * وابعث خيالك فی الكری * ودمع
عينی لاتسـل * عن حاله يا ماجری * مألی ای مهجور رؤيت جمالی اولديغم معشوقم سنك
عشقكدن ناشی يوركده اولان يانقلغمه مرحمت ايله تاكه محققاسنده مرحمت اولنه سن ومرحمتله
باری او يقوده اولسون خيالكی كوندرانكه تسكين سوز درون ايده يم و بنم فراق درد ايله كوزمدن
اقان ياشلرك نه كيفيتله اقدی ديو معشوق حالندن صورمه يعنی بيانه كلمز مرتبه ده آقوب آقفده در
ديمكدر وماجری لفظنك مضمون قطعه يه مناسبتی معلومدر (للصفدی) ان عينی مذ غاب
شخصك عنها * يأمر السهر فی هواها و ينهی * بدموع كأنهن الغوادی * لاتسل ماجری
علی الخد منها * مألی ای يار علی التحقيق كوزم سنك ذاتكدن غائب اولديغی وقتدن يعنی بوم
فرقتكدن برو او يقوسزلغه كندی هواسنده امر ونهی ايدر يعنی او يقوسزلغه غالب اولوب
انی كيف مايشاء تصرف ايدر يعنی او يومز او يقوسزلغه نيچون غالب اولمسونكه غاديه لر يعنی
يغمورلر كبی ياشلره مقارندر ای يار ارتق يوزيمك اوزرينه او ياشلردن اقان شيلری صورمه ديمكدر
(قلت) ماجری مضمونده علی ماتری طوغربسی هاتف كريدينك شو بيت آبداری برديوان
دكر نظمدر * ماجری وارسنی غرقاب ايدر اشكم اجيرم * بعز ای بحر سياه كدرم اق دكزه *
(وللصفدی ايضا) ياقلب صبرا علی الفراق ولو * روعت ممن تحب بالبين * وانت يادمع
ان ظهرت بما * يخفيه قلبی سقطت من عينی * مألی ای قلب اكر سوديكنك بعديله فرقتنك
يعنی خزين اولنك ايسه فراقنه زياده صبر ايله وجزع ايتمه زيرا * شام فراقك آخری صبح وصالدر *
وای اشك چشم اكرسنده قلبمك اخفا ايلديكی سوز وكداری ظاهر ايدرسك يعنی جريانك ايله
خلقـه عشق مكتوم مقبولی ظهوره كتورورسك كوزمدن دوشرسك يعنی اعتبارمدن ساقط
اولورسك ديمكدر ودمعك عيندن سقوطی ايهام رنكيندر قيل معناه بالتركی * اغلمغله عشقمی
اغياره طيوردك * ای ديده بو وجه ايله بكا عين ضررسن * علامهٔ روم مولانا ابن كمال مرحومك
حدايق الحقايقده يازدقلری اشبو مطلع هم اشكك كوزدن سقوطی مضمونده وهم سورمه ده كوزل
دوشمش و ياقشمشدر * كوزم ياشنـه رحم ايت سورمه دردن * كه مردم زاده در دوشمش
نظردن (للشيخ شهاب الدين ابن حجر) خاض العواذل فی حديث مدامعی * لما غدا
كالبحر سرعة سيره * فحبسته لاصون سرهوا كم * حتی يخوضوا فی حديث غيره * مألی
بنم چشملرمدن عشق سببيله اقن ياشلريمك سرعت سيری بحر كبی اولمغله اكا دائر صحبته يعنی ملعنه
غمازلر واغيارلر طالديرلر بنده ای يار عشقكزك سرينی صيانت ايچون يعنی كشف اولمسون
غرضيله چشممك دمعنی اغيار بنم صحبتمی براقوب آخر نسنه صحبتنه طالسونلر ديو ياخود آخرك
صحبتنه طالنجيه دك حبس ايلدم ديمكدر ومصراع رابع كه بلا قصد موزون واقع اولان

نص كابدر بوراده اقتباس طريقيله ذكرايتمشدر (قلت) مشاراليه ابن حجرقاضى القضاة شهاب الدين ابو الفضل احمد بن على بن محمد بن على الكنانى العسقلانى ثم المصرى زماننده امام حفاظ حديث ايدى ولادتى بديبوز يتمش اوجده در ابتداى امرده ادب وشعره اشتغال وفنونده كسب كمال ايدنصكره علم حديث شريفه سعى ايدوب دور بلادو الفيهٔ حديث وسيرصاحبى عراقيدن استجازه ايله اول علم جليلده دخى استاد اولوب حديثده رياست كندويه منتهى اولمشدر شرح البخارى و تعليق التعليق و تهذيب التهذيب و تقريب التهذيب ولسان الميزان والاصابه فى الصحابه ونكت ابن الصلاح ورجال الاربعه ونخبهٔ اصول حديث ايله شرحى والقاب وتبصير المنبه وتقريب المنهج جملهٔ تأليف جليله لرندندر سكزيوز اللى ايكيده انتقال ايتمشدر روح الله تعالى روحه مستقيم زاده مرحوم مجله سى هامشنه اقيدنه اولان تحريردن كتابة ذهب مراد در وبنم بو مطالعه مى مؤيدركه شيخ محمود كردى قادرى اكثر آثارلرنده مشاراليهى ذكرايتدكده مكرم ايله توصيف ايدوب ابن حجرالمكرم ديركه حجرمكرمدن مراد اكسيردركه انكله التون حاصل اولور ديمشدر لكن ظاهر اولديغى اوزره دليلى قوى دكلدر فقدبر شهاب الدين ابن حجر هيثمى مكى يه ابن حجر ديدكلرى پدرى ايجاب ايتمدكجه تكلم ايتيوب صمته ملازم اولديغندن جدى حجر ديرايمش وحجر باسنك لقبيدر انتهى (لابراهيم المعمار) رحت يوم الفراق اجرى دموعى * حسرة ان قضى الزمان بينى * قيل كم ذا تجرى دموعك تعمى * اوقف الدمع قلت من بعد عينى * مألى وقتاكه زمان وفلك يارمدن ايريلقله حكم ايتدكده فراق كونى خاكپاينه حسرت بوتندن اشك خون آلودچشممى روان ايده رك رومال اغشيدم بكاجوشانى دمعمى كورنلر بتردمعكى طوت زيرا كريه كريهدر صكره ايكى كوزدن جيقارسن ديدكلرنده باش اوستنه لكن عينم كتدنصكره سوزيكزى واشكمى طوتارم ياخود عينم يعنى يارم كتدكدنصكره اغلمغله كوزدن چيقمق خوفى بنده يوقدر قويك ياشم جريان ايتسون وياخود بنم كوزم ياشى جريانى عينمك يعنى يارمك فراقندنصكره عينم كتدكدنصكره قورتم قالمدى ديدم ديمكدر (بعض نسخهده عين مهملهٔ تعمايه نقطه قونمش يعنى معجمه قلنمشدر وغمى قفاونده بايلاندر فتبصر (قلت) صاحب قطعه ابراهيم بن احمد المصريدر معمار ايله ملقب ايدى جائزكه حقيقى معماراوله زيرا بعض تراجمده حجار دخى ديرلر ايدى ديو يازاركه معمار اولديغنه قرينه درو غلام النورى دخى ديرلر ايمش شعرنده كثير النوريه ومبالغه اوزره مجونه مائل يعنى لاابالى مشرب اولديغى تراجمده واردر لكن بعض نسخهٔ مسطرده معمار يرينه موازيازلمشدر غلطميدر ياخود بواولوب موازدخى دينلورميش وياخود موازآخر شاعرميدر تحقيق اولنه مدى معمارمومى اليه يديوز قرق طقوزده ارتحال ايلدى (لاآخر) لماابست لبعده ثوب الضنا * وغدوت من ثوب اصطبار عاريا * اجريت وقف مدامعى من بعده * وجعلته وقفا عليه جاريا * مألى وقتاكه يارمك بعد وفراقى علت وباعث اوله رق مرض ثوبنى كيوب وثوب صبر وقراردن عارى اولديغم حالده صباحلديغمده خزانهٔ چشممده موقوف ومحبوس اولان كوز ياشلريمى فراقى دردبله اقيدوب يارمك بوانه وقف جارى قلدم ارتق چشمه سار وقف كبى اقوب طورسون ديمكدر (وقف مضموننده بوفقيرك بوندن اقدم ديدبكى بيتدر (سكا مشروطه اوله قيله ازاهدبچه رد * ايلدم وصلكه نقد يتمٔ جانى افراز (لعزالدين الموصلى) عينى افاضت دموعى * اطول صد وبين * و وجنة الخد قالت * رأيت غسلى بعين * مألى يارمك مدت فراق واعراضى اوزاديغيچون كوزم اشكنى افاضه واساله ايلدى ورويك وجنه لرى يعنى يكاكلرى دخى غسلى كوزمله كوردم ياخود عينمله يعنى عينمك صويله اوزريمه جريان ايتديكندن

يقاندبغمى كوردم ديدى دردفراقله اغليه اغليه يوزوم صولوب وهلاك اولوب ميت وجنه كوزم ياشيله يقاندى ديمكدر (قلت) افعال حواس وجوارح انسانيه دن مثلا كورمك و اشتمك وطاتمق والمق ويوريمك ويازمق وسويلمك كبى افعالى وآلاته اسناد اولنان فعللرى افاده ده كوردم وايشتدم تعبيرلرى كافى ايكن اشبو قطعه ده واقع اولديغى كبى كوزمله كوردم ايله قولاغمله ايشتدم ودلمله طاتدم واياغمله يوروم وقلمله وياخود پارماغمله ودستمله يازدم وغملمه ولسانمله سويلدم تعبيرينى عرب العربا وسائرلسان اصحابى استعمال ايدرلر وبو تعبيرعلم معانيده بيان ايتدكلرى حشو وزوائد انواعنك برندن دكلدر نيجه حشو دينيله بيلوركه قرآن كريمده ﴿ فويل لهم مما كتبت ايديهم ﴾ واقع اولمشدر كتابت مجازا اسناد اولنمق احتمالنى دفع ايچون تأكيد مقوله سندن اولديغى مختصرات ومطولات كتب معانيده مصرحدر بو بويله ايكن احبابدن برينك اثر منظومنده فقيرانه نظم ايتديكم قطعهٔ تقريضده اولان * نظمه بفمه ورقه بقلمه الفقير شيخزاده السيد محمد اسعد * عباره سنده امضايه شعراى عصردن برذات صومعه نشين فم ورقم بوراده زياده دكلميدر ديوكويا حشودر ديمكى استه مش اولديغى مسموعم اولدقده بعناية الله السميع العليم تعليم نيت خيريه سبيله فقير صاحب التفسير ابو السعود حضرتلرينك كلامنى بيله تفهيمه قدرتم يوقدر بو بابده انلره اقتدا ايتدم زيرا مشاراليهك * قلته بلسانى وكتبته ببنانى * ديو قلم دست شريفيله يازلمش امضاسنى وسائر اعلام عرب وروم وعجمدن قول وفعلى بزه شاهد اولان ذوات كرامك اويولده اولان امضالرينى كوزمله كوردم وبوقاعده يى بيانده اساتذه تقريرلرنى قولاغمله ايشتدم ونكته سى دخى بودردبو بردوست واسطه سيله معترض مومى اليهه خبركوندرمش ايدم واصل سامعهٔ قبول وانصافى اولديغى بيلم * لاحول ولاقوة الابالله العلى العظيم * اشته اكثر اعتراض قواعده عدم اطلاعدن اولور مع ذلك اعتراضى بولمق درايتدن كلديكنه وجولان فكردن نشئت ايتديكنه دخى شبهه يوقدر همان اصحاب عقل ونهايه لايق اولان تتبع كتب فنونى الدن براقمامقدر * من آنچه شرط بلاغت باتو ميكويم * توخواه ازسخنم پندكير وخواه ملال * ودخى معلوم اوله كه قطعهٔ مذكوره ده عينى لفظى مفرد اوله رق ذكر اولنمش مع ذلك نظرايكى كوزايله اولورلكن بودخى استعمال كردهٔ بلغادركه ايكى كوزله نظر ايدوب نظرت بعينى يرنده نظرت بعينى ديدكلرينى وسائر اعضانك فعللرنده دخى بويله اولديغنى شهاب خفاجى (كان شعر رسول صلى الله عليه وسلم لايجاوز شحمة اذنه وفى بعض النسخ اذنيه وهما بمعنى واحد كما يقال نظرت بعينى اذا نظر بعينيه وهكذافى كل عضو كما هو مقرر فى العربية * ديو تصريح ايتمشدر رويونك نكته سنى باصرهٔ اهل بصيرت وبينش وسامعهٔ ارباب درايت ودانش ديده وكوشلريله كورمش و ايشتمشلردر فتدبر فتبصر (نكته) بلغا بعضا عينى ذات معناسنه اوله رق نفس كبى حرف بالحاقيله تأكيد ايچون استعمال ايدرلر فليحفظ (لاآخر) ولم ارمثلى غار من طول ليلة * عليه كان الليل يعشقه معى * ومازلت ابكى فى دجا الليل صبوة * من الوجد حتى ايض من فيض دمعى * مألى بنم كبى محبوبمك اوزرينه غيرتكش شب يلدادن باشقه سنى كورمدمكه كويا اودخى بنمله برابر محبوبمه عاشقدر يعنى اوزون كيجه لرده دخى فراق ياردن كوزيمه اويقو كيرمبوب ليله مصاحب ويار اوله رق صباحلردم وكيجه قرانلغنده متصلا وجد وشوقمدن ناشى عشق وهوى ايله اغلدم شول غايته قدركه كوزم فيضان اشك ايله اغاردى ديمكدر چشم اغارمه سى عمادن كنايه در (لقيس بن دريح) وما فارقت ليلى عن مرادى * ولكن شقوة بلغت مداها * بكيت نعم بكيت وكل الف * اذا بانت خليلتها بكاها * مألى بن ليلايه اختيارمله مفارقت ايلدم ولكن نهايتنه واصل اولش بد بختلكم باعث مفارقتى اولدى وانك مفارقتى ايچون اغلدم ونيچون

اغلادی دیتلسونکه هرالیف وعاشق یاری یتونت ومفارقت ایتدکده یارینه البته اغلر دیمکدر
(قلت) الده بولنان نسخ مستطرفده ابن دریج یازلمش لکن اشبوقیس دیکری اولمبوب مجنون
ایله ملقب اولان ایسه قیس ابن الملوح بن مزاحم بن عدی بن ربیعة العامریدر که بنی عامر دندر
و بوقیس عاشق مشهور لیلای مذکوره در صاحب الکشکول بهاء الدین العاملی اشبوقیسک
هجرتک یتمشنجی سالی فوتی تحریر ایتمشدر که مستقیم زاده مرحوم ابل عددینه مساوی دوشر
وابن جوزی تاریخنده دخی یتمشده یازر دیمشدر الکن فقیر سبحة المرجان نام کتابده ینه ابن جوز یدن ناقلا
فرق سالی انتقالی یازلمش اولدیغنی کوردم جائزکه سهو قلم اوله و برقولده قیس مرقومک باباسی
معاذ و علی قول مهدی ایمش و بعض ثقه قیس بن مهدی بنی عمردن دیکردر دیمشدر شارح
بخاری عینی شرح شواهد ده قتیبه دن روایة یازمشدر که مجنونک بنی عامرده اصل ونسبی
اوله رق وجودی اولمیوب براسم مستعاردر واصمعی دیمشدر که بنی مره ده برآز شاعر واردر که
مجنون ایله ملقب اولوب لیلی ایله تشبیب ایلدیلر و مجنونه نظم ایتدیکلندن زیاده اشعار اسناد
اولنمشدر مشهور اولان اشعاری بنی امیه دن برفتانکدر انتهی کل ما ترجم اسعد الفقیر من
الاشعار فی هذا المقام (بعض کتب سماویه ده * ان مما عاقبت به عبادی ان ابتلیتهم بفراق الاحبة *
کلام قدسیسی کولمشدر که مألی عباد الهیه تعلق ایدن عقابک بعضیسی احبابلرندن فراقله
ابتلا ضمننده اواوردیمکدر * وطنه یعنی انسانک طوغدیغی یره دائر شوق وحنین وذم سفره متدائر
کلامدر * صاحب المستطرف دیر که وطنه ومولده محبت طباع ناسه مستولیه ومولده شدت
شوق مستدعیه در (مرویدر که ابان بن سعید رضی الله تعالی عنه مکهٔ مکرمه دن دار السکینه
مدینهٔ منوره ده رومال خاکپای حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ایلدکده اول نور
چشم انبیا ومرسلین ورحمت عالمین علیه الصلاة والسلام (یا ابان کیف ترکت مکة) یعنی مکه یی
نه کیفیتده ونه حالده براقدک بیوردقلرنده ابان (ترکت الاذخر وقد غدق وترکت الثمار وقد خاض
یعنی اذخری صویی وافر یعنی تر وتازه وسهل التناول نباتاتی فیض بارانه طالمش اولدیغی حالده
براقدم دیدکده اثمد مازاغ ایله مکحل دوچشم حقایق بین پیغمبری یه علیه الصلاة والسلام
رقت کله رك یعنی اشك کلاب بولری نور آرای ظهور اوله رق وجه انورلری رنك پذیر یاض اولدی
(قلت) بوندن مستفاد اولان میل مولددر که حضرتك صلی الله تعالی علیه وسلم مولد شریفلری
مکهٔ مکرمه اولمغله ابانك ثناسنده حضرت نبی اکرمه صلی الله تعالی علیه وسلم میل مذکوردن ناشی
رقت کلمشدر اذخر قاموسده کوزل قوقولی براوتدر دیو تفسیر اولنوب عاصم افندی مکه آریغی
ومکه صمانی دیدکلری نباتدر دیو ترجمه ایتمشدر الکن مغرب اللغه ده کولان هیئتنده تیز وکوزل
رایحه لو برنباتدر دیمشدر وکولان دخی کافك ضمیله نبات بردی که قوغه اق وحصیر اوتیدر عاصم
افندی تحریرنجه (وقاموسده ثمام وبعوم غراب وینبوت وزنلرنجه نبت معروفدر دیمش وعاصم
افندی بیان داریسی دیدکلری اوتدر دیوب تناولی یسیر اولدیغندن مطلقا سهل التناول اولان
نسنه ده ضرب مثل ایدوب هو علی طریق الثمام دیرلر دیمشدر (اشبو قطعه تحنن وطنده بلال
رضی الله تعالی عنهکدر * ایا لیت شعری هل ابیتن لیلة * بواد وحولی اذاخر وخلیل * وهل اردن
یوما میاه مجنة * وهل یبدون لی شامة وطفیل * مألی بن برکیجه اولسون ایا بر وادیده اذاخر ودخی
خلیل اطرافده اولدیغی حالده یتوت ایده جکمه ومجنه صولرینه دوشه قالقه واررا وله جغمه
وشامه وطفیل بکا ظاهر اوله جقلرینه تولیدی علمم لاحق اولیدی یعنی کوره بلیدم دیمکدر که
مکهٔ مکرمه یی کورمکی تمنی وآرزودر (قاموسده یازلدیغی اوزره اذاخر مساجد وزننده ومجنه مجبه
وزننده مکهٔ مکرمه قربنده برموضعک ادیدر (ونهایه ده محرر اولدیغی اوزره شامه تامه وطفیل

(خلیل)

خلیل وزننده ینه قرب شریف مکه ده برجبلك وعلی قول برقیونك ادلریدر (خلیل خاء معجمه ایله
محبوب و یار صادق ورفیق معنالرینه کلور وزن مذکور اوزره نه مهمله ونه معجمه ده موضعه دائر
معناسنی فقیرانه دردست اولان کتب لغاتده بن فقیر بولامدم تصحیحی وکنارینه تصریحی
قلم داناوفهیمدن مرجودر انتهی * من علامة الرشد ان تکون النفس الی بلدها تواقة والی اقهبا
مشاقة * اقوال حکمت اشتمال اسلافدندر ومألی آشکار اولدیغی اوزره نفسك بلده سنه یعنی
طوغدیغی یره وانیس وهمجنسنه مشتاقه اولمسی استقامت ودرایتك علامتندندر دیمکدر که بونلر
مقتضای حسن خلقدندر حضرت یوسف علیه السلام بدن ایمنلرینك ارض مقدسه ده واقع
مراقد انوارمراصد آباء کرامنه ایصال اولنمسنی وصیت بیوردقلری داعیهٔ حب مولددندر لکن
اهل مصر اول جوهر انوردن دور اولمغی استمیوب مانع اولمشلرایدی بعد زمان حضرت موسی علیه
السلام بعثیور یلوب وفرعون داهیه سی برطرف اولدقدنصکره وجود بهبود حضرت یوسف
علیه السلامی حضرت موسی علیه السلام مقابر شریفهٔ مشار الیهایه نقل بیورمشدر (قلت)
حضرت یوسف عالم قدسه ارتحاللرنده سن شریفلری یوزاون وعلی قول یوزیکرمی درجه سنه
وارمش ایدی وموسی علیه السلام یوسف بن یعقوبك علیهما السلام برادری لاوینك اوغلی
عاذارك اوغلی قاهتك اوغلی عمرانك نجل جلیلیدر ومراقد شریفهٔ مذکوره قدس نواحیسندن
حبرون نام و بلد الخلیل ایله زبانزد زیارتکاه انام اولان مقامده در انتهی (اسکندر دخی بلاد رومه
نقلی مولدینه حبا وصیت ایتمکله مغتام بالیه سی روم اولکاسنه التون تابوتله نقل اولنمشدر (قلت)
اسکندر جمیع ممالکه وداراپی قتل ایله ایرانه دخی مالك اولدقدنصکره اسکندرونه کاورکن
شهرزورده اوتوزالتی یاشنده فوت اولمش صاحب المستطرفك تحریر ایلدیکی اوزره مبنی دیار
قدیمنه کتورلمشدر (شهنامه ده پای تختی انغره دیو منظوم اولدیغندن اورایه دفن اولنمسی محتملدر
انتهی (منقولدر که شابور ذوالاکتاف دیار رومده اسیر ایکن خسته لندی قیصرك قزی که سابوره
عاشقه اولمشیدی خاطرینی سؤال ایله کلوب حالك نه استردیدکده دجله دن برایچیم صو واصطخر ترابی
قوقلق دیو جوابینه اشتیاق اشراب ایلدی قز فی الحال ادملر کوندروب چندروز مرورنده اول
صو واول ترابدن برمقدار کتوردوب وسابوره اشبو دجله نك صویی وارضنك ترابی دیو ویردی
شوقله ایچوب وقوقدقده شفا بولدی (قلت) بونی صاحب المستطرف یازمش ایسه ده
بالالرده قلم چوبین پای فقیرایله بعض احوالی یازلمش اولان اکاسره نك طقوزنجیسی شابور بن
هرمزك اوتوزسکزنجی قیصر قسطنطیوس وعیسی اوغلی اولیانوس رقرقنجی قیصر اوریانوسله
محاربه لری وقوعبولوب جمله سنده شابور غالب اولدیغندن باشقه اوریانوسی اسیر ایتمش ایدی
کندینك امرینه وقصهٔ مرضنه دائر نقل شهنامه ومعتبرات کتب تاریخدن حبب السیر ایله
بنام خواند میرك ودردست اولان سائر تعالك تاریخلرنده کوریله مدی العهد علی الراوی (اصطخر
اولکای فارسده اقدم شهرلردندر ملوك قدیم فرسك تختکاهی انده ابنیهٔ عظیمهٔ قدیمه آثاری واردر
طبقهٔ ثانیهٔ ملوك عجمدن کیانیانك التجیسی بهمنك قزی بهمانك بنا کرده سی اولدیغی تحفه ده تم
کتابنده محرردر برامکه دن برمتفلسف یعنی طبیب بریره سفر ایتدکده مولدندن برمقدار تراب
الوب انکله تداوی ایدردی دیو جاحظ ذکر ایتمشدر (قلت بو نقلك عبارهسی دردست اولان نسخه لرده
وقال الجاحظ المتفلسف من البرامکة وفی نسخة من البرامك اذا سافر اخذ معه تربة ارضه وفی نسخة
مولده فی جراب یتداوی به دیو محرردر برامکه خاندانلرندن بری دیمکمی یاخود طبیبلری یاخود
برطبیب برمکیمی اطرافیله فقیر اکلیه مدم ودیکر نسخه یوفکه مراجعت ایدهیم ارزنق تأمل بیوریله
صاحب المستطرف بعضیلرینك نظم ایتدیکی اشبو قطعه شوق وطن محنلرینك احسیدر

دیمشدر * بلادالفناهاعلی کل حالة * وقدیؤاف الشیٔ الذی لیس بالحسن * وتستعذب الارض الذی لاهواٰءبها * ولاماٰئهاعذب ولکنها وطنی * مآلی بزم بواندیغمز برنه حال اوزره ایسه یعنی خلق بکنسون وکرکسه بکنمسون بزم انس والفت ایتدیکمز بلاد دریکستان ایسه ده بووجهله بزم مقبولمزدر زیراحسنه واطافته ملابس اولمیان شیٔ ومکانله الفت اولنور والفت سببیله سوبلور یعنی ارض و بلاد که هواسی وصوبی طاتلی وخوش اولمیوب لکن وطنمز اوله انی طاتلی بیلورز دیمکدر (قلت) بیك ایکیوز اللی ایکی سالی ایران سفارتندن معاودتده شعبان اواخری مولد فقیر اولان دارالمرات استانبول تقرب ایدوب یعنی یولك طاری و بولی کچیلوب ضعف مزاجدن ناشی راکب تختروان بر حرکت وارزوی ملاقات اولاد صغار ایله آلودهٔ رقت اوله رق ازنکمیده طوغری کلورکن نظم ایتمش اولدیغم غزل وطن هر نقد رتکثیر سواد قیلندن ایسه ده ترجمه اولنان قطعهٔ عربیهٔ مذکوره بادیٔ تذکر اولدیغندن باشقه نزد مروتکارانده ذکر بالخیره سبب اولور رجاسیله بو محله تحریر اولنمشدر * تی فسرده ایدردی فراق سوی وطن * اکرچه اولمسه تاب آور آرزوی وطن * مثال کوثر جنت کلور کرا ولسده تلخ * مذاق آدمه حکمتندر که جوی وطن * کدرو یردله غربتده ساغر سرشار * تهی ایکن ینه پرنشوه در سبوی وطن * صبایه منت افزونکه دشت فرقتده * یتشدی همتی اوزره مشامه بوی وطن * درتشکر حقه یوزلك سوزای اسعد * مثال ارض مقدس کورندی کوی وطن * اشبو غزل و قطعهنك بیت ثانیلری توارد فی المعنی قبیلندندر که فقیر قطعهٔ مذکوره یه بازسنهلر مرورندنصکره خلال ترجمه وتحریرده مطلع اولدم (غزل مذکوری نظم هنکامنده تشکر احسان شاهانه واتمام خدمت سفارت مستمندانه معرضنده ماحضر راه سفرنامه ایکی مطالعی حاوی واشارات وقوعات سفارتی محتوی یوز بیتدن عبارت قصیده اندر قصیدهٔ عاجزانه نك غزلنده وطن تحنته دائر بو بیت دخی مندرجدر * سفر دور ودرازایچره صقلدم غمدن * رهبر سمت وطن اول یتش ای خضر حضر انتهی (بعضیلری بلادهندی وصفنده * بحرهادر وجبالهایاقوت وشجرهاعود وورقهاعطر * یعنی هندك دریاسی در وجبالی یاقوت وشجری عود وورقی عطردر دیمشدر * وعبیدالله بن سلیمان نهاوندی ثناده ارضهاالزعفران وسماؤهاالفاکهة وحیطانها الشهد * یعنی زمینی زعفران وسماسی فاکهه ودیوارلری مومیلی بال که کویج بالیدر کرمك الیدر دیمشدر (امویه دوانده والی عراق عرب وعجم اولان مشهور حجاج اصفهانده اولان متسلمنه مقام امتنانده سنی بن طاشی کحل وسورمه وسنکاری بال اریسی واوتلغی زعفران اولان بلده یه متسلم ایتدم دیمشدر (قلت) هند ونهاوند واصفهان ذکر اولنان اشیانك معدن ومنبت ومحللری دیمك ایسه وقوع حالی بیان دیمك اولمغله وطن ومولده میل طبیعی درکار اوله رق وصف وثنا قیلندن اوله مز فتدبر انتهی (بصره یه دارالسلام اولوب قبائل عرب کندو یه انتقال و مسلمین وطن ومرکز اتخاذ ایتدکلرندن خزانةالعرب دیمشدر (ابو اسحق زجاج بغداد دنیانك خطیرهسی وماسواسی بادیه سیدر دیو دارالسلامی مدح ایتمشدر (قلت) اشبو وصفلره دخی ایراد فقیر کلور کوربنور (صاحب المستطرف بندخی مصره * کنانةالله فی ارضه والسلام * دیرم دیمشدر (قلت) کنانه کافك کسریله اوق قونه جق قاب که ترکش اوله جقدر مصری کنایه یه تشبیه ایله حفه مضاف قلنمسی ثنا مقوله سندندر (بو کلامی حدیث ارلمق اوزره ذکر ایدرز ایسه ده علی قاری مرحوم موضوعاتنده امام سخاوینك بو یله حدیث کورمدك دیو موضوع اولدیغنی اشارت ایلدیکنی ذکر ایتمشدر مصر فی الحقیقه ثنایه چسبان ایسه ده صاحب المستطرفك ذکرینی التزامی چونکه مولدی مصرك اقلیم سابع ضبسی اولان جهت شرقیه قرارندن اولان ابشیه اولان الجاء

میل مولد اولور دینسه بعید دکلدر والسلام (آنفا ذکر اولنان عبدالله بن سلیمان بدری سلیماندنصکره آل عباسدن مهتدی خلیفه یه بعده معتضد خلیفه یه هم کندی وهم کندنصکره اوغلی قاسم وزیر اولمشدر (وزجاج ائمهٔ نحودن ابراهیم بن السری بن سهل در نحوی مبرددن اخذ ایتمشدر زهدی اولدیغندن خرز زجاج اجرتیله یومیه بریچق درهم قدر مکسبی اولوب انکله کچنوردی صکره سالف الذکر عبیدالله اوغلی قاسمه مبرددن برمعلم ادب طلب ایتمکله اودخی زجاجی سوق ایتدی عبیداللهك بعده اوغلی قاسمك وزارتلرنده ثروت وسامان صاحبی اولدی اوچیوز اون برك جمادی الاخره سنده یتمش یاشنده انتقال ایتمشدر آخر نفسنده اللهم احشرنی علی مذهب احمد بن حنبل رضی الله تعالی عنه کلامی مسموع اولمشدر * معانی القرآن الاشتقاق خلق الانسان فعلت وافعلت مختصر النحو خلق الفرس شرح ابیات سیبویه القوافی العروض النوادر تفسیر جامع النطق تألیفلرندندر * ذم سفره دائر اولان بعض کلامدر * براعرابی یه * ماالغبطة * یعنی غبطه ندر دینیه اولنوردیو سؤال اولندقده * الکفایة معلزوم الاوطان * یعنی یتشه جك قدر مأکل ومسکن وملبس ایله وطنلرده یعنی تولد اولنان یرلرده ساکن اولمقه وبمفهوم المخالفه طشره ده ثروت ایله بیله کزمیالره غبطه اولنور دیو جواب ویردی (قلت) اشته بو جواب دخی طبع حکمت اشتمال عربه ونفاست لغات وتعبیرلرینه بر برهاندر فتبصر انتهی * مرایاس بن معاویة بمکان فقال اسمع صوت کلب غریب فقیل له بم عرفت ذلك قال بخضوع صوته وشدة نباح غیره * یعنی زهاد تابعیندن قاضی زاهد ذکیٔ مشهور ابو الواثله ایاس بن معاویة بن قرة بن ایاس المزنی البصری برکون برمکاندن مرور ایدوب یانلرنده بولنانلره شومکانده برغریب الوطن کلب سسنی ایشدیبورم دیدکلرنده ندن بیلدیکز دیانلره سسنك خضوعندن یعنی جاندن چیقدیغندن و آخرکلابك شدتله عوعولرندن دیوب حال غریب الوطنی بو طریقله بیان ایتمشلردرکه واقعا حیوانده دخی میل وطن ومکانك غیرنده ابتلای محن ظاهردر (اعرابینك بری بریه کتمك مراد ایدوب حین وداعده زوجه سنه خطابا * عدی السنین اغیبتی وتصبری * وذری الشهور فانهن قصار * یتنی نظم ایتدکده خاتون دخی * فاذکر صبابتنا الیك وشوقنا * وارحم بناتك انهن صغار * نظمیله جواب سوزنك ویردکده اعرابی یه رقت کلوب سفری ترکله اقامت ایتمشدر (مآل بیت اول ای بنم همسرم غیبوبتده ییللری صای وصبرایت آیلری صایمه که انلر قیصه در یعنی جابك عودت ایتیه جکم یاخود سنةالفصل سنة افتضاسنجه فرقتده اولان برآیی برییل صای و بو یله در وافتراقه صبرایت که انك اجری بنم یمده صاغ واسن عودتم اولور دیمکدر (مآل بیت ثانی بزم سکا اولان عشق وشوقمزی تذکرایت ودوشون طاشن وقزلریکه اجی که انلر صغیره درسن کندکدنصکره کیم کورر کوزه دربن وانلرآه وزار وبیکسلکدن تلف اولورز دیمکدرکه مفادی عدم رضای سفردر بو نظملردخی اوته کی کبی برهاندر * رب لازم امر صنته فاز بغیته * لسانه دائر برکلامدر که مآلی عرصه سنی یعنی وطننه ملازمت ایدنلرك چوغی مطلبنه واصل اولور دیمکدر (لشاعر) وحبب اوطان الرجال الیهم * مآرب قضاهاالشباب هنالکا * اذا ذکروا اوطانهم ذکرتهم * عهود الصبافیها فحنوا لذالکا * مآل اضافت اشتمالی خلقه وطنلرینی سودیرن برازمطالب یعنی حظوظات ولذاتدرکه اول لذائذی کنجلك وطنلرنده قضا ایتمش یعنی کنجلك حالنده انلری وطنلرنده اجرا ایتمشلردر وقتا که خلق وطنلرینی ذکر و یاد ایتدکلرنده وطنلرده زمان صباوت وشباب وهنکام جودت قوای باطنه وظاهره یی تذکیر ایدرکه بروجه مآل بیت اول هنکامده تلذذات درکاردر بناءعلیه وطننی ذکر ایدنلرك اولذت یادلرینه

كلنكله وطننه تحنن وشوق اظهاريله آه ايدرلر * دملر اودملر ايدى زمان اول زمان ايدى * وكچمش زمان اولور كه خيالى جهان دكر * ديرلر بوقسه آهلر وفرهاد وفغانى كبى فريادلر سنك ومدر وطنه دكلدر ديمكدر (لعمرو بن الاهتم) لعمرك ماضاقت بلاد باهلها * ولكن اخلاق الرجال تضيق * مألى اى دوست عمريكه قسم ايدر واندايچرمكه بلاد اهلنه ضيق وتنك اولمدى لكن ايچنده كى خلقك اخلاقى ضيق يعنى بدلكه دونمكله بلده اهل دله طاركلوب كندولرينى ديار غربته اتديلر يوقسه طاشلك وطپراغك نه صوچى واردر ديمكدر (قلت) بيت مذكورده اولان لعمرك قسمدر ولامى لام ابتدادر وعمرك مبتدادر خبرى جواب قسم الك مسدينى سدايتديكندن وجوبا محذوف اولوب تقديرى لعمرك قسميدر وعمر عينك فتحى وضميله بقا معناسنه در لكن قسمده انجق فتحله مستعملدر مشايخ حنفيه نك يانلرى اوزره حقك غيرى يه قسم اكر برى يعنى اجراسى واجب قسمدر اعتقاد اولنورسه كفرو بواعتقاد اولميه رق اولورسه حرام اولمغله عمره قسم نيجه اولور والحال كه ﴿ لعمرك انهم لفى سكرتهم يعمهون ﴾ نص جليلنده (وقدافلح وابيه) حديث شريفنده وارد اولمشدر ديو سؤال اولنورسه جوابى مولانا شيخ الاسلام شمس الدين الفنارى قدس سره نك يازدقلرى اوزره ايكى وجهله در (برى بومقوله قسملرده اسماء حسنادن مناسب اولان اسم الهى مضاف محذوفدر بوراده واهب در كه تقديرى اواهب عمرك ديمكدر كه حتى (والشمس (والقمر (والليل ونظائرنده رب تقدير اولنمشدر كه ورب الشمس ورب القمر ورب الليل ديمكدر (وجه ثانى قائل انجق ذكر ايده جكى كلامك مضموننى تأكيد وكلامنه ترويج ايچون لعمرك و بونك امثالى قسملرى ذكر ايدر كه بوصورت سائر مؤكداتدن اقوى وبارى تعالايه اولان قسمله تأكيددن اسلمدر زيرا بارى تعالايه اولان قسمده قسم ايدن كيمسه نك بار اولمسى واجبدر ولكن بوندن غرض تأكيددر يوقسه يمين شرعى دكلدر كه حقك غيرى بى تعظيمده حقه وصفات ازليه سنه تشبيهدر ديو سؤال وارد اوله بوصورتده وجه مذكور اوزره صورت قسمده اولان لعمرك كبى قسملرك استعمالنده بأس اولماديغى آشكاردر وعلمااينلرنده شايعدر ونص كتاب مذكور ايله حديث شريف مرقوم بوقبيلدندر فليحفظ انتهى * وقيل لرجل السفر قطعة من العذاب فقال بل العذاب قطعة من السفر * وقال * كل العذاب قطعة من السفر * يارب فارددنى الى خير الحضر * يعنى بر رجله سفر عذابدن بر پارچه در دنيلدكده يعنى بوكلامى ايشتدكده بلكه عذاب سفردن بر پارچه در ديوب وتصديق وتأكيد ايدوب بيت مذكورى نظم ايلديكه مألى عذابك طوپى سفردن جزءدر يارب سن بنى خير حضر يعنى خيردن عبارت اولان حضره رد يعنى ايصال ايله ديمكدر (قلت) صاحب المستطرف اشبو نقلى مختصر ربيع الابرار زمخشرى اولان روضهٔ خطيبدن بعينه نقل ايلمشدر فقط شعر مذكور آخرك اولمق اوزره مقيددر وروضه ده دخى رجل تعبيرى ايله قائل كلام اضمار اولنمشدر لكن بعض اسفار محاضراتده قول مذكور اساطين دين محمدى دن بر على الشانه اسناد اوزره محررو (اكر خير البشر صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرى بويله بيورمسه ايدى عذاب سفردن بر قطعه در دير ايدم قيديله مسطردر اشبو قيد اولديغى تقديرجه اضمارى بلاغتندر فافهم (واشبواثرده اولان من العذاب برنده من السقر تعبيرى خلقك لساننده دائردر من السقر تعبيرينى حديث زعم ايدرلرسه خطادر زيرا آثار ثقاتده بو تعبير اولمديغندن باشقه سقرك نكره ومنصرف اوله رق بر از معنالرى اولوب اول معنالر ايسه اثر مذكوره يا قشميه جغى كتب لغاتدن ظاهر اولور مراجعت اولنه يوق سقردن اعاذنا الله تعالى جهنم مراد ايدر ايسه معرفه وغير منصرفدر كه اكا حرف تعريف داخل اولماديغندن ماعدا بروجه آتى سفر ايله سقر مناسبت الماززيرا عذابدن مقصود عذاب دنيو يدر خلاصه سقر اثردن دكلدر مثل اولمق اوزره

استعمال اولنور ايسه ال حرفنى اوزرندن قالدرمغه اياق باصمق لازمدر والسلام (واثر شريف مذكور صاحب المستطرفك اشبو بابنا آلاسنده كوستردبكى جامع صغيرده يازلديغى اوزره حديث شريف اولوب تماميله بو يلجه مضبوطدر (السفر قطعة من العذاب يمنع احدكم طعامه وشرابه ونومه فاذا قضى احدكم نهمته فليعجل الرجوع الى اهله) بومقامده عذابدن مراد شراح بيانيجه تعب معناسنه در طعام معلوم شراب صو ديمكدر نهمت نونك وميمك فتحى وهانك سكونيله رغبت ياخود مقصود وياخود حاجت معناسنه در فليعجل ثلاثيدن يانك ضمى وعينك سكونيله امر غائب مفرددر وراوى حديث ابو ايوب انصارى رضى الله تعالى عنهدر (مآل حديث مذكور يوله كتمك دنيا عذابندن برجزدر زيرا مسافرك يمك وايچمك واويقو خصوصلرنده تلذذينك كالنه مشقته مقارن اولديغندن مانع اولور همان ايجاب مصلحتله كيديلوب ايشنى مسافر بتورد كدن صكره اهلنه ووطنه فضل جمعه وجماعتى وكشينك اوزرنده حقى اولان نفس وبدننك راحتنى محافظه ايچون رجوع وعودت ايلسون ديمكدر (قلت) اشبو حديثده اولان سفر لفظنه داخل حرف تعريف جنس ايچون اولوب مطلقا اسفارده مشقت اولديغنى وجه مشقت يمنع الخ قوليله كوستريله رك بيان اولوب ودينك وامور مباحه دن بولنان دنيانك مصلحتى ايچون اولان سفرك جوازينه واسفار غير واجبه نك عدم جوازينه اشارت دخى ايدر بوصورتده امر سفره دائر اولان احاديث سابقه ايله بو حديث بيننده كوريلان منافات برطرف اولور كما لايخفى انتهى (للحريرى)
* ان الغريب الطويل الذيل ممتهن * فكيف حال غريب ماله قوت * لكنه لايشين الحر موجعة * فالمسك يسحق والكافور مفتوت * وطال ما اصلى الياقوت جمر غضا * ثم انطفى الجمر والياقوت ياقوت (مآل قطعه تحقيق كبرا وعظما واغنيا واصحاب احتشامدن اولان غريب محقر يعنى كبرادن دخى اولسه غربتده وطشره ده اولان حضرده كى راحتنى بوله مز ايكن قوتى يعنى بالكز بوغازينه قوية جق اقمه سى اولميان غريبك حالى نه كيفيتده دشوار اولور اغنيانك حالندن قياس اولنه لكن هر جهتله ذاتى اولان ذاته حادثه موجعهٔ دهر يعنى فقر وضرورت شين ويمز كورمزميسن كه طيبدن اولان مسك سحق اولنور وكافور اوفانور وياقوت غضا ديدكلرى اغاج كوزينه ادخال اولنوب ومكثى اوزايوب يعنى چوق طورمش دخى اولسه كوز سوندكدنصكره ينه ياقوت ياقوتدر يعنى ياقوته ضرر كلمز وياقوتلقدن چيقمز ديمكدر جناب حريرى بليغ التحرير اشبو قطعه بى مقاماتنده حجازيه تسميه ايتديكى فرقد بجى مقامه سنده برتهى دست غريب الديار اساننده اولمق اوزره اولنده * وما اقبح الغربة والاقلال واحسن قول من قال * ديوب نظم وذكر ايتمشدر وغضا عصا وزننده فارسيده تاغ وتركيده مترجم قاموسك قولنه كوره داغدغان وسكسك اغاجى ديرلر ايمشكه بك متين اولوب آتشى چابوق سونمز ايمش ووانه وليده فقط برجنس اغاجدر ديو بيان اولنوب اسم مخصوص تركيسى كوسترلمامش اماتاغ لغات فارسيده يازيلودر (بعض شروح مقاماتده على مايقال ياقوت آتشه وضعله امتحان اولنور مش اكر بعد الوضع صغوق چيقارسه جيد واسيجاق چيقارسه ردى ايمش (حريرى سبوطى قولنجه ايكه ومحبى قولنجه بلاد اكراددن حرير نام بلده يه نسبتدر اسمى قاسم بن على در بصره ده بشيوز اون ذى الحجه سنده على قول اون التى رجبنده وفات ايتمشدر انتهى (صاحب المستطرف اللنجى بابى بومقدار ايله اكتفا ايتدكده بو يورمشدر واسأل الله التوفيق

الباب الحادى والخمسون

اشبو اللى برنجى باب غنا و يسار وحب مال ومال ايله افتخار بياننده در (قال الله سبحانه وتعالى ﴿ المال والبنون زينة الحيوة الدنيا ﴾ اشبو آيت كريمه نك مفهوم لطيفى اهل تفسير جنس مال واوغللر زينت حيات دنيادر يعنى انسان بونلر ايله دنيا سنده تزين ايدر ديمكدر ديو بيان

ایلدیلر (قلت) اشبو آیت کریمه سباق اولان ﴿ واضرب لهم مثل الحیوة الدنیا ﴾ الایة
که دنیانك بحذا فیرها بقاسی قلیل وفناسی سریع اولدیغی ناطق اولمغله بو آیت اول آیتك
فذلکه‌سی اولدیغندن وسیاقی دخی ﴿ والباقیات الصالحات خیر عند ربك ثوابا وخیر املا ﴾ اولوب
زینت دنیاده بقا بولنمیوب اعمال خیریه‌یه سعی لازم اولدیغی مبین اولدیغندن بیضاوی حضرتلری
زینت حیات دنیا بی تفنی عنه عما قریب یعنی انساندن وقت قریبده فنابولور وزائل اولور وصف
لازمیله توصیف ایتمشدر ورواة حدیث (والباقیات الصالحات) نصی که ثمره‌سی ابدالآباد قاله جق
اعمال خیر ایله تفسیر اولنمشدر بش وقت نماز واعمال حج وصیام رمضان ایله * سبحان الله والحمد لله
ولا اله الا الله والله اکبر * تسبیحیله وکلام طیب ایله (وبعض اعلام دنیا زینتلری میاننده مالی
وبنونی ذکره تخصیص بونلر احب اسباب دنیا وغلبه تأثیرده اشد اولدقلر بچوندر سائرلرینك حالی
بونلردن بالسون دیمکدر دیو نکته‌سنی بیان ایتمشدر (ورسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
الك ان تذر ورثتك اغنیاء خیر من ان تذرهم عالة یتکففون الناس) بیوروب ودخی کفر وفقر وعذاب
قبردن استعاذه بیورمشلردر مآل اثر مذکور ورثه‌کی اغنیا اولدقلری حالده ترك ایتمك نامه محتاج
وفقرا اولدقلری حالده ترك ایتمکدن خیرلودر دیمکدر (قلت) حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم افندیمزك کفر وفقر وعذاب قبردن استعاذه بیوردقلری امته تعلیم ایچون اولدیغی وفقردن
مراد فقر نفس ایدوکنی شراح حدیث بیان ایتمشلر در فتبصر انتهی * من حفظ ماله حفظ
الاکرمین دینه وعرضه * کلام کبار دندر که مآلی مالی صاقلیان اکرم اولان ایکی نسنه ایچون
صاقلار انلرك بری دینی وبری عرضیدر دیمکدر (قلت) اشبو حفظدن بیزوایچمز آج وچپلاق
یاتور وزکات وصدقات ویرمیمسك کسانك کردار مرداری دیمك دکلدر بلکه مجانی مرحومك
شرع وعقله موافق اوله رق تقسیم ایتدیکی * برازجق بی برازجق داخی صقله * برازجق
داخی ویرنکری بولنه * بوانه مطابق اولان حفظدر که اول حصه محفوظه ایله لدی الاحتیاج
دین وعرض وقایه اولنور فاحفظ انتهی (وعلامه زمخشرینك بو بیتی کلام مذکورك معناسنی
مشتمل برتام الجناس نظم سلبسدر * لاتملی اذا وقیت الاواقی * بالاواقی لماء وجهی اواقی *
(اواقی الفك وواوك فتحه‌لری وقافك کسری ویانك تشدیدی وعلی جوازه تخفیفیله اوقیه نك
جمعیدر واوقیه همزه نك ضمی ومدی وقافك کسری ویانك تشدیدیله حدیث شریفده واقع
اولدیغی اوزره قرق درهمدر لکن زمان ومکان اختلافیله مقداری تفاوت وتنزل بولمشدر ومآل
بیت بن دراهمی ونقدی وقایه یعنی اتلاف ایتمیوب صاقلدیغمده بنی اوم وتعییب ایتمه زیرا دراهم ایله
بن آب رویمی یعنی ناموسیمی وقایه ایدرم وصانون الرزم دیمکدر واوچنجی اواقی مفاعله دن فعل
مضارعك نفس متکلم وحده‌سیدر اشبو بیت دخی بودفعه کورلدی انتهی (بعض اعلام
* الفقر رأس کل بلیة وداعیة الی مقت الناس وهو مع ذلك مسلبة للمروة مذهبة للحیاء ومتی نزل
بالرجل الفقر لم یجد بدا من ترك الحیاء ومن فقد حیاءه فقد مروته ومن فقد مروته مقت ومن مقت اوذی
ومن صار الی ذلك کان کلامه علیه لا له وفی ذلك کفایة * دیمشدر که مفهومی فقر هر آفت
وبلیه نك رأسی وناسك سوگمه‌سنه داعی وسببدر ومع ذلك مروتی سالب وثانی وادب وحیایی
مذهب یعنی قالدیریجیدر شویله که برکیمسه یه فقر نزول ایلدکده یعنی مبتلای فقر اولدقده ترك
حیادن فراق بولهمز یعنی هرآینه حیایی قالدیرر وبرکیمسه که حیایی ضایع ایده مروتی ضایع ایدر
ومروتی یتورن دخی مبغوض وسولمز اولور وسولمز اولان دخی اذی یعنی تعییب اولنور ونعوذ
بالله تعالی بو حالله متصف اولان کیمسه نك کلامی کندی علیهنه اولوب لهنه اولمازو بو بیانده
فقرك بلیه اولدیغنه کفایت واردر دیمشدر (بلای فقرده برشاعر) وکل مقل حین یغدو لحاجة

الی کل من یلقی من الناس مذنبا * وکانت بنو عمی یقولون مرحبا * فلما راونی
معدما مات مرحبا * قطعه‌سن نظم ایتمشدر که مآلی هر برمقل یعنی زوکرد مقصدینی بتورمك
رجاسیله ملاقی اولدیغی کیمسه‌لر یانلرینه واردقده کنهکار اولور یعنی صوچلو کبی محقر
اولور بن زنکین اولدیغمده عمجم اوغلی یعنی هرکس واقربام بنی یانلرینه واردیغمده مرحبا
دیو اکرام ایدرلر لکن معدم یعنی فقیر کوردکلرنده مرحبا وفات ایدر یعنی او اکرام معدوم اولور که
اکرام ایتمزلر دیمکدر بوقطعه بعض نسخه‌ده بولنمغله بودفعه نقل وترجمه اولندی (وقال آخر)
* المال یرفع سقفا لا عماد له * والفقر یهدم بیت العز والشرف * حاصل بیت مال وغنا عماد
واساسی اولمیان سقفی رفع ایدر یعنی فرومایه نادانلری وایه دار عز ووقار ایدر وفقر واحتیاج
بیت عز وشرفی هدم ایلر یعنی خاندان نسب وهنری عین عوامده محقر ایدر دیمکدر (وقال
آخر) خروج اللیالی مالهن طبیب * وعیش الفتی بالفقر لیس بطیب * وحسبك ان المرأ
فی حال فقره * تحمقه الاقوام وهو لبیب * ومن تعتوره الحادثات بصرفها * یبیت وهو
مغلوب الفؤاد سلیب * وما ضرنی ان قال اخطأت جاهل * اذا قال کل الخلق انت مصیب *
مآلی تا بصباح آه وزار فقردن سینه ده اچیلان یاره‌لرك طبیبی یوقدر یعنی اوکولمسی کوجدر
وفتانك یعنی یکیتك فقر ایله یشاسی خوش دکلدر نیجه خوش اولسونکه آدمی یه عاقل اولدیغی حالده
حال فقرنده خلق انی احمق عد ایدرلر که بیچاره فقیرك خوش وقت اولمیه جغنه بو تحقیق دلیل
بوندن سکا کفایت ایدر وبرکیمسه یه دهرك اکدارى تعاقبیله اولاشمش اوله مسلوب الشعور
ومغلوب الفؤاد اولدیغی حالده بیتوتت ایدر دیمکدر فتدبر (وبیت مذکورك معناسنده برشاعر دخی
* الفقر یزری باقوام لهم حسب * وقد یسود غیر السید المال * بیتنی نظم ایتمشدر که مآلی فقر
حسب ونسب اصحابی اولان کیمسه‌لری یعنی اومقوله مبتلالری عیبلو قیلار واستحقار ایدر
یعنی باعث تعییب وتحقیری اولور اما مال حال جهل اولان ادانی وبی نسبی سید القوم واولو
ایدر دیمکدر (قلت) جامع اللغه ده یازادیغی اوزره یزری ضرب بابندن اولورسه که علی ایله
تعدی ایدر عیبلو قیلق معناسنه‌در که زری علیه عابه دیمکدر یوق افعال بابندن اولورسه باایله
صله لنوب تهاون یعنی استحقار معناسنه در ازری به تهاون به دیمکدر (وقال آخر) وانطقت
الدراهم بعد عی * رجالا بعد ما کانوا سکوتا * فما عادوا علی جار بخیر * ولا رفعوا لمکرمة
بیوتا * کذاك المال ینطق کل وغد * ویترك کل ذی حسب صموتا * مآلی حق کوندره
دراهم یعنی سکه سیمین زوکورلکدن نطقه مجالی اولمیوب حیرتله سود دوکش کدی کبی ساکت
اولنلری وعجزلرندن قومشولرینی کوروب وکوزده میوب خلقه ومسافره اکرام ایچون اوطه کشاده
ایده میان کاره کیران کوشه فقری انطاق ایدر یعنی سویلدر ولسانه نات بیان وبر راشته
بروجه محرر مال هر وغدی نطق ایدر یعنی مالکی اولنلره مایه وعد واحساندر وفقدانی
حسب صاحبنی مبالغه صامت وساکت ایدر دیمکدر (وقال آخر) اذا قل مال المرأ لانت قناته *
وهان علی الادنی فکیف الاباعد * مآلی کشینك مالی از اولدیغی هنکامده مزراغی وارقه‌سنك کمکلری
یومشاق اولور یعنی قوت ومکنتی لفظا ومعنی قالمازو اقرباسی یانده محقر اولور فکیفکه یابانجیلر یانلرنده
دیمکدر (لعباس بن الاحنف) یغدو الفقیر وکل شیء ضده * والارض تغلق دونه ابوابها * وتراه
مبغوضا ولیس بمذنب * ویری العداوة لا یری اسبابها * حتی الکلاب اذا رأت ذا بزة * خضعت لدیه
وحرکت اذنابها * مآلی بیچاره فقیره هر برشیء کندویه ضد یعنی دشوار وکوج وروی زمین انك
قرینه یعنی کندویه ابوابنی یعنی آمالنك قپولرینی باغلر اولدیغی حالده صباحلر یعنی هرشیدن
مأیوس اولور وسن او بیچاره‌یی صوچو یوغیکن مبغوض خلق کورورسن وکندی دخی جمله دن

حقنده عداوت كورر واسباب عداوتی كورمز يعنی براحده جنايت ايتمامشيكن بالكز فقری سبب
عداوت خلق اولوراشته فقر سبب نفرت خلق ومال باعث رغبت ناس اولديغندن باشقه كلب
ايله حيوان ايكن مال ايله اوله جق احسان ونان صاحبنی كوردكده اوكنده يواراننور وقويروغنی
صالليوب تملق وميل ايدر ومفهوم مخالفت دلالتيجه نان چيقميه جق شخص اولنسه اورار وتعجيز
وعداوت ايدر ديمكدر فافهم (وقال آخر) لعمرك ان المال قد يجعل الفتى * سنيا وان الفقر بالمرء
قد يزرى * ومارفع النفس الدنية كالغنى * ولاوضع النفس الغنية كالفقر * مآلى اى يار عمكسارم
صاغلغكه اند ايچرمكه خلق يننده مال بكشنك عالى وزكورتلك كشينك حقير اولماسنه سبب اولور
نفسی كوتو اشخاصی زنكنلك قدر رفع وكوكلی غنی ذواتی زكورتلك قدرتنز بل ايدن نسنه اولماز
يعنی ذاتی بر بيول اعتزاحمق ونادان و بداخلاق مال سيبله رفيع القدر والشان وجوهرناياب اخلاق
حميده اصحابی واثار فقر ايله وضيع وحقير اولور ديمكدر * لاحول ولاقوة الابالله * وانطفت
الى آخره قطعه سندن بورايه دك يازيلان اشعار بو دفعه نسخه ثامه دن نقل اولندی (الشاعر) فقر
الفتى يذهب انواره * مثل اصفرار الشمس عند المغيب * والله ما الانسان فی قومه * اذا بلی بالفقر
الاغريب * مآلی كشينك فقری نورلرينی كيده روب غيبوبته قريب اولان شمسك اصفراری
كبی بوزينی صرارد ربين ايدر مكه انسان فقره ابتلا قنده قومنك ايچنده اولسه ده غريب واجنبيدر
ديمكدر (و بعض شاعر دخی سويلدی * ان الدراهم فی المواطن كلها * تكسوا الرجال مهابة وجمالا *
* فهي الكلام لمن اراد فصاحة * وهی السلاح لمن اراد قتالا * قطعه سنی نظم ايتمشدركه مآلی دراهم
واقچه هر برده انسانه مهابت وجمال كسوه سنی كيدير خلاصه نقد ومال فصاحت و بلاغت
مراد ايدنه كلام وقتال وحرب مراد ايدنه سلاحدر ومدار حصول كافه ٔ آمال ومرامدر ديمكدر
(و بعض آخر دخی * ما الناس الامع الدنيا وصاحبها * فكلما انقلبت يوما به انقلبوا * يعظمون
اخا الدنيا وان وثبت * يوما عليه بما لا يشتهی وثبوا * نظم ايتمشدر كه مآلی ناس انجق دنيا مالی ايله
واصحاب ثروتله برابردر هرنه زمان دنيا بركيمسه يه منقلب اولوب يوز كوسترر ايسه ناس دخی اول
كيمسه يه دوزرو توجه ايدرلر يعنی ماله مالك اولنلره تعظيم ايدرلر اكر مالك مالدن دنيا استه مديكی
نسنه ايله صيجرار يعنی نكبته اوغرار ايسه خلق دخی اندن اعراض ايله عليهنه اولورلر ديمكدر
(بر حكيم عجم ماله محبت ايتم ديو زعم ايدن كيمسه بنم عندمده البته كذابدر ديمشدر (قلت) لكن
بو سوز اطلاقی اوزره دكلدر يعنی مراتب وطبقات ناسده تفاوت اولمغله بعض ذاتك ماله محبت
ايتم ديمسی صادق اولور فتدبر ولا تغفل انتهی (لابی الفضل الميكالی) اضحت الدنيا لنا عبرة *
والحمد لله على ذالكا * قد اجمع الناس على ذمها * ومااری منهم لها تاركا * مآلی دنيا وابناسی بزه عبرت
تيقظ وانتباه ايده جك برزحال ابراز ايلديكه اندن آلديغمز عبرته حمد ايدرز وعبرت اوله جق شيئك
بری ذم دنيا اوزرينه ناس اجماع واتفاق ايتملر ايكن ذم وقدح ايدنلردن برينی دنيايی تارك كورمدم
ديمكدر (قلت) اشبو ابو الفضل عبد الله بن احمد بن علی بن اسمعيل بن عبد الله هدرونسبی يزدجرد بن
بهرام جوره منتهی اولديغی ابن خلكان وسائر وفيات اعيان اصحابی يازرلر شعرنده جناسی چوق
قوللنور فاضل ومحدثدر درتيوز اوتوز التی سالی يوم عيد اضحاده وفات ايتمشدر انتهی (وقال
الزمخشری) يعنی صاحب الكشاف * واذا رأيت صعوبة فی مطلب * فاحمل صعوبته على
الدينار * وابعثه فيما تشتهيه فانه * حجر يلين قوة الاحجار * مآلی بر مطلبده يعنی حصول مقصودده
صعوبت كورديككده صعوبتنی دينار والتونه تحميل ايدوب اراده واشتها ايلديكك شيلره كوندر
بعث ايله زيرا التون بر حجر مكرم وقوتدار دركه سائر قتی وسخت اولان احجارك قوتنی تليين ايلر يعنی
هرامر دشواری التون قوتيله هركس يتورر ديمكدر (امام ثوری رحمه الله تعالى حق تعالى نك

بهرحال محاسبه يوره جغی اون بيك درهم تركيله دار آخرته انتقال بكا فقر وضرورته مبتلا واو بديه
لئيم و بداخلاق اولان كيمسه لره احتياجدن احبدر ديمشدر (و بو معناده برشاعر * احفظ عرى
مالك تحظی به * ولا تفرط فيه تبقی ذليل * وان يقولوا باخلا بالعطاء * فالبخل خير من سؤال البخيل *
ديمشدركه مآلی بخل مالكی دست سرفك لمسندن ودائره ٔ اقبالكی پای تبذيرك دخولندن صاقن
يعنی بالكليه مالكی تلف ايتمه و بووضعله وانكله قدر واعتبار بول و بذلده افراط ايتمه كه ذليل اوله رق
باقی قالورسن و دخی صاقن خلقك سكا عطاده بخيلدر ديوايتدكلری اعتراضه قولاق آصمه
زيرا نعوذ بالله تعالى فقير اولوب بخيل وناكسدن سؤال وطلب ايتمكدن بخل اولادر ديمكدر (وشاعر
آخر دخی بو معناده قطعه ٔ سابقه دن مبالغه * يا منفق المال ترفق به * فالموت اهون من سؤال
البخيل * واحذر على نفسك من دولة * يری عزيز القوم فيها ذليل * قطعه سنی ديمشدركه
مآلی ای مالنی انفاق ايدن ماله رفق ايله يعنی چوق صرف ايتمه زيرا ال بوشالوب بخيله آوج
آچمدن اولمك اهوندر و نفسك اوزرينه دولت ديدكلری حالت كلمسندن حذر ايله كه اوحالتده
عزيز قوم ذليل كوريلور ديمكدر (دولت دالك ضمی ومديله ماله مناوبه ايله مالك اولمق يقال صار
الفئ دولة بينهم ای يداولونه تكون مرة لهذا ومرة لهذا كذا فی وانقولی (سفيان بن عيينه * من كان له
مال فليصلحه فانكم فی زمان من احتاج فيه الى الناس كان اول ما يبذل دينه (ديمشلردر كه مآلی شول
كيمسه نك كه مالی اوله يعنی بولنه او مالی اصلاح ايتسون يعنی يوق يره خرج وتلف ايتمسون
زيرا سزلر بر زمانده سكز كه اكر انده بركيمسه ناسه عرض احتياجه مجبور اوله دينی دنيايه بذل
ايدنلرك اولی اولور ديمكدر كه غالبا مرادی ناس آخر زمانده ارباب صلاح وكماله رغبت ايتميوب
نقدی هوا وهوسه وخلاف شرع وعقل وحكمت وتدبير اولان شيلره صرف ايدوب بوتقريبله
او يولده بولنانلره رغبت ايدرلر اصحاب احتياج دخی چاره سز اوطريق ناصوابه سلوكه مجبور بتله
عرضنی ودينی قايره مزلر ديمكدر نعوذ بالله تعالى من الاياب الى مثل هذه الابواب (حضرت لقمان
اوغلنه نصيحتده ای اوغلجغم حنظلی يدم وصبری طاتدم فقردن زياده آجی برنسنه كورمدم اكر
حسب القدر افتقار ايدر يعنی اولور ايسك صاقن حالكی ناسه سو يليوب بيلدرمه تاكه سنی تنقيص
وتحقير ايتميه لر لكن مقصوديكی الله تعالادن سؤال وطلب ايله قنغی كيمسه دركه الله تعالادن سؤال
ايده ده اعطا يورميه و دعا ايده ده اجابت ايتميه وتضرع ايده ده دواسنی ودردينی كشف ورفع
ايتميه يعنی حق تعالى باب طلبی فتح ايدوب خلوص اوزره يلوارن قوللرينی مأيوس ايتمز همان خدايه
يلوار ديمشدر (عمرو بن الليث ديديكه * الطير بالطير يصاد والمال بالمال يكتسب * ديمشدركه
مآلی قوش قوش ايله صيد ومال مال ايله كسب اولنور ديمكدركه مرادی مالی تلف ايتميوب
بلكه تجارتله آرتيرمق لازمدر تاكه نامرده احتياج اولنميه و ضمننده عبادت ماليه دخی اجرا اولنه
ديمكدر (قلت) ذكر اولنان عمرو بن ليث خراسانده سلطنت سورن صفاريه نك ايكنجيسيدر
اولكيسی بيوك برادری يعقوب عمر و بغداده محبوسا هجرتك ايكيوز سكسان طقوزنده اجل
قضا ايله وفات ايتمشدر شيرازده جامع عتيق ايله مسمی معبد عمروك آثارندندر انتهی
محكيدر كه جمع مال ايله مشتهر بر رجله * ما نصنع بهذا كله * يعنی اشبو طوپله ديغك
مالك طوپنی نه ايله جكسن ديو صور دقلرنده * انما اجمعه لروعة الزمان وبخل الاخوان
ودفع الاحزان * اولدخی جوابنده بن او مالی زمانك و فلكك فزعی خوفی و يارانك بخلی
واكدار واحزان ايچون جمع ايده رم يعنی وقايع مذكوره دن كنديمی وقايه مصلحتيچون
صاقلرم ديمشدر (بر كيمسه نقل و حكايه ايتمشدركه بن بر كون سفيان بن عيينه ايله برابر كيدركن
بر سائل فقير مشار اليهدن سؤال ايلدی ابن عيينه ده فقيره ويره جك نسنه بولنمديغندن

بكابه باشلادقده بندنخی یا ابامحمد سبب بكاندر دیدیكمده سفیان * وای مصیبة اعظم من هذه ان یؤمل منك خیرا فلا یجده فیك * یعنی بوندن اعظم مصیبت اولورمیكه سندن بر كیمسه خیر مأمول ایدوب اوخیری سنده بولمیه دیدی دیو مالك مدار خیر اولدیغنی بیان ایلمشدر (عباس ابن الاحنف دیمشدر كه * الناس لصاحب المال الزم من الشعاع للشمس وهو عندهم اعذب من الماء وارفع من السماء واحلی من الشهد واذكی من الدر وخطاؤه صواب وسیئاته حسنات وقوله مقبول یرفع مجلسه ولایمل حدیثه * یعنی ناس مالداره پرتو آفتابدن زیاده الزمدر یعنی ملازمت ومیل ایدوب منفك اولمازلر وفی الحقیقه متمول اولانلر ناسك نزدنده آبدن اعذب یعنی طاتلی وعزیز وآسماندن بالا وشهددن احلی ودردن اذكی واطیب و خطاسی صواب یعنی مقبول وسیئاتی حسنات یعنی معفو اولوب مقامی ترفیع اولنور یعنی مجلسده صدره چكیریلور وكلامی هرچند مالایعنی و بلكه بی معنی ایسه ده اصغا اولنور * و المفلس عند الناس اكذب من لمعان السراب واثقل من الرصاص لایسلم علیه ان قدم ولایسئل عنه ان غاب شتموه وان حضر زبروه وان غضب صفعوه مصافحته تنقض الوضوء وقراءته تقطع الصلاة * واما مفلس ناس عندنده لمعان سرابدن اكذب و رصاص یعنی قورشوندن اثقل اولوب بر مجلسه كلدكده سلام ویرلز وسلامی النماز وحال وخاطری صورلماز وغایبنده شتم وغیبت ایدرلر وحاضر اولسه زبر ایدرلر یعنی قوغارلر وغضب ایتسه یعنی طاریلوب مجادله ایده جك اولسه صفع ایدرلر یعنی سله اوررلر یعنی سوزینی دكلیوب طپانجه اورلر مصافحه سی ابدستی بوزر یعنی ابدستی بوزن شیء كبی نفرت ایدرلر وقرائتی صلاتی قطع وافساد ایدر یعنی درست قرائت ایدرسه ده نمازی قرائتیله افساد ایتدی معامله سنی ایدوب خلاصه استثقال ایدرلر دیمشدر (بعض حكمت شناس * طلبت الراحة لنفسی فلم اجدلها اروح من ترك مالا یعنیها وتوحشت فی البریة فلم ار وحشة اشد من قرین سوء وشهدت الزحوف ولقیت الاخوان قرنا فلم ار اغلب للرجل من امرأة سوء ونظرت الی كل مایذل العزیز ویكسره فلم ار شیئا اذل له ولا اكسر من الفاقة * یعنی دنیاده راحتی طلب ایلدم انجق نامدن عزلت وترك مالایعنیده بولدم وبریه وصحرالرده كزرك وحشت آبادلره دوشدم سوء قریندن اشد واشنع وحشت كورمدم و زحوف یعنی صفوف قتالده اقران ودلیرانه ملاقی اولوب جنك ایلدم كشی یه بدخوی وكوتو قاریدن اغلب خصم محارب كورمدم رجل عزیز القدر واصحاب شانی ذلیل وكسر ایده جك چوق شیلره نظر ایلدم فقر وفاقه دن غیری عزیزی زیاده ذلیل ایدر بر شی كورمدم دیمشدر (منقولدر كه بر جانبنده * قرنت بالنجح وبی كل ما * یراد من ممتنع یوجد * وجانب آخرنده * وكل من كنت له الفا * فالجن والانس له یعبد * یتلری منقوش بر سكهٔ عتیقه بولنمشكه لسان درهمه اسنادایله نظم اولنان ابیاتلرك مآلی بن ظفره نجاح ومطلبلره مقارن قلندم یعنی ظفر مطلب بنمله اولور و بتر و بنمله هر دشوار اولوب حصولی مراد اولنان نسنه بولنور و بن قنغی كیمسه ایله الفت ایدر یعنی یار اولورسم اول كیمسه یه جن وانس قوللق یعنی انقیاد ایدر دیمكدر (صاحب المستطرف دیركه غناسیله تظاهر وكورینش ونافله یره خرجله بونی مروت وفخر صیار بعض ناس واردر ازجمله احمد بن طولون بر كون بستان و باغچه سنه داخل اولوب نركسی كورنجه استحسان ایدوب واكل وشربنی احضار ایتدیروب بعد التناول والشرب نشوه یاب صفا اولدقده بیك مثقال مسك كتوردوب نركسلرك اوزرینه صاچدی (قلت) اما ابن طولونك اشبو صاچه سی خود بخود دكل ایسه ده طوغریسی فخر اولنه جق شی اولمیوب بلكه صاچه نك بر نوعیدر فتدبر (ومومی الیهك فی الجمله ترجمه سی اوائل كتابده قلم فقیر ایله كذران ایتمشدر انتهی

﴿مال وتحف مدخره دائر مقالدر﴾ صاحب المستطرف دیركه رشید بن زبیر عجایب وطرف اسمیله مسمی كتابنده ابوالولیدك اخبار مكه ایله معروف كتابندن نقل ایله دیركه رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز هجرتك سكزنجی سنه سی مكهٔ مكرمه یی فتح بیورد قلرنده كعبهٔ معظمه ده واقع جب یعنی قیوده یتمش بیك وقیه آلتون بولدیلر كه كعبهٔ معظمه یه هدیه اولهرق كوندریلان نفایسدن ایدی مستطرفده اشبو یتمش بیك اوقیه آلتونك مقدارینی بیانده * وقیمتها الف الف وتسعمائة الف وتسعون الف دینار * دیو محرردر (قلت) مفهوم اعداد مذكوره بیك كره بیك وطقوز یوز طقسان بیك آلتون دیمكدر لكن لغتده اوقیه فرق درهمدر واصطلاح فقه شریفده بردرهم اون درت قیراط و بر دینار دخی یكرمی قیراط وقیراط دخی بش اربه دانه سی اعتبار اولنور بو تقدیرجه یتمش بیك اوقیه آلتون قاعدهٔ معلومه حساب اوزره اون طقوز یولك طقسان بیك دینار ایدر فاحسب وتأمل انتهی (یوم قادسیه ده كه حضرت عمر رضی الله تعالی عنه خلافتنده سعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنه سپهسالار جیش مسلمین اوله رق كسرای عجم یزدجردك بر كتور مز لشكر مجهزیله كلان سپهبدی رستمی بوزوب دیار عجمی برباد واغتنام ودار اسلام ایتدكلری غزادر كه اجمالی اوائل كتابده ذكر اولنمشیدی اول غزاده رستمك میمنده اولان سركرده لردن اولان جالینوسی قتل ایدن زهرة بن حرمة التمیمی مقتول مرسومك كرینی سكسان بیك دیناره صاتدیغی و بشیوز یتمش بیك قیمتده اولان سلبنی یعنی اثوابنی تلبس ایلدیكی وغزوهٔ مرقومه ده غزاتدن بریسك یدینه كسرانك مرصع بیراغی كچوب اوتوز بیك دیناره دكشمش ایسه ده حق قیمتی * الف الف الف دینار ومائتی الف * یعنی بیك كره بیك كره بیك ایكیوز كره بیك دیناره معادل اولدیغی وغزوهٔ مرقومه ده مستورد بن ربیعه نك یدینه یاقوت وسائر جواهر ایله مرصع آلتوندن برابریق كچمش ایدی قیمتنی بیله مامللریله اهل فرسدن برمهتدی بن اون بیك دیناره اخذ ایدرم دیمش ایسه ده ویرمیوب وسعد بن ابی وقاصه اهدا ایدوب اكر بیع ایدرسه كز اون بیك دینار ویردیلر دیو مهتدینك خریدار اولدیغنی دخی خبر ویروب بعده حضرت سعد یوز بیك دیناره دكشدیكی وسعد بن ابی وقاص رضی الله تعالی عنه ملك فرس كسرانك سیفی ایله زبرجددن اولان كرینی خلیفهٔ عادل عمر بن الخطابه رضی الله تعالی عنه كوندردكده حضرت عمر رضی الله تعالی عنه مقام تحسینده بزم قومز بر قوم اولدیلر كه بو مقوله ذی قیمت اشیایی امنای مسلمینه تأدیه ایدرلر یعنی كتم ایتمزلر دیدیكی یانلرنده بولنان حضرت علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه وكرم وجهه * انك عففت وعفت الرعیة * یعنی ذات عدالت نصابكز عفت ایتدیككزدن رعیه كز یعنی تحت حكومت واطاعتكزده اولان كافهٔ ناس عفتله موصوف اولدی دیو ثنای حكمت احتوا بیوردقلرینی و وقعهٔ مرقومه ده اهل اسلامه اصابت ایدن دینار * ثلثون الف الف دینار * یعنی اوتوز بیك كره بیك دینار اولدیغنی صاحب المستطرف تواریخ ثقاتدن نقل ایتمشدر (قلت) فتح قادسیه ده اغتنام اولنان جالینوس كری سكسان بیك دیناره صاتلمش دیو یازلمش ساده آلتون اولمیوب جواهری دخی اولمق كركدر وسلبی دینار ودرهمدن بریله تمییز اولنمیه رق قیمتی بشیوز یتمش بیك دیو یازلمش درهم اولمق معقولدر ذكر اولنان بیراق درفش كاویان دیدكلری نسنه كه تیمورجی كاوه نك عادت حداد اوزره اوكنه قوشاندیغی دریدر ضحاك ماری وقعه سنده اول دری یی بر صریغه طاقوب خلق باشنه جمع برله فریدونك شاهلغنه باعث اولمغله ملوك فرس ترصیع ایله علم ایدوب تبرك ایدرلر وجنكلرنده انكله برابر كیدرلر ایدی انتهی (صاحب المستطرفك * لما اتت ملك الترك الی عبدالله بن زیاد بخارا فی سنة اربع وخمسین ومع ملكهم امرأته خاتون فلما هزمهم الله عجلوها

على ابس خفيها فلبست احدى فردتيه وبقيت الاخرى فاصابها المسلمون فقوموها ثمانى الف
دينار * ديو بو محلده يازد يغى اشبو قضيه نك ظاهرا مألى تركستان ملكى عبدالله بن زياده بخاراده
هجرتك اللى دردنده هجوم ايتدكده مقاتله اولوب لطف حقله ملك مذكور بوزيلوب فرار
وخاتون نام زوجه سنك اياق قابلرينى كيمسنده استعجال اولند قده بر يني كيوب ديكر ينى تركله
اولدخى فرار ايدوب ترك ايتد يكى برتك اياق قابى مسلمينك يدينه كچوب قيمتنه سكسان بيك دينار
تقويم ايتمشلر ايدى ديمك ايسه ده (قلت) بنه صاحب مستطرفك اشبو عباره سى قيننده ذكر ايدوب
ترجمه اولنه جق نقلنجه فتح بخارى هجرتك سكسان يدنجى سالنده اولديغندن ماعدا ميرخواند وسائر
معتبر تواريخده يازلديغى اوزره امويه طرفندن كوفه والبسى اولان زياد بن ابى اللى اوجده فوت الدقده
يرينه اوغلى موما اليه عبد الله والى اولمش وصكره خراسان ايالتى دخى كندويه الحاق ويرلمش
ايدى اللى التيده خراساندن عزل ويرينه حضرت عثمان رضى الله تعالى عنهك اوغلى سعيد
نصب اولنمشيدى سعيد مشار اليه خراسانى بعد الضبط ماوراء النهر طرفلرى فتحنه مأمور اولوب ابتدا
بخارايى قصد ايلدى واول تاريخده بخاراده ختك خاتون حكمدار ايدى وغالبانه عقد مصالحه ايلدى
اشبو نقل صحيح اوزره عبارهٔ نسخهٔ مستطرفده سهو وخطا اولديغى تبين ايدر فقيرنأ و يلنى
ومحملنى بوله مدم وملك تركك كوفه وياخود خراسانده عبيد بن زيادك اوزرينه كلد يكنه دائر
دردست اولان تواريخده بركونه نقل دخى كوريله مدى كورنلردن وتأويلنى بولنلردن تصحيح
رجا اولنور انتهى (سكسان يدى تاريخده قتيبة بن مسلم بخارايى فتح ايلدكده ايجلرينه نردبانلر
ايله نزول اولنور زردن مصنوع قزغانلر بولدى (قلت) اشبو قتيبه امويه طرفندن خراسان والبسى
ايدى انتهى (وليد بن يزيد قتل اولندقدنصكره خزانه سنده بلوردن يوكلردن يوك برجفنه يعنى قصعه
وكاسه بولنمش ديو صاحب المستطرف يازمشدر (قلت) اهل لغت لامنك تشديديله بلورى تنور وسنور
وسبطر وزنلرنده اوله رق جوهر معلومدر ديو يازمشلر ومرادلرى حالا نجف ديوز يازداولوب بلاور
مصنوعه شبيه برپراق بحر معدنيدر وفى الحقيقه نجفدن يوك كاسه تحفدن معدود در امافرنكستانده
معمول اولان بلورا كا مخصوص برمعدندن اذابه واعمال اولنور اشبو معمول بلورينه قدر كبير اولسه ده
يوكلكى جهتيله تحفدن عدا اولنماز (تركيده مدغم لفظ اولمبوب بلورى مستعملات عربدن اولمغله
بو يلجه برلامله يازمق قاعدهٔ املائيه ده تركيده دخى مستعمل اولديغندن اصلنى بيله رك شايع
اولديغى اوزره سبك تركيده ايكى لامله بلاور يازمقده بأس اولمامق كركدر (وذكر اولنان وليد امويه نك
اون برنجيسى وليد ابن يزيد ابن عبد الملكدر كه بعض احوال نابجا سى نكاشتهٔ صحايف تواريخدر
انتهى (مصعب بن زبير محبوس ايكن قتل اولنه جغنى حس ايتدكده بهاسى ايكى يك كره يك درهم
تقويم اولنان برعدد ياقوت احمر فصنى عبد معتقى زياده نهانى ويردى بن وفات ايلد يكمده
بوياقوت ثمنى ايله اختياجدن برى اولورسن ديوب هبه قيلدى معتق اصدق مزبور ياقوت مذكورى
اخذ وايكى طاشك اراسنده شكست ايدوب * والله لاينتفع به احد بعد مصعب * يعنى مصعبك
وفاتندنصكره برفرد بوياقوت ايله منتفع اولمسون ديدى (قلت) اشبو قصه يى صاحب المستطرف
بالمناسبه اوتوزيدنجى باب ده دخى يازمشدر (مشار اليه مصعب برادرى طرفندن والبلكى هنكامنده
عمال خراساندن برى برد فينه بولوب ايجنده التوندن مصنوع ودر ويواقيت احمر واصفر
وزبرجد ايله مرصع خرما اغاجى رسمنده كسراى عجمدن برينك تعبيه ايلديكى برتحفهٔ كرانبها
بولوب مشار اليهه كوررد وايكى بيك كره يك دينار بها تقويم اولنور مصعب بو تحفهٔ نفيسه يى
كيمه ويره يم ديو قرناسيله استشاره قلد قده انلر داخل حرمسراى ماليكز اولان مخدراته مناسبدر
ديدكلرنده مصعب بن بونى بكا مقدما ايولكى اولان كيمسه يه اعطا ايدرم ديوب عبد الله بن

دربدى احضار ايله اكا بخش ايلديكنى كندوسى بالمناسبه ذكر ايتمشدر (هارون رشيد مسلم بن
عبد اللهدن بوزيتمش بيك ديناره بردرهٔ يتيمه اشترا ايلديكى منقولدر (وينه منقولدركه عباس
ابن حسن قتل اولندقده باغچه سنده ادوات بزمدن يدى يوز التون وكش نبسى ويوز بيك مثقال
عنبر بولنمشدر (قلت) اشبو عباس آل عباسدن اونيدنجى خليفه مكتفى بالله مرحومك
وزيرى ايدى (اشبو نقلك عربيسى * ووجد فى بستان العباس ابن حسن الوزير لما اعدله
من آلة الشرب يوم قتله سبعة مائة صينية من ذهب وفضة ووجد له فيه مائة الف مثقال من عنبر *
ايكن ترجمهٔ معلومهٔ مرئيهٔ مأمور بها ده بستان العباس ابن حسن الوزير قتل اولندقده الى آخره
ديو برعباره كورلدى فتدبر (هشام بن عبد الملك الاموى فوت اولدقده ذى قيمت قماش رنكارنك
حريردن اون ايكى بيك قميص واوج بيك خز اوچقور ترك ايتمشدر وحج ايتديكى سنه ده كسوه سى
طاقنى يديوز دوه يه تحميل ايتمشلر ايدى واون بر بيك كره بيك دينار ترك ايلدى بويله ايكن
چوق كچمدن يعنى هشامك فوتندن دولت آل عباسه كلنجه يدى ييل مرورنده هشامك كافهٔ
اولادى صفر اليد ميدان افلاس اولديلر * فاعتبروا يا اولى الابصار * اشبو حكايه ده مستطرفده
اولان * وترك بعد وفاته احد عشر الف الف ولم تأت دولة بنى العباس الا وجميع ولده لا مال
لواحد منهم وبين الدولة العباسية وبين وفات هشام سبع سنين * عبارهسى دخى ترجمهٔ معلومهٔ
مذكوره ده (اون بر بيك كره يوز بيك التون نقود موجوده سى ظهور ايدوب دولت عباسيه ايله
وفات هشام بينى يدى سنه يه قدر اولاد هشام معمور ابادان اوله رق تعيش ايدوب آخر آفريده دن
برفرده احتياجلرى اولمادى ديو ترجمه اولنمشدر امابو معنى عبارهٔ مذكوره نك نه سندن انلمشدر
عقللر احاطه ايده من فلينصف انتهى (منقولدركه عماد الدولهنك موجودى قبضهٔ تصرف
امير الجيوشده اولمغله ايچنده جملهٔ تحفدن بردملج يعنى باز وبند بولنمش ايديكه اوزرنده يضه
قدر برجوهرهٔ حمرا وار ايدى امير الجيوش مستنصره اهدا ايلدى بهاسى اول عصرده طقسان
بيك دينار تقويم اولندى (قلت) اشبو مستنصر عبيديون ملوكنك سكزنجيسى ابو تميم معد
المستنصر باللهدركه هجرتك درتيوز سكسان يدنجى ذى الحجه سنده قاهره ده فوت اولمشدر وآل
عباسك اوتوزالتنجيسى اولوب التيوز قرقده وفات ايدن مستنصر بالله دكلدر (وامير الجيوش دخى
ذكرى آتى اتابكدر (وعماد الدوله دخى فارس وعراق وديلم وطبرستان اولكارينه متصرف دولت
بويه نك اولكى ملكى اولان عماد الدوله على اولميوب امير الجيوشك مصرده وزارتنده سلفى اولان باباسى
اولديغى بعض تواريخدن بالقرائن تراشيده اولنمشدر انتهى (جعفر برمكى قتل اولندقده خزانه سنده
تحفدن اوله رق هر برينك وزنى يوز دينار مقدارنده درت بيك دينار كيربولنديكه بريوزنده
* واصفر من ضرب دار الملوك * يلوح على وجهه جعفر * وديكر يوزنده * يزيد على مائة واحد
* اذا ناله معسر يوسر * بيتلرى مضروب ايدى مألى واضح اولديغى وجهله بو التون دار ملوك
مضروبيدر يوزنده جعفرك وجهى لايح اولور ياخود لايح اولديغى حالده مضروبدر برى يوزدن
زياده كلور بهر برينه مالك اولان صاحب عسر يعنى فقير توانكر اولور ديمكدر (مستنصر بالله
قصر خلافتدن اخراج اولندقده خزائنده تحف وحلى وجواهر ويواقيت وثياب وپرده ومفروشات
وكش عصا والتون اكر وسائر تحف جنسندن اشياء كرانبها بولديلركه امويه وعباسيه وطولونيه
واخشيديه وكافوريه ومغربيه ملوكى هزار زحمتله تدارك ايتدكلرى اشياء طرفدن ايدى (بشيوز
اون بش سالنده افضل امير الجيوش قتل اولندقده ايكيوز بيك دينار وايكيوز اللى اردب سيم دراهم
ويتمش بش بيك ديبا ثوب واون ايكى بيك التون قيمت ايله مقوم انواع جواهر ويواقيت ايله مرصع
التوندن بردوات ومخصوصا اون اوطه ده يوز عدد دينار وزننده مسمارلر اوزرلرنده عمامهٔ

الوان یعنی هر بری بررنکده باشه صار یلجق شال وقوماشلر واوزرلرینه ارقه سندن جیقردیغی اثواب نفیسه سرلمك ایچون عنبر ایله پرسرپرلر ومثلی نایاب جواهر نفیسه و یواقیت جلیله ایله مملو اون عدد چکمجه و ثیاب فاخره جسمی ایچون بشیوز بیوك صندوق و اسکی معدن چینی طباقلر و بلاورکاسه لر ایله بر بوزدوه یوکی سبدلر واون بیك کمش واوچبیك التون قاشق و بیوك کوچك اون بیك کمش طباق و هر بری مصر بطمانیله یوزر بطمان مقدارنده درت عدد التون مجره وجواهر وزمردایله مرصع اتوندن یدیوز جام یعنی ساغر وذکراولنان اردیدن باشقه هر برنده اون بیك درهم طواو بیك جوال دراهم وحسابه کلمز جواری وغلمان وافراس و بغال وحلی نساواوچبیك اتون والتی بیك کمش زجسیه یعنی غابانز کس قونه جق چیچك قابلری والتوندن اوچبیك وکمشدن درت بیك تور یعنی صو ایچه جك مشربه ومغرب کاری بیك عدد ذهبله وایکی بیك مدرفضه ایله ایشلنمش منقش صدرپاصد قلری و ارمنیه واند اسیه نسجندن خزائن وقصورطواوسی ذی قیمت بساط ومفروشات وسنه ده سودندن اوتوز بیك دینار حاصل اولور جاموس و اغنام ترك ایلدی و مزارع و عقارینك حاصلاتی صابی به کلمز ایدی (قلت) ذکراولنان امیرالجیوش افضل بن بدر بن عبدالله الجمالید ربا باسی بدر عبید یوندن سا اف الذکرمستنصرك دیارارامنه دن نتئت ایتمش وزیری ایدی درتیوز سکسان یدیده فوت اولدقده مستنصراوغلی مومی الیه افضلی یرینه وضع ایتدی مستنصردنصکره اوغلی و ولیعهدی احمد مستعین بالله ابوالقاسمك دخی وزیری ایدی لکن تجبراظهار ایدوب کافهٔ تصرفی یدینه الدی ومستعینك امرینی طوتمز اولدی بعده مستعینك نجلی منصور الآمر باحکام الله ملك اولدقده اکادخی باباسنه ایتدیکی روشی ایتدی ناما آمر بروجه محررافضلی بشیوز اون بشده قتل ایله انتقام وکافهٔ موجودینی قبض ایدوب یرینه مصرده جامع اقمرك بانیسی اولان مأمونی وزیر ایتدی اودخی بدسیرت اولمغله اون طقوزده انی دخی قتل ایدوب یرینه افضلك اوغلی ابوعلی یی وزیرایتدی بعده آمرك اوغلی الحافظ لدین الله ملك اولدقده اکا دخی وزیر اولوب لکن باباسی افضل یولنی طوتمغله حافظ صنعتله برتقریب بکرمی التیده مرقومی قتل ایلدی امیرالجیوش بونلرك لقبی ایدی مصرده باب ازویله نك بانیسی بدریدر واسکندر یده دخی جامعی واردر وجیزه جامعنك بانیسی افضلدر انتهی (ناصرالدوله عاضدك خزائننی احتواوقبض ایلدکده ایچنده عاضدك سرپری بالاسنده محفوظ پرده اصیلو برطبل بولنوب بویله رخیص نسنه نزد سرپرده محفوظ اولمق یی معنیدر دیو استهزا ایتدیلر برشخص طبل مذکوری ضرب ایتدکده اول شخصدن بلا اختیار برضرطه ظهور ایتدی برقاچی دخی چالدیلر بوبلجه زیرلرندن صدا چیقدقده طار یلوب ویره چالوب شکست ایتدیلر بعده مکر دفع قولنج ایچون تصنیع اولنمش ایمش بو فائده یه واقف اولدقلرنده قردقلرینه ندامت ایتمربلر (قلت) بعض تواریخده خزانهٔ عاضدده اون یدی یجق درهم چکر برقاج یاقوت وزمرددن عصا و برمروارید کرانبها وخط دلپذیر ایله یوز بیك مجلد کتاب اولوب کتابلری بیع ایله بهاسنی سائر نقوده قاتدقلری محرردر (و ذکر ولنان ناصر تواریخده احوال غزواتی مفصلا محرر اولان صلاح الدین یوسف بن ابو بدر مصرده آخر عبیدیون اولان عاضد وفات ایتدکده بشیوز التمش یدیده تولیه ایلدی اهل حدیث وفضلادن ایدی (ذکراولنان طبل سبعهٔ سیاره شرفلرنده ایکن قولنج ایچون معادن سبعه دن اعمال اولندیغنی ابن خلکان یازمشدر و بومقوله امور مقناطیسده مشاهد اولدیغی اوزره خواص اشیادندر انتهی (صاحب المستطرف روح الله تعالی روحه تحف اموالی ذکر عقبنده صورت موعظه ده (وقد جمعت الملوك من الاموال و الذخائر والتحف کنوزا لاتحصی وماتوا ونفدت

اموالهم و ذخائرهم فسبحان من یدوم ملکه و بقاؤه ＊ دیمشدر که مألی ＊ بقا بقای خداست وملك ملك خدا ＊ دیمکدر (و بعض بلیغ زوال دنیاده ＊ هب الدنیا تقاد الیك عفوا ＊ الیس مصیر ذلك للزوال ＊ بیتنی نظم ایتمش (و صاحب المستطرف دخی بیت مذکوری بو وجهله تضمین قلمشدر ＊ ایا من عاش فی الدنیا طویلا ＊ وافنی العمر فی قیل وقال ＊ واتعب نفسه فیما سیفنی ＊ و جمع من حرام او حلال ＊ هب الدنیا تقاد الیك عفوا ＊ الیس مصیر ذلك للزوال ＊ وما دنیاك الا مثل ظل ＊ اظلك ثم اذن بارتحال ＊ مأل ابیات ای دنیاده طول مدتله یشایوب سرمایهٔ عمرینی کفت وکوی بی فائده و قیل و قال بی عائده ایله تلف وافنا والبته فنا بوله جق اشیاده نفسنی اتعاب و حرام وحلالدن جمع اموال ایدن کیمسه دنیایی تارك اولدیغك حالده سکا منقاد اولمش عد قبول یعنی مالك دکلسکده کندیکی مالك فرض ایله زیرا دنیانك مرجعی زوال دکلیدر و مالك اولوب اولمامق مساویدر ودنیا کزك مثالی سنی اظلال ایدوب از مدتده ارتحال وزوالنی اعلام ایدن ظل وسایه کبیدر دیمکدر (قلت) ترجمهٔ معلومه ده بعضیلری ＊ هب الدنیا الخ بیتنه ＊ دنیایی قلو بکزدن هبه وترك ایدك که دنیا کثیر و وفیر اوله رق سزلره یدیلوب کله عاقبت دنیانك مرجع و مصیری فنا و زوال اولمادیمی دیو معنی ویرلمشدر بورا ده هب ایسه هاك فتحی و حرف بانك سکونیله که امر صیغه سیله در یعنی احسب و افرض معناسنه درکه ایکی مفعوله تعدی ایدر معنای محرره تصدی ایدن دنیا سزه کله معناسنی عباره نك نره سندن اخذ ایتدیکی بیله مدك تدبروقس علیه البواقی انتهی ＊ اشبو مطلب اموالی تلفدن احترازه دائردر ＊ اهل عقول اموالی مطمعین ومبرطحین ومحرفین و مموهین و متمسین یعنی ترکجه طولاندریجی دینیلان طائفه دن وقایه یی تنبیه ایتمشلردر (اما مطمعون) شول طائفه درکه اصحاب امواله و اغنیایه وجه بشاشت و زیاده طلاقت ورتبه سندن طاشغن تعظیم و تکریم وتکاپو و مداهنه ایله یناشوب موانسه والفت حاصل اولدقدنصکره بعض مصلحتلرینی حسبی کوره رك کرکی کبی جاندقده امر تجارت وکسب اموال ماده سنده بالذات تجربه ایتمش صورتنده طاتلی صحبتلرپیدا وبوتقریبله کلامی جرایدرك جاندیغی صاحب ماله بنم افندم و ولی نعمتم دائرهٔ کزك مصارفنی ربمزتعالی ویره ملاحظه ایتدم ایراد معینه الحالة هذه وافی ایسه ده آتیده ضرر کوریور زیرا کون بکون اشیاده غلا درکاردر وانجق غرضم نعمتکز مقابله سنده خدمتدر فکر ایتدم امر تجارت بربرکتلی شیدر بن سرمایه یه یاپشمم استرسه کز یدیکزده دیلرسه کز برامین بنده کزك النده طورسون بن همان عملده اولهیم دیه رك خیرخواهلغه باشلر اکر صاحب مال الدانوب تسلیم مال ایدرسه ارالق ارالق ربح وفائده دیه رك شیٔ قلیل کتوروب کیده رك تسلیم ربح وفائده نك اوقاتنی اوزاده رق برمدت مرورنده سرمایه نك خسارات وتلفنی ادعا وحزن و بکا و واویلا ایدر صاحب مال اعتماد ایدرسه نه کوزل یعنی مقصود فاسدی حاصل اولور یوق ادعای خساراته اعتماد ایتیوب جرباب قاضی ووالی ایدرسه بالدفعات مرافعه وشاهد زور ایله تلف و خساراتنی اثبات ایدر یاخود ینلری صلح اولنور وبدل صلحه قیامتده شق اولنه نیتیله تحویل ویرد واما صاحب مال اعتماد ایتیوب سرمایه و مال تجارت یدنده اولدیغی صورتده خبیث مرقوم سمسارلق ایده رك نهانی بایع ومشتریلر یدلرینه کیروب کونا کون تزویرات ایله ینه قاپوب و قزانوب تجارنك قوزینی جوریکه جیقارر و اشبو طولاندریجی طائفنك اشری کیمیاکرلك صنعتی ادعاسیله برطاقم غافللری اطماع ایدن طماعلردر بونلری تقریبدن وسوزلرینی ایشتمکدن حذر اریاب عقوله الزمدر زیرا ظاهر حاللری مقاللرینی مکذب اولدیغی پك بللوشیدر خلقه دلالت ایتدکلری خیرکه باقر وسائر بو مقوله شیلردن التون وکمش یاپمقدر اکر بو کاری

بیلورسه کندی یاپوب تو انکر اولسون بیلوبده خلقه یاپق خلاف معقولدر اشبو سؤال واعتراض
قوی یه جوابده اجزاسی تدارکنده عدم قدرتلری ومکان تدارکنده عسرتلری اولدیغنی سرد
ایدرلرسه مموهدرلر زیرا کیمیایی بیلن انلردر عاجز اوله مز ایمدی اومقوله باطل برغافلی بولوب
اجزا بها دیو برطاقم نقدینی آلدقدنصکره اتمام عملنه برمدت تعیین ایدر بوارالقده فرصت
دوشوردیکی کبی غیبوبت ایدر دیوق معروف اولوب فراری دشوار اوله رق اول قاچه مزسه
شوجهتله وبوسیله عمل فاسد اولدی یکیدن نقده محتاجدر دیو اول غافلك برازاقچه سنی دخی
قاپوب ارتق بای وسیلهٔ کان نجار (وطولاندریجی طائفهٔ باطله سنك برطاقمی دخی مال صاحبنه
مداهنه ایله جاندقدنصکره امینی اوله رق اموال محفوظ اولان یرلره دخول فرصتنی کوزه در
اختلاس وقت ایتدیکی کبی چالوب چارپوب همان نجار (وبرطاقمی دخی غافل مالداره صورت
محرر اوزره چنار وبعض جباله طاشدن وسددن وسائر کونه شیدن تصنیع ایتدکلری شیلری
نهانی یرلشدیروب ویاپوب بعده بن علم کنزی یعنی دفینه بولمق فننی بیلورم واولان یرلری امارات
وعلاماتندن طانیرم دیوب بوکا دائر کویا رساله سی صورتنده دوزدکلری اوراقی دخی کوستروب
اکر ادوات اخراج مصرفنی کوررسه کز شروع ایده لم ظهور ایدن مالی بیننده تقسیم ایدرز
وشروعندن برایکی کون کچدکده دست رس اولنمه امکان طریقنی یعنی وجه سهولتنی بیلورم
دیه رك اول مال حوالی امارات وضع ایلدیکی طاغه وعمله سی دخی شریك فسادی اولوب کندی
تدارك ایتدیکی اشخاص اولمغله براز مدت وادی تزویری قوللندقدنصکره ذکر اولنان کیمیاکر
روشنی طوترچوق کره مال صاحبنی قرلرده بونلرك تلف ایتدیکی وقوعه کلمشدر ❊ اما مبرطحون ❊
شول شرخونه اولان طائفه درکه ناسی بونلرك اغداری واضراری پك زیاده در شویلکه صاحب
مال بونلرك بربنی مثلا برنسنه شراسنده قوللندقده شیئك جودت وکیل ووزننه وذراعنه دقت
وراینجندن اشاغی المغه غیرت ایدوب وبلکه کذبا کیسه سندن اقچه قاپوب اوجوزالدم دیو کتورر
وصاته جق اولدیغی شیده دخی بوحیله یی قوللنوب اظهار صداقت ایدوب بو یله دسایس ایله مرد
مالدارك معتمدی اولوب کافهٔ ایرادینك وامورینك مقالید ومفاتحی النه کیردکدنصکره ضمیرنده مرکوز
فساداتی اجرا ایدر اصحاب ماله بومقوله لردن احتراز واجبدر ❊ اما مموهون ❊ شول حیله کار
طولندیریجیلردرکه محضا شبکهٔ تزویر اتخاذ ایتدکلری اثواب جمیله واحتشام کاذبه یه بورینوب
ارباب ماله برمالدار مستغنی صورتنده کورینور واقران معامله سنی قوللنوب انجق صداقت یوزنده
کورینور وارالق بزم بوثروتله دادوستادیمز تجارت برکاتیله در دیو مقصودلری اولان تزویره
بو یوزدن تمهید مقدمات ایدرلر تاکه صاحب مالك زعمنده بونلرك اشبو تجملی ولاابالیانه بذل وترفهلری
کسبلرندن اولدیغی تقرر ایدرود وستلقلرینه الدانوب ای برادر همان دنیایی قزانمق سزه می منحصردر
نه اولور بزی دخی تجارته شریك ایتسه کز دیو لاقردیسنی اچمغه مجبور ایلدکلرنده جوابنده سن
تجارت ایچون افراز ماله خوف ایدر برقورقاق ذاتسك اخراج وافراز ایتدیککده مال ضایع اولور
ظن ایدرسن مال شاهین کبیدر صالیویررسك صید ایدر وصالیویرمیوب امساك ایدرسك کار صیدی
ایده مدیککدن ماعدا نافله یره اکل وشرب بنه مصرف ایدرسن وبسلیه مزسك هلاك اولور دیو قبه
تمثیللر کتورر صاحب مال دخی اشبو تمثیلی بکنوب حقا که برادر سوزك کرچکدرنه اولور که بزه امر
تجارتده برشیئی رأی ایدسك شروع ایدوب رأیکه مخالفت ایتمز ایدك دیدکده اول حیله کار
دخی اکر بوخصوصه بسط مال ایده جککه عامر لاحق اولوب عقلمز کسسه ایدی دوستانه سزه
خبر ایدردك ولکن بیلورم جسارت ایده مزسن دیو اولا صورت استغنا کوسترر صاحب مال دخی
حیله کار مذکورك اشبو معاملهٔ دوستانه سنه تشکر وتجارت ایچون مرقومه مال ویردکده

فائزنقد منافع اوله جغنی جزم ایدر واخذ مال ایتمسنه رجایه باشلر اولدنجی استغنا زایدر و بونك
استغناسی انك حرصنی موجب اوله رق نهایت اموال کثیره سنی بر تقریب ایله قاپوب بیچاره
صاحب ماله مبرطحون ومطمعون روشنی قوللنور (قلت) بکا قالسه اشبو طولاندریجیلرك
باری تعالی شرلرندن اصحاب اموال غافللرینی مصون ایده اصلا صوچلری یوقدر صوچ ینه
صاحب مالك طمعیدر عصریمزده بومقوله صنایعه ودسیسه یه اوغرامشلری کوردك وتجربه مز طمع
صاحب مالدن اولدیغنه دائردر فتبصر انتهی (اما متمسون) خاص وعام عندنده ذکرلری شهرت
بولسون دیو اظهار عفت وابراز عزیمت ایله حرامدن مبالغه ایله مجانبت وصلات وصومه
مواظبت ایدن اهل ریادرکه بونلر مطلوبلری اولان کسب شهرت ماده سی بالتمام یرینی
بولدقدنصکره ابواب ملوك وکباره بیرام تهنیه سی صورتنده اصلا عرض حاجات ایتمیه رك
کویا ذاتلریله مجلسه برکت ویرربولوورلر واظهار نزاهت وغنا ایدوب بووجهله نعوذ بالله
تعالی دینی دنیایه سلم ایدرلر که غرضلری ثلث وصیتلرینه قونمق وخلق کندولرینه بوشهرتله
وضع ایتدکلری ودیعه لری باطرمقدر لاغیر و بوطائفه لصوص وقطاع طریقدن شرردر زیرا
قطاع طریقك شرلری ظاهر وآشکار اولمغله ناس انلرك شرلرندن خلاصه چاره جو اولورلر واحتراز
بولنی کوزمه بیلورلر لکن بونلرك اهل خیره تشبهلری ناسی الدادر (قلت) بومقوله ریاکارلر ومجرد
جرمغنم ایچون حیل وحقه بازلقلر قوللنور سیاسائیه دیدکلری یادکارلردن هر عصرده دنیا خالی
اولمیوب و یالکز زهاد صورتنده اولنلره منحصر دخی دکلدر یعنی هر طریقده وهر مأموریت
وصنعت وحرفتده بولنور همان باری تعالی وتقدس صحیحی سقیم وموحدی ملحد وصادق خائن
وعالمی جاهلدن فرق وتمییزه توفیق ودرایت وشهرت کاذبه ولقمهٔ مموهیه الدانلمغه بصیرت
احسان بیورسون آمین واشبو دسیسه کارلرك صنایع کونا کونه اطلاع مراد ایدنلر سنهٔ هجریه
علی صاحبها افضل الصلاة والتحیه نك التیوزالتمش بشنده وفات ایدن جوبری دیمکله شهیر
شیخ عبد الرحمن دمشقی مرحومك اوتوز ابواب اوزرینه مرتب (المختار فی کشف الاسرار
وهتك الاستار) نام کتاب نفیسنه و بومقوله سائر آثاره مراجعت ومطالعه ایلسونلر که بونلرك اصناف
واحواللری تفصیلا انده بیان اولنمشدر انتهی (وبر بلیغ اهل ریانك حقنده ❊ صلی وصام لامر
کان یطلبه ❊ لما انقضی الامر لاصلی ولاصاما ❊ بیتنی کوزل نظم ایتمشدر (قلت) مآلی
ریاکار مطلوبی اولان نیل دنیا ایچون نماز قیلوب واوروج طوتمشیدی وقتا که امر منقضی یعنی
مطلوبی حاصل اولدی آرتق نماز قیلوب واوروج طوتماسون یعنی اول غرض فاسدله ایتدیکی
عبادتده اجر وثواب اولمادیغندن علی نیته الفاسدة بوش یره نیچون زحمت چکر دیو اول باطلی
تزییفدر (نافیه اولان لا حرف ماضی یه داخل اولدقده انشائی اخبار ایتدیکندن بر وجه محرر
ترجمه اولنمشدر لکن ترجمهٔ معلومه مرئیده لاصلی ولاصاما یه همان ظاهری اوزره (معنای بیت
مطلوب وغرض فاسدی اولان برامردن ناشی اداء صلاته وصومه مداومت ایدر مطلوبی اولان
غرض فاسدی حصولپذیر اولدقده اداء صلاتده ایتمز وصائم دخی اولماز دیو معنی ویرلمشدر
وعقبنده دخی مستطرفه ضمیمه اوله رق لکن علماء صالحین واتقیاء متقین وارباب صوفیه دائما
امورلرینی ذات اجل واعلایه تفویض واحاله واراده لرینی ارادهٔ علیهٔ باری ذو الجلالده افنا
ایلدکلرندن عاجزین ذلیلین وخائفین اولوب مقام شهودٔ واستغراقده اولدقلرندن برشی طلب
ودعا ایلمکدن حیا وحجاب واعتراف عجز وقصور وخشیت ومهابت اللهك احاطه سی حسبیله بی زبان
اولدقلری حالده رضا وتسلیمده اولورلر سؤال اولنور ایسه که بو تقدیرجه بو کروه صادقینی
تطییب وقلوبلرینی جلب ورضالرینی طلب ودعاده نفع وفائده یوقدر جوابنده دیرز که بوزمره

محقين وصاد قينك قلو بلرى نظرگاه الهى اولمغله انواع جلب واكرام ايله جلب خاطر وتطييب
اولندقده جبلت القلوب على حب من احسن اليها مضمونجه بالضروره محبت ايلرده بالواسطه
مكرمين ومحسنين اولان ذوات نظر مرحمت الهيه ده بولندقلرندن قبل بارى ذوالجلالدن انواع
اكرام واحسانه سزا وشايسته اولورلر نتكيم بر پادشاهك زياده مقبول ومرغوبى اولان مقربنه
اكرام وتعظيم ايدنلره پادشاه محظوظ اولوب اكرام ومحبت ومسؤلنه مساعده ايلديكى كبى ديو
بعينها نقل اولنان عبارهٔ مخصوصه تحرير اولنه رق رياكارلرك اضدادى اولان اخلاصكارانك
سزاوار اولديغى وجهله ثناسى اولوب وبو اراالقده قاعدهٔ بديعيه دن اولان حسن طلب
روشى اشراب اولنمشدر فتدبر (صاحب المستطرف روح الله تعالى روحه اشبو طولاندريجى
طاقنى يازدقدنصكره صدده يعنى مقالهٔ باب غنايه بنه بووجهله شروع ايتمشدر * وقد قيل
لاافقر افقر من غنى يأمن الفقر * اشبو قول علمانك مألى فقر وفاقه دن امين يعنى مالنه مغرور
اولوب بوثروت بنده وار ايكن باب اقبالمه بار فقر كيررمى ديو دهرك شيوه سندن غافل اولان
غنيدن افقر برفقير يوقدر ديمكدر (منقولدر كه بعض حكما اوغلنه وصيتده * يابنى عليك بطلب
العلم وجمع المال فان الناس طائفتان خاصة وعامة فالخاصة تكرمك للعلم والعامة تكرمك للمال * يعنى
اى بنم اوغلجغم دنياده تحصيل علم وجمع ماله نقد عمريكى صرف ايله زيرا ناس ايكى فرقه دركه
برى خواص وديكرى عوامدر خواص علم وكمالك وعوام مالك ايچون سنى تكريم ايدرلر ديمشدر
وبعض حكمت شناس بيان بلاى فقرده بركيمسه افتقار ايتدكده مؤتمنى يعنى كندونى امين بيلن
اوبيچاره يى متهم ايدروحسن ظن ايدن سوء ظنه باشلرو برآدمى فقر وفاقه يه مبتلا اولسه ترك
حيايه مجبور اولوروحياسى زائل اوله نك قدر وبهاسى ذاهب اولور صفات حميده اهل غنا ويسارده
بولنسه اوصاف حسنه ايله متصف پرذاتدر ديو مدح اولنور واما اوصفات حميده بعينها فقراده
بولنسه عيب وذميمه اولور يعنى ذميمه عدايدرلر مثلا ذات فقير نفس الامرده شجيع اولسه احمق وعجله
ايديجى ديرلر واكرموثر يعنى سخاوتده آخرى نفسنك اوزرينه ايثار ايلسه دخى مسرف وحليم
اولسه ضعيف وعاجز ديرلر ووقار معتبر معتدل اوزره وقور اولسه بليد ودرايتسزديرلر وطلاقت
لسانى اولسه مهذار يعنى هذيان كفتار ومنطيق اولسه كثرت كلامه مبتلا اولمش وصموت يعنى
سكوته مداوم اولسه عى يعنى طلاقت لسانى اولميوب اداى مرامه قدرتى يوق اولمش اولور
ديمشدر (صاحب المستطرف ديركه ابن مقله بعض خلفاى عباسيه يه وزير ايدى بريهودى
الك طرفندن اولمق اوزره بلاد اعدايه ارسال اولنمق صورتنده اسرار دولتى درجله برمكتوب دوزوب
بعده اول ساخته مكتوبى حيله ايله خليفه يه ايصال ايلدى مكر ابن مقله نك بريهوديهٔ غيرمهتديه
جاريه سى اولمغله جاريهٔ ملعونهٔ مرسومه ايله يهودى مردود مسفورك بينلرنده نهانى تعلق اولمغله
ابن مقله نك يازيلرينى تدريجا يهودى به اعطادن خالى اولمازواول ملعون دخى سعى ايدوب خطنه
تقليد ايله مكتوب مزبورى يازوب بووجهله تلقنه ملعونهٔ مرسومه ايله اتفاق ايتمشلر ايمش وقتا كه
مكتوب ساخته دست خليفه يه واصل اولدقده ابن مقله نك قطع يدينه امر ايلدى قطعى عرفه كوننه
تصادف ايتمشيدى يوم مذكورده عادت دولتلرى اوزره اثواب رسميهٔ عيدى كيوب رجال دولت پيشنده
يورويه رك سراينه كتمش ايدى وقتا كه قضاء مذكور وقوعبولدى ايرتسى كون كه يوم عيد ايدى
براحد سمتنه اوغرامدى بعده ملعونان مرسومانك حيله سى طبوادقده خليفه حضرتلرى ايكيسنى
يردن اشدقتل ايله قتل ايدوب ابن مقله يه خلعت سنيه واموال كثيره تسيار وفعلنه ندامت برله
اعتذار ايلدى ابن مقله دخى تعريضاللناس نظم ايله باب دارينه اشبو قطعه يى تعليق ايلمشدر
* تحالفا الناس و الزمان * فحيث كان الزمان كانوا * عادانى الدهر نصف يوم * فانكشف

الناس لى وبانوا * يامعشر المعرضين عنى * عودوا فقد عاد الزمان * مألى ناس وزمان تحالف لايتديلر
يعنى بربرينك ياننده اولملرينى معاهده ايتديلركه زمان واقبال دخى نرده ايسه ناس دخى اوراده
اوله لر دارم بونجه زماندر ملجأ انام وهربرى همتمله بكام ايكن دهر يارم كون بكا عداوت
ايلدكده ناس دخى بندن آچلوب صاوشديلراى بندن اعراض ايدن جماعت عودت ايدك وبنه
قبومه دوكيلك وكلك كه زمان بنه بكا معاودت واقبال ومراجعت ايلدى ديمكدر وابن مقله
بوقطعه يه راست كلدكدنصكره بقيهٔ عمرنده صول اليله كتابت ايتمشدر وعلى قول اولكى يازوسندن
اعلا ايمش (قلت) صاحب المستطرف حال نكبت وفاقه ده بيچاره منكوب وفقير منفور خلق
اولور مدعاسنى اثبات ايچون اشبو قصهٔ مأخذ الحصه يى كتورمشدر تأمل اولنه (وابن مقله نك
اسمى محمد بن على بن حسن بن مقله در پدرى زيت باغى تجارندن ايدى تحصيل علم ومعارف
ايدوب ابتدا عباسيه دن مقتدر بالله اوچيوز اون التيده بعده يكرمى برده قاهر بالله بعده يكرمى
ايكيسنده راضى بالله وزير ايتمشلردر على قول ابتدا يدى بعده لسانى بعده سرى قطع اولنه رق
اوچيوز يكرمى سكز شوالنك عاشرنده فوت اولمشدر (وعلى قول قطع يددنصكره مستطرف
صاحبنك ترجيحى اوزره اقباليله تعيش ايدوب حتف انفه وفات ايتمشدر خط كوفى يى متداول
اولان صورته ابتدا مشاراليه نقل ايتمشدر اوچ خليفه يه اوچ كره وزير واوچ كره مصادره ايله
مكدر اولمسى واوچ كره سفر ايدوب وفوتندنصكره اوچ دفعه دفن اولنمسى اتفاقات غريبه
دندر (وزارتنده حروف شاذه قرائتنى التزام ايدن ابوالحسن محمد بن شنوذى احضار وقاضى
بلد وجماعت علما حضورلرنده مناظره ايله الزام ايدوب توبه ويردى لكن ابوالحسن اغلاظ ايدوب
قاضى يى استصبا واسناد قلت معرفتله تحقير ايتمكله امر قاضى ايله ضرب اولندقده ابوالحسن
ابن مقله يه ربم تعالى يديكى قطع ايتسون ديو بد دعا ايتمكله سهم انكارى رسيدهٔ هدف
اجابت اولمشدر ديو مختصر ابن خلكانده مرسومدر انتهى (لبعض الشعراء) انما قوة
الظهور النقود * و بها يكمل الفتى ويسود * كم كريم ارزى به الدهر فينا * واثيم تسعى اليه
الوفود * مألى انسانه قوة الظهر يعنى ناسك قوت ومكنتى نقود اولوب انكله كامل ومعتبر
واولو اولورلر بيمزده چوق تيكنام وقوى كيمسه لروار دركه دهر انلرى استحقار ايتمشدر يعنى
بى نقد اولدقلرندن ساقط عن الاعتباردر وچوق دنى الاصل وبخيل النفس كسان واردركه مالك
نقود اولدقلرندن سركاره كچوب اصحاب حاجات قپولرينه شد رحل ايدوب دوكيلو كاورلر
ديمكدر نقد ظاهر قوت اولديغندن باشقه قلبه رؤيتى فرح ويرديكندن اطبا بعض مرضايه
التونى قارشديروب اويناتمق ايله معالجه ايدرلر وبعض علته التون ورقى قاتمش شروب
وحب ايله تدبير ايدرلر (قلت) دينار درد فقره دواء بره الساعه اولديغى يى اشتباهدر بارى تعالى
فقدانى درديله اهل توحيدى مبتلا ايلمسون آمين انتهى (الشاعر) احرص على الدرهم والعين *
تسلم من العيلة والدين * فقوة العين بانسانها * وقوة الانسان بالعين (قلت) عين كوز وحاسهٔ
بصر وديزقپاغى والتون ومسكوك التون وحرف معلوم ودخى كتب لغاتده سائر معنالر بينده
مشتركدر وانسان دخى حيوان ناطقه وكوزك بيكنه يعنى مردمكه دينور (مآل قطعه درهم ايله
عينه يعنى نقدين عزيزينه حرص ايله يعنى طوپله وقزان تا كه فقر ودينيدن سلامت بوله سن
زيرا چشمك قوتى بيبكيله وانسانك قوتى التون ايله در ديمكدر وقطعه ده اولان لطافت خود
آشكاردر (صاحب المستطرف انسانك قوتى التونله اولور ديو قطعه ده اولان مدعايى زيرا قلب
بدنك عماديدر يعنى قوام بناى بدن انكله حاصلدر اكر قلب قوى اولورسه بدن دخى قوى
وقلبك مالدن اشد قوتى يوقدر ديو اثبات برهان ايتمشدر (قلت) فى الحقيقه بوبويله در بالجمله

تو انكران فرح قلب اصحابى اولدقلرندن بدل ما تحلل هضم اولنغله اعصابنه قوت كلور وتندرست اولورلر و بيچار كان تهى دستان لاغر ونحيف اولورلر * اللهم خلصنا من النحافة فى كل الوجوه وقوابدانتا لنكتسب بها اجورامن العبادات المتنوعة (محكيدر كه ملوك ماضيه دن برى تبديلا برنهر كنارندن كچركن كوردكه برمسن كيمسه نهر مذكورى صحرا يوب كچر و برشاب عاجز اولور يعنى كچه مز ملكه تعجب عارض اولوب هر برينى استنطاق ايدر مكر مسنك كرنده بيك التون اولمغله اخراج ايدوب ملكه ارائه ايدر شابك كيسه سنده ايسه براقچه اولماديغى مبين اولور (حضرت لقمان اوغلنه وصيده اى اوغلجغم ايكى شيئ حفظ ايدر ايسك دوشونمه من بعد ضايع اولمازسن دينكى معادك يعنى آخرتك ودرهمكى معاشك يعنى دنياك ايچون ديمشدر (صاحب المستطرف اشبو معناده كلام كثيراولوب لكن بز بو كلام يسيره اقتصار ايلدك ديوختم باب ايتمشدر

الباب الثانى والخمسون

اشبو اللى ايكنجى باب فقرك ذكرى ومدحى بياننده در صاحب المستطرف غنا وكثرت اموال سبب طغيان اولوب مذموم اولديغنه ﴿ كلا ان الانسان ليطغى ان رأه استغنى ﴾ آيت كريمه سى دلالت ايدر ديمشدر (مآلى تحقيق انسان نفسنى هر شيدن مستغنى وبى احتياج كورديكى يعنى بيلديكى وقتده طغيان وعصيان ايدر ديمكدر كه حق سبحانه وتعالى طغيان وعصيانله نعمت الهيه يه كفران اوزره اولنلرى بوآيت كريمه ايله ردع ومنع بيورمشدر (امام اعظم وهمام افخم رضى الله تعالى عنه غنا ايله فقردن قنغيسى مختاردر ديوسؤال اولندقده * وهل طغى من طغى من خلق الله الا بالغنى * يعنى الله تعالانك مخلوقندن طغيان ايدنلر انجق غنا وكثرت اموالرى سببيله طغيان ايتديلرمى ديوب آيت سابقه يى تلاوت ايلدى * والمحققون يرون الغنى والفقر فى الانفس لا فى المال * يعنى صاحب المستطرف اهل تحقيق مدار اعتبار يعنى مدح وذمه سزاوار اولان غنا وفقر نفسده در بوقسه مالده دكلدر ديديلردير كه غناى نفس مالسز وفقر نفس مال ايله اولور ديمكدر (قلت) ترجمهٔ معلومه ده هرنه قدر الده اولان نسخه لرده يوغيسه ده (علماء محققين غنا وفقر نفسده در مالده دكلدر ديديلر شو حديث شريف ايله استدلال ايتديلر * ليس الغنى بكثرة العروض انما الغنى غنى النفس ديو نسخه سنه يازمشدر (قلت) اشبو حديث جامع صغيرده (بكثرة العروض يرنده (عن كثرة العروض) اوله رق مضبوطدر واهل تحقيقك قول مذكورى فى الحقيقه مفاد حديث مذكوردر (مناوى مرحوم شرحنجه مآل شريفى عند اهل الكمال معتبر اولان غناى حقيقى نافع محمود متاع دنيا ايله اولميوب انجق غناى قلبدر كه قسمت خدايه راضى اولوب انكله قناعت ايتمكدن عبارتدر ديمكدر (عرض عينك ورائك فتحه لرى ايله نقد وغيريدن اعمدر كه بونك جمعى اعراض كلور ومناوى مومى اليه (عن القلب) روايتى دخى واردر ديمشدر انتهى واصحاب كرام رضى الله تعالى عنهم الملك العلام فقرى فضيلت كوررلر يعنى فقر مختارلرى ايدى (روايت اولنمشدر كه عمر بن الخطاب رضى الله تعالى عنه خلافتلرنده اوزرلرنده اون اوج يرنده يمالى ازار اولديغى حالده خطابت بيورر ايديكه يمالردن بربيسى درى پارچه سى ايدى (حسن بصرى حضرتلرى (يدخل فقراء امتى الجنة قبل الاغنياء باربعين عاما) حديث شريفنى روايت ايتدكده جلبسى يعنى يانلرنده بولنان برذات كه اصحاب ترفه واغنيادن دكل ايدى آيا بن اغنيادنمى يم ياخود فقرادنمى ديو استفسار ايتدكده حسن بصرى حضرتلرى بو كون تغدى ايتدكمى يعنى صباح طعامنى يدكمى ديدى اول جلبس اوت يدم ديدكده تعشى يه يعنى اخشام اوسنى اكله طعام خانه كده آماده ميدر ديدى جلبس نعم واردر ديجك حسن حضرتلرى

بوصورتده سن اغنيادنسن بيورمشلردر (مفهوم اثر بنم امت اجابتك فقراسى اغنياسندن قرق سنه اول جنته داخل اولورلر ديمكدر (ابن عباس رضى الله تعالى عنهما ديديلركه رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اكثر لياليده نفس نفيس و اهل بيت كرامنك عشاسى يعنى اخشام طعامى اولماديغى حالده بيتوته طى بيورورلر ايدى وعامهٔ طعامى شعير ايدى و بو حالى اختيارلرى اضطرارى اولميوب كنوز زمينك مفاتيحى يعنى فتحى كندولرينه قبل حقدن عرض اولنمش اولديغى حالده قبولندن ابا ايلديلر يعنى تعليما للامه روش فقرايى و زهدى اختيار بيورديلر صلوات الله وسلامه عليه وعلى آله واصحابه وحقه ملاقاتلرينه قدر متواليا اوچ كون بغداى اتمكندن شبع مرتبه سى تناول بيورمدقلرى (و دخى مبارك ومسعود ناف شريفلرى اوزره جوعدن ناشى حجر باغلدقلرى و دخى كچى ايرلمامش اريه اوندن مطبوخ اتمك تناول بيوردقلرى روايت اولنمشدر (قلت) اشبو شمائل شريفه يه دائر اقوال محاسن اخلاقى حاوى اولان يكرمى اوچنجى بابده دخى كذران ايتمشدر انتهى (انس بن مالكدن روايت اولنمشكه فاطمة الزهراء رضى الله تعالى عنها دقيق شعيردن برچورك طبخ ايدوب رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه عرض ايلدكلرنده افنديمز عليه الصلاة والسلام بوندر ديوسؤال بيوردقلرنده قرص شعيردر ذات رسالتمآبكزه كتورمينجه اكلى نفسمه خوش كلميوب اشبو كسره يى كتوردم ديدكده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم (اما انه اول طعام دخل فم ابيك منذ ثلاث) كلاميله يعنى اوچ كوندنبرو طعام تناول بيورمدقلرينى بيان بيورديلر (صاحب المستطرف راوينى كوسترميه رك بورا ده (كان صلى الله تعالى عليه وسلم يقول (اللهم توفنى فقيرا ولا توفنى غنيا واحشرنى فى زمرة المساكين اثرينى تحرير ايتمشدر (قلت) لكن جامع صغيرده معناى دعاء مذكورى دخى ناطق اولان حديث ابو سعيد الخدرى رضى الله تعالى عنهدن مرويا اشبو عباره ده در (اللهم احينى مسكينا وتوفنى مسكينا واحشرنى فى زمرة المساكين وان اشقى الاشقياء من اجتمع عليه فقر الدنيا وعذاب الآخرة) مسكين لغتده حالى فقيرك دوننده اولاندر وبو معنايى عرب العربادن برينه سن فقيرميسك ديو بالمناسبه سؤال ايتدكلرنده لا والله بلكه مسكينم ديو ويرديكى جوابدن المشلردر (وجوهرى وابن ملك بيانلرى اوزره بو حديث شريفده حالى برنسنه اعطا اولنمدقجه بيلنميان كيمسه در ديو تعريف بيورلمشدر كه مفادى برنسنه يه مالك اولميوب وناس حالنى بلمدكلرندن تصدق ايتمدكلرى وكنديسى دخى سؤال ايتميان كيمسه ديمكدر شقاء شينك فتحى والفك مديله سعادتك مقابليدر كه بدبخت اولمقدر وشقوه دخى شينك كسرى وقافك سكونيله بو معنايه در (مآل حديث شريف يارب بنى دنياده اولديغم مدتده وفوتمده مسكين اولديغم حالده احياء وتفويت وزمرهٔ مساكينده حشر ايله وزياده شقى فقر دنيا ايله عذاب آخرت اوزرنده اجتماع ايدن يعنى نعوذ بالله بونلره مبتلا اولان كيمسه در ديمكدر كه مفادى ابن ملك ومناوى اشارتلرنجه زمرهٔ مساكينده بولنمقلرينى تواضع و خشوع ايچون دعا ورجا اولوب قلبه رجوع ايدر مسكنتى سؤال وطلب دكلدر كه يارب بنى سن متواضع قيل وجبار ومتكبر قلمه ديمكدر و پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلمدن اشبو دعانك صدورى فضل فقر وفقرايى بيلوب انلره محبت ومجالسه ايتسونلرده بركت دعالرينه نائل اولسونلر ايچون تعليم امتدر واشبو حديثده اولان فقر ومسكنتدن مراد قوتى كفاف مرتبه سنده اولوب مال ايله اشتغال اولنمامق اولديغى جائزدر كه كثرت مال حق مفرينده مذمومدر وفقر دنيا وعذاب آخرت زياده شقاوت اولديغى دارينده ونشأتينده محروم اولديغيچوندر (ثم قلت) اشبو عذاب آخرتله بيله اولان فقره مبتلا اولانك صبر ايله اجرينه نائل اولماديغى يعنى مذموم اولان فقر اولديغى سياق وسباق

حديثدن ظاهر در فتدبر (وينه جامع صغيرده مضبوط (اللهم انى اعوذبك من العجز الحديث
حديثنده كنديسندن استعاذه اولنان فقر نفس اولوب عند الاطلاق متبادر اولان حاجت
ضروريه معناسنه دكلدركه اندن ﴿ ياايها الناس انتم الفقراء ﴾ نصى اقتضاسنجه براحد
وارسته اوله مزوينه (اللهم انى اعوذبك من الكسل الحديث) حديثنده معطوف (واعوذ بك
من فتنة الفقر) كلام نبويسنده اولان فتنة فقردن مراد اغنيايه حسد ومالليرينه طمع ومال
ايچون انلره تذلل ومقسومه عدم رضا ديمك اولديغى مناويده محرردر (والحاصل اشبو
قلم فقيرايله نقل اولنان اقوالدن احاديث بينلرنده ظاهرا كوريلان منافات مندفع اواورفتأمل
انتهى (جابر رضى الله تعالى عنه روايت ايدركه بركون رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم
فاطمة الزهراء رضى الله تعالى عنهانك خانه لرينى تشريف بيورديلر حضرت فاطمه يى اوزرنده
دوه يوكندن بركسوه اولديغى حالده ال دكرمنده اون اوكوتدكلرينى كوردكده شفقة ومحبة
حضرت نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه بكا عارض اولوب اى فاطمه يارين نائل اوله جغك
نعيم جنت ايچون دنيانك اجيلغنى طات ديو تسليت حقيقيه ايله تسليت و ﴿ ولسوف يعطيك
ربك فترضى ﴾ آيتنى تلاوت بيورديلر (قلت) اشبو آيت كريمه يى اهل تفسير اى حبيم
سكا ربكك وعدى اولان كمال نفس وظهور امر واعلاى دينك وكنه وحقيقتى كنديسندن
غيرى برفردك معلومى اولميوب سكا آماده ايلديكى امور واشيادن هرنه قدر شمدى لحكمة تأخر
ايدوب ظاهره چقمامش ايسه ده قريبا سكا احسان ايدر سنده اول عطا واحسانه راضى اولورسن
ديو تفسير ايتمشلردر انتهى (وقال عليه الصلاة والسلام الفقر موهبة من مواهب الله تعالى
لايختاره الا اولياء الله) مأل اثر شريف فقر حق سبحانه وتعالانك مواهب وعطاياسندن برموهبه
وعطيه دركه اول موهبه يى انجق اولياء الله اختيار ايدر ديمكدر (مرويدركه رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمز فقراء صفه ايله رضى الله تعالى عنهم جلوس بيوررلر ايدى واهل صفه
عهدلرنده اولان فقراء اصحابدن ايديلر ورسالتسرايلرنده برصفه ده مكانلرى وار ايديكه اول
صفه يه اضافتله يعنى اصحاب صفه ديو تعريف اولنورلر ايدى بركون حضور سعادته اقرع بن
حابس التميمى وعيينة الفزارى بزلر ايچون برمجلس مخصوص تعيين ايله كه عرب انكله فضلمزى
بيلسون زيرا وفود وايلچيلر كلمكده در بزلرى بو اعبد يعنى فقراء صفه مياننده كوردكلر بنه حيا
ايدرز ديديلر حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افنديمز دخى مساعده
كوستروب برصحيفه يعنى كاغد كتورلسون وبوسوز تحرير اولنسون بيوردقلرنده ﴿ ولا تطرد
الذين يدعون ربهم بالغداة والعشى يريدون وجهه ﴾ آيت كريمسى نازل اولديكه مفادى
اصحاب صفه يى رعايته تنبيه الهيدر بعده اقرع ايله عيينه يى ذكرا ﴿ وكذلك فتنا بعضهم
ببعض ﴾ نص شريفى نازل اولدى بعده اصحاب صفه يى ذكرا ﴿ واذا جاءك الذين يؤمنون
باياتنا فقل سلام عليكم كتب ربكم على نفسه الرحمة ﴾ نازل اولدقده عليه الصلوة والسلام
افنديمز كاتبدن رجوع بيورديلر (وابراهيم بن المولد بو آيتى تفسيرده حقه قسم ايدرمكه انلره سلام
ايدن جناب حقدر ونبى عليه الصلاة والسلام واسطه اولمشدر ديمشدر (قلت) صاحب
المستطرفك نقلى مجملى بودر لكن ايضاحى بودركه بيضاوى (ولا تطرد الذين آيتى سابقنده اولان
آيت منطوقنجه غير متقينى انذار ايله امر دنصكره متقينه اكرامله امرى وتقريبلرينى وقريشى
ترضيه ايچون عدم طرد متقينى امر درديوب و * روى انهم قالوا لوطردت هؤلاء الاعبد يعنون
فقراء المسلمين كعمار وصهيب وخباب وسلمان جلسنا اليك وحادثناك فقال ماانا بطارد المؤمنين
قالوا فاقمهم عنا اذا جئنا قال نعم (وروى ان عمر رضى الله تعالى عنه قال له لوفعلت حتى تنظر الى ماذا

(يصيرون)

يصيرون قالوا فاكتب بذلك كتابا فدعا بالصحيفه وبعلى ليكتب فنزلت روايتنى ذكر ايتمشدر مأل
روايت بودركه قريش يعنى كبار قوم عرب كه تفسير تبياندن ذكرنجه دخى اقرع بن حابس التميمى
وعيينة بن حصين الفزارى وامثاللريدر عمار وصهيب وخباب وسلمان رضى الله تعالى عنهم كبى
فقراء مسلمينى مراد ايدرك شو اعبدى اكر مجلسكدن طرد ايدر ايسك يانكده اوطورر وصحبت
ايدردك ديدكلرنده حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم رضا كوسترميوب (وما انا بطارد
المؤمنين) بيورديلر بارى كلديكمز حينده انلر بولنمسون ديدكلرنده بوكا رضاى همايونلرى رونما
اولدى مرويدركه عمر رضى الله تعالى عنه بو مكالمه ده نزد حضرتده بولنمغله استشارهٔ معنويهٔ
حضرتى كشف ايله باقه لم نه اوله جقلر شمديلك رضا بيورلسه ديو رأى ايتكله حضرت
نبى اكرم عليه الصلاة والسلام بركاغد ايله على كلسون وسند تحرير ايتسون بيورديلر بونك
اوزرينه آيت شريفهٔ مذكوره نازل اولدى ديمكدر تبيانده يازركه مار الذكر اقرع وسائرلرى نزد
پيغمبر صلى الله تعالى عليه وسلمه كلدكلرنده مشار اليه عمار وسائر فقراء حقيقىٔ مسلميندن اوتوز
نفر اصحاب بدر ذات نبى اكرمى عليه الصلاة والسلام هاله كبى احاطه ايتمش كوردكلرنده ذكر
اولنان سوزلرى سويلديلر ﴿ ولا تطرد الذين نصى شاكرين ﴾ قول كريمنه قدر بو خصوصده
نازل اولدى انتهى ونص جليل مذكوركه ﴿ ولا تطرد الذين يدعون ربهم بالغداة والعشى
يريدون وجهه ما عليك من حسابهم من شئ وما من حسابك عليهم من شئ فتطردهم فتكون
من الظالمين وكذلك فتنا بعضهم ببعض ليقولوا اهؤلاء من الله عليهم من بيننا اليس الله باعلم
بالشاكرين ﴾ آيتلريدر بيضاوى وسائر تفسيرده شول قومى نزدكدن طرد ايلمه كه انلر صباحده
واخشامده يعنى على الدوام وعلى قول صلات صبح وعصرده ربلرينه اخلاصله دعا ايدرلر
انلرك ايمانلرى حسابى سكا واجب دكلدر اشبو احتمال ايله كه سؤال وطلبلرى ايله طرد ايتديكك
كيمسه لرك يعنى فقراء اصحابك ايمانندن ايمانه كلدكلرى تقديرجه ايمانلرى عند الله تعالى اعظم
اوله وسكا انلرك باطنلرى واخلاصلرى اعتبارى يعنى تحقيق قدر ورتبهٔ ايمانلرى واجب اولماز
شول اجلدنكه انلر اهل تقوى سيرتيله اتسام ايتديلر اكر انلرك باطن غير مرضيسى وار ايسه كه
تكيم مشركين فقراء واصحاب مأكل وملبس وجدانيچون نزد محمدده جمع اولمشلردر بو طعن ايلديلر
حسابلرى كنديلرى اوزرينه اولوب سكا تجاوز ايتمز تكيم سنك حسابك كنديكك اوزرينه اولوب
انلره تجاوز ايتمز وعلى تفسير مشركينك حسابيله سن مؤاخذه اولنمزسن وانلردخى سنك حسابكله
مؤاخذه اولنمازلر كه انلرك ايمانى سكا مهم ويره برحيثيله كه انلرك ايمانه طمع ايله مؤمنلرى طرد ايدهسن
ايمدى سن انلرك امريله تكليف اولنمزسنكه انلرى طرد ايدهسن اكر طرد ايدر ايسك ظالملردن
اولورسن ودخى لحكمة امور دنياده احوال ناسك اختلافى كبى امردينده انلرك بعضيسنى بعضيسنه
مخالف قيلدق كه اول ضعفا وفقراء اصحابى ايمانه سبقلرى سببيله اشراف قريش اوزره تقديم
ايتدك تاكه انلر عن انكار الله تعالى هدايت وتوفيقيله بونلرمى انعام ايتدى انلرى اسعاد بزى
ابعاد ايتدى حال بوكه بزلر اكابر ورؤسايز انلر ايسه مساكين وضعفادر ﴿ اليس الله اعلم بالشاكرين ﴾
الله تعالى بيلزمى اول كيمسه كه اندن ايمان وشكر واقع اواور حتى كه اكا توفيق ايده ودخى اول
كيمسه يى بيلزمى كه اندن ايمان وشكر واقع اولماز حتى كه انى مخذول ايده ديو تفسير ايلديلر بيضاوى
رحمه الله تعالى (ليقولوا) لامى لام عاقبتدر ياخود فتنا خذلنا معناسنى متضمن اولدقده لام تعليلدر
ديمشدر فتأمل وبو آيتلرى ولى ايدن ﴿ واذا جاءك الذين يؤمنون باياتنا فقل سلام عليكم ﴾ قول
كريمى دخى يا محمد وقتا كه سكا بزم آيتلريمزه ايمان كتورنلرور بلرينه دعا ايدنلر كلدكلرنده كه انلرى
بارى تعالى وتقدس عبادته مواظبتله وصفدنصكره حقه وقرآنه ايمان ايله واتباع حججله وصف

و پيغمبره طردلرينی نهيد نصكره انلره ابتدا بالتسليم ياخود سلام الٰهی تبليغ ايله ووسعت ورحمت
وفضل حق تبشير ايله تا كه انلرك علم وعمل فضيلتلرينی جمع ايتدكلری ظاهر اوله وفی الحقيقه
اوصاف مذكوره ايله متصف اولنلر تقريب وتعزيز اولنوب طرد وتذليل اولنمامغه وحق تعالی
قبلندن دنيا وآخرتده سلامتله تبشير اولنمق لايقدر ديو تفسير ايتمشلردر (ذكر اولنان اصحاب صفه كه
فقرا ايله فخر ايدن وكار وكسب طرفنه التفات ايتمين ذوات كرامدر منازل وعشائرلری اولمامغله روز
وشب مسجد نبويده اولوب اقتباس انوار فيض نبوی ايدرلر وصفهٔ مسجدی مناملری قيلمشلر ايدی
حضرت نبی اكرم صلی الله تعالی عليه وسلم تعشی وقتنده بعضيلرينی دعوت ايله يله طعام و بقايابی
اغنيای اصحابه توزيع بيوررلر ايدی رضی الله تعالی عنهم انتهی (صاحب المستطرف ديركه
خبرده كلمشدر يوم قيامت اولديغی وقتده حق تعالی قبلندن ملائكهٔ كرامه ذات كبريامه زياده
محبت ايدن يعنی رضامده اولوب بن عظيم الشان كندولرندن راضی اولديغم قوللريمی نزد
معنويمه ياقلشديرك ديو امر اولنور ملائكه دخی يارب العالمين انلر قنغی خاص قوللركدر ديو سؤال
ايلدكلرنده جناب واجب الوجود قبلندن انلر فقراء مؤمنيندر ديو تعيين بيورر بلور ملائكه
انلری قرب معنوی احسان بارييه تقريب ايلرلر پس حضرت باری ای بنم صالح قوللرم بن عظيم
الشان سزدن دنيايی طی ايلديكيم يعنی تمتعات فانيهٔ دنيا ايله سزی مشغول قيلمديغم استحقار
اولنوب بلكه سزلره اكرام ايچوندر شمدی ذاتمه نظر ايله تمتع ايدك واستديككزی بندن تمنی وطلب
ايدك خطاب احسان نصابيله انلری مظهر عنايت بيوررلر فی الحال انلر دخی يارب العالمين عزت
وجلالك حقيچون بزلردن متاع فانی دنيايی طی وصرف بيورديغك حضرتده احسان اندر احساندر
ديو دهان شكرانی كشاد ايلدكلرنده امر الٰهی ايله اعلای مراتب جنت دران اعطا اولنوب
اكرام وارزاق اولنورلر (قلت) اشبو خبرده مراتب سلوكه ودرجهٔ ولايت كبرايه اشارت دخی واردر
* فتأملوا ايها الاخوان انتهی (وقال عليه الصلاة والسلام هل تنصرون الا بفقرائكم
وضعفائكم (قلت) بعض نسخه‌ده يا زيلان بودر و بعض نسخه‌ده دخی معطوفی واردر لكن
جامع صغيرده سعد بن ابی وقاصدن مرويا (هل تنصرون وترزقون الا بضعفائكم) ايله
(هل تنصرون الا بضعفائكم بدعوتهم واخلاصهم) حديث شريفلری محرردركه انلرده
بفقرائكم لفظی يوقدر وعطف اولنان كلام دخی اولماديغندن و بعض نسخ مستطرفده
بولنمديغندن ذكر اولنمدی ضعيف لغتده قوينك ضديدر لكن ينه جامع صغيرده مضبوط (ابتونی
الضعفاء) الحديث كلام نبويسی شرحنده بعض شراح ضعيف بومقامده فقرايه‌ده شاملدر
بالكز بدنی ضعيف اولنلره مقصور دكلدر وناسك فقرايه ضعيف اطلاقی رثاثت حاللريچوندر
ديمشدر (مآل احاديث نصرت وتزايد رزق انجق ضعفانك دعالری واخلاصلری سببيله در ديمكدر
زيرا شرطنجه اولان ضعفانك عبادت ودعاسی تعلقات دنيادن قلوبلری خالی اولمغله خشوع
وخضوع واخلاص جهتلرندن زياده اولور و اشبو اخلاص دخی اعظم اسباب رزق ونصرتدر
اطف حقله تحرير ينه سايهٔ توجه شاهانه‌ده فرق درت سالی موفق اولديغم اثر ضعيفانه‌ده ضعفانك
سبب رزق ونصرت اولملرنده برازاقوال اعلام درج ايتمشيدم فليراجع (ابن ملك عليه رحمة الملك
ما دار الفلك اشبو حديث غزايه ضعف حاللرندن ناشی كيده ميان اصحاب كرام حقنده وارد
اولمشدر تا كه مجاهدين ضعفانك جهاددن تقاعد وتخلفلرندن حق ايشانده خاطره ايتميه لر
وشعفلر ايچون معذور اولدقلری ودعالری ايله مجاهدين منصور اولدقلری بيلنه ديمشدر انتهی
وقال عليه الصلاة والسلام (رب ذی طمرين لا يؤبه له لو اقسم علی الله لابره لو قال اللهم انی
اسئلك الجنة لاعطاه الجنة ولم يعطه من الدنيا شيئا (قلت) اشبو حديث شريف

متن الجامع الصغيرده ابو هريره رضی الله تعالی عنهدن مرويا (لابره) لفظ شريفنه قدر مضبوطدر
اما مناوی شرحنده ابن عدی عندنده تمامی بودر ديو (لو قال كلامی دخی الی آخره ضم ايتمشدر
طمرين طمرك تثنيه سيدر واسكی اورو به در (مآل شريفی اسكی يوسكی اثواب ايچره خلقك
كندولره مبالات والتفات ايتمدكلری بعضی ياخود چوق مردان واردر كه اكر حق تعالادن
برنسنه‌يی سؤال ونياز وانك اوزرينه قسم ايلسه‌لر دعالری مجيب اولنوب يعنی مجيب
المضطرين طرفندن قبول اولنور شويله كه اكر يارب سندن جنتی استرم ديسه جنتی
اعطا ايدر دنيادن اكا برنسنه اعطا ايتمديكی حالده ديمكدر (مواهب القديرده بعض صوفيه‌دن
ناقلا محرردركه اشبو طائفهٔ عليه ولايت كبری اربابيدركه بونلر عالمده جسدده قلب منزله سنده
بر منزله‌يه نائل اولمشلردر واول منزله تصريف جهتندن حقك قلبی ورتبهٔ انبيانك تحتنده
وعامه‌نك فوقنده واما افتقار جهتيله انلرك تحتنده دركه عامه هرنه قدر عامهٔ غافل ايسه‌لرده
انلرك تحت تصرفلرنده در وانلره افتقار واحتياج اوزره درلر (و بعض صوفيه خلق الله دن
براحدی تحقير ايتمه زيرا حق خلقنی تحقير ايتموب خلق ايتمشدر صورتا بعض حقير واردركه
عند الله قدری عظمای دنيانك چوغندن زياده در عوامك اطلاعی ظواهر حاله در وخفايا نه علم
ووقوفلری اولميوب غافل وبی وقوفلردر اما عند الله معتبر اولان خلوص ضمائر وتقوای قلبدر انسانه
احوط ولايق اولان كوزينك رثاثت حالدن و بدنده عاهت وعلتدن حقير كورديكی كيمسه‌لری
استهزايه اجترا ايتمامكدر انتهی (قلت) لله تحت قباب العز طائفة * اخفاهم فی لباس
الفقر اجلالا * بيت لطيف مشهوری معنای مذكوری جامعدر انتهی (صاحب المستطرف
حديث شريف مذكورك عقبنده ينه معنای مذكورده راويسی تعيين ايتميه‌رك براثر دخی
يازمش ايسه ده ينه جامع صغيرده ابو هريره رضی الله تعالی عنهدن مروی (رب اشعث اغبر ذی
طمرين تنبو عنه اعين الناس لو اقسم علی الله لابره) حديث شريفنه زيادة ونقصانا مطابق
اولماديغندن طی ايله انك يرينه اشبو حديث شريف قيد اولندی (مآلی بعض باشی توزلو
ولونی غبار متغير ايتمش و اسكی اثواب كيمش وناس احتقارا كندوسندن يوز چويرر يعنی باقمز
ذوات واردر كه اكر حقه قسم ايله شونی احسان ايله ديو برنسنه طلب وسؤال ايلسه عند الله
تعالی عظيم منزلتی ايچون يمينده حنثدن صيانة واكراما حق تعالی مطلوبنی ايقاع ايدر
ديمكدر (قلت) بعض شراح زيرا انكسار و رثاثت حال وهيئت اعظم اسباب اجابتدر ديو
تعليل ايتمش ايسه ده ايشانك استجابت دعالری تقادير سابقه‌دن مسببان اولديغی اوزره اولياء الله
كرام اولدقلری حيثيتندندر وانكسار قلبك سبب اجابت اولمسی ايسه اعمدر و بونلرك
رثاثت حالی فاقه‌دن ناشی اولميوب ماسوايه عدم التفاتلری مقتضاسندندر فتدبر انتهی (خالد بن
الفرز روايت ايتمشدركه بكاؤن يعنی دائما خشية ومحبة بكا اوزره اولنلردن حياة بن شريح ضيق
الحال يعنی شدت وضيق معاشی وار ايدی بركون زيارتلرينی قصد ايله خلوتخانه‌لرينه وارديغمده
كوردمكه جناب رب الاربابه عبادات و تضرع ونياز ايدر ايدی حضرت واهب الآمال متعاله
وسعت رزقك ايچون تضرع ودعا ايديدك ضيق معاشدن قورتلوردك ديديكمده همان صاغ
وصولنه باقوب شخص ديكر كورمينجه يردن بر طاش الوب يارب شو حجری التون ايله ديو دعا
ايلدكده فی الحال حجر اوجنده برتبر خاص اولديكه اندن احسن عيارده ذهب كورمامش ايدم
تبر مذكوری بكا اتوب حق سبحانه و تعالی قوللرينه خير واصلح اولان نه ايسه انی زياده
بيلور ديدی ای ابن شريح بو التونی نه يپايم ديو سؤال ايلديكمده اهل وعيالكه انفاق ايله سكا
هبه ايلدم * والله ان ارد عليه * ديدی فتبصر بقوله الاخير (قلت) مشار اليهما دن

حياة بن شريح بن يزيد الحضرمي ابو العباس الحمصي هم ثقاة مشايخ حديثدن ومشاهير آخذين
تبع تابعيندن يعني طبقهٔ عاشره دن اولوب ايكيوز يكرمي درتده وفات ايلديكي (وخالد بن
الفرزي دخي تبع تابعيندن ومحدثينك مستور الاحوالندن اولديغي تقريب تهذيبده محرر در
دردست اولان نسخ مستطرفده ابن الفرس يازلمش ايسه ده فانك كسري ياخود فتحي وسكون
را وآخرده زاي ايله درو تقريب قولنجه برخالد بن الفرز دخي مشايخ حديثده وار ايسه ده حياة
مشار اليهه معاصر اولميوب طبقهٔ رابعه دندر (وبر حياة بن شريح دخي واردر كه كنيه سي
ابو زرعه وجدي صفوان وبلده سي مصر وفقيه زاهد وطبقهٔ سابعه دن اولوب يوز اللي
طقوزده انتقال ايتمشدر صاحب قصه طبقهٔ رابعه دن اولان خالد ايله بونلر اولمق دخي محتملدر
انتهى (عون بن عبد الله برمدت اغنيا ايله مجالسه واختلاط ايتدم اومدتده بندن زياده مهموم
ومغموم احد يوغيدي زيرا بن انلرده ثياب ودوابمدن خيراوسني واعلاسني مشاهده ايدردم صكره
فقرا ومساكين زمره سيله مصاحبت ايتمكله استراحت ايلدم ديمشدر (قلت) عون مشار اليه
ابن مسعود رضي الله تعالى عنهك برادرزاده سي عبد اللهك نجليدر كنيه سي ابو عبد الله ومولدي
مكهٔ مكرمه وعابد وثقه وطبقهٔ رابعه دندر ويوز يكرميده انتقال ايتمشدر انتهى (لبعض
الشعرا) وقد يهلك الانسان كثرة ماله * كما يذبح الطاوس من اجل ريشه * مألى انساني
رسيدهٔ ورطهٔ هلاك ايدن كثرت ماليدر طير طاوس مزين ومرونق توبلري ايچون ذبح اولنديغي كبي
ديمكدر كه بر كوزل بيتدر * اللهم اني اعوذ بك من ذل الفقر وبطر الغنا * سلف صالحينك
دعالرندندر مذلت فقر ايله كبر غنادن استعاذه دركه غالبا ايكيسنك افراطندن حاصل اولان
حالتلردن عبارتدر (لعبد الله ابن طاهر * الم تران المر يهدم مابنا * ويأخذ ما اعطى ويفسد ما سعدا *
فمن سره ان لايرى مايسوئه * فلا يتخذ شيئا يخاف له فقدا * مألى سن كورمدكمي يعني بداهتله
بيلورسنكه اقتضاي دهر داهر و مبتغاي حال دنياي فنا باهر اوزره كشي يابديغي يقر و ويرديكي
كيرو الور وايت خيري افساد ايدر يعني دوزبر كيمسه كه كنديه كتولك وبرنسنه يي كورمامك
ايله مسرور اولمغي مراد ايدرسه فقداندن قورقديغي نسنه يي اتخاذ ايلمسون ديمكدر كه مفادي
دنيانك متاع وتمتعاتي زائل وخير عمل باقي اولديغي بياندر (قلت) ناظم قطعه ال عباس
امراسندندر كه بعض احوال وترجمه سي كذران ايتمشدر (اشبو قطعه نسخه مزده بولنمغله
بو دفعه ترجمه يه درج اولندي (نقل اولنمشدركه بلدهٔ رقه نك قاپوسي اوزرنده اشبو * ويل لمن
جمع المال من غير حقه و ويلان لمن ورثه لمن لايحمد وقدم على من لايعذر * كلامي يازيلو
يعني قازيلو ايديكه مألي برعذاب شول كشي ايچوندر كه مالي جهت شرعينك غيريدن جمع ايده
وايكي قات عذاب شول شخصه دركه هم جهت شرعينك غيرندن جمع ايدوب بخل ايله صاقليه
وكنديه ثنا ايتميه جك وارثنه توريث وكنديني معذور طوتميه جق اول وارث ناخلف اوزره
تقديم ايده ديمكدر (عهد عمر الفاروق رضي الله تعالى عنهده بلخ شهري فتح اولندقده قپوسي
اوزرنده بر طاش بولنوب انده * انما يعرف الفقير من الغني عند الانصراف من بين يدي الله
تعالى بعد العرض * عباره سي قازيلور ايمش بعض نسخه ده يعرف يرنده يتبين واردر ايكيسيده
الويره جكي ظاهردر مألي الله تعالى اعلم فقير ايله غني روز جزاده اعمال بعد العرض والحساب
فريق في الجنة وفريق في السعير دينلوب هر طائفه يرلرينه كتديكي هنكامده بيلنور يعني فقراء
صابرين ايسه لر مال حسابندن وارسته اوله رق سلامت ايررلر فاما اغنيا نقدينه لريني هوا وهوسه
صرف ايتمشلر ايسه لر عدل الهي اقتضاسنجه ايشلري كوججه اولور وفقرادن زياده شكنجهٔ
حسابه دوچار اولورلر وياخود انما الاعمال بالنيات منطوقنجه فقر وغنانيات خالصات وعكسنه

دائر اولمغله فعلده نيتلري روز قيامتده تبين ايتمكله فنعي شقده واقع اولمش ايسه انك جزاسي
ان خيرا فخير وان شرا فشر بولندن كورر كه مثلا فقير صادق البال مالم اولسه شو خيري ياپاردم
ديو عزم ايتمش ايسه عبادت ماليه نك جزاسي ونيتي وعزمي عكسنه ايسه انك جزاسي بولوردعمك
اولديغي خاطر فاتر فقيره كلمشدر (لشاعر) ومن يطلب الاعلى من العيش لم يزل * حزينا
على الدينار رهين غبونها * اذا شئت ان تحيي غنيا فلاتكن * على حالة الارضيت بدونها *
مأل قطعه تعيش دنيويه اعلاسني يعني من كل الوجوه ترفهي طلب ايلين كيمسه دنيا اوزرينه يعني
نيل امل دردیله محزون ودنيانك الدائمه لري اوزرينه مقرون ومرهون اولمقدن زائل ومنفك
اولماز يعني بونلره مبتلا اولور اي عاقل اگر دنياده غنا يعني غنانك لازمي اولان راحت وحضور
ايله ياشه مق استر ايسك بولنديغك حالك دوننه تنزل ابدوب اول دوننه صميمي راضي
اولمق ايله اولور يعني يانكده فقر وغنا وقطره ودريا يكسان ايسه وهرحالكه خوشنود
ومتشكر اولوب با لاسنه وصول املي رشته سني قطع ابدر ايسك اوزمان راحت ايدرسن ديمكدر
(لاخر) ولاترهبن الفقر ماعشت في غد * لكل غد رزق من الله واجد * مألي اي مرد
هوشيار صاقن يارين تعيش ايلديكك مدتده يعني فردا ايچون غم امروز چكمه ويارينه اقمدك
بو غيسه بو كون كدريني چكمه اگر هر يارين يعني دنياده اولان كونلرده حياتكه ارادهٔ باري تعالى
تعلق ايتمش ايسه اول كونلر ايچون حق قبلندن سبب بقالك اولان رزق واردر انلري سن بو ايچيسن
يوق بقا كه ارادهٔ باري متعلق دكل ايسه غم تدارك روزينك فائده سي ندر حاصلي مضموني متين
رهان بي عديلدر وبو بيته دخي بو دفعه ظفر بولندي (اشبو قطعه فقير كريم اولان محمد بن
حابسكدر * كم قد قضيت امورا كان اهملها * غيري وقد اخذ الافلاس بالاطم * ساجلب
الحمد في عسر وفي يسر * ان الجواد الذي يسخو على العدم * مألي بنم غيرم ترك واهمال
ايلديكي واجرا ايده مديكي تمتعات دنيويه نك چوغني غني ايكن قضا ايلدم يعني مقدما صاحب
يسار ايدم واخلال شمدي لشكر افلاس قلهٔ غنامي الدي يعني ذو عسرت وفقير اولدم لكن بن حال
عسر وفقر وحال يسر وغنامده بنه حمد وشكر حق البته جاب وايفا ايدرم يعني بحمده سبحانه
غناي طبع ونفسم اولمغله عسردن كدر ايتم وتصرفات الهيه دن اولديغنه بناء كربوهٔ جزع
وفزعه كتم وبنه موجودمدن جود ايدرمكه تحقيق جوانمرد يوقلق اوزره يعني تهي دست
ايكن دخي سخا ايدر ديمكدر (لهارون بن جعفر الطالبي) بوعدت همتي وقورب مالي * ففعالي
مقصر عن مقالي * مااكتسا الناس مثل ثوب اقتناع * وهو من بين مااكتسوا سربالي *
* لقد تعلم الحوادث اني * ذو اصطبار على صروف الليالي * مألي بن جبلي اصحاب همتدن
اولمامله قوت ماليم اولماديغي حالده همت ايتمكده ايكن مالم تقريب اولندقده يعني بكا ثروت كلدكده
همت تبعيد اولندي يعني قالمادي وبونك اوزرينه ايشلرم سوزلريمي مقصر اولدي يعني قوله
فعلم اويموب وعد همتمي انجاز ايده مدم ناس وخلق قناعت ثوبي كبي اعلى برثوب كيه مديلر
او ثوب ايسه كيدكلري اثواب ميانده بنم طونمدر حوادث دهر مجربين روزكار تحقيق بيلور كه
بن صروف ليالي يعني اكدار عالم اوزرينه صبر صاحبي يم يعني ثياب فاخره يرينه بكا ستر عورت
ايده جك بر طون كافيدر ثروت وسامان انساني بدخوي ايدر لقمهٔ قناعت حلوا وعبا قبادن
اعلادر وفقر وفاقه دن شكايت ايتم صبر اجبسنه قاتلانيرم ديمك اولوب حاصلي ازه جق آشم
غوغاسز باشم مثلي دخي اشراب ايدر (براعرابي * من ولد في الفقر ابطره الغنا ومن ولد
في الغنا لم يزده الفقر الا تواضعا * ديمشدر كه مأل حكمت اشتمالي بر كيمسه بيت فقرده تولد
يعني فقيرزاده اولوب غنايي صكره دن كورسه انك غناسي باعث كبر ونخوتي اولور اما خاندان واغنيا

زاده اولوب شیوهٔ دهر اوزره کندویه صکردن فقر کلسه فقر اکا بادیٔ تواضع اولور دیمکدر که
تأمل اولنسه بو کلامدن خیلی معانی دقیق استخراج اولنور (صاحب مستطرف روح الله تعالی
روحه اشبو کلام عقبنده فذلکهٔ مطلب اوله رق فقر برشیٔ بهتر و راضی اولوب درد فقر اوزره
صبر ایدنلره ثواب واجر بوندن اکثردر معناسنه * فما احسن الفقر واکثر ثوابه واعظم اجر من رضی به
وصبر علیه * اللهم اجعلنا من الصابرین برحمتك یا ارحم الراحمین وصلی الله علی سیدنا محمد وعلی آله
وصحبه وسلم * دعا وصلاتیله ختم باب ومن الصابرین تعبیریله کندینك دخی فقره مبتلا اولدیغنی
اشراب ایتمشدر (قلت) غنا وفقرك ممدوح ومذموم اولان شقلری بروجه محرر اشبو بابده اکرچه
بیان اولنوب لکن بو بابده بر برینه ظاهرا منافی کورینور صورتده وارد اولان آثارك صره سیله
توفیق شراح حدیثك اقوالندن اخذ ایله بورایه درجی مناسب کورلمشدر (شارح الجامع الصغیر
مولانا مناوی شرح مختصرنده (کاد الفقر ان یکون کفرا) حدیث شریفی که بو جملهٔ شریفهنك
اوزرینه (وکاد الحسد ان یسبق القدر) جمله سی معطوف اوله رق مضبوطدر فقر یعنی
مالا یده اضطرار کفره دوشورمکه یقیندر زیرا مضطری قضایه راضی اولمامق اوزره حمل ایدر
وسخط رزقه بادی اولوب بونلر ایسه نعوذ بالله تعالی مضطری کفره جر ایدر دیوب وجملهٔ شریفهٔ
معطوفهٔ مذکوره یی دخی حسد قلب فاسده قدره اولان علم وجزمنه غالب اولمغه قریب
اولوب حسد ایتدیکی نعمتك انجق قضا وقدر باری ایله اولدیغنی کورمز اولور دیو شرح
ایتمشدر و جامع مذکور شرحی مواهب القدیرده حدیث مذکوری فقر کشی یی کافهٔ
صعب ومذلته تحمیل وچوق کره ابن راوندی یه اولدیغی کبی حقك تصرفی اوزره اعتراضه
مؤدی اولمغله کفره ایقاعه قریب اولور وحسد اغنیایه تحمیل ایدر حسد ایسه حسنات انسانی
اکل ومحو ایدر (وهر نقدر اغنیا یه فقردن ناشی تذلل عرضی تدنیس ایدر ایسه ده حقه
انابه والتجایه سبب اولمغله بو جهتله فقر حقدن بر نعمتدر وفی الحقیقه حقدن طلب حلیهٔ انبیا
وزینت اولیا وزین صلحادر بنا برین فقر سکا مقبل اولدیغنی یعنی کلدیکنی کورسك ای صاحب
شعار صالحین مرحبا دیه سن اثری وارد اولمشدر لکن فقر تحملی شدید بر مولم نسنه در واشبو
(کاد الفقر) الحدیث اکرچه مالی ثنا اولوب لکن مالك کوزل اولمسی وجوه اتفاقدن اهل وعیال
وسائر ذی حقه صرف واعطا اولندیغی وقتده اولور دیوب غنا وفقرك مدح وذم اولنه جق
جهتلری کوسترلمشدر که فقر برمحك وامتحان دیمك اولوب صبر وتحمل ایله حقه التجا ایدرسه
فبها ونعم والا جزع ایدوب اعتراض ایدرسه کفره وارردیمك مفاد کلامیدر (قلت) هله
جناب حقدن او امتحان معامله سنه مبتلا اولمامق مستدعادر * اللهم ربنا اتنا فی الدنیا حسنة
وفی الاخرة حسنة وقنا عذاب النار آمین * ودخی الشیخ العارف بالله نجم الدین الکبری قدس سره
فقر اوج صنف اولوب بری انجق خدایه فقردر غیری یه دکل ودیکری خدایه غیر ایله بیله اولان
واخری حقك دونده غیره اولان فقردر که حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم اولکیسنه
(الفقر فخری) وایکنجیسنه (کاد الفقر ان یکون کفرا) واوچنجیسنه (الفقر سواد الوجه فی
الدارین) اقوال صدق اشتمالریله اشارت ایتمشدر دیو عارف مشار الیه حضرتلرینك توفیق وتوجیهی
بعض ذوات آثارنده ذکر ایتمشدر (ومسلم اعلام عرب وعجم ودولت علیهٔ عثمانیه ده شیخ الاسلام
اعلم علماء روم کمال پاشازاده مرحوم (الفقر فخری) ایله (کاد الفقر ان یکون کفرا) حدیثی توفیقنده
محققانه بر رساله یازمشدر که مدعاسی اثباتده کافی اولان محلنك ترجمهٔ مجمله سی بودر اشباع وجهله
اطلاع مراد ایدنلر رسالهٔ مذکوره یه مراجعت بیورسونلر (قال المحقق المشار الیه مصر قاهره ده
اقامتم مدتنده یعنی سلطان سلیم قدیم طیب الله تعالی ثراه حضرتلرینك مصری فتحلرنده اناطولی

صدارتیله معینلرنده مستشارلری اولدیغی حالده موکب همایونلرنده بولندقلری مدتده فقر
دارینده ظاهر حدیث اوزره یوز قرالغی ایکن نه کیفیتله مفخر عالمه فخر اوله بیلور دیو سؤال
اولندیغنده جوابنده فقرك سواد وجه اولمسی جهت مدح اولوب جهت ذم دکلدر بو صورتده
انکله افتخاره منافی اولمیوب بلکه افتخاره مساعد اولور دیدم وبونك تحقیقی بودر که حدیثده
اولان وجهدن مراد ذات ونفس اولمق ممکندر وامکان دخی ذات ممکنك وجود وعدم طرفلرندن
بر بسنی اقتضا ایتمامسندن عبارتدر ووجهك ذاته اطلاقی لسان عربده شایعدر که کرم الله وجهك
دیرلر مرادلری کرم الله ذاتك دیمکدر وممکنك وجودنده ووجود اوزرینه متفرع سائر کمالاتنده
غیرینه یعنی واجب الوجوده عز شانه احتیاجی جملهٔ فقردندر دیو احتیاجك سواد وجه ممکن
اولدیغی دارین یعنی دنیا وآخرتده ممکنك ذاتنه لزومندن عبارتدر شول حیثیتده که ممکندن
اصلا منفك اولماز رنك سوادك قطعا محلندن منفك اولمادیغی کبی زیرا سواد سائر الوان بیننده
اشبو خاصه یعنی محلندن منفك اولمامق ایله ممتازدر والهذا حضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم
احتیاج مذکوری سواده تشبیه بیورمشدر واشبو تمهید تقررندنصکره بزدیرز که اگر فقر مذکور
ذات ممکنده اولمیدی غیره محتاج اولمازایدی وغیره محتاج اولمینجه یا ذاتندن ایچون عدمنی اقتضا
ایدن معناسنه ممتنع بالذات اولوردی یا وجودی غیریدن اولمیوب بلکه ذاتندن وعدمی ممتنع اولان
معناسنه واجب بالذات اولور لکن واجب بالذاتك تعددی محالدر وممتنع بالذات دخی غیره
احتیاجی قبول ایتمز واگر ممکن بالذات کبی غیره محتاج اولماسه غیردن استفاضه یی قبول ایتمز
ممکناتك فیضی قبولی ایسه بدیهی اولوب اشته اول قبول فیض فقر مذکورك اثریدر وقبول
مذکورك دوامی دخی فقرك دوامیله اولور وفقرك سواد الوجه فی الدارین اولمسی مدح اولوب
ذم اولمادیغی اشبو تقریردن متضح وآشکار اولمشدر پس ممکنك غیردن فیضی قبولی فقر واحتیاج
مذکورك شدتی وازدیادی حسبیله مزداد اولور که بو فقر سید الانبیا وسند الاولیا صلی الله تعالی علیه
وسلمده اکمل موجودات ممکنه اولدقلرندن غایت کمالده اولمغله فقر خاصیله بالافتخار الفقر فخری
بیورمشلردر الی آخره) مولانای مشار الیه صب الله تعالی سجال الغفران علیه رسالهٔ مذکوره سنده
امکان ذاتینك شدت وضعفی قبول ایلدیکنك جوازینه دائر وسائر بو خصوصده اولان ابحاثه
متدائر خیلی لازملی تفصیلات زیب سطور تحقیقات ایتملری ایله بتمامها اطلاع مراد ایدنلر رسالهٔ
مذکوره ایله کتب حکمیه نك امکان مطلبنه مراجعت بیورهلر بوراده بو مقداری کافی وبلکه
قلم فقیرز یاده یی یازه میه جکی ظاهر وبو نقول نقولدن تنافی اخبار شبهه سی دخی قالقدیغی باهردر
انتهی * فقلت استطرادا علی قاری مرحوم مشکاة مصابیح شرحنده کتاب الزکاة ابوابنك برنده
یازر که الشیخ ابو النجیب السهروردی قدس سره آداب المرید بنده فقیراکر رضای حقه
مقرون ایسه غنیدن افضل اولدیغنه صوفیه اجماع ایتمشلردر (الید العلیا خیر من الید السفلی)
حدیث شریفنده واقع اولان علیادن مراد ید معطیه وسفلادن مراد ید سائله اولمغله افضلیت
مذکوره یه مانع اولماز دیمشدر انتهی اشبو قولك توضیحی بودر که غنینك یدی علیا ایله ثنا
وتوصیف بیورلمسی حقه تقرب ایچون مالنی اعطا ایله ضمننده فقری اختیار ایتدیکنه مبنیدر
اما ید فقیرك سفلی ایله تزییفی بلا اضطرار مالی اخذ ایدوب او مال سببیله حظوظات نفسانیه
اجراسنه قالقار و بو یله فقیرك مالندن قورقلور که بو فقیر فقیر صابر اولمیوب اضطراری یوغیکن
سائل اولان دیمکدر اما الذی الاضطرار دیکر کسب بوله میوب قوتنی سؤال ایدن فقیرك یدی سفلی
اولمامق لازم کلور بو صورتده حدیث شریف مذکور افضلیته منافی اولمادیغندن باشقه بلکه
فقیر صابرك غنی شاکر اوزره افضلیتنه مبالغه وتأکید ایله دلالت ایدر و بروجه محرر عند الاضطرار

سؤال مناقی افضلیت اولیوب حتی عارف بالله خواجه عبیدالله احرار سمرقندی قدس سره دن فقیر صابر می افضل یاخود غنی شاکر می دیو سؤال ایلدکلرنده بلکه فقیر شاکر افضلدر دیو جواب ویرمشلردرکه مراد خواجه یا مبالغه یاخود شکایت ضروریه ویاخود ﴿ انما اشکو بثی وحزنی الی الله ﴾ نصنده ارشاد در نص مذکور حضرت یعقوب علیه السلامدن حکایت طریقیله درکه مخلوقدن اعراض ایله حقه اشتکا یعنی عرض حاجت دیمك اولوب بوایسه نیاز واسترحامدر انتهی

﴿ الباب الثالث والخمسون ﴾

اشبو اللی اوچنجی باب سؤال وطلبده تلطف وسؤال عقبنده جوانمردی وتعطف ایدنلری بیان وبوکا دائر اخبار ترغیب نشان واشعار تحریض تبیان ذکرنده در (قلت) تلطف فی الطلب صنایع بدیعه‌دندر امام مالك موطأنده زید بن اسلمدن رضی الله تعالی عنه روایة (اعطوا السائل واو جاء علی فرس) حدیث شریفنی تحریر ایتمشدر (قلت) (لو) یرنده (ان) اوله رق اشبو حدیث شریف ابو هریره رضی الله تعالی عنهدن مروی یا جامع صغیرده دخی اولوب شارحی مناوی (لو) روایتی دخی وارددیمشدر مآل شریفی شراح قوللرنجه ای اصحاب واهم سز سائلی رد ودفع ایتمیك هرنقدر مثلا آته بنمك کبی غنایه دلالت ایدر حاله کلور ایسه دخی یعنی اوسائله مرونکزی بذل ایدك اوسزه وجهنی بذل ایتدیکی کبی دیمکدر (ابن فرشته بعض کره فارسك زادی دوکنوب قوته محتاج اولور وندارکنه دخی طریق آخر بوله میوب سؤاله مجبور اولور ارتق اتلودیو خائب ایتمیوب ویرمك لازم کلور دیو حدیث شریف جامع الکلم مذکورك حاوی اولدیغی نکته‌یی کوزل بیان ایتمشدر قدس سره (واتی اعرابی الی علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه فسأله شیئا فقال والله ما اصبح فی بیتی فضل عن قوتی فولی الاعرابی وهو یقول والله لیسألنك الله عن موقفی بین یدیك فبکی بکاء شدیدا وامر برده وقال یا قنبر ائتنی بدرعی الفلانیة فدفعها الی الاعرابی وقال لا تخدعن عنها فطال ما کشفت بها الکرب عن وجه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم فقال قنبر یا امیر المؤمنین کان یجزیه عشرون درهما فقال یا قنبر ما یسرنی والله ان لی زنة الدنیا ذهبا وفضة فتصدقت به وقبل الله منی وانه سألنی عن موقف هذا بین یدی (قلت) اشبو کلمات علیهٔ مرتضویه‌نك صراحت واشارت عباره اقتضاسنجه مفهومی امام رابع علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه حضرتلرینه براعرابی کلوب برشی یعنی قوت سؤال وطلب ایدر حضرت امام دخی قسم برله بنم بیتمده قوتمدن فضله صباحلر یعنی برنسنه یوقدر بیوردقلرنده اعرابی مأیوس اولوب والله که الله تعالی وتقدس سنك پیشکده کلوب طوردیغمدن یعنی بویله بنی مأیوس ایتدیککدن یارین روز حسابده البته سکا صورر دیه رك دوندیکی کبی حضرت امام متأثر اولوب بکای شدید ایله بکا واعرابی یی رد واعادیه وعبد معتق امین خاصلری قنبر صداقت کستره دخی وار بنم فلان زرهمی کتوردیو امر بیوردیلر اعرابی کلوب وزرهی دخی قنبر حضرتلری کتوردکده اعرابی یه ویروب ای اعرابی صاقن بونك بهاسنده الدانمه زیرا بن اول زره ایله چوق مدت وجه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلمدن کربی کشف ودفع ایتدم یعنی غزوات پیغمبریده کیوب صولهٔ اعداء دینی دفع ایتدم قدرینی بیلورزد کر بهاسیله فروخت وبهاسنی حوایجکه صرف ایله بیوردیلر بو اثناده قنبر یا امیر المؤمنین اعرابی یه یکرمی درهم کفایت ایدر ایدی دیو زره شریف مذکورك اعطاسنی استکثار ایتدکده حضرت امام رضی الله تعالی عنه وکرم وجهه ای قنبر والله که الله تعالی اشبو اعرابینك بنم پیشکاهمده طوردیغندن بکا سؤال ایلدیکی حالده اکر دنیا اغرنجه التون وکمش اولوب انلری حق یولنده سراپا تصدق ایتسم والله تعالی بندن بو خیری قبول ایتسه یعنی راضی اولسه بکا تصدق مسرت ویرمز دیوب استکثار قنبری رد ایلدی دیمکدر انتهی

فاما عبارهٔ شریفهٔ مذکوره‌یی بیك یوز التمش ایکی سالی مستطرفی عبارات مزینه ومسجعه ایله ترجمه ایدوب نسخه‌سی نور عثمانی کتبخانه‌سنده موجوده اولان سید محمد لبی افندی اشبو وجهله ترجمه ایتمشدر که بعینها بورایه نقل اولندی (واعراب بادیه پیمادن بری حضرت امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه‌نك حضور سعادتلرینه کلوب شیئا لله ایله زبان پرداز استرحام اولدقده حضرت دلدل سوار داماد نبی مختار حضرتلری والله بیتمده کندی قوتمدن فضله برشی یوقدر دیدکده اعراب بی نوا سخن ساز انفعال ایله انصراف ایدوب یا علی والله جناب کبریانك حضورکده طوروب بی بهره کتدیکمدن اوتوری سندن سؤال ایتسه کرکدر دیدکده حضرت امیر المؤمنین بکاء شدید ایله بکا وقنبر وفاداره دیدیکه فلان زرهمی کتوروب اعرابی یه تسلیم ایله درعقب کتوروب تسلیم ایلدی ودیدیکه یا قنبر زرهٔ معهوده اولان محنتمی زنهار کیمسه‌یه افشا ایلمه شاید نبی محترم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك سمع سعادتلرینه رسیده ونیجه مدت بنم ایچون وجه پاکنبویدن غبار کدر کتمیه بیوردقده قنبر طاعت پرسخن پرور اولوب یا امیر المؤمنین اول اعرابی یه یکرمی درهم وفا ایدردی دیدکده حضرت علی رضی الله تعالی عنه بیوردیکه والله یا قنبر اکر دنیا اغرنجه ذهب وفضه‌م اولوب تصدق ایلسم اول اعرابینك کلامی مقابله‌سنده بنی مسرور ایلمز همان خدای متعالك حضورنده شرمسار اولمیه‌یم بیوردی انتهی (اما عبارهٔ شریفهٔ مذکوره ترجمه‌سی معلوم فقیر اولدیغنه کوره) براعرابی علی بن ابی طالب کرم الله وجهه‌یه کلوب برشی استدکده حضرت علی رضی الله تعالی عنه قسم ویمین ایدرمکه قوت یومیه‌مدن ما عدا خانه‌مده برشی یوقدر دینجه اعرابی رجوع ایده رك ای علی بنده قسم ایدرمکه الله تعالی حضورنده طوروب سؤال وبنی رد ایلدیککی روز جزاده سندن سؤال ایدر دیدکده حضرت علی رضی الله تعالی عنه بکاء شدید عارض اولوب اعرابی یی چویرك دیو امر بیوروب اعرابی یی کتوردکلرنده غلاملری قنبره ای قنبر خانه‌مده اولان زرهلریمی کتور بیع ایله ده ثمنی شو اعرابی یه اعطا ایله وزرهلرك بهالرنده الدانمه زرهلر ایله حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمزك مبارك وجه شریفلرینی غزوانده محافظه ایدردم قدر وقیمتی ایله ویر بیوردقلرنده قنبر زرهلری سوق وبازاره کتوروب یکرمی درهمه بیع وثمنی اول اعرابی یه اعطا بیوردقلرنده بیوردیلرکه ای قنبر دنیا قدر التون وکمشه مالك اولسمده تصدق ایلسم وحق سبحانه وتعالی ده قبول ایلسه شو اعرابینك سؤالندن خوف وحیا ایده رم انتهی (قلت) اشبو تراجم ثلاثه‌یه اهل انصاف ودرایت وارباب دانش ومعرفت اظهارا للحق دیدهٔ اعتراض ایله نظر بیوروب قنغیسی حقنجه قلمه المش ایسه کارینه اشارت بیورملری اقصای مأرب حقیرانه‌مدر ٭ وانما اطنبت القول ههنا لیکون انموذجا عند المنصفین لعیار الآثار ومقیاسا علیه فیما آتیاه من تراجم الآیات والاحادیث والاشعار وانا لا ادعی فی اقوال الصون عن الخلل والسلامة عن الخطأ والزلل لان السهو والنسیان من لوازم البشر والانسان ٭ ومن ذا الذی ترضی سجایاه کلها ٭ کفی المرء نبلا ان تعد معایبه ٭ بل ارجو ان کلامی المحرر فی هذا الاثر لترجمتها ناسخ وان کان بینی وبین ادنی مرتبة المترجمین المومی الیهما فراسخ فقد شاع بین الافاضل انه قد یؤتی المفضول ما لم ینله الفاضل والله یقول الحق وهو یهدی السبیل وحسبنا الله ونعم الوکیل انتهی ٭ ان لکل شیء ثمرة وثمرة المعروف تعجیل السراح ٭ کلام بلاغت نظام حضرت حیدردندر رضی الله تعالی عنه ومآلی هر شیئك ثمره‌سی اولوب احسانك ثمره‌سی دخی ارباب حاجت وطلبی انتظارده براقیوب ایشنی حسب الامکان زؤیله یرینه ارسالده تعجیل ایتمکدر دیمکدر (قلت) سراح سینك فتحیله تسریح یعنی ارسال ایتمك معناسنه اسمدر ومثلده السراح من النجاح وارد اولمشدرکه مفادی برکیمسه‌نك

مقصدیمی انجاح وردینه مقتدر دکل ایسك انی لیت ولعل ایله ترقب عذابنده براقیوب همان یأسی
خبرینی ویرمك انی مراده ایرکورمك کبیدر دیمکدر انتهی (براعرابی طلب معروفله برذاته
کاوب بنم جنابکزه احتیاجم ضالك مرشده ومضلك منشده احتیاجیدر یعنی لفظا ومعنی
یوانی غائب ایدەنك مرشدوبلیله وشیئنی ضایع ایدەنك بولوجی‌یه حاجتی کبیدر دیوب اشبوحسن
تعبیر ایله موفق سؤال وفی الحال نائل نوال اولمشدر * الکریم اذاسئل ارتاح واللئیم اذاسئل
ارتاع * اقوال مشهوره دندر که مآلی (للفقیر) سائل کلنجه شاد اولان البت کریمدر * اما
فزع ایدرسه سؤاله لئیمدر دیمکدر (مسلمه نصیبه مطلب وحاجتکی بندن استه تاکه واصل
اوله سن دیدکده اودخی * کفك بالعطیة ابسط من لسانی بالمسئلة * یعنی سنك عطیه
واحساننده آوجك بنم مسئله ومطلبمی یانده لسانمدن ابسط وآچقدر دیدکده یك التون احسان
ایتمشدر (قلت) اشبو مسلمه امویه نك یدنجیسی سلیمان بن عبد الملك بن مروان الاولك
اوغلیدر که هجرتك طقسان یدنجی سالی قسطنطنیه فتحی قصدیله سرعسکر ایدوب ارسال
ایتشیدی کلوب وغلطه یی فتح وعرب جامعی دینیلان معبدی یاپوب وبدی سنه انده اقامت
واستانبولی محاصره ایدوب لکن فتحی مقدر اولمامغله حکمدار نصاری بولنان یتمشنجی
قیصر لئیون ایله غالبانه عقد صلح ایدوب شامه عودت ایدن ذاتدر وشیخ اکبر قدس سره الازهر
حضرتلری محاضره وتاریخدن مسامره نام اثر معتبرنده غزوهٔ مسلمه یی تفصیلا روایت وذکر
بیورمش وروایت عربیهٔ مذکوره‌یی عندل گلشن روشن انشا وباغبان حدایق البلاغهٔ لفظ
ومعنی ترکسی مرحوم عبارهٔ بلیغانه ایله ترجمه ایتشدر که ایکیسی جلادادهٔ دو دیده مطالعهٔ
عبد فقیر اولمشدر (سالف الذکر نصیب باکلارده شعرلری وخامهٔ فقیرایله ترجمه‌سی یازیلان عرفاء
بلغا وظرفاء شعرادندر انتهی (حسن بن سهلدن بر رجل برنسنه رجا ایلدکده حسن مشارالیه
غائبا شعور رجل مرقومی امتحانا نه وسیله ایله بندن شی استرسن اودخی سنهٔ سابقه‌ده حضور یکزه
کلمش ایدم بنی مسرور ومسرور بیوردیکز ایدی اشته وسیلهم بودر دیدکده بزه بزمله توسل
ایدنه مرحبا دیوب مظهر صله واکرام ایلمشدر (قلت) اشبو حسن وزراء آل عباسدندر
وترجمه‌سی باقلم فقیر کذران ایتمشدر (مأمون خلیفه محمد بن حازمه ارتجالا وبداهةً شعری ایکی
بیت نظم ایله دیو امر ایلدکده * انت سماء وبدی ارضها * والارض قد تأمل غیث السما *
فازرع یدا عندی ممدوحة * تحصد بها عندی حسن الثنا * قطعهٔ حسن الانسجامن چکیدهٔ
میزاب کلك انشاد ایتدکده اون بیك درهم اعطا ایلدی مآلی ای خلیفهٔ زمان سن آسمانسن یعنی
آسمان باران ریز اولدیغی کبی سنده احسان بارسن وبنده کزلك دودستی انك زمینیدر یعنی باران
لامحاله یره دوشر سنك احسانکدخی البت بنم یدیمه واصل اولور واذا کان الامر کذلك ای
خلیفه بنم عندیمه نعمت ممدوحه تخمنی الث تا که عندمدن یعنی زمین لسان فقیرانه مدن حسن
ثنا محصولنی بچه‌سن دیمکدر وقطعهٔ مذکوره واقعا تشبیه بلیغ ومراعات نظیر وبعض صنایع
دیکری حاوی خیلی جمیلی سوزدر (قلت) الکن ثقاتدن منقول اولدیغی اوزره اساطین
سلاطین دولت علیهٔ ابد مدت عثمانیه‌دن جنتمکان سلطان احمدخان ثالث صب صیب الغفران
علی تربته الملك الباعث برکون نزهتگاه سعد آباده تشریف وصدر عصری ابراهیم پاشا مرحومی
دخی جلب وزورق شاهانه لرینه آلوب برابر نهر سعد آبادی تماشا ایله تلطیف بیورمشلر ایدی
او خلالده ندمای خاصه صره سنده قصرلك کنارنده دست بر سینهٔ ادب طوران مدرسیندن
ومشاهیر شعرای بلغای دولت علیه‌دن ندیم مرحومه خداوندکار مشارالیه ذات شاهانه‌لك
ابراهیم پاشا ایله بویله زورق سوار تماشا اولدیغمزی شعری بالبداهه بریتده نظم ایله دیو شفاها

فرمان بیوردقلرنده همان اجرای تمنای علی الرأس والعین ایله * کوردم المش زورقه لطفیله
صدرن پادشاه * برج آیده قرآن ایتمش مکر مهر ایله ماه * مطلعنی فی الحال نظم ایتمشدر که
بوفقیرك مطالعه سی دکل نفس الامرده مضمونی قطعهٔ مذکورهٔ ابن حازمدن اعلی اولدیغی
هر صاحب طبع سلیم جازمدر زیرا بربیت اوله‌رق وقوع حالی مبین ومعنای مارادی جامعدر
نیجه اعلی اولمسونکه اشبو مطالعهٔ حقیرانه‌یی تسوید دنصکره ثعالبینك لباب الادابنه بعض
لغت تتبعی مناسبتیله باقیلور کن اشعر شعراء عرب العربا امرئ القیس ثناده بیت واحدده
ایکی شیئی ایکی شیئه تشبیه ایدنلرك اولیدر دیدیکی منظور حقیر ومؤید مطالعهٔ فقیر اولمغله
صکره‌دن اشبو جملهٔ معترضه جوابا بومیانه‌یه درج وتحدیث نعمت قلندی (وقتا که ندیمك
اشبو دیدیکی مطلعی خداوندکار رضوان قرار مشار الیهك باعث نشاط وبادی انبساط
طبع بلاغت نبع قدردانی ارتباطلری اولمغله تواضعا ومرحمةً زورق همایونی کناره یناشدیروب
ندیم افندی آچ اتککی خطابیله بعد التلطیف کمال کرملرندن یدسخیانه‌لریله اولقدر دینار بخش
احسان اولمشلر که ندیمك تلبس ایتدیکی صوف تحمل ایده میوب یارلمشدر رحمهم الله تعالی رحمة
واسعة (وسراپا بهانه جوی لطف وکرم اولان پادشاهان آل عثمان حضراتنك بومقوله
معارف وهنرضمننده عطایای وفیره‌دن فضله خانه ومعاش احسانلری لایعد ولایحصی
اولدیغی آثار اسلامده یازیلوب وقلم فقیر ایله دخی یازلمقده درکه هر بری بر خاندان عظیم
الجاهد سرمایهٔ افتخار اولمغه سزاواردر همان باری تعالی وتقدس اول سلسلهٔ طیبه نك آب
روبی اولان پادشاه عصر باهر النصر شوکتمآب قدرت نصاب عبد المجید خان طول الله تعالی عمره
وزاد نصره وشوکته حضرتلرینك ظل ظلیل همایونلرین الی الابد عباد وبلاد اوزره ممدود
ایلسونکه هر نوع کماله وارباب‌ـه من کل الوجوه لطف ومرحمت ملوکانه‌لری آشکاردر
(منقولدر که مهدی بلدهٔ ریدن بغداده کلدکلرنده شعرا قصائد قدومیه عرض ایدوب
ابو دلامه دخی * انی نذرت لئن رأیتك قادما * ارض العراق وانت ذو وفر * لتصلین علی
النبی محمد * ولتملأن دراهما حجری * قطعه سنی نظم ایدوب عرض ایلدیکه مآلی تحقیق بن
سنی عراقده ثروت وسامان ودائرهٔ مکملهٔ عز وشان ایله کلیجی کوررسم سنه صلات وسلام
ایتدرمکه وقوجاغمی دراهمله طولدرمغه نذر ایتمشیدم دیمکدر وقتا که مهدی قطعه‌یی اوقودقده
صلی الله تعالی علی محمد دیوب صلات وسلامه مسارعت ایلدی ابو دلامه ای خاندان کرم حسنهٔ
اولایه مسارعت ایدوب ثانیه‌یه ابطائه سبب ندر دیدکده مهدی به‌ضحك کلوب وامریله بر بدره
یعنی کیسه کتوریلوب ابودلامه‌نك قوجاغنه بوشالتدیلر (قلت) مهدی خلیفه پدری منصور
خلیفه‌نك خلافتنده طبرستان واطرافی وری والیسی ایدی بغداده اشبو کلشی هنوز خلیفه
دکلکن پدرینی زیارت قصدیله ایدی مهدینك اوغلی هرون الرشید ریده طوغمشدر وری حالا
پای تخت شاه ایران اولان طهرانك قربنده خراب بریرقالمشدر فقیر سفارتله ایرانه کتدیکمده
دوردن بعض آثار بناسنی کوردم ایدی فی الاصل بربلدهٔ قدیمهٔ جسیمه اولوب جنکیزیان فتنده
بالکلیه خراب اولمشدر وطهرانی صفویه‌دن شاه طهماسب معمور ایتمش ایمشکه برینه اطرافنده
اولان قریه‌لر خلقی سوریلوب اسکان اولنمغله دهران دینوب صکره بالتحریف طهران دینلمکده‌در
وری شهرینه نسبتده رازی دینور انتهی (هارون الرشید خلیفه مکهٔ مکرمه‌ده برمرتبهٔ
اعرابیه نك حزینانه * طحنتنا کلاکل الاعوام * وبرتنا طوارق الایام * فاتینا کم نمد اکفا *
للقمیات زادکم والطعام * فاطلبوا الاجر والمثوبة فینا * ایها الزائرین بیت الحرام * دیو تغنوه
ایلدیکی ابیاتی استماع ایتدکده رقتله بکا وقرنیاسنه تأکید برله شو عاجزه‌یه صدقانکزی ویرلهٔ

دیوام ایتمکله فی الحال اولقدر بذل ایلدیلرکه کتوروب یانته براقدقلری اثواب ونقدینه‌دن خاتون
کورغز اولدی (مآل ابیات فقر وفاقه مزدن ناشی بزلره کدرلو اولان ییللرد کرمنلری دانهٔ
وجودیمزی ازدی واوکوتدی وشانهٔ حوادث ایام بزی یولک ایتدی یعنی یولک کبی دیدوب پریشان
ایتدی اشبو احوال عجز اشتماله بناءاوجیمزی زادیکزک لقمه جقلریکزدن وطعامکز لقمه جقلرینه
یعنی سقاطهٔ سفرهٔ کرمکزه اوزادر اولدیغمز حالده یعنی نیل کرم ایچون سزه کلدک ای بیت الله
زائرلری بزه احسان ایله اجر وثوابی بزده یعنی بزه احسانده طلب ایدیکزکه بزه کرمکز مستوجب
اجردر دیمکدر (قلت) کلاکل کافلرندن اولکی مضموم وایکنجی مکسور اوله‌رق قبصه وقاین
وشدت وقوتلو شخصه دینور یافقردن ویاخود قحطدن مشتقل اولان سنه‌یی بالاضافه کلاکله
تشبیه ایتمشدر (وطوارق طارقه‌نک جمیدر طارقه کاهنه عورت دیمکدر که ساحره‌یی مراد ایدر
(براعرابی مکهٔ مکرمه‌ده * اخ فی الله وجار فی بلدالله وطالب خیر من عندالله فهل من اخ مواس
فی الله ومجاور بیت الله * کلامیله کوزل سؤال ایتمشدر که مآلی ظاهر اولدیغی اوزره بن مؤمنینه اخ
فی الله ومجاور بیت ودست اخوان ایله طالب احسان وخیرات وحسناته بذل ایدر بر قرداش یوقیدر
دیمکدر (قلت) بعض اهل ادبدن شو لطیفه استماع کردهٔ فقیر اولمشدر که غالبا مصنوعدر
(مثله‌دن بری یدینه برقدوله آلوب وبرجامعه کیروب وفیلک منعنه قولاق اصمیه‌رق قندیله یناشوب
* المسجد بیت الله والزیت نعمة الله والاکل عبدالله * دیو زیتیه باطروب تکرار کلام
مذکور ایله تناوله باشلرقیم دخی یدینه برچوماق آلوب سائلک کلام مذکوری عقبنده * المطراق
من یدعبدالله * دیوب قفاسنه یاپشدرمغله طرد ایتمشد رهله استانبولده سؤال ایدن اعمی فقرالری
لسانلرنده جاری اولان * طوردیه‌نک طوراغی جنت اوله * کیفما اتفق حسن سؤالی مشعر سوبلنمش
برمصراعدر انتهی (ترغیب خیرده برشاعر * لبس فی کل وهلة واوان * تتهیا صنایع الاحسان *
* فاذا امکنت فبادر الیها * حذرا من تعذر الامکان * قطعه سنی کوزل دیمشدرکه
مآلی ای ذوی العقول عاقبت اندیشان افعال احسان هرنه قدر اول باول اجرا اوله جق
اموردن ایسه‌ده هر زمان تهیئه اولنماز یعنی اجراسنه امکان بولنماز همان فرصت امکان دوشدکده
تدارک امکاننک امتناعی خوفندن اجرا ایدک یعنی عزت داربن اجرای خیر واحسانده در
فرصت امکان ونقدینهٔ حیات الده ایکن اجراسنه باقک وشموع مثوباتکزی یافک اوفرصتلرک
فوتندنصکره تدارکی ممکن دکلدر دیمکدر (وقال ابودقاقة البصری * اضحت حوایجنا الیک مناخة
معقولة برحالک الوصال * فاطلق فدیتک بالنجاح عقالها * حتی تثور معا بغیر عقال * مآلی
استعارات لطیفه اشتمالی بزم سکا اولان حوایجمز چوکر اولدیغی حالده صباحلدی یعنی سکا
اولان احتیاجمز دوه‌لری کلوب باب کرمکه چوکدی یعنی شد رحل ایله قپوکه کلدک اویله
احتیاج دوه‌لریکه علی طریق الزیاره بزلری املمزه واصل ایده جک سا که اولان رجامز کوستکیله
کوستکلنمشدر یعنی ایشمزی بتورمدن قپوکدن کتمکه مجالمز یوقدر ای صاحب مروت وکرم
خاندان بابام وانام سکا فدا اولسون اودوه‌لرک کوستکلرینی املمزه مساعده ایله چوز وصالیویر
تاکه بزمله برابر کوستکسز یوروسونلر دیمکدر اشبو قطعه دخی نسخهٔ فقیردن نقل اولندی (حضرت
علی رضی الله تعالی عنهدن مرویدرکه کیله خطابا * یاکیل مر اهلک ان یروحوا فی کسب المکارم
ویدلجوا فی حاجة من هو نائم فوالذی وسع سمعه الاصوات ما من احد اودع قلبا سرورا الا
خلق الله من ذلک السرور لطفا فاذا نزلت به نائبة جری الیها کالماء فی انحداره حتی یطردها عنه
کما تطرد غریبة الابل * بیورمشلردرکه مآلی ای کیل اولاد ومتعلقاتکه مکارم یعنی کرم کرک
متعدی وکرک لازم اولسون کافهٔ اخلاق حسنه کسبنده صباحلق یعنی دائما اومکارمی کسب
ایدوب مقتضاسنی اجرا ایتمک واصحاب احتیاجدن کیجه اویوبان کیمسه‌لرک حاجتلرینی رؤیت

باینده کیجه لمک یعنی ارباب حاجتدن اولان کیمسه کیجه ایش وقتی اولمادیغندن یاخود عجز
ویأسندن اویور یعنی حیرنده قاله‌رق اویورکن انک ایشنی اوشنوب ومشقته قاتلنوب صاحبی
طویمدن یعنی بلاعوض وزحمت چکمدن بتورمک یعنی انجاح حاجتی مبالغه ایله سعی ایتمک
اوزره امر واقربا کی بویله ترغیب ایله زیرا صفت سمعی کافهٔ اصواتی محیط اولان پروردکاره
قسم ایدرمکه هر کیمسه که برقلبه سرور ایداع والقا ایده حق تعالی وتقدس اول سروردن
برلطف خلق ایدر یعنی ضایع ایتمز واو کیمسه‌یه برمصیبت وکدر اصابت ایتدکده لطف مذکور
صویک یا آلادن یسه آقیشی کبی سرعتله آقوب دره‌لرک فضلاتنی طرد ایتدیکی کبی مصیبتی
اوخیری ایدن کیمسه‌دن طرد ایدر دیمکدر (وینه حضرت علی جابر بن عبدالله الانصاری
رضی الله تعالی عنهمایه خطابا * یاجابر من کثرت نعم الله لدیه کثرت حوایج الناس الیه فان قام
بما یجب الله فیها عرضها للدوام والبقاء ومن لم یقم فیها عرض نعمته لزوالها * بیورمشدرکه
مآلی ای جابر الله تعالانک نعمتلری برکیمسه‌نک یانده چوغالدقده اول کیمسه‌یه ناسک حوایجی
ورجاسی چوغالور یعنی اصحاب حاجات انک قپوسنه دوکیلورلر اکر اول کیمسه اول نعمده رضای
حق ایله قالنفار یعنی شکرا لله تعالی جهت شرعیه اوزره بذل ایدر وارباب حاجاتک ایشلرینی
کورر وکوردیررایسه الله تعالی نعمتنی دوام وبقایه عرض ایدر یعنی دوام بولور واما اکر وجه
مذکور اوزره عمل وحرکت ایتمز ایسه زواله عرض ایدر یعنی زائل اولور دیمکدر (قلت) حضرت
جابر ابن عبدالله بن حرام انصاری صحابی ابن صحابی وحضرت علینک اخلاصکاری اولوب
اون طقوز غزوهٔ نبویه‌ده بولنمش ویتمش سالنده طقسان درت یاشنده مدینهٔ منوره‌ده
ارتحال ایتمشدر ومدینه‌ده وفات ایدن اصحاب کرامک خاتمه سیدر رضی الله تعالی عنهم (اما کیل
ابن زیاد نخعی قدس سره مناقبی طبقات صوفیهٔ صافیه وسلسلهٔ خلوتیه وجلوتیه‌لرده زیب
صحایف بیان اولوب حضرت مرتضادن رضی الله عنه اقتباس انوار اسرار طریقت علیه
ایدن ذات مکرمدرکه یتمش اوچده اقدام حجاج ایله شرف شهادتی بولمشدر انتهی (مرویدرکه
لبید رضی الله تعالی عنه آند ایچمشیدیکه ریح صبا اسدکده بردوه قربان ایدوب فقرایی اطعام
ایده وقت اولدیکه تنکی دست ایله دوه بوله‌میوب یرینه عناق یعنی دیشی کچی یاوروسی ذبح
ایلردی برکون ولید بن عتبه خطبه یعنی ناسی جمع ایله خطاب ایدوب ایها الناس ابوعقیل یعنی
لبیدک نفسی اوزرینه ایلدیکی یمین وعهدی معلومکزدر اکا اعانه وامداد ایدک تاکه اجرا ایده
دیوب طرفندن بش عدد دوه ایله اشبو ابیاتی تحریر ایدوب ارسال ایلدی * اری الجزار یشحذ
شفرتیه * اذا هبت ریاح ابی عقیل * طویل الباع ابلج جعفری * کریم الجد کالسیف
الصقیل * وفا ابن الجعفری بما نواه * علی العلات بالمال القلیل * مآل ابیات
قصابی کوریرمکه ابوعقیلک یعنی لبیدک روزکاری یعنی صبایلی اسدکچه بچاقلرینی نحرابل
ایچون بیلر اویله ابوعقیل که سخید روکون کبی مشهور جهاندر وخاندان عربدن جعفر بن
کلاب بن ربیعه نسلندندر وکرم معروفده جدوسعی شمشیر مصیقل کبی تیز تأثیردر یعنی فتوری
یوقدر اشته اوجعفری زاده عزمنی یعنی ذبح قربانی ترک ایتمیوب انکله قدرتی یوغیکن بیله کچی
کسه‌رک علاته یعنی معنای لازمنجه عجزه وضعفایه وفا ایلدی دیمکدر وقتاکه دوه‌لر ایله ابیات
لبیده واصل اولدقده بنت خماسیه سنی جاغروب ای قزجغزم بن محققا شعر سویلمکی ترک
ایتدم امیره اقتضا ایدن جوابی نظم ایله دیو سپارش ایتمکله اوکنیزک زکیهٔ نازک دخی * اذا
هبت ریاح ابی عقیل * دعونا عند هبتها الولیدا * طویل الباع ابلج عبشمی * اعان علی
مروته لبیدا * بامثال الهضاب کأن رعبا * علیها من بنی حام قعودا * ابا وهب جزاک الله خیرا

نحرناها واطعمنا الثريدا * فعد ان الكريم له معاد * وظنی بابن عقبة ان يعودا * ابياتی
نظم ايتديكه مآلی ابو عقيل روزكاری اسديكی وقت بز ساعد كرمی طويل ومعروف افاق
عبدشمس خاندانی سلاله سندن اولوب مروتنه بناء لبيده اعانه ايدن وليدی چاغريز يعنی اندن
نذريمزی ايفا ايچون استعانه ايدرز استعانه مزدخی شول دوه لرك امثاليدركه بنی حامدن يعنی
سودان طائفه سندن كويا اوزرلرنده راعيلر اوتوريجی اولمش كيدر يعنی توانا و بلند وسميز
دوه لرك اعطاسی تكرار ينه ملابسدر ای اباوهب ايله مكنی اولان ياخود ای هبه يه ملازم
اولان وليد الله تعالی سنی خيرايله جزا ايلسون بزه ارسال ايلديكك دوه لری بوغازلايوب واتی
تريدايلوب مستحقينی اطعام ايتدك بعدازين اعاده ايله يعنی روزكار صبا اسديكه اردينی كسيلوب
همان كوندركه كريم تكرار كرم ايدندر وابن عقبه يه يعنی وليده بنم ظنم اعاده ايتمسيدر
ديمكدر (لبيد شعر مذكوری كوردكده قزجغزم اكرتكراريني سؤال ايتميه ايدك كوزل اولوردی
ديدكده او بكر رنكين فكر ای پدرم عظمادن سؤال و طلبده استحيا اولنمز ديمكله لبيد
زكاوتنه ممنون اولوب والله كه بنم قزم بوجوابله اشعر اولدك يعنی جوابك نظمكدن رابطه اواولدی
ديدی (قلت) رياحك ابو عقيله اضافتی اضافت لادنی الملابسه در خماسيه وخماسی بو بی
بش قارش اولان دختر وغلامه دينور التی ويدی قارشده سداسی وسباعی ديمز زيرا ايكنجی
مقدارده مرئة ورجل اولورلر بوراده مراهقه ديمكدر هضاب لغتده شديد الصلب اتلر ديمكدر
لكن ناظمه غالبا مطيه مراد ايدوب تعميم ايتمشدر رعی عدل كبی اولديغی خاطره كلمشدر والله
تعالی اعلم (وليد با آلاده دخی فی الجمله ذكری سبقت ايتديكی اوزره معمر بندن اولوب ومخضرمی
ايدی يعنی هنكام جهالت وعهد شريف اسلامی كورمشدر طقسان سنه جهالت واللی
بش سنه اسلامده معمر اولدی (مرويدركه معاويه رضی الله تعالی عنه بيت المال مسلميندن
اولان معاشنی تنزيل قصد ايتدكده لبيدبن بوكون يارين كنتك اوزرهيم استرايسك نامی دفتردن
بتون سل ديوتعريضا خبر كوندردكده واز كچدی وچوق كچمدن مدينهٔ منوره ده انتقال ايلدی
(اما وليد بن عقبة بن مغيرة بن ابی عمرو بن امية الاموی يكه شرفياب صحبت نبويه اولمشدر
معاويه رضی الله تعالی عنه طرفندن والی مدينهٔ منوره ايدی انتهی (مرويدركه بنی ضبه
قبيله سندن بررجل اميد احسان ايله شد رحل ايدوب دمشق الشامده عبد الملك بن مروان
اموی بابنه كلوب * والله لاندری اذا ماقاتنا * طلب اليك من الذی نتطلب * ولقد ضربنا
فی البلاد فلم نجد * احداسواك الی المكارم ينسب * فاصبر لعادتك التی عودتنا * اولا فارشدنا
الی من تذهب * ابياتی انشاد ايلديكه مآلی سزدن مطلوبمز بزی فوت ايتدكده يعنی درككده
مطلبه نائل اوله مزسق كيمدن طلب ايده جكمزی الله بيلور كه بيلميز يعنی ديكر پناهمز
يوقدر زيرا طلب رزق ايچون بلاده سفر ايلدك وكرمدك مكارمه سندن غيری منسوب بوله مدق
ارتق ای ملك بزه اعاده ايده جكك عادتك ايچون صبرايله يعنی بذل مال نفسه كران كلورسه ده
اكاتحمل ايدوب عادتك اوزره كرم ايله يوق اكر صبر ايتمز يعنی و يرمز ايسك نيل كرم ايچون
كيده جك كيمسه يی بزه كوستر ديمكدر كه طلب بابنده ملزمانه برلطيف قطعه در انتهی
عبد الملك اشبو نظمی استماع ايتدكده بيك دينار اعطا ايدوب رجل بليغ مرقوم دخی صلهٔ
مسرت موصله ايله وطنه عائد اولدی وسنهٔ آتيه سنه ده يتشوب وجاذبهٔ كرم عبد الملك چكمكله
ينه كلوب فقط اشبو * يعودون بالاحسان عوداعلی بدء * مصراعنی انشاد وحسن سؤالده
* ياامير المؤمنين ان الروی لينازعنی وان الحياء ليمنعنی * قولنی ايراد ايتدی عبد الملك محظوظ
اولوب * والله لوقلت حتی تنفد بيوت الاموال لاعطيتك * ديدی * مآل مصراع كرما يعنی

عبد الملك بنم حقمده مقدم اشلديكی اوزره يعنی بنی نائل قيلديغی احسانه تحقيقا عودت ايدرلر
يعنی ينه بنی مظهر لطف ايدوب نيچون كلدی ديو استثقال ايتمز وياخود اصحاب الحاجات يعودون
آملين عودا علی مبدأ الكرم تقديرنده اولديغی محتمل كبی ايدبكی ومآل قول مذكور دخی ای
امير المؤمنين روی يعنی قافيه كه بوراده شعردن عبارتدر بنی ينه مدح ملكده استعمال ايت ديو
بنمله معارضه ايدر لكن حيامانع اولور ومآل قول عبد الملك دخی ای رجل سن كلوب دائما عرض
شعر ايتسه ايدك بنده خزائن بتنجيه دك سكا اعطا ايدردم ديمك كبی اولديغی خاطر پريشانی مظاهر
اسعد فقيره لايح اولدی الويرسه قبول بيوريله (محكيدركه بررجل منصور خليفه نك اوكنه
چقوب برحاجت سؤال وطلب ايلدی لكن روی مساعده كورمدی بر دنجكدنصكره ينه چقوب
استدعای امل ايتدی خليفه حضرتلری سن بكا انی بوندن اول دخی سو يلمدكمی ديوب
ينه عدم مساعده صورتنی كوستريجك رجل مرقوم بلی ای امير المؤمنين سويلدم ايدی لكن
اوقاتك بعضيسی بعضيسندن اسعد بعض بقاع بعضيسندن ايمن يعنی يريردن قوتلودر جواب
مسلی ايله عذر خواه اولدقده خليفهٔ درايت شعار صدقت ديو حسن جوابنی بكنوب
مطلوبنی انجاح واحسان ايلدی (منقولدركه سفاح خليفه نك حضورنده ندما وشعراسندن
ابودلامه بركون قائم ايكن خليفه حضرتلری قصد احسانله ای ابادلامه سايه مده دياكی صاقين
كيمه دولامه وناقه دن شكايتی داكه طولامه سنی كورنلر بو آدم بودلادمی ديمسونلر هرنه استرايسك
كوربلور اسنه ديوب ديله بندن نه ديلرسن ديدكلری روش عظمايی اظهار ايلدی ابودلامه
دخی ای امير المؤمنين صيد ايچون برتازی استرم ديدی خليفه ويراسون بيوردی اردنجه بردابه
عنايت بيورلسونكه پياده شكار اولماز ديدی ويراسون بيوردقده ای دريای جود اتی وتازی يی
كوروب كوزده جك برغلام لازم دكلميدر ديدی ويراسون بيوردقده ابودلامه صيدی طبخ وبزی
اطعامه برجاريه اقتضا ايتمزمی ديدی ينه ويراسون بيوردقده ابودلامه ای ولی نعمتم افنديمز
اشبو عياله برمسكن كركلا بد اولدی ديدكده ينه ويراسون بيوردقده بابونلره برضيعه يعنی برچفتلك
اولماينجه نوجهله تعيش ايدرلر ديدی خليفه حضرتلری سكا يوز قطعه جريب عامره ويوز
قطعه غيرمعموره ايله غامره احسان ايتدم بيوردی ابودلامه تجاهل يواندن ای معدن لطف وكرم
امير المؤمنين غامره ندر ديدی خليفه حضرتلری تخمی واكنی وادوات سائره سی اولميان چفتلكدر
دينجه ابودلامه ای مرحمت كانی افندم بوصورتده حدم اولمه رق بنده كز دخی خاكپايكزه بنی
اسد صحرالرنده اولان بوش چفتلكلردن بيك قطعه چفتلك مقاطعه ايتدم ديسم انشاء الله تعالی
بولطيفه يی عفو بيورسكز دينجه خليفه حضرتلری ابودلامه نك بولطيفه سندن محفوظ اولوب
ايكيوزينی دخی عامره قيلدك يعنی سراپا ضيعهٔ معموره لر ايدك بيورديلر (ائمهٔ علوم عربيه دن
جاحظ باقلك ابودلامه نك سؤال وطلبده اولان حذاقت واطفنه نه كيفيده دركه ادنی شئ ناچيز
كلب صيد ايله باشليوب قضيه يی تسهيل ايلدی بعده مطالبی سلك ترتيب ملازمه به ديزوب املنه
واصل اولدی اكرجمله سنی بردن طلب ايديدی واصل اولماز ايدی ديمشدر (قلت) اكر
خليفه حضرتلری غامره يی عامره اولسون بيوردقلرنده ابودلامه خلفا وملوك ادنی همت ويك اشارتله
احيای اراضی واميدواری پست پايه ايكن ناكاه رسيدهٔ سرمسند ارباب معالی ايدرز كه اشته
غامره دن برنقطه قالدرمغله ضياعی آبادان بيورلر ديمش اولسيدی ايجه برنكته اولوردی
مطالعه سی خاطر فاتر فقيره دوشه كلدی معذور اوله انتهی (حكايه اولنمشدركه مأمون خليفه
حضرتلری بركون صدر العباسی وجليس مستشاری يحيی بن اكثم جانم تنزه وتفرج استرسنده
برابر كل ديو ناطقه پيرای فرمان وتبديل هيئتله اتلره بنوب صحرای بغداده روان اولورلر ايكن

برقاشلق ایچندن تظلم حال ایچون بر رجل بغتةً چیقدقده خلیفه‌نك ركوب ایلدیكی اسب
اوركوب خلیفه‌یی دوشورر وغضبه كلمكله شو شخصی ضرب ایلك دیو امر ایدر رجل مرقوم ای
امیر المؤمنین مرحمت ایدك بر قاچ سوزم وار خاكپایكزه عرض ایده‌یم بعد ازین فرمانك اجرا بیورلسون
دیو استرحام ایتدكده ینه غضبله سویله واوزاتمه دیو مساعده كوستردكده رجل مرقوم (یا امیر
المؤمنین ان المضطر یركب الصعب من الامور وهو عالم بركوبه و یتجاوز حد الادب وهو كاره التجاوزه
ولو احسنت الایام مطالبتی لاحسنت مطالبتك ولانت علی رد مالم تفعل اقدر منی علی رد ما قد
فعلت * دیدی یعنی مضطر اولان كیمسه حد ادبی تجاوز ایلدیكنی وجسارت اولدیغنی بیله‌رك اشرار
امور وجای مهلكه‌یه اقدام ودخوله استمیه‌رك جرأت ایدر اكر ایام بنم مطالبه‌مه مساعده ایتمش
اولسیدی یعنی ضیق معاش اوزره اولمسم ایدی ذات خلافتمآبكزه دخی مساعده ایدر ایدی یعنی
بنم سببمله حاصل اولان اشبو سقطه‌یی كورمیوب تفرجگاهه صفای بال ایله تشریف ایدردیكز
ذات مكارم صفاتكز قصده مقرون اوله‌رق ایشلدیكم بو كستاخلك جزاسی اولان ضربك هنوز
وقوع بولمدیغی رد وعفوده بنم ظاهرا ایشلدیكم او فعل كریهی رده بندن اقدرسكز یعنی استمیه‌رك
فعله كتوردیكمك اعاده‌سی ممكن دكلدر لكن سز عفو ایدرسه‌كز بن ضربدن وارسته اولورم
دیدكده حلمی ضرب مثل اولان مأمون حضرتلری متأثر اولوب بكا وشو سوزیكی حق سور ایسك
بنه اعاده ایله دیو امر ایلدكده او رجل اعتذار واسترحام مذكوری اعاده عقبنده مأمون انصاف
مشحون یحیایه باقوب * اما تنظر الی مخاطبة هذا الرجل باصغریه والنبی صلی الله تعالی علیه وسلم
یقول (المرء باصغریه قلبه ولسانه) والله لاوقعت له الاوانا قائم علی قدمی * یعنی شو رجلك اصغرینه
اولان مخاطبه‌سنه دقت ایتمیورمیسنكه حضرت ذیشان صلی الله تعالی وسلم افندیمز بو مقوله‌لری
(المرء باصغریه قلبه ولسانه) حدیث شریفیله ثنا بیورمشلر قسم بالله كه قدمم اوزره قائم اولدیغم
حالده یعنی اسب سوار اولمدن شو بلیغ مظهر توقیع واكرام اولسون دیوب فی الحال قرین كرم
بسیار واعتذاره قیام ایلدی و بینوب كیده جكی حینده رجل مرقوم اشبو ایكی بیتی حاضر ایتدم
یعنی بالارتجال نظم ایتدم دیوب * ماجاء بالوفر الا وهو معتذر * ولاعفی قط الا وهو مقتدر * وكلما
قصدوه زاد نائله * كالنار یؤخذ منها وهی تستعر * رباعیسنی اوقودیكه مألی حضرت خلیفه
اویله بر معدن مكارمدر كه مال بسیار ایله جود ایتسه دخی آز دیو اعتذار ایدیجیدر وسیئاتی اجرای
جزایه مقتدر ایكن عفو ایدر یوقسه اجرادن عاجز دكلدر خلق انك باب مراحم نصابنه التجا
ایدوب سراپا نائل احسانی اولدیلر انك خزائن مكارم دفاینی شعلهٔ نار كبی دوكمز یعنی اندن
اقتباس اولنسه‌ده ینه او شعله پاپیلور یعنی تمزدیمكدر (قلت) بو فقیرك رجل مرقومك ماالبیان
* لاحسنت مطالبتك ولانت علی رد مالم تفعل اقدر منی علی رد ما قد فعلت * قولنی مترجم اول
یعنی سابق الذكر عثمانیه كتبخانه سنده ترجمه سی محفوظ اولان ذات (ودخی بر واحسان اوزره
دكلسن و یا امیر المؤمنین سن فعله كتورمدیكك امری نه وقت مراد ایدر ایسك حصوله كتوررسن
اما فعله كتوروب ایشلدكده بر دخی اول امری رده قادر دكلسن ایمدی بلا تأمل فعله شروع ایلیوب
صبر ایله كه نهایتنده نادم اولمیه‌سن دیو ترجمه ومأمون خلیفه‌نك حدیث شریف مذكوری
حاوی اولان كلامنه دخی (ای یحیی نظر ایتزمیسن بو رجلك جنس مخاطبه سنه مع هذا
بو رجل حقیر وصغیر وبیچاره‌در دیو انصاف كذار كلام حكمت شعار اولوب اول مرد مظلوم ایله
قائما استماع كلام ایدوب دیو معنی ویرمش ترجمهٔ معلومه‌ده ایسه كلام مرقوم رجل مذكور
بنده‌كز حقنده امر وفرمان بیوردیغكز مجازاته مقتدر سكز لكن عفو وعدم مجازاته دخی زیاده
قادرسكز مروت وشانكزه قنغیسی لایق ایسه انكله عمل بیورك دیوب و كلام مأمون دخی (مأمون خلیفه

یحیی بن اكثمه التفات ایدوب شو رجلك كلام اعتذاری بكا تأثیر ایلردیوب رجلی عفو واطلاق
ومسؤلنی استنطاق ایله مساعده ووافر عطیه واحسان ایتدی دیو ترجمه اولنوب بو قدرله اكتفا
وحدیث شریفله لاوقعت له الاوانا قائم علی قدمی * ترجمه‌سی نه سببه مبنی ایسه ترك اولنمشدر فیا ایها
المطالعون انصفوا رضی الله تعالی عنكم والسلام (منقولدركه بر حكیم بر حاجت ضمننده
كسرانك یعنی ملك عجمك بابنه مدت مدیده ملازمت ایدوب لكن در مرادی كشاد اولمامغله بر رقعه‌یه
درت سطر عباره یازوب وحاجب كسرایه ارائه املیله براقدی عبارهٔ سطر اولك مألی (بابنه
مراجعتمك باعثی ضرورت حال ونیل آمالدر (وثانینك) تهی دستك یانده مطالبه‌یه صبر اولماز
یعنی سؤالی فقر مجبردر (وثالثك) بلا فائده قپودن صاوشمق شماتت اعدادر دیدی (اما دردنجیسنك
عباره‌سی * امانعم فمریحة واما لا فمریحة * ایدی بعض نسخه‌ده مریحة یرنده مثمرة و بعضسنده
خیرلر فاسز واقع اولمشدر كه مألی ارباب حاجاتك مسؤلنه نعم لفظه سن دیوب تسویه ایتمك راحه
ایدیجی یعنی راحت ویریجی نسنه دركه تسویه ایله طرفین راحت ایدر وضمننده ملجأ حاجتمندان
نائل اجر اولور كه مثمره نسخه‌سی دخی بو معنایی مستلزمدر لكن لادیوب تسویه ایتمامك اهل املی
قپودن ازاله ایدیجیدر كه بونك ضمننده اجر اولماز یاخود یانعم دینلوب اهل حاجتی اونعم
دیكلدیریجی اوله ویالادینلوب اولاقپودن ازاله ایدیجی اولوب بر دخی كلمه اشبو ایكیدن بری بكا
اولمادیغی حالده ملازمتدن فتور كلدی دیمك اولدیغی عاجزانه مطالعه اولندی بوراده دخی
مترجمان مومی الیهمانك خیلی تصرفاتی كورلدی هله بری فتحتیله استفهامه جواب اوله‌رق
تصدیق ایچون اولان نعم لفظنی نونك كسریله نعمتك جمعنه حمل ایله عجیب معنی ویرمشدر
رحمه الله تعالی وقتا كه سطور مذكوره منظور كسری اولدقده سطر باشنه بیكر سكهٔ سیم ویروب
ورقعه سنه دخی اشته مصلحتكی بتوردك اكر نیل امل ایله دركاهمزه كلنلر خائب وخاسر دونرلر ایسه
شماتت اعدا بزم حقمزده دخی اكثر اولور دیو جواب حكمت نصاب تحریر ایلدی (قلت)
ظنمه كوره كسرای مذكور نوشروان اولمق كركدر فتدبر انتهی (محكیدركه بر رجل بغدادده
ابن عبید اللهك همجواری ایمش عیاذا بالله تعالی قحط وقوع بولمغله خلق تحصیل قوت ایچون
بغداددن رحلته باشلدیله رجل مرقوم سفره اقتداری اولمیان زوجه سنی خانه سنده براغوب
كندیسی یكانه عزم ایدر وقتا كه خاتون زوجنك سفره تهیئنی كوریجك سن كتدكدنصكره
بزی كیم انفاق ایدر دیدكده رجل بنم ابن عبید الله ذمتنده اله جكم اولوب حتی اشهاد شرعی دخی
اولنمشدی سن بن كتدكدنصكره سند مذكوری اكا كوندرا وقودقده بنم عودتمه قدر دین مذكوره
محسوبا سنی انفاق ایدر دیوب بالضرور خاتونی اغرا واشبو * قالت وقدرأت الاجمال محدقة
* والبین قد جمع المشكو والشاكی * من لی اذا غبت فی ذا المحل قلت لها * الله وابن عبید الله
مولاك * بیتلرینی بر ورقه‌یه املا واشته سند بودر دیو خاتونه اعطا وكندیسی طلب رزق مولی ایله
ارض واسعه‌ده رومال رمال كری وصحرا ایدر (مأل نظم زوجه‌می و بنی فراق حزنه مبتلا
ایلدیكی حالده دوه یوكلدلمش ادوات سفریه‌یی كوردكده سن غیبوبت ایتدیكك وقتده
بوراده بكا منفق كیمدر دیدی. بنده سكا مولای حقیقی اولان الله تعالی ومولای صوری یعنی
واسطهٔ رزق خدا اولان ابن عبید الله منفقدر دیدم دیمكدر (وقتا كه رجل كتدكدنصكره
خاتون ابن عبید اللهه واروب زوجنك دیدیكنی وسفرینی اخبار ورقعه‌یی الینه صوندقده زوجك
طوغری سویلمش قضیه اویله در دیوب عودت رجله قدر خاتونه انفاق و مظهر لطف
و اشفاق و رجل شو لطف مشار الیهه تشكر بسیار ایدر رحمه الله تعالی (قلت) ابن عبید
اللهك كنیه و جدی اسمی نسخه‌لرده اولمادیغندن بیلنه مدی لكن خاندان كرمای

هاشمیدن اولدیغنی بی اشتباهدر (حکایه اولنمشکه مشاهیر شعرادن مطیع ابن ایاس معن بن
زائده یی بر قصیدهٔ حسنه ایله مدح ایلیوب حضورنده قرائت ایلدی معن غایت محظوظ
اولدیغندن مباسطه وملاطفه قصدیله مطیعه قصیده نك جائزه سنی دفعة ویرمیوب * یا مطیع
ان شئت اثبناك وان شئت مدحناك کما مدحتنا * یعنی ای مطیع استرایسك سنی نائل ثواب ایده یم
حق تعالی سنی نائل اجرایده دیو دعا ایده یم تاکه اجر وثوابه نائل اول واسترایسك بنده سنی بنی
مدح ایتدیکك کبی مدح ایده یم بو ایکی امرده مخیر سن دیدکده مطیع مألوف ومحتاج اولدیغی
الوف نقودی مأمول ایدرکن بو معامله یی کوردکده ثوابی استه یم دیمه دن استحیا واحوج ایکن مدح
معنه رضا کندویه کوچ کلوب برنسنه تفوه ایتمدن دوه جیقه جق قپودن ثنا ودعایی اختیار کوستره رك
جیقوب خانه سنه کلدکده اشبو قطعه یی نظم ایدوب معنه کوندردی * ثناء من امیر خیر کسب *
* اصاحب نعمة واخی ثراء * ولکن الزمان بری عظامی * ومالی کالدراهم من دواء * مألی
واقعا امیر کبیردن صاحب نعمت ومقارن اموال کثیره اولانلر یعنی اقرانی حقنده ثنا مکسبك
وکارك خیرلوسیدر لکن بن اوطاقدن دکلم که زمان فقر وفاقه دن بنم کمکلریمی انجلدوب
ضعیف ایلدی بکا دراهمدن غیری دوا یوقدر دیمکدر (وقال شاعر * هززتك لا انی جعلتك
ناسیا * لامری ولا انی اردت التقاضیا * ولکن رأیت السیف من بعد سله * الی الهز محتاجا
وان کان ماضیا * مألی ای ملتجا سن بالطبع سخی وکریم اولوب بلا طلب اصحاب حاجاتك
ایشنی رؤیتله مسرور ایدرسن بنم سنی تحریکم یعنی سکا اشراب طلبم حاجتمی ووعدکی اونوتدانلر
منزله سنه تنزیلم ایچون دکلدر واکه چقلیلرك مدیوندن طلب دین ایدر قلقلی حالتنی دخی اشبو
اشرابمله قصد ایتمدم یعنی مرادم تعجیز دکلدر لکن سیفی کوردمکه سلدنصکره هر نه قدر
کسیجی ومصیقل ایسه ده تحریکه محتاجدر اشته بنم سکا اشراب طلبم سیفی تحریك کبیدر
دیمکدر (وقال آخر * ماذا اقول اذا رجعت وقیل لی * ما ذا لقیت من الجود المفضل *
* ان قلت اعطانی کذبت وان اقل * بخل الجواد بماله لم یجمل * فاختر لنفسك ما اقول فاننی *
* لابد اخبرهم وان لم اسأل * مألی الزام اشتمالی ای نیل امل ایله بابنه رومال اولوب مأیوس
کرمك اولدیغم ذات بااقتدار ترکیه سی ای اثیم بی عار بویله بأسله کآبهٔ احزانمه دونوب منتظر
جمله اولان متعلقاتم جواد و زیاده سیله احسان صاحبی اولان ذاتدن نه یه ملاقی ونائل اولدك
دیو صورد قلرنده نه جواب ویره یم بیلم کرم ایتدی دیسم یلان اوله جغنی ظاهر حال دخی
تأکید ایدر یوق جواد بخل ایتدی دیسم کوزل اولماز یعنی سزه بین الخلق نقیصه در اشته
صورمسه لر بیله وقوع حالی خلقه دیه جکیم شو سوزلرمدن برینی اختیار ایدك قنغیسنه راضی
ایسه کز انی سویلیه یم دیمکدر (ترجمه‌ها للفقیر * درکدن عودتمده خاندانا دیرسه خویشانم *
نه درمشهودك ای بیکس حضور جود بخشاده * دروغ اولمزمی کر احسانی کوردم
دیسم یاخود * دیسم بخل ایلدی وارمزمی حاشا هجوه معناده * فقیره برسوز اوکرت کیم انی
عار ایتمیوب یکسر * زبانم عالمه تاکه اوله مجبور افشاده (لآخر) لنوائب الدنیا خبأتك
فانتبه * یا نائما من جملة النوام * اعلی الصراط تزیل لوعة کربتی * ام فی المعاد تجود بالانعام *
مألی ومفادی ای غافلین جمله سندن اولوب بذل مال ایتمیان بخیل ممسك آگاه اول وخواب
غفلتدن اویان که دنیا مصائبی سنك ایچون کزلمشدر یعنی عاقبت مصائب مالی ترك ایدر وساده جه
قبره کیدرسن مألی امساکله نه یاپه جقسك شمدی ویرمیوب ده آخرته کوتوروب انده آیا صراط
اوزره می بنم فاقه م آتشنی انکله ازاله ایده جکسن یاخود روز حشرده انعامله جومردلکمی
ایده جکسن دیمکدر (لآخر) احسن وانت معان * یا ایها الانسان * ان الایادی قروض *

کما تدین تدان * مألی ای انسان همان احسان قیل تاکه برکربته اوغرانلدقده ایلکك سببیله
یاردم اولنه سن زیرا خلقه بذل ایلدیکك انواع فضل وکرم بورج کبیدرکه بنه الورسن حاصلی
خیر وشر نه ایشلرایسك ایشلدیکك نسنه جنسندن قارشولغنی کوررسن ارتق خیر ایشله که
باشکه خیرکله دیمکدر (قلت) اشبو نظمك مصراع رابعی ابن عمر رضی الله تعالی عنهمادن
مروی حدیث شریفدرکه بورادهٔ ناظم اقتباس طریقیله ذکر ایتمشدر جوامع الکلمدن
اولان حدیث بلاغت نحدیث مذکورده اولان شرط وجزامشاکله سنی وسائر نکاتی شراح
حدیث بیان ایتمشلردر شرحلره مراجعت بیوریله (صره سیله اشبو درت قطعه دخی نسخه مزدن
نقل اولندی فافهم (صاحب المستطرف اول بابدن بورایه قدر بلطفه تعالی یازدیغمز
حسن تلطف سؤال وطلبه دائر کلامدر دیدکدنصکره * ومما یحسن الحاقه فی هذا الباب
ذکرشیء مما جاء فی ذم السؤال والنهی عنه * یعنی کلام آتی باب مذکوره الحاقه حسن
ومناسب اولان ذم سؤال یعنی دیلنجیلك ذمنه ونهینه دائر شیء وکلامدر دیو آیروب اول مبحثه دخی
بو وجهله همت ایتمشدر روح الله تعالی روحه (روی عن عوف بن مالك الاشجعی رضی الله
تعالی عنه قال کنا عند رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم تسعة اوثمانیة اوسبعة فقال
الا تبایعون رسول الله وکنا حدیث عهد ببیعة قلنا بایعناك یا رسول الله ثم قال الا تبایعون رسول الله
فبسطنا ایدینا وقلنا قد بایعناك یا رسول الله فعلام نبایعك قال ان تعبدوا الله ولا تشرکوا به
شیئا والصلوات الخمس وتطیعوا واسر کلمة خفیفة ولا تسألوا الناس شیئا فلقد رأیت بعض
اولئك النفر یسقط سوط احدهم فما یسأل احدا یناوله ایاه) مألی شراح بیانیجه شویله درکه
عوف بن مالك اشجعی رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشدر راوی دیرکه بز نزد رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمده طقوز ویاسکز ویاخود یدی نفر اوله رق شرفیاب
حضور ایدك نبی ذیشان صلی الله تعالی علیه وسلم بزعهد قریبده بیعت واهتدا ایتمش ایکن
وحضرت پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلمك دخی بیعتمزبی اشتباه معلوملری ایکن بیعت
ایتمزمیسکز بیوردیلر بزدخی یا رسول الله محققا ذات سعادتکزه مبایعه ومتابعه ایتمشیدك
دیدیکمزدنصکره ینه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم مبایعه ایتمزمیسکز بیوردیلر بزدخی
الیمزی مبایعه ایچون آچوب یا رسول الله مبایعه ایتمشیدك شمدی نه اوزره مبایعه ایده لم فرمان
بیورك دیدك حضرت نبی ذی شان صلی الله تعالی علیه وسلم سعادتله حق تعالی وتقدسه
عبادت وبرشیئی ذات باری یه شریك قوشمامق وبش وقتده صلوات مفروضه یی ادا ایتمك وحقه
ورسولنه واولی الامره اطاعت ایتمك اوزره بیعت ایدك بیوروب بعده کلمهٔ خفیفه یی سرا
تلفظدنصکره ناسدن برنسنه سؤال ایتمك یعنی اشیاء مذکوره اوزره بکا بیعت ایدك بیوردیلر
بو وجهله مبایعه ایتدك وشول کونه امر نبوی یه امتثال ایتدك که شیء آخر سؤالی نره ده قالدی
اوطقوز نفرك بعنی ایچمزدن برینی کوردمکه قامچیسی راکب ایکن یره دوشمش ایدی شو قامچیمی
بکا ویرك دیو برکیمسه دن طلب وسؤال ایتمدی دیمکدر (قلت) علیه الصلاة والسلام افندیمز
ذوات تسعهٔ مشار الیهمك مقدما بیعتلرینی بیلورلر وانلر دخی تصریح ایتمشلر ایکن تکرار
مبایعه لریله امرلری ایچلرندن بری سؤال ایتمش اولدیغنده وحیا وکشفا ویاخود مشاهدة اطلاع
نبوی حاصل اولوب وخلق حسنه لری مقتضاسی اوزره اصحاب وامتك زله وخطالرینی یوزینه
اورمیوب قاعدهٔ کلیه وتفویض ایله بیان وصاحب ذنبه ضمننده تنبیه بیورمق دأب همایونلری
اولدیغندن خلال تنبیهاتده ایشانه حکمة اشتدرمیه رك تهلیل وتسبیح وهرنه جنس کلام اطیف
خفیف ایسه نهانی اوکلمه ایله تحریك لسان ایدرك مقدار نجه توقفدنصکره اول سؤال ذنبنی

نهى ايجون اولديغى سير شريفه لردن استفاده اولنمشدر والله تعالى ورسوله اعلم (اشبو اثرك
ان تعبدوا الله دن آخرينه قدر اولان عباره سنده (واسر كلمة خفيفة) ايله (فلقد رأيت الخ
عباره سى راوى حديث عوف حضرتلرينك مقولى اولديغى ظاهر ايكن ترجمان سالف البياندن
اولكبسى (مقول پيغمبرى اولمق اوزره خفيفة لفظنى خفيه يه تبديل ايله (وناسدن برشئ طلب
ايلمك وتحقيق بعض كيمسه يى كوردمكه يدندن سوطى دوشوب بر كيمسه يه بكا شونى ويرك ديو
تكليف وسؤال ايلمزلردى بو معنى ويرمش (و اما ترجمان ثانى اوله عطفده اقتدالك اوزرينه كلمه يى
تصرف ديكره چكوب ومنجبه اولان ايمانى قلبكزدن سرايدوب تقويه ايده سز و بر كيمسه دن
برشى طلب وسؤال ايتميه سز و بو جماعت مفلحه دن بعضيلرينى مشاهده ايدرمكه كمال تعففلرندن
بدنده اولان عصاسى يره سقوط ايتدكده بر كيمسه دن شو عصايى دستمه ويرديواسته مز ديمشدر
هر نه قدر مومى اليهمانك مجموع تصرفات عجيبه لرى تصريح اولنمامق اولى ايسه ده اعتنا ودقتى
واجب اولان آيات واحاديث وآثار ومسائلده قلمرنده كوريلان مسامحات بى غايات على وجه
الاهتمام المجوز بعض يرده بو وجهله تصريح لازم اولمشدر تجاوز الله تعالى عن سقطاتنا جميعا آمين
انتهى (وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم مسئلة الناس من الفواحش ما احل من الفواحش
غيرها (قلت) اثر سابق ايله اشبو خبرى صاحب المستطرف اگرچه تحرير ايتمشدر لكن الده
بولنان صحيحين ايله مشارق ومصابيح ومشكوة المصابيح و نسخة الجامع الصغير كتب
شريفه سنده و شرحلرنده ضرورتسز سؤال ناس جائز اولماديغنه دائر احاديث شريفه آخر
وار ايسه ده بو عبد فقيرى بضاعه بولمدم فقط تبيين المحارمده اثر ثانيى (قوله صلى الله تعالى عليه
وسلم مسئلة الناس من الفواحش يعنى ما احل من الفواحش غيرها) عباره سنده تحرير ايدركه
(ما احل من الفواحش غيرها) عباره سنك اثردن اولمبوب راويسى ياخود برشارح كلامى اولمسنى
انباء ايدر ومآل عبارۀ مذكوره دخى حسب الظاهر ناسدن سؤال ياخود ناسك سؤالى يرامز
وكوتو وحدى تجاوز ايدن شيلردندر و بوندن مراد فواحشدن انجق مسئلۀ ناسدن ماعداسى
حلال قلنمدى ديمكدر و بو مسئله نك ايضاحى بودركه چونكه ادلۀ اربعه دن استنباط اولنان
مسائلى حاوى كتب معتبرۀ مذهب حنيف حنفيه دن ملتقى الابحر وسائرنده يازلديغى اوزره
نفس وعيالك بلا اسراف ولا تقتير انفاقلريچون كسبه اقتدار اولماديغى وقتده سؤال يعنى ديلنمك
كسب انواعندن اولمغله بو حالده يعنى ضرورتده مذلت اولميوب لازم وترك سؤال ايله هلاكه
رسيده اولسه نفسنى تهلكه يه القا ايتمش اولديغندن آثم اولور ديو محرر وكسب آخره
اقتدارى اولديغى وقتده وقوت يوميه سى اولوب اول قوت يتدكجه سؤال حرام اولديغى مسطوردر
بو صورتده اشبو (مسئلة الناس الخ اثرى فى الاصل سؤال لحم ميته كبى حرام اولوب وجائز اولمسى
اكل ميته كبى ضرورته پيوسته ومربوط اولديغى بيان ايچون اولديغى ظاهر اولور كورلمزميكه
اثر مذكورده سؤاله على الاطلاق فاحشه تسميه اولنمش وفاحشه ايسه شرعا ممنوع وكوتو
اولان نسنه ايسه انجق ضرورت دمنده مباح اولور مثلا غصه ده يعنى بوغازده لقمه قالوب
يكورمكه صو وماء مباحه دن الك كبى نسنه فى الحال بولنمديغى وقتده حبس نفس ايله نفسك هلاكى
ضرورتنده فى الحال او بوغازده قلان لقمه يى يكورمك ايچون خمردن غيرى مياهدن برشئ
بولنمسه او خمرى اول حالده شرب مباح اولديغى كبى (وتبيين مذكورده تبين ايتديكى وجه
اوزره سؤالده حرمت اصل اولديغنه اوچ سبب يازمشلردر (برى سؤالك مآلى حق تعالادن
اظهار شكوى ونعوذ بالله تعالى بو تشنيع على الله اولديغيدر (ايكنجيسى حقك غيرى يه نفسى اذلال
اولوب (اوچنجيسى مسؤل عنهى يعنى كندو سندن نسنه طلب اولنان كيمسه ايذا اولنديغيدر

فى الحقيقه بعضا مسؤل طيب خاطر ايله ويرميوب ياسائلدن حيا ويا ريا شفلرندن بريله ويركه
ريا ايله ويرش وبو صورتلرله آلش حرامدر والحاصل نفسنى صورت بخيلده كورمامك
ايچون استحياء ويرشده وويرمديكى وقتده نفسنى صورت بخيلده كورشده لامحاله مسؤل متأذى
اولوركه بذلده مالك ومنعده جاهك نقصانى متحقق اولور واشبو اوچ محظورى اجرا انجق
ضرورتده اولور فافهم (مترجم اول مرحوم (مسئلة الناس الخ اثرنده اولان (ما احل الله) غالبا
نسخه سنده حاء مهمله يرنده جيمله يولنمش اولديغندن ما لفظنى نشلديسه بيلم اجل اوقيوب
عباره يى عادتى اوزره طى ايله مفهومنى (وسرور انبياء عليه افضل التحايا حضرتلرى بيورمشكه
ناسدن سؤال ايلمك فواحشدندر و سؤالدن اعظم فواحش يوقدر ديو تحرير ايتمشدر مفهوم
مرقومك توجيه وتأويلى محول اصحاب طبع سليم وارباب ذهن مستقيمدر (اما ثانينك نسخه سنده
اصلا بولنمامق كركدركه مسكوت عنه براقمشدر انتهى (قال رسول الله صلى الله تعالى عليه
وسلم لان يأخذ احدكم حبله فيحتطب على ظهره خيرله من ان يأتى رجلا فيسأله اعطاه او منعه
(قلت) اشبو حديث شريفى صاحب المستطرف مخرج وراويسنى تصريح ايتميوب عبارۀ
محرره ده يازمش ايسه ده مشارقده صحيح بخاريدن بالنقل زبير بن العوامدن رضى الله تعالى عنه
روايتله (لان يأخذ احدكم حبله ثم يأتى الجبل فيأتى بحزمة من حطب على ظهره فيبيعها فيكف
الله بها وجهه (وفى رواية فيستغنى بثمنها خيرله من ان يسأل الناس اعطوه اومنعوه) عباره لرنده
محرردر (ومشكاة مصابيحده تخريج بخارى اوله رق ينه زبير حضرتلرندن مرويا (لان يأخذ
احدكم حبله فيأتى بحزمة حطب على ظهره فيبيعها فيكف الله بها وجهه خيرله من ان يسأل الناس
اعطوه اومنعوه) ديو مسطور اولوب وجامع صغيرده صحيح بخارى ومسلم ونسائيدن ابوهريره
رضى الله تعالى عنهدن مرويا (لان يأخذ احدكم حبله ثم يغدو الى الجبل فيحتطب فيأكل
فيتصدق خيرله من ان يسأل الناس) روايتى مضبوطدر كه جمله سنك مآل شريفلرى برحكمك
اوزرينه اولوب عباره سنك تفاوتى تعدد روايته مبنيدر (حبل ايدركه جمعى احبال كلور
احتطاب اودون طوپلمق معناسنه در (حزمه حاء مهمله نك فتحى وزانك سكونى وميم مفتوحه ايله
سبنه ايله ساعدلرى قاپلر حيثيله اولان مقدارده كى يوكدركه اكا قوجاق ديرزكه حطبدن وسائردن
او مقدارده اوله رق ارقه يه يوكلنلانده مستعملدر (كف مدغم اوله رق منع معناسنه اولوب متعديا
ولازما مستعملدر (واشبو روايات مذكوره ده اولان خير اسم تفضيل اولميوب بلكه ﴿ اصحاب
الجنة يومئذ خير ﴾ قول كريمنده اولان خير قبيلندندركه شر مقابليدر (شراح بيانجه خلاصۀ
مفاهم شريفۀ روايات مذكوره اى امت مرحومه محل حطبه واروب اودون دوشيروب وصاروب
وارقه سيله كتوروب وبيع ايدوب ثمنيله كفافلنوب وتصدق ايتمك وحق تعالانك او حطب
حزمه سى ثمنيله آب وجهكزك امر دنيوى يى سؤال وطلب ايله اراقه سنى منعى يعنى ناموسكزى
وقايه سى ناسدن سؤالدن خيرلودر كركسه ناس مطلوبكزى اعطا ايتسون وكركسه ايتمسون ايكبسيده
برحكمده در ديمكدر (بررجل دانا دل فرزندينه نصيحة * اياك ان تريق ماء وجهك عندمن لاماء
فى وجهه * ديمشدر كه مآل بلاغت منوالى صاقن آب رويكى وجهنده آب اولميان شخص يانده
آقتمه يعنى شخص بى مروته عرض حاجتله شيشۀ عرضكى شكست ايدوب اوانيمى كندبكه كج كج
باقيمه ديمكدر (لقمان حكمت افشان حضرتلرى نجلنه پندده اوغلجغم صاقن سؤالدن صاقن زيرا جر
وسؤال آب حيات حيايى يوزدن كيدررو پوست عارى يوزى ويرر وناسى استخفاف ايدركه
اشبو تحقير حياسزلق شيندن اعظمدر ديمشلردر (حضرت حق تعالى وتقدس قبلندن جناب موسى
صلوات الله وسلامه على نبينا وعليه حضرتلرينه تنبيها لامته شويله وحى اولنمشكه اى موسى سنك

دهانه بدكی دیرسكیكه قدر ادخال ایلمك فقرده نشئت ایدن غنی یه یعنی صكره دن كورمش فرومایه یه
بسط ید كدن خیرلودر (براعرابی یه علاج پذیراولماز واوكلمز در دوباره ندر دیو سؤال اولندقده
*حاجة الكريم الى اللئيم * یعنی كریم واصلزاده نك اقتضای كردش كردون دون پرور اوزره باب
لئیمه مس ضرورتله رومالیدر دیو جواب صواب نصاب ویردی رحمه الله تعالى * اشبو قطعه
شعرای عهد قدیمدن ابو محكم السعدینكدر * اذامابادهر بحالك فانتجع * قديم الغنى فى الناس
انك حامده * ولاتطلبن الخير ممن افاده * قريبا ومن لم يورث المجد والده * مألی ای مخاطب
دهر حالكی تغییر یعنی سنی فقیر ایتدكده ناس ایچنده غناسی قدیمدن یعنی ثروت وسامان ایچنده
نشئت ایدن ذواتدن طلب احسان واستعانه ایتكه مظهر لطفی اولوب البته كاشنا ایدیجی اولورسن
وصاقن قطعا غنایی وثروت وجاهی عهد قریبده قزانمش یعنی صكره كورن كسلر ایله مجد
وكرمی باباسی كندوزه میراث براقامش شخصلردن یعنی بو اصلسزلردن طلب خیر واعانه ایتمه دیمكدر كه
مفادی فرومایه اولنلر بخل ایده جكلرندن فقر اوزرینه بردخی فائده سز شین سؤاله اوغرامه
دیمكدر (حضرت على رضى الله عنه وكرم وجهه لاتسئل الناس فتذل ولاتستكثرن من الشئ
فتمل * بیورمشدر كه مألی ناسدن سؤال ایتمه كه ذلیل اولورسن وبرنسنه یی چوقسنمه كه اندن
اوصانورسن یعنی مال دنیاده ازه قناعت ایله دیمكدر (وینه اول امير المؤمنين مارأيت فى وجه
المرء اقبح من ذل السؤال * یعنی كشینك یوزنده مذلت سؤالدن كوتو برنسنه كورمدم بیوردقلری
نجل جلیللری امام حسن رضى الله تعالى عنهما دن مرویدر (وبرشاعر بلیغ ذل سؤالده
*مااعتاض من ذل وجهه بسؤاله * عوضا ولونال الغناء بسؤال * واذا السؤال مع النوال وزنته *
* رجح السؤال وخف كل نوال * قطعه سن نظم ایتمشدر كه مألی جر وسؤال ایله آب روینی بذل
ایدیجی اولان سؤال ایله غنایه نائل اولسه دخی بنه سؤالنه اعتیاض ایده مز یعنی صرف ایتدیكی
آب رویه غنای مكتسب مذكوری قارشولق اوله مز زیرا میزان درایتده اونوال ایله سؤالی وزن
ایتدم سؤال طرفی آغر كلوب هر نوال خفیف اولدی یعنی ذل سؤالی كافه مال دنیا باصدیره مز
دیمكدر (قلت) لكن بو حوصله یه باغلو درفندر (من غزل اسعد الفقير) قطره آب رویی دریا دل *
* ایلمز شو جهان ایچون اسراف (عبيد الله بن الحجاج الثقفى دخی * واخ ان جاءنى فى حاجة *
* كان بالانجاح منى واثقا * واذا ماجئته فى مثلها * كان بالرد بصيرا حاذقا * يعمل الفكرة لى فى الرد
من * قبل ان ابدأ فيها ناطقا * قطعه سنی دخی دیمشدر كه مألی اخوانمك یعنی ابنای زمانك
چوغی شو حالده در كه برمصلحت وحاجت تسویه ایندرمسی ضمننده بكا كلدكده بندن انك مصلحتی
بیجكنه شوق واعتمادی واردر یعنی فى الحقيقه دفع ایتمیوب الدن كلان شئ ایسه كوریرم اما
اول ایسه بن اكا برمصلحتله ریم محتاج ایتمیه كیده جك اولسم بنی تهی دست رده مهارتی واردر
یعنی بو حال ایله متصفدر ورده شو یله حاذق وماهردر كه دخی بن مصلحتك حرفنی آچمدن بنی
رد بابندن اعمال فكر وطرق سمت ردی تحری ایدوب صنعتله فى الحال استقبال ایدر دیمكدر * لمحمد
ابن سيف الانبارى * لموت الفتى خير من البخل للفتى * وللبخل خير من سؤال بخيل * لعمرك مامئ
لوجهك قيمة * فلاتلق انسانا بوجه ذليل * مألی بركشینك فوتی كشی یه بخلله اتصافدن خیرلودر
وبالنسبه بخل دخی بخیل اولان شخصدن سؤال وطلبدن خیرلیدرای مخاطب عمریكك خالقنه
قسم ایدرمكه سنك وجهكك قیمت وقدری واردر صاقن وجه ذلیل ایله برانسانه ملاقی اولمه یعنی
ذل سؤال ایله اول جوهر كران قدر وبهایی اوجوز صاتوب تلف ایتمه دیمكدر (حضرت على رضى الله
تعالى عنه * ماء وجهك جامد يقطره السؤال فانظر عند من تقطره * بیورمشدر كه مألی سنك
آب رویك یعنی قدر وحرمتك وناموسك شیشه صاف وجه وذاتكده یخ شغاف كبی طوكشدر یعنی

محفوظ طورر وانی جر وسؤال آقیدر وبتورر اشبو مدعایه انی اقیدنلر عندنده دقت ایت یعنی
سؤال ایله ذلیل اولنلره باقده عبرت آل دیمك اولدیغی عاجزانه لایح خاطر اولدی نفس الامری
نه ایسه كاره تحریر بیورلمق اهل عرفاندن متنادر (وقال سلم الخاسر) اذا اذن الله فى حاجة * اتاك
النجاح على رسله * فلاتسئل الناس من فضلهم * ولكن سل الله من فضله * مألی چونكه كافه
اشیا اراده باری تعالى وسبب ومسبب انك اذنی ایله اولدیغندن برحاجتك وقوعنه علم حق واراده
باری عز شانه تعلق ایلدكده كسبه منسوب اولان یدعاجزه انسانیه ایله برشیئه حكمت الهیه اوزره
شروع اولندقده اول شروعك ارقه سی صره تیسیر وحصوله كلور ووقتا كه مامن شئ الايحصل
باذن الله تعالى قضیه سنه اعتقاد ایتدیككده سن ناسك فضل وكرم صور یسندن استمه لكن الله
تعالى انك فضل واحسان حقیقیسندن استدیمك اولدیغی كذلك خاطره كلوب تمنای مذكور ایله تحریر
اولندی * وقیل احب الناس الى الله من سأله وابغض الناس الى الله من سأل الناس ومن احتاج
اليهم وسألهم * كلام كبار امتدندر (قلت) حسب الظاهر مفهومی ناسك مظهر زیاده
رضای حق اولنلری حقدن سؤال ایدندر حق تعالى یه ناسك زیاده مبغوضی دخی ناسدن سؤال ایدنلر
وناسه محتاج اولنلریدر دیمكدر كه مفادی مطالعه عاجزانه مه كوره هر نقدر لحكمة خلق مسببات
اسباب عندنده ایسه ناسك موفقی ارباب توكل تامدر كه اسبابه بالكلیه ارتباطلری اولمیوب انجق حق
بیلورلر وقبلرنده حقدن غیری برنسنه اولمیوب ماسوایی بیلمزلر وهر تجلی حقه راضیلردر امّا ابغض كه
احب قرینه سیله اسبابی موجب بالذات بیلوب رشته اعتقالرینی انجق اسبابه باغلیلردر وبونلره
اعتقادلری اوزره باب فیض مسبب الاسباب بسته كورنمكلدارتق ماسوایه محتاج اولوب انلردن از
هر جهت سؤاله مجبور اولورلر كه بومعنایی بیان ایچون * ومن احتاج الى آخر جمله سی (من سأل
اوزرینه عطف اولنمشدر فتأمل انتهى (ابن الاعرابى سؤالك ذمنده * اباهانئ لاتسأل الناس
والتمس * يكفيك فضل الله فالله اوسع * فلو تسئل الناس التراب لاوشكوا * اذا قيل هاتوا ان يملوا
او يمنعوا * قطعه سنی دیمشدر كه مألی ناظم غالبا ابو هانی ایله مكنی برصدیقنه نصحا خطاب ایله یا اباهانی
ناسدن سؤال ایتمیوب همان حقدن نیاز ایله سكا فضل وكرم باری یتشور والله تعالى انك عمان احسانی
بیكراندر زیرا ناس حسب البشریه یاخود اقتضای زمان ایله سخالرینك اوزرینه بخل وامساك صفتی غلبه
ایتمكله شمدی برحالده درلر كه طوپراق دخی استه مه انلردن اودخی استه نلسه شو حاله یاقلشمشلردر كه
كندولرینه مبذول اولان ترابی اعطا دخی آغر كلوب منع ایدرلر یعنی ویرمامكه قابلری واردر دیمكدر
(قلت) ابو هانی اشته كنیه در ونظم مذكورده حرف نداسی محذوف اوله رق منصوبدر كه یا اباهانی
تقدیرنده در بویله اولدیغی ظاهر وعوامل جدید طالبلرینك نزدنده بیله باهر ایكن ذاتك بری حرف ندایی
كوروب وایشتمدیكندن واباهانی یی نره دن خاطرینه كلدیسه مباهاتدن ملاحظه ونره دن الدیسه بیلم
كلامدن استفهام چیقره رق ترجمه قطعه یه سن مباهات ومفاخره می ایدرسن مفاخره ایتمه ده ناسدن ذل
وسؤال ایله الى آخره دیو یاشلمشدر * فانصف جزاك الله خيرا * ناظم قطعه اولی سالم بن عمرو الخاسر
البصرى جنتمكان هارون رشید خلیفه نك شعرای كرمیدكاننددر حتى خلیفه مشار الیهه عرض
ایتدیكی قصیده نك برنده * ملك كأن الشمس فوق جبينه * متهلل الامساء والاصباح * فاذا نزلت
ببابه ورواقه * فانزل بسعد وارتحل بنجاح * قطعه سن درج ایتمكله خلیفه حضرتلری اوقوب اشته
حضرات ملوك بویله جه مدح اولنوردیوب یوز بیك دینار احسان ایتمشدر موما الیهه خاسر تلقیبنك
سببی هنكام جوانیسنده پدرندن موروث اولان مصحف شریفی صاتوب ثمنیله ساز نو عندن اولان كتان
اشترا ایتدیكی ایمش فى الحقيقه ایلرو خسراندر وفاتی یوز سكسان بدیده در (اما ابن الاعرابى نحویكه
هاشمك كوله لرندن زیاد نام عبدك اوغلی ابو عبد الله محمددر كه امام اعظم رضى الله تعالى عنهك

انتقالی کیجه‌سی طوغمش وایکیوز یکرمی سکزده فوت اولمشدر کتاب نوادر وکتاب انوا وتاریخ
قبائل جمله‌ٔ مصنفات کثیره سندندر انتهی (وقال محمود الوراق * شاد الکبار قصورهم وتحصنوا
* من کل طالب حاجة اوراغب * فارغب الی باب الاله ولاتکن * باد الضراعة طالبا من طالب *
(قلت) مآلی عظمای قوم قصرلرینی صوایوب یعنی یاپوب و ایچلرنده هر طالب حاجت
وراغب نعمتدن تحصن ایتمشلر یعنی کیمسه سمتزه او غرامسون دیو قپوسنی برکتمشلردر
ارتق سنده باب الٰهه رغبت وایاب ایله ده طالبدن طالب اولدیغك حالده ضرعه یه بادی اولمه
یعنی حقك قپوسی طورورکن سنك کبی هر حالده جناب خالق ورزاقه محتاج اولان اوعظمادن
استبوب انلری تجبر ایتمه وضرعه طوتمرلرینه یعنی صقندیلرینه باعث اولمه دیمکدر (بومعناق
ملك رب قدیرك اشبو معناده مقدما دیدیکی قطعه‌دندر * بوجه درکاه حقه باغلر ایکن * سر
درویشی هر بای وکدا * صکارك یسته واروب یلوارمه * حسبنا الله تعالی وکفی (وقال ابن دقیق
العید) وقائلة مات الکرام فمن لنا * اذ عضنا الدهر الشدید بنابه * فقلت لها من کان غایة قصده *
سؤالا لمخلوق فلیس بنابه * اذا مات من یرجی فمقصودنا الذی * ترجینه باق فلوذی بنابه *
(قلت) مآلی برفقیره خاتون حیفکه کرام ناس اولدیلر شدید واوزغون دهر بزی نابیله یعنی آز وسیله
اصردیغی یعنی فاقه باصدیغی هنکامده بزه ملجأ کیمدر دیدکده بندخی اکا بر کس که غایت
مقصودی مخلوقدن سؤال وطلب اوله مسؤل ومطلوبی نابه یعنی بولیجی دکلدر یعنی مرادینه
ایرمز اکرکندندن امل رجا اولنور فوت اولدیسه سنك دخی درکاه معنویسندن البته
احسان رجا ایتمك واجب اولان مقصود حقیقیمز باقیدر اول ذات اجل واعلانك مرجعنه یعنی
قپوسنه رجوع ایله یاخود بزمله اوذات مقدسك مرحمتنه التجا ایله دیمکدر اشبو قطعه‌ٔ نفیسه
قوافی‌ٔ ثلاثنده اولان جناس تام لطافتی وارسنه‌ٔ افهامدر (قلت) اشبو ابن دقیق العید حضرتلری
والدینی قصد حج ایله کیدرکن ینبع ساحلی قربنده التیوز یکرمی بش سالی شعبانك یکرمی
بشنجی سبت کونی سفینه ده طوغمش و یدیوز صفرینك اون برنجی کونی انتقال ایتمش اولوب
سبکی وسیوطی طبقات وحسن المحاضره ده یازدقلری اوزره کافه‌ٔ علومده متبحر ایله مرتبه‌ٔ اجتهاده
وارمش حدیثدن المام ایله انك وعمده واقتراح واصول فقهدن عنوان شارحی ودیوان خطب
واشعار وسائر آثار صاحبی الشیخ تقی الدین ابو الفتح محمد بن الشیخ مجد الدین وهب بن قطیع القشیری
القوصی نام بحر علومدر روح الله تعالی روحه (قوص قافك ضمی وواوك سکونیله صعید مصرده
برقصبه‌ٔ معموره در انتهی (اشبو قطعه بعض فضلانکدر * لما افتقرت اضحی ماوجدتهم *
لجأت الله لبانی واغنانی * واها علی بذل وجهی للوری سفها * فلو بذلت علی مولای والانی *
مآلی یارانمه لضرورة عرض احتیاج ایتدیکمده انلری استدیکم برده و بیلدیکم کبی بوله میوب
درکاه مسبب الاسبابه عز شانه رجوع ایتدیکمده بنی تلبیه یعنی دعامی قبول و بنی اغنا ایله مخلوقدن
مستغنی قیلدی ایواه که مخلوقه مقدم عقلسزلق یوندن بذل آب رو ایمه که اکر مولامه یعنی
حقه بذل ایتمش اولیدم بکا اوزمان دخی دوستلق یعنی مرحمت ایدردی و بوش یره مخلوقدن
سؤال ذلنه اوغرامزدم دیمکدر (صره ایله اولان اوج قطعه دخی نسخه مزدن نقل اولندی
انتهی (بر رجل بلیغ بر رجلدن برنسنه رجا ایدوب مساعده کورمیجك اورجل بخیلی حقنده * سألت
فلانا حاجة اقل من قیمته فردنی ردا اقبح من خلقته * یعنی فلاندن قیمتی کندندن اقل ودون
وخسیس یعنی دون بها وآز وقولای برنسنه استدم بنی خلقتندن اقبح وجهله رد ایلدی دیدی
عرب العربا مراجعت اولنان شخص بخیله چیقوب حاجتنی قضا ایتمدکده * طلبت من فلان
حاجة فاقطع شعرة ومافت بعرة * دیرلر ایمش (قلت) شعرة شینك فتحی وآخرده تا ایله برقیل

دیمکدر شعرة قیل جنسنك مفردیدر (و بعرة دخی بانك فتحیله دوه تزسی معناسنه اولان بعرك
مفردیدر اماشینك کسری و ینه تا ایله شعرة انسانك وعلی قول نسوانك اسفلنده اولان قیللرینه
دیرلر فتدبر (مفهوم مثل مذکور فلان کسدن برنسنه استه‌دم برقیل و بر بعره یله قوپروب
واوفاله مدی دیمکدر (لطیفه) متوکل خلیفه‌نك شعره و بعره لقبنده ایکی مضحکی وار ایمش
رجال دولت عباسیه دن برینه بعره‌نك التجایی مستوجب برجاسی دوشمش ایمش شعره‌ای برادر
اینشکی سویلدکی و بتوردیمی دیو صوردقده بعره تمام مثل مذکوری ایراده یردوشورب شعره یه ای
قرنداش * ما فتنی ولا قطعك * یعنی نه بنی اوفاله دی ونه سنی قوپاردی دیو جواب ویردیکی
طوغریسی نوادر لطائفدندر وشو قول اقتضاسنجه انلری ندیم ایتمك متوکل خلیفه نك لطف
طبعنه دالدر (عروه مصعبدن برنسنه التماس ایتدکده مصعب قولاق اصمیجق * علم الله ان لکل
قوم شیخا یفزعون الیه وانا نفزع منك * یعنی هر قومك براولوسی ورئیسی واردر که باشلری
صیقلدقده اکا واروب فزع وشکایت ایدرلر لکن بز علم الله سندن شکایت ایدرز دیدیکه (قلت)
مرادی مفعولك حذفی قرینه سی وسائر قرینه ایله سنی حقه شکایت ایدرز دیمکدر * لاشیٔ
اوجع للاحرار من الوقوف علی باب الاشرار * اقوال حکمت اشتمال بلغاندندر که مآلی احرار
واهل حیثیته اشرار وارباب بخل وامساکك قپوسنده طورمقدن اوجع واشد برنسنه یوقدر
دیمکدر (للامام الشافعی) بلوت بنی الدنیا فلم ار فیهم * سوی من غدا والبخل ملاء اهابه *
تجردت من غمد القناعة مرهفا * قطعت رجائی منهم بذهابه * فلا ذا یرانی واقفا فی طریقه *
* ولا ذا یرانی قاعدا عند بابه * مآلی اهل دنیا ایله امور دنیویه دن دولایی مبتلا اولدم یعنی
طلب وسعت مال وتمتع زائد ایچون خلقه مراجعتله شدت ومشقته دوشدم زیرا که ایچلرنده بخل
وامساکی دریسنه یعنی طوپره وهکبه سنه طولدیررق صاحلین یعنی خسیس ودنیدن غیریسنی
کورمدم بعده منبه وآکاه اواوب قناعت قنندن برکسکین قلیجی تجرید ایدوب یعنی چیقاروب
الیه الدم وانلردن امیدیمی سیف مذکور ایشلمه سیله کسدم یاخود انلره ملازمته ملابس اولان
امیدیمك رشته سنی کسدم بعد ازین خلقك نه اعظمی بنی راهنده عرض حال ایله طورور کورر
ونه سرکاری بنی قپوسنده اوطورر کورر دیمکدر (بعض نسخه‌ده ذهابه یرنده ذبابه واقع اولمشدر که
منع معناسنه در یعنی اوسیف قناعتك منعی سببیله امیدیمی کسدم دیمك اولورکیدر واشبو قطعه
حقا که استعارانی رنکین برکلام بلیغدر رضی الله تعالی عن ناظمها (بو دخی بوکره نقل اولندی
(وقال آخر) لا تسألن الی صدیق حاجة * فتحول عنك کما الزمان یحول * واستغن بالشیٔ
القلیل فانه * ماصان عرضك لایقال قلیل * من عف خف علی الصدیق اقاؤه * واخو
الحوائج وجهه مملول * واخوك من وفرت مافی کیسه * فمتی عبثت به فانت ثقیل * مآلی دوستکدن
صاقن حاجت طلب ایلمه زیرا طلب ایدرایسك زمانك تحولی کبی سندن تحول ایدر یعنی یوز چویرر
وشیٔ قلیله قناعت ایلکله ناسدن مستغنی اول زیرا عرضکی حفظ وصیانت ایلین شیئه قلیل
واندك دینلمز بر کیمسه که عفت یعنی قناعت ایده دوست واحبابنه انی کورمك خفیف اولور
یعنی استثقال ایتمزلر لکن حوائج ومصالحه مقارن احبابك رویی اوصانلمشدر یعنی رجا ایدن
صدیق ابنای زمانه کلال ویرر اکر کیسه‌سنی چوغالدرایسك یعنی سندن امیداری وارایسه یار
و برادر اولورلر یوقسن انلری رجا ایله قصد ایدرو عند الاحتیاج کیدر رایسك یانلرنده ثقیل اولورسون
دیمکدر (وقال آخر) لیس جودا عطیة بسؤال * قد یهز السؤال غیر جواد * انما الجود
ما اتاك ابتداء * لم تذق فیه مرة الترداد * مآلی سنك سؤال وطلبله ویردیکك جود وسخا دکلدر
یعنی سؤال جوانمردك غیریسنی تحریك ایدر یعنی سخی اخطاره محتاج دکلدر محتاج تحریك

واخطار اولان بخلادر ای صاحب امل سن فلاندن شونی استدم اعطا ایندی سخی کیمسه
ایمش دیمه جوداودرکه سکا ابتداء کلدیعنی بلاطلب واصل اوله وسن اند ه تردد اجبسنی طتمامش
اوله سن یعنی طلبنده آیا ویررمی ویاویرمزمی دیوترددده قالمق لازم کلیه دیمکدرکه بوتردد وحیرت
ضمن طلبده اولور (وقال آخر) لاتحسبن الموت موت البلاء ＊ وانما الموت سؤال الرجال ＊ کلاهما
موت ولکن ذا ＊ اخف من ذاك لذل السؤال ＊ مألی قطعا موتی بلادن عدایتمه بلااولان موت
انجق رجالدن یعنی خلقدن شئ استمکدر موت معلوم وسؤال اکرچه ایکیسیده اولومدر لکن او
بوندن اخف واهوندرکه بونده یعنی استه مده مذلت واردر دیمکدر (قال آخر) قنعت بالقوت فی زمانی
＊وصنت نفسی عن الهوان＊ من کنت عن ماله غنیا＊ فلاابالی اذاجفانی＊ ومن رأنی بعین نقص
＊رأیت بالذی یرانی ＊ مألی وتقدیری بن زمانمده قوته یعنی انجق طویوره جق اقمه یه قناعت برله
نفسمی استحقاردن صیانت ایتدم یعنی تمتعات زائده ایچون دور ابواب مذلتنی ترك ایتدم تاکه ناس
فلانك فلان اوزرینه فضل وکرمی اولمش دیمیه لر زیرا کریم النفس عندنده بوبر بیوك حیا اوله جق
اراچیقدن اولدیغندن باشقه زمان اویله درکه خلقه ظاهرا سؤاللرندن ناشی کرم ایدنلرك کرمی
صمیمی اولمیوب یا ریا ویاخود جاهندن حیاضمننده بر ویرش اولمغله نائل کرمی اولان شخصه
کینه ایدوب اقل ما یکون امتنان بلاسنه اوغرادرلر وامتنان دردی برمشکل شیدرکه بن مالندن
غنی اولدیغم یعنی کرمنی کوردیکم کیمسه بکا جفا ایتسه قیدایتم وابنای زمان سراپا شویله درکه
بکا عین نقص ایله نظرایدنلری بندخی بنی علی زعمهم کوردکاری شئ ایله یعنی نقص ایله متصف
کوریرم بنابرین قناعت وباب اختلاطی سد ایله کوشهٔ فقیرخانه ده بلاریافرش بوریای عزلت
ایلدم دیمکدر (اشبو قطعه ترجمهٔ معلومه ده شویله ترجمه اولنمشدرکه بعینه نقل اولندی
نظر یبوریله ویرنده ایسه طوره والاخط بطلان چکیله ترجمهٔ ابیات بن وقت وزمانمده قوتله قناعت
ایلدمده نفسمی ذل وحقارتدن صیانت ایلدمکه ناسدن خوفدن ایچونکه دیرلر فلان کیمسه نك فلان
اوزرینه جروسؤالده رجحانی واردرمالنده نظرم اولمیوب مستغنی اولدیغم کیمسه بکا جفا ایلدیکی وقتده
قایرم وبنی چشم نقص وحقارتله نظرایدنه مقابله بالمثل اولارق بنده اولوجهله اکا نظر ایده رم

الباب الرابع والخمسون

اشبو اللی دردنجی باب هدایا وتحفه وعطیه لر وبونلره مثل وشبیه اولان شیلر بیانده در
(قال الله تعالی ﴿ واذا حییتم بتحیة فحیوا باحسن منها اوردوها ﴾ (قلت) صاحب مستطرف
اشبو آیت کریمه ده اولان تحیه یی بعضیلری عطیه ایله تفسیر ایتمشدر دیوب بونکله اکتفا
ایتمشدر لکن بیضاوی حضرتلری تحیه دن مراد سلام اولوب وجمهور مفسرین رأیلرنجه
آینده ذکر اولنان رد سلامده اولان رددر دیوب وسلامی بعد التفصیل بعضیلری تحیه دن
بلاشرط عوض ارادهٔ ثواب وخیر اخرویه ودنیویه ایله ویربلان نقد ومال معناسی دخی
مراد دردیدکلرینی وذکری آتی قول شافعی یی بیانده (وقیل ان المراد بالتحیة العطیة واوجب
الثواب اوارد علی المتهب وهو قول قدیم للشافعی ＊دیمشدرکه بوعبارده اولان اوجب لفظی
ان المراد بالتحیة العطیة مقول قوانك اوزرینه معطوف اوله رق بنه مقولدروبوراده ثوابدن مراد
عوضدر ومتهب اسم فاعل صیغه سیله اتهاب ایدن یعنی هبه یی قبول ایدن کیمسه که بوراده
کرکسه قبول اینسون وکرکسه ایتمسون اعم اوله رق موهوب له اوله جقدر فلیتأمل آیت شریفهٔ
مذکوره نك قول جمهور اوزره مفهوم لطیف ومفادی سزلرای مؤمنین تحیه اولندیغکزده یعنی
سزه سلام ویردکلرنده شوایکی امرده مخیرسکز یااوسلامك اوزرینه زیاده کلام ضمیله دعا ایدك

یاخود ویربلان سلامك مثلیله ومقداریله سلام الك دیمکدر و(فحیوا) امری بوراده وجوب ایچوندر
واشبو تفسیر اوزره سلام عرض اولوب عینی رد محال اولدیغندن ﴿ واسئل القریة ﴾ نصنده
اولدیغی کبی (ردوها) ده ایجازا مضاف محذوفدرکه تقدیری ردوا مثلها دیمکدر اما تحیه عطیه
معناسنه اولدیغی اوزره مأل آیت کریمه سزلره برنسنه عطیه وهبه اولندقده یا عوض ایله مقابله
یاخود هدیه وهبه یی رد واعاده ایدك دیمکدرکه بوصورتده مجاز حذفی بوقدر وبیضاوینك ذکرنجه
امام شافعینك قول قدیمی اوزره عوض ویرمك وویرمدیکی وقتده رد ایتمك واجبدرفقیر انتهی
(ثم قلت) بیضاوی وصاحب المستطرف شافعی المذهب اولملریله سلام وهبه وهدیه ده مذهبمزك
مسائلنی دخی ذکر لازم اولدیغندن فضله مسائل مذکوره آیت شریفهٔ مذکوره یی تفسیر
وایضاحدن عبارت اولمغله اشبو مسائل معتبراتدن ملتقی ودرمختاردن نقل اولنمشدر (المسائل)
برمؤمن برمؤمنه السلام علیك یاخود سلام علیك دیو سلام ویردکده آیت کریمهٔ مذکوره
دلالتنجه یاوعلیك السلام ورحمة الله تعالی وبرکاته دیو زیاده ایله یاخود مثلی اولان وعلیك
السلام ایله رد ایتمك یعنی سلامنی المق واجبدر برمؤمن برجمعه کیردکده بذاته برینه مثلا السلام
علیك یاخالد دیو تخصیص ایتدیسه اوجمعده بولنانلردن بری رد سلام ایتدکده سائرندن ساقط
اولور اما صورت اولاده خالد سلام المادقجه اوزرندن ساقط اولمازو واحده السلام علیکم
دیو جمله سلام ویرمك جائزدر ویرکیمسه برینك خانه سنه کتدکده استیذان ایله داخل اولمق
واجبدر وبعد الدخول سلام ویرمدکجه تکلم جائز دکلدر فتبصر ومکتوبیله کلان سلامه
دخی علی الفور رد سلام واجبدر واکر اهل ذمت ومجوسی مسلمه سلام ویرر ایسه رد ایتمکده
بأس یوقدر لکن وعلیك لفظندن زیاده دینلمیه وسائل یعنی دلنجینك سلامنی المق واجب
دکلدر ویرکیمسه یه فلانه بندن سلام کوتور دیو سپارش اولنسه اوکیمسه یه تبلیغ وادا ده
واجب اولور (اماهبه رجل عاقل بالغك مالك اولدیغی شیئی مجانا آخره تملیك وبخش ایتمه سیدر
وهبه ایتمك وهدیه ویرمك مندوب وهدیه یی قبول ایتمك سنتدر وچونکه هبه بروجه
محرر مجانا یعنی عوض وقارشولق شرطی اولمقسزین تملیك مال دیمك اولدیغندن عوض
ویرمك واجب دکلدر یعنی مال موهوبی الان کیمسه که موهوب له در مخیردر دیلرسه عوض
ویراستمزسه ویرمز بوصورتده موهوب لهك عدم قبولی وهبه تملیك غیرلازم اولدیغندن
واهب یعنی موهوبی ویرنك اکرعوض المامش ایسه استردادی یعنی موهوبی کیروالمسی جائزدر
واسترداده عوض المق مانع اولدیغی کبی واهب وموهوب لهدن برینك وفاتی وموهوبك تماوزیاده
بولسی دخی مانعدر واشبو هبه نك سائر احکامی کتب فقهیه نك باب هبه سندن بیلنه بوراده
برای تعریف بومقداری کافیدر (واماهدیه که مهدی یعنی هدیه یی ویرنك امورینه مهدی له
یعنی هدیه یی الان اعانت ایتمنی شرط اولمیه رق مجانا ومحبة بروجه تکریم ویربلان شیدر واشبو
وجهله اولان هدیه یی مطلقا حکومت عباد اللهده بولنان ذوات حین مأموریت وحکومتلرنده
رشوته شبیه اولدیغندن اندن اجتناب ایتمك واجب اوله رق رد اولنمق ولکن هدیه امام المسلمین
حضرتلری ووزراسی واقربا یعنی ذی رحم محرم طرفلرندن اولور یاخود اوتدنبرو هدیه سنی
الدیغی یعنی اهدا معتادی اولوب بینلرنده خصومت اولمادیغی وهدیهٔ معتاده سنی ارتمدیغی
حالده میانه ده الفتی اولدیغی ذات طرفندن اولور ایسه بومقوله هدیه یی ارباب حکومت وجاهك
قبولی رتبهٔ جوازده اولدیغی واکر هدیه بوصورتده دکل ایسه برمنوال محرر رد اولنمسی واما
مهدی رد هدیه ده متأذی اولور ایسه هدیه نك قیمتنی مهدی یه اعطا ایتمك دردی عدم معرفت
مهدی ویاخود بعد مکانی جهتلریله متعذر اولور ایسه بیت مال مسلمینه وضعی وسائر

خصوص هديه كتب معتبرهٔ فقهيه‌نك كتاب القضاسنده محرردر فتأمل آيت كريمهٔ مذكوره ترجمهٔ
معلومه ده عبارهٔ بيضاوى مطالعه سيله بووجهله ترجمه اولنمشدركه عينيله نقل اولندى استعيذ
بالله ﴿ واذاحييتم بتحية فحيوا باحسن منها اوردوها ﴾ معناى آيت كريمه سزه برتحيه ايله تحيه
اولنديغكز وقتده سزده اول تحيه دن احسن تحيه ايليك ياخود اول تحيه‌يى رد ايليك بعض
مفسرين رحمهم الله تحيه ايله مراد عطيه وهديه‌در ديديلر يعنى سزلردن بريكزه هديه وعطيه
اولندقده معطى اولانه دعا ايليك الله تعالى دعاكزى قبول ايدوبده اول معطى‌يه هديه دن احسن
اولان اجروثوابله اكا مجازات ايليه ياخود سزده اول هديه‌نك مثلنى اول مهدى ومعطى‌يه رد
ايليك جمهور مفسرين تحيه ايله مراد سلام اولماسنه ذاهب اولديلر بو تفسيره كوره معناى شريف
سزلر برتحيه ايله تحيه اولنديغكزده يعنى سزلردن بريكزه سلام ويرلدكده اول سلامك عينى رد
ايدك الى آخر ما قال (قلت) وفيه الكفاية عند من له الدراية نسئل الله العفو والعافية
انتهى (قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (تهادوا وتحابوا وتذهب الشحناء (قلت) اشبو اثر
الده بولنان نسخ مستطرفده بووجهله يازيلودر لكن جامع صغيرده ابوهريره رضى الله عنهدن
مرويا انجق (تهادوا تحابوا) ديو مضبوطدركه جوامع الكلم نبويه دندر وعلى قارى مرحومك
جوامع الكلمدن جمع ايتديكى قرق حديثده ز بورسلك تحريردر وشارحى شارح ملتقى ومستخلف
شيخ اسمعيل حق وحدتى قدس سرهما كوزل تفصيل ايتمشدر مراجعت بيوريله (وينه جامع
صغيرده ابوهريره دن رضى الله تعالى عنه (تهادوا تحابوا وتصافحوا يذهب الغل عنكم)
ايله انسدن رضى الله تعالى عنه مرويا (تهادوا فان الهدية تذهب بالسخيمة ولو دعيت الى
كراع لاجبت ولو اهدى الى كراع لقبلت) وسائر هديه احاديث شريفه لرى مضبوطدر
(تهادوا) هديه دن مشتق اوله رق تفاعل بابندن امر حاضر مذكرك جمعى اولوب اصلى
تارك فتحى وهانك مدى ودالك فتحى وياك ضميله تهاديوا دراولندن تارك يرى و آخرندن ياءلى
قواعد الصرف حذف اولنمغله دالك كا كان فتحى وواو ساكن جمعله تهادوا اولمشدر بو بويله ايكن
داله ضمه وشده ويره‌رك اكثر ناسك اوقودقلرى استماع اولندقجه حديث شريف اولديغى جهتدن
جكرلر خون اولمقده در حدم اوليه رق حسبة لله اخطار ايچون تفصيل اولندى (تحابوا)
محبتدن و مضاعف اوله رق ينه تفاعلدن جمع مضارع مخاطب مذكر اولوب اصلى بارك
ادغاميله تحابون ايدى اولندن كذلك تارك يرى وآخرندن جواب امر اولمغله جزما نون حذف
اولنوب تحابوا اولمشدر (وتهادى) بربرينه هديه ويرمك وتحابب بربريله سوشمك معنالرينه در
مناوى مرحوم (تحابوا) اعطا معناسنه اولان محاباتدن اولمق دخى محتملدر لكن محبتدن
اولمسنه (تهادوا تزيدوا فى القلب حبا) خبرى شهادت ايدركه فى الحقيقه هديه قلوبى
تأليف وغل غش صدرى نفى ايدرديمشدر (شحناء) حاء مهمله ومد الف ايله عداوت (وغل غينك
كسرى وتشديد لامله ضغن وحقد معناسنه در (سخيمه كذلك كينه ديمكدر (تصافح
ومصافحه لغتده كورشمك ديمك اولوب ودخى اسلك ايچون دودوست يكديكرك دودستنى
طوتمق معناسنه دخى كاوركه بربرينه صفحهٔ كفنى طوتوب وصفحهٔ وجهله مقابله ايدرلر (كراع
غراب وزنده يد الشاة كه پاچه اوله جقدر (مآل حديث اول وثانى بربريكزه هديه ويرك تاكه
محبتكز ارته ودخى مصافحه ايدك تاكه حقد سزدن زائل اوله (مآل حديث ثالث هديه لشك
زيرا هديه حقدى اذهاب وازاله ايدر بن كراعه دعوت اولنسم يله اجابت وبكا كراع
اهدا اولنسه دخى قبول ايدرم ديمكدر مراد همايون پيغمبرى صلى الله تعالى عليه وسلم
تطييبا للخاطر صاحب دعوتك آماده ايتديكى طعامى ومهدينك هديه سنى شئ قليل ويسير

اولسه يله ردايتمم ديمكدر قبول هديه واجابته حث وترغيبدر مادامكه ضيافتده فسق
ومال حرام اولميه اجابت دعوت على قول واجب وعلى قول سنت مؤكده در حضرت رسول
اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم تهادايى ترغيبلرنده اولان سر مناوى مرحومك بيانى
اوزره بودركه چونكه ابن آدم اوچ اجزايه مقسومدر برى وعاء ايمان اولان قلب وديكرى
ظرف طاعت رحمن اولان روح واخرى مركب شهوت عصيان اولان نفسدركه انسانى قلب
الله تعالايه وروح طاعته ونفس يسر يعنى ماله دعوت ايدوب قلب ايمان وروح طاعات ايله
الفت ايتمكله حظ نفس باقى قالور اشته تهادى معامله سى اجراسنده الفت تمام اولوب قلبده
اغرى وصزى واضطراب قالميوب كمال حاصل اولور (فاحفظ فانه لطيف (قال صاحب
المستطرف وكان صلى الله تعالى عليه وسلم يقبل الهدية ويثيب عليها ماهوخيرمنها) (قلت)
اثابه بوراده بروجه اشارت مجازات وعوض ديمكدر واشبو روايت حضرت عايشه دن مرويه
شمائلده (ماهوخيرمنها) عباره سى وقيدى اولميه رق مضبوط ايسه ده ينه معناى قيد مذكور
شمائلده تفكر حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم بابنده رانك ضمى وحرف بانك
كسريله ربيع بنت معاذ بن عفراء نام صحابيه رضى الله تعالى عنهانك بن حضور سعادتلرينه
خرما دالندن اورولى براوفاق سبد ايچنده هنوز طلوع ايتمش تورفنده برمقدار تازه خرما اهدا
ايلديكمده بكا نبى صاحب الجود صلى الله تعالى عليه وسلم كف سعادتلرى طولوسى حلى وعلى
رواية ذهب احسان بيورديلر روايتى ايله سائر روايتدن مستفاد در بوصورتده همان صاحب
المستطرف وقوع حالى يعنى زيادهٔ عوضى بيان ايچون ذكر ايتمش اولديغى ملاحظه اولنمشدر
(مآل روايت حضرت رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم هديه يى قبول بيوروب وهديه دن
كيلونسنه ايله مجازات بيورر يعنى مهدى يه قارشولغنى احسان ايدرلر ايدى ديمكدر (شارح
شمائل ابن حجر هيثمى شافعى هديه يى قبولده اصلا شبههٔ حرمت ومثلا بعدن كلانلركبى تفريق
هدايايه حيا وعار باعث اولمامق وقارشولغى كلور ديو اهدا اولنمق قيودينى ذكر واكر بويله
اولورسه قبول اجماعا جائزدكلدر فقط قارشولغنه انتظار ايدن دنى يه قرائن حالندن بالاستدلال
ظن وتخمينى مقدار نسنه ايله اثابه اولنورسه قبولى جائزدر ديمشدر فتأمل انتهى (وقالت
عايشة رضى الله تعالى عنها اللطفة عطفة تزرع فى القلوب المحبة والالفة) بيورمشدر لطفه
لام وطانك فتحه لريله احسان وهديه معناسنه در عطفه لغتده عينك فتحى وطانك سكونيله
ربونجقدركه انكله رجاله نسا افسون ايدرلر (مآل كلام) ام المؤمنين صديقه حضرتلرى
رضى الله تعالى عنها هديه شول كونه مأثرنسنه دركه قلوب منافره يى محبت والفت ايتديرريعنى
كوسولولرى بارشديرر و سوكيلولرك كشتزار قلوبنه تخم محبتى اكوب نمو پذير ايدر ديمكدر
(أثره الهدية تجلب المودة الى القلب والسمع والبصر) وارد اولمشدر (قلت) مآلى هديه
قلبه وقولاغه وكوزه مودت ومحبت جلب ايدر شويله كه مهدينك حسن ثناسنى ايدر وايتديرر
خلقدن مساويسنى استماعى استه مز وايشتدكده منع ايدر ودائما كورمسنى وبقاسنى تمنى ايدر
خلاصه كليتله محبى اولور ديمكدر * اذا قدمت من سفر فاهد لاهلك ولو حجرا * ضروب
امثالدندركه مآلى طشره دن وطنكه عودت ايتديككده اولاد وعيال ومتعلقاتكه ولو طاش
اولسون هديه ويرديمكدركه مراد هديه يه ترغيبدر (فضل بن سهل) مااسترضى الغضبان
ولا استلبت السخايم ولا دفعت المغارم ولا استميل المحبوب ولا توقى المحذور بمثل الهديه * ديوب
بركاملق سوزى برسطرده ادا ايتمشدر رحمه الله تعالى (مآلى غضبلونك غضبنى مسكن وكينه لرى
سالب ومضرتلرى دافع ومحبوبك ميلنى موجب وحذر اولنه جق نسنه لرى وقايه ايديجى

هدیه کبی برنسنه یوقدر دیمکدر (قلت) فضل مشارالیه وزرای دولت عباسیه دندر * واتی فتح الموصلی بهدیة وهی خمسون دینارا فقال حدثنا عطا عن النبی صلی الله تعالی علیه وسلم انه قال من اتاه رزق من غیر مسئلة فرده فانما رده علی الله (قلت) الده اولان مستطرفلرده انجق بو عبارده کورلدیکه مألی وتقدیری برذات فتح موصلی یه اللی التون اولان هدیه سیله کلدکده حدیث شریف مذکوری روایت ایلدیکه مأل شریفی بلاطلب وسؤال برکیمسه یه رزق کلسه اول کیمسه رد یعنی قبول ایلمسه انك ردی الله تعالانك اوزرینه رد دردیمك لکن بعض طبقات اولیاده فتح مشارالیهه بررجل اللی التون هدیه ایدر قبول ایتمیجك رجل مذکور سز بو حدیث نبوی یی ایشتمدیکزمی دیوب * من لم یقبل ما اهدی له من غیر مسئلة فکانما رد علی الله ما نوله عباره سنده روایت ایلدکده فتح تارك سنت اولمیه یم بو بکا کافیدر دیو بر دانه سنی الدی دیو محرردر بونك دخی مأل شریفی کندی یه بغیر سؤال اهدا اولنان نسنه یی قبول ایتمیان کأن الله تعالانك اکایدقدرتیله ویردیکی نوال واحسانی حقك اوزرینه براقش اولور دیمکدر (قلت) لکن اثرمذ کورده اولان هدیه کتاب وسنتدن مستنبط مسائل شرعیه منطوقنجه اولان هدیهٔ مشروعه اولدیغی بی اشتباهدر (فتح بن علی وعلی قول فتح بن سعید الموصلی قدس سره حضرتلری بشر حافی و سری السقطی اقرانندندر نهایت فقرده ایکن لاجتهاد غنی ویسر حال اظهار ایدرلر ایدی حتی برسلکه برطاقم چکمجه و صندوق مفتاحلری جمع ایدوب صاحب خزائن شکللو سطارینه ربط ایدر ایدی بش نفر صغیره بنات معصوماتی قیش کیجه لرنده بربرینه صغوقدن صاریلوب انجق اللرنده بولنان برکچه التنده یاتدقلرینی کوردکده بکا ایلدی ای فتح سبب بکاك ندر دیو صوردقلرنده اشبو بچه وکلم که حق تعالی بو عبدینه انی احسان ایتمشدر یارب انك شکرینی ادا ایتدکمی دیو بندن لامحاله صوریجق نشکل جواب ویریم فکری بادی بکام اولمشدر دیدی (وعظنك برنده برکیمسه خسته اولوب مدت مرضنده یبوب وایچمسه نولور دیو جماعتدن سؤال ایدر سامعین دخی اولور دیمجك یابرکیمسه که مجلس علم و حکمتده حاضر اولوب ایشتمسه یعنی تعلم برله موجبلریله عمل ایلمسه اشته انك دخی قلبی اولور زیرا حیات قلب مؤمن علم و حکمتله اولور حیوانك اکل و شربیله اولدیغی کبی دیمشلر ایشان ایکیوز یکرمی سنه سی اوائل ذی الحجه سنده خسته اولوب یوم نحرده قرباتی بعد الذبح الهی اشبو اضحیه بنم آخر اعمالمدر سن قبول ایدوب بکامطیه قیل مناجاتیله انتقال ایلدی بشر بوندن یدی سنه صکره انتقال ایتمشدر قدس الله تعالی اسرارهم انتهی (حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز عمر رضی الله تعالی عنهه برهدیه احسان بیوردقده ذکری آتی اعتذاره بناء صورت نیاز استعفا کوستردی علیه الصلاة و السلام یاعمر هدیه می نیچون قبول ایلمدك بیوردقلرنده حضرت عمر یارسول الله ذات نبوتپناهکزك (خیرکم من لم یقبل شیئا من الناس) یعنی سزك خیرلوکز ناسدن برنسنه قبول ایتمیاندر بیوردقلرینی استماع ایتدیکمه بناء دردیمجك نبی اکرم علیه الصلاة والسلام (یاعمر انما ذاك ماکان عن ظهر مسئلة) یعنی ای عمر اوقبول اولنمیه جق سؤال و طلب ضمننده حاصل اولان شیدر (فاما اذا اتاك من غیر مسئلة) اماسکا بغیر طلب کلورسه (فانما هو رزق ساقه الله الیك) اول بلاطلب کلان شی رزقدرکه انی سکا حق تعالی سوق ونصیب ایتمشدر دیو ارشاد بیوردیلر (وقالت ام حکیم الخزاعیة سمعت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم یقول (تهادوا فانه یضعف الحب ویذهب غوائل الصدر) مأل حدیث شریف بربریکزه تهادی ایدك که تهادی حب وودادی شدید و مضاعف وصدر وقلبده اولان غل وحقدی ازاله ایدر دیمکدر (قلت)

اشبو حدیث جامع صغیرده دخی واردر لکن فانه یرنده فان الهدیة اولوب ضمیرك مرجعی ظاهره چقمشدر وراویهٔ حدیث ام حکیم بنت وداع یاخود ابنة وادع صحابیه در رضی الله تعالی عنها انتهی * تشر المهاداة طیّ المعاداة * ضرو بدندر مألی هدیه لشمکی بسط طرفینده اولان عداوتی دورمك یعنی محودرکه میانه دن معاداتی قالدیرر دیمکدر (ابراهیم بن ادهم قدس سره العزیز هدیه یی رد ایتمیوب مثلیله مکافات ایتمك دأبلری یعنی زهدی مسلم جهان ایکن هدیه ده بو معامله یی ایدرلر ایمش (بعض ادبا هدیه ماده سنده بش ذاته فرح حاصل اولور (بری مهدیکه اهدا ایله فضله موفق اولمسیله (ایکنجیسی مهدی الیه که انکله تأهیل و ترحیب و تکریم اولنمق ایله (اوچنجیسی حاملی که ضمننده یاحمل اجرتی یاخود بخشش و مژدکانه یه نیلی ایله (دردنجی وبشنجی ایکی موکل ملکین که هدیه ده حسنات یازملری ایله فرحیاب اولورلر دیمشدر فقیر دیرمکه ملکك بریکه جانب یمینده اولاندر فی الحقیقه خیر یازر لکن دیکری یسارده درضد خیر تحریرینه مأموردر انك هدیه ده فرحی یا هدیه خصوصنده دفتردن محوسیئه ایله ویاخود عدم تحریر سیئه ایله ویاخود انك دخی ملك یمین آمری اولمغله بلطفه تعالی رأیله حسنهٔ مضاعف یازمغله فرح ایدر دینلیدر فتدبر * ذکر انواع الهدایا للخلفاء وغیرهم ومن قصرت به قدرته فاهدی الیسیر و کتب معه مکاتبة یعتذر فیها * یعنی باب مذکورده اشبو مطلب خلفا وسائرلرینه تقدیم اولنان هدایا انواعنه و انلره لایقیله هدیه ارسالنه قدرتی اولمیه رق اعتذار نامه ایله هدیهٔ یسیره وقلیله تقدیم ایدنلره دائر کلامدر (ترجمهٔ معلومه ده بیان وعنوان مطلب اولان عبارهٔ مذکوره ترکجه یه بویله جه دوندرلش وچورلمشدرکه عینی ایله نقل اولندی دقت بیوریله (بوندنصکره ذکرو بیان اولنه جق خلفا وغیریله هدایانك انواعیدر عادت سلف بو ایمشکه ذی قیمت هدیه اعطاسنه قدریاب اولمادقلرنده شیٔ قلیل وخسیس هدایا ایله اهدا ایدرلر ایسه اعتذار نامه تحریر ایدرلر ایمش انتهی (نبوتله سلطنتی جامع اولان حضرت سلیمان بن داود علیهما السلام باراده الله تعالی کافهٔ مخلوق خدا زیر اطاعتلرنده وتسخیرنده اولملریله برکونده بربرینه متباین سکز شی یعنی ملك هند دن برفیل وملك ترکدن برجاریه وملك عربدن برفرس وملك چیندن برجوهر وقیصردن استبرق قماشی وملك بحردن برکبیر انجو وقرنجه لر ملکندن برچکرکه و سوری سنك ملکندن برذره یعنی خرده قرنجه هدایاسی کلدکده تأمل بیوروب وتشکرا سبحان الله القادر علی جمع الاضداد بیورمشلردر (واهدی ملك الروم الی المأمون هدیة فقال المأمون اهدواله ما یکون مائة ضعفها لیعلم عز الاسلام ونعم الله علینا ففعل ذلك فلما عزم علی حملها قال ما اعز الاشیاء عندهم قالوا المسك والسمور قال وکم فی الهدیة من ذلك قالوا مائتی رطل مسکا ومائتی جلد سمور * یعنی مأمون خلیفه نك عهدنده اولان قیصر خلیفهٔ مشارالیهه هدیه کوندردکده وکلاء دولتنه بو هدیه نك یوز قاتنی ترتیب ایدك تاکه اسلامك عز و شرفنی والله تعالانك اهل اسلامه اولان نعمتلرینی قیصر بیله دیو امر ایتمکله موجبنجه ترتیب وآماده اولندیغی خلیفهٔ مشارالیهه انها و افاده اولندقده خلیفه حضرتلری قیصریلر یاننده اعز اشیا ندر دیو سؤال ایدر مسك ایله سمور عندلرنده معتبر اولدیغی خبر و یردکلرنده بزم ارسال ایده جکمز هدایانك ایچنده انلردن نه مقدار ترتیب اولندی دیدکده وکلا ایکیوز بطمان مسك و ایکیوز طولم سمور اولدیغی عرض ایتدیلر (قلت) عبارهٔ مذکورهٔ اصلك معناسی بو اولوب ینه مخاطب خلیفهٔ وکلا ایکن ترجمهٔ معلومه ده خلیفه سفیر قیصره ایکیوز طولم فروه و ایکیوز بطمان مسك کوندردی دیوب هدیهٔ خلیفه یی بونلره خود بخود قصر ایتمش وقبلنده اولان حکایه ده دخی فیلة من ملك الهند وجاریة من ملك الترك

يا زبلور ايكن مترجمك قلمله يا زبلور نسخه سنده ملك تبدن برفيل وملك هنددن برجاريه
ديو محرردر آيت وحديث اولماديغندن خطاسي فرق بشنجى بابك فصل ثانيسنده نسب واقارب
ذكرنده صاحب مستطرفك * قيل ولو لم يكن من معرفة الانساب الاعتزازها من صولة
الاعداء وتنازع الاكفاء لكان تعلمها من احزم الرأى وافضل الثواب الا ترى الى قول قوم شعيب
﴿ولولا رهطك لرجمناك﴾ فابق عليه رهطه ديو يازديغى عبارە يى ترجمه ده اولان خطاكبى
دكل ايسه ده استخراج غريبدر (اما فصل مذكورده خطاسي شويله دركه * ولولا رهطك
الايه شعيب عليه السلام قومنك كلامى اولوب حق تعالى نظم كريمنده حكايه انزال بيورديغى
ظاهر ايكن ترجمهٔ مذكوره ده (بعضيلر ديديلر كه عشيرت و انسابى معرفتده صولهٔ اعدادن
احترازو تنازع اكفادن اجتناب فائده سنى يله لر ايدى تعلم انسابى احزم رأى وافضل ثواب عد
ايدرلر ايدى معلوم دكليكه حضرت شعيب عليه السلامه قومى اضرارادن كف وامتناع ايتملرى
رهط و عشيرتندن خوف ايتملرينه مبنى اولدى تكيم حق سبحانه وتعالى خبرويرر استعيذ بالله
﴿واولا رهطك لرجمناك﴾ يعنى اى شعيب سنك عشيرتك اولميدى جمله سنى اهلاك ايدردم
ديو تحرير ايتمشدر كه ظاهرا اولديغى اوزره حير تورچشم ودل برجسارت وغفلتدر فافهم انتهى
* واهدت قطر الندا الى المعتضد بالله يوم النيروز من سنة اثنين وثمانين هدية كان فيها
عشرون صبنية من ذهب فى عشرة منها مشام عنبر وزنها اربعة و ثلثون رطلا وخمس خلع
وشيئا قيمتها خمسة الاف دينار وعملت شمامات ايوم نيروز بلغت النفقة عليها ثلثة عشر الاف
دينار * يعنى معتضد خليفه نك قطر الندا ايله ملقب حليله لرى طرفندن عادتلرى اوزره سنين
هجريه نك ايكيوز سكساننده واقع نوروز كونى يكرمى التون صبنى كه اوننده اوتوز درت بطمان
عنبر شمامه لرى و بش بيك دينار قيمتلى بش خلعت نفيسه ايله سائر تحف اشيا وار ايمش ويوم
نوروز ايچون مشار اليهانك اعمال ايتدرديكى شمامات عنبره اون اوچبيك دينار خرج اولنمش
ايمش (قلت) قطر الندا معتضد عباسى خليفه نك عمى معتز بالله طرفندن ايكيوز اللى درتده
مصر والبسى نصب اولنان احمد بن طولونك اوغلى بنه مصر والبسى خمارويه ابو الجيوشك
كريمه سى اسمادر كه معتضد خلا فتله يمت اولنديغى ايكيوز يتمش سنه سنده تزوج ايتمشيديكه
كيفيت محتشمهٔ سورى تواريخده مفصلا مشروحدر ومعتضد عادت نوروزى صكره ترك
ايتدرمشدر وصبنى چين معربى اولان صبنه نسبتدر كه لسانمزده محرفاسنى ديديكمز كه تبسى
اوله جقدر ياخود طباق ويا كاسه دريعنى بونلرك اصل ايجادى چينده ايمش لكن هر طرفده
و هر معدندن يا بلور فاحفظ (صاحب المستطرف مشهور اولديغى اوزره چونكه عبارات
كتابى محاضراتدن باعيانها جمع ايدوب آيات و احاديثك تفاسير و شرحلرينه تصدى ايتديكى
كبى اشعارك اعراب و لغاتنه و حكاياتك عهدنده شهرتنه بناء اشاراتنه طوقنميوب او بلجه
يازمش ايسه ده حين ترجمه ده ايضاح لازم ايكن وعصر معتضده سراپا اقليم عجمه آمر مطلق
ملوك قديمهٔ فرس كبى برملك يوغيكن ترجمهٔ معلومهٔ مذكوره ده بو حكايه يى دخى ترجمه ده (ملك
عجم قطر الندا سكسان ايكى تاريخنده عباسيه دن معتضد بالله خليفه يه چينده مصنوع يكرمى عدد
كاسه هديه ايلشكه اون كاسه نك درونده اوتوز درت رطل عنبر اوله رق و يكرمى عدد كش
كاسه هديه ايلشكه بنه اونك ايچنده اوتوز رطلدن زياده اوله رق وبش بيك التون قيمتى اولان
برشى دخى هديه وكنديلرك عيدلرى اولان يوم نيروزده تزيين ايچون برشمام عمل وصنعت ايتدرمشكه
قيمت وبهاسى اون بيك التونه بالغ اولمش عبارهٔ غريبه سى يازلمشدر افندم بو بله محاضرات
كتابلرينى مطالعه وترجمهٔ جناب فياض مطلقدن شب وروز كسب وعرفانى نيازايلديكم علوم ادبيه

دنبلان اون ايكى فنى وعلى الخصوص تاريخى وسائر فنونى حسب القدرة بيلمك لازم اولديغى ارباب دانش
وعرفان يانده مسلمدر فى الحقيقه مثلا بزم نزديمزده قيام قرائنه وشهرته بناء حالا مثلا التمش برسنه سى
ديو يازوب وسويلديكمز كبى قرب عهد واوزمانده شهرته مبنى صاحب مستطرفك معتضد عهدنده
يازديغى سنه ايكيوزدن صكره اولمغله احاد وعشرايله اكتفا قيلمشلر لكن شمدى عهد مذكور
اوزايوب بعض ناس معتضد كيمدر وسنين هجريه دن قنغى سنه در بيلمديكلرندن ترجمه ده عهد
صاحب حكايه يى تاريخيله يازوب ايضاح ايتمك لازمدر رهله ملك عجم قطر الندانك اصلا اصلى
وتأويلى يوقدر ارتق بناى قلم فقيرتر جمهٔ معلومهٔ مذكوره نك نقضنى قوللانيرم اميددن ميدانده
اولديغى كبى عاجز اولوب بالعجز و القصور كندى قريحهٔ قريحه سى خوار ستانده يتشن
چوبلردن كراسته سنى كسوب تمام مأموريتى اجرا ومتوكلا عليه تعالى تحريره حصر صباح
ومسا ايتمكده در اهل مروتدن عفو قصور و تصحيح خطا ودعاى بالخير نيازايدرم انتهى (يعقوب
ابن الليث الصفار معتمد على الله خليفه يه سنه نك برنده تقديم هديه ايدوب ايچنده اولان اوچ عدد
طوغانك برى مثلى كورلمك ابلق يعنى الاجه ايدى واون قاطره محمول يكرمى صندوق كه ايچلرنده
چين تحفى وظرفى طولو ايدى و يوز رأس مهرى ودروننده اون بش آدمى صغه جق كشدن يا بانه
ايكى خيمه شكلنده قوريلور يعنى ايكى قبه لو برمسجد و يوز من يعنى بطمان مسك و يوز من
عود هندى ودرت يوز بيك درهم ايدى (قلت) مهرى مهرة بن حيدان قبيله سندن چيقان بين
العرب مقبول دوه دركه قبيلهٔ مذكوره يه نسبتدر (ويعقوبك ترجمه سى بوقارولرده كچمشدر
(مكتفى بالله خليفه دركاهنه صاحب المغرب يعنى مغرب حكمدارى زياد بن عبدالله بن ابراهيم بن
الاغلب ايكيوز طقسان برده قدرى جليل يعنى ذى قيم هدايا تقديم ايتديكه يوز خادم و يوز كوله و يوز
جاريه و يوز فرس ايله برزرافه وبريبانى بقر كه كيك نوعندندر وهر برى اوزدينار اغرلغنجه يوز بيك
دينار هداياسى جمله سندن ايدى (قلت) مكتفى بالله ابو محمد على سابق الذكر اون التنجى خليفه
معتضد باللهك اوغلى وخلفاء عباسيه نك اون يدنجيسيدر ايكيوز سكسان طقوز ربيع الاخرينك
سكزنجى كونى سنى اوتوز برياشندن ايكى ماه ناقص ايكن بيعت اولنوب طقسان بش ذى القعده سنك
اون يدنجى بازار كيجه سى وفات ايتمشدر رعيه يه مشفق خليفه ايدى رحمه الله تعالى (اما زياد
جدلرى ابراهيم بن اغلب يوز سكسان درتده يعنى عهد هرون الرشيدده افريقيه يه سوق عسكر
ايتمشيدى واروب والوب طقسان بيدده اوراده فوت اولدى پس اوغلى عبدالله ابو العباس توليت
ايتدى يعنى متصرف اولدى اودخى ايكيوز برده اوراده فوت اولوب يرينه قرنداشى زيادة الله كچدى
يكرمى اوچ سال مرورنده اودخى وفات ايدوب قرنداشى محمد ابو العباس توليه ايدوب اقداميله ايكيوز
يكرمى سكزده اهل اسلام صقليه نك يعنى سجيليا اطه سنك اكثر اما كننى فتح ايتديلر محمد اوراده
تمكن ايتدى ايكيوز قرق ايكيده وفات ايتدكده اوغلى احمد ابو ابراهيم توليه ايتدى احمد قرق طقوزده
فوت اولدقده قرنداشى زيادة الله ابو محمد يرينه كچوب اودخى اللى برده فوت اولدقده برادر
زاده سى ابراهيم بن احمد توليه ايلدى وافريقيه ده وقاده نام شهرى ياپوب اورايه بعد النقل كلوب
جزيرهٔ مزبوره يى تماميله فتح ايلدى وسكسان طقوزده فوت اولوب جسدى افريقيه ده قيروان
شهرينه نقل ودفن اولندى پس اوغلى عبدالله يرينه كچدى چندسال مرورنده اوغلى كه مكتفى
خليفه يه هديهٔ مزبوره يى كوندرن زيادة الله بن عبد اللهدر عبد الله مشار اليه كيفيت غريبهٔ
معلومه ايله فوت اولدقده يرينه كچدى عبد اللهك سرى تونسده مدفوندر لكن امورى مختل
اولوب مغرب زمينده فاطميونه خلقى دعوتله ظهور ايدن ابو عبدالله كلوب زيادة اللهى قاچردى
وزياده ارض فلسطينه دوشوب رمله ده فوت اولوب انده دفن اولنوب بنى اغلبه فاطميون
اغلب كلدى (استانبول قضاسندن بالانفصال يك يوز باشنده وفات ايدن مصطفى افندى

معربانده صقلیه کسرات ثلثه ولامك تشدیدیله اق دکزده افریقیه حذاسنده برجزیره در
وجالینوسك قبری انده در دیوب سائر احوالنی یازمشلر واطلسده دخی محرر در (واطلس مینور
ترجمه سنده لاتنده سیقیلیا دیرلر دیمش وساراسنی لر یعنی عربلر میقاییل بالیوس عصرنده اکا مستولی
اولوب درتیوز سنه ضبطلرنده قالدی دیو یازمشلر انتهی ومشار الیه مکتفی بالله خلیفه یه
ایکیوز طقسان اوچده ملکهٔ افرنجه تربا بنت اوباری التون ایله نسج اولنمش یکرمی عدد اثواب
وصقلیه یه منسوب یکرمی رأس غلام ایله یکرمی رأس جاریه واللبشر قطعه سیف وسنان نفیس
واللی رأس اسب ویدیجی حیوانلره مقابله یه مقتدر اون کلب کبیر واللی عدد طوغان ویدی عدد
جاقر وعلایم سمادیدکلری قوس قزح کبی هر آن جمیع الوان ایله تلون ایدر حریردن نسج اولنمش
برمضرب یعنی قور بلور چتر ودیار افرنجه مخصوص برنوع قوشکه بالخاصه مشروباتده مسمومی
کوردکده قنادلریله چرپنوب صیحهٔ غریبه ایله صیحه ایدر رایمش اندن یدی طیر وبرنوع
بونجفکه اوق تمرنی وسائر اومقوله حدیدلر انسانك وجودنده قالوب اوزرنده ات بتدکدنصکره
حدیدك اوسنه قوندقده وجسمدن چکوب چقارمق خاصه سی ایمش اتی وجمیع بدنی بنکلی قولاغی
بغل قولاغی کبی برحمار وحشی اهدا ایلمش (قلت) ملکهٔ مرقومه افرنج تعبیری قرینه سیله
اوروپا سمتنده اولدیغی متبادر خاطر ایسه ده قنغی اولکاده اولدیغی اوبجانبی حاکی تاریخلردن
تحری یه موقوفدر اکر اطلاع مراد ایسه واسم مذکور بعض نسخهٔ مستطرفده ت و بعدها ر
وبعدها باو بعضبسنده ت برندت و(اوباری) دخی بعضبسنده بو بله جه با وبعضبسنده بایرنده ن ایله
(اوناری) یازیلودر بونلرك تحقیقی دخی لسان آشنادن صوریله (مستنصر بالله خلیفه یه درتیوز
اوتوز یدی تاریخنده قسطنطین نام قیصر برهدیهٔ عظیمه تقدیم ایلمشکه قیمتی هر برقنطاری دینار
عربیه اولمق اوزره اون بیك التون مقدارنده اوتوز قنطار خاص التونه معادل ایمش (قلت)
الده بولنان مستطرفلرده مستنصر بالله یازار لکن هدیه سنه سنه او یماز زیرا مستنصرك خلافته
یعنی التیوز یکرمی اوچده ووفاتی قرقده اولدیغندن باشقه مستنصر مرحومه معاصر غالبوس
نسلندن طقسان بشنجی قیصرك نامی دخی یدنجی اوله رق قسطنطین اولوب بونك زمانی ایسه
التیوز حدودنده دربوصورتده تاریخ هدیه ده سهو اولدیغی ظاهردر اما مترجملر رحمهما الله
تعالی عینی یازمشلردر انتهی (بررجل متوکل خلیفه یه امید احسان ایله ایچی بوش وصاف
برعطر شیشه سی اهدا وعرضحالنده صغیردن کبیره اولان هدیه هر بار لطیف ورقیق واما
کبیردن صغیره اولدقده بونك عکسنه یعنی عظمتلو وجسامتلو وکران اولور ایسه نفسه اوقع
ومهدی الیهه انفع اولور مآلنی یازوب مظهر احسان خلیفه اولمشدر (آل بویه دن عضد الدوله یه
مهرجان کونی صابی اوزرنده افلاك وبروج وکواکب رسم اولنان آلات نجومیهٔ مشهوره دن
براسطرلاب اهدا ایدوب ونظم ایتدیکی اشبو قطعهٔ بلیغه یی یازوب برابر تقدیم ایتمشدر *
اهدی الیك بنوا الاملاك واختلفوا * فی مهرجان جدید انت تبلیه * لکن عبدك ابراهیم حین یری
* سمو قدرك عن شیء یدانیه * لم یرض بالارض یهدیها الیك فقد * اهدی لك الفلك
الاعلی بما فیه * مآلی ای ولی نعمتم ارکان توانکران درکاهکه اقتضای عبودیت اوزره
مهرجان جدید کونی مختلف یعنی کونا کون هدیه لر تقدیم ایتدیلر حق تعالی متین ایده واول
جدید مهرجانی یاخود اقشهٔ هدایایی چوروده واسکیده سن یعنی امثالنه یتشه سن لکن قولك
ابراهیم سکا قریب اولان شیدن یعنی سکا ویریلان هدیه لردن ودنیا ومافیهادن سنك سمو
وعلو قدر ومنزلتکی اعلا کوردکده ارضی سکا اهدایه راضی اولمیوب یعنی لایق کورمیوب عالی
اولان فلکی یاخود فلك اطلس اعلایی مشتملاتیله یعنی ایچنه الدیغی کافهٔ افلاك دوائر ونجوم

وبروجیله سکا اهدا ایتدی دیمکدر (قلت) بوراده عبارهٔ مستطرف اهدی الصابئ الی عضد
الدولة اسطرلابا فی یوم مهرجان وکتب معه اهدی الیك الی آخر القطعه ایکن ترجمهٔ معلومه ده
عنوانی صابی عضد دولته عیدلری اولان یوم مهرجانده اسطرلاب کابنی اهدا ایدوبده شو
ابیاتی هدیه سیله برابر تقدیم ایلمش صورتنه کیرمش وابیات حلنده دخی نای قلمه بیاتی
پرده سندن رخصت دمسازی ویریلوب ترجمهٔ ابیات اموال واملاکه مالك اولنلر جنابکزه
اشیاء نفیسه یی اهدا ایلدیلر ویوم مهرجان جدیدده اختلاف ایلدیلر سزلر انی اسکیده سکز
وبندهٔ کمترك ابراهیم سنك قریب اولدیغك شیدن علوقدرکی بیلدیسه جنابکزه روی ارضی
هدیه ایلمکه راضی اولمیوبده فلك اعلی وفلك اعلاده اولان شیلری هدیه ایلدی دیو یازلمشدر
کابنی ایا (کتب معه) دیمی الدی و مهرجان جدیدده اختلاف ایلدیلر دیدیکندن مرادی
ندر بیلم (مهرجان) میمك کسریله اول فصل خریفدر وعلی قول مهر ماه ماهی که
شمسك اول برج میزانه نزولیدر انك اون التنجی کونیدرکه مهرکانك معربیدر (وبرقولده
مهر ایله جاندن مرکب که معناسی محبة الروح دیمکدر ویوم مذکور عید فرسدر (وصابئ
ابو اسحق ابراهیم بن زهرون یاخود ابن هلال بن جبون الحرانیدر مشاهیر منشیان وشاعراندن
اولدیغی آثارندن وصحایف وفیات اعیانلردن ظاهردر دنیادن اوچیوز یتمش برسنه سی چیقمش
وسن سبعینده عالم برزخه یتمشدر (صابئ مهموز اللام اوله رق صابئونك مفردیدر وصابئون
قاموس تحریرنجه قبله لری منتصف نهارده مهب باد شمال اولوب کندیلرینك دین نوح علیه
السلام اوزره اولدقلرینی زعم ایدن طائفه در وصابئه نکباء دیدکلری روزکاردرکه صبا ایله شمال
اراسندن اسر اشته ابراهیم مذکور بو طائفه یه منسوبدر (وندیم حاضرده صابئه جدلری
صابی یه منسوب زمن ادریس وعلی قول عهد شیث علیهما السلامده برقوم اولدیغی وابن
هلال مرسوم انلرك نسلندن ایدوکی وبر روایتده جد قوم مذکور اولان صابی ایام ابراهیم الخلیل
علی نبینا وعلیه الصلاة والتسلیمات عن الرب الجلیلده اولدیغی وابن الجهه نك تحریرنجه
عند العرب قومنك دینی ترك ایدنه صابئ دینلدیکی محرردر (بیضاوی حضرتلری ﴿ والذین
هادوا والنصاری والصابئین ﴾ آیتنك تفسیرنده صابئون نصاری ایله مجوس بیننده برقوم
اولوب علی روایة اصل دینلری دین نوح علیه السلامدر وبر قولده عبدهٔ ملائکه وعلی قول عبدهٔ
کواکبدر وصابی عربی لغت ایسه یاخروج معناسنه اولان صبأدن یاخود میل معناسنه اولان
صبی دن مشتقدر دیمشدر (وطائفهٔ باطلهٔ مذکوره یی ملل ونحل صاحبی تفصیل ایتمش
وخلاصه سی بونلر روحانیات طاقندر ریاضات ایدوب وعادیمون وهرمس که حضرت شیث
وادریس علیهما السلامدر انجق پیغمبران علیهم السلامدن بونلری تصدیق ایدرلر
دیمشدر (صابئ مرسومه شریف مرتضی کبی ذات مرثیهٔ طویلهٔ دالیه نظم ایدوب خلق
طعن ایتدکلرنده بن فضل وعلمه مرثیه نظم ایتدم مرادم شخص صابی دکل دیو اعتذار
ایتمشدر ومرسومك * ان نحن قستناك بالغصن الرطب فقد * جئنا علیك به ظلما وعدوانا *
* لان احسن ما تلقاه مکتسیا * وانت احسن ما تلقاك عریانا * قطعه سی عاجزانه مطبوع
طبع کلیل کلمکاه چوب خشك بی برك قلم فقیر شووجهله ترجمه ایتمشدر * سکا ای روح مصور نیجه
تشبیه ایده لم * بوغبکن وجه شبه تازه نهال چمنی * او بولور کسوهٔ سبزین ورقله حسنی
* سن ایسه احسن اولورسن چیقاروب پیرهنی * قلت استطرادا * اشبو صابی کبی بلاغتله
متصف اولان منشیلردن بری دخی ابو عبید ایدیکه بو نصرانی اولکی صابیدر لکن ایکیسی
دخی دین مبین محمدی یی ثنا واهتدا رجا ایدرلر ایدی حتی صابینك قرآن حفظنده اولوب دائما

اقتباس وتلاوت وشهر رمضانده صائم اولور ایدی اما باباسی هلال ایله اوغلی هلال مانند بدرتام
شرفیاب نوراسلام اولمشلردر علیهما الرحمة (بونلرك یعنی صابی ایله ابوعبیدك معاصرلرندن
ابو حیان صاحب ابن عباد تریفنده یازدیغی رساله سنده شویله یازر كه بن بغدادده بلغادن
ابو عبید نصرانی ایله ملاقات ایدوب بلاغت و فصاحت و مراتب منشاآتی صوردیغمده
ایلدیكی تحقیقاتی قرط بناكوش سرورم اولدی و ارشاد نیتیله مرسومه كابمز اولان قرآن
عظیم الشانه نه دیرسن دیدیكمده (اوبر كلام حسن الانسجامدر كه انده اصلا اثر تصنع
وعلامت تكلف اولمیوب برانسباك ایله منسبك وبرجری ایله جاریدركه طبعه تصنع وتزیین ایله
انشا اولنان كلامك ویردیكی انشراحدن زیاده انشراح ویرر یعنی بلغانك صرف وسع
ایله تألیف ایتدكلری كلامك فوقندهدر قلیلی كثیر وكثیری عزیز معناسی لفظندن اقوم
ولفظی وزنندن ارشق و وزنی نظمندن اعدل و نظمی نثرندن احلی و مجموعی مفروقندن
ابهی ومفروقی مجموعندن اظرف و بعضی كلندن اغرب وكلی بعضندن اجیددر وقرآن برشیدركه
انده تعجب و استحسان وتحیر جاهل وعالم یكساندر ذهنی استعلا یعنی باصدیرر وفهمی اغراق
ایدر یعنی بحر حیرته طالدیرر ورویت یعنی فكر وعقلی ادراكدن احجاب یعنی مستور ایدوب حق
اولدیغنی تسلیمده درایتی بداهته رد ایدر ورادات نامه یعنی حواس سلیمهٔ غیر علیله وعقل ثاقب
وطبع سجیح یعنی معتدل وجوهری ادراكده بصر صحیح اربابی وصورتی صورتدن وحالی حالدن
فرق وتمیز ه معرفت اصحابی عندنده اشبو سردایتدیكم اوصاف قرآن صحیح وسهلدر یعنی بونلر
فی الحال بویله اولدیغنی تسلیم ایدرلر ووارستهٔ بیان اولدیغی اوزره قرآن عین رفقدر كه خلقه
مالایطاق حمل ایتمز یعنی انده ممتنع الله امر یوقدر واكا واجب اولمیان نسنه حمل اولنمامشدر
یعنی انده عبث نسنه ایله مأموریت مندرج اولمیوب امر ونهیی سراپا حكمته ومصلحته موافقدر
و بونلرك جمله سنده طبیب حاذق وناصح مشفق كیبدر دیدی (بعده اشبو دیدیككك اوصافك
هپسی و دخی قرآن شامل اولوب طبع بلاغت نبعك ودرایت حكمت ماهیتك ایله واقف اولدیغك
سائر دقایق و حكم سنی ایمانه و صاحب القرآنی تصدیقه دعوت ایدیجی اولمازمی دیدیكمده
جواب بوله میوب توفیق حق رجا ایتدی واشبو ابو عبید مرقوم ابن هلال صابی كبی باب
بلاغتده كلاملری تدوین وقید وسند اولان بلغادندر دیمشدر انتهی قول ابی حیان
(قلت) ابو عبیدك طوغریسی حضرت قرآن حقنده اولان اوصافی شرح اولنسه بر بیوك
كتاب فوائد نصاب اولور و وزنی دیدیكی بحر مطبوع و نظم دیدیكی منظوم واقع
اولان اقوال كریمه دركه علوم عربیه اعلامی قرآن و حدیثده وزن قصد اولنمیه رق واقع
اولان نصوص منظومه كیفیتنی بحث یان ایتمشلردر (طراز المجالس وعبد الحمید خان طاب
ثراه عصری علماسندن عصامی دمشقینك لامیة العرب شرح جدیدینه مراجعت بیوریله و با لاده
یعنی فرق ایكنجی بابده قلم اسعد فقیر ایله درج اولنان مطلبده اعجاز قرآنه دائر اقوال بیان
اولنمش ایسه ده مطلب مذكوره التكرار حسن وصف حقیقی اولدیغندن بنه بیان اولنور كه قرآن
مبین معجزهٔ باهرهٔ باقیه خاتم الانبیاء والمرسلین ورسول الثقلین در علیه وعلیهم افضل الصلوات
واتم التسلیمات شویله كیم زمان موسی علیه السلامده سحره وزمان عیسی علیه السلامده طبه
وزمان داود علیه السلامده موسیقی یه وحسن صوته اعتنا اولندیغی كبی عهد نبی آخر الزمان
علیه الصلاة والسلام افندیمزده اعتنا بلاغته اولمغله جناب رب حكیم لم یزل عز شانه هر نبینك
معجزه سنی مقتضای زمانی اوزره قیلوب پیغمبریمز ه دخی صلی الله تعالی علیه وسلم قرآن كریمی
معجزه قیلمغله حضرت رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم دخی عهد سعادتلرنده فصاحت

وبلاغتلری مسلم اولان مشركلری یكرمی وشوقدر سنه اولان مدت نزولنده اوچ قیصه آیتدن
عبارت اولان اقصر سوره سنك مثلنی اتیان ایدك دیو تحدی ایلدی والحال كه اول تحدی
ایلدیكی قرآن كریمك نصوصنده ایسه منكرینك مادامكه ایمانه كلمیهلر نجس اولدقلرینه
وجهاد وقتل وذراریلری سبی واسترقاق اولنمق واجب وجائز ومسلمینه اركلری قول ونسوانی
استفراشی حلال جاریه قلندیغنه وعلی وجه الذل اهل كتاب واوحكمده اولنلرندن اخذ جزیه
مشروع اولدیغنه حكم اولوب وازقدیم اهتمام ایتدكلری زیارت كعبهدن مشركلری منع
مصرحدر و بو وجهله منكرینك تحقیر و تزییفنی ناطق اولان قرآنك اقصر سورهسی مثلنی
اتیانه قادر اولسهلر ایدی متصف اولدقلری كمال حمیت عرب اوزره شو ذل وحقارت وقتله
ونجاست اولدقلرینه دائر حكمه راضی اولمیوب همان مثلنی كتوروب سل سیف عدوان ایتمزلر
ایدی و دخی هر اقلیمده عالم و جاهل وكبیر وصغیر اولنلرك عندلرنده ظهور بین وعلم جلی ایله
ظاهر ومعلومدر كه ابتدای نزولندن بو آنه قدر كه بیك ایكیوز سكسان سنهیه قریبدر كه براحد
معارضه ایده مدی واقصر سوره سنك مثلنی كتوره مدی اگر كتورمش اولسهلر ایدی قرآن كبی
او دخی بین اهل الانكار حفظ اولنوب بزه واصل اولوردی (اگر منكرین طرفندن هر احدك
عاجز اولدیغی مسلم دكلدر جائز كه بریسی اقصر سورهیی كتورمش اوله یاخود صرفه قولنه
ذاهبه كوره اتیان ایتمكه قدرتی مسلوب اولمامش اوله دیو امكان وجواز سندیله سؤال اولنورسه
جوابنده براحدك معارضه ایتمش اولدیغی وعدم سلب قدرت خلق تحقیق استقرایه موقوفدر
استقرا ایسه تام اولمادقجه یقینی موجب دكلدر یعنی كچندن و موجوددن هر احدی ارایوب
عجزینی بیلدكجه اولماز بویله استقرا ایسه هر احده ممكن دكلدر وامكانی تسلیم اولنسه عهد بعید
وزمان مدیددنصكره اولور بو ایسه ایمانه ورضایه مبادرتله اولان امر الهی یه منافی دوشر و بویله
طوق بشرده اولمیان نسنه ایله امر جناب حكیم محسان عز وجلدن صدور ایتمز علی الخصوص كه
﴿ قل لئن اجتمعت الانس والجن علی ان یأتوا بمثل هذا القرآن لا یأتون بمثله ولو كان بعضهم
لبعض ظهیرا ﴾ نص قاطعی جن وانس جنسنك اتیان مثلدن عجزینی كسمش آتمشدر دیو جواب
ویریلور و بحمده تعالی اشبو سؤاله بو وجهله ویریلان جواب بو فقیره عطیهٔ الهیه دندر (بعدذا
اشبو بیان ایتدیكمز قرآنك لفظ مجیدنده اولان اعجازدر واما معناسنده اولان اعجاز شو وجهله دركه
كافهٔ علماء امصار واعصار عمرلرینی تفسیر وتأویلنه توسل ایچون صرف ولغت ونحو واصول
وعلم كلام وفقه ومنطق وعلم انساب رجالی وعلم تاریخ وعلم درایت وروایت واحادیثی ملكه وجهیله
تحصیل وجمعیت خاطر وكمال فطرت وفطنتله متصف اولدقلری حالده اعمارلرینی نظر دقیق
وتدبیر عمیقه صرف ایلمشلر ایكن حقایقنی فهمدن ودقایقنه وصولدن عجزه ﴿ لا یعلم تأویله
الا الله ﴾ كلامیله معترف ومقر اولدیلر اشته بو بیان اولنان كیفیات حضرت قرآن حق
اولوب ﴿ لا یأتیه الباطل من بین یدیه ولا من خلفه تنزیل من حكیم حمید ﴾ وصف لطیفنه
شایان اولدیغنه ادل دلائلدر (و دخی قرآن انبیاء علیهم الصلاة والسلام معجزاتنك افضلی
اولوب بنفسه و ببقاء التكلیف باقیدر تا كه پیغمبریمزك علیه الصلاة والسلام حقیقت نبوتنه
دائما علم ویقینی موجب اوله اگر حق اولمیدی حكمت الهیه معارضه سیچون برینه تمكین ویروب
سعادت نبوتنده دعوای اعجازی ابطال ایتمك اقتضا ایدر ایدی زیرا باطلی تمكین وحقی اهمال
معرض ضلال واضلالده دركه بو اهمالدن حق تعالی منزه ومبرادر وقرآنك رب العالمین
قبلندن هدایت عباد ایچون انزال اولندیغنه بر دلیل دخی فاتحه سندن خاتمه سنه قدر عبادی
اعتقاد واعمال ودین ودنیالرندن سراپا اصلح اولان شیلره ارشاددن عبارتدر شمرادن وخطا

يعنى اهل انشادن سائر بلغا كلامى جنسى ايسه بو يله دكلدر كه انلر جد وهزل وهوا وهوس ودروغله
قار يشقدر وعند التحقيق قرأنك وجه اعجازى برامر سليقيدر يعنى قرأنك اتيان مثلندن بشرك
عاجز اولور مرتبه ده اولسى ذوقله يعنى لطائف كلامى ادراكه اختصاصى اولان قوت ادراكيه ايله
بيلنور كه انى عرب ومقابلى اولان هر طائفه حسن صوتى ادراكى كبى سليقه ايله ادراك ايدر
بو قسه قرأنك وجه اعجازينى ادراك مشتمل اولديغى نكات عربيه وفنون بلاغتى بيلك ايله دكلدر
زيرا اونكاتى وفنونى بيلك علم معانى و بيانه محتاجدر بو يله اولدى ايسه وجه اعجازينى تصديق
علمين مذكورينى بيلنلره مخصوص اولوب اول علملرى بيلوب كتاب اللهده اولان نكات واحكام
علمين مذكورينى انلره تطبيق واجب اولور ايدى علمين مذكورينى تحصيل ايسه واجب
دكلدر وسن بلوغه قريب مرتبه يه ومحل تكليفه وارلديغى و بلكه سن تميز مبدائنه ايرلديكى كبى
هركسه تصديق وعرفان نبوت واجبدر و بو تصديق وعرفان دخى اعجاز قرأنى معرفته توقف
ايتمكله معرفت اعجاز قرأن دخى هركسه واجب اولور واو معرفت دخى بروجه محرر امر سليقيدر
شوقدر واردر كه علمين مذكورينى تحصيل وطول مدت ممارسه امر فطريى تأييد ايتمكله يقين
وجزم كمال بولور فتبصر (واعجاز قرأنى ادراك امر سليقى اولديغى ابو عبيد نصرانى ايكن دخى
* الحسن ماشهدت به الضرات * يولندن اعتراف برله ذكر ايلديكى آنفا ذكر اولندى ايدى وفى الحقيقه
علوم شرعيه وعربيه وفنون عقليه وحكميه اعلامى بيان ايتدكلرى اوزره كلامك كمال وعيارى فهم
ثاقب استماع ايتديكى كبى قبول ايتمسندن عبارتدر چشمك مطلقا كوزله ميل ورغبت وچركندن نفرتى
وانفك بوى لطيفدن محظوظ اولوب بدبودن تأذيسى وفمك حلو وطاتلودن تلذذ ايدوب اجى شيئى
استمديكى واذن وكوشك كوزل سسدن ممنون اولوب بدو كوتو صوتدن متأذى اولمسى ودستك يومشق
نسنه دن تنعم ايدوب قاتيدن قاچديغى وتأذيسى كبى فهم وذهن دخى حسن انسجام كلام بليغه بالطبع
ميل ومحبت ورغبت ايدوب كلام غير بليغدن منحرف اولور اشته بو بو يله ايكن وعقل ديديكمز شئ
مجرد تكليفه مدار وسائر حيواندن تميزه معيار اولوب اكا حواس واسطه سيله معلومات منتقش وحاصل
اولمديغه اعتباره غيرشايان وحقايق اشيايى واحكام معاش ومعادى خود بخود ادراكده ايده ميه جكى
وارسته بيان اولوب يعنى عقل مجرد مرأت ومعلومات صور كبى دركه آينه دن مقصود مشاهده
صوردر بو قسه يالكز مرآت مقصود بالذات دكلدر واكر يالكز عقل ايش كوره جك ومقصود اصلى اولان
سلامت معادى بوله جق اولايدى بعث رسل عبث اولوردى ورسلك بعثى مقتضاى حكمت الهيه
اولديغنك براهين عديده سى ايسه كتب كلاميه ده على التفصيل مذكوردر و ﴿هل يستوى الذين
يعلمون والذين لايعلمون﴾ نظم جليلى يالكز عقل تا كه علمه مقارن اولميه انسانك سائر حيواندن
امتيازينه واعتبارينه سبب اولمديغنه دلالت ايدر زيرا انده اولان الذين اسم موصولى مكلف
اولان ذوى العقولدن عبارتدر واشبو آيت كريمه نك حاوى اولديغى اصول حكم فصولى
متأخرين علما وحكماء اسلاميه دن ابن خلدون مرحوم مقدمه سنك كتاب اول فصل سادسنده
فصل فصل بيان وايضاح ايدر مطالعه اولنه فتبصر (و بروجه محرر عقل مجردك حالى دخى
بو ايكن بعض ساده دلان مقدماتى بديهى ومحسوس فنون رياضيه ده كه انلر دخى لدى التحقيق
بين الحكماء القدماء عاديمون ايله مسمى شيث وهرمس ايله مسمى ادريس ودانيال ولقمان عليهم
السلام وسائر اهل كشوف امم سابقه دن مأخوذدر واوليانده يازلديغى اوزره صنايع دخى
پيغمبران پيشين عليهم السلامك صحف وتبليغلرندن تعلم اولنمشدر حتى كتاب البركه نام اثر معتبرده
حضرت آدم عليه السلامه قبل بارى تعالادن بيك نوع صنعت وحرفت تعليم والهام اولنوب
صنايع مذكوره ذريانته سبب كسب رزق اولديغى وحى بيورلمشدر مألنده براثر محرردر واوليانده

كاغد وساعت اعمالى يوسف عليه السلامك ايجاد كرده لرى اولديغى يازيلودر اشته بومقوله
بديهياتى يعنى غزالى حضرتلرينك المنقذ عن الضلالنده يازديغى اوزره حساب وهندسه كبى
براهينى بديهى فنونى بيلوب شرايع اكر حق اوليدى بزه بداهتله ظهور ايدر ايدى ديه رك و برصناعتده
حاذق اولانك صناعت ديكرده حاذق اولمسى لازم كلميه جكى بديهى اولديغنى بيلميه رك حضرت
قرأنه ووحى دن عبارت اولان احاديث نبويه الفاظ ومدلولاتنه طعن واعتراضه جسارت
ايتدكلرى طوغريسى چوق جاقتدر حتى اومقوله ملحدلره متقدمون ومتأخرون حضراتى رضى الله
تعالى عنهم بجا اوله رق جهال تعبير ايتمشلردر لكن اومقوله منقول ملاحده يه دين منصور محمدى
ائمه واعلامى طرفلرندن بروجه الزام جواب ويريلوب حتى ملحد بنك طعن قرأنده ايتدكلرى
جسارتى رفع وازامه اهل سنت وجماعت اساطينى علم مطاعن القرأن ناميله برعلم تدوين ايدوب
اول فن جليلده كتبخانه لر طولوسى آثار تأليف ايتمشلر در ومفتاح العلومك فن ثالثى اول مطلب
نفيسدن عبارتدر (و بو جرأتلره سبب دخى شاهباز اوليا عبد القادر الجيلانى قدس الله سره نك
غنيه سنده وسائر ذوالجناحين شريعت وحقيقت آثارلرنده يازدقلرى اوزره سر جمال وجلال حق
اقتضاسنجه انسانده نفس وقلب يعنى روح خلق اولنوب روح القاء ملكه ونفس القاء شيطانه مكان
اولمغله ملك قلوبه تقوايى وشيطان نفسه فجورى القا ايدر و بو تقريب ايله نفس قلبى فجورده جوارحى
استعمال ايله مطالبه ايدر اشبو مكانينده نفس وهوا مشبت حاكم توفيق ايله تصرف ايدرلر وقلبده
دخى ايكى نور ساطع واردر كه برى علم وديكرى ايماندر و بونلرك هپسى قلبك ادوات وجواسيس
وآلاتيدر وقلب اشبو ادواتك ميانده ملك وشيطان وادوات مذكوره جنود كبيدركه
انلرله ملك انسانيتى اداره ايدر ياخود قلب آينه مجلا كبيدر كه آلات مذكوره كندويه منعكس
وظاهر اولوب نيك وبدى كورر وتميز ايدر (و بوندن باشقه امام غزالينك قدس سره
مشكاة الانوار وجواهر القرآننده تحقيق اوزره انسانه نسبتله امورك ادراكى درت طور اوزره
دركه حس وعقل وقلب وروحدن عبارتدر وهر برى مافوقنده اولان طورك مدركاتنى تا اول
طورايله تطور ايتمدكجه ادراك واحاطه ايده مز وطور روح حالى قدسى اوله رق انبياء عليهم
الصلاة والسلامه مخصوصدر كه اشبو احوال روحانيه قدسيه نك ادراكاتنه سائرلرى واصل
اوله مزلر وصره سيله اطوار مذكوره يه ﴿افلا ينظرون الى الابل كيف خلقت﴾ و
﴿ومايعقلها الا العالمون﴾ و ﴿ذلك ذكرى لمن كان له قلب﴾ و ﴿وكذلك اوحينا
اليك روحا من امرنا﴾ آيات مكرمه لرى اشارت ايدر اشته اشبو تقريردن تبين ايتديكى اوزره
توفيق وعلم وادراكدن نعوذ بالله تعالى محروميت سبب طعن مذكوردر و بو طعن
وزندقه نك اساسى باقلسه داعيه داهيه هوا ايله نفس اماره نك زحمت تحصيل معارف
وعبادات بدنيه رياضات ومشقتنى تحمل ايتمديكى ومحكوميت نعله واسترشاده رعونتله استراحت
بدنه ميل وركونيدر ولاسيما نفسك عادتى كندويه نافع اولان آجى وكران ومالايعنى طاتلى
وخفيف كلور كه بو معنارى فضولى مرحوم اشبو قطعه سنده درج ايتمشدر (راحت استر
طبع محنتدر عبادت سر بسر * ترك راحت رغبت محنت قبلان ممتاز اولور * بو سببدندركه
كفر آسان اولوب اسلام صعب * عرصه عالمده ملحد چوق موحد آز اولور * وجناب واجب
الوجودك ملحد وطعان قرأن واعانه اوائل اسلامدن برو امهال حكمت اشتمالى وانلره جوابده
قلب اعلام كرامه الهام قدسيسى ﴿انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون﴾ سرينى
اظهاردر تا كه قرأن ودينك آن بآن حقانيتى ظهور ايده فافهم فانه لطيف خلاصه يالكز
اومقوله ملحدلرك كلمات باطله مموهه ايله آلوده اسفار مزخرفه لرينى مطالعه ايدنلر علماى عظامك

ويردكلری جوابلری حاوی علم مذكور كتابلرينی استصحاب ايله اوقومق اهم اموردر و بعض
ظرفای علمادن اشيدلان سوزلردندر كه الحاد دخی ولو مغالطه اولسون عليه توقف ايتمكله
نادان اولوبده اسكی ملحدلره تقليدا الحاده قالقيشانلر ياغيجه منكرلرك پك اشاغيسيدر
ديدكلری ايشيدلمشدر كه بو مقوله نادان مقلد ملاحده حقنده اشبو قطعهٔ عربيه ايله بيت
فارسی كوزل نظم اولنمشدر * تزندق معلنا ليقول ناس * اذا ذكروه زنديق ظريف *
* وقد بقی التزندق فيه رسما * فما قيل له الظريف ولا النظيف * ملحد از ظرافتی باشد *
* تو باين ملحدی ظريف نه * وبو بابده يعنی مسائل علم مطاعنی جمله زبان تركی اوزره
بركتاب نفيس تأليف اولنمسنه ونشرينه كار آكاهان طرفلرندن همت بيورلمق تدابير حسنه
دندر (ودخی معلوم اوله كه كتب محققين صوفيه ومدققين علمای شرعيه وعقليه ده
بيان اولنديغی اوزره حكمت بالغهٔ صمدانيه اقتضاسنجه مراتب ادراك اولنان اطواردن
طور حس طور عقلك ادراكندن معزول وبعيد اولوب مثلا علم كلام علماسندن
بری موجود يا متحيز يا متحيزده حال ياخود نه متحيز ونه متحيزده حال ديسه عامی اولان
كيمسه متحيز ومتحيزده حال اولان واولميان نسنه نه كيفيتله موجود اولور ديو اعتراض ايدر
وانك بو اعتراضی طور حسی اوزره مبنيدر وطور حس طور عقله مخالف اولديغنه بو مثال دخی
صو طولو كاسه ايچره اريككی بر دانه وضع اولنسه خارج كاسه دن حس بصرانی اصل
جرمندن بيوك كورر وطورنجه مقداری بو دردر مع ذلك عقل اصل مقداری دانه يی بيلكله
حسه باقمز وبيوك كورنديكنه الدانماز وكذلك طور عقل دخی طور قلبه ادراك واحاطه اولنان
نسنه نك اصلنه واصل اولهمز مثلا عارف بالله وصاحب كشف جناب حق اشبو عالمده عالمدن
اوسع بر بر خلق ايدوب انده ملوك وخلق كثير واردر واول عالمه عالم مثال ديرلر ديدكده اهل
استدلال طور عقله ابتنا ايله مظروف كبير ظرف صغيره نه كيفيتله صيغار بو محالدر ديو اعتراض ايدر
وبونك سرينی طور قلبه وارمدقجه ادراك ايدهمز طور قلب ايله طور روحك نسبتی دخی بوندن قياس اولنه
ومنشأ اعتراض كثيرا ماهر برفنه مخصوص اولان اصطلاحی بيلمامكدندر مثلا فقهی بيلمز نحوی نحوی
بيلمز برفقيهك استغفر الله تركيبنده واقع اولان نزاعلری كبی كه نحوی تركيب مذكورده استغفر ربك الله
مفعوليدر ديدكده فقيه نحوی يه الله مفعولدر ديمكله كافر اولدك ديو اعتراض ايدر كه بو اعتراض
اصطلاح فقهده اولان معنايه حمل ايله در اكن نحوينك مرادی من جهة الاعراب مفعولدر كه
اصطلاح نحو اوزره مفعولدر اصطلاح نحو اوزره مفعول اولديغی يی شكدر شمدی بونلرك بيننلرينی
توفيق فقيهد نحوی ونحوی يه فقهی تعليم ايله حاصل اولور فتدبر (خلاصه جناب حكيم بی علت
حكمة انسانی ﴿وجعلنا بعضكم فوق بعض درجات﴾ مكرمه سی دلالتنجه ازهر جهت
متفاوت قيلمشدر پس بعض شيئك كنهنی ادراك ذاتنده ممكن ايسه ده باذن الله تعالی حامل
نواميس الهيه اولان انبيا ومرسلين عليهم الصلوة والسلام حضراتی ماعدالرنده وقوعی
اولماديغی قول محققيندر كورمزميسنكه خلا وملا مبحثنده وسائر اشياء معلومه ده حكما دخی
عاجز اولوب بينلرنده اختلافات كثيره واقع اولمشدر خصوصا علل واسقامه دوالی بيلورز ديو
ادعا ايدرلر ايكن مرض موت علاجنده وبقاء وجودده عاجز اولديلر كذلك شريعت مطهره ده
دخی اعتقاد واعمال جهتلريله لحكمة سری وكنهی بيلنمدك مسائل ومباحث واردر كه انلر ده
حقانيتی براهين عديده ايله ثابت اولان كتاب وسنتك خبرينی جزم واعتقاد ايتمكدن غيری مأمور بت
يوقدر (وشيخ اكبر قدس سره الاطهر بعض كتابنده بيان ايلديكی اوزره مخبر صادق شول ذاته بكزر كه
حين صباوتندنبرو كندوسندن اصلا كذب صدور ايتميوب وهب ديدكلری واقعه ونفس الامره

مطابق چيقسه واطواری دائما اعتدال اوزره اولسه وبويله اولديغی حالده بن شو چار ديوارك
ايچنده شو صفتله برقصر وباغچه بنا وتنظيم ايتدم ديوب قصر وباغچهٔ موصوفه جای اولمغه
صالح چار ديوار ايله محاط برمحل دخی كوسترسه اول ذاته سن يلان سويليورسن ديمك خلاف
معقولدر وتصديق اولنمامق حق وسفه در فقط بعد التصديق الصميمی حق اليقين مرتبه سنه
واصل اولمق قصد ايدنلره لازم اولان قپوسنی آچديروب ايچنه كيرمكی اندن رجا در اشته آيات
بينات وبراهين يقينيات ايله نبوتلری ثابت وظاهر واوائل حال وشانلرندنبرو من كل الوجوه
اطوارلری مسلم امتی اولمش پيغمبران عظام عليهم الصلاة والسلام دخی بويله در كه مواطن
اخرويه ومغيباتدن خبر ويروب وامور تعبديه ايله امر ايلدكلرنده فی الحال ايناتوب وايمان
وامتثال ايتمك وسبب وحكمت امرينی سؤال ايتمامك مقتضای ديانت ومبتغای عبوديتدر اصحاب
كرامك رضوان وثنای حقه مظهر اولدقلری اشبو تصديق جازم سببيله در پيغمبريمز صلی الله
تعالی عليه وسلم بش وقت نمازی ابتدا ايكيشر بعده صلات صبحی ايكی ومغربی اوچ وسائرلری
دردر ركعت قيلك ديو امر ايتدكده فی الحال هر برامرلرينه امتثال ايدوب نيچون اولا ايكی بعده
بعضيسی اوچ وبعضيلری درت اولدی ديو سببينی سؤال ايتمديلر وقس عليه سائر احكام الالهيه
والحاصل ثبوتنه دليل شرعی قائم اولوب نفس الامرده محال اولميان امر تعبدی الهی يی مجرد
نتيجهٔ حس اولان قوهٔ وهميه قبول ايتمديكنه بناء اول امر وحكمی انكار ايتمك عين ضلالتدر
مثلا بدن انسانده روح ايله عقلك وهر نه قدر مشاهده ايتمدكسه دخی ملائكه وجنك وجودی
دليل كتاب وسنت ايله ثابت ايكن وهمه اتباع اولنسه نعوذ بالله تعالی جوهر وجسم وعرض
اولميوب بزده وجهاتمزده قائم دكلدر وبزه نه اتصالی واردر ونه بزدن منفصلدر تنزيه وصفيله
موصوف وموجود اولان واجب الوجود وصانع عالم عز شانه يی وهم انكار ايتمك لازم كلور
والحال كه هر نه قدر تنزيهات مذكوره ايله موصوف اولان صانع عالمی دليل قائم اولديغی ايچون
هر نه قدر وهم عندنده متصور دكلسه ده اقرار فرض وانكاری عياذا بالله تعالی كفردر نتيجهٔ كلام
بر خصوص وحكم الهی كه وقوعی ادلهٔ يقينيهٔ اربعه كه كتاب وسنت واجماع وقياسدر بونلرك بريله
بويله ثابت اوله انی تصديق شرعا وعقلا واجبدر بو وهمه اويمق ضلالتدر هله مقدمات
علومی فی الجمله دخی كورمه دن وابطال اقوال ملاحدهٔ قدماده تصنيف اولنان كتب مسلمه يی
اوقومه دن قصر قامت هنر وعدم بصيرت وبصر ايله كندو يی قوجه باطل ابن راوندی
وابو العلاء المعری الضريره همدنك ويكرنك طوتمق زهی بجها اتدر * اين كجا وآن كجا *
مع ذلك انلر واقرانلری لدی المباحثه اعلام اهل سنت وجماعتك تحت الزام واسكاتلرنده قالدقلری
كتابلرده يازيلودر (علی قول ابن راوندی ومعرينك ندامت ايتدكلری بعض وقيانده محرردر
انتهی (استطراد اسعد الفقير الذی اراد ان يكون مختصرا لكنه جاء بالمناسبات مطولا بل اطول
فالمتضرع من الاخوان المسلمين ان يعفوا اطنابه ويصلحوا عثراته والسلام (ابو الهذيل موسی بن
عمرانه بركره برطاوق هديه ايدوب اول طاوغی خيلی اوكش يا تمش وموسی بن عمرانك مجلسنده
برشيئی جمال وسمن ايله وصف ايده جك اولسه اشته سزه هديه ايلديكم طاوقدن احسن ياخود
سميندر ديوب وبر حادثه مذاكره اولنسه بونك وقوعی سزه دجاجه يی اهدادن برماه مقدم اولمش
وبونكله اهدا يندن از وقت كچمش ديو مبدأ تاريخ عد ايتمشدر حتی هديه يی اعظام وتذكير
ايدنلر حقنده * فلان مهدی الدجاجة * ضرب مثل اولمش ايمش (قلت) اشبو ابو الهذيل محمد بن
الهذيل العلافدر كه بصره ده اولان يی بصيرت معتزليلرك باشلری تاجی واول غير ناجيلرك نور
بصری ابتهاجی ايدی ايكيوز يكرمی يدی سالنده فوت اولمش وملل ونحلده ابو الهذيل حمدان

نسخه سی دخی کورلشدر واشبو ماجرای آتی کندیسندن منقولدر دیمشدرکه بن مأمون
خلیفه نك درکاهنی قصدایله بصره دن بغداده کلورکن دیرهرقل دیدکلری یره اوغرادم وانده
زنجیره چکیلو بر رجل کوروب یاننه واردم وسلام ویردم بکا حلقه یعنی کوزینی زیاده سیله
آچوب باقدقدنصکره سن معتزله وامامیه دنمیسن دیدی انلردنم دیدم بوصورتده ابوالهذیل
علافسك دیدی نعم دیدم بعده او یخوده لذت وارمیدر دیو سؤال ایتدی واردر دیدم اولذتی
نائم نه زمان طویارا کرنوم ایچنده دیرایسك خطا ایدرسن زیرا نائمك اویخوده شعوری اولماز
قبل النوم طویار دیرایسك شیء معدومه وقوف نشکل اولور یوق بعدالنوم طویار دیرایسك ینه خطا
ایدرسن زیرا برنسنه منقضی اولدقدنصکره اکا وقوف نه صورتده اولور دیدی جوابنده متحیر
اولوب کرم ایله سن سویله بن سندن اخذ ایله روایت ایدهیم دیدیجه معلومك اولسونکه نعاس یعنی
امزغنمق واو یقو بدنه حلول ایدر برداء وعلتدرکه انك دواسی نومله در دیدیکه ملاحظهٔ عاجزی
اوزره غالبا مرادی علتك لذتی اولماز وانك لذتی اندن خلاصدر دیمکدر فتدبر (ابوالهذیل دیرکه
رجل مجنونك اشبو تحقیقنی پسند ایدوب یاننده انصراف قصد ایتدم رجل مرقوم ای ابوالهذیل
اوطور وشو سؤال عظیمم قوی یی بندن ایشت دیدی او طوردیغمده یا اباالهذیل رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز ارض وسماده یعنی کوننده امین دکلیدر دیدی های های او یله در
دیدم امتی یننلرنده وفاق وانفاقمی سوریاخود اختلافمی دیدی انجق اتفاق دلخواهیدر زیرا
شاننده ﴿وما ارسلناك الا رحمة للعالمین﴾ نازل اولمشدر دیدم یا عالم مقدسه ارتحاللری قبیلنده کل
نازك مزاج همایونلری صورت خسته کی اظهارنده دائما امت مرحومه سنك صاغنه وخسته سنه
وصبت ایلمکی حث وترغیب بیورمق سنت ملتزمه لری ایکن نیچون بندنصکره بوخلیفه کزدر
دیو یرینی تعیین بیورمدیلر دیدی بونك جوابنده دخی حیرت آلود اولوب کندندن امنه دم لکن
صوصوب وصورتنی دکشدیروب زنجیر جنونی النه الدقده یاننده صاوشدم و بغداده کلوب خلیفه
حضرتلری احوال طریقی صوردقده مجنون ایله وقوع بولان ماجرایی خبر ویردم فی الحال احضار
بیوروب سؤال مذکوری اعاده ایتدردی حضور خلیفه ده خیلی اعلام دخی وار ایدی بریسی
قدرتیاب جواب اوله مدیلر مأمون حضرتلری مجنونه جوابنی سن ویر دیدی اودخی سبحان الله
هم سائل وهم مجیب اولمق نیجه اولور یعنی وظیفه میدر دیدی مأمون نه بأسی وار سندن استفاده
ایتمش اولورز دیدکده علی الرأس والعین دیوب ای امیر المؤمنین معلوم عالیکز اولسونکه جناب حقك
عزوجل امر خلافتده وقوع بولان کیفیاته علم ازلی وارادهٔ علیه سی تعلق ایدوب قضاء مبرم ایله
حکم وقضا ایدوب و بو حکمه وانده اولان حکمت وسرینه نبی مجتباسنی مطلع ایتدکله حضرت
پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم دخی امر خلافتی حقك قدر وقضاء مبرمی اوزره ضروری ترك
ایلدی دیو ایلدیکی تحقیقی مأمون استحسان ایلدی ولدی الاقتضا قالقوب حرمسرایه کیدرکن
مجنون مرقوم چین جبین ولسان خشم وکین ایله خلیفه یه منفعتمی آلوب شمدی بزدن فرارمی
ایدرسن دیدکده خلیفه حضرتلری دونوب نه استرسن سویله دیدی مجنون بیك دینار دیمجك
خلیفه نه یاپاجقسن دیدی انکله کسبه یعنی عصارهٔ دهن وتمر آلور ییرم دیمکله فی الحال بیك آلتون
احسان واهلنه نقدایله برابر ارسال ایلدی (وینه ابوالهذیلدن منقولدر دیدیکه شبابم هنکامنده
بصره یه بر یهودی کلوب لدی المناظره نقدر متکلم وعالم وار ایسه الزام ایتمش اولدیغنی استماع
ایتدیکمده عممه بنی شو یهودی یه کتور مباحثه ایدهیم دیدم عمم ای اوغلجغم بو دعوادن وازکچ
زیرا بونیجه بصره علماسنه غلبه ایلدی دیدی بن مصر اولدم ناچار الوب کتوردی کوردمکه ناسه
نبوت موسی علیه السلام منسوخ دکلدر دیوب ونبوت محمد علیه السلام افندیمزی انکار ایدوب اشبو

دعوای باطلنك اوزرینه علی زعمه ادله کتورر ایدی مرسومه ای یهودی بحثه کلدم سائلمی اولورسون
یوقسه مجیبمی دیدم مرسوم استهزا کانای جوان بوسودادن فارغ اول و بیوکلر یکك حاللدن
عبرت آل که جوابه مقتدر اولمیورلر دیدی ای یهودی بو سوزی براق و سائل و مجیب اولمق
شقلرندن برینی اختیار ایت دیدم سؤالی اختیار ایدوب موسی علیه السلام انبیاء الله دن نبوتی
آیات الهیه ایله یعنی معجزات ایله ثابته نبی دکلیدر دیدی تصدیق ایتدم اشته اول نبی سنك صاحبکه
یعنی محمد علیه الصلاة والسلامه مخالفت ایتمشدر یعنی بندنصکره نبی کلمز دیمشدر دیدی بندخی
امر وحال موسی بنم عندمده ایکی امر اوزره در بریسی بن شول موسی علیه السلامك نبوتنی
اقرار ایدرمکه بزم نبی ذیشانك صحت نبوتنی بنی اسرائیله خبر ویروب اتباع و انقیاد ایله امر
وذاتیله ونبوتیله تبشیر ایتمشدر اکر اشبو ذات شریفدن صورر ایسك بن انك نبوتنی مقر
ومعترفم یوق اکر پیغمبریمز محمد المصطفی صلی الله تعالی علیه وسلمك زعمك اوزره نبوتنی اقرار
ایتیوب واطاعتیله امر ایتمیان وذاتیله تبشیر ایتمیندن صورر ایسك بن او یله موسایی بیلمم ونبوتنی
اقرار ایتمم اونبی اولمیوب بلکه شیطاندر دیدیکمده یهودی مبهوت اولوب توراته نه دیرسن دیدی
بندخی اکر دیدیکك تورات نبوت محمد علیه الصلاة والسلامی اقرار ایدن موسی علیه السلامه
نازل اولان تورات ایسه حقدر دکل ایسه باطلدر دیجك یهودی مرسوم کذلك متحیر اولوب نه یاپاجغنی
بیله میه رك بنی یاننه چاغردی واردیغمده نهانی قولاغمه انا که وسکا تعلیم علم ایدنه شو یله بو یله
دیو شتم ایلدی بندخی دونوب مجلسده بولنانلره ای مسلمین اعزکم الله شو شخصك جوابنی ویروب
الزام ایتدیمی دیدیکمده جمله سی نعم دیدکلرندنصکره بکا نهانی سویلدیکی سوزی حدی موجب
شتمدر مادر عم واستادیمه شتم ایتدی دیجك همان بولنانلر ضرب قصدیله اباق قابلرینی اللرینه
الدقلری کبی یهودی مردود طبانی قالدیروب همان فرار و بصره ده خیلی الهجغی وار ایکن مبهوت
اولمغله کلوب اله مدی دیمشدر انتهی نقل ابی الهذیل (وسیوطی حضرتلری بهجة النبویه
نام اثرنده یازدیغی اوزره بو بحث جنسندن برمناظره دخی مصرده وقوع بولمشدر شو یله که
دیار افرنجیه دن بر نصرانی کلوب اعلام ومشایخه بنم برشبهه م واردر اکر حل وازاله اید رسه کز
اسلامی قبول ایدرم دیدی بر مجلس عالی ترتیب ایتدیلر واو هنکامده ظاهر و باطنی
معمور التیوز التمشده انتقال ایدن شیخ عزالدین بن عبد السلام الشاذلی رئیس العلماء ایدی
تصدر ایتدی نصرانی سزلرك عندیکزده متفق علیه ایله مختلف فیه دن قنغیسی افضل وراجحدر
دیو صوردی حضرت شیخ متفق علیهك راجح اولدیغی مسلم ومتفق علیه دردیدی نصرانی بزوسز
نبوت عیسی علیه السلامده متفقز لکن نبوت محمده علیه السلام مختلفز بوصورتده عیسی علیه السلام
افضل اولوب اکا بزم کبی اتباعکز لازم کلور دیدکده شیخ حضرتلری ساکتا باشنی اشاغی صالوب اول
نهاردن وقت دخول ظهره قدر طوردی واهل مجلسه اضطراب دوشدی بعده باشنی قالدیروب ای
نصرانی قنغی عیسایی مراد ایدرسن اکر پیغمبریمزك ظهورینی بنی اسرائیله ﴿یأتی من بعدی
اسمه احمد﴾ کلامیله تبشیر ایدن عیسی علیه السلامی مراد اید رایسك بز اشته اول عیسی علیه
السلامك نبوتنه اتفاق ایدرز وسنك دخی انك کلامنه اتباعله نبی احمد مرسل مبشر افندیمزه ایمان
ایتمك لازم کلور یوق اکر کلام شریف مزبوری دیمیان دیکر عیسایی مراد ایدر ایسك بز او یله عیسایی
تصدیق ایتمز اتفاق نره ده قالدی دیو جواب باصواب ویردکده حجت ودلیل قائم ونصرانی درآن
صمیمی عرض اسلامله ظلمات شرکدن سالم اولدی انتهی (سالف الذکر ابو الهذیلك دجاجه
اهدا ایتدیکی موسی بن عمران که بعض وقیاتده موسی بن عبد الملك بن هشام الاصفهانی ابو عمران
مضبوطدر ایام خلفاده صاحب دیوان الخراج یعنی مستوفی دولت ایدی وشعرادندر وایکیوز قرقده

وفات ایتمشدر انتهی نقل الفقیر (وهدیه‌یی تذکیرك ذمنده برشاعر* وان امرئ اهدی الی صنیعة*
وذکر بها مرة للئیم * مألی بکا برکیمسه برصنیعه یعنی آت وقلیچ وبونك كبی شیلردن برنفیس
وتحفه نسنه اهدا ایدیسه ترکجه‌سی برنسنه بخش ایتسه واول ویردیکی نسنه‌یی ولو برکره اولسون تذکیر
ایلسه تحقیق اول کس لئیمدر دیمکدر (سفیان ثوری روح الله تعالی روحه * اذا اردت ان تتزوج
فاهد للام * دیمشدر مألی تزوج مراد ایدر ایسك اهل جفتك والده‌سنه هدیه ویردیمکدر که مرادی هدیه
جلب قلب ام ایتدیرر دیمك اوله جقدر (ابن عباس رضی الله عنهما برکیمسه‌یه برهدیه اهدا اولندقده
والحالکه ورود هدیه‌ده مهدی الیهك یاننده برقوم بولنه اول هدیه‌یه قوم مرقوم شرکادر دیدکلری
حینده صدیقلرندن بری مصر متاعندن برازثیاب کوندرمکله اول مجلسده مشار الیهه واصل اولور
حضار مجلس کلام مذکوری تذکیر ایلدکلرنده مشترك فیها اولان هدیه مأکولات ومشروبات
مقوله‌سندندر اما ثیاب مصر دکلدر دیدیلر (قلت) مشار الیهك مرادی لطیفه اولمق کرکدر فقدبر
(بوراپی بعد التسوید ثعالبینك کتاب لطائفی دردست مطالعه اولمشیدی ابن عباسك اشبو
نقلی لطائف الاصحاب صره سنده بولنوب ملاحظهٔ فقیری تأیید ایلدی الحمد لله تعالی
(حمدونی برهان اسمیله مسماة برجاریهٔ حسنه که افندیسی حجدن کلمش ایدی* حجوا موالیك یابرهان
واعتمروا * وقدانتك الهدایا من موالیك * فاطرفینی مما اطرفوك به * ولا تکن طرفتی غیر
المساویك * ولست اقبل الا ما جلوت به * ثنیتیك وماوردت فی فیك * قطعه‌سنی یازوب
کوندردی (قلت) مألی ای برهان افندك ومتعلقاتی حج وعمره ایتدیلر وانلردن سکا هدایا
دخی کلدی سکا اطراف واتحاف ایتدکلری شیلردن سنده بکا اطراف واهدا ایله یاخود
اطرفینی امری ندا ایله ایسه ظرافت قیل لکن بنم تحفه‌م وطرفه‌م یعنی بکا کوندره جکك هدیه
مسواکلردن باشقه نسنه اولمسون بن ثنیه‌لریکی جلا ایلدیکك نسنه ایله دهانکده تردید ایلدیکك
شیدن غیری برنسنه قبول ایتم دیمکدر (مساویك مسواکك جمعیدر دهانده تردید اولنان
* لبس لحر القلب المعشوق کبرد ریق المعشوق * ایله موصوف آب دهان دلبر اوله جقدر
لسان دخی دهانده تردید یعنی هر طرفه چور یلور ودوندریلور وقاعدهٔ عشاقجه امیلور نسنه ایسه‌ده
انفصال ایله کوندریلور مقوله دن اولمامغله اول معناجه بوراده جزالت بولنماز و دهان قلم
ترجه‌یه یاقشمز ومساویك‌ده اولان کاف کلمه دن اولیوب کاف خطاف اولدقده مدخولیکه
مساویدر کوتولك معناسنه اولمغله سنك کوتولکك دیمکدر حتی ظرفا و بلغای ملوك عربدن
برذاتك حضورنده بلغادن اولان ندیمی طورر ایدی ندیمك بلنه صوقش اولدیغی برقاج مسواکی
کوروب قصد امتحان ایله بلکده کیلرندر دیو ملك مشار الیه صوردقده ایهام قبحدن خوفا
جمع صیغه‌سیله مساویك دیمیوب ضد محاسنك یعنی سنك محاسنك ضدیدر تعبیریله استظراف
ایتمشدر (ثنیه ایکی اوك دیشدر ثنیه ایله کتوردیکی آلت واوست اعتباریله در یاخود حقیقت
اولدیغیچوندر جمعی ثنایا کلور لکن مرادی بتون دیشلریدر اما ترجمهٔ معلومه‌ده (ترجمهٔ
ابیات) ای برهان اسمیله مسمی جاریه سیدلرك حج وعمره ایلدیلر وسیدلرکدن سکا هدیه‌لر
کلور بوتقدیرجه سکا اولان هدایادن بنده حصه‌دار ایله و بکا هدیه ایلدیکك ذاتکه مساوی
دکلدر سندن برشی قبول ایلم انجق جلا ویرن انجوکبی دندانلرك ایله دهانك ایچنده تردید ایلدیکك
لسانکی قبول ایدرم دیمش و یازلمشدر والسلام (ثم قلت) سواك دخی مسواك معناسنه الفك
وراتك فتح ومدیله اراك برنوع شجردر که اندن مسواك کسرلر بومعنالری توریهٔ جامع برلطیفه
منظور حقیر اولمغله بالمناسبه بوراپه نقلده فقیر مجبور اولمشدر یعنی عاشق بلیغ دلشده نك
بری یدنده شجر اراکدن مسواك بولنمش برمحبوب بلیغه نظری اکثار ایتدکده محبوب ماتریده می

یعنی بندن نه استرسن دیدکده عاشق اریدارك یعنی سنی کورمك مرادمدر دیدی محبوب اراك
لفظنی شجر مذکور معناسنه حمل ایله مسواکنی عاشقه طوتشدرنجه عاشق * ماارید سواك *
یعنی سنك غیریکی استه‌مم انجق سنی استرم دیمشدر ظاهر اولدیغی اوزره کافلری خطاب
اوله رق اری رؤیتدن مضارعك نفس متکلم وحده صیغه‌سی وسوی غیر معنالرینه در یالری
کافلره متصل اولمغله قاعده اوزره القلریله یازلمشدر واشبو لطیفه‌ده مندرج ایهام لطیف شیخ
زاهد عبدالله خانقاهینك قدس سره اشبو رباعیسنده الطف صورتده مندرجدر * جعلت
هدیتی فیکم سواکا * ولم اوثر به احدا سواکا * بعثت الیك عودا من اراك * رجاء ان اعود
وان اراکا * اشبو دوبیت دخی برامام حقنده ازمایش طبع قلم اسعد فقیردر * الوب حجازده
خلیجه عود ماوردی * وطنده دوستلره یکسر امام ماوردی * شورتبه چوق که دریغ
ایلمز صونر دسته * اوطیب لخلخه فرمای دائما وردی * وویر * واوك کسر
واشباعیله املای مستعملدر لکن ماوردی‌یه رعایهٔ املای قدیم اوزره واوك فتحی و یاسز
یازیلوب واوقوندی انتهی (بعض بلغا صدیقنه هدیه کوندروب اعتذارا شو بیتی دخی
یازوب تقدیم ایتمش * تفضل بالقبول علی انی * بعثت بما یقل لعبد عبدك * مألی سنك قولیکك
قولنه بیله آزاولوب لایق اولمیان شئ ناچیزی بعث وارسال ایلدم قبولیله بکا فضل واحسان ایله
دیمکدر (بعض بلغا اصدقا سندن برینه یوم نیروزده یعنی نوروز کونی هدیه تقدیم ایدوب
مذکره‌سنده * هذا یوم جرت فیه العادة بالطاف العبید للسادة * یعنی بوبر روز فیروزدر که
انده سادات واولورانه قوللر هدایاسی تقدیم اولنمق اوزره عادت جریان ایتمشدر و قاعده در
* وقدر الامیر یجل عما تحیط به المقدرة * وذات امارت مآبك قدر ومنزلتی قدرتمك احاطه
ایلدیکی شیدن جلیل و بیوك اولور یعنی مقدورم اولان هدیهٔ فقیرانه‌م امیریمك ذاتنه شایان
دکلدر * وفی سودده ما یوجب التفضیل بسط المعدرة * وانك اولولغنده معذرته تفضیلی
موجب شئ واردر یعنی عفو واحسانله متصف اولمغله عذری قبول ایدر واعتذاره عندنده جرأت
اولنور * وقد وجهت ما حضر علما بانه لا یستکثر ما جل ولا یستقل لعبده ماقل * ماحضری
یعنی الده بولنان نسنه‌یی طرفلرینه کما وکیفا جلیل وعظیم اولان هدیه‌یی استکثار
ایتمیه جکلرینی وقولنك آز هدیه‌سنی قلیل عد ایتمیه جکلرینی یعنی غنای طبع وسخاوت ووفاسی
اولمغله مال کثیر یاننده شئ قلیل و مخلصلرینك هدیهٔ ناچیزی تطییبا لخاطرهم نزدنده شئ
وفیر مثابه‌سنده اولدیغنی بیله‌رك اهدا ایلدم * فان رأی ان یتطول بقبول القلیل کتطوله باهداء
الجزیل فعل والسلام * اکر خلقه اهدای شئ جزیل ونفس کرم واحسان ایتدیکی کبی قبول شئ
قلیلده احسانی رأی ومراد ایدر وتواضع بیوررسه ایشلدی یعنی اولطفی بنم هدیهٔ یسیره‌می
قبولده اجرا ایده جکی محققدر (بیت) رأیت کثیرا ما یهدی قلیلا * لقدرك فاقتصرت علی
الدعاء * مألی سکا اهدا اولنان چوق نسنه‌یی قدرکه نسبتله آز کوردیکمدن یعنی سنك قدر وجاهك
شویله‌درکه نه اهدا اولنسه آزدر بناء علیه بندخی وقتمی و یاهدیه‌می دعوات خیریه کزه قصر
ایتدم دیمکدر (قلت) اشبو بیتی صاحب المستطرف بالاسنه بیت دیو یازوب تذکرهٔ مذکوره
عقبنده ذکر ایتمشدر تذکره نك آخرنده یازلمش اولمق یاخود اولمیوب مقامه مناسب اشعاردن
اولمغله همان سائر اشعارکبی نسخه‌یه یازلمق شقلری محتملدر (خط دست مترجمیله اولان ترجمهٔ
معلومه‌ده رأیت فعلنك مفعول ثانیسی اولان قلیلا لفظنی نصبه دال اولان الفسز قلیل صورتنده
مصراع اولدن ایریلوب لقدرك لفظنه بالاتصال مصراع ثانیده کوردك ارتق سهو
من القلم الناسخ جوازندن باشقه تأویل حسنی بوله مدق فانصف (اعمش کوفه والبسی حسن

ابن عماره‌یه برخصوصدن دلکیراولوب ظالمدر ومظالمی استیعاب ایتمشدر دیو علی وجه الاهتمام
طعن ایلدیکنی حسن ایشتدکده اهداء هدیه ایلدی پس اعمش دخی مرقومی مدح ایدوب حقه
حمد اولسونکه حقوق وقدر غیری بیلور کیمسه بی اوزیمزه والی ایتدی دیو اظهار حمد ایتدی
مولانا اولکی ذمه بو مدح منافی دوشمزمی دیدکلرنده قلوب خلق احسانی کوردکلری ذواتك
محبتلرینه واساتنی کوردکلری اشخاصك بغض وعداوتلرینه مجلوب ومجبوله در مألنده اولان
(جبلت القلوب علی حب من احسن الیها وبغض من اساء الیها) حدیثنی روایت ایلدی (قلت)
اشبو حدیث شریف ابن مسعوددن رضی الله تعالی عنه مرویا جامع صغیرده مطبوعدر احسان
واساءت قول وفعلدن اعمدر وحب وبغضه احسان واساءتك بادی اولدیغی چونکه بین النفوس
الفت برابله وتنافر ضدی ایله اولدیغندن احسانی کوردیکك ذات معتاده سنی استرقاق واذاسنی
کوردیکك شخص سنی احساندن اعتاق ایتمش اولمغله حب و بغض ارتق کلور کوربنور حتی
بعض اعلام دین عطانك نفوسده تأثیری اولمغله دینه معادات ایله امر ایتمسی شانندن اولان
کساندن هدیه‌یی قبولده حدیث کرامت تحدیث مرقومی مطالعه برله حذر ایتك لازمهٔ ذمت
اهل دیانتدر واهذا رشوت حرام اولمشدر زیرا هرنقدر رشوتی قبول ایدن کیمسه اجرای عدله
حریص اولسه دخی تأثیرمذ کوردن ناشی البته ایفای عدل کند ویه ممکن اوله مز دیمشدر هکذا
فی شرح المناوی (عمش عین ومیمك فتحه‌سیله نعوذ بالله تعالی کوزده قیل بمکدن ناشی سیلان
دمعله ضعف رؤیتدر واعمش اوچدر بری اشبو حکایه ده اولان ابو محمد سلیمان بن مهران تابعیکه
علم حدیث وقرائتده مشهوردر سکسان سکز یاشنده ایکن یوز قرق سکزده وفات ایتمشدر روح الله
تعالی روحه (ودیکرلری فقهاء حنفیه دن محمد سعید ومحمد بن عبد اللهدر انتهی (عبد الملك بن
مروان اموی دیمشدر که اوچ نسنه اربابنك مقدار عقل ودرایتلرینه دلالت ایدر بری کتاب
یعنی مکتوب وسائر تحریراتکه کاتبنك ودیکری رسول یعنی سفیر وایلچیکه مرسلنك وآخری
هدیه که مهدینك عقللری مقدارینه دالدر یعنی حیثیتلری بونلردن بیلنور والسلام

﴿الباب الخامس والخمسون﴾

اشبو اللی بشنجی باب عمل یعنی عبودیت حقده اولان افعال وکسب وحرفتلر وصنعتلر وعجز وکسلان
یعنی تنبللك وبونلره مماثل شیلر بیانندهدر (اما اعمال حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
افندیمزدن (افضل الاعمال ادومه وان قل) اثری روایت اولنمشدر که مآل اطیفی اعمال وطاعتك
افضلی زیاده دواملی اولانیدر هرنه قدر قلیل اولورایسه ده دیمکدر (علی المرتضی رضی الله
تعالی عنه * قلیل یدوم علیه خیر من کثیر مملول * دیمشلردر که ظاهرا مآلی عابدك وقولك
اوزرینه دوام ایدوب ترك ایتمدیکی عبادت قلیله اوصانلمش یعنی اجراسندن اوصاندیغی عبادت
کثیره دن خیراودر دیمکدرکه (قلت) کرك اثر شریف مذکور وکرك مشکاة نبوتدن اقتباس
اولنمش کلام علی مرتضا نك کرم الله وجهه ورضی الله تعالی عنه فحواری عبادتده
قلیله ترغیب وکثیردن تنفیر دکلدر بلکه مراد عبادتده خلوص وشوق درونه اشارتدرکه
بو شوقده دوام لازم کلور وبو شوق وخلوص کثرت کیدن کلمز زیرا حق تعالانك قوللرینی
ایجادده حکمت عبادت وعرفاندرکه کمالی عبادتده استغراق وشهود درسیر شریفده اولان
بونجه احوال وبوکون دونکی کونه طاعات وعباداتده مساوات اوزره اولسه یعنی تزاید بولماسه
الدائمش اولدیغنه احادیث صحیحه وار ایکن ظاهری اوزره ازه قناعت الویرمز فتدبر انتهی
اما کسب رزق ضمننده اولان اعمال تورات شریفده * حرك یدیك افتح لك باب الرزق *

یعنی اللریکی تحریك ایله تاکه سکا رزق قپوسنی آچه‌یم مألنده آیت واردر (ابراهیم بن ادهم قدس
سره العزیز کوندزلری اجرتله قیودن صو چکروب غنم وبستان وتارلا بکجیلکی ایدوب واکن
بچوب الدیغی اجرتله تعیش ایدر وکیجه‌لری تا بصباح نماز قیلار ایدی (قلت) مشار الیه ابراهیم
ابن ادهم بن منصور زاهد حضرتلرینك نسبی بکر بن وائل قبیله سنه پیوسته در مولدی بلخ اولوب
اورادن دیار شامه انتقال وانده اقامت وایکیوز التمش برسالی لازقیه قربنده ساحلده جبله نام
مدینه ده رحلت وانده دفن اولنمشدر وقبری زیارتکاهدر (ابراهیم بن یساردن منقولدر که ابراهیم
ابن ادهمه سلوك وتجریده باعث نه اولدی دیو سؤال ایلدیکمده سکا اولی اولان بو سؤالی
تغییردر دیوب سویلکی استمدی لکن بن الحاح ایتمله نهایت مساعده ایدوب بن ملوك خراساندن
ایدم وصید وشکاری سوردم برکون صیده چیقدم آهونك برینه تازی صالوب آردنجه اسبمه دیزکن
ایتدم اوخلالده ارقدن ای ابراهیم بن سنی بونك ایچون خلق ایتمدم ومأمور یتك بو دکلدر دیو
برندا کلدی ایشتدیکم کبی تویلرم اوربوب متحیرانه صاغه وصوله باقوب براحدی کورمدیکمدن
شیطانك شرندن حقه استعاذه ایدوب ینه آتمی دپدم بردهندای مذکوری اکرقاشی طرفندن
ینه ایشتدم ورب العالمین دن بو ینذیر دربکا کلدی ربمه عصیان ایتمیم دیوب فی الحال دائره‌مه
دوندم وتحت رعیتمده اولان اهل حراثتدن برینك کسوه سنی نهانی الوب وکیوب کندی ثیاب
فاخره‌می اکا ویروب رومال راه سیاحت اوله‌رق دیار شامه طوغری سیر ایدوب طرسوسه اوغرادم
واقوات یومیه‌م ایچون انده اجرتله برکیمسه‌نك بستان بکجیلکنی ایلدم لکن شهرت بولمله اختفا وانده
فرار ایلدم دیوب سلوکنی بیان ایتمشدردیدی (قلت) اشته بوندن مستفاددر که سلوك وعرفان
محضا توفیق رب منان رمسئلهٔ توفیق شیخ اکبر وغزالی قدس الله تعالی اسرارهم
آثارلرنده تحقیق ایتمشلردر مراجعت بیوریله اللهم ارزقنا التوفیق آمین انتهی * اذا اراد الله
بقوم سوء اعطاهم الجدل ومنعهم العمل * امام اوزاعی کلامندندر که مآلی حق تعالی حکمة
برقومك عدم توفیقنی مراد ایلدکده انلره جدل ویروب جنس عملی یعنی صلاح حال معاش
ومعادی موجب اعمالدن انلری منع ایدر دیمکدر (جدل فتحتین ایله شدت خصومتك اسمیدر
(بیت) وما المرء الاحیث یجعل نفسه * ففی صالح الاعمال نفسك فاجعل * مفهومی کشی
اولدی انجق نفسنی نه محلده قیلدی ایسه انده اولدی بو صورتده سن نفسکی اعمال صالحده
قیل دیمکدر (قلت) بونك مفادی انسان نه ایله مشغول اولور ونه ایله الفت ایدر ایسه
اکا میل ایدوب اونکله حشر اولور دیمکدرکه لدی الدقه ﴿ وکونوا مع الصادقین ﴾ ده
اولان سری یاندر ارتق عمل صالح ایله الفت باعث سلامت دارین اوله جغی تبین ایدر فلیتأمل
انتهی (وقال بعض الحکماء ما شیء احسن من عقل زانه علم ومن علم زانه حلم ومن حلم زانه
صدق ومن صدق زانه عمل ومن عمل زانه رفق * یعنی بعض حکما قولیدرکه علم ودانش
کندویه زینت ویرمش اولان عقلدن احسن وحلم کندویه زینت ویرمش اولان علمدن احسن
وصدق کندویه زینت ویرمش اولان حلمدن احسن وعمل وطاعت کندویه زینت ویرمش
اولان صدقدن احسن ورفق کندویه زینت ویرمش اولان عملدن احسن شی یوقدر
دیمشدر (قلت) اشبو کلام حکم ارتسام حکمهٔ عملیه‌یی جامع برقول اولدیغی وارسته‌دوهامدرکه
فی الحقیقه یالکز عقل موجب انتظام مبدأ ومعاد اولمیوب کسب علمه توقف ایدر ویالکز علم دخی
مستوجب صلاح حال اولمیوب اخلاق حمیدهٔ مکتسبه ایله تزیینه محتاجدر واخلاق مستحسنه‌نك
رأسلری دخی صره‌سیله علم وحلم وصدق ورفقدر ذکر اولنان صفتلر نقدر کوزل صفتلر ایسه‌ده دائرهٔ
عدلکی بربرینه پیوسته اولوب ایچلرندن بری ناقص اولسه عقله وهلم جرا سائرینه نقصان کلوب

اعتبار سزالق ترتب ايدر فليحفظ انتهى (عباد خواص قدس الله تعالى سره عصرنده امير
فلسطين يعنى قدس شريف واول حوالينك واليسى بولنان ابراهيم بن صالح ايله ملاقات ايلدكده
ابراهيم اول كثير العباده عباده بكا نصيح ووعظ يورك ديو نياز ايدر حياتده اولنلرك اعمال وطاعاتى
آخرتده بولنان احباب واقاربنه عرض اولنور يعنى طوبارلر سنده رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلمه اعمالكدن نه عرض اولنور اكا نظر وفكر وملاحظه ايله ديجه ابراهيم بن صالحه
عبادك وعظ وپندى تأثير ايليوب كوزلرى ياشلرى سيلان ايلدى (قلت) ابراهيم مشار اليه اقارب
آل عباسدندر ومشار اليه عباد ابو اسحق ابراهيم الخواص دركه ممشاد دينورى معاصرلرندن
طريق تجريد وتوكلده وحيد العصر ايدى بغدادى وعلى قول شروانيدر ايكيوز طقسان برده
فوت اولوب طبرك حصارى تحتنده اولان مسجده دفن اولندى قدس سره قلعهٔ طبرك رى طرفنده در
من جد وجد قلت) نوع جناسى حاوى برقول لطيف مشهوردر مطلبنك حصولنده
ايشنه كرچكدن ياپشوب سعى ايدن املنى البته بولور ديمكدر (ولبعضهم فى المعنى) انى رأيت
وفى الايام تجربة * للصبر عاقبة محمودة الاثر * وقل من جد فى امر يحاوله * واستصحب الصبر الا فاز
بالظفر * مآلى هنكام تجربه اولان ايام روزكارده بن كوردم وبيلدمكه مطلقا صبر ايچون اثرى
كوزل عاقبت واردر يعنى صبرك صوكى كوزلدر ودخى مطالبه ايتديكى امر وفعلى جدوسعى وزحمت
سعيى استصحاب وتحمل ايدوب ظفره فائز اولميانى از كوردم يعنى اكثريا نائل مطلب اولور ديمكدر
(قلت) لكن مصراع اولده اولان صبردن عباره دن متبادر اولديغى اوزره جنس ومطلقا صبر
مراد اولنسه توكل تام ايله توسل اسبابك كف يد ايدوب دركاه رزاق عباده متوجه اولان ذوات
كرامك صبرينى دخى مشتمل اولور ومصراع ثانيده اولوب جد لفظى اوزرينه معطوف اولان
صبرده اقتضاى عباره ايله زحمت جده تحمل ضمننده اولان صبر مراد اولنورسه على ما لايخفى
منافات كورنمكله قطعهٔ مذكورهنك حلى بوعاجزه نسبتله مشكلاتدن اولور حلى كاره يازلق
ارباب كرمدن مرجودر فتدبر انتهى * فلان وثاب على الفرص * ضرب مثلدركه سعى ايدنلر
حقلرنده عرب عربا ايراد ايدر ومفهومى فلان كيمسه فرصتلر اوزرينه صحرا يجيدر يعنى ايشى
كورمه ده فرصتى فوت ايلمز ديمكدر (وبعض شعرا) وانى اذا باشرت امرا اريده * تدانت
اقاصيه وهان اشده * يعنى نظم ايتمشدركه مآل ومفادى بن مراد ايتديكم ايشه باشلديغمده اول
ايشك حصولى اسبابندن دور يعنى وصولى از هر جهت اوزاق ومشكل اولنلرى يعنى ظاهرا
ال وكوج يتشميلرى وزياده كوج اولنلرى بكا قريب وسهولتلى اولور كه سعى وجد ده زحمتدن
قاچمم واوصانمم وباشه چيقريرم ديمكدر (ميته اوج نسنه اتباع ايدر وعقبنده ايكيسى دونوب
برى كنديله قالور اعنى اهل ومال واعمالى اهلى يعنى اقرباسى ومالى حسب الظاهر تابوتنك
پوشيده سى ايله خانه سنه دونوب عملى قبرنده قالور مآلنده اولان اثرى انس رضى الله تعالى عنه
مرفوعا روايت ايتمشدركه مفادى صندوقهٔ عملده يعنى قبرده قالوب بادئ سلامت اوله جق
عمل خيردركه اكا سعى ايلك ديمكدر (بعض علماى عرفا وحكم انبا * العمل سعى الاركان
الى الله والنية سعى القلوب الى الله والقلب ملك والاركان جنود ولا يحارب الملك الا بالجنود
ولا الجنود الا بالملك * ديمشدر طيب الله تعالى ثراه (قلت) مآل شريعت وحكمت اشتمالى
عمل خيربدن وجوارح واعضانك اقصاى مطالب عبوديت اولان تحصيل رضاى حقه
سعيدر ونيت خالصه دخى قلوبك عرفان حقه سعيدر ودخى قلب اقليم بدنده پادشاه
وجوارح جنود وعسكردر يعنى بو منزله ده درلر پادشاه تحت تصرفنده اولان اقليم ولواكابى
براى راحت رعايا محافظه ضمننده لدى الايجاب خصمله محاربه وكيد اعدادن محافظه يى انجق

جنود ايله ايدر وجنود دخى يعنى جنودى جمع واداره دخى اولماز انجق پادشاه ايله اولور ديمكدركه
برجسم كابلق سوزى تشبيه لطيف ايله برسطرده افاده ايتمشدر طوغريسى اخلاقدن احياى علوم
وكيمياى سعادتك خلاصه سيدر دينسه سزادر انتهى (وبعض اعلام دخى * الدنيا
كلها ظلمات الا موضع العلم والعلم هباء الا موضع العمل والعمل كله هباء الا موضع اخلاص
هذا العمل * ديمشدركه مآلى دنيانك محققا موضع وحامل علم اولاندن ماعداسى ظلمات وعلمك
دخى موضع عملدن ماعداسى سراپا هبا ومتفرق يعنى ايشه يرامز نسنه در وعملك دخى طوپى
هبادر هبا اولميانى اشبو عمله مقارن اولان عملك موضع اخلاص يعنى خلوصه مقرون اولنلرى
ايشه برار وقرين قبول اولور ديمكدر ﴿اما الكسب﴾ قلت) اشبو كسب وانده يازيلان كلام
باقلسه اجرتله عمل وصنايع وحرفتدن اعم ايكن صاحب المستطرف ايكى مطلبه دخى قوميوب
نه مطالعه يه مبنى ايسه عنوان مذكور ايله باشقه يازمشدر انتهى (صاحب المستطرف استعيذ بالله
﴿وعلمناه صنعة لبوس لكم﴾ قول كريمى تفسيرنده لبوس دروع من الحديد يعنى آهن وتيمور
زرهلر معناسنه اولمق اوزره كلمشدر ديديكه مرجع ضمير داود عليه السلامدر (قلت) اشبو
قول كريمك اولنده كى آيت ﴿وسخرنا مع داود الجبال يسبحن والطير وكنا فاعلين﴾ آيتى
وآخرى ﴿لتحصنكم من بأسكم فهل انتم شاكرون﴾ نظم جليليدركه بونلر ايله الله تعالى قدرتى
قوللرينه بيان احسانيله امتنان بيورمشدر (مآل آيتين اطيفتين اهل تفسير بياننجه بز عظيم
الشان سزك تلبسكز ايچون زره اعمالنى بالوحى اكا تعليم ايلدككه انكله سزى شدت وتعب
سلاحدن حفظ ايدرز اشبو نعمته شكر ايتمز ميسز يعنى شكر ايدك ودخى بز عظيم الشان جبال وطيرى
داوده تسخير ايتدك يعنى مسخر ومطاع قلدقكه انكله برابر الله تعالايى تقديس وتنزيه ايدهلر وذكر
اولنان تقديس وتسبيحى دخى بز عظيم الشان ايشلدك ايدى بو مقوله امورى فاعلز يعنى خلقنه قادرز بونلر
بزه ابدع دكلدر هر نه قدر سزك عندكزده عجيب ايسه ده ديمكدر (تقديس جبال وطيرى بلسان حال
ويا داود عليه السلامه تمثل ايدر صوت ويا خود حق تعالى انلرده كلام خلقيله شقلر يله تفسير ايتمشلردر
(على قول زره مقدما حديد بافته لرندن اعمال اولنورمش حلقه زره ابتداء تصنيع داود عليه السلام
اولمشدر (اشبو نظم شريف مذكور سورهٔ انبياده در (وسورهٔ سبأده واقع ﴿ولقد آتينا
داود منا فضلا﴾ آيت كريمه سى تفسيرنده بيضاوى حضرتلرى حديدك داود عليه السلامده
شمع كبى معجزه بومشايوب كيف مايشاء صرف وتحويل ايلدكلرينى ودروعى اولا ايجاد ايدن اول نبى
مكرم ايدوكنى تصريح ايتمشدر انتهى (صاحب المستطرف ديركه اشبو صنعتى داود عليه السلامه
تعليم الهينك سببى بودركه حضرت داود عليه السلام تنكرهيئتله صحرالرده كزوب وذات
عاليلرينى بيله مديكنى بيلدكلرى كيمسه يى كوردكلرنده حال داوده نه ديرسن ديو صحبت آچوب
بوتقريبله تجسس احوال ايدوب امور عباده وذاتلرينه دائر نسنه يه واقف اولدقلرنده انى فعلا
ياخود تركا نه وجهله اقتضا ايدرسه تسويه واصلاح ايدرلر ايدى بركون ينه بركيمسه ايله اول
صحبتى آچدقلرنده بن داود عليه السلامده برعيب بولمادم فقط كسب يدينك غيريسنى اكل ايدر
ديديكنى استماع ايلدكلرى كبى محرابنده اداء صلات ودركاه معنوى آله ده تضرع ايله قوت واكلنه
مدار اوله جق برصنعتك تعليم ووحينى نياز ايلدكلده الله تعالى صنعت حديدى يدنده موم كبى
نرم اولور حيثيتله الهام بيورمغله انى حرفت ايدوب احكام اوزره درع يعنى زره اعمال وبهاسيله
قوتنه استعانه ايدرلر ايدى انتهى (صاحب الاصل يعنى جامع المستطرف بوراده رزقم ظل سنانمك
تحتنده قلندى مآلنده حديث اولمق اوزره برائر ذكر ايدوب وعقبنده رسول اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلم افنديمزك حرفت شريفه سى جهاد ايدى ديمشدر لكن بو اثر بعض نسخه ده مقيد دكلدر

(قلت) متون كتب معتبرهٔ فقه حنفيده يازلديغى اوزره افضل كسب هم كسبك حصولى
وهم اعزاز دينى جامع اولديغيچون جهاد وغزا بعده تجارت بعده حراثت يعنى اكوب بچمك
بعده صناعتدر انتهى (وينه استعارهٔ مكنيه طريقيله كسل توانى يى تزوج ايدوب بيلرنده فاقه
تولد ايلدى يعنى تثاقل وآغرلق سعى ده قصور ايله جمع اولسه فقر حاصل اولور مألنده براثرايله (بنده الله
تعالى عبد صحيح فارغى يعنى تاب وتوانى يرنده ايكن تحصيل قوتيچون حرفت وصنعتده بولنميوب
بتون بوش كزن قولندن راضى اولماز مألنده اولان اثريكه مفادى كسبى سؤالى اوله ديمكدر ديو ذكر
ايتمش (وينه شول كيمسه كه قوتنى اكتساب ايدوب وصنعت يديله قزانوب ناسدن طلب وسؤال
ايلمدى الله تعالى لطفيله محققا اكا يوم قيامتده عذاب ايتمز اگر سزلر ديليجه ده اولان بنم بيلديكم
قبح عظيمى بيلسكز ايدى بر كيمسه بر كيمسه دن قوت ليلنى بولديغى حالده اصلا برنسنه استمز ايدى
الله تعالانك عند معنويسنده كسب يدينى اكل ايدن عبددن غيرى زياده راضى اولديغى
يوقدر تحقيق الله تعالى دنيا وآخرت اعمالندن سبب كسب آخرت اولان صحت وبقاى وجوديچون
كسب معاشدن وعبادات بدنيه ايشلرندن خالى اولان هر فارغدن راضى اولماز مألنده اولان
اثرى تحرير قلمشدر (وقال عليه الصلاة والسلام ان الله يحب العبد المحترف) اشبو حديث
شريف الده بولنان نسخ مستطرفده عبارهٔ مذكوره ده مقيد ايسه ده جامع صغيرده ابن عمر
رضى الله تعالى عنهمادن (ان الله يحب العبد المؤمن المحترف) سبك شريفنده يعنى عبد مؤمن
صفت صريحيله موصوف اوله رق مضبوطدر مآل لطيفى شراح ذكرنجه الله تعالى طلب
معاشده صناعت يا زراعت ويا تجارت ايله بر مكسبده متكلف اولان مؤمن قولندن راضى اولور
ديمكدر كه كشينك فارغا وفارغا اوطورمسى وما لا يعنيله مشغول اولمسى مذمومدر والسلام
(حسن بصرى روح الله تعالى روحه كسب درهم حلال صف حرب وقتاله ملاقاندن اشددر
ديمشدر كه مشار اليه عصر تابعينك عظماسندندر (محمد بن مهرانه شونده برطاقم آدميلر
واردر بزلر يوتمزده اوطورير رزقلريمز بزه كلور ديرلر اول قومك حقنده نه ديرسكز ديو سؤال
اولندقده اول قوم احمقلردر على فرض ابراهيم خليل الرحمن على نبينا وعليه الصلاة والسلام
كبى يقين واعتقاد جازملرى اولسه ايدى ايشلرلر يعنى كسب رزق ايدرلر ايدى (قلت) بوندن
مرادى مقام شهود حقه وارمش مستريح تعبير اولنان ذاتكه اسبابدن قطع علاقه ايدوب مسبيده
مستغرق اولمشدرلر ويله ايكن ينه اول ذات بقا بعد الفنا مرتبه سنه واردقده كه درجه كملدر
حكمت تشبث سببى رعايت ايدر ديمك اولوب اول قومك باشخاصهم نقصان كماللرينى ياخود
رياكار طاقمدن اولدقلرينى بيلنكله انلره تعريض ايدر فتبصر انتهى (عمر بن خطاب رضى الله
تعالى عنه سزلردن بريكز طلب رزقدن كسل ايله خانه سنده اوطوروب يا ربى بنى مرزوق ايله
دعاسيله مشغول اولماسون وبيلورسكز كه سمادن التون وكمش ياغدرمز ديمشلردر مرادلرى حق
تعالى آسماندن زر وسيم ياغدرمغه قادر اولديغى حالده حكمة بو عالمده مطلبى پيوستهٔ سبب ايدوب
تشبثيله امر ايتمكله اول امره امتثال ايله رزق اسبابه بالتشبث طلب ايدك ديمكدر وآسماندن باران
ياغوب او باران معادن ونباتات وحيواناته سبب تكون ونمو وحيات اولديغى ظاهردر بو صورتده
سببه پيوسته اوله رق ينه آسماندن ذهب وفضه ياغار اولديغى باهردر فتبصر (وينه حضرت عمر
رضى الله تعالى عنه بن بر رجلى كورديرم صورت ظاهرده طور وطرزى بكا عجب ويرر يعنى
بكنيرم وبو رجلك بر صنعت ومعرضى وارميدر ديو سؤال ايدرم يوقدر ديرلر ايسه كوزمدن دوشر
بيورمشدر (سلمان الفارسى رضى الله تعالى عنه طعام يعنى حبوبات جنسندن بر وسق يعنى
التمش صاع وكيله ذخيره اللاقده سلمانك اشبو ادخارينه حرف انداز تعريض اولدقلرنده نفس

رزقنى احرازايتدكده مطمئن اولور ديو جواب ويردبكه مرادلرى رازق انجق حق اولديغى وقولنك
رزقنه لطفا كفيل اولديغى بيلەرك فى الجمله ادخار مانع توكل اولميوب تقاضاى نفس بشريه دن روح
آگاه سالم اولور وحضور وشهوديته نفسى مانع اولەمز ديمكدر الله تعالى اعلم (وقال بعضهم)
* خاطر بنفسك كى تصبب غنية * ان الجلوس مع العيال قبيح * قلت) مآلى نفسكى هلاكه
مشرف وقريب قيل يعنى كسب رزق ايچون جهاد وانك كبى مشقتلو ايشلره كير وصالدر تاكه
غنيمت وثروته راست كلەسن وقزانه سن زيرا تهى دست اوله رق عيال ايله برابر اوطورمق قبيح
وكوتو نسنه دركه بو كا نسبتله مخاطراته صالدرمق اهوندر ديمكدر (ترجمهٔ معلومه ده بو بيته
(مال وغنيمت اصابت ايده جك اسبابى نفسكه خطور ايتديركه فقر وفاقه ايله اوتورمق امر
قبيحدر ديو معنى ويرلمشدر فتدبر على مترجمها الرحمة فكيف خطر هذا المعنى بفكره (وقيل
اول من وضع لسان الميزان عبد الله بن عامر وكان الناس اتمايزنون بالشاهين * يعنى ترازونك دلنى
ايجاد ايدن عبد الله بن عامر اولوب اندن اول ناس اشيايى ترازونك شاهينى ايله طارطارلر ايمش
يعنى مقدار اشيايى شاهينك استقامتيله بيلورلر ايمش لكن بو تقريبى اولمغله طوغريسى مشار اليه
دلجكنى ايجاد ايله مظهر اجر بى حساب اولمشلر (شاهين معربدر يعنى فارسيدر وطير معروف
صيادك اديدر انكله شكار شعار شاهانه اولمغله شاهه نسبت اولنمشدر (وعود الميزان يعنى
ترازونك قولنه ده ديرلر (مشار اليه عبد الله امير سجستاندر بش عدد اجود اهل بصره طلحة
الطلحات ايله معاصر وخمسهٔ مذكوره دن برى اولديغى ياخود حافدين الزبير ايدوكى وياخود
ابن لحى اولمسى محتملدر (وعن انس رضى الله تعالى عنه قال غلا السعر على عهد رسول الله
صلى الله تعالى عليه وسلم فقالوا يارسول الله سعر لنا فقال ان الله الخالق القابض المسعر
الرزاق وانى ارجو ان القى الله وليس احد يطلبنى بمظلمة ظلمت بها فى اهل ولا مال (قلت) مآلى
انس رضى الله تعالى عنهدن مرويدركه ارزاقك بهاسى بركره عهد سعادت نبى اكرم صلى الله تعالى
عليه وسلمده آرتمش ايدى اصحاب كرام يا رسول الله خلقك عدم ضررى ايچون ارزاقه نرخ تعيين
بيورك ديو نياز ايلدكلرنده الله تعالى خالق وقابض ومسعر ورزاقدر يعنى قوللرينى خلق ورزقنى تقدير
ايتمش وبسطك مقابلى اولان قبض ايله متصفدر وارزاقه مسعر يعنى نرخ تقدير ايديجيدر وبر احد
بنى اهلنده ومالنده بكا ظلم وجور ايتدى ديو مطالبه ومؤاخذه ايتمكسزين الله تعالى حضرتلرينه
ملاقى اولمقلغمى رجا وامید ايدرم ديوب تسعيره مساعده بيورمديلر ديمكدر (قلت) تسعير يعنى
ارزاقه واشيايه نرخ ويرمك خصوصنده مذهب حنفيده مسئله نه وجهله ايدوكى تنوير الابصار
وشرحى در مختارده اطرافيله بالايجاز البليغ يازلمش اولديغندن متنى عينا وشرحى بالايضاح
ترجمه بورايه نقل تنسب اولنمشدر * ولا يسعر حاكم * يعنى حاكم مسلمين تسعير ايتمز زيرا عليه الصلاة
والسلام افنديمز حضرتلرى (لا تسعروا فان الله هو المسعر القابض الباسط الرازق) قول نبويسيله
تسعيرى نهى بيورمشدر كه مفادى اشيانك بهالو واوجوز اولمسى كافهٔ مخلوقاتنك رازقى
اولان الله تعالانك تقدير واراده سنه مربوطدر فيض وبركت اولورسه اوجوزلر ونسوذ بالله تعالى
قحط اولورسه بهايه چيقار ديمكدر * الا اذا تعدى الارباب عن القيمة تعديا فاحشا فيسعر
بمشورة اهل الرأى * يعنى مكر كه ارباب ارزاق واشيا يعنى تجار واصناف قيمت شرعيهٔ معتدله سندن
تجاوز فاحش ايله تجاوز ايدوب باطمع زياده به فروخته جسارت ايدوب خلقه بو وجهله
تعدى ايدەلر بو وقتده حاكم مأمور اهل وقوفله مشورت ومذاكره برله تسعير ونرخ تعيين ايدر
(قلت) اشبو استثنادخى (لا ضرر ولا ضرار) حديث شريفيله سائر نصوصدن مستنبطدر
انتهى (امام مالك حضرتلرى عياذا بالله تعالى قحط وغلاسنه سنده حاكم مسلمينه تسعير واجبدر

دیمشدر (واختیار نام کتابده ، بازارکه حاکم تعیین نرخ ایتدکدنصکره بایع خیانت ایدر یعنی
اصناف نرخدن زیاده یه صتارایسه امام المسلمین بعد التحقیق بایعی ضربله تعزیر ایدر (واکر
مثلا وقیه سنی بر غروشه بایعك اشترا ایلدیکی یعنی بایعه مالی وسرمایه سی بر غروشه اولان شیئه
آمر اوتوز پاره یه صاتك دیو تنبیه ایلسه اول شیئی اوتوز پاره یه الان مشتری یه شیء مذکور حلال اولماز
واشبو حرمتده بولنمق ترکجه سی پاره سیله بلای معنوی یه اوغرامق خوفندن ناچارتدبیر شرعیه مجوز
اولوب اوتدبیر دخی بورا ده مشتری بایعه دیله دیکك کبی بکا صات دیمکله اولور فلیحفظ (اکر
اهل بلد اتمك ایله اتك نرخنده بر مقداره بینلرنده بالاتفاق قرار ویرسه لر اول بلده ده اولان اصنافدن بری
یا اتمك ویا اتدن قرار ویردکلری نرخ ومقداری بیلدیکی حالده نقصان طارطوب صاتمش اولسه مشتری
نقصانه بعد الوقوف الکار اتمکده ، نقصان مذکور ایله بایعه رجوع ایدوب تضمین ایتدیرر زیرا اتمك
سعری عادتا مشتهردر انده بایعك تعیین نرخی بیلمامسی شرعا عذر اولماز لکن ات بونك خلافنده در انتهی
صاحب الدر المختار دیرکه صاحب اختیارك قول مذکوری تسعیر تحقق قوتینده یعنی اتمك واتده اولوب
سائرنده اولمامسی افاده ایتدیکندن باشقه عتابی غیریسنی تصریح ایتمشدر لکن قوتین مذکورینی
بایعلرندن باشقه سائر اصناف تعدی وعباد اللهه بو وجهله ظلم ایدرلر ایسه حاکم مأموری انلره
دخی وضع نرخ ایدر امام ابی یوسفك لایق اولان سائر اشیایه دخی تعیین نرخ اولنمقدر دیدیکی
قوله بناء که بو قول مذکوری قهستانی ذکر ایتمشدر زیرا امام ابی یوسف حقیقت ضرره اعتبار
ایدر یعنی ضرر نره ده بولنورسه انی دفع لازمدر دیمشدر فتدبر انتهی ما نقل من التنویر وشرحه

﴿ واما ما جاء فی العجز والتوانی ﴾ اشبو مطلب عجز یعنی فراغ اختیاری وتوانی یعنی امورده قصور
وتکاسله دائر کلامی حاویدر * علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه من اطاع التوانی ضیع الحقوق *
دیمشدر که مألی برکیمسه که توانی یه اطاعت ایتسه واویسه حقوقی ضایع ایدر دیمکدر که مفادی
کسب رزقده قصور ایدن تهی دست قالوب حج وزکات وسائر قوت مالیه ایله اجرا اولنه جق حق الله
ایله انفاق واکساء اوزرینه واجب اولنلرك حقوقنی ایفا ایده مز دیمك اولدیغی عاجزانه
ملاحظه اولنمشدر (وعاجزی غایتی اعتباری ایله تعریف مقامنده * العاجز من اتبع نفسه
هواها * دیمشدر که مألی عاجز اودر که نفسنی هواسنه تابع قیله دیمکدر و بونك مفادی استراحت
مظنه سیله تنبللك دیمکه وارر فتدبر (و بعض اعلام دخی * ومن العجز طلب ما فات مما لا یمکن
استدراکه وترك ما یحمد عواقبه * یعنی بکمش شیئه واصل اولمسی ممتنع اولان اموردندر انی
طلبك وعاقبتی بکنیلور وثنا اولنور نسنه یی ترکك منشائی عجزدر دیمشدر فتدبر قال شاعر * علی
المرء ان یسعی ویبذل جهده * ویقضی الـه الخلق ما کان قاضیا * مألی کشینك اوزرینه سعی
وجهدینی صرف و بذل ایلك یعنی امورنده اسبابه توسل ایتمك لازمدر ومخلوقاتك الهی اولان
پروردکار عالم عزشانه تقدیر ایلدیکی مقضی یی قضا ایدوب بترر یعنی قدر وقضانه ایسه بنه اول
اولور لکن عبد قدری بیلدیکندن اوزرینه سعی مذکور لازمدر واقتضای حکمتله اویله
مأموردر دیمکدر بعض نسخه ده مصراع ثانی * ولیس علیه ان یساعده الدهر * واقع اولمشدرکه
مألی اول سعی ایدن کیمسه اوزرینه یعنی مقصده دهرك مساعده سی واجب دکلدر دیمکدر که
باقلسه مآل مصراعین بر کبیدر فتدبر * احذر مجالسة العاجز فانه من شکی الی عاجز اعداه من عجزه
وامده من جزعه وعوده قلة الصبر وانساه ما فی العواقب ولیس للعجز ضد الا الحزم * کلام حکمت
ارتسام علمادندر مألی عاجز ایله موانست ومشورتدن حذر ایدلکز زیرا برکیمسه عاجزه حالندن شکایت
ایدوب وانکله در دلشوب نیجه ایده لم دیسه عجزی شاکی یه سرایت ایدر یعنی عاجز متصف اولدیغی
عجزی اقتضاسنجه رأیه باشلسه انك رأیی عجزی انتاج ایدر ومصلحتك بتمسندن عجزی ارائه ایله

عجزی اکا سرایت ایدوب ساعینك سعینه فتور ویرر وجزعندن شاکی یه مدد یعنی امداد
وحصه مند ایدوب انی دخی کندی کبی جزع وقلت صبر صاحبی ایدر وعواقبده اولان شیئی یعنی
صبرك عاقبتی خیر اولدیغنی اونوتدیرر وعجزه حزمدن باشقه ضد یوقدر دیمکدر (حزم اعقده کشی
احوالنی ضبط وتدارك ایتمك معناسنه ده کلور بوراده اول معنی مراددر (وروی عن رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم انه قال باکروا فی طلب الرزق والحوائج فان الغدو برکة ونجاح) اشبو
حدیث ام المؤمنین عایشه رضی الله تعالی عنها دن مرویا جامع صغیرده دخی مضبوطدر
مألی شراح بیانیجه سز رزق ومصالح ضروریه کز طلبنده مباکره ایدك یعنی بو مقوله اموره ارکندن
شروع ایدکز براصباح وقتی مصالحك تسویه سنه مظنه ظفردر دیمکدر (قلت) مولانا مناوینك
بیانی اوزره بلغانك * المباکرة مبارکة * قوللریکه صنعت قلب بعضی حاویدر اشبو حدیث
شریفدن مأخوذدر و حضرت فخر کائنات علیه اکمل الصلوات والتسلیمات افندیمز برطرفه
سوق سریه وعسکر مراد بیورسه لر اول نهارده بعث بیورر ایدی ودلالت حدیث اوزره امر
معاشده وقضای قضایا وحوائجده تبکیر مندوبدر (وابن کمال حضرتلری طلب علمده ابتکار
مندوب اولدیغنه بو حدیث اشارت ایدر دیمشدر (بزرجمهره علمه نه ایله نائل اولدك دینلدکده
غرابك بکوری وکلبك تملق وسنور یعنی کدینك تضرع ونیازی وخوکك حرصی کبی بکور وتملق
وتضرع وحرصله وارکن شرعله واصل علوم اولدم دیمشدر انتهی (امام شافعی حضرتلری
نامك کلام اعتراض ارتسامنه قولاق آصمیوب همان سکا نفع ویرنسنه یی دردست ایتکه
حرص ایله زیرا السنهٔ ناسدن سلامته سبیل یوقدر دیمشدر (وبعض علما من الخذلان مسامرة
الامانی ومن التوفیق بغض التوانی * دیمشدر که مألی سعی طلب رزق ومکسبی ترکله کیجه مقاصدی
اوطوروب مثل کبی سویلشوب اجرا ایتامك خذلاندن وتوانی یه یعنی تنبللکه بغض یعنی انی ترك
توفیقدندر دیمکدر (قلت) خذلان لغتده عون ونصرتی ترك ایتمك معناسندر بخان آهو سور یسندن
آیرلسه خذل الغزال دیرلر (علی المرتضی رضی الله تعالی عنه * التوانی مفتاح البؤس وبالعجز
والفشل تولدت الفاقة ونتجت الهلکة ومن لم یطلب لم یجد وافضی الفساد * دیمشلردر که مألی
توانی بؤسك یعنی فقر وحاجتدن زیاده بدحال اولمه نك مفتاحیدر وعجز ایله خوفدن ناشی حاصل
اولان ضعفك ازدواجندن فاقه تولد ایدر وهلاکی انتاج ایدر وطلب وسعی ایتمیان املنی بوله میوب
عدم طلب فسادا ملی ایجاب ایدر دیمکدر (و برحکیم تقدیره کثرت احاله دلائل عجزدندر دیمشدر
و بعض حکما دخی * الحرکة برکة والتوانی هلکة والکسل شوم وثعلب طائف خیر من اسد
رابض ومن لم یحترف لم یعتلف * یعنی نمو وفیض حرکت ضمننده حاصل وامور وحوائجده
تقصیر بادی هلاك اولور وآغرلق وتنبللك نقیض یمن وبرکتدر وکزن تلکو یاتغنده کسل ایله
یتان ارسلاندن خیرلودر وحرفت وصنعت ایشلمیان اوتلنه مز یعنی قوتنی بوله مز دیمکدر اسانمزده
دخی بو معنی کزن تلکو اوطوران ارسلاندن یکدر مثلیله مذکوردر (بر بلیغ بلیغ دیکره مروت
ندر دیو سؤال ایلدکده عفت برله حرفت وصنعتدر دیو جواب ویرمش (ایوب سختیانی قدس سره
شفقة علی الخلق مقام نصیحتده ای کنجلر احتراف ایدك یعنی کسب رزقده صنعت وحرفت
سببنه یاپشك زیرا بن سزك قومه احتیاجکزدن امین اولهمم دیمشدر (قلت) صاحب المستطرف
قومی امرا ایله تفسیر ایتمشدر که مفادی الجاء فقر ایله امرا واغنیادن سؤاله احتیاجدر فتدبر
(مشار الیه ایوبك احوالی اوتوز یجی بابده مرور ایتمشدر انتهی (بر رجل حسن بصری حضرتلرینه
بن مصحفی آچاروم ارك کلبسنده اوقورم دیوب یعنی کار وکسب ایله مشغول اولمم دیدیکی مراد
ایتدکده حسن بصری حضرتلری * غداة وعشیا * یعنی سحر واخشام قرائت ایت وکوندزلری

قوتك ايچون صنعتله وسائرسكا لابد ولازم حوائجكله مشغول اول معناسنى اشعار ايلديلر (داود
عليه السلام براسكاف يعنى بر بشمقجى وكفشكر دكاننك اوكندن كچوب ياكفشكرى صنعتيله
مشغول كورمكله تحسينا ياخود بطال كورمكله ترغيبا * ياهذا اعمل وكل فان الله يحب من يعمل
ويأكل ولا يحب من يأكل ولا يعمل * بيورديلركه مألى اى كيمسه ايشله ويى زيرا جناب حق
الينك امكيله قزانوب اوقزانجدن يين قوللدن راضى اولوب عملنك غيرندن اكل ايدندن راضى
اولماز ديمكدر (قال هلال بن العلاء الرقى من ابيات يعنى هلال قصيده سنك برنده بوايكى بيتى
درج ايتمشدر * فان التوانى انكح العجز بنته * فساق اليها حين زوجها مهرا * فراشا وطيئا ثم قال لها
اتكى * فانكما لابدان تلد الفقرا * مألى توانى عجزه دخترينى يعنى طبيعت ومزاجنى عقد ايدوب
مهرينى سوق ايلدى ومهردن بدل برفراش وطئ يعنى بر يومشاق دوشك كونده روب زفافده
توانى قرينه اى قرم اشته بو يومشاق دوشكه كير ويان كل طيان ومعاملهٔ زوجيته نازبرله
داماديمى عاجز ايتميوب همان تناسله باقكه ايكيكز برارايه كلديكز ولد فقرى البته طغورر سن
ديمكدر (قلت) وطئ مهموز اللام اوله رق واولك فتحى وطانك كسرى ومديله ملايم اولمش نسنه در
(سبحان الله بنده جاى عجبدر كه ترجمهٔ معلومه ده بيت مذكورده واقع فراشا لفظنك من حيث
الاعراب ثلاثيسى وطء اوله رق فعيل وزننده صفتى اولان وطيئا لفظنك فاء الفعلى اولان واوينى
عاطفه صانوب وعروسه طيبى يعنى عطرى ياقشديروب ورسمنده واقع اولان همزه ديشى تحتنه
برباء موحده نقطه سى طاقشديروب (ترجمهٔ ابيات توانى عجزه دخترينى تزويج ايلديده حين
تزويجده فراش وطيبى مهر اوله رق سوق ايلدكدنصكره بنته خطاب ايلديكه تحقيق سزلر
البته فقر وفاقه يى توليد ايدرسكز ديو قلم مترجمله تحرير اولنمشدر تجاوز الله تعالى عن قصورنا
انتهى (وقال آخر) توكل على الرحمن فى الامر كله * ولا ترغبن فى العجز يوما عن الطلب *
الم تران الله قال لمريم * وهزى اليك الجذع تساقط الرطب * ولوشاء ان يجنيه من غيرهزة *
جنته ولكن كل رزق له سبب * مألى اى دل واى اهل هوش جميع اموركده جناب خداى رحمانه
توكل قيلكه اشياده متصرف انجق حق تعالادر وعجزايله آلوده اولوب بركون دخى طلبدن
يعنى تشبث سببدن اعراض ايلمه كه لحكمة مطلبى حق تعالى مربوط سبب ايتمشدر وسببه
تشبث توكله مانع دكلدر كورمزميسنكه بارى تعالى مريم رضى الله تعالى عنهايه خرما اغاجنى
تحريك ايله كه سكا اولمش وتازه خرما دوشورسون ديو سببه تشبثله امر ايلدى اكر حضرت
مريمك تحريكسز خرمادن يمشنى دوشرمسنى حق تعالى مراد ايتسه اويله جه دوشوردى
يعنى حق تعالى بلاسبب ظاهر خلق وايجاد اشيايه قادردر لكن لحكمة عادت الهيه سى رزقى سبب
عندنده خلقدر يوقسه سبب مسببى موجب بالذات دكلدر ديمكدر (قلت) بيت مذكورده سورهٔ
شريفهٔ مريمده واقع ﴿ وهزى اليك بجذع النخلة تساقط عليك رطبا جنيا ﴾ نصنه تلميح واردر
ونص شريف مذكورك ناطق اولوب سباق وسياقى اقتضاسيله اشارت وحكايت ايلديكى قصه نك
اجمالى بودركه چونكه حضرت مريم تفاصيلى تفاسير وتواريخده يازلديغى اوزره بامر الله تعالى
حضرت عيسى عليه السلامى بلاپدر خارق عاده اوله رق حامل اولوب تولدى وقتى قريب
اولدقده كه هنكام شتا ايدى برقورو يمش باشى ويشلاكى يوق خرما اغاجى تحتنه تستر وطيانمق
ايچون واروب اول حالده على قول بطننده ن حضرت عيسى وعلى قول جبرائيل عليهما السلام
اى مريم حزن ايتمه خرما اغاجنى كنديكه ميل ايتدر وجذب ايله تحريك قيل سكا تروتازه خرما
دوشوره و بارى تعالى تحت قدمكيدن جوى آبى جريان ايتدردى خرمادن يى وصودن ايچ
وفرزند ايله ياخود اغاجك يشاروب فى الحال تازه يمشى ويرمسيله خوش دل اول ديو ندا ايلدى

حضرت مريم قورى اغاجى اماله وتحريك ايلدكده بقدرة الله تعالى اواوجهله ميوه دار وصو
دخى جريان ايلدى پس حق تعالى ملائكه كوندردى حضرت مريمك اطرافنى آلديلر وحضرت
عيسى عليه السلام طوغدقده تعظيم ايله طوتوب اقان صو ايله ييقيوب جنتدن كتوردكلرى
حرير قاطعه صاروب كنار حضرت مريمه نهاده ايلديلر بقيهٔ قصه يه اطلاع مراد ايدنلر تفاسيره
مراجعت بيورهلر وبو نخل خارقه سنده حضرت مريمك حالنه مناسبت بودركه چونكه قورى اغاجدن
وقتسز دفعهٔ اظهار ميوهٔ تازه يه قادر اولان پروردكار عالم بهر برهانه بى واسطهٔ پدر مادردن ايجاد
ولده قادردر وبونده حضرت مريمه تسليت دخى واردركه قورى اغاجى هز وتحريك ايله باذن
الله تعالى بوحالنه كتورن ذاتك مثلى ارتكاب فواحش ايده جكى متصور اولميوب اشبو خارقه
براءة دامننه دلالت ايتمشدر (ومنكرينه دخى تنبيه واردركه نخلهٔ يابسه يى هنكام شتاده اثماره
قادر اولان ذات مقدس بارى زوجسز واركسز مريمى حامل قلمغه قادردر انتهى (قلت) ترجمهٔ
معلومه ده سابق الذكر هلالك قطعه سى عنوانده صاحب المستطرفك يازديغى من ابيات
قولى كوريله رك وابيات بيتك جمعى اولمغله اندن ياكلنه رق * توكل على الرحمن الى آخره قطعه سى
(وقال آخر عنوانيله مفرز ومعناجه كلام آخر اولديغى اشكار ايكن هرنقدر قافيه لرى باشقه ايسه ده
هردو قطعه بحر طويلدن اولمغله اشبو قطعه دخى هلالك قطعه سندن صانيلوب مقول لفظ
توانى اوله رق اوزون اوزادى عجيب وغريب معنالر ويرلمشدر على مصنفها الرحمه انتهى (اشبو
بيتى ابوتمام برقصيده سنده ديمشدر * آعاذلتى ما اوحش الليل مركبا * واوحش منه فى المهمات
راكبه * ذرينى واحوال الزمان افاسها * فاهواله العظماء تليها رغائبه * يانفسلره يعنى خلقه
وياخود اكثريا اراجيف زبان نسوانده دائره اولمغله خاتونلره خطابا ابوتمام ديركه اى اراجيف كو
عاذله كيجه لر تحصيل مهمات ومعاش ضمننده اندهبالضروره راكبا ياخود ماشيا حركت وسير
ايدنلره وحشت آباد وزياده قورقنج اولمادى يعنى بنم ضيق حال ايله اكتساب معاش ضمننده
كيجه وكوندز يوللره دوشديكمه لوم ايتميوب بنى زمانك احواليله برابرك ايت يعنى بنى حالمه براق
ايچون قاچدى وشويله بويله ايتدى ديو اعتراض ايتمه كه زمانك اهوال انكيز اولان احوال
مزعجهٔ عظماسنه رغائبى ولى ايدر واريم قسمتمى ارايه يم يعنى زمانك ويرديكى شوتهى دستلك
وراسنده رغيبه لر يعنى عطاياى كثيرهٔ جناب واهب الامال واردر ضمن اسبابده واصل دست
سعى اولور ديمك كبيدر بعض نسخده (اوحش) برنده (اخشن) كورلمشدر لكن دقت اولندقده
مفادلرى بركوريلور (وقال آخر) لاتضجرن ولاتدخلك معجزة * فالنجح يذهب بين العجز والضجر *
مألى صاقن غمدن منفعل اولوب مطلقا چاغروب باغرمه يعنى لدى الاحتياج اضطجار ايله يله باب
كباره چوق كيدوب ودامن التجايه صاريلوب اولقدر تعجيز ايتمه وكسل ايله بوموش دخى خانه كه مبنوب
استانهٔ دروب وابواب اولياى اموره مثلا سبنوب كبى اوزاق برده يسلك بنى رجال آستانه كورورلر ديو باقه
يعنى ايكى شقك ماييننده بولن مقصوده مساعده عجزايله ضجرمياننده حاصلدر ديمك اولديغى
ملاحظه اولنمشدر الوپرسه قبول اولنه (براعرابى بليغ عاجزى توصيفده * العاجز هو التاب قليل
الحيلة والملازم للحليلة * ديمشدركه مألى ايجاز اشتمالى عاجز اول كنج ودنجدركه تدارك معاشده
تدبيرى آز وخانه سندن اسكى زمان زنانى كبى چيقميوب دائما همسريله دمساز اوله ديمكدر (تنبللر
حقنده بلغاء قدما * فلان شعاره الكسل ودثاره التسويف والعلل * يعنى فلانك تنبللك پيراهنى
وحصول مطلبى كيروقومق ايله علل يعنى عدم نيل مطلبه عارضه لر ثوبيدر ديمشلردر * من
العجز والتوانى نتجت الفاقة * دخى كلام حكمت ارتسام قدمادندركه مألى بلاو اولديغى اوزره
عجز وتوانى منشأ فقر وفاقه درديمكدر (كتمسان حضرتلرى * يابنى اياك والكسل والضجر

فانك اذا كسلت لم تؤد حقا واذا ضجرت لم تصبر على حق * يعنى مشار اليه حضرتلرى نجلنه
نصيحتده اى اوغلجغم كسل ايله ضجره يناشمه زيرا كسل وضجر ايدر ايسك نه حق ادا ونه
حقه صبر ايده بيلور سن بيورمشدر كه مفادى كسل مانع كسب اولمغله ضمننده عهده كه
انفاق واداره سى واجب اولان كسالك حق نفقه سى كيرو قالور وضجر دخى متحقق اولان قدره
عدم رضايى مظهر اولور ديمكدر (ضجر لغتده فتحتيله غمدن طار بلوب اضطراب چكمكدر
(قلت) اشبو اقوال اشارتى سبقت ايتديكى اوزره بو عالم حكمت صمدانيه اقتضاسنجه
عالم سبب و انده هر بر مطلب پيوستهٔ سبب اولمغله معطى و مانع انجق جناب مسبب الاسباب
اولديغى بى اشتباه ايسه ده ينه امر الهى مقتضاسنجه سر قدر خارج از ادراك بشر اولديغندن
اسبابه توسل ايتمكده و حكمت سببى انكار وتعطيله جرأت ايتامكه معنى تنبيه دن عبارتدر والسلام
(قال ابو العتاهيه) اذا وضع الراعى على الارض صدره * فحق على المعزى ان يتبددا *
مآلى چوبان كوكسنى يره وضع ايدوب يعنى اهمال ايدوب تحت رعيتنده اولان مثلا كچى سورى يسنه
باقسه سورى طاغيلوب پريشان اولور ديمكدر كه مفادى ترك تشبث اسباب ايدن نيل مطلبدن
محروم اولور ديمكدر (صاحب المستطرف بوراده * فالتوانى هو الكسل وتضييع الحزم
وعدم القيام وترك التسبب والاحتراف والاحالة على المقادير وهذا من اقبح الافعال * ديو
مطلب مذكورى فذلكه بند ايدوب و چونكه سخا وسرف ظاهرا برينى اكدار ديغى كبى
توانى ايله عنوان بابده عقب ذكر توابده وماشبه ذلك قوليله اشارت ايلديكى تأنى دخى نظرهٔ
اولاده بكرنك كوربنوب توانى ايسه مذموم وتأنى ممدوح اولديغنه موجب تلاش اذهان اولمغله
دفع تخديش وجواب وسؤال مقدر ايله * واما التأنى فانه بخلاف التوانى وهو الرفق ورفض العجلة
والنظر فى العواقب * ديو تعريف و ايضاح ايلمشدر كه مآلى توانى ديديكمز كسل و حزمى
تضييع ومصالح نفس اوزره قيامك عدمى وسبب وصنعتى ترك ايله مقاديره حواله اولوب بو ايسه
اقبح افعالدندر ديمكدر (قلت) مقادير اشاعله ابن هشام ازدينك قصيده سنده واقع * فان
الاتنى المقادير الخ * بيتى شرحنده يازديغى اوزره قدرت الهيه دن عبارت اولان قدرك متعلق
اولان مقدورك جمعيدر (واما تأنى توانينك خلافندر كه تأنى ايشى رفق وملايمتله طوتوب
عنف ايتامك وعجله يى رفض وترك ايتمك وعواقب اموره نظر يعنى عواقب امورى كركى كبى
ملاحظه دن عبارتدر كه بو صورتده ملاحظهٔ فقرانه اوزره تأنى اسبابه شروع اوزرينه اجرا
اولنه جق حال ديمك وتوانى اسبابه شروعى ترك ديمك اولديغندن بينلرنده بو وجهله دخى فرق
دركاردر (تأنى يى ثناده) من نظر فى عواقب الامور سلم من افات الدهور * ديمشدر كه مآلى
عواقب كارى ملاحظه ايدوب ايشنه ينه متوكلا عليه تعالى شروع ايدن دهرك آفت ومصيبتلرندن
سالم اولور ديمكدر وتأنى بابنده ﴿ ولا تعجل بالقرآن من قبل ان يقضى اليك وحيه ﴾ نظم
جليلى حضرت حبيب اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمه نازل اولمشدر كه مآل اطيبى اهل
تفسير بيانى اوزره اى رسول بركزيده قرائت قرآنده وعلى تفسير سؤال ازالنده وحيى سكا ادا
اولنمدقجه وعلى قول مجمل قرآنك بيانى سكا كلمدكجه تبليغنده عجله ايلمه ديمكدر (قلت) آخر آيت
مذكوره ﴿ قل رب زدنى علما ﴾ در مآل جليلى اى حبيبم سكا وحى اولنانه لامحاله نائل
اولورسون سن استعجال بدلنده اى پروردكارم بنم علمى زياده ايله ديو زيادهٔ علم وعرفان سؤال ايله
ديمكدر و زيادهٔ علمى احكام شرع و آيت قرآن ومعانيسنده زياده ايله ويا فراموش اولنامق
ايچون توفيق حفظ ويا خود علم بعد العلم شقوقيله تفسير ايتمشلردر (لطائف قشيريده موسى
عليه السلام زياده علم طلب ايلدكلرنده صحبت خضره حواله اولنوب اما پيغمبرمز عليه الصلاة

والسلامه بلا طلب زيادهٔ علم احسان اولندى بوندن قدر عاليلرى نه مرتبه ده اولديغى
بيلنه ديمشدر انتهى (وقال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم (من اعطى حظه من
الرفق فقد اعطى حظه من الخير ومن حرم حظه من الرفق فقد حرم حظه من الخير) قلت
(صاحب المستطرف من الخير برنده (من الدنيا والاخرة) ديو تحرير قلمش ولكن جامع صغيرده
ابو الدرداء رضى الله تعالى عنه مروى نقل ايتديكمز عبارهٔ شريفه اوزره مضبوطدر
ومآل شريفى شراح بيانجه نصيبى رفقدن اعطا اولنانك خيردن نصيبى اعطا اولندى ونصيب
رفقدن محروم اولان خيردن محرومدر زيرا كه مطالب دنيويه واخرويه رفق ايله نائل اولنور وفقدانى
باعث فقدان مطالبدر ديمكدر (وبنه رفقده رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم عايشهٔ
صديقه رضى الله تعالى عنهايه خطابا (عليك بالرفق فان الرفق لا يخالط شيئا الا زانه ولا يفارق
شيئا الا شانه) بيورمشلردر (قلت) اشبو حديث شريف جامع صغيرده (عليك بالرفق
ان الرفق لا يكون فى شئ الا زانه ولا ينزع من شئ الا شانه) عبارهٔ شريفه سنده مضبوطدر
ومآل شريفى شارح بيانجه اى عايشه جميع امورده لين الجانب واقتصاد اوزره اولمق ايله احسن
وارفق اولان شيئى التزام و اخذ قيل كه رفق قنغى شيده بولنسه و قنغى شيئه مختلط اولسه
اول شيئه زينت ويردى وويرر يعنى هر خيرك سببيدر و قنغى شيدن نزع اولنسه و مفارقت
ايتسه اول شيئه عيب ويردى وويرر ديمكدر اشبو حديث شريفى حضرت عايشه رضى الله
تعالى عنها غزوانك برنده معيت سعادتده اولوب هودج نشين اولدقلرى دوه سيرده بطائت
ايدوب صديقه حضرتلرى سيريچون دوه يه شكاف پردهٔ هودجدن محجنلرينى اوزادوب ضرب
ايلدكلرى منظور حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم اولمغله ارشادا بيورمشلردر
(وتورات شريفده * الرفق رأس الحكمة * زيب صحيفه سيدر كه رفق حكمتك رأسى يعنى مبدائى
وجامعى واعلاسيدر ديمكدر * العقل اصله التثبت وثمرته السلامة * كلام قدمادندر كه مآلى شجر عقلك
كوكى تثبت يعنى تأنى و يعشى دار بنده سلامتدر ديمكدر (بر سيف قديم اوزرنده * التأنى فيما
لا يخاف فيه الفوات افضل من العجلة فى ادراك الامل * عبارهسى يازلمش بولنمشكه مآلى فوتندن
قورقولميان يعنى حصولى ممكن اولان شيده ومطلبده تأنى عجله دن افضلدر ديمكدر فتأمل
و بعض حكما * تأن بحزم فان استوضحت فاعزم * ديمشدر (قلت) مآلى امور يكى رؤيتده
شروعده ابتدا احوال ومقدماتنى ضبط وتدارك ايدرك و احتمال ضررى احتمال فائده يه ترجيح
برله آخر الفكر اول العمل قضيهٔ حكمت ناطقه سنى دوشونه رك عجله سز وهر طرفنك حسنى كركى كبى
سكا تبين ايتدكده او ايشه باشله ديمكدركه بر كوزل قاعده در و * بد الرفق يجنى ثمر السلامة وبد
العجلة تغرس شجر الندامة * اقوال حكم مآل حكماى علماندندر ومفادى مزرعهٔ آخرت اولان
اشبو باغ عالمده دست رفق وملايمت سلامت ميوه سنى ديوشرر وعجله الى شجر نداماتى ديكر ديمكدر
(وتأنى يى مدحده) قد يدرك المتأنى بعض حاجته * وقد يكون مع المستعجل الزلل * قولى اشعار
بلغاندندر كه مآلى متأنى اولان كاهيجه ياخود محققا بعض مطلوبنه نائل اولور ومستعجل ايله
بعضا زلل برابردر يعنى عجله ايدن سورچر ودوشر ديمكدر (قلت) بونك مفادى تأنيده ضرر
بو قدر بعضا ايشى بتر وبترسه ده آفت زائده يه اوغرامز اما مستعجل ايشى بتديكى شونده طورسون
ارالقده بلاى ديكره اوغرار ديمكدر فتدبر (ودخى انتظار وتأنى سلامته حصن حصيندر وعجله
مفتاح ندامتدر مفهومنده اولان * الاناءة حصن السلامة والعجلة مفتاح الندامة * ايله بر كيمسه
مقصدينه رفق وملايمتله ظفرياب اولماسه آيا نه شئ ايله ظفرياب اولور يعنى ملايمت هر آينه
مجلاى صورت حصولدر مفادنده اولان * اذا لم يدرك الظفر بالرفق والاناءة فبم اذا يدرك * سوزلرى

اقوال حكمادندر مهلب * اناة فی عواقبها خير من عجلة فی عواقبها فوت * ديمشدر كه مفهومی
برتأنی كه عاقبتنده مطلوبه ظفر محقق اوله عاقبتنده فوت مطلب بولنان عجله دن خير اولور ديمكدر كه
مفادی قول سابقلر مفادنده در (بعض حكما دخی * اياك والعجلة فانها تكنی ام الندامة لان
صاحبها يقول قبل ان يعلم و يجيب قبل ان يفهم و يعزم قبل ان يفكر و يحمد قبل ان يجرب و يذم
قبل ان يختبر وان يصحب هذه الصفة احد الا صحب الندامة وجانب السلامة * ديمشدر كه مفهومی
عجله دن صاقن كه عجله ندامت اناسی ايله كنيه لنمشدر زيرا عجله صاحبی يعنی انكله متصف اولان كيمسه
برشيء بيلمدن واكلمه دن اول سويلر وتفهمدن اول سؤاله جواب ويرر و برايشی تفكردن اول يعنی عاقبت
كاری قبل الملاحظه قصد ايدوب اجرا ايدر وشخصی واشيايی تجربه دن واختبار دن مقدم مدح
و ياخود ذم ايدر واشبو صفاتی بر كيمسه استصحاب ايتمز ومتصف اولماز البته او كيمسه ندامته مقارن
وسلامتدن مجانب اولور ديمكدر ﴿ اما الصناعات والحرف وذكر الصناع والمحترفين وما يتعلق بهم ﴾
يعنی باب كسبدن مفرز اشبو مطلب صنعت وحرفت وارباباری و بونلره متعلق شيلر ذكرنده در
(سهل بن سعد رضی الله تعالى عنهدن (عمل الابرار من الرجال الخياطة وعمل الابرار من النساء الغزل
اثری روايت اولنمشدر كه مآلی امت اجابتك اركلكلرندن مطيعلرينك اعمالی يعنی صنعت وكسبی
اثواب دكك ونسوان مطيعه لرينك كاری ايپلك اكرمكدر ديمكدر (مناوی بو اثرك ابن جوزی
وسائرلری موضوع اولديغنه حكم ايتديلر ديمشدر (صاحب المستطرف ديركه رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم مبارك ثوب شريفلرينی ونعل شريفلرينی دكرلر ايدی (قلت) اشبو فعل
سعادتلرندن مقصود امت مرحومه لرينی تعليم وارشاددر (سعيد بن مسيبدن لقمان حضرتلرينك
خياط اولديغی مرويدر (وابن شوذب دخی علی قول ادريس عليه السلامك خياط اولدقلرين
روايت ايتدیلر * ووقف علی كرم الله تعالى وجهه ورضی الله تعالى عنه علی خياط فقال ياخياط
ثكلتك الثواكل صلب الخيط ودقق الدرور وقارب الغروز فانی سمعت رسول الله صلى الله تعالى
عليه وسلم يقول يحشر الله الخياط الخائن وعليه قميص ورداء مما خاط وخان فيه واحذر السقاطات
فان صاحب الثوب احق بها ولا تتخذ بها الايادی تطلب المكافاة * مآلی صنعتنده دقت ايتمان
بردرزی يه حضرت علی ای خياط سنی انالر ضايع ايتسك يعنی هلاك اوله سن انكسار تو بخيله
ايپلكی قوراق ومحكم ايت وديكشك بيول يته دقت قيل يعنی خط مستقيم و برقرار اوزره صقجه
ديك پارچه لرينی صيقلمسون ديو بر برينه بتشديروب او يلجه ديك زيرا رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلمدن ايشتدمكه الله تعالى يوم قيامتده خائن خياطی ديكوب وخيانت ايتديكی ثوب
اوزرنده اوله رق حشر ايله تشهير ايدر ودخی ثوبك قرپنديلرينی اليقومقدن صاقن كه ثوبك
صاحبی انلره سندن احقدر يعنی صاحبنه ويرواول قرپنديلری كار اتخاذ ايتمه شيء ناچيز
ايسه ده صاحبنه ويرتا كه مكافات خيره نائل اوله سن ديديلر (برحكيم ذی فنون * ان من القبيح
ان يتولی امتحان الصناع من ليس بصانع * قول حكمت اولنی ديمشدر كه مآلی ظاهر اولديغی
اوزره صانع اولميان يعنی صنعتی ونيك وبدی بيلميان كسان اهل صناعتك امتحانته وحاذق
وماهرينی وغير حاذقنی تمييزه مأمور اولمق قبيح تدبيردر ديمكدر * كذب دلال * ضرب مثل
اولوب حتی * لكل احد رأس ومال رأس مال الدلال الكذب * يعنی هر كسك بر رأس مال وسرمايه سی
واردر دلالك سرمايه سی دخی كذب ودروغدر كلامی مشهوردر امام مجاهد ﴿ واتبعك الارذلون ﴾
آيتنده اولان ارذلونی حوا كون ايله تفسير ايتمشدر كه طقو يجيلر ديمكدر * وقيل ان حائكا
سأل ابراهيم الحربی ما تقول فيمن صلى العيد ولم يشتر ناطفا ما الذی يجب عليه فتبسم ابراهيم
ثم قال يتصدق بدرهمين فلما مضى قال ما علينا ان نفرح المساكين من مال هذا الاحمق * يعنی

ابراهيم حربی حضرتلرينه برحائك يعنی جولهه صلاة عيدی قيلوب بعده ناطف اشترا ايتميان
كيمسه اوزرينه نه لازم اولور ديو سؤال ايتدكده تبسم ايدوب ايكی درهم صدقه ويرمك
لازم اولور ديو جواب ويروب شخص سائل حائك كتدكدنصكره اشبو احمقك مالندن مساكين
وفقرايی تفريحده بزه ضرر يوقدر بيوردی (ناطف پشمينه كه علی قول كان حلوا سيدر عيد فطرده
بورالرده شكر وحلويات اشترا وتناول واهداسی عادت اولديغی كبی اورالرده يعنی عراقده
دخی او مقوله حلوياتی بيرامده الوب اهدا واكل عادت ايمش حائك مرقوم كال جهلندن اول
عادتی عبادت صانورمش و بونقلك فحواسی حائك صنفنك غالبا خاصة صنعت ميدرهرنه ايسه
حماقتله اتصافلرينی بيان اوله جقدر (اما اشبو حكايه عبارهٔ محرره سنی ترجمهٔ معلومه ده اصلا
تأويلی قبول ايتمز حيثيتده (برحائك يعنی جولهه ابراهيم الحربی يه بر كيمسه صلوات عيدی ادا ايلسه ده
اوزرينه واجب اولان صدقهٔ فطره طعامنی اشترا ايدوبده فقرايه اعطا ايلمسه او كيمسه يه
نه لازم اولور ديو سؤال ايدنجه ابراهيم ايكی درهمی تصدق ايلر ديه رك جواب ويردكدنصكره
بيور ديلر كه بويله احمقك ماليله فقرايی تفريح ايلمك اوزريمه واجبمی ايدی ديه رك تأسف
ايلديلر ديو مترجمنك هوشی باشنده ايكن بويله جه ترجمه ايدوب وقلميله يازديغی كورلمشدر
* داخی نه ديم كه اوليه معلوم شريفك * صاحب المستطرف نقل ايدركه اردشير بابك
صناعت رديه اصحابی اولادلرينك كندويه نديم اولمسنه راضی اولماز ايمش مثلا جلاه وحجام
ودباغ كبی هرنه قدر درايتلری اولوب اصحاب هنر ومعرفت نفيسه اولسه لر بيله ينه مجلسنه
اوغراتمز ايمش (قلت) اشبو اردشير ساسانيهٔ عجم ملوككنك اوليدر وحكمنداندر خدمت
ملوكده ومراتب رعاياده مراتب واداب ترتيب وكتاب تأليف ونصب موبدان ايلدی * لا ملك الا
بالرجال ولا رجال الا بالمال ولا مال الا بالرعية ولا رعية الا بالعدل * كلام حكمت انسجامنك قائليدر
اون درت سنه اون ماه سلطنت سورمشدر انتهى (وقال كعب لا تستشيروا الحاكة فان الله
سلب عقولهم ونزع البركة من كسبهم * يعنی كعب حضرتلری حائكلرله امور يكزی استشاره
ايتميك زيرا حق تعالى انلرك عقلنی سلب وكسبلرندن بركتی نزع ايتمشدر ديمشدر (اماذ كراولنان
ترجمه ده اشبو قول كعبی اردشيرك قولنه عطف ايله (وديرلرايمشكه حائك ايله استشاره ايتميك الخ
ديو قول اردشير اولمق اوزره ترجمه ايتمشدر ارتق نسخه سنده غالبا قال كعب اولمامق كركدر
ديو تأويله صاپلی الكن بو دخی بعيد جه در علی ما لا يخفى (محكيدر كه حضرت مريم رضی الله تعالى
عنهانك برطاقم جلاه لره يوللری اوغرايوب جاده دن سؤال ايدر انلر خلافيله جواب ويردكلرندن
الله تعالى كسبلريكزدن بركتی سلب ايلسون ديو انكسار ايلديلر بناء عليه بركت يوقدر ديديلر
(قلت) غالبا سخافت عقللرينه بناء هزل طريقيله ياپدقلری طوغری يولی عن قصد يكلش
سوق ايتمك كركدر كه انكسارمشار اليهايه اوغرامشلر وشأمتلری اهل صنعت مذكوره يه
دخی تأثير ايتمشدر (ابو العتاهيه عبده اكرميت تقوی ايله اولوب حرفت خسيسه اكرميته مانع
اولماديغنی * وليس علی عبد تقی نقيصة * اذا صحح التقوی وان حاك اوحجم * بيتيله ادا ايتمشدر كه
مآلی عبد متقی تقواسی ثابت اولديغی وقتده هرنه قدر جلاه و حجام اولديسه ده ا و صنعتلر
اكا نقيصه دكلدر ديمكدر والله الموفق للصواب واليه المرجع والمآب

﴿ الباب السادس والخمسون ﴾

اشبو اللی التنجی باب زماندن شكوی وزمانك خلقه انقلابی يعنی فلكك كجروشلكی وادباری ومكاره
واكداره صبر ونوائب ومصائب دهر اوزره تسلی بياننده در و باب مذكور اوچ فصلی حاويدر

﴿فصل اول﴾ شكوى وانقلاب مرقومه دائر آثار واشعار وحكاياتى مشتملدر (انس بن مالك رضى الله
عنه مامن يوم ولاليلة ولاشهر ولاسنة الا والذى قبله خيرمنه) ديوب و بن بو كلامى بنم وسزك نبيكز اولان
عليه الصلاة والسلامدن ايشتدم ديديكه مألى بركون و بر كيجه و برآى و برسنه يوقدر كه انلردن
اول اولان اوقات مذكوره كندولرندن خيرلو اولميه يعنى ايام كذشته ايام آتيه دن خيرلودر ديمكدر
(معاويه رضى الله عنه معروف زماننا منكر زمان مضى ومنكره معروف زمان لم يأت * ديمشدر كه
حق الانصاف بر كلام بليغدر مألى آشكار اولديغى اوزره ايچنده اولديغمز عهد ووقتك احسان
وايولكى بزدن اول كچن زمانه نسبتله اول زمانك بكنلمياتى يعنى كوتولكيدر وعهديمزك كوتولكى
بزدن صكره كله جك زمانه نسبتله اول كلجك زمانك ايولكيدر ديمكدر كه مفادى ايولك يوما
فيوما تنزلده در ديمكدر (اما ترجمهٔ معلومهٔ مذكوره ده قول مرقوم زمانمزك منكرى
معروف ومعروفى منكردر وشكايت ايده رك برزماندر كه سابقده مثلى كلدى ديو مترجمدر (رسول
اكرم صلى الله عليه وسلم افنديمزك عضبا اسمنده اولان ناقهٔ شريفه لرينى بردوه بچه مزدى بركون
بر اعرابى برقعود دوه اوزره كلوب رخصت سعادتله لدى المسابقه عضبايى سبق ايلدى اشبو
كچمك اصحابك كمال غيرتلرندن كوجلرينه كلدكده اول واقف علم لدن صلى الله عليه وسلم (ان
حقا على الله ان يرفع شيئا من هذه الدنيا الاوضعه) بيورديلر (قلت) قعود ايكى ياشنده اولوب
ركوبه قابل اولان دوه نك وصفيدر (واشبو حديث شريف انس بن مالك رضى الله عنهدن
مروى جامع صغيرده مضبوطدر ومألى اكثريا دنياده عادت الهيه نك جريانى بحكمةٍ بونك
اوزرينه در كه برشيئ رفيع قيلدقده انى تنزيل ايدر ديمكدر كه مفادى دنيادن زهد واعراضه
تنبيه وتواضعه ترغيبدر انتهى (همدانلى بر پير روزكار ديده دن حكايه اولنمشدر كه هنكام
جاهليتده اهل بلده برخصوص ايچون بنى ملوك بنى حميردن ذوالكلاع العربى يه هداياى كثيره ايله
باسفارت ارسال ايتمشلر ايدى مقر حكومتنده ملاقاتى ايچون برماه مقدارى مكث وتوقف ايتدم
كمال تعزز وغرورندن خلال ماهده كنديله ملاقات اولنه ميوب شهر كامل مرور ايلدكدنصكره
بنى سراينه كتورديلر اوطورديغى قصر عالينك پنجره سندن كورندكده اطراف قصرده بولنان
اركان وخدامى تعظيما سجده يعنى يوزلرينى يره وضع ايتديلر بعده مصلحتى عرض ايدوب وبتوروب
عودت ايلدم براز زماندنصكره كوردمكه دولتى قرين زوال اولوب حصه هجرت ايتمش
وبردرهملك كباب آلوب ودابه سنك ارقه سنه سينوب بير واشبو ابياتى دير ايدى * اف لدنيا اذا
كانت كذا * انا منها فى بلاء واذى * ان صفى عيش امرىء فى صبحها * جرعته ممسيا كأس
الردى * ولقد كنت اذا ما قيل من * انعم العالم عيشا قبل ذا * مألى كوتولك ونا پاكلك
دنيا ايچوندر يعنى يوف شو دنيايه كه بونك كبى اوله يعنى بوحال ايله متصف اوله كه بن بودنيادن بلاء
وشدت واذاده واقع اولدم يعنى ضيق حال ايامه مبتلايم حال دنيا شويله كه كاهيجه بركشينك
دنيانك صباحنده تعيشى صفوت واسايشده اولورسه اخشام اولدقده دنيا كوتولك كأسنى
نوش ايتديرراشته برمنوال بيان ومدعا مقدما عيش ودولت بونده ن عالمده انعم واكثر كيمدر ديو
صورلدقده بودر ديو بنى كوسترلردى شمدى ايسه فلاكتى بو قيلغه قودى بندن عبرت آل ديمكدر
بيت اخير نسخه مزده بولنمغله بو دفعه درج اولندى (يونس بن ميسره) لايأتى علينا
زمان الابكينا منه ولاتولى علينا زمان الابكينا عليه * ديمشدر كه مألى بزه كلان وقته يعنى زمان
حاضره اكدار آلود اولديغندن اغلرز واول وقت كچدكده انك اوزرينه دخى تحسرا آغلرز يعنى
اندنصكره كلان زمان اندن اشد در كه كچمسى بزه كنديني اراتدير ور وحسرتلى ايدر ديمكدر
(اشبو معنايى يونس مومى اليه ومن قوله * رب يوم بكيت منه فلما * صرت فى غيره بكيت عليه *

يعنى يونس مومى اليه كلام مرقومنى اشبو بيتله دخى نظم ايتمشدر (قلت) ترجمهٔ معلومه ده * ولاتولى
الخ فقرهٔ ثانيه سى ترجمه سنده معناى مطابق طورر ايكن حالا اولان زماندن شكوى ايده رز
ديو لازمى اولان معنايه حصر ايتمش وبيت مذكورك اوزرنده اولان ومن قوله ضميرى يونسه
راجع ايكن بومعناده شاعر عرب شويتى نشيد ايلمش ومصراع ثانيه كچن كونلرك
قدروقيمتلرى بيلمكله حزن وبكا ايده رم ديو معنايى بناشدر مقدمه همت قلمشدر قدير انتهى
(وشاعر آخر دخى معناى مذكورده * ومامن يوم ارتجى فيه راحة * فاخبره الابكيت على
امس * بيتنى نظم ايتمشدر كه مألى بركون بكچمزكه اول كونده راحت مأمول ايدوب اوبله
كونى خبر ويرويم انجق اول كون بكچدكده بكا ايلدم يعنى اول كچن كون جاى راحت اولور كه
اكدارلردن خالى دكل ايكن انك اوزرينه كلان كون اندن بدتردر اول كدردن خالى اولميه رق كچن
كونه تأسف اولنور يعنى كلانى كچنه رجحت اوقوندبرر ديمكدر (وابن الاعرابى دخى * عن
الايام عدفعن قليل * ترى الايام فى صدر الليالى * ديمشدر كه مألى اشبو بركون نه كونه ايسه
كوندن صايلور يقينده كونلرى كيجه لر صورتنده كوررسن ديمكدر فافهم (حضرت على كرم الله
تعالى وجهه * ماقال الناس لشيء طوبى الا وقد خبأله الدهر يوم سوء * بيورمشدر كه
مألى ناس برنسنه يه بكنوب ومحظوظ اولوب نه كوزل اولمش ديمز الا اول نسنه ايچون دهر بركوتو
كونى كيزلمشدر يعنى دنيانك آب صاف سرورى انجامنده كدر آلود شرور اولور ديمك اولوب
مقصود عاليلرى دنيا دار محنت دانده سلامت معادى موجب طاعاته چالشوب سه روزه اقبال
معكوس لابقاسنه الداتمامليدر ديمكدر رضى الله تعالى عنه (وقال شاعر) فاالناس بالناس الذين
عهدتهم * وماالدار بالدار التى كنت اعهد * مآل بيت مذكور عهد اولدن ناس بيلرنده
بر برينه وفا وسائر حقوقه رعايت اولنديغى بيلوردم شمدى ايسه ناس اومجامله اوزره دكل واسكى
بيلديكم دار محبت ونعم مدارلر دخى اودارلر اولميوب قلوبى طاراشديرر اولمش يعنى ايچلرينه
وفاسزلر كيرمش ديمكدر (ابن اعرابينك بيتندن بورايه قدر اولان مقال بوكره نقل وترجمه
اولنمشدر (ودخل داود عليه السلام غارا فيه رجل ميت وعند رأسه لوح مكتوب فيه انا فلان
ملكت الف عام وبنيت الف مدينة وتزوجت الف بنت وهزمت الف جيش ثم صار امرى الى ان بعثت
زنبيلا من الدراهم فى رغيف فلم يوجد فبعثت زنبيلا من الجواهر فلم يوجد فدققت الجواهر واسففتها
فمت مكانى فمن اصبح وله رغيف وهو يحسب ان على وجه الارض اغنى منه فاماته الله كما اماتنى *
اشبو حكايه نك مألى بودركه حضرت داود عليه السلام برمغاره كوروب واطلاع ايچون ايچنه
كيررلر وانده بررجل ميت جسدى وباشى اوجنده برلوحه كوررلركه لوحه ده بن فلان ملك اولوب
بيك سنه سلطنت وبيك شهر بنا وبيك قز تزوج ايدوب وبيك اوردو بوزدم ايدى صكره اولكامده
قحط اولمغله حالم شو صورته وارديكه برچورك تحصيلى ايچون برزنبيل طولوسى اقچه يى مماكمه
كوندردم بولنمدى بعده جواهر ايله طولو برزنبيل آخر دخى كوندردم بولنمدى بولنمديغندن جواهرى
دق وسحق ايله سفوف وتوز ايتدم ومكانمده يعنى مال ومنال ايله مالامال اولان سراى عاليده
اچلغمدن فوت اولدم قنغى كيمسه دركه برچوره كه مالك اوله رق صباحليه يعنى اندن غيرى
شيئه مالك اولميه ده روى ارضده كنديندن زنكين وار ديو ظن وزعم ايده يعنى غنى نائبهٔ دهردن
خالى اولورم وفقر ايله فوت اولمم زعمنده اوله اول كيمسه بوزعمده اولمسون حق تعالى اومالك يك نان
اولان كيمسه يى وزنكينيده افنا ايدر بنى بو خزائن وملك ايله افنا ايتديكى كبى حسبحال
يازلمشيدى كه مفادى * بر دكرمندر بوفانى اون ايدر بركون بزى * خواسنجه دنيادار فنادر باى
وكدايى افنا ايدر وتوانكرلك مانع فنا وسبب بقا اوله مزديمكدر (قلت) صاحب القاموس فيروز آبادى

ابن هشامدن رحمهما الله تعالى نا قلا اشبو حكايه يى ش ف رماده سنده يازمشدركه بو محله
نقلى مناسب كورلدى شويله كه يمنده سيل وقوعيله برقبر آچوب ايچنده كرداننده انجودن دبزلمش
يدى كردنلك والرنده و بازولرنده وطپوقلرنده يديشر مرصع التون بلازكلر و بازوبندلر وخلخاللر
وهر پرماغنده ذى قيمت جوهر يوزكلر اوله رق برخاتون جنازه سى ظهور ايتدى و باشى اوجنده
اموال كرانبها وتحف طولوسى برصندوق و برلوحه بولندى واوحه نك اوزرنده * باسمك اللهم
آله حمير انا تاجة بنت ذى شفر بعثت مائرنا الى يوسف فابطأ علينا فبعثت لاذتى بمد من ورق لياتينى بمد
من طحين فلم يجده فبعثت بمد من ذهب فلم يجده فبعث بمد من بحرى فلم يجد * فامرت به فطحن
فلم انتفع به فاتلفت فمن سمع بى فليرحمنى واية امرأة لبست حليا من حلبى فلاماتت الاميتتى *
عباره سى يازولوايديكه مألى بن حمير امراسندن ذى شفرك قزى اولوب معاذالله قتلق وقوع بولمغله
ذخيره مى جلب ايچون عزيز مصر اولان يوسف عليه السلام ذخيره جميرى ارسال ايلدك
بچكمكله خواص اتباعمدن بريني برمدكش ويروب برينه برمد اون تداركيچون بلا ده كوندردم
بولهمدى بعده برمد التونله كوندردم ينه بولهمدى بعده برمد بحرى يعنى انجو ويروب كوندردم ينه
مأبوسادوندى بن دخى اول انجويى اون ايتديروب ييدم لكن علت جوعمى كيدرمدى انجامى بوقدر
امواله مالك ايكن آجلقدن تلف اولدم بو قصه مى اشيدنلردن بكا ترحم ايتلرى رجا اولنور عجباقنغى
نسادركه اشبو حليلرم كبى حليلر طاقنوب بنم صورتم اوزره تلف اولمامشدر يعنى اولمشدر ديمكدر انتهى
(وقال هيثم بن خالد الطويل دخلت على صالح مولى مناره فى يوم شات وهو جالس فى قبة له مغشاة
بالسمور وجميع فرشها سمور و بين يديه كانون فضة يسجر فيه بالعود ثم رأيته بعد ذلك فى رأس
الجسر وهو يسأل لناس * يعنى هيثم نقل ايدركه برصغوق كونده مناره نك چراغلرندن صالحك
دائره سنه وارمش ايدم كوردمكه پرده وازرلرى وطوانلغى وجميع مفروشاتى سموردن تنظيم
اولنمش اولان قبه سنده اوطورر و پيشنده بركش منقل اولوب عود ايله علولندير يلور ايدى
بوحالدنصكره كوردمكه بغداد جسرى باشنده ناسدن ديلنور ايدى (اما ترجمهٔ معلومه ده عبارهٔ
حكايهٔ مذكوره هسيم بن خالد الطويل ديمشكه شهر مناره والبسى صالحك مجلسنه دخول
ايلديكمده كوردمكه البسهٔ فاخره وسمور ايله محاط وجمله بساطلرى سمور واوكنده كشدن
منقل وعود وعنبرايله تبخير اولنمش و بعد برهة من الزمان كوردمكه كال فقر وفاقه يه دوچار وثياب
بذله ايچنده بركوپرى باشنه اوتورمش ناسدن سؤال ايلر ديو ترجمه قلنمشدر (قبه قافك ضميله بنادن
مدور اولان سقف (وسجور جيم ايله سجور وزننده تنور علولندر دكلرى تومرقدر كذا فى القاموس
حتى فى وانقولى انتهى * ذهبت اعمارهم و بقيت اعمالهم * اشبو كلامى برمرد آكاه برقصر
خراب پيشكاهندن بچركن ديمشدركه مألى بو قصر اصحابنك عمرلرى ياخود معمور ايتدكلرى بر
كتمش عمللرى قالش ديمكدر باقى اولان اعمال خيريه قصرلرينى ياپمق همزدر ديمكى مراد
ايتمشدر (منقولدركه امويه طرفندن والئ خراسان اولان عبد الرحمن بن زياد بن ابيه بيك سنه
يشامق وهركون بيك درهم صرف ايتمك حساب وتقدير يله اموال افراز ايتمشيدى برازجق
مدتدنصكره برابر كتورديكى مصحف شريفك كيسهٔ مجلاسنى بيعه محتاج اولدى (ولما قتل عامر
ابن اسمعيل مروان بن محمد نزل فى داره وقعد على فراشه دخلت عليه عبدة بنت مروان فقالت ياعامر
ان دهرا انزل مروان عن فرشه واقعدك عليها المبلغ فى عظتك * يعنى مروان بن محمدى عامر
وعلى نسخة عمرو بن اسمعيل بولنديغى خانه ده قتل ايتدكده مندرينه اوطوردى اوخلالده مروانك
قزى عبده يانه كلوب اى عامر دهر مروانى مندرندن ايندروب سنى اول مندره اقعاد ايلدى دهر
بوحال ايله سنى موعظه ونصحكه ابلاغ ايديجيدر يعنى اول ممكنه اولان وصف سكا دخى صادق

اولوب دنياده سندخى باقى دكلسن معناسنى بيلدرمشدر ديمكدر (قلت) ذكر اولنان مروان
امويه نك اون دردنجيسى وآخريدر اول خلفاى عباسيه اولان سفاحك سرعسكرى وعمى عبدالله
موصل قربنده بوزدقده مروان شامه قاچدى وعبدالله وراسندن شامه كلدكده اندن قاچوب
مصرده ابوصير قريه سنه دوشمشيدى عبدالله دخى قرنداشى صالحى اخذيچون عسكرايله تعيين
واول عسكره والى مصرذكر اولنان عامرى طليعه ايلدى عامر واروب وقريهٔ مذكوره يى احاطه
ايدوب ومروانى اولديغى منزلده باصديروب بوزاوتوزايكى ذى الحجه سنك يكرمى يدنجى كونى
قتل وسر مقطوعنى سفاحه ارسال ايلدى ترجمهٔ معلومه ده بوراسى دخى (عامر بن اسمعيل
مروان بن محمدى قتل ايدويده قصرينه نزول وملكنى ضبط ايلدكده مروانك دخترى عبده عامرك
حضورينه داخله وعامره خطاب ايلديكه اى عامر مروانى ملك وجاهندن تنزيل وتبعيد ايليان
زمان ودهر جنابكزه بكا اعتماد ايله ديه رك وعظ و پند ايدر ديمشدر ديو حل وتبريك ايتمشدر
(مالك بن دينار قدس سره ديمشدركه بركون برقصر اوكدن بچردم ايچنده سازنده جاريه لر
آغازه وترنم ايله * الا يادار لايدخلك حزن * ولايذهب بساكنك الزمان * فنعم الدار انت لكل
ثاو * اذا ما الضيف اعوزه المكان * ابياتيله آهنك ايدرلر ايدى بعدزمان ينه قصر مذكورك پيشندن
بچدمكه خراب اولمش ودرونده بوم آسا برعجوز ساكنه اولوب بكا اى عبدالله واللهكه قصره
حزن كيردى واهليله زمان يعنى ايام صفا كتدى واصحابى تراب اولدى ديدى مآل ابيات مذكوره
اى دار وقصر سكا حزن وكدر كيرمسون وسنده ساكن اولنلر ايله زمان يعنى هنكام سرور
كيدوب دوكمسون يعنى صاغ قالسونلر اى دار سن باشى صيقلديغى وقتده محتاج مكان وملاذ اولان
كافهٔ مقيم ومسافره نه كوزل دار ومأوى وملاذ سن ديمكدر بعض نسخده (ولايذهب) برنده
(ولايعبث) و (لكل ثاو) برنده (لكل ضيف) واقع اولمشدر ثاوى مقيم ديمكدر (وعبث
بوزمق معناسنه در بو صورتده ولايعبث لازمنجه زمان ساكنلرى ايله درولمسون ديمكدر (ترجمهٔ
معلومه صاحبنك نسخه سنده ولايعبث يازلمشيكن اى دار وقصر سنده ساكن اولنلرى زمان ودهر
لهو ولعبله تغيير ايله سون ديو يازلمشدر بارى ثاء ايله يعبث يازه ايدى انتهى (اشبو قطعه
ابو العتاهيه نكدر * لئن كنت بالدنيا بصيرا فانما * بلاغك منها مثل زاد المسافر * اذا ابقت الدنيا
على المرء دينه * فما فاته منها فليس بضائر (قلت) مآلى وتقديرى اكر سن دنيايه بصير يعنى
انقلاب وفنا اوزره اولان دنيانك احوالنى بيلور ايسك وعقلك وار ايسه تمتعات ولذائذ دنيويه
اردينه دوشوب بوش يره مال جمعنه چالشمه زيراسنك دنيادن واصل اوله جغك يوليجينك يانده
كوتورديكى ذخيره سى قدردر يعنى بقاى وجودك ايچون قدر كفايه وقوته قناعت قيل وآخرت
سلامتى قزانمغه سعى ايله يولجو كندو يه مرحله يه دكين يتيشه جك مقداردن زياده زاد ديو كلمه ده
نه فائده وار دراكر زياده يى طاشرسه جنوندر كذلك مقدار كفايه دن زياده اولوب دنياده ترك ايله
آخرته بر كفنله كيده جكك بديهى ايكن زياده قزانمه نك وجمعك قيدينه دوشمك دخى جنوندر
مادامكه مرد موفقك اوزرينه دنيا زمان انجار آخرت اولان حيات دنيويه دين وكمال ابقى ايده
يعنى سرمايهٔ حيات الده ايكن مزرعهٔ آخرت اولان دنياده تحصيل ذخر ذاخر سلامت عقباىى
كسب ايدوب وايتمكده اوله اومرد دانادل دنيانك فنا مال مألى فوت ايدوب التفات ايتمسه يعنى كفايه دن
زياده يه مالك اولماسه ضرر ايديجى اولماز ديمكدر (ضائر مضاعف اولان ضرك اسم فاعليدر اصلى
ضارر در واو اولى يايه قلبله ضاير اولمشدر واصلنه نظرا عين الفعل كلمه يا اولماديغندن الف زائده دن
صكره كلان همزه دخى اوقنور فتأمل انتهى (عبدالملك بن عمير سيد الشهداء حضرت حسين
رضى الله تعالى عنهك سر سيادت افسرلرى قصر كوفه ده عبدالله بن زياد عليه ما يستحقك

باننده وابن زيادك باشني دخي مختارك اوكننده ومختارك سرمقطوعني دخي مصعب بن زبيرك عندنده
ومصعبك رأسني دخي عبدالملك بن مروان باننده كوردم ديدكده بو كلامي استماع ايدن جناب سفيان
ابن عميره اول رؤس مذكوره ايله آخري بيننده نه قدر زمان مرور ايلدي ديو سؤال ايلدكلرنده
ابن عميراون ايكي سنه در ديمشدر (قال شاعر * ان للدهر صرعة فاحذرنها * لاتبيتن قدامنت
الشرورا * قد يبيت الفتى معا فا فيردى * ولقد كان آمنا مسرورا * مألي ومفادي دنيانك اسقاط
واهلاكي وادباري واردر زنهار شرلرندن امين اولمه ودنيانك ريشخندينه مغرور اولديغك
حالده بستر اطمينان وغفلتده اويومه تحقيقا مردلر سالم ومسرور وامين اوله رق ياتكلور ياتور
برده على غفلة هلاك رسيده اولوردي ديمكدر انتهى (قلت) بو قطعه بعض نسخه دن نقل اولندي
منقولدر كه محمد بن عبد الله بن طاهر ذي الرياستين دجله اوزرنده اولان قصر صفا حصرنده
اوطوروب نهري تماشا ايدردي برده صويك اورته سندن براوت يعني اوستنه بورقه صوقولي
تامش ديكلمش اوله رق صو ايله برابر جريان ايلديكني كورر وكتوردر واول ورقه نك ايچنده
* تاه الاعبرج واستعلى به البطر * فقل له خيرما استعملته الحذر * احسنت ظنك بالايام اذحسنت *
ولم تخف سوء ما يأتي به القدر * وسالمتك الليالي فاغتررت بها * وعند صفو الليالي يحدث
الكدر * قطعه سي يازلمش اولمغله بعد القرائه براز مدت ايشدن كوجدن الى كسلوب متأثرا
حيرت واندوهده قالمشيدي (مأل قطعه برطوباليجق يعني عاجز اولان انسانكه كندوبي بطر
وكبر استعلا واستيلا ايلمشدر يعني سرمست اقبال اولمش غافل انسانه اي ناصح شويله سويله كه
استعمال ايلديكك شيلرك يعني دنياده نائل اولديغك شيلره الدائمه دنيا ايچنده سكا خير اولان
عاقبت حال دنيايي مطالعه ايله مهلكه دن حذر در ودخي دنيا وايام سكا مال واقبال ايله توجه
ايلدكده ايامه حسن ظن ايدوب قدرك كتوره جكي ادبار وسوءدن خوف ايلمدك وخوف دخي
ايلمزسن وكيجه لر سنكله مصالحه ايلدكده يعني خوش بكجدكده اكا مغرور اولدك والحال كه كيجه لر
صاف اولديغي وقتده بولانق يعني مصائب وادبار تحدث ايدر وكاور خلاصه اي ناصح
اقباله مغرور اولمه ادباري دوشون دي ديمكدر (منقولدر كه ابو محمد المهلبينك حال واحتياجي
سلطان وقتنه تقرب وتعلقدن اول برصورتده ايمشكه ادبا وظرفا وارباب زراعتدن بركيمسه ايله
برمفرده رفاقت ايدوب كمال ضرورت وشدت فقرندن شكايتي حاوي ورفيق مذكورندن
استعانه يي محتوي * الاموت يباع فاشتريه * فهذا العيش مالاخير فيه * الارحم المهيمن نفس حر *
تصدق بالفوات على اخيه * قطعه سني انشاد ايتدكده رفيق مذكوري اجيوب ورقت ايدوب
سد رمقيچون يدي درهم ويروب قطعه حفظنده قاله رق مفارقت ايتديلر بعد زمان اقتضاي
حال دنيا اوزره مهلبي ذروهٔ وزارته صعود ورفيق مذكوري خضيض فقر وفاقه يه نزول ايتدكده
مهلبي يه برعرضحال ايله توصل ايدوب ايچنه مهلبينك مصراع اول قطعه سني تضمين برله
نظم ايلديكي * الاقل للوزير فدته نفسي * مقال مذكرماقد نسيه * اتذكر اذ تقول لضنك
عيش * الاموت يباع فاشتريه * قطعه سني درج ايلدي مهلبي قرائت ايلدكده في الحال
يديوز درهم اعطا وعرضحال مذكوره ﴿مثل الذين ينفقون اموالهم في سبيل الله كمثل
حبة انبتت سبع سنابل في كل سنبلة مائة حبة﴾ آيتني تحرير واملا وبرخدمت ومصلحته تعيين
برله وفادارلق ايدوب باعث رفاهي اولدي رحمه الله تعالى مأل قطعهٔ مهلبي آكاه اولكه موت
صاتيلق اوليدي بن اني اشترا ايدهيدم زيرا بو فقر ايله تعيشده خير يوقدر وجناب مهيمن
عزوجل شوكشي زاده يه واصحاب مروته لطف وعنايت ايلسونكه قرنداشنك يعني بنم جانم ايچون
تصدق ايده ديمكدر (ومأل قطعهٔ رفيق اي مخبر مشفق بولنه روحي فدا ايتديكم وزيره

سويله كه مشار اليهك مقدما حال فقريني مذكر اولان مقالني يعني قطعهٔ مذكوره سني بن اونوتمدم
حالا ياد داشتمدر دخي اول وزيره ضيق حالكده سويلديكك الاموت الخ قطعه سني ذكر ايدر
وخاطر يكه كتورر ميسك دي ديمكدر (اهل تفسير تبيانجه مفهوم آيت كريمه الله تعالانك
رضاسنده مالل يني بذل وانفاق ايدنلرك انفاقنك مثلي بعض حبهٔ واحده وتخم كيدركه ارضه
دكلدكده يدي عدد سنبله وصالقم انبات ايدركه هر سنبله سنده يوز عدد دانه وحبه اولمشدر يعني
خالصا لوجه الله بركيمسه نه مقدار ايله تصدق وانفاق ايلسه حق سبحانه وتعالى اوكيمسه يه
اضعاف ومضاعفني اعطا واحسان ايدر ديمكدر وانباتك حبه يه اسنادي ماء ايله ارضه اسنادكبي
سببه اسناد قبيلندن اوله رق مجازدر بوقسه حقيقة انبات جناب حقه مسنددر (قلت) آيت
كريمهٔ مشار اليهك آخري ﴿والله يضاعف لمن يشاء والله واسع عليم﴾ دربونك دخي مفسرين
تحريرنجه مفهوم شريفي حق سبحانه وتعالى مراد ايلديكي منفقلرك نيت واخلاص وانفاقنده
زحمت ومشقتي قدر فضل وكرميله اجر مضاعفي احسان ايدر والله تعالى زياده دن تفضل
واحسان ايلمده ضيق اوزره دكلدر ومنفقك نيتني وانفاقنك قدر وقيمتني زياده بليجيدر ديمكدر
(عبدالملك اموي مجلسنده مسلمة بن يزيد بن وهب دخول ايلدكده عبدالملك مسلمه يه ادراك
ايلديكك زماندن قنغي زمان اعلى وقنغي ملكك طور وسيرتي اكمل ايدي ديو سؤال ايلدكده مسلمه
اما ملوكي يا ممدوح ويا ضد نده كوردم يعني بعض ناس مدح وبعضيلري ذم ايدرلر شويله كه
سايه لرنده تمتع وترفع ايدنلر شاكر وعكسي اوزره اولنلر عكسنه معامله ايدرلر واما زمان ودهر بعض
قوم وكساني رفيع وبعضيلريني وضيع قيلمش يعني كيمني بلند رتبه وكيمني دون پايه ايتمشدر والحال كه
رفيع ووضيعلر سراپاينه دهري ذم ايدرلر زيرا جهان جديدلريني جوريدر وعددلريني تفريق
ايدر يعني ازالدر وصغيرلريني قوجادر وقوجه لريني اهلاك ايدر ديمشدر (جهاندن شكايتده
حبيب بن اوس اشبو بيتي نظم ايتمشدر * لم ابك من زمن لم ارض خلته * الابكيت عليه
حين ينصرم * مألي دوستلغنه وياد رلكنه راضي اولماديغم زماندن اغلمدم يعني خوشنود دكل
ايدم لكن اوممنوني اولماديغم وقت بندن منصرم اولدقده يعني كچوب كتدكده سومز
ايكن افتراقيچون اغلدم يعني اندن اشدي كلكله كچمشنه بني آجندي ديمكدر (قال كشاجم)
* يا معرضا عني بوجه مدبر * ووجوه دنياه عليه مقبله * هل بعد حالك هذه من حالة *
اوغاية الانحطاط المنزله * مألي اي دنياسي نك خلق واموال وتمتعات وجاهي كندويه اقبال ايلديكي
حالده دونمش يوزايله يعني عدم التفات ايله بندن اعراض وبي استثقال ايدن مغرور اقبال اشبو
ثروت ودولت حالندنصكره عادت دهر اوزره البته انحطاط منزلت وادبار حالتي واردر تفكر ايدوب
كسب رتبهٔ آخرت ايچون مكارم اخلاقك مقتضاسيله عمل قيلوب ظل خيال كبي يوز كوسترن
جاه ومال دنيايه مغرور اولميوب كوكل باب وثواب قزان ديمكدر (قلت) اشبو قطعه نسخه مزدن
بودفعه نقل اولندي (وكشاجم غلابط وزننده اسم اولديغي قاموسده مذكوردر وبعض ادبا
اصلي اولماديغني يعني جامد اولديغني تصريح وصاحب قطعه محمود بن الحسين الرملي الفلسطيني كه
تصغير ايله شاهك سنديكك حفيديدر ولقبي دخي كشاجمدركه معارفي اولان كاتبلك يعني خطاطلق
وشعر وادب ايله وجود ومنجملكدن الثان حرف اولار دن تركيب اولنمشدر ديمش (وابن قاسم عبادي
جيمي جيله وعلي قول جفره اشارتدر ديمشدر لكن بو وجهلر جاي اعتراضدر فتأمل وابن هشام
توضيحنده كافك فتحيله تصحيح ايلدي وكشاجم موى اليه اوچيوز اللي ده وفات ايتمشدر وتأليفاتي
وديوان شعري واردر انتهى (عبدالله بن عروة بن زبير اهل وقتندن شكايتده * ذهب الذين اذا رأوني
مقبلا * بشوا الي ورحبوا بالمقبل * وبقيت في خلف كأن حديثهم * ولغ الكلاب تهارشت في المزبل

قطعه سن دیمشدرکه مألی کند ولرینه وارلدیغی وقتده • یعنی زیارتلرینه واردیغمده
بکا اقبال ومیل صمیمی ایده رك بشاشتله معامله و مرحبا ایدنلر ارتحال دار بقا قیلدیلر
شمدی بن انلرك خلفلرنده • یعنی انلردن کیرو قلانلر بر طاقم خلف وخلق ایچره قالدمکه انلرك
صحبت والفتلری مزبله لرده • خرلداشن کوپکلرك دللریله شاپرده رق صوایچملرینی اکدیرر
دیمکدر (قلت) بعض نسخه ده (مزبل) برنده (منزل) و بعضسنده (منهل) و بعضسنده
(بقیت) برنده (عبرت وحدیثهم) برنده (هریرهم) واقع اولوب درفرید نام مجموعهٔ اشعار
عربیه ده شعرمذکور حارث دعی الولیده نسبت اولنمشدرانتهی (و بعض بلغا دخی بو معناده
اشبو قطعه یی نظم ایتمشدر * یامنزلا عبث الزمان باهله * فابادهم بتفرق لایجمع * این الذین
عهدتهم بك مرة * کان الزمان بهم یضر وینفع * ذهب الذین یعاش فی اکنافهم *
وبقی الذین حیاتهم لاتنفع * مألی ای من بعد جمع اولمازصورتنده اهلنه وساکنلرینه وقت
ودهر اویون ایدن یعنی الداد ن منزل وخانه وبلده • برکره سنده • کوروب والفت واستفاده •
ایتدیکم ذوات که دهر انلرك همت وتدبیرلریله ضرونفع ایدردی یعنی کارکذار ذوات اولمریله
خیره وشره یارارلرایدی انلرزده در ونیجه اولدیلرزیرا حمایه لرنده تعیش وترفه اولنان ذوات
مذکوره کیدوب شول کسان ماند • و باقیلردرکه انلرك حیاتی براحده • منفعت و یرمز همان
مضرتلرندن حق صاقلیه دیمکدر (قلت) صاحب المستطرف اشبو قطعه نك ناظمی اسمی
کوسترمیوب همان وفی معناه دیو ذکرایتمش و بیت اخیرك مصراع اولی (ذهب الذین یعاش
فی اکنافهم * عباره سنده یازمش ایسه ده مصراع مذکور * ذهب الاولی کا نعیش بظلهم *
عبارهسنده در وناظمی دخی ابن شمس الخلافه نام ذاتدر (اماذهب الذین یعاش الخ مصراعی لبید
حضرتلرینك قبل البعثه قرنداشی بدره نظم ایلدیکی مرثیه دندر ومصراع ثانیسی * وبقیت
فی خلف کجلد الاجرب * در وبیت مذکور ضروب امثالدندر (وذهب الذین یعاش الخ
مصراعنی ابوجعفر بن وحکاء ناقافیه سنده برقطعهده تضمین و یاخود توارد بره مصراع ثانیسنی
بویله کتور مشدر * وبقیت فیمن لیتهم قدماتوا * و مشهوراولان اشبو بیت فارسی دخی
معنای مذکورده در * حریفان بادها خوردند ورفتند * تهی خمخانها کردند ورفتند * وقبل
فی معناه بالترکی * رحیق معنی تحقیقی ایچمش اهل دل کچمش * بوبزم عطلت ایچره شمدی جلد جامی
قالمشدر انتهی (لاسحق بن ابراهیم الموصلی) وانی رأیت الدهرمنذ صحبته * محاسنه
مقرونة ومعایبه * اذاسرنی فی اول الامرلم ازل * علی حذر من ان تذم عواقبه * مألی دهرایله
وزماناله مصاحبت ایلدیکم وقتدن یعنی حین تمیزمدن برو محاسن و معایبنی مقرونه کوردم
شویله که ابتداء امرده بنی مسرورایلدیکی وقتده اول سرور عاقبتنده منموم یعنی بازا کدار ایله
شرور اولور خوفندن اصلا زائل اولمادم دیمکدر (اشبو بیتی دخی بعض شاعر نظم ایلمشدر
* فلوکان همی واحدا لاطرحته * خواطر قلبی کلهن هموم * یعنی اکرچه دنیاده هم وغم
بردانه اولایدی قید ایتمیوب درونمدن طرح ایدردم لکن مجموع خواطر قلبم سراپاغم وهمدر
نیجه ایده یم دنیا حالی بویله در دیمکدر * وکان یقال اذا ادبر الامر اتی الشر من حیث یأتی الخیرواذا
اقبل الامر اتی الخیر من حیث یأتی الشر * یعنی اهل حکمت وتجربه سوزلرندندرکه اقبال ایتمش
اولان جاه ومال ادبارایتدیکی هنکامده خیر کلان یردن دخی شر ظهور ایدر فاما ادبار کیدوب
سعادتك اقبالی کوروندیکی زمانده شر کلان یردن دخی خیر کلور کورینور وینه * بتقلب الاحوال
تعرف جواهرالرجال * اقوال ذوی الدرایه دندر (قلت) فی الحقیقه تقلب وتغیراحوالده یعنی
اقبالك ادباره ویسار وتوانکری فقر وعسساره یاخود عکسنه انقلابده مبتلا و کامروا اولنلرك

ومتعلقات و اصدقا واحبابك صندوقهٔ درونلرنده محفوظ اولان جوهر انسانیت واخلاقلری
میدانه چیقوب تنکیب وتنك دستیه اوغرینانلر صبر ورتب عالیه یه کلنلر اخلاق حسنه یی اظهار
ایتمك ایله وکوتودوست وهرجایی وخوش آمدی اولان قاب قاچ طاقلری اقبالده مداهنه
واظهار دوستی ونعوذ بالله تعالی ادبارده شماتت وترك ایتملریله واحبای حقیقی اقبالده اخطار
خیر ونصح وپند وادبارده مواسات وتسلیت وتوجع قیلملریله نیك وبد بیلنور خلاصه
قول مذکورخیلی معانی یی متضمن برمسلم سوزدر * زمام العافیة بیدالبلاء ورأس السلامة تحت
جناح العطب * دخی اولو ودهاة سوزلرندندرکه مفهومی عافیتك دیزکنی بلانك یدنده وسلامتك
باشی مهلکه نك قنادی التنده در دیمکدرکه نحواسی بلا وصقندینك صوکی عافیت وسلامت اولوب
یعنی دنیا بلا ومشقت ایله عافیت وسلامتدن خالی دکلدر دیمکدر (بعض اهل دقت
وبصیرت مقام حسبحالده * نحن فی زمان اذا ذکرنا الموتی حیت القلوب واذا ذکرنا الاحیاء
ماتت * دیمشدرکه مألی بز بروقتده یزکه موتالری یعنی کچمشلری ذکر ایتدیکمزده قلوبمز حیات
بولور وحیاتده باقی اولنلری یاد ایلدیکمزده دل مرده اولورز دیمکدرکه ایولر کچوب کوتولر قالدی دیمکی
افاده ایدر واشبو کلامی (لاتقوم الساعة حتی یمر الرجل بقبر اخیه فیقول یالیتنی مکانه) حدیث شریفی
تأیید ایدر (قلت) شراح حدیث بیانی اوزره مألی اعجاز اشتمالی قیامت قائم اولمز وقوبماز تاکه ظهور
ایدن محن وفتن وتغیرات امور شرعیه وتبدیل دینی کورمیدم وکرب وبلادن قورتوایدم دیو انسان
قبر انساندن کچدکده کاشکی شومیتك یرنده بن اولیدم دیمدکجه دیمکدر اشبو حدیث ابن عمر رضی الله
تعالی عنهمادن مرویا مضبوط جامع صغیردر (بحر العلومده محرر اولدیغی اوزره (الساعة) قیامته
اطلاق اولنوریا آخر ساعات دنیاده قائم ویاناکهانی بغتة وقوع بولدیغیچون ویاخود طولی وامتدادی
ایله بیله عندالله ساعات دنیادن برساعت مقداری کبی اولمغله الساعة تسمیه اولنمش وکعبه یه (البیت)
وثریایه (النجم) اعلام غالبه دن اولدیغی کبی بودخی قیامته بالغلبه علم اولمشدر (صاحب المستطرف
بیان حال ایامده اشبو فقراتی عقب حدیث شریف مذکورده تحریر ایتمشدر * قد اصبحنا فی زمان
بز برزمانه یتشدککه * لایزداد الخیر فیه الا ادبارا * اندهخیر ارتمیوب اردینی دونر یعنی اکسلمکه
باشلر * والشر الا اقبالا * وشر توجه واقبال ایدر یعنی ارتمغه باشلر بوراده والشر خیر اوزرینه
معطوفدر بوصورتده اربابنه معلوم اولدیغی اوزره لاحرفنه معطوف اولوب ینقص فعلی
مقدر اولمق کرکدر فتدبر * والشیطان فی هلاك الناس الا طمعا * ودخی شیطانك هلاك
لفظی ومعنویده ناسك بولنملرنده اقدامی زیاده اولور فتدبر فی اعرابه * اضرب بطرفك حیث
شئت فهل تنظر الا فقیرا یکابد فقرا * بو زمانده هرنه جانبی استرایسك نظرایت ودقتله طال
هرآینه فقیری غم ایله قسوتده * اوغنیا بدل نعمة الله کفرا * ویاغنی یی کفران نعمت حقده
* اوبخیلا اتخذ البخل بحق الله وفرا * ویابخیل وخسیسی زکات وسائر حق الله ده بخل وخسیس
مال کثیر اتخاذ ایدر یعنی فی سبیل الله ویریله جك شیلری ویرمیوب کارعد ایدر * اومتمردا
کأن بسمعه عن سمع المواعظ وقرا * ویاخود متمرد اولان شخصی کأن پند ونصیحتی ایشتمکه
مانع قولاغنده صاغرلق وارکورسن دیمکدرکه مألی شمدی جهان خلقی فقیر غیرصابر وغنی
غیرشاکر وبخیل ومتمرددن خالی دکلدر دیمکدر * لا تقوم عز الولایة بذل العزل * دانالر
اقوالندندرکه مألی منصبك عز ولذتی لامحاله عزل درکار اولمغله اوواقع اوله جق عزلك ذلت
وآجیلغنه دکمز دیمکدر (آل عباسدن محمد امین بن هرون الرشید خلیفه * یانفس قد حق الحذر *
* این المفر من القدر * کل امرئ مما یخاف * ویرتجیه علی خطر * من یرتشف صفو الزما *
ن یغص یوما بالکدر * قطعه سنی کوزل نظم ایتمشدر مألی ای نفس اکرچه خطردن

صاقنمق شرعا وعقلا لازمدر لكن قدردن قاچيله جق برزه در يعني حذر ايد رايسك دخي اسباب
حذره كورنمبوب حق تعالايه ربط قلب وتوكل قيل هر كس خوف وحذر ورجا واميد ايلديكي
شيلردن خطر اوزرينه در يعني قورقديغي واومديغي شيلرده خطر مندرج اولديغي ممكندر كه
انسان اني بيلز و پستان صفاى زماندن مص ايدن وصورن بركون اولور كه ميوهٔ تلخ كدرى اصيرد
ديمكدر (وقال آخر) وقائلة مابالة قدتغيرت * محاسنه والجسم بادشحوبه * فقلت لها هاتى
من الناس واحدا * صفاوقته والنائبات مانوبه * مألى برقارى برپيره يعني ناظم قطعه يه
بونك حالى ندر كه صقالى وجسمى تغير ايتمش يعني اغارمش و بدننه ضعف كلمش ديدكده بندخي
اى خاتون كشى ناسدن بربنى بكا كتور كه وقتى دائما صفاده اولمش اوله يعني حالا و بدنا كندويه
تغير كليه واحال كه كيمه اولسه بوفانئ باقى نمانده يعني دنياده مصائب اصابت ايدر ديدم ديمكدر
(للامير ابى على ابن منقد) اما والذى لا يملك الامر غيره * ومن هو بالسر المكتم اعلم *
لئن كان كتمان المصائب مولما * لاعلانها عندى اشد والم * وبى كل مايبكى العيون اقله *
وان كنت منه دائما اتبسم * مألى مالك الملك وعلام الغيوب عز وجل حضرتلرينه قسم
ايدرمكه اكر مصائب دهرى كتم واخفا مولم اولوب اعلانى المنى كيدره ايدى بن اعلان ايدر
واوالى جكمز ايدم زيرا بنده مصائبك اشدى واردر شويله كه هر نه قدر بن اومبتلا اولديغم نوائبك كه
كنديسيله دائما تبسم اوزره اولور ايسمده اقلى وازى مجموع ناسده اولسه ايدى تحمل ايده ميوب
عيونى اشك ريزا واوردى ديمكدر (قال على رضى الله تعالى عنه وكرم وجهه وايم الله ماكان قوم
قط فى حفظ عيش فزال عنهم الابذنوب اجترحوها لان الله ليس بظلام للعبيد واوان الناس
حين تنزل بهم النقم وتزول عنهم النعم فزعوا الى ربهم بصدق من نياتهم ووله فى قلوبهم لرد
عليهم كل شاد واصلح لهم كل فاسد * اشبو مقال حكمت اشتمال كلمات عليهٔ مرتضويه دندر كه
مألى الله تعالايه قسم ايدرمكه برقوم رفاه اوزره تعيشده ايكن انلردن حضور وراحتك زائل
اولديغى انجق اكتساب ايتدكلرى ذنوبلرى سببيله در يعني تربيهٔ الهيه در يوقسه بلا استحقاق
ظلم دكلدر زيرا الله تعالى قوللرينه ظلم ايديجى دكلدر يعني صفت ظلمى ذات الوهيتدن مبالغه
وزياده ايله سلب ونفى ايتمشدر اكر ناس كنديلرينه بلا ونقم نازل وكندولرندن نعم ونعم زائل
اولديغى وقتده صدق نيات وندامت واستغفار وحيرت ورقت قلوبلرى ايله بارى تعالى وتقدس
دركاه معنو يسنده فزع واستمداد ايلسه لر اول بارى عظيم الشان لطفا واحسانا تحقيق يعني زائل
اولان نعمى انلره لطف وعدنجه محققا رد ايدر يعني كيرو مستغرق احسان وانلرك هر فاسدينى
اصلاح ايدر يعني بوزلمش اولان دائرهٔ رفاهلرينه ينه انتظام بخش اولور ديمكدر (قلت) قرآن
كريمده ظلم صفتنى حق سبحانه وتعالى ذات مقدسندن تنزيه ونفيده ﴿ وان الله ليس بظلام
للعبيد ﴾ و ﴿ ومار بك بظلام للعبيد ﴾ آيتلرنده مبالغه ايله اسم فاعل يعني تكثير صيغه سيله
ذكر بيورمشدر كه ظاهرا تكثيرى نفى ظلم قليلك نفاسنى اشراب ايدر سؤالنه مستعددر واشبو سؤاله
مفسرين عظام وجوه كثيره ايله جواب ويرمش ونكته سنى بيان ايتمشلردر لكن حريرينك
درة الغواص فوائدنده يازديغى نكته الطف و بلغاى عربك استعمالنه اوفق اولمغله قلم فقير ايله
خلاصه سى بورايه بالترجمه نقل اولندى چونكه ظلمدن اقل قليلى مطلقا ظلمدن منزه اولان بارى
تعالادن اكر على فرض صادر ووارد اولسه اواقل كثير اولور زيرا جناب خدا فعل ظلمدن
مستغنى وقبحندن منزهدر و بومعنى زلة العالم كثيرة ديديلان كلامده اولان معنى ونكته كبيدر
واشبو معنايه قوايله اشتشهاد اولان شاعر مخزوميك اشبو نظمى اشارت ايتمشدر * العيب فى
الجاهل المغمور مغمور * وعيب ذى الشرف المذكور مذكور * كفوفة الظفر تخفى من حقارتها *

ومثلها فى سواد العين مشهور * مأل قطعه نادان بى نام ونشانده عيب چوق اولسه ده مستور در
يعني كيمسه طويمز واسانده شانى مذكور اولان ذى شرف وعلانك عيبى آز اولسه ده افواه ناسه
دوشر ومشهور اولور بونك مثالى طرناقده اولان آقلق كبيدر كه جاى اسفل وكارده اولمغله كيزلنور
يعني كورنمز لكن جاى اعلا واشرف اعضا اولان كوزك سياهنده مثلى بلكه اندن از دخى اولسه
مشهود ومشهوردر ديمكدر (ابن كمال مرقوم تفسيرنده بونكته يى بيان ايتمشدر انتهى (صاحب
المستطرفك حضرت على رضى الله تعالى عنهك كلام مذكورى عقبنده قال شاعر ديو اشبو
بيتى تحرير ايتمشدر كه كلام مذكورك معناسنى ناطقدر * يقولون الزمان به فساد * وهم فسدوا
ومافسد الزمان * يعني خلق زمانده فساد واردر ديرلر لكن زمان فاسد اولميوب بلكه خلق فاسد
اولمشلردر ديمكدر وينه صاحب المستطرف اشبو فقره يى تعقيب بر له فصلى انكله ختم ايتمشدر
* وكفى بالقرأن واعظا قال الله تعالى ﴿ ان الله لايغير ما بقوم حتى يغيروا ما بانفسهم ﴾
يعني بو معنايه دال اولوب واعظ جهتندن مرد متبصره قرأن كريمده بارى تعالى ﴿ ان الله
لايغير ﴾ بيورمشدر كه مفادشريفى بر مقتضاى حكمت الهيه قومك تغير احوالى اخلاق
حسنه لرينى اخلاق ذميمه يه تغيير لرينك مسببيدر ديمكدر بو آيت كريمه يه دائر تفصيلات بالالرده
كذران ايتمشدر ﴿ فصل ثانى ﴾ بو بابك ايكنجى فصلى مكاره وشدائده وبلاء
ومصائبه صبروتثبتى مدح وجزعى ذم وقدح بياننده در حق سبحانه وتعالى كتاب عزيز وقرأن
منيفنده مواضع عديده ده صبرى مدح وثنا وصبر ايله امر واكثر خير وبركتى صبره مضاف ونسبت
وصابرين مؤمنينى ثنا وعون واطفى صابرزه مقارن اولديغنى اخبار وترغيب واستعجالدن مجانبت
ومباعدت اوزره تنبيه بيورمشدر ازانجمله ﴿ ياايها الذين آمنوا استعينوا بالصبر والصلوة ان الله
مع الصابرين ﴾ آيت كريمه سى ناطق فضيلت صبردر مفسرين بيانجه مفهوم ومفاد شريفى
اى مؤمنين سزلر مصالح وحوائج ضروريه كزه متوكلا على الله تعالى انتظار حصول وفرج ايله
استعانه ايدك وعلى تفسير مفطرات اوزرينه صبردن عبارت اولان صوم ايله استعانه ايدك كه
اندهكسر شهوت وتصفيهٔ روح حاصلدر ودخى نماز ايله توسل والتجا ايدك كه انواع عبادات
روحيه وماليه وبدنيه يى جامعدر كه طهارت وستر عورت واشبو طهارتله ستر عورت خصوصلرينه
صرف مال وكعبه يه توجه وعباداته عكوف واعضا ايله اظهار خشوع وقلبله اخلاص نيت
وشيطانه مخالفتله مجاهده وحقه مناجات وقرائت قرأن وكلمتين شهادتين وتصليه ونفسى تلذذ
اطيبين معاومبندن منع نماز ايچنده جملة حاصل اولور اشبو صبر وصلاتله تحصيل مقاصد ومأرب
وجبر مصائب ونوائبه واصل اوله سكز ديمكدر بيضاوى اشبو مفادى آيت كريمهٔ مشار اليهادن
اوج جزء ايلروده اولان ﴿ واستعينوا بالصبر والصلوة ﴾ آيتى تفسيرنده يازمش وآيت مشار اليها
تفسيرنده دخى صبرى معاصى وحظوظ نفسدن كف ايله تفسير وحضرت رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم افنديمز بر امر شديد وقوع بولدقده نمازه شروع واشتغال بيوردقلرى روايتى
وآيت مذكوره ده اولان صلاتك دعا معناسنه اولسى دخى جائز اولديغنى تحرير وآيت سابقه ده
صلاتى تفصيل محركك مجملى اوله رق ام عبادت ومعراج المؤمنين ومناجات رب العالمين ديو
تعريف وخداى عظيم الشانك معيت صابرينده اولمسنى نصرت ودعالرينى قبول واجابتله در
ديو تفسير ايتمشدر روح الله تعالى روحه (صاحب المستطرف دخى بارى تعالى آيت شريفهٔ
مشار اليهاده صلاتدن اول صبر ايله بدأ وذات مقدسنى مصلينده قيليوب صابرين معينده
قيلدى ديمشدر فليتأمل انتهى (وينه جناب حق عز وجل ﴿ ياايها الذين آمنوا اصبروا
وصابروا ورابطوا ﴾ بيورمشدر كه مفهومى اهل تفسير تحريرنجه اى ايمانله متصف اولانلر

سزلر مشاق عبادات وطاعاته وسزلره اصابت ایدن شدائد و بلایایه صبر وتحمل ایلیك وشدائد
حرب اوزرینه صبر یله اعداء حقه مجاهده‌ده مغالبه ایلیك وزیاده عدوکز اولان نفس وهواکزه
مخالفت اوزرینه صبرایله دخی غلبه ایلیك وابدان وخیول وفرسلریکزی غزایه مترصد ومترقب
اولیجی اولدیغکز ونفسلریکزی طاعات اوزره مداوم اولدیغی حاللرده ثغور وسرحدلرده ربط
ومکث ایلیك دیمکدر دیو تبیان ایتمشلردر وطاعته مواظبت مرابطه دن اولدیغنه (من الرباط
انتظار الصلاة بعد الصلاة) حدیث شریفی دال اولدیغی بیضاوی تحریر ایتمشدر (وینه
جناب حق ﴿انما یوفی الصابرون اجرهم بغیر حساب﴾ بیورمشدر (قلت) اشبو نصك اولی
﴿قل یاعبادی الذین آمنوا اتقوا ربکم للذین احسنوا فی هذه الدنیا حسنة وارض الله واسعة﴾
آیت شریفه سیدر ومفهوم شریفی مفسرین تحریرنجه ای رسول آخر الزمان بن عظیم الشان
طرفندن تبلیغ طریقیله ای ایمان ایدن قوللرم پروردکاریکزدن اتقا وخوف ایدوب علامت تقوایی
اظهار ایدك دیو سویله وافاده ایله زیرا طاعاتده احسان واخلاص ایدنلره بودنیاده کوزل مثوبه
واجروار در وآخرتده دخی جنت آماده در وطننده تعسر اوزره اولنلره روی زمین واسع
وکشاده در دیلدکلری یره هجرت ایتسونلر مشاق طاعات وتحمل بلایه ومفارقت اوطانه صبر ایدن
مؤمنلرك اجری حسابی حساب بوله مز درجه ده بی شماردر یعنی بالغا مابلغ لطف حق ایله ایفا
واعطا اولنور دیمکدر (بیضاوی روح الله تعالی روحه اشبو آیتی تفسیر عقبنده برحدیث شریف
کتورمشدر که مفهومی بودر روز حسابده اهل صلات وصدقه وحجك اجوری ایچون ترازولر وضع
اولنوب عمل خیر واخلاصلری مقدارنده اجرلری طارتیله رق ویریلور لکن اهل بلا ایچون ترازو
اولنیوب اجرلری متصلا اوزرلرینه دوکیلور حتی دنیاده اهل عافیت اولنلر کوردکلرنده کاشکی
جسدلریمزی مقصلر ایله قرقسه لر ایدیده بزدخی بو اجره نائل اولسق دیو تمنی ایدرلر انتهی
(وینه باری تعالی وتقدس ﴿وجعلنا منهم ائمة یهدون بامرنا لما صبروا﴾ وقوله تعالی
﴿وتمت کلمة ربك الحسنی علی بنی اسرائیل لما صبروا﴾ بیوروب خلاصه فرقان مبیننده یتمشدن
متجاوز محلده صبری ذکر وثنا بیوردی ونبی کریم علیه الصلاة والتسلیمنه ﴿فاصبر کما صبر
اولوا العزم من الرسل ولا تستعجل لهم﴾ آیتیله تنبیه بیورمشدر که (قلت) مفهوم ومفاد
شریفی مفسرلر تصریحنجه پس ای محمد مرسلیندن اولوا العزم والثبات والجد اولان پیغمبران
متقدمین کبی که سن دخی انلردن سن جفای قومه صبر وشکیب ایدوب کفار قریش حقنده ظهور
عذابه استعجال ایتمه انلره وقت مقدرنده عذاب لازم کلور ولامحاله وقوع بولور دیمکدر اولوا العزم
شرایعك تأسیس وتقریرنده سعی واجتهاد ایدوب مشاقنه تحمل وعداوت طاغیه‌نه صبر
ایدن پیغمبران عظام اولوب رسل سابقه میاننده مشاهیرلری حضرت ابراهیم وموسی وعیسی
علیهم السلامدر وعلی قول من قبل الله ظهور ایدن امتحان بلا ایله ممتحن اولوب صبر ایدن
رسل عظامدر نوح علیه السلام کبی که مبعوث اولدقلری قومنك اذالرینه صبر بیوردیلر که
کندوارندن بحمه درجه سنه قدر ضربنه جرأت ایتمشلر ایدی وابراهیم علیه السلام نار نمروده وحکمة
ذبح نجل مکرم ایله ونجل مکرملری یعنی ذبیح الله علیه السلام ذبحله ویعقوب علیه السلام فقدان ولد
وبصر ایله وولد مکرملری یوسف علیه السلام جب وسجنه القا ایله وایوب علیه السلام ضر وموسی
علیه السلام اذای قومیله وداود علیه السلام زله سنه قرق سنه بکا ایله مبتلا اولوب صبر ایلدیلر
وعیسی علیه السلام دنیاده برکرپچی برکرپچ اوزرینه وضع ایتمدیلر (صاحب المستطرف دخی
قریبا اولوا العزمده اولان اقوالی بیان ایده جکدر (وفضیلت صبرده احادیث شریفهٔ کثیره
وارده اولوب فمن ذلك (ان النصر مع الصبر) حدیث شریفیدر که مفهوم شریفی ومفادی

(نصرت)

نصرت صبره ملازمدر یعنی اندن آیرلمازو بونلر ایکی شقیق برادرلردر وصبر نصرته سببدر دیمکدر (قلت
اشبو حدیث شریفك تمامی جامع صغیرده اولدیغی اوزره (والفرج مع الکرب وان مع العسر یسرا
عبارهٔ شریفه سیدر وراویسی انس ابن مالك رضی الله عنه ومفهومی دخی فرج وفرح کرب
وبلا عندنده سریعا حاصل اولوب کربی کیدرر وعسره یسردر پی در والم نشرح سوره سنده
﴿ان مع العسر یسرا﴾ آیتی یسر نکره اوله رق وعسر معرفا ایکی کره متعاقبا ذکر اولنوب اصول
قاعده سنجه برکلامده معرفه ونکره اعاده وتکرار اولندقده نکره نك ایکنجیسی اولك غیری ومعرفه
عینی اولمغله برعسره ایکی یسردر قفا اوله رق عسر یسر بنه البته غالب اولمازدیمکدر وقوله صلی الله
علیه وسلم بالصبر یتوقع الفرج بودخی حدیث شریف اول مآلده در (وقوله علیه الصلاة التسلیم الاناة
من الله والعجلة من الشیطان) مآل شریفی طاعات الله موقته دن ماعدا امور مشروعه ومباحه ده
تأنی ایتمك الله تعالی جانبندندر یعنی حقك توفیقیدر وعجله شیطاندندر یعنی شیطان عجله یی
وسوسه سیله حاملدر زیرا عجله ثباته وعواقب اموری فکر وملاحظه یه مانع اولمغله انسانی
معاطب ومهالکه ایقاع ایدر واشته بو ایقاع کید ووسوسهٔ ابلیسدن حاصلدر دیمکدر وبو
حدیث شریف بو مقدارده اوله رق سهل بن سعد الساعدی رضی الله تعالی عنهدن مروی یا
جامع صغیرده مضبوطدر (صاحب المستطرف حدیث شریف مذکورك عقبنده تفریعا
وایضاحا للاحادیث المذکوره * فمن هداه الله بنور توفیقه الهمه الصبر فی مواطن طلباته
والتثبت فی حرکاته وسکناته وکثیرا ما ادرك الصابر مرامه اوکاد وفات المستعجل غرضه اوکاد *
عباره سنی کتورمشدر که مفادی برکیمسه نك جناب حق اهتداسنی نور توفیق ولطفیله مراد
ایلدکده شروع مطلوباتنده صبری وحرکات وسکناتنده ثبتی الهام ایدر صابر اولان کثیرا ما
مقصودینه واصل اولور یاخود یا قلشور یعنی چوق وآز کامیاب اولوب اصلا محروم اولماز
ومستعجل غرضنی فوت ایدر یاخود فوت ایده یازر یعنی ناقص قالور دیمکدر (ترجمهٔ معلومه
صاحبی صاحب المستطرفك کتوردیکی عباره نك حدیثدن اولمسنی زعمله مفهومنی بویله جه
یازمشدر (وینه علیه الصلاة والسلام بیورمشلر که تأنی وثبات الله تعالادندر وعجله شیطاندندر
برکیمسه یی الله تعالی نور توفیقیله هدایت ایلرایسه مطلوباتی اولان مواضعده صبر وثباتی الهام
ایدوب وجله حرکاتنده ثباتی احسان ایلر الی آخر ماقال فتدبر انتهی (اشعث بن قیس رضی الله
تعالی عنهدن مرویدر که دیمشدر برکون امیر المؤمنین علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنهك
حضورینه دخول ایلدم * فوجدته قد اثر فیه صبره علی العبادة الشدیدة لیلا ونهارا * عزایم عبادات
اوزرینه صبر وثباتلرینك تأثیرینی وجود شریفلرنده مشاهده ایلدم * فقلت یا امیر المؤمنین الی
کم تصبر علی مکابدة هذه الشدة * وفی الحال ای امیر المؤمنین نه وقته قدر بو مکابده وتحمل
مشاقه عزایم عبادت دیدیکمده * فمازادنی علی ان قال * بکا جوابده برشیٔ دیمیوب انجق * اصبر
علی مضض الادلاج فی السحر * وفی الرواح علی الطاعات فی البکر * انی رأیت وفی الایام تجربة *
للصبر عاقبة محمودة الاثر * وقل من جد فی شیٔ یؤمله * واستصحب الصبر الافاز بالظفر * شعرینی ذکر
ایلدی * فحفظتها منه والزمت نفسی الصبر فی الامور فوجدت برکة ذلك * بندخی فم حکمت بیانندن
انی حفظ ایلیوب موجبنجه عمل یعنی شکیب وصبری امورمده نفسمه الزام ایتمکله برکت صبری بولدم
دیدی (قلت) اشبو شعرك ایکنجی واوچنجی بیتلرینی بو بابدن اول اولان اللی بشنجی عمل وکسب
بابنده صاحب المستطرف ناظمنی عدم تصریحله * ولبعضهم فی المعنی * دیو ذکر ایتمش وترجمه دخی
اولنمشیدی وبوراده اولان بیت اولنك مآل ومفادی اخشامدن صباحه وصباحدن رواحه قدر
عزائم ایله عباداتك مشقتلرینه صبر ایله دیمکدن عبارتدر وقول مذکور حضرت حیدر کرارك

نظمی اولمادیغی و تمثل طریقیله ذکر ایلدکلرینک جائز وممکن ایدوکی اهل درایتـه آشکاردر (راوی نقل مذکور اصحاب کرامدن اشعث بن قیس بن معدیکرب الکندید رکه کوفه‌ده ساکن ایدی وهجرتک قرقی وعلی قول قرق بری تاریخنده التمش اوج یاشنده وفات ایلدیلر رضی الله تعـالی عنه (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (ما یصیب المسلم من نصب ولا وصب ولاهم ولااذی ولاغم حتی الشوکة یشـاکها الا کفر الله بها من خطایاه) مأل شریفی مرد مسلمه دنیاده تعب ومشقت ومرض وغصه وکدردن بری اصابت ایتسه وحتی بردیکن پاره سی جسدینه باتمش بیله اولسه البته انلرک مقابلنده خطـایا وسیأتی اطف حق ایله حط وتنزیل ومحو اولور دیمکدر (قلت) اشبو اثری ابو سعید وابو هریره رضی الله تعالی عنهمادن مروی اوله رق صاحب المستطرف ذکر ایتمشدر لکن عبارهٔ روایت مذکوره جامع صغیرده اولمیوب انده اولان بنه اثر مذکور مفادنده • حضرت عایشه رضی الله تعالی عنهادن مرویا انجق (ما من مصیبة یصیب المسلم الا کفر الله بها عنه حتی الشوکة یشاکها) حدیثیدر و بر روایتده (یصاب بها المسلم) واقع اولد یغنی مولانا المناوی ذکر ایتمشدر اشبو حدیثده حتی ابتدائیه اولوب مابعدی خبریدر یاخود عاطفه در یشاکها تحتنده مستتر مسلمه راجع ضمیر فاعل مقامنه قائمدر وها ضمیری شوکته راجعدر وتقدیری حتی الشوکة یشاک المسلم بتلک الشوکة انتهی واشبو حدیث شریف دخی انس بن مالک رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشدر (اذا اراد الله تعالی بعبده الخیر عجل له العقوبة فی الدنیا واذا اراد به الشر امسک عنه بذنبه حتی یوافی به یوم القیمة) مأل ومفهوم شریفی حق سبحانه وتعالی قولنه خیر مراد ایدرسه عقوبتنی دنیاده تعجیل واسراع ایدرکه دنیادن کناهی اولمادیغی حالده خروج ایده اشته بو فعل حق تعالانک اعظم لطف واحسانیدر وقولنه بالنسبة الی المخلوق شر مراد ایدرسه کناهنک عقوبتنی اندن امساک ایدوب یعنی دنیاده مجازات ایتمزکه آخرته کناهکار واروب انده عقابدن مستحق اولدیغی مقداری ایفا ایده ونعوذ به تعالی من کیده وسخطه بو دخی اشد عقوبتدر (قلت) اشبو حدیث شریف جامع صغیرده یازیلمودر ومناوی الخیر والشر یرلرنده منکر اوله رق خیرا وشرا روایتلری دخی اولدیغنی تحریر و (فان عظم الجزاء مع عظم البلاء وان الله تعالی اذا احب قوما ابتلاهم فمن رضی فله الرضا ومن سخط فله السخط) کلام شریفی تتمه سیدر دیو شرحنده تسطیر ایتمشدر واشبو حدیث شریفی مع تتمه صحیح ترمذی باب زهدنده وحاکم باب حدودنده ضبط ایتمشلردر اما صاحب المستطرف تتمه یی حدیث مستقل اولمق صورتنده کوسترمش وترمذینک حدیث حسن دیدیکنی تصریح ایتمشدر (ومفهوم تتمه دخی جزانک عظم وجسامت ومقداری بلانک عظم ومقدارینه کوره در وجناب واجب الوجود وباهر الجود قوللرندن تحت رضای عالیسنده اولان قوللری لحکمة بلا ومصائب دنیویه ایله مبتلا ایدر او بلایه سرداده رضا اولنلره احسان مزید ایدر وخلاف رضاده اولوب صبر ایتمینه وغضب ایدنلره اوجنسدن جزا ایدر دیمکدر انتهی (اسحق بن عبد الله بن ابی وفره انس بن مالک رضی الله تعالی عنهدن اشبو حدیث شریفی روایت ایتمشدر (قال النبی صلی الله تعـالی علیه وسلم الضرب علی الفخذ عند المصیبة یحبط الاجر والصبر عند الصدمة الاولی وعظم الاجر علی قدر المصیبة ومن استرجع بعد مصیبة جدد الله له اجرها کیوم اصیبت بها (قلت) اشبو اثر شریف جامع صغیرده اولمیوب مسند فردوسده سعید بن سناندن مرویا انجق (الضرب فی الکف علی الفخذ عند المصیبة یحبط الاجر من المصیبة) عبارهٔ شریفه سی کورلمشدر وانجق (عظم الاجر عند عظم المصیبة واذا احب الله قوما ابتلاهم) حدیثی جامع صغیرده ابو ایوب رضی الله تعـالی عنهدن مرویا و (الصبر عند الصدمة الاولی) حدیثی بخاری ومسلمک بالاتفاق

تخریجکرده لری اوله رق مشارقده انس بن مالک رضی الله تعالی عنهدن مرویا محرردر واسترجاع عند وقوع المصیبة ﴿انا لله وانا الیه راجعون﴾ دیمکدر (وتمام حدیث عظم الاجر دخی (فمن رضی فله الرضا ومن جزع فله الجزع) عباره سی اولدیغی مناوی یده مذکوردر وصره سیله احادیث شریفهٔ مذکوره مألی دخی مصیبت عندنده الاری دیزه اورمق اجرینی حبط ایدر یعنی بو وضع بیله صبره منافی اولمغله صبرک اجرینی اسقاط ایدر واوزرینه اجر جزیل ترتب ایدن صبر حامل مصیبتک فجأة اصابتی هنکامی که حدتلو ومؤثر اولان ابتدای اصابتیدر اوهنکامده اولان شدت مصیبتده صبردر زیرا خدانکرده مصیبت کاوب حالت شدتی طوردقجه طبیعت الشمغله صبری اهون اولور واجرک عظمی دخی مصیبتک مقدارنجه در وحق تعالی قوللرندن برقومدن راضی ایسه انلری بلای دنیا ایله لحکمة وامتحان مبتلا ایدر وقتنی مبتلا که بلا وقضایه عن قلب ماجاء من المحبوب محبوب دیوب راضی اوله اول کیمسه ایچون رضا یعنی احسان الهی حاصلدر وجزع ایدنه یعنی صبر ایتمینه جزع یعنی سخط الهی حاصلدر وقتنی کیمسه که عند المصیبة حق تعالایه عودورجوع وتوکل ایتمک وضع وکیفیتنی قولا وفعلا اجرا ایده مصیبتک ابتدای اصابتنده صبر ایله نائل اوله جق اجر عظیمی کشایش بلیه یه قدر حق تعالی تجدید ایدر یعنی هرآن اواجری احسان ایدر دیمکدر انتهی (روی عن علی بن ابی طالب رضی الله تعالی عنه انه قال احفظوا علی خمسة اثنین واثنین وواحدة الا لا یخافن احدکم الا ذنبه ولا یرجو الا ربه ولا یستحیی احد منکم اذا سئل عن شیٔ وهو لا یعلم ان یقول لا اعلم واعلموا ان الصبر من الامور بمنزلة الرأس من الجسد فاذا فارق الرأس الجسد فسد الجسد فاذا فارق الصبر الامور فسدت الامور ✻ مأل کلمات علیه ای مؤمنین سزلر بش شیئی حفظ واجرایه دوام ایدک وآکاه اولک که انلر حقک نهی ایلدیکی کناهلرکه سبب عذاب ربدراندن یعنی حقک عذابنک سببندن خوف ایتمک وحق تعالادن غیری برشیدن خوف ایتامک ومراداتی حق تعالادن صمیمی طلب ایتمک ومخلوقاته موجبدر اعتقادی ایله رجوعله انلردن طلب ایتامک ومؤمنیندن برینه بیلدیکی برمسئله صورلدقده بیلم دیمکدن اوتانمامق یعنی جهلدن حیا ایدوب ده بیلدیکی کندوسندن صوریلنجه بیلورم دیوب یکلش جوابه تصدی ایتامکدر ومعلومکز اوله که امور ومصالحک اعضاء اسبابندن صبر جسدده باشی منزله سنده درکه رأس جسددن آیرلسه جسد فاسد وصبر اموردن آیرلسه امور دخی فاسد اولور دیمکدر (قلت) کلام مذکورده الاغیر معناسنه (واعلموا) ایله جمله سی قیداولنمشیکن ترجمهٔ معلومه ده (علی بن ابی طالب یوره شلرکه سزلر بش شیٔ محافظه ایلیک اکاه اولک که سزلردن بریکز خوف ایتسون انجق ذنب وکناهدن خوف ایتسون وبرشیٔ مأمول ورجا ایلمسک انجق الله تعـالادن رجا ایلسون وبرمسئله دن سؤال اولندقده • حال بو یله که او مسئله یی بیلم دیمکه حیا ایلمسون سزلر بیلککه اموردده صبر وثبات جسدک رأس وسری مثابه سنده در جسد دن رأس ایرلدقده جسد فاسد اولدیغی کبی اومورنده صبر مفارقت ایلسه امور فاسد اولور (تعبیریکه درردی بلکه اوجی تجاوز ایتمامشدر کورلمشدر فتدبر انتهی (وبو کلام دخی علی رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشدر ✻ ایما رجل حبسه السلطان ظلما فمات فی حبسه مات شهیدا وان ضربه فمات فهو شهید ✻ یعنی قنغی کیمسه یی که صاحب قوت اولنلر بغیر حق حبس ایلیوب حبسنده وفات ایلسه او کیمسه شهیددر واکر او صاحب قوت ضرب ایدوب ضربندن ناشی وفات ایلیه ینه او کیمسه شهیددر (قلت) شهـادت حکمی وحقیق مسئله سی کتب فقهیهٔ حنفیه دن کوریله (صاحب المستطرف دیرکه اثرده وارد اولمشکه اهل تفسیر تبیانی اوزره کوتولک ایدن وبدکار اولان هر شخص سوء عملنک جزاسنی عاجلا وبا آجلا کورر مفادنده اولان ﴿ ومن یعمل سوء یجزبه ﴾ آیت کریمه سی

نزول ایلدکده ابو بکر الصدیق رضی الله تعالی عنه * یارسول الله کیف الفرج بعد هذه الایه *
یعنی ای پیغمبر پروردکار اشبو آیت کریمه نزولندنصکره قنغی احده قورتولش واردر زیرا هرکس
کردار بدن خالی دکلدر دیدکده حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم (اما
تحزن اماتمرض امایصیبك اللأواء) یعنی محزون واند وهناك وخسته ومریض اولمازمیسك وسکا
شدت ومحنت اصابت ایتمزمی بیوردقلرنده ابو بکر حضرتلری (بلی یارسول الله) دیو تصدیق
ایدیجك حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم (هوذاك) یعنی اشته دنیاده اوابتلالر جزادر
بیوردیلر یعنی دنیاده مؤمنلره جمیع اصابت ایدن ومصیبت کفارت ذنوبلریدر دیمکدر (صاحب
المستطرف بو اثر شریف اوزره تفریع ایتدیروب بوندن ظاهر اولمشدرکه تحقیق عبدحق منزلهٔ
ابرار ودرجهٔ اخیاره انجق شدت و بلالره صبر سبیله واصل اولور دیمش (وصلحای عباد الله
ذنوب اجلیجون وقوع شدت کفارت ذنوب اولمغله فرحیاب اولور دیو یازلمشدر (قلت) اشبو
روایت ابو بکر رضی الله تعالی عنه مستطرفده عبارهٔ اخراده اولوب ونسخ دخی مختلفه اولمغله
تحریر فقیر بیضاویدن نقل اولنمشدر (ولأواء لامك فتحی وهمزه نك سکونی والفك مدیله شدت
ومحنت معناسنه در انتهی (ابن مسعود رضی الله تعالی عنهدن روایت اولنمشدرکه برکون رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم کعبه نك یاننده نماز قیلارلر ایدی ابوجهل وهمشری اولان براز
ملاعین دخی اوطورورلر ایدی مکر برکون مقدم جوار کعبه‌ده نحر وذبح اولنمش دوه لرك سلالری
طورر ایدی سر جماعت منکرین بی دین یعنی ابوجهل لعین یاران مارمنشأ نه ایچکزدن
کیدرکه شو سلالری الوب محمد سجده یه واردقده کتفینه القا ایلیه دیدکده قومندن براشقی
کلب ملعون الوب حین سجدهٔ رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمده القایه جسارت ایتدی
ملاعین مسفوره جرأت ایتدکاری بو وضع کفر ایجابدبراز وقت کولدیلر راوی ابن مسعود رضی الله
تعالی عنه دیرکه بن بو فعل وحال حزن التجای جکرسوز کفاری کوررایدم لکن شرار قریش صاحب
منعه وقوت اولوب اوو قتده بنم منعه ومعینم بولنمادیغندن آه قدرتم اولیدیده ظهر شریف فخر عالم
صلی الله تعالی علیه وسلمدن شو اذایی طرح ایدیدم تمناسنی ایدردم وحضرت رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم سجده‌دن مبارك رأس سعادتلرینی قالدرمدیلر تاکه بر ذات واروب کریمهٔ
محترمه لری فاطمة الزهراء رضی الله تعالی عنهایه بو حالی اخبار ایتمکله فی الحال یتشوب کتف
شریفلرندن اول اذایی بعد الطرح والازاله اعدای دین طرفنه باقوب مستحق اولدقلری سب وشتم
ودشنامی اجرا ایلدی وقتاکه اول دانای علم لدن علیه الصلاة والسلام صلاتی تکمیل ایلدکده
یدشریفه لرینی قالدیروب اوج دفعه (اللهم علیك بقریش) دیو درکاه حقدن سوء جزاء
کفار قریشی نیاز ایلدیلر صوت دهشت انکیز انکسار رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمی
اعداء صاغرین استماع ایتدکارنده کولمه لری کیدوب یورکارینه خوف دوشدی بعده اوواقف
سرما اوحی علیه افضل الصلوات والتحیا افندیمز (اللهم علیك بابی جهل وعقبة وشیبة
والولید وامیة بن خلف) نطق وحی آرالریله ایجلرنده اولان بش نفر صنادید اشرارك اسامیلرین
یاد ایله بالخصوص علیهلرینه دعا ایلدیلر علی المرتضی رضی الله تعالی عنه ختم انبیاء ومرسلین
علیه الصلاة والسلامی حق اوزره بعث ایدن خدای اکبره قسم ایدرمکه حین بددعاده آدلرینی
یاد ایلدیکی اشخاص مرسومه نك بدر غزاسنده صبره سیله مقتول اولدقلرینی کوردم دیدیکی
مرویدر (محکیدرکه بنی اسرائیلدن برخاتون بر طاوقدن غیری شیئه مالکه دکل ایمش یعنی
قوتی اوطاوغك یمضه سی اولور ایمش برکون برسارق کلوب دجاجه یی چالمش خاتون آج قاله رق
محزونه فالمشیکن صبر و تحمل ایله امر سارقی حق تعالایه تفویض ایدوب علیهنده برنسنه

دیمامش وقتاکه طاوغی بوغازلیوب تویلرینی یولدقده تویلر بقدرته تعالی سراپا سارقك یوزینه
صاپلنوب بتمش هرچند سارق ازاله سنه سعی ایتمش ایسه ده مقدوری اولمیوب ناچار علماء
بنی اسرائیلدن بردانای مشکل کشا و برعارف حکم مولایه واروب اجتسار ایتدیکی جنابت وعقبنده
مبتلا اولدیغی کیفیتی بیان واستمداد ایدرا ودانا دل دخی سنك بودردیکه اوخاتونك بددعاسندن غیری
دوا بلمم انی تحصیلده برتدبیره باق دیو ارشاد ایلمکله سارق دخی فی الحال خاتونی اغضابله انکسار
ایتدرمکه برآدمی کوندررا وآدمی دخی خاتونه کیدوب بروجه تدبیر وتعلیم اولا ای خاتون طاوغك
نیجه اولدی دیو صورار خاتون چالندی دینجه اوآدمی سارق سکا اذا ایتمش دیو آجرخاتون دخی فقط
بلی اذا ایتدی دیوب بنه بددعا ایتمز تکرارا وآدمی صد حیف که چلان مرد بی رحم وانصاف سنك کبی
بیچاره یه اذا ویمورطه سیله تعیش ایلدیکك طاوغی المش بونه کونا جفادر که سنی دردجوعه
مبتلا ایتمش دیه‌رك سارقك کویا قتل عام ایتمش صورتنده مذمتنی وجفاسنی اطناب برله خاتونی تمامیله
اغضاب ایدربوکره خاتون اقدام غضبله تحمل ایده میوب بددعایه آغاز ایلدیکی آنده سارقك یوزینه
یاپشق تویلردوکیلور بعده اوعالم دل آگاهه قدس سره بو سره نره دن واقف اولدیکز و بونك
حکمتی ندر دینلدکده چونکه خاتون صبر ایدوب بد دعا ایتمینجه جناب خدای ذی انتقامدن
استنصار ایتمشیدی نصرت الهیه سارقی اوصورتنه قودی وقتاکه بد دعا ایله بالنفس انتصار
ایتمکله اشته تویلردوکلدی دیو حکمت نثار اولمشدر (صاحب المستطرف اشبو حکایهٔ عبرت
مایه یه تفریع ایله * فالواجب علی العبد ان یصبر علی ما یصیبه من الشدة ویحمد الله
تعالی و یعلم ان النصر مع الصبر وان مع العسر یسرا وان المصائب والرزایا اذا توالت توالت
واعقبها الفرج والفرح عاجلا * دیو فی الحقیقه کوزل موعظه انتاج ایتدرمشکه مفادی
عبد مولانك رقبه سنه واجبدرکه کندویه اصابت ایدن شدته صبر و * الحمد لله علی کل حال *
دیوب هر حالده حمد باری ایده ونصردر پی صبر وعسر واحد منتج یسرین ومصائب و بلایا
تعاقب ایتدکده زوالنه علامت وعاجلا فرج وفرح اعقاب ایده جکنی بیله دیمکدر (قلت)
قریش علیهنه اولان دعای پیغمبری علیه الصلاة والسلام قیاسه کلمز زیرا انبیاء عظام علیهم
الصلاة والسلام حضراتنك کافهٔ اقوال وافعال واحواللری مقتضای وحی وعین
حکمتدر ایشاندن علیهم الصلاة والسلام صبرصادر اولدیغی کبی وحیاومعجزهٔ اعداء دین علیهنه
قهر و بد دعا دخی صدور یافته‌در ولاسیما بعض انبیا و خصوصا محمد المصطفی علیه و علیهم
الصلاة والسلام جهاد اعداء دین ایله مأمورلر درانلرك اعدا حقلرنده اولان بددعالری جهاد
قبیلندندر فافهم (حکایهٔ مذکورهٔ دجاجه رنکنده اولوب امام ربانی و مجدد الف ثانی احمد
فاروقی سرهندی قدس الله تعالی سره نك خلیفهٔ مطلق ونجلی محمد معصوم قدس سره نك
خلیفه‌سی جارالله احمد یکدست یکندی قدس سره نك خلیفه سی مولانا الشیخ النقشبندی
المجددی آق اوه لی خاتم افندی قدس سره دن صادر اولان ثقاتدن استماع ایلدیکم منقبهٔ آتیه
قلم شکسته رقم اسعد فقیر ایله بورایه درج اولندی شویله که مشار الیهك موطنی یکیشهر وفنار
اولمغله درویشلرندن بری بعد صلاة المغرب منزلندن چیقوب عزیزینك درکاهنه اتصال
واستفاضه نیتیله کیدر ایکن برتاتار سرمست طواو دیزکن جاده دن منزل خانه یه طوغری کیدر
ایمش اودرویش علی غفلة تاتارك پیشندن قارشوده اولان قالدیریمه کچمش بولنمش تاتار بدکردار
سکران اوفقیر بی صنعه سن بنم اوکمدن کچدك دیو دونوب اوادیره سی صورتنده سوطیله ضرب
شدید ایدوب ودشنام ایله یقلوب کیدر و درویش قطعا اغزینی آچیوب یتاب وتوان درکاهه
واروب حضور شیخه مثول ایتدیکی کبی شیخ حضرتلری چین جبین ایله او غافل تاتاری مظهر

قهر غيرت الهيه ايتدك نيچون ايتمه واورمه ديو برسوز ايله اولسون مقابله ايلمدك ديو توبيخ
واشته وارتا تارك حالنه باق ديو اخراج ايدربيچاره درويش حيرتله چيقوب برده تاتار
بعدالضرب كيدرايكن اورتالق دماغى كبى قرانلق اولمغله كورمدن جادهده واقع برقصاب
دكانى خارجنده اولان صغيراتى چنكالنه چارپوب صابلنديغى كبى فوت اولمش اولديغى
ايشيدر اشته بودخى شيخ مشاراليهك اشارت ايلديكى اوزره معناى انتصار مذكورى مؤيددر
(قلت) صاحب المستطرفك كلام مذكورنده واقع * والرزايا اذا توالت تولت * عبارهسى
* خفض الجاش فاصبرن رويدا * فالرزايا اذا توالت تولت * بيت مشهورينكه ضروب امثالدندر
اشته بو بيتك مصراع ثانيسيدر بيت مذكور تراجم امثال الادبا نام اثر فقيرده نظما بو وجهله ترجمه
اولنمشدر * اضطرابى ترك ايدوب صبره الشدر كنديكى * كلسهپى درپى كدر سرتا پا طوبدن
كيدر * صاحب المستطرف دخى عبارهٔ مذكوره شعردن مأخوذ اولديغنه اشراب بر له
معناى مرقومده نظم اولنان اشعارك احسنيدر ديو ناظمنى عدم تصريحله اشبو قطعهٔ آتيهيى
تحرير ايتمشدر لكن بروجه محرر بيت مزبور ناظم قطعهنك اولميوب تضمين طريقيله مندرجدر
* واذا مسك الزمان بضر * عظمت دونه الخطوب وجلت * واتت دونه نوائب اخرى
* سئمت نفسك الحياة وملت * فاصطبر وانتظر بلوغ الامانى * فالرزايا اذا توالت تولت *
واذا اوهنت قواك وجلت * كشفت عنك جلة وتجلت * مألى اكر دهرسنى امور يانده بيوبوب
ودشوار اولان ضرر ايله طوطارسه يعنى چارهسى بوله مديغك شددت سكا اصابت ايدرسه واول
مصيبتك وراسنده يعنى مصيبت شديده يه مبتلا ايكن نائبه ومصيبت ديكرلر دخى تعاقب ايدوب
نفسكه جهاندن اوصانمه حالتى كلورسه همان زياده صبر ايدوب وصول مراداتكه مترقب
اول كه بلايا نوازل ايدكده دوزر و قواى ظاهره و باطنهك آكدار متعاقبه ايله كوشهيوب ضعيف
اولمش ايسه ده تسلبت بول كه اكدار تعاقب ايله بركدكده دفعة مندفع اولوب قالماز وطوپدن
كيدر ديمكدر انتهى (بومعناده بشير الخارجى دخى) ان الامور اذا انسدت مسالكها * فالصبر
يفتح منها كل ما ارتتجا * لاتيأسن وان طالت مطالبه * اذا استعنت بصبر ان ترى فرجا *
قطعهسن نظم ايتمشدر كه مألى امور وآمالك يوللرى ودر اسباب وصول منسد وقپالو اولديغى
وقتده يعنى املك ابواب سركارانده حصول بولمادقده صبره يعنى اسباب عادى يى موجد رديوب
دركاه مسبب الاسبابه عول ورجوع ايله كه اوصبر اموردن رجا و امل ايلديكك امانى قپوسنى
ويولنى اچار ونيل امل هرنه قدر اوزارسهده اصلا مأيوس اولمه كه انى صبر ايله استعانه ايلديككده
فرجى كوررسن ديمكدر (زهير بن سلمى شدت صبر احوال آتى الذكرده اشبو قطعهيى ديمشدر *
ثلث يعز الصبر عند حلولها * ويذهل عنها عقل كل لبيب * خروج اضطرار من بلاد تحبها *
وفقدان اخوان وفقد حبيب * مألى اوچ كاشه وحال واردركه انلرك وقوعى وحلولى عندنده صبر
وتحمل نادر اولور يعنى صبر وشكيب سوزاولملرى ايله هرمرد صبر ايدهمز وانلرك حلولنده هر لبيبك
عقلى ذاهل وزائل اولور وانلرك بريسى سوبلن وراحت اولنان بلدهلردن نعوذ به تعالى اجلا وسائر حال
اجبار ايله خروج وفرار وديكرى احباب ويارانك افتراقى وآخرى دل وبر يلان يارى يتورمه دردى ديمكدر
نسخهنك بعضبسنده يغور و بعضبسنده يعزر يازلمشدر لكن يعز معناسنى مستلزملردر (وبعض
شعرا دخى معناى صبر وثباتى اشرابده وفضيلتنى بيانده * عليك باظهار التجلد للعدا * ولايظهرن
الذبول فتحقرا * الست ترى الريحان يشم ناضرا * ويطرح فى الميضا اذا ماتغيرا * قطعهسن
شبشهزيب نظم ايتمشدر (قلت) مألى اعدا و بدخواهكه ذبول وعجز وضيق حالكى قطعا اظهار
ايتميوب جلادت واستغنا كوسترمك واجبهٔ ذمت غيرتك اولسونكه ابراز عجز ايدرايسك نزد اعداده

محقر اولورسن كورمزميسنكه فسلكن ياخود مطلقا چيچك تروتازه ايكن زيور دست استشمام
اولوب قوقلانور واما تغير ايتدكده يعنى صولدقده مزبله يه آتيلور ديمكدر اشبو قطعه ابو بكر بن
العباس الخوارزمينكدر وضرب بندر ذكر اولنان تراجم امثال الادباده كلك بى انتظام فقير ايله
بوصورتده ترجمه اولنمشدر * تجلد كوستر اعدايه بودر تدبير حكمتدان * ذبول و بددلى ابرازى
تحقيرى ايدر اجا * كورلمزمى شكوفه تازه اولسه شم ايدر عالم * صولنجه مزبله كاهه ايدرلر
دستهسن القا * لكن مطالعهٔ عاجزانه مذكوره ارسال مثلى جاى تأملدر (وقال آخر) الدهر ادبنى
والصبر ربانى * والقوت اقنعنى واليأس اغنانى * واحكمتنى من الايام تجربة * حتى نهيت الذى
قدكان ينهانى * مألى اكدار دهر بنى تأديب وصبر دخى تربيه قيلدى ولقمهٔ قليله وقوت يوم
بكا قناعت ويروب يأس دخى بنى اغنا يعنى مستغنى ايلدى ومرور ايدن ايامدن تجربهم دخى بكا
قوت بخش يقين وجزم اولديكه بنى نهى ايدنلرى بنده احوال مذكوره يى كوردكدنصكره آخر كار
نهى ايتدم يعنى روزكارك قهرينه قاتلنوب صبرك انجامى سلامت اولديغنى تجربه ايدوب
بن دخى جاه بلند صاحبى اولوب ناسه امر ونهى ايتدم ديمك كبيدر (وقال آخر) اذا ما اتاك الدهر
يوما بنكبة * فهيئ لها صبرا ووسع لها صدرا * فان تصاريف الزمان عجيبة * فيوما ترى يسرا
ويوما ترى عسرا * وما مسنى عسر ففوضت امرى * الى الملك الجبار الاتيسرا * مألى دهر داهر
خدانكرده سكا برنكبت ايله كلديكى يعنى بو عالم كون وفسادده مبتلاى تنكيب اولديغك وقتده
اونكبت و بليه يه صبرى آماده وسينه يى توسيع قيل زيرا فلكك عجيب وغريب تصرفلرى واردركه
بركون يسر ومسرت و بركونده ضدى اولان عسر وكدورت كوررسن و بكا عسر ومضايقه
مس واصابت ايلدكده ايشمى جناب ملك جباره تفويض ايدهرم يعنى اصعارلرم اشبو تفويض
وتوسلم سببيله اوعسر تيسر ايدر ومندفع اولور ديمكدر اشبو قطعه بو معناده دنيلان اشعارك
رنكينلرندندر * الدهر لايبقى على حالة * لكنه يقبل او يدبر * فان تلقاك بمكروهة * فاصبر
فان الدهر لايصبر * مألى فلك دوار برحالت اوزره برقرار اولميوب كاه اقبال وكاه ادبار
ايتمك شانندندر اكر فلك استهمديكك كوتولك ايله سكا ملاقات ايدرايسه صبر وتحمل قيلكه
فلك صبر ايتمز يعنى حكم قدر البته يرينى بولور ياخود برحالده اولميان كردون اوكونلكده ثبات
ايتمزسن بى فائده جزع وفزع ايتميوب دركاه غياث مستغيثين جل جلالهيه يوز سور و يلوار ديمكدر
فلكه اسناد فعل مجاز درتأمل (اشبو قطعهنك بيت اولى يك ايكيوز اوتوز سكز وفاتيعى
سطورينه برمقابلك حالت واقعهسنى بيانده كلك وقعه نكار اسعد فقير درج وتسطير ايتمشدر
وكأن ناظمى عهد قديمده كشفا حق مذكورهده نظم ايلمش صورتنده واقعه مطابق
دوشمشدر (ولابن النبانه) صبرا على نوب الزما * ن وان ابى القلب الجريح * ولكل شئ آخر *
* اما جميل او قبيح * مألى فلكك كدرينه هرنقدر قلب مجروح امتناع ايدرسهده صبر ايتمكله صبر ايدك
زيرا دنياده هر برشيئه وكائنه يه آخر وانجام واردر واوانجام يا ايودرو ياكوتيدر يعنى دنياجه
سرور شرورى وشرور دخى سرورى تعاقب ايتمكده وآخر جاه عزل ايله آهده واقبال بالانقلاب
لابقاده كورنمكده در بوصورتده عاقل اولان شودنياى زوال اشتمالك صفاسنه شيفته وجفاسنه
فزع كشيده اولميوب همان يرابركوتوره جكى زاد معاد اكتسابنه حصر اوقات ايتمك كركدر
ديمكدر (ومن كلام الحكماء حكمانك سوزلرندركه ديمشلردر * ماجوهر الهوى بمثل الرأى *
رأى وتدبيركبى جوهر نفس اوله جق برشى يوقدر يعنى نفس بشريه نك برنسنديه ميل ومحبتى كه
بورادهامور مباحه وممدوحهدن اولان نسنهلره تخصيص اولنمق اقتضاى مطالعهٔ اهل حكمتدر
اشته او مقوله شيلرك نيك و بدى يعنى اكا شروعده حسن ويا قبح واردر خلاصه ميل اولنان

امر تقاضاى نفس اماره ياخود نفس مطمئنه دنيدر ظاهره اخراج اولنمسى وبيلنمسى انجق فكر
وتدبيره موقوف اولمغله بو صورتده رأى نفسك صفات حسنه سندن اولور ديمك كيدر * ولا استنبط
الرأى بمثل المشاورة * ورأى حسن دخى انجق ارباب درايت واصحاب معلومات بينلرنده
مشورتله استنباط اولنور يعنى تأكدايدر * ولا حصنت النعم بمثل المواساة * ونعمتلرى تحصين
ووقايه ايده جك انجق احبايه موافقت ويار اولمغله حاصل اولور وكيد حسده دن قورتوابنور
* ولا اكتسب الخطيئة بمثل الكبر * وكبركبى كناه قزانه جق برشى يوقدر * ولا استنجحت الامور
بمثل الصبر * صبركبى آمالك حصولنه اعلى شى يوقدر * بعض نسخه ده (الخطيئة) يرنده (البغضاء
واقع اولمشدر وبو نسخه اوزره مآل فقره عداوت خلق كبر ايله اكتساب اولنور ديمك اولديغى معلومدر
(قال نهشل الشاعر) ويوم كأن المصطلين بحيرة * وان لم يكن نار قيام على الجمر * صبرنا له
صبرا جميلا وانما * تفرج ابواب الكريهة بالصبر * مآل قطعهٔ مذكوره بعض يوم يعنى بنم
كدر آلود اولديغم كون بركوندر كه هرنه قدر اشد ايام اولان يوم حرب اولماديسه ده راكب
ومركوب بلركه يولنى بولميوب چولده قالدقلرى كونه ياخود خالدك بنى نفيل ايله مقاتله ايلديكى
شدتلى يوم حسيره يه بكزردى اشته اول كدره جزع وفزع ايتميرك صبر ايتمكله صبر
ايلدمكه ابواب شدائد وبلايايى صبر تفريج ايدر يعنى انجامى صفا اولور ديمك كيدر (قال ابن طاهر
قد حذرت والحذر * ليس يغنى من القدر * ليس من يكتم الهوى * مثل من باح واشتهر
* انما يعرف الهوى * من بلى مرة صبر * ويك يانفس فاصبرى * فاز بالوصل من صبر *
مآلى خطردن اگرچه احتراز ايتدم والحال كه حذر قدردن كيمسه يى اغنا ايتمز يعنى
قدر وقضاء مبرم نه چاره كلور (وعشق كاتم اولان فاش ايتمكله مشتهر اولان كبى دكلدر يعنى
كاتم اعلادر انجق عشقك قدر وقيمتنى بيلن وعاشق عد اولنان عشقك اجيسنه قاتلنوب كتمله
وعدم فزع ايله صبر ايدندر اى دل نعجب فرقته تلاش ايدرسن همان صبر ايله كه صبر ايدن
صفاى وصاله فائز اولور ديمكدر (آنفا محرر ابن نباته وابو الاسود ونهشل قطعه لرى واشبو شعر ابن
طاهر ومحمود وراقك كله جك نظمى بو دفعه نسخه مزدن نقل وترجمه اولنمشدر انتهى
* من تبصر تصبر * وان لشوائب الدهر لاتدفع الا بعزائم الصبر * ولادواء لداء الدهر الا بصبر
الصبر * اشبو فقرات متقدمينك كلمات حكم وبلاغت اشتمالاتندندر كه صره سيله مآللرى
بصيرت صاحبى زياده صبر ايله متصف اولاندر (ودهرك شوائب ونوائبى انجق عزائم صبر ايله
مندفع اولور (وداء دهره يعنى اكدار جهانه دوا وعلاج انجق صبر صبر ايله دردىمكدر تبصر ايله
تصبر بينلرنده اولان قلب وجناس لطافتى وفقرهٔ ثالثه ده اولان صبر مضاف يعنى اولكى صبر
لفظى صادك فتحى وكسر باىله دواء مر برشجرك اجى عصاره سى اولديغى وارستهٔ تعريفدر
وبونده دخى بانك سكونى ايله تلفظ ضرورت وزن ايچون شعرده جائزدر (ترجمهٔ معلومه صاحبنك
نسخه سنده غالبا فقرهٔ اولى من تصبر ينصر صورتنده واقع اولمشه بكزركه عباره ترجمه سنده
(ضرب مثلدر يعنى صبر ايدن اعانه اولنور دينلمشدر هرنه قدر معناسى درست ايسه ده اشبو
يازيلان نسخه ابلغدر (وفقرهٔ ثالثه نك ترجمه سى دخى ضرب مثلدر يعنى زمانك داء وعلتى
ايچون دوا انجق صابر اولانك صبريدر دينمشدر فتبصر انتهى (مقبول بلغاى آفاق محمود الوراقك
اشبو نظمى احسن اقوالدندر * انى رأيت الدهر خير معول * فى النائبات لمن اراد معولا * ورأيت
اسباب القناعة اكدت * عز الفتى فجعلتها لى معقلا * فاذا نبابى منزل جاوزته * وجعلت منه
غيره لى منزلا * واذا غلا شىء على تركته * فيكون ارخص مايكون اذا غلا * مآلى تحقيق
بن مصائب ايچره اولوب اندن رها بولمغه ملتجا استيان ذات ايچون دهر ايچره خيرلو صغنغه سزا

جاى بولدم وادراك ايتدم واول جاى ومعول بونلردر كه بن اسباب قناعتى يعنى هر شيده اقتصاد
وغزلت وخمولى كوردمكه انكله متصف اولان مرد عاقلك عزتنى تأكيد ايلدى بندخى اوقناعتى
معقل ونوائب دهره حصن اتخاذ ايدوب اكا صغندم وجاى فتنه ده برمنزل ومحل سالم ظهور
ايتدكده اول اسلم يرى منزل اتخاذيله چكلوب اكا كتدم يعنى جاى ازوايه كيردم وياخود
هجرت ايدوب فتنه دن قاچدم وبرشى بكا غالى وكرانبها اولدقده يعنى برشيئك كه جاه وترفه
وثروتدن عبارتدر تداركى دشوار وزحمتلو اولمغله انلره رغبتى صميمى ترك ايدوب قوت قليله قناعت
وصبر ايتمكله غالى وبهالى شى بكا اوجوز اولدى يعنى اوجوز اشيايه رغبت آز اولديغى كبى بنده
ثروت وساماندن رغبتم منقطع اولمغله شدائد دهردن سلامت بولدم ديمكدر (محمد بن الحسن دن
منقولدر ديمشلركه بن كوفه شهرنده دست ظلمله معتقل يعنى مقيد ومحبوس ايدم كونلرده
بركون پك صقيلوب محبسدن تفرج كاه نه عودايتمك اوزره رخصتياب خروج اولمامله بعض
موكللر ايله چيقدم لكن كدر واضطرابم شول كونه ايديكه روحم ازهاقه ياقلشوب ارض واسعه بكا
ضيق اولدى ايدى بو حالده سرسرى سيرايدر ايكن ناكاه اوزرنده آثار عبادت نمايان طرفه توجه
ايتمش بر ذات ظهور ايدوب اضطراب حالمى مشاهده ايلدكده * ماحالك * ديو كيفيتمدن سؤال
ايلدى بندخى قضيه مى اخبار ايلديكمده * الصبر الصبر فقد روى عن النبى عليه الصلاة والسلام
انه قال (الصبر ستر الكروب وعون على المطلوب) يعنى صبره دوام ايت زيرا نبى ذى شان عليه
الصلاة والسلامدن صبر حزنلرك وغملرك ستريدر ودفع ايلر ومطلوبه دخى ياردمدر وفتح ايدر
مآلنده اولان حديث شريف روايت اولنمشدر ونبى آخر الزمان عليه الصلاة والسلامك ابن
عمندن يعنى على رضى الله تعالى عنهدن دخى صبر بر بنكدركه اصلا سورجمز وبر سيفدركه
كسمزلك ايتمز مآلنده اولان * الصبر مطية لاتكبو وسيف لايكل * كلامى مرويدر وبندخى
بويله ديرم ديوب اشبو قطعه يى نظم ايلدى * ما احسن الصبر فى الدنيا واجمله * عند الاله
وانجاه من الجزع * من شد بالصبر كفاه عند مؤتمه * الوت يداه بحبل غير منقطع * مآل قطعه
عند الله قولك شدائده صبرى دنياده نه عجب شى حسن وجميلدر كه اول قولى جزعدن قورتاردى
الم وكدر وبريجى بليه قتده مبتلا اولان بركيمسه جزعله چبالميوب اللرينى صبر رشته سيله
باغلسه اصلا منقطع اولميان حبل متينه باغلمش اولور يعنى سر رشتهٔ نجاتى بولمش اولور ديمكدر
راوى سر كذشت ديركه وقتاكه اول ذات ملك صفاتك كلام مذكورينى استماع ايلديكمده
منشرح اولوب بارك الله تعالى عليك كلامكزله راحت قلب حاصل اولدى دخى ارتيرك ديديكمده
حديث شريفدن خاطريمه الآن برنسنه خطور ايلمدى لكن شوشعر سنوح ايلدى ديوب
* اما والذى لايعلم الغيب غيره * ومن ليس فى كل الامور له كفو * لئن كان بدؤ الصبر مر مذاقه
* لقد يجتنى من بعده الثمر الحلو * قطعه سنى اوقودى ومآل قطعه آگاه اولكه غيوبى ذات
صمدانيه سندن ماعداسى بيلميان وذات وصفات وافعالنده شريك ومثل وكفوى اولميان بارى
تعالى وتقدس حضرتلرينه قسم ايدرمكه اول امرده صبرك ذوق وطعمى آجى اولديسه ده
صبردن صكره طاتلو ميوه لر دوشيرلور ديمكدر اشبو قطعه يى اوقودقدن صكره او ذات مكرم
يانمزدن ذاهب اولدى واول ذاتك حال وشانندن سؤال ايلدم لكن بربيلور كيمسه بوله مدم
وبوندن مقدم كوفه ده برفردانى كورمامش ايمش پس بوم مذكورده محبسدن اخراج اولندم
واندن استماع ايتديكم كلامدن بكا سرور عظيم حاصل اولوب انكله انتفاع ايلدم وخاطريمه سنوح
ايلديكه اول ذات روى ارضده سياحت ايدن ابدالدندركه حق تعالى بنى انكله ارشاد وايقاظ ايتمسنى
مراد ايتمشدر (محكيدركه بركيمسه بى شدت اوزره قحجى ايله دوكرلر ايمش لكن او كيمسه ايسه آه

ووا، ایتمیوب سکوت وصبر ایدر ایمش مشایخدن برذات بوحالی مشاهده ایدوب مضروبه ای کیمسه اشبو ضرب شدید جانکی آجتمز میکه سکوت ایدرسن دیوصوردقده اول غیور وصابر کیمسه بلی حنظل ضرب اجیدر وآجیدر لکن اشبو طوران وسیرایدن کیمسه لرك ایچنده بر دوستم واردر که بنی شجاعتلی وجلادتلی اعتقاد ایدر راشته اول دوست بکا کوزیله بقارایکن انك یاننده صیحه وفریاد ایدرسم آب روی وناموسم دوکیلوب کیدر و بکا جبان و بددل دیوسوء ظن ایدر خوفیله شدت ضربه صبر ایدر رواوخوفدن ناشی بارالمه تحمل ایدرم دیوجواب ویرمش (قلت) اشبو قصه دن حصه بودر که مخلوق یاننده محجوب اولمامق ایچون مرد غیور جفایه تحمل ایدنجه خالق عندنده قضایه تحمل ایدوب جزع ایتمامك وجناب کاشف الکروب عزشانه یه التجا ایتمك مرد عاقله واجبدر نعوذ بالله تعالی من کل السوء انتهی (وقال شاعر) علی قدر فضل المرء تأتی خطوبه * ویحمد منه الصبر فیما یصیبه * مألی کشی یه امور جسیمهٔ دنیویه یعنی صقندی فضلی وعرفانی مقداری کلوروااور واندن مدحه شایان صفت اصابت ایدن بلیه ده ظهورایدن صبردر برکیمسه نك که حذر ایلدیکی شیده یعنی بلیه ده صبری آزاوله امل ایلدیکی فیض وثوابده ومکافاتده تحقیق نصیبی آزاوار خلاصه دنیاده بلایادن بحکمت خدا اهل فضل ونهاحیثیتی مقدارنجه خالی اولماز وعندالشدائد فیوض وفرج دخی صبری مقدارنجه در دیمکدر (وقال رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم لعایشة رضی الله تعالی عنها یاعایشة ان الله تعالی لم یرض اولی العزم من الرسل الا بالصبر ولم یرض الا ان کلفنی ماکلفهم فقال عز وجل فاصبر کما صبر اولوالعزم من الرسل وانی والله لاصبرن کما صبروا) اشبواثرشریفك مألی عایشه رضی الله تعالی عنهایه خطاباای عایشه محققا الله تعالی رسل عظامدن اولان اولوالعزمدن انجق صبرلریله راضی اولدی ورسل متقدمینه تکلیف بیوردیغی نسنه که صبردر بکا فاصبر کما صبر نصیله تکلیف وامر ایلدی والله که بندخی انلرکبی البته صبر ایدرم دیمکدر (صاحب المستطرف اشبو اثرك عقبنده (قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم لماصبر کما امر اسفروجه صبره من ظفره وکذلك اولئك الرسل صلوات الله علیهم اجمعین الذین هم اولوالعزم لماصبر واوانتصروا) یعنی حضرت سپهسالار صف انبیا صلی الله تعالی علیه وسلم افندیمز قبل باریدن مأمور بتلری اوزره صبر وثبات بیوردقلرنده روی شکیبلری انواری انداز ظفر اولدی وکذلك اول رسل مقدمین که صلوات الله وسلامه علیهم اجمعین اولوالعزم ایله موصوفلردر صبر ایتملریله مظهر نصرت الهیه اولدیلر دیمشدر (ودخی اهل علم اولو العزمده اقوال کثیره اوزره اختلاف ایلدیلر امام قتاده رحمه الله تعالی اولوالعزم نوح وابراهیم وموسی وعیسی علیهم السلامدر دیدی وامام مقاتل رحمه الله تعالی التی اولوب ایشان نوح وابراهیم واسحق ویعقوب ویوسف وایوب علیهم السلامدر دیدی (واشبو ذوات کرام ذکری آتی شدائده صبرلری سببیله حق سبحانه وتعالی حضرتلری انلره اولوالعزم اسمیله تسمیه ایلدیکی دخی منقولدر (نوح علیه السلام ابن عباس رضی الله تعالی عنهمادن روایت اولندیغی اوزره مبعوث اولدقلری قوم مشرکین ضربنه جسارت ایدوب شول صورتده وارردیکه انتقال ایلدی دیوب بجه یه ملفوفا خانهٔ سعادتلرینه براغورلرایدی بنه افاقت کلوب وخروج بیوروب اهل ضلالتی ایمانه دعوت ایدر ایدی اجابتلریندن مأیوس اولنجیه دك بوحال اوزره اولدیلر آخر عصاسنی قاقه رق چوچوغیله برقوجه وباشلی مشرك اول نبی کریمك نزدینه کلوب اوغلونه ای اوغل بو پیره باق وییل سنی مغرور ایتمسون یعنی کلامنی دکلمه دیدکده اول بئس الخلف باباسی عاصی ومشركك عصاسنی استیوب والوب اول نبی کریمك مبارك سرینه ضرب ایدوب یاردی ودم پاکلری وجه شریفنه روان اولدقده فی الحال

مناجاته آغاز ایله یارب قوللریکك بکا معامله لرینی کوردك بقاسنده برحکمت ومصلحت صمدانیه وار ایسه ایمانه اهتدا لرینی نصیب بیور والا علیهلرینه داژ نیازمده بکا رخصت احسان ایله دیجك قبل باریدن ﴿لن یؤمن من قومك الا من قد آمن فلاتبتئس بما کانوا یفعلون واصنع الفلك﴾ الایه نص قرآنیسی ناطق وحاکی اولدیغی اوزره اوآنه قدر ایمان ایدنلردن ماعداسی قابل هدایت اولمیه جقلری وحی وفلك یعنی سفینه تصنیعنه امر بیورلدی نوح علیه السلام دخی کافه سنك اهلاکلرینه بد دعا وفلك ندر دیو استنبا ایلدکده اغاجدن بر بیتدر که صواوزره یوروییوب اهل طاعت انده نجات بوله جقی واهل معصیتك هلاك اوله جقی یاوحی تعریف وبیان بیورلدی پس نوح علیه السلام یارب جریان فلکه آب نره ده در دیجه بنه حق سبحانه وتعالی قبلندن * اناعلی کل شیٔ قدیر * مألنده اولان جوابی وحی اولندیکه کافهٔ ممکناته قدرت باری تعالانك تعلقی یاندن عبارتدر بعده نوح علیه السلام سفینه نك انشاسنه اقتضا ایده جك اخشابك کیفیت تدارکنی نیاز ایلدکده ینه حق سبحانه وتعالی شجر ساجکه زاج اغاجی دید کاریدر انی غرس ایله دیو وحی بیوردی نوح علیه السلام غرس ایدوب دعوتلریندن فارغ اولدی انلر دخی ضربدن کف ید ایدوب لکن استهزا جنایت کفر ماهیتنی ترك ایتمدیلر وقتاکه ذکر اولنان اغاج یکرمی ییلده ایریشوب کماله رسیده اولدقده یاوحی الهی قطع وتجفیف ایدوب ینه الله تعالایه مناجات ایله کیفیت اتخاذ سفینه یی سؤال ایلدکده اوچ طبقه ده انشاسی امر وتعلیم الهی اولوب جبریل علیه السلام بناء سفینه یی تعلیم وعصیان ایدنلر حقلرنده سخط وغضب الهی اشتدادندن عمانده عجله اولنمق امر باری اولد یعنی تبلیغ ایچون انزال اولندی وقتاکه سفینه تمام اولدقده نوح علیه السلام معیتنده ایمان ایدنلرك نصرت ونجاتنه وعذاب واهلاك مشرکینه اراده وامر باری تعلق ایدوب تنور یعنی روی زمین وکافهٔ منبع ومورد ماء فوران وقربه آغزندن بوشانور رکبی آسماندن بارندهٔ باران اولوب صوشو صورتده عظمت پیدا ایتدیکه امواجی جبال آسا اولدی ووجه ارضده زیاده سیله یوکسك اولان طاغدن قرق ذراع آشدی اشته نوح علیه السلامه جناب حق تعالی نجات احسان ومشرکلری غرقله انتقام ایتدی صاحب المستطرف طوفانك وسفینه نك قصه سنده اهل تفسیرك کلامی مبسوطدر بوراسی محل شرح وبسطی اولمامغله اشبوز بده ایله اکتفا اولندی دیمشدر (قلت) سورهٔ شریفهٔ هودده قصهٔ طوفانی ناطق ﴿حتی اذاجاء امرنا وفار التنور﴾ نظم کریمنده اولان تنور ابتداایتمك طبخ اولنان تنور ایله تفسیر اولنمشدر که نبع ماء خارق عاده اوله رق اولانك ایچندن فوران ایلدی وتنور مذکور کوفه جامعنك یرنده ایدی وعلی قول ارض هندده ایدی وحضرت علی رضی الله عنه تنوری وجه ارض ایله تفسیر ایتمشلردر (وتنور لفظ عربی اولمیوب معربدر یعنی عربلر دخی استعمال ایتمشلردر وعربك بربریله مخاطبه ایلدکلری بعض لغت اخری قرآنده واردر کذا فی الفایق انتهی (اما حضرت ابراهیم علیه التسلیمك ابتلاسیله نصرتی بودرکه وقتاکه قومنك طاپدقلری بوتلری شکست وکسر ایلدکده اول قوم ضال زعملرنجه آلهه دیدکلری اصنامه اعانه ده واونبی ذی شانی تعذیبده اشد اولان احراق رأی واتفاق وحضرت خلیل اللهی علی نبینا وعلیه الصلاة والسلام اخذ وحبس ایلیوب بریوکسك وجسیم طاغك فوقنده اطرافنده اولان دیوارلری التمش ذراع طولنده برککش بریابوب آمر وملکاری اولان نمرود لعین طرفندن اویرده هر شخصك حطب طاشیملرینی ودکلیان اولور ایسه احراق اولنه جقلری تهدید بنی منادیلر نداسیله اعلان ایتدیلر برفرد تخلف ایتمیه رك قرق کون ظرفنده اویره شب وروز اودونلر واسطه سیله اودونلر طاشینوب جمع اولوب دیوارلری آشدی واوملك ابواب

ومنافذینی سد و بند ایلیوب حطبی اشعال ایتدیلر و برنار عظیمه پیدا اولدیکه جومعادن طیور
بکسه علوندن محترق اولوب سقوط ایدر ایدی پایدقلری منجنیق ایله ابراهیم علیه السلامی
آتشه القا ایتدیلر اوحینده ابراهیم علیه السلام مقام تسلیمیت ورضاده ﴿حسبی الله ونعم الوکیل﴾
دیوب درکاه معنوی حقه عول ایلدی وعلی قول اوهنکامده عمر شریف حضرت ابراهیم علیه
التسلیم یکرمی التیسنده ایدی حین القاده امر باری ایله جبرائیل علیه السلام نزول ایدوب ای
ابراهیم برحاجت ومقصودک وارمیدر دیدی اول نبی محترم دخی احتیاجم حقه در اماسکا یوقدر
دیدکده جبریل علیه السلام چونکه بندن مستغنیسک ربکدن سؤال ایله دیدی انلر دخی *حسبی
من سؤالی علمه بحالی* یعنی حق سبحانه وتعالانک بنم حالمه علم واطلاعی بکا کافیدر طلب
وسؤالدن مستغنیدر دیدی پس ﴿یا نار کونی بردا وسلاما علی ابراهیم﴾ نظم جلیلی ناطق
اولدیغی اوزره بامر حق اول آتش زبانه کش وجود بهبود ابراهیم علیه التسلیمه اصلا تأثیر
ایتمدی وجبریل علیه السلام ایله برابر او آتشکاهده نازل اولدیلر ووجه ارض اوزره سلامتله
اوطوردیلر و بعنایة الله تعالی او یردن برطاتلی صو نبع ایلدی (کعب حضرتلری روایتی اوزره
نارانجق ابراهیم علیه السلامی بندایلدکلری قیدی احراق ایلدی آتشکاه مذکورده مع السلامة
والسعاده اقامتلری ایامنده اختلاف اولندی بعضیلری یدی کون و بعضیلری دخی زیاده در
دیدیلر جناب فیاض مطلق عزشانه و بهر برهانه ابراهیم صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیه
حضرتلرینه ظفر ونجات و یروب انکار ایدن نمرود وقومنی اخس واضعف مخلوقله اهلاک
ایلدیکه سوری سنک دیدکلری مکسجکدر اشته اشبو ظفر ونجات ابراهیم علیه الصلاة والتسلیم بونک
کبی مصیبت عظمایه صبری وترک جزعیله امر بنی حقه تفویضی وتوکل ووثوق واعتمادی اوزرینه
ترتب ایتمشدر (وینه بعدزمان اول نبی مکرمک ذبح نجل جلیلیکه بحکمته سبحانه من قبل الله تعالی
مأمور اولمشیدی فی الحال بلا امهال امره امتثال ایلدیلر و بونک تفصیلی دخی کتب تفاسیرده
مسطوردر اشبو امرده طاعت باری یه صدقله مبادرتی وتقدیر وقضاسنده صبری ظهور ایلدکده
جناب حق تعالی ذبح ولدینه قربانله عوض ومخلوقاتی میانندن خلیل اتخاذ ومحبت بیوردی
(اما ذبیح الله یعنی نجل جلیل حضرت ابراهیم خلیل علیهما السلام دخی بلیهٔ ذبحده صبر
ایلدی و بو قصه نک خلاصه سی بودر که قبل باری تعالادن ابراهیم علیه السلام ولد مکرمنی ذبح امریله
مبتلا اولدقده ولدینه ای اوغلم بن قربان مراد ایلدم دیوب فرزند دلبسندینی و بچاق وحبلی
آلوب جبللر بینه داخل اولدقلرنده فرزند نجیبلری ای پدر عالی مقامم قربانک قنده در دیو سؤال
ایلدی ابراهیم علیه السلام دخی قرآن کریم ناطق اولدیغی اوزره حق سبحانه و تعالی سنی
ذبح ایلمکله امر بیوردی ﴿فانظر ماذا تری﴾ یعنی بو خصوصده رأیک وتوطین نفسک نیجه در
سویله دیدی انلر دخی ﴿یا ابت افعل ما تؤمر﴾ یعنی ای پدر نه ایله مأمور اولدک ایسه انی بلا تأخیر
اجرا ایله ﴿ستجدنی ان شاء الله من الصابرین﴾ یعنی ذبحه وقضاء الهی یه بن عن صمیم القلب
راضیم دیوب و دخی ای پدرم باغلریمی محکم ایله تا که اضطراب ایتمیم واثوابکی طوپله که اوزریکه
دم رشاشه سی واصل اولمیه زیرا مادرم کورر وحزنی آرتر و بچاغی بوغازیمه چالمه ده سرعت ایله که
موت اهون واسهل اوله ده اضطراب ایلیم ووالده می کوردکده سلامی تبلیغ ایله دیدی پس
ابراهیم علیه السلام بکا ایدرک تقبیل ایدوب * نعم العون انت یا بنی علی ما امر الله تعالی *
یعنی ای اوغلجغم سن بکا امر باری اولان فعلده نه کوزل یاردمسن یعنی مطیع ومنقاد اولدک دیو
رضاسنی ثنا ایلدی (بعض تفسیرده صورت اجبار واکراه نمایان اولماسون دیو ذبیح الله علیه السلام
دست شریفلری بندینی چوزدیروب بلابند مطاع ومنقاد اولدقلری دخی مرویدر (مجاهد

روایتی اوزره حضرت ابراهیم علیه السلام بچاغی ولد امجدینک علیه السلام مبارک بوغازینه
امرار ایلدکده بچاغک یوزی دونوب قطع ایتمدی حضرت ذبیح الله علیه السلام ای پدرم
نه کیفیت عارض اولدی دیو سؤال ایلدی حضرت ابراهیم علیه السلام بچاغک سورر کن یوزی
دوندیکنی خبر ویردکده حضرت ذبیح علیه السلام قوتلی طعن ایدک تا که کسه دیوب اطاعتده
اظهار ثبات ایتمشدر (سدی رحمه الله تعالی روایتنجه حق سبحانه وتعالی ذبیح اللهک علیه
السلام مبارک کردن شریفلرینی باقرکبی صلب ایتمکله بچاق تأثیر ایلمدی اشته ابراهیم و نجلی
ذبیح الله علیهما السلامدن اشبو تسلیمیت وانقیاد ظاهر اولدقده قبل باریدن رضالرینه ثنا بیوریلوب
ذبحه فداء جبرائیل علیه السلام براملح واحسن قوچ کتوردی وابراهیم علیه السلام نجلنک
دست و پاینی حبلدن چوزوب اطلاق وکبشی اخذ وذبح ایلدیلر فلذا صبروامثالیچون حضرت حق
ذبیح علیه السلامی شرف نبوتله مشرف ایلدی (قلت) اهل تفسیرک بیاننجه ذبیح اللهده اختلاف
اولندی بعضیلر حضرت اسمعیل علیه السلام و بعضیلری حضرت اسحق علیه السلامدر
دیدی لکن اظهر اولان اسمعیل علیه السلام اولمقدر (وصاحب المستطرفک اشبو قصه ده
ذبیح الله لقبنه قصر ایدوب اسم تصریح ایتمدیکی غالبا ایکی روایته اشارت ایچوندر انتهی (واما
یعقوب علیه السلام ولد امجدلری یوسف علیه السلامک فراقیله و ذهاب بصریله واشتداد
حزنیله مبتلا اولدقده جزع ایتمیوب (فصبر جمیل) دیدی (و کذلک یوسف علیه السلامی
برمظلمه القا وقوللر بیعی کبی بیع و پدرندن مفارقت وسنین متعدده سجن وزندانده حبس ایله
مبتلا اولدقده صبر ایتمکله والدی ملاقات ولد وعودت بصر و یوسف علیهما السلام شرف
نبوت وملک اوله رق اتساع قدرتله دنیا وآخرت شرفنه نائل اولدیلر (واما ایوب علیه السلام
اهل ومالنک هلاکیله وامراض مزمنه وسقم شدیده نک ترادف وتوالیسیله مبتلا اولدقده صبر
ایدوب امرینی ربنه تفویض ایتدی وانجامنده مظهر شفا واولکندن زیاده کثرت اولاد واموال
ایله قرین الطاف مضاعف خدا اولدی (قلت) ابتلای ایوب علیه السلامک تفصیلی سبقت
ایتمشدر انتهی (خلاصهٔ کلام اکر صبر اعلای مراتب واسنای مواهبدن اولمسیدی حضرت
باری تعالی وتقدس ذوی الحزم اولان رسل عظام صلوات الله وسلامه علی نبینا وعلیهم السلامه
صبر ایله امر بیورمزایدی وصبر سببیله ایشان حضراتنه اولوالعزم تسمیه واوسبیله ابواب مراد
وسؤاللرینی فتح وکشاد وعند معنویسندن نهایت مقصودلرینی اعطا واحسان بیوردی اشته
انلرک علیهم السلام اثرلرینه اقتدا واقتفا اسعد حالدر یعنی صبر وشکیبک آخر وانجامی مسعود
اولدیغینی اشباهدر وقیل * العسر یعقبه الیسر والشدة یعقبها الرخا والتعب یعقبه
الراحة والضیق یعقبه السعة والصبر یعقبه الفرج وعند تناهی الشدة تنزل الرحمة والموفق من
رزق صبرا واجرا والشقی من ساق القدر الیه جزعا ووزرا * یعنی عسری یسر وشدتی رخا
و وسعت وتعب ومشقتی راحت وضیق سعه و صبر وتحملی فرج و سرور تعقیب ایلر و شدت
ومصائب متناهی و غایته رسیده اولدقده رحمت و برکت نزول ایدر وانجق موفق عین اجر
دیمکه شایان اولان صبر واجر نعمتیله مرزوق اولان ذاتدر ومنحوس و بدبخت دخی قدر کندو یه
جزعی و بو تقریبله وزری سوق ایدن کیمسه در کلامی اولواردن منقولدر (ودخی اشبو
مطلب واشارتدن سامعه یی تشنیف ایدن دلائل وحکایتدن حسن بصری حضرتلرندن روایت
اولنان اشبو قصهٔ لطیفه در اول بزرکوار دیرکه واسط شهرنده بولندیغم هنکامده قبردن چقمش کبی
ضعیف و معزول بررجله تصادف ایدوب ای کیمسه سنی بو حاله اوغرادن نه بلادر دیدیکمده
امان سریمی وحالی فاش ایتمه اوچ سنه در اضیق حال واقبح تعیش ومکان ایله حاجتک حبسنده

ایدم ومتصلا بو حالده ایکن صبر وتحمل ایدوب برسوز سویلدم دونکی کون بنم ایله برابر محبوس
کیمسه‌لردن برطاقم آدملری حبسدن چیقاروب بیونلرینی اوردیلر وزندان مأمورلرندن بعضیسی
یارنکی کون سنیده قتل ایده جکلردر دیو بکا اخبار ایمکله بکا بکای مفرط والم شدید عارض
اولوب حق سبحانه وتعالی بنم لسانمی الهی صبرک الی مشتد اولدی وسررشتهٔ صبرالدن کتدی
نیاز یله جاری ایلدی یعنی کلیتله درکاه حقه عول ایلدم وبو اضطراب ونیاز ایله کیجه نك اکثریسی
کچدی وبکا غشی کلوب بین النوم والیقظه حالنده ایکن برذات ظهور ایدوب قالق وایکی رکعت
نماز قیلوب وبنم دیه جکم بو دعا ایله حضرت حق تعالایه یلواردیوب *یامن لایشغله شیٔ عن شیٔ
یامن احاط علمه بماذرأ وبرأ انت عالم بخفیات غیوب الامور ومحصی وساوس الصدور وانت
بالمنظر الاعلی وعلمك محیط بالمنزل الادنی تعالیت علوا کبیرا یامغیث اغثنی وفك اسری واکشف
ضری فقد نفد صبری * دعاسنی اوقودیکه اجمالا مألی بودر ای برشیدن علم وقدرتنی شیٔ
دیکر اشغال ایتمیان یعنی جمیع اشیایه عالم ومکانه قدرتی شامل اولان وای کافهٔ مخلوقاتنی علم
ازلیسی محیط اولان پروردکار ذات الوهیتك امور مستورهٔ نك خفیاتنه ونهایتنه عالم وصدورك
وساوسنه یعنی قوللریکك کافهٔ نیات وخواطرینه واحوالنه عالم وداناسن وعظمت شانکله
رومال خاك پستی اولان قوللریکه لطف ورحمت واحسانك حامیدر درجهٔ کبر وعلوکله هرشیئه
عالیسن ای ظهیر ومعین اولان ذوالجلال والکبریا بکا اغاثه واعانه قیل وقید اسیریمی فك
واطلاق ایله وضر وشدتمی کشف وازاله ایله زیرا صبر وتحملم دوکندی ومنعدم اولدی دیمکدر
(پس بندخی درعقب قائم اولوب توضی ایتدم وایکی رکعت نماز قیلوب استماع ایتدیکم دعاء شریف
مذکوری تمامیله تلاوت ایدوب بتدیکی آنده پایمده اولان بوقاغی چوزیلوب دوشدی وسجنك
قبولرینه باقدمکه آچلش قالقوب چیقدم وبراحد بکا معارضه وممانعت ایتمدی وبو محله کلدم
اشته بن طلیق الرحمن یعنی آزاد کردهٔ رب منانم حق تعالی حضرتلری صبرم سببیله بکا فرج
وسروری تعقیب واو مضایقه‌دن مخرج وخلاص احسان ایلدی دیوب بعده بکا وداع ایله جانب
حجازه عزیمت ایلدی دیمشدر (اشبو دخی مرویدرکه الله تعالی وتبارك داود علیه السلامه
خطابا * یاداود من صبر علینا وصل الینا * کلامی مفادینی وحی بیورمشدر یعنی ای داود
قنغی کیمسه که بنم حکمتمه مبتلا ایتدیکم بلیه اوزرینه صبر ایده بنم رضامه واحسانمه واصل اولور
دیمکدر (بعض رواتدن منقولدر دیمشدرکه ذفار نام برشهره داخل وخرابه زارلرینی عبرت
کاه کزوب تماشا ایدر ایدم برخراب قصر قپوسندن * یامن الح علیه الهم والفکر * وغیرت
حاله الایام والعبر * اما سمعت لما قدقیل فی مثل * عند الایاس فاین الله والقدر * وکل ضیق
ستأتی بعده سعة * وکل فوت وشیك بعده الظفر * بیتلرینی منقوش ومکتوب کوردم (مأل
ابیات ای اوزرینه متعاقبا هموملك واکدار فکرلرینك بارانی تقاطر ایدوب حالنی دهر وایام وعبرت
النه‌جق بلایا وآلام تغییر ایدن مرد مبتلا ضرب مثلده ذکری آتی سوزلرکبی تفوه اولنان تسلیت
بوله‌جق سوزلری ایشتمدکیکه صقندینك صوکی سلامتدر مأنده‌کی کلماتدن عبارتدر جناب حق
وقدری نره‌ده‌در یعنی فاعل حقیقیٔ کافهٔ کائنات حقدر وقدر مبرمی تخلف ایتمز البته وقوعه
کلور جزع وفزعك اصلی یوقدر همان سن شدائدك احداثی طروقنده یعنی ظهور بلاده
تلاش ایتمه متوکلا علیه تعالی اول یعنی توطین نفس ایله وصبر ایله که صبر ایدنلر عاجلا وآجلا
ظفره وصفایه فائز اولدیلر وهر مضایقه نك صوکنده البته وسعت ورفاه کلور وهر وصولی
دشوار کورینان املك وشدتك انجامی وصول وظفردر دیمکدر اشبو روایت بوکره بعض
نسخه‌دن نقل اولندی انتهی (منقولدرکه ابوایوب اون بش سنه قدر حبس اولنوب وتدبیری

طارلشوب وصبری یاندقده بعض اخوان ویارانه اشتکای فلکی متضمن مذکره یازوب کوندرمشیدی
مرسل الیه دخی جواب اوله‌رق اشبو قطعه‌یی کوندرمشدر *صبرا ابا ایوب صبر مبرح *واذا
عجزت عن الخطوب فمن لها* ان الذی عقد الذی عقدت به *عقد المکاره فیك یملك حلها*صبرا
فان الصبر یعقب راحة * ولعلها ان تنجلی ولعلها * مأل ابیات ای ابوایوب شدت اوزره اولان
مبتلالرك صبری کبی صبر قیل سنك کبی دنیایی خارجه چیقارمش هوشمند امور صعبه‌یه صبر ایتمدیکی
وعاجز اولدیغی وقتده قنغی کیمسه‌لر صبر وتحمل ایدر مکاره وشدائدی سنده عقد وسنی مبتلا
ایدن ذات دافع الکروب جل وعلا حل وکشفنه دخی مالك وقادردر سن زیاده‌سیله همان
صبر ایله زیرا علی التحقیق صبر نجات وراحتی تعقیب ایدر والبته مأمول ورجادرکه
او مصائب وشدائد منکشف ومنجلی اولور دیمکدر (اشبو ابیات تسلیت مدار ابوایوبه واصل
اولدقده اودخی بو قطعه ایله جواب تحریر ایلمش * صبرتنی ووعظتنی وانالها * وستنجلی بل
لااقول ولعلها * ویحلها من کان صاحب عقدها * کرما به اذ کان یملك حلها * مألی ای دوست
بنی صبره ترغیب وبکا وعظ ونصیحت ایلدك بندخی صبره صمیمی عزم ایتدم وراحته نائل
اولورم بلیه برطرف اولوب کشایش پیدا اوله‌جغنه یقین وجزم ایتمه ارتق لعل ویو شك دیو
تردد ایتمم فی الحقیقه شدائدی عقد وابتلا ایلین باری تقدس وتعالی لطفا وکرما حلنه مالکدر
وکشف ودفع ایدر دیمکدر (وقتاکه ابوایوب بعد الانتصاح صبر ایله جناب کاشف الکروب عز
شانه‌یه بالکلیه توجه ایتمکله چوق کچمیوب مکرما حبسدن اطلاق اولنمشدر (قلت) اشبو
ابوایوب بعض آثاردن تراشیده اولندیغی اوزره عباسیه دولتی امراسندن اولمق کرکدر انتهی
صبره حث وترغیبده انشاد اولنان اشعاردندر * اذا ابتلیت فثق بالله وارض به * ان الذی
یکشف البلوی هو الله * الیأس یقطع احیانا بصاحبه * لاتیأسن فان الصانع الله * اذا قضی الله
فاستسلم لقدرته * فمالری حیلة فیما قضی الله * مألی یا حفیظ بلیه‌یه اوغرادیغی وقتده الله تعالایه
توکل واعتماد ایدوب تصرف حقك او لمغله او بلایه راضی اول زیرا تحقیق او بلایی کشف
وازاله ایلین انجق الله تعالادر هرنه‌قدر حسب البشریه بلادن خلاصدن یأس کلورسه‌ده
سن زوال بلادن البته مأیوس اولمه زیرا صانع وخالق کافهٔ اشیا انجق الله تعالادر حق تعالی
برشیئی حکم وقضا ایلدیکی وقتده قدرتنه وتقدیرینه تسلیم وانقیادده اول زیرا الله تعالانك
حکم وقضا ایلدیکی شیئك دفعنه حیله وتدبیر کوره‌مز وبوله‌مزسن اکا صبر وتحملدن
غیری چاره یوقدر دیمکدر

﴿الفصل الثالث﴾

اشبو بابده اولان فصوللرن اوچنجی
فصل شدت وبلیه‌ده تأسی یعنی غمکسارلق ومصائب زماندن تسلی بیاننده‌در (قال الثوری
رحمه الله تعالی * لم یفقه عندنا من لم یعد البلاء نعمة والرخاء مصیبة * یعنی ثوری حضرتلری
بزم عندیمزده یعنی اهل کمال وزهد نزدنده بلایی نعمت ووسعت مال دنیایی مصیبت
صایمیان صاحب درایت وعرفان دکلدر دیمشدر * وقیل الغموم التی تعرض للقلوب
کفارات للذنوب * یعنی بلایادن دولایی قلبلره عارض غملر یعنی بلالرکناهلره کفارتدر کلامی
اقوال اعلامدندر (منقولدرکه برحکیم دانا برکیمسه نك آخره باری تعالی سکا کدر کوسترمسون
دیو ایلدیکی دعایی استماع ایتدکده ای دعا ایدن کیمسه سن اول مردك اولمنه دعا ایلدك زیرا
مادامکه برمرد دامکه دنیاده اوله دانه کدردن خالی اولماز دیو حکمت بیان اولمشدر * ویل
اهون من ویلین * کلمات عربندرکه مفهومی برویل یعنی هلاك وبلا ایکی بلادن اهون
وسهولتلیدر دیمکدرکه مفادی دنیا داربلادر ولمغله ایچنده بو اناناتلر هرآینه کدر کورمکدن
قورتولمازلر ایمدی کدرك برینه یعنی ازینه وقلیلنه ابتلا ایکبسنه یعنی چوغنه ابتلادن اهوندر

دیمکدرکه مدار تسلیتدر و بوفقرهٔ بلیغه دخی لسان عربینك ناطق الحکمه اولدیغنه نشاندر
(ابن عیینه) الدنیا کلها غموم فما کان فیها من سرور فهو ربح * دیمشدر که مآلی آشکار اولدیغی
اوزره دنیا سراپا عین غموم واکدار اولوب انده کسب اولنان سرور بعض ونادرکاردر دیمکدر
(عتبیٔ بلیغ) اذا تناهی الغم انقطع الدمع بدلیل انك لاتری مضروبا بالسیاط ولامقدما لضرب
السیف یبکی * دیمش وظریفانه انسان ایچون دام الحیاة دام غمدن خلاصه چاره
اولمادیغنی بیان ایتمشدرکه مآلی غم عوارض حیاتدن واناك انتهاسی یعنی نهایتی غم وکدردن
ناشی اولان اشکك انقطاعنه یعنی زوال حیاته باعث اولور وبومدعایه دلیل وامارهٔ قامجیله ضرب
اولنان وبوینی اورلمق اوزره میدان سیاسته کتوریلانلرك بکا ایتمامریدر دیمکدر فافهم (منقولدرکه
بر درایتکار وسخنساز سازنده برنایجه بیکه عرب بستانده معتاد اولدیغی اوزره میلره اجرتله فریاد
وتباکی ایدن قاری دیمکدر تزوج ایدر وتوسع رزق ایچون نایجه‌لك * اللهم اوسع علینا فی الرزق *
دیو ایلدیکی دعاسنی سازنده ایشتدکده نایجه‌یه * یاهذه انما الدنیا فرح وحزن وقد اخذنا بطرفی ذلك
فان کان فرح دعونی فان کان حزن دعوك * یعنی ای خاتون کثی رزق ایچون فکر ایتمه زیرا
دنیا فرح وحزندر یعنی بونلردن خالی دکلدر وایکیمز بونلرك جانبلرینی الدق یعنی بو ایکی ماده‌یی
جمع ایلدك فرح وسرور وسور وقوعنده بنی وحزن وموت ظهورنده سنی چاغررلر یعنی اکتساب
کرو قالیوب بو وجهله جناب حکیم لم یزل عز وجل قسمتمزی متصلا کوندرر دیو حکیمانه
خطابت ایتمشدر (اما عبارهٔ مذکورهٔ نك زاد فی الطنبور نغمه یوالدن ترجمهٔ معلومه ده زوجی
اولان رجل امرأه‌یه ای امرأه بو دنیا فرح وحزنله توغلردر بزلر ایکیسنیده اخذ ایلدك بنده فرح
وسرور اولوب سنده حزن وکدر اولدقده سنی ترك ایدرم بنده حزن وکدر وسنده فرح وسرور
اولورسه سن بنی ترك ایدرسن وایکیمزده فرح وسرور توافق ایلمزکه حسن زندکانه اوله سبکنده
سراپا غرابتی عجز آور لسان وتناقضلری مستبان اولان ترجمه سی قلم قائل قول مرقوم ایله
محرر نسخه سنده کورولدی هرچند تسطیری تکثیر سواد ایسه ده تفریح قلوب اهل عرفان
واخطار مستعدان زمان غرضیله رامکرکلك فقیر اشبو سطور سطورده تسطیریله فصل
بند ترنم اولمشدر معذور باد انتهی (وهب بن منبه) اذا سلك بك طریق البلاء سلك بك طریق
الانبیاء * دیمشدرکه مآلی برمرده حسب القدر راه بلا کشاده اولدقده مسلك وطریق فیوضات
رفیق انبیایه علیهم الصلاة والسلام تسلیك اولنمش اولورکه ایشان حضراتی بو دار امتحانده
اول طریقه سوق مطیهٔ رضا ایورمشلردر دیمك ملاحظه اولندی (وقال مطرف) مانزل بی
مکروه قط فاستعظمته الا ذکرت ذنوبی فاستصغرته * یعنی مطرف رحمه الله تعالی دیمشدرکه
هر بار بکا برمصیبت اصابت ایلدکده اول مصیبت فی الحقیقه عظیم وشدید ایکن ذنوبمی فکر
وملاحظه قیلدیغمده بلیهٔ عظیمهٔ مذکوره عندمده کوچك قالور (جابر بن عبدالله دن مرفوعا یود
اهل العافیة یوم القیمة ان لحومهم کانت تقرض بالمقاریض لمایرون من ثواب الله لاهل البلاء) اثری
روایت اولنمشکه مآلی دنیادن عافیت وصحت اوزره دار آخرته رحلت ایدنلر یوم قیامتده دنیادن
بلاکشیده اولهرق انتقال ایدنلره حق تعالانك ثواب وعنایتنی مشاهده ایلدکلرنده کندولرینك
دنیاده اتلری مقراضلر ایله پاره پاره اولمسنی سورلر یعنی تمنی ایدرلر دیمکدر (وروی ابوعتبة عن
النبی صلی الله تعالی علیه وسلم قال اذا احب الله عبدا ابتلاه فاذا احبه الحب البالغ اقتناه قالوا
وما اقتناؤه قال لایترك له مالا ولاولدا) یعنی ابوعتبه روایتی اوزره اثرده جناب حق برقولنه خیر
وتوفیق احساننی مراد ایلدکده مرض وهم وضیق حال شقلرندن بریله بالابتلا امتحان ایدر وزیاده
خیر مراد الهی اولدقده انی اقتنا ایدر دیوربلوب واقتناسی ندر دیو سؤال اولندقده اول قولده

مال وولد ترك ایتمز یعنی انلرك زوالیله دخی مبتلا اولور بیورلمشدر (مرویدرکه حضرت موسی
صلوات الله علی نبینا وعلیه جناب حق تعالایه عبادت واطاعت ایله متصف اولدیغنی بیلدیکی
برعابدك سمتندن کچدکده کوردیکه اول عبد صالحی برنیجی حیوانلر پاره پاره ایدوب ککلری یرده
یاتمش متحیرا طوروب یا رب عبدیکی کوردیکم حال ایله مبتلا ایلمشسن دیوب سرینه
اطلاعده مناجات ایلدکده قبل باریدن اول مرد صالح عملیله واصل اوله میه جغی درجه یی نیاز
ایتمکله درجهٔ مطلوبه سنه بلوغ ایچون حکمت الهیه انك اولوجهله ابتلاسنی اقتضا ایتمشدر
مآلنده وحی الهی اولمشدر (عروة بن الزبیر حضرتلری بربلیه‌یه کرفتار اولدقده زیاده صبر
ایدردی (محکیدرکه عروهٔ مشارالیه امویه‌دن ولیدبن یزیدی کورمکه کیدرکن یولده برککه
باصوب ایاغنه صاپلندی واخراجی ممکن اولمادی بو اضطرابله دمشق الشامه الی وجودینك
هر طرفنی احاطه ایلدیکی حالده داخل اولدی ولید اطبایی جمع ایدوب تدبیرینه اقدام ایتدی
اطبا سلامت حیاتیچون ایاغنی قطعدن غیری چاره یوقدر دیو اتفاق برله غشی کتورمك اوزره
برشربت ترتیب وشربنی رأی ایتدیلر عروه بن ذکر اللهدن غفلتی استمم همان قطع ایدك
دیوب شربتی ایچمدی اطبا دخی دستره ایله ایاغنی کسدیلر اصلا جزع ایتمیوب رجل مقطوعی
اوکنه قودردی وباقوب برعضوك قطعیله مبتلا اولدمسه دخی دیکرلرینك عافیتی ایله
مظهر احسان منانم دیوب تشکر ایدر ایکن ولدیکز فلان دیواردن دوشوب شهید وفات ایلدی
دیو اخبار ایلدکلرنده * الحمد لله علی کل حال * بربنی الدیسه چوغنی ابقا ایلدی دیو ینه شکران اوزره
اولدی (محکیدرکه حکایهٔ مذکوره ده واقع * انه خرج الی الولید بن یزید فوطیء عظما فمابلغ
دمشق حتی بلغ به کل مذهب فجمع له الولید الاطباء فاجمع رأیهم علی قطع رجله فقالوا له اشرب
مرقد الذلك فقال ما احب ان اغفل عن ذکر الله فاحمی له المنشار وقطعت رجله فقال ضعوها
بین یدی ولم یتوجع ثم قال لئن کنت ابتلیت فی عضو لقد عوفیت فی اعضاء الی آخره * عبارهسی
ترجمهٔ معلومه ده ولید بن یزیدك زیارتلرینه کیدرکن رجلاری منکسر وککلری خرده لندقده
وکندولره عارض اولان وجع واذا تحمل اولنمیوب ولید اطبایی جمع وقدمنك قطعیله رأی
ایلدکلرنده ولیده اثنای قطعده اولاجق وجع واذایی حس ایتمامك ایچون غشی کتوره جك
شبنك شربنی تکلیف ایلدکلرنده واید حق سبحانه وتعالادن غافل قیلاجق شیئی استمم دیوب
حال انتباهمده قطع ایلیك دینجه دستره ایله ایاغنی قطع ایلدکلرنده اصلا جزع وفزع ایتمیوب
اوکومه قویوك دینجه ایاغنی قدامنه وضع ایلدکلرنده عضومدن بری ایله بنی ابتلا ایلدی ایسه
باقی اعضامی سالمه ایلدی دیه‌رك الله تعالی‌یه شکر وحمد ایلرکن الخ تعبیرات غریبه سنه کرفتار
اولمش هله عروه‌یرنده ولیدذکری * فوطیء عظما * کلامی رجلاری منکسر وککلری خرده لندقده
دیوتتریك اولنمق حیرت افزا برغفلتدر انتهی (محکیدرکه بو ولیدك آستانه عرض مصالح
ایچون عبس قبیله سندن برازکسان کلمشلر ایدی وایچلرنده براعمی پیر کیمسه وار ایدی اول پیرك
حال وسبب عماسندن سؤال ایلدکده اعمی عبس قبیله سنده بندن مالدار برکیمسه یوق ایدی
برکیجه چولك اورطه سنده بیتوتت ایتمشیدم ناکاه برسیل عظیم ظهور ایدوب برصغیر وغنم دوه
اوزرنده ایدی دوه فرار ایتمش اولدیغندن چوجق قورتلوب سائر اموال واشیا واولاد وعیالمك
مجموعنی باصوب اتلاف ایلدی ودوه دخی بغارکن صغیری دشورمش بولندی قضیهٔ خلاص
صغیری بیلدن دوه نك فرارینی کوروب اخذینه کیدردم صیحهٔ صغیری ایشیدوب اوزرینه
دوندیکمده کوردمکه برقورد باشنی صغیرك بطننه صوقوب اکل ایدرراشته او دخی بو وجهله
تلف اولدی اندن یأسله ینه دوه طرفنه کتدم طوتمق صددنده ایکن ایاغیله دپوب ایکی کوزیمی

ظهور وخلع فاخره ارسا ليله قرين سرور ايتمشدر مآل قطعه حوادث و وقايع عالم مظاهر
تقديرالهيد ردورانك عكسنده ورينه باقيوب همان صبرايله زيرا حوادث صبرايتمز يعنى برحال
اوزره طورمز بركون قدرى خسيس واعتبار وهنرى اوليا ن شخصى سمايه رفع ايدر يعنى سكا
جاه بلند صاحبى كوسترر وبركون دخى عالى قدرى خفض وتنزيل ايدر ديمكدر ذكر اولنان
قطعه‌نك موصلى نسخه مزدن نقل اولندى (ابو اسحق ابراهيم بن المدنى معزول اولدقده ابراهيم
ابن عيسى الكاتب تسلية اشبو قطعه يى نظم ايتمشدر * ليهنى ابا اسحق اسباب نعمة * مجددة
بالعزل والعزل انبل * شهدت لقد منوا عليك واحسنوا * فانك يوم العزل اعلى وافضل *
(قلت) مآلى اى ابو اسحق سن عزل اولندىغكه غم يمه بلكه تهنيه ايديجيلر يعنى احبابك
ومتعلقاتك سكا عزلك سيبله نعمت جديده حصوليچون تهنيه وتبريك ايتسونلركه نصبك
انجامى عزل اولديغى كبى عزلك غايتى دخى نصبدر وبو تقريبله عزل افضلدر تحقيق بنم
مجزوممدركه سنى عزل ايدنلر وسبب عزلك اولنلر سكا من واحسان ايدرلر زيرا سن عزلك
كونى اعلى وافضل سن يعنى سنك يريكه كچن سنك عباركده اولميوب حالا وقالا استحقاق
اولماغله سنك فضل وعلوك جمله يه آشكارا ولدى خلفك مأمورينى بجرهميه جكندن بدخواهلرك
ناچارسنى ينه نصبه سعى ايده جكلرندن اشبو عزلك باعث اقبال زائلك اوله رق افضلدر ياخود زمان
هنكام بى انتظام اولوب سن يكا نه اومور يكى كورمكده مخالفلرك غلبه سيله قادر اوليه جغكدن
عزلك شورش خطرندن سلامتى الجا ايتمكله اعلى اولدى ياخود سن كمالات انسانيه ايله متصف
اولديغكدن بو وجهله سنده جاه معنوى اولمغله جاه صوريدن عزلله سكا شين كلميوب كما كان
افضل سن ديمك محتملات ابيات اولديغى لايح خاطر عجز مظاهر فقير اولمشدر (وقال آخر)
قدزال ملك سليمان فعاوده * والشمس تنحط فى المجرى وترفع * مآلى سليمان نبى عليه السلامك
انجق ملكى وسلطنتى قصه سنى تفاسير وتواريخده يازلديغى كيفيت اوزره لحكمة بركره زائل
اولمشيدى لكن ينه معاوده ايدوب مقام سلطنته جلوس بيوردى وآفتاب سيرنده زوالدنصكره
منحط اولوب غروب ايدرسه على الصباح مرتفع اولوب اشراق ايدر ديمكدركه مفادى عزلدن
صكره نصب وارديمك اوله رق برارسال مثلدر (ابو بكر الخوارزمى فضلادن برمعزوله تسليه ده
* الحمد لله الذى ابتلى بالصغير وهو المال وعافا فى الكبير وهو الحال * ديمشدركه مآلى ذات
ذى الكبريا جل وعلايه حمد وثنا اولسونكه صغير ايله ابتلا ايلديكه او صغير مالدر وكبير وجليل
ايله معافات واحسان ايلديكه او كبير حالدر ديمكدركه مفادى جاه اولولق وشان كمال
وحيثيت ذاتيه ايله اولور يوقسه جاهله ومال ايله اولماز بو صورتده مكسب مال اولان جاهدن
انفصال موجب نقص كمال دكلدر ديمكدركما قال الشاهدى * نه جاهله در نه مالله‌در * بيكم
اولولق كمال ايله‌در (بيت) ولا عار ان زالت عن الحر نعمة * ولكن عار ان تزول التجمل *
اشبو بيت دخى معناى مذكورده معزول فاضله دينه جك اشعار تسليت مداردندر ومآلى جنس
حر كريم وفاضله اصلا نعمتى زوالنده يعنى نكبت وعزلنده عار وشين حاصل دكلدر ولكن عار
تجملك زواليدر يعنى ذاتنده شرف وفضيلت اولميوب شرفى منصب وجاهله حاصل اولويده
اولوجهله عزل اولنان كسانه عار حاصلدر ديمكدر * المال كالماء ينقص ثم يزيد وظل ينحسر ثم يعود
* كلام قدمادندر وغالبا مآلى مال نهر وجوى كبيدركه كاه نقصان بولوب وكاه ارتاردخى ظل وسايه
كبيدركه كاه بوزيلور يعنى زائل اولور وكاه عودت ايدر وكوريلور ديمكدر فتأمل (وزيراكاسره
بزرجمهر دانايه كسراى عجم غضب ايدوب وزارتدن عزل ايدر واشبو حال نكبتنده بعض خيرخواهى
ومزاجى تسلية استفسار ايلدكلرنده بن درت نسنه يه عول ايله نفسمى توطين ايدوب تسلت بولدم

(اولكيسي قضا وقدر اللهه جريان ايدر قضيه سنه جزع مدر (وايكنجيسي صبر ايتميوبده
نه ايشلبه يم ديو جزع وفزعى قلبا وقالبا ترك ايله بولديغم استراحتدر (اوچنجيسي بو مبتلا
اولديغم كدردن اشديتك وقوعى تحت امكانده در ديوب بولديغم انشراحدر
(دردنجيسي جناب فياضك فرجى قريب اولديغنه اولان يقينمدر
ديمشدر والله تعالى اعلم بالصواب

قدكمل تسوية المجلد الاول * والاثر المعتبر الاكمل * من هذه الترجمة المنسوبة الى ذات على اسلوب
ابن السبيل * كما اشار الى هذه الاضافة لفظ (قلت) وغيره فى طيه على وجه التفصيل * وختم طبع تلك
المجلة الجليلة التى يتخذ هرفيها معنى * كم ترك الاول للآخر * بلاقال وقيل * بعهد دولة سلطاننا
الاعظم * وخاقاننا الاكرم الافخم * مروج انواع المعارف والعلوم * ومربى ارباب الالباب وجنس
ذوى الفهوم * ملاذ الاسلام والمسلمين * وحامى قاطبة قطان ممالكه المحروسة بسعيه المبين * شمس
سماء الشوكة والاجلال * وبدر فلك السلطنة والاقبال * وارث الخلافة الكبرى كابرا عن كابر *
وجالس الاريكة العظمى متصفا بالمحاسن والمآثر * خادم الحرمين المحترمين * وخاقان البرين
والبحرين * السلطان عبد المجيد خان ابن السلطان الغازى محمود خان ابن السلطان الغازى
عبد الحميد خان * لازالت رياض سلطنته مخضرة بزواهر الشوكة والنصرة والتأييد * ومابرحت مكاتبه
المؤسسة لصنوف الكمالات الانسانية مخارج الفضلاء والادباء والحكماء على وجه التأييد مع بقاء
ذاته * وارتقاء حسناته وفتوحاته * ووقع ذلك فى اوائل رجب المرجب سنة احدى وستين
ومائتين والف من الهجريه * على صاحبها افضل الصلاة والتحيه * ويتلوه ان شاء الله
تعالى وتبارك المجلد الثانى منها على يد مسوى المجلد الاول بلطف الرب القدير عز وجل *
وهو السيد محمد اسعد النقيب العريف بين الداعين من قضاة
العساكر بشيخزاده * جعل الله التوفيق فى مرضاته
وفى ترجمة المجلد المذكور
زاده

صاحب مسطرا